ARTIS MEDICÆ
PRINCIPES

ÆTIUS
PHILARETUS
THEOPHILUS
4

AETII MEDICI GRAECI CONtractæ ex veteribus medicinæ tetrabiblos, hoc eſt quaternio, id eſt libri vniuerſales quatuor: ſinguli, quatuor ſermones complectentes: vt ſint in ſumma quatuor ſermonum quaterniones, id eſt ſermones XV.

Per Ianum Cornarium medicum phyſicum Latinè conſcripti.

AMPLISSIMIS AC PRVDENTISSIMIS, HONESTISSIMISQ. VIRIS SENATVI POPVLOQ. IMPERIALIS VRbis Francfordensis, Ianus Cornarius medicus physicus s. D.

AETIVM medicũ Græcum iam decennium quum vertendum suscepissem, multum operæpretii mox ab initio facere mihi visus sum. Tametsi enim fragmentum tantùm, venerandæ tamen illud vetustatis, mihi obtigisset, attamen ex ipso colligebam non vulgare aliquod consilium illi viro fuisse, sed institutum penitus optimũ, & ab omnibus approbandum, totam videlicet medicinam in breues quasdã summas cõtrahendi. Erat autem tum mihi (sicut plerisque omnibus) autor ignotus, nisi quòd Asulanorum apud Venetos familia Græci exemplaris editionẽ pollicita erat, ante Hippocratis & Galeni operũ editionem. Itaque etsi fragmentum illud meum sex sermonum, ab octauo vsque decimumtertium, contemptibile videri poterat vt in publicum ederetur: & incertũ esset ad quot libros vniuersales, aut sermones partiales, autor opus ipsum extendisset: tamen neutiquã supprimẽdum ratus inuentũ thesaurũ (sic enim tũ mihi placebã) sex illos sermones in Latinã linguã à me cõuersos edidi. Neque malè successit: nam nouum & incognitum opus studiosi benignè exceperunt, per omnẽ adeò Europam, vt etiam Italiæ visum sit non paruum esse incõmodum totum illum autorem nõ ad Latinos translatum, extare: præsertim quum totum Græcum opus in aliquot exemplaribus in Italia superesset. Et tum sanè excitatus est quorundam magnorũ & rectis studiis beneuolentium heroum stimulis Baptista Montanus, non incelebris apud Veronenses medicus, qui exemplarium illorũ copia confisus, & priores & posteriores, quos ego non habueram, sermones fragmento meæ translationis adiecit, & sic translationem meã suæ apud Venetos editioni inseruit. Et quia candore quodam hoc à se factum esse in præfatione testatus est, ego illi vicissim hoc talionis vice rependam, quòd studiosis cognoscendũ propono, hactenus translationem illius vnà cum mea lucem ferre potuisse: nam in posterum non erit qui, me iudice, vel meam priorem, vel illius conuersionẽ per omnia sequi debeat. Discipulus est prioris posterior dies: honestissimũ est certamen, non solùm alios, sed etiã seipsum superare. Proinde totum opus Aetii etiam nos adepti, illud denuo ex toto conuertendũ suscepimus, non tantùm quòd videam, dum exemplaria alia plus, alia minus adscripta habent, vnum aliquod certũ sequẽdum esse: sed etiã vt ne amplius sit styli diuersorũ interpretũ in vno opere pugna. Et hoc meũ consilium si Montano sequi visum fuerit, adeo non improbabo, vt ingentis candoris loco id habiturus sim, si etiam ipse totum Aetii opus ex sua interpretatione legendum edet: quapropter meã operã non aliter studiosis approbare volo quàm vt putent me nulla quàm pubici cõmodi causa cõmotum, huc progressum esse, & sincerè optimũ medicum emendatissimũ ac optimè Latinũ factum (quantum eius per me fieri potuit) inuulgasse: tantùmque abest vt in præsens eius translationẽ, propter meæ editionem, superfluã videri velim, vt vehementer expetam etiam illum totum opus de suo denuo publicare. Et nisi fallor, hæc res non tam ad illius gloriam spectat quàm publicam studiosorũ vtilitatem: præsertim eorum qui Latinã linguã solùm nouerunt. Continget enim ipsis ex vtriusque translationis collatione vt veram sententiam assequantur. Atque vtinã etiã hi qui ex Hispanis altas de montibus vmbras nobis vtrisque offundunt, & in alienis libris ingeniosi sunt, huc incumberent vt similem, aut potiorem (qualem ostentant) operã præstarent: plenis buccis studium hominũ collaudarẽ. Iam quod illos facere iuuat, nemini prodesse video. Et reuera in quatuor versibus, si quando aliquid è suo exemplari, velut potiore, citat ille, plures errores in conuertendo admittit quàm in integro sermone prioris editionis inueniuntur. Deinde leuissima quæque & nullius momenti notat: verùm vbi nodus aliquis incidit, ibi transilit velut angue conspecto, & nihil hîc secat Tenedia ipsius bipennis. Sed huc progredi nolebam: hoc volebam, expetendum mihi videri, vt & ex Hispanis Latina Aetii translatio extaret: quo sic studiosi medici vel auctam vel decurtatam aut etiã corruptam lectionem diuersorum Græcorum exemplarium cognoscerent. Hispani suũ in hac parte ducem, itémque Itali suum haberent: profectò mihi satis est si Germanis meis mea & placent & prosunt. Iam verò eiusmodi cauillationib⁹ nihil proficitur, & in talibus annotationibus vtcunque veri inueniendi studium prætexitur, tamen hæ sunt ipsissimæ maligni ac morbidi ingenii notæ. Facile est aliorum errores indicare: sed teipsum inculpabilem præstes, siquid simile tentes, aut etiã in his annotandis, hoc opus, hîc labor est. Et cognosco pennas ex corpore cõmentariorum meorum medicorum, in Galeni κατὰ τόπους libros conscriptorum, extractas, & sagittis illius adaptatas, vt vehementiore impetu in me ferrentur. Non enim non videbam ipse, quæ mihi in mea translatione displicerẽt: verùm ea, quia potioris aut alterius exemplaris copia deerat, interim ferri posse sperabam donec clarè à meipso iudicarentur. Id quod factum est mox in relatorum cõmentariorum editione, in quibus potissimos locos prioris meæ in Aëtio translationis indicaui ac retractaui: & iam amplius fiet in huius repetitæ meæ translationis editione, quam ad duo exemplaria præuia à me conscriptam, & ad Galeni ac Pauli lectionem collatam, in omnibus sequendam puto. Neque curandum arbitror si alicubi alia exemplaria, plura vel pauciora habent, aut etiam ordine immutato. Hoc enim in eiusmodi autoribus peculiariter contingere potest vt certi loci ab aliis atque aliis augeantur aut imminuantur, dum quisque postea vel sibi approbata addit, aut superflua iudicata detrahit. quod ipsum fortasfis etiam ab ipsis iustis scriptorum autoribus aliquando fieri contingit. Hanc ipsam operã meã in vrbe vestra, viri Francfordenses, à me perfectam, vobis inscriptam ac dicatam esse volui: nam quum aliâs hoc inscribendi libros magnis principibus ac vrbibus munus publicè receptum sit, ego qui apud vos iam in quartũ annũ medicum physicũ ago, neutiquã cõmittere debui vt ex scriptis meis non eximiũ aliquod specimen (quale sanè hoc Aetii à me Latinè conscripti opus esse iudico) vrbi vestræ peculiariter à me destinaretur, quò vestro grauissimo iudicio approbatũ, maiore gratia ac autoritate in publicum exiret. Atque haud scio an post vllas alias imperii Rom. vrbes, vestra respub. numerari debeat, tot insignibus ornamentis præ cæteris clara. Primùm enim quid præclarius vrbi alicui cõtingere possit quàm quod vrbs vestra iam per multorum annorum successionẽ habet, aureæ etiã appellatæ bullæ sacramento roboratum? quòd videlicet Romanus futurus Rex in sola vestra vrbe, excitis è sedibus suis Rom. imperii electoribus, tãquã ad rẽ orbi terrarũ in primis, velut etiam est, necessariã, eligitur, proclamatur, & ex vrbe orbi Rex & Imperator suus innotescit? Quod si priscos historicos omnes diligentissimos in hoc exquirẽdo describendóq; esse videmus, vt regũ ac magnorũ principũ ortus, vbicunq; tãdem contigerunt (tanquã locis in quibus cõtigerunt clarioribus inde futuris) exactè prodant ac cõscribant: & hodie in annales principum referre mos est natales ipsorũ locos: quod monumentum satis amplũ vrbi vestræ statui potest? ad quã nõ vnus aliquis magnus princeps, sed tã multi, tot voluẽtibus annorũ seculis, orbis Imperatores, veri ortus sui primordia referũt, maximè qui nõ fortuitò ac incerta nascẽdi sorte ipsis cõtigit, verùm septẽ sacramẽto adiuratis principibus, totius Germaniæ supremis, ob hoc Electoribus imperii appellatis, eius gratia conueniẽtibus, & sũma fide, incorruptissimis iudiciis, firmissimáq; autoritate, noui Regis Rom. atque orbis domini futuri, imò clementissimi Imperatoris, ortũ ac natiuitatẽ, hoc est electionẽ, orbi vniuerso salutarẽ pronũtiantibus. At verò vt maximũ est hoc vrbis vestræ, viri Francfordẽses, decus, sic nõ minus ornamentũ ex nobilissimo emporio vobis accedit, quod omniũ totius Germaniæ emporiorũ maximũ esse constat. Possint fortassis aliis alia quædã emporia, aut ob merciũ quarundã pleniorẽ vbertatẽ, aut viliorẽ annonã, aut perpetuum emporii statũ, præferẽda videri: verùm ob merciũ omniũ æqualẽ apud vos copiã, mihi quidẽ nullũ emporio vestro majus videtur, præsertim quũ duobus statis anni tẽporib⁹ celebretur, quibus quisque & sua cõmodè aduehere ac diuendere, & aliena comparare potest, non dubito quin maiore vtrinque lucro, quàm si perpetuus emporii status apud vos extet. Quanquam siquis adeò extra statam duorum temporum opportunitatem vos adeat, reperire itidem possit & em-

ptorem & vēditorem quarundam mercium ab ipſo expetitarum. Quantæ verò commoditatis res ſit talia emporia eſſe ac celebrari, vel inde palàm fit quòd egentiſſimi ſunt populi, ad quos nihil peregrinarũ mercium inuehitur, vt & hoc nomine inſigniter celebris veſtra vrbs ſit, quòd hanc cõmoditatẽ ex ſe in vniuerſam fermè Europã deriuet. Atque ſint hæc quidem præcipua duo veſtræ vrbis præconia. Mihi verò neq; hoc leuiter ad laudem veſtrã pertinere videtur, q mechanicarum artiũ opifices per omnem Germaniã, morum, conſuetudinũ & rituum vnicuique arti peculiariũ præſcripta & rationes, ex veſtra repub. velut optimè inſtituta, aut primùm petũt, aut ſi prius habẽt, ex veſtris emẽdant ac confirmãt. Quid verò? annon prædicandũ vel in primis erat, quòd artis gladiatoriæ apud Græcos ac Romanos olim celeberrimæ, hodie verò vbique exoletæ ac interceptæ, nulla totius orbis parte, tam inſignia veſtigia reſtãt? Quũ enim gymnaſtices partes pleræque omnes hodie ſublatæ ſint (nã neq; in vſu ſunt tàm frequẽtia & priſcis adeò quotidiana balnea, neque defrictiones ex oleo quotidianas, aut vllas aliquas, valetudinis conſeruãdæ gratia, hodie corporibus adhibemus: & palæſtra ferè tota intercidit, vt etiã ſtrigmentorũ ex balneis & palæſtra veteribus medicis petitorũ, æquè materia atque vſu careamus) gladiatoria ars apud vos nõ tantùm præclarè exercetur, ſed eam exercentibus etiã præmia cõſtituta ſunt, & in ea præcellẽtes gladiatoriæ artis magiſtri publicè creãtur. At verò quàm vtilis res ſit humanis corporib⁹, imò etiã animis, gymnaſtice, cuius pars eſt & ipſa gladiatoria, vel maximè ab ipſo omniũ ſtudiorum doctiſſimo Galeno, in libris ſalubriũ, ſiue de ſanitatis tutela, declaratur. Quin idem ad Thraſybulũ ſcribens, dubitare audet num ad medicinã aut gymnaſticen pertineat ſanitatis tutela. In tantũ videlicet cõmodat apta corporũ exercitatio, vt nõ minima pars artis tutelaris ſanitatis ipſa gymnaſtice exiſtat. Atque hoc ſanè modo idem fuerit optimus medicus, qui optimus corporis exercitator, ad ſanitatẽ videlicet cõſeruandã, quã Græci ſignificantiſſimè, non medicũ, ſed ὑγιεινὸν, hoc eſt ſanitatis tutorẽ appellant. Quare minus mirũ mihi videtur, fuiſſe ſemper & eſſe adhuc honoratiſſimã apud vos artẽ medicam curatiuã, quũ videã etiã ſupereſſe apud vos ferè ſolos, aut certè non alios quàm qui à vobis tranſſumpſerunt, artẽ medicam ſanitatis tutelarẽ. Hæ enim duæ maximæ ac principaliſſimæ ſunt partes medicinæ, quarũ altera ὑγιεινὸν, altera θεραπευτικὸν μόριον appellatur. Quanquã autẽ in hoc diligentia veſtra omnibus admirationi ſit vt bonos apud vos medicos ſemper habeatis, tamẽ neſcio quo malo fato id fiat vt vulgus æquè apud vos, velut nũc vbique gentiũ, ferme peſſimos ſequatur, hoc eſt (vt ego puto) ſui ſimillimos. An autẽ hoc ex reip. vtilitate ſit, indiſcriminatim quoſuis ad medicinam publicè exercendã admittere, id quod apud vos velut in libera vrbe, omnibus liberum eſt, ampliore cõſideratione opus habet. Illud certè magna laude præ omnibus Germaniæ vrbibus facitis, quòd tot medicos, quot nulla alia, publico ſalario alitis. Par eſt aut etiã amplius ſtudiũ veſtrũ in conſeruãdis bonarum literarũ ac artium ſtudiis. Nec deſunt vobis præceptores vel maximis ſcholis pares. Quin & celeberrimos multos reſp. veſtra habet iuriſcõſultos, quibus omnibus tũ in iure dicẽdo, tum etiã priuatim quibuſuis ad conſulendũ, publicis cõſtitutis ſtipẽdiis vtimini. Quod verò maximũ eſt, pietatis ſtudia, & renaſcentẽ veræ Chriſtianæ religionis cultũ tanta prouehitis moderatione, vt etiã ipſis veræ pietatis aduerſariis admirationi ſitis, dũ vident ac audiunt populũ à Verbi miniſtris ac doctoribus placatè edoceri, & ſedatis animis populũ de ſacris cõcionibus ad ſuas functiones obeundas abire, & à neutra parte tumultus cieri. Quæ res ſummã magiſtratus prudentiã declarat. Vulgò dicitur, qualis princeps, talis populus: ſed egregiè dixit poeta ille, Mobile mutatur ſemper cũ principe vulgus. Quare ampliſſimi ſenatus imaginẽ vel in ipſo populo ſpectare apud vos licet. Sed heu cladẽ ingentem illã, ex quo magno illo reip. veſtræ principe orbati eſtis Philippo Forſtẽbergero, in omnibus bonis ſtudiis ac virtuoſis actionibus viro admirãdo: cuius ego priuatus priuatim & amore & admiratione adhuc ita afficior, vt eius ſine ſuſpiriis nunquã, ſæpiſſime etiã lacrymis obortis, mentionem facere poſſim: quanto magis putãdũ eſt vos veſtrũ vulnus ſentire, à quorũ corpore ille reſectus eſt? Erat vir eius ætatis vt rectè immatura morte ereptus dici poſſit, ſexagenario proprior quinquagenario. Sed corpus vegetũ aderat: ac animus viuidus, ingeniũ acre, iudiciũ exactũ, mores mãſueti, ſermo ſuauis. Et in ſumma, natura ad benefaciẽdum omnibus, neminẽ lædẽdum nata: quod quo rarius eſt, eo maiorẽ laudẽ in magiſtratu meretur. Vtrãque inſuper callebat linguã, Græcã ſupra mediocritatẽ, Latinã, vt cũ magnis profeſſoribus certare potuiſſet, quod aliquot ipſius ad me ſcriptæ epiſtolæ teſtãtur. Et quũ tota veſtra reſpublica ex eo penderet, & perpetuis Senatus curis grauaretur, tamen quãtum ſucciſiui tẽporis ſuffurari poterat, id totũ cõuertebat ad optimorũ autorũ lectionẽ. Et hoc tẽpore præter reliqua, totũ Homerũ Græcũ perlegẽdum ac cõferendum ſuſceperat. Hæc facientẽ ſuperioris æſtatis inauditus Germanis æſtus corripuit, & ardentiſſima febris abripuit, quã eodem tempore in me ſæuientẽ ſumma difficultate ego vix à me reieci. At ſiue bonorum vſum nobis non fauent inuida fata, velut poetis quibuſdã placuit, ſiue oſtendit Deus magis quàm tradit optimarũ rerum fruitionẽ, profectò veſtrũ luctũ priuatus meus dolor proferre coegit, quo optimi ac ſapiẽtiſſimi viri obitus reuera reipub. veſtræ immaturus à me publicè deplangeretur. Videor tamẽ mihi aliquãto leuius ferre illius ad meliorẽ vitam tranſlationẽ, quũ cõſidero qualia reipub. decora poſt ſe reliquit, generos ſuos, virum omnibus bonis ſtudiis fouendis ac prouehẽdis natum, Iuſtinianum ab Holtzuſen: & ſoceri veſtigiis innitentes, ex veteri familia ad Iuuenes appellata, Othonẽ ac Danielem. Nec deſunt alii egregii vobis viri, qui certatim conẽtur vt ſincera pietas vigeat, & literarũ ac bonorũ ſtudiorũ honos perſtet ac conſeruetur. Sed quorſum tandẽ hæc omnia? nimirum quum in vrbe veſtra viuo tot inſignibus decoris celebri, vt videar virtutis veſtræ aliquã rationẽ habuiſſe, dum & grauiſſimis iudiciis veſtris approbatã hanc operã meã videri volo, & viciſſim meã erga vos voluntatẽ declarare cupio: quò vtraque re cognita, ſtudioſi rerũ medicarũ hoc Aetii opus à me Latinè cõſcriptum, alacrius excipiant, auidius perlegant, ſtudioſius ſequantur, & medicando de humano genere bene mereãtur. Quod vbi cõtinget, nõ dubito quin intelligent hoc veſtrum, viri Francfordenſes, beneficium eſſe, quòd tantũ autorẽ, inſignẽ medicũ, in publicum vſum editum habent. Crede mihi quiſquis es rerum medicarũ ſtudioſe, ſi totum Galenum cõtractum, ſi totũ Oribaſium explicatũ, ſi Paulum ampliatum, ſi omnes veterum ſpeciales tũ per pharmaca, tum per chirurgiã aggreſsiones, ad omnes affectiones, in ſumma habere voles, Aetium habes, vnde totum hoc petere ac ferre potes. Neque refert an ſit Aetius ille hæreſiarcha, aut alius quiſpiã Amidenus Opſicii comes, velut quædam exẽplaria præſcriptum habent. Certè Aetium hæreſiarcham variis artibus inſtructum fuiſſe, & philoſophicis Ariſtotelis ratiocinationibus ingenium exercitatum habuiſſe, D. Epiphanius abundè declarat in opere Contra octoginta hæreſes, quod item recens in Latinã linguam tranſtulimus: vt fieri potuerit eum etiam medicinã tractaſſe. nam quòd comitis dignitas recentior ſit quàm vt Aetio hæreſiarchæ cõpetat, penitus falſum eſt. habet enim iam citatus à me D. Epiphanius comitum appellationem ac dignitatem ſub ipſo Conſtantino Magno receptam. Et Ioſephum quendam è Iudæo Chriſtianum factum, ea dignitate à Conſtantino Magno donatum tradit. Potuit igitur fieri vt aurifaber vſque ad perfectam ætatẽ Aetius, & poſtea ad Ariſtotelicæ philoſophiæ ſtudia progreſſus, & deinceps à Georgio Alexãdrino diaconus cõſtitutus, tandem per principẽ aliquẽ, Opſicii comes factus ſit, & vt vir philoſophiæ doctus, hoc opus ex veteribus medicis collegerit. Sed nihil pronũtio, neque quicquã refert. Cæterùm quod ad operis totius diuiſionẽ attinet, manu ſcriptum exemplar meum habuit τετραβίβλου inſcriptionem, ante aliquot ſermones partiales. Velut verbi cauſa, ante IX ſermonem, Ἀρχὴ τοῦ θ λόγου Ἀετίου, πρώτου τῆς τρίτης τετραβίβλου. Et ante ſermonem XIII, Ἀρχὴ τοῦ ιγ λόγου Ἀετίου, πρώτου τῆς τετάρτης τετραβίβλου. Quam rationem ſequutus, totũ opus in quatuor tetrabiblos, hoc eſt quaterniones vniuerſales, ſingulos quatuor ſermones, ſiue libros partiales cõtinentes, diſtinxi, velut autorem ipſum ab initio feciſſe apparet. Porrò quod ſupereſt precor vt vobis, viri Francfordenſes, ex huius operis editione merita gloria, & ſtudioſis lectionis ac imitationis fructus contingat. Mihi ſatis eſt ſi in huius dramatis actu non penitus (quæ quorundam malignorum ingeniorum improbitas eſt) fuero ex ſcena ac theatro exploſus. Valete. Francfordiæ, calend. Nouemb. Anno Chriſti M. D. XLI.

AETII MEDICI GRAECI CONTRACTAE MEDICINAE TETRABIBLI PRIMÆ, SERMO I, PER IANVM CORnarium medicum phyſicum Latinè conſcriptus.

De ſimplicibus pharmacis ex plantis, iuxta ordinem literarum Græcarum. Item De multorum oleorum preparatione.

De ſimplicium medicamentorum viribus.

DIFFERENTIAE particularium actionum in ſingulis pharmacis fiunt, ex eo quòd ſingula ex ipſis ad tantã caliditatẽ, aut frigiditatẽ, aut ſiccitatẽ, aut humiditatem, aut partium tenuitatem, aut earũdem craſsitudinem accedant. At verò ad quantam tandẽ accedant ſingula, enarrari nõ poteſt iuxta exactã ſanè veritatẽ. Sed nos tamẽ etiã hoc ipſum manifeſtis & ad artis vſum ſufficientibus diſtinctionibus cõprehendere tentauimus, vnũ quidem genus eſſe demonſtrando quod ad ſimile corporibus noſtris temperamẽtum perueniat, vbi à caliditate quæ ipſis corporibus ineſt, tranſmutationis & alterationis principium quoddam aſſumpſit: alterũ verò calidius fieri quàm pro noſtro tẽperamento. Atque huius quatuor ordines facere mihi viſum eſt: primum, qui adhuc ad ſenſum obſcurus eſt, vt ratione deprehendere oporteat: alterũ ab eo ſecundũ, qui iam ad ſenſum manifeſtus eſt: tertium, qui fortiter calefaciat, nondum tamen vrat: poſt hunc quartũ & vltimũ, qui vſtorius ſit. Sic & frigefaciẽtium primũ ordinẽ, eorũ quæ ratione indigent ad demõſtrandũ quòd frigefaciãt: ſecundũ eorum quæ ſenſibiliter frigefaciunt: tertiũ fortiter frigefacientiũ, nondũ tamen mortificãtium: quartum mortificantiũ. Iuxta eandẽ proportionẽ etiã humectantiũ & ſiccantium. Fiat autẽ, clarioris doctrinæ gratia, harum diſtantiarum à temperamẽto ordo, ita vt frigidorum primus ſit, in quo quis locauerit roſaceũ oleum aut ipſam roſam: ſecundus ab eo ſequens proximè, in quo roſæ ſuccus: deinde terti⁹ & quartus, donec ad frigidiſsima perueniamus, cicutã, & papaueris ſuccũ, & mandragorã, & hyoſcyamũ. Rurſus in calidis anethum & fœnumgræcum primo ordine ponamus: in ſecundo, quæ ſecũda apparent: ita & tertia & quarta, donec ad vſtoria deueniamus. Iuxta eundem modũ in humectantibus ac ſiccantibus medicamẽtis, initio rurſus à temperatis ſumpto, ordines conſequẽter vſque ad ſumma faciemus. huiuſmodi enim cognitio nõ parũ ad medendi methodum confert. Conuenit porrò præexercitatũ eſſe in ſenſu guſtus, & proprietatẽ vniuſcuiuſque qualitatis ſaporũ in memoria habere, velut verbi cauſa, quum corpus aliquod linguæ admotũ vehemẽter ſiccat & conſtringit, ipſámque ad multam profunditatẽ exaſperat, velut pyra ſylueſtria immatura, & corna, ac ſimilia: omne tale, acerbũ nominatur, hoc eſt intenſè auſterum. Quæcũque verò in contactu linguæ, ipſam non conſtringunt neque cõtrahunt, velut adſtringentia ſolent, ſed cõtrarium facere videntur, extergereq; & eluere, talia omnia ſalſa appellamus. Quæ autẽ his adhuc amplius extergent ſimúlque moleſtè exaſperant, amara vocantur. Quæ verò mordent & cum valida caliditate erodunt, acria. Quæ verò abſque caliditate mordent, acida dicuntur: habéntque præterea vim fermentandi terram, ſi ad ipſam effundantur. Quæcunque autem velut ſublinunt & replent & ſedant exaſperatas & quaſi eroſas linguæ partes, ipſas cum manifeſta iucunditate cõtingentia, dulcia nominantur: ſi verò ſine manifeſta iucunditate id faciant, pinguia appellantur. Si quidem igitur acrimoniã manifeſtè percipere velis, in allio & cæpis ac ſimilibus frequenter deguſtatis ac diu cõmanducatis diſces, ita vt affectus ex his ſenſum diligenter memoriæ cõmendes. Si verò adſtringendi vim palam percipere voles, in galla & rhoe ac ſimilibus aſſequere: ſi amaritudinem, nitri ac fellis guſtu: ſi dulcedinem, ſapæ ac mellis. Præterea ſiue qualitatis expers, ſiue medium qualitate ad guſtum cognoſcere velis, aquam accipe, eiúſque guſtum diligenter in memoria retine, & maximè puriſsimæ aquæ, & nullam prædictarum qualitatum reſipientis, neque dulcedinem, neque acrimoniam, neque acorem, neque amaritudinem, inſupérque neque multùm calidæ, neque nimiùm frigidæ. Inde enim progreſſus, promptius ad obſcurorum ſaporum cognitionem peruenies, & eorum quos ego mediocriter dulces, alii aquoſos vocare malunt. qualis eſt arundinum viridiũ & graminis ſuccus: item tritici & ordei, & aliorũ multorũ moderatè dulcium. & qualis eſt aqua qualitatis penitus expers, inter caliditatẽ ac frigiditatem manifeſtam, mediam quantum eius fieri poteſt cõſtitutionem habens, aut etiam paululum ad frigiditatem declinans. Quòd ſiquid eiuſmodi ſapore præditum, non liquidam ſed ſiccam compagem habeat, id ipſum neceſſe eſt terreum eſſe, & citra mordacitatem ſiccare. Nominantur autem talia emplaſtica Græcis, hoc eſt meatus obducentia: velut eſt amylum, & plurima ex metallicis diligenter lota, pompholyx, ceruſſa, Cadmia, terra Cimolia, Samius aſter, & ſimilia. Quædam verò ex ipſis nõ ſolùm terrea, ſed etiam aquoſa natura ſunt: aliqua etiam aerẽ nõ modicum intra ſe habent. viſcoſa quidem hæc, & ob id meatus oblinentia. Duplex eſt enim medicamentorum meatus obducentiũ natura: altera terrea exactè & ſicca: altera viſcoſa penitus, verùm mixta ex aqua & terra, & plerunque etiam aere, velut oleum dulce. At verò candidum oui ſimile quidem quodammodo eſt, verùm magis terreum quàm oleum. Caſeoſum etiam in lacte meatus obducit, & pinguedo ſuis. Tauri equidem & hirci pinguedo ſiue adeps, acris & magis terrea quàm ſuis pinguedo eſt. Anſeris autem & galli calidior quidem & ſiccior quàm ſuum eſt, ſed tenuium partium, & nequaquam terrea. Itaque pinguedines ſi non acrimoniam aliquã habent, meatus obducunt, & magis ſicciores & amplius terreæ. Talis eſt & cera probè lota. Et talia quidem ſunt medicamenta emplaſtica appellata. Quæ verò adſtringunt terrea ſunt & craſſarum partium, compagis ſuæ mole, frigida autem qualitate. at verò arida tenuium partium corporib⁹ ſunt, frigida autem ſimiliter vt adſtringentia. Quæcunque autem in ſapore terreas partes repræſentant, quæ colliquatæ & contrahunt & reſiccant humectiores ſenſiles linguæ partes, ſi quidem aſperiora ſunt, acerba dicũtur: minus verò aſpera, auſtera. & rectè talium ſaporum temperamentũ frigidum dicemus. Quandoquidem autem inæqualiter reſiccãt (hoc eſt enim exaſperare) fuerint vtique omnino etiam terrea. Omne enim aquoſum æqualiter permeat corpora, & diuulſum rurſus facilè vnitur: terreum verò diuellitur quidem, non tamen facilè rurſum coit. Et ſanè ſi ſenſus proprietatem in vtraque affectione in memoriã reuocaueris, iiſdem teſtimonium præbebis: etenim acidorum ſaporum trãſitus, velox eſt in ſenſilibus partibus: acerborum autem, tardus. Et acida per profundum corporum actionem ſuam magis oſtendunt: acerba verò in ſuperficie. Cæterùm vbi experiri voles ſinceræ acerbitatis actionem, ſi quidem ea res guſtanti tibi apparuerit acerba ſimúlque mordens, hanc ſpeciem me monente relinques, & acerbum abſque mordacitate requires: & quod neque acidum, neque dulce, neque amarum eſt, ſed quantum eius maximè fieri poteſt, nullam omnino qualitatẽ & vim adſtrictioni permixtam habens. Superuacuum enim & vanum eſt tale pharmacum experiri: incertũ nanque eſt an ob adſtrictionem, ſiue aliam quandam ei permixtam qualitatem, ſiue per vtraſque, circa corp⁹ cui admotũ eſt, efficax fuerit. Chalcitis igitur & miſy, atramẽtũ ſutoriũ, & ſquama æris, ſori, & Armeniacũ pictoriũ, ar-

gentum viuum,& innumera alia adstringentia simúlque
mordantia, iuxta vtrasque qualitates in singula corpora
quibus adhibentur agunt. & tamen impossibile sit doce-
re palàm,num per adstrictionē an per acrimoniā vrendi
vim habeant: nam si intra corpus sumantur talia crassarū
partium existentia, & viribus magis calida, & propterea
temporis progressu in permutatione intra animalis cor-
pus ignescentia, ad candefacti igne lapidis aut ferri simi-
litudinem exulcerant & vrunt ventris partes,& neque di
stribui in corpus possunt ob grauitatem. Præstabilius igi
tur est plura alia consequenter degustare, ac diligēter con
siderare sincerā adstrictionē seorsim per se, quantum eius
fieri potest: atque vbi talem repereris, iam tandem ad iu-
dicandum illud medicamentum iuxta prædictā metho-
dum progredere. velut si gustanti tibi balaustium, aut gal
lam, aut cytinum, aut hypocystidē, aut acaciam, aut rhoē,
aut aliud quid eiusmodi, appareat exactè acerbum esse, i-
ta vt palàm sit nullam aliam qualitatem habere, in eius-
modi iam expendere ac explorare astrictionis actionem
oportet. Acerbum itaque corpus terreum est & frigidum.
Resoluetur autem necessariò tripliciter, aut calescens, aut
humescens, aut vtrunque simul perpetiens. Si igitur cale-
scat solùm, nō euadet neque humidius neque mollius, sed
durius existens dulcedinē acquiret: quēadmodum quer-
cinæ glādes, præsertim quæ castaneæ nominātur. Si verò
humescat solùm, & humiditas crassarum partiū ac aquo-
sa existat, austerum euadet: nam acerbum exolutum, au-
sterum producit saporem. omnis enim saporis vim aquo-
sa humiditas hebetat. Si verò humiditas tenuium partiū
& aerea accedat, acidū reddetur. frigiditas enim tenuiū
partium existens, acidam qualitatem efficit. At verò si hu
mescat simúlque calescat, cum aquosa quidē humiditate
in dulcedinem trāsibit, cum aerea verò, in pinguitudinē.
etenim arborum fructus qui natura iam facti dulces no-
bis apparent, acerbam primùm & siccam compagem ha-
bent, singuli iuxta arboris suæ naturā: progressu verò tem
poris fiunt quidem humidiores, verùm aliqui aciditatem
insuper ad acerbitatem assumunt, quam paulatim depo-
nentes, rursus dulces euadunt maturitatem adepti. Quidā
neque in arborib⁹, sed decerpti post tempus aliquod dul-
cedinē acquirunt: alii quidam neque media interueniē-
te aciditate, sed statim ab acerbitate in dulcedinem trā-
seunt, quemadmodum oleæ fructus. Cæterùm calore ma-
turi fiunt omnes, qui duplex natura existit, alter proprius
& singulis à natura insitus: alter forinsecus à sole allatus.
atqui si ab initio quidem acerbiores sunt, maturi autem
dulces fiunt, ex caliditate vtique dulcedo, ex frigiditate
aciditas & acerbitas ipsis adest. Et sanè manifestum iam
factum est quòd fructus ab initio acerbi existentes, pro-
gressu temporis partim dulcescunt, partim acescunt, par-
tim austeri fiunt: aliqui verò sēper acerbi permanēt: qui-
dam etiam redduntur pingues: quin & iuxta dictarū qua-
litatum mixturas, multiplicem habent varietatem. Acer-
bi itaque in finem vsque permanēt, ilicis, arbuti & corni
fructus, & consimiles. quoniam frigidi & sicci, velut ab i-
nitio erant, permanent, nullam aliam alterationē præter-
quam solius augmenti acquirētes. Acerbus autem simúl-
que dulcis est, myrti, & pyri syluestris, & glandis fructus.
Austerus tantū, vitis amineæ vua, & vinū, & quæ his simi
lia. Austerus simúlque dulcis, palmæ fruct⁹, & vinū Surrē
tinum, & quæcunque dulcedinē adstrictione permixtam
habent. Dulce autē solùm est Theræū, & Scybelites, & si-
ræum, siue hepsema, *quod nos sapam appellamus*, & quæcun-
que alia his similia. Pinguis verò exactè tum fructus tum
succus oleæ est: imò etiam alii omnes ex quibus oleū pa-
ratur. Quemadmodum autē acerbus succus progressu tē-
poris dulcior primùm, deinde etiā acrior & amarior eua
dit, & postremùm penitus amarescit, eodem modo etiā
frigidus succus acidior statim fit, &, si perfectè perfrige-
scat, citius adhuc acescit. fructus quoque statim inter col-
ligēdum multa humiditate repleti, item qui aliâs aquam
assumpserunt, promptè ex leuissima occasione acidi
fiunt. Si enim vua immatura acida est, matura verò dul-
cis, & maturum fieri fructibus omnibus ex solari calidi-
tate contingit: manifestum est imperfectiorem ac frigi-

A diorem, acidum esse: perfectiorem verò & calidiorē, dul-
cem. Quum igitur vinum ex perfrigeratione acescat, con
spicuum est quòd ad eūdem rursus redit saporem ex quo
prodiit, vuæ immaturæ inquam. Distat tamen acetum ab
vuæ immaturæ succo viribus, in eo quòd acetum acrimo
niam quandam ex putredinosa caliditate adeptum est:
vuæ autem immaturæ succus nō habet acquisititiam ca-
liditatem, & propterea neque aceti acredinem: vnde etiā
magis tenuium partium est acetum quàm vuæ immatu-
ræ succus, velut sensus quoque testatur. At verò acrimonia
B aceti frigiditatem aciditatis euincere non potest, verùm
ad penetrādi celeritatem ipsi inseruit. Quāto enim citius
meatus penetrat calidum quàm frigidum, tāto promptius
acris sapor quàm acidus sensilium corporum meatus per-
transit, vt acris velut præuius iter struat, frigidus verò non
ita longè pòst sequatur. Et propterea sanè sensus mixtus ac
ægrè explicabilis non permittit pronuntiare acetum sim-
pliciter frigidum esse: percipimus enim in ipso igneam
quandam acrimoniam. Verùm frigiditas ex sequenti aci
ditate destruit & extinguit euestigio acrimoniam: quare
C etiam multo maior sensus frigiditatis quàm caliditatis
nobis contingit. Porrò quidam æstatis tempore poscam
bibētes, palàm refrigerantur, & sine siti permanēt. Quan-
doquidem verò sitis dupliciter fit, altera ex humiditatis
inopia, altera caliditatis redundantia: eam quæ ex siccita-
te oboritur, non sanat acetum: eam verò quæ ex calidita-
te oborta est, sanat. humectare enim non potest acetum
per se, sed non ingenerosè perfrigerat. Igitur neque sitim
ex sicca intemperie, neque ex calida & sicca obortam, a-
D cetum potatum vnquam sanare potest. Si verò concur-
rat aliquando simul humiditas cum caliditate, eiusmo-
di sanè sitis optima medela acetum erit. Aliter sitienti-
bus, tum in febribus ardentibus aliisque omnibus adu-
rentibus, tum in æstate ac calore vehementi, composita
affectio est ex caliditate ac siccitate, vt meritò cōpositam
medelam requirant ex aceto & aqua: acetum quidem, vt
non instrenuè refrigerans & partium tenuitate facilè pe-
netrans: aquam verò, vt quæ supra id quòd refrigerat, &
humidissima omnium existat. nihil enim humidius a-
E qua. Cæterùm in ardore præcordiorū potior aceto est vuæ
immaturæ succus forinsecus impositus, tum quòd nul-
lam habeat violentam & offendentem frigiditatem, tum
quòd neque permixtam mordacem caliditatē. Qui enim
ita affecti sunt, lenimēto inuiolēto opus habent, quod fo
rinsecus nullā mordacem acrimoniā inducat. Vuæ itaque
maturæ succus non solùm acidus est, sed etiam acerbus.
Nam, vt dictum est, omnes ferè arborum fructus circa
primam generationem gustu acerbi sunt. Non autem a-
cidum solùm frigidum est, sed etiam acerbum ac auste-
F rum. Et siquis aliquando gustauit mala cydonia, aut myr-
ti baccas, aut mespila, is sanè manifestè nouit alium esse
sensum ab acidis in lingua nostra productum, alium ab
acerbis aut austeris. acerba enim intus protudere parti-
culam videntur, quam ex omni parte æqualiter contin-
gunt, velut exprimentia constringentiáque ac contrahē-
tia: austera verò in profundum subire videntur, & aspe-
rum quendam ac inæqualem sensum inducere, ita vt re-
siccando omnem sensilium partium humiditatem expel
lant. Quare alia est affectionum proprietas, nō satis clarè
G explicabilis, & in acerbis & in austeris saporibus: sed non
puto tamen hominem esse qui non ex iam relatis incita-
tus intelligat quid dicam. Omne igitur corpus acerbum
& ab aliis qualitatibus purum, omni experimento facto
frigidum inueni. Omne autem dulce calidum est, & non
immodicè superexcellit caliditatem quæ in nobis existit.
Sed quemadmodum calidæ aquæ contactu delectamur,
& maximè vbi fuimus frigefacti, donec corporis partes
à frigore cōgelatæ diffundantur: (excalfacit enim nos, &
neque dissoluens neque scindens partium continuitatē,
H iucundissima est & vtilissima.) sic etiam omne dulce edu
lium, calidum quidem omnino est, non tamen ad tan-
tam caliditatem peruenit vt offendat, sed intra terminos
diffundēdi & æquandi demulcēdiq; ac molliēdi manet.
Omnia enim alimēta iis quæ alūtur, natura cōueniētia &
tota substātia familiaria existunt. Statim autem oportet &

moderatè calida esse hæc, iuxta corporum quæ aluntur
proportionem.Et propterea eduliorum ac medicamento-
rum non vna species omnibus hominibus conuenit. V-
nusquisq; enim iuxta propriam substantiam simúlque af-
fectionem, ab vtrisque tum vtilitatem tum voluptatem
percipit.Verùm quum hæc ita habeant, edulium sanè mi
nus dulce,minus calidum est:magis dulce, tanto calidius
est quanto dulcius.Si verò modum caliditatis excedat,ne
que dulce tale est,sed iam amarum apparet: velut mel in-
ueteratũ & quod diutius coctum est, & singula alia dul-
cia.Quæ enim temperamentis corporum quæ aluntur,si-
milia sunt citra cocturã & præparationem,iam dulcia ap-
parent: quæ verò dissimilia,omnia iniucunda sunt priuſ-
quam præparentur.Opus est autem calida castigare frigi-
ditate,frigida verò calfacientium condimentorum mi-
xtura,& igne.Eodem modo per humiditatem emendan-
tur quæ terrea sunt,& sicca magis quàm conuenit:siccita-
te verò,quæ plꝰ humida & aquosa. Dulce igitur supra hoc
quod calidum magis aut minus existit, necessariò etiam
humidum magis aut minus est.Quod verò velut superassa
tum amarum euadit,simile calci & cineri,siccum & cali-
dum necessariò redditur.Et sanè ob id omnia amara ex-
tergere solent,scinderéque & dissecare viscosos ac crassos
humores,quemadmodum cinis & nitrum. Quòd autem
amarus sapor sicci ac terrei temperamenti est, tum ex eo
quòd ægerrimè omnium amara putrescunt,tum quòd ne
quaquam vermes & alia animalia gignant(qualia videli-
cet in radicibus & herbis,& fructibus putrescentibus in-
nasci solent)colligere datur.Nam in humidis corporibus
maximè vermes & putredines gigni videmus.Porro ex-
actè amara(voco autem sic quæ nulla alia sensibili quali-
tate participant) omnia ferme animalia, non homines
modò,in cibis auersantur,propterea quod omne animal
humidum magis aut minus existat, amara autẽ sicca sint
ad cineris ac calcis similitudinem. Quemadmodum igi-
tur exactè quidem dulce nutrit,exactè autem amarũ non
alit: sic quod inter hæc mediũ est,nutrit quidem, sed mi
nus quàm dulce. Propinquus autẽ amaro est sapor salsus:
nam & terrei vtrique sunt & calidi.differunt tamen inter
se non obscura differentia, quòd amarus è caliditate &
& siccitate magis sit attenuatus & elaboratus,ac quasi sub
actus.sed & in salis generibus sic habet. Quæ enim dura
sunt & densiora & magis terrea(qualia fere,omnia fossi-
lia existunt)minus calida ac tenuium partium sunt: quæ
verò friabilia ac laxa,magis tenuium partium & viribus
calidiora sunt,& aliqua ex ipsis subamara, medium quo-
dammodo obtinentia inter salem & spumam nitri.Et sa-
nè quicquid salsum diutiꝰ calfeceris, statim amarũ eua-
det.Atque sic etiam Asphaltitidis paludis aqua,quã mare
mortuum appellant,in cauo & calido loco contenta & à
sole exassata,amara redditur:& ob id etiam æstate magis
quàm hyeme amara existit.&,si haustam eam in vase ca-
uo ad solem exponas tempore æstiuo, confestim magis
amara seipsa facta tibi apparebit. Quare in illa aqua neq;
animal innascitur,neque plãta. Sed & quum flumina ma
gna multúmque piscosa in ipsam influant, & præsertim
id quod prope Hierichuntem est, quod Iordanem appel-
lant, nullus piscis oras fluminum superegreditur: & si-
quis captos stagno immittat,statim corrumpi ipsos vide-
bit.& propterea stagnum mortuum siue mare mortuum
appellant. Adeo exactè amarum omnibus plantis & ani-
malibus inimicum est, squalidúmque ac siccum natura,
velut fuligo ex adustione factum. De amarorum igitur
saporum viribus satis dixisse videmur,dissectorios & ex-
tersorios ac attenuatorios ipsos esse declarantes,atque ad-
eo calidos in tantum vt nondum vrant. Ad acres iã ser-
monem conuertamus:eósque primùm calidos exactè esse
dicamus,deinde erosiuos & vstorios,crustámque inducẽ-
tes, & colliquatorios forinsecus cuti impositos.Si verò in-
tra corpus assumantur,qui tota substantia quibusdam ani
malibus aduersantur,eos omnes putrefactorios esse & in-
fectorios illorum animalium,velut cantharis & buprestis
hominis.Qui verò secundum solius caliditatis excessum,
si quidem crassiores sint & terrei, velut auripigmẽtum &
sandaracha,ac similia,eos exulceratorios internarũ partiũ

A pronunciamus:si verò tenuium partium sint,(qualia fami-
liaria nobis semina existunt,daucus videlicet & anisum,
ac similia) vrinam cientes & exudatorios, & simpliciter
ac summatim loquendo,sectorios ac discussorios. Confe-
runt etiam quidam reiectionibus ex thorace,& menstruo
rum fluxionibus.Cæterùm acres sapores,non solùm forti
caliditate ab amaris differre vidẽtur, sed etiã in eo quòd
amari omnes non modò calidi sunt sed etiam sicci ad ci-
neris similitudinem.At verò in acribus,quique non sunt
B amari,multa aliquando permixta est humiditas:& propte
rea non pauca acria nobis in ciborũ vsum veniũt. Quã-
do verò iam & de saporibus quæ dici par erat relata sunt,
reliquum vtique fuerit & de vaporibus dicere. Plerique
certè vapores similiter vt sapores nos afficiunt. nam aci-
da omnia ipsúmque etiam acetum,& olfactum & gustum
eodem modo excitant. Acria autem,velut allium & cæpa
& cõsimilia,nõ minꝰ olfactũ quàm gustũ stimulant & ex
citant.Eodem modo & in singulis aliis similis ferme o-
doratus ac gustus sensus est,adeo vt quorundam corporũ
C quæ nunquam gustauimus,veluti stercoris,persuasum ha
beamus nos scire qualitatem:& ob id neque omnino ta-
lium rerum gustum attentamus,quòd olfactui valde mul
tum fidei habeamus.Quin & odorata edulia quæ compu-
trefacta molestum odorem nobis afferunt,statim abiici-
mus,ne tentato quidem gustu. et ferme in omnibus mu-
tuò conspirant odoratus & gustus. Ad duas autem appella
tiones pleraque odorabilia reducimus, odorata aut fœti-
da nominãtes:odorata quidem,iuxta proportionem dul-
cium ad linguam: fœtida verò,nõ dulcium. Videtur por
D ro de corporibus non odoratis aut omnino parum quid
vaporis defluere,aut multo minus quàm pro molis sym-
metria,velut in salsis & maximè acerbis. Crassarum enim
partium & frigida est substãtia acerborum: quare verisi-
mile est etiam quod defluit ab ipsis,modicũ esse & cras-
sum, & mole velut terreum,vt neque cerebrum sua respi-
ratione petere possit.Quare nihil certi ex odore coniecta-
re licet de ipsorum temperamento,velut ex gustu. Nam
inodora crassarum partium substantiam habent,sed inde
non manifestum est quantum caliditatis aut frigiditatis
possideant.Odorata autem,tenuium partium aliquo mo-
E do sunt & calida,quantitas tamen tenuitatis aut calidita-
tis non etiam ex odore indicatur,sed ex gustu. Quod ve-
rò nihil certi de temperamento indicent odorata,in cau-
sa est inæqualitas substantiæ ipsorum.Et propterea in rosa
ex odore coniecturam facere non possumus de omnibus
in ipsa qualitatibus.In gustu verò omnes gustabilium cor
porum partes æqualiter linguæ obueniunt, mouéntque
singulæ sensum iuxta suam ipsarum naturam: nimirum
acerbum in ipsa quod est terreum & crassarum partium
ac frigidum:item amarum quod tenuium partium est ac
F frigidum: & tertium insuper aquosum, necessariò frigi-
dum.vt non sit certum,velut dictum est, de simplicium
pharmacorum viribus omnibꝰ ex odore cõiectare. Am-
plius verò nihilo magis ex coloribus coniicere possu-
mus de iisdem.In singulis enim coloribus inueniuntur
& calida & frigida,& sicca & humida. Possibile tamẽ est
in singulis generibus aut seminum aut radicum, aut suc-
corum,etiam ex colore indicationem quandam sumere
temperamenti.Velut verbi causa, cæpa & scilla & vinum,
quanto fuerint albiora,tanto minus sunt calida: subflaua
verò & fulua,calidiora.Quin & triticum & cicera,& pha-
G seoli ac cicer. iridis quoque radix & asphodeli, & multo-
rum aliorum,simile quiddam perpetiuntur.In singulis e-
nim generibus in vniuersum quæ fulua & ruffa & flaua
sunt,calidiora albis existunt. Quare siquid etiam inde de
medicamentorum viribus coniectare licet, etiam hoc au
ctarium habes.Optimum quidem igitur(vt dictum & sæ
pe demonstratum est)singulorum vires ab exacto experi-
mento inuenire.neque enim in hoc falli potes. priusquã
tamen experimento vim cognoscas, gustus multum indi
H cat,cui attestatur paululum etiam ipse odor. Horum autẽ
omnium (quemadmodum etiam aliorum quorundã vti
lissimorum)in summa compendium contraham,postquã
sanè speciatim,quantum possibile fuit, vniuersales vires
& vniuscuiusque actiones explicui. Quandoquidem verò

A medicamenta partim ex animalibus sunt, partim plantæ aut fructus, aut horum succi siue liquores existunt, partim verò ex metallicis sumuntur: præstabilius mihi visum est de plantis primùm disserere: non omnibus scilicet totius terrarum orbis, sed de quibus compertum per experientiam habemus, nam & plurimum ipsarum genus prouenit, facultatéque potentissimum habetur: atque id iuxta ordinem literarum Græcarum. Deinde consequenter etiam de metallicis dicere, atque sic ad animalium partes peruenire.

B

Abrotonum.

Abrotonum calida & sicca vi præditum est, in tertio ordine & discessu à moderatis locatum, gustu multùm amaro, qui sapor indicatus est terreæ substantiæ esse, & à largo calore attenuatus esse, vt non instrenuè calfaciat & siccet. Quare coma huius herbæ vnà cum floribus in oleo coquitur: quo illito ante accessionem iis qui rigore per circuitum repetente apprehenduntur, minus rigebunt. Eiusdem decoctū potū aut per clysterem infusum, lumbricos occidit amplius quàm absinthium. Modica autem participat acerbitate abrotonum, & ob id stomacho incommodum est. Species habet duas, marem & fœminā.

C

Abrotonum vstum.

Abrotonum vstum, calidum & siccum viribus est, magis quàm cucurbita sicca vsta, & anethi radix: illa enim vlceribus humidis & sine inflammatione perfectis conueniunt, & propterea maximè vlceribus præputii pudendi apta videntur. Abrotoni autem vsti cinis omnibus vlceribus mordax est: quare alopeciis confert, oleo cicino aut raphanino, aut sicyonio, aut lentiscino, aut veteri dilutus.

D

Agnos, *id est uitex.*

Huius arbusti folia, flores & semen tertio ordine calida & sicca sunt, & multùm tenuium partium. Fructus in cibo assumitur, calfacitque manifestè, simúlque capitis dolorem infert. Frictus minus caput tentat, sed modicum alimentum corpori sufficit, atque id siccans ac calfaciēs, minimè verò flatuosum. Et propterea etiam impetus venereos inhibet. Vnde non solùm in cibo ac potu acceptus ad castimoniam conferre creditus est, sed etiam substratus. Et ad hepar ac splenem indurata: ac obturata, viticis semen magis conuenit quàm ruta.

E

Agrostis, *id est Gramen.*

Graminis radix moderatè frigida est & sicca, & ob id cruenta vulnera glutinat: ipsa herba imposita cataplasmatis vice non fortiter frigefacit, verùm in medio humiditatis ac siccitatis consistit. Mordacitas & partium tenuitas in radice modica est, vt aliquando calculos conterere cognita sit decoctum eius bibentibus. Semen vulgo nascentis debile est, Parnassiæ autem, vrinam ciet, & fluxiones ventris ac stomachi siccat. Estque vis ipsius siccatoria, tenuium partium, & subacerba.

F

Anchusæ quatuor.

Non eiusdem facultatis omnes anchusæ existunt. Quæ enim onoclea appellatur, adstringentem simúlque subamaram abundè radicem habet, vt etiam corpora densare, & moderatè attenuare, extergeréque ac abluere biliosos salsósque humores possit: atque sic & ictericis & spleniticis ac nephreticis vtilis existit. Frigefacit etiam multùm: vnde cum polenta in cataplasmate imposita, erysipelatis medetur. Exterget autem non solùm pota, sed etiam forinsecus imposita, & ob id vitiligines & lepras sanat cum aceto.

G

Folia huius herbæ debiliora radice sunt, non tamē siccandi & adstringendi vi carent: vnde & ventris profluuium sanant cum vino pota. At verò lycopsos appellata similiter erysipelatis conducit, & radicem habet magis adstringentem quàm onoclea. Onochilos autem (quæ etiam alcibiadium appellatur, vim habet magis medicatam) & morsis à vipera multùm conducit, in cataplasmatis imposita appensáque, & in cibo sumpta. Quarta, parua est, & ferè sine nomine, consimilis alcibiadio, verùm plus amara & magis medicata, & propterea ad lumbricos latos apta,

H

acetabuli mensura cum hyssopo & nasturtio pota.

Agaricum.

Agaricum vim habet calfactoriam & discussoriam & dissectoriam crassorum humorum, & obturationes in visceribus repurgat, & ob id arquatum morbum sanat in iis qui ex hepatis obturatione eū morbū cōtraxerūt. Prodest & comitiali morbo laborātibus & rigoribus per circuitū repētibus, qui ex crassis & viscosis humoribus sunt oborti. Prodest & commorsis aut punctis à bestiis quarum frigidum venenum existit, forinsecus ad locum affectum impositum, itémque potum hexagii pondere; *hoc est drachmæ unius ex uino.* Est & purgatorium.

Ageraton.

Ageraton facultatis est discussoriæ, & leniter quodāmodo inflammationem arcentis.

Adianton.

Adianton siccat, attenuat, discutit. nam & alopecias densat, & strumas & abscessus discutit, & calculos frangit in potu sumptum, & reiectionibus crassorum ac viscosorum humorum ex pectore ac pulmone non parum confert, & fluxiones alui sistit. Medii temperamenti inter caliditatem & frigiditatem existit.

Aeizoon, *id est Semperuiuum.*

Semperuiuum vtrunque & paruum & magnum modicè siccat, moderatè item adstringit: verùm non moderatè frigefacit: est enim tertii ordinis frigefacientium. & propterea ad erysipelata ac herpetas & inflammationes ex fluxionibus conducit.

Ægilops.

Ægilops discutiendi vim habet. Itaque inflammationes induratas & ægilopas ac alopecias mirabiliter sanat.

Aira, *id est Lolium.*

Lolium calfacit & siccat efficaciter, vt propè ad acriū vim accedat, & magis quàm iris. Non est autem velut illa tenuium partium, sed ab illa lōgè præuertitur, & propterea locauerit ipsam quis in principio tertii ordinis calfacientium, & in fine secundi siccantium.

Ægiros, *id est Populus nigra.*

Populi nigræ flores calida vi præditi sunt, in tertio discessus à temperatis ordine. In differentia autem siccandi & humectandi paululum à temperatis ad siccitatem populus secessit, & magis tenuium quàm crassarum partium existit. Folia ferè floribus similem vim habent, sed ad omnia debiliora & inefficaciora. Resina etiam similē floribus vim possidet, & est adhuc aliquanto calidior. Semē magis tenuiū partium & siccatorium est quàm resina & flores: calidum autem non adeo validé.

Acacia.

Acacia tertii ordinis siccantium est, & secundi frigefacientium, si quidem lota fuerit: illota enim, primi est. Nam quum non sit similarium partium, partes quasdam dispersas habet tenues & calidas, quæ ab ipsa per loturam decedunt.

Acalyphe siue Cnide, *id est Vrtica.*

Vrticæ folia & semen multum discussoriæ facultatis habent, citra vehementem calfactionem. Sanant itaque panos & parotidas: & crassos ac viscosos humores ex pectore ac pulmone educunt. Habent autem & flatuosum quiddam, vt etiam impetū ad venerem excitent, & præsertim semen, si cum passo bibatur. Aluum subducit moderatè, velut extergendo ac titillando, non purgādo. Gangrænosa item & cancrosa, & omnino quæ siccari opus est absque mordacitate conuenienter sanat.

Acanthus, vel Melamphyllon, aut Pæderos.

Acanthus (quem alii Melamphyllum, alii Pæderota appellant) folia habet discussoria vi moderatè prædita: radicem verò siccatoriam & tenuium partium.

Acantha leuce vel Leucacantha, *id est Spina alba.*

Spina alba (quam aliqui Leucacantham vocant) radicem habet siccantem moderatè & adstringentem. Quare & cœliacis & stomachicis prodest, & sanguis reiectionem cohibet, & tumores laxos in cataplasmate imposita coercet: item dentium doloribus conducit, si quis decocto eius colluat. Semen tenuium partium & calidum est,

vnde in potu sumptum conuulsis medetur.

Acantha Ægyptia, *id est Spina Ægyptia.*

Spina Ægyptia ex qua acacia præparatur, adstringendi ac siccandi vim habet. quare & fluxui muliebri prodest, & vlcera sedis insufflata ad cicatricem perducit.

Acorum.

Acori radix tertii ordinis calfacientium ac siccantium est, & tenuium partium compagem habet. cietitaque vrinas, & splenes iuuat induratos. Succus eius deterget & depurgat crassitudinē corniformis oculorum tunicæ.

Aconitum siue Pardalianches.

Aconitum siue Pardalianches, simile quidem seridi syluestri, verùm putrefactoriam & venenatam vim habet. quare vitandum ne in cibo aut potu accipiatur. Attamen ad erodendum ac putrefaciendum externas corporis partes aut circa sedem, vtile est: & ad hāc rē cōmodior est radix eius. Dicitur herbæ succus pilorum exortum inhibere.

Acte, *id est Sambucus,* Chamæacte, *id est Ebulus.*

Sambucus magna & arborea quæ Acte appellatur, itémque humilis & herbacea quæ ebulus & Chamæacte, ambæ siccātis facultatis sunt, glutinatoriæque ac moderatè discussoriæ. Decoctum radicis in potu hydropicis potest.

Halimon siue Halmyris.

Halimi fruticis germina quidam comedunt, & recōdita asseruant. Vim habet lactis & seminis generatiuam. In sapore salsum quid & adstringens habet, ex quo manifestum fit dissimilariū partium esse: plurima tamen eius substantiæ pars temperatè calida existit, cum humiditate imperfecta ac incocta, leniterq; flatuosa. Radicis drach. vna ex aqua mulsa pota, conuulsa, rupta, ac tormina mitigat, & lac attrahit & auget.

Aloë.

Aloë tertii ordinis est medicamentorum siccātium, primi autem intensi, aut secundi exoluti calefacientium. In gustu mediocriter adstringit, & fortiter amarescit. Subducit ventrem, ex genere eorum medicamentorum existens quæ stercorum eductiua appellantur. Est autem medicamentum stomacho cōmodum vt si quod aliud, & sinus glutinat. Sanat vlcera ægrè cicatricem recipientia, maximè circa sedem & pudenda, propter vim siccandi citra mordacitatem: prodest etiam inflammationibus earundē partium aqua diluta, & vulnerata glutinat, iuxta eundem modum. Simili modo conuenit & ad inflammationes in ore, & naribus atque oculis, & omnino repellere ac discutere solet, simúlq; exterget paululū, quantum sanè puris vlceribus citra offensionem commodum existit. Oculis propterea iugi humore madentibus, maximè puerorum, præter opinionem medetur. Debet autem crassiore modo dilui, & oculorum angulis adhiberi.

Alysson, Sideritis Heraclea.

Alysson aiunt esse Sideritin, Heracleam appellatam quæ iuxta vias nascitur vbique, purpureum florem habēs & folia crassiora. Nomen inuenit ex eo quòd commorsis à cane rabido mirabiliter succurrit. Vim habet moderatè siccātē & discussoriā. Habet etiā quiddā exterforiū quo vitiligines & maculas faciei à sole prouocatas depurgat.

Alsine, Auricula muris.

Alsine siue auricula muris, herbula, similem habet vim helxinæ frigefacientem ac humectantem. est enim substantia eius aquosa frigida: quare etiam citra adstrictionem frigefacit. Ideóque ad feruentes inflammationes conducit, & ad mediocria erysipelata.

Amaracum.

Amaracum calfacit non ingenerosè, siccat autem nō vehementer. Verùm in caliditate est tertii ordinis, in siccando secundi.

Ambrosia.

Ambrosia pro cataplasmate imposita, vim habet adstringentem & repulsoriam.

Amnium, Ammi.

Amnii semen maximè in vsum venit, calfactoriæ & siccantis facultatis in tertio ordine. Est & tenuium partiū

A & sapore subamarum ac acre, atque adeò vrinam ciet, & discussorium est.

Amarantum.

Amarantum vim habet attenuandi ac dissecandi: quare menses ducit coma eius ex vino pota. Grumos etiā sanguinis liquare creditur, non in ventre modò, sed & in vesica, si cum vino mulso bibatur. Omnes autem in vniuersum fluxiones resiccat in potu accepta: verùm stomacho incommoda est.

Amurca.

B Amurca secundi ordinis est calfacientium, ac siccātium intēsi. Atque hinc sanè corporum temperamento siccorum vlcera sanat, reliquorum omnium exacerbat.

Ampeloprason, *id est Porrum syluestre.*

Ampeloprason vim inter allium & porrum mediam obtinet. Stomacho magis incommodat quàm satiuum. viscosos quoque humores amplius eo dissecat, & organa obturata ab obstructione liberat. Quapropter etiam vrinas & menses sæpe mouit, vbi viscosorum & crassorum humorum culpa fuerunt suppressa.

C Ampelos leuce, siue Bryonia, aut Psilothrum: *Lat. Vitis alba.*

Ampelos leuce, (quæ & Bryonia itémque Psilothrū appellatur) & *Latinis vitis alba*, germina habet quæ recēns producta omnibus familiorem cibum exhibent verno tē pore, tanquam edulium stomacho commodum propter vim adstringendi. Habent autem subamaram & acrem leniter adstrictionem. quare etiam vrinam cient. Radix verò exterforia & siccatoria tenuiúmque partium facultate prædita est, & moderatè calida. vnde etiam lienes induratos D eliquat, tum in potu accepta, tum forinsecus cum ficubus imposita. Item scabiem & lepras sanat. Vitis porro nigra, per omnia ei consimilis est, sed debilior.

Amygdala.

Amygdala amara attenuatoriam vim palàm præ se ferunt, vt etiam maculas solares depurgent, & ad reiectiones ex pectore ac pulmone viscosorum & crassorum humorum plurimùm conferant. Sed & obstructione liberāt ac depurgant hepar, splenem, colum, & renes. laterum itē dolorem sedant. Arbor quoque vniuersa similem vim habet, vt eius etiam radices coctas maculis solaribus in cata E plasmatis modum imponentes, eas depurgent. At verò dulcia amygdala amaris debiliora sunt.

Ammoniacum.

Ammoniacum mollientis intensæ facultatis est, vt etiam articulorum callosas duritias dissoluat, & lienes induratos sanet, & strumas discutiat.

Amomum.

Amomum viribus acoro simile est, præterquā quòd siccius est acorum, magis autē cōcoctorium est amomū.

F Anagallis.

Anagallis vtraque, & quæ cæruleū & quæ puniceū florem habet, abstersoriam vim abundè habet, & præterea subcalidi ac attractorii quippiam, quo etiam aculeos è corpore euellit. succus ipsarum caput per nares purgat ob eandem causam, & in summa siccandi vim habent citra mordacitatē: vnde & vulnera glutinant, & putrescentibus vlceribus auxiliantur.

Andrachne, *id est Portulaca.*

Portulaca in frigefaciendo tertii ordinis est, in hu- G mectando secundi. modicam autem austeritatem complectitur, quapropter fluxiones repellit maximè biliosas & calidas, earum qualitatem transmutans, alterans, & multùm frigefaciens. Atque ea gratia etiam æstuosis febribus vt siquid aliud commodat, super os ventris totáque præcordia imposita. Sed et si probè teratur, adiecto ouo crudo vnà cum vitello ac candido, admixtóque modico rosaceo, acetique momento, euestigio non vulgarem lenitudinem inducit in ardentibus febribus, si corpus vniuersum inde illinatur, imò penitus extinguit vt neque am- H plius vlla exacerbatio contingat. Dentium quoque stuporis medela est. Succus eius similem vim habet: quare non solùm forinsecus impositus, sed etiam in potu sumptus, perfrigerat: quod ipsum contingit etiā, si quis totam herbā in cibo sumat. At verò propter vim subadstringendi

etiam dysentericis cõmodum edulium est, & fluxui muliebri & sanguinis reiectioni: verùm ad hæc omnia multò efficacior est ipsius herbæ succus. A

Anemone.

Anemonæ omnes, acris & exterforiæ attractoriæque ac venarum oscula aperientis facultatis sunt: vnde radix quoque commansa pituitam prouocat, & succus ex naribus purgat, & cicatrices in oculis attenuat. Quin & sordida vlcera anemonæ purgant, & lepras remouent, & appositæ menses prolectant, & lac attrahunt & augent. B

Anethum.

Anethum calfacit in tantùm vt aut secundi ordinis intensi, aut tertii exoluti esse deprehendatur. Verùm secũdi ordinis principio est inter siccantia, aut primi fine. Si in oleo incoquatur, discussorium est, & dolores sedat, & somnum inuitat, & crudos ac incoctos tumores concoquit. Vstum, tertium ordinem calfacientium ac siccatium obtinet: & propterea vlceribus humidis inspersum prodest, & maximè in pudendo: nam in præputio etiam inueterata ad cicatricem perducit. Porro viride humidius est ac minus calidum, vtpote adhuc succulentum. quare magis concoctorium est ac somnificum quàm siccum: minus autem discussorium. C

Anthemis siue Chamæmelum.

Anthemis (quæ & Chamæmelum appellatur) calfacit ac siccat in primo ordine. Est autem tenuium partium & propterea discussoria & rarefactiua ac laxatoria vi prædita. Si quidem igitur fuerit viridis, in oleo ipsam incoquere oportet, non præsente videlicet oleo chamæmelino, in quo maceratus flos insolatus est: si verò sicca fuerit, modico aceto præmadefacta, deinde in oleo cocta, commoda fit iis in quibus nõdum desiit materia ad caput afferri. Nam eam quæ iam adest discutit, & alteram non attrahit: quæ commoditas nulli alteri medicamento contigit. Nechepson autẽ Ægyptius ipsum chamæmeli florẽ purum in summo vigore colligere iubet, & in mortario tundere, ac probè cõterere, ac pastillos mediocres fingere, eósque in vmbra diligentissimè siccare ac reponere: vsus autem tempore vnum ex ipsis terere, oleo primario quod satis est affuso, indéque vniuersum corpus à capite vsque ad pedes illinere, in omnibus febrientibus, ac ægrum stragulis coopertum fouere. sudor enim, inquit, mouebitur bonus in iis qui euasuri sunt, & à febre liberabuntur. nã in plurimis experimento hoc cognitum est, & in peregrinationibus maximè congruum existit, ob circunferendi facilitatem. Præcipit etiam in potu pastillos exhibere febricitantibus fabæ quantitate ex aqua calida. D E

Anisum.

Anisi semen maximè in vsu est, acre & subamarum existens, vt propè accedat ad caliditatem vstoriorum. Est enim in tertio ordine calfacientium ac siccantium: ob id & vrinam ciet, & discussorium est, & inflationes circa ventrem sedat. F

Aparine, siue Philanthropos, aut Omphacocarpos.

Aparine (quam alii Philãthropõ, alii Omphacocarpon vocant) moderatè tergit ac siccat. Habet etiam quid tenuium partium.

Apios, *id est Pirus*.

Piri folia & ramuli austeri sunt, fructus dulcedinẽ quandam aquosam habet, ex quibus manifestum fit temperamentum inæquale iuxta partes existens. Quapropter in cibo quidem, stomacho commodant, & sitim sedant: verùm in cataplasmatis imposita pira siccant, & mediocriter frigefaciunt, vt vulnus per ipsa conglutinatum esse sciam. G

Achrades, *id est Pira syluestria*.

Quæ verò syluestria pira nominantur, magis adstringunt & siccãt, & ob id vulnera maiora glutinãt, & in cataplasmatis imposita fluxiones reprimunt: quemadmodum in malorum tractatu absolutissimè tradetur.

Aristolochia.

Aristolochiæ radix ad medicinam cõmodissima est, amara & subacris existens. Rotunda ex his maximè omnium tenuium est partium, & ad omnia efficacior: idcirco vbi crassus humor fortiter attenuandus est, rotunda vsus expetitur, atq; inde adeo dolores ex obturatione aut crudorum crassitie obortos curat, & infixa extrahit, & putrefactionibus medetur, & sordida vlcera purgat, & dẽtes ac gingiuas illustrat. Auxiliatur etiam anhelatoribus & singultientibus, comitialibúsque morbis ac podagricis, ex aqua pota, ruptísque ac conuulsis medicamentum, vt si quod aliud, commodum est. Ex reliquis duabus clematitis odoratior est, vt etiam vnguentarii eam in vnguenta assumant, verùm ad medendum minus valet. Longa autem aristolochia minus tenuium partium est quàm rotunda, non tamen inefficax, sed exterforiam ac calidã vim habet, & ob id vlcera incarnat, & ad vteri fotus commodior habetur. H

Aracus.

Aracorum semen simile est cicerculis & vsu & viribus: verùm durius quàm cicerculæ, & propterea etiam ægrius concoqui potest.

Arceuthos, *id est Iuniperus*.

Iuniperus calida est & sicca, tertii ordinis in vtroque genere. Fructus eius calidus quidem similiter est, sed in primo ordine siccat.

Arnoglossum, *id est Plantago*.

Arnoglossum frigefacit ac siccat in secundo ordine. habet & austeri quippiam: quare fluxionibus & putrefactionibus vlceribúsque malignis conuenit, atque ea gratia etiam ad dysenterias. nam sanguinis eruptionem cõpescit, & si quid perustum est frigefacit, & sinus glutinat. Est præterea etiam aliorum vlcerum recentium ac veterum curatrix. citra mordacitatem enim siccat, & frigiditatem possidet nondum stupefacientẽ. Semen eius itémque radix similem vim habent: verùm sicciorẽ & minus frigidam. Et semen quidem, tenuissimarum partium est: radices verò crassiorum. Ipsa autem folia siccata, tenuiorum partium vim, sed minus frigidam acquirunt. Propterea radicibus etiam ad dentium dolores vtimur, tum cõmanducantes, tum decocto ipsarum colluentes. Cæterùm ad hepatis ac renum obturamentã, & radicibus & foliis, & multo magis semine vtimur.

Aron.

Ari radix primi ordinis calfacientum ac siccantium est. habet & vim exterforiam, sed non adeo fortiter velut dracontion. Radices etiam in cibo acceptæ humorũ crassitiem moderatè dissecant, vt etiam ad reiectiones sputorum ex pectore cõmodent. Verùm dracontion in hos vsus præstabilius est. aliâs præparatur ac editur eo quo dracontion modo feruefacta.

Artemisia.

Artemisiæ ambæ calfaciunt in secundo ordine: siccant autem vel in primo ordine intenso, vel secundi principio. Sunt autem moderatè quoque tenuium partiũ: quare ad renum lapides moderatè conueniunt, & ad vteri fotus.

Asarum

Asari radices in vsu sunt, acori radicibus viribus cõsimiles, verùm magis intẽsæ: quare ex his quæ de acoro diximus, etiam de asaro notionem sumere oportet.

Aspalathus.

Aspalathus ex dissimilaribus viribus constat, acribus & adstringentibus. Et acribus quidem partibus sui calfacit, austeris verò frigefacit, vtrisque siccat: & propterea ad putrefactiones & fluxiones vtilis existit. Ad putrescentes in ore gingiuas in vino cocta vtiliter colluitur.

Asparagus siue Aspharagus (iuxta Athenienses) aliâs Myacanthus.

Asparagus petreus siue Myacanthus, exterforiã vim habet, nec tamen validè calfacit nec frigefacit: idcirco renes & iecur obstructione liberat, maximè radices herbæ ac semen. Et sanè etiam dentium doloribus medetur siccando citra calfactionem.

Aster Atticus, vel bubonium.

Aster Atticus (quem alii bubonium appellant, quòd non solùm in cataplasmate impositus, sed etiam adalligatus bubonas ac vnguium tumores sanare credatur) habet etiam quid discussorium, vt mixtarum virium sit, velut rosa: sed bubonium non ita adstringit.

A

Astaphis, *id est uua passa*. Caticæ.

Vua passa satiua concoctoriam simúlque adstringentem & mod eratè discussoriam vim habet: eadem enim est ratio vuarum passarum ad vuas, quæ est caricarum ad ficus. Et dulciores quidem, calidiores sunt: austeriores verò, frigidiores, & adhuc magis acerbæ. Stomachum itaq; roborant austeræ, & aluũ adstringunt, atque his amplius etiam acerbæ. Medium verò statum inter has tenent dulces, neque palàm exoluentes stomachum, neque aluũ subducentes. Vim tamen contemperandi humores semper habent dulces, itémque moderatè extergendi: vnde paruos circa os ventriculi morsus obtundunt. nam maiores morsus generosioribus morsibus opus habent. Præstant vuæ passæ pinguissimæ & tenui cortice præditæ. Cæterùm vuæ passæ minus quàm caricæ aluum subducunt ac extergent: verùm stomacho commodiores quàm caricæ existunt.

B

Astaphis agria, siue Staphis agria.

Staphis agria valde acrem vim habet, vt fortiter pituitam de capite trahat ac extergeat. Quare & ad scabiem confert, & vstoria quadam vi participat.

C

Asphodelus.

Asphodeli radix in vsu est, veluti ari, & asari, ac dracontii. Vim habet exterforiam ac discussoriam. Vnde in vino albo vetere cocta, & vino calido meraco cyathi mẽsura hausto, menses suppressos celerrimè ciet. Vstæ cinis calidior & siccantior, magisque tenuium partium ac discussorius euadit, & ob id etiam alopecias sanat.

Atractylis, siue Cnicus syluestris, siue Androsæmon.

Atractylis, siue Cnicus syluestris, vel Androsæmon, (vt alii vocãt) ex spinosarum plantarum genere est, & siccantis ac moderatè calidæ facultatis existit.

D

Atraphaxis, *id est Atriplex*.

Atriplex secundi ordinis est humectantium, primi frigefacientium: adstrictionis nihil habet, sed aquosa est velut malua, & facilè ventrem permeat. Hortensiũ genus humectius & frigidius syluestri est. quapropter inflammationibus ac furunculis incipientibus & augescentibus hortenses, vigentibus & declinantibus syluestres cõmodiores sunt. Semen exterforiam vim habet: vnde ad morbum regium ex iecoris obstructione obortum vtile existit.

E

Absinthium.

Absinthium, calidum est primo ordine, siccum tertio. Succus eius multo calidior quàm herba est. participat & adstringendi vi non obscura, maximè Ponticum: quare exterget, roborat, siccat. & propterea biliosos vẽtriculi humores ad infernam excretionẽ deducit & per vrinas euacuat. Magis autem biliosum intra venas humorem per vrinas expurgat. idcirco vbi pituita in ventre continetur, nihil conducit. Sic etiam si eadem circa pectus aut pulmonem hæreat. adstrictoria enim facultas in ipso fortior est quàm amara. Quoniam verò acrimoniam quandam possidet, calidum amplius quàm frigidum existit.

F

Balanos myrepsica, *id est Glans unguentaria*, vel Myrobalanum.

Glans vnguentaria (quæ myrepsica balanos & myrobalanon appellatur) exterforiã & incisoriam vim habet cum aliqua adstrictione, & propterea exterforiam ac adstringentem contrahentémque ac coactoriam habet actionem: quapropter & ad varos & lentigines, maculásque solares, pruritum, lepram, scabiem, achoras, & manantia capitis vlcera, vlcerosásque papularum eruptiones, & omnia crassi succi vitia, conueniens est, maximè cum aceto. cicatrices etiam illustrat. Facit quoque ad hepar induratum in cataplasmate imposita, & lienem consumit, præsertim si farina aliqua siccatoria ipsi commisceatur, velut est loliacea ac eruina. At verò cortex valde efficax est, vt eius vsus, vbi vehementi adstrictione opus est, requiratur. Si verò quis carnis eius drachmam vnam bibat cũ aqua mulsa, facilè vomet. Sæpe & per inferna aluum largè subducit. vnde, si hepar aut splenẽ purgare voluerimus, per huius medicamenti vsum, in posca ipsum exhibemus: stomacho enim incommodat. verùm aceto gaudet tum forinsecus impositum, tum per os acceptum.

G

H

B

Balanos, *siue* Glans quercina.

De quercina glande, in quercus tractatu commodè dicemus.

Balsamum.

Balsamum calfacit & siccat secundo ordine, est & tenuium partium. Liquor eius adhuc magis tenuium partium vim habet: non tamen adeo calidus est velut quidã opinantur, per partium subtilitatem decepti. Fructus eius consimilem iuxta genus facultatem obtinet, sed partium tenuitate ab illis præuertitur.

Balaustium. Cytinus.

Balaustium, syluestris mali punicæ flos est, velut satiuæ Cytinus. gustum autem fortiter adstringit, & sanè siccantis ac frigefaciẽtis facultatis est: quare si intertriginibus ac aliis vlceribus ipsum aridum tenuissimè tritũ inspersesis, citissimè videbis ipsa cicatricem recipere citra mordacitatem. Idcirco non est medicus quispiã qui non hoc pharmaco, & in his qui sanguinem reiectãt, ac dysentericis, ventrísque ac vteri fluxionibus, vtatur.

Batos, *id est Rubus*.

Rubi folia maximè tenera, itémque germina mediocriter adstringunt, vt commansa oris vlcera cum alia, tum quæ aphthæ appellãtur, curent: imò & vulnera glutinent. Fructus maturus moderatam quandam caliditatem habet: immaturus frigidam terream substantiam possidet: & propterea acerbus & valde siccatorius est. Siccatus autẽ reponi solet, & humido magis siccatorius euadit. Flos eãdem vim quam fructus immaturus habet. Itaque ad dysenterias & ventris fluxiones ac debilitatem, & sanguinis sputum commodus est. Radix supra vim adstringendi, etiam tenuium partium substantiam habet: quare renum lapides atterit.

Batrachion, *id est Ranunculus*.

Batrachium quatuor speciales differentias habet, omnes autem fortiter acrem vim possident, vt cum dolore exulcerent. quare si quis moderatè vtatur, scabies ac lepras excoriant, vngues item leprosos remouent, & stigmata siue notas incussas discutiunt, & verrucas, ac myrmecias ex earum gente dictas, auferunt. Quin & alopeciis prosunt modico tempore impositæ. nam si diutius sinantur, non solùm excoriant sed etiam crustam cuti inurunt: atque hæc quidem folia viridia vnà cum cauliculis imposita faciunt. Radix autem siccata sternutatorium est medicamentum, quo modo omnia alia fortiter siccãtia: sed & dentium dolores mitigat, simúlque ipsos confringit.

Bdellium.

Bdellium Scythicum appellatũ, quod & nigrius & resinosius est, mollientem abundè & efficacem vim habet. Alterum Arabicum, quod etiam pellucidius est, magis siccat quàm mollit. Vtuntur aliqui his & maximè Arabico, ad ramices gutturis ac hernias aquosas (brõchocelas & hydrocelas Græci appellãt) ieiuni hominis saliua ad ẽplastri cõpagẽ redigẽtes. Arabicũ etiã calculos renũ atterere videtur, vrináſque ciere in potu acceptum: sed & crudorum flatuum insultus, & laterum dolores, ac rupta sanat.

Blitum.

Blitum olus est cibarium, temperamento humidũ ac frigidum in secundo ordine locatum.

Bulbus.

Bulbus comestus frigidioris & crassioris viscosiorisque humoris genitor est: nam & ægrè concoquitur, & inflat, ac venerem stimulat: in cataplasmate impositus glutinat & siccat. At verò qui vomitorius Bulbus dicitur, multo calidius temperamentum quàm prædictus habet.

Buglossum.

Buglossum humidum & calidum temperamentum habet: vnde vino iniectum lætitiam facere potãtibus videtur. Conducit & tussientibus propter gutturis asperitatem, in aqua mulsa decoctum.

Buphthalmon.

Buphthalmon appellatum videtur à floribus qui figuram oculi bouis similitudine referunt. nã colore chamæmeli floribus quamsimillimi existunt. Multo autem maiores ipsis sunt & acriores, & propterea magis discu-

torii sunt, vsqueadeo vt etiam duritias sanent ad ceratũ permixti.

Bunion, siue Arction. Pseudobunion.

Bunion (quod quidam Arction appellant) calfactorii generis in tantum est vt vrinam cieat, & menses ducat. sed & Pseudobunion similiter ipsi calidum est.

Brathy, *id est* *Herba Sabina.*

Herba Sabina calefacit & siccat tertio ordine: est autẽ tenuium partium, & propterea discussoria, & mensium du ctrix, si quid aliud, & per vrinas sanguinem trahit: & viuẽ tes fœtus perimit, ac immortuos eiicit. Conuenit putrefactis, maximè malignis & inueteratis. nam quæ diu durauere, citra molestiam pharmaci vim tolerant. Quin & de nigrata ac valde sordida, cum melle expurgat, & carbunculos destruit: quidam etiam duplum ipsius pro cinnamomo coniiciunt.

Britannica.

Britannicæ folia adstringunt, & vulnera glutinant, suntque similia foliis syluestris rumicis, præterquã quòd nigriora & hirsutiora existunt. Succus foliorum similiter adstringit: quare quidam coctum ipsum reponũt vt pharmacum ad putredines oris efficacissimum.

Bromus, *id est* *Auena.*

Bromos paulo frigidiore temperamento præditus est, & adstrictionis nonnihil habet, vt etiam ventris profluuiis commodet.

Bryon thalassion, *id est* *Muscus marinus.*

Muscus marinus adstringit & frigefacit: vnde in cataplasmatis vicem impositus, ea quæ calida sunt, manifestè perfrigerat ac iuuat.

Bryon siue Splanchnon aut Hipnon, *id est* *Muscus arborum.*

Bryon siue Splanchnon aut Hipnon, *id est* *Muscus arborum*, adstringit & frigefacit moderatè, vt propè ad temperata accedat. quare & discutiẽdi ac emolliendi facultatis particeps est, maximè qui in cedrinis lignis reperitur.

Bryonia.

Dictum est de Bryonia quũ de Vite alba nobis sermo esset.

Bubonium siue Aster Atticus.

De bubonio dictum est in secundæ appellationis elemento.

A littera Γ incipientia.

Gentiana.

Gentianæ radix efficax est vbi opus est attenuare & depurgare, extergereque, & ab obstructionibus liberare.

Gigarta, *id est* *Vinacea.*

Vinacea, sicca sunt in secundo ordine, frigida in primo: acerba autem gustu sunt, proptereáque fluxidis vẽtris affectionibus plurimùm prosunt.

Gingidium.

Gingidium, vt gustu amaritudinis & adstrictionis particeps est, ita temperamento, caliditatis & frigiditatis. Iuxta vtranque autem qualitatem siccatorium est, imò etiam stomacho valde commodum, ob adstrictionis non modicæ participationem. Euadit autem multo magis stomacho commodum, feruefactum & ex aceto comestum. Caliditatem itaque non valde manifestam obtinet, verùm in secundo ordine siccat.

Glaucium.

Glaucium adstringit cum quadam iucunditate, sed & frigefacit manifestè adeo vt erysipelata non adeo fortia sanet.

Glechon, *id est* *Pulegium.*

Pulegium calfacit & attenuat vehementer. vnde hu moribus crassis ac viscosis ex pectore ac pulmone reiectãdis facilem viam facit. Menses ciet cum vino albo coctũ, ita vt vinũ ipsum meracum bibatur. Forinsecus cataplasmatis modo impositum, tum ischiadicos tum alios perfrigeratos rubificat.

Glœos, *id est* *Sordes balnearum.*

Sordes balnearum moderatè emollit.

Glycyrrhizon, *id est* *Radix dulcis.*

Glycyrrhizi fruticis radicum succus maximè in vsum venit, dulcis existens cum modica quadã adstrictione: quapropter asperitates lenit non solùm arteriæ sed etiam scabiosæ vesicæ. Quandoquidem verò omne dulce moderatè, etiam humido temperamento præditum est, pro eius sanè ratione sitim quoque eximit.

Glycyside, siue Pæonia, aut Pentorobos, aut Ephialtia.

Glycysiden, etiam Pæoniam, & Pentorobon, & Ephialthian nominant. Radix eius tenuium partium & siccatoria ac mediocriter calida est: habet enim vim adstringentem leniter cum aliqua dulcedine. Quòd si quis eam diutius mandet, etiam acrimoniam subamarã percipiet: idcirco sanè & menses mouet, magnitudine amygdali cõtusa, cum aqua mulsa pota. Expurgat quoque iecur obstructũ, lienémq; ac renes. Per adstrictionẽ autẽ fluxiones vẽtris sistit, in vino quopiam austerorum generis cocta, & vino poto. In summa, resiccandi vim fortiter possidet: vt nõ improbauerim id quod à multis rationabiliter creditum est, eam videlicet etiam adalligatam puerorum morbum comitialem sanare. Aliquando enim puerulo octimestri comitiali apprehenso, magnam radicis recentis partem de collo suspendimus, iussione facta vt perpetuò eam cõtineret appensam: & de cætero ex hoc facto puer perfectè sanus euasit, neque ampli⁹ apprehensus aut conuulsus est.

Gnaphalium.

Gnaphalium adstringentis moderatè facultatis est, & propterea dysentericis ipsum cum vino aliquo austero potandum exhibent.

Gongylis, *id est* *Rapum.*

Rapi semen ad rem veneream stimulos addit, flatuosi spiritus generatiuum existens: sic & radix ægrè concoctilis, & flatuosa, ac seminis gignitiua est, succum autẽ in corpus distribuit crassiorem. Quare si quis in nimio eius esu perduret, & maximè si ipsam non probè in ventriculo concoquat, humorem crudum appellatum cõgregabit: si verò crudior in coctura maneat, ægrè concoctilis & flatuosa & stomacho incommoda existit. quandoque etiam morsus circa ventrem excitat, melior autem fit, si bis coquatur. multa enim coctura opus habet. Porrò ad ventris deiectionem neque conducit neque officit.

A littera Δ incipientia.

Damasonium, siue Alisma.

Damasonium, etiam Alisma appellatur. Eius radicẽ experti sumus coctam in aqua, & aqua pota, calculos in renibus consistentes ac coactos confringere.

Daucus siue Staphylinus, *id est* *Pastinaca.*

Daucus (quem & Staphylinum *&* *Pastinacam* appellãt) duorum generum est: alter syluestris, minus comestilis quàm satiuus, verùm in omnibus vehementior: satiuus autem in cibi vsum aptus est, sed aliàs imbecillior existit. Facultatem habent acrem & calfactoriam, & propterea etiam attenuatoriam. Radix itaque possidet etiam flatulentum quippiam, & ob id veneris stimulatiuum. Semen satiui quidem, habet item aliquid in se venerem stimulans, sed syluestris omnis flatus expers est: quare & vrinam ciet & menses mouet.

Daphne, *id est* *Laurus.*

Lauri arboris folia & fructus siccãt & calfaciunt vehementer, & magis ipse fructus. Cortex radicis minus quidem acris & calidus est, magis verò amarus & aliquid adstrictionis habens. idcirco & lapides atterit, & hepaticis conducit. Bibitur in vino odorato pondere obolorũ triũ.

Dictamnum & Pseudodictamnum.

Dictamnũ magis tenuiũ partium est quàm pulegium, in cæteris ipsi consimile: quod verò Pseudodictamnum dicitur, debilius est.

Dipsacos, *id est* *Labrum ueneris.*

Dipsaci radix secundi ordinis est siccantium: habet etiam quid extersorium.

Dorycnium.

Dorycnium temperamento simile est papaueri & mandragoræ, & aliis eodem modo frigefacientibus. parum itaque ex eo sumptum soporem inducit: amplius, occidit.

Dolichi,siue Lobi.

Qui nunc ab omnibus Lobi nominantur,apud omnes veteres dolichi & phaseoli appellabantur,& ab aliquibus smilax hortēsis.nutriunt quidem non minus quàm pisa, consimiliterque flatus expertes sunt: verùm iucunditate & in alui deiectione illis cedunt. Appellantur autē Lobi, *hoc est siliquæ*,præ aliis præcipuè,quoniā ex omni siliquarū genere quæ indumento intecta sunt,hæ solæ vnà cū siliquis siue tegumentis suis vtplurimum comeduntur.

Dracontion.

Dracontion acrius est quàm Aron,& amarius, & magis calorificum ac tenuium partium.Habet autem quandam breuem adstringendi vim, cum acrimonia & amaritudine permixtam,vt vel inde efficacissimū pharmacū existat.nam radix viscera & omnes crassos ac viscosos humores expurgat, & malignorum vlcerū optimum medicamentū est:depurgátque ac extergit generosè cum alia extersione indigentia, tum vitiligines cum aceto. folia autē vlceribus & vulneribus recentibus cōueniunt,quātóque minus fuerint sicca tanto magis glutinant.Quæ enim ficciora sunt,acriora quàm vulneribus conueniat existunt.Creditur etiā caseum à putredine asseruare forinsecus ipsi circumpositum.Semen autem radice fortius cācros & polypos cōsumere creditur.Succus seminis oculorū albugines deterit.

Drys,*id est Quercus*.

Vniuersæ quercus partes adstringentis qualitatis participes sunt: amplius autē omnibus membranula quæ sub cortice trunci reperitur, & quæ sub cortice glandis super fructus carnē inducta est: quare & ad fluxum muliebrē, supráque sanguinis ac dysenterias & vētris fluxiones diuturnas,vtilis esse creditur.vtuntur autē ipsa decocta.Vehementius adhuc adstringit phagus & ilex.Cæterùm folia ex omni quercus genere pro cataplasmate imposita, vulnera recentia glutinant:quēadmodum ego ruri expertus sum.Glandes quercinæ comestæ alimētum quidem abundè corpori suppeditant, sed tardi transitus est idipsū, & crassum ac ægrè concoctile.Ex omni glandium genere optimæ sunt castaneæ,quæ & lopimæ appellantur. solæ enim ex syluestrium fructuū genere,memorabile alimentum corpori sufficiunt: sunt tamen etiā ipsæ capiti graues,vtpote dolorem eius inducentes,sed multo magis his supradictæ.

A litera E incipientia.

Ebiscus, Althæa,*id est Malua syluestris*.

Ebiscus malua syluestris est,discussoria, laxatoria, inflammationē arcens, mitigatoria & concoctoria crudorum panorum ac tuberculorum. Radix eius, itémque semen,reliqua similiter faciunt velut herba: verùm facultatem magis tenuium partium , ampliúsque siccatoriā & extersoriam ex se ostendunt,adeo vt etiā vitiligines deterant, & semen calculos renum confringat. Decoctum radicis & ad dysenteriam & alui profluuiū, & sanguinis reiectionē,vtile est,vt quæ vim quādam adstringentem habet.

Ebenus.

Ebenus lignum est ex eorum numero quæ in succum resoluuntur, vim habet calfactoriam, extersoriam,ac tenuium partium.vnde & ea,quæ pupillis tenebras offundunt vitia,extergere creditur,& in alias oculares compositiones admiscetur, quæ videlicet ad vlcera vetera, & fluxiones ac pustulas conueniunt.

Elæa,*id est Olea*.

Oleæ germina tantū frigiditatis quantū adstrictionis habēt:fructus exactè maturus moderatè calidus est, immaturus adstringentior est & frigidior.Oliuæ drupæ pinguem succum habēt,& modicum alimentū corpori præbent.Colymbades verò muriæ innatantes, adstringetem succū habent.& stomachū corroborant,appetentiámque cibi excitant, & ad hoc cōmodissimæ sunt quæ cum aceto sunt asseruatæ. Ex iis enim quæ ex æquo salubria sunt, id quod iucundius est facilius concoquitur.

Elæon,*id est Oleum*.

Oleum ex oleæ fructu expressum, (quod etiā propriissimè oleum appellatur) humectans & moderatè calidum est. Tale est dulcissimum ex oliua maximè drupa factum,quale est sabinum. Est autē calidum moderatè,me-

A dii temperamenti, & magis discussorium quàm quod ex crudis oliuis expressum est,quod omotribes & omphacinum appellatur.Nam hoc tanto frigidius est quāto plus adstrictionis habet.Oleum autem vetus,si quidem ex dulci oliua factum vetustatem contraxit, calidius est & magis discussorium: si verò ex cruda,quousque sanè aliquid adstrictionis seruauerit, mixtæ facultatis existit.Vbi verò adstrictionem penitus abiecerit,alteri assimilatur.Lucernarium autem,à medio ac temperato, dulci inquam, in tantum ad calidiorem qualitatem progreditur, quantum
B omphacinum ad frigidiorem. Vtimur omphacino, calidiore facto. Dulci, ficciore facto & circumtenso. Lucernario,eodem frigefacto. Manifestum est autem quòd omphacinum aliquando etiam frigidum adhibere oportet,reliqua semper calida. Atque hic quidem vsus ad caput est.Cæterùm si vniuersum corpus præter naturam siccius reddatur,dulce oleum commodissimè illinitur. Sed & si densatum sit ex adstrictione, aut frigiditate,aut mordacitate,aut acribus pharmacis, aut humore,aut etiam pruritu,idem oleum omnium aptissimum est, maximè
C cum exercitationibus aut etiam post exercitia. At verò stomacho & iecori inflammatis maximè congruit omphacinum irrigatum, ob adstringendi facultatem. Reliquis partibus dulce magis prodest.

Oleum Cicinon.

Oleum Cicinon in Ægypto paratur ex ricini arboris semine, quod croton appellatur, *sicut arbor ipsa,cici*, tuso & expresso,& oleo ex aqua calida electo. Est autem tenuium partium ac discussorium, velut oleum vetus.Exterit vitiligines,maculas solares,lētigines,assiduo illitu.Cō
D simile raphanino est: quo etiam vti licet, cicino aut vetere non præsente.

Oleum seminis Lini.

Sed & ex lini semine oleum præparatur, quomodo prædictum est.Et vsus eius iam est pro cicino. nam cicinon non amplius adfertur,sed hoc pro ipso adferunt.

Oleum Raphaninum.

Raphaninum oleum in reliquis simile cicino est: verum calidius.

Oleum populi nigræ.

Oleum ex nigra populo in æstate paratur,quum multa circa semen est resina. Sumunt itaque eius grana, mo-
E diceque confringunt, & ad pondere expensum inde triētem,olei dulcis sextarium immittunt, & ad dies quadraginta insolant.atque ita excolatū reponunt. Est hoc oleū calfactoriū,tenuiū partiū,mollitoriū,cū odore iucūdo.

Oleum amygdalinum.

Amygdalinum oleū ex amygdalis amaris fit, éstque tenuium partium,& calidius dulci vno gradu. Conuenit maximè auribus à crassis flatibus obturatis,& ad auditus grauitatem,& sonitui ex frigiditate. Vermes quoque aurium enecat.Experientia enim nos docuit ipsum auribus
F maximè prodesse,reliquarum partium comparatione.

Oleum nucum.

Nucis oleum similiter vt amygdalinum præparatur, nucibus aut tusis & expressis, aut post contusionem in aquam feruentem coniectis. commodum est in eosdem quoque vsus.Insupérque hoc priuatim habet, quòd inaurantibus aut inurentibus conducit.Siccat enim,& ad multum tempus inaurationes ac inustiones continet & adseruat.

Oleum Myrobalaninum.

Oleum ex myrobalanis vim habet depurgandi ma-
G culas faciei,lentigines,varos,& omnem nigredinem:sed & aluum purgat,prodest & aurium dolori, & ad sonitus cum adipe anserino instillatum.præparatur vt amygdalinum,glande vnguentaria molita.

Oleum Laurinum.

Laurinum ex bacca lauri fit,quo modo iam dictum est. at verò mixtum hoc modo præparatur: Ad sextarios quinque oliuarū maturarū,baccarū lauri pinguium & recentium sextariū vnum adiicimus,atque ita omnia simul conteruntur ac exprimuntur, velut oleum aliàs ex oliuis
H solet. Calidum valde est & mollitorium quod purum ex solis lauri baccis factum est:quare vehementer perfrigeratis quadam corporis parte conducit. Multùm quoque siccat, & propterea scabrosis, & asperæ cuti,impetiginibúsque asperis, in balneo illitum medetur. fugien-

dum est autem in impetigine inflammata, aut scabie inflammata, & in temperamentis calidis ac biliosis. humidis autē & pituitosis cōuenit, & omnibus articulis à frigore infestatis. est & ischiadicis ex coxendicibus laborantibus cōmodum. Occidit vermes & pediculos, tum feros tum mansuetos, itémque lendes ac furfures capitis, & ophiases ac alopecias. Vsus est in balneo ieiunis, ita vt postea cū ouo ac melle & fœnigræci farina detergeatur. Cauendum ne capiti calido adhibeatur.

Oleum sesaminum.

Sesaminum oleum ex sesamo fit contrito & in aquam iniecto. Viribus non longè abest ab oleo dulci. caliditatē enim moderatam habet, & saporem omnino leuiter adstringētem. aptum est cibis: nam & saporis iucundi est, & facilè concoquitur, & aluum subducit. forinsecus illitum vim obstructoriam meatuum habet, propter crassitudinem. Cæterùm ad præparationem oleorum quæ odoris gratia fiunt, aptius est quàm oleum commune, propter durabilitatem, & quòd non facilè putrescat.

Oleum lentiscinum.

Et hoc ex lentisci fructu præparatur eo quo in aliis dictum est modo. Paratur etiam velut in laurino diximus, fructu lentisci oliuis permixto. Vtile est purū & immixtū ori ex fluxionibus infestato, & gingiuis inflammatis, calidum in ore detentum, tum in balneo, tum citra balneū: repellit enim & roborat citra exasperationem. Mixtū autē magis mitigat simúlque robur conseruat: quare in iecoris ac stomachi fotus ac rigationes cōmodè assumitur.

Oleum œnanthinum.

Œnanthinum eadem efficacia est cum melino & rosaceo, præterquam quòd aluum non mollit. cōponitur hoc modo: Œnanthen, *hoc est uitis syluestris fructum florentem*, accipe odoram, & marcescere fine, ac in nouum vas vnà cū omphacino oleo mitte, & ad dies XL. quotidie agita, ac excolato vtere. Sit œnanthes sextans, olei sextar. vnus.

Oleum melinum.

Melinum paratur ex malis cydoniis: fit etiā ex aliis malis corium habentibus acerbius & odoratius, hoc modo: Adimitur pediculus ad exortum, & festuca ad fundum, & pars interior vnà cum seminis granis, deinde secantur mala vnà cum adhærente cuticula. nam & in ipsa & odoris gratia & adstringendi vis continetur. fiunt autem parua frusta quorum quadrans in olei omphacini sextarium iniicitur, & insolata ad dies XL. reponūtur. Vis melini olei magis ad frigiditatem nutat, nō tamen valde, propter mali vinositatem: adstringit autem multum, velut lentiscinū: magis verò stomacho familiare est, propterea quòd ex duplici materia nutritiua componatur, olei videlicet ac mali: quare cōsequens est ipsum stomacho inflāmato ac debili competere irrigatum, & in epithematis impositum ac potum. Commodius est rosaceo propter mali familiaritatem: nam stomacho robur addit, & infitos in vētriculo acres humores vehemētius propellit. Iniicitur etiā per sedē, quibus colū & crassa intestina ab acri bile vexātur. Cauēdus est eius vsus in affectionib⁹ frigidis. in his enim magis cōuenit, si absinthiū habuerit simul incoctū.

Oleum rosaceum.

Rosaceū oleum sic præparatur: accipitur floris rosarū rubrarū exunguium, & per diem ac noctem siccatarum quadrans, olei omphacini sextarius vnus: rosis iniectis, os vasis occludere oportet, intrinsecus linteolo, forinsecus pellicula, propter imbres repentinos, & insolare ad dies XL. atque ita excolatum reponere, vasis super tabulas locatis in domo temperata. Quidam alia quædam rosis adiiciūt: verùm optima est præparatio ex solis rosis & oleo cōstans. Alii nō insolant, sed vas in puteum aquæ frigidæ ad dies XL. suspendunt. Conducit capiti calfacto ex sole, aut febribus, aut alia quadam eiusmodi causa: humectat enim & mitigat, ac somnū inducit. Et in febribus, excalfactis visceribus, conuenit ceratum ex ipso paratum, lotū ex frigida aqua, in æstate sæpe alterata, ita vt ceratū hoc visceribus imponatur. præparatur autē hoc modo: Accipitur ceræ vnc. vna, rosacei quadrās: cera liquefit cū modico rosaceo in duplici vase, & in aquā diffunditur, & manibus emollitur per aquam eluta, mox rursus ac tertiò liquatur, diffūditur, aquáque eluitur: deinde reliquū rosa-

A cei additur, liquatur, tollitur, agitatur, frigefit, & in mortarium inditur ac teritur, & aquæ quantum expedierit instillatur: mox sublatū medicamentū, in frigidā subinde permutatā reponitur. Si verò pro aqua acetum instillaueris in mortario ad ceratum, optimum medicamētum efficies ad erysipelata, carbūculos & herpetas. Habetur etiā hoc ceratum Sermone v. capite nonagesimo primo: quin & potum optimū rosaceum cum aqua calida aut frigida, magnā vtilitatem de se præbet iis quibus stomachus ex acri bile, aut lumbricis, aut ascaridibus infestatur: verùm
B ad lumbricos maximè puerorum, melius facit sapæ permixtum & potum, ita vt sapa ex vino coctura ad tertias redacto sit præparata: celerrimè enim ipsos expellit. Infunditur etiā colo vexato ex prædictis causis. Cauendus vsus eius est iis qui non multam caliditatem habent, & quorum corpus superfluis excrementis redundat.

Oleum chamæmelinum.

Chamæmelinū oleum sic præparatur: Olei dulcis sextarius Italicus vnus, florum chamæmeli diem vnum præsiccatorum sextans, in vas mittuntur, cuius osculum raro
C linteolo integitur, quo perspirationem habeat oleum: & sic per dies XL. insolantur. Etenim si non perfletur ac trāspiret chamæmelinum oleum, odorem garo similem acquirit. Post insolationem seruare ipsum oportet excolatum, vase locato in tabulis in domo temperata. Vsus eius est ad caput mediocriter densatum ac dolens ex febribus non valde ardentibus. rarefacit enim meatus, & vapores discutit, ac acrimonias contēperat, & in sūma, magis mitigatoriū est quàm rosaceū, in febribus non valde calidis.

D Oleum anethinum.

Anethinū ex anethi coma fit adhuc virente, priusquā semē solidū reddatur & acre. inutile enim ad vsum hunc fit floribus abiectis: resecare autem mollia tantùm germina, & vnciæ vnius pondere expensa, ad sextarium Italicū vnum olei dulcis iniicere oportet, & osculum vasis probè obturare, & diebus XL. insolare. Calidius hoc est quàm chamæmelinum: itaque fatigatis in hyeme cōmodè adhibetur: mollit enim & humectat. Vtēdum est eo & in febriētibus leniter à pituita: & omnino ægrotātibus ex cau-
E sis frigidis, maximè circa tendines ac musculos cōuenit.

Oleū liliorum, aut liliaceū, siue susinū, aut Lirinon.

Liliaceum siue Susinum, aut lirinon oleum, fit ex albis lilii foliis exunguibus: & solùm iniectis, citra ipsorū croceum filamentum, ad sextariū Italicum olei dulcissimi, pondere sextantis. Siccare autem etiā hæc oportet in vmbra per diem ac noctem: deinde vasi iniicere, & diligenter obturata insolare per triduum: deinde excolare, & aliū sextantem foliorum immittere, prioribus videlicet velut inutilibus eiectis. ternis enim alterationibus folia iniicere expedit: quare vbi rursus per triduū insolaueris, rursúsque excolaueris, tertium sextātem liliorū immittes, similitérque per triduū insolabis, & sic excolatum in vmbra repones. siquis enim mox à principio sexuncē foliorum immittat, putrefacta oleum fœtidum reddēt. Cōmodum est affectionibus muliebribus: soluit enim duritias & morsus ex acrimonia obtundit, & robur vtero addit. In Susis testimonium præbent ipsi, quòd prægnantibus facilem partum faciat: sed & aliis illitum, lassitudines eximit fatigatis, & mollientibus medicamētis adiectū mol-
G litorium est: & in summa, tepefactorium est, & mitigatoriū ac rarefactoriū, odoratúmq; ac facilē partū procurat.

Oleum telinum, siue ex fœnograeco.

Oleū telinum, *id est ex fœnograeco*, vim habet mollificandi. cōmodum est ad furfures, & achoras, *id est ulcuscula capitis manantia*, depurgat & maculas solares, & faciē dealbat ac extergit & innouat. prodest & ad vteri duritias ac abscessus, & ægrè parientibus opitulatur. facit & ad sedis intestinorúmque inflāmationes. infusum soluit tenesmos: facit & ad perniones. præparatur hoc modo: Fœnigræci
H lib. v. olei sextarii octo, cyperi lib. II. calami odorati lib. I. macerantur hæc in oleo ad dies septem, ter quotidie agitata, deinde expressa ac excolata reponuntur.

Oleum narcissinum.

Ex albi narcissi floribus fit oleū narcissinum, noctē ac diem præsiccatis, ita vt sextans ex ipsis in sextarium vnum Italicum olei dulcis coniiciatur, & vas diligenter

obturatum ad dies quatuor insoletur. Oportet autem & nos alterare, quẽadmodum in lilio diximus, & reddetur oleum magis odoratum, præsertim si moderatè insoletur: nam si diutius insolaueris narcissinũ aut etiam liliaceũ, vel violatum, aut aliud quoddam eorum quæ nõ fortem & permanentẽ odorẽ habent, inodoratũ euadet. Vim habet narcissinũ calidiorẽ anethino. quare ad eadem cõducit in reliquo corpore, capite excepto: acris enim est narcissini fragrãtia.

Oleum violatum.

Violatum oleum præparatur ex purpureis violæ floribus, itémque ex albis, quadrãte ex ipsis in olei sextarium Italicum dulcissimi coniecto, ac tertiùm alterato, veluti in lilio prædictũ est. Vis eius paulo calidior est quàm rosacei: quare siquis æstate fatigatus & insolatus rosaceo careat, violaceo vti potest, maximè ex purpureis florib[9] præparato, ita vt in balneo ex eo illinatur: nã supra hoc quòd lassitudini medetur, etiã squalorẽ ac situm animi odore suo in mãsuetudinẽ ac voluptatẽ trãsmutat, & somnũ imperturbatũ inducit.

Iasmelæum.

Oleum apud Persas Iasme appellatum præparatur hoc modo: Candidorum nimirum violæ florum sextante in Italicum sextarium vnũ olei sesamini iniecto ac alterato, quemadmodum in lilio dictum est. Vsus eius in epulationibus apud Persas odoris gratia receptus est. Conducit vniuerso corpori à balneis, in corporibus calore ac laxitate indigentibus. Grauiorem autem odorem habet, vt multi non libenter ipsum tolerent.

Oleum myrteum.

Fit & hoc foliis myrti viridibus pondere sextantis in olei omphacini sextarium Italicum vnũ iniectis, addita vini odorati adstringentis quarta sextarii parte. Coquuntur hæc ad lentam prunam, donec folia arefiant ac confringantur, & vinum consumatur: deinde oleum purum excolatur, & vitreo vase excipitur, ac reponitur. Adstringit & frigefacit hoc oleum amplius quàm lẽtiscinum ac melinum, & propterea irrigationibus stomachi & hepatis non competit, sed neque alia viscera benignè tractat. Experientia plurima vsum eius reperit in ceratis ac emplastris, per quæ dẽsare ac repellẽdo adstringere oportet. Cõmodat allabentibus fluxionibus, & humectis vlcerib[9] cicatricem inducit. Cohibet pilos capitis mulierũ, & est odoratum.

Oleum mastichinum.

Mastichinum oleũ, fit mastiches vncia I. in olei valde acerbi sextariũ I. immissa. coquitur autẽ in duplici vase: calidum est moderatè, & densandi ac obstruendi meatus vi præditum: si quidẽ partibus moderatè firmari adstringique ac calfieri indigentibus adhibeatur.

Oleum styracinum.

Styracinũ præparatur sic: Olei dulcis optimi sextarius vnus, styracis pinguis sextans, coquuntur in duplici vase, donec styrax vim suam in oleum deponat. Paulo calidius hoc est quàm anethinum: verùm valde mollitorium, & propterea corpora indurata præclarè attenuat & emollit.

Oleum sicyonium.

Sicyonium oleum sic præparatur: Olei dulcis sextarii decem, fœnigræci sextarius vnus, libanotidis quadrans, polii quadrans, sampsuchi quadrans, tædarum triens, aristolochiæ lib. I. meliloti semissis, cucumeris syluestris radicis lib. II. aquæ quod satis est. coquuntur hæc velut oportet, & excolata in vsum vertuntur.

Oleum metopium.

In Ægypto præparatur oleum metopium appellatum, propter galbani lignũ. Fit autẽ ex oleo omphacino & amygdalis amaris, cardamomo, iũco rotũdo odorato, melle, vino, calamo odorato, carpobalsamo, galbano & resina. est calfactoriũ: venarũ oscula aperit, attrahit & purgat vlcera: facit ad musculos ac neruos concisos: facit ad hernias aquosas, & in summa vim mollitoriam habet.

Oleum mendesium.

Mendesiũ oleũ maximè emollit, & corpora laxat, & pus facit. Cõponitur ex oleo myrobalanino & myrrha, casiáq; ac resina. Quidã spissãdi gratia etiã cinamomũ ĩspergũt.

Oleum megaleum.

Quod megaleũ oleũ appellatur, quondã præparabatur, nunc autẽ in vsu nõ est. præparatur similiter vt amaricinum, nisi quòd resinam recipit. & ad eadem efficax est.

A Oleum amaracinum.

Amaracinum oleum sic præparatur: Herbæ Sabinæ, ligni balsami, calami aromatici, floris iunci odorati, nardi Celticæ, costi, singulorum lib. V. amomi, casiæ, carpobalsami singulorum lib. III. myrrhæ lib. I. vini odorati sextarios V. Coquito velut nardinum. vis eius calfactoria, sicut nardini, non autem adeò corroborat: verùm magis tenuium partium est magísque mitigatorium ac lene, propterea quòd opobalsamum non recipit. Mulieribus in vteri sinum iniectum menses ducit. Estque omninò calidum, emollit ac aperit ora venarum. B Commodat fistulis & ramici aquoso post chirurgiam. facit ad crustas & vlcera efferata. facit ad vrinæ difficultatem circumlitũ sedi. facit ad vteri inflãmationes ac duritias, & hæmorrhoidũ oscula aperit.

Oleum cyprinum.

Cyprinum oleum recipit olei sextar. XXV. cyperi, helenii, iridis, singulorum lib. I. sampsuchi, hyssopi vtriusque quadrantem, seminis viticis quadrantem, saluiæ quadrantem, floris cypri siue ligustri lib. I. & hoc duabus cocturis coquitur. nam reliquæ omnes species vino odorato C rigatæ pridie, postea oleo infarctæ, coquuntur ad horas sex: sequenti die oleum excolatur, & affusa aqua pura tertia olei parte, flos cypri iniicitur, vnà cum teneriori-bus ramulis non contusis: si verò siccus sit, contusis. atque ita coquitur hora vna. Calfacit cyprinum non instrenuè, éstque tenuium partium, & ad vteros amplius perfrigeratos valde commodum. nam crassos in ipsis humores attenuat. Cæterùm vbi copia fuerit herbarum viridium, cyprinum sic præparatur: Nimirum ex olei sextariis XV. cyperi, helenii, iridis, singulorum semisse. sampsuchi, hysD sopi, saluiæ singulorum sextante, viticis foliorum viridiũ sextante, citri foliorum viridium quincũce, chamælibani viridis triente, lauri foliorum viridium quincunce, cypri florum dextante, opobalsami semisse.

Oleum irinum.

Irinum oleum recipit iridis, aspalathi, cyperi, helenii, singulorũ lib. V. opopanacis semissem, (quidam verò quadrantem) anchusæ sextãtem. olei sextarios XXX. aquæ sextarios XV. Contunduntur omnia crassius, & macerantur biduo: deinde coquũtur horis sex, deinde iniicitur o-E popanax vino præmaceratus ac tritus. Aliquando ad prædicta additur floris iũci odorati semissis, casiæ quadrãs, ligni balsami, nardi Celticæ, vtriusque semissis. vis huius calfactoria est, sed nõ acris: propterea perfrigeratis partib[9] cõmodat, roborandíq; ac molliẽdi vim quandã possidet.

Oleum nardinum Cyzicenum.

Nardinum Cyzicenum quod in Alexandria præparaui, valde commodum est, & recipit olei acerbi sextar. Italicos XII. aspalathi, cyperi, iridis Illyricæ, seminis cardamomi, aristolochiæ, casiæ ligneæ, singulorum sexuncẽ, F helenii, ligni balsami, floris iunci odorati, casiæ, costi, singulorum, semissem, amomi, folii malabathri, spicæ nardi, styracis, carpobalsami, singulorũ quadrãtem. opobalsami quadrãtẽ herbæ sabinæ vnciã vnã. Præparatur hoc modo: Aspalathũ, cyperũ, heleniũ, xylobalsamũ, iridem, aristolochiã, decorticato & crassius cõtundito, ac triduo aqua calida macerato. Deinde affuso oleo coquito assiduè agitãdo, & aquã paulatim instillando, prout prior cõsumitur: & vbi tres aut plures coxeris horas, contecta iam cocta pernoctare finito. Sequenti die extractis iis quæ cocta sunt, G & aqua ab oleo separata, rursus coquito alia aqua pura, ac modico vino affuso, & vbi ebullierint primùm cardamomum adiicito, deinde florem iunci odorati & casiam ligneam, contusa, coquitóque ad horas duas, ac rursus pernoctare finito. Tertia die similiter extractis his, & alia aqua rursus addita coquito, & quum efferbuerint, casiam, costũ & reliqua fingula seorsim contusa ac trita, seorsim inspergito: postremùm autem spicam nardi, & folium malabathri, & styracem, in tenuissimas partes comminutum, & vbi eliquatum fuerit, statim ab igne tollito, & opo-H balsamum addito, diligentérque agitato, & operculo imposito ac probè velatum ad biduum finito, atque ita conchula excipito. Porrò secundarium sic præparatur: Iis quæ ex tertia coctura superfuerunt olei sextar. V I. adiicito, & duabus horis ebullire finito, deinde casiæ tenuissimè tritæ sextãtem, nardi Celticæ sextãtem, herbæ Sabinæ

drachmas IIII. styracis vnc.I.opobalsami sextantem addito. Nardinũ vim habet calfactoriã,roboratoriã, ac mitigatoriam. quare stomacho perfrigerato,& inualido,itẽ ventriculo atque iecori eodem modo affectis cõmodissimũ est. Infunditur per sedẽ quoq; in intestinis perfrigeratis.itẽ in vteros muliebres. Vsus est omnino præstantis & eximii.

Præcoctura nardini.

Vini veteris lib.XV.foliorum dendrolibani lib.I. rasdi lib.III.calamocrini lib.III. brullocyperi lib.IIII. Hæc omnia in præcocturam mitte,ferueant horis XII.& vbi euacuata fuerint in vas purum,& cacabus per spongiã detersus,rursus infundes vini lib.xv.& illud oleum desuper.

Nardini præparatio alia.

Nardinum quod in Ecclesia præparatur.Tachis librã, cinamomi lib.caryophyllorum lib.amomi lib.florũ iunci odorati lib.calami aromatici librã. ligni aloes lib. nucum myristicarum lib. cachrii lib.xanthocaryorũ, *hoc est nucum flauarum*,lib. maceris lib. galangæ lib. balsami lib. carpobalsami lib. xylobalsami lib. myrobalani lib. folii Indici lib.casiæ lib.ligni caryophylli lib. piperis lõgi lib. piperis albi lib.piperis cõmunis lib. laseris Chaldaici lib. nardi Celticæ lib.thymiamatis lib.myrrhæ troglodyticæ lib.costi lib.musci lib.ambræ lib. gõphiti lib. ladani lib. terebinthinæ lib.vini odorati quod satis est.

Nardini alia præparatio.

In præcoctura vini veteris lib. x v.foliorum dendrolibani lib.I.foliorum myrti lib.I.rasdi lib.III.calamocrini lib.III.brullocyperi lib.IIII. Hæc omnia in præcocturã mitte vt ebulliat horis XII. & vbi euacuata fuerint in vas purum, & cacabus per spongiã detersus, rursus infundes vini lib.xv.& oleum illud desuper. Sit autem intrita siue intrimentum,cinamomi lib.III.galangæ semissis,caryophyllorum triens,spicæ quadrans,nucum flauarum quadrans,ladani puri quadrãs,terebinthinæ vnc.XVIII. xyloaloes sextans,costi triens,laseris Bucellarii libræ quatuor, thymiamatis regii quadrans. Hæc contusa & cribrata ac cum oleo præcocturæ vnita coquito iuxta experimentũ, vt neque cõburantur,neq; rursus defectuosa coctura fiat.

Alia nardini præparatio Ioæ vnguentarii.

Olei sextar.XII.aspalathi lib.III. xylobalsami lib.II. costi quadrantem.casiæ ligneæ trientem.carpobalsami semissem,amomi trientem, styracis calaminthæ sextãtem, opobalsami sextantem.

Alia præparatio nardini Ioæ vnguentarii.

Costi sextantem,foliorum Indicorum trientem, casiæ semissem,myrrhæ semissem,ligni caryophylli semissem, carpobalsami trientem,spicæ nardi trientem,calami aromatici vnciã vnam,iridis sextantem,styracis pinguis dodrantem,croci drach.IIII.olei sextarios VI.

Oleum Salcæ.

Olei Salcæ præparatio quam in Alexandria paraui, optima est, & recipit aspalathi semissem, xylobalsami dodrantem,cyperi trientem,helenii, iridis vtriusque semissem, calami aromatici vnc. XVIII. floris iunci odorati sextantẽ & vnciæ dimidium,styracis pinguis sextantem, nuces Indicas duas,folii vnc.XVIII.spicæ nardi vnciam I.caryophylli,arnabo,vtriusque sescunciam.amomi quadrantem,casiæ sextantẽ,costi vnc.vnam,myrrhæ vnciam vnã.hypni, xylocasiæ vtriusque quadrantẽ, olei sextar.x. Coquitur modo relato in nardino, ita vt in prima coctura iniiciatur xylobalsamum,iris,cyperus,helenium, xylo casia decorticata & crassiùs contusa,& aqua ad biduũ aut triduum macerata.in secunda autem coctura iniicitur calamus,flos iunci odorati,hypnon, prærigata vino veteri odorato. in tertia,reliqua.Fit & secundarium hoc modo: Iis quæ à tertia coctura superfuerunt adiiciuntur olei sextarii sex,& quantũ satis est coquũtur. deinde iniicitur myrrhæ stactæ bonæ albæ quadrans. firomatis,*hoc est aquæ opobalsami*,semissis, mastiches semissis, styracis boni vncia vna:Vtũtur oleo Salcæ & mulieres,caput ex eo vnguentes. est autem relata præparatio longè optima.

Foliati siue Malabathrini præparatio optima.

Foliatum oleum recipit aspalathi vnc.x VIII.ligni bal sami lib.II.cyperi lib.v.helenii lib.v.foliorũ malabathri trientẽ,amomi semis.xylocasiæ trientẽ,myrrhæ triẽtem, costi dodrantẽ,styracis primarii l.I.cassami siue carpobal sami semissem,calami aromat.lib.v.spicæ nardi sextantẽ, caryophylli trientem,siromatis(quæ est aquosa fæx ac residentia opobalsami)semissem. arnabo semissem, cardamomi semissem,iridis lib.II. olei sextarios x x. vini odorati quod satis est.coquitur velut nardinum.

Vnguenta odorata quibus commodent.

Vnguẽta odorata frigidioribus capitibus magis cõueniũt quàm moderatè calidis,atque illis hyeme. nã calidioribus non sunt apta. Si verò quis odoris gratia talibus vti velit,rosacei parem modum admiscebit. sic enim par pari admixtũ non amplius nociuum est. quandoquidẽ verò multæ mulieres tam calida capita habent,vt nullũ calidum oleum perferre queant,his cõsultũ est solo omphacino vti,quandoque verò etiam rosaceo. Quædam verò ex ipsis omnino nõ vtuntur oleo, propterea quòd capita ipsarum citò humectentur, & destillationibus obnoxiæ fiant,quas sanè ad vnguẽtorum illitionem cogere non oportet. Nam hæ siccatione capitum opus habent, per cõmodas puluisculorum aridorum inspersiones, nõ humectatione per illinitionem oleorum.

Olei suffumigabilis præparatio.

Oleum quod suffumigabile appellatur,sic præparatur: Vnguium aromaticorum magnorum quincuncem.thuris masculi,styracis primarii,bdellii puri,costi, singulorũ quincuncem.olei boni dulcis sextaria v.hypni quod satis est.Costum in crassas partes secato,similiterque styracem ac bdellium, deinde simul permixta in vas nouum testaceum ansis carens immittito,& osculum eius hypno integito,ac forinsecus ad hypnũ aspalathi ligna, aut alicuius alterius odoratorum generis surculos addito,ac obturato vt nihil ex vase excidere queat. Deinde aliud testaceum vas ansis carens & longi colli osculum habens accipito, ita vt osculo eius congruat quod prædictas species in se continet:& in ipsum olei dulcis sextarios v.mittito,& effossa terra vas quod oleum habet,vsque ad collum obruito, vt ne ignescat.mox alterum vas in caput resupinatum osculo eius quod oleum continet adaptabis,forinsecùsq; totum circumcirca luto oblines, similitérque oscula vtriusque coaptata: & siccari sines. sequenti die carbones multos circumpones,integésque ex ipsis vndiquaque totum vas,ignémque accendes ac ventilabis.Ignem autem accensum marcescere ac extingui finito,vt paulatim candefactæ per osculum vasis species oleum suppositum ipsis suffumigent:qua gratia suffumigabile appellatur. deinde postera die aperito,oleũmque tollito ac seruato in vitreo vase,ac vtitor. Hoc vtuntur mulieres quibus menses retinentur,illinentes ex eo pectinem & lumbos.Conuenit etiam iis quæ non pro ratione in partu purgantur, similiter illitum. Vtile est etiam perfrigeratum pectus habentibus,& tenesmis infestantibus prodest,calidum lana cõuoluta exceptum,& pectini ac lumbis impositum.

De vnguentis reliquis.

Ex his iam facile est etiam de aliis oleis iudicare, quæ vnguẽtorum quoque cognominationem habẽt. Etenim iuxta naturam eorum quæ iniiciũtur,oleum alterabitur, quorum singulorum vim in hoc sermone deinceps condisces. Cæterùm de reliquis remittentibus ac laxantibus vnguentis,in sermone de medicamẽtorum compositione post auxilia articularia dicetur, velut est gleucinum & consimilia.

Elaphoboscon.

Elaphoboscon calidam & tenuium partiũ vim habet, ideóque secundo ordine siccat. Conuenit ad venenatarũ bestiarum plagas,& in potu & in cibo.

Elenium.

Helenii radix maximè in vsu est: dici potest calida & sicca, non tamen exactè velut piper,sed cum humiditate superflua,& propterea in linctus ac eclegmata, ad crassos & viscosos humores ex pectore ac pulmone educendos, commodè miscetur,

Elelisphacos,*id est Saluia*.

Saluia calfactoriã vim euidenter habet, & leniter subadstringentẽ.Quidam narrant suffitã super prunas, mẽses immodicè fluidos mulieribus sistere: itémque muliebrõ

fluxū. Agrippa autē inquit, Saluiā herbā sacrā leænæ prægnātes vorāt: nam vitalē cōceptū continet. quare si succi eius heminā vnā cum modico sale mulier bibat quarta à puerperii purgamentis die, & viro cōdormiat, infallibiliter cōcipiet. Aiunt, quū in Copto Ægypti pestis grassaretur, eos qui superfuerunt in ea regione coegisse mulieres & vxores suas ad huius succi potentē adeo vsum, & ad plurimā sobolē peruenisse. Orpheus autē inquit, Sanguinē spuētibus succi saluiæ cyathos duos cū mellis vncia vna dato ieiunis in potu, & statim sistetur. Verùm phthisicis ac tabidis (ait) catapotia præpara hoc modo, Spicæ nardi drach. II. seminis saluiæ tosti tusi ac cribati drach. XIIII. piperis drach. XII. excipe succo saluiæ, & redige in catapotia, ac exhibe drach. I. mane ieiunis, itémque in vesperam, & aquam puram insuper bibendam.

Elleborus, *id est Veratrum.*

Veratrum album & nigrum exterforiæ ac calidæ facultatis sunt: quapropter & ad vitiligines & impetigines psoráque ac lepras cōueniunt. Et sanè virga etiam nigri in fistulā immissa callosam, in duobus aut tribus diebus callum cōsumit. ponātur autē in tertio ordine calfaciētium ac siccantium. Purgat nigrum humorē atræ bilis, magisq; per ventrem infernè: album verò per eundem supernè, crassos ac viscosos humores per vomitū expurgans: mouet autem & ventrem infernè.

Elxine, Muralium, Parthenium, vel Perdicium.

Hanc aliqui Partheniū, alii Perdiciū, alii Muralium siue herbā muralē appellant. vis eius est exterforia, & leniter adstringens cū subfrigida humiditate: vnde omnes inflāmationes sanat in principio ac augmento vsque ad vigorē, & maximè calidas. sed & furunculis incipientibus imponitur: & succus ipsius cū rosaceo ad auriū dolores modicè inflāmatos cōuenit. quidam succum gargarizāt ad tōsillas inflāmatas. quidam medici etiā in tussi inueterata exhibuerunt, propter manifestam vim extergēdi. facit & ad alopecias ac impetigines ipsa herba per se assiduè affricta. Aperit & hæmorrhoidas sedis, & fistulas sanat, & sinus occludit, cū modico sale trita, & cataplasmatis modo imposita.

Elymos, siue Meline, *id est Panicum.*

Elymos, *id est panicum*, meline etiā vocatur. Est autem simile milio forma ac facultate: parum nutrit & siccat, & sanè ventris fluxiones sistit, queādmodū etiam miliū: si verò forinsecus in cataplasmate imponatur, siccat & perfrigerat.

Empetrum siue Epipetrum, siue Prasoeides.

Empetron folis purgationibus cōmodum esse videtur, pituitam ac bilem ducens. Saporem habet salsum, vt etiā ad alia eo quis vti possit, ad quæ videlicet salsæ substantiæ vsus est. appellatur etiam Prasoeides.

Epithymum.

Epithymum per omnia fortiorem thymo facultatem habet, siccans ac calfaciens in tertio ordine sine distantia à temperatis. purgat humorem atræ bilis.

Erebinthus, *id est Cicer.*

Cicer, legumē est flatuosum, probè nutriens, ventri cōmodum, vrinā ciens, lac & semē generans, menséque ducens. Decoctum ipsius etiā calculos in renibus atterit, maximè nigri: alterum ciceris genus orobiæum appellatū, vim habet attractoriā, discussoriā, sectoriámq; ac exterforiā. quare & lienē & iecur & renes expurgat, scabiémque ac impetiginē exterit. Item parotidas ac testes induratos discutit: maligna quoque vlcera sanat cum melle.

Erpyllos, *id est Serpyllum.* Zygis.

Serpyllū calfactoriā vim vsqueadeo habet vt mēses & vrinas moueat: est autē & gustu satis acre. Duæ eius species sunt: altera hortēsis sampsuchū odore referens: altera syluestris, quæ & Zygis appellatur, nō serpēs, sed ramulos erectos, tenues, sarmētosos habēs, folia ferme similia rutæ, subangusta & lōgiora, ac duriora, flores gustu acres, odoris iucundi: radix autē inutilis est. Nascitur in petris, efficacior & calidior quàm hortēsis, itémq; ad vsum medicū accōmodatior: menses enim & vrinas ciet pota. Prodest & ad tormina, cōuulsa, rupta, hepatis inflāmationes, & ad reptilia ac serpētes, tū in potu accepta, tū cataplasmatis modo imposita. Mitigat & capitis dolorē cū aceto cocta, ca-

A pite ex ea irrigato, rosaceo ammixto. Maximè autē in lethargicis ac phreniticis inueteratis congruit. sedat & sanguinis sputum drach. vnius pondere cum aceto pota.

Erysimon, *id est Irio.*

Erysimi semen velut sapore nasturtio simile est, sic etiam facultate ipsi adsimilatur, feruens & calfactorium existens. Quando verò vsus eius in eclegmate expetitur, præstat ipsum aqua maceratum torrere. Cōmodat in eclegmatis ad crassorum ac viscosorum humorum in pectore ac pulmone eductionem ac per sputum expurgationem.

B Iuuat parotidas induratas, & duritias veteres māmarum ac testium. Dioscorides ait in cataplasmate cū aqua aut melle impositum, etiam occultis cancris mederi.

Erythrodanum, *id est Rubia tinctorum.*

Erythrodani radix rufa qua tinctores vtuntur, acerba est & subamari saporis: vnde & iecur & splenē purgat, & vrinas crassas ac multas, aliquando etiam cruentas eua cuat. itémque menses propellit. moderatè quoque exterget ea quæ exterfione opus habent. itaque vitiligines albas exterit illita cum aceto. Quidam & in potu exhibent

C ipsam ischiadicis ac resolutis ex aqua mulsa.

Euzomon, *id est Eruca.*

Eruca olus palàm calfacit: sed & semē generare creditur, & impetus ad venerem excitare. Capitis autem dolorem inducit, atque hoc magis si quis ipsam solam edat. quapropter cum lactucæ foliis ipsum edere oportet.

Eupatorium.

Eupatorium tenuium partium vim habet, exterforiámque ac sectoriam, citra manifestam caliditatē. quare

D obturationes iecoris expurgat. Est etiam modicæ adstrictionis particeps, per quam hepati firmitatem addit.

Euphorbium.

Euphorbium vstoriam & tenuium partium vim habet, similiter vt alii succi.

A litera Z *incipientia.*

Zea.

Zea media quodammodo est inter triticum & hordeum, vt ex illis cognobilis fiat.

Zingiberi.

E Radix Zingiberis fortiter quidem calfacit, sed nō primo statim occursu velut piper, propterea quòd crassiorū partium vim, aquosámque ac excrementitiam substantiā possidet: ob quam etiam facilè à teredinibus perforatur.

Zythus.

Zythus acrior est quàm hordeū: ex quo fit, & mali succi, nimirum ex putrefactione factus. est autem & flatuosus.

Zyma, *id est Fermentum.*

Fermentum tenuium partiū est, moderatè calidum, & propterea citra molestiam ac mordacitatē, ex alto ex-

F trahit simúlque discutit. Cōpositū est autē ex cōtrariis facultatibus, aciditate frigida, & caliditate putredinosa, insupérque salis & farinæ, iuxta vtriusque naturam.

A litera H *incipientia.*

Edyosmon, *id est Mentha*, Minthe.

Hedyosmon, *id est mentham*, aliqui minthen odoratam appellant. vim habet calidam, vt propè attingat tertiū ordinē: verùm ex hortensi cultu humiditatis superfluæ particeps est: quapropter & ad venerem moderatè stimulat, & ob hoc tēperamentum etiā cum polēta in cataplasma-

G ta venit. Cæterùm ob amaritudinem lumbricos necat, & decoctum eius per triduū cōsequenter potū, colicis valde prodest. Acerbitas porrò ipsius recēs sanguinis sputū cohibet, si cum posca bibatur. Tenuium partium vt siqua alia herba existit.

Edysarum, siue Pelecinus, siue Securidaca.

Hedysarum etiā Pelecinus dicitur, itémque Securidaca, & inuenitur fuluum aut pallidum colore semen, ancipiti acie ad similitudinem securis. Amarum autem & subacerbum apparet: vnde in potu stomacho cōmodum

H est. Expurgat viscerum obturationes: id quod & totius fruticis ramuli faciunt.

Emerocalles.

Emerocalles radicem habet similem lilii radici figura ac viribus: quare similiter vt illa ambustis prodest. Nā discussoriā leniter vim habet, simúlq; repulsoriū quiddā possidet.

Erigeron, *id est Senecio.*

Senecio vim habet mixtã, frigidam, simúlque moderatè discussoriam. Et propterea medicamentis sedis commodè miscetur: cohibet & sanguinis sputũ succus potus, & lumbricos occidit, & hepaticis prodest, & inflammatis efficax cataplasma est.

Eryngium.

Eryngium, caliditate aut parum quid à temperatis aut omnino nihil abscedit: siccitatis autẽ tenuium partium non modicæ particeps est. Radix eius aqua feruefacta, & ipsa aqua in potu sumpta, colicos sanat: cum aqua mulsa feruefacta, calculosos, vrinæ stillicidium, eiúsque emittẽdæ difficultatem, & nephriticos curat. Bibẽdum est autẽ hoc eius decoctum per dies XVI ieiunis, itémque ad noctem dormituris. Si verò lauer simul cum ipsa incoxeris, & potandum dederis, melius res procedet. Affirmauit mihi quispiã se ex assiduo eius vsu calculos per lotiũ eiicere desiisse, quũ antea frequentissimè eo vitio diuexaretur.

A litera Θ incipientia.

Thapsia.

Thapsia acris & fortiter calefactoriæ vnà cum humiditate facultatis est: itaque ex alto violẽter attrahit, & attractum discutit: verùm longiore tempore opus suum perficit: propterea quòd superflua humiditate largiter redũdet, ob quam etiam facilè corrumpitur.

Thermus satiuus, *id est Lupinus satiuus.*

Lupinus edulcatus per coctura, in cibo acceptus ægrè cõcoquitur, & alimentum corpori præbet crassi succi, & crudos humores generat. Aluum autẽ neque ducit neq; sistit. At verò vt pharmacum, edulcatus quidem vim obducendi meatus habet. qui verò insitam à natura amaritudinẽ habet, extersorius & discussorius existit. Occidit lumbricos cum melle delinctus, aut cum posca potus. Sed & decoctum ipsius lumbricos expellere solet potũ, & per clysterẽ infusum. Farina quoque eius forinsecus cum bubulo felle vmbilico imposita idem præstat. Et sanè decocti fomẽtum foris admotum vitiliginibus prodest, & capitis vlcusculis manantibus, eruptionibus papularũ, scabiei, gangrænis, vlceribus malignis, partim extergendo, partim discutiendo, & citra mordacitatem siccando. Expurgat etiã iecur & lienem cum ruta & pipere, iucunditatis gratia adiectis. Extrahit & menses & fœtus, cũ myrrha ac melle appositus. Farina etiã lupinorum discussoria est. non enim liuida tantùm, sed & strumas & tubercula dura sanat: sed tunc in aceto, aut aceto mulso, aut posca eam coquere oportet, iuxta ægrorum videlicet temperamenta & affectus differentiam opportuno liquore inuento. Discutit & liuida farina ipsa, reliquáque omnia quæ prius in decocto relata sunt. quidam & ischiadicis in cataplasmatis imponunt.

Thermus syluestris, *id est Lupinus erraticus.*

Syluestris Lupinus amarior & fortior est ad omnia satiuo: aliàs in genere eandem vim possidens.

Thlaspi.

Thlaspios semen vim acrẽ adeo possidet vt etiam internos abscessus potum rumpat, & menses ducat, & fœtus perimat. Per sedem immissum coxendicum morbis prodest cruenta euacuãdo, & aliàs quoque purgatoriam vim habet supernè ac infernè humorum biliosorum, acetabuli mensura potum.

Tridax, *id est Lactuca.*

Lactuca humidũ ac frigidũ olus est, non tamen externè sed iuxta fontanarũ aquarum frigiditatẽ: quapropter ad inflãmationes conuenit, & ad parua ac leuia erysipelata. Edulium est sitim sedans & somnũ cõcilians, maximè feruefacta cum posca diluta sola comesta. Sed neque incõctilis est velut alia olera, neque excretionẽ per aluũ inhibet, neque promouet: & propterea neque mali succi sanguinẽ generat, nõ tamẽ perfectè boni succi. Semen potũ seminis effluxũ cohibet: vnde & iis quib⁹ per somnũ id effluit, datur. Cæterùm syluestris lactucæ succus cum muliebri lacte illitus, argemata & inustiones (quæ oculorum vlcera sunt) itémque caliginem depurgat.

Thymus.

Thymus incidit ac calefacit manifestè, vt tertii ordi-
A nis sit calefaciẽtium, & propterea vrinas ac menses ducit, ac fœtus detrahit, & viscera purgat potu, adiuuat pectoris ac pulmonis excretiones. atque hæc quidẽ Galenus. Verùm experimẽto sequẽtia cõstant. Arthriticis thymi sicci minutissimè triti drach. III. cum aceti mulsi hemina dimidia dato ieiunis: purgat enim bilem, & acres serosos humores, & quæ circa vesicã hærent. Ventre autẽ eleuato, quũ intumescere iam incipit, drach. I. cum aquæ mulsæ hemina exhibeto ieiunis. Ad lumborũ ac coxẽdicum dolorẽ laterísque ac pectoris, & præcordiorum eleuatio-
B nes ac inflationes, drach. II. cum aceti mulsi diluti hemina vna dato ieiunis. Similiter & melancholicis & mente perturbatis, & timore perculsis drach. II. dato cum aceti mulsi diluti hemina vna. Lippientibus & in vehemẽti oculorũ dolore similiter dabis ieiunis & ante cœnã. In podagricis doloribus ita auctis vt moueri non possint ægri, similiter dato cum vino diluto. In testib⁹ eleuatis similiter drach. III. ieiunis dato cum hemina vini vna. Veruntamẽ à nigro thymo elleboro appellato penitus abstinendum est. corruptoriã enim vim habet, & bilem generat.
C Vtere autem eo qui florẽ purpureum habet ex natura, & album quid amplius complectitur.

Thymbra, *id est Satureia.*

Satureia hortensia consimilem thymo vim habẽt, sed sunt multo debiliora.

A litera I incipientia.

Intybi.

Intybi, lactucis consimilem vim habent, sed tamen iucunditate multùm inferiores existunt: item ad reliqua o-
D mnia de lactucis relata minus efficaces sunt.

Ἰξὸς, *id est Viscum.*

Viscum ex plurima aerea & aquea substãtia calida, minima autem terrea, constituitur: itaque plus acrimoniæ in se habet quàm amaritudinis. quapropter humores ex alto fortiter trahit, non tenues solùm sed etiam crassiores, eósque diffundit ac discutit. Est autem ex medicamentis non statim calefacientibus post primam impositionem, sed quæ tempore indigent, velut etiam thapsia.

Ion, *hoc est Viola.*

E Violæ folia aquosam & subfrigidã substantiã prædominantẽ possident: propterea & per se & cũ polenta in cataplasmate imposita, inflãmationes calidas mitigant. Imponuntur & in ardore oris ventris, itémque oculorum.

Hippuris, *id est Equisetum.*

Hippuris adstringentẽ cum amaritudine qualitatẽ habet, & propterea siccatoriã fortiter simúlque citra mordacitatẽ. Vulnera igitur maxima in cataplasmate imposita glutinat, etiãsi nerui dissecti sint, itémque herniã intestinorum: sed & sanguinis sputũ, & fluxum muliebrẽ, maxi-
F mè rufum. insupérque ad dysenterias aliásque ventris fluxiones generosum pharmacũ existit herba ipsa cũ aqua aut vino pota. Quidam de ea produnt vesicæ etiã aliquãdo ac tenuiũ intestinorũ vulnera curasse. Succus eius sanguinis è naribus eruptiones iuuat, & fœda ventris vitia, cũ vino aliquo austero potus, aut in febriẽtibus cũ aqua.

Isatis satiua, *id est Glastum satiuum.*

Isatis satiua qua tinctores vtuntur, fortiter siccantis facultatis est, nondum mordentis, amaræque simul ac adstringẽtis. quapropter magna vulnera durorum corporũ
G glutinat, etiamsi in musculorum capitibus existant. Sanguinis eruptionibus vtile cataplasma præbet, & tumores laxos mirabiliter discutit simul ac contrahit, & aduersus omnia maligna vlcera efficaciter resistit, siue computrescãt, siue erodãtur. Quòd si pro ægri natura ac viribus fortior appareat, ad folia ipsius trita, aut panẽ, aut ordeaceam farinã, siue triticeã, aut etiã polẽtam admiscere oportet, iuxta prædominantẽ in vnoquoque dispositionẽ ac affectionem.

Isatis syluestris.

Syluestris Isatis acre quid habet manifestũ iam in gu-
H stu & actione: & propterea magis siccatoria quàm satiua existens, aduersus humidas putrescentias fortius reluctatur. Verùm ad alia prædicta deterior est: immodicè enim & cum mordacitate hæc siccat, irritátque, & inflãmationes excitat. Cæterùm fortitudinis facultatis suæ gratia, etiam splenicis vtilis existit, quibus satiua non profuit.

Itea, *id eſt Salix.*

Salicis foliis vti quis poteſt ad vulnerum cruentorũ glutinationem, imò & flore ipſius, quo omnes medici fermè vtũtur ad emplaſtri ſiccantis compoſitionẽ. Eſt enim vis ipſorũ ſiccatoria citra mordacitatẽ: habẽt autẽ & adſtrictionis aliquid. Quidã ſuccũ ex ipſis exprimũt, eúmq; pro pharmaco habẽt mordacitatis expertè ac ſiccante, ad multa vtili. Cortex quoque arboris conſimilem floribus ac foliis vim habet, præterquam quòd ſicciore temperamento præditus eſt, quemadmodum omnes ferè cortices. Quidam hunc exurunt, & cinere vtuntur ad ea quæ forti reſiccatione indigent. Itaque clauos ac callos, inſupérque verrucas myrmecias appellatas, eo eximunt, aceto acri ſubacto. Aliqui tempore floris corticem incidunt, ſuccúmque quendam inde colligũt, quo vtũtur ad vitia quæ pupillis tenebras obducunt: eſt enim medicamentum exterſorium ac tenuium partium. quare etiam ad alia multa eius vſus aſſumi queat, quum tali facultate præſtet.

A *litera* K *incipientia.*

Calaminthe.

Calaminthe tenuium partiũ ſubſtantiam habet, éſtque calida & ſicca tertio ordine: ſicca, per ſe ex aqua mulſa pota, manifeſtè calfacit, & ſudores ciet ac diſcutit, & ſiccat totum corpus: quapropter aliqui ipſa vſi ſunt & ad rigores per circuitum repetentes, cocta in oleo, & illito inde toto corpore cum frictione ſtrenua: intra corpus verò aſſumunt velut dictum eſt. Quin & coxendicis cataplaſma eſt in iſchiadicis generoſo omnino auxilio: trahit enim ex alto ad ſuperficiem, & totum articulum calefacit, & cutem manifeſtè adurit. inſuper & pota & appoſita mẽſes efficaciter prouocat. Bonum eſt & in elephantiaſi medicamentum, non ſolùm ob id quòd tenues humores diſcutiat, ſed & quòd craſſos attenuet & fortiter diſſecet, qui ſanè hoc morbi genus generant: ſic & cicatrices nigras illuſtrat, & ſugillata diſcutit. Præſtat autem in talibus coctã in vino cataplaſmatis vice imponere, viridẽ magis quàm areſactam: ſiccata enim fortior euadit & promptius inurit. eſt & cataplaſma in morſibus animalium virus eiaculantium. At verò ob amaritudinem & aſcaridas & lumbricos ſuccus eius perimit tùm potus tum per ſedem infuſus: imò & vermes qui in auribus itémque vlceribus naſci ſolent. Prodeſt & anheloſis & ictericis, extergendo ac expurgando iecoris obturationes. cæterùm ad omnia prædicta efficacior eſt montana. Orpheus ait ſuccum eius cũ pari roſaceo & ceruſſa tritum ad ſtrigmentitiam craſſitudinẽ, ac illitum, ambuſtis mederi, &(quod omnem opinionem ſuperat) neque cicatricem apparere, & locum pilos producere. Si verò cum Cimolia terra & aloë paribus portionibus acceptis ſuccus teratur, indéque frons ac tempora illinantur, capitis dolores e veſtigio ſanantur.

Calamus aromaticus.

Calamus aromaticus modicã adſtrictionem & quãminimam acrimoniam poſſidet, maxima autem pars eius ſubſtantiæ terreæ ac aëreæ eſt moderatæ caliditatis ac frigiditatis: vnde & vrinam moderatè ciet, & compoſitionibus ſtomachicis ac hepaticis quæ foris ipſis imponũtur, admiſcetur, & in vteri fotus vtiliter aſſumitur, qui inflammationibus aut menſiũ irritationis gratia adhibẽtur. Ponatur itaque ſecundo ordine calfacientium ac ſiccantium, magis tamẽ ſiccantium quàm calfacientium.

Calamus phragmites, *id eſt Arundo ſepiaria.*

Calami phragmitæ radix exterſoriam vim nõ modicam habet, minimè acrem: folia tamen viridia moderatè perfrigerant, itémque non modicam exterſoriã vim poſſident. Cortex eius vſtus tenuium partiũ ac diſcuſſoriã abũdè vim acquirit, & exterſoriũ quid habet, vt calfaciat ac ſiccet tertio ordine, plus tamẽ ſiccans quàm calfaciẽs.

Cannabis.

Cannabis ſemen ægrè concoquitur, dolorem capitis inducit, & malum ſuccum gignit. Si verò torreatur, etiam ſic caput tentat, multum calfaciendo, & vaporem calidum ac medicatum ad ipſum deligando. Ex eo verò quòd ſicco temperamento præditum eſt & flatus expers, genitale ſemen extinguit.

A

Capnion, *id eſt Fumus terræ, ſiue Fumaria.*

Herba fumaria acrem ſimúlque amaram habet qualitatem, neque omnino expers eſt acerbæ. Quapropter vrinam multam bilioſam promouet, & iecoris obturationes ac debilitates ſanat. Succus eius viſum exacuit, delacrymationem faciens: ipſa herba arida trita aquæ mulſæ inſperſa ac pota ventrem mollit. Vino autem diluto ſimiliter inſperſa ſtomachum corroborat. Dato confidenter & decoctum ipſius quomodocunque febrientibus.

B

Capparis.

Capparis radicis cortex prædominantem habet amaram qualitatem, ſecundo loco acrem, & deinceps acerbam: ex quo palàm fit ex diuerſis ac pugnantibus viribus ipſum compoſitum eſſe. Etenim extergere & expurgare ac incidere poteſt ob amaritudinem: calfacere autem & diſcutere ac attenuare per acrimoniam: contrahere verò ac cõſtringere & cogere per acerbitatem. & propterea lienes induratos (ſiquod aliud medicamẽtum) curat, tum foriniſecus cataplaſmatis cõuenientibus admixtus, tũ intrà corpus acceptus, ſiue coquatur in aceto & aceto mulſo ac ſi- C milibus, ſiue aridus tritus iiſdẽ inſperſus: euacuat enim apertè viſcoſos ac craſſos humores ſic acceptus, non per vrinas ſolùm, ſed etiam per ventrem. Sæpenumero verò & cruenta egerunt ii in quibus lien opem ſentit, & coxendicum dolores minuuntur. Quin & menſes ciet, & pituitam à capite per os detrahit, & malignis vlceribus inſperſus minutiſſimè tritus cõmodum pharmacum eſt, vtpote extergere ipſa valens & fortiter reſiccare. Sed & dentium doloribus prodeſt cum vino coctus aut aceto. Strumas quoque & tumores duros diſcutit, ſi aptis ad hæc medicamentis permiſceatur. Folia porrò & caulis, itémque ſemẽ ſiue fru- D ctus, conſimilem cortici vim habent, niſi quòd debiliora exiſtunt. Et ſanè ego memini me aliquando foliis ſolis ſtrumoſam duritiem intra paucos dies diſcuſſiſſe. Admiſcetur autem ipſis aliquid quod vehementiam facultatis ipſorum obtundat. Nihil verò miri eſt ſi etiam aurium vermes ſuccus enecat ob amaritudinem. At verò fructus in muria compoſitus, deinde lotus ac maceratus donec omnem ſalis vim deponat, medicamentum eſt ad excitandum appetentiam proſtratam, extergendúmque ac ſubducendum ventris pituitam, & ad expurgandum obturatio- E nes lienis ac iecoris. Vtendum eſt autem eo cum commodo liquore aceti mulſi aut aceti oleo permixti, præ omnibus aliis cibis.

Cardamum, *id eſt Naſturtium.*

Naſturtii ſemen vſtoriam vim habet veluti ſinapi, & propterea iſchiadicos, & capitis dolores, & quicquid rubefactione opus habet idipſum calfacit, quemadmodum ſinapi. Admiſcetur cõmodè & medicamentis ad anheloſos deſtinatis, nimirum vt medicamentum craſſos humores diſſecare potens. Herba ipſa ſimilem ſemini vim poſ- F ſidet: verùm imbecillior eſt. quare comeſta valde calfacit. Capitis autem dolorem eadem inducit.

Cardamomum.

Cardamomum calidam facultatem abundè poſſidet, vt etiã exulceret in cataplaſmate impoſitũ, minus tamen quàm naſturtium. Habet & amaritudinis quiddam in ſeſe: ob quam etiam lumbricos enecat, & ſcabiem fortiter exterit cum aceto.

Caroum.

Caroi ſemen ſiccat & calefacit tertio ordine: acrem G autem qualitatem moderatè poſſidet, & propterea flatus leuat diſcutitque, & vrinam ciet, non modò ſemen ſed tota planta.

Caſia.

Caſia calfacit ac ſiccat tertio ordine, éſtq; multùm tenuiũ partiũ: in guſtu autẽ plurimũ acrimoniæ habet, paruámque quandam adſtrictionem. quare propter hæc omnia ſiccat ſimúlque diſcutit corporis ſuperfluitates, & præterea robur organis addit. Commodat & ad ſupreſſos mẽſes, vbi præ copia ſimúlque craſſitudine ſuperflui- H tatum, ſufficienter euacuari prohibentur.

Carya, *id eſt Nux arbor, Nux iuglans ſiue regia, Nux parua, Pontica, Auellana.*

Nux arbor habet quidem tum in germinibus, tum

A in foliis aliquid adstringens, verùm insigniter & copiosè in ipso nucis suæ cortice, & recenti & arido. Vtũtur itaq; ipso etiã tinctores. Nos autẽ eundẽ exprimẽtes, succũmq; similiter vt mororum ac rubi mororum cum melle coquentes, stomaticum medicamẽtum, *id est oris vitiis commodum*, præparamus, quo etiã ad alia omnia vtimur ad quæ prædicti succi commodi existunt. Cæterùm ipsius nucis nucleus qui in cibi vsum venit, oleosus est & tenuium partium: particeps est autem & adstringentis qualitatis, sed modicæ & quæ temporis progressu euanescit, tota ipsius substantia in pinguem succum transeunte, qui oleo veteri similis apparet, & propterea omnino tandem edi non potest. At verò viridis adhuc & recẽs nucleus, neque adstringentem qualitatem manifestè possidet neque oleosam. Vnde ad alui excretionem commodior est quàm siccus, & maximè si cum garo, quemadmodum aliqui faciunt, accipiatur. Sed & siccarum nucum in aqua maceratarum, velut quidã facere solent, consimilis vis est vt viridium. Concoquitur tamen melius nucis fructus, & stomacho commodior est, si cum caricis edatur. Aiunt, siquis caricas cum nucibus ac ruta præ reliquis cibis comedat, eũ non magnopere à lethalibus medicamẽtis lædi posse. Porrò ex inueterata nuce oleum quoque exprimi potest, quod abundè discussoriũ existit, vt quidã eo etiã gangrænas & carbunculos ac ægilopas curent. At verò putamen eius aridum vstum, tenuium partium siccatoriũmque & lene pharmacũ euadit. Cæterùm nux parua, quæ & Pontica & Auellana appellatur, frigidior est & austerior, vtpote magis terrea existens: in cæteris regiæ siue iuglandi similis est. Capitis autem dolorem in cibo sumpta inducit.

Castania.

De Castania eiúsque fructu dictum est in querci tractatione.

Cenchros, *id est Milium*.

Milium frigefacit primo ordine, siccat aut tertio ex eloto, aut secundo intento. Est & modicè tenuium partiũ: vnde comestum instar edulii, omnium fermè eduliorum frumentacei generis minimi nutrimenti est: sed & aluum exiccat. Verùm forinsecus impositum in marsupiis siue sacculis, fomentum est aptissimum iis qui leni resiccatione opus habent.

Cedrus & Cedria.

Cedri species duæ sunt, vtraque tertio ordine calfacit ac siccat: cedria verò quæ ex ipsis fit, etiam iam quartum ordinem attingit. Est autem primi ordinis septicõn *id est erodentium*, multùm calida ac tenuium partium existens. teneras sanè carnes promptè simúlque citra dolorem corrodit caliditas ipsius, per caliditatem quæ in corporibus est aucta: verùm in duris corporibus longiori tẽpore & vix tandem efficaciam suam ostendit. Vnde mortuorum corpora incorrupta conseruat, humiditates ipsorum superfluas depascens: solida autem corpora non attingens, propterea quòd non tam fortem vim habet, velut alia erosiua appellata. Nihil verò miri est si eiusmodi vi pollet quòd etiam pediculos, & lendes, & aurium vermes & ascaridas in recto intestino enecare potest. Fœtus insuper apposita viuos quidem necat, mortuos autem eiicit: quemadmodum etiam ipsum semen genitale, in coitu, pudendo oblita. & propterea sic vsurpata medicamentũ conceptum impediens est nulli alteri posthabẽdum. Sed & dentium foraminibus instillata dolores quidem minuit, ipsos autem dentes confringit. Attenuat & oculorũ cicatrices, & hebetẽ visum ob crassitudinẽ humorũ, sanat. Quod verò pinguissimum est ex ipsa & exactè oleosum, quod superextentis lanis, dum coquitur, colligitur, tenuiorum quidem partium est quàm tota cedria, verùm minus acre ac mordax: quanquam non minus sed magis etiam quàm cedria efficax sit. Vnde & hoc idiotæ vtuntur ad vulnera ouium in tonsura per forcipes illata: item ad scabiem & ad ricinos. Cedri porrò baccæ & fructus cedrides Græcis appellati, moderatiorem vim habent, vt etiã in cibi vsum veniãt. Siquis tamen plures ex ipsis ingerat, & caput dolet, & excalefacit, & oris ventris morsum percipit.

Centaurea magna.

Centaureæ magnæ radix ex contrariis viribus composita est. Itaque in gustu acris simúlque adstringens apparet cum quadam dulcedine. In actione verò acrimonia opera caliditatis exercet, mẽses promouens, & fœtus mortuos trahẽs & viuẽtes corrũpẽs, simúlque eiiciens: adstrictio autem, frigiditatis crassioris ac terreæ opera designat, tum vulnera glutinando, tum sanguinem spuentes iuuando. Dare autem oportet ex ea drach. II, febrientibus B cum aqua, febre carentibus cum vino. At verò iuxta omnium qualitatum actionem & ruptis, & conuulsis, & spirandi difficultatibus, & inueteratæ tussi conuenit: non enim euacuare solùm in his oportet quod præter naturam est, sed roborare etiam ac firmare expurgata. Succus ad eadẽ ad quæ radix, valet. quidam etiam eo pro lycio vtuntur, illo non præsente.

Centaurea parua.

Centaureæ paruæ radix omnino inefficax est: ramuli verò & magis folia, & ipsorum flores in vsum veniunt. C Dominatur in ipsis qualitas amara, parum quid adstrictionis possidens, & propterea fortiter siccatorium est pharmacum absque mordacitate. Magna itaque & recentia vulnera glutinat herba ipsa viridi in cataplasmate imposita: vetera verò & ægrè cicatricem recipientia, ad cicatricem perducit simili modo adhibita: quin & sicca glutinatoriis ac siccatoriis compositionibus miscetur, quæ sinus fistulas curare solent. Sed & veteres duritias mollire creditur, & maligna vlcera sanare. miscetur & eis quæ fluidas affectiones sanant. Decoctum herbæ quidã ischiadicis in D fundunt per sedem, velut quod biliosum & crassum humorem ducat. Nam & purgat, & sanè vbi vehementer operationem suam exercebit, cruenta euacuat, & magis prodest. Succus eius cõsimilẽ vim habet, hoc est siccatoriã & exterforiam, & tum alia prædicta probè efficere solet, tum cum melle oculis sublinitur, & appositus menses ac fœtus educit. quidam ipsum bibendũ dant & in affectis neruis, velut euacuantem ac citra molestiam siccantem infarcta. Cæterùm & ad hepatis obturationes bonũ pharmacum est: bonum & lieni indurato, forinsecus impositus, neque minus siquis bibere velit. Herba ipsa ex E succanda est circa summum vigorem, & flore prægnans. Datur succi cochlearium vnum cum aqua calida, & sale modico, ac pauculo aceto, & purgat generosè humorem atræ bilis. Coma eius contusa & cum melle cocta, aut sapa in collyria formata, fistulas circũscarificat, & callos eximit, collyriis in fistulas immissis. Corymbi eius tusi ac cribrati cochlearii mensura ischiadicis dantur ieiunis cum aqua calida, ad triduum aut plures etiam dies. Eius certè pharmaci efficacia magno miraculo sæpe fuit. Et ad po F lypodas in naribus excrescentes idem medicamentum siccum inspergitur.

Cerasus.

Cerasus fructum fert moderatè adstringẽtem cum dulcedine. matura itaque cerasa & dulcia magis per intestina subeunt: minus verò stomacho commodant immatura & austeriora vice versa. Gummi arboris è vino potũ calculosis prodesse quidam tradiderunt.

Ceratonia, siue Ceratia *id est Siliquæ*.

Siliqua arbor siccatoriam & adstrictoriam vim habet, quemadmodum etiam fructus eius, *ceratia Græcis, nobis siliquæ* appellatus. particeps est autem & alicuius dul G cedinis. Siliquæ aliquam cum cerasis similitudinem habent: virides enim & humidæ aluum magis subducunt: siccæ magis sistunt.

Cestron, vel Betonica, vel Psychotrophon.

Betonica, Cestron & Psychotrophon appellatum, vim habet sectoriam, velut gustus indicat: amara enim & acris herba existit, velut etiam particularis actio ostendit. Nam & renum calculos confringit, & pulmonem ac pectus & iecur purgat ac extergit, & menses mouet, & H comitiali morbo prodest, & ruptis ac conuulsis medetur. Acidum item ructum sedat, & ischiadicis conducit pota.

Cicis, *id est Galla*.

Galla quæ omphacitis vocatur, abundè acerbũ pharmacum est, substantiæ terreæ frigidæ plurimæ particeps,

ob quam & ficcat & fluxiones repellit,& cogit ac adſtrin A
git laxas ac inualidas partes. omnibus etiam fluidis affe-ctionibus reſiſtit.Ponatur autem in tertio ordine ſiccantium,in ſecundo verò frigefacientium.Altera galla flaua laxa ac magna, ſiccat quidem, ſed tanto minus quãto minus acerbæ qualitatis particeps eſt.Cocta itaque per ſe ac trita,& in cataplaſmate adhibita inflammationum ſedis ac prolapſus eiuſdem inſigne auxilium eſt. Coquere autẽ oportet,ſi moderata adſtrictione opus eſt,in aqua:ſi vehementi,in vino maximè auſtero. Gallæ vim ſupprimendi ſanguinis habent,& manifeſtum ſatis eſt quòd caliditatẽ B
& acrimoniam ex vſtura acquirunt,& magis tenuiũ partium quàm nõ vſtæ euadunt,itémque ſiccatoriæ amplius. Oportet autẽ cãdefactas ſuper prunas, aceto aut vino extinguere.

Cera.

Cera in medio quodammodo eſt calfacientium,frigefacientium,humectantium ac ſiccantium.habet & craſſarum partium quid,& meatus obturatoriũ: quapropter non ſolùm ſiccat, ſed & per accidens humectare videtur,perſpirationes prohibendo. Vnde & materia eſt alio C
rum pharmacorum: ipſa autem per ſe ex concoctoriorũ debilium numero fuerit quæ forinſecus imponuntur. habet enim parum ex diſcuſſoria ac calida facultate, cuius quamplurimæ mel ipſum particeps exiſtit.

Ciborium.

Viridem fabarum Ægyptiarum fructum ciborium appellant:quare in fabarum tractatione,etiam de hoc cõſiderandum eſt.

Cinara.

Cinara mali ſucci edulium eſt,maximè vbi durior e- D
uaſerit. nam & bilioſum humorem in ſeſe tunc vberiorem colligit,& totam ſubſtãtiam lignoſiorem habet.quare ex hac quidem humor atræ bilis generatur: ex ſucco verò ipſius tenuis & amaræ bilis humor producitur. Præſtat igitur præcoctam ipſam in cibo aſſumere.

Cicis arboris fructus, Ricinus ſiue Croton.

Cicis arboris fructus quem aliqui crotonem acricinum appellant,quique purgandi vim habet,exterſoria ac diſcuſſoria facultate præditus eſt:folia eius imbecilliora ſunt.Oleum quod ex fructu fit,calidius & magis tenuium E
partium eſt quàm commune, & propterea etiam diſcuſſorium.

Ciſthos ſiue Ciſtharus.

Ciſthos frutex adeo adſtrictorius eſt vt & folia ipſius in cataplaſmate impoſita vulnera glutinent.Flores efficaciores ſunt,vt cum vino poti dyſenterias & ventris imbecillitatem,ac fluxiones,& humiditates ſanent: in cataplaſmate autem impoſiti putrefactis vlceribus conducunt, propter generoſam ſiccandi vim,ferè in ſecundo ordine. Ipſius fruticis frigiditas tepidæ quoque qualitatis parti- F
ceps eſt.Cæterùm quæ hypociſtis appellatur,multo magis quàm folia adſtringit,eſtque efficax pharmacũ ad omnes fluidas affectiones, velut ſanguinis reiectionem, fluxum muliebrem, cœliacas & dyſentericas affectiones. Sed & corroborare partes ſolet,& à plurima humiditate exolutis firmitatẽ addit,atque ſic ſanè & ſtomachicis & hepaticis cõducit.Firmat enim ac roborat nõ inſtrenuè, epithematis aut antidotis aptis admixta.

Ciſthus ſiue Ladanum.

Ciſthus hic in calidioribus regionibus naſcitur,non genere alius ab his qui in aliis locis naſcuntur:ſed à regione præcipuam quandam propriam diſcuſſoriam qualitatem adeptus eſt, depoſita frigiditate:in reliquis igitur cõſimilis eſt præcedenti. Verùm ex ipſo fit ladanum medicamentum calidum primo ordine iam completo, vt etiã ſecundum attingat: particeps eſt autem & adſtrictionis cuiuſdam modicæ,& tenuium partium ſubſtantiam habet:& propterea moderatè emollit,& ſimiliter diſcutit,itémque concoquit. Itaque non mirum eſt vteri affectibus hoc præcipuè conuenire,propterea quòd aliquid adſtrin- H
gens habet,per quod etiam defluos capillos retinet. nam & vitiatos humores iuxta pilorum radices attenuat, ac cõſumit,& meatus quibus impacti erant,adſtringendi vi cogit & conſtringit.

Ciſſos,*id eſt Hedera.*

Ex contrariis facultatibus hedera componitur: habet enim quid ſubſtantiæ adſtrictoriæ, quam frigidam ac terream dicimus: habet & quid acris,quam calidam eſſe guſtus teſtatur:ſed & aquoſæ ſubſtantiæ tepidæ viridis particeps eſt. Viridia itaque folia cum vino cocta, etiam magna vulnera glutinant,& maligna vlcera ſanant. Vlcerationes quoque ex igne cicatrice includunt. Cum aceto autem cocta folia ſplenicis opitulantur.Flores eius fortiores quodammodo ſunt, vt cum cerato triti ambuſta curent.Succus ipſius per nares purgat, & antiquas aurium fluxiones ſanat, & vlcera vetera tum aurium tum narium ad cicatricem perducit. Si verò acrior appareat, roſaceo aut oleo dulci temperetur.Lacryma hederæ pediculos necat,& pilis nudat,in tantum calidã vim habẽs vt etiã leniter vrat. Prodeſt etiã lacryma calculoſis in potu.

Cnicus.

Cnici ſemine ad purgationes tantùm vtimur. Eſt autem tertii ordinis calefaciẽtium, ſi quis forinſecus admoto ipſo vti velit.

Coccus. Cnidus, *id eſt granum Gnidium.*

Cnidius coccus purgatoriam vim habet, eſtque facultatis acris & vſtoriæ.

Coccus tinctorius,*id eſt granum tinctorium.*

Coccus tinctorius adſtringẽtem ſimúlque amaram qualitatem habet:& per vtranque leniter ſiccat, & ob id ad magna vulnera conducit, & ad ſauciatos neruos, cum aceto aut aceto mulſo tritus.

Coccymelea,*id eſt prunus.*

Pruni fructus recens magis aluum ſubducit, ſiccatus,minus.Sunt autem damaſcena pruna magis adſtringentia, Hiſpana dulciora, & propterea magis aluum ducunt.in foliis autem manifeſta quædam adſtrictio apparet:vnde decocta vtiliter gargariſſantur in inflammationibus gurgulionis ac tonſillarum. Cæterùm ſylueſtrium prunorum fructus adſtrictorius eſt,& ventrem ſiſtit. Et in Aſia ſanè hæc planta prunus nominatur. Gummi omnis pruni cum vino potum lapides frangere quidam prodũt: verùm cum aceto impetigines puerorum exterit.

Colocaſium ſiue Manzizanium

Colocaſii radicis ſimilis vis eſt rapis ac cæpis, viſcoſum autem corpus ipſius eſt. vnde exterſoriæ facultatis particeps eſt,& ventri in cibo ſumpta commodat.

Colocynthe,*id eſt Cucurbita.*

Cucurbita humidi & frigidi temperamenti eſt:vtroque,ſecundo ordine:vnde & ramentorum eius ſuccus auribus inflammatis & dolentibus conuenit cum roſaceo: ſic & tota in cataplaſmate impoſita calidas inflammationes mediocriter refrigerat.In cibo accepta, nimia humectatione corpus implet,& ſitim eximit, & alimentum humidum ac frigidum,& propterea etiã modicum corpori præbet. Concoquitur autem non malè, vbi non prius fuerit corrupta:id quod accidit ipſi propter malam præparationem,& vbi vitioſus humor in ventre fuerit coaceruatus.imò ſi etiam diutius in ventre moretur, quemadmodum reliqua quoque humida edulia. Gaudet origani cõditura propter aquoſam in ipſa qualitatem. Omnia enim huius generis acribus aut acidis,aut auſteris, aut ſalſis ſaporibus miſcere oportet,ſi modò neque inſuauiter ſumi debeant, neque ſumentes nauſeabundos efficere.

Comarus *id eſt Arbutus.* Memæcylon,*id eſt Arbuti fructus.*

Arbuti fructus memæcylon appellatur,eſtque ſtomacho incommodus,& capitis dolorem inducit. Arbor ipſa ſimul cum fructu acerbam qualitatem poſſidet.

Commi,*id eſt Gummi.*

Gummi vim habet ſiccatoriam,meatus obducit, & aſperitates ſanat.

Conia ſtacte,*id eſt Lixiuium.*

Quod velut ablutio eſt materierum ad cinerem redactarum,conia ſtacte Græcis,*nobis lixiuium*, vocatur. Ex omnibus autem maximè exterſorium eſt & ſiccãdi vi præditum, quod ex cinere ficulneo & tithymalis fit, vt ferè vim eroſiuam ſortiatur. Verùm ob ſubſtantiam tenuium partium citra dolorem vrit.

Conyza.

Conyza & maior & minor consimilis temperamenti ac facultatis existunt, gustui acres & amaræ apparentes. Calfaciunt & siccãt euidenter, vt vtriusque qualitatis tertio ordine locẽtur. Decoctæ itaque in oleo, rigoribus per circuitũ repetentibus salutarem medelam præbent. Qui dam flores ipsarum vnà cum foliis terentes cum vino bibendos exhibent, ad menses ciendos ac fœtus eiiciẽdos. Est & tertium conyzæ genus, in humectioribus locis proueniens, magis fœtidum & imbecillius.

Corianum siue Corion, *id est Coriandrum.*

Corianon, item Corion appellatũr, & ex contrariis facultatibus cõpositum est, multum habens substantiæ amaræ, quæ tenuium partium est & terrea, nec parum aqueæ humiditatis tepida vi præditæ; habet & parũ quid adstrictionis. ex quibus omnibus multifariam efficax est facere eã quæ Dioscorides prodidit: verùm non ob solam frigiditatem.

Colla, *id est Glutinum.*

Glutinum quod ex similagine aut polline ad libros conficiunt, facultatem habet meatus obducentem & cõcoctoriam. At verò de taurino glutine ac similium in sermone de animalibus agetur.

Coronopodium, *id est Pes cornicis.*

Coronopodii radix in cibo accepta cœliacis opitulari creditur.

Costus.

Costus, modicæ amaritudinis, plurimæ verò acrimoniæ ac calidæ qualitatis particeps est, vt etiam exulceret. vnde ex ipso cum oleo perfricãt corpus ante accessionem in rigoribus per circuitum redeuntibus. Alii idem & in resolutis ac ischiadicis faciunt: & omnino in iis qui bus aut partem aliquam calfacere volumus, aut humorẽ aliquem ex alto ad cutem adtrahere, vsus eius competit. Ob eandem causam & vrinam ciet, & menses ducit, & ruptis ac conuulsis, & laterum doloribus confert. Verùm ob amaritudinem, etiam latum lumbricum necare creditur: & ad solares maculas ipso vtuntur, cum aqua aut melle. Inest præterea ipsius temperamento flatuosa quædam humiditas, ob quam & venerem stimulat cum vino mulso potus.

Cotyledon, *id est Vmbilicus Veneris.*

Cotyledon mixtam vim habet, humidam & frigidam, & quandam obscurè subadstringẽtẽ & modicè amaram. vnde frigefacit, & repellit, & extergit, & discutit. Inflammationes itaque erysipelatas & erysipelata inflammata sanat, & in stomachi ardore commodũ cataplasma existit. Creduntur folia cum radice comesta lapides atterere & vrinam ciere.

Crambe, *id est Brassica.*

Brassica comestilis siccatoriam vim habet & in cibo accepta & forinsecus imposita, non tamen manifestè acrem, sed vt vulnera glutinet, & maligna vlcera sanet, & inflammationes curet iam induratas ac ægrè solubiles, eiusdémque generis erysipelata. Sed & epinyctidas ac herpetas sanat. Habet & quid extersorium, per quod etiam lepras exterit. Succus itaque ipsius quid purgatoriũ habet, corpus autem eius alui excretionem cohibet: eáque gratia in quibus humectum ventrem siccare volumus, mode ratè ipsam coquimus, & priore aqua diffusa, statim in alteram calidam præparatam immittimus ac feruefacimus. Non oportet enim neque aerem, neque frigidam aquam contingere quod bis coquitur. neque enim exactè flaccidum fit, etiamsi diutissimè coquas: itaque in aliam calidã immissam coquimus donec flaccida fiat. Nam si ventris subducendi gratia sumitur, non valde discoquitur. Siccat igitur brassica quemadmodum lenticula & propterea visum hebetat, & atræ bilis humorem generat. At verò aspa ragus brassicæ minus siccat & magis vrinam ciet. Semen autem potum lumbricos enecat, & maculas solares ac lentigines, & quæcunque alia moderata extersione opus habentia, exterit. Cauliculi eius vsti cinerem efficiunt fortiter siccantem, vt & vstoriæ facultatis particeps sit. Quapropter eo cum veteri adipe admixto, quidam ad veteres laterum dolores, & sicubi eiusmodi alius dolor infestet, vtuntur. fortiter enim discussorium medicamentum efficitur. Brassica porrò syluestris siccior & calidior multo est quàm satiua, quemadmodum omnia alia ferme syluestria satiuis fortitudine præstant. Vnde neque citra offensionẽ intra corpus sumuntur. Discutit autem & extergit vehementius quàm satiua. Cæterùm marina brassica vltra hoc quòd ventrem emollit, subsalsum nimirum ac subamarũ saporem habẽs, commoda quoque fuerit ad externos corporis vsus, ad quos sanè eiusmodi qualitates conueniunt.

Crethmon.

B Crethmon, salsum quodammodo in gustu est, vna cum modica amaritudine: propterea & vis ipsius extersoria simúlque siccatoria existit. vtraque tamen facultate amaris cedit.

Crithe, *id est Ordeum.*

Ordeum primi ordinis est siccantium ac frigefacientium: habet & modicum quid extersorium, & paulo magis siccat quàm fabarum farina à cortice depurgata. in reliquis omnibus forinseco vsu consimilia existunt. Verùm in cibo acceptum ordeum, hoc amplius fabis habet, C quòd in coctura flatuositatem deponit: fabæ autem, quomodocunque coquatur, flatuositas permanet. crassioris enim substantiæ faba est quàm ordeum; & propterea etiam magis quàm ordeum nutrit. Ordeum verò succum generat tenuem & extersorium quid habentem. nihil igitur calfacit corpus, quomodocunque tandem præparetur. Verùm humectat & siccat diuersimodè præparatum. etenim polenta ex ordeo tosto facta, manifestè apparet siccare. Ptisana verò humectat, quum velut conuenit præ paratur. Panes autẽ ordeacei omnes minus nutriũt quàm triticei, & magis ventrem subeunt quàm illi. Cæterùm D polenta ex ordeo tosta facta magis quàm ordeum siccat, & modicum alimentum corpori sufficit quomodocunque coquatur. Eadem ex vino Aminæo austero pota aluum siccat. At verò maza (vocant autem sic polentam ordeaceã liquore aliquo subactam, velut sapa, aut melle, aut alio quopiam, quæ etiam cruda comeditur) quomodocũque præparetur, minus quàm panes ordeacei concoquitur, & ventrem magis flatu implet, &, si diutius in ipso moretur, turbationem efficit. Quum enim ordeum ex natura nõ parum furfuris habeat, torrefactum ordeum idipsum furfuraceum & siccius & magis difficulter confringi po- E tens habet, imò & id quod vtile ex ipso in corporis alimẽtum cedit, siccius euadit. Quicquid igitur furfuraceum & durum in ipso est, quemadmodum forinsecus apparet quòd aqua non dissoluatur, eodem modo neque in ventre dissoluitur maceratum, sed permanet inconfectum velut est acceptum. Quum igitur neque concoquatur, neque in venas distribuatur, per ventrem secedit, & præsertim quum extergendi vim ex ordeo habeat: magis autem secedit infernè sæpius subacta ac trita. Si verò & mel assum- F pserit, adhuc citius subit. Porrò quod crimnõ Græci vocant, crassiórque farina tum tritici, tum zeæ existit, magis alit quàm polenta, sed ægrius concoquitur. Vocatur ex ea sorbitio puls, & quæ ex zea fit ventrem lenius aliquanto sistit, magísque si torreatur.

Crinon, *id est Lilium.*

Lilii flos temperamentum mixtum habet ex substãtia quadam tenuium partiũ terrea, ex qua etiã in gustu amaritudinem offert, & quadam aquosa temperata: vnde & oleum ex ipso lenis, tum discussoriæ tum mollientis facultatis existit, & ad vteri duritias aptum. Radix etiam ac G folia per se trita, siccant & extergunt ac moderatè discutiunt: est enim radix primi ordinis extersiuorũ, qua gratia & ambustis cõducit. Radicẽ itaq; assatam, deinde rosaceo tritã ambustis imponũt vsq; ad cicatricis inductionẽ. Nã & aliàs omnia vlcera optimè cicatrice includit. Sed & vterum emollit & menses promouet. Folia quoque præcocta vsque ad cicatricem inductam imponunt, non ambustis solùm, sed etiam vlceribus. Reponimus aliquando & foliorum succum coctum cum aceto & melle ad liquidioris mellis compagem, ita vt succi partes quinque sumantur, H mellis autem & aceti vtriusque pars vna. Fit commodum pharmacum ad omnia vehementi resiccatione indigentia citra mordacitatẽ, velut sunt vulnera magna, & maxi-

mè quæ circa capitis muſculos fiunt.item vlcera inueterata fluidáque,ac ægrè recipientia cicatricem.

Crocodilion.

Crocodilii ſemen acre eſt & aromaticum, vrinam ciens,& menſes ducens,vt & calidæ facultatis ſit diſcuſſoriǽque ac ſiccatoriæ.Succus caulis & ſeminis conſimilem vim habet ; & nephriticis prodeſt. Radix expuitiones è pectore fortiter adiuuat;éſtque minus acris quàm ſemen: verùm non minus amara. Sanguinem quoque per nares ducit.

Crocus.

Crocus habet quidem aliquid modicè adſtrictoriũ, quod terreum frigidum eſſe oſtenſum eſt: dominatur autem in ipſo calfactoria vis ac qualitas:vt ex tota ſubſtantia ſua ſecundi ordinis ſit calfacientium,primi ſiccantiũ: & propterea etiã concoctorium quid habet quod modica illa adſtrictione adiuuatur.

Crommyon,*id eſt Cæpa.*

Cæpa quarti ordinis calfacientium: ſubſtantia ipſius magis craſſarum partium exiſtit.Vnde & hæmorrhoidas aperit appoſita,& cum aceto illita in ſole vitiligines exterit,& alopeciis affricta citius quàm alcyonium pilos prouocat:comeſta calfacit corpus acrimonia ſua,& craſſos ac viſcoſos humores attenuat.Inflat autem ventrem propter craſſarum partium ſubſtantiam.

Cyamus,*id eſt Faba.*

Faba frigefaciendo ac calefaciendo ad mediũ temperamentum propinquiſſimè accedit, caro eius modicæ cuiuſdam exterſoriæ facultatis particeps eſt, quemadmodum cortex adſtrictoriæ. Quapropter aliqui medici fabã integram cum corio ſuo in poſca decoctam dyſentericis & cœliacis ac vomentibus exhibent. Eſt autẽ edulii ratione,ſiquod aliud,ægrè concoctile & flatuoſum, etiãſi quãdiutiſſimè coquatur,& quomodocunque præparetur: ad excreationes tamen pectoris ac pulmonis commodum. & viridis quidem faba comeſta magis aluũ ſubit, verùm minus quàm arida ingeſta nutrit.Torrefactæ tamen fabæ flatuoſitatẽ deponunt, ſed ægrius cõcoquuntur & tardius cõmeant,& craſſum ſuccum generant. Pharmaci autem loco faba forinſec⁹ impoſita,citra moleſtiã ſiccat: & ſanè ad podagricos ſæpe ea vſi ſumus cocta ex aqua, deinde adipe ſuillo admixto.Ad neruos verò contuſos & ad vlcera farinam eius impoſuimus; aceto mulſo aut vino mulſo coctam,roſaceo etiam addito,ſi inflammatio adeſſet: polenta verò addita,ad inflammatos iam ex plaga: eſt & teſtium ac mãmarum vtile cataplaſma.Solet enim has partes inflammatas modicè perfrigerare, maximè vbi lacte in ipſis in caſei ſpeciem coagulato vbera fuerint inflammata.Nam lac ab eiuſmodi cataplaſmate extinguitur:quẽadmodum etiam puerorum pubes, farina fabacea cataplaſmatis modo intecta,diutiſſimè impubis permanet.

Cyclaminus.

Cyclaminus variam vim habet: nam & extergit, & diſſecat,& venarum oſcula operit, & attrahit, & diſcutit: Succus enim ipſius hæmorrhoidas aperit, & aluũ irritat violenter,appoſitus.Sic & tubercula & ſtrumas & alias duritias diſcutit,compoſitionibus diſcuſſoriis admixtus.cõuenit & ſuffuſis oculis cum melle ſublitus,& præterea per nares purgat.Adeo autem forti vi præditus eſt vt etiam imo ventri illitus, aluum ſubducat, & fœtus corrumpat: ſed & in peſſi forma appoſit⁹ ſimiliter fœtũ perimit. Tota radix ſucco imbecillior eſt:eſt tamẽ etiã ipſa vehemẽs. nam & pota & appoſita menſes ciet,& ictericis cõfert, nõ viſcus ſolùm ipſum, *uidelicet iecur*, expurgans,ſed bilem in toto corpore per ſudores euacuans. quare ab eius potu adiuuare omnibus modis oportet ſudorum excretionẽ, corpore cõtecto ac vberius calfacto. Copiam eius drach. tres,aut ſummum quatuor excedere nõ oportet, ex paſſo aut aqua mulſa. Exterget & cutem:quapropter maculas ſolares & alopecias ac ſimilia ſanat.prodeſt & indurato lieni tum recens tum ſicca in cataplaſmate impoſita. quidã aridam radicem etiam anhelatoribus exhibent. Eadem arida tuſa & per tenuiſſimum cribrum excreta, vnà cum caryophyllis(ita vt radicis ſit vncia vna, caryophyllorum grana XXI) naribus inſufflata,craſſos & viſcoſos humores à capite purgat. vnde antiquos capitis dolores ſanat; & morbo comitiali magnopere opitulatur.

Cyminum.

Cymini ſemine præcipuè vtimur.Eſt autem facultatis calfactoriæ,vrinam ciet,& flatus diſſipat, tertii ordinis calfacientium exiſtens.

Cypariſſus,*id eſt Cupreſſus.*

Cupreſſi folia & germina pilulǽque recentes ac teneræ magna vulnera in duris corporibus glutinant: ex quo manifeſtum eſt quòd ſiccatoriam vim habent,abſq; manifeſta acrimonia ac caliditate. Plurimam autem habet amaritudinem,& multo ampliorem acerbitatem vniuerſa planta. Tantum verò eſt in ipſa caliditatis quãtum ſatis eſt ad deducendam acerbitatem in altum; citra calfactionis aut mordacitatis inductionem: quapropter humiditates in profundo, in humectis putredinoſiſque affectionibus conſiſtentes,citra moleſtiam ſimúlque ſecurè depaſcitur,altera non amplius attracta: atque ſic herniosis confert in cataplaſmate impoſita.ſiccat enim & robur addit corporibus ex humiditate laxis:mergente ſe nimirum in altum vi adſtringendi,quum deducatur per admixtam ipſi moderatam caliditatem. Vtũtur ipſa quidam & ad carbunculos ac herpetas polenta admixta.

Cyperus,*id eſt Iuncus quadratus.*

Cyperi radices maximè in vſum veniunt calfacientes ac ſiccantes citra mordacitatem:vnde & vlcera ob nimiam humiditatem ægrè recipientia cicatricem mirabiliter ſanant. Habent enim quid adſtrictorium, & propterea oris vlcerationibus commodant: habent & vim quãdam ſiccatoriam, qua & calculoſis proſunt, & vrinas ac menſes cient.

Cypros,*id eſt Liguſtrum.*

Liguſtri arboris folia & virgulta ac flores in vſum veniunt,mixtæ facultatis ac temperamenti exiſtentia. habent enim quid diſcuſſorium ex aquoſa ſubſtantia moderatè calida:habẽt & quid adſtrictorium, ex terrea frigida: vnde decoctum fotu ambuſtis prodeſt. Commodat & ignitis inflammationibus ac carbunculis, citra moleſtiã ac mordacitatem ſiccans.ſed & commanducata vlcerib⁹ oris ſponte productis,& maximè ignitas aphthas referentibus,conducunt.Folia ſiccata in vmbra tuſáque ac cribrata,mox in aqua ad calidum cinerem cocta, modico rhoẽ culinario inſperſo,& aceti momento, bonum cataplaſma præbẽt in podagricis ac chiragricis,in ipſis maximis inflammationibus impoſitum. nam & inflammationes ſedat,& fluxiones repellit, & quod iam in locis continetur diſcutit per meatus occultos, quemadmodũ per ſudorẽ. Lædit tamẽ hoc cataplaſma colorem, & maximè vngues: quapropter prælinere locos oportet liquido roſaceo cerato.Ipſum autem cataplaſma integendum eſt ricini foliis, aut carpaſi ſi adſint.

Cytiſum.

Cytiſi folia diſcuſſoriæ ſunt facultatis admixta tepida aquoſa,quemadmodum folia maluæ.

Conion,*id eſt Cicuta.*

Quòd cicuta extremè frigidam vim habeat omnes norũt:& propterea ex ſumma illa frigefactione etiam enecat ac occidit.

Coni fructus,ſiue Nux pinea,ſiue Cocalus, ſiue Strobilus.

Coni fructus,quem & Cocalum & Strobilum *ac pineam nucem* appellant, integer quidem viridis, amaritudinem quandam & acrimoniam cum humiditate habet: & propterea pectore ſuppuratis cõmodus eſt, itémque aliis quibuſcunque ex pectore ac pulmone facilis ſcreatus ac per tuſſim reiectio,expetitur:at nucleus eius qui in cibũ vſum venit,alimentum præbet ægrè concoctile, validum ac multi ſucci propter oleoſitatem. Verùm medicamentũ loco aſperitates læuigat, maximè vbi aqua maceratus omnem ſuam acrimoniam depoſuerit.

Cancani radix.

Cancani radix vim habet moderatè ſiccatoriam citra mordacitatem,ſubſtantiam autem craſſarum partium meatus obducentem:vnde vino macerata velut tragacãtha,& delincta arteriæ aſperitates ſanat. Nihilominus ſi-

quis ipsam manducet, succus præterfluēs arteriæ prodest, similiter vt glycyrrhizes succus.

Caucalis siue Daucus syluestris.

Caucalin aliqui daucum syluestrem vocant. est autem similis ipsi & gustu & viribus: calfacit enim velut ille & siccat, & vrinam ciet, & muria condita reponitur.

Carpesium.

Carpesium simile est ei quod phu appellatur, & gustu & viribus: verùm magis tenuiū partium existit. quapropter & magis quàm illud exterget viscerum obturationes, & vrinas mouet, & renes expurgat calculosos. Non tamē in tātum tenuiū partiū est vt pro cinnamomo in vsum assumi possit, (si cinnamomum haberi nequeat) quēadmodum Quintus fecit. Præstat quidem igitur Ponticū Laertico, non tamen etiam hoc ipsum viribus cinnamomo par est. sed etiam ab optima casia non modico interuallo relinquitur. Vtraque appellatio à quibusdam Pamphyliæ montibus est, in quibus plurimum prouenit.

Λ litera Λ incipientia.

Lathyri, *id est Cicerculæ.*

Cicerculæ consimilem ochris & phaselis substantia habent, itémque similem succum, sed compage crassiorem, & propterea aliquo modo magis hæ quàm illi alunt.

Lathyris.

Lathyridem tithymali speciém esse quidam aiunt: semen eius purgatoriam vim habet.

Lapsana.

Lapsana in cibo accepta mali succi est: in cataplasmate imposita exterforium quid ac discussorium habet.

Lapathum, *id est Rumex.* Oxylapathum, Hippolapathum.

Lapathum moderatè discussoriam vim habet, & sanè caliditatis particeps est. Renum calculos radix eius cōfringit, & scabiem ac corporis asperitates sanat ex aceto cocta & affricta. At verò Oxylapathum mixtam vim possidet: habet enim repulsoria vnà cū discussoria facultatē. Semen ipsorum manifestè adstringit. vnde & dysenterias & alui profluuia sanat, præsertim oxylapathi. Cæterùm Hippolapathum in paludibus nascitur, eadem vi præditū, verùm imbecilliore. Syluestris porrò lapathi radix, quā Mylen appellant, ex aceto cocta siue vino, dentes corroborat, eorúmque dolores sedat, si eo decocto callido colluantur.

Limonium siue Cynoglosson.

Limonii semen austerum existens cum vino exhibent cœliacis, & dysentericis, & hæmoptoicis: cōducit & ad fluxum muliebrem.

Lichen siue Muscus petrarum.

Lichen petrarum exterforiæ simúlque frigefacientis moderatè facultatis est, & siccantis iuxta vtranque facultatem. Sanat lichenes, *Latinis impetiginem cognomine sibi apud Græcos morbum.*

Leontopodion siue Leontopetalon.

Leontopodii radice maximè vtimur, discussoria & calfactoria ac siccatoria in tertio ordine.

Lepidium.

Lepidium quarti ordinis est calfacientium.

Leucoion.

Leucoii vniuersus frutex exterforiam & tenuium partium vim habet, maximè tamen flores, præsertim sicciores: quare & cicatrices oculorum crassas attenuant, & decoctum ipsorum menses ac secundas promouet, & fœtus immortuos expellit. nam & viuum perimit fœtum in potu acceptum. Quòd si quis vehementiam facultatis ipsius multæ aquæ mixtura aut aliquo alio eiusmodi liquore mitiget, habebit & ad inflāmationes commodum medicamentum. Sic & decoctum ipsius, si non meracum fuerit, fomento vteri inflammationes sanat, & maximè diuturnitate induratas. Idem cum cerato vlcera ægrè cicatricem recipientia curat. Semen iisdem viribus prædictum commodissimum est potum duarum drachmarum pondere, aut appositum cum melle, ad ciendos menses, & fœtus vi-

A uos quidem corrumpit, mortuos autem eiicit. Radices cū aceto in cataplasmate impositæ, lienes induratos sanant, itémque induratas inflammationes.

Leuce, *id est Populus alba.*

Populus alba arbor temperamentum mixtum habet ex substantia aquosa tepida, & terrea attenuata: vnde & exterforiam vim habet. gustu autem subamara existit.

Libanotus, *id est Thus.*

Thus calfacit ordine secundo, siccat primo: habet & B quid adstrictorium, quod in albo vix percipere est. Cortex ipsius vim adstringendi manifestè habet, ob quam etiam præclarè siccat, vt secundi ordinis siccantium compleri existat: est & crassarum partium & minimè acrimoniæ particeps. Ob has igitur qualitates ac vires, vsus eius frequēs est medicis, in hæmoptoicis ac stomachicis pro fluuiisque alui, cœliacisque ac dysentericis, nō solùm iis quæ extrinsecus imponuntur, sed & quæ intra corpus sumuntur, ipsum admiscentibus. Fit ex eo & fuligo hoc modo: Granum thuris singulatim forcipe apprehensum & à C lucerna accēsum, in vas fictile cauum nouum imponito: deinde æneum operculum concauum probè detersum superponito, suppositis tamen ad vtrunque operculi labrū lapillis quatuor digitorum altitudinis, vt locus sit alterū supponendi granum priusquam penitus extinguatur, donec sufficiens fuligo fuerit collecta. Cæterùm externa operculi ænei pars assiduè per spōgiā ex aqua frigida extergeatur: ita enim omnis fuligo adhærebit, operculo nimirūnō valde concalfacto. Derasa itaque priore fuligine: per pennam, idem facias, quousque collibuerit: sed & exusti D thuris cinerem priuatim colliges. melior est autē fuligo. Vim habet mitigatoriam inflammationum in oculis, sedat fluxiones, repurgat vlcera, replet concaua, sistit carcinomata. Eodem modo parantur fuligines & ex myrrha & ex styrace. Conueniunt ad eadem omnes: quin & aliarum lacrymarum fuliginem eodem modo colligere licebit.

Libanotides.

Libanotides omnes similem vim habent mollitoriam ac discussoriam. Succus autem & radicis & herbæ, melle admixto, hebetudinibus oculorum medetur ex humorum crassitudine obortis. Sunt enim libanotides parti- E cipes exterforiæ ac incisoriæ facultatis.

Lignys, *id est Fuligo.*

Omnis fuligo siccat: quapropter substantiam terreā habet, & reliquias ignis à materia exusta, sed has tamen tēpore modico. Tota autem natura ipsius siccatoria est terrea & tenuium partium. Partiales eius differentiæ sunt iuxta materiam exustam, prout ea ipsa calidior aut frigidior, aut mordacitatis expers existit. Thuris porrò fuligine vtuntur ocularibus compositionibus admixta, maxi- F mè iis quæ vlceribus conferunt: nam & hæc expurgat ipsáque carne explet. Terebinthinæ quoque ac myrrhæ fuligo similiter vt thuris nihil offendit. Verùm styracis his fortior est, atq; adhuc magis quæ ex pice liquida fit, quā superat adhuc cedriæ fuligo. Vtuntur autem & acrioribus, & in palpebris glabris, & angulis oculorum corrosis, oculisque humectis absque inflammatione.

Ligusticum.

Ligustici radix & semen ex calfacientium ordine sunt, in tantum vt & menses moueant, & vrinas propellant, flatúsque discutiant.

Lini semen.

G Semen lini comestum flatuosum est, etiamsi torrefactum: ita recremētosa humiditate plenum est. Est autem calidum in primo ordine, humiditatis ac frigiditatis in medio consistens. Stomacho incommodat, & ægrè concoquitur. particeps est tamen facultatis ciendi vrinam: & torrefactum ventrem aliquatenus sistit.

Lobi.

De lobis scriptum est à nobis est quum de dolichis ageremus.

H Linozostis, *id est Mercurialis.*

Mercuriali vtuntur omnes ad ventris purgationes, veruntamen si quis eius vsum in cataplasmatis experiri velit, reperiet eam multùm discussoriam. Et semen huius nondum siccatum experiētia docet tubercula & eminē-

tia

tias in corpore, vulgò Carphia dicta, dissipare, si quis ipsa diligentius semine eo confricet.

Lonchitis.

Lonchitidis, triangulare semen hastæ simile habentis, radix vrinam ciet. Eius verò quæ scolopendrio similis est folia viridia vulneribus glutinandis conducunt. Sicca eadem ex aceto pota, lienes induratos sanant.

Lycium siue Pyxacanthos.

Lyciū siue pyxacanthos spinosa est planta, ex qua quod Lycium appellant fit, quo ad sugillata vtimur, & ad sedis ac oris inflāmationes ac vlcerationes, herpetésque ac putrefactiones, & vlcera maligna, & intertrigenes ac paronychias, *qui sunt ungniū abscessus*. Habet enim vim siccandi ex secūdo ordine, aliàs ex diuersi generis substantiis cōpositum: altera, tenuium partium ac discussoria & calida: altera, terrea frigida, ex qua & moderatam adstrictionem habet. Quapropter & ad diuersos effectus hoc medicamento vtuntur, vt extersorio quidem, adsumentes ad ea quæ pupillis tenebras offundunt: vt adstrictorio verò, cœliacis & dysentericis ac fluxui muliebri exhibentes. Cæterùm Indicum Lycium ad omnia commodius existit.

Lysimachium.

Lysimachium prædominantem habet qualitatem adstrictoriam, per quam & vulnera glutinat, & eruptiones sanguinis nariū cōpescit inspersa: sed & alias sanguinis eruptiones supprimit tum ipsa, tū succus ipsius adhuc amplius: quare & potus & infusus dysenterias ac sanguinis reiectionem, & fluxum muliebrem sanat.

Lotus siue Trifolium.

Lotus satiuus (quem aliqui trifolium vocant) moderatè extergendi vim habet, itémque siccandi: verùm in coniugatione caliditatis ac frigiditatis temperatus est. at verò syluestris lotus in Aphrica plurimus prouenit. Semē eius secundi ordinis est calfacientiū. habet & quid extersoriū. Semen autē Ægyptii etiam ad panificiū accipitur.

Lotus arbor.

Lotus arbor adstrictoriæ qualitatis non multæ particeps est. est autem tenuium partium ac siccatoria. Ramētum itaque lignorum eius, & ad fluxum muliebrem, & ad dysenterias ac cœliacas affectiones conducit. coquitur aliquando in aqua, aliquando in vino, prout vsus postulat. & non solùm infunditur, sed etiam bibitur. atqui & defluos pilos cohibet, moderatè adstringendo ac siccando.

A litera M incipientia.

Macer.

Macer cortex est qui ex India affertur, adstringens cū modica acrimonia: quapropter & siccat. est & tenuium partium propter odorem: & propterea cœliacis ac dysentericis compositionibus admiscetur, in tertio ordine siccantium locatus: iuxta caloris & frigiditatis differētiam nihil insigniter præstans.

Malabathri folium.

Folium malabathri spicæ nardi consimilē vim habet.

Malache, *id est malua.*

Malua syluestris leniter discussoriæ & paululum mollitoriæ facultatis particeps est. Satiua, pro eo quòd aquosa humiditate participat, etiam viribus debilior existit. Subit autem ventrem non solùm ob humiditatem, sed & ob viscositatem, maximè vbi cum oleo & garo accipiatur, vino modico cibi tempore irrorato. Semen ipsorum tanto fortius est quanto siccius, quin & dendromalache appellata huius generis est, sed magis quàm prædictæ discussoria. nominatur autem & Althæa.

Mandragoras.

Mandragoras prædominantem frigidam vim habet, vt tertii sit perfrigerantium ordinis: particeps est tamen & modicæ caliditatis ac humiditatis in malis suis: vnde & soporatoriam vim hæc possident. Radicis cortex fortissimus existens, non solùm frigefacit, sed etiam siccat. Reliquum interdum debile existit.

Marathrum, *id est fœniculum.*

Fœniculum fortiter calfacit, vt ex tertio ordine censeri possit. siccat ordine primo: & propterea etiam lac generat, & suffusis oculis iuxta eandem rationem opitulatur. ciet & vrinas, & menses ducit.

Mastiche.

Mastiche alba & Chia, ex contrariis quodammodo facultatibus composita est, adstringente & molliente: quapropter & stomachi, & ventris, & intestinorum ac hepatis inflammationibus conuenit, secundo ordine calfaciens ac siccans. Nigra mastiche quæ Ægyptia appellatur, magis exsiccat quàm illa, & minus adstringit: vnde & commodior est quodammodo ad ea quæ fortiore discussione opus habent.

Melanthium, *id est Nigella.*

Melanthium calfacit ac siccat tertio ordine. apparet & in eo partium tenuitas. sic itaque & destillationes sanat, calidum linteolo illigatum naribus admotum, vt assiduè odor eius nares percellat. Sic & potum flatus vel maximè discutit. Occidit & lumbricos non modò comestum, sed etiam foris ventri impositum, ob amaritudinem. Lepras & clauos ac verrucas myrmecias, *hoc est formicarias*, dictas abolet, & mēses promouet ob crassitudinem & viscositatem humorum suppressos. prodest & alopeciis vstum, & cum oleo tritum ac illitum: sic etiam recta ceruice spirantibus: & in summa vbi dissecare & extergere ac siccare calefacerèque opus est, commodissimum medicamentū existit.

Melilotum.

Melilotum mixtas vires habet: nam & adstringit, sed & discutit & concoquit. amplius enim de calida substantia quàm de frigida in se complectitur.

Mel.

Mel calfacit ac siccat secundo ordine. est autem simplicis quammaximè tum facultatis, tum temperamenti, extersoriæ videlicet appellatæ. éstque maximè tenuium partium, præsertim quod prouenit vbi thymus plurimus nascitur. Quum autem tenuium partium sit, necessariò etiam quid acre possidet, per quod vētrem ad excretionē impellit. Diximus autem quod exterget: hæc itaque extersoria vis si ipsi adimatur, magis ad vrinam ciēdam commodum reddetur, itémque ad alimenti distributionē ac nutritionē accōmodatius. Adimi autē optimè potest aqua plurima admixta, & cocto melle, donec spumare desierit, ita vt spuma assiduè auferatur: aqua verò mulsa nō cocta ventrē subit antequā cōcoquatur. itaque senibus & frigidis corporis temperaturis mel cōmodum est: verùm in ætate vigente constitutis ac calidis, in bilē transit ante concoctionem. Mel porrò coctum per se, minus acre ac mordax euadit: vnde & magis nutrit, & ad sinus glutinandos commodissimum existit.

Melissophyllum.

Melissophyllum marrubio viribus simile est, sed multo tamen ipso inferius: & ob id neque vsus eius valde expetitur. quum enim vbique marrubium abundet, superuacaneum est melissophyllo vti. Si tamen non adsit marrubium, pro ipso succedere potest in eosdem vsus, vt tamen efficaciæ eius mancæ memores simus.

Mecon. *i. Papauer*, Mecō thylacites, Mecō rhœas.

Papauer omne perfrigerantem vim habet: sed hortensis thylacitidis *Græcis* appellatæ, semen moderatè somniferum est: verùm rhœadis semen fortius frigefacit: quare citra læsionem eo quis non vtitur: syluestris autem semen nigrum existens, medicatum iam est multùm frigefaciens, maximè Thebani: sed & succus fortiter perfrigerat vsque ad stuporem & mortificationem. est enim quarti & extremi ordinis perfrigerantium.

Mecon ceratites, *id est Papauer cornutum*, siue Mecon paralios.

Papauer cornutū *Græcis* etiam paralion vocatur, quoniam ferè circa mare nascitur. Vim habet sectoriā & extersoriam: quare radix eius cocta in aqua ad dimidias, hepaticis affectionibus prodest. folia & flores sordida valde & maligna vlcera iuuant: sed ab ipsorum vsu recedendū est, vbi vlcera fuerint depurata: nam vsqueadeo extergere solent vt & de pura carne aliquid eliquent ac consumant, & ob id etiam crustas vlcerum tollunt.

Mespilum.

Mespili arboris fructus acerbus est, & ventrem pluri-

mum supprimit.

Melea Persice,*id est Malus Persica.*

Malus Persica,& foliis & ramis amaram qualitatē prædominantē habet:quare & lumbricos occidit trita vmbilico imposita,& aliàs discussoriū medicamentum existit. Fructus eius Persicum appellatum, humidioris & frigidioris est temperamēti.Caro eius comesta facilè corrumpitur & omnino vitiosa est: quare non oportet ipsa (velut aliqui faciunt)à reliquo cibo ingerere. corrumpūtur enim & ventri innatant.Porrò vniuersalis huius regulæ perpetuò memorem esse oportet.quòd quæcūque mali succi sunt,humida autem & lubrica,& quæ facilè aluo secedere possunt,ea priusquam alia comedere oportet.sic enim & ipsa citò subeunt, illisque viam præstruunt: quæ verò postrema sumuntur, etiam alia simul corrumpunt.

Melea Armeniace,*id est Malus Armeniaca.*

Armeniacæ mali fructum præcocia appellant.est autē humidus ac frigidus hic fructus secundo ordine,vbi sanè fuerit maturus.à Persico in hoc differt, ipsóque præstat,quòd non similiter in ventre corrumpitur, neque acescit: multis verò & iucundior apparet,& proptereà stomacho accommodatior.

Malus medica siue citrea.

Mali medicæ fructus ab omnibus citrium appellatur. Id in semine acidam qualitatem & vim siccatoriam prædominantem habet,vt tertii ordinis sit siccantiū ac perfrigerantium.at verò in cortice habet quidem siccatoriā vim in secundo ordine, non tamen frigidam qualitatē, propter aromaticitatem.Caro ipsius crassi succi est & frigida,ob duritiem:semen autem penitus edi non potest, neque quod acidū esse diximus,neque eius nucleus, qui reuera semen existit, amaram qualitatem & discussoriā ac siccatoriam vim in secundo ordine habens. sed & folia siccandi ac discutiendi facultatem habent.

Mala omnia.

Cæterùm in aliis malis magna est differentia: quæcunque enim adstringunt,frigidum ac terreum succum habent: quæ verò acida apparent,frigidum quidem, sed tenuium partium habent:mediæ autem temperaturæ sunt dulcia ad caliditatem reperta.Austerorum igitur malorum vsus est,quum aut ob intemperiem calidam aut humiditatem multam venter debilis est: acerborum verò, vbi eadem multū fuerint aucta.nam adstringentia quantum in ipsis est,supprimunt infernas excretiones. acida autem cient.Quum igitur suspicio fuerit crassum humorem in ventre collectum esse, non valde frigidum, hæc exhibebis.nam & hunc dissecant & infernè subducunt, & propterea excrementa humectant: vbi verò purum reperierint ventriculum,ipsum amplius supprimunt.

Meon.

Mei radices in vsu sunt in tertio ordine calfacientes: siccant in secundo,humiditatem retrimenticiam in sese complexæ.vrinas itaque cient, & menses prouocant potu:amplius acceptæ capitis dolorem inducunt,& propter humiditatem,flatus.

Morus,Mora,Sycamina,Sycomora.

Mori arboris fructus, sycamina & sycomora frequenter à plerisque *Græcis* vocantur. siquidem igitur matura & ante reliquum cibum in ventriculum purum ingerantur,celerrimè per intestina secedunt, & aliis cibis viam præstruunt:verùm post cibum accepta,aut vitiatum humorem in ventre reperientia, celerrimè corrumpuntur, & peregrinam quandam,quæ dici commodè non possit, corruptionem inducunt,similiter vt cucurbitæ & pepones,vbi non fuerint concocti.Tempus vsus moris est itidem vt peponibus & cucumeribus,vbi siccum & calidū fuerit ventriculi corpus, & ex necessitate etiam hepatis. Tunc enim solummodo omnibus eiusmodi vtiliter quis vtetur,& vbi quis longo itinere aut multo ardore fuerit defatigatus. tunc enim prosunt squalorem corporis rigantia,& moderatè perfrigerantia. Mora immatura sole siccata diligēter,ac reposita, commodum adstrictorium medicamentum exhibent,vt etiam dysenterias sanent,& affectiones cœliacas & alias fluidas. Tunduntur autem, & obsoniis miscentur, quemadmodum rhois fructus.

A Bibuntur etiam cum aqua & vino.Cæterùm cortex radicis arboris purgatoriam vim habet cum quadam amaritudine: quare & latum lumbricum occidit feruefactus cum vino,eóque calido meraco poto cyathi mensura, & diu suppressos menses prouocat.

Mycetes,*id est fungi.*

Fungi frigidum ac humidum abundè edulium sunt: vnde & propè ad venenatricem vim accedunt: & sanè quidam ex ipsis occidunt.

Myos otis,*id est Auricula muris.*

B Muris auricula siccat ordine secundo,nullam manifestam qualitatem habens:succus eius cyathi mensura cum zytho potus,lumbricum latum efficaciter expellit.

Myrica,*id est Tamarix.*

Myrica inciforiam & extersoriam vim abundè possidet,citra manifestam siccationem. habet & quid adstrictorium,& ob has facultates lienibus induratis cōducit, radicibus aut ramulis aut foliis cum aceto & vino coctis. C fructus & cortex non modicæ adstrictionis participes sunt,simúlque extergent, & tenuium partium existunt. vstæ myricæ cinis siccandi vim acquirit.

Myrsine,Myrtus.

Ex contrariis hæc planta composita est substantiis:prædominatur tamen in ipsa terreū frigidum. habet & quid tenuium partium calidum:vnde fortiter siccat,& omnes partes ipsius restringendi vim habent,tū forinsecus corpori impositæ,tum intrà assumptæ.

Moly,siue Ruta syluestris,Harmala,Besasa.

Moly aliqui rutam syluestrem vocant, aliqui Harmala,Syri Besasa. D Vis eius tenuium partium,& calida est tertio ordine:vnde & secat & discutit crassos & viscosos humores,& vrinam promouet.Qui ruri habitant vtuntur eo uturno capitis dolore,aqua coquentes,& caput inde in di tes.similiter & ad reliquas corporis partes perfrigerigan ratas.

A litera N incipientia.

Nardostache,*id est Nardi spica.*

Nardi spica primo ordine calfacit,siccat secundo completo.composita est ex substantia multùm adstringente, & acri calida non multa, & quadam modica subamara: E quare & ad iecur & ad stomachum meritò conducit, pota & forinsecus imposita.vrinas ciet quoque,& stomachi morsus sanat, & fluxiones ventris ac intestinorum reficcat,item capitis & pectoris. fortior est Indica, nigrior quàm Syriaca existens.

Nardus Celtica.

Celtica nardus consimilem in genere vim cum prædictis habet,sed ad omnia debilior est, præterquā ad vrinas ciēdas.est enim calidior illis, sed minus adstringit.

F Narthex,*id est Ferula.*

Ferulæ semē attenuat & calfacit.Interna eius pars,medulla appellata, adstringentis cuiusdam qualitatis particeps est,ob quam hæmoptoicis & cœliacis prodest.

Napy,*id est Sinapi.*

Sinapi calfacit ac siccat quarto ordine. Optimum est Ægyptium aut Syriacum,& quod mole minus est & minus cruentè coloratum.

Narcissus.

Narcissi radix siccatoriam in tantū vim habet vt vulnera magna glutinet, etiamsi tendines sint concisi. habet & quid extersorium ac attractorium.

G Nerium siue Rhododaphne.

Nerium aut Rhododaphne frutex est omnibus notus, qui si forinsecus corpori in cataplasmate imponatur, discussoriam vim habet: si verò intra corpus sumatur, perniciosus & venenatus non solùm hominibus, sed & pluri mis pecoribus existit.

Nymphea.

Nymphеæ radix & semē vim habēt siccatoriā leuē:itaque & vētris fluxiones,& feminis per somnū effluxū,aut si etiā aliàs immodicè feratur,sistūt. Prosūt & dysētericis. H Cæterū Nymphea quæ albā radicē habet, vehemētioris facultatis est,vt & muliebrē fluxū sanet.Bibitur & ipsa & quæ nigrā radicē habet,in vino nigro austero. Possident & quid extersoriæ facultatis: vnde & vitiligines sanant aqua rigatæ, & alopecias cum liquida pice. Præstat ad

hæc quæ nigram radicem habet, ad reliqua,quæ albam.

A *litera* Ξ *incipientia.*

Xanthium *id est Lappa*, siue Phasganion,aut Philanthropos,Chœradoletron.

Xanthium, quidam Phasganion, quidam Philanthropō,alii Chœradoletron appellant.Semen eius discussoriam vim habet.Decoctum corticis radicis potum lienes consumit,& dentes motos firmat eiusdem decoctum ex vino collutum.

Xiphion, *id est gladiolus.*

Gladioli radix,præsertim superior, vim attractoriam,discussoriam,atque adeo siccatoriam habet.

A *litera* O *incipientia.*

Œnos, *id est uinum*

Vinum ex secundo ordine est calefacientium. Antiquum valde,ex tertio: quemadmodum nouum mustū, ex primo. Eadem proportio est siccitatis ad caliditatem. Quandoquidem verò plurimas in vino differentias reperimus,distinguendum est de ipsis, quambreuissimis id fieri poteſt.Rufa itaque & crassa ex omnibus ad sanguinē generandum commodissima sunt, vt quæ parua egeant in sanguinem trāsmutatione. Deinceps nigra simulquè dulcia ac crassa: deinde colore quidem rufa aut nigra,cōpage verò crassa,& habentia simul adstringentem qualitatem. His minus valent alba, simúlque crassa ac acerba, ad nutritionem.Minimè verò omnium alunt colore alba, compage tenuia,& quodammodo aquæ similia. Concoquuntur autem in ventriculo & magis distribuuntur dulcia quàm austera, vt pote calidiore vi prædita: sed & ventrem magis subducunt. Cæterùm valde crassa, & tardius concoquuntur & tardius in corpus distribuuntur: vbi autem ventriculum robustum nacta fuerint, vt probè concoquantur,amplius nutrimentum corpori præbent. Manifestum est autem quòd & aluum sistunt, & vrinæ ciendæ incommoda existunt,in quibusdam crassum succum generantia. Quædam ex ipsis etiam iecur & lienem ac renes obturant,atque inde aliqui in aquam intercutem incidunt,aliqui è calculo laborant ex nimio ipsorum vsu,& præsertim senes.Optimum vinum est & sanis, & ex morbo se recolligentibus commodissimum,quod colore rufum,compage tenue,& leniter subastringens existit.

Oxos, *id est acetum.*

Acetum mixtas substantias frigidam & calidam,vtramque tenuium partium habet. Prædominatur tamen in ipso frigida substantia, quemadmodum in principio huius libri prædiximus. Est autem medicamentum abundè siccatorium,vt tertii ordinis sit completi,vbi sanè fortè extiterit.

Opos,laser siue succus Cyrenaicus.

Laser siue succus Cyrenaicus,omnibus aliis calidior & magis tenuium partium existit, & ob id etiam magis discussorius. Veruntamen & alii calidi sunt ac flatuosi, hoc est Medicus & Syriacus,quem laser appellant.

Origanum,Tragoriganum.

Origani herbæ tres sunt species,omnes incisoriæ & attenuatoriæ,siccantisque ac calfacientis facultatis in tertio ordine. Tragoriganus autem aliquid adstrictorium assumpsit.

Oxyschœnos, *id est iuncus acutus.*

De iūco acuto dicetur in schœni,*hoc est iūci*,mētione.

Orobus,*id est eruum.*

Eruum siccat secundo ordine intenso, calfacit primo. Quantum autem amaritudinis particeps est,tantum siccat & extergit& obstructione liberat.Amplius sumptū sanguinem per vrinam expellit.

Orobanche.

Orobanche frigidi ac sicci temperamenti in primo ordine est.

Oryza.

Oryza habet quid astrictorium,quapropter ventrem supprimit.Et est edulium ægrè concoctile.

Orchis cynos,*id est testiculus canis.*

Orchis herba quæ cynos orchis,*hoc est canis testiculus*, dicitur, duplicē radicē bulbosam habet,humidā & calidā:quapropter etiā sapore dulcis est,& maior quidem radix ob multā humiditatem, ad venerē stimulat pota:minor verò ad siccitatē repēs impetus venereos compescit.

A Orchis altera siue Serapias.

Orchis altera,quam serapiada vocant,sicciorem priore vim habet:quare ad venerem non similiter cōmoda est: laxos autē tumores in cataplasmate discutit, & vlcera sordida purgat,& herpetas sanat. sicca verò,& putrefactis & malignis vlceribus medetur.nam & subastringēs quid habet,per quod aluum supprimit cum vino pota.

Osyris.

Osyridis herbæ ex qua scopæ fiunt,amara est qualitas: B verùm vis obturatione liberans: vnde & malignas circa iecur obstructiones resoluit.

A *litera* Π *incipientia.*

Pancration.

Pancratii radix & sapore & viribus Scillæ similis est: quare aliqui etiā vtuntur ipsa,scilla non præsente: verùm multo debilior existit.

Paliurus.

Paliuri folia & radix adstringentem non obscurè vim possident:quapropter & fluidum ventrem sistunt:discussoriam autem in tantum habent, vt & tubercula curentque C quæ sanè non valdè inflammata ac calida existunt: fructus incisoriæ facultatis eo vsque est particeps,vt vesicæ calculos & confringat & expurget, & reiectionibus ex pectore ac pulmone auxilietur.

Panax Herculeus.Opopanax.

Panaces Herculeum est,ex quo Opoponax appellatus, fit.qui succus calidus est & discussorius in tertio ordine siccus in secundo.Cortex radicis siccat & calfacit,sed minus quàm succus,exterget tamen:& propterea ad ossa denudata & vlcera maligna conducit: exterget enim & sic- D cat,& carne replet citra mordacitatem. Semen calidum existens menses ducit.

Pentaphyllon,*i. quinquefolium*, siue Mercurii herba.

Quinquefolium,quæ Mercurii herba dicitur, radicem habet siccantem in tertio ordine, minimè verò acrem: quapropter multi vsus est & tenuibus partibus præditū.

Peplion.

Peplii semen in vsu est:ducit bilem vnà cum pituita: flatus quoque discutit,velut Hippocrates scribit.

Pepon.

E Pepon maturus substantiæ tenuioris est, immaturus crassioris:abstersoria autem & incisoria facultate participat.vnde & vrinā cient,& corpus illustrius reddunt,præsertim siquis semen siccet, deinde tuso & cribrato pro smegmate vtatur,ad maculas solares, & faciei lentigines ac vitiligines in superficie hærentes. dominatur in ipsis humida & frigida temperatura, suntque secundi ordinis in vtraque.semen & radix sicca secundi ordinis initio cō sistunt. vis extersoria amplior est in radice quàm carne. Caro comesta vnà cum extersione & vrinas ciet,& infer- F nè secedit magis quàm cucurbitæ. at verò semen magis exterget,vt etiam calculosis renibus conducat. Cæterùm vitiosum succum in corpore gignit pepo,magisque si nō probè concoquatur.tunc enim cholericos quibus & supernè & infernè bilis prorumpit, efficere solet. nam & priusquā corrumpatur ad vomitum aptus est, si amplius edatur: & siquis nō ab eius esu boni succi edulium ingerat,omnino vomet.

Piper.

Piper recens pullulans,longum est: quapropter & humidius existit.quod verò velut fructus immaturus est,al- G bum piper est acrius nigro existens. nigrum enim velut superassatum iam & superresiccatum est. vtrumque autē fortiter calfacit ac siccat.

Peristereon.*i. Verbenaca*, Veneris herba,Sacra herba.

Verbenaca,quam peristereona,& Veneris herbam, ac sacram herbam appellant,capitis dolorem egregiè tollit, inquit Archigenes,coronæ modo imposita, trita quoque cum aceto & rosaceo illita,& cocta cum oleo, indeq; rigato capite,omnem veterem capitis dolorem sanat,& defluos capillos cohibet.Decoctum radicis calidum ore re- H tentum,dentium dolorē sedat,& motos dentes firmat, & oris vlcera sanat.Cæterùm ad colicos radicē crassius tusā ex aqua ad dimidias coquito, & ad dies quīque potui dato.constat hoc experimēto.At verò calculosis & incipiētī elephantiasi,decoctū similiter dato ex aqua mulsa.vtere

ſimiliter & ad comitialem morbũ,& ad febres quotidianas ac quartanas: verùm ad podagricos & iſchiadicos in vino decoctã exhibebis. Radice exſuccata fiſtulæ optimè colluũtur: maximè mori ſucco & melle admixto. Eadem radix vſta, itémq; ſicca inſperſa, fiſtulas ſanat: quin & melle cocto excepta, fiſtulæ collyrii modo inditur, & præter opinionem opitulatur.

Perſea.

Perſeæ folia adſtringentis facultatis moderatè participia ſunt, vt & partibus è quibus ſanguis erumpit, commodè imponi poſsint. eadem arida trita pruritus ſedant affricta.

Perdicias.

Perdicias relata eſt in quinto elemento, vbi helxinen ipſam appellauimus.

Pæonia.

Pæonia relata eſt in tertio elemento, vbi glycyſidem ipſam appellauimus.

Petroſelinum.

Petroſelini ſemen maximè in vſu eſt. Herba ipſa imbecillior exiſtit: ſemen calidum eſt & ſiccum tertio ordine, & incidendi vi præditum. itaque menſes ciet & vrinas vbertim, inſupérque flatus diſcutit.

Peucedanum.

Peucedani radice maximè vtuntur, liquoréque ac ſucco eius. Omnia eandem vim habent: fortior eſt autẽ ſuccus multũ calefaciens ac diſcutiens: vnde & neruorũ affectionibꝰ cõuenit, & morbis pulmonis ac pectoris ex craſſitudine aut viſcoſitate humorum obortis, tum intra corpus ſumptus, tum odoratu. quo modo & lienes induratos ſanat. Radicis vſus ad eadem cõpetit. ſed & oſſium ſquamas celerrimè diſparat. & ſicca malignis vlceribus inſperſa optimè medetur: purgat enim & incarnat, & vſque ad cicatricem perducit, calefaciẽs quidem ordine ſecundo, ſiccans autem tertii initio.

Peganum, *id eſt* Ruta.

Ruta ſylueſtris quarti ordinis eſt calfacientium ac ſiccantium, ſatiua tertii: eſtque non ſolùm acris, ſed & amara: vnde & vim ſecandi ac diſcutiendi craſſos & viſcoſos humores habet, & per vrinas euacuat: & ſanè tenuiũ quoque partium eſt, & flatus diſcutit, & ob id inflationibus conducit, & venereos impetus ſupprimit, ac præclarè ſiccat: nam inter medicamẽta fortiter ſiccantia cenſetur. Rufus hæc verba prodit: Sylueſtris rutæ vis ignea eſt & vlceratoria, maximè veſicæ: quapropter etiã qui podagricum pharmacum bibunt ex ruta ſylueſtri conſtans, malè affectam veſicam acquirunt: quicunque tamen hoc medicamentum ſuſtinuerint, manifeſtam opem ferunt. nam ad arthriticos præcipuè cõmodum eſt. Quòd ſi de ſatiua ruta quid admiſcueris, ſecurius erit: quanquã & ipſa ſatiua veſicæ incõmodet, ſed minus quàm ſylueſtris. Vtimur ſylueſtri in quibus perfrigeratum quid refouere voluimus. prodeſt & hydropi flatuoſo, & ei qui ſubtercus appellatur. prodeſt & morſis à vipera aut mure araneo, & magis ſi prægnans mus araneus momorderit, & præſertim animalia ſubiugalia. Eſt & forte medicamentum ad papaueris ſuccum potum, & ad aconitum cum vino. Satiua ruta rigores per circuitum repetentes mitigat pota ante acceſſiones. mitigat & colicos dolores potũ & infuſum, itémque vteri ſtrãgulatus. Viſum acuit in cibo ſumpta: & propterea pictores aſſiduè eam deguſtantes, acutius cernunt: quin & melle mixtus ſuccus ipſius, medicamentũ euadit viſum exacuens. Auxiliatur & vrinæ difficultati cocta ex oleo, indéque veſica fota, neque eſt aliud medicamentũ quod huic hac parte prætuleris. Cæterùm in lumborum dolore & ſpirandi difficultate, data ex aqua mulſa confeſtim opitulatur. In lethargicis pota & infuſa per clyſterẽ, valde cõmodat. ſed & tritã cum roſaceo & aceto capiti ipſorum illinire oportet. Soluit & coxendicũ dolores pota, & in cataplaſmate impoſita, & infuſa per ſedem. In cataplaſmate impoſita podagricis genua inflata habentibꝰ citò auxiliatur, & dolores mox lenit. Cruſtas etiam carbũculorũ citò diſparat, in cataplaſmate impoſita cum melle aut vuis paſſis.

Pix.

Pix arida ſiccat & calefacit ſecundo ordine: plus autem ſiccat quàm calfacit. liquida contrà plus calfacit quàm ſiccat. habet & quid tenuium partiũ, quo & anhelofis & ſuppuratis pectore opitulatur. ſatis eſt delinxiſſe cyathi vnius menſurã melle admixto. habet vtraque & exterſorium quiddam, & concoctorium, ac diſcuſſorium. quare & ſcabros vngues extrahunt addita cera, & impetigines exterunt. Cõcoquunt & duros ac crudos tumores omnes cataplaſmatis admixtæ. Ad omnia hæc præſtat liquida. ſicca ad hæc deterior eſt: ſed ad vulnera glutinanda accõmodatior. Fuligo ex liquida pice ſic paratur: In lucernam nouam funiculo inſtructam ellychnio liquidam picem mittes, incenſámque ac fictili vaſe opertam, velut in thure dictum eſt, ſines: & priore conſumpto liquore, alium infundes, donec fuliginem ſufficientem collegeris. Vſus eſt ad palpebras ornãdas, & vbi pilos producere oportet, & ad oculos imbecillos ac lacrymoſos & vlceroſos.

Piſtacia.

Piſtacii fructus ſubſtantiã tenuium partium habet, quæ & ſubamarum quiddam & aromaticũ in ſe complectitur: quapropter obturata expedit & expurgat, præſertim circa iecur: imò & pectus & pulmonem.

Pityides, *id eſt Nux pinea ſiue Nux picea.*

Pityides appellantur fructus pinorum: quidam etiam picearum ſic appellant. Sunt autẽ mixtæ facultatis, nimirum & adſtringentes, & acrimoniã quandam cum amaritudine poſſidentes: vnde & reiectionibus ex pectore ac pulmone conferunt.

Pini cortex.

Pini cortex prædominantẽ vim adſtrictoriã habet, in tantum vt intertrigines inſperſus optimè ſanet, & ambuſta ad cicatricem perducat, & aluum fluidam ſupprimat, ſi potetur. Sed & piceæ cortex huic ſimilis eſt: verùm viribus debilior. Vtriuſque arboris folia vim glutinandi vulnera habent. Fuligo porrò ex his ad palpebrarum defluuia, & humectos ac eroſos oculorum angulos, itémq; lacrymoſos vtilis eſt.

Platanus.

Platanus humidiore ac frigidiore ſubſtantia non multùm à moderatis abſcedit: vnde & folia viridia trita in cataplaſmate impoſita, inflãmationibus quæ adhuc generantur non obſcurè opitulantur. Cortex eius & pilulæ ſicciorẽ vim habent: quare cortex quidem aceto coctus ad dentiũ dolores adhibetur: pilulæ verò cum adipe, ad vlcera ambuſtorum. quidam corticẽ exurunt, & medicamentum exterſorium efficiunt, quod cum aqua quidẽ ſanat lepras: ipſo autem cinere per ſe inſperſo, vlcera vetera & ob nimiam humiditatem ſordida curantur.

Polygonum.

Polygonum habet quidem & adſtrictoriũ quiddã: dominatur autem in ipſo aquoſa frigiditas, vt ſecundi ordinis ſit completi, aut tertii incipientis inter frigefaciẽtia: vnde & ſtomacho exuſto prodeſt foris in cataplaſmate impoſitũ, quẽadmodum & calidis inflãmationibus. fluxiones enim repellit: quare & herpetis cõmodũ pharmacum eſt, & vlcerũ omniũ, maximè inflãmatórum & fluidorum. item quæ in auribus ſunt: nam pus reſiccat. Siſtit & fluxum muliebrẽ, & dyſenterias, ac ſanguinis reiectionem: ad omnia verò maſculum validius eſt & præſtãtius.

Polemoniõ ſiue Philetærion, vel Chiliodynamò.

Polemonion alii philetærion, alii chiliodynamon vocant. tenuium partium & ſiccatoriam vim habet: quare quidam radicẽ ipſius cum vino iſchiadicis & dyſentericis, & ad induratum lienem bibendam præbent.

Polium.

Polium, amarũ eſt & mediocriter acre: itaque omnia viſcera obturatione liberat, & menſes ac vrinas ciet: & viride quidem glutinat vulnera, ſiccum autem maligna vlcera ſanat: præſertim minus polium, quo & ad antidotos vtimur: nam & amarius eſt, & acrius quàm maius, vt tertii ordinis ſit ſiccantium, ſecundi completi calfacientiũ.

Potamogeton.

Potamogeton adſtringit & frigefacit ſimiliter vt polypodium: verùm craſſiorum partium ſubſtantiam quàm polygonum habet.

Polypodion.

Polypodion dulcẽ ſimulque auſterã qualitatẽ prædo-

minantem habet,vt vim habeat multùm ſiccantem citra mordacitatem.

Praſion,*id eſt Marrubium.*

Marrubium calfacit ſecundo ordine completo, ſiccat tertio cõpleto.iecur & lienẽ obturatione liberat,pectuſq; ac pulmonem expurgat,& menſes prouocat, & ictericos per nares purgat.facit & ad aurium dolores iam inueteratos.In cataplaſmate impoſitum exterget & diſcutit.

Praſum, *id eſt Porrum.*

Porri acrem vim poſſident velut cæpæ, & iuxta proportionem calfaciunt corpus, & craſſos in ipſo humores attenuant,& viſcoſos ſecant. cient & vrinam & ſanguinẽ expurgant.Optimus vſus eſt ipſorum bis coctorum: nam ſic comeſta acrimoniam exuunt, & ſucci vitium nõ amplius habent.Abſtinendum eſt autem à frequenti vſu omnium acrium,& præſertim ſi is qui accipiat natura biliofior exiſtat : ſolis enim iis qui pituitoſum humorem, aut crudum,aut craſſum,aut viſcoſum coaceruarũt, hæc edulia commoda exiſtunt.

Propolis.

Propolis exterſoriam vim non validam habet : attractoriam autem ſatis valentem.eſt enim ſubſtãtiæ tenuiũ partium, & calfacit ſecundo ordine completo, aut tertii initio.

Ptelea,*id eſt Vlmus.*

Vlmi foliis aliquando vulnus recens glutinauimus: adſtringunt enim & extergent. Cortex eius amarior eſt, & magis adſtringit:quare & lepram ſanat cum aceto. Radices eandem vim habent:vnde quidam decocto earum fracturas fouent ad callum recipiendum.

Pterix,*id eſt Filix.*

Filicis radix in vſum venit : occidit enim lumbricos latos quatuor drachmarum pondere in aqua mulſa pota. fœtus quoq; viuos quidem enecat, mortuos verò expellit:ſed & vlcerib⁹ inſperſa,ea citra mordacitatem ſiccat.

Pyrethrum.

Pyrethri radix maximè in vſu eſt, vſtoriã vim habẽs, per quam dentium perfrigeratorum dolores lenit.affricatur & cum oleo in rigoribus per circuitũ repetentib⁹, ante acceſſionem.Stupefactis etiam ac reſolutis cõducit.

Pyri,*id eſt Triticum.*Amylum.

Triticum extra impoſitum primi ordinis eſt calfaciẽtium,& tamen neque ſiccare manifeſtè neque humectare poteſt.Quod ex ipſo fit amylum,frigidius & ſiccius ipſo euadit : amylum ideo dictum quòd ſine mola fiat. Panis triticei cataplaſma diſcuſſoriam vim habet:nimirum quum ſal & fermentum panis aſſumpſerit. habet enim fermentum vim attractoriam ex alto, ſimúlque diſcuſſoriam.

A litera P *incipientia.*

Rhamnus.

Rhamnus ſecundo ordine ſiccat, frigefacit primo cõpleto,aut ſecundi initio:vnde & herpetas ſanat, & eryſipelata non valde calida.

Rhaphanus.

Rhaphanus calfacit tertio ordine , ſiccat ſecundo. Diſcuſſoriam vim habet, adeo vt ſugillata diuturna aliáque liuefacta ſanet cataplaſmatis modo impoſit⁹: verùm vt obſoniũ magis quàm alimentũ attenuantis facultatis eſt,ſimúlque calfacit.Quare meritò mirari ſubit illos qui à cœna ipſos crudos edunt,bonæ concoctionis ergó. etenim ipſi magnũ eius rei experimentũ ſe feciſſe iactãt: verùm nemo citra læſionem ipſos imitatus eſt.

Rheon Ponticum ſiue Rhaon.

Rheon Ponticũ,aliqui rhaõ appellãt,mixtã autem facultatẽ habet,adſtringentẽ & calfacientẽ , & tenuiũ partium:vnde & rupta,& conuulſa,& erecta ceruice ſpirationẽ emendat potũ.Hæmoptoicis itẽ ac cœliacis & dyſentericis prodeſt. impetigines quoque & liuefacta perſanat,cum aceto illitum.

Reſinæ omnes.

Omnes reſinæ ſiccãt & calfaciunt:differunt inter ſe ſecundum quod magis aut minus habent acrimoniæ in ſapore,& calidæ facultatis, & ſimili modo iuxta alias qualitates, quòd aliarum magis, aliarum minus participes exiſtunt. Omnibus autem præfertur lentiſcina , maſti-

A che appellata, propterea quòd parum adſtrictionis poſſidet,vt & ſtomachi & ventris ac hepatis debilitati conducat:inſupérque & citra moleſtiam ſiccet. Eſt autẽ maximè tenuium partium,minimèque acris. Inter reliquas terebinthina principatum obtinet,non ſimiliter vt maſtiche adſtringens,ſed diſcutit magis quàm maſtiche,& extergetin tãtum vt & ſcabiem deterat, & ex alto attrahat: magis quàm cæteræ reſinæ: quòd etiam magis tenuium partium exiſtat. habet & quid mollitoriũ amplius quàm maſtiche.Aliæ porrò omnes reſinæ acriores hac ſunt, pro

B maioris ac minoris acrimoniæ ratione.Siccisſima omniũ reſinarũ eſt ſicca pinus reſina,quã priuatim pinus phyſema appellant.

Reſinæ quomodo vrantur.

Vritur omnis reſina liquida in quadruplici vaſe, liquoris infundẽdi reſpectu. Oportet enim reſinæ quidem congium vnum,duos verò pluuialis aquæ in cacabũ diffundere, & ad prunas leniter coquere, aſsiduè agitando, donec reſina odorem perdat, friabiliſque fiat, & penitus exareſcat,vt etiam digitis confringi poſsit.quod vbi contigit,refrigeratam in fictili vaſe repones . Fit autem hoc

C modo excellenter alba.Oportet tamen vrendam reſinam prius excolare,& ſordes ab ipſa ſeparare. Vtũtur & citra aquam,primùm quidem eliquatæ ac colatæ: deinde coctæ ad prunas per totum diem, aſsiduè agitando: & vbi penitus exſpirarint,tolluntur ac reponuntur velut dictum eſt.Excipitur ex reſina etiã fuligo, veluti in thure prædictum eſt, & confert ad calliblephara,*id eſt quæ ornandis palpebris deſeruiunt*,&ad lacrymoſos oculos,& corroſos ipſorũ angulos ,& glabras oculorũ genas.Torrefacta verò reſina

D vtilis eſt ad odorata malagmata,itémq; acopa appellata.

Roſæ.

Roſarum facultas ex aquoſa calida,duabus aliis qualitatibus admixta, adſtringenti videlicet & amaræ,compoſita eſt. Flos ipſarum adhuc magis quàm roſæ adſtrictorius eſt,& propterea etiam ſiccandi vi præditus.

Rhododaphne.

De rhododaphne diximus vbi Nerion ipſam appellauimus.

Rhoa,*id eſt malum Punicum.*

E Omne malum punicum adſtringentis facultatis particeps eſt,nõ tamẽ vt ea omnino prædominetur:ſunt enim aliqua ex ipſis acida,quædã dulcia,quædã auſtera. quare ex iis quæ in malorum tractatu diximus, etiã de his conijectare licet.Succum autẽ vberiorem habent quàm mala aut pyra, ſaporémque inſuper iucundiorẽ quàm illa habent,& aliquando ad plures affectiones quàm illa cõmodant,cum aliàs,tum ſiquando ſtomachus ob vitiatorum humorum redundantiã morſum percipit:quo ſanè tẽpore ſuccus ipſorum cum polẽta exhiberi debet, velut Hip

F pocrates in fœmina cardialguſa faciendum præcipit, *quæ videlicet oris ventris morſum & dolorem percipiebat.* Acini punicorum magis adſtringunt quàm ſuccus, magis quoque ſiccant:his verò amplius adhuc cortices. Quibus conſimilem vim etiam cytini poſsident.

Rhus.

Rhois folium adſtringit & ſiccat. hoc coriarii tinctores vtuntur. Medicis,fructus & ſuccus magis in vſum veniunt,multùm auſteram qualitatem habentes. Siccant enim ordine tertio,perfrigerant ſecundo.

G Rhypos ſiue Patos, *id eſt ſordes.*

Sordes à ſtatuis gymnaſiorum, diſcuſſoria eſt & mollitoria crudorum tuberculorum . quæ verò in palæſtris colligitur,appellatúrque etiã patos *Græcis*,optimũ medicamẽtum eſt inflammatarũ mammarum. nam & feruorem extinguit,& influentia reprimit, & cõtentũ diſcutit.

A litera Σ *incipientia.*

Sagapenum.

Sagapenum ſuccus eſt calidus & tenuium partium, velut reliqui ſucci. Habet & quid exterſorium, per quod

H cicatrices in oculis depurgat & attenuat.Quin & ſuffuſionibus & hebetudini viſus ex humorum craſsitudine obortis commodum pharmacum exiſtit.

Sampſuchum.

Sampſuchum tenuium partium ac diſcuſſoriã vim habet:ſiccat enim & calfacit tertio ordine.

Saprotes xylon, *id est Caries lignorum.*

Caries ac putredo lignorum, maximè eorum quæ adstrictionis simúlque extersionis participia sunt, velut est vlmus, humida vlcera optimè purgat ac replet.

Sarcocolla.

Sarcocolla, lacryma est arboris Persicæ, mixtis virib[9] prædita, ex substantia quadam meatus obducente, & modica quadã amara: vnde leuiter siccat, & sic vulnera glutinat.

Satyrion.

Satyrion (quidam etiam trifolium vocant) humidi est & calidi temperamenti, quapropter & gustantibus dulce apparet: superfluam tamen & flatuosam humiditatẽ possidet, & propterea ad venerem stimulat. quod etiam radix herbæ facere solet. Quidam tradunt etiam opisthotonum, *hoc est neruorum retrorsum distentionem*, per ipsam sanare è vino austero potam.

Selinon, *id est Apium.*

Apium in tantum calidum est vt & vrinas & menses cieat. Flatus quoque discutit, & magis ipso semine.

Seris, Cichorium, Picris, Chondrilla.

Seris siue cichorium, subamarum olus est: & magis vtique syluestre, quod propterea Picris Græcis appellatur. Est autem syluestris, frigidæ ac siccæ tẽperaturæ primo ordine. Satiua magis frigefacit quàm syluestris: verùm ob multæ humiditatis mixturam siccandi vim perdit. Vtraque autem adstringentis qualitatis particeps est, quẽadmodũ & chondrilla. nam & hæc seridis species existit.

Seseli.

Seselis & radix & semen, in tantum calefaciunt, vt vrinæ ciendæ sufficiant. est autem tenuium partium, vt & morbo comitiali & spirationi quæ recta ceruice fit, conducat.

Sesamum.

Sesamum non modicã viscositatem & pinguitudinẽ in se habet: vnde & meatus obducit, & mollit, & moderatè calidum est. eandem vim habet & oleum ex ipso.

Sideritis.

Sideritis habet quidem quid extersorium, sed maior pars ipsius humida est, & moderatè frigida, éstque modicæ cuiusdam adstrictionis particeps: vnde & inflãmationes arcet, & glutinandi vim habet.

Sicya, *id est Cucumeres.*

Cucumeres satiui vrinam cient, velut etiam pepones: sed minus quàm illi, propterea quòd & substantia horum minus humida quàm illorum existat: & ob id neque ita facilè corrumpuntur in ventre, velut pepones. Quidam ipsos concoquunt familiaritate quadam naturæ ad ipsos, & vbi in hoc confisi securè eos ingesserint, ignorãt quòd temporis progressu vitiosum & moderatè crassum succũ ex ipsorum esu in venis coaceruarunt: qui sanè succus vbi putrescere inceperit, febres malignas inducit. quapropter ab omnibus mali succi eduliis abstinere consultum esset, etiamsi aliqui facilè ipsa concoquant.

Sicyos agrios, *id est Cucumis syluestris.* Elaterium.

Cucumeris syluestris seminis succus siue liquor, qui elaterium appellatur: imò etiam radicis & foliorũ succus, vtiles sunt ad medendum. Elaterium itaque menses ciet, & fœtus appositum perdit. summè enim amarum est, & modicè calidum, vt secundi ordinis sit calfacientium: & ob id etiam discussoriam vim habet. itaque & angina laborantes quidam ex ipso illinunt. Infunditur & ictericis in nares cum lacte muliebri, atque hoc modo etiam capitis dolores sanat. Cæterùm succus radicis & foliorum imbecillior est quàm seminis: sed & ipsa radix consimilem vim habet. nam & exterget, & discutit, & mollit: verùm cortex ipsius maiori siccatoria vi præditus est.

Silphium.

Silphii calidissimus quidem succus est, sed & folia, & caulis, & radix generosè calfaciunt. suntque omnia flatuosioris & aereæ substantiæ, & propterea etiam ægrè cocoquuntur. Forinsecus tamen imposita efficaciora sunt, & maximè omnium succus adtractoriam vim habẽs: corporis item molem consumens ac colliquans.

Sinon.

Sinon calidi & subamari saporis est: vnde & vrinam

A ciet, & concoctorius existit, & menses prolicit, & obturationes viscerum expedit.

Sion.

Sion, in quantum aromaticum saporem habet, in tantum calfacientis & siccantis facultatis particeps est. Discutit autem, & vrinam ciet, & calculos renũ atterit, & menses ducit.

Sisymbrion.

Sisymbrion tenuium partium, & discussoriam calfactoriámque ac siccatoriam vim tertio ordine habet. Se-

B men quoque ipsius tenuium partium & calidum est. quare quidam id cum vino singultientibus & torminosis bibendum præbent.

Scandix.

Scandix, syluestre olus est consimile gingidio, subacre & subamarum, vt in siccando ac calfaciendo tertii ordinis sit exoluti. Vrinam etiam ciet, & viscera obturatione liberat.

Scilla.

Scilla incisoriam vim abundè possidet, nõ tamen for-

C titer calidam, sed in secundo ordine calfacientium.

Scolymus, *id est Carduus.*

Cardui radix multam vrinam fœtidam ducit, si vino decoctam quis bibat: & propterea alarum & totius corporis fœtores sanat. Calida est tertii ordinis initio, sicca secundo.

Scordion.

Scordion ex multiformi facultate constat: nam & amarum quid & acerbum & acre habet. Expurgat itaque simùlque calfacit viscera, & mẽses & vrinas mouet, & vul-

D sa & rupta ac laterũ dolores ex obturatione factos sanat potum. Viride cataplasmatis modo impositum vulnera magna glutinat. Aridum inspersum sordida repurgat, & maligna ad cicatricem perducit.

Scorodon, *id est Allium.*

Allium calfacit ac siccat quarto ordine. in cibo sumptum flatus dissipat, & sitim extinguit, & crassos viscosósque humores secando obturatione liberat. habet & quid medicatum & mali succi, quod abiicit aqua concoctum. Fugiendus est eius assiduus vsus, præsertim in ca-

E lidioribus habitudinibus.

Smyrna, *id est Myrrha.*

Myrrha secundi ordinis est calfacientium ac siccantium. Inspersa capitis vulnerib[9], ea glutinare potest. Amaritudinis autem non modicæ particeps est, per quam & lumbricos & fœtus occidit ac eiicit. Habet & quid extersorium: vnde & ocularibus cõpositionibus additur, quæ ad vlcera & cicatrices crassas compositæ sunt. Miscetur & in anhelosorum ac tussientium auxilia, item in arteriacas compositiones: non enim exasperat arteriam.

F Smyrnion siue Hipposelinon.

Smyrnion (alii hipposelinon vocant) ex eodem genere est cum apio & petroselino: verùm semen nigrum & multo maius habet, & est apio valentius, petroselino imbecillius: calfacit ac siccat ordine tertio, menses ducit, & vrinas ciet.

Sonchus, *id est Cicerbita.*

Sonchus viridis adhuc & tener, velut alia syluestria olera, comeditur. Componitur ex aquosa & terrea substantia, vtrisque frigidis. & adstrictionis quid habet. Manife-

G stè itaque perfrigerat, tum stomacho cataplasmatis vice impositus, tum in cibo acceptus.

Spartum, *id est Genista.*

Sparti, quo vites apud nos ligant, & fructus & virgarũ succus attractoriam vim non instrenuam possident.

Stacte.

Stacte appellatur recentis myrrhæ pinguitudo, si cum aqua modica tondatur, & per organũ exprimatur. est autem valde odorata & pretiosa, & per se vnguentũ quod stactæ appellatur. Probatur quæ nihil olei admixtum ha-

H bet, & modica sui parte multam vim calfactoriam possidet, ad proportionẽ myrrhæ & vnguẽtorũ calefacientiũ.

Staphylinus, *id est Pastinaca.* Daucus.

Pastinaca satiua imbecillior est: syluestris, quam & daucum appellant, ad omnia fortior, vrinas mouet & mẽses

prouocat. Habet & quid extersorium in sese.

Stœchas.

Stœchas amaræ & adstringẽtis qualitatis particeps est. est & tenuium partium ex odoris argumento: itaque & obturatione liberare, attenuare, & roborare, tum viscera omnia, tum totum corporis habitum potest.

Struthium, *id est Herba lanaria.*

Struthii radix in vsu est, calida & sicca quarto ordine existens. Est autem extersoria & irritatoria: propterea'q; sternutamenta mouet.

Styrax.

B Styrax mollit, calfacit, concoquit: quapropter & tusses, & destillationes, & grauedines, ac raucedines sanat, mensésque promouet potus & appositus. Fuligo ex ipso fit velut ex thure, quæ eandem quoque vim habet.

Staphyle, *id est Vua.*

Vua magis quàm omnes temporarii & subcaniculares fructus, *horæi Græcis appellati*, nutrit, & maximè vbi probè fuerit concocta. Minus autem nutriunt vuæ quàm ficus. &, quod in ipsis præcipuum est, citò secedunt: quare si quando retineantur, satis multùm offendunt. Neque e- C nim concoquuntur retentæ, sed & iuxta distributionem in hepar ac venas crudum succum generant, qui non facilè in sanguinem transmutatur, tum propter externam cuticulam, tum propter vinacea quorum substantia sicca & adstrictoria existit. Quapropter rectè faciunt qui hæc ipsa velut inutilia exspuunt, & omnem internam carnem vnà cum succo exugunt, & sanè venter his magis subit. Reponuntur autem vuæ in hyemem variis modis: alii in olla componunt, olla videlicet diligenter operta, & operculo pice oblito vt nulla tenus perspirent aut perflentur. D Atque talis vua exolutum ventrem firmat, & ciborum appetentiam excitat. non tamen aluo secedit, & vberius ingesta caput tentat: sed adhuc magis capitis dolorem inducit quæ in musto seruatur. Pensilis autem caput nihil omnino lædit: ventrem verò neque sistit neque promouet. similiter neque infirmam appetentiam excitat, neque firmam exsoluit. Vuæ quidem igitur dulces calidiorem succum habent. quapropter sitim inducunt & ventrem subducunt, præsertim vbi humectiores fuerint. nam inter calfacientia ac perfrigerãtia medio modo habent. At ve- E rò acidæ & austeræ, & quæ cuticulã crassiorẽ habẽt, nõ solùm prædicta vitia habẽt, sed & cõcoctionẽ in vẽtre & distributionẽ ac nutritionẽ impediũt. Cæterùm in sũma de escariis fructib⁹ id nosse oportet: humidos, humidũ & tenue alimẽtũ corpori præbere, & quod vniuersũ corp⁹ trãseat, ac citò penetret, faciléque & per vrinam & per cutem euacuetur. Contrà solidorum compage fructuum alimẽtum, quod corpori accedit, crassum est, & transitus tardiores: præsertim vbi crassum aut viscosum aut adstringentem succum in se habuerint. F

Syca, *id est Ficus.*

Quod non solùm autumnales, sed etiam temporarii ac æstiui & subcaniculares fructus, *horæi Græcis appellati*, commune habent, id & ficubus adest: nam neque ipsæ succi malitiam effugere potuerunt. Verùm hoc commodi ficubus inest, quòd facilè per ventrem transeant & totum corpus penetrent. nam & vim extersoriam memorabilem habent, & nephritici ex ipsarum esu multa arenosa excernunt. Alimentum autem præbent corpori non solidum, sed laxum: & ipsum ventriculum flatu implent. Verùm ob transitus celeritatem, flatus illi non durant: & ea gratia minus quàm reliqui fructus nocent: & sanè ficus ex actè matura ferè nihil noxii habet: ficus verò siccæ calidiorem vim possident secundi ordinis initio. Habent & quid tenuium partium quod ad multa conducit. Illud tamen mali ex nimio ipsarum esu accedit, quòd non valde bonum sanguinem caricæ gignant: vnde & pediculorum copia earum esum consequitur. Si verò vitiosus succus iam tum in ventre contineatur, caricæ comestæ extremè lædunt. augent autem humorum malitiam in ventre cor- H ruptæ, & infernè nõ secedẽtes. Vim habent attenuantem & incisoriam. ob quam etiam ventrem ad excretionem incitant, & renes expurgant. Iecori & lieni inflammatis quidem noxiæ sunt (quemadmodum etiam virides ficus) iuxta communem rationem omnium dulcium. Iisdem verò obturatis aut induratis, cum thymo aut pulegio, aut thymbra, aut calamintha, aut origano, aut pipere, aut gingibere, multo ante reliquum cibum tempore intercedente, medici præbent. Qui verò cum aliquo crassiore edulio ficus edunt, itémque caricas non paruam læsionem incurrunt. Ficus siccæ duros tumores concoquũt ac discutiunt, ob partium tenuitatem, si in cataplasmate imponantur. Decoctum quoque ipsarum consimilem vim habent. Cæterùm vbi concoquere velis, triticeam farinam admisce- bis: vbi discutere, ordeaceam. & pinguiores quidem caricæ, tumores concoquunt: acriori verò sapore præditæ extergent ac discutiunt. At verò mellitum ex ipsarum in aqua coctura paratum, vim melli similem habet.

Symphytum petræum.

Symphytum petræum ex contrariis facultatibus cõstat: habet enim quid incisorium, quo pus in pectore ac pulmone contentum expurgat. habet & quid adstrictoriũ quod ad sanguinis reiectiones auxiliatur. Verùm ob humiditatem, commanducatum sitim extinguit & arteriæ asperitates lenit. At verò ob omnes prædictas facultates, etiam intestinorum herniis imponitur: & ad conuulsa ac rupta cum aceto mulso bibitur

Sycomora.

Sycomororum fructus forma ficubus similis est, sed acrimoniam nullam possidet, modicæ dulcedinis particeps, humectior & frigidior quodãmodo vi sua existẽs, velut mora. Et sanè in medio mororũ ac ficuum meritò locatur: vnde etiam nomen habet.

Schinus, *id est Lentiscus.*

Lentiscus arbustum ex substantia aquea leniter calida, & terrea frigida non multa compositum est: propter quam etiam moderatè adstringit. Siccat igitur tertii ordĩnis initio: iuxta caliditatẽ verò & frigiditatem temperatum est. Similem vim in omnibus suis partibus possidet: vnde & per se, & cum aliis medicamentis bibitur ad cœliacas affectiones, & dysenterias, & sanguinis supra, & sanguinis ex vtero eruptiones. prolapsæ quoque sedi aut vtero præcipitato commodat, propemodum velut hypocystis.

Schœni, *id est Iunci rotundi odorati*, flos.

Iunci odorati flos calfacit moderatè, & adstringit moderatius, particeps est & tenuium partium facultatis: vnde & menses ciet, & vrinas ducit, in fomentis, & potu, & cataplasmatis adhibitus. prodest & hepatis & ventris & stomachi inflammationibus.

Schœnos lia, *id est Iuncus leuis.* Oxyschœnus & Holoschœnus.

Iunci leuis altera species oxyschœnos, *id est acutus iũcus*: altera holoschœnos, *hoc est tota iuncea*, appellatur. Gracilior quidem & durior est iuncus acutus: crassior autem holoschœnus & laxior. huius fructus somnum inducit. Iunci acuti species duæ sunt: altera sterilis & medicinæ inutilis, altera fructifera, cuius item fructus somnum conciliat, sed minus superiore. hæc & capitis dolorem inducit. Vtraque species torrefacta ex vino pota, fluxiones vẽtris siccat, & fluxum muliebrem rufum sistit. Et propterea tẽperamentum ipsarum terreum leniter frigidum esse indĩcatur, & aqueum leniter calidum: quapropter inferna siccat, & leniter ad caput decurrens perfrigerat, atque sic somnolentos eos qui vtuntur facit.

A litera T incipientia.

Terebinthus.

Terebinthi folia, cortex & fructus, habent quid adstrictorium, sed & calfaciunt ordine secundo. Fructus est propinquus tertio ordine siccantium: quapropter & vrinã ciet, & lieni prodest.

Teutlon, *id est Beta.*

Beta nitrosam quandam vim possidet, qua exterget & discutit, & per nares expurgat. Cocta nitrosum & acre deponit, & ad discussoriam leniter facultatem vis arcendi inflammationes ipsi accedit. Alba extersioni ac discussioni efficacior. nam nigra adstrictionis particeps est, &

magis in radice. Quum autem exterſorium ſuccum habeat, etiam ventrem ad excretionem excitat, & ſtomachū quandoque mordet, præſertim illis quibus ſubtiliore ſenſu præditus eſt. & propterea incommodum ſtomacho edulium eſt, ſi vberius ingeratur. Præſtantior autem eſt quàm malua ad hepatis obturationes, atque id magis vbi cum ſinapi aut aceto editur: quo modo comeſta etiā ſplenicis conducit. A

Tephra omnis, *id eſt cinis omnis.*

Lignorum exuſtorum aut aliarum materierum reliquiæ, cinis appellantur. Conſtat & ex contrariis ſubſtātiis & qualitatibus. habet enim in ſe quiddam terreū & quid fuliginoſum. Fuliginoſæ itaque partes tenuium partium ſunt, & vbi cinis aqua maceratur & excolatur, ſimul decedunt: quod autem relinquitur terreum, debile ac lene euadit, vt quod calidam vim in aquam depoſuit. Porrò non omnis cinis eandem vim exactè habet, ſed iuxta vſtæ materiæ differentiam variant. nam ex lignis acerbis, velut quercinis & ſimilibus, non parum adſtrictionis habet in terrea ſui parte: vnde & ſanguinis eruptiones cohibet. Cæterùm ficulneus cinis multum acrimoniæ ac vſtoriæ facultatis in fuliginoſa ſui parte poſſidet: in terreſtri verò parte, vim exterſoriā. Cōſimilis huic eſt & cinis ex tithymalis. Eſt autē & titanus, *hoc eſt calx*, cineris ſpecies, magis tenuiū partiū exiſtens quàm is qui ex lignis reliquus eſt. Calx itaque aqua exactè ter aut quater lota, & aqua diffuſa, medicamētum euadit ſiccatorium citra mordacitatem. Quòd ſi eadem aqua marina lauetur, diſcuſſoriam vim acquirit. B C

Telis, *id eſt fœnumgræcum.*

Fœnumgræcum calidum eſt ex ſecundo ordine, ſiccum ex primo. participat & exterſoria facultate: & propterea feruentes inflammationes exacerbat, minus calidas & induratas diſcutit. In cibi vſum variis modis venit, ſed caput tentat amplius ſumptum: præſertim abſque pane ingeſtum. quibuſdam etiam ſtomachum ſubuertit. Succus decocti fœnigræci cum modico melle acceptus, omnes vitioſos humores inteſtinorum commodè ſubducit. Sed parum omnino mellis admiſceri debet, ne mordax exiſtat. Cæterùm in vetuſtis pectoris doloribus citra febrem palmulas pingues ſimul cum fœnogræco decoquere oportet, & expreſſum ſuccum admixto melle rurſus decoquere ad prunas donec moderatè craſſeſcat, atque ita eo vti, multo tempore ante reliquum cibum intercedente. Vitandus tamen eius vſus eſt in iis qui caput læſioni obnoxium habēt: nam & palmulæ ipſæ caput tentant. D E

Tithymali ſiue Galactides. Characias.

Tithymali omnes, qui & galactides appellantur, acrem & calidam vim habent prædominantem: ineſt ipſis & amaritudo. Fortiſſimus igitur eſt ſuccus: deinceps fructus & folia. particeps eſt & radix prædictarum facultatū, ſed non ex æquo. Ipſa quidem igitur cum aceto cocta, dētium dolores, & maximè eroſorum, ſedat. ſuccus quarti ordinis eſt calfacientium, qui iam vſtorius exiſtit. quapropter illiti ſucci pilos denudant: ſed vehemens ipſorū vis oleo admixto mitigatur. & ſi frequenter id fiat, radices pilorum exuſtæ penitus extirpantur, & corpus glabrum redditur. Eodem modo & verrucas, ac thymos ex eadem verrucarum gente appellatos tollunt. Impetiginem quoque ac ſcabiē exterūt. Cortex autē radicis eius qui priuatim Characias appellatur, in vmbra ſiccatus tuſus & cribratus generoſè purgat potus. Oportet autē quatuor ſcrupulorū pōdus à veſpera in vino dulci macerare, & manè excolatū vinū per panniculum tepefactum potandum exhibere. F G

Tragacanthus.

Tragacanthus ſuccus eſt plantæ ſpinoſæ, ſimilem gummi vim habens, quæ & meatus obducit, & acrimoniā obtundit: & ſanè ſiccat quoque ſimiliter illi.

Tribulus.

Tribulus ex moderata humida, & frigida ac ſicca ſubſtantia conſtat. Cæterùm in terreſtri terrea frigiditas prædominatur: ob quam & magis adſtringit: in aquatili verò aquoſitas, & propterea feruentibus inflammationibus conueniunt. Terreſtris fructus renum calculos atterit potus. H

Thriphyllon ſiue Aſphaltion, *id eſt Trifolium.*

Trifolium Græci aſphaltion è bituminis odore appellant, eſtque calidæ ac ſiccæ facultatis in tertio ordine, veluti bitumen: & propterea potum laterum dolores ex obturatione obortos ſedat, & vrinam ac menſes ciet.

Trychnon ſiue Strychnon, *id eſt Solanum.*

Trychnon aliqui adiecto ad caput vocis litera σ ſtrychnon appellant. & hortenſe quidem adſtringit & frigefacit ordine ſecūdo: quod verò halicacabon appellatur, in foliorum facultate ſimile eſt hortenſi. verùm fructus eius vrinam ciet. At verò cortex ſomniferi appellati de radice detractus, frigefacit ſimiliter vt papaueris ſuccus, vt tertii ſit ordinis perfrigerantium. Fructus etiam huius vrinam ciet, ſed ſi plures quàm duodecim corymbi ſumātur, furorem inducit.

A litera Υ incipientia.

Υacynthus.

Hyacinthi radix bulbiformis primi ordinis eſt ſiccātium, ſecundi perfrigerātium. Creditur pueros diu impuberes adſeruare, ſi cum vino in cataplaſmate imponatur. Semen moderatè adſtringit, exterget: vnde ictericis datur ex vino. Siccat ordine tertio: verùm caliditatis & frigiditatis in medio conſiſtit.

Υdna, *id eſt Tubera.*

Tubera terream ſubſtantiam prædominantem poſſident, modica tenuium partium admixta.

Υdropiper.

Hydropiper herbula eſt in aqua naſcens, & foliis & ramulis menthæ ſimilis: maior tamen. guſtu acris velut piper. fœmina fert parua iuxta ſingula folia. herba calida quidem eſt, ſed non quantùm piper. Viridis impoſita ſugillata & duritias ſanat. Vtuntur quidam ipſa vnà cum ſemine pro condimento piperis loco.

Υoſcyamus.

Hyoſcyamus commodiſſimus eſt ad medicinas qui florem & ſemen album habet, tertii ordinis perfrigerantium exiſtens. reliqui venenati ſunt.

Υpericon.

Hypericon calfacit ac ſiccat, ſubſtantiam tenuium partium habens, vt & vrinas & menſes prouocet. Ad hæc verò non modò ſemen, ſed etiam folium conducit. Viride in cataplaſmate impoſitum, vlcera ad cicatricem perducere poteſt, præſertim ambuſtorum. Siccum tritum inſperſum, humore flaccida & putredinoſa vlcera ſanat. Qui dam etiam iſchiadicis ipſum bibendum præbent.

Υſſopus.

Hyſſopus calfacit ac ſiccat ordine tertio. Eſtque tenuium partium ſubſtantiæ.

A litera Φ incipientia.

Phaci, *id eſt Lentes.*

Lentes non validè adſtringūt: in caliditatis autem & frigiditatis medio conſiſtunt. ſiccant ordine ſecundo. Itaque corpus ipſarum ſiccat ac ſiſtit ventrem. decoctum autem promouet: quapropter vbi ſiſtendi ventris gratia ſumuntur, prima aqua diffunditur.

Phacos paluſtris ſiue Lens ſtagnorum.

Paluſtris lens humidi & frigidi temperamenti eſt, ex ſecundo ordine.

Phaſeli ſiue Ochri.

Phaſeli itémque ochri, media quodammodo edulia ſunt inter ea quæ boni ſunt aut mali ſucci, faciléque concoquūtur aut ægrè, tardéque cōmeant aut citò, flatus expertia aut inflantia, parum nutrientia aut multùm.

Phlomos, *id eſt Verbaſcum.*

Verbaſcum tres ſpecies habet, quarum radix acerba eſt: vnde & fluidis affectionibus auxiliatur. quidam decocto eius dentes in dolore colluunt. Folia omnium diſcuſſoriam & exterſoriam vim habent. Tertiæ vſus eſt ad lucernarum lumina, quæ propriè thryallis appellatur.

Phœnix, *id eſt Palma.*

Palma arbor adſtringentis qualitatis particeps eſt in

omnibus suis partibus.at ramorũ succus austerus est.similiter quod cerebrum vocatur, quod in cibi vsum venit: fructus ipsius maximè dulcis,non modica caliditate participat, escarius & multi vsus, tum forinsecus adhibitus, tum intra corpus sumptus: vbi roborare, ac siccare,& constringere ac densare,& obturare opus est.Omnes palmulæ ægrè concoquuntur,& capitis dolorem inducũt amplius comestæ.quidam ab earum esu morsum percipiunt in ore ventris,qui sanè etiam magis capite dolent. succus qui ex ipsis in corpus distribuitur, crassus penitus est. habet & viscosum quiddam vbi pinguis palmula fuerit. Quando autem crasso & viscoso succo dulcedo permixta fuerit,iecur celerrimè ab ipsis obturatur. Si verò aut inflammatum fuerit iecur aut induratum,ab ipsarum esu extremè læditur. Consequenter autem cum iecinore etiam lien obturatur ac læditur. Cæterùm multo magis lædunt palmulæ virides,etiam paulo vberius ingestæ. nam & flatu ventrem implent,& crudis humoribus, & qui esitarunt rigoribus ægrè calescentibus corripiuntur. Porrò germẽ tenerum quod Elaten vocant, vim eandem cum cerebro habet. Quod velut tegmen & velamen ipsis est,adstrictorium quidem est,verùm magis prædictis siccat. Est autẽ & radix arboris, siccatoriæ citra mordacitatẽ facultatis, & modicè adstrictoria.

Phu,*id est nardus Cretica.*

Phu radix nardo similem vim habet, debilior tamẽ ad alia est.verùm vrinam magis ciet.

Phycos,*id est Alga siue Fucus.*

Fucus siue alga,muscus est marinus,qui viridis exẽptus frigefacit & siccat ordine secundo:habet & quid ad stringens moderaté.

A litera X incipientia.

Chalbana,*id est Galbanum.*

Galbanum succus est ferulaceæ plantæ,mollitoriam & discussoriam vim habens.Calfacit ordine tertio,siccat secundo.

Chamædrys,*id est Trixago.*

Chamædrys amaram qualitatem prædominantem habet.est & aliquo modo acris:vnde & lienem colliquat, & vrinas & menses mouet, & crassos humores secat, & viscerum obturationes expurgat.Tertii ordinis est calfacientium ac siccantium.Decoctum ipsius diuti⁹ coctum & assiduè potum, febre quartana correptos liberat.

Chamelæa.

Chamelæa amaram qualitatem prædominãtem habet:quapropter & sordida valde vlcera, & quæ maximas crustas habent,cum melle repurgare potest. Est & pota ex purgantium numero.

Chamæleuce.

Chamæleuce calidam vim habet ordine tertio,siccam primo: vnde suffita super carbones,manifestè opitulatur ægrè spirantibus,si per infundibulum fumum inde hauriant.

Chamæleon.

Chamæleontis nigri radix venenosum quid habet, vnde eius vsus forinsecus receptus est ad scabiem & impetiginem,ac vitiliginem, & in summa ad ea quæ extersione op⁹ habẽt.Particeps est & mollitoriæ ac discussoriæ facultatis. Siccat autem ordine tertio, calfacit secundo completo.At verò alibi chamæleontis radix pota ex vino austero acetabuli mensura, latum lumbricum expellit: dant ipsam & hydropicis.

Chamæpitys.

Chamæpitys tertii ordinis est siccantium, secundi calfacientium.Quum autem plurimùm amara sit, exterget viscera magis quàm calfacit:vnde in regio morbo exhibetur:& omnino quibus iecur facilè obturatur, commodum medicamentum existit. Ducit & menses pota & cum melle apposita.ciet quoque vrinam. quidam ischiadicis ipsam præbent coctam in aqua mulsa. Herba ipsa viridis magna vulnera glutinare potest, & putredinosa vlcera sanare,& mammarum duritias discutere.

Chelidonium magnum.

Chelidonium magnum,extersoriam & calidam vim abundè possidet.succus eius visum exacuit, iis quib⁹ crassum quid quod discuti oporteat, circa pupillam colligitur.quidam radice vsi sunt in morbo regio ex iecinoris obstructione oborto,ex vino albo dantes cum aniso.

Chelidonium paruum.

Chelidonium paruum,maiore acriùs est: vnde in cataplasmate impositum cutem exulcerat, & vngues leprosos exterit.succus eius per nares fortiter purgat. est enim quarti ordinis calfacientium:maius tertii in vtrisque.

Chondrilla.

De chondrilla diximus quum de seride ageremus: est enim seridis species.

A litera Ψ incipientia.

Psyllium.

Psyllii semen maximè in vsu est: secundi ordinis est frigefacientium:verùm in siccando & humectando medium locum occupat.

A litera Ω incipientia.

Ocymon basilicon, *id est Ocymon regale.*

Ocymon secundi ordinis est calfacientium. habet & humiditatem superfluam:vnde neque vtile est ipsum intra corpus sumere: verùm forinsecus in cataplasmate impositum ad discutiendum ac concoquendum commodat. Decoctum ipsius lippientibus ob crassioris materiæ copiam,calidum pro fomento adhibitum magnopere prodest,præsertim pueris.

INDEX

INDEX EORVM QVÆ IN SECVNDO SERMONE TEtrabibli primæ Aetii continentur.

AETII MEDICI GRAECI CONTRACTAE MEDICINÆ, tetrabibli primæ, Sermo ſecundus.

Quæcunque ſunt plantarum partes,& fructus,& ſucci,& liquores,ſuperiore ſermone relatum eſt. nunc verò de reliquis medicamentis,terræ videlicet ſpeciebus & metallicis iuxta propoſitum agemus:deinceps etiam de animalibus.

De terræ differentiis, Cap. I.

A TERRAM omnes homines familiari vſurpatione illam ſubſtantiam ſolùm nominant, quæ liquore ſubacta lutum euadit. Nam quæ inter metalla reperitur, non liqueſcit. dico autem liquefieri,per totam ſubſtantiam in humorem reſolui. madefieri autem,in ſuperficie rigari tantùm,humore ad corporum profunditatem non penetrante. Omnis terra iam vim ſiccādi habet,quoniam corpus ipſius natura durum exiſtit:& vbi penitus nullam igneæ ſubſtātiæ mixtu- B ram habuerit,leuiſſimè citra omnem mordacitatem ſiccat:conducit ipſi ad hoc præſtandum lotura.Itaque quædam lotura non habent opus,quædam iterum atque iterum lauari expetunt. Quòd ſi circa ſenſum guſtus fueris exercitatus,ipſe iudex eſſe potes num lauare oporteat,ſiue non.id quod ex acrimonia aut adſtrictione deprehendes. Quandoquidem verò impoſſibile eſt inuenire ſub- C ſtantiam penitus immixtam ac ſimplicem,amplius conſiderare ipſam mixturam oportet ex his quæ accidunt ipſi,iuxta leuitatis ac grauitatis,itémque ſaporis differentias. Si quidem enim adſtringens apparuerit,tanto magis particeps eſt frigiditatis,quanto plus habuerit adſtrictionis: ſi verò acrimoniam præ ſe tulerit,tantum habet caliditatis quantum acrimoniæ.Et leuis quidem terra fit,quū per omnem ſuam temperaturam aëreæ ſubſtantiæ multæ particeps eſt: contrà grauis, quanto fuerit grauior tanto magis ſincera terra exiſtit.Calida quidem igitur terra cal- D facit, frigida & adſtringens perfrigerat & repellit: quæ verò exterſorium quid poſſidet citra manifeſtam caliditatem,leniter ſiccat.Quæ autem glutinoſitatem ampliorē habet,non exterget,ſed glutinoſitas ſubſtantiam meatib⁹ obducendis aptiorem efficit,vt extergere non poſſit, vbi nulla alia acrimonia viſcoſitati affuerit, velut in ouo videre eſt.Porrò neceſſarium eſt neque hoc ignorare,ſed eius per omnem materiam quæ in medicum vſum venit meminiſſe. etenim plurimi opinantur, omnia vſta frigidiora ſeipſis euadere: quidam vice verſa calorem in v- E ſtis augeri putant.vtrique autem errant.Acria quidem igitur omnia vſta multum de calore ſuo perdunt: quæ verò talia non ſunt,vſta caliditatem acquirunt.Nullum autem vſtum penitus frigidum euadit. relinquitur enim in ipſis velut igniculus quidam tenuium partium. atque hoc eſt quod per loturam vſta deponunt,quo per aquam decedēte,quod reliquū eſt vſti,ſubſtantia terrea frigida fit,quæ citra mordacitatē ſiccare poteſt.Aqua verò in qua medicamentum lotum eſt,calidam vim tenuium partium acquiſiuit.His itaque declaratis,tempeſtiuum iam eſt dicere, quomodo omnem terram nō vſtam lauare oporteat, F ſi quidem lotura indigeat.nam quædam, velut dictū eſt, lotura non egent.

Quomodo terram lauare oportet, Cap. II.

OMnis terra hoc modo lauatur. Aqua primùm ſubigitur quæ nullam medicamentariam qualitatem præ ſe ferat,deinde vbi lutum decedit,aqua ſuperſtans diffunditur:poſtea reliquum à ſubſidentibus infernè calculoſis ac arenoſis repurgatur.

Quas medelas agrorum terra præſtet, Cap. III. G

AGrorum terra quæ colitur,omnis quæ pinguis eſt,vtilis eſt ad curationem omnium partium reſiccatione indigentium:quare & in Alexandria & Ægypto ipſa vtuntur.In Alexandria itaque vidi hydropicos & lienoſos aliquos terræ Ægyptiacæ luto vti.Multi verò etiam ſuras & femora,& cubitos, & brachia, dorſúmque ac latera & pectus,eius terræ luto illinentes,opem ſenſerunt: quin & veteres inflammationes & laxos tumores hoc lutum ſa- A nat.Et ſanè noui quoſdam toto corporis habitu aquoſos ex immodica hæmorrhoidum euacuatione redditos, inde manifeſtum auxilium ſenſiſſe. quidam etiam diuturnos dolores iuxta partem aliquam firmatos,hoc luto perfectè ſanarunt:atque hæc quidem Galenus. verùm Strato de terra ſic ſcribit, Ad vetuſtum capitis dolorem,ſordes balnearum,aut aquæ calidæ cum terra nigra lota miſceto,ac vtitor: aut terram cum decocto capitum roſarum ſubigito,ac vtitor: aut teſtam amphoræ acetariæ tritam terræ addito,cū lauri decocto:aut clibani teſtā cū nigra B terra cōmittito affuſo ſampſuchi decocto.Cæterùm ad puſtulas ex corpore erumpentes ſcabioſas ac impetiginoſas, terram nigram cum amygdalarum aut lupinorum amarorū decocto ſubigito, ac vtitor: aut amphorā aceti cū rutæ decocto eluito, eóq; terrā ſubigito,ac vtitor ſimiliter: aut glebulas ſalis quæ in fundo amphorarum gari reperiuntur terito,ac terræ admiſceto,& vtere velut efficaci: aut columbinum fimum terræ miſceto,&cum halicacabi C decocto ſubigito,ac vtitor.At verò ad tuſſim vetuſtam vnà cum vitiato corporis habitu,terram oſſium vitulinorum decocto ſubigito,& pectus illinito: aut amphoram mellariam eluito,& terram ſubigito,ac vtitor.Pores & cumini, & nigellæ,ac ſampſuchi decocto ſimiliter terram ſubigere ac vti. Porrò ad lienoſos,cinerem ſarmentitiā & grumos fæcis vini cum terra ſubigito,ac vtitor: aut foliorum capparis decocto ſubigito: aut recrementum argēti leuiſſimè tritum, cum luto permiſce,ac vtere:aut decocto herbæ ſerapiadis triteſticularis ſubigito ac vtitor. Ad D hydropicos autem teſtas amphoræ muriariæ inueteratas terito,ac terræ admixtis vtitor: aut ſuillæ carnis ſiue vitulinæ garum admiſceto,ac ſimiliter vtitor:aut ſampſuchū aqua marina coquito, eóque terram ſubigito, ac vtitor: aut ſalſamentum cum lupinorum amarorum decocto cōterito,terræque admiſceto,ac vtitor: aut alumē vſtum,& pulegii vſti cinerem,cum luto committito,& cum aceto mulſo ſubigito,ac vtitor:aut bubulum fimum ſiccum tritum terræ admiſceto,& aceto mulſo ſubactis vtitor. Ad iſchiadicos,& omnes neruoſarum partium perfrictiones, E ſampſuchum vitulinorum oſſium decocto coquito,eóq; terram albam ſubigito,ac vtitor: aut anguillam cum ſale & nitro coquito,& decocto terram ſubigito, ac vtitor: aut ſordes ſtrigmentitias cum calce viua terræ admiſceto,ac vtitor: aut porri ſiue allii decocto terram ſubigito,ac vtitor: aut coſtum,caſiam,iuncum odoratum, aſpalathum, xylobalſamum, & ſampſuchum contuſa, in aqua & oleo coquito,lutóque permiſceto,ac vtitor: aut caprarum fimum ac bubulum,ſimul cū ſorde cerati raphanini terito, ac ad terram admixtis vtitor. Ad podagram, à capite vſ- F que ad inguina ex prædictis æger integatur, ab inguine autem infrà vſque ad digitos pedum & vngues ex ſubſcriptis. Vituli pedes poſteriores vnà cum vngulis exurito,terito ac terræ miſceto,& vtitor:aut lapidem leucographidem cum aqua in qua ferrum ſæpius extinctum eſt terito,& aluminis vnciā I. addito,ac cum terra ſubigito,& vtitor:aut decocto foliorum cypri,*id eſt liguſtri*,terram ſubige,ac vtere: aut gallas donec flacceſcant coquito,& terram eo decocto ſubigito,ac vtitor. Aliud. Aluminis liquidi vnciam vnam,aluminis ſciſſi vnciam vnam, gū- G mi ſexuncem,ceruſſæ dodrantem, melantheriæ quincuncem,miſyos ſexuncem,foliorum ſalicis dodrantem, olei myrtei aut ſicini vncias XXIIII.aceti ſexuncem. terito ſimul,ac tum terra ſubactis vtitor. Aliud. Acaciæ, atramenti ſutorii vtriuſque drach.II.aceto trita ſiccato, & ad terram admixtis vtitor. Aliud. Aluminis, ſpumæ argenti,miſyos aſſati,ſingulorum drach.IIII.excipe cerato myrteo liquido,& cum terra ſubigeac vtere. Aliud. Ceruſſæ,ſpumæ argēti,vtriuſque drach.XXIIII. olei myrtei drach. XXXIIII, aquæ quod ſatis eſt,ſubigito cum

myrtei drachmas xxiiii. aquæ quod satis est. subigito cũ terra, ac vtitor. Aliud, quo curatus est præses Philin⁹. Succi mororum, aluminis scissi, ligustri, viticis, gallarum, croci, fructus myricæ, thuris, singulorum sexuncem. Omnia simul tenuissimè trita reponito: vsu expetẽte necessario aqua dilutis ac cum terra subactis vtitor. Cæterùm lauari non oportet, sed persicorum immaturorum decocto perfundi ac foueri. Atque hæc quidem de agrorum terra sufficiunt.

Terra Lemnia, siue Sigillum Lemnium, & Sphragis Lemnia, Cap. IIII.

LEmniam terram, quam & Lemniam sphragidem vocãt, *id est Lemniũ sigillum*, præparatã accipere est, semel lotam in patrio loco, vt altera lotura non habeat opus. verùm aliàs alio liquore dissoluta, diuersimodè operatur. Et sanè in malignis ac putredinosis vlceribus semper feliciter & magno fructu Lemnia terra vsus sum. Vsus est pro magnitudine maliciei vlceris. Quod enim valde fœtidũ est humectùmque ac sordidum & inueteratum, Lemniã requirit acerrimo aceto dissolutam ad lutosam cõpagem. Vino autẽ diluta, recentia vulnera glutinat. pota ad sanguinis reiectiones cõducit, & ad lethalia medicamenta, & ad morsus venenatorũ animalium. Infusa quoque per clysterẽ cum plantaginis succo, dysentericis magnopere auxiliatur, præablutis videlicet vlceribus, muria infusa. Datur iisdem, & sanguinem spuentibus, in potu cũ posca.

Miltos, *id est Rubrica*, Cap. V.

RVbrica siue miltos vim habet adstringendi, meatus obducendi, resiccandi: quapropter etiã emplastris admiscetur ac pastillis siue trochiscis siccantibus ac adstringentibus. Sistit aluum cum ouis in sartagine frictis accepta, itémque infusa. Lumbricos etiam pota detrahit. primas omniũ habet Sinopica appellata: verùm in Cappadocia nascens, densa existens & grauis, & colore iocinoris vnicolor, & quæ diluta in multũ succũ diffũditur.

Terra Samia, Cap. VI.

SAmia terra nõ lauatur. Vtimur autem altera eius specie frequentius, quã sanè Samiũ Asterẽ, *id est Samiã stellam* vocant, quæ ad sanguinis sputum facit pota, & vndecũque feratur, idem & pota & apposita. Vtimur & ad exulcerationes dysentericas, & nomas serpendo depascentes, infundentes eam cum plantaginis succo, maximè in vlceribus quæ inflãmatio præoccupauit, & acriora pharmaca nõ sustinent, & in corporibus molli carne præditis. mitigat enim humectiores præsertim & laxiores partes. vnde in mãmarum ac testiũ inflãmationibus adhibetur, trita cum aqua, rosaceo tanto adiecto vt pharmacum exarescere non sinat. Bonum est hoc modo præparatum medicamentum etiã ad alias inflãmationes calidas, & ad inguinũ abscessus incipiẽtes, ac fluxiones podagricas, & in summa, vbi moderatè frigefacere vnáque mitigare volumus: vt ex hoc adeo manifestè appareat Samiæ terræ vim moderatè frigefactoriã esse. est enim aerea & glutinosa. præstat autẽ stella Samia terræ Samiæ, eo quòd glutinositatem & vim obducendi meatus ampliorem possidet.

Terra Selinusia & Chia, Cap. VII.

SElinusia & Chia terra exterforiã vim valde moderatè habent: quapropter aliquæ fœminæ ad faciem iis vtuntur: verùm cum leui siccatione ac extersione, neque caliditatis neque frigiditatis manifestè participes sunt. & propterea ad vlcera in superficie corporum cõmodæ existunt, qualia sunt ambustorum. Cæterùm quæ substantiã meatuum valde obductoriã habent, non extergent: prohibet enim hoc ipsum glutinositas.

Cimolia terra, Cap. VIII.

CImolia terra mixtæ facultatis est: habet enim vim frigefactoriam & repulsoriã, habet & modicam discussoriam. Lota discussoriã deponit: verùm iuxta naturam eorum quæ ipsi admiscentur, manifestè vtramque vim demonstrat. nã repulsoriis ac frigefacientibus permixta, lutum quod inde fit, perfrigerans ac repulsorium efficit: discussoriis, discussorium. atque ita ambustis conduci t aceto subacta & illita. memineris tamen cõmune hoc in omni leui terra esse. Omnes enim ambustis prosunt

A eu estigio ex posca illitæ, bullas exurgere prohibẽtes.

Terra Ampelitis siue Pharmacitis, Cap. IX.

AMpelitis terra etiã pharmacitis appellatur, eo quòd efficaciorem aliis vim possidet, & quòd agricolæ vere appetente ipsam diluant, ex eáque radices vitium quæ germen emiserunt, illinant, vt animalcula viribus noxia eos non contingant. Ex eo verò quòd cnipas vermiculos perimat, satis indicat quantum medicamentariæ facultatis possideat. At verò lenitatem & vim mitigatoriam nõ habet, sed magis siccat. quapropter & mixtam his medi-
B camentis reperies ipsam, quorum scopus est siccare quippiam ac discutere.

Terra Cretica siue Creta, Cap. X.

CRetica terra similis quodammodo est Samiæ & consimilibus: sed valdè debilis est, multum aerositatis habens: quapropter etiã vim extergendi citra mordacitatẽ magis habet, per quã etiam argentum exterit ac depurat.

De omni terra vsta, Cap. XI.

QVandoquidem verò quidam medici terram vrunt, neque id malè excogitatum in vsum vlcerum quæ
C leniter resiccari oportet: nosse expedit quòd vstu terra tenuiorum partium & acrior euadit, vt ad discussoriam facultatem delabatur: si verò vsta lauetur, acrimoniam quidem in aquam deponit: verùm partium tenuitatem ex vstura conseruans, magis siccatoria fit. Quapropter quum omnis terra non vsta vlceribus commoda sit, ea quæ post vsturam lota est, magis adhuc ad vlcera ægrè carnem ac cicatricem recipientia conducit.

De bolo Armeniæ, Cap. XII.

D DAta nobis est in hac magna peste etiam alia quædam terra ex Armenia Cappadociæ contermina, maximè siccatoriam vim habens, colore pallida. Qui dabat ipsam, lapidem appellabat. Est autem friabilis, velut calx & stella Samia, non tamẽ similiter stellæ leuis. Nam & magis densa est, minus aerea. quapropter iis qui negligẽtius inspiciũt, imagine lapidis offertur. Valde autem siccat, tum in dysentericis, tum in fluxionibus ventris. Insupérque sanguinis sputo, & destillationi, & putredinosis oris vlceribus conducit. maximè autem defluxionibus à capite ad pectus prodest. quare etiam iis qui ob eam caussam ægrè
E spirant, validè auxiliatur, necnon iis qui tabe laborant. sic enim resiccat vlcus, vt ne tussiant quidẽ amplius. Cæterum si fortè quis à malo liberatus, per licentiorem diætam recidiuam sentiat, is itidem ex Armeniæ bolo opem sentiet, præsertim difficili anhelitu iam diuturno. Porrò in magna hac peste omnes qui de hoc pharmaco biberunt, celerrimè sanati sunt: quibus verò nihil profuit omnes mortui sunt, neque ab alio quopiã opem senserũt. ex quo palàm constat quòd solis his qui incurabiles erãt, non profuit. Bibitur cum vino substantia tenui, medio-
F criter diluto, si febre penitus careat homo, aut parum febricitet: sin valdè, cum aquato penitus. sed neque sunt adeò vehementer feruidæ pestilentes febres. At verò quid attinet dicere quantam vim habeat hæc Armeniaca bolus *siue gleba*, in vlceribus siccatione indigentibus? Appellatur autẽ illorũ lingua vernacula, zarinacha: Syrorũ verò zarnacha. mõs in quo nascitur, iuxta vrbem est appellatã Bagana. Ager in quo mons est nominatur Agaraces.

Lapis Hæmatites, Cap. XIII.

G HÆmatites à coloris similitudine nominatus est. affrictus enim ad cotem, vel in pila tritus, sanguinolentum succum remittit. tantæ autem frigiditatis particeps est, quantæ adstrictionis. meritò itaque ausi sunt medici hæmatiten lapidem ocularibus compositionibus addere. Ego verò etiã solo per se vsus sum ad aspritudines palpebrarum, si vnà cum inflammatione essent oborta, per oui cãdidum diluto, aut potiùs per fœnigræci decoctum. si verò citra inflammationẽ, per aquam. Initium semper faciendum est à moderatè liquido per specillum infuso. deinde vbi æger ferre vim eius potest, crassitudinem au-
H gere oportet, & postremùm ita crassum facere medicamẽtũ, vt specilli nucleo subdito palpebræ illinere possis, aut euersæ applicare. Idẽ lapis ad cotẽ tritus ac potus, sanguinis sputo omnibúsq; vlceribus cõducit. Aridus autem tritus, & ad puluillũ redactus, reprimit carnẽ excrescẽtẽ.

nemo autem ipso per se vtitur. ego verò ad ea quæ dixi vsus sum, viribus ipsius ex saporis qualitate cognitis. quin & ipsa vlcera oculorum ad cicatricem perducit per se solus tritus, velut paulo antè dixi, siue infundatur siue sublinatur. nam & hoc ipsum experimento cognoui.

Lapis schistos, Galactites, Melitites, Cap. XIIII.

CONsimilem hæmatitæ, sed debiliorem vim schistos, *hoc est scissilis*, appellatus lapis, habet. Ad cotē tritus colorem pallidum reddit. Ab eo consequens est Galactites, lactis colorem dilutus reddens. Melitites autem caliditatis cuiusdā particeps est. nam à similitudine saporis mellis nomen inuenit. Singuli itaque hi paululum ab hæmatite viribus desciuerunt, & ad oculos similiter in vsum veniunt, sed leniores existunt. Leniora autem medicamenta semper sunt inflammatis partibus accommodatiora: verùm debiliora quàm vt depulsa inflāmatione ad perfectam sanitatem perducere queant.

Communis doctrina de omnibus lapidibus, Cap. XV.

QVVM cōmunis sit omnibus lapidibus vis siccandi, quicunque ex ipsis aut in succum resoluti, aut aliàs triti, nullam manifestam gustui qualitatem exhibent, eos putandum est debilissimos esse & leuissimos, & mordacitatis penitus expertes. Qui verò manifestam qualitatē gustantibus offerunt, iuxta qualitatis proportionem etiam vim habent. si quidem enim adstrinxerint, ad reprimendum & constringendum, spissandúmque ac cogendum commodi erunt: si verò momorderint, ad calfaciendum & discutiendum ac colliquādum valebunt. Inter hos medii sunt qui solummodo extergent, citra adstrictionem ac mordacitatem.

Leucographis aut Moroxus, Cap. XVI.

EX lapidum qui in succum resoluuntur numero est & qui in Ægypto nascitur, quo vtuntur ad lintea illustranda, quem alii Moroxum, alii Leucographidem vocant: nam quum subuiridis appareat hic, si ad cotem affricetur aut asperius pallium, locum inalbat. Expers est autem omniū qualitatum magis quàm prædicti, nō adstrictionem, neque extersionem, neque mordacitatem in gustu exhibens. Vnde hoc tantùm ipsi adest quòd citra mordacitatē siccat. & propterea cerato ipsum admiscent, & ad vlcera cicatrice includenda vtuntur in corporibus mollibus. miscent eundem & ocularibus compositionibus. quanto verò mollior est & qualitatum magis expers, tanto moderatior & mitior existit.

Galactites, Cap. XVII.

GAlactites quoque consimilem prædicto colorē subuiridem habens, lacteum succum remittit. est autem albior leucographide. Mulieres lacte multo implet, si à balneo tritum lapidem cum aqua aut vino dulci bibant. miscetur & ocularibus compositionibus. Tradunt, eundē dentientium puerorum collo adalligatum, facilem dentium exortum efficere.

Thyites lapis, Cap. XVIII.

OMnibus relatis lapidibus fortiorem vim habet lapis qui ex Æthiopia apportatur, subuiridis aliquo modo velut iaspis, nominatus Thyites. Dilutus hic succum reddit lactei coloris, saporis mordacis, & propterea solùm ad repurganda & extergenda ea quæ pupillis tenebras citra inflāmationem offundunt, cōducit. ex quo numero sunt & recentes oculorum cicatrices, quas attenuare solet. exterget & pterygium, oculorum vitium, *vnguem latinis appellatum*, si non valde durum existat.

Tecolithos quem Syriacum appellant, Iudaicus lapis, Cap. XIX.

EST & alius lapis fortis facultatis in Syria Palæstinæ nascens, colore albus, figura concinnus, lineas habēs velut à torno exsculptas. appellatur Iudaic⁹ & Tecolithos. Confringit calculos in renibus natos, dilutus in cote & ex aqua calida potus: verùm in vesicæ lapidibus nihil eximii præstat. Nechepsus tradit hæc verba: Tecolithū lapidem cum aqua terito ad sordium strigmētitiorum tenuium crassitudinem, & derasis circa vesicam ac pubem pilis illinito, & confringet ac liquefaciet calculos in vesica. Vnde & cantilena orta est:

A Salue pelagus Arabiæ,
Cladum medelam proferens Insigniter, tecolithū.

Idem oleo myrteo dilutus podagricis cōmodè illinitur.

Pyrites, Cap. XX.

EST & pyrites ex lapidum numero qui fortem vim habent, colore argento similis, cuius vsus est discussorio emplastro admixti, adiicitur ipsi etiā schistus. hoc pharmacum sæpe pus, sæpe & grumosas concretiones in mediis musculorum regionibus cōsistentes discussit. Oportet autem lapides qui in vsum vertuntur, omnes læuissi-
B mos facere, ac conterere similiter vt eos qui in oculares compositiones miscentur.

Lapis Phrygius, Cap. XXI.

PHrygius lapis fortiter siccat, habens quid adstrictionis simúlque mordacitatis: vnde & repellit ac discutit. ego autem vsto semper vsus sum, ad putredinosa quidem vlcera aut per se, aut cum aceto, aut posca aut vino mulso. Ad oculos verò siccum ex ipso facio medicamentum, de quo in opere vbi de compositione medicamentorum dicetur, agam.

C Lapis Ageratus, Cap. XXII.

LApis Ageratus quo coriarii vtuntur, gurgulionem inflammatum euidenter sanat.

Lapis Asius & flos ipsius, Cap. XXIII.

EST & lapis Asius in Aso nascens, vnde & nomen inuenit: tofacei coloris ac compagis, friabilísque ac laxus. innutritur autem in ipso quippiam simile tenuissimo pollini qui parietibus molendinorum inhæret: & petræ Asiæ florem appellant. est autem tenuium partium,
D vt humore flaccidas carnes eliquet ac reficcet, citra fortem mordacitatem. habet & quid salsum in sapore, vt cōiectare liceat generationem ipsius salsam esse, rore quodā ex mari petræ insidente, qui postea à sole siccetur & obarescat. Similem flori vim habet & petra in qua nascitur, sed efficacia debiliorem.

Gagates, Cap. XXIIII.

ESTque alius quidam lapis colore niger, qui igni admotus, bituminis odorem de se præbet. Hunc tradunt reperiri in Lycia circa fluuium Gagen, vnde etiā Ga-
E gates appellatur. Cæterùm ego crustaceos & planos lapides nigros, debilem flāmam generantes igni admotos, ex caua Syria attuli propè Hierichūtem, qui nati erant in vertice mortuum mare ambiente, ad partem eius orientalem, vbi & bitumen prouenit, vnde & odorē huiusmodi acquisierunt. Vsus sum autē his ad inflationes genuū diuturnas & ægrè sanabiles, compositionibus ad hoc accidens experimēto cognitis ipsos admiscens: & sanè visi sunt mihi vim illarum longè efficacissimam reddidisse. Admiscui eosdem & emplastro Barbaro appellato, & euasit
F pharmacum manifestè amplius siccatoriū, vt & sinus cōmitteret ac contraheret, nō solùm crueta vulnera glutinaret, ad quæ barbarū emplastrum maximè cōmodum esse creditur. Aiunt gagaten aqua coctum & cum aqua potum, lumbricos expellere: adalligatum autem capitis dolores inueteratos sedare. Accelerat partum mulieribus ægrè parientibus, si parturientis manu contineatur. Admiranda vis gagatæ igni admoti & accensi, deinde vino extincti existit. nam vinum hoc cardiacis in potu datum, statim ipsos leuat, & sudore compresso & pulsu excitato.
G Alii in puluillum conterunt gagatē lapidem, & per dies septē cū vino colicis exhibent, & penitus malum tollunt. datur in diē drach. vna. quin & poculum ex ipso suffumigant, ex quo cum vino bibendus datur. Idem præstat efficaciter bitumen quoque potum. fugat serpentes ac reptiles bestias suffitus gagates, & menses ac secundas detrahit. deprehendit item ac arguit comitiales morbos. strumas quoque dissoluit tritus, cōmodis ad ipsas medicamē-
H tis admixtus. sanat & sedis affectiones, quamleuissimè tritus, & vuarum acerbarum succo ad tertias decoctus. Quo modo etiam alias omnes corporis fluxiones compescere potest.

Magnes lapis, siue Heraclius, Cap. XXV.

MAgnes lapis, qui & Heracli⁹ appellatur, cōsimilē hæmatitæ vim habet. participat & attractoria facultate. Tradūt detentū manu chiragricorū ac podagrico-

rum, dolores ipsorũ sedarẽ. æquè & conuulsis opitulatur.

Smiris, pumex, testæ clibani, Cap. XXVI.

SMiris extersoriam vim habet: dentes itaque mundos facit, si ex ea confricentur, velut experientia cognouimus. Et pumex extersoriam vim habet velut smiris. Et singulina testa eadem vi præstat, maximè clibanorum. Cæterùm smiris etiam acre quippiam habet, & propterea vstoriis ac siccatoriis compositionibus miscetur: item eis quæ curant humore flaccidas gingiuas. Sed & pumex affrictus dentes illustrat, non solùm extergendo, sed etiam per asperitatem. Vstus autem pumex nihilo inferior est smiride ad eosdem vsus. lotus idem post vsturam, caua vlcera optimè carne replet. At verò clibanorum testa, vnà cum extergendi facultate & siccatoriam possidet. quapropter emplastra, hephæstias & magos, ex hac testa composita, optimè cicatricem vlceribus inducunt.

Lapides in spongiis, Cap. XXVII.

LApides etiã qui in spõgiis reperiũtur, vim atterẽdi habent, non tamen adeo validam vt vesicæ lapides confringere possint: verùm renum calculos comminuunt.

Ostracites lapis & Geodes. Naxiæ cotis retrimentum, Cap. XXVIII.

OStracitem lapidẽ quosdam laudare audio, velut qui multam siccatoriam vim habeat ex adstrictione & acrimonia permixtam: quemadmodum & eum qui Geodes appellatur: ita vt dupillas depurget, & mammarũ ac testium inflammationes sanet aqua dilutus. Naxiæ tamen cotis retrimentum frigefactoriam vim habet, vt etiam podagricis opituletur, cum cerato rosaceo adhibitum.

Ophites lapis, Cap. XXIX.

OPhites lapis vstus extergendi ac atterendi & cõfringẽdi vim habet. quare potus ex vino albo ac tenui, lapides vesicæ confringit. Adalligatus ad viperæ morsus conducit.

Hieracites lapis & Indicus, Cap. XXX.

HIeracites & Indicus lapis hæmorrhoidas reficcãt dextro femori adalligati, cuius rei & nos periculum fecimus. Diogenes autem de lapidibus libro sic ait, Lapis hieracites subuiridis est ad nigredinem vergens, & aliis coloribus respersus, vt varius existat. Vim autẽ habet hæmorrhoidas reficcantem dextro ægri femori adalligatus. Probatio veri hæc est: vbi habueris ipsum in manibus, melle manus inunge, & muscæ non appropinquabũt tibi lapidem ferenti. At verò Indicus colore subfuluus est, tritus autem purpureum colore succum remittit, & neque densus neque rarus est, & cum vino potus hæmoptoicis prodest. Qui verò exalbidi coloris est, & cineris imaginem repræsentat, etiam alias sanguinis eruptiones sistit.

Vitrum, Cap. XXXI.

VItrum tenuissimè tritum, ex vino albo tenui potum, vesicæ calculos potenter confringit.

Lapis AEtites, Cap. XXXII.

AEtites lapis agitatus sonitum edit, velut ex altero lapide prægnans. fœtus vuluarum lubricarum retinet sinistro brachio adalligatus: verùm tempore partus adimendus est de brachio & femori adalligandus, pariétque prægnans citra dolorem. Fures deprehendit, siquis ipsum in panem qui comeditur imponat: nam qui furtũ fecit, commãsa deuorare nequibit. Tradunt etiam simul cum eduliis coctum fures arguere: neque enim poterit fur deuorare quæ cum ipso cocta sunt. Tritus autem & cerato Cyprino aut gleucino exceptus, aut alio quopiã calfaciente, magnopere prodest arthriticis ac paralyticis.

Alabandicus siue Alabandinus lapis, Cap. XXXIII.

ALabandicus coloris subnigrantis est fuluo admixto, pellucet quasi segmentis quibusdam aut fissuris discriminatus. Tritus hic superficiem pilorum alborum nigram efficit.

Electrum siue succinum, seu lyncurium, Chryselectrum, Cap. XXXIIII.

ELectrum, quod & succinum & lyncurium appellant, potum dysenterias sanat, & stomachicis opitulatur.

A Chryselectrum quoque cum mastiche potum doloribus stomachi medetur.

Iaspis viridis, Cap. XXXV.

VIridis iaspis proprietate quadam, velut alia quædam, auxiliatur stomacho & ori ventris pro amuleto appensus. Quidam & anulis ipsum includũt, & draconem radios habentem in ipso sculpunt, quemadmodum Nechepsus rex scripsit. Huius itaque lapidis etiam ego experimentum ingens habeo, & sanè catenulam ex talibus lapi-

B dibus concinnatam de collo suspendi, ea commensuratione ac modo vt lapides os ventris contingant. Cognoui autem nihil minus valere ac prodesse eos qui sculpturam nõ haberent quam Nechepsus tradidit.

Iaspis subuiridis, Cap. XXXVI.

IAspis subuiridis adalligatus stomachi dolores sedat, & paralyticas resolutiones ac dolores mitigat. Qui verò capnias appellatur, *hoc est fumosus*, turbulentum valde habens colorem, magna tutela ægrè parientes mulieres asseruat, Sed & hydropicis adalligatus commodat, & maxi-

C ma vulnera ab inflammationibus asseruat, eósque qui vulnerantur dolore liberat itidem adalligatus.

Iaspachates, Cap. XXXVII.

IAspachates ex iaspide smaragdeo, & achate compositus est. Vim habet leniendæ sitis, & hydropicis auxiliatur, hepaticísque ac peripneumonicis & pleuriticis potùs. corpus quoque floridum ac speciosum facit.

Sapphirus lapis, Cap. XXXVIII.

SApphirus cum lacte tritus potus, omnes internas vlcerationes sanat, & sudores sedat. Externas vlcerationes

D omnes idem cum lacte illitus curat. fissuras quoque linguæ aridus tritus inspersus sanat. In summa siccatoriam vim habet.

Smaragdus lapis, Cap. XXXIX.

SMaragdus assatus & tritus cum melle Attico permixtus oculorum hebetudines sanat: cum melle verò & gummi illitus, elephantiasi laborantibus vtilissimus est. idem quoque potus ab eo malo in totum liberat. sistit & sanguinem vndecunque feratur.

De metallicis, & quæ ex aqua generantur, Cap. XL.

E METallica appellare mos est medicis ea quorum generatio in metallis est, siue sponte naturæ, siue per fornacem producantur. insupérque tertii generis quæ rursus ex illis ipsis homines suo ingenio faciunt, velut est cerussa, ærugo, sandyx, & similia. Itaque consequẽter de omnibus iuxta literarum Græcarum ordinem trademus.

Adarces, Cap. XLI.

ADarces acerrimus ac calidissimus est. quapropter hebetantibus vim ipsius miscetur, & sic multi vsus

F fit, affectionibus calfieri indigẽtibus forinsecus admot⁹.

Alcyonia, Cap. XLII.

ALcyonia omnia abstergent ac discutiunt, habéntque acrem qualitatem, aliqua magis, aliqua minus. Quod ex hoc genere Asperum appellatur, externam superficiem læuem habet, & internam substantiam asperam: éstque ca lidissimum omnium Alcyoniorum, vt etiam pilos exurere possit. quapropter ad lepras, vitiligines, scabies ac impetigines, aliis mitioribus medicamentis vtimur. Nam asperum alcyonium non solùm exterget ac repurgat cutem, sed etiam excoriat ac vlcerat. Quod verò Milesium vocatur, figura vermi simile, purpurei coloris, & compa-

G ge substantiæ molli omnium tenuissimum est. quare vstum alopecias sanat, cum vino fuluo ac tenui illitum.

Ales, *id est sal*, Cap. XLIII.

SAL omnis, & fossilis & marinus, eandem in genere vim habet: differentia in eo est, quòd ex terra effossi substantia magis sit coacta: quapropter crassitudo partiũ & vis adstringendi, in hoc maior existit. Fossilis generis optimus est Ammoniacus & Cappadocicus. At verò marino specie similis est qui in quibusdam stagnis genera-

H tur. Omnis tamen sal in cõmuni calfacit, discutit, adstringit, siccat, cogit ac dẽsat substantiã corporũ quibus adhibetur. Nã quicquid est in corporib⁹ humiditatis idipsum

depascitur,& quod reliquum est solidæ substantiæ, vi adstrictoria spissat. vnde & siccant, & incorrupta adseruant, quæ ob superfluam humiditatem putrescere solent.

Sal vstus, Cap. XLIIII.

SAL vstus discussoriā vim magis habet quàm non vstus, quanto sanè tenuius corpus ex vstura acquirit. non tamen similiter vt non vsta cogere ac densare solidā substantiam valet.

Salis flos, Cap. XLV.

SAlis flos cōpage quidem liquidus est, colore verò croceus: partium tenuitate vstum salem superat & acrem qualitatem ac vim multùm discussoriam habet. Colligitur sub æstum caniculæ. est enim velut flos quidam talibus aquis superstans.

Salis spuma, Cap. XLVI.

SAlis spuma, spumosus quidam flosculus salis est, vicinis petris adhærens. multo autem tenuiorum partium naturam habet quàm ipse sal: quare & attenuare & discutere multo magis potest. verùm quod reliquum est substantiæ densare velut sal non potest.

Armeniacum pictorum, Cap. XLVII.

ARmeniacum quo pictores vtuntur, ex Armenia apportatur: vnde quoque bolus Armeniæ, de quo dictum est, affertur. Vim habet Armeniacum extersoriam cum modica acrimonia & paucissima adstrictione. Itaq; quum tale sit, ocularibus medicamētis admiscetur. quin & ipsū per se terunt in tenuissimū puluillum, vtunturq; sicco ad augmentū pilorum in superciliis, vbi ob quandam humorum acrimoniam aliqui ipsorum excidunt: aliqui verò non augescunt, sed ob alimenti inopiam marcescunt. nam acrimonia consumpta, particulam ad naturalem habitum reducit: etenim vitioso humore cōsumpto, natura ad proprias actiones redit, quum nihil sit amplius quod ei impedimento sit. Nechepsus de eo sic tradit: Armenium quo pictores vtuntur, duodecima drach. parte melancholicis & crassum sanguinem habentibus dato. Datur & pueris pectoris morbo infestatis. reuomūt enim: nam vomitorium existit. Datur & morbo sacro ob noxiis ac furiosis, hoc modo: Centaurii fasciculos manipulares tres in aquæ marinæ heminis tribus coquito, donec vna supersit, & cum excolato decocto Armuthei lapidis, quem *Græci* Armenium vocant, tertiam drachmæ partem terito, ac confidenter exhibeto. nihil enim periculi est. Itaque nosse operæpretium est quòd Armenium penitus reuomitur, nihil memorabile sursum efferēs, sed & infernè modicum quid paulatim, & in pluribus secessibus effert.

Arsenicum, *id est auripigmentum*, Cap. XLVIII.

ARsenicum vstoriam vim habet tum vstum, tum non vstum: manifestum est autem quòd vstum tenuiorū partium euadit.

Asphaltus, *i. bitumen*, Cap. XLIX.

BItumē ex numero eorum est quæ in aqua marina aut consimili generantur. optimum est quod in mortuo mari iuxta Hierichūtem prouenit. Vis est omni bitumini siccatoria ac calfactoria ordine secūdo. meritò itaque ad cruēta vulnera glutinanda adhibetur, itémq; ad alia quæ siccari expetunt cum moderata calfactione. quapropter in tenesmi ad egerendum irritamentis, in quibus pituita crassa infarta est vt ægrè auelli queat, ipsius vtimur suffitu. Similiter & ad dysentericos ex tali causa intestinis vlceratis. Potum bitumen nucis Ponticæ aut fabæ magnitudine, cum vino tritum, cardiacis qui animo linquuntur magnopere euestigio prodest: maximè autem fœminis & pueris & corporibus mollibus conducit. eodem modo datum & quartana citius liberat. Experimento constat vis eius poti ex aqua, in iis qui à rabioso cane morsi sunt. præseruat enim eos ne in timorē aquæ delabantur, & eos qui iam inciderunt conseruat.

Aphronitrum, & litri spuma, Cap. L.

APhronitrum, *hoc est nitri spuma*, & litri spuma inter se differunt, quòd litri spuma medicamentū est magis siccatoriū, aspectu farinæ triticeæ simile. nam alba quoque existit. aphronitrū autē non farinosum neque dissolutum, sed cōpactum est. Differt autē à sale aphronitrum,

A in quantū vnū solum prædominantē saporem manifestè in ipso videre est, amarum videlicet, qui discussoriā vim habet, densatoriā verò non habet, queadmodum sal possidet. Aphronitrum itaque extersoriam vim habet, vt nō solùm sordes depurget, sed pruritum quoque sanet: at verò litri spuma eandem vim quā litrum habet, sed tenuiorum partium existit.

Gypsum, Cap. LI.

GYpsum vnà cum siccatoria facultate vim quoq; obducēdi meatus assumpsit. lapidescit enim aqua ma-
B ceratum: quapropter puluillo farinæ triticeæ molendini parietibus adhærenti mixtum, & oui cādido subactū, ac pilis leporinis exceptum sanguinis eruptiones præclarè sistit.

Diphryges, Cap. LII.

DIphryges mixtam facultatem adstringentē cum acrimonia habet: quapropter & malignorum vlcerum bonum medicamentum est, & ad putredinosa oris vlcera, tum per se, tum cum melle despumato. Item ad anginam, maximè vbi iam per adstringentia humorum influ-
C xus fuerit repressus. quin & gurgulione resecto, ipso solo mox vsque ad cicatricē inductam sæpe vsus sum, vtpote pharmaco omnia vlcera exactè cicatrice includente.

Diaphanes, *id est lapis specularis*, Cap. LIII.

DIaphanes siue lapis specularis appellatus, vstus tritus fistulosis vlceribus inspersus celerrimè incarnat.

Theion, *id est sulphur*, Cap. LIIII.

SVlphur omne vim attractoriam habet, temperamēto calidum, substantia tenuium partium existens, vt & ad multa venenum eiaculantia animalia resistat. ego autem
D & ad pastinacæ marinæ & draconis morsus ac ictus eo sæpe vsus sum, arido vulneri insperso, aliquando etiam saliua admixta, aliquando oleo vetere aut melle aut terebinthina. sed & scabies ac lepras & impetigines sæpe cum eo curaui addita terebinthina. deterit enim tales affectus, nec materiam in altū repellit, queadmodum multa medicamenta faciunt.

Ios xystos, *id est ærugo rasa*, Cap. LV.

AErugo rasa acrem qualitatem habet, discutitque ac consumit & liquefacit omnem carnem. quòd si ad multam ceram admisceatur, extersorium & cicatricem
E inducens pharmacum euadit.

Ærugo vermiculata, Cap. LVI.

AEruginem vermiculatam ita facies: In pilam Cyprii æris, quæ & pistillum æreum habeat, aceti albi acris dimidiam heminā infundito, & in sole terito donec strigmentitiam spissitudinem acquirat: deinde aluminis rotundi drach. I. & salis fossilis pellucidi albique ac solidi drach. I. addito, aut si hoc non adsit, nitri tantundem, & postea ad solem sub caniculæ æstum terito, donec colore
F æruginosum, compage verò strigmētosum euadat: atque sic ad vermicularem figuram effingito, ac reponito. Efficacior fit ærugo: si aceti partem vnam, vrinæ veteris duas contriueris.

Cadmia, Cap. LVII.

CAdmia optima est botryitis. Vim habet omnis cadmia siccatoriam, participans & extersoria. In caliditatis ac frigiditatis differentia moderata est. Vsta verò & lota medicamentum siccans & extergens citra mordacitatem euadit, ad vlcera explēda tum oculorum: tum totius
G corporis commodum.

Cyanus, Cap. LVIII.

CYanus acrem & discussoriam ac demolientem consumentémque carnem vim habet, participat & adstrictoria.

Lepis (*i. squama*) æris ac ferri, Cap. LIX.

SQuama alia æris est (quæ sanè helitis vocatur) alia ferri. Helitis itaque in siccando primas habet, vtpote tenuiorum partium, & quæ aliquid æruginis assumpsit: verùm ferri squama maiore adstringendi vi participat,
H atque ea adhuc amplius ferri stomomatis appellati, *hoc est chalybis, siue in aciem efformati.* quapropter hæ ambæ ad maligna vlcera meliores quàm squama æris existunt. Æris autem squama consumit & eliquat carnes. Omnes verò squamæ multùm mordaces sunt.

Lithargyros, *id eſt argenti ſpuma*, Cap. LX.

ARgẽti ſpuma moderatè ſiccat, quemadmodū alia o-mnia conſimilia. calfacit quoque partimque perfri-gerat, ac extergetːatque hæc omnia moderatè facit. Qua propter velut materia ſæpe ipſa vtimur, eámque aliis ad-miſcemus, quemadmodum etiam cara velut materia qua dam vtimur.

Litrum, Cap. LXI.

LItrum inter aphronitrum & ſalem mediam vim ha-bet: vſtum autem ad ſpumæ litri ſubſtãtiam propè ac cedit. Siccat itaque & diſcutit, & ſi quidem intra corpus ſumatur, ſecat & attenuat craſſos ac viſcoſos humores, multo magis quàm ſal. Aphronitrum autem niſi magna vrgente neceſſitate, nemo deuorarit, vt quod ſtoma-cho incommodum exiſtat. Et tamen ruralis quidam in ſtrangulatu fungorum ipſo vtebatur magno ſucceſſu.

Melanteria, Cap. LXII.

MElanteria medicamentum adſtringens eſt, ſimúlque tenuium partium ferè omnium maximè pharmaco rum quæ adſtringunt.

Melan, *id eſt atramentum ſcriptorium*, Cap. LXIII.

ATramentum ſcriptorium abundè ſiccat aqua dilutū aut potius poſca, & ambuſtis eueſtigio illitū poteſt.

Miſy, Sori, & Chalcitis, Cap. LXIIII.

IVxta Cypri metallum in Solorum montibus, magna quædam domus erat in monte effoſſa, iuxta cuius de-xtrum parietem, ad ingredientes verò ſiniſtrum, introi-tus erat ad ipſum metallum, in quo quaſdam vidi pluri-mùm extentas velut zonas alternatim poſitas tres nume-ro, infimam quidem ſoreos, ſuprà ipſum chalcitidis, dein de miſyos. Et progreſſu ſanè temporis chalcitis paulatim tranſmutatur in miſy, & diutiore adhuc tempore poteſt etiam ſori in chalcitidem permutari. quare nihil miri eſt tria hæc eiuſdem generis vim habere, & tenuitate ac craſ ſitudine partium tantùm differre. Craſſiſſimarum enim partium inter ipſa eſt ſori, tenuiſſimarum miſy, mediam verò inter ambo vim chalcitis poſſidet. Vſta hæc tenuio-rum partium fiunt, ſed minus adſtringunt.

Molibdæna, *id eſt plumbago*, Cap. LXV.

MOlibdæna ſiue plumbago ſimilem argenti ſpumæ vim habet ad frigiditatem vergentem, ſed neque exterſoriæ facultatis particeps eſt.

Molibdos, *id eſt plumbum*, Cap. LXVI.

PLumbum vim habet frigefactoriam. nam liquidam ſubſtantiam poſſidet à frigiditate coactam: vnde & mole & pondere augeſcit plumbum, in domibus ſubter-raneis turbidum aerem habentibus repoſitum. Itaque ſi pilam plumbeam vnà cum piſtillo plumbeo paraueris, & in ipſam vinum tenui, & oleum roſaceum, aut myrteū, aut melinum infuderis, & ad ſolem ſiue ignem triueris, vt ſuccum quendam plumbum remittat, optimum phar-macum habebis, ſi eo ſucco ad ſedis inflammationes vlce ratas, aut pudendorum, aut teſtium, aut mammarum vte-ris. Item ad omnes influxiones quæ inguinibus, aut pedi-bus, aut aliis articulis incumbunt. Eſt & mirabile medica mentum ad maligna & cancroſa vlcera. Ad multos vſus idem commodum erit, ſi ex adſtringentibus ac perfrige-rantibus ſuccum aliquem addideris, velut eſt ſeridis, co-tyledonis, ſemperuiui, portulacæ, pſyllii, vuæ acerbæ. Quæ cunque verò ex his ſuccum nõ facilè remittũt, velut por tulaca, his aliorum ſuccum admiſcere oportet, velut vuæ acerbæ. Lamina porrò ex plumbo facta & lumbis impo-ſita veneris impet⁹ cohibet in iis qui exercitare ſe volũt. At verò vſtum & lotum plumbum, ad maligna vlcera, & chironia & canceroſa optimum pharmacum eſt cicatri-cem inducens tum per ſe, tum aliis admixtum.

Pompholyx, Cap. LXVII.

POmpholyx lota ferè omnium primas obtinet quæ ci tra mordacitatẽ ſiccant. Vnde ad cãcroſa vlcera cõ-moda eſt, & alia omnia maligna, & corroſas dentium gingiuas.

Rhoidarii præparatio, Cap. LXVIII.

RHoidarium variè præparatur. Optimus modus hic eſt: Rhun olus accipito, & in aqua macerato, & lapi-

A dem cupholithõ appellatum terito, rhois cremore affuſo, ſiccari ſinito: deinde anchuſæ radicem cum oleo coqui-to donec oleum ruffeſcat, & ex oleo parum addito ac te-rito, & ad dies quindecim ſiccari ſinito, & tunc rurſus ex cremore rhois affundito ac ſiccari ſinito. deinde in vas teſtaceum mittito, obturato ac affato, & erit bonū rhoi-darium. cæterùm cupholithos à Cæſarea Palæſtinæ affer-tur. Qui cupholitho carent, calce viua ad medicamẽtum præparandum vtuntur.

Sandaracha, Cap. LXIX.

B SAndaracha vſtoriam vim habet velut arſenicum: vn-de in compoſitiones diſcuſſorias & exterſorias ipſam admiſcent.

Sandyx quæ & Syricum, Cap. LXX.

DE Sandyce ſiue Syrico, vbi de ceruſſa agemus, dice-tur.

Scoria, Cap. LXXI.

SCoria omnis multùm ſiccat. Si itaque ferri ſcoriam ſi-ue recrementum quamleuiſſimè contriueris in acer-rimo aceto, & poſtea coxeris, pharmacum maximè ſic-catorium ad inueteratas aurium purulentias habebis. at

C verò argenti ſcoria appellatur helcyſma, itidem ſiccandi vim habens.

Stibium, Cap. LXXII.

STibium vltra ſiccatoriam vim omnibus metallicis cõ munẽ, habet & adſtrictoriam facultatem: quapropter & ocularibus medicamentis admiſcetur.

Spongia, Cap. LXXIII.

SPongia pice liquida ac bitumine imbuta & vſta, acrẽ & diſcuſſoriam vim habet, ſanguinémque ſiſtit. ſpon-

D gia noua aqua frigida aut poſca aut vino madefacta, pro corporum videlicet differentia, vulnera cruẽtaglutinat, velut alia ad hanc rem idonea medicamenta.

Stypteria, *id eſt alumen*, Cap. LXXIIII.

ALumen omne vehementiſſimam adſtringendi vim habet. Sciſſile omnium maximè ſubtilium partium eſt: deinde rotundum. craſſarum partium eſt liquidum, itémque cruſtaceum ac laterarium. placitin & plinthitin *Græci* appellant.

Titanos, *id eſt Calx*, Cap. LXXV.

E CAlx viua vehementer vrit vt cruſtam inducat. extin cta, eueſtigio quidem & ipſa cruſtam infligit: verùm poſt vnam aut alteram diem, & minus vrit, & minus cru-ſtam inducit, & progreſſu temporis penitus cruſtam non infligit. calfacit tamen adhuc & carnes conſumit. ſi verò lauetur, mordacitatem deponit, & lixiuium facit: ipſa ve-rò citra mordacitatẽ ſiccat. & ſi bis aut ter aut pluries la-uetur, penitus lenis euadit, & generoſè citra mordacitatẽ ſiccat.

Phycos, *id eſt Fucus*, Cap. LXXVI.

F DE fuco referam vbi de ceruſſa tractabo.

Chalcanthus, *i. atramentum ſutorium*, Cap. LXXVII.

DE hoc pharmaco meritò mirari licet, quomodo for-tiſſimæ adſtrictioni caliditas non ignaua in ipſo mixta ſit: quare manifeſtum eſt quòd omnium maximè humidas carnes ſiccare poteſt, humiditatẽ calore conſu-mens, adſtrictione verò denſans ac ſpiſſans ſubſtantiã. Fit & hoc in Cypro prope locum vbi miſy, chalcitis ac ſori reperiuntur, vt ex his intelligi poſſit aquam pluuialem

G per collem illum excolatam, omnem illam terrã circum-luere ac abluere. Vidi autẽ hanc paulatim coaceruari quo tidie in lacu quodam, & erat ſanè tepida ac viridis, chal-citidem & æruginẽ odore repræſentans. Quidam autem ipſam exhaurientes aquam, in vrnas quadrangulares ficti les trãſfundunt, in quibus plurimis diebus coacta ac den ſata chalcanthus fit: verùm temporis progreſſu etiã chal-canthus in chalcitidem tranſit.

Chalcitis, Cap. LXXVIII.

H DE chalcitide iã dixim⁹ vbi de miſy egimus: nũc ſatis eſt illud tãtùm dicere, quòd adſtrictoriã & acrẽ vim mixtam habet. Prædominatur autem acris, vehemens a-deo exiſtens vt & carnem inurat, & cruſtam inducat. Vſta chalcitis mordet quidem minus, ſed nõ minus ſiccat: de-ponit & adſtrictionis nonnihil: quare penitus melior eſt vſta chalcitis quàm non vſta, tenuiorum partium velut

alia vsta euadens, acrimoniam autem nō assumens: nam quæ natura acria sunt, vsta mitiora fiunt: reliqua acriora. Lota insuper chalcitis adhuc lenior euadit.

Chalcos, AEs vstum, Cap. LXXIX.

AES vstum habet quiddam acre in se, sed & adstrictionis particeps est. & propterea si lauetur optimū pharmacum est ad vlcera cicatrice includenda. verùm ante vsturam, in his qui duras carnes habent vsus eius assumitur.

Chalcu anthos, *id est AEris flos*, Cap. LXXX.

AEris flos tenuiorum partium vim habet quàm æs vstum, & squama æris. participat exterforia vi: vnde ad magnas asperitudines palpebrarum conducit: sycoses *Græci* appellant.

Chrysocolla, Cap. LXXXI.

CHrysocolla ex eorum numero est quæ carnes eliquāt, non tamen fortiter mordet, discussoria vtique satis est & siccatoria. quidam eam solam ita appellant quæ inter metalla reperitur: verùm præstat arte parata, in pila ænea æris rubri, pistillo quoque similiter æreo, vrina pueri impubis addita, ita vt diutius in sole calido teratur. nam quod inter terendū resoluitur, id siccatum cōmodissimū medicamentum fit vlceribus malignis, tum per se, tum idoneis ad eandem rem pharmacis admixtum.

Psimmythium, *id est Cerussa*, Syricum, Sandyx, Fucus, Cap. LXXXII.

CErussa ex plumbo acri aceto dissoluto paratur, & tamen neque acris neque mordax est, neque discussoria: sed & meatus obducit & perfrigerat. Vsta autem pura cerussa in id quod Syricum appellatur transit, (medici sandycem nominant) & vsta quidem cerussa tenuiorum partium euadit, non tamen calfactoria. at verò fucus frigiditatem cerussæ seruans, partium subtilitatem insuper assumpsit, vt per ipsam in altū corporū penetrare queat.

Psoricum, Cap. LXXXIII.

PSoricum fit dupla chalcitide ad argenti spumam admixta, ita vt hæc primùm acerrimo aceto terantur: deinde in ollam nouam indantur, quæ media æstate per dies quadraginta in sterquilinio defoditur. Hoc medicamentum magis siccatorium, & minus mordax fit quàm chalcitis. palam est autē quòd & tenuiorū partiū euadit.

De materia medica ex animalibus, Cap. LXXXIIII.

PLantarū materia explicata, non omni videlicet per totum terrarū orbem, sed quantæ nos experientiā habemus: imò & terrea & lapidea materia medica enumerata. superest adhuc materiā ex animalibus persequi, siue ea in aqua siue in terra vitam degant. Quēadmodum autem in plantarū materia, etiā de succis qui ex ipsis fiunt mentionē fecimus, sic etiā nunc nō solùm solidarū in animātib⁹ partiū vim trademus, sed etiā in ipsis contentorū, velut sanguinis, bilis, vrinæ, stercoris, & similiū: relictis tamen abominandis ac detestandis, & quibusdam lege prohibitis, de quibus cū alii quidā, tum Xenocrates scripsit, velut est, homines comedere, vrinas bibere, ac menses muliebres, & similia. imò relictis quoque medicamētis certa morborum genera inducentibus, itémque cōpositionibus venenosorū pharmacorū. Qui enim talia scribunt, non minori sed maiori odio digni sunt quàm qui perpetrant, quanto maior iniuria est cū multis malū aliquod, quàm vnū solum perpetrare. & cum actore quidē flagitiosarū speculationū experientia cōmoritur: scribētium verò malefactum immortale est, arma malitiæ improbis suppeditans. Dicemus itaque nos de cōmodis hominibus rebus, quarū experientiam habemus, & sanè primùm humorum in animalibus mentionem faciemus.

De sanguine, Cap. LXXXV.

COlumbinum sanguinem solent ii qui ossa capitis fracta perforant, crassæ mēbranæ infundere, quòd si colūbinus nō adsit, palūbi aut turturis sanguine vti licebit. Quidam & ad sugillatos oculos eodem vtuntur calido instillato de recēns mactato animali, aut de venis alarum dissectis. Ego verò sexcentos vidi ossibus capitis perforatos, & nihil læsos ex rosacei vsu, citra sanguinem columbinum. Sunt autem & sugillatorum oculorum medicamina multa ex collyriorum genere & maximè A Damocratis ex myrrha. item quod ex thure cōstat, & quod ex croco. Sed & fænigræci succus in hunc vsum potior est sanguine columbino. At verò caprinum sanguinem quidam hydropicis pharmaci loco dederunt, & ad ventris fluxiones aut dysenterias eodem assato vsi sunt. Hircinum quoque sanguinem aliqui siccatum & aliis ad hanc rem commodis admixtum, calculosis exhibent. Itaque licebit ruri degenti & aliis auxiliis carenti, etiam in hunc vsum vertere. nam experientia periculo vacat. Quin & hœdinus sanguis in vsum venit, de quo Xenocrates B sic scripsit: Hœdinus sanguis spuentibus sanguinem valdè commodus est. Oportet autem nondum congelato dimidiæ heminæ mensura, aceti acerrimi tantundem admiscere: deinde feruefactum in tres partes diuidere, & singulis diebus partem vnam absorbendam præbere. Vespertilionum porrò & ranarum ac ricinorum sanguine pilos extirpare falsum reperi, quum experientia id explorarem. Quemadmodum etiam aliorum animalium sanguinis vanas promissiones comperi, & partim experiri ne tentaui quidem, quum pharmaca haberem aptiora & paC rabiliora ad singulos affectus. cauebam autem simul ne præstigiatoris opinionem incurrerem.

De lacte, ex Rufo & Galeno, Cap. LXXXVI.

DVplex lactis vtilitas est, altera vt alimenti, altera vt medicamenti. Saluberrimum est lac purum ac syncerū, neque amaritudinis, neque aciditatis, neque salsedinis, neq; acrimoniæ, neque graueolētiæ particeps, sed, vt ita dixerim, odoratū, aut odoris expers: aut, si quidē modicè doratū fuerit, palàm est quòd & gustātibus dulce erit, vtD pote modicæ dulcedinis particeps. primùm autem differētias ipsius considerare oportet.

De lactis differentia, Cap. LXXXVII.

QVantùm natura inter se distant vacca & equa ac alia animalia, tantum & lac ipsorum inter se differt. Bubulum enim crassissimum est ac pinguissimum, commodéque nutrit ac partes subit. Liquidissimum autem & tenuissimum ac minimè pingue camelinum est, & ventrem minus subit, quanuis multum seri habeat. Sed vice versa equinum magis aluo secedit, similiter & asininum, E quod minimum pinguis succi possidet. quapropter etiam rarò in ventre in caseum mutatur. Caprinum moderatam compagem habet, & ad purgandum debilius bubulo est: de cætero æquè commodum & multum nutriēs. Ouillum hoc crassius est, verùm vitiligines albas sub cute inducere solet siquis assiduè ipso vtatur. Suillū crassissimum est, vt neque coagulo opus sit ad id coagulādū, & serum modicum secernat, & in coctura celerrimè coeat. Quare nec ad alui excretionem commodum est, & vētriculo nauseam mouet.

F De lactis differentia ab animalium habitu, Cap. LXXXVIII.

MAnifestum est autem quòd omne sanum animal melius lac quàm morbidum præbet. At verò morbos animalium ex tenuitate cutis deprehendere licet, & pilī raritate, tuberculis, impetigine, scabie & inedia. Nigriora quoque in brutis ferè in totum fortiora sunt: quod & carnes ipsorum testantur, vtpote iucundiores: alba cōtrà, imbecilliora.

De lactis differentia à temporibus anni,
G Cap. LXXXIX.

IVxta anni tempora liquidissimū & tenuissimum est lac vernum, hoc est post partum. spissatur autem temporis progressu, vt media æstate siccius ac crassius reddatur. Laudatur æstiuum vt cōcoctu facilius, & iucundi odoris.

De lactis differentia à pabulo, Cap. XC.

QVIN & circa pabulum plurima differentia in lacte reperitur. Nam alias aliam herbam animalia depascuntur. & viridis quidem herba, & iuxta aquas nascens, liquidius & modicum lac suggerit. Durior verò & monH tana, apta est ad boni ac multi lactis generationē. Omnia pabula adstringentia, acerbum & aluum sistens lac præbent. Acria verò & præsertim purgantia, velut est scammonium, & veratrum, & tithymali, ventrem turbans lac exhibent. cytisus autem pingue ac dulce.

De lactis differentia ab ætate,
Cap. XCI.

ANimalium in vigore ætatis consistentium lac optimum est. iuniorum liquidius, seniorum siccius.

Quibus lac conueniat, Cap. XCII.

EX omnibus ferè eduliis optimum lac optimi succi est ac alimenti ex contrariis substantiis ac facultatibus compositum, subducente ac sistente aluum, obturante ac attenuante. Et sanè vbi qualitas ipsius nihil contrarium ventris naturæ habuerit, & viscerum ipsius exitus ob vasorum amplitudinem spatiosi fuerint, vtilitas ex lacte cōsequetur, & nihil mali ille ex eo experietur. Vtilitates autē lactis etiam veteres medici recensuerunt: ventris moderatam subductionem, succi bonitatem, & alimonia, & quod concoctum probè carnem meliorem reddit, & mordaces succos expurgat. Vnde in vrinæ difficultate, & acri egestione alui, non solùm bibere conducit, sed etiam infernè per clysterem infundere. Ad acres enim & mordaces fluxiones commodissimum est, non solùm abluēs ipsas de partibus infestatis, atque hoc per exterioriam humiditatem, quam in serosa sui parte complectitur, sed etiam crassitie ac pinguedine sua corporibus oblitum ac inductum, non finit fluxum acrem nudis ipsis allabi. Ad pulmonis itaque ac intestinorum vlcera, item renū, vesicæ ac vteri, & ad papularum eruptiones, ac furunculos, & alias cutis asperitudines, conuenientissimum est in potu. Item ad eos qui cantharidas hauserunt, aut buprestin, & in summa ad medicamenta erodentia ac exulcerantia, & ad hyoscyamum velut peculiare remedium est: nam statim resipiscere affectos facit. Cæterùm in gutturis exulcerationibus, quæ cum ob alias multas causas, tum ex anginis fiūt & iis qui ephemerum sumpserunt, lac gargarissare conducit. Idem potum magnopere prodest alimentum non sentientibus, & siccioribus, ac qui ægrè vires recolligunt. Cōmodum est & ad oculorum fluxiones acres, & ad oculos sugillatos: quin & forinsecus palpebris impositum lippiētium, vbi dormire volent, cum rosaceo & oui candido in flammationes ipsorum concoquit. Eodem modo vtimur & vbi sedis vlcera mitigare volumus, propter acres serosos humores ac inflammationes dolore affecta, similitérque ad pudendorum vlcera, & in summa ad omnia lenimento opus habentia, ob inflammationem, aut mordacitatem, aut vlceris malignitatem. Quapropter & cancerosis adhibetur vlceribus in medicamenta dolorem eximētia admixtum: qualia maximè sunt quæ ex pompholyge fiunt. In vniuersum igitur mitigatorium est lac, leuem naturam habens, atque multo magis, vbi serosi humoris maior pars per cocturā, aut aliam artē fuerit consumpta.

De modo, tempore, ac mensura vtendi lactis,
Cap. XCIII.

OMnis qui lac bibere volet, à reliquis cibis ac potibus abstineat, donec concoctum sit ac secesserit: si enim ante eius concoctionem alium cibum quis sumat, necesse est & ipsum lac corrumpi, simulque corrumpi & cibum qui superingestus est. Præstat autem manè bibere recens mulctum, & tunc plures labores detrahere, quietè ac sensim ambulare, & interim cessare citra somni admissionē. Qui enim hoc modo se gesserit, potum lac excernet, idque inutilia secum educet. Opus est enim siquid aliud, primū acceptum secedere, quo facto aliud bibere. principiò igitur secedit aluo commodè purgans, non totam corporis molē, sed quæ in aluo & intestinis sunt partibúsq; vicinis. Post hæc iam in venas defertur optiméque nutrit, & nō amplius secedit, sed ventrem sistit. Mensuram sumendi definire omnibus impossibile est, quemadmodum in aliis quoque eduliis, satis est igitur quantum facilè quisque ferat. Cæterùm ad mordaces humores & maximè infartos, cum modico melle bibere conducit. nam sic & vtilius & magis exterforium est, & citius aluo secedit. admiscenda est & sapa & vinum dulce. Ita enim commodius stomacho euadit. quòd si salem accipiat, magis etiam aluo secedit, sed iniucundius existit.

Quibus lac noceat, Cap. XCIIII.

LAC quod plurimum seri habet, periculo maximè vacat, etiam siquis semper ipso vtatur. quod verò modicum serosi humoris, non parum autem caseosæ crassitudinis habet, non securi vsus omnibus est, qui frequenter id sumunt. Renes enim lædit qui apti sunt ad calculorum generationem. obturationes quoque & affectiones circa hepar efficit, in his qui promptè affici possunt. Eiusmodi sunt quibus angusti fines sunt vasorum transsumentium alimētum ex sima hepatis parte in gibbosam. Sed neque capiti commodum est, nisi quis ipsum valde validum habeat. Quemadmodum neque præcordiis quæ facilè inflātur, plerisque omnibus enim in ventre inflatur, vt paucissimi sint qui non hoc perpetiantur. Assiduus quoque eius vsus dentes lædit, vnà cum circunsita carne gingiuarum: hanc enim humore flaccidam efficit: dentes verò putredini & erosioni obnoxios facit, id quod crassiori lacti maximè inest. Nam asininum lac propterea quòd valde tenue existit, non solùm non lædit dentes, sed etiam ipsis commodat, propter vim extergendi. Oportet itaque ab esu lactis, vino mulso aqua diluto dentes colluere: ita enim omne caseosum dentibus ac gingiuis infartum extergetur. Cæterùm qui caput non facilè læsioni expositum habent, commodius est vino mulso meraco citra aquæ mixturā os colluere.

De lactis coctura, Cap. XCV.

SIquis præcocto lacte serum consumpserit, omnino vētrem non subducit. dant autem hoc ipsum iis quibus venter ac intestina ab acribus superfluitatibus mordentur, & qui ieiunum intestinum biliosis fluxionibus infestatum habent, & dysentericis. Modus præparandi duplex: aut enim diutius cocto lacte serum insumitur, aut silicibus iniectis: sed quod per silices iniectos fit, crassius præparatur, & propterea vitiosius euadit, cum aliàs, tum quòd cinis ex ignitis lapidibus lacti commiscetur. Habet autem tale lac aliquid commoditatis in putredinosis vlceribus: quare his exhibere oportet lac per silices præparatum, reliquis coctum. Coctura fit ad ignem assiduè agitando nē dirimatur, & siquid ollæ labro adhæserit, etiam id spongia munda auferre oportet. nam sæpe hoc ipsum lacti admixtum totum corrupit. Porrò per silices sic præparatur: Lac præcoquitur donec plurima humiditas cōsumatur, deinde lapides silices igniti in lac mittūtur, quot omninò suffecerint ad serum consumendū. Nec minus, imò magis idem efficiunt laminæ ferri ignitæ lacti immersæ: est enim ferrum adstrictoriæ facultatis particeps: & proinde plures cylindros ferreos paraui, qui veru ad finem additum habent, vt hac quasi ansa facilè quis ferrum ignitum tollere queat panniculis detentum, velut in cautēriis facere solemus. Lac tamen hoc modo præparatum facilè in ventre casei figuram accipit: quapropter securius est aquam affundere, quemadmodum medici non pauci faciunt, vbi serum primum consumptum est, rursus aquā puram affundentes. non enim humiditatem seri fugiunt, sed acrimoniam per quam ventrem subducit.

De sero lactis, ex Galeno, Cap. XCVI.

SErum lactis exterioriam velut vim habens, subducēdi ventris gratia assumitur, tum in potu, tum per clysterem immissum. nam acrimoniam intestinorum citra mordacitatem abluit & exterget. Potest & pro aqua commodissimè assumi ad vlcera acri sanie infestata eluēda. Quin & medicamenta discussoria aut sugillata liuorésque ac nigredines ex corpore melius eluuntur per serum quàm per aquam. Sic quoque eodem ad contusa, suffusa ac liquefacta vtimur, commodis ad hæc pharmacis ipsum admiscentes. Serum autem sic præparare oportet: Lac in ollam funditur, sed non ouillum neque suillum, (vtrūque enim ineptum est ad serum detrahendum) coquitúrque igne concitatiore, & assiduè ac æqualiter mouetur, & vbi efferbuerit, à motu cessatur: & vbi amplius efferbuerit, aqua frigida in promptu sit in profundiore quodam vasculo sita, in quam olla in qua lac coquitur immittitur. statim enim sedatur. Sedato autem feruore, rursus coquitur, & vbi efferuescit, acetum mulsum aut aqua mulsa bis aut ter irroratur: quo facto caseus statim à sero disparatur. serum itaque mox per panniculum excolatur. Vbi igitur crassas & pituitosas superfluitates abundare suspicatus fueris, acetum mulsum irrorabis: vbi acres & biliosas, aquam

A mulsam. Quin & immisso in ollam, postquam lac bis aut ter efferbuerit, vase frigidissimam aquam habente, fissurã ac secretionem facimus. Vtendum est sero ad debiles & cibos auersantes. Oportet autem sero quod primùm bibitur salem admiscere: vbi verò purgare cœperit, citra salem dato, atque hoc per interualla quædam facito, donec satis æger purgatus fuerit. Copiam iuxta vires expendere oportet, neque tamen magnopere deliqueris etiamsi quid amplius præbueris. In summa autem copia sit seri potus B heminarum quinque. & modus quidem parandi seri talis est. Cares autem sic præparant: Cnici semen cõtũdũt, eóque lac coagulant, & validum serum efficiunt. Deinde ex colant & salem aut aquam marinam addunt, rursúsque co quunt ac exhibent. fortiter itaque hoc purgat, sed omniũ iucũdissimè bibitur. Omnino autem longæ cocturæ medicatius serum efficiunt. Et iis quidem qui forti euacuatione indigent, thymi drach. tres aut quatuor vnà cum sero dabis in prima potione: si verò adhuc amplius purgare velis, epithymi tusi ac cribrati drach. tres dabis, vitare tamen medicamenta oportet in quibus non magnum est C id quod molestat. Cæterùm simplicius præparato sero vti oportet in corporibus mollibus, & in quibus euacuare & eluere solùm ea quæ in ventre ac intestinis hærent volumus, & in quibus intestinum exulceratur à quibuscunque vulgaribus purgatoriis medicamentis, & in quibus bilis pura ventrem infestat, & in quibus inanes ventrem ad egerendum stimulant cupiditates, & in quibus periculum est renes aut vesicam aut vterum exulcerari: & in macilentis ac tenuibus, purgatione tamen egentibus. Maximè omnium autem sero vti oportet in iis qui imbecillum sto D machum habent, & tamen purgatione indigẽt. His omnibus exhibendum est serum, neque sale neque alio quopiã medicato admixto. Sed & puero & mulieri & seni hoc serum citra omne periculum exhibetur, & in caniculæ æstibus intrepidè datur: quanquam tunc temporis alia medicamenta suspecta sint. At verò fortiori sero vti quis potest & ad corpora & ad vitia vehementioribus medicamentis egentia: præsertim ad inueteratas papulas, & varos liuidos, & vitiatos sub cute humores, velut lepras & similia. Item ad vlcera vetera & efferata, & ad vlcera capitis manantia, ac similia. Ad oculos quoque assidua fluxione E vexatos, & ad scabiem palpebrarum, & maculas solares in facie. Potest & quis eo in longis febrium circuitibus vti, & in quibus periculũ est vt ex morbis in aquã inter cutẽ delabantur. Atque hæc quidem de sero sufficiunt.

De iis quæ iucunditatis gratia cum lacte coquuntur, ex Galeno, Cap. XCVII.

LAC cum aliquo crassi succi edulio diutius coctum, flatuositatem deponit, & magis nutrit, & alui fluxionibus, & tenuibus ex capite in pectus destillationibus conuenit: sed & in hoc considerandum est ne clam nobis alia F quædam viscera lædat. quorundam enim natura ab hoc abhorret, & aliàs periculo eiusmodi edulia non vacant. nam & iecur obturãt, & calculos in renibus generãt. Quæ autem cum lacte coquuntur hæc sunt: amylum, similago, alica, tragus, oryza, lagana, placentǽque, & panes quidam neque probè assati, neque probè præparati, neque fermenti neque salis participes.

De lacte acido ex Galeno, Cap. XCVIII.

LAC acidum oxygala appellatum, dentes quidem nõ lædit qui naturali modo habent: qui verò frigidiores G aut debiliores sunt, velut ab aliis frigidis, sic etiam ab hoc læduntur. aliquando autem & dentium stupor inde oboritur. Et venter quidem frigidus non probè concoquit lac acidum: qui verò moderatè habet, ægrè quidem sed tamen concoquit. Qui verò calidiores æquo sunt ventres, supta hoc quòd nihil læduntur, etiam cõmodi nonnihil ex eiusmodi eduliis percipiunt. Atque tales ventres etiam per niuem circundatam perfrigeratum oxygala citra molestiam ferunt, nisi pectus frigidum fuerit, aut caput aut a H lia particula. Neque enim calidam & acrem seri qualitatem oxygala habet, neque pinguem & calidam butyri: sed solùm in ipso reliquum est caseosum: vnde frigidum est & crassi succi, & crudos humores generat, & in frigidioribus ventriculis etiam calculos in renibus gignit.

De primario lacte, Cap. XCIX.

PRimarium lac appellatur quod statim à partu mulctum est: id calido cinere modicè calfactum, citra coagulum statim coagulatur. veteres pyriaton hoc vocabãt, alii pyriephthon. Comeditur hoc ipsum cum melle: melle enim non addito, ægrius concoquitur, & crassioris succi est, & tardius transit.

De lacte concreto ex Galeno, Cap. C.

QVidam lac etiam concretum exhibent, per coagulũ videlicet coactum, & sero ablato, melléque addito: quidam verò etiam seri plurimam partem absorbent, & contingit sanè his ventrem magis aut minus subduci, pro absorpti serosi humoris quantitate.

De caseo Galeni, Cap. CI.

CAsei omnes mali sunt, excepto oxygalactino qui ex acido lacte fit. nullum enim laudare possum: omnes ægrè concoquuntur, acidum ructum generant, & flatu vẽtrem implent, improbè aluo secedunt, pituitam & æstum ventri inducentes. Nam in præparatione ab amisso coagulo acrimoniam assumunt, & omnem humorem deponũt, præsertim inueterati, qui & acriores fiunt, & seipsis calidiores & æstuosiores, sitímque amplius inducentes, & ægrius concoctiles, & peioris succi euadunt. Quapropter illud commodi quod crassi succi edulia attenuantibus medicamentis admixta attrahunt & acquirunt, neque caseus obtinet citra detrimentum. Maius enim ex succi malitia & æstuosa humiditate damnum accedit, quàm vtilitas ex crassitudine attenuata emergat. Itaque fugiendus maximè talis caseus qui penitus nihil boni in se habet: at vetò recens caseus appellatus oxygalactinus, omnium optimus cẽsendus est. nam & in cibo iucundissimus est, & stomacho innoxius præ omnibus aliis caseis existit: minus ægrè concoquitur, & minus ægrè transit. neque verò valde crassi succi est: quo crimine in commune omnes casei sunt infames. Inter reliquos porrò caseus recẽs melior vetere est, & mollis duriore, & rarus ac laxus valde denso & coacto, & qui præcellentem dulcedinem habet salso præstat, & qui moderatè salsus est, potior est eo qui plurimum salis, aut penitus nullum salem accepit: iucundus iniucundo, assatus crudo præfertur. Caseus coctus multo solidior est. sunt tamen omnes mali.

Pharmacum ex caseo vetere ad callosas concretiones podagricorum, Galeni, Cap. CII.

QVVM arthriticus in sella ad me delatus esset qui callosas duritias in articulis haberet, statim in mentẽ venit mihi vt pernam suillam veterem salsam coquerem, eiúsque decocto caseum vetustissimum rigarem, subigerémque ac in pila probè vnirem, & duritiebus callosis imponerem. quo facto sponte rupta cute citra sectionem, quotidie callorum particulæ emergebant. & quum commoditatem homo ille experiretur, talem de cætero sibi parans caseum adseruabat, & inueterato vtebatur, atque sic in eius vsu perseuerabat. quin & alios similiter affectos ex amicis suis medicamenti eius vim edocebat.

De efficacia recentis casei foris adhibiti, Galeni, Cap. CIII.

REcens & humidus caseus magnopere auxiliari videtur iis qui spumam argenti hauserunt, si quis ipsum in cibo accipiat. Potest & vulnera cruẽta simpliciora glutinare in cataplasmate impositus, superimpositis foliis vitis, aut lactucæ, aut betæ. Caseus autem oxygalactinus etiam magna vulnera glutinat: nam & discussoria vi participat.

De butyro, Galeni, Cap. CIIII.

BVtyrũ ex pinguissima lactis, præsertim bubuli, parte fit: cõcoctoriã autem vim habet, modica quoque discussoria participans. Has vires tamen in mediis inter mollitiem ac duritiem corporibus exercet. nam vbi hæc fuerint inflammata concoquit ac facilè discutit: quare parotidas aurium, & bubonas inguinum abscessus ipso solo sæpe perfectè sanauimus, puerilibus corporibus ac mulie bribus affectis. Durorum enim penitus corporum tumores præternaturales butyrum discutere non valet. Idem reiectionibus ex pulmone, in pulmonis ac lateris affectio

nibus magnificè confert cum melle datum, eásque concoquit. Si itaque solùm delingatur per se, magis concoquit, minus educit: si verò vnà cum melle & amygdalis amaris, magis rursum educit, minus concoquit.

De coagulo, Galeni, Cap. cv.

COagulum omne acrem & attenuatoriam vim discussoriámque & siccatoriam habet. Optimum coagulū est leporinum. dissoluit omne coagulū cum aptis ad hāc rem medicamentis potum, sanguinem in ventre in grumos concretum. Cætera quæ de coagulo à multis prodita sunt, superuacaneum adscribere existimo.

De felle, Galeni, Cap. cvi.

HVmorem qui in vesica bilis susceptrice coaceruatur nunc fel ac bilem nomino, nonquā atram, sed quam flauam appellant. Et est sanè humor hic omnium animantis humorum calidissimus. Differentiæ sunt in ipso plurimæ, tum iuxta naturam animalium, tum iuxta victum: nam pallidior colore bilis, moderatè calida est: subalbida verò, inquantum colorem exolutum habet, tanto caliditate inferior est. Flaua autem tanto calidior quàm pallida est, quāto crassior & flauior existit. Etenim flaua fit ex pallida amplius calfacta. Si verò adhuc amplius super incalescat, ad atriorem colorem transmutatur. qui aliquando æruginosus fit, aliquando cæruleus, interdum etiam ad isatidis colorē transit. Itaque & tu colorem bilis expendes, vbi pharmacum præparas in quod fel recipitur. Fit & bilis differentia circa corpus vtentium ipsâ, prout subtili aut hebete sensu præditum est. Et suillum quidem fel omniū aquosissimum est, & propterea debilissimū, exceptis agrestibus suibus. Vtuntur autem felle suis domesticæ ad vlcera aurium non contemnendo pharmaco, quo & tu vti poteris, si non aliud compositum adfuerit. Fel ouillum paulo acrius suillo est, atque eo adhuc magis caprinum. Consimile huic est vrsinum & bubulum: taurorum his fortius est, sed inferius hyænarum felle. Callionymi piscis & scorpii marini ac testudinis fel hoc etiam superant. Est & volucrium animalium fel omne acrius ac siccius quàm in quadrupedibus: ex volucribus, gallinarum ac perdicum fel in vsum medicum præstat. accipitrum & aquilarum fel multùm acre est & corrosiuum. Has itaque vbi noueris fellis differentias, sciuerísque quæ affectiones magis, quæ minus siccatione opus habent, vix contingere potest vt circa curationem aberres.

De sudore, Cap. cvii.

DE sudoribus aliqui superuacanea cōscripserunt, quæ per aliam materiam parabiliorem fieri possunt. Admiscetur autem sudor eorum qui in palæstris exercentur, substrato pulueri, atque hoc paton *Græci* vocant: éstque pharmacum discussorium. Itaque inflammatis mammis auxilium efficacius est solus is patos impositus. Si verò aridior est, Cyprino, aut (eo nō præsente) rosaceo emolliri ipsum oportet. Hoc pharmacum illitum, lac in vberibus redundans extinguit. Et ego sanè aliquādo ipso in inguinum abscessu vsus sum, & breui tumorem sedatum vidi.

De vrinis, Cap. cviii.

VRina hominis ferè omnium aliarū debilissima est, excepta suilla porcorum domesticorum castratorū. Vim habet extergendi, hominis vrina, siquod aliud vrinæ genus: quod satis indicant fullones. vnde & medici ad scabies ac lepras adhibent, vlceráque multa humiditate sordéque ac spurcitia plena, ea perfundunt, idque multo magis si quid putredinosum habuerint. Manāria item capitis vlcera & porriginem eadem fouentes curant. Nos autem abominati sumus talia facere, quū alia pharmaca sint ad manum. Cæterùm vlcera in digitis pedum, præsertim ex offensione, vbi non fuerint inflammata, etiam ego sæpe vrina curaui: & sanè iter facientibus ac peregrè proficiscentibus linamentum vrina tinctum in vlcus imposui, deinde forinsecus linamentum circundedi, & quoties meiere vellent, vrinam ad digitum demittere præcepi, & non soluere priusquam exactè curati essent. Permisi & ruri degentibus, non præsente medico, vlcera vrina perfundere, vbi in partibus infernis essent à pectore vsque ad summos pedes. At verò bibere vrinam in difficili spi-

A ratione quæ erecta ceruice contingit, quemadmodum aliqui prodiderunt, non est necesse, quum sint plurima alia pharmaca quæ huic malo opitulantur. Et sanè quidam etiam pota vrina ab affectu non conualuit.

De saliua, Cap. cix.

SAliuæ vires diuersas esse nosse oportet, tum iuxta animalium species, tum prout singula ex his sana sunt aut morbida, prout comederunt aut ieiuna sunt, potarúntque aut non potauerunt. quemadmodum enim vrinæ & fel & sudores, sic & saliuæ debiles quidem sunt eorum quæ ci-
B bum & potum sumpserunt: fortes autem & acres eorum quæ sitim nimiam itémque famem tolerarūt: medium locum occupant eorum quæ probè quidem concoxerunt, nōdum autem cibum aut potum ingesserunt. Hac itaque saliua postremùm relata nutrices infantium imperigines curant, madefacto ex ea paruo digito, deinde loco perfricto: atque hoc assiduè faciunt. Sed & triticum quidam rurales manducant, & furunculis imponunt, qui sic ex saliuæ viribus discutiuntur & citò concoquuntur. At verò iuxta omnem suam substantiam saliua, *siue sputum*, hominis reptilium venenatorum generi maximè contraria est.
C Ego enim citra omnem incantationē ex solo ieiuni sputo scorpium pereuntem vidi.

De stercore, Cap. cx.

STercus summam discutiendi vim habet. Humanum ob fœtorem abominamur: verùm boum, caprarum, ac canum (vbi ossa comederint) neque fœtidū est, & magna experientia commendatum non nobis solùm, sed multis veteribus medicis existit. Ego itaque mirandam vim humani itémque canini stercoris experimento cognoui.

De stercore canino, Cap. cxi.

D DIcendum autem primùm de canino stercore quo frequenter quidam ex præceptoribus nostris vtebatur. dabat autem cani ossa tantùm, biduò comedere, tertia die excretum stercus accipiebat, siccabat ac reponebat, & vsus tempore terebat. Vtebatur autē ad anginas, aliis huic malo commodis pharmacis id admiscendo. Dysentericis idem aridum tritum in lac per silices coctum inspergebat, & præbebat, multos ita fallens. Hos itaque duos canini stercoris vsus multa experientia, velut mirabilis medicamenti, didicerat. Sed & in malignissimis vlcerib⁹ parum de eo stercore addebat in pharmaca aliàs ad eiusmodi
E vlcera commoda, & palàm fortius seipso redditum pharmacū videbatur. Quin & si quid discuti ac siccari opus esset, etiam illis medicamentis admiscebat.

De stercore humano, Cap. cxii.

STercoris humani eiusmodi experimētum habeo: Quidam faucibus assiduè inflammatis vehementer vexabatur, vt periculum suffocationis ipsi immineret: & sanè venam secare propter periculum cogebatur. huic quidā obuiam factus promisit se pharmacum daturum experimento constans, & vocari se iubebat ante venæ sectionē,
F si rursus fauces essent inflammatæ. itaque accersitus, & illito pharmaco quodam celeriter hominem sanauit. Erat autē pharmacū stercus pueri aridū, quod cum melle Attico illinebat. Nutriebat autem puerum cuius stercus accepturus erat, velut idem ille medicus docebat, lupinorum esu, eorum videlicet qui in frequenti cibi vsu sunt, cum optimo pane. dabat & vinum bibendum vetus. omnia hæc moderata mole, vt probè cōcoquere puer posset. Tertia die excretum pueri stercus sumebat, siccabat, ac vtebatur velut de canino stercore prædictum est.

G De stercore lupino, Cap. cxiii.

LVpinum stercus quidam colicis bibendum dabat, nō solùm in exacerbationibus, sed etiam in interuallis, si quidem citra inflammationem affecti erāt. vidique quosdam nō amplius morbo hoc correptos, & correptos etiā, non ita fortiter afflictos, neque frequenter. Sumebat autē & ille albius luporum stercus, quod ab ossium esu excreuerant. Sumebat autē quod nondū in terrā cecidisset. nā in fruticibus ac floridis herbis hoc stercus sæpe reperitur. Miratus sum porrò de ipso quòd etiam adalligatum sæpe
H prodesset. Inuenitur & in ipso quid ex ossibus deuorati animalis, quod manducationem effugit itémque concoctionem: quod ipsum etiam tundens ac conterens, colicis

biberidum dabat, salem & piper aut tale quippiam admiscens odoris commẽdandi gratia. Dabat autem cum vino substantia tenui, aliquando cum aqua. Quod verò lumbis ægri ex stercore adalligaretur, id ligamentum habere iubebat ex lana agni à lupo discerpti, aut si id haberi non posset, ex corio ceruino, & sanè tum lorum quod lumbis circundaretur, tum id in quo stercus inuolueretur ac contineretur, ex eo parare iubebat. Nos autem in ollulam argenteam stercoris lupini fabæ magnitudinem iniecimus & quibusdam experimenti gratia appendimus: & admirati sumus quum videremus manifestam opem inde eos consequi.

De stercore caprino, Cap. CXIIII.

STercoris caprini vsus frequentissimus est, acrem & discussoriam vim habet, induratis tumoribus conuenit, non lienis tantùm sed & aliarum partium. Itaque ego in genuũ tumore inueterato & ægrè solubili, ipso vsus sum ex posca, cataplasmate parato ex ordeacea farina stercore admixto. & qui curabatur homo mirificè sanatus est: erat autem ruralis. nam mollibus corporibus pharmacum acrius est. Equidem vstum tenuiorum partium redditur. quare ad alopecias competit, & omnia quæ extergẽtibus indigent medicamentis: velut lepras, impetigines, & similia. quin & cataplasmatis ad parotidas & inguinũ abscessus admixtum, discussorium existit. Medicus certè quidã ruralis ipso ad viperarum morsus, multóque magis aliarũ bestiarum, vtebatur cum aceto, & valde multos seruauit. Idem ille etiam eiusdem stercoris pilulas ictericis ex vino bibendas dabat, & ad muliebrem fluxum cum thure apponebat.

De stercore bubulo, Cap. CXV.

BOum stercora exiguam habent inter se pro pabuli ratione differentiam. nam & ipsa siccandi vim habẽt: possident & attractoriam. Medicus quidam rei medicamentariæ expertus hydropicos stercore bubulo oblitos ad solem exponebat, & multis opitulatus est. Accipiebat autem humidum adhuc vere quum boues herbam depascunt, & exiccatum reponebat. Vtebatur eodem & ad strumas: & ad omnes induratos tumores cataplasmatis modo imponebat.

De stercore ouillo, Cap. CXVI.

IDem medicus & ouillo stercore vtebatur ad verrucas, & specialiter myrmecias appellatas, thymos item vocatos, & clauos: aceto autẽ id diluebat. Sed & ambustorum vlcera ad cicatricem eodem perducebat, rosaceo cerato admixto.

De stercore columbino, Cap. CXVII.

COlumbarum foris victum quærentium stercore, velut calfactorio pharmaco, ego ipse sæpe ad multa vtor cum nasturtii semine, quod leuissimè tritum pro sinapi admisceo, in veteribus affectionibus rubificatione opus habentibus, qualis est coxẽdicũ morbus, hemicrania, cephalæa, vertigo, & inueterati dolores iuxta spurias costas aut scapulas, aut tendines, aut lumbos. Item renum, pedũ, & articulorum, vbi callosæ concretiones nondum fuerint coactæ.

De gallinaceo stercore, Cap. CXVIII.

GAllinarum stercore vsus etiam ipse ad eos quibus strangulationis periculum ex esu fungorum imminebat: inspergebam autem ipsum tritum cyathis tribus aut quatuor poscæ aut aceti mulsi, & breui conspicuam opem senserũt. Paulo pòst enim pituitosum crassissimum humorem euomebant, à quo perfectè suffocationis accidens conquieuit. Medicus qui me hoc remedii docebat, etiam inueterato colico dolori id ipsum stercus ex vino mulso dabat. quidam & in angina bibendum præbent. est autem gallinaceum stercus debilius columbino: sed & hoc ex gallinis in agris victum quærentibus, & non inclusis, accipere oportet.

De stercore anseris, accipitris, ciconiæ, & terrestrium crocodilorum, Cap. CXIX.

STercus anseris, accipitris, ciconiarum, & reliquorum de quibus quidam delirantes scripserunt, ipso experimento cognitum est inutile esse: terrestrium verò crocodilorum etiam ægrè parabile est.

Sordes ouium ex qua œsypus, Cap. CXX.

SOrdes quæ ouium lanis in nutritur, ex qua œsypus fit, concoctoriam vim similiter vt butyrum habet, & parum quid de discussoria. Œsypus, velut Dioscorides tradit, sic præparatur: Sumito lanas sordidas ex alis ouiũ tortas, crispas, & molles, & calida aqua eluito, omni sorde ipsarum expressa: deinde ipsam loturam in craterẽ ampli oris mittito, & alia feruente aqua affusa conturbato, ita vt poculo vel alio simili vase haurias, & ex alto violenter illidas donec spumescat: deinde aquam marinam, vel frigidam, illa non præsente, irrorato, & desidere finito: atque vbi perfrigeratum fuerit id quod superstat conchula tollito, & in aliud vas mittito: & affusa modica frigida aqua, manibus subigito. Deinde diffusa aqua, aliam calidam affundito, & similiter vt prius conturbato, & aquam maris vel frigidam irrorato, & desidere finito: atque vbi perfrigeratum fuerit, rursus id quod superstat conchula tollito, & similiter manib⁹ subigito. Rursúsq; tertiò calidã aquã affundito, & idem velut prædictum est facito, donec candidus & pinguis œsypus reddatur, & nihil impurum habeat, atque ita fictili inditum per dies aliquot in solem exponito & adseruato. Sed & omnia prædicta ad solem æstiuum facito. Sic enim commodior reddetur & albus, nihil que duri ac contorti habens, quemadmodum qui cerato aut adipe adulteratur. Facit ad vlcera sedis & vuluarum cum meliloto ac butyro, item ad plurima alia. Œsypus vstus fuliginem ex se reddit commodissimam ad erosos ac scabros oculorum angulos, & ad palpebras callosas & pilorum defluuio laborantes. Vritur autem in testa noua, donec in cinerem redactus omnem pinguitudinẽ deposuerit. Testa ipsa carbonibus imponitur, deinde exustum colligitur, teritur, & ad prædictos vsus adhibetur.

De carnibus, ex Galeno, Cap. CXXI.

NON omnes animalium carnes hominem alunt, sed aliquæ etiam sunt lethales: quædam verò non solùm vt cibus, sed etiam vt auxiliare medicamen assumuntur. & ex iis quæ alunt, non omnes eandem vim habent. Omnium quidem igitur eduliorum caro suilla maximè aliti, boni succi est, & melius omnibus concoquitur, cum aliàs, tum ob similitudinem ad homines. Carnes bubulæ non modicum & ipsæ alimentum præbent, neque facilè transpirans, sanguinem tamen crassiorem quàm conuenit generant, & siquis natura atrabiliarium habuerit temperamentum, affectu quopiam melancholico corripietur, ex frequenti bubulæ carnis esu. Tales affectus sunt, cancer, elephas, impetigo, scabies, febris quartana, & quæ priuatim vocatur melancholia. Sed & lien quibusdam ex eius succo intumuit: vnde deprauatus corporis habitus & hydropisis sæpe insequuntur. Siccioris enim & multo calidioris temperamenti est bos quàm porcus. Cæterùm vituli carnes concoctu faciliores habẽt quàm perfecti boues: sunt enim temperamenti humidioris. sic etiam hœdi capris præstant. Et capra quidem minus sicco temperamento prædita est quàm bos, sed homini ac sui cõparata, multùm euariat. Humidissimam autem & pituitosam carnem agni habent. verùm ouilla caro magis superfluitatibus redundat, & peioris succi est. Mali succi est caprina cum acrimonia, hircina autem pessima est & ad boni succi generationem, & ad concoctionem. Deinceps est arietina, deinde taurina. In omnibus autem his castratorum melior est. Vetustorum pessima est concoctu succo & alimento. quare & sues quãuis humidum temperamentum habeãt, senescentes fibrosam & duram ac aridam & propterea ægrè concoctilem carnem habent. Leporina quoque caro crassiorem sanguinem generat, sed melioris succi quàm bubula aut ouilla. Mali succi est & ceruina, duráque ac ægrè concoctilis. At verò asinorum syluestrium caro (nam & hanc quidam comedunt, velut domesticorum asinorũ in Alexandria) crassissimi succi est, & ægerrimè concoquitur, & stomacho incommodat. insupérque esu iniucunda est, quemamodum etiam equina & camelina. nam & horum animalium carne, homines tum anima, tũ corpore, asinini ac camelini vescũtur. Quidam etiam vrsinas car

nes edũt,& quæ his adhuc deteriores sunt,leoninas ac pātherinas.quid verò attinet dicere de canibus, quorum catulos pingues plerique homines edunt? Horùm omnium animalium carnes siccissimæ natura sunt,& acre alimentum corpori apponunt,& pro modo præparationum etiā magis aut minus nutriunt,& magis aut minus concoquūtur.nam quæ assatæ aut in sartagine frictæ comeduntur, siccius alimentum corpori sufficiunt:quæ coctæ, humidius:quæ verò conditæ sumuntur,medium inter vtraque locum obtinent.Sed & harum ipsarū nō parua differetia est iuxta conditurae modū. quapropter vbi siccare corpus voles,sicciorum temperatura animalium carnem dabis: vbi calfacere,calidiorum:frigidiorum item & humectiotum similiter conuenienti proportione exhibebis.

De extremis terrestrium animalium partibus, Cap. CXXII.

HÆC itaque in summa de terrestrium animaliū carne dixisse satis est.Verùm de aliis partibus consequēter quam vim habeant disce. Extremas partes appellant in familiari vsu homines,rostra,pedes,& aures: nam hæc minimè pinguedinem habent, minimè item carnosam naturam.prædominatur autem in his neruosa & coriacea species.Suntque hæ partes multo motu magis exercitatæ & propterea etiam viscosiores.Meritò itaque paucius nutrimentum corpori præbent, & ob viscositatem facilius aluo secedunt.Præstant autem pedes suilli rostro, quemadmodum hoc auribus.Lingua laxioris & exāguioris carnis substantiam habet: venter verò adhuc laxior & exanguior est quàm lingua, & propterea etiam friabilior & concoctu facilior citra adiacentium intestinorum admixtionem.

De glandulis, Cap. CXXIII.

OMnes glandulæ hoc commune habent,quòd iucūdæ & teneræ edentibus appareant. Mammarū verò glādulæ quū lac habuerint,etiā illius dulcedinis nobis quid repræsentant,maximè in suibus.Alimentum ex ipsis probè concoctis,ad carnium naturam propè accedit. Si verò defectuosè concoquantur, crudum siue pituitosum humorem generant:& humidæ quidem glandulæ pituitosum,siccæ crudum producent.

De testibus, Cap. CXXIIII.

EX glandulosis corporibus sunt etiam testes. Suilli itaque & ouilli & hircini comesti ægrè concoquuntur,& malum succum gignunt, propter virositatem quæ in ipsis existit.Quanto autem suilla caro aliis melior est,tanto testes probè concocti magis alunt. De cætero soli gallorum testes per omnia optimi & iucūdissimi sunt,& bonū alimentum corpori sufficiunt,præsertim saginatorum.

De renibus, Cap. CXXV.

REnes palàm est mali succi esse ac ægrè cōcoqui,quādo etiam in gustu vrinæ qualitatem nobis repræsentant.

De cerebro, Cap. CXXVI.

PItuitosius edulium cerebrū est, crassique succi,ac tardi transitus,& ægrè concoquitur.maximè verò stomacho incommodum est omne cerebrum. Quidam autem mollitie eius decepti infirmis ipsum exhibent, quum sit præter alia etiā nauseosum. itaq; potius vbi vomere aliquē volueris ab accepto cibo,cerebrum ipsi pinguius conditum postremum exhibebis. Verùm vitabis ne cibum aversantibus præbeas. At verò cum calefacientibus ac incisiuis medicamentis præparatum, melius seipso euadit.

De terrestrium animalium visceribus, Cap. CXXVII.

IEcur omnium animalium crassi succi est,difficilis concoctionis,ac tardi transitus, præstat ex ipsis non solùm ad voluptatem sed ad alia quoque,porcinum,eorum videlicet porcorum qui ficubus aridis sunt saginati, quod iecur propterea Græcis sycoton, *hoc est ficatum*, appellatur. Lien mali succi esse creditur,vt qui atrabiliarium sanguinem generet.Pulmo vtroque facilius concoquitur, quanto etiam rarior est:verùm multo minus quàm iecur alit. Alimentum igitur quod corpori inde accedit pituitosius est,propter cartilagineum asperæ arteriæ corpus in ipso situm.At verò cor ægrè concoquitur ac tardi transitus est:

A si verò concoquatur probè,alimentum non modicum neque mali succi corpori exhibet.

De aluo,intestinis,ac vtero terrestrium animalium, Cap. CXXVIII.

ALuus & vterus & intestina in terrestribus animalibus duriora carnibus sunt: propterea etiamsi probè concoquantur,non exquisitum & inculpatum, sed frigidiorē ac crudiorem sanguinem gignunt.

De syluestrium animalium carne, Cap. CXXIX.

B OMnium animalium per montes ac syluas victū quærentiū caro durior est,& paucissimæ pinguitudinis particeps: quapropter alimentum minus excrementitiū ex ipsis quàm ex domesticis animalibus corpori accedit.

De volucrium animalium carne, Cap. CXXX.

OMne volucrium animantium genus minus alimenti corpori suppeditat,si terrestribus & maximè suibus comparetur. facilior tamē concoctu volucrium caro est, maximè perdicis, & attagenæ, columbæ, gallinæque ac
C galli. Verùm turdorum & merularum,& paruorum passerculorum,item eorū qui in turribus degūt,durior est:atque his amplius adhuc turturis & palumbi & anatis. Gallinarum carni similis est phasianorum, quātum ad concoctionem & alimentum attinet,sed iucunditate cibi præcellit. His durior est & magis ægrè concoctilis, ac fibrosior pauonis.In commune autem in omnibus volucribus animantibus, velut etiam in quadrupedibus id nosse oportet:quòd caro crescentium adhuc multo melior,est quàm decrescentium:in vigore consistentium medium locum
D obtinet.Mala item est caro vetustorum & infantium adhuc siue paruulorum.nam hæc mucosa & humida & excrementis redundans est,& facilè aluo secedit: vetustorū autem dura & sicca,& neruosa est,& propterea cōcoctioni resistit.Atque huius memineris in vniuersum de omnibus animalibus. Neque verò parua differentia est eorum quæ in stagnis aut paludibus siue palustribus locis degūt, ad ea quæ per montes ac siccos locos victum quærunt.Et enim iuxta locorum proportionem, carnes animaliū aut siccæ & superfluitatibus carentes,& concoctu faciles, aut
E contrà humidæ & superfluo excremento refertæ & ægrè concoctiles redduntur.

De anseribus & struthocamelis, Cap. CXXXI.

HArum caro excrementitia est, & difficilius cōcoquitur quàm prædictarum volucrium: non tamen alas prædictis peiores habent.

De gruibus, Cap. CXXXII.

GRuum caro tota dura est & fibrosa; alæ verò adhuc carne ipsarum duriores existunt.

De partium volucrium animalium differentia, Cap. CXXXIII.

F VIscera in auibus eandem proportionem habent ad carnes,quam in pedestribus habere dictum est.Intestina verò omnium fermè ad esum inepta sunt: ventres verò esiles sunt & bene nutriunt:quidam ipsorum etiam in cibo iucundi sunt, velut anserinus, deinde gallinaceus.Aliqui falsò collaudant struthocameli ventriculum,velut pharmacum concoctorium: alii multo magis prædicant præferúntque huic mergi vētrem. Verùm neque ipsi facilè cōcoquūtur,neque aliorū ciborum concoctionem,velut pharmacum,adiuuant. Alæ in iuuenibus
G ac pinguibus volucribus optimæ:in macilentis contrà ac vetustis pessimæ existunt.Testes optimi gallorum præsertim saginatorum,atque adhuc magis eorum qui ex seroso lacte cibos sumunt.sunt enim boni succi,probéque nutriunt,ac facilè cōcoquuntur.cæterùm alui excretionem neque proritant neque inhibent.Cerebrum porrò in volucrium genere lōgè præstantius est quàm in pedestribus, quanto sanè etiam siccius est,præsertim auicularum mōtanarum.

H De ouis, Cap. CXXXIIII.

OVA gallinarum & phasianorum meliora sunt, deteriora anserū & struthocamelorū.Optima ad corporis alimoniā sūt tremula appellata.Sorbilia minus nutriūt, sed facilius aluo secedunt.læuigant autem faucium aspri-

tudines ex clamore,aut humoris acrimonia obortas.nam A affectis partibus obliniuntur & adhærēt velut cataplasma quoddam,& substantiæ totius lenitate asperitatem curāt. Eadem ratione etiam stomachi ac ventris & vesicæ asperitates sanant. Ouum in aceto coctum & comestum, ventris fluxiones resiccat.quòd si admiscueris ipsi quid ex medicamentis ad dysenteriam vel cœliacam affectionem commodis,deinde ad prunas in sartagine frixeris,& in cibo præbueris,nō parum ægris opitulaberis. Cōmoda ad hanc rem medicamenta sunt,vuæ acerbæ succus, & rhus B insperfus,& cinis cochlearum integrè vstarum, vinaceáq; vuarum,& myrti baccæ,ac similia.Oua cocta ægrè concoquuntur,tardi transitus sunt, & alimentum crassum corpori præbent.His autem adhuc magis tardi transitus sunt crassiorisq; succi,in calido cinere assata. Fricta pessimum ad omne alimentum præbent.nam in concoctione in nidorem transeunt,& crassum humorem gignunt,vitiosum que ac excrementitium.coctis & assatis meliora sunt quæ densata,vel(vt alii malunt)suffocata appellantur,cum oleo & garo,& vino modico subacta,& in duplici vase ad moderatè densam compagem cocta.quæ enim amplius spis- C santur,coctis & assatis similia euadunt.Idem facere oportet & in ouis quæ patinis infunduntur. nam dum adhuc succulenta sunt,patinam ab igne tolles.

Ouorum vis medicamentaria, Cap. cxxxv.

IN cœliacis ac dysenteriacis affectionibus ouum prædicto modo datum,commodum pharmacum existit.Cādidum & tenue in recentibus ouis leuissimum & omnis mordacitatis expers medicamentum est,non solùm oculis adhibitum, sed etiam aliis omnibus partibus lenibus pharmacis indigentibus,velut sunt sedis & pudendorum D vlcera,omniáque maligna,si ad ea quæ citra mordacitatem siccare illa solent,admisceatur,qualis est pompholyx & similia. Vitellus eandem facultatem habet, & propterea lenibus ceratis additur,ouis præcoctis aut assatis. quāto autem siccíora fiunt, tantum de leniendi vi perdunt. Testæ ouorum vstæ medicamentum sanguinem sistens euadunt.

De alimento ex animalibus aquaticis, Cap. cxxxvi.

ANimalium in aqua degentium & genera multa, & E species differentiæque plurimæ existunt. Hoc loco referetur, velut in superioribus fecimus,ea saltem quæ ad vsum medicum & ad sanitatem conseruandam assumuntur. In vniuersum igitur illud scire oportet,quòd optima caro est piscium in puro mari degentium, magisque vbi locus is ventorum procellis agitetur, & neque terrea, neque læuia littora aquam ambiant,sed arenosa aut aspera & lapidea.Si verò etiam ad aquilonares ventos loci cōuersi sint,multo melius est. manifestum est autem mare mari præstare,in eo quòd aliud perfectè purum est, aliud F magnos & multos fluctus excipit. nam pisces qui in eiusmodi mari degunt,quanto meliores sunt palustribus,tanto deteriores sunt iis qui purum mare incolunt. nam & ii qui in protecto & tranquillo mari degunt, peiorem carnem habent. At verò in stagnanti mari viuentium pisciū caro medium inter fluuiatiles & marinos locum obtinet. Recrementitia verè & multùm mucosa est caro eorum qui in limosa ac sordida aqua degūt. hac adhuc deterior est caro in stagnis degētiū.Si verò & parua sint stagna,neque G magnos fluuios suscipiant, neque fontes habeant,neque effluxum largum,multo sanè deteriores piscium carnes sunt.Si verò in totum nihil aquæ defluat,sed stagnum perpetuò stans sit,omnino deterrimæ.Cæterùm in paludibus & cœnosis locis degentium extremè vitiosa caro est. Porrò ex fluuiatilibus meliores sunt qui eiusmodi flumina incolunt,quorum velox est & multus fluxus. nam stagnantium fluminum pisces carnem habent concoctu difficilem,& bonum alimentum quampaucissimum habēt. pessimi autem sunt qui in ostiis fluminum degunt, quæ H sterquilinia,aut balineas,aut culinas,& vestium ac linteorum sordes expurgant,& siquæ alia sunt retrimenta vrbis quam præterlabūtur, & quæ in ipsa flumina expurgantur, maximè si populosa vrbs existat. Cæterùm & iuxta nutrimentum pisces meliores & deteriores fiūt. quidam enim herba & optimis radicibus abundant, & propterea meliores sunt:quidam & limosam herbam & radices mali succi edunt:& aliqui in fluminibus magnam vrbem præterlabentibus degentes,stercora hominum & quosdam consimiles cibos vorant,atque hi omnium pessimi,velut dixi, existunt:&,si paulo ampliori tempore mortui permanserint, euestigio computrescunt ac pessimè olēt.Suntque hi omnes esu iniucundi,& ægrè concoquuntur,& bonum alimentum paucissimum habent,sed non modicam recrementitiam superfluitatem,& vitiosum succum in corporibus eorum coaceruant qui ipsis quotidie vescuntur.

De cephalo, *id est mugile*, Cap. cxxxvii.

CEphalus maximè omnium piscium vtrisque aquis vtitur,fluuialibus & marinis.Qui igitur in mari versatur paruas & multas spinas non habet,iucūdiórque est,& pinguedine carens ipsius caro.Verùm in fluminibus degentes cephali, spinis referti sunt, & pinguē saporem habēt, esúque & concoctu deteriores sunt, stomacho incommodant,mali succi & virosi existunt.At verò sale inueteratus cephalus melior seipso euadit.

De lupo, Cap. cxxxviii.

LVpus ex pelagiorum piscium numero est, *hoc est eorum qui in profundo mari degunt*. huius itaque caro velut reliquorum pelagiorum piscium, tenuiorem sanguinem generat:si verò ad flumina ascendat,cephalo similis euadit.

De trigla,*id est mulo*, Cap. cxxxix.

EX pelagiis piscibus est & mulus qui existimationē apud homines reperit tanquā excellenter iucundus in cibo sit, habet autem duriorem omnibus pelagii generis carnem, non pinguē & friabilem: & propterea magis quàm alii pisces nutrit, vbi probè cōcoquatur. quidā iecur eius & caput voluptatis gratia magni faciunt. At verò muli qui carcinadas(*animalcula sunt hæc,valde minutis cancris similia colore fulua*) vorant, fœtidi sunt, & iniucundi, ægréque concoctiles,ac mali succi. Cognoscuntur hi ex odore & sapore.sed & siquis ventrem ipsorum discerpat, carcinadas in ipso inueniet. Quòd siquis in frequēti mulorum marinorum esu perseueret, hebetudinem visus incurret.

De piscibus petrosis, Cap. cxl.

PEtrosos & saxatiles appellant pisces,degentes vbi petræ sunt & littora saxosa.In hoc genere optimus censetur voluptatis gratia scarus,deinde merulæ & turdi, & postea iulides,phocæque ac percæ. Alimentum ex his nō modò concoctu facile est,sed & saluberrimum sanguinē generans,compage mediocrem.

De gobio, Cap. cxli.

GObius,littoralis piscis est semper paruus manens,sicut etiam alii plures.optimus est & ad voluptatem & cōctionem,distributionémque in corpus,ac humoris boni generationē, qui circa arenosa ac petrosa littora capitur: qui verò in fluuiorum ostiis aut stagnis degit,neque similiter iucūdus est,neque boni succi, neque cōcoctu facilis: si verò aqua vitiosa sit,etiam in ipsa pessimus gobius euadit.Si iure albo decoctus sit donec flaccidus fiat,ius ipsius potum aluum subducit: assatus citra salem comestus, promptitudinem egerendi inanem sanat.

De piscibus mollis carnis, Cap. cxlii.

EX piscium mollis carnis numero sunt aselli,murænæ, buglossæ ac passeres:& ex his aliqui in fluminibus & stagnis degunt,aliqui in mari.Et propterea aliquando iucundi & probè nutrientes reperiuntur, aliquando vitiosi & mali succi.

De piscibus duræ carnis, Cap. cxliii.

EX duræ carnis piscibus sunt dracones,cuculi, scorpii, orphi,glauci,cōgri,phagri, amiæ, & parui thunni ac pelamides: qui ægrius concoquūtur quàm pisces mollis carnis,& crassum humorem generāt,& propterea fortiore ventre indigent ad concoctionem.

De piscibus testa intectis, Cap. cxliiii.

BVccina & purpuræ & reliqua ostrea ac chamæ, ostracoderma, *hoc est testa intecta*, appellātur. his omnibus commune est salsum saporem & qui vētrem nostrū molliat,

liat,in propria carne habere: verùm in vnoquoque genere magis aut minus talis actio inest.Nam ostrea siue conchæ inter alia mollissimam carnem habent,& magis võtrem subducunt.& quidam ipsa citra cocturam edunt.At verò paruæ chamæ,& purpuræ, buccináque ac murices & similia duram & ægrius concoctilem carnem habent, & minus quàm illa vẽtrem subeunt.quemadmodum autem ægrè concoctilem carnẽ habent ostracoderma duræ carnis,sic etiam ægrè corruptilem habent:quapropter ex hiberi ipsa solent sæpe iis qui ex humorum prauitate cibum in ventre corrumpunt.coquunt autẽ ipsa, & aqua iterum atque iterum diffusa, donec salsa qualitas deponatur. sic præparata etiam ventrem sistunt. Si verò coquas, & primam aquam diffundas,deinde sale aut magis garo condias,& ius bibendũ præbeas, aluus bibentis múltùm subducetur.

De crustatis *siue molli testa intectis,* Cap. CXLV.

GAmmari,paguri,cancri,locustæ & squillæ, & quæcũ que alia crusta intecta, tenuem quidem habent ambiẽtem testam,verùm duram,minus superioribus salsum saporem habent,habent tamen, eúmque non modicum. Omnia autẽ carnis duræ sunt,ægrè concoquuntur,súntq; multi alimẽti,præcocta videlicet.Horũ caro velut etiã ostreorũ,ventrẽ sistit,vbi præcocta salsum humorẽ in aquã deposuerit.Sed & hæc ægrè corruptilem carnem habẽt, similiter vt duræ carnis ostracoderma.

De piscibus mollibus, Cap. CXLVI.

MOlles appellantur pisces,neque squamas habentes, neque cutẽ asperã aut testaceã,sed mollẽ: súntque tales,polypi,sepiæ,loligines,& qui his similes sunt. Habet autem carnẽ duram,ægrè concoquũtur,& salsum humorem modicũ in se continent.Si tamen concoquantur, alimentum non modicum corpori præbent: plurimùm autem crudum humorem hi ipsi gignunt.

De piscibus cartilagineis, Cap. CXLVII.

ASperam & nocte splendidam cutem hoc genus piscium habet: quapropter aliqui à Græcis selachia appellata volunt quòd selas,*hoc est splendorem,*emittãt.Mollem in se carnem habent torpedo & pastinaca, aluo moderatè subeuntem,& non ægrè concoquuntur, & moderatè quoque alunt.

De Echinis marinis, Cap. CXLVIII.

EChinos *siue herinaceos* marinos quidam ex vino mulso præsumunt & garo, subducendi ventris gratia, sed & patinas ex ipsis præparant. Referuntur autem inter edulia modici alimenti, & quæ mediam facultatẽ inter spissantia & attenuantia humores habent.

De salsamentis omnium animalium, pedestrium, volucrium, & aquaticorum,
Cap. CXLIX.

NON modica differẽtia salsarum carnium est, prout quædam ex ipsis saliuntur. nam adeo immutantur vt sæpe animalis temperamento humidi caro salita longè siccior euadat quàm caro animalis natura sicci nõ salsa.Apta itaque ad salsuram sunt animalium corpora quæ duras simúlque superfluitate redundantes carnes habẽt. quæ verò aut valde mollem, aut valde durum, aut siccũ & superfluitatum expertem corporis habitum habẽt, ad salsuram inepta sunt.Quẽadmodum enim sicca corpora salita coriis similia euadunt: sic valde humida diffluunt, & salis familiaritate colliquescunt. Itaque manifestũ est quòd dura & neruosa & velut pelliculosa ac coriacea omnia,salita ægrè concoquuntur: quæ verò ad salsuram idonea sunt,tenuium partium fiunt, & comesta crassos ac glutinosos humores attenuant.Cæterùm vetera salsamẽta omnia vitiosa sunt.

De garo, Cap. CL.

GArum vim habet multùm calidam & siccam: & propterea quidam medici vsi sunt ipso ad putredinosa vlcera. quin & dysentericis & ischiadicis per clysterem infundunt.

De muria, Cap. CLI.

MVria salsorum piscium,similiter vt garum,putredinosis vlceribus conuenit,& ad ischiadas ac dysenterias per clysterem infusum. Acrimonia enim sua humores coxendicem infestantes attrahit, & per intestina euacuat. A In dysentericis autem putredinosa vlcera abluit & siccat.maximè verò silurorum salitorum & mænularum muria ad talia medici vsi sunt,& nos ad putredinosa oris vlcera adhibuimus.At verò oliuarum colymbadum muria frequenter in dysentericis vtimur; præmittimúsque eam hora vna antea quàm crustifica infusa immittamus, ad vlcera videlicet præmundanda.

De adipe pinguedinéque ac seuo,
Cap. CLII.

B OMnis pinguedinis vis est humana corpora humectãdi ac calfaciendi: verùm singulæ inter se differunt, prout magis aut minus eas vires habent.Differt pinguedo à seuo crassitudine: quapropter animalia tota natura magis terrea,seuum habent,velut humectiora pinguedinem.Et propterea adeps siue pinguedo facilè liquescit ab igne, non facilè autem congelatur: suum contrà non liquescit facilè, & liquefactum celerrimè congelatur, & multo durius adipe apparet. Humidissima omnium ferè animalium pinguedo est suilla,magis molliens ac concoquens oleo:quare cataplasmatis inflammationum admi- C scetur. Cæterùm iis qui in recto intestino aut colo morsum percipiunt,item in dysentericis & egerendi cupiditate inani,caprinum seuum magis iniicimus, non quòd acrimoniam obtundat,sed quòd congeletur ob crassitiẽ. nam suillus adeps defluit velut oleum. At verò anserinus adeps suillo quidem calidior est, & valde tenuiũ partiũ, & propterea infundimus ipsum iis qui in alto corporum morsum sentiunt.nam partium tenuitate tota corpora penetrat, & omnibus mordentibus serosis humoribus admiscetur,& mordacitatem hebetat. Mediũ inter suillum D & anserinum locum obtinet gallinaceum ac gallorum. Porrò taurorum seuum multo calidius & siccius est pinguedine suilla. Vitulinum inferius taurino est caliditate & siccitate. similiter hœdinum inferius est caprino ac hircino. rursus hircinum inferius est leonino. maximè enim discussorium est leoninum, & tenuissimarum partium fermè præ omnium quadrupedum seuo. vnde tumoribus inueteratis induratis, & contractis articulis adhibitum,validissimam vim discutiendi habet. Taurinũ medium locum obtinet inter suillum ac leoninum,& pro E pterea vtrique medicamentorum generi miscetur, tum iis quæ induratis medentur, tum quæ inflammata concoquunt: quale est tetrapharmacum & regium appellatum. quidam viperarum adipem in principio suffusionum cõuenire tradunt. Verùm vrsinum alopeciis prodesse verè scripserunt.Quidam piscium pinguedinem collaudãt ad suffusiones & aurium dolores,aiúntque omnium piscium adipem ad hæc pollere.Omnis adeps veterascens calidior ac tenuiórum partium euadit,ob id etiam magis discussorius. id quod omnibus veterascentibus contingit quæ F nõ putredo præoccuparit. Summa autem huius sermonis in cõmune hæc est,cuius meminisse oportet. nẽpe iuxta animalium temperaturã,semper differentias adipis ac seui in ipsis fieri.item iuxta differentiã generis.nam masculum semper siccius & calidius est fœminino:mas autẽ castratus similis est fœminæ. ita etiã omne iuuenile animal fœminæ assimilatur. Sic autem & syluestre calidius est & siccius domestico.

De medulla, Cap. CLIII.

G OMnis medulla vim dura & indurata corpora emolliendi habet,siue musculi,siue tendines,siue ligamenta, siue viscera hoc modo sint affecta. Optimã autẽ semper expertus sum esse ceruinam,deinde vitulinam.taurorum & hircorũ acrior est magísque siccatoria,& propterea duritias in scirrhum induratas dissoluere nequit. Cæterùm methodum reliquarũ differentiarum, ex iis quæ de adipe relata sunt,coniectare potes.

De pulmone, Cap. CLIIII.

PVlmo agninus & porcinus vsti ac triti impositi,attritus calciamentorũ sanant. Vulpis pulmo siccatus & H tritus paulatim potus,anhelosos sanare creditur.

De capitibus, Cap. CLV.

CApita mænularũ salsarũ vrebat quidam,vtebatúrque ad rimas sedis,& putrescentes gingiuas, & ad gurgulionem induratum. Vis ipsorum siccatoria est non valde

acris. alius quidam caput integrum leporis vrebat, & vtebatur ad alopecias cum adipe vrsino. Viperarum capita vsta in olla ad cinerem, deinde trita cum decocto lupinorum amarorum crassissimo, & temporibus illita, fluxum oculorum diuturnum sistunt. Cinis ipsorum per se læuissimè tritus, & vt aridum collyrium adhibitus, hebetem visum magnopere corrigit. A

De cornibus, Cap. CLVI.

Cornibus cerui ac capræ vstis sæpe vsi sumus ad illustrandos dentes. gingiuas quoque flaccidas adstringunt. Aiunt cerui cornu, si post vsturam lauetur, dysenteriam ac sanguinis sputum, & cœliacas affectiones sanare. B Ictericis quoque vtiliter præbetur: datur omnibus duorū cochleariorum mensura. Vstum & lotum collyriis oculari bus ad fluxiones oculorum destinatis admiscetur. Est autem horū collyriorū vis siccatoria. Capræ cornu ad pruritus facere aiunt, itémque ad scabiem, vlcera, affrictum.

De vnguibus, Cap. CLVII.

Quidam vngues caprarum vrunt, deinde cinerē aceto subigunt, & alopeciis illinūt. Sunt autē attenuatoriæ facultatis: alii suum vngues vrunt, & cinerem colicis C in potu præbent: aliqui asinorum vngulas vstas comitialem morbum sanare aiunt, si assiduè bibantur. Easdem oleo subactas, strumas discutere. Cinerem quoque earundē cum muliebri lacte probè tritum, & in collyria redactū, oculorū cicatrices detergere, si cum lacte item illinatur.

De impetigine in pedibus equorum, Cap. CLVIII.

Impetiginem equorum aceto tritam ac potam, comitialem morbum curare aiunt: aliqui & ad omnis reptilis bestiæ morsum eadem vti iubent.

De lanis succidis, & puris, & vstis, Cap. CLIX. D

Lanæ sordidæ ac succidæ appellatæ, vtiliter adhibētur ad contusas aut quomodocūque percussas partes, fomētis excipiēdis aptæ: quanquā non desit & ipsis sua vtilitas ob sordium efficaciam. Quomodo autem ex iis œsypum parare oporteat, iam dictum est in hoc sermone secundo, vbi de ouiū sorde tractauimus. Lanæ lotæ ad suscipiendas fomentorum humiditates materia apta existūt. Eædem vstæ vim habent acrem & calidam, cum quadam partium tenuitate, vt etiam humectas in vlceribus carnes celerrimè consumant. Cōiiciuntur & in pharmaca sicca- E toria. vruntur in fictile nouum missæ, operculo addito multa foramina habente.

De pilis vstis, Cap. CLX.

Pili vsti consimilem lanis vstis calfactoriam ac siccatoriam vim habent.

De ossibus vstis, Cap. CLXI.

Ossa vsta omnia discussoriam & siccatoriam vim habent: quidam tamen de hominum ossibus id maximè prædicant. Talum vtique suillum vstum deinde potū inflationes ac tormina sanare prodiderūt. Et noui sanè e- F go quendam nostrorum hominum, qui ossa vsta potanda dabat, ignorantibus bibentibus quid potarent, ne abominarentur: atque sic in multis & morbum comitialem ac articularem curabat.

De pellibus & coriis, Cap. CLXII.

Pellis ouilla recens excoriata, flagris cæsis circundata, manifestè auxiliatur præ omnibus aliis auxiliis, vt in vna die ac nocte ipsos curet. concoquit enim & discutit suberuenta. Hyænæ pellem quidam domi repositam adseruant, & vsu expetente ipsam à rabioso cane commor- G sis circundant. nam proprietate quadam prohibet ne cōmorsus in aquæ timorem delabatur, sed & iam elapsis auxiliatur. Coria vetera, maximè solearum, vsta, cinere ipsorum trito insperso, attritus calceamentorum non inflammatos sanant. nam inflammatos exacerbant.

De ventriculo mergi, Cap. CLXIII.

Mergi ventrem torrefactum & sali modico admixtū crudis bonam concoctionem facere tradunt.

De vulpibus, Cap. CLXIIII.

Quidam vulpes viuas in oleo coquunt, eóque articu- H lares morbos sanant. Solia enim oleo calido replent, atque sic arthriticos totos insidere faciunt, & diutius immorari iubent. Maximè autem discussorium fit hoc oleū, vt ad superficiē trahat in alto corporū cōtenta, isticque dolores faciētia, aut ob substantiæ crassitudinem, aut ob frigiditatem, aut vehementem acrimoniam, aut ob flatuosum spiritum egressum non habentem. Ex hoc enim non solùm tumores in articulis ipsorum, sed etiam totū corpus repletione affectum euacuari contingit, & propterea maxima vtilitas inde cōsequitur: nimirum quum causæ in articulis contentæ discutiantur, & nihil amplius affectis partibus influat, toto corpore à superfluitatibus liberato. At verò si quis improba diæta vtatur, affectio redire solet: non tamen ita vehementer velut antea. nam & antea, quū illæsum ab eo affectu esset corpus, vitiosa diæta malum id induxit. Idem facit & hyæna tota oleo velut vulpes cocta.

De aranearum telis, Cap. CLXV.

Ranearum telas quidam scripserūt vlcera in superficie ab inflammatione asseruare.

De ranis, Cap. CLXVI.

Ranæ palustres coctæ, & modico sale ac oleo modico conditæ, magnam medelam afferunt à reptilibus venenatis commorsis, si ius ipsum in potu sumatur. Aliud. Rana in oleo cocta, & oleo pro fomento admoto, diuturni tendinum dolores sedantur. Idem oleum articularem morbum mitigat, & duritias emollit. Ranæ vstæ cinis membranæ cerebri sauciatæ, aut venæ ruptæ inspersus, sanguinis eruptionem sistit.

De Mustela, Cap. CLXVII.

Mustelam arefactā & potam, morbū sacrum curare aiunt. Si tota viua vratur in olla, cinis eius strumas sanat cum melle, aut terebinthina, aut butyro impositus.

De terræ intestinis, Cap. CLXVIII.

Terræ intestina trita & neruis dissectis imposita, è uestigio mirabiliter auxiliantur, omnem quoq; ferri aut lapidis, aut alterius rei plagam glutinant, præsertim in neruosis & ægrè glutinum admittētibus partibus, aut naribus, aut auribus, & similibus. Oportet autem ea læuigare cum terra in qua reperiuntur, si non acrem aut salsam habeat qualitatē. Terræ intestina pota numero quinque aut septem, cum passo vrinam cient, & omne genus lumbricorum eiiciunt eodem modo pota, aut quocunq; velis. Verùm latum lumbricū expellunt cum aceto mulso pota. Sed & morbum regium ægrè curabilem per vrinas expurgant, similiter cum passo septem numero pota, aut etiam per se, & cum myrrha troglodytide magnitudine ciceris. vtere confidenter. At verò in rosaceo cocta, aurium dolores sanant, oleo calido infuso. oportet autē terræ intestinorum drach. VI. esse, & rosacei lib. I. Dentium quoque dolores idem oleū sedat, propinquo dolenti dentiauri calidum instillatum. Eadem super prunas suffita dentium dolores sedant, ægro per infundibulum fumū suscipiente ad dolentem dentem. Molares quoque quos tollere oportet, citra forcipem tollunt vsta trita, circū dolentem dentem inspersa: prius tamen dentem exactè circumscarificare conuenit. Cinis eorundem in testa exustorum læuissimè tritus, & vt collyrium aridum admotus, incipientibus suffusionibus magnificè opitulatur. Auxiliatur idem palpebris in pilos eluxuriantibus, præeuulsis antea superfluis pilis, deinde insperso cinere in loca ipsorū per specillum. prohibet enim pilorū præter naturā regenerationē. Septem autē terræ intestina trita, ex vino mulso ad plures dies pota, calculos in vesica confringunt, & paulatim emingere faciunt. Rumpunt & internos abscessus, & ad excretionē deducunt septē aut nouē pota pro viribus, trita in aquæ cyathis tribus. Si verò quis ipsa trita in melle reposita asseruet, optimū auxiliū ad percussos à scorpio habebit. Neruorū nodos, quos ganglia vocamus, eadem per se trita in cataplasmate imposita dissoluūt: itē mămarum abscessus, per se cataplasmatis vice imposita: suppurant enim attrahúntque, & rumpunt, & ad cicatricē perducunt. Prosunt & erysipelatis vsta trita cum aceto illita. Podagrarum inflammationes soluunt trita cum melle, ad cerati crassitudinem, locis illita & tertia die soluta, locis rosaceo antea sublitis. sed & rosaceo cerato trita excepta, optimè pedum dolores mitigant. Cæterùm in capite non sinunt leucas, *id est vitiligines albas*, altius insidentes nasci, si fuerint consuetis medicamentis præadstrictæ,

& pili postea ex ipsis tritis cum vrina pueri illinantur. oportet autē in testa prius exurere ipsa,& sic in vrina vti. dato & hydropicis septem cum vino mulso: verùm exulceratæ vesicæ aut renibus, septem item dato trita cum sapa diluta. Strumas porrò paulatim minuunt viua locis adalligata, tot numero in pāniculum illigata quot strumæ existunt. Sedant omnem capitis dolorem & hemicraniā trita temporibus illita. Subterranea autem sunt hæc terræ intestina: prodeuntia igitur & ad solem conspicua, tēpestates ac pluuias significant.

De dracone marino, Cap. CLXIX.

DRaconis marini squamas vrito, & tenerrimè tritum cinerem sublinito, & turbatos ac hebetes oculos sanabis: item eos quibus animalcula velut culices, præ oculis volitare videntur.

De vipera, Cap. CLXX.

VIperæ caro comesta palàm calfacit ac siccat. Oportet autem capite & cauda amputatis ipsam excoriare,& omnia interanea eximere, aquáque triplici carnem eluere: deinde in aqua velut anguillam coquere, addito marrubio,& anetho modico, paucóque oleo. atque vbi iam cocta fuerit, moderato sale condire,& edendam præbere, itémque ius absorbēdum. Quòd autem viperæ carnes sic comestæ purgent per cutem totum corpus, ex iis cognoscere licet quæ quum adhuc iuuenis essem expertus sum. Homo quidam elephantiasi correptus abominabilis erat & graueolens: itaque casa prope vicum extructa in ipsa degebat. Metebant autem in vicino messores quibus vinum in amphora apportabatur: vbi ergo tempus bibendi adesset, messores vinum in craterē effundebant, atque sic mortua vipera simul excidebat. Itaque plenum humanitatis opus se facturos rati, vinum ægrotanti elephantiaco largiuntur: melius enim esse iudicabant ipsum mori, quàm talem viuere vitam. verùm is epoto vino mirabili modo sanatus est: etenim vniuersa eius tumescens cuticula, velut ostreorum tectorium decedebat, & quantū eius reliqui fieret, satis molle apparebat. velut in locustis ac cācris videre est, vbi testam exuerunt. Quin & in aliis pluri mis consimiliter accidisse, veteres memoriæ prodiderūt. Et nos multos ex viperis curatos vidimus: vnde etiā theriacæ ipsas miscemus.

De herinaceo marino, Cap. CLXXI.

HErinaceus marinus comestus superiori ventriculo conducit,& cibos auersantibus appetētiam excitat. Vrinam laxat idem vesicam expurgans, vnáque aluum leniter emollit.

De herinaceo terrestri, Cap. CLXXII.

HErinacei terrestris caro siccata & paulatim pota, elephātiacis auxiliatur,& vitiato corporis habitu præditis, conuulsisque ac nephriticis, insupérque aqua subter cutem laborantibus: habet enim vim discussoriam ac siccatoriam. sed & iecur ipsius sole siccatum ac potum elephātiacis opitulatur. Cæterùm vtriusque herinacei, terrestris ac marini vstorum cinis extersorius est ac discussorius,& carnem consumit: quapropter & vlcerum superexcrescentem carnem demolitur ac compescit,& sordida vlcera expurgat. verùm herinacei terrestris vsti cinis pice liquida exceptus alopecias sanat: eiusdem cinis potus cū vino mulso calculosos renes sanat,& aquam inter cutem. Bibitur cineris cochlearii dimidii mēsura. Omnem vrinæ difficultatem ex quacunque causa obortam soluit herinaceus, si intestina ac interanea ipsius suffiantur, ægro vndiquaque cooperto: celerrimè enim sic malū soluitur. Ad hanc rem interanea inueterata esse oportet, & sicca asseruata: quibus non præsentibus caro aut pellis sicca suffienda est. Multam vrinam cient interanea sicca trita pota, quantum tribus digitis apprehendi potest, ex vino. Eiusdem caput vstum & cum adipe vrsino illitum, nō modò alopecias persanat, sed etiam pilos ex cicatricibus producit. Corium autem vstum itidem cum adipe maximè vrsino illitum, similiter alopecias sanat. Totus porrò terrestris herinaceus viuus in oleo ad mollem ac lentum ignem coctus diutiusculè, oleum ex ipso coxendicum dolores veteres illitū sanare facit. Fit ex ipso & psilothrum pilis denudādis hoc modo: Herinaceum viuum in ollam

A densissimum operculum habentem,& duodecim sextarios capientem mittito,& ad ipsum olei sextarios sex tantùm affundito,& ollæ osculum diligenter gypso oblinito, vt nullatenus transpirare possit: deinde ad dies quadraginta ad solem sub caniculæ æstibus exponito: postea apertam rudicula noua diligenter agitato, & mox excolato per panniculū vtitor. Illinatur ex eo locus in sole,& diu confricetur donec exsudet, postea aqua dulci affusa prolue. Cauendum autem ne alios locos contingat, quos

B depilare nolis.

De Hippocampis marinis, Cap. CLXXIII.

HIppocampi marini & assati comesti, & morsui impositi, à carne rabioso commorsos sanant: verùm cum aceto mulso & melle ipsos conterere oportet.

De Cantharidibus, Cap. CLXXIIII.

CAntharidum magnificum experimentum habemus ad scabros vngues. extrahunt enim ipsos commodis medicamentis admixtæ: miscentur autem aliis erodentibus cōpositionibus,& excoriatoriis leprosorum. Quidā

C ex præceptoribus nostris in pharmacū vrinam ciens parum de cātharidibus addebat, reiectis alis ac pedibus. Ad hos vsus cōmodiores sunt (velut ego expertus sum) quæ in tritico reperiuntur,& virgulas transuersales melini coloris in alis habent. Magis autem adhuc idoneæ fient, si viuas ipsas in vas fictile mittas: deinde osculo vasis rarū linteolum obducas, deinde acetum in olla feruefacias, & vas cantharidum inuersum supra ollam detineas, ita vt vaporem ab aceto elatum, per linteolum cantharides excipiant, donec emoriantur.

D De cancris fluuialibus, Cap. CLXXV.

CAncros fluuiatiles crudos tritos & lacti mixtos in potu præbe,& omnis reptilis morsum curabis,& præsertim scorpii plagæ medeberis. & eum qui poto lepore marino iam perit, statim restitues. Manifestum autem est quòd internam eius carnem cum lacte terere oporteat. Similiter exhibiti auxiliantur etiam phthisicis contabescētibus: itémque iure albo cocti & comesti, absorpto insuper iusculo. Cæterùm cinis cremati cancri similiter vt alia vsta, siccat: verùm quadam totius substantiæ proprietate, ad rabiosi canis morsum efficax est, tum solus, tum

E multò amplius gentiana & thure additis: ita vt sit thuris pars vna, gentianæ quinque, cineris cancrorū partes decem. Vsi sumus autem vstis aliquando quidem alio modo, ferè tamen quomodo præceptor noster vtebatur. Patinam habebat is ex ære rubro, in quā viuos cācros missos vrebat, lignis vitis maximè subiectis, donec ad cinerē redigerentur, vt cōmodè teri possent. atque sic habebat semper præparatum domi suæ pharmacum. Vrebat autē ipsos cancros mense Augusto sub caniculæ æstibus luna decimaoctaua. Ex eo verò quotidie à rabido cane cōmor

F sis dabat vsque ad quadragesimum diem cochlearium satis amplum in aquam inspergens. Si autem non à principio, sed post aliquot dies à morsu cōmorsi curam suscipiebat, bina cochlearia quotidie dabat, vt quadraginta dierum exhibitio expleretur. Vtebatur verò & ad vulnus ipsum medicamento ex brutia pice, in quod recipiebat picis lib. I. aceti acerrimi sextarium I. opopanacis quadrātem. Porrò cinere cancri fluuiatilis vsti melle addito, plātas pedum à frigore ruptas, & digitorum rimas sanabis. Eodem etiam maligna & cancerosa vlcera curabis.

De carabo *siue locusta*, Cap. CLXXVI.

G LOcustæ testam vstam ac tritam cum meraco bibendam dato, & alui infernum fluxum compesces. Expurgat eadem & calculosos renes, multam arenosam vrinam deducens.

De testibus castoris, Cap. CLXXVII.

CAstoris testes castorium appellant, celebre & multi vsus medicamentum. hîc in vniuersum vim eius referemus, ad quam siquis respiciat, particulares vsus sibi ipsi exquirere poterit. Calfacit itaq; & siccat, éstque mul

H tùm tenuiū partium medicamentum, siue quis humido corpori adhibeat egenti siccatione, siue frigido indigo caliditatis, siue iis qui ex repletione conuelluntur: vbi ea quæ præter naturam in neruis cōtinentur euacuare oportet, magnam quidem vtilitatem ex se ostendit, & nullā

parti vllum aliquod detrimentum affricat, præsertim si homo non vehementi aliqua febre laboret. Eadem ratione & tremulis ob crassorum ac viscosorum humorũ multitudinem, commodissimum est potum. vtile est & singultui, ex humorum frigidorum ac viscosorum copia osculo ventris infarta oborto. Si verò ex siccitate, aut immodica euacuatione, aut acrium humorum mordacitate, singultus aut conuulsio oriantur, castorii vsum velut infestissimum fugere oportet. Sed & febrientibus non adeò calida febri, sed, vt ita dixerim, tepida (velut in altiore sopore ac lethargo fieri solet) valde multis castorium exhibuimus cum pipere, vtriusque cochlearium ex aqua mulsa: & nemo ex ipsis vlla parte læsus est. At verò in lethargicis ac alti soporis febribus, castorium rosaceo dilutum capiti imposuimus ac ceruici. Ad suppressos autem menses ob copiam ac crassitiem sanguinis, sanguine à talo moderatè detracto, cochlearium castorei cum pulegio aut calamintha exhibui, cognouique medicamentum ipsum purgationẽ menstruam ciere. Eiicit & secundas detentas & morantes, similiter cum aqua mulsa potum. Inflatos ventres & torminosos propter crassum ac flatuosum spiritum conclusum, ex posca potum sanat. Datur & orthopnoicis, *id est recta ceruice spirãtibus*, cum aceto mulso aut posca. Suffitur & in carbonibus, hiante ægro & vaporem excipiente.

De canis fluuiatilis testibus, Cap. CLXXVIII.

CAnis fluuiatilis testes ad eadem commodi ad quæ castoris testiculi existunt, sunt tamen debiliores. eiusdẽ canis pellis ad calceamentum redacta, pedum ac neruorũ morbum egregiè mitigat.

De canis terrestris catulo, Cap. CLXXIX.

CAtulus canis terrestris probè saginatus iuxta ægrum acclinatus, siue stomacho, siue alia interna parte ægrotet, morbum eximit ac sanat, affectu in ipsum transeunte. Aiunt eundem mortuum diligenter sepeliri oportere.

De cygni pullo, Cap. CLXXX.

CYgni pullus tener in oleo coctus, neruis affectis præter omnem opinionem medetur.

De buccinorum testis vstis, Cap. CLXXXI.

BVccinorum testæ vstæ vim multùm siccatoriam habent: vnde commodis medicamentis admixtæ inflãmationes induratas discutiunt. Consimilem vim habent purpurarum ac ostreorum testæ.

De galerita volucre, Cap. CLXXXII.

COrydalus *Græcis* appellatur, *& Latinis galerita*, volucre animal paruũ, quod sæpe iuxta vias videmus. id simplici iure coctum ac comestum colicis prodest. Oportet autem assiduè & frequenter id edere, vnà cum iure. nam vtilitatem ex ipso sæpe expertus sum. Habet autem eminẽtiam quandam in capite velut cristam, ex pinnis spõte naturæ productam.

De cochlea terrestri, Cap. CLXXXIII.

COchlea terrestris duram carnẽ habet, & propterea comesta ægrè concoquitur: verùm iusculum ipsius coctæ ex aqua & anetho, oleóque ac garo, aluo secedit, si potetur. Si verò prima & secunda aqua in qua coquitur diffusa, in tertia coxeris donec exactè flaccescat, & in fluxione ventris exhibebis, ventrem sistet. At verò cochlearum humiditas sola per se citra carnem accepta, (vocant autem eam ipsam cochleæ mucũ) & thuri admixta, aut aloæ, aut myrrhæ, aut aliquibus ex his aut omnibus, donec cerati crassitudinem habeat, pharmacum euadit glutinatorium, & submuscosos aurium tumores probè siccat. Glutinat item ac siccat oculorum fluxiones fronti impositum. Quum itaque multum eius muci colligere voles, carnem ipsarum stilo perforato: non modicam enim humiditatem emittunt, præsertim si nõ ante multos dies captæ fuerint. Hæc autem humiditas palpebrarum pilos reglutinat. Ego autẽ aliquando in agro cuidam neruos sauciato vnà cum tendinis contusione, carnem cochlearum imposui cum farinæ polline quæ molendinis adhæret, tritam, & citra inflãmationẽ vulnus glutinatũ est. Erat autem homo duræ carnis. Quòd si ad manum sint, præstat admiscere in talibus myrrham, aut thus, aut resinam frictam leuissimè tritam. Cæterùm caro ipsa in pila prius contusa, dein-

A de trita & imposita, omnes partes superfluam humiditatem habentes siccat, vt etiam hydropicis prosit. Sed & vnà cum testis suis tritæ cochleæ ventri vniuerso hydropicorum imponuntur, & super articulorum tumores in arthriticis. & appositio quidem ipsarum difficulter auferri potest, verùm multùm siccat, & sanè sinendæ sunt donec sua sponte decidant. Idem facere expedit & in tumoribus ægrè solubilibus, ex plaga aut contusione factis in auribus. nam omnes hos exsiccat, etiãsi viscosum & crassum in alto contineatur. Integræ porrò cochleæ vnà cum

B testis vstæ, galla omphacitide ac pipere admixtis, magno pere prosunt dysenteriis in quibus vlcera nondum sunt putredinosa. Oportet autem esse piperis partẽ vnam, gallæ duas, quatuor cineris cochlearum. quæ omnia exactè læuigata ac mixta, reposita seruabis, & vsu expetente cochlearii pleni mensuram obsoniis insperges, aut cum aqua calida aut vino bibendam dabis. Citra verò vllam admixtionem ipse cinis cochlearũ vstarum siccãdi vim habet, cui & quiddam caliditatis propter vsturam inest.

De mænulis, Cap. CLXXXIIII.

C MÆnulæ salsæ caput vstum, excrescentes in vlceribus carnes, maximè in dentium gingiuis reprimit inspersum, & callos eximit quos clauos vocãt, & extuberãtes sedis eminentias tabefacit ac consumit.

De torpedine, Cap. CLXXXV.

TOrpedo viua apposita diuturnum capitis dolorẽ depellit, & prolabentem sedem intrò pellit. mortua verò, aut omnino non, aut modicè hæc facit.

De asello marino, CLXXXVI.

D ASellus marinus aqua coctus cum anetho & modico sale conditus oleóque pauco, omnem interaneorum morbum sanat, maximè alui ab acribus humoribus infestatæ.

De ostreorum testis, Cap. CLXXXVII.

OStreorum testæ omnes læuissimè tritæ & ad puluillũ redactæ, vlceribus malignis conueniunt, & præsertim in vlceribus corrodẽtibus labiorum optimum pharmacum sunt, citra mordacitatem ad cicatricem perducentes: participes enim sunt facultatis adstrictoriæ, per quam duræ ac terreæ existunt: eam autem per vsturam amittũt.

E Eædem cum aceto aut posca aut vino mulso tritæ, putredinosis cõmodæ fiunt, pro habitu videlicet ægroti, conueniente humore admixto. quòd si vratur ostreorum testa, tenuiorum partium euadit quàm buccinorum testa: nam & minus durum est ipsarum corpus. Si verò lauetur hic cinis, commodus fit ad humectiora vlcera explenda, & ad cicatricẽ perducenda. Atq; ego sanè ostreorum testa hoc modo præparata semper vtor, ad cauitates ac fluxiones diuturnas & ægrè carnem recipientes, etiamsi fistulosæ essent ac profundæ. Circumpono autem eam forinse-

F cus cum adipe suillo vetere, & in ipsum sinum quid indo ex iis quæ talia carne replere solent: quale est pellucidus lapis, specularis appellatus. quin & dentes ostreorum testa illustrat, velut etiam buccinorum, & purpurarum, non solùm vi extersoria, sed etiam substantiæ aspritudine. quapropter nõ est necesse ad hanc rem ipsas valde læuigare. eædem lotæ ac tenuissimè tritæ humore flaccida vlcera exsiccant.

De purpurarum testis, Cap. CLXXXVIII.

G PVrpurarum testæ cum aceto potæ lienes tumentes sanant: suffitæ verò vteri strangulatus curant, & secũdas morãtes detrahunt. Vstarum cinis ad eadem facit ad quæ buccinorum adhibetur.

De squatina marina, Cap. CLXXXIX.

SQuatinam marinam vstam crassioribus corporibus in balineo inspergito.

De sepia, Cap. CXC.

SEpia suffocata in aceto, si cum oleo acetum bibendũ dederis, eum qui hippocampi marini venenũ sumpsit seruabis. Testa sepiæ exterforiam & siccatoriam vim ha-

H bet, éstque tenuiũ partium. quapropter vsta vtimur ad vitiligines, maculas solares, ac lentigines, & scabiem. sed & sale ammoniaco admixto, oculorum vngues exterit. Eadem non vsta, dentes illustrat, & affricta oculorum

cicatrices deterit,& vlcera in ipsis siccat.Magnas quoque palpebrarum aspritudines, sycoses *Græcis* dictas, cõsumit.

De Scinco, Cap. cxci.

SCinci circa renes partes, ad tentiginem pudendorũ ciendam bibuntur.Neque aliud magis contrariũ huic facultati destruendæ videtur quàm lactucæ semen ex aqua potum.Quidam etiam lenticulæ decoctum cum melle potum tentiginem sedare tradunt.

De Tellinis, Cap. cxcii.

TEllinarum salsarum vstarum cinis cum cedria adhibitus,superfluos palpebrarũ pilos renasci prohibet.

De cicada, Cap. cxciii.

CIcadis siccis quidam vtuntur in colicis affectionibus, cum pari numero granorum piperis,exhibéntque aut tres,aut quinque,aut septem,tum in interuallis,tum in exacerbationib⁹. Alii tostas in vesicæ dolore,ac calculosis, edendas præbent.

De hyæna, Cap. cxciiii.

HYæna viua in oleo cocta, velut de vulpe dictum est, oleum discussorium efficit arthriticis vtilissimum. Vsus fiat velut de vulpe indicauimus.

De hirundinibus, Cap. cxcv.

HIrundinum vstarum cinis cum melle illitus, anginã sanat, & omnino omnes affectiones quæ in faucibus ac gurgulione cum tumoribus fiũt. Quidam & ad acuendum visum cinere vtuntur, collyrii sicci modo adhibentes.

De electione optimorum medicamentorum, Cap. cxcvi.

AGaricum præstat quod strias rectas habet.

Acaciam eligito fuluam & odoratam.

Aloem elige puram,non lapidosam,valde splendidam, densam, sub flauam,friabilem,hepatis colore,facilè liquescentem, odoratam, amaritudinis intensæ. Nigra verò & valde dura reprobatur.

Amomum elige recens & album aut subruffum , non coactum,sed solutum & diffusum,semine plenum,simili racemulis,valde graue & odoratum,non cariosum,acre & gustu mordax, colore simplex,non varium. Adulterant quidã id amomide simili existẽte. Sẽper autem fragmenta reprobanda sunt,electis ramis perfectis ab vna radice.

Ammomiacum thymiama eligendum est non lignosum,granis thus referens,purum,densum,nihil sordium habens,castorei odorem præ se ferens,gustu amarum.

Aspalathus,bonus est grauis,& post decorticationem subruber,aut purpuram referens,densus,odoratus, saporis amari.

Absinthium,melius est quod in Ponto & Cappadocia nascitur.

Bitumen,optimum est purpurei coloris, splendidum, intenti ac grauis odoris.Nigrum autem vitiosum est. nã pice admixta adulteratur.

Bdellium præstat gustu amarum, colore glutinis,pingue in altum, & facilè molliri potens,non lignosum,non sordidum,iucundi odoris in suffitu, & vngui simile aromatico,onychi appellato.

Elleborum nigrum eligito probè coaltum,tenuem habentem medullam,acrem gustu ac feruidum. talis est qui in Helicone prouenit ac Parnaso & Anticyra.

Elleborum album elige moderatè extentum,& album fragilémque ac carnosum,non acuminatum & iunceum, aut puluerulentam lanuginem remittentem dum frangitur,quique medullam tenuem habeat,gustu feruido non valde neque aceruatim saliuam attrahentem: qui enim talis nõ est,suffocatori⁹ existit.primas obtinet Cyrenaic⁹.

Euphorbium elige pellucidum & acre.

Viscũ,optimũ est recẽs,coloris prassini intrinsecus,foris subflauum,nihil asperum aut furfuraceũ habẽs. colligitur ex quercu,malóque ac piro, & aliis arboribus.

Gluten piscium bonum est non glaucum, subcrassum, non scabrum facilè liquescens.

Calamus aromaticus bonus est fuluus,dẽsis geniculis, & qui in multas scissuras & segmenta assulosè frangitur,fistula telis aranearum repleta,subalbidus,in manducando viscosus,adstringens,& subacris.

Cardamomum,optimum est quod ex Armenia affertur.elige quod ægrè frangitur,plenum & conclusum.

Casiam elige fuluam,boni coloris, corallium referentem,arctam valde,longam,crassam,fistulis plenam,gustũ mordacem, & adstringentem cum quodam aromatico feruore,vinum redolentem: verùm purpurea & crassa,zigir appellata,rosam odore referens, ad medicũ vsum maxime apta est.

Cera,optima est subpinguis,odorata,pura,Pontica.

Glutinum quod aliqui xylocollam vocant,optimũ est Rhodianum, estque albũ & pellucidum. nigrũ verò deterius est.

Gummi elige vermiculatum,vitriforme,pellucidum, non lignosum.ab eo proximum est album: resinosum verò ac sordidum,inutile est.

Costus, optimus est Arabicus, albus existens ac leuis, plurimum habens & iucundum odorem.secundum locũ obtinet Indicus,densus existens ac leuis & niger velut ferula. Tertius est Syriacus,coloris buxei, odore nares percellens. Optimus est recens, albus,plenus ex toto, densus, siccus,teredinem nõ sentiens,gustu mordax ac feruidus. Quidam adulterant ipsum helenii radicem admiscentes. facilis est cognitio: nam helenium linguam non feruefacit,neque odorem intentũ & nares percellentẽ exhibet.

Crocus optimus Coryceius est, recens ac boni coloris, parum albedinis in capreolo habens, oblongus, integer, probè coaltus,plenus,non friabilis,non pinguis, & tamẽ in attritu digitos facilè tingens, non cariosus, impetuosi odoris,& acris.qui enim talis non est,aut vetustus est,aut maceratus.Quò verò facilè teri possit,in sole ac fictili nouo siccare oportet.

Crocomagma sic præparatur:Croci drach.centum,rosarum siccarum drach. L. amyli drach. L. myrrhæ troglodyticæ,gummi vtriusque drach. L. vino odorato terito, & pastillos formato,eísque in vmbra siccatis vtitor.

Cyperi radix optima est quæ grauissima & densa ac plena,ægrè friabilis,aspera,odorata, cum quadã acrimonia.

Thus primas obtinet masculum,rotundum, nõ sectũ, album,& vbi incisum est,intus pingue. Adulteratur resina pinus aut gummi.facilis est cognitio.

Thuris cortex præstat crassus ac pinguis,odoratus, nõ scaber aut pelliculis refertus: adulteratur cortice strobili aut pini admixto.deprehenditur id igne: alii enim cortices suffiti fumum edunt,verùm hic ardet odore iucundo velut thus.

Malabathri folium bonum est recens, in nigrore subalbidum,non friabile,integrum,odore nares percellens, & dum diluitur odoratum,nardum sapore non salsuginẽ referens.quod verò in tenues partes contusum cariosum odorem repræsentat, vitiosum est.

Medulla optima est ceruina, deinde vitulina, pòst taurina. Bona est quæ æstate accedente ad autumnum colligitur: aliis enim temporibus cruenta vestigia in ipsa reperiuntur. curatur ad repositionem, recens mollitur aqua affusa,deinde per linteum excolatur. rursúsque lauatur,donec aqua pura fiat, postea in duplici vase liquatur, sordibus innatantibus penna ablatis: postquam autẽ congelata fuerit,in fictili nouo reponitur, derasa diligenter fæce quæ post liquefactionem & excolationem subsidet.

Panacis radices meliores sunt siccæ & albæ extentæ, & incorrosæ,gustu feruidæ,& aromaticæ.Succus panacis cõmodus est gustu amarissimus, forinsecus viridis, intrinsecus albus,pinguis,citò solubilis,grauis odoris, & gustu calfaciens.

Myrrha,primaria est Troglodytica, subuiridis & pellucida,odorata, acris:quæ verò colore picea est,inutilis existit.

Stacte,*i. myrrha*,bona est odorata, læuis, oleũ admixtũ non habens.

Styrax præfertur flauus & pinguis,resinosus,grumos habens subalbidos,valde odoratus, & dum mollitur humiditatem melleam remittens.

Tragacantha, optima est pellucida & læuis, tenuissima & pura,subalbida.

Hyoscyamo vtendum est eo qui albos flores producit.

Galbanum, optimum eſt thuriforme, grumoſum, purum, non lignoſum, quod ex & ſemine quid admixtũ habet, odore graue, & neque ſummè liquidum, neque valde ſiccum.

Gagates lapis præfertur qui facilè accenditur, & odorẽ bitumnoſum repræſentat.

Melanteria, optima eſt ſulphurei coloris, leuis, æqualis, pura, & contactu aquæ citò nigreſcens.

Põpholyx optima eſt Cypria, & quæ aceto ſubacta æris odorem refert, colorem autem picis. Eſt autem & cœnoſi ſaporis, & carbonibus ignitis impoſita, ardet colorem aereum repræſentans.

Ex Oribaſii libris ad Euſtathium & Eunapium, De ſimplicium pharmacorum facultatibus.

Quæ media ſunt inter calfacientia ac frigefacientia, Cap. CXCVII.

Adiantum, aſparagus myacãthinos, muſcus, qui & ſplãchnon dicitur, glycyrrhizæ ſuccus, oleum dulciſsimum, cera, faba, lycium, lotus ſiue trifolium, cytrii cortex filicis radix, nuclei nucis pineæ, lentiſcus, lens, terra Chia & Samia, cadmia, ſpuma argenti.

Quæ moderatè calfaciunt, Cap. CXCVIII.

Viticis folia & ſemen, vrticæ fruct⁹ & folia, amygdala dulcia, anagallides ambæ, atractilis, glycyrhizæ radix oleæ radix & fructus maturus, fermẽtũ, eryngiũ, reſinæ omnes, cicerbita ſicca, iunci odorati flos, palmæ fructus, cochlearum cinis, cynocrambe, batrachii herba & radix, pulegium, lauri folia, & magis baccæ: minus autẽ radicis cortex. dictamnũ, pſeudodictamnũ, ſaluia, eryſimũ, lanæ vſtæ, bryoniæ radix, ariſtolochiæ radix, aſphodeli radix, daucus, chamædaphne, dracũculi radix, oleũ raphaninũ, cicerũ ſpecies tres, viſcũ, caucalis, liguſticũ, ferulæ ſemen, ſagapenum, ſatyriõ, apion, ſion, ſinon, ſtyrax, hydropiper, hypericum, ſal, ſanguis, fel, vrina, ſaliua, ſulphur, viperarũ carnes, adeps, ſalſorum piſcium muria.

Quæ calfaciunt primo ordine, Cap. CXCIX.

Aloe, chamæmelon, agaricum, abſinthium, lãdanum, lini ſemen, malabathri folium, ſpica nardi, nardus Celtica, vinum nouum, ſerum lactis, caſeus, ficus ſiccæ.

Quæ calfaciunt ſecundo ordine, Cap. CC.

Amurca, anethum ſiccũ, ſed viride minus, artemiſia, balſamum, elaphoboſcum, calamus aromaticus, crocus, thus, maſtiche Chia, mel, vinum, pix, meliſſophyllum, marubium, propolis, cucumeris ſylueſtris ſuccus, ſcandix, ſcilla, cardui radix, myrrha, terebinthi cortex foliáque ac fructus, fœnumgræcum, chamæleontis vtriuſque radix, chamæpitys, ocimum.

Calfactoria tertii ordinis, Cap. CCI.

Abrotonũ, præſertim vſtum, lolium, populi nigræ flores & reſina, acorus, amomum, amaracum, ammiũ, anethũ vſtum, aniſum, iuniperus, aſari radix, ſabina herba, veratrum vtrũque, epithymũ, mẽtha, calaminthe, thymbra, arundinis vallatoriæ cortex vſtus, caroum, caſia, cedrus vtraque, cnici ſemen, conizæ, cuminum, thuris fuligo, fœniculum, melanthium, mei radices, moly ſiue ruta ſylueſtris, aut beſaſa, rhododaphne, vinum vetus, origanũ omne, opopanax, petroſelinum, ruta, ſmyrniũ, hyſſopus, galbanum, chamædrys, raphanus, ſampſuchus.

Calfactoria quarti ordinis, Cap. CCII.

Adarce, ampelopraſon, euphorbium, oleum cedrinũ, coſtus, cæpa, lepidium, ſinapi, allium, ſthruthii radix, tithymalorum ſucci, & omnia vſtoria vi prædita.

Quæ frigefaciunt, Cap. CCIII.

Gramen moderatè, auricula muris citra adſtrictionem: pira in cataplaſmata impoſita moderatè frigefaciunt, balauſtium, rubi folia & germina, & fructus viridis ac flos ipſe. Auena moderatè, muſcus marinus, glaucum moderatè, dorycnium valde frigefacit, arundinis ſepiariæ folia moderatè, cicuta ſummè, lichen in petris naſcens, papauer omne, mali fructus, oleæ fructus & folia, oleum myrteum, ſeſaminum, balaninum: helxine ſiue perdicias moderatè, panicum, violæ folia & ſuccus, mali perſici & citrii caro, fungi multùm frigefaciunt, item omphacii ſuccus, amylum moderatè, roſaceum mediocriter, ſordes ex palæſtra, cicerbita non ſicca, tribu-

A lus vterque, ramorum palmæ ſuccus, Samia terra moderatè, Cimolia terra, Naxiæ cotis detritũ ſiue retrimentũ, plumbago mediocriter, plumbum, ceruſſa, ſandyx, caſeus mollis recèns coactus moderatè perfrigerat.

Quæ frigefaciunt primo ordine, Cap. CCIIII.

ACacia illota, atriplex citra adſtrictionẽ, vinacea, milium, ordeum, platanus, rhamnus, ſeris.

Quæ frigefaciunt ſecundo ordine, Cap. CCV.

ACacia lota, plantago, blitũ, galla omphacitis, cucurbita, cucumis, pepo, ſolanum hortenſe, lens paluſtris,
B alga viridis circa prærupta maris littora collecta, pſyllii ſemen.

Frigefactoria tertii ordinis, Cap. CCVI.

SEmperuiuum vtrunque, portulaca, mandragoras, citrii pars acida, polygonum, potamogeton, hyoſcyamus qui & florem & ſemen album habet.

Frigefactoria quarti ordinis, Cap. CCVII.

SVccus papaueris, cicuta.

Quæ ſiccant citra mordacitatem, Cap. CCVIII.

C VRticæ ſemen & folia, amurca, anagallis vtraque, auena, plantago, oleum dulce inſulſum lotum. fermentum attrahit ex alto ac diſcutit. Lupinus amarus, hippuris fortiter, iſatis, ſalicis flos & folia cum quadam adſtrictione. Quidam & ſuccum ex ipſis faciunt, & pharmacũ habent citra mordacitatem ſiccans ad multa cõmodum: verùm multo amplioris vſus eſt pharmacũ ſiccãs & adſtringens, nucis cortex vſtus, ſimúlque tenuiũ partium exiſtit: milium, centaurium tenue fortiter ſiccat, ceraſi gummi, liliũ, faba forinſecus impoſita, cupreſsi folia ac reliquæ
D partes, cyperi radix, nucis pineæ nuclei aqua macerati, nymphææ radix, ſiræum ſiue ſapa, quinquefolii radix, polypodium, myrrha, ſarcocolla, ſtœbe, tragacantha, terra omnis, cadmia, aſiæ petræ flos humore flaccidas carnes cõſumit, pompholyx ſæpe vſta, calx ſtrenuè, oui candidum ac tenue: eadem vis & vitellorum eſt.

Quæ ſimpliciter ſiccant, Cap. CCIX.

VIticis folia & ſemẽ, graminis radix moderatè, adiantum, ſemperuiuum vtrunque, amarantum fluxiones ſiſtit potum, bryoniæ radix, anagiri folia ſicca, pira in cataplaſmate impoſita moderatè, ariſtolochia, aſparagus
E myacanthinus, aſphodeli radix, & magis cinis, balauſtiũ valde, ruborũ fructus immaturus, quercus partes omnes, phagi ſimiliter, bulbus in cataplaſmate, eryngium, iſatis, ſalicis corticis cinis vehementer, cannabis ſemẽ, pæoniæ radix, lauri folia vehementer, & magis baccæ, oleum Cyprinum, laurinum, panicum in cataplaſmate impoſitum, naſturtium, caucalis, paſtinaca ſylueſtris ſiue daucus, lixiuium, præſertim ex cinere ficulneo, braſſica: caules autẽ eiuſdem cinerem fortiter ſiccantem faciunt, crethmum, lilii folia & radix, omphacium, platani cortex & pilulæ
F moderatè, polypodium, amylum, ſal, nitrũ, gypſum, præcipuè vſtum: cadmia omnis, omnia metallica, & lapidea ac terrea, teſta clibanorũ, coagulum omne, ſtercus: anſerũ tamen & accipitrum inutile eſt propter multam acrimoniam. ſordes ſiue ſtrigmenta, carnes viperarũ, capita mænularum ſalſarum, cornu cerui ac capræ, caſtoriũ, oſſa vſta fortiter, capilli vſti, ſepiæ teſta, lanæ vſtæ, cancrorũ cinis, garum abundè, muria.

Quæ primo ordine ſiccant, Cap. CCX.

CHamæmelum, iuniperi baccæ, caroum, ordeum, polenta, crocus, thus, fœniculum, rododaphne, vinum
G nouum, cucumeris & peponis ſemen, & radix ſicca, fœnumgræcum.

Quæ ſecundo ordine ſiccant, Cap. CCXI.

LOlium, amaracus, bitumen, anethum, balſamũ, vinacea, gingidium, elaphoboſcum, calamus aromaticus, thuris cortex & folia arboris, itémque ſemen: meon, maſtiche, mel, ſpica nardi, nardus Celtica, vinum, eruum, opopanax, pix, rhamnus, raphanus, ſcandix, cardui radix, myrrha, lentiſcus, terebinthi fructus & folia, lentes, alga hu-
H mida & viridis, malabathri folium, galbanum.

Quæ tertio ordine ſiccant, Cap. CCXII.

ABrotonum præſertim vſtum, acacia, acorus, aloe, ammium, anethũ vſtũ, aniſi ſemen, iuniperus, aſarũ, abſinthium, herba ſabina, veratrum, epithymum, thymbra,

calamintha, arundinis sepiariæ cortex vstus, caroum, casia, cedrus, conyza, thuris fuligo, nigella, citrii semen, vinum satis vetustum, acetum, origanum, quinquefolii radix, petroselinum, smyrnium, ruta hortensis, marrubium, rhus, sampsuchus, seriphium, hyssopus, chamædrys, chamæleontis vtriusque radix, chamæpitys.

Quæ quarto ordine siccant, Cap. ccxiii.

AMpeloprason, oleum cedrinum, sinapi, ruta syluestris, allium.

Quæ media sunt inter siccantia & humectantia, Cap. ccxiiii.

GRaminis radices in cataplasmate impositæ, oleum dulcissimum.

Quæ primo ordine humectant, Cap. ccxv.

AVricula muris, buglossum, succus glycyrrhizæ, lactuca moderatè, violæ folia moderatè, mali Persicæ fructus, fungi, rosaceum, satyrium, stratiotes fluuiatilis.

Quæ secundo ordine humectent, Cap. ccxvi.

POrtulaca, atriplex, blitum, cucurbita, mali Armeniacæ fructus, cucumis, pepo, lens palustris.

Quæ aquosam frigiditatem habent, Cap. ccxvii.

ACacia, auricula muris, portulaca, plantago, atriplex, rubi folia, blitum, muscus marinus, glaucium, dorycnium, viscum, salix, cucurbita, cotyledon, cicuta, picea arbor, malua satiua, papauer, mala præcocia, fungi, platanus, polygonum, potamogeton, sideritis, cucumis cibarius, holoschœnus, cicerbita, tribulus, lenticula palustris, psyllii semen, plumbum.

Quæ tenuium partium sint, Cap. ccxviii.

ABrotonum vstum, vitex, scandix, populi nigræ flores & folia, vrticæ semen & folia, amomum, acorus, asari radix, bryoniæ radix, chamæmelon, aparine, aristolochia, plantago sicca, asphodeli radix, præsertim vsta: balsamũ, herba sabina, sinapi, rubi radix, glycyrrhizæ radix, oleũ vetus, oleũ ricinũ, elaphoboscũ, euphorbiũ, fermẽtũ, salicis succus, calamintha, calamus aromatic⁹, arũdinis sepiariæ cortex vstus, casia, carpesion, miliũ, oleũ cedrinum, pruni gummi, mastiche, nigella, succus Cyrenaicus, opobalsamum, ruta, pistacii fructus, propolis, terebinthus, rosaceũ oleum, sagapenum, sampsuchus, seselis, cucumeris semen, ficus aridæ moderatè, flos iunci odorati, cinis, calx, salis flos, hyssopum, sal, alcyonium Milesium, nitrum, auripigmentum vstum, gypsum vstum, sulphur, cadmia, pumex vstus, lixiuium, asiæ petræ flos, melanteria, misy, æs vstum, chrysocolla, sandyx, fucus, adeps leonis ac pardi, itémque hyænæ valde, castorium, sepiæ testa vsta, lanæ vstæ.

Quæ crassarum partium sint, Cap. ccxix.

PLantaginis radix, balaustium, vinacea, zingiber, cucumis, cæpe, squamæ omnes, sori, alumen.

Corroborantia, Cap. ccxx.

CAsia, galla omphacitis, stœchas, palmæ fructus, absinthium, mastiche.

Concoctoria, Cap. ccxxi.

AMomum, vua passa, cera, ladanum, glutinum libranum, crocus, thus, pix, mastiche Ægyptia, rosaceum oleum, myrrha, styrax, galbanum, alica, adeps suillus & vitulinus, butyrum, œsypus.

Suppuratoria, Cap. ccxxii.

AQua temperatæ affusæ fomentum, aqua & oleum tẽperata, farina triticea, panis, alica, adeps porcinus & vitulinus, butyrum, thus, pix, resina.

Mollientia, Cap. ccxxiii.

QVæcunque calfaciunt non tamẽ vehementer, simúl que non vehementer siccant: sunt autem talia, seuum caprinum, adeps gallinaceus, & porcinus. seuum taurinum & hircinum, medulla ceruina, vitulina, ammoniacũ, thymiama, styrax, galbanum, bdellium, oleum sicyonium, oleum liliorum, oleum dulcissimum, chamæmelinum, althææ radix, cucumeris syluestris radix, maluæ syluestris folia, mastiche Chia & Ægyptia, terebinthina, resina Colophonia, opopanax, sordes statuarum in gymnasiis, sordes palæstrarum, butyrum, œsypus.

Quæ indurant, Cap. ccxxiiii.

SEmperuiuum, portulaca, psyllium, lens palustris, solanum. Indurantur autem corpora & partes aut ob siccitatem, aut ob plenitudinem, aut ob cõgelationem. Si quidem igitur ob siccitatem pars dura fiat, humectare omni modo ipsam oportet: si verò ob plenitudinem, euacuare ipsam oportet: si verò ob congelationem fuerit indurata, congelationem moderatè calfacientibus dissoluere oportet. nam congelatio ex frigore est, quæ autem vehementer calfaciunt, magis congelant.

Extersoria, Cap. ccxxv.

STercus caprinum vstum & non vstum, omnes testæ testa intectorum, sepiæ testa, herinacei terrestris ac marini cinis, serum lactis, ac bryoniæ radix, mel, amygdala dulcia esui apta, & ipsorum arbor, anagallis vtraque, anemonæ omnes, plantaginis folia, maximè arida: aristolochia, aron, asparagus myacanthinus, staphis agrestis, asphodeli radix, atriplicis semen, absinthii succus, bulbus impositus, veratrum vtrunque, helxine siue perdicias, salicis semen, calami sepiarii radix trita moderatè, fabæ caro, lapsana in cataplasmate imposita, lichen petrarũ, leucoii partes omnes, platani radicis cortex, marrubiũ, meõ, propolis moderatè, vlmi folia & cortex ac radix, ptisana, terebinthina ampli⁹ quàm mastiche, sagapenũ moderatè, cucumeres, peponis partes omnes, cucumeris syluestris radix, beta, tithymalus, phu, chamæpitys, halcyonia omnia, terra Chia & Samia moderatè, smiris abundè, cornu cerui & capræ vstum: & quæcunque inueneris nitrosa & amara, ea omnia meatus expurgare possunt. Quæ verò tenuium partium sunt dulcia, extergent moderatè vlcerum sordes & totius cuticulæ, velut sunt fabæ, eruum, ordeum, lupinus, & similia.

Quæ vasorum oscula aperiant, Cap. ccxxvi.

QVÆ oscula vasorum aperiunt, calida sunt nõ valde, & crassarum partium: quæ enim vehementer calfaciunt, vrunt & crustam inducunt; anemonæ omnes, cæpa, allium, fel taurinum, irini & amaracini olei siue vnguenti fæx.

Rarefacientia cutem, Cap. ccxxvii.

RArefactoria sunt quæ moderatè & citra molestiam calfaciunt, nequaquam verò siccant: Chamæmelon, althæa, cucumeris syluestris radix, costus, libanotides, nitrum, abrotonum, oleum vetus.

Densantia cutem, Cap. ccxxviii.

AQua frigida, semperuiuum, portulaca, tribulus viridis, psyllium, lenticula palustris, mandragoræ mala, & summatim omnia quæ frigefaciunt non siccantia.

Corrodentia, Cap. ccxxix.

AVripigmentum, sandaracha, chrysocolla, cãtharides, erucæ pinus, cedria, veratrum nigrum.

Reprimentia eminentias, Cap. ccxxx.

ELaterium, cucumeris syluestris radix, ochra, mandragoras, asiæ petræ flos, ostreorum testæ, herinaceus vterque vstus vnà cum testis suis, hæmatites lapis siccus tritus & ad puluillum redactus, faba, squama æris, chrysocolla.

Cicatricem inducentia, Cap. ccxxxi.

QVæcunque adstringunt & siccant, alumen, galla omphacitis, æs vstum, præsertim lotum, malicorium aridum, recrementum plumbi, spuma argenti, helcysma, *id est argenti recremẽtum*, plumbum vstum, testa intectorum omnium testæ, vitrum, pumex præsertim vstus, & vino extinctus, specularis lapis vstus, cerussa, pompholyx, spodiũ lotum, chrysocolla, stibium vstum, diphryges, sarcocolla. omnia prædicta si vlceribus insperseris, ipsa cicatrice includes. Verùm cum mordacitate cicatricem inducit atramentum sutorium vstum, cadmia, squama æris ac ferri, præsertim stomomatis, ærugo, calx vsta & lota.

Exulcerantia in superficie, Cap. ccxxxii.

RVbi canini folia, betæ radix, allium, pulegium, hyssopum, origanum, sepiæ testæ, asphodeli radix, semen lini: & salsa, & acria, & amara.

Vstoria, Cap. ccxxxiii.

CAntharis, diphryges, fæx aceti vsta, anemona puniceum florem habens, allium, cinis, præsertim ficuln⁹

nitrum assatum, æs vstum, alumen, buccinorum testæ vstæ, mænularum capita, auripigmentum, staphis agrestis, granum cnidium, sinapi, pyrethrum. calx non extincta vrit, extincta crustam inducit.

Attractoria, Cap. CCXXXIIII.

ANemonæ omnes, anagallis vtraq;, dictamnus, cicer, thapsia, cyclaminos, narcissi radix, propolis fortiter, fermentum, stercus omne, sagapenum, succus Cyrenaicus & Medicus, silphii succus & radix, sparti quo aucupes vtũtur, & semen & virgarum succus generosè, terebinthina magis quàm aliæ resinæ, sulphur, stercus bubulum, præsertim si eruo boues pascantur, calaminthe in cataplasmate imposita, costus contritus cum oleo: fortiter autem attrahit viscum.

Discussoria, Cap. CCXXXV.

ABrotonum, agaricum, adiantum, ægilops, vrticæ semen & folia, sambucus, ebulus, chamæmelon, anisi semẽ, aristolochiæ radix, asphodeli radix, præsertim vsta: atriplex, bulbus, herba Sabina, muscus qui splanchnon & hypnon *Græcis* appellatur, daucus, althæa, oleum dulce, oleum vetus, oleum raphaninum & cicinum, thapsia, calami sepiarii cortex vstus abundè discutit, brassicæ folia, lilii folia & radix, ladanum, mercurialis, malua syluestris, mel, mali Persicæ folia & germina, rhododapne, grossi ficus, ficus syluestris, mastiche Chia, opobalsamum, succus Cyrenaicus vehementissimè, paliuri folia & radix, ruta, pix, marrubium, terebinthina, rosaceum oleum moderatè, sordes à statuis, sordes palæstrarum quæ patos *Græcis* dicitur, sampsuchũ, cucumeris syluestris radix, myrrha, caricæ acriores amplius quàm grossi, beta citra calfactionem, fortior est autem alba: galbanum, sal, præsertim vstus: salis flos, nitrũ, halcyonia omnia, terra Samia, hyoscyamus, caseus tener ex acido lacte moderatè, butyrum, coagulum omne, stercus omne valde, œsypus moderatè, carnes viperarum fortiter, adeps, præsertim leoninus: ossa vsta eorundem leonum, & omnium aliorum cinis.

Adstringentia, Cap. CCXXXVI.

OLeaster, piraster, lentiscus, apium, semperuiuum, papauer, cytisus, aloe, vrtica, vinacea, pira, crocus, althæa, terebinthus, glans, hyoscyamus, hedera, nymphæa, palmæ, oui vitellus assatus, paliurus, hippuris, sanguis concretus, ligustrum, œnanthe, brassica bis cocta, coagulum leporinum, spongia vsta, rhamnus. Sunt & multa alia adstringentia, quæ omnibus nota existunt.

Quæ semen generant ac prouocant in cibis ac medicamentis, & cibis medicamentariis, Cap. CCXXXVII.

EX eduliis omnia quæ amplius nutriunt & inflant, itẽ medicamẽta omnia flatuosa & calida. Itaque bulbi, & cicer, & nuces pineæ, fabæque ac ficus, edulia sunt multũ semen generantia. Scincus autem, & satyrion, ac similia medicamenta sunt. Edulia autem simúlque medicamenta sunt, lini semen, eruca, & horminum.

Quæ semen inhibeant, Cap. CCXXXVIII.

SEmen inhibent omnia quæ frigefaciunt edulia ac medicamenta, itémque quæ crassefaciunt & condensant, velut lactucæ, cucurbitæ, blitum, atriplex, cucurbita, mora, melopepones. Quæ verò siccant, ne ab initio quidem generari semen permittunt, etiamsi calfactoriam naturã habeant, velut est ruta. Si verò calida non fuerint, multo magis siccant, & semen generari non sinunt, velut nymphææ radix.

De alimentorum viribus, Cap. CCXXXIX.

SAnitatis studiosum, siquid aliud, alimentorũ vires nosse oportet. itaque ea quæ attenuatoriam vim habent, angustos transitus obturatione liberant, & viscosa infarta expurgant ac crassa secant. Verùm qui in ipsorum esu perseuerant, serosas & biliosas superfluitates congregant, &, si quis adhuc amplius perseueret, atrabiliarium sanguinem reddet. quare ab assiduo ipsorum vsu abstinere oportet, præsertim eorum quæ temperamentum biliosum habẽt. Solis enim iis qui pituitam & crudum humorem viscosúmque ac crassum coaceruarunt, talia conueniunt. At verò crassefaciente vi prædita, multùm alunt, & si in ventre ac iecore probè concoquantur, sanguinem boni succi generant, lienem autem & iecur obturãt. Ex his verò quædam crassi tantùm succi sunt, velut lenticula: quædam verò viscosi, vt malua: quædam crassum simúlque viscosum succũ possidẽt, velut est caro testa intectorũ. Securior itaque est diæta & victus attenuatorius ad sanitatis conseruationem, præ crassefaciente: verùm quum modicè alat, firmitatem non addit corporibus neque robur: & oportet aliquando etiam multùm nutrientia moderatè assumere, vbi firmitatem acquirere voles. Cæterùm citra periculũ crassa diæta vti possunt, qui exercitiis dediti sunt, & qui dormiunt quantum volunt. Omnes autem qui ante acceptionem exerceri nõ possunt, alimenta crassi succi vitẽt: maximũ enim ad sanitatis conseruationẽ malũ, perpetuũ ocium existit, quemadmodum contrà moderatus motus maximum bonum. Omnium porrò eduliorum optima sunt quæ inter attenuantia ac crassefacientia medium locum obtinent, & sanguinem substantia ac compage moderatum generant. Itaque tale alimentum corporibus nostris conueniens est: nociuum verò crassi succi, & propterea semper fugiendum. quin & alimentorum varietatem fugere oportet, præsertim si ex contrariis viribus ac facultatibus constiterint: ita enim assumpta probè concoquuntur.

Attenuatoria alimenta, Cap. CCXL.

ALlium, cæpe, nasturtium, porrum, sinapi, piper, smyrnium, pyrethrum, origanum, calamintha, hyssopus, sisymbrium, pulegium, thymus, satureia viridis accepta: sicca enim medicamentum est. Ab his proxima sunt eruca, sion, apium, petroselinum, ocimum, raphanus, brassica, beta, fœniculum, coriãdrum, ruta, anethum, ligusticũ, cuminum, capparis, & terebinthi fructus, caroi semen, anisi, dauci, & omnium odoratorum & acrium ac palàm calidorum semina, verùm fortiter attenuat rutæ semen ac cannabis, vt medicamenta de cætero existãt. Ex cerealib⁹ seminibus attenuanti diætæ solum ordeum conuenit, deinde panes clibano cocti triticei: à reliquis abstinendum. præterquam siquis per longius interuallũ pisum, aut lentẽ gustare velit. plurimùm autem eduliorum vsum pro attenuantis victus ratione suppeditant pisces petrosi & montanæ volucres paruæ. in vniuersum enim omnia exercitata meliora sunt inexercitatis, & sicciore victu vtentia, & purum ac tenuem aërem inspirantia, & ex piscibus qui mollem simúlque friabilem carnem habent reliquis præstant. nam qui duram aut viscosam habent, ab iis penitus abstinendum est. Habes autem notas carnis omnis animalis, friabilitatem ac mollitiem, & quibus sanè vtraque adfuerit, ad satietatem edere licet: quibus altera tantùm, edere quidem expedierit aliquando, sed vitanda satietas est. Neque gallinas prohibeo siquis exercitio vtatur, neque columbas, neque turtures, maximè si in agro degant, ac montanis locis. Oportet autem non recèns mactatas, sed vnam minimum diem seruatas à mactatione edere, non solùm turtures & gallinas, sed etiam perdices, & omnia quæ moderatè duram carnem habent. Sed & salsi pisces abundè attenuant, & crassos ac viscosos humores secant. eligendi sunt autem & ex his qui mollem carnem habẽt. nam cetacei generis vitandi sunt. Præstat & plurima edulia aceto & aceto mulso præparata accipere, & sale prius condire quantum eius fieri potest. neque læsionem incurret, qui fructus pomorum aluum mollientes acceperit: verùm tardè trãseuntes deteriores sunt: & magis si duri fuerint. quare ex his ne gustare quidẽ oportet, præter eos qui repositioni apti sunt, velut pira & mala, & vuarũ nõ pauca genera: molliores autem magis edere expedierit: qui verò valde austeri & acerbi sunt, ad hanc diætam inepti existunt. Omnium maximè autem aptæ sunt caricæ, & nuces & pistacia, & amygdalæ subamaræ. Cæterùm oliuas neq; laudo neque vitupero. Verùm ex dulcibus non solùm eduliis, sed etiam potionibus, mel ferè solum exactè tenuẽ succum generat. Vina quoque tenuia & alba crassos humores secant, & per vrinas expurgant. Vtilissimum verò ad extenuantem victum est acetum mulsum.

Crassi succi alimenta, CCXLI.

PAnes furnacei, & siliginei, & non probè præparati, placentæ ex musto & similagine, itémquæ liba, & omnis placen-

placenta non fermentata ex tritico,& quæcunque eius generis inde parantur.Sūt enim ſimilago ac alica ſatis craſſi ſucci:amylum vero moderatè.Sunt & dolichi craſſi ſucci & lupini,& interna lentis caro: nam cortex exterioriū quid poſſidet.itémque fabæ frictæ,& piſces molles appellati loligines,ſepiæ,polypodes, & cetacei generis, ex quo ſunt & thunni: moderatiores autem ipſis ſunt pelamides. Multū n craſſi ſucci ſunt oſtrea,& buccina,purpuræque & chamæ,patellæ,pectines,pinnæ,& omnia teſta intecta,anguillæ item ac cochleæ. bubulæ carnes,caprinæ,ceruinæ, leporinæ.ſuillum hepar, renes, teſtes moderatè,lac coctū, caſei omnes,verùm recentes & ex ecido lacte minus:oxygala,protogala,quod & pyriephthō vocatur:oua ad perfectam cōcretionem cocta,& magis adhuc,aſſata,atque amplius etiamnū,fricta in ſartagine: palmæ, caſtaneæ,bulbi, rapa,fungi,tubera,nuces pineæ, coni ac ſtrobili appellati, ficus non probè maturæ,citrii caro,cucumeres,præſertim vberius ingeſti: mala nondum matura. vina dulcia quoque ſanguinem craſſum generant, & his amplius ſapa, & vinum nouum,vináque craſſa ac nigra.

Media inter attenuatoria & craſſefacientia, Cap. CCXLII.

PAnes optimè præparati,carnes gallinarū, phaſianorū, perdicum, columbarum,attagenarum,& paruarum auicularum omnium, optima edulia ſunt.Inſuper piſcium petras ac littora & altum pelagus incolentium,gobiorum, murænarum, bugloſſorum & omnium conſimilium, qui neque viſcoſitatem neque graueolentiam in cibo repræſentant.Item ficus,pepones,& ex ſylueſtribus oleribus ſeris:id quod commune pluribus genus exiſtit.ſingulorum autem ſpeciales appellationes ſunt apud Atticos, velut lactuca,chondrile, gingidium, & alia infinita ſylueſtria olera quæ ſeridis nomine veniunt. Eius generis eſt & aſparagus paluſtris,itémque myacanthinus, & chamædaphnes, ac bryoniæ. Vinum item fuluum ſimúlque dulce ac pellucidum, quale eſt auriuſium, & Lesbiū,& dulce Falernum, ac Tmolites. hæc enim bonū & moderatè craſſum ſanguinem generant.

Quæ viſcoſum ſanguinem generant, Cap. CCXLIII.

TRiticum graue,denſum, & in alto flauum, viſcoſum ſuccum generat: leue autē & rarum & vtrinſecus album,minus viſcoſum humorem generat. Eſt & ſimilago itémque halica ſatis viſcoſa. Item tendines, præſertim in muſculorum extremitatibus, aponeuroſes *Græcis* appellati & partes circa labra,& lingua,ſuilla quoque caro,& agninæ ſeſami item ſemen,& palmulæ pinguiores.

Quæ crudum humorem generant, Cap. CCXLIIII.

PAlmulæ virides veſcentes crudis humoribus implent, & rapa,& teſta intectorum caro,ſi diutius cocta ſalſum humorem depoſuerit:& piſces molles appellati, velut ſepiæ,polypi, & alia huius generis:item cetaceum genus in mari.quapropter antea ſalſa hæc in vſum cibi veniūt.Talia ſunt & inteſtina,& ventres,& vuluæ quadrupedum, & acidum lac,lupini, vua in ventre retenta.

Quæ frigidum humorem generant, Cap. CCXLV.

QVI ſe cucumeribus valde explent, frigidū humorē coaceruant.Inſuper & qui ventres ac inteſtina & vuluas quadrupedum animalium ingerunt, & lac acidum,& mala nondum matura.

Quæ atrabiliarium ſuccum generent, Cap. CCXLVI.

CArnes bubulæ,caprinæ, & magis taurorū ac hircorū, & adhuc amplius ouium ac leporum, ac ſuum ſylueſtrium: carnes item ſalſæ quadrupedum animalium. Ex marinis piſcibus thunni, balænæ, & omnia cetacei generis,cochleæ, braſſicæ, arborum germina, muria & acida muria condita,velut lentiſci & terebinthi.Item cinaræ caro,& lens edulium eſt maximè atram bilem gignēs:& poſt hanc furfuracei panes, & qui ex thypa ac aliis vitioſis ſeminibus fiunt, & caſei antiqui,& vina craſſa ac nigra.

Quæ blioſum humorem generant, Cap. CCXLVII.

A Siliquæ, item cinaræ ſuccus amarum bilem gignit: præſtat itaque ipſam feruefactā in cibo ſumere. Mel quoque facilè in bilem tranſit. Omnes quoque dulcis ſaporis ſucci materiam flauæ bili præbent, itémque dulcia vina.

Quæ ſuperfluitatibus redundant, Cap. CCXLVIII.

PAlumbes,anſeres,piſces,exceptis petroſis, viſcera omnia,medulla,ſpinæ dorſi, cerebrum, auiculæ paluſtres & ſtagnorū,cicer,fabæ virides,faba Ægyptia, porcelli recèns nati,ouilla caro,& omnium iuniorum animalium &
B ocioſè viuentium: piſces fluuiatiles & paluſtres, & qui in limoſa aqua degunt,item omnia cetacei generis in mari.

Quæ ſuperfluitatibus careant, Cap. CCXLIX.

COlla animalium, caudæ, alæ:ſylueſtrium animalium caro,& eorum quæ ſiccis locis degunt.

Multùm nutrientia, Cap. CCL.

SVum domeſticorum carnes ex omnib⁹ eduliis optimè alunt:cerebrum bubulum,teſtes,cor,medulla ſpinalis,itémque reliquæ: anſerum alæ,&magis gallinarum,omniū volucrium ventres, cochleæ,præſertim ter coctæ. Ex teſta
C intectis quæ duras carnes habent,velut purpuræ,buccina, & ſimilia,gammari,paguri,cancri,locuſtæ,ſquillæ,& conſimilia.Item molles appellati piſces,velut polypi,ſepiæ, loligines,& conſimiles.ex cartilagineis,torpedo & paſtinaca moderatè, ſquatina verò magis, mulli & gobii minus. Lac craſſius quidem,magis, liquidius,minus. Ex panibus ſiligineus maximè alit, deinde ſimilagineus, tertio loco eſt cui furfures non deceſſerunt.triticum coctum, ſiligo, alica,fabæ,carnis habitum non adſtrictum & denſum faciūt,ſed laxiorē.cicer magis nutrit,phaſeli & ochri magis quàm fœnūgræcū. dolichi quos lobos vocāt *Græci*,nō pi-
D ſis minus nutriunt.caſtaneæ,lens,palmulæ dulces,vuæ paſſæ dulces ac pingues, rapa.bulbi maximè alunt & præſertim bis cocti. Mel deſpumatum & ad diſtributionem & ad nutritionem aptum eſt.vinum omne nutrit quod craſſum eſt. Rubra itaque & craſſa ac adſtringentia, magis alunt:minus verò his alba ſimúlque craſſa & auſtera:omniū minimè alba & tenuia. Omnia item craſſi ſucci, ſi probè concoquantur, valde alunt.

Quæ parum nutriunt, Cap. CCLI.

E EXtremæ animalium partes, vulua,vēter,inteſtina,caudæ,aures, pinguedo, adeps, omne volucrium genus minus alit,tereſtrium generi comparatum. caro quoque animalium annoſorum minus alit quàm augeſcentium. Piſcium eſus ſanguinem tenuiorem generat.Ex teſta intectis quæ mollem carnem habent,velut oſtrea, minus alūt. panes ordeacei,polēta ordeacea,panes furfuracei & ſordidi omnes ac loti,amylum,mazaex polēta ordeacea, auena, milium,eóque magis panicum.oryza, fabæ virides,ſemē papaueris, mora,amygdala,piſtacia, pruna,perſica,arme-
F niaca,præcocia,oliuæ,maximè drupæ:nuces auellanæ, & magis adhuc regiæ:ſerica,corna,pruna ſylueſtria,mora rubi,capparis,& magis ſale condita:terebinthi ſummitates, braſsicæ,betæ,raphan⁹,ſinapi,aſparagi omnes, paſtinaca, daucus,carus,cæpa,allium. porrum,crudum quidem nullum penitus alimentum præbet, bis verò aut ter coctum, paucisſimum:punica mala,pira,cucurbitæ, vuæ paſſæ auſteræ & non pingues.

Porrò media quodam modo ſunt inter parum nutrientia,phaſeli,ochri, cicerculæ. ficus autem non ſimiliter vt
G reliqui fructûs parum nutriunt, verùm laxam carnem faciunt. Vuæ verò minus quàm ficus laxam & humectam carnem alunt.

Quæ boni ſucci ſunt, Cap. CCLII.

OPtimi ſucci eſt optimū lac ferè inter omnia quæ in cibo accipimus. optimum autem lac eſt animalium bonæ habitudinis, ſtatim vbi mulctum fuerit calidum adhuc potum. Oua trementia & ſorbilia gallinarum ac phaſianorum. Volucres & piſces fermè omnes boni ſucci ſunt, exceptis iis qui in paludibus ac ſtagnis & fluminibus
H limoſis ac turbidis degunt: verùm odore & guſtu cognobiles fiunt: nam fœtidi & inſuaues ac mucoſi ſunt,propterea quòd in vitioſa aqua degunt. Carnes autem quadrupedum animalium ſi probè concoquantur, optimum ſanguinem generant, maximè ſi bono ſucco prædita ſint, vē

lut est suillum genus: at verò omnes circa labia partes, aliæque extremitates, & alæ volucriũ, intestináque & vuluæ ac caudæ, minus boni succi sunt quàm carnes: glandulæ autem probè cõcoctæ similiter vt caro boni succi sunt, cor nõ est mali succi. pedes suilli meliores sũt quàm rostrũ & aures. Syluestriũ quoque animaliũ carnes meliorẽ succũ quàm domesticorũ habent. panis purus probè præparatus boni succi est: alica itẽ & ptisana probè præparata, fabæ, castaneæ non habent malum succum: ficus maturæ & vua matura, itémque pensilis reprehendi non merentur: caricæ statim quidem in corpus digestæ ac distributæ, boni succi sunt: verùm si in ventriculo morentur; mali succi fiunt, & pediculos generant: si verò cum nucibus edantur, bonum edulium existunt. Cæterùm siquis ficus & caricas assiduè in cibo sumat, non parum læderur. Lactuca vt olus sanguinem bonum gignit, & ab ea intubi. Vina odorata boni succi sunt, sed omnium optimi succi est Falernum dulce & Tmolites.

Quæ mali succi sunt, Cap. CCLIII.

AB omnibus mali succi eduliis abstinendum censeo, etiamsi facilè concoquantur: latenter enim diutiori tempore vitiosus humor in venis ex ipsis congregatur, qui leuissima putrefactionis occasione arrepta, malignas febres gignit. Est autem maximè vitiosi succi caro ouilla ac caprina, pessima verò hircina, deinde arietina, postea taurina. In omnibus his præstant castratorum carnes. seniorum autem animalium pessimæ sunt. Caro leporina crassiorem quidem sanguinem generat, verùm meliorem ad succi bonitatem, quàm bubula & ouilla. nihilominus tamen & ipsa mali succi est, itémque ceruina. renes & testes perfectorum animalium mali succi sunt, exceptis gallis. Item cerebrum & medulla spinalis, exceptis gallis: lien, oua in sartagine fricta, casei veteres, boleti amanitæ, fœnũ græcum, lens, auena, cicer non est boni succi. olyra verò tanto deterior est tritico, quãto melior est quàm tipha & auena, panicum, milium, & similia nõ sunt boni succi. dracones, callionymi, scorpii, trachuri, mulli, orphi, glauci; zygænæ, congri, phagri, & quæcunque alia cetacei generis in mari animalia, omnia mali succi sunt. Item omnes fructus subcaniculares mali succi sunt, mala nondum matura, pira priusquam concoquantur, persica, mala punica, mespila, corna, pruna syluestria, siliquæ, & terebinthi fructus, cinara, præsertim vbi dura fuerit: cucumeres, pepones, cucurbita his quidem melior est, sed & ipse in ventre corrupta satis mali succi euadit: ficus & caricæ minus quàm alii subcaniculares fructus malum succum habent: verùm iis qui in ipsarum esu perseurrant, non valde bonum sanguinẽ gignũt. vnde & pediculorũ copia ex ipsis cõsequitur. Ex oleribus nullũ boni succi est: in medio boni ac mali succi sunt lactuca, intubi, malua, blitũ, atriplex. radices plantarũ olerũ generis mali succi sunt, quæcunque acres, velut cæparum, porrorum, alliorum, raphanorum, & dauci. Medio loco sunt raporum & cari appellati radices. Ocimũ pessimi succi est, rapum crudum, brassica, bulbi non probè cocti. At verò allium & cæpæ ac porrum bis cocta humoris malignitatem deponunt. Cæterùm extremè mali succi sunt olera quæ syluestria appellant. Vina crassa simúlque fœtida & iniucunda ac austera mali succi sunt, quale est Bityhinum quod in magis doliis apportatur. nam quod in paruis affertur, neque boni succi neque mali existit.

Quæ facilia concoctu sunt, Cap. CLIIII.

PAnes bene præparati. pisces petrosi omnes, gobio, torpedo, pastinaca, si volucrum generi comparentur. volucrum caro terrestrium generi comparata concoctu facilior est, præsertim perdicis, attagenæ, columbæ & phasianorum, alæ anserum, magisque gallinarum, & in summa præstant alæ saginatorum & iuniorum: pessimæ autem sunt gracilium & seniorum. iecur anserum sero lactis saginatorum, itémque testes gallorum similiter nutritorum facillimè concoquuntur. Carnes suillæ concoctu idoneæ sunt, in vigore ætatis consistentibus, & laborãtibus porcorum vigorosorũ, reliquis eorum qui adhuc crescũt. Vituli meliores concoctu sunt quàm boues perfecti, & hœdi quàm capræ. In vniuersum autem, omnium adhuc augescentium caro facilior concoctu est quàm decrescen-

A tium, & animalium in siccis locis degentium facilius concoquitur quàm aliorum. Nux regia magis concoquitur quàm auellana, bulbi bis cocti melius concoquũtur, oua trementia & sorbilia, lactucæ, intubi, malua, cucurbita cocta, si non corrumpantur. vina dulcia facilius quàm austera. Facilius autem concoctu est quicquid vnicuique iucũdum est.

Quæ ægrè concoquuntur, Cap. CCLV.

B CAro caprina, bubula, ceruina: pessimè autẽ cõcoquitur hircina, deinde arietina, postea taurina. pessima est & seniorum animalium caro. sues quæ senes fibrosam & siccam, & propterea ægrè concoctilem carnem habent. Ventriculus ægrè concoquitur, item intestina, vulua, cor, iecur, aures, caudæ, renes, cerebrũ, medulla spinalis, & perfectorum animalium testes, anseres, exceptis alis, palũborum & sturnorum ac merularum & paruarum volucrium caro durior est, atque his magis turturis antiqui, & anatis. ægrius tamen adhuc concoquitur & fibrosior his est pauonis & otidum caro. ventriculi quoque volucrum omnium ægrè concoquuntur, propter substantiæ duritiam. C falsò enim quidam laudant vẽtrum struthocameli ac mergi. Cochleæ item, & lac acidum, caseus vetus, recens autẽ & maximè ex acido lacte melior est: purpurarum caro ac buccinorum, aliorúmque testa intectorum duram carnẽ habentium. gammari, locustæ, cancri, paguri, squillæ, & omnia huiusmodi. polypi, sepiæ, loligines, & omnia molli cute prædita, raia, leuiraia, squatina, dracones, cuculi, callionymi, scorpii, trachuri, oua cocta, fricta, triticum coctũ, polẽta, tipha, auena, fabæ, dolichi, phaseli, cicercula, cicer, oryza, lupini, panicum, milium, & quæcũque huiusmodi. D lens, sesamum, castaneæ, mala, pira nondum matura, ficus nõ maturæ, vuæ acidæ & austeræ, palmulæ omnes, siliquæ, ocimum, rapum crudius, bulbi crudiores, pastinaca, daucus, carus, & omnes olerum radices, ipsáque olera vniuersa, excepta lactuca & intubis. vina crassa & noua ægrè cõcoquuntur: verùm multo magis concoctioni resistit aqua.

Quæ stomacho commodant eúmque roborant, Cap. CCLVI.

E PAlmulæ austeræ, mala cydonia, oliuæ muria conditæ: aptiores tamen sunt aceto compositæ. vuæ passæ austeræ. vua in vinaceis reposita. nux regia hac parte auellanæ præstat, multóque magis si cum caricis sumatur. gingidium scandici simile, est valde stomacho commodum, tũ crudum, tum coctum comestum: longiorem autem cocturam non sustinet: cinara, sinapi, raphanus, rapum, nasturtium, asparagus palustris, chamædaphnes, oxyacãthæ & bryoniæ. bulbus appetentiam cibi excitat, itémque cappatis sale condita. citrii pars externa corroborat stomachum medicamenti loco sumpta. Vinum austerum os vẽ F tris roborat, itémque ventrem ipsum, præsertim calida intemperie affectum.

Quæ stomacho incommoda sunt, Cap. CCLVII.

BEta stomacho incommoda est, adeò vt & morsum inducat si vberius comedatur, ocimum, rapum crudius, blitum, atriplex, si nõ cum aceto ac oleo & garo sumantur, fœnumgræcum stomachum subuertit, itémque sesamum. Lac, frigidum habentibus ventrem acescit, calidum ha- G bentibus in nidorem trãsit. Meritò itaque nociuum est febricitantibus, & si quis amplius cum melle sumat, vomitũ ciet. pepon non probè concoctus cholericos, *id est bilem supernè ac infernè eiicientes*, facere solet. similiter & melopepon. omne cerebrum stomacho incommodum est, & nauseosum, velut etiam ossium medulla. Vinum nigrum & austerum facilè acescit, & vomitum concitat. Item crassum & nouum.

Flatus expertia, Cap. CCLVIII.

H CVminum, ligusticum, viticis semen, cannabis semen, fabæ frictæ, bulbi diutius atque iterum cocti & ex oleo & aceto comesti, mel quod in coctura omnem spumam deposuit. flatus discindunt panes ordeacei. Media porrò inter flatus expertia ac flatuosa, sunt pisa, ochri, cicerculæ.

Flatuosa, Cap. CCLIX.

Cicer, lupini, panicum, milium, & huiusmodi: fabæ, lobi siue dolichi, minus tamen fabis: maza ex polenta, succi omnes, præcipuè Cyrenaicus, silphii succus ac radix. ficuum flatus modico tempore durat, propterea quòd facilè aluū subeant: quæ verò exactè maturæ sunt, propemodum nihil offendunt, similiter vt caricæ. palmulæ virides flatuosæ sunt, rapum crudius. lac facilè in ventre inflatur, bulbi crudiores, mel non perfectè coctum. vina dulcia flatum tardè transeuntem generant, item dulcia simúlque austera. mustum, *hoc est uinum nouum* itidem.

Quæ extergent, secant, obturatione liberant, Cap. CCLX.

Ptisana exterget, itémque fœnūgræcum, melopepon, vuæ passæ dulces, fabæ, cicer, magísque nigrum. capparis satis tenuium partium est, & exterget, & expurgat ac obturatione liberat, maximè ex aceto mulso aut ex oleo & aceto, præ reliquis omnibus cibis comesta. betæ succ⁹ exterget, & magis vbi cum sinapi & aceto comedatur. bulbi attenuatoriā vim habent & obturationes aperientē, cepæ, allia & porri attenuant & secant crassos ac viscosos humores. serum quoque lactis humorum crassitiem attenuat. ficus extergent, quapropter multa arenosa de renibus expurgant. Caricæ attenuant ac secant & renes expurgant. amygdalæ extergent & attenuant purgántque viscera, & humorum per sputum reiectiones ex pectore ac pulmone expeditiores faciunt. pistacia robori ac sanitati iocineris conducunt, & ad purgationem humorum id obturantiū iuxta exitus ipsius. raphanus attenuatoriam vim habet. Mel tenuissimarum partium est, maximè quod ex calidis ac siccis plantis natum est: quapropter etiam aqua mulsa ad sputorum eductionem commodat. Acetum mulsum non penitus viscosa ac crassa facilè educit, & viscera citra molestiā expurgat. valde autem cōmodat iis qui crassum humorē in pectore ac pulmone coaceruarūt. Vina tenuia ac vetera cū acrimonia ad idem conferunt. At verò aquosum, hoc est album & tenuissimum, aptum est ad humorum ex pulmone eductionem. roborat enim, & humores humectiores reddit ac moderatè scindit. Vinum dulce in morbis acutis, reficiendis viribus accomodatum est, velut in peripneumonia & pleuritide, concoctione morbi iā facta.

Quæ obturant, Cap. CCLXI.

LAC modicum seri habens, & multum de caseo, non satis tuti vsus est, siquis in eius esu perseueret. nam lædit renes, qui aliàs ad calculorum generationem aptitudinem habent, & iocineris obturationes facit iis qui eas pati aliàs solent. Caricæ hepati ac spleni inflammato nocuæ, velut etiam ficus. omnia quoque dulcia splenem ac iecur lædunt. Aqua mulsa incommoda est iis quibus viscera indurata, aut laxo tumore occupata, aut inflammata in tumorem eleuata sunt. Palmulæ pingues obturant, & præsertim crudæ, omnia item liborum genera, & ex similagine præparata, obturant, & splenem augent, & calculos in renibus generant. Similiter & tritricea farina cum lacte. Alica quoque inepta iis qui iecur obturationi obnoxiū habent & renes calculo generando aptos. Vinū dulce obturat, & viscera auget siue inflat.

Quæ tardi transitus sunt, Cap. CCLXII.

Omnia liborum ac placētarum genera ex similagine facta, trāsitus tardi sunt, fabæ frictæ, panes puri, lens cortice detracto, cerebrum, medulla spinalis, iecur, cor, triticum coctum, oua assata, fricta, lupini, phaseli, pisa, sesamum, mala, pira nondum matura, siliquæ, vina dulcia, & magis austerū & nigrum, citra dulcorem. item omne crassum ac nouum. Aqua autem adhuc tardius transit.

Quæ facilè corrumpuntur, Cap. CCLXIII.

Persica, armeniaca, præcocia, & omnes subcaniculares fructus, qui humidum temperamentum habent, in ventriculo corrumpi solent, vbi non probè & citò aluum subierint. Omnia porra mali succi, humida autem & lubrica, ac facilè subire potētia, præ aliis edere oportet. sic enim & ipsa citò subeunt, & alia deducūt: si verò postremùm accipiantur, etiam alia simul corrumpunt.

A Quæ difficulter corrumpuntur, Cap. CCLXIIII.

Chamulæ paruæ, purpuræ, buccina, & quæcunque testa intecta durā carnem habent, dātur corrūpentibus cibū præ humorū vitiatione, ita vt bis aut ter aqua optima coquantur, semper in aliam purā feruentem translata, vbi prior salsa reddita fuerit. Sed & gammari ac paguri cācrique ac locustæ, & squillæ, & quæcunque eius generis, carnem habent ægrè corruptilem, similiter vt testa intecta duræ carnis.

Quæ ventrem subducunt, Cap. CCLXV.

F Lenticula, brassica, ex marinis testa intecta, & cochleæ compositam naturam habent ex contrariis facultatibus. Ipsum enim solidum vniuscuiusque corpus transitus tardi est, & ventrem sistit: verùm humiditas ad excretionem irritat. Siquis igitur lenticulam aut brassicam aut aliud quid ex prædictis coquat, deinde decoctum ipsum oleo & garo ac pipere condiat, & postea cui velit bibendū præbeat, palàm conspiciet ex ea potione ventrem subduci. Sed & herinaceorum marinorum ac conchularum omnium, itémque gallorum veterum iuscula, ventrem subducunt. At verò si brassicam aluum subducere velimus, cacabo in quo cocta fuerit propè posito statim extractam in oleum ac garum mittimus. neque enim valde ipsam coquere oportet. Panes furfuracei ventrem subducunt. fœnigræci succus coctus cum melle acceptus, commodus est ad subducendum omnes vitiosos humores in intestinis contentos: sed modicum esse oportet mel quod admiscetur, ne morsū stomacho infligat. Oliuæ salsæ subducūt præ reliquis cibis comestæ. Lac quo liquidius est eo magis subducit: crassum, minus. serū verò lactis valde emollit ventrem. Iniiciendum est ad ipsum mellis optimi tantum quantum satis est ad condiendum solummodo, ne stomachus subuertatur: iuxta eandē rationē & salē indere oportet, ne gustus offendatur. Animalium valde iuuenum carnes aluo facilius secedunt: similiter & cartilaginei piscium generis torpedo & pastinaca moderatè secedūt. beta quoque moderatè subit, & recens caseus cum melle, atriplex, cucurbita, pepones, melopepones, ficus, caricæ, vuæ passæ dulces, præsertim humidæ, mora ante reliquum cibum sumpta. nux adhuc viridis ad excretionem cōmoda est: imò etiam sicca, aqua præmacerata. & pruna sicca similiter aqua, aut aqua mulsa præmacerata edantur. etenim plus mellis habentia ventrem multùm emolliunt, etiam siquis sola ipsa comedat. sed multo amplius si aquam mulsam insuper sorbeat, ventri subductioni conferēt. Cæterùm à sumptione talium, vinum dulce bibere oportet, & pauco tempore interiecto prandere. Porrò mora, cerasa, præcocia, persica, & omnia humecta & aquosa, & in totum quæcunque nullam fortem qualitatem gustui aut olfactui offerunt, ea mediæ quodammodo facultatis inter subducentia ac supprimentia aluum existunt. Mel solum non coctum siquis delingit, probè aluum ducit. aqua mulsa item parum aut omnino nihil cocta aluū subit. vinum dulce confert ad ventris excretionem. Mustum aluum emollit ac subducit.

Quæ ventrem supprimunt, Cap. CCLXVI.

Palmulæ austeræ, vuæ passæ austeræ, mora rubi, pruna syluestria, poma adstringendi vi prædita, pira, mala punica, similiter gāmari, paguri, cancri, locustæ, squillæ, & quæcunque alia eiuscemodi molli testa intectorum, minus quidē quàm testa intecta vētrē supprimūt: verū habēt etiā hæc ipsa salsum in se humorē, quem vbi in aqua deposuerint, vētrē sistūt, velut ostreorū & testa intectorū caro. Lenticula itē & brassica bis coctæ ventrē sistūt. &, vbi humectā aluum siccare velimus, quum iam moderatè cocta esse videtur brassica, prima aqua diffusa, aliam calidam statim affundimus, deinde rursus in illa ipsa coquimus donec flaccida fiat. Oportet autem neque aerem neque aquam frigidam attingere quod bis coquitur. non enim amplius exactè flaccescit, etiamsi diutissimè postea coquatur. Cæterùm lenticula decorticata fortem adstrictoriam vim perdit, & non similiter siccat ventris humiditates. Si tamen ipsam bis coquas, priorémque aquam diffundas, deinde parū salis aut gari addas, & aliquid ex

ſiſtentibus ventrem immittas, ita vt guſtus non lædatur, iucũdiſſimũ ſimúlque vtiliſſimũ pharmacũ ſimúlque edu lium efficies. Polẽta ex vino auſtero pota ventrem ſiccat, oryza ſiſtit, panicum item & milium, carnes leporinæ, vi num auſterum & nigrum citra dulcedinem, & album ac auſterum, & fuluum ac auſterum.

Quæ calfaciunt, Cap. CCLXVII.

TRiticum coctum, & panes ex illis, tipha, auena, fœnũgræcum, palmulæ dulces, mala dulcia, moderatè, ſeſamum, vuæ dulces, quapropter & ſitim inducunt: vuæ paſſæ dulces, magis mediocriter, apium, ſmyrnium, eruca raphanus, rapum, ſinapi, naſturtiũ, pyrethrum, paſtinaca, caros, allium, cæpa, porrum, caſeus vetus. Vinũ dulce moderatè calidum eſt, & propterea ſitim inducit. fuluum vero calidius eſt nigro: flauum calidiſſimum eſt extremè, deinde fuluum, deinde ruffum, poſtea dulce, poſtremò album omnium minimè calfacit. Vinum vetuſtiſſimum, multùm calidum exiſtit.

Quæ frigefaciunt, Cap. CCLXVIII.

ORdeũ iuxta omnes vtẽdi modos, milium, panicũ, tubera, cucurbita cocta, pepones, melopepones, cucumeres, pruna, mora, vuæ auſteræ & acidæ, vuæ paſſæ auſteræ, mala adſtringẽtia, & acida ac teneriora, & pira eiuſmodi, & mala punica adſtringẽtia, palmulæ frigidũ ſuccũ habẽt, lactuca, intuba mediocriꝰ. portulaca, papaueris ſemẽ, aqua. Vinũ aquoſum nõ manifeſtè calfacit, ideo etiã febriẽtibus citra periculum datur, vinum albũ ſimúlque auſterũ, minimè vt vinum calfacit: vinum verò album auſterũ & craſſum ac nouum ſenſibiliter frigefacit. Frigefacit autem & acetum. nam tenuium partium exiſtit: quapropter neruos amplius quàm alia frgefacientia lædit. Media porrò quodammodo inter calfacientia ac frigefacientia ſunt, panes loti, amylũ, vuæ vinoſæ.

Quæ ſiccant, Cap. CCLXIX.

LEnticula, braſſica, polenta, viticis ſemen, eruum bis coctum & aqua ſæpius edulcatum, præſtat autẽ album: ſed & aſſatum aut frictum ſiccius alimentum corpori præbet. item quod ſimpliciter garum & vinum habet, ſiccius eſt non habente. maxima autem eſt differentia & ſeminũ, & olerum, & plantarum omnium plus aut minus ſiccantium, iuxta eorum quæ ipſis adiiciuntur vires.

Quæ humectant, Cap. CCLXX.

PTiſana, cucurbita cocta, pepones, melopepones, cucurbitæ, nuces virides, pruna, mora, ſycomora, lactucæ, intuba. malua verò & blitum ac atriplex aquoſiſſima olera ſunt. fabæ virides humectant, & cicer. aqua calida humectat & calfacit: frigida humectat & frigefacit.

Quæ caput lædunt, Cap. CCLXXI.

PAlmulæ omnes, eruca, fœnumgræcum, mora rubi. Vinum quoque fuluum capitis dolorem inducit, & mentem tentat magis quàm nigrum. auſterum etiam & odorum caput tentat. aquoſum verò neque capitis dolorem inducit, neque neruos lædit. Vinum autem modicum aquæ mixturam ferens, capitis dolorem ex humoribus in ventre ortum ſedat. Lac non eſt commodum capiti, niſi quis valde forte ipſum habeat. Cremor vuarum quem fæcem dicunt, dolorem capitis inducit. item vua ipſa in vinaceis repoſita.

INDEX EORVM QVÆ IN TERTIO SERMONE TEtrabibli primæ Aetii continentur.

AETII MEDICI GRAECI CONTRACTAE MEDICInæ, tetrabibli primæ, Sermo tertius.

De iis quæ per clyſterem infunduntur, euacuantur, & exhibentur. Et de aere, ventis, locis, aquis, rubificationibus, ſinapiſmis, ac ſimilibus.

De frictione præparatiua, Cap. I. A

ANTE exercitationem corpus calfacere oportet, frictionis tum per lintea tum per oleum vſu: fricandúmque eſt corpus nudis manibus donec probè caleſcat, & molliatur, rubórque floridus efflorescat, & confricta particula in molē eleuetur.

De exercitationibus, Cap. II.

Exercitatio, eſt motus vehemens. vehementiæ autem terminus eſt reſpirationis alteratio ad celeritatem ac denſitatem. B Exercitatio ipſa partes inſtrumentales præparat, vt non facilè affectionibus impetantur, & ad actiones obeundas robuſtiores reddit, & alimenti attractionē fortiorē, & nutritionem meliorē, propter excitatū calorē facit: ſed & ſenſibiles itémque obſcuros meat⁹ propter fortē ſpiritus motū expurgat. Quandoquidē igitur diſtributioni alimenti opitulatur, oportet ſanè neque humorum crudorum, neque ciborum inconcoctorum copiam neque in ventre, neque inteſtinis contineri: periculum eſt enim ne ad omnes animalis partes deducantur antequam probè concoquantur. C manifeſtum igitur eſt etiam ante cibos exercitari corpora oportere. Opportunitatis nota ex bonitate coloris vrinarum ſumitur. aquoſa enim vrina, humorem ex ventre in corpus digeſtum ac diſtributū, incoctū eſſe ſignificat: fulua verò & biliosa iamdudum perfectam concoctionem notat. At verò moderatè pallida ſignum eſt concoctionis nuper factæ. Tunc itaq; ad exercitia prodeundum eſt, ventris ac veſicæ excremēto prius depoſito.

De exercitationum ſpeciebus, Cap. III. D

Commune eſt omnibus exercitationibus, caloris innati corporibus augmentum. Cæterùm ſingulatim robuſta exercitatio, hoc eſt violēta, muſculos ac neruos validiores reddit. tales ſunt, fodere, onus maximum leuare, & aut in loco permanere, aut paululum progredi & velut deambulare. huius generis eſt & per funem manibus apprehenſum repere ac aſcendere, & plurima alia eiuſcemodi. At verò veloces exercitationes, citra contentionem & violentiam, curſus ſunt, & ſummarum manuū luctæ ac exercitia, & parua pila. Cæterùm robuſtis exercitationibus velut vehementibus vti quis poteſt, ſi celeres motus addat. Inſuper exercitiorum aliqua lumbos aut manus aut crura magis exercent, aliqua ſpinam, aut pect⁹ aut pulmonem ſolùm. Exercēdum eſt autem donec corpus in molem eleuetur, & floridum euadat, motúſque expediti ac æquales & validi exiſtant. In hoc autem corpore etiā ſudorē cōſpicies calidū vapore permixtū. Ceſſandū verò tūc primū vbi quidex prædictis fuerit alteratū. velut ſi corporis moles contrahi videatur, ſtatim quieſcēdū eſt: ſimiliter etiam ſi coloris floriditas contabeſcat. Quin & ſi motuum vigor remitti videatur, ſtatim ceſſandū eſt, & ſi circa ſudorē mutatio aliqua apparuerit iuxta multitudinem ſiue qualitatem. F Si enim paucior aut frigidior prodeat, eueſtigio deſinendum eſt, oleúmque affundendum, indeque corpus recurandum, móxque frictione recuratoria, quæ poſt exercitationem adhiberi ſolet, vtendum, quemadmodum pædotribæ in vſu habent.

De frictionum ſpeciebus, Cap. IIII.

Frictio dura, corpora conſtringit, mollis ſoluit. quare quæ ſupramodū exoluta ſunt corpora, frictione dura: quæ cōtrà adſtricta, molli fricanda ſunt. ſi verò æqualiter habeant, palàm eſt q; neq; molliterneq; durè, ſed quantū eius fieri poteſt, vtroque exceſſu vitato. Frictio multa gracilitatem inducit: pauca, vice verſa: media, mediocritatē.

De vociferatione, Cap. V.

Vociferatio, exercitatio eſt pectoris & vocaliū inſtrumētorum, inſupérque caloris naturalis, purgans, attenuās ac roborans, & corporis partes ſolidas & robuſtas reddens, vt non facilè affectionibus impetantur. Vtendum eſt vociferatione in anhelosis, & recta ceruice ſpirātibus, tabidiſque ac doloribus diutinis pectoris ac dorſi, & in pectoris abſceſſibus poſt rupturam, & ad raucā vocem ex plurima humiditate factam, & in febribus quartanis. nam concretum humorem conuenientiſſimè excutit, & ſtomachi humiditatem quam priuatim quartana febris inducere ſolet, expellit. Conuenit etiam ſtomachicis, præſertim aſſiduè vomentibus, & acidum ructantibus. at verò capitis affectionibus incommodiſſima vociferatio exiſtit. Cæterùm qui vociferatione vſurus eſt, aluo prius exonerata, & infernis partibus ſenſim cōfrictis, lotáque facie placidè perfuſa, & vbi mox à ſomno ſe moderatè loquendo & deambulando præparauerit, ita tandem ad vociferationem debet progredi. In ipſa autem vociferatione concinnitas, & vocis bonitas ac iucunditas nihil contulerint ad ſanitatem: verùm grauiorum vocum ſonus vtilis exiſtit. quare in hoc ſe exercere oportet. Sic enim plurimus aer in reſpiratione attractus pectus diſtendit, & aluum ac totius corporis meatus dilatat ac diſparat. vnde in vociferationibus & concitatis lectionibus redundantium humorum excretiones contingunt: & in iis quidem qui concitatius legunt, magis & per ſudores: qui verò mitius vocem intendunt, per occultam tranſpirationem. nam tota corporis moles in lectionib⁹ ac vociferationibus intenditur. Contingit item propter attenuationē ex motu factam, multa ſputa reſoluta, mucùmque ac pituitam excerni. Porrò iis qui propter frigiditatem caliditate opus habent, quódnam commodius auxilium afferri queat quàm actio per reſpirationem? Oportet itaque ſæpe legere, & vniuerſum corpus relaxare, fuſáque carne ad corporis rarefactionem, aſperam arteriam, & alios ſpiritus exitus commodè diſtendere, & grauiſſimas voces concinnè ſonare. Vtendum autem vocis actionibus neque temerè, neque incōſideratè, ſed neque prauis ac corruptis humoribus corpore repleto. neque in magnis ac manifeſtis cruditatibus ad vocis exercitium progrediendum, ne amplior diſtributio corruptorū humorum aut vaporum in corpus fiat.

De geſtatione, Cap. VI.

E Reliquæ quidem exercitationes in motu corporis ſitæ ſunt, geſtatio verò mixta eſt ex motu & diſpoſitione quieti ſimili, quum plurimæ corporis partes quieſcere videantur, vniuerſum verò geſtationis tractu moueatur. Atque hinc adeò vtiliſſima ſimúlque leniſſima exercitatio eſt geſtatio, vt quæ neque laſſitudinem corporibus inducat, ipſáque conſimiliter velut magna exercitia moueat. Omnis autem geſtatio inſitum calorem ventilare & excitare poteſt, & materiæ multitudinem diſpergere, habitúmq; corroborare, & actiones ſtupidas ſuſcitare. Differentiæ geſtationis multæ ſunt: verùm peculiares hæ ſunt. F prima quidem in lecto, eóque aut penſili, aut fulcra mobilia iuxta angulares pedes habente: altera in lectica, quæ & ipſa duplex eſt, ita vt qui geſtantur vel deſideant vel decumbant. tertia in curru. quarta in nauigio. ponenda etiam equitatio eſt inter geſtationis partes. Itaque geſtatione in lecto vtendum in febricitantibus, aut diuturno morbo decumbentibus, in quo corpora conſumpta ſe erigere non ita valent. item in iis qui vires recolligere à febrili actione iam incipiunt, & in iis qui veratrū ſumpſerunt. G Vtendū & in phreniticis. nam ſpiritus perturbationem placidè lenit, & ad ſomnum illicit. Vtendū & in lethargicis, & appetentia ciborum deiecta. At verò in lectica ſiue ferculo decumbentes geſtamus, febri lethargica aut ſemitertiana aut quotidiana correptos. Itē hydropicos, ſtupore attonito percuſſos, reſolutos, nephriticos, podagricos. deſidentes autem in lectica geſtamus eos in quibus febris exactè remiſit. Cæterùm geſtatio in curru, concuſſorium quiddam habet, & diutur-

nos morbos cõmouet.Est autem & in hac alia vehementior,alia mitior.Mitiore itaque vtendum in capitis affectionibus,& iis quibus intestina fluxione laborãt: vehementiore,in affectionibus pectoris ac stomachi,& in tumoribus laxis,hydropicisque,ac stupore attonito perculsis. Verùm vertiginosos & dimidia capitis parte affectos, auersos ab itinere retrorsum desidere in curru oportet, eósque leniter mouere. Etenim multos nouimus hoc modo curatos,qui nullo alio auxilio indiguerũt.sed tamẽ sedẽ aliquãto supiniorẽ ipsis esse oportet. Porrò gestatio in nauigio si iuxta terram fiat, & in mari tranquillo, hydropicis conuenit,& elephantiasi laborantibus,syderatis, tumidis. & stomachum quidem ab initio subuertit, paulo autem postea in assuetudinem venit. Verùm gestatio per pelagus vehementissima est, & mutationes plurimas ac maximas facit. nimirũ quum anima mixtos affectus habeat ex tristitia & spe, timoréque ac periculo,modò gaudentibus & lætis, modò in agone existentibus nauigantibus.Omnia autem hæc composita sufficientẽ vim habent omnem veterem morbum exigendi & è corpore excludendi. quin & mixtura ex quiete ac motu corporis, siquid aliud, probè corpus nutrit.

De equitatione, Cap. VII.

EQuitationis vsus modicus est in ægrotis: neque enim multam vtilitatem opus ipsum præbet.nam si leniter impellatur equus,nihil aliud quàm lassitudinẽ facit, maximè inguinum, iuxta crurum explicationem ac dependentiam: si verò agitetur equus, vniuersum corpus dolorosè concutitur.& tamen etiam hic modus aliquid vtilitatis habet in valentibus. Supra enim alia exercitia & spiritum,& corpus, & maximè stomachum firmat, sensusque purgat & acutiores reddit.verùm pectori pessimũ est hoc exercitiũ.Cæterùm in omni gestatione omnique exercitatione,curandum est maximè vt in salubri loco fiant,& in aere puro: nec solùm de aliis exercitiis hoc accipiendum est,sed etiam de nauigatione.

De re venerea,ex Rufo, Cap. VIII.

NAturale opus coitus est.nullum autem ex naturalib⁹ operibus nociuum est: verùm iuxta immodicũ & assiduum vsum, itémque iuxta tempus non conueniens assumptus, noxius euadit. Multo autẽ magis nociuus fit assiduus vsus iis qui neruos,aut pectus,aut renes,aut lumbos,coxẽdicésque ac pedes imbecilles habent. Cuius rei cõiecturam hinc facere licet,quòd omne hominis robur in coitus vsu debilius redditur. robur autem, est insitus in nobis calor. Vnde sanè concoctiones coeuntibus non integræ cõtingunt,& pallidi fiunt, & neque exactè vidẽt, neque vt oportet audiũt,neque alios sensus integros possident.quin & obliuiosi tales & tremuli existunt, & articulis,maximè coxendicum,dolent, & alii ex ipsis renum, alii vesicæ morbos incurrunt.quibusdam etiam oris graueolentia,& dentium dolores,& gurgulionum inflãmationes oboriuntur.Et visi sunt iam viri multi qui ex multa venere sanguinem expuerunt, partim ob violentã spiritus compressionem ac intensionem, partim ob venarũ ac arteriarum quæ ex pulmone ad testiculos deferuntur cõmunionem. Cæterùm fœmina ex coitu sanguinem nõ spuit, cum propter reliquam corporis humiditatẽ, tum quòd in mixtione minus laboris perfert: imò etiam propter cõsuetas infernas purgationes: quare si contingat etiam fœminam spuere sanguinem, magnam ex purgationibus medelam acquirit. Itaque propter iam relatas causas medici boni iubent venere abstinere, siue adsit quis ex prædictis morbis,siue timeatur, ob naturalem corporis debilitatem.atque hactenus quidem offensiones & cõsensus coitus, quantum vires nostræ tulerunt,paucis retulimus.Restat vt etiam vtilitates recẽseamus: neque enim penitus inutiles & omnibus nociuæ res venereæ existũt, si & vsus tempus,& modum,& sanam vtentis cõstitutionem inspicere velis. Vtilitates ex coitu hæ sunt:repletionẽ euacuare,& leuius reddere vniuersum corpus, idémq; ad augmẽtum promouere, & virilius efficere. Duris habitudinibus ex longioribus interuallis vsus eius commodat: mollit enim organa, & meatus dilatat, & pituitã ex-

A purgat, & impeditam rationis vim explicat, & maximas iras remittit.quapropter & atra bile percitis,subtristibúsque & hominũ consortia fugientibus, velut magna quædam medela,commodissimus existit: sed & iuxta aliũm modum furiosos ad saniorem mentem reducit, & quosdam comitiali morbo prehensos sanat,& capitis grauitatem ac dolorem ad vigorem ac integritatem permutat. Hippocrates summatim morbis à pituita rem veneream optimam esse pronuntiauit.multi quoque ex morbis alimentum non sentientes, ex vsu ipsius refecti sunt: alii
B benè spirantes ex ægrè spirantibus euaserunt: alii cibos auersantes appetentiam edendi assequuti sunt: quidam à frequentibus seminis per somnum effusionibus liberati sunt.Naturæ ad venerem appositæ sunt calidiores & humidiores. nam eius vsum plusquam aliæ ferre possunt: minimè autem siccæ & frigidæ. Est & vigentium natura ad eam accommoda,senum verò nequaquam.Ex temporibus ver aptum est,ineptus autumnus & æstas,sed neque hyems commoda est propter frigiditatem. & sanè diæta quoque calidior & humidior ad coitum idonea est,contrà siccans & frigefaciens,inutilis. humidæ enim diætæ
C etiam impotenti ad coeundum commodant. Oportet igitur humidum & calidum esse victum,cui accedere debet labor moderatus,& cibus boni succi. Vinum itaque sit colore fuluum,substãtia tenue,panes puri furnacei recentes,carnes hœdorum,agnorum,& porcorum.Ex volucribus gallinæ,attagenæ, perdices,anseres,anates. Ex piscibus polypi,& molli carne præditi. Olerum,horminum, irio,eruca,rapum bis coctum & flaccidum factum: hæc enim medicamenti loco exhibentur.Leguminum,fabæ,
D cicer,ochri,phaseli,pisa,dolichi. nam & flatu corpus implent,& luculenter alunt.Magnopere etiam optimam vuam laudo,quod ad hanc victus rationem attinet: humectat enim & sanguine ac spiritu corpus replet. Cæterùm qui venere vti volet,recentes repletiones vitabit, cruditates item ac ebrietates,similitérque famem. malum est enim repleto corpore coire,item à gymnasiis & à balneis. Vitandæ lassitudines,& prægressi vomitus,& alui profluuia recentia.nam inueterata aliquando per venerem resiccantur. Commodissimum coeundi tempus est à cibo
E non nimium ingesto: nam & ad robur conducit,& frigiditates euenire solitæ minus fiunt. Et si quidem à prãdio quis ad vẽtrem incitetur,quiescere oportet donec cibus desideat: si verò à cœna,necesse est paululum antea dormire. Porrò vehementes impetus ac cupiditates ad venerem non probo, sed eis resistere suadeo, præsertim sicui morbus sit qui ex venere facilè offensionem perceptet.

De insolatione, & arenæ aggestione, ac aliis vaporatoriis fomentis,ex Antyllo, Cap. IX.

F QVidam se ad solem exponunt,partim non vncti,alii etiam vncti,& alii desidentes aut decumbentes,alii stantes & deambulantes aut currentes. Ex decumbentibus aliqui in strato,aliqui super corio, alii in arena aut sale decumbunt.Solaris itaque inustio citra vnctionẽ moderatè adhibita,perspirationem occultam auget,& sudores elicit,aluum autem sistit,& carnem conseruat: pinguitudinem verò abolet, & tumores laxos cum alios, tum maximè hydropicorum deprimit. Spiritum autem densiorem ac velociorẽ reddit, & propterea anhelos & recta
G ceruice spirantes exacerbat.verùm capiti diuturna frigiditate laboranti cõmodat: nam & firmum & ægritudinibus minus obnoxium efficit.oportet tamen in his aluum præeuacuare. Inimica est enim insolatio capiti, euacuatione infernè non præmissa. At verò insolatio cum vnctione,eadem similiter potest. verùm corpus magis siccat, velut vnguine assatum: quapropter & superficiẽ magis denigrat. Cæterùm per occultam transpirationem hæc minus discutit. nimirum ad cauterii similitudinem densans carnem. Qui verò desidentes aut stantes
H insolantur, vehementius quàm deambulantes & magis quàm currentes inuruntur. Decumbentes autem in strato, non magnopere iuuantur, sed capite magis replentur. Qui super corio se soli exponunt, magnam vtilitatem consequuntur, præsertim hydropici & ischiadici,

nephritici,resoluti,elephantiasi laborantes,intumescentes circa refectionem,cœliaci,& qui circa vesicam veterē morbum habent:itémque syderati,fœminæ quoque quæ ab vtero strangulantur,& adhuc amplius quæ alba vteri fluxione infestantur.Oportet autem magnum esse coriū, & oleo perunctum,& super tenuem arenam cribratā extentum,& vbi præcalfactum est corium, tum demum ægrum super id decumbere, capite cum crudo linteo velato.Permanendum est autem diutius in eadem decubitus figura,& postquam corpus multùm fuerit feruefactū, vertere iubendum ac deuoluendum, & postea rursus in alterum latus reuoluendum,ac quiescendum : atque hoc ipsum sæpius facere oportet. Idem modus etiam in arena adhibetur,loco assiduè permutato.oportet autem ministrum adesse,qui calētissimam arenam colligat,& corpori defossi ac obruti superingerat.Si quidem igitur mare affuerit,vtendum ēst eius arena.nam & lenior & magis reficcans huius arenæ fomentatio ac feruor est quàm eius quæ per corium contingit.si verò fluuialis arena fuerit,præstat corio vti.nam & arena fluuiatilis,& aer humectior est ex euaporationibus. Quòd si salis copia adsit, multo præstabilius est tenui sale substrato hominem decumbere. oportet autem altitudinem esse non minorem tribus palmis paruis: si enim non fuerit altus sal, caliditas ipsius facilè difflatur,vtpote quæ ex alto emersum ac progressum non habeat.

De venæ sectione,ex Galeno, Cap. x.

ASimilaribus corporis partibus primas actiones perfici,alibi demonstratum est, itémque per instrumētales,secundas.Itaque humores in corpore contenti considerandi sunt,quam tandem vtilitatem aut cladem partibus afferant per quas corpus actiones suas facit. At verò plenitudo colligi dupliciter dicitur : aut enim virium respectu plenitudinem dicimus, aut respectu capacitatis vasorum humores continentium.quemadmodum enim is qui onus gestat,non statim vt grauatur & laborat, iam etiam concidit & vincitur ab ipso onere: iuxta eundem modum vbi vires à plenitudine grauantur, possibile est ipsas diu resistere, & nondum hominem ægrotare: vbi verò quis diutius negligatur,vires concidunt.His itaque magnopere prodest venæ sectio priusquā vires vincātur. Sed & plenitudine ac copia sanguinis in corpore non existente,venæ sectio vtilis fit,inflāmatione incipiente ob prægressam plagam,aut ob particulæ debilitatem,humoribus ex corpore aceruatim in ipsam congregatis. Aliquando enim sanguis aceruatim ad particulam quādam irruens,aut stupefacit eam,vt actio ipsius corrūpatur:aut memorabilem cladem inducit, velut in syderationibus cōtingere videmus:quandoque verò etiā ipsum vas perrumpit,velut in sanguinis sputo contingit. Conandum itaque est vt redūdantem sanguinem euacuemus quamcitissimè,priusquā magnū aliquod malum circa aliquam corporis partē operetur.quin & magni alicuius morbi timore venā secamus. atque ego sanè multos podagricos annis tribus aut quatuor infestatos ex interuallis,aut purgato redundante humore in principio veris, aut sanguine detracto curaui.nam & podagricis & arthriticis, comitialibúsque ac atrabiliariis morbis,itē sanguinē spuentibus,vertiginosis,& iis qui frequenter angina arripiūtur, peripneumoniis,pleuriticis, lippitudinibus vehementibus,& in summa iis qui in magnos morbos frequēter incidunt,venæ sectionē omnibus auxiliis potiorē pronuntio.Consideranda porrò veniunt in omni venæ sectione, plenitudinis quantitas ac qualitas,morbi magnitudo,siue præsens sit,siue timeatur,ætas vigorosa, & præ his omnibus virium robur aut debilitas: deinde naturalis habitus totius corporis,hora ac tempus anni,regio,præsens ambientis constitutio, prægressus victus & diæta, copia ciborū & potus: & maximè,an multùm nutrientes cibos homo ingesserit,& an consueta exercitia reliquerit,& an consuetæ excretiones suppressæ sint. At verò aggrauante & infestante plenitudine, non omnino sanguis detrahendus est: aliquando enim crudus quidam humor in corporibus coaceruatus est. quapropter diligen-

A ti animaduersione opus est, quantopere vires validæ sint,& quantopere humor ipse perfrigeratus est. quod ipsum ex vrinis & aliis signis cognosces.Nam in eiusmodi affectionibus præexolutæ vires, in venæ sectione extremè concidere solent, vt refocillari amplius non possint. quod vbi contingit, periculum non paruum consequitur, præsertim incidente febre, in constitutione æstiua,stomacho malè affecto, aut corpore vniuerso molli & temperamenti humidi ex natura existente.Exoluuntur enim tales,& celerrimè in animi deliquium collabuntur,etiāsi B non magna febris in ipsos irruat. Sed & si hyems fuerit, aut regio frigida, & natura hominis frigidior, minimè venæ incisionem admittemus: tales enim hoc modo dispositos moderatis frictionibus, & vnctionibus moderatè calfacientibus,& potionibus incisoria vi præditis sanamus.

De euacuationis mensura, Cap. xi.

MAgnitudo morbi & virium robur principales scopi sunt incidendæ venæ, qui vbi aucti fuerint, maiorem euacuationem fieri oportere indicant: sicut contrà vbi nō fuerint aucti, euacuationis quantitatem immi C nuere oportet, inquantum vires imminutæ sunt, itémq; morbi magnitudo.Consequenter autem simul consideranda est hominis natura. nā eos qui moderatè graciles sunt & magnas venas habent multúmque sanguinis, largius euacuabis: qui verò venas angustiores habent, & corpore albi & carne teneri sunt,parcè. sanguinem enim modicum hi habent,& facilè humores ipsis transpirant. Iuxta eandem rationem neque pueris venam secabis, vsque ad quatuor & decem annorum ætatem: imò neque senibus, præsertim viribus debilibus existentibus. Quòd si vires D fuerint fortes, & necessitas vrgeat, etiam septuagenariis venam secabis.

Quales venæ secandæ, Cap. xii.

REuulsionis gratia semper venas in directum secabis in iis à quibus sanguis erumpit. nimirum vt sanguine è dextro nare fluente,venam dextræ manus seces:è sinistro verò, sinistræ. Quòd si splen patiatur, venam inter anularem & paruum digitum manus seca, aut in cubito internam. sed & in pleuriticis venam è directo affecti lateris seca.Grauissimos item oculorū dolores mirabiliter mitigat vena è directo affecti oculi secta in cubito, quæ E humeralis appellatur.Nam interiores venæ sectæ vtilitatem præbent in partibus infra collum affectis: externæ verò,faciei & capiti:mediæ,vtrisque.Si autem in venæ sectione error contingat,in media quidē vena neruus subiacens diducitur:in interna verò,arteria substrata. Et vitandum est ne hanc secemus citra magnam necessitatē. nam minoris periculi est humeralem secare. Et sæpe facta in hac fissura magna, neque inflammationes sequutæ sunt neque dolores. quare hanc confidenter secare licet: F internam verò,cum multo metu. vitandum item vt ne tentemus mediam.Quemadmodum autē prædictæ partes ex venarum cubiti sectione opem sentiunt,ita inferiores his,hoc est coxa,& vterus ac vesica,ex venarū,poplitis ac talorum sectione.Renes autem vtrinque opem ferunt & ex cubiti & ex infernarum venarum sectione. Scio autem coxendicum affectionem in vna die sanatam per euacuationem à cruribus,quæ sanè non propter frigiditatem sed vasis coxæ sanguine impletis facta erat. Oportet autē in omnibus quidē inflāmationibus incipiētibus,re G uulsoriè facere venæ sectionem,velut pede inflammato ex manu: verùm in affectibus diuturnis, maximè quidē ex ipsis affectis partibus:sin minus,ex propinquis.

Quomodo vena secanda est, ex Antyllo, Cap. xiii.

PVnctim quidem venæ incisionem facimus, vbi vasa fuerint obscura:cæsim verò,vbi fuerint manifesta,ita vt firmemus manum in obscurioribus, & iis qui ad ictū flectere solēt cubitum.Oportet autem non totum vas diducere. nam dum labia ipsius euertuntur, fluxus non fit H cum eiaculatione. Neque verò infernam vasis partem ad radium diuidere oportet, sed supernam ad brachii exortum tendentem. superna enim secta, speciosa sanguinis eiaculatio contingit.Et ad hæc commoda est supernæ partis venæ sectio,quoniam è vase quis aberrare non potest.

De magnitudine sectionis,ex Antylo, Cap. XIIII.

IN iis qui asseruata euacuatione opus habent, magna fissura facienda est: itémque in quibus crassitiem sanguinis contineri coniectabimus. In quibus verò reuellelere & auertere volumus lationem sanguinis,velut in reiectantibus sanguinē,aut quibus de naribus aut alia quadam parte sanguis erumpit,parua vulnuscula incutimus. non enim indigent euacuatione,(quum euacuentur ab affectione)sed retractione ac reuulsione. Oportet igitur in iis permittere vt sanguis fluat multo tempore per venā. Paruis item fissuris vtendum est in phreniticis aut mente motis,aut aliàs delirātibus, quò cita cōglutinatio vulnusculi fiat:contingit enim vt deliri sæpe latenter vinculum manus soluant.& si quidem contigerit magnam esse fissuram, sequitur periculum ex sanguinis eruptione. In parua verò, etiam grumus vulneris osculo insidens, sanguinis eruptionem prohibere poterit. Insuper & paruis fissuris vtēdum est in paruis vasis, magnis verò in maioribus.nam si in magnis vasis paruum vulnusculum fiat, necessariò grumi collecti fluxum sanguinis impedient.

De figuræ sectionis,Antyli, Cap. XV.

SEctionis figuræ tres sunt:transuersa, recta, non pungens sed findens venam in directum,& inter has media quæ appellatur obliqua. Transuersa igitur vtendum est in quibus detractionem omnino non repetere volumus.curuato enim cubito oscula fissuræ componuntur.& commoda est hæc figura,vbi magnam fissurā facere voluerimus. Obliqua verò figura vtilis est in quibus detractio repetenda est:& eo quòd à vase non aberramus dum sic secamus. Sed & sanguinis eiaculatio ex obliqua fissura pulchrior aspectu est vidētibus,dum velut obtorquetur & obuoluitur sanguis in saltu.Oblonga verò in directum figura cōmoda est in iis quibus non solùm eadem die sectionem reiteramus,sed etiam post vnam aut duos dies. Incuruato enim cubito disparantur oscula fissuræ. Commoda est item in directum fissura iis in quibus præuaricatio labiorum fissuræ fieri solet.at in hac figura minus speciosa sanguinis eiaculatio contingit.

Quod sit opportunum venæ secandæ tempus, Galeni, Cap. XVI.

IN omni diei ac noctis hora,necessitate vrgente, venā secabis,ita vt scopū habeas in iis qui febriunt,exacerbationis declinationem: in iis verò qui aut propter lippitudinem,aut aliud quid eiusmodi,absque febre,venæ sectione indigēt, magnitudinē doloris aut inflammationis.qua enim hora videris dolorem mitigari,venam secabis: at verò si nihil tale vrgeat,melius est manè venam secare,nō statim vbi à somno surrexeris, sed vbi vigilaueris ad horam vnā.sed & quosdam prælauare præstat & prædeambulare.In quibus verò præseruationis gratia venam secamus,licet etiam ab actu cōsuetarum operationum venam incidere.

De repetita detractione,Galeni, Cap. XVII.

IN quibus simpliciter euacuare volumus,eadem die iterata detractio fiat.in quibus autē reuellere, præstat vt post duos dies fiat. Et in quibus quidem opus est multa euacuatione,vires autem nō sunt fortes,in iis euacuationem reseruare oportet,& prima detractione defectuosiore facta,rursus iteratò detrahere, aut si voles tertiùm. Quum verò feruentis sanguinis multitudo febrem acutissimam incenderit,velut in synochis *id est continentibus*, ibi aceruata euacuatione opus est: & oportet tentare vt euacuemus vsque ad animi deliquium,virium robore ex pulsibus cōsiderato. in aliquibus enim noui VI.lib.statim esse detractas. Fluente itaque sanguine attendere oportet semper pulsuū tactui, vt ne citra animaduersionem, pro deliquio animi mortem inducas.

De arteriarum sectione,Galeni. Cap. XVIII.

ARterias secant medici in temporibus quidem ob oculorum fluxiones,quū calidæ & flatuosæ fuerint: eas verò quæ sunt retro aures,in vertiginosis, & iis maximè qui ex diuturnis morbis capitis calidis ac flatuosis laborāt.Iā verò & ob alias plurimas affectiones circa caput cōsistentes diuturnas, quidam secant arterias retro aures. Verùm aliqui arteriarum sectiones verentur, propter sanguinis retinendi difficultatem,& quòd dum fissura in cicatricē abit, aneurysma in quibusdam fit, *id est, uasis ipsius arteriæ dilatatio, quæ inter tumorum genera recensetur.*

Medicamentum sistens sanguinem arteriarum, Cap. XIX.

QVVM igitur sanguinis eruptio ex incisa arteria cōsequatur, oportet hanc hamulis attractam totam transuersim dissecare,deinde aloem & mannam thuris terere,& ouorum albumine subigere, & tenellis pilis leporinis medicamentum excipere, & fissuræ imponere. Dicetur autem de hoc amplius in loco De sanguinis eruptione,inter vulneraria medicamenta.

De cucurbitularum vsu, Ex Antyllo. Cap. XX.

NEque in morborum principiis,neque in corporibus repletis,cucurbitis vtemur, sed quum euacuatum fuerit totum,& non amplius influxerit parti cui cucurbitæ sunt adhibendæ, & opus fuerit mouere ac excutere & attrahere relictam in parte inutilem fluxionem.Cauēdum est autem ne cucurbitam prope mām̄as affigamus. nam illabentes in cucurbitas mām̄æ & tumescentes, nō facilè sinunt illas tolli. Tunc verò spongiis ex calida expressis cucurbitas circundare oportet: sic enim remittere solent. si verò non sic remiserint, cucurbitæ perforandæ sunt.Illud porrò nosse expedit, quòd nō solùm localis venæ sectio detrimento est antequam vniuersum corpus euacuetur,per affectas partes sanguinem detrahens, sed etiam cucurbita.Et venæ quidem sectio minus est periculosa:pro ratione enim allationis materiæ,etiam sanguinis excretionē facit: cucurbita verò tum impetu affixionis violenter materiam attrahens,tum multum locum occupans, & tamen neque vasis sensibilem fissurā faciens, attrahit quidem memorabilem materiā, non euacuat autē pro ratione attractæ.Et præcordiis quidem intempestiuè affixa,præsertim in continentibus febribus aut semitertianis,& maximè si etiam mens ægri fuerit turbata,& sensus sit obtusus, strangulatus & mortē eadem die inducit: capiti verò intempestiuè admota, lethargos, & corporis ac mentis stuporem,& oculos prociduos facit,quibus autem contigerit vt hæc effugiant, hi omnino in diuturnū capitis affectum hinc incidunt.

De scarificatione,Ex Galeno. Cap. XXI.

VEnam secare sæpe in anno non arbitror cōmodum esse: simul enim cum sanguine multus vitalis spiritus excernitur. Quum autem hic frequentius consumitur,& tota corporis moles perfrigeratur, & omnia naturalia opera deteriora fiunt.Probo igitur vt ab ignobilioribus partibus,velut sunt crura, per scarificationē detractio fiat.Optimum autem est hoc auxilium ad conseruationē sanitatis,& ad eandem recuperādam, si fuerit præuaricata.Prodest autem scarificatio etiam oculis diuturna fluxione affectis, & aliis capitis affectionib⁹, itémque thoracis,& anginis. Oportet autē in vnoquoque mēbro factas sanguinis inspissationes,post vniuersalem corporis euacuationem,soluere per localem scarificationem.

De sanguisugis,Galeni, Cap. XXII.

SAnguisugas captas vna die seruare oportet,eásque pauco sanguine alere.vsus autem tempore pars cui admouendæ sunt nitro præparetur, & aqua dulcissima exactè abluatur, postea è fomento sanguis illinatur. Atque sic accipiātur sanguisugæ ac mittantur in aquam paruam,& fuligine ipsarum per spongiam detersa sic admouebis. inhærentes enim non cessant trahere, donec salem aut nitrum aut cinerem ori ipsarum inspergamus. postquam verò exciderint fouendi, sunt loci per spongiam. & si sanguis erumpat,gallam vstam,aut linteum vstum, aut spōgiam liquida pice imbutam ac vstam insperge, & supernè chartam aceto madidam impone.

De purgatione,ex Antyllo. Cap. XXIII.

EOS qui sana habent corpora purgare difficile est. nam & vertiginosi ac voluulosi fiunt ac torquentur, purgatióque difficulter ipsis procedit: & ad hæc citò exoluuntur tales dum purgantur. Quum igitur purgare volueris, præattenuare oportet ac secare crassos ac viscosos humores,& meat⁹ aperire,per quos humores trāsferūtur, ac trahuntur à purgatoriis medicamētis.Et serosos quidē

ac tenues humores in principio morborum euacuare o-
portet:in craſſis verò ac viſcoſis concoctio expectãda eſt;
qualis eſt pituita & bilis atra. Sed & in omnibus diutur-
nis morbis ſemper concoctionem expectare cõuenit. In
acutis verò quum cõmotæ fuerint materiæ,etiam in prin
cipio pharmacum exhibe, & tamẽ cum multa cautione.
Nam quum humores ſunt in motu, lationéque ac fluxu,
timor eſt nequod ex viſceribus natura debile exiſtens
materiam cõmotam excipiat,& præſertim thorax. At in
vna aliqua parte firmatos humores, velut in viſcerum in
flammatione contingit, medicamentis aggredi non o-
portet priuſquam concoquantur. quicunque enim inflã-
mata in principiis per medicamenta ſoluere conantur
(inquit Hippocrates) à diſtento quidem & inflammato
non auferunt quicquam,(nihil enim remittit cruda affe-
ctio) verùm ſana & morbo reſiſtentia conſumunt: dum
enim debile fit corpus,morbus dominatur: quum autem
morbus dominatur,pernicies adeſt.Proinde materiæ re-
mouendæ gratia vtimur purgatoriis medicamentis in ce
phalæa,vertigine,hemicrania,comitiali,anhelatione, e-
rectæ ceruicis ſpiratione,coxendice,arthritide,podagra,
nephritide,& in affectionibus veſicæ ac vteri diuturnis.
Similiter autem etiam vbi fluxus aſſiduè infeſtauerit au-
res,aut nares,aut oculos,aut os,aut ſtomachũ , aut totam
ſuperficiem: & neque reſiccetur ab aliis auxiliis , neque
aliter ſiſti poſſit . ſolet enim purgatio per aluũ fluxiones
cohibere.Et in hoc ordine locari poteſt etiam humoris
atræ bilis purgatio, quæ hæmorrhoidum ſuppreſſarum
gratia aſſumitur poſt venæ ſectionem. At antiquæ affe-
ctionis emouendæ ac expurgandæ gratia vtimur purga-
toriis in reſolutione,ſideratione,alimentum non ſentien
tibus, torpore,ſopore,grauitate perſeuerante in quacun-
que corporis parte. Cæterùm ob corporis temperamentũ
tranſmutandum, vtimur purgatoriis in diuturnis febri-
bus,nimirum quotidianis ac quartanis, inſania,atra bile,
mentis exceſſu,malo habitu corporis, iis qui alimentum
non ſentiunt propter vitioſum humorem:inſupérque in
elephantiaſi,ſcabie,lepra, puſtulis, morbo pediculari, &
in vlceribus ſpõtaneis ac grauibus, & affectionibus flui-
dis.At verò quò circumſitus & infeſtãs humor educatur,
vtimur purgatoriis,in aqua inter cutem,&regio morbo.
Et hoc loco ponendæ ſunt etiam vẽtris fluxiones,in qui-
bus purgatoria aſſumimus : aliquando enim acris & inu-
tilis humor, ventris tunicis inſidens aut inteſtinorum, ſi-
militer velut acres glandulæ aut infuſiones per anum,ir-
ritat inteſtina,& ſimul ipſa ſtimulat, & promptitudinem
efficit ad excretionem,ſimúlque per acredinem ſuam ex
circumferẽtia corporis ac totius molis humorem attra-
hit.In his igitur conſentaneum eſt purgatoriis vti,quò ta
lis humor ex corpore expellatur,& venter ac inteſtina pu
ra fiant. In ſumma vtendum eſt purgatoriis medicamen-
tis,in iis quibus vires validæ ſunt,& voluntas prõpta eſt,
& qui ſtomachum robuſtum habent,& multam inutilem
materiam in corpore colligunt. At pingues & prægraci-
les ad purgationem inepti ſunt: inſuper & qui multo ſan
guine abundant,& qui aſſiduè animo linquũtur,& ægrè
reuocantur,& qui citò vomunt ex omni occaſione.Pueri
item ac ſenes,& mulieres quibus menſes validè purgan-
tur.& qui valde purum habent corpus: & qui certam ha-
bent victus rationẽ,& quibus aluus eſt natura adſtricta,
& qui dyſenteria & cœliaca affectione facilè corripiun-
tur.omnes hi ad purgationem inepti ſunt. Incipiendum
eſt autem à bilem purgantibus.

Bilem flauam purgantia. Aloe, Cap. XXIIII.

ALoe totum quidem corpus non purgat,verùm ſitam
in ſtomacho & ventre ac inteſtinis bilem, citra mo-
leſtiam educit ac placidè vnà cum ſubiectis excremẽtis.
Datur itaque iis quibus caput affligitur propter aſſiduas
fientes ad ipſum de ſtomacho euaporationes. excindit
enim inutilium vaporum allationẽ.Danda eſt & lippien-
tibus,propter eandem cauſam,& iis qui ob bilis augmẽ-
tum ſitiunt, quibus lingua & os facilè reſiccatur : & qui
circa ſtomachum ardorem, aut nauſeam, aut moleſtiam
aliquam euerſoriam percipiunt. Præbetur & iis qui præ-
ter rationem pallidiores facti ſunt , & in quibus ſuper-
fluitates eductione indigent,& clyſter adhiberi non po-
A teſt ob aliquam cauſam. Dantur autẽ aloes drach.II.cum
aqua mulſa. Cõmoda eſt etiam ſiquis ipſam quotidie ſu-
mat, aut à cœna aut mane ante cibum potius.Tritam ita-
que aloen corticis citrii ſucco excipe,aut ſi is deſit, ſucco
braſſicæ vtere. habeant autem hinc formatæ pilulæ cice-
ris magnitudinem. & dato tria aut quinque quotidie ei
qui opus habet. potes & cum terebinthina ipſam effor-
mare,& cum melle cocto.Oportet autem in deglutiendo
aut poſtea abſorbere aquam mulſam. Purgatoria equidẽ
medicamenta omnem cauſam ex corpore extrahunt, in-
B ſtar cucurbitæ,principalibus partibus inhærentia,ipſáque
per ventrem euacuantia.

Scammonia, Cap. XXV.

SCammonia flauam bilem maximè educit.Inducit au
tem ſtomachi dolorem,& graue olet,ac iniucunda eſt
& valde ſiticuloſa.Quum enim omnia purgatoria ſtoma-
chũ infeſtẽt,aloe excepta,ſcãmonia plus omnib[9] illi mo-
leſta eſt. Vitanda igitur eſt iis qui debilem ſtomachum
habent & febricitantibus:quum enim leuiſſima ſit, faci-
lè abripitur in corpus , & omnem in ipſo immunditiam
commouet:prohibetur autem à febrili calore,vt ne ſuper
C fluitates ad excretionem ducat. Danda igitur eſt iis qui
bonum ſtomachum habent,& non febriunt , atque non
facilè vomunt, & non facilè animo linquuntur. Dantur
ex ea ſcrupuli duo,plus minus,pro virium ratione.Admi
ſcetur ipſi ſal,& thymi coma,aut pulegium.In iis verò qui
ferre poſſunt, præſtat aloen miſcere. Datur & per ſe cum
melle,aut ptiſanæ ſucco,ſi clanculum exhibere volumus.

Peplium, Cap. XXVI.

PEplii ſemen,aliquando verò & ramulos ſimul, in vm-
D bra ſiccata, tuſa ac cribrata dato, ſcrup.IIII.põdere,in
aqua mulſa,adſtillato modico aceto. Nam poſt flauam bi
lem, etiam nigram & pituitam ducit. & flatus diſſipat,
quemadmodum etiam Hippocrates alicubi dicit. Maxi-
mè igitur conuenit flatuoſis affectionibus,quæ ſanè atrã
bilem laceſſunt & auſpicantur. Cõuenit etiam ſplenis in-
flammationibus diuturnis, vteri item ac coli, & laxis ab-
dominis tumoribus.

Veratrum nigrum, Cap. XXVII.

VEratrum nigrum atram & flauam bilem ex toto cor-
E pore trahens,infernè expurgat,non tamen cum vlla
difficultate. quapropter etiam febrientibus per circuitũ
& diu ipſũ exhibemus.Datur & furioſis,& hemicranicis,
ac diuturno capitis dolore afflictis.Maximè verò idoneũ
eſt viſceribus,& vtero & veſicæ,ſi purgatorio medicamẽ
to opus habent. Maxima verò ipſius vis eſt,priuatim edu
cere ſiquid corruptorium ſanguini fuerit admixtum.
Vnde etiam in diuturno regio morbo commodum eſt,
& ad aſperitates cutis,velut ſunt lepræ,impetigines, & ſi-
milia. eſt & elephantiaſi vtile. Dantur ex eo ſcrup.III.
F plus minus,ita vt tenuia circa radices lignula paululum in
aqua madefiant , deinde auferatur cortex, & ſiccetur in
vmbra,tundatúrque ac cribretur. datur cum paſſo aut a-
ceto mulſo.Condimenti porrò gratia addere oportet ipſi
petroſelini & dauci parum.Si verò efficacius purgare vo-
lueris miſce & de ſcammonia parum.

Bilem atram purgantia, Cap. XXVIII.

ATram bilem ducẽtibus vtendũ eſt præcipuè in me-
lancholicis ,*id eſt atra bile uexatis*,ſtomachicis,iis quæ
facilè irritantur, iracundis,homines auerſantibus,ſeceſſũ
G quærentibus, & iis qui in refectione virium purgatione
opus habent,& in habitibus obaridis & parum muſculo-
ſis,& præſertim in autumno feruente.

Epithymum, Cap. XXIX.

EPithymum atram bilem infernè purgat. Dantur ex i-
pſo contuſo ac cribrato perfectis ſcrup.XII. cum paſſo
& aceto mulſo ac modico ſale.Confert affectionibus fla-
tuoſis & hypochondriacis præcordiorum,& quibus iecur
grauatur,& difficulter ſpirantibus. Similiter autem velut
epithymum purgat flos in ſtœbe enaſcens, & flos qui in
H thymbra naſcitur,atque epithymbrõ appellatur.verùm v-
terque viribus debilior eſt.

Polypodium, Cap. XXX.

POlypodium bilem maximè nigram ducit & pituitã.
dantur radicis purgatæ ſcrup.VI. affuſa aquamulſa di
luta. Poteſt & ſuper ſalſamentum deradi ac comedi ante

prandium. Purgat etiam mediocriter ac citra molestiam radix cocta in iure gallinaceo, & in ptisana.

Pulegium, Tragoriganum, Leucanthemum, Alysson, Cap. XXXI.

PVlegium ducit atram bilem acetabuli mensura potũ in aqua mulsa: similiter & tragoriganum, & parthenium, quod & leucanthemum vocatur. Dantur singulorum scrup. VI. sed & alysson similiter purgatiuum est, danturq; etiã ipsius scrup. VI. Præstat autem hæc dare cum aceto, & modico sale, ex aqua, ita vt arida trita potui inspergantur.

Armenium, Cap. XXXII.

ARmenium quo pictores vtũtur, purgat atram bilem & quicquid crassi ac viscosi sanguini admixtum est. datur melancholicis, & elephantiasi laborantibus, ac cõsimilibus, & in renum affectionibus, & anhelosis: dantur ex eo scrupuli plus minus IIII.

Centaurium minus, Cap. XXXIII.

CEntaurium minus crassissimam bilem purgat & mucum: quare conuenienter datur splenicis & coxendicum morbo affectis. Bibitur eius decoctum, vbi coctum fuerit in aqua. Sint autem centaurii scrup. sex, aquæ mensura heminæ. coquatur ad medietatem.

Pituitam ducentia, Cap. XXXIIII.

PItuitam ducentium vsus est in habitibus frigidioribus, ætatibus item ac morbis frigidioribus: velut sunt resoluti, siderati, & qui laxis tumoribus tumẽt. & in iis qui multa & crassa emungunt, & qui ex coxendicum morbo à pituita infestantur, & in aqua inter cutem.

Colocynthis, Cap. XXXV.

COlocynthis purgat pituitam & bilem & mucosa: vnde neruorum neruosorũmque corporum purgatiua est. Datur igitur cõuenienter in omnibus capitis affectionibus, & in erecta ceruice spirantibus ac similibus. & in coxendicum morbo, & arthriticis, & ad diuturnas renum ac vesicæ affectiones. Est & aliis morbis commoda, qui ægrè excuti possunt, & induratam affectionem habent. Datur ex medulla eius scrup. II. in aquæ mulsæ cyathis duobus, in debilioribus scrupulus vnus. Eligenda est alba & tenera medulla. nam aridior & nigra mala est. Tundatur autem & teratur diligenter, & cribretur sæpe. & vsus tempore læuigetur valde bene in mortario cum aqua mulsa. solet enim tale quiddam pati: nam tusa priusquam madefiat, tenuissima apparet: vbi verò in aquã mulsam iniecta fuerit ac macerata, intumescit adeo vt vix cribratam esse credas. Itaque tumidæ ipsius partes aliquando inhærent vẽtri aut stomacho, & præsertim inuolucris intestinorũ, propter mollitiem: & quũ acres sint natura ac mordaces, adhærentes vlcerãt intestina, & affectiones neruorum per consensum inferunt, torminàque ac contractiones. quare multa animaduersione opus est, vt læuissimam ipsam faciamus cum aqua mulsa. Quòd si mitius purgare volueris, sumito colocynthidem iustæ magnitudinis, eámque aperito supernè, & semen totum eximito: deinde quicquid tomenti speciem præ se fert in ipsa, rursus citra semen in ipsam indito, & repletam ipsam sapa, aut vino dulci veteri, per diem & noctem macerari finito: deinde excolatum per pannum vinum calfactum bibendum dato. Purgat optimè & morbum regium, & eos qui pustulas liuidas circa cutem habent.

Tithymalus, Cap. XXXVI.

TIthymalus pituitam & bilem ducit. dantur ipsius ramuli virides accepti, & in testaceo quopiam vase parum fricti, deinde triti. Miscentur autem ex ipsis scrupuli IIII. aut III. cum polenta in aqua, & bibuntur. nam aridiores ramuli impotentiores sunt. At verò tithymali characitæ radicem accipe, & siccato in vmbra, deinde vsus tempore corticem detrahito, tundito ac cribrato, & IIII. scrupulorum põdus in vinum dulce vetus mittito, & per diẽ ac noctem macerari finito: excolatum per pannum vinũ calfactum bibendum dato. purgat maximè, vt aliqui in omnibus ipso vtantur velut quopiam arcano. Bene & citra molestiam purgat etiam succus tithymali circa aquas in humidis locis ac syluis nascentis, exceptus sale, aut pane arido trito, ita vt ex hoc nucis auellanæ magnitudo de-

A tur cum frigida aqua. At succus tithymali à quibusdam datur, aut cum caricis, aut cum polenta, guttæ IIII. aut V. Verùm valde exulcerat linguam & partes circumcirca sitas, & potus multum calorem in ventre facit.

Isium, Cap. XXXVII.

ISii corticem siccato, tundito, ac cribrato: & ex eo scrup. V. aut VI. dato, macerans velut dictum est in passo, & excolans, ac passum ipsum exhibens. Purgat autem magis pituitam. quandiu verò volueris ferri ventrem, ne abluas anum aqua, sed linteo deterge. Quum autem satis pur-
B gatum te putaueris, laua anum aqua frigida, & manuum ac pedum extremitates aquæ impone, & sistetur fluxus.

Elaterium, Cap. XXXVIII.

ELaterium purgat pituitam & bilem. Dato obolos tres cum lacte recens mutcto heminæ vnius mẽsura. At obolus habet siliquas tres.

Granum cnidium, Cap. XXXIX.

GRanum cnidium purgat magis aquosa ac serosa: purgat etiam pituitam & bilem moderatè. Est autem fer-
C uens & acutissimum. dantur ex eo grana XXX. si verò mitius purgare voles, dato grana XX, aut XV. Dato autem internam granorum partem tritam cum polenta, & vino immissam bibere iubeto. A potu verò parum olei rosacei aut melini absorbere oportet, ne fauces exurantur. Præstat autem terere & efformare catapotia cum cocto melle.

Agaricum, Cap. XL.

AGaricum purgat pituitam & bilem, sed nõ acutè. dã-
D tur drach. II. cum aqua mulsa aut aceto mulso. Est autem stomacho incommodum, eo quòd leue sit, & in ipso supernatet.

Cnici semen, Cap. XLI.

CNici semen purgat pituitam, non tamen fortiter. Huius seminis drach. V. tritas mitte in ius gallinæ aut ptisanæ, & excolatum bibendum præbe. Quidam internam cnici partem drachmæ pondere accipiunt, & terunt cum amygdalis & aniso, & cum melle cocto catapotia formãt, ac exhibent arquato affectis. Et conueniens quidem, sed
E leuius est hoc.

Lathyris, Cap. XLII.

LAthyris pituitam magis ducit. danda sunt eius grana XV maiora, aut viginti de minoribus. Et qui quidem efficacius purgari debent, iis præcipiendum est vt mandecent: qui verò non valida neque multa euacuatione opus habent, integra deuorent, maximè si vitiosum stomachum habet is qui accipit.

Aristolochiæ clematidis semen, Cap. XLIII.

F ARistolochiæ clematidis semen siccum tritum II. drachmarũ pondere bibitur, & purgat pituitam ac bilẽ. Est autem stomacho gratum.

Mercurialis, Cap. XLIIII.

SI mercurialis tenera folia cocta comederis, abundè stercus expellunt: si verò decoctum vino mixtum biberis, moderatè stercus educit.

Cucumis syluestris, Cap. XLV.

CVcumeris syluestris radicis cortex, II. obolorũ, hoc est
G siliquarũ VI. pondere, potus cum aqua mulsa, ducit pituitam multam citra molestiam, ita vt neque stomachum lædat.

Styrax, Cap. XLVI.

STyrax pinguis flauus datur drach. II. pondere, cum æquo pondere terebinthinæ in pilulas coactus. Ducit pituitam multam citra molestiam.

Thymus, Cap. XLVII.

THymi cacumina tusa trita dato cũ posca & modico sale, ad drach. IIII. aut III. põdus: purgat enim citra molestiam & abundè pituitam ac bilem.
H

Cyclaminos, Cap. XLVIII.

CYclamini radicis læuissimè tritæ drach. IIII. aut III. pro viribus cum aqua mulsa potæ, purgant pituitam & bilem: maximè verò per sudorem purgant. quare qui bibit reclinari debet, & corpus in tegumentis ponere, & sudorum exclusionem iuuare.

Scordium, Cap. XLIX. A

SCordium tenuissimè tritum duarum drachmarum pōdere ex aqua mulsa potum, ducit pituitam.

Chamæpitys, Cap. L.

CHamæpityos drach.II.tritæ, & cum ficubus aut cocto melle in catapotia coactæ & exhibitæ, multam pituitam ducunt.

Bdellium, Cap. LI.

BDellium Arabicum pellucidum & flauum, drach. II. pondere tritum potum cum aqua mulsa, purgat pituitam. B

Aquam ducentia, Cap. LII.

AQuam ducentibus vtendum est & in hydropicis qui ex ascite intercute aqua laborant, & in fœminis quæ diuturno albo fluxu vexantur, & ad fluida vlcera.

Squama æris, Cap. LIII.

SQuama æris aquam purgat: datur drach.I. & dimidia cum aqua mulsa. Non solùm autem aquam ducit, sed etiam pituitam. Ducunt porrò aquam etiā aliqua ex relatis, velut granum cnidium & cnicus. At cucumeris syluestris radix conuenientissima est hydropicis, miniméque C molestiam affert.

Euphorbium, Cap. LIIII.

EVphorbium ducit quidem pituitam, magis verò aquam. Est autem acutissimum inter ea quæ ego noui & feruentissimum: vnde & colicis datur & iis qui frigidiores ventres habent. reliquos fortiter turbat, & validam sitim inducit. Miscebis cum ipso aliqua odorata semina, dans ex eo obolos tres cum aqua mulsa. Præstat autem cum melle cocto in catapotia ipsum efformare.

Chamelæa, Cap. LV.

D CHamelæa cocta in aqua mulsa & pota, aquosa magis ducit. purgat autem etiam pituitam & bilem: Immittantur ex ea drach.V. in duas heminas aquæ, & fiat coctura ad dimidias. In fine cocturæ mellis moderata portio addatur, & modica facta coctura, coletur ac bibendum præbeatur. Aliqui contusæ tritæ chamelææ drach.II. cum duplo comæ absinthii committunt, & cum melle formata catapotia præbent.

Sanguinem purgantia, Cap. LVI.

SAnguinem purgat porri capitati succus, mercurialis, viola alba, malua syluestris, saluia. E

Methodus componendi purgantia pharmaca, Cap. LVII.

QVÆ quidē per se purgare possunt simplicia pharmaca, talia sunt velut iā expressim⁹ ac præscripsim⁹. Nō fuerit autē difficile etiā mixturas ipsorum facere iis qui ex iam prædictis singulorū vires didicerunt. Siquis enim ex relatis duo miscere velit, dimidium pondus de dosi singulorum accipere oportet: si verò tria, tertiam iusti pōderis partem: si verò plura, iuxta eandem proportionem. F Facimus autem ipsorum mixturas, vbi nō fuerit vnus humor qui infestat, velut pituita, aut bilis, aut aqua, sed omnia simul. Et, si quidem putauerimus æqualiter redundare humores, æqualiter ipsa miscemus in compositione: vbi verò vnus plus aliis redundarit, amplius admiscemus de his quæ talem humorem euacuare possunt. Primùm igitur volo ea mollientia pharmaca aluum subducentia subiungere quæ in cibo sumuntur. in cibo enim medicamentum optimum est, (inquit Hippocrates) quò etiam sa- G nis naturaliter adstrictam aluum habentibus, hæc speculatio vtilis fiat. Fortassis autem & iis qui se ex morbo recolligunt, insupérque iis qui ex diuturno morbo ægrotant, hæc pharmaca auxiliaria fient, si vnum aut alterum simplex pharmacum iucundis eduliis fuerit admixtum, aut ad ventrem molliendum, aut si etiam redundantem humorem paulatim & latenter euacuare volumus. Incipiamus igitur à potionibus propomatis appellatis.

Vini purgantis bilem præparatio, ex Theone, Cap. LVIII.

H CAsiæ vnc.I. scammoniæ vnc.I. vini sextar.V. Hæc tenuissimè trita linteolo illigentur, & hoc exactè constrictum in vinū suspendatur, ac sinatur ad dies quinque: deinde ex hoc vino dato ante cibum potionem perfectā, cum aqua calida. creditur bilem purgare.

Vinum pituitam ducens, Cap. LIX.

LAthyridum purgatorum vnc.I. spicæ nardi drach. III. vini sextar.V. præpara velut prædictum est, & vtere. creditur pituitam leuare.

Vinum melancholicis commodum, Cap. LX.

POlypodii vnc.I. tusam, cribratam, & linteo illigatam in vini sextarios V. suspendito, & ad dies septem finito macerari: & dato potionem velut dictum est.

Aliud vinum polypodites, Cap. LXI.

VIni dulcissimi sextar.VI. mastiches sextantem, epithymi drach.IIII. radicum polypodii non veterum derasarum lib.II. radices polypodii purgatas tūde in crassiores partes & coque cum passo; immisso etiam epithymo ac mastiche. Quum autem ad tertias redactum fuerit, aufer ab igne, & frigefieri sine, & ad excolatū spicæ nardi contusæ ac cribratæ scrup.III. insperge. præstat autē hāc in mortario counire, deinde fictilibus paruis picatis excipere, & osculo vasorum oblito adseruare. Dabis autem in prādio potionem magnam inter medios cibos, aqua calida temperatam: est hoc iucūdissimum & efficax. Præparatur hoc in Babylone Phœnices, laudatúrque ac quoquouersus nauibus aduehitur.

Vinum mulsum stercus exigens, Cap. LXII.

VIni sextar.V. mellis sextar.I. mastiches quadrantem, mastichen tritam & linteo illigatam in vino mulso suspende, & ad dies septem macerari sine: & dato ante cibum potionem vnam calida aqua temperatā. Optimè hoc stercus educit, & stomacho commodum est. euacuat etiam pituitam.

Vinum mulsum flauam bilem ducens, Cap. LXIII.

SCammoniæ drach.I. spicæ nardi drach.II. tusa, cribrata, & linteo illigata, in vini sextar.V. macerato, & mellis sextar.I. & vtitor.

Vinum mulsum pituitam ducens, Cap. LXIIII.

CNici seminis purgati drach. IIII, & vini sextar. V. & mellis sextar.I. accipito. Et cnicū in crassas partes cōtusum ac linteo illigatum, macerato, vtitórque velut dictum est.

Vinum mulsum atram bilem euacuans, Cap. LXV.

POlypodii drach.III. vini sextar.V. mellis sextar.I. tūde, cribra, macera, & vtere.

Conditum ad flauam bilem, Cap. LXVI.

PIperis drach.III. scammoniæ vnc.I. seminis apii drach.I. vini sextar.V. mellis sextar.I. terito species per se primùm, deinde etiam cum melle. & postea vinum adde, & sine ad dies quinque, & vtere.

Conditum pituitosis, Cap. LXVII.

LAthyridum vnc.I. piperis vnc.I. seminis anisi, apii, singulorum vnc.I. vini sextar. quinque, mellis sextar. I. præpara velut dictum est, & vtere.

Conditum melancholicis, Cap. LXVIII.

POlypodii vnc.I. piperis vnc.I. seminis apii, drachmam vnam, vini sextarios quinque, mellis sextar. I. præpara velut prædictum est, & vtere.

Absinthati præparatio flatus & stercora euacuans, Cap. LXIX.

LIgustici drach.I.S. cumini drach.I. spicæ nardi scrup.II. floris iūci odorati scrup.VI. mastiches scrup.VI. vini sextar.V. mellis sextar.I. tusa ac cribrata terito cum melle, & vinum admisce. excipe & vtere post dies quinque ante prandium.

Absinthatum flauam bilem ducens, Cap. LXX.

COsti drach.I. mastiches drach.IIII. rosarum siccarum drach.II. spicæ nardi drach.II. floris iūci odorati drachmā I. aloes vnc.I. scammoniæ vnc.I. mellis sextar.I. vini sextar.V. præpara & vtere velut dictum est.

Absinthatum ad pituitosos, Cap. LXXI.

MAstiches drach. quatuor. costi drach. quatuor, folii Indici drach.I. spicæ nardi drach.I. floris iunci odora-

ti drach.i.casiæ drach.i.polypodii vnc. i.mellis sextar.i. lathyridum purgatarũ vnc.i.vini sextar.v.præpara,& vtere velut dictum est.

Rosatum flauam bilem ducens,

Cap. LXXII.

ROsarum exunguium recentium libra vna,vini veteris sextarii sex,mellis sextarius vnus. Rosæ ad diem vnam præsiccatæ mittuntur in vinum, & macerantur per dies nouem : deinde vinum excolatur,& adiicitur melli prius trito cum scammoniæ vncia vna.oportet autem tũdere ac cribrare scammoniam,ac sic læuigare cum melle. Postea verò conditur in vasa,quæ exactè cooperta suspendes in puteum aquæ frigidæ,& sines per dies septem aut nouẽ:deinde extrahe & alios triginta dies sine,& sic propomate vtere.

Rosatum pituitam & serosum ac atræ bilis humorem euacuans, Cap. LXXIII.

SI præcedens descriptio acceperit grani cnidii vnciam vnam absque scammonia, euacuat serosum humorem & pituitam:si lathyrida solùm, pituitam euacuat:si epithymum solùm,atræ bilis humorem expurgat.

Mellis rosacei purgatorii præparatio,

Cap. LXXIIII.

MEllis librã vnã, succi rosarum librã vnã, mastiches drach.IIII. piperis drach. duas,zingiberis drach. II. scammoniæ scrup.octo,coquito mel cum rosarum succo ad compagem mellis liquidioris,deinde insperge scammoniam & mastichen læuissimè trita,& parum coque,& ablata ab igne cum reliquis in mortario vnito & seponito,& dato cochlearium:euacuat flauam bilem. Quidam verò simpliciorem præparationem facere volentes, præmacerant modica aqua scammoniam, deinde feruefaciunt,& detracto superstante ipsius concremento excolãt & læuigatam ad mel rosaceum adiiciunt,& simul coquũt, velut dictum est.Si verò lathyridum vnciam vnam acceperit prædicta præparatio mellis rosacei,absque scammonia,purgat pituitam: si verò polypodii acceperit vnciam vnam,atræ bilis humorẽ euacuat. Verùm efficacior fit si pro polypodio epithymum acceperit.

Aceti purgatorii præparatio,

Cap. LXXV.

SCammoniæ vnciam vnam,aceti sextarios quinque trito simul,& sinito ad dies quinque,& dato ad intinctꝰ cum cibo cochleariũ vnum aut duos.purgat flauam bilẽ. Si verò pro scammonia inieceris lathyridũm vnciam vnam,purgat pituitam:si verò epithymi vnciam vnam inieceris,euacuat atræ bilis humorem.

Aceti mulsi purgatorii præparatio,

Cap. LXXVI.

MEllis despumati sextar.i.aceti acerrimi sextar. i. coquito simul vsque ad mellis compagem,deinde adiice epipetri triti ac cribrati vnciam vnam.vtere ad intinctus.aut cum aqua dato bibere cochlearia duo circa horã tertiam ieiunis:euacuat bilem.si verò non affuerit epipetrum,scammoniæ iniice vnciam vnam. Aliud acetum mulsum. Mellis despumati sextar.i.aceti sextar.i.coquito simul ad compagem,deinde iniice cnici internam partem purgatam & tritã,pondere vnc.i. & sine ad dies quinque,& vtere vt voles:purgat pituitam. Aliud. Mellis & aceti singulorum sextarium vnum coquito,& thymi læuissimè triti vnciam vnam addito,& sinito per diem, ac vtitor:euacuat atræ bilis humorem.Omnia verò quæ prædictis aceti mulsi præparationibus iniiciuntur, linteolo alligata macerentur.

Acetum mulsum purgans omnes vitiatos humores, Cap. LXXVII.

COmæ hyssopi sesquiunciam, origani vnciam vnam, pulegii sesquiunciam,marrubii vnciam vnam, epithymi,seminis cnici,cacuminum thymi,agarici,singulorum vnc.i.polypodii sextantem, scammoniæ vnciam i. & scrupulos VI. aceti sesquisextariũ, aquæ sextariũ vnum mellis libras duas,sapæ sexuncem. Herbas præmaceratas aceto & aqua ad tertias decoquito & excolato, & mel addito,ac rursus coquito ad bonam compagem,& scammoniam, epithymum, agaricum,trita ac tenuissimo cribro

A excreta,in mortario admisceto.Et vbi moderatè purgare volueris,scrupulos quindecim exhibeto:medio verò modo scrupulos viginti. At verò fortibus perfectam dosin exhibere potes vnciam vnam : quidam etiam alypiadis vnciam vnam addunt. Aliud flatus euacuans. Aceti sextar.i.mellis sextar.i.baccarum iuniperi drach. quatuor, piperis vnc.i.zingiberis vnc.i.petroselini drach.quatuor, seminis apii,ammii,ligustic',anisi,epithymi,singulorum drach.quatuor,cumini drach.duas,seminis anethi drach. duas,polypodii vnciam vnam.præpara & vtere velut præ
B dictum est. conuenit colicis.

Acetum mulsum quod colicis ac nephriticis persedem infunditur,

Cap. LXXVIII.

CEntaurii vnciam vnam,alypiadis recentis sextantem, rutæ viridis sextantem,marrubii,agarici, casiæ, iridis,hyssopi,pulegii,singulorum drachmas quatuor, scillæ vnciam vnam,aceti sextarios tres,mellis sextarium vnũ: omnia aceto macerata ad tertias coquito & colato, & adiecto melle ad mellis liquidioris compagem coquito. de-
C inde scammoniæ tenuissimè tritæ vnciam vnam, spicæ nardi vnciam vnam,purgatorii medicamenti ex fœniculo vnciam vnam inspergito,& vnitis vtitor hoc modo.vbi præeuacuaris colicum per clysterem stercora educentem,accipe aceti mulsi cochlearium, & dissolue cum succo ptisanæ,& infunde. vtere similiter & in nephriticis pituitosioribus.euacuat pituitam citra molestiam & sanat.

Acetum mulsum amarum, Cap. LXXIX.

FŒniculi viridis vnà cum radicibꝰ fasciculum vnum, apii cum radicibus, rutæ viridis, singulorũ fasciculũ
D vnum,aceti sextarios II. & S.hoc est libras quinque,mellis sesquilibram.Coquito herbas cum aceto ad tertias,& excolato,& mel ad acetum indito, & coquito donec mellis liquidioris compagem habuerit: deinde aloës primariæ vnciã vnã in mortario terito ac cribrato,& ad ipsam pau latim acetũ mulsum addito,vnito, excipito,ac vtitor:exhibetur ex eo cochleariũ i.ita vt ab ipso absorbeatur aqua calida.caput egregiè purgat.est autẽ & stomacho gratum. Acetũ mulsum vetrẽ emolliẽs,Prosomiletæ. Pulegii, origani,thymbræ syluestris,polypodii,singulorũ vnc. v-
E nam,radicum apii drachmas quatuor,radicũ anethi scrupulos sex,agarici,epithymi, scammoniæ, singulorum vnciam vnam,mellis sextarium vnum,aceti sextarium vnũ, macerato species & coquito velut acetum mulsum. Vbi verò deuenerit ad bonam compagem,tollito ab igne, & adiice scammoniam,epithymum,& agaricũ.& dato quadrantem cum aqua calida.

Posca aluum emolliens, Cap. LXXX.

CYmini quadrãtem,hyssopi sesquiunciam,ammii sesquiunciam,pulegii sesquiunciã,petroselini drachmas
F quatuor,cacuminum thymi drachmas quatuor, zingiberis vnciam vnam,seminis cnici vnciam vnã, piperis drachmas quatuor,epithymi drachmas quatuor,salis Cappadocici dodrantem:tundito & cribrato,& aridum seruato, vsus tempore dato cochlearium vnum ex posca.

Alia posca valde clara, Cap. LXXXI.

CYmini quadrantem, pulegii sesquiunciam, fœniculi sextantem,seminis apii sextãtem,anisi sextãtem,scrupulos octo,scammoniæ trientem,epithymi quadrantem, salis communis bessem aut libram vnam:tundito,cribra-
G to, & dato cochlearium vnum ex posca. purgat imperuersé.

Gari purgatorii præparatio, Cap. LXXXII.

SCammoniæ drachmas quatuor,piperis grana quinquaginta,gari nigri quadrantem,misce ac vtere ad intinctus,aut quomodo volueris.purgat bilem. Aliud. Cnici grana viginti,piperis grana L.gari quadrantem.Internã cnici partem tritã vnito ac vtitor.purgat pituitam. si verò pro cnico adieceris lathyridas,efficacius facies. si verò polypodii drachmas quatuor inieceris, atræ bilis humo-
H rem euacuat. Efficacius autem euadit si pro polypodio epithymi drachmas quatuor aut tres inieceris.

Mellis emollientis præparatio, Cap. LXXXIII.

FŒniculi viridis manipulum vnũ, aquæ sextarios tres, coquito ad tertias, colato, & adiicito mellis libram

A vnam,& coquito ad compagem mellis,& dato ex eo cochlearia tria:purgat bilem flauam. Si verò pro fœniculo, feminis cnici interiorem partem adieceris vnc.I. pondere,purgat pituitam: si verò polypodium aut epithymum eodem pondere simul coques: purgat atræ bilis humorem.

Garum aquosum, Cap. LXXXIIII.

GAri vnciam vnam,piperis grana L.ſeminis apii obolum vnum,hoc eſt ſiliquas tres.mellis cochl.I. aquæ quadrantem,ſcammoniæ ſcrup.I.S.aut II. Reliquis coctis B & ab igne ablatis admiſceto ſcammoniam, & dato ante cibum. Si verò pro ſcammonia,ſeminis cnici granorum xx.internam partem adieceris, purgat pituitam: ſi verò polypodii drachmas quatuor adieceris, purgat atræ bilis humorem.

Garum vinoſum purgatorium,
Cap. LXXXV.

GAri conchulas duas,vini conchulam I. piperis grana xx.liguſtici ſcrupulum vnum,ſcammoniæ ſcrupulũ vnum,mellis parum,vtere:purgat bilem. Si verò cnici gra C norum xx. internam partem inieceris pro ſcammonia, purgat pituitam. ſi polypodii drachmas quatuor, atram bilem.

Garum acetoſum purgatorium,
Cap. LXXXVI.

SEminis apii drachmam vnam,piperis grana L. cumini obolum vnum,ſucci Cyrenaici ſiue laſeris tantũdem, ſcammoniæ ſcrupulum vnum, gari vnciam vnam, aceti quadrantem, vtere: purgat bilem. Si verò pro ſcammonia, cnici granorum viginti internam partem adiece- D ris,purgat pituitam:ſi verò polypodii drachmas quatuor, atræ bilis humorem euacuat.

Iuſcula emollientia, Cap. LXXXVII.

AQuæ ſextarium vnum, olei conchulam vnam,gari parum, ſalis pauxillum,anethi modicum: omnia donec ſucculenta fiant coquito, deinde granorum cnici xx. internam partem indito & dato:euacuat pituitam. Si verò polypodii drachmas quatuor contuſas ac cribratas inſperſeris iuſculo perdicis aut phaſiani, purgat atræ bilis humorem. At verò ſcammoniam nõ probo in iuſcula cõiectam, eo quòd experimento compererim inidoneam E eſſe.

Lac purgatorium, Cap. LXXXVIII.

LActis aſinini aut caprini heminam vnam, ſcammoniæ ſcrupulos duos,miſceto ac exhibeto: purgat bilẽ. Si verò cnici granorum xx. internam partem inieceris,euacuat pituitam. At verò polypodiũ aut epithymum non probo vt lacti miſceantur,eo quòd tingant lac,& non poteſt hoc latere accipientem. plerique enim ob timiditatẽ purgari non volunt. F

Oliuæ purgatoriæ, Cap. LXXXIX.

PIperis drachmam vnam, epithymi drachmas duas, ſilphii drachmam vnam,menthæ viridis drachmam vnam,comæ pulegii drachmam vnam, cymini drachmã vnam,rutæ drachmam vnam, ſcammoniæ vnciam I. palmularum pinguium ſextantem, mellis ſextarium vnum, aceti ſextarii dimidium,oliuas muria conditas c xx. numero,omnia prædicta per ſe tenuiſſimè terito, & deinde cum aceto mulſo,poſtea oliuas ſingulas ter lancinatas iniicito,& ſinito ad paucos dies,ac vtitor. dato in cibo oliuas tres,& iuſculi cochlearium vnum aut duo, pro viribus. G

Oxyporia purgatoria, Cap. XC.

SI ad concoctorium medicamentum quod ex malis cotoneis parari ſolet,cochlearii vnius mẽſura acceptum, admiſcueris ſcammoniæ ſcrupulos duos,flauam bilem citra moleſtiam euacuabis. Si verò lathyridum grana viginti addideris, purgat pituitam. Si polypodii aut epithymi drachmas quatuor addideris,purgat atram bilem. Similiter autem ſi Dioſpolitico quoque cõcoctorio pharmacho vteris,idem efficies,& maximè in quibus pituita H in thorace reſidet. Si verò ad concoctorium ex calamintha pharmacum admiſcueris medicamenta purgantia, euacuabis omnem circa cutem corporis vitioſum humorem,lepras,impetigines,& ſimilia.

A Oxyporium ex palmulis, Cap. XCI.

ZIngiberis,piperis, cumini, petroſelini, ſingulorum vnciam vnam,ſcammoniæ in fermento aſſatæ ac tenuiſſimè tritæ vnc.II. S. palmularum pinguium carnis trientem,foliorum rutæ vnciam vnam,mellis libram vnam,aceti ſextarium vnum. Coquito mel & acetum & palmulas,donec reliqua fiat tertia aceti pars. Deinde rutã cum palmulis terito,& arida læuiſſimè trita inſpergito ac vnito,& paulatim acetum mulſum coctum addito,vnito ac vtitor velut admirando & multa experientia cognito B pharmaco. Perfecta doſis ſunt coch.II. ad aſtrictam aluum,dum adhuc in vigore eſt medicamentum. Si verò non valde fuerit aluus adſtricta, pro menſura illius adſtrictionis exhibẽdũ eſt pharmacum,aliquando cochleariũ I.S.aliquando vnum ſolum:ſubducit egregiè flauam bilẽ. quapropter & in morbo regio vtiliter exhibetur, & tertianariis,vbi concoctio bona in vrinis apparuerit. purgat etiam pituitam moderaté. Vtere confidenter in omni tẽpore velut imperuerſo ac minimè curioſo. Ego verò etiã C iis qui abſque rigore febricitant dedi,poſtquam apparuit concoctio in vrinis:& confeſtim ſanati ſunt. In quibus autem atram bilem purgare volueris, adde ad prædictam doſin,epithymi ſcrupulum vnum,aut pro viribus. Si verò pituita multa inſidet, adiice agarici aut iſii ſcrupulum I. purgat enim moderatè pituitam.

Purgatorium ex cotoneis malis,
Cap. XCII.

MAlorum cotoneorum maturorum,magnorum, odoratorum,fermento oblitorum & aſſatorum, carnis D purgatæ trientem,mellis deſpumati quincuncem,piperis drachmas duas,ſcammoniæ drachmas ſex,ſingula per ſe terito & vnito,ac exhibeto cochlearium vnum.

Purgatorium ex citrio,Oribaſii,
Cap. XCIII.

PVrgat hoc caput,facit ad ſtomachicos,cœliacos,& qui non poſſunt forte purgatorium ferre propter imbecillitatem. vnde etiam pueris citra noxam datur:eſt enim ſtomacho commodum. Citrii corticis ac carnis libram vnã, aquæ ſextar.I.S.mellis ſextarii dimidium,piperis vnciam vnam,ſcammoniæ vnciam vnam. Citrum in tenues par- E tes ſecato,& cum aqua ad tertias coquito, deinde colato, & mel ad decoctum adiicito,ac coquito ad bonam compagem,& reliquias coctorum citriorum terito,ipſiſque arida tenuiſſimè trita inſpergito, & vbi ſimul triueris, coctam aquam illam mulſam adiicito, & vnitis vtitor cochlearium vnum exhibens.

Purgatorium ex fœniculo valde bonum,
Cap. XCIIII.

EPithymi, zingiberis,piperis,ſcammoniæ,ſingulorum vnciam vnam,fœniculi viridis,rutæ viridis,apii radi- F cum viridium,ſingulorum quadrantem, aquæ ſextarios tres,mellis libras tres: decocto ad tertias redacto adiice mel,& coque ad bonam compagem. deinde inſperge arida,& exhibe cochlearium vnum magnum.

Aliud valde ſtomacho gratum,
Cap. XCV.

FŒniculi,cumini,pulegii,apii, ſingulorũ manipulum, aquæ ſextarios tres,coquito ad tertias,& colato,& tantundem mellis addito, & coquito ad mellis compagem: & inſpergito in mortario ſcammoniæ læuiſſimè tritæ vnciam vnam,piperis vnciam vnam,maſtiches tritæ drach. G quatuor, vnito, datóque cochleariũ vnum. conuenit flatuoſis.

Purgatorium ex fœniculo quod parari ſolet
ad atram bilem, Cap. XCVI.

SCammoniæ ſextantem,zingiberis,piperis, ſingulorũ vnciam vnam,petroſelini ſcrupulos duodecim, corticis veratri nigri ſcrupulos ſex, epithymi vnciam vnam, mellis libras tres,ſucci fœniculi libras tres. Coquito ſuccum cum melle ad mellis compagem, & affundito paula- H tim ad arida tuſa ac cribrata in mortario,& vnitis vtitor. datur ex eo cochlearium vnum.

Purgatorium atræ bilis,Oribaſii, Cap. XCVII.

AQuæ ſextarios tres,mellis dodrantem,epithymi vnciam vnam. Epithymum tuſum ac cribratum inſper

gito, vbi illa ſimul ad tertias decoxeris dato bibendum pro viribus. Mihi verò videtur quarta pars exhibēda eſſe: iis autem qui bono habitu præditi ſunt, dimidium.

Aliud purgans atram ac flauam bilem,
Cap. XCVIII.

SCammoniæ, epithymi, ſingulorum ſeſquiunciam, petroſelini, zingiberis, menthæ, ſingulorum drachmas duas, excipe melle, & exhibe nucis Pōticæ magnitudine.

Paſtillus flauam bilem purgans,
Cap. XCIX.

PIperis, maſtiches, nucum pinearum, paſſularum enucleatarum, ſingulorum grana X. cumini grana XV. ſcāmoniæ ſcrupulos duos, plus minus, mellis parum, trita ſimul da to velut paſtillum. huius doſis vna eſt: purgat citra moleſtiam.

Buccella purgatoria, Cap. C.

FErmenti ex ſimilagine libras duas, ſcammoniæ vnciā vnam, ſeminis fœniculi, cumini, folii malabathri, ſingulorum ſiliquas tres, piperis grana XXXIII. ſalis commu nis parum, olei & gari coch. II. arida cōtundito ac cribrato, & cum fermento mollito, & facias panes paruos duplam latitudinem miliareſii habentes. Torreto in clibano & exhibeto perfectam doſin ſextantem ex hoc pane edēdam quocunque quis voluerit modo, ſaltem vt ieiunus vtatur. eſt enim maximè alienum ab omni moleſtia. purgat bilem.

Aloedaria citra moleſtiam purgantia,
Cap. CI.

ALoës quadrātem, agarici vnc. II. S. ſcammoniæ vnciā vnam, bdellii drachmas quatuor, gummi vermiculati ſextantem, excipe ſucco braſſicæ: in iis verò qui humore flaccidum ſtomachum habent, ſucco carnis citrii: & forma pilulas ciceris magni magnitudine. & dato perfectis ſeptem ieiunis. Si verò voles, etiam ante cœnā & poſt cœnam: ſi autem mollire volueris, tria dabis ex his catapotia. Aliud ſine moleſtia purgans. Scammoniæ ſextantem, bdellii vnciam vnam, aloes drachmas quatuor, gummi drachmas quatuor, & cum ſucco braſſicæ fac cata potia ciceris magnitudine: & exhibe poſt cœnam. ſi mollire volueris, tria: ſi verò purgare, ſeptem vt plurimum, aut quinque.

Pharmacum pituitam ducens, Oribaſii,
Cap. CII.

BAccarum lauri recentium ſextantem, euphorbii vnciā vnam, mellis quod ſatis eſt, vt eclegmatis formam habeat. datur cochlearii dimidium. Redundantibus humoribus plus datum plus profuit. vtere velut optimo. Aliud pituitam euacuans. Seminis aniſi, piperis, caſiæ, medullæ colocynthidis, ſingulorum drachmas quatuor, grani cnidii, ſeminis cnici, ſingulorum drachmas quatuor, mel lis quod ſatis eſt vt eclegma fiat. dato perfectis coch. I. S. Aliud. Aniſi, apii, ammii, piperis, grani cnidii, ſeminis cnici, lathyridum, ſingulorum drachmas quatuor, caſiæ drachmas duas, mellis deſpumati quod ſatis eſt. perfecta doſis ſunt coch. II.

Purgatorium atræ bilis, Philagrii,
Cap. CIII.

ZIngiberis drachmam vnam, ſeminis apii drachmas duas, ſucci Cyrenaici, piperis, liguſtici, ſingulorū drachmam vnā, epithymi drachmas quatuor, excipe melle, vt eclegma fiat, & exhibe cochlearia duo. Aliud. Epithymi, agarici, aloes, ſingulorum drachmas quatuor, corticis veratri nigri drachmam vnā, hyſſopi, iridis, abſinthii ſucci, ſingulorum drachmas quatuor, bdellii, gummi, vtriuſque drachmam vnam. Si verò non affuerit abſinthii ſuccus, adiice comæ tantūdem, & excipe melle, & dato pro viribus. euacuat atræ bilis humorem, itémque pituitæ.

Bilis & pituitæ, & atræ bilis, ac reliquorum humorum commune purgatorium,
Cap. CIIII.

LAthyridum, medullæ colocynthidis, foliorum chamelææ ſiccorum, ſcammoniæ, epithymi, polypodii, aniſi, ſingulorum drachmas decem, cacuminum thymi, pi-

A peris, maſtiches, carpobalſami, caſiæ, ſeminis apii, chamæ pityos ſiccæ, ſingulorum drachmas quinque, abſinthii ſucci aut comæ drachmas quinque, mellis quod ſatis eſt ad eclegma. dato coch. I. aut plus pro viribus. Vtere autem hoc non in omnibus, ſed in quibus coniectaueris omnes humores æqualiter in corpore redundare.

Aloedaria emollientia ex roſaceo melle,
Philagrii, Cap. CV.

ALoes ſexuncem, coſti, ſpicæ nardi, carpobalſami, floris iunci odorati, ſingulorum vnciam vnam, caſiæ
B vnciam vnā, agarici drachmas quatuor, croci drachmas IIII. S. comæ centaurii ſcrupulos quatuor, mellis ſextantē, ſucci roſarum trientem, epithymi vnciā vnam, rhei ſcrupulos octo, aſari ſcrupulos quatuor, ligni balſami ſcrupulos ſex, maſtiches ſcrupulos octo, excipe melle roſaceo, & da pro viribus. Aliud ex roſaceo melle, molliens ventrē ſine omni moleſtia. Vtere verò ipſo ad articulorum, & maximè coxendicum dolores, itémque lumborum. aperit etiam iecoris obſtructiones. Iſii ſcrupulos octo, agarici drachmas quatuor, aloes ſextantem, ſpicæ nardi ſcrupulos
C octo, floris iunci odorati ſcrupulos octo, croci ſcrupulos quatuor, caſiæ ſcrupulos ſedecim, coſti ſcrupulos octo, carpobalſami ſcrupulos octo, mellis roſacei quadrantem & ſcrupulos octo, terito & formato catapotia cum melle roſaceo, & quinque exhibeto poſt cœnam quotidie ſi voles, aut alternis diebus, aut prout viſum fuerit. Exterget enim ſtomachum & articulos: præcipuè verò purgat pituitam. eſt autem conſueto more prandendum ac cœnandum. Aliud bilem & pituitam ducens. Abſinthii co
D mæ tuſæ ac cribratæ, aloes tenuiſſimè tritæ, vtriuſque vnciam vnam, excipe ſucco tithymali, maximè myrſinitæ, & efformato catapotia phaſeli magnitudine. & dato III. tantùm.

Aloedarium, ex Philagrio, Cap. CVI.

PVrgat hoc bilem & pituitam. Colocynthidis medullæ, aloes, ſcāmoniæ, ſingulorum drachmas quinque ſucci aut comæ abſinthii drachmas quinque, excipe ſucco braſſicæ, & fac catapotia ciceris magnitudine, & exhibe perfectis XXI. Aliud, & ipſum multo experimento
E cognitum. euacuat autem tres humores. Aloes, epithymi, ſcammoniæ, ſingulorum drachmas duas, colocynthidis, agarici, vtriuſque drachmam vnam, excipe ſucco braſſicæ, & dato catapotia quindecim. Aliud quod in Tyro præparatur. Scammoniæ ſextantem, aloes drachmam vnam, maſtiches, bdellii, piperis, abſinthii, ſingulorum drachmam vnam, excipe ſucco medii citrii ac corticis, & fac catapotia: & dato VII. aut IX. Si verò voles probè purgare, habeant catapotia exhibenda pondere ſcrup. IIII. S. & amplius.

F Aloedarium, Oribaſii, Cap. CVII.

COnuenit hoc maximè lippientibus. euacuat autem magis bilem flauam & atram. Scammoniæ vnciam vnam, corticis veratri nigri vnciam vnam, ſalis ammoniaci drachmam vnam, radicis panacis drachmas tres, piperis, pulegii, vtriuſque drachmam vnam, efformato cū aqua pilulas fabis græcis ſimiles. & dato ex eis ſeptē mediam doſin, ita vt habeant ſeptem drachmam vnam & obolos duos. Aliud, Oribaſii. Aloes ſextantem, ſpicæ nardi, aſari, maſtiches, croci, xylobalſami, ſingulorum dra
G chmas ſex, caſiæ drachmas duodecim, epithymi drach. duodecim, formato catapotia erui magnitudine, cum de cocto pulegii: & dato XXI. hoc quartanarios ſanat. Poſſunt etiam cum melle cocto efformari.

Sal purgatorius, Cap. CVIII.

SAlis ammoniaci ſexuncem, ſilphii drachmas duas, ſeminis apii drachmas duas, zingiberis drachmam vnā, piperis drachmas tres, folii Indici, ſpicæ nardi, pulegii, ſingulorum drachmam vnam, ſcammoniæ vnciam vnā, datur coch. I. euacuat bilem. Aliud. Salis ammoniaci
H ſexuncem, ſeminis apii drachmam vnam, zingiberis drachmas duas, piperis drachmas tres, ſpicæ nardi drachmā vnam, pulegii ſcrup. III. S. folii ſcrupulum vnū, lathyridū vnciam vnam. dato cochlearium. euacuat pituitam. Aliud. Salis ammoniaci ſexuncem, zingiberis drachmas quatuor, piperis drachmas duas, aniſi, ſeminis apii, vtri-

usque drach.mas duas,folii scrupulũ vnum,epithymi vnciam vnam .dato cochlearium.euacuat atræ bilis humorem.Sal subducens & euacuans circumsitam in ventre ac intestinis pituitam,& reliquos humores.purgat moderatè etiam bilem.Conuenientissimum est arthriticis,vertiginosis.hoc vsus est quidam stomachicus & frequẽter ex comitiali morbo cadere solitus, & ingentes gratias egit. A morbis verò præseruat familiariter ipso vtentes.Petroselini drachmas tres,mastiches scrupulos tres, zingiberis drachmas tres,piperis,euphorbii,vtriusque scrupulos vi. salis ammoniaci drachmas quindecim. scammoniæ drachmas sex.Datur cochlearii dimidium in prandio, cum carnibus volucris aut gallinæ, aut piscis,ad intinctus. Sit autem pondus scrup.IIII.S. si verò efficacius purgare voles,dato ieiuno manè cum succo ptisanæ, aut cum aqua mulsa,scrupulos sex:fortioribus etiam septem dare potes: debilioribus verò scrupulos tres,aut IIII.S. Aliud purgatorium purgans citra periculum,non euertens stomachũ. datur in omni tempore, & omni ætati, & pueris. Educit stercus & omnem materiam corruptam à capite vsque ad vngues.Remouet furfures & reliquas circa caput nascentes pustulas.facit ad vertiginẽ, & ad lippiẽtes.medetur omnibus circa cutem pustulis.Sanat tertianam,quartanam, quotidianam,in interuallis exacerbationum datum, vbi concoctio bona in vrinis apparuerit.Bilem autem præcipuè euacuat.habet hoc modo:Zingiberis, petroselini,epithymi,silphii,ammii,seminis apii,cumini,ligustici,piperis,singulorum drachmas quatuor,scammoniæ quadrantem & vnciæ dimidium,salis ammoniaci tosti septuncẽ. torreto salem ac tũdito cum reliquis.Scammoniam verò tritam cribratam vnito in mortario,& dato scrupulos nouem cum succo ptisanæ aut aqua mulsa meraciore.

Aliud consimile acutius experimento constans, imperuersum.euacuat magis bilem. Ammii scrupulos sex, seminis apii scrupulos tres,piperis,petroselini, epithymi, cumini, singulorum scrup. IIII.S.scammoniæ vnciam vnam,salis communis quincuncem,salis ammoniaci trientem,datur cochlearium cum ptisana. Aliud experimento constans valde bonum. Epithymi scrupulos XVIII. cacuminum thymi scrupulos octo, salis ammoniaci scrupulos octo,piperis scrupulos duos,cumini Æthiopici, anisi,vtriusque scrupulos duos,mastiches scrupulos XII. contusa trita adseruato.Vsus autem tempore scãmoniæ scrupulos duos sumito ac terito cum modico melle,& adiicito aridi triti adseruati medicamenti scrupulos II.tantùm, & vnito ac dato cum ptisanæ succo aut aqua mulsa.

Purgatorium pituitam ducẽs, Diogenis, Cap. CIX.

EVphorbii,piperis, salis ammoniaci, singulorum vnciam vnam,terito & redigito in puluillum, & dato in ouo sorbili cochlearii dimidium. hoc purgat pituitã solùm.dosis perfecta sunt scrup.IIII.S. Aliud flauam bilem purgans. Scammoniæ vnciam vnam,costi, spicæ nardi, vtriusque scrupulos IIII.S. radicis rubiæ læuissimè tritæ scrupulos duos. perfecta dosis sunt scrupuli tres: media, duo: minima, vnus. Aliud atram bilem euacuans.

Scammoniæ in malo assatæ drachmas quinque, costi, spicæ nardi,vtriusque scrup. IIII.S. caryophylli scrup.I.S. radicis rubiæ scrupulos duos, epithymi scrupulos duos. perfecta dosis scrup.VI.media,IIII.minima,III.

Purgatorium aquam ducens,Oribasii, Cap. CX.

DVcit hoc item pituitam:Piperis,seminis rutæ,scobis siue ramentorum eboris, euphorbii, æquales partes. dantur scrupuli tres cum aqua mulsa aut condito. facit & ad colicos & hydropicos. Aliud aquã ducens. Petroselini,anisi,cacuminũ thymi,singulorum drach. tres,foliorum chamelææ siccorũ drachmas decem, mellis quod satis est vt eclegma fiat.Dato perfectam dosin cochlearia IIII.S.Si verò efficacius facere voles, admisce prædictis squamæ æris drachmas sex, & dato perfectam dosin cochlear.III.

De Hieris, Hiera Logadii, Cap. CXI.

MEdullæ colocynthidis sextantem & vnciæ dimidiũ, scillæ assatæ,agarici,ammoniaci thymiamatis,thymi,scammoniæ,singulorum drachmas viginti, corticis veratri nigri,hyperici,vtriusque drachmas decem,epithymi,bdellii,polypodii sicci,aloes,chamædryos, marrubii, casiæ, singul. vnc.I.myrrhæ troglodyticæ, piperis albi, longi,nigri:cinnamomi,croci,opopanacis,sagapeni, castorii,petroselini,aristolochiæ longæ, singulorum drach. quatuor: excipe melle. Dosis perfecta sunt drachmæ quatuor,media tres,minima duæ.adiice ad dosin dum exhibiturus es,salis tenuissimè triti cochlearii dimidium.

Purgatorium citra molestiam purgans, Cap. CXII.

FAcit ad ischiadicos,& qui per circuitum diuturnè vexãtur. Medullæ colocynthidis vnciã vnam, nitri sextantem, terito probè & dato robustis drachmam vnam, cum aquæ mulsæ potione magna ieiunis: debilibus verò siliquas nouem.vtere confidenter. Aliud eximium. Ad principia insaniæ, melancholicis,paralyticis, ischiadicis, vertiginosis,comitiali morbo laborantibus,alopeciis,capitis doloribus.Veratri nigri,scammoniæ, vtriusque drachmas octo,salis ammoniaci drachmas quatuor, gummi drachmam vnam,efformato catapotia ciceris magnitudine cum succo brassicæ,& dato perfectis scrup.V.media dosis sunt scrup.IIII,minima III.iis qui valde debiles sunt. Est hæc descriptio Oribasii, Cap.LXXVII. desunt autem huic species tres. Purgatoriũ medicamentum Prosomiletæ. Epithymi quadrantem, isii vnciam vnam, agarici drachmas quatuor,euphorbii drachmas sex, spicæ nardi, folii,costi,piperis, singulorum drachmas triginta, caryophylli scrupulos sex.Dantur ex hoc scrupuli sex cum aqua mulsa.Si verò bilem flauam repereris cum aliis duobus humoribus redundantem, adde ad hanc dosin vsus tempore etiam scammoniam, quantum satis esse iudicaueris pro viribus.Habet autem hæc dosis,isii siliquas quinque, epithymi scrupulum I.S. agarici siliquas duas,S.euphorbii siliquas tres.

Hiera Galeni, Cap. CXIII.

MEdullæ colocynthidis sextantem & vnciæ dimidium,chamædryos,agarici,scillæ assatæ, ammoniaci thymiamatis,scãmoniæ,corticis veratri nigri, stœchadis,hyperici,singulorum sextantem,epithymi,euphorbii, vtriusque drachmas octo, polypodii sicci, bdellii, aloes, marrubii,casiæ,singulorum sextantem.myrrhæ troglodyticæ,sagapeni,croci,aristolochiæ longæ,piperis albi, longi,communis:cinnamomi,opopanacis,castorii,petroselini,singulorũ drachmas quatuor,mellis quod satis est. Dato perfectã dosin drach.IIII.mediã III,minimã,II,cũ aqua mulsa & salis tenuissimè triti cochleario dimidio. Maxima porrò est huius vtilitas: purgat enim ex profundo varios humores excellenter,ita vt neque exolutionem,neque tribulationem, neque debilitatem, neque inappetentiam, neque aliam angustiam ægro accipienti exhibeat:sed potius facilè sperantes & hilares & robustos efficit,vt mirabilis sit ipsius excellentia.Sanat itaque hemicranicas affectiones, vertigines, comitialem morbum, insaniam,melancholiam,lethargum & similia,hebetudinem visus,grauitatem auditus,vocem interceptam,anhelosos, stomachicos,affectiones antiquas,splenicos,nephriticos,colicos,ischiadicos, arthriticos, podagricos. ducit menses.Conuenit tremulis & resolutis: impetiginem feram,& omnes circa cutem corporis nascentes pustulas,& elephantiasin, & febres diuturnas per circuitum repetentes sanat,& omnia maligna vlcera.

Hiera Archigenis,ex epistola ad Marsum de atra bile, Cap. CXIIII.

MEdullæ colocynthidis sextãtem & vnciæ dimidiũ, chamædryos,agarici,marrubii,stœchadis,singulorũ drachmas decẽ,opopanacis vnciã vnam, sagapeni vnciam vnam,petroselini,aristolochiæ rotundæ, piperis albi,singulorum drachmas quinque:cinnamomi,spicæ nardi,myrrhæ troglodyticæ,polii,croci, singulorum drach. quatuor, excipe melle despumato vt habeat strigmentitiam crassitudinem,& repone in vitreo vase.perfecta dosis sunt drach.quatuor(in alio exemplari adduntur scrupuli III)cum aqua mulsa adiecto salis cochleario paruo. Quũ enim sordibus inquinatus & malè affectus fuerit æger, strenuam constitutionem inducit,non solùm ob multitudinem eorum quæ per aluum subducuntur,sed etiã quòd

priuatim

priuatim bilem atram imminuit. Pleuriticidi itaque primùm præparata est,& flatuosis affectionibus conuenientissima est,& facilem spirationem facit, & impedimẽtis nutrimenti aduersatur,& colorẽ cutis depurgat, sanguinem quidem defæcans, malè verò ardẽtem spiritũ lucidius accendens. sed non est propositum nobis encomiũ dicere ei⁹ quæ nõ frustra hiera, *id est sacra*, appellata est: lõgum enim sermonẽ res ea requirat. Ad melancholicas autem affectiones non est aliud pharmacum quod huic comparari mereatur: & noui multos per assiduum eius vsum nullo alio opus habuisse, etiãsi nullam omnino bilem excreuissent. nõ enim qui nigrã excernunt bilem soli melancholici vocantur, sed qui etiã habent in solidis membris talis cõstitutionis structurã. Sed & pãniculorũ siue mẽbranarum cerebri malos habitus valde bene exterit: vnde morbũ comitialem & insanias inde orientes mirabiliter remouere videtur. Ego reperi hanc descriptionem in medicamentario libro Roma mihi allato, valde laudatam ad insanos, melancholicos, ischiadicos, paralyticos, vertiginosos, comitialẽ morbum, alopecias. non habebat autem opopanaca, neque piper, neque pulegium. Hiera Antiochi. Chamædryos, agarici, medullæ colocynthidis, stœchadis, sing. drach. x. opopanacis sagapeni, petroselini, aristolochiæ, piperis albi, singulorũ drach. v. cinamomi, spicæ nardi, myrrhæ troglodytidis, ci, folii, singulorum drach. IIII. mellis quod satis est. facit ad melancholias, insanias, morbũ comitialem, & omnes fæculentum sanguinem habentes.

Hiera Rufi, ad melancholias, Cap. CXV.

MEdullæ colocynthidis sextãtem & vnciæ dimidiũ, chamæpityos drach. x. chamædryos drach. x. casiæ drach. v. agarici, marrubii, vtriusque drach. x. opopanacis vnc. I. sagapeni, petroselini, aristolochiæ rotundæ, piperis albi, sing. drach. v. cinnamomi, spicæ nardi, croci, myrrhæ troglodytidis, polii, sing. drach. IIII. excipe melle, & excipe drach. IIII. perfectam dosin cum aqua mulsa & sale. Habet aliquid ad intelligentiam vtile, eo quòd à capite plurima ducit. Vnde vertiginosis, & capitis grauitati & glaucomatis fieri minantibus, comitiali morbo, paralyticis affectionibus, hoc pharmacum priuatim adhibere soleo: & si opus fuerit memoriã reuocare. At melancholico non parua nec vulgaris vtilitas ex ipso contingit. quare sæpe per ipsum purgandus est. Etenim alia medicamẽta alibi aliter præparantur, & ad alios quosdam morbos magis apta sunt. Si verò quis ad atram bilem vti voluerit, hoc vtile existit. vtatur autem singulis diebus ex hac antidoto fabæ magnitudine, non purgationis gratia; magnopere enim confert ad concoctiones,& flatus discutit. Videtur porrò mihi conducibile esse vt ob strenuas purgationes maluæ seminis drachmæ duæ bibantur.

Hiera Iusti, faciens ad eadem velut relatæ, Cap. CXVI.

EPithymi trientem & vnciæ dimidium, marrubii, stœchadis, chamædryos, corticis veratri nigri, scammoniæ, agarici, piperis albi, cõmunis, lõgi: squillæ assatæ, singulorum sextãtem, medullæ colocynthidis, euphorbii, aloes, croci, gẽtianæ, seminis petroselini, ammoniaci thymiamatis, sagapeni, sing. vnc. I. opopanacis, polii, cĩnamomi, casiæ, myrrhæ troglodyticæ, spicæ nardi, floris iunci odorati, pulegii, sing. drach. IIII. aristolochiæ longæ & rotũdæ, vtriusque drach. II. mellis despumati quod satis est. Perfecta dosis drach. IIII. s. cũ aqua mulsa & salis tenuissimè triti cochleario vno.

Quomodo auxiliari oportet iis qui pharmacum biberunt,& non purgantur, Cap. CXVII.

SI verò quis poto pharmaco non purgetur, aquam mulsam meraciorem assiduè absorbendam dato, & nitri parum in aqua liquefacti. Optimum autẽ cognoui multo experimẽto mastichen: vt dentur eius scrup. XII. læuissimè tritæ cũ aqua tepidiore, optimũ est & glãdem ano indere ex sale, nitro ac melle. Et malũ aliquãdo manducatũ effecit quod debuit: corroboratum enim os ventris, superfluitates infernè protrudit. Ob quot causas non excernit venter purgatorio dato? Ob quinque causas. Aut propter naturæ ægri proprietatem, aut ob dati pharmaci

A paucitatem, aut propter stercus durum impactũ in quibusdam intestinis, aut quòd natura impetum per vrinas fecit, aut propter errorem, pars quidem purgãtis, ad hoc vt nihil lædat corpus, alimentum fit animalis: pars verò in pharmacum venenosum vertitur. At verò Hippocrates de purgationis excessu sic dicit: Quum purgationis excessus hominem arripuerit, statim in balneum ipsum inducito, vinúmque bibendum & ante balneum & post dato, fuluum colore & album substantia. Et mea experientia comperit hoc præstantissimum omnium. quare B ne contempseris.

Cura excessus purgationis, Oribasii, Cap. CXVIII.

IN iis qui nimium purgãtur, potum contrahere oportet,& somnum procurare: dandum est autem vinum austerum paulatim cum aqua fontana. Bonũ est & crassiorem polentam torrere ac potui inspergere, aut parum de capite papaueris & gallæ parum. Facit etiam probè lentis decorticatæ farina cum aceto & beta nigra cocta, C rhoe adiecto aut parum de capite papaueris. Conducunt & pira sicca expressa,& mala cotonea. Si verò adhuc perseuerat lationis impetus, vtendum est efficacioribus ad cœliacos descriptis. In iis verò qui facilè vomunt, aquam tepidam multam bibendam dato,& vomere iubeto, digito aut penna immissa. atque hoc facies bis & ter consequenter. Deinde oleum melinum & vinum calefacito, & in hoc linteum tinctum ventri admoueto, & post modicũ interstitium antidoti theriaces, ad fabæ magnitudinem cum vino bibendam dato.

D De vomitu, Rufi, Cap. CXIX.

QVandoquidem in violentis vomitibus sæpe absurda quædam sequi solẽt, operæpretium fuerit prius modos referre quomodo quis facilè vomat. Nam pituitã mouet vomitus,& caput leuat: & eũ qui auidius cibum ingessit aut plus vini hausit, lædi prohibet. Auxiliatur autem purgatio per vomitus nimiæ corporis moli. Opitulatur item excellenter gracilibus. Omnes autẽ fluidas affectiones vomitus sanare solet, velut vlcerationem renum, vesicæ,& ani,& aliarum partium, elephantiasin, cãcros, malos corporis habitus, articulorũ affectiones. Cõ- E uenit & hydropicis, maximè aqua inter cutem laborãtibus. regio item morbo;& comitiali in iis quibus à stomacho initium affectionis incepit. Nam iis qui in capite affecti sunt comitiali morbo, incongruus est vomitus. Cõducit item tremulis, resolutis, siderationibus, spirationibus erecta ceruice, melãcholicis, impetiginosis. Contrarii verò sunt vomitus sanguinis reiectioni, strangulatibus vteri, naturis nauseabundis, animi deliquiis, iis quí à suffocatione assiduè vexantur,& qui ex qualibet occasio- F ne caput dolent, & qui suffusionem suspectam habent, & in summa omnibus oculorum affectionibus. Sint autẽ vomitoria non acerba & arida, sed partim dulciora, partim acriora. Videtur autem inter hæc raphanus probari, & eruca,& salsamentum vetus, origanum viride, cæpe & porrum. Coadiuuat vomitus etiam ptisana adiecto modico melle,& pingues carnes. Attamen non oportet prædicta aut huiusmodi decoquere, & succos ipsorum solos accipere, verùm totam molem deuorare. neque verò circa manducationem diu immorari oportet, si quis vomere velit. sint tamen omnia ex coctura emollita. Manifestũ est autẽ, ex vinis quoque dulciora esse eligenda: hæc enim G magis in ventre supernatant. & calidæ potu vtẽdum est. Oportet & amygdalas melle tinctas edere, & placẽtas gustare,& cucumeris semen maceratum cum melle offerre. Sed & cucumeris satiui ac peponis radix trita cum melle vomitum mouet,& Celticæ radix trita v II. drach. pondere in aqua mulsa. ac pota fortiter sursum purgat, vt aliquando etiam excessus purgationis consequatur. Qui verò fortioribus vti volunt, narcissi bulbum in aqua coquunt, & cum decocto quidem temperant vinum. I- H psum autem bulbum, edunt coctum, cum oleo & modico sale. Mouet etiam vomitum vnguentum irinum, & plus adhuc Cyprinum, si quis illitis ex his digitis irritet. Citra molestiam mouet vomitum etiam hyssopi decoctũ,& thymi,& cnici semẽ tritum cũ sesamo, ac cũ aqua

mulsa plurima potum. & nasturtii semen: similiter oleũ sesaminum, raphaninum, narcissinum: daphnoeidis folia viridia tria comesta. Optimũ est & hoc: Raphani decoctũ & caricarum cremorem simul misceto, tepefacito, & bibẽdum dato. Pleraque igitur & curiosiora vomitoria reprobanda sunt. Dandi verò sunt raphani ieiunis qui inediam tulerunt, & à cœna prius vomuerunt. sint autem raphani valde acres, & secentur in tenues laminas: macerentur autem hæc frustula à vespera in aceto & melle. Edat autem vomiturus ex iis magnam copiam, & assiduè superingerat acetũ mulsum. Deinde ad horas duas lentè obambulet, & plurima aqua tepida hausta vomat, per digiti aut pennæ irritamentum.

Præparatio raphanorum cum veratro albo, Cap. cxx.

PRæparantur etiã alio modo raphani ad diuturnas affectiones, & fortiore exagitatione indigentes. Veratri enim albi & optimi festucarum drach. VI. in raphanos figuntur, ita vt raphani prius arundine compungantur, & deinde festucæ veratri in foramina immittantur. hæ festucæ vbi totam noctem in raphanis manserint, sequenti die eximuntur, vi ipsarum in raphanis relicta. Postea verò raphanos conscindere oportet, & in aceto mulso macerare, & similiter edendos exhibere. Diligenter autem considerandum est nequid ex cortice veratri in raphanis permaneat.

Quibus dãdum sit veratrum, & quibus non, ex Antyllo ac Posidonio, Cap. cxxi.

IPsum veratrum dandum est iis qui diuturno ac forti morbo laborant, & qui in aliis auxiliis spem non habent. Dandũ est & hydropicis, elephãtiacis, malo habitu præditis, resolutis multo tempore, comitialibus & melancholicis, arthriticisque ac podagricis. At enumerare in quibus affectionibus probetur veratrum, non facile est propter multitudinem. præstat itaque dicere qui morbi à veratro lædantur. Incõmodum est itaque veratrum sanguinis reiectioni, spirationi erecta ceruice strangulationem minanti, & in suffusione imminente, capitisque affectibus qui ex interuallis violentos dolores inducunt, cum rubore faciei & vasorum distentione: & in vteri strãgulationibus, & iis qui assiduè animo linquuntur.

Quid veratrum facere possit, Cap. cxxii.

VEratrum potest corpora transmutare ac permutare, temperaturam ipsorum recentiorem ac robustiorẽ efficiens.

Quòd multi accepto veratro nihil quidem vomuerunt, nihil tamen minus quàm purgati vtilitatẽ perceperũt, Cap. cxxiii.

MVlti accepto veratro, ipsóque concocto, omnino quidem non sunt purgati, vtilitatem verò non minorem perceperunt quàm ii qui purgati fuerant.

Qui sint magis apti ad veratrum, Cap. cxxiiii.

VIRI aptiores sunt ad veratrum mulieribus, & ex ipsis viris ii qui fortiorẽ habitum possident. At mulierosi, & habitu valde pingues, aut graciles, aut thoracẽ non carnosum habentes, & longam ac angustam ceruicẽ habentes, inepti sunt. Pueri quoque ac senes inepti sunt: & qui valde frigidam temperaturam habent, & qui sana corpora habent, & multo sanguine abundant, inepti sunt. Item difficulter vomentes & pusillanimes.

Tempora vniuersalia ac particularia ad veratrũ sumendum apta, Cap. cxxv.

TEmpus vernum aptissimũ est ad sumẽdum veratrũ: deinde autũnus: æstas incongrua est, & nimirũ hyẽs quoq;, nisi valde magna vrgeat necessitas. & tunc hyeme quidẽ qui valde calidum temperamentũ habẽt aptiores sunt: æstate verò, senes. Cõstitutio idonea est serena & calida & insolata. At in morbis in quibus interualla sunt, dandũ est in interuallis: in aliis, quãdocunque contigerit. in quartanis verò & intestinis fluxione vexatis, in ipsis accessionibus.

Veratri probati notæ, Cap. cxxvi.

OPtimũ est veratrũ quod ab vna radice plures festucas siue surculos habet, eósque paruos ac extẽtos, & non rugosos, & non in acutũ desinentes, neque caudã mu-
A ris referentes: intus verò valde albos, foris autẽ pallidiores, profundã medullam habẽtes, friabiles, qui nõ flectuntur ob mollitiẽ, sed franguntur trãsuersim instar caulis, & qui in fractura fumosum quid continent ac remittũt, atque hoc purum. nam si puluerulentũ id fuerit, vetustatẽ veratri indicat. Bonũ verò veratrũ mansum primùm dulcedinis indicationẽ de se præbet, deinde modicæ acrimoniæ, postea feruorẽ fortem inducit in ore, & saliuam multã ducit, & stomachum euertit. Oportet autem vere colligere veratrum radice adhuc prægnante.

Victus ratio veratro purgandorum, Cap. cxxvii.

B VIctus ratio accuratissima constituenda est iis qui veratro purgandi sunt. attenuatis enim corporibus nõ citra periculum exhibetur. Diebus tribus antea abstineãt à carnibus aut reliquis crassi succi eduliis ac potibus. Assuefaciãt autẽ seipsos ad vomitum, & ter aut quater prius vomãt à cœna, & aluus subducatur. Oportet autem declarata antea domesticis anxietate certaminis futura, sic ad hoc auxiliũ procedere.

Differentiæ exhibitionis veratri, Cap. cxxviii.

C DAtur diuersimodè veratrum: alii enim decoctum veratri dant, alii cremorem, alii ipsam eius substantiam. & alii forcipe in ramenta confectum exhibent: alii tusum & cribratũ. In ramenta igitur confectum citò incipit purgare, post horas in totum duas, bilem & pituitã educens citra multã lancinationem. & ipsum simul vomitu reiectum, in quatuor aut quinque horis purgationem sedat. At in puluillum redactum valde tardè operatur, vt post quatuor aut quinque horas sæpe incipiat. verùm omnes species bilis & pituitæ educit, & ad periculum con-
D tractionis & nimiæ purgationis deducit. Ad lõgum etiã tempus producit purgationem, sed vtilitatem multiplicẽ exhibet.

De cremore veratri, Cap. cxxix.

CRemor in quo maceratũ est veratrum datur senibus & pueris, & iis quibus habitus defluxit, & qui morbum facilè solubilem habent. datur & iis qui elephantiasin futuram timent. Oportet autem drac. v. ramentorum in aquæ pluuialis hemina dimidia macerare ad tri-
E duum, deinde colare & calfacere, atque exhibere totum cremorem.

De veratri decocto, Cap. cxxx.

DEcoctum veratri dandum est tum prædictis, & qui illis adhuc sunt robustiores, insaniẽtibúsque ac atra bile percitis. Præparatur hoc modo: Veratri lib. I. concisam in aquæ pluuialis sextar. II. macerato ad triduum: deinde ad prunas mitiores coquito ad tertias: postea colato, & adiicito ad decoctum, mellis despumati primarii lib. II. & coquito vsque ad mellis cõpagem, & cochleariũ ma-
F gnum delingẽdum dato. Licet etiam aqua calida miscere, & dare cum sorbitione quadam. hoc neque cõuulsiones, neque contractiones, neque nimiã purgationem facit. Exercitium autem est volenti ad ipsum veratrũ transire, vt etiam confidenter ramenta eius confecta accipiat.

De ramentis veratri, item de contuso ac cribrato, Cap. cxxxi.

CÆterùm iis qui maiori molimine ac exagitatione opus habent, fortioribúsque ac confidentioribus, & facilè vomentibus, ramenta concisa danda sunt: at verò iis qui adhuc audentiores sunt, aut etiam consuetudinem
G habent, contusum & tenuissimo cribro excretum dabis. Ramenta verò sic exhibe: Accipe festucas, conscinde forcipe ad polentæ aut furfurum magnitudinẽ: deinde puluillum linteo exterge, & detractis omnibus tenuibus particulis, vt ne strangulet, dato timidioribus quidem, cum ptisanæ aut alicæ succo, vbi parum decoxeris: fortioribus verò, cum aqua calida aut aqua mulsa, ita vt cogas ipsos insuper sorbere aquam mulsam puram aut aquam, vt ne relinquatur quid in faucibus aut stomacho. Dosis perfe-
H ctissima fortibus, de ramentis concisis sunt drach. II. s. de puluere crassiore drach. I. & obol. II. de puluillo drach. I. & oboli II. Cõtundimus autẽ crassiorẽ eius farinam in mortario, & per angustissimũ cribrũ excernimus, & quod est tenuissimum auferentes, id quod crassius est exhibemus

cum ſucco alicæ,aut mazæ ex polenta factæ. Tenuẽ verò puluillum tundimus & exactè cribramus: & poſtea cũ cocto melle ſolidiſſimo in catapotia coactum ac efformatum exhibemus.

Quæ præparare oportet exhibitionis tempore, Cap. CXXXII.

PRæparantur porrò ad opem ferendam ipſis lancinationibus,animi deliquiis,& conuulſionibus,hæc: Aqua calida & frigida, decoctum hyſſopi, mel,ruta, pulegium,acetum,mala,panis calidus,vinum,pullus gallinaceus coctus,oleum comune & ſicyonium,ſal,galbanum, caſtorium,cremor veratri, oleum Cyprinum aut irinũ aut narciſſinu,pennæ, ſternutatoriũ, cucurbitulæ diuerſæ, lectica ſiue ferculũ, lectus ſtratũ molle habẽs,clyſter.

Quomodo poſt potũ curandi ſint, Cap. CXXXIII.

SI quidem facile purgentur,poſtquã biberunt medicamentum , dabimus ipſis aquam frigidam abſorbendam aut colluendam , deinde odoramentum quoddam corroborans : & iubebimus ipſos ſedere aut reclinari, & in quiete manere ad horas duas, vt ne citius quàm oportet pharmacum reuomatur: poſtea iubebimus ipſos moueri.Prima perceptio caloris circa ſtomachum & fauces cõtingit:deinde ſaliua multa in os colligitur:poſtea partem alimenti & pharmaci cum pituita vomunt : deinde pituitam & bilem cum pharmaco:mox puram bilem.ſæpe verò etiam venter infernè ſubducitur,quando ſanè etiam tolerabilior purgatio contingit.Singultiunt leuiter, & facies rubicunda eſt. Si verò facilè procedit purgatio, & facies bonum colorem habebit, & ſingultus ceſſabit. Iis verò qui circa mediam purgationem ſingultiũt, aquã mulſam dabimus, aut decoctum rutæ, & aquam tepidam in potu:deinde purgatos lauabimus,& alimentum ſtomacho gratum exhibebimus. Perſeuerante verò purgatione,oportet dare aquam mulſam calidam abſorbendam in qua decocta eſt ruta,aut aquam cum oleo. penna quoque Cyprino aut irino oleo aut aliquo ſimili tincta irritẽtur,& lecto penſili reclinati cõmoueantur. Si verò valde vexentur à ſtrangulatione,cremoris veratri cyathos tres offeremus.nam ex qualitate adiuuat purgationẽ.Quod ſi neque ſic ſtrangulationis periculũ leniatur, acerrima infuſionè per clyſterẽ euacuabimus.Dabimus ipſis etiã galbani obolos tres deuorandos, non vt vomitũ cõcitemus, ſed vt ſtrangulationẽ ſedemus.Aut ſternutatorium forte admouebimus,aſſiduè per lectum penſilem agitantes, & pennarum immiſſione irritantes.Vbi verò incipiũt purgari,mitigandus eſt ſingultus,velut antea dictũ eſt.Si verò violentus fuerit ſingultus,ſternutatorio vtemur,& cucurbitis per totam ſpinam,& maximè circa magna ſcapularum verticula,detrahẽtes ipſas ad ſpinam. perſeuerãtes enim cucurbitæ ſæpe corrigunt ſtomachũ cõtractum & velut cõtortũ à ſingultu. Ligabimus etiã extremas partes, & fouebimus immiſſas in aquam calidam. At verò ſuccedentes in quibuſdam contractiones , crurum maximè & manuum,(ſolẽt enim pleriſque hæc accidere)leniemus fortiter illinendo,fouendóque ac calfaciendo & fricando extrema & muſculos in ſuris. ſit autẽ oleum ſicyoniũ,aut quoddã ex mollientibus & laſſitudinẽ ac dolorẽ eximentibus,acopis appellatis: ſed & caſtorium vnguento admiſcebimus,& in potu exhibebimus. Maximè verò prodeſt contractis balneũ,ſi adfuerit . ſinminus, in ſcapham aut in ſoliũ immittemus,ita vt oleo multo dulci totũ corpus,maximè verò cõtractas partes illinamus. Sit autem aqua probè temperata,vt in ipſa diutius manere poſſit.Porrò vbi ceſſauit conuulſio ac purgatio,ſtatim nutrire oportet,panem exhibendo vino diluto madefactum,aut in omphacomelite,iis qui valde ſunt euacuati. Si verò caloris ſenſus circa ſtomachum poſt cibum contigerit,ipſum omphacomeli aqua calida temperatum bibẽdum dabimus. aliquando verò etiã cum frigida mixtum ſecũda die dabis.Cibi verò poſtea boni ſucci omnes ſint,& vinum tenue valde ac vetus.

De purgationis exceſſu, Cap. CXXXIIII.

NImias purgationes ſiſtemus aquæ calidæ potu,& extremarũ partium ligatura,& frictione vehemẽti,& cucurbitis ad præcordia & dorſum affixis. At abſinthii potus egregiè ſupprimit vomitũ . Si verò adhuc perſeuerarit, vtemur ſomniferis dolorẽ ſedãtibus. nã talia reſiccandi vi prædita purgationes ſiſtunt:& ſomnus excretiones ſiſtendi vim habet.Succedit tamen ſomnus ſua ſpõte probè purgatis per veratrum, multus & profundus , ſi non periculum imminet : quibus ſanè intantum concedere oportet, quantum ſomno tenentur. Si verò ſudores immodici conſequantur, ſedabimus ipſos corporis ventilatione , & ſpongiæ ex frigida aqua aut poſca expreſſæ deterſione. Vtemur etiam puluillorum adſtringentium & meatus obducentium inſperſionè, & reliqua cura in cardiacis referenda.

Epithemata purgatoria, Cap. CXXXV.

MEdullæ colocynthidis , ſeminis erucæ, rutæ ſylueſtris,elaterii,grani cnidii,lathyridum purgatarum, galbani,ceræ,nitri rubri, ſing. drach. IIII. opopanacis drach.II.terebinthinæ drac.VI. Tunditur hoc pharmacum adiecto paulatim felle taurino quantum ſatis eſt. Et ſi quidem ſuper vmbilicum poſitum fuerit vſque ad pubem,inferiorem aluum mouet:ſi verò ſuper vẽtrem, ſuperiorem purgat per vomitum. Aliud. Nitri rubri, ſeminis ſecuridacæ,medullæ colocynthidis,fellis taurini, ſtaphidis ſylueſtris,ſtercoris columbini, radicis cucumeris ſylueſtris,ſquillæ,mercurialis,ſing. æquales portiones, tundito,cribrato,& felle excipito ac melle ſufficienti, & vbi ad malagmatis formam redegeris vtitor. Aliud quod pollicetur ſanguinis per nares eductionem, ſi fronti imponatur. Vbi verò ſiſtere volueris, inquit,ſanguinẽ, ablato ipſo locum diligenter deterges per ſpongiam ex poſca aut frigida aqua expreſſam: ſi verò imo ventri impoſitum fuerit quadrangulari nouem digitorum figura, ciet menſes & fœtus corrumpit. Imponitur & renibus in exacerbationibus. Compoſitio hæc eſt: Ceræ,galbani,euphorbii,radicis lanariæ herbæ,ſing. vn.I.talorũ ceruinorum vſtorũ drach.IIII. ſucci abſinthii drach.IIII. terebinthinæ liquidæ drach.IIII. Sicca trita cribrata, rurſus terito cum felle vitulino ad ſtrigmentitiam craſſitiem,& liquida ac eliquata affundito & vnito: ac vtitor, inquit,velut admirando. Aliud emplaſtrum purgatorium quo vtor, Chezanance appellatum.Hoc impoſitum vmbilico mouet inferiorem ventrem : thoraci verò & ſtomacho impoſitum vomitum ciet,donec ſplenium cui illitum eſt tollatur.Menſes autem fœminarum ducit, & fœtus corrumpit imo ventri & lumbis impoſitum.Compoſitio hæc eſt:Grani cnidii drach.III.lapidis aſſi drach. X.veratri albi drach.IIII. adipis caprini drach. V. elaterii drach.IIII.ſucci tithymali drach.IIII. amurcæ drac. XII.fellis taurini drach.II.ſpumæ nitri drach.V. farinæ lupinorum amarorum ſextãtem, comæ abſinthii drach. II. reliqua tundito ac cribrato : deinde fel tritum adiicito,mox amurcam,& poſtea adipem liquefactum affundito,& vnitis vtitor. Aliud vmbilicarium. Et hoc vomitum ciet ventri impoſitum & menſes ducit non ob vaſorum concluſionem ſuppreſſos, fœtúſque corrumpit imo ventri ac lumbis impoſitum. Abſinthii, ſucci radicis cyclamini,artemiſiæ,elaterii,ſing. drach.VI.medullæ colocynthidis drach.X.radicis cucumeris ſylueſtris,farinæ lupinorum, chelidonii, ſeminis violæ albæ, ſing. drach.VI.opopanacis drach.II.ceræ drach.C.terebinthinæ drach. L. cyprini drac. L. aut quantum ſatis eſt. Impoſitum autem vbi aluum commouit, mox ipſum tollere oportet. Aliud.facit & ad colicos. Nitri ſcrup. IX.terebinthinæ ſcrup. VI. elaterii ſcrup.III. ſtaphidis ſylueſtris ſcrup.I.S.caſtorii,ſeminis roſmarini,ſampſuchi, baccarum lauri,grani cnidii,lupinorum ſiccorum, medullæ colocynthidis,ſing. ſeſquiũciam,ſcammoniæ vnc. I.fellis taurini vnc.I.ceræ ſextantem,adipis anſerini quadrantem. Aliud. Cucumeris ſylueſtris ſuccum,& cyclamini ſuccum, paribus portionibus cum melle miſceto,& hæc exactè vnito in ſole aut calido cinere, & vtitor illinens ab vmbilico vſque ad pubem. Aliud. Elaterii drach.III. colocynthidis drach.I. ſcammoniæ, ſquamæ æris, radicis cucumeris ſylueſtris , ſing. drachm. I. lathyridum drach.I.aut pro ipſis ſucci tithymali tantundem . Tundito , cribrato ac terito cum oleo plurimum

ſalis habente,& hapſum lanæ magnum facito,ipſúmque pharmaco imbutum imponito vbi volueris, vmbilico inquam,aut ventri,aut imo ventri & lũbis. Aliud.Meſpilorum exemptis nucleis ſcrup.XVIII.ſcãmoniæ ſcrup. XII.atramenti ſutorii ſcrup.XVI.ſagapeni ſcrup.XXXII. lathyridum ſcrup.XII.colocynthidis ſeminis ſcrup.XII.trita excipe oleo & vtere.

Compoſitio olei ſiue vnguenti purgatorii, Cap. CXXXVI.

FEllis taurini ſextantem,elaterii vnciã I. grani cnidii viridis trientem,lupinorum viridium ſucci ſextantẽ, euphorbii vnciam I.medullæ colocynthidis vnc. I. adipis vulpini recentis ſextantem, adipis viperæ ſeſquiunciam,ſtercoris muris drach.IIII.ſucci pæoniæ drachmas IIII.caſtorii drach.IIII.olei Cyprini ſeſcuncem,olei veteris lib.I.arida tundito ac cribrato per tenuiſſimũ cribellum.Adipes autem præmollito in mortario, præſertim vulpinum: fibris enim refertum eſt. deinde ad lentas prunas liquefacito cum oleo, & ipſis reliqua omnia inſpergito,& parũ ad prunas coquito ac ſeponito in ſtanneo vaſe diligenter operto,vt ne tranſpiret: & deponito in domo ſuperiore non humecta ad dies XXX. Et poſtea vtere in omnibus & ad omnem affectionem: citra moleſtiam enim purgat. Sanat autem cum reliquis etiam mentis perculſionem. Menſura quæ in vſum aſſumitur, vtplurimum eſt cochleariorum duorum, in quibuſdam etiam vnum ſolum.inuncto enim vmbilico perfectam feci euacuationem.Si verò immodice feratur venter,& voles ſupprimere,ſpongiam vino tepido imbutam ac expreſſam adhibe,& ſiſtetur. Aliud epithema. hoc vmbilico imponitur, & ſplenem purgat: Veratri nigri quadrantem,veratri albi trientem, ammoniaci thymiamatis,nitri,vtriuſque trientem:ſcammoniæ ſextantem, piperis grana XXX.contuſa cribrata excipe terebinthina,vt malagmatis formam induant. & vbi præfricueris locũ ac fomento præparaueris,formato quadrangulare quinque digitorum figura ſplenium, & imponito. at pectini impoſitum fœtus corrũpit. Epithema ſanguinẽ ducens,vt hæmorrhoidas irritet & menſes muliebres. Elaterii,myrrhæ,galbani, farinæ ordeaceæ, ſingul. drach. IIII.foliorum rutæ viridis drach. II.fellis taurini quod ſatis eſt.Singula ſeorſim tenuiſſimè terito,deinde vnito, & fellis quod ſatis eſt affundito. Vſus verò tempore locũ ſub vmbilico & partes circũcirca ſitas illinito: aliquando etiam lumbos.Ducit menſes & hæmorrhoidas.

De localibus euacuationibus, Cap. CXXXVII.

ET de iis quidem quæ ſuperfluitates quæ in toto corpore ſunt purgare poſſunt,ſufficiunt relata: tempus eſt autem tranſeundi ad locales euacuationes. Verùm illud meminiſſe te volo per totam tractationem,vt primũ totum corpus purges,& à ſuperfluitatibus liberes per prædicta purgatoria medicamenta,& poſtea per localia euacues.Si enim ante totius corporis euacuationem aut purgationem,per localia auxilia volueris partium affectiones curare,in magna mala immiſeris ægrotum.ampliorem enim materiam ad debiles locos attrahes.

Quæ oculos purgant, & lacrymas prouocant, Cap. CXXXVIII.

LAcrymas prouocantibus vtimur ad oculos diu reſiccatos,& palpebras ſcabras ac pruriginoſas: extergentibus verò & repurgantibus ad hebetem viſum & ſuffuſionis principium.Prouocant autem lacrymas & extergent omnia hæc:Mel,oleum vetus,ricininum,amygdalinum,ex nucibus regiis,è fœnogræco,lentiſcinum, laurinum,anethinum,ſuſinum,nardinum,opobalſamum. Ex ſuccis autem oculos purgant,ſuccus vuæ acerbæ,lactucæ ſylueſtris,lyciũ,radicis acori ſuccus. Item chamædryos, centaurii,chelidonii,ocymi,cæparum, rutæ hortenſis ac ſylueſtris,quæ etiam beſaſa appellatur: item mali punici ſuccus,fœniculi,vtriuſque anagallidis,marrhubii, trifolii,veratri albi,& anemones. Ex liquoribus verò ſpiſſis, myrrha,ſagapenum, opopanax Cyrenaicus & Medicus, ammoniacum thymiama,galbanum,thus.Ex animantibus,teſtudinis terreſtris ſanguis,hepatis caprini cruor, itémque ſiluri. ſed & ſiluri fel, & hyænæ, capræ, gallinæ, perdicis,vulturis,vrſi,ſcari,callionymi,& coracini. Ex adipibus,viperæ adeps,gallinarum,piſcium fluuiatilium: caſtoris teſtes.Ex cineribus,hirundinum pulli exuſti, lacertæ vſtæ,cornu cerui vſtum Ex metallicis, lapis hæmatites,& ſciſſilis,æs vſtum,atramentum ſutorium,chalcitis,miſy,alumen omne,ſquama æris,rubrica, lapis Phrygius,iaſpis,magnes, moroxus,qui & leucographis appellatur,lapis galactites.Ex plantis,cortex thuris, ericæ fructus,& quæ eiuſdem generis ſunt.

Quæ aures purgant, Cap. CXXXIX.

MEL,vinum mulſum,vinum dulce,oleum nucũ regiarum,amygdalinum per ſe & cum anſerino adipe: irinum cum aceto,myrrha cum alumine acetóque ac aqua: ſpuma nitri cum melle & aceto, alumen cum aceto,ſenecta ſerpentis cum aceto, fel bubulum, ſuillum, & omne fel piſcium,betæ ſuccus,foliorum capparis ſuccus,corticis raphani ſuccus,mercurialis ſuccus,bdellium, galbanum, caſtorium,caſia, veratrum album & nigrum, herba lanaria,capparis folia cum oleo cocta, acetũ mulſum,nitrum cum aqua calida infuſum.Cæterùm ex prædictis quædam ad pruritus,quædam ad vlcera, quædam ad ea quæ in meatum inciderunt,aliqua ad ſordis duritiem,item ad ſonitus & grauẽ auditum ac ſurditates cõmoda ſunt.Capitis itẽ doloribus antiquis & morbo comitiali hæc proſunt.

Quæ per nares purgant, Cap. CXL.

PER nares purgat caput,radicis betæ ſuccus, elateriũ, anagallidis cæruleum florem habentis ſuccus,oleum irinum,amygdalinum,cyclamini radicis ſuccus, & ipſa arida trita inſufflata,piper, nitrum, atramentum ſutoriũ, mel,thlaſpi,veratrum album, euphorbium, herba lanaria,caſtorium,calamintha,melanthium,iris,marrubium, anemone. hæc verò naribus admouentur, propter diuturnas capitis affectiones,& ad morbum comitialem, & oculos arquato morbo infeſtatos. Item ad obtuſum auditum ac viſum,& ad nariũ obſtructiones antiquas,& in læſo olfactu,& ad eos qui caninã conuulſionẽ paſſi ſunt.

Quæ humiditatem ex ore trahunt, Cap. CXLI.

LEntiſcus & ipſius folia, & quod ab ipſa reſinaceũ defluit maſtiche appellatum,cum ſtaphide ſylueſtri, piper,granum cnidium. Sinapi cum aceto mulſo ac nitro gargarizatum multam pituitam euacuat: rumicis radix cum aceto cocta,pyrethrum,capparis cortex, tæda, mel, origanum,thymus,pulegium,hyſſopum, thus cum melle,alumen, chalcitis, miſy,myricæ fructus, terebinthina cum melle,omphacii ſuccus cum ſilphio,Cyrenaicus ſuccus,caſia, & omnia quæ ori illini ſolent. Cæterùm quæ valde efficacia ſunt, in diutinis affectionibus aſſumenda ſunt,ore prius ex oleo colluto,vt ne acrimonia impediat vſum.Adhibenda verò ſunt hæc omnibus diuturnis capitis affectionibus, & hebetudini viſus, & graui auditui citra dolorem.Ad linguæ item ac guſtus reſolutiones,ad parotidas,anginas,puſtulas capitis aut faciei, ad caninã cõuulſionem.At verò recurationis gratia adhibenda eſt poſtea aqua calida,ſapa, aqua mulſa,lac, micarum panis cremor,aut ptiſanæ ſuccus.

Quæ lac generant ac mouent, Cap. CXLII.

GEnerant ac mouent lac in potu accepta, ptiſana cum fœniculo cocta,præſertim viridi: ſin minus, cum ſemine.Sed & ipſum fœniculum per ſe comeſtum, & anethum,ſeſamum,aniſum,ſemen lini,cuminum, milii farina cocta,tritici decoctum,eruca viridis, cucumeris ſemen.Foris autem illita vberibus prouocant & mouẽt lac, inteſtina terræ, nigella, fel tauri, ordei macerati ſuccus, portulacæ ſuccus,adeps anſerinus,cera,ſulphur,recremẽtum ferri. hæc adhibentur in iis quibus lac deficit.

Pulmonẽ ac pectus purgantia, Cap. CXLIII.

SEmen vrticæ,dauci,apii,thymus, ſemen raphani, in potu ac cibo accepta,itẽ ſinapi,ſeſamũ,naſturtiũ,eryſimum,cardamomũ,cucumeris ſemen,nigella,piper, ruta,poliũ,marrubiũ,baccæ lauri,caſia,aron, dracunculus, bulbus,cæpe,allium,coſtus,amomũ,ſpica nardi,ſulphur, ſtyrax,galbanũ,terebinthina, myrrha, opopanax, ſcilla, origanum, pulegium, hyſſopum, abrotonum, bryoniæ radix, amygdalæ amaræ, caricæ, vuæ paſſæ, nuces pineæ,maximè recentes:mel,ſapa,vinum dulce,caſtorium,

farina erui, picearum nuclei, ammoniacum, bdellium, thus, silphium,& succus æris, aristolochia, baccæ iunipe- ri, stœchas, porrum capitatum cum ptisana coctum in ci- bo acceptum, ouum recens absorptum, butyrum per se & cum melle, glycyrrhizæ succus & ipsa radix. His vtēdum est ad anhelosos & erecta ceruice spirantes,& ad veterem tussim. Pleraque verò ex ipsis, etiā phthisicis & suppura- tum pectus habentibus conueniunt, propter eductionem eorum quæ in thorace collecta sunt,& ad vlcerum repur- gationem.

De suffitionibus, Cap. CXLIIII.

SVffitus non cōmodi sunt omnibus affectionibus cir- ca thoracem consistentibus. neque enim in sanguinis sputo idonei sunt, quum per acrimoniam eorum quæ suffiuntur, vasa rursus aperiantur: neque iis qui siccū mor bum circa thoracem habent: verùm solis anhelosis & e- recta ceruice spirantibus,& quibus thorax ob copiam fri gidorum humorum infestatur. Vtendum autem est suffi- tionibus toto corpore euacuato. Collocādus autem est ho mo,& vbi vestibus cōtectus fuerit, iubēdus est crura dis- parare, & deorsum nuere, vt facies prope genua existat, atque ita os aperire, quò suffimento inter crura posito, su mū ore suscipiat. Præstat tamē per infundibulum fumū suscipere. sunt autem suffimenta hæc: Castorium suffitū humidam & frigidam affectionem pulmonis ac cerebri sanat. similiter aristolochia, bitumen, sandaracha, lada- num, lolium, paleæ antiquæ, funiculus vetus marina a- qua maceratus, terebinthina, chamæleuce, calaminthe, styrax, mastiche, thus, erysimū, leporis stercus ac pili, dor- cadis stercus, cucumeris syluestris radix, centaurium, fœ- niculi semen. At nos habemus suffumigium per experiē- tiam cognitum, quatuor specierum: nimirum styracis, te- rebinthinæ, sandarachæ, mastiches, æqualibus portioni- bus commixtis. Hoc fidem reperit quòd anhelosas & sup puratas & pleuriticas affectiones sanet, itémque tussim, quemadmodum & quæ prædicta sunt.

Quæ tenuia intestina euacuant, Cap. CXLV.

TEnuia intestina purgat fructus tithymali, & semen ipsius quantum guttæ quinque caricis aut palmulis exceptæ, atriplicis semen, brassicæ succus, cicerum deco- ctum, thymbræ & polypodii decoctum, pulegii decoctū, viticis folia, thymi decoctum, chamæpitys, butyrum re- cens assiduè delinctum, chamæ valde coctæ ac comestæ, iusculo insuper absorpto, oleum omphacinum potatum, rosaceum item ac ricininum. agaricum cum aqua mul- sa. sed hoc cum molestia purgat. est enim stomacho in- commodum, eo quòd leue sit, & stomacho innatet. aloe cum aqua frigida, aut aqua mulsa, aut lactosa, *siue lactei teporis*, pota, itémque cocto melle excepta ac deuorata, citra molestiam purgat, styrax terebinthina exceptus ac deuoratus, absinthium & abrotonum similiter. At verò tenuium intestinorum purgatio recentes obturationes,& crudorum humorum generationes, & lumbricos rotun- dos curat. His verò purgatis, etiā vesicæ bilem suscipien- tis meatus, qui ieiuno intestino inferitur, propriā actio- nem minimè impeditè perficit. quin & inflationes & tor mina vertiginosa ac volulosa horum purgatio persanat.

Quæ sima hepatis purgant, Cap. CXLVI.

POlypodium, mercurialis cocta comesta, lathyrides cū aceto mulso, chamelæa cum absinthio & aqua mulsa pota, brassicæ succus, cyclamini radix, lactis serum, helio tropii scorpiuri appellati succus, galli veteris iusculum. Hæc auxiliantur diuturnis inflammationibus circa sima hepatis. nam incipientibus prosunt mitiora.

Quæ gibba hepatis purgant, Cap. CXLVII.

AMomi decoctum, flos iunci odorati, acori radix, gē tiana cum aqua, agaricum cum vino mulso: est autē stomacho incommodum. radicis lauri cortex cum vi- no, rheon Ponticum, glycyrrhizæ succus, amygdalæ a- maræ præsertim, absinthii coma, anisum, fœniculi semē, spica nardi, radicis quinquefolii succus, viticis semē, dau- ci semen, petroselinum, centaurii decoctum, pæoniæ fru ctus, sesamū torrefactum, lauri, palmularū ossa vsta, sym- phyton, polygonum, erigeron, smyrnium, hipposelinū, anagallis cæruleum habens florem, fumaria siue chelido

A nia quæ in sepibus nascitur, securidacæ semen, cornu cer ui vstum, mēthæ succus & decoctū, calamintha, costus fœnumgræcum modicè frictum, bacanum, opobalsamō, radicis myrti syluestris cortex, ordei cremor, lupini, phu, asarum, meon, pix. Hæc sanant diuturnos circa gibba he patis morbos, siue cum tumore aliquo sint, siue sola intē- peratura adsit cum dolore, siue obturatio.

Splenem euacuantia, Cap. CXLVIII.

VEratrum nigrum, epithymum, polypodium, scolopē drium, pæoniæ radix, chamædryos decoctum, item B chamæpityos, centaurii præsertim minoris, pulegii de- coctum, capparis cortex, colocynthidis cremor potus, mercurialis comesta,& decoctum ipsius potum, lathyri- des cum aceto mulso potæ, chamelæa, aqua marina cali- da pota, ericæ fructus cum petroselino, viticis semen. Hæc omnia splenem purgantia, etiam hepar ab obtu- ratione liberant,& malos habitus, & hepaticas ac sple- nicas morbique regii & aquæ inter cutem affectiones generari prohibent.

Renes purgantia, Cap. CXLIX.

C OMnia inciforia vi prædita, plantaginis radix & folia & semen, arida trita pota, asparagus myacanthinus, pæoniæ radix, cicerum nigrorum decoctum, amygdalæ præsertim amaræ, eryngii radicis decoctum, damasoniū, adiantum, apii semen, fœniculi, dauci, petroselini, am- mii, anisi, ligustici, asari decoctum, meon, phu, flos iunci odorati, seseli, acori radix, gramen, vitis lacryma & cor- tex, sanguis hirci aridus. Auxiliātur autem hæc pota post remissum inflāmationū vigorē. dissoluunt enim duros tumores qui fieri parāt,& lapides generari prohibent.

Vesicam purgantia, Cap. CL.

D VRinas à vesica ducit acori decoctum potum, itém- que asari, oleum amaracinum, amygdalæ amaræ cū passo potæ, radicis althææ decoctum, adianti decoctum, hæmatites lapis tritus cum vino potus, gallinarum ster- cus siccum, anchusæ decoctum, abrotoni, anisi semen, sanguis hirci aridus, atriplicis semen, artemisiæ decoctū, aristolochiæ decoctū, sabinæ læuissimè tritæ drachma vna cum aqua mulsa (in non febriētibus cum vino) bal- sami semen, glādis decoctum, bdellium, apii semē, bryo E niæ radix, glycyrrhizæ succus, pulegiū, pæoniæ fructus, dictamnum, dracunculus, abietis decoctum, rubiæ deco ctum, serpyllum, eryngii radix, heliotropiū, senecio, mē- tha, saluia, foliorum oleæ decoctum. Hæc non sinunt la- pidum generationem in vesica fieri: & crassities ac fæ- culentas subsidentias, insupérque scabiosas & vlcerosas affectiones sanare solent.

Quæ glandi indantur ad prolectandas vrinas, Cap. CLI.

POstquam verò repleta fuerit vesica vrina,& contrahi F non poterit, neque vrinam exprimere, in glandem hæc indere solemus, nitrum aqua dilutum, muriam, fel, cyclaminum.

Lapides in renibus ac vesica euacuantia, Cap. CLII.

HÆc lapides frangunt, cardamomum cū cortice ra- dicis lauri potum, cyperus, oleum amygdalinum, paliuri semen, bdellium, fœniculi radix, libanotis, myr- ti syluestris folia, cerasorum fructus, prunorum succus, a- mygdalæ amaræ, rumicis radicis decoctum, seminis al- G thææ decoctum, triboli viridis decoctum, adianti deco- ctum, vitis lacryma, apri vesica sicca, lithospermon, te- colithos, betonica, saxifraga, lapides in spongiis, electrū.

Vterum euacuantia, Cap. CLIII.

SAnguinem ab vtero ducunt iniecta & apposita hæc: casia cum myrrha, calami aromatici decoctum, oleū amaracinum, viola alba, thymi ac thymbræ decoctum, centaurii radix & ipsum centauriū, opopanax, viticis se- men, amygdalæ amaræ, nucum regiarum nuclei vsti cū vino appositi, decoctum absinthii, itémque succus, sam- H psuchus, seseli, galbanū, lilii radix, chamæpitys, artemi- siæ decoctū, dictamnum, conyza fœmina, rubiæ radix, vrticæ semē cum myrrha, elaterium, veratrum nigrum, lupinorum decoctum, raphani cortex, herba lanaria, adeps cerui recens, adeps anseris, resina terebinthina,

fel taurinum cum mastiche, muscus qui & splanchnon A & hypnon dicitur, cyperus, vnguentum irinũ, succus cyclamini, anchusa, quinquefolium, cuminum, sisymbriũ, helenium, saluia, heliotropium, mercurialis, gran umcnidium, vua exemptis granis, fœnumgræcum, sesamum, nucleus baccarum lauri, amygdali amaræ radix, cochleæ paruæ, lanæ succidæ, œsypus, lactucæ syluestris succus, porrum, cæparum succus, calaminthæ folia. Tot quidem ũt quæ in pessos, *hoc est talorum formas*, excipiũtur, iniiciũturque ac apponuntur. Vitandus tamen est assiduus vsus eorum quæ inter ipsa sunt acriora: solẽt enim vlceratio- B nes inducere.

Quæ in potu sumpta menses ducunt, Cap. CLIIII.

AT verò in potu accepta sanguinem ab vtero ducũt pleraque quidem ex prædictis, & omnia quoque vrinam cientia. sed & erysimum & asarum cum aqua mulsa, calamus aromaticus, alumen, castorium, cicerum decoctum cum pipere & ruta. radicis asphodeli decoctum in vino elixatæ, item pulegii in vino cocti, radicis eryngii decoctum, abrotoni semen, origani, thymi, thymbræ, ru- C tæ decoctum, fœniculi decoctum, crethmon, cuminum, sinapi, marrubii semen & succus & decoctum, smyrniũ, sion, oreoselinon, dauci semẽ thlaspi, nigella, violæ albæ semen, carpobalsamum, pæoniæ semen, baccæ lauri, myrrha, cardamomum, cyclaminus, sagapenum, galbanum, semen fœniculi, spica nardi, mercurialis, costus, styrax, centaurii magni radix, sabina, iris, aristolochia, bryoniarum flos & succus, radicis rumicis decoctum, artemisia, dicta mnum. Singula ex iis cocta cum vino, aut trita & pota, sanguinem ducere creduntur. Conueniunt autem D hæc iis in quibus purgationes impediuntur, vel guttatim purgantur, aut occlusio vteri adest. Auxiliantur autẽ & declinationibus, & in recursibus sursum versus & strãgulationibus vteri.

Quæ stercora euacuant, Cap. CLV.

STercora euacuant styrax deuoratus, mastiche cum aqua frigida trita pota, scrup. XII. pondere, aloes drach. I. terebinthinæ cochlearium, sinapi, alliũ cum oleo & garo feruefactum, ficus cũ nitro, & cnici seminis medulla. Omnia verò prædicta ad tenuia intestina commoda, etiã E magna intestina purgant.

Lumbricos educentia, Cap. CLVI.

LVmbricos rotundos & latos & ascaridas expurgant ea quæ de tenuibus relata sunt, in potu accepta. Propriè verò expellit ipsos auriculæ muris succus cum melle potus, aut cum zytho, vtriusque cyathi mensura. Senecio in cibo acceptus, santonicum cum ficõ comestum, abrotoni decoctum, intestina terræ trita cocta cum passo pota.

Sudores excludentia, Cap. CLVII.

IN potu accepta sudores excludunt, cuminum, baccæ F lauri, anisum, vitex, serpyllum, calamintha, polium, raphani cortex comestus, costus, sisymbrium, dictamnum, artemisia, cardamomum, linabotis, mel, lac bubulum, casia, iunci odorati decoctum, succus Cyrenaicus ciceris magnitudine deuoratus in frigidioribus morbis, chamædrys, castorium cum aqua mulsa, centaurii magni radix, radicis capparis cortex, ligusticum, petroselinum, nigella. Hæc aliquando cum vino, aliquando cum vino mulso bibuntur, & sudores mouere creduntur. sed & pistacia co G mesta sudores citra molestiam cient. At verò forinsecus illita sudores mouent, nitrum cum oleo, vnguentum irinum, anethinum, chamæmelinum, laurinũ, raphaninũ, sicyonium, myrobalaninum, althæa, costus, balsamum, aristolochia, casia, calamus aromaticus, libanotis, singula cum oleo cocta. Suffita verò sudores mouent, castorium cum pulegio, semen balsami, bdelliũ, viticis semen. Vtendum est his ad morbum regium, & ad eos qui ob frigiditatem aut cutis adstrictionem non sudant.

Quæ euacuant & corrumpunt pediculos omnis H generis circa corporis superficiem, Cap. CLVIII.

SAndaracha, aristolochia, staphis syluestris, sulphur viuũ cinamomũ, calamus aromaticus, casia, pyrethrũ, cinis quercinus, cucumeris syluestris radix.

De infusionibus sedis, Cap. CLIX.

PLurima mala quæ in perniciem animalis generantur propinat ventris suppressio. Sequitur enim ad ipsam ventris adstrictionem, capitis grauitas & vertigo, euersio stomachi, lancinatio vomitoria, nauseæque ac prostratus appetitus, oris siccitas & amaritudo, ructus iniucundi ac virosi, spiritus graueolẽs, somni suspensi ac iniucundi, inflationes, tormina, voluuli. Generat item plenitudines, & articulares podagricósque ac coxendicum morbos, omniáque auget, & maligniora ac diuturniora mala efficit, aliquando verò etiam perniciosa ac lethalia. Cõtingit autem infusionum per sedem vsus etiã in aliis affectionibus, quarum ex parte mentionem faciam. Ex infusionibus igitur quæ iniiciuntur, aliæ simplices sunt & teneræ, aliæ acres, aliæ verò alium vsum ac vim habent. Ex simplicibus igitur, aqua calida ipsa per seipsam facit, eliciendorũ stercorũ gratia, in continuis febribus, malignis que ac æstuosis, & in iis qui ex longa imbecillitate vires recolligunt, in quibus difficiles secessus fiũt. calidiorem autẽ immittimus. inflat enim tepida. Verùm aqua & oleo vtimur in detentione duriorũ stercorũ, & in iis qui vlcerosum ac mordacem sensum circa intestina habent. Vitare tamen aquam & oleum oportet, vbi capitis grauitas fuerit, aut stomachus subuertitur, aut prostratus appetitus obtinuerit. Rosaceũ autem pro oleo cum aqua iniectum, aptum est in æstuosis febribus, & feruoribus excellentibus circa media, & maximè circa colum. Caput autem complet, & minus lubricum est quàm aqua & oleũ. immittẽdum est autẽ rosaceũ cũ quarta aquæ parte. At verò cum ouo & ptisanæ succo iniicimus rosaceum in æstuosissimis febribus, aut vbi mordacitas circa intestina adest. Chamæmelinũ verò oleum, & oui luteum ac candidum, cum ptisanæ succo infundimus ad noctem, in ardentibus febribus, iubentes ipsum continere per totam noctem: nam & somnum iucundum inducit, & causas febris sequenti die secum educit. Butyrũ verò cum aqua iniectum morsum & tormina mitigat. modicum autem esse oportet in iis butyrum. Facit & ad eos in quibus propter inflammationem intestini recti detinentur stercora, & in sordidis vlcerationibus circa intestinum. At fœnigræci decoctum ex aqua citra pinguedinem infundatur in febribus ex pituita accensis, & in mollibus ac mulierosis corporibus, & in intestinorum morsu. caput autẽ abundè complet: quapropter non vtendum est eo nisi caput à læsione fuerit alienum. Maluæ autem decoctum cõuenit in torminibus ac morsibus, & præsertim si durum subest stercus. Seminis lini verò decoctum in corporibus ac morbis siccis conuenit. vtile est & morsibus, & nauseabundis, & valde sitientibus. Caput autem cõplet quidem, non similiter autem velut fænumgræcum. Ptisanæ verò succus stercora dura dissoluere potest, & intestina extergere, & morsus mitigare. Alicæ succus morsus quidẽ mitigat, maximè verò conuenit cardiacis, & qui ex animi deliquio exoluuntur. nam ad hoc quod nutrit, etiam vires reficit infusus: insupérque lubricitatem subiectis stercoribus exhibet. Furfurũ succus febribus siccis, & doloribus colicis, & intestinorum vlcerationibus cõmodus est. exterget enim absque morsu. Portulacæ succus febribus accommodatissimus est, in morsibus ac feruoribus tum aliis, tum in quibus propter durorum ac acrium stercorum excretionem, anus aut intestinum rectum læsum, ignis sacri affectionem incurrit. verùm in iis miscere ad succum oportet & ouum & rosaceum. Sed & per se succus portulacæ cõmodus est, vbi sacri ignis ardor in profundo circa intestina consistit. Lac iniicitur, vlceratione & inflammatione circa intestina consistente, itémque in renibus & vesica atque vtero. Serum lactis infusum, egregiè stercus educit, & omnes superfluitates in intestinis repertas expellit. Exterget etiã sordidiora intestinorũ vlcera: verùm citra coagulũ paretur. Oleũ per se immissum calidum, commodum est inflammatis intestinis. Idoneũ est etiam in extremè senibus, in quibus stercus induratur. Aqua mulsa conuenit infusa in mitioribus febribus, & in mulierosis corporibus, & in decrepitis, quibus

inteſtinũ rectum, aut colũ perfrigefactum eſt. Rutæ decoctum,item anethi,& cumini cum oleo, diſſoluit flatus: quapropter colicis immittitur. oportet autem in his eſſe duas partes decocti,& vnã olei. Fœnigræci ſuccus,butyro & terebinthina admixtis,ita vt ſit de vtriſque quarta pars ſucci,maximè mitigat tormina ſiue concuſſiones circa inteſtina. nã & diu intus manet citra mordacitatẽ, & ſuperfluitates educit citra turbationem.vtiliſſimus eſt etiã ad vteri morſus. At ptiſanæ ſucco miſcetur butyrum & mellis valde parum,& fit commodus in detentis ſtercoribus propter inteſtinorum vlcerationem,& in ſordidis inteſtinorum vlceribus. Rutaceũ oleum cum butyro & terebinthina,vtiliter infunditur in colicis doloribus.Aliquando verò picis liquidæ drachmas tres, aut bituminis drachmas quatuor,cum rutaceo oleo terentes in fundimus,& ſedat dolores & pituitam euacuat citra moleſtiam.Aliquando verò lanas ſordidas in vino dulci coquimus & excolamus,atque hoc ipſum oleo rutaceo admixtum infundimus,& coli dolores ſedat,ita vt ſint vini menſuræ tres,olei vero duæ. Si verò neruorum ex quibus teſtes pendent,aut veſicæ dolor affuerit,etiam petroſelinum læuiſſimè tritum rutaceo oleo inſpergatur. In doloribꝰ verò abſceſſuum,aut doloribus vlceroſis in inteſtinis,butyrum cum manna thuris immittimus,aut medullam cerui aut vituli cum oleo. Vbi verò frigidi fuerint morbi & dolores lenti,galbanum iniicimus,vt ſit galbani drachma vna, butyri ſeſcũx. aut ſtyracis oboli tres cũ butyro.Cæterùm acribus infuſis vtimur in iſchiadicis, lethargicis,erecta ceruice ſpirantibus,& frigidis morbis,& ad eos qui lethale pharmacũ acceperunt,& in iis quæ propter frigiditatem aut concretionem in grumos,occidũt. Proinde in frigefactis toto corpore,ſyderatis,iſchiadiciſque ac nephriticis,caſtorii obolos IIII.tritos cum oleo immittimus,addito modico ſale. verùm pro ſale nitrum addimus,quũ bis aut ter promptitudinem ad excernẽdum facere volumus.Sal etenim aceruatim quidẽ mordet,nõ perſeuerat autem diu ipſe morſus. at nitrum caput malè afficit ac replet,& ſtomachum euertit, quale nihil ſali adeſt.Efficacia autem ſunt ad paulo antè relatos, garum à ſiluro,marina aqua,muria:decoctum centaureæ,colocynthidis,ariſtolochiæ,cucumeris ſylueſtris radicis, agarici, thymi,chamæpityos , ſeminis roſmarini. Hæc enim & ſanguinem ducunt,& hoc ipſo affectiones leuant.

De glandibus, Cap. CLX.

GLandibus ſubditiтiis vtimur aliquando ob ægrorum imbecillitatem,qui infuſis vti non poſſunt : aliquando propterea quòd ſtercora ſint apud inteſtinũ rectum, & infuſo non habeant opus:præſertim in febribus vehemẽtibus ac ardẽtibus,& materiam ſurſum repentem habentibus,in quibus nociuus eſt infuſionum vſus.Nam in his abſque omni moleſtia educuntur ſuperfluitates inſitæ per glandes ſubditas. Commodæ ſunt etiam omnibus frigidis capitis affectionibus,altiore ſomno preſſis ac deliris.Contingit etiam ipſorum vſus ſæpe in iis quibus nõ excernitur id quod per clyſterem immiſſum eſt.Præparantur autem diuerſimodè glãdulæ ipſæ.nam & ex melle cocto,& ſale toſto,& nitro præparantur: & ex cumino & ruta nitróque ac melle cocto,in quibus inflatio magis infeſtat.Sed & thymus tritus cocto melle excipitur:& cyclaminus trita cum melle:& abſinthium aut abrotonum aut lupinorum farina cum melle.hæc autem glandula ad lumbricos commoda eſt:aut hyſſopum & tragoriganum & epithymum cum melle. hæc in ſtomachi ſubuerſione vtilis eſt:aut granum cnidium cum reſina ſicca ſiue melle cocto,aut pyrethrum cum reſina ſicca , aut ſinapi cum ſicca reſina, aut centaurium cum pice & cera.hæ cõmodæ ſunt in partium reſolutione:aut bitumen , radicis panacis parum,hyſſopum,galbanum & reſina ſicca . Vtilis eſt hæc glans ad reſolutos toto corpore,& propterea facultatem excernendi debilem habentes. facit & in reſolutione inteſtini recti,facit & ad aſcaridas. Poteſt autẽ pro melle reſina ſicca in vſum aſſumi,aut pix , aut ficus pinguiſſima trita aut vua paſſa exemptis granis,aut ſapo.Optima verò glandula fit ex foliis mercurialis viridibus tritis ac efformatis & ſiccatis.In infantibus autem etiam grumus ſalis inditur,cæpáque ac porrum capitatum.

De tomentis ſiue floccis, Cap. CLXI.

SÆpe etiam opus eſt aliquid ſubdere in iis qui ſciſſuras aut condylomata in ano habent. dilaniãtur autem hæc à glãdium duricie: vnde cogimur tomentis pro illis vti. Materia verò horum ſunt omnia antè relata,quæ trita cum melle, & tomento ſiue flocco excepta ano induntur.

De aëre,Galeni, Cap. CLXII.

BOnus eſt aer in omni tempore qui exactè purus eſt. Talis autem fuerit is qui non ex ſtagnorum aut paluſtrium locorum euaporatione turbatur , neque ex barathro quopiam venenoſam auram concipit . velut verbi gratia,ſi ex quibuſdam cloacis magnam ciuitatem expurgantibus conturbatur,malus eſt.At verò & qui nebuloſus eſt,non eſt bonus.Quemadmodum etiam qui in regione caua vndique altis montibus includitur, malus eſt & æſtuoſus ac ſtrangulatorius : qui verò in montibus altiſque regionibꝰ eſt & nullam auram ſuſcipit, ſalubrior eſt, commodus erecta ceruice ſpirantibus & tabidis,& omnibus thoracis ac capitis affectionibus.At qui in humilibus regionibus purus eſt,commodus eſt animo delinquẽtibus ac ſenibus.Marinus verò, hydropicis & fluidis affectionibus,& præſertim frigidioribus vtilis eſt, & neruis per conſenſum affectis,& proſtratæ appetentiæ.Qui verò in petroſis locis eſt,hyeme quidem grauis eſt,frigidus enim eſt:æſtate verò æſtuoſus eſt . malus eſt etiam qui ex metallis exhalat. qui verò ex argilloſis,ſtomachum exoluit.At ex locis terræ fuluæ,magis priore ſiccat . Optimus autem eſt ex terra nigra.ſed & circa anni tempora mutationes aëris fiunt.Et verno quidem tempore humidus & calidus eſt aër:æſtate verò ſiccus & calidus:autumno frigidus & ſiccus,hyeme frigidus & humidus . Rurſus autem in ſingulis temporibus tres differentiæ fiunt,prima,media,& vltima.Media itaque ſinceriſſimũ temporis temperamentum habent:prima verò & vltima à vicino tempore imminuuntur. Sed & luna ſecundum menſem quatuor differentias in aëre operatur.Primus igitur ſeptenarius à nouilunio vſque ad ſeptimam diem,ſimilis eſt veri,humidus & calidus exiſtens: ſecundus verò ſeptenarius vſque ad plenilunium, æſtati ſimilis eſt : tertius ſextenarius decreſcente luna,autumno: quartus & vltimus,hyemi.Sed & ſingulis diebus differentiæ aeris fiunt: matutinum enim tempus humidum eſt & calidum , velut veri: quapropter etiam corpora tum ſanorum, tum ægrotorũ remittũtur, vt etiam febrientibus hoc tempus facillimè toleretur. at medium diei,æſtati aſſimilatur. crepuſculũ autumno,veſpera hyemi.Quin & noctis prima pars veri aſſimilatur,media æſtati,& reliqua conſequenter.

De ventis,Adamantii Sophiſtæ, Cap. CLXIII.

QVandoquidem verò ex terræ exhalationibus venti generantur , etiam de iis,paucis tractandum eſt.Vẽtos quidem parturit terra, parit autem fuliginoſas exhalationes. nam caliditas humiditati inuoluta ſicciores exhalationes & velut fuliginoſas faciens,ventos generat. ſiccam autem exhalationẽ nunc accipe ad comparationem aliorum,velut ſi vinum ſiccius dicamus. Vniuerſales vẽti duodecim ſunt numero: orientales tres,eurus,ſubſolanus,cæcias : occidẽtales tres,africus,fauonius,thraſcias.vnus autem meridionalis appellatus auſter,& vnus ſeptentrionalis boreas:vt ſint relati octo.Alii verò quatuor inter relatos medii ſunt,& ab angulis mundi excitantur . inter orientẽ & meridiem, euro auſter:inter meridiem & occidentem, africoauſter:inter orientem & ſeptẽtrionem, aquilo : inter ſeptentrionem & occidẽtem, argeſtes ſiue circius: vt ſint omnes vniuerſales duodecim . Alii verò qui vernaculi ſunt ſingulis regionibus,ſpurii exiſtunt. At verò aliæ exhalationes ex terra fientes , humidiores iis ſunt quæ ventos generant.Si quidem igitur modica & tenuis fuerit exhalatio,vapor nubiloſus generatur : ſi verò amplior & craſſior,caliginoſus:ſi verò adhuc craſſior, tenebricoſus. plurima verò ac craſſiſſima humiditate exhalante,vapor diffunditur in ambientem roſcidus . Ex his

quatuor exhalationibus concretis rores & imbres fiūt ac deferuntur:congelatis verò pruinæ & niues & grādines, pro frigoris qualitate ac quantitate.nulla vero harum vētum generare solet, quum segnes sint & impetu careant. Et humida quidem exhalatio quæ vapor appellatur,rores & imbres facit,siccior autē facit ventos,& est sicca humidæ contraria. Quomodo verò sæpe simul imber & vētus fit? Dicimus quia ex alio atque alio loco afferūtur. Quū enim ex diuersis latitudine locis contrariæ exhalationes fiunt,tunc & pluit & flatus fit. Cur autem aliquando post pluuiam venti fiunt, aliquando post ventos pluuia sequitur? Dicimus quoniam caliditas in terra non habet in illo tempore humorem quem accendat, & propterea manet otiosa. vbi verò arripit pluuialem humiditatem,efflorescit,& per materiæ incensionem fuliginem excitans vētos efficit, qui iam sanè consumpta pluuia nube manent in serenitate spirantes, aut impellunt id quod ipsos genuit.pluuia itaque hoc modo ventos generat.Ventus autem pluuias hoc modo generat:Ostendimus quod communis est caliditas vtrisque exhalationibus,verùm humiditas quantitate diuersa est.Quum igitur multa fuerit caliditas,larga verò humiditas,tunc appropinquantem humiditatem in superficie exurit,& fuliginem simul ac vapores facit.Transpirans autem caliditas ex multa humiditate paulatim imminuitur, & non amplius humiditatem exurit,sed diffundit & vapores pro fuligine facit, atque sic succedit imber pòst.Et sæpe ad multos dies obtinet pluuia calido exoluto,& non amplius materiam exurere potente.Cur autem multi & assidui boreales ac anniuersarii venti in æstate fiunt? quoniam sol sub boreali polo plurimam reperiens humiditatem,partim in niue,partim in aquis congelatis,& hanc paulatim eliquans, diuidit quidem in fluuiorum ac stagnorum generationem, effundit autem & fontes in terra:& propterea multas exhalationes efficit,quas in flāmmam exurens vnà cum caliditatibus multo tempore in terra occultatis,fuliginosas ipsas reddit,& quod exuritur ad venti diuturni fluxum paulatim redigit. In communi igitur omnis vētus longiorem aeris fruitionem exhibet corporibus, violento motu aerem inducens. Porrò locales venti similes sunt locis ex quibus spirant,à salubribus locis,salubres:à morbosis,morbosi.quare ex relatis de aere etiam de his coniectare oportet.Quo verò in summa dicamus, omnes locales venti vniuersalibus morbosiores sunt. nam corpora inæqualiter afficiunt,neque totum aerem commouentes,neque per totum diem spirantes.Maximè enim locales venti circa matutinū solum tempus spirāt,quos nautæ Apogeos, *velut è terra eleuatos*, appellant. At ex vniuersalibus vētis ii qui in meridie spirāt,austri appellati, calidum temperamentum habētes semper,ferme etiam humidi sunt. Transmutantur autem ad tēpora anni, & fiunt calidi & sicci:& propterea varios morbos generant. Boreales verò frigido sunt temperamento,& ideo omnium ventorum saluberrimi, & præsertim in calidioribus ac carnosis corporibus. At venti orientales vehementissimi sunt,& morbosà siccitate contingentes efficiunt.Occidētales autem humidi sunt ac lenes, & corporibus nostris magis familiares.

De accessione ac significatione stellarum, Cap. CLXIIII.

QVandoquidem etiam stellæ in cælo orientes iuxta tempora à Deo ipsis ordinata, & similiter occidentes aera mutant,vt contingat ex hoc etiam ventos aliàs aliter spirare:necessarium duxi hic tempora indicare, in quibus earum quæ palàm aerem alterant, ortus & occasus fiunt.nam sanorum corpora,& multo magis ægrotorum,iuxta aeris statum alterantur. Mense martio qui distros *Græcis* est,equus manè oritur decimanona die. Mense martio die XXIII.æquinoctium vernum est, & maxima aeris turbatio.Mense aprili, hoc est xanthico, prima die intempesta nocte pleiades apparent. Mensis aprilis XIX.pleiades vesperi occultātur.Mensis april.XXI.pleiades, cum solis ortu oriuntur,& est maxima circa aerem turbatio.Mensis april.XXVIII.orion vesperi occultatur. Mense artemisio, hoc est maio, prima die hyades simul

A cum solis ortu oriuntur.Mensis maii quarta, lyra vesperi oritur,& aer multùm alteratur. Mensis maii sexta, capra manè oritur,& valde alteratur aer. Mensis maii septima, pleiades manè apparent,& aer sedari incipit. Mēsis maii XIX.hyades manè apparēt,& aer valde alteratur pridie aut nudiustertius eius diei. Mensis maii XXIIII. capra vesperi occultatur,& nudiustertius eius diei aer mouetur. Mensis iunii secunda,aquila vesperi oritur,ei sdem sexta arcturus occidit,nona,delphin oritur.Vicesimaquinta orion manè oriri incipit.Sunt autem solstitia æstiua,& aer tribus die-

B bus antea valde alteratur. Mēsis iulii III.orion totus oritur, decimaquarta,procyon *siue canicula* manè oritur.decimanona canis oritur,& contingit maxima aeris turbatio: aliquando etiam nudiustertius eius die: vicesimaquinta, aquila manè occidit. Mensis augusti XV. lyra manè occidit:decima nona delphin manè occidit,& est mutatio æstatis ad frigiditatem: vicesima octaua vindēmiator manè oritur: & malus nauis occidit. & est finis dierum post exortū canis.Mēsis septēbris septima capra vesperi oritur: decimaseptima arcturus oritur, & alterat sequenti

C die aerem, decimanona spica manè oritur. alteratur aer duobdiebantea: vicesimaquinta æquinoctiū fit autumnale,& est maxima aeris turbatio trib antea dieb.quare est cauēdū ne venā secemus, neque purgem, neq; aliàs corpus vehemēti motu moueam,à decimaquinta septēbris vsque ad vicesimamquartam eiusdem mensis.Mensis octobris sexta, corona manè oritur, & est vehemens aeris mutatio:septima hœdi vesperi oriuntur: decimaseptima hyades vesperè oriūtur,& magna fit aeris turbatio: vicesimatertia, vnà cum solis ortu pleiades occidunt, &

D contingit pridie maxima aeris turbatio.Mensis nouembris sexta pleiades manè occidunt, & incipit aer sedari. vndecima,lyra manè oritur: vicesimaprima hyades manè occidunt,& sequenti die turbatio fit circa aerem: vicesimaseptima orion oritur,& corona occidit.Mensis decēbris prima,canis manè occidit. Obseruatum est autem à multis quòd si tēpestuosa fuerit hæc dies, perseuerat plerunque turbatio aeris ad dies XXXVII.si verò serena fuerit,per tot dies serenitatē fore significat. Decima,hœdi manè occidūt:vndecima,capra manè occidit, & perturbatio aeris fit postridie.vicesimatertia,solstitiū est hybernum. Mensis ianuarii quarta,delphin oritur:quinta, aqui-

E la vesperi occidit,& fit turbatio vehemēs post duos dies: vicesimaquinta,illustris stella in leone occidit.Mensis februarii sexta fauonius spirat:vicesimasecunda,malus nauis vesperi occidit,& est turbatio aeris magna: vicesima quinta,arcturus vesperi oritur. vicesima sexta,hirūdines volant & apparent.

De aquis,ex Rufo, Cap. CLXV.

AQuarum potabilium quinque sunt vniuersales differentiæ,pluuia, fontana,puteana, fluuialis, stagnina.

F Ex his apparet aqua pluuia leuissima & facillimè mutabilis,& in aliis affectionibus potu optima,si statim excipiatur ac coletur. Verùm febribus, & iis qui bilem supernè ac infernè reddunt,& regio morbo incommoda est.Mutatur enim facilè & in bilem transit.Idonea verò est ocularis medicamentis ad fluxus aut vlcera destinatis. at iis quæ visum acutiorem reddūt inepta est, itémque ad metallicorum pharmacorum loturam.adstringit enim amplius quàm fontana:quare neque exterget,neque conco-

G quit,neq; madefacit,& excretiones impedit. Diuturnior autem acerbior fit,& difficilius transit, & ægrius secernitur,tardius item cōcoquitur ac digeritur. Generat autem destillationes,præsertim si frigida bibatur. Fontanæ verò aquæ, quarum fontes ad septentrionem erumpunt ex petris stillantes. solem auersum habēt,incoctiles ac tardi transitus sunt,& tardè calefiunt ac frigefiunt.Quarum verò fontes ad orientē erumpunt, & per meatum quēdam aut terram puram excolantur,calefiūntque ac frigefiunt citissimè,hæ optimæ sunt, nisi ex cloacis quibusdam vi-

H tium ipsis accedat. At puteana frigida est,terrea,difficulter excernitur,ægrè digeritur:& propterea æstuoso stomacho aut ventri commodior est quàm fontana. Fluuiales autem aquæ & stagninæ omnes malæ sunt,Nili aqua excepta:hæc enim omnibus virtutib exornata est. nam & in

potu iucunda est,& moderato tempore in aluo moratur, sitimque extinguit:& siquis frigidam bibat,minimè molestat,& ad concoctionem ac digestionem vtilis est.vnde concinnum & robustum & bene coloratum corpus facit. At aliorum fluuiorum aqua ægrè concoquitur, siccat & siticulosa est, & præsertim si vitiosas aliquas regiones pertransit. Meliores autem sunt fluuii qui per fontes perpetuos fluunt,& aliis fluuiis non miscentur. Stagnina verò aqua,propter cœnosam circumferentiam limosa & grauis est,& propter stationem ac immobilitatẽ velut mortua & putrefacta.quare nunquam alia præsente aqua exhibenda est hæc debilibus. Porrò iuxta terram quoque ac regiones,plurimæ aquarum differentiæ fiunt. Verùm vt in summa dicam,quæ gustui congrua est,& cui inhabitatorum experientia testimonium præbet, optima censenda est.nam quæ citò calescit ac frigescit, & facilè carnes ac alia omnia coquit, ea etiam cibos in ventre concoquit.Quæcunque verò aquæ adstrictionem,aut salsedinẽ, aut nitrositatem, aut crassitiem, aut aliud quid in gustu detegunt,malæ sunt. Item quæ graue olent,& quæ cocretionem superstantem habent, & subsidentiam fœtidam ac solidam,& quæ instar lapillorum æreis vasis adhærent & quæ hirudines nutriũt,aut talia quædam praua animalia:& stantes, & palustres, & quæ sunt in metallis auri & argenti,aut aluminis,aut sulphuris,aut similibus. Et quibus radices insitæ sunt,incommodæ sunt.& quibus vicinæ sunt calidæ aquæ siue spontaneæ erumpentes, omnes tales malæ sunt.Optimum igitur fuerit talem aquam præcoquere in fictilibus vasis, & frigefacere & rursus calfactam bibere. Cæterùm in peregrinationibus aut exercitu fossæ consequenter faciendæ sunt, ab altissimis locis ad decliues,& per has ducenda est aqua,ita vt in totas fossas terra dulcis ac pinguis mittatur,ex qua fictilia fiunt. semper enim in fossis relinquitur aquæ malitia. In summa omnis aqua tardè transit,ægrè concoquitur, & flatuosa est, & præsertim frigida destillationem facit. Si verò ab acceptis in cibo oleribus quis aquam bibat,maius est periculum ne homo tenuia capitis vlcuscula,& scabiem, & lepras,& pustulas,impetigines,furfures,putrida vlcera,herpetas,satyriases, aut ex iis aliqua incurrat,& ad hoc vrinas mordaces, talésque etiã egestiones habeat, & præsertim si nitrosa fuerit aqua.Incõmoda est etiam thoraci,& arteriæ vlceratæ nitrosa aqua,renibus itẽ ac vesicæ, & omnibus vlcerib⁹.Emẽdãt autẽ nitrosam aquã cibi hebetãtes, ac vinum:crassam verò,siccantes & attenuantes,velut sunt allia& similia: aluminosam,vinum tenuissimum,omnia vrinam cientia,& omnia excretionem impellentia. Videtur porrò aqua conuenire capitis doloribus,hebeti visui,comitiali morbo,articulari morbo tremulis resolutis, per se & cum melle pota.Commodior est autem iis quæ ab vtero strangulantur,& qui bilem generant nigram siue flauã,à quibus os vẽtris roditur,& robusto ventri,ac intestino ieiuno,& iuuenibus exudãtibus carnosis,& omnibus pinguibus,& nimiũ purgatis,& ex vulnere sanguinẽ fundẽtibus, aut ex naribus,aut alio loco.Cõmodat & æstuosæ febri tempestiuè data. Cõuenit etiã iis qui assiduè in somnis semen effundunt, & qui aliàs seminis profluuio laborant,in potu accepta: quanquam prosit etiam in ipsa natare,ex eâque perfundi conueniat mulieribus è fluxu aut pica laborãtibus.Cõuenit item singultiẽtibus & oris graueolentiam habentibus frigida pota: tepida verò conuenit morbo comitiali,capitis doloribus,lippiẽtibus, gingiuis dentium corrosis,dentibus perforatis, gingiuarum abscessui,& gingiuis cruentis,faucibus vlceratis,tonsillarum morbis,fluxioni capitis, atræ bilis feruori, bili supernè ac infernè erumpenti in principio, & vomentibus in febri biliosa. Conuenit etiam tepida aqua quum frigidæ impedimentum fuerit, & iis qui vlcera habent circa septum transuersum,& sanguinem spuentibus,& rupturis in succingente costas membrana. At verò calida aqua conuenit vbi oportet excretionem præparare,& vbi quid attenuare,& vbi diffundere,aut liquefacere, aut mollire,aut eluere, aut concoquere, aut discutere volumus.in vniuersum igitur calida pota hæc potest. Particulatim verò,mucum educit,& screatum adiuuat, & dolorem omnem mitigat,& præsertim in præcordiis ac intestinis ructum mouet,& flatum prouocat, vrinam ac secessum ducit.bona est etiam ad concoctionem, ac digestionem,& nutritionem,atque augmentum. Menses ducit,neruis & cõuulsionibus idonea est: pleuritidini item ac peripneumoniæ & anginæ.An verò nutriat,aut nõ nutriat,& an sit alimenti vehiculum,nõ est propositum hîc quærere.Quod verò dicere necessarium est, hoc est,quòd sine aqua alimentum concoqui non potest:sicut neque citra aquam quicquam commodè coqui potest. Cæterùm aqua lixiuii pota splenicis prodest. & siquis panem cum tali aqua præparatum ipsis præbeat,multum prodest.

De balneis,ex Galeno, Cap. CLXVI.

BAlnea quædam sunt dulcia,quædam qualitatis exortia,quædam qualitatem aliquam habent. & quæ aliã quandam qualitatem habẽt,partim ex nostro studio vim habent,partim naturalem vim per se possident. Primùm igitur de dulcibus dicendum est,quandoquidem horum vsus frequentior existit.Dulcium itaque aquarum vis humida & calida est,si quidem fuerint temperatæ: si verò tepidæ fuerint, humida & frigida: si verò calidiores æquo factæ fuerint,calida quidem ipsarum vis est,non autem similiter humida.inhorrescere enim cogunt corpora,& meatus ipsorum densari,vt neque extrinseca humiditate fruantur, neque ex internis superfluitatibus quid euacuetur.At enim à temperatis incipiendum est. temperatæ itaque semper humectant per seipsas ac calefaciunt.Contingit autem ipsas aliquando aut discutere humiditates ex corporis quibusdam partibus, aut mollire, aut concoquere,aut corroborare virtutem,aut dissoluere.Ad hæc tamẽ etiam quantitas ipsarum non parum cõfert.Commoda verò sunt talia balnea,dulcia inquam,& temperata,in febribus siccis & humoris exortib⁹,& præsertim in immodicè sitientibus, & in forti insolatione, & in pustulis scabiosis. Oportet autem & aerem balnei humidum efficere pauimento & parietibus aqua conspersis.At verò calida ex nostra industria parantur balnea quum frigiditatem infestantem sedare volumus,aut lassitudinis affectum,aut conuulsionem,aut dolorem mitigare.Fiunt autem calida calfactoriis quibusdam aquæ immixtis,velut pulegio,origano,hyssopo,thymo,thymbra,saluia,foliis lauri,pyrethro,chamæpity,panacis radice,rosmarini semine,& similibus. balneis autẽ discussoriis vtimur,aut habitũ corporis graciliorẽ reddere volẽtes velut in pinguibus,& ex affectione tumefactis aut toto corpore,aut aliqua parte,velut abdomine,testib⁹,pedibus:velut in hydropicis cõtingit. Vtimur etiã in fluidis vlceribus,propter subiectam in toto corpore multitudinem,aut varicibus vlceri subiectis.Fiunt autem discussoria balnea,iniectis aquæ talibus quibusdam qualia sunt sal,nitrum,aqua marina calefacta,& mel aquæ admixtũ, aut staphis syluestris cocta cum aqua ex cinere ficulneo aut vitis percolata:item baccæ iuniperi cum eadem aqua coctæ,& sulphur eadem aqua elutum, adarce & alumen cum eadem coctum.At verò mollibus & lenibus balneis vtimur in inflammatione ac duritie quadam partium. talia autem fiunt malua in aqua cocta, tum hortẽsi tum syluestri,& semine lini,& fœnigræci,& meliloti. In fluidis autem inflammationibus, plantago aut polygonum aquæ incoquitur,aut malicorium,aut rubi folia. In conuulsionibus autem inflammationem minãtibus,vtimur iis quæ iam relata sunt in inflammationibus absque fluxionibus.Maximè verò prodest iis aqua & oleum in quibus malua,fœnumgræcum ac semen lini sunt incocta.Si verò duritia est citra inflammationem, prædictis discussoriis vtemur.

De balneis naturalibus,Archigenis, Cap. CLXVII.

EX balneis naturalibus quædam sunt nitrosa,quædam salsa,quædam aluminosa,aliqua bituminosa, aliqua sulphurulenta:aliqua ferri,aliqua æris qualitatem habẽt: quædam verò ex iis composita sunt. horũ autẽ omniũ vis est siccare.Aliqua verò vnà cum hoc quòd siccant, etiam strenuè calfaciunt: quædam vnà cum siccando etiã adstringũt,velut aluminosa: ex parte verò, & quæ salsa,& quæ æris qualitatẽ habent.Omnia autem sunt commoda

humidis & frigidis præter naturam corporibus,& talibus morbis diuturnis.Quapropter conueniunt morbo articulari,podagræ,resolutionibus,nephritidi,anhelosis,fracturis calli inductione egentibus,vlceribus fluidis, inflammationibus diuturnis & iam induratis. Et nitrosa quidē ac salsa capiti conueniunt,& thoraci fluxionibus vexato, & stomacho humido,& hydropicis,& tumoribus omnibus: aluminosa verò,sanguinis reiectioni, stomacho vomenti,& in iis qui immodicè ab hæmorrhoidibus euacuantur,& fœminis quæ inordinatè purgātur, aut nimiū purgantur, & quæ citra manifestam causam frequenter abortiunt. Prosunt & iis qui immodicè exudant, & tardè concoquunt, & tumoribus surarum. commodant etiam varicibus. At sulphurulenta & neruos molliunt & tenesmi dolores mitigant:verùm stomachum exoluūt ac subuertunt. Purgant autem cutem. & propterea conferunt vitiligini albæ ac nigræ,lepræ,scabiei,impetigini, & vlceribus antiquis,articulorum fluxionibus,spleni indurato,hepatique ac vtero,resolutis, coxendicum morbo, & pruritui.bituminosa verò caput replēt,& sensuum instrumenta lædunt. perseueranter autem calfaciūt,& cum tēpore molliunt, & præsertim partes circa vterum & vesicam ac colum.Quæ verò æris qualitatem habent, ori & tonsillis,& vuæ,atque oculis excellenter commodant. Ferri verò qualitate prædita,stomacho & spleni conuenientissima sunt. Porrò quæ mixtam qualitatem habent, iuxta dominium mixtorum operantur.Oportet autem ingressos ad naturalia calida balnea citra turbationem facere,quò vis ipsorum remisso corpori allabens immergatur.nam qui perturbati ingrediuntur, eorum corpus horrescens densatur,& non suscipit ab aqua qualitatē.Cæterùm bituminosis & sulphurulentis aquis salientibus caput supponere non oportet:facilè enim inde læditur.

De frigidæ lotione,ex Galeno,

Cap. CLXVIII.

FRigida balnea conueniunt inculpatè sanis: corroborant enim totum corpus & cutem duram ac densam efficiunt.optimum est autem hoc præsidium contra læsionem ab externis.Non autem dico conferre frigidæ lotionem iis qui vulgari victu temerè vtuntur, sed solùm iis qui exactè viuunt,& laboribus ac cibis conuenientibus vtuntur. Sint autem neque ex venere neque aliàs lassati,neque crudi: neque prius vomuisse debent,neque vētre malè affecti esse, neque vigilasse. alioqui periculosus fuerit eius vsus.Oportet autem insuetos ad frigidæ lotionem paulatim assuefacere.Et primùm quidem in æstate ipsius vsum auspicari,& primùm nō in sincerā frigidā ingredi,sed quæ superficiem habet exolutam: deinde vbi paulatim per totam hyemem assueuit quis, ita ad frigidam accedere.Sit autem dies in qua auspicatur,à ventis tranquilla,& quammaximè pro illo tempore calida, & in meridie initium faciat.Qui verò frigida vsurus est, sit ætate circum quintum & vicesimum annum, sit animi alacris& valde virilis.& primùm fricet corpus linteis diutius frictione duriore:deinde per oleum fricetur consuetum,postea exerceatur,atque ita in frigidam descendat, non lentè sed confertim insiliens, quò in vno tempore omnibus corporis partibus aqua circumfundatur. nam quæ paulatim appropinquat horrorem inducit.fit autem aqua,velut dictum est,neque tepida neque purè frigida. Postquam autem egressus fuerit ex aqua à pluribus per oleum fricetur,donec cutis incalescat. Et postea cibos plures quàm solet ingerat.nam plures appetunt à frigidæ lotione,& melius concoquunt,& minus sitiūt: quare etiam paucior potus ipsis dandus est.

De insessu in solium ex oleo,Galeni,

Cap. CLXIX.

INsessus in solium ex oleo conueniunt diuturnis cum frigore febribus, & lassatis, & dolentibus neruos obsidentibus, & conuulsis, & vrinæ suppressæ.Oportet autem quintam olei partem ad ignem calfacere:reliquum verò in solium immittere. satis autem calidum sit quod in parua solia balneorum immittitur. quinta verò pars ad reliquum calfacta adiiciatur,atque sic æger inducatur.

De spongiæ vsu, Archigenis,

Cap. CLXX.

SPongiæ vsum assumimus in aliis quidē partibus, aut ad sordes incumbentes detergēdas,aut ad saniem, aut sanguinem,aut pus,aut ipsa medicamenta,aut vt corpora à mordacitate aut pruritu vexata mitigemus. Verùm in facie vt spiritum reuocemus ac resuscitemus, velut in iis qui animo linquuntur aquam adhibemus: æstate quidem frigidam, hyeme verò lactosam *siue lactei teporis*. In ægrotis autem cautè hoc faciendum est,non in principio neque in augmēto exacerbationis, sed in vigore ac declinatione.in principiis enim impetuum refocillamus per odoramenta. Vult autem Archigenes in febris ardentis excessu iuxta ipsum vigorem,vt nō solùm faciei spongiam adhibeamus,sed etiam pectori.

De aspersionibus, Cap. CLXXI.

SED & aspersiones faciei assumimus in ægrotis ob prædictas causas. Et æstate quidem in ardentissimis febribus frigidam adhibemus,hyeme verò calidiorem.verùm in simplicioribus febribus & in stomachi subuersione etiam poscam aspergimus. Cauendum autem ne diutius immoremur,& præsertim in iis qui caput quod facilè læditur habent.nam delationis in soporem grauiorem ac periculosæ frigiditatis initium præbet. Vtimur etiā aspersionibus in oculis fluxione infestatis, ocymi decoctū velut efficacissimum adhibentes, & ramulorum pinastrorum contusorum decoctum. Subiiciatur autem mento spongia sicca, vt ne defluat aqua ad pectus.

De irrigationibus, Cap. CLXXII.

IRrigationibus vtimur vbi ob aliquam circunstantiam balneū adhibere prohibemur.Et in vigiliis & in febribus,& ad delirantes ipsis vtimur, velut est decoctum chamæmeli:aliquando etiam capitum papaueris.quin & decoctis in oleo capitibus papaueris caput irrigamus, & statim iucundus somnus sequitur. Archigenes autem præceptorem suum Agathinum ex vigiliis delirantem, confestim à delirio ac vigiliis liberauit,capite eius multo calido oleo irrigato.At in conuulsionibus caninis oleo sicyonio calido aut aliquo cōsimili caput perfundendum est. item in iis quibus nerui fortiter sunt afflicti.Si verò frigiditas & tremor ad afflictionem neruorum consequatur, etiam castorium ad sicyonium admiscendum est. Podagricos verò marrubio in aqua aut vino cocto irrigamus.

De insessionibus, Cap. CLXXIII.

INsessiones assumimus in partibus inflammatis, aut ob balnei penuriam, aut propter virium debilitatem, aut ob aliud quoddam impedimentum. In inflammatis igitur renibus,vtimur decocto fœnigræci, maluæ hortensis ac syluestris,seminis lini.In calculosis verò, iisdem propter inflammationem,& artemisiæ decocto, ac rosmarini,& petroselini,ac spicæ nardi.iisdem etiam vtendū est in vesica,adiecta etiam ruta. Ad vterum verò, artemisiæ decocto,saluiæque & lauri,ac similium. Ad colum autem, sinonis & panacis decocto, & lauri ac similium. ad sedē, meliloti, capitum papaueris & rosarum decocto. Ad fluxiones autem vteri & hæmorrhoidas ani,plātaginis decoctum conuenit,& polygonii,malicorii,rosarum,ruborū, ac similium.ad vulnera verò conuulsionem denūtiantia, aqua & oleum.Omnes igitur illinendi sunt, & inducendi vsque ad imum vmbilicum. Oportet autem & partes quæ madefiunt,prius inungere,& præsertim caput: & tegere vt ne repleatur.

De humectationibus, Cap. CLXXIIII.

HVmectatio differt ab irrigatione, eo quòd perseuerantem ex adhibito auxilio habet vtilitatem: nam aut lanam aut linteum humectātes,imponimus partibus affectis post perfusionem siue humectationem. Habēt igitur minorem vim quàm cataplasmata. Vtimur autē ipsis ad caput quod nō probè ad cataplasmata dispositum est,& ad eos qui ob debilitatem ferre non possunt cataplasmatum grauitatem,& ad præcordia inflammata, circa morborum principia,quum intempestiuus sit tunc cataplasmatum vsus. Vtimur etiam ad fracturas ac contusiones necessitate expetente, quando emplastica pharmaca assumere non possumus.

De fomentis,perfusione,cataplasmatis,ac cucurbitis,ex Galeno, Cap. CLXXV.

FOmenta cutem rarefacere solent, & facilè transpirabilem efficere,& sanguinem in inflammationib⁹ attenuare ac discutere,toto nimirum corpore tunc superfluitatibus carente. nam superfluitas quæ redundat in quibusdam per omnem cutem,plus ad calefientem partem trahetur quàm discutietur. quapropter ante fomenta totum corpus euacuare oportet.Humida itaque fomenta inflammationibus conueniunt à biliosioribus humoribus factis:sicca verò iis quæ à tenui & aquoso sanguine productæ sunt.Et lenia quidem fomenta in mordacibus humoribus conueniunt:mordacia verò & attenuantia,crassis ac viscosis.At verò calfacere præcordia cataplasmatis aut irrigationibus,non semper tutum est; sed in illis solùm ægrotis in quibus nulla superfluitas in toto corpore oberrat:aliis omnibus extremum malum est. Contingit autē in plenitudinis morbis, vt diuites magis quàm pauperes malè curentur. Plerique enim ipsorum præ deliciis non sustinent venæ sectionem,& quidem quum magis quàm pauperes plenitudinis affectionibus corripiantur, vt qui etiam magis impleantur & ociosius viuant. At qui curant ipsos medici,eo quòd relictum est maximum auxilium, arbitrantur se aliorum vsu expleturos esse quantum deest.Et sanè ipsi etiam ægri putantes quietum victum negligentiam esse,at quodcunque tandem facere,curationē esse,cogunt medicos quotidie aliquid præcordiis adhibere,consentientibus sanè etiam medicis in hoc ipsum, vt semper aliquid facere videantur. hinc enim sperant se plus lucri facturos esse. Atque sic ipsi efficiunt inflammationes per ea quæ faciunt,semper aliquid præcordiis adhibentes. Proinde contingit in illo tempore inflammationes incipere in diuitibus, in quo iam in pauperibus morbus est prope solutionem. Vena enim secta in principio præsertim continentis febris,& pauperes,& serui diuitum plerique in quinta die iudicati sunt:aliqui verò in septima. at verò diuites, plenitudinem & superfluitates plures quàm serui & pauperes habentes,& venæ sectionis auxilium transgressi,& postea quotidie per calidum oleū foti,& laxatoriis cataplasmatis intecti,inflammationem quandam cōflatam habent aut circa hepar,aut ventrem, aut alia viscera,aliqui in quarta die, aliqui in quinta, aut omnino in sexta. Vidisti autem etiam tu qui eodem tempore dum fomentum adhiberetur,difficulter spirauit, omni superfluitate ad præcordia attracta à caliditate, Hic itaque mortuus est:& alii innumeri quotidie moriuntur, quum cataplasmata instar cucurbitæ attrahant ad viscera superfluitates ex toto corpore. Quidam verò etiam ipsa cucurbita vsi sunt in præcordiis,hoc vnum etiam illi cogitantes vt viderentur aliquid semper facere circa ægrotum. In principiis igitur,dum adhuc ferūtur fluxiones ad affectum locum,melius est repellere ac reprimere , non attrahere ad ipsum. Commoda autem sunt in principiis adstringētia cū oleo adhibita:quæ simul & firmitatē addūt partib⁹ affectis,vt ne facilè affluētes superfluitates suscipiat, & simul iā in ipsis cōtentarū tenuitatē intus reprimunt. Postquam verò latio quieuerit per repulsoria auxilia,& densitas ex adstrictione inducta partibus affectis cōtinet superfluitates,tunc iam tempus est laxare,quò contentæ superfluitates euacuentur:præsertim verò vbi ad hepar aut ventrem impetum fecerint superfluitates,moderatè adstringentibus vti conuenit in principio. valde enim principales sunt hæ partes. Imò vbi etiam tempus iam fuerit discutiēdi firmatas,tunc quoque partes hæ adstrictione opus habent:quare decocto in oleo absinthio irrigabimus. In quib⁹ autē fortiore adstrictione opus est omphacinum sit oleum,in quo decoquitur absinthium. In penuria verò absinthii, melinum aut masthichinū aut lentiscinū ad hoc sufficiet. Si verò minor fuerit febris, etiam nardinum vnguentum addatur. si verò declinatio febris non valde mitis fuerit, à nardo cauere oportet, vti verò melino: quo nō præsente,rosaceum ad nardinum miscendum est. similiter etiam cataplasmata compositā vim habeant ex laxatoria ac tenui,& ex amara & adstringente. Quòd si colum fuerit affectum , aut alia intestina

A tenuia,aut musculi præcordiorū,aut pellicula aluum & intestina amplectens,nequaquam miscenda sunt adstringētia,quēadmodū neque si vesica aut vterus , quū velut dictū est,neq; influxerit quid amplius,neq; superfluitas fuerit in toto corpore. At verò renes & thorax in medio relatorum sunt:neque enim multa adstrictione in his opus est,neque tamen exoluere conducit. Splene verò inflammato,in principiis adstringentia miscenda sunt: euacuato verò corpore,etiam discutientia . quin & si cucurbitis opus fuerit,præeuacuato toto corpore vtemur ipsis,nū in
B principio affectionum.

De cataplasmate ex fermento, Cap. CLXXVI.

HOC cataplasma diffundere ac eliquare compacta valde potest,& aculeos infixos extrahere , & tumores induratos mollire. Oportet autem fermentum dissoluere in oleo sufficienti,atque sic imponere. quòd si vehementius efficere volueris,nitrum modicum admisce: si verò etiam aceto dissolueris fermentum, & rursus coctū per cocturam spissaueris, conuenientissimum erit ad in-
C duratos tumores in splene ac hepate. Si verò thymum & pulegium,aut absinthium,aut abrotonum fermento misceris,optimum efficies pharmacum.

De cataplasmate ex pane, Cap. CLXXVII.

CAtaplasma ex pane efficacissimum est ad omnes inflammationes. multis autem modis paratur. Nam frigida aqua madefactis & tritis,& adiecto modico rosaceo & coriadri succo,commodum fit cataplasma inflammationibus ignis sacri. aut pro aqua,ex aceto paratur:atq; sic magis conducit igni sacro. verùm si pro oleo butyrum
D addatur,commodum fit cataplasma ad inflammationes ægrè concoctiles. Paratur etiam sic: Panis multa aqua dissoluitur, vt succi spissitudinem habeat:& huic miscetur oleum aut butyrum,deinde coquitur ad compagem. hoc præstantissimum omnium est ad vulnerum inflammationes,& vt citius suppurentur. hoc vtimur vbi neruus aut neruosum quid intus contusum fuerit. Ego verò etiā picis liquidæ parum admisceo,& vtile cataplasma expertus sum. hoc & podagricis inflāmationibus idoneū est.

Alia præparatio panis cū melle. Pridiani panis medullā
E manibus conterimus,& vbi velut similago dispersa fuerit,mel in olla calefacimus,& sic tritum panem inspergimus ac coquimus ad moderatam compagem, deinde oleum moderatum adiicimus , & vnita imponimus. hoc cataplasma commodum est inflammationibus præcordiorum. præstat autem parum aquæ melli admiscere. sic enim in coctura diffunditur. Farinæ quoque triticeæ cataplasma eadem ferme facere potest,& eodem modo præparatur.

De cataplasmate ex furfuribus, Cap. CLXXVIII.

F FVrfures in mortario tundimus ac cribramus, vt tenuissimi fiant,& vtimur ipsis ad tumorem induratū in omni corporis loco consistentem,& præsertim in hepate aut splene. Oportet autem ipsos præparare cum aceto mulso. aut ammoniacum thymiama cum aceto mulso terimus & furfures admiscemus, & cataplasma imponimus, atque adhibemus lenticulata vasa vaporatoria aqua calida plena, vt ne frigefiat cataplasma. Aliquando verò ad testes inflammatos vtilissimum est hoc cataplasma:verùm ad hos sine aceto paratur,cum aqua mulsa vi-
G delicet. Commodum est hoc cataplasma etiam furunculis,& aliis duris tumoribus ac tuberculis. verùm ad venenum iaculantes bestias,furfures aceto imbuti commodius cataplasma efficiunt.

De cataplasmate ex ficubus, Cap. CLXXIX.

FIcus pingues exactissimè contunduntur,vt nihil inalteratum in ipsis appareat,deinde vnguenti irini parū additur,& cataplasma imponitur. Facit autem ad duritias neruorum,& ad articulos contractos, aut plus iusto laxatos:& ad duros tumores,præsertim hepatis ac splenis. Vbi
H verò ad relatum cataplasma nitri parum additum fuerit, rumpit abscessus & aculeos extrahit:si verò ad ficus ita paratas admiscueris pulegium,aut origanum,aut thymum, aut absinthii comam tenuissimè cribratam , hydropicis confert. Sed & si coquantur ficus probè,& deinde cum de-

coĉto terantur, & ordeacea aut triticea farina admiſcea-
tur, & rurſus coĉtura fiat ad compagem, commodum fit
cataplaſma abſceſſibus qui non facilè maturi fiunt. ſi ve-
rò voles pinguedinem adiicere, aut butyrum admiſcere,
aut rutæ folia trita, dolores inteſtinorum à flatu faĉtos
ſedabis. Miſceatur autem ſimiliter & cuminum & oleum.

De dropace & picatione, Archigenis,
Cap. CLXXX.

DRopax à quibuſdam etiam picatio appellatur: diutur
nis autem maximè morbis conuenit. Omnino autē
& ante ſinapiſmum aſſumitur vt corpus ad ſinapi præpa-
retur, & poſt ſinapiſmum, vt reliquiæ affeĉtionis excindā
tur. ſimpliciſſimus itaque dropax eſt qui picatio voca-
tur. Pix arida cum valde modico oleo liquatur, deinde ca-
lida adhuc cuti illinitur, & præraſis locis agglutinatur, &
priuſquam perfeĉtè frigeſcat auellitur. Ea rurſus calefaĉto
emplaſmate ad ignem agglutinatur, & ſimiliter priuſquā
frigeſiat auellitur: atque hoc ſæpe repetitur. Vtiliſſimus
eſt aſſiduè vomentibus; & crudis ac non concoquentibus,
& cœliacis affeĉtionibus, & reliquis partibus alimentum
non ſentientibus. At verò ad hunc communem dropacē,
calfaciendi gratia adiicitur piper, pyrethrum, ſemen roſ-
marini, bitumen: ſi verò ſiccare opus fuerit, ſulphur viuū;
ſal, cinis ſarmentorum: ſin lancinare, limneſtis (quæ adar-
ce vocatur) adiicitur, aut euphorbium. ſingula autem hæc
trita liquefaĉtis inſpergūtur. Eſt autem dropax qui à mul-
tis in vſum aſſumitur, & Gallas appellatur, hic: Colopho-
niæ thus redolentis, & reſinæ ſordidæ lignoſæ quæ in do
liis affertur, reſinæ à nauibus deraſæ, quam Græci aliqui
apochyma vocāt, picis ſiccæ, ſingulorum libram vnam, S.
picis liquidæ brutiæ libras duas, ceræ libras quatuor, ni-
tri librā I. bituminis, galbani, adarces, pyrethri, veratri al-
bi, piperis, ſingulorum trientem, ſulphuris viui quadran-
tem, caſtorii, ammoniaci thymiamatis, ſtaphidis ſylueſtris
ſingulorum ſextantem, olei ſicyonii libram vnam, opo-
balſami ſeſcūcem. Alius dropax optimus & probatus.
Picis, ceræ, colophoniæ, ſingulorum lib. vnam, nitri ſeſcū-
cem, bituminis quadrantem, ſulphuris viui ſeſquiunciā.
piperis, euphorbii, adarces, ſingulorum vnciam vnam, cā-
tharidum drachmas quatuor, olei Cyprini triētem, vtere.
Oportet autem, velut prædiĉtum eſt, dropacem calidum
illinire, craſſitudinem habentem pro ratione virium æ-
gri, præraſis pilis in locis quibus adhibetur. Eos verò qui
robuſti dropace vtuntur, etiam lauare conuenit incum-
bente dropace: &, ſi fieri poteſt, etiam exerceri. At dropax
confertim auulſus, remiſſum ſpiritum firmare poteſt, &
ad ſuperficiem reuocare, & propriorum operum commo
neſacere.

De ſinapiſmo, Archigenis, Cap. CLXXXI.

CAtaplaſmata ex ſinapi, ſinapiſmum vocare omnes ſo
lent. Eſt autem efficaciſſimum auxilium. verùm in a-
cutis morbis non valde probatur, paucis exceptis: nam
in ſolis ſegnioribus ac prigrioribus, & in acutis affeĉtioni
bus immerſis, ſinapi vtimur. At in diuturnis ferme omni
bus, poſtquā reliqua auxilia nihil profuerunt, ſinapiſmus
efficaciſſimus reperitur. Quandoquidem igitur in omni-
bus fere diuturnis conuenit, præſtat vt dicamus in quib⁹
non vtendum eſt ipſo. Itaque in vlceratione pulmonis ſi-
napiſm⁹ nō aſſumitur, neq; in alia in profundo exulcera-
tione. Efferantur enim vlcera & exacerbantur ob acrimo-
niam. ſed neque in exulcerata cutis ſuperficie, neque in
cartilaginoſis partib⁹, velut ſunt aures aut naſus ſummus.
Exuruntur enim ab ipſo & nigreſcunt partes quæ valde
ſunt excarnes. At reliquæ partes corporis itémque affe-
ĉtiones hoc auxilio gaudent, præcipuè verò caput, in diu-
turnis capitis totius, itémque alterius partis doloribus, &
in vertiginibus, comitialique morbo ac inſania. Sed &
thoraci commodus eſt in ereĉtæ ceruicis ſpiratione,
anhelationibus, tuſſi diuturna. In deſtillatione verò caput
vnà cum thorace ſinapiſmo integendum eſt. Stomachus
autem & inteſtina in omnibus diuturnis affeĉtionibus &
maximè poſtrato appetitu, & in renum affeĉtionibus ac
lumborum, & in ſpinæ coliſque ac veſicæ reſolutionibus.
quin & omnes reſolutæ ac frigefaĉtæ partes hoc auxilio
gaudent. Commodum eſt & arthriticis & iſchiadicis ac
A podagricis. Inditur & in inteſtinū reĉtum glans ex ſinapi,
vbi illud fuerit reſolutum, & poſt morſum ablata glāde,
infunditur aqua mulſa. modus autem præparādi hic eſt.

Sinapiſmi præparatio.

Caricas pingues in aqua tepida pridie macerare o-
portet, ſequenti autem die fortiter expreſſas probè conte
rere, deinde acre ſinapi acceptum per ſe terere, & inter te
rendum paulatim de caricarum cremore affundere, quò
facili⁹ teri poſſit, nō tamē aquoſū fiat. deinde vtrūq; per
ſe in maſſas redige, & inter ſe miſce prout vſus poſtulat.
B Si quidē fortiter ſinapiſſare voles, duas ſinapi partes ad v-
nā caricarū: ſi verò mediocriter, vtriuſque parē portionē:
ſin mitius, tertiā partem ſinapis, & duas caricarum. Cæte-
rùm in corporibus molli ſenſu præditis, & in quibus circa
ſuperficiem eſt affeĉtio, panem pro caricis ad ſinapi ad-
miſcere oportet. Sed & hoc noſcēdum eſt, ſi in aceto ma-
ceratur ſinapi, inefficacius redditur: acetum enim ſinapis
vim diſcutit. at vbi tenue faĉtū eſt cataplaſma, in omni-
bus prædiĉtis infarciatur in linteum, & locis adhibeatur.
Tēporis porrò lōgitudinē in omnibus decernere impoſ-
C ſibile eſt. quare frequenter leuandum eſt cataplaſma, &
caro conſideranda an exaĉtè rubefaĉta eſt. Et hoc maxi-
mè facere oportet in partibus hebetiore ſenſu præditis.
In quib⁹ verò celeriter operari ipſum volumus, locus ſpō
giis ex calida expreſſis fouēdus eſt, incūbēte adhuc cata
plaſmate. hoc eſt, ſuper linteū ſpōgiæ adhibēdæ ſunt. Poſt
ſufficientem vſum, in balneum ducendus eſt æger, & in
calidum ſolium ponendus, & pars iterum perfundenda
citra inunĉtionem. poſt balneum verò roſaceo illinimus
locum. At in vehementi dolore aut etiam vlceratione, hā
D pſo lanæ aqua & roſaceo imbuto integendus eſt, & impo-
nenda eſt malua coĉta trita cum pane. Poſt ſedatum dolo
rem vtēdum eſt cerato roſaceo cum ceruſſa: in quibus ve
rò balneum adhiberi non poteſt, in iis per reliquum cor
pus ſpongiarum ex calida aqua expreſſarum fomento v-
tendum eſt. verùm in capitis & præſertim frigidis affe-
ĉtionibus, olei calidi perfuſione locus mitigandus eſt.

Quòd caprarum fimi pilulæ cum aceto impo-
ſitæ priuatim coxendicum morbo con-
ueniunt, Cap. CLXXXII.

E CAprarum fimi pilulæ in aceto tritæ, ſinapiſmi vſum
exhibent. Priuatim verò iſchiadicis, *hoc eſt coxendicum
affeĉtione laborantibus*, conuenit hoc cataplaſma, vt quod
longè efficacius ſinapiſmo in ipſis compertū eſt.

Quæ ſint alia rubificantia, Cap. CLXXXIII.

RVbificat naſturtii ſemen, & calefacit velut ſinapi. ſi-
militer helenii radix, & ſylueſtrium columbarum
fimus, quo valde frequenter vtor. Sed & cum naſturtii ſe-
mine contuſo ac cribrato, pro ſinapi illo vtor in iſchiade
hemicrania, vertigine, capitis dolore antiquo, in dolori-
F bus diuturnis laterum, humerorū, tendinum, lumborū.
Et ad hæc in nephriticis ac colicis affeĉtionibus, & arthri
ticis ac podagricis, quum nondum pori ac duricies callo-
ſæ fuerint coaĉtæ. quin & ſquilla cōtuſa in mortario. Con
ſimilem ſinapi vim habet in cataplaſmate impoſita. ve-
rùm ad modicum tempus imponatur: nam diutius im-
morans locum exulcerat. Vtendum eſt ipſa priuatim ad
ereĉta ceruice ſpirantes thoraci impoſita. item in reſolu-
tione, quando non ſolùm motus, ſed & ſenſus taĉtus de-
fecit. Poſt hæc autem mitigandæ ſunt partes, velut in ſi-
G napiſmo prædiĉtū eſt. priuatim verò ſquillæ morſus mi-
tigat perfuſio olei, præſertim roſacei.

De Iberide ſiue cardamine quæ & lepidum
vocatur, Cap. CLXXXIIII.

EX iis verò quæ valde vtiliter rubificant, eſt & iberis,
quæ etiam cardamine vocatur: de qua Galenus in tra
ĉtatione de iſchiade plurima ſcripſit. Sed & Archigenes
ipſa vſus eſt in ſplenicis ac coxendicibus. verùm in epiſto
la ad Ariſtonem Archigenes ſic ſcripſit de ipſa: vellem
autē te vti etiā radice eius herbæ quæ nūc hîc Iberis ap-
H latur. Habet autem folia velut naſturtium, vere floridio-
ra, caulem longitudine cubitali, ampliorem aut minorē,
Et naſcitur quidem in incultis locis: æſtate verò laĉteum
florem producit: túncque efficaciſſima eſt. radices naſtur
tium odore referūt. Radices igitur accipe prædiĉto tem-
pore

pore,ipsásque diligenter tunde: ægrè enim conteri possunt. & adipis suilli inueterati tantùm adiice quo emplastri formæ cataplasma fiat. quod nón minus horis quatuor impositum habe: deinde in calidum balneum citra inúnctionem ingressus,post modicam corporis exudationem,in solio mordaciore morare. Egressus autem, vino & oleo multo perfusus ac detersus,coxendicem lanis puris intege. Atque hic quidem est sinapismi modus: verùm vtilitates spe maiores habet,eo quòd medicatiorem vim possideat,& cum minore mordacitate curet.

De euocātib⁹ ex alto auxiliis,Galeni, Cap. CLXXXV.

IN omnibus diuturnis affectionibus,quum nihil profecerint vlla auxilia,euocantem ex alto curationem,metasyncriticam à methodicis appellatam, *hoc est, quæ meatuū misceſſæ corporis statum præter naturam habentem transmutat*, facere plerique solent. Ego verò,vbi intemperies quædam humida & frigida in affectis partibus est,aut obtusus aut stupidus sensus,adhibeo ipsis pharmaca ex sinapi, aut thapsia,& similibus,confecta: at siccis & calidis affectionibus ea non adhibeo.

INDEX EORVM QVÆ IN QVARTO AETII SERmone continentur.

AETII MEDICI GRAECI CONTRACTAE MEDICInæ, Tetrabibli, siue quaternionis primi, Sermo quartus.

De sanitate tuenda, Galeni præfatio, Cap. I.

CVM vna sit ars quæ circa humanum corpus versatur, duæ sunt ipsi⁹ primæ ac maximæ partes, prior, quæ sanitatem tuetur, altera, quæ morbos curat. Quandoquidem verò & dignitate & tempore prior est sanitas morbo, oportet sanè etiam nos prius considerare quomodo quis hanc custodiat, deinceps verò etiam quomodo quis quamoptimè morbos curet. Dicitur autē sanitas dupliciter: altera, exacta, & optima, & perfecta, & summa: altera, deficiens quidem ab hac, non tamen intantum vt animal ægrotet. & huius graduū non parua est in corporibus differentia, citca magis ac minus. Prius autem recensere conuenit quomodo quis optimæ ac inculpabilis naturæ sanitatem cōseruet, & adhuc ante hoc mentionem facere quænam sit optima corporis structura. Est autem, si quis iuxta ipsam essentiam rei exponet, temperatissima, & quæ formationem partium actionibus ipsarum exactè conuenientem habet: & ad hæc numerum omnem, & magnitudines, & compositionem omnium ipsarum inter se actionibus cō modum exhibet. Si verò quis iuxta notas designare volet corpus exactè bene carnosum, tale est: quod medium est inter gracile & multa carne obesum, & neque hirsutum est, neque pilis nudum: neque moderato mollius, neque durius, neque album aut nigrum, aut venis occultis aut amplis, aut animosum, aut deiecti animi: aut somnolentum, aut vigilans, aut hebeti mente præditum, aut vafrum: aut veneri deditum, aut vice versa. Si verò etiam omnibus partibus fuerit exactè inter omnes excessus medium, erit profectò etiā pulcherrimum aspectu tale corpus, vt quod sit moderatum & ad omnes labores idoneū. Habebit autem & alia omnia signa temperamenti boni per singulas partes, de quibus pro viribus pauca indicabimus circa finem huius sermonis. Multa enim corpora tēperata quidem sunt (si ita contingat) capitibus, verùm intemperata pectoribus, aut ventre, aut genitalibus. In quorundam verò artubus est intemperies, & plerisque in vno viscere, aut alia quadam parte. sed & de his in prauis corporum structuris postea dicetur in hoc sermone. Cæterùm de optima structura iam dicamus, cuius singulæ partes vniuersam habent inculpabilem essentiam. Dicetur autem primùm quomodo quis ab initio susceptū eiusmodi hominem, per omnem vitam sanum conseruarit, nisi siquid extrinsecus violentum ipsi accidat.

Quomodo infans recēns natus sanus cognoscitur, Cap. II.

INdicabitur autem sanus infans statim ex natiuitate, primùm quidem ex eo quòd genitrix per totum gestationis in vtero tempus sana vixit: deinde ex eo quòd vbi natus est & in terram positus infans, ipse eiulatum edit cum conueniente firmitate: & ex eo quòd omnibus partibus ac sensibus integer est, & naturales meatus omnes expeditos habet, velut sunt aures, nares, fauces, vrinæ meatus, podex: & quòd vniuscuiusque membri naturales motus non segnes neq; exolutos habet, & iūcturarū flexuras ac extēsiones, magnitudinésq; ac figuras, & sēsum exactū.

De infantis educatione, Cap. III.

PRoinde recēns natus infans, hic nimirum per omnē structuram inculpabilis, primùm ita tractetur, vt ipsi vmbilicus quatuor à ventre digitis acuto scalpro resecetur (reprobamus enim aliam materiam arundinū ac vitrorum, vt ne quid atteratur) deinde cōtentus in ipso sanguis grumosus exprimatur, & spongia detergeatur, ac lana carpta obtegatur. postea moderato sale per se tenuissimo conspergimus. Aliquando verò etiam in delicatiori bus totum corp⁹ succo ptisanæ aut fœnigræci depurgare oportet: & aqua tepida viscositatem corpori obsitam abluere, & sordes naribus insitas digitis exprimere, & os atque aurium meatus purgare, palpebras diducere, & oculos detergere, ac oleum ipsis instillare. digitis item disparare ipsum anum. Confestim itaque excernit per sedē id quod *Græcis* meconium vocari solet. Porrò supra vmbilicum ha psus lanæ madefactus imponatur, ad vmbilici figurā formatus. At cuminum ipsi inspergere reprobamus, propter acrimoniam: etiamsi quidam id vsurpare soleant. Deinde duplicatus vmbilicus, & lanæ inuolutus, leniter in medio componatur: & postea infans de more fasciis inuoluatur. Exhibendum est autem ipsi mel præ omni alimēto, quod optimè est despumatum, vt delingat: reprobato butyro velut stomacho incommodo. deinde instillanda est aqua mulsa tepida. Postea verò mater, vbi prius crassum ex vberibus emulxit, & ipsa aqua calida fouit, lac præbeat infanti. præstat enim non accipere matris lac vsque ad quartam diem. Lauare verò oportet puerum bis in die, horarum aliquot interstitio post cibum. Postquā verò excide rit vmbilicus post tertiam aut quartam diem, cochleæ testam vstam tritā loco insperge, aut talum suillum vstum, aut plumbum vstum cum vino illine, & obliga.

De nutricis electione, Cap. IIII.

PRÆ omnibus his eligenda est nutrix neque iunior viginti annis, neq; senior quadraginta, quæ bis aut ter peperit, non morbida, boni habitus, iustæ magnitudinis, ampli pectoris, vbera habens moderata, nō rugosas papil las neque magnas, neque paruas, neque angustiores, neq; valde latas aut cauernosas. Magna enim vbera plusquam opus est lactis præparant, & hoc manens in ipsis corrumpitur, & infantē lædit, simúlque etiā matrem grauat: parua verò parum lactis exhibent. Et magnæ quidem papillæ offendunt gingiuas, & impediunt linguam ne iuuet de glutionem: paruæ verò apprehēdi nō possunt, & propterea fligunt maxillas. Sed & eiaculatum lac per angustos meatus sublinentem os pelliculam ferit, & aphtham *Græcè* appellatum vlcus igneæ caliditatis generat. At latiores & cauernosæ papillæ, aceruatim remittentes lac, suffocationis causa fiunt. Præterea conuenit esse nutricem castam, sobriam, mansuetam, mundam, hilarem, nō tristem. Ego, inquit Galen⁹, quū puer aliquādo ploraret per totā diē & indignaretur, vbi vidissem stratum ipsius & vestimenta sordida, & ipsum puerum sordidum, iussi & ipsum & stratum ipsius lauari, & vestimenta mutare: quo facto ab eiu latu & indignatione cessauit & obdormiuit.

Probatio lactis, Cap. V.

PRobandum est lac gustu, visu, olfactu. nam & gustanti bus & olfacientibus iucundum, & videntibus album ac æquale, & inter liquiditatem ac spissitudinem mediū habens, ipsum esse oportet. At vitiosum lac, aut crassum est & caseosum, aut liquidum & serosum, aut liuidum, aut strias floridas habens, aut spumosum, aut graueolens, aut fœtidum, aut citò acescens, aut gustanti, amaritudinis, aut muriæ, aut alterius cuiusdam peregrinæ qualitatis significationem exhibens. Hæ igitur sint notæ vitiosi itémque boni lactis, ex quibus coniecturā facies mulierē morbosam esse, & ad aliam transibis. Cæterùm opulentis plures nutrices esse oportet.

Victus nutricis, Cap. VI.

EXercere oportet nutricē moderatis exercitiis, & maximè supernis partibus. Cibos autem exhibere boni succi, & qui facilè digeruntur, & tempore conuenienti, & mensura congrua: atque ita etiam potus. Abstineat à porro, cæpis, allio, salsamentis, & omnibus fœtidis & graueolentibus: & à plerisque bellariis, præsertim nucleis pineis. sunt enim oleosi, & propterea bilē faciunt, & ventriculo innatant; itémque venerem stimulant. Itaque penitus ab his nutricem abstinere oportet. Irritantur enim in coitu lunares purgationes, & propterea lac corrumpitur, & vitiosum ac paucissimum fit. quædam verò etiam concipiunt. quo nihil nocentius fieri infanti qui ex ipsa alitur, possit. Vbi autem imminuitur lac, aut corrumpitur,

aut etiam omnino extinguitur, aut spissatur, aut attenuatur, præstat quidem alterius nutricis lac præbere: sin id non permittat res aliqua instans, victu nutrix curanda est, vt ne in morbum incidat infans. Extincto itaque lacte, considerandum est an totum corpus, aut vna pars ægrotet, & lædentem affectionem corrigere oportet. Si verò ob penuriam extinctum est lac, alimentum augere, & melioris succi cibos dare, & plures auferre. aluúmque, si plus iusto feratur, adstringere, & exercitiis supernarũ partium vti, & vberum frictione, & fomentis per spongias, ceratis item liquidioribus ad vbera ex oleo irino aut gleucino. Lini verò semen delingere cum melle aut passo: aut sesamum crudum cum palmula passa, *quam pateton Græci uocant*, æquis portionibus edẽdum præbe, & bibat zythũ, & eadem die vbera lacte replebuntur. Putabit autem mulier, simul vt acceperit potum, omnia sua membra resoluta esse, donec lac in vberibus factum fuerit. Aut lumbricos piscatorum, qui in limo fluminis reperiuntur & intestina terræ appellantur, quinque aut septem terito, & palmulas passas addito, & simul terito, ac dato in zytho bibẽdos prælotæ mulieri ieiunæ ad dies decem: & de multitudine ac bonitate lactis miraberis. Præstat autem etiã præcedens pharmacum similiter cum zytho conterere, & bibendum præbere. Vinum verò exhibendum est dulcius. & fœniculum aut anethum viride cum ptisana coctum, sorbendum dato. Si verò tenue fuerit lac, balnea reprobãda sunt, velut quæ humores aquosos reddant. In cibo vtendum est alica, ouis sorbilibus, pane similagineo, pedibus ac extremitatibus porcinis, volucribus teneriori bus, carnibus hœdinis, & vino dulci. sin crassius fuerit lac mulieris, attenuante alimento vtendum est, ac minus nutriente, & balneis frequentibus. Crassius enim lac abscessus & furunculos circa infantis corpus generat, & venter ipsius cohibetur. Sed neque vrinæ pro ratione prodeunt, & vomitus pituitosi infestant. & ægrè mobilis ac difficulter spirans puer euadit, & appetitum perdit, ac decolor fit, & sordes oculorum habebit crassas, & mucos. similiter & flatus multi ab eo prodeunt. Si verò acrius fiat lac, excretiones per vẽtrẽ plures fiunt cũ mordacitate, & appetitus deficit, & pustulæ acerrimæ in corpore fiunt, & præsertim circa supernas partes, imò etiã infernas, & infans paulatim gracilescit. Quare omni modo temperandum est corpus nutricis balneis dulcibus, & boni succi alimẽto. Si verò lac quod multum fertur imminuere voles, cibos minus alentes & paucissimos dato. vbera verò lenticula cocta integito, aut cuminum cum aceto illinito: aut lapidem album simplicem, quo ad ædificia vtimur, similiter cum aceto, aut hyoscyamum cum aceto: aut linteum aceto imbutum imponito, & assiduè humectato. perfundito autem aqua marina, aut muria calida, aut myrti decocto.

Ad stertentes infantes, Cap. VII.

QVandoquidem pleræque nutrices ineptis, velut dictum est, vtentes cibis, vitiosum lac suum efficiunt, & ex hoc diuersis morbis infantes, qui etiam optimam structuram adepti sunt, obiiciunt: aliquando verò etiam ex forinsecus corpori accidentibus morbi accedunt: necessarium est etiam de diuersis affectionibus pueros infestantibus, pro viribus breui tractare. Siquidem igitur infans crassiore alimento nutritus, pituitam in ventre colligat, & propterea stertat, lini semen cũ melle delingendũ dandũ est, aut cumini parũ cum melle. & aqua mulsa instillanda est ori assiduè calida. Si verò hæc pressura perseueret, oleo medium digitum tingito, & tonsillas illinito, & depressa linguæ radice ad vomitum irritato: vbi enim vomuerit, ab omnibus vexationibus confestim liberatur.

Ad vocem infantium interceptam, Cap. VIII.

AD interceptam in infantibus vocem, ob quamcũque causam præcedentem: (contingit autem hoc maximè suppressa aluo) brassicæ succum cum modico sale bibendum dato aut instillato. statim enim soluit aluum, & vocem restituit. sed & glans ano indenda est.

A

De dentitione, Cap. IX.

CIrca septimum mensem incipiunt infantes proferre dentes, & dum punguntur ac stimulantur, velut ab aculeo, dente gingiuas disparante, inflammationes succedunt ipsarum gingiuarum ac maxillarum & tendinum: ad quas etiam febres omnino consequuntur. accedit & pruritus auditoriorum meatuum, & aures humectantur. aliqui verò etiam lippitudinibus capiuntur, & sanguis ex oculorum angulis fluit. Plerisque verò etiam exturbatur venter, propter stomachi inflammationem, & ventris exo

B lutionem. Itaque lenire ac pinguescere oportet tendinem & maxillas, mollium lanarum ac mũdarum circumiectu circa collum & ipsius neruum per oleum dulce ac calidũ: instillare quoque auditoriis meatibus oleum calidum: perseuerante verò inflammatione, etiam ceratum rosaceum liquidum locis imponere. In cibo offerendum est puero cerebellum, maximè quidem leporis coctum aut assatum: sinminus, ouiculæ. naturaliter enim opitulatur. Sed & melle moderatè cocto illinendæ sunt gingiuæ. efficit enim minimè molestum dentium exortum. Nihil

C verò duri dandum est ipsis ad mandendum, vt ne gingiuæ callosiores redditæ impedimento sint dentium exortui. Balneo autem vtendum est febribus remittentibus. Neque studio habendum est vt venter adstringatur, vt ne materia sursum repẽs, supernas partes (præsertim oculos) lædat, & febres vehementiores efficiat. Sed & nutrix cogẽda est vt aquã bibat, & cibos leuissimos ac sorbiles accipiat. Aiunt autem naturaliter auxiliari dentiẽtibus pueris colocynthidis syluestris radicem, in aureo aut argenreo canali gestatam. itémque rubi radicem. Sed & viperæ,

D præsertim masculæ, dentem in argento pro amuleto appende. At circa stomachum gestent semper viridem iaspidem de collo suspensum, ita vt stomachum contingat.

Ad inflammationes oculorum, Cap. X.

LYcium, Indicum præsertim: sinminus, Pataricum cũ lacte diluito, & supernas palpebras cum superciliis illinito. Aliquando etiam ipsis oculis instillato, multo lacte dilutum. Mirabiliter etiam facit Nili ex rosis collyriũ illitum. ipsos verò oculos ocymi decocto abluito.

Ad albugines puerorum, Cap. XI.

E AD albugines puerorum ab eiulatu factas, solani nigri succum illine.

Ad inflammationes & humiditates aurium, Cap. XII.

AD inflammationes & dolores aurium, oui candidum cum lacte muliebri instilla: aut intestina terræ cum rosaceo cocta. Ad humiditates verò aurium, alumen vino dilue, & lanam puram ac mollem in ipso imbue, & in sole assicca: & rursus imbue ac sicca: & vbi ter hoc feceris, lanam siccam asserua. Vsu verò expetente, de ipsa accipe,

F & in aurem inde. Ad vlcera verò in auribus, pastillo Musæ vtere, diluto cum sapa ac modico aceto. Si verò caro superexcreuerit, primùm reprime per pastillum Bithynum dilutum cum vino: deinde vtere Musæ pastillo, velut dictum est.

De inflammatione, siriasi Græcis appellata, Cap. XIII.

EX affectionibus quæ cum febre accidunt, est & siriasis in infantibus appellata, quæ est inflammatio partium cerebri & membranarum, adeò vt sincipitis & ocu

G lorum cauitas consequatur, cum febre ardente, & pallore, & corporis siccitate, ac prostrato appetitu. Siriasis autẽ appellata est à sincipitis cauitate. Siros enim apud Græcos dicitur fossa ac corpus cauum in quo semina seruantur. Quare omnia velut ad inflãmationes facere oportet, ita vt leniamus & mediocriter frigefaciamus caput, coriandri succo cum rosaceo humectantes. sed & totum corpus ex hoc illinatur: aut cucurbitæ ramẽta sincipiti impone, aut vitis folia, aut portulacam cum rosaceo tusam, sincipiti illine: aut heliotropii scorpiuri succo sinciput illine: aut

H oui luteum cum rosaceo concutito, & sincipiti illinito, & assiduè permutato.

Vt exudet puer in febre, Cap. XIIII.

ARũdinis viridis medullã terito, & ex ea sinciput ac pedes illinito, ipsũmq; puerũ vestimẽtis cõtegito.

De aphtha vlcere oris ardente,
Cap. XV.

DE aphthis vlceribus & inflammationibus tonfillarū, dicetur abfolutiffimè in fermone de affectionibus quæ perfectis accidūt circa has partes,in octauo nimirū.

Ad deuoratas fpinas aut feftucas eximendas, Cap. XVI.

ALumen quo ad coria vtū tur,cum oleo terito,& gulæ illinito,radicem linguæ digito valde comprimens: & facilè ipfas furfum effert.

Ad affiduas fternutationes infantium & grauedines, Cap. XVII.

OCymum ficcum tufum ac cribratum naribus admoue,vt per refpirationem attrahatur:aut infuffla.Idem etiam ad grauedinem facit.

Ad tuffes puerorum, Cap. XVIII.

NVcleorum nucū pinearum modicè toftorū drach. IIII.feminis cucumeris parum tofti drach.I. tragacāthi drach.III.mellis defpumati dodrantem,præpara & præbe delingendum.Tragacanthum autem in vino veteri dulciffimo macerato. Aliud Hippocraticum. Vitellū oui affatum,& fefami duplum,& falis granum vnū moderatum terito fufficienter, & cum melle delingendum dato. Aliud. Nucleos pineos toftos XXX. amygdalas decorticatas XXX. feminis lini tofti,fucci glycyrrhizæ,vtriufque fextantem.mellis quod fatis eft,dato delingēdū. Probè etiam facit cuminum cum melle.item ammium.

Ad alui infantium profluuium, Cap. XIX.

SI aluus infantis fluxione laboret,balneum & geftationē reprobam⁹.Vtimur autē humectatione ftomachi ex vino & oleo melino. Si verò fluxio extēdatur, œnanthen læuiffimè tritam,& acaciā,ac maftichē, æquis portionibus fingulis tritis, oui luteo quantum fatis eft excipe,& ex emollito ftomachū illine & dorfum,& hapfum lanæ purpureæ impone,ac deliga.facit enim citra moleftiam.Præ omnibus verò nutricem alimentis boni fucci vti oportet,& potibus adftringentibus. Si verò aluus infantis farinæ fimilia excernat,mentham tritam cum vino nigro,aluo impone ac obliga.

Ad aluum fuppreffam, Cap. XX.

SI verò fupprimatur aluus,glande irritanda eft,aut ex fola aqua mulfa infufum immittēdum eft,& mel alimētis admifcendum. Cæterùm florem artemifiæ cum oleo tere,& circa vmbilicum affrica,& fluet aluus. At de lumbricis dicetur in vniuerfalibus auxiliis in nono fermone.

De puftulis puerorum, Cap. XXI.

IAm antea dictum eft quòd infantes vitiofo alimēto vtentes,in varios incidūt morbos, vt cū aliis, & puftulæ & papulæ inftar bullarum efferuentes, & humida vlcera in cute fiant,quæ bubaftica vocant,& alia confimilia. Itaque muriam & vrinam & alia quæ aliqui adhibent,reprobamus ob acrimoniam: lauamus autem ipfos rofarum decocto aut lentis.& fi ampliori adftrictione opus habemus,myrti aut malicorii. Magis verò vlceratis cataplafma ex plantagine imponimus, aut ex feride fiue intubo cum pane:aut ex flore polētæ cum portulaca,aut femperuiuo,aut veneris vmbilico, aut hyofcyamo : aut rofas virides aut ficcas coctas cum meliloto & palmulis adhibemus:aut fpumam argenti,melilotum, alumen cum aceto terito,& myrteum oleum fiue rofaceum adiicito,atque illinito. Aliud ad bubaftica vlcera. Recrementum plumbi & amylum æquis portionibus cum folani fucco terito,& adiecto rofaceo illinito. Aliud pulcherrimum. Cadmiam tritam cum aqua illinito,aut cimoliā cum vino. Aliud. Spumæ argenti,ceruffæ, vtriufque trientem,malicorii ficci læuiffimè triti fextantem,fucci ftratiotæ fluuialis quod fatis eft, vtere. Quòd fi non adfit ftratiotes,lentis paluftris fuccū accipe,& vtere, aut herbæ viridis quæ in aquis inuenitur,& ftratiotæ fimilis eft,fuccum admifce.Probè etiam facit ferapiadis tritefticularis fuccus. Aliud. Retrimentum ferri terito cum vino ac illinito.valde enim bonū eft hoc.Probè facit & emplaftrum ex ladano,& emplaftrum ex hordeo,oui candido, & rofaceo aut myrteo oleo diluta. Aliud,ad infantiū puftulas ac papulas feruidas poft rupturam. Cadmiæ

A drach.LXXX.æris vfti drach.LXXX.acaciæ,croci, vtriufque vnc.I.tragacāthi fextantem.Tragacanthum aqua macerato ac terito,& cum ipfo reliqua excipito, ac paftillos formato.Et vfus tempore cum fucco fenecionis, aut intubi, aut folani,diluito,& addito rofaceo illinito.Ego, inquit, fucco fenecionis aut intubi excipio tragacanthum, ac reliqua,& paftillos effingo.

Ad capitis vlcera,& achores,tenuia capitis vlcufcula, Cap. XXII.

B PHarmacū ex cuius vfu ego nomē affequutus fum:Spumæ argenti,ceruffæ,vtriufq; beffē:feminis ericæ,thuris,vtriufque drach.IIII.vino & oleo raphanino terito,ac vtitor. Aliud. Acaciæ fuluæ vnc.I.ladani trientem, myrrhæ fextantem,opii vnc.I.aqua paluftri excipe & forma paftillos, & vtere affiduè. Aliud. Cochleas albas vnà cum tefta exuftas infperge. Aliud. Aloen læuiffimè tritam cum plantagine arida trita infperge. Aliud. Balauftium aridum tritum infperge, aut cum aqua tritum impone,& illine. Aliud. Herbam quam in Alexandria liparonem vocant, aliqui verò cneftrum appel-
C lant,vrito,& cinerem cum vino tritum illinito. Vtere etiam reliquis,cum difcriminationibus referendis in fexto fermone, de vniuerfalibus auxiliis ad achoras.

Ad vlcus melicerida à mellei humoris fimilitudine dictum,quod & dulce appellatur,& Syriacè fanalia, Cap. XXIII.

SPumæ argenti,baccarum lauri æquales portiones terito cum aceto & oleo,& illinito. Sæpenumero eius experimentum fecimus.

Ad fedem infantium procidentem,
D Cap. XXIIII.

SPongitide herba podicem affiduè deterge.Acaciā cū fapa & vino nigro tritā podici illine. Aliud. Cochleā vftā tritā,quū egreditur,prælotæ fedi infperge,& fanabis. Oftreorum teftas crudas tufas ac tenuiffimo cribro excretas infperge. myrti baccas virides cum vino tritas impone.Vtere autē perfufione aquæ fabrorū,in qua ferrū tingunt.Ego verò femper vtor muria tepida,& valde probè facit:fimiliter autem & aqua marina.Vtere etiam dicendis in vniuerfalibus auxiliis,quæ fuo loco referentur.

E Ad femorum intertrigines, Cap. XXV.

MYrtum ficcam tritam infperge, aut cyprinum cum rofis.

Ad procidentes puerorum vmbilicos,
Cap. XXVI.

PRocidunt pueris vmbilici dum aut in eiulatu diu & multùm diftenduntur,aut ex plaga,aut ex cafu.Talib⁹ igitur ammium cum muria tritum vmbilico illine,& rafuram lintei impone,ac ad triduum obliga. Et rurfus eo foluto,idem facito:aut lupinos amaros, & vngulam afini
F vftam,& laterem vftum fimul terito,ac imponito,& obligato.Si verò efficacioribus opus fuerit, iis quæ ad herniam inguinum referuntur vtere. Critonis ad pueros exumbilicares ob quancunque caufam.Refinæ pinus vnc.XV.aluminis fciffi dextantem, mellis dextātes duos. Alumen tritum cum melle ad prunas coquito,& vbi bonam compagē habuerit,refinā addito,affiduéque moueto,& vbi diffoluta fuerit,laminā de hoc pharmaco accipito,& vmbilico imponito,ac quotidie alterato. Verùm fupra laminam plantaginis folia aut hederæ imponito.
G Aliud. Aluminis fciffi vnc.XV.fæcis vini aufteri dextantem, gallarum drach. II. vino dilue vt fpiffitudinem habeant,& vmbilicum illine,& forinfecus fpongiam impone pofca imbutam ac expreffam.

Ad hifpidos pueros, Cap. XXVII.

CRaffioribus & plurib⁹ fuliginofis fuperfluitatibus fub cute collectis,ex quibus pili generantur, hifpidiores infantes fiunt.Itaque caricas vrito ac terito, & cum hoc cinere pilis obfitos locos confricato. Ex alio exemplari. Refinam coquito in aqua,& puerum lauato, ac leui-
H ter detergito,ac cum caricarum vftarum cinere & fabarū cremore confricato. Aliud fmegma corroborans ipfos. Farinæ fabarum,cimoliæ,fpumæ nitri, candidi ouorum & teftarum, æquales portiones pro fmegmate adhibe.

Quando ablactandi sunt infantes, Cap. XXVIII.

DOnec firmetur infans, lacte nutriatur: postquam verò solidus factus fuerit, micis panis ex vino mulso, aut vino dulci, aut lacte. deinde etiam oua sorbilia sumat: nam quæ mandere oportet, saliua in ipsis replentur. potus dandus est vinum dilutum. Vbi verò iam intrepidè frumentaceum alimentum infans sumit (quod plerunq; circa vicesimum mensem contingit) tunc latenter & paulatim ab vbere desuescat. Si verò ablactatus in morbũ inciderit, rursus ad lac trãsferatur: & vbi cessauit morbus, refocilletur corpusculum, atque sic ablectatur.

Victus ratio post ablactationem puerorum, & aliarum ætatum, Cap. XXIX.

ABlactati infantes in remissione ac hilaritate exercitiorũ versentur, dentúrque ipsis cibi leues ac boni succi. verùm à multo vino abstinere oportet eum qui bonũ corporis temperamentum habet. nam in humidis ac calidis corporibus vinum replet caput vaporibus. neque verò à frigidæ aquæ potu penitꝰ arcere iubeo tales pueros, sed inter cibos plerunque & in calidioribꝰ horis optima aqua vti permitto. A septimo anno ad literas veniant, & mitibus ac humanis magistris tradantur. At à decimo quarto anno vsque ad vicesimum primum conuenit exercitatio in disciplinis philosophicæ doctrinæ. prohibendi sunt à veneris vsu. Contrahendum est & vberius vinum: & plura exercitia iam sunt assumenda. Iis verò qui iam in vigore ætatis degunt, victus ratio remissa conuenit, tum animi, tum corporis. Et corporis exercitia qualiacunque fuerint, pro ratione his detrahenda sunt, & alimenta sensim cõtrahenda: quum habitus ipsorum frigiditatis principium sumat. Maximam autem optimè constructi corporis notam esse statuo ipsius naturæ promptitudinem, quicquid tandem fuerit agendum, ipsa suiipsius mensurã excogitante in optimis constitutionibus. Nam & dũ exercentur ac fricantur, aut quiduis aliud agunt, tunc primùm pigrescunt, quum sufficienter fuerint exercitati. & sanè etiam à cibis ac potibus tunc abstinent, quum sufficienter fuerint impleti: neque plus iusto appetentes, neque minus ingerentes. Quare nullus timor est de optimæ constitutionis homine, ne vel nimium labore fatigetur, aut cibis nimium expleatur. Ipsum enim sanum corpus omnia sibiipsi excogitat, naturæ motibus impulsum, præsertim si animus ipsius à puero probè fuerit institutus. Plerique enim in improbis moribus educati, dum licentiore aut negligentiore victu vtuntur, bonas naturas corrumpunt: quemadmodum aliqui vice versa vitioso corpore à natura producti, moderato victu & tempestiuis exercitiis, multa naturæ vitia ac delicta correxerunt. At de exercitiorum mensura & vtendi modo dictum est in præcedenti sermone.

Victus senum ratio, Cap. XXX.

NAturalis senecta, est sicca & frigida corporum temperatura. ex longæuitate proueniens. quum enim corporum essentia vnà cum insita caliditate paulatim defluat, & instrumenta iam vlterius quàm conueniens erat sicca fiant, tum actiones deteriores redduntur, tum animal ipsum excarne & seipso gracilius euadit. Postquam verò adhuc amplius fuerint resiccata, non solùm excarne sed etiam rugosum efficitur, & membrorum impotẽs, & in motibus ambiguum. Qui itaque affectionem exsciẽtia nouit, quòd videlicet siccitas est cum frigiditate, is bonus fuerit senum medicus. Cognoscet enim quòd horum correctio per humectantia ac calfacientia cõtingit. talia autem sunt, aquarum dulcium balnea calida, & vini boni potus, & cibi qui humectant simúlque calfaciunt, & frictiones per oleum manè moderatè fientes: deinde deambulationes & gestationes citra delassationem, virium senis coniectatione facta. non enim parua est etiam in ipsis senibus differentia. Dandus autem est cibus modicus quidem, verùm sæpe. nam si paululum iustam mensurã senes excesserint, non parum læduntur. Securius itaque est debilibus senibus parũ cibi offerre, verùm ter in die. Circa tertiam quidem horam panem probè paratum recentem, cum optimo melle despumato: circa septimam verò, præfrictis, & conuenientibus senibus exercitiis exer-

A citatis, ac lotis, prandium exhibendũ est: & primùm quidem dãda quæ ventrem molliunt, velut sunt olera ex beta ac malua: deinde pisces petrosos ac pelagios præbere conuenit: postea verò paululũ in lecto quiescere: deinde moderato motu vti. ad vesperam autem cœnantes à piscium esu abstineant. Accipiant autem cibos boni succi & ægrè corruptiles, velut est gallina aut volucris aliqua ex simplici iure. Vinum verò senibus vtilissimum est. Sit autem ex calidioribus natura, quale est quod substantia

B quidem tenue est, colore autem fuluum aut flauum. Atque vnum quidem hoc maximum bonum senibus ex vino accedit, quòd calfiunt omnes ipsorum partes: deinde quòd serum sanguinis per vrinas purgatur. Quæcunque verò vina pallida sunt aut flaua, & simul crassa, ea sanguinem generant, & corpus nutriunt. quapropter etiam ipsa aliquando commoda fuerint senibus, quo videlicet tempore neque serosum humorem in venis habẽt, & ampliore nutrimento indigent. Vtplurimum enim vino vrinam ciente senes opus habent, eo quòd aquosa superfluitas in ipsis redundat. At verò à nigris & acerbis ac crassis

C et similibus vinis abstinere ipsos oportet. diutius enim in ventre manent, & propterea incommoda sunt. Dulci verò si senex vti velit, post balneum sumat dulce simúlque pallidum colore. Non prohibeo etiam vinorum ex melle paratorum vsum, & præsertim iis senibus qui suspecti sunt de calculi in renibus generatione, aut quos podagra aut articularis morbus infestat. Et tunc in vinum iniiciendum est petroselinum solum. sufficit enim hoc arthriticis. Ad calculosos verò betonica admiscetur, quæ & cestrum appellatur, & saxifraga. Abstinere autem oportet senes ab eduliis & potibus viscosum & crassum humorem

D gignentibus, qualia sunt alica, caseus, oua cocta, cochleæ, bulbi, fungi, lenticula, & ostreorum caro, & reliqua supra relata in alimentorum crassi succi mentione, sermone secundo. Si verò ex necessitate aliquando contigerit aliquo ex talibus vti, statim exhibendum est pharmacum ex calamintha, aut ex tribus piperis generibus. Si verò non sit ad manum quid ex his, piper tundendum est, & exactè cribrandum, & tum cum obsoniis edendum, tum potui inspergendum. & allium tunc gustare conducit. Postquam autem soluta est obturatio, & aluus subducta, etiam the-

E riacam antidotum, & mithridaticam, aut aliam quandam ex iis quæ ex aromatibus constant exhibere conuenit: à talium vero vsu, transire statim ad humectantem ac calfacientem victus rationem suprà relatam. Dandæ sunt ipsis etiã maturæ & dulcissimæ virides ficꝰ ante aliũ cibũ. Sed & in hyeme caricæ, nisi accidẽs aliquod circa dextrã præsertim præcordiorũ partẽ adsit. Quãdoquidẽ verò serosæ ac pituitosæ superfluitates in senũ corporibꝰ, velut dictũ est, colliguntur, vrinã quotidie propellere oportet: nõ per medicatas res, sed apii decocto cũ melle, & vinis vri-

F nam cientibus vti. Vẽter quoque per oleum bonum subducendus est, præsertim absorptum ante cibos. Manifestum est autem quòd & oleracea omnia præ aliis cibis edere oportet, ex oleo & garo. Emolliunt autem ventrem & pruna sicca, præsertim quæ ab Hispania afferuntur. Damascena verò in aqua mulsa meraciore præmacerentur, aut in ipsa decoquantur. Sed & oliuæ muria conditæ, si fieri potest albæ, præsumendæ sunt. Ventre verò amplius suppresso, etiam mercurialis cocta detur, & cnicus cum ptisana. sed & resina terebinthina. De hac verò accipien-

G dum est aliquando ad nucis regiæ magnitudinem, aliquando ad duarum aut trium. Non enim solùm citra molestiam mollire solet, sed etiam viscera extergere, & pulmonem & renes. At perfecta dosis eius est vnc. vna. Idoneum est ipsis & hoc. Caricas pingues accipe, & corium forinsecus ipsis obsitũ detrahe, deinde in mortario tunde, & cnici medullam ipsis adiice, decima plus minus caricarum parte: deinde ambo tusa misce, ex hoc duarum aut trium caricarum magnitudinem præbe. At verò ex

H relatis pharmacis nullum vnquam largius accipiendum est. Quidam enim gaudent quòd confestim vehementer sunt purgati: verùm quanto magis fuerint euacuati, tanto amplius venter sistitur per sequentes dies. Suppressa autem aluo ipsorum, infundere oportet oleum solum cali-

dum. nam & dura ſtercora hinc educuntur,& lubricitas quædam fit in tranſitu,& ipſum ſenum corpus molleſcit, inſtar aridarum pellium induratum.

Victus ratio eorum qui in otio degunt,
Cap. XXXI.

QVI vitam in otio degit,cõſiderare debet an in priore vita exerceri conſueuit, aut citra exercitationem lauari.nam quidam hunc morem moderatè ferunt,vt aliqui ex ipſis non aſſiduè ægrotent,vbi corpore facilè trãſ ſpirante præditi fuerint.Atque talem ſanè corporis naturam ad aliam conſuetudinem transferre minimè oportet:quemadmodum neque illam aliam eorũ qui per mul tum temporis interuallum ægrotant.Si verò aſſiduè quis ægrotet,conſideranda eſt in ipſo cauſa, an ob plenitudinem,aut propter humorum vitiationẽ ægrotet.Et ſi quidẽ è morbis ex plenitudine ægrotare videatur,ſcop⁹ tibi erit propoſitus,vt omnino ſalubrem ipſius diætã conſerues,quò ſemper moderatos habeat humores: ſi verò propter vitiatos humores ægrotare ſolet,optimos facere humores.Quidam igitur plenitudinem coaceruant, quum ea quæ per corpus tranſpirant pauciora fuerint iis quæ accipiuntur.in his itaque ſeruanda eſt ſymmetria ac proportio eduliorum ac potuũ ad ea quæ euacuãtur.Symmetria autem eſt vt in vtriſque conſideremus nos quantitatem tum eorum quæ ingeruntur, tum eorum quæ euacuantur.Nã qui in priore vita ſtatim priuſquam exercerẽtur in balneum ingreſſi ſunt,in his nunc frictione moderata vtendum eſt,& breui motu:qui verò exercitabantur ante balneum,his conſulo vt nunc paululum augeant con ſuetudinem.Detrahere verò oportet etiam aliquid de cibis,& quantitate ac qualitate moderatos exhibere. qualitatem autem dico velut in carnibus porcinis: celerrimè enim plenitudinem & copiam boni humoris congregant.Itaque ad olera ducendi ſunt, &ad piſces ſimiliter ac volucres,qui non multùm nutriunt. At verò in iis qui vitioſos humores colligunt,non vnus eſt ſcopus: quoniã neque vna eſt vitioſi humoris ſpecies.Quidam enim frigidiorem ac pituitoſiorem vitioſum humorem congregant:aliqui verò calidiorem & bilioſiorem:ſicut alii atrabiliarium.Fugiendi itaque ſunt ſinguli cibi ac potus, qui promptè generare ſolent humorem qui in ipſis congregatur.Dictum eſt autem de ipſis abundè,in boni ſucci & mali ſucci eduliorum mentione in ſecundo ſermone huius operis,in quo ſanè de attenuãtibus eduliis dictum eſt quæ commoda ſunt iis qui crudum appellatum humorẽ coaceruant:qui ſemper quidem craſſus eſt,nõ tamẽ ſemper viſcoſus. Porrò in omnibus his commune auxilium eſt moderata ventris ſubductio,& maximè quibus venter eſt natura durior. Commune auxilium eſt etiam veris vſus moderatus.

De carnium ſubuerſione, Cap. XXXII.

QVVM ad immodicam carnium multitudinem deuenerit corpus,liquare ipſum ac ſubuertere oportet. Oſtenſum eſt autem quòd calidius & ſiccius temperamẽ tum gracile corpus efficit. huiuſmodi igitur faciendum eſt carnoſorum hominum temperamentum, ſi moderatum fieri debet. Didiciſti autẽ iam quòd velocia exercitia atque acuta,& diæta attenuãs,itémque eiuſmodi medicamenta,ſed & animæ curæ,totum temperamentum calidius & ſiccius reddunt,& ipſum corpus tenuius. attenuãs itaque diæta manifeſta eſt. Pharmaca verò vehemẽtiora ſunt,rutæ ſemen,& præſertim ſylueſtris,cum cucumibus:ariſtolochia rotunda,centaurea tenuis, gentiana,& polium,& quæcunque fortiter vrinam cient, velut petroſelinum. ſingula enim hæc & per ſe & inter ſe vniuerſa mixta,attenuare & euacuare humores poſſunt. Sed & ſal ex viperis vſtis multùm attenuat:quin & ipſa theriaca antidotus attenuat & diſcutit. Illinatur autem oleo in quo cocta eſt cucumeris ſylueſtris radix,& althæa,& gentiana,& panacis radix,& ariſtolochia rotũda, poliúmque ac centaurea. Cibi verò non ſtatim à balneis dandi ſunt, ſed permittendum eſt vt prius quieſcant,aut quid cõſuetarum actionum obeant,& rurſus ad ſecundum balneum ducantur. Præſtat autem & balnei aquam diſcuſſoriam eſſe,ſi naturalem habere poſſent:ſin minus,flos ſalis marinæ

A aquæ admiſceatur:deinde verò edulia magna quidẽ mole,pauci verò nutrimenti danda ſunt vt impleatur quidẽ, modicum verò alimẽtum ex ipſis in corpus diſtribuatur: talia verò ſunt olera,& panes ſordidiores, & ſimilia quæ iam in ſecundo ſermone relata ſunt. Vino autem vtẽdum eſt albo colore & tenui ſubſtantia. neque verò ante cibos potus permittendus eſt,neque copioſus potus indulgendus.Sed & ſemel in die cibum capere melius eſt, & pro exercitiorum ratione pauciores cibos exhibere. Quin & frictio ſicca ex mappis craſſioribus ſufficiens eſt

B ad attenuandum.ſed & nitro ac aſperiore ſale frictionẽ facere conuenit. Multum itaque nitrum in balneis attenuat:modicum verò, irritamentum eſt ad carnoſitatem vberiorem & ad meliorem nutritionem. prodeſt etiam inſolatio carnoſis. Probè attenuat etiam potũ hoc pharmacum:Petroſelini trientem,piperis ſextantem,aniſi, aſari,vtriuſque vnc.vnam.hoc & lotium ciet & aluum pro mouet.

Quomodo graciles renutrire oportet,
Cap. XXXIII.

C GRacilitas corporibus accedit,quibuſdam ex totius corporis intemperatura frigidiore ac ſicciore,quibuſ dam verò, digerendi facultate aut nutriendi,aut vtriſque imbecillioribus natura exiſtentibus. Omnes autem ſic habentes iuuant edulia boni ſucci,& exercitia tarda ac moderata,& frictio conſimilis:& in ſumma omnia contraria relatis ad carnoſos. Commodum eſt etiam ipſis picari per dies tres aut quatuor. nam & digeſtioni confert & nutritioni. Et multos videre eſt craſſefactos ex hoc

D picationis auxilio,& præſertim eos quibus facultas digerendi debilis eſt.Nutriendi verò facultas non debilis quidem eſt,ſed ob idoneæ materiæ penuriam nutrire non poteſt.Si verò ieiuni lauentur, ante balneum corpus linteis confricare oportet donec rubefiat, deinde frictione non valde dura vti,vt ne conſtringentes, cutem denſam ac duram efficiamus.Oportet autem decoloribus & alimentum non ſentientibus iracundiam inducere, & commotiones animales.

E Quomodo quis partes attenuatas ſanare
poſſit, Cap. XXXIIII.

EX iis qui in quibuſdam partibus graciles fiunt, pleri que aut ob diuturnam ipſarum quietem,aut ob deligationis fracturæ modum,ad hãc affectionem deueniũt. Oportet igitur vires quidem in membro corroborare, largum verò ſanguinem attrahere, tum per moderatarã frictionum vſum poſt cibum,tum per commodos parti motus,& per moderatas aquæ calidæ affuſiones. hæc autem poſt cibum facere oportet,donec pars rubicunda facta eleuetur: & tunc ſtatim à perfuſione ceſſandum eſt.

F Oportet etiam picatorum medicamento vti, de quo dictũ eſt in præcedenti ſermone.vbi verò frigiditatis ſenſus circa attenuatam partem fuerit,linteis ipſa perfricanda eſt,& quodam pharmaco calefaciẽte.Sed & thapſia illinenda eſt,aliquando cum melle,aliquando cum cerato.

De laſſitudinibus à gymnaſiis,aut ex itinere
obortis, Cap. XXXV.

LAſſitudinũ primæ ac ſimplices tres ſunt differentiæ. quæ vlceroſa appellatur,& quæ tẽſiua,& quæ inflammatiua.Et ad has inſuper ea quæ ob multam muſculorum

G ſiccitatem generatur, quam laſſitudinem vocãt abuſiuè, quum non ſit laſſitudo,ſed ſiccitas.

De laſſitudine vlceroſa, Cap. XXXVI.

VLceroſa itaque laſſitudo in ſuperfluitatibus tenuibus ſimulque acribus ac mordacibus generatur.Nõ enim in his plenitudinis copia eſt quæ affligit, ſed humorum acrimonia, qui exercitiorum tempore,aut aliorum vehementium motuum,ex duplici cauſa generantur:aut craſſioribus ſuperfluitatibus diffuſis quidẽ ac attenuatis, non autem omnibus excretis: aut colliquata aliqua pingue

H dine,vel carne tenera,in vehementibus motibus.neceſſe eſt enim à talibus tenuibus humoribus & acribus pungi ac velut ſauciari cutem & carnes, vt & horror aliquando fiat,& rigor,quum fortiter fuerint acres & multi. Tumor autem non eſt oculis expoſitus in partibus dolentibus. Accidit hæc laſſitudo præcipuè corporibus vitioſis hu-

moribus ac superfluitatibus refertis. Consequitur & ad recẽtes cruditates, quum aut immodestius se exercuerint aliqui, aut in sole diutius versati fuerint. Sed & citra cruditatem in boni succi corpore conflatur, propter immodici exercitii excessum. Densa autem & horrida apparet his cutis, & dolent velut qui vlcus habent, alii cute tantũ, alii etiam carnibus sub ipsa. Sanatio porrò cõtingit ex eo quod contrarium est affectioni. oportet enim superfluitates discutere, & sedabitur affectio. Discutientur autem frictione multa, & molli cum oleo dulcissimo nulla adstrictione prædito, quale est dulcissimum sabinũ. maximè enim aduersatur his omphacinũ. In prima igitur die largo oleo cum multa frictione vtendum est, quò omnino nullus percipiatur futuræ lassitudinis sensus: in secunda verò, quò ea quæ facta iam est soluatur. soluit autem ipsam exercitium moderatum & frictio multa, pluribus ministris simul contrectantibus, quò pars ipsa non frigefiat & superfluitates celerrimè discutiantur. Hæc autem lassitudo plerunque extendi solet vsque ad quartã diem. itaque quarta die lauentur & consueto cibo nutriantur. primis tamen diebus pauciores sint ac humidiores cibi, & nihil viscosi habentes. sit autem & balneum non moderato calidius: laxare enim & discutere volumus ipsum corpus.

De lassitudine tensiua, Cap. XXXVII.

LAssitudo tensiua nullam memorabilem superfluitatem in corporibus sitam habet: verùm in musculis ac neruis affectio est ob vehemẽtes distentiones facta, quas per exercitia fecerunt. cõtingit enim in his rectas in musculis fibras laborare ac tẽdi, vt proximæ sint diuulsioni. Fit autem hæc lassitudo viris maximè boni succi, qui nõ acuta & velocia exercitia faciunt sed magis robusta. & efficit sane lassatos valde pigros & ad motum ægros: non tamen horridi fiunt, velut qui vlcerosam lassitudinẽ inciderunt. at verò corpus in his nihil minus quàm in vlcerosa lassitudine, & in musculorum squalore contractum videtur. & calidiores quàm pro natura contingentibus esse videntur. sanatio autem in his est tẽsarum partium laxatio. Frictio igitur his conueniens est modica simúlq; mollis, per oleum dulcissimum tepidum fiens: & otium ac quies, & balnea maximè temperata moderato non calidiora, & mora in calida aqua diutius facta. quare etiã si bis talem laueris, magnopere profueris. Hi etiam post balneum vnctione opus habent, antequam induantur: & si quidem postea sudauerint, detersos rursus inungere conuenit. quin & sequenti die vbi surrexerunt de strato, post defrictas superfluitates & subductam aluũ, vnctione opus habent, ita vt neque extremè frigido oleo neq; dura frictione cõfricẽtur. Cibus dandus est his modicus quantitate, verùm boni succi & nihil viscosum habens.

De lassitudine inflãmatiua, & ad ossa pertingente, Cap. XXXVIII.

TErtia lassitudo est, in qua velut contusas ac inflãmatas sentiunt partes. hæc tunc accidere solet quum ob vehementissimos motus calefacti musculi attraxerint quid de circunfusis ipsis superfluitatibus. & sola hæc eleuat musculos præter naturam, vt inflammationi similis sit affectio. Et propterea ex contactu dolent, & calidiores apparent: dolent autem magis quũ moueri volunt. Si verò circa tendines aut neruos in profundo eandem affectionem fieri contingit, ossium lassitudinem affectionẽ eam appellant, ob sensus profunditatem. Hæc lassitudo accidit vtplurimùm hominibus ad exercitia non assuetis. Sanatio scopos tres habet, quemadmodum omnia inflammata: superflui euacuationem, distentæ partis remissionem, & inflammatæ refrigerationem. Oleum itaque multum dulce tepidum, & fricationes molliores, & in tẽperatissimis aquis mora diutissima, tales lassitudines sanant. Si verò etiam paulo tepidior fuerit aqua, magis his prodest. ita verò & quies multa & assiduæ inunctiones. Cibi dandi sunt his boni succi, verùm pauciores, & nihil omnino viscosi habentes.

De lassitudine ob siccitatem & gracilitatem, Cap. XXXIX.

ALia præterea est quarta affectio, similis quidem las-
A situdini, sed non est lassitudo, eo quòd neque vlcerosam, neque tensiuam, neque inflammatiuam affectionem habet, imò neque horrorem aliquem, neque dolorem, neque ad motus pigritiam similem lassitudinibus infert: verùm solam gracilitatem cum siccitate. Contingit igitur in boni succi & exercitatione vtentibus corporibus, quum immodestius exercitata non probè recurata fuerint. discutiuntur enim sic superfluitates, & laxantur distenta corpora, & nihil reliquum sit in corpore præter siccitatem quam ex immodica euacuatione habet. Quare
B etiam correctio huius affectionis in appositione ac repletione euacuati consistit. non potest autem hæc fieri dum cutis rarefacta est. proinde cutem contrahere oportet, ac densare & adstringere. Contrahit autem & adstringit, tũ frigida aqua, tum feruens. At à frigida periculum est ne homo lædatur, qui iam rarus simul ac vacuus ob exercitiorum copiam factus est. A feruenti verò nulla læsio, sed secura densitas cuti accedit, ita vt etiam relictus in ipsa calor reuocetur ex feruentis aquæ solio: vnde feruentius calidæ solium parandum est. Exiliant autem ex ipso sta-
C tim in frigidum, quò in ipsis maneat firmitas in cute vnà cum caliditate. nam & in sequenti tempore minus discutiuntur, & alimentum facilè in carnes & in cutem suscipiunt, quo bono nullum maius ipsis excogitare possis. Vitanda est autem longior in frigidæ solio mora. exoluit enim frigidæ lotio calidæ lotionis vtilitatem. Prima itaque die lotus, velut dictum est, cibum accipiat boni succi & humidiorem: secũda verò recuretur modicæ simul ac mollis & lentæ frictionis vsu, & solio calido: atque hoc faciat consequenter per multos dies.

D De lassatis ex venere, Cap. XL.

DEbilitas virium sequitur ad immodicum veneris vsum, præsertim in corporibus natura debilibus. Refrigit autem ipsis & cutis ex vehementi motu, & plurima fit per trãspirationem discussio ac exhalatio, & propterea siccitas. Aliquando verò etiam frigiditas consequitur, tum propter raritatem, tum propter caloris transpirationem ac sudores. Correctio igitur horum est per cõstringentia spissantiáque ac corroborantia cutem: de quorum numero est & moderatum exercitium, & feruentius ca-
E lidæ aquæ solium: quies item ac somnus multus. Edulia verò sint multitudine quidem pauciora, qualitate verò humidiora & moderatè calidiora, quò & concoctio bona fiat, & siccitas ex lassitudine corrigatur.

De lassitudinibus spontaneis, Cap. XLI.

QVVM de lassitudinibus ex gymnasiis aut ex itinere obortis dixerimus, nunc de iis quæ sine vehementi motu sponte fiunt docebimus: tales enim morbosæ sunt, velut etiã Hippocrati videtur. Lassitudines enim, inquit, spontaneæ denuntiãt morbos. sunt autem & harum tres
F differentiæ, vlcerosa, tensiua, inflammatiua.

De lassitudine vlcerosa spontanea, Cap. XLII.

SPontanea igitur vlcerosa lassitudo, ob vitiosos humores clandestinè coaltos fit, qui acres & tenues ac calidi sunt, vt corrodant & stimulent ac pungãt corpuscula sensu prædita. Et quãdiu quidem ipsi in venis admixti sunt sanguini, latet ipsorum vis à sanguinis bonitate superata: vbi verò in carnes & cutem trãssumpti fuerint, & per mãsionem confirmati, tunc vlcerosam affectionẽ ac sensum inducunt: & tunc maximè in talibus augentur quũ
G moueri volunt. Considerandum est autem in his, vtrum in cute & carne sola vitiosi humores contineantur, aut etiam cum sanguine intra venarum vasa. Horum autem signa habes ex vrinis, & morsu circa cutem, & sudoribus. Quando enim vnà cum hoc quòd etiam in vrinis apparent vitiosi humores, sensus quoque ipsorũ mordax circa cutem contingit, & sudores alieni tum colore tum sapore apparent, manifestum est quòd & in venis cum sanguine vitiosi humores continentur, & quòd in cute sunt ac carne. Si quidem igitur modicus sensus vitiosorũ humo-
H rum contingat, ieiunum hominem per totum diem seruabimus, quiescere ac dormire iussum: deinde vesperi multùm & pinguius illito, atque temperatissima calida loto, paucissimum boni succi ac sorbilem cibum dabimus. Neque verò vinum prohibebimus: concoquit enim

vinum ſemicrudos humores, ſi quicquam aliud hoc facit,& ſudores ac vrinas prolicit,& ad ſomnum conducit. Si quidem igitur à prædictis quieuerit hoc ſymptoma, paulatim ad conſueta reducere hominem oportet. Si verò ſequenti nocte ac poſtera die adhuc permanſerit, aut auctum fuerit, videndum eſt de auxilio fortiore. nam tales, vbi vires robuſtæ ſunt, alterum ex duobus facere oportet, vt aut venam ſecent, aut purgatione vtantur. ita tamen vt decernas vtro auxilio magis opus habeant, velut conſequenter dicam. ſin verò debiles fuerint vires, minime ſecanda eſt vena: purgandum verò moderatè, aut omnino non. Si quidem enim cum multitudine ſanguinis robuſtæ fuerint vires, vena ſecāda eſt, aut cōſuetæ excretiones ſuppreſſæ mouēdæ, velut ſūt hæmorrhoides in ſede,&in mulieribus lunares purgationes. at vbi ſoli vitioſi cōgregati ſunt humores, citra ſanguinis multitudinē, ad conuenientem redundanti humori purgationem veniēdum eſt. Affligit autem quandoque bilis amaræ humor aut atræ, quandoque pituita ſalſa aut acida, aut ſeroſi humores. Si quidem igitur otioſiorem vitam habuerit homo,& cibis craſſi ſucci vſus fuerit, & præſertim in hyeme, pituitoſus humor colligitur. Verùm in pluribus laboribus & cibis acrioribus,& in æſtate, amara bilis coaceruatur: in autumno verò & eduliis eiuſmodi, ac laboribus diuturnis, atra bilis. Horum verò notas ſumere oportet & ex colore,& ex hominis motibus,& ex vrinis ac ſudoribus,& ex ſiti ac ciborum appetentia. Proinde ſanguine prædominante reliquis humoribus, vnà cum viribus robuſtis, venam ſecabis: ſi verò vitioſi humores prædominantur,& vires robuſtæ ſunt, purgatione conuenienti vtemur. At poſt venæ ſectionem aut purgationem, nutrire oportet hominem eduliis boni ſucci quæ exterſoriū quid habent, velut eſt ptiſana:& quæ nulla viſcoſitate prædita ſunt, neque craſſi ſucci ſunt, neque multùm nutriūt. Vtendum eſt & balneis temperatiſſimis, & vnctione ac frictione moderata. ſed & reliqua diæta ac cura ſic faciēda eſt velut relatum eſt in laſſitudine ex gymnaſiis generata. Si verò bonus ſanguis paucus fuerit, crudi verò humores omnino multi, vires autem debiles, neque vena ſecanda eſt, neque purgatione, neque exercitio vtēdum: imò neque omnino motu vtendum eſt, neque lauandū. Nam venæ ſectio bonum ſanguinem euacuat: vitioſum autem, qui ſanè in magnis venis circa hepar & meſaræū congregatur, ad totum corpus trahit. At purgatio in his tormina ac morſus efficit, & animi deliquia intentat, ad hoc quòd nihil memorabile euacuat. Crudi enim humores omnes pigri ſunt ac ægrè mobiles, ob craſſitudinem ac frigiditatem. Itaque obturant omnes arctas vias, per quas oportet id quod in purgationibus euacuatur ad ventrem accedere ac inferri.& ob hanc cauſam, neque ipſi euacuantur,& alios impediunt. Ob eandem verò cauſam neque exerceri, neque omnino moueri neque lauari hos conuenit. omnes enim tales motus humores in totū corpus ducunt,& anguſtos tranſitus obturant. Seruandi igitur ſunt in omni quiete,& danda edulia potúſque ac pharmaca attenuantia ac ſecantia, & craſſitudinem humorū conficientia, citra manifeſtam calfactionem. nam humores quomodocunque fortiter calfacti, vndique per corpus meant. Vtantur igitur in victu aceto mulſo præſertim, aliquando & ptiſana: aliquando verò danda eſt & aqua mulſa. poſſunt enim ferre tenuem diætam, ſiqui alii idem poſſunt, propter ſubiectam crudorum humorū multitudinem. Quandoquidem verò præcordia omnibus talibus eleuata ſunt ac inflata, & facilè ſanè inflantur, quicquid tandem ingeſſerint, præſtiterit ipſis dare cum cibo modicū piperis, præſertim longi. Melius fuerit & Dioſpolitico vti medicamēto. Cōmodiſſimum eſt autem ipſis acetum mulſum, ex ſolo optimo melle & aceto præparatum: vt ſint mellis quidem deſpumati partes duæ, aceti verò pars vna, plus minus. Præſtat enim ex accipientium ſenſu modum iudicare, non noſtris commoditatibus. nam quod naturæ iucundum eſt, hoc commodum eſt: quod verò iniucundiſſimum eſt, id maximè aduerſarium eſt. Prodeſt talibus etiam apomeli, & præſertim acidum factum. At vbi iam attenuati aliquantulùm fuerint humores, etiam vinum dandum eſt moderatum, album ac tenue. Sed & in apomelite ac aceto mulſo coquendum eſt aliquando hyſſopum & pulegium. Eduliis verò vtendum attenuantibus, citra vehemētem calfactionem: qualis eſt capparis ex aceto mulſo, aut ex aceto & oleo. Poſtquam verò omnia perfectè bona tibi apparuerint, tunc ad familiarem victum paulatim reducere conare, ita vt moderatis exercitiis vtātur, & balneis, & vnctionibus. Idoneum eſt autem ipſis vnguētum laſsitudinem eximens ex abiete paratum, itémque quod ex populo nigra fit: quorum præparandi modum inter acopa vocata referemus. Congruum eſt ipſis & oleum chamæmelinum,& anethinum: item ſampſuchinum tempore hyberno. Sampſuchinū verò oleum ſic præparatur: Coquitur ſampſuchus in duplici vaſe cum oleo, ſimiliter coquitur & roſmarinus herba: ſi verò hæc nō habeas, radicem cucumeris ſylueſtris, aut althææ, aut bryoniæ, aut betæ albæ accipe, & cum oleo coque. multùm enim diſcutiunt.

De laſsitudiue tenſiua ſpontanea, Cap. XLIII.

TEnſiua ſpontanea laſsitudo, ſi ſine exercitiis aut alio quodam motu excitata fuerit, multitudinem nimirum humorum indicat, qui nimia copia ſolidas animātis partes diſtendunt,& præſertim muſculorum fibras. vlceroſus ſenſus nō eſt in hac laſsitudine, ſed neque tumor alicuius partis ſub tactum aut viſum cadens, verū ſolùm grauitatem & diſtentionem percipiunt. Manifeſtum eſt autem quòd ſanguine redundante optimum auxilium eſt venæ ſectio in cubito. poſſunt & venæ in talis ſecari. At verò poſt totius corporis euacuationem, ad diſtentarum partium laxationem procedendum eſt per vnctiones ac frictiones molles, otiúmque ac quietem. Et vtendum eſt balneis temperatis, & cibis citra mordacitatem exterſorium quiddam habentibus, qualis eſt ptiſana, & apomeli,& conſimilia. Et, vt in ſumma dicam, poſt venæ ſectionem eadem cura vti oportet quæ relata eſt antea ad tenſiuam laſsitudinem ex gymnaſiorum exercitiis obortam.

De laſsitudine inflammatiua ſpontanea, Cap. XLIIII.

INflammatiua laſsitudo quum ſponte citra aliquem motum oborta fuerit, tum propter doloris magnitudinem, tum propterea quòd cum manifeſta inflammatarum partium caliditate conſiſtit, coeleuans muſculos in tumorem, neque paucarum horarum, nedum dierum duorum aut trium, moram ac dilationem tolerat, ſed ſtatim febrem vehementiſsimam inducit: niſi quis ſanguinem detrahēdo præueniat. Calidiſsimus eſt enim talium ſanguis,& plurima opus habēt ipſius euacuatione omnes ferme ab hoc malo apprehēſi: & plerique ipſorum etiam poſt venæ ſectionem febriunt. Quare neque cunctari, neque parum detrahere conuenit: ſed & citò euacuare, & vſque ad animi deliquium ducere, ſi nihil aliud amplius impedierit. Præſtat autem & detractionem repetere in eadem die, ita vt in priore euacuatione homo nō animo linquatur. In poſteriore neque ferendum eſt animi deliquium. At quibus hoc modo affectis vena ſecta non fuerit, aut ſponte aliunde ſanguis eruperit, hi bona fortuna opus habent vt ſeruentur:& neque ſeruantur. Si quidem igitur in capite & collo dolores magis hæſerint, humeralem appellatam venam ſecare oportet. Si verò thoracem & dorſum & lumbos doleant, internam venam ſecabis: ſin æqualiter totū corpus, mediam: ſi quidem igitur à venæ ſectione febris permanſerit, curationem facere oportet, quam in febrium tractatione referemus. Si verò ſine febre maneant, in prima quidem die à venæ ſectione, ptiſanæ ſuccus aut alicæ ſolum dandus eſt: ſimiliter autē & ſecunda. Si autem &in tertia die ſine febre manet, etiā lauato, & largo oleo inungito. Etiamſi autem laueris, moderatum tamen victum exhibebis, ex lactuca aut, ſi ea non adſit, cucurbita:& alicam coctam. velut ptiſanam Sed & beta,& malua,& atriplice vtēdum eſt, ſi non adſit lactuca. Ex piſcibus dandi ſunt petroſi, & aſellus ex albo iure probè coctus. Vtatur aquæ potu. Aquæ potum dico, non frigidæ aquæ potionem, ſed calidæ. Poſt tertiam ſi

tolerabilis manet æger, inſpergere oportet in potum vini parum albi ac tenuis, & de cætero pro ratione reficere,per boni ſucci & neutiquam calfacientis diætæ vſum.

Quali curatione ad frigiditates vtendum eſt,ex Herodoto, Cap. XLV.

DVplex eſt frigiditatis curandæ modus:nam & futuram frigiditatẽ præcauere oportet, & corrigere iam factam.Quò igitur non capiatur frigiditate is qui in frigido aere verſaturus eſt,neque famem tuliſſe, neq; præuomuiſſe oportet,neque cruditatem pertuliſſe , aut fatigatum eſſe,aut crapula impletum eſſe. Frigiditas enim conſequens ad ciborum cruditatẽ,morborum cauſa eſt. Iis verò qui famem pertulerunt, frigiditas ad ipſos neruos penetrat,qui nudi quodammodo ſunt,& propria materia priuati:quapropter qui in frigido aere verſabitur, totum corpus nardino aut gleucino oleo præinungere debet:plantas autem pedum,cerato ex laurino parato illinere.Aut ipſas lauri baccas cerato excipe,ac vtere. Verùm ex veteribus quidam ſuccũ Cyrenaicum milii magnitudine,in talibus neceſſitatibus deuorandum dederunt,cera oblitum. At verò à conuerſatione in frigido aere,deſidere nõ oportet,ſed ambulare prius in tepidiore loco:& poſtea ad balneum ingredi, & in calida aqua diutius morari.Non præſente verò balneo, ad ignẽ corpus illinendum eſt, ac cõfricandum diligentius tum per ſeipſum,tum per alios:deinde accipiendus eſt cibus calidus potentia & actu. Vinum verò neque valde acerbum, neque nimis vetus dandum eſt.tale enim neruoſas partes offendit iam à frigore vexatas, & præſertim veſicam ac renes.Si verò ſequenti die frigiditas perſeueret, curatio per balneum aut inunctionem conuenit, & diæta conſimilis, & acopa ex oleo gleucino & amaracino ac ſimilibus præparata.

Cutis denſatæ curatio,Galeni, Cap. XLVI.

DEnſatur aliquando cutis tum per vehemens frigus, tum per balnea aluminoſarum aquarũ, aut aliquid huiuſcemodi. Fieri poteſt autem vt & poſt balneum , & poſt ſudores,aut alio quodam modo rarefacta ac frigefacta cutis denſetur.Cognoſcitur affectio colore albidiore quàm pro natura,& cutis ariditate ac denſitate,& quòd ſic affecti in exercitiis ægrè calefiant. neque enim ſudant neque bonum colorem habent.Si verò etiam à plurimis exercitiis coacti ſudauerint,modicum ac frigidum ſudorem excludunt.Sanatio horum eſt calfactio,& cutis rarefactio.Vtendum igitur eſt exercitiis,& balneis calidioribus. præſtat autem in prima balnei domo ſuper læui lapide ſedentem perfundere. Vngantur etiam oleo quopiam laxatorio,velut eſt quod dulciſſimum eſt, verùm duorum aut trium annorum.Vtantur & lauacro natationi apto,calido temperato diutius:in frigido verò ne immorentur.neque verò aqua ſit valde frigida.Vbi verò induere ſe volunt,inungantur aliquo moderatè calfaciẽte, quale eſt anethinum aut cicinũ: ex vnguentis verò gleucinum,aut ſuſinum,aut irinum,aut amaracinum. Cibis porrò vtantur moderatis,nihil viſcoſi habentibus.

Quomodo curandus ſit æſtuoſus ardor, Herodoti, Cap. XLVII.

QVemadmodũ frigiditas famelicos magis lædit, ſic ardor repletos. quare qui in æſtiuo ſole verſari volet,repletionem & acrium eſum vitet, vinoſitatem item ac cruditatem:præhumectet autem corpus balneis potabilium aquarum,& cibis humectantibus. proſpiciẽdum eſt & in mora ipſa ſub ſole,vt caput tegatur leuiore aliquo veſtimento,aut foliis vitis,aut myrti,aut polygoni. Si verò ſitis vehemens oriatur,non aceruatim ingerendus eſt frigidæ potus.Plurimis enim hinc præterfuſio aquæ inter cutem contingit. aliis verò ad ardentem pulmonem aquæ frigiditas illapſa,tuſſes & grauedines excitat:aliquibus etiam tabem.Præſtat igitur prius faciem frigida proluere,manúſque ac pedes,deinde colluto ore paulatim ex interuallis abſorbere.Poſtquã autem diſceſſit à ſole,temperata calida ſe lauet,& in frigida natet. Si verò non adſit balneum,aqua & oleo, aut aqua & roſaceo totum corpus humectetur,& mollibus manibus præfricetur,& tũc in frigidam inſiliat,præſertim ſi aſſuetus fuerit. Si verò

A nihil tale adeſt,aqua perfundatur. poſtea potus quidem ſit aqua: edulia verò,lactuca, intuba, cucumis, cucurbita. vinum quoque dilutius ſolito ſit. obſonium, piſces delicati,domeſtica gallina ex iure albo. A coitu verò abſtineat. At vbi caput vehementer calfactum eſt, aut ſtomachus adhuc exardet, vt alba & glutinoſa ſit ſaliua & vix ſputo reiici poſſit, & reliquum corpus pigrum apparuerit ac velut exolutum, caput roſaceo irrigandum eſt, aut roſarum ſucco cum oleo omphacino , aut polygoni ſuc-
B co,aut pampinorum vitis,aut intubi, aut alicuius ſimilis ſucco. Totum verò corpus humectandum eſt aqua & oleo,aut aqua & roſaceo. Super ſtomachum autem molle linteolum imponendum vino & oleo imbutum,aut cera, tum roſaceum,aut melinum quod abſinthium habet aut portulacam.Optimum eſt autem & abſinthii cremorem bibere,ad detergendas bilioſas & acres in ventre congregatas ſuperfluitates. Conducit & roſaceum abſorbẽdum dare ad cyathi vnius menſuram.

De matutina frictione,Galeni, Cap. XLVIII.

C MAtutinam frictionem aſſumimus poſt ſuperfluitatum excretionem, excellenter quidem mollem in plus iuſto reſiccatis , & in iis qui in vehementi frigore verſari volent,& quibus propoſitum eſt frigida lauari, & qui laſſitudinis ſenſum habent, & in quibus cutis denſitatem corrigere volumus cum largo oleo.At verò denſitatem ex frigore obortam ſanamus,primùm quidem ſiccarum & aſperarum frictionum vſu: deinde frictionibus ex oleo calido. Ad raritatem verò cutis obortam ex balneis,aut frictionibus, aut ob veneris vſum, paucis quidẽ
D ſiccis frictionibus vtimur,paucis verò etiam poſt ipſas, ex oleo frictionibus,& eo quopiam ex adſtringentibus. Cæterùm humiditates ex multo potu obortas ſolæ ſiccæ frictiones curant per lintea factæ citra pinguitudinẽ, aut cum aliquo ex diſcuſſoria vi præditis.

De veſpertina frictione, Cap. XLIX.

VEſpertina frictio laſſatis,aut reſiccatis,aut alimentũ non ſentientibus commoda eſt. Prandium in his parcius ſiat, & amplius tẽpus intercedat vſque ad cœnã, & plerunque in quiete,deinde etiam paululùm deambulent: melius enim eſt ſi ſubductis cibis etiam ventrẽ exo-
E nerauerint. his ita factis,citra periculum frictio aſſumitur.Frictio fiat cum oleo dulci, ventre penitus non contacto.Periculum eſt enim & ipſos cibos prius concoqui, & ſemicoctum aliquem humorem digeri, & caput perturbari,& ſtomachum ſubuerti:quare nardino vnguẽto venter perfundendus eſt abſque defrictione.

De cruditate, Cap. L.

QVOT modis cruditas fiat,& quomodo variè reſiſtere oporteat oboriẽtibus ex hac corpori detrimẽtis,
F in loco de alui affectionibus poſtea declarabitur : nunc verò neceſſarium eſt dicere quomodo ad vrgentia accidentia inſtare oportet. Ructu itaque accedente ac irritante,& grauitate circa præcordia exiſtente, & ex hac moleſtia quadam in totum corpus ſe diffundente,non cunctãdum eſt ad vomitum deuenire,ſed aqua plurima tepida hauſta cogendus eſt,vt cibi penitus excernantur. vbi enim permanſerint,& torminum,& dolorum,& grauitatis capitis,& deſtillationis,aliquando verò etiam febris cauſa fiunt.Si verò quis natura difficulter vomat,aut ob aliã quandam cauſam vomere impediatur, elaborandum eſt omni modo vt cibus ſubducatur, & ex præcordiis ſece-
G dat. Ad hæc erectior decubitus paretur: adiuuat enim, ſi quicquam aliud,concoctionem. Et ſi vigilans quis fuerit, propter nimiam expletionem ſomnum aſſequi non potens,is immotus permaneat, & eandem decubitus figurã conſeruet.nam aſſiduæ cõuerſiones flatus pariunt : flatus autem materiam ſurſum vergere faciunt. Si verò perſeuerarit hoc accidens,etiam pharmaci concoctorii ex malis cydoniis præparati,cochlearii mẽſura danda eſt. Si verò quis aſſuetus ſit ad frigidæ potum,& multam ſitim per-
H cipit,non incongruum fuerit ſinceræ frigidæ heminam exhaurire. celerrimè enim corroboratum os vẽtris, quæ in aluo ſunt expellit. At ventrem nardino vnguento illinire oportet,& partes circa præcordia fouere, & extremarũ partium frictione vti.Exonerata aluo ad deambulationẽ

procedendum eſt,tardè progrediendo,ne vapores ex cru A ditate ad caput allati concutiantur. Poſtea verò ad conſueta vitæ munia pergendum eſt: deinde ſuccedat balneum,& inunctio ex oleo dulci. vtilis eſt & abſinthii potus. Cibo verò vtendum eſt facilè concoctili ac moderato,& cui addita ſunt quæ aluo commodant,velut ſunt erinacei &cancri:deinde olera,beta,malua.modicè vtēdū eſt vino,verùm calidiore. A reliquis vero abſtineat, velut ſunt acrium eſus,& bellaria,ac placentæ ex melle, & fructus dulces.talia enim omnia ægrè concoqui ac digeri poſſunt.Hinc autem ſomnus imperturbatus ſuccedat. B

De crapula, Philumeni, Cap. LI.

SED & cruditates ex vino obortas, quas crapulas vocant,ferè eodem modo tractare oportet, ita vt cogamus ipſos vomere à tepida aqua,aut ſola immiſſione digitorum aut pennarum, & in lecto quieſcere iubeamus, & turbationē ſomno ſedemus. & ſiquis ſanè ad frigidæ potum aſſuetus ſit,& ſtomachi ac ventris vexationem ſiue morſum perceptet,dandi ſunt ipſi cyathi duo aut tres ſinceræ puræ frigidæ aquæ ex interuallis. Sedata verò turbatione,cibos exhibebimus boni ſucci, & magis fri- C gefaciētes. Potus autem ſit modicus,vinum album & tenue,dilutius temperatū. Optimus verò in his eſt vini abſinthitæ potus à balneo.

De æqualibus intemperaturis, Galeni, Cap. LII.

QVVM tractauerimus quomodo quis à prima ætate vſque ad ſenectutem conſeruet hominem optimè conſtructum: tranſibimus nunc ad eos qui ſtatim ab initio morboſam corporum conſtructionem adepti ſunt. Duplices autem ſunt ſecundum genus vitioſæ corporum D ſtructuræ: quædam enim æqualiter habent temperatas vniuerſas corporis primas partes,quæ ſimilares appellantur:quædam verò inæqualiter.dico autē æqualiter, quū ad aliquam intemperaturam immutatæ fuerint omnes ſimul corporis partes,frigidiores quàm conuenit,aut calidiores, aut ſicciores,aut humidiores factæ: & per coniugationem quædam calidiores & ſicciores,quædam humidiores & frigidiores,quædam calidiores & humidiores,quædam frigidiores & ſicciores. Et ſanè iuxta inſtrumentalium partium compoſitionem, aliquæ æqualiter, E aliquæ inæqualiter cōpoſitæ ſunt. Vidi enim iam quoſdam habere ventrem quidem frigidum,caput autem calidum:alios verò caput frigidum,ventrem verò calidum. Vidi autem & ventrem per accidens aſſiduè bile vexatum,qui non eſſet natura calidus:quemadmodum etiam alium frigeſientem,qui non eſſet frigidus.Sic & caput,& hepar,& ſplen,& omnes aliæ partes fruuntur aliquando alterius intemperatura, quum ipſæ ex natura nihil læſæ ſint in proprium temperamentum,neque contrario modo diſpoſitæ. Proinde de primis optimū temperamentū F adeptis à me dicetur, quò hoc exemplum habeas quod temperatum eſt: deinde de iis qui æqualem intemperaturam habent. Demonſtratū eſt à me ſæpe, impoſſibile eſſe vnam aliquam intemperaturam diutius perſeuerare: ipſa enim ſibiipſi neceſſariò aliam quandam aſciſcit. Illud porrò noſſe expedit,quòd quæcūque corpora morboſam ſtructuram in prima natiuitate habuerunt,ea omnino non perueniunt ad ſenectutem : ſi verò etiā peruenerint,vnum quendam morbum diuturnum habent. Propoſuimus autem in hac tractatione de vitioſam ſtru G cturam habentibus agere, conſiderantes quomodo quis ipſa conſeruet vtplurimùm ſana. Prius verò referendæ ſunt temperamentorum notæ,poſtea cōſequenter etiam intemperaturarum correctiones.

Optimi temperamenti dignotio, Cap. LIII.

OPtimè temperatus eſt homo quum corpore apparet exactè medius inter omnia extremè diſpoſita corpora,in gracilitate ac craſſitudine,mollicie ac duritie, caliditate ac humiditate,ſiccitate ac frigiditate:&, vt in ſumma dicam,ſi animales ac naturales actiones inculpabiles H habuerit: medio itē modo ſe habuerit inter hirſuta corpora ac glabra,& inter nigra colore ac alba : habuerit autem capillos, dum quidem puer eſt,fuluiores, in vigore verò ætatis flauiores.

Temperamenti calidi notæ, Cap. LIIII.

CAlidius quàm conuenit temperamētum totius corporis,nunc dico illud quod proportionem ſecundū humiditatem ac ſiccitatem inculpabilem habet. Qui igitur ab initio talem corporis naturam adepti ſunt, ſaniores aliis apparent,& articulata voce loquuntur,& canunt, & citius gradiuntur. Augebitur autem ipſis caliditas pro annorum proportione. Iuxta vigorem autem ætatis palàm calidiores apparent . quare morbis & accidentibus à flaua bile facilè capiūtur. Nam multa caliditas paulatim conſumens humiditatem, ſiccius temperamentum efficit. Hi colore rubicundi ſunt, & nigros capillos habent: progreſſu verò temporis etiam moderatè dēfos. habéntque venas amplas.ſunt enim & graciles. Nam pingues & venas amplas habentes,non natura pingues ſunt, ſed acquiſitum temperamentum habent.

Temperamenti frigidi notæ, Cap. LV.

FRigidum ad contactum eſt iis corpus, depile & pingue. Color autē vnà cum capillis,fuluior his eſt. Si verò multa eſt frigiditas, liuidi ſunt & plumbei coloris, & anguſtas venas habent. Si verò quis anguſtas habet venas, & gracilis eſt,is neceſſariò acquiſitum temperamentum habet,& non ex natura gracilis eſt.

Siccicioris temperamenti notæ, Cap. LVI.

AEgrè mobile, & ſiccum , & ſqualidum in iis ſit corpus facilimè ab omnibus ſiccantibus. nam & natura excarnes ſunt ac graciles. At quum hoc quòd ii graciles ſunt & excarnes,amplius etiam durum & aſperum apparet tangentibus horum corpus . Gracilitas autem non ſolùm ad naturales conſequitur temperaturas,ſed etiā ad acquiſitas ex longa conſuetudine ſuccedit.

Humidioris temperamenti ſigna, Cap. LVII.

HVmidius temperamentum in reliquis cōſimile eſt temperato,verùm mollius & carnoſius. nam mollities ab humida temperatura ſeparari non poteſt. Quēadmodum ſanè & craſſities non ſolùm ad naturalem ſequitur temperaturam, ſed etiam ad eam quæ ex longa conſuetudine facta eſt,ſuccedit. Proprium autem eſt humiditatis etiā grauari corpus ab omnibus humectātibus

Calidi & humidi temperamenti notæ, Cap. LVIII.

MOllius & carnoſius eſt hoc optimo temperamēto: vbi verò plurimùm fuerit auctum , putredinoſis facilè capitur morbis. Si verò paulò humidius,multo verò calidius fuerit,tales molliores ſunt moderatis, & carnoſiores,& non paulò calidiores. nigri autem ſunt ipſis capilli, & caro non pinguis. Si verò paulo calidius, multo autem humidius fuerit,mollis his & multa eſt caro, & color mixtus ex rubro ac albo : & ad contactum paulo ſunt calidiores . Quò verò in ſumma dicam,in coniugatis temperaturis ſemper prædominantis qualitatis notæ præualent.

Calidi & ſicci temperamenti notæ, Cap. LIX.

CAlidum & ſiccum temperamentum,hiſpidius ac calidius eſt,& gracile. Capitis autem pilos boni habitus & nigros ac multos habet in iuuentute : temporis verò progreſſu etiam caluities ſequitur. At venæ ipſius amplæ ſunt, & arteriæ magnæ ac vehementiſſimè pulſantes. Et ſanè & firmum, & articulatum, & muſculoſum, & minimè pingue totum eſt corpus,& cutis ipſa durior ac nigrior.

Frigidi & humidi temperamenti notæ, Cap. LX.

THorax iis anguſtus eſt,& pilis nudus,quemadmodū etiam totum corpus: cutis autem tenera & alba : capilli ſubfului,præſertim in iuuentute. & ſeneſcentes non caluеſcūt. Sunt item timidi,& minimè audaces,ac pigri, & obſcuras habent venas. Et craſſi ſunt ac pingues, & femoribus ac muſculis infirmi & inarticulati,& fiūt blæſi. Quòd ſi frigiditas ac humiditas amplius augeſcant, color vnà cum capillis fuluus euadit: ſi verò plurimùm augeſcant, liuidus. At ſi inæquale fuerit qualitatum augmentum , eius quæ magis aucta fuerit propriæ notæ prædominabuntur.

Frigidi ac ficci temperamenti notæ, Cap. LXI.

SI verò frigiditas ac ficcitas ex æquo fuerint auctæ, natura durum & gracile habent tales corpus, albúmque ac non mufculofum,& inarticulatum,ac depile,& ad tactum frigidum.pinguitudo tamen ipfis etiamfi graciles fint, per carnẽ diffeminata eft. Pili & calor corporis pro menfuræ frigiditatis portione fe habent. Porrò quum calida & ficca temperatura in tempore inclinatæ ætatis fæpe tranfeat in ficcam ac frigidam, habitus talium gracilis ac durus fimiliter fit: verùm melancholicus eft, & propterea colore nigriores ac hifpidiores fiunt. Prædominabuntur autẽ femper prædominantis temperamenti notæ, obfcuræ verò alterius notæ erunt.

De capitis dignotione, Cap. LXII.

CAput paruum quidem vitiofæ cerebri ftructuræ proprium fignum eft: magnum verò, non neceffariò bonæ. Si quidem enim propter robur infitæ virtutis materiam multam ac bonam creantis factum eft, bonum eft: fi verò propter folius materiæ multitudinẽ, nõ bonum. Diftinguendum verò de ipfo tum ex figura, tum ex iis quæ ab ipfo ortum habent. Ex figura quidem, fi fuerit cõcinna. femper enim hoc fignum bonum eft. Ex iis verò quæ ab ipfo ortum habent, fi validam ceruicem habet, & aliis offibus optimè difpofitum eft: & fi vniuerfum ipforum neruofum genus bene nutritur, ac robuftum eft: & fi oculi acri vifu fuerint præditi. At verò acuminata capita defectuofam circa occiput aut frontem eminentiã habent, aut vltra iuftum modum auctam. Proinde vt plurimum ficut magna, ita etiam hæc capita vitiofa cõperimus. Raró autem & ex his aliqua funt bona, efformatrice ipforum virtute forti exiftente, & multitudinem materiæ bonam adepta. Nam qui acuminata capita habent, & ceruice valida præditi funt, hi tum aliis partibus omnibus, tum offibus robufti funt, ait Hippocrates.

Cerebri temperati notæ, Cap. LXIII.

TEmperatum cerebrum naturales actiones moderatas habet, itémque fuperfluitates quæ per palatũ, aut aures, aut nares purgantur: miniméque læditur ab omnibus extrinfecis quæ calfaciunt, & frigefaciunt, & ficcant, & humectant. Talibus pili capitis, dum infantes funt, fub fului funt, pueris verò fubflaui: perfectis autẽ flaui fiunt, medium quodammodo tenentes inter exactè crifpos ac fimplices. Nec verò facilè caluefcunt.

Cerebri calidioris notæ, Cap. LXIIII.

SI verò moderato calidius fuerit, vniuerfa circa caput rubicundiora ac calidiora erunt, & oculorum venæ confpicuæ. Pili his genitis citò in capite oriuntur, vbi multo funt calidiores temperatis, nigri & multi, & crifpi ac robufti: vbi verò non multo, fubflaui primùm, deinde nigrefcunt, & progreffu ætatis caluefcunt. Superfluitates in palato, & naribus, oculífque ac auribus, paucæ his funt ac maturæ, quum inculpatè fani fuerint. Replentur autẽ capite maximè, quum incauta diæta vtuntur, & grauãtur à calfacientibus eduliis, potibus, & odoribus, atque omnibus forinfecus accidentibus. Et hoc magis adhuc, fi non folùm calida ex natura fuerint talia, fed etiam humida.

Frigidioris cerebri notæ, Cap. LXV.

SVperfluitates plures circa proprios meatus hi habent. Capilli verò ipfis recti funt & fului ac ftabiles, & multo tempore à natiuitate oriẽtes, tenues ac macri primùm. Et citò à frigidis caufis læduntur, & iuxta ipfum læfionis tempus deftillationibus ac grauedine corripiuntur. Neq; verò capitis partes ad tactum calidæ funt, neque rubicundæ apparent. Et oculorum venæ inconfpicuæ funt: & ipfi quodammodo fomnolentiores.

Sicciorls cerebri figna, Cap. LXVI.

MEatuum à fuperfluitatibus puritas & fenfuum fynceritas fignum funt talis temperamenti. Vigilantiffimi verò funt, & pilos robuftos celerrimè vbinati funt producunt, crifpos magis quàm rectos. citò verò canefcunt.

Humidioris cerebri notæ, Cap. LXVII.

PILI fimplices, & omnino non caluefcunt: & fenfus caliginofi funt, & fuperfluitatum copia adeft, & fomni multi ac profundi.

A Calidioris & humidioris cerebri figna, Cap. LXVIII.

SI verò caliditati affuerit humiditas, vtrifque parum excedentibus modum bonus color adeft & calor, & venæ oculorum magnæ funt, & fuperfluitates plures moderatè maturæ: & capilli recti ac fubflaui, & nõ facilè caluefcunt. Replentur autem & grauantur capite à calefaciẽtibus ac humectantibus. quum autem ad plurimam humiditatem ac caliditatem veniunt, morbofum fit his caput & fuperfluitatibus redundans, & quod facilè ab humectantibus ac calfacientibus læditur. Aufter his valdè
B aduerfatur, optimè autem in aquilonariis locis degunt. Neque verò vigilare poffunt diutius: & vbi ad fomnum feipfos conuerterint, fimul fopore premuntur altiore, & vigiliis, & in fomnis varias imaginationes obuerfantes habent. Vifum item habent caliginofum, & fenfus non exactos. Si verò vna ex tẽperaturis fuerit intenta, notæ ipfius magis prædominabuntur.

Calidi ac ficci cerebri notæ, Cap. LXIX.

A Superfluitatibus puri funt hi, & fenfibus finceri, ac vigilantiffimi, & citò caluefcunt: prima capillorũ
C generatio ipfis celerrima eft, & probè nutritur. Sunt autẽ nigro ac crifpo capillo præditi, & calidi ad capitis contactum, rubicundique vfque ad vigoris tempus.

Frigidi ac ficci cerebri figna, Cap. LXX.

FRigidum ac decolor caput efficit hoc temperamentum, quantum in fe eft. alterantur enim aliquãdo partes ipfius ex humorum in toto corpore temperamento. Tales temperaturæ venas oculorum latentes habent, & à frigidis caufis promptè læduntur. quare etiam inæqualiter fani funt ifti, aliquando quidem capite leuiffimi, &
D meatibus fuperfluitatibus puri: aliquando verò deftillationibus ac grauedine ob paruas caufas corripiuntur. Senfus ipfis funt in iuuentute quidem finceri, & per omnia inculpabiles, verùm progreffu temporis citò contabefcunt: &, vt in fumma dicam, omnibus capitis partibus citò fenefcunt. quare etiam citò caluefcunt. Capilli ipfis genitis prodeunt quidem vix, verùm macri ac fului. Progreffu temporis frigiditate prædominante ficcitati, non caluefcunt: fi verò ficcitas obtinuerit dominium, parum hi caluefcunt.

E Frigidi ac humidi cerebri notæ, Cap. LXXI.

HVmidæ ac frigidæ cerebri tẽperaturæ foporofos faciũt & fomnolẽtos, & fenfib⁹ vitiofos, ac fuperfluitatibus redundãtes, & quibus caput facilè frigefit ac repleatur, & qui deftillationibus ac grauedine facilè corripiantur. tales tamen non caluefcunt.

Ventris ficcioris figna, Cap. LXXII.

SI citò fiticulofi fiant, & modicus ipfis fufficiat potus, & vberiore grauentur, & fluctuationes habeant fuperfluitate ipfis innatante, & eduliis ficcioribus gaudeat.

F Ventris calidioris notæ, Cap. LXXIII.

CAlidior venter concoquit melius quàm appetit, & multo magis quæ dura funt & difficulter alterantur. quæ enim facilè alterantur, in ipfo corrumpuntur. Gaudet autem eduliis ac potibus calidis: & neque à frigidis læditur, fi moderatus contigerit ipforum vfus. at verò calidorum forinfecus allabentium diuturnam cõuerfationem ferre non poteft.

Humidioris ventris notæ, Cap. LXXIIII.

G HI neque fiticulofi fiunt, & ampliorem humorẽ citra moleftiam ferunt, eduliifque humidioribus gaudent.

Frigidioris ventris notæ, Cap. LXXV.

FRigidior natura venter bene quidem appetit, non autem bene concoquit, & præfertim edulia quæ ægrè alterantur & frigida funt. Facilè itaque in ipfo acefcunt, & propterea ructum acidum habet: & gaudet quidem frigidis, læditur autem facilè immodico eorum vfu: atque ita etiam extrinfecus allabentium ipfi frigidorum diu-
H turnam cõuerfationem ferre nequit. Cæterùm ex morbo cõflatæ in ventre intẽperaturæ in hoc differunt à naturalibus, quòd contraria concupifcunt, non fimilia, velut naturales. Si quidem igitur concoquit probè, temperatus eft venter: fi verò non concoquit, non omnino

intemperatus eſt.ſed ſi quidem nidoroſos ac fumoſos efficit ructus,immodicus eſt ipſi ac feruens calor: ſi verò acidos,viceuerſa. Sic etiam ventres qui ægrè concoctilia probè concoquunt,immodicum calorem habent: ſi verò ipſa non concoxerint,debilis eſt ipſorum calor.Conſiderandum eſt autem an ob aliquem humorem aliunde in ventrem confluentem,hoc ipſis contingat. Nam ad pituitoſos humores,acidi ructus conſequuntur : ad bilioſos verò,nidoroſi aut viroſi,aut aliæ quædã peregrinæ qualitates.Communia autem accidẽtia omnium redundantium in ventre humorum ſunt nauſeæ. verùm ſi quidem in vẽtris amplitudine humores innatarint, ſupernatabũt in iis quæ per vomitum reiiciuntur : ſi verò in ipſis ventris tunicis impacti fuerint, fruſtra lancinabunt per inanes nauſeas,ita vt nihil vomitu reiiciatur.

Pulmonis notæ, Cap. LXXVI.

NON ſolùm venter ſiticuloſos & nõ ſiticuloſos facit, & frigidi ac calidi potus appetentes: ſed etiam thorax,cor,& pulmo. verùm qui propter horum caliditatẽ ſitiunt,plus inſpirãt,& amplius ac diutius efflant. Percipiunt autem æſtum in thorace, non circa hypochondria, *Latinis præcordia appellata*, quemadmodum qui propter ventrem ſiti vexantur.Et ſanè vbi bibunt, non ſtatim quieſcunt:& frigidus potus magis ipſorum ſitim ſedat quàm multus calidus. Refrigerat autem ipſos & frigidus aer inſpiratus,qui ne alleuiat quidem propter ventrem ſiticuloſos.Sic verò etiam frigefactum thoracẽ habentes,à frigida inſpiratione ſenſibiliter læduntur.& maxima eſt hæc frigidi pulmonis nota.Quemadmodum autem frigidum aerem inſpirantes,palàm ſentiunt moleſtiam ac frigiditatem: ſic calidus ipſis eſt gratus. Sed & pituitoſas ſuperfluitates hi cum tuſſi reiiciũt.At pulmonis ſiccitates ſuperfluitatibus carent,& vocem puram habent.quemadmodum humiditates obſcuram & raucam vocem efficiũt,& vbi amplius aut acutius loqui volunt, ſuperfluitates ipſis incurrunt.

Cordis calidioris notæ, Cap. LXXVII.

MAgnitudo reſpirationis,& pulſus velocitas ac dẽſitas,calidioris cordis notæ ſunt,audaciáque ac velocitas ad actiones obeundas impigra: ſi verò amplior fuerit caliditas,excandeſcentia & furioſa temeritas. Eſt & thorax ipſis hirſutus,& maximè pectus,& præcordiorum partes thoraci viciniores. Vtplurimum verò & totũ corpus calidius fit ex calido corde,niſi hepar magnopere reluctetur.Sed & thoracis amplitudo, caliditatis ſignũ eſt, niſi etiam hîc magnopere cerebrum reſiſtat.

Frigidioris cordis notæ, Cap. LXXVIII.

PVlſus ſunt moderatis minores, non tamen tardiores neceſſariò,aut rariores. Timidi verò ex natura ſunt tales,& ſocordes,ac minimè audaces.& pectus pilis nudum habent.

Siccioris cordis notæ, Cap. LXXIX.

PVlſus ſunt duri,& animi concitationem non facilem, ſed feram & ægrè ſedabilem tales habent.& ferme totum corpus his ſiccius eſt,niſi hepar reluctetur.

Humidioris cordis ſigna, Cap. LXXX.

PVlſus molles,& mores ad iram procliues, ac facilè ſedabiles,& totũ corpus humidius, niſi hepar reſtiterit.

Calidi ac ſicci cordis ſigna, Cap. LXXXI.

PVlſus duri & magni,& veloces ac denſi,& reſpirationes magnæ ac veloces & denſæ. & ſanè multo magis velocitas ac denſitas ipſarum augeſcit, ſi thorax ad proportionem cordis reſponderit. Hi omnium maximè pectore hirſuti ſunt, & circa præcordia. Ad actiones verò expediti,& animoſi,& tyrannicis moribus præditi,& celeres ad iram,ac pertinaces in ipſa.

Calidi & humidi cordis notæ, Cap. LXXXII.

SI verò humiditas vnà cum caliditate dominetur,minus quidẽ prædictis hi hirſuti ſunt,nihilo verò minus ad actiones expediti.verùm non adeò ferus eſt ipſis animus,ſed ad iram ſolùm ſunt procliues. Pulſus verò molles ſunt & magni,& veloces ac denſi.

Frigidi & humidi cordis notæ, Cap. LXXXIII.

PVlſus molles ſunt, mores minimè audaces,ac timidi, & pigri. ſunt autem ii pectore pilis nudo, & minimè furioſi fiunt. nam neque ad iram procliues ſunt. De thorace ac toto corpore ſimiliter velut in ſuperioribus diſtinguendum eſt.

Frigidi ac ſicci cordis notæ, Cap. LXXXIIII.

PVlſus duri & puri: hi omnium maximè ab ira alieni ſunt : coacti tamen ad iraſcendum,in ira perſeuerant. Sunt autem pectore omnino depiles.

Hepatis calidioris notæ, Cap. LXXXV.

VEnæ amplæ, flaua bilis copioſior, tempore vigoris etiam nigra. Calidior eſt ipſis ſanguis, & propterea etiam totum corpus,niſi cor reſiſtat.Præcordia & venter hirſuta ſunt.

Frigidioris hepatis notæ, Cap. LXXXVI.

ANguſtia venarum,pituita copioſior,& ſanguis frigidior, & totius corporis habitus frigidior, niſi à corde calfiat. Præcordia & venter iis pilis nuda ſunt.

Siccioris hepatis ſigna, Cap. LXXXVII.

SAnguis craſſus & paucus,venæ duræ,& vniuerſus corporis habitus ſiccior.

Humidioris hepatis ſigna, Cap. LXXXVIII.

SAnguis copioſior & humidior : venæ molliores. ſic & totum corpus,niſi cor reluctetur.

Calidi ac ſicci hepatis ſigna, Cap. LXXXIX.

PRæcordia hirſutiſsima : ſanguis craſsior ac paucior. amara bilis plurima, iuxta vigorem etiam atra. venarum amplitudo ac durities.Sic & totum corpus calidũ ac ſiccum. nam caliditas ex corde proficiſcens, frigiditatem ex hepate proficiſcentem ſuperare poteſt : quemadmodum etiam frigiditas cordis, caliditatem hepatis ſuperare poteſt. At ſiccitatem hepatis,cor humidius ad cõtrarium tranſmutare non poteſt. Quare manifeſtum eſt quòd vbi amborum temperaturæ in idem concurrerint, totum corpus exactè iuxta illas afficitur.

Calidi ac humidi hepatis notæ, Cap. XC.

MInus quidem quàm calidum ac ſiccum præcordia hirſuta facit: verùm plurimum ſanguinem & venas magnas habent tales : & habitum humidum ac calidum,niſi cor reſiſtat. Si verò amplius vtriſque qualitatibus naturalem modum exceſſerit, facilè capitur morbis putredinoſis ac mali ſucci,atque hoc adhuc magis ſi amplius aucta fuerit humiditas,paululum verò caliditas. Si verò vice verſa, modicè aucta fuerit humiditas, plurimũ verò caliditas,vitioſi humores minimè gignuntur.

Frigidi ac humidi hepatis notæ, Cap. XCI.

DEpile habet præcordium, ſanguinem verò operatur pituitoſiorem,vnà cum venarum anguſtia. & corpus totum frigidius ac humidius, ſi non à corde ad contrarium transferatur.

Frigidi ac ſicci hepatis notæ, Cap. XCII.

FRigidum ac ſimul ſiccum hepar, corpus modici ſanguinis,& anguſtarum venarum facit,atque frigidius. Præcordia verò pilis nuda talibus ſunt, niſi & hîc cor ſuperarit.

Teſtium temperamenti ſigna, Cap. XCIII.

CAlidum teſtium temperamentum venereum eſt,fœcundúmque ac maſculorum generatiuum : & citò hirſutas facit genitales partes, & circumſitas moderatè. frigidum verò,vice verſa. Humidum autem multo & liquido ſemine abundat: ſiccum verò pauco & moderatè craſſo. At calidum & ſiccum, craſsiſsimi ſeminis eſt ac fœcundiſſimum, & celerrimè ad coitum ſtimulat animal ſtatim ab initio.Tales etiam celerrimè hirſuti fiunt circa genitales partes & omnes circumcirca ſitas,ſurſum vſque ad vmbilicum,deorſum vſque ad media femora. Concitatum quidem igitur eſt tale temperamentum ad venerem,verùm citiſsimè ſatiatur: & ſi cogatur,læditur. Si verò humiditas ad caliditatem accedat, minus quidem hirſuti ſunt hi,ſed plus ſeminis habent. non tamen magis aliis appetunt,ſed multæ veneri minore detrimẽto ſufficiunt. Si verò & humiditas & caliditas multùm fuerint ſimul auctæ,ex veneris abſtinentia magis lædũtur. At ſi teſtes humidi ac frigidi temperamento fuerint, partes circumcirca pilis nudæ ſunt, & tardè rem veneream agere incipiunt, & neque ad actionem procliues ſunt.

sunt. Aquosum autem & tenue est ipsis semen & infœcundum ac fœminarum generatiuum. Siccum autem & frigidum temperamentum, prædicto quidem in reliquis simile est: crassius est autem ipsis semen, & omnino modicum. Porrò quicunque totum scrotum cum testiculis laxatum habent & velut exolutum, ii viribus vtplurimũ sunt debiliores. Qui verò contractum habent scrotũ vnà cum testibus, & velut adstrictum, robustioribus viribus ferme præditi sunt. & huius rei signa sumi possunt ex omnibus quadrupedibus animantibus.

Calidorum intemperamentorum correctio, Cap. XCIIII.

QVandoquidem in calidis intemperaturis biliosa superfluitas redundat, considerare in eis oportet vtrũ subit ipsis bilis cum secessibus ac excremẽtis alui, aut ad supernũ ventrẽ procedit. si enim subit, nihil moliri oportet: si verò ad supernũ ventrẽ fertur, per vomitus euacuare à tepidæ aquæ potu. At si ægrè vomãt, vinũ dulce tepidæ aquæ permixtum bibendũ dato: atque sic voment. Exercendi autem sunt exercitio non veloci ac concitato, sed tardiore ac molliore. Quidam verò ex vehementer calidis omnino non opus habent exercitiis, sed sufficit ipsis deambulatio & balneum, inunctis oleo cum mollibus manibus. Hi etiam post cibum balneis gaudent, & aliqui ipsorum crassefacti sunt ob talem diætam. Vinum his conuenit aquosum tenue & album. nam fulua, calida sunt, item valde vetusta: quare his valde aduersantur. Attendendum est autem in omnibus qui post cibum lauãtur, ne hepar affectum sit: extremè enim læduntur tales si post cibũ lauẽtur. Qui verò cũ siccitate calidi sunt, circa ætatis vigorem maximè, opus habent humida diæta ex eduliis ac balneis, & concitatorum ac multorum exercitiorum abstinentia. quare æstatis tempore citius lauentur, & post cibum rursus, nisi aliquod ex visceribus affectum fuerit. proderit iis & frigidæ potus, si nihil impedierit. At siccioribus temperamentis valde aduersatur venus. Abstineant item ab ardore, lassitudinibus, vigiliis, curis, & omnibus motibus acutis. Biliosi verò ira perciti exardescunt, & in acutas febres incidunt. Verùm excessus quantitatem considerare oportet, & pro portione aucti caloris augere etiam frigefacientem ac hum ectantem victus rationem.

Frigidi intemperamenti medela, Cap. XCV.

QVicunque frigidiores natura sunt, circa siccum verò temperamentum ac humidum moderatè se habẽt, minus vitiosi sunt ad corporis robur ac sanitatem. Excitare igitur oportet ac corroborare ipsorum caliditatem, in humiditate verò ac siccitate totius diætæ medium eligere.

Humidi intemperamenti correctio, Cap. XCVI.

HVmidæ naturæ in puerili ætate fluidis & plenitudinis morbis corripiuntur, & insuper putredinosis: opus igitur habent pluribus exercitiis, & exacta in ventre concoctione. Nam cibi qui in hoc corrumpuntur, putredinosorum morborum materia fiunt toti corpori. Quapropter ante cibum hi loti & naturalibus calidis aquis vtẽtes, magnam opem sentiunt. Scopus enim in ipsis est ipsas corporis partes humidas seruare. atque hoc commu-

A ne est omni temperamẽto. Nam contrarium, ipsa inquã siccitas, omnium animalium corpora citius ad senectam perducit. Quare si quidem possibile esset semper conseruare humidum temperamentum corporis, verus profectò esset sophistæ Philippi sermo, qui obedientem ipsi, immortalem fore promisit. proindè diutissimè vixerit qui minimè resiccatur. Quum autem humida diæta superfluitates & humorum multitudinem generet, difficile est congruam tenere proportionem, vt neque morbis corripiantur neque citò senescant. Quantum igitur ad tẽ-

B peramentum attinet, qui humidissimi sunt diutissimè viuunt. Et sanè etiam plus aliis sani sunt, vbi corpus fuerit corroboratum: quemadmodum etiam robustissimi sunt omnium eandem ætatem habentium, vsque ad extremam senectutem. Et propterea laudatur hoc temperamentum ab omibus ferè medicis ac philosophis, qui corporis elementa exactè cognouerũt. & quidam solum hoc naturale esse putauerunt. Melius enim aliis progressu temporis euadit, quũ ab initio sit deterius. Quare qui tali corpori corrigendo præfectus est, ea quæ desunt ipsi pro-

C uidere debet per exercitia ante cibum facta, & balnea ac cibos idoneos, & per plures excretiones tum per vrinas, tum per ventrem contingentes. Nihil autem vetat & apophlegmatismis pituitam à capite trahentibus vti, & purgationibus tempestiuis: & præ omnibus, eduliis boni succi, & vini vrinam proritãntis potu.

Sicci intemperamenti medela, Cap. XCVII.

BAlneum siccis corporis temperaturis omnibus commodissimum est. temperata autem sit & dulcissima aqua. & si bis aut ter in die lauentur, magis conferet. Sed

D & vniuersa diæta humectans sit. A lassitudine verò & cu ris ac vigiliis abstinendum est.

Calidi ac sicci intemperamenti curatio, Cap. XCVIII.

CAlidum ac siccum intemperamẽtum variis curationibus subiacet. non tamen iniucundus est similiter frigefacientium vsus. Nam iuxta siccas dispositiones necessarium est non solùm vicinas ventri partes sed etiam totum corpus gracilius fieri.

Humidi ac calidi intemperamenti medela, Cap. XCIX.

E QVòd si humida intemperatura est cũ caliditate, adstringentium eduliorum vsus vtilis est. sunt autem hæc austera citra caliditatem. Et sanè etiam frigidus potus ipsis commodus est.

Humidi ac frigidi intemperamenti sanatio, Cap. C.

HVmidi verò cum frigiditate intemperamenti optimæ medelæ sunt omnia acria ac calida. misceantur

F autem ipsis etiam acerba, citra manifestam frigiditatem. Optima item medela est his modicus potus. sit autem vinum calidum fortiter & adstringens, ac valde vetustum. Iis verò etiam ea quæ forinsecus adhibentur, proportione respondeant.

Frigidi ac humidi intemperamenti curatio, frigiditate prædominante, Cap. CI.

AT si frigiditas humiditatem superauerit, vitiosæ sunt tales tẽperaturæ, & hæ maximè fluidis morbis corripiuntur. Prodest autem ipsis illuuies, & exercitia pura, & ratio victus attenuãs, & vnguenta moderatè calfacientia.

INDEX EORVM QVÆ IN PRIMO SERMONE TETRABIbli secundæ Aetii continentur.

AETII MEDICI GRAECI CONTRACTAE MEDICINÆ, Tetrabibli, siue quaternionis secundi, Sermo primus,

Per Ianum Cornarium medicum physicum, Latinè conscriptus.

De febrium cognitione ac curatione.

SALVBRIS diætæ præcepta ad conseruandam sanitatem commoda ac necessaria iam antea præscripta sunt. Didicisti itaque ex ipsis, qualis & cuiusmodi diætæ vsu, tum ipse, quantum eius fieri posset, maximè sanus esses, tum tuæ curæ cōmissis singulis conuenientem sanitatem conseruares. Quandoquidem verò clàm nobisipsis sæpe contingit vt negligentiore diæta vtamur, aut vt propter aliquas actionum circumstantias, aut ob ambientis nos aeris violen- B tiam læsi, aliquando morbosis structuris acutarum aut diuturnarum affectionum corripiamur: præstat etiam de ipsis morbis tractare, & ab vniuersalibus febrilium morborum notis auspicari, tum quòd hi magis abundant omnibus ætatibus communes, tum quòd non periculo vacant, turbántque ac tumultum repentinum inducunt ob symptomatum accidentium copiam.

Quòd oportet medicum naturæ operum gnarum esse, Cap. I.

QVare circa prognosticon Hippocratis & alios eiusdem libros medicum, exercitatum esse oportet, & C naturæ opera nosse. Naturæ enim sunt morborum medici. adiuuare igitur naturam oportet ad salutem decertāti aduersus morbum. Sic enim natura, vbi medicum eā quæ oportet facientē auxiliariū accepit, & ipsum ægrotum obedientem & nihil in diæta delinquentem, morbum facilè superarit. Oportet autem cooperari etiam ministros, & extrinseca, quò nihil iis quæ rectè fiunt resistat.

Quòd citra prænotionem morbi fieri nequit vt probè cures, Cap. II.

PRopositum est autem nobis partem eam quæ de signis ac notis morborum tractat, prius exponere. Nam D citra hoc vt prænoscas in quid desinet morbus, fieri non potest vt modus diætæ tibi probè suppetat: & præsertim in acutis & citum periculum inducentibus morbis.

Quæ sint bona signa, Cap. III.

FAcies bonis signis prædita. poteris enim vel ex sola facie cōstantem ac firmam prænotionē sumere, priusquam ægrum contingas: dico autem ex sensibus in ipsa, visu, auditu, olfactu. & ad hæc ex respiratione, sine qua viuere non datur, & quæ indicat nobis dispositionem cordis. Adest autem & loquendi instrumētum in facie, ipsa A lingua, quæ ostendit nobis rationalis animæ partis robur ac debilitatem. Bonum signum est & decubitus decorus, prout maximè consueuit etiam in sanitate se facilè conuertere. Bonum signum est & totum corpus ad portandū facile esse, & æqualiter ac leniter calidū, & sitis quātum eius fieri potest exors: item sanam esse mētem, & bene se habere ad ea quæ offeruntur. Bonū signum est & facilis spiratio & ordinatus pulsuū motus. Ex his enim & iis quæ adhuc referentur, cognoscemus tum robur, tum debilitatem trium animæ actionum. Nam sanam esse mentem & nō defluere corpus in decubitu ad pedes, cerebrum per omnia sanum esse indicat. Faciei verò floriditas, & facilis spiratio, & pulsus ordinatus, cor sanum esse arguūt. quādoque enim florida fit facies cum difficili spiratione, velut in peripneumonicis fieri solet. At sitis exortem esse, & bene se habere ad ea quæ offeruntur, naturalem facultatem in hepate & toto corpore sanam esse indicat. Bonū signum sunt & somni boni, & sudores per totum corpus temperati & æquales ac moderati, & opportunò tempore apparentes. Bonum item signum est præcordia doloris expertia ac mollia esse. Et ad hæc secessus alui & vrinarū ac sputorū expeditos esse, & bona concoctionis signa.

Quæ sint mala signa, Cap. III I.

TOtius faciei ac temporum collapsio, oculi fixi ac caui, lacrymæ inuoluntariæ, & alba oculorū in somnis apparentia, si nō adsuetus fuit sic dormire, & defluere corpus ad pedes, & præter morem pronum iacere, dentibus frendere, totum corpus inæqualiter calfieri ac frigefieri, & ad portandum difficile esse. Item sitis intolerabilis, & ardor internarum partium exernis frigidis existentibus, excessus mētis & velut deliriū quoddā, aut stupiditas, sopor profundior, auersio totius appetitus. Frigiditas oboriens ex inflāmatione thoracis ac costarū, difficulter spirare, & frigidū respirare, & foras multū expirare, intrà verò parū inspirare: hoc enim iā futurā cordis mortificationē indicat: quēadmodū etiā pulsum interceptum esse, E aut malè ferire. Facilē enim spirationē, inquit Hippocrates, putare oportet valde magnā vim habere ad salutē in omnibus acutis morbis qui cū febre fiūt, & in quatuordecim diebus iudicantur. Malū signum sunt & vigiliæ cō comitātes, aut etiā somni fientes quidem, verùm turbati. Sudores frigidi & inæquales, & non per totum corpus, &

aliquando milii figuram præ se ferentes ac viscosi. frigiditatem enim fortem hæc indicant. Et non in debito tempore apparere sudores malum est, & sudores statim febrim sequi: item suppressio retrimentorum alui, & maximè vesicæ, & aliarum excretionum. Imò etiam si hæc procedant, ne alicuius perniciosi notas ferant, & præsertim vrinæ graueolentes & crassæ & nigræ: tales enim in acutis ac malignis morbis omnino periculum significat. Præcordiorũ distentio, & principalium partiũ inflãmationes, maximè cerebri inquã ac cordis & pulmonis, & membranæ costas succingentis, hepatisque ac ventris: vbi enim aliquis ex talibus morbis adest, valde mala signa apparentia periculosa sunt. Oportet autem vniuscuiusq; signi vim perdiscere: vnum enim aliquando signũ forte ac fidum plura signa infida ac debilia vincit.

Quæ prima dies totius morbi dicenda sit, Cap. v.

PRincipium totius morbi dicere oportet illud tẽpus quando homo febrire incepit adeò manifestè vt continuitatem corporis sibi solutã esse putet, & non amplius in publicũ prodire valeat, & cõsueta vitæ munia obire, & propterea decubitu opus habeat. Non enim idem est displicẽtiam habere, & febrire. qui enim caput dolet, aut displicentiam habet, & corpore grauatus est, potest ferè in principiis consueta facere, donec præualens ipsi morbus vires eius deiiciat.

Principium morborũ trifariam dici, Cap. v i.

PRincipium propriè dicitur impartibilis illa ac indiuisibilis primi morbi impetus inuasio, in qua victus homo decubuit. Principium etiam dicitur quod per dilatationem nominant, quod vsque ad tertium diem extenditur. Principium quoque dicitur proprium ac necessarium, quod, velut partem totius morbi, principium nominamus. quod sanè non dierum numero cognoscitur, sed exacerbationũ qualitate, & concomitantiũ accidentium lenitate. Nam in augmento & morborũ & symptomatum accidentium incrementum fit: exacerbationes enim anticipant, & longius extenduntur in augmento, & symptomata grauiora fiunt. Principium igitur totius morbi dicitur, donec apparuerint manifesta & bona cõcoctionis signa. Si quidem igitur principium breuis temporis fuerit, morbũ velociter soluendum ostendit, velut etiam Hippocrati videtur. In pleuriticis, inquit, si sputum statim appareat, in principio quidem breuis fit: si verò posterius appareat, prolongatur morbus ipse videlicet. Qua igitur die apparuerint in superfluitatibus quæ excernuntur manifestè concoctionis signa, in ea dicimus principium totius morbi cessasse, & incipere ipsum augmẽtum. Concoctionis enim signa nũquam malè apparent.

Quid sit febris, Cap. v i i.

FEbris est calor præter naturam cordis & arteriarum, vitalem firmitatem lædens, ex profundo emergens, & aeris ac mordax, ad tactum allabens, præsertim circa thoracem, & vbi arteriæ magnæ sitæ sunt: verùm ad talẽ calorem inæqualitas quædam & inordinatus motus pulsibus accedit, iuxta ipsam febris speciem.

Quid sit exacerbatio, Cap. v i i i.

PAroxysmus, *quem Latini exacerbationem* vocant, est motus morbi particularis à remissione ad deterius. Particularis autem motus dictus est, ad discretionem vniuersalis morborum augmenti.

Quid sit remissio, Cap. i x.

REmissio est particularis exacerbationis temporaria quies symptomatum corpori coincidentium.

Remissionẽ dupliciter dici: comprehenditur enim & interuallum, Cap. x.

EX remissionibus ea quæ sincera est, cognoscitur ex quiete concomitantiũ ad exacerbationem symptomatum circumscripta. & propterea dicitur Interuallum, quemadmodum in iis qui per circuitum quendam exacerbant, velut tertiana, quartana, quotidiana, capitis dolor, morbus comitialis, podagra, & consimiles. Quæ verò insincera est & non pura, deprehẽditur ex symptomatum diminutione, quemadmodum in cõtinuis maximè febribus cõtingit. nam in his ante absolutam morbi so-

A lutionem non contingit pura remissio: declinationem enim prioris, posterior exacerbatio excipit.

Quod sit principium febrilis accessionis, Cap. x i.

PRincipium febrilis exacerbationis, fermè est contractio extremarum partium omnium, & maximè nasi: & quandoque etiam frigiditas totius corporis: & aliquando tussicula parum irritans, vnà cum frigiditate irruens. Item oscitatio, & partium corporis extensio, aut nausea, aut vomitus, aut animi deliquium, & capitis dolor aut
B alterius cuiusdam partis, & in profundum somnum delatio. Pulsus insuper paruus & contractus, tardè feriens ac residens: & symptomatum ad præsentem morbum concomitantium irritatio.

Augmenti particularis exacerbationis signa, Cap. x i i.

IVxta augmentum exacerbationis, aliorũ quidem accidentium incrementum & vnio accedit: contractio verò & frigiditas cessant, & pulsus inæqualis emicat, & corpus calefit quidem, verùm non exactè.
C Vigoris particularis exacerbationis signa, Cap. x i i i.

IVxta vigorem exacerbationis, calor æqualiter diffunditur, & particulatim distribuitur per totum corpus. & pulsus totam augmenti magnitudinem accipientes, ad subiectæ materiæ proportionem extenduntur, itémque reliqua exacerbationis accidentia. tunc verò iam tempus est ægroto potum dare.

Declinationis particularis exacerbationis signa, Cap. x i i i i.

D DEclinatio est vbi incipiunt aliqua aut omnia prædicta accidentia minui, & pulsus ad ordinatum quodammodo motum deueniunt: aliquando verò & humores exudant, & calor nimirum contabescit: quandoque etiam somni boni concurrunt, si longum tempus inter accessiones futurum est, velut in puris remissionibus fieri solet. Contingit enim in quibusdam morbis vt exacerbatio posterior prioris declinationem excipiat, velut in febribus continuis apparet.

Quòd sit principium totius morbi, Cap. x v.

E IAM antea dictum est quòd principium totius morbi illud tempus dicimus, quando per morbi violentiam vires hominis victæ principium decubitus factæ sunt.

Quod sit augmẽtum totius morbi, Cap. x v i.

AVgmentum totius morbi est, quum exacerbationes consuetam horam anteuerterint, & lõgiores ac magisque ac cum pluribus ac grauioribus accidentibus factæ fuerint.

Vigoris totius morbi cognitio, Cap. x v i i.

F QV V M exacerbationes statũ acceperint, & similiter per omnia consequenter contigerint, & concomitãtia symptomata neque detraxerint neque addiderint, tunc iam in vigore esse morbus dicatur. Vigor enim, vehementior morbi totius pars est, quando etiam bonæ iudicationes vel maximè fieri solent.

Declinationis totius morbi dignotio, Cap. x v i i i.

IN declinatione totius morbi, cõtraria augmẽto fiunt. remoratur enim exacerbatio consuetæ horæ impetum, & modico tempore occupat: & symptomata leniora ac simpliciora fiunt, & bona tolerantia ac remissio
G adest per omnia.

Quòd declinatio totius morbi in iudicationibus confertim fientibus sensum nostrũ effugit, Cap. x i x.

QVicunque morbi in vigore confertim iudicãtur, & perfectam solutionem recipiunt, eorum declinatio difficulter comprehendi potest, vt neque sensui manifesta fiat. imò neque commodum est de ipsa inquirere: satis enim est cognoscere quòd morbus fideliter, securè, ac
H perfectè solutus est.

Quòd seruandus æger quatuor totius morbi tempora pertransit, Cap. x x.

SI quidẽ igitur sine periculo fuerit morbus, acutéque moueatur, & ad hæc bona & cõmoda signa affuerint

ægroto,quatuor morbi tempora citò pertransit,& manifestum est quòd etiam seruabitur. Si verò his contraria affuerint,ante vigorem plerunque morietur.

Vtrum tardius aut citius morbus iudicatur, Cap. XXI.

TArdiúsne an citius iudicabitur morbus, ex morbi magnitudine & motus vehementia manifestū fit: nam magni morbi citò mouentur: quod verò citò mouetur,etiam citò iudicatur.

Quomodo prænoscere oportet an iudicabitur morbus,aut non,& quando, Cap. XXII.

MAgni morbi qui & citò & vehementer mouentur, omnino iudicatur: parui verò & obscuriores,& qui debiliter mouentur, si diuturni sunt, soluuntur tantùm paulatim citra iudicationem, raro verò & ad abscessum tales procedunt. Tertiana enim etiamsi intermittat,tamē quia citò & vehementer mouetur, iudicatur: quartana verò,quia diuturna est,paulatim fere soluitur. itē omnes qui pigrius mouentur. Naturam itaque morbi inspicere oportet,an biliosus sit,aut pituitosus,aut atrabiliari⁹:dein de anni tēpus,& ægroti ætatem & temperamentū ac studium,& prægressam victus rationem,imò & regionem, & statum ambiētis nos aeris. Postea verò cōsiderare exacerbationū circuitus,velut antea dictum est:& an intermittant,siue non,velut in continuis ac continentibus febribus videre datur. Si enim festinauerint,& semper anticipauerint conuenientē horam, & vehementiores facti fuerint,& per tertiā occurrerint,breui iudicationem futuram indicant: si verò pigrè moueantur,& eadem hora irruerint,& quotidie contigerint,tardam fore iudicationem significant. Considerandæ insuper sunt & superfluitatū concoctiones,an bonæ sint,& an in diebus indicatiuis fiant,viribus robustis. Si enim morbus statim ab initio ostenderit omnia signa extra periculum,in primo quaternario iudicationem promittit: si verò in quarta præsignificarit,septimā non transgreditur. Leuissimæ enim febres & in signis securissimis fiētes,quarta die quiescūt,aut citius,inquit Hippocrates: maligniores verò & in signis grauissimis fientes,quarta die occidunt,aut etiā citius.

Futuræ iam iudicationis signa, Cap. XXIII.

VBI iam affutura est iudicatio,non parua turbatio in ægri corpore præcedit,& præsertim in nocte iudicatoriam exacerbationem præcedente. Quibus enim iudicatio futura est, iis nox grauis est ante exacerbationem, inquit Hippocrates. Grauitates enim & vigiliæ, & deliria,& graues sopores,& spirandi difficultates, & vertigines,& sensus obtusi,& dolores capitis,colli, stomachi, ac multarum aliarum partium adsunt: in quibusdam verò, aurium sonitus:& splendores oculis obuersantur:& lacrymæ inuitæ fluunt:& vrina supprimitur:& labium concutitur,& alia quæcunque pars tremula efficitur: & contingit obliuio ac ignorantia præsentiū, & vehemens rigor aliquando incidit,aut ardor antea non factus,& in summa exacerbatio ante solitam horam irrumpit: & multus sopor ac sitis intolerabilis sequitur,& vociferantur ac exiliunt velut consternati:& decubitus figuram seruare non possunt,& timor impedit videntibus. At imperitus medicus videns symptomatum accidentium tempestatem perturbatur,& cum familiaribus ægri calamitatē deplorat,& per cōdolentiam occultat imperitiā. Verùm generosi medici est non turbari,neq; ignorare quod euenturū est:sed ex præsentibus prænoscere non solùm quòd iudicatio futura est,sed etiam qualis futura est.

Quomodo prænoscere oportet bonáne an mala iudicatio futura sit, Cap. XXIIII.

OPtimam iudicationē (quam etiā solam simpliciter iudicationem nominamus)non per coniecturam, velut alias,sed cōstanter quis prænoscere poterit. Omnia enim signa in talibus morbis statim à principio citra periculum apparent: quēadmodum rursus in morituris vt plurimū ab initiò omnia mala apparēt. Primùm omniū igitur considerare oportet ægri vires: Deinde cōcoctiones ex vrinis ac secessibus & sputis.nullum enim, inquā, perire vidimus,ex iis qui ob præostensam bonam concoctionem iudicati sunt. Tertiò,quòd in vigore & totius morbi & particularis exacerbationis, & in die testabili iudicatio cōtingit. Consequenter autem, & speciem,morbi & mores. Speciem dico,tertianam,aut quartanam,aut quotidianam, aut aliquam aliam: Mores autem, an sint moderati & leues, aut mali ac maligni. & mores præcipuè indicabunt tibi,an seruabitur, aut morietur. Et in affectionibus quidem thoracis ac pulmonis attēdere oportet sputis. Neque verò vrinarum inspectio neglegēda est. Consideradæ verò sunt etiam egestiones. At in febrientibus absque inflammatione alicuius visceris,vrinis maximè mentem attendere oportet. Cæterùm in perniciosis morbis primum ac maximū signum est futuræ mortis citra iudicationem extrema virium debilitas. non enim excitantur ad pugnam. Secundum,si nullum omnino fuerit ac ne minimū quidem concoctionis signum: imò etiamsi præmanifesta fuerit indicatiua dies, futurā iudicationem simul præmanifestat, & malam fore indicat. Ad hæc videndū est an magnus sit ac malignus morbus, non tamen citò moueatur. Magnum autem dico; peripneumoniam *pulmonis abscessum*, semitertianam, febrem ardentem, & consimiles. Velut(verbi causa)contingat vt videatur in quarta die primùm in vrinis nubecula nigra,aut simile quiddam in medio ipsarum pendens, aut subsidentia nigra: sint autem & omnia accidentia perniciosa: morietur quidem talis homo: verùm si quidem celeriter moueatur morbus, in sexta: si verò tardè, in septima.

Qui sint boni iudicatorii dies,& qui mali, Cap. XXV.

SEptima ab initio morbi dies omniū maximè semper perfectè soluit ac fideliter, & benè ac citra periculum, & manifestè ac signanter. Septimæ verò fidem decimaquarta maximè imitatur. Propinqua autē ipsis est nona & vndecima. Et huic propinqua est decimaseptima, & quinta. Post has quarta. Et post hāc tertia & vicesima. Sexta verò sæpe quidem iudicat, verùm plures iudicationes malas aut etiam lethales inducit,aut certè non perfectas neque fideles. reuertuntur enim morbi qui in sexta die iudicantur,etiamsi soluti esse putentur. Si verò etiā perfecta iudicatio(id quod rarum est)in sexta contingat,tamē cum periculosis ac grauibus accidentibus contingit. Proinde sextæ naturam nulla alia dies imitata est. Si verò aliquando in octauam diem aut decimam solutio morbi aceruata exciderit, assimilatur quodammodo ei quæ fit in sexta. rarò enim in iis morbus soluitur,& neque fideliter,neque bene,neque perfectè:sed & obscurè ac minimè signanter. At medio quodammodo inter primas bonas relatas,& inter postea malas, tertiadecima locata est, neque similiter reprobanda velut malæ, neque tamen similis bonis existens. Quòd si bona iudicatio futura est, oportet omnia prius iudicata esse, in vrinis præsertim: imò etiā in aliis signis. Tertia igitur & quarta ac quinta dies statim ab initio præiudicantur: quarta verò septimā præiudicat,& septima vndecimam, vndecima verò decimamquartam, decimaquarta decimamseptimam, decimaseptima vigesimam. Terminus porrò acutorū morborum est decimaquarta. quare si hanc transgressus fuerit morbus,ab acutis excidit.

In quibus ambigua est dies principii morbi, & nulla præiudicatiua facta derepente contigit iudicatio,quomodo ambigua inuenire oportet, Cap. XXVI.

IN quibus autē nulla præiudicatiua die facta, derepētè cōtingit iudicatio,& in quibus nō exactè cognoscim⁹ principium morbi,in his respicienda sunt signa,& ambiguum reperietur, si ad exacerbationum proportionem, & ad dierum naturam mentem aduerterimus. Si enim imparibus diebus facta fuerit exacerbatio in intermittentibus aut seipsa vehementior facta fuerit in continuis febribus, æstima præsentē iudicationē imparis diei propriam esse: si verò in paribus exacerbetur, illarū propriè iudicatio erit. Nā ad vehemētiores exacerbationes omninò sequūtur iudicationes. Cæterùm ad ipsam dierū naturā sic animum aduertere oportet, si ambiguum sit vtrum nonæ aut decimæ diei iudicatio sit. Si enim accidentia

omnia mitiora fuerint, & citra periculum, ac bona facta fuerit iudicatio, & consequuta fuerit ad iudicationem bona tolerantia, nonam potius esse iudicatoriam diem dicere oportet. Si verò periculosa & mala facta fuerit iudicatio, & cum grauibus accidentibus, & grauis tolerantia post iudicationem sequatur, decimam diem magis iudicatoriam fuisse dicendum est.

De notis ex pulsibus, Cap. XXVII.

QVVM iam expectatur iudicatio, ante omnia pulsus tangere oportet. nam altus pulsus, quemadmodum etiam vehemens, omnis bonæ iudicationis nota est, & constans signum iam adesse morbi iudicationem. Si verò vehementer ac fortiter ferit digitos, & cum hoc etiã magnus fuerit, & ad distẽtionem magis quàm ad cõtractionem festinarit, motus externi potius signum est. Externum autem motum dico, sanguinis eruptionem ac sudores: internum verò, ventris exturbationẽ ac vomitus. Si quidem igitur magnus fuerit pulsus & vndosus, & simul mollescat, vnà cum hoc quòd etiam ipsum arteriæ corpus humectum est, & ad distentionem magis festinat: per sudorem futurã iudicationem sperare oportet. Si verò magnus simpliciter fuerit ac vehemens, & magis ad distentionem quàm ad cõtractionem festinarit, sanguinis eruptionem per nares fore significat, vbi videlicet simul testimoniũ præbuerint signa in sanguinis eruptione referenda. Si verò vehemens quidem fuerit, non autẽ magnus, & durior seipso factus fuerit ac inæqualis, & ad contractionem magis festinarit, inclinatione iam ad intestina facta, per ventrem iudicationem futuram expectare oportet.

De vrinarum notis, & primò quæ sit naturalis, Cap. XXVIII.

IN febrilibus maximè morbis notæ ex vrinis commodissimæ sunt. quandoquidem verò quicquid est præter naturam, ex naturalibus inuenitur, à naturalibus initium faciamus. Vrina igitur optima est in sanis ac optimo habitu præditis hominibus, subfulua aut subflaua, & moderatè crassa, & talis manens colore qualis micta fuit, & leuem ac albam & æqualem subsidentiam habens omni tẽpore: copiã verò, potus ratione. At in fœminis naturalem vrinam colore albiorẽ virili esse conuenit, & subsidentiam habere ampliorem. In puerili verò ætate, multũ crassam subsidentiam habere oportet, propter puerorum voracitatem, & inordinatos ac intempestiuos motus. Leuem autem subsidentiam Hippocrates vocat, cohærentẽ ac indiuulsam indicare volẽs: æqualem verò dicit, vt per totum semper similis mingatur, & non hodie quidem cõcocta, cras verò cruda: & vt neque subsidentiam aut totã diffusionem inæqualem habeat. Proinde in naturali vrina quærimus colorem, & diffusionis compagem, & quæ in ipsa diffusione obiter feruntur, velut est nubecula, aut simile quiddam in medio pendens, & subsidentia siue residentia quæ fundum occupat. Manifestum igitur est quòd vrina in aliquo ex istis mutata cruditatem in venis indicat.

Qualis vrina optima sit in ægrotis, Cap. XXIX.

OPtima igitur est vrina in ægrotis quæ simillima est sanis, subpallida aut subflaua, albam ac leuem & æqualem subsidentiam habens. Defectuosior est quæ id quod in medio pendet, album ac læue & æquale habet. Crudior autem adhuc hac est, quæ nubeculam talem habet. In qua enim flatus est in profundo crassus ac crudus, si quidem paucus fuerit, permittit materiã ad fundum vasis deferri, diuidens autem ipsam, vniri non permittit. si verò redundauerit crudus in profundo flatus, eleuat subsidentiam ad medium diffusionis vrinæ, & facit id quod in medio pendet. Si verò adhuc amplior fuerit crudus in profundo flatus, eleuat subsidentiam, & ad supernam superficiem diffusi vrinæ liquoris attollit. Inquantum igitur flatus diuidere ac eleuare valet ipsam subsidentiam, intantum crudiorem vrinam putes. Si verò neque subsidentiam, neque quid in medio pendens, neque nubeculam habuerit vrina, nosse oportet quòd natura nondum humorem concoxit: si verò aliquando habet subsidentiam, aut illud in medio pendens, aut nubem,

A aliquando verò non, pugnam indicat naturæ aduersus morbum: atque hinc modò cruda est, modò non. At verò in tertianis exquisitis & in diariis febribus, nubecula sola aut illud in medio pendens ad morbi solutionem suffecit: aliquando verò etiam vrinam solùm boni coloris factam esse.

Quòd non omnis alba subsidentia bonum significat, Cap. XXX.

SÆpe verò albus color eius quod in vrinæ fusura siue diffusione fertur, idiotas decipit, vt subsidentiam bo- B nam putent quæ bona non est. Contingit enim crudum ac album humorem vnà cum vrina excretum subsidere, & bonæ subsidentiæ imaginationem exhibere. Quandoque verò hepate aut renibus affectis pus excernitur cũ vrina, & subsidens decipit artificem. Verùm primùm distinguendum est an homo antea affectos habuerit renes, aut hepar, aut aliam quandam partem per vrinam expurgari solitam: deinde etiam graueolẽs reperitur vrina pus habens. Crudus verò humor à bona subsidentia distinguitur per inæqualem subsidentis substantiam siue com- C pagem. Non enim cohærens sibiipsi manet, sed in paruas velut arenulas diuiditur: & omnino non leuis est, quemadmodum vera subsidentia. In bonis igitur vrinis primùm supernè apparet nubes: deinde subdescendens facit id quod in medio pendet: in fine verò subsidens in fundo vasis, nimirum vbi perfectè fuerit concocta. In crudis verò humoribus, statim ab initio ad fundũ vasis multa copia secedit, vnà cum hoc quòd mali coloris est tota fusura: postea verò etiam paulatim concoctus ac attenua- D tus, circa medium fusuræ vrinæ conspicitur, & facit id quod in medio pendet: quum autem amplius attenuatus fuerit ac concoctus, in superficie diffusionis vrinæ consistit, & nubeculã facit, decipitque idiotas vt putent morbum ad deterius procedere.

Quid indicet tenuis & pallida vrina, Cap. XXXI.

TEnuis & pallida vrina, cruda quidẽ est substantiæ cõpage, cõcocta autẽ mediocriter colore. Debilitatem autem indicat etiam hæc naturæ, quòd colore quidem concoxit, velut quæ res facilis sit: non autem etiam com- E page, propter difficultatem. Si verò per multum tempus hæc fertur, periculum est ne sufficere possit homo donec concoquatur morbus. nam quæ valde tenuis est, mala est. Indicat enim cruditatem, inquantum calorem id quod tenuius est depascere oportet.

Quid indicet tenuis & fulua, Cap. XXXII.

AT tenuis in substantiæ compage vrina, & fulua colore, melior est quàm pallida, & tamen reprehensione non caret propter substantiam.

Quid indicet rufa vrina, Cap. XXXIII.

F RVfa vrina cruditatem indicat, non mortem: verùm tempore opus habet ad concoctionem. est enim ex sanguine seroso, nondum valde concoctionem adepto, neque proprium colorem, & propterea diuturniorẽ morbum significat. At in febribus continentibus, ob sanguinis multitudinem consistentibus, excernitur vrina rufa & crassa, & subsidentia rufa, & colore, & fusuræ compage, & subsidentia, cruda.

Quid indicet vrina tenuis micta, & postea turbata, Cap. XXXIIII.

G VRina quæ tenuis mingitur, & postea foris turbatur, cruda est propter flatus crassi redundantiam. Indicat autem naturam incipere concoquere.

Quid indicet vrina crassa micta, & crassa manens, Cap. XXXV.

VRina quæ crassa mingitur, & crassa manet, & non desidet, qualis est iumẽtorum, significat vigere crassorum flatuum ac humorum velut fermentationem. In his capitis dolores aut adsunt, aut aderũt, propter humorum turbationem ac euaporationes.

H Quid indicet vrina crassa micta, & postea desidens, Cap. XXXVI.

QVÆ crassa mingitur vrina, & postea desidet, indicat humorum fermentationem quiescere, & quodammodo attenuari, & separationem ac secretionem incipere.

Vrina

Quid indicet vrina tenuis micta,& postea desidens, Cap. XXXVII.

EXtremam cruditatem tenuis & alba vrina significat. non enim aggressa est in his natura concoctionem. Contingit autem hoc aut ob virium debilitatem,aut propter obturationem,aut ob morbi lõgitudinem. Nam in quartanis diuturnissimis , in principio ob crassitudinẽ& intractabilitatẽ materiæ, vrina excolata tenuis vocatur. Mingitur autem tenuis,etiam ob hepatis obturationem aut renum:verùm cognoscitur ex locali dolore.mingitur etiam aliquando tenue & album in febribus ardentibus. Febris enim ardens bilis multitudinẽ indicat, atque hæc vrina phrenitidem imminere significat.Non tingitur autem vrina quia non manet in vasis ipsa bilis, sed leuitate sua ad cerebrum decurrit.Siquidem igitur non adest in his phrenitis,scito ipsam iam affore: si verò adest , & vrina tenuis ac alba mingitur in ardentissima febre, vt plurimùm mortem prænunciat.Non enim tolerare possunt vires cerebri iam prostratæ ab ardente febre , acrimoniã ac mordacitatem bilis iam putrefactæ.

Differentiæ vrinarum oleosarum,& quid significent, Cap. XXXVIII.

SOlet febris primùm pinguedinem eliquare,postea carnem,postremùm etiam ipsa solida corpora inuadit. pinguedine igitur liquefacta oleosæ vrinæ excernuntur. Paulatim autem liquatur pinguedo: vnde & principium habet,& augmentum,& vigorem.In principio igitur colliquationis, ita oleosi coloris facit vrinas vt ambiguum sit aquosæ sint an oleosæ:in augmento verò oleosæ fiunt, ita vt notabiliorem oleosi mixturam habeant. In vigore autem colliquationis totæ vrinæ per totum,tum in colore,tum in substantiæ compage,velut oleum sunt.Ad hæc pinguedo eliquata,aut renum solùm est aut totius corporis.Si igitur renum solùm fuerit,confertim excernitur talis copia,imò & caloris sensus amplior circa renes contingit:si verò totius corporis fuerit,paulatim additamẽtum facit.

Quid significent eruinæ substantiæ, Cap. XXXIX.

QVando cõsumpta est pinguedo,deinceps caro liquescit,& eruinæ substantiæ in vrinis fiũt:sed & hæ aut renum solùm sunt,aut totius corporis.Siquidem igitur in febribus apparuerit talis vrina,totius corporis affectionẽ esse indicat:si verò non,in renibus solúm.Et rursus si crudæ sunt vrinæ,totius corporis est malum : si verò cõcocta est vrina,eruinæ autem sunt subsidentiæ,renum affectionem indicant.

Quid indicent furfuraceæ subsidentiæ, Cap. XL.

QVVM febris pinguedinem consumpserit,& maiorem carnis partem,& in profunditatem vasorum irruerit,furfuraceæ subsidentiæ fiunt, angustiores quidem lamineis,verùm crassiores ipsis.Et hæ similiter aut ex toto corpore, aut ex vesica excernũtur. at si quidem febris affuerit,ex toto corpore:si non,ex vesica.&,si quidem cruda fuerit vrina,corporis est affectio:si verò concocta , solius vesicæ.sed & localis adest dolor.

Quid indicent laminæ subsidentiæ, Cap. XLI.

QVVM ipsæ solidæ partes affectæ fuerint , primùm in superficie deraduntur,& quæ in vrinis subsident, laminea fiunt.sed & ex vesica sola talia excernũtur.Si quidem igitur fuerit febris,totum corpus afflictum est:si nõ, vesicæ affectio est.

Quid indicet polentaceum in vrinis, Cap. XLII.

QVVM febris post occupatam profunditatem,& maiorem & longiorem profunditatem inuaserit, fiunt talia furfuribus crassiora, & vocãtur polentacea.At duo significant hæc polentacea:aut enim sanguinis assationẽ indicant,aut fortem solidorũ colliquationẽ.Si quidẽ igitur alba fuerint polẽtacea illa,solidorum corporum affectio est:si rufa,sanguinis.

Quid indicet graueolens vrina, Cap. XLIII.

GRaueolẽs vrina putrefactionem indicat , & futuram naturæ mortificationem.

Vrina nigra quid significet, Cap. XLIIII.

OMnes nigræ vrinæ,statim etiam crassæ,omnino perniciosæ sunt. raro enim aut nunquam inuenitur tenuis & nigra. Nam niger color accidit vrinis,dum expurgatur atræ bilis humor,aut ipsa atra bilis, tum quæ ob frigiditatem , tum quæ propter nimiam assationem facta est . Et viris quidẽ ac fœminis nigræ vrinæ pessimæ sunt: pueris verò,aquosæ.Minus autem perniciosæ fiunt nigræ vrinæ iis qui debilem habent splenem, quibus non ex adustione neque ex perfrigeratione nigrescit ac liuescit sanguis,quemadmodum in aliis quibusdam contingit : sed ex melancholici humoris diffusione. At hæ tres differẽtiæ crassitudinem substantiæ habent. necessariò igitur etiam crassæ reperiuntur nigræ vrinæ . Proinde in acutis morbis perniciosissima est omnis vrina denigrata,& præsertim quum & graueolens fuerit & crassa,& nigram subsidentiã habuerit.Fieri enim non potest vt seruetur æger ex acuto morbo,qui talem vrinam minxit : & si quidem subsidentia fuerit nigra, perniciosissimum est : si verò id quod in medio pendet nigrum fuerit , minus malum, aut non similiter malum:si autem nubecula fuerit nigra, adhuc mitius ,& non similiter malum. Nigra porrò vrina aliquando indicat frigiditatem , aliquando caliditatem siue superassationẽ. Si quidem igitur prius micta fuerit liuida vrina,deinde sic nigra fiat,frigiditatem causam habet:si verò flaua præcesserit,& postea nigra inuenta fuerit,ab ampliore nimirum caliditate superassata,nigra facta est. Scire tamẽ operæpretiũ est quòd & in febris quartanæ declinatione, & in melancholici delirii solutione, vrinæ apparent nigræ ac crassæ.Splenicis autem vt plurimùm talis vrina mingitur quando debilis fuerit splen. nullam enim concoctionem ac distributionem melancholicæ superfluitatis facit.

De egestionum notis, Cap. XLV.

QVOD de vrinis antea dictum est,hoc etiam in egestionibus cognoscere oportet. Dico autem qualis sit naturalis egestio . nam ab hac euariatio in aliqua parte cruditatem indicat . Optima igitur est egestio mollis & compacta,& leuis,& iuxta consuetam horam quammaximè prodiens,& ad proportionem comestorum: colorata quidem moderatè bilioso humore,hoc est subfulua,& nõ valde graueolens.quæ enim talis est,naturalis est : & manifestum est quòd significat sana esse omnia circa ventrẽ ac intestina.Si verò aliqua parte à relatis euariauerit,præter naturam iam dicitur: velut est valde graueolens , aut crassa,aut sicca,aut dura,aut distorta , & non humori admixta,& quæ cum stridore & velut strepitu quodam præter rationem excernitur.Tales enim omnes concoctoriæ actionis debilitatem indicant.His adhuc deterior est exactè fulua:est enim bilis intemperatæ ac puræ signum.Nigra verò egestio,atræ bilis signum est aut sanguinis adusti.Liuida verò,intestinorum frigiditatis ac mortificationis.Pinguis autem & oleosa , pinguedinis colliquationẽ significat.Viscosa verò ipsorum solidorum corporũ colliquationem indicat.Quæ autem varia est colore,& valde graueolens, variorum humorum excellẽtem putrefactionem significat.Cæterùm in omnibus his considerare conuenit an edulia talia fuerint,aut intestinum ex more fluxione laboret,quum debile sit.

De egestionibus iudicatoriis, Cap. XLVI.

SI porrò iudicatio alicuius morbi per ventrem futura est,nihil quidem præiudicãs,velut in aliis,neque quicquam proprium ac firmũ præsignificãs habet: verùm ex eo quòd adsunt quidem iudicationis signa , non autem adsunt signa vomitus ,aut eruptionis sanguinis narium, aut sudoris,colligere datur.Considerare tamen oportet ex aluo egesta,an plura prodierint quàm prius ante iudicationem.indicant enim inclinationem hac magis fore: & præsertim vbi imminutæ fuerint vrinæ.Insuper autem & grauitas notabilis , & dolor & tensio circa præcordia & lumbos,ventris excretiones præcedunt.Quandoquidem verò, & per hæmorrhoidas & per locos muliebres iudicationem fieri possibile est, communia etiam amborũ sunt signa quæ nunc sunt relata.verùm considerandum est an horum quid ex more expectetur. si quidẽ igitur in prin-

cipio morbi aut augmento venter perſeueranter liquidio ta egerit, aut velut biliosa quædam pura, & febris perſeuerat & bilis magis augeſcit: tunc & ardentior & periculoſior vtplurimum eſt morbus. Si verò in vigore multùm exturbetur aluus ſua ſponte, ferè morbi ſolutionem efficit. At circa vigorem aliquando in morbis diuturnioribus venter exturbatus omnem materiam morbum facientē deterit. Verùm in acutis morbis, & nigra pura & graueolentiam inducentia, præſertim in principio peſſima ſunt. quibuſcunque enim morbis inchoantibus bilis atra ſurſum aut deorſum prodierit, mortale eſt. Et rurſus quibuſcunque ex morbis acutis, aut diuturnis, aut ex vulneribus attenuatis, bilis atra ſubierit, poſtridie eius diei moriuntur. Non autem ſimpliciter ſiquid nigrum excernitur, iam etiam hoc atra bilis eſt. poteſt enim & ſanguis è propriis locis excidens, & tempore aliquo manēs, frigefactos in grumos congelari. Atram itaque bilem cognoſcemus ex eo quòd ad terram fuſa, ipſam radat ac fermentet, velut acerrimum acetum.

De vomitus prænotione ac ſignificatione, Cap. XLVII.

INſtante iam iudicatione, vomitum fore expectare oportet, ſi pulſus fuerit vehemens & ad contractionem magis feſtinarit, & duriſſimus exiſtens ac inæqualis. Cordis item punctura & vehemens oris ventris morſus adeſt vnà cum capitis dolore, & vertigines oculorū, tenebris ſimul obuerſantibus. Et labium concutitur, & ſaliua multa ac tenuis defluit, & nauſeæ infeſtāt, & infernæ præcordiorum partes frigidæ tangentibus apparent. Omnia enim hæc coincidunt, bilioſo ac mordaci humore in vētre ac ſtomacho coaceruato, mordentéque ac ſimul contrahente totum ſtomachum inferné. vnde & labium cōcutitur, & ſaliua defluit. Si verò cum his etiam rigor acceſſerit, citiſſimè vomūt: quòd ſi etiam cibos recèns ingeſſerint, & maximè potū, citò vomūt. Vtiliſſimus eſt vomitus pituitæ ac bilis quāmaximè mixtorū. vomatur autē non craſſus: nam ſinceriores, hoc eſt nō mixti, reprobandi ſunt. Tales enim & cum violentia & lācinationibus ac moleſtia vomuntur, vnà cū hoc quòd ſignū ſunt ſolā bilem prædominari. Quin & varii reprehēdi merentur, velut ſunt liuidi & nigri ac porracei. mali enim ſunt hi, inquit Hippocrates. Si verò omnes hos colores idem homo vomuerit, pernicioſum eſt. deteriores tamen ſunt liuidi ac nigri, in acutis & ardentibus morbis fientes: & præſertim ſi fuerint graueolentes. Attendere verò oportet & in his num ſanguis confluxerit in ventrem, & tempore quodam in ipſo moram traxerit, & grumoſus excernatur. In plurimis enim tale quiddam cōtingit ex circuitibus quibuſdam: & non ſolùm nihil moleſti infert, ſed etiam tolerātiores ſeipſis fiūt, vbi hic per vomitū fuerit reiectus.

De eruptionis ſanguinis ex naribus prænotione ac ſignificatione, Cap. XLVIII.

SI ſanguinis ex naribus eruptio futura eſt, propria ſigna præcedunt hæc: Splēdores oculis obuerſatur, eo quòd flauus eſt humor. Obtuſus autem eſt viſus propter multitudinis ſurſum verſus lationem. quapropter etiam lacrymantur oculi: facies rubicunda eſt, & præſertim malæ. præcordia diſtenduntur citra dolorem: difficultas ſpirandi adeſt, propter tranſitum ſanguinis per thoracem: capitis item dolor, & temporum pulſus irruens ſimul cum iudicatoria exacerbatione, & non in principio morbi exiſtens: collum dolet, & deliria ſæpe ac exultationes fiunt. Pulſus autem alti ſunt & magni & ad diſtentionem magis feſtinant. Si verò cum his omnibus etiam nares ſcalpat, iam adeſt tempus vt ſanguis erumpat, & præſertim quum dolor fortiter circa frontem ac tempora incumbit. Quòd ſi etiam ſano ſanguis erumpere conſueuit, augebit ſanè etiam hoc valde ſpem tuam: atque hæc ſunt ſigna iam futuræ ſanguinis eruptionis. In principio verò apparētia crudo exiſtente morbo, periculum ſignificant, & tales plerunque moriūtur. Si verò facta iam concoctione, præſertim in vrinis, hæc ſigna appareant, circa vigorē morbi commodè conſpiciuntur. Soluūt autem tales ſanguinis eruptiones etiam viſcerum inflammationes in febribus, quādo maximè ex directo fiunt, velut inflammato hepáte, ex dextra nare: inflammato ſplene, ex ſiniſtra. Vnde facillimum iam fuerit etiam medicum prædicere vtra naris ſanguinem emiſſura ſit, occaſione ex dolente parte accepta. Soluunt etiam ſæpe ſanguinis ex naribus eruptiones phrenitidem, non tamen lethargum aut peripneumoniam.

Quòd & per hæmorrhoidas & muliebres purgationes ſæpe ſoluitur morbus, Cap. XLIX.

VIdimus in multis etiam per hæmorrhoidas prius exiſtentes in ſede apertas, morbum ſolutum: ſimiliter & in fœminis menſtrua purgatione facta. Oportet autem & in his prægreſſa concoctione in morbi vigore excretionem fieri, quò bona & tuta iudicatio fiat. Præcedit & in his notabilis grauitas, & dolor lumborum, imò etiam imi ventris dolor ac diſtentio.

De ſignificatione ex ſudoribus, Cap. L.

FEbrem per ſudores ſoluendam cognoſcemus ex eo quòd ardentiſſima eſt, qualis eſt quam inde cauſon *Græci* vocant. Bilioſus eſt enim hic morbus, & vbi fortiter motus fuerit, rigorem efficit. Si quidem igitur pro ratione ſuppreſſa fuerit aluus aut vrina, iudicatione propinqua exiſtente, rigorem expectare oportet: ſi verò amborum ſuppreſſio facta eſt, & non adſunt ſigna vomitus aut eruptionis ſanguinis, ſudor neceſſariò erit multus. & hoc magis fiet vbi augeſcente exacerbatione ægri mēte moti fuerint, & forinſecus calidiores facti, & vapor quidam calidus ex corpore aſcenderit, qualis antea non contigit, velut videre eſt in recèns lotis. Pulſus item hi ſunt magni & alti, & veloces, & ad diſtentionē magis feſtinantes, ac velut vndoſi: & arteriæ tunica mollis ac humecta apparet: ſuperficies autem totius corporis pruriginoſa & mollis, & quibuſdam horis rubicunda. Hæc in exacerbatione iudicatoria fientia, concoctione prægreſſa, & iudicatoria die bona exiſtente, ſalutares & ſolutorios ſudores ſignificant. Manifeſtum eſt autem quòd moderatè calidum eſſe oportet ſolutorium ſudorem, & per totū corpus fieri, & pro ratione leuare, ac tolerātiorem facere ægrotum. At frigidi ſudores cum acuta quidē febre, mortales ſunt: cum mitiore verò, longitudinem morbi ſignificant.

Abſceſſuum ſigna iudicatoria, Cap. LI.

SI ad abſceſſum conuertatur morbus, ſalutariter ſe habēte ægro, ad hoc maximè animum aduertere oportet. Durante quidem febre & continua exiſtente, & vrinis tenuibus ac crudis ſemper exiſtentibus, & ſubſidentiam nō habentibus, ſi poſtea apparuerit in aliqua inferiori parte, velut in cruribus aut circa iuncturā aliquam, aut grauitas, aut tenſio, aut ardor, aut dolor, abſque manifeſta cauſa, in ea parte abſceſſum fore expecta. Si verò æger derepente difficulter ſpirans, citò quidem à difficili ſpiratione liberatus fuerit, ſucceſſerit autem dolor aut grauitas capitis, & altus ſopor ac ſurditas, huic in glādulis circa aures abſceſſum fieri neceſſe eſt. Fiunt autem abſceſſus magis in hyeme, & ſenioribus qui trigeſimum annum exceſſerūt.

De ſputorum ſignificatione, Cap. LII.

IN peripneumonicis ac pleuriticis affectionibus ſputa propriè appellata ſubſidentiis in vrinis ſimilia ſunt. Ac nihil omnino expuere, ſed ſolùm ſiccè tuſſire, eſt veluti in vrinis quum extremè crudæ ſunt. Si verò incipiat æger humida & perfectè cruda educere, obſcura eſt & incerta talis tranſmutatio, & definit primum morbi tempus, hoc eſt principium. Vbi verò inceperit ſpuere pauca & matura, & ſemper plura ac facilius educit, tunc augmentum eſſe dicimus. Quum autem exactè fuerint concocta ac mollia, & non ægre educuntur, tunc inſtat vigoris tempus. Vbi verò concocta fuerint, ac citra moleſtiam educātur, & imminuta eſt copia, & dolor non amplius fuerit, & homo facilè ſpirat, ac bene tolerat, vigorē ceſſaſſe putādū eſt, & morbum iam declinare. Cæterùm ante alia animū aduertere oportet vtrum citius aut tardius ſputa extuſſire incipiat, quemadmodum etiam Hippocrati videtur. In pleuriticis, inquit, ſi ſputum ſtatim appareat, in principio quidem breuis fit: ſi verò poſterius appareat, prolongatur, morbus ipſe videlicet. Quæcunque igitur ſputa ſubflaua ſunt & ſubfulua & ſubſpumoſa ac tenuia, ſolius cruditatis

notæ sunt,& nihil notabilis mali indicant. Quæ verò purè flaua & fulua & viridia ac spumosa sunt ac viscosa, insupérque nigra, mala sunt. Nam, excepto sanguine, quicunq; alius humor purus fuerit, malam affectionem indicat ex calore generatam. Sanguinea igitur & pituitosa sputa, moderata sunt: flaua verò ac nigra, mala. Considerare verò oportet & eductionis ipsorum modum. si enim facilè expuūtur, indiciū est quòd talia bona sunt: si verò ægrè educuntur, mala. & præsertim si nigra, aut liuida, aut æruginosa fuerint, aut valde graueolentia, vt prunis iniecta grauè oleant.

Signa perfectè ac fideliter soluti morbi, Cap. LIII.

PErfectè ac fideliter solutum esse morbum putare oportet, quum in idem simul conuenerint omnia solutoria signa. Siue igitur in vigore statim & confertim ac constanter iudicatus est morbus, siue paulatim declinando fideliter solutus est, ex his sanè cognoscere poteris: Primum enim & maximum signum bonæ ac fidelis iudicationis, sunt concoctiones superfluitatum apparentes in dieb⁹ indicatiuis, cū viriū fortitudine: Deinde si in impari die iudicatio facta est, & ad hæc insuper si febris soluatur ægro iudicato, & ipse æger ab omnibus accidentibus liberetur, & coloratior fiat tum in facie tū in reliquo corpore, pro euacuationis ratione: & subtiliore pulsu præditus, ac fortior dum assurgit, & bene tolerās per omnia, & maximè circa concoctiones ciborum ac digestiones: & si omnes naturales actiones inculpatè facit, & corp⁹ pro refectionis ratione roboratur: & color ex nō naturali in naturalē transmutatur. Hæc est optima iudicatio, & oportet ipsos cōfidenter renutrire, cōuenienti victu ac balneis videlicet: si verò defectuosa facta fuerit iudicatio, morbus recidiuare solet.

Signa morbi non perfectè soluti, Cap. LIIII.

SVspectos de recidiua cognoscemus ex eo quòd putatur quidem solutus esse morbus, perseuerāt autem cōsimiles prioribus vrinæ ac pulsus: & quòd adhuc pallidus est æger, & difficulter tolerat, & reliqua contraria omnibus prædictis bonis fiunt. Et in summa, quoties præter rationem solutus est morbus, bis ipsum reuerti timor est.

Prænotio diei qua moriturus est æger, Cap. LV.

IN perniciosis morbis considerare oportet exacerbationes per singulos insultus, an quotidie, aut alternis, aut alio modo fiāt. si verò febris est nō intermittētiū generis, vide an in imparibus diebus, aut paribus, æger magis intolerās seipso fit. Nosse enim clarè oportet quòd in, illa die aut nocte, in qua magis intolerans seipso fit æger, morietur: &, si morbus multo plus vires excedit, citò morietur: si verò vires parum resistunt, differri poterit ad vnam atque alteram diem. Fieri autem non potest vt moriturus ad declinationis morbi tempus deueniat. Raró verò in declinatione morbi aliquem mori cōtingit, nisi alius morbus priori succedat. neque verò necessariò ad vigoris tempus perueniet moriturus: sed vt plurimùm in principio aut augmento ægroti moriuntur.

Quòd etiam horam mortis ægri prænoscere possit doctus medicus, Cap. LVI.

QVVM quatuor sint particulares exacerbationis tempora, obseruare oportet qua hora diei aut noctis grauior exacerbatio irruere solet: insupérque in qua parte exacerbationis æger seipso grauior factus est, nimirum an circa accessionem, aut augmentum, aut vigorem ipsius exacerbationis. In illa enim hora in qua languidior aut præter solitum magis pulsu destitutus factus fuerit, morietur. Et in accessione quidem exacerbationum moriuntur, ob inflammationes magnas in partib⁹ principalibus, aut propter multitudinē crassorū ac viscosorū humorū aceruatim intrò lapsorū, vt trāsitus spiritus perfectè obturentur: ita vt suffocetur ac velut extinguatur natura, quemadmodum siquis viridium lignorum copiam accumulet in flammam: In vigore verò exacerbationum moriuntur, emota natura per violentiam ac vehementiam morbi. Eodem modo contingit ipsos etiam in exacerbationis

A augmento mori. In declinationibus autem exacerbationum moriuntur, exoluta ipsis per violentiā vitali firmitate. Obscurior enim & collabēs sēper fit pulsus in perniciosis exacerbationis declinationibus. Diffluit enim tūc vnà cum aliis in corpore, etiā febrilis calor. atq; hinc idiotæ meli⁹ rē habere imaginātur. Ægri verò aut ad exonerandū aluū surgētes, aut alio motu facto, animo linquuntur aliqui verò pauco ac viscoso sudore excluso moriūtur.

In acutis morbis mortem non esse prædicendam, Cap. LVII.

B IN acutis morbis coniectatione vti non oportet, in quibus maximè repentina mors aut periculum ingruit. In his enim facilè trasfluit & ardētior est humor, & vehemētissima febris violentia. Et de his morbis Hippocrates pronūtiauit, Acutorū morborum nō omnino tutæ sunt prædictiones neque sanitatis neque mortis.

Febrium diuisio, & de diariis febribus, Galeni, Cap. LVIII.

EX morbis ob intemperiem orientibus vnus est & febris ipsa, calore præternaturali ad tantam immode-
C stiam euecto vt angat hominem & actionem lædat. Differentiæ huius caloris, maioris ac minoris ratione distinguūtur, & iuxta subiectū siue materiā, aut ipsū cordis corpus calore occupante, aut humores, aut aeream essentiam. Incipit igitur hæc præternaturalis caliditas aliàs ex alid de prædictis: & nisi soluta fuerit, temporis progressu similiter reliqua duo genera afficit. & si quidem in spiritibus permanserit hic calor, diariam febrem efficit: si verò humores occuparit, febrem putridam incendit: si verò ipsum cordis corpus iniuria affecerit, hecticam
D ac habitualem febrem facit. Nam aliqui febricitantes facilè solubilem affectionem habent, velut calefactum in sole lignum: aliqui verò ægrè solubilem, velut accensum ab igne lignum, vt etiam fumum edat: quidam verò planè exuruntur, velut lignum ad carbonis naturam adactū. Tria igitur sunt genera, diariæ, putridæ, & hecticæ. primùm itaque de diariis tractabimus. Fiunt hæ febres, velut dictum est, citra humorum putrefactionem, solo spiritu feruefacto, & propterea diariæ appellantur. nam vbi loti sunt ægri in prima huius febris declinatione, & cibū
E boni succi ac humectum acceperint, non amplius secundariò febricitant. Proprium autem & inseparabile signū diariarum febrium est vrinarum cōcoctio in prima die, & caloris iucunditas. verùm post exacerbationem sedatā certiorem habebis cognitionem. nam arteriarum motus per omnia assimilatur motui sanorum, quod nulli alii febri adest. & ipsa bona ægri tolerantia maximū liberationis signum est. Et vrinæ multo meliores post exacerbatiōnem quàm in febris principio tibi apparebunt. Et si ipsis, dum lauantur, neque horror aliquis insuetus acciderit, ne
F que alia aliqua iniucunditas, & post balneū consequenter bona tolerantia manserit, cōfidenter nutrire potes ipsum, & vinum exhibere intrepidè bibendum, quātum in præsens moderatum est. Facilè verò à talibus febribus capiūtur ii in quibus defluxiones corporis nō vaporosum sed acre quid ac fumosum habent. quare siquando suppressus fuerit coaceruatus in ipsis calor, febrilis efficitur. Auspicantes verò ac externè lacessentes harum febrium causæ sunt, lassitudines, frigiditates, vigiliæ, curæ, tristitiæ, iracundiæ, rigor, ardor ac exustio cutis, vt difficulter trās-
G pirationem admittat.

De diariis ex lassitudine febribus, Cap. LIX.

QVI ex lassitudine febricitant, cutem ficciorē quàm qui ex alia quadam diaria febre laborant, habent. Et hoc maximè contingit iis qui simul frigefacti sunt ex multa lassitudine, vt etiam post febris vigorem permaneat ipsis siccitas: & pulsus his parui fiunt. qui verò nō nimiū fatigati sunt, his humiditates quædā, aut vapor calidus ex profundo effertur. magni autem sunt & his pulsus.
Oportet autem ipsos statim post exacerbationis declina-
H tionem in balneum ducere, & accuratè simul ac molliter modico oleo dulci tepido perfrictos, aquarum dulcium lauacris lauare. Sed neque si in aere balnei ipsos morari iusseris, quicquā læseris propter frigiditatem. Postea quietis studium prodest.

De febrientibus ex vigiliis,& cura,& tristitia, aut ira, Cap. LX.

EOS qui ex vigiliis febricitant,distinguit etiam coloris species: est enim subtumida.Sed & oculorum motus manifesti sunt: vix enim attollunt supercilia . & caui fiunt ipsis oculi:imò etiam sicci. Pulsus autem densiores fiunt omnibus ob vigilias,curam,ac tristitiam febrientibus.Qui verò ex ira febriunt,his neque cauitas oculorum adest,neque color ille:& calor his est amplior,& velut ex profundo emergens:& magni sunt his pulsus.Omnes igitur relati neque frictionibus, neque balneis multis opus habent:sed multi olei perfusione omnino non adstringẽtis.atque vbi parum defricti sunt,pro more lauentur.

De febrientibus ex ardore, Cap. LXI.

FEbrientes ex ardore , statim ab initio perfrigerantibus sanare oportet,& balneis pluribus dulcissimarum ac temperatissimarum aquarum.Oleum autem modicũ adhibendum est,& omnino non africãdum.Sint autem quæ adhibentur capiti frigefacientia , omphacinum & rosaceum ex ipso præparatum sine sale . Facere autẽ hæc possimus frigida , vas in quo continentur suspendentes in puteum vt aquam contingat. Sed adhuc magis saliens aquæ frigidæ oleum frigefacit:& magis adhuc nix forinsecus vasi circumposita. Perfundendum est autem sinciput ex oleo sic frigefacto,lana moderatè excepto , ita vt manum in sublime leuemus, & hoc indesinenter faciamus vsque ad febris declinationem: atque ita in balneũ dulcium ac temperatarum aquarum ducamus,accessu solo aeris balnei per transitum concesso.

De febrientibus ex frigore, Cap. LXII.

SI quis frigefactus febricitarit,suppressis videlicet fumosis transpirationibus,quæ per cutem fiunt,& hic in balneum ducendus est in febris declinatione. Caput autem calfaciendum est & ante balneum & post balneum, in declinatione,ex vnguento amaracino & nardino.

De febrientibus ex grauedine ac destillatione, Cap. LXIII.

QVI ob grauedinem febriunt lauare non oportet . priusquam ea concoquatur,si ex frigiditate aut cruditate destillatio facta est . Caput autem humectandum est irino vnguento aut amaracino aut nardino :si verò ex ardore facta est destillatio capite calfacto , & instar cucurbitæ attrahẽte materiã ex locis subiectis, hunc statim in balneũ dulciũ ac tẽperatarũ aquarũ ducere oportet,& in frigidam immergere,& sub salientem locare:in balneis autem frigefacientibus caput humectare . sunt autem ea moderata propter balneum.

De febribus ex cutis densitate, Cap. LXIIII.

DEnsatur cutis aut ex frigore,aut acerba qualitate ipsi præter assuetudinem allapsa:quale quid accidit etiam iis qui in aluminosa aqua lauantur. Arctissima est iis cutis,vt etiam tactu cognoscatur . Imò & caloris motus , leuis quidem iuxta primam manus admotionem apparẽs, acris efficitur si diutius tactus perseueret:vrinæ autem nõ velut aliis fuluæ sunt . quare non accusamus in iis quòd alimentum non sentiant,vnde corporis moles contrahitur. Neque verò oculi caui ac sicci fiunt. verùm sunt quibus humidiores & prominentiores esse videntur naturalibus,eo quòd non contigit transpiratio in ipsis,sed materiæ magis intus concluduntur. Vnde neque pulsus parui sunt,velut in tristitia aut cura,aut vigiliis,& valde immoderatis exercitiis. Curare porrò eos oportet aquarum dulcissimarũ ac tẽperatissimarũ balneis,post exacerbationis declinationẽ,& præcipere ipsis vt aliquãdiu in balnei aere morẽtur: affundẽdúmque est ipsis oleũ dulce tepidũ, & fricatio mollis ac moderata adhibenda . Tenuis autem victus præscribendus est,& vinum dandum tenue & album.

De febribus ex fame, Cap. LXV.

SI ob famem fiat febris , exacerbatione declinante in balneum ducantur,& plurimo oleo tepido dulcissimo perfusi leuissimè fricentur,& plurimo tempore in calido solio morentur . Egressi deinde ac viribus refecti rursus in balneum ducãtur,& in calidum solium locẽtur.Postea A egressis post balnei turbationem sedatam,danda est aqua calida potanda,deinde ptisanæ succus : aliquando etiam pisces petrosi in iure albo parati.

Diæta communis omnium diariarum febrium, Cap. LXVI.

DIæta in febrib⁹ diariis omnibus communem scopũ habet,vt sit ex eduliis boni succi & quæ omnino cõcoquuntur,& nusquam circa meatus detinentur : iis quidem qui ex ardore aut ira febriunt,quæ simul frigefaciũt ac humectant:,frigefactis verò,minus alentia & moderatè calfacientia.Iis autem qui vigilarunt,aut tristes fuerũt B aut curis vexati, humidus & somnificus cibus congruus est.fatigatis autem,plurimus & maximè nutriens. At in quibus intẽperatura corporis calidior ac siccior facta est, eos oportet aliquãdo circa primũ exacerbationis impetũ nutrire. Vinum autem dandum est omnibus qui ex diaria febre laborant,aquosum,tenue ac album,quod & concoctionem adiuuat& vrinas ac sudores propellit. Iis verò qui vigilarunt aut tristes fuerunt,aut curis vexati , magis intrepidè vinum datur.sed & fatigatis nimium,dandum est quantum superare possunt.Iratis autem,priusquam ab C affectu omnino liberati fuerint , minimè tutum est vinum dare.

De febrientibus ex inguinum inflammatione, Cap. LXVII.

SI quidem citra lacessentem externam causam, inguinis glandularum inflãmatio fiat, multitudinẽ sanguinis plerunque in vniuerso corpore indicat . nam & calor in his amplior est quàm in prædictis,& facies rubicunda ac tumida apparet. Oportet igitur celerrimè venam secare priusquam materia in inflammato putrescat , ac febrẽ D putridã accẽdat:post venæ sectionẽ vtẽdum est tenui diæta,vsque ad perfectam liberationem. At inflammato inguini ante venæ sectionem adstringentia ac repellentia imponenda sunt:post venam sectam,laxantia ac moderatè discutientia. Cæterùm quibus propter offensionem digitorum pedis,aut aliud quid tale, inguinis inflammatio facta est,& ea de causa febris diaria consequuta , tales ne interrogant quidem medicum quid facere oporteat , sed vlceri ex quo inguinis inflammatio facta est prospicientes,lauantur circa exacerbationis declinationem. Prohi- E bendum autem vinum omnibus ex inguinis inflammatione febrientibus, donec inflammatio fuerit soluta . & victus ratio tenuior ipsis constituenda est.

De diariis febribus ex cruditate obortis, Cap. LXVIII.

IN corporibus ex malis humoribus vitiatis cruditates orientes citissimè febrem accendunt . minus autem fit malum si ob cruditatem aluus infrà erumpat:nũ paruum autem malum est si fuerit suppressa . Febriunt autem ali- F qui etiam in quibus profluuium vẽtris ob cruditatem fit. Si quidem igitur sola corrupta euacuata esse apparuerint, lauandi sunt ac nutriendi in febris declinatione : si verò plus iusto euacuatio fiat,melius est nutrire citra balneum prospiciendo ventri ipsi. Cura verò vẽtris dupliciter fiat: Si enim non amplius feratur ipsa aluus, absinthium modicum aqua macerans coquito cum oleo in duplici vasculo,& ex hoc locos circa ventrem humectato : deinde hapsum lanæ purpureæ oleo imbutum ventri imponito: Si verò debilius est os ventris,mastichen cum vnguento G nardino ad strigmentitiam crassitudinem redige, & purpuram ex eo imbutam impone. Sint autem ea quæ imponuntur , ad tactum calida. tepida enim robur ventris exoluunt. At si adhuc feratur aluus,melius est optimo melino vti pro nardino,cum modico vino. commodum est ad hæc & mastichinum. Si verò etiam vẽter exuratur post euacuationem,melino similiter vtaris,aut cerato ex ipso parato. Nutriendi porrò sunt adhuc fluente aluo ex polẽta & panibus qui oxylipes vocantur, *ex eo quòd paucissimum acetum habeant* . Inspergenda est autem polenta suc- H co malorum punicorum,aut pirorum,aut malorum,præsertim cotoneorum:vel in ipsorum decoctum,aut myrtorũ. Si verò fluxus cessarit,alica detur, & gallorum testes,& pisces petrosi in iure albo parati,& fructus adstringentes. Si verò inappetentes fuerint,vt auersentur cibos, ex con-

coctorio medicamento ex malorum cotoneorum succo ac melle composito, cochlearium vnum aut duo danda sunt. Si autem non affuerit id quod ex succo compositum est, detur id quod ex carnibus cotoneorum paratur, cui nihil omnino piperis additum est, aut valde exiguum quiddam. Si vero supprimatur aluus in iis qui ob cruditatem ex diaria febri febricitant, si quidem cibi adhuc in ventre continentur, plurima tepida pota, digitis aut pennis immissis, per vomitum iubebimus id quod molestũ est reiicere: deinde præcordia fouere & quietem agere. Si verò cibi iam descenderunt ad intestina, reclinatis ipsis ita vt partes circa caput & stomachum sursum vergentes habeant, foueatur venter, & somnus cõcilietur. Post somnũ autem glandula subdatur, ad superfluitates quæ descenderũt educẽdas: aut per mitiorẽ clysterẽ (quale est furfurũ decoctum) euacuatio fiat. diæta sit tenuissima, quæ plurimã exterioriam vim in se habeat. Quòd si inflatio accesserit, incoquere oportet in oleo cuminum ac rutam, & infundere per sedem. Euacuata verò aluo, statim nutriantur: si verò etiam citra molestiã dormierint, postridie lauẽtur, adhibentes ventri vnguentum nardinum cum modico vino, & post balneum similiter tenui victu vtantur: si verò etiam tertia dies febrem aliquam induxerit, neque sic timendum est: sed similiter lauandum, ac moderatè nutriendum. Dare autem oportet talibus ante cibũ aliquod concoctorium, oxyporium *id est cita penetratione appellatum* medicamentum, & præsertim quod ex cotoneis malis fit, cochlearii mensura.

Curatio diariarum febriũ multarum dierum, quarũ aliquæ ex mutatione diariarum generantur ob cutis obturationem, Cap. LXIX.

QVædam febres propter obturationem vasorum circa cutem fiunt, ex diariarum mutatione, quum non probè curatæ fuerint statim ab initio. Cõtingit hoc maximè in corporibus vitiosis humoribus præditis, quũ multùm fuerint voraces. Nam in talibus circa primam ac secundam diẽ aliquantisper non est in pulsu, putredinis signum: sicut neque in vrinis, cruditatis. dum enim prolongatur quidem declinatio, & nõ amplius iuxta proportionem remittit, suspecta est affectio. si enim non transpirauerint perfectè, necesse est putrefactos esse vitiosos humores. Si quidem igitur puer aut senex fuerit ægrotus, venã secare nõ expedit: in mediis autem ætatibus, robore præsente ægroto, vena secetur, si sanè etiã plenitudinis signa affuerint in corpore. Detrahendum est autem pro viribus & obturationis magnitudine. maior enim febris ob vehementiores obturationes incidit: minor autem ob minores. Euacuata verò multitudine, & rarefactis meatibus, fumosæ ac fuliginosæ superfluitates transpirantes pauciores fieri poterunt. Periculosum enim est aperire potẽtibus obstructiones vti ante euacuationẽ. Quæ enim vim exteriorã habent, exhibita dum exhalant, simul attrahũt quid ex crassis ac viscosis humoribus in vasis, & duplicant in angustis meatibus obturationes: si verò etiam extrinsecus cuti admoueantur exterioria, periculũ est ne attrahant etiam aliud quid ad meatus obstructos. Quò igitur securè & intrinsecis exhalatio & extrinsecis attractio contingat, vtilissimum est euacuare pro viribus corpus: post euacuationem verò non longa facta dilatione, aliqua exterioria edulia aut pharmaca dare: eduliorum quidem loco ptisanam & aquam mulsam, pro pharmacis autem, acetũ mulsum ex solo aceto ac melle paratum. Quæ enim in aceto mulso coquuntur aliàs, velut calamintha, & similia calida, febres accendunt: velut etiam vinum. At post tertiam diem, neque putredinis humorũ signo in pulsibus præsente, neque in vrinis cruditatis, & vbi hora suspecta in qua febris accessit in prima die, transiit, confidenter iam hominem lauare oportet: si verò etiam circa decimã horam suspectus tibi fuerit paroxysmus *siue exacerbatio*, lauare oportet ante horam sextam. In balneo verò corpore præcalefacto illinire oportet dulci tepido, & moderatius confricare, postea depurgare & abluere forinsecus corpus. Eligenda ad hoc quædam moderatè extergentia, qualis est ordeacea farina & fabacea: deinde immittẽda

A in solium calidæ temperatæ, deinde etiam in frigidam. Si verò circa decimam horam (vt ita demus) turbatio quædam suspecta sit, nihil exhibendum est præter aquam cui incocta est hyssopus, & parum apii: deinde si nihil mali intulerit hora, nutriantur. Si verò etiam quid attulerit, omnino moderatum apparebit: quare & lauare poteris postridie ac nutrire. At vbi magna facta est obturatio, necessariò putrefactio contingit: vnde curatio in putredinosa febre referenda, etiam his congrua est.

B De febribus *id est continentibus* synochis, Cap. LXX.

COntinens febris nominatur cuius ab initio vsque ad finem vna est exacerbatio, nullam alterius exacerbationis principii significationem faciens. Corporibus bono habitu præditis, & multo sanguine refertis, & ætati calidæ peculiaris est continens febris. conflatur enim ob calidi sanguinis copiam nondum putrefacti, &, eo quòd non transpirat, feruore solùm caliditatem excitantis: quẽadmodum nouum vinum solet in doliis. Tempus autem taliũ febriũ maximè vernũ est. Sunt autem differẽtiæ febris
C bris continentis tres. nam aut æqualis permanet magnitudo ab initio vsque ad solutionem, aut additamentum facit, aut detractionem. hoc autem contingit prout maiores aut minores fiũt trãspirationes, ex eo quòd dẽsior aut rarior est habitus corporis affecti. Est autem multa copia quæ in talibus affligit, & feruorem sanguinis ebulliẽtem consequenter febris accendit: aliquando verò etiam crassitudo. Scopus igitur curationis in ipsis est euacuare copiam, & extinguere calorem præternaturalem, & crassitudinem secare: si quidem affuerit. deinde veterem bonã temperaturam debilitatis partibus reparare.

D De venæ sectione, Cap. LXXI.

SI validæ sunt vires, & ætas permittit, & nihil aliud fortiter resistit, sanguinis tantum auferre oportet quantũ vires tolerant. præstat autem, si vires adsunt, vsque ad animi deliquium ducere. Quibus verò nõ sic vena secta est, hi ad extremum periculum deueniunt, vt aut suffocentur aut animo linquantur: nisi virium robur, aut larga sanguinis eruptio, aut multus sudor ex manifesta pernicie ipsos eripiat. Nã multitudo in his non amplius à venis contineri potens obturat ac distendit corporis molem, & pro-
E pterea ipsum aliquando dirumpit, & vasa maximè in naribus aperit. Ea gratia festinare oportet ad sanguinis detractionem quantum vires ferunt; quò vasorum natura ex transpiratione ac ventilatione naturale tẽperamentũ cõseruans, iuxta morẽ ab initio humoribus dominetur. verùm animaduertendum est & ad ipsius venæ sectionis scopos. Præcedente enim ciborum cruditate, eousque venæ sectionem differre conuenit, donec tibi satis esse videbitur concoctio ipsorum in ventre peracta, itémque secessus superfluitatum in intestinis: si verò suspectum habes
F post venæ sectionem, aliam fore sanguinis euacuationẽ, velut muliebrem purgationem, aut hæmorrhoidum in sede fluxum, relinquere oportet in venæ sectione tantum sanguinis quantum per alios locos euacuandum putas. Quare siue menses fuerint moti siue hæmorrhois aperta, totum negotium naturæ permittito: si verò non tantum quantum oportebat euacuatum fuerit, tunc venam secato, quò ex vtrisque compositis perficiatur quod conuenit. Aptus est ad venæ sectionem habitus corporis durus, multi sanguinis, densus, & ægrè transpirans, status aeris hu-
G midior. Resistit venæ sectioni puerilis ac senilis ætas, temperamentum calidum ac siccum valde, & tempus ac regio consimilis, & qui natura humidiores sunt, & præsertim cum caliditate: & qui raro habitu præditi sunt. Insuper quibus os ventris aut amara bile valde vexatur, aut debile est, aut vltra iustũ subtili sensu præditũ. hi enim omnes facilè transpirant, & in venæ sectione animi deliquiis corripiuntur, ex quibus ægrè reuocari possunt. Similiter autem etiamsi triginta annorum fuerit is cui vena
H secanda est, verùm humidus & mollis & pinguis ac albus corpore, & paruas venas habuerit, huic aut omnino non venam secabis, aut parum detrahes: omnino quidem nõ, æstatis tempore & in reliquis eiusdem ordinis: parum verò, aliis temporibus ac reliquis constitutionibus. Proinde

A aliqui in animi deliquium collapsi in ipsis medicorũ manibus,non sunt reuocati. quare siquis euacuasset citra virium dissolutionem,nõ periissent: Aliqui verò per omnẽ deinceps vitam totũ corporis temperamentum frigidi⁹ habuerũt,propter immodicam euacuationem, vt qui in malo corpore ac habitu vitam degerint.Quidam verò ex hoc ipso perniciosis morbis correpti sunt, ab aqua inter cutem,& erectæ ceruicis spiratione,hepatísque ac ventris debilitate,& semisideratione. Optimum igitur est,quem admodum nos semper facere vidisti, non dierum nume B ro animum aduertere,neque soli multitudini, sed viriũ robori: in omnibus quidem, verùm maximè in continentibus febribus. si enim vires conseruentur, nõ solùm sexta ac septima,sed etiam sequentibus diebus venam secabis.

De frigidæ aquæ exhibitione, Cap. LXXII.

SI aliquando coactus fueris curare ægrotum qui non solùm antea venæ secandæ auxilium omisit,sed etiam C nunc aut propter timiditatem ægroti, aut cognatorum, sanguinem detrahere prohibearis, ad frigidæ exhibitionem deueniendum est,exacta præscriptione facta, quãtũ ex ipsa fieri possit detrimentum.Nam si hoc paruum vel omnino nullum futurum est, danda est in potu frigida sincera quantum æger eius voluerit. Tunc autem danda est frigida quum in vrinis videris concoctionis signa.neque autem in principio,neque in augmento dãda est frigida,sed in ipso vigore totius morbi ac particularis exacerbationis.Opportuno enim tempore data frigida cor- D roborat solidarum partium naturam. Corroborata verò natura præattenuatos humores aggreditur,vt bonos quidem detineat,inutiles verò eiiciat,aut per ventrem, aut per vomitus,aut sudores. Si verò frigidæ potor fuerit æger tẽpore sanitatis, valde cõfidẽter frigidã dato,ipsa experientia doctus omnia viscera frigidæ familiaritatẽ sustinere.Si enim omnino aliqua pars adeo frigida esset vt ab ipsa læderetur, sanitatis vtique tempore euidens detrimentum ostendisset: quum autem nulla pars in sanitate læsa sit,ne in febre quidem lædi poterit, quum maximum propugnaculum habeat in profundo ardentis calo- E ris multitudinem. Quapropter iis qui modicum sanguinem &minimum carnis habent,frigidæ potus periculosior est. citò enim ad solidas animalis partes penetrat carnibus nudatas. Quapropter etiam habituales febres neque sincera neque multa frigida opus habent: tenuia enim sunt in ipsis ac modici sanguinis corpora. Vnde quũ magni detrimenti timor immineat in ineptis, à frigidæ exhibitione abstinere oportet,&vti aliis auxiliis,quæ obturationes reserant,& multitudinem euacuant, & feruorem febris mitigant. At verò detrimenta ex intempesti- F uo frigidæ potu orientia hæc sunt: viscosos ac crassos humores attenuari ac trãspirare frigida impedit. Quare siue inflammatio fuerit in aliquo viscere,siue ignis sacer, siue indurata,siue mollis ac laxa affectio, frigidæ potus ad huius sanationem nihil confert: sed euestigio quidem non modicam affert lenitatem, eo quòd febrem iam factam extinguit: manente autem intus causa,quum ex frigida densatum fuerit corpus, aliam febrem accendit priore grauiorem.Atque hæc quidem detrimenti species contemni poterat:verùm plerique debilia habentes viscera, citius ac facilius à frigidæ exhibitione læduntur.Quibus- G dam enim stomachus siue gula adeo fortiter affectus est, vt perdiderit actionem,& vix potuerit deglutire: aliis vẽter læsus est, vt vix concoquere potuerit:aliis hepar, vt ex hoc in aquam inter cutem inciderint: aliis colum, aut pulmo,aut renes & vesica:aut aliud quid à frigida læsum, debile ad propriam actionẽ factũ est. Quidam ipsorum statim erectæ ceruicis spiratione, aut alto sopore, aut lethargo,aut aurium abscessu,aut conuulsionibus, aut tremoribus,aut siderationibus corripiũtur. Et,vt in summa H dicam,omne neruorum genus &caput ipsis affligitur.Noui quòd formidinẽ tibi induxerim per ea quæ retuli,ad frigidæ exhibitionem: verùm vidisti me sæpe ipsa opportunè vsum esse,& in quibus dare oportet,& semper vtilitatem assequutum esse citra ægri læsionem.

Diæta in febribus continentibus, Cap. LXXIII.

A QVibus vena secta est,his ego post duas venæ sectæ horas semper do modicum ptisanæ succũ, & iubeo quiescere.Et postquã ex somnis surrexerint, rursus similiter ptisanæ succũ exhibeo,& hoc perseuero vsq; ad tertiã diem: quarta ferè semper in balneum duco. Tales enim opportunè vena secta viribus robustis, & ad animi deliquium euacuati,necessariò sequitur non longè postea vẽtris secessus, attenuatis videlicet humoribus, & leuatis B ac corroboratis viribus:aliquando verò etiam bilis vomitus. Ad quæ statim etiam humiditates per totum corpus aut sudores succedunt.quare confidenter hos lauato quarta die.At verò tempus exhibendi cibi in febribus continentibus,tum iis quæ iam relatæ sunt, tum iis quæ postea referentur:quæ sanè vnã solùm ab initio vsq; ad finẽ exacerbationẽ habẽt(est bona ægri tolerãtia & consuetudo. tũc enim ipsis cibi dandi sunt) quãdo tolerãtissimi sibiipsis esse videntur:& illo præsertim tempore diei in quo etiam prius morem accipiendi cibi habuerunt. maximè C enim toleranter pertulerint cibos isto tempore acceptos. Robustis igitur viribus,& dum vigor morbi breui expectatur,tenuissimo victu vti licet: vbi verò vires ægræ sunt,non licet tenui victu vti citra magnum detrimentum.quare alimentis tantum apponendum est quantum roboris viribus detractum est.

Vniuersalis doctrina de febribus putredinosis, Cap. LXXIIII.

TRanspirationis angustia ac impedimentum meatuum obscurorum totius corporis obturationem fa- D cit,per quos fumosæ & fuliginosæ superfluitates quotidie transpirant. At obturationis affectio quum parua fuerit & probè tractata, diariam febrem effecit: Quum autẽ siue propter magnitudinem, siue imperitiam medicorũ consuetum diariarum tempus excesserit,aut continentem aut aliam quandam, ob humorum putrefactionem, accendit febrem.At verò transpiratio multiformiter impeditur,& dum densantur meatus propter siccitatem aut adstrictionem cutis,& dum obturantur propter multitudinem & crassitudinem ac viscositatem humorum. Dũ itaque quotidie fumosarum ac fuliginosarum superflui- E tatum transpiratio impeditur,naturalis in nobis calor affligitur. Alius verò præter naturam corporibus accedens, primùm humores propter humiditatem putrefacit ac corrumpit: progressu verò tẽporis etiam pinguedinẽ ac carnẽ & ipsa solida corpora inuadit. Est autẽ putrefactio, essentiæ putrescentis corporis ad corruptionẽ transmutatio à calore præter naturã fiẽs. Putrescentes igitur humores,aut intra vasa arctati,continuas & nunquam intermittentes vsque ad perfectam morbi solutionem febres F efficiunt:aut per totum corpus delati & extra vasa elapsi, quandam febrem per circuitum accedentem & interualla habentem accendunt,velut tertianam,quartanam,quotidianam,aut aliam consimilem. Causa verò cur non excidant extra vasa humores in febribus continuis, est aut multitudo,aut crassitudo,aut viscositas ipsorum. Quemadmodum igitur dum inanimata corpora putrescunt, primùm abiicimus ex ipsis quæ iam putruerunt, deinde reliquum in aere frigido suspendimus, & perspirationes perfrigerantes molimur:eodem modo sanabimus in humanis corporibus putrefactionem,quod quidẽ iam corruptum est,omni modo euacuantes,reliquum verò gesta- G tionibus moderatis & transpirationibus perfrigerãtibus ad exactam ac naturalem proportionem reducentes. Proinde vbi prius de non intermittentibus febribus tractauerimus,mentionem faciemus deinceps & reliquarum.

De febribus putridis, Cap. LXXV.

QVVM in omnibus vasis,& præsertim maximis,circa alas ac inguina,ac consimilibus, sanguis calidior æqualiter redundans putruerit, febrem putridam continentem efficit.Plerunque verò in corporibus multi san- H guinis ac carnosis & denso habitu præditis,& superfluitatibus calidis refertis hæc generatur. Proinde his iam febrientibus pulsus maximus & æqualis ac vehemens est, & qui compagem arteriæ neque duriorem neque molliorem habet.Ad tantam verò velocitatem ac densitatem

venit

venit,ad quantam magnitudinem ipsa febris venit. Atque hæc quidem ambabus communia sunt, huic videlicet,& prædictæ continenti citra putrefactionem febri. verùm huic præcipua putrefactionis signa in vrinis, & pulsibus, & caloris specie adsunt. Curatio verò harum febrium, in vtroque genere communicat, tum in eo quòd cum putrefactione,tum eo quòd sine hac est:at essētia quidem & vniuersa ipsarum natura ex genere putridarum est. Verùm quatenus vna est tota ipsarum exacerbatio,ab initio vsque ad totius morbi solutionem,eatenus communicat cum continenti absque putrefactione. Oportet itaque etiam curationem ipsis in hoc solùm cum illis continentibus communem esse:per alia verò omnia bifariam secari, ita vt quosdam medendi scopos ex genere putridarum accipiamus,quosdam verò ex propria ipsarum essentia.sanguis enim est qui in hac febre putrefactionem suscepit. Sic verò etiam alias differentias putrefactorum humorum sanare conuenit, indicationem partim à putrefactione sumēdo,partim à propria vniuscuiusque differentia,velut pituita,aut vtraque bile.Quandoquidem igitur putridarum febrium septem subiecta sunt præter naturam ,à quibus iudicationes sumuntur,nēpe copia humorum,& crassitudo,& viscositas,& obturatio, & transpirantium suppressio,& putrefactio,& febris nō habens interuallum:Vnamquanque sanè ex relatis affectionem sanare oportet per contraria, copiam per euacuationem,crassitudinem per secantia, viscositatem per extergentia,obturationem aperientibus transpirantium suppressionem: si quidem propter constrictionem cutis facta est,per diffundentia:si verò propter densitatem,per rarefacientia. Deinde putrefactionem, extergentibus & alterantibus ac transmutantibus.febrem autem,per frigefacientia.Quum igitur vires fuerint fortes, vena & iis secanda est, nisi cruditas ventris aut alterius cuiusdam partis prohibeat,velut antea dictum est. nam ex iis quæ de illis diximus,considerare oportet conuenientia etiā de his. Quandoquidem verò neque obturatio neque putrefactio curari potest per solam venæ sectionem, quum aliis auxilis opus habeant, reseruare aliquid sanguinis oportet ad curationis tempus, vt ne necessitas aliqua ingruat ob inopiam intempestiuè nutriendi. Quantum enim ad talem febrem attinet,omnino non nutrire oportet:quantum verò ad sanguiuis euacuationem,nutrire opus erit. Quare ex duobus alterum necessariū,erit vt aut nutrientes,febrem augeamus :aut non nutrientes, vires dissoluamus. Melius igitur, velut dictum est, relinquere sanguinis proprium alimentum animalis partibus: & ipsum contentum esse modicis sorbitionum exhibitionibus,velut sunt ptisana & aqua mulsa, quibus vt medicamentis magis quàm alimentis opus habemus. Si verò ob aliquam causam relictum fuerit venæ sectionis auxilium,homini per tenuem victum connutrito, quum iam concocti fuerint humores,&crassitudo ipsorum fuerit præattenuata,febre in vigore existēte, dabimus frigidā aquam,velut in superioribus continentibus febribus,nisi quid ex illic relatis prohibeat exhibitionem. Quòd si verò etiam frigidæ potionis auxilium fuerit relictum,aliis auxiliis vtendum est, quæ obturationes aperiunt & multitudinem euacuant, & feruorem mitigant, velut antea dictū est,& deinceps consequenter referetur.

Communis diæta omnium febrium putridarum, Cap. LXXVI.

IN omnibus putridis febribus in communi putrefactos humores expurgare oportet, per vrinam & ventrem ac sudores. hoc enim commune est omni putredini.Si verò aliquando sua sponte ad os ventris impetum fecerint,per vomitus euacuentur. Alioqui non oportet ægrè vomentes præter naturam irritare, vt ne vires oris ventris exoluantur, quibus maximè in morbis opus habemus. Eligenda verò sunt quæ citra calefactionem ac reficcationem prædictas euacuationes perficere possunt :velut est ptisanæ succus,& aqua mulsa, acetum mulsum simplicissimum, & apomeli,*id est fauorum mellis elutorum cremor*, & radicis apii decoctum . Aqua itaque mulsa ad sec andos crassos humores, & detergēdos viscosos, &

A promouendas excretiones,optima fuerit, in febribus ex coarctatione ac putrefactione obortis,& præsertim continentibus putridis: attamen febrilem calorem auget. Quare si immodica fuerit caliditas,ab aqua mulsa abstinendum est,& vtendum ptisanæ succo.Si verò obturationes ægrè solubiles esse iudicauerimus, acetum mulsum dandum est: quanquam & hoc siquis immodicè vtatur, intestina radit,& tussim mouet, & neruosas partes lædit, vt difficile sit reperire tale auxilium quod nihil lædens multùm profit.atque hoc contingit propter complexū
B affectionum præter naturam in corpore. Quapropter iis qui facilè à quacunque re exhibita læduntur, melius est vt ptisanæ succo vtantur, donec validius alimentum accipere possint. At si aluus non egerat, aqua mulsa cum solo oleo infusa eluatur. totum verò corpus forinsecus ante euacuationem discussoriis difflare non oportet: post euacuationem verò discussoriis vti licet. Pharmacis autem vtendum est tepidam caliditatem habentibus, velut est. oleum chamæmelinum. & in hoc tempore, inter discutiendum inquam,etiam vinum aquosum po-
C tum omnes excretiones mouet. Concoctione verò manifesta in vrinis apparente, etiam lauare licet dulcis & potabilis aquæ balneo.

De febribus continuis, Cap. LXXVII.

FEbres cōtinuæ eiusdē generis sunt cū intermittentibus siue interpolatis. Eiusdem autē generis dico cum tertiana exquisita causon, *id est febrem ardentem*, exquisitam,& cum quotidiana eam quæ quotidie exacerbatur, & tamen non intermittit. nam & febris ardens omnes alias exquisitæ tertianæ notas seruat, & in hoc solū ab illa
D differt,quòd cū rigore nō irruit neq; intermittit. Et quæ quotidie exacerbatur, similiter omnes notas habet cum quotidiana:in eo verò quòd nō intermittit,eiusdē cū illa generis est. Eodē modo etiā quæ per quartanā exacerbatur,nō autē intermittit,eiusdem generis est cū quartanis. Et manifestū est quòd neque rigor exacerbationes præcedit,neq; sudor cōsequitur in hac febre, queadmodū neq; in febre ardēte rigor superueniens soluit ægritudinem. Differt autē febris ardens à continente putrida, eo quòd
E hæc ex sanguine putrefacto cōflatur,& à principio vsque in finē vnam habet exacerbationē. Febris autē ardens ex flaua bile putrescēte incēditur,& alternis diebꝰ exacerbatur,& quādā habet febris imminutionē ac velut remissionē.Cōtinēs verò putrida,similis manet vsq; ad solutionē.

Cura febris ardentis, Philumeni, Cap. LXXVIII.

EST igitur febris ex flaua bile putrefacta incensa, continua ardentissima,& neque medicis neque ægris bonum ordinem exhibet. lingua enim in iis arida est & nigra ac aspera.Morsus item ventris,ac sitis intolerabilis,
F & vigiliæ:aliquando etiam delirium. Primùm itaque leniter ac blandè hanc febrem aggredi oportet. Vbi verò concoctionis signa apparuerint in vrinis, & morbus iam viguerit,acrius instare,&ad frigidæ potum accedere:nisi & hîc aliquid prohibeat ex iis quæ de continentibus febribus relata sunt. Prima verò auxilia in febre ardenti sunt decubitus in locis frigidis, qui ad purum aerem patent ac perflantur: stratum molle & sæpius renouatum: amicula assiduè permutata, & satis gracilia & non sordida.Lectus sit abundè amplus, quò possint membra cale-
G facta subinde ad alias atque alias eius partes transferri. & per flabellum aer ignauior cōcitetur . Epithemata conueniunt pectori ac stomacho imposita:palmulæ cum vino & rosaceo,aut melino tritæ.Sunt & frigefacientia cōmoda:velut sunt pampini vitis triti, seris, polygonum, plantago,ramenta cucurbitæ,lactuca, rumex acutus . Singulis autem admisceantur micæ panis præmadefactæ, aut polentæ.Oportet tamen assiduos horum vsus deuitare. At verò panniculi linei complicati moderatè graciles, aqua & oleo calido imbuti, & pectori ac stomacho impositi,
H ardentem febrem mirificè mitigāt.Sed & aqua & oleum calidum , aut aqua & oleum rosaceum, ex alto in pectus delata per lanæ manipulum, vehemētiam ardoris facilè obtundunt. Oportet autem abundè calida esse aquam & oleum,aut aquam & rosaceum.tepida enim partium firmitatem exoluunt. Si verò parū nitri iis admixtū fuerit,

ſudores excludere poterint. In ardentiſſimis autem fe- A bribus etiā aceti parum admiſcendū eſt. nā & hoc quod debet, facit. Cibi porrò offerendi ſunt humidiſſimi, & nihil acre habentes, velut ſunt lactucæ, caules cum poſca aquoſa feruefacti, & cucurbitæ ſimiliter cum poſca. Sed & ptiſanæ ſuccus tenuior dandus eſt abſque ſale, aut alio additamento. Et aliquando poſt cibum aquam frigidam cochlearii vnius aut duorum menſura abſorbeant: aut ſit potius ipſorum potus in totum lactei teporis. ſed & aqua frigida fracta colluēda ac gargariſſanda præbeatur. Et roſarum ſucci cochlearium abſorptum ſtoma- B chum refrigerat. quin & alia animi oblectamenta procurentur. Folia vitis viridia, item myrti ac roſarum per pauimentum ſpargantur, & aqua frigida frequenter irroretur. & aquæ ſalientes in vicinia ſonum edant. Tempus autem frigefacientium epithematum ac ſimilium, eſt vigor exacerbationis. Nam in principiis ac augmentis exacerbationum, dum adhuc inæqualiter affectum eſt, & caliditas circa viſcera reſidet, ſi hæc adhibeantur, diffundunt quidem ſenſum, verùm repellentia caliditatē in profundū, maius detrimentū inducūt, incluſo in- C tus feruido calore, & rurſus febrem ardentiorem efficiente. At in vigore exacerbationum, expaſſa caliditate per totum corpus, facilè extingui poterit ea quæ adhuc reliqua eſt circa viſcera. nam & melius ſpirantes, & minus ſiticuloſi fiunt, his in tempore adhibitis: & ipſorum roſcido vapore excluſo, ad ſomnum conuertuntur. Cæterùm inſtante iam vigore totius morbi, & nullo prohibente ex iis quæ in continenti febre relata ſunt, tempus iā eſt frigidæ exhibēdæ. In quibus igitur cōfidimus D nullū ex viſceribus, neque caput (velut dictum eſt) læſionem incurſurum, ſinceram ſanè frigidam exhibemus: in quibus verò metus eſt, atque is vel minimus impedimento eſt, pro prima vice fractum exhibebimus potum ſiue frigidam. Frangitur autem, ſi quis temperatæ aquæ calidæ cyathum vnum ad quinque frigidæ puræ ſinceræ admiſcuerit. atque talis potio ſuſpectis corporibus exhibetur. Quidam verò olei roſacei cyathum frigidæ exhibēdæ affundūt: & ſic exhibēt. ipſum enim roſaceū nō valde frigefacit, & oleoſitas eius corporibus in- E tus oblita nō permittit ipſa à frigida aqua lædi: & ſimul firmitatē quandam exhibet ventri roſaceum, & lubricitatem, propter oleoſitatem. quidam pro roſaceo melinum exhibent. Galeni. Porrò balneum illis ſolùm conuenit in ardenti febri, qui citra tumorem aliquem inflammatum, aut eryſipelatum ægrotant, vbi concoctionis ſigna apparuerint in vrinis. Quòd ſi quis iuuenis ſit carnoſus, tempore æſtatis, & conſtitutione calida ac ſicca, febre in vigore exiſtente, & concoctione in vrinis apparente, citra viſceris alicuius inflammationem, & in F lauacrum frigidæ natatorium ſeipſum iniiciat atque natet, ſudores vtique commouerit: ſi verò etiam ad frigidæ balneum aſſuetus fuerit, valde confidenter hoc auxilio vtatur. quibuſdam enim ſtatim venter bilioſa egeſſit. At ſi moderata eſt febris, & vires robuſtæ, vnà cum concoctionis ſignis proſunt ipſis balnea dulcium ac temperatarum aquarum, & ex vnguentis chamæmelinum: præſertim ſi aer ambiens frigidus fuerit. Nam ſi aliquando contigerit vt frigido exiſtente ambiente æger fortiter à febre exuratur, modicam ſalutis ſpem de ipſo habere G oportet: ſi verò neque concoctionis ſigna affuerint in tali aeris ſtatu, neque vires fortes habere apparuerit, talem ſeruari impoſſibile eſt. quare neque lauabis ipſum, neque inunges rarefacientibus medicamentis: neque vinum dabis neque frigidam. In quibus enim deſperata eſt ſalus, vanum eſt auxilia multos ſeruantia imperitorum calumniæ exponere. Proinde ego ſanè medicos quoſdā noui methodi ignaros, qui imitati ſunt ea quæ à nobis fieri ſolent, & vſi ſunt his auxiliis in iis qui penitus mortui fuerunt, & neque quicquam profeciſſe, & opportu- H num ipſorum vſum ſuſpectum ac horrēdum feciſſe. At nos & temporum occaſiones & auxilia deſcribimus, in iis qui ſeruari poſſunt. nam qui incurabiles ſunt ægri, iis neque occaſio neque auxilia commodant.

Tertianæ exquiſitæ dignotio, Cap. LXXIX.

FEbris tertiana exquiſita in corporibus natura bilioſioribus omnino cōſiſtit, & in ætate vigoris, & maximè tempore æſtiuo, & in locis calidis ac ſiccis temperamento, & in tali ambientis nos aeris ſtatu. Sed & vita in laboribus, & curis, ac vigiliis, ardoribúſque, & pauco alimento, eóque calido & ſicco: & immodicus calefacientium ac ſiccantium potionum ac medicamentorum vſus, apta ſunt ad febrem tertianam. Quum igitur gignatur tertiana ex flaua bile putrefacta, ac mota, & extra vaſa lata, ſtatim à principio rigorem inſignem inducit, qui à quartanæ febris rigore in hoc differt, quòd in tertianis pungi ac vulnerari corpus videatur. Nam in quartanis inuaſio vehementem perfrigerationem habet, & magis in profundo: quotidianam verò neque rigor omnino præcedit, ſed magis circumfrigefiunt. Eſt etiam in tertianis febribus ordo pulſuum exquiſitus, & æqualitas. excitatur autem in progreſſibus exacerbationum pulſus ipſe ad vehementiam ac magnitudinem & denſitatem. Sitim etiā inducit tertiana, maximè in vigore, & hominem exurit vt ſe denudet & abiiciat veſtitum, & magnum ac dēſum ſpiritum ducat, & velut flammam quandam efflet, & frigidam bibere expetat. & paulo pòſt calor æqualiter per totum corpus extenditur. Quòd ſi etiam manum inieceris corpori, iuxta primum contactum calor multus & acris occurrit, qui velut cum vapore quodam affertur: vincitur autem paulo pòſt à manu. & ſanè iam etiam bibere tempus eſt ægro: atque vbi bibit, ſtatim multitudinem calidi vaporis per cutem remittit, prænuntiam ſudoris: & vomitus bilis apparet, & aliquando etiam vēter egerit. Vrinæ verò iis ſunt bilioſæ & ſubfuluæ ac ſubflauæ, & moderatè craſſæ, & paulo pòſt aut nubeculam albam, aut quiddam in medio dependens bonum efficiunt: at ſi fuluiores fuerint vrinæ, & neque quid in medio pendens, neque nubecula in primo circuitu apparuerit, ad ſeptē circuitus extendetur morbus. Verùm exquiſita tertiana quæ in prima die oſtendit in vrinis ſubſidentiam albam ac læuem & æqualem, tertium circuitum non tranſgredietur. Hæc febris in integram febris quietem deſinit poſt exacerbationem, vniuerſum exacerbationis tempus duodecim horarum ad ſummum faciens, & non pluriū. atque hanc exquiſitam tertianam nominamus: quæ verò diuturniorem habuerit exacerbationem, eam appellamus extentam: ſi verò quotidie exacerbauerit cum rigore irruens vehementi, habuerit autem omnes prædictas notas in pulſibus & vrinis & reliquo corpore, hanc duplam tertianam nominamus. Et hoc contingit propter multitudinem & craſſitudinem & bilis inæqualitatem.

Tertianæ exquiſitæ curatio, Cap. LXXX.

TErtianam igitur exquiſitam, velut à flaua bile commota fientem, humectare ac frigefacere quantum eius fieri poteſt conuenit. Et quæ quidem in ſupernum vētrem confluunt euacuare per vomitus: quæ verò infernū ſubeunt, ſimiliter per infernam excretionem. Sed & vrinis ac ſudoribus via aperienda eſt. & venter quidem mollibus infuſis euacuandus eſt: vrinæ autem propellendæ ſunt apio & anetho in potionibꝰ maceratis. Et ſi cōcoctionis ſigna apparuerint, cōfidenter iā etiā abſinthii comā aqua mulſa maceratā ac excolatā dabis. Balnea verò ipſis cōueniūt, ex aqua calida potabili tēperata, & neq; nitrū neq; aliud quiddā tale in balneis adhibere, ſed aquā & oleū præcalfacto corpori circūfundere, & in calidæ ſoliū locare, ac hortari vt in ipſo morētur quantum eius fieri poteſt. eos verò qui balneum amant etiamſi bis laueris, non peccaueris. A vino verò abſtinendum eſt penitus, priuſquam concoquatur morbus, vbi verò concoqui incipit, tenue & aquoſum ac modicum, primùm dandum eſt: prope ſolutionē verò, vberius. Cibi qui humectant & frigefaciūt, omnes commodāt tertianis exquiſitis. quātitas verò in ipſis tāta ſit, quātū probè cōcoquere poſſit. Et ex oleribus quidē cōueniūt atriplex, blitū, malua, lactuca, & cucurbita. Ex reliquis autē ptiſanæ ſuccus, & ſorbitiones ex alica, & piſces petroſi: & ex volucribꝰ quæ mollē carnē habēt. Ex aliis alas, & gallorū teſtes, & ſuillos pedes, ac

cerebella,& paruorum porcellorum extremas partes da-re conuenit.Sorbendi sunt etiam ouorum vitelli, & fru-ctus gustandi no ægrè concoctiles. Abstinendum verò ab omnibus dulcibus & acribus,& salsis,nidorosisque ac virosis eduliis ac potibus:& à veteribus ac natura calidis vinis.

Tertianæ spuriæ curatio,Cap. LXXXI.

IN non exquisitis tertianis neque lauare statim ab ini-tio bonum est,sed quando iam apparuerint signa con coctionis: neque quotidie nutrire,sed satis est alternis. Quies autem & calfactio præcordiorum ipsis conducit, & sorbitiones concoctu faciliores:infusa item inferni vẽ tris nõ valde mollia. Et si sanguinis detractione opus ha buerint,neque hæc relinquatur , sed statim ab initio di-stinctione facta,velut in sermoneDe venæ sectione dictũ est,moderatus sanguis auferatur,quantum in præsens sa-tis est.Totus verò diætæ status non frigefaciens & hume ctãs sit in totũ,velut in tertianis exquisitis , sed etiã quid de incisorio ac calfactorio modo assumat: nimirum ve-lut crassiore bile subiecta,& nõ valde calidiore.Maximè verò contulerit ipsis ptisanæ succus iniecto pipere & hys-sopo aut origano. sed & nardi spicã, cum aqua mulsa co-ctã bibẽdã dato: & alia quoque quæ vrinã cient,præter-quã extremè calfacientia ac siccãtia.Maximè quoque ab-sinthii cremor assiduè dãdus est post septimã diẽ. Sed & acetum mulsum multis profuit potũ: & aliquod lene pur gatoriũ,bona concoctione in vrinis apparẽte.At verò vo mitus ab accepto cibo vsque adeo cõmodus est iis qui in hac febre perseuerant , vt multos nouerim statim perfe-ctè liberatos ex huius vsu.

De hemitritæo,*hoc est semitertiana*, Cap. LXXXII.

FEbris semitertiana appellata,fit pituita putrefacta ad putrefactum amaræ bilis humorem admixta: & est ex duabus febribus cõposita.Quotidiana enim cum cir-cumfrigefactione irruente,tertiana verò cum rigore,fe-bris ex ambabus mixta,horrorem inducit: & de rigore quidem minus,plus autem de frigefactione.id quod ex-tremitatibus permixtis contingit. Itaque neque absonũ nomen huic febri imposuerunt qui hemitritæam dixe-runt.Duplex est autem modus generationis eius:aut dua bus exacerbationibus vno tempore coincidentibus, aut statim ab initio vtrisque inter se permixtis. Quum igitur tertiana prædominatur,horridior febris fit,& iuxta acces sionem etiam aliquid rigoris assumit:statimverò talis e-tiam calidior est &æstuosior,& quendam bilis vomitum aut egestionem,aut sudorem inducit. Vbi verò altera pi tuitosior febris præualet,prædominatur quidem frigidi tas extremitatum, verùm modici sunt horrores ; & non sunt siticulosi neque æstuosi. At vbi æquales magnitudi-ne fuerint,& tertiana interpellata, & quotidiana conti-nua, inuasio quidem exacerbationis cum horrore con-tingit.Et quum pituitosa febris dominatur, contractio-nes fiunt ac horrores:quùm autem biliosa febris præua-luerit,aceruatim incalescunt. Atque hæc quidem est se-mitertiana exquisita,ex tertiana intermittẽte & quotidia na continua composita, ambarum febrium temperatu-rã æquali existente. Cæterùm semitertiana non exquisi-ta,aut biliosum humorem habet aut pituitosum.Quum igitur ex vtrisque relatis humoribus semitertiana febris confletur,etiam curationem mixtam esse conuenit.Qua-re ex iis quæ de tertiana relata sunt,& ex iis quæ de quo-tidiana dicentur,curationem componere oportet.

Quartanæ exquisitæ dignotio, Cap. LXXXIII.

QVartana exquisita omnem ætatẽ inuadit, præcipuè tamen inclinatam. Hippocrates autem in libro De septenario,vigoris ætatem dixit.Idem afferere videtur, eundẽ hominem non bis in quartanam febrem incide-re. verba eius sunt:Primùm quidem quartana febre idẽ homo bis neque capitur neque vnquam captus est,neque de cætero corripietur,si semel sanus fiat.& hoc propterea: iuxta propriam vniuscuiusque hominis naturam & æta-tem vigoris cõtingit.Necesse enim est, vigentem homi-nis naturam in hoc tempore quartana febre corripi:præ terito autem vigore exolutam esse & à quartana & ab in uasione. At verò naturæ corporum magis atrabiliariæ

A hanc febrem perferunt, & ex temporibus autumnus, & præsertim vbi ipse seipso fuerit frigidior ac siccior ; & inæqualis. Edulia item ac potiones, & totus vitæ victus siccus & frigidus tempore existens , quartanarũ febrium signum est:& lienes aucti.Hæc autem febris non statim à prima die omnino irruit cum rigore;sed aliquando ex a-liis in hanc fit transmutatio, ex iis quæ erroneæ ac inordi natæ vocantur: verùm in progressu rigor accedit,& cum augescente etiam rigor augetur.Sensus autem ægrotis cõ tingit,non velut si pungatur & stimuletur cutis,veluti in
B tertianis cõtingit,sed & perfrigerãtur vehemẽter,&velut franguntur vsque ad ossa.proinde audire est ægros dicen tes quòd ossium lassitudine tenentur,& carnem cõfringi imaginantur.Pulsus porrò sunt parui,obscuri, ac tardi & rari in principiis accessionũ , velut in nulla alia affectio-ne.Etenim iuxta inuasiones quartanarum, arteria tibi li-gata esse videbitur, & introrsum retrahi, ac prohiberi à regressu.quare etiamsi iuuenis fuerit æger,tamen senilis extremæ ætatis motum arteria imitatur.Si enim ægrotã-tis naturalem pulsum noueris,aut in principio exacerba-
C tionis alterius morbi adfueris, nihil aliud expectaueris quo minus pronunties irruentem à principio febrem, quartanam esse.adeo immensa quædam mutatio pulsus ad raritatem ac tarditatem fit. Vrinæ verò his in princi-pio quidem albæ ac tenues & aquosæ, nimirum propter materiæ crassitudinẽ percolatæ:progrediente verò mor-bo,pro ratione coloratiores fiunt & subsidentiam habent crassam.Sequitur autẽ sudorum copia circa exacerbatio-nis declinationem. Ex Rufo. Quartanæ igitur à sple-ne initium sumentes,diuturniores sunt.Fiunt autem ma
D nifestæ ex colore & cruditatibus,& quòd venter non fa-cilè egerit,& ex splenis tumore,& quòd ad sinistrã magis se reclinent. Est autem periculum ne progressu tempo-ris etiam in aquam inter cutem incidant. At verò pro-pter hepar inflammatum , quartanarii coloris sunt albi-cantis & toto corpore tumidi,& vrinæ iis sunt valde ru-bræ,sandaracham referentes: & ad contactum tumor dex tri præcordii occurrit.Et ii etiam magis difficulter spi-rant quàm splenici,& subtussiunt, & postremùm in hy-dropem ineuitabilem delabuntur.

E Quartanæ curatio, Cap. LXXXIIII.

IN principio igitur moderatè ac leniter tractandi quĩ ex quartana febri laborant ; ita vt neque medicamen-tum aliquod forte adhibeamus neque euacuationem, nisi sanè sanguis valde abundare videatur: tũc enim mo deratè sanguinem auferre oportet.Et si diducta vena san-guis fluens niger ac crassus fuerit,confidenter euacua:ta-lis autem in splenicis maximè reperitur: vbi verò flauus ac tenuis apparuerit,statim cohibe. Secãda est autem ve-na aut interna,aut media in sinistro cubito, si splenicus
F fuerit homo:aut in dextro, si circa hepar fuerit affectio. Diæta verò sit flatus expers,& bona: venter autem mol-liatur quantum eius fieri potest per consuetos cibos.Si verò ii nihil profecerint,infusis per clysterem vtendum est,primùm quidem mollibus,postea acribus. Prohiben-dæ sunt carnes porcinæ,& omnes viscosæ ac tardi trans-itus.item frigida ac humida edulia omnia. Vino vten-dum est pauco albo,& tenui,ac moderatè calido.Volucri-bus autem montanis,& piscibus mollis carnis ac facilis concoctionis,& nihil viscosum habentibus.Vtendum est
G etiam salsamentis ac sinapi. Et per dies aliquot accipien-dum est pharmacum ex tribus piperis generibus, & dios politicum appellatum. & si piper solum tritum quotidie acceperint,rectè vtique fecerint.A frictionibus autem & deambulationibus & aliis consuetis non penitus arceã-tur. A balneis verò abstineant,frictionibus cõtenti quæ valde prosunt. Et si breuis fuerit ac non valde violenta quartana,non malũ fuerit in intermediis diebus consue-ta exercitia cõtingere.Atque hæc quidem in principio ac augmento facienda sunt.In vigore verò morbi,tenuiore
H victu vtendum est,& iubendi sunt ægri diu quiescere,& visceribus prospiciendum est,adhibitis fomẽtis ac cata-plasmatis mollire ac laxare potentibus,& flatus dissolue-re.Talia verò sunt,farina ordeacea, & semen lini, iris,cu-minum,chamæpitys, & ruta in aqua mulsa cocta, oleum

quoque à fomento cataplaſmati miſcēdum eſt. Oportet autem primùm olei fotu per paucos dies irrigare, atque ita cataplaſmatis vti, in die videlicet adhibitis, ſi æger ferat. Epithematis autē vtēdum eſt, polyarchio, & eo quod ex ſtyrace paratur, & ſimilibus. conſequenter autem etiā vrinam cientibus vtendum eſt. Et aqua mulſa in potu exhibenda, in qua cocta eſt ruta & anethum. Quòd ſi concoctionis morbi ſigna euidenter apparuerint, confidendum eſt ſtatim pharmacis humores nigros euacuantibus, & non ſemel ſed ſæpius, ſi opus fuerit. Conuenit autem epithymum quartanis potum. & veratrum nigrum maximè prodeſt, eo quòd citra moleſtiam euacuat ea quæ moleſtant: & vinum dulce in vacuū colocynthidis caput infuſum. Omnibus tamen miſcendum eſt apiū, aut aniſum, aut dauci ſemen, iucunditatis gratia. Aſſiduè etiam betæ ac oſtreorum decoctum bibant. Conueniunt his quoque aloedaria Oribaſii quæ ſic habent: Aloes drach. c. ſpicæ nardi, aſari, maſtiches, croci, xylobalſami, ſingul. drach. VI. caſſiæ drach. XII. epithymi drach. XVI. veratri nigri exempta medulla drach. VIII. forma pilulas magnitudine erui cum pulegii decocto, & exhibe pro viribus. poſſunt & cum melle cocto pilulæ formari. Ego verò etiam veratrum interdum adieci. Vtendum eſt & vomitibus à cibo & à raphanis, ſi nihil impedierit. plerique enim ipſis aſſiduè vſi, partim perfectè à morbo liberati ſunt, partim facilè pertulerunt. Nam vnà cum hoc quòd euacuant ea quæ ſtomachum infeſtant, etiam facilius concoquunt tales. Vbi verò nihil iam prohibet, etiam album veratrum dandum eſt, primùm quidem raphanis infixum, velut in Sermone De purgatoriis dictum eſt, poſtea verò etiam ipſum per ſe. Qui verò vomere nō poſſunt, iis vehementius infernè purgatis dandum eſt medicamentum ex viperis, theriaca appellatum, & reliqua quæ ad tales febres laudantur. Inter quæ eſt & familiare illud nobis omnium probatiſſimum, quod recipit ſucci Cyrenaici, & piperis, & myrrhæ troglodyticæ, & foliorum rutæ viridium, ſingul. æquales partes. Singula ſeorſim læuiſſimè terūtur, & ruta cum melle trita excipiūtur: fiúntque pilulæ, de quibus aliquibus obolus vnus, aliis duo exhibentur. Aliud Aſclepiadæ. hoc etiam ſomnū facit, quo etiam ipſe vtor. Piperis longi, myrrhæ troglodyticæ, ſucci papaueris, caſtorii, ſingulorum pares portiones: efforma & vtere, obolum vnum aut dimidium exhibens cum aceto mulſo, duabus horis ante acceſſionē. Aliud ad quartanā. quod facit & ad arthriticos. hoc in quartanis dato prælotis duabus horis ante acceſſionē drach. vnius pondere cum aceto mulſo: arthriticis verò cum aqua mulſa. Bituminis vnc. I. myrrhæ troglodyticæ drach. II. foliis menthæ viridibus læuiſſimè tritis excipe, ac vtere velut prædictum eſt. Cæterùm qui in principiis, talium pharmacorum aliquod exhibuerūt, aut omnino ante vigorem, hi ſæpe ſimplicem quartanam duplicem fecerunt, aut omnino maiorem aut difficiliorem effecerunt: aut duplicem antea, triplicem reddiderūt, aut omnino duas difficiliores ac maiores effecerunt. Noui ego quendam medicum qui auſus fuit tribus quartanis correpto dare theriacam ante morbi vigorem: deinde auctis omnibus accidentibus, quum febris continua ſucceſſiſſet, hominem peremit. Archigenis. Quartana febre laborantibus, inquit Archigenes, trifolii bitumē olentis ſeminis drach. I. in trib⁹ aquæ mulſæ cyathis exhibere ſoleo. Mirificè etiā ipſis prodeſt bitumē ipſum Iudaicum tritum potum cum vino diluto drachmæ pondere. Verùm pharmacum minimè moleſtum, & ſæpe ſucceſſum ſortitum expertus ſum ego hoc, maximè in quibus ſplenes tument, & hydrops initium capit: Hederæ corymbiferæ folia quinque cum myrrha troglodytica magnitudine fabæ trita, in aquæ mulſeæ dulcioris hemina exhibentur. Sed & caſtorium potum rigores mitigat & morboſam carnem conſumit, & concoctionibus in venis opitulatur, & ſegnitiem admotum eximit. Rufi.

Abſinthii cremor humores ventrem infeſtantes deterget, & concoctioni auxiliatur. vnde neque ſaliuam colligunt qui abſinthium bibunt. Mitigat etiam inflammationes hepatis ac ſplenis, & vrinas impellit, & menſes muliebres. At ſi æger adſuetus fuerit, & habitus ventris

A euacuatione gaudeat, & mordaces humores ſecedant, lac recēns mulctum aſininum aut equinum quibuſdam dedi, quos magis purgare volui: aliis verò caprinum, propter familiaritatem & parabilitatem. Exhibui autem ab initio heminas tres, & progreſſus ſum vſque ad ſex: deinde intermiſſo vno circuitu, ſimiliter à trib⁹ heminis incepi, & addita quotidie hemina, ad ſex progreſſus ſum: & poſtea detracta quotidie hemina vna, rurſus per duos circuitus quieui. & ſimul morbus diſſoluebatur, & corpus nutriebatur. oportet autem animal boni ſucci eſſe, cuius B lac exhibemus. Si verò alicui non aceſcit, neque nidoroſum fit, neque per vētrem erumpit, etiam in ſuſpecta die, ſorbitionis loco moderatè dandum eſt, multo tempore ante acceſſionem, & buccellæ panis modicæ ſuperingerendæ. At verò morbo in vigore conſtituto, apparente manifeſtiſſima concoctione, nullo viſcere læſo, adſuetis tempore ſanitatis, etiam aquam frigidam exhibui duarum heminarum menſura, inſtante iam propè inuaſione: & re vera à multis rigorem prohibui: non parum ſæ C pe etiam febribus exemptis. Melius eſt autē etiā forinſecus calfacere corpus cyprino aut ſicyonio: ante exacerbationes quidem, vt ne rigeant: ſedatis autem exacerbationibus, vt ne ab extrà allabentibus perfrigerentur. Dioſcorides porrò dicit prodeſſe iis qui quartana tenentur febre, hæc in potu accepta etiam ante acceſſionem: Plātaginis radices III. ſiccæ tritæ in vino bibuntur. Verbenacæ rectæ quartus à terra geniculus tritus cum vino potatur: in tertiana verò, tertius. Radicis item libanotidis drach. I. in vino exhibetur. Quòd ſi oleo illeueris totum D corpus, extremitates autem ex vnguento aliquo ad rigores deſtinato inunxeris, & ægrum contectum quieſcere ſiueris, non experietur rigorem.

Quotidianæ febris dignotio, Cap. LXXXV.

QVotidiana febris in pituitoſioribus naturis conſiſtit, & tēpore hyemis & in humidioribus ac frigidioribus conſtitutionibus. Et ſenes quoque magis infeſtat & pueros, propter edacitatem: & præſertim eos qui in humidis ac frigidis regionibus degunt, & vitam otioſam E agunt cum repletione: atque hoc magis vbi poſt cibos aſſiduè balneis vtuntur, & adhuc multo magis vbi ipſi cibi natura ſunt pituitoſiores, & inordinatus eſt ipſorum vſus. Hæc igitur febris neque cū rigore irruit ſtatim in prima die, ſed temporis progreſſu non rigor, ſed circumfrigefactio ægrè concaleſcens ipſis accedit. In pulſibus autem manifeſta ordinis confuſio & inæqualitas adeſt, tēpore irruptionis exacerbationis præſertim: & velocitas ac vehementia motus ipſis non adeſt. Non autem exurit febris hæc ægrotos, neque denſam reſpirationem facit, ne-F que crebras efflationes, neque frigidæ expetentiam excitat. ſed hæ febres minimè ſiticuloſæ ſunt. Vomunt autem pituitoſa, & quæ per ventrem infernè ipſis euacuantur, frigidiora, pallidiora, crudiora, & aquoſiora omnino ſunt. Exudant autem nequaquam in primis diebus, neq; ad perfectam febris quietem deueniunt. albus eſt ipſorū color. Vrinæ albæ & tenues in primis diebus minguntur, poſtea verò craſſæ ac cōturbatæ. Hic humor quotidie exacerbatur, deſinit autem in quietem febris non integram, vniuerſum tempus faciens horarum plerunque o-G cto & decē. Quapropter etiam amphemerina febris *Græcis* vocatur: de ambabus enim participat die ac nocte.

Quotidianæ febris curatio, Cap. LXXXVI.

IN quotidianæ febris curatione aceto mulſo vtimur in primis diebus, & iis quæ vrinas probè impellere poſſunt. & tota diætæ forma ſecandi vim habeat. Circa vigorem verò ventri proſpicere oportet, & præſertim ori ipſius: & poſtea vomere à cibis & raphanis & purgatoriis pituitam euacuantibus vti. Reliquam diætam ad communes ſcopos reſpectu facto comperies, vt ſcilicet attenuan-H te diæta & pharmacis inciſoriis ac attenuantibus vtaris.

De epialis febribus, Cap. LXXXVII.

PRædicti generis, pituitoſi inquam, eſt & febris quæ priuatim à leni afflictione epiala appellatur, quum ſimul & febricitant & rigent & vtrunque percipiunt, eodē tempore in omni corporis parte. Pituita enim acida & vitrea appellata, citra febrem quidem rigorē inducit: ſi verò putredo aliqua moderata ipſis accedat, febrē epialam

efficit. Si verò amplius putrescat, præcedit quidem rigor, sequitur autem febris, exuperata frigiditate à multitudine caloris, vt omnino non appareat iuxta augmenta & vigores exacerbationum. fortassis autem & pituita vitrea acidam qualitatem habet. Curatio porrò consimilis est iis qui quotidiana febre laborant, incisorio curationis modo amplius aucto.

Communia auxilia febrium per circuitum repetentium, Dioscoridis, Cap. LXXXVIII.

IN communi ad omnem circuitum ac rigores vtiliter exhibentur ea quæ sudores mouere possunt, & sunt hæc: seminis smyrnii drachma vna datur potanda ex vino duabus horis ante accessionem. Item aristolochiæ drachma vna, & iridis drach. duæ, & calaminthes decoctū cum castorii drach. vna, in quartanis & quotidianis. Chamædryos item decoctum, assiduè potatum, quartanam & quotidianam soluere solet. Caroi quoque semen, ferulæ semen, verbasci radix aut succus cū vino. Aliud quod ad omnem circuitum, & maximè ad quartanas datur, duabus horis ante accessionem. Facit & ad calculosos, ac dysentericos, & stomachicos. Est etiam anxiosis ac desperatis & lippientibus commodum: Seminis hyoscyami albi, seminis apii, seminis anisi, styracis, sing. drach. IIII. croci drach. x. opii drach. II I. castorii drach. II. myrrhæ drach. II. cum aqua ad fabæ Ægyptiæ magnitudinē formato, & cū duobus aquæ cyathis exhibeto. Aliud ad omnē circuitū, Aphrodæ: Seminis hyoscyami, myrrhæ troglodyticæ, opii, styracis, sing. drach. I. croci, zingiberis, aloes, singul. drach. x. & obolos tres, excipe melle, & exhibe nucis pōticæ magnitudine, cum aquæ cyathis tribus, præillitis extremitatibus ac cruribus: & sine vt dormiāt. Ego verò etiā castorii drach. I. adieci, & mirificè vim suā declarauit. Vtere etiam confidenter antidoto pæonia, & ea quæ ex sulphure constat. miram enim efficaciam habent aduersus omnem circuitum, præsertim quartanas ac quotidianas febres. Cæterùm quæ trita cum oleo illinuntur, prosunt omnibus qui per circuitum exacerbantur cum rigore: fouent enim corpus & sudores mouent. sunt autem hæc: Chamæmeli flos tritus, & in pastillos efformatus, ac in vmbra siccatus, & vsu expetente cum oleo tritus ac illitus. Semē viticis cum oleo, semen libanotidis, flos salis, nitrum, spuma nitri, baccæ lauri, pyrethrum, smyrnii semen, hypericū, calamintha, canchryō, castorium, conyza, costus, granum cnidium, cū nitro & oleo & aceto, oleum amygdalinum, cyprinum, irinum, gleucinū, chamædrys, staphis agrestis. Asclepiadæ vnguentum ad accessiones cum rigore. Hoc sæpe tertianas depuli, inquit. Spumæ nitri drach. II. myrrhæ drach. II. piperis grana xx. ceræ drach. III I. olei cyprini, aut irini, aut gleucini, aut amygdalini sescuncem. liquefacta aridis admisceantur. vsus est hora ante accessionem. Magis autem confricandi sunt pedes, vnde horrores initium sumere videntur. Aliud ad tertianas: Grani cnidii, spumæ nitri, piperis, æquales portiones excipe irino, & ad strigmētitiam crassitudinem redige, & vtere extremitates leniter confricans. Hoc medicamentum sudores ciet, & per duos aut tres circuitus sanitatem reducit. Aliud ad quartanas, tertianas, ac reliquos circuitus. Myrrhæ drach. VIII. casiæ drach. x. piperis drach. XII. staphidis agrestis drach. III. nitri drach. III. ceræ sescuncem, cyprini aut alterius talis lib. I. Myrrham vino dilue, & staphidē & reliqua contunde ac cribra, & cum myrrha tere, ac cerato affuso excipe. vsus autem tempore pharmacum cū pari cyprini portione illine.

De ignis sacri circa viscera affectionibus, Cap. LXXXIX.

FIunt aliquando ignis sacri affectiones circa aliqua viscera, febrem ardentem ac habitualem inducentes. Et si quidem circa ventrem fuerit erysipelas, *id est ignis sacer*, febrem in iis accensam lipyriam nominant: si verò circa hepar, vrentem siue fumosam: si circa pulmonē, algidam. Talis autem febris frigefacientibus ac humectantibus opus habet eduliis ac potibus, & iis quæ extrinsecus imponuntur. Quum igitur febris habitualis alium morbū admixtū non habet, balneo indiget: quēad-A modum etiam aliæ omnes caliditates ac siccitates. Si verò affectio fuerit circa viscera ignis sacri, à balneo quidē abstinere oportet in totum: frigida verò in vigore morbi vtendum est contentiosè. sic autē appellare solemus, quum semel frigidissimā & multam damus. Ante vigorem autē frigida non est danda, nisi ab ægroto cogamur, cui mos sit frigidam bibere, & qui sitim non ferat. At forinsecus imponenda sunt frigefaciētia, & si nihil profecerint, tunc etiam frigidæ potus exhibeatur, aut edulia potius frigefacientia. Conueniunt autem maximè la-B ctucæ humidæ ac dulces pura frigida elotæ: atq; sic quidem acceptæ optimæ sunt. Si verò opus fuerit aliquādo ad preces ægrorum, insuauitatem ipsarum mitigare, acetum multæ aquæ frigidæ admixtum ad intinctum concedemus. fit autem acetum exactè separatum ab omni vinosa qualitate. Forinsecus autem etiam ipse lactucæ succus aptus est: imò etiam sempertiui, & intybi, portulacæ, atriplicis, solanique ac plantaginis, cum pane sicco trito, & modico bono rosaceo: & iis quæ similiter resiccāt. Optimum verò est id quo nos vtimur iuxta vuarum acer-C barum tempus. Expressum enim ipsarum liquorem in mortarium coniicimus, cum portulacis viridibus tundimus, & vtrunque liquorem in vas mittimus, osculumque eius diligenter obturamus, atque sic vas in aquam immittimus. melius autem est etiam niue vas obruere. Vsus autem tempore polentam tenuissimam admisceo, & postea subigo, vt liquidius euadat medicamentum: idque duplici linteolo infarctum præcordiis impono: non immorari sino, sed vbi tepidum factum fuerit tollo, ac alterum impono. Atque hoc semper consequenter facio, do-D nec æger sentiat profunditatem quodammodo perfrigeratam, & à siti liberetur. Admiscemus autem aliquando etiam oleum omphacinum, aut rosaceum, vbi circa præcordia fuerit ignis sacer, inflammationis naturam habens. Vidi mulierem supinam decumbentem in terra, & voce destitutam, habentémque pulsum formicantē, vnà cum manuum ac pedum perfrigeratione. putabam autem calidam esse affectionem. nam simul cum relatis pessimis signis, densiorem videbam respirationem factam. E hoc autem signum est magni doloris, ac calidi morbi in præcordiis ac thoracis partibus existentis. Dixit autē quidam ex astantibus, se audiuisse mulierem dicere quòd arderet eius stomachus, & frigidæ potionis magnam cupiditatem haberet. quapropter etiam in pauimento iacet, inquit, venans frigiditatē. Itaque cōfisus dedi ipsi per cochleariū aquam frigidā, iterū atq; iterū immittēs ipsam ori eius violēter. Videbam autē labia ipsius placidè aquā intus attrahere. & ratiocinatus ipsam expetere frigidæ potum, propter insitam ventri feruidam affectionem, rur-F sus amplius exhibui. post hoc autē oculis quoq; annuere incepit, indicans sic me facere debere. Accepto itaque cōfectione ex papaueris capitibus constante, dia codyōn appellata, parum de ea cum vino cnidio & aqua frigida per cochlearium ori infudi. & ex hoc nimirum paulo pòst sensim loqui cepit. Quare rursus amplius de hac potione dedi, vino emmeleo pro cnidio accepto, cum modica aqua. Ori item ventris semperuiuum & lactucam cū pane trito & rosaceo imposui. Frigida autem hæc adhibui propter affectionis caliditatem & tempus æstatis, donec fri-G giditatem abundè sentiret.

De colliquatione, Philagrii, Cap. xc.

COlliquatio nominatur quū excernitur quid per vētrē, nō ex comestis aut cōcoctis, sed ex humorib⁹ ex toto corpore in ipsū cōfluentibus, quod simile quidē est bili quæ assiduè per vomitū reiicitur, ac per vētrē secedit: differt autē ab ipsa fœtoris graueolentia, & quòd egestio fuluior apparet, & crassitudinē habet strigmētitiā, aliquādo etiā oleosam aut adiposam. Colliquatio autē appellatur hic morbus, quoniā recēs cōpacta essētia pinguedinis H ac carnis, ab ardētissima febre dissoluitur ac colliquescit. Et vbi iam diuturnū est malū, etiā ipsarū solidarū partiū essentia ex parte eliquatur. quapropter grauissima omniū est hæc febris. Satis autē clarum est quòd extinctoriis medelis vtimur, ita vt valde frigidā aquā potandā exhibeamus, & cataplasmata & epithemata frigefaciētia thoraci

ac præcordiis imponamꝰ,&cibos humectātes ac frigefa-
ciētes demus. Dictū est autem de his in tractatione de fe
bribus ardētibus.dicetur itē cōsequēter in sequēti capite.

De febribus quæ in calidis ac siccis tempera-
turis fiunt,citra inflammationem
ac putrefactionem,
Cap. XCI.

QVicunque temperatura biliosi, & habitu graciles,&
natura aridi, & stomachum subtili sensu præditum
habentes, & qui facilè in bilem efferuescūt,hi vbi famē
aut vigilias pertulerunt,aut nimium delassati sunt,& præ
sertim in profectione ac æstiuo sole, aut tristitia affecti
sunt,aut grauibus curis pressi,proptè ab horroribus ac fe-
bribus corripiuntur. nam habitus in biliosis naturis, ob
famem ac omnia relata,facilè in bilem efferuescit.Et pri-
mùm quidem inæqualitatem percipiunt, postea etiam
horrorem.Et si quidem in motibus perseuerarint aut ci-
bum non acceperint,statim febricitant. mordaces enim
humores ac vapores per sensitiua corpora delati, horro-
res ac rigores generant.Et propterea horrente ac densata
cute,velut quæ ex natura in his aridior est,cohibentur fu
liginosæ ac fumosæ superfluitates antea trāspirare solitæ,
& sic febrem accendunt,nisi talis cibum accipiendo, ve-
lut dixi,præuerterit. Ostendi autem tibi aliquos qui sic
febricitarunt, & maximè qui ex longo morbo se recolli-
gebant.Ex quibus vni in foro obuiam factus horrore in-
cipiente, introducto ipsi in officinam quandam,panem
ex vino diluto exhibui, & euestigio horrorem sedaui &
febrem prohibui.Alios verò in suas domos abire festinā-
tes,in principio horroris aut paulopòst nutriui.Et in sum-
ma, quibus adhuc sunt principii exacerbationum acci-
dentia in talibus temperaturis,his omnibus panem ex vi
no diluto citò exhibui,& horrorem statim sedaui & fe-
brem prohibui. quanto enim citius ipsos nutries, tanto
magis febrem impedies.Si verò aliquando paulo tardius
ipsos nutriui, febris quidem facta non est, calor autem
modicus ipsis accedebat:vt,si diutius moreris nutrire,tali
liditate excalescat, ambiguum vt sit an febrem appellare
ipsam oporteat.Si verò duæ horæ post horroris initiū fa-
ctæ fuerint, manēte adhuc horrore,etiā tūc nutrire opor
tet: verùm prædicere quòd febricitabunt hi febre non
molesta,ad quam exudationes consequentur. & hoc fa-
cto & lauare oportet & rursus nutrire.At postquam seda
tus est horror, incepitque febris cum contractione, non
amplius nutriendi sunt illo tempore:declinante verò ex-
acerbatione,statim alantur,& ne expectetur donec febris
integrè quiescat. detur etiam potus aqua calida in vigore
amplior:in omnibus enim squalentibus affectionibus nō
cessant exacerbationes priusquā aut balneisaut alimentis
humectantibus rigētur.Quosdā verò etiam declinatione
incipiente,alios autē vigore exacerbationis instante nu-
trio. Fames enim in his temperaturis maximè febrienti-
bus,non simpliciter nociua est,sed siquid aliud, pernicio
sa: aut enim ex fame in ardentes febres incidunt,ex quī
bus si nō morte præuēti fuerint in habituales delabūtur,
& ex his rursus in tabē: aut statim ab initio habitualis fe-
bris ipsis coincidit.Proinde à principio sic nutrire opor
tet eos qui talē tēperaturā habēt.Quū verò aut ex lassitu-
dinibus, aut ira, aut curis pluribꝰ,aut vigilia,aut tristitia,
aut ex omnibus simul cōmissis,corpore vehemēter resic-
cato,febris inuaserit, squalidam quidem habens cutem,
ardentem autem caliditatem, timor profectò est talem
hominem habituali febre corripiendum esse, & præ-
sertim in æstate,& sicca ac calida constitutione. Opus i-
gitur habent tales humectantibus ac frigefacientibus e-
duliis ac potibus. Qui enim temperatura calidi ac sic-
ci sunt,hi etiam necessariò vires debiles habent. non e-
nim fieri potest vt corpus calidum ac siccum, vbi febrici
tet,vires validas habeat. Conuenit igitur quamcelerrimè
per ptisanæ succum aut sorbitiones ex alica nutrire, &
paululum panis insuper exhibere, atque sic per frigidæ
potum ægrum curare. Extinguitur enim statim ac seda-
tur febris perfectè, si non inflammatio aliqua ipsi adest,
neque humorum putrefactio. Si tamen magnum detri-
mentum futurum coniectatis, exhibitionem eius inhi-

A be,& per ea quæ extrinsecus corpori adueniunt ac adhi-
bētur,curationem molire. Forinsecus autem adueniunt,
aer nos ambiens,& quæcunque humectare ac frigeface-
re solent medicamenta, & ad hæc aquarum dulcium bal
nea.Si itaque ambiens nos aer temperatus fuerit,vtendū
est eo velut habet, nihil amplius moliendo . si verò aut
multùm calidus est aut frigidus,calido quidem vice ver-
sa excogitandæ sunt subterraneæ domus, frigidæque, ac
quæ ventis perflantur ad septentrionem conuersæ. Au-
ras quoque ipsis quasdam proprias excogitabimus: ali-
B quando ex euripis in quos plures aquæ salientes se præ-
cipitant, aliquando aqua frigida ex vasis in vasa trans-
fluente. Hæc verò statim etiam somnum conciliant. Re-
spergenda est etiam domus assiduè frigida aqua pura:&
rosæ multæ, aut vitium pampini, aut myrtus per terram
sternantur,aut aliæ quædam plantæ frigefacientes. Ar-
cenda etiā est ab ingressu hominū copia:nam & hoc do-
mum calfacit.Si verò frigidissimus est aer,velut in hye-
me maximè,per tegumenta corpus foueatur. Frigus e-
nim densat ac constringit cutem, & humorum qui intus
C aduruntur defluxiones transpirare prohibet. Maiorem e-
nim ex frigida inspiratione vtilitatem fore noscendum
est,quàm ea est quæ ex cutis perfrigeratione contingit.
Similiter autem & in iis quæ forinsecus imponuntur,
eligenda sunt frigefacientia citra fortem adstrictionem
dēsationémq; ipsius cutis. Et nō solùm quæ frigefaciūt,
sed etiā quæ cōpage corporis fuerint partiū tenuiū,quā-
tū eius reperire est in frigefaciētibus,aut citra admixtio-
nē alterius vehemētis qualitatis.Est autem simplicissimū
D medicamentum ex humectantibus ac perfrigerantibus,
quo & ad ignem sacrum vtor,& ad pudendorum inflam
mationes in principio:Ceram albissimam in duplici va-
se liquato,& in aquam frigidam diffundito, ac manibus
emollito,diu eam eluens: deinde similiter ipsam liqua-
tam in aliam aquam diffundito, & rursus tertiò idem fa
cito.Ad hanc autē ceram sic lotam,rosaceum ex optimo
oleo omphacino præparatū adiicito,vt sit quidē ceræ vn
cia vna, rosaceiverò triens. Hæc similiter in duplici vase
liquato,& ab igne ablata moueto, donec aliquantulùm
E frigefiant.Postea in mortarium diffunde, & pistillo for-
titer tere, aqua potabili ac frigidissima paulatim instil-
lata quantum satis est. & tandem fictili puram aquam
habente excipe:& aquam quotidie permuta. Hoc phar-
macum tenui linteo inductum impone, non super to-
tum pectus,velut quidam faciunt, neque super tota præ-
cordia, sed illo maximè loco in quo multæ caliditatis
sensus percipitur. permutetur autem pharmacum sem-
per priusquam manifestè calefiat. Aliud epithema opti
mum: Rumicis acuti succus polenta tenui admixta,du
F plicato linteo detrito excipiatur,& frigidus imponatur.
Facit & portulacæ succus & semperuiui, cum vuæ acer-
bæ succo & polenta. Item tribuli viridis succus, & po-
lygoni, ac seridis & lactucæ cum polenta: sed & ipsa ho-
rum folia trita imponito. Bonum pharmacum etiam
hoc est: Palmarum pinguium carnem exemptis mem-
branis cum posca meraciore ad flacciditatem vsque co-
ctam, & cum tenuissima polenta tritam impone. Si ve-
rò aridius hoc videbitur, ex prædicto cerato parum,
aut rosacei optimi minimum quiddam admisce. Bo-
G num etiam pharmacum est rosarum succus cum tenui
polenta: & ipsæ rosæ tritæ impositæ. & hæc quidem
assumimus multùm frigefacere volentes. Si verò mo-
deratè hoc facere voluerimus, non modica est copia
emplastrorum leniter perfrigerare potentium.Ego enim
noui,imposito aliquando frigido medicamento præcor
diis,hominem euestigio difficulter spirasse: alium autē
statim tussiuisse: & paulo pòst amborum accidens quie-
uisse,frigido pharmaco sublato. Balnea porrò dulcium
H ac calidarum aquarum,aut potius temperatarum,vtilissi
ma sunt omnibus siccam ac calidam temperaturam ha-
bentibus.Lauādi autē sunt queādmodū hectici,in secū-
da balnei domo,corpore ex aqua & oleo calido perfuso,
& ipsis statim in tēperatæ aquæ soliū locatis:deinde etiā
in frigidæ soliū. In frigida tamen morā diutius trahere
nō oportet. Si verò inflāmatio alicuius visceris accedat,

balneum recusare oportet.Illud tamē nosse expedit,quòd si quando inflammatio principalis partis in talibus febribus ac corporibus coinciderit,omnino morientur: & præsertim si pulmonis, aut membranæ costas succingentis, aut ventris,aut hepatis inflammatio fuerit. Nam quantū ad inflammationes harum partium attinet, minimè nutrire oportet:quantum verò ad virium debilitatem,sæpe nutrire oportet.Quare necessarium est vt aut dum non nutrimus,vires exoluamus:aut dum nutrimus, inflammationes augeamus.

De febribus hecticis ac tabidis, Cap. XCII.

HEctica febris dicitur,*id est habitualis*,quū ad tanta immodestiam venerit caliditas præter naturā, vt in habitu sit ipsius solidæ essentiæ similaris corporis cordis:& propterea ægrè solubilem habeat structurā. Primùm igitur calor præternaturalis eliquat & reficcat ac consumit essentiam in partibus velut ex humore concretam, qualis est pinguedo & caro:deinde verò propriam humiditatem consumit,ex qua corpora nutriuntur.quæ sanè circūfusa est ac instar roris dispersa circa omnes animalis partes.Hinc autē trāsit ad carnosum gen⁹,quod fibris & mēbranosis partibus solidorum corporum insitum est, quod sanè discindentes coci tollunt, fibras verò abiiciunt.Exactum autem eius complementum in hoc est: si ipsa solida similarium partium essentia siccior facta est, quando & tabida febris vocatur.Duplex est autem genus hecticarum febrium:quædam enim ex ipsis post febres ardentes plerunque fiunt, aut vsqueadeo in longum extentas vt temporis progressu humorem corporis cordis consumpserint:aut manente adhuc humiditate fientes, & cordis corpus occupantes, hinc incenduntur: quemadmodum lucernarū flamma ex funiculo, superstite adhuc in lucernis oleo.& hæc quidem vna est ipsarum generatio.Altera verò quum ab initio statim irruerint,primam generationem diariis similem facientes, ob tristitiam, & iram, & lassitudinem ampliorem simul cum ardore factam. has igitur non difficile est curare:Eas verò quæ in tabem procedunt, sanare impossibile est.natura enim ipsarum calida est & sicca,simile quiddam patiente corde quale quid patitur funiculus in lucernis, vbi plurimùm fuerit exustus.Qui enim exustus est comminuitur,vt neque si largū oleum affuderis, luculentam flammam excitare possis. Proinde parua hæc & infirma flāma circumcirca tremit, semper amplius minor euadens, donec fuerit extincta. Facilis autem cognitu est hæc febris:priusquam enim cō tigeris pulsus ac caliditatem,oculos immodicè cauos videbis,velut in foueis quibusdam sitos, & gramas in ipsis reperies siccas,& squalidam quandam affectionem, qualis iis fieri solet qui per totum diem in sole æstiuo multum puluerem percurrūt.Periit autem & ipsorum coloris vitalis flos:& cutis circa frontem sicca est ac circūtēsa: & plerunque palpebris nictant, velut somno grauati. Est autē hæc affectio non somnus,sed impotētia vigilandi.& tempora sunt collapsa,vt loci caui appareant.& quid aliud quàm ossa & cutis sunt in totum? vt etiam,si denudatum consideraueris vētrem,neque aliquod intestinum, neque viscus aliquod saluum esse putes, & præcordia vehementer retracta esse ad thoracem, & cutem totam siccam ac obaridam:&,si distenderis digitis apprehensam, velut corium quoddam producitur. Febris itaque exactè tabida incurabilis est,velut dixi.Tabescit enim in ipsis totū corpus instar arboris extremè arefactæ, aut ob flammæ viciniam, aut ob vehementem ac immodicam siccitatem. atque hæc est quam senectam ex morbo vocant. Tale enim corpus fit in iis qui secundum naturam ad extremam senectam perueniunt citra febrem,paulatim extincto in ipsis insito calore. Verùm eorum qui secundum naturam consenuerunt,mors sine molestia contingit, ob frigiditatem ac siccitatem imminēs. Tabida verò febris non solùm sicca,sed calida affectio est. hæc igitur velut dixi,incurabilis est.Illud porrò omnibus febribus hecticis commune est,vt debiles sint & æquales semper, à prima die vsque ad extremam respirationem. Maximum autem & minimè ambiguū naturæ ipsius signum habe-

A bis,si cibum homini præbueris. Alimento enim accepto accenditur calor, & pulsus augetur ad magnitudinem ac velocitatem. & quod in ipsis contingit,simile est ei quod accidit in calce ac lapidibus calefactis.Si enim frigidissimam aquam ipsis affuderis,multo calidiores apparent,vā porosa in ipsis caliditate ab humida essentia irrigata.Donec igitur aliquid humidæ essentiæ seruatur, hectica solùm febris est: quum verò in periculum venerit vt non amplius supersit aliquid humiditatis, exactus iam marasmus,*id est exacta tabes*, cōsistit.Nos autem earum solùm B curationem aggredimur quæ sanari possunt.

Hecticarum febrium curatio, Cap. XCIII.

HEcticas febres omni modo statim refrigeramus, priusquam progressæ in tabem desinant. Caput autē curationis ipsarum in humectantibus ac frigefacientib⁹ consistit, tum iis quæ foris adhibentur, tum quæ intra corpus accipiuntur, in quibus est & aer qui inspiratur. Omnes igitur hecticos,etiamsi iam principium tabescendi acceperint,absque hoc vt alia febris ipsis sit implicata, C aut propter humorum putrefactionem,aut cum principalis partis inflammatione, confidenter lauato, citra omnē tamen laborem:vt ne vires exoluantur. Deferatur itaque æger in lecto ad balneum. præparata autē ipsi sindone calida,in ipsa ad primam balnei domum gestetur.Sint autē quatuor qui sindonem teneant, in singulis angulis vnus: deinde in prima domo nudatus, ad secundam portetur, in qua toto corpore ex oleo tepido dulcissimo perfusus, ad tertiam domum feratur,& in solium locetur. Sit autē aer balnei temperatus,& humidus præparetur,parietibus D aqua calida respersis.In ipsa verò solii aqua tēperata abūdè quiescat,moderatè in sindone vectus, nulla corporis perfusione fiente,neque item capitis perfusione.Hinc autem extractus à quatuor adolescentibus sindonem gestātibus,in frigidam aquam confertim mergatur, ne minimum quidem moræ in ipsa trahens. Statim autem alius paratam habens sindonem aliam,ipsi iniiciat, & alius aliā simili modo.Demissus autem in lectum,mollibus linteis lenissimè detergatur: postea verò vnctus & vestibus contectus ad domum in lecto referatur. sit autem & do- E mus balneo vicina.Eos quidem igitur qui iam tabescunt lauare oportet velut dictū est: qui verò in hecticis febribus sunt nondum tabescentes,hi etiam citra sindonem lauari possunt.Deferendi tamen & hi sunt ad domum siue in lecto,siue vehiculo quopiam,aut lectica: deinde oleum ipsis infundendum, velut dictum est: & postea ad calidam aquam ducantur,vt in illa immorentur: deindē ad frigidam prodeant,vt nullam omnino moram in ipsa trahant.atque ita detersi ac inuncti ad domum reducantur. De balneis igitur satis dictum est. consequens est vt F de alimentorum viribus addamus. Quòd quidem igitur frigidos & humidos conuenit esse cibos hecticis febribus profuturos,omnibus manifestum est.Tales autē sunt, ptisanæ succus frigid⁹ acceptus,& alica velut ptisana præparata:conuenit etiam panis aqua frigida madefactus.Verùm nullius horum frigiditas sincera sit, veluti potus. nā quæ bibuntur,& citò calescunt,& meatus penetrant:quæ verò eduntur aut sorbentur,diutius in ventre perseuerantia,perfrigerant ipsum,si immodicè fuerint frigida. At vbi iam diuturna est febris,lac asininum dandum est, dili- G genti animaduersione habita ne in ventre in caseum coagulerur.Hoc verò aliquando etiam ipse æger nos docebit,vt qui suæ naturæ habet experimentum: quandoque autem nosipsos deprehēdere oportebit, paulatim ad eius vsum progrediendo.Fugienda est autem,quātum eius fieri potest,mellis mixtura in omnibus hecticis febribus.Dādum verò est primùm lac asinæ in cubiculum adductæ, quò calidum adhuc lac potetur. Si quidem igitur probè fuerit concoctum & non corruptum, copia eius augeri potest,vt in exhibitione cyathus dimidius addatur: reli- H qua verò diæta facienda est velut in siccis ventris intēperaturis,velut in proprio loco dicetur. Quanto autem hecticarum febrium caliditas maior illis est,tanto frigidioribus auxiliis opus habet, & diligentia ampliore, vt ne damnū aliquod consequatur ex fortiorū auxiliorū vsu.

De popularibus paſſim vagantibus ac peſtilentibus morbis, Cap. XCIIII.

POpulares & communes morbos vocāt eos qui ſimul multis hominibus coincidunt : quorum velut generatio,ita & cauſa communis eſt . Cōmunia itaque edulia praua morbos cōmunes pariūt:itē vitioſæ aquæ potus,& ærumnæ immodicæ,& labores conſueti relicti:fames & repletio,præſertim vbi poſt magnam indigentiam abūdantia ſuccedit. Sed & regionis natura ſæpe communes morbos inuexit, aere quem inſpiramus à putredinoſa euaporatione inquinato: cauſa verò talis putredinoſæ euaporationis,aut mortuorum multitudo eſt, velut in bellis contingere ſolet:aut paludes quædam,aut ſtagna, aut barathrum aliquod profundum in propinquo, venenoſam ac prauam exhalationem remittunt . hæc igitur aſſiduè contingere ſolent.Sed & ambiens nos aer temperamenta aſſiduè peruertit,dum aut immodicè calidior,aut ſiccior, aut frigidior,aut humidior euadit. Nam reliquis cauſis non omnes ſimul obnoxii ſumus,neque per totum diem occurſamus : aër autem nos ambiens forinſecus omnibus circumfuſus eſt,& per inſpirationem trahitur.Neceſſe igitur eſt vt ad mutationes eius iuxta temperamentum ipſius coafficiantur etiam animalium corpora . Aliquando verò ambiens nos aer humidior ac calidior factus,peſtilentem conſtitutionem inducit : & quia ſunt in corpore humores ex vitioſo victu ad putrefactionem idonei, principium fit peſtilentis febris. Quare ſiquis moderatis laboribus & victu modeſto ac caſtigato vtatur,in totum illæſus manet per omnes eiuſmodi affectiones . Et nos ſanè hoc prænoſcentes,ſtatim incipiente tali conſtitutione quæcunque corpora humida videmus,omni modo ſiccare conamur:in iis autem quæ natura ſicciora ſunt, priſtinam naturam conſeruamus:quæ verò ſuperfluitatibus redundant purgationibus ſanamus . Obturationes autem meatuum aperimus ac extergemus: & in ſumma ſanitatē corporibus cuſtodiuimus contraria adhibentes.& quandoque refrigerationibus vſi ſumus,ſi ita opus eſſet: quandoque verò calfactoriis.Sed & rogo ingenti extructo& incenſo,aerem ad caliditatem ac ſiccitatem tranſmutare quis poteſt,humidum & frigidum factum. quemadmodum Hippocratē Athenis feciſſe dicunt, itémque Acronem Agrigentinum.

De peſte,Rufi, Cap. XCV.

OMnia horrendiſſima in peſte fieri poſſunt,& nihil occultatur velut in ſingulis morbis. Plurima enim & varia fiunt:deliria varia,bilis vomitus,præcordiorum diſtentiones, dolores,ſudores multi, extremitarum frigiditas,profluuia bilioſa,tenuia,flatuoſa:vrinæ aliis aquoſæ ac tenues,aliis bilioſæ,aliis nigræ, malas ſubſidentias habētes,& peſſima ea quæ in medio vaſis dependent : ſanguinis narium deſtillationes,æſtus in thorace, linguæ torrefactæ,vigiliæ,conuulſiones violentæ. Sed & vlcera praua & carbunculoſa & pernicioſa in peſte fieri poſſunt , & in reliquo corpore,& in facie,ac tonſillis.Si verò ſolerti ingenio quis præditus ſit,futurā peſtem prænoſcet,attendēs anni temporibus,quæ & mala ſunt,& in bruta animantia impetū faciūt.ſi enim ambiēs nos aer peſtis cauſa fuerit,volucriū generis prior interitꝰ erit:ſi verò ex prauis de terra exhalationibus hoc contigerit,quadrupedium animantium prior corruptio fiet . Quum autem hæc tecum expēderis,ampliꝰ etiā illud cogita,quale eſt præſens anni tempus,qualis totus annus : hinc enim comperies quomodo victus rationem optimè conſtituas. Verbi cauſa: debebat eſſe,ſi rectè res fieret,tempus ſiccum , nunc verò humidum factum eſt : at ſi quidem humidum factum eſt,neceſſe eſt etiam victum reſiccantem cōſtituere, quo excedens humiditas conſumatur.Reſpicienda ſunt etiam ſtudia hominum an non ad ſanitatem conducant , & ea prohibēda. Ventris quoque cura habenda eſt:ſi verò ſuperior venter pituitam habuerit,vomitu euacuetur.Quibus autem ſanguis abundat,iis vena ſecetur.Bona eſt & per vrinas purgatio,& quæcunque aliæ. Si verò æſtuoſus fuerit æger,& flamma vſque ad pectus aſcenderit, non fuerit alienum frigefaciētia pectori adhibere, & frigidæ potum dare,non paulatim exhibendo:vincitur enim ab amplio-
A ri in ventre caliditate,& plus nocet,ac amplius exurit:ſed & multa & aceruatim frigida danda eſt,vt copia eius flāmæ extiguatur. Si verò ardor occuparit interiores partes, extremitates autem & ſuperficies frigidæ fuerint,& præcordia diſtēdantur,& vēter colliquamēta partim ſurſum, partim deorſum mittit, vigiliæque affuerint ac deliriū, & linguæ aſperitates,his calfactoria fomēta adhibere oportet,vt calor ad ſuperficiem corporis trahatur . & quibuſcunque id fieri poteſt modis, conandum eſt vt calor ex profundo ad externa educatur.

B

De iis qui ob crudorum humorum multitudinem animo linquuntur, Cap. XCVI.

QVidam febricitare incipiunt ex magna crudorum humorum copia collecta,vnà cum hoc quòd os vētris malè affectum eſt,aut ex cruditatibus,aut aliâs.His inflata ſunt præcordia , & totum corpus maiorem naturali molem habet.Et color aliis quidem albidior & aquoſior fit naturali:aliis autē nigrior ac liuidior euadit,quos plūbicolores aliqui appellant.Pulſus verò omnium minores ſunt quàm pro caliditatis ratione , obſcurioréſque ac omnino inæquales . Si quidem igitur hi humores copia
C ſua vires grauarint,& craſſitudine ac multitudine meatus animalis obturarint,multis de cauſis pernicioſa eſt affectio , & animi deliquium inducens , tum quòd animal non nutritur,tum quòd ſuffocatur: & quòd temperamenti ſymmetria alteratur ac corrumpitur. etenim crudi humores nutrire non poſſunt priuſquā concoquantur.Multi verò grauant aut obturant tranſpirationes,& calorem extingunt . Si verò neque obturarint , neque grauarint , hi ſyncopas , *id eſt animi deliquia* non inducunt , ſed omnino animo exoluuntur tales , ſi non frequentius alantur.
D Danda eſt autem iis copia , non pro vna vice , neque cibi craſſi aut viribus frigidi , ſed ex genere attenuantium & calefacientium : ſic etiam medicamenta ipſis danda ſunt quæ homo febricitans accipere poteſt , attenuantia ac calefacientia.His commodum eſt vinum aquoſum album ac tenue, niſi valde febricitarint . quod tamen non adeo contingit in relata affectione.debiles enim ſunt iis febres,& adhuc magis ſi fuerint ſenes. Vinum autem dādum eſt ipſis ad ſingulos cibos,& potius ad veſperam & noctē,nō manè & vſque ad meridiem.iuuenibus verò nō
E ſtatim ab initio vinum detur. Nulli porrò talium ſanguinis ablatio citra maximum detrimentum fieri ſolet,etiā ſi euacuatione indigent.Imò neque venæ ſectionem neque purgationem ferunt,qui ſanè etiam citra hæc derepente animo concidunt . Quomodo igitur hos ſanare oportet qui egent quidem euacuatione , euacuantia verò non ferunt? nullum equidem inueni in his euacuationis modum præter confrictionem . Incipere verò ſtatim ab initio morbi conuenit,primùm à cruribus ſupernè deorſum per lintea moderatè aſpera: deinde etiam totæ ma-
F nus confricentur ſupernè deorſum. Poſtquam autem artus ſatis calidi apparēt,& timor fuerit laſſitudinis ſenſum ipſis acceſſurum ob multitudinem frictionis, oleo laxāte vtēdū eſt,quale eſt quod dulciſſimum eſt:abſtinēdum autem ab omphacino & omnibus adſtringentibus.Hyemis autem tempore,etiam diſcuſſorio vtendum eſt,quale eſt oleum ſicyonium,& chamæmelinum , aut aliud ſimile,velut anethinum. Poſtea verò oleum detergeatur,& progreſſus ad totam ſpinam fiat:& hæc ſimiliter fricetur: primùm per lintea , deinde oleo . Poſtea rurſus ad crura
G progreſſus fiat,& rurſus ad manus,deinde rurſus ad ſpinā, ita vt per totam diem hoc agamus in domo lucem habēte puram,& minimè humecta:ſit autem & caliditate moderata domus. Commodiſſima eſt iis aqua mulſa , in qua coctum eſt hyſſopum: verùm neque cibi,neque ſorbitio, neque aqua ipſis danda eſt .neque permittendum vt largè bibant,ſed aqua mulſa ſola vtātur per primos tres dies, ita vt per ſucceſſionem fricemus,& illud ſolùm tempus remittamus in quo ſomnus ipſos occuparit. ad hūc au-
H tem conducit maximè amplior frictio . ſed neque amplior ſomnus talibus commodus eſt: neque enim humores diſcuti permittit,& viſcera grauat. Vtriſque igitur moderatis natura opus habet ſomno & vigiliis . Si quidem igitur pulſus ipſis valde paruus & fortiter inæqualis eſt,

Seu ulcera prava, ac carbunculosa, ... fieri possunt.

il écrivait en 550.

et la 1e. sept. en se 543.

extremum periculum immineat; & facere oportet quæ dicta sunt, nihil aliud curiosius conādo. si verò firmitatem & magnitudinem moderatam habuerit, & non fractus neque mollis fuerit ac æqualis, ventrem considera, & clysterem adhibe confidenter, si non probè egestionem faciat. Contingit enim ex aquæ mulsæ potu vt probè euacuetur omnis superfluitas quæ in primis venis congregari solet iuxta simas hepatis partes & mesenterium. Si verò superfluitatum impetus amplius quàm oportet in vetrem fiat, primùm amplius ipsam decoquito: (talis enim minus aluum subit) si verò etiam postea superfluitas humorū amplius feratur, neque sic sistere oportet, sed pro aqua mulsa ptisanæ succum dare: si verò ferri adhuc perseueret, sorbitionem ex alica dato, pulsus nimirum in hoc sequens. Aliquando enim derepente mutātur ad debilitatem, aut inæqualitatem, aut paruitatem: quo tempore conuenit exhibere panem ex vino diluto, neque ventre videlicet neque hepate inflammato. nam si inflammatæ fuerint hæ partes, corpore crudis humoribus repleto, desperatus est æger, pulsibus ita mutatis. In talibus igitur ægrotis si mortem prædixeris, & nullum strenuum auxilium adhibueris, teipsum inculpatum seruabis. In quibus autem spes est salutis (est autem in omnibus citra inflammationem ita ægrotantibus) quum à principio susceperimus ipsos, turpissimum mihi videtur vt animo cōcidat æger. Si verò perceperis aliquando crassos esse humores, semper acetum mulsum dabis pro aqua mulsa. Et si quidem æstas fuerit, & æger frigidæ potor, huic frigidū acetum mulsum dabis: hyeme verò omnibus calidum. Aduersissima sunt iis balnea, & aer nos ambiens multùm calidus aut frigidus factus. quare neque lauare conuenit, & reclinare tempore æstatis in domo frigida: hyeme verò, calida. læduntur enim valde ex vtroque excessu. Nam in balneis, & æstate, & omni caliditatis incremento, crudi humores diffundūtur, & per totum corpus diffluunt, vt periculum sit etiam ad pulmonem & cor peruenturos esse, & quandoque etiā ad cerebrum recursuros esse. melius igitur est circa hepar & venas ipsos permanere. At verò in domib[9] immodicè frigidis, & hyeme, & omnino in frigido ambiente, humores crudi incocti permanent, & obturationes hepatis augent & exacerbant, si paruæ fuerint: si verò nō fuerint, generant propter crassitiem detenti ac impacti. A cataplasmatis autem & perfusionibus abstinere oportet, donec multitudo partim euacuetur, partim concoquatur. qui enim hæc in talibus affectionibus adhibent, ipsi inflammationes per ea quæ faciunt efficiunt, non animaduertentes præcordia lædi. Hæc igitur facienda sunt à prima die, vbi ipse inceperis curationem. Si verò vbi iam animo concidunt vocatus fueris, præcordiis nō inflammatis, dabis ipsis panem non multùm vino fuluo madefactum. Et si quidem fuerit æstas, aut regio natura calida, aut constitutio calida, cum aqua frigida: sin contrà, cum calida vinum dabis. Pôstquam autem sedatum fuerit eiusmodi animi concisi accidens, experiendum est vt calidæ potum exhibeas. nam ad totam curationem melior est calida, crudorum humorum concoctionem adiuuans. Statim verò & in iis ad frictionem deuenies eo quo dictum est modo.

De iis qui animo concidunt ob flauam bilem os ventris lædentem, Cap. XCVII.

IN quibus ob flauam bilem os ventris lædentem animi deliquium cōtingit, iis exhibendus est frigidus potus: sit tamen hîc vinum calidum natura, fuluum tenue & vetus.

De iis qui ob tenues humores animo concidunt, Cap. XCVIII.

QVI ob tenues valde humores animo concidunt, vt citissimè tū per sudores tū per obscurā transpirationem exoluantur, contrario modo curentur iis qui ob crudos humores animo linquūtur. Nos enim paulatim euacuamus, eo quòd vires aceruatam euacuationē nō ferant: qui verò ob tenues humores animo concidunt, paulatim assiduè nutrimus: si verò à principio hos exceperim[9], viribus adhuc robustis, non paulatim alimus, possunt enim hi amplius alimētum semel exhibitum superare. Quem-

A admodum autem diximus priores perniciosè affectos esse, vbi viscus quoddam inflammatum fuerit, eodem mō do etiam hos incurabiliter habere putandum est, si aliquod viscus fuerit inflammatum, viribus iam languentibus. Neque enim possibile est ipsos assiduè nutrire, sed in declinationibus solùm. neque si non nutriuerimus, possibile est ipsos seruare. In talibus affectionibus lethalis constitutio celerrimè fit in facie: nasus acutus, oculi caui, tempora collapsa, & quæ deinceps recēsentur. Et siue amplius

B excreuerint, siue vigilauerint, aut tristitia affecti fuerint, si nō citius alantur, statim talē faciē habēt. Si igitur propter vigilias, aut tristitiā, aut ampliorē excretionē, tale factū fuerit, parum mali esse puta: si verò citra hæc, perniciosum: atque hoc magis, si statim à morbi initio sic habuerint. non enim durabunt ad ipsius concoctionem. Nutrire igitur ipsos tunc necessarium est, & cutem ipsorum dēsare, & aerem domus frigidum præparare, velut dictum est de iis qui ex sicca intemperie febricitant. Vngendi quoque sunt adstringentibus vnguentis: & cibi exhibendi non valde promptè defluentes. Et neque aqua mulsa, ne

C que ptisanæ succus eis exhibendus est, sed panes, & sorbitiones ex alica, & fructus austeri ac ægrè corruptiles, tum per seipsos, tum cum pane & alica ex aqua cocta. Dentur etiam ipsis ouorum sorbilium vitelli soli, & gallorum testes, & cerebella suilla probè assata, aut benè cocta. nam crudiora extremè lædunt. Et in summa, omnia facienda quò crassior materia fiat, & cutis densetur, & trāspirationes impediantur. Prodest his vinum aquosum ab initio post cibos acceptum.

De aliis animi deliquii causis, Cap. XCIX.

D SVnt & aliæ quatuor causæ ob quas homines animo cō cidunt: dolor vehemens, vigiliæ, euacuatio immodica, & in delirantibus ipse motus: his quintam, si libet, adde principiorum intemperiem. Celerrima igitur pernicies instat corde affecto: consequenter autem cerebro.

De dolore animi deliquium inducente, Cap. C.

DOlor est repentina temperamenti mutatio, & futura continuitatis solutio. non enim quæ paulatim fit alteratio animal dolore afficere potest. Apparet enim corpora non solùm dum aceruatim ad non naturalem habitum

E ducuntur, molestam habere mutationem, sed etiam dum ad naturalem habitum reducuntur (nisi paulatim id contingat) dolore affici. Proinde eos qui in vehementissimo frigore iter fecerunt, aceruatim calefactos dolore affici scimus circa vnguium radices, adeo vt ferre nō possint. Quærimus igitur quomodo ægrotantes doleāt, nullo forinsecus accedente ipsis dolorem inducente. Necessariū est in corpore talem quandam causam quærere, quæ calfaciens vehementer, aut perfrigerans, aut essentiam alicuius sensitiui corporis diuidens, angorem nobis inducat.

F Et primùm sanè considerabimus cuius naturæ esse oportet id quod corporum diuisionem facere poterit. Necessarium igitur est, aut rupturam, aut contusionem, aut erosionem esse affectionem in qua continuitas diuiditur. At ruptura fit ex tensione, cōtusio ex grauitate, erosio ex mordaci qualitate. Quum igitur foris nihil fuerit quod dolorem inducat, aut tendens, aut grauans, aut mordens, sed ex seipso aliquid horum patitur corpus, omnibus nimitum manifestum est quòd ab aliquo intrinsecus fit. Ac tē

G sio quidem ab essentiā distendente corpus ipsam contingens fieri potest, aut ab immodica siccitate: contusio verò ab aliquo tumore duro adiacente: morsus autem ab acri humore. Considerandum igitur est in doloribus, an sit humor multus, aut flatus transitum non habens, velut in colicis: aut grauis moles, velut in inflammationibus & tumorib[9] induratis: aut tumor mordax, aut affectio sicca, velut in cōuulsis: aut frigiditas vehemēs, aut caliditas: & horum singulorum correctiō ritè facienda est. Stupid[9] itaque dolor ex frigida fit affectione: pulsatiuus autem do

H lor proprius est magnæ inflammationi. Si verò velut ab aculeo infixo, aut velut à terebro perforari quis sibi videatur, crassi intestini quod colum nominamus, hæc doloris species existit. At verò in renibus cum grauitate quadam dolor est in vno loco firmatus, circum lumbum

dextrum aut finiſtrum, retrorſum magis: in colo verò dolor ex loco ad locũ trãſit. Pungitiuus autẽ dolor circa mẽbranas conſiſtit: qui verò proſiliens dolor appellatur, contingit in vehementibus hemicraniis, dimidia capitis parte affecta. Cognoſcitur ex hoc quod velut à radice quadã, à primariò affecta parte dolor initium ſumens, celerrimè ad adiacentes vtrinque partes fertur. Quapropter ad ambas extremitates contingentibus diſtentionibus, etiam nerui ad vtranque partem diſtenduntur: minimè ad latitudinem diſtentos dolores nerui ipſi habent. At verò mẽbrana ſubter omnem cutem diſtenta tenſiuos & ſtupidos dolores inducit: quæ verò inter carnem ſunt mẽbranæ, dolores velut diuellentes faciunt. ſunt enim multæ & in æqualiter infixæ, & forinſecus ipſam carnem ambientes. Cæterùm circumſitarum oſſibus membranarum dolores profundi ſunt, & ipſorum oſſium dolentium imaginationem inducunt. Quum igitur nulla externa cauſa doloris apparet, præꝗreſſam cauſam & diætam confidera. Si enim fuerit præter conſuetudinem otioſior, aut cibis pluribus homo vſus ſit, aut multùm nutrientibus, aut cõſueta excretio ſuppreſſa ſit: ſi quicquam horũ, aut omnia apparuerint, multitudo eſt doloris cauſa: & propterea quã celerrimè homo euacuetur. Sic enim cum omni ſecuritate tibi licebit iis quæ fluxiones repellũt vti in partibus dolore affectis. Si quidem igitur multitudo fuerit quæ diſtendit, viribus fortibus exiſtentibus, vena ſecetur, & ex magna vena inflammatæ aut dolẽti parti propinqua ſanguis auferatur: ſi verò debiles fuerint vires, reuulſio fiat & deriuatio ſurſum, aut deorſum, aut vtrinque, aut per frictiones. vitioſis autem humoribus ſolis infeſtantibus, purgatio fiat: ambobus autem concurrentibus, vtriſque euacuationibus vtendum eſt, primùm venæ ſectione, poſtea purgatione: ſi verò his factis dolor remanet, manifeſtum ſanè eſt circa partem affectam impactum eſſe id quod moleſtat. Manifeſta eſt etiam curatio, per diſcuſſoria fiẽs medicamenta. Eodem verò modo etiam propter ſpiritũ flatuoſum aut pituitam viſcoſam fiente dolore, velut in colicis, per fomenta & irrigationes medemur: ſi verò tumor grauans aut cõtundens dolorem effecerit, tumor ipſe curãdus eſt per attenuantia ac rarefacientia: at ſi ob mordacem humorem dolor fiat, aduerſiſſima his ſunt attenuantia ac calefacientia. Anethum autem viride in oleo coctum, dolorem eximit, & ſomnum inducit ſi affecta pars oleo calido irrigetur.

De animi deliquio propriè dicto, Cap. CI.

HActenꝰ de ſyncope dictũ eſt, *id eſt animi deliquio. q. d. animi conciſione*. Tale verò quiddam eſt & quod propriè lipothymia, *id eſt animi deliquium*, vocatur, itémq; eclyſis, *id eſt exolutio*. Et nomen quidem lipothymiæ vnum eſt, cauſæ verò ipſius plures: & curationes iuxta ſingulas ſpecies. In tantum autem de ipſis nunc dicemus, in quãtum quis his ſatis cognitis, reſiſtere poſſit exacerbationibus derepente incidentibus. Differt autem lipothymia à ſyncopa, quòd lipothymia derepente incidit, ſenſu & motu hominem priuans: & omnino nõ ſudant: ſyncope verò & vigilantes & dormientes inuadit, & omnino cum ſudoribus qui ſyncoptici appellari ſolent.

De iis qui ob ventris profluuium, aut ſanguinis eruptionẽ, aut immodici ſudoris euacuationem animo linquuntur, Cap. CII.

QVI ex bilis ſupernè ac infernè excretione & alui fluxionibus, & aliis immodicis euacuationibus animo linquuntur, his aqua aſpergenda eſt, & naſus apprehendẽdus, & os ventris confricandum, & digitis aut pennis immiſſis lancinandum, & ad vomitum cogendum. Manus & crura pluribus & vehementioribus vinculis deligẽtur. manus in euacuationibus infernè fientibus, crura verò in ſupernè fientibus. Auxiliatur etiam in talibus euacuationibus vinum aquoſum vetus frigida dilutum. Balnea verò fluxionibus in ventrem commoda ſunt: verùm iis qui ob ſanguinis eruptionem, aut ſudorum immodicorum euacuationem animo linquuntur, aduerſiſſima ſunt. Adſtrictione enim hi indigent, & frigiditate, non laxatione.

A Vinum verò frigida dilutum, velut dictum eſt, etiam his commodum eſt. neque verò extremitates ligare conducit, neque vomere, neque omnino moueri: ſed dẽſari his conuenit ac frigefieri. Quapropter aerem domus frigidũ paramus, frigidos ventorum flatus inducentes, & pauimenta adſtringente qualitate ſternentes, velut myrto, roſis, pampinis vitis.

De iis qui ob humorum copiam animo linquuntur, Cap. CIII.

B QVI ob humorum copiam animo linquuntur, plurimùm fricentur & calefiant, & manuum iũcturæ ac malleoli ipſis deligentur: à cibo verò & vino, ac balneis omnino arceantur, ſi febricitarint. in potu autem detur acetum mulſum.

De eis quæ ob quandam vteri affectionem animo linquuntur, Cap. CIIII.

SImiliter etiam eæ quæ ab vtero affecto exoluuntur, ex aceto mulſo curandæ ſunt. Et crura fricanda ac ligãda, maximè eis quæ ab vtero ſtrangulantur, & in quibus retra-
C ctus aut loco motus eſt vterus. cucurbitas quoque inguinibus à femoribus affigemus. Et naribus quidem odoramenta graueolentia adhibebimus: vtero verò beneolentia, & laxare ac calefacere potentia medicamenta admouebimus. At verò eis quæ ob immodicam menſium euacuationem animo linquuntur, manus magis deligabimus, & fricabimus, & cucurbitam pectori affigemus.

Ad eos qui ob ſtomachi debilitatem animo linquuntur, Cap. CV.

D AD eos qui ob ſtomachi debilitatem animo linquuntur, cataplaſmatis vtemur ſtomachum roborantibus, ex palmulis, vino, polenta, croco, aloe, maſtiche: & irrigationibus ex abſinthio, & oleo melino & maſtichino ac nardino, & vino. Et, ſi ſtomachus exuratur, admiſcenda ſunt etiam frigefacientia, velut eſt ramentorum cucurbitæ ſuccus, aut lactucæ, aut portulacæ, aut ſolani, aut intybi, aut rumicis acuti, aut vuæ acerbæ. hic autem non ſolùm frigefacit, ſed etiã adſtringit. Prodeſt etiam generoſè ipſis extremarum partium frictio. Si verò ex horum vſu melius habuerint, eos quidem qui ſtomacho exurũtur,
E ſtatim ad balneum ducere oportet: iis autem qui quendã frigiditatis ſenſum habent, parum dandum eſt de medicamento ex tribus piperis generibus conſtante, aut ipſum piper album.

De iis qui ob vitioſos humores os ventris rodentes animo linquuntur, Cap. CVI.

QVicunque vitioſis humoribus os ventris mordentibus exoluuntur, iis aqua calida data vomere iubeto. Si verò ægrè vomant, ſtomachus & pedes ac manus
F prius foueantur, deinde digitis aut pennis immiſſis vomant: ſi verò vomitus non contingat, ventris excretionẽ adiuuare oportet glandulis ſubditis. Si verò ex his melius habuerint, comam abſinthii in aqua mulſa coctam bibẽdam dato, & omnibus modis ſtomachum corroborato, tum per ea quæ foris impoñũtur, tũ per ea quæ intra corpus ſumuntur. Non tamen à principio hoc facere conuenit, neque abſinthium præbere: ſed poſt vitioſorum humorum euacuationem, vbi iam pura facta fuerit aluus.

De iis qui ob pituitam in ſtomacho collectam animo linquuntur, Cap. CVII.

G SI pituita multa & frigida in ſtomacho collecta exolutiones fieri contingit, ſtomachum oleo calido, in quo abſinthium coctum eſt, plurimum rigabimus: deinde aquam mulſam dabimus, in qua hyſſopus aut ſimile quid commaduit. Item acetum mulſum, & piper, & pharmacum ex tribus piperis generibus cõſtans, & id quod dioſpoliticum appellatur. Et tota rationis victus ſumma ad inciſorium ductum ſit deſtinata.

De animi deliquio ob fortem frigiditatem, Cap. CVIII.

H EXolutiones ob fortes frigiditates, ſimiliter vt correpti bulimo, *hoc eſt magna fame ex frigore oborta*, curentur, ita vt omni modo ipſos calefaciamus. Vinum igitur dandum eſt ipſis calida dilutum, & cibi calefacientes. fricandi ſunt etiam ac fouendi iuxta ignem.

De animi deliquio ob multam caliditatem, Cap. CIX.

QVI ob multam caliditatem animo linquuntur, aut in aere suffocante versati sunt, aut in balneo diutius moram traxerunt, eos roborare oportet, confestim quidē frigida aqua aspersa, & ventilatione facta, & ægro ad ventum conuerso. Fricandum est etiam ac lancinandum os ventris: & consequenter vinum, & cibi dandi.

De animi deliquio ob inflammationem, aut malignam febrem, Cap. CX.

QVI ob inflammationum magnitudinem, aut vehementis febris malignitatem animo linquuntur in ipsis accessionibus, & artus perfrigeratos habent, eos fortiter fricare oportet ac fouere, & crura ac manus ipsorum deligare, & iubere vt vigilent, & ab omni cibo ac potu abstineant. Optimum est autem in iis prænosse quod futurum est, & ipsum ante exacerbationem lenire ac mitigare.

De animi deliquio ob siccitatem, Cap. CXI.

SED & eos qui ob siccitatem animo linquuntur in exacerbationum principiis optimum est prænoscere. Si enim duab⁹ aut tribus horis ante accessionē, nutriueris, & manus ac pedes ligari iusseris, non interibunt. oportet autem cibos esse cōcoctu faciles & stomacho commodos. Si verò etiam vehemens periculum fore suspicaberis, panem ex vino dabis, aut alicam coctam vino infuso exhibebis: si verò modicam syncopam fore speras, vinum ne dederis, sed mala punica, aut alia poma, & adstringentes fructus cibis admiscebis. at post exacerbationem nō est necessarium fructibus vti. Iis verò qui derepente in periculum incidunt, vinum calidum dandum est, & panis, & alica omnino modica: si enim aut amplius dabis, aut cibos concoctioni resistentes, ii qui sic affecti sunt suffocabuntur.

De animi deliquio ob principalis membri obturationem, Cap. CXII.

QVI ob principalis partis obturationem animo linquuntur, iis acetum mulsum dandum est, & potiones ex hyssopo, origano, pulegio & melle, & cibi incisoria vi præditi. Crassi enim & viscosi magno iis detrimēto sunt. quare ab ipsis abstinendum est. Fricandi sunt artus & ligandi: & potionibus vrinam cientibus vtendum, ex apio, petroselino, dauco, & similibus. Vbi verò manifesta consequitur vtilitas, etiam vino aquoso veteri vtendum est.

De animi deliquio ob repentinam euacuationem, Cap. CXIII.

SI ob repentinam & aceruatim factam abscessus rupturam, aut sectionem, aut euacuationem (velut in hydropicis) animi deliquium cōtigerit, statim quidem odoramentis reuocentur, postea verò sorbitionibus probè concoctilibus nutriantur.

De animi deliquio propter affectus, Cap. CXIIII.

SI propter tristitiam, aut gaudium, aut timorem, aut iram, aut terrorem, exolutio fiat, per odoramenta, & narium ac oris apprehensiones reuocatos ad vomitum cogito. De cardiacis & bulimo dicetur suo loco in stomachi affectionum tractatu.

De capitis dolore in febribus, Cap. CXV.

IN iis quibus in febribus caput dolet, vitanda est multa lux: lædit enim visum, & membranas ad motum ducit. Vtendum est autem frictione pedum, & extremitatū deligatione ac constrictione. Vitanda est etiam caliditas à carbonibus, aut lucernis, aut sole & fumo: itē iniucundi & humiditate referti odores, & clamores, & iræ, & frequens potus, ac collutio oris. Nam aut statim ab ore aut humecto stomacho, vaporum multitudo ad caput defertur, quod aliàs iam ignitum est. Maximè verò irrigationibus largioribus vtendum est, ex oleo omphacino aut optimo rosaceo, lanæ manipulo excepto, & digitis ex alto expresso, & instar salientis cum ictu quodam delabente. Quòd si non resistat aer ambiens, frigida sit irrigatio, aut

A per se, aut ex nostro studio. Aucto autem dolore, etiam in aurem rosaceum fundatur. Si verò tempus permittat, & dolor cum ardore quodam innitatur, ocymi succus aut polygoni, aut menthæ, ex tertia aut quarta parte rosaceo admisceatur. Et tunc etiam parum aceti ipsis diligenter admisceatur, maximè in quo serpyllū fuerit coctum. Perseuerante verò dolore, ad venæ sectionem deueniendum est, si nihil aliud fuerit quod prohibeat. Odoramēta quoque non incommodè assumuntur, myrtus, rosa, pulegiū. Cataplasmata verò conueniunt in sincipite ac fronte, po-

B lygonum tritum cum flore polētæ, & foliis seridis ac plātaginis: si verò dolor vehemēter incumbat, hyoscyami folia viridia aut papaueris cum micis panis. Præstant autē amygdalæ amaræ madefactæ ac decorticatæ, & cum micis impositæ temporibus ac fronti. Optima verò est aloe fronti illita cum aceto: aut crocomagma. & intestina terræ trita illinuntur: & celerrimè mirificè opitulantur. Venter porrò in ipsis facilè solubilis præparetur. Considerandum tamen ne stomachus vehementer infestatus, caput ad cōsensum perducat. & conandum vt quæ molesta sunt

C per vomitus euacuentur.

De vigiliis in febribus, Galeni, Cap. CXVI.

SI vigiliæ nimium infestauerint, manus & crura deligari iubebimus eo tempore quo ad somnum conuerti solent, & hortamur vt assiduè aperiant ac claudant palpebras, donec satis fatigati fuerint. Deinde repēte soluimus ligamenta, & tollimus lucernam, & multam quietem esse iubemus. Ex Herodoto & Philumeno. Puluinaribus vigilantium subdantur capita papaueris, aut radices papaue-

D ris nigri, aut mala mandragoræ, aut hyoscyamus. Odoramentis autem vtendum est, papauere viridi, & lactucis quæ meconitides appellantur, & mentha, & coriandro ac rosis. Nos autem minus horrenda faciei prolutione vtimur, incoctis in aqua capitibus papaueris nigri, & melilo to, aut calamintha, aut pulegio: & meli⁹ facit. Odoramētū verò optimum hoc est: Papaueris albi capitum tostorum, corticis radicis mandragoræ, æquales portiones terito, & vino ac pauco rosaceo subactas olfaciendas exhibeto. Suffumigio autem somnifico vtendum est tali: Styracis, a-

E momi, ammoniaci thymiamatis, bdellii Scythici, corticis radicis mandragoræ, opii, singulorum æquas partes præparato, & suffito in lignis cupressinis. Mirificè facit etiam Berenices suffumigium, similiter suffitum: ducit enim ad somnum. descriptum autem habetur in tractatu de theriacis, Sermone inquam decimotertio. Vnguento verò somnifero vtere hoc: Styracis sextantem, rosarum siccarum vnciam vnam, seminis hyoscyam inigri vnciam vnam, baccarum myrti nigrarum vnciam vnam, olei rosacei libram vnam, vini veteris odorati quātum satis est.

F Contusa & cribrata terito cum vino, & adiicito oleum, & vnitis vtitor, illitis ex eo naribus intrinsecus ac extrinsecus, & fronte. Imponendum est etiam fronti serpyllum cum meliloto in passo coctum: item semā ocymi, & atractylidis semen, hyoscyami semen & folia: similiter & solani halicacabi, itidem faciunt. Illine etiam frontem ex cyphi cum vino, & crocomagmate. Si verò perseuerarit vigiliarum symptoma, frontem & tempora aliquo pastillo dolorem eximente illine: & si nihil profecerit, prædicta rei difficultate, ad dolorem eximentia, in potu exhi-

G benda procede. Est autem minus molestum, & sapore iucundius omnibus pharmacis somnificis, id quod ex capitum papaueris decocto ac melle componitur, cuius compositionē paulo pòst in hoc Sermone referemus. Vtere & cataplasmate optimè ex palmulis maceratis aut coctis in vino, & cum polenta tritis, adiecto modico rosaceo, aut melino. Pectori enim impositum quodammodo præparat ad somnum.

De graui sopore, Herodoti, Cap. CXVII.

PErfectā curationē eorū qui in grauem soporem dela-

H psi sunt, in sequenti Sermone de capitis affectionibus trademus, in quo etiam de phrenitide docebimus: nunc autem dicere necessarium est quomodo quis vrgentibus symptomatis resistere possit. Proinde spongia posca imbuta, non valde frigida, faciem detergere oportet, & ex

tremitates fortiter deligare. Odoramenta verò adhibeātur inciſoriam vim habētia & excitatoriam: & maximè caſtorium. Et in exacerbationū remiſſionibus cucurbitæ dorſo ac ſpinæ efficaciter affigantur. Perſeuerante verò morbo, etiam ſternutatoria in exacerbationū remiſſione adhibeantur. Cauendum autem eſt à lucernarum vſu: caput enim inde repletur. ſic autem & ciborum materia inciſoria vi prædita. Habēt autē vim excitādi etiam in ipſis ea quæ ſequenti Sermone ad lethargicos deſcribentur, tū per ſe, tum cum aceto naribus admota.

Quomodo linguæ aſperitas in febribus curanda ſit, Cap. CXVIII.

Lingua in febribus aliquando ſiccatur, & opus habet humectatione: aliquando verò exaſperatur magis aut minus, & diffringitur, aut nigreſcit, aut carbonis ſpeciem induit: quod à viſcerum inflammatione contingere ſolet. Si verò ipſa quidem lingua, velut dictum eſt, affecta fuerit, præcordia verò mollia reperiūtur, periculoſum ſignū eſt. Humectare autem ipſam oportet, ſeminis lini decocto in ore detento. efficacius id erit ſi myxæ cum ſemine lini fuerint coctæ. Sed & digito in hoc ſucco madefacto linguam confricabimus, ſimul detrahentes etiam ſordes dentibus adhærentes: deinde colluant os aqua pura, aut ſpongia pura detergeant: deinde roſaceo diligenter illinantur. ſed & ipſum roſaceum melli admixtum egregiè efficax eſt. Et portulacæ ſuccus in ore detentus, locos humectat: & rhus culinarius, aquæ aut aquæ mulſæ admixtus: & prunorum damaſcenorum aut myxarum offa in ore detenta mitigant. Sæpe etiam lactucæ caulem ad oliuæ magnitudinē defectū, aut de ſymphyti radice in ore tenendum dedimus, & quod oportuit fecit. Sint autem cibi mordacitatis exortes: & omnino non adſtringentes, leuéſque ac ſorbiles: ſi verò etiam præcordia inflammata fuerint, horum curationem facere oportet. Principium enim & finis interaneorum lingua eſt: ſi verò diutius durauerit linguæ aſperitas, adipem anſerinum ſi affuerit: ſin minus, gallinaceum aut qui adhuc præſtātior eſt, phaſianicū duplici vaſculo liquato, & digito in ipſo intincto, linguam abundè fricato. Si verò adhuc perſeuerarit aſperitas, butyro recenti ſimiliter vtere: facit optimè, ſed in principio eo vti non conuenit.

Quomodo ſitis curanda ſit, Philumeni, Cap. CXIX.

Sitis duplex eſt, altera ob humiditatis inopiā: altera ob caliditatis redundantiam. In febrientibus itaque ambæ affligunt. nam caliditas in his multa eſt, & ſiccitas ſuccedit, multa humiditate per violentiam febris conſumpta. Si quidem igitur ſine detrimēto bibere poſſent quādo vellent, hanc ſanè ſitis medelam ſtatim amplecteremur. Quandoquidem verò & menſuram & tempora potus diſcernere oportet, lenimenta quædam ſitis excogitāda ſunt. nam intempeſtiuè ſumptus potus, nō ſolùm ſitim non extinguit, ſed etiam vice verſa auget. In principiis enim exacerbationum omnes materiæ febres accēdentes ad profundum declinant, & propterea ſitim intendunt. Datus autem in illo tempore potus à materiæ multitudine ſuperatur, & ſimul vitiatus acceſſio ſit mali. Quare in principiis & augmentis potus exhibitionem prohibere oportet. In vigoribus autem primùm per gargariſmos & per collutiones oris, ſqualorem corporis mitigare oportet: deinde declinatione incipiente potum dare. In remiſſione verò etiam nolentes aliquando cogantur potum aſſumere, vt ne humore indigi ad exacerbationis acceſſionem delati reficcentur ac exurantur. Mitigare autem aliquo modo ſitim oportet olei frigidiſſimi irrigatione, aut roſacei inſtar ſalientis delabentis. ſed & auxilia ad febres ardentes relata, & ea quæ ad linguæ aſperitatē dicta ſunt in ore retinenda, ſitim mitigant. Omnibus autem præſtat lactucæ ſemen commanſum, & radix dulcis appellata, & cucumeris ſemen. Oportet autem poſt horum commanducationem collutionibus ac gargariſmis vti. ſint autem & cibi omnes humectantes. Catapotion ſitim eximēs, ex Dioſcoride: Seminis cucumeris drachmas octo, tragacāthæ drachmas quatuor, tragacantham tuſam ac cribratam ouorum crudorum recentium candido dilue, &

A ex contritis ſimul catapotia efforma, eáque in vmbra ſicca, & vnum ſub lingua tenendum præbe, ita vt diſſolutus liquor abſorbeatur. Dato etiam cremorem malorum cydoniorum abſorbendum, aut pirorum, aut omphacii ſuccum, aut hydroroſatum, aut mel roſaceum cum aqua calida. at verò in ſanis, ſitis ob ſiccitatem factæ, medela eſt ſomnus. concoquit enim humores. Sitis autem ob caliditatem medela, ſunt vigiliæ. Caliditas enim in vigiliis circa ſuperficiem expanditur: ſitis verò ob caliditatem eduliorum factæ, aut ob multum vini potum, medela eſt frigidæ potus.

B De aurium dolore in febribus, Philumeni, Cap. CXX.

Aurium dolor in febribus ſit, & aut ipſe febrem auſpicatur, aut ſuccedit, & pericuoſiores febres efficit. Succedunt dolori atque inflammationi etiam vigiliæ: ſi verò perſeuerarit, etiam mentis emotiones. Hippocrates autē lethales fieri dicit in his dolores. Si igitur moderatus eſt dolor, & in principio roſaceum tepidum auribus inſtilletur: aut candidum & aquoſum oui, cum lacte muliebri. forinſecus autem hapſo lanæ oleo imbuto, in

C quo anethum coctum eſt, aures obturentur & integantur. Caput etiam roſaceo irrigetur, aut oleo omphacino. ſi verò dolor amplius intendatur etiam venæ ſectio aſſumatur, & aluus irritetur. Poſtea quoque forinſecus per ambitum aurium cataplaſma ex pane aut ſemine lini imponatur, hyoſcyami aut papaueris viridibus foliis ſimul contritis: butyrum autem pro oleo in cataplaſma miſceatur. At in dolorum exacerbationibus, fouendi ſunt loci ſpongiis aqua & oleo calido imbutis, donec dolor ſiſtatur: vehementer enim hæc mitigant: & rurſus prædictum empla-

D ſtrum imponatur. Inſtillandum eſt etiam auribus oleum amygdalinum: aut roſaceum, in capite papaueris ad calidum cinerem calfactum: aut inteſtina terræ in roſaceo cocta inſtilla: aut aſellos ſub hydriis ſtabulantes, aut araneos.

Auris ſuppuratæ curatio, Cap. CXXI.

Suppurata inflammatione & eruptione per meatum facta, vbi lana ſpecillo obuoluta pus eduxerimus, primùm aqua mulſa eluimus: deinde vino mulſo: poſtea aceto mulſo: deinde modica nitri ſpuma aceto mulſo admi-

E xta. In meatum verò indemus noſtrum medicamentum lana exceptum, quod egregiè facit. Eſt autem alumen liquidum, mel, & roſaceum, æquis portionibus ſingula modicè cocta. Optimè facit & Muſæ paſtillus, optima ſapa & modico aceto dilutus. Cæterùm de ſonitu & audiēdi difficultate, inter cōmunia auxilia dicetur. Noſſe tamē oportet, peſſimū ſignū eſſe in acutis febribus auditus difficultatem. nam aut lethargum, aut mentis apprehenſionem, aut parotidas pernicioſas, aut aliud quoddam periculum minatur. Rarò autem permanet audiendi difficultas in a-

F liquo qui morbum ſuperauit, ſed ſimul cum morbo intercidit. Etenim aliquādo per circuitū repetit in exacerbationibus augeſcēs, in remiſſionib⁹ verò ſimul diſcedēs. Quo cōtingente auditoriū meatum vexare non oportet: ſed ſolùm caput irrigare cum iis quæ in febribus ad capitis dolorem conueniunt.

De lippitudine in febribus, Cap. CXXII.

Si lippitudo in febribus fiat, abſtinere oportet ab omni medicatione. Infundēdum eſt autem oui tenue & cā-

G didum cum lacte. & foris illinendum glaucium, aut Nili collyrium ex roſis, aut aliud quoddā ex croco, ex iis quæ fluxiones repellunt cum refrigeratione. Si verò dolor vehementer vexet, fomentum fiat per ſpongias, & hapſus lanæ ouo imbutus pro more imponatur: ſi verò augeatur dolor, etiam panis imponatur in capitum papaueris ac meliloti decocto madefactus, cum oui aſſati vitello, aut etiam cocti, addito modico roſaceo: aut pſyllium feruenti aqua madefactum imponito. Suppurata inflammatione collyriis dolorem eximentibus vtendum eſt.

H De oculorum obſcuratione, Philumeni, Cap. CXXIII.

Fieri ſolet circa morborum ſolutiones, aut etiam vbi vires recolligunt ægri, circa vtrunque oculum aut circa alterum obſcuratio, vt vix videre poſſint, velut per cali-

per caliginem quandam: & vt aliquando quædam ante oculos videantur pilis similia. at dum oculi considerantur puri apparent. Rarissimè verò in talibus circumstantiis, circulus pupillæ aut minor aut amplior reperitur. Ipsum porrò obscurationis oculorum accidens, vtplurimùm seminis in somno effusione prægressa, iuxta morbi solutionem, aut refectionem euestigio incidit. Et est signum debilitatis spiritus visiui ac neruosæ partis. Itaque in perfecta corporis conualescentia, etiam visus actio integrè restituitur. Quapropter à localibus auxiliis abstinere oportet, & neque fomenta, neque illitiones adhibere: verùm refectorii totius corporis ductus vsu, hoc ipsum accidens corrigere.

Fluxus sanguinis narium in febribus curatio, Cap. CXXIIII.

FLuxum sanguinis è naribus in quarta die in febribus fientem, pessimum signum Hippocrates dicit. multitudinem enim significat in toto corpore aut in capite. De stillat enim sanguis, aut ob cõpressionẽ, aut ob dẽsationẽ meatuũ: at verò vberior excretio eius multitudinẽ & laxare & minuere potest. paulatim igitur euacuationẽ facere oportet inde vnde natura impetũ habet. Hac ratiocinatione facta, ausus fui in destillationibus in quarta die fientibus, per graminis cauliculum, velut mos est, vasa narium sauciare. Non autem oportet modico fluxu contentum esse, sed pro viribus detrahere: sufficiente autem facta euacuatione, consueto more eundem supprimere.

Vesicæ & vrinæ difficultatis curatio in febribus, Philumeni, Cap. CXXV.

IN principio pessimarum febrium etiam hoc accidit vt vesica doleat, & paulatim ac cum dolore vrinam emittat. Et hoc non solùm molestum est, sed etiam signũ quòd tota pars neruosa doleat. est enim totum corpus crudioribus humoribus refertum. Confluit autem ex ipso aceruata multitudo in vesicam, quæ amplius distenta ad actiones suas inefficax fit, & periculum suppressæ vrinæ inducit. Proinde imo ventri, pectini, ac inguinibus, lana pura oleo dulci calido aut sicyonio imbuta imponatur. Præstat autem rutam, & anethum, & apii semen in oleo cocta esse, aut cuminũ tritũ lanæ inspergere. Si verò dolor augeatur, etiã cataplasmata post irrigationes adhibeatur. Et in intestinũ rectũ oleũ & butyrũ cũ fœnigræci decocto infundãtur: in mulieribus verò, & in vterũ & in intestinu rectũ. Si verò inflammatio vrgeat, & rubor multa caliditate in summo ventre appareat, etiam venæ sectio assumatur. Diæta autem sit tenuis & exquisita. Vtantúrque ptisana, aut alica lota ex aqua mulsa, aut ouis sorbilibus. Post hæc etiam micæ panis probè lotæ exhibeantur. deinde malua friabilis assumatur, & porrum capitatum pluribus aquis coctum: & pisces tenerrimi. Insessio quoque apparetur vsque ad vmbilicum & totos lumbos, ex artemisiæ, fœnigræci, pulegii decocto, & oleo admixto. progressu verò temporis, castorium lanæ inspergatur. Cæterùm potus ita affectis commodissimus est, post augmentum quietum, cucumeris satiui semen, quod præmaceratum decorticatur, & tritum datur cochlear. II. mensura cum aceti cyathis tribus. Et mouet quidem vrinam citra molestiam, dolores autem euestigio soluit. A reliquis autem vrinam cientibus, quamdiu febres perseuerarint, in totum abstinendum est, vt ne vrinæ copia ad vesicam delata, ipsam distendat & malum augeat.

Lumborum doloris curatio, Cap. CXXVI.

LVmborum dolores fiunt plerunque in febribus prauis statim ab initio, & permanentes maximas vexationes inducunt, & repẽtè dissipati, periculosiorem fore morbum indicant. Circa primos igitur dies irrigatione ex vino & oleo vtendum est. deinde spuma nitri, & vinum dulce mari mixtum, & oleum, simul vnita & lana sordida excepta locis adhibeatur. Tales autẽ irrigationes vehementiã quidẽ doloris mitigant, dolorem autem nõ omnino tollunt. Progressu verò temporis venæ sectione vtendũ est: deinde cucurbitæ adhibẽdæ postea: cataplasmata parabimus ex semine lini & fœnograeco, & hoc in sacculum coniectum lumbis supponemus, vt super ipso decubitus fiat. deinde irrigatio ex oleo rutaceo fiat, & cerata ex cyprino facta adhibeantur. Venter autem à principio facilè solubilis per cibos paretur. Vehementer autem prodest ipsis clyster, ex decocto cucumeris syluestris & melle solo iniectus. euacuat enim pituitam, & citissimè alleuat, nisi vehemens fuerit febris.

Vlcerationis circa os sacrum in febribus curatio, Philumeni, Cap. CXXVII.

IN diuturnis & aliàs habitum eliquantibus febribus, consumpta carne, super nudis ossibus decubitus fit, & eminentes maximè ipsorum partes, dolorosas & ægrè curabiles vlcerationes habent, eo quòd per stratum trahantur. Nõ solùm autem ob curationis difficultatem graues sunt vlcerationes: (dilatantur enim & profundæ fiunt, & crassa labia habẽt, proserpúntque, & vsque ad nuditatem procedunt) sed etiam notatæ sunt à veteribus, velut hæc affectio perniciem portendat. Quapropter antequam immedicabilis fiat, curationem eius aggredi oportet. Primùm itaque vbi locus rubicundus & dolorosus fieri incepit, circulum laneũ iustæ magnitudinis loco subdemus, quò affecta pars per vacuum firmata, à compressione liberetur, & decubitus minimè ærumnosus fiat. Postea verò ceratum ex rosaceo aut myrteo oleo paratum, quod recipit spumam argenti, cerussam, ordeum vstum, imponemus: subiecto videlicet ex lana circulo. Idem faciunt etiam omnia sedis cerata: & adhuc magis id quod residet in æreis vasis in quibus aqua coquitur: quod velut testa adhæret fundis ipsorum, si cerato rosaceo admisceatur. reperitur autem eius copia in æneis balneorum vasis. Item ceratum ex melle, quod quatuor hæc æqualiter recipit, spumam argẽti, oleum, ceram, mel. diluitur autem rosaceo, & mirificè facit. Adhibeatur etiam fomentum per spongias. Si verò inflammatio fiat, panis cataplasma locis imponatur, cum solano, aut polygono, aut plantagine, aut brassicæ foliis. Si verò putrendo proserpat vlceratio, lenticula cocta cum malicorio imponatur. Vtendum est & medicamentis ad nomas paratis, cum rosaceo dilutis. Item emplastro viridi Epigonii: & pastillo qui Corax appellatur: & Andronis aut Musæ pastillo cum sapa. Contracta autem & repressa noma, mitioribus communibus auxiliis vtendum est.

Vlcerationis circa scrotum & anum in febribus curatio, Philumeni, Cap. CXXVIII.

SÆpe in ægrotantibus exulcerantur partes hæ, quandoque ob solam negligentiam: aliquando verò etiam à prauis & acribus humoribus, & malignis febribus. Itaque reperire est ita affectos, etiam mente læsos, & non percipientes dolorem, neque animaduertẽtes feruorem, nisi is qui curam ipsorum gerit, ex odore cognoscat. Primùm itaque per spongiam fouendus est locus ex aqua leniter calida: deinde illinendus myrteo aut rosaceo oleo. & postea scrotum myrto sicca læuissimè trita conspergatur: deinde ex candido oui, cum cerussa & modico rosaceo aut myrteo illinatur, vt ne exarescat. Si verò illitionũ inquinamenta non ferant, ceratum molle præparetur ex rosaceo quod cerussam & argenti spumam habeat, & vitellos ouorum coctos. Conuenit, etiam ceratum butyrinũ & quod ex anseris aut gallinaceo adipe paratur: & emplastrum siue ceratum ex ordeo: & omnia ad sedem parari solita. Si verò nome succedat, vtendum est curatione in ossis sacri vlceratione relata. Cibi verò exhibeantur ipsis dulciores, pro facta de febribus coniectatione. Ventris quoque cura habeatur, maximè locis circa sedem alleuatis.

Pustularum in febribus curatio, Herodoti, Cap. CXXIX.

IN febrientibus assiduè fiunt pustulæ circa labia & nasum, iuxta febrium solutionem. Verùm in principiis febrium non simpliciorum, sed à prauis humoribus ortarum, circa totum corpus exoriuntur vibices similes culicum morsibus: in malignis autem & pestilentibus febribus exulcerantur, & quædam ad carbunculorum speciẽ accedunt. Omnes autem multitudinis corrupti & habitũ erodentis humoris signa sunt. Quæ verò in facie oriũtur, omnium malignissimæ sunt. deteriores autẽ sunt plures

quàm pauciores, & maiores quàm minores, & quæ citò delentur quàm quæ multo tempore durant. Deteriores item feruentes quàm quæ pruritus inducunt. Et quæ quidem succedunt aluo suppressa, aut moderatas egestiones faciente, bonæ sunt: quæ verò fluente aluo & vomitibus vexantibus fiunt, malæ: si verò succedentes aluum resiccent, bonæ. Sequuntur ad pustulas, febrium malignitas, & plerunque etiam animi deliquia. Eas igitur quæ circa febrium simpliciorum solutiones fiunt circa labia & nasum, rosaceo illinere oportet per se, aut cum cerussa & spuma argenti. Confert etiam pastillus ex croco, myrrha, & alumine, quem iridem vocant. & niger pastillus qui recipit crocomagmatis, balaustii, atramenti sutorii, myrrhæ & aloes, singulorum partes æquales. Teruntur hæc cum vino velut collyrium, & in pastillos efformantur, & vsus tempore cum aqua aut lacte illinuntur: aut cũ vino, vbi adstrictionem augere voluerimus. Agglutinãtur autem hæc post illitionem: aut sine hac, pellicula palmulæ ossi adhærente, aut membrana oui. At verò pustulæ vibices referentes curentur venæ sectione in principio, si nihil impedierit. solent enim reuersæ intra corpus periculũ afferre, si non per vomitus aut per aluum acrimonia secedat. Quapropter etiam aluus per ptisanæ succum, & oua, & oleum chamæmelinum molliatur. detineant autem vesperi infusum per totam noctem. Sed & ciborum contractione vtendum est, quò vndique multitudo tollatur. At in accessionibus propter succedentes circa stomachum vehementissimos morsus, aqua tepida data vomere iubemus, digitis aut pennis immissis. Cibi verò exhibeantur contemperandi vim habentes: velut est ptisanæ succus, aut alica cum aqua mulsa. Si verò febris ardens infestet, illinatur corpus aqua & oleo, nitro modico admixto. Pustulas enim circa superficiem retinet & materiam in profundo attrahit, & profunditatem refrigerat, & sæpe sudores excludit, qui acrium humorũ multitudinem in vaporem difflare possunt. Cæterùm in pestilentibus & carbũculosis, venæ quidẽ sectionẽ adhibemus statim in principio, nõ autem cibi cõtractionem. Fames enim peiorem materiam facit, & vires in his conscindit, quas integras seruare volumus in omnibus febribus, maximè pestilentibus. Si quidem igitur admiserint loci, illinendæ sunt pustulæ pharmaco crasso, ex rosaceo & cerussa, & thure ac vino dulcissimo. aut ex spuma argenti & manna thuris cum rosaceo. reliquæ verò partes cerato integantur ex eadem materia parato. Conueniunt etiam ipsis omnia cerata & emplastra quæ ambustis adhibentur. & pustulas quidem circa faciem, calidæ prolutione mitigabimus. Quæ verò in reliquo corpore sunt, per spongias diutius foueantur, maximè prurientes. si verò serpentia fuerint vlcera etiam calcis viuæ parum admisceatur: mirificè enim resiccat, & serpiginem ipsarum sistit. Quæ verò iam depascunt, lenticula cocta cum malicorio ac melle, aut plantagine, aut polygono, aut rosis cũ pane integantur. Bonum est etiam his caprinum lac, ad humorum prauitatem cõtemperandam. Oportet autem quartam partem lactis aquæ admiscere, & simul coquere assiduè versando donec dimidum de toto supersit, quò neque in casei naturam transiens exacescat, neque feruefactum nidorosum fiat, propter febrem detinentem. Declinatione verò facta, per medicamentum purgatorium idoneum materiæ euacuentur. Postea autem antidotus theriaca detur aut mitridatica, aut alia quædam ad lethalia venena & virus eiaculantia facta. Nam humorum fortis mutatio per corruptionem facta, venenoso pharmaco similis est. Fiunt porrò aliquando pustulæ magnæ colore albæ, modicum pruritum inducentes, redundantes in femoribus, natibus, lateribus, & summa ventris plerunque parte: originem autem ex multa lenta & alba materia habent. hæ verò cum toto corpore curantur. Neque enim grauem morbum minantur, si saltem modico victu quis vtatur. Quòd si febres in his vrentes fiant, commodum fuerit frigidam dare in exacerbationũ vigoribus, morbo in vigore existẽte, nisi viscera habeãt quæ facile lædũtur. Fiũt etiã aliquãdo pustulæ rotũdæ, inæquales, subalbidæ aut subrubræ cũ eleuatione carnis, aut varis similes, qui in facie oriri solent, & duræ sunt, ac multum pruritum inducunt, vt vigiliarum causa fiant, dum indesinens adest cupiditas ad scalpendum. Consequuntur autem hæ plerunque ad febres intermittẽtes, & minimè grauem indicant morbum. quapropter conuenienti tempore æger in solium calidum intentè insideat. Vtendum est & iis quæ foris illinuntur, velut est oleum myrteum aut lentiscinum cum myrto, manna thuris, aut cimolia torrefacta, aut alumine liquido, aut farina fabarũ. aut sesamũ tritum cum modico aceto illinito. Si verò pruritus vrgeant linteis crudis aut per spongias ex aqua feruente foueto: si autem exulceratæ fuerint, vtendum est ceratis ad ambusta destinatis, præsertim eo quod ex ordeo paratur. Porrò quæ valdè rubræ sunt, pessimæ existunt. His autem deteriores sunt liuidæ, nigræ, & tumidæ, similes existentes carnibus compunctis: redundant autem in facie & pectore, & ventre, lateribúsque ac dorso. Tales à principio aggredi non oportet, sed differre. si enim non successerit, in eum qui curationem aggressus aut pollicitus est, culpa recidit: si verò permanserint hæ vsque ad vigorem, & non progrediantur in peius, non omnino negligere oportet, etiamsi raro, attamen aliquando opem ferre, & opportuno tempore medicamẽta adhibere, atque magna animaduersione curare. Quæ enim post mortificationem superficiei ex alto emergũt, quid aliud significarint, quàm vitam aliquo modo ab internis efferri?

De tremoribus in febribus, Herodoti, Cap. cxxx.

IN malignis febribus fiunt tremores. cõflãtur enim ex vitiato victu, & frigidæ potu, & poscæ ac multi vini, & ex immodico rei venereæ vsu, ac similib⁹. Abstinẽdũ itaq; est ab iis quæ nocuerũt, & exhibẽda quæ prodesse possunt. necesse est autem omnino affectam esse in omnibus spinalem medullam. Quapropter tota spina contegenda est, & affectæ partes, lanis sicyonio aut potius gleucino imbutis: aut cerato liquidiore aliquo talium parato: aut ex oleo rutaceo. rigandum est etiam caput in primis diebus oleo dulci: si verò protrahatur morbus, anethino in accessionum interuallis. Deinde adhibeantur cucurbitæ à primo verticulo vsque ad lumbos, impositis cataplasmatis iisdem partibus vnà cum præcordiis, ex cruda ordeacea farina oleo & aqua diluta ac cocta. Integantur autem hæc lanis oleo veteri aut sicyonio imbutis. cibi exhibeantur sorbiles calidi. Prouidendum etiam vt facilè solubilem faciamus aluum, permanendúmque in hoc ductu donec febres minuantur aut soluantur. Progressu verò temporis si peruaserint tremores, communis auxiliorum modus velut in aliis tremoribus adhibeatur, ita vt alternis in olei calidi solium locemus, & ante solii insessum, & postea sicyonio aut antiquo oleo illinamus. aliquando etiam castorium vnguento admiscendum est. Si verò perseuerarint dolores, etiam in potu exhibeatur castorium. & ceratum: imponatur ex ipso paratum: & communia vnguenta ad resolutiones in vsum assumantur.

De conuulsionibus in febribus, Galeni, Cap. cxxxi.

COnuulsiones plerunque fiũt propter repletionem neruosarum partium, qua ratione etiam fortiter inflammatis accidere solent: insupérque ob mordacem tenuem humorem neruosas partes erodentem: & propter fortem frigiditatem congelato simile quiddam afficientem. fit etiam conuulsio ob excellentem siccitatem. Sequitur autem maximè ad perniciosas phrenitidas, & tum propter febris vehementiam, tum intentos & agrestiores motus. Et ex iis qui sic conuulsi sunt neminem seruatum esse, ipse vidi, neque qui vidisset audiui. proinde prædictæ tres conuulsionis species curantur. Incurabilis est autem ea quæ ob neruosarum partium fit siccitatem. Aliquando verò in ore ventris humor tenuis, & acris, ac maximè æruginosus, conuulsiones fortes & syncopam inducentes efficit, vt frigidæ exudatioues fiant. In iis aqua tepida in potu oblata, digitorum aut pennarum immissione, vomitum mouemus. Si verò circa intestina morsus sensus contingat, ptisanæ succum per clysterem iniicimus. Da-

mus autem cibos ægrè corruptibiles,velut est alica cũ mali punici granis,& similia.Si verò nihil tale fiat,cõuulsiones per totum corpus fientes similiter vt tetanicos,qui antrorsum ac retrorsum cõuellũtur,curabimus.In partialibus verò primùm partes contractas blandè contrectabimus,& dolores ipsarum mitigabimus,molliterque fricabimus oleo sicyonio antiquo calefacto. Si verò adhuc perseuerent, etiam castorium admisceatur,& reliqua relaxantia vnguenta adhibeantur. Qui verò ob siccitatem conuelluntur,propter febris violentiam, & præsertim de lirio præsente,iis lauandum est caput multa calida dulci ac temperata aqua.Manus quoque ac pedes multa calida perfundantur: deinde oleo dulci calefacto caput irrigetur,& manus ac pedes illinantur, & amiculis foueantur, & quies ind ucatur.Quòd si sanguinis multitudo adsit,& conuulsionẽ inducat,vena secanda est, deinde cucurbitæ affigendæ cum scarificatione.Et si quidem crura fuerint contracta, postremo verticulo cucurbita affigatur. Manibus verò conuulsis,septimo verticulo, & ei quod humeri articulo subiectum est,cucurbitas affigemus.Si verò toto corpore ab affectione immuni labium contrahatur aut palpebra,graue hoc accidens ducendum est. Detractiones autem sanguinis per cucurbitas in his fiant à ceruice & primis duobus verticulis.caput verò oleo anethino calido irrigetur.Vbi autẽ tempus balnei opportunum apparuerit, lauentur,& in aquæ potu adhuc feruentur. si verò vinum exhibere opus fuerit, modicum & aquosum præbeatur.

De iucundis ac commodis potionibus in febribus, Philumeni, Cap. cxxxii.

DVplex robur & admirandum simul auxilium exhibet id quod etiam naturæ ob iucunditatem gratum existit. Venter enim vbi quod blandum est suscepit & in se complexus est, tenet & probè concoquit pro viribus, maximè si fuerit quantitate moderatum. Excitatur enim natura, & actiones sæpe ab affectionum feritate miserè afflictas suscitat, ac morbo repugnat iuxta duplicem modum:Ipsum quidem malum palàm contrarietatis natura castigans:vires autem animal gubernantes consolans, & excitans,ac fortificans ad superandum morbum.Omnes igitur homines vtplurimum dulcibus gaudent potibus, & præsertim si adstrictionem & caliditatem, & quasdam eiusdem generis qualitates habuerint admixtas:quale est vinum dulce,& vinum mulsum. verùm hos potus non tutum est in febribus exhibere. At eos quos nunc referemus, etiamsi magna animaduersione opus habeant, tutius tamen quàm prædictos exhibere possumus.

De potione pharmaci ex capitibus papaueris, Galeni, Cap. cxxxiii.

SVmatur autem in manus medicamentum ex papaueris capitibus,quod optimum potu est iucunditatis gratia,& optimum ad calidas ac magnas affectiones circa viscera consistentes, & totum corpus apprehendentes. Item febricitantibus & cholericis in quibus bilis infernè ac supernè erumpit, affectionibus. & iis qui deliriis in febribus ac vigiliis affliguntur.Prodest & tussi frequenti ex tenui fluxione factæ, quæ ex capite calidiore in pectus destillat. Præparatur autem hoc modo: Capita papaueris moderatæ magnitudinis decem numero vnà cum ipso semine,recentia,neque valde mollia, neque dura,in aquæ pluuiæ optimæ sextario vno per diem ac noctem macerare oportet: deinde ad ignem non fumantẽ coquere,donec flaccida appareant:& expresso liquore,& per paniculum rariorem excolato, mellis optimi despumati dimidiam aquæ mensurã admisce,& agitando coque ad compagem mellis Attici.Præstat autem per passum Creticum,aut per sapam,mellis loco præparare, vbi fluxus fuerit valdè tenuis.Admisceo etiam aliquando ad hoc pharmacum glycyrrhizæ radicem, vt vnà cum papaueris capitibus coquatur: si verò hæc non affuerit, succũ ipsius siccum iniicio. Si verò continetur in pulmone humor delapsus eductione indigens, melius est per mel ipsum parare. datur moderata mensura duorum cochleariorum. Augebis autem & minues copiam, pro corporis magnitudine cui id exhibes, & pro ætate, anníque tempore ac regione. In omnibus enim his ad frigiditatẽ declinantibus,minimũ dabis:ad caliditatem verò,plus. Sed & destillationis quãtitatis ac qualitatis respectu, plus aut minus dabis. Certè ex eo quod ex capitib⁹ papaueris Thebaici præparatur,datur ad summũ vncia vna. talis est descriptio Galeni huius pharmaci. Ego verò semper in vsu eius quod ex passo præparatur perseuero, aliquando mel admiscẽs ad eius exhibitionẽ, aliquãdo acetũ mulsũ,aut mel rosaceũ,aut omphacomeli,aut aliud quoddã pharma cũ hepaticũ,aut splenicũ,aut stomachicũ,& vires eius ad præsentẽ sẽper affectionẽ transmutãs. Exhibeo autẽ ipsũ non solùm somno indigentibus,ad vesperã,& ad tussim: sed etiam insania laborantibus post venæ sectionẽ,& febrientibus vehemẽter, & quibus os vẽtris intolerabiliter perustũ est,& in igne sacro atque aliàs calida affectione thoracis & pulmonis: hepatis itẽ ac intestinorum & mesenterii:Et non solùm semel,sed iterum: & non solùm in febrium vigore,sed etiam ante vigorem,& ante manifestam concoctionẽ, in quibus vigiliæ, aut caliditas acris & magna hominem affligunt. Præstat autem ea quæ sexcenties feci, in huius pharmaci exhibitione recensere. Etenim in febribus putridis ante morbi vigorem, & in iis qui ex hepatis, aut splenis,aut pulmonis affectionibus ægrotant,acetum mulsum simplex exhibitioni eius admisceo.In vigore verò febriũ, omphacomeli, aut mel rosaceum adiicio.In rarioribus quidẽ corporibus, & qui os ventris debilius & non appetens habent,omphacomeli: iis verò qui dulci potu gaudent,& qui medicatum aliquem humorẽ,aut biliosum in ventre habent,mel rosaceum. atque hæc quidẽ in febrilibus affectionibus. Vrinæ autem stillicidium ex vrinarum acrimonia obortum, magnificè sedat,maximè in balneo,& ante balnei ingressum largè datum. in quibus etiam victus rationem pleniorem & melioris succi esse iubemus. Sed & in nephriticis ac lumbis calidioribus medendi vim habet. At verò iis qui vrinæ profluuio laborant,& quibus bilis supernè & infernè erũpit,exhibeo frigida admixta,præsertim in calidioribus tẽperamentis. Oportet autem in bilis supernè ac infernè effusione, habitum corroborare foris secus per adstringentes irrigationes, & similia: atque sic pharmacum exhibere, cum omphacomeli calido tem peratũ. Si verò thoracẽ humoribus repletum per tussim euacuare volueris, acetum mulsum varie ad eius exhibitionem admisceto, & calidum exhibeto.

Omphacomelitis præparatio, Cap. cxxxiiii.

BOtri vuæ aceruæ accipiantur qui iam maturescere incipiũt.Deinde in domo tẽperie moderata ad biduũ vel triduum expandãtur,& resiccati exprimãtur,& liquor vase vitreo excipiatur, & optimi mellis despumati pars vna ad tres succi partes admisceatur,& ad dies aliquot ad solem exponatur hoc pharmacum, donec feruere desierit ac quieuerit. deinde in domo superiore seruetur ne putrescat.Hæc autẽ proportio tibi pro regula sit in optimo melle & optimo vuarũ acerbarũ succo. Augebis autẽ & minues quantitatẽ mellis,pro tenuitate aut crassitie succi. Vtendũ est ipso in tenuibus ac diuturnis vẽtris fluxionibus ob calidas affectiones factis: & in iis quibus os vẽtris appetentiã nullã habet,propter caliditatẽ: & in his q̃ humectũ stomachũ habent,post vẽtris per vomitus euacuationẽ.Et in prægnãtibus mulieribus, & quæ terrã aut carbones, aut alia quædã aliena edũt, vbi per picrã ex aloe purgationẽ feci, omphacomeli exhibeo. Bonũ est & iis qui ob excedentẽ vẽtris euacuationẽ, animo liquũtur.

Mellis rosacei præparatio, Cap. cxxxv.

MEl rosaceum tres partes succi rosarum exunguium excolati accipit,& mellis partem vnã. Coquitur autem ad solem calidum expositum ad plures dies,eodem modo quo omphacomeli.& postea adseruatur.Si verò turbulentus fuerit aer, aut frigidior, quando mel rosaceum paras,admixto optimo melle ad rosarũ succũ,& per rarũ panniculum siue linteum excolato, simulque ad lentum ignẽ coquito,donec quartã aut tertiã succi partẽ cõsumpseris,atque sic exceptum medicamentum velut dictum

A est adseruato: & vbi calidiorem viderit aerem, velut om phacomeli insolato. Adstringit equidem leniter, & propterea frigefacere potest. habet & vim extersoriam ex melle. Habet & subamarum quiddã & leniter acre: vnde ori cõmodũ est calidã quandã inflãmationẽ habẽti, propter calidi fluoris influxũ, itémque in acrib[9] ac biliosis fluxionibus in vẽtre: vbi videlicet affecti prius vomuerint. Exhibem[9] etiã ipsũ iis qui vẽtre exurũtur citra humorũ superfluitatẽ, atque hoc absque vomitu. Itẽ febricitantibus, vigore iã totius morbi instãte, & particularis exacerbationis. Sæpe enim in febrilibus morbis etiã vnica po- B tio larga sufficit in cõuenienti tempore data, ad affectionis solutionem, tum per sudorum eruptionem, tum per ventris subductionem. Inter reliquos enim potus, mel rosaceum conuenientissimum est iis quibus acres humores per ventrem subire velis.

Hydrorosati præparatio, Cap. CXXXVI.

Rosarum recentium exũguium, & per diem ac noctẽ præsiccatarum libram vnam, mellis sextar. I. aquæ pluuiæ ad tertias decoctæ sextar. III. commisceto hoc modo. Aquæ pluuiæ sextar. IX. coquito donec tres reli- C qui fiant, & ad ablatam ab igne aquam feruentem præsiccatas rosas iniice, & vas pluribus operimentis probè contectum asserua. Sequenti verò die aquam excola, & rosas non expressas abiice, vt ne aspera aqua fiat, & coniecto melle in mortarium, ac probè trito, aquam cum ipso vnito, & fictilibus vasis præsertim recentibus ac crudioribus excepta, ad paucos dies insolato, & in domo in qua vinum repositum est adseruato. Hoc multo magis quàm mel rosaceum frigefacit.

Apomelitis præparatio, Cap. CXXXVII. D

Apomeli sic præparare oportet. Fauos accipe melle plenos, colore quidem albos, verùm mel pellucidũ continentes, & mel ipsum manibus exprime, & ad aquã fontanam optimam admisce. Et si quidem crassius fuerit mel, quatuor aquæ partes ad vnã mellis admiscem[9]: si verò liquidissimũ fuerit mel, tres aquæ ad vnã mellis adiici mus: si verò ficciores tibi videbũtur faui, ipsos in tenues partes cõminutos in mensuratã aquã mitte, & manibus sufficienter tere, exprime, excola, & metire, & cognosces quantum mellis addere oporteat. Deinde in ollam nouã E mittimus, in qua prius aqua fuerit feruefacta, propter terream qualitatem, & ad ignem non fumantem coquimus, detrahentes semper inter ebulliẽdum insidentem spumam, aut cerosam partem. Postquam autem neque spuma, neque quicquam fæcis superstiterit, & octaua aut septima pars de tota mensura decesserit, ollam ab igne tollimus ac frigefieri finimus. Et post perfectam perfrigerationem, sequenti die id quod supernè fluitat detrahimus, & in vasa fictilia recentia ac crudiora transfundimus, & in vinaria cella adseruamus. Est autem apomeli F extersoria ac incisoria vi præditum, & biliosa per aluum ducit, & ad vrinam ciendam conducit, & febres putridas ad solutionem præparat. calidis tamen & siccis naturis aduersatur. Et in morbis calidis, & præcordiis inflammatis nociuum est. & neque sitim sedat, imò etiam auget. Dandum est autem ante sorbitiones. nam post cibum datum, nociuum est.

Hydromeli & crustuminati præparatio, Cap. CXXXVIII.

Hydromelum sic præparatur: Succi malorum lib. VI. mellis lib. XII. aquæ ad tertias decoctæ lib. XVIII. G Alia præparatio. Malorum dulcissimorum & odoratissimorum, ac friabilem carnem habentium, corticem & interna grana detrahito, deinde contusa exsuccato, & succum per pãniculum purum ac densiorem excolato. Su mito autem succi sextar. I. mellis sextar. I. aquæ pluuialis in coctura ad tertias redactæ sextar. III. Postquam igitur præcoxeris aquam ad tertias, adiice ad ipsam mel, & vbi efferbuerint simul, ab igne ablata quodammodo frigefieri finito, & sic omni spuma detracta, malorum succum adiicito, & vasis fictilibus excipito, oblinito, & in cella vinaria reponito. vtimur autem eo post dies quadraginta. Quum autem rosas exungues ad hydromelum admiscere volueris, vnciam rosarum per diem ac noctem in ipso macerato, deinde excolatum adseruato. bonum enim colorem inde acquirit, & non acescit. Eodem verò modo etiam ex crustuminis, & aliis pirorum generibus præparare potes.

Cydonati præparatio, Cap. CXXXIX.

Præparatur etiam ex malis cydoniis magnis, cortice & internis granis exemptis, deinde contusis & exsuccatis, & succo per pãniculum excolato. Sumantur autem succi sextar. III. mellis sextar. VII. aquæ pluuialis ad ter tias decoctæ sextar. XII. Primùm itaque aquæ sextar. XXXVI. coquimus, & vbi reliqui fuerint sextar. XII. mel adiicimus, & quum ebullierint, ablatã ab igne ollam aliquatenus frigefieri finimus: postea detracta, superstante spuma, succum cydoniorum adiicimus, & vnita excipimus, ac velut hydromelum asseruamus. Aliquando verò vt ne præparata potio corrumpatur in hyeme propter frigus, mel prius despumamus, & succum excolatum ad ipsum iniicimus, & in fictili oblito per totam hyemem seruamus. Postea in vere aquam ad tertias decoctam, velut dictum est, accipimus, & mel cum succo ipsi admiscemus, atque sic vtimur. Idem faciemus etiam in malis, & crustuminis, ac aliis piris. Quomodocunque verò præpara uerimus cydonatum & hydromelum, & ante hyemem & post hyemem, insolamus ipsum per dies quadraginta, cauentes ab imbribus ac ventis, & sic in vinaria cella reponimus. melius igitur est præparare id quod cum melle seruatur sub caniculæ æstu. Potest etiam rosarum exunguium, & per diem vnam siccatarum vnc. I. ad sextariũ mellis despumati adiici, & aqua, velut dictum est, sub canis æstu coqui, & vniri & sic excolari, ac per dies quadra ginta insolari. Conuenit hoc quod ex succo malorum cydoniorum præparatur, morbis qui adstrictione & extersione opus habẽt, qui internis partibus exulceratis fiunt, ore, stomacho, ventre, & intestinis. Auxiliatur etiam scabiei in venis, & renibus ac vesicæ in quibus furfuraceæ ac squamosæ & capilliformes vrinarum sunt subsidẽtiæ.

Aceti mulsi præparatio, Cap. CXL.

Acetum mulsum componitur ex optimo melle, & pellucidissimo aceto, ita vt sint mellis partes duæ, aceti pars vna. Hæc proportio pluribus corporibus conuenit. variari tamẽ potest semper pro gustus & temperamẽti ægroti ratione, vt habeat quod blandum ac gratum est naturæ. coquitur ad mellis compagem, & exhibetur calida temperatum. Potatum exterget viscosos humores, & crassos attenuat: quapropter viscera omnia ab obturatione liberat, hepar, splenem, ventrem, mesenterium, & renes. commodum est enim iis, siue in febribus, siue citra febres detur. Aquæ verò multæ admixtione, vehementia virium ipsius exoluitur. Tussim autem mouere quæ non est, & intestina radere acetum mulsum, Hippocrates & Galenus dixit: non in corporibus crassis & glutinosis humoribus refertis, sed puris & non redundantibus superfluitatibus: aut iis quæ ex tenui & acri fluxione laborant, & quæ neruosas partes valde subtili sensu præditas habent.

INDEX

bli secundæ Aetii continentur.

AETII MEDICI GRAECI CONTRACTAE MEDICInæ, Tetrabibli, siue quaternionis secundi, Sermo secundus.

De cerebri, capitis & neruorum affectionibus, aurium item ac narium.

De hydrocephala aquosa capitis affectione, Leonidæ, Cap. I.

Ydrocephala affectio appellata est ab aquoso humore in capite collecto. Plerunque igitur aquosus humor colligitur: aliquando autẽ fæculentus aut cruentus. Sẽper verò lentus cõsistit, aut ex obscura aut ex manifesta causa. Ex obscura quidem, localibus vasis sua spõte rarefactis, & aquosa in ipsis essentia quæ cũ sanguine permixta est, & depulsa, & in vnũ locũ cõgregata, atq; ex huiusmodi causa aquosus humor colligitur: at verò ex manifesta causa fit, vasis localibus ex plagã aut cõtusione ruptis, & sanguine in ipsis prætereffuso, & deinde rarefacto, ac in essentiã fæculẽtã aut cruẽtã dissoluto. Frequẽtissimè verò fit hæc affectio ex tali causa in infantibus, quũ obstetrix fũctionis suæ inexperta, & duriore manu rẽ tractãs, corpora aliqua in capite infantis attriuerit. Colligitur autẽ hic humor in hydrocephalis, aut

inter cutẽ & mẽbranã caluã ambientẽ,siue musculũ tem A
porũ: aut sub mẽbrana caluã ambiente,inter ipsam & os
capitis:aut sub calua,inter os & cerebri mẽbranã.Maiores
autẽ nostri dicũt, etiã inter cerebri membranã & ipsum
cerebrum colligi id quod perniciosum existit. Si qui-
dem igitur lentus humor fuerit collectus sub cute extra
membranam caluam ambientem, aut inter hanc mem-
branam & os capitis,tumor adest iuxta capitis partem v-
bi collectio facta est concolor, citra dolorem, mollis ad
tactum,cedens ac transiens ad digitorum contactum. Et
si quidem sua sponte fiat,ab initio doloris exors & conco B
lor est locus:si verò ex plaga,aut contusione,primùm qui
dem rubicundus & dolorosus fit tumor,postea verò len-
tescente humore & in tenuem essentiam transeunte, tu-
mor concolor citra dolorem euadit. At vbi collectio sub
calua facta est inter os & membranam cerebri, ab initio
dum modicus est humor, caput grauatur, & vertigines
assiduè fiunt, & sensus hebetantur, visus inquam,auditus,
& reliqui. Quum autem redundarit humor,suturæ capi-
tis ob multitudinem disparantur, & propterea caput ma- C
gnum fit,& locus collectionis apparet. humor enim ad
digitum cedit.In communi igitur in collectione sub cu-
te,& in ea quæ inter membranam caluam ambientem
& ipsum caluæ os fit, iisdem aggressionibus vtimur ad
humoris excretionem.Et si quidem paruus est tumor, a-
pex ipsius vnica sectione diuiditur:si verò maior,duæ aut
tres sectiones fiunt,aut plures iuxta magnitudinis propor
tionem,in locis ad effluxionem commodis. Non opor-
tet autem velut in abscessibus, post chirurgiam limni-
scos transmittere,sed ipsas solas sectiones linamentis dis- D
parate. Nam post humoris excretionem corpora in his
facilè agglutinantur: quapropter linamentorum vsu in
ipsis contenti sumus.Post indita linamenta,si infans fue-
rit cui chirurgia adhibetur, deligationẽ propter grauita-
tem recusamus, verùm lana ouo imbuta imponatur, &
caput pileo contegatur. In robustioribus autẽ linamenta
forinsecus custodiantur,& deligatio fiat.Poterit autem à
tertia die conglutinatio adiuuari per emplastrum quod-
dam glutinatorium. Quòd si sub temporum musculo E
collectio fiat,expectare oportet donec humor redundet,
vt ne musculus incidatur: & postea à lateribus musculi
sectionem facere. Et si quidem humor in profundo sub
musculo contineatur,duæ sectiones fiant vtrinque à lateri
bus musculi ipsius: deinde corpuscula securè per scalpelli
manubrium excorietur.post totius autem humoris excre
tionem,curatio fiat,velut dictum est.At si sub calua colle
ctio facta fuerit,itidem expectare oportet,& quum redũ-
dauerit humor & suturæ fuerint disparatæ, fastigiatum
locum dissecare, & consequenter facere velut in capitis F
suturis disparatis.

De phrenitide,ex Posidonio. Cap. II.

PHrenitis, inflammatio est membranarum cerebri cũ
febre acuta,delirium & mentis perculsionem indu-
cens. Raro autem ab initio phrenitis cum febre irruit:
plurimis verò à quarta aut quinta aut sexta incipit,& ad-
huc serius,cum ipso ferme periculo incidens, vt iam ali-
qui septima,aliqui nona delirare inceperint.Differentiæ
autem phrenitidis plures sunt, sed tres principalissimæ: G
Aut enim imaginatiua facultas solùm læsa est,seruatur au
tem ipsis ratiocinatiua & memoria:aut ratiocinatiua so-
lùm læsa est,seruatur autem imaginatiua & memoria:aut
etiam imaginatiua læsa est,seruatur autem memoria. At
verò vbi memoria deperdita in febrilibus morbis,simul
perit omnino & ratio & imaginatio. Proinde anteriore
cerebri parte læsa,imaginatio solùm læditur: medio ve-
rò cerebri ventriculo læso, ratio peruertitur. Posteriore
autem circa occipitium parte læsa,perit memoria,&cum
ipsa omnino etiã reliquæ duæ facultates. Quibus igitur H
imaginatio læsa est,hi iudicant quidem rectè,imaginan-
tur autem peruersè: quibus verò ratio solùm læsa est,ima
ginantur quidem rectè,iudicant autem non rectè: qui-
bus autem memoria læsa est, nullius antea factorum me
minerunt,imò neque omnino rectè imaginantur,neque
iudicant. Conuenit itaque parti magis læsæ auxilia ad-
hibere,& tamen neque alias negligere. De memoria ita-
que perdita priuatim paulò pòst dicemus:nũc verò quo-
modo phreniticos curare oporteat dicendum est. Æger
igitur decumbat hyeme quidem in domo tepida: æstate
verò, frigida. quies autem imperanda est & ipsi ægroto,
& omnibus in domo & vicinis.Et qui quidem ad lucem
efferãtur,in tenebricosa domo decumbant: qui verò ad
lucis splendorem resipiscunt, in lucida domo degant. Si
quidem igitur phrenitis cum febre ab initio in prima
die,aut secunda,vsque ad quartam irruat,& non ex trans-
mutatione alterius morbi succedat,& vrinæ fuerint sub-
cruentæ,& facies rubicunda, & ætas vigoris,& bona cor-
poris habitudo adest,& omnia signa simul indicant san-
guinis multitudinem:vena cubiti secetur,ea quæ media
est,& pro viribus detrahatur,& non vsque ad animi deli-
quium. Minus autem quàm oportet auferatur, ob pluri-
mam quæ in ipsis ex vehementi motu contingit discus-
sionem ac exhalationem, & propter lassitudinem. Sed
& sectio moderata fiat,vt ne æger clanculum brachii vin
culum exoluat. consequitur enim periculum sanguinis
eruptionis.Quòd si ob aliquam causam, venæ sectionis
auxilium relinquatur,per clysteres ventrem euacuare o-
portet,cum furfurum aut ptisanæ succo, modicáque ni-
tri spuma ac pauco melle.Caput autem rosaceo magis te
pido irrigetur. nam cerebri membrana inflammata,fri
giditas rosacei non est tuta: imò neque caliditas. Frigi-
dum enim densat meatus, & superfluitates in capite dis-
cuti non permittit. quod verò valde calidum est,feruo-
rẽ duplicat.Quare æstate exactè tepidũ rosaceũ adhiben-
dũ est,cũ modico aceto:hyeme verò moderatè calidum.
Commodum est & chamæmelinum ex æquo ipsi admi-
xtum, si ambiens frigidior fuerit. Si verò vehemen-
tius fuerit delirium post factam euacuationem, velut di
ctum est,per venæ sectionem aut clysteres, capitibus pa
paueris in oleo coctis caput rigato,& faciem assiduè pro-
lui præcipito ex aqua in qua papaueris capita sunt cocta.
frontem verò somnifero aliquo pastillo illine. Olfaciant
etiam assiduè somnifica, in præcedenti sermone con-
scripta ad vigilias. Et sub ceruical capita papaueris sub-
dantur,aut mandragoræ mala. At verò auctis malis,dan-
dum est etiam somniferum ex capitibus papaueris phar-
macum,cochlearii mensura plus aut minus, pro viribus.
Dandum est autem id quod ex melle præparatur, non
quod ex passo, propter vinositatem. detur autem hoc
pharmacum in exacerbationis declinatione. Si enim da-
tum fuerit in vigore,trahit quidem ad somnum, febris
autem excitatur, & æger ad ambo partitus grauius fert
quod contingit. dato verò pharmaco quiescere iube.
Præstat autem mel rosaceum ad pharmacum ex capiti-
bus papaueris adiicere: contemperat enim acrimoniam,
& aluum subducit. Quapropter etiam aquæ quæ bibitur,
mel rosaceum irrorare bonum est, in exacerbationis vi-
gore. Cæterùm assiduũ vsum stupefacientium pharma-
corum,potionum, irrigationum ac illitionum,vitare o-
portet.Facilè enim in iis qui immodicè perfrigerantur,
transitus fit à phrenitide in lethargum, quando etiam
perniciosus fit morbus. Quare vbi delirium moram tra-
xerit,serpyllum aut spondylium in oleo coquatur: cras-
sos enim vapores transpirare faciunt.Quum autem man
serit facies etiam post venæ sectionem incontracta & ru
bicunda,cucurbitas occipitio affige,& moderatis vulnu-
sculis impactis cutem scarifica,& ad libræ mensuram san
guinem detrahe. In cibo porrò dandus est ptisanæ aut a-
licæ succus,aut micæ panis sæpe lotæ cum rosaceo melle.
Mitigata verò febri,dentur oua sorbilia & lactucæ ferue-
factæ,& quæcũque moderatè humectant ac frigefaciũt,
vnáque nutriunt,propter virium debilitatem.

De lethargo, Archigenis & Posidonii, Cap. III.

LEthargi principia duo sunt: Quibusdam enim septũ
transuersum & viscera primariò affecta, cerebrum
ad consensum ducunt: in quibusdam verò cerebrum af-
fectionem auspicatur.Et quibusdam statim ab initio affe
ctio incidit, quibusdam autem ex mutatione alicuius a-
cuti morbi.Nã à phrenitide maximè,in iis qui per stupe-
facientia pharmaca perfrigerati sunt, transitio ad lethar-

gũ fit.Quin & à cõtinẽte febre mutatio in lethargũ fit ſæpiſſime,itémque ex aliis plurimis morbis, præſertim in quibus plures euacuationes ſubſequutæ ſunt. Aliquando etiam in diuturnis febribus per circuitum contingit ægrotos ſomno immergi,velut in quotidianis fit & ſemitertianis,quandoque etiam quartanis. Et alii quidem cũ conuulſione & contractione neruorum in ſoporem deferuntur,alii pedetẽtim facta acceſſione:& alii quidem vnã immerſionem ſuſtinent,in quo extremè periclitantur:alii in circuitibus in ſomnum deferuntur, & rurſus reuocantur. Proinde conſiderare oportet ſpeciem delationis in ſoporem. qui enim per circuitum ſomno immerguntur, manifeſtiorẽ pulſum habẽt:qui verò ſemper affecti ſunt, minutiſſimum & ægrè mobilem.Hi verò,etiam dum excitantur,aliena loquuntur,& obliuioſi ſunt: qui verò per circuitum afficiuntur,nihil tale patiuntur.Et alii quidem cum grauitate & elata reſpiratione in ſomnum deferuntur, vt & ſtertant, & ſingultus ac ſuſpiria edant dolorem indicantia,quem reuocati neque eloqui poſſunt, propter rationis læſionem:alii verò quietiſſimè dormire videntur.Et aliis quidem perfrigerantur artus,& rugoſi ac pallidi ſunt,& corporis miſcella ferè congelatur: aliis verò diffunditur,& velut rorem effundit circa exacerbationem declinationis. Qui igitur hac affectione occupati ſunt,his hæc adſunt:Præcordia reuelluntur,venter contrahitur,& violenter ab aſſidentibus excitati,rurſus in ſomnum deferũtur,& obliuio illis accidit. nam dum ſæpe ad mictionem vrgentur,porrecta ipſis matula,ſe in manibus ipſam tenere obliuiſcuntur.Aucto verò malo,totum corpus ſegne redditur,ac velut mortificatur.Supini autem decumbentes,ad pedes defluunt,diſtentis manibus ac cruribus. naſus quibuſdam deſtillat: os ipſis hiat,& fortior eius hiatus ſuccedit.inferna mandibula velut reſoluta ac laxata videtur.atque hæc quidem adſunt lethargicæ affectioni. At verò curationem ipſorum aggredientes, in domo lucida ad ſplendorem ipſos locamus. ſit autem domus tepida:pedes & manus confricentur. Odoramenta excitatoria exhibeantur:velut eſt caſtorium, funiculus lucernariꝰ extinctus,pix liquida,bitumẽ,galbanum. Suffita quoque lethargicos excitant, lapis gagates, bitumen,caſtorium, peucedanum, ſulphur, galbanum, ſagapenum, cornu ceruinum,hirci ſordes, abrotonum,ſilphium. Sternutatoria quoque naribus admoueantur.Si verò multitudo humorum in corpore eſt, ſi quidem ſanguis fuerit redundans,vena ſecetur ſecunda die, & pro viribus euacuetur: ſi verò pituitoſa & lentior materia fuerit,velut in lethargicis redundare ſolet,attenuãtia exhibere oportet,& quæ craſſitiem ſecare poſſunt:ita vt iis quibus neruoſa pars læſa non eſt,acetum mulſum exhibeamus:quibus verò læſa eſt,decoctum apii,fœniculi,adianti,& ſimilium. Sed & aluus efficaciore infuſo eluatur,& glandes ſubdantur ex ruta,nitro,cumino,& melle cocto. Caput autem rigetur in principio quidem ſerpyllo in aceto & oleo cocto: verùm in intentis affectionibus peucedani radicem pro ſerpyllo in aceto coquito,& cum oleo capiti adhibeto. bonum eſt ipſis & oleũ irinũ.Tremoribꝰ autẽ & cõtractionibꝰ ſuccedentibus, caſtoriũ cũ modico aceto terimus, & oleo addito caput irrigamꝰ:ſi verò præcordia ſint inflãmata,in principio cataplaſmata adhibeãtur,ex polline aut pane, & malo cotoneo cocto,aut pãpinis vitis:in progreſſu verò ſemẽlini ad pollinẽ aut panẽ admiſceatur,& abſinthiũ & althææ folia cocta:poſtea verò ex ordei farina,& fœno græco,& althææ radice cataplaſmata fiãt.omnibꝰ autẽ abſinthium admiſceatur.ſit autem latum linteum,vt vtrinque latera & pectora ſub mammis amplecti poſſit. Poſt cataplaſma verò partes nudas ſinere non oportet,ſed cerato nardino aut cyprino contegere: retrò autem dorſo ceratum ex ſicyonio factum imponere,quod terebinthinã & baccas lauri tritas infartas habet. Et ſi quidem inflatio adſit,admiſceantur cataplaſmatis ea quæ flatus diſcutiũt: velut ſunt,cuminum, baccæ lauri, ruta & ſimilia: ſi verò quid induratum fuerit,& libanotis addatur & farina fabarum.At verò,in diuturnis iam lethargicis,viribus præſentibus dãda eſt hiera ex colocynthide: & ſternutatoria adhibenda,ex veratro albo,ſtruthio,pipere,caſtorio. & naribus infundendum elaterium cum lacte,aut cyclamini ſuccus:aut ipſa radix ſicca trita inſufflanda,& ori ac palato ſinapi cum melle illinendum.Deinde occipitio cucurbitæ affigendæ cum multa flamma, item circa primum & ſecundum verticulum:ſanguiſque detrahendus ex poſteriore capitis parte.Poſtea deraſis capillis capitis ſinapiſmus adhibẽdus ex caricis cum ſinapi aceto macerato.In trementibus verò etiam caſtorium ſæpe potandum detur.Affectione autem declinante æger ad balneum ducatur,& ſmegmate mordaciore vtatur,velut eſt fæx vſta, ſinapi,pyrethrum,piper, baccæ lauri,calx viua: nitri verò duplũ adiiciatur.Cibi porrò ſint tenues & inciſorii ac reſiccantes,& cum condimentis parati,apii, aniſi, cumini, pipere & baccis lauri.Et ex volucribus conueniũt,gallina domeſtica,columba,auiculæ montanæ, & perdix: ex piſcibus,petroſi:ex oleribus,porri,aſparagus, petroſelinũ, chamædaphne. vinum aquoſum,tenue,album, ſubaſtringens.Sed & reliqua curatio iuxta eundem modum fiat.

De catocha & catelepſi, Cap. IIII.

MEdiam inter phrenitidem & lethargum affectionẽ reperies,quæ ſpecies eſt delirii ſiue amẽtiæ. Medici autem catochã, *id eſt mentis occupationem*,& catalepſin, *id eſt apprehenſionem*,vocare ſolent,ex humore atræ bilis magis contingẽte. Periculoſior eſt autem hæc affectio quàm lethargus.verùm in febribꝰ lethargo ſimilibus cõſiſtit,& aliquãdo videtur dormire,aliquãdo verò palpebras apertas habẽt, aut nictãt, aut intentè vidẽt,& velut fixos oculos ac palpebras habẽt & penitus immobiles:adeo vt neq; ſiquis manũ oculis ipſorũ obtendat,eos claudãt.voce inſuper ac ſenſu priuantur,neque audientes neque reſpõdẽtes. Admouent autem manus ſuas aliquando ad caput & oculos ac nares,velut qui vellicentur,atque hoc non ſentiunt. pulſus ſunt parui,languidi,ferme deficientes.Spiritus aliquando denſus, aliquando rarus, & per interualla quædam magnum ſpiritum ducunt. Aluus & vrinæ ſupprimuntur,non præ ſiccitate,(habent enim multum humorem) ſed propter ſenſuum ſtupiditatem. Gramæ his ſubaridæ in angulis oculorum fixæ ſunt,& aliquando vicinos parietes attingunt:Et in ſumma, neq; phreniticis omnino ſimiles ſunt,neque lethargicis. Quandoque etiam ob ſanguinis multitudinem confertim caput occupantis & ipſum ſemper implentis fit hæc affectio: quemadmodum vidimus in adoleſcente quodam multo ſanguine referto,qui quum triduum exegiſſet neque claudens palpebras,neque ad vehementes vociferationes tranſmouens oculos,neque reſpondens, quarta die ſanguinis eruptione larga per nares facta,ab omnibus moleſtiis cõfeſtim liberatꝰ eſt.Quare ſi æger multo ſanguine refertꝰ appareat, citra dilationem venam ſupernam in cubito ſeca, & pro viribus detrahe.In aliis autem primùm ventrem per clyſterem eluere oportet,ſimpliciore infuſo immiſſo, velut eſt furfurum ſuccus cum ſpuma nitri & melle: poſtea verò etiam polypodii radix cum furfuribꝰ coquatur. Caput autem primùm irrigetur oleo dulci tepido,deinde ſi caput calidius apparuerit,caput papaueris in oleo coquatur: ſi verò frigidius,ſerpyllum.Et ſi quidem facilè ſolubilis fiat aluus ex prædictis infuſis,in ipſis perſeuerandum eſt: ſi verò ſiſtatur,veratri nigri radix cum furfuribus coquatur.Potus ipſis conuenit apomeli,aut aqua mulſa pro tẽpore diutius cocta:quòd ſi vrinæ craſſæ fuerint, etiam anethi & apii decoctum detur.Cibi ſint ptiſanæ ſuccus & ſimilia.Aqua iis aduerſatur: auget enim inflammationẽ & fluctuationes facit,& ſplenes excitat,& ſitim ſedat. Totum autem corpus oleo anethino inũgatur, maximè hyeme:in quibus verò etiam tremor ſuccedit,caſtorii drach. vna cum aqua mulſa ori infundatur.

De caro, Poſidonii, Cap. V.

QVVM frigidi & humidi humores cerebrum occupant,caros, *hoc eſt capitis perculſio*, ſuccedit cum debili febre:conſequitur ſenſuum ſtupor,& totius corporis immobilitas,cum principalium actionum læſione.oculi verò ipſorum ſemper ſunt clauſi. Differt autẽ caros à lethargo,quòd lethargici interrogati reſpõdeant,& non omnino ſine voce decumbant:verùm qui in carõ collapſi ſunt, ſomno profundiſſimo detinentur,vt dum pũguntur ſen-

tiant quidem,non tamē loquantur, neque oculos aperiāt. Curādi verò funt & hi fimiliter velut lethargici,ita vt magis incifiorum & attenuatoriū curationis ductum faciamus.Stomachi quoque cataplafmata,vnà cum hoc calefaciant,etiam corroborandi vim habere oportet.

De comate, Pofidonii, Cap. VI.

SOli vapores calidi & humidi è fubiectis partibus ad caput in febribus delati,& ipfum implentes, affectionē faciunt quam medici coma nominant. Cognofcitur, fi fomnus amplior naturali fiat,& in fomnis peregrina loquantur,& corpore inæqualiter habeāt,& infernam mandibulam inter dormiendum laxatam:& fæpe excitati cō fertim rurfus in fomnum deferantur: & caput humidius habeāt. Curantur ex irrigatione rofacei,aut chamæmelini cum aceto.fit autem acetum acerrimum: fi verò frigidius appareat caput,anethinum cum oleo dulci ex æquo permixtum ac calefactum adhibe.Et in fumma,in quantum intenta eft frigiditas in tantum calfactoria augeantur,vt etiam pulegium aliquando & rutam in oleo coquamus.glandes quoque fedi fubdantur,quæ multùm irritare poffunt.nutriantur autem ptifanæ fucco, & apomelite.

De vertiginofis, Archigenis & Pofidonii, Cap. VII.

VAporibus calidis & acribus ad caput delatis, & animalem in cerebro fpiritum euertentibus, primùm hebetudines quædam in oculis fiunt: poftea etiam auriū fonitus affidui, & auditus grauitates. atque hæc maximè contingunt circa ciborum coctionem. & vbi ex fomno exurgunt,augefcente affectione,vertigines & obtenebrationes oboriuntur,vt putent fe videre omnia circumuerti. contingit hoc etiam vbi confertim ex fellis furrexerint, cruditate quadam prægreffa. Perfeuerāte verò diutius malo,ex facili occafione vertigine afficiuntur,vt etiam concidant aliquando,maximè vbi in circulum circumuertātur.nam quod aliis ob multas circuitiones contingit,hoc illis ex vna: fed & fi alium quendam circumuerti viderint,vertigine afficiuntur:aut fi trochum aut tale quid circumuerti confpiciant,idem perpetiuntur.Spiritus enim vifiuus ad trochum qui circumuolutatur allabens mouetur,& fimul cum illo circumfertur: atque fic inæqualem & turbulentum ac inordinatum humorem, ac fpiritus motum efficit.Facilè verò corripiuntur hac affectione quibus confuetæ excretiones funt fuppreffæ: fed & cruditates,& ardores affidui,& ebrietates,affectionem hanc afficiunt.Confequitur & alui fuppreffio:& propterea multa inflatio,& vrinarum tenuium ac paucarum excretio,materia ad caput accurrente:graciles autem in totum ferme fiūt,& pigri ad omnem aggreffionem.Si quidem igitur ea quæ oculis obuerfantur fanguinolentiora fe videre putant,ad infaniā magis apti funt: qui purpurea vident,ad morbum comitialem.Si igitur vires robuftæ fuerint,& nihil aliud aduerfetur, vena fecanda eft, fiue principium affectionis fuerit,fiue tempus iam progreffum fecerit. In venæ autem fectione vitandum eft ne aceruatim euacuemus,eo quòd ex qualibet occafione concidant.Quare pluribus detractionibus ex quibufdam interuallis vtentes,congruam menfuram explebimus. Irrigetur autem caput tempore fectionis venæ,aceto & rofaceo,polygoni aut hederæ fucco admixto. Et lana cōuoluta rofaceo aut œnanthino,madefacta eodem tempore vētri imponatur.Si verò quid fanguinis detractionem impediat,velut gracilitas,aut aliud quid ex fæpe relatis,fubducatur aluus,primùm per clyfterē ex furfurū fucco,fpuma nitri & melle: poftea verò picra ex aloe compofitio affiduè detur.Si verò accidentia perfeuerarint, etiam vehemētioribus purgatoriis vtēdum erit,ita vt ad redundantem humorem pharmacum adaptes. Ex efficacioribus autem purgatoriis commodant iis quæ fœniculum in aceto mulfo coctum habent,& quod ex palmulis, ruta, & fcammonia præparatur: quorum compofitiones relatæ funt in purgatoriorum Sermone.Sed & pituitam à capite per os detrahentibus,& gargarifmis vtendū eft,ex origano,pulegio,& aceto mulfo.Poftea verò etiam anagallidis fuccus naribus infundatur,aut cyclamini, aut radicis betæ,aut elaterium cum lacte:fed & nitrum cum nigella tri-

A tum,& oleo veteri admixtum,generofam per nares purgationem facit. poft hæc autem ad balneum ducantur. Tale verò frictorium caput corroborans ipfis conuenit: Lapidis afii vnc.1.fpumæ nitri albæ vnc.1. iridis vnc.1.floris iūci odorati fextās.Ex hoc quod fatis eft accipe,& fincipiti infperge,modicā aquā calidam irrorans: deinde vbi lauifti,& caput calida aqua nō madefecifti, fed folùm abluifti,egreffus de folio frigida ter aut fæpius madefacito.Iis verò qui valde calidum caput habent, etiam rofa- B ceū cū aceto fæpe adhibeas,& ipfum ex faliētibꝰ aquæ in balneo frigefacias. Et fi quidem ex his cefferit affectio, ceffandum eft à medicationis moleftia: fi verò perfeuerarit,arteriæ in capite iuxta tempora fupra aures incidantur,ventre prius euacuato aut per hieram aut per clyfterē.poftea verò confrictoriis fortioribus vtēdū eft,quæ ad infanos referētur.Cibi fint boni fucci,facilè concoctiles, flatus exortes,omnino ftomacho cōmodi, ventri cōmodi,vrinam cientes:vinum modicum fit,album & tenuiffimum,& non valde vetus. Conueniunt iis balnea natu- C ralia aluminofa:maxima verò & prima ac vltima in iis, præferuatio ac curatio eft, vt fuppreffæ excretiones commoueantur,& officii fui commoneantur, maximè in mulieribus.

De infania,Archigenis & Pofidonii, Cap. VIII.

INfania fit citra febrem, multo fanguine non putrefacto ad cerebrum confluente, qui aliquando purus eft, & multitudine folùm affligit,velut in ebriis: aliquando verò flaua bile admixta.Præcedit infaniam capitis debili- D tas,velut in podagra debilitas pedum femper adeft: tunc autem dolent quum materia locis influxerit.Si itaque ob folum fanguinem infania fiat, hæc confequuntur: Rifus immodicus ipfis commouetur videntibus, fæpe ob oculos imagunculas quafdā rifu dignas,& hilaris eft ipfis facies,& affiduè canunt. Aliquando etiam ex contingentibus euaporationibus fonitus circa aures adfunt,vt putent fe tibicines quofdam audire. Seruatur in ipfis memoria, velut ex cantilenis quas familiares habent coniectare licet. læfa eft autem imaginatio & ratio. Si verò flaua bilis ad fanguinem fuerit admixta,& mordacem ipfum effe- E cerit,velut fi ex ipfa ftimuletur ac pūgatur cerebrū & mēbranæ eius,iracundi & temerarii & percuffores ac iniurioſi funt:in quantum enim bilis fanguini mixta eft, in tantum mutat iucunditatem,& auget triftitiam ac iram: fi verò amplius fuerit bilis fuperaffata & craffefacta, & ipfi corpori cerebri ac mēbranarum inftar vifci agglutinata pungātque ac diuellat,ferina deliria efficit.Quidam enim iam propriam carnem guftarunt, & domefticos velut infidiatores tractarunt,occiderunt,percufferunt, vul- F nerauerunt. contingit autem eundem hominem aliquādo rifu immodico teneri,aliquando ira & indignatione. Nā in fame ac inedia tolerata, & ex acrioribus ac falfioribus alimētis,& in pluribꝰ motibꝰ ac turbationibꝰ,fanguis feipfo acrior efficitur: in cōtrario verò ftatu,mitior.Sæpe autem etiam nullo auxilio adhibito, per modicum cibū & cōmoda alimēta,progreffu tēporis id quod lædit cōfumitur,& cerebrum à fuperfluitatibus intactum manet, & purū mentis emotionis interuallum ac defectus, & in termiffio confequitur.Quibufdam per circuitum quendā irruit affectio,aliis femel in anno,aliis bis,aut fæpius coaceruato videlicet paulatim eo quod moleftum eft. Corri- G piuntur hac affectione pauci ante vigorem ætatis: plurimi in ipfo vigore,& poft ipfum:viri magis quàm mulieres:&ex illis magis qui animalibus affectionibus diuexātur,velut funt irrifores,rifu multo & intempeftiuo vtentes,intractabiles,iracundi,curiofi, auari, potores item & affidua cruditate laborātes, & in quibus cōfuetæ excretiones fuppreffæ funt.& propterea etiam mulieres aliquando infaniunt,quibus menfes fuppreffi funt. Infinitæ verò funt infaniæ fpecies,quas exponere fuperfluum eft.In de- H lapfuris igitur in hanc affectionem, prædictorum prooemia quædam præcedunt, velut rifus præter rationem nō affuetis id facere:& facili occafione irafcuntur,& aurium fonitus adeft.& fplendores oculis obuerfantur, & vigiliæ adfunt intentæ,& curæ per vices repetentes ac peregrinæ,

grauitas,item & vibratio capitis. In progreſſu verò temporis omnia hæc intenduntur, & appetentiæ ipſis putridiores fiunt, & ad venerem prompti ſunt: & ideo aſſiduè ſeminis in ſomno effuſiones ipſis fiunt, & oculi cauantur, ſimúlque intenti ac fixi conſiſtunt. atque hæc conſequuntur vſque ad perfectam mentis emotionem. Oportet igitur doctum medicum ægri curam gerentem, his apparẽtibus aut quibuſdam ex ipſis, facere quæ oportet. Si itaq; tales notas affectio præmiſerit, aut etiam iam inſtiterit, victum tenuem exhibere conuenit, ſorbilem, liquidum nõ præcellentem, ventri commodum, & qui neutiquam ſanguinem generare poteſt. à vino abſtinendum eſt penitus. Vbi verò per triduum hominem eo victu curaſti, aliquã cubiti venam ſecato, præcipuè quidem ſupernam: ſi verò non appareat, mediam: aut ſi hæ non appareant, venas circa talos perquirito: maximè in mulieribus: eo enim momento etiam menſes impelluntur. Quòd ſi neque hæ appareant, ad eas quæ in ſummis manibus ac pedib⁹ ſunt tranſeundum eſt. Studendum enim eſt vt prius per venæ ſectionem generoſa euacuatio fiat, atque ſic affectarum partium curatio ſequatur. In venæ autem ſectione pro viribus euacuationem facere oportet: extincto enim feruore, e veſtigio quidẽ conſiderantes fiunt: ſimul autem & locus aliis auxiliis datur. Quandoquidem verò aliqui in prima detractione generoſè ferunt euacuationem, in repetitis autem detractionibus animi deliquia incidunt, conuenit hos in prima detractione euacuare quãtum opus eſt: ſic enim multum de flatuoſa & vaporoſa ſuperfluitate euacuatur. Itaque pulſus aſſiduè tangere oportet, dum ſanguis fluit: & ſi conciderint, reſeruare ad repetendam detractionem. ſæpe enim recuperatis viribus poſtera die detractionem repetimus, aliquando etiam tertiam ſectionẽ ſeruantes appoſito ſale. Caput verò irrigare oportet roſaceo cum aceto, aut polygoni ſucco, aut oleo œnanthino aut melino. Lana autem ſordida oleo imbuta ſincipiti imponatur, & frequentius renouetur. Poſt euacuationem omni modo procurandus eſt ſomnus: ſanguine enim euacuato ſi ſucceſſerint vigiliæ, acriores & magis feros ipſos faciũt. Quapropter conſidẽter pharmacũ ex papaueris capitibus dabimus quod ſomnum inducit, cum ptiſanæ aut alicæ ſucco, aut cum aqua. iucundum enim fuerit, & poſtea ſomnus ſuccedet. Plerique enim ipſorum omnia ſomnifica contemnunt: quapropter etiamſi prima die eo accepto dormierunt, intermiſſa die vna, rurſus dandum eſt de eo cochlearium vnum: ſolet enim vel ſolum poſt venæ ſectionem perfectè liberare ab affectione, vnà cum conueniente diæta. cauendum tamen eſt ne conſequẽter ipſum exhibeamus: ſtupefacit enim ſenſus. Studendum etiam eſt vt ventrem facilè ſolubilem faciamus, tum per cibos, tum per clyſteres. His autem factis, à localibus auxiliis incipere oportet hoc modo: Sanguinem à vena in fronte eleuata media detrahere cõuenit, ita vt per phlebotomum inſtrumentum ipſam diuidamus, non facta impulſione, velut quidam facere ſolẽt, propter maximas inflammationes membranæ caluam ambientis, quæ ſæpe ſauciata ipſa ſuccedere ſolent. detrahẽda eſt autẽ ſanguinis libra ferme vna. Poſt hanc euacuationem in iis qui ſanguinem habent bilioſiorem, intermiſſis quinque diebus, detur picra ex aloe, cochlearii magni menſura cum aqua mulſa: deinde etiam per nares caput purgetur, radicum betæ ſucco infuſo, aut elaterio, aut atramento ſutorio cum lacte. Sternutatorium quoque adhibeatur ex veratro albo & herba lanaria: ſed & per os pituita detrahatur, per maſtichen & ſtaphidem agriam, & per gargariſſationem aceti mulſi in quo coctum eſt pulegium & hyſſopum. Subducatur etiam aluus purgatoriis ex centaurea, & ex gentiana. ſed & ipſa per ſeipſam radix gentiana commoda eſt pota drachmæ vnius pondere cum aqua mulſa. datur & ariſtolochia eodem modo. Prodeſt autem maximè ipſis fœniculi magni ſylueſtris radix & ſemen, ex aqua quotidie pota, & radicis bryoniæ drachma vna. Poſtea verò ſanguiſugæ toti capiti circumcirca affigãtur, & præſertim ſincipiti. At in mulieribus ſtudendum eſt vt menſes moueamus: deinde viribus reparatis per dies ſeptem Galeni hieram dato, quæ maximè ob ſtœchadis copiam

A euacuat. Dato autem drachmas quatuor ex aqua mulſa: deinde rurſus narifuſoria adhibeãtur. declinante verò affectione ad balneum ducantur. Frictorium autem commodum ipſis in balneo hoc eſt. Iridis Illyricæ, lapidis aſii, mãnæ, thuris, ſpumæ nitri albæ, pumicis, buccinorum vſtorum, floris iũci odorati, apii, caſſiæ, roſarum ſiccarum, ſingulorum vnc. i. tundito & cribrato, ac vtitor in prima balnei domo, inſpergẽs ſincipiti quãtũ ſatis eſt, & aquam tepidam irrorans, ita vt ſatis longam moram in domo trahat, quò vires pharmaci vſque in profundum diſtribuan-B tur. Deinde capite leniter deterſo & abluto, vbi lotus eſt ita vt caput non madefecerit calida, ex ſolio exeat, & frigida iterum atque iterum irriget: ſi verò valde calidum caput habuerit, etiam ſæpius frigida perfundatur. Poſt hæc per rubificatorium ex ſinapi & caricis caput corroboretur, & per interualla quædam pituita per os detrahatur, & narifuſoria adhibeantur. Diæta verò ſtatuatur tenuior, concoctu facilis, ventri cõmoda, flatus exors, vim contemperandi habens. vini vſus his rarus ſit. Si verò reliquiæ affectionis ſuperfuerint, ad veratrum album deue-C niendum eſt. modus autem vtendi, relatus eſt in Sermone de purgantibus medicamentis. De cætero verò admonendi ſunt vt ab omnibus eduliis & potibus bilem gignẽtibus abſtineant. In vere autem quotannis venam ſecent gratia præſeruationis: deinde etiam purgentur, & præſertim ſi bilis magis redundarit. Mulieribus verò menſes conſueto tempore proritentur, vt fluant citra impedimẽtum. ſed & in aliis conſuetæ excretiones procurentur.

De melancholia, ex Galeno & Rufo, Cap. IX.

D QVemadmodum in apparentibus corporis partibus, aliquando omnibus eadem temperatura apparet, velut in malo corporis habitu, elephantiaſi & hydropiſi: aliquando verò vna quædam pars, aut amaræ bilis, aut pituitæ, aut atræ bilis humore ſuſcepto, ipſa ſolùm temperaturam mutat: Sic etiam circa cerebrum fieri poteſt, vt aliquando toto in venis ſanguine atrabiliario facto, ex cõmunis detrimẽti ratione etiam cerebrum lædatur: & rurſus vt alio tempore, ſanguine in toto homine illæſo permanente, is qui iuxta ſolum cerebrum eſt alteretur. Et cõ-E tingit hoc dupliciter, aut aliunde cõfluente in ipſum, aut generato in loco atræ bilis humore. Generatur autem à caliditate multa indigena, aut flauam bilem aut craſſiorẽ & atriorem ſanguinem adaſſante. Plerunque verò partes circa præcordia primariò affectæ, caput ad cõſenſum perducunt, & delirium efficiunt, aut ipſa bile cerebrum occupante, aut aliqua vaporis melãcholici exhalatione, quẽadmodum in morbo flatuoſo & præcordiali appellato. Nil enim rationi noſtræ obſtat aliunde & ex alia parte principium & generationem affectionis eſſe. nam os vẽ-F tris quomodocunque affectum, facilè ad conſenſum ducit cerebrum ob cognationem, per maximos duos neruos qui ex ſupernis ad ipſum deferuntur. Perducit etiam ad conſenſum cor ipſum ob vicinitatem: ſimiliter quoq; ſeptum tranſuerſum, quod etiam ipſi inferitur. Cõmunitas eſt etiam ſtomacho ad ſpinalem medullam, qua parte & incumbit & colligatur verticulis colli. Principium itaque eiuſmodi melancholiæ plerunque ex cruditatibus: flatus enim ipſis ſuccedunt multi, qui facilè euelantur, & circa præcordia diutius morantur, & ructus ipſis acidi con-G ſequuntur, nullo eiuſmodi cibo accepto. Ventres plerunque ipſis ſicci ſunt, ſomni parui diuulſi, inſomnia turbulẽta & peregrina, vibrationes corporis aliæ aliâs, vertigines capitis, & flatuum ſonitus circa aures. Et aliis quidem caput plenum & graue eſſe videtur: aliis verò leue & vacuũ: aliis ſiccum. Quidam neque omnino caput ſe habere putauit, ad quẽ excogitaſſe dicitur Philotimus ſupra reliquã curationem plumbeum pileum, à quo grauatus caput ſe habere intelligeret. Fiunt etiam mente capti, & timidi, & miſericordes, & lacrymantur, ac deſerta perſequũtur: qui-H dam etiam dæmones ab inimicorũ præſtigiis ſibi immiſſos eſſe putant: alii venenoſum pharmacũ accepiſſe ſuſpicantur, & ſuſpicionem ipſorum confirmant viroſi ac peregrini ructus qui ipſis adſunt. Et eſt morbus hic omnifarius & non facilè enumerabilis. Velut verbi cauſa circa

timores: alius amicissimos timet, alius omnes homines: & alius ad lucē prodire timet, & tenebras persequitur: alius fugit caliginosos locos. Plerique tamen in tenebrosis locis degere cupiunt, & in monumentis ac solitudinibus. quidam verò etiam aquam timent, & vinum & oleū & omnem liquorem: velut qui morsi sunt à rabioso cane. Et in summa, melancholica deliria multiformia quidem sunt ob particulares corruptas imaginationes, vnum verò omnibus ipsis commune est, timor & tristitia. Tristantur enim omnes præter rationem, & neque si interroges habent quod dicat cur tristētur. Non pauci verò ipsorum mortem timēt, & alia quædam nullo timore digna. sunt etiam qui mortem vehementer exoptant. Galeni.

Quòd igitur ob atram bilem rationalis animæ principia occupantem, timor fit & tristitia, & mortis formido, nihil miri est. videmus enim etiā extra corpus nihil nobis ita horrendum, velut sunt tenebræ. Quum igitur velut caligo quædam rationali animæ parti circumfusa fuerit, necesse est timere hominem, vt qui causam timoris secum in corpore circūferat. Sicut enim in profundis tenebris pueri timent, itémque adulti imperiti: ita etiam atræ bilis color, velut tenebræ, rationis locum obumbrās timores efficit. Rufi. Quapropter omnium symptomatum singulis accidentium causas enarrare impossibile est. Pleraque enim multam difficultatem habēt, velut verbi gratia: cur fugiunt velut horrenda, quæ nō sunt horrenda? alia verò persequuntur velut bona, quæ non sunt bona? & cur alius domesticos timet, alius verò omnes homines, & huiuscemodi? Plurimorum verò symptomatū causas medicum dicere non est difficile. velut qui sibi videtur vas fictile esse, propter siccitatem hoc patitur: frigidus enim & siccus est melancholicus humor. similiter etiam qui cutem suam siccis pellibus similem esse putat. Qui verò putabat se caput non habere, fortassis ob leuitatem hoc passus est, quam flatus ventosus sursum latus, ipsi exhibuit. Cur verò appetunt melancholici plures cibos? num quia frigescit ipsis os ventris? Cur autem aliqui ipsorum vini potores sunt? num quòd frigiditas calfactione opus habet? cur autem occidunt seipsos? num quia à maioribus malis liberari se putant? nisi fortassis talem opinionem induūt quòd bonū est mori: quod barbaris quibusdam videtur. Cur autem cruditates assiduæ ipsis fiūt? num quia turbatum & superfluitatibus plenum est ipsorū corpus, & propterea etiam venter intemperatus, vt qui semper ex atræ bilis humore perfrigeratur? Cur autem alii plerunque ipsis siccantur? num quia flatus supernè circa præcordia consistunt, & non valde infrà secedunt. Necesse itaque est ob hoc ipsum etiam ventres siccos esse: ex multa verò retentione, aliquando coaceruata colliquata egerunt. Oculis autem plerunque nictant, & oculi ipsis procidunt, & crassa labia habent, propter crassum flatū. atri verò sunt coloris, propter humoris diffusionē. hirsuti verò plerique ipsorum sunt, propter multitudinem crassarum superfluitatum. Veloci verò plerunque lingua sunt, & balbi & gracili voce præditi, ob linguæ incontinētiam. motus enim concitationes à flatu fiunt. quicquid autem concitatè mouetur, citò defluit. Et procliue sanè fuerit etiam aliorum symptomatum causas reddere, siquis ex his progressum facere volet. Porrò nigrescit aliquando hic humor supercalefactus, aliquando superfrigefactus. Nam quale quiddam patiuntur carbones, dum vruntur lucidissimi ob flammam existentes, extincta autē flamma nigrescentes: tale quiddam circa clarum sanguinis colorem frigiditas facit. Videmus enim etiam in externis, quædam corpora liuida fieri ac denigrari à frigiditate. Et rursus excessus caloris reficcans ac consumens humiditates à quib⁹ calor nutritur, humores nigrefacit, quēadmodum etiam sol fructus, & hominum corpora. Hæc igitur sunt quæ ante curationem medicum cognoscere oportet: quæ verò discenda sunt vt quis ita ægrotantibus opem ferre possit, iam tempus est subiungere. non parū autem refert ad curationē, nosse vnde morbus initium habuit. Cognoscere itaque oportet quòd duplex est melācholiæ species: quidam enim ex natura & temperatura ab initio atram bilem habent: quidā verò ex mala diæta

A postea id temperamentum acquisiuerunt, & est hæc species segnis semper & tristis. qui verò ex flauæ bilis superassatione in delirium incidunt, audaciores & iracundiores aliis sunt, & percussores & omnia horrenda facientes, & maximè tempore quo bilis superassatur. quo verò tempore ipsa extincta fuerit, tristes, mœsti ac timidi fiūt. Quū igitur totum corpus melancholicum sanguinem habuerit, à venæ sectione principiū curationis facere cōuenit: quum autem solum cerebrum, æger venæ sectione non habet opus, nisi multo sanguine redundarit, & præseruationis gratia, detractionē faciamus. Cognitio verò an to-

B tum corpus melācholicum sanguinem habeat, aut iuxta solum cerebrum talis sit, ex his à te fiat. Nigriores & hirsuti, & qui venas amplas habent, aptissimi sunt ad atræ bilis generationem: aliquando etiam homines colore rubicūdi, conferti in melancholicam temperaturam transeunt. Consequenter autem ab ipsis flaui, & præsertim vbi vigiliis, & laboribus pluribus, & curis, & tenui victu, aut melancholicis eduliis fuerint vsi. Ad hæc si suppressa est hæmorrhois in sede, aut alia excretio consueta, aut mulieribus menses. Nec parum confert anni tempus, & aeris

C status & regio, & ægri ætas ac studiū. His omnib⁹ præcōsideratis, vbi speraueris in totius corporis venis melācholicum sanguinem contineri, certissimum experimentum adhibeto, ex venæ cubiti mediæ præsertim sectione. Si enim effluens sanguis nō videbitur atrabiliarius esse, statim cohibeto: si verò talis apparuerit, quantum pro ægri corporis habitu satis fore putaris, euacuato. At verò tertia melancholiæ differentia, cuius principium à ventre hærere diximus, & quæ affectio præcordialis appellatur, sæ-

D pe ex relatis cognoscitur. Primùm enim incipiunt ventris symptomata, velut sunt inflationes, rugitus, ructus acidi ac virosi, & quòd venter reficcatur, & quòd in secessibus ac vomitibus & ructibus alleuantur, & quòd ipsi ægri percipiunt omnes vexationes circa præcordia consistere. Quemadmodum igitur dum quibusdam sæpe ex ventre fuliginosa quædam aut fumosa, aut omnino crassorū vaporum exhalatio sursum fertur, velut in suffusos oculos habentibus, aliqua ob oculos versantur: eodem modo etiam nunc dum melancholica exhalatio ad cerebrum,

E velut fuligo aut fumus, fertur, melācholica quoque symptomata circa mentem contingent. Quum igitur melancholici delirii propria symptomata apparuerint magna: circa ventrem verò aut nihil molesti, aut minimum fuerit: in iis cerebrum primariò affectum esse putādum est, velut prædictum est.

Curatio melancholiæ, Galeni, Cap. X.

Melancholiam ex cerebro primariò affecto obortam, per balnea assidua, & diætam boni succi humidam

F ac flatus exortem curare oportet, citra aliud efficax auxilium, nisi ob temporis longitudinem humor affligēs ægrè euacuetur: tum sanè magis varias ac fortiores curationes adhibere oportet. Incipientem autem affectionem curare conuenit. nā inueterata ac aucta, ægrè tractabilis euadit. Rufi. Siue autem cerebrum primariò affectū fuerit, siue præcordia, communia sunt subducentia ventrem auxilia. Primùm igitur bonæ concoctionis curam habere oportet: postea verò purgare primùm epithymo & aloe. horum enim etiamsi parum quotidie acceperit,

G prodest tamen moderatè & paulatim subducendo. Posidonii. In quibus sanguis redundare apparuerit, statim ab initio vena secetur in cubito, & præsertim in quibus consuetæ sanguinis excretiones sunt suppressæ. Verùm in mulieribus, quibus menses defecerunt, venā in talo secare oportet, & in singulis pro viribus sanguinem euacuare. In quibus autem vitiati humores magis redundant, præparatum per victum ægrum purgabis per hieram.

Rufi, aut Archigenis, aut Iusti. Si verò vtrique redundant, facta prius venæ sectione purgato: postea interposi-

H tis aliquot diebus, aluum per clysteres euacuato, primùm cum furfurum succo, spumáque nitri ac melle: deinde etiam polypodii radices cōtusas, aut epithymum cum furfuribus coquito. Post triduum à clysteris vsu, detur ipsis picra ex aloe compositio, quæ supra reliqua omnia, etiam

epithymum accepit. Præparanda est autem velut Themison iubet, ita vt aloes accipiat drach. c. mastiches, croci, spicæ nardi, cinnamomi, aut cassiæ duplum, asari, carpobalsami, singulorum vnc. I. his verò etiam epithymi sextans addatur. detur autem cochlearii magni copia cum aqua mulsa, detúrque ipsis ex modicis interuallis iterum atque iterum: deinde rursus per victum reparatis viribus rursus dato hieram Rufi, aut Archigenis, aut Iusti. Sit autē pondus drach. IIII. cum aqua mulsa, & salis cochleario paruo. melius est autem per euacuantia quotidie leniter vētrem subducere. Atram verò bilem ducit amaracus, & cunila appellata, drach. II. pondere aquæ mulsæ inspersa & pota. Conducit & lactis sero aluum subducere, sed non de caseis dandum est serum. præstat enim quod à lacte per cocturam separatur. Sit autem lac equinum, aut si nō possit haberi, bubulum: lac ipsum in ollam nouam mittatur & fici ramulo agitetur. Postquam autem ter aut quater ebullierit, acetum mulsum irroretur: deinde percolatum in potu detur. Et primùm quidem admiscēdum est mel: quum autem venter subire inceperit, non amplius addatur mel. Accipiat autem æger hoc serum per heminas, non infra quinque heminarum mensuram. Ab omni verò euacuatione vtendum est maluæ semine læuissimè trito, duarum drachmarum pondere, cum aquæ cyathis tribus. egregiè enim facit: quare sæpe ipso vtendum est. Optimum est & pulegii decoctum sæpe bibere, & ante purgatoria, & post ipsa: & similiter centaurii parui. Absinthii autem decoctū & assiduè & consequenter præbe .stó [illegible] enim & ventri in his cōmodum est: & neque flatu[illegible] tum in ventre fieri permittit, neque secessum penitus resiccari: & vrinam ciet, & concoctionem probe adiuuat, adeo vt ego ex huius solius vsu nouerim quosdam à morbo liberatos. Danda sunt etiam vrinam mouētia, anisum, daucus, petroselinum, asarum, nardus: & his adhuc amplius fœniculi magni syluestris semē & radix. Chamæpitys autem & chamædrys promptius accipienda sunt, ita vt singula hæc cum aqua coquantur, aut arida trita potioni inspergantur. Commodæ sunt etiam euacuationes per sudorem, & labores, & balnea fientes, & per illitiones in sole, qualis est quæ cum oleo chamæmelino fit, & cum oleo ac nitro. quòd si habitus permiserit, rursus per hierā purgato. Conuenit autem neque præcordia negligere: & maximè vbi accesserit medicus, curationis ipsorum coniecturam faciet. Fomēnta igitur cōueniunt ex oleo, in quo cocta sunt ruta, anethū, serpyllum, absinthium, artemisia, pulegiū, viticis semen, baccæ lauri, aut folia tenera. hæc enim dolores mitigant, & flatus minuunt. at verò in inflationibus stomachi cum morsu, cuminum & pulegium in aceto coquere oportet, & per spongias stomachum fouere: aliquando etiam alumen aceto inspergimus. Cataplasmata autem, habeant aut anisum, aut apium, aut cuminū in oleo præcoctum: & cyperus læuissimè trita, & iris, & libanotis cataplasmati addatur. permittantur autem diutius, & ante & post cibum. Ablato autē cataplasmate, præcordia contegantur, aut lana amplissima, aut læuissima & pura pelle agnina, præillitis locis ex nardino. Vtendum est etiam cucurbitarum adhibitione, ad flatus quidē inanium, ad inflammationes verò ac duritias, cum scarificatione. Postea verò ceratis ex cyprino vtendum est, & polyarchio, & quod ex styrace paratur, & quod ex seminibus fit, & similibus. In progressu autem curationis, etiam rubificatione ex caricis ac sinapi vti, valde proderit: & cōctiones reuocat. nam & ventri robur addit: &, siquis dolor in præcordio restat, eum eximit. Vtendum est etiā acribus smegmatis ad præcordia, & picatorum medicamento, hoc est pice sicca per seipsam liquefactā, aut cum modico oleo: calida autem imponitur cuti, & ventri ac dorso adhibetur, ac sinitur donec sua sponte decidat. quare licet cum ipsa lauari, & quod paulatim disparatur, forfice auferre. Valde verò prodest eis stercus bubulum aridū aceto infarctum ac impositum. prosunt etiam bulbi cum nitro aut alumine triti ac impositi: sed & iis ad bubulū stercus admixtis vtile fit cataplasma, & præseriim vbi morsus ab ipsis circa stomachum percipitur. Cæterùm in quibus conuulsiones assiduæ corpori adsunt, confert etiā castorii potus, & illitio corporis ex castorio cum oleo sicyonio. conuenit & moueri & exerceri ipsos pro viribus ante cibos. Balnea verò probè concoquenti non sunt valde necessaria, nisi lassitudini alicui mederi velis. Qui verò non bonum ventrem habet ad concoquendum, huic conducit frequentius lauari, aut ieiuno; aut post perfectā concoctionem. Post balnea cibos damus concoctu faciles, flatus exortes, ex aluo secedentes, exacta consideratione facta quomodo ex singulis homo afficitur. non enim omnes ad omnes cibos similiter dispositi sunt. Plerunque tamen conueniunt panes clibano cocti probè præparati: volucres non pingues, non virosæ, montanæ: oua gallinarum mollia: pisces petrosi & molles carne. Herinacei verò marini plurimum præstant ad iucunditatem & vtilitatē. vitanda sunt omnia in stagnis degentia, & in paludibus. Ex carnibus conueniunt hœdinæ, & lactentium animalium, & ex his magis extremæ partes probè coctæ. nō inutiles sunt etiam vuluæ, & ventriculi, & pedes suilli. Ex oleribus ad communem victum conferunt dulcia. acriora verò aliquando danda sunt pharmaci loco, velut est asparagus palustris, petroselinū, & similia: moderata verò copia omnia accipiātur. Vinū sit tenue & albū & nō valde vetus. non autem aceruatim detur potus inter cibum, neque magna copia potus exhibeatur, vt ne cibi in ventre fluitent. Acetum quoque acerrimum cochlearii mēsura post omnem cibum absorbeatur vbi iam vult dormire: sed & pleraque obsonia in aceto tincta edere conuenit. præstat autem aceto admiscere parū de squilla, & ruta, & aristolochia tenui. Posidonii. Commodum est autem ad inflationes tale oxyporium præparare: Ligustici, seminis apii, zingiberis, thymi, singulorum vnc. I. mellis despumati quantum satis est. dato cochlearii dimidium manè, & vesperi similiter. Quòd si mellis dulcedinem auersentur, salem concoctoriū eiusmodi ipsis præparato: Squillæ assatæ vnciam vnam, salis ammoniaci quincuncem, seminis apii, fœniculi, thymi, petroselini, anisi, sinonis, zingiberis, singulorū drach. quatuor, panis puri sicci quincuncem, piperis sesquiunciam. ex hoc cochlearii mensuram edendam dato cum cibo, prout voluerit. Detur etiam ipsis antidotus theriaca ex quibusdam interuallis, & præsertim hyeme, & inchoante vere. Rufi. Vomant ex longioribus interuallis etiam à cibis, verùm à raphanis, aut origano, aut thymo ieiuni. non tamen fortioribus vomitoriis vtendum est. Sunt enim talia nociua in his, ærumnam ventri ac stomacho addentia iam antea ex morbo afflicto. videntur enim aliqui ex efficacioribus vomitoriis melancholia correpti. Proinde operæpretium est nosse, quòd multi sic ægrotantes, in tempore curationis nihil commodi perceperunt: demissa verò curatione restituti sunt, natura ante curationem præualente contra morbos debiles ex medela factos. quapropter naturæ remissionem dare oportet. videtur enim vnà cum curationibus affligi: in quiete verò inualescere, & superare morbos iam antea attenuatos.

De insania lupina aut canina appellata, ex Marcello, Cap. XI.

QVI morbo lupino siue canino appellato corripiuntur, in februario mense noctu exeunt, per omnia imitantes lupos aut canes, & vsque ad diem monumenta maximè aperiunt. Cognosces autem ita affectos ex his signis: pallidi sunt, & visu imbecilli, & oculos siccos habent & non lacrymantur. Videbis etiam ipsos cauos oculos habere, & linguam siccam. & saliuam omnino non profundunt. Sunt quoque siticulosi, & tibias habent exulceratas immedicabiliter, propter assiduos casus, & canum morsus. ac talia quidem, sunt signa. Nosse verò oportet melancholiæ speciem esse hunc morbum: quem curabis tempore accessionis venam secando, & sanguinem vsque ad animi deliquium euacuando, & ægrum boni succi cibis nutriendo. Vtatur autem balneis dulcibus: deinde sero lactis per triduum vsus, hiera verò ex colocynthide Rufi,

A aut Archigenis, aut Iusti purgetur, iterum atque iterum ipsam sumens ex interuallis. Post purgationes etiam theriaca ex viperis vtendum est, & alia adhibenda in melancholia iam antea relata. Ad vesperam verò inuadête iam morbo, irrigationibus capitis somnum inducere solitis vtendum est, & talibus quoque odoramentis. nares item opio illinantur. quandoque verò etiam somnifica in potu exhibeantur.

De incubo, Posidonii, Cap. XII.

QVI incubus appellatur, non est dæmon, sed magis B præludium & proœmium morbi comitialis, aut insaniæ, aut syderationis. nam cruditates ex voracitate affectionem præcedunt. Dum enim ventriculi cerebri vaporibus crassis ac frigidis implentur, prohibent hi facultates per neruos transire, & morbum ægrè excitabilem efficiunt, & qui vix ad rectam actionem perducitur. vnde etiā immobiles penitus tales permanent. Præcedit enim incubum suffocatio, vocis priuatio, grauitas, & immobilitas. Per multam verò anxietatem attenuato ac discusso spiritu, & apertis meatibus, derepentè excitantur. Cauen- C dum igitur est à malo dum in principio est: inueteratum enim & assiduè incidens, quosdam ex relatis morbis inducit, dum paulatim in ventriculis cerebri crassus humor coaceruatur. Quæcunque enim patiuntur comitiali morbo correpti in exacerbationibus, eadem perpetiuntur in incubo pressi dum dormiunt. Si quidem igitur sanguis redundat, venam in cubito secare oportet: si verò vitiosi humores magis prædominantur, purgatio facienda est [illegible] hieram Archigenis. Maximè autem opitul[illegible] Corticis veratri nigri drach. I. scammoniæ obol. III. anisi, aut dauci, aut petroselini parum. Diæta verò sit tenuis, & penitus flatus exors. Auxiliatur etiam ipsis niger pæoniæ fructus, si quindecim grana trita cum aqua in potu exhibeantur. Rigare verò oportet etiam caput oleo anethino calido, & pileo contegere vbi cubitum vadit æger.

De morbo comitiali, Galeni, Cap. XIII.

TRes sunt morbi comitialis differentiæ. Omnibus autem commune est cerebrum affectum esse: aut primariò consistente in ipso affectione, aut per consensum oris ventris. Rarò autem fit etiam tertia species ex parte quadam, in qua incepit affectio, & deinde sensibiliter E ægroto ad caput ascendit. Atque hanc speciē in puero quodam vidi, qui principium affectionis in crure habebat, & postea per tempus quoddam per femur & lumbos ac spinam ad collum & vsque ad caput ascendebat. Vbi verò caput pertigisset, non amplius sui compos erat. Tale quid dam contingit etiam in iis qui à scorpio, aut aliqua alia venenum eiaculante bestia icti sunt. Quidam enim ictus à scorpione, grandine se impeti putare dixit: & erat totus F subfrigidus, & frigidum sudorem excludebat, & medicamentis adhibitis vix seruatus est. Non igitur impossibile est circa aliquas non principales partes eiusmodi essentiā generari, citra externā causam, & hanc ipsam vbi in neruosa parte constiterit, vim suam per cōtinuitatem ad neruorum principium transmittere. Posidonii. Conuulsio sequitur ad morbum comitialem, eo quòd principium neruorum affligitur ab infestantibus ac molestiam exhibētibus. Quemadmodum enim stomachus, dum aut alimenti copia grauatur, aut ab acri humore mordetur, non solùm singultum, sed etiam conuulsionem inducit: sic etiam principium neruorū ad talē motū perducitur, G dū reiicere conatur quicquid tādē fuerit id quod ex primario affecta parte ad ipsum affertur. Cæterùm ordinati aut inordinati circuitus ipsis fiunt iuxta diætæ modum: aut enim per omnia æqualiter diætam habent ægri, aut inæqualiter & inordinatè. Irruente igitur comitialis morbi exacerbatione, conuulsas & obtortas partes deligare oportet, inungereque ac dirigere: deinde disparato ore pēnam oleo illitam immittere, cyprino præsertim, aut irino aut narcissino, & vomitum irritare, quò incumbentes stomacho humores extrahantur. Oportet etiam odoramentis sensum irritare, velut peucedano aut succo Cyrenaico. H Perseuerante verò exacerbatione, medicus confidenter cogens, ac mandibulas diducens castorium ori infundat, & succum Cyrenaicum cum aceto multo. Reuocatis autē ipsis, per sedem infundatur cētaurii ac calaminthæ decoctum aut aristolochiæ: deinde recuperatis viribus, per hieram Galeni ex colocynthide purgentur. Eiusmodi sanè est recētis & acuti comitialis morbi curatio: deinceps autem quæ ad inueterati demolitionem pertinēt trademus. Oportet itaque ægros in longo aquæ potu continere, & in curationis aggressione si nihil impedierit, venam secare, & intermissis diebus quatuor aut quinque corpus resiccere, ac sic infrà euacuare, maximè per veratrum nigrum aut colocynthidem. Veratri autem corticem siccum tundere ac cribrare oportet, & eius drach. I. cum aqua mulsa præbere: aut modico pipere addito melle excipere, & catapotia deuoranda dare. In colocynthide verò, eiecto semine, & relicta medulla, vinū dulce infundito, ac per noctem finito: manè verò vinum excolatum ac tepefactum bibendum dato. Post sufficientem purgationem lauare ipsos oportet. tertia deinde die cucurbitas affigere præcordiis ac dorso cum scarificatione: deinde intermissis aliquot diebus ac refecto corpore, purgare per hieram Galeni ex colocynthide. postea verò etiam capiti cucurbitas affigere. & sequenti die cataplasma capiti adhibere, ex pane cocto cum aqua mulsa, amygdalis amaris simul cōtritis, aut serpyllo, aut calamintha, aut mentha, aut ruta. & hoc faciendum est per triduum. Postea radendum est caput, & illinendum peucedani succo in aceto diluto: aut spondylium, aut serpyllum, aut iris in aceto coquatur, & [illegible] intermissione, rursus ex hiera drach. I II. solùm dato: [illegible] sternutatoriis vtendum est, & pituitam per os du D centibus, & narifusoriis, ita vt cyclamini succum naribus infundamus, aut ipsam radicem siccam tritam insufflemus, aut elaterium cum lacte. Et rursus facto interstitio, clystere ex centaurio & colocynthide vtere: deinde sinapismum capiti adhibe, & eduliorum acrium esu per interualla vtere.

Quæ arguunt morbum comitialem, Cap. XIIII.

ARguunt comitialem morbum, & eo affectos collabi faciunt suffita, bitumen, lapis gagates, cornu ceruinū, odor hepatis caprini assati, & ipsum hepar dū editur.

E Quæ collabentes comitiales excitant, Didymi, Cap. XV.

SI magnum pedis ægri digitum diuiseris ex quacunque parte, & destillante sanguine labia ipsius collapsi illeueris, statim excitabitur. Asclepiadæ odoramentum excitans comitiales. Sagapeni, piperis, castorii, amygdalarū amararum, radicis peucedani, spondylii, galbani, singul. drach. II. silphii drach. I. opobalsami drach. I. aceto dilue ac pastillos efforma. vsu verò expetente aceto dilue ac naribus subline. Vtendum est hoc in exacerbationibus. facit & ad vteri strāgulationes. Pharmacum hoc repositum F seruetur in ærea pyxide, quam naribus ægri admouebis.

Aliud. Galbani, spondylii aut serpylli, æruginis rasæ, castorii, acori, sing. drach. IIII. fucci peucedani drach. II. aut radicis drach. I II. succi Cyrenaici drach. I. opobalsami drachmam vnam, piperis grana XXIIII. amygdalas amaras decorticatas XXX. picis liquidæ quantum satis est, aceti tā tundem. Excipe & vtere.

Auxilia ad comitiales, Dioscoridis, Cap. XVI.

AD comitiales facit rutæ syluestris semē cum aqua potum, & spodylium eodem modo. Item radicis bryoniæ drach. I. seminis siue fructus balsami drach. III. cardamomi drach. I. Ramentorum loti arboris cremor. Foliorum quinquefolii drach. I. quotidie pota. testudo terrestris cocta ac delincta, laser cum cibo acceptum. Summè verò prodest castorium post aliquam purgationem acceptum ad dies quinque aut plures, drach. I. pōdere cum aqua mulsa. Et eboris ramenta magnopere profuisse cognouimus, ad dies quinque aut plures, duorum cochlea- H riorum mensura quotidie pota cum aqua mulsa. Ex Asclepiade. Oxalidē, siue rumicē acutū, viridē præsertim, quotidie dato à prima luna vsq; ad tricesimā. Eadē oxalis herba viridis data cū vino delyratibus, in naturalē statū eos resti-

eos reſtituit. Aliud vt ne aſſiduè cadant, inquit Archigenes: Eryngii montani appellati, cuius folia anguſta & parua, & flores auricolores, & oculorum ſpeciẽ præ ſe ferentes. huius radicẽ contundito, ac diligenter cribratam reponito: & ex hac myſtra duo ad dies quinque dato, ſufficienti melle adiecto vt eclegmatis craſſitudinem habeat: & hoc facito ex interuallis, vt trecentos ſexagintaquinque dies expleas. Qui enim hoc pharmacum per anni ſpatium, hoc eſt trecentos ſexagintaquinque dies ſumit, ab hac affectione nõ corripietur. Aliud. Squillæ aſſatæ internæ partis tritæ, anethi, ſing. acetabulum, apii acetabula tria. excipe melle, & nucis Põticæ magnitudine exhibe cum aceto mulſo: & qui bibit, ſi poteſt, currat: ſin minus, concitatè deambulet. Aliud Aſclepiadæ. Foliis oleæ xxv. & caſtorio cum aceto mulſo, vſus eſt Themiſon. facit ad comitialem morbum & elephantiaſin. Eſt & hæc theriaca bona: Seſelis drach. v. ſcordii, caſtorii. cinnamomi, ſeminis trifolii, ſingul. drach. vi. ſtaphidis ſylueſtris drach. iii. gẽtianæ drach. viii. ariſtolochiæ drach. vi. pyrethri drach. viii. euphorbii drach. v. piperis albi drach. x. opobalſami drachmas iii. ſucci Cyrenaici drach. iii. excipe aceto mulſo ſimplici, & dato comitialibus cum aqua mulſa drach. tres: elephantiaſi verò affectis ſeſquidrachmam præbe.

Aliud, quo Serenus vtebatur ad comitiales, cui nullum comparari poteſt. idem concoquit & euacuat. Caſtorii, veratri nigri, ſcammoniæ, ſing. drach. ii. opopanacis, cumini Thebaici, centaurii, nitri, ſulphuris viui, abrotoni, ammoniaci thymiamatis, ſeminis rutæ ſylueſtris, abſinthii. ſing. drach. i. cõtuſa & cribrata excipe aqua, & efforma pilulas fabæ Ægyptiæ magnitudine, & vnã quotidię præbe cum aceti mulſi cyathis iiii. diuina huiꝰ cõpoſitionis vis eſt. Recipit autẽ ſimplicia xii. & habet drach. xv. Aliud. Coagulũ leporis quotidie ieiunus bibat erui magnitudine, aqua diſſolutum: ſi nõ adeſt leporinum, hœdino vtatur. Aliud Archigenis, ad comitiales & qui per circuitũ conuelluntur, & à volvulo vexãtur, & ex diuturno capitis dolore laborãt. Caſtorii, abrotoni, radicis panacis: pyrethri, croci, ſing. drachm. 8 ſeminis rutæ ſylueſtris, myrrhæ, piperis, ſingul. drach. iiii. terito in aceto mulſo ſquillitico, & paſtillos dr. formato, & vnũ exhibeto nõ febriẽtibus cum aceto mulſo: febrientibus in remiſſione ac interuallo cum aqua mulſa per triduũ: deinde interpoſito triduo, rurſus per aliud triduũ dato. facit etiã ad arthriticos. Ducit mulieribus mẽſes, ſi nouies per interualla (velut diximꝰ) bibatur. Aliud cõſimilis vſus: Caſtorii, piperis, radicis panacis, ſing. drach. 8. pyrethri, ſtaphidis ſylueſtris, abrotoni, ſeminis rutæ, zingiberis, acori, dauci, ſing. drach. 4. croci, iridis, cardamomi, ſing. drach. 2. Dato ex hoc arido cochlearium cum aqua mulſa. facit ad comitiales, reſolutos & tremulos.

De iis qui ex ſtomacho primariò affecto comitialis morbi morbo exacerbantur, Galeni, Cap. XVII.

QVando ſtomacho primariò affecto fit morbus comitialis, oportet ægro præcipere vt bonæ concoctionis ſtudioſus ſit, & circa horam tertiam panem accipiat probè præparatum, ex vino veteri albo & tenui diluto ac leniter adſtringente. Dato autem ipſis etiam amarum ex aloe pharmacum ſæpe in anno. Dicetur autẽ amplius de iis qui ex ſtomacho comitialis morbi modo affliguntur, in ſermone De ſtomachicis. Multũ verò prodeſt ipſis ſeſeli, & ſpondylii radix ac ſemẽ, & ariſtolochia cum aqua trita pota. Auxiliatur iis magnificè & venæ ſectio à talis & poplite, ſi aſſiduè fiat. Noui etiã puerũ qui omnino non corripiebatur comitiali, ex quo pæoniæ radicem geſtabat magnam & recentem de collo ſuſpenſam, vt indeſinenter ſtomachum contingeret.

De iis qui ex parte aliqua habent morbi comitialis cauſam, Poſidonii, Cap. XVIII.

QVibuſcunque verò ex alia manifeſta parte morbus comitialis principiũ habet, velut in prædicto puero ex crure: poſt totius corporis euacuationem, vnguentis locum prius excalfacere oportet: deinde epithema ex ſeminibus imponere, & ex emplaſtris quæ rarefaciunt & intemperiem tranſmutant: quale eſt quod ebrietas appellatur, & quod ex althæa paratur, & Mnaſeæ inſcriptum: poſtea verò Phœnicinum appellatum. Poſt temporis autem interſtitium dropaces ac ſinapiſmi loco adhibeantur. & ſic quidem adoleſcentes ac iuuenes, & inclinatæ ætatis homines fortiter curare oportet.

Curatio ſenum ac puerorum comitiali correptorum, Cap. XIX.

SEnes autem & pueri affecti hoc modo curentur: corporis equidem euacuationes in iis vitare oportet per purgantia medicamenta: imbecille eſt enim & ſenibus & pueris corpus ad reſiſtendum fortitudini purgatiuorum. Per clyſterem verò euacuãdi ſunt, præſertim ſenes, ex centaurea, ariſtolochia, polypodio ac anetho. Sed & manducationum vſus ſenibus conuenit, & gargariſmatum, ac eorum quæ naribus induntur: at verò pueris ſimpliciſſima infuſa immittãtur. Frictoriorũ quoque ac ſinapiſmorum ſimpliciorum vſus pueris adhibeatur: ſenibus autem efficaciorum. ſed & antidoti præſcriptæ ſenibus ſunt exhibendæ.

Curatio valde ſenum comitialium, Poſidonii, Cap. XX.

VAlde ſenibus conſulendum eſt vt victu ſolùm calidiore vtantur, & vt bonæ concoctionis rationem habeant. Impoſſibile eſt enim eos qui cum hac affectione cõſenuerũt, humana ope curari, ac à morbo liberari. Quibus autem temporaria eſt affectio, ab aliquibus occaſionibus allapſa, etiamſi valde ſenes fuerint, ab ipſorũ curatione deſperandum non eſt.

Curatio puerorum recèns natorum comitialium, Poſidonii, Cap. XXI.

AFficiuntur etiam recèns nati puerulì à morbo comitiali, & difficilem curationem habent, non tamen deſperatam. Poſſunt enim ipſorum matres aut nutrices calidis cibis ac potibus nutriri, quò lac ſemper calidius ac tenuius fiat. poſſunt etiam capita infantium puluiſculis calidioribus cõſpergi, velut eſt cyperus, adiantum, iris: oleo item anethino aſſiduè illini & irino, ac amaracino calidis. Lauari quoque poſſunt ita vt caput nõ rigetur neque calida neque frigida: niſi vbi opus fuerit ſordes detergere per ſpumam nitri ac mel, & ſic caput ſolùm calida abluere, non autem immergere. Dandum eſt etiam ipſis mel deſpumatum ad delingendum: & collo alliganda eſt pæoniæ radix recèns, vt ſemper ſtomachum contingat.

De fatuitate, Cap. XXII.

FAtuitatis quoque ac delirii curationem aggredi oportet à principio generationis ipſorũ, ſi partes corporis vniuerſæ & præſertim capitis moderatè ſe habuerunt, & ſi rationem antea moderatam ac integram habuerunt, poſtea verò dementes apparuerunt. Oriũtur ambæ affectiones frigidiore cerebro facto, aliquando ex ſola qualitate, velut fieri ſolet in profectionibus dum pluuia caput frigefacit, aut etiam vehemens ventus: aliquãdo verò etiam modica pituita ad cerebrum illapſa. Differt autem fatuitas à delirio, quòd fatuitas quidem cõſequentia & dicit & facit: delirium autem tranſgreſſionem inconſequẽtem habet, & ſermonem alium alii cõnectit, ita vt poſterior nihil commune habeat cum priore. Deliriũ itẽ ſenibus plerũq; accidit: fatuitas autẽ & in pueris & adoleſcẽtibus ac reliquis ætatibꝰ, ex prægreſſis quibuſdam morbis conſequitur. Cæterùm curatio amborum morborum conſimilis eſt ei quæ ad comitiales relata eſt, per calefactoria auxilia ſimiliter fiens, non tamen ſimiliter ſiccantia.

De memoria amiſſa, ex Rufo ac Galeno, Cap. XXIII.

MEmoriæ detrimentum ſæpe in quibuſdam morbis factum eſſe compertum eſt, læſa ſimul etiam ratione: ita vt affectio quidem vtraque, eadem ſit, intendatur autem quando vnà cum memoria etiam ratio periit: quod ſanè fatuitas appellatur. Pereunt autem ambo hæc in lethargo, & omnibus affectionibus ſoporiferis. Vnde etiam curatio ad prædictas affectiones deſcripta

adhibetur instantibus iam morbis. Contingit autem hoc etiam ex peste, quemadmodum accidit in peste Athenis facta. Si verò irruerit aliquando ex aliquo prædictorum morborum, soluto iam in totum, & in obliuione transeunte, considerare oportet qualitatẽ magis prædominantem, hoc modo, Sola quidem humiditas redundans profundos ac longos somnos facit: sola verò siccitas, vigilias. Si verò frigiditas fuerit cum humiditate, soporiferæ ac stupidæ affectiones fiũt: si verò humiditas fuerit cum modica frigiditate, memoriæ detrimentum & fatuitates succedunt. Quum autem multa sit differentia temperaturarũ, pro maioris ac minoris ratione, multiformis fit varietas causarum animales actiones lædentium. Obseruare igitur oportet somnos eorum qui memoriam perdiderunt, aut intelligẽtiam, (intelligentiæ enim amissio fatuitas est) vtrum somnolenti sint valde, an moderatus ipsis sit somnus. ita enim reperies intemperaturam prædominantem. Insuper autem considerandum est vtrum multa excernantur per os & nares de humoribus ex capite delabentibus, aut siccæ appareant partes hæ. Si quidem igitur frigiditas sola est, calefacere solũ conuenit, non item siccare: si verò cũ siccitate fuerit frigiditas, calefacere ac humectare. Atque ego sanè noui quendam qui ferme memoriam amiserat, & ratione læsus erat ob studium & vigilias circa disciplinas; alium item vinitorem ob vineæ labores similiter affectum: & vterque ipsorum palàm à calefacientibus ac siccantibus lædebatur: ab humectantibus verò simúlque calefacientibus opem sentiebat. his autem prædistinctis curationem annectamus. Si igitur ob purgationes quasdã, aut alias immodicas euacuationes, aut animi deliquia, fractis viribus, memoriæ detrimẽtũ succedat, refectoria diæta vti conuenit, nihil aliud curiosius moliendo. roboratis enim corporibus & collectis viribus, restituitur etiam memoria. Eodẽ verò modo si propter extremam senectutem accesserit memoriæ detrimentum, non oportet curiosè quid moliri, sed sola conueniente diæta contentum esse. Quibus autem derepentè deficit memoria, alia verò sana esse vidẽtur, in his comitialem successurum timere oportet, aut resolutionem, aut etiam syderationem. & in summa magnum quoddam malum in ipsis comperies. his igitur sufficiũt aliquando præseruationes à morbis imminẽtibus. dum enim morbi aduentum prohibemus, ex hoc etiam memoria conseruatur. Prohibẽt autem prædictos morbos primùm attenuans & incisoria diæta: deinde etiam purgationes conueniunt & similia. Si verò ex morbis, velut dictum est, irruerit, velut lethargo aut peste, horum curationem contentiosius aggredi oportet. Summa verò medelæ est in calefaciendo vniuersum ipsorum corpus intrinsecus ac extrinsecus, iuxta mensuram euariationis habitus naturalis. Calefactoria quæ ferme talibus conueniunt, æstate quidem oleum per se calidum: hyeme verò irinũ cum aceto acriori, aliquando serpyllo, aut spondylio, aut calamintha in ipso cocto: aliquãdo etiam nitro iniecto & pipere, aut baccis lauri. cõmodum est etiam castorium cum oleo occipiti adhibitum. Auxiliatur autem iis maiorem in modum hieræ Rufi purgatio. Quandoque enim, inquit, huius solius purgatione vsus, multùm profeci in purgando, quum nihil boni secum detrahat. incipit enim supernè à capite detrahere, & postea etiam alias partes pertransit, nullam violentiam, nullum dolorem inferens, non ardorem, non stomachi dolorẽ, non sitim: verùm semper pro euacuationis ratione alleuat. vnde etiam stomachum corroboret per purgationẽ, vt ciborum quoque appetẽtiam augeat. Creditur etiam post purgationem per hieram, eboris ramentum memoriæ opitulari, drachmæ pondere potum cum aqua mulsa, & similiter cerui cornu. Quin & castorium similiter drachmæ pondere potum, post purgationem cum aqua mulsa magnopere prodest. Maximum auxilium est & veratri albi potio, non (velut quidam putant) postremum, sed ab ipsa rectè etiam quis incipere possit. Quid enim opus est diu & multùm laboribus fatigari, quum ex maximo auxilio maximam medelam consequi liceat? Quare

A citra omnem formidinem veratrum dandũ est priusquam æger per morbum excoletur, & vires auxilii exiles fiant. Commoda sunt quoque sternutatoria ex veratro albo & castorio, naribus admota post euacuationes, & quæ naribus induntur ac infunduntur, & quæ pituitam per os detrahunt. Alimentum verò conuenit friabile, & aliquo modo calefactorium ac attenuatorium. Ab oleribus autem omnibus frigefacientibus abstinendum est, & à fructibus ac bellariis, caseóque ac lacte, & à cibis crassefacientibus ac inflantibus. alia enim ex ipsis B spiritum conturbant, alia densant. Acriora verò ex interuallis exhibeantur, velut sunt allia, thymbra, origanũm, pulegium & raphani. sed & horum copia vitanda est. Semper autem cruditas cauenda: nã cruditates omni re magis mentem vitiant. Vinum his conuenit tenue, album, & non valde vetus: per moderatam enim caliditatem tum alia non pauca potest, tum animam mansuefacit, & ad tripudia aptam facit, motum ei præbens concinnum ac sedatum. Multus autem aquæ potus, & adhuc magis vini, pessimus est: caput enim valde humectat. C multa autem humiditas obliuiosissima est. Somnus sit moderatus, & à repletione ne fiat. Veneris verò vsus sit rarissimus: neque enim ad totam sanitatem conducit, neque ad animæ ratiocinationes: imò & tristitiam inducit, & lancinatio illa in coitu contingens, conuulsioni quodammodo cognata est: & perfrigeratio quæ succedit, congelat quodammodo ac stupefacit intelligentiam. Cæterùm post purgationes vniuersales ac locales, etiam sinapismus occipitis commodus est, & post sinapismũ, balneum. Cruditas autem & lassitudo penitus vitentur, D tum aliarum corporis partium, tum maximè capitis ac ipsius mentis. Vitandi quoque sunt vehementes ardores ac frigora: ambo enim caput replent. vitanda & edulia crassefacientia & inflãtia ac humectantia. At verò quis ex iis progressum faciat, etiam in sanis qui humidius caput habent, victus rationem commodam præscribere poterit, vt quis optima memoria præstet.

De commorsis à cane rabioso, aut iis qui aquam timent, ex Rufo & Posidonio, Cap. XXIIII.

E QVVM canes natura calidi ac sicci sint, per æstatem ex ambiente nos aere aliam caliditatem ac siccitatem acquirunt, & ob immoderatam intemperaturam insaniunt, & hæc insania rabies vocatur. Patiuntur autem hoc magis in illis regionibus in quibus maximæ & inæquales ambientis mutationes inordinatæ fiunt, in quibus & hyemes vehementes fiunt, & æstus excellentes. Insanientes autem canes, & siti vehementi correpti, potum non admittunt, eo quòd insa- F niunt: vnde etiam magis intenditur ipsis veneni malignitas. Signa canum rabiosorum hæc sunt, Muti sunt, & adeo deliri vt ne familiarissimos quidem cognoscant, sed hos primùm attingant. Cibum auersantur, & sitículosi quidem sunt, non tamen bibunt, & plerunque anhelant. Ore autem hiant, & linguam exerunt, ac saliuam largam & spumosam profundunt. aures item inclinant, & caudam laxatam habent, segniúsque incedunt, & velut somnolentiores existunt. si verò etiã cucurrerint, velociùs solito currunt intempestiuè ac inordinaté. huius- G modi canes fugere oportet. Omnes enim qui à rabioso cane morsi sunt, si neglecti fuerint, aut malè curati, in affectionẽ timoris aquæ incidũt. & hoc maximè patiũtur qui vitiosis humoribus repleti sunt. Vnde quidã statim vbi cõmorsi sunt, aquã & alios liquores timẽt: alii post quadraginta dies, alii post lõgius tẽpus. Contingit autẽ ipsis grauior perturbatio, quũ aquã aut aliud quoddam pellucidũ speculũ viderint. aspiciũt enim faciẽ suã rubicundam, ac toruè tuentem atque ira plenam. Fieri autem potest vt (quemadmodum aliqui dicunt) etiã canis à quo H morsi sunt, imaginem in aquis apparere imaginentur. Recordati autem formæ canis, confertim ab immodico timore corripiuntur. hoc verò patiuntur ob immodicam siccitatem. Nam philosophus quidam morsus à rabioso cane, & generoso animo affectioni resistens,

&inconſequens ratus canem in balneo apparere:(appare
bat enim ipſi quemadmodum etiam aliis hoc modo af-
fectis)ratiocinatus igitur & ſic ſecum loquutus: quid cani
& balneo commune eſt? ſuperauit affectionem, & ſana-
tus eſt ab affectione, vbi citra timorem bibiſſet. Quum
igitur aliquis à rabioſo cane commorſus eſt, ei quamce-
lerrimè per receptam curationem auxiliari oportet, etiã-
ſi paruus & in ſuperficie conſiſtens fuerit morſus, de hac
re certi quòd nullus ex iis qui non probè curati ſunt, effu-
git. Primùm itaque vulnus maius facere oportet, oſculo i-
pſius per ſcalpellum diuiſo ac dilatato: deinde etiam fiſſu
ris incuſſis omnem circumcirca locum vellicare, eo ſtu-
dio vt effluxum ſanguinis multũ per locum efficiamus.
Vlcus verò cauteriis ignitis amplioribus inurere; deinde
porrum imponere, aut panem cum ſale trito, aut cæpas,
aut allium. Et vbi cruſtæ exciderint, vlcera ad dies quadra
ginta aut ſexaginta à cicatrice arcere. & ſi ad cicatricem
peruenerint, rurſus per cinerem vitis aut ficulneum, & ſi-
milia, vlcera reſoluere. Hac de cauſa bonum eſt etiam fo-
lia marrubii, & anagallidem imponere. hæc verò etiam à
ceraſte ſerpente morſis magnopere auxiliatur. Vlcus au-
tem perfundendum eſt chamæmeli, & oxalidis, *id eſt radicis ramicis acuti*, decocto. Noui ego quendam ſe-
nem, qui vbi quis morſus eſſet à rabioſo cane ſola oxa-
lide curabat. nam & vlcus decocto perfundebat, & herba
integebat, & de ipſa bibendum dabat: & hoc pharmacum
velut robuſtum valde laudabat. Mingunt autem homines
qui ipſam acceperunt, multa & intemperata: & propterea
morbum regium hæc expurgat. Nos verò etiam im-
petiginem ex ipſa cum aceto confrictam depellimus, &
pruritui auxiliamur per eãdem radicem. vtimúrque etiã
ipſa ad morſus canis rabioſi cum aliis auxiliis. Similiter
facit etiam ſylueſtris rumex aculeatus, radicem habens
oblongam, velut raphanus paruus. Commodum eſt etiam
ipſis pharmacum Galeni ex pice brutia. Eſt autem hoc:
Picis brutiæ lib. I. opopanacis quadrãtem, aceti heminas
II. Opopanacem cum parte aceti terito, reſiduum verò a-
ceti ad picem adiice, & coque donec acetum conſuma-
tur, atque ita ad tritum in mortario opopanacem diffun-
de, & vnita excipe, ac impone, & hoc pharmaco per dies
quadraginta aut ſexaginta vtere, & non permittet vlcus
cicatrice includi. Bonum eſt & theriacam antidotum ex
viperis oleo roſaceo dilutam vulneri imponere. Sed & a-
ridum hoc ipſis conuenientiſſimum eſt. Salis foſſilis dra-
chmas VIII. chalcitidis drach. XVI. ſquillæ drach. XVI. ru-
tæ viridis drach. IIII. æruginis raſæ drach. IIII. ſeminis
marrubii drach. I. Reponitur ſiccatum in ſole in ærea py
xide. Vtere primùm ſicco donec cruſta inducatur: deinde
cum roſaceo, donec cruſtæ excidant. Sed & potamogetõ
cum ſale impoſitus non permittit incidere in affectionẽ
timoris aquæ. vtere autem hac herba, & humida & ſicca.
Danda eſt etiam antidotus theriaca in potu primos tres
dies, nucis auellanæ magnitudine. Neque enim aliquem
noui qui eam accepit, aquæ timore correptum. Nec verò
ab aliis auxiliis abſtinendum eſt, ſed danda maximè eſt
antidotus celebris ex cancris fluuialibus. Eſt autem com-
poſitio eius hæc: Cancrorum fluuialium magnorum vi-
uorum, in vaſe æris rubri vſtorum cineris dextantem, gẽ
tianæ quincuncẽ, thuris vnc. I. præparãdũ eſt hoc pharma-
cum menſe Auguſto luna decima octaua. Si verò non af-
fuerit quod ſic præparatum eſt, nihil de hoc curioſus ſis,
ſed quocunque tempore paratum exhibe, velut dictum
eſt. præſtat tamen lignis vitis exuſtionem ipſorum face-
re. Dato cochlearii menſuram cum aqua calida ad dies
quadraginta, ſi ab initio hac potione vſus fuerit: ſi verò
nõ ab initio, ſed poſt aliquot dies, dato quotidie cochlea
ria duo donec impleueris quadraginta dies. Facit quoque
per ſeipſum cinis cancrorum potus, & cum melle vulneri
impoſitus. Præparatur quoque antidotus ex nucibus, etiã
febricitantibus iam conueniens. nam ſupra hoc quòd af
fectioni reſiſtit, etiam ſomnum cõciliat. Cõpoſitio eius
hæc eſt: Sagapeni drachmas duas, opii Thebaici drach.
duas, croci ſeſquiſcrupulum, lycii Indici ſcrupulos vnde-
cim, & dimidium, carnis nucum iuglandium non valde

A veterum drach. XL. excipe & exhibe drach. I. cum aqua
pluuiali calida ad noctem, poſt vigorem febris, ita vt ma-
nè quidem antidotum ex cãcris, veſperi verò ex nucibus
præbeas. Quòd ſi hæ antidoti non adſint, dato confectio-
nem cyphi appellatam, ſiue eam quæ ex rebus XXXVI.
conſtat, ſiue eam quæ ex XXXVIII. paratur, habueris. com
modus eſt etiam ſuccus Cyrenaicus aut Parthicus, fabæ
magnitudine deuoratus. Quidam hepar ipſius canis qui
momordit coctum præbent commorſo. Mergi quoque
iecur aſſatum datum cum oleo ac modico ſale commo-
B dum eſt. Aiunt enim ita efficax ipſum eſſe vt æger e ueſti
gio aquam petat. Sed & hippocampus marinus aſſatus co-
meſtus prodeſt. ſanguinem enim ipſius amorem aquæ in
ducere dicunt, & formidini aquæ reſiſtere. vnde iterum
atque iterum hippocampum edere iubent. & ipſos hippo
campos cum acri aceto tritos vlceri imponunt, & hoc
pharmaco ſæpe rabiem ſuperarunt. Quin & catuli coagu
lum cum aqua datum, vtiliſſimè ab ipſis bibitur. & vbi
ſemel ipſum acceperint, aſſiduè commouet ipſis potus cu
piditatem, & bibũt etiam alios liquores intrepidé. Opor-
C tet autem catulum non multorum dierum eſſe, ſed recens
natum & adhuc lactentem. prodeſt ipſis etiam leucãthe-
mum herba pota. Tantam autem eius vim eſſe aiunt, vt
ſi ex ea fundum poculi ſublinatur ac exhibeatur, ipſi libẽ
ter potum accipiãt. idem etiam de chamæmelino tradi-
tur. Vtiliſſimum autem eſt ipſis bitumen Iudaicum potũ
cum aquæ cyathis tribus. datur ex ipſo perfectis ſcrupulus
vnus, aut (velut aliud exemplar habet) drachma vna. vtili-
ter etiam datur ſylueſtris fici virgultorum cortex ſiccatus
ac tuſus, & cum aqua potus: & lycium Indicum, & abſin-
D thium, & ſcordium, & centaurea parua, ariſtolochia, arte-
miſia, chamædrys, bryoniæ radix, polium, laſer, cancrorũ
fluuialium decoctũ multo anetho cum ipſo cocto. Sub-
ſternitur autem commodè & inſternitur ipſis, vrſæ pel-
lis, & phocæ. Sed & hyænæ pellis efficaciſſima eſt, vt ipſis
intecta velociter mentem in integrum reſtituat: quin &
pellis hyænæ exuſta, ita vt cinis in potu detur, affectionẽ
formidinis aquæ ſedat. Cognitionem autem an homo à
periculo liberatus ſit, ex his ſumito. Vlcus nucibus regiis
læuiſſimè tritis intege: ſequenti verò die ſolue, & catapla-
E ſma gallo aut gallinæ edendum obiice. Si enim ex eius e-
ſu non mortui fuerint, tunc vlcus ad cicatricem perduci-
to: nimirum velut liberato ægro à periculo. vtere autem
eodem etiam ab initio ad dignotionem. ſi autẽ gallina
ex eſu cataplaſmatis prima die impoſiti vlceri non mori-
tur, ſcito nõ à rabioſo cane hominẽ morſum eſſe: ſi verò
mortua fuerit, vice verſa. Primùm enim ne attinget qui-
dem: ſi verò à fame coacta ederit, morietur, ſi rabioſus ca-
nis fuerit. Hoc igitur quotidie alterare oportet, donec ex
eius eſu gallina nõ moriatur. Cæterùm vlcus ipſum optimè
F ac tutiſſimè ad cicatricem perducit antidotus theriaca,
cum roſaceo diluta. Vlceribus autem ad cicatricem per-
ductis, veratrum album præbeatur ad totius affectionis
deſtructionem. nam & rabioſi canes hoc cum polenta ac-
cepto vomunt, & ſtatim reſipiſcunt à rabie liberati. Fieri
etiam poterit quod opus eſt, ſi per Rufi hieram infrà pur-
garis, vbi quid prohibuerit veratri acceptionem. Danda
eſt etiam quotidie hiera, non ad purgationem, ſed tan-
quam auxiliare medicamentum, nucis auellanæ magni-
tudine, cum cyatho decocti ſaluiæ, aut herbæ ſideritidis,
G quam heracleam appellant. Quidam etiam ſola ipſa vtun
tur, & multùm prodeſſe dicunt, & propterea etiam alyſ-
ſum ab eo quòd rabiem eximat, ipſam nominant. In vi-
ctu, indigentia & repletio vitanda ſunt: & magis indigen-
tia. nam indigentiæ humorum malignitates augẽt: quod
nequaquam commodum eſt vlceri maligno. Quapro-
pter alimentum moderari oportet, quò & probè conco-
quat corpus & ſucculentiſſimum ex bono ſucco fiat: quin
& egeſtionum quotidianarum & mictionum cura habẽ-
da eſt. Ad hoc autem faciunt & prædictæ radices, & ſcan-
H dix comeſta, & fœniculum. Crethmum autem tum ven-
trem tũ vrinã mouet. cichoriũ verò ſylueſtre etiam ſto-
macho commodum eſt, crudum comeſtum. appellant
ipſum aliqui ſerin, aut picridem. Commodus eſt & braſ-

ficæ asparagus,& asparagus palustris, & rumex hortensis, & agrestis,& acutus. Et ex piscibus qui teneram carnem habent,gammari & cancri,& herinacei recentes cum vino mulso.ex carnibus extremæ partes:& volucres omnes mõtanæ,cõcoctu faciles ac boni succi.vinũ tenue & albũ, nõ valde vetus.At verò præseruationis gratia,singulis annis appropinquante eo tempore,per hieram præpurgari oportet:& instante iam die theriacam antidotum accipere per triduum.

De cerebri inflammatione, Cap. XXV.

CErebrum inflammatum sæpe ita intumescit vt etiam suturæ capitis disparentur,& dolorem maximum ac exurentem compressis membranis inducit.Consequitur nausea stomachi multa,& bilis vomitus, & rubor multus in facie consistit,& oculi prominẽt,& facies intumescit, itémque totum caput:iis ergo vena secanda est à cubito. Oportet quoque à naribus & venis sub lingua sanguinem euacuare. Vtere etiam irrigationibus capitis, quarum vsus aliàs ad inflammationes adhibetur, & cataplasmatis humectantibus & concoquere ac maturare potentibus.

De erysipelate cerebri, Cap. XXVI.

FIt & erysipelas,*id est ignis sacer*, in cerebro: & patitur æger hæc.Dolet totum caput, & videtur sibi flammam in ipso habere:& facies ipsius frigida est,itémque præcordia,& os siccatur.Iis igitur vena secetur, & præsertim venæ sub lingua incidantur.Forinsecus autem adhibe capiti frigefacientia vnguenta,& pastillos quibus ad erysipelata vtimur.

De apoplexia,id est syderatione, ex Galeno. Cap. XXVII.

SYderatio,propter repentinum exortum indicat humorem crassum,aut frigidum,aut viscosum implere principaliores cerebri ventriculos, & non propter intemperiẽ totius essentiæ eius fieri. Magnitudinem itaque periculi ex magnitudine læsionis respirationis coniecta.Quum enim respirationem multùm impediri & vix fieri videris, non paruam morbosam affectionem coniice in cerebro factam esse.Est autem apoplexia,*id est syderatio*,priuatio sensus & motus totius corporis, vnà cum læsione principalium actionum derepentè incidens. Ex Archigene. Syderationis affectio ex natura magna est, & vehementer acuta.Cõtingitque vt qui periculum effugerunt,in diuturnum morbum incidant resolutionis aliquarum partium, aut etiam totius corporis, aut etiã violatæ rationis. Senibus autem magis accidit affectio, & magis in hyeme & constitutione frigida, & ex vehementibus cruditatibus, & ardoribus vehementibus, & immodico vini potu ac ebrietate.talia enim habitum perfrigerant.Et in summa, qui in hanc affectionem collapsi sunt,viuentes sunt cum mortificatione,aut cum tota sensus priuatione. Primùm igitur corpus oleo calido inungendum est: caput autem rigandum rosaceo cum aceto.Coquendum est autem in aceto serpyllum,aut spondylium.odoramẽta quoque adhibenda sunt,castorium,opopanax,& galbanum: & aperto ore instillandum est acetum mulsum. Et pennæ oleo cyprino aut irino aut narcissino imbutæ immittendæ sunt,& vomitus prouocandus, & sedes assiduè illinenda cum ruta & cumino,addito nitro ac melle, ad flatus prouocandos.Si verò hæc nihil profecerint, clysteribus vtẽdum est ex decocto furfurum & cucumeris syluestris radice,& centaureo, nitróque ac melle: aut ex muria cum melle ac oleo rutaceo.Enitendum autem est vt quod infusum est emittatur per lumborum ac ventris frictionẽ: & si opus fuerit,etiam digiti in sedem immittãtur,& obturamenta educantur.His peractis,venam secare oportet periculo prædicto.Detractio autem fiat è dextra manu,& copia eius qui detrahitur diuidatur. Commouere enim oportet tantùm non exoluere vires & calorem extinguere.Inspiciantur etiam pulsus in euacuatione, & faciei color ac respiratio:&,si nihil mali consequitur, etiam repetenda est detractio.Post venæ sectionem adhibeantur odoramenta excitatoria, & vociferationes: & corpus totũ inungatur.Et siqua pars resoluta fuerit insigniter, hapso lanæ integatur sicyonio aut pingui veteri oleo imbuto. Qui verò ad venæ sectionem inepti sunt,primùm ad vo-

A mitum,velut dictum est,commoueantur, & sedes ipsorum illinatur iis quæ flatus educunt. Deinde post illitiones, cucurbitis concutere conamur magnis & fortibus, retrorsum iuxta lumbos affixis.& vbi per tempus aliquod attraximus,transferimus ipsas vtrunque ad pectinem ac imum ventrem. sæpe enim expresserunt ea quæ in ventre sunt,& simul cum expressione reuocarunt morbo occupatos.His verò nihil efficientibus, aliquando ipsi ausi fuimus ori hieram infundere:& quum suscipere non possent,quantum oportet per clysterem infudimus.Et prius- B quàm quicquàm egereretur,accidentia concurrentia reuocarũt me ad ampliorem aggressionem. & sanè permittit hæc affectio ac cogit vel temerè omnia tentare. Hæc igitur in necessitate fiunt.vbi verò tolerare possunt,etiam reliqua auxilia annecte.Febris tamẽ occupat hominem: alios prima,alios secũda die,& exhibet spem salutis ipsa calamitas febris,sed neq; negligenda est:verùm siqua resident in intestinis, ea educere oportet: si deorsum repant,per clysterem:si sublimia sint, per purgatorium infernè pharmacum,& maximè per hierã Archigenis.Post purgationem cucurbitæ præcordiis ac capiti affigantur C cum scarificatione.Si verò aliqua compunctio etiam inferius fiat,illic quoque scarificatio adhibeatur,præsertim in mulieribus,iuxta vteri regionem:quòd si ad aliã quandam affectionem transitus fiat, curatio ad illam adaptetur.In summa verò prouidendum est in syderatis vt facilis fiat per aluum ac vrinas excretio.Curandum est autẽ vt accipiant cibos,quotidie quidem,verùm paucos & leues ac calidos,& extersoria vi præditos, plerunque cum melle edulcatos.

De resolutione, ex Archigene, Cap. XXVIII.

D QVVM omnes nerui sensum simul ac motum amiserunt, syderatio appellatur affectio.si verò iuxta alteram partem siue dextram siue sinistram hoc contigerit, resolutio vocatur,illius partis videlicet iuxta quam facta est.Conflatur hæc affectio,humoribus multis viscosis ac crassis neruos obturantibus, per quos motus voluntarii perficiuntur. Manifestum igitur est quòd redundantem humorem euacuare oportet:nec verò aptius principium in his reperire datur quam à venæ sectione, si quidẽ permiserit ætas,habitus,tempus,studium,prægressus victus, E & reliqua quæ prohibere solent venæ sectionem. Oportet autem moderatam detractionem facere, vt ne perfrigerentur.Frigiditas enim cum siccitate,velut dictum est, affectionem inducit.quapropter solùm imminuenda est materia paululum per venæ sectionem, & præsertim in prouectiori ætate:detractio verò fiat à sanioribus partibus.In hoc autem tempore contecta esse oportet membra hapso lanæ oleo sicyonio aut gleucino imbuto. in prouectioribus ætate,etiam castorium inspergendum est F irrigationi.At in iis qui derepẽtè resoluti sunt,velut ex ardore,præstat irrigatio ex lanis succidis, & oleo ac aceto: aliquando etiam nitro. sæpe verò irrigationem renouare oportet.Cibus conuenit his modicus.sint autem sorbitiones alicæ lotæ,& succi ptisanæ.Interpositis dieb' quibusdam à venæ sectione,aluus subducatur, primùm clysteribus:deinde etiam per aloes & polypodii ac colocynthidis cremorem purgetur.conuenit etiam hiera Archigenis pro viribus accepta. Post purgationem cucurbitæ affectis partibus adhibeantur: si verò hæ ineptæ fuerint, G vicinis affigantur.Post cucurbitas vtendum est cataplasmatis ex semine lini,& fœnogræco,ac ordei farina,cum oleo veteri coctis, & pulueribus inspersilibus admixtis: aut etiã emplastris quæ acceperunt picem,resinã, mannã thuris,aliquando etiam bitumen.Egregiè facit & artemisia coincocta,& calamintha ac ruta,& conyza. Postea verò etiam nitrum admiscemus,& in muria cataplasmata coquim'.Modicã autẽ aquã esse oportet,quæ & ipsa in coctura cõsumatur.postea autẽ pro lini seminefarinã loliaceã & fabaceã adhibẽre cõuenit.Optimũ est & erysimũ. H Deinde cerata & vnguẽta adhibeãtur:alu' autẽ semper facilè solubilis sit. Catapotia ad resolutiones,tremores, & opisthotonicos:Succi Cyrenaici,piperis,galbani,sing.dra. passo dissoluito,ac facito catapotia, & dato ex eis obolos II.& his acceptis absorbeant aquæ mulsæ cochlearia

duo aut tria. Aliud ad tremulos resolutos & opisthotonicos. Myrrhæ,castorii, styracis,piperis, æqualibus partibus vtere. Aliud. Opopanacis,sagapeni,castorii, myrrhæ,succi Cyrenaici,piperis,virgultorũ rutæ,singulorũ drach.i. præpara catapotia,& exhibe:& insuper absorbeant aquam mulsam. Vnguenta verò idonea sunt huiusmodi:In aliquo ex prædictis oleo squillam macerare oportet in sole ad dies quadraginta:si verò tale oleũ non affuerit præsens, squillæ sextantem in olei sextario coquere oportet. similiter etiam canchry, *hoc est libanotidis semine* vtendum est. Admiscendum est & ceræ parum, & galbani, & propolis: aliquando etiam castorii vncia i.& adarces ac euphorbii, singulorum drach.iiii. & nitri drach.iiii. Commoda est quoque ranunculus herba similiter præparata.manifestum est autem quòd à lenioribus incipere cõuenit.Sed & cerata ex iis parari possũt, adiecto pyrethro,baccis lauri,nitro,sinapi. Malagmata verò conueniunt ex baccis lauri,& quod viride appellatur.sæpe verò sufficit ceratum Cyprinum,largo sinapi admixto, quod malagmatis vsum exhibet. Conueniũt etiam smegmata ex fæce vini & aceto,& combusta adarce,euphorbióque ac calce viua parata.sed & dropaces ipsis commodissimi sunt. sint autẽ leuia omnia quæ imponuntur,propter corporum debilitatem.Reuocat autem sensus etiam thapsia cum aqua illita aut cum aceto post dropaces:item illitio ex cantharidibus.Verùm vlcerationes ex talibus fientes,cicatrice citius includere oportet: quin & sinapismi ipsis commodi sunt, & postea balneum. vtendum est post purgationem etiam potionibus ipsis conuenientibus.Castorium itaque assiduè ipsis detur drach.ii.pondere cum aqua mulsa: & opopanax magnitudine fabæ, cum castorio & sagapeno erui magnitudine,ab ipsis deuoretur: item succus Cyrenaicus eadem magnitudine.sed & sarmentorum vitis viridium decoctum,à ieiunis assiduè potum, valde prodest partibus corporis resolutis. Vtilissima est etiã post purgationes & alias euacuationes, theriaca ex viperis antidotus,& mithridatica.Est & simplicius pharmacum valde celebre ad huiusmodi affectiones,hoc:Castorii,seminis rutæ syluestris,opopanacis,sing.obol.ii. pyrethri obol.i. acori tantundem, piperis grana x.cum aquæ mulsæ cyathis duobus,dimidiũ huius totius primùm dato: robusto verò,totum. Vniuersa verò curatio à capite initium sumat:hoc enim radix est & principium totius affectionis.Quapropter illitiones ipsius sint castoriũ,peucedanum, baccæ lauri & mẽtha. Hæc modico acri aceto excipiantur, addito irino vnguento,vt liquidioris cerati crassitudo fiat: & illinatur ex hoc totum caput vsque ad frontem. sed & odoramenta eiusdem generis adhibeantur.Postquam autem aluus efficaciore clystere præeuacuata est,& totum corpus iam minus superfluitatum habet,cucurbitæ capiti adhibeãtur cum scarificatione: primùm quidem tali quæ multum sanguinem extrahere potest:deinde verò moderatiore. Hoc autem auxiliũ sæpe adhibendum est,leuibus & inanibus cucurbitis primùm capiti circumpositis, & deinde locis agglutinatis. sic enim affixæ nihil minus quàm repetita sanguinis detractio possunt.Tonsura verò, non solùm cucurbitarum gratia,sed etiam per seipsam assiduè fiat.si verò ambiens nos aer non fuerit frigidus, etiam rasura commoda est. statim autem prædictis illitionibus caput modicè confricãdum est. Postquam autem detracta fuerit materia, etiam sternutatoriis & pituitam per os ducentibus vtẽdum est.Ego verò etiã crustas inurere nõ dubitarim per ignem,aut per medicamentum:vnam quidem circa occipitis cauitatem,quo loco spinalis medulla initium habet:duas autem ab vtraque ipsius parte: tres aut quatuor in vertice,vnã ex his in medio capitis, tres circũ ipsam. Vlceribus enim diutius fluidis permanentibus,non despero perfectam restitutionem. Reliqua diæta sit attenuatoria,ventri cõmoda, nihil viscosi aut virosi habẽs. & quæ vrinam cient alimentis admisceantur. Vtendum etiam potionibus relatis ad morbum comitialem,& vnguentis ad arthriticos referendis.Quum enim communia sint hæc, superfluum est eorum etiam hîc meminis-

A se.si verò fuerit æstas,etiam in totum detegantur loci, & denudati aeri exponantur. quibusdã enim hoc tempore principium recuperationis actionum contigit.

De supercilii aut palpebræ resolutione, Cap. xxix.

SI superciliũ aut palpebra fuerit resoluta, curabuntur vnguentis calidioribus & acrioribus frõti illitis.Palpebra verò collyrio ex sandice & germinum oleæ succo illinatur.Optimum autem in ipsis,& maximè in supercilio relaxato,hoc: Mastichen cum succo brassicæ non loto terito, & distenta frontis cute,fronti crassius illine. B perseuerante verò affectione,palpebram quidẽ sutura curat:supercilium verò fasciolæ de fronte ablatio.

De conuulsione canina, Cap. xxx.

CAninam conuulsionẽ vocant mandibularium musculorum resolutionem.distorquetur igitur in obliquum os,& nasus & oculus, & in summa dimidia faciei pars.auxilia itaque resolutæ parti adhibeantur nõ oppositæ.Decipiuntur enim aliqui qui mãdibulam ab opposita parte distrahi putant.In communi igitur ipsis com- C modãt omnia in resolutione relata.Nã & sanguinis detractio,si nihil prohibuerit,& purgatio, & clyster, & cataplasmata,& vnguenta, & malagmata, & sinapismi, & thapsiæ vsus cõducũt. Priuatim verò deligatura quæ ad opposita reducit: & sanguinis detractio à venis sub lingua:& cucurbitæ duobus verticulis impositæ: & quæ pituitã per os detrahunt, itémque quæ per nares.Iam verò etiã acribus illitionibus vtẽdũ est ad oculũ affectũ,præsertim collyrio ex sandice & germinum oleæ succo.

Linguæ resolutæ curatio, Cap. xxxi.

D SI lingua fuerit resoluta,venæ sub ipsa secentur,corpore vniuerso prius euacuato,& cucurbita sub mentum ponatur:& quæ pituitam per os detrahunt, & collutiones ex sinapi,& linguæ exercitia adhibeantur. Reliqua item occipitio ac collo vniuerso admoueantur, velut sunt illitiones acres,& epithemata,& sinapismi.

De instrumenti vocalis resolutione, Cap. xxxii.

REsoluitur & vocale instrumentum,faucium inquã musculi,& extremitatis asperæ arteriæ, imò etiam E thoracis superiores.spiritus itaque in ipsis supprimitur. Quidam etiam gracilem vocem acquirunt: alii vix loqui possunt: & aliis aliter vox impeditur.Proinde post vniuersalia auxilia,etiam thoraci adhibeãtur ea quæ antea enumerauimus. & gargarismi acres ipsis exhibeantur. Priuatim verò ad ipsos vtendum est spiritus detentione & coaceruata expiratione, & concinna vociferatione. Post hæc autẽ per victum ac exercitia vniuersum corpus corroboretur.

Deglutitionis resolutæ curatio, F Cap. xxxiii.

SI deglutitio resoluta fuerit, hoc est, delatrix ciborũ promptitudo: nam si stomachus, *hoc est gula*, resolutus fuerit, perniciẽ inducit: calida omnia adhibẽda sunt. priuatim verò conandum est vt cibi indantur quampenitissimè,vt ne ad asperam arteriam dilabantur.Cucurbitæ quoque mento affigantur:& vnguenta vsurpentur ad partes iuxta tonsillas acria, ex castorio, sagapeno, succo Cyrenaico præparata. gargarismi item ex sinapi: & quæ commansa pituitam ducunt.forinsecus quoque adhibẽ- G dæ sunt illitiones communes prædictæ ipsi mento.

Vesicæ resolutæ curatio, Cap. xxxiiii.

VEsicæ resolutio siue detinuerit vrinas, siue inuoluntariè excreuerit, iisdem cõmunibus auxiliis curabitur,circa pectinẽ,&maximè circa intercapedinẽ inter anũ ac scrotũ adhibitis qua parte sitũ est vesicæ collum,quẽ locũ quidam siran, *id est catenulam* appellant. Vtendum est autem supra prædicta, irrigationibus pectinis ex vnguẽto nardino,& malabathrino susinóq; ac sicyonio,in qua cocta est eryngii radix,cyperus,cardamo- H mũ,ruta.sed & sedes iis illinẽda est. Post cõmunia verò auxilia,etiã per infusa in anum conandũ est reuocare vesicæ actiones. sũt autẽ hæc,à principio quidem castoriũ cum oleo sicyonio,aut ruta, aut cumino, aut anetho in oleo cocto.deinde centaurii & colocynthidis decoctũ,

ata vt modò cum aqua, modò cum ptisanæ succo simul coquantur. Optimè facit & anagallidis succus, & origani ac thymi decoctum. Omnibus autem admiscendū est oleum sicyonium & castorium, aliquando etiam opopanaca & galbanum in ipsis eliquamus, si frigoris sensus ipsis adfuerit. Infundimus etiam per colē oleum sicyonium cum castorio aut opopanace. Quandoque etiā silphium in oleo coquimus: priuatim verò in iis qui vrinas detinent, cathetere instrumento immisso, ad vrinas prolectādas vtimur. Et post vrinæ euacuationem, cathetere adhuc infixo, aliquod ex prædictis infundimus, angustissima fistula ad vtrē parata, quæ catheteri adaptari possit. & mirum est quanta inde vtilitas emergit, ex infuso videlicet post vrinas excretas. Vtendum est autem in vtrisque etiam vrinam cientibus per interualla, velut est sison, & iunci odorati flos ac similia. vtendum & aceto ac vino squillino. Dicetur autē de his amplius in sermone De affectionibus vesicæ.

Colis resoluti curatio, Cap. XXXV.

IN colis resolutione vrinæ excretiones non impediuntur: feminis autem excretio & coitus impeditur. Oportet igitur auxiliis ad vesicam relatis vti: priuatim verò nunc etiam coxendicibus calefactoria adhibere: & iam quoque tentiginem cientia, de quibus suo loco dicetur exhibere. Facit autem cum reliquis pudendum cerui femori velut zona alligatum, & carnes ipsius comestæ: & polypi marini & herinacei: & ex volucribus sturni. Castorium autem in omni resolutione commodum est: cauenda verò sunt in ipsis omnia frigida edulia ac potiones.

Intestini recti resoluti curatio, Cap. XXXVI.

INtestino recto resoluto omnino inuoluntariè stercora excernuntur. aliquando verò etiam sistūtur. Itaque etiam auxilia eadem sint quæ in vesica sunt relata, coxēdicibus adhibita. Priuatim verò in his, nunc adstringentia & corroborantia, nunc pinguia & leuia per clysterē infundimus, & rursus mordacia ac lancinantia. proinde cupressi ac rubi decoctū adstringit, maximè vbi immodicè egerit. Suillus autem & anserinus adeps, & oleum maluæ maximè pinguefacit ac lenit, vbi stercora supprimuntur aut acria existunt. Muria verò & colocynthidis decoctum, itémque centaurii, artemisiæ, conyzæ ac thymi lancinant ac mordent. egregiè facit & trifolii bitumen olentis decoctum. Quum autem frigiditatis sensus affuerit, commodum est silphium, & gentiana, & bryoniæ radix in omnibus infusis sedis. Ego verò aliquando etiam acopon lassitudinem eximens ex euphorbio paratum dilutum, per clysterem cum fœnigræci decocto immisi, & bene successit.

Cruris aut alterius cuiusdam membri resoluti curatio, Cap. XXXVII.

SI crus aut manus aliud membrum resolutum fuerit, communia auxilia in resolutione relata adhibeātur, & exercitia moderata vnicuique parti congrua. Vtendū est etiam in omni resolutione vnguētis quæ ad arthriticos referētur: cibi verò sint in omnibus faciles cōcoctu, attenuatorii, ventri commodi, nihil viscosi aut mali succi habentes. vinum sit album, tenue, & non valde vetus. In summa, vitāda est corruptio, frigiditas, ardor, otium, lassitudo, coitus, vini multi potus. Ex epistola Archigenis ad Marsum, potio resolutis conueniens, de qua sic ait, Optimum est hoc pharmacum, & ad eiusmodi affectiones valde à me probatum: Castorii, seminis rutæ syluestris, opopanacis, singulorū obolos II. pyrethri, acori, singulorū obolum vnum, piperis grana decem. Cum aquæ mulsæ cyathis duobus, dimidium ex hoc primùm dato: robusto verò, totum. Indicat autem obolum habere siliquas tres.

De conuulsionibus aut distentionibus, Cap. XXXVIII.

QVVM statim à principio, aut non multo post principiū morbi fiunt conuulsiones, & permanserint, ex repletione originem ducunt. Quum autem multis sudoribus prægressis, aut vomitibus, aut ventris excretionibus, aut sanguinis eruptione, aut post vigilias, aut fa-

A mem, aut motus multos & vehementes cōflatæ fuerint, ad euacuationem consequuntur. Et vbi etiam in sanis cōtigerit aliquas partes repentè conuelli, ob repletionem fieri necesse est. Si verò ex febribus ardentibus succedit conuulsio, ob vehementem nimirum totius corporis & maximè neruosarum partium siccitatem contingit, & est huiusmodi malum maximum ac ferè incurabile. Quum igitur corporis partes antrorsum distenduntur, emprosthotonus appellatur: quum retrorsum, opisthotonus: quum verò æqualiter in vtranque partem tenduntur, B tetanus vocatur. conuulsiones itaque ob vehemētem siccitatem nemo curauerit. Eas autem quæ ob plenitudinē aut inflammationem fiūt curaueris, plenitudinem quidem, euacuando, inflammationem verò, propriis ipsius auxiliis adhibitis. Fit etiam conuulsio in iis qui vehementer ob vomitus lancinantur, & sedatur vbi quæ molesta sunt per vomitum fuerint reiecta. Auxiliatur conuulsis succus centaurii tenuis potus, & seseli cum aceto mulso aut posca. castorium autem non solùm potū, sed etiam foris illitum commodat. Atque hæc exhibemus C iis qui ob plenitudinem conuelluntur.

De tetano siue distentione & conuulsione, ex Archigene, Cap. XXXIX.

QVID significet tetani nomē, iam antè dictum est. Corripiuntur autem hac affectione cū ob alias causas, (velut dictum est) tum ex vulneribus, & in fœminis ex aborsu. Verùm tetani ex vulnere fientes non ita sanātur. neque autem pueris, neque senibus conuulsio fit tetanica: infantes enim magis infestat morbus comitialis. Quare negligendum non est, sed vena secanda, si disten- D tio ex vulnere cōsequitur: copia verò detrahēda est multa quidem, sed tamen non vsque ad animi deliquium. Et paulo pòst exhibeatur alica cum aqua mulsa. sit autē modicum quod exhibetur. Et ex aqua & oleo tepido ægri illināntur, & in solio desideant infra vmbilicum. Oportet autem & partes quæ non madefiunt præillinere, & præsertim caput, & probè contegere vt ne impleatur. Vnguenta autem & illitiones adhibeātur ex oleo sicyonio & gleucino, aut irino, aut oleo veteri. Conueniunt & E vnguenta lassitudinem eximentia, moderatè calefacientia, velut est quod fœtidum appellatur, & quod ex sampsucho fit, & quod ex populo nigra, & similia. quorum compositiones in Sermone de arthriticis referentur. Si verò nō à vulneribus, sed ex repletione fiat tetanus, post venæ sectionem vnguētis magis lancinantibus vtēdum est, quæ adarcen habent, & similibus: deinde etiam cataplasmata locis affectis adhibeantur, quæ laxare ac discutere possunt, simúlque lenire. Et hæc maximè musculis circa collum & maxillas ac spinam adhibeantur. Horū F autem materia sit fœnumgræcum, & semen lini, & farina ordeacea ac loliacea. His addatur terebinthina resina, & galbanum, & mel, ac oleum multum in quo decocta sunt ruta, conyza, aut artemisia, aut libanotis. infarciatur etiam aliquando ammoniacum thymiama. Sint autem mollissima ac lenia cataplasmata. Sed & fomentum adhibeatur incumbente cataplasmate, ex vesica magna & oleo calido semiplena, aut ex sale fricto, aut ex milio in sacculis. Sed & cataplasmata in saccos cōiecta imponātur, vt fomentum citra inquinamētum fiat, & præsertim G si capiti id imponere oportet. Vitandæ autem sunt assiduæ irrigationes capitis: caput enim inde repletur. Occupet cataplasma & irrigatio ceruicem & maxillas ac totam spinā vsque ad lumbos. Inspergatur irrigationibus castorium: & cucurbitæ cum scarificatione locis affectis omnibus affigantur. Temporis autem successu etiam solia ex oleo assumantur moderatè bis aut ter in die, ita vt quinta olei pars ad ignem calefiat, reliquū in soliū mittatur: domus autem calida apparetur. In potu conueniūt optimū apomeli & radicis silphii decoctum, & ipsa tri- H ta, & hyssopi decoctum. & succi Cyrenaici magnitudo erui deuorata, & myrrha troglodytica magnitudine fabæ. Ex omnibus autem minimè offendit & maximè efficax est castoriū tritum datum cochlearii mensura. Post hæc commodant sedis illitiones ex ruta & opopanace. auxiliatur & olei infusum rutacei cū terebinthina. Dan-

da eſt ipſis & Archigenis hiera drach.II.pondere cũ pari caſtorio,cum ptiſanæ ſucco ac melle:deinde quædam ex aliis deutur,& ipſum caſtorium per ſe.

De capitis dolore diſtinctiones, ex Galeno, Cap. XL.

QVI citra diſtinctionem doloris capitis auxilia deſcripſerunt,maius detrimentum quàm emolumẽtum iis qui eis fidem habuerũt, attulerunt. Neque enim omnes ob vnam affectionem caput dolent,ſed tùm ipſæ affectiones plures ſunt,tum curatio ipſarum ſingularum propria exiſtit. Vna enim affectio eſt iuxta intemperiẽ ſimplicem citra humorum complexũ,alia iuxta humorum qualitatem:tertia verò multitudinem tantùm ipſorum humorum contingit:quarta quum multitudo hæc tranſitus humorum ac vaporum obturarit.Et ad has adhuc alia,quũ ob imbecillitatem in aliquibus capitis partibus ſpiritus flatuoſus innaſcitur. Vehementiſſimi igitur capitis dolores fiunt iuxta caliditatem ac frigiditatẽ:moderati verò iuxta ſiccitatem. ad humiditates autẽ nullus conſequitur dolor. Eodem modo quum ob redũdantes humores,ſiue iuxta omnes capitis partes,ſiue iuxta vnam quamcunque tandem dolor contigerit,vehementior quidem ob calidos ac frigidos:moderatior autem ob reſiccantes citra caliditatem aut frigiditatẽ manifeſtam oboritur. Humectantes autem penitus nullum dolorem inducunt,quantum ad qualitatem ipſorum attinet.Nam ob multitudinem, citra quidem obturationem,grauant caput:cum obturatione verò dolores indu cũt:ſi verò multitudo mordacem qualitatem habuerit, dolorẽ augebit : at verò ſpiritus flatuoſus & vaporoſus diſtentionem efficit citra mordacitatem.

De dolore capitis ex ardore aut caliditate oborto, Cap. XLI.

CApitis dolores ex ardore ſolis aut caliditate obortos ſanant quæ frigefaciendi vim habent, citra manifeſtam adſtrictionem. Optima verò ex ipſis ſunt quæ eſſentiam tenuiorem habent: quapropter nihil melius eſt ab initio,quàm optimum roſaceum frigidiſſimũ factum,& ſincipiti affuſum. Sit autem roſaceum eo anno factum ex oleo omphacino,citra ſalis admixtionẽ.Proximum à roſaceo locum habet chamæmelinum,vbi moderatam frigiditatem inducere volumus. Quum enim vehemẽter frigefacere voluerimus, ſemperuiui ſuccum admiſcere conuenit, aut polygoni, aut lactucæ,aut vuæ acerbæ,aut portulacæ,aut pampinorum vitis, aut pſillii, aut intybi.Papaueris autem & mandragoræ ſuccus vehe mẽter frigefacit:quapropter nociuus eſt. Cæterùm Eraſiſtratus maximum præſeruatiuum in calidioribus habitibus eſſe dicit, vbi quis in ſole verſaturus ſit, ſi ſpongiã latam,denſam,aqua imbutam & probè expreſſam capiti imponat. At ſi doloroſa caliditas in capite inualeſcat,vnà cum ſpiritu flatuoſo,ab initio quidem curatione per repulſoria vtendum eſt,quæ ex adſtringentibus ac frige faciẽtibus contingit : poſtea verò ex mitigatoriis ac cõcoctoriis medicamentis aliquid ad repulſoria admiſcere oportet:deinde etiam ex diſcuſſoriis quippiam addẽdum,paulatim detractis pharmacis quæ repellunt.

De dolore capitis in febribus, Cap. XLII.

IN capitis doloribus in febribus concidentibus,vena ſecanda eſt in prima aut ſecunda remiſſone, ſi nihil impedierit:&præſertim in bono habitu præditis ac mul to ſanguine refertis. Animaduertẽdum eſt autem ne ob exhalationes ex ventre fiant,aut propter aluum ſuppreſſam. ſi verò poſterius poſt ſeptimam irruant, præuacuata memorabiliter per clyſterem aluo , cucurbitæ occipitio aut ceruici affigatur. & caput ex olei irrigationibus mitigetur , roſacei quidem in calidioribus , & hora æſtatis cum modico aceto:chamæmelini verò in non valde calidis. anethini autẽ in frigidioribus habitib⁹,& in hyeme,quinta aceti parte addita.Frons verò illinenda eſt ex cypheos cõfectione in frigidioribus: crocomagmate autem in calidioribus.Porro medelæ doloris capitis ex febrium magnitudine oborti, in febrium tractatione ſuprà deſcriptæ ſunt.

A Ad capitis dolorem ex ebrietate & meri potu, Cap. XLIII.

VIna temperie calida maximè generant capitis dolorem,vt quæ omnino quidem vaporibus caput replent:aliquando verò etiam humoribus calidis. proinde opus eſt multitudinem quidem euacuare , caliditatẽ verò frigefacere. Roſaceum igitur aut tale quoddam nõ valde frigidum, ſatis eſt capiti adhibere: ſomnum item ac quietem.Et vbi talia per totum diem fuerint adhibita,in veſperam lauare oportet,& boni ſucci cibis nutri-
B re:non tamen calefacientibus, qualis eſt ptiſanæ aut alicæ ſuccus, & panis ex aqua , & oua ſorbilia ſine garo, & lactucæ feruefactæ. in potu omnino vtendum eſt aqua. Poſt omnem verò cibum,parum dandũ eſt de malo Punico,aut piro,aut pomo,aut vua paſſa. Sequenti verò die lauetur,& boni ſucci cibo nutriatur : & vinum tenue album modicum detur. Cæterùm præſumpta ebrietatem arcent hæc: Amygdalæ amaræ quinque aut ſeptem à ieiuno comeſtæ. vinũ abſinthites aut myrteum præſumptum:& ipſæ myrti baccæ præſumptæ. braſſicæ caulicu-
C li præcomeſti. Ebrietatem autem extinguũt poſtea inge ſta,cẽtaurii tenuis decoctum,ceruinum cornu, verbenacæ rectæ ſemen cum aqua.

Perfrigerati capitis medelæ, Cap. XLIIII.

IN capite recens frigefacto,rutaceo oleo calido ſinciput irrigare oportet: ſi vehementiore caliditate opus habuerit,parum euphorbii oleo iniiciatur,aut vnguentum irinum illinatur, aut amaracinum,aut laurinũ , aut ſerpillinum,aut nardinum. Frons quoque talibus inungatur,& aurium ac narium meatus illinantur.

D De capitis dolore à ſtomacho, Cap. XLV.

QVidam etiam ſi modicus in vẽtre, & maximè circa os ipſius humor acris fuerit collectus,ſtatim caput dolet:humoribus in vẽtre prauos vapores ad caput mittentib⁹, vt aliquibus ipſorũ ſuffuſis ſimilia ſymptomata accidant ex exhalationibus ſi non cibum ingeſſerint. & propterea famem ferentes lædũtur. augeſcit enim ipſis huiuſmodi humorum malignitas propter inediã. Oportet itaque ſic vexatos ſanare ita vt nihil capiti adhibeamus , verùm quamcitiſſimè moleſtos ventris humores
E euacuemus,aqua tepida exhibita in potu,& immiſſis pẽnis vomitu proritato. deinde verò poſt modicum interſtitium cibus boni ſucci & ſtomacho commodus detur ſi fieri poteſt,lotis poſt vomitũ:ſin minus,antè balneũ. atque hic tantus ſit vt ne lædantur dum lauantur. A cœna verò parum bibant , & ſequenti die manè abſinthio & eadem diæta vtantur.& de cætero quotidie circa horam tertiam aut quartam modicum panem accipiãt cũ oliuis albis,aut cum vua paſſa , aut aliquo huiuſcemodi per experientiã reperto,eo quod ſingulis optimum eſt.
F Aliud enim alii optimum eſt iuxta naturæ proprietatẽ. interpoſitis autem horis duabus balneum petãt. Peſſima porrò affectio eſt vbi vitioſis humoribus in ventris tunicis abſorptis,aut ineluibiliter infarctis,nauſeæ ac lancinationes inducũtur. quibus optimum auxiliũ eſt aloe pharmacum: quod aloes quidem habet drachmas cẽtũ, reliquorum verò quæ recipit,ſingulorum drach.VI.croci verò drach.IIII.aut minus. crocus enim caput percellit. Datur ipſis ex hoc pharmaco drach.I.cum aquæ cya-
G this duobus. Cauenda autem ſunt in omnibus,& præſer tim his edulia natura capitis dolorem inducentia.

Quæ ex natura capitis dolorẽ inducãt, Cap. XLVI.

NON ſolùm in his qui caput per ſtomachi conſenſum dolent,ſed etiam in omnibus capitis affectionibus vitanda ſunt quæ natura capitis dolorẽ inducunt. Sunt autem hæc:viticis ſemẽ,abſinthii ſuccus,lactis potus,glandes quercinæ comeſtæ,oliuæ nigræ,memecyla, eruum.hoc etiam articulos exoluit. Amplius autem lædunt myrrha,thus,hederæ corymbi.Mentẽ verò perturbant lentiſci fructus,crocus, peucedanum , cyclaminos
H ſicca cum vino pota, ſtyrax modicus quidẽ potus, triſtitiam diſcutit:multus autem, turbulentos ſomnos facit.

Ad dolorem capitis ob plagam, Cap. XLVII.

SI vulnus ob plagam factũ fuerit , glutinatoriis & inflammationibus arcentibus pharmacis vtendum eſt,

postquã vlceris labia fibulis impofitis cõftrinxerimus. A fi verò vfque ad pelliculam os caluæ ambientem plagã penetret, diducta pellicula caluariam ambiente, ofléque confcalpto, iuxta concarnationis modum curare oportet. Contingit autem non parum fæpe, in cafu præfertim ex fublimi facto, vt quædam partes circa cerebrum aut membranas eius abrumpantur: quando fanè etiam periculum vehementius & acutius imminet. Optimum itaque fuerit in iis, nifi ætas prohibeat & nifi vitalis facultas debilis appareat, à venæ fectione curationis initiū fa B cere. Quòd fi aliquid venæ fectionem impediat, aluum per clyfterem euacuabimus, reuulfionis fimul ac euacuationis gratia: deinde auxiliis ad inflamationes commodis vtemur. At verò membranam cerebri fauciatam, inquit Archigenes, probè glutinat calaminthæ fuccus infufus, & farina milii arida infperfa: deinde butyrũ & rofaceum, & adeps fuillus infulfus vetus, fimul mixta & tepefacta infufa.

De cephalæa, Galeni, Cap. XLVIII.

CEphalæa inueteratus & ægrè cedes capitis dolor ap C pellatur, qui ex facili occafione maximas exacerbationes habet, adeo vt neque ftrepitus neque vocem vehementiorem, neque lumen fplendidum, neque vini potũ, neque odoramenta caput replentia tolerare poffint, neque item motum: fed in quiete ac tenebris ob dolorum magnitudinem decumbere velint. nam velut à malleo fibi pertundi videntur. Quidam verò velut cõtundatur aut diftendantur ea quæ circa caput funt, fentiunt. non paucis autem vfque ad oculorum radices dolor progreditur. Habet autem hæc affectio aliquando continuos D dolores, aliquando exacerbationes & interualla, fiue ordinata fiue inordinata. Intermittunt enim aliquando eiufmodi exacerbationes, velut in comitiali morbo correptis, interceditque tempus aliquod quod omnino accufari non poteft. Manifeftum igitur eft, hanc affectionẽ confimilem aptitudinem capitis vt facilè lædatur, velut in cephalalgicis, habere. Verùm ad maiorem debilitatẽ deueniunt in hac affectæ capitis partes: & quidam ex eis cerebri membranas dolitant: quidam verò membranam tantùm caluariam ambientem. Dolores igitur cum gra- E uitate, humorum multitudinem indicant: cum mordacitate verò, aut humorũ aut vaporũ acredinẽ: cum pulfu autẽ, inflãmationẽ: cũ tẽfione verò, fi quidẽ citra grauitatẽ ac pulfum fiat, flatus tenuis & vẽtofi multitudinem demõftrant: fi verò cum pulfu, mẽbranofi corporis inflãmationẽ: fi verò cum grauitate diftentio fiat, humorũ multitudinẽ intra mẽbranas cõtentã. Et dolores quidem in fuperficie hærentes, mẽbranæ os caluæ ambiẽtis affectionẽ fignificant: qui verò in profundo funt, cerebri F mẽbranarum. Quibus enim affectio inter caluariã eft, iis dolores vfq; ad oculorũ radices procedũt, eo q̃ oculorũ tunicæ ex cerebri mẽbranis ortũ habeãt. Si quidem igitur humorum aut vaporũ multitudinem repereris caufã, fi quidẽ propter totius corporis repletionẽ facta eft, vniuerfo corpore euacuato capitis dolorem fanabis: fi verò velut debile exiftens caput, ad fe fublatos humores ac vapores fufceptet, materiam reuellere oportet in totum corpus: atque ita particulæ mederi. Per clyfteres itaque reuulfio fit, & ligaturis extremitatum, & plurib⁹ infernarum partiũ cõfrictionibus. interdum etiã fangui G nis detractione. Caput autem curabis, quandoquidẽ reuulforiis vti oportet, per repulforias irrigationes. Poft totius verò corporis euacuationem iam caput euacuantibus ac difcufforiis vteris: deinde iis quæ corroborare poffunt. Repellit igitur oleum omphacinum, & rofaceũ per fe & cum aceto, & quod ex papaueris capitibus, & oleæ teneris germinibus, & hederæ cacuminibus, ac mentha viridi apparatur. Adhibeãtur autem remedia tepida quidem, vbi frigidior & crudior fuerit humorum mul titudo: frigida verò, vbi calidior & biliofior extiterit. H Difcutit autem oleum dulciffimum calidũ, & hoc magis inueteratũ: itẽ ficyoniũ. Si verò craffior fuerit humorũ multitudo, fpõdyliũ aut ferpyllũ, aut pulegii comã, aut calaminthã, aut mẽthã oleo incoquẽs, multitudinẽ euacuabis. Eadem hæc etiã robur parti addunt. quapropter vfque ad perfectã curationẽ eis vti cõuenit. Omniũ porrò maximè difcutit & mirificè corroborat verbenaca recta, præfertim viridis: imò etia arida cũ radicib⁹, & fimul cũ ferpyllo oleo incocta. Cõiiciẽda etiã ad ea crocodiliadis maximæ circa aquas nafcẽtis radix: quin & ipfam per fe verbenacam fi oleo incoxeris, caputque inde rigaueris, omni capitis dolori antiquo ex frigiditate aut ex craffis humoribus oborto medeberis. Maximè etiam profunt fub aquario vafe nafcentes afelli, *millepedæ appellati*, fi cum oleo coquantur.

De hemicrania, ex Galeno, Cap. XLIX.

AFfectio dolorofa iuxta dimidiam capitis partẽ cõtingit, quam hemicraniam appellant, & vtplurimũ per circuitum exacerbatur. Fit autem propter influxum vaporũ aut humorũ, fiue multorũ, fiue calidorũ fiue frigidorũ. & aliquibus contingit vt extra caluariã doloris fenfum perceptẽt: quibufdã autem in capitis profunditatem penetrat: aliqui verò temporum mufculos vehemẽter dolẽt. dignotiones autem ex iis quæ de cephalæa dicta funt fiãt. Proinde purgare ipfos oportet, aut prius venam fecare, atque fic localibus auxiliis vti, ita vt quis tum per digitos fuæ manus, tum per lintea, dimidiã frõtis partem, & maximè circa temporum mufculum cõfricando excalfaciat, ante exacerbationis tẽpus hoc faciẽs. Poft exacerbationẽ verò, hemicranicis appellatis pharmacis vtẽdum eft. fi quidem multa caliditas in doloribus percipiatur, iis quæ refrigerans quippiã habent: nõ præfente verò caliditate, iis quæ multùm calefaciũt. vtrifque verò aliquid ex iis quæ robur addunt mifceatur, quod adftringentem habeat facultatem. Optimũ porrò eft vnguentũ quod habet euphorbii vnc. I. ceræ quadrãtẽ, olei dulciffimi lib. I. ex hoc dimidiã frontis partem vnà cum temporũ mufculo illine. Cõmodiffimũ eft ad frigidas affectiones, vt fæpe ex vnico ei⁹ vfu ante balneũ dolor ceffarit. Sic autem affectis prodeft etiã in aurẽ infufum oleũ tepidũ modico euphorbio adiecto. fatis eft enim fi ad librã olei drach. IIII. euphorbii addãtur. Cæterùm naturali quadam ratione aut potentia euphorbiũ ad hemicrãicos facit, fic adhibitum: Terito ipfum cum aceto, & fi quidem dextrum tempus dolet, illinito finiftrum: fi verò finiftrum dolet, illinito dextrum: & celerrimè fanat dolorem. Item inteftina terræ terito, & dolẽs tempus illinito: mirificè faciunt. fimiliter vtere carne cochlearum. Vtere etiã paulo pòft defcribendis communibus omnis doloris capitis auxiliis.

Communis curatio cephalææ & hemicraniæ, ex Archigene & Galeno, Cap. L.

INueterata & ægrè folubili cephalæa aut hemicrania exiftẽte, principiũ curationis à venæ fectione aut purgatione facere conuenit, aluo prius per clyfterem euacuata. Manifeftum eft autẽ quòd multo fanguine refertis venam fecare oportet: vitiatis autem humoribus referti, purgandi funt. & deinde irrigationibus cõmodis vtendũ eft: & à naribus fanguis detrahẽdus: deinde pituitã per os ducentibus, & iis quæ naribus induntur vtẽdũ. Poftea rafo capiti illinendum eft id quod ex fcammonia & peucedano ac aloe conftat. Epithema verò cõuenit ex amygdalis amaris, & thure ac myrrha. emplaftra verò ex agarico & quod ex fquilla cõftat, & nigrũ ex cucumere fylueftri, conueniunt, puftulas locis inducẽtia, & quæ in profundo funt ad fuperficiem transferentia. non incongruum eft etiam malagma ex baccis lauri. Nos autem vtimur cataplafmate ex cantharidibus: & mirificè facit, dum per longum tempus vlcufcula ab hoc pharmaco fiẽtia, fanie manant. Oportet autem munitam effe veficã per lactis potum ac irrigationes, eo quòd facilè ab vnguentis ex cãtharide lædatur. Perfeuerãte verò affectione, fecandæ funt arteriæ circa aures, & præfertim quæ in temporibus funt. Quidam etiam vftione profunda vfi funt in cephalæa: qui hoc folùm cauerunt nequis mufculus fub cauterium caderet. Adhibentur autem cauteria nucleoformia, vbi magis dolor hæret: & licet vfque ad os vrere, quò fquamæ difcedãt. Barbari verò luniformẽ diuifionem faciunt circa anteriorẽ capitis partem, fupra frontem, à finiftra aure vfque ad dexteram, pelliculam

caluam ambientem exoluentes,& os capitis deradentes, caput tamen munientes.Et non poteſt temerè aſſumpta eſſe videri iis qui mali difficilem tractationem nouerũt, propter quam neque talia auxilia maiora quàm opus eſt exiſtunt. Veratrum autem non minus cauteriis prodeſt, imò etiam magis. Inducendi igitur ſunt prius per vomitum à raphanis: deinde dandum eſt veratrum. Ego verò tum his, tum comitialibus, veratri albi bulbũ tritũ & in puluerem redactum exhibui drach. vnius pondere, velut in ſermone De purgatoriis dictum eſt. purgantur enim hinc efficaciter cum valde multa excretione. Deinde interpoſitis quibuſdam diebus, de ſurculis exhibeo drach. II.(amplius enim hinc lancinantur quàm excernunt)& rurſus tertiò ſimiliter præbeo. Nam ad affectionem iam firmatam,& in ipſis, vt ita dicam, oſſibus fixã, non eſt alius efficacior modus. Poſt hæc reparatis viribus infrà purgamus, per interualla quædam per noſtram hieram, quò illuc repere cogamus materiam ſurſum vergentem. Vitare autem oportet frigiditatem, ardorem, laſſitudinem tum reliqui corporis, tum ipſius capitis, per viſum, auditum, olfactum & guſtum: & præcipuè tactum. Vitanda ſunt etiam acriora edulia, velut cæparum, alliorum,& ſimilium: item ea quæ inflant, & quæ difficulter tranſeunt, velut ſunt caſei, lac, fungi, tubera, bulbi, rapa. Eligantur autem ventri commoda,& quæ facilè concoquuntur, friabilia, non pinguia, non viroſa, ſtomacho grata, vrinã ciẽtia. fugiendũ eſt etiã mel & omnia dulcia. Vinũ verò albũ & tenue ſit,& nõ valde vet⁹, neq; valde odorum,& copia moderatum. At verò ſtœchadem herbam coctam cum aqua, aut aqua mulſa, in omni capitis dolore velut ſolum & maximum remedium exhibeto. Aliud ad omnem capitis dolorem. Os cerui vſtum & tritum cum roſaceo dolenti loco illinito. Aut ocimum tritum imponito: aut mentham cum aceto tritam bis in die illinito. Aut rumicem ſylueſtrem & gallas ſimul tritas tẽporibus ac fronti illinito:& eueſtigio ſanabis. Aliud. Stercus hirundinum antequam in terram cadat, vnà cum luto quod in nido reperitur, aceto in ligneo vaſe madefacito, ac illinito. Aliud. Pilulas caprini ſtercoris tritas illinito ac alligato. atque hoc manè ac veſperi facito: & ſanabis. Aut naſturtium torrefactum cum aceto & roſaceo terito, & cerati craſſitudine imponito: & citiſſimè medeberis. Aut inteſtina terræ trita illine. Aut cohlearum carnis cinerem, ſtercus bubulum, thus, æqualibus portionibus cum aceto trita illine. Quidam verò ex noſtris præceptoribus, inquit Galenus, hoc vtebantur ad hemicranias: Piperis drach. II. crocomagmatis drach. II. euphorbii recentis drachmæ dimidium: ſi verò vetus fuerit, drach. vnam, ſtercoris columbarum in agris degẽtium drachmæ dimidium, atramenti ſcriptorii boni drachmæ dimidium. Terito cum acerrimo aceto, & illinito temporis muſculum & dimidium frontis, ac totã affectam partem. Crocomagmatis præparatio: Croci drach. C. myrrhæ troglodyticæ drach. L. roſarum ſiccarũ drach. L. amyli recentis drach. L. gummi drach. L. teruntur cum vino. Ad capitis dolorem temporibus illinitur. Miſcetur etiam in præparationes aliorum pharmacorum. Aliud quod non ſolùm hemicranicis commodat, ſed etiam omni inueterato capitis dolori, illitum. In dolore quidem capitis, à tempore ad tempus per totam frontem: in hemicranicis verò dimidiæ parti affectæ. Croci drach. XV. atramenti ſutorii drach. X. aluminis drach. III. myrrhæ drach. III. opii, omphacii ſicci, chalcitidis crudæ, ſingul. drach. II. gummi drach. XV. Cum vino falerno velut collyrium terito,& paſtillos formato. & vſus tẽpore cũ poſca, aut aceto meraco illine. Aliud.

Scammoniæ drach. VI. croci drach. II. comæ hederæ drachmas ſex, ſulphuris viui drachmas quatuor aniſi drachmas octo, ſeminis apii drachmas octo, diligenter terito, & cum ocimi ſucco paſtillos efformato. Hoc multo roſaceo dilutum, irrigatio fit capitis lethargicis commoda. verùm in capitis dolore cum aceto adhibetur. Aliud pharmacum non ſolùm in his commodum, ſed etiã ad vertiginoſos faciens. Radicis peucedani drachmas quatuor, iridis Illyricæ drachmas duas, æruginis, acori,

A ſingulorum drachmam vnam, ſpondylii drachmas quatuor, piperis nigri drachmas duas & dimidiam, ſerpylli drachmas quatuor, myrrhæ drachmas duas, caſtorii drachmas duas & dimidiam, baccas lauri trigintaquinque, rutæ viridis drachmas octo, menthæ viridis drachmas quatuor, opii drachmam vnam: vino excipe & forma paſtillos. vſus autem tempore, aceto & roſaceo dilutos illine. Sed & cerato roſaceo excepti fronti imponuntur, velut malagma. Paſtillus qui non ſolùm hemicranicis prodeſt, ſed etiam iſchiadicis. Thapſiæ drachmas tres, B euphorbii drach. IIII. ſucci Medici drac. III. myrrhæ drach. I. opopanacis drach. vnã. contuſa ſimul ac trita cum vino efforma,& vtere cum aceto. Alius. Radicis peucedani drachmas quatuor, croci drachmam vnam, myrrhæ drachmas quatuor opii drachmã vnam. cum aceto formato paſtillos,& vtere cum aceto in irritationibus. eueſtigio ſoluit dolores. Alius ad omnem capitis dolorem & hemicraniam, per multam experientiam cognitus. Succi abſinthii, ſucci hederæ, ſtercoris caprini, cochlearum vnà cum teſtis exuſtarum, chartæ vſtæ, baccarum C lauri, bulborum, thuris, euphorbii, atramenti ſcriptorii, crocomagmatis, gallarum, foliorum raphani, vitellorum oui, ſucci maluæ, æquales portiones terito cum aceto, ac formato paſtillos, ac vtere cum aceto.

Epithemata ad capitis dolorem, Cap. LI.

AMygdalarum amararum, floris viticis, radicis peucedani, menthæ viridis, virgultorum rutæ, baccarum lauri, ſerpylli, ſpondylii, caſtorii, ſing. vnciam vnam, roſarum ſiccarum ſextantem. Diſſoluito cum aceto, & excipe cerato roſaceo: deinde in linteum infarcta, deraſis D capillis, toti capiti imponito, & per faſciam deligata vſque in ſequẽtem diem ſeruato, & ruſus exoluito, ac renouata imponito. Aliud malagma, ad omnem capitis dolorem. Æruginis drach. quatuor, æris vſti drachmas quatuor, ſquamæ ferri ſtomomatis appellati, drachmas duas, terræ cimoliæ drach. quatuor chalcitidis crudæ drachmas quatuor, pumicis crudi drachmas tres, terebinthinæ vnciam vnam, ceræ ſeptuncem, olei veteris quinquũcem. Aridis læuiſſimè tritis liquabilia liquefacta affunde,& emollito, ac vtitor. Si verò durius eſſe videatur, E oleo amygdalino emolli,& vtere velut dictum eſt. facit, etiam fronti ac temporibus impoſitum. Facit quoque mirificè emplaſtrum nigrum Archigenis corio inductũ, & dolenti tempori impoſitum: eueſtigio enim ſoluit dolores. Habetur autem inter auxilia ad orthopnoicos deſcripta Sermonis octaui capite quinquageſimoſeptimo.

Quæ naribus indita caput purgant, Cap. LII.

QVòd ſi neceſſitas poſtularit, etiam per nares caput purgare oportet poſt totiuscorporis euacuationem, F anagallidis ſucco naribus infuſo, aut cyclamini, aut ipſa cyclamini radice inſufflata, aut elaterio cũ lacte infuſo. Cæterùm pharmaco parabili ſæpe vſus ſum, nigella pridie in acri aceto macerata, & deinde cum aceto trita, ac naribus infuſa. facit etiam ad narium obturationẽ. Aliud. Hederæ ſuccus aut calaminthæ per narifuſorium inſtrumentum naribus infuſus, multum mucum ducit. Aliud. Nucleum ſpecilli in aquam tingito, & eo atramẽtum ſutorium læuiſſimè tritũ excipito,& in nares penitiſſimè indito. hoc multùm purgat,& dolores eueſtigio G leuat. Aut atramentum ſutorium lacte tritum infundito. purgat maximè ictericos. Aliud. Nigellæ tritæ drachmas VIII. ſpumæ nitri drach. I. ſalis ammoniaci drach. I. oleo veteri aut irino, aut cyprino dilue, & tomentum ſpecillo obuolutum medicamento immerge, & ex eo nares aſſiduè illine: & defluet quicquid caput infeſtat. Habeat autem pharmacũ compagẽ cerati liquidioris,& ſeruetur in cornea pixide. Aliquãdo pro ſpuma nitri elateriũ adiicio:& facit ad diuturnas lippitudines, ac morbũ comitialem. ducit enim multam humiditatem. Aliud H citra moleſtiã purgans,& confeſtim dolorẽ eximẽs. Cyclamini ſiccæ drach. VIII. iridis ſiccæ drach. II. nitri rubri drach. I. Ego verò elateriũ pro nitro adieci, & probè trita per ſtipulam inſufflaui, ſurſumque attrahere iuſſi,& poſtea deorſum inclinari vt collectus humor defluèret.

Sed & per sternutatoria caput concutere oportet, quæ A describentur in Sermone hoc inferius, ubi de narium affectionibus agemus.

Apophlegmatismi pituitam per os à capite detrahentes, Cap. LIII.

Nitri semissem, staphidis syluestris quadrantem, anisi trientem, foliorum lauri viridium sextantem, uvarum passarum, uinaceis exemptis, quantum satis his excipiendis. Ex hoc commanducandum præbe pro una vice quadrantem, & commansa expuere iube. Aliud quod commansum, caput purgat. Pyrethri, piperis, hyssopi, B staphidis syluestris, sing. æquales portiones uvarum passarum carne excipe, & manducanda præbe. uerùm post horum usum, sale ac melle recurentur. Aliud caput purgans, quod neque caput dolere permittit, neque oculorum caliginem fieri. prodest & auribus & dentibus. & qui per tēpus ipso utitur, in nullam ex his affectionibus incidit. est autem optimum: Sampsuchi sicci, iridis Illyricæ, pyrethri, hyssopi, nitri, piperis, seminis apii, radicis panacis, staphidis syluestris, sing. drachmæ quatuor. Si verò vim eius intendere voles, adiice etiam myrrhæ drach. C IIII. Singula primùm seorsim, deinde simul terito cum aqua, & formato pastillos, paulo melle admixto. Usus autem tempore, melle & aqua diluito, ac pro gargarismate utitor. aut oleo cyprino aut irino, aut ueteri admixto naribus infundito.

Smegmata & puluilli insperfiles caput densantes, Cap. LIIII.

Smegma densans caput. Nitri Bernicarii semissem, baccarum lauri, sinapis, sampsuchi, sing. sextantem, cyperi unc. I. fæcis vini ustæ unc. I. Hoc smegmate in balneo D illito defricetur. Oculis autē linteū multiplex aut spongia prætēdatur. Aliud. Nitri assati lib. I. baccarū lauri lib. II. staphidis syluestris, sinapis, sing. lib. I. radicis cucumeris syluestris semissem. Utere, velut dictum est, in inueteratis affectionibus. Smegma capitis, faciens ad destillationes & aquosam capitis affectionē, experimento constans: Nitri assati vino extincti semissem, iridis, aristolochiæ, helenii, sing. unc. I. aceti mulsi quantum satis. Contusa ac cribrata aceto mulso permisceto, & præraso sincipiti E ante balneum illinito, & breui tempore finito, ac affricato. Smegma ad omnem capitis dolorem & oculorum fluxionem, experimento constans: Helenii, myrrhæ, calami aromatici, farinæ lupinorū, farinæ erui, sulphuris uiui, spumæ nitri, æquales portiones ptisanæ succo excipe, & pastillos forma. usu verò postulante, ptisanæ succo diluitis utere. Hoc smegma in balneo sincipiti inspergere oportet, capillis antea inter se disparatis, ut corpori auxiliū adhæreat: præcipereque ut os claudatur, quò per nares calidum aerem vehementer attrahentes, subiectam ma- F teriam citius transmittant. Sapo Constantini resiccans fluxiones: Balaustiorum sextantem, myrrhæ, sandarachæ, spicæ nardi, singulorum sextantem, costi, aloes, gallarum, thuris, mali corii, foliorum rosarum, sarcocollæ, singulorum quadrantem, saponis Gallici lib. I. decocti lupinorum amarorum sextarium I. Arida contundito ac cribrato, & cum liquidis conterito, sapone adiecto, & pastillos formato, ac utitor ubi opus fuerit, diluens quantum satis est cum vino, & illinens ante balneum sincipiti præraso: deinde paulo pòst affricans & abluens. Sapo G Andreæ comitis valde celebris: Floris iunci odorati, casiæ, cyperi, amomi, folii, malabathri, costi, singulorum unc. I. gallarum sesquiunciam, nardi Celticæ, aluminis, iridis, fæcis vini antiqui ustæ, gypsi usti, nitri, sing. scrup. XII. rosarum siccarum scrup. VIII. salis scrup. VIII. testarum purpurarum ustarum quadrantem, saponis Gallici lib. I. lupinorum decocto trita accipe ac utere. Xeromyron, *id est unguentum siccum* ad capitis fluxione laborantis curationem minimè vanum. Iridis, helenii, floris iunci odorati, sing. lib. I. rosarum siccarum quadrantem, amomi, costi, folii, gallarum, sing. semissem. Utere post balneū, præillito capite ex vino austero, & tunc insperge. Aliud optimum. Iridis quadrantem, gallarum unc. I. casiæ, costi folii, spicæ nardi, balaustiorum, rosarum siccarum, carpobalsami, sing. sextantem, myrrhæ drach. IIII. Contūdito ac cribrato, & præillito capite ex vino austero inspergito, maximè post balneum. Alius puluis insperfilis Theodosii, caput reficcans. Gallarum, balaustiorum, singul. trientem, cyperi sextantem, spicæ nardi folii, corticis thuris, corticis pinus, nardi Celticæ, sing. unc. I. iridis sesquiunciam. contusis ac cribratis utere. Alius valde bonus. Iridis quadrantē, gallarū rosarū siccarū, singul. sextātē, aluminis unc. I. utere, velut dictū est, in capite calidiore. Alius puluis, ad caput humidum à quo tum oculi, tum aliæ partes fluxione infestantur: Radicis pæoniæ B unc. I. aluminis scissi unc. I. baccarum lauri drach. IIII. cyperi sextantem, nardi Celticæ semissem, contusa cribrata insperge. hoc ego sæpe expertus sum. Puluis caput corroborās. facit & ad eos qui oculos assidua fluxione laborantes habent. Florum mali punici satiui unc. I. gallarum unc. I. cyperi, iridis, helenii, sing. triētem, seminis rutæ syluestris quod Hermala & Besasa vocant, sextantem, radicis chamæleontis nigri sextātem, carpobalsami unc. I. floris iūci odorati sextātem, aristolochiæ rosarum siccarum, myrti siccæ, nardi Celticæ, singulorum unc. I xylo- C balsami sextantem, amomi, malicorii, staphidis syluestris sing unc. I. contusis cribratis utere. Aliud smegma resiccās omnigenas fluxiones, & præsertim acres, & subcrassas, multo experimento comprobatum: Milii quadrantem, ladani sextātem, floris iunci odorati sesquiunciam, seminis rosarum sicci sesquiūciam, aluminis liquidi sextantem, spicæ nardi unc. I. sinapis sextātem, iridis, acaciæ, piperis, staphidis syluestris, sing. sextantem, costi folii, pyrethri, sing. unc. I. calami, musci, quem sphagnum siue hy- D pnō vocāt, sing. sesquiunciā, nitri rubri lib. II. Nitrū urito, & aceto mulso extinguito, & ad reliqua trita admisceto, ac utitor ita ut sincipiti inspergas, & paulatim affrices.

De alopecia, Cap. LV.

Quemadmodum plātæ aliquæ ob humoris inopiam reficcatæ corrumpūtur, aliquæ verò ob humoris alieni ab ipsarum natura attractionem: eodem modo & capilli, aut propter humorum ex quibus nutriri consueuerūt inopiam, aut propter eorundem vitiationem corrumpi solent. Et propter inopiam quidem humorum, E caluities contingit: propter vitiatos verò humores alopecia & ophiasis, unum quidem ambæ secundū morbosam affectionem malum: nomina verò iuxta figuram habentes diuersa. Serpenti enim similis læsa capitis pars in ophiasi apparet: Alopecia autem sic appellata est, quoniam vulpibus frequenter accidit hæc affectio, velut tradunt. Humorum igitur prauorum redundantia, causa est affectionis. quales autem sint hi, ex colore cutis capitis cognosces. Si enim albidior est, pituitam: si nigrior, bilem atram: si pallidior, bilem flauam significat. Et sanè re- F dundantes vitiatos humores euacuare oportet, aut per pilulas ex aloe & colocynthide, aut per Galeni hieram ex colocynthide. Si quidem atræ bilis humor redundauerit, ueratro nigrō ad ipsam admixto: si verò amara bilis, scammonia: si pituita, ipsa per seipsam detur. Post totius corporis purgationem, pituitam per os ducere melius est: atque ita localibus auxiliis uti. Hæc autem, discussoria vitiati humoris esse oportet, & essentiæ tenuium partium. Si verò supra hoc quòd discutit vitiosos humores, aptum fuerit pharmacum ad bonum sanguinem attrahendum, G optimum sanè tale fuerit. Porrò præraso capite, locum linteo confricare oportet, ac considerare. si enim post modicam frictionem pars rubescit, affectionem sanatu facilem putato: si verò post multam frictionem rubescit, sanatu difficilem. deinde thapsiā recentem tritam, viribus ipsius larga aquæ admixtione exolutis, illinire. Considerare autem oportet post thapsiæ illitionem, num ob vehementiam ultrà quàm conueniat, cutem rubefecerit. Hoc manifestum erit, si flauior colore euaserit. periculum est enim ne exuratur cutis, si nos sæpe ipsa utamur. H Proinde aut ad aliud molli⁹ trāsire oportet: aut si ipsa uti velim⁹, vim ipsius exoluere, per cerati aut adipis admixtionem. Animaduertas autē ne alopecia ulceretur: quod si fiat, anserino adipe aut alio quodā tenuiū partiū illine. Adhibeantur autem hæc auxilia in aere calido, citra aurā frigidā in sole: hyeme verò in balneo. Ex reliquis por-

rò pharmacis huiuſcemodi affectionibus conuenienti-bus calidiſſimum eſt euphorbium:minus autem ipſo calida eſt thapſia: poſt thapſiam verò ſinapi & naſturtiū. Iuxta alium autem modum,adarce, deinde nitrum Bernicarium & ſulphur,& ſpuma nitri,&vtrunque veratrū, & erucæ ſemen,&oleum laurinum,& alcyoniū vtrunq;, vſtum & nō vſtū,& pix,& cedria,& radices calami ſepiæ ri & cortex,ambo vſta. & murinum ſtercus,&anſerinus adeps,& maximèvrſinus ac hyænæ.Et amygdalæ amaræ toræ vſtæ,& viperæ pellis ac caput vſtū.Et fortibus quidem ex iis ceratū liquidū admiſce:imbecilliora verò oleo laurino aut pice liquida excipe.Et diuturnas ac ægrè curabiles affectiones per fortia curato:incipiētesverò & curatu faciles per debiliora. Critonis medicamēta ad alopecias. Pilorū vrſi vſtorum, radicum calami vſtarum,adiāti vſti,foliorū fici vſtorū,pāniculi Cilicii vſti, ſing.æquales portiones adipe vrſino & cedria excipe. Vſus autē tēpore,loco foto &per fici folia cōfricto,ac per nitrum deterſo,pharmacū illine. Archigenis ad alopecias. Verbenacā rectā in ſole cū aceto tritā,loco prius per nitrū præparato illine,& rarū linteū ſuperimpone, hoc præmadefacto loco tollēdū eſt. Aliud. Alcyoniū clarius ad lucernā exurito, & opobalſamo nō adulterato extinguito,& cum eodē tritū illinito, adhæret enim in totū,& non diſcedit donec pili fuerint exorti. Aliud. Equinos dentes exure ac vtere cum aceto. Ad diuturnas autem alopecias egregiè facit thapſiæ ſuccus cerato exceptus ac loco impoſitus,vt nihil aliud facere ſatagas. decedit enim ſumma ſuperficies & ſanies effluit, & pili ſua ſponte enaſcuntur. Aliud. Squamam ferri ſtomomatis diu cum aceto in ſole tere, & modico oleo addito illine. Aliud,ad alopecias & pilorū defluuiū ac vitiligines inueteratas. Buccina vſta cum oleo veteri terito ad ſtrigmentitiam craſſitudinē, & præraſo ac confricto loco illine.inſigne hoc eſt. Aliud Aſclepiadis. Spumæ nitri partes II.ſalis ammoniaci partē I.hæc vſta & cum acerrimo aceto ad ſtrigmentitiā craſſitudinē trita,illine & affrica donec pharmacum in profundū penetret, alopecia prius leuiter conſcalpta vt locus pilis commodè dēſetur:& hoc bis per diē faciamus. Aliud. Marrubium viride tritū illine. Aliud. Perdicii herbæ viridis foliis locū aſſiduè confrica. Aliud. Sphæritidis,*hoc eſt cupreſſi* folia trita cum aceto adhibe. Aliud. Herinaceorum marinorum teſtas vſtas cum melle illine. Aliud. Herinacei terreſtris pellem aut caput vſtum adhibe cum melle. Aliud. Alcyonii drachmas duas, ſulphuris viui drachmam vnam, muſcarū toſtarum,vt reſiccentur,cyathos duos. Muſcas per ſe terito:alcyonium verò vrito,& ſulphur vſtum & cōtuſum ac cribratum cum aqua contere,& fel ſuillum & acetum paulatim ſiccis affunde,donec ſtrigmentoſum fiat: deinde axungiam à rotis curruum deraſam & in manu emollitam, vt emplaſtri forma fiat admiſceto, & præraſis ac confrictis,cōfidenter,velut optimum, illine. Aliud. Herinacei terreſtris vſti cinis pice liquida acceptus,alopecias remouet. Aliud. Sorani,quo etiā Archigenes vſus eſt,& id vehementer laudat. Alopeciam præſcalptam & confrictam, deinde in ſuperficie ſcarificatam, cæparum aut raphanorum cortice trito intege, addito melle: aut cum his confrica,& naſturtii ſemen, & muſcerdas,& piper,& veratrum album,æquis portionibus cum aceto illine:eſt enim valde inſigne. Aliud Archigenis. Rhois culinarii drachmas quatuor,ſinapis drachmas duas cum aceto illine. Aliud. Cantharidas vſtas & tritas cum melle affrica. Aliud. Corii noui partem lanuginoſam,in æreo vaſe vſtam,cum oleo antiquo, aut melle, aut aceto tere ac illine. citò pilos producit. Aliud. Cyclamini radicē viridem tritā illine,aut ſiccam vſtam adhibe. Aliud. Felis ſtercore cum ſinapi ac pipere, addito aceto,vtere. Aliud. Allium vſtum cum roſaceo illine,aut betæ radicem eodem modo. Aliud. Vngulas aſini vſtas, aſphodeli radicem vſtam, alcyonium, nitrum, æquis portionibus oleo veteri excipe ac vtere. Aliud. Herinaceorum marinorum cum teſtis exuſtorum drachmas duas, mu-

A ſcerdæ drachmam vnam aceto dilue ac illine loco præfricto. Aliud. Alcyonii vſti,cornu ceruini vſti, cyperi vſti ex toto, æquis portionibus vtere cum aceto: aut abrotonum vſtum cum oleo vetuſtiſſimo adhibe. Ad alopecias & caluitiem ac pilorum raritatem ægrè curabilem in capite,in mento & in ſuperciliis: Pilorum vrſi vnciam vnam,radicis calami quadrantem, filicis cum radice quadrantem, caſtanearum hiſpidi corticis quadrantem,lanarum ſuccidarum pinguiſſimarum ſeſcuncem,capita muſcarum triginta,muſcas quinque ſine ca-

B pitibus: omnia in nouam ollam cōiecta, in furnum ponito vt exurantur:deinde cinerem terito. Habeas autem in vino Aminæo prius trita, ladani vnciam vnam, folii malabathri vnciam I.myrrhæ ſextātem: & adiiciatur iis olei veteris ſextans,olei cedrini vncia vna; atque ita aridis inſperſis excipe:deinde vbi linteolo alopeciam perfricueris, & leui ſcarificatione vſus fueris: aut cæpa,aut ſquilla,aut fici foliis exſcalpſeris,pharmacum ipſum illitum affrica.De cætero verò locum rigido ac aſpero linteo confricato,& hoc modo illinendo vſque duos menſes progreditor:quòd ſi amplius in hac curatione perſe-

C ueraris,etiam caluitiem perſanabis. Aliud Oribaſii. Muſcerdarum vnciam vnam,ſtercoris cameli exuſti, ordei vſti, ſing.pugillum vnum, foliorum lauri vſtorum manipulum I.excipe ſorde ab axibus deraſa, hoc eſt quæ à rotis curruum deraditur.

De defluuio capillorum, Cap. LVI.

EST & alia capillorum affectio quæ ex raritate cutis & penuria eſſentiæ pilos generantis, cōſequitur, quapropter etiam curatio hoc modo læſorum, non eundem ſcopum cum alopeciis habet. In alopeciis enim

D ſcopus eſt vt vitiatus humor conſumatur: in his verò,vt habitus corporis corroboretur,& boni ſucci allatio procuretur, & cutis denſitas ac raritas moderata reuocetur. Solet autem hæc circa pilos affectio plerunque iis qui ægrotarunt accidere: rarò verò etiam citra morbum: & plurimi ægrotantes citra pharmacū per reficientē corpus victum breui ſanati ſunt. Quare pharmaca in ipſis ſint quæ moderatè cutē denſant,vnà cum hoc vt nō perfrigerent ipſam. quæ enim valde adſtringunt, omnino

E etiam frigefaciunt,& alimenti affluxum repellunt: vnde etiam amplius pili defluunt. Quapropter moderatè adſtringentia admiſcere oportet humectantibus pharmacis,quale eſt ladanum,& oleum lentiſcinum,quæ ex natura ſua adſtringunt & moderatè calefaciunt.itaque neque expertus ſum, neque mente cōcipere poſſum, aliud præſtantius fore medicamentum ad defluos pilos,eo quod ex ladano & lentiſcino oleo paratur:ſi verò non affuerit lentiſcinum, crudo & immaturo oleo vtendum eſt.Illud autē manifeſtum eſt, quòd raſo capiti pharma-

F cum craſſius adhibere oportet: verùm ad cutem detonſo,liquidius. Quòd ſi magnū fuerit pilorum defluuiū, & conſpectes magnam cutis capitis raritatem factam eſſe, oleum myrteum pro lentiſcino, ad ladanum admiſcebis. potes & vnguentum nardinum admiſcere in æstate frigida, & tempore hyemali. Commodum eſt etiam ad hæc pharmacum, vnguentum illud diuitum fœminarum, ſpicatum appellatum, & quod ſalea appellatur. quare his vel ſolis diuites vti iubeto. Cleopatra porrò inquit, ad defluos pilos vtere hoc: Terram

G cimoliam ſolidiſſimam in vino auſtero macerato, addito mororum ſucco tanto quantum combibere poteſt, & ſemen hyoſcyami tenuiſſimè ſufficiente menſura adiicito, terito ac paſtillos formato,eóſque in vmbra ſiccatos, in fictili nouo reponito. Vſu verò expetente, aqua dilutos affricari iubeto: deinde reſiccatos eluito,& per dies quinque rurſus illinito.Vtere hoc in capitibus calidioribus.facitetiam ad faciei ac colli impetigines. Aliud ad defluos pilos. Verbenacam rectā viridem vnà cum radicibus in oleum omphacinum cō-

H iectam per plures dies inſolato, & oleo excolato.vtitor quotidie pro communi:ſi verò non adfuerit viridis herba,ſiccam vnà cum radicibus contuſam ac cribratam oleo admiſce vt ſtrigmentitiam ſpiſſitudinem accipiat, & vbi per aliquot dies fiueris, vtere: & minimè vanum

medicamentum comperies. Aliud ad pilos ex morbo defluentes. Chamæleontis nigri radices vino coctas crassius capiti illine. Aliud. Sābucū vstū & cerato liquidissimo exceptū illine. auget hoc pilos & cutē densat,& defluere non permittit. Sed & narcissinum vnguentū illitum pilos defluere non finit. Aliud. Ladanum & rosas in vino veteri terito ac illinito. conseruat enim pilos,eosdémque nigros facit. Aliud conseruans pilos: idem etiam nigrefacit. Myrti baccarum nigrarum sextarium I. virgultorum myrti sextarium I. seminis apii sextar. I. adianti sextarii dimidium, ladani tantundem, vini nigri sextarios V. coquito ad perfectam dissolutionē. Et vbi tertia pars restat, adiicito olei omphacini aut alicuius vnguenti sextar. II. ac rursus coquito. Postquā autem bis aut ter ebullierit, expressum ac excolatū humorem diligenter reponito: vsu verò expetente, in prærasis omnino vtitor, bis per diem illiniens ex eo capillos. Cæterùm in pueris pulchros ac densos pilos facit, nucis testa vsta ac vino trita & illita. Aliud. Loti arboris folia trita illinito.

Ad supercilia pili denudata, Cap. LVII.

VT ne defluant pili neque à superciliis, neque alia corporis parte, melanthiū & vstum & cum aqua tritum impone vbi pilos emergere volueris: præsertim verò in superciliis. Aliud. Apes plurimas vstas, ac oleo admixtas illine, animaduersione habita ne alium locum contingas vbi pilos enasci non oportet. Aliud. Adamantem lapidem cum aqua tritum illine. quòd si albos producere voles pilos, cum aceto eundem terito.

Tingentia ac nigrefacientia capillos, Cap. LVIII.

MEdicamenta quæ albos pilos tingunt ac nigrefaciunt, ex austeris ac acerbis composita, magnopere lædunt. non enim solùm in superficie, sed etiam in profundo cutem alterant vsque ad locum radicum pilorū. Detrimentum verò fœminis vtentibus illis accidit, aliquando ad morbum comitialem, aut syderationem, aut veternum, aut soporem profundiorem: aliquando verò etiam destillationibus ægrè solubilibus corripiūtur, vt tabes consequatur. Et scio multas fœminas mortuas esse ex perfrigeratione à talibus pharmacis inducta. magis autem læduntur quæ frigidius temperamētum habent. Cæterùm quæ citra læsionem adstringentium pilos nigrefacere volunt, cedria illinantur. Illinantur autem tribus vel quatuor horis ante balneum: deinde lotæ confricentur. Oportet autem ipsam citra olei admixtionem adhibere, in capitibus vehementi resiccatione ac calefactione indigentibus. in aliis verò oleum admiscendum est. Nam vnà cum hoc quòd consumit humiditates, etiam pilos nigrefacit & defluos corrigit, & non defluos habitiores efficit. idem facit & pix liquida cum oleo adhibita. At verò Archigenes pilos nigrefacientia sic describit: Radicis capparis corticem cum lacte asinino ad tertias coquito, & trita in noctem imponito, pilis antea confrictis. Aliud. Radicis ilicis corticem aqua coquito donec mollis euadat, & imponito, aquam verò cocturæ affricato. Aliud. Quod intrinsecus in anemona nigrum est, cum oleo myrteo tritum illinito. Aliud. Corticis salicis succum cum oleo affrica. summè denigrat. Aliud. Lapis alabandicus siue alabandinus vocatus, colore subnigricans cum fuluedine ac pelluciditate, quo mulieres ad ornatum vtuntur: tritus & cum vino nigro ac oleo omphacino affrictus superficiem pilorum nigrefacit. Aliud. Malum Punicum viride immaturum accipe, & collum eius diligenter resera, quò id quod amputatum est, congruum operculum fiat: deinde eiectis granis, & tenuibus membranis intus relictis, in vacuum mali caput sesami illoti drach. IIII. iniice, & thuris tantundē, vtrisque vicissim locatis donec impleatur: & tunc proprium operculū impone, & luto aut fermento triticeo obline, & in clibano torre. Postea verò lutū aut fermentum adime, ipsum verò malum Punicum læuissimè tere, & in vitreo vase repone: deinde præfricto ac resiccato capite modicum de pharmaco ad paucum oleum admisce, ac pilos illine: & A hoc quinquies repete. hoc etiā crispos ipsos facit. Quidā pro sesamo ac thure, nigellæ ac gallarum contusarum, sing. drach. IIII. in mali Punici caput coniiciunt. Aliud quod pilos denigrat ac crispos facit. oportet autē per terrā cimoliam confricare, & tunc tingere. Præstat quoque caput prærasum esse, & crassiore medicamento illinire, vitata frōte & omnibus vicinis partibus: in multis celebre factum est: & est valde necessarium. Sulphuris fullonici, atramenti sutorii, gallarū, calcis viuæ, spumæ argenti, singulorum sextantē, ferruginis vnc. I. B Singula seorsim terito, & cum aqua ad vnguenti formā reducito, ac confidenter vtitor nihil veritus calcem. non enim vrit, eo quòd vis ipsius à reliquis est oppressa. Hoc & ligna & cornua & lanas tingit. Aliud efficax experimento cognitum: denigrat pilos ad miraculum vsque. Foliorum fici nigræ, foliorum vitis nigræ, foliorum mori, singulorum libr. I. Omnia in aqua pluuiali per diem vnum macera, deinde diligēter coque, & prærasis pilis impone: aut si hoc nolueris, radicib⁹ pilorum liquidius illine. Aliud quod pilos nigrefacit. Ladani, C gallarum, amygdalarum amararum depurgatarum, fæcis vini, foliorum adianti, singulorum sescūcem, vini è vinaceis expressi (quod loram vocāt) sextar. III. Omnia in vas æreum stanno obductum coniice, & ad tertias coque: deinde excola, & in alio vase paruo ad mellis consistentiam coque, & ad hæc vnguenti Mēdesii aut alterius huiuscemodi, parem mēsuram adde, & conquassata repone, & hoc quotidie vtere. fit autem plumbum potius quàm stannū, id metallum quo æneum vas obducitur.

Aliud quod à canis præseruat. Colocynthidē syluestrē D perforato, & interna probè repurgato. Deinde ipsam oleo repleto, & integrum hyoscyami albi semen adiicito, & per diem vnam sinito: & hoc per annum semel commodè illinito. Aliud barbam nigrefaciens. Recrementū ferri & plūbū in aceto coquito donec tertia pars restiterit, & illinito, atque ab oleo penitus abstineto.

Vt fului pili fiant, Cap. LIX.

FVluos pilos faciunt lupini crudi & nitrum cum aqua illitū: loti arboris ramentorum decoctum. Ligustri folia trita cū herbæ lanariæ succo imposita. Fæx E vini veteris vsta, & cum oleo balanino trita vt iustā spissitudinem habeat. hoc vbi dormitum ire voles illine, & manè flaui erunt.

Vt albi pili fiant, Cap. LX.

HIrundinis fimum cum felle taurino tritum illine: & albi euadent. Aliud. Verbasci albi florem vrito & aceto extinguito, & ad smegma admixto vtitor.

Vt crispi pili fiant, Cap. LXI.

SPumam salis cum myrrha affricandam præbe. Aliud. Carpasi succum illine: & manebunt crispi ac ni- F gri. Aliud. Asphodeli radices vrito, & tritis cum vino vtitor. Aliud. Semen lini vino maceratū modicè coquito ac excolato, & ad succum oui cādidū admisceto, & ex eo vesperi pilos confricato ac caput obligato. postera verò die in balneo abluito, & hoc sæpe facito: verùm in iis qui caput habent quod facilè perfrigeratur, in balneo illinito, & illa die non abluito. Aliud celebre. Nucē pineā integram viridē bonā I. iridis scrupul. XII, myrti vnc. I. baccarū myrti vnc. I. polytrichi sesquiunciā, ladani sextātē, gallarū vnc. I. mastiches Æthiopi- G cæ vnc. I. pampinorū vitis sextantē, lacrymæ palmæ arboris scrupul. XII. adipis vrsini scrupul. XII. seminis betæ scrupul. XII. rhois coriarii scrupul. VI. aluminis scissi scrupul. VI. olei omphacini sextar. III. succi artemisiæ, succi serapiadis tritæ testicularis, succi polytrichi, succi asphodeli, succi anagallidos, singulorum quadrantem: misce ac vtere.

De iis quæ pilos corrumpunt, Cap. LXII.

EOrum quæ pilos corrūpunt tres sunt differentiæ: nā quædā propriè psilothra appellātur, quædā attenua- H toria, quædā omnino ipsos extirpātia. Quæ igitur ipsos penitus extirpant, periculosi vsus sunt. aliquando enim non solùm illitas partes corporis, de cætero penitus depiles reddūt, sed & vsque ad caput & mentū, superciliáque ac palpebras, nuditas pilorū procedit. At verò attenuatoria

nuatoria & psilothra, minimè periculosum vsum habēt.

Quæ pilos extirpant, Cap. LXIII.

PIlos penitus extirpare dicitur thynni hepar putrefactū, ranarum in arundinetis degentium sanies, testudinis marinæ sanguis, vitis albæ lacryma, lacrymæ hederæ, itémque bryonia, scolopendra marina, stellæ marinæ. His admiscetur nitrum, amurca & cedria, & oleum quod insulsum appellatur: item alcyonia & sandaracha, & his similia. Aliud. Vrticæ syluestris semen cum oleo tritū fortiter affrica, & defluent pili. Tardius autem circa pubem puerorum pilos enasci facit, aliquando verò etiam eos qui sunt extirpat vitis lacryma cum oleo illita, & humor qui ex viridi sarmento dum vritur exudat. Aliud. Succi tithymali characitæ cyathum I. vini & olei, sing. cyathum I. misce, & illine in balneo: & vbi modicum sudaueris, & deinde per strigilem confricueris, reperies pilos in strigile. Qui verò post dies quadraginta exorientur, lanuginosi erunt. Aliud. Asellorum sub hydriis stabulantiū drach. XII. sandarachæ drach. IIII. calcis viuæ drac. VIII. auripigmenti drach. VIII. lixiuii ex ligni ficulnei cinere excolati heminas II. aceti cochlearium I. Omnia vnita in olla coquito, donec experimentum tibi facienti, illita pilos tollant: & vtere in balneo velut dictum est. Aliud. Buglossi & semperuiui succum æquis portionibus cum stercore hircino terito, & vitrea tabella excepta densari finito, ac vtitor in balneo. Aliud. Bulbum hyacinthi purpureos flores habentis cum thure & amygdalis amaris terito, & oleo affuso vnito, & in balneo vngito ex hoc: itémque citra balneum quotidie, & paulatim pili corrumpuntur.

Psilothra pilorum, Cap. LXIIII.

EX iis quæ pilis denudant, & psilothra appellantur, vtile est lixiuium, & auripigmentum, & sandaracha, & calx viua. Manifestum est autem vehementiam ipsorum frangi debiliorum & liquidorum admixtione: ptisanæ, inquam, aut oryzæ succi. Crito itaque tale psilothrum in libris De ornatu describit, Calcis viuæ partes II. auripigmenti partem I. Hæc in mortarium plumbeum coniecta, aqua calida aut ptisanæ succo affuso terito, & vbi nigra facta fuerit, in balneo illini iubeto. Hoc statim corpus glabrum facit, & pilus enascens tenuis emergit. Aliud. Oryzam, fabas, cicer, ptisanam, simul in aqua coquito, & ad hoc decoctum primùm calcem admisceto sufficiētem, & prout moris est agitato: & vbi dissoluta fuerit, auripigmenti vnc. I. inspergito, vnito & myrrhæ tenuissimè tritæ vnc. I. mastiches vnc. I. pumicis torrefacti drach. IIII. opobalsami cochlearia II. adiicito. Aliud. Sandaracham cum hyoscyami succo tritam illine. Aliud. Fructus fici syluestris sescuncem, & foliorum eius sescuncem, herinaceum terrestrem integrum viuum, succi aconiti, *id est iridis syluestris* lib. I. veratri nigri lib. I. fæcis vini vstæ lib. I. caricarum pinguium nigrarum lib. I. auripigmenti auri coloris trientem, costi trientem, casiæ trientem, carpobalsami triētem, olei sextarium I. Omnia contusa cum herinaceo terrestri viuo, in duplici vase cum aqua coquito. sint autē aquæ marinæ lib. V. donec aqua fuerit consumpta. & ab igne ablata per triduum finito, & vbi sedata fuerint excolato, ac vtere oleo in prima balnei domo antequam sudare incipiunt.

Quæ pilos attenuant, Cap. LXV.

IIs quæ pilos attenuant vti poterit medicus, in his qui duros ac magnos pilos habent. sunt autem talia exterforiæ & attenuatoriæ facultatis. Quemadmodum autem in omnibus aliis medicamentis differentia secundū excessum & defectum, ita etiā in exterforiis. Ordei itaque farina & fabarū, & erui, spumáque nitri ac nitrum, moderatiorem vim habent. Quæ verò his fortiora sunt, in iis qui duros ac magnos pilos habēt cōueniūt: quale est nitrum vstum, & nitri spuma, & aphronitrum, & testæ calainæ. itē sepiæ testa vsta & non vsta, & fictiliū ac clibani testæ, & pumex vstus & non vstus, & muricū ac purpurarum ac reliquorū ostreorum testæ, alcyoniáque ac herbæ lanariæ radix. veratrum item vtrunque, & bryoniæ radix ac dracunculi, aristolochiáque ac panacis radix, & canchry, ac huiuscemodi. Quòd si odorata hæc facere

A volucris, cyperum & melilotum, & rosas siccas, & iunci odorati florem, & iridē, & melissophyllum admiscebis: diuitibus verò nardum Celticam & Indicam, amomum, folium malabathri, myrrham & costum. Attenuat etiam pilos cinis sarmentorum vitis & ficulneus, & ex tithymalis tritus & in balneo affrictus. & ab exustis vinaceis cinis, & alumen scissum, & stercus caninum siccum. Aliud smegma illustrans cutem; & pilos lanuginosos faciens, valde bonum. Mora crudissima cum terra cimolia ac nitro, æquis portionibus trita adseruato, ac vtitor.

Puluillus attenuans pilos in balneo, multo experimen- B to constans: Pumicis tosti, testarum sepiæ vstarum, nitri, cimoliæ, æquis portionibus vtere confidenter. Alius. Testarū purpurarū vstarū sextantē, alcyonii sextātē, nitri bessem, cimoliæ bessē, pumicis vnc. I. omnia tosta terito, & vtitor in balneo, ac miraberis. Alius, quo vsi sumus in cubicularia. Calcis viuæ ex marmore factæ lib. I. auripigmenti vnc. I. staphidis syluestris, cimoliæ, testarum sepiæ, radicis bryoniæ siccæ, aluminis scissi, sing. drach. IIII. cerussæ vnc. I. sampsuchi, aloes, veratri nigri, sing. scrup. VI. Contusis ac cribratis vtere, iniiciens ex eo in fa- C miliare psilothrum drach. IIII. & ouorum candida IIII. Deinde psilothrum ablue, & rursus siccum affrica, & quotidie in balneo hoc vtatur. Aliud smegma attenuatorium, & lanuginem producēs. Farinæ fabarum, pumicis, similaginis, spumæ nitri albæ, sing. chœnices Atticas II. fœniculi cum ptisana cocti, & postea aceto mulso eloti ac siccati, tusique ac cribrati chœnices II. saponis gallici lib. II. Saponem reliquis antea tritis admisce, ac manibus subige, & vtere.

D De furfuribus siue porrigine, Cap. LXVI.

QVibusdam se scalpentibus, furfuribus similia sæpe ex capitis cute decidunt. Contingit autem hæc affectio à vitiosis serosis humoribus, quos consumere scopus est in eius curatione. Itaque discussoria ac exterforia adhibenda sunt pharmaca vbi per purgatorium medicamētum prius totū corpus euacuauerimus, si vitiatis humoribus fuerit refertum. Quidam etiam aliqua adstringentia ad discussoria admiscuerunt, quò per ipsa affecta pars corroboretur, vt ne facilè in seipsam suscipiat influē- E tes serosos humores, sed resistat eósque repellat: veluti est sutorium atramentum, & similia. Deterge itaque furfures in capite, Cimolia cum betæ succo aut fœnigræci, aut vtrisque simul admixtis. Aliud. Fabam vnà cū cortice molito, & cū betæ succo vtitor. Aliud. Furfurū dimidiā chœnicē in aquæ sext. I. macerato, deinde diu manibus terito, & succū excolato, & ad ipsum aceti heminā dimidiā addito, & ad spissitudinē coquito, & sic affricato. Deinde betæ, aut fœnigræci, aut lupinorum decocto abluito. Aliud. Terræ cimoliæ, sulphuris viui, æquales F portiones terito cum aceto, & affrica in balneo, & calida aqua ablue, & illine non solùm in balneo, sed etiam citra balneū. Aliud. Spumæ argenti, olei rutacei, aceti, pares portiones terito & illinito. hoc multo experimento constat. Aliud. Cucumeris syluestris radicem coquito, & decocto vtitor. Archigenes de medicamento ex bryonia dicit, Præ omnibus, inquit, hoc tibi paretur. Si igitur iuxta pondus præparare voles, sic facito: Cimoliæ sescuncem, nitri quincuncē, farinæ fabaceæ quadrantem, corticis aridi radicis cucumeris syluestris sextan- G tem, bryoniæ sextantem farinæ ordeaceæ ac lupinorum, sing. vnc. I. Aliud. Cimoliæ lib. II. nitri, brioniæ, corticis radicis cucumeris syluestris sicci, farinæ fabarum, sing. lib. I. farinæ ordeaceæ ac lupinorum, sing. sextarii dimidium. Singula seorsim læuissimè terito, mensurato, ac vnitis vtitor in balneo. Archigenes dicit, Ad furfures farinam fœnigræci, & nitrum, & cimoliam cum betæ succo affrica, & fel bubulum aut suillum addito aceto illine: deinde post horam ablue, & atramento sutorio ac nitro cum modico oleo tritis illine: aut cuminum, & myrobalanum & fabaceam farinam, æquis portioni- H bus cum aqua lixiuii terito, & affricato. Aut amygdalas amaras decorticatas, cum aqua aut aceto tritas affrica. postquam verò resiccati fuerint pili, calida aqua ablue. Aut maluam syluestrem in aqua marina donec

decima pars ſuperſit,terito & affricato. Aut nitrum & pumicem,& fæcem vini,pari portione cum aqua calida affrica. Aut ſpumam nitri,& atramentum ſutorium æquis partibus cum vino adhibe,ter aut quater in menſe. Hoc adeo efficax eſt vt nihil reliquum faciat. Aliud. Thus tritum cum aceto illine. Aut ſcorpiuri ſuccum illine. Aut ſquillã aſſato, & vbi mollis facta fuerit, expreſſum ſuccũ oleo admixto illine. Victus ſit flatus exors, nihil ex craſſo humore præditis habens: velut ſunt tubera, fungi, bulbi, legumina, & carnes bubulæ ac ſimiles. Sint autẽ quæ ingeruntur ventri commoda, concoctu facilia, & mel cibis addatur. Ad intinctus confert acetum, cum ſapa. Condimentum ſit cuminum, apium, fœniculum. aliorum parcus ſit vſus. Et maximè ab omnibus bellariis abſtinendum eſt. Vinũ vtile eſt tenue & albũ: iucunditatis tamen gratia etiam vinum dulce & vinum mulſum permittitur. Ex fructibus vua arefacta optima eſt, deinde ficus ante cibum. poſtea malum Punicum poſt omnem cibum. Et amygdalæ virides commodæ ſunt ante cibum. Et bonæ concoctionis potiſſima ratio habenda eſt. Deambulationes lenes plurimæ manè ac veſperi optimæ ſunt. Frigidæ lotio balneis præſtat. verùm in calida ſe lauanti incommoda eſt multa in aere conuerſatio. Et capitis perfuſio ſoliis melior eſt. & poſt hæc largè per frigidã refrigera. Dormire ad ſatietatem commodum eſt. Ab ira & indignatione, inſolationéque ac vehementi frigore abſtineant. itémque ab omnibus quæ caput replent.

De morbo pediculari, Cap. LXVII.

PEdiculorum generatio quibuſdam aceruatim in capite contingit, multis humoribus moderatè calidis in profundo cutis collectis, vbi etiam pediculos generari contingit, non in ſuperficie cutis, in qua furfures conſiſtunt. Itaque pharmaca ipſorum neceſſarium eſt ſiccantia eſſe, & quæ magis ex profundo attrahere ac euacuare poſſunt. Lupinos igitur in aqua coquito, & decoctum ipſorum affricare iubeto. Aut myricæ decocto, aut aqua marina, aut muria meraca cum aceto perfundito. Aut hederæ ſuccum melle mixtum illinito. Aut perdicii ſuccũ dormitum eunti illinito. Aliud ad pediculos capitis ac totius corporis. Liguſtri florem cum vino tritum capiti ac toti corpori affrica, vbi dormitum ire volet. Aut ſtaphidis ſylueſtris partes II. ſãdarachæ & nitri, vtriuſq; partem I. adhibe cum aceto. Aut rhoem culinarium cum oleo tritum illine. Aut alumine cum oleo trito vtere. Aut veratrum album, & ſtaphidem ſylueſtrem, ac nitrũ, æquis portionibus cum oleo trita in balneo adhibe. Aut rumicis ſylueſtris radice cum oleo in balneo vtere. Aut modico pipere cum multo oleo vtere. Aut oleum laurinũ aut raphaninum illine. Si verò pili denudati ſint, ſtaphide ſylueſtri cum aceto & oleo vtere. aut alumine liquido cum oleo. Prodeſt item ipſis potus allii drach. II. cum origani triti drach. I. ex aqua mulſa.

De achoribus & reliquis puſtulis capitis, Cap. LXVIII.

VLcuſculũ quod achor *Græcis* appellatur, in capitis cute cõſiſtit, tenuia foramina habẽs, per quæ tenuis ſanies effluit mediocriter viſcoſa. Similis autẽ eſt ipſi alia affectio, quæ ceriõ, *id eſt fauus* appellatur. Quæ quia foramina maiora habet, humores melli ſimiles cõtinẽtia, meliceris vocatur, *id eſt fauus mellis*. Proinde ſcop⁹ in his eſt vt humores affectionẽ faciẽtes euacuem⁹. Si verò adhuc influxerint, vt pri⁹ influxionẽ impediam⁹, euacuato primũ corpore per purgatoriũ medicamẽtũ, initio ſumpto à venæ ſectione (ſi æger ferre poteſt:) deinde purgatorio vtimur ſero lactis præparato ex aqua mulſa, admixtis ad ipſum epithymi drach. III. Relata eſt autẽ ſeri præparatio Sermonis ſecũdi capite nonageſimo ſexto. Si verò intẽpeſtiuus eſt lactis vſus, colocynthidem perfectam accipe, & ſemẽ eiice, & in ipſam tomẽtũ ſiue pulpã adhuc habẽtẽ, ſapam aut vinũ mulſum infunde, & per diem ac noctẽ macerari ſine: & poſtea calefactum exhibe. Deinde verò etiam caput purgandum eſt per ea quæ naribus induntur, & quæ per os pituitam extrahunt. Conueniunt autem ipſis ſecantia & diſcuſſoria medicamenta, eo quòd viſcoſus

A eſt humor qui affectionem generat. At verò incipientes achoras vbi totum corpus ſuperfluitatibus caruerit, per adſtringẽtia ac repellentia curabis. Talia autẽ ſunt myrti, & pini cortex, & rubi folia impoſita, plãtago impoſita oleæ ſylueſtris ſuccus affrictus, ſalicis folia & flos impoſita: ſimiliter polygonũ. Quædã verò prohibẽt ne achores augeſcãt, ſimul reprimẽtia quòd influit, ſimúlque concoquentia ac diſcutientia quod iam continetur, vt quæ mixtas vires habent: quibus ſanè poſt principium vti o-

B portet. Tale eſt oleũ myrteũ & roſaceũ & lẽtiſcinũ, rubi ſuccus cũ oleo, portulacæ ſuccus cũ oleo, ladanũ cũ vino illitũ, liguſtrum & lentes. Quædam verò antiquis & moderatis auxiliantur, diſcutientia & extergentia citra ſenſibilem caliditatem, non tamen aliquid irritans habentia. Quibus vtendum eſt maximè vbi dolor aliquis cum achoribus affuerit. ſed & in his à debilioribus initium facere conuenit. Cimolia igitur ad hanc rem apta eſt, & Cretica ac Samia terra, pompholyx item ac ſpodium, & ſpuma argenti, & Cadmia tenera, & adiantum cum roſaceo

C illitum, & fœnigræci decoctum affrictum, & malua trita cum loliacea farina impoſita. aut melilotum cum farina fœnigræci ex vino impoſitum. Item cicerum decoctum, & ipſum cicer coctum impoſitum, nuces rancidæ commanſæ ac illitæ. Quòd ſi his nihil effeceris, ſiccũ ex charta pharmacum illine cum aceto: ſi verò acrius tibi videatur, ſpumam argenti pari portione adde. Si verò non affuerit ſiccum pharmacum ex charta, chartam vre, & cinerẽ eius aceto ſubige, ac vtere in iis qui duram carnem ha-

D bent. Quædã porrò vehementẽ adeo vim habẽt, vt valde craſſos ac viſcoſos humores euacuare poſſint, ipſóſque diſſoluere achoras, etiamſi iam in ſcirrhum indurati fuerint. Talia ſunt chalcitis, fæx vini vſta, ſandaracha, & calx. Acetum autem fortiſſimum eſt omni tempore ad achoras, & diſcutiens & repellens. ſit autem acerrimum. Diſcutit etiam optimè lilii radix affricta, & thus cum aqua & nitro, & lupinorum amarorum decoctum affrictum, & cucumeris ſylueſtris radix cocta, & fici folia cum aceto trita, bulbi cũ nitro affricti, rutæ folia impoſita, farina fœnigræci cũ nitro affricta, thus cũ aceto illitũ, malicoriũ

E cũ laurino oleo illitũ, alliũ cũ cauliculo vſtũ ac cinere cũ oleo illito. hoc valde bonũ eſt. Aliud. Mulier quædã nuces regias mandebat, & puero achoras habenti imponebat, & ſanatus eſt. Aliud. Radices anchuſæ vſtas, ac cum oleo ad ſtrigmenti ſpiſſitudinem tritas illine cum penna, & ſanabis. Aliud. Thymum vrito, & cinerẽ cũ vino & oleo ſubactum illinito. Aliud. Cneſtrum quã in Alexãdria liparona vocãt vrito, & cinerẽ cũ vino tritũ illinito. Aliud. Buccinarũ vſtarũ cinerem cum aqua adhibeto. Eſt hoc ſalutare pharmacum non ſolùm ad a-

F choras, ſed etiam ad omnem papularum eruptionem. Quòd ſi incideris in achoras inflammatos & dolẽtes, dolorem prius liquido medicamento concoctorio mollientéque ac leni mitigabis, quale eſt parhygrũ & omnia ad ſedem parata, & quæ ad carcinomata deſcripta ſunt. Farinam itaque fabaceam vino madefactam ac tritam, vt emplaſtri formam acquirat imponito. Facit & ad feruentiora & agreſtia in capite puſtularum genera. Aliud, ad maximos & inflammatos dolores, leniẽs, dolorem eximẽs ac percurans. Collyriũ quod aſter appellatur, aut aliquod ex Libyanis appellatis, aut cõſimile quoddã cũ

G modico hyoſcyami ſucco terito, & adiecta ſapa ac roſaceo illinito. Alia pinguis cõpoſitio, ad achoras, puſtulas, papulas feruidas intertrigines. Eſt & ad ſedẽ bona. Spumæ argẽti drach. octo, foliorũ rutæ tenerorũ drach. XXV.

Aceto dilue, & roſaceo aut myrteo excepta pẽnis illine. hoc magno experimento nobis conſtat. Alia ſimilis. Spumæ argenti drach. quatuor, ceruſſæ drach. VI. ſulphuris viui drach. IIII. ceræ drach. IIII. roſacei aut myrtei quãtum ſatis eſt, vt liquidi cerati ſpiſſitudinem accipiat. Liquida ſiccis affunde & vnitis vtere. hæc ad totius cor-

H poris puſtulas commoda eſt. Alia ad humidos achoras.

Ladani drach. octo, ceruſſæ tantundem, ſulphuris viui drachmas octo: vtere cum vino & myrteo oleo. Aliud pharmacum. Ladani, baccarum myrti nigrarum

ſpumæ argenti, ſulphuris viui, ſeminis hyoſcyami, malicorii, æquas portiones terito, & vino, ac myrteo aut roſaceo oleo affuſo, vtitor. Aliud ad feruidas, ſanioſas & impetiginoſas papulas. Verbenacæ ſupinæ drach. VIII. acaciæ drach. VIII. myrrhæ drach. II. vino auſtero trita illine. Aliud: facit & ad eas quæ in mento ſunt. Baccarum myrti, malicorii, atramenti ſutorii, ſpumæ argenti, æquales partes tritas cum vino & oleo myrteo adhibe. Emplaſtrum ad achoras vetuſtiſſimos. Reſinæ pinus ſiccæ, ceræ, adipis ſuilli aut bubuli, æquas portiones ſimul liquatas in aquam excolato & diutius manibus emollitis vtitor. Aliud, quo vſus eſt Ægyptius in Palladio Magiſtriano in Alexandria, vbi medicorum auxilia fruſtra tentaſſet. Colophoniæ ſemiſſem, ammoniaci thymiamatis ſextantem, galbani ſcrup. IIII. opopanacis ſcrup. III. olei drach. IIII. maſtiches, ceræ, ſing. vnc. I. reſinæ pinus lignoſæ drach. IIII. æruginis ſcrup. IIII. quòd ſi magna affuerit acrimonia, æruginem ne adiicias. Hoc abſceſſus diſcutit, & iam ruptos euacuat ac ſanat.

Ad capitis ſcabritiem, Cap. LXIX.

RVtam & alumen terito cum melle, & præraſis pilis illine. Aliud. Sulphur viuum & ſtaphidem ſylueſtrem terito, & picis ſero admixto illinito.

Ad parua & denſa ac rubicunda capitis vlcuſcula, Cap. LXX.

IN paruis ac denſis & rubicundis capitis vlcuſculis mãmarum papillis ſimilibꝰ, à quibus etiam ſanies effluit, caput radito, & ſemen lini tritum ac melle ſubactum imponito. Aut conchylium vrito, & cum aqua tritum imponito. Aut emplaſtrum è lolio imponito: & vbi euacuati fuerint humores, hoc ſublato, myrſinatum appellatũ imponito. Cæterùm ad rubicundas papulas in capite, ceruſſam cum laurino illine: aut pini corticem cum cerato: aut teſtam clibani cum aceto aut vino. Aut betam coctam impone: aut betæ ſuccum ad ceratum roſaceum quantum eius admittit, adiice & impone.

Reſiccantia & cicatricem inducentia achoribus, Cap. LXXI.

SPumæ argenti drach. XXI. calcis viuæ tantundem, aceti vnc. I. roſacei tantundem, vtere. Aliud valde bonũ quod humida vlcera reſiccat, & cicatrice includit. Spumæ argenti, ceruſſæ, ordei vſti, æquales partes cum roſaceo aut myrteo illine. Emplaſtrum melinum, reſiccãs omnem fluxionem, & cicatricem inducens, præſertim in antiquis vlceribus: Spumæ argenti, ceruſſæ, ſalis foſſilis, ſing. lib. I. aluminis ſciſſi ſemiſſem, atramenti ſutorii ſemiſſem, olei lib. II. aceti ſextar. I. Oleum, ſpumam argenti, & ſalem ac ceruſſam coquito, ſingula per ſe & ſimul læuiſſimè trita. Vbi verò non amplius inquinauerint, alumen & atramẽtum aceto diluta, ad pharmacum ab igne ablatum & aliquo modo frigefactum paulatim adiicito, vnito, & in mortariũ diffundito, & probè mollito vtitor.

Smegmata ad achoras, furfures, aſperitates, ac ſcabritiem, Cap. LXXII.

QVòd ſi in declinatione fuerit affectio, & omnino ad cicatricem vergat, ad totam affectionem eradicandam huiuſmodi ſmegmatis in balneo vtẽdum eſt. Terræ Cimoliæ lib. II. nitri rubri tantũdem, myrobalani lib. I. myrrhæ, iridis, piperis, ſing. vnc. I. nardi Celticæ, coſti, caſſiæ ſing. vnc. I. contundito, cribrato, ac vtitor in balneo.

De aurium affectionibus, Cap. LXXIII.

AVrium dolores fiunt, tum ob frigiditatem à ventis inductam, aut à frigidis aquis, aut iiſdem medicatis, in quibus homines ſe lauant: tum ob inflammationem cutis in meatu, aut nerui auditorii in profundo. Fit etiam dolor propter ſpiritum flatuoſum qui tranſitum non habet.

Ad dolores ex frigiditate, Cap. LXXIIII.

DOlores itaque à ſola frigiditate obortos, calefacientia quamcelerrimè curant. Cæpa igitur aut alliũ in oleo ferueſactum frigiditates omnes ſanat. Ego verò euphorbio modico ad multum oleum admixto vtor: aut pipere exactiſſimè trito cum vino & oleo. Prodeſt & amaracinũ, & optimum nardinum, & laurinum. Sed & ruta in oleo dulciſſimo cocta magnificè facit.

A

Ad dolores ex aqua medicata, Cap. LXXV.

QVum medicata aqua circa auditorium meatum continetur, oleum aſſiduè infundere conuenit, ita vt aurem eluamus, & per mollem lanã detergamus, & deinde rurſus infundamus. Magnoperè verò ipſos mitigat oui candidum cum lacte muliebri tepidum infuſum. omnia enim quæ adhibẽtur, moderatè calida ſint. Prodeſt ipſis & anſerinus adeps. Sed & exuctio per os aquam attrahit: aut per arundinem, velut per aquæfuſorium inſtrumẽtum (ſiphonem *Græci* dicunt) exuctione facta, cæ- B parum ſuccum cum anſerino adipe inſtilla: valdè enim mitigat. Si verò quis vno pede auri affectæ proximo exiliat, inclinans quodammodo ſeipſũ, aquã facilè excernit.

Ad dolores aurium ob humorum craſſitudinem, Cap. LXXVI.

SI dolor auris cum capitis grauitate obortus fuerit, craſſi & pituitoſi humores cauſa doloris exiſtunt. dignotio autem ex prægreſſa diæta tibi continget. Nitrum igitur ac ſpumam nitri, auricularibus pharmacis miſcebis. Veratrum item album ac nigrum, & amygdalas ama- C ras, & ex ariſtolochiis eam quæ ad manum eſt, & cucumeris ſylueſtris ac bryoniæ radicem, & centaurii magni radicem, & parui comam, & iridem, & caſſiam. Et in ſumma, omnia amara citra mordacitatem ac moleſtiã meatꝰ purgãt, & extergẽt, & craſſos humores impactos ſecãt.

Ad aurium ſordes, Cap. LXXVII.

AD aurium ſordes, vnguentum nardinum tepidũ inſtilla, & ſequenti die per ſpecilli concauum eas quæ expoſitæ magis ſunt expurga, & rurſus nardinum infunde. Si verò locus durus fuerit, aut etiam ſordes duræ, ni- D trum torrefactum ac læuiſſimè tritũ in aurem inſperge, & acetum calidum inſtilla, & appoſita lana pernoctare ſine. poſtera verò die, aqua & oleo calefactis elue.

De ſonitu aurium, Cap. LXXVIII.

SOnitus in auribus plerũque ex flatuoſo ſpiritu generãtur. fiũt etiã aliquãdo ob ſenſus auditus ſubtilitatẽ, ex euaporationibus. Dignotio contingit tibi primùm ex tẽperatura & habitu hominis: deinde etiam ex omni prægreſſa diæta. Sed & ex eo quòd aut paulatim, aut aceruа- E tim fit ſonitus, inuenire datur affectionem. Quin & ex eo quòd hoc ſonitus accidens aut per interualla redit, aut perpetuò permanet, affectio cognoſcitur. Exacta verò dignotio hæc à te fiat. Si enim quis putet à ſpirituoſo exitũ non habente ſonitum fieri, & ſecantia ac attenuantia adhibeat, & nihil proficiat vnà cum hoc quòd etiã iis quæ pituitam per os ducunt vtatur, tunc ſanè ob auditus ſubtilitatem, ſonitum fieri coniectet. Ego verò in talibus admiſceo ex iis quæ ſenſum ſtupefaciunt, velut eſt mandragoræ ſuccus, & opium pauciſſimum. Aut oleum in quo F inteſtina terræ cocta ſunt, infundo. At verò ad ſonitus ob flatuoſum ſpiritum generatos, talia commoda ſunt. Apollonii, ad ſonitus ac bombos & ſibilos derepentè fientes: Acetum acerrimum calefactum inſtilla. Aut acetum cum roſaceo calefactum inſtilla. Si verò perſeuerarat, cuminum, rutam, anethum, & nigellam, cum aceto coquito, & roſaceo adiecto vtitor. Aut colocynthidis medullam in oleo coquito, & oleum infundito. Si verò adhuc remanet ampliori tempore, omnibus amaris & acribus, & attenuatoriis ac diſcuſſoriis vtere, quæ paulo antea G deſcripta ſunt ad eos qui ob humorum craſſitudinem aures dolent, ita vt ſingula cum aceto coquas, & mel addas. Facit autẽ ad inueteratos ſonitus, caſtoriũ & ſpica nardi, æquis portionibus cũ aceto & roſaceo. Aliud ad ſonitus diuturnos: Herbæ lanariæ, croci, caſtorii, veratri albi, æquales partes tere cũ aceto, & informa paſtillos, & vtere cũ vino. Cæterùm ad ſonitus ex morbo, fomẽto per abſinthii decoctũ adhibito acetũ cũ roſaceo infunde, aut raphani ſuccũ cũ roſaceo, aut aloẽ optimã cũ vino mulſo. ſi adhuc perſeuerarint, veratro nigro cũ aceto cocto vtere.

H

Ad auditus difficultatem ac ſurditates, Cap. LXXIX.

QVI difficulter audiunt, per hieram ex aloe, aut per catapotia ex colocynthide purgandi ſunt, & pituita per os detrahenda eſt, & caput omni modo reſiccandum ac corroborandũ. Vtendũ eſt & attenuatoria diæta.

In ipſam verò aurem immittēda ſunt pharmaca quæ ſin
dunt ac ſecant,& attenuant viſcoſos ac craſſos humores,
quorum ſylua iam antea relata eſt in iis qui ob humorum
craſſitudinem aures dolent. Fomenta ad grauem au-
ditum, Apollonii. Ad audiendi difficultatem derepen
tè obortam,& ex capitis dolore, abſinthium cum aqua
in olla coctum per arundinem pro fomento adhibe, ita
vt alterā arundinis partē cauitati auris adaptes, alteram
verò foramini operculi ollæ inſeras, quò vapor qui exha
lat, ad auditoriū meatū allabatur. Aliud. Baccas lau-
ri aut folia in aqua coquito & ſimiliter vtere, aut origa-
num,aut hyſſopum eodem modo, aut aquam marinam
cum aceto ſimiliter. Eſt & hoc optimum:vrinā tauri aut
bouis, tertia aceti parte addita,pro fomento adhibeto. I-
tem myrtum contuſam ſimiliter coctam adhibeto. At
verò circulum ex lana auri circūdare oportet, vt ne loci
vicini amburantur.Elotiones porrò his conueniunt,ace-
tū acre album,cum pari aquæ mēſura, & nitro læuiſſimè
trito calfactum infunde per multos dies: & poſtea aqua
calida elue,atque ſic ſubſcripta infunde. Quæ auribus
in auditus grauitate infundatur. Porri ſuccum irino vn-
guento admixto infunde. Veratri nigri radicem cum a-
ceto tritam,& melle exceptam in aurem inde,& per dies
quinque ſine.Capræ recèns mactatæ cornu vrina eiuſdē
exple,ea maximè quæ in veſica ipſius reperitur, aut alia
aſſeruata, & cornu in fumum ad dies nouem ſuſpende,
ac vtere.Clauos caligarum veterum numero centum, in
vino Aminæo ad dies ſeptem macerato,& donec ſepties
ebulliant coquito,excolato,& adſeruato,& vſus tempore
quātum ſatis eſt calefactum infundito.Hoc vſus ego ſur-
dum curaui. Aliud. Aſphodeli radicem in oleo coctā
adhibe. hoc etiā inueteratā audiendi difficultatē ſanat.
Optimus eſt etiam cucumeris ſylueſtris radicū aut folio-
rum ſuccus cum aceto infuſus. Aut capræ vrinam & fel
eiuſdē ſimul calfacta infunde: Aut caſtorium cū baccis
lauri & aceto. Aut veratrum nigrum cum aceto terito,&
melle diutius cocto excipito,& collyria ad glandis figu-
ram formato,& in meatum indita per triduum ſinito.
Aliud. Naſturtii ſeminis quantum ſatis eſt,& nitri parū,
ficus pinguis carne,granulis exemptis,excipe, & collyria
meatui auris congrua efforma ac inde,& per triduū ſine.
hoc ſordes multas ducit, & ſtatim alleuat.Aliquando ve-
rò pro naſturtio ſinapi coniicimus. Vtere hoc etiā ad au
rium ſordes.Multùm quoque opitulatur ad auditus graui
tatē ſpongia in tenues partes conciſa ac intorta,& melle
imbuta meatui indita. Idem cōmodū eſt ad enaſcētē in
auditorio meatu ſuperfluam carnē. Aliud. Omnis pi-
ſcis fel infuſum prodeſt.item perdicis & capræ. Aliud.
Fel tauri cum anguis ſenecta tritiſſima aceto exceptum,
& meatui inditum,grauem auditum ſoluit. quidam cum
roſaceo indunt.aquæ verò fomentum adhibere oportet.
Aliud. Saluiæ ſuccū cū oleo omphacino in aurē in-
ſtilla: vtere:eſt valde commodum. Aliud. Herinacei
terreſtris fel cum oleo infunde. Aliud. Veratri albi
drach.IIII. caſtorii drach.I. ſpumæ nitri drach.I. infunde
cum aceto,& vtere velut optimo. Vtere etiam paſtillo ex
amygdalis amaris cum aceto mulſo. deſcriptus eſt ad au
res purulentas.

Ad aurium inflammationes, Cap. LXXX.

Moderatas & non pulſantes inflammationes ſanat ro
ſaceum cum aceto tepefactum. & glaucium in co-
te medica tritum cum vino dulci ac modico aceto. Si ve
rò vehemētior fuerit inflāmatio, dolores quidem miti-
gat,tenue ac candidum oui cum lacte muliebri tepidū
infuſum. Optimum verò ad ipſos pharmacum eſt nardi-
num vnguentum,cum modico medicamento Baſilico
appellato,aut cum adipe anſerino aut phaſianino. Vbi ve
rò magnus eſt dolor,neceſſe eſt ſtupefacientibus ſenſum
vti,ita vt ad lac muliebre & oui candidum,modicum o-
pii admiſceamus. Admiſcendum eſt caſtoriū ad vehemē
tiores dolores pari mēſura, ad leuiores dupla proportio-
ne. Nos autē opiū & caſtoriū cū ſapa probè conterimus:
& tepefacta infundimus. Oportet autem omnino nō con
tingere auditorium meatum tempore doloris: & fomē-
A tū adhibere per auricularium ſpecillum lana molliſſima
circumdatum, ita vt lanam tepido Baſilico medicamen-
to,cum nardino aut alio ex iis quæ infunduntur tinga-
mus,& ad principium auditorii meat⁹ indamus,& phar-
macum in profundum deſtillare ſinamus.& hoc aſſiduè
facere oportet. Poſtquam verò repletus eſt meatus, lanā
ſupernè obdito. Quòd ſi æſtas fuerit, & multæ caliditatis
ſenſus ægrum circa inflāmatam aurem vexarit,fomentū
per roſaceum bonum fiat. Mitigat porrò feruentes inflā-
mationes tepida cum roſaceo inſtillata, auriculæ muris
B ſuccus,& polygoni, & portulacæ,& ramētorū cucurbitæ
ſuccus: Itē aranei cū roſaceo cocti,& aſelli ſub hydriis ſta-
bulātes,ſimiliter & inteſtina terræ eodē modo: Et blattæ
domeſtic interanea cum roſaceo,& oleum amygdalinū
ac hyoſcyaminum. Medicamentū auriculare è ſuccis
ad inflammationes quæ ægrè tranſmutantur: citò enim
ipſas ſuppurat. Succi ramentorum cucurbitæ, ſucci cala-
mi,ſucci perdicii,ſucci braſſicæ,ſing.cyathum vnum, ni
tri toſti,myrrhæ, croci,ſing.drach.IIII. vnguenti nardini
vnc.I.aluminis liquidi.vnc.I.aceti ſquillitici ſextātē, mel-
C lis optimi lib.I. excipe & repone in vitreo vaſe. Et vſu po
ſtulāte, cum nardino & roſaceo diluto vtere. Aliud, ad
diuturnas & ægrè trāſmutabiles inflāmationes. Galbani
drach.VII.ſeui taurini drach.IIII.ceræ,colophoniæ,ſapo-
nis ſing.drach.III.picis drach.I. Colophoniā,picē,ſeuū li-
quefacito,&galbanū cū cera præmollitū adiicito,& dein
de etiam ſaponem,& excolatis vtitor, ita vt in cote cum
aqua aut oleo aliquo diluas. Ad maximos dolores.
Aloem optimam vino mulſo dilutam inſtilla: aut lanas
D ſuccidas aceto feruefacto,& inſtillato, inſupérque ipſam
lanam in aurem indito. Quòd ſi mitius facere velis,cum
aceto aut ſapa coquito.

Ad aures abſque vlceratione humectas,quæ velut exudant & ſeroſum humorem excludunt, Cap. LXXXI.

MISY in linteolum illigatum & prunis obrutū ex-
urito,& vnà cum exuſto linteolo terito, & per arun
dinē inſufflato. Aut gallas terito & linteolo illigatas ex-
urito, ac ſimiliter vtitor. Aut alumen in teſta exuſtum,
E & oleo præaffuſo tritum inſufflato. Porrò poſtquam pe-
nitus ſedata fuerit inflammatio,caſtorium cum oleo in-
fundatur,quò detrimentum ex afflictione ſoluatur.

Ad vlcera in meatu auris, Cap. LXXXII.

Recentia quidem vlcera glaucium curat ſolum cum
aceto tritum, & omnia ex ipſo collyria, & quæ ex
croco itémque ex roſis fiūt & appellationē habent. Curat
etiā eadem collyriū Damocratis ex myrrha. Quæ verò
pure manant citra dolorem & moderatè hoc patiuntur,
per eadem curantur. Quæ verò fortiter pure manant,per
F paſtillos,qualis eſt Andronis,& præſertim Muſæ cum ſapa
& modico aceto infuſus. Quòd ſi etiam hæc ſuperentur,
recrementum ferri cum acerrimo aceto in caniculari æ-
ſtu ad ſolem terito, & paſtillos efformato, & vtere cum
aceto. Si verò non eſt canicularis æſtus, recrementum fer
ri læuiſſimè tritum cum aceto ad prunas coquito donec
reſiccetur: & vtere cum aceto. Aurium elotiones.
Cæterùm Apollonius ad aurium vlcerationes talia ſcri-
bit, Vino mulſo calido frequenter ipſas elue. Aut myrtū
cum vino coquito, ac vtitor. Si verò fœtidum quod pro-
G dit,malicorium & lentem cum vino coquito, & tepi-
dum infundito. Poſt elotiones autem conueniunt ad in-
fundendum, fel bubulum: & maximè porcinum in ma-
licorio tepefactum inſtilla. Idem facit & caprinū fel,& o-
mnis piſcis fel roſaceo admixto. Aliud optimū. Alu-
men ſciſſum tritum,cum ſapa & aceto in feruenti cinere
coquito ad mellis ſpiſſitudinem,ac vtitor. Facit etiam o-
mne alumen cum polygoni ſucco,& Eraſiſtrati panchre-
ſtos *appellata ab omnimoda utilitate*,liquida. habetur autem
inter ocularia medicamenta. Aliud. Aluminis ſciſ-
H ſi, croci, gallarum, æquis portionibus vtere cum vino.
Auricularis compoſitio ad dolores magnos, & pus al-
bum. Amygdalas amaras decorticatas octo,ſpumæ ni-
tri albæ drach.II.thuris drach.III.opii drach.II.I. croci
drach.IIII.galbani drach.II.myrrhæ drac.I.aceto trita ex-
cipe,& forma paſtillos ac vtere, ſi dolor adeſt cū roſaceo

ſi purè manant,cum vino mulſo,aut aceto,aut ſapa: ſi verò auditus grauitas affuerit,cum aceto. Ad diuturnas vlcerationes.Aloes,thuris,myrrhæ ſing.drach.IIII. miſyos drach.II.efforma cum aceto & vtere reſolutis cum aceto aut roſaceo.

Ad corruptiones ac fœtores aurium,
Cap.LXXXIII.

MAlicorii & lentis decocto elue, velut prædictũ eſt, & vtere ſubſcriptis.Aluminis ſciſſi lib. I. atramenti ſutorii drach.VIII.myrrhæ drach.VIII, croçomagmatis drach. VIII. vini dulcis myrtei ſextar.II. Alumen cum vino coquito,& vbi ad compagem redactumfuerit, reliqua prius trita cum aceto adiicito, & vnitis vtitor cũ ſapa & aceto. Aliud,ad purulentas & graueolentes aures. Vrſi fel inſtilla:ſi verò aridum fuerit,cum aceto & ſapa diluto vtere. ſummè enim prodeſt. Ægyptiũ pharmacum ad omnes relatas affectiones,etiamſi fuerint cõgenitæ. Amygdalarum amararum drach.II.piperis albi drach.II.fabarum Ægyptiarum internã partem drach. II.põdere,croci,myrrhæ,opii,thuris,caſtorii,ſing.drach. II. omphacii drach. IIII. atramenti ſutorii drach. IIII. ſpumæ nitri drach.II.Terito cum aceto in quo malicorium coctum eſt, & excipe ad ſtrigmentitiam ſpiſſitudinem.Vſus autem tempore quantum ſatis eſt de hoc pharmaco accipe,& nardino vnguento dilutum inſtilla.

Ad ſuperexcreſcentes in aurium vlceribus carnes,
Heraclidæ Tarentini, Cap.LXXXIIII.

AEruginis drach.VIII.ſquamæ æris drach.IIII.mellis heminæ dimidium,hoc eſt dodrantẽ.Arida trita melle excipe,ac coque vt rubicundum pharmacum euadat,& vtere ſuper eminentem locum imponens. Aliud. Æruginis drach.IIII.atramenti ſutorii drach. IIII.ſucci marrubii cyathos III mellis quantum ſatis eſt,præpara & vtere velut dictum eſt. Aliud Apollonii Memphitæ. deprimit omnem ſuperexcreſcentem carnem citra dolorem. Aluminis ſciſſi drach.IIII. miſyos vſti drach. IIII. æruginis drach.II.Lemnii ſigilli drach. II.gummi drach. II.*alii tot uncias pro drachmis habent*.Terito cum aceto,& formato paſtillos , ac vtitor cum vino aut aqua. Deprimit, & cicatricme inducit.facit & ad nares exulceratas.

Ad vermes in auribus, Cap. LXXXV.

VErmes in auribus aut generatos aut extrinſecus illapſos,amara & acria in ſumma occidunt: velut ſunt, capparis folium aut ſuccus,cedria, vrina humana vetus, ſingula cum melle:aut ariſtolochiam tritam inſuffla : aut calaminthæ ſuccum infunde : aut veratrum album cum vino: aut colocynthidis decoctum,aut centaurii, aut abſinthii,aut polii cum vino:aut ſcordii,aut marrubii ſuccum, aut elaterium cum aceto. Facit & maluæ hortenſis aut ſylueſtris ſuccus:maximè in iis quæ ſunt inflammatæ.

Ad ſanguinis ex auribus eruptiones,
Cap. LXXXVI.

AD ſanguinis ex auribus eruptiones,vt ne in grumos coeat,porri ſuccum & acetum mixta infunde,& ſanguinem ſiſtet,& grumos diſſoluit. Aut malum Punicum in aceto coctum infunde. Aut gallam in aceto coquito & excolato,& rubi ſuccum miſceto,ac infundito. Aut polygoni ſuccum cum modico aceto, aut acaciam, aut amurcam,aut lycium cum aceto inſtillato.

De calculis aut aliis corpuſculis in aurem
illapſis, Cap.LXXXVII.

SI calculus,aut faba,aut conſimile quid in meatum auris illapſum fuerit,elue.aut ſpecillum lana obuolutum reſina tinge,& extrahe. Aut per glutinoſum aliquod pharmacum aut dropacem idem facito.Quòd ſi non ſucceſſerit,ſternutatorium naribus inde,& os obtura ac nares. nã iuxta contingentem ſpiritus extenſionem,id quod incidit efflatur. hoc autem aſſiduè fiat donec exciderit. Si verò intus manſerit, auris inflammata conuulſiones inducit. Optimè verò eorum quæ illapſa ſunt eiectionem adiuuat concuſſio : ita vt ſi puer fuerit,pede teneatur , & cum concuſſione in caput eleuetur: ſi verò perfectæ ætatis quiſpiam ita fuerit affectus, ipſum in tabulam ſecundum affectam aurem reclinatum caput ad tabulam firmare iubeto : deinde leuata tabulæ circa ca-

A put parte deferri ſinito, idque ſæpe repetito: mouebitur enim quod incidit,& ad expeditiores meatus partes progredietur:atque ita anguſta & concaua ſpecilli parte immiſſa ſcitè extrahito.Si verò faba aut cõſimile quid in aurem illapſum in ea maneat,madefactũmq; ac tumefactũ dolores inducat,impoſſibile eſt ipſum integrum eximere. quare per ſpecilli concauũ induſtriè partiri ac diuidere ipſum oportet,aque ſic particulatim extrahere.Deinde ſapam aut vinum dulce calidũ infundere ac lenire meatum ex lancinatione offenſum.

B

Ad affectiones aurium extra meatum,
Cap LXXXVIII.

FOramina in pulpis aurium in pueris inflãmata , oleo quod in ærea lucerna æruginem contraxit , aſſiduè illine:& ſanabis. Ad contuſas autem aures,myrrham, mannam thuris,terram nigram , qua quidam pro ſmegmate vtuntur,cum aceto ad cerati ſpiſſitudinem vnita imponito.& nequaquam amplius irritato. Aliud. Sulphur viuum, myrrham, thus cum pice liquida in ſplenio imponito. Philagrii ad contuſas aures. Mannã thuris, aut

C ipſum thus,& aloẽ,cum vino & roſaceo terito,& imponito.his etiam cochleas paruas integras tritas, ſi haberi poſſunt addito. Aliud. Inteſtina terræ cum modica terra ex qua excepta ſunt,tere & impone. In quibus verò fractæ ſunt aures, intrinſecam expeditiorẽ concauitatẽ cartilagineam figulina terra expleto,& reſiccari ſinito,ac ſolanum cum ceruſſa illinito donec in integrum reſtituantur. Si verò inflammatio ad contuſionẽ acceſſerit,meatui quidem butyrum tepidum,aut adipem anſerinũ, aut gallinaceum inſtilla : aut etiam ocimi ſuccum cum ali-

D quo ex relatis adipe. Forinſecus verò ceruſſam cũ ſolani aut polygoni,aut coriandri ſucco illine. aut putamẽ mali Punici dulcis in vino coctum ac tritum obline : aut glaucio vtere. Emplaſtrum autem hoc adhibeto: ſandycis lib.I.olei lib.I.aquæ ſemiſſem. Coquito ſimul donec non amplius inquinent,& vtere.

De parotidibus, Cap. LXXXIX.

PArotides ex genere ſunt inflammationum . fiunt autem glandulis circa aures affectis . Non tamen vtimur in ipſis,velut in aliis partibus inflammatis,in princi-

E pio repellentibus,imò vice verſa attractoriis vtimur,affligentem humorem ex profundo ad cutem attrahere conantes,& naturæ opem ferre, quæ per humorum ex loco in locum,impetuoſum illapſum febres curat.At verò quũ vehementi impetu fluxus illabitur, nihil nos curioſius agentes,omnia naturæ permittimus . Si enim aut cucurbitam , aut pharmacum quoddam humores ex profundo ad cutem attrahens adhibuerimus, vehemens dolor hominem occupat,vt ex ipſo & vigiliæ ſuccedant, & febres intendantur,ac vires exoluantur . Mitigare igitur

F tunc potius conuenit,& non humorum influxui opitulari,per cataplaſmatum maximè lenientium vſum,quæ ad hoc quòd moderatè humectã habẽt caliditatẽ, per quam mitigare dolores valent,etiam influentes humores concoquere poſſunt ac ſuppurare.vbi verò ſuppurati fuerint, diſcutere ipſos aggrediemur . ſi verò duritia cum dolore apparuerit,emolliẽtia ad attractoria miſcebimus. Proinde vbi vehemens dolor obtinet , & humores adhuc influunt,butyro vtemur,locum aſſiduè illinentes,aut adipe ſuillo:aut butyrum & adipem ſimul & liquefaciemus, &,

G modica cera adiecta vt mollius ceratum fiat, imponemus. At verò moderatas parotidas,in quibus neque multa copia influit,neque dolor vehemens adeſt , neque ſuppuratio expectatur,facilè curabimus per fomenta ex muria , & cataplaſmata ac pharmaca diſcuſſoria : quale eſt Mnaſææ emplaſtrum,& emplaſtrum ex ſuccis : & his adhuc magis ea quæ molliora ſunt & ceratiformia,ex butyro & œſipo parata, quæ aſſumunt oſtrea vſta,aut buccina,aut purpuras , Quale eſt & hoc : Adipis anſerini ve-

H teris inſulſi ſeſcuncem, butyri vnciam vnam , ceræ ſextantem,oſtreorum vſtorum tritorum ſextãtem.Liquabilibus liquatis oſtrea inſperge , & vnitis vtere confidenter.eſt enim efficaciſſimum hoc. Aliud valde bonum. Apochymatis ſeſcuncem,picis beſſem, ceræ quadrãtem, colophoniæ ſextantem , adipis vitulini ſeſquiunciam

bituminis sextantem. reliqua liquato ac excolato. Bitumen verò cum modico aceto terito, & liquata ad ipsum affundito:& emollitis vtitor.Quin & in induratis iam ac diuturnis parotidibus,buccina vsta & omnia ostrea, adipi veteri porcino liquato admixta, velut dictum est,citra omnem molestiam discutiunt omnes diuturnas ac induratas inflammationes.Quapropter vtendum est in durioribus parotidibus albo emplastro ex buccinis,quod Ariobarzanium appellatur, & eo quod Dionysia appellatur,& ex misy paratur. describentur ea in Sermone de emplastris. Ego verò soleo parotidas puerorum & mulierum solo butyro curare.

De narium affectionibus, Cap. xc.

EX genere tumorum præter naturam,polypi in naribus generantur: è genere verò vlcerum ozænæ: de excretionibus autem præter naturam,sunt sanguinis eruptiones. Ozænæ itaque ex acrium & putredinosorum humorum influxu fiunt. nam si solùm acres fuerint,incurabilia vlcera facere solent, non tamen graueolentia. At polypus appellatus,polypi marini carni iuxta essentiæ proprietatem & colore & compage similis, ex crassis & viscosis humoribus generatur. Cæterùm curatio vtrisque communis est, ozænæ & polypo, vt primùm caput resiccetur ac corroboretur. manifestum est enim quòd vitiosorum humorum redundantia naribus ex capite influit.Quomodo verò caput roborare oporteat,iam dictũ est, vbi de capitis dolore egimus, vbi diuersa smegmata & epithemata descripsimus, quæ sincipiti ac toti capiti prærase imponuntur. Verùm ad iam præscripta,optimè ad ipsos facit emplastrum ex anemona capiti impositũ. Itémque hoc: Myrrhæ vnc.i. thuris vnc. i. cochleas integras v.ouorum candida ii. Omnia in mortario contusa ac mixta illinito,linteo capiti superimposito:& finito per dies ix. atque ita postea localibus auxiliis vtere.

Ozænarum curatio, Cap. xci.

POstquam itaque per prædicta caput corroboratum præparaueris,ad nasi curationem procedes, scopum propositum habens in ozænis,vt affectam partem per pharmaca mixtam vim habentia resicces,repellentia videlicet ac discussoria. Repellunt igitur austera & acerba, quæ in communi adstringentia appellantur. discutiunt autem siccam & calidam vim habentia. Archigenes autem ad dolores in naribus & ozænas talia describit. Calaminthæ succum infunde: aut ipsam siccam tritam insuffla per arundinem. aut erucæ succum assiduè infunde. aut mel in nasum stillato, & per sternutatoriũ cõcussione facta,tectoria vlceri obducta excutito.Deinde veratrum album cum multo nasturtii semine naribus attrahere iubeto,& postea amurcam cũ melle illinito.Aut ranunculi succum cum alumine liquido in nasum instillato,& attrahere iubeto:atque hoc facito donec persanaueris. Si verò antiqua fuerit affectio,etiam acetum acerrimum admisceto. Meatus autem nasi ex hoc illinito: Spicam nardi & misy,æquis portionibus trita cum vino austero ad strigmentitiam spissitudinem illine & lana obtura. Optimè verò facit ad ozænas atramentum sutoriũ melle cocto exceptum,& chalcitis eodem modo,& ærugo,& squama æris,& floridum medicamentum ori destinatum. Et hoc: Chalcitidis crudæ drach.xii. cadmiæ drach.vii.terito cum aceto ad multos dies sub caniculæ feruore:& exsiccato vtere cum vino ipsum diluens, aut siccum insufflans. Aliud. Misyos,chalcitidis,myrrhæ, atramẽti sutorii singul. drach.iii. aluminis scissi,gallarum,squamæ æris,singul. drach.iii.aluminis rotundi drach.ii.thuris drach.i.aceti lib.i. Omnia trita simul coquito in æneo vase:& vbi ad mellis compagem redacta fuerint, ablatis vtere, linamento intincto & naribus penitissimè indito. Siccus puluillus ad ozænas: Fructus ericæ,myrrhæ,nitri,malicorii,singul.drach. iiii. croci,costi,singulorum drach.ii.trita insuffla. Alius. Aluminis scissi, myrrhæ sing. drach. iii. sandarachæ, rhois culinarii,salis ammoniaci,croci,costi, sing. drach. ii.trita insuffla,naribus prius vino mulso collutis. Aliud Theodori ad graueolentiam narium: Amomi,myrrhæ, casiæ,rosarum siccarum,æquales partes tritas cum vnguẽ

A to nardino dilue ac vtere. Aliud. Myrrhæ,casiæ, rosarum, sing. æquales portiones contusas ac cribratas melle excipe,& mane ac vesperi illine donec malum cesset. Aliud. Hedychroo cũ vino mulso trito vtere. Aliud, iucundum appellatum. Myrrhæ drach.iii.casiæ drachmas quatuor, floris iunci odorati drach.iii. rosarum siccarũ drachmã vnã, terito cum vino mulso veteri, reponito ac vtitor illinens ex eo nares. Aliud. Cyperi quadrantem,sandarachæ,aluminis scissi,myrrhæ, croci, sing. vnc.i. aridum insuffla. Aliud Apollonii ad poly-

B pos: Veratrum & origanum trita insuffla. Aliud. Veratrum nigrum & sandaracham,æquis portionibus cum oleo terito,& lana excepta naribus indito. Aliud. Atramentum sutorium, æruginem, laser, æquis portionibus,cum oleo illine naribus per specillum lana obuolutum ad dies nouem. deinde volsella trahe ac exime. Aliud ad ozænas quo assiduè vtor: Ad pastillum Musæ adiice chalcitidis drach.vi.aliquando etiam xii. & veratri albi drach.ii. vteréque cum vino mulso. Aliud. Auripigmentum tritum per specillum largè admoue.

C Vbi verò intumuerit & eminuerit, veratro nigro arido trito moderato vtere:& in septem diebus vtplurimũ nasus vacu⁹ redditur. deinde diphryge trito cũ melle expurga. Aut auripigmentũ,calcem, & veratrũ album trita cum melle adhibe. Aliud celebre. Myrrhæ drach. iii.chalcitidis drach.iii. casiæ drach. iii. spicæ nardi drach.ii.misyos drach.ii. veratri albi drach.i. vtere sicco,& cum vino mulso. Aliud bonum. Misyos torrefacti drach.viii.iridis drach.iii.croci drach.i. excipe melle ac illine. Aliud. Aluminis scissi vnc.i. myrrhæ vnc.

D i.thuris sesquiunciam,muscii herbæ quæ & dorcadias appellatur,drach.iii.æruginis drach. ii. salis ammoniaci scrup. iiii.terebinthinæ vnc.i.mellis trientem,aceti quantum satis est. Aliud facit & ad polypos: Æris vsti,squamæ ferri stomomatis,aluminis scissi,sing.vnc.i.myrrhæ vnc.i. thuris sesquiunciam, aristolochiæ, verbenacæ rectæ,squamæ æris,æruginis,sing.vnc.i.aut omniũ æquas portiones adhibe aliquando vino diluta,& per linamentum inde: aliquando verò cum compositione ex moris,aliquando cum melle. Aliquando etiam siccum in-

E suffla, aquam in ore continere iubens. Aliud,cuius vtilitatem ne contempseris. Centaurii tenuis vsti, polii vsti,chamæmeli vsti,sing.drach viii.æruginis, squamæ æris vstæ,radicis cyclamini siccæ,myrrhæ,aloes,malicorii,sing. drach.iii. tritis vtere prout voles. Aliud ad ozænas,& erosiones,& nomas, & crassitudinẽ, & omnia narium vitia: Succi foliorum vitis albæ quadrantem,mãnæ thuris, atramenti sutorii, chalcitidis, aristolochiæ, sing.drach.ii.terito & siccato ac insufflato. Pastillus ad ozænas Cyri archiatri Edessæ: Cadmiæ ter vstæ ac

F vino extinctæ,plumbaginis,plumbi vsti,spumæ argenti, spicæ nardi,thuris,foliorum cupressi,herbæ Sabinæ,gallarum, lycii Indici,gummi,sing.drach. iii.cerussæ,glaucii,folii balaustiorum, floris iunci odorati, malicorii, aloes,acaciæ,sing.scrup.viii.florum rosarum & foliorũ, sing.scrup.vi.contusa & cribrata terito cum aceto,& formato pastillos,ac vtere cum vino aut sapa.

Polyporum curatio, Cap. xcii.

G IAM antea dictum est quòd ex crassis ac viscosis humoribus polypus generatur,& propterea mixta materia opus habet,adstringẽte & secante, discutiẽte ac siccãte: quorum sylua talis est: Aluminis scissi,myrrhæ,sandarachæ,sing.drach.iii.atramẽti sutorii vsti drach. i. gallarũ drach.i. tritis vtere,vbi prius nares vino odorato elueris,ita vt postea per specilli nucleũ illinas. Vtere etiã iis quæ ad ozænas præscripta sunt. Aliud. Soreos drac. ii.chalcitidis tostæ drach.ii.fructus myricæ drac.i. croci drach.i.myrrhæ drach.i. trita insufflato velut dictũ est. Aliud. Chalcitidis tostæ drac.ii.misyos drac.ii.atramẽti sutorii vsti drac.ii.amomi drac.ii. myrrhæ drach. iiii. croci drac.i.terito,& vtitor siccis. Aliud mirabile. Soreos quadrãtẽ,aluminis scissi quadrãtẽ,gallarũ sextãtẽ,myrrhæ sextãtẽ.vtere sicco. Aliud ad polypos,ozænas,ægilopas, & quæ citra sectionem ac vstionẽ remouere voles.

diſparat etiam oſſa corrupta. Ramentorum æris rubri
vnciam vnam,ſalis ammoniaci ſextantem, aluminis ro-
tūdi quadrātē,aceti acerrimi hē.ſex. Arida trita,ad iecto
aceto,æris rubri vaſe excipe,& ad ſolē expone, ac piſtillo
æneo ſub caniculari æſtu agita, donec reſiccētur: deinde
trita vaſe fictili reconde.Vſus autē tempore,aquā in ore te
neri iube ;& per arundinem naribus inſuffla. Ad poly-
pos& ozænas: Sinapi tritum aquæ miſceto,ac ſubigito:
& collyria glandiformia formato: deinde gracile linteo-
lum ſinapi obducito,quò ipſum extrahere poſſis vbi vo-
les:& naribus indito,principio lintei foris relicto, totam
diem ſinito:& excidet polypus. Aliud ad polypos & o-
zænas ac ſuperexcreſcentē carnem. Aluminis ſciſſi ſcru-
pulos nouem,aluminis rotundi ſcrupulos ſex, atramenti
ſutorii ſcrupulos ſex,chalcitidis ſcrupulos XVIII.myrrhæ
ſcrupulos XVIII.ſquamæ æris ſcrupulos IX.thuris ſcrupu-
los quatuor,gallarū ſcrupulos XII. contuſa cribrata terito
cum aceto velut collyrium,& formato paſtillos. Vſu ve-
rò poſtulante,quantum ſatis eſt cum melle contere,& li-
namentum intinge,ac naribus inde,& ad diem vnam ſi-
ne,altera verò extrahe:& ſequetur polypus, quod plerun-
que fieri ſolet. Aliud Oribaſii. Squamæ æris drach.
octo,ſandarachæ drach.quatuor,æris drach.ſex, veratri ni
gri drach.II.Siccum hoc inſufflato,& velut optimo vti-
tor.nam in diebus decem manifeſtam vtilitatem decla-
rat. Nechepſus rex ad carnē in naribus enatā: Squamā
æris,& ſquamam ferri,ac alumen ſciſſum,æquis portio-
nibus terito ac inſufflato,aut per ſpecillum adhibeto, aut
in linamento vtitor. Aſclepiadæ ad polypos: Atramē
ti ſutorii drachmā vnam, diphrygis vſti drachmas duas,
calcis viuæ drachmas duas,ſandarachæ drachmas duas,ſic
ca adhibe:aut linamentum intortum aqua madefactum
ac pharmaco imbutum inde. Aliud quo Antipater v-
ſus eſt: Atramēti ſutorii,ſandarachæ,æquales partes tri-
tas inſuffla, & per ſpecillum admoue. Aliud. Atramē
ti ſutorii vſti drachmas quatuor, rubricæ ſinopicæ drach.
vnam.trita inſuffla. Naturale Apollonii ad polypos:
Nycticoracem iugulato,& calido ipſius ſanguine poly
pum illinito:reliquum verò in ſole ſiccato ac reponito,&
aridum tritum inſpergito. Aliud eiuſdem ad exulcera
tos polypos,& ad ozænas: Dracunculi radicē aridātritā
inſperge.facit & ſuccus ipſius illitus,aut cupreſſi folia,aut
pilulæ ficus carne exceptæ.Facit & ſaluia impoſita:& laſer
cum atramenti ſutorii aut æruginis pari portione. Ga-
lenus autem ad polypos,inquit,& ozænas comperi egre-
giè facere ſubſcripta.Primùm quidem id quod ex malis
punicis paratur.ſint autem æquali numero ac magnitudi
ne ex tribus generibus accepta,de auſteris,de dulcibus, &
de acidis.Oportet autem ipſa recentia matura contunde-
re ipſáque tota confringere exactè,quò ſuccus ex ipſis ex-
primi poſſit:quem modicè coctum reponimus in ſtan-
neo vaſe.Quod verò reſtat ſolidum & craſſum,diligenter
in mortario tundito,& valde bene in pila terito,ac colly
ria formato oblonga,& craſſitudine & longitudine diffe
rentia:eáque ſiccato. Et vſu s tempore congruum ex his
collyrium in naſi meatum inde, in quo polypus exiſtit.
nàm citra mordacitatem & conſenſum tollit polypum lō
giori tempore.Si verò humidior & mollior polypus tibi
videatur,amplius accipies de auſteris punicis malis:ſi ve-
rò durior,de acidis. Quādoquidem autem moleſtum eſt
ſemper collyrium ferre,conuenit ab eius vſu interquie-
ſcere,& interim dum collyrium non adhibetur,ſucco ex
preſſo vti,& ex ipſo internas oris partes illinire,hiante æ-
gro,eo maximè loco quo naſus ad palatū perforat⁹ eſt,at
que hoc per pennam,aut lanam ſpecillo obuolutam. Cæ-
terùm ex ſiccis pharmacis noui aliquando diphryge po-
lypum conſumptum. Conuenit in ipſis quoque prædi-
ctum collyrium ex malis punicis ſiccum, læuiſſimè tritū
ac inſufflatum,aut per ſpecilli nucleum naribus inditum.
Omnia autem hæc aſſiduè facere oportet,vt nunquam de
ſit medicamentum loco affecto. facilè enim ab influente
humiditate eluitur. Philagrii. At in eunuchis & mol
le corpus habētibus,& propterea nullam mordacitatem
ferentibus,roſas ſiccas læuiſſimè tritas adhibe. mirificè
enim proſunt mollibus & humidis corporibus.Nam ple-
A raque quæ efficaciter polypos eximunt, exacerbant quo-
dammodo vbi ſcopum non contigerint.At verò in diui-
te quodam qui odoratum pharmacum expetebat ad o-
zænæ curationem,paſtillo hedychroo vſus ſum,ſubegiq;
ipſum cum vino veteri odorato.& mirum eſt quàm bre-
ui affectio curata eſt. Relata eſt autem huius præparatio
in theriaces deſcriptione.

Ad vlcera in naribus, Cap. XCIII.

VLcera in meatib⁹ naſi ſimpliciora ſemper curaui per
B paſtillos Andronii,& Paſionis,& Polyidæ, & Muſæ,
& per bithynū appellatū: aliquādo vino dulci ipſos exol-
uens aliquando auſtero: & quandoque per acetum vino-
ſum & acre,ita vt ab affectionum ſymptomatis, pharma-
corum vſum inueniamus. Archigenes autem pinguibus
emplaſtris eiuſmodi ad ipſa vſus eſt:Plumbi recrementū
tritum,cum vino veteri ac myrteo oleo æquis partibus
in fictili vaſe coquito ad prunas,ſempérque agitato. & v-
bi ſtrigmentoſum factum fuerit pharmacum, ablatum
in pyxide plumbea ſeruato. Oribaſii ad narium vlcera:
Spumæ argenti drach.VI.ceruſſæ drach.VI. plumbi vſti
C & loti drach.IIII.myrrhæ, aloes, ſingulorum drachmas
duas,gallarum drachmam vnam;vino & myrteo oleo di
lutis vtere.facit etiam ad ſedis vitia. Aliud Oribaſii.
Atramenti ſutorii drachmas ſeptem; aluminis ſciſſi
drachmas ſex,gallarum drachmas tres, malicorii drach.
tres,ex vino aut aceto terito. Aliud eiuſdem, ad ſimpli-
ciora in meatibus naſi vlcera: Spumæ argenti drach.
ſex,ceruſſæ drachmas octo,malicorii drachmas quatuor,
aluminis ſciſſi drachmas quatuor:terito cum vino & af-
fuſo oleo myrteo,in plumbeo vaſe ſeruato ac vtitor.Optī
mè faciunt ad eadem, Aſteris collyria,& Libyana appella-
D ta,& præſertim Cleonis ac ſimilia,cum vino & oleo myr
teo diluta.

Ad ſanguinis è naribus eruptionem, Cap. XCIIII.

SAnguinis è naribus eruptionem ſiſtit foliorum vrticæ
ſuccus per linamentum inditus:& ipſa folia trita fron-
ti impoſita:item chalcitis arida trita linamento excepta
ac indita. oportet autē linamentum lucernarium frigida
aqua tinctum in chalcitide obuoluere. Siſtit & lyſima-
chii herbæ ſuccus,& anthyllidis,& ferulæ pars lanugino-
E ſa cū aceto indita:thus cum polygoni aut porri ſucco. Aſi
nini ſtercoris recētis ſuccus,cum porri ſucco,& aceto per
linamentum inditus:aut ſtercus idem vſtum inſuffla: aut
ſpongiam nouam pice liquida imbutam inde:aut hippu-
reos ſuccum,aut ipſam tritam inde,& fronti impone:aut
ſaluiæ folia trita adhibe: aut ouorū teſtas vrito ac terito,
& de his duas partes ſumito,& de galla omphacitide par
tem vnam,& linamēto aqua aut aceto tincto excepta in-
dito.Frontem verò bulbis tritis cum porri ſucco aut ace-
to integito:aut gypſum oui candido ſubactum fronti ac
F naribus imponito.magis autem facit lapis ſpecularis trāſ
lucidus cum aceto. Aliud. Cochlearum carnes cum
aceto tritas adhibeto: aut cochleas vſtas ac tritas, frōti ac
naſo cum aceto imponito. Apollonius autē inquit, Co-
chlearum carnes cum thure tritas naribus indito: & ſan-
guis ſiſtetur. Iiſdem etiam frontem intege: aut ſiccum
ex anemona' pharmacum emplaſtri forma fronti impo
ne:aut emplaſtrum ex ſalicibus.Optimum autem eſt hoc
ex cuius vſu ſæpe laudem aſſequutus ſum:Lapidē mola-
rem ferueſactum ac ignitum acerrimo aceto extingue,&
G vaporem naribus admoue:ac ſiſtetur.Commodum eſt &
per ſpongias frontem frigefacere,& caput in ſublime le-
uare,& manuum iuncturas inguináque ac genua deliga-
re. Apollonius porrò ait, pedis è directo naris vnde ſan-
guis erumpit,magnum digitum ligato,& multùm ac æ-
grè ſiſti ſe ſinentem ſanguinis lationem ſedabis. Cōmo-
dum eſt etiam cera aures obturare, & in ore aquam plu-
uiam frigidam continere.Sed & cucurbitam occipiti af-
fige cum ſcarificatione:& circa viſcera magnam cucurbi-
H tam adhibe,ſi dextra pars ſanguine manarit ad hepar: ſi ſi
niſtra, ad ſplenem:aliquandò etiam venam ſecare cogi-
mur.Summè verò facit hoc: Rhoidarii & ochræ æquales
partes cum aceto in oppoſitam nari aurem inſtilla. nimi
rum ſi dexter naſi meatus ſanguinem fundit,in ſiniſtram

aurem:ſi ſiniſter,in dextrã.Sed & quæ ad ſanguinem ſpuẽ
tes deſcribentur,potanda præbe.

Quomodo ſanguis è naribus eliciatur, Cap. XCV.

MEntham tritam melle exceptam ad collyrii formam
redige,ac naribus inde:aut rubiæ radicem læuiſſi-
mè tritam oleo ſubige, & naribus penitiſſimè illine : aut
graminis florem, aut ſummam eius aſperiorem partem
naribus inde, & obtorque donec ſanguis erumpat.

De narium obturatione,& odoratus oblæſione, Galeni, Cap. XCVI.

OCulis & linguæ ac vniuerſo corpori ſenſum ac mo-
tum ſuppeditat cerebrum per neruos.Verùm odora-
tus ſenſus intra caluariam eſt in anterioribus cerebri ven-
triculis vaporoſum quendam ſpiritum habentibus. Cæ-
terùm neceſſarium eſt prius noſſe quomodo naſus con-
ſtructus eſt,& quæ corpora meatibus ipſius cohærẽt. Quũ
itaque naſus habeat medium interſeptum,& duos memo
rabiles meatus qui ſanè apparẽt,vnus in ſingulis narib⁹,
noſſe oportet ſupra naſi partes vtrunque ipſorum dextrũ
ac ſiniſtrum bifariam findi. & altera quidem pars ad in-
ternam oris partem circa palatũ vergit: altera verò rectà,
velut ab initio ferebatur,ad ipſum cerebrũ aſcẽdit . Sunt
autem in cerebro duæ propagines oblongæ ac cauæ,prin
cipium quidem ex anteriorib⁹ ventriculis habentes,pro
gredientes autem ad illam caluariæ partem, vnde naſus
initium habet.Iuxta hanc verò partem etiam oſſa colifor
mia ſita ſunt,per quæ inſpiratio & expiratio iuxta cere-
brum contingit,& ſuperfluitates in ipſo expurgantur.Sed
& craſſa cerebri membrana,qua parte coliformia oſſa cõ
tingit , tenuibus cauernis perforata eſt .& per hanc ſanè
primam excolantur craſſiores cerebri ſuperfluitates quas
mucum appellamus . Et hæ dum deferuntur , primùm
quidem ipſam membranam penetrant : poſtea verò per
coliformia oſſa excolantur,atque ſic in naſi meatus inci-
dunt. At in tranſgreſſu per hos meatus,aliquãdo pars ali-
qua ex iis quæ deferuntur,præterfluit in os, per prædicta
foramina ex naſo in palatum,& præſertim vbi fuerit mu
cus ille viſcoſus ac craſſus:reliquum autem quod defertur
per nares euacuatur. Adiuuamus autem excretiones per
os ex palato,per ſcreatum: excretionẽ autem ex naſo,per
violentioris efflationis ac ſternutatoriorũ vſum.Reſpira-
tionis equidem ac olfactus gratia,facta ſunt foramina ce
rebri in nares : vtitur autem ipſis natura ad retrimento-
rum cerebri purgationem. Proinde odoratus læſio non
in meatibus naſi eſt,ſed aut anterioribus cerebri ventri-
culis ad intemperiem perductis,aut meatibus in oſſibus
colatoriis obturatis, muco ac deſtillatione vtplurimum
prægreſſis,aut his partibus perfrigeratis vel humectatis.
Nam & aer qui palàm per inſpirationes attrahitur , tum
nares aliquando perfrigerat,tum vicinas ac cõtiguas par
tes,& hoc maximè vbi ambiens nos aer frigidus factus
eſt. Archigenis. Primùm igitur cõuenit eos qui ol-
faciendi facultatem læſam habent, aut colatorios mea-
tus obturatos,in ſiccioribus locis diuerſari, quales maxi-
mè ſunt maritimi: & gymnaſiis pro viribus vti,itémque
vnctionibus ſingulis diebus,ita vt erectum habeant col-
lum,& per alios confricentur.Caput quoque pectine per
fricare oportet,& nitro detergere in balneo,& aqua ma-
rina calida abluere,ac caput perfundere marina calida af-
fuſa:deinde etiam aquæ frigidæ modicè immergere in
egreſſu.optimum eſt & in marina aqua aſſiduè natare.V-
tendum eſt & medicamentis quæ naribus indita caput
purgant. Cæterùm tota victus ratio attenuatoriæ ſit facul
tatis.quare etiam acrium rerum eſus ex interuallis adhi-
beantur. Domus in qua degunt, moderatè calida ſit , pro
temporis anni ratione.ſomnus diuturnus incommodus
eſt ipſis. Dum autem dormiunt,ceruicalia ſublimia ha-
beant,& in latus reclinentur,& non ſecundum affectam
partem,velut ſi contingat vnum ex colatoriis meatibus
eſſe obturatum . quotidiana itaque victus ratio talis ſit.
Claro autem inſtante aere , primùm ventrem expurgare
tẽtet, per Archigenis ex colocynthide hieram:deinde hi-
rudines ſublimiori naſi parti adhibe, & multum ſangui-
nem trahere ſine.Poſt tertium autem diem, ſplenio ab
A intermedio ſuperciliorum vſque ad malã,obturatam na
ſi partem intege.ſit autem factum ex emplaſtris diſcuſſo
riam vim habentibus:quale eſt melinum Serapionis , &
emplaſtrum Iceſii,& nigrum Archigenis , & quod ex ti
thymali ſucco paratur, & quod ex ſquilla,ac conſimilia.
horum autem vſus non fiat infra quindecim dies. Poſt
hæc picra ex aloe aſſiduè venter ſubducatur. commodus
eſt enim frequentior ipſius vſus. Poſtea pituitam per os
ducentibus vtendum eſt ex ſtaphide ſylueſtri ac maſti-
B che. Poſtquam autem ſufficiẽs euacuatio per os facta eſt,
emplaſtro ex agarico,aut ex cãcry,aut malagmate ex bac
cis lauri,aut aliquo conſimili naſus integatur,& frons vſ-
que cutis rubificationem.ſolent enim talia mucoſam hu
miditatẽ per cutem attrahere. Poſtea verò ſternutatorio
vtendum eſt,primùm ſimpliciore , deinde efficaciore:
quale eſt veratrum album læuiſſimè tritum.Tertia dein-
de,aut quarta die à ſternutatorii vſu , radẽdum eſt caput,
& ſinapiſmus adhibendus vſque ad frontem:deinde lauẽ
tur.Et poſt multos rurſus dies,ſi opus fuerit , rurſus caput
C per naſifuſorium inſtrumentum purgetur. Sit autem effi
cax medicamentum quod adhibetur:quale eſt elaterium
cum lacte,aut cyclamini ſuccus : aut ipſam cyclaminum
ſiccam tritam inſuffla:aut cucumeris ſylueſtris radicem:
aut nigellam tuſam ac cribratam & oleo vetuſtiſſimo ad-
dito probè tritam,per nares infunde , & pharmacum per
reſpirationem vehemẽtius attrahere iube: aquam autem
ægro in ore tenendam exhibe.Hoc ego vſus ſum in quo-
dam adoleſcente,qui ex muco ac deſtillatione diuturna
olfactus ſenſum læſum habuit:& vbi conſequenter per
D triduum hoc auxilio vſus eſſet,magnopere auxilium per
cipiebat: quarta verò die attracto vehementius per inſpi
rationem pharmaco , fortem mordacitatem in profun-
do capitis ſentiebat,& quum hæc paulatim imminuere-
tur,poſtera die penitus conualuit . vtiliter etiam nigella
aſſumitur cum aceto. Cõuenit autem poſt horum vſum,
poſt triduum videlicet,ſinapiſmum fronti adhibere, fa-
cieique ac naſo:& poſtea lauare. Sed & odoramenta aſſi-
duè adhibeantur.odorata hæc:Narciſſus,ſiſymbriũ,ſerpyl
lũ,lilii folia,violæ, mẽtha,poliũ,ruta ſylueſtris , & thym-
bra.Omnium verò vtiliſſimum eſt caſtorium aceto dilu-
E tum. quin & potum caſtorium tritum cum aquæ mulſæ
cyathis tribus,præ multis auxiliis proderit. efficacius au-
tem redditur, aceti ſquillitici cyatho dimidio addito. At
verò acetum ſquillinũ quotidie à ieiunis trium cochlea
riorum menſura acceptum, vtiliſſimum ipſis exiſtit.Cæ-
terùm poſt has omnes lancinationes, ſi adhuc affectio a-
liquo auxilio opus habet, adhibendus eſt etiam à rapha-
nis vomitus,ita vt ipſi conciſi aceto mulſo aut garo ma-
deſcant.Sequenti verò à vomitu die,æger abſinthii deco-
F ctum bibat,aut pulegii.Et poſt hoc imponendum eſt na-
ſo emplaſtrum ex ſquilla , cuius experientiam feci , re-
linquendúmque aliquo tempore,vt varos in loco exci-
tet,& ſtrigmentoſam humiditatem extrahat.habetur au-
tẽ hoc emplaſtrũ in ſermonis De emplaſtris tractatu. At-
que hæc omnia etiam bis ac ter & ſæpius adhibenda ſunt
ad pertinaciores affectiones.

De ſternutatoriis, Hippocratis, Cap. XCVII.

STernutatio fit calefacto cerebro , aut humectato eo
quod in capite vacuum eſt.Aër itaque intus exiſtens e-
rumpit:ſonitus autem fit,quoniam per vacuum & angu-
ſtum ſpiritus tranſit.Conſideremus autem quomodo ſter
G nutationes capitis grauitatem ſanant. Fiunt equidem ſter
nutationes,maximis inſpirationibus prægreſſis , & effla-
tione celerrimè ſequente. appello autem efflationem , a-
ceruatam expirationem. Habet enim cerebrum duas has
facultates,per quarum alteram ſuperfluitates in anteriori-
bus ventriculis excernit,ad ſeipſum contractas: per alterã
verò alas naſi expandit, & ſpiritum attrahit.Quum itaque
à ſpiritu grauatur,tunc ipſum excernit per cõtractionem
ſui : ſi verò obturatis in narib⁹ viis impeditur excernere
H grauantem ſpiritum aut mucum,tunc violento motu ad
ſternutationem procedit,depellere conans ea quæ mea-
tus obturant. Vnde ſternutationes capitis grauitatem,ve-
lut dictum eſt,ſanant. imò etiam affectiones quaſdam cir
ca cerebrum conſiſtentes:quales maximè ſunt,lethargus,

& profundi sopores,ac consimiles.tales enim per sternutatoria maximè curantur. Sed & ad solem respicientes,ad sternutationẽ irritamur,diffusis,velut arbitror,à caliditate crassis cerebri spiritibus. Extrudũt autẽ sternutationes etiam mucos ex cerebro crassos ac viscosos,per vehementem spiritus impetum etiam hos foras coeicientes. Porrò sternutationem mouet veratrum album , herba lanaria,piper,castorium,cyclaminum,euphorbium , nitrum, herba ptarmica,*id est sternutatoria*,cuminum,singula seorsim ac simul læuissimè trita & admota . Non autem hæc insufflare oportet,sed motam pyxidem naribus admoue re,aut per specilli nucleum naribus penitissimè indere. & simplicia quidem sunt hæc.Sunt & composita ex ipsis ideo conflata, quale est hoc, Sternutatorium Heracleæ Tarentini: Cumini Æthiopici,piperis,herbæ lanariæ,castorii,singulorum æquas portiones,contusas ac cribratas in æream pyxidem repone. Vsus autem tempore agitatã pyxidem aperi & naribus adhibe:aut per specillum peni tissimè inde. Aliud. Piperis,veratri albi,herbæ lanariæ,euphorbii,castorii,succi cyclamini sicci,æquis partibus vtere,velut dictum est. Aliud ad diuturnos capitis dolores,vertiginem,capitis grauitatem,& comitialem:

A Veratri albi drachmas quatuor,nitri rubri,herbæ lanariæ castorii,piperis,singulorum drachmam vnam , vtere velut dictum est.

Ad sedandas redundantes sternutationes, Cap. XCVIII.

Redundantes sternutationes sedant ea quæ etiam grauedinem sanant,oleum rosaceum naribus infusum, & oleum dulce, & vnguentum nardinum . Olfactu verò sedãt sternutationem:Anisum,ocimi festucæ siccæ tusæ, nigella sicca trita:aut thymum fermento oblitum,& ci-B nere obrutum,& vbi tostus est,tritũ adhibe. singula verò hæc raro linteo alligata olfaciẽda dato.Sedat sternutationes & grauedinem etiam myrrha per se , vel cum thure & vino odorato trita,illitis hinc naribus.Facit & mentha & hedychroon,& cyphi: sed & aqua tepida fronti aspersa sternutationes sedat.Quin & si ab vtraque nasi parte,iuxta magnos oculorum angulos venas sitas digitis compresseris,sternutationẽ sedabis.At verò Apollonius naturale auxilium prodit ad hoc vt pueri non sternutent: Ciconiæ, inquit,pennæ in domo habeantur , & impossibile est vt C sternutent.

INDEX EORVM QVÆ IN TERTIO SERMONE TETRABIbli secundæ Aetii continentur.

AETII MEDICI GRAECI CONTRACTAE MEDICINAE, Tetrabibli siue quaternionis secundi, Sermō tertius.

De morbis oculorum.

De natura oculorum, Cap. I.

A CVRATIO circa oculos varia est & diuersa. nam & ipsa particula, oculus inquam, nō simplex est, sed compositionem sortitus est ad suam essentiam constituendam, tunicis nimirum & humoribus, insuperque palpebris ornatus. Natura enim neruos à cerebro ad oculorū regiones descēdētes, visiuos videlicet, & partem duarum membranarum cerebrum cōplectentium, quæ cum ipsis neruis excurrit, augens & velut dilatans, tunicis oculorum originem essentiæ largita
B est, vt quæ omnium intimam tunicam retiformē appellatam, ex neruo visiuo construxerit: acinoformem verò tunicam huic præpositam, ex tenui mēbrana produxerit. Similis est enim acino vuæ, & figura, & colore, & rotūdiore foramine perforata est iuxta pupillam. At verò tunica quæ ambabus his forinsecus prætēditur, corniformis vocata, ex crassa membrana originem habet: quæ verò his omnibus foris obducta est, alba illa quam agnatam appellamus, ex pellicula forinsecus ossi capitis circumsita, quæ circumossalis & circumcalualis appellatur, generatio
C nem habet ex propaginibus corporum oculo circumdatorum. Cæterùm humores in oculo tres sunt: Intimus omnium est qui in cauitate retiformis tunicæ continetur, vitriformis dictus: similis est enim & colore & substantia vitro fuso. Exterius autem ab hoc situs est ad finē retiformis tunicæ, humor glacialis siue crystallinus, qui etiā discoformis & lentiformis appellatur: similis est enim colore quidem glaciei, figura verò lenti aut disco. Forinsecus autem circumfusus est, ouat⁹ siue ouiformis humor: similis est enim colore & substantia humori albo ac te-
D nui in ouis. Omnium igitur intimus humor vitriformis, ad hoc vt glacialem alat constructus est: qui verò forinsecus ipsi circūfusus est ouiformis, ad hoc vt hūc humectet factus est, & ad hoc vt ipsum à solis splendore iniuria affici non permittat. Palpebras porrò constituit tunica agnata, Ex his autem singula è naturali statu emota, oculum ægrotare faciunt.

Quot & quæ affectiones circa singulas oculi partes fiunt, Cap. II.

E QVÆ propriè dicuntur lippitudines, & chemoses, & perturbationes, & tumores, & suffusiones ex plaga, & pterygia, affectiones sunt tunicæ agnatæ. Eadem etiam vlceratur & carbunculo infestatur, & cancerosam affectionem habet. At lippitudo dura & lippitudo sicca, communes affectiones sunt palpebrarum, & ipsius oculi. Cæterùm circa externam palpebrarum superficiem, pustulæ aquosæ, meliceridès & steatomata. Verùm ex iis quæ circa internam palpebrarum consistunt, est densitas, asperetu

A dines, sycoses, grandines, calculi, concretio, conclusio. Et lagophthalmi appellantur, quibus superna palpebra reuulsa est, vt oculum contegere non possit: ectropii verò quibus inferna palpebra euersa est. Sed & mutilationes & corrosiones & vlcerationes in palpebris consistunt. Circa palpebræ verò extremitatem fit trichiasis, *hoc est pili pungentes*, & madarosis, quæ & ptilosis vocatur, *id est defluuium pilorum*. Fit & morbus pedicularis, ac porrigo, & paruus instar ordei abscessus. Sed & milphosis, *id est pilorum nuditas*, affectio est extremitatis palpebræ. rubicūda enim his est pal
B pebræ ala, colore miltū, *id est minium* referens, vnde etiā miltosis vitium appellatur. At verò anguli afficiūtur quidem etiam in ægilopis, sed non soli. Carunculæ autem naturalis supra iustum modum incremētum, & eiusdem decremētum, solorum angulorum affectiones sunt. Porrò circa tunicam corniformem cōsistit caligo, nubecula, argemō, epicauma, cœloma, bothrium, ruptio, prolapsio, vnguis, pus, pustulæ, carbunculi, canceratæ affectiones. At circa acinoformem tunicam fiunt, prolapsio, myocephala, staphylomata, & mydriasis, quæ & platycoria vocatur, *id est pupillæ dilatatio*, tabes, confusio, pupillæ distractiones.
C Suffusio verò circa ipsum foramen acinoformis siue vuiformis tunicæ consistit, hoc est iuxta pupillā. Sed & ouiformis humor amplior seipso factus, aut crassior, exactum visum impedit. quin & imminut⁹ idē humorē crystallinum resiccat. Quæ verò glaucedo appellatur, siccitas est vehemēs humoris crystallini. Obscuratio autem obturatio est nerui visiui, vt omnino non videat qui sic affectus est, pura tamen apparente pupilla. Læsos etiam oculos habent, citra hoc vt aliquid mali appareat circa oculos, qui
D nyctilopes appellātur. Totorum verò oculorum manifesta læsio est, quæ expressio vocatur. est autem prominentia oculi velut extrà positi. Cæterùm curationis tractationem à simplicioribus & superficialibus morbis in oculis incipiendam putamus.

Perturbationis oculorum curatio, Cap. III.

PErturbationes oculorum à fumo factas, & ardore, aut puluere, aut alio consimili, facilè curabis si iusseris ægrū à lædente causa discedere, velut sole, aut fumo, aut alio simili: deinde oculos lauare, primùm aqua tepida dul-
E ci, postea etiam frigida. iubendus est etiam splendorem auersari, & oculos claudere. Ex his enim sedatur malum, nulla alia re adhibita, sed solùm indigentiore victu: si verò ex ardore obortæ sunt perturbationes, ampliore potu vtendum est. Si enim somnus successerit profundior, etiā lippitudo formidata concoquetur. quare neque à balneis abstinendum, verùm diæta exquisitiore vtendum. Perseuerante verò affectione, quiescere oportet, & palpebras illinire collyriis ex croco aut rosis, & maximè collyrio Ni

li ex rosis. Gramas autem, & glutinationes noctu circa oculos fictes expurgat & probè iuuat posca aquosissima, & ipsa aqua per se frigida affusa. Et aliquod ex ipsis siccis de lacrymatiuis appellatis, præsertim quod croceum procatalepticũ, *id est praeoccupatiuum siue perseueratiuum* appellatur.

Inflammationis oculorum superficialis curatio, Cap. IIII.

QVòd si inflammatio superficialis fiat in tunica agnata, & dolor vehemens non adsit, repulsoria in ipsis adhibẽda sunt collyria, ita vt vehementiã mordacitatis ipsorum per oui admixtionem mitigemus. Plerunque enim tenuis oui liquor cum collyriis monohemeris, *id est diariis* appellatis, sufficit ad curandas superficiales & incipientes lippitudines, citra magnam inflammationem & vehemẽtem dolorem. Sæpe enim ita inflammationes mitigauit vt homo ad vesperam balneo vsus sit, & postridie collyrio nardino ad restitutionem in integrũ & corroborationem se illeuerit. Admiscetur autem ad collyrium nardinum circa primam illitionem, minimum quiddam ex repulsoriis: circa secundam adhuc minus. In quibus igitur collyriis dominantur adstringentia, plurimum liquorem oui esse oportet, modicum verò collyrii: in quibus autem præualent concoctoria, velut est nardinum, ea crassius adhibenda sunt. Fomentum adhibendum est his per spongiam, si moderatus est dolor, semel aut bis: si vehementior, melius est vel quinque vicibus eo vti, animaduersione tamen habita ad oculi qui curatur sensûs subtilitatem aut hebetudinem. Quicũque enim oculi secundum naturam venas amplas habẽt, & sanguine plenas, itémque qui glauci sunt, omnino non ferũt collyriorum adstrictionem. quare aquosiora in his collyria adhibere oportet.

De inflammatione ob plenitudinem, & chemosi oculorum, Cap. V.

SI plenitudo in toto corpore subiecta est, & inflammatio in oculis magna fit, & dolor vehemens adest, non amplius sufficit collyriorum vsus ad talem affectionem. Vario itaque opus habemus in his medicationis ductu: & oportet prima ac maxima auxilia adhibere, quorum etiam Hippocrates in Aphorismis meminit, vbi ait, Dolores oculorum soluit meri potus, aut balneum, aut fomentum, aut medicamentum purgatorium, aut venæ sectio. At non eidem homini omnia auxilia hæc adhiberi iubet, sed alii venæ sectionem, alii purgatorium pharmacum, alii fomentum, alii balneum, alii vini potum. itaque à balneo initium faciamus.

De balneis, Cap. VI.

BAlneum conuenit iis quibus inflammatio tumida in oculis est. Est autem tumor mole quidem laxus, sed ad tactum frigidior, & colore albus: & qui influit fluxus, minus mordax est, & minus calidus. imò neque chemosis in ipso oculo subrubra est, neque distenta. Hæc autem affectio magis in senili ætate contingit, & plerunque hyemis tempore, & magis fœminis pinguibus: &(vt compendio dicam) omnibus frigidum ac pituitosum cerebrum habentibus, inflammatio tumida contingit. Quum itaque omnia relata signa videris, confidenter balneum assumito: adeo enim ægrum leuat vt alio auxilio nõ habeat opus. Oportet autẽ magis in aere morã trahere, & oculos plurimùm fouere ficciore fomẽto per spõgias multùm expressas. Quod vbi feceris, palàm percipies tumorẽ in calido aere dissparuisse, & interim ægros penitus ab affectione libera tos: si verò quid ad perfectam curationem defuerit, nardinum collyrium in balneum ieiuro instillato. At si moderatus apparuerit dolor, etiam crassius collyrium adhibebis præcalefactum videlicet in cote: ita vt loto velut dictum est, & è balneo egresso, humiditatem diligenter per spongiam detergeas, & sic idem collyrium illinas, obseruans nequid ex ipso in oculum præterlabatur: solet enim magnum damnum excitare. quare neque sudantibus illinendum est. Fit enim in balneo humorũ diffusio, & præterea ipsum collyrium mordacitate quadam inducta, materias facilè ad oculum trahit, & duplicat inflammationes. Si verò relata affectio durabilior fiat, & fluxionis essentia ad frigiditatẽ magis ducatur, tunc smegmata capitis in bal-

A neo adhibenda sunt, & pulueres inspersiles post balneum. & primùm quidẽ simplicibus vti oportebit: si verò causa perseuerarit, etiam ad composita transeundum est, quorum sylua talis est, Baccæ lauri, nitrũ tostũ vino extinctũ, sampsuchus, fæx vini vsta, & similia. Puluisculi verò mulieribus, præsertim consueti, adhibendi sunt, quales sunt ex iride, & apii semine, & cupressi pilulis, & vnguẽtis sicis appellatis. Oportet autem non immodicè calida esse neque acria quæ adhibentur, sed leniter calida, & habere adstrictionem admixtam. horum verò cõpositiones iam B relatæ sunt in præcedenti Sermone. Smegmata igitur in balneo iniicere oportet fincipiti, pilis prius inter se disparatis, quò auxiliũ corpus inter se cõtingat, præcipiẽdúmque vt in balneo os claudant, quò calido aere vehemẽter per nares attracto, subiectam materiam citius trãsmutẽt. Post balneum autem detersis capillis puluisculi inspergã tur, velut dictum est. & de balneis quidem hactenus. Consequenter etiam de vini potu.

De vini potu, Cap. VII.

C VInum attenuat, & incrassatos humores transmutat, & sæpe per accidẽs aliquod horum euacuationem facit. Conuenit autem esse vinum colore fuluum, & substãtia tenue, & non vetus, neque vehementer adstringẽs. Dãdum est autem vinum iis maximè qui ipsi assueti sunt, & qui siccam ac frigidam intemperiẽ magis prædominantem habent. videtur enim societatem quandam ad balneum habere vinum ipsum. Quum igitur euacuatione ac transmutatione humorum opus fuerit, balneum assumẽdum est: quum autem transmutatione, & renutritione, ac humectatione & calefactione, moderatáq; euacuatione, D vino opus habemus. Miscere igitur vinum oportet aqua calida non multa. fit etiam meracius quàm pro consueta tẽperatura. Sit & aqua quæ adiicitur purissima, & fumi ac odoris exors, & valde feruida, quò etiã seipsa tenuior euadat, & sufficiat ad amplioris vini temperaturam. Sit & poculum in quo exhibetur amplius, & conetur æger oculos inter potandum aperire: sic enim exoluta obstructione, & multa naturali ac saluberrima lacryma influente, à dolore liberabitur. Statim enim laxantur palpebræ, & seipsis magis mobiles fiunt ac leuiores. Illud verò considerare oportet, ânne caput hominis facilè lædatur: taliũ enim caput E facilè læditur ex vini potu. Cæterùm ad reliquias affectionis oculi, collyrio vti oportet, primùm leni ac dulci instil lato, ad accessoriam perturbationem curandam. Et vbi oculi in quieto statu fuerint, & à feruore inflãmationis liberati, tunc repulsorium collyrium adhibeatur, quale est quod Hermolaũ appellatur: & consimilia sistentia appellata. Dum enim rubor adest & inflammatio adstringẽtibus collyriis vti nõ oportet. Cõclusis enim per adstrictionem materiæ reliquiis, dolorem maiorem faciunt. & de F vini potu hactenus. Dicendum & de venæ sectione.

De venæ sectione, Cap. VIII.

ADhibenda est venæ sectio, si nihil ex sæpe relatis impedierit, in dolore oculorum, in iis quibus oculorum distentio est, & multus rubor, & ad contactum resultus, & ardor, & lacryma multa ac calida, & chemosis iuxta cor niformem & agnatam tunicam, vt à vehementi inflammatione palpebræ euertãtur, vt vix oculos aperiãt, & subrubra apparet tunica agnata, & maiori tumore prædita est, & totum corpus sanguine repletũ. Secanda est autẽ po G tius superna in cubito vena, humeralis appellata, faciẽdáque maior sectio, ad hoc vt crassior sanguis euacuetur, velóxque animi deliquium succedat, quò dolor eximatur & inflammationis feruor extinguatur. Euacuato autem toto corpore collyriis & reliqua curatione, reliquiæ affectionis percurentur. Vtendum est autẽ collyriis, qualia sunt cygnaria & Libyana, ita vt aquosiora calida instillemus. Fomenta in his non valde adhibenda sunt, sed per spongiam ex aqua tepida leniter detersio fiat. Alimenta danda sunt lenia, facilia concoctu & ad digerendum ventri cõ H moda, vrinam cientia, nihil acre & salsum habentia, aut crassi humoris aut ægrè concoctile. Post inflammationis depulsionem, nardinum aquosius instillandum est vsque ad perfectam sanitatem. & venæ quidem sectionis hactenus mẽtio facta sit. Trãseundum est hinc ad purgationẽ

De purgatione, Cap. IX.

SI neque ætas,neque anni tempus, ſtomachi imprimis debilitas,aut alterius cuiuſdam viſceris, neque aliud quoddam maximum impedimẽtum fuerit,purgatio aſſumenda eſt in iis quibus tenuis & multa lacryma defertur,aut ſalſa,aut acris,aut frigida.& vniuerſum corpus vitiatis humoribus refertũ,& caput ſuperfluitatibus redundans, & aluus aſſiduè ſuppreſſa,& copiam ex hoc malarũ ſuperfluitatum congregans:& ad hæc vehemens doloris vexatio adeſt. Nã in venæ ſectione plenitudinem totius corporis ſuſpectam habemus: in purgatione verò, vitioſos humores auerſamur. Purgatoriorũ autem natura non vna eſt,ſed plures.iuxta redundantem enim & affligentẽ humorẽ,pharmacorũ materia euariat. Si quidem igitur aluus aſſiduè fuerit ſuppreſſa,aloe ipſis exhibẽda eſt cum braſſicæ ſucco trita,& in catapotia redacta. Si verò pituita magis redundarit aquoſa,exhibe pharmacũ ex euphorbio,pipere,& ſale ammoniaco præparatũ: ſi verò bilis abundarit,picram ex aloe dato, ſcammoniæ læuiſſimè tritæ duobus ſcrupulis aut minus additis, pro virium ratione. Si autem atræ bilis humor dominatur, addantur ad picræ doſin,epithymi ſcrup. VI.& ſcãmoniæ obol. III. Cæterùm poſt ſufficientẽ per purgatorium euacuationem,ſi quidem ſimplex & ſine vulnere fuerit affectio,adſtringẽtibus collyriis vtendum eſt:quale eſt Hermolaus, & ſimilia. & hæc per inſtillationem adhibẽda ſunt. Si verò vulneratus fuerit oculus,teneris vtendum eſt:qualia ſunt cygnaria,& Libyana. Iã igitur Aphoriſmi Hippocratis ſcopus,quãtum in præſens opus eſt,relatus eſt, hoc eſt Quomodo ad maximos dolores ac inflammationes citò inſtare ac reniti oporteat. Quãdoquidem verò in multis maxima auxilia relinquũtur, venæ ſectio maximè & purgatio: conſiderãdum ſanè eſt quomodo tales tractare oporteat. Proinde cum vniuerſalibus iam relatis ſignis,etiam peculiaria quædam circa oculum ſigna videre eſt, totum morbum redarguentia ac indicantia. Gramæ itaque & lacrymæ apparent,aliquando glutinoſæ ac craſſæ,aliquãdo tenues & citò deſtillantes.& aliâs ſalſæ, aliâs acres, aliâs mordaces:& quandoque calidæ quandoque frigidæ. Grama itaque ſtatim in principio lippitudinis apparens,magis cruditatis ſignum eſt,& diuturnam lippitudinem fore ſignificat. Oportet itaque in talibus leniter curationem facere per dulcia collyria inſtillata,& reliquum conſimilem ductum,quò temporis progreſſu concoctio verè fiat. Nam repulſoria collyria,quum ſint ferè viribus frigidiora,obſtructionem & corporum condenſationem faciunt, & dum humorũ materias concludunt,maximas inflammationes ac graues dolores inducunt: aliquando etiã ruptionem tunicæ corniformis faciunt,propter humorum diſtentionem,& maximè vbi rubor adeſt,& inflammmatio & materiæ multitudo in oculis ſubiecta eſt. talia verò collyria ſunt quæ ex vberiore opio & acacia præparantur: quale eſt quod Antoninus,& quod Hermolaus appellatur, & quæ Pelaria appellantur,& his ſimilia. Quidam enim collyrio Antonino amplius vſi, vnà cum dolorum augmẽto etiam vim viſiuam iniuria affecerunt: nam per immodicam perfrigerationem particulæ mortificationem magis induxerunt.

De fomento, Cap. X.

FOmento vtendum eſt multo,maximè ſi in principio craſſiſſimæ gramæ apparuerint,quò ipſæ extenuẽtur. A balneis autem penitus abſtinendum eſt: aliquãdo etiã à vino. Cibi exhibendi ſunt modici,ventri commodi, ac attenuantes. Quòd ſi duriorem aluum habuerint,per betarum ac furfurum decoctum eluatur cum melle ac ſale. Os autem per pharmacum ex moris illinatur, ad materiæ euacuationem:aut per collutionem aliquam pituita per os detrahatur. Plerique enim maxillares muſculos læſioni obnoxios habentes,manducationem ægrè ferunt. Poſtea verò,velut dictum eſt,ſimplicia collyria infundantur:& ſi quidem calida fuerit affectio,Libyanis collyriis vtẽdum eſt. Quale eſt quod à nobis ad huiuſmodi affectiones experientia cognitum eſt,& in Heræ tomis reperitur, & ab ipſo tephrum appellatum eſt, pompholygémque non habet:vnde etiam nos deſcriptionem ipſius delegimus.nam

A pompholyx rara inuenitur,& facilè adulteratur. Optima eſt autẽ põpholyx colore nõ alba, ſed magis ad liuedinẽ vergens:ſignum optimæ eſt,ſi in prunas inſperſa,auri colorem ignis ſpeciem efficit. Vtendum eſt igitur collyrio tephro appellato,ad lippitudinem à calido humore obortam:ſi verò non affuerit hoc,alio quodam ex Libyanis appellatis vtendum eſt,aut cygnario. At ſi inflammatio affuerit cum lacrymæ calidæ influxu, Hecatontarchium collyrium aquoſius inſtillare conducit, ſi non vlceratus fuerit oculus. B Et ſi quidem inflammatio prædominatur, addenda ſunt ad Hecatontarchium quædam non adſtringẽtia collyria:ſi verò influxus magis præualet, ipſum per ſeipſum aquoſius infundatur. Omnibus autem præſtat in quibus gramæ ſunt craſſæ ac viſcoſæ, id quod ex vino paratur,& iſotheum inſcribitur, cum albumine oui infuſum,atque hoc aquoſius,vt coloretur ſolum ouum ex collyrio. citiſſimam enim opem affert citra aliud auxilium. Poſt collyriorũ vſum ſi puncturam aliquam aut mordacitatem aut caliditatẽ perceperit,ſolum albumen oui calefactum infundatur.nã lacryma ex ſupernis partibus delata, C apud palpebram colligitur,& arenæ imaginationẽ exhibet. Et quidam medici fidem habentes iis quæ ab ægro dicuntur,velut ſit aliquid ſub palpebra arenæ, inuerſam palpebram ſpongia detergent. Et videntur ſibi in præſens quidem ægrum ab omni ſuſpicione liberare, verùm maximum detrimentum in poſterum ipſi inducunt. Dum enim exaſperant palpebram,pungitiuum dolorem conduplicant. Proinde iis quæ ab ægris dicũtur non valde attẽdere oportet. doloribus enim perturbati, ignorãt id quod ipſos lædit. Conuenit igitur poſt collyrii vſum, largo fomento vti:hinc enim lacrymæ influxus diſſoluetur: D deinde ſolum oui cãdidum præcalefactum infundere. ſtatim enim à punctura liberantur. Rarefacit enim albumen oui meatus & per viſcoſitatem facilè euacuat lacrymam & meatus obducit,ac humorum acrimoniam cõtemperat, & ipſorum tenuitatem ad iuſtam ſpiſſitudinem tranſmutat. Et in ſumma,ſiue punctura infeſtarit,ſiue non,infundendũ eſt oui candidũ per ſeipſum poſt collyriorũ vſum. omnem enim morboſam putredinem deterget. Nam collyriorum eſſentia quomodocunque tenuis fuerit,tunicis tamen oculorum palpebris inſidens,aſpretudinem quan- E dam inducit,quæ vbi oculum contigerit, minimè bona cenſenda eſt. Quidam porrò dolorem obtundere volentes,& caliditatem & acrimoniam edulcare, lac pro ouo infundunt. Decipiunt autem ſeipſos ex ignorãtia, pro paruo ſolatio diuturnam affectionem ægro propinantes. Idẽ enim faciunt quod ii qui vulneri pinguia adhibent, & carnem ſuperexcreſcentem augent. Sed & quum lac facilè alteretur,à caliditate in oculo præter naturam acrius euadit.& de calida quidem lippitudine hactenus. Conſequenter etiam de frigida dicendum eſt.

F

De frigida oculorum intemperie, Cap. XI.

IN frigida oculorum intemperie minus quàm in calida dolores fiunt: tardius autẽ curantur,& ſi ſucceſſerit in his inflammatio,tumida fit,& colore velut plumbea. Plerunque autẽ oculus his non valde perturbatus eſt,neque rubicundus. Lacryma verò ipſis deſtillat per paruum angulum,aliquando etiam per magnum modica ac frigi- G diſſima. Progreſſu verò temporis etiam palpebræ inflammantur, & puncturæ conſequuntur. Conflatur hæc affectio humoribus pituitoſis ac frigidis in capite redundãtibus:aliquando etiam ex mora in aere frigido,& maximè poſt balneum. His igitur tempeſtiuè præeuacuatis per clyſterem,balneum adhibeatur. Sed & vinum dandum eſt, velut paulo antè in Aphoriſmo Hippocratis dictum eſt. Infundendum eſt autem ipſis incipiente lippitudine collyrium nardinum Zoili,ad aquoſiorem compagem dilutum. Et quantùm lacrymæ imminuuntur, tantùm colly- H rii compages inſpiſſetur. Sitque tibi vniuerſalis ſcopus curationis oculorum, vt pro decremento influentium humorum,craſſefacias compagem collyriorum quæ adhibentur. Declinãte verò lippitudine, nardinum collyrium aqua dilutum per ſpecilli nucleum palpebræ ſublinatur.

De oculorũ inflatione, ex Demosthene, Cap. xii.

INflari oculum dicunt, quum absque manifesta causa intumescens, decoloratior & pituitosior ac fortiter pruriginosus fit cum fluxione. Contingit autem hoc plerunque senioribus, pruritu ab angulo ad nasum incipiẽte, velut si quis à musca aut culice sit cõmorsus. frequens est hæc affectio in æstate. Curatur spongiæ fotu: deinde palpebram intrinsecus subline melle per se, & cum croco trito. Commodat & liquida Erasistrati panchrestos. Illinendæ sunt & palpebræ forinsecus cum melle. Conducit & euacuare aluum: deinde etiam lauare, & temperata calida aqua caput perfundere: & post balneum dare vinũ. At si pruritus vehemens est, & ætas ac reliqua permiserint, & nihil aliud obstiterit, vena secanda est in cubito, aut aluus purganda. Prodest & aqua marina affusa, præsertim hyeme.

De tumore oculorum, Cap. xiii.

TVmere oculum dicunt vbi palpebram forinsecus eleuari cõtigit, decoloratioremque esse ac grauiorẽ, & ægrè mobilẽ: itémque dum pallidior apparet. aliquãdo etiã albũ palpebræ aliquantulũ excedit nigrũ. Est autẽ tumor laxus forinsecus circa palpebrã obortus, qui digito compressus citò cedit, & citò rursus repletur. Est & vtplurimùm citra dolorẽ, & concolor naturali habitui. fit autẽ plerunque à fluxione aquosa. Curãdi porrò sunt tumores qui circa solas palpebras forinsecus sunt citra oculi cõsensum, præeuacuata per clysterẽ aluo, solis illitionibus, præmissis fomẽtis per spõgiã. Laxi verò tumores & cõcolores, præeuacuata similiter aluo, & præmissis fomentis, melle illinãtur intrinsecus palpebræ sublito. Prodest & Erasistrati liquida illita. Vtendũ etiã ad ipsos apophlegmatismis ex melle cocto, vua passa, thymo & pulegio. acriora verò vitanda sunt, velut est staphis syluestris & similia. In quibus autem oculus condolet palpebræ, præeuacuata aluo, & inedia imperata, spongiæ fomentum adhibeatur. Aliquãdo etiam faciei perfusione vtendum est, & præsertim vbi pruritus cõsequitur. deinde absinthiũ aut hyssopũ tritũ supernè illinatur cũ melle. Si verò corpus debile fuerit, lentẽ coquito, & per colũ culinariũ, aut cribrũ, aut rarũ panniculũ seu linteũ excolato, & admixto melle expressum liquorẽ illinito. Quòd si æstas fuerit, crocum cum vino mulso illine, aut cũ coriandri, aut solani, aut intubi succo. facit & glauciũ. Oculus verò, Erasistrati liquida sublinatur, aut aliquo alio medicamento quod plurimam humiditatem ex oculis ducere potest.

De tumore indurato, Cap. xiiii.

FIunt etiam indurati tumores forinsecus circa oculũ, plerũque renitentes ad cõtactũ ac duri, progrediẽtes vsque ad malas & supercilia. Hoc autem maximè contingit ex carbunculosis affectionibus, & diuturnis lippitudinibus, præcipuè in mulieribus. Oportet igitur vbi palpebræ simul intrinsecus fuerint crassefactæ, ipsas euertere, & collyriis exasperationi destinatis cõfricare. Si verò forinsecus solùm fuerit affectio, nequaquã oculus sublinatur: sed frictio totius corporis & induratæ partis adhibeatur. Post hæc imperãdũ est vt oculos claudat, quò interim diutius confricentur: deinde subscriptũ collyriũ oculis illinatur, Thuris drach. vi. gũmi dr. vi. aluminis scissi dr. i. malicorii drach. i. trita ex aqua illine, & siccari permitte. ad vesperam autem linteũ molle & lana superligetur: imò etiã interdiu, si ferunt. Deãbulatione vtendum est multa & lenta. Vitãda sunt balnea, sol & reliqua calefactoria. legumina item & bellaria. Ira etiã, & detentio spiritus, & vomitus, & coitus tollatur.

Vlcerum in oculis communis curatio, Seueri, Cap. xv.

EXulceratur oculus aliquãdo extrinsecus aliqua re illabente: aliquando ex humorũ influxu, aut erosione tunicæ agnatæ, siue corniformis, aut palpebrarũ, aut angulorum. Curanda autem sunt in communi omnia in oculis quomodocunque fientia vlcera, vniuerso corpori præ omnibus prouidentia adhibita; quò id quod redundat in habitu tollatur per venæ sectionem aut purA gationem, aut clysterem: si verò rei circunstantia omnibus his opus habuerit, omnibus vtẽdum est. Diæta verò constituenda est contraria afflictioni, ita vt tenuem humorem inspissemus: crassum autẽ attenuemus, & viscosum secemus, corruptorum & acrium temperamentum inducentes, & vndique naturale temperamentum ægro exquirentes. Aluus autem facilè solubilis semper per cibos reddatur: & fricatio multa infernarum partium fiat. Vtendum & deambulationibus pluribus lentis & aquæ potu: & balneum rarissimè adhibẽdum. B Collyria verò tenera vlcerato oculo infundantur: quale est quod aster appellatur, commodissimum ad vlcera medicamentũ. Sed & alba cygnaria à colore appellata, & præsertim quæ ex fœnigræci succo parãtur. Si verò sordidũ fuerit vlcus, cũ fœnigræci succo collyria diluere oportet: & sic infundere. viscositas enim ipsius facilè remouet sordes. Possidet autem cum viscositate etiã laxatoriam facultatem: quare sæpe in vlceribus ipso solo fœnigræci succo vsi perfecimus quod opus fuit: si verò multa fuerit sordes, ad fœnigræci succum parum mellis addere conuenit. C Oportet autem fœnumgræcum exactissimè purgare, & sæpe abluere, ac pura dulci aqua madefacere in fictili vase probè torrefacto: (vitare enim conuenit æneum vas ad eius co-cturam) postera verò die diffusa aqua, aliam puram adiicere, & ad lentum ignem fumum non edẽtem coquere. Reiiciatur autem primum & secundum decoctum, quò omnis amaritudo excludatur: deinde purissima aqua affusa, & olla probè operta, coquito ad compagem mellis liquidioris. postea per linteum excolato, fœnogræco nõ expresso, sed succo spontè defluente contentus: vtere, D velut dictum est. Cæterùm decoctum hoc vsque ad secundam, aut ad summum tertiam diẽ seruare oportet. inueteratum enim acrius euadit. Postquã autem pura facta sunt vlcera, à fœnigræci succo abstinẽdum est. & si profundiora fuerint vlcera, Libyano vtendũ, aut potius collyrio ex thure. Vbi verò incarnata fuerint vlcera & explanata, aut etiam adhuc paulò profundiora, adhibẽda sunt collyria quæ cicatricẽ inducere possunt, quale est Cleonis. Et de communi quidem vlcerũ curatione sufficiunt relata. E Consequens est vt dicamus quomodo ad singulas affectiones instare oportet: & primùm dicendum est de vlceribus ab extrinsecus illabentibus obortis.

De illabentibus in oculum animalculis aut paleis, aut arena, Demosthenis, Cap. xvi.

SI in oculum inciderit culex, aut aliud quoddam animalculum, altero oculo clauso, & affecto aperto, animalculum sua sponte prodibit: si verò palea, aut arena, aut tale quid inciderit, tunc etiam idem facere tẽta: si verò permanserit, digito exime, aut potius aquam, aut lac, aut aquam mulsam instilla: si autẽ amplius oculo adhæ- F serit, per pharmacum quoddam non inquinans, & non acre eripe, quale est quod ex melle paratur.

De calce viua in oculũ illapsa, Cap. xvii.

SI calx viua in oculum inciderit, aqua quidem & lac infusa attrahunt & exurunt. Verùm albumen oui infusum, vim vstoriam calcis obtundit: & eo adhuc magis oleum rosaceum.

De vlcerationibus ab igne, Cap. xviii.

QVAE ab igne fiunt vlcera, duriores crustas faciũt: G quapropter frequentius humectentur lacte infuso, cum albumine oui. Collyriis autem vtendum est ex stibio, & quod Cleoni inscribitur.

De iis quæ oculo infiguntur, Cap. xix.

SI in oculum infixus fuerit aculeus, aut officulum, forcipe extrahatur, atque hoc attentè in directũ ne frangatur: si verò nihil eminuerit, sed æquale corpori fuerit, specilla duo accipito, & nucleis ipsorũ vtrinque admotis, oculum comprimito, vt quod infixum est in me- H dio consistat: vbi verò prominuerit, volsella extrahatur: deinde turturis aut columbæ sanguis infundatur, aut albumen oui. Si verò statim eximi non poterit, oculus infusis & cataplasmatis ad inflammationes congruis curetur. nam post dies aliquot suppurata pũctura, id quod infixum est emerget.

De sugillatione, Cap. XX.

SVgillatio dicitur quum ex plaga quadam ruptis aut contusis vasis in oculorum tunicis sanguis sub tunicam subierit,& statim quidem cruentus color oculi fuerit, postea verò liuidus. Sic affectos curare oportet communi prædicta vlcerum curatione,per venæ sectionem, aut purgationem,& quæ consequuntur,infuso candido oui tepido,aut sanguine turturis vel columbæ. Supernè verò imponenda est lana vino & rosaceo ac ouo imbuta, & deligatio leuis adhibēda. postera die oculus sæpe foueatur per spōgiam cum absinthii aut hyssopi decocto: forinsecus autem lana imponatur. Quum verò oculus ab inflammatione liber factus fuerit, melle aut Erasistrati liquida illinatur,aut collyrio aromatico. Bene facit & solani succus cum melle infusus : & thus suffitum cū pari bitumine. Cæterùm ad inueteratas sugillationes probè facit hoc: In æris rubri vas pueri incorrupti vrinam mittito,& æreo pistillo in sole ad multos dies terito vt multū succum remittat : & siccatum melle excipito,ac vtitor. Apollonius autem Memphites ad sugillationes ac vibices tale collyrium prodit: Lapidis hæmatitæ,sanguinis asinini de corde siccati in sole, æquales portiones cum vrina pueri incorrupti tere, & cardamidis Iberidis appellatæ succum adiice,ac simul tere,& infunde: aut collyria ex his efforma, & vsus tempore cū muria instilla. Aliud. Lapidis hæmatitæ drach. IIII. sanguinis columbæ sicci dr. IIII. sāguinis asinini drach. IIII. gummi dr. II. terito ac vtitor,velut dictum est.

De puncturis oculorum, Cap. XXI.

OMnes pūcturæ in oculo, quales à stylo aut aliqua cō simili re fiunt, post communē prædictā curationē, sanguine turturis aut columbæ statim ab initio irrigato,aut oui candido. Et ab initio quidem vitanda sunt fomenta & cataplasmata calida: post quartam verò aut tertiam diem,toto corpore præeuacuato, spongiis foueto, & cataplasmata ad inflammationes destinata imponito. Collyria verò adhibeātur læuissima, etiā si impura appareant vlcera. vtendum igitur est spodiaco, & tephro,& astere,ac similibus. Facit & collyriū Nili ex rosis aquosum cum ouo instillatum.

De vulneribus profundioribus, Cap. XXII.

QVVM profundius & maius factū fuerit in oculo vulnus,vt periculū sit ne effluāt ex oculo humores, animaduertēdū est ne inflāmatio succedat,& febris subsequatur. Præ omnibus igitur venæ sectione vtendū est, si vires sustineāt. nullū est enim efficacius auxiliū ab initio : si verò venæ sectio relinquatur, purgatorio idoneo vtamur: sin minus,clysteribus aluū subducētib[9] euacuatio fiat. In oculo verò candidū oui instilletur:& cataplasma adhibeatur ex ouo simul cōtuso vitello cū rosaceo & vino,ita vt leuiter tepefactū & lana exceptū imponatur. sequētibus diebus fomētū fiat ex decocto rosarū aut meliloti,& infundatur lac muliebre cū ouo tepidū. Cataplasmata adhibeātur ad inflāmationes descripta, & maximè id quod ex capitibus papaueris, meliloto , croco, & pane paratur. Illinenda est etiā frōs ac tēpora modico apio cū croco. sint aūt leuia cataplasmata, & superna palpebra sola ex his ītegatur,quò aperiri possit oculus,& lacrymas influētes excernere. oculus quoq; leuiter deligetur. Si verò aliqui cataplasmata ferre nō possint,iis palpebræ ac tēpora,& frōs collyrio Nili ex rosis illinātur. Sive rò vehemētiores fiūt dolores,caput pilis denudetur,& cucurbita occipiti ac vertici affigatur: & in noctē quædā dolorē eximētia in potu exhibeantur. Circa quartā verò aut septimā diē, Nili collyriū ex rosis instilletur aquosissimū vsq; ad perfectā curationē. Cibus dādus est sorbilis,boni succi,ventri commodus: oportet enim ventrem semper probè solubilem esse. A vino verò abstinendum est vsque ad declinationem. cauenda sunt autem & quæ caput replent,& fluxionem irritant.

De vuiformis humoris excretione, Cap. XXIII.

SI pūcto oculo vuiformis humor excernatur , vt etiā oculus aliquātulū cōtrahatur,reliqua quidē similiter (velut dictum est) fiāt,vt ne inflāmatio succedat. Verùm post inflāmationis ac vulnerationis declinationem,balneum conducet,& vinū tenue moderatū: & cibus boni succi,quò humor probè renutriatur ac rursus expleatur.

De oculi prolapsu, Cap. XXIIII.

PRolapsus totius oculi , ex violēta quadā capitis plaga contingit,aut ex vlceribus carbunculosis, aut internis vasis ac pelliculis quib[9] adhæret oculus,ruptis aut laxatis. Procidit enim quibusdā totus oculus foras,vt à palpebris contegi nō possit: aliquādo etiā vsque ad malas & supercilia procidit. atque hoc maximè cōtingit ex casu ab alto loco,aut ex plagis capitis violētis. periculosa est aūt affectio. Itaque curatio statim adhibēda est per venæ sectionē,aut purgationē: sed & reliqua adhibeātur, quæ relata sunt in cōmuni vlcerū curatione. Cōtrahēd[9] est cib[9],& postea in ouo & rosaceo ac vino simul cōtusis lanā imbue & impone: deinde verò cataplasma ex meliloto & papaueris capitibus adhibe,cui addita sunt hyoscyami folia cū pane aut psyllio modicè madefacto. Assiduè verò alterentur cataplasmata,vt ne calefactæ partes suppurentur. Sequentibus diebus remittēte inflāmatione,cucurbita occipiti cū scarificatione affigatur. præsente verò inflāmatione,cucurbitæ sūt ineptæ. Assiduè autē ouum & lac tepida instillētur : remittēte verò inflāmatione,collyrio Nili ex rosis cum ouo vtendū est: aut etiā mellis fumi exortis parum ipsi admiscendū ad saniē excernendam. simul autē sub palpebrā subiiciēdus est specilli nucleus,vt ne concretio aliqua fiat. Quòd si prolapsus magnus factus fuerit,& nulla spes est vt visus restituatur,cataplasmatis suppuratoriis vtēdū est,qualia sunt quæ ex polline fiūt. sed & lētē cū melle imponere oportet,& inflammatione declinante,balneū petendum est.

De vlcerationibus superficialibus ex humorū influxu obortis,nubecula,caligine,epicaumate & encaumate, Cap. XXV.

QVAE ex humorum influxu fiunt superficiales vlcerationes,diuersimodè nominantur. Caligo enim est vlcus superficiale in nigro oculi factum , consimile caliginoso aeri,colore cæruleo, quod multū locum nigri occupat : quum verò in pupilla factum fuerit,nō facilè ægri vident. Nubecula autem vocatur profundius ac minus caligine vlcus in nigro.& est colore albius. Epicauma verò dicitur,quū nigrum oculi in superficie exasperatum inustum fuerit, & colorem cinereum præ se tulerit. Encauma verò est vlcus vtplurimùm ex febre fiens,cum crusta impura in nigro aut albo. Et in nigro dū fit in profundo,plerunque in purgatione,maiore tunicarum corrosione contingente, humores paulatim foras effunduntur, & totus oculus effluit. Has igitur superficialissimas vlcerationes cum febre aut sine febre fientes sanare oportet, aluo per clysterem præeuacuata, ita vt collyrium Nili ex rosis aquosius instillemus, & in ipsis interuallis infusionis collyrii,lac infundamus. Præteritis deinde aliquot diebus, admiscendum est ad Nili collyrium, chiacum appellatum Apollonii, aut aromaticum : deinde verò etiam meracis his vtendum. citò enim cicatrices, eásque tenues & ferè non apparentes inducunt.

De argemo, Cap. XXVI.

ARgemum est vlcusculum circa iridis circulum factum,partem albi,& partem nigri occupans, & album apparens. Quùm igitur profundius & sordidum factum fuerit circa iridis circulum,& citiùs repurgatum, aliquando procidit tunica vuiformis : quapropter meatus obducentibus pharmacis in ipsis à principio vtendum est,quò vlcera ab inflammatione liberentur, & tunica oculi subnutrita crustam reiiciat.

De fossulis & concauis vlcerum generibus, Cap. XXVII.

FOssulæ appellantur quum in nigro fiunt caua, angusta,& pura vlcera, puncturis similia : concaua verò vocantur, rotunda & ampliora fossulis vlcera, & minus profunda. Non igitur ipsa purgare oportet per acria collyria,sed potius per mitia renutrire, & maximè ea quæ fossulæ appellantur. Concaua verò diuturna primùm leniter detergētibus curabimus, & deinde ad renutriētia transibimus,qualia sunt quæ ex thure fiunt. Vbi verò

explanata fuerint, aut etiam adhuc cauiora sunt, Cleonis collyrio vtendum est: si verò sordes multæ vlceribus insitæ fuerint, aqua mulsa infundatur. Nos autem ad fœnigræci decoctum paratum velut antea dictum est, modicum mellis admiscuimus, & citius rem quæsitam assequuti sumus. Vtimur etiam in cauis ac sordidis vlceribus collyrio Theodotii Seueri aquosiore cum ouo: & citra omnem dolorem repurgat, & celerrimè ad cicatricem perducit. Meminisse verò etiam in his oportet prædictæ cōmunis vlcerum curationis.

De suppuratione aut vngue, Cap. XXVIII.

SVppurationes in vlceribus fientes diuersas appellationes habent. Vnguis enim dicitur quum à profundiore vlcere pus defluens, & inter tunicas illapsum, & in circulo iridis figuratum, similem vngui resecto imaginem præ se fert. Ampliore verò pure collecto, & dimidium nigri occupante, aut per totam corneam tunicam pellucēte, suppuratum esse oculum dicimus. Fiunt autem hæc etiam citra exulcerationem, dolore capitis aut lippitudine prægressa. Cōtingūt etiam inflammatione prægressa, propter ampliorem humorum repletionem diruptis quibusdam vasis, & sanguine ex ipsis profuso suppurato. Consequitur autem ad suppurationem dolor vehemens pulsatorius, & rubor circa oculum totum, & temporum dolor. Curatio facienda est ab initio reiectis fomentis, per alui per clysterē euacuationē: deinde per venæ supernæ in cubito sectionem, ita vt postea etiam venam circa magnum oculi angulum secemus, citra colli ligationem aliâs fieri solitam. sed & cucurbitam occipiti affigemus, aut hirudines temporibus. Deinde collyriis ad inflammationes destinatis vtendum est, & maximè Nili ex rosis, cum ouo aut lacte aquosius instillato. Post tertiam verò diem fomentum per spongiā adhibendum est, moderatè primùm, deinde paulatim semper facta maiore accessione. Et collyria quidem meatus obstruētia vitāda sunt: vtendum autem discussoriis ac lenientibus, maximè chiaco Apollonii, & similibus ex myrrha paratis, quæ diasmyrna appellantur. quæ enim vehementer discutiūt ac resiccant, statim quidem multam tenuioris euacuationem faciunt: quod verò reliquum est, & crassius condēsat, &, vt ægrè dissolui possit, resiccat. Galeni. Medicus quidā apud nos expertissimus ophthalmicus, etiam capitis concussione multos sanauit. Et locabat quidem ipsos in sella erectos, & vtrunque à lateribus caput apprehendebat, atque ita concutiebat, vt nos manifestè videremus pus deorsum ferri & infrà manere, propter grauitatem videlicet. Quum igitur in superficie fuerit pus, & vlceri contiguum, dum purgatur vlcus, omnino etiam in vaporē exhalat pus: quū verò vlcus superficiarium fuerit & superius, pus autē amplius, & in profundo inferius vlcere, & à pharmacis nō excoletur, oculum sub pure perpungere oportet, acu obliquè circa iridem & coronam appellatam immisso, & pus excernere. Atque hanc chirurgiam locis non inflāmatis adhibere oportet. Suppurationes autē in albo tunicæ agnatæ fiētes, scalpro venæ sectorio ex inferna parte diuidito, & tunicam agnatam leniter subexcoriato. Cæterùm post humoris euacuationem, in vtrisque oui candidum instillato: deinde integrum ouum cum vino mulso conquassato, & molli lana exceptam oculo superponito ac deligato. Postera verò die, fomento ex aqua calida per spongiam adhibito, & ouo infuso, rursus prædictū lanæ hapsum imponito, & post triduum collyrio Dionis illinito, aut quopiam ex iis quæ ad perpunctiones adhibentur. Est autē Dionis collyrium hoc: Spodii drach. III. thuris, squamæ æris, myrrhæ, acaciæ, spicæ nardi, opii, sing. drach. I. gūmi drach. VI. excipe aqua pluuiali. Vsu verò expetente, infunde cum candido oui, & prædictum lanæ hapsum superpone. Si verò postquam inflammatio cessauit, caro ex diuisione prominuerit, prædictum collyrium cum lacte dilutum illine. Probè etiam deprimit & repurgat chiacum Apollonii.

De pustulis, Cap. XXIX.

PVstulæ fiunt & in albo, & in palpebris: plerunque verò circa corniformē tunicā. Et aliæ in superficie fiūt aliæ in profundo: constat enim tunica corniformis ex A quatuor velut mēbranosis corpusculis, dēsissimis ac fortissimis. Aliquādo igitur sub prima mēbrana pustulam fieri contingit, quando etiā colorem nigriorē præ se fert: aliquādo sub secūda aut tertia cōsistit, quādo sanè etiam albidior pustulæ color fit, eo quòd in profundo tunicæ corniformis occultatur. naturalis enim pustulæ color, niger est: tunica verò corniformis alba est, & cornibus simillima. In quantū igitur in profundo corniformis tunicæ pustula occultatur, in tantū colorem adsimilat, & maiorem dolorē inducit, & molestior est. Nam siue ob B plenitudinē rupta fuerit pustula, siue ab acrimonia corrosa, vt tunica vlceretur, facilis curatu est superficiaria vlceratio: difficilis autē profunda. Periculum est enim ne reliquum corniformis in profundo tenue existens rūpatur, & vuiformis procidat, ac effluant oculi humores: præsertim si iuxta pupillā ruptio fiat. Facta enim iuxta pupillam ruptione, etiamsi pro more ægri, tamē aliud quid graue consequitur. Nā inducta vlceribus cicatrice, homo nō videbit, propter inductas cicatrices. Quādoquidem verò aliquando etiā ob corniformis corrosionē vuiformis tu- C nica procidit, & superficialis pustulæ imaginationem facit, operæpretium est de iis exactius distinguere. Pustula itaque superficialis, similiter vndique nigra est, nō tamen nigredine exactè saturata. At in vuiformi tunica pars quæ procidit, aut nigra est aut cærulea. Quod verò maximum signū est, fundū prolapsæ vuiformis per circulū reperies albū. Alba est enim colore corniformis tunica, qua rupta, vuiformis procidit. Sed & pupillæ magnitudo imminuitur in vuiformis prolapsu, aut sanè omnino euariat secūdum figurā: non enim pupilla exactè cōseruat rotūdam D figurā in prolapsu, sed iuxta partē quandā velut diuulsa apparet. Proinde relatis signis diligēter intendere oportet, & affectiones inter se distinguere. Nā iuxta affectionum differētias, etiā curationem variare oportet. In prolapsu enim vuiformis, magis adstringētibus ac repulsoriis vtimur: in pustulis verò, iis quæ leniter discutiūt. Curādæ igitur sunt pustulæ ita vt caueamus primū multiloquiū, sternutationes, iras, spiritus detentiones, clarū splendorē: deinde cōtrahēdus est etiā potus ac cibus, & ad alui euacuationem acri clystere vtendū est. Tentandum quoque vt la- E cte aluus soluatur, in quibus id neque acescit, neque in nidorē vertitur, neque vomitu reiicitur. In talibus enim vitandū est lac, & vtendū gallinæ iure, aut cnici succo, aut aloe, aut per simplicius quoddam aluus soluenda. Vitāda sunt etiā vehemētiora purgatiua, & maximè quæ stomacho sunt magis infesta. Deligationes autē & multos lanæ hapsos in iis reprobamus. valde enim nocēt nō solùm in his, sed etiā in omni lippitudine ex humorū acrimonia facta. Cataplasmata igitur adhibere oportet vbi inflammatio adfuerit, maximè in principio: leuia quidem, sed F lata. sunt enim cataplasmata tenuibus ac mollibus linteolis illinenda, & super totum oculum imponenda, supercilio ac mala & tempore simul comprehensis: & sinenda quamdiu fuerint madida: postquā verò siccata fuerint, tollenda & alia imponenda. Ad inflammationem.

Adhibeantur ea quæ ad inflammationes congruunt, velut est tenue ouorum, & vitelli ouorum triti cum croco ac modico opio, moderatóque passo ac pane. Conueniūt etiā adstringentia, velut sunt mala cydonia cocta, aut malicorium in aqua coctum. Verùm vitandum est, velut di- G xi, ne oculus in his diutius deligetur. est enim nocentissimum hoc. Mitigata verò inflammatione, etiam ab emplastris abstinendum est, propter grauitatem. Collyria verò in principio conueniunt, Nili ex rosis cum lacte dilutum & infusum. Proficiente autem curatione, adhibendū est id quod ex thure, myrrha, ac croco paratur. postea etiam nardina. Forinsecus autem illinendæ sunt palpebræ collyrio Nili ex rosis, frons verò acacia & hypocistide, cū croco & modico opio. Fomenta ab initio tepida adhibeantur, nam intenta à principio, inflammationes exacerbant: postea verò caliditatem intendere oportet. H Deambulationes & alii motus ab initio non conueniūt. Balnea verò & reliqua vaporatoria fomenta post principiū. A vino abstinere oportet per omnē curationē, & aqua calida in potu vti, & cibos molles ac facilè concoctiles

accipere.Fugiēda est in his sanguinis ex fronte aut venis A
angularibus detractio: procidit enim oculus,& maximè
si inflãmatio simul affuerit, aut profundior exulceratio.

De carbunculis in palpebris, Seueri, Cap. xxx.

QVandoquidē & carbunculi sunt ex genere pustula-
rum,& fiunt hi quoque aliquando in palpebris,ocu-
lúmque ad maximū consensum perducunt,age & ad hos
pauca auxilia proferamus, dignotiones ipsorū primùm
exponentes,quū sint etiam alii quidam abscessus palpe-
brarum qui imperitis carbunculi videri possint. Nam &
ordeolum tuberculum,& pani,&vari circa palpebras fiūt, B
sed cū tumore quodā hæc, & ferè citra inflãmationem,
& non cum vehementi dolore: carbunculi verò ruborē
ab initio habent,vt oculum sibi peruri putent: tumorem
verò aut eminentiam non statim inducunt.Nam ob im-
modicam caliditatem, velut ruptionem quandam car-
bunculus sustinet,& quod effluit ex ipso,quum sit acre ac
mordax, superficiem quidem carbunculi resiccat, & cru-
stam inducit:vicinis verò locis morbum inserit. Conse-
quitur igitur ad ipsos fortis inflammatio,tum ipsius ocu-
li,tum partium circumsitarum,& maximè glandularum C
circa aures, vt quandoque magnarum vlcerationum, &
ruptionum oculi causa fiant, insupérque prolapsuum, &
nuditatis palpebrarum. & cicatrices à carbunculis crassæ
fiunt,& assiduè vlcerantur.& in reliquo quidem corpo-
re sanguis qui effluit ex carbunculis niger reperitur,pro-
pter superassationem.in oculis autem sanguis non omni-
no ex carbunculis manat,eo quòd neque redundet in o-
culo sanguis: vnde plerunque etiam albi colore sunt car
bunculi in palpebris.Et si quidem emotio affectionis ci
ta contigerit per conuenientem curationem, carbuncu- D
lus penitus disparet: si verò durauerit & ægrè discuti po-
terit, necessariò locus nigrescit. Proinde incipientibus
carbunculis non statim ad cataplasmata & illitiones pro-
gredi oportet, sed per clysterem primùm aluum euacua-
re: deinde lacte moderatè cocto purgare. In sanguineis
corporibus etiam vena secanda est. postea per spongias
fomentum adhibendum, primùm ex simplicioribus.
adstringentibus enim & frigefacientibus, & aliquando
etiam resiccantibus pharmacis vsi,hos sanabimus.In prin E
cipio igitur quum feruor adest, humorem extinguere
conantes,coriandro trito ruborem oculi illinimus.Et so-
lanum cum passo tritum & carbunculo adhibitum, sta-
tim ipsum abolet. atque hic ductus in principiis magno-
pere prodest.At frigefacientia cataplasmata oculo in car
bunculis adhibita, repellunt quidem id quod influit car-
bunculo,& externas inflammationes sedant:verùm peri-
culum est ne in ipsum oculum impetū faciat. hoc enim
solanum aliquando perpetrauit. adhibitum enim cum
passo,statim quidem tumorem aboleuit: oculus autem F
hinc repletus est.Cæterùm carbunculos iam depascentes
variè curare oportet. Nam quod defluit acre ac mordax
existit, vt etiam vicinos locos depascatur, & periculum
sit ne ocul⁹ lædatur:solet enim erosio his contingere.Cō
uenit igitur spongia detergere,&oculum moderatè per-
fundere rosarum,aut rubi, aut pampinorum vitis deco-
cto. sit autem tepidius decoctum,aut potius lactei tepo-
ris.Quòd si etiam sordidi fiāt loci, ex eo quòd nome de-
pascens præualuit, (sæpè enim etiam palpebræ excidūt)
ad huiusmodi fluxiones etiam hypocistidis succum a- G
quæ admiscemus,& myrtum & acaciam passo diluta lo-
cis illinimus. oportet enim pro corporis curandi ratio-
ne, etiam materias eligere, maximè medias. valde enim
efficacia pharmaca loci non sustinent, qualis est ærugo,
& similia: per mordacitatem enim etiamsi salutis spem
habeat oculus,hac quoque priuatur:neruosæ enim partes,
& præsertim carnibus denudatæ, à vehementer morda-
cibus læduntur, vt etiam cariem inducantq;.Malicorium
itaque ex malis Punicis acidis cum lenticula feruefaci-
mus,& derasa interna parte, cum modico melle terimus H
& ex eius vsu magnopere profecimus: celerem enim pur
gationem facit, & humores qui oculis inferuntur, quo-
dammodo supprimit.nā pinguia nomas augēt.Aucta ve
rò noma,in vino malicoriū coquere oportet,& per se ci-
tra lenticulam imponere. Crustas autem magis malico-
rium coctum tritum cum melle impositum resoluit.Sunt
& composita pharmaca carbunculis conuenientissima.
In principiis enim feruorum, pastillus ex halicacabis il-
litus excellēter extinguit. frigefacit enim & resiccat mo
deratè.Si verò contrahere oportet carnem superexcrescē
tem,Musæ pastillum aridum tritum adhibemus: si verò
incarnatione opus est, ipsum Musæ pastillum cum sapa
dissolutum illinimus. At si cicatricem inducere intendi-
mus,rursus pastillū ex halicacabis assumimus. Apolloni⁹
autem ait,Ad carbunculos oculorum hoc pharmaco vti-
mur, Spodii drach. III. lapidis scissilis drach. II. croci
obol. III. myrrhæ paululum torrefactæ obol. III. Terito cū
vino odorato donec arescāt,& passi Cretici, aut alterius
non acris heminā admisce,contere,excipe ac subline.Dis
parat crustas, & purgat vlcera, siue extra palpebras affe-
ctio fuerit,siue intrinsecus in profundo.facit & ad fluxi-
onem ac inflãmationes.Si verò dolor oculū vexarit, hoc
collyriū illine, & euestigio sistet nomē. Recremēti plū
bi triti loti & exsiccati drach. IIII. spicæ nardi drach. I. gū-
mi drach. II. foliorum oleæ centum viginti succū. Suc-
cum aquæ hemina ad folia adiecta exprimito,excolatóque,& ad reliqua conterenda vtitor. Facit & collyrium
Nili ex rosis cum ouo infusum:maximè verò nardinum
Candido inscriptum,per submissionem palpebræ subli-
tum,vsque ad perfectam curationem. Oportet enim,vbi
pura facta sunt vlcera,fomento præmisso, specilli nucleū
lacte tingere,& palpebris submittere,atque angulos inter
se disparare,ne distorta concretio fiat.Et ob hoc neque o-
culum deligare oportet,maximè post vlcerum purgatio-
nem. Nam circa principia si inflammationes maximæ
& distentiones fuerint,lenticulæ coctæ cataplasma cum
pane imponere cogimur. Sed & psyllium impositum in-
flammationes mitigat:in doloribus enim aliarum oculi
inflammationum adhibitum, somnum inducit. sint au-
tem leuissima cataplasmata.Sed neque diu in cataplasma-
tum,vsu perseuerare oportet: augent enim putrefactio-
nem & oculum magnopere lædunt, velut etiam in pustu
lis prædictum est.Postquàm igitur aliquātulum mitiga-
uimus inflammationes, statim à cataplasmatis, tum in
carbūculis tum in pustulis abstinebimus.At verò in locis
circa aures per cōsensum inflãmatis,spleniū ex cerato bu
tyrino imponito.

De canceratis oculorum vlceribus, Cap. xxxi.

VLcuscula in nigro oculi fientia,cicatricem non reci-
pientia,parua,dolorosa,parua vasa habentia,varico-
sa, cancerata dicuntur. & aliquando quum cicatricem
accepisse putantur,resoluūtur citra manifestam causam.
Fiunt autem in his punctorii discursus vsque ad tempo-
ra,& consequitur in ipsis fluxio humoris moderatè acris
ac tenuis.Et album in oculo itémque nigrum, semper ru
bicundum est.& auersantur cibum.Augentur autem ipsis
vehementer dolores,illitis acrioribus medicamentis.
Contigit hæc affectio maximè senioribus, ex diuturnis
lippitudinibus: & fœminis quibus menses defecerunt.
Curatio porrò adhibēda est, habita totius corporis cura,
cum prædictione quòd fieri nō possit vt perfectè sanētur,
sed fieri posse vt mitigentur,primùm per conuenientem
diætā, deinde etiā per pharmaca dolores lenire potētia.
Diæta igitur huiusmodi sit: Postquā à lecto surrexerunt,
corpus moderatè illinant oleo dulci: caput autē modico
rosaceo aut omphacino.Et viridi sindone oculo prætēta,
deābulare iubeto in tenebroso ac nō ventoso loco, cum
silētio & absque alia distētione, ita vt neq; caput agitēt,
quātū eius fieri potest. Postquā autē ampliore & lēta deā
bulatione vsi fuerint,ad domiciliū tenebrosum & nō val
de lucidū se recipiant: & rursus ab alio corpus ipsorum il
linatur, excepto capite,confrictis maximè lūbis ac infer
nis partibus. Postea verò lactis moderatè cocti, remota
concretione superstante, heminæ mensuram accipiant.
Nam acrimonias quæ affluunt hebetat,& aluum facilè so
lubilem facit. Si verò ineptus est ad lactis potū,pollinem
polentæ passo moderatè calido diluto inspergito, & sor-
bendum dato. Postea si fame vexentur, duobus ouis sor-
bilibus vtantur,& somnum diurnum vitent.Circa deci-
mā autem horam confricti assumāt panem purum, cum

obſonio quodam viſcoſum quippiã habente,velut ſunt oua ſorbilia, cerebellum porcinum duabus aquis coctũ. ex piſcibus muræna, torpedo, glauciſcus. ex oleribus malua, atriplex, lactuca. Aſſumenda etiam alica ac oryza,& laganum in gallinæ iuſculo coctum,& pedes ſuilli ac tali probè cocti.omnia verò ſint moderata. Vinum bibant & tenue ſubadſtringens & ipſum moderatum. Ab omnibus autem ſalſamẽtis & leguminibus penitus abſtineant. item à balneo,niſi neceſſarium hoc fuerit aut laſſitudinis gratia aut tardæ concoctionis: at tunc non tardãdum in ipſo eſt,ſed citò exeundum. Dolore verò à fluxione oborta illinantur pharmaca lenia ad pura vlcera conuenientia,velut eſt ſpodiacum & collyrium Cleonis, & ſimilia.In oculum autem aſſiduè infundendũ eſt ouum,aut lac muliebre tepidum. Mitigat etiã lentis decoctum infuſum,aut plantaginis, aut portulaca. Verùm ad temporum dolores vtendum eſt collyrio Nili ex roſis: ſi verò ad vehementes inflammationes cataplaſmatis vti cogamur,cataplaſmate ex papaueris capitibus vtẽdum eſt leuiſſimo. antea enim dictum eſt quòd fugere oportet cataplaſmata in oculis calidas affectionem habentibus.admiſcendum eſt autem cataplaſmati ex papaueris capitibus in his,& crocus, & lac muliebre.

De malignis oculorum vlceribus, Cap. XXXII.

FIũt & alia maligna vlcera, partim à magno angulo initium ſumentia, partim à nigro, partim ab albo: & oculum citò corrodũt,& præſertim in corporibus vitioſis humoribus refertis, & quæ acrium rerum eſu vſta ſunt.Sanies etiam ab vlcere manat multa ac graueolens, & ſequuntur dolores vehementes ac febres: ſæpe etiam alui fluxus.depaſcuntur etiam aliquando vlcera vicinos oculis locos.Curãdæ verò ſunt etiam huiuſmodi nomæ per prædictæ diætæ vſum. Veruntamen eiuſmodi exhibenda ſunt quæ aluum non ſoluunt: vnde in iis magis volucrium genere vtendum eſt, maximè montanarum. In oculum verò infundendum eſt lac aut ouum, & prædicta collyria. Si verò nome tranſgreſſa fuerit oculos, curatio ita fiat:Pompholygem optimè lotam,ex muliebri lacte illinire oportet, & ſuperimponere, ſanie prius per aquam elota,deinde per lac.Facit ſimiliter & ceruſſa lota ac ſiccata, & cum lacte adhibita. & plumbi lotura ſicca, quæ confricto plumbeo mortario cum plumbeo piſtillo colligitur.Facit & plumbi recrementum lotum & amylum,ſingula cum lacte muliebri.Cataplaſmata verò ſi coacti fuerimus adhibere,mala Cydonia cocta adhibeantur,aut roſæ virides,aut ſiccæ vino maceratæ.polygonum item ac ſolanum,& ſemperuiuum,& ſeris cũ polentæ polline. Si verò vaſa in fronte ac temporibus fuerint eleuata, etiam ſectionis vaſorum rationẽ habere oportet.

De myocephalis, Cap. XXXIII.

QVVM vlcera quæ propter eroſionem aut ruptionem corniformis tunicæ fiunt, profunda euadunt, pars acinoformis tunicæ procidit, & quod prolapſum eſt,nigrum aut cæruleum apparet.In circuitu verò circa fũdũ eius partis quæ procidit,labia corroſæ corniformis tunicæ alba apparẽt:& ſi adhuc magis pars prolapſa durauerit,labia ruptionis tunicæ corniformis calloſiora facta adhuc magis alba apparẽt.Diuulſa eſt aũt omnino in vuiformis ſiue acinoformis tunicæ prolapſu pupilla ipſa,vt õnino nõ appareat,aut & ſitu& figura immutata. &per hæc diſcriminatur myocephalõ à puſtula. dicitur autẽ myocephalon,quoniam figura ſimile eſt capiti muſcæ. Repulſoriis autem & adſtringentibus opus habet pharmacis,qualia ſunt maximè quæ ex vino fiunt.Eſt autem & hoc celebre ad ipſum: Cadmiæ,æris,chalcitidis crudæ,ſing.vnc.I.æruginis drach.IIII. myrrhæ troglodyticæ drach.II. & dimidiam, croci drach. III. ſalis ammoniaci drach.IIII.gummi drach.IIII.excipe vino veteri adſtringente. Aliud ad pterygia, carnis incrementũ iuxta magnum oculi angulum,aſpritudines.exterit etiã cicatrices. in alio exemplari reperi, etiam ad ſtaphylomata facere: Miſyos crudi drachmas duodecim cum aquæ cochleario terito, deinde croci læuiſſimẽ triti dr. viginti adiicito, ac rurſus terito,& additis myrrhæ drachmis quatuor, excipito,ac vtitor.Poſt illitionem verò ex ipſo factam,ſpongiam teneram imponito, ac deligato. Aliud bonum.facit & ad ſtaphylomata. Miſyos crudi ſextantem,croci vnciam vnam,gummi vnciam vnam:tere cum vino,& vtere. Mirificè etiam facit in ipſis Theodotium Seueri. & ſi quidẽ inflammatio non affuerit,craſſius illine:ſi verò affuerit,cum ouo infunde. Adhibeatur ipſis quoque conueniens deligatio,& inflammatis cataplaſma ex papaueris capitibus impones: aut pſyllium aqua calida madefactum. Collyrium Hori faciens ad myocephala cum Theodotio.facit & ad diuturnas tenues fluxiones: Cadmiæ, ſquamæ æris,croci,ſing. drach.octo,opii drach.XII.miſyos vſti, myrrhæ, acaciæ, gummi,ſing.drach.IIII.excipe aqua.

De ſtaphylomate, Cap. XXXIIII.

DIfferentiæ ſtaphylomatum plures ſunt: nam & cauſæ affectionis variæ ſunt.plerunque tamen quomodocunque factum fuerit ſtaphyloma, viſum deſtruit.Appellatur autem ſtaphyloma, quum corniformis tunica fuerit eleuata, & eminentiam acino vuæ ſimilem fecerit. Fit autem aliquando humoribus ſub aliquam corniformis tunicæ ſtriam collectis, à quibus humoribus coactam corniformem tunicam ſuſtineri contingit ac eleuari ac incuruari, facereque ſtaphyloma citra ruptionem. Fit hoc etiam ex puſtula quadam inter ſtrias corniformis tunicæ ſatis profundè conſiſtente, quæ tunicam eleuauit,non tamen rupit.Appellant etiã ſtaphyloma quum ob corniformis tunicæ rupturam, magnus vuiformis tunicæ prolapſus factus fuerit. Differt hoc à primo,quoniam in illo eleuatio ſola eſt tunicæ corniformis:vnde etiam tota moles albidior apparet: in hoc verò ruptura quoq; facta eſt tunicæ corniformis,& quod prolapſum eſt,cæruleum aut nigrum apparet.Quum autem maximum factum fuerit ſtaphyloma,vt extra palpebras tranſgrediatur & induretur,ita vt ipſa corniformis circumcirca calloſa facta ſit, & talem affectionem conſtringat,clauus appellatur:quoniam per omnia claui capiti ſimilis exiſtit.Hæc igitur affectio quomodocunque fiat,duobus malis ſubiacet, viſus videlicet detrimento, & figuræ deformitati. Et ſic quidem affectum oculum ad naturalem ſtatum reducere,impoſſibile eſt arti: figuræ verò deformitati conſilium contingere poteſt, maximè per chirurgiam.Quæcunque igitur ſtaphylomata recentia ſunt,& propter inflammationem eleuatæ ſunt tunicæ,curanda ſunt cataplaſmatũ ad inflammationes deſcriptorum vſu,& ſimili quoque diæta.In quibus autem ſub corniformis ſtrias humores aliqui collecti eleuationem fecerunt (ſi dolor adfuerit) ſemen lini cum fœnograeco ex aqua mulſa cocta imponemus: declinantibus verò doloribus, farinam fabaceam cum roſis aut ſemine lini ex aqua impone: aut rubi folia, aut bryoniæ botros immaturos,cum butyro & terebinthina,æqualibus portionibus impone & deliga. ad dolores verò cõuenit etiã ſolani ſuccus cum lacte muliebri infuſus.Collyrium autem ad non inflammata ſtaphylomata commodũ hoc eſt:Alcyonii drachmas quatuor:ſalis ammoniaci vnc. I. ſpumæ nitri drach.I.lacrymæ oleæ ſylueſtris drachmam I.gummi ſextantem:excipe aqua.At Theodotium Seueri braſſicæ ſucco dilutum,& craſſius oculo adhibitum, vnà cum ſpongiæ deligatione molẽ diſſipat,ſi non diuturna fuerit affectio. Cæterùm ægrè curantur ſtaphylomata quæ ampliorem fundum habent, & quæ venas ſanguine plenas habent:incurabilia autem ſunt eminentia, & colore varia, & temporum dolores inducentia. Iis ſanè nihil aliud adhibendum eſt quàm ea quæ dolores mitigare poſſunt, quæ in malignis vlceribus iam antè relata ſunt.

Staphylomatum chirurgia, Cap. XXXV.

IN ſtaphylomatis quæ anguſtum fundum habent, & non maligna ſunt,cõmoda eſt actio ſecundum cõſtrictionem appellata.cuius hic eſt modus. Duas acus accipere oportet filum duplex intortum habentes,æquali prorſus lõgitudine:deinde hominẽ ad pedes tuos collocato,capite ipſius reflexo, ita vt occiput ipſius genibus tuis innitatur: & deinde diſparatis palpebris,per mediũ

ſtaphylomatis fundum,ex ſupernis deorſum acum trāſmittito.ſit autem non vade craſſa neque oblonga.Deinde dum detinetur oculus ab acu trāſmiſſa,alteram acum duplex filum habentem ſimiliter tranſmittito à paruo angulo ad magnum, per medium itidem ſtaphylomatis fundum:quò figura duarum acuum tranſmiſſarum cruciformis fiat,aut literæ *Græcæ* X ſimilis. Nam quū paulo obliquior facta fuerit tranſmiſſio,facilius acus extrahūtur.Deinde inciſis duplicatorum filorum principiis, ſuperna duo principia, ſuperno acus principio ſubiicientes,inferna verò inferno,ſtrenuè conſtringimus. ſimiliter autem & obliquæ acus principia conſtringimus. Optima verò conſtrictio fit, rectis principiis ad obliqua ductis,& hoc modo colligatis. Deinde apicem ſtaphylomatis reſecamus, ſolo fundo ipſius relicto gratia filorū, vt ne elapſis ipſis,humores oculi effundantur, & oculus cauior fiat.Cur autem ſtaphyloma excindimus?primùm quidem compendiariæ curationis gratia. citius enim fila excidunt,& vlceratio curatur:deinde etiā minori dolore æger affligitur per totum curationis tempus, quum & corpora tranſpirent, & neque magna inflammatio cō ſequatur. Poſt reſectionem verò apicis ſtaphylomatis,acus extrahere oportet,filis(velut dictum eſt)conſtrictis: & tūc lac infundere aut oui candidum. Supernè verò oculo imponatur ouū cum roſaceo ac modico vino concuſſum,& molli lana exceptum. Imponatur etiam tempori alius lanæ hapſus iiſdem imbutus: & facta deligatione,æger in quiete ſeruetur. Poſtera die fomentū fiat per ſpōgias probè expreſſas,& lacte infuſo,lana ouo imbuta imponatur & deligetur. atque hoc faciendum eſt per plures dies donec fila excidāt. Elapſis autem filis illinantur collyria tenera ad vlcera deſcripta,vt pura exulceratio fiat: deinde cicatricem inducentibus vtendum eſt.

De vlceribus cicatrice indigētibus, Cap. XXXVI.

PVrgatis oculorum vlceribus & expletione indigentibus, animaduertere oportet vt ne carne redūdent, ſed aliquanto cauius ad cicatricē perueniāt:præſertim ſi in pupilla fuerit vlcus. nam ſupereminentes cicatrices viſum impediunt,& deformitatem afferunt: & dum ex palpebris punguntur,fluxiones inducunt.Quæ verò aliquantulum cauæ ſunt,melius apparent,ac ſplendorē excipiunt,& decoræ ſunt ſi fuerint parti concolores. tales autem conſequuntur ſi à mollibus & meatus obſtruentibus pharmacis, compendio ad cicatricem inducentia tranſeamus.Præſtat autem ſi aliquando clandeſtinè caro ſuperexcreuit citò reprimere,ac eminētias attenuare, & ſic cicatricem inducere. Vitanda autem ſunt tingentia cicatrices pharmaca, & maximè ſi iuxta pupillam fuerit vlcus:dum enim denigrantur,impediūt viſum,ſed & deligationes oculorum in vlcerationibus vitandæ ſunt, quibus aliqui vtuntur volētes humiliare cicatrices. Deligatus enim exulceratus oculus & immobilis factus,ſæpe palpebris agnaſcitur. Porrò vlcera ad cicatricem perducta diligenter notare oportet. Quidam enim decipiūtur,& cauiores factas cicatrices caua vlcera eſſe putātes, mollia & replentia collyria illinūt: deinde cōtingit locos quidem non impleri, verùm tunicas ex hoc craſſas fieri.Quum itaque ſuperficiem vlceris claram factam videris, & albam ac læuem,& album oculi naturalem colorem recepiſſe,& totum oculum à fluxione liberatum, ſcito ceſſiſſe iam vlcus,& cicatricem inductam eſſe. Eſt autem optimum collyrium quo vſi ſumus in puris vlceribus & cicatrice indigentibus,quod Cleoni inſcribitur.

De cicatricibus & albuginibus, Cap. XXXVII.

OMnes cicatrices in nigro oculi albæ apparent. Denſata enim corniformi tunica,ſubiectus ipſi cæruleus color non tranſlucet:maximè tamen ſupereminentes albeſcunt: æquales cicatrices minus ſunt albæ: cauiores verò quodammodo concolores ſunt nigro. Quæ verò adſtringentibus pharmacis vſque ad inductam cicatricem curantur,magis obſcurantur,eo quòd pelliculæ per adſtrictionem multùm dēſantur.At verò calloſas ac diuturnas & craſſas cicatrices curare non oportet,neceſſe eſt enim
A in talibus collyriis valde acribus vti, & à vehemēti mordacitate aliæ oculi partes vlcerabuntur:ſi verò etiam ſuffuſio aut glaucedo affuerit, vanum eſt cicatrices extergere. Oportet autem eum qui cicatricem exterere velit, per victum corpus accommodare, quò moderata materia & boni ſucci,in toto corpore adſit. Itaque ab omnibus acribus abſtinere oportet,ſalſiſque ac craſſi ſucci cibis,& à multo vino:& bonæ concoctionis maximè curā gerere,& moderatè boni ſucci eduliis vti. à balneo verò curationis tempore vtendum eſt.Illitio autem facienda
B eſt ante cibum vbi probè concoxit,& capite ac toto corpore leuis eſt, ventris onere prius depoſito,& nō ſtatim à lecto ad illitionem tranſeundum, neque ante cœnam. Vitanda ſunt excoriantia cicatrices pharmaca. Quidam enim illinentes ipſa acribus medicamentis, & excoriantes, ac candida ramenta per ſpongias detrahentes, ea in coticulis nigris circūferentes oſtentant: deinde illinunt aliquod medicamentū quod tingere poteſt. Verùm fluxionibus ſuccedentibus ex pharmacorum acrimonia,itémque inflammationibus, & aliquando reſolutis cica-
C tricibus,vlcera magis profunda fiunt: deinde coguntur rurſus adſtringentibus ac meatus obſtruentibus collyriis vti,& cicatrices magis craſſas faciunt.

Materia attenuans cicatrices & albugines, Galeni, Cap. XXXVIII.

PRoinde in iis quæ attenuare poſſunt, vtēdū eſt pharmacis moderatè extergentibus.Exterſoria autem nō minima facultate participat æs vſtum, & ſquama æris, & flos eiuſdem,& chalcitis vſta. Si verò lota fuerint talia,exterſoria quidem adhuc manent: tanto verò imbe-
D cilliora actionibus fiunt,quanto etiam leuiora.ſecurius eſt autem leuioribus vti. At fortiora iis ſunt, miſy & ærugo:quare etiam ad ſycoſes & callos cōueniunt ſi admiſcentur. Quidam iis adiiciunt etiam gallas pharmacum vehementer adſtringens:ſed vehemētius eſt adſtrictione ſimùlque acrimonia atramentum ſutoriū:multo verò moderatius euadit vſtum ac lotum. eiuſdem materiæ eſt & ſquama ferri ſtomomatis. Quæcunque igitur ex adſtringentibus multùm terream compagem habēt, aſpritudines ſycoſéſque ac callos eliquant,velut ſunt mi
E ſy,& ærugo, & ſimilia. Quæ verò ex ſuccorum genere ſunt, velut omphacium & hypociſtis, glauciúmque & acacia, in ſublitionibus facilè cum lacryma eluuntur. Citra mordacitatem autem extergent, cornu cerui vſtū, & cornua caprarum. at thus tardiſſimè particeps eſt extergendi facultatis, eximitque dolorem ac concoquit. Prædictorum verò animalium cornua, exterſoria quidē ſunt,ſed neque vim eximendi dolorem,neque cōcoctoriam habent, quum frigidæ ac ſiccæ ſint temperaturæ. Thuris autem cortex adſtringit quidem & ipſe non in-
F ſtrenuè, ſed multùm omnibus prædictis inferior eſt: thuris verò inter onera confracti pollen (quod mannā dicunt)differt à thure eo quòd modicam adſtrictionem aſſumpſit. parua enim quædam corticis ſegmēta ipſi admixta reperiuntur. Habet & armenium appellatum vim extergendi:quo videlicet vtuntur pictores.Item atramētum Indicum, & propterea vlceribus non inflammatis citra moleſtiam adhibetur. At aloe mixtæ facultatis eſt: velut etiam roſa. habet enim amarum quiddam quod
G extergit:habet & adſtringens quiddā quo contrahit vlcera, & ad cicatricē ducit. Sal verò ammoniacus,& lapis Aſius,& flos ipſius fortiſſima ſunt pharmaca:quare etiā ad ſcabras oculorum affectiones conueniunt. Cæterùm ex aromaticis commodè iis admiſcentur, caſia & malabathrum ac amomum: diſcuſſoria quidē facultate prædita,verùm etiam adſtrictione participantia.Nam in cō muni de omnibus exterſoriis medicamentis noſſe oportet,quæ moderata ſunt, & quæ ſycoſes ac callos conſumunt,ea omnia etiam ad cicatrices craſſas conueniunt.

H Auxilia ad cicatrices & albugines, Cap. XXXIX.

AD albugines,dracunculi ſemen habentis occultatū in terra ſimile piperi,idipſum ſemen accipe, & tritū cum melle illine. Aliud ad cicatrices & hebetudinem viſus.Seminis rutæ ſcrup.II. Armeniaci ſcrup.VIII.ſalis ammoniaci ſcrup.III.ammoniaci thymiamatis ſcrup.III.

vtere ficco. Aliud. Cicatrices recentes exterit citra omnem moleftiam: Lac equinum cum modico melle affiduè illitum: aut anethi florem purpurafcentem cum modica aqua terito,& per linteum excolato, ac fuccum oculo bis in die inftillato: & poftea cucumeris hortenfis femen commande, & expreffum per linteolum fuccũ in oculum inftilla,& hoc affiduè facito. Aliud ad albugines. Sideritidis herbæ fructum læuiffimè tritũ infuffla: deinde comprehenfum manu oculum, frigida aqua paululum prolue. Exterget etiam generofè, alcyonium Milefium cum melle, ammoniacum thymiama tritum cum vino & melle. Quòd fi puero paruo albugo facta fuerit in oculo, mater pueri ammoniacum commandat,& in pueri oculum fufflet. Facit & anemones radix bulbiformis læuiffimè trita illita. & anagallidis cæruleum florem habentis fuccus cum melle. Aliud. Capnii chelidonii appellati fuccus cum melle. Nitrum cum oleo veteri. menthæ fuccus mirificè facit. Columbæ fimus in cote cum aqua dilutus, præter opinionem facit. Item felis fel illitum. Aliud ad albugines certum. Butyrum liquefactũ folũ illine, (fummè prodeft) & vtere. de hoc plura promittere nõ oportet: omnẽ enim promiffionem vincit. Aliud optimũ. Lac muliebre, melanteriam ex clauis vetuftis ac aceto paratam, mel bonum: hæc tria æquis portionibus fimul mixta & excolata adhibe velut diuinum pharmacum. Aliud. Rumicis hortenfis & plantaginis femen in tefta exurito, & cinerem ex. dè terito, ac vtitor. Aliud. Crocum, piper, æquali pondere læuiffimè trita, cum felis felle in collyria redigito ac vtitor. Aliud. Pullorum hirũdinum capita detracta in olla exurito ac terito,& in corneo vafe reponito, ac vtitor. eft enim vtiliffimum auxilium etiam ad percuffos oculos illitum. Aliud. Lapidem farcophagum appellatum, ex quo loculos defunctorum magnos faciunt, tundito, cribrato,& cum fputo ipfius ægri, præfertim ieiuni, terito ac confidenter illinito. Aliud. Vitulæ fel heminæ menfura ad ignẽ modicè coquito,& optimi mellis parem menfuram adiicito,& myrrhæ drach.II. croci drach.II. fimul terito, ac rurfus in æneo vafe fufficienter coquito, & in pyxidem æream reponito, ac vtitor. Aliud. Lapidis magnetis viui, lapidis ophitæ, ftibii, æquas portiones tufas, cribratas, ac rurfus probè tritas, nycteridis herbæ fucco ac optimo melle addito, illine per fpecillũ ex lapide farcophago factũ. Aliud. Galbanũ cum melle liquefactũ ac fimul tritum adhibeto. Aliud collyrium. tollit albugines mirificè ac citó. Squamæ ferri ftomomatis dr. duas, aluminis fciffi drach.II. gũmi vermiculati drach. III. terito ex aqua, & formatis collyriis vtitor. Aliud. Rhamni fuccum, fi fieri poteft, de femine: fin minus, de foliis, fextãtem, ammoniaci thymiamatis vnc.I. teftarũ fepiæ vnc.I. mellis Attici fextantem. trita excipe, ac vtere. Quidam folum ammoniacum cum rhamni fucco terentes illinunt. ipfe verò fuccus per fe illitus cicatrices tingit. Archigenis collyrium ad albugines, quod ex vna illitione plurimam albuginis partem tollit: fummè etiam facit ad omnem periculofam ac diuturnam lippitudinem. Cochlearum vftarum drach.III. æris vfti dr. IIII. fquamæ æris drachm. VI. fquamæ ferri ftomomatis dr. XII. æruginis drach. VI. lapidis fciffi dr. I. aloes dr. I. omphacii ficci dr. II. lycii Indici dr. IIII. chalcitidis dr. II. myrrhæ dr. III. thuris dr. III. corticis thuris drach. II. croci dr. II. crocomagmatis dr. II. fpicæ nardi dr. III. cytinorum dr. II. gummi dr. VIII. terito cũ aqua,& formato collyria, ac vtere cum aqua. Quòd fi aridum facere voles, trito collyrio vtere ficco. Facit & harmatium collyrium, & præfcriptum ad myocephala ex vino, & his fimilia. Probè etiam facit ad cicatrices (inquit Apollonius) collyrium pepiefmenon, *id eft preffum* appellatũ, quæ omnia in tractatu De multi vfus collyriorum compofitione defcribentur. At verò Theodotium Seueri cum aqua craffum illitum, ad tantam tenuitatem perducit cicatrices vt fenfu cognofci nõ poffint. Optimum autem in ipfis eft ficcum collyrium Alexandro regi infcriptũ, ex croco, fpica Celtica,& terra ampelitide paratum. ha-

A betur autem inter ficca multi vfus collyria.

Albuginum tincturæ, Cap. XL.

IAM antè dictum eft quòd abftinere oportet à pharmacis cicatrices tingentibus: verùm vtne ignorẽtur ea quæ hoc facere poffunt, etiam horum mentio facienda eft. Gallam, inquit, tritã repofitam habe, & vfus tempore nucleum fpecilli calefacito, & eo de pharmaco excipito, ac albugini admoueto. Poftea verò atramentum futorium aqua dilutum adhibeto. Aliud. Malicorium tritum admoueto,& poftea atramentum futorium

B cum aqua tritum. Aliud. Mali Punici dulcis carnem tritam modica aqua adftillato, & læuiffimam factam reponito: & vfus tẽpore, vbi hanc fæpe affricueris, & præadftrinxeris, hyofcyami fuccum illinito ad dies quindecim. hoc & tingit albugines & diffipat multoties illitũ. Aliud. facit & ad glaucos oculos. Mify cum aqua tritum in collyria redigito. fimiliter autem aliud collyriũ ex galla formato. Vfus autem tempore, vbi per collyriũ ex galla præadftrinxeris, collyrium ex mify illinito. Aliud ficcum. Gallæ drach. I. acaciæ drach. I. atramẽti fu-

C torii drach. II. vtere. Aliud collyrium. Florum mali Punicæ, atramenti futorii, acaciæ, gummi, fing. drach. IIII. ftibii drach. IIII. galbarum dr. II. aqua excipe: fi verò flores Punicæ non affuerint, id quod in ipfis malis inter grana membranæ fpeciem præfert, iniice.

Ad glaucos oculos, vt nigras habeant pupillas, Cap. XLI.

MAlicorii Punici dulcis fuccũ infunde: deinde interftitio facto hyofcyami cæruleum florem cum vino tritum inftilla aut hyofcyami fuccum. oportet autẽ

D debito tempore flores colligere ac reponere. Aliud. Acaciæ fructum,& parum gallarum diligenter tere,& anemones fucco excipe vt mellis craffitudo fiat. deinde liquorem per linteum diligenter exprime ac repone, & vtere velut dictum eft. Aliud. Cucumeris fyluestris fuccum illine. hic mulieres glaucoculas oculis nigricãtibus facit. Aliud. Hyofcyami cæruleum florem in vmbra ficcato ac reponito. Vfus autem tempore florem vino auftero dilutum præillinito: & poftea ipfum

E florem læuiter tritum per fe illinito. Hoc vim fuam ftatim declarat.

De puerorum curatione, Seueri, Cap. XLII.

INgens gramarum copia in oculis puerorum reperitur,& inflantur plerunque horum palpebræ à materiæ multitudine. funt enim pueri natura humidiores ac calidiores. Itaque horũ collyria perfrigeratoria funt, & aliquo modo reficcatoria: participantia etiam non modica adftrictione, quò fordium copiam influentem re-

F pellere poffint. Ad tantam enim adftringẽdi facultatem progreffa funt puerilia collyria, vt etiam afpritudines tollant. Hebetatur enim in pueris collyriorum acrimonia à locali humiditate,& gramarum multitudine. Sed & per allabentium humorum copiam, propter ploratũ fientem, collyria eluuntur. Eft autem nobis experientia cognitum in ipfis primariũ & mirabile collyrium, quod recipit lapidis fciffi drach. viginti, lapidis hæmatitæ dr. viginti, æruginis dr. IIII. chalcitidis crudæ drach. IIII. æris vfti dr. IIII. opii dr. VI. myrrhæ dr. VI. gũmi drach.

G XVI. Hæc eft collyrii compofitio ratione approbata,& experientia vtilis cognita: teritur ex aqua. Sed & aliud collyrium ad ipfos vtile experientia conftat, quod recipit lapidis fciffi dr. XXIIII. lapidis hæmatitæ dr. viginti quatuor, æris vfti dr. VIII. ammoniaci thymiamatis dr. VIII. mifyos vfti dr. octo, opii dr. IIII. feminis hyofcyami dr. quatuor, gummi dr. octo: excipe aqua. Oportet autem & in his à principio admifcere lenia collyria, atque fic paulatim ad efficacem auxiliorum facultatẽ progre-

H di. Mirificè etiam ad ipfos facit Theophilium collyriũ, & quod Mono infcriptum eft, quæ inter multi vfus collyria habentur.

De afpritudinibus & denfitatibus, fycofifque ac callis, Seueri, Cap. XLIII.

QVandoquidem ratio auxiliorum cognationem refpicit, & velut inter fe condependentes facultates

reperit,admonet sanè eadem vt nihil aliud ab ipsis in-
terponamus. Proinde asperitates,quæ etiam ab aliquibꝰ
densitates vocantur, ex mala curatione sæpe fiunt, dum
medici diutius collyria instillant. Quemadmodū enim
in externis vulneribus pinguium adhibitio, carnium
quarundam inutilium causa est: sic etiam in præsenti fie
ri cogitare oportet. Fiunt autem & ex fluxione diu-
turna minimè mordaci: si enim acris esset, citiùs ocu-
lis damnum induceret quàm palpebris affectionem in-
seminaret. Fit etiam aliquando non prægressis fluxioni-
bꝰ,neque manifesta causa præsente. & sut huiusmodi nō
similes iis quæ ex fluxionibus fiūt. In illis enim densio-
res& asperiores ac cruentiores euersæ palpebræ apparēt:
in his verò,velut milii grana aut erui parua semina, vide
re est intra palpebras exurgentia,éstque hæc species reli-
quis curatu difficilior. Differunt tamen hæc inter se.
nam densitas in superficie est,& cum rubore: aspritudo
verò maiorem inæqualitatem ac eminentiam habet, cū
dolore simul ac grauitate. ambæ autem oculos hume-
ctant. Quæ verò sycosis dicitur,altiores eminentias ha-
bet & velut incisas:& cui alii rei quàm ficui hianti simi
lis est? Callositas verò aspritudo est diuturna, induratas
& callosas inæqualitates habens. Quidam igitur aspritu
dines radere conantur, partim ferro, partim foliis fici.
est autem hic conatus nociuus. amplius enim ipsas au-
gent,& duras cicatrices inducunt,& assiduarum fluxio-
num authores fiunt,dum semper oculi ex succedentibꝰ
durioribus cicatricibus punguntur. Curare verò opor-
tet aspritudines,nullo vlcere circa oculum existēte,col-
lyriis ad pueros relatis,ita vt euersis palpebris,si non in-
flammatæ fuerint,illinātur,& per specilli nucleum diu
affricentur:(qui enim citò ab affrictione desistunt,den-
sant magis,& oculis fluxionem inducūt.) si verò permā
serit causa,efficacioribus vti conuenit: quale hoc est, Te-
stæ sepiæ drach. octo, pumicis drachmas octo, rubricæ
sinopicæ, ammoniaci thymiamatis, singulorū drach.
decem,gūmi drach. octo: excipe aqua. Ex huius vsu ma-
gnam laudem reperies: statim enim ab illitione cuticu-
læ quædam in spongiæ admotione excidunt. oportet au
tem post collyrii illitione, aquam frigidam per spon-
giā adhibere. Est & aliud collyrium ad huiusmodi affe
ctiones, quod recipit cadmiæ drach. quatuor, squamæ
æris drach. quatuor, salis ammoniaci drach. quatuor, o-
pii drach. duas, gummi drach. duodecim: excipe aqua.
Ego verò Seueriano sicco collyrio vsus profeci, cuius &
tu experientiam magistram habebis. Apollonius autem
dicit, Ad exasperatas palpebras vtēdū est pharmacis qui-
bus etiam crassissimas cicatrices depurgamus: quale est
hoc, Æris vsti drach. octo, myrrhæ dr. I. squamæ æris dr.
I. acaciæ drach. II. cadmiæ drach. II. spicæ nardi drach. I.
cinnamomi drach. I. croci dr. I. piperis grana XVI. hype-
rici drach. III. ammoniaci thymiamatis dr. III. æruginis
obol. II. gummi dr. I. terito cū vino veteri austero, & col
lyria formato, ac vtitor. Aliud ad fluxiones antiquas
& palpebras dēsas. Cadmiæ dr. XVI. æris vsti drach. IIII.
seminis hyoscyami dr. I. opii dr. II. myrrhæ, fructꝰ ericæ,
acaciæ, sing. dr. IIII. gummi dr. VIII. Omnia sicca læuissi
mè terito,& lac muliebre adiicito,ac simul trita in col-
lyria efformato: & ea similiter lacte trita crassè illinito,
adhibito prius fomento. Liquida compositio ad aspri-
tudines. facit & ad oculos suppuratos. Chalcitidis vstæ
drachmas tres, croci drach. octo, mellis drach. nouē. Ari
da cum aqua terito,& vbi probè siccata fuerint, mel ad-
misceto, ac vtitor. Theophili liquida ad omnes syco-
sas eminentias,& omnē carnis extuberātiam: Æris vsti
drachmas duas, misyos vsti drachmam vnam, myrrhæ,
croci, omphacii, singulorum drachmam vnā, vini Chii
aut alius adstringētis veteris odorati, vncias sexdecim,
mellis Attici dextātem. Sunt & alia collyria facientia ad
aspritudines, quale est Phœnix & Dionysius, & similia,
quæ inter multi vsus collyria describentur. Cæterùm in
quibus cum palpebrarum aspritudine etiam tunicæ ocu
lorum inflammatæ dolore vexantur, admiscere oportet
aliquid de extersoriis ad propria inflammationi medi-
camenta, qualia sunt collyria ex vino parata. sedata verò
oculorum inflāmatione, aspritudines exterere oportet.

A Verùm in iis qui vlcus habent cum fluxione mordaci,
fieri non potest vt huiusmodi medicamento vtamur.
Corniformis enim amplius corrodetur, & vuiformis
prolapsus maior fiet, & vehemens dolor hominem ap-
prehendet. augebitur autē & malignus fluxus. In his igi
tur collyrium huiusmodi parare oportet, Pumicem læ-
uissimè tritum tragacantho aut gummi madefacto ex-
cipimus,& parua collyria formamus: deinde euersis le-
uiter palpebris diutius affricamus: & postea lac infundi-
mus,& collyriis ad pustulas ac vlcera destinatis vtimur.
B Cessante verò in temporis progressu fluxione, ad acrio-
ra collyria transimus, ac cum ipsis palpebras (velut di-
ctum est) confricamus. Miscemus etiam ad ea quæ vlce-
ribus conueniunt, collyria ex vino, paulatim augentes i-
psorum mixturam, quò neque palpebræ vexent tunicas
oculorum, & vlcera pura facta impleantur ac cicatricē
recipiant.

De oculorum debilitate, Demosthenis,
Cap. XLIIII.

C DEbiles oculi dicuntur qui neque albū, neque splē-
didum, neque igneum videre sustinent, sed ex qua-
uis occasione visum continent & lacrymantur, præser-
tim inter legendum. Differunt autem ii à fluentibus pro
pter carunculæ naturalis circa magnum angulum decre
mentum. fluentes enim hoc modo, etiam citra aliquam
externam causam lacrymantur: hi verò occasione aliqua
oblata. Curandi verò sunt deambulationibus, cursibus,
exercitiis supernarum partium cum frictione & spiritus
detentione, capitísque rasura, ac leui oculorum frictio-
ne post exercitia,& frigidæ in caput perfusione. Vten-
D dum est & aquæ potu,& victus ratione media. conducit
& legere cum clamore, itémq; sic scribere. Si verò phar-
macis opus fuerit, adstringentibus & perfrigerantibus
ac meatus obstruentibus vtemur.

De myopia, Cap. XLV.

MYopes dicuntur qui ex natiuitate parua quidem
propè vident, magna verò procul videre non pos-
sunt: & qui scripta admotis oculis legunt. & alii quidē
inæquales, alii æquales oculos habent. Incurabilis est au
tem talis affectio.

E De nyctalope, Cap. XLVI.

NYctalopas vocant qui die quidem vident, occidē-
te verò sole, obscurius: deinde noctu penitus nihil
cernunt. Hoc autem magis fieri videtur propter aliquā
capitis debilitatem, & maximè visiui spiritus crassitudi-
nem, itémque reliquorum oculi humorum ac tunica-
rum. Quibusdam verò contingit, vt noctu quidem me-
lius videant, interdiu autem deterius: & si noctu luna ap
pareat, nihil cernunt. sed hoc rarum est, illud autē prius
plurimis contingit. Curandi porrò sunt qui in nocte nō
F vident (si bono habitu præditi fuerint) venæ cubiti se-
ctione, itémque ab angulis oculorum: qui verò vitiosis
humoribus redundāt, cōuenienti pharmaco purgentur.
Postea post vniuersalem euacuationem vtendum est iis
quæ pituitam per os ducūt, & quæ per nares purgant: &
sternutationes ciendæ. Narifusorium autem pharmacū
ipsis cōmodum hoc fuerit: Piperis, staphidis syluestris,
sing. scrup. II. sinapis scr. I. tundito ac cribrato, & radicū
betæ succum adiicito, vt mellis liquidi compages fiat,
& contrita naribus infunde, ac attrahere iube. atq; hoc
G ad dies V. aut VII. facito. Vtere etiā aliis quæ in nares
mittuntur, in sermone De narium affectionibus præscri
ptis. Ante cibum verò bibant hyssopum, origanum, ru-
tam. diæta autē attenuatoria sit ex toto. Si verò per hæc
non successerit, rursus purgatorium dādum est, quale est
hoc, Scammoniæ obolos tres, castorii obolos duos, salis
obolos tres. In debilioribus autem scammoniæ obolos
duos iniice. Talis enim purgatio sæpe euestigio ab affe-
ctione liberauit, aut multo meliorē dispositionē indu-
xit. Post paucos autē dies dandū est purgatoriū pituitā
H & bilē ducens, quale est hoc: Colocynthidis obolos II.
scāmoniæ obolos quatuor, salis obol. quatuor: excipe in
catapotia sex, & mediis habitibus tria præbe: fortibus
autem, omnia. Oculi verò illinantur melle cocto,& ad
continendū liquorem immissum claudātur: aut oleo ve
tustissimo similiter illinantur: aut aluminis scissi in testa

A exusti drachmas duas, salis ammoniaci aut Cappadocici drachmam vnam, terito & cum melle illinito, aut cum lacte muliebri: aut hyænæ fel cum melle. Vitandus tamē est frequentior acriorum pharmacorum vsus: assiduè verò vtendum oleo vetustissimo. Putatur ipsis prodesse hepar hirci assatum, cum sale citra oleum calidissimū comestum. Quidam etiam destillante ex hepate, dum assatur, sanie ipsos illinunt: aliqui hepar coquunt, & oculos super elatum vaporem detinentes, hoc fomento vtuntur. Auxiliatur etiam elaterium ex interuallis cum melle illitum. & perdicis fel aut capræ syluestris, aut hirci. B buglossi etiam piscis fel illitum valde prodest. At verò diæta tota attenuatoria sit: & ab initio etiā à vino abstinēdū est: & vitanda omnia crassefacientia. Cæterùm in iis qui noctu melius vident, interdiu autem deterius, non cōiectamus spiritum multùm attenuari, aut tunicas rarefieri, atque ex hoc spiritū dissipari, ac visum obscurari: noctu verò crassefieri colligique, ac sensum mouere. & oportet in iis robur oculis addere. Herophilus tamen vice versa in libro De oculis dicit, Ad eos qui in die non vident, gummi, crocodili terrestris stercus, misy, hyænæ fel, trita cum melle C illinito bis in die, & ieiunis hirci hepar edendum præbe. Ego verò coniecto hoc magis facere ad eos qui noctu nō vident.

De hebetudine oculorum, Galeni, Cap. XLVII.

Hebetudo oculorum est obscuritas videndi, ob plurimas causas contingēs: aut dū visiuus spiritus incrassatur: aut dū tunicæ densantur ac crassefiunt, aut dū humores in oculo crassi ac viscosi fiunt. Contingit etiam his hebetudo qui diuturno morbo detenti fuerunt, & tristitia D ingenti. At in senibus cum hoc quòd crassi facti sunt humores, & tunicæ spiritus visiuus, etiam debilitas adest spiritus visiui, & imminutio multa, ac collapsio, & velut corrugatio nerui visiui ac tunicarum in oculo densatarum ac crassefactarum. Nam dum imminuuntur humores in oculo senibus ipsis, & minus de spiritu ex supernis ad pupillam defertur, vsqueadeo rugosa fit sæpe corniformis tunica, vt senes partim omnino non videant, partim malè & vix adhuc cernāt. Corrugationes enim mutuò inter se E incidunt, & tunica velut conduplicatur, & aliam crassitudinem aduētitiam assumit. Porrò auxilia in communi ad hebetudinem, ex eadem materia componuntur ex qua etiam in incipiētibus suffusionibus, & partim in collyriorum formas effinguntur: partim liquida sunt: (quæ etiam induratis inflammationibus tunicarum conueniunt) partim sicca. Horum compositiones in fine huius Sermonis habentur.

De obfuscatione oculorum, Demosthenis & Galeni, Cap. XLVIII.

F Obfuscatio est perfectum vtplurimum videndi impedimentum, citra manifestam circa oculum affectionem, pura videlicet apparente pupilla. Et quibusdam paulatim affectio conflatur: aliis confertim incidit, vt minimum aut semel in totum non videant. Et obfuscationis quidem paulatim conflatæ plures causæ sunt, de hebetudine iam relatæ. eius verò quæ confertim incidit, causa est obturatio nerui visiui, crassis ac viscosis humoribus confertim ipsi illapsis, aut eiusdem nerui resolutio. Præcedunt affectionem assiduæ cruditates, & meri potus, in- G solatio, capitis inustio ac ardor, aut perfrigeratio: aut assidua lectio post cibum, aut balnea similiter assidua post cibum, & vomitus intempestiui, coitus immodicus ac intēpestiuus, spiritus detentio violenta, quemadmodum in tubicinibus contingit. Hæc enim & his similia, cum modicè fiunt, visus hebetudinem efficiunt: dum verò immodicè, obfuscationem. Fit etiam aliquando obfuscatio ob fortes capitis plagas, aut casus ex alto, resoluto quandoque neruo visiuo, aut rupto, aut (quod omnium mitissimum est) humorum copia per vehementem concussionem illata & H visiuum neruum obturāte. In resolutionibus igitur nerui, tardè mouetur oculus, aut omnino non. Quum verò ex violenta plaga in caput facta, aut ex casu, à cerebri connexu ruptus fuerit neruus, primùm quidē oculus prominentior fit: deinde cauatur & alimentum non sentit.

A Quū autē ob humorū crassorū ac viscosorum copiā neruus cōfertim obstructionem sustinuerit absque alia causa, necesse est capitis grauitatem consequi, maximè in profundo iuxta radices oculorum. Eos igitur quibus oculi cōfertim obfuscantur, curare oportet vena cubiti incisa, si plenitudine grauatus fuerit æger. validissimum enim auxiliū in ipsis est venæ sectio. Deinde interpositis aliquot diebus, fasciam collo circumdabimus ac constringemus: & postquam frontis venæ eleuatæ fuerint, rursus exoluemus, & hoc iterum atque iterum faciemus, quo per spiri- B tus motum humores obturati violenter concutiantur. Postea eleuatas angulares venas, ab vtraque nasi parte siccare oportet, & fortem euacuationem facere. Ego enim ad tres heminas ex angularibus venis aliquando euacuaui. Post hæc confestim cucurbita occipitio affigenda est cum scarificatione. Contingit enim plerunque statim incumbente adhuc cucurbita hominem respicere. sed non oportet hoc auxilio cōtentum esse: verùm reparatis viribus post tertiam diem purgare, deinde ad diætam deducere. At verò in iis quibus paulatim per multum tempus oculi obfuscantur, præmissa recta victus ratione, à venis C angularibus euacuationem, velut dictum est, faciemus. & in iis qui non multo sanguine abundant, statim ab initio ab angulis auferatur: deinde cucurbita occipitio affigatur: & postea purgatio fiat. Per diætam verò, maximè aluum facilè solubilē facito per cibos, bonæ concoctionis, præ omnibus ratione habita. Per aliquot dies autē dāda est aloe deuoranda, terebinthina excepta in catapotia. facit & cnici succus cum melle. Vtendum est & exercitiis infernarum partium, & deambulationibus pluribus in D vmbrosis locis. Vitandus est vini potus, & aquæ potio viriliter toleranda. Vitandus est etiam omnis cibus crassefaciens, & assiduus coitus, & capitis insolatio. Neque verò balneum conuenit, neque somnus diurnus, neque vehementior à cibo motus, neque legere aut scribere. Vitādæ sunt iræ, indignationes, & curæ pertinaces, & vehemētes perturbationes, ac timores, præsertim post cibum, & assidui vomitus. Quotidie autem proluenda est facies aqua frigida, præsertim pluuiali, & illinendum corpus per alios. Perseuerante verò affectione, etiā per narifusoria E caput purgetur, ita vt narib⁹ infundamus quæ ad capitis dolorem dicta sunt. Vtendum est & pituitam per os detrahentibus ibidem relatis. At verò illitio oculorum, diuturna iam existente affectione, primùm per simplicia fiat veluti per mel non fumosum, aut oleum vetus: postea etiam compositis vtendum est. Nos autem laudem assequuti sumus in ipsis ex Diacēteti collyrii vsu, & liquida Aglaidæ compositione ad suffusiones destinata. Commune verò ad omnē obfuscationem ac hebetudinem hoc est: videtur autem & ad membranarum crassitudines fa- F cere: Croci drachmam vnam, myrrhæ drachmam vnam, piperis grana XV. spicæ nardi obolos duos, succi fœniculi drach. XVI. ammoniaci thymiamatis drachmam vnā, mellis quincuncem. Ad omnia læuissimè trita fœniculi succum affunde, deinde tere ac resicca, & admixto melle ænea pyxide excipe, ac vtere. Ante illitionem verò fomētum per spongiam in aqua calida marina tinctam oculis adhibendum est: aliquando etiam tota facies in marinā tepidam immittenda est. atque hæc quidem communia in omni obfuscatione. Cæterùm iis quibus ob coarctatio- G nem multorum aut crassorum humorum ad neruum delatorum, visus impeditur, post venæ sectionem & cucurbitæ admotionem & purgationem caput sinapismo integendum est: & postea etiam caustico pharmaco occiput exulcerandum: & capitis ex aqua calida perfusione vtendum. præstat autē salsuginosam aut nitrosam esse aquam.

De resolutione oculorum, Cap. XLIX.

Non solùm neruus visiuus, velut prædictum est, sed etiam totus oculus aliquando resoluitur, aliquando cum reliqui corporis dextris aut sinistris partibus resolu- H tis: aliquando verò priuatim circa solam palpebram fit resolutio: aliquando verò etiam totus oculus resoluitur. Et si quidem palpebra fuerit resoluta, oculus semper conclusus est, & palpebra non sentit: si verò totus oculus resolutus fuerit, motus ad dextram ac sinistram, sursum-

que ac deorsum perficere non potest:& siquis acrius pharmacum sublinat,nō percipit morsum.Si igitur palpebræ solius fuerit resolutio,præpurgato per aloedaria vniuerso corpore,& post aquæ potus & frequentioris deambulationis ac multæ infernarum partium frictionis vsum,palpebra assiduè alumine scisso cum acri aceto illinatur,& collyriis calidioribus, aut eo quod ex sandyce cōstat.quòd si hinc non restituatur, sursum fuere ipsam oportet. Totius autem oculi resolutiones ægrè curabiles sunt, maximè in ætate prouectis. Si verò ex natiuitate cōtigerit resolutio, impossibile est hic corrigere.In quibus igitur salutis spes est,talis curatio facienda est præ omnibus: si bono habitu prædit⁹ fuerit, vena cubiti secetur,deinde anus per clysterem eluatur,postea purgatorio corpus euacuetur: deinde pituitam per os ducentibus vtendum: deinde per ea quæ naribus induntur purgandum.Postea cucurbita occipitio affigenda cum scarificatione,& hirudines temporibus admouendæ.Propinandum etiam castorium per se, & cum absinthio.Dandum & pulegium, hyssopum,ruta, cum aceto mulso ac sale:postea caput castorio illinatur,cū rosaceo & aceto.Et ex eodem vnguento,mollis lana imbuta,oculo clauso imponatur,cauendo ne in oculum instillet:atque hæc curatio bis in die fiat.Palpebræ verò forinsecus & frons,castorio cum croco ex aceto illinantur. Mihi verò videntur liquidæ ex castorio ac melle ad affectionem commodæ,quæ compositiones & sublinendæ & superlinendæ sunt.A vino verò,& carnoso multumque nutriente ac crassi succi cibo omni abstinendum est, & assumendi qui excretiones facilè solubiles faciunt,ac humores attenuant. In primis temporibus vitanda sunt etiam balnea & vaporatoria & insolationes. Vomitibus autem ex interuallis vtēdum ieiunis,à raphanis, deligato oculo, & citra multam lancinationem.

De glaucedine, Cap. L.

GLaucedo duobus modis dicitur.Glaucedo enim propriè mutatio est crystallini humoris ad glaucum humorem,siccitásque ac concretio: altera autem glaucedinis species,ex prægressa suffusione fit, humore iuxta pupillam vehementissimè congelato ac resiccato.& hæc species incurabilis est.At propriè dictam glaucedinē incipiētem aliquando sanare datur, ex deambulatione pro viribus,& totius corporis frictione,ac lauacris,maximè capitis. Æstate verò etiam frigidæ lauacrum conuenit,& tonsura capitis ad cutem: oculi verò solo oleo antiquo sublinantur.

De suffusione, ex Demosthene, Cap. LI.

SVffusio est præterfusio humorum circa pupillam congelatorum,vt,vbi perfecta fuerit,visum impediat. Incipiente verò suffusione,talia ægris accidūt:Velut culices parui caliginosa quædam oculis sæpe obuersari videntur, & quidam ex ipsis piliformia vident, alii velut lanarum filamenta,aut araneorum texturas: quibusdam circa lucernas circuli apparent.Hæc autem vbi apparuerint,aliquando pura pupilla apparet iis qui negligentius considerant:aliquando verò colorem maris refert. Augescente deinde affectione, augescunt etiam accidentia: perfecta verò eadem,homo non videbit,pupilláque colorem ad albedinem mutat,& omnino non translucet. Plures autem sunt coloris species:quædam enim suffusiones aerem assimilant, aliquæ vitrum referunt,aliæ albicantes sunt,aliæ ad cæruleum colorem magis mutātur, aliæ glaucescunt: quæ etiam incurabiles sunt.Curandi autem sunt qui suffusione tentantur,in principio sanguinis de cubito detractione:& si nihil impedit, etiam clysteribus acrioribus,& purgationib⁹:deinde quoq; cucurbita occipitio affigenda est cum scarificatione.& pituitam per os detrahentib⁹ ac narifusoriis,ex interuallis vtendum.A vino verò abstinendum est per totam curationem,& ab omnibus replētibus caput:itémque à balneo,nisi quis lassitudinis ac tardæ concoctionis gratia ad se lauandum cogatur. Et tunc omnino non in aere balnei moretur, neque in solio moram trahat:sed paululum inscendat, & citò exeat. Diæta verò omnis sit attenuatoria.Medicamentis autem vtendum est,primùm simplicibus,velut melle,& oleo veteri, ac fœniculi succo: deinde etiam compositis liquidis ac

A siccis collyriis,quæ paulo pòst describētur inter communia auxilia.

De midryasi,*id est pupillæ dilatatione,* Cap. LII.

PVpillæ dilatatio appellatur,quum pupilla colore quidem nihil abalienatur, multò verò latior quàm pro naturali modo euadit,vt aliquando ad iridis circulum accedat,& quandoque in totum visum impediat: aliquando tamen vident,verùm obscurè,& quæ videntur ab ipsis omnia minora putantur, diffuso videlicet spiritu visiuo.
B Fit hæc affectio propter humorum allapsum,qui aut aceruatim aut paulatim ferūtur,à quibus citra sensum vuiformis tunica distenditur,& pupilla amplius dilatatur. Est autem affectio valde ægrè curabilis. quum enim membranosa sit tunica vuiformis,vbi semel distenta fuerit,induratur,neque facilè amplius contrahi potest. Accidit autē affectio hæc magis pueris,propter tunicarū debilitatem. Sed & qui ex natura nigros oculos habēt,magnas etiā pupillas habēt: quapropter facilè in hanc affectionē delabūtur.Curanda est autem affectio,si nihil impedierit, venæ
C sectione in cubito,aut purgatione:si verò hoc fieri nō poterit,angulares venæ soluantur:deinde cucurbita occipitio affigatur. Vtendum est & deambulationibus lentis ac pluribus,in locis vmbrosis:& omni modo conandum vt materia ad infernas partes detrahatur.Quapropter in principio etiam clysteri vtendum est, & infernarum partium frictione per alios. Post deambulationem & inunctionē facies aqua marina proluatur,hyeme tepida, æstate frigida.Tota etiam facies in aquam mittatur oculis per tempus quoddam apertis.quòd si marina non adsit, parum salis
D aquæ misceatur, aut posca aquosa assumatur. A vino abstinendum est donec affectio fuerit soluta.& tota diæta tenuior sit & ventri commoda.Balnei vsus rarior sit, & tunc caput non valde perfundatur. Pharmacis vtendum est subadstringentibus,velut rosa,croco,nardo,thuris cortice,pompholyge,spodio,& acacia.nam valde acres pharmacorū facultates humorū copiā attrahentes,distendunt membranas,& latiorem pupillā efficiunt. Quapropter & quæ vehementer adstringunt,velut est chalcitis, misy, & quæ amplius frigefaciunt,velut cicuta,membranas indurant.Sed & amplius contrahere ac coarctare pupillam in-
E commodum est.nam hæc res pupillam ad tabem perducit.

De tabe pupillæ, Cap. LIII.

TAbes pupillæ dicitur quum angustior & hebetior facta fuerit.Hoc autem plerisque contingit ex periculosis debilitatibus,aut ingenti capitis dolore. His autē maiora apparent quàm pro naturali modo, quæ ab ipsis videntur,propter pupillæ angustiā. Curationem porrò in his contrariam midryasi facere oportet,ita vt exercea-
F mus supernas partes,humeros ac manus cum spiritus detentione.& caput ac faciem diligenter confricemus: deinde oculos summis digitis.facies etiam aqua calida proluatur:& caput vnguento quodam moderatè calefacere potente illinatur,quale est irinum.Et modico facto interstitio,oculi rarefaciēte,& acriore,ac humiditatem attrahente pharmaco sublinātur,quale est hoc collyrium:Ammoniaci thymiamatis drachmam vnam, crocomagmatis drachmas quatuor,croci drachmas duas,æruginis drachmas quatuor:trita cum aqua efforma,& vtere. facit &
G Erasistrati liquida compositio. Victus sit optimi succi & sorbilis,vinum fuluum & odorum,somnus excipiat cibū. Sed & balnea cōueniūt,& capitis ex aqua calida perfusio.

De macie oculi, Cap. LIIII.

OCulus macer esse & alimentum non sentire dicitur, quum ex vehementi capitis dolore, aut in febribus acutis,paulatim humiliatur & cauatur, & in totū minor fit,& aliquanto obscurior, & visum impedit. Contingit autem hoc sæpe ex caluæ incisione & perforatione:quando sanē etiam ægrè curatur.Differt autē macies à tabe, quòd
H tabes pupillam solam minorem facit:macies autem totū oculum minorem & humiliorem efficit. Curandi porrò sunt sic affecti, spongiarum ex calida aqua expressarum circa oculos fomento.Lac quoque tepidum ipsis infundendum,& ab omni collyrii adhibitione abstinendum,

Cibi dentur ipſis multùm nutrientes & optimi ſucci. vinum ſit fuluum & tenue. Vtendum eſt balneis,& capitis ex calida aqua perfuſione. exercitiis item partium ſupernarum,& ſpiritus detentione.

De expreſſione oculorum, Cap. LV.

EXprimuntur oculi aliquando vt prominẽtes permaneant.& hoc contingit iis qui ſtrangulantur,& in athleticis certaminibus, & fœminis quæ in partus doloribus amplius diſtendũtur: aut ex fluxionibus plurimis quæ aceruatim à capite defluxerunt. Qui igitur ex ſtrangulatione in hoc inciderunt, iis vena cubiti ſecetur: ſi verò aliàs craſſi humores influentes oculos impetiuerũt, purgentur veratro nigro aut ſcammonia. At expreſſiones oculorũ, in fœminis ex partus doloribus ſæpe contingentes, purgationes per locos muliebres ſoluũt: quare has procurare oportet. In viris autem poſt venæ ſectionem, aut purgationem, ſi permanſerit affectio, cucurbita occipitio affigatur,& aquæ potus exhibeatur,& cibi cõtrahantur. Oculo verò imponatur lana melle imbuta cũ modico croco,& hapſus lanæ ſuperimponatur,& placida cõpreſſione deligetur. Cõducit his etiam poſt principium, aqua marina frigida faciei affuſa, & intubi ſuccus ac polygoni,& pſyllii cum opio illitus:& quæcunque alia comprimere ac contrahere poſſunt.

De confuſione, Cap. LVI.

COnfuſio oculi plerunque ad vehementes plagas cõſequitur. ſed & ex vuiformis tunicæ inflammatione cõtingit, ruptis in ipſa vaſis. Pupilla verò colore turbida fit,& aut maior aut minor ſeipſa euadit. curãdæ igitur ſũt cõfuſiones ex plaga per venæ in cubito ſectionẽ.& totus oculus ſãguine recèns mactati turturis, aut in illius penuria, colũbæ expleatur,& mollis lana in ouo cũ vino & roſaceo cõquaſſato madefacta imponatur ac deligetur:& poſtera die idẽ fiat. Tertia verò fomẽtũ adhibeatur,& lac inſtilletur: poſtea ouorũ aſſatorũ vitelli imponantur, cũ melle & croco trito, linteolo illiti. Quum autem pupilla iã purgata fuerit, collyria ad antiquas affectiones deſtinata ſublinantur, quale eſt aromaticum & chiacum Apollonii,& ſimilia. Facilior autem curatu eſt confuſio in iis quibus pupilla ſola ampliatur: colore verò & figura ſimili permanet. difficulter autem curatur in iis quibus pupilla diuulſa eſt.

De iis quæ in albo oculi naſcũtur, Cap. LVII.

OMnia quæ præter naturam in albo oculi naſcuntur, quæ quidem doloris exortia ſunt, in quibus pili ſæpe exoriuntur, & quæ non valde à naturali colore euariant, curabis hamo apprehendens ac extendens, & poſtea ſcalpro pterygiis deſtinato reſecans: deinde ſalem tenuem inſpergens, & lanæ hapſum imponens ac deligans,& reliquam curam adhibens velut in pterygiorum reſectione. Quæ verò ſubrubra & tumida ac varicoſa ſũt, dolorificáque & aſpera, & tempora per conſenſum afficiunt, ea omnia fugere oportet velut maligna,& pericula ac oculorum prolapſus inducentia in chirurgia.

De pterygiis, Cap. LVIII.

PTerygium, *unguis Latinis quibuſdam uocatus*, dicitur quum album in oculo amplius augeſcit, aut caro ſuperexcreſcit, ex ſcabra quadam lippitudine, aut aſſiduis fluxionibus. Incipit autem huius augmentum, ſæpe quidem ab angulo magno appellato iuxta naſum, rarius autem à paruo:& adhuc rarius generatur à ſuperna aut inferna palpebra, extenditúrque vſque ad nigrum. Quum verò maius factum fuerit, etiam pupillam contingit, & viſum impedit. Facilia verò curatu ſunt pterygia albicãtia,& anguſtum fundum habentia: his verò contraria ægrè curantur. nam ſubrubra poſt curationem chirurgicam, cariem ac dolores dimidiæ capitis partis inducũt. attamen poſt ſymptomatum ſublationem oculus, liberatur. At pterygia in quibus etiam principia ſunt ſuffuſionis, curare non oportet. his enim ſublatis, citiùs ſuffuſio conflatur. Sed neque craſſa pterygia curãda ſunt,& euerſa,& eminentia ac indurata, & quæ tempora per conſenſum afficiunt. ſunt enim maligna & cancerata. Quæ verò vſque ad pupillam pertingunt, & propterea viſum impediunt, ſi tollantur, liberant quidem oculum à fluxionibus, cicatrix autem quæ ex chirurgia iuxta pupillam

A ſuccedit, nihilominus viſum impedit. Cæterùm ex pterygiis ea manu curare oportet, quæ aucta ad nigrum ſe extendunt: quæ verò parua & in albo ſunt, ea conandum eſt vt pharmacis comprimamus.

Pharmaca ad pterygia, Cap. LIX.

PTerygia probè deprimit ſiccum ad ſcabiem deſtinatum, ex chalcitide & cadmia compoſitum, quod ad ſcabros angulos deſcriptum eſt: & Theodotium collyrium Seueri tritum ac ſiccum adhibitum,& omnia exterſoria collyria, ad aſpritudines & ſycoſes deſcripta,& quæ B ad myocephala & ſtaphylomata cõueniunt, maximè ex vino parata. Archigenes autẽ, Ad pterygia, inquit, atramẽti ſutorii drach. II. ſalis ammoniaci drach. II. gummi drach. I. terito ex aceto,& collyria formato ac vtitor. Aliud celebre, quod celerrimè ipſa conſumit. Chalcitidis vſtæ, vt fulua euadat, drach. IIII. croci drach. I. tritis vtere ſiccis. Aliud experientia cognitum. Chalcitidis vſtæ drach. XX. cadmiæ drach. X. ſquamæ æris rubri dr. I. piperis drach. I. vtere. Aliud, ex fundo tollens pterygia. C Atramenti ſutorii torrefacti drach. II. æris vſti dr. I. ſiccum adhibe:& poſt detractionem, collyrio ex roſis cura, aut ex croco collyrio. Aliud. Magnetem lapidẽ viuum diligenter terito,& ſemel in die vtitor. Aliud. Populi nigræ ſuccum cũ duplici melle illine. Aliud. Atramentum ſutorium cum felle ſuillo, æquali pondere trita illine. Aliud. Sepiæ teſtas cum ſale ammoniaco, æquis portionibus tere ac vtere. Aliud. facit & ad ſugillationes & hebetudines: Lapidis magnetis viui drach. quatuor, æruginis drach. vnam, minii ſinopici drach. quatuor, D ammoniaci thymiamatis drachmas quatuor, croci drachmas duas, mellis quincuncem. hoc etiam ad albugines facit. Aliud. Glaucium tundito, cribrato,& modica aqua terito, & ſufficiente pompholygis cinere addito, collyria formato:& vtere cum aqua bis per diem. Aliud. Æs vſtum cum pueri incorrupti vrina terito, ac vtitor. Aliud. Squamæ æris rubri, nitri rubri, pumicis, cimoliæ, ſing. drach. IIII. terito ex aceto donec ſiccentur, & vtere. reponito autem in teſtaceo vaſe puro.

Chirurgia pterygiorum, Cap. LX.

E AD pterygii verò ſublationem ita chirurgiam aggredimur. Palpebras inter ſe diſparamus,& hamulo circa medium pterygii tranſfixo, leuiter diſtendimus vt ne cuticula corniformis tunicæ eleuetur. ſimul enim ſublata, maximas inflãmationes inducit. deinde acum accipimus, quæ filum & pilum equinum tranſmiſſum habet,& hanc diſtẽto per hamulum pterygio ſubiicimus. deinde deligatum per ſubiectum filum pterygium diſtẽdimus, filum leuiter ſurſum trahentes, & fili principiũ miniſtro induſtriè tenendum præbentes. Nos autem F vtraque manu pilum tenentes, ſurſum ac deorſum ipſum commouemus,& pterygium ſubexcoriamus, initio à nigro facto vſque ad angulum: deinde continuitate ipſius ad nigrum exoluta per pilum,& diſtenta per filum, ſcalpro ad pterygia deſtinato funditus auferimus pterygii partem iuxta angulum, palpebras & angulum cauentes. quibus enim palpebræ ſimul inciduntur, iis concretionès fiunt: quibus autem funditus angulus reſecatur, iis naturalis eius loci carnis decrementum ſuccedit. Si verò fundum pterygii fuerit relictum, regeneratur, ſi non G pharmaco aliquo ex prædictis fuerit conſumptum. Congruentis igitur modi coniecturam facere oportet. Quòd ſi ægri formidoloſi oculos aperire non fuerint auſi, hamulo ſupernæ palpebræ ſubmiſſo, leniter ipſam extrà diſtendimus, atque ſic (velut dictũ eſt) operamur. Poſt detractionẽ verò, muriã acriorẽ oculo infũdimus: deinde lanam ouo imbutam imponimus,& oculũ deligamus: ſequenti deinde die ſoluimus, & moderato fomento adhibito, album ac tenerum Seueri collyrium infundimus: quarta verò, collyriis ad affectiones commodis vtimur, H de cætero vitantes tenera & incarnantia collyria. Sunt autem ad affectiones commoda, nardina & Theodotia,& omnia ex vino fi entia collyria.

De carnis in angulo magno incremẽto, Cap. LXI.

ENcanthidem vocant, quum magnus oculi angulus ad naſum, auctus carne ſuperexcreuit, id quod

maximè in canibus contingit: verùm in hominibus redundat qui in mari verfantur. Proinde fi benignum fuerit hoc carnis incrementum, dolore vacat, & tenerū eft ac laxum: fi verò malignum, durum erit & inæquale, & dolores punctorios inducet. Oportet autem benignum curare ac paruum pharmacis ficcis, tum eo quod ex cadmia & chalcitide ad fcabros angulos paratur, tum hoc ipfo quod optimum eft: Aluminis fciffi, mifyos torrefacti, atramenti futorii, partes æquales. hoc egregiè cōfumit omne carnis angulorum incrementum. Vtere etiā Theodotio Seueri collyrio ficco trito adhibito: & eo quod ad myocephala ex vino paratur.

Chirurgia incremēti carnis in angulo, Cap. LXII.

AT verò maius & malignum carnis in angulo incrementum, volfella apprehenfum refecare oportet: fi verò maior fuerit eminentia, acum duplex filum habentem tranfmittere ad fundum oportet, deinde filum conftringere, & paruo interftitio facto donec caro liuefcat, fcalpro auferre, & ficcum fcabiei deftinatum adhibere: & hapfum lanæ aut conduplicatum linteum fuperimponere: poftera verò die fomentum adhibere: & poft tertiā mellis vfu curam abfoluere. Cauendum eft autem ne vnà cum carne præter naturam aucta, etiam ipfum angulum funditus tollamus, alioqui rhœas, *hoc eft naturalis carnis in angulo decrementum* fuccedet.

De fanguinis ex angulis eruptione, Cap. LXIII.

FIT & fanguinis ab angulis eruptio, maximè pueris, ob affiduos eiulatus ac diftentiones, apertis circa palpebras vafis. Curādi autem funt pofcæ frigidæ aut aquæ frigidæ perfufione tum fuper angulos, tum fuper caput facta. Infundendum etiam oui candidum per fe, & cum aliquo collyrio ad tenues fluxiones conueniente. Vtendum & infernarum partium deligatura & cibo craffefaciente. in perfectis autē ætatibus cucurbita occipiti affigenda eft cum fcarificatione.

De concretione palpebrarum ac contractione, Cap. LXIIII.

COncrefcunt & agglutinātur palpebræ ad albū aut nigrū in oculo, aut īter fe, vlceratione prægreffa. Quū igitur ad albū cōcretio palpebrarū facta fuerit, & oculi motus impeditur, affectionē hāc ancylofin vocant, *hoc eft contractionem.* Quæcūque igitur cōcretiones iuxta angulum factæ funt vtriufque palpebræ, eas hamulis diftentas diffecare oportet, & linamēto indito difparare, & poftea velut cōmunia vlcera curare. Quæcūque verò concretiones factæ fuerint extremitatis palpebrarū ad oculi tunicas, eas cæco hamulo diftendere oportet, & fcalpro pterygiis deftinato concretionem exoluere, deinde carnis incrementum ficco aliquo deprimere, & ære læuiffimè trito palpebras fublinire, & oculum vfque ad perfectam curationem indeligatum finere.

De pediculis palpebrarum, Cap. LXV.

PEdiculi generantur in palpebris lati, parui, multi, ex ingluuie & illuuie ac mala diæta ortū habētes. Curatio igitur adhibēda eft primùm, vt pediculi diligēter expurgētur: deinde aqūa marina tepida affūdatur: & poftea fub fcriptū pharmacū loco adhibeatur: Aluminis fciffi dr. II. ftaphidis fylueftris obol. I. piperis obol. II. æris vfti dr. I. myrrhæ obol. II. lapidis fciffi obol. III. mifyos torrefacti drach. I. terito, ac vtere ficco. Adhibēda præterea funt balnea, & caput difcutientibus ac corroborantibus cōfricandum: & exercendæ infernæ partes, & victu boni fucci vtendum. Similis autem curatio lendibus quoque palpebrarum adhibeatur.

De pilis pungētibus palpebrarū, & de duplici pilorū ordine, itémque multiplici, quā phalangofin dicunt, Cap. LXVI.

PIlorum pungentium in palpebris exortum, trichiafin *Græci* vocant, quum fanè fub pilis naturalibus in palpebris alii exorti & intrò nutātes, tunicas pungunt, & oculorum fluxiones concitant. Dicitur etiam trichiafis, quum ipfæ palpebræ laxatæ funt: aut ipfarum extremitas intrò nutat, vt pili non facilè appareant nifi quis diftendat ac difparet palpebras. Vocant autē medici palpebræ laxationem, phalangofin aut cafum: pilorum verò fubcretionē, diftichiafin, *id eft duplicem pilorum ordinem.* fiunt autem hæ affectiones, & præfertim duplex ordo, ex multa humiditate. Quemadmodū enim in terra largitas aquarum plurimas herbas profert, fic etiam in palpebris: maximè vbi influentes humores minimè mordaces fuerint. Si enim id quod influit falfum fuerit, etiam naturales pilos reiiciet. Perfecta igitur pilorum pungētium curatio, eft confutio palpebrarum furfum verfus. quandoquidem verò aliqui ob mollitiem non audent feipfos chirurgiæ fubmittere, auxilium ferendum eft ipfis quantum eius fieri poteft. veteres itaque huiufmodi auxilia ad ipfos confcripferunt.

Pharmaca vt euulfi pili non renafcantur, Cap. LXVII.

PVngentes pilos euellito, & euerfa palpebra, fanguinē ranarum recentem illinito, & frigefieri finito: aut cimicum fanguine fimiliter vtitor: aut chamæleontem album vrito, & cinerem fanguine ranarum excipito: & vfus tempore faliua diluito, & præeuulfis pilis loco illinito. Aliud. Succum Chelidonii herbæ quæ etiam capniū dicitur, fufficiente gummi excipito, ficcato, ac parua collyria formato: & vtitor, velut prædictum eft. Aliud. Cochlearum carnes cum viridium ranarum in harundinibus degentium fanguine, aut herinacei terreftris cruore terito, & atramento fcriptorio moderato adiecto ficcari finito: & vtere (velut dictum eft) vitata pupilla. Aliud. Hirudines vrito, ac terito, & vtitor affiduè pilis præeuulfis. Aliud. Inteftina terræ in tefta ad cinerem exufta, ac læuiffimè trita, præeuulfis pilis infpergito. Aliud. Lacertam in olla exurito, & ad cinerem tritum par pondus fandarachæ adiicito, ac vtitor. Aliud bonū minimè moleftū. Siliquas ficcas non antiquas diffringito, & humorē qui in ipfarū cauitatibus vifcofior modicus ac melleus reperitur, fpecilli nucleo exceptū, præeuulfis pilis loco illinito: atque hoc affiduè facito. Summè autem facit (inquit Archigenes) herinacei terreftris fel, & fanguis pari menfura, cum modico caftorio. Caftorium itaque læuiffimè tritum fanguine ac felle excipito, & velut pifcium fquamas formato. Vtere autem ita vt pilos radicitus euellas, deinde fquamam vnam faliua ex ore ieiuni dilutam euerfæ palpebræ illinas, & ad dimidium horæ in loco detineas donec ficcetur. dolore quidem afficiuntur ægri, fed pili non amplius enafcuntur. Aliud. Pfyllium & cicutæ femen, ac cedriam, pari portione vefpertilionis fanguine excipe, ac vtere (velut dictum eft) ne oculum contingas. Aliud. Linteum ex naui vetus accipe, & in lucernam pro funiculo lucernario inde, & lucerna ex oleo Cyprino impleta, fuliginē in æreo vafe collige, ac vtere, pilos euellens & locum affiduè illinens: & fi renati fuerint, idē repetito. Aliud. Potamogitonis fuccum & artemifiæ fuccum, æquis partibus adhibeto. Aliud. Fel vituli, & caftorium & gūmi, æquis portionibus citra aquam conterito, efformato ac vtitor, præeuulfis pilis illinens ter in die. & compe ries fucceffum. Aliud. Porci mafculi fel & adipem eiufdem, in fictile vas nouum denfiffimum ac læuiffimū mittito, & aceti acerrimi heminæ quartam partem, & olei aleni tantundem affundito, & denfo linteo obligatū ad dies feptem finito, & poftea diffufa in mortarium terito, & velut vnguentum excipito. Idem etiam in toto corpore probè facit. at verò alenum oleum, amygdalinū oleum effe dicitur.

Agglutinatoria pilorum, Cap. LXVIII.

PIlos in palpebris præter naturā introrfum refractos, glutinat maftiche per fpecillum calidum admota, & fic pilis ad proprium ordinem refractis. Bitumen eodē modo, glutinū fimiliter. Cochleæ glutinofitas acu excepta. Hierachii fuccus. Medicamentorum agglutinatoriorum, appellatorum liquor. Ammoniacum thymiama. Compofitum autem hoc, Refinæ ficcæ, picis ficcæ, fulphuris viui, bituminis: fingulorum drachmam vnā, ceræ drachmæ dimidium. Liquata reponito: & vfus tempore fpecillum igne feruefacito, & pharmacum contingito, ac eo pilos reglutinato.

ſpecillum igne feruefacito,& pharmacum contingito,ac eo pilos reglutinato.

De ſutura palpebrarum ſurſum verſus,
Cap. LXIX.

AD ſuturam palpebrarum ſurſum verſus faciendam, æger deſideat ad ſiniſtram chirurgi partem, humilior ipſo, ad ſplendidam lucem. Sint autem miniſtri duo probè periti adſtantes, alter retrorſum, alter à latere. Et chirurgus primùm per collyrium aut ſuperficiarias ſcarificationes notet ſufficienter quantum in palpebra redũdat,& corrugatæ cutis reſectionem, vt neque plus neque minus quàm oportet reſcindatur. Si enim latius reſecta fuerit, æger lagophthalmus euadit: ſi verò anguſtius, rurſus palpebra laxatur,& pili ſimiliter pungunt. Notetur etiam circa medium palpebræ iuxta extremitatem locus ſuperficiaria cæſura. Poſt factam vero notationem, euerſa palpebra, ſubſectionem intrinſecus faciamus, vltra pilos præter naturam exortos, quò ipſi adnaturales foras tendant. Aliquando verò in ipſos pilos præternaturales, ſi penitus inſiti fuerint, ſubſectionem facimus, vt ſuccedens cicatrix ipſos rurſus enaſci prohibeat. Nihil autem vetat etiam duas ſubſectiones facere, vnam vltra pilos præter naturam exortos, quò extremitatis palpebræ fiat reſiccatio: alteram ſuper ipſos præternaturales pilos. Sit autem profundior ſubſectio. adiuuat enim refractionem & palpebræ læuiutatem: & ab altero extremitatis ſiue marginis palpebræ termino vſque ad alterum procedat. Deinde linteola parua duplicata, figura triangulari imponantur, vnum iuxta magnum angulũ, alterum prope paruum. Super hæc autem lintea miniſter qui retrò adſtat, apices magnorum digitorum firmet, & vno impetu palpebram diſtendat, imprimens digitum ſub ſupercilio, quò æqualis palpebræ tenſio fiat. Signum autẽ ſit tibi optimæ tenſionis palpebræ, quum media nota proprium ſeruarit locum, hoc eſt circa medium fuerit reperta. Poſt diſtentionem verò primùm facienda eſt obliqua,& ad verũ ſimilitudinem ſectio ſuperficiaria infernè, vt ne ex ſuperna influens ſanguis chirurgiam impediat. ſitque hæc ſectio propinqua palpebræ extremitati: deinde supernè luniformis ſectio fiat. Initium autem & ipſa ſumat ex infernis à magni anguli loco, & delata ad notam, rurſus deorſum vergat ad paruum angulum. ſitque etiam ipſa ſuperficialior, vt ne muſculi ſauciẽtur. Deinde miniſter qui à latere ſtat, palpebram diſtẽdat. Poſtea hamulus in circumſcriptæ faſciolæ principium tranſfigatur, in ſiniſtro oculo ad paruum angulum: in dextro, ad magnum. Diſtento autem hamulo per ſiniſtram manum, faſciola ſcalpro ad hanc rem deſtinato ſubexcorietur, animaduerſione habita ne, ſi profundior excoriatio fiat, muſculi vulnerentur, & incurabilem habeant palpebræ laxitatem. Poſt cutis autem exciſionem, ad ſuturam ſurſum verſus veniendum eſt. & prima ſutura media fiat: deinde vtrinque aliæ duæ, vt in totum quinque fiãt ſuturæ. Poſt ſuturam, diſtenta palpebra propter vulnera, moderatum ſplenium glutinoſum ſuturis ſub ſupercilio impone: ſuper ipſas verò ſectiones ſpleniola parua glutinatoriam & inflammationem arcentem vim habentia imponantur. Poſtea lana ouo imbuta toti oculo imponatur, ac deligetur. Quandoquidem verò augeſcens & acris ac ſalſa fluxio illata, pilos naturales reiicit,& palpebræ marginem duram efficit: pilis autem præter naturam ſubenatis etiam augmentum præbet, difficiliſque fit in his palpebræ euerſio, conuenit acum robuſtum filum habentem, per mediam marginem palpebræ tranſmittere, & filum ſurſum trahere, atque ſic per ſpecillum palpebram, prout moris, euertere,& ſectionem, velut dictum eſt, facere.

De ſutura palpebrarum deorſum verſus,
Cap. LXX.

QVòd ſi inferna palpebra pilos pungentes produxerit, ſutura deorſum verſus probatur. Et prius quoque in iis ſufficiens laxatæ ſuperfluæ cutis reſectio notetur. nam & hîc latiore faſciola exciſa, euerſio contingit: anguſtiore verò, inutilis eſt chirurgia. Poſt factam notationem, lintea complicata, velut dictum eſt, angulis

A imponantur, & palpebra diſtendatur. Poſtea miniſter digito malæ impreſſo, ipſam detrahat. Fiat autem prima ſectio luniformis inferior: deinde ad verũ ſimilitudinem & obliqua appellata circa palpebræ marginem. Facienda eſt autem excoriatio & ſutura, velut antea dictũ, & reliqua eodem modo. Cæterùm ſola deorſum verſus ſutura contenti ſumus in inferna palpebra; vitata ſubiectione, vt ne palpebræ euerſio contingat.

De euerſione palpebræ, Demoſthenis,
Cap. LXXI.

PAlpebræ amplius euerti ſolẽt, vlceratione prægreſſa,
B & carni ipſarum ſuperaucta. Aliquando etiam à duriore cicatrice palpebra contrahitur ac euertitur. contingit autem hoc magis circa infernas palpebras. Curanda verò ſunt moderata carnis incrementa, arido ſubiecto. Æris vſti drachmam vnam, atramenti ſutorii, miſyos toſti, chalcitidis toſtæ, ſingulorum drachmã vnam. Aliud. Æris vſti drachmas VIII. miſyos torrefacti drachmas II. chalcitidis toſtæ drach. I. atramenti ſutorii drach. I. Aliud, ad inueteratas iam euerſiones: Æruginem in teſta torrefactam terito,& per ſe adhibeto. aut plumbi vſti
C parem portionem admiſceto.

Chirurgia euerſionis palpebrarum, Antylli,
Cap. LXXII.

MAiora verò carnis incrementa ſcalpro auferre oportet: deinde ære vſto trito contingere, aut aloe cum manna thuris: & ſequenti die fomento adhibito ſimiliter curare. tertia verò die poſt fomentũ, melle vtendũ eſt vſq; ad perfectam curationem. Si verò maior fuerit euerſio, ſic chirurgia facienda eſt: Ex interna palpebræ parte
D duæ ſectiones fiant, literæ *Græcæ* Λ figuram habentes, ita vt anguſta literæ Λ pars infernè ſit ad malam: lata verò ad palpebræ marginem. deinde faſciola illa literæ Λ figuram referens excindatur, reſecta ſimul etiam ſubiecta carne. non eſt enim cartilaginoſa inferna palpebra (cutis tamen indiuiſa ſeruanda eſt) deinde labia exciſionis ſutura contrahenda. ſufficiet enim vna ſutura iuxta partes marginis palpebrarum facta. Sic enim incuruata & eleuata palpebra, ad internas partes reuertetur. Si verò cicatrix ex aliqua cauſa extra palpebram
E facta, palpebram euerterit, tollenda quidem eſt, velut dictum eſt, ex internis partibus palpebræ faſciola illa literæ Λ figuram referens, non profunda ſectione facta, & labia ſectionis, velut dictum eſt, per ſuturam contrahenda. Poſtea cicatrice forinſecus per hamum diſtenta, acum duplex filum habentem, ſub totius cicatricis carnoſam molem trãſmittimus, à paruo angulo initium facientes, & ad magnum ipſam acum ducentes: deinde acu ſic poſita, filum vtriuſque ipſius partibus ſubiicimus, & per ipſum totã carnoſam cicatricis molem diſtẽdimus. & ſic
F ipſius exſectionem facimus, tollentes ſimul cum carnoſa mole, etiam infixam acum. Poſt chirurgiam autem, externam ſectionem linamentis diſparamus,& conduplicato linteo ex frigida aqua impoſito, deligatione vtimur vſque ad tertiam, frigidam irrorantes, & linteum complicatum incumbere ſinentes. Tertia verò die ſoluimus, & ſpongias ex aqua tepida adhibemus. fomentum enim in his non cõducit. Cauere enim oportet ne fortè glutinatio intrinſecus non ſuccedat. Poſtquam verò exciderint ſuturæ corporibus glutinatis, de cætero impauidè fomen-
G tum adhibeatur, ad hoc vt etiam cicatrix tenuior fiat, & oculus mitigetur: deinde repreſſiua collyria palpebræ intrinſecus ſublinantur. Externa verò ſectio diſparata ſeruetur, per omnem curationem mollioribus pharmacis adhibitis. Cõtinget enim ex intrinſeco cutis incremẽto auxilium quoddam vt palpebra intrò vertatur. Si verò propter carnis in angulo magno incrementum facta fuerit palpebræ euerſio, exciſo eo incremento, palpebra ad naturalẽ habitũ reuertetur. Cæterùm illud noſſe cõuenit, quòd ſupernæ palpebræ euerſio incurabilis eſt. Sed & illa quæ ob infernæ palpebræ reſolutionem contingit, ſanari
H non poteſt: ſimiliter & ea quæ propter reſectionem latioris faſciolæ in ſuturis deorſum verſus contingit: & quæ ob latam cicatricem fit, vlceratione videlicet prægreſſa, quẽ admodùm in carbunculis contingit.

De lagophthalmis, Demosthenis, Cap. LXXIII.

LAgophthalmi appellantur, in quibus superna palpebra reuulsa est, & apertus est oculus inter dormiendum, velut in leporibus fieri solet. Contingit autem affectio aliquando ex sutura sursum versus, palpebra plus iusto reuulsa, vt oculum contegere non possit, aliquando vlceratione spontanea prægressa, velut in carbunculis. Curandi verò sunt hi luniformi sectione in totam cicatricem facta, vt superior sectionis circumferentia sursum tendat: apices autem deorsum ad margines palpebrarum spectent. Postea ramentis linteolorũ sectio disparetur, & palpebra deorsum detrahatur, & æqualis naturali figuræ fiat. At verò in cõuulsis palpebris qua parte cõtrahũtur, istic sectio fiat, & palpebra similiter laxetur. Verùm in cũratione fugere oportet reficcãtia medicamẽta, & aquam mulsam. Adhibendum est autẽ emplastrũ tetrapharmacum, & succo fœnigræci perfundatur. Et in summa totus curationis ductus laxatorius ac impinguans in his assumatur.

De lippitudine dura, Demosthenis, Cap. LXXIIII.

LIppitudo dura est, quum palpebræ duriores fuerint, & ipse oculus durior & ad motum pigrior fuerit, dolénsque ac rubicũdus, & præsertim quum post surrectionem ex somno palpebræ difficulter aperiri possunt, & nulla humiditas euacuatur, gramæ verò in angulis cõsistunt paruæ, contortæ, subaridæ: & quum ipsas palpebras euertere volumus, non facilè à nobis verti possunt ob duritiam.

De lippitudine sicca, Cap. LXXV.

LIppitudo sicca est, quum subaridus factus fuerit oculus, & pruriginosus, & leniter dolens, citra duritiam palpebrarum.

De lippitudine scabra, Cap. LXXVI.

LIppitudo scabra est, quũ anguli vlcerosi sunt ac rubicũdi, & valde pruriginosi, & palpebræ rubicũdæ, & lacrymæ salsæ ac nitrosæ destillant.

Curatio lippitudinis duræ, siccæ, scabræ, Cap. LXXVII.

PRædictarum affectionum diligens cura habenda est. E neglectæ enim, suffusionum, glaucedinis, & lippitudinis diuturnæ, vlcerationúmque ac staphylomatũ caussa fiunt. Curanda itaque est lippitudo sicca, cum reliqua corporis cura, etiam per ea quæ humiditatem ad oculos prouocant, qualia sunt sicca pharmaca postea describenda, stratiotica appellata, & collyrium diacentetum, ac similia. Dura verò lippitudo similiter curãda est per pharmaca humiditatem excernere potentia, sublita Erasistrati liquida compositione, ac similibus. Ad hæc etiam mollientibus ac humectantibus vtendum est, velut calidæ leniter temperatæ prolutione: & fomentum per spongias F assiduè adhibendum. Vitanda verò sunt pharmaca frigefacientia, meatus obstruentia, & agglutinatoria, & aquæ frigidæ affusio. ex his enim oculus magis induratur. Si verò simul fuerit scabra ac dura lippitudo, (ex humorum enim acrimonia palpebræ indurari solent, vt anguli quidem erodantur & vlcerosi sint: oculus autem & palpebræ ægrè moueantur & indurentur) in talibus præmisso spõgiæ fomento, primùm per siccum ad scabritiem paratum medicamentum, anguli contingantur, & moderato G tempore interposito, rursus spongia fomentum adhibeatur, & pharmacum humiditatem detrahere potens sublinatur: quale est Erasistrati liquidum, & collyrium stratioticum, & diacentetum. Est autem compositio sicci ad scabros angulos medicamenti hæc: Chalcitidis crudæ dr. v. cadmiæ drach. v. hæc trita in ollam induntur, quæ addito operculo, gypso oblinitur, & in vas acetum dilutum habens imponitur, vt olla forinsecus quidem madefiat, non diffluat autem in ipsam humor: & finitur ad dies septem: deinde siccatur in sole, ac teritur. Aliud. Philoxeni siccum, Achariston appellatum, *eo quòd digna ipsi* H *gratia referri non possit* ad corrosos angulos & scabras affectiones: & lippitudines siccat: Cadmiæ dr. II. chalcitidis crudæ drach. I. aloes obol. II. æruginis obol. II. piperis gra-

A na x. florũ rosarũ dr. IIII. tritis vtere. Aliud ad scabrã lippitudinem: Cadmiæ drach. I. æris vsti drach. I. spicæ nardi drach. I. piperis torrefacti obol. II. terito cum aceto in sole, & siccato vtere velut probato. Aliud Meneclis, ad corrosos angulos. facit ad delacrymationem. Spodii drach. IIII. omphacii sicci drach. II. spicæ nardi obol. III. piperis torrefacti grana XV. tritis vtere. Aliud. Cadmiæ sextantem, salis ammoniaci sextantem, folii malabathri sextantem, piperis vnc. I. vtere. Aliud. facit & ad carnis in angulo decrementum: Costi quadrantem, æris B sextãtem, fuliginis cedriæ vnc. I. misce, ac vtere. Aliud, ad scabras lippitudines, sycoses, putredines, & carnem superexcrescentem: Cadmiæ drach. III. chalcitidis drach. octo, piperis grana quinquaginta, spicæ nardi drach. I. cadmiam & chalcitidem terito cum vino, & vbi siccata fuerint, nardũ & piper læuissimè trita adiicito, & in puluillũ redactis vtitor. Aliud Capitonis, ad lippitudinem siccam, & corrosos angulos, ac oculos humectos, & palpebras sicosas: Cadmiam ad polentæ magnitudinem confringimus, deinde melle Attico subactam in fictile C vas mittimus & operculo foramen habente imposito, eóque luto oblito; vas rectum inter prunas locamus, ac ventilamus. Quum autem albidior factus fuerit vapor exhalans, sublatam ollam aperimus, & cadmiam vino vetere extinguimus: deinde eius accipimus drachmas octo æris vsti drach. octo, stibii dr. quatuor. & armenii, si affuerit, drach. VIII. & hæc cõtusa ac cribrata, cũ vino velut collyrium terimus, & reficcatum tollimus ac vtimur, per specilli nucleum sublinentes palpebras manè ac vesperi. Nos autem cadmiam, & reliqua omnia simul adipe vi- D peræ subacta torrefacimus, & postea vino extinctis siccatisq; ac tritis vtimur. Aliud: Tomẽti purpuræ veræ dr. octo, cadmiæ drach. XX. æris vsti drach. X. lapidis hæmatitæ drach. X. Omnia trita ac melle subacta, velut prædictũ est, torreto: & extinctis vino, ac tritis & arefactis vtitor. Aliud Archigenis, ad omnia prædicta: Amurcam coctam terito cum melle, & vtere. Vtendum etiam collyriis & & siccis medicamentis infrà inter multi vsus pharmaca describendis.

De madarosi, ptilosi, milphosi, *id est defluuio pilorum palpebrarum,* Cap. LXXVIII.

E MAdarosis & ptilosis, extremitatis siue marginis palpebrarum affectiones sunt. Et madarosis quidem, ipsum solum pilorũ defluuium est, ex acri fluxione obortum. In ptilosi verò & crassescunt & callescunt hæ partes, vt composita sit affectio ex madarosi & lippitudine dura. quare etiam auxilia in hac similia sunt relatis ad illam. Optimũ autẽ est ad ipsos pilos, siccum Philoxeni ad pruriginosos ac corrosos angulos. facit & ad visus hebetudine: Cadmiæ drach. VIII. salis ammoniaci drach. II. croci F dr. II. spicæ nardi dr. II. piperis albi dr. I. vtere. Aliud stibiũ muliebre. facit ad corrosos angulos, ac ptilos: Stibii vsti & lacte muliebri extincti drach. XIII. aloes, myrrhæ, spicæ nardi, sing. drach. II. ordei vsti læuissimè triti drach. IIII. vtere sicco. Aliud: ad ptilos & corrosas palpebras. Medullam bubulam ex anteriore dextro pede, cum fuligine terito ac vtitor. fuliginem autem sic facito: Papyrũ pro funiculo lucernario in lucernam inde, & oleo sesamino repletum accende, & supra lucernam læue testaceum aut æneum vasculũ pone, eóque fuliginem excipe, & pau- G latim per prunã collige, ipsáq; cũ medulla trita vtere. facit etiã egregiè vituli coagulum. Aliud Sosandri, ad milphoses, & inueteratas affectiones. facit etiã ad carnis in angulo incrementum: Cadmiæ, stibii, chalcitidis crudæ, misyos crudi, sing. drach. VIII. Hæc contusa & melle subacta torre, velut dictum est, deinde vino extinctis ac tritis adiice spicæ nardi drach. II. croci torrefacti drach. II. piperis drach. I. & simul contritis vtere. Cæterùm simplicia ad ptilos, & corrosas palpebras facientia hæc sunt: Amurca cocta, lycium Indicum, armenium quo pictores vtũtur: H nam cum aqua illitum consumit vitiosos humores, & pilos naturales auget: rubigo ferri ad multos dies in sole trita & cum vino ac myrrha in collyria redacta: spodiũ cæparum succo exceptum.

De abſceſſu in palpebris, Demoſthenis, Cap. LXXIX.

Abſceſſus in palpebris internos,apice ipſorum inciſo & humoris expreſſione curare o portet:deinde muria infundatur, & lana ouo imbuta impoſita deligetur. Poſtera die fomentum adhibeatur, & mel ſublinatur, & de cætero collyriũ repreſſum inſtilletur. Externos verò, poſt ſectionem & humoris euacuationem, impoſitis linteorum ramẽtis,ex melle, & addita lana deligabimus. Quicunque verò abſceſſus palpebræ cartilaginem corruperint, ſi quidem extrinſecus fuerint, eos poſſibile eſt ouo ac melle purgatos, capitali ſicco medicamento incarnare: ſi verò intrinſecus fuerint, euerſa palpebra, & nudata cartilaginis parte deraſa, æs læuiſſime tritum adhibeatur,& ſupra palpebram ouum cum vino & roſaceo conquaſſatum imponatur. Poſtera die fomento adhibito,æs læuiſſimè tritum inſpergatur,& rurſus ſupra palpebram ouum ponatur. Tertia verò die mel palpebræ ſublinatur. & poſtea collyrium repreſſiuum adhibeatur.

De calculo palpebrarum, Cap. LXXX.

Calculum in palpebris dicunt,quum euerſis palpebris, toſis ſimilia circa ipſas extiterint alba ac aſpera,varorum ſpeciem præ ſe ferentia. Eorum curam facere oportet euerſis palpebris, & cute iuxta apicem tenui ſcalpro diſſecta, ita vt per ſpecilli concauitatem tumorem molis collectæ exſcalpamus: deinde æs vſtum tritum adhibeamus: & ouum cum vino & roſaceo in lana exceptum imponamus ac deligemus: poſtera verò die,eadem curatio repetatur: tertia mel ſublinatur. At verò in toſis forinſecus palpebris innaſcentibus, poſt diſſectionem & ſcalpturam,ſplenium emplaſtri tetrapharmaci imponito.

De grandine oculi, Cap. LXXXI.

Grandine affici dicunt palpebras, quum euerſis ipſis, rotundæ quædam eminentiæ pellucidæ grandini ſimiles apparent,quibus diſſectis humor euacuatur ſimilis candido oui. Curatio autem facienda eſt euerſis palpebris, & inciſione per ſcalprum facta, ita vt humore excreto ſubiectum aridum pharmacum affricetur: Æris vſti drachmas duas,ſquamæ æris drachmã I.ſandarachæ drach.I.æruginis, ſalis ammoniaci, croci, ſing.dr. III.myrrhæ obolos duos:vtere tritis. Fiunt etiam aliquando extra palpebras grandines ſubduræ,fabis ſimiles. Has ſiquis violentius contingat, dolores intentos inducit: & quandoque animi exolutionem. Has autem curare oportet cute iuxta apicem inciſa,& ſcalptura per ſpecillum cõcauum facta. Sanatur facilè mellis & ramentorum ex linteis impoſitione & fomentis. Si verò pharmacis ad grandines vti velis,his vtaris:Fici ſylueſtris groſſos coctos impone, aut fici folia. Alia illitio optima: Pollinis tritici quadrantem, ſulphuris viui vnc. I. terito cum aqua, & formato paſtillos, ac vtitor. faciunt & ea quæ ad ordeola deſcripta ſunt.

De ordeolo ſiue præputiolo, Cap. LXXXII.

Ordeolum aut præputiolum vocant,quum in palpebris forinſecus,iuxta pilos maximè,ſuppuratũ quoddam tuberculum factum fuerit, figura ordeo ſimile. Facilè verò curatur nuclei ſpecilli calefacti fomento. Sed & ceræ albæ calidæ fomento id diſcuties. aut de muſca capite abiecto,reliquo corpore ordeolum confrica.aut galbanũ mollitum,modico nitro addito, impone. aut cum cera emollita parum miſyos crudi commollito,ac imponito. Faciunt & ficus ſiccæ cum vino mulſo coctæ,& cum modico galbano tritæ. aut ſagapenum cum aceto tritum illine. facit etiam ad grandines. Fomentum verò loco adhibeatur per ſpongiam, & per panem calidum. Poſt humoris excretionem mel illinatur: deinde collyria vlceribus commoda.

De gangliis, atheromatis, ſteatomatis, & meliceridibus palpebrarum, Cap. LXXXIII.

Fiunt aliquibus extra palpebras etiam hæ affectiones. Curantur autem ganglia ceratis & malagmatis ad ganglia deſcribendis,& aquæ calidæ affuſione.eſt enim nerui contortio gangliũ.Melicerides autem,& parua ſteatomata, ac atheromata, curantur aliquando vſtorio medicamento apici ipſorum impoſito, donec incumbens

A cutis in profundum cruſtam accipiat: deinde poſt cruſtæ caſum, exſcalpta tunica humorem continente, per ſpecilli concauitatem: ſi verò tunica eximi non poſsit, per ſubiectum pharmacum eroſiuum conſumatur: Sandarachæ drach.II.arſenici drach.I. ſquamæ æris drach.I. veratri nigri drach.I.elaterii drach.II. chartæ in cinerem exuſtæ drach.II. vtere cum roſaceo. Magna verò chirurgia curantur, quemadmodum in reliquo corpore ex fundo ablata,vnà cum tunica humorem continente.Deinde labia cutis per ſuturam contracta curentur, velut ſu-
B tura palpebrarum ſurſum verſus fieri ſolet. Cauendum autem ne lata faſciola cutis in chirurgia auferatur,vt ne lagophthalmi fiant.

De varicibus palpebrarum,& malignis agnatis eminentiis, Cap. LXXXIIII.

Varices in palpebris ne cures:ſunt enim maligni.Neque etiam agnatas eminentias in palpebris tumidas, dolentes & ſubrubras, & ad digitorum compreſsionem in ſeipſas ſe contrahentes. ſunt enim etiam hæ malignæ ac incurabiles.

C De ægilope, Seueri, Cap. LXXXV.

Aegilops abſceſſus eſt iuxta magnũ angulum. eſt autem affectio ægrè curabilis, propter corporũ tenuitatem ſubiecto oſſe corrupto. Ob ſitus autem vicinitatẽ etiam ipſi oculo damnum infert aliquando, per naturale paruum iuxta angulum foramen.Incipiente itaque inflãmatione,ſtatim in prima die conandum eſt vt repellatur, ipſo ſolo inflammato loco illito ex collyrio Antonino, aut alio quodam vehementer repellente ac ſtupefaciẽte. ſolet enim hæc illitio id quod confluxit diſsipare.Si verò
D perſeuerarit inflammatio,tentandum eſt vt ſimiliter velut aliæ inflammationes curentur per diſcuſſoria medicamenta, quæ citra mordacitatem agunt. coafficitur enim oculus ex acribus, & in ipſa affecta parte inflammatio augeſcit.Nos autem in inflammationibus nondũ tranſmutatis,ex emplaſtri Barbari,aut Leænæ, aut Atheneæ,aut ex ſalicibus,aut ex aceto & oleo parati vſu,abſceſſum diſcutimus ac reſiccamus. Aſclepiades autem ad ægilopas pharmaca talia cõſcripſit: Succi illecebræ,quam quidam portulacam ſylueſtrem vocant,aut ſemperuiuum
E paruum,ſucci ſolani, ſing.ſeſcuncem, thuris drach.VIII. galbani ſeſcuncem, maſtiches quadrantem: thus tritum cum ſuccis coquito, & vbi diſſolutum fuerit, galbanum præmollitum adiicito. maſtichen enim improbamus. Aliud. Thuris drach.VIII.myrrhæ drach.VIII. ladani drach.I.ceræ drach.VIII.aluminis ſciſsi drach.IIII.ſpumæ nitri drach.IIII.coaguli leporis drach.IIII.Tundito hoc pharmacum, & cum fæce vnguẽti irini emollito. Si verò victis diſcuſſoriis medicamentis inflãmatio ſuppurabitur, quamcelerrimè ſecare oportet, & humorem
F euacuare,ac ſubſcriptis vti: Bdellii,myrrhæ,ladani,ſpumæ nitri, colophoniæ, ſingul. drach.IIII. ceræ drach.X. vnguẽti irini quantũ ſatis eſt.Alii pro colophonia,oleæ folia trita habẽt,&cũ axũgia ægilopi imponũt.& ſordes ſub alares ouiũ cũ axungia eodẽ modo. Aut veratri nigri radicẽ madefactã impone.Aut perdiciũ herbã pro cataplaſmate adhibe. Aut farinam erui cum melle. Aut cinerem lignorum vitis aceto ſubactum impone. Aut ſtaphidem ſylueſtrem & ammoniacum thymiama cum melle impone.Aut alumẽ ſciſſum cum terebinthina velut ſpleniũ
G impone.Si verò ad angulum repſerit, ad ſuperficiem autem omnino non proceſſerit,tũc ſcalpro ad venæ ſectionem, aut pterygiis deſtinato, medium anguli corpus diducere oportet,& bonam carnem ex profundo producere: deinde ipſam enatam carnem reſiccare. id quod contingit ſi penitus non pinguia loco adhibuerimus. Quare ſanè in principio poſt apertionem,lenticula cocta,aut malicorio cum melle vtemur.Repurgato verò loco,& naſcẽte iam carne, vitrum læuiſsimè tritum ſiccum inſpergimus,& in eius vſu perſeueramus vſque ad abſolutam curationem. eſt enim admirandum auxilium, cuius effica-
H cia ſatis expendi non poteſt. Sed & alumen ſciſſum læuiſſimè tritũ, & modica terebinthina exceptũ ad emplaſtri formã,purgat & incarnat ac cicatricẽ tutò inducit. Oportet autem & in vlceris cauitatem de pharmaco indere,

& forinſecùs paruum ſplenium ex ipſo imponere. Profe-ctò nos hoc curationis ductu vſi, alio auxilio ad recentes ægilopas non indiguimus. At verò quæ ab antiquis ad hanc affectionem deſcripta ſunt auxilia, huiuſmodi ſunt. Ægilopa curant, ſi non per profundum corruptum fuerit os, chamæmeli folia commanſa impoſita. aut maluæ folia commanſa cum ſale impone. Poſt apertionem verò, ipſa malua trita vtere vſque ad cicatricem inductam. Aut ſolanum, maximè halicacabum, aut myrtum commanſam impone, aut œnanthes, aut auriculæ muris folia. Facit & ægilopis frumentacei ſuccus cum farina frumenti impoſitus, & plantaginis folia mãducata ac impoſita. Thus item & columbinum ſtercus commiſcentur ac imponuntur, & lapideſcunt ac inhærent vſque ad inductã cicatricem. Aliud. Propolin, terebinthinam & thus paribus portionibus ſplenio illita adhibe. facit & ſiccum pharmacum ex eruo cum melle. Aliud. Fel porci fumo reſiccatum terito, ac exulcerato ægilopi imponito. Aliud. Thus tritum pice liquida excipe, & emplaſtri formaimpone. incipientes enim ægilopas hoc pharmacum diſſipat: iam verò ruptos ſanat vlceri inditum & ſuperimpoſitum. Aliud ad ægilopas experientia cognitum, itémque ad ſtrumas. Radicem lilii recentem ad emplaſtri formam terito, & imponito. rumpit enim, & repurgat, & vſque ad perfectam curationem cicatrice includit.

De vſtione ægilopis, Cap. LXXXVI.

AT in quibus affectio diuturna os corrupit, aut ad angulum in fibulam abiit, cicatrice ſuperficiei inducta, in his triangulari incumbentis carnis detractione facta, & anguſta ſectionis parte ad angulum adaptata, & deinde ſpongia oculo impoſita, cauteria ignita ipſi ſectioni adhibemus vſque ad os, ad ſquamæ remotionẽ inurẽtes, ita vt etiam obliquas in vlceris cauitate partes, & maximè ſupernas inuramus. Si enim poſt primi cauterii admotionem ſpectaueris, apparebit tibi anguſtiſſima cauernula, quæ ſupernè ex obliquis humorem, vlceri tranſmittit, velut lacrymam. Quare oportet cauterium cauernulæ fortiter apprimere. & vbi ſufficiens facta fuerit vſtio, lenticulam coctam cum melle adhibere. Elapſa verò cruſta, & vlcere aliquo modo purgato, alumen ſciſſum tritum, terebinthina liquida acceptum modica, vt emplaſtri forma fiat, cauitati vlceris indimus, & ſpleniũ ex eodem factum ſupra vlceris cauitatem imponimus. Celerrimè enim repurgat, incarnat, & cicatricem inducit. probè etiam incarnat vitrum læuiſſimè tritum inſperſum. Vtere, & probabis.

De anchilope, Cap. LXXXVII.

CIrca prædictum locum vbi ægilops fit, colligitur etiam lentus humor melleus ac pultaceus, plerunque in tunica contentus, dolorem non inducens, paulatimque augeſcens. Curatur autem chirurgia, quemadmodum etiam reliqua circa corpus atheromata, ita vt ſuperficies diſſecetur, & ſubexcorietur, & tunica humorẽ continens, funditus tollatur. Poſt ſublationem autem ipſius, quò ſecura curatio fiat, & affectio non regeneretur, cauteriis ignitis cruſtas loco inurimus: & deinde lenticula cũ melle curamus: elapſa verò cruſta, alumine cum terebinthina, velut antea dictum eſt, vſque ad cicatricem inductã.

De carnis in angulo magno decremento, Cap. LXXXVIII.

CArnis in angulo oculi magno imminutio ac decrementum fit, quum exulceratione aut pterygii aut incrementi carnis ablatione, totus angulus funditus fuerit ſublatus, & allabentem lacrymam continere nõ potuerit, ſed ad malas defluit. Contingit hoc etiam aliquando ex malè curato ægilope. & vocatur hoc vitiũ *Græcis* Rhœas: dicuntur autem etiam rhœades, qui ob aſſiduas fluxiones oculorum, ſemper lacrymantur. Curandi verò ſunt illi quibus angulus funditus ſublatus eſt, adhibito pharmaco locos denſare potente ac conſolidare, quale eſt quod tephrum dicitur. Si verò callus fuerit, præirritare oportet per aliquod acrius medicamẽtũ. Sed & chirurgia vtendũ eſt. collum enim faſcia circumdata cõſtringitur, & vas circa naſum notatur: deinde vas illud ſcalpro biangulari diſſecatur: deinde ſpongia oculo impoſita, cauterium loco apprimitur, non vſque ad os, ſed vt cutis & ſectio ſolùm flammam ſentiat. fit autem cauterium triangulare. poſtea lẽticula cũ melle adhibetur. Vbi verò pura facta ſunt vlcera, oculus diſparatus ſeruatur, donec angulus carne pura fuerit repletus, vt ne concretio fiat. Probè facit in ipſis etiam alumen cum terebinthina. At verò oculos præ diuturna lippitudine flentes aut humectos, cu rare oportet præ omnibus aquæ potu, & parco cibo, exercitiiſque ac deambulationibus, & capitis frictione ac raſura, & frigidæ perfuſione. Eſt & diæta optimi ſucci ac craſſante vtendum, & oculi ſublinendi ex medicamentis meatus obſtruentibus, frigefacientibúſque ac adſtringentibus. poſt aggreſſionem verò, frigida aqua & poſca oculi proluantur. Optimum autem pharmacum ad hoc experimento conſtans hoc eſt: Plantaginis folia exſuccato & excolato, ipſúmque ſuccum in fictili nouo ad ſolem exponito, & linteo tenui puro velato, quotidiéque agitato, & reſiccatum tritum reponito, & pro collyrio ſicco vtitor. Stibium ad anguli magni decrementum Alexandri regis valde bonum. facit etiam ad ptiloſin palpebrarum. Terræ ampelitidis, croci, nardi Celticæ, æquales portiones tuſas melle ſubigito, & in ollam miſſa, addito operculo foramen habẽte, eóque oblito, prunis imponito, & non ventilato. Quum autem non amplius caligino ſus vapor per foramina exhalarit, ab igne tollito, ac frigefieri ſinito. Deinde tuſa, cribrata, ac trita in tenuiſſimũ puluillum pro ſtibio adhibeto. Aliud ſtibium ad rhœadas: Æris vſti ſeſquiunciam, ſtibii ſeſquiunciam, croci vnc. I. ſpicæ nardi vnc. I. folii malabathri triẽtem, roſarũ viridium ſeſquiunciam. reliqua læuiſſimè terito. Deinde roſas per ſe benè læuigatas aridis vnito, & ſimul tritis donec ſiccentur vtitor. Aliud ſtibium, multa experientia cognitum: Æris, cadmiæ, ſtibii, ſing. ſextantem, piperis grana XIIII. caryophylli vnc. I. ſpongiarum nouarum quadrantem, mellis quantum ſatis eſt. Æs, cadmiam, ſtibium, tuſa ſufficiẽte melle ſubigito: deinde ipſa ſpõgia excepta in ollam mittito, oblinito, vrito. Et ad cinerem exactiſſimè tritum piper & caryophyllum adiice, & tuſis, cribratis, rurſus exactiſſimè tritis vtere.

De iis qui tempora inurunt, Cap. LXXXIX.

QVidam barbaris legibus ſeruientes, in diuturnis oculorum fluxionibus, tempora inurunt aut per pharmacum, aut per medullam lignorum nucis iuglandis, quod hyſcas appellãt. Quidã etiam ferrum candefaciũt, & vſtionẽ perficiunt. Ego itaque eiuſmodi affectionẽ ex tẽporum vſtione conflatam vidi. Hi enim immodeſtè pharmaco vſi, & vſtione vſque ad profundum facta, venã cum alienis humoribus, etiam naturales conſumpſerunt, & ad extremam ſiccitatem oculum deduxerunt, & non intelligebant ſe morbum incurabilem præparare. Quid enim aliud contingere poterat, quàm quod hic cõtigit? Primùm dolor moleſtus, & immodicus ardor. Quũ igitur tentaſſemus per collyria obtundere dolores, amplius ægrum grauauimus. Liquidum enim collyrium oculo illitum, velut arenulas quaſdam producit, ab immodica caliditate torrefactum. Et quum rurſus per ouum mitigare vellemus, rurſus per caliditatem etiam ipſum craſſefactum eſt, & velut ad membranas quaſdam redactum, quæ ægrè ab oculis ſecedebant. Sed & lacte vſi ſumus, & ipſum ſimiliter inſpiſſabatur: & in ſumma, velut ab igne humores coacti inſpiſſabantur. Proinde multo labore inſumpto, quũ fœnigræci ſuccũ inſtillaſſemus, moderatẽ dolorem mitigauimus. nam & hic à morbo ſuperabatur. Poſtea verò rationem ducem ſequuti, ad roſacei vſum deuenimus, tepefacientes hoc, ac infundentes, vt, etiam æger nobis abſentibus, ipſius ſolius vſu ab accidentibus alleuaretur. Quin & ad alia multa vtile nobis vi ſum eſt roſaceum ad oculos. Si enim ex natura ſiccitas affuerit vt ægrè mobilis & penitus lacrymarum exors ſit oculus, etiam his commodum eſt pro collyrio ſublitum.

De arteriarum ſectione, Seueri, Cap. xc.

IN chirurgiis circa caput & frontem, vnus generaliſſimus nobis ſcopus eſt vt ægrum à fluxionis affectione liberemꝰ. Verùm priuatas & velut particulares aggreſſiones facimus, propter vires, propter accidētia, propter locos, propter materiæ fluxionū qualitatem. Quū igitur arteriarū genus vnū ſit, loci verò diuerſi, nūc de poſterioribus expēdemus. Hæ enim velut principia quædā earum ſunt, quæ circa ſuperficiem capitis exiſtunt. Cōuenit igitur in magnis doloribus, carie, ſtaphylomatis & prolapſibus, arterias in poſterioribus capitis partibꝰ ſecare. ſtatim enim vtilitatē inde percipiūt ægri. Præradendi autē ſunt loci, & ſic pulſus exactè per tactum notandus, & ſpatium dimetiendum ab auribus trium digitorum ad caluam poſteriorem appellatam. Conuenit autem ſecare non obliquè, ſed tranſuerſim vſque ad os, & membranam caluam ambientē exactiſſimè radere, & ſanguinis excretionem vſque ad animi deliquium expectare, in quibus videlicet vires robuſtæ ſunt, & dolor vehemens. ſic enim ſopies accidens ſymptoma. Deinde cuneolū ſectioni parem indimus, & linamēta conuulſa plurimo cuneolo imponimus, & lanæ hapſo poſca imbuto pro linamentorū cuſtode vtimur. Deinde ligamento vtimur ſufficienter adſtringentes, & ad frontem ambo principia ducentes ac deligātes. Poſtera die vino & oleo ligamentū rigamꝰ, & non ſoluimus. Tertia die ſoluimꝰ, & vibices moderatè proluimus & os deradimus. Et poſtea quoque oſſis raſura vtimur: & hoc facimꝰ vſque ad quatuor aut quinque dies, donec os ſanguinem emiſerit. hoc enim ſignum eſt ſufficientis raſuræ. Cæterùm medicamentis quæ linamentis illinuntur vtendum eſt in his, ex pumice & cera ac oleo paratis. & poſtea cephalico ſicco appellato ex eruo vtendum eſt. Sed & id quod à nobis præparatur, vnicè ad hos facit: ſtatim enim poſt oſſis raſuram impoſitum, carnem producit. Accipit autem farinæ triticeæ tenuiſſimæ partes .II. colophoniæ liquidiſſimæ partem vnam. Hoc vbi ſiccum inſperſum eſt linamentis & ſplenio, cuſtos linamenti adhibendus eſt ex aliquo pharmaco è ceruſſa parato. nam & ad cicatricem inducendam confert.

De caluariæ circumciſione, Cap. xci.

SED & periſcyphiſmon, *id eſt caluariæ circumciſionem, Græcis* dictū aſſumimus, in quibus diuturna & tenuis oculorum fluxio exiſtit, & multa vaſa fluxionem delegantia. Oportet igitur raſos locos notare, vt ne in coronalem futuram aut temporum muſculos ſectio fiat. Facienda autem eſt ſectio paululùm ſupra frontem tranſuerſa, initio à tempore ad tempus facto, ita vt membrana caluam ambiens ſimul diſſecetur, vt diligenter radatur. Deinde cuneolis ſectioni inditis linamēta adhibemus, & reliqua conſequenter facimus, velut prædictum eſt in arteriarum ſectione, aſſumpta ex vino & oleo irrigatione. A tertio die curatio ſuppuratoria fiat: deinde ea quæ reficcationē promittit. Si quidem igitur à ſolo ſincipite oculi fluxione infeſtantur, prædicta ſectione contenti ſumus: ſi verò vnà cum ſupernis vaſis, etiam ex temporibus fluxio feratur poſt factam relatam ſupernam ſectionem, alias duas luniformes aſſumimus, vnam ab vtraque parte. Habeat autem principium, tum ea quæ à dextris fit, tum quæ à ſiniſtris, à principiis tranſuerſæ ſectionis ſupernè factæ, ita vt ex ſupernis ad tempora deferantur vſque ad medium frontis. Procedant autem luniformiter ad ſupercilia conuerſæ vt ne temporum muſculos iniuria afficiant. Sit autem figura trium harum ſectionum ſimilis literæ *Græcæ* π. ita tamen vt apices ad internas partes incuruatos habeat hoc modo)(. Oportebit autem & hic cuneolos ſectionis indere, & conſequētia facere, velut antea dictum eſt. Porrò dicunt Æthiopas à natiuitate frontem circūcidere, vt ne oculorum fluxione infeſtentur.

De frontis per ſubmiſſum ſcalpellum excoriatione, Cap. xcii.

HYpoſpathiſmō, *id eſt per ſubmiſſum ſcalpellū excoriationem frontis*, aſſumunt qui deformitatem, cicatricis, maximè per circulum fientis, in frontis circumciſione deui-
A tant. Verùm hæc curatio imperfectior illa eſt: vnde magis frontis circūciſione periſcyphiſmo appellato vtendum eſt, ita vt rei magis neceſſariæ curam habeamus.

De vaſorum ſectione, Cap. xciii.

VAſorum ſectionem aſſumimus vno oculo affecto, & in oculorum perpetuis lacrymis, & in hemicrania. Aſſumimus autem in iis quibus manifeſta & eleuata ſunt in fronte vaſa. Vas verò atramento notamus, & ſummis vtriuſque manus digitis, frontis cutem ab vtraque notæ parte eleuamus, & ſuperficiariam ſectionē in ipſam
B notam ex directo vaſis facimus. Et rurſus paulatim ſubiacentes cuti membranas diſſecamus, donec nudum vas apparuerit. Atque ſic hamulis duobus tranſfixis labia ſectionis eleuamus, & paulatim per ſcalprum ſubradentes, vas à circumſitis membranis liberamus. Et cæco hamulo ſubiecto, vas ex profūdo attollimus, & ita eleuato acū duplex filum habentem ſubmittimus, & mox ablata acu filum dimittimus. Idem etiam in altero vaſis termino faciamus. Et poſtea vas perpungimus, & euacuationem fieri ſinimus. Sufficienti verò ſanguine euacuato, vtroſq;
C terminos vaſis per ſubiecta iam fila deligamus, & mediū ipſius reſecamus: atque ita linamentis inditis, & hapſo lanæ ex aqua frigida impoſito, deligatione vtimur. Poſtera die vino & oleo irrigamus. tertia verò exoluimus, & moderata perfuſione facta, linamenta ex aqua mulſa indimus, donec exciderint fila. Et vſque ad perfectam incarnationem eadem vtimur. eſt enim bonum auxilium. At verò cicatricis inductionem per emplaſtrum melinum facimus, aut per id quod ex cadmia paratur. Leonides
D porrò, Soleo, inquit, vbi mixta eſt fluxio, & à fronte, & à muſculis temporum, iuxta paruos oculorum angulos tēporibus vicinos, ſupra fines ſuperciliorum, cruſtas inurere per cauteres nucleoformes, id vehementer cauens vt ne temporum muſculos contingam. At in fluxionibus à ſincipite, conſtringo collum, & vaſa in fronte magis eleuata noto, & hæc ipſa præraſis pilis inuro. Illitio valde celebris ad diuturnas fluxiones: Viperarum capita in olla probè exurito, & cinerem cum lupinorum amarorum decocto tritum temporibus illinito, & miraberis de me-
E dicamenti efficacia.

De muſculorum temporum cataplaſmatis, agglutinatoriis, ac illitionibus, Seueri, Cap. xciiii.

QVandoquidem fluxiones ad oculos ex ſuperincumbentibus locis ſuppeditantur: (nam hemicraniæ, & caries, & fluxiones capitis, dolores oculorum augent:) operæpretium eſſe puto etiam ad hos pauca auxilia referre. Vtendum igitur eſt agglutinatoriis & illitionibus,
F velut dictum eſt, in iis quibus oculi fluxione infeſtantur, & in quibus vaſa circa frontem ac tempora eleuata diſtenduntur. Nam ſi influxio non ex vaſis circa frontem & tempora ac palpebras contingit, ſed ex profundius ſitis, agglutinationes & illitiones magis lædunt. Inſuper autem ſi citra inflammationem fluxiones oculorum fiunt, agglutinatoria ipſas cohibent. ſi verò inflammatio adfuerit, humores ex circumſitis locis ad inflammatos impulſos, per compreſſionem magis diſtendunt. Itaque agglutinatoria ex ſimilagine & ouis ac thure compoſita
G vitanda ſunt. reſiccata enim diſtendunt vaſa, & fluxiones augent. Quæ verò mollia permanent, aut diſtentionem non efficiunt, & tum frigiditate, tū adſtrictione vaſa deprimunt, his vtendum eſt. Si igitur calida fuerit intemperies quæ lædit, crocum, opium, myrrham, thus, ex aqua trita & ad ſtrigmentitiā ſpiſſitudinem redacta illinimus: & ſtatim inducto ſomno, dolorem depellimus. Idem præſtant & fluuiatiles ſtratiotæ cum aloe contriti. Sed & polygonum cum maſtiche tritum ac illitum, dolorem mitigat. & mandragoræ cortex cum thure mirificè facit. Et maſtiche cū ſucco braſſicæ illotæ trita mirificè
H reſiccat. Item fabrorum fuligo, quam vulcaniam appellant, leniter cum ouo ſubacta. Et calx viua cum ouo in frigidis intemperiebus. Et hirundinum ſtercus cum maſtiche & oui candido.

Totius capitis illitiones, Seueri, Cap. xcv.

TOtum caput intemperie calida affectum, acacia cũ vino trita illinendum est. nam acetum in huiusmodi capitis illitionibus vitare oportet. Facit & Samia terra, cũ plantaginis aut solani succo trita. Si verò frigidior fuerit causa, vt æger clarè frigiditatẽ in capite sentiat, & lacrymas frigidas deferri, contraria calidæ affectioni auxilia adhibenda sunt. Nasturtio enim cum ouo trito multùm profecimus. & per erucæ semen cum aceto tritum idem effecimus. Sed & thapsia cum sinapi aceto trita, magnopere prodest. Et cochleæ Aphricanæ cum thure ex aceto tritæ, multam fluxionis illitionem relidũt ac excindunt. Et hirundinum nidus cum stercore in ipso reperto, aceto subactus graues dimidii capitis dolores sanat. Et euphorbium cum aceto tritum. Vtere etiam smegmatis & puluillis inspersilibus, suprà ad diuturnum capitis dolorem descriptis.

Cataplasmata oculorum lippientium, Dioscoridis, Cap. xcvi.

CAtaplasmatis vice imposita mitigant oculorum inflammationes, folia rubi, aut auriculæ muris, aut tribuli viridis, aut portulacæ, aut semperuiui, aut polygoni, aut intubi, aut coriandri, aut cupressi. aut hyoscyami folia trita. aut cucurbitæ ramenta. aut peponis caro. aut capitum papaueris decoctum affusum, aut ipsa capita cocta trita imposita. Commodus est etiam panis aqua madidus tritus cum modico rosaceo impositus. Et ouum cũ rosaceo ac vino conquassatum, & hapso lanæ exceptum ac impositum. Aut ouorum assatorum vel coctorum vitellos, cum modico croco & opio, phaseli magnitudine, ex sapa tere ac impone. Aliud Asclepiadæ ad maximos humorum influxus ac dolores. Rosarum siccarũ drach. I. opii drach. I. croci drach. I. efforma in pastillos cũ passo, in quo melilotum coctum est. Et vsus tempore, ex ipsis terito cum passo, & admixto pane imponito. Aliud ad maximos dolores ac vigilias. Psyllii semen in feruẽtẽ aquam cõiectum paululum sinito: & vbi dissolutum fuerit, conquassato vt emplastri formã acquirat, & ex eo oculum integito. suauẽ enim somnum inducit. Aliud Demosthenis. ad dolores & prolapsus oculorum, egregiè facit. Capita papaueris in aqua mulsa coquito, & ipsa quidem expressa abiicito; aquam mulsam autem triticeo, aut ordeaceo polline admixto imponito, modico etiam rosaceo adiecto. aut polentæ florem, pro polline, aut panem purum accipito. Cæterùm cataplasmata omnino tempora comprehendant, & supercilia cum fronte. Solã autem supernam palpebram cataplasmate integimus, infernam non comprimentes; quò aperiri oculus possit, & lacrymam illatam excernere. Assiduè verò permutentur, & maximè æstate, vt ne feruefacta exacerbent. Ad contactum autem summè tepida apponantur: hyeme verò leniter calida.

Illitiones oculorum, Cap. xcvii.

IN vehementibus doloribus palpebras forinsecus illinire oportet, maximè quidem collyrio Nili ex rosis, aut aliquo dolorem eximente ex croco parato, aut croco trito cum modico papaueris succo, affuso lacte aut hyoscyami succo. Alia illitio Asclepiadæ, ad doloris vexationes: Aloes, lycii Indici, rosarum viridium, croci, opii, myrrhæ, sing. æquales portiones terito cum vino, & formato pastillos, ac siccato in vmbra. Vsu verò expetente, passo dilue, & oculos ac tempora illine. Alia illitio repulsoria optima: Foliorum mali succorum tusorum ac cribratorum lib. I. myrrhæ sextantem, glaucii sextantẽ, gummi sescũcem. excipe aqua. Illitio Asclepiadæ mordax, euestigio fluxionem compescẽs, facit & ad lippitudines scabras: Æris vsti drach. III. croci drach. IIII. piperis drach. II. opii drach. II. gũmi drach. IIII. excipe. Hæc forinsecus illita, maximos humorum illapsus relidit: verùm vitare oportet nequid de pharmaco in oculum præterlabatur. Aliud phloginum inscriptum linimentum. Æris vsti ac loti drach. XII. croci drach. VI. piperis dr. IIII. myrrhæ drach. III. opii drach. III. gũmi drach. XII. Terito cum vino veteri odorato adstringente. Alia illitio ex sandyce, ad perfrigerationes & resolutiones palpebrarum, quales

A contingunt & in iis qui canino more conuelluntur. facit etiam ad acuendum visum ante balneum illita: Sandycis drach. XIII. crocomagmatis drach. VI. piperis drach. IIII. gũmi drach. VI. excipe aqua. Aliqui adiiciunt etiam opobalsami drach. IIII. & illinunt ad hebetudinem visus.

De aridis collyriis, Galeni, Cap. xcviii.

EX aridis pharmacis quædam affectionem in oculis congregari prohibent, humorum videlicet influxiones impedientia, ex quibus oculi affligi solent. Præstantissimum autem ex his apparuit & experientia iudicatũ B est quod ego composui, inquit Galenus: & ob id apud multos in vsu est, ac ferè per omnes gentes quibus Romani imperant. Ac primùm sane ipsius compositionem scribam, quum præstantius esse putem nullis omnino affectionibus corripi, quàm eas quæ iam præoccuparunt sanare. Vtilissimum autem est sanis oculis pharmacum. Vritur lapis Phrygius in fabaceas magnitudines cõfract⁹. Eum verò in ollam nouam missum, deinde forinsecus luto oblita olla, addito operculo foramen habente, eóque oblito, ollam prunis imponimus. Quum autẽ lapis igni- C tus factus fuerit, tunc iam ollam in aliud vas purum euacuare oportet, & recenti butyro extinguere. Facta autem extinctione, rursus in eandem ollam missum, prunis adhibemus, ac ventilamus. Ignito verò lapide, vbi purum vaporem efferri viderimus, rursus euacuatum extinguimus vino veteri fuluo odorato: deinde rursus missum in ollam lapidem tertiò vrimus & rursus extinguimus melle Attico non multo. Postremùm autem melle extinguitur, vt mellis qualitas in lapide permaneat. Cæterùm pluribus diebus trita ac prælæuigata in promptu habe- D re oportet, ita vt in tenuissimum puluerem redacta sint subscripta: Æris vsti vnc. I. piperis albi vnc. I. folii malabathri vnc. I. stibii drach. XII. His admisce lapidis vsti, tusi, cribrati ac triti lib. I. Et postquã omnia simul probè fuerint vnita, & reponere medicamentum voles, adiice opobalsami primarii drach. XII. Sit autem opobalsamum tenue, & pellucenti compage, non crassum. impedit enim crassitudo, ne siccum pharmacum euadat. Vtendum autem est ipso ad palpebras solas, inducto specillo citra tunicarum oculi contactum. Iubendúsque est homo cui hoc E sublinitur palpebras apertas habere. Hoc itaque à me cõpositũ est, non permittẽs hominẽ qui ipso rectè vtatur, oculorum lippitudine apprehẽdi. Stibium ornandis palpebris præseruatiuum, pueris maximè commodum. Stibii drach. XVI. plumbi vsti ac loti drach. VIII. squamæ æris drach. I. croci drach. I. florum rosarum, myrrhæ, spicæ nardi, thuris, piperis, sing. drach. I palmularũ ossa decem. Omnia in fictile vas coniecta diligenter torrefacito, deinde tusis ac tritis opobalsami primarii compage tenuioris cochlearia duo adiicito: & tritis ac siccatis vtitor. Aliud F Seueri. facit ad oculorum & palpebrarum pulchritudinẽ: Stibii quadrantem, purpuræ veræ vstæ sextantem, spicæ nardi vnc. I. Vtere. Stibium ornans palpebras. Stibii vsti & loti drach. VIII. ossium palmularum vstorum drach. VIII. atramenti sutorii drach. II. nardi Celticæ drach. II. Vtere, constat experimento. Aliud, faciens ad decorem, angulos rarefactos ac humectos moderatè reficcans: Cornu ceruini vsti, purpuræ vstæ, sing. drach. III. folii scylmatis vnc. I. vtere. Stibium optimum ad tenuem fluxum, & corrosos angulos. Nutrit hoc etiam oculos de- G bilitatos, in multis affectionibus comprobatum, & mirificè omnibus se opponens. Facit etiam ad ornatum. inductum enim multo tempore in angulis permanet. Habet autem hoc modo, Carnis purpuræ torrefactæ drach. IIII. succi anemones dr. VI. stibii vsti & vino extincti drach. III. succi baccarum sambuci drach. III. spinæ Ægyptiæ drach. II. ordei vsti drach. II. gallarum nigrarum drach. II. acaciæ drach. II. mororum rubi aridorum tusorũ drach. III. costi tusi drach. III. folii tusi drach. IIII. Singula seorsim terito, & simul in vase plumbeo reponito ac vtitor.

H Aridum Danai, quod velut res sacra in regia vrbe venditum est numismatis centumviginti & cum multo labore ab eo impetratum. Præseruat ab omni lippitudine, palpebris inductum. Æris vsti vnciam vnam, onychas *id est ungues*, aromaticos vstos magnos tres, piperis grana vigintivnũ ordei vsti grana vigintivnum, palmularum,

ossa vsta nouem, aereas muscas xxi. folii scrupulos nouẽ, sanguinis dracontii scrupulos quatuor. Æs accipe quod ab æreis vasis deraditur, & in fictile vas missum ac prunis impositum, ad triduum vre, ita vt quotidie ter ipsum vrina pueri incorrupti extinguas, & postremùm aqua dulci. Æreas autem muscas accipe ex locis vbi boues degunt, aut si ibi non reperias, ex mortuis animalibus. Aliud palpebras ornans pharmacum, quod prosperè accommodatur. Facit & ad diuturnas lippitudines: Stibii vsti & vino extincti drach. tres, plumbi vsti ac loti drach. octo, fuliginis thuris, spicæ nardi, myrrhæ tostæ, croci tosti, squamæ æris, singulorum drachmam vnam: tritis vtere.

Aridum ad angulos calidiores & rubicundos ac exasperatos, Seueri: Croci drachmas quatuor, cadmiæ lotæ drachmas duas, cerussæ drachmam vnam. Aliud Seueriani: Cerussæ bessem, cadmiæ trientem, salis ammoniaci sextantem, piperis sextantem, folii trientem. Aliud palpebras ornans. facit & ad lippitudinem siccam. sanat etiam omnem lippitudinem, post mitigatos dolores illitum: Æris vsti læuissimè triti vnciam vnam, cedriæ puræ trientẽ. æs cum cedria ad strigmẽtitiã spissitudinem terito, & in arundinem mittito, & hanc obturatam forinsecus totam luto oblinito, & in clibano prunis obruito, & per diem ac noctem finito, & exemptam terito, & collyrii Pelarii drach. xxiiii. adiicito, & croci drachmas duas, & folii scrupulos duos: & vtitor. Aliud siccum collyrium celebre, resiccans multas fluxiones, & visum acuens: optimè quoque attenuat cicatrices: Æruginis vnciam vnam, cadmiæ vnciam vnam, chalcitidis vnciam vnam, stibii vnciam vnam, mellis mensuram congruam. Omnia læuissimè trita & melle subacta, in ollam mittito, & addito operculo foramen habente, oblinito, ac vrito donec tenuis vapor progrediatur: deinde exemptoque ac trito vtere. Quòd si ipsum paululùm mordax facere volueris, post vstionem adiice piperis grana xxv.

Aliud aridum valde bonum: Cadmiæ sextantẽ, mellis sextantem, æris vsti drachmas quatuor, salis ammoniaci drachmas duas, piperis drachmas iiii. spicæ nardi drachmas duas. Cadmiam læuissimè tritam melle subige, vre, & vino austero extingue, & cum reliquis tere ac vtere: est delacrymatiuum. facit & ad asperas palpebras.

Aliud siccum ad lacrymãtes oculos, & eos qui à longa lippitudine nõ probè sanati sunt. est etiã præoccupatiuũ: Cadmiæ drachmas octo, æris vsti drachmas octo, stibii drachmas quatuor. cadmiam cùm ære in frusta crassiora contusam, & melle subactam, in olla exurito, velut antea dictũ est, & vino veteri odorato extinguito, ac siccato. Et deinde stibium per se vstum in olla admisceto, & tusis, cribratis, ac tenuissimè tritis vtitor: quidam etiã armeniaci drachmas duas admiscent. Hoc siccum pharmacum sæpe cum vino, velut collyrium contriui, & siccato vsus sum, inducens ipsum palpebris manè & vesperi: aliquando autem etiam stibii drachmas octo inieci. Aliud siccum croceum, procatalepticon, *id est præseruatiuum.*

Aloes, croci, glaucii, sarcocollæ, singulorum vnciam vnam: læuissimè tritis vtere. Aliud quo vtor, & affectiones illiuo. sistit fluxionem in vna die, si densè ac sæpe illinatur. facit etiam ad ægilopas, & palpebras corrosas, & pilos pungentes in palpebris post euulsos pilos, pilorum locis illitum. Sarcocollæ, croci, glaucii flaui, aloes, chelidoniæ, singulorum vnciã i. myrrhæ troglodyticæ drach. quatuor. Chelidoniam tusam cribratam reliquis adiice, & contritis vtere. Ego cum aqua velut collyrium contero, & sicco vtor. Aliud siccum collyrium celebre, visum acuens, inoffensos conseruans oculos: Stibii scrup. iiii. fuliginis purpuræ veræ, rosarum siccarum, singulorũ scrup. ii. croci scrup. iii. folii scrup. iii. spicæ nardi scrup. iii. tritis vtere. Fuliginem autem sic facito: Lanã purpuræ cedria tinctam incende, & pelui læuissima aut æreo vase contege, & conflatam fuliginem penna collige, ac vtere. Aridum album, visum acuens. Facit ad pruritus, & vstiones ex sole, & lippitudines incipientes ex frigiditate, ante & post cibum. Cadmiæ drach. ii. salis ammoniaci drach. i. piperis drach. ii. aluminis scissi drach. ii. folii drach. ii. cerussæ oboli dimidium: terito cum vino albo, & siccato

A vtitor. Aliud siccum acre. Cadmiæ drach. xxiiii. salis ammoniaci drach. ii. spicæ nardi drach. i. piperis albi drachmam vnam: tritis vtere. Aliud optimum: Cadmiæ drachmas octo, croci drachmas duas, salis ammoniaci drachmas duas, spicæ nardi drachmam vnam, piperis albi drachmas sex: tritis vtere. Aridum Seueriani: Cadmiæ vstæ & lotæ drachmas octo, salis ammoniaci drach. duas, piperis albi drachmas duas, folii drachmam vnam: contusis, cribratis ac probè tritis vtere. Aliud aridum acre: Cadmiæ drachmas octo, testarum sepiæ sextãtem, B salis ammoniaci vnciam vnam, piperis vnciam vnam, folii vnciam vnam: vtere. constat experientia. Aliud aridum, visum acuens, Oribasii: Radicis chelidoniæ sextantem, aloes sextantem, folii vnciam vnam, piperis decorticati drachmas quatuor, veratri albi drachmam vnã: vtere. Aridum Apollonii ad visus hebetudinem: Cadmiæ drach. octo, fæcis vini veteris siccæ vstæ drach. v. piperis albi drachmas quinque, salis ammoniaci drach. x. sandarachæ drachmas duas, folii drachmas duas, nitri vsti drachmas tres. Aliud aridum ad suffusiones & hebetu- C dines: Viperam masculam totam viuam in ollam mittito, & succi fœniculi cyathum vnum adiicito, & thuris nõ secti granum magnum addito: deinde totam ollam forinsecus luto oblitam, vrito donec in cinerem redigantur indita, teritóque, ac vtitor hoc arido medicamẽto velut celebri. faciunt & viperæ capita vsta, trita, & inducta.

Aliud incomparabile: Veratri albi & piperis æquas portiones tusas ac tritas adhibe per triduum, purgatione prius per ventrem facta, & per os ac nares. Aridum D ad incipientes suffusiones, glaucedines, & pellicularum crassitiem: Cadmiæ drach. xxiiii. salis ammoniaci drachmas decem, sandarachæ drachmas quatuor, veratri albi drach. ii. folii drach. ii. vtere. Ego si aliquando opus habeo arido collyrio ad præsentes affectiones commodo, hoc trito & in læuissimum puluillum redacto vtor. Aliud siccum acuens visum, experientia cognitum: Cadmiæ drach. octo, folii drach. octo, spicæ nardi drach. duas, piperis, croci, auripigmẽti, salis ammoniaci, chelidoniæ, singulorum drach. duas, artemisiæ, folii, malabathri, E singulorum drachmam vnam: vtere.

De liquidis collyriis, Galeni, Cap. xcix.

Liquida ocularia medicamenta componuntur ex succis & liquoribus, felléque ac melle, & ammoniaco thymiamate, ita vt admisceantur ipsis etiam moderatiora quædam, verùm viribus non repugnantia, myrrha inquam, & thus, & crocus, & galbanum, & quæcunque alia huiuscemodi, quæ tunicas rarefacere, & crassitudinem humorum ac spiritus attenuare possunt, & humiditatẽ præternaturalem discutere, & tunicis oculorum per suum tẽ- F peramentum, robur præbere. Liquidum, acuens visum:

Succum ex malis punicis expressum, in vas fictile Atticum læuissimum ac densissimum mittito, & tenui linteo obligatum ad solem exponito, donec mellis crassitudinẽ acquirat, & parem mensuram mellis ad succum adiicito, & fictili vase exceptum reponito. inueteratũ enim meli⁹ euadit. Quũ autẽ dormire volueris, ex hoc leuiter oculos sublinito. hoc pictoribus, & scriptoribus, & aurifusoribus ac senibus conuenit. Aliud. Ampullam vitream oleo expleto, & iniectis fœniculi foliis teneris in solem expo- G nito ad dies quadraginta: & expresso fœniculo, oleo vtitor. Aliud visum acuens: Adipem viperæ in vitream ampullam mittito, & vbi liquatus fuerit, specillum in eo tingito, ac illinito. hoc valde commodum est. Aliud visum acuens: Colocynthidis semen tusum, cribratum ac læuissimè tritum cum melle adhibeto. experimento cõstat. Aliud ad visum acuendum, & ad suffusiones ac cicatrices oculorum: Chamæleontis nigri radicem vstam, ac læuissimè tritam illinito. Aliud. Intestina terræ in testa ad cinerem exure, & cinere trito cum melle vtere. H ego hoc arido vsus sum ad albugines. Aliud ad inchoãtes suffusiones: Mel, oleum vetus, & fœniculi succum, æquis portionibus misce ac vtere. Aliud: Sagapeni drachmas duas, spumæ nitri drachmas quinque, mellis libras duas. Aliud Demosthenis. ego verò subscripto vtor: Caucalidis succum, coronopodis succum, chamædryos

ſúccum æquis portionibus excolato,ſiccato,collyria formato:ac vtitor:ſi verò liquido vti voles, cum melle tritis vtere. Aglaidæ liquidum ad principium ſuffuſionis, Floris æris obolos quinque, piperis obolos quinque, croci drachmas duas,caſtorii drachmas duas,fellis galli drach. vnam,omphacii drachmas tres & dimidiam,ſpicæ nardi obolum vnum,lapidis hæmatitæ obolos duos,ſpumæ nitri obolos duos, floris ſalis drachmas xxxii. opobalſami drachmas xxxii.mellis quincuncem.omnia trita in argẽteo vaſe reponito. Eraſiſtrati panchreſtos liquida compoſitio ad inflammationes pruriginoſas, & lippitudinẽ ſcabram,aures purulentas,vlcera ægrè recipientia cicatricem,cynanchen, *id eſt anginam*, & ad nomas in ore ac pudẽdis: Æris vſti drachmas duas,myrrhæ drachmas tres, miſyos toſti drachmas tres,piperis drachmam vnam,croci ſeſquidrachmã,vini auſteri veteris cochlearia tria,paſſi Cretici cochlearia duo,trita rurſus terito cum vino,& vbi id combiberint,paſſum adiicito,& vnita in æreo vaſe ad mollem ignem coquito vſque ad mellis ſpiſſitudinẽ, & in ænea pyxide reponito. Alia liquida ex ſucco verbenacæ: Facit ad hebetudinem viſus, pupillæ debilitatem & obfuſcationem.facit & ad corroſos angulos, ad tenuem fluxum,& inchoantes ſuffuſiones: Fellis capræ drachmas octo,mellis Attici ſeſcũcem, lycii Indici drachmas tres, piperis drachmas quatuor,ſucci verbenacæ rectæ deuncẽ, & ſicci ſucci drachmas octo,piper tuſum ac anguſtiſſimo cribro excretum,poſtea diu in mortario terito, & ſicco ſucco adiecto,ſimul terito:deinde etiam liquidum ſuccum,& mox lycium addito. Et vbi læuigata fuerint, mel adiicito,& mox fel ipſum, & vnita excipe ac vtere. Quidam ipſam herbam,verbenacam dico,tundunt ac cribrant,& drachmas octo adiiciũt: ſi verò ſiccius medicamentum euadat, collyrium efformato,ac vtitor. Siccũ Caſſii,ad viſum acuendum & ad glaucedines, antiquas lippitudines,viſus hebetudines,ac obſcurationes: Fel taurinum totum in æneam pyxidem euacuatum ad dies decem ſinito:deinde trita adiicito,croci,myrrhæ,opobalſami,ſingulorum drachmã i.piperis grana xx.mellis Attici,duplum fellis.Et omnia ſimul trita in vas æneum iniicito, & ad mollem cinerem ad mellis ſpiſſitudinem coquito, & in ænea pyxide reponito,ac vtitor velut bono. ſimul enim vt illitum eſt,efficaciam ſuam declarabit.

Alia liquida Bolæ inſcripta ad ſuffuſiones: Fellis felis partem vnam,mellis Attici duplum, ſucci hieracii parẽ mellis menſuram miſce,& vtere. Alia ad ſuffuſiones celebris: Fellis coruorũ recentium trientem,ſagapeni perſici drachmam vnam,ſucci Cyrenaici vnciam vnam,opobalſami vnciam vnam,mellis dodrantem. Alia valde celebris ex cuius vſu ſucceſſum habui: Fellis capræ drachmas quatuor,opobalſami drachmas duas, croci drach. duas,ſpicæ nardi,caſſiæ,lacrymæ oleæ Æthiopicæ,aluminis ſciſſi, medullæ ſtruthocameli, myrrhæ, ſingulorum drachmam vnam,mellis vncias octodecim, præparato diligenter,& reponito in pyxide æris Cyprii,ac vtere.

Alia. Theriaces Andromachi drachmas quatuor,ſucci Cyrenaici drachmas ſex, opobalſami drachmas duas, mellis non fumoſi drachmas quinque. Theriacã primùm vino veteri dulci diſſolue,& opobalſamum ac mel adiice,& vtere. Alia liquida Apollonii, valida compoſitio ad ſuffuſiones: Sagapeni drachmas duas, ſucci Cyrenaici obolos duos,veratri albi drachmas nouem,rutæ ſylueſtris drachmã i.ſpumæ nitri obolos quatuor,mellis quadrantem. Alia: Omphacii drachmam vnam, myrrhæ drachmam vnam,ſalis ammoniaci drachmam vnam,opobalſami,lacrymæ oleæ Æthiopicæ, ammoniaci thymiamatis,ſingulorum drachmam vnam, fellis hyænæ drachmas duas.excipe melle,& vtere. Alia: Fellis hyænæ,adipis viperæ,ſingulorum ſeſquidrachmã, croci drachmam vnam,omphacii drachmam vnam, opobalſami drachmam vnam,myrrhæ drachmas tres & dimidiam, mellis quantũ ſatis eſt. Alia ad ſuffuſiones, etiãſi fuerint diuturnæ: Lapidem Scythicum cum felle aſpidis tritum illine:breui liberat.Sit autem aſpis quæ acontias appellatur.fel eius reperitur ad dorſum hepati annexum.

Alia,ad omnem viſus hebetudinem ac ſuffuſiones, facit etiam ad palpebras pungentes pilos producẽtes: Mellis ſextantem,opobalſami drachmas duas, myrrhæ drachmas duas,ſucci Cyrenaici drachmam vnam, opopanacis drachmã vnã:vtere. Alia ad ſuffuſiones, vt æger intra quinque dies viſum recipiat. adeo magnũ ac admirãdum auxiliũ eſt.Facit etiam ad aſperitates palpebrarum. & rarò quis tale habere poteſt: Adipis viperæ,fellis galli albi,floris æris,ſucci rutæ ſylueſtris,lactis canini,opobalſami,æquis portionibus tritis vtere:aliquando verò pro æris flore atramentum ſutorium cõiicio. Alia liquida nigra, ad hebetudines,& fluxiones,ac affectiones: Clauorum caligarum veterum prælotorum ac probè ſiccatorum libram vnam,in ſextar.i.aceti acerrimi mittito, & per dies quinque ſinito:deinde in olla fictili aut ferrea, lẽto igne donec ter ebulliat,coquito & excolato, & mellis deſpumati & colati libram vnam adiicito, & ad mollẽ ignem vſque ad ſtrigmentitiam ſpiſſitudinem coquito, ramulis fortibus abſinthii tribus ſimul colligatis agitando:deinde vbi coactum fuerit medicamentum,atramenti ſutorii læuiſſimè triti vnciam vnam inſpergito,ac vtitor per ſpecilli nucleum angulos inde contingens. Alia repellens fluxiones,& detergens oculorum tunicas. attenuat etiam cicatrices,& forinſecus ſupernæ palpebræ illita repellit fluxiones,ſi ſtatim ab initio illita fuerit. Melãteriæ,velut iam diximus,de clauis præparatæ, & mellis parem menſuram,& ſucci fœnigræci tantundem,ſimul mixta & excolata,ad lẽtum ignem coquito,aſſiduè agitãdo, donec mellis compagem acceperint, & repoſitis vtere. Cæterùm fœnigræci ſuccum præpara,velut dictum eſt in vlcerum oculorum tractatu.Sed & dum excolas fœnigræci ſuccum,ne exprimas ipſum,ſed ſponte defluentem iniice.Si verò vbi paratum fuerit pharmacum & frigefactũ grumi in ipſo fuerint,totum paulatim in mortariũ trãſfundito,& diſſolutis grumis reponito ac vtitor. Alia liquida,ad ſicoſas eminẽtias,& omnẽ carnis extuberãtiã,& ad carnis in angulis incrementũ,& ad incipiẽtes lippitudines: Miſyos toſti drachmas octo, myrrhæ drach. ii. mellis quod ſatis eſt. Alia. Miſyos toſti drachmas ſex, atramenti ſutorii drachmas quatuor, myrrhæ drachmas quatuor,mellis quod ſatis eſt. Oribaſii liquida ad ſuppuratos ex vlceratione: Atramenti ſutorii drach. octo, croci drachmas octo,myrrhæ drachmas quatuor, mellis libram vnam. Alia liquida eiuſdem: Mellis ſextantem,opobalſami drachmas duas,ſucci Cyrenaici ſeſquidrachmam,opopanacis ſeſquidrachmam. Ex eodem liquida Baſſi ad ſuppuratos oculos: Croci,aloes, myrrhæ, ſingulorum ſeſquiunciam,vini quadrantem, mellis ſeſcũcem: Crocus teritur cum modico vino:deinde aloe & myrrha,& vbi ad cõpagẽ redacta fuerint,inſpiſſata melli adiiciuntur,& vnita reponuntur in vitreo vaſe. Vtere hoc bis illinens in die:aut ſi res vrgeat,etiam ter, & oculum deliga.Repurgat,incarnat,cicatricem inducit,vſque ad finem illita.In pleriſque verò poſt repurgationem, ad collyria tranſimus,& maximè id quod inſcriptum eſt Scutulare,capræ faciem præferens. Alia liquida experimẽto conſtans: Succi verbenacæ rectæ,lycii Indici, æquales partes,hoc eſt ſingulorum vnciam vnam, mellis tantundem. Alia liquida ex adipe viperæ.mirificè facit ad incipientes ſuffuſiones,& hebetudines oculorũ ſanat: Succi rutæ,opobalſami,ſucci fœniculi,ſucci chelidoniæ circa ſepes naſcentis,adipis viperæ in duplici vaſe eliquati, mellis non fumoſi,ſingulorum æquas portiones ſimul mixtas per purum linteum excolato,& vtere confidenter,ita vt aliquando mellis ſeſquiunciam,& reliquorum vnciam vnam coniicias.

Collyria ex croco,& ex ſuccis diuerſa, Cap. C.

COllyrium ex croco ad initium lippitudinum: Glaucii drach.xxiiii.ſarcocollæ drachmas ſedecim,croci drachmas octo,gummi drachmas octo,tragacanthæ drachmas quatuor. arida omnia trita ac læuiſſima facta,tragacantha madefacta excipe. Aut ſic præpara,Sarcocollam aqua terito,deinde glaucium cribratum adiicito, ac rurſus terito. deinde crocum ſiccum læuiſſimè tritum,& tragacantham ſiccam in tenuiſſimum puluillum redactam

& gummi ſimiliter inſperge, quò eadem die aut poſtera
in collyria redigantur. nam collyria diu in mortario ma-
nentia nigreſcunt,& vires immutant. Vtere autem ipſo,
aquoſum infundens per ouum, lippitudine incipiẽte: in-
cipiente verò declinatione, craſſum inſtilla: conſtante au-
tẽ declinatione fiẽte, cum aqua illine. Aliud ex myrrha:
Glaucii drach. XLVIII. ſarcocollæ drach. XLVIII. croci
drachmas vigintiquatuor, opii drachmas ſex, myrrhæ dra
chmas ſex, tragacanthæ drach. XLVIII. lapidis hæmatitæ
drachmas ſex, gummi drachmas ſedecim, excipe aqua.
vſus eſt per ouum. Aliud Phoſphorus appellatum, ad
dolorem & omnem inflammationem,& intentos humo
rum influxus: Glaucii drachmas vigintiquatuor, ſarco-
collæ drachmas octo, croci drachmas octo, opii drach.
octo, myrrhæ drachmas octo, miſyos vſti drachmas octo,
gummi drachmas duodecim, excipe aqua. Aliud Eu-
chrum à colore bono dictum. facit ad ea quæ Phoſpho-
rus: commodat & aſperis palpebris: eſt & pueris commo-
dum: Glaucii drachmas LXIIII. ſarcocollæ drachmas
trigintaduas, croci drachmas vigintiquatuor, opii drach.
ſex, myrrhæ drachmas ſex, hæmatitæ drachmas ſex, tra-
gacanthæ drachmas ſedecim, gũmi drachmas ſedecim.
excipe aqua, & inſtilla in principio per ouum. Aliud
dolorem eximens ex ſuccis ad omnem doloris vexatio-
nem. ſomnum inducit confeſtim: Glaucii drachmas
XLVIII. ſarcocollæ drach. ſedecim, croci drach. octo, o-
pii drach. quatuor, lycii Indici drach. quatuor, ſucci roſarũ
drach. quatuor, ſucci mandragoræ drach. quatuor, ſucci
hyoſcyami drach. quatuor, ſucci cicutæ drach. quatuor, tra
gacãthæ drach. ſedecim, gummi drach. XLVIII. excipe de-
cocto meliloti. Componitur autem hoc modo: Accipe
meliloti libram vnam aquæ pluuialis ſextarios ſex, coqui
to ad tertias,& excola liquorẽ ad pharmaci præparatio-
nem. Collyrium ex ſucco polygoni: Succi polygoni
ſeſcuncẽ, lycii Indici drach. ſex, aloes drach. quatuor, myr-
rhæ drach. quatuor, thuris drach. quatuor, opii drach. tres,
acaciæ nigræ primariæ drach. duodecim, vini veteris o-
dorati quantum ſatis eſt. Facit ad omnes in oculis affe-
ctiones, reprimit fluxiones,& ſedat dolores: amat autem
balneum. quare vbi illeuiſti, lauari iube. facit & ad vlcera.
Collyrium ex ſucco rhamni, ad chemoſes & dolores,
de quo quidam magnopere gloriantur: Æris ſextantẽ,
cadmiæ ſextantem, opii ſextantem, aloes ſcrupulos duo-
decim, croci ſcrupulos duodecim, acaciæ beſſem, gummi
beſſem, ſucci fructus rhamni libram vnam, aquæ quantũ
ſatis eſt: ſi verò abundas, ſuccum fructus totum iniice, &
gummi aqua macera. Collyrium è ſucco verbenacæ,
quod maximas humorum influxiones intra ſecundam il-
litionem exoluit: Croci drachmas tres, meliloti drach.
ſex, glaucii drach. duodecim, opii ſcrupulos tres, amyli
drach. quatuor, gummi drachmam vnam, terito,& ſuccũ
verbenacæ rectæ affundito, efformatóque ac vtitor. Eſt &
alia efficax compoſitio, vt vix credi poſſit. facit ad lippi-
tudinem, tumores laxos, & inflationes, omnémque hu-
morum influxionem. & deſperatas in oculis affectiones
intra triduum remouet: Croci drach. quatuordecim, a-
myli drach. duodecim, glauci drach. ſedecim, albuminis
oui drachmas tres, tragacanthæ drachmas quatuor. tere,
& ſuccum verbenacæ rectæ affunde, efformáque ac vtere.
Collyrium ex ſucco fœniculi: Cadmiæ dodrantem,
ſtibii beſſem, miſyos crudi ſeſcuncem, omphacii ſeſqui-
unciam, chalcitidis vnciam vnam, croci ſeſquidrachmã,
folii vnciam vnam, ſucci fœniculi beſſem. Et rurſus aliud
fœniculum cum aqua pluuiali decoquito, & cum eo de-
cocto prædicta terito ac efformato. hoc multi præpara-
tum habent.

Collyria monohemera, *id eſt unius diei*, Galeni, Cap. CI.

COllyria vnius diei cum candido oui illita, plerunque
ſtatim ab initio lippitudines abſque humorum mul-
titudine factas curant. Reuera enim non parum ſæpe
hæc magnas inflammationes mitigauerunt, vt in ve-
ſperã quidem homo balneo vſus, poſtera verò die colly-
rio nardino illitus fuerit ad inſtaurationem ac corrobora-
tionem. Admiſcetur autem ad nardinum in prima illi-
A tione, parum quiddam de acribus ac ſiſtentibus appellatis
collyriis: in ſecunda verò illitione, paulo amplius quiddã
de iiſdem. Sufficiũt enim duæ pharmaci adhibitiones, &
deambulatiuncula aliqua non multa ante balneum, ad
perfectam reſtitutionem. Collyria igitur vnius diei, quæ
priuatim fæculenta nominantur, multam habent acaciã:
quædam verò aut omnino modicam, aut omnino non
habẽt. Complectuntur autem in ſe, alia æris ſquamam, a-
lia æs vſtum modicum, cum multis aliis quæ moderatè
adſtringunt, & concoquunt ac diſcutiunt. Talia autem
B ſunt crocus, myrrha, lycium Indicum: ſed & caſtorium,
ac thus citra adſtrictionem concoquunt ſimúlque diſcu-
tiunt. In quibus igitur adſtringentia prædominantur, plu-
rimum oui liquorem & parum de pharmaco eſſe opor-
tet,& præſertim ſiquid ex metallicis pharmacum in ſe cõ
plectatur. In quibus verò crocus,& myrrha caſtoriúmque
ac thus,& lycium præualent, paulo craſſiore pharmaco v-
tendum eſt. Fomentum præterea omnino adhibendum
eſt ipſis per ſpongiam, ſi quidem mediocris ſit dolor, ſe-
mel aut bis in die: ſi verò vehementior dolor vrgeat, præ
ſtat ter aut quater,& ſæpius vti: in longis præſertim die-
C bus. fiat autem fomentum per meliloti ac fœnigræci de-
coctum. Oportet tamen horum collyriorum vſum vitare,
in quibus humorũ multitudo in toto corpore adeſt. nam
monohemera quum ſint facultate frigida, obſtructionẽ
corporum,& denſationem meatuum faciunt: ſi verò ma-
teriæ multitudo in oculis fuerit, ruptionis corniformis
tunicæ cauſa fiunt. Nos autem in recentibus lippitudini-
bus, Theodotio Seueri illito ex aqua, & ſpongia forinſe-
cus oculo impoſita ægrum ab affectione liberauimus. &
D plerunque balneo vti iubemus ſtatim poſt primam il-
litionem. Cæterùm monohemera collyria hæc ſunt, Col
lyrium monomelum appellatum, eo quòd ex vnica ſpe-
cilli inductione, inquit, curat. eſt autem multi vſus. Facit
ad diuturnas ac ægrè ſolubiles affectiones,& maximè in
quibus etiam palpebræ exaſperatæ ſunt, per ſubiectionẽ
illitum. oportet autem poſt illitionem diu claudere ocu-
lum. Facit etiam ad confuſiones oculorum, & ad ſtaphy-
lomata: eſt etiam pueris commodũ. Vtere cum aqua di-
luto in iis qui mordacitatem ferre poſſunt: in aliis cum
E ouo. In omnibus autem per ſubiectionem palpebræ ſubli
ne: ſi verò vehemens fuerit inflammatio, cum ouo infun
de. Habet hoc modo: Cadmiæ drach. vigintiquatuor,
æris drach. duodecim, chalcitidis toſtæ drach. duodecim
opii drach. vndecim, piperis grana vigintiquatuor, mel-
lis ſeſquiunciã, gũmi drach. vigintiquatuor, excipe aqua.
mel poſtremum adiicitur. Pelarium quod in principiis
aquoſum cum aqua dilutum adhibetur: in vigore verò a-
quoſum cum ouo. ad diuturnas autem affectiones, craſ-
ſius cum ouo, deinde ſenſim progreſſu facto, etiam aqua
F ad ouum admiſcetur: ad finem verò ex ſola diluitur. in
vlcerationibus tamen minus efficax eſt: Cadmiæ drach.
ſedecim, ceruſſæ drach. XLVIII. acaciæ drach. vigintiqua-
tuor, opii drach. IIII. amyli, tragacanthæ, gummi, ſingulo-
rum drach. duodecim, æris vſti ſeſquidrachmã, myrrhæ
drach. tres, croci ſeſquidrach. excipe aqua. Aliud pela-
rium Antoninus appellatum: Cadmiæ drach. vigintiqua
tuor, ceruſſæ drach. vigintiquatuor, acaciæ, opii, ſingulo-
rum drach. octodecim, gummi, tragacanthæ, amyli, ſin-
gulorum drach. nouem, myrrhæ drach. tres, æris vſti ſe-
G ſquidr. excipe aqua. hoc magis facit ad exulcerationes.
Aliud pelarium, quod comitem vitæ vocant: Cadmiæ
quadrantem, ceruſſæ quincuncem, pompholygis quadrã-
tem, opii ſeſquiunciã, acaciæ, myrrhæ, gummi, ſingulorũ
drachmas octo, tragacanthæ quadrantem, amyli ſeſcun-
cem, æris vſti drachmas quatuor. croci drach. quatuor: ex
cipe aqua. Eſt autem optimũ ad chemoſes & reliquas lip-
pitudines etiam in vigore, & ad omnes vlcerationes in
quibus denſæ factæ ſunt palpebræ. repurgat enim & re-
plet ac cicatricem inducit. Maximè verò hoc vtor, ſi pro
H pompholyge, cadmia ter vſta admixta fuerit. Pelarium
Edeſſenum: Tragacanthæ, gummi, acaciæ, amyli, ſarco-
collæ, ſingulorũ drachmas duas, opii drachmas quatuor,
ceruſſæ drachmas octo, cadmiæ drachmas ſedecim: exci-
pe aqua.

De collyriis fiſtentibus, Seueri, Cap. CII.

Collyria quoque quæ ſiſtentia appellantur, repulſoria ſunt. ſiſtunt enim inordinatum fluxionis impetum. Et quædam ex ipſis Hermolai vocãtur, quædam vero hexacontarchia, ex eo (velut puto) quòd vniuerſus ipſorum apparatus ſit ſexaginta drach. quædam autem hecatontarchia. multæ verò ſunt etiam horum materiæ, ob quorum copiam medicus indignatus, velut in pelago vertigine affectus, à ſcopo aberrat. Oportet igitur omnium facultates diſcernere, & ad vnum finem horum efficacias adaptare. Noſſe enim oportet quod omnia ſiſtentia collyria frigefaciunt & adſtringunt, alia magis, alia minus: ſed & reficcant aliquo modo. Proinde ad calidiores lippitudines talia cõmodant, non tamen ſtatim à principio priuſquã cõcoctio apparuerit. Optimũ verò & admirandũ nobis viſum eſt album Seueri collyrium, quod ex fœnigræci ſucco præparatur, & cadmia, & ceruſſa, ac tragacantha: & quod poſt ipſum ſcriptum habetur. At vbi ad cõcoctionem perducta eſt affectio, rurſus ex multis ſiſtẽtibus commodum reperimus hecatontarchiũ: & adhuc magis ipſo id quod poſt ipſum ſcriptum habetur. Recipit autem hecatontarchium æris drachmas duodecim, cadmiæ drachmas quindecim, myrrhæ drachmas quatuor, acaciæ drachmas XXXII. opii drach. quatuor, gũmi drach. XXXII. quidã etiã croci drachmam vnam: excipe aqua. Hoc collyrium aquoſum ad illitionem aſſumptũ, ad complicatas affectiones commodum compertum eſt, in quibus eſt inflammatio, & diſtentio, & fluoris influxio. Attenuat enim palpebras, & ipſarum dẽſitates ac aſpritudines exæquat cum aqua illitum. Sed & viſus hebetudines ſiſtit, adſtringens ac velut exprimens incũbẽtes oculo humores. In iis tamẽ qui ſub tili oculorum ſenſu præditi ſunt, cum oui candido collyrium diluere oportet: ſi verò oui candidum deſit, panem purum non aridum, neq; multi ſalis participem aqua maceramus, & aquam excolatam ad illitionem accipimus: ſin minus, farinam puram madefacimus excolamúſque, ac cremore vtimur. Conuenit autem vt ne aceruatim auxiliorum mutationes faciamus, neque aliud illinamus, & aliud ſuperillinamus. Oculus enim à peregrina innouatione magis perturbatus iniuria afficitur. Itaque hecatontarchio, velut dictum eſt, vtẽdũ eſt ad cõplicatas affectiones, ita vt aquoſum ipſum faciamus in vſu. hic enim eſt admirandus ipſius ductus. Eſt & aliud collyrium ſiſtens, ex eadem materia conſtans, ſed diſſonantiam ſolùm in apponderatione habens. excedit autem præcedens in ſua actione. Vidimus enim operum ipſius euẽtum, ſed & hoc à vulgo medicorum ignoratur. Accipit autem æris vſti quadrantem, cadmiæ quadrãtem, opii, myrrhæ, ſingulorum drach. quatuor, acaciæ, gummi, ſingulorum ſeptũcẽ, & vnciæ dimidium: excipe aqua. Hoc collyrium inenarrabilem quandam vim habet, & tẽpeſtiuè adhibitum de ſperatas affectiones ſanat, & graues dolores mitigat ac ſedat. Tempus autem adhibitionis eius, eſt lippitudinis vigor, quando concoctio facta fuerit, & gramæ in oculo cõſpectæ, & velut ſubcruentum quiddam in oculo apparuerit. ſiue enim chemoſis fuerit id quod affligit, ſiue palpebrarum inflammatio, congruum eſt ipſis hoc auxilium. Tantam enim quietem ex eius vſu ægri conſequuntur, vt quum antea diu vigilias tolerarint, ſtatim ad illitione ſomnum aſſequantur. Confidenter igitur ad pharmacum accurre, conſiderans num tenuis lacryma poſt collyrii illitionem defluat. Habebis enim & in hoc ſucceſſus ſignũ, ſi omnino non poſt illitionem lacryma defluat. In quibus enim ex prima illitione lacryma ſiſtitur, ſed inadſtricti permanẽt, & velut ſomnus ſuccedit, in his ſtatim ſanitas expectanda eſt, vt non opus ſit ſecunda illitione: ſi verò adſtrictio fiat in prima illitione, infundendum eſt ipſis oui candidũ per ſe moderatè calefactũ. verùm in ſecũda illitione aut tertia, ab eo ſymptomatis accidẽte liberabũtur. Primùm enim oculus velut re peregrina offenſus, mordetur: deinde velut aſſuetus, magis delectatur. Pruritus enim modicus ipſis oboritur cum quadam voluptate. atque hoc eſt ſignum ſucceſſus. nam corpora in profundo liberata, cauſas ad ſuperficiem propellunt. Præcipiendum

A eſt autem vt quibus illitum eſt pharmacum, oculos ne aperiant ante collyrii concoctionem. Cõmoti enim meatus rareſiunt, & collyrium ad profundum condeſcendẽs, mordacitatem inducit. Poſt concoctionem autem collyrii, ſpongias adhibere oportet non magno facto fomento, & ipſum collyrium aquoſius illinire. diſtenditur enim palpebra in craſſioribus illitionibus vt ægrè ferat æger, & palpebræ grauẽtur. In principio igitur cum ouo illinatur aquoſius dilutum. At verò coactio eius fiat in feruida cote: (calefactũ enim craſſius ſeipſo euadit) nam ſic adhibi-
B tum in dolore admirandum collyrium compertum eſt. Etenim ex hoc ductu etiam paruam in ipſo apparentem adſtrictionem penitus excludimus. In vigore verò itidẽ cum aqua adhibeatur: in declinatione autem cum aqua, & ſub palpebram illinatur. etiamſi enim denſitas relicta fuerit, & hanc itidem ſanat. Magnopere quoque pueris cõfert. curat enim etiam horum ardores. Poſſemus porrò plura auxilia recenſendo, maiorem legentibus difficultatem parere: verùm quum paruo labore ſuſcepimus, imò potius experientia inuenerimus præſcripta collyria, effica-
C cias ipſorum ſimul cũ præparationis modo candidè expoſuimus. Collyrium ſiſtens ex oleo, Oribaſii: Cadmiæ vſtæ & lotæ drach. XL. æris vſti & loti drach. octo, opii, myrrhæ, ſingulorum drach. decem, acaciæ drach. centum, gummi drach. centum viginti: terito ex aqua, & ad excipiendũ adiice olei omphacini quadrãtẽ & drach. tres. adhibetur in principio aquoſum cum ouo. Aliud ex oleo, velut expertus ſum. facit ad principia lippitudinis, & fluxiones, & veteres affectiones, & ad corroſas palpebras: Cadmiæ drach. vigintiquatuor, æris drach. vi-
D gintiquatuor, myrrhæ drach. ſex, opii drach. I. acaciæ, gũmi, ſingulorum drach. XVIII. olei omphacini ſextantẽ: terito cum aqua. Collyrium ſcutulare appellatum, capræ faciem præferens, & ſiſtendi vim habens, in principio quidem cum ouo craſſum: & ad declinationes ſimiliter: ad vigores autem aquoſum. Facit mirificè ad ſuppuratos oculos, & ſordida vlcera paulatim repurgat, & dolorem eueſtigio eximit: Cadmiæ ſeſquiunciam, æris ſeſquiunciam, croci drach. quatuor, aloes beſſem, lycii Indici ſextantem, acaciæ ſeſcuncem, opii ſeſquiunciam, myr-
E rhæ drach. quatuor, tragacanthæ vnciam vnam, gummi ſeſcuncem. Hermolaus paruus: Cadmiæ vnciam vnã, croci drach. quatuor, myrrhæ drach. quatuor, aloes drach. octo, acaciæ drach. octo, gummi drach. XX: excipe aqua. Vtere hoc admixto aliis collyriis lenibus, & infunde in principio cum ouo. Hermolaus magnus. facit ad prædicta multo melius: Cadmiæ beſſem, ſpicæ nardi ſeſquiunciam, æris ſeſquiunciam, croci trientem, aloes beſſem, lycii Indici ſextantem, acaciæ ſeſcuncem, opii trientem, myrrhæ trientem, tragacanthæ vnciam vnam, gum-
F mi ſeſcuncem: excipe aqua. Collyrium Olympionici. facit ad maximas doloris vexationes, & chemoſes. & in ſummum, eſt ex collyriis proſperi ſucceſſus. ſtatim enim liberat: Cadmiæ lotæ drach. octo, ſtibii loti drachmas octo, aloes drachmas octo, myrrhæ drach. quatuor, croci drach. quatuor, opii drach. quatuor, gummi drach. octo: excipe aqua. vſus eſt cum ouo: temperatura verò craſſior ſit. Ego pompholygis drach. quatuor, & thuris drach. quatuor adiicio. Collyrium Ericerum Achariſton appellatum, ab erica & dignæ gratiæ deſperatione. facit ad
G maximas humorum influxiones. Ex huius vſu in Ægypto ſucceſſum ſentiunt, præſertim in agreſtioribus corporibus: Cadmiæ drachmas ſedecim, æris vſti ac loti drachmas octo, opii drachmas quatuor, ſeminis ericæ drach. quatuor, acaciæ drachmas octo, myrrhæ drachmas quatuor, gummi drach. ſedecim: terito cum aqua & excipe. vſus eſt cum lacte muliebri. temperatura ſit media. Vbi verò circa oculos affectio eſt, à collyrio abſtinere oportet. Ego porrò hoc vſus ſum: Cadmiæ drachmas ſedecim, æris vſti loti drachmas quatuor, ſeminis ericæ dra-
H chmas duas, opii drachmas duas, myrrhæ drachmam vnam, acaciæ drachmam vnam, gummi drachmas octo: excipe aqua. vſus in principiis ſit aquoſus, & lauato: in declinationibus autem craſſum cum ouo illine. Aliud Ericerum, quod cum magno labore accepi velut magnum

donum. facit ad prædicta multo melius: & ad asperas palpebras: & ad ipsorum debilitatem. Si non prius mercedem acceperis, ne illinas. Cadmiæ drach. octo, æris vsti drach. IIII. chalcitidis crudæ drach. octo, aloes drach. sex, opii drach. IIII. croci drach. IIII. seminis ericæ drach. IIII. acaciæ drach. XII. gummi drach. XII. excipe aqua.

Aliud Ericerum celebre, quod appellatur fissum Achariston, *eo quòd digna gratia ipsi rependi non potest*. facit ad fluxiones antiquas, & dolores maximos qui sunt citra vlcerationem: ab initio vsque ad finem cum aqua cohibet diuturnos fluxus in vlcerationibus aquosum cum ouo. Aspritudines autem attenuat cum aqua, & albugines deterit, & diuturnas visus turbationes sanat: & post sublata pterygia commodum est. attenuat enim pelliculas, & cicatrices planas efficit. Valde vtile est in suffusis post perpũctionẽ: per lenem enim adstrictionem robur oculo addit. est etiam pueris commodum: Cadmiæ drach. XVI. æris drach. IIII. seminis ericæ, opii, myrrhæ, singul. drach. octo, acaciæ drach. IIII. gummi drach. octo. huius equidẽ periculum ego non feci: quæ verò de ipso dicta sunt, præstat id quod ipsum præcedit.

De lenibus collyriis, Galeni, Cap. CIII.

EX collyriis lenibus appellatis quædam terream essentiam habent citra frigiditatem aut caliditatem manifestam in medio quodammodo horum consistentia. & ex his ipsis aliqua modica frigiditate aut caliditate participant: aliqua verò omnino nullã talẽ vim præ se ferunt. Totum itaque genus ipsorum, obstruendi vim habet, cõtrariam iis quæ ab obturatione liberant: qualis est Samius aster appellatus: qui tenuiorũ partiũ est quàm terra simpliciter Samia nominata: & pompholyx lota, & cinis ipsi⁹ lotus: & cadmia vsta ac lota. Huic autem parũ quiddã facultatis exterforiæ adest, siue post vstionẽ, siue sine hac lauetur. Pompholyx autem & spodium modicam adstringendi vim habent, quemadmodum etiam vstum ac lotũ plumbum: est enim mordacitatis exors: habet autem & adstrictionis quippiam. Est & amylum lene. & cerussa lota, vicina est facultati plumbi vsti ac loti: lene est item fœnigræci decoctum: & quod in ouis est album ac tenue. & lac boni succi in horum genere esse putandum est, itémque gummi ac tragacantham. At stibium non lotum quidem fortem adstringendi vim ostendit: lotum autẽ exoluitur, vt propè mordacitatis exors euadat. Alterum porrò genus est eorum quæ paruam habent mordacitatem, ex eo quòd admixta sunt ipsis quædam ex modicè adstringentibus: qualia sunt rosæ & thus, quum modicam quidẽ astrictionem habeant rosæ, parum de extersoria facultate ipsum thus. quum autem moderatè calidum sit thus, ob id quandam concoquendi ac dolores eximendi vim habet. Ex eodẽ verò genere cum ipso in concoquendo ac moderatè discutiendo, putãdus est crocus & myrrha: quæ inter se differunt, eo quòd crocus moderatè adstringit, myrrha verò citra astrictionem discutit, & humiditates non instrenuè resiccat. Adhibentur igitur à medicis lenissima ad affectiones ægrius curabiles, in quibus vlcus est aut solum, aut cũ tunicæ corniformis corrosione, & vuiformis prolapsu, sanie mordacissima effluẽte. in his enim nullum aliud pharmacum conuenire videtur: quum adstringentia quidem effluentem saniem detineant, & propter hoc ex mordacitate dolorem augeant: acria verò affectionem intendant. Laxatoriorũ autem ac discussoriorũ pharmacorum facultas euacuare quidem potest quod generatur, neque autem vlceratum renutrire, aut cicatricem inducere, neque quod prolapsum est reprimere ac concludere: quemadmodum neque concoctoriorum facultas, etiamsi concoquere affectiones non parum possit. Quid verò dicere amplius opus est de pharmacis acidas aut amaras vires habentibus, quòd huiusmodi affectiones mordent ac exacerbant? Ad maiorem autem malignitatem procedũt, quæ nitrosam ac salsam vim habẽt. Ad has igitur affectiones conuenire videtur relatorum lenium pharmacorum genus, quod citra mordacitatem curare potest vlcera cum acri fluxione, per multum tempus vitiatos humores in affecta parte consumens ac resic-

A catis, qui sanè vitiati humores bonum sanguinem locis influentem corrumpunt. Vocantur autem talia collyria à medicis, Libyana & Cygni, adhibéntque ipsa oculis trita cum lacte mulieris boni succi, eo quòd vitare cupiũt obstructoriam vim ouorum. quum enim serosa quædam extersoria pars in lacte contineatur, vsus ipsius congruus fit ad propositam curationem. vlcera enim quæ impletione indigent, extersoriis citra mordacitatem opus habẽt. si verò non affuerit tale lac, per fœnigræci decoctum talia collyria terere præstat, quum etiam ipsum aliquam **B** extersoriam vim habeat. Proinde quæ spodiaca ac tephrica collyria, à cinere & spodio appellantur, communem habent vim leniendi ac frigefaciendi, & moderatè mordacitatis exortem.

De lenibus ac albis collyriis, Cap. CIIII.

ALiud porrò est album collyrium quod multos latet ob præparationis vilitatem, putatúmque est à plerisque hoc nihil posse. magnam verò ex hoc vtilitatem percepi ad propositam affectionem. Egregiè itaque facit ad omnem calidam lippitudinem. efficax est etiam ad **C** pruriginosas ac corrosas palpebras. Nos enim sæpe multis perpetratis in tali intemperie, nullum successum habuimus: serò autem aliquãdo huius copiam adepti, magnam vim comperimus in ipso, in ægrè curabili ac ferè incurabili affectione. Intantum enim mitigatus est æger, vt ex deo esse collyrium diceret. Sed & ad suppuratos oculos eximiè facit. resiccat enim humorem ipsorum citra mordacitatem in breui tempore, & oculum imperturbatum cõseruat. Curat etiam compendio rubores sub paruis angulis **D** in albo oculi fientes. Adest autem ipsis iuxta medium velut pustula quædam, à qua etiam totus rubor contingit. In prædictis igitur affectionibus, inter quas etiam vlcerationem posuimus, eximiè facit, vt neque fœnogræco opus habeamus. nam & hoc in collyrii compositionem recipitur. Vtimur autem ipso aliâs aliter, in doloris vexatione, cum oui candido: sic enim ipsum statim mitigat. in quibus autem dolor non præualet, palpebræ verò crassefactæ sunt, etiam cum aqua infundimus: aliquãdo etiam illinimus. Et in summa, ad omne lippitudinis principium, **E** reliquam collyriorum materiam superfluam ducimus: excedit enim vi sua omnia eiusdem generis. est enim lenius ac doloris magis mitigatiuũ quàm alia. Alia enim opiũ recipiẽtia, & amylum, & quandoque etiam myrrham, adstrictionem aliquam inducunt: hoc autem collyrium ab his liberum est. Nam crocum excedit in efficacia, & ad feruores ac ardores palpebrarum facit: & ad solis æstus. Sed & tenues ac acres fluxiones obtundit cum aqua illitum, aliquando & cum rosarum decocto. Et glaucos oculos habentes, & eos qui prominentem habent crystallini **F** humoris sitũ, bene illustrat aquosum infusum. Et in quibus oculorum natura non fert adstrictionem, his omnibus optimum est auxilium. Compositio autem collyrii hæc est: Cerussæ libram vnam, cadmiæ semissem, tragacanthæ quadrantem. Præparatur hoc modo: Cadmiã racemosam prunis ignitis obruimus, & flammam ventilando excitamus. & vbi ignita fuerit cadmia, ablatam lacte asinino extinguimus: deinde rursus prunis ipsam obruimus, & ignitam rursus lacte extinguimus: & tertiò idẽ facimus: deinde tundimus, & angusto cribro excernim⁹, **G** & in profundum quoddam mortarium coniectam, aqua fontana pura affusa terimus: & postea desidere sinentes, per aquæ fusorium instrumẽtum aquam vnà cum superstãte cõcretione extrahimus, & rursus aliã purã aquã infundimus: & vbi satis contriuimus, & rursus desidere siuimus, rursus aquam per idem instrumentum extrahimus. & hoc sæpe facimus, donec non amplius concretio aquæ superstet. Postea verò cadmiam exactè siccamus, & semissem siue sescuncem apponderamus, ipsámque in mortarium collyriacum coniectam, aqua pluuiali purissima af- **H** fusa, exactissimè terimus, vt nulla asperitas linguæ occurrat: atque sic ad cerussam prædicto modo ablutam, cadmiam adiicimus: & ipsa ad dies XV. cum aqua pluuiali conterimus. Et tunc tragacãtham albam ac lucidissimam accipimus eámque lotam, & reiecto quod in ipsa est are-

noſo,in fœnigræci decocto maceramus, & per diem ac noctem ſolùm macerari ſinimus. Plurimum autem iniicere oportet de fœnigræci ſucco, præparato velut dictũ eſt in principio huius Sermonis capite decimoquinto. nã à tragacantha velut à ſpongia abſorbetur. Poſtera igitur die in mortario puro paulatim tragacãthã læuigamus, & alia prius trita in mortariũ adiicimus, & probè permixta patinis vitreis excipimus, & tenui linteo contecta in locũ humiditatis exortem, vbi ventus ſpirat, reponimus. Dehiſcit enim collyrium, & efformationem moratur, ſi in humido depoſitum fuerit loco. non enim tantum temporis poſtulat ad contritionem quantum ad efformationẽ. Eſt itaque hæc collyrii præparatio: & poteris ex hac methodo, ad eiuſdem generis materias tranſire. Talia autem ſunt libyana, & tephra, ac ſpodiaca appellata, itémque cygnaria, & alba quæ ex roſis & quæ ex coriandri ſucco præparantur. Quibus omnibus præferendum cõpertũ eſt propoſitum collyrium. Optimum verò experientia iudicatũ eſt & hoc: Cadmiæ vſtæ ac lotæ, velut dictum eſt, trientẽ, ceruſſæ ſimiliter lotæ vncias ſedecim, amyli recentis vncias ſedecim, opii drachmas quatuor, tragacanthæ triẽtem: reliqua cum aqua terito: Tragacantham autem fœnigræci ſucco diligenter velut dictum eſt, præparãtam macerato: amylum verò neque acidum ſit, neque graueolẽs.

Aliud Nilammon appellatum, tenerum, dolorem eximens, ſtupefactiuum, ex genere cygnariorum. Facit & ad vlcerationes, poſt primum vigorẽ, dolore præſente, craſſum illitum: Ceruſſæ lotæ ſeſcuncem, cadmiæ vſtæ & lotæ trientem, pompholygis per linteum lotæ ſextantem, opii ſextantem, tragacanthæ ſextantem, gummi ſextantem: excipe aqua. Aliud collyrium Aſclepiadæ, dolorẽ eximens: facit ad fluxionem omnis generis, vlcera, doloris vexationes, puſtulas, prolapſus, chemoſes, affectiones omnis generis: Ceruſſæ lotæ drachmas octo, terræ Samiæ drachmas octo, cineris pompholygis lotæ drach. II. tragacanthæ drachmas duas, opii drachmas duas, gummi drachmas quatuor: excipe aqua. vſus eſt cum ouo. Aliud Athanaſia appellatum: Cadmiæ vſtæ & lacte aſinino extinctæ ac lotæ lib. I. opii quadrantem, ceruſſæ lib. I. ſucci mandragoræ lib. I. amyli ordeacei lib. I. tere cum aqua, & ad efformationem adiice ouorum recentium albumina, quantum ſatis eſt. Collyrium Cygnus reginæ, ad maximos dolores ac affectiones: Cadmiæ lotæ drach. XVI. ceruſſæ lotæ drach. octo, acaciæ flauæ drach. II. opii flaui drachmas II. tragacanthæ drach. duas, gummi albi drach. II. amyli drach. duas, terito cum aqua: & amylum poſtremũ inſperge. nam ſi moram traxerit in mortario, aceſcit, & collyrium acre facit. ad excipiendum verò adiice ouorũ recentium quatuor candidum. Collyrium Bolæ mitigat & concoquit omnem inflammationem: Ceruſſæ toſtæ drach. XXXII. croci drachmas tres, opii drach. quatuor amyli recẽtis drach. octo, gũmi drach. XXXII. excipe aqua.

Aliud collyrium ex ſpuma argenti quod Auguſtum vocant: Spumæ argenti vſtæ ac lotæ ſextãtem, pompholygis lotæ vnciam vnam, cadmiæ vſtæ ac lotæ ſextantem, amyli ſextantem, gummi ſextantem, tragacanthæ vnciam vnam: excipe aqua. Hoc maximè & dolores eximit, & fluxiones intercipit, & oculum imperturbatum ſeruat.

Collyria libyana & tephra ac ſpodiaca, Cap. CV.

COllyriũ libyanũ Aſclepiadæ, ad puſtulas, epicaumata, ruptiones, cœlomata, oculos ſuppuratos, chemoſes, ſtaphylomata, doloris vexationes & affectiones. deterit etiã cicatrices: Cadmiæ vſtæ ac lotæ drach. ſedecim, ceruſſæ vſtæ ac lotæ drach. XVI. ſtibii vſti ac loti drach. duodecim amyli drachmas duodecim, cineris pompholygis drach. octo, plumbi vſti ac loti drachmas octo, tragacanthæ drachmas octo, opii drach. duas, gummi drach. ſex: & ad excipiendum ouorum candida VIII. Oribaſii inexuperabile collyrium Philumeni, inquit, tenerum libyanum ad ſuppuratos oculos, in vigore vlcera, dolores, chemoſes:

Cadmiæ, ceruſſæ, pompholygis, ſingulorum drach. ſedecim, ſtibii drach. duodecim, amyli drach. XII. plumbi vſti, terræ Samiæ, tragacanthæ, ſingulorum drach. octo, gummi drach. ſex, myrrhæ drach. II. opii drach. II. excipe aqua. vſus eſt cum lacte muliebri aut cum ouo. Aliud libyanum Oribaſii, ad principia & vlcerationes: Cadmiæ vſtæ ac lotæ drach. XII. amyli drach. XII. plumbi vſti & loti drach. octo, ceruſſæ lotæ drach. octo, tragacanthæ drach. XVI. gũmi drach. IIII. ſtibii vſti ac loti drach. XII. terræ Samiæ, pompholygis lotæ, ſing. drach. octo, myrrhæ drach. duas, opii drach. II. excipe aqua. Aliud collyrium, Aſter magni, quod præparari ſolet: Cadmiæ lotæ drach. XXXII. plumbi vſti ac loti drach. XXXVI. ceruſſæ lotæ drach. XXXII, ſtibii vſti ac loti drach. XXIIII. pompholygis lotæ drach. XXXII. thuris drach. octo. terræ quæ aſter appellatur drach. octo, myrrhæ, opii, ſingulorum drach. IIII. tragacanthæ, gummi, ſing. drach. XVI. amyli drach. XXXVI. excipe aqua. Aſclepiadæ aſter inexuperabilis, dolorem eximens. facit ad doloris vexationes, puſtulas, ſtaphylomata, vlcera ſordida & ſerpentia. facit ad inueteratas affectiones; & cicatrices exterit: Cadmiæ vſtæ ac lotæ drachmas XVI. ſtibii vſti drach. XII. cineris pompholygis lotæ drach. octo, myrrhæ drach. II. opii drach. II. tragacanthæ drach. octo, gummi drach. VI. excipe aqua. Aliud collyrium vranium, velut Oribaſius habet, ad vlcera, puſtulas, ruptiones, inuſtiones, prolapſus, ſtaphylomata, oculos ſuppuratos, corroſiones, nomas, carbunculos, & ad omnes magnas affectiones. Maximè conuenit ad ruborem ac glaucedinem oculorum. in principiis aquoſius infunditur. Quum autem tenuis fuerit & mordax & feruida fluxio, vtere cum lacte: vbi verò craſſam fluxionem diſſoluere volueris, cum aqua. Cadmiæ vſtæ ac lotæ ſextantẽ, ſquamæ æris lotæ trientem, terræ Samiæ vſtæ ac lotæ ſextantem, cineris pompholygis lotæ vnc. vnam, opii drach. VI. gummi trientem ſtibii loti ſextantem: excipe aqua, & vtere confidenter. Collyrium ſpodiacum Demoſthenis. facit ad inflammationes & fluxiones: Cadmiæ drach. XXIIII. ſtibii loti drach. VII. ceruſſæ lotæ drach. XXIIII. terræ aſteris drach. ſex, thuris drach. quatuor, opii drach. VI. gummi drach. V. terito cum ſucco foliorum oleæ. ſuccum autem ſic facito. Tenera oleæ folia lauato, deinde in pila tundito moderata aqua affuſa, vt ſufficientem ſuccum remittant: deinde exprimito, & per linteum purum excolato, ac vtitor. Aliud ſpodiacum admirandum, tenerum, faciens ad fluxiones & epiphoras humorum impetuoſas, vlcera, inuſtiones, puſtulas: Cadmiæ vſtæ ac lotæ drach. octo, ſtibii vſti ac loti drach. duas, terræ aſteris drach. IIII. opii drach. duas, gummi drach. duas: excipe aqua. Collyrium tephron. inſpiſſat ac agglutinat tenues fluxiones velut præcedens. Optimum verò eſt hoc ad calidas fluxiones: Cadmiæ vſtæ ac lotæ drach. XXV. ſtibii loti drachmas octo; terræ Samiæ drachmas ſex, ceruſſæ drach. VI. opii drachmas quinque, gummi drachmas octo, ouorum recentium albumina ſex: excipe aqua. Collyrium Philagrii penitus lene: obfuſcat enim fluxionum mordacitatem: quapropter confidenter ipſo vtendum eſt in acrib' ac tenuibus fluxionibus. Obtundit enim has & reſiccat. hoc ſyricum aut ſandycem appellant: Pompholygis lotæ drachmas vigintiquinque, ceruſſæ vſtæ ac lotæ drach. vigintiquinque, terræ aſteris, plumbi vſti ac loti, ſingulorum drachmas vigintiquinque, gummi albi drachmas XL. aquæ pluuialis puriſſimæ, non olentis, quod ſatis eſt. ſingula ſeorſim vſta, lota, ſiccata, põderata, adiicito ac terito: & in fine gummi addito: deinde amylum. Aliud eiuſdem, ad vlcerum repletionem, præſertim malignorũ. Cadmiæ vſtæ ac lotæ, drach. XXV. põpholygis lotæ drach. XXV. tragacanthæ drach. X. excipe aqua.

Collyria ex thure, Cap. CVI.

COllyrium ex thure ad fluxiones, & chemoſes, & caua vlcera: Cadmiæ drachmas octo, thuris drachmas VIII. ceruſſæ drachmas quadraginta, opii drachmas ſex, terræ aſteris drachmas ſex, gummi drachmas ſex: excipe aqua. vſus eſt cum ouo. Aliud delicatum inſcriptum, ad inuſtiones, puſtulas, chemoſes, præſertim in iis qui nullam omnino mordacitatem ferre poſſunt: Cadmiæ lotæ drachmas octo, ceruſſæ lotæ drach. XLVIII. thuris

drach.

drachmas octo, opii drachmas sex, amyli drachmas octo, gummi drachmas sedecim, excipe aqua. vsus est cum ouo.

Collyrium Cleonis, Cap. CVII.

COllyrium Cleonis, velut Demosthenes habet: ad vlcera pura & iam cicatrice indigentia, ex cuius vsu nos valde laudati sumus. nam profundissima vlcera & pura celerrimè replet, & compendio ad cicatricem perducit, tenuibus & obscuris cicatricibus relictis, & vlcera absque inflammatione conseruat. habet hoc modo: Spodii loti drachmas quatuor, plumbi vsti ac loti drachmas quatuor, squamæ ferri stomomatis lotæ drachmam vnam, gummi drachmas duas, excipe aqua. & vtere cum lacte aut ouo. Vtimur autem ipso (inquit Apollonius) in profundiore vlceratione, cum cremore tragacanthæ aquoso. Quidam croci sesquidrachmam iniiciunt, & pro spodio pompholygis, cadmiam ter vstam accipiunt. Est autem lene quidem & mordacitatis exors, verùm graue. quare nunquam crasso ipso vtendũ est, sed aquoso.

Collyria ex rosis viridia ac alba, Cap. CVIII.

COllyrium Nili ex rosis, ad dolores, fluxionem tenuem ac multam, pustulas, prolapsus, & vlcera sordida, & palpebras asperas: Rosarum viridium, resectis vnguibus, drachmas vigintiquatuor, croci Corycii drachmas duodecim, opii drachmam vnam, spicæ nardi drachmam vnam, gummi drachmas sex, excipe aqua. Vsus est cum ouo. temperatura sit liquidissima. Quidam etiam ad confusiones & pupillæ dilationem ipso vtũtur.

Collyriũ ex rosis, Diagoræ, quod magnum appellatur, aut viride, ex septuaginta duabus rosarum drachmis. Ad chemoses, & doloris vexationes, pustulas, epicaumata siue inustiones, staphylomata, prolapsus, oculos suppuratos, fluxiones antiquas, lippitudines inueteratas, & affectiones ægrè curabiles: Rosarum viridium exunguium drachmas septuagintaduas, cadmiæ lotæ drachmas vigintiquatuor, croci drachmas VI. stibii drachmas sex, æruginis drachmas duas, spicæ nardi drachmas II. opii drachmas tres, myrrhæ drachmas tres, gummi drachmas vigintiquatuor, squamæ æris drachmas duas, excipe aqua. Collyrium quo vsus est Florus in Drusi matre, quæ parum abfuit vt ab aliis medicis excæcata fuisset: Acaciæ drachmas quadragintaocto, rosarum siccarum drachmas quadragintaocto, meliloti drachmas quadragintaocto, spodii põpholygis drachmas vigintiquatuor, croci drachmas vigintiquatuor, malorum mandragoræ drachmas duodecim, seminis hyoscyami drachmas sex, opii drachmas sex, myrrhæ drach. IIII. æris vsti drachmas quatuor, gummi drachmas quadraginta, vini Falerni heminas tres, aquæ pluuiæ heminas tres. Aquam & vinum misceto: & in hæc rosas, melilotum, hyoscyami semẽ, & mãdragoræ mala: aut, si hæc non adsint, corticẽ iniicito, & ad triduum macerari finito: deinde expresso liquore ad pharmaci compositionem vtitor. Vtere hoc velut probatissimo. Aliud Philagrii ex rosis, ad inflãmationes cõgruũ, si suprà relato leni Philagrii collyrio fuerit admixtum: Rosarum viridium exunguium drachmas octuaginta, æris vsti drachmas trigintaduas, tere cum vino odorato veteri adstringente, & vtere. Collyrium album ex rosis, nostrum (inquit Oribasius) ad vigores & vlcera, & oculos suppuratos, inustiones, crustas & vlcerum sordes: Cadmiæ vstæ ac lotæ, stibii vsti ac loti, rosarum recentium exunguium, singulorum drachmas sedecim, cerussæ lotæ drachmas octo, croci drachmas octo, opii drach. quatuor, gummi drachmas sedecim, excipe aqua. vsus est cum ouo aut lacte: in declinatione cum aqua. Aliud eiusdem. facit ad vigores: Cadmiæ vstæ ac lotæ drachmas sedecim, rosarum recẽtium exunguiũ drachmas octo, opii drachmas quatuor, lactis drachmas quatuor, gummi drachmas quatuor, tragacanthæ drach. tres, amyli drach. quatuor. aliqui etiam Samii asteris drachmas duas. Collyrium ex rosis albũ, quod cum hyoscyami succo præparatur. Cerussæ vncias vigintiquinque, croci quincuncem, opii libram vnam, myrrhæ quincuncem, rosarum viridium exunguium librã vnam, cadmiæ vstæ ac lotæ bessem, gummi libram vnam. Cadmiã, crocum, rosas cum aqua terito: deinde cerussam adiicito. succos autem & gummi, in hyoscyami succo macerato & efformato. Vtere ad tenuissimas ac acres fluxiones, & in his quæ sunt cum vlceratione. generosè repellit. Collyrium viride ex galbano, ad doloris vexationes & affectiones veteres: Cadmiæ lotæ drachmas octo, spodii loti drach. octo, æris vsti ac loti drach. octo, opii drach. octo, galbani drach. octo, myrrhæ drachmas octo, gummi drachmas octo, excipe aqua. quidam spodium non adiiciunt.

Collyria diasmyrna, & chiaca appellata ex vino, Cap. CIX.

COllyrium diasmyrnum odoratũ Synerotis, pharmacum accommodatum ad inueteratas affectiones. facit & ad rhœadas, *hoc est angulos antrosos, siue carnis in angulo magno decrementum*, & ad ægilopas. Cadmiæ lotæ drachmas vigintiocto, lapidis hæmatitæ loti drachmas vigintiocto, spodii põpholygis drachmas vigintiquatuor, myrrhæ drachmas quadragintaocto, croci drachmas quatuordecim, opii drachmas octo, piperis grana triginta, gummi drachmas sex. terito cum vino veteri adstringente. Vsus est cum ouo in recentibus affectionibus. temperatura sit aquosa. Aliud Asclepiadeum Paccii, ad doloris vexationes, fluxum tenuem & multum, inustiones, pustulas, pellicularum eminentias, aspritudines, diuturnas affectiones: & iis qui à multis illitionibus læsi sunt, confestim opitulans: Cadmiæ lotæ drachmas duodecim, æris vsti drachmas duodecim, croci drachmas duodecim, squamæ æris lotæ drachmas duodecim, myrrhæ drachmas quatuor, lapidis hæmatitæ drachmas quatuor, spicæ nardi drachmas quatuor, piperis grana vigintiquatuor, rosarum siccarum drachmas quatuor, opii drachmas quatuor, gummi drachmas duodecim. terito cum vino veteri odorato adstringente. Vsus est cum ouo: temperatura verò aquosa. Collyrium isophoton, *hoc est uiro par*, ab aliquibus autem isotheõ, *hoc est Deo par* appellatũ. Facit ad oculos suppuratos, & vlcera impura ac caua, & fluxionum principia, præsertim in corporibus repletis, in quibus gramarum copia crassissimarum in oculis reperitur. est & pueris commodum, & ad aspritudines bonum: Cadmiæ drachmas octo, æris vsti drachmas quatuor, rosarum siccarũ drachmas quatuor, croci drachmam vnam, folii drachmam vnam, lapidis scissi drachmam vnam, myrrhæ drachmam vnam, gummi drachmas sex. tere cum vino vetere odorato adstringente, & vtere in omnibus prædictis cum ouo, aquosius per se infundens. post perfectam verò restitutionem cum ouo dilutum illine per subiectionem, & lauato. si verò adstringantur post illitionem, candidum oui infunde. verùm ad attenuandas cicatrices, cum ouo aquosius illine. Quidam etiam piperis grana nouẽ scripturæ adiiciunt. nos autem in his piper reiicimus. Collyrium Dionysius. Facit ad myocephala, aspritudines, fluxiones, hebetudines. maximè autem facit ad fluxiones inueteratas: Cadmiæ drachmas tredecim, æris drachmas quinque, lapidis scissi drachmas tres, lapidis hæmatitæ drachmas quatuor, casiæ drachmam vnam, aloes drachmas duas, croci drachmas duas, spicæ nardi drachmas tres, folii drachmas duas, lycii drachmam vnam, piperis grana vigintivnũ, opii drachmam vnam, myrrhæ drachmas quatuor, acaciæ drachmas duas, gũmi drachmas sex. tere cum vino Chio, aut alio austero veteri, & vtere velut efficacissimo, etiã ad oculos purulentos, & aspritudines: in principiis cum ouo, deinde cum aqua. efficacia eius superat omnem pollicitationem. Collyrium chiacum, ex Demosthene (inquit Apollonius) & ad vlcera pura, & proserpẽtia, & eminentias, & veteres affectiones, asperas palpebras, sycoses, euersiones, clauos, staphylomata, o-

mnes doloris vexationes,lippitudines fcabras.Facit etiã cicatrices obfcuras, & recentes ac craffas cicatrices attenuat.oportet autem modò craffum,modò medium,modò aquofiffimum fublinere: & quãdoque ex interuallis, quandoque affiduè. Facit ad carbunculos & fuppurationes:pus enim percolat. & in fumma, ad omnia oculorum vitia optimum eft: Spodii drachmas tres, æris vfti drachmas duas, croci drachmam vnam, myrrhæ obolos quatuor, opii tantundem, piperis grana duodecim,gummi drachmam vnam. terito cum vino Chio, aut alio auftero vetere. Aliud chiacum Oribafii, ad ftaphylomata & oculos purulẽtos,vlcera pura & fordida,& ad antiquas affectiones: Cadmiæ, rubricæ finopicæ, gallæ omphacitidis, croci,rofarum recentium exunguium, gummi, fingulorum quadrantem, opii vnciam vnã.tere cum vino Chio, aut alio auftero vetere maris exorte. In principiis ad cygnarium aut pelarium quoddam mifcetur. Cicatricem quoque optimè inducit cum aliquo horum,& per fe. Fufcum noftrum, inquit Oribafius, ad oculos purulentos,& magnas affectiones,& omnem vlcerationem,præfertim diuturnam:

Rofarum exunguium fextantem, cadmiæ teneræ drachmas vigintiquatuor, ceruffæ drachmas fedecim, opii drachmas vigintiquatuor, æruginis drachmas duodecim, æris drachmam vnam,feminis ericæ drachmas duodecim, ftibii drachmas octo,myrrhæ drachmas fex, fpicæ nardi drachmas quatuor,croci drachmas quatuor, acaciæ dr.quatuor,nitri dr.IIII, lycii drachmas quatuor, aluminis fciffi drachmas tres,chalcitidis vftæ drachmas tres,caftorii drach.tres,omphacii drachmas duas,gummi drachmas trigintaquatuor, terito cum vino auftero veteri odorato, & vtere aquofo, per fœnigræci fuccum aut ouum diluto: in progreffu verò craffius adhibe. Collyrium aromaticum, ex Demofthene, ad inflammationes ex humorum crafforum multitudine obortas. attenuat breui ac diffundit,& difcutit humores. Facit & ad impura vlcera: Pompholygis drachmam vnam,æris vfti drachmas duas, myrrhæ drachmas tres, lapidis hæmatitæ drachmas quatuor, opii drachmas quatuor,piperis grana octodecim, croci drachmas duas, gummi drachmas tres. tere cum vino Chio, aut alio auftero. Collyrium fcylacium infcriptum, ex femine hyofcyami. Facit ad chemofes, & affectiones fluidas diuturnas omnigenas. Facit etiam ad ftaphylomata,& repellit fluxiones,primùm cum ouo aquofum, deinde etiam folidum illitum cum ouo: Cadmiæ, æris vfti,lapidis hæmatitæ, chalcitidis vftæ,fingulorum quadrantem,mifyos fefquiunciã,ammoniaci thymiamatis fefquiunciam, myrrhæ fefquiunciam, opii fefquiunciam, hyofcyami feminis vnciam vnam, aloes fefcuncem,gummi fefcuncem. tere cum vino auftero. Aliud collyrium mirificè faciens ad myocephala. confumit etiam pterygia, & carnis in angulo magno incrementum deterit, itémque cicatrices. Eft & ad afpritudines commodum: Cadmiæ vnciam vnam, æris vfti vnciam vnam,chalcitidis crudæ vnciam vnam,æruginis rafæ drachmas quatuor, myrrhæ fefquidrachmã, croci drachmas duas, falis ammoniaci drachmam vnam, gummi drachmas quatuor,terito cum vino auftero. Collyrium Philagrii, de quo ita fcribit, Tertium ab his eft meum collyrium,quod appellamus præferuatiuum,repellens in principio fluxiones,& roborare potens debiles & læfioni obnoxios oculos. Quare non folùm in principiis lippitudinis, fed etiam fanis, præferuationis gratia ipfum adhibere oportet. Cytinorum, *hoc eft florum mali Punicæ*, qui floribus anemones fimiles funt,drachmas vigintiquinque, acaciæ flauæ drachmas trigintaquinque, glaucii drachmas fedecim, aloes drachmas quinque, myrrhæ troglodytidis drachmas tres, atramenti Indici drachmas feptem, folii malabathri drachmam vnam,omphacii ficci drachmas tres,gummi drachmas quinque, opobalfami ad excipiendum drachmas quinque, terito cum vino vetere auftero. Collyrium ex bdellio & ftyrace concoctorium, Philagrii.cuius multam experientiam habeo,non folùm probè concoquentis, fed etiam læfiones ex frigore obortas citra inflammationem fanantis. Bdellii drachmas fex,thuris mafculi drachmas decem, myrrhæ drachmas decem,farcocollæ drachmas quinque,caftorii drachmas duas,galbani drachmas quinque,ftyracis drachmas quinque, croci drach.quinque, lycii drachmas duas, ammoniaci thymiamatis drachmas II. gummi drachmas duas,excipe aqua.

Collyria ad afpritudines, & exterforia, Cap. cx.

Collyrium ad afpritudines,phœnix appellatus. Facit &ad milphos,& diuturnas affectiones,& ad eos qui palpebras & angulos exacerbatos habent: Lapidis hæmatitæ vfti ac loti drachmas trigintaduas,æris vfti ac loti drachmas fedecim, lapidis fciffi vfti ac loti drachmas fedecim,æruginis drachmas fedecim, cadmiæ racemofæ drachmas quatuor, opii drachmas fex,chalcitidis toftæ drachmas quatuor,gummi drachmas fedecim, excipe aqua. Collyrium ad afpritudines Mono infcriptum. Lapidis hæmatitæ fefcuncem,lapidis fciffi fefcuncem,æris vfti quadrantem, cadmiæ libram vnam, æruginis rafæ quadrantem,chalcitidis toftæ vnciam vnam, opii fextantem, gummi fextantem, excipe aqua. Eft & pueris commodiffimum. Collyrium Theophilium, ad pueros mirificum,& afpritudinibus commodum:

Cadmiæ libram vnam, æris vncias quatuordecim, æruginis quadrantem,opii libram vnam, gummi libram vnam,excipe aqua. Vfus eft cum ouo in principio aquofi:in declinatione verò cum ouo craffius illinito. Aliud collyrium, xyfter *à deradendo* appellatum. Facit ad ad albugines, cicatrices attenuat, & oculum impertur-batum conferuat. Ammoniaci thymiamatis, minii finopici,fingulorum quadrantem,ceruffæ,gummi,fingulorum fextantem,pumicis tofti vnciam vnam,excipe aqua. Collyrium aliud ad afpritudines.Facit ad milphofes,vlcera,foffulas, valde vetufta vulnera,ftaphylomata,myocephala. Lapidis hæmatitæ trientem, lapidis fciffi trientem,æris vfti trientem,cadmiæ fextantem, æruginis fextantem,chalcitidis vftæ vnciam vnam, opii trientem. Rofas virides, fi adfuerint: fin minus,ficcas, per diem ac noctem aqua macerato, & cum expreffo ac excolato cremore terito. Aliud collyrium xyfter appellatum,celebre ad afpritudines: Pumicis vfti,oftreorum vftorum,mifyos vfti, gummi æquales portiones aqua excipe. Collyrium ad afpritudines,eutonum *ab efficacia, pertinacia* vocatum, ex Oribafio: Æris vfti drachmas vigintiquatuor, cadmiæ drachmas vigintiquatuor, æruginis drachmas duas, croci drachmas tres, opii drachmas tres,myrrhæ drachmas tres,gummi drachmas nouem,excipe aqua.Egregiè facit ad afperas palpebras ac callofas, lippitudines fcabras, euerfiones,fluxus diuturnos citra exulcerationem, admixto cygnario aut collyrio ex croco.facit ad vigores. Sit autem quod admifcetur,decima ipfius pars.In fumma,palpebras euertere nõ eft opus,fed fimpliciter illinire.Hoc alii harmation,*id eft currum*, alii opifthobares *à grauitate*, nos autem eutonum vocamus. Aliud eiufdem, collyrium exterforium inquit,Gryali,ad afpritudines ex duobus lapidibus: Hæmatitæ lapidis drachmas octodecim,fciffi lapidis drachmas octodecim,æris vfti drachmas nouem,cadmiæ drachmas nouem,æruginis drachmas nouẽ,chalcitidis vftæ drachmas tres, opii drachmas fex, gummi drachmas nouem. tere cum aqua & illine,donec toleraрit æger,non confricans palpebras,neque fubiiciens fpecillum,fed per fpecilli nucleum explens oculum. Aliud eiufdem, ad multas affectiones: Chalcitidis drachmas vigintifeptem, cadmiæ drachmas vigintiduas, æris vfti drachmas fedecim,lapidis hæmatitæ drachmas tredecim,croci drachmas fedecim,mifyos drachmas fedecim,myrrhæ drachmas fedecim,opii drachmas tredecim,gummi drachmas quatuordecim,tere cum vino vetere. Collyriũ ex oleæ foliis. Facit ad diuturnas fluxiones. Deprimit etiam afpritudines,& oculum cor-

roborat, ſyrici ſeſcuncem, æris quadrantem, opii trientem, gummi drachmas octo, foliorum oleæ tenerorum à fibris depuratorum drachmas octo. Cum vino ſpathite terũtur folia exactè fibris exemptis, ita vt per ſe in mortario biduum probè teras, vinum paulatim irrorans. Quum autem læuiſſima facta fuerint, æs adiicito, & ſimul diu terito, & ſic vinum affundito: ſi enim ab initio infuſum fuerit vinum, folia innatantia incontrita permanẽt. Contrito autem ære, ſyricum adiice, deinde opiũ, poſtea gummi, & efforma, ac vtere ab initio infundens: in declinatione verò etiam illinens. Ego verò, velut Demoſthenes iubet, folia in mortarium mitto ac contundo, vino ſufficiente paulatim inſtillato, exprimóque ac excolo, & cum vino excolato reliqua tero, retrimento foliorum reiecto. Collyrium harmation, *id eſt currus* inſcriptum: quo vſus eſt Ptolemæus rex. Exterit cicatrices, acuit viſum, & ad aſpritudines commodum eſt: Æris vſti ac loti drachmas octo, ammoniaci thymiamatis drachmas octo, corticis thuris drachmas octo, gummi drachmas octo, excipe aqua. vſus eſt cum aqua. Quædam deſcriptiones habent etiam æruginis drachmas duas. Alius ex lapide hæmatite, ad viſum acuendum: cicatrices & callos exterit. Ammoniaci thymiamatis drachmas vigintiquatuor, æris vſti ac loti drachmas vigintiquatuor lapidis hæmatitæ drachmas vigintiquatuor, æruginis drachmas octo, gummi drachmas vigintiquatuor, excipe aqua. Exterſorium Oribaſii. Facit in principiis & ad chemoſes, aquoſum cum ouo infuſum. Cadmiæ drachmas octo, æris drachmas duodecim, croci drachmas tres, myrrhæ drachmas tres, opii drachmas ſex, lapidis hæmatitæ drachmas octodecim, lapidis ſciſſi drachmas octodecim, chalcitidis toſtæ drachmas ſex, æruginis drachmas duodecim, gummi drachmas nouem, terito cum vino, & vtere cum ouo. Collyrium exterſorium Philagrii per ſe adhibitum, & cum collyrio ſupraſcripto Philagrii ex roſis: Æruginis drachmas ſex, pumicis drachmas ſedecim, teſtarum ſepiæ drachmas ſedecim, gummi drachmas triginta duas. His ego, inquit, adiicio, ſquamæ æris drach. ſedecim, vbi fortius ipſum efficere voluero. Collyriũ rhinema, *hoc eſt lima*, inſcriptum. Facit ad calloſas affectiones, & cicatrices exterit. facit etiam ad ſuffuſiones: Cadmiæ drachmas quadragintaocto, ammoniaci thymiamatis drachmas quadragintaocto, opii drachmas ſedecim, lapidis hæmatitæ drachmas vigintiquatuor, galbani drachmas ſedecim, aloes drachmas ſedecim, opopanacis drachmas octo, fellis taurini drachmas octo, ſalis ammoniaci drachmas quatuor, æruginis drachmas ſedecim, myrrhæ drachmas ſedecim, gummi drachmas quadraginta, excipe aqua. temperatura ſit aquoſa. Collyrium exterſorium albuginum, per vnam illitionem multam efficaciam oſtendens Facit ad pterygia, & carnis in angulo magno incrementum. Eſt autem collyrium lene & mordacitatis exors. Conchylii purpuræ carnis vſtæ drachmas decem, æris vſti drachmam vnam, ſquamæ æris drach. duas, æruginis drachmas ſex, atramenti ſutorii drach. III. aluminis ſciſſi obol. I. lapidis ſciſſi drach. I. lapidis hæmatitæ drachm. I. ſtercoris crocodili drach. I. lycii drachm. vnam, ſucci omphacii ſicci drachmas quinque, chalcitidis obolos duos, myrrhæ drachmas tres, thuris maſculi obolos duos, corticis thuris drachmam vnam, florum mali Punici drachmam vnam, excipe aqua. Collyrium heliadæ, albugines tollens valdè citò, vt mireris. Lapidis armenii quo pictores vtuntur, gypſi, atramenti ſutorii, floris æris, æruginis, teſtarum ſepiæ vſtarum, ammoniaci thymiamatis, lapidis magnetis trahentis, lithoſpermi, gũmi, æqualibus portionibus vtere, & excipe aqua. Aliud quod præparat Petrus archiatros, & ipſi bonum teſtimonium præbet. Salis ammoniaci ſcrupulos ſex, lapidis armeniaci ſcrupulos duodecim, ſeminis raphani ſcrupulũ vnum, ſeminis violæ albæ ſcrupulos ſex, ammoniaci thymiamatis ſcrupulos nouem, gummi ſcrupulos duodecim, excipe ſucco rutæ. Facit & ad ſuffuſiones incipientes.

Collyrium preſſum, de quo Apollonius dicit optimũ eſſe pharmacum ad cicatrices, & ſuperexcreſcentem carnem, & ad aſperas palpebras, & ſycoſes, & euerſiones palpebrarum: calculos item ac grandines, & induratas affectiones, & pterygia, & carnis in angulo magno incrementa, & lippitudines ſcabras, & pellicularum craſſitudines, & multæ ac craſſæ fluxionis depurgationem. ſed & aquoſum ac multum fluxum cohibet. conſumit autem & depurgat ſecurè, attenuátque ac exterit, ſufficienter mordens. verùm oculum imperturbatum ſeruat, iucundiſsimúmque ac leniſſimum eſt, & quod debet facit. eſt autem hoc: Æris vſti ac loti obolos quinque, croci drach. II. myrrhæ troglodytidis obolos III. ſpicæ nardi obol. II. caſiæ obolos tres, cinnamomi obol. II. opii obol. II. piperis grana quindecim, gummi drachmam vnam, vini Chii aut alterius auſteri odorati, quod ſatis eſt. Quòd ſi ad hanc deſcriptionem ſpodii drach. IIII. addere volueris, ad omnem fluxionem ac lippitudinem optimum euadit. Collyrium Iſidori Memphitæ ad acuendum viſum: Inungebam, inquit, non videntes, & incipiebant videre. Appellatur rhinarium, *id eſt limula*. Ego hoc præparaui: Ammoniaci thymiamatis drachm. XVI. æruginis vermiculatæ drach. XII. teſtarũ ſepiæ quod molle eſt, drach. VIII. ſagapeni dr. VIII. opopanacis drach. II. ſucci Cyrenaici drach. I. gummi drachmam vnam. Omnibus aqua prætritis, ſucci fœniculi drach. duodecim adiice, & mellis Attici drachm. duodecim. & efforma collyrium, ac vtere. At verò quidam amicus ipſum nunc ſic præparat: Ammoniaci thymiamatis vnc. quindecim, æruginis raſæ deuncem & drach. II. teſtarum ſepiæ trientem & vnciæ dimidium, ſagapeni quadrantem & drachmas ſex, opopanacis ſextantem, ſucci Cyrenaici ſextantem, excipe aqua. gummi autem non recipit. Aliud, ad viſus hebetudinem, albugines, ſuffuſiones, harmation, *id eſt currus* appellatum. Fellis hyænæ drachmas quatuor, ſpumæ nitri drachmas tres, gummi drachmas duas, æruginis drachmas tres, ſagapeni drachmas tres, galbani drachmas duas, ammoniaci thymiamatis drachmas duas, baccarum lauri decorticatarum drachmas ſeptuaginta, ariſtolochiæ rotundæ drachmam vnam, excipe aqua. Collyrium ad incipientes ſuffuſiones, vt aqua etiam ex auribus fluat: vocatur aureum. Sagapeni Perſici puri drachmas octo, æruginis drachmas ſex, ammoniaci thymiamatis drachmas duas, gummi drachmas duas, excipe aqua. Tere & vtere aquoſum illinens, & intra quinque dies efficaciam ſuam tibi comprobabit: ſplendidam enim reddet pupillam ac claram. Collyrium Martiani, quo inquit, in meipſo vſus ſum ad imminentem mihi ſuffuſionem. Chelidonii capnitidis circa ſepes naſcentis, rutæ, fœniculi, coriandri, herbas ſingulas per ſe exſuccato & excolato, & de ſucco vniuſcuiuſque quadrantem coniicito, & opobalſami drachmas quatuor, mellis Attici drachmas quatuor adiicito, ac terito, donec ſtrigmẽtitiam habuerint ſpiſſitudinem, & tunc ſucci conyzæ tenuia folia habentis vnciam vnam addito, ac terito. & vbi probè habuerint ad excipiendum, gummi puri tuſi ac cribrati quantum ſatis eſt pro tua, velut medici, coniectura, adde quo collyrium fiat, efforma ac vtere ad incipientes ſuffuſiones cum vino: ad hebetudines viſus, cum aqua. illitum autem ad ſolem locato. Collyrium Proteus, cui nullum ſimile eſt ad initia ſuffuſionis, & ad omnem viſus hebetudinem. cicatrices, etiam ac callos exterit: Cadmiæ drachmas quadraginta, ceruſſæ drachmas quadraginta, piperis albi drachmam vnam, ſucci Cyrenaici drachmas octo, croci drachmas ſex, opii drachmas decem, ſagapeni drachmas duodecim, lacrymæ oleæ AEthiopicæ drachmas duodecim, auripigmenti drachmas octo, myrrhæ drachmas duodecim, ammoniaci thymiamatis drachmas octo, gummi drachmas octo, opopanacis drachmas ſedecim, opobalſami drachmas duodecim, excipe aqua pluuiali. vſus eſt cum aqua. Collyrium Hermophili thalaſſerum, *id eſt marinum*, ad omnem hebetudinem accommodatum, & ad omnem incipientem ſuffuſionem. éſtque odoratiſſimum: Cadmiæ drachmas ſedecim, æruginis drachmas quatuor, atramenti Indici drachmas ſedecim, piperis albi drachmas octo, ſucci Medi drachmas quatuor, opobalſami drachm. quatuor, gummi

drachmas duodecim,excipe aqua;& vtere cum aqua. Tē A peratura diuersa est iuxta affectiones. Collyrium Indicum regium inscriptum. facit ad principia suffusionum, & omnem visus hebetudinem. & cicatrices exterit: Cadmiæ vstæ & lotæ libram vnam,& trientem,atramenti Indici sescuncem, cerussæ trientem, piperis albi sescuncem,fel hyænæ integrum quantum est, fel scarorum piscium x.fel perdicum quatuor,opii vnciam I.opobalsami sextantē,opopanacis sext.sagapeni sextantē,gummi libram vnam,excipe succo fœniculi. Collyrium sul uum panchreston, ab omnimoda vtilitate,inscriptum, B accommodatum ad scabros ac corrosos angulos,& intentos pruritus, & palpebras ficosas: Cadmiæ drachmas octuaginta, chalcitidis vstæ drachmas quadraginta, piperis albi drachmas quadraginta,gummi drachmas quadraginta,excipe aqua.Quidam adiiciunt his etiam croci dr. XII.myrrhæ drach.XII. Collyrium psoricum Ptolemæi, accommodatum ad scabros ac corrosos angulos, & intentos pruritus, milphoses,hebetudines. Psorici dr.XL. sandarachæ drach. XXX.chalcitidis vstæ drachmas XXVIII. croci drachmas vigintiquatuor, myrrhæ drachmas duodecim opii drachmas nouē, casiæ drachmas duodecim, C piperis albi drachmas, quadraginta piperis nigri drachmas septemdecim,omphacii drachmas sedecim, misyos vsti drachmas tres,folii drachmam I. gummi drach. triginta sex,excipe aqua. Collyriū Hygieni aureum,ad corrosos angulos, & scabras affectiones. Sandarachæ drachmas vigintiquatuor,piperis albi grana duodecim, myrrhæ drachmas sex, croci drachmas sex, gummi drachmas duodecim,excipe aqua,& vtere cum aqua. Collyrium diacēteton,ex Demosthene. Æruginis obolos tres, D misyos tantundem, succi papaueris tantundem, gummi drach.quatuor, excipe aqua. facit ad prædictas affectiones,& ad visus hebetudinem, & incipientes suffusiones. attenuat etiam cicatrices. fit autem calidum. Collyrii Stratiotæ compositio hæc est: Cadmiæ drachmas octo, cerussæ drachmas sedecim,piperis albi drachmas duas, æruginis, opii, omphacii, singulorum drachmas duas, gummi drachmas quatuor. Facit etiam ad asperas palpebras. Collyrium extersorium: Æris vsti,croci, ammo E niaci thymiamatis,singu.sext.gummi vnc.I.excipe aqua. Facit ad oculos purulentos,argema,nubeculas,caligines: ad aspritudines verò,cum melle. Collyrium celebre,priuatim ad cicatrices in oculis faciens. Facit etiam ad visus hebetudines, aspritudines & pterygia: Testarum sepiæ, pumicis, squamæ æris,ammoniaci thymiamatis, æruginis, cornu ceruini vsti, singulorum libram I. myrrhæ sextantem,thuris sext.opii quadr.gummi bessem,ossium palmularum vstorum dextantem,mellis sextantem,excipe aqua. Hoc præparabat Afer, & valdè ipsi confidebat. F nominabat autem ipsum phœnicem nigrū,eo quòd ossium vstorum phœnicum, *id est palmularum*, dextantem recipit.

Collyria enstacta, *id est instillatitia*,
Cap. CXI.

Collyrium enstactum, *id est instillatitium*, Paccianum appellatum: Cadmiæ drach. sexaginta quatuor, misyos drachmas XXXII.stibii drachmas XXXII.atramenti sutorii drachmas triginta duas,piperis albi drachmas triginta duas, æruginis drachmas sedecim, opii drachmas sedecim, opobalsami drachmas XVI. gummi drachmas sexagintaquatuor,excipe aqua pluuiali. Facit ad acuendum visum, & callos exterit. Collyrium aromaticum inscriptum: Æris vsti drachmas sedecim, æruginis drachmas quatuor,myrrhæ drachmas quatuor, spicæ nardi drachmas duas, piperis albi drachmas quatuor, opii drachmas quatuor,croci drachmas quatuor, opobalsami drachmas duas,gummi drachmas quatuor, excipe aqua. Aliud instillatitium non perturbans, Oribasii. Cadmiæ drachmas sedecim, cerussæ drachmas octo, opii H drachmas tres, opobalsami drachmas tres, æruginis drachmas duas,omphacii drachmas duas,piperis albi drach. duas, gummi drachmas quinque. Aliud instillatitium, visum acuens. Cadmiæ vstæ & vrina pueri extinctæ drachmas decem,stibii drachmas sex, atramenti sutorii sesquidrach. æruginis sesquidrach. piperis drachmas II. misyos dr.II.opii drachmam vnā, opobalsami drachmā vnam,gummi drachmas sex;excipe aqua. Aliud nigrum, visum acuens. facit & ad corrosos angulos. Stibii vsti ac loti drach. quadraginta, acaciæ drach. quadraginta, gummi drachmas quadraginta,cadmiæ drachmas sedecim,nardi Celticæ drachmas octo,myrrhæ drachmas octo,croci drachmas octo,omphacii drachmas VI.opii drachmas sex,excipe aqua.

Collyria ex cornu ceruino,
Cap. CXII.

Collyrium Asclepiadæ ex cornu ceruino, ad vlcera,& pustulas.& cicatrices exterit. Cornu ceruini vsti ac loti drachmas quatuor,plumbi vsti ac loti drach.IIII.squamæ æris lotæ drachmas duas, thuris drachmas quatuor, opii drachmam vnam,gummi drachmas quatuor, excipe aqua. Aliud, ad calidiores affectiones, & acerrimas fluxiones cum vlceratione: Cornu ceruini vsti ac loti drachmas sedecim, spodii pompholygis lotæ drachmas octo,squamæ æris drachmas duas, croci drachmas duas, acaciæ drachmas octo,thuris drachmas octo, opii drach. duas myrrhæ drachmam vnam,gummi drachmas octo, tragacāthæ drachmam vnam,amyli drachmas quatuor, terito cum hyoscyami cremore. Collyrium ex cornu ceruino,velut Oribasius habet,maximè quidem ad vlcerationes in vigore,clauósque ac staphylomata,&huiusmodi omnia,vt non simul sint palpebræ densatæ: & ad vlcera ægrè recipientia cicatricem & resolutas cicatrices. Cadmiæ drachmas sex,acaciæ drachmas quadraginta,stibii drachmas triginta duas,plumbi vsti ac loti drachmas octo,cornu ceruini vsti ac loti drachmas octo, gummi drachmas octo, æris drachmas sedecim, opii drachmas sedecim, myrrhæ drachmas quatuor, thuris drachmas quatuor,excipe aqua. Vtere verò ad caua vlcera cum lacte, ad sordida cum succo fœnigræci. Aliud collyrium è cornu cerui,efficacissimè exterit cicatrices in oculis, cū aqua illitum. Vtere etiam ad exulceratos oculos, cum ouo instillans. Æris vsti ac loti deuncem & scrup.VI. cornu ceruini vsti ac loti tantundem,stibii loti sext.& vnciæ dimidium,testarum sepiæ trientem & vnciæ dimidiū, æruginis sextantem, ammoniaci thymiamatis sextantem,& vnciæ dimidium, myrrhæ sext. & vnc. dimidiū, thuris sext.& vnc.dimidium,opii sextantem & vnciæ dimidium,acaciæ quincūcem & scrupulos quindecim, gūmi deuncem,excipe aqua.

Collyria Nardina & Theodotia,
Cap. CXIII.

Collyrium nardinum Zoili, ad veteres lippitudines, & myocephala, & vlcera vetera ac staphylomata: Cadmiæ drachmas octo, æris vsti drach.octo,stibii drachmas octo,cerussæ drachmas quatuor,castorii drachm. quatuor, spicæ nardi sesquidrachmam, aloes sesquidrachmam,folii,croci, chalcitidis tostæ, atramenti sutorii, lycii Indici,opii,singulorum drachmam vnam, myrrhæ drachmas duas, acaciæ drachmas viginti, gummi drachmas viginti,excipe aqua. Collyrium nardinum Candidi leuissimum ac validissimè reficcans. Facit ad myocephala & staphylomata mirificè, & maximè glaucis ocu G lis conuenit. Vtere etiam in iis qui nullam omnino collyrii mordacitatem sustinere possunt. Cadmiæ vstæ & lotæ libram vnam, cerussæ septuncem, stibii loti sextantem, croci trientem, myrrhæ troglodyticæ trientem, aloes vnciam vnam,acaciæ vnciam vnam, opii sextātem, spicæ nardi vnciam vnam, gummi bessem, excipe aqua. Theodotium nardinum,cuius multam experientiam habemus in myocephalis,& diuturnis vlceribus oculorum,& confusionibus. maximum extersorium est,& vehementer corroborat debiles oculos: Cadmiæ lotæ, stibii loti, acaciæ,gummi,singulorum drachmas viginti quinque, rosarum siccarum depurgatarum drachmas duodecim, æris vsti loti drachmas octo,myrrhæ troglodyticæ drachmas octo, castorii,lycii Indici, croci, folii, spicæ nardi,chalcitidis tostæ,cerussæ,glaucii,seminis eri cæ,opii,gallarum omphacinarū,sing.dr.II. excipe aqua.

vtere in princ'piis cum ouo instillatis: in declinationibus cum aqua. Collyriũ Nicarium Zoili, ex lacte nardinum. Ad affectiones & fluxiones diuturnas, vlcera, fossulas, myocephala, staphylomata, veteres lippitudines. tingit etiam cicatrices, & ipsas inconspicuas facit. Cadmiæ ter vstæ & muliebri lacte extinctæ ac lotæ drachmas centum octo, stibii vsti ac muliebri lacte extincti ac loti drachmas decem, æris vsti & extincti ac loti drachmas trigintasex, cerussæ lotæ drachmas viginti quatuor, myrrhæ drachmas duodecim, opii drachmas duodecim, spicæ nardi drachmas tres, aloes drachmas tres, acaciæ drachmas centum octo, gummi drach. centum octo, excipe aqua. Collyrium Hygidium, quod quidã Ammonii dixerunt. facit ad incipientes suffusiones & inustiones. & ad omne vlcus, & oculos purulentos, confusiones, chemoses, prolapsus, & ad diuturna myocephala, staphylomata, vngues vlceris genus. repurgat, replet, & ad cicatricem perducit. eos verò qui ob aliquam causam, aut propter capitis aut oculi dolorem dormire non possunt, præclarè ad somnum perducit, velut somniferum medicamentum. Vtere cum ouo, aut lacte, aut aqua. temperatura sit media aut crassior, pro sensus ægrorum subtilitate. habet autem hoc modo: Cadmiæ lotæ drachmas sedecim, cerussæ lotæ drachmas sedecim, castorii drachmas sex, nardi Indicæ drachmas quatuor, stibii loti drachmas quadraginta, æris vsti loti drachmas quindecim, rosarum drachmas viginti, squamæ æris vstæ drachmas quinque, aloes drachmas sex, casiæ drachmas quatuor, myrrhæ drachmas sex, lycii Indici drachmas tres, lapidis scissi loti drachmas quatuor & dimidiam: croci drachmas sex, plumbi vsti ac loti drachmas octo & dimidiã, opii drachmas tres, acaciæ drachmas quadraginta, gummi drachmas quadraginta, excipe aqua. est ex valde celebribus. Collyrium Indarium. Piperis drachmas duas, cadmiæ drachmas quatuor, costi drachmam vnam, stibii drachmas octo, gallarum drachmas quatuor, spicæ nardi drachmas quatuor, nardi drachmas quatuor, acaciæ drachmas quatuor, gummi drachmas quatuor, opobalsami drachmas duas, excipe aqua. facit ad visus hebetudinem. exterit etiam cicatrices. Collyrium Theodotium Placianum, facit ad maximos humorum illapsus, & doloris molestias. liberat citra venæ sectionem. Cadmiæ vstæ ac lotæ drachmas octo, æris vsti ac loti drachmas octo, stibii loti drachmas sedecim, croci drachmas tres, castorii drachmas quatuor, æruginis drachmam vnam, aloes drachmas quatuor, myrrhæ troglodyticæ drachmas tres, lycii Indici drachmas duas, opii drachmas duas, acaciæ dr. XXIIII. gũmi dr. XXIIII. excipe aqua. vsus est cũ ouo. temperatura sit crassior. Collyrium quod tumorem laxum palpebris inducit, appellatur Testamentum Aurifabri. reliquit hoc moriens templo Ephesio dicatũ, quò ii qui à medicis relicti essent, in templo sanitatem consequerentur. inuentum est autem ab Adriano Cæsare. Facit ad humorum illapsus, & asperitudines, & ad omnes desperatas affectiones. pustulas sanat, caua vlcera explanat, cicatrices inconspicuas facit, oculum imperturbatũ conseruat. Instillatur cum ouo aut lacte, prout necessitas expetit. fit autem in omnibus dilutum aquosum. Optimum est insuper ad acuendum visum. habet hoc modo: Cadmiæ lotæ drachmas octo, stibii loti drachmas sedecim, spicæ nardi drachmas quatuor, myrrhæ troglodyticæ drachmas duas, costi drachmam vnam, castorii drachmas duas, squamæ ferri stomomatis drachmas quatuor, æris vsti ac loti drachmas duodecim, æruginis drachmas duas, cerussæ drachmas tres, piperis, lycii Indici, opii, thuris, opobalsami, casiæ, singulorum drachmas duas, lapidis scissi drachmas quatuor, æruginis vermiculatæ drachmas tres, atramẽti sutorii drachmas duas, succi fœniculi drachmas quatuor, fellis capræ drachmas quatuor, gummi drachmas octo: terito cum vino Aminæo aut Falerno, aut alio austero veteri odorato. Collyrium Testamentum, velut habetur apud Asteriũ. Cadmiæ drachmas septuaginta, stibii drachmas quinquagintaquatuor, myrrhæ drachmas quinque & dimidiam,

A spicæ nardi drachmas decem, croci drachmas decem, castorii drachmas septem, squamæ ferri stomomatis drachmas tredecim, folii drachmas quatuordecim, æris vsti drachmas quinque & dimidiã, piperis drachmas septẽ, cerussæ drach. quatuordecim, lycii, thuris, casiæ, opobalsami, singulorum drachmas quatuordecim, opii drachmas septem, lapidis scissi drachmas quatuordecim, æruginis vermiculatæ drachmas octo, atramenti sutorii drachmas quatuordecim, gũmi drachmas septuaginta, succi fœniculi drach. XIIII. fellis caprini drach. quatuor-
B decim, terito cum vino Aminæo. Collyrium Theodotium magnum. Cadmiæ lotæ bessem, æris loti bessem, stibii loti vncias vigintiquinque, rosarum siccarum, cerussæ, chalcitidis, gallarum, æruginis, lycii Indici, croci, aloes, spicæ nardi, myrrhæ troglodyticæ, ramentorum ebeni, castorii, atramenti Indici, thuris, opii, sarcocollæ, pompholygis, singulorum vnciam vnam, cornu cerui ni vsti ac loti vnciam vnam, acaciæ vncias vigintiquinque, gummi vncias vigintiquinque, excipe aqua. Quidã verò etiam folii vnciam vnam adiiciunt, & amomi vn-
C ciam vnam, rosarum verò quadrantem: gummi verò & acaciæ, singulorum vncias vigintiquatuor. reliqua autẽ eodem modo. Facit ad incipientes lippitudines, & exulcerationes omnes, & fluxum recentem ac veterem, inflãmationes, carbunculos, oculos purulentos, nomas punctūras, prolapsus, myocephala, staphylomata, palpebras asperas, & ad desperatas affectiones, & ad ardores solis, aut calcis, aut pulueris, aut similis rei. Tollit etiam pterygia inflammata cum butyro. Ad vlcera verò cum ouo adhibetur: ad maligna autem cum lacte muliebri. Theo-
D dotium Seueri. Aliud quoddã collyrium etiam apud nos reperitur (inquit Seuerus) à veteri quodam descriptum: & hoc quidem compositam materiam habet, verùm efficaciam diuersam. nam omnibus simul relatis collyriis commodius compertum est: quare etiã ipsius præparationem referre necessarium puto, quum neque omnibus hoc sit notum: recipit autem, Cadmiæ drachmas vigintiquatuor, æris vsti drachmas duodecim, stibii drachmas quadraginta, cerussæ drachmas octo, chalcitidis tostæ drachmas quatuor, misyos tosti drachmas
E quatuor, ramentorum ebeni drachmas duas, nardi Celticæ drachmas quatuor, folii drachmas quatuor, spicæ nardi drachmas quatuor, croci drachmas quatuor, castorii dr. sex, aloes dr. octo, lycii Indici dr. IIII. rosarũ siccarũ dr. IIII. gallarũ dr. II. opii dr. II. myrrhæ dr. VIII. acaciæ drach. XL. gummi vermiculati drach. quadraginta, Cadmiam prunis obruimus & ventilamus, & vbi ignita facta fuerit, ablatam lacte asinino extinguimus. stibium verò in fictile vas coniectum, addito operculo foramen habente vtrimus, & similiter lacte extinguimus.
F vsta verò singula per se tusa ac cribrata lauamus, & diligenter siccamus, & deinde ponderata ad præparationẽ adiicimus. cæterùm gummi non cõtusum inspergimus siccũ, sed madefacimus: sic enim neque lignosum quiddam, neque arenosum cum ipso penetrabit dum excolatur: & optima coactio collyrii fiet. Quidam ad relatam præparationem adiiciunt etiam costi drachmas octo. & magis ita cicatrices exterit (inquit) & pterygia ac carnis in angulo incrementum consumit. verùm ad inflammationes & vlcera incommodus est costus. Huius igitur
G auxilii actiones ac efficaciam dicere non est facile. audientes enim vix crediderint. nam desperatas affectiones ad naturalẽ statum reuocat: &, vt in summa dicam, omnia quæ Theodotiis appellatis ac nardinis, & iis quæ ex cornu ceruino parantur adsunt, multo plus in hoc cõperiuntur. In recentibus enim affectionibus eo illito, & spongia oculo imposita, ægrum ab affectione liberauimus: in diuturnis autẽ ac desperatis, partim instillan-
H tes partim illinentes, scopum attigimus. Nam in facilè solubilibus oculi affectionibus ipsum illinimus: in cauis autem & sordidis vlceribus, diluto ipso vtimur, cũ ouo aut fœnigræci succo: quandoque etiã cũ aqua mulsa. in myocephalis autẽ, crassius cũ aqua sublinimus per subiectionẽ. Sed & cicatrices similiter attenuamus. ad tãtam autem tenuitatem perducit cicatrices vt penitus nõ

cognoſcantur per ſenſum: & in ſumma, inenarrabilem quandã vim poſſidet. Etenim in ſtaphylomatis, braſſicæ ſucco dilutũ collyriũ, & craſſa copia oculo adhibitum, vnà cum ſpongiæ deligatione, molem inconſpicuam facit: quin & carnis in angulo magno incrementum cõſumere poteſt hoc collyrium tenuiter tritum, & in ſiccũ puluillum redactum: itémque pterygia attenuare: ſed & ad alia mirificũ compertum eſt collyrium. Et nos quoq; permittimus poſteris per experientiam deductis, vt auxilio teſtimonium præbeant. iam enim quidam ad diuturna vlcera ac fiſtulas ſedis ipſo vſi, ſcopum attigerũt. vnde non abſurdum fuerit etiam ad polypos ac ozænas narium ipſum adhibere. Collyrium ex ſucco fœniculi: Cadmiæ dodrantẽ, ſtibii beſſem, miſyos crudi ſeſcuncẽ, æruginis ſeſcuncem, piperis quincuncẽ, atramenti ſutorii ſeſquiunciam, chalcitidis vnc. I. croci ſeſquiunciam, folii vnc. I. omphacii ſeſquiunciam, ſpicæ nardi triẽtem & vnciæ dimidium, opii quincũcem & vnciæ dimidiũ, opobalſami trientem, gummi ſextantem, ſucci fœniculi beſſem. Et rurſus aliud fœniculum in aqua pluuiali deco quito, & cũ decocto illa terito ac efformato. hoc à multis præparatur.

INDEX EORVM QVÆ IN QVARTO SERMONE TETRABIbli ſecundæ Aetii continentur.

AETII MEDICI GRAECI CONTRACTAE MEDICINAE, Tetrabibli siue quaternionis secundi, Sermo quartus.

De faciei, oris, & tonsillarum affectionibus: cui annexum est, De destillatione, & tussi: asperæ arteriæ, pulmonis, ac thoracis affectionibus.

Ad superciliorum ornatum, Cap. I.

QVanquam quod ad hanc rem attinet, iã antè à nobis dictum sit, vbi de defluuio capillorum capitis, Sermone sexto, mentionem fecimus, dicemus tamen & hîc, nõ importunè, sed vt habet, paucis. Illitio augens superciliorum capillos, atque etiam aliarum corporis partium: eadem etiam eosdẽ nigros reddit. Nucum Põticarum interiora in vase figulino torre facta contere, & pinguedine capræ syluestris excipe, atque cum hoc ipso partes inungi præcipe. Aliud. Adianti vnciam vnam, ladani sextantem, passi Cretici heminã I. cõtunde ac subige cum passo: deinde torre, vt dictum est: ac rursus cum pingui capræ syluestris aut vrsi contere, & vtere. Potes & huc accommodare ea quorum meminimus Sermone sexto: item ex Armeniaco lapide, de quo Sermone secundo, capite XII. diximus, sicco trito supercilia insperge.

De hypopiis, *hoc est, iis quæ sub oculis fiunt sugillationibus*, Cap. II.

QVOD hypopia sub oculis fiant, ipsum nomen indicat: siquidem hypopion *Græcis* hypophthalmiõ significat, *quod Latinis sub oculis sonat*. Sunt autem hypopia ex genere suffusionum sanguinis in locum contusum: fiũntque ex plaga, quum tenuibus sub cute venulis cõtusis, sanguis per fissuras sub ipsam cutem affatim effunditur, neque id vno loco. In grumos enim coit statim, & liuet locus, progressũ que temporis nigrescit. quare medela occurrendum est antequam nigrescat, cura potissimùm ad hoc adhibita vt concretus sanguis discutiatur. Quòd si tunicula quoque rumpatur venularum ex quibus effunditur sanguis, miscendum est iis quæ discutiẽdi vim obtinent, parum quiddam ex constringentibus. Nam si in principio sola discutientia exhibeantur, non tantùm id quod effusum est discutient, sed per ipsas venarum contusarum fissuras amplius quiddam elicient ex sanguine in ipsis venis contento. Quum verò in naturam suam redierint venulæ, etiam citra admixtionẽ cõstringentium, ad discussoria transeundum. Atque ego sanè in principio vtor Nili ex rosis collyrio, ex eo in aqua dissoluto locum sugillatum illinens. Vtor autẽ pro momento, decocto meliloti & fœnigræci: deinde collyriũ quoque in eodem decocto dissoluo, aut etiam in solo fœnigræci decocto. Quòd si reliquiæ quædã restiterint ipsius affectionis, dissolutis ex myrrha collyriis in fœnigræci decocto, illino bis in die: prius tamen cum spongia in decocto madefacta loco foto. Idẽ præstat in principio, non præsente ex rosis collyrio, glaucium illitum, & fæx olei coquendo condensata. Inueteratum autem iã malum ex sandyce collyria tollunt, & quæcũque præclarè omnino discutiunt, qualia Dioscorides inter facilè parabilia enumerauit. Ea enim quæ sub oculis fiũt, sugillata, inquit, & liuores iam inueteratos tollunt, raphani cortex cum melle illitus, bryoniæ radix vino aut cerato excepta, bulbus cum vitello oui impositus, aqua marina calida pro fomento, aut muria vel salsugo, caseus antiquus cum decocto hyssopi impositus. Statim autem tollit sepiæ testa cum aceto illita, sinapi cerato exceptum, cucumeris syluestris radix contrita cum melle, linĩ semen contritum cum lacte. Critonis compositio ad liuores altè infixos, & ea quæ sub oculis fiunt sugillata: Seminis viticis albi drachmas tres, radicis herbæ lanariæ siue radiculæ drachmas tres, nitri rubri, corticis raphani, hyssopi, farinæ fabarũ, vniuscuiusque drachmas tres, myrobalani dr. quadraginta, cineris pulmonis agni vsti drachmas quadraginta, bulborũ rubrorũ dr. LX. radicis thapsiæ aut succi dr. LX. corticis thuris drachmam vnam, excipe cerato ex oleo rosaceo apparato, ac linteolo infartum impone. Oportet autem assiduè amouere, cum cautione ne locus exulceretur. Ego autem expertus sum nucem pinguem, vetustate rancidam, certissimum ad liuores remediũ. Porrò reclinato ac supino remedia adhibere conuenit, vt adhæreant spatio horarũ triũ quãoptimè contrita.

Circumlitiones præseruantes faciem ne à sole aut vento exuratur, Cap. III.

CIrcumlitio faciei, quæ aurea appellatur: Lupinorum siccorum sextarios tres, aquæ pluuialis sextarios quatuordecim, iniice in vas æreum stãno obductũ, sinásque madefieri per triduum: quarta autem die decoque ad prunas vsquequo dissoluantur lupini: deinde per colum exprime liquorem, ac eum seorsim decoque: atque vbi condensatus fuerit, in vas vitreum repone. Vbi verò vti velis, quantum satis videbitur accipe, & cum eo in modica aqua dissoluto faciem illine. Alia valde laudata. Similaginem lotam & per pannum percolatã sinas desidere, aquámque abiice: fæcem autẽ cum albumine oui permisce, donec mellis crassitiem accipiat, & cum hoc faciem obline versaturus in sole: quum verò à sole recesseris, frigida multa ablue. Alia. Boni coloris faciem hæc reddit, atque item vniuersum corpus: Masticheꝰ cum oleo omphacino dissolutam circumline: aliquando autem & olei loco medullam ceruinam aut vitulinam accipimus, aliquando ceratum liquidum. Alia. Cupressi ac ilicis scobem in oleo decoctam oblini. Alia. Solani succum cum oleo illine. Alia. Nuces pineas cum modico aceto contere, adiecto melle sufficienti, ac oui crudi vitellis, atque hoc ipso faciem oblini. neque refert etiam si citra acetum eo vtaris. Alia. Hæc in æstate cõuenit, faciem præseruans: Tragacãthæ, ammoniaci thymiamatis, costi contusi, cuiusque sextantem, aluminis liquidi drachmas quatuor, thuris sextãtẽ, amyli sescũcem, oua cruda recentia tredecim, mellis libras tres, mulsi sextarios tres. Tragacantham, ammoniacum & thus in mulso madefieri per noctem vnam in vase vitreo sinito: oua autem integra in acetum vetus & acre proiecta, per triduum macerato: alumẽ verò optimè lauato: deinde omnia simul in mortarium fictile coniecta ac diligenter commixta, melle cocto excipito, atque vtere, faciem ex eis oblinendo. Ante ingressum verò balnei, medicamentum hoc tollatur. atque id particulatim auellere conuenit leni tractu ex facie, induratum deinde aqua tepida abluere, & spongia abstergere. quod vbi factum est, manna thuris in albumine oui dissoluta faciem illinito.

Vt ne rugosa fiat facies, Cap. IIII.

FAciem corrugatam extendit medicamentum hoc: Cornu cerui non antiquum in aqua decoque, donec succulẽtum quid remittat: percola deinde ipsam aquam, & cum ea farinam fabaceam subige, ac pastillos informa, eósque in vmbra exsicca. Vbi autem vsus postulauerit, quantum opus fuerit in aqua dulci dissolue, vt cerati liquidi crassitiem accipiat: & cum eo faciem oblinere iube: atque quum agglutinatum fuerit, faciem aqua tepida abluere præcipe.

Ad faciei nigredines, Cap. V.

AD faciei nigredines his vtendum est: Iridis cõtritæ, farinæ ptisanæ, farinæ fabaceæ, cuiusque sextarium vnum & dimidium, salis ammoniaci, cornu ceruini vsti, ammoniaci thymiamatis, cuiusque sextantem, in aqua dissolue, & pastillos informa, quos in vmbra exsiccatos adserua, atque vsus tempore, in aqua resolutos ante balineum faciei illini. Aliud. Farinæ ptisanæ, thuris, iridis, farinæ fabarum, farinæ erui, spumæ nitri, costi, cuiusque chœnicis partem quartam, amygdalas amaras XX.

informa cum candido ouorum & lacte aſinino, exſicca in vmbra,ac vtere,vt dictum eſt.

Smegmata & medicamenta faciem nitidam reddentia, Cap. VI.

QVandoquidem poſt vnguentorum ablationem plerique faciem extergere conantur, vtendum ad hãc rem cõpoſitionibus infrà ſcriptis. Smegma illuſtriorẽ reddens faciẽ. Amygdalas decorticatas XL.thuris, ſpumæ nitri,gummi,cuiuſque dr.I.farinæ fabaceæ dr. XII. excipe oui candido,& in paſtillos digere:quib⁹cũ aqua ſolutis,paſſim tum in balineo,tum citra balineũ vtaris. Aliud ſmegma faciei celebre & admirandum,quod & faciem illuſtriorem reddit, & rugas expolit, aſperitates pellit, incipiẽtem elephantiaſin arcet, ſi quidem cum aliis remediis adhibeatur.vſus eius etiam reliquo corpori cõueniens eſt. Maſtiches,thuris,ammoniaci thymiamatis,iridis,cuiuſque vnciam vnam,tragacanthæ ſeſquiunciam,ſucci vuæ acerbæ immaturæ dodrantem , ſeminis peponis vnà cum concluſo in ipſo humore dextantem,candidũ ouorum XXI.ſimilaginis ſextarios quinque:cõtunde omnia,ac cum candido ouorum,& humore peponis,ſuccóque vuæ acerbæ commiſce,& in paſtillos redige,ac exſicca:pòſt verò cõtuſos ac attritos, in vaſe vitreo ad vſum adſerua. Smegma faciei,quod ſimul & ipſam rubicundam reddit. Farinæ erui, fabarum,lupini,ptiſanæ,ciceris,bulborum narciſſi,cuiuſque ſextarii Italici dimidium,ſimilaginis ſextarium vnum, contunde ac cribro tenuiſſimo excute : deinde oui candido commixta,in paſtillos digere, & in vmbra deſicca. Vſu verò expetente, quantum libet accipe , & in aqua diſſolue,atque à balineo vtere. Aliud,faciem illuſtrans, & vniuerſum corpus.diſſipat autem & rugas, & cutem depurgat. Vitis albæ radicẽ delibra, ac in ſole æſtiuo exſicca:deinde contuſæ ac cribratæ Italici chœnicis dimidium accipe,iridis contuſæ tantundem,myrobalani ſiccæ decorticatæ tantundem,farinæ fabaceæ chœnicem vnum:hæc in vino veteri odorato ſubacta,in paſtillos digere,quos in vmbra exſiccatos adſerua:& vſu expetente, contuſis & cribratis cum aqua vtere. Aliud Cleopatræ reginæ,odoratum & pretioſum. Coſti,myrrhæ troglodyticæ,iridis,ſpicæ nardi, amomi,folii malabathri, caſiæ, floris iunci odorati,cuiuſque vnciam vnam, myrobalani lib.IIII.ſpumæ nitri lib.I.contundito,cribrato,vtitor.confert vniuerſo corpori. Aliud efficax & odoriferum. Floris iunci odorati,iridis,cuiuſque dr.duas maſtiches dr. vnã,contere,& cum ſucco ptiſanæ craſſiſſimo paſtillos forma,& in vmbra deſicca.Vbi verò vſus expetit,in aqua diſſolutos illinito , & poſt horæ ſpatiũ frigida abluito. Aliud,ſplendidam & erugatam reddens faciem,ac totum corpus. Farinæ fabaceæ Italicum modium I.ſimilaginis Italicos ſextarios IIII.trifolii cõtuſi ſextarios quatuor,myrobalani tantundem, iridis cõtuſæ tantundem,ammoniaci thymiamatis lib.I. coſti tãtundem, candidum ouorum recentium crudorum ſexaginta , ſeminis peponis vnà cum humore chœnicem vnum,ſucci vuæ acerbæ tantundẽ, ſubige & in forma paſtillos,quos ſufficiẽter in vmbra exſiccatos à balneo illine.Præclarè facit & ad eas quæ in collo ſunt & reliquo item corpore nigredines. Aliud,ad faciei nigredines, multo vſu exploratum.Thuris ſeſquiunciã,ceruſſæ probè lotæ,ſpumæ argenti in decocto cicerum alborum ad ſolem frequenter ablutæ,amyli recentis,ſcobis marmoris albiſſimi,maſtiches puræ,ſpumæ nitri albentis, teſtarum ſepiæ,ſing.vnc.I.ſaponis Gallici vnc.XII.candidum ouorum decem appara, & vtere vt dictum eſt. Aliud mirabile faciem depurgans & illuſtrans. Farinæ fœnigræci trientem, terræ Samiæ quæ aſter appellatur, quadrantem,amyli trientem, maſtiches ſeſcuncem, medullæ ceruinæ recentis ſeſcuncem,tragacanthæ trientẽ. Tragacantham in lacte muliebri aut aſinino macerato , ac cum eo diſſoluto,reliqua tenuiſſimè trita in paſtillos digerito:quibus in vmbra deſiccatis (vt prædictum eſt)vtitor. Aliud ſmegma. Ricini ſeminis interioris drachmas octo,bulborum narciſſi ſiccorũ ac decorticatorũ drach.octo,ſimilaginis drach.quatuor,thuris drach. II. candidũ ouorũ octo , appara vt dictũ eſt,& vtere. Sapo quo vſa eſt Pelagia patricia, ad faciẽ illuſtrandã. Saponis Gallici ſeſcuncẽ ,ceruſſæ ſextantẽ, maſtiches vnciæ dimidiũ,medullæ cerui vnc.I.ſpumæ nitri albæ trientem,ceræ albæ quadrantem.Præmacera ſaponẽ in aqua in vitreo vaſe ad dies quinque , aqua pluuiali quotidie permutata,& ſapone excolato.poſtea in ollam nouã immitte ſaponem,&ſexta diẽ rurſus affuſa pluuiali aqua ad lentas prunas decoque, donec ſapo diſſoluatur : deinde cerã & medullã adde,& ad diſſolutã maſtichẽ & ſpumã nitri inſperge, olla amota, & aſſiduè per ſpathã commota:deinde etiam ceruſſam modica aqua tritam adde, & medicamentum in teſtam miſſum cõtentè manu ſubige , & repoſito in vitreo vaſe , vtere velut dictum eſt. Smegma ex Rufi libris, ad totius corporis erugationem . Ficus pinguiſſimas , vitis albæ radicem ſiccam delibratam , ſepiæ teſtam vſtam , farinam erui : vnumquodque ſeorſim contunde:deinde etiam ſimul, & modico adſtillato melle vtere. Aliud ſmegma,quod vniuerſum corpus odore imbuit. Terræ cimoliæ beſſem,iridis , tenuiſſimè tritæ drachmas vigintiquatuor, nardi Celticæ drachmas vigintiquatuor , cyperi, cardamomi,ſtyracis flaui & pinguis,cuiuſque dr. duodecim, ſtyracem in vino veteri odorato diſſolue,& in promptu habe: terram verò cimoliam in fictile vas coniectam carbonibus impone,atque vbi ſatis canduerit ab igne , eam ad diſſolutum ſtyracem iniice , deinde reliqua ſicca tenuiſſimè trita inſperge, ac ſimul ſufficienter vnita in paſtillos digere,quibus in vmbra exſiccatis,pòſt verò tritis & cribratis vtere.

Cataplaſmata æſtiua,odorum corpus reddentia, ex Critone, Cap.VII.

QVVM ſudores corpus vexant , magna oboritur ex eis moleſtia,præſertim in æſtate. nã & ſordes multas inuehunt, & tetrum odorem de ſe præbent. Quare ſubſcriptis remediis vti conuenit , non ad mulieres tantùm,ſed ad ipſos etiam viros. Non importunum enim eſſe puto & in hoc ſmegmatum tractatu harum rerum mentionem facere. Cataplaſma , *hoc eſt inſperſio* , totius corporis odorem bonum efficiens,æſtiuum. Roſarum ſiccarum quadrantem , caſiæ quadrantem , amomi,coſti,ſpicæ nardi,cuiuſque drachmas duas,aluminis liquidi ſextantem,diſſolue in vino veteri odorato, & in paſtillos digere, quos in vmbra exſiccatos vſu expetente contundito ac cribrato , atque in balneo inſpergendos exhibeto,ita vt dil genter perfricent, & cum frigida aqua abluant. Aliud. Spumæ argenti in decocto cicerum ad ſolem inalbatæ,amomi, caſiæ,folii malabathri , coſti , ſpicæ nardi , aluminis liquidi , iridis , omnium par pondus appara , & vtere vt dictum eſt. Potes autem præſcriptis cataplaſmatis vti quocunque tempore velis. Aliud, odorum & lene . Roſarum viridium & tamen ſiccarũ drachmas quadraginta, myrrhæ troglodyticæ drachmas octo, iridis Illyricæ,ſpicæ nardi,caſiæ, cuiuſque drachmas octo , vino odorato ſubige,& paſtillos informa:quibus vbi vti velis,contritis & cribratis corpus inſperge , maximè à balneo. Aliud. Amomi,caſiæ, ſpicæ nardi,coſti,folii, myrrhæ, ſingulorum æquales portiones,vini quod ſ tis eſt,para, ac vtere velut dictum eſt. Aliud. Caſiæ, iridis,myrrhæ,aluminis optimi,pares portiones vino ſubige,& paſtillos forma,ac vtere. Aliud. Iridis, ſpicæ nardi,,floris iunci odorati,cuiuſque dr.IIII.amomi drachmas II. myrrhæ dr.duas, meliloti dr.V. appara & vtere ſimiliter. Archigenes autẽ inquit,Ad omnes corporis tetros odores,atque eos qui graſſoniæ à *Græcis* appellãtur , ante omnia conducunt exercitia , inunctiones, ſiccæ fricationes,alui frequens ſubductio. Sunt etiam cibi ad deſtruẽdum hoc malum commodi,itémque illitiones. Conueniunt itaque oleum roſaceum,melinum, myrteum,iris ſicca per ſe in puluerem redacta & intrita:aut alumen liquidum in aqua vel vino dilue , & myrrham tenuiſſimè tritam admiſce,ac ad mellis craſſitudinem redige, & ex eo collum,locos ſub alis, inguina, & reliquos exſudantes locos inunge. Aliud. Aluminis liquidi drach.IIII.

myrrhæ drachmas quatuor, ſpumæ argenti lotæ drach. duas,caſſiæ drachmam vnam,contere,& cum eis ſub alis locos,intermedia coxarum,& inguina confrica : tollit enim eueſtigio eorũ fœtorẽ. Aliud. Caſiæ drach.quatuor, aluminis ſciſſilis drach.II.vtere cum vino per ſe.

Aliud. Maſtiches quadrantem,aluminis ſciſſilis vnciam vnam.vtere cum vino. Aliud. Myrrhæ troglodyticæ,iridis Illyricæ, florum roſarum ſiccarum æquales partes contunde,& cribra, ac forma paſtillos cum vino, eóſque in vmbra ſicca vbi ventus non ſpirat:deinde contuſos ac cribratos in pyxide repone coopertos vt ne tranſpirẽt, & vtere à balneo,inſpergens ac defricans locos leniter,atque ita imbibi ſine,& poſtea frigida ablue,& manet odor de quo meritò mireris. Probe facit & alumen cum vino,& crocomagma cum myrrha,& cupreſſi ramẽta,ac alumen cum vino.

Potiones ad eos qui tetrum habent corporis odorem, Cap. VIII.

IIS verò qui fœtentem habent corporis odorem, eiuſmodi potiones exhibere conuenit: Cardui radicem in vino albo decoctam propina, & eiicient vrinam craſſam & fœtentem. Aliud. Reſinam terebinthinam oliuæ magnitudine cũ pari melle decoque, & quotidie deglutiendam exhibe, & vinum inſuper abſorbendum.

Aliud. Myrrham & ſerpyllum paribus partibus terito, & in pilulas formato,quarum duas deuorandas dato,& vinum inſuper abſorbendum.hæc etiam ad oris graueolẽtiam faciunt.

Ad menti ſcabritiem, ex Galeno, Cap. IX.

Fiunt & in mẽto aſpredines vtplurimùm ſeroſo humore à capite deſtillante, & præcedentibus furfuraceis in collo ac vicinis partibus ſquamis, aliquando autem vſque ad auditorios pertingit ac perreptat meatus.eſtque omnino hæc affectio doloroſa,pruritus inferens,ac diſtẽdens corpus:quare ſubſcriptis remediis eſt ſubueniendũ.

Critonis. Amurcam ex oliua priuſquam exprimatur deſtillantem decoque quouſque cogatur,eáque aſſiduè locos inunge. Aliud. Myrrhæ vnc.I.ouorum crudorum vitellos quinque:myrrham cum lacte dilue,deinde adiice ei oua,eáque ſimul paſſo excipe,ac aſſiduè illini,& miraberis effectum. Aliud pharmacum efficax,quo multos hac affectione detentos liberauimus: Glaucii drach. ſedecim,gummi drachmas quatuor,lacrymæ oleæ tãtũdem,diſſolue & ad ſtrigmentitiã craſſitudinem cum paſſo redige,atque aſſiduè illine. Exulcerata autem cute & circumdolente,ſequẽtibus vtendum. Pinguis compoſitio ad faciei manentes & ſquamoſas affectiones,ac aſperitates.vtilis etiam exiſtit ſedi, conuenitque ambuſtis ab igne: Spumæ argenti vnciam vnam, ceræ tyrrhenicæ trientem,ouorum aſſatorum vitellos tres,adipis anſerini bene ſubacti trientem:Spumam argenti in farinam redige,ac adiice ei oua:deinde his ſimul vnitis infunde quantum ſufficit lactis,vt ad ſtrigmentitiam craſſitiem redigantur,poſtea ceram liquefactam vnà cum pingui,refrigeratámq; ac eraſam conice, ac ſimul cõmiſce atque in pyxide reconde. Vſu verò exigente,de eo quantum ſatis eſſe videbitur accipe,ac cum roſaceo dilutum impone. Potes autem & ſedis remediis,& quæ ad ambuſtos ab igne deſcripta ſunt,conſimiliter in hac affectione vti.

Ad faciei lentigines remedia,quibus etiam ad maculas à ſole prouocatas,& ad varos vti licet, Cap. X.

Vitis albæ itémque nigræ radices cum oleo decoque, donec ſucculentæ reddantur.tollit etiam tum lentigines tum varos,oleum amygdalarum cum cera,radix lilii cum melle.Maximè omnium autem lentigines delet gummi & nitrum æquali pondere, melle permixta. Aliud. Braſſicæ ſemen aqua contritum illini,abſterſo tamen & confricato prius loco. Vbi verò exaruit, atque cutis attollitur,proſue aqua multa frigida,& illinito pingui anſerino,aut medulla cerui, aut etiam cerato ex aliquo huiuſmodi apparato. Cauendum autem eſt, nequis poſt excoriationem incidat in ea quæ faciem offendere poſſunt,qualis eſt aër frigidus,aut ventus aut prolutio faciei. Aliud. Sandaracham attere cum melle ad ſtrigmẽti denſitatem,& per dies ſex illinito. areſacta autem cute atque eleuata,vtere galbano cum modico nitro & aceto diſſoluto. Aliud,ad vibices ac lentigines:Columbæ ſtercus cum acri aceto tere, ac vtere:& miraberis.Ad diuturnas autem lẽtigines his vtere: Radicis cucumeris ſylueſtris ſextãtem,cimoliæ vnciam vnam,in puluerẽ redige ac repone.Vſu verò expetente, quantum ſufficerit in aqua dilutum illini. Aliud. Bulborum depuratorum vnciam vnam,thuris vnciam vnam,contere,adiecto cochlearum terreſtrium magnarum cruore. oportet autem B ipſas adhuc viuas ſtylo pũgere, atque id quod effluit mucoſum, pharmaco iniicere:quòd vbi vſus tempore diſſolueris,melle exceptum inunge.Eundem effectum præſtat ari radix ſicca cum melle, & vmbilici veneris radix cerato liquido excepta atque illita. Smegmata ad lentigines in calli modum obduratas. Quandoquidem contingit aliquando ſublatis lentiginibus calloſam reddi cutem, ac vix curabilem fieri affectionem, vtendum eſt poſt lentiginum excoriationem huiuſmodi ſmegmatis.Farina erui chœnicis Italici dimidium,farinæ ordeaceæ tantundem,ſquillæ aſſatæ ſextantem,omnia in pul- C uerem redacta,candido oui excipe,& in paſtillos redige, quos in vmbra deſiccatos adſerua:vſu verò expetente cũ aqua diſſolutos illinito,& pòſt modicam temporis intercapedinem frigida abluere iubeto: aut cremore in quo furfur maceratus eſt,maximè ſi adeſt inflammatio. Aliud. Spumæ nitri drachmas octo, alcyonii drachmas octo,galbani drachmas octo, amygdalarum amararum delibratarum drachmas tres, melle excipe, ac illitũ ſinas areſieri:deinde iube faba dentibus contrita extergi, ac D ablui aqua moderatè frigida:cautóſque eſſe præcipe, ne aut à vento,aut à ſole lædantur.

De maculis à ſole prouocatis,quas Græci ἐφηλίδας vocant,ex Critone, Cap. XI.

Fiunt etiam in facie maculæ, quas Græci ἐφηλίδας vocant,eo quòd à ſole prouocentur, maximè circa malas & naſum:& apparent ſanè non in alto fixæ, ſed inſtar floſculorum productæ,quare leniter eas confrictas attollere oportet,ac ſinere areſieri,commonereque vt vno aliquo ex ſmegmatum genere extergantur: diſcutiuntur e- E nim ab illis,aut certè abſcedunt,vt digitis auelli queant. Verùm non violenter id facere conuenit, ſed leniter & paulatim.Quòd ſi adhuc inhæreãt, nihilo leuiores redditæ,ſubſcriptis vtendum eſt:Braſſica contrita & illita, ad maculas à ſole productas,& lẽtigines,atq;omnia alia quæ mediocri exterſione ac repurgatione indigent, vtilis eſt. Similiter autẽ & ſepiæ teſtæ vſtæ aut teſtæ purpurarum ac buccinorũ cũ melle illitæ. oportet autẽ has teſtas in crudam ollam coniectas in fornacem immittere ac aſſare. Oribaſii ad maculas à ſole prouocatas,varóſque & vitiligi- F nes: Farinæ erui libras duas,ſeminis erucæ libram vnã, amygdalarum amararum,cucumeris ſylueſtris radicis cuiuſque libram vnam, in vino mulſo diſſoluta & contrita illini,ac poſt horæ ſpatium ſpongia abſterge. Aliud valde admirabile: Ceræ Tyrrhenicæ drachmas quindecim, olei roſacei drachmas ſeptem & dimidiam,pinguis anſerini vnciam vnam,ſpumæ argenti lotæ & dealbatæ vnciam vnam,ceruſſæ vnciam vnam,gũmi drachmas quatuor,mellis Attici vnciam vnam,diſſolutis illini faciem: & poſt ſpatium horarum ſex ſpongia deterge,ac laua cũ G ſapone. Aliud Oribaſii: Lupinos in lixiuio per triduũ maceratos contere,& cum eis lentigines illini, donec auelli poſſint. Aliud. Saponem Gallicum aqua tritum modicè adiecto melle inunge & per horas tres inhærere ſine: aut ſtercus colũbinum linteolo acceptum ac in puluerem exuſtum cum oleo contere,ac illine confidenter. Idem probè efficit myrobalanos contrita illita: itémque bulbus crudus per ſe vel cum oui luteo &aceto aut melle. Exuſti autem bulbi vnà cum alcyonio illiti depurgant lẽ- H tigines:quod facit elaterium quoque illitum, & caſia cũ melle,braſſicæ ſemen cum aceto,hederæ folia vino decocta,radix vmbilici veneris cum cerato liquido illita: aut cucumeris ſylueſtris radix. Aut fici virgulta in aceto decoque,ac contuſis vtere:quod idem & vitiligines ſanat: aut rubeã oleo contritam,aut coſtum aqua contuſum,aut ni-

tri ſpumam cerato liquidiore exceptam,aut lupinos crudos cum lixiuio cochleariorum decoctos & contuſos, cũ melle illini. Aliud. Radices narciſſi delibratas in aceto decoque ac tere, iniecta farina erui ſufficiẽte,& paſtillos informa, quos in vmbra exſiccatos in vſũ adſerua, qui vbi poſtulauerit,contritos cum melle , ad veſperam illine:manè autem rurſus ablui præcipe. Aliud. Lilii bulbos quinque,cõtere & coniice ſpumæ nitri libram vnam,deinde melle quantum ſuffecerit commiſtum illini,vſquequo integrè curentur, vt iam antea dictum eſt.

Aliud. Amygdalarum amararum partes duas,melanthii torrefacti partem vnam, vnumquodque ſeorſim contere,& cum melle commiſce:illinito autem ad veſperam manéque abluito cum aqua dulci. Vtere autem vno aliquo ex ſmegmatis,ſuperius ad faciei nigredines præſcriptis:itémque iis quæ ſunt illis vicina ac ſimilia. Vtile autẽ eſt & hoc,(præſertim ſi fuerint diuturnæ) buccina exure & cum melle cõtere,& ad veſperam illine:manè ablui cum aqua dulci præcipe. Aliud ad ſolares maculas, valde pulchrum: Oua integra in aceto macerato,donec teſta quamtenerrima fiat, deinde ſuperius perforato, ac extrahe ab eis candidum:pòſt verò iridis Illyricæ tuſæ ac cribratæ,& melanthii in tenuiſſimum puluerem redacti, & thuris æquas partes cum eis conterito,adiectóque melle ſufficienti,vt dictum eſt,vtitor.Quòd ſi adhuc perſeuerauerit affectio , huiuſmodi excoriatoriis vtendum erit. Excoriatoriũ macularũ à ſole prouocatarũ & lentiginũ: Melãthii quadrantẽ,ſeminis ocymi quadr.radicis ari quadrãtem, aqua ſubigito,& imponito,ac ſinito agglutinari: poſt aliquantũ verò interſtitiũ detrahito,atq; aqua calida quamplurima proluito. Aliud, quod ad calloſam faciem conducit,ſiue per ætatem,ſiue per continuam pharmacorum acriorum excoriationem, calli ſint contracti. Seminis erucæ ſeſcũcẽ,ammii,cardamomi,radicis ari,coſti,cuiuſque quadrantẽ contũdito,cribrato, ac reponito. Vbi verò neceſſitas exigit,quantum ſatis videbitur accipito, acetóque ſubactum imponito ſatis condenſatum: quum verò agglutinatum fuerit,acetum aut aquam per ſpongiam inſtillato.Facta autem excoriatione,multam aquam calidam affundito:à prolutione verò, ſubiectam mixturam panniculo laneo exceptam imponito: Ceruſſæ drachmas octo,ſpumæ argẽti lotæ drachmas quatuor, adipis anſerini ſeſcuncem,medullæ ceruinæ ſeſcuncem, œſypi medicamenti quadrantem,adipis ſuilli recẽtis quadrantem,olei ſeſamini quantum ſufficit. oportet autem fomentum adhibere bis in die.Eleuata autem cute,ſequens ceratum eſt imponendum: Adipis caprini à fibris depurati & loti libras duas,olei ſuſini ſeſcuncem,olei roſacei & amygdalini,ceræ,maſtiches,cornu ceruini vſti, ſalis ammoniaci,cuiuſque vnciam vnam , terræ Cimoliæ trientem. Et quæ eliquari poſſunt liquefacito & percolato:deinde rurſus ad carbones lentè decoquito, & ad ea quæ ſicca ſunt in mortarium adfundito, ac probè vnitis vtitor.

De exulcerata menti ſcabritie.

Vtendum eſt ad eam iis quæ paulo pòſt in capite videlicet decimoquinto deſcripta ſunt,ad manantes menti papularum eruptiones.

De ſtigmatis ſiue notis à verbere illatis, Cap. XII.

STigmata apppellant quæ in facie,aut alia quapiam corporis parte infliguntur,notas,quales videmus in manibus eorum qui militiam exercent. Atramento autem vtuntur illi tali:lignorũ ſpinæ Ægyptiacæ & maximè corticis librã vnam,æris vſti ſextantem,gallarũ ſextantem, atramenti ſutorii vnciam vnam,contundito ac cribrato, primúmque æs vſtum cum aceto terito:deinde & reliqua contrita coniicito,affuſiſque aquæ quidem partibus duabus,ſucci verò porri parte vna,& probè vnitis vtitor. Oportet autem locis prius cum acubus punctis ſanguinem extrahere,& primùm porri ſucco illinire,poſtea verò ipſum adhibere pharmacum.Porrò quibus eiuſmodi ſtigmata extirpare penitus volumus, illis ſubſcriptas mixturas adhibebimus. Calcis partem vnam , nitri aſſati partem vnam cum lixiuio coactiliariorum terito,& nitro adſperſo locum prius præparato & extergito:deinde illinito continenter.idem quoque ad verrucas myrmecias dictas,efficax exiſtit. Aliud,quod ſtigmata tollit:Piperis drach.II. rutæ drach.quatuor,auripigmenti drach.quatuor,contere & adiecto melle in pyxide figulina repone. Vbi verò vſus expetit,ſupra ſtigmata prius nitro confricta, reſinã terebinthinã impone,vinculo adhibito in dies V. poſtera autem die VI. ſolue atque acu ſtigmata penetra, & cũ ſpõgia ſanguinem exterge, ſalémque tenuiſſimum in ipſas puncturas inſperge:quem tãdiu inhærere ſinas,donec ſtadia decẽ quis curſu confecerit: deinde prædictũ pharmacũ linteo exceptum impone,neque ſoluas per dies V.ſequẽti verò VI.ſolue,& ſtigmata ſcalpendo expoli,atq; vbi quod nigrum fuerit detraxeris,rurſus pharmacum ipſum illinito cum penna.eruit enim in viginti diebus citra magnã exulcerationem,nõ relicto etiam veſtigio cicatricis. Idem efficiunt mordendo erodentia medicamenta in vulnerum tractatu deſcripta.

De varis faciei,qui *Græcis* ionthoi & acmæ vocantur, Cap. XIII.

SOlet circa faciei cuticulã tuberculum oboriri , paruũ quidem ſed durũ,quod vari nomine appellatur. id ſanè à craſſo humore producitur.Quare cura eius per ea quæ duritiem emolliunt & tumorem diſcutiunt, medicamina perficitur:quorum ſyluam eiuſmodi tibi parabis: Lilii radicem tritam cum melle illinito, aut cyclamini radicem cum melle, aut narciſſi radicem cum melle, aut caſiam cum myrrha & melle,aut plumbaginem cum aceto aut pulegium tenuiſſimè tritum ac cerato exceptum impone. Aliud. Mellis & aceti acerrimi, cuiuſque æquales partes permixtas illini,ac digito circumtere. Aliud.

Sepiæ teſtæ vſtæ ſextantem,coſti ſextantem, myrobalani vnc. vnã contere cum aqua & illini, arefactum verò rurſus humecta. Aliud. Coſtum contunde,& cribratũ in tenuiſſimum puluiſculum redige,deinde cum felle caprino commixtum in cerati modum effinge , & cum eo varos ad veſperam illini:manè verò à ſomno,lacte,qualecunque adfuerit, faciem abluere iube. Aliud. Alumen ſciſſile quamtenuiſſimè contere , & reſina terebinthina exceptum impone.Quum autem diu perſtiterint vari,his vtendum erit:Saponis Gallici drachmas quatuor,ammoniaci thymiamatis drachmam vnam,thuris drachmam vnam,diſſoluito in aqua & ad cerati dẽſitatẽ reducito,ſicque illinito,ac poſt horæ ſpatium ablui cum calida præcipito. Aliud. Rhois culinarii,hyſſopi,pulegii,ſalis foſſilis,ſeminis ocymi,cuiuſque æquales partes cerato roſaceo excipe,ac vtere. Aliud,quod ad eminentiores faciei affectiones,itémq; pruritus efficax eſt,necnon ad principiũ elephãtiaſis. Gũmi albi & nitri æquas portiones,acri aceto dilue & illini.Vbi verò exaruerint,ſubſcripta mixtura depurga: Saponis Gallici lib.I.ammoniaci,ſpumæ nitri,thuris,maſtiches,cuiuſque quadrãtẽ.ſaponẽ & ammoniacũ in vaſe fictili cũ aquæ chœnice vnà decoquito: vbi verò diſſoluta fuerint,ſicca cõtrita ac anguſtiſſimo cribro excuſſa iniicito:deinde transfer in pilam,probéq; contuſum vitreo vaſe recondito.Neceſſitate verò expetente,faciem illinito , & poſt paruum interſtitiũ multa aqua abluito,prius leniter facie cõfricta. hoc pharmaco ſemper ad varos vtere. Aliud, ad varos celebre. Nitri rubri ſextantem,cimoliæ vnc.I.thuris drach.IIII.farinæ erui vnc. I.vtere autẽ hoc modo: accipe halcyonium , ac per ſe optimè contere:deinde iniecto oleo ſimul tere,& ex eo faciẽ ad veſperã illini,manè verò à ſomno præſcripta compoſitione exterge. Aliud ſmegma,quo per omnẽ curã varorum vti conuenit: Farinæ fabarum , farinæ ſeſami, medullæ peponis ſiccæ,cuiuſque drach.quatuor contere, & cum his exterge. Aliud. Nitrum cum myrrha tritum aqua permixtum exhibe,eóque extergatur.

De ficoſis faciei tumoribus, ex Galeno, Cap. XIIII.

EST & hæc vna aliqua ex menti affectionibus, in hoc differens à varis,quòd nõ ſolùm craſſus exiſtit humor à quo producitur,ſed ſeroſa etiã tenuitate participat, ob quam & citius exulceratur,ſi quidem non vt conuenit curetur:& ſiccioribus etiamnum indiget remediis , quàm ea ſunt quæ varis adhibẽtur. Oribaſius ad Euſtathiũ: Ficos

appellant germina vlcerosa,rotunda,subdura,rubicũda, quæ consequitur etiam dolor.Nascuntur autem vt plurimùm in capite,atque etiam reliquo corpore: de quibus Crito sic scripsit, Ad ficosas menti eminẽtias, Critonis: Spumæ argẽti drachmas quatuor,thuris drachmas duas, salis fossilis drachmas duas,sandarachæ drachmam vnã, contrita simul impone. Aliud valde præclarum: Elaterii drachmas duas,salis fossilis tantundem,chalcanthi drachmas duas,sandarachæ drachmam vnam, misce: & cum specilli instrumenti(quod melã *Græci* appellant)extremo,admota impone, præhumectato prius loco,quò pharmacum melius insideat:post impositionem verò,cataplasmate seminis lini aqua dissoluti supernè contege.

Aliud Archigenis,ad capitis & menti ficos: Calchãthi assati,aluminis scissilis,glutinis,cuiusq; æquales partes,squamæ æris duplum. glutinum in aceto maceratũ dilue,& cum eo reliqua trita committe.Vbi verò vti velis, in aceto rursus dilue, ac ex eo ficosas eminentias inunge,& rasura tenuis linteoli contege. Inhæret autem pertinaciter,atque citra cicatricem ficos depurgat.Vtor autem & hoc ipso pharmaco ad callos fistularum lenien dos in collyria informato. Quòd si humidi sint tumores,nimirũ aqua effluente ex eis,velut à fonte,pura,subscriptis remediis vtẽdũ erit. Pastillus ad ficosas mẽti eminentias.Reprimit autẽ omnes tumores qui accidũt illis qui malè cicatricem obduxerunt: quemadmodũ vidēmus in iis quibus palpebræ aut labia sunt consuta: Squamæ æris sextantem,misyos assati sextantem,auripigmẽti sextantẽ,diphrygis dr.III.chalcitidis vstæ dr. IIII. æris vsti dr.IIII.glutinis fabrilis dr.IIII.cõpone, & vtere vt dictum est in priore.nam & ob eius vsum,magnũ nomen adeptus sum.

Ad manantes menti papularum eruptiones, ex Critone, Cap.XV.

CONferunt quidem & his plurima eorũ quæ antea ad capitis vlera manantia præscripta sunt:propriè autem prosunt hæc: Spumæ argenti,chalcãthi,malicorii,baccarum myrti sing.æquales partes cum vino & oleo myrteo tritas illinito. Aliud. præclarũ est hoc: Verbenacæ supinæ drac.octo,acaciæ drach.octo,myrrhæ drach. II.cum vino tritis vtere. Aliud. Myrrhæ vnc.I.thuris sextantem,acaciæ trientem.vtere cũ vino. Aliud. Spumæ argenti,ladani, baccarum myrti nigrarum, seminis hyoscyami,malicorii, æqualibus partib[9] cum vino & oleo myrteo aut rosaceo permixtis vtere. Aliud,quod& ad ea quæ instar faui, melle manant vlcera melicerides *Græcis* appellata,conducit,siue ea in mento, seu in capite existant,quæ à Syris appellantur fanalia: Spumæ argẽti & baccarum lauri æquales partes cum aceto ac oleo myrteo illinito. experimentum enim bonum de se præbuit sæpe.

De impetiginosis tum menti tum reliqui corporis tumoribus, ex Galeno, Cap.XVI.

PRæterea & hæc affectio ex mixto quopiam generatur humore,nimirum serosis & tenuibus acribúsque humoribus vnà cum crassioribus permixtis:quapropter etiam facilè in psorã & leprã transit. Indiget itaque hæc affectio pharmacis fortiter desiccantibus. Quòd si verò in psorã aut leprã transierit, ad hoc quòd desiccãtia remedia adhibenda sunt, necesse erit & repurgantibus vti.Itaque Crito ita scripsit,ad eas quæ in mento prodeũt impetigines,lichenas appellatas.Affectio(inquit)est insuauissima, & pruritum inferens, & circumtensionem, & periculum non minus. Proserpit enim aliquãdo per vniuersam faciem, & oculos ipsos contingit:quare diligentiori cura vtendum erit,vbi ea quæ iam longo tẽpore perseuerarunt,ab iis quæ recèns prodierunt discreuerimus. Ad recentes igitur impetigines conueniunt hæc: Perdicii herbæ folia continenter in loco confrica, aut thus,aut ammoniacum cum aceto terito,aut etiam cum perdicii succo,ac illinito. Aliud. Liquorem qui ex humidis oleæ lignis,dum comburuntur effluit, illini. Idem facit quod ex brassicæ caule dũ aduritur,destillat illitum. Aliud. Maluæ agrestis semen depuratum col-

A lige,contere, ac expressum inde succum repone, eũmq; assiduè illine. Aliud. Portulacæ succum continenter illinito. Aliud. Lacrymam syluestris oleæ cum aqua diluito,& adiecto modico styrace, vnito ac imponito. Vbi verò iam diu durauerint impetigines, viticis folia cum aceto trita illini, aut hastulæ regiæ radicem in aceto decoctam & tritam adfrica. Aliud, ad diuturnas impetigines: Chamæleontis nigri radicem in aceto decoque,contere,& illine.Verùm quum ad impetigines multa & varia excogitata sint remedia, parti-

B culatim de singulis dicam,initium sumens à pastillis. Pastilli. Pastillus ad impetigines.in quacunque corporis parte consistant: Alcyonii vsti drachmas duas, sulphuris viui,thuris,pyrethri, spumæ nitri, cuiusque dr. duas,chamæleontis nigri radicis drach.quatuor,hastulæ regiæ radicis dr. quatuor, glutinis drachmas quatuor. glutinum in aceto dilue, & cum eo reliqua excipe, desiccato,& vtere cum aceto. Pastillus valde celebris: Foliorum fici siccorum drachmas duodecim,chalcitidis crudæ drachmas decem,calcis viuæ drachmas octo,misyos

C crudi drachmas quatuor, thuris drachmas quatuor, sulphuris viui drachmas octo,aceto subige,& cum aceto vtere. Pastillus ad impetigines, qui & callos extirpat,& cicatrices supra opinionem: Thuris,testarum buccinorum vstorum,fimi columbini,alcyonii,gummi, singulorum æquales partes contere cum lacte, & informa pastillos,ac vtere cum aceto. Pastillus alius. Lacrymæ oleæ syluestris drachmas quatuor, thuris drachmas quatuor,sulphuris viui,alcyonii,spumæ nitri,halicæ contusæ & cribro excussæ, cuiusque dr.octo, halicam in acetũ

D multum atque acerrimũ coniectã tãdiu decoque,donec viscosa reddatur: reliqua verò cum ea ipsa commissa in pastillos informa,ac cum aceto vtere. Circumlitiones ad impetiginem. Ad impetigines maximè feras: Nitri,chalcitidis assatæ,ammoniaci thymiamatis, succi serapiadis tres testiculos habentis æquales partes contunde,& cũ aceto illini.Efficax est & ad humentes impetigines: atque ego sanè vsus sum,& ex animi sententia successit. Aliud. Stercoris dorcadis vnc.I.thuris vnc.I.cõtusis vtere cũ aceto, ita vt cũ nitri spuma impetiginẽ pri[9]

E confrices:& miraberis. Aliud,quod & ad impetigines & vitiligines ac lepras v. Ide commodum existit: Stercoris muris,chalcãthi, sulphuris viui,cuiusque bessem, farinæ fabarum vncias XIIII.aceti sextarios quatuor. Mu scerdam contunde,& cum aceto decoque. atque vbi bis aut ter efferbuerit,sulphur insperge & chalcanthum,ani maduersione habita ne efferueant & effundantur: deinde vbi parum saltem concocta fuerint, etiam farinam fabaceam iniice, & simul ad strigmenti crassitiem decocta redige,& ablatis ac recõditis vtere. Ad lepras

F quidem linteolo exceptum impone,ac post quintum tã dem diem abstrahe: ad impetigines verò aceto dissolutum continenter inunge. Illitio cocta, ad diuturnas impetigines,quæ citra exulcerationem eas summouet: Halicæ mola tritæ ac cribro quamarctissimo excussæ vncias quatuordecim,chalcitidis,cimoliæ,sulphuris viui, misyos,cuiusque sextantem:spumæ nitri,aluminis scissi lis,alcyonii,radicis hastulæ regiæ,thuris,lacrymæ oleæ, ammoniaci thymiamatis,myrrhæ, cuiusque vnciam vnam,aceti chœnicas tres. Alcyonium, hastulam regiam

G cum aceto decoquito, atque vbi ad medietatem redactũ fuerit,percolato.In colamẽto verò ammoniacum, thus, & reliqua sicca dissoluito: halicam verò in aceto quod superest decoquito: deinde reliquis adiicito, ac simul commissis vtitor. Aliud valde præclarum: Aceti acerrimi sextarios octo,farinæ hordeaceæ vncias viginti-quatuor,mannæ thuris vncias quatuordecim, radicis rumicis syluestris drach.octo, radicis albuci drachmas octo,veratri albi drachmas X.alcyonii drach. X.cardamomi drachmam vnam,terræ cimoliæ dr.octodecim, glu-

H tinis drachmas XVI.spumæ nitri drachmas sedecim, viridium gultorum halicacabi viridium fasciculum quantũ manu cõprehendere potes:appara,& vtere vt dictũ est. Quòd si hæc affectio diutius producatur extẽdatúrq;,& in callos

tranſeat, nihilominus his quæ dicta iam ſunt vtendum
eſt.maximè verò congruum eſt quod ſequitur: Miſyos,
myrrhæ,thuris,aluminis ſciſſilis cuiuſque drach. octo,
aloes,ſulphuris viui, cuiuſque drachmas quatuor. hæc
cum paſſo ad ſtrigmenti craſſitudinem redige,& bis ac
ter in die loco prius confricto illine : foris autem cõſer
uandi pharmaci gratia,pelliculam veſicæ,aut ex ouo ſu-
prapone. Oribaſii lichenicum pharmacum.facit idem
etiam ad pruritus: Chalcanthi,ſulphuris viui,nitri, thu
ris,æqualibus portionibus vtere : ad impetigines quidẽ
cum aceto,ad pruritus verò cum vino. Aliud, quod
impetigines in paucis arcet diebus , valde commodum:
quare præexigendam ſuadeo mercedem: Sulphuris
dr.octo,calcis dr.octo,chalcitidis crudæ dr.octo.thuris
drachmas quatuor,miſyos drachmas quatuor,foliorum
capparis viridium depuratorum drachmas duodecim,
cum aceto tere ac in forma paſtillos,& vtere. Empla-
ſtrum liquidum,multi ad impetigines experimenti, cu-
ius rei nuper adeo periculum feci: Picis ſiccæ,ceræ,reſi
næ,colophoniæ,veratri triti,olei,æquales partes.Per ex-
perientiam commendatum hoc tibi habe, propterea &
mercedem præexige. Quãdoquidem verò plurimi ſunt
qui illitionum vſum auerſantur, malúntque adhibere
emplaſtra, vtpote quæ neque per ſudores obortos deflu
ant,neque arefactã etiam cutem circumtendant,annectã
& horum aliquot apparatus. Emplaſtrum ad impeti-
gines,quod citra exulcerationem eas ſubmouet: Ceræ,
picis liquidæ,thuris, reſinæ terebinthinæ, ſulphuris vi-
ui,cuiuſque ſeſcũcẽ. quæ liquefieri poſſunt,liquefacito,
ſiccáque cum eis committito. Aliud quod ſimiliter
citra exulcerationem opitulatur: Picis liquidæ libram
vnam,mannæ,ſulphuris viui,farinæ lupinorum, cuiuſ-
que vnciam vnam,galbani ſextantem.Picem calefacito,
& galbanũ præmollitum adiicito:liquefactis verò,ac ab
igne ablatis reliqua inſpergito ac vnito. vtere autẽ hoc
vt vehementer commodo. Aliud,quod citra exulcera-
tionem auxiliatur: Chryſocollæ ſiccæ qua aurifabri v-
tuntur,chalcitidis aſſatæ, miſyos aſſati,ſquamæ æris,di-
phrygis,ſalis ammoniaci,terræ cimoliæ, cuiuſque dra-
chmas quatuor,æruginis drachmas duodecim,chalcan-
thi drachmas ſex,lapidis aſii,æris vſti, vtriuſque drach.
ſex, ſoreos drachmas quinque, aluminis liquidi drach.
quatuor,contunde omnia diligenter,& adiecto aceto ſe
dulò in ſole ſub feruentis caniculæ æſtu contere, donec
ipſũ pharmacũ æruginẽ cõtrahat. Apparetur aũt in alio
quopiã mortario,thuris ſextãs,myrrhæ ſextãs,aloes vn-
cia]vna,ladani vnc.I.opopanacis vncia vna: hæc in aceto
diluta & ad ſtrigmentitiam craſſitiem redacta,illis quæ
antea in æruginem commutata ſunt iniice,ac rurſus con
tere:atque his omnibus ariſtolochiæ contuſæ & cribra-
tæ vnciam vnam adiice,& rurſus tere. Quũ verò omnia
in formam emplaſtri redacta fuerint,liqueſcibilia lique
facito ac affundito.Sunt autem liqueſcibilia hæc : Ceræ
drachmas centum, terebinthinæ drachmas ducentas,
galbani drachmas nouem, olei libram vnam, emollita
in vſum adſeruato ſimul omnia.hoc ipſum pharmacum
duplici aſpectu ſe vidẽtibus offert. Aliud,quod ſimili
ter ad dictas impetigines efficax eſt,vt etiã ea quæ intus
relinquũtur reprimere poſſit: Picis,bituminis,reſinæ
pinus,ceræ,ſulphuris viui,mannæ,æquas portiones,olei
Cyprini quantum ſat fuerit. Liqueſcibilia liquefacito,
&inſpergito ſicca:in tenui autem pellicula excepta im-
ponito. Emplaſtrum aliud ad impetigines:Picis ſiccæ
quadrantem,picis liquidæ vnciam vnam,ſalis vnciam v-
nam,reſinæ colophoniæ,ceræ, ſulphuris viui, cuiuſque
vnciam vnam,nitri fului vnciam vnam,chalcitidis vn-
ciam vnam,olei ſextantem:vtere. Excoriatoria impe-
tiginum. Verùm vbi iam affectio ſtabilis facta fuerit,
& pharmacorum adhibitioni & molimini reſiſtit,vten-
dum erit excoriatoriis. ea enim ex facili ſuperficiem a-
uellunt. Excoriatorium impetiginum, quo Pamphilus
vſus eſt Romæ,& plurimùm ſanè profecit,quum in vr-
be mẽtagra graſſaretur,quæ impetigo fera exiſtit. Squa
mæ æris drachmas octo, auripigmenti drach. quatuor,
ſandarachæ drachmas quatuor,æris vſti,veratri albi,cã-

A tharidum,reiectis alis & pedibus,ſingulorum drachmã
vnam & dimidiam: vnumquodque per ſe contere dein-
de ſimul contuſa cedria excipe, ac in denſitatem ſtri-
gmẽtitiam redacta,in pyxidem æris Cyprii repone. Vbi
verò neceſſitas exigat, nitro ac modico aceto impetigi-
ne confricta, pharmacum hoc cum ſpathomele, *id eſt
ſpecillo lato*, illine: atque vbi iam affricueris, modicum-
que temporis ſpatium interceſſerit, cum ſpecillo dera-
de,ac rurſus aliud illine:biſque ac ter eodẽ repetito, lo-
B cos illitos cum pellicula veſicæ bouillæ,aut alterius cu-
iuſdam animantis contege. Poſt pelliculæ verò impoſi-
tionem,faſciola leuiter colligato,ac ſinito pernoctiſce-
re, ſi quidem tandiu ſuſtineat: ſi verò non, ad horas ali-
quot donec bullas exſuſcitet ſanie craſſa & glutinoſa re-
pletas:quibus productis lauari iubebimus, atque remo-
rari aliquandiu in balneo:etenim hoc ipſum curam adiu
uare ſolet. ſit autem calidius ipſum balneum. Quòd ſi
prohibeat quid balneo vti, fomento vtendum eſt calida
aqua multa,quæ vbi iam ad moleſtiam vſque affuſa fue
C rit,extergere conuenit, ac panem cum aqua mulſa ſuba-
ctum imponere. At vbi ſordibus vlcera ſcatuerint,empla
ſtrum viride ſpleniolo exceptum adhibeto, modico iti
dem de excoriatorio præſcripto admixto. Excluſa au-
tem ſanie,& nullo amplius tectorio vlceri incumbente,
ex emplaſtro albo linteolum paruũ illitũ imponimus,
eóque vtimur donec omnino ad cicatricem perducatur:
quotidie fomẽto adhibito,ac nouo ſpleniolo ex empla-
ſtro albo illinito. Porrò ante admotionem excoriato-
riorum,vicinas impetigini partes munire oportet phar-
D maco quopiam ex iis quæ ab inflammatione locos tuẽ-
tur,atque ita excoriatorium ad impetiginem ſolam ad-
hibere. Excoriatorium ad mentagras, vt citra cicatri-
cis veſtigium ad ſanitatem perducantur. Efficax eſt &
ad alopecias ad ſolẽ vel ad ignem illitum. Vbi verò bul-
la producta fuerit,eam acu penetrare oportet,excluſo au
tem humore,ceratis curare: cicatrice enim inducta,enã-
ſcuntur pili. atque ita quidem ad alopecias adhibetur.
Ad impetigines verò vtendum eſt eo modo qui prædi-
ctus eſt in excoriatorio primo. Pharmacum verò ipſum
huiuſmodi eſt:Sandarachæ,auripigmenti,ſquamæ æris,
E veratri nigri,cuiuſque drachmas duas,elaterii drachmas
quatuor, ventrium cantharidum drach. I. excipe cedria.
vſus autẽ iam antè oſtenſus eſt. Emplaſtra viridia poſt
excoriatoria adhibenda. Poſt ipſum excoriatoriorum
vſum,ſubacta viridia emplaſtra adhibenda ſunt: nimi-
rum ad vlcerum ipſorum repurgationem. Viride em-
plaſtrum,quo Pamphilus vſus eſt ad mentagram,poſt e-
ruptionem ſcilicet bullarum: Ceræ libram vnã,reſinæ
pinus ſiccæ libras duas,æruginis quadrantem,olei vete-
F ris beſſem, aceti acerrimi quantum ſuffecerit. Æruginẽ
ad ſolem cum aceto conterito:liqueſcibilia liquefacito,
& frigefacta ac in mortarium coniecta ſimul vnito. A-
liud. Æruginis drach.II mannæ drach.IIII. galbani dr.
III.adipis vitulini drach.XII.ceræ drach.octo, reſinæ pi-
nus drach. octo,aceti quantum ſatis videbitur,commit
te. Aliud,quod euchrun,*hoc eſt boni coloris*,appellatur.
Æris vſti quadrantem,aluminis rotundi, æruginis,ſa-
lis ammoniaci,mannæ, cuiuſque ſextantem, ceræ libras
duas,reſinæ pinus ſiccæ libras duas,olei dextantem,ace
ti quantum ad ſicca conterenda ſuffecerit. Empla-
G ſtra alba ad cicatricem perducentia. Verùm vbi iam
per perſcripta emplaſtra viridia, vlcera ipſa repurgata vi
deris,vtendum erit emplaſtris albis,quò abſque cicatri-
cis veſtigio ad ſanitatem perducantur.quare neutiquam
hæc relinquenda cenſeo, vt quæ ea multa ad tactum le-
nitate committunt. Emplaſtrum album,quod aquo-
ſum appellatur.hoc emplaſtro magnus medicus vſus eſt,
poſt impetiginum excoriationem: Ceruſſæ, ſpumæ
argẽti,ceræ Tyrrhenicæ,aquæ puræ,ſingulorum libram
vnam,olei omphacini libras duas. Spumam argenti,ce-
H ruſſam,& aquam ſimul contere,atque vbi tenuiſſima fa-
cta fuerint, oleum guttatim inſtillatum ſimul contere,
donec ſufficienter fuerint counita: deinde in fictili vaſe
ad ignem adhibe, ac continenter agita. quum verò a-
qua conſumpta fuerit, iniice ceram: atque hoc modo in
mortarium

mortarium infuſa emollito,ac vtere. Aliud. Ceruſſæ libras duas,miſyos crudi ſextantem, terebinthinæ vnciã vnam,ceræ ſeſcũcem,olei librastres,aquæ chœnicas duas compone vt prædictum eſt,ac vtere. Licebit etiã vti ceratis ſedis,& quæ ad ambuſtos deſcripta ſunt tenerioribus.

Ad moleſtum oris odorem, Cap. XVII.

AD grauem oris odorem, qui citra exulcerationem accidit,irin in vino veteri odorato maceratam, ad colluendum continuè exhibe,atque etiam in ore retinendam aliquandiu: aut myrrham in vino meraco dilutam colluendam præbe:aut acre acetum colluat quotidie,veſpere dormitum iturus:manè verò ſpicæ nardi decoctum ore colluat,aut ipſam ſub dentibus conterat:aut potamogetonis folia quotidie dentibus contrita expuat: aut roſarum floribus continuè confricato: aut fici ſyluestris radicem vrito, & cinerem eius cum melle illinito: aut parum cyperi,aut floris iunci odorati contundito,& gingiuas continuè confricato:aut cimoliam cum ſale terito & affricato. Aut ordeum cum ſale, melle ſubactum & linteolo illigatum vrito, & contritis vtere: aut ſimilaginem melle ſubactam ac exuſtam adhibe. Aliud. Salis albi, pumicis, origani, cuiuſque vnciam vnam, iridis ſextantem, floris iunci odorati ſextantem: his ſimul contritis dentes fricato & vniuerſum corpus. Bonum enim odorem facit & dentes dealbat. Aliud ad fœtorem oris. Chalcitidis crudæ drachmas XII. veratri albi drachmas octo,trita illine. Aliud. Chalcitidis drachmas duodecim,cadmiæ drachmas octo, in aceto tere,& per aliquot dies ad ſolem æſtiuum expone, deſiccatóque vtere. Vtile eſt & ad ſanguinolentas gingiuas, itémque putreſcentes. Bibant autem & ipſi ea quæ præſcripta ſunt illis à quibus per totum corpus teter odor tranſpirat,in hoc ipſo Sermone, capite octauo. Aliud, ad craſſitiem labiorum. Prominet in pleriſque ſuperius labrum,aliquando etiam inferius,ex defluxu vehementi à capite delato,vt præ denſitate labrum intumeſcat,& ad ſermonis prolationem præpediatur:vltra hoc quòd aliâs indecentia quadam faciem dehoneſtet. Quare curabis hos aut inciſa vena,aut purgatos per conſuetas excretiones. Poſt hæc autẽ adhibebis illinitiones ac apophlegmatiſmos, quibus defluxus pituitæ à capite tollitur ac ſedatur: deinde illitionibus ad os deſcriptis illines palatum. Quibus præmiſſis, porri ſuccum cum oleo vetuſtiſſimo ad interna labiorum illini, aut foliorum braſſicæ ſuccum vnà cum oleo ad affectum labrum continuè admoue: aut glaucium cum vino, aut cimoliam,aut Muſæ paſtillum,aut paſtillum ex halicacabis cum vino.

Ad labiorum fiſſuras, Cap. XVIII.

QVI internam pelliculam fiſſuris labiorũ agglutina, aut quod pelliculæ ſimilitudine, circa palmarum oſſicula adhæret,aut araneorum à trabibus dependentiũ texturam,maximè albam. Eas verò quæ in altum magis ſe extendunt fiſſuras,cum adipe anſerino,aut caprino curabis,aut cum medulla bouilla aut ceruina,ita vt cum ſemperuiuo atque terebinthina vnita,illinas. aut gallam omphacinã tritam,terebinthina, aut œſypo liquido,aut melle excipe & impone. Aliud. Gallam & maſtichen quamtenuiſſimè trita,œſypo, *id eſt lana ſuccidæ ſordibus* in formam cerati redacto, excipe ac vtere. Aliud. Gallarum vnciam vnam, cadmiæ vnciam vnam, ceruſſæ quadrantem,contere cum roſaceo, & illine. Aliud. Cyperi ſextantem,gallarum vnciam vnam, aluminis ſciſſilis drachmam vnam,contere ac ſiccum inſperge. Aliud. Maſtichen cum vino tritam & dilutam illine. Aliud. Fæcem aceti vſtam, myrteo aut roſaceo cerato exceptam impone. Idem etiam ad magnas in extremis ac ſummis corporis partibus inflammationes conducit. Aliud. Teſtarũ ouorũ vſtarum,gallæ,myrrhæ,aluminis ſciſſilis, ſingulorũ æquales partes lanæ ſuccidæ ſordibus exceptas impone. Ad omnia labiorum vlcera, & ad ea quoque quæ cacoethe appellant: Oſtrea vſta tenuiſſimè trita inſperge. Ego autem & non vſta cõtriui, eiſque vſus ſum: neq; malè ceſſit. Aliud,ad fiſſuras labiorũ. Muſæ paſtillum cũ ſapa aut vino dilutũ, ſatis craſſum illinito. Optimè prodeſt & id quod ex amurca,ad vlcera oris quæ aphthas appellant,apparatur:idémque ſimilia remedia efficiunt,quæ ad fiſſuras ſunt deſcripta, atque etiam paſtillus ex halicacabis cum vino. Ad tubercula in labris. Vtendum eſt & ad hæc præſcriptis ceratorum formis, atque etiã hoc ipſo quod ſubieci: Radicis rumicis vſtæ, nitri vſti,terebinthinæ vſtæ, ſingulorũ æquas portiones cõtritas cerato excipe,& illine. Aliud. Adipem anſerinum,melle ac ſolani ſucco mixto adhibe. Confrictis autem prius vlceribus, cũ pẽna ſæpe illini: repurgat enim tubercula in internis labris oborta. Colluat autẽ ea & ante illinitionem & poſt eam,cum lacte.

De dentium affectionibus, Cap. XIX.

PArs quædam ex tertia coniugatione neruorum à cerebro vtrinque delatorum, diſtribuitur quidem in pelliculam quæ ipſum os,& linguam,ac gingiuas complectitur ac ambit,ſenſum eis ſuppeditans: ingenerat autem ſeipſam tum ſuperiori,tum inferiori maxillæ inuoluens, ac omnibus dentibus ad eorum radices ſubſtrata, vt ob hanc cauſam inter oſſa ſoli dentes dolore afficiantur. Illi ipſi ſanè nerui delatum ad ſe nutrimentum ſuſcipientes, quod in ipſo liquidius exiſtit,ſibi lucrifaciunt:quod autẽ ſiccius quàm conueniat exiſtit,tanquã alienum à ſe abiiciunt. Ea ipſa verò à neruis redundans ſuperfluitas in cõcauitatibus locellorum in quibus ipſi dentes ſunt infixi, aggregatur,paulatímque tenacior ac denſior ſeipſa facta, ob diuturnam iſtic conuerſationem, in oſſium formam tranſmutatur,atque hoc modo nutrimentũ dentibus accidit. Itaque dentes hac nutricatione ſuſcepta, vſque in ſenectutem augeſcunt. Vnde ſanè in ſenibus ob defectũ connutrientis materiæ, attenuantur dentes, mobiléſque fiunt,ac excidunt. Cæterùm quantum augeſcunt ipſi dẽtes,tantum ex attritione ciborum conſumuntur. impoſſibile eſt autem citra nutricationem augeri. In vniuerſum itaque duabus affectionibus dentes ſunt obnoxii, & iis quidem contrariis: indigentiæ videlicet, & abundantiæ eius quod defertur ad eos alimenti. Indigentia ergo ſicciores & alimentum non ſentientes, atque ob id tenuiores eos efficit: abundantia verò conſimilem in eis diſpoſitionem facit ei quæ contingit in carnoſis partibus inflammationi. Huius igitur affectionis cura iuxta eundem ſcopum fiet, quem propoſitũ habent ii qui inflammationibus medentur: nimirum vt abundantia partim diſcutiendo, partim repellendo euacuetur. Eius verò quæ indigẽtia alimenti contingit,tenuitatis dentium, nullũ remedium exiſtit. Neceſſarium eſt enim laxari ac cõmoueri dentes,vbi cõpages eorum flaccidiores reddantur, quum non ſolùm ipſi dentes, ſed & loculi eos cõtinẽtes graciles fiant. Hæc igitur affectio neceſſariò accidit ſenibus,quibuſdam citius,aliis ſerius. Auxilio autem eis erunt pharmaca adſtringentia, quæ gingiuas confirment,& ad arctius complectendum dentes adiuuent. Qui verò facilè exteruntur dentes,eos,ſi quidem id ex mollitie eorum contingat,duriores reddere conuenit & affectionibus minus obnoxios, per auſtera videlicet & acerba adhibita remedia.

Ad inflammatas gingiuas, Cap. XX.

GIngiuis autem ob inflammationem dolore affectis, optimum remedium exiſtit oleum lentiſcinum,cõduplicato vaſculo calefactum,ac in ore retentum. Sit autem recens oleum. nociuum enim exiſtit inueteratum. Repellit autem oleum lentiſcinum citra aſperitatem, & diſcutit abſque mordacitate quibus maximè indigẽt inflammata. Atqui aſininum lac in ore retẽtum,vbi maximè infeſtauerint dolores,eos mitigat ac ex tempore ſedat. Et hoc quod ex vino ad tertiam vſque menſuræ partem decocto,apparatur, quod ſapam dicimus itémq; hepſema,& palmularum ſtillamentum ſimiliter ore retentum calidum vehementer lenit. oportet autem aquam calidam ad palmarum ſtillamentum affundere, quò craſſities eius diluatur. Valet etiã ſemperuiui minoris decoctũ per ſe,aut cum roſaceo melle:aut cum ſapa,aut palmarum ſtillamento in ore retentũ. Conuenit etiam inflammatis gingiuis hyoſcyami ſuccus, aut decoctũ per ſe calidum

aut cum ſapa ore retentum. Supra opinionem autem lenit ſuccus portulacæ. Infenſiſſimũ verò inflammatis gingiuis eſt acetum, omniáque acerba, & acria, & ſalſa.

Ad cruentas gingiuas, Cap. XXI.

CRuentis verò ob bilis acredinem gingiuis, præter opinionem vtilis eſt foliorum hyoſcyami ſuccus, aut decoctum cum ſapa, aut cum palmarum ſtillamento calidum ore retentum. foliis autem ad manum non exiſtẽtibus, radicem eius decoque cum paſſo, & retinendum exhibe decoctum. Vtile eſt & alumen ſciſſile cum myrto, ſi quamtenuiſſimè trita adhibeantur. Vbi verò adſtrictas iam cognoueris gingiuas, colluendam ſapam calidã lexhibeto. Aliud Aſclepiadæ, ad cruentas gingiuas: Balauſtiorum, florum roſarum, ramorum myrti, ſing. æquales partes, cum poſca dilutiore decoquito, & liquorem inde percolato, ac eum in ore retinendum exhibeto. Aliud. Ramorum lentiſci, balauſtiorum, radicis mali cotoneæ, ſingulorum æquale pondus in poſca decoctum exhibeto. Epithema ad ſanguinem ex ginguis erumpentem: Polentæ partem vnam, vinaceorum vuæ tantundem, ſucci ſanguinariæ quãtum ſatis eſt, contere, & ad cerati craſſitiem redacta impone ad ſanguinolẽtum locũ, aut ſimul cũ ſucco tãdiu tere donec areſiãt, atq; hoc modo trita inſperge. Aliud. Spongiam nouam ſiccam in ſanguine taurino madefactam in vaſe fictili exure, contere ac repone. Vbi verò vti velis, cineris ipſius dr. IIII. accipe, thuris dr. II. chalcitidis crudæ dr. II. & ſimul trita inſperge. Aliud. Terebinthinæ aceto torrefactæ dr. IIII. æris dr. II. tritis vtere. Calidas verò in ore inflãmationes & gingiuas corroſas, in quibus ſalſæ cuiuſdã aut mordacis humiditatis ſenſus percipitur, magnopere iuuant dulciũ aquarum balnea, quæ ſuperfluitatem quidem per ſudores euacuant, ſanguinis verò acredinem obtundunt. Quare ſi nihil prohibuerit, bis aut ter lauans, non lædes. Illinendũ eſt autem caput oleo roſaceo cum aceto.

Ad excreſcentes gingiuas, putreſcentéſque ac tumentes, Cap. XXII.

AD gingiuarum tumores, eaſdémque excreſcentes & putreſcentes, conueniunt tum colluta, tum ore retenta, oleum ex immaturis oliuis expreſſum, oliuarũ colymbadum muria, cedria cum aceto, gallarum decoctum, pruni folia ex aceto decocta, cytinorum decoctum, corticis mori aut etiam foliorum eius decoctum. Arida verò & trita, gingiuis admoueri commodè poſſunt hæc, radix ariſtolochiæ, plantaginis ſemen tritum, bitumen tritum, fœniculi radix vſta, pulegium vſtum, diphryges, rubigo ferri, chalcanthum aſſatum, gallæ, cytini, malicorium, balauſtia. Optimè autẽ prodeſt gingiuis à fluore affectis: aceti & mellis, cuiuſque libram vnam, aluminis ſextantem. Decoque ad conſumptionem aceti, & vtere. Aliud. Aluminis ſciſſilis, myrrhæ & thuris æquales partes cũ melle illine, ac poſtea vino collue. Medetur autẽ exeſis gingiuis, & humore prægnantibus, lac aſininum calidum collutum, foliorum oliuæ decoctum, aſpalathi decoctũ, platani folia in aceto aut vino decocta. Sicca autem adhiberi poſſunt, rubigo ferri, balauſtia, & cytini. Aliud ſiccum, quod ad putredines oris gingiuáſque depaſtas ac cruentas efficax eſt: ad tonſillas etiam, ac glandulas & columellam ſiccum admouetur: ad quaſſatos verò dentes, aceto dilutum detinetur in ore: Gallarum quæ omphacitides appellãtur, aluminis ſciſſilis. æquales partes accipe, ac vt valde efficaci vtere. Siccũ quod antheron appellatur, *id eſt floridum*. Cyperi drach. VIII. crocomagmatis, myrrhæ, aluminis ſciſſilis, iridis, cuiuſque drach. II. croci drach. I. ſandarachæ drach. III permixtis vtere. Alius ſiccus puluis floridus, Oribaſii. Cyperi, croci, vtriuſque dr. II. aluminis ſciſſi, ſandarachæ, iridis, gallæ, cytinorum, ſingulorum drachmas quatuor, floris roſarum drachm. ſex, miſce ac vtere. Ad putredines in ore. Foliorum oleæ vſtorum, radicis lactucæ, malicorii, ſingulorum drachmam vnam, coſti parum. vtere.

Ad corroſas & ab vlcere ſerpente infeſtatas gingiuas, Cap. XXIII.

IIs qui corroſas gingiuas habent cum tumore atque etiam dolore, atque etiam quibus à ſerpente vlcere depaſcuntur, ſummè auxiliatur fomentum hoc: Specillo auriculario lanam innecte, ac in feruens oleum intinge, eámque donec exæquentur gingiuis adhibe, & quouſque vndiquaque appareant albæ. Ita enim vlcus ſerpẽs ſiſtitur, atque ex ſana carne, id quod corroſum eſt cõnutritur. Poſt hæc autẽ vtere affrictoriis ad gingiuas deſcriptis. Propriè autem conuenit galla tenuiſſimè trita acetabuli menſura, cum myrrha magnitudine fabæ, quibus tritis, vtere ſiccis. Præter opinionem autem ad corroſas, & quæ ſerpente vlcere infeſtantur gingiuas, prodeſt id quod ex chalcitide & cadmia conſtat ſiccum. ſint autem chalcitidis crudæ drachmæ duæ, cadmiæ vnc. vna. Cadmia in aceto ad ſolem æſtiuum aliquot diebus ſufficienter conteratur: deinde adiiciatur quoque chalcitis & ſimiliter cum ea conteratur, affuſo ſæpe aceto: pòſt verò ambobus exſiccatis, tritis & cribratis, vtere ſiccis: ſed cũ cautione nequid ex pharmaco hoc deglutiatur. Præclarè facit etiã in ſerpente gingiuarũ vlcere, id quod heliocaes *hoc eſt ſole uſtum* appellatur ſiccum, conſtans ex calcis partibus duabus, auripigmenti vna & dimidia. Verùm conterere oportet & hoc ipſum in aqua ſub exoriẽtis caniculæ ardoribus, ita vt ter aqua diffũdatur, & poſtea pharmacũ deſiccetur. cauendum etiam ne ex hoc quicquam deglutiatur. Admirandam etiam opem corroſis gingiuis affert id quod ex charta vſta conſtat ſiccum, ſiue per ſe ſolum ſiue cum melle adhibeatur. Aliud, ad vlcera ſerpentia gingiuarum: Aluminis ſciſſilis, florum roſarum, cuiuſque drach. II. ſalis foſſilis drach. IIII. croci drach. I. vtere ſicco aut cum melle cocto. Floridũ ad gingiuarum abſceſſus, ac vlcera oris profunda ac cruſtoſa: Aluminis ſciſſilis, cyperi, cuiuſque drach. III. myrrhæ drachm. VIII. ſandarachæ drach. IIII. iridis drach. III. croci drach. I. Aliud. Cyperi drach. III. ſandarachæ drach. III. myrrhæ, croci, aluminis ſciſſilis, iridis, cuiuſque drach. II. vtere ſicco, & cum melle. Denudatas autem gingiuas carne implet pharmacum hoc: Seminis roſarum non antiqui partes II. calami odorati Indici partem vnam, ſiccum tritum adhibe. Aliud. Florum roſarum drach. IIII. calami drach. III. malicorii drach. II. aluminis ſciſſi drach. I. Optimè autem carnem gignit & hoc quod ex eruo conſtat, ſiccum capitale. Relatum eſt autem in iis quæ vulneribus adhibentur remediis.

Ad parulidas, hoc eſt gingiuarum inflammationes, Cap. XXIIII.

PArulis eſt inflãmatio partis alicuius gingiuarum cũ tumore, quæ vbi non diſſoluitur, ſuppuratur. Quare in principio adiuuare oportet, quò ſubmittatur per diſſoluentes videlicet collutiones, quales ſunt ſuccus ptiſanæ, decoctum ſeminis lini, aqua mulſa calida, aut mulſum: deinde ſiccis deprimenda eſt eminentia carnis. Conuenit autem eis hoc: Sulphuris viui, piperis, aluminis ſciſſilis, partes æquales. Deprimit autem parulidas alumen omne vſtum, aut etiam ſori, ſi trita adhibeantur. Quòd ſi ſuppuretur, ferro venæinciſorio diſtractam & exciſam linamento impoſito diſparato, aut cum linteoli raſura. Amant autem magis exciſionem gingiuarum abſceſſus. ſimpliciter enim inciſi in fiſtulam proficiunt. poſt exciſionem, medicandum eſt ipſum vlcus per collutiones: & cauum quidem eius, eoiquod ex eruo conſtat ſicco capitali impleto: vbi verò ad æqualitatẽ peruenerit, eo quod floridum appellatur vtitor.

De epulide, id eſt excreſcente gingiuarum carne, Cap. XXV.

EPulis eſt excreſcentia carnis ab inflammatione conſequuta, iuxta interiorem dentem molarem, aliquando cum febre, & vehementi dolore internarum mandibularum, vt neque os ægro aperire liceat, contingens. Primùm itaque inflammationem ſoluere oportet per collutiones eam ſubmittentes, qualis eſt aqua mulſa, ſuccus ptiſanæ, decoctum ſeminis lini. Proderit autẽ & totã maxillam cataplaſmate ex ſemine lini & aqua mulſa integere. Vbi verò inflammatio ſoluta fuerit, & hiare iã poterit,

infirmus,medicari oportet epulidem ſicco deprimente: maximè eo quòd iam in parulide dictum eſt, atque etiã eo quod ad ſerpentia gingiuarum vlcera deſcripum eſt, ex chalcitide & cadmia. imponenda eſt etiam raſura linteolorum. Vbi autem ſerius caro conſumeretur, ſiccum quod carnem exedit apponatur: velut eſt ærugo per ſe, aut cũ æqualis põderis galla, aut ſiccũ quod appellatur flauum: deinde rurſus raſurã lintei impone. Quòd ſi adhuc moram traxerit epulis, forcipe arrepta excindatur cum tenui ſcalpello, aut, ſi mauis, enſiculo paruo. Sequẽtibus verò diebus curetur vlcus per collutionem aquæ mulſæ, & per capitale ſiccum, raſura linteoli adimpoſita. poſtremùm florido ſicco tota cura compleatur. Deprimit autẽ epulidas, galla per ſe, chalcitis cruda & vſta, ſori vſtum, alumen omne vſtum, balauſtia, ſquama æris in aceto ad ſolem aliquot diebus expoſita, cõtrita & rurſus exiccata. Probè facit & hoc: aluminis ſciſſilis drachm. II. gallarũ in drach. IIII. ſalis torrefacti drachma vna. vtere ſicco.

De gingiuarum fiſtulis, Cap. XXVI.

Gingiuarum fiſtulas diſſecare ac explanare cõuenit, atque poſt inciſionem curare vlcus eo modo quem paulo antè diximus. Vbi verò vſque ad radices propinqui dentis fiſtula ipſa extenderetur, conandum eſt vt quantum poſſibile ſit, per fiſtularia collyria explanetur: & per ſiccum quod flauum appellatur, melle exceptum curetur, & conſimili modo id quod conſtat ex eruo, poſtea adhibeatur. Quòd ſi confuſio & perturbatio ægri non comitetur aut potius libenter hoc ferat, priuabis eum dente affecto. Hócque modo eruetur & fiſtula, & concidet gingiua: atque omnino facilis erit ea quæ deinceps requiritur cura.

Cura dentium à calido morbo doloroſo affectorum, ex Adamantio ſophiſta, Cap. XXVII.

Gingiuis dolore affectis propter inflammationem aut corroſionem, conuenientia ad hanc rem remedia locis affectis nudis adhibenda ſunt, quæ ſanè aut omnis mordacitatis expertia ſint, aut mediocriter acerba, & terrei temperamenti. Vbi verò dentes ſolùm patiuntur, aut cum eis ſimul concreti nerui & pelliculæ: tum ipſis curatiuis pharmacis ea quæ tenuium partium in ſua ſubſtantia exiſtunt adiicimus, quò vis ipſorum in profundum perferatur. Et ſi quidem frigidus ſit morbus, calida tenuium partium adnectimus: ſi verò calidus, ea quæ refrigerare poſſunt, & ſimul tenuium partium exiſtunt, cõmiſcemus. Calida itaque exiſtente affectione, & vigente ætate, & temperamento calido, & regione, & aëris ſtatu conſimili, ad collutionem oris præparabimus, in aceto albo decoctam radicem halicacabi, ſemperuiuum minus, portulacam, perdicium, glycyrrhizam. Quòd ſi intolerabilis exiſtat caloris ſenſus, vtendum eſt hyoſcyami foliis, aut ſemine papaueris hortenſis, & ſemine lactucæ, decoctis in aceto albo. Si verò vnà cum dentibus gingiuæ ipſæ doluerint & inflammatæ fuerint, acetum vt acutum & hoſtilem gladium deuita: ſuo enim acore gingiuas corrodit. maximè itaque conſolatorium eis exiſtit, lac aſininum. Ego autem aliquando cuidam huiuſmodi temperamenti exiſtenti, & in hanc affectionem delapſo, oleum roſaceum & myrteum in ore detinendũ exhibui. & ſanè vt ſibi videbatur hic homo, tanquam à face accenderetur. niuem itaque cum melle roſaceo miſcui, & moderatè tepefeci, quò frigoris vehementia frangeretur: & ore detinendam exhibui, & à dolore liberaui. Maximum etiam auxilium affert, ea quæ ex papaueris capitibus apparatur antidotus ſoporifera, ſi tepida ore retineatur. Similiter & lac aſininũ aſſiduè collutum, & ſapa quoque ore retenta. Optimum etiam remedium eis exiſtit, paſtillus qui ex ſeminibus conſtat ſoporifer, & cõſimiles, ſapa ſubacti, & affecto loco obducti. Oportet autẽ & caput madefacere ex roſaceo cum modico aceto diluto: idémque auribus inſtillare cum aceto. Aut terrenos vermes, oleo decoctos in propinquã aurem inſtilla. Aut millepedes ſub aquario vaſe ſtabulantes, qui aſelli à *Græcis* appellantur, eodẽ modo. Similiter & araneos, & blattæ interranea oleo decocta in aurẽ infunde. Nutriantur autẽ ex ptiſana, alica, ouis, lactucis & cucurbita, & quæcũque tandẽ his poteſtate ſunt

A propinqua. A vino autem abſtineãt. Ad cõmanducãdum verò exhibe ſub dolentem maximè dentem, herbæ perdicii radicem, aut hyoſcyamum: præſertim in balneo, ita vt contineat in ore ſuccum ex eo, donec inde egrediatur. Suffire etiam conuenit ægro hyoſcyami ſemen, aut canis mortui dentem. inde enim ſtatim dolor ſedatur. Eodem modo etiam terrenos vermes ſuffito.

Cura eorum quibus ex frigiditate dentes dolore afficiuntur, Cap. XXVIII.

B Frigidus dentium morbus cognoſcitur ex figura tum capitis tum reliqui corporis, & ex ea quæ præceſsit diæta, itémque exercitio, ac reliquis quæ ad hunc ordinem referuntur. Medeberis autem diæta omni ad caliditatem ornata. Sint itaque cibi, ptiſana cũm pulegio decocta aut cum ruta, aut cui poſt cocturam additum eſt piper. ſimiliter & alica, olera, petroſelinum, & ſimilia. In potu exhibendum eſt vinũ, modicum tamẽ, & mulſum, atque etiam quod appellant conditum. Serò verò vbi dormire voluerit, confectionem ex calamintha citò C penetrantem, aut potu aut linctu deuorandam exhibe. Ad oris collutionem, in aceto decoquito origanũ, calaminthã, hyſſopum, pulegium, dictamnum, ſatureiã, tithymali radicem, chamæleontis nigri radicẽ, verbenacæ rectæ radicem, eryngii radicẽ, verbaſci radicem, veratri nigri & capparis radicem. vnumquodque enim eorum aceto decoctum ac ore collutum, dolores dentium ſedat, qui à frigiditate ſunt oborti. Ad eos verò quorum ſenſus citius afficitur, hæc cum poſca decoquantur. Porrò ex vino ſi decoquas prædicta ac colluas ter aut quater in mẽſe, D præmuniunt ac conſeruant eos qui frigidiore temperatura ſunt, ne dolore dentium afficiantur. Obſeruatum eſt & pinguium lignorum, veluti tædarum ac picearum decoctũ ipſis prodeſſe: contunduntur autẽ hæc ac cum caricis decoquuntur affuſo vino. collutum enim hoc ipſum dẽtium dolores mitigat. At verò & ipſas tædas contuſas in oleo decoquere licebit, oleúmque calidum in ore contínere. Quinetiam ipſas tædas conquaſſatas ſolas ore detinere commodum exiſtit, circa affectum maximè dẽtem. Succus etiam balſami in ore retentus, non paruam de ſe E præbet commoditatem. itémque caſtoreum cum nardo auribus infuſum. Quòd ſi omnes ex æquo doleãt dentes, in ingreſſu balnei cedriam in os coniectã vſquequo egrediatur contineat, & dolore liber erit. Commodum etiam erit manducandas & loco dolenti admouendas exhibere, radicem pyrethri, radicem tithymali, & ricini. Similiter autem & theriacen, aut Eſdræ antidotum ſapa dilutũ ore detinendum exhibe. Præclarè facit & Philonis antidotus illita, & quæ appellatur Sotira. Suffito autẽ canis mortui dente, ita vt fumus inde progreſſus ore excipiatur, F pòſt verò, ipſum dentem vſtum & modico aceto tritum, calidũ ore retinendũ præbe: & dolore liber erit. Poteris alcyonium ſuffire. Capitis verò cura imprimis habenda eſt. Ad id ergo huiuſmodi inſperſione vtaris: helenii quadrantẽ, iridis ſextantẽ, ariſtolochiæ longæ vnc. I. Quòd ſi fortiter infeſtauerint dolores, fomentũ adhibe ex milio, aut eruo, aut tritico torrefacto cum baccis lauri, modico adiecto ſale. Vt ne putreſcant molares immobiléſque conſeruentur: Succi racemorum vitis albæ lib. I. & di- G midiã, corticis radicis mori ſeſcuncẽ, decoque ad dimidium, calidúmq; ore retinendũ per ſeptẽ continuos dies exhibe. qui enim hoc vtitur, nunquã dentis dolore afficietur. Collutio propriè ad dẽtes valens: Corticis radicis hyoſcyami drach. VIII. pyrethri dr. IIII. ſpicæ nardi dr. I. mellis dodrantem, aceti lib. III. decoque cum aceto in fictili nouo, & percola: deinde adiecto melle vtere.

Cura dentium ab humiditate dolore affectorum & laxatorum, Cap. XXIX.

Aſſumamus autem mox aliũ ægrotũ, qui vniuerſam corporis mixturã, imprimis verò capitis, habeat humidiorem, victũque delicatius, & domum habeat in hu- H midiore loco ſitam: inſtet autem tempeſtas humida, & hora verna, quum afficitur. Quiſnam ſanã mentem habens, his viſis, non dixerit à ſuperabundante humore in hoc morbum eſſe productum? Etenim quum nerui qui ſe ad dentes inſerunt, permadeſcunt, laxioréſque fiunt vnà

cum circumadhærentibus corporibus, neceſſariò dentes mobiles fiunt. verùm multis hoc citra doloris ſenſum accidit. ſæpe enim iam diximus, humiditatem per ſe nō ſolere dolores inferre. Et dictum quoque antea eſt, ob ætatem ſenilem quibuſdam dentes laxari, & quòd pharmacis adſtringētibus gingiuas, ac dēſantibus eaſdē, ſenes queant iuuari. Porrò percuſſis etiam dentes laxantur. Iis maximopere prodeſt alumen ſciſſile, cum myrrha troglodytica tritum, ac inſperſum ad dolentem dentem ratque id vbertim & continuè facere oportet. nam ipſum cōfirmat. Eos verò quibus ab humiditate vacillant, curare cōuenit per diætam ad ſiccitatem ordinatam, & cum B diuturniore abſtinentia ciborum. Cibi itaque eis conuenientes ſunt ſorbiles, halica, panis ex iure madidus, aut oryza, aut polenta cum aqua mulſa. Neque malè conuenit eis milium & lēticula, piſces muria conditi, volucres mōtanæ & ſicciores. Ex oleribus, braſſica, & ſimilia. In potu aqua exhibenda eſt, ſed non multa. Quòd ſi concoctioni non officeret, aqua mulſa danda eſſet: itaque ſi hanc ferre nequeunt, ad aquam modicum vini addatur. Tempore autem afflictionis, fouere conuenit locum cum milio & C ſale. Collutiones exhibendæ adſtringentes, & deſiccantes, aut ſalſæ, niſi gingiuæ ſimul ſint affectæ. Quare gallas, quas omphacitidas appellant, ex acri aceto decoctas, & alumen aceto permixtum exhibebimus: itémque ſpinæ Ægyptiæ ſemen, malicorium, myrti baccas, cytinos, balauſtia, oliuæ folia, platani folia, cupreſſi pilulas, rumicis ſylueſtris radicē, lappæ radicē, folia rubi, & quæcūque alia acerbā in ſe qualitatē cōplectuntur: ita vt his cū aceto puro, aut etiam aqua mixto, aut vino, decoctis, os colluere præcipiamus, & in eo detinere adhibitum liquorem, ſen- D ſui videlicet ægri maximè gratum & conuenientem: iudicata etiam & perpenſa eorum quæ offerimus potentia: nimirū pluſne an minus exhibere oporteat, iuxta exuperantis humoris multitudinem. Ego autem optimam ad collutionem oris expertus ſum oliuarum muria cōdita rum aquā, in quam videlicet condiuntur. Etenim omnē oris humiditatem muria ipſa extergit: corporum verò hiatum & laxitatem, oliuarum ſpiſſamentum coercens corroborat & firmat. Aliquando etiam oliuarum albarum cōtuſarum & expreſſarum accepimus ſuccum, eóque cum rutæ ſucco & melle permixto, cōfricauimus dentes: poſtea verò inſperſimus Indicam nardum cum pari pondere aluminis rotundi, & ſalis duplo adiecto. Optimè quoque faciunt ad hanc rem illitiones acerbæ: velut eſt confectio de moris ori valde cōducens, maximè ſi alumen ſciſſile habeat adiectum, & ea quæ ex nucum ſucco apparatur eodem modo. Aut alumen ſciſſile & miſy pari pondere cedria excepta, in cerati liquidi denſitatem redige, & cum eis dentes illine, ac pituitā defluere permitte: deinde lacte aſinino calido mordacitatem eluant, aut vino dulci. aut alumen, & myrrham troglodyticen inſpergito, aut cū aceto aut melle illinito. Siccæ autem inſperſiones ſemper eis ſunt conuenientes. Vltra hoc enim quòd dentes commotos firmant, etiam ex humiditate hiantes gingiuas cōmittunt. Itaque ſpodiū cypriū lotum & exſiccatum inſpergens, os collui præcipe ex aqua myrti aut rubi, aut alicuius conſimilis decocti. Poſtea rurſus ſpodio inſperſo, quieſcere iube. aut etiam rubiginem ferri ſiccam tritam admoue, aut ſori vſtum. Aliud ad laxatos dentes & gingiuas humectas: Aluminis ſciſſilis in fictili vſti drach. VII. myrrhæ drach. IIII. gallarum, florum roſarum, iridis, ſing. drach. II. croci drach. I. vtere. Aliud. Cornu cerui vſti drach. VIII. rhois culinarii drach. IIII. omphacii ſicci drach. II. balauſtiorum drach. IIII. corticis pinus, myrrhæ, croci, ſing. drach. I. Aliud. Alumen rotundum cū duplo ſalis pondere tritum, dentibus ob humiditatem labātibus inſpergito. Aliud. Myrrhæ, aluminis ſciſſilis, amyli, pompholygis, æquales portiones ſiccæ tritæ inſperſæ, labātes dētes firmāt. Aliud remediū, quod laxatis ac dolentibus dentibus præſentem fert opem: Aluminis ſciſſilis ſextantem, radicis ſtruthii ſiccæ tritæ vnc. I. contritis ſimul affectum dentem aſperge: teneatque donec ſaliua os impleatur: & tunc ſanè ipſam expuat & effundat: móxque dolore liberabitur. Aliud, quod & dentes dealbat: Aluminis ſciſſilis trientem, maſtiches vnc. I. thuris drach. IIII. folii drach. IIII. Aliud, quod & firmat & corroborat dentes: Æruginis, aluminis ſciſſilis, aut magis quod appellatur phorimō, minii, ſing. æquales partes: vtere ſicco aut cum paſſo. Aliud. Florum roſarum, balauſtiorum, myrrhæ, maſtiches, cuiuſque vnciā vnam, chalcitidis aſſæ, thuris maſculi, corticis pinus, cuiuſque drach. IIII. ſalis ammoniaci vnciā I. vtere ſicco. Aliud quod & ad exulcerationes oris commodum eſt vſurpare. Rubiginem ferri, aut ipſum ferrum multa rubigine oppletum, igni candefacito, & in aceto puro, aut cum aqua diluto, aut vino, in iis quibus ſenſus facilè læditur, extinguito, ac liquorē ipſum in quo extinctio facta eſt ore cōtinēdū exhibeto. Dētes enim firmat, & vlcera curat: præclarè etiam facit ſiccum, quod floridum appellatur. Aliud Galeni: quo ego vtor, inquit Galenus: Polytrichi paleariū vſtarum ſextariū I. (cōtinet autem ſextarius harū vncias XXVIII) aluminis ſciſſilis quadratē, aluminis rotūdi quadr. ſpicæ nardi ſext. folii vnciā I. piperis vnc. I. pyrethri dr. V. cōtuſa & cribrata gingiuis vſque ad dentiū radices adhibeto. Vtile etiā exiſtit iis thuscū pipere māducatū, itémq; rub[9] cōmāducata ac ricini radix. Prodeſt etiā Eſdræ antidotus ſapa diluta ac ore retēta, eodémq; modo theriace Andromachi. quinetiam in veſperam potu accepta theriace magnificè auxiliatur. Scribit Archigenes vt verum & naturali modo ad labentes dentes accommodatū. Dētem, inquit, canis mortui in nomine eius qui ægrè habet acceptū; ſuper prunas pone, vaporémq; inde prodeūtē æger aperto ore admittat, & firmabuntur ei dentes. Similiter autem & exuſtum canis dētem cum aceto calido tritum ore retinendum exhibe. In iis verò qui facilè ab aceti ſenſu offenduntur, præbe cum vino.

De dentibus lima atterendis, Cap. XXX.

SOlent ferè dentes moti ac labantes reliquis eſſe promi nentiores, maximè quum ex verbere hanc affectionē incurrerint. Quare viſum eſt mihi eos lima atterendos eſſe, in quantum ſcilicet præ aliis prominent, ne in loquendo vel etiam manducando, eos qui obiiciuntur, offendant. Atteſtatur autem & experimentum ipſum, quantū E ſanè ego eius rei periculum feci. Ferream nanque limulā ad hāc rem apparaui, quò citius ac efficacius res procederet. Nam multæ aggreſſiones cōcutiunt dentem, quiete opus habentem, ſi modò aliqua ſpes eſt moti dentis firmandi. Sit autem caput ipſius limæ obtuſum, forma nuclei, & quamlæuiſſimum. Itaque aliquando quidem inæquales quædam dentium eminentiæ apparent, in quibus partes tantùm aliquas lima atterere opus eſt. Aliquando autem æquali planicie extremitates prominent, quare æquali etiam ac plana per limam attritione indigent. O- F portet autem molle quoddam linteolum gingiuis ipſis vſque ad dentium radicem adhibere: deinde leniter ſiniſtræ manus digitis apprehendere, cautéque ac citra offenſionē limā affricare: ne, dum limā tolerat dens, ipſe cōcutiatur. Quòd ſi omnino dolorem percipiat æger dum limā adhibetur, aut ob id quòd vehementius digitis dentes apprehendantur, quieſcere ſtatim conuenit, interimq; collutiones, dolorem mitigantes, offerre: deinde rurſus, vt dictum eſt, rem aggredi, & paulatim lima deterere. Atque hoc nō prima ſaltem die bis aut ter conari, verùm G & ſecunda repetere: ita vt ægro imperes vt neque ſermone nimium vtatur, neque vllū aliquem duriorem cibum aſſumat. Vtatur autē cibis ſorbilibus, aut pane madefacto. Quòd ſi citra laxitatem, quibuſdam dentes præter morem augeſcant, eos ſimiliter lima atterere oportet, ac collutiones eos cohibentes ac denſantes offerre.

Cura dentium à ſiccitate dolore affectorum, ex Adamanto Sophiſta, Cap. XXXI.

QVartus iam ex ordine ſubiiciendus ægrotus, qui videlicet à ſicca intemperie afficitur. Eam autem efficiunt, autumnalis tempeſtatis cōſtitutio imprimis, & vi H ta ærumnoſa, tenui accedente diæta. Præterea regio ſicca, & ambientis nos aëris ſtatus conſimilis. Ad hæc accedit id quod nunc adeſt corporis ipſius tēperamentum ſiccū,

& maximè si caput eiusmodi sicca intemperie est affectum. Sitis autem insidet semper, nisi adsit frigiditas vnà cum siccitate. Minimum etiam sputi eiiciunt sic affecti. Et ob siccitatem dolor intolerabilis ferè eos cõcomitatur. Austerorum & acerborum vsus maximè contrarius eis existit: quare cõfectio ex moris sæpe his vehementem dolorem induxit. Itaque collutiones minimũ adstringentes, & mediocriter humectantes apparare oportet: aquam calidam per se, aut furfurum decoctum, aut radicis dulcis aut ptisanæ succum, aut amylum cum sapa aqua calida dilutaa:lac per se, maximè asininum, maluæ decoctum, & alia quæcunque his sunt similia. Cibus autem his conueniens est succus ptisanæ, micæ madefactæ, cucurbitæ, maluæ, oua sorbilia, & quæcunque his prosunt qui humectatione indigent. Atque hactenus quidem simplicium intemperierum curam ostendimus: Manifesta verò & hinc fit ea, quam compositæ requirũt nimirum ex dictorum mixtura cognobiles, & ex temperatura ostensorum auxiliorum curam accipientes. Verùm propter eos qui se nuper ad hanc disciplinam contulerunt, & inexpertos adhuc, age paucis vnius tantùm cõpositæ intemperiei mentionem faciamus, quæ vt manifestum exemplum ad reliquas cognoscendas statuetur.

Cura dentium ob caliditatem & humiditatem dolore affectorum, Cap. XXXII.

SIT sanè regio calida & humida, tempus autem anni vernum, & aëris quoque status calidus & humidus, qualis est austrinus. Contingat itaque æger qui caput habeat quod facilè eiusmodi humiditate impleatur, cuius coma plurima sit & subrufa, & totius corporis temperamentum calidum & humectum, & consimili quoque vtatur diæta. Quis autem, qui saltem probatus medicus haberi velit, in hoc calidum & humidum esse morbum non imaginetur? Medeberis igitur ita affecto, bifariam: si enim excessus naturæ contigerit iuxta qualitates tantùm, scopus curationis dirigendus est ad alterationem solam: si verò vnà cum qualitatum excessu, & humorum multitudo adfuerit, palàm est primùm oportere corpus euacuare, deinde ad temperiem reducere: cuius rei in omni corporis intemperie memorem esse conducit. Eum verò qui à calido & humido morbo affectus est (de quo nunc dicere instituimus) per venæ incisionem euacuare conueniens est, vtpote à sanguinis multitudine exagitatum. calidus enim & humidus sanguis ipse existit. Incidere autem oportet venam cubiti superiorem, quæ humeralis appellatur: quæ si non contingat, eam quæ media existit. Quod si quid prohibeat venæ incisionem facere, modico & tenui victu superfluum & nõ necessarium detrahito humorem. Atque hoc modo etiam circa reliquas compositas intemperies operaberis: ita vt eas quæ iuxta qualitatem tantùm constiterint, alteres & contrariis qualitatibus permutes. Eas verò quæ cum substantia quadam consistunt, humore per conuenientes purgationes detracto euacues: nisi quid & in his purgationem fieri præpediat. Reliqua autẽ quæ afferre oportet auxilia, veluti sunt collutiones, & victus constitutio, facilè ex prædictis inuenire licet. Qui enim formam tractandi simplices morbos cognouerit, in promptu habebit & circa mixtos conuenientia remedia inuenire. Cognoscitur autem affligens humor cum ex reliquis circa corpus signis, tum ex consequenti dolore. Flauæ nanque bili dolor pungitiuus comes existit: pituitam verò sequitur vnà cum frigiditate distentio locorum: & fæce quidem sanguinis siue atra bile affligẽte, sensus adest, velut corpuscula quædam in profundo confringantur: vbi verò æqualiter omnes augescunt multitudine eorum, in corpore coaceruata, grauitas cõcomitatur. Verumenimuero & sapor ipse influentis humoris ægro specimen sui ostendit. aut enim amaritudinem aut salsedinem, aut acedinem sensu perceptat.

Curatio erosorum dentium, ex Galeno, Cap. XXXIII.

EROSIONES & cauernæ dentium ex influxu alicuius & erodentis maximè naturæ humorum generantur: quẽ admodum etiam vlcera in cute, citra aliquam externam causam. Manifestum igitur hinc erit, quomodo sanandi sint erosi dentes: nimirum per exsiccationem influẽtis vitiosi humoris: qui si paucus fuerit, localia remedia ex desiccãtibus pharmacis conflata suffecerint: si verò multus fuerit influens humor, totius capitis respectum habere conuenit. Contingit autem aliquando caput affici, ob reliquum corpus affectum. quare in his vniuersis corporis curam nos gerere oportet. Archigenes itaque ad hos hæc remedia descripsit: Sori resina terebinthina exceptum, denti circũlinito, atque in cauernã indito. Præclarè facit & hoc: Sulphur viuum lycio exceptum cauernæ

B impone, & prius depurgatum dentem per orbem ex eo integre: aut gallam tritã lycio aut resina terebinthina exceptam ad cauum intrude, similitérque depurgato denti appone. In maximis verò dentiũ doloribus summè prodest hoc: Senectam anguium vstam ac tritam cum oleo in mellis crassitudinem redige, eodémque modo (vt dictum est) vtere. Aut senectam ipsam non vstam dentibus adfrica: inde enim excidẽt. Aut melãthium torrefactum ac tritum cum oleo similiter adhibeto: aut melanthium torrefactum & acri aceto adfuso tritum cauo denti indi-

C to ac circumlinito. sistetur enim erosio, neque quicquã addet vltrà. Aliud. Melanthii partem vnam, allii dimidiam, & salis parum quiddam, simul contrita circumponito, à dolore enim liberat. Proderit autem & ad erosiones dentium vti ea quæ suprà ad motos dentes descripta est collutione, ex succo videlicet bryoniæ & cortice mori. Aliud. Veratrum nigrum tritum & melle cocto exceptum in cauernam impone, & præmundatum similiter ex eo integito dentem. Aliud. Thuris partem vnam, atramenti sutorii partes duas, contere cum passo,

D donec cerati crassitudo fiat: vtere vt dictum est, & citò sedabis dolorem. Aliud. Galbani partes duas, thuris partem vnam, contere cum passo ad cerati crassitudinẽ, vtere vt dixi, & eo ipso die sedabitur dolor. Aliud. Alumen scissile in caua intrude, & à dolore liberabit. Aliud. Fel vrsi indito, & ab erosione liberabis. Aliud. Rhododaphnes virgultũ exustum & tritum insperge cauernis: & medeberis. Andromachi compositio, ad dentes molares: quæ eadem hora dolores sedat: Piperis, pyre-

E thri, succi tithymali, galbani, sing. æquales partes galbano exceptas, cauernis impone. Aliud Asclepiadæ. Eo, inquit, vsus, adseruaui caua dentium citra dolorem: Gingiber in aceto mulso decoctum, & probè tritũ, in caua imponito, similitérque extrinsecus ad dentem admoueto. Præclare etiam facit ex duobus piperis generibus cõposita antidotus, cauis indita, atque etiam oleo amygdalino aut nardino aut rosaceo diluta, & in vicinam affecto dẽti auriculam instillata. Aliud. Ego autem ad caua dentiũ cum dolore affecta, Esdræ antidoto vtor, quam sapa di-

F lutam & calefactam ore retinendam exhibeo. mirum enim quàm dolores ea mitiget. Verum si ad manum non adsit, theriaca Andromachi eodem vtor modo. Fomentũ etiam affecto denti adhibere conuenit huiusmodi: Origani sicci ramulos feruente oleo imbutos ægro denti apprime. Aut ricini virgulto similiter vtere: aut staphida syluestrem scalpello probè adaptatam ac affixam, itémque pyrethrũ adhibe similiter: aut ceram super affectum dẽtem pone, eámq; cũ specilli extremo ignito apprime. id enim continuè facere non ab re est. Est autẽ & hæc quæ-

G dam fomenti species: primùm optimè præmundato dẽte, hyoscyami semen suffito. exurgentémque hinc fumũ æger admittat infundibulo adhibito, ad affectũ dentem. Mirum in modum etiam erosiones dentium mitigat canis mortui dens, quemadmodum & antè dixi, eodem modo suffitus & exustus in aceto tritus oréque retentus. Probè etiam auxiliantur vermes terreni suffiti. oleũ quoque in quo vermes terreni decocti sunt, in vicinam affecto denti aurẽ, tepidum infusum, dolorẽ vehementer lenit. Idẽ præstat blattæ domesticæ capite detracto adeps, cum rosaceo liquefactus ac auri instillatus. Eodem modo

H & hederæ albæ acinos quinque cum rosaceo tritos & in punici cortice calfactos in aurem assiduè instilla. Auxiliatur etiam radicis hastulæ regiæ succus, itémque nasturtii similiter instillatus. Prodest quoque in vicinam affecto denti narem infundere anagallidis ceruleæ succum,

aut radicis betæ ſuccum, aut atramentum ſutorium cum lacte. Apollonii. Cumini quantum tribus digitis apprehendere potes, myrrhæ magnitudinem fabæ, interioris cucumeris ſylueſtris duplum, cum lacte muliebri in collyria redige, eáque in vtramque narem immitte: atque vbi tandiu hæſerint, donec quinque ſtadia quis curſu conficere poſſit, extrahere iube fortitérq; ipſum pharmacum emungere. Idem etiam ad aurium dolores eodẽ modo ſumptum prodeſt.

Vt dens citra dolorem & abſque ferro extrahatur, Cap. XXXIIII.

QVòd ſi dentem tollere animus ſit citra dolorẽ, hocce pharmaco auferendus erit vehemẽter ad hanc rẽ cõgruente: Pyrethrum acerrimo aceto in dies quadraginta conditum, deinde tritum, in vſum adſerua: qui vbi poſtulauerit, reliquos dentes cera præmunitos cuſtodito: ipſum verò qui dolet cicumcirca purgatum hoc pharmaco integito, & poſt horæ interſtitium digitis extrahito, aut ſcalpello exigito. Aliud. Sori acerrimo aceto, ad dies decem, in ſole æſtiuo contritum ac exſiccatum, præmundato denti imponito: & excidet. Aliud. Sandaracham eodem modo apparatam imponito. Aliud. Sori & tithymali ſuccum galbano excepta, depurgato prius denti apponito. aut cucumeris ſylueſtris radicem: vt pyrethrum apparatã, eodem adhibe modo. Aliud.

Grana cnidia trita ac galbano excepta circumponito, & excidet. Aliud. Præclarè facit lappæ herbæ radix feruenti cinere calfacta & denti aſſiduè appoſita. pauca enim mora dentes tollit. Aliud. Cucurbitæ ſylueſtris radicem cauo impone, & dentem eruet, aut ipſam cucurbitam tuſam & cribratam per aliquot dies in aceto macerato, donec ad mellis ſpiſſitudinem redigatur: deinde in eo ipſo pharmaco ſcalpro imbuto frequenter dentem circumradito, atque os claudere parumper iubeto: deinde dentem digitis apprehenſum trahe, & ſequetur. Aliud.

Vermes terrenos in teſta exuſtos, in cinerémque redactos contere, & circumraſo prius denti vbertim adſperge, & per diem ac noctem excidet ſua ſponte. Itaque eo confidenter vtere: vt myſterium enim celebratum eſt iã ſæpe. Poteris autem & citra ſcalpelli raſionem inſpergere, idémque opus patrabit. Aliud. Corticem radicis mori teneriorem tritum, ad dẽtem quem erutum cupis, ſolum impone, & excidet. Aliud. Sori, gallam, ſtaphida ſylueſtrem, alumen ſciſſum, ſulphur viuum, piper longum in puluerem redige, & adiecta cedria ſubige: deinde ceram modicam liquefactam affunde, ſimúlque committe. Vbi verò vti velis ex hoc, quantum opus fuerit emollito ac depurgato prius denti circumponito. Aliud. Erucam è braſſica natam, frequentius ad ipſum dentem adhibe, cadétque ſua ſponte. Eiicit etiam dentem ſylueſtris oleæ lacryma cauo eius indita. Itémque rhus qua coria inficiuntur, & lacryma & ſuccus ſylueſtris fici, itémque tithymali. Cauernam autẽ ſupernè galbano aut cera obturato.

Smegmata varia ad denigratos liuentéſque ac rarefactos dentes, Cap. XXXV.

LIuent aliquando dentes per vniuerſam ipſorum ſubſtantiam, non diſsimile quiddam inflammationi patientes, ob influxum videlicet vitioſorum humorũ. Quare conſimili cum iis qui eroſionem paſsi ſunt, indigent curatione, nimirũ per deſiccãtia pharmaca: ſúntque ſmegmata eis cõuenientia. Apollonius itaque ad denigratos dentes hæc præſcribit: Sal foſſile melle ſubactum in fictili vaſe torreto, ac tritum modica myrrha miſceto, eóque dentes confricato. Aliud. Pulegii ac ſalis æquales partes melle ſubige, ac aceto acerrimo ad fuſo exure, Aliud, quod gingiuas adſtringit: Polentam aceto acerrimo ſubactam in olla exure, ac contere, cúmque ea dẽtes confrica: hoc enim & gingiuas ipſas coercet. Aliud. Communiter autem ad omnes, eiuſmodi dentifriciis vtimur, radice ariſtolochiæ exuſta, aut oſſe ceruino vſto & trito, vtere: nam & dentium doloribus medetur. Aliud. Cornu cerui vre, modicáque maſtiche admixta vtere. Aliud. Talos ouillos exure, ac contritis vtere. Ad eadem pollent etiam buccina ſale expleta & vſta. pumex aſſatus & vino extinctus, ſepiæ teſta vſta, conchæ vſtæ, cochlea terreſtris vſta cum melle: his autem ſingulis odoris commendandi gratia parum iridis Illyricæ miſcetur, aut floris iunci odorati, aut calami Indici, aut ſpicæ nardi. Optimè autem facit, inquit Archigenes, tum ad dentes à dolore præſeruandos, tum ad gingiuarum eroſionem, atque etiam decorem dentium, pharmacum hoc: Lanas ſuccidas linteolo illigatas vre, & ſalis torrefacti tertia earum parte admixta contere, & pro dentifricio vtere. Aliud. Mel & ſalem in cerati formam contrita, linteolóque ligata exure, deinde parum iridis Illyricæ admiſce, & dentes ex eo confrica. Aliud dentifricium. Sulphur viuum tritum dentibus adfricato. Smegma Oribaſii. Salis ammoniaci, cyperorum, iridis, ſingulorum æquales partes aliquandiu adfricato, poſtea verò gingiuas ex vino odorato colluito. Aliud ſmegma optimum. Pumicis trientem, teſtarum ſepiæ quadrantem, maſtiches, aluminis ſciſſi, foliorum malabathri, cuiuſque vnc. I. Aliud. Pumicis vſti quadrantem, teſtarum ſepiæ quadrãtem, cornu cerui vſti ſextãtem, ſalis aſſati ſextantem, ſpicæ nardi trientem, cyperorum vnciam. I. coſti ſcrup. IIII. Smegma pulchrum. Marmoris drach. IIII. foliorum malabathri vnc. I. amomi vnc. I. cornu cerui vſti ſextantem, balauſtiorum vnc. I. iridis ſeſquiunciã, maſtiches drach. IIII. myrrhæ drach. VI. coſti drach. III. Bouis etiam talus vſtus, optimè dentes extergit, motos firmat, affectos à dolore liberat. Aliud dentifricium, quod oris odorem commendar, dentes dealbat, & ab eroſione ac labefactatione cuſtodit: Nitri, teſtarum ſepiæ, myrrhæ troglodyticæ, æquales partes committe, ac vtere.

Aliud optimum. Aluminis ſciſſi ſeſquiunciam, maſtiches vnc. I. iridis vnciam vnam, roſarum capitum vnciam vnam, contritis vtere, & aqua calida inde os collue.

Aliud dentifricium. Buccinorum vſtorum, ſalis torrefacti, teſtarum ſepiæ vſtarum, ſcobis marmoris Prœconeſii ſing. vnc. I. coſti ſcrup. VIII. contuſis vtere. Aliud Timocratis, quod ad gingiuas humore prægnantes & cruentas, ad putredines, parulidas, *hoc eſt gingiuarum inflammationes*, motos dentes, dolentéſque, omnia item oris vitia prodeſt: Accipe perdicii herbæ foliorum teneriorum modium Italicum, ſalis albi & tenuis ſextarium vnum, mellis ſextarium vnũ, contunde ſimul ac in maſſam molliorem redige, quam in ollam coniectam luto obtura: ita vt circa os operculi foramen relinquas, per quod cum virga agitetur. tandiu autem ſuper prunas poſitam torreto, quouſque fumus inde procedens purus videatur. tum ſanè ab igne ablatã frigefieri ſinito: atque piperis lõgi dr. IIII. accipito, piperis albi dr. V. piperis nigri dr. VI. pyrethri dr. ſex, aluminis ſciſſilis vſti & cum vino auſtero extincti drach. II. pumicis vſti, myrrhæ, hyſſopi, pulegii, ſeminis apii, ſingulorum drach. II. menthæ ſiccæ drach. III. iridis drach. III. hæc omnia in ſole prius exſiccata contundito ac cribrato, iiſque quæ in olla vſta ſunt admiſceto ac vtitor. In aliquibus verò vtpote in frigidis dentium affectionibus, hæc magis conueniunt, ſiue ex potu frigidæ, aut pomorum frigidorum comeſtione ſint obortæ. Conueniunt etiam iis qui à frigido humore afficiũtur, vbi pri[9] per collutiones ac manducationes pituita ſufficiẽter fuerit detracta.

De ancylogloſſis, & qui vix loqui poſſunt, Cap. XXXVI.

ANcylogloſſi quidam fiunt ex natiuitate, quidam verò ex aliqua affectione. Ex natiuitate fiunt, quum mẽbranæ inferiores, quibus lingua innititur, duriores & mutilæ è natura ſunt productæ: ex affectione autem ancyloſis, *id eſt incuruatio* linguæ contingit, præcedente vlcere & cicatrice dura ſub lingua relicta. Qui hoc modo affecti ſunt, difficulter loquũtur, quare etiã mogilali à *Græcis* ſunt appellati. qui verò ex natura ancylogloſſi exiſtũt, principiò quidem tardè in ſermonem prorumpunt, vbi verò loqui cœperint, citra obſtaculum & ſatis feſtinanter loquuntur: impediuntur tamen in prolatione nominum aut verborum quorum aliâs difficilis pronuntiatio exiſtit, veluti in quibus R, aut L, aut K literæ, frequenter occurrunt. Hos ſanè adhibita manu per ſolam chirurgiam curare oportet. Ad eam itaque perficiendam, ægrum

desidere oportet,eiúsque linguam sursum ad palatum attollere:& si quidem membranæ ipsæ curuitatis causa exiſtat,incuruo vncino eas apprehensas & extēsas exscindere,animaduersione habita ne simul subiacentes venas dissecemus.Si verò cicatrix curuitatis causa fuerit, similiter vncino apprehensa extēdatur, & quidquid durum adest, & quod cum naturali carne non consentit exscindatur. Ab opere autem patrato aqua frigida aut posca os colluant:postea inspergatur manna thuris, imponantúrque linamenta conuulsa:sequentibus verò diebus curetur vlcus collutione aquæ mulsæ,aut illitione vnguenti Ægyptii,linamentis conuulsis impositis, vt per eorum interstitium cicatrix diducta coalescat, neque rursus eadem cicatrix relinquatur.

Ad ranunculum sub lingua, Cap. XXXVII.

AD ranunculum sub lingua (est autem tumor earum quæ sub lingua sunt partiū, præcipuè venarum) vtēdū sanè iisdem remediis quæ ad aphthas oris vlcera describemus,maximè tamē iis quæ sunt ex eis fortiora. Propriè autem eis prosunt etiam hæc:Æruginis rasæ,chalciti dis,gallæ,æquales partes insperge.cum passo potes etiam pro collutione vsurpare. Aliud. Farinā erui cum melle,prafrictis locis illine:aut etiam gallam tritam cum melle,aut rosarum semen eodem modo. In corporibus autē molliori sensu præditis, rhoem rubrum cum melle, aut rhois drachmas octo,florum rosarum drachmas quatuor, croci drachmas duas,costi drachmas duas,misyos,ærugi nis,æquales partes commisce,& cum his locos sub lingua confrica.decoctum verò foliorum oleæ colluant assiduè. Aliud. Nuces iuglandes veteres integras vnà cū cortice exustas cōtere:deinde piperis grana duodecim adiice,thuris grana mediocria tria,hæc cum melle sufficienti mixta illinito : & miraberis. Aliud. In inueteratis verò & perfectæ ætatis,eas quæ sub lingua sunt venas dissecato: extrinsecus verò mento adhibēdum ex ouis pharmacum. magis autem cōuenit *id quod Græci uocant* Sphærion. Aliud. Artemisiam maximè viridem cum sale tritam ad locos sub lingua adfricato.

Ad linguam inflammatam, desquamatam,ac tumentem,& ad palatum ac gingiuas, Cap. XXXVIII.

GLaucium in cote cum aqua dilue,eóque locos illine, & eodem die sedabitur. Aliud,valēs etiam ad linguæ exulcerationem: Paliuri folia manducent & expuant.Vbi verò lingua infletur, doloréque afficiantur eius partes vicinæ, similiter & mandibula, ita vt loquela præpediatur,folia oleæ tenera trita & oleo perfusa illinito:egregiè enim auxiliātur.Aut origanum passo decoctū colluendum exhibeto:aut pruni foliis cum melle tritis vtere. Ad linguam verò,cui superficies instar squamarum aut corticis decedit,optimè facit amurca æreo vase, donec cogatur, decocta & illita. Ad linguam putrescentem & fere demortuam : Succum foliorum vitis albæ cum misy permixtum illinito : depurgat enim, & carne replet.quidam etiam hic mel adiiciunt.Vt verò ad cicatricem perducatur,radicem vitis albæ contritam & cribratam insperge. melius autē erit eam melle permiscere,ne dissipetur. Ad linguæ abscessus. Quòd si abscessus in lingua fiat,furfures in aqua decoctos donec liquor lubricus fiat,percolato,& huic succo mel adiicito: simúlq; calidum ore detinendum exhibeto.Hoc autem sæpe facere oportet:aut enim abscessum discutiet, aut rumpet. à ruptura verò,florido sicco vtendum est.

Ad aphthas,*hoc est oris ulcera*, ex Galeno, Cap. XXXIX.

QVÆ in superficie oris fiunt vlcerationes, *Græci* aphthas appellant,habentes in se quiddā igneæ calidi tatis:fiūt autem vtplurimùm infantibus,quum vitiosum exiſtit lac nutricis,aut aliàs puer non probè cōcoquit.Facilè autem medelam recipiunt,vtpote quæ ex eis quæ mediocriter adſtringunt,vtplurimùm contingāt. Aliquādo tamen diuturniores exiſtunt, ob temporis videlicet tractum,indissolubili quodam marcore emergente,aut etiā ea quæ appellatur nome, malo nimirum semper vlterius serpēte. Fiunt etiam aliquando in iis qui ad perfectam æ-

A tatem peruenerunt, tum propter vitiosorum humorum ad os defluxum,tum propter acredinem eorum quæ bibuntur ac comeduntur.Cognitio omnium facilis est, vtpote visui ac tactui subiecta.ad tactum quidem, calidiores quàm conuenit loci fiunt,tumoréſque excitantur:visu verò cognoscuntur ob colorem. Quæ enim rubicundiores exiſtunt,sanguinei humoris dominium indicant: flauiores,bilis amarulentæ:albidiores,pituitæ:liuentes verò & nigrefactæ,bilis atræ.Etenim qui iſta probè discreuerit,singulorúmque simplicium virtutem cognouerit,faci

B lè constituet modum vtendi tum simplicibus tum compositis pharmacis:consideratione simul super corporum naturis habita, núm̄ne molles sint & humectæ? an duræ & siccæ? Siquidem fortioribus corporibus, fortiora etiā remedia sunt adhibenda:imbecillioribus autem molliora.Infantibus itaque conuenientia sunt ea quæ in cibis eis offerunt mulieres,velut est lens cum modico pane, & medulla ceruina aut vitulina.Oportet autem miscere cibis aliquid ex malis acerbis,pirísque ac mespilis:aliquando etiam lactucæ quiddam,& intubi ac portulacæ cibo admi

C scendum est,inflammata videlicet vlceratione exiſtente. Quòd si infans ipse cibum capere non possit,nutricem eius huiusmodi victu curare oportet:necnon ora infantiū pharmacis conuenientibus illinire.Si quidem enim subrubræ infantium vlcerationes fuerint, à principio cum iis quæ mediocriter adſtringunt & refrigerant : consequenter verò iis quæ citra mordacitatem discutiunt:si verò subflauæ vlcerationes fuerint,iisdem similiter est vtēdum,verùm magis frigidis:si verò subalbæ & pituitosio-

D res fuerint,extergentibus vtendum est:si autem nigræ,iis quæ generosè discutiunt.Ad maiores verò pueros, pharmacis eiusdem generis facultate præditis vtaris, viribus tantùm ipsorum auctis ac extensis.Ad eos autem qui iam perfectæ ætatis exiſtunt,durioráque corpora habent,efficacioribus remediis vtimur. Moderata itaque remedia ad oris vlcerationes recentes hæc sunt: Omphacinum in vino dissolutū aut mulso, rhus culinarius eodem modo. Pro infantibus,in principio sufficit flos rosarum,ipsǽque

E rosæ siccæ cū mulso,aut melle rosaceo.Inueterato autem iam malo,in minoribus quidem admirandam opem cō tulit hoc,inquit Asclepiades: Remedium Asclepiadæ: Gallas contusas aqua decoque,& cum decocto percolato parem mensuram mellis permisce:rursúsque decoque,donec ad mellis crassioris spissitudinem redigatur:eóque vt maximo remedio vtere,ita vt locis illitum satis diu digitis affrices,aut tomento lanæ purpureæ digito circumuoluto locis apprimas.In iis verò qui perfectioris ætatis sunt durioráque corpora habent,in vniuersum satis mihi fuit crudo misy vti, cum vino adſtringente : quod sanè tum

F intendit,tum remittit vires suas, iuxta vini vim aut magis aut minus adſtrictoriam,atque etiam secūdum quod dēſior aut liquidior vini & misyos mixtura apparatur. Si verò sordidum apparuerit vlcus, misy cum vino mulso tero.Aliis autem & qui adhuc fortioribus indigent remediis,ærugo & cum vino & cum mulso vtilis exiſtit.neque verò malum pharmacum his chalcitis exiſtit cruda cum oleo trita.Illiniuntur autem ex his pharmacis,solæ particulæ oris affectæ. Quòd si collutiones obtulerimus, siue mediocriter,siue intensè adſtringentes,ea cautione vte-

G mur vt fortiorib⁹ corporibus fortiores:mollioribus imbecilliores exhibeamus. Porrò si in putredinem aphtha vertatur,non conuenit amplius aphtham, eam affectionem appellare. neque enim ea quæ aphthas sanant pharmaca,his adhibemus,sed fortiora:qualia quædam in capi te De crustis oris,paulo pòst dicentur. Atqui si putrescere incipiant,maximè in infantibus, præclarè facit præscripta ex decocto gallarum & melle illitio, & anthera sto-

H matica cum melle illita,& id quod ex rosarum floribus constat,rhoe,croco,& costo,quod ad columellas inflammatas describetur,siccum pharmacum.oportet autem id illinire cum melle. Nec minus egregiè facit centaureæ minoris exustæ cinis illinitus cum melle,& sphæritis,*id est cupressus*,pilulas ferens,exusta eodem modo.Propriè autem,inquit Archigenes,facit cornu ceruinum vstum tritum & affrictum.Ad aphthas autem quæ proserpunt sum

mè efficax eſt,fœniculi radix vſta,per ſe & cum melle il-
lita.itémque amurca in æreo vaſe,donec in mellis craſſi-
tudinem cogatur, decocta ac illita. Aliud, quod & ad
aphthas & ad reliqua oris vlcera conducit: Aluminis ſciſ-
ſilis ſextantem,gallarum vnciam vnam conterito, ac o-
leo ſubigito,aut digito in oleo madefacto ſiccum excipi-
to,eóque exulceratos locos quamplurimùm extergito.de
trahit enim cutem,aſperitates tollit,vlceráque ad cicatri-
cem perducit.

De gurgulionis affectionibus,ex Galeno,
Cap. XL.

Gurgulionem quidam etiam columellam appellant:
vuæ verò nomine accipienda eſt quædam in eo affe
ctio,quum ſcilicet vuæ acino ſimile ſummum gurgulio-
nis apparet.Lorum verò vocant aliam quandam eius affe
ctionem,quum ex ſuffitu nimiùm ignitus gracileſcit, &
loro ſimilis propendet.Verùm hæ affectiones raro circa
gurgulionem accidunt:inflammatur autem frequentiſſi
mè.Euenit etiam aliquando vt citra inflammationem ni
mium humectus laxior fiat:velut in deſtillationibus con
tinuis contingit: itaque inflammatione incipiente,repel-
lentibus pharmacis opus erit,quæ adſtringentis faculta-
tis eſſe oportet.Et ſiquidem moderatus fuerit humorum
influxus,ea quæ moderatè adſtringunt ſunt aſſumēda:vbi
verò fortius inualuerit,acerba etiam ſunt adiungēda.Col-
lutiones igitur moderatæ ſunt ex palmis decoctis, aliquā
do in ſola aqua,aliquando etiam adiecto modico melle.
Similiter autem & ex roſis,radice dulci, pampinis vitis,
rubis,iunco rotundo odorato, terebintho, rhamno,cy-
pero,& ſiliquis:itémque ex radice mori, hypociſtidéque
& malis coroneis, ac piris auſteris. His autem fortiores
exiſtunt,myrti & baccarum eius decoctum, & virgultorū
mollium ilicis, & vniuerſi quercini generis, ſimpliciter-
que & glandium:itémque decoctum meſpilorum & cor-
norum. Præclariſſimè autem omnium facit decoctum
gallarum,rhois culinarii,eiúſque quo coriorum infecto-
res vtuntur,ſpinæ Ægyptiæ,myricæ,aut ericæ ſeminis ſi-
ue fructus,vtriuſque mali punici floris & putaminis.Ho-
rum vnumquodque & ſingulatim & cum aliis decoctum
in aqua,gargarizandum exhibere oportet.Mirū verò quā
tùm eorum mixturæ,ſimplicium & immixtorum vſum
excedunt.Vtilis eſt etiam affrictus cochlearii frigidiſſi-
ma aqua repleti,& poſca frigida in balneo colluta. Con-
uenit quoque arida trita gurgulioni admouere: ita vt ſub
miſſe & paulatim ad ſuperiorem & extrinſecam regionē
adferantur,& per cochleare aut ſpecilli concauum ſupra
linguam immittantur.Itaque ex aridis moderata ſunt,ro-
ſæ ſiccæ,& flos earum,& prædictarum plantarum germi
na exſiccata,hypociſtis, rheon Ponticum, lapis coriario-
rum, quo calceamenta vt reſplendeant expoliunt,à *Græ-
cis* ageratos,*id eſt non ſeneſcens*, appellatus: & is quoque qui
Samius aſter appellatur,& omphacium ſiccum.His imbe-
cilliora ſunt minoriſque acrimoniæ, gummi, tragacātha,
ſarcocolla,& amylum:quibus vtendum erit vbi gurgulio
à nimiùm adſtringētibus remediis fuerit compreſſus,aut
à mordentibus ac diſcuſſoriis irritatus. Fortiora prædi-
ctis ſunt,lapis hæmatites,necnon Phrygius vſtus, miniū
ſinopicum,& terra Lemnia quæ appellatur ſphragis, di-
phryges,fructus Ægyptiæ ſpinæ,rhus culinarius. adſtrin-
gunt enim hæc euidenter, citra tamen exaſperationem.
Acerba autem ſunt balauſtia,& cytini, & malicorium,ac
galla.Adſtringunt etiam ſufficiēter omnia aluminis gene
ra. Atque hæc quidem ſimplicia ſunt huic loco cōueniē-
tia: ex quibus & compoſita fieri poſſunt,quum vehemen
ti molle & lene quoddam adiungimus, aut diſcuſſorio
quiddam adſtringens admiſcemus, iuxta temperaturam
corporis cui medemur. Diuturnæ autem affectioni im-
poſſibile eſt per repellentia perfectum auxilium adferre,
maximè vbi ægroti corpus plurimo humore repletum,
aut affecta particula natura debilior extiterit. Itaque ſæpe
in principio ſtatim aut paulo pòſt omnino aliquid ex diſ
cutientibus ad adſtringentia adiicere cogimur. Si verò
vehemens affuerit dolor,etiam ea quæ eum mitigant,ad-
nectemus:atque quum multa omnino ſint quæ diſcuſſo-
riam vim obtinent,à mollioribus eſt incipiendum. ab a-

A cribus enim inflammata exacerbātur.Ob eam igitur rem
compoſita in vſum venerunt,tum ad reliquorum mem-
brorum inflammationes,tum ad eas quæ fiunt in gurgu
lione,veluti quum alumen miſcemus cum iride Illyrica,
aut thure,aut myrrha.Tu verò perſpecta caloris in ipſa in
flammatione magnitudine, conſideratáque influxus ad
eam multitudine,atque amplius in toto corpore humo-
rum quantitate ac copia perpenſa,vel eorum quæ adſtrin
gunt,vel quæ diſcutiunt augebis mixturam. Optimum
B autem pharmacum ad inflammatos gurguliones,tum in
principio tum in vigore adhibitum exiſtit hoc:rhois cu-
linarii drachmas octo, florum roſarum drachmas qua-
tuor,croci drachmas duas,coſti drachmam vnam.contu-
tuſa & cribrata in vitro repone.Vſu verò expetente dimi
dium cochleare in duobus aquæ mulſæ aquoſioris cya-
this diſſolutum ad gargariſandum aſſumatur. Vtilis eſt
etiam eis paſtillus ex croco,qui iris à quibuſdam appella
tur. Complectitur autem myrrhæ drachmas octo, alu-
minis liquidi drachmas duas,croci drachmas octo,diſ-
ſoluitur in vino.quidam etiam aloen adiiciūt, quam nos
C reprobamus.Hic itaque paſtillus fluidioribus,& magis hu
mectis inflāmationib⁹ ſummè cōuenit,dilut⁹ in vino ac il
litus.miſcetur etiā gargariſmis.In corporibus durioribꝰ
prodeſt quoq; paſtillus Muſæ. prodeſt etiā efficaciſſimè
paſtillus Andronis.Facit & id quod Aſclepiades deſcripſit:
Lapidis agerati drachmas quatuor,floris lapidis aſii dra-
chmas quatuor,terræ Samiæ drachmas quatuor, alumi-
nis ſciſſi drachmas duas,croci torrefacti drachmas duas,
gallarum drachmas duas, contritis vtere. Hoc etiam nos
vſi ſumus,inquit Galenus,optimúmque ſæpe ſumus expert
ti:præterquam quòd ſtatim à principio,& quum rubicū-
D dus & calidus exiſtit inflammationis tumor, minimè ad-
hibēdum videtur.Vbi verò diutinum adeſt malū,& cor-
pus prius eſt euacuatum, ſemel tantùm in vſum aſſum-
ptum,magnam ſtatim oſtendit vtilitatem. Ad laxatā
columellam: Gallarum drachmas triginta duas, diphry-
gis drachmas duodecim,illini cum melle. Aliud philo
ſophi: Apparatur temporis neceſſitate inſtante.inuetera-
tum enim vires amittit.Nuces virides accipe & exiccato,
& palmarum oſſa, atque de ipſis vbi velis ſufficienter ex-
urito,& amborum æquales partes miſceto,ac ſiccis tritis
E vtitor. ſufficienter enim diſcuſſoria exiſtunt. At verò cū
in aliis affectionibus,tum ad columellas citra inflamma-
tionem laxatas, gallæ omphacinæ,ſalis ammoniaci, am-
borum æquales partes per cochleare admotæ,præter opi
nionem auxiliantur.Præclarè facit & in his Cyrenaicus
ſuccus tritus adhibitus: qui ſi non adſit,ipſum laſer. A-
liud ad columellas laxatas: Mellis libram vnam,florum
roſarum ſeſcuncem,aluminis liquidi beſſem,ſucci hypo-
ciſtidos quadrantem. Alumē & mel ſimul decoquito,de-
inde reliqua trita adiicito,ac rurſus,paululùm decoquito,
F eóque vtere aliquando aqua calida diſſoluto, aliquando
aqua mulſa ad gargariſandum,aliquando quoque eius il-
litu ipſam columellam reprimes ac eleuabis.Bonum hoc
remedium eſſe adſtruit Galenus,eóque vti iubet. Aliud
quod & columellas iam excidendas ſanat: facit idem &
ad vlcera gingiuas depaſcentia, omnéque oris vlcus ſer-
pens: Fructus ſpinæ Ægyptiæ,gallarum,fructus myricæ,
balauſtiorū,foliorū malabathri,aluminis ſciſſi,caſiæ,ſin-
gulorum æquales partes: vtere ſicco. Aliud Aſclepia-
dæ: Roſarum ſiccarum nō madefactarum ſextarium Ita-
G licum vnum,nardi Celticæ cum radicibus ac circumſita
ipſis terra,faſciculum manipularem vnum,fimi columbi
ni agreſtis ſicci ex ipſis nidis detracti drachmas tres,myr
rhæ drachmas octo,gallarū omphacitidū numero XLV.
contuſa & cribrata per arundinem inſufflato, & per ſpe-
cilli cauum adhibeto. Aliud ſiccum, ad valde laxatas
columellas,itémque tumentes: Piperis drachmam vnā,
myrrhæ drachmam vnam, aluminis ſciſſi drachmas II.
gallarum drachmas duas,contritis vtere:eueſtigio enim
H eas firmant,ac reſiccant. Aliud parabile,quod & ad laxa
tam & ſuffocantem columellam valet. Nitrum tritum di
gito excipe & affrica.deſtillabit enim inde plurima pi-
tuita,eáque cruenta:& ſanabitur. Aliud naturale, Philu
meni: Picem liquidam accipe,eáque extremum polli-

cis tui infice,alteráque manu fincipitis capillos diftende, ac picem illine.recurret enim ftatim vua. Quòd fiquis omnino ab afflictione vuæ & tonfillarum fecurus effe velit,quotidie per morborũ interualla quum lauatur,& à calido lauacro egreditur,modicam frigidam aquam forbẽdo deglutiat.Quod ipfum & ad tuffim,& lateris dolorem humidífque ftomachi vitiis multis vtile fuit. Per ea itaq; quæ dicta funt,in naturam fuã reducere gurgulionẽ oportet,omni conatu & molimine adhibito,neque feftinandum ad eius excifionem.

De ablatione columellæ, ex Galeno, Cap. XLI.

QVód fi continuè affligat columella, periculúmque fit ne fuffocatio aut tabes inde inferatur:aut quũ gracilis & loro fimilis fit, propterea quòd alimẽtum nõ fentit,(quod fanè aliquando accidere folet)aut quum refolutionem patitur, (fit enim & hoc in aliquibus)tũc fanè refert vtrum excidatur an non.Optima eius auferendæ opportunitas exiftit,quum fuffocatio vrget, vt tum imminente periculo,ægroto auxilium feramus.itaque quò manum commodius afferas,æger in fplendenti & claro loco collocetur:& tunc quidem os eius diducatur: mox verò immiffo forcipe producatur,ita vt volfellam huic rei idoneam,iuxta medium ipfius columellæ, aut magis adhuc inferius adhibeamus: atque ita producta obtorqueatur. obtorta enim velut ftupida efficitur, & velut illaqueata curuatur ac liuefcit,citra magnam fanguinis eruptionem. Quapropter immorari oportet aliquãdiu, ac eam detinere quoufque æger tolerare poffit:túncque auferre non fupra forcipem incifione facta,fed ad eius fundum. quum enim pelliculis referta fit ipfa columella,& ob productionem cedat,prolixa fanè infpiciẽtibus apparet. vnde multi inexperti medici,fiue per errorem,fiue per ignorantiã altius incidentes,eam funditus auferunt,maximique incõmodi authores exiftunt. quare relinquere oportet fundum eius circa palatum.Ab excifione autem,ægro offerenda eft pofca diluta,qua leniter os colluat.vehemens enim ipfius allabentis plaga,fanguinis eruptionem excitat.Quum autem hinc morfum perceptat,aquam frigidã colluat:atque hæc viciffim fiant,donec fanguis fiftatur.Sequentibus deinde diebus ex radicis dulcis & palmarum decocto gargarifmus exhibeatur.fimiliter & illitiones ad tonfillarum inflammationes defcriptæ. Porrò Galenus ait,Ab excifione femper diphryge vtor, donec cicatrix obducatur. cicatricem enim tum huius membri,tum reliquorum omnium exulceratorum probè conftringit ac committit.

De oris inflammationibus, Cap. XLII.

QVVM vniuerfum corpus multitudine humorum redundat,aut vnius tantùm alicuius noxii humoris multitudo in corpore augefcit,conuenienter vtimur incifione venæ,aut purgatione, aut clyfteri, aut abftinentia ciborum.Quòd fi neutrum horum affuerit,ad localium auxiliorum opem ftatim confugimus: in principio quidem reprimendo per ea quæ adftringunt & frigefaciunt: ex adftringentium fylua eft atramentum futorium, & fimilia. verùm adeò fortibus & quæ fimul vim venenofam complectuntur ac nociuam,minimè conuenit vti ad oris affectiones fanandas,nifi magna cogente neceffitate. plurimùm enim nocumentum infert, fi quid ex iis ad ftomachum ac ventriculum fuerit delapfum,aut ad afperæ arteriæ extremum & pulmonem.Ineft autem huiufcemodi remediis & circa guftũ infuauitas quædã quæ quidẽ vfus tẽpore moleftiã infert, & permanet etiam totam diem.De fœminis quid attinet dicere maximè opulentis,quæ ob delicias intotum pharmacorum ad os defcriptórum affrictum ægrè ferunt?Iam & viros quofdam videas,qui non ob delicias folùm,fed ex natura faftidientẽ ftomachum habent,atque huiufmodi pharmaca non ferunt. Itaque ea quæ ex ftomaticis appellatis pharmacis, *hoc eft quæ ori conueniunt*,mitiora exiftunt,crocum complectuntur,& myrrham, & alumen. Cæterùm confectio ex moris,& malis punicis,& fimiles quædam,cum folo mel le medẽtur,habẽntque guftum amplius fuauem. Quin & confectio ex fucco nucum cum folo melle apparata,fuauẽ

A exhibet faporem.At verò fuccus mororum pro debilior̃e habendus eft pharmaco.Fortius verò,& quod nullo inferius exiftit,eft fuccus corticis nucum.Inter hæc medium tenet,quod ad vim adftrictoriam attinet, fuccus mororũ nafcentium in rubo.His fingulis admifcere potes, fi quidem vehementius efficere velis pharmacum, fuccum vuæ acerbæ nondum maturæ, pari pondere: aut,fi id non videatur,eius dimidium. Andromachus coniicit, croci, myrrhæ,fucci vuæ acerbæ immaturæ,aluminis fciffi,fingulorum drachmam vnam.

B Illitiones ftomaticæ ori commodæ.Confectio ex moris, Cap. XLIII.

COnfectio ex moris fic apparatur,quemadmodum docet Eras: Succi mororum heminas quinque,vini aufteri heminam vnam,mellis heminam vnam.Succum vnà cum vino decoquito, donec ad ftrigmentitiã craffitudinẽ redigatur:deinde adiecto melle rurfus decoque, donec probè cogatur:deinde in pila eis admifce croci fefquidrachmam,myrrhæ fefquidrachmam,omphacii ficci fefquidrachmam.Optimum autem eft omnibus oris illi-
C tionibus fimul incoquere radicis dulcis drachmas octo, ad eiufmodi fanè menfuram qualem præfcripfi.Eft enim radix dulcis natura mitis,& ob id afperitatem ex adftringentibus illatam lenire potens. Facit,inquit Eras,hæc cõfectio tum ad tonfillas,tum ad inflammationes oris, illita & gargarifmi modo colluta.Poteris autem fuccum mororum cum folo melle apparatum,in vfum recondere,ob dulcedinem ori commendandam. Confectio ex malis punicis, Galeni: Accipe mala punica in vigore perfecta,matura & recentia,ita vt ex triplici eorum differen-
D tia,dulcium acidorum & aufterorum,æquales partes vnà cum corticibus in mortarium coniectas,contundas,& ab eis fuccum exprimas:deinde confectionem appares hoc modo, Coniice fucci heminas quinque,mellis heminam vnam,radicis dulcis drachmas octo. primùm verò fuccũ cum radice dulci decoquito,ac percolato: deinde adiecto melle fimul coagmentato, & vtitor. Hæc confectio commodius exhibetur iis qui oris inflammationem patiuntur,habẽntque fimul ftomachum fractum & qui cibum auerfatur. vtilis eft etiam bibita ad alui affectio-
E nes.Expedit autẽ ei(veluti reliquis oris remediis) adiicere:in principio quidem ea quæ adftringunt:circa vigorẽ, ea quæ concoquunt,iuxta inclinationem, ea quæ difcutiunt.Facit etiã ad oris vlcera,& quæ appellantur aphthæ.

Confectio ex malis punicis, Afclepiadæ: Pharmacum ad os profperè accommodatum, quod etiam ad vlcera ferpentia conducit: Succi mali punici Italicos fextarios fex,mellis libram vnam, croci drachmas quatuor, myrrhæ drachmas quatuor. Succum per fe fatis diu decoqui-
F to:deinde adiecto melle rurfus donec probè coagmentetur,decoquito:poftea in mortario crocum & myrrham fimul committito:atque hoc, vt maximo remedio, vtitor. Remedium oris ex mufto Andromachi: quo inquit,vt pulcherrimo vtor: Gallas numero triginta,rhois quo coria inficiuntur chœnicem vnum, mufti optimi ex vua aminæa alba fextarios fex, gallas contufas vnà cum rhoe per diem & noctem in mufto macerato: deinde ad quartas decoquito,&per linteolum percolato,rurfúmque fuccum,donec mellis fpeciem accipiat,decoquito, & adiecta croci drachma vna,aluminis fciffi drachma I. myr-
G rhæ drachma vna,probè mifceto & in vfum recondito. facit enim & ad aurium & fedis quoque exulcerationes.

Confectio ex fucco vuæ acerbæ,ex ferula medicamẽtario libro Sorani: Illitio ad os apparata ex fucco vuæ acerbæ, incipientibus inflammationibus accommodata. Valet etiam ad humore prægnãtes gingiuas,& vlcera pura tonfillarum: Succi vuæ acerbæ ad coagmentationem decocti fextarium vnum, florum rofarũ drachmas duodecim,croci drachmas quatuor,mellis heminam vnam:
H appara vt prædictum eft.Eodem modo etiam apparatur confectio ex fucco malorum cotoneorum & pirorum, piraftrorúmque & mefpilorum,ac mororum rubi:fimilitérque ex aliorum pomorum fucco,atque item cornorũ: nifi quòd plus mellis iniicitur ad ea quæ magis adftringunt. fuccus enim pirorum & reliquorum pomorum ac

fructuum aliquando æqualem portionem mellis admittit: eorum verò quæ plurimùm adstringunt, veluti est succus corni, aliquãdo duplũ mellis suscipit. Cõfectio ex nucibus, Galeni: Fit etiam ex succo viridiũ nucum pharmacum ori commodum hoc modo: Extrinsecum corticem nucis viridem quo tinctores vtuntur, in pilam coniectũ contunde, succúmque expressum per linteolum excola, eiúsque heminas quinque, mellis heminam vnam, & radicis dulcis drachmas octo, hoc modo committe: Succum vnà cum radice dulci vsquequo cogatur decoque, & percola: deinde adiecto melle simul decoque rursus, ac vtere iuxta eam quam describemus methodũ. Est itaque pharmacum ex nucibus omnium efficacissimum. verùm stomacho vtilissimum existit id quod ex malis punicis est confectum.

Summaria doctrina de vsu omnium illitionum ad os apparatarum, Cap. XLIIII.

IN principio inflammationum, omnibus oris remediis vtiliter quiddam admiscetur ex iis quæ restrictoriæ facultatis existunt ac repellunt. Quapropter commodum est solum succum cum melle apparare ac reponere. Sunt autem restringentia parabilia quæ in principio miscere cõuenit, rosæ, flos earum, baccæ myrti, myrtus ipsa, lẽtiscus, rubus, omphacium. Post hæc cytini & balaustia, mali punici cortices, gallæ, fructus spinæ Ægyptiæ, omnia alumi nis genera, rhus tum culinarius tum quo coria inficiuntur: horum vnumquodque aqua decoquitur donec probè cogatur, atque ita percolatum decoctum illitionibus cõmiscetur. optimus est etiam mali punici succus in principio admistus. Frangenda autem sunt ipsa mala ac contundenda in mortario vnà cum corticibus suis: deinde exprimenda ac percolanda decoquendáque donec in totum coganturatque sic in præsentes illitiones ex eis admiscẽdum est. Quòd si sumptuosius apparare velis pharmacum nempe diuitibus vtendum, adiicies corticem casiæ, Indicam nardum aut Celticam, aut folium malabathri. Post principium autem vbi constiterit influxus, sufficit confectio ex moris, croco modico ac myrrha adiecto, ad inflãmationis concoctionem. Quum verò ad vigorem peruenerint inflammationes, parum vtendum est illitionibus oris. Verùm collutionibus & gargarismis mitioribus inflammationem concoquere oportet, velut est ea quæ ex furfuribus fit, & radice dulci. Aliquando etiam remediũ oris ipsum decoctum ex caricis cõstans gargarissandum exhibere cõuenit cũ aqua mulsa permixtũ, aut sapa calefacta, aut cum sola aqua calida, non præsente melle aut sapa. Optimum censetur circa inflammationum vigorem oleum lentiscinum conduplicato vasculo calefactum & ore retentum: verùm cauendum ne sit inueteratum. Vbi verò iam concocta fuerit inflammatio, & dolorum vehementia quieuerit: tum sanè & discussoria ad oris remedia admiscemus, cuius generis sunt, hyssopũ, pulegium, thymus, calamintha, thymbra, mentha, in sapa aut aqua mulsa decocta & percolata, ita vt ex decocto cuiuscunque tãdem istorum oris remedium permisceatur. Ex parabilibus discussoriis est decoctum caricarum ad mellis spissitudinem redactũ. nam singula prædicta efficaciora fiunt, si diutius coquantur. Fortius autem prædictis existit spuma nitri, & nitrũ ipsum, maximè Bernicarium vstum, atque nitro adhuc potentius est sulphur viuum. Porrò ad diuturnas & obturatas inflammationes adhibenda sunt ea quæ præclarius discutere possunt: contusa videlicet ac cribrata, de quorum numero hæc sunt: si diuites existant ægri, costus & amomum, & quod appellatur macer, perquàm calidum & adstringens: & succus sanè Cyrenaicus ad discussionem obduratarum inflammationum aptissimus, aut aliquis eorum qui ei successerunt, velut est laser. pauperibus autem pro sumptuosis illis pharmacis adiicere conuenit dictamnum, aut meon, aut pyrethrũ, aut parum cardamomi aut sinapis. Sit autem pondus singulorum quæ adiiciuntur, iuxta eam quam in principio diximus apponderationem: nimirum vt ad libras quinque succi, vna mellis adiiciatur, & annexorum sint drachmæ quatuor vel quinque.

De tonsillarum inflammationibus, ex libris Philumeni, Cap. XLV.

TOnsillæ frequentissimè inflãmationem incurrunt: calidi enim & humidi sunt earum loci. Verùm hac affectione magis arripiuntur ii qui plurimo sanguine abundant: & pueri, vtpote mixturam habentes teneram, & multo cibo se explentes: & infantes adhuc lactentes ex haustu lactis id malum contrahentes. Infertur autem hæc affectio plerunque à nimia meri potione, & à multa ac auidiore deuoratione ciborum, maximè acrium & asperorum: acciditque ita affectis difficultas transglutiendi, & dolor aliquando etiam febris. Incipiente itaque inflammatione, cibum subtrahere oportet, & aquæ potum exhibere: præsertim febre simul irruente. Exhibẽdi etiam gargarismi adstringentes, & repellentes, velut est lenticulæ decoctũ, cũ rosis, myxis, & palmis: reliquáque quæ in principio inflammati gurgulionis assumuntur. Cauendum autem ne mel in principio ad gargarismos coniiciamus, ne per acrimoniam malum irritemus. Verùm quum vehementius affectio ipsa inualescit, & periculum suffocationis suspectum est, vena cubiti incidenda est, repetita sanguinis detractione: maximè si iuuenis sit æger, & multo sanguine abundet. cibi autem offerendi sunt sorbiles & ventri commodi. Quòd si venter nõ probè egerat, iniiciendus est clyster: infantium verò ven tres glande immissa, & sedis illitionibus irritare oportet. Post euacuationẽ, gargarissent decoctionem furfurum calidam, aut ptisanæ succum in quo decoctæ sunt vuæ passæ, aut sapam tepefactam, aut decoctum radicis dulcis, aut passum cum decocto ficuum & hyssopi. Hæc omnia tepida exhibenda sunt: frigus enim non tolerant inflammata, sicut neque plurimum calorem. multùm autem proderit oleum amygdalinum auribus infusum. Extrinsecus leniter fouere conuenit spongiis expressis: & cataplasmata quoque imponenda sunt ex farina ordei, aut seminelini, aut fœnigræci, aut his simul mixtis. Remittẽte autem iam inflammatione & decrescente, mel in gargarismos admiscere conuenit: quod in principio & in augmento minimè facere oportebat, quo tempore etiam calidiores gargarismi prosũt. Extrinsecus autem lana mollis oleo tincta collo circumponenda. Quòd si ex vsu acriorum collutionum aut illitionum inflammatio exasperetur, & mordacitas inde accidat, leniores gargarismi colluendi sunt: quales sunt succus ptisanæ, aut alicæ, & micarum filiginearum cremores, qui tepidissimi offerantur: lac etiam tepidum gargarissandum. Remittente autem inflammatione & dolore, prædicta oris remedia sunt illinenda, immisso digito medio, ita vt cum leni adhibita illitione partes tonsillarum, quæ intumuerunt, comprimantur, quò contentam in se materiam excludant. Verumtamen non violenter comprimere oportet, quemadmodum quidam faciunt, qui authores ob id fiunt, quò inflammatio amplius augeatur. Si tamen obtigerit aliquis ab eiusmodi curatione læsus, contenti erimus exhibitione gargarismatum lenientium nihil illinentes. Permanente verò ac immorante diutius inflãmatione, atque vbi tonsillæ ipsæ subrubri coloris fuerint, neque melius à prædictorum remediorũ admotione habuerint, permutationem in pus expectare oportet, citò enim tonsillæ abscedunt. Abscessu autem facto, inflammationis signa augescunt, & exacerbationes ad vesperam fiunt fortiores, cum horrore & inæqualitate: aliquando etiam cum febre. Quare vbi suppurationem futuram speramus, coadiuuare oportet vt quãcitissimè fiat. Sint autem gargarismi eis exhibendi calidiores, velut aqua mulsa calida, & decoctũ caricarum ac hyssopi. Verùm ad molliendos & maturãdos tonsillarũ abscessus, maximopere auxiliatur vnguentum quod appellatur Ægyptiacum, quod ex resina terebinthina, & melle, & oleo dulcissimo apparatur: & extrinsecus cataplasma impositũ ex ordeacea farina & fœnogræco cum decocto caricarũ & althææ ac melle. Quũ autẽ pus perfectũ fuerit, dolores mi nuuntur, & inflãmationis tumor mollior redditus digito cedit: tũ sanè acriores collutiones exhibendæ sunt, atque prædictæ quoque oris illitiones. In cibo accipiant frusta panis aqua macerata quãmaxima, & reliqua similiter quæ

eis pro cibo offeruntur acervatim ingerant. Vehementiore enim ex his circa tonfillas obvolutione facta, consimili modo tumores afficiuntur, veluti sectionē sustinerēt. A ruptura autem, aqua mulsa gargarissanda per se: postea etiam admixta lenticula & rosis: atque his sanè immorandum est, donec penitus ad cicatricem perducatur. neque vetat sæpe adiicere quiddam ex prædictis oris remediis. Quòd si ruptura eis seriùs contingat, ob soliditatem videlicet corpusculorum incumbētium, inferátque inflāmatio ipsa dolorem, diducere abscessum convenit ad proliciendam puris excretionem. Leonidæ. Itaque si perfectæ ætatis sit æger, eū desidere facito, postea diducto ore linguam cum specillo lato, aut instrumento linguæ deprimendæ apto, deprimito, ipsúmque abscessum cū scalpello aut acicula penetrāte diducito. Si verò puer sit æger, caput eius intra genua eius qui manum admolitur, contineatur: deinde facta abscessus disſectione, caput eius inclinetur ad humoris commodiorem exclusionem. Ab opere autem patrato, aquam lactei teporis frequenter colluant. Post multam autem intercapedinem ab opere patrato, & insequentibus deinde diebus aquam mulsam gargarissent: adhibeatū rque eis unguētum ad exulceratas tōsillas conveniēs: quale est quod Ægyptium croceū appellatur, & quæ ei similia existunt. Est autem Ægyptiū hoc.

Unguentum Ægyptium croceū: Croci drach. III. mellis sesquilibr. olei rosacei sextātē, succi fœnigræci & seminis lini decocti quadrātem. crocum in succo dissolve: deinde oleo adiecto, ea simul commisce, & mel prius despumatum coniice, & permixtis utere.

De crustosis & pestilentibus tonsillarum ulceribus, Cap. XLVI.

Crustosa & pestilentia tōsillarum ulcera utplurimùm nullo præcedente tonsillarū fluxu incipiunt, aliquando autem à consuetis fieri inflammationibus, maximè efferatis, perficiuntur. Fiunt autem frequentissimè pueris atque etiam ætate iam perfectis, maximè iis qui vitiosis humorib⁹ abūdāt, in iis quæ vere cōtingere solent pestilentibus cōstitutionibus. In pueris verò oris, ulcere quod aphtham vocant, præcedente omnino perficiuntur. Sunt autem partim alba, maculis similia, partim cinereo colore, aut similia crustis, quæ ferro inuruntur. accidit autem ægris siccitas in transglutiendo: & suffocatio coacervatim incidit, maximè quum rubor subeat mētum: aut ubi hæc acrimonia præterierit, nome quæ depascitur, locos excipit, succeditque unà putrefactio. Archigenis. Festinanter itaque auxilium afferre oportet iis qui sunt ætatis perfectæ, atque confidenter venam brachii incidere, si quidem nihil sit quod id fieri prohibeat. Multæ enim virgines circa vigoris ætatem mensium purgationem appetentes, hac affectione apprehenduntur, quæ præcipuè venæ incisione opus habent. Incidendæ autem sunt in eis tali venæ, & unica sanguinis detractione facta evacuādæ, non autem ad usque animi defectionem. deinde glandulis & sedis illitionibus ac clysteribus utendum erit: itémque cucurbitulis iuxta lumbos, ac colligationibus extremitatum. atque omnibus modis conandum est, ut diversio ab affectis partibus fiat. Postea etiam gargarismis uti convenit: velut est lenticulæ decoctum, & myxarum ac palmarum cum melle & ptisanæ succo: deinde furfurum decoctum in decoquendo viscosum factum, adiecto mel le. Potest etiam remedium oris ex moris, & maximè id quod ex malis punicis constat, colluendum exhiberi, hydromelite permixtū. Philumeni. Infarcitur autē hydromeliti & cost⁹ & iris, ac aristolochia, & similia post principium. Probè autem facit id quod ad columellas præscriptum est, siccum pharmacum ex rhoe, flore rosarum, crocóque & costo. Foliorum etiam glaucii siccorum decoctum optimè facit, quanquam gustus vehementer amari existat. Ego autem & glaucii succo, cuius ad collyria usus existit, in aqua mellis meraciore diluto, pro gargarismate utor, aut etiam cum iridis decocto. At verò fruticis ipsius sicci, glaucii inquam, cōtusi & cribrati optimus usus existit, si insuffletur. Conandum autem est in univer sum, ne digitum quidem locis admoveamus, aut leni saltem tactu manum admoliamur. Etenim insicii, ad quos

A maximè in rebus dubiis homines confugiunt, vehementius illinun t, simúlque inflammatum locum comprimūt simúlque crustam detrahunt: quod minimè facere convenit priusquam elevatam & vix innitentem crustam conspiciamus. Quòd si enim adhærentem adhuc crustā auellere aggrediamur, ulcerationes magis in profundū procedunt, & inflammationes consequuntur, augentúrque dolores, & in ulcera serpentia proficiunt. Itaque sicca quidem remedia insufflare convenit: liquida verò cum pinnula illinire, ita ut quantum licuerit quāpenitissimè pin-
B nulam immittamus. Utendum est etiam compositione ex semine rutæ sylvestris ad anginam descripta, & ea quæ ex ustis hirundinibus constat, ita ut cū melle liquefactas illinamus, & cum hydromelite permixtas colluendas exhibeamus. Profuit etiam aliquibus aristolochia, & iris, & chalcitis adhibita cum melle. aliquando etiam Andronis & Musæ pastilli. Mirabiliter autē crustas aufert caninum recrementum melle illitum, & ustarum hirundinum cinis, & centaureæ minoris ustæ cinis cū melle, & cochlearum terrestrium, maximè nudarū ustarum cinis cū mel-
C le. His verò de quibus medici desperarunt, fel crocodili exiccatum & tritum ad crustā insperge, aut illine cū melle. Oportet autem post irritationes à pharmacis eiusmodi factas, lenire cum radicis dulcis decocto, & qui ex vino scybelite, mastiche Chia, myrrha & croco constat gargarismo, deinde cum amylo & tragacātha. Cohibito autem iam ulcere pascente, lac gargarissandum, Samia terra permixtum. Et febrium quoque curam habere cōvenit. (vehementes enim incidere solent) atque in repurgandis
D explanandisque ulceribus maximè sollicitum esse: cōvulsionem enim infantes plurimi passi sunt in ulcerum repurgatione: aliqui verò via transglutiendi exiccata, sunt strangulati. Sunt etiam quibus corroduntur gurguliones, atque ubi diutius perstiterit ulcerationes, & in profundū proserpserint, cicatrice iam inducta, adstrictiorem vocē edunt, reflectitúrque ipsis potus in ipsas nares. nam & ego puellam novi quæ post quadragesimum tandem diem consumpta est, quum se iā à morbo recolligeret. Verùm
E ad septimum usque diem plurimi periclitantur. Ubi verò inflammationes & ulcera serpentia semper amplius extendantur, forinsecus fomentum adhibere oportet, & cataplasmatis cōmunibus uti, cum cautione ne refrigeremus. Feliciter enim res procederet si intrinsecus detentā materiam extrà queant transferre. Contegantur itaque semper post cataplasmata, partes circa mentum, cum nardino & cyprino cerato, cum circumpositione lanarū mollium. Ubi autem crustæ solutæ fuerint, & ulcera ipsa mūdata, antheris, *hoc est floridis* remediis utendum est. Sanant enim in totum ulcerationes ipsas, tum siccæ adhibi-
F tæ, tum illitæ cum melle. Sunt autem crustarum tum oris, tum tonsillarum, composita pharmaca huiuscemodi. Asclepiadæ illitio ad exulceratas inflammationes: Florū rosarum drach. octo, croci drach. IIII. balaustiorū drach. I. myrrhæ drach. I. nucum pinearum repurgatarū drach. tres, subactis melle ad illitionem utere. Asclepiadæ, ad oris putredines: Rhois culinarii drach. IIII. acaciæ drach. I. omphacii drach. I. medullæ cervinæ aut vitulinæ drach. IIII. in vino dulci diluta, melle despumato excipe, & ad illitionē utere. Andromachi remedium oris odoratum ac
G tenerum ad inflāmationes ac crustas optimum. Nucū pinearū depuratarū drach. III. amyli drach. II. aluminis scissilis drach. I. florū rosarum drach. I. croci drach. I. mellis quantum sufficerit. Aliud ad omnes tum oris tum tonsillarum affectiones: Rhois culinarii drach. IIII. florū rosarum drach. I. croci drach. I. costi drach. I. illine cum melle, aut cū aqua mellis gargarissandū exhibe. Critonis ad crustas: Misy assatū aut crudū illine cū melle: statim enim eas tollit. Sint autē misyos drach. III. & lib. I. mellis, quo modo etiam uti poteris chalcitide. Archigenes autē
H inquit, Ad crustas optimè convenit stercus caninum cum melle: quod tum optimum erit, quū ossibus canes fuerint nutriti. magnopere enim auxiliatur neq; odiū sui inducit, in cibo oblatū. Licebit etiā uti plurimis eorū quæ ad anginā descripta sunt auxiliorū. Aliud Archigenis, ad crustas in ore: Hirūdinū ustarū & stercoris humani æqua

le pōdus cū melle illine. Accipiendū est stercus nō quod-
cunque obtigerit, verùm puerū biduo prænutrire opor-
tet pane & lupinis ac vino modico, atque deinde tertia
die stercus eius accipere & exiccare, atque repositum ser-
uare . vsu verò expetente, contrito vti . efficax enim & ad
anginas existit. Experti etiā sumus, inquit Galen⁹, pharma
ca à Sorano descripta præclarè facere, quæ sanè ille iuxta
dictionum seriem descripsit. Remediū ad crustas oris
conferens & ad gingiuas humore prægnantes & graueo-
lentes: Misyos vsti drach. octo, iridis Illyricæ drach. IIII.
croci drach. I. in puluerē redige, ac pyxide lignea repone.
vtere autē per se cū melle. Florida cōpositio ad prædi-
cta similiter efficax: Iridis Illyricæ drach. IIII. sandarachæ
drach. IIII. cyperi drach. IIII. aluminis scissi drach. II. myr-
rhæ drach. II. crocomagmatis drach. II. in puluerem redi-
ge ac vtere. Quidam etiam flores rosarum, & gallas adii-
ciunt, sing. drach. II. Vtere autē ad putrefacta, & ad abscef-
sus gingiuarum sicco: ad crustas verò cum melle. Phila-
grii, ad oris erosiones: Seminis lentisci nōdum denigra-
ti drach. IIII. gallarum drach. IIII. costi drach. I. folii drach.
I. vtere. Theodori, ad tonsillarū vlcera, gingiuarúmque
& pudendorum, ad putrefacta & carbunculos: Aluminis
scissilis, sādarachæ, myrrhæ troglodyticæ, sing. æquale pō
dus accipe, ac vtere sicco. Hermi, ad omnes oris affectio
nes ab vlcere, quod aphtha appellatur vsque ad crustas &
carcinomata: Ericæ semen tritum, succo hyoscyami exci
pe, & vtere cum melle. Aliud, ad vlcera quæ serpunt in
ore, gingiuis. ac lingua: Misy cum succo foliorum vitis al-
bæ, quam bryoniam appellant; dilue, & coniecto simul
melle tere, ac ad illitionem vtere. diuinitus extergit ac re-
purgat. Vbi verò repurgata fuerint & carne expleta, bryo-
niæ radicem cōtusam & in puluerem redactam adhibe.
ea enim ad cicatricem perducit. Aliud eiusdem, ad o-
ris putrefactiones, vlcerationes, & vlcera quæ serpunt: Fo
liorum vitis albæ quadrantē, aluminis scissilis trientē, mi
syos crudi drach. IIII. atramenti sutorii drach. II. contere
quousque arida fiant, & in puluerem redactis, vtere siccis.
Repurgat, explet, reprimit illatum fluxum. Ego verò præ-
cedens expertus sum. Collutione autem vtendum est ad
omnia oris vlcera, & ea quæ serpunt, putrefactionésque, &
gingiuas denigratas. Verbenacæ rectæ decocto & vino,
quod calidū ore retinendū exhibe. Aliud diuinū reme-
dium: Oleæ viridis folia aqua decocta colluēda exhibe.

De angina & eius speciebus, ex Galeno,

Cap. XLVII.

ANginæ quatuor differentiæ existūt. Vna, quum fau-
ces fuerint inflammatæ: fauces autem, pharynga *Græ-
cis* appellatam, voco intra os locum, vbi tum stomachi, tū
asperæ arteriæ extrema conueniunt. Altera quum neque
circa oris regionem, neque iuxta fauces, imò nec forinse-
cus, quicquam apparet inflammatum]: & tamen suffoca-
tionis sensus infestat ægrum iuxta asperæ arteriæ extre-
mum. Tertia, quū exterior gutturis regio vnà cum inter-
na fuerit inflammata iuxta mentum. Adhæc autem &
circa ceruicem quædam affectio oboriri solet, ex luxatio
ne & discessu cuiusdam in collo verticuli in anteriorē
regionem. vnde cauus apparet locus: & quum extrà attin-
gitur, dolore afficitur. quod contingit ob distracta intrò
verticula, & consistentem circa musculos faucium aut ex-
tremitatis arteriæ inflammationē. Hæc autē species pro-
priè cynanche à veteribus est appellata. Lingua enim à lu-
xato verticulo, iuxta radicem suam impulsa, ex propriis
locis excedit, & difficultas magis circa respirationem in-
festat: vnde coguntur aperto ore semper hiare, atque aerē
attrahere. Omnes autem prædictæ affectiones communē
habent difficultatem transglutiendi: ita tamen vt in alia
plus, in alia minus hoc malum augescat. Accidit etiam eis
potum assumptū ad nares reflecti. atque hæ sanè sunt af-
fectiones: curatio autem earū in paucis variat. Aretæus
autem inquit, Anginæ causæ multæ existūt, maximè au-
tem frigiditas magis quàm ardores, & plagæ, & ossa ex
piscibus ad tonsillas impacta, & potus frigidæ ebrietas,
nimia satietas, & quæ spiratione attrahuntur mala. Ar-
chigenes autem ait, occultæ anginæ causam esse in qui-
busdam, neruos qui ad stomachum deferuntur, dum ma

A lè afficiuntur, & pòst inferioribus membris, pulmoni in-
quam & cordi respirandi, principium inflammant: arte-
riis verò quæ carotides appellantur, itémque aliis adiacē-
tibus, inde inflammationem transmittunt. At verò quòd
hi qui sic afficiuntur, non fiant attoniti, inde est quòd hu
ius affectionis causa intemperies sola existit, non etiam
coarctatio locorum. Cōueniūt igitur, inquit Archigenes,
eis ea quæ vomitoriam vim obtinent, velut est elaterium
& squama æris illita cum melle. Ego autem, inquit, ab oc-
B culta angina prehensos ex sinapis gargarismo releuo;
móxque in balneum induco: atque ita multos à periculo
liberaui, quibus affecta particula obliuioni tradita fuit,
per distributionem videlicet in vniuersum corpus sana-
tos. Aretæus autē inquit, Cucurbita accipiatur, primúm-
que infra vmbilicū adhibeatur, mox ad latera dorsúm-
que & scapulas, ita vt assiduè à loco vno ad alterum trās-
feratur, & in admolitione ex supernis locis deorsum tra-
hatur. Quòd si vehementer vrgeat suffocatio, sinapi aqua
tritum & vili panniculo exceptum pectori impone. Ad
delingēdum verò conueniunt eis, sinapi, nitrum, hyssopū
C squilla assa, sulphur viuum. omnia paribus portionibus cū
mellis cochleario permixta delingenda exhibe. Archi-
genes. In principio igitur, compendiarium & præceps
auxilium omnis angina requirit. Quandoquidem autē
ferè iuuenibus accidit, euestigio cubiti venā eis incidere
oportet, nisi quiddam maioris periculi impediat: auferre
autem sanguinem parcè, non vsquequo animi defectio se
quatur: citius enim hi animo linquuntur, & aliâs sanè ex
refrigerationibus & animi defectione perfacilè materia
à faucibus ad pulmonem defertur, & ineuitabile pericu-
lum infert. Curandum etiam vt modica fiat deductio ve-
D næ. nam cum in aliis tum in magnis venæ diductioni-
bus aceruatim animi defectus irruit. neque tamen angu-
stiorem facere venæ incisionem conuenit, ne sanguis ve-
lut percoletur, & crassior eius pars intus remaneat, quæ
causa huius affectionis existit. Vtilis est autem eis repetī
ta detractio in sequenti die, nisi præpediat ægri timor
aut animi deliquium. Quòd siquid venæ incisionem fie-
ri prohibeat, per clysterem infundendum est centaureæ,
absinthii, calaminthæ, & aristolochiæ decoctum, admi-
xto melle & plurimo nitro: postea etiam purgatiua dan-
E da, quæ magis pituitam ducunt. conuenientissimum au-
tem aliquando in angina esse videtur, elaterium: verùm
non oportet nisi cum sero lactis & cnico in sero cocto i-
psum propinare. Conuenirent etiam eis ex aloe & colo-
cynthide catapotia, si modò queant deglutire. si verò con
fidentior contingat medicus. bonum est & hieræ Archige
nis ex colocynthide drach. tres cum aliqua ex prædictis
decoctione per clysterem infundere, vbi prius aliquo ster
corum eductiuo euacuauerit. Post vniuersales autem eua
cuationes, cucurbitas apponere oportet: & si quidem tu-
F mor circa maxillas, aut sub mento persistat, in ipsum tu-
morem, & cum scarificatione plurimum sanguinem ex-
trahere, saléque respergere scissuras & confricare. Quòd si
nullus extrinsecus tumor appareat (veluti fieri solet in ea
quæ occulta appellatur cynāche) retrò sub colli neruo in-
figenda erit cucurbita iuxta primū verticulum, & cōstan-
ti attractione vtendum, & frequentius cucurbita auellē-
da. Ea enim instantia factis vertebrarum discessibus ac lu
xationibus probè se opponit: deinde vbi paulisper à reli-
G quorum remediorum adhibitione quieueris, cataplasma
tis vtendum, tum eadem die, tum etiam in sequenti. Ma-
iorem verò spem in sequentibus diebus in illitionibus &
gargarismis reponere conuenit. Itaque vbi initium sit cū
multa inflammatione, ea quæ leniter adstringunt offerē-
da sunt primùm, velut est rosarum, lentium, palmarúmq;
decoctum, flos rosarum ex hydromelite, rhus cum hydro
melite decoctus, & decoctum myxarum. Quòd si excoria
tio contingat corpusculorum, panis cremor exhibendus
est calidus, aut furfurum decoctum colluant, aut etiā lac
H solum. Ego autem, inquit Archigenes, siccum pharmacū
in promptu habeo, Ex rhois culinarii drachmis octo, flo-
rum rosarū drachmis IIII. costi autem & croci cuiusque
drachmis II. Ex quo sanè in aquā mulsam inspergo, & in
gargarismate vtor, atque inflammationes & vlceration

entllasi

A tonſillarum facillimè ſano, etiamſi contingant quibus
illæ ad ſummum,progreſſum minentur:quin & illitio-
nes manſuetiores inflammatis commodæ ſunt,velut eſt
ea quæ ex moris conſtat,& rhois culinarii cremor in hy
dromelite coctus donec cogatur. oportet autem præ-
macerare ſufficienter rhoen ipſum donec abundè aqua
mulſa ex eo colorem accipiat,& in ſapore vim eius re-
præſentet. Probè etiam facit mali Punici integri v-
nà cum corticibus fracti ac contuſi ſuccus melle permi-
xtus,ita vt ad ſucci partes tres vna mellis coniiciatur, &
B donec cogatur decoquatur ac illinatur.Quòd ſi ad nul-
lum dictorum remediorum,malum cedat, ſed ſemper
multitudo humorum augeſcat, venæ ſub lingua inci-
dendæ ſunt,aut quæ ſunt in fronte, aut etiam circa ma-
gnos angulos oculorum : forinſecus autem aſſiduè lanæ
circum collum ponantur oleo calido madefactæ,aut ce-
ratum ex oleo Cyprino apparatum adhibeatur,aut ſi ma
lis, ex gleucino ſiue muſteo. Quòd ſi diutius moram
traxerit, abſceſſum expectare oportet, & tum ſanè con-
uenientius erit ficuum decoctum ad colluendum: mul-
C tóque magis,ſi hyſſopum ei coniiciatur. Neque verò
incommodus fuerit in iis qui aliquo modo ſunt exul-
cerati,crocus cum aqua mulſa, & decoctum radicis dul-
cis. In vigore autem, omnium vtiliſſimus exiſtit ſuc-
cus ptiſanæ aut alicæ ore collutus : nam & à multis mi-
nis liberat,& abſceſſus metum eximit confeſtim. qui
ſi non adſit, furfures probè cocti ei ſuccedere poſſunt.
atque hæc quidem iis conueniunt. At in angina ſiue
inflammatione ac vlcere,vbi ſola multitudine ægri ob-
turati periclitantur, iis quæ acriora ſunt periculum eſt
D faciendum: ſunt enim tunc etiam in principio conue-
nientiora, poſt vniuerſales tamen euacuationes. Itaque
hydromeli meracius profuerit,ſi cum eo hyſſopum aut
origanum decoquatur.Si verò in ſuperioribus partibus,
aut iuxta fauces malum perſiſtet, ſinapi tritum cum a-
qua mulſa &percolatum gargariſſandum exhibebimus.
Conuenit etiam caſiæ decoctum,& iridis,& radicis pa-
nacis,gentianæ,centaureæ,ariſtolochiæ,agarici,& radi-
cis cucumeris agreſtis. vnumquodque autem cum hy-
dromelite ſatis diu decoquatur donec ſucculentum red-
E datur. Vſus ſum etiam in occulta angina ex ſinapi gar
gariſmo, & ſæpe à periculo ægros liberaui. Illitio au-
tem iis valde conueniens, iis inquam qui citra exulce-
rationem, anginam patiuntur, eſt ea quæ ex ſemine ru-
tæ ſylueſtris apparatur:& quæ ex vſtis hirundinibus con
ſtat: quarum apparatum paulo pòſt vnà cum aliis reme-
diis deſcribam. Iuuantur etiam fotu vaporis intra os
accepto,hoc modo: Origanum,hyſſopum,ſatureiam,
fœniculi ſemen,cum aceto plurimo & nitro feruefaci-
to in olla diligenter operta, operculo foramen habente
in medio:deinde arundine ori ægri & foramini adapta-
F ta, ſinas foueri. ſi verò ex feruore arundinis os adura-
tur, ouum vacuum paruum vtrinque perforatum ore
contineant, & per ipſum arundo immittatur. mollius
autem fomentum fuerit, ſi pro aceto poſcam affuderis
aut aquam. Cæterùm magis lancinãtia offerre illis o-
portet, quò rurſus inſurgat caro, & tranſmutare queat
eam quam in profundo pertulit coarctationem. in du-
bium enim ſæpe venit & ferè deſperationem præ ferita-
te morbus, vt & odioſa exhibere quibuſdam neceſſari-
G um fuerit: ſiquidem humano ſtercore quoſdam vſos
eſſe conſtat pro illitione, & magnum ſanè commo-
dum repererunt. Alii autem recenti vſi ſunt, alii verò
exſiccato & trito, ita vt cum nardo vel myrrha id per-
miſcentes,fœtorem celarent. Ab acrioribus autem,&
iis quæ dilaniantem vim obtinent, ad mediocria eſt
tranſeundum : velut eſt Andronis paſtillus, & ſimilia.
Vtilia etiam iis ſunt ea quæ vomitoriam vim obtinent,
maximè illis quibus grauitatis ſenſus circa ventrem hæ-
ret. Archigenis remedium,quo vtor (inquit) ad
H occultas anginas : mirabiliter etiam conducit anhelo-
ſis: Elaterii oboli dimidium, ſpumæ nitri obolos
tres, ſinapis drachmam vnam, contere cum aqua & in-
forma. Mouet autem vomitum elaterium cum oleo
aut melle tritum & penitiſſimè illitum. multo autem

A efficacius id præſtat, ſi ſquama æris ei commiſcea-
tur,aut ipſum æs vſtum, oleo Cyprino tritum illitum.
Probè etiam facit fel tauri illitum,& nitrum cum aceto
mulſo potatum, & centaureæ ſuccus cum melle, aſelli
ſub aquario ſtabulantes vaſe cum melle delincti. Qui-
dam naſturtii ſemen tritum bibendum exhibuerunt
quantum cochleario accipi poteſt,cum aqua mulſa. nec
ita longè pòſt pituitam vomuerunt illi craſſiſſimam &
tenacem:ſtatimque à plurimis moleſtiis ſunt liberati.
Aliud. Stercoris gallinacei albi & colore ceruſſam
B referentis,bonam copiam exſiccatam & repoſitam aſſer
ua.vbi verò vſus poſtulat, quantũ cochleario accipi po-
teſt,in aqua,aut aqua mulſa dilutum propina.etenim de-
ſperatos etiam ſanat. quòd ſi bibere nequeant, tritum
melle quampenitiſſime illini. Aliud ad idem: Cen-
taureæ drachmas octo,nitri drachmas octo, ſalis com-
munis drachmas octo, contere & repone ſiccum. vſu
verò exigente,melle imbue, & cum pinnula illine, aut
quomodo videbitur.vtere confidenter. nam periculum
eius factum eſt. Aliud. Abſinthium contuſum &
C cribratum,adiecto nitro trito,illine cum melle. A-
liud. Elaterium cum felle taurino & melle contritum
illine. Compoſitio ex ſemine rutæ ſylueſtris ori
commoda,Andromachi. Ad anginas & deſperatos(in-
quit)hac vtor. ſummè etiam prodeſt ſtomachicis,& ad
tormina inteſtinorum, fabæ magnitudine exhibita ex
frigida: Seminis aniſi,ſeminis apii, floris iunci odora-
ti,ammii,aluminis ſciſſi,iridis Illyricæ,ſeminis rutæ ſyl
ueſtris,quod quidam harmala, alii beſaſa appellant:cin-
namomi,myrrhæ troglodyticæ,ariſtolochiæ longæ,ſin
D gulorum vnciam vnam,caſiæ,crocomagmatis,roſarum
ſiccarum,cuiuſque vnciam vnam, coſti quadrantem,
cineris hirundinum recèns vſtarum quadrantem, croci
ſeſquiunciam, ſpicæ nardi drachmas quatuor, amomi
drachmas quatuor, gallas omphacitidas numero octo,
contere,& melle excipe, ac vtere. In principio quidem
pharmacũ hoc cum decoctione aliqua mediocriter ad-
ſtringente,quales ſæpe diximus,dilue:iuxta vigorem ve
rò cum ptiſanæ ſucco:iuxta remiſſionem autem & decli
nationem,melle aut hydromelite,aut vino mulſo:inue-
E terata autẽ & velut indurata inflammatione,aceto mul-
ſo. Philagrius autem inquit, Aliquando poſt prædi-
ctas vniuerſi corporis euacuationes,& adhibitiones cu-
curbitularum, & inciſionem venarum ſub lingua, mi-
ſcemus etiam alia quædam ad præſcriptum pharmacũ,
quæ partim quidem irruentem fluxum reſtringunt, par
tim autem omnia quæ iam inſident diſcutiunt. Conii-
ciuntur autem ex rutæ compoſitione drachmæ octo,gal
læ omphacitidis drachmæ octo, & ſtercoris canini albi,
ac humani ſtercoris ſicci, cuiuſque drachmæ octo. ve-
F rùm (quemadmodum & antè dictum eſt)ſtercus canum
accipere oportet eorum qui antea per biduum oſſibus
ſunt nutriti : humanum verò ex puero biduo pane & lu-
pinis nutrito. Vomitorium Marciani, quod & ad
opertas & manifeſtas anginas prodeſt.præexige (inquit)
mercedem: Æris vſti drachmas duodecim, atramenti
ſutorii drachmas duodecim,myrrhæ drachmam vnam,
elaterii drachmam vnam,ſpumæ nitri drachmam vnam,
fellis taurini drachmas quatuor, excipe melle, & cum
pinnula quampenitiſſimè illine. Archigenes autem
G inquit, Stercus humanum quale prædiximus,accipe &
exſicca,ac in vili panniculo ligatum exure,atque cum a-
qua mulſa dilutum propina.eſt enim remedium eorum
qui iam ſuffocantur. Antonius verò Muſa inquit,Ster-
cus caninum quale prædiximus accipe & exſicca, con-
tuſóque & cribrato vtere ad anginas, cum melle quam-
penitiſſimè illinens, vt tranſglutire poſſint. Eo enim
nullum potentius pharmacum noui (inquit Galenus)
neque ex angina laborantibus,neque ad magnas tonſil-
larum inflammationes, neque ad glandularum tuber-
H culorũmq; gutturis ſuffocationes iã periculum minan-
tes. Probè facit etiam cum aceto mulſo & pice liqui-
da illitum caninum ſtercus. Summè etiam auxilia-
tur ad anginas, confectio ex vſtis hirundinibus, cuius
compoſitio hæc eſt. Compoſitio ex hirundinibus

vstis: Cineris hirundinum syluestrium vstarum drachmas octo, croci drachmas duas, spicæ nardi drachmā vnā, excipe melle & permisce hoc modo, vbi iam incubuerint affectiones. Oportet autem exurere hirundines hoc modo: Pullos hirundinum viuos non deplumes, addito congruentis modi sale, in fictile vas conicimus, idque obturatum super prunas ponimus, donec puluis & cinis fiat, quo contrito vtimur. Aliud ex hirundinibus, itidem valens ad anginas: Hirundinum vstarum pullos numero vndecim, succi myrti viridis cyath. duodecim, myrrhæ obolos tres, mellis cyathos duos. hirundinum pullos exure & contere: deinde omnibus simul mixtis vtere. Aliud cuius experimentum constat: Folii, costi, caryophylli, piperis, cuiusque vnciam vnam, sandarachæ trientem, excipe melle despumato, & illine. Aliud. Cochleas nudas citra testam in hortis repertas, in ollula exure ac contere, cineréque melle excepto vtere. est etenim eiusmodi remedium quod præsentem opem affert. Simili modo etiam cancrorum vstorum cinere vtendum est cum melle: & decoctum quoque cācrorum ore collutum vtile existit. Ego autem cancrum in aquæ hemina tritum percolo, ipsámque aquam calefactam gargarissandam exhibeo: crassa enim educit multa, & releuatur confestim æger. Aliud. Centauream minorem siccatam exure, cinerémque illine cum melle. Aliud. Maxillæ porcelli vstæ vnciam vnam, stercoris canini albi drachmas quatuor, malicorii vnciam vnam, gallarum vnciam vnam, costi drachmas quatuor, piperis torrefacti scrupulos sex, misce cum melle, ac vtere. Valde autē magna solicitudine ac contentione opus est etiam tum quum malum remittere videtur: etenim ea quæ iam ex profundo corporū circa fauces attracta sunt, ex improuiso in pulmonem transferuntur, si negligantur; atque ita repentina mors ægro infertur.

De glandulis, Cap. XLVIII.

Omnibus hominibus carunculæ quædam exiguæ naturales iuxta vtrasque tonsillas extant, antiades Græcis, *Latinis glandulæ* appellatæ, quæ quum naturalem modum seruant, nihil molesti inferunt: verùm vbi iuxta affectionis proprietatem augescāt, & modi maioris quàm secundum naturam suam fiant, tunc sanè & transglutitionis & spirationis difficilis causæ existunt. Consistunt autem ferè in totum citra inflammationem, & paulatim etiam augescunt. aliquando autem & inflammationem patiuntur. Diducto itaque ore, manifestè apparent glandularum tumores maiores, citra quidem inflammationem, tonsillarum corpusculis concolores: inflammatæ verò, rubicundæ & inferentes dolorem. Quare quum inflammatio affuerit, gargarismis & illitionibus ad tonsillas inflammatas descriptis est vtendum. Quum verò citra inflammationem consistunt, conari oportet vt per commoda pharmaca paulatim deprimantur, & per admoti digiti compressionē. Remedia autem ad glandulas absque inflammatione auctas, talia conueniunt: Gallæ omphacitidis, salis ammoniaci, aluminis scissi, cuiusque vnciam vnam, adhibe siccum. Aliud. Myrrhæ sextantem, gallarum drachmas octo, misyos drachmas duas, salis torrefacti drachmas duas. vtere sicco. Aliud. Gallarum, misyos, myrrhæ, aluminis liquidi, æquales partes accipe, & siccis vtere, vel cum melle. Aliud Asclepiadæ. Remedium ad glandulas accommodatum: Gallarum omphacinarum drachmas quatuor, diphrygis drachmam vnam, myrrhæ drachmas tres, croci drachmas tres, mellis quantum suffecerit. hoc pharmacum citra vlcerationem glandulas reprimit. Aliud Apolloniadæ: Diphrygis drachmas duas, chalcitidis assatæ drachmas duas, gallarum drachmam vnam, croci drachmam vnam, myrrhæ drachmam vnam, excipe melle, & vtere. Chirurgia. Verùm si pharmaca vincantur, excindere glandulas oportet. quod vt commodius fiat, æger in claro & splendido loco collocetur: & diducto ore, vnaquæque glandula vncino producatur, & excindatur. excinditur autem ex ea id quod supereminet, iuxta medium eius quod præter naturam excre-

A uit. qui enim dū omnē quæ præter naturā accreuit carnem excindunt, etiā naturalē carnē ex fundo auferunt, periculosæ sanguinis eruptionis authores fiunt. Post excisionē autē posca frigida colluenda detur, ad sanguinis videlicet inhibitionem, & post eā frigidissima aqua. Postquā autē sanguinis eruptio cōstiterit, satis lōga intercapedine tēporis facta, aqua mulsa tepida exhibeatur: sequētibus verò diebus, etiā cū ea illitiones afferantur, quales sunt ad vlceratas tonsillas descriptæ. Raro autē, quando videlicet vlcera eminentiora apparēt, florido sicco ipsas B tonsillas attingimus. per hoc enim eminentiæ deprimūtur, & cicatricis inductio perficitur.

De suffocatorum reuocatione, Cap. XLIX.

Reuocantur aliquando suffocati ac strangulati, aceto ori infuso cū pipere, & semine vrticæ. verū difficulter tractari possunt vt admittāt: cogere itaque oportet ac ori infundere, ad vomitionémque irritare. Rubore autē circa collum dissoluto, statim respiciunt ac relaxantur. quare oleo multo calido, & lana, aut cerato, C collum assiduè circum circa est amplectendum. Similiter etiā naufragos reuocare oportet, si quidē respiratio adhuc in eis seruetur. Prius autem in caput ipsos suspendere conuenit, ac cogere quò absorptam aquam euomant, siue pinnularum seu digitorum irritatione: forinsecus verò manuum impositione iuuare oportet ventris firmitatem.

De deuoratis ac fixis in tōsillas spinis, atque iis quæ in asperā arteriā delabuntur, Cap. L.

Si in asperæ arteriæ extremum, atque ipsam adeo D asperam arteriam, aliquid eorum quæ deglutiuntur præterlapsum fuerit, tussis prouocanda est, per acetosam aliquam qualitatē: & sternutatorium quoque naribus admouendū. Ex vehementi enim agitatione, & instantia, & spiritu simul cum violentia quadā expulsionē adiuuante, eiusmodi cōsueuerunt excerni. Si verò iuxta tōsillas, aut iuxta principium stomachi seu gulæ, spinæ aut ossa fuerint infixa, ita vt oculis subiaceant, atque plurima sui parte extra tonsillas promineant, volsella apprehēsa E extrahere oportet. Quum verò in inferioribus gulæ locis quid adhæserit, hoc modo: Spongiā paruā resina terebinthina madefactā, aut carunculā crudam recentem incisam, vnà cum filo valido ipsi alligato, deglutire coge, & mox comprehēsam per alligatum filum rursus extrahe: hoc enim modo sæpe etiā id quod infixū fuit, simul extrahi cōsueuit. Conuenit etiam panis recentis interioris buccellas deglutiēdas exhibere citra commanducationem, aut caricam aliquantisper circummanducatam, nō tamen penitus dissolutam. Quum autē ad fundum vs- F que ipsorum corporum penetrarit, neque extrahi potuerit, aqua mulsa gargarisāda exhibeatur, & cibi sorbiles, velut ptisana cum melle, aut alica similiter: aut micæ aqua mulsa calida maceratæ offerantur. Forinsecus verò ceruici atque vniuerso collo lanam oleo calido imbutā imponere oportet, similitérque cataplasmate calido laxante ac deprimente collum contegere conuenit: velut est id quod ex semine lini cū aqua mulsa apparatur. Hoc enim ductu tum locus ipse suppuratur, tum spina cōmota, simul cum his quæ deglutiuntur, deducitur. Aliud. G ad eductionem eorū quæ in tonsillas deuorata sunt. Statim te ad ægrū desidentem conuerte, ipsúmque tibi attendere iube, ac dic, Egredere os, si tamē os, aut quicquid tandem ex istis: quemadmodum Iesus Christus ex sepulchro Lazarum eduxit, & quēadmodum Ionam ex ceto. Atque apprehenso ægri gutture dic, Blasius martyr & seruus Christi dicit, Aut ascende aut descende.

De arteriarum pharmacis, Cap. LI.

Asperæ arteriæ extremū & subiacentem ipsi asperam arteriam, cū suis propriis musculis, pellicula quæ- H dam fortiter complectitur & ambit. Quando igitur affectio aliqua, siue iuxta eam ipsam pelliculam, aut circa extremi ipsius arteriæ musculos contingit, remedia quæ vim medendi eam obtinent, arteriaca communiter appellātur. Afficitur autem pellicula hæc, aut ob nimiā humectationem, aut asperitatem, aut vlcerationem. Vo-

cis enim nocumenta, videlicet eius interceptio, hoc est nō posse loqui,& raucitas in loquēdo,ad plures causas cō sequūtur: aliquando quidem propter diuturnos ex capite defluxus,aliquando verò propter suppurationem thoracis & tabem. ex vociferatione etiam magna & plurima,raucedo vocis oboritur,& ob frigidi & insueti flatus inspirationem, & ob plurimam ac insuetam potionem vini meraciorem. Verùm hæ affectiones magnitudine inuicem distant. etenim vehementius humectis vocis instrumentis,vocis interceptio contingit:mediocrius autem rigatis,vox raucosa perficitur. Itaque qui ex vehementi clamore, amplius voce vexantur, consimile quiddam patiuntur iis qui reliquis corporis particulis fatigatis & ex labore afflictis afficiuntur. Nam & pellicula quæ arteriæ extremum atque ipsam asperam arteriam ambit, per magnas vociferationes extrà prolato spiritu perculsa,inflammatur. Et iuxta arteriæ extremum, vltra hanc plagam, musculorum ipsum mouentium actio offensa, maiorem affectionem operatur. Musculi enim illi vocem operantes, ob magnas vociferationes, non solùm ab erumpente spiritu perculsi læduntur: verumetiam super-extensi vehementer, maximam sustinent lassitudinem. Curatio autem horum coincidit cum iis qui alias particulas corporis habent fatigatas. Balneum enim dulcium & bene temperatarum aquarum, magnopere iuuat omnes phonascos *Græcis* appellatos, qui vocis exercitio magno vtuntur: citharœdos inquam, præcones,& tragœdos, quum cōtendendo oblæserint vocem. Quemadmodùm autem oleum forinsecus illitum,omne corpus à fatigatione refocillat:sic & cibi mordacitate carentes & deprimentes ac laxantes,tum affectam arteriæ pelliculam,tum ipsos musculos, & pharmaca arteriaca vim obstruendi meatus habentia,iuuant. Quum igitur afflictiones ac lassitudines velut distendentes circa extremi ipsius arteriæ musculos, & ipsam pelliculam generantur, in principio quidem lenissima edulia conueniunt: pharmaca verò obstructoriam meatuum vim habentia. Sedata autem inflammatione aliquod ex modicè repurgantibus est adhibendum:deinde rursum aliud, sed priore præstantius, vt paulatim ad medium repurgantium perueniatur: deinde ab hoc adhuc fortius discussorium adhibeatur, vt hoc modo semper ad vehementius progressus fiat,quando videlicet diutius veluti indurata affectio in vocalibus organis perstiterit. Primi itaque ordinis erit tragacantha, & gummi,& aster Samius, amylúmque, & ex alica ac trago probè decoctis sorbitio. lac etiam conueniens est,& dulciarii panes, oua sorbilia, & nuces pineæ madefactæ,sesama, & sapa quæ sireon quoque & hepsema appellatur. Hæc itaque inflammatis affectionibus circa arteriam arteriæque extremum,conueniunt: quibus vtendum donec moderatior inflammatio fiat. A vini autem potu abstineant hoc tempore intotum. Postquam autem inflammatio moderatior reddita est, passum theræum exhibendum est, & sapa. butyrum quoque conueniens est, & amygdalæ vnà cū sorbitionibus decoctæ: lac item ac mel diutius cocta, amylo ipsis iniecto: quòd si non adsit,panis siligineus siccus contusus & cribro excussus, lacti dum coquitur infarciendus est. Manifestum itaque est,quòd per huiusmodi victum, tum pellicularum,tum musculorum circa arteriæ extremum atque ipsam arteriam, inflammatio sedatur. Relinquitur autem humiditas multa, propter quam impossibile est vocem esse claram,nisi rursus eduliis vtantur & pharmacis mordacitate carentibus & repurgantibus, velut est faba elixata, & ptisana, & semen lini torrefactum. Hæc enim medium obtinent inter ea quæ mediocri vi prædita sunt, & ea quæ meatus obstruunt pharmaca. His autem amplius repurgat resina terebinthina,& thus cum despumato melle,amygdalæ amaræ,brassicáque & probè decocti porri. Iis verò adhuc fortiora sunt,farina erui,hormini semen, iridis radix & panacis. Omnibus autem prædictis,maximè mollibus, passum Creticum, deinde theræum & scybelites conuenienter miscentur:sapa quoque quam sireon & hepsema vocant, ex musto ad tertiam partem mensuræ decocto apparata, omnium maximè

A meatus obstruit,citra etiam mordacitatem meatus lenit. Quod verò ex caricis apparatur decoctum ad mellis spissitudinē,magis discutit ac repurgat. Omnium itaque simplicium pharmacorum vires nosse oportet, eum qui aliquod compositum est facturus. Qui enim eas nouerit, etiam eis quæ ab aliis composita sunt rectè vtetur, maximè quū indefinitè fuerint descripta. His igitur præexplicatis,arteriacas cōpositiones à veteribus descriptas subnectem⁹. Arteriaca ad vocis asperitates,in principiis

B exhibita lenissima: Gummi drachmas duas, tragacanthæ drachmam vnam, sapæ sextarium vnum. Gummi & tragacantham contusa & cribrata, cum sapa contere donec dissoluantur: deinde super prunas fumum non emittentes decoque, donec non inquinent testæ instillata. exhibe autem ex ea sub lingua tenendum. Alia arteriaca. Gummi quincuncem, passi sextarium vnum, mellis libram vnam. Gummi modica aqua dilue & ad reliqua coniectum super prunas non fumantes decoque, vt prædictum est. Ante somnum verò delingen-

C dum exhibe. Antonii Musæ, ad vocis interceptiones. Brassicæ viridis cauliculos depurgatos manducandos exhibe, & quod instar palearum exsuccum est expuere iube: succum autem ipsum deglutire. Aliud. Succi eryngii aqua decocti heminā vnam, succi ficuum aqua decoctarum tantundem, gummi læuissimè triti drachmas octo, decoque simul diligenter, donec ad arteriacæ crassitudinem redigatur,& delingēdum exhibe ex eo ante somnum vsque ad cyathi mensurā. Alia arteriaca,ad asperitates,raucitates,tussésque, & sputū sanguinolētum: Amygdalarum amararum decorticatarum

D numero vigintiquinque, seminis lini torrefacti drachm. quattuor,tragacanthæ drachmas duas,oui in fermento assati vitellum,tragacantham in modica aqua maceratam, vnà cum reliquis omnibus passo excipe. Si verò sonus vocis sit fract⁹, mel pro passo admisce, maximè si ex pectore aliquid educi oportet. Aliud. Brassicæ succum cum melle decoctum delingendum præbe, & confestim auxiliabitur.

E Ad inueteratas affectiones variæ arteriacæ, Cap. LII.

Oribasii,ad asperitates & superfluam vocem: Croci drachmas septem,radicis dulcis,spinæ nardi, cuiusque drachmas quatuor, myrrhæ drachmas tres, thuris drachmas tres, seminis hyoscyami drachmam vnam, mellis despumati vncias sex,piperis albi grana quinquaginta. exhibe sub lingua tenendam magnitudine fabæ. Alia arteriaca sub lingua tenenda, ad suppressam vocem, raucosos & cruenta reiectantes. Tragacanthæ drach. sex, gummi drachmas sex, myrrhæ drachmas duas, obolos

F duos,thuris sesquidrachmam,piperis albi grana viginti, croci drach. vnam, succi radicis dulcis drach. sex, carnes phœnicobalanorum numero trium, passi Cretici quantum satis est. Gummi & tragacantha contusa & cribrata passo macerantur cum radicis dulcis succo: quòd si non adsit succus, radicem tusam & donec cogatur decoctam conìicimus quadruplici pondere. Alia arteriaca, quæ etiam ad tussim prodest: Seminis lini contusi & cribrati,vuarum passarum pinguium sine vinaceis, nucum pinearum tostarum,nucum auellanarum mundatarum, æ-

G quales partes in farinam redactas,melle cocto sufficienti excipe,& cochleariū exhibe ante somnū. Eclegma quo vtimur: Vini scybelitæ sextarium vnum,gummi sescuncem,mellis dodrantem. Gummi pauca aqua præmacera, deinde omnia simul contrita in diplomate decoque, ac vtere. Aliud,Charixeni. Succi radicis dulcis drachmas sex, tragacanthæ drachmas sex, croci drachmas duas,myrrhæ, thuris, cuiusque drachmam vnam, spicæ nardi drachmam vnam, passi protropi chœnices tres: decoque donec in mellis modum cogantur, ficcis probè commixtis,ac vtere. Eadem enim potestate valet qua &

H sequens. Aliud, sub lingua tenendum ad suppressam vocem, ac reliquas circa arteriam affectiones: Tragacanthæ drachmas duodecim. gummi drachmas duodecim, myrrhæ drachmas tres,thuris drachmas tres,carnē phœnicobalanorum numero sex, radicis dulcis drachma,

vi.pafsi protropi aut theræi quantum excipiẽdis his fatis
eft. fit autem paffum ipfum præcoctum ad mellis crafsi-
tudinem. Exhibe fabæ Ægyptiæ magnitudine fub lin-
gua detinendum,& diffolutum deglutiendum. Alia ar
teriaca,faciẽs ad vocem fractã, raucofam,& fuppreffam,
inflammationes tonfillarum.vtilis eft phonafcis & ante
& poft certamen exhibita.iuuat refrigeratos.*prodeft ve-
teri & recenti tufsi, fpuentibus fanguinem, & furfum re-
iectantibus,& cœliacis. conducit etiam ad anhelitus fœ-
torem. Croci drach.III.myrrhæ drach.I.fucci radicis dul
cis drach.I.pafsi Cretici fextarios III.paffum ad tertias de-
coque & cum eo prædicta excipe ac vtere. Aliud, ad vl
ceratam arteriam, Charixeni. conuenit etiam phonafcis,
hoc eft qui uocis exercitio utuntur, ante certamen & poft ex-
hibita.facit & ad circumdolentes oculos, extrà impofita
lana ex eo madefacta, & ad interaneorum affectiones
delincta. Gummi drach.XII.tragacanthæ drach.XII.thu
ris drach.III.myrrhæ drach.III.croci drach.II.fucci hypo-
ciftidis drach.II.pafsi fcybelitæ fextarium vnum. Gum-
mi & tragacantham contundito & *cribrato vnumquod-
que feorfim,& cum modico paffo diluito,reliqua verò fra
cta & præmacerata fimiliter cum modico paffo cõterito.
Crocum verò in raro laneo panno ligatum, in ollam ap-
pendito, in qua reliqua coniecta ac afsiduè agitata deco-
quuntur:deinde extracto croco, & probè contrito, reli-
qua omnia in pilam coniiciantur, & vt cocta funt, cum
croco vniantur,& vtitor. Alia arteriaca,ex cuius vfu fæ
pe magnam laudem affequutus fum.Nuces pineas fexa-
ginta,amygdalas amaras delibratas quadraginta, carnem
phœnicobalanorum fex, fucci radicis dulcis fcrupulos
duodecim,croci fcrupulum I.myrrhæ fcrup.I. tragacan-
thæ fcrupulos VI.pafsi Cretici quãtum fufficit.Quibus ve
rò eductione ex pectore opus fuerit,mel & fapam adde.

Alia, Andromachi. Pinguedinis gallinæ recentis qua-
drantem,mellis heminam I.decoque fimul,& cum rutæ
ramulis agita donec cogatur.exhibe eam ieiunis, & poft
cibum,& ad noctem. Sorbitio ad fuppreffum fonum,
maximè ab humore. conuenit etiam phonafcis: Porros
in aqua ad tertias decoque, atque ipfos quidem abiice,
aquæ verò alicæ fuccum admifce, & mel & ouorum
lutea III.quæ vbi commifcueris,ad tertias decoque,& ex-
cola:deinde affufo fapæ optimæ fextario I.rurfus donec
cogantur decoque,ac ramulis anethi circumagita. da ex
ea manè & vefperi cochleare vnum. Arteriaca neceffa
ria,phonafcis commoda: expertus fum etiam eius valo-
rem ad raucefcentes ob humiditatem plurimam: Co-
fti,folii,fpicæ nardi,amomi, piperis, cafiæ, mafliches,
cuiufque drachmas quinque,opii drach.II.mellis & fucci
mororum æqualiter mixtorum quantum fatis fuerit. ex-
cipe pharmacum cum eis,quò vifcofa coactio reddatur,
& vtere. Exhibe fub lingua tenendum magnitudine nu-
cis auellanæ. caueto ne nimis folidum facias, vt facilius
fub lingua liquefcat. Alia arteriaca,ad affectiones afpe-
ræ arteriæ, & pulmonis, ad reiectantes fanguinem, & o-
mnia vitia manifefta: maximè verò prodeft crebrum &
rectum anhelitum ducentibus: Squillæ depurgatæ coctæ
drachmas fex, feminis lini drachmas duas,feminis vrti-
cæ drachmas duas, fucci verbenacæ exiccati drachmas
duas,thymi drachmam vnam, farinæ erui drachmas II.
pulegii, iridis, betonicæ, anifi,nafturtii,apii,feminis fœ-
niculi, feminis anethi,piperis, fœnigræci, cuiufque dra-
chmam vnam,excipe melle Attico:exhibe manè & vefpe
ri quantum cochleari accipi poteft. Alia,ad arteriæ af-
fectiones,& pulmonis vlcera,reiectiones puris & fangui-
nis,deftillationes ad pectus,& ad eductionem eorum quæ
in pulmone coaceruata funt valde efficax. Refinæ tere-
binthinæ,croci, thuris,myrrhæ troglodyticæ,terræ quæ
after appellatur, cinnamomi,nucum pinearum purgata
rum, radicis dulcis,fingulorum drachmas quatuor, amo
mi, tragacanthæ, carnis palmarum pinguium,cuiufque
drachmas tres, fpicæ nardi drachmas duas, cafiæ dra-
chmas duas, cofti drachmam vnam, galbani depura-
ti obolos quatuor,mellis Attici libras fex. Mel & terebin-
thinam in diplomate decoque,atque vbi condenfari cœ

A perint, galbanum præmollitum admifce, ac donec non
inquinarint amplius decoque, deinde agitando frigefa-
cito, & cum reliquis contufis in pila permifceto. vfus e-
ius eft fub lingua detentæ. Alia quæ fimiliter ad omnia
prædicta efficax eft: Spicæ nardi drachmas quatuor,cro-
ci drachmam vnam, piperis grana triginta, radicis dul-
cis drachmam vnam, nucum pinearum depurgatarum
numero centum, ftyracis drachmas duas, balauftiorum
drachmas tres,tragacanthæ drachmã vnam,cinnamomi
B drachmam vnam,amomi drachmam vnam, thuris dra-
chmã vnam, mellis fefquilibram,aut paffi Cretici hemi-
nas octo. paffum in duplici vafculo fiue diplomate co-
quitur ad mellis fpiffitudinem, & ad reliqua arida in pi-
la trita affunditur. Tragacantha autem tunditur,cribra-
tur,& diluitur vnà cum ftyrace in vino modico dulci,at-
que ita admifcetur:exhibe ex eo cochleariũ vnum: exper
tus enim fum ambo hæc adfcripta magna celebritate pro
bari. Compofitio ex capitibus papaueris varia: Capi-
ta papaueris centum & viginti in aquæ fextarios tres con
iecta,ad dies quinque macerato, deinde ad tertias deco-
quito, & abiectis capitibus ad aquam mellis fextarium v-
C num admifceto. quibus fimul ad fpiffitudinem mellis
ita vt nõ diffluãt,croci,myrrhæ,acaciæ, fucci hypocifthi
dis fing.drachmam vnam infarcito,& ante fomnum de-
lingendum exhibeto. prodeft reiectantibus fanguinem,
cœliacis ac dyfentericis. Ego autem ad huiufmodi ex ca-
pitibus papaueris compofitionem,quando fcilicet ad li-
bram vnam aquæ decem papaueris capita iniiciuntur,
prædicta commifceo,& pro pharmaco fluxiones fiftente
ac repreffiuo vtor. Alia ex libris Afclepiadæ, pana-
D cea Mithridatis. Iis qui vocis exercitio vtuntur, an-
te & poft certamen vtilis. facit ad glandularum inflam-
mationes, columellam laxatam, & ad gingiuas humore
turgentes & vlcera ferpentia oris, ad motos dentes, &
deftillationem, tuffim veterem & recentem, fanguinem
fpuentes ac rurfum reiectantes. Vtor ea aliquando citra
admixtionem,aliquãdo autem paffo aut fcybelite vino,
aut aqua calida diluta.Etenim ad tonfillarum inflãmatio
nes aque confimiles affectiones vtendum eft pharmaco
hoc diluto:ad eas verò quæ in profundo hærent, immi-
E xto & puro.Verùm compofitio ipfa hoc modo habet:Ra
dices filicis quamcraffiffimæ diligenter lauãtur, donec
terrenæ fordes intotum difcedant:deinde refrigerantur,
in frufta digitali magnitudine diffectæ: ex quibus libras
tres accipimus,& capita papaueris agreftis mediocria cẽ-
tum & quinquaginta,radicis fymphyti depuratæ,corticis
radicis mandragoræ, rhei Pontici,rofarum ficcarum,iri-
dis Illyricæ,radicis dulcis,balauftiorum,fingulorum qua
drantem, cafiæ trientem,nardi Celticæ fefquiunciam, a-
quæ pluuialis fextarios quindecim.Omnia prædicta craf-
F fo modo contunduntur,& per triduum madefcunt:dein-
de fequenti die in diplomate ad tertias decoquuntur,ex-
primuntur & percolantur. In huius autem decocti parte,
fubfcripta per diem & noctem maceramus: funt autem
gummi puri libra vna, tragacanthæ pellucidæ libra v-
na, myrrhæ troglodyticæ fextans, fucci radicis dulcis
fextãs,croci fextans,fucci hypocifthidis fextãs,mafliches
vncia vna. fequenti deinde die diligenter & paula-
tim hæc trita diluimus,& quod fupereft ex ipfo decocto
ac expreffo liquore paulatim adiicimus. & poftea vinum
G fcybelites aut theræum,aut aliud dulciffimum fextario-
rum vigintiquatuor menfura, in vas fictile diffufum de-
coquimus, donec ad mellis craffitudinẽ redigatur:dein-
de adiectis etiam tritis omnibus, rurfus ad coactionem
decoquimus,& ablatis vtimur. Datur ex hac quantum co
chleari excipi poteft. Compofitio ex capitibus papaue
ris,ad tuffes humidas,dolore affectam arteriã, & fauces,
& ad deftillationes à capite ad pectus. vtilis eft etiam
ad vigilias: Capita papaueris Thebaici mediocria
vnà cum ipfo femine, decem,aquæ pluuialis fextarium
vnum, radicis dulcis parum quiddam:per diem vnum
H præmacerato,donec flaccida tactu fiant capita, decoqui-
to, exprimito & percolato, ac ad decoctum dimidium
eius mellis adiicito, & rurfus fuper prunas ad mellis craf

ſitudinem decoquito ac vtitor. Accuratior huius antidoti apparatus, atque etiam partim vſus, prædictus eſt Sermone quinto, De propriis ægrorũ potionib⁹ loco. Quòd ſi magis adſtringens alui profluuiorum facere velis, & ſanguinem ſpuentibus commodum, ſucci rhois rubri drachmas duas adiice, & acaciæ drachmas duas. hæc autẽ in paſſo diluta, tum demum quum ab igne ablaturus es pharmacum, in ollam coniice, & parumper ferueſieri ſine, ac vtere, cochlearium exhibens ante ſomnum.

De deſtillatione ſiue catarrho, & narium muco, ex Galeno, Cap. LIII.

DEſtillationis & muci cauſa eſt cerebrum, quod quidem à frigore ad frigidam intemperiem deducitur: ab æſtu verò calefit & repletur. Vinum quoque vltra modum potatum, caput replet, & balnea calidiora, & largior perfuſio capitis ex aqua calida, maximè ſi alias calidius caput exiſtat: & cibus ſanè qui in ventre incoctus perſeuerat neque infrà excernitur, in caput impetũ facit. Repletum itaque caput rurſus ad ſubiecta membra humores demittit: & ſi quidem ad nares hoc ipſum excrementum defluat, coryzam, *id eſt mucum* appellare conſueuerunt, *& Latini amplius grauedinem*: ſi verò ad gurgulionem, morbum vuam appellatum generat. Eſt autem affectio circa gurgulionem conſiſtens aut aliâs ipſum gurgulionem tumidum facit. Promptiſſima itaque eſt ad nares & ad os defluxus delatio, quamuis aliquibus etiam ad oculos, aliquando & ad aures deferatur. Atqui delationem ad os, etiam ſtomachus ſiue gula excipit, & aſpera arteria, atque ipſum adeo arteriæ extremum: quod ſanè extremum, ob ipſum ad ſe delatum à capite defluxum ſuperhumectatum, in principio raucoſam vocem producit, & progreſſu temporis etiam paruam. quòd ſi amplius augeſcat malum, vox ipſa in totum perditur. nam ipſa aſpera arteria vnà cum ſuo extremo permadeſcit. At ſi acrior fluxus ipſe exiſtat, non tantùm vocis damnum prædictæ particulæ patiuntur, ſed grauiſſima etiam eroſio accedit, talis naturæ quales circa cutem accidere ſæpe videmus citra vllam externã cauſam, eóque modo etiam pulmo ipſis exulceratur, vocatúrque hæc affectio tabes. Quòd ſi ad gulam & in ventriculum fluxus deferatur, ſi quidem frigidus exiſtat, in frigidam intemperiem corpora perducit: calidus verò in intemperiem calidam. exulcerat etiam ea temporis progreſſu: in principio verò appetitioni nocet & concoctioni. Si itaque frigidus fuerit defluxus, tardas concoctiones & cruditates ac ructus acidos efficit: ſi verò calidus fuerit, in corruptionem adiget cibos: vnde nidoroſè aut fœtentes aut acidæ eructationes producentur, aut etiam alterius cuiuſdam quæ nominari non poteſt, aut etiam nomen habentis qualitatis. Vbi verò altius penetrarit nocumentum, etiam inteſtinum ieiunum afficit, & ad colum vſque pertingit, atque ad meſenterii venarum vaſa, per quæ ad hepar diſtributio atque digeſtio alimenti contingit. Aliquibus itaque deiectio appetitus accidit: aliquib⁹ verò appetitiones præter naturam, quas appellant caninas, aut etiam vitioſorum ciborum concupiſcentia, qualis mulieribus prægnantibus pica morbo infeſtatis contingere conſueuit. Manifeſtum autem eſt & gurgulionem & tonſillas affici: quin & parulides & glandulæ, & dentium eroſiones, vlcerationéſque & putredines oris, ad ſeroſas ex capite in ipſum os deſtillationes ſequuntur. Cæterùm vulgus medicorum, aut gurgulionem reſecat, aut pharmaca exhibet quæ per aſperam arteriam ſputi eiectione in pulmonem dilapſa educant: alii verò ventris curam gerunt, quemadmodum alii dentium & oris, aut etiam affectionum in naribus aut oculis aut auribus curam moliuntur. Principium inuentionis Galeni. Melius autem erat (mea quidem opinione) velut fontem malorum excindere, ſanato videlicet capite: quòd ſi impoſſibile ſit facere, ob vehementiam naturalis intemperiei, omnino tamen eius ſaluti conſulere oportet, indicatione ex figura ipſius

(A) accepta quomodo ei ſubueniri poſſit: non enim mox, veluti aliqui medici omnibus capitibus ſemper ex thapſia & ſinapi cataplaſmata adhibent, ſic & te facere volo. Etenim ſi à calida intemperie caput vexatur, omnia calida pharmaca nociua exiſtunt. Oportet itaque ipſos balneis multis calidis potabilium & dulcium aquarum conſolari, ſimúlque generatos in capite vapores calidos diſcutere, & temperaturam omnem in melius mutare. Nociuus autem eſt eis vſus aquarum natura ſua calidarum. quæqunque enim ſulphurulentæ ſunt, & bitumen olent (B) ob caliditatem ſuam contrariæ ſunt capitibus natura calidis. quæ verò aluminoſæ, coarctatione ſua caput offendunt. verùm calidas dulces non appellamus ſua natura calidas. neque enim inuenire eſt quæ ſuapte natura calidæ exiſtant, ac non aliqua medicamentaria qualitate participent. Qui verò caput vehementer calidum & peruſtum habẽt, & ob id aſſiduè à deſtillationibus vexantur, his melius eſt hora æſtiua ex roſaceo vngi, ex ſolis roſis & omphacino oleo citra ſpiſſamentorum adiectionem apparato. Quædam autem capita propter calidio- (C) rem arteriarum temperaturam, tum vertigine tũ dolore apprehenduntur: in quibus etiam arteriarum inciſione vtimur. Quare conſiderare oportet præcedentem deſtillationis cauſam, & præhabitam diætam: atque ita remedia contraria afferre. In vniuerſũ autem pauco cibo & quiete vtendum eſt, vitato etiam frigore & calore: ſi verò cibi incocti amplius in ventre innatent, ad vomitum æger eſt inhortandus. Philumeni. Valde vtile eſt iis qui deſtillationem patiuntur, ſi eorum plantæ pedis cum pice in oleo plurimo diſſoluta conſtan- (D) ter fricentur, ex eadémque inguina & ſedes perungantur: nares verò ex thure & myrrha cum vino & oleo contritis, ac ad mellis craſſitudinem redactis illinantur, & vnguentum irinum ſimul naribus inſtilletur. Melanthium etiam torrefactum linteolo illigatum odorent, aut hedychroon manibus teneant & aſſiduè odorent, aut cyphi eodem modo. Conuenit etiam inflammationem arcentia emplaſtra fronti imponere, velut eſt iceſiæ, & emplaſtrum oxerum appellatum, itémque barbarum cruẽtis vulneribus deſtinatum, & athena. Gargariſſent autem (E) aſſiduè paſſum ſcybelites, aut ſapam calidam. Sorbitionibus verò vtantur decocto hyſſopi, ficuum & nucum pinearum, atque iridis: item alica ex paſſo decocta. Si verò ab his nihil leniatur deſtillatio, neque tamen amplius augeſcat, ſed eodem modo ad plures dies perſiſtat, præſentiſſimum auxilium capitis irroratio exiſtit, maximè in æſtate, & capitis temperatura calidiore. Oportet autem in balneis ex alto frigida aqua delabente caput ſubdere, vt violentum inde ſuſtineat inſultum: eueſtigio enim denſitatem diſſoluit. Animaduerſionem ta- (F) men habere oportet, an thorax inde facilè offendi poſſit: conſueuit enim promptè à capite frigiditatem tranſſumere ac fortiſſimas vexationes perferre. Porrò diuturnas deſtillationes fortis clyſter ſanat, aut vomitus à raphanis ieiunis factus, aut purgatio exhuberantis humoris, & irrigatio capitis ex vnguento irino aut optimo nardino. Iis verò qui continua & inueterata iam deſtillatione afficiuntur, caput radere oportet, & factis ſcarificationibus, bituminoſa emplaſtra imponere: pharmacis autem deglutitiis vtendum huiuſcemodi. Eclegma (G) ad deſtillationem: Mellis ſextantem, butyri recentis vnciam vnam decoque, & in duas partes diuiſum delingendum exhibe, iis qui eductione opus habent.

Manducatio ad eandem: Semen hormini, ſemen papaueris nigri, ſemen lini torrefactum, æquis portionib⁹ contunde, & cribro excute, melléque cocto excepta cõmanducanda manè exhibe. Probè etiam ad deſtillationes facit antidotus ex capitibus papaueris ſoporifera, ante ſomnum exhibita: etenim ſomnum dulcem infert, & reprimit influxum. Eius apparatus paulo (H) antè inter arteriacas compoſitiones dictus eſt, & in quinto ſimiliter Sermone de propriis ægrorũ potionib⁹ loco.

Catapotium valde celebre ac dolorem leuans: Styracis drachmas ſex, myrrhæ drachmam vnam & dimidiã,

terebinthinæ drachmas duas, opopanacis drachmas II. iridis drachmas duas, piperis albi, ſpicæ nardi, nitri, ſeminis hyoſcyami, opii, cuiuſque drachmam vnam. arida contundito ac cribrato: reliqua verò in pila citra liquoris admixtionem contuſa ſimul committito, & grana in erui magnitudinem informata ante ſomnum deglutiẽda exhibeto, neque quicquam vltra ſorbitionis admittito. dantur ad ſummum grana quatuor, medium tria, minimum duo. Aliud, quod etiam dolorem leuans, tum tuſſi, tum deſtillationi opitulatur: Styracis drachmas quatuor, myrrhæ drachmam vnam, opii drachmã vnã, galbani drachmam vnam, contunde in pila, & ſapa affuſa ſubige, & catapotia erui magnitudine informa, quorum ſimiliter ad ſummũ quatuor exhibe, medium tria, minimum duo. abſorbeant etiam inſuper paſſi calidi diluti cyathos duos. Aſclepiadæ remedium: Pyrethri, coſti, vtriuſque drachmas duas, piperis albi drachmam vnam, contuſa & cribrata repone. Vſu verò expetente, apprehenſis naribus pharmacum attrahere præcipe. Aliud: Piperis drach. duas, ſeminis vrticæ drach. duas, croci, myrrhæ, coſti, cuiuſque drach. I. vtere vt dictum eſt. Caſeus autem tener & recens, comeſtus vtilis eſt, & cauliculi braſſicæ crudi à ieiunis comeſti, ſimiliter & braſſica delicatior cocta & comeſta. Qui verò calidiori præditi ſunt temperatura, lactucæ cauliculos parumper feruefactos comedant: in poſca verò ipſos intingant.

De tuſſi, Cap. LIIII.

TVſſis cauſæ variæ ſunt. nam & humor à capite ad aſperam arteriam deſtillans tuſſim efficit, & aſperitas ſola pelliculæ aſperam arteriam intrinſecus ambientis tuſſim irritat. Qui præterlabuntur etiã cibi ac potus, tuſſim mouent: & lumbrici ſtomachum infeſtãtes, tuſſiculas paruas excitant. Et acris humor ſtomachum perturbans, ac irritatiuam aliquam qualitatem ad fauces demittens, imaginariam tuſſim producit, quemadmodum etiã in iis qui ſtomachi morſum ſentiunt, & ſaliuæ ad eũ influxu vexantur, euenire ſolet, quum nihil moleſti iuxta aſperam arteriam obuerſetur. Intemperies quoque frigida reſpirationis inſtrumentorum, tuſſis cauſa exiſtit: verùm hi moderatè ac minimè violenter tuſſiunt, adeo vt non ſolùm per ſpiritus compreſſionem, retinere queãt & impedire tuſſim, ſed ſanare etiam ſæpiſſimè, per reſpirationis inhibitionem frigefactas particulas calefaciẽdo. Signum autem ob ſolam intemperiem frigidã tuſſientium eſt, ſi per inſpirationes irritentur, frigiditate videlicet exinde intenſiore facta & aucta. quãdo igitur hi leniter inſpirãt ac aerem attrahunt, & in calida domo verſantur, parum vel omnino nihil tuſſiunt. Quæ verò cum titillatione partium, ab vtraque palati parte contingunt tuſſes, palàm oſtendunt defluxum à capite ad aſperam arteriam afferri, itémque ad pulmonem. Quòd ſi nihil expuant ſic affecti, tenuem eſſe defluxum indicat, qui expulſione ſpiritus diſſectus, præ tenuitate ſua rurſus fluxum reflectit: id verò ex humore per ſputum reiecto manifeſtè apparet. craſſiorem enim priore habet cõpagẽ, etiãſi ſit à ſpiritus impulſione reiectũ. Manifeſtũ autem eſt quòd humor in pulmone & thorace detẽtus in morbo laterali, inflammatione pulmonis & tabe, maxima tuſſis cauſa exiſtit. Medemur autem tuſſi à tenui defluxu factæ, per antidotum ex papaueris capitib⁹ inſpiſſantes, aut per alterius cuiuſdam pharmaci dolorẽ leuantis vſum, & per cibos boni ſucci. Si verò craſſus aut viſcoſus fuerit affligens humor, per ea quæ extenuant & diſcindunt medebimur. Inſtrumentorum autem reſpirãdi frigiditatẽ per calefacientia emendamus: quæ verò ab aſperitate fit, per lenientia & mordacitatem arcentia ſanatur, qualia ſunt ex arteriacis compoſitionibus ſimpliciora. His itaque præexplicatis, ea quæ à veteribus de ſcripta ſunt ad tuſſim remedia ſubnectemus. Nos verò ad præſcriptam methodum animum conuertẽtes, atque vniuſcuiuſque ſimplicium pharmacorum vires edocti, facilè ad quamcunque affectionem conuenientia remedia afferemus, etiam ſi à priſcis indefinitè ſint deſcripta. Remedia autem hæc ſunt: Styrax nucis auellanæ magnitudine deuoratus, tuſſes ſedat, ac deſtillationes. vtilis eſt etiam ad raucedinem. Aliud: Ficus ſiccas pingues in vino dulci meraco madefactas, vnà cũ vino deuorandas exhibe. hoc tuſſes mitigat. Terebinthinam & mel coctum delingenda præbe, & vinum dulce dilutum inſuper abſorbendum: hoc enim attenuat & educit. Aliud: Filicem contuſam & cribratã paſſo inſtar polentæ inſperge, & abſorbendam exhibe. prodeſt etiam ſanguinem reiectantibus. Aliud, quod ad tuſſes noctu moleſtiã exhibentes conducit: Mẽthæ ramulos tres tritos, affuſo aceti cochleario ante ſomnum abſorbendos præbe. adiuuat concoctionem, ſtomacho vtile eſt, & craſſitiem diſcindit. Aliud: Nucum pinearum torrefactarum, amyli, radicis dulcis, ſeminis vrticæ, ſeminis lini, cuiuſque ſextantem, iridis, piperis, hyſſopi, ſeminis naſturtii, amygdalarum amararum, ſingulorum vnciam vnam: excipe melle probè deſpumato, & præbe ex eo cochlearium mediocre. Compoſitio ex marrubio ad tuſſim: Marrubii ſextantem, hyſſopi vnciam vnam, iridis drachmas quatuor, pulegii drach. quatuor, calaminthæ montanæ drach. quatuor, bulborum ſcillæ ſcrup. ſex, nucem vnam pineam bonam & integram, caricas pingues quinque, aquæ ſextarium vnum & dimidium, mellis heminam vnam. vtere. Eclegma tuſſientibus aptum: Nucum pinearum repurgatarum drach. duodecim, palmarum pinguium drach. octodecim, iridis drach. duodecim, ſeminis lini torrefacti drach. octo, tragacanthæ drach. duodecim, amygdalarum dulcium delibratarum drach. ſedecim, mellis deſpumati quantum ſufficit. Tragacantham in vino dulci modico ma[illegible]ratam & dilutã, primùm cum deſpumato melle decoquito, atque vbi ſ mel ebullierit, reliquis in mortario probè contritis affundito, & vtitor, cochlearium exhibens manè & veſperè de digito delingendum. mellis enim tantum adiicere oportet, vt delinguibile pharmacum fiat. Aliud eclegma ad tuſſes recentes: Vini dulcis veteris ſextariũ vnum, mellis Attici libram vnã decoque, cum rutæ ramulis aſſiduè agitando, exhibe ex eo myſtri I. menſura. eſt etiam vtile ſtomacho. Alia remedia ad tuſſim conducentia. Coptarium *hoc eſt placentula*, tuſſi accõmodatũ. Seminis lini contuſi & cribrati, vuæ paſſæ pinguis & exacinatæ, cuiuſque ſextarium Italicum vnum, nucum pinearum torrefactarum, nucum auellanarum repurgatarum, ſingulorum ſextariũ dimidium, piperis ſextantẽ, myrrhæ vnc. I. croci vnc. I. mellis ſextarios quatuor. Semen lini contuſum cum melle decoquito, atque vbi coactum fuerit & inſpiſſatum, reliqua optimè contrita admiſceto, & ſimul vnito. exhibe ex eo magnitudine nucis auellanæ. Ad tuſſim inueteratam remedium optimum: Cumini, piperis, ſeminis vrticæ, cuiuſque vnciã vnam, mellis deſpumati ſextarium vnum. contrita cum melle ſubigito, ac parumper feruefacito, reponito, ac vtitor ex eo præbens cochleariũ delingendũ. Aliud admirabile: Piperis, pulegii, hyſſopi, calaminthæ, cuiuſque ſextantem, petroſelini vnciam vnam, mellis deſpumati ſextarium vnum: da cochlearium. Aliud ſimplicius bonum: Mellis quadrantem, butyri recentis quadrantem, cumini quamtenuiſſimè triti drach. quatuor. melli prius deſpumato butyrum admiſce, & ſimul calefactis cuminum inſperge, & paulatim delingendum cochlearium vnum exhibe. Aliud ad tuſſes, pituitam repurgans: Hyſſopi vnciam vnam, pulegii ſextantẽ, iridis, ſinapis, ſeminis naſturtii, aniſi, piperis, ſingulorũ vnciam vnam, tuſa ac cribrata, melle deſpumato ſufficienti excipe, & cochlearium exhibe. Hyemis autem tempore, & febre non infeſtante accepturus, piperis ſextantem adiice, & pro aniſo, fœniculum aut cuminum, & pro naſturtio ſinapi, vt ſit ſinapis ſextans ſiue vnc. II. Aliud ad diuturnas tuſſes: Comæ hyſſopi, pulegii de ſuperiore anno, ammii, piperis, erui rufi decorticati, iridis, cuiuſque ſeſcuncem, ſpicæ nardi drach. quatuor, terebinthinæ trientem, butyri recentis ſextantem, mellis deſpumati ſextarios duos. Butyrum & terebinthinam cum melle liquefacito, ac reliquis vnito: vtere exhibito cochleari paruo. Aliud, thoracis affectionibus commodum:

Lomenti fabacei fricti ac tenuiſſimè triti ſeptuncem,

feminis lini feptuncem, iridis contritæ quadrantem, nucum pinearum torrefactarum drachmas duas, pulegii triti drachmas duas, feminis vrticæ drachmam vnam, piperis drachmas quatuor, mellis defpumati chœnicem vnum. Melli defpumato lomentum infperge, ac parũper decoque: deinde reliquis in mortario admixtis vtere. Aliud Acholii: Hyffopi, pulegii, ammii, piperis, erui rufi, iridis, cuiufque drachmas fex, terebinthinæ drachmas quatuor, fpicæ nardi drachmas tres, butyri recentis fextantem, mellis defpumati fefquilibram. vtere. Aliud, ad tuffim ex ftyrace: Amomi fextantem, cafiæ fextantem, ftyracis fefquiunciam, fpicæ nardi fefquiunciam, croci vnciam vnam, piperis vnciam vnam, mellis defpumati fextarium vnum. exhibe cochleariũ.

Ad tuffim ficcam: Siccam tuffim fanãt etiam paulo antè præfcripta pharmaca: aliquando autem & aquæ ferue factæ forbitio. Qui enim ob pituitæ craffitudinẽ nihil educere poffunt, ab humectantibus plus emolumẽti fentiunt: maximè eo quòd quodammodo fimul extenuatoria participent facultate.

De pharmacis dolorem leuantibus & fimul confe- rentibus tuffi, Cap. LV.

HOcce pharmacorum dolorem leuigantium genus, ii qui ante ætatem noftram fuerunt, compofuerũt, tuffientibus & fanguinem reiectantibus præcipuè conducẽs, atque etiã iis qui vltra has affectiones tabefcunt: itémque ad alios dolores & affectiones quæcunque circa pulmonem & pectus, ac afperam arteriam, reliquáque interiora membra confiftunt, præterquam quæ propriè colicæ appellantur. Differunt enim hæc à colicis, fimiliter anodynis, *hoc eft dolorem leuantibus*, appellatis, tum aromatũ & odoratorũ feminum, tum eorum quæ vrinam cient admixtione. Colicæ autem facultates ac compofitiones iis vehementiores funt, excellẽtem vim ftupefactoriam complexæ, ob multitudinem videlicet eorum quæ refrigerantis naturæ exiftunt, velut eft hyofcyami femen, & cicutæ, papaueris fuccus, & mandragoræ cortex: quibus fanè ad colicos neceffariò ob doloris magnitudinem vtimur. Atqui in thoracis affectionibus aliqui ftyracem & crocum admifcuerunt: aliqui autem calefacientia: alii etiam aromatica, & cum pauca vi adftrictoria exficcantia: quidam etiam nobis familiaria, velut anifum, apiũ, fœniculum, daucum, & fefeli, quæ vehementium pharmacorum vires & iniucunditatem obtundunt, ampliũ(que vrinam expellunt: quidam etiam quæ afperitates leniunt addidere, velut eft tragacantha & radix dulcis, ac vinum dulce. Quæcunque autem ex eis de pharmacis ftuporem inducentibus minus participant, ea etiam tabidis exhibemus. Sunt autem à veteribus compofita doloris leuamenta huiufcemodi. Catapotium. Pharma cum ad tuffim accommodatum, inueterata maximè exiftente affectione. Efficax eft ad diuturnam deftillationẽ, dolorẽ capitis, difficulter fpirantes, & inflammationes pulmonis, ad veficæ quoque ac vuluæ affectiones: infcribitur Panacea, ab aliis etiam Stichus. Myrrhæ, opii, piperis, ftyracis, caftorei, galbani, æquales partes cum fapa dulci fubige, & in catapotii figurã redige, ac ciceris magnitudine exhibe: abforbeat autem à fumptione aquæ mulfæ cyathos duos. Harmonia. Aliud pharmacũ vehementer efficax quod harmoniæ appellatione infcribitur. valet ad deftillationes, & inexuperabilem defluxum: Styracis, caftorei, piperis, cardamomi, cuiufque drach. tres, opii, myrrhæ, feminis hyofcyami albi, cuiufque drach. quatuor, paffo probè cocto excipe, & catapotia ciceris magnitudine informa, & ante fomnum præbe deuoranda. Alia confectio, ad tuffes diuturnas egregiè & concinnè valens: itémque ad humentes & ob humoris craffitudinem diu durantes, quæ Symphonos appellatur, & febrem optimè fedat. Ea omnes veteres celebres vfi funt: Piperis, opii, cardamomi, cuiufque drachmam vnam, croci, fulphuris viui, myrrhæ, feminis hyofcyami albi, cuiufque drachmas quatuor, mellis cocti cochleariatria. hoc enim modo nos apparamus: verùm funt qui gentianæ, & daucii, cuiufque drachmas duas admifcent. Alia ad tuffim & tabem ifoftathmos appellata: Fo-

A lii, petrofelini, hyffopi, rofarum ficcarum, anifi, opii, croci, cofti, feminis hyofcyami, myrrhæ troglodyticæ, fpicæ nardi, iridis æquales partes cum melle fufficienti fub ige. datur fabæ magnitudine ad noctem. Alia ifotheos appellata, ad tuffim, tabem, omnes morbos internos, & certo circuitu affligentes affectiones: Spicæ nardi drachmas duas, myrrhæ drachmam vnam, croci, cofti, piperis albi, cuiufque drachmam vnam, galbani drachmam vnam, opobalfami, cinnamomi, mandragoræ fucci ficci, caftorei, cuiufque drachmas duas, feminis dauci fe-

B fquidrachmam, cafiæ fefquidrachmam, mellis defpumati quantum fatis erit. Facit ad dolores ftomachi, iecinoris, pulmonis, oculorũ, fanguinis reiectationem, abfceffus dyfentericos, voluulum, renum ac coxendicũ affectiones, difficulter fpirantes, dolorem laterum, vnicè tamen iliorum ac præcordiorum, profluuium muliebre, & muliebres fuffocationes. prodeft contra lethalia venena ante & poft cibum fumpta, & ad omnem fanguinis eruptionem cum frigida, ad viperæ & phalangii morfus in vini cyathis trib[9]: quartanariis, ante febris acceffionẽ.

C dantur ex ea oboli duo cũ vini cyathis duobus: fed præloto tamen antea ægro. Sanat ægrè fpirantes, & qui nifi erecti fpiritum ducere non poffunt, & anhelofos, etiamfi iã ad multos annos affectio durauerit. Sanat quoque antiquas à capite ad pectus defluxiones.

De fuffitionibus, Cap. LVI.

QVanquam antea fufficiẽtiffimè de fuffitionibus dictum fit, in fermone De clyfteribus & euacuantibus, ac aliis quæ ægris offeruntur, (qui fanè tertius huius operis fuit) dicetur tamen nunc quoque, fed paucis. Pa

D ftillus fuffumigabilis tuffientibus & orthopnoicis com modus: Abrotoni, fandarachæ, finapis, cardamomi, æquales partes contundito & cribrato, & cum aqua in paftillos redigito ac fuffito, ita vt æger ore fumum fufcipiat. Alius paftillus: Sandarachæ fextantem, terebinthinæ fextantem, cofti fcrupulos fex, folii fcrupulos fex, mafticħes fcrupulos fex, lafeeris fcrup. tres, piperis grana quadraginta, redige in paftillos, ac vtere eodem modo. Alius: Caftorei, fandarachæ, galbani, fulphuris viui,

E colophoniæ, propolis, terebinthinæ, maftiches, croci, chamæleuces, æquales portiones cum aqua in collyria redige, & ipfa per infũdibulũ fuffito: fi verò nõ adfit chamæleuce, his conyzã paruã aut capparis corticẽ adiice. Aliud bonũ fuffumigiũ, per experientiã à nobis inuẽtũ, quatuor fpeciebus cõftãs: Styracis, terebinthinæ, fandarachæ, maftiches æquales partes excipe, ac fimiliter vtere. Creditur anhelofos & purulentos fanare: itémque tuffim & laterum affectiones: quemadmodum etiã ea quæ paulo antè hic funt præfcripta, atque ea quoque quæ tra-

F didimus in tertio Sermone. Epithema ad tuffim optimũ, ex fertula Campana: Sampfuchi, fertulæ Campanæ, prafii, iridis, cuiufque fextantem, myrrhæ vnc. I. thuris quadrantem, refinæ pinus libram I. olei irini libram I. vtere.

De orthopnoicis, anhelofis, ac ægrè fpiritum ducẽ- tibus, ex Galeno, Cap. LVII.

QVI frequenter refpirant citra febrem, quemadmodum folent à vehementi curfu fatigati, eos afthmaticos, *hoc eft anhelofos*, medici vocare confueuerunt, ab ac-

G cidente videlicet, hoc eft anhelando: eofdem etiam ab alt ero accidente orthopnoicos appellant: defident enim ac pectus erectum habere videntur, ob timorem ne fuffocentur, & ftratũ quoque iuxta fuperiores partes, ad quas pectus ipfum reclinatur, erectius fibi apparant, ne dormientes ftrangulentur. Infpiratio enim minor ipfis contingit quàm refpirationis frequentia expoftulat, quãuis pectus plurimùm ipfis diducatur. Ex quo manifeftum fit, coarctationẽ locorũ præter naturã intrinfecus adeffe: cuius etiã manifeftè ægri fenfum perceptant. Fit autẽ

H coarctatio locorum infpirationis, quum aut crafforum & tenacium humorum multitudo pulmonis bronchia obftruxit, aut tumor quifpiam abfceffui fimilis in ipfo confiftit. Similiter autem difficulter fpirant qui afperã arteriã à multa deftillatione habent repletam, aut quadã defluxione ex vicinis locis aceruatim in ipfas arterias

delabente. Diſtinguuntur autem inter ſe hæ affectiones: nempe quòd deſtillatio etiam ſanis ex manifeſta cauſa repentè accidit, intotum fere citra febrem, concomitan tibus etiam propriis deſtillationis ſignis. Si verò tumor abſceſſui ſimilis in pulmone fiat, neceſſariò febris conſequitur, neque ita diu pòſt, inflammatione in pus tranſmutata, pus reiicitur cum tuſſi. Si autem crudum tuberculum gignatur, velut Antipatro medico cõtigit, iuxta leues pulmonis arterias, hi neque grauitatem magnam ſentiunt, neque ab orthopnœa intantum infeſtantur. Qui verò propriè orthopnoici & difficulter ſpirantes appellantur, intotum febrem non habent: grauitatis autem ſenſus eis contingit, neque quippiam purulentum per ſputum reiectãt. Porrò curatio prædictarum affectionum quiddam commune habet, quiddam etiam cuique proprium. Commune quidem vt ſuperflua ſubſtantia humoris has affectiones generantis conſumatur & expẽdatur: proprium verò, vt ſi à craſſis & tenacibus humoribus fiant, per extenuantia & inciſiua pharmaca conſumptio fiat: ſi verò à tumoribus abſceſſui ſimilibus affectiones fiant, per extenuantia & deſiccantia conſumãtur. quæ curatio omnibus in profundo corporis abſceſſibus communis exiſtit. Vini autem potio ambabus cõuenit, tenuis ſaltem temperaturæ. In vniuerſum autem, paucus potus conuenit, quibus abſceſſus alicubi adeſt: multus verò, quibus bronchia tenacibus & craſſis humoribus ſunt obſtructa. Etenim repurgantia hos humores pharmaca, neceſſariò tuſſes commouent, verùm non facilè per ſputum reiicitur, ob craſſitudinem, id quod repurgatum eſt: humectatione igitur multa indiget, quò facilius efferatur. & ob id ſanè largior potus anheloſis eſt exhibendus. Pharmaca verò eis conueniunt incidẽtia citra vehementem calefactionem. craſſi enim & tenaces humores, à vehementi calore viſcoſiores redduntur, glutinoſique, vt & difficulter auelli poſſint: quapropter maximè prodeſt eis acetum ſquillinũ, & ipſa quoque ſquilla aſſa cũ melle trita & delincta, & acetũ mulſum ex ea apparatum. Maximum autem remedium (inquit Archigenes) purgatio frequentior exiſtit per pharmaca fortiora: & vomitus à radicibus per interualla ſuſcepti, Cataplaſmata verò ex ficubus & hordeacea farina: magis verò ex loliacea habente reſinam & mel ac ceram admixta. infarciri poteſt etiam ei iris & manna. Malagmata autem conueniunt, quæcunque exulcerant cutem & attrahunt ſaniem, quale eſt Ciſſophontis, & quod cõſtat ex baccis lauri, & quod ex ſemine roſmarini conſtat, & emplaſtrum ex herbis, & quod iceſium appellatur, itémque quod vocatur Thraſeæ. Quòd verò Cyzicenum emplaſtrum dicitur, ſi irini cerati æqualem ſibi portionem aſſumat & vniuerſo pectori imponatur, humiditates conſumit & habitum corroborat. Omnium autem conuenientiſſimum huic affectioni hocce eſt, inquit Archigenes: Emplaſtrum nigrum Archigenis: Ceræ libram vnam, reſinæ pinus ſiccæ libram vnam, iridis ſeſquilibram, bituminis libram vnam, picis libram vnam, æruginis vnciam vnam, myrrhæ ſeſcuncem, thuris ſeſcuncem, radicis cucumeris ſylueſtris, centaureæ, lapidis aſii, ſtyracis, cuiuſque ſextantem, miſyos crudi ſeſquiunciam, chalcitidis crudæ ſeſquiũc. ſalis ãmoniaci vnc. I. galbani, terræ cimoliæ, terræ ampelitidis, cuiuſq; vnc. I. olei lib. II. aceti libram vnã, aut (vt ego ſoleo) lib. duas, ſtyracem cum modico oleo liquefactum in mortario probè cõtere, metallica verò cum aceto diſſolue: herbas autem contunde & cribro excute: liquefactis verò quæ eliquari poſſunt, & percolatis, ac ab igne ablatis, cõtrita adiice, atque herbas inſperge. omnibꝰ autem ſimul vnitis & emollitis vtere. Hoc ſanè multos occultos abſceſſus diſcutit, & in vaporem reſoluit, alios autem aperit. Quicunque autem iam rupti ſunt, & fluidi tamen adhuc permanent, eos mirabiliter exſiccat: eiuſmodi enim pharmacis vix aliud præſtantius reperiri poſſit. Conueniens eſt etiam prædictis affectionibus, Amythaonis epithema, atque eo adhuc magis polyarchion, maximè tẽpore coarctationis locorum. Pectus verò cum vrticis cõfricetur ac cædatur, ac ſquilla decorticata fricetur, deĩde

A lauacro ac oleo calido loci rubefacti curẽtur. Aſſiduè aũt
lenioribus ſolutiuis aluum emollire oportet, quale eſt,
cnici acetabula duo optimè contuſa, & cum ſero lactis
decocta, ita vt percolatum ſerum & modico melle permixtum bibatur. Vtendum eſt etiam ex thymo, laſere, &
pipere, ſalis confectionibus, quibus addita ſit ſcammonia, aut etiam iis quæ fiunt ex roſmarino. Ego verò etiã
herbæ ſabinæ optimũ vſum expertus ſum, ſi per ſeipſam
drachmæ põdere trita ſumatur, & ſequenti die, duarum
drachmarum pondere, tertia trium. in aliquibus autẽ &
B quarta die vſque ad quartam drachmam pondus auxi.
Quòd ſi bene procedat purgatio, ſimúlque cruenta educat, non eſt quem non melius ſpirantem in poſterũ reddat. Porrò interiectis duobus aut tribus diebus, abſinthiũ potandum exhibui, maximè ſi ſtomacho æger langueat. Quòd ſi non contingat ſtomachum languefieri,
irin bibendam dedi, aut abrotonum, aut caſtoreum ex
aceto mulſo. Mirum in modum autem efficax eſt quod
ex elaterio conſtat, & octaobolon appellatur. Elaterii æreolos II. ſpumæ nitri obolos tres, ſinapis drachmam I.
C hæc in aqua diluta in octo catapotia informo: manéq; II.
tantundémque veſperi exhibeo. Purgat enim citra moleſtiam supernè, aliquandiu quidẽ permanens & ſoluẽs,
Iis verò qui robuſtiores ſunt, poſt trium dierum ſpatiũ
rurſus exhibeo. Atqui quæ ex colocynthide conſtat hiera noſtra, hoc eſt Archigenis, aſſiduè præbita, mitiorem
ſpirandi difficultatem correxit ſæpiſſime, atque id breui & perfectè. Verùm ſi magis in profundo hæſerit, auxiliatur cũ aceto mulſo ſquillitico potatæ. Aliud ad difficulter ſpirantes, qui etiam aſthmatici appellantur: A-
D riſtolochiæ clematitidis, abrotoni, ſulphuris viui, ſeminis rutæ agreſtis, cacuminũ thymi, ammoniaci thymiamatis, æquales partes cum aceto tritas in paſtillos redige, & ex eis obolos tres exhibe cum aceto mulſo ad triduum. Alia remedia aſthmaticis commoda, ex Aſclepiade & Dioſcoride: Ariſtolochia rotunda cum aqua
bibita, anheloſis auxiliatur: item centaureæ maioris radix, & minoris ſuccus, & ſtœchas trita ac cum aqua potata, & ſpondylii ſemen, & calaminthæ montanæ coma, &
hyſſopum, & iris ac melanthium, & radicula, & vitis alba. Item aſellos, qui & millepedæ appellantur, ſub aqua-
E rio vaſe ſtabulantes, ſextarii menſura in fictile vas coniectos, ad carbones ignitos torrefacito, atque vbi inalbuerint terito, ac melle exceptos cocto, ante & poſt cibum
duorum cochleariorum menſura delingendos exhibeto. Aliud. Squillæ crudæ ſuccũ exprime, & cum eiuſdem menſuræ melle permixtũ ad prunas decoque, eiúſque cochlearia duo delingenda præbe ante & poſt cibũ.
Summè autem hoc prodeſt, euidénſque eius rei periculum feci, inquit Archigenes. Aliud Archigenis: Ra-
F dicis cẽtaureæ maioris drach. ſex, petroſelini drach. ſex,
ammoniaci thymiamatis drachmas tres, ſulphuris viui,
bituminis, cardamomi, radicis panacis, ſeminis vrticæ,
iridis Illyricæ, cuiuſque drachmas duas, thuris, myrrhæ,
caſtorei, nitri, ſagapeni, abrotoni, polii, chamæpytios,
ſaluiæ, cuiuſque drachmam vnam, piperis albi drachmas tres. Hæc omnia trita cum melle miſcentur deſpumato: dantur ex hoc oboli quatuor. Etenim aſſiduè potatum hoc, quibuſdam perfectè medetur: citra moleſtiam
autem efficax exiſtit dato hoc cum hydromelitis calidi
G cyathis quatuor. Aliud, quo etiam ego vtor, ad multos vſus commodum: Squillã fuluam manum magnitudine ſua implentem, fermento obductam, in furnum
coniicio vt quamoptimè aſſetur, deinde vbi molliſſima
facta fuerit, ſuperficie eius exuſta reiecta, reliquum optimè contero, atque ei quãtum, trimembri ſectione facta,
duæ aſſatæ ſquillæ partes põderant, tantum farinæ erui
albi adiicio, & ammoniaci thymiamatis drach. IIII. radicis panacis drachmas IIII. iridis, & abrotoni, & acori,
cuiuſque drachmas duas, piperis grana viginti. hæc o-
H mnia ſimul trita & vnita, in orbiculos digero pondere
ſeſquiobolares: ex eis autem drachmã vnam, aut etiam
obol. III. aut II. cũ III. cyath. lactis aſinini recèns mulcti,
aut aquæ mulſæ, exhibeo: pueris verò tãtùm vnum orbiculum præbeo. Aluum hæc menſura mouet: quòd ſi hac

amplius quiddam exhibeas, & vrinã ciebis & compactã ac instantem mali irritationem dissolues:etenim & comitiales sanat,& vuluam strangulatam,& lumborum lãguidos dolores,& febres debiles ac per circuitum repetẽtes. Cum aceto menses ducit per crassitudinem suppressos, ad quos consequuntur vertigines, interceptiones vocis, contractiones,dolores articulorum,pigrities, & spirandi difficultas. Eue stigio enim sanguinẽ euellit, & ab omnibus molestiis liberat.Quare tenuitatem huius pharmaci ne contemnas, sed abundantem virium eius supellectilem,quasi per manus à maioribus traditam assumas. Alia potio ad suspiriosos: Polii,abrotoni,castorii,chamæpityos,ammoniaci thymiamatis,æquales partes melle excipe,& fabæ magnitudine exhibe. quidam spumæ nitri albi cochleare in aquæ mulsæ cyathis tribus exhibuerũt. Aut hoc modo:Spumæ nitri drachmas nouẽ,piperis drachmam vnam,laseris drachmam vnam. da cochleare cũ aqua calida. Alia. Castorii drachmas octo,ammoniaci thymiamatis drachmas octo,piperis grana XL. excipe passo,& fabæ magnitudine præbe in aqua mulsa. Alia.

Abrotoni drachmas duas, radicis bryoniæ drachmas octo.rutæ hortensis drachmas octo, castorii drach. quatuor,artemisiæ drachmas quatuor, epithymi drachmas quatuor. datur ex ea scrupulus vnus & dimidius cum aceti mulsi cyatho vno. Alia. Iridis drachmas octo,ammoniaci thymiamatis drachmas quatuor.datur drachma vna cum hydromelitis cyathis tribus. Alia. Herbæ sabinæ,iis qui integra ætate consistunt, scrupulos sex, aliis verò scrupulos tres:butyri scrupul.duodecim, mellis sextantem.præbe delingendam ad dies tres, & intermissione per triduum facta,rursus præbe.Pastillus doloris leuamentum orthopnoicis & ægrè spirantibus præbẽs: Opii drachmam vnã,sulphuris viui,plantaginis,seminis hyoscyami, succi radicis dulcis,styracis,myrrhæ,thuris,terebinthinæ, cuiusque drachmas duas, croci drachmam vnam,cum vino maris experte contere, ac in pastillos triũ scrupulorum digere,quos bibendos exhibe.Porrò si radicis dulcis succus non adsit,ipsam radicem fractam ac tusam satis diu decoquito,atque hoc totum cum decocto eius committito. Alius Andromachi,ad idem: Squillæ assatæ,sulphuris viui, bituminis, æquales partes, melanthii drachmas duas, castorei drachmas duas, anisi obolos quatuor,cũ aqua pastillos informa trium aut quatuor scrupulorum:exhibe ante somnum,cùm aquæ calidæ cyathis duobus. Catapotium,suspiriosis dolorem leuans. Rutæ viridis sextantem,styracis sextantem, terebinthinæ sextantem,opii drachmas quatuor:ex his catapotia siliquæ pondere singula informa, triáque ante somnum exhibe deuoranda: à sumptione autem ebibant aquæ calidæ cyathos duos. Remedium pulchrum Philagrii,ad anhelosos: Radicum symphyti in petris nascẽtis,radicis centaureæ maioris,iridis Illyricæ, singulorum sextantem,aquæ sextarium vnum:radices fractas per biduum in aqua macerato, deinde ad tertias decoquito, & percolato,& tantundem mellis decocto adiicito,rursúmque donec cogatur decoquito:deinde rhei Pontici contusi ac cribrati vnciam vnam inspergito,ac vnito.exhibe circa primam horam diei cochlearia duo.,quòd si nõ adsit rheon,centaureæ maioris radicem contusam & cribratam vnciæ pondere iniice,aut eodem modo radicẽ symphyti.Hocce pharmacum pulmoni & thoraci firmitatem & robur præbet,simulq; humores ad eum delatos repurgat,desiccat,& expellit. Aliud ad orthopnoicos: Boli Armeniæ drachmam vnã cũ vino dilutã bibẽdã præbe. Ad tusses autem inde sequentes, antidotum, isotheon appellatam,paulo antè inter tussis remedia descriptam,exhibe ante somnum,nucis auellanæ magnitudine,cum aqua mulsa.Assiduus enim huius antidoti vsus in totum ab hac affectione liberat, etiamsi fuerit inueterata: confidenter itaque ea vtaris.Quòd si non adsit,pæoniæ antidotũ præbe:quæ ipsa quoque si haberi non possit, eam quæ zopyrios appellatur:quarum descriptiones in sermone De colicis habentur.Suffitiones etiam ei sunt commodissimæ: de his in tertio Sermone plenissimè dictum est, & paulo antè inter remedia tussis. In earum autem vsu vndiquaque stragulis contegantur,atque ore sedulò hiantes fumũ fortiter admittant,mucus enim & lacrymæ multæ, sputúmque vbertim ducuntur,& per vehementem tussim pituita viscosa ex profundo effertur.Verùm quod latere te nolim,antequam ad eiusmodi rerum ac lancinationum adhibitionem perueniatur, ventrem subducere oportet vel per clysterem,vel pharmacum solutiuum. Prosunt etiam suspiriosis fricationes pectoris ex pumice cum nitro,fæce vini vsta,cum flore iunci odorati. Cuius generis & hoc est: Auripigmenti,pumicis,spumæ nitri,cuiusque vnciam vnam,alcyonii sextantem,hæc contusa & cribrata cum vnguento aliquo calorifico commisceto, pectúsque & dorsum donec ignescant confricato. ex frequenti enim huiusmodi perfrictionis adhibitione spirandi difficultatem,& tussim,omnémque purulentã pectoris affectionẽ propulsabis. Cæterùm inueterato malo,& medicina omni frustra adhibita,ad vstionem confugiendum erit.Itaque iuxta medium cõmissuræ clauicularum, vtrinque vna crusta inuratur, cùm cautione tamen admotis manib⁹& distenta cute,ne aspera arteria oblædatur:deinde aliæ duæ paruæ iuxta carotidas colli arterias infigẽdæ paululùm sub mento,vtrinque vna,incumbentis cutis tãtùmperustione facta.Infigendæ autẽ adhuc aliæ duæ sub mamillas, inter tertiã ac quartã costã:rursúmq; aliæ duæ retrorsum versus inter quintam & sextam costas. In medio etiam pectore vnam inurere oportet:& iuxta principium ossis pectoris, quod *à capitis gladii similitudine* xiphoides *Græcis* appellatur, supra os ipsius ventris, vnam simili modo, & adhuc alias duas inter octauam & nonam costam,vtrinque vnam. Tres etiam retrò inurendæ sunt crustæ,vna iuxta medium dorsi,reliquæ duæ ab vtraque vertebrarum parte,paululùm infra mediam crustam. Omnes autem infra collum inustas mediocriter latas esse conuenit, neque valde in superficie consistentes, neque rursus nimiùm profundas. vlcera autem crustarum satis multo tempore fluida permittere oportet.

De cordis tremoribus, ex Galeno, Cap. LVIII.

Cordis tremor,siue palpitatio,multis tùm adolescentibus,tum senibus inculpatè sanis accidisse visus est. Dolent autem caput ita affecti,citra aliquam alteram externam causam:atque omnes hi ex venæ incisione opem senserunt:aliqui etiam ex eis in totum ab hac accessione sunt liberati,per extenuatoriam diætam & pharmaca cõsimilia,post venæ incisionem adhibita. Noui autem & ego quendam qui singulis annis,veris tempore, tremoris accessione afficiebatur. Hunc vbi expertus essem per triẽnium ex venæ sectionæ iuuari,in quarto per venæ sectionem euasit,antequam,hoc malo apprehenderetur: atque hoc modo pluribus deinceps is agebat annis, cõsentanea simul vtens diæta. veruntamen & is quoque ante senectutem fato functus est,quemadmodum alii omnes. Aliqui quidem in febribus acutis comprehensim animo destituti,similiter mortui sunt:aliqui verò etiam citra animi deliquium,stuporis attoniti modò affecti,repentè vitam cũ morte commutarunt.Plures autem hac affectione laborantes ad ætatem peruenerunt, minorem quidem annis quinquaginta,quadragesimum tamen ætatis annum excesserunt.

De sanguinis reiectatione, ex Galeno, Cap. LIX.

Sanguis qui ex pectore & pulmone aut aspera arteria educitur,omnino cum tussi reiicitur. Si verò ex locis circa fauces aut gurgulionem sanguis feratur, per excreationes excernitur:si verò ex aliquo loco oris aut gingiuarum,simpliciter expuitur. Aliquando autem à capite aut partibus gurgulionis delatus sanguis ad asperæ arteriæ extremum incidit,& tussim cõmouet, imaginationémque facit velut ex pectore educatur. Itaque si quis pluribus ex ordine diebus sanguinẽ excreet & emungat,neq; capitis dolore aut grauitate aliqua quæ etiamnum adsit, antegressis,neque plaga istic illata: considerare oportet diligenter omnem narium meatum,atque etiam oris locum illum vbi nares ad palatum sunt perforatæ. Contingit e-

nim aliquãdo hæc acceſſio,hirudine ad hunc locũ affixa. A Cæterùm aliqui per vomitũ citra tuſſim ſanguinem ex ventre reiectant,aut ex venis adiacentibus in ipſum delatum,aut hirudine deuorata. Verùm ſanguis venarum ex hepate aut ſplene in ventrem delatus,grumoſus eſt,nigérque euomitur:qui verò ex hirudinis præſentia procedit, tenuis eſt & ſanioſus,ſiue ex ventre,ſiue ex naribus,ſiue ex ſtomacho proferatur.Atqui & localis dolor qui concomitatur,affectam particulam oſtendet.Si enim ex ſtomacho eductio fiet,non magna ſanguinis eruptio continget:graciles enim ſunt ſtomachi venæ.Sed & cum nauſea ac vomitu ſanguis effertur,& in deglutiendo mordacitas percipietur,maximè ſi adſtringentia aut acria deglutiantur. ſi verò ex ventre educatur, nauſeæ plurimæ comitantur & vomitus,& ſi à cibo ſumpto eductio contingat, ſanguis cibis permixtus effertur.Aliquando etiam pituita ac bilis ſimul euomentur.ſi verò ex hepate & ſplene ſanguis in ventrem deferatur,aderit tumor:ſi verò ex pectore & pulmone,aut aſpera arteria ſanguis expuatur,impoſſibile eſt eum citra tuſſim per ſputum reiici. Fit autem ſanguinis eductio ex pectore,aut ob venæ rupturam, aut oris venarum apertionem,aut ob corroſionem. Venarũ itaque pulmonis rupturæ cognoſcuntur ex eo, quòd poſt aliquam præcedentem cauſam manifeſtam, ſtatim ſanguinis eductio conſequitur.Præcedentem autem cauſam dico,delapſionem ex alto,aut ſi grauius aliquod corpus pectori inciderit.Aliquibus autem ob clamorem magnũ quomodocũque editum vaſis venarum ruptura accidit, & citra manifeſtam externam cauſam copia ſanguinis cũ crudo ac flatuoſo ſpiritu,diſtendens pulmonis vaſa,rupturam efficit.Cæterùm ob ſanguinis multitudinem factæ rupturæ cognitionem,exhibet ſanguinis effuſio repentè & coaceruatim facta.Magna enim pulmonis vaſa exiſtũt ac arteriarum ſpeciem habentia:ſanguis autem eis tenuis & calidus eſt,pérque ſaltum ſpiritus vi ac impetu excernitur. De venarum apertione. Venarum autem ora aperiuntur,ſi quidem diſpoſitiones præceſſerint calidæ: veluti ſi calidis balneis plurimis vſus ſit homo, habitétque in calida regione,conſimili exiſtente maximè anni tempore,cibis quoque & potionibus calidis vtatur. Etenim multitudo ſanguinis exiſtens, venarum pulmoni incumbẽtium ora aperit & dilatat,atque hoc modo coaceruata effuſio contingit. De venarũ corroſione. Quibus verò ex corroſione venarum pulmonis,ſanguinis euacuatio contingit,his per interualla modica ſigillatim cũ tuſſi expuitur. Ipſa autem vaſorum corroſio,ex acribus contingit humoribus,ſiue à capite in pulmonem delabẽtibus,ſeu in ipſo pulmone generatis. Poſſibile eſt etiam propter corroſionem,coaceruatam ſanguinis eductionẽ cum tuſſi fieri. Quum enim præcedenti tempore per modica interualla ſigillatim,vt dictum eſt,& cum tuſſi ſanguinem expuerit quiſpiam: & pòſt ſequentibus diebus neque caſus,neque alia quædam externa violenta cauſa acciderit, & tamen ſanguinis eruptio multa prodierit, magnam corroſionem factam eſſe oſtendit.Multi autem hoc modo affecti,particulas pulmonis ſimul cum ſanguine extulerunt,aut tectoria vlceribus obducta.Impoſſibile itaque eſt latere eductionem propter corroſionem venarum factam.Quare diligentem animaduerſionem habere conuenit,numne ſpumoſus ſit ſanguis: nam & hoc firmiſſimum ſignum eductionis ex pulmone exiſtit: deinde númne bronchii particula quædam,aut tunicula arteriæ ſeu venæ ſimul efferatur.Horum enim nihil apparet in iis qui ex ſuccingente thoracem membrana ſanguinem ſpuendo educunt. Maximum etiam ſignum elationis ex pulmone eſt, ſi omnino citra dolorem effertur.

De eductione ſanguinis ex aliis pectoris partibus.

Sanguis autem qui ex aliis pectoris partibus educitur, nigrior eſt,& iam in grumos coactus,cum tuſſi etiam & dolore reiicitur particulæ affectæ, ac fœtidum odorem de ſe præbet: aliquando & pure admixto effertur.verùm hoc ſignum commune eſt.Si verò iuxta aſperam arteriã vlceratio fiat, pauciſſimus ſanguis expuitur, pauciſſimo omnino pure permixto:doloris autem ſenſum iuxta exulceratam arteriæ partem æger perceptat. De ſanguinis à capite eductione. Si verò à capite ſanguis deferatur,ſi quidem plurimus ſit,plurima adeſt capitis grauitas aut dolor:ſi paucus,pauca: aurium ſonitus iuxta proportionem affectionis,rubor faciei:venæ frontis emicant,& vertigines accedunt.cauſa autem iſta præcedens manifeſta eſt,nimirum plaga,aut frigiditas, aut calor,aut ebrietas.Vini enim potatio larga cumulatim caput replet,& cumulatim etiam ex rupto venæ vaſe effundit.in parua autẽ ebrietate,modicum adeſt ſanguinis ſputum, & conſueta fieri per nares ſanguinis excretio cohibetur:aliquando B etiam ad palatum conuerſa,imaginationem exhibet velut ex pectore ſanguis ipſe educatur. Si itaque à capite ſanguis deferatur,titillatio palati accidit,& frequens excretio,atque hoc modo expuunt:irritantur enim ad tuſſim,& tamen non valde tuſſiunt. Si autem à palato ad aſperam arteriam deſtillat,tum tuſſiunt,& quod delapſum eſt educunt:& ob id quidam decepti,ex pectore eductionem fieri autumant.Defluit autem aliquando à capite per gulam ſeu ſtomachum in ventrem,vomitúque reiicitur, atque ob id putatur à ſtomacho prodire. habet autem & C ſua figurã ſanguis à capite delapſus.Eſt enim nõ adeo craſſus,colore nigro,leuis,æqualis,immixtus,altero videlicet aliquo,pure vel pituita,& cũ excreatione ſtatim ſe in linguam infert rotundus,facileque reiicitur per ſputũ.Si verò palatum conſideraueris, denſius atque velut exulceratum ipſum inuenies,& vtplurimùm ſanguinolẽtum,propter deſtillatiõ ad ipſũ à capite ſanguinẽ.Curatio autẽ iis qui ſanguinem à capite educunt,ſufficit ſimplicior & exigua.Adſtringentia enim per collutiones palato adhibita frigida ſufficiunt:nam à calidis & rarefacientibus D collutionibus plus ſanguinis erumpit: quare ſignũ id eſt adeo à capite prodeuntis eductionis. Si itaque à capite feratur,multumque ſit quod defertur,euacuatione opus erit. Quare citius per nares aut per venæ alicuius inciſionem euacuare oportet, ne per negligentiam conſuetudo fiat ſanguini in hos locos delabendi.

Curatio eorum qui ob deſtillationem ſanguinem expuunt, Cap. LX.

QVI ob deſtillationem ſanguinem expuunt,his venã incidere oportet ſtatim in principio, acri ſimul E clyſtere adhibito & euacuata aluo:deinde confrictis quamplurimùm manibus,brachiiſque ac cruribus per pharmacum calefactorium ac extenuatorium,extremæ eorũ partes colligentur:poſtea verò capiti raſo pharmacum ex ſtercore ſylueſtriũ colũbarum impone, & poſt horarum triũ interſtitium in balneũ deducito, citràque capitis cũ pinguedine contactũ lauato: pòſt verò capite mediocri pileo contecto,ſorbitione multa ex ſolis auſteris pomis connutrito:deinde dormire volenti,theriacen Andromachi F ex viperis recens apparatam exhibeto. Sequenti autẽ die omnibus corporis partibus,capite tantùm excepto,cõfrictis,in quiete adſeruato,rurſúſque in veſperam theriacen exhibeto.Quòd ſi ex his deſtillatio ſiſtatur, tertia die manè mel parum coctum præbeto, quieſceréque ſinito, ac totum corpus defricato.In cibo exhibe ptiſanæ ſuccũ modicũmque panem madefactũ.Quarta autem die manè poſt acceptum ex viperis pharmacũ, rurſus plurimum mellis præbeto,capiti ſimul pharmaco ex ſtercore columbino impoſito.Deinde lotis & mediocriter nutritis,quinta G die ea quæ humores qui in pulmonem defluxerunt, vehementer purgare queant,exhibeto. Pòſt verò per interualla ad caput cerato ex thapſia apparato vtaris.Vniuerſam autem curationem renutriendo ac refocillando corpori deſtinatam impendito.

De iis qui ob frigiditatem organorum reſpirationis,ſanguinem expuunt,ex Galeno, Cap. LXI.

QVI verò ob frigiditatem membrorum reſpirationis,ruptis pulmonis venis,ſanguinem expuunt, his H eueſtigio venã ſecare conuenit,ſecũdaria facta detractione eadem die,& poſtridie ſimiliter,videlicet vt paulatim euacuationem faciamus,& vt ad cõtrarium diuerſio fiat, quam antiſpaſin *Græci* appellant.Eius enim gratia venæ ſectio adhibetur:deinde fricatione extremarum partium,

& vt dictum eſt,ligatione facta, in veſperam ex ſeminibus paſtillum exhibeto. Sequenti verò die poſt repetitã ſanguinis detractionem,vniuerſo pectori ceratũ ex thapſia imponito:quòd in veſperã rurſus, ne vlterius quàm cõuenit calefaciat,detrahito, atque iterum paſtillos ex ſeminibus dato : tertia autem die ex thapſia ceratum ad horas circiter tres rurſus imponito, hominémque lauato.Cibum autem præbe.primis diebus ſorbitionem,tertia autẽ ad ſuccum ptiſanæ, piſces qui facilè concoquũtur,probéque conditi ſunt,adde.ante ſomnum etiã rurſus paſtillum ex ſeminibus exhibe.nam & ſomnum conciliat,& dolores leuat,&exſiccat.Inflammatione autem ruptarum venarum ſedata, & particulis ad bonam temperiem redactis,ea quæ thoracem repurgant præbe, adhibito ſimul vſu theriaces ex viperis apparatæ:deinde etiã lactis potu aliiſque cibis vtaris. Hoc modo ſanè,eos qui ſe mox eodem die medicandos exhibent, poteris curare : non tamen ſimiliter qui poſt duos aut tres obueniunt dies . aliqui enim eorum immedicabile vlcus habent,maximè qui per vitioſos humores eroſionem ſunt paſſi:quorum aliquibus ſputũ ipſum ſalſuginis aut muriæ ſaporem exhibere referunt.

Curatio eorum qui iuxta alium quemcunque tandem modũ ex pulmone ſanguinem reiectant, Cap.LXII.

DIfficiliorem autem curam vlcera in pulmone cõſiſtentia habent.conari itaque oportet, quemadmodum nos fecimus, ita vt ægro præcipiamus ne reſpiret valde,& vt ſileat ſemper. Incidere autem ſtatim venam oportet in cubito internam,ac ſanguinis detractionem reiterare,bis aut etiam ter, paulatim,gratiã diuertendi. non enim euacuatione indigent tales, nimirum ab affectione ipſa euacuati . quapropter etiã frictionibus vtantur,aut etiã totius corporis mẽbrorum cum latis linteolis cõſtrictione. Poſtquam verò hæc exacta fuerint, primùm quidem poſcam dilutam tepidam bibendam exhibere conuenit:vt ſiquis ſanguinis grumus in viſcere hæreat, inde diſſolutus eiiciatur: neq; quicquã obſtat bis & ter in tribus horis hãc potionem iterare. Poſt hæc autẽ, pharmaca inductoria & obſtruẽdi meatus vim habẽtia, ſimúlque adſtringẽtia exhibeãtur,aut ex poſca diluta,in prima ſanè die,aut ex decocto malorũ,aut baccarũ myrti,aut alterius cuiuſdam adſtringentis.In veſperam verò rurſus exhibendum eſt pharmacum : abſtineátque æger ab omni cibo,ſi virium robur adſit: ſin minus,ſatis erit ſorbitionem præbere.Optimum autem eſt & ſecũda die rurſus parũ ſanguinis detrahere ex eadem quæ prius inciſa eſt cubiti vena,ſi modò vires ad id tolerãdum ſufficiãt. Cibis etiã & pharmacis ſimiliter vtẽdũ vſq; ad diẽ quartum, pectore in orbem madefacto , æſtate quidem ex vino,oleóque melino & roſaceo: hyeme verò ex vnguento nardino. Si verò emplaſtris vti velis,optimum pharmacum noſtrum barbarum appellatum habebis. Conducunt etiam reliqua ex bitumine, aceto & pice apparata,& maximè quod ex ſalicibus,& quod ex loliis conſtat. Maximum enim hoc eſt, cui diligenter attendere animum oportet,ac mox factavaſorum ruptura,inde remedium offerre incipere,quò cruentum adhuc vulnus cõcreſcat,priuſquam inflammatio apprehendat. Etenim ſi inflammatio præuenerit, parum ſpei eſt ad huiuſmodivulneris conglutinationẽ,quippe quæ ſe in multum tẽpus extendit. Eluere enim oportet,tum pus tũ ſeroſum ſanguinem ipſiusvlceris, poſteaquã inflammatio fuerit ſoluta:reliquam autem curam,quemadmodum ad tabidos fieri ſolet,ordinare. Ex Archigene.Porrò ſi à ſtomacho aut ventre,ſanguinis reiectiones cum vomitu procedant,vena incidenda eſt in cubito ſuperior,humeralis appellata,etiamſi ex hepate in ipſum ventrem deferatur. Si verò à ſplene ſanguis feratur, quod ex tumore circa ſplenem cõfidente cognoſces, inciſa vena quæ inter paruum & annularem digitum in ſiniſtra manu eſt, probè ac propriè auxiliaberis. Cæterùm & cibos & potus magis adſtringentes dare conuenit iis qui ex ventre per vomitum,citra tuſſim ſanguinem reiectant,non ta-

A men vehementer & actu frigidos: ex vehemẽti enim frigiditate,plagæ inferuntur.Quare ſuffecerit,ſi non calidi exiſtant,neque nimiam humectationem inferant. Fontana igitur aqua non valde frigida,neque multa,in potu exhibeatur : & cibi pauci ſimiliter mediocriter frigidi, ac naturæ quoque adſtringentis.

Communes methodi exhibendorum auxiliorum, in ſingulis reiectationis ſanguinis ſpeciebus, poſt ſanguinis inhibitionem, Cap. LXIII.

B

EX Galeno. Primum periculum in reiectatione ſanguinis,eſt ne vltra modum eius euacuatio fiat. Curatio autem poſt eius cohibitionem eiuſmodi exiſtit. Reiectatio quidem ſanguinis quæ ob apertionem fit venarum,per obturationem occluſionémque dilatati oris ipſius venæ curatur: quæ verò ob venæ rupturam fit,per conglutinationem ſanatur:quæ ob corroſionem,per renutricationem, & ea quæ carne implent corroſa. Obturatur quidem dilatatum & apertum os venæ ab adſtrin-

C gentibus : conglutinatur autem rupta vena ab iiſdem, & quæcunque in compoſitione eis admixta citra mordacitatem deſiccant,ac glutinoſum quiddam in ſe complectuntur,velut eſt Lemnia terra, & quæ Samius aſter appellatur, & iis ſimilia. Renutritur autem corroſum à cibis boni ſucci , & pharmacis ſarcoticis, *id eſt carne explentibus*, appellatis. Conueniunt igitur adſtringentia eis qui non tuſſiunt,qui corpus boni ſucci habent,& qui ob apertionem oris venarum,aut rupturam,ſangui-

D nem reiectant. Adſtringit autem optimè acetum,& portulaca comeſta:ſuccus autem eius bibitus efficacior exiſtit:plantaginis ſuccus cyathis tribus, aut ſanguinariæ ſuccus eodem modo. Succus vuæ acerbæ in ſole probè deſiccatus,drachma vna , rhois aut gallæ decoctum cyathi menſura, cortex glandis , maximè caſtaneæ, drachma vna , radicis rubi decoctum menſura cyathorum trium,mora rubi & flos,balauſtiorum drachma vna, acacia & hypociſthis eodem modo: Vinacea cochlearii menſura , ſimiliter lapathi acuti ſemen. Efficacius au-

E tem operatur radicis althææ decoctum,radicis ſymphyti decoctum,atque ipſa quoque ſicca trita potui inſperſa.centaureæ radicis drachmas duas, quas febricitantib* cum aqua,febre carentibus cum vino exhibebis.lapidis hæmatitæ drachma vna,cum mali Punici ſucco,aut corallii lapidis, eodem modo , radix equiſeti , mora valde cruda & immatura. Forinſecus autem pectori irrigatio adhibenda ex vino adſtringente cum oleo roſaceo aut myrteo.Si verò multa ſanguinis eruptio fiat, maximè in æſtate , & citra tuſſim eius reiectiones contingãt,neque

F debilis ſit æger,ſed robuſtus & carnoſus,acetum pro vino adhibendum eſt , non in ſordidis amplius lanis, ſed ſpongiis exceptum: faſciáque lata æger conuinciendus. Aliquando autem acaciam,aloen,aut omphacium aceto permiſcere conuenit,& cutẽ ex oleo myrteo præillinire, ne mordacitas ex irrigatione ſuccedat. aut etiam emplaſtrum barbarum,aut ex ſalicibus,aut aliud ſimile imponere. Quòd ſi æger ferre nequeat ex irrigatione prouenientem iniucunditatem & moleſtiam , neque toleret item emplaſtrorum incommoditatem,huiuſmodi cataplaſma eſt admouendum : ex palmis videlicet & acacia,

G alumine,malicorio in puluerem redacto,ſymphyto,polenta aut lentium farina apparatum. Si verò neque cataplaſmatum grauitatem ferre queat,neque calefieri ſuſtineat,illitionibus vtendum.Loti itaque aut meſpili corticem,& rhoen culinarium , paucáque rhamni, aut ſanguinariæ folia in aceto decoquito:deinde in eo decocto aloes ſuccum,aut acaciæ,aut omphacii,paucúmque gũmi diluito,& pectus ac dorſum ex eo illinito: atque vbi exſiccatum fuerit,rurſus inungito,quò craſſitudinẽ accipiat illitio ſeu vnguẽtũ,& ne denudati frigore circũue-

H niãtur. Illa verò hora qua areſcit illitũ, ab ægro multus aer eſt arcendus. Quòd ſi inflammationes ſuccedentes febres inferant (ſolent enim vehementer acutæ irruere & periculoſæ,aliquando etiã lenes & obtuſæ, quũ videlicet in tabẽ ſunt trãſituræ) tũ omnis veluti in febribus,

est ordinanda diæta: non tamen aceruatim, sed quietè & paulatim, vt ne rursus rumpantur conglutinata. Abstinendum à vino, & sorbitionibus admiscenda quæ leniter adstringunt, velut sunt palmæ & similia. Cataplasmate vtendum pane calido, deinde semine lini. Vbi verò perseueraret malum, omnia vt ad tabidos facienda. Exiccatoriā porrò, citra mordacitatem, vim obtinet succus ocymi: qui si aceto commisceatur, conuenientior fiet: & est quoque nobis in vsu familiaris, citráque formidinem eum porrexeris. Adstringit autem & desiccat simul rheon Ponticum. assumere autem oportet hanc ipsam Ponticam radicem ad recentes ac inueteratas sanguinis reiectationes, & ad pectoris fluxiones, in principio quidem ex posca decoctam: si verò per circuitus redierit reiectatio, omnino parum quiddam bibendum præbe cum aqua: quum verò asperitas & tussis molestiam intulerint, passo Cretico decoctam, deinde contritam præbe. magis autem desiccat arefacta in potum inspersa. Exsiccat etiam citra mordacitatem Samius aster, & minium sinopicū, & terra Lēnia bis in die data drachmæ pondere ex aqua. Citra mordacitatem etiam & præclarè omnino desiccat obolus Armeniacus, vt nihil eo hac parte præstet. eius itaque drachmam vnam exhibere potes cum aqua confidenter. Exsiccat etiam coagulum hœdi: cerui verò magis inspissat. Quòd si stomachus æger sit, semel excipit quod adstringit, & semel quod desiccat. Aliquando autem manè adstrictorium damus: circa sextam autem horam desiccatorium: in vesperam verò quod inspissat. Quando verò inspissantibus opus fuerit, amylum detur, & gummi ac tragacantha, quodlibet per se, atque etiam inuicem permixta. Simplicia ad sanguinem reiicientes, pharmaca. Huius generis, inspissantium videlicet, est & gluten piscium & symphyton māducatum ac deuoratum. Cibos etiam eiusdem cum prædictis pharmacis facultatis exhibere oportet, tum iis qui propter apertionem venarum, tum qui ex stomacho sanguinem reiiciunt: nimirū adstringentes, velut est alica ex posca, aut micæ panis eodē modo: aut oryza, aut oua mollia, rhoen culinarium tenuissimè tritum infarctum habentia, plantago cocta, intubum, lens cum prædictis condita, aut lapathum acutum. In quibus verò inspissante materia magis opus est, lac coctum refrigeratur, datúrque tum ob corrosionem, tum à stomacho sanguinem educentibus. hi enim adstringente materia & carnis expletione opus habent. Aliquando autē lacti cocto amylum infarcitur, ac modicum omnino coaguli. cauere enim oportet immodicum eius vsum: neque statim post eius admixtionē lac ipsum exhibere, sed post aliquantulam dilationem. valde enim in ventre concretum, mortem inferre cōsueuit. Conducit etiā palmas cum alica decoquere, aut cum similagine. Inspissant autem simúlque adstringunt, oua crassiore rhoe infarcta, maximè si sint assata, lens cū ptisana decocta, miliū coctum. Fugienda autem in omnib⁹ vehementer adstringētia, & excellenter inspissantia: eligēda verò simpliciora & minus molesta ex vniuerso genere eorum quæ sunt prædicta. De compositis ad sanguinem reiicientes pharmacis, Galeni. Iuxta primā quidem rationem ex adstringentibus & desiccantibus ac inspissantibus, pharmaca componuntur ad curationem reiectionis sanguinis conuenientia. Quum verò adstrictoria, & tenacia ac desiccātia vias præcludant, & difficulter per corpora digerātur, vi quadā opus habēt præparāte ac aperiente ei vias ipsas: & ob hoc ipsū calida & tenuiū partium, eiusmodi pharmacis miscentur, quæ iuxta omnē ipsorum considerationem contraria sunt sanguinis sistendæ reiectioni. Miscentur etiam eis stuporem inducentia, quò profundiorem somnum inducant: quæ sanè commodissima sunt iis qui à tusse lācinantur omnibus, maximè tamē qui simul sanguinem reiectant. Hi igitur scopi sunt compositionis pharmacorum ad sanguinis reiectionem conuenientium. Quæ verò per experientiā cognita sunt à priscis medicis composita pharmaca, deinceps dicentur. Potio hæmoptoicis commoda: Lapidis corallii, terræ Samiæ quæ aster appellatur, succini,

A mastiches, cuiusque drachmas sex, amyli, thuris, gūmis, cuiusque drachmas quatuor, excipe cochlearium vnum siccum cum posca, aut cum aliqua prædictarum decoctionum. Alia potio: Terræ Samiæ asteris, lapidis agerati, terræ Lēniæ, æquales omnium partes accipe, & ex eis cochleariū vnum præbe cum cyathis duob⁹ decoctionis plantaginis. Alia. Terræ Lemniæ drachmas sedecim, terræ asteris drachmas octo, sarcocollæ drach, quatuor, gummis drach. duas, præbe cochlearium cum decocti palmarum cyathis duobus. sit autem decoctum B ipsum crassum. Alia Andromachi: Corallii torrefacti drachmam vnam, thuris obolos quatuor, acaciæ drachmam I balaustiorum obolos quinque, gummi obolos duos, candidum ouorum duorum. huius quartam partem cum aquæ cyatho vno & dimidio exhibe. Alia Asclepiadæ: Radicis sanguinariæ manipulum, radicis symphyti tantundem, rhois rubri acetabulum, aquæ sextarios tres: decoque ad tertias, & expressi ac percolati liquoris cyathū vnum præbe, & ad singulas exhibitiones, gummis triti drachmam vnam conuice. Alia C valde præstans, cui testimonium præbeo: Thuris, terræ asteris, cuiusque drachmas octo, croci drachmam vnam, amyli drachmam vnam, succi plantaginis sicci drachmam vnam, contusorum & cribratorum cochleare vnum dato cum posca. Alia per experientiam: Corallii drachmas octo, thuris drachmas octo, dato cochlearium cum vino myrtite diluto. eadem etiam ad fluxum muliebrem efficax est. Pastillus ex electro. Præclarè facit ad hæmoptoicos vndecunque sanguis efferatur, ad tussim veterem & recentem, tabidos, cruenta reiectan- D tes, suppurationem pectoris, tormina intestinorum, vesicæ fluxiones, & ad inflatos: est etiam aurium affectionibus commodus: Psyllii drachmas quadragintaquinque, ramentorum electri, iridis, mastiches, croci, cuiusque drachmas quatuor, opii drachmas quindecim. Psyllium in aquæ calidæ sextarios tres coniectum, parumper maceratoatque vbi viscosum ac lubricum factum fuerit, liquorem inde exprimito, eóque præscripta diluito, terito, ac pastillos informato. ex iis obolos tres cubitum ituris exhibeto. Pastillus Dosithei valde celeber.

E Virgultorum rubi sextantem, radicis symphyti, fructus spinæ Ægyptiæ, succi hypocisthidis, lycii, opii, thuris, rhei Pontici, terræ asteris, singulorum sextantem, rhois culinarii quadrātem, rosarum siccarum drachmas quatuor, baccarum myrti quincuncem, croci, terræ Lemniæ, corticis qui macer appellatur, cuiusque drachmas duas, excipe succo plantaginis aut vino scybelite, & informa pastillos. eos cum decocto symphyti aut sanguinariæ exhibeto. Alius pastillus, ex cuius vsu magnam nominis famam sum adeptus: Terræ asteris quadran- F tem, amyli recentis quincūcē, tragacanthæ sesquiunciā, gummis quadrantem, glutinis piscium vnciam vnā, aceti quantum suffecerit. Gluten more eorum qui arcus faciunt dissoluito, per triduum in sufficiēti aceto maceratum: quarta deinde die, exemptis ex eo pelliculis, repurgatum paulatim tolle, & in mortario cum pastillo contunde, & quamdiligentissimè dissolue, aut super calidum cinerem pone. difficulter enim solubile existit. Vbi verò solutū fuerit, rursus in ære, aut ferro, aut (vt dictum est) cinere calido cum aceto decoque, & sufficiēti G tempore assiduè agita, vt quamcrassissimum fiat: deinde in mortarium coniectum satis diu tere. atque vnumquodque prædictorum per se contusum ac cribratum in promptu habens (maximè tamen tragacantham) in mortarium ad dissolutum gluten insperge, omniáque diligenter vnita, vitreis lancibus solidis excipe & exsicca, pastillósque informa mediocres. durant autem aliquandiu donec formentur. eos cum posca exhibe, & vtere valde confidenter. Pastillus ex corallio, qui nunc celebris & in vsu apud omnes empiricos existit: Terræ asteris, H balaustiorum, corallii, succi hypocisthidis, acaciæ, myrrhæ, rhei Pontici, daucii, omphacii, tragacanthæ, cuiusque vnciam vnam, thuris sextantem, opii drachmas quatuor, amyli scrupulos sex, aluminis scissi scrup. XII. terræ

Lemniæ ſcrup.vi.rhois rubri quadrantem, radicis dulcis
ſeſcuncem, ſymphyti radicis trientem, gummis ſcrupul.
xviii.croci ſcrup.vi.fructus ſpinæ Ægyptiæ drach.iiii.Di
gere in paſtillos cum ſucco plantaginis, aut vino auſtero
vetere,& exhibe ante ſomnum obol. iii.cum poſca. Facit
etiam ad tormina inteſtinorum. Paſtillus ex Ægyptia
ſpina,quo plurimùm vtor. Pharmacum clidion appella-
tum, quod proſperè omnibus ſanguinem reiicientibus
conducit:itémque cœliacis,inteſtinorum torminibus, &
ſtomachi fluxionibus:Cytinorum,fructus ſpinæ Ægyptiæ,
balauſtiorum,acaciæ,ſucci hypociſthidis,ſing. drahc. vi.
lycii,rhei Pōtici,opii,cuiuſque drach.iiii.myrrhæ drach.
iii. Cōtuſa & cribrata diligenter,baccarum myrti aut ro-
ſarum decocto excipito, aut vino myrtite, & in paſtillos
redigito,& iuxta cuiuſque vires cum roſarum, aut bacca-
rum myrti, aut pampinorum vitis, aut palmarum deco-
cto exhibeto,aut cum frigida aqua. Quòd ſi lycio nō ab-
undes, hoc modo apparare potes: Rhus, qua coriorum
tinctores vtuntur,in quadrupla aquæ portione ad triduū
maceratur,virga frequenter agitata:quarta autem die de-
coquitur vſquequo aqua ipſa rhois comam exæquet. Et
tunc quidem rhus expreſſa abiicitur: aqua verò percola-
ta,donec in mellis ſpiſſitudinem cogatur, decoquitur,at-
que ita pharmacis adiicitur. Quum verò bibendum præ-
bes hoc prædictum pharmacum,ſpongias poſca madefa-
ctas ſtomacho aut pectori impone: atque vbi reſtiterit
ſanguis,pectus aut locos fluxione laborantes ex ompha-
cio in aceto diluto & aliquantulùm tepefacto inunge.
Conuenit etiam ſanguinem reiicientibus paſtillus Philip
pi,qui in tractatu De inteſtinorum torminibus deſcribe-
tur. Potio ad ſanguinem reiectantes: Succi ſaluiæ cya-
thos ii. mellis vnciam vnam,exhibe ieiunis in potu, & e-
ueſtigio ſanguinem ſiſtes. Quæ grumos ſanguinis con-
cretos diſſoluant. Sanguinem in grumos concretum, li-
xiuium ex cinere fici,& vitis, & quercinum diſſoluit: ſi-
militer etiam thymus & ſatureia cum aceto. Coagulum
leporis aut hœdi, ciceris magnitudine ex aceto. Itaque
mox vbi quis ex alto ceciderit ac ſanguinem reiecerit,li-
xiuium per ſe bibendum exhibeto, aut cum modico
aceto.

De aſperæ arteriæ vlceribus, Cap. LXIIII.

QVæcunque in aſpera arteria vlcera fiunt,iuxta pelli-
culam eam intus ambientem, maximè prope eius
extremum,aut in ipſa adeò arteriæ extremitate,ſanabilia
omnino exiſtunt: & nos non paucos hoc modo affectos
curauimus. Reiiciunt autē hi per ſputum purulenta pau-
ca ac cruenta, aliquando etiam tectoria quædam vlceri
obducta, ſenſúſque doloris ab eis manifeſtè percipitur
iuxta exulceratum locum. Hos itaque in quiete aſſeruare
oportet ſupinos reclinatos,atque iis quæ capiti ſubiiciun
tur,ſublimius inſtratis:admonere etiam vt quantum poſ
ſibile ſit renitantur,& ne tuſſiant:deinde forinſecus loco
affecto deſiccātia imponere,veluti ſunt emplaſtra,barba-
rum,ex ſalicibus,& ex loliis,appellata,ac eis ſimilia.Phar-
maca autem eis exhibenda ſunt,quæ ſuprà ad vlcera inter
arteriaca & ad pectore ſuppuratos ſunt deſcripta: quæ e-
tiā ſub lingua detinere conuenit,vt paulatim liquefacta,
in aſperam arteriam delabantur: tum verò maximè ob-
niti & non tuſſire.In potu autem exhibendum eſt lac quo
tidie recens mulctum ab adſtante adhuc animali: adii-
ciendum etiam mellis quiddam iis qui lac difficulter cō
coquunt,& quibus in caſei modum in ventre concreſcit.

De pectore ſuppuratis, ex Archigene, Cap. LXV.

EMpyici, *id eſt pectore ſuppurati* vocātur, quibus abſceſ-
ſus in ſuccingente coſtas intrinſecus membrana aut
in aliqua alia pectoris pellicula factus, aceruatim ruptus
eſt,& in vacuum pectoris locum effuſus,inter pulmonem
& membranam coſtas ſuccingentem. Qui ſi non quamci
tiſſimè per ſputū reiiciatur, tabidi fiunt. Febricitant au-
tem pectore ſuppurati indeſinenter hecticen, *id eſt ha-
bitualem febrem*. Rumpuntur autem ſuppurationes, ali-
quæ quidem ſurſum verſus, aliquæ verò deorſum. Quæ
deorſum rumpuntur, in aluum & inteſtina ac veſicam
A tranſfunduntur, per vaſa quædam tranſmiſsione ad ea
membra facta. Quæcunque verò ſurſum rumpuntur, in
vacuum videlicet thoracis locum,periculoſiores exiſtūt.
Cognoſces autem ſuppuratos hoc modo: Quum lateris
dolor præceſſerit,deinde vehementes febres quieuerint,
& ex magna parte quoque dolor, grauitatis autem ſenſus
remāſerit intus in lateribus in profūdo thoracis,ſimúlq;
tranſfluere aliquid appareat,iuxta multiplices reclinatio
nis permutationes,& maximè quum ab vno latere in al-
terum decumbunt:tunc ſanè multitudo puris manifeſta-
tur,& fluctuationis cuiuſdam ſonitus ſæpe ſenſibiliter in
B reclinationibus ipſorum auditur. Cognoſcitur itaque ſup
puratio facta,tum ex prædictis,tum quòd nihil relatu di
gnum per ſputum reiectarunt in eo qui præceſsit vehe-
menti lateris dolore. Nouimus autem quoſdam citra fe-
brem ſuppuratos, ex ſeroſo aut pituitoſo humore ex re-
liquo corpore in vacuum thoracis delapſo iſtícque pu-
trefacto. Itaque quibus ex gymnaſiorum exercitiis,aut ex
caſu aliquo ſæpe ſenſibilis conuulſio facta eſt,quæ dolorē
circa profundum thoracis intulit: Nitrū,acetum,& oleū
C cyprinum coniiciantur, iis addatur roſmarini ſemen cā-
chry appellatum, largè probéque cōtritum, aut pyrethrū
eius loco,ſeu ſtaphis ſylueſtris:hæc ſimul calefiāt:deinde
excolata ipſis locis ex lana ſuccida repletis irrorentur,aut
cum lana imponantur. vtilis enim hæc irrigatio exiſtit,
ſæpéq; ſola malū omne diſcuſſit. In quibus autē inflāma-
tio præceſſit, vltrò venā cubiti incidere oportet,ſi nihil
prohibeat, & mediocriter euacuare, vt alleuatio tantùm
aliqua contingat. Nutrire verò ex ptiſanæ ſucco & aqua
mulſa, excretioni conſulendo, & in quiete diligenter
D cuſtodiendo. Ac primùm quidem ex oleo pingui irri-
gationes lana conuoluta exceptæ ac impoſitæ condu-
cunt. Quòd ſi febris abſit,paſſum etiam moderatum cum
multo oleo commiſceatur, lanáque ſuccida excipiatur.
Hæc enim irrigatio,in iis qui febre carent,vſque ad ter-
tiam ſufficiet diem. Si verò febres ſimul adſint,& ruptu
ra conſequatur ipſius puris: Rutaceo aut anethino oleo
fœniculum aut flos cypri madeſcant: aut quod magis ad
hanc rem conueniet, ipſi oleo incoquantur, cum radice
E maluæ. Conuenientius eſt autem oleum cyprinum, cum
ſpiſſamētis apparatum. Hæc autem calefacta & lana mol-
li excepta imponantur. Poſt hæc autem,cataplaſmata ad-
hibere conuenit,ad febres quidem ſedandas, ex pane in
aqua mulſa decocto, viridi apio,aut fœniculo, ſimul de-
coctioni iniecto, aut apii aut fœniculi ſemine inſperſo.
cōmodius autem ad hæc butyrum pro oleo adiicitur.
Deinde cataplaſma quoque ex ſemine lini adhibeatur:
quòd ſi maius malum ſit,etiam fœnumgræcum addatur.
Quòd ſi frigiditas ſuppurationis cauſam præbuit, irionis
F etiam ſemen cataplaſmatis indatur. Tardantibus autē ſup
purationib⁹,ordeaceæ farinæ caricas coctas addere opor
tet,& althææ radicem,terebinthinámque reſinam ac ſter
cus columbinum. Fit etiā ad tardantes rupturas vtile ca-
taplaſma ex ſolo ſtercore caprino,quod & collectionē ma
turat & diſcutit. Optimum etiam diſcuſſorium eſt ex lo-
liis cataplaſma,ſi bitumine permiſceatur. Ablatis autē ca-
taplaſmatis,ceratis affectæ partes contegantur ex butyro
apparatis,& habentibus quoque admixtā irin, parum de
baccis lauri,& rutam. etenim ad hoc quòd à frigore tutā-
G tur,adiuuant etiam reiectationem. Tempore reiectionis,
congruit emplaſtrū ex ſuccis conſtans,& Mnaſeæ,& ſim-
pliciora melina,poſtea verò Iceſii & quod ex loliis appa-
ratur. Si verò fluxus timor immineat, id quod Thraſiæ
appellatur erit aptum. Ego verò aſſiduè eo quod ſylueſtri
cucumere conſtat vtor: omnium enim efficaciſſimum
exiſtit. præſcriptum autem hoc eſt in anheloſorum tra-
ctatu. Adiuuare igitur oportet puris excretionem quò-
cunque repere cognoſcatur. Quòd ſi ad aluum proreptet,
magis emollientia ſint ea quæ offeruntur: ſi verò ad veſi-
cam ſerpat, ea quæ vrinam magis cient, adhibenda. Si
H verò per tuſsim puris repurgatio fiat, nihil conuenien-
tius aut familiarius exhiberi poteſt quàm ptiſana optimo
melle permixta. Cæterùm ea quæ vrinam cient, cibis
commodè admiſcentur, vndecunque tandem puris ex-
cretio contingat. Commoda eſt etiam faba cocta, in

omni ſuppuratorum differentia exhibita,ſi ei parum ex A
ſeminibus erui maceratis, & duplici ex aqua decoctione
dulcoratis adiiciatur.Allii comeſtio quoque vtilis ad re-
purgationem exiſtit. Inter potionum genera,ſimpliciſſi-
ma eſt aqua mulſa cum iride & plurima radice dulci de-
cocta: vtilis eſt & radicis dulcis ſuccus commanducatus
& cum admixto ſeſamo temperatus.Conuenit etiam hyſ
ſopum aqua mulſa decoctum. Eclegma autem prodeſt
hoc: Nucum pinearum tum quæ piryides,tum quæ ſtro
bili appellantur, amygdalarum amararum, ſeminis lini,
amyli recentis,æquales partes,mellis quantum ſuffecerit. B
Optimum autẽ eſt & piperis parũ ac ſeminis iridis adde-
re. Quòd ſi tuſſis infeſtet,butyrum recens tepidum cum
melle tepefactum delingendum præbe. Aliud ecle
gma, inter abſceſſus repurgans,vt etiam pelliculas ma-
ximas educat. Cardamomi dr. VIII.ſagapeni dr.IIII.myr
rhæ dr.IIII.opii dr.II.caſtorei dr.II.piperis drach.I. cum
aqua in paſtillos duorum obolorum pondere redige, &
cum aqua calida paſtillum vnum pro vna vice exhibe.
Theſpiana ad internos abſceſſus:Seminis apii drach.tres,
opii drach.III.melanthii drach.III.caſtorei drach.II.ſemi- C
nis dauci,iridis,ſinapis,cuiuſque drach.VII. excipe melle
cocto, & præbe nucis auellanæ magnitudine ex aqua.
Eclegma ex eruo,ſuppuratis commodum: Erui madefa-
cti & indè torrefacti decorticatique & in farinam redacti
drach.VIII. nucum pinearum drach. VIII.amyli drach.VI.
piperis drach.V.ſucci rutæ drach.I.mellis cocti quantum
ſuffecerit. Eclegma magnum ex marrubio: Spicæ nar-
di,piperis.ſucci marrubii,cuiuſque vnc.I.mellis libras III.
vini veteris dulcis libras duas.Succum cum vino & mel
le decoque, atque vbi ea coacta fuerint, ſicca contuſa & D
cribrata inſperge,ac ſimul vnitis vtere. Aliud. Amo-
mi ſextantem,caſiæ quadrantem, ſtyracis calamitæ ſe-
ſquiunciam,ſpicæ nardi ſeſquiunciam,croci vnc.I.pipe-
ris vnc. I.naſturtii dr.IIII. thuris dr.IIII.mellis lib.III.vte-
re vt optimo. Antidotus panchreſtus *ab omnimoda vtilita*
te appellata. conducit tuſſi antiquæ, ſuppuratis, ortho-
pnoicis,tabidis, præcordiorum diſtentionibus, & omni
inflationi.mouet menſes fœminarum,& quæ ex abortu
aut partu relinquuntur. ſecundas etiam ac partus educit.
& veſicæ abolet affectiones. Terebinthinæ drach.octo, E
ſtyracis drach. VI.myrrhæ drach.V.croci, iridis, galbani,
cuiuſque drach.IIII.ſeminis hyoſcyami, corticis mandra
goræ,irionis torrefacti,opopanacis,cuiuſque drach.II.pi
peris drach.vnam,ſpumæ nitri drach. I. cum paſſo coge
in paſtillos,ex quibus obolos duos cum aquæ mulſæ cya-
this tribus præbe. Alia antidotus Ariſtarchi, Paulina
appellata. vim habet admirandam. prodeſt tuſſienti-
bus,reiectantibus ſanguinem, tabidis,ſuppuratis,pulmo-
nis abſceſſibꝰ,conuulſionibus,& rupturis:ad ſtomachi ſub
uerſiones,bilis per vomitum ac ſeceſſum eruptionem,cœ F
liacos,dyſentericos,veſicæ affectiones,vteri ſtrangulatio-
nes,& ad febres per circuitum repetentes, vna hora ante
exacerbationem exhibita. facit & ad malum habitum
corporis,& ad eos qui alimentum non ſentiunt,ad exitia
lia pharmaca & venenatorum morſus. Habet autem hoc
modo:Cinnamomi,coſti,galbani,caſtorei,opii,piperis ni
gri & longi,ſtyracis,ſingul.vnc.I.mellis ſextarium I.Sicca
contundito ac cribrato: galbanum autem cum modico
melle decoquito ac excolato: deinde omnia ſimul vnita
in vaſe vitreo reponito, ac fabæ Ægyptiæ magnitudine G
exhibeto cum aquæ mulſæ cyathis duobus, irrorato de
pollice modico aceto. Vtere etiam iis quæ ad tabidos
deſcribemus.Exhibe quoque confidenter antidotum i-
ſotheon appellatam ad tuſſientes ſuprà præſcriptam. Li-
cebit & pæonia appellata antidoto vti, quæ in Sermone
tertio & decimo cum aliis multi vſus antidotis deſcribe-
tur.Farinas quoque apparare conuenit ex eruis albis ma-
defactis primùm,deinde reſiccatis ac decorticatis & mo-
la tritis. hæc enim farina & lacti dum decoquitur adiici
tur,admixto etiam melle,& vehementer cõmoda reddi-
tur. admiſcetur etiã aliis ſorbitionibus: & eclegmata ad H
difficulter purulenta reiicientes apparata, ex hac confi-
ciunt. Commodum eſt autem & amygdalas amaras
delibratas ſorbitionibus infarcire. Facilem autem puris
reiectionem facit porrum capitatum ceu ſorbitionibus
decoctum, atque etiam per ſe aquæ incoctum, & in cibo
acceptũ.In potu aqua offeratur probè cocta: ſi verò vino
opus habeat,theræum detur aut aliud dulce paucum. Ab
aceto autem & omni alio vinoſo genere, & ab aqua quo-
que frigida abſtineant.Tempore verò quo cicatrix obdu
citur,vinum ſquillinũ vtile eſt præpotatum, aut abſinthi-
tes & œnanthinum in vomentibus & purgatis per veſi-
cam:hyſſopites verò & ſquillinũ, iis qui per tuſſim:pule-
giatum qui per aluum purgantur: maximè ſi nigricantia
ſubeant vnà cum purulentis,aut grumoſæ quædam coa-
ctiones. Quoniam autem per interualla colligi ſolent &
rumpi quoque ſuppurationes, curam adhibere conuenit
ne poſt factam earum curationem recurrant. Id fieri po-
teſt per lactis potationem,& hieræ ex colocynthide con-
ſtantis purgationem.Pòſt etiam dropaces locis adhibeã-
tur,& ſmegmata ſeu exterſoria acriora cutem rubefacere
potentia,& epithemata eius vſus, velut eſt id quod ex eu-
phorbio fit:item quod ex baccis lauri.Aſſumendæ etiam
arenæ ingeſtiones:& acrium ciborum comeſtio vtilis eis
exiſtit per interſtitia adhibita,maximè verò alliorum co-
ctorum. Multos autem ſuppuratos poſt cicatricis obdu-
ctionem illæſos conſeruauimus per ſalſamentorum come
ſtionem. Aſſiduè etiam acetum mulſum præbẽdum eſt.
ſit autem ex ſquilla apparatum.Pectus quoque aſſiduè ex
abrotoni decocto repurgandum: item ex centaureæ &
hyſſopi aliiſque conſimilibus decoctionibus frequenter
potatis.Quòd ſi ſæpe puris collectio cõtingat, ſecurius eſt
cruſtas per cauteria pectori in orbem inurere, quemad-
modum in anheloſis eſt prædictum.

De peripneumoniacis, Cap. LXVI.

PEripneumonia, inflammatio eſt pulmonis cum febre
acuta. Conſequitur autem affectos thoracis grauitas
abſque dolore.Quòd ſi pelliculæ ipſius,quæ cum thorace
ſecundum longitudinem ipſius ſunt connexæ, ſint inflã-
matæ,etiam dolorem percipiunt, & ſpirandi difficultas
ſimul irruit,& ſurrecti ſedere volunt. pulmo enim cordi
incũbẽs ſuffocationẽ infert.rubicũda eis eſt facies,& ma
ximè malæ.naſus in ſummo fit ſimus, venæ temporum
eleuantur, proſtratus eſt appetitus, reſpiratio calida, lin-
guæ ſiccitas,aquæ frigidæ,magis autem aëris frigidi cõ-
cupiſcentia,tuſſis ſicca.Si verò quid efferatur, ſpumoſum
eſt ac bilioſum,& aliquando cruentum & floridum vehe
menter,quod etiam peſſimæ ſignificationis exiſtit. & ſi
quidem mortale malum fuerit,vigiliæ amplius aderunt,
aut ſomni breues ſtuporem ac delyrium inducentes:& i-
maginatione mentem viciſſim perturbante non ſentiũt
valdè præſentia mala:extremitates frigidæ,vngues liuidi
incuruantur:quarta aut ſummum ſeptima die hi moriun
tur.Verùm ſi ad ſalutem permutetur morbus,ſanguinis
eruptio ex naribus abundanter ſequitur,aut alui exturba-
tio multis exeuntibus bilioſis & ſpumoſis humoribus. A-
liquando autem inflammatione in pus commutata, per
ventrem aut vrinam pus excernitur, ſtatimque ab omni
moleſtia liberantur. Quòd ſi in pulmonem irruperit acer
uatim,aut ſuffocat,aut cum grauibus acceſſionibus in ta
bem permutatur.Itaque ſi nihil obſtiterit,ſtatim vena ſe
canda eſt in cubito,&,ſi ſuſtinuerint vires,ex vtroq; bra-
chio ſanguis extrahendus. primùm quidem modicus &
non vſque animi defectionem: vt videlicet afferuetur ad
repetendam detractionem. ſi verò quid prohibeat fieri
venæ inciſionem,acri clyſtere ſoluere oportet ex decocto
hyſſopi,& colocynthide,& ruta melléque ac oleo pluri-
mo,iniecto etiam nitro ac ſale.Eorum verò quibus vena
inciſa eſt,ſedem illinire oportet iis quæ flatus educunt &
ſeceſſum irritant:veluti eſt mel cũ cumino & ruta,ac mo
dico nitro.Poſt vniuerſales autẽ euacuationes,peripneu-
monicis aqua mulſa in potu exhibenda eſt in qua deco-
ctũ ſit hyſſopũ,aut iris ſicca trita,mẽſura duorũ cochlea-
riũ aquæ mulſæ inſpergenda. Quòd ſi ſuffocatio vrgeat,
etiam nitrum inſpergere conuenit ad decoctionem hyſ-
ſopi.Cibus ſit extenuatorius,ptiſana cum origano aut hyſ
ſopo decocta,aut modico pipere trito ad eiꝰ ſuccũ inſper
ſo.Aliquãdo autẽ ſal pro nitro cõiiciẽdꝰ eſt,prout expedi
erit,& ſuſtinuerint vires. Porrũ etiã capitatũ bis coctũ

præbeatur,& alica cocta ex aqua mulsa,quæ omnia inflationis sint expertia. Potus exiguus sit quātitate.humiditas enim noxia pulmoni existit. Sub lingua autem detinendum præbe mel in pastillos redactum, cui in decoquendo insperſa sint hyssopum & calamintha quamtenuissimè trita. Vti quoque conueniet eclegmatis quæ in pleuriticis describētur. Atque vniuersa diæta eorum qui à peripneumonia cōualescunt,eadem sit quæ pleuriticorum & suppuratorum. Pectus verò lanis cooperiatur cum oleo & nitro. Conueniet etiam cerato contegere tum pectus tum latera,ex oleo rutaceo aut cyprino apparato,quod habeat simul iridem siccam tritam insperſam, aut epithema ex cera,& terebinthina,medulla ceruina,œsypo liquido,butyro,& iride tenuissimè trita imponatur. sint autem horum partes æquales.

De phthisicis seu tabidis,ex Galeno,
Cap. LXVII.

PHthisis propriè est exulceratio pulmonis, ad sanguinis spuitiones consequens,quum videlicet sanguinis eruptione suppressa,vlcus non fuerit conglutinatum,neque cicatrix inducta. Cōsequitur etiam phthisis in suppuratis & peripneumonicis. aliquando etiam in affectionibus pleuriticis. Difficillimè autem curātur vlcera pulmonis,propterea quòd citra tussim non repurgantur: tussientibus autem mutuò vlcus dirumpitur, ipsisque quasi per circulum reuoluuntur mala . Lācinatis nanque à tussi inflammatis, altera rursus maturatione inflammatio opus habet, rursúsque periculosè per tussim pus repurgare necesse erit. Quare ex omnibus difficilis curatio ipsis sub ornatur, quòd neque pharmacorum vires vlcus pertingere valeant priusquam in ventre permutentur, & quòd iuxta respirationes pulmo semper mouetur, & tussiendo lancinatur. Progressu verò temporis cartilagines quoque asperæ in pulmone arteriæ aduruntur, quemadmodum in externis vlceribus ossa quæ scalpturam ad squammularum discessum ac detractionem non admittunt. Diuturna autem pulmonis vlcera etiamsi aliquando curentur, callosas tamen & fistulosas reliquias post se in ipso pulmone relinquunt,quæ temporis progressu ex leui occasione facilè refricantur:vnde contingit aliquando & tectorium vlceri obductum, & modicas sanguinis guttas vnà cum aliis quæ inde per sputum reiiciuntur efferri: vt alio planè principio opus sit ad vlceris curationem. Notæ autem quæ ex sputo sumuntur,in tractatu De febribus sunt præscriptæ,nimirum quinto huius operis Sermone:vnde superfluum existimo hîc de eis verba facere. Medicari itaque pulmonis vlceribus oportet, eo apparatu quo facilè sursum efferātur humores,cura simul adhibita ne alii cōgregentur. Itaque cataplasmata in principio assumenda sunt,ex semine lini & tenuissimo polline,cum decoctione fœnigræci & althææ,oleóque & melle.admisceri possunt etiam ipsis althææ folia trita. Adhibeantur autem hæc omnia statim post exacerbationum remissionem. Post temporis deinde intercapedinem, ad cerata transeūdum ex butyro & oleo laurino ac cera apparata. Repurgationis autem tempore,epithemate vtēdum est ex terebinthina & oleo cyprino,& butyro, & ex medulla ceruina, ac adipe taurino,iridísque farina,& œsypo,*hoc est lanæ succidæ sordibus*,æqualibus omnium partibus commistis. Pòst etiam emplastro Mnaseæ, aut aliquo ex simplicioribus melinis vtendum. Locis autem fluxione laborantibus, id quod ex salicibus constat,adhibendum:quod etiam exsiccationis tempore cōueniens existit: sicut & hoc quod ex syluestri cucumere apparatur, suprà ad anhelosos descriptum, & quod ex loliis fit eodem modo. Ne autem cutis ipsa distēdatur,primùm locum ipsum inungito,atque ita glutinosa pharmaca imponito:sic enim facilius auelluntur. Optimū autē ad eos malagma tēpore quo cicatrix obducitur, hoc est:Ceræ lib.I.picis lib.I.visci quercini vnc.I.ammoniaci thymiamatis trientem,gallæ,hypocisthidis,aluminis scissilis,acaciæ,malicorii,seminis apii,rhois culinarii, cuiusque vnciam vnam,olei myrtini aut rosacei trientē: in hyeme autem paulo plus. Sicca cum succis in aceto cōtere,liquefactísque quæ eliquari possunt & ab igne ablatis viscum iniice: ad quod deinde liquefactum in caca-

A bo etiam reliqua trita coniice, ac simul vnita in pilam transfunde,& emollitis vtere. Inter pharmaca verò potabilia,simplicissimū est aqua mulsa per se, & cum amylo, aut iride & radice dulci in ea decoctis. Omniū autem cōuenientissimum phthisicis est lac asininū potatum:quod si non adsit,bubulum aut caprinum:& cancri crudi triti cum lacte potati,aut cocti in cibo sumpti, assiduè iure eorum insuper absorpto. Conuenit etiā eis adeps ceruinus recens in sorbitionibus eliquatus. Quòd si molesta
B tussis incubuerit,thymus tritus & hyssopum melle cocto excipiuntur & sub lingua tenenda exhibentur. Congruit etiam butyrum recens cum mellis & terebinthinæ æqualibus partibus decoctis. in iis verò qui tolerare possunt, plus butyri accipiatur:si tamē recens existat. optimè enim repurgat. De hac itaque mixtura cochleariūvnum ieiunis detur. Bonum est & amygdalas amaras, maximè cum ptisana decoquere:& porrum capitatum cum ptisana aut altera sorbitione decoctum,aut etiam per se bis coctū accipere. Vinum autem theræum & scybelites præbeatur,
C mediocri tamen valde mensura. Eclegma verò phthisicis congruum tale est: Mellis optimi lib.I. vuarum passarum pinguium exacinatarum sextantem,croci,iridis,seminis hyoscyami, tragacanthæ,cuiusq; drach. IIII. styracis flaui vnc.I.nucum pinearum drach.VI.amyli vnc.I. Exhibe ex eo cochlearium ieiunis. Tragacantha in vino dulci modico teritur:styrax verò in pila dissoluitur,reliquis coniectis ac permixtis. Aliud. Fœniculi succū cū pari melle decoquito,& ad sextarii mensuram croci drach.I.rhei pōtici drach.II.aliquādo etiā hypocisthidis drach.I.adiicito. quòd si iuxta asperæ arteriæ extremū asperitas adsit,
D coniice & radicis dulcis tritæ drach.II. detur cochlearis mēsura à cibo. Aliud. Squillam optimè assato,eiúsque medium siue medullam terito, & ad vnam squillæ sex mellis partes coniicito,& ieiunis inde cochleariū exhibeto. Aliud eclegma celebre. Marrubii, hyssopi,iridis, radicis dulcis,pulegii,dictamni,saluiæ,caricarum,palmularum passarum, sing. vnc.I. crassius contundito, ac in aquæ sextariis tribus ad triduum madefacito: deinde ad tertias decoquito ac percolato, mellísque libra vna adie-
E cta,rursus donec cogatur decoquito,& pòst farinæ orobi scrup.XII.terebinthinæ vnciam vnam,amyli drach.IIII. mastiches tritæ drach.IIII.tragacāthæ vnc.I.adiicito. Tragacantham primùm in modico decocti madefactam cō terito:deinde adiectis ei reliquis siccis, etiam ea quæ decocta sunt affundito,simúlque coactis vtitor.exhibeto ieiunis cochleare. Licebit & ante somnum exhibere. experimento,eius vtilitas cognita est. Aliud, ad phthisicos fluxionéque thoracis laborantes:Seminis cucumeris satiui desquamati drach.VIII. amygdalarum delibratarum
F drach.IIII. seminis lini drach.II. seminis papaueris albi drach.II. Contusa ac cribrata cū tragacanthæ cremore cogito,& in pastillos digerito. Iuxta virium autem tolerantiam aliis drach.I.aliis obolos II.præbeto:eis qui febre carent, cum vino dulci & myrti cremore: febricitantibus verò, cum cremore solo. Aliud, quod & ad phthisicos & suppuratos præclarè facit. Farinam erui albi succo squillæ subactā exiccato:aut squillā assatam ac tritam,farináque erui subactam eodem modo exarescere finito. Vsu autem expetente,pastillos ipsos exiccatos contundi-
G to ac cribrato,melléque permixtos cochleari mēsura ieiunis dato. optimè enim repurgat. Aliud, multo vsu cognitū, citra molestiam repurgans. Farinæ erui vnc.I. hyssopi quadrantem, seminis vrticæ quadrantem, iridis vnciam I. mellis quantum suffecerit, exhibe ieiunis cochleare, ac confidenter vtere. Aliud, experimento cognitum,quod ad phthisicos & suppuratos facit. magis tamen frigidis temperaturis conducit. Iridis Illyricæ sextātem,farinæ erui albi sextantem,hyssopi,pulegii fumo nō siccati,seminis vrticæ,cuiusque drach.VIII. piperis drach.
H XII. Excipe melle,ac præbe cochlearia duo:manè vnum,alterum ad vesperam. Potes & catapotia inde formare,atque alternis diebus exhibere. Aliud, phthisicis & tussi veteri aptum. Cardamomi torrefacti drach.XVI. thuris,galbani,iridis,piperis,cuiusque drachmas quatuor,casiæ,croci,myrrhæ,cuiusque drach.tres,opii drach.vnam,

contundito,ac cribrato:& cum aquæ cyathis tribus ac paſſi duobus,cochleare vnum,aliquando etiã duo præbeto. Licebit etiam paſtillos inde formare cum paſſo. Aliud coptariũ, *id eſt placenta*, ad phthiſin,ex eclegmatũ materia apparatũ: ex amygdalis videlicet amaris decorticatis,nucibus pineis recẽtibus,propter oleaginoſum in eis ſaporẽ aqua præmaceratis, ſemine lini,amylo recenti: hoc modo: Nucum pinearum quæ pityides appellantur ſextariũ vnum,ſeminis lini ſextarii quartam partem,amyli quincuncem,piperis drach. I. mellis boni cocti & deſpumati quãtũ ſatis erit.In iis qui caput quod facilè oblæditur ha- B bẽt,pityadas variare oportet, próq; eis ſemẽ vrticæ cõiicere. Eclegma ex orobis apparatum Dionyſio prætori: Erui albi torrefacti & deſquamati ac triti vnc. I. coſti trientem,croci ſextantem,iridis vnciam I.nucum pinearum vnc.I.piperis grana L. ſeminis lini, vuarum paſſarũ à vinaceis depuratarũ, terebinthinæ, ſing. vnc.I. butyri drach.IIII.mellis quantum his cogendis ſatis erit. Summè hoc phthiſicis auxiliatur. Antidotus ex orobo, valde celebris,ad phthiſicos,ſuppuratos, & inueteratam tuſ- C ſim.optimè repurgat & cicatricẽ obducit: Amygdalarũ amararũ delibratarũ ſext.farinæ erui trientẽ,hyſſopi trientẽ, iridis trientẽ,amyli ſext.piperis, panacis radicis, croci, cuiuſque ſcrup.VI.ſucci omphacii, exiccati drach.IIII.nucum pinearum torrefactarum ſextantem, mellis deſpumati libram vnam, aceti vnciam. Farina erui in aceto per diem vnum maceretur,poſtea ſimul coactis omnibus, ex eis cochleare vnum ieiunis præbeatur. Alia antidotus ad phthiſicos,quæ etiam ad omnem tuſſim inueteratam conducit. Amygdalarum amararum decorticatarum ſextantem,ſeminis vrticæ torrefacti drachmas qua- D tuor,ſucci radicis dulcis ſicci,radicis ſymphyti,cuiuſque ſextantem,terræ aſteris,nucum pinearum torrefactarum, ſeminis lini torrefacti,ſeſami, vuarum paſſarum à vinaceis depuratarum,ſing.ſeſquiunciam,farinæ erui albi ſextãtẽ,iridis vnc.I.terræ Lemniæ vnc.I,ſapæ & mellis quãtum ſuffecerit ad eorum coactionem.Exhibe ieiunis cochlearii menſura:aliquando etiam ante ſomnum. Vtere & varia ex capitibus papaueris cõpoſitione,ſuprà ad de- E ſtillationes deſcripta,exhibens ex ea ante ſomnum. Vtere & iis quæ ad ſuppuratos ſunt deſcripta, item arteriacis remediis ſuprà præſcriptis. Conueniẽtiſſima etiam eis eſt confectio iſotheos appellata,ad tuſſim deſcripta: & antidotus pæonia,quæ in Sermone XIII.cum aliis multæ vtilitatis antidotis eſt relata:ea confidenter vtaris. Prodeſt & Mithridatis cõfectio, & quæ Eſdræ inſcribitur,miro modo:itẽ ex viperis theriace Andromachi per interualla exhibita:quæ omnes in tertio & decimo Sermone ſunt deſcriptæ.Vltra opinionẽ autẽ efficax eſt bolus Armeniacus F dr.põdere ex vino tenui albo.Catapotiõ phthiſicis valdè commodum & bonum,cui nullum comparari poteſt:faciens ad omnem tuſſim inueteratam,& purulentas reiectationes: quod in tribus diebus vtilitatẽ ſuã demõſtrat. Styracis flaui,piperis albi,myrrhæ troglodyticæ,caſtorei, galbani puri, opii Achaici aut Aſiani, omnium æquales partes,cum galbano & ſtyrace ſubige, ac catapotia in forma erui magnitudine,quorum tria aut quinque ante ſomnum exhibe deuoranda: calida aqua inſuper ad ſorbendum data:& admirandam vim videbis. Porrò diutius G perſeuerante malo,ac iam inueterato,cauteria admouere oportet, pectore in orbem inuſto,quemadmodum in ſuſpirioſorum prædiximus curatione.

De pleuritide,ſiue laterum morbo, Cap. LXVIII.

Pleuritis exquiſita & propria,inflammatio eſt mẽbranæ intrinſecus latera ſuccingentis, dolorem pungitiuum vehementer inferens cum acutiſſima febre. Conſequitur hac affectos ſpirandi difficultas, & tuſſis,aliquando quidem ſicca,aliquando verò cum reiectatione,ac primùm quidem cruentorum:inflãmatione verò matura facta,purulentorum. Pulſus adeſt durus,& ſiccantis quippiã H modo habẽs.Si itaque dolor circa mãmas innititur ac vſque ad clauiculam ſe extendit,citra dilationem confidenter vena ſecanda eſt. ſi verò deorſum ad præcordia vergat dolor, corpus purgandum.Quòd ſi mediocris infe- A ſtet dolor & non pungitiuus,neque adſit tuſſis, neque febris acuta,non opus eſt magna remedia adhibere. Clyſter enim efficacior eis primùm infunditur:deinde euacuatione aliquod operæpretium faciẽte. Adhibetur etiam irrigatio ac fomentatio lateris affecti.item ſacculi ex furfuribus & pulegio ac mẽtha impleti:& diæta extenuatoriam vim habens. Archigenes. In iis verò qui acuto morbo, vt diximus,infeſtantur:ſiquidem circa mammas ac clauiculam hæreat dolor,venam incidere oportet (vt dictum eſt) in brachio, non eo quod rectà ab inflammato latere procedit,ſed oppoſito.Sanguinis autẽ multitudo extraha- B tur non vſque ad animi deliquiũ: periculũ enim,ne in peripneumoniam morbus permutetur : ſiquidem refrigerato valde corpore,pulmo rarus & calidus exiſtens laterique vicinus,promptè & facillimè morbum ſuſceptat. Itaque modicum extrahere oportet, & poſt ſufficientem temporis intercapedinem, rurſus repetita inciſione modicum auferre. Quòd ſi animi defectionem timeamus,vſque in ſequentem diem eius repetita ablatio differẽda erit.Deinde clyſter aluo adhibeatur, ſi non vt conuenit feratur. C Clyſtere autem confidenter vti oportet ex oleo rutaceo, eliquatis in eo terebinthina & butyro : deinde forinſecus latus ex oleo calido fouere in quo ruta, anethum,flos cyperi decocta ſunt.Lanam item ſulphuratam, aut ipſum ſulphur inſperſum habentem adhibe calido oleo imbutam, ita vt inſperſo modico thymo trito imponatur, leniterque ac prouidè colligetur.Atque hac ſanè irrigatione vtendum eſt ad tertiam vſque diem : quarta deinde, cataplaſma adhibeatur ex polline ac lini ſemine, melleque ac oleo rutaceo:ſitque vehementer læue ipſum cata- D plaſma. Quòd ſi liquidior reiectio exiſtat, farina etiam lolii,& ſeminis irionis admiſcenda, aut fœnumgræcum ac nitrum inſpergendum.Si verò repurgamento liquido prodeunte,adhuc perſeueret dolor , ſuppuratum fieri hominem ſpes eſt.Quare ſinapi etiam in cataplaſmata commiſcendum,& naſturtii ſemen,ac roſmarini ſemen cachry appellatum,itémque pyrethrũ:aut farinam lolii,ceræ,& bitumini cum oleo eliquatis permixtam impone. Cura etiam adhibenda eſt vt calida permaneant catapla- E ſmata:quòd hoc modo fieri poteſt: Oleo calido veſicam bubulam ſemiplenam redde, eámque frequẽter cataplaſmati admoue. Poſt ſeptimum autem diem, ſi eodẽ modo dolor perſiſtat, cucurbita lateri affigenda eſt, & cutis ſcarificanda . Manifeſtiſſima enim in pleuriticis vtilitas ex cucurbitulæ appoſitione apparet. Vulnuſcula autẽ ſcarificati loci,ſale aut nitro inſpergenda,ſi quidem ſuſtinere queant:in aliis verò linteolum oleo madefactum ac ſale conſperſum imponatur.Sequenti deinde à ſcarificationi die,optimũ eſt rurſus cucurbitã affigere, quò ſanguis ſanioſus ex impactis vulnuſculis extrahatur. Hæc enim F detractio priore commodior exiſtit . non enim ſanguis ſed ſanies in ſecunda detractione aufertur. Tertia verò die poſt ſanguinis detractionem, ceratum cyprinum aut rutaceum,tum pertuſæ cuti,tum vniuerſo lateri imponendum: neque vnquã affectus locus nudus relinquendus. Quòd ſi permutati in pus humoris ſigna appareant, & nõ per exhalationem diſcutiatur, coadiuuare permutationẽ oportet, althæa & caricis in complexum cataplaſmatum coniectis.Pòſt verò etiam epithematis vtendum:reiectio- G nis maximè tempore,huiuſmodi mixtura apparatis: Butyri,terebinthinæ,œſypi, *id eſt ex lanæ ſuccidæ ſordibus pharmaci*, ceræ, medullæ ceruinæ, iridis, omnium æquales partes coniice, modico oleo cyprino aut rutaceo admiſto.Optimum eſt etiam ſulphur tenuiſſimè tritum cerato liquefacto inſpergere.Admirabiliter quoque eis auxiliatur braſſicæ radix ſicca vnà cum cauliculis exuſta, cinere eius axungia veteri ſuilla ſufficiente excepto,ita vt ne perfluat in corpus,ipſumque inquinet. præclarè enim diſcutit,& mitigat dolores.Probè etiam auxiliantur braſſicæ itémque cupreſſi folia tenera trita & cum axungia impoſita : aut marrubium eodem modo, aut cinis H ſarmentorum,aut ficus pingues cum pari axungia commixtæ. Eundem vſum præſtat ſtercus caprinum cum axungia impoſitum. Aliud epithema, pleuriticis valde commodum: Opopanacis vnciam vnam , foliorum

rutæ ſextantem,olei cyprini lib.i.ceræ ſeſcuncē,terebinthinæ ſeſcuncem , galbani ſeſquiunciam . Opopanax in oleo cyprino diſſoluitur:galbanum autē cum rutæ foliis cōteritur.quæ verò eliquari poſſunt, liquefiunt, & refrigerata tritis admiſcentur. Aliud experimento cognitū: Rutæ ſextantē,ſulphuris viui vnc.i.nitri ſeſquiunciā,adipis ſuilli trientē,ceræ ſeſcuncē,olei cyprini ſeſcuncē,butyri,œſypi liquidi, vtriuſque ſextantē, terebinthinæ vnc.i.

Aliud epithema ad pleuriticos, in quibus dolor diu perſeuerat : Ceræ, reſinæ pini, picis, baccarum lauri decorticatarum,ſing.libram vnā,ammoniaci thymiamatis ſeſcuncem,galbani trientem,pyrethri ſextātem, æruginis vnc.i.nitri ſextantem,euphorbii vnc.i. (alii tātùm dimidiam accipiunt)olei laurini aut cōmunis antiqui trientē, appara,& vtere. Rubefacit cutem, & grauitatem leuiorē facit. Epithema fœtidum, pleuriticis commodum.

Reſinæ pini lib.i.ceræ ſeſcuncem , rutæ viridis trientem,olei cyprini ſeſcuncem, ſulphuris viui, opopanacis, ſagapeni,galbani,cuiuſque drach.iiii. De potionibus pleuriticorum. Potionibus iuuantur pleuritici,in principio quidem aquæ mulſæ, in qua ruta eſt decocta : pòſt etiam hyſſopum,aut calaminthe, aut origanum, aut iris, aut radix ariſtolochiæ. Alia.eueſtigio auxiliatur. Radicis phu faſciculum in tribus aquæ ſextariis decoquito, & expreſſo liquore,ad ſextarium vnum, mellis trientem conіicito,ruſúſque decoquito, ac cyathos tres ante cibū exhibeto. Alia, Chamæpityos manipulū in tribus aquæ ſextariis appara, & vtere vt dictum eſt. Alia.Stœchadis tenuiſſimè tritæ drach.i.exhibe ex aqua mulſa:aut ſimili modo chamædryn,aut chamæpityos modo apparatam præbe in potu.Prodeſt & dracunculi radix cocta in cibo ſumpta,aut ari radix eodē modo. Sub lingua verò teſſellas ex melle cocto eliquantes deuorent . Eclegma autem eis conueniens hoc eſt. Eclegma ad pleuriticos: Seminis vrticæ,ſeminis lini,nucum pinearum, amyli,ſing. cyathum vnum,amygdala amara decorticata XXV.piperis grana quinquaginta.Nuces pineas ac lini ſemen parūper torreto:deinde alia trita ac cribrata ſimul cū iis melle deſpumato ſufficiēti excipito,& ieiunis cochleare vnū exhibeto. Aliud. Butyrum recens cum pari mellis mēſura decoquito, ac inde cochleare præbeto. In pleuritide verò diuturna, exhibe ſeminis balſami drach.i. ex aqua mulſa: aut etiam gentianæ drach.i.radicis centaureæ maioris drach.ii.ex vino:aut radicis ſymphyti ex aqua mulſa.Quòd ſi liquida & cruda reiectet,cōuenit hoc. Myrrhæ troglodyticæ dr.ii.croci dr.i.piperis grana XV.mellis deſpumati lib.i cogito ſimul,ac inde cochleare dimidium præbeto.Oribaſii antidotus ad pleuriticos & omnes pectoris fluxiones.Seminis roſmarini,opopanacis, ſagapeni,caſtorii,aniſi,ſeſelis,cuiuſque drach.VIII.myrrhæ,opii, cuiuſque drach.iiii.bituminis drach.iii. & dimidiā, piperis drach.ii.thuris ſeſquidrach. Vtere, araci magnitudine exhibens cum hydromelitis cyathis tribus. Antidotus alia pleuriticis valde commoda . Baccarum lauri drach.VIII.ſeminis rutæ ſylueſtris drach. VIII. ariſtolochiæ lōgæ drach.VI.myrrhæ drach.iiii. gētianæ drach. iiii.mellis deſpumati lib.i.Datur nucis Ponticæ magnitudine,aut fabæ,aut araci.Prodeſt ſuppuratis , conuulſis, itémq; ruptis. Cæterùm & antidotus quæ ex quatuor rebus appellatur præclarè facit.habet autem hoc modo: Gētianæ,myrrhæ, ariſtolochiæ,baccarū lauri, æquales partes melle cocto excipe , & fabæ magnitudine præbe: iis qui febre carēt,ex vini cyathis iii.febricitantibus verò, cum aqua mulſa.Efficax eſt ad conuulſiones,rupturas,orthopnœam,tormina interaneorum,& morbum regium, & eos qui venenum hauſerunt:reſiſtit etiam ſerpentium venenis potata:præſtat idem & ad morſus locum impoſita. quidam eam myſterium appellant. Alia antidotus,ad pleuriticos pharmacum accommodatum.Extrahit menſes & partus, & quæ à partu relinquuntur, ſecundas:

Dictamni,ſagapeni, opopanacis , triſaginis, cuiuſque drach. quatuor, myrrhæ, ſeminis rutæ ſylueſtris, herbæ ſabinæ,comæ cētaureæ minoris,piperis,cuiuſque drach. octo,radicis gentianæ drachm. ſex, baccarum lauri drachmas ſedecim,ariſtolochiæ rotundæ drach.duas,mellis deſpumati quantum cogendis his ſatis.Datur nucis auellanæ magnitudine cum hydromelitis cyatho vno. Cibi porrò pleuriticis exhibendi ſunt ſorbiles qui in principio ventrem ſubducāt: velut eſt ptiſanæ ſuccus cum melle citra ſalem aut alterius rei admixtionem. Poſt hæc etiam, non colata integra ptiſana exhibēda: deinde micæ quoq; ex aqua mulſa.Quòd ſi à melle abhorreat æger, oleum optimū in principio ptiſanæ affundes, decoquéſque ſimul capitatū porrū:deinde modico ſale cōdies, & exhibebis. Remittente verò ac declināte iam malo,in petroſis aquis degentes piſces exhibendi, & columbæ:omniſque diæta tenuis conſtituenda. Aluus autem aſſiduè ſubducatur, in maximis præſertim doloribus: ſed tamen cauendum ne fortiora ſolutiua exhibeantur. Maſtichen itaque tenuiſſimè conterito,eiúſque ſcrup. IX. cum aqua tepida, aut lactei teporis aqua præbeto. ſoluitur enim à calida aluus. Vbi verò hanc potionē obtuleris, amygdalas amaras decorticatas viginti in promptu habe:eáſque tritas cum pauco melle delingendas præbe:aquam etiam calidam modicam inſuper bibendā.Profectu autē ex his cōſequente, etiā cū ſubſcripta Aſclepiadæ hiera purgabis,quò omnes morbi reliquiæ extergātur:quæ enim relinquūtur à morbo,recidiuas facere cōſueuerunt:& nō pura corpora quo plus nutries,eo amplius lædes. Hiera Aſclepiadæ, quæ omnes abſceſſus in profunda corporis parte conſiſtentes, vnà cum tuniculis ipſorum educit, phthiſicis ac pleuriticis commoda; facit & ad eos qui aſſiduè reuomunt cibū. Colocynthidis medullæ drach. XXXII. marrubii, ſtœchadis,triſaginis,cuiuſque drach.XIIII.myrrhæ, ſpicæ nardi, piperis longi,floris iunci odorati,caſiæ, cinnamomi, cuiuſque drach.III.croci drach.IIII.radicis centaureæ maioris drach.iiii.galbani dr.IIII. excipe melle cocto & pleuriticis duarum nucum Ponticarum magnitudine exhibe ex aquæ mulſæ cyatho i.phthiſicis verò & ſuppuratis,vnius tantùm nucis magnitudine,itidem ex aqua mulſa.

De ea quæ pleuritis eſſe putatur, quum tamen non ſit, Cap. LXVIII.

EX cruditatibus plurimis,& cibis humoris craſſi ac pituitoſis,(veluti ſunt bulbi ac fungi,& conſimiles) crudi humores viſcoſique & tenaces in corpore generantur: qui aliquando repente ſe in vacuū thoracis locū ingerūt, aut in ipſum etiā pulmonē.Multitudine itaque ſua ſuccingentem latera intrinſecus pelliculam diſtendentes, inferunt dolores:vt imaginatio factæ inflammationis, inexpertis exhibeatur. quinetiam vias ſpiritus intercipientes, vehementem ſpirandi difficultatem inducūt. Vnde quidam medici errore ſeducti,vena cubiti inciſa, multóque ſanguine euacuato, mortis cauſam ægris præbuerunt. Quare interrogare oportet,num eo cuius mentionem feci, vſi ſint cibo, diligentérque perdiſcere formam ipſius reſpirationis,contingere etiam pulſus, & tactu explorare caloris qualitatem.Etenim in his non ob dolorem reſpiratio vtplurimùm intercipitur, ſed quod viæ ſpiritus ſunt obturatæ,& reſpirationis forma velut laqueo collo circūdato contingit.Supini autem ferè intotum decumbunt ſemper,præ impotentia etiam,neque probè loqui valentes. Vtplurimùm verò non febricitant hi: aliquando & frigidius ſolito corpus eorum inuenitur. quòd ſi febre afficiantur aliquando,debiliſſima ipſis febricula exiſtit, miniméque ſunt ſiticuloſi: & quod ad hæc vel maximum ſignum eſt,pulſus difficulter mouetur,minimus & tardiſſimus præter ſolitum morem exiſtens. Horum itaque curatione ſuſcepta,calefacientia,inciſiua,& repurgantia,intrinſecus & extrinſecus offeremus : & primùm quidem à ſimplicioribus incipiemus. Clyſteri ergo conſueto aluū à ſtercoribus repurgabimus:deinde etiam efficaciori vtemur ex decoctione calaminthæ, aliquando centaureæ, melléque plurimo ac nitro & oleo. Colocynthis autem in his,quòd valde ſtomacho aduerſetur, deuitanda . Poſt alui euacuationem,rutam & anethum in oleo decoquemus, & ex eis quamplurimum fouebimus affectos locos:lanas etiam oleo madefactas imponemus. In potu dabimus aquam mulſam,in qua hyſſopum,aut pulegium, iris, caricæ plurimæ ſint decocta . Succum etiam ptiſanæ

tenuissimum exhibebimus cũ melle, quò inde venter le-
niter subducatur. Eclegma autem ipsis commodum
huiusmodi est: Seminis vrticæ, hyssopi, iridis, nucum pi-
nearum, amygdalarum amararum, singulorum æquales
partes, modico pipere adiecto, optimo melle despumato
excipe, ac indè, ad summũ, cochleariũ vnum ieiunis præ
be: deinde interstitio facto, exhibe aquã mulsam, vt di-
ctum est: ac post horas duas succum ptisanæ. tertia deinde
die ex farina ordei, ac semine lini, multóque fænogræ-
co cataplasma imponatur. adiiciamus etiam sinapi tritũ,
& lauri baccas, ac parum nitri, & ex liquidis oleum ruta-
ceum, aut cyprinum, aut anethinum. Apparandum au-
tẽ est eo modo, vt thoracem & costas comprehendat. A-
blato autem cataplasmate, thorax cerato ex butyro &
terebinthina, œsypóque liquido, & cera, taurino adipe,
ac iride, æqualibus portionibus acceptis cõtegatur. ali-
quando etiam ex medulla ceruina & oleo cyprino. sul-
phur quoque viuum cerato liquefacto infarciendum.
Stomacho verò lanam conuolutam, vnguento nardino
ac modico vino madefactam imponemus, eique incum-
bere semper sinemus. In iis verò quibus suffocationis pe-
riculũ imminet, vomitoriis ad anginam descriptis cõfi-
denter vtemur: & maximè eo quod ex elaterio, sinapi ac
nitro constat, primùm quidem ipsum cum oleo & pauco
melle quampenitissimè illinẽdo: deinde etiã bibendũ,
quemadmodũ illic diximus exhibebim[9]. assiduè etaim
aquã mulsam absorbẽdã præbebimus, in qua hyssopũ est
decoctum. Porrò humoribus dissolutis, reiectare eos inci-
A piunt, & tussis in eis augescet. quare antidotũ isotheon
appellatam tunc eis ante somnum exhibebimus, nucis
auellanæ magnitudine ex aqua mulsa. somnũ enim dul-
cem infert, & humores quò facilè sursum efferantur præ-
parat, ac tussim sedat, dolorésque dispergit. est autem su-
prà ad tussim descripta. Quãdo verò etiã vẽter eis nõ be-
ne excernit, mastiche tenuissimè trita scrupulorum no-
uem pondere, cum aqua tepida aut lactei teporis biben-
da offeratur. deinde amygdalæ amaræ decorticatæ tritæ,
ex melle præbeantur delingendæ, & aqua calida post eo-
B rum sumptionem absorbenda. Feliciter autem proceden-
te curatione, & columbarum pullos in cibo offeremus, cũ
porro capitato cocto, anethóque & oleo, modico sale &
pipere adiecto. Vinum bibant fuluum, vetus, mediocri
mensura. Atque eclegma prædictum, ex semine videlicet
vrticæ, quotidie ieiunis præbebimus. Ante somnum ve-
rò isotheon antidotum alternis aut singulis diebus, do-
nec ab omnibus molestiis ægri liberentur. Ceratum au-
tẽ quod pectori adhibetur, singulis diebus renouetur: & si
quidẽ vẽter adstrictus sit, mastiche cũ amygdalis & melle
C præbeatur. Eclegma Galeni, ad diuturnũ pectoris dolorẽ
citra febrẽ. Fœnũgræcũ aqua macerato, deinde decoqui-
to, & prima aqua diffusa, & palmarum pinguiũ carne ad-
iecta, rursus coquito, ac exprimito succum: quem deinde
melle largius permixtum, rursus ad prunas decoquito, do-
nec ad mediocrẽ spissitudinem redigatur: & ex hoc mul-
to ante reliquum cibũ tempore delingendum exhibeto.

INDEX EORVM QVÆ IN PRIMO SERMONE TETRABI-bli tertiæ Aetii continentur.

AETII MEDICI GRAECI CONTRACTAE MEDICINÆ TETRABIBLI TERTIÆ SERMO PRIMVS, PER IANVM Cornarium medicum phyſicum Latinè conſcriptus.

De ſtomachi, alui, ac interaneorum affectionibus.

De cardiacis, Cap. I.

QVOMODO eos qui cardiaci appellantur curare oportet, aut eos etiam qui aliter ob ſtomachi afflictionem animo linquuntur, iam abſolutiſſimè prædictum eſt in quinto huius tractationis ſermone, vbi ad febrium curã hæc annexuimus. Nunc verò quum affectionum ſtomachi ac alui remedia opportunè ex ordine deſcribemus, neceſſariũ viſum eſt & hic paucis eorum mentionem facere. Cognoſcemus igitur eos qui cardiaci dicuntur, quum acuta febri, & maximè æſtuoſa, affliguntur hoc modo. Pulſum ſi inuenerò dẽſum & obſcurum, & extremarum partium frigiditatem, ſudores circa faciem & ad pectus vſq; glutinoſos, & odorem corporis terreſtrem nares percellẽtem, & pulſus circa ipſum cor vehementiores & magnos: & ad hæc accedãt deſperatio, angor animi, & corporis iactatio, hoc modo affectum cardiacum eſſe dico. Os verò ventris, primum eſt quod ipſis afficitur, per conſenſum vehementer oblædens cor ipſum, propter vicinitatem. Porrò veteres, os ventris cordis appellatione cardian vocarunt, ab acceſſionibus nimirum quæ ex eo accidunt & inferuntur. Aeris itaque frigidi admiſſione & ventilatione eis auxiliari oportet. Spongia igitur ex poſca frigida imbuta, facies permadeſcat, & aqua lactei teporis paulatim abſorbenda præbeatur. Odoramenta autem varia offerantur, malum cotoneum, pulegium, cucumer, & ſimilia. Stragula eis incũbentia tollantur: operimenta verò quibus cõteguntur, mollia ſint, & vſu priore detrita. pauimentum irroretur, ac foliis conſternatur myrti, platani ac quercus: maximè verò vitis atque ipſis etiam roſis. Solem autem domus in qua decumbit non admittat, ſitque minimè alta, ſed depreſſior, & non valde lucida. Exudantibus verò partibus, myrtus ſicca trita inſpergatur, aut cimolia, aut œnanthe, aut ordeum: imprimis verò collo & thoraci, & locis ſub alis ac inguinibus ea ſunt adhibenda. Eodẽ modo auxiliatur malicorium cum manna inſperſum: aut galla per ſe, & cum ſulphure viuo: aut Samia terra admixtum habẽs gũmi. Illinuntur etiam ad coercendos ſudores, oleum myrteum, œnanthinum, roſaceum, melinum, & lentiſcinum. Circumlita autem ſudores cohibent, manna & amylum candido oui excepta, aut bulbus albus, & piper, ac vrticæ ſemen, & gummi, modico cerato myrteo excepta aut oui cãdido ſubacta, quæ ſanè craſſius inungere conuenit. adglutinantur enim & exareſcunt, & potiſſima eis ſpes conſiſtit naturalis caloris reexſuſcitandi. Neque verò pinguefactæ cuti huiuſmodi inũctiones ſunt adhibendæ: verùm linteolo probè prius exterſæ inungantur. neque mox vbi calor apparere incipit auferantur, ſed poſtquam ſufficienter extremæ corporis partes fuerint concalefactæ. Quod vbi contigerit, ſtatim tollantur, & thorax cooperiatur: atque ſicubi varoſum quippiam aut vlceroſum ex inunctionis aduſtione circa thoracem appareat, blandè tractetur, ac aliquo ex iis quæ ad ambuſtos ab igne deſcripta ſunt, pharmaco locus curetur. maximè verò conueniet id quod ex ordeo conſtat. Extremæ verò corporis partes, ſiue ad genua vſque & cubitos, ſiue vſque ad locum ſub alis & inguina ſint refrigeratæ, fæce vſta & ſulphure viuo cõſpergendæ, aut pyrethro, aut piperide, aut bulbis tritis cum pipere illinendæ à brachiis vſque ad digitos & à femore vſque ad extremos pedes, gracilibus linteolis ſimul circumpoſitis. idem præſtat ſinapi & pyrethrum, ac adarce. Porrò mollibus corporibus ſufficit aliquando oleũ ſicyoniũ aut gleucinũ illitũ, cũ multa fricatione ac cõcalefactione partium extremarum: quanquam nihil vetet piperis ac ceræ modicum his admiſcere, quò ſpiſſiora fiãt & melius adhæreſcãt. Faſciculus quoque ex lana pura, in oleo calido madefactus, incumbat ſemper circa veſicæ

A regionem. Capitis fomenta frigida ſint, qualia ad phreniticos ſunt deſcripta: frons ſpongia ne madefiat, ſed ex acacia, galla, terra Samia, ac ſylueſtris punici flore illinatur. Optimè facit etiam omphacinũ, & gummi: verùm vnumquodque eorum ex roſarum decocto aut ſucco, aut aliquo cõſimili diluatur pri⁹: & deinde illinatur. Quòd ſiquis ſanitatis tempore nimiùm repletus exiſtat, & ſtercora antiqua recto inteſtino inſideant, tunc ſanè clyſtere ſimpliciore euacuare oportet. ex ſucco ptiſanæ, & modico melle, pauciſſimóque ſale & oleo quoque modico adiecto. Il- B linenda eſt etiam ſingulis diebus ſedes ipſa ex cumino, ruta & nitro, cum modico melle commixtis, ob inflationum videlicet eductionem. Si verò nulla ſtercora in inteſtino recto ſubſideant, neque aliàs etiam excrementorũ multitudo inſit inteſtinis: ægri autem cibum nõ ſentiãt & tabeſcant, ptiſanæ ſuccum aut alicæ per clyſterem infundere oportet tepefactum, conquaſſato cũ eo ouo crudo. vltra hoc enim quòd ea quæ ſtomachũ infernè moleſtia afficiunt euocat & educit, etiam alimentum optimè corpori ſufficit ex languore ob non acceptum cibum C miſerè affecto. Auxiliãtur itẽ cardiacis, cataplaſmatis modo, ſtomacho ac ſiniſtræ mãmæ impoſita: Folia rubi cũ pane, aut myrti folia, ipſæque myrti baccæ, aut pampini vitis, aut plantago cum pane, aut mala cotonea, & palmæ, aut intubus cerato exceptus. Imbecillioribus polẽtam cũ palmis imponere ſufficiet: aut palmas vino madefactas vnc. vnius menſura contere: deinde adiectis aloes drach. quatuor, maſtiches drachmas quatuor ſimul tere, & affuſo eliquatæ ceræ ſextãte, & olei, ſi quidem hyems ſit, ne- D que multus caloris ſenſus ægrum contingat, nardini: in æſtate verò, roſacei aut melini triente, ſimul miſce ac vtere eodem modo. Quòd ſi ex viſceribus quoddam inflammatum ſit, panem cum modico vino & melle decoctum impone: admixtis in iis qui imbecilliores ſunt malis repurgatis, aut œnanthe. Reprimit autem ſudores ſtomachúmque & cor ipſum firmitatis authorem placat ac cohibet cataplaſma ex palmis, & œnanthe, & acacia, roſis, alumine, hypociſthide & rhoe rubro: ita impoſitum vt ſiniſtram mammam atque ipſum ventrem complecta- E tur: ſit etiam tactu molle & læue, ac aſſiduè permutetur. Reuocato autem ex acceſſione ægro, ſi loci quidam circa præcordia ſint inflammati, prouidere oportet vt per communia cataplaſmata ab inflammatione liberentur. Cibi offerendi, panis ex aqua frigida, aut ex vino albo & tenui frigidóque ac diluto: pedes ſuilli, talique & roſtra: ex volucribus macræ & non fœtidæ, in ptiſanæ decoctione eliquatæ, aut etiam per ſe. frigida autem hæc exhibeãtur, ſi caloris ſenſus circa ſtomachum ſit, & æger inflammatione non vexetur: aliis calida exhibenda: ſimiliter autem F & potus calidus dandus, vinum tenue, album, dilutum. immodicã autẽ vini exhibiti multitudinẽ pulſus ægroti oſtendet. euſque enim exhibendum eſt vinum, donec pulſus ſubtremulus eſſe deſinat, & robuſtior fiat.

De iis quibus atra bile ſtomachus infeſtatur, Cap. II.

EX Herodoto. Quibus ſtomachus ab atra bile in febribus vexatur, ſimiles acceſſiones cardiacis patiuntur. Accedunt autem ad hæc, fortis ſtomachi morſus cum eius exolutione, & capitis vertigine, ac frigido ſudore, par- G uúſque & obſcurus adeſt pulſus. progreſſu verò temporis augetur morſus, atque hinc in dolorem qui difficulter leniri poteſt, tranſit. Cæterùm manifeſtè apparens flauæ bilis vomitus, has acceſſiones leuiores reddit: atræ autem bilis, ſoluit. Vomunt autem ferè in totum hoc modo affecti pituitam acidam in ventre coaceruatam ex aſſidua cruditate, propter ventris ipſius debilitatem. Qui verò citra febrem ab atra bile ſtomacho infeſtantur, his accidit tempore quo humor ipſe generatur & producitur

tristitia,& somnus cum accessione imaginationum alienarum,contractióque & dolor poplitum ac surarum. Acutius quàm antè consueuerũt,cernunt, & deiectum habent appetitum: ructus autem & excreationes fœtidas,& pisces olentes.Coaceruata verò bile, cum multa desperatione intolerabiliter ignescunt,vt omnia eis membra ardere videantur:in primis autem stomachus, velut à palis igne candefactis pungatur,afficitur. Sudores animi deliquium inducentes per omne corpus destillãt:& ferè semper sputi influẽtis reiectione vexãtur,quũ morsum sẽtiũt, multámque habent vomendi cupiditatem. Et aliquãdo quidem frustra lancinantur,quandoque autẽ pauca quædam biliosa aut acidam pituitam,quæ in ventrem defluxerunt euomunt,modicóque tempore à malo leuati,rursus idem patiuntur,atque in vniuersum iis qui veratrum sumpserunt,similes existunt. Pulsus autem aliquando dẽsiores,aliquando etiã rariores & minores fiunt,plurimùm vigiles permanent,& si quidem dormierint cum perturbatione æstuosiores exurgũt,ebulliẽte,vt verisimile est, delato in ventrem humore. Sæpe etiam acceptum cibũ vnà cum atræ bilis humore euomũt: ferè intotum enim post duas ab accepto cibo horas,accessione apprehendũtur,maximè quum acrem aliquem aut salsum cibum aut potum ingesserunt. Excrementa alui retinentur, aut præter naturam incocta excernuntur. Effertur autem aliquãdo & bilis infernè per aluum, atque adiuuat affectionis declinationem. Aliqui autem ob retentam bilem, etiam atræ bilis affectionibus,& delyriis mentem alienantibus sunt apprehensi. Quod si contingat, siue febris adsit siue non,si quidem iuuenes sint sanguinéque abundent,& reliqui numeri ad venæ incisionem requisiti adsint: vena secãda est,repetita sanguinis detractione: & hoc tamen per infusum clysteris,corpore pri⁹ euacuato. Atqui ad animi vsq; deliquiũ id facere nõ oportet,propter stomachi imbecillitatem. Colligendæ autem adstrictæ extremæ corporis partes,& ad paucũ cibum ægri cogendi: stomachus verò lanis succidis fouendus est ex aceto plurimo,modicóque rosaceo,aut melino,aut lentiscino. Quòd si amplius permaneat stomachi imbecillitas, ex rosarum succo foueantur,siue intubi aut portulacæ cum rosaceo. adstringentia etiam & lenientia cataplasmata imponantur. Qui verò vnà cum morsu circa ventrem ac intestina inflãtur, iis conuenientissimum est acre acetum,in quo pulegium est decoctum,& cuminum calidum forinsecus ventri per spongiam impositum. Dolore verò perseuerante, alumen liquidum cum atramento sutorio trito,& aloe,melle excepta imponito,& alumine in acetum coniecto & calefacto, stomachum per spongias foueto: aluminis ac aloes æquales partes cerato myrteo exceptas ad os ventris apponito, aut hederæ foliis in vino decoctis ventrem integito, aut plantagine cum sale trita,aut marrubio cum pane & rosaceo subacto: aut bulbis rufis cum pari pondere aluminis cooperito. optimum enim hoc est inueterato malo remedium. quin & bulbi ipsi cum nitro triti & impositi,celerem curationem præstant. Optimè etiam conducit eis gregarii bouis stercus aridum vino decoctum & impositum. Epithema quoque ex seminibus adhibendum. item bulbi cum stercore bouis ac nitro,permixti. Ex Dioscoride. Conueniẽtissimum omnium iis qui atram bilem generant,inflatisque & morsum sentientibus, pulegii decoctum existit potatum,aut aqua in qua ferrum est extinctum. item intubi succus potatus. Bibant autem aquam, eámque calidam. Si verò plurimi caloris sensum percipiant,frigida dãda,sed modica, & maximè tempore exacerbationum. Æstuantibus enim & in anxietate existẽtibus,omnique miseria afflictis,frigida ad absorbendum concedenda: per interualla tamen,& non vltra cyathi mẽsuram. Non enim humectatione opus habent, sed refrigerationis tantùm gratia,frigida permittitur,& vt melior intrinsecus temperatura fiat. Vtilis est ipsis & mẽthæ succus cum succo mali punici dulcis. Quòd si aquam bibere non possint, parum vini aquosi concedendum est inter cibos,calida aqua probè diluti. Cibus maxima ex parte sit frumentaceus & optimi succi in omnibus: simplicior autem & qui facilius cõcoqui ac commutari possit in febricitantibus. Iis verò qui febre carẽt,adiici possunt ex oleribus,lactucæ cauliculi ac maluæ,pisces in petrosis aquis degentes,& ex volucrum genere,non graueolentes, macræ & montanæ: ex ostreis quæ testa integuntur, herinacei recentes. A salsis verò & acribus intotum abstineant. Molestas autem mordacitates & nauseas, hausta plurima tepida aqua,per vomitum soluant. Si verò id non benè tolerent,quiescere iubeto,& extẽsæ manus palma stomachum foueto: quò delatum ad ipsum, biliosum infernè per aluum excernatur. Quòd si venæ incisionem non faciamus,secunda ac tertia die per clysterem euacuandum est,& modico cibo æger connutriendus: deinde in potu exhibendum pulegii decoctum ieiunis,reliquáque suprà dicta. Fomentum etiam ex aceto adhibendum,& cataplasma ex stercore bubulo, admixtis bulbis & nitro. Porrò postquam febris cessauerit, aut vbi etiam intotum non febricitauerint:& tamen diutius malum molestia afflixerit,& irritationes per longa interualla repetiuerint,purgãdum est corpus ex hiera Archigenis, aut Rufi. Qui verò sputi multitudine stomacho vexantur, his conyza arida maximè tenuis manducanda, aut pulegium, & mastiche Chia ex aqua potanda. Exhibendum est etiam lac in potu iisdem,quemadmodum in proprio Capite de ipsis ex professo est ostensum. Iis verò qui stomachum valde exolutum habent,serum lactis per acetum mulsum fissi exhibeatur,ita vt ad primum seri haustum,epithymi tenuissimè triti scrup. IX. & scammoniæ obolũ I. aut II. iuxta virium tolerantiam inspergamus: deinde serum ipsum per interualla paulatim bibant,sitque eius potati mensura ad minimum quinque cyathorũ. Bonum est & cucurbitulã ad dorsum affigere,aliquando etiam ad stomachi regionem:& scarificatione facta, sufficientem sanguinem ex fissuris extrahere. Quò verò penitus affectio hæc destruatur, quotidie horam vnam ante ciborum sumptionem exerceantur,ac frigida lauentur,maximè in mari, & arena sub caniculæ ardoribus obruantur. Abstineant autem ab omnibus atram bilem generantibus,maximè carnib⁹ bubulis,vino nigro, brassicáque & lente. Diligentissimè autem de ipsorum diæta in sexto Sermone, vbi de atra bile affectis egimus,est prædictum. Quòd si inflatio eis augescat,rutam & cuminum in oleo decoquemus: indéque ventrem quamplurimùm irrigabimus,ex eodémque oleo quincuncem per clysterem infundemus: si tamen clystere stercorum eductiuo priùs ipsos euacuauerimus, in quo decocta sint ruta & cuminum: deinde splenium magnum aluo ac visceribus imponẽdum ex epithemate quod ex seminib⁹ cõstat. In cibo verò succus ptisanæ detur,qui ex aceto,melle,cumino,& aniso sit conditus. pòst etiam gallina iisdem condimentis apparata exhibeatur: potus verò sit vinum rufum mediocri mensura.

Ad eos qui flauam bilem euomunt, Cap. III.

EX libris Philumeni. Qui flauam bilem euomunt, siue in febribus, siue citra febres id contingat,eis conueniunt ea quæ ad nauseam,ac nimiam stomachi humectationem describentur. Quare omnibus ad illos descriptis odoramentis,manducatoriisque & fomentis vtantur. Decubitus autem eorum,à cibo præsertim & potu, supinus adornetur,& spongia ex posca imbuta ad os ventris imponatur,maximè si non vilis & cõtemptilis sit dolor. Fricatio etiam & confrictio iuncturarum manuum vbi pulsum exploramus,adhibeatur, & reliquarũ similiter extremarum corporis partium. Cataplasmata autẽ ex palmis, malicorio,& similibus accipiantur, quæ ex vino quidem aut posca sint decocta,cũ pane autẽ & acacia, & hypocisthide permixta ac cõtrita: quin & rhus & syluestris punici mali flores commodè cataplasmati admiscẽtur. Atque vniuersi corporis curatio ex oleo fiat,modico nitro admixto,quò sudorem ex cute eliciamus, & fluores transferamus:& ob id etiã alui per inferna excretio plusquam oportet facta,vomitus desiccat. quare ex absinthio & aloe potionem conuenienter exhibebis. At verò affectione diutius perseuerante si ægri vires non repugnent, etiam hieræ catapotia ex colocynthide ab Archigene descripta apparabimus,déque eis minimum drach. I. summum III.

dabimus.Et si nihil obstet,cataplasmate ex sinapi præcordia rubefaciemus.præclarè enim sensum ipsum ad cutem transfert. verùm hæc diuturnæ affectioni remedia cõueniũt.Tẽpore autẽ exacerbationis,& circa accessionis acumen, cucurbitula plurimùm auxiliatur cum multa flamma ori vẽtris affixa,fortitérque abstracta, rursúsque secũdò ac tertiò agglutinata. Cibos quales vomentibus solemus,exhibebimus,sæpe & paulatim sumẽdos:& quotiescunque reuomuerint acceptos,toties alios post modicũ interuallum offeremus.Ante cibum aquam tepidam dabimus,& vomere cogemus.Bilioso enim humore circũcirca adhærente vnà cum aqua reiecto,stomachus elotus ac leuior redditus,statim retinet oblatum sibi cibum.Mitigat autem dolores& stomachi morsus,portulacæ succus tum per se, tũ cũ vnguento nardino aut melino mixtus. Qui verò stomachum habent vehementer exustum, eis vtile est lapathi acuti semen,trium obolorum pondere ex aqua:aut mastiches tenuissimè tritæ cochleare bibẽdum præbe ieiunis ex aqua. Maximè omnium autem, morsus sedat lac asininũ:aut,si hoc non adsit,bubulũ recens mulctum potatum.absque dilatione enim auxiliatur. Si verò neque hoc adsit calidũ, quartam ei⁹ partem aquæ addere oportet,& feruefactum bibendum præbere.In balneũ quoque & ad vini potationem celerius ducendi sunt qui bilem vomunt,quò videlicet ad cutem materiam transferamus.Cæterùm & vinum subadstringens firmitatẽ corporibus addit,ac cibos retinere cogit.Vtendum est etiam aliquando ceratis ex lentiscino aut œnanthino oleo, admixtis absinthio,aut aloe,aut œnanthe.

Ad eos qui stomacho exuruntur,& siticulosi sunt, Cap. IIII.

Sitis fit aut ob penuriã humiditatis,aut abũdantiã caliditatis:siccitatis remediũ est somn⁹,caliditatis vigiliæ. verùm iis qui ob multi vini potũ sitiunt,frigida aqua potata auxiliatur.Quibus autem longo iam tempore stomachus æstuat,eis auxiliatur, simúlque sitim sedat, radicis dulcis succus potatus,atque ipsa etiam radix ex aqua, pãpinorum vitis cremor,& portulacæ succus.Ab imbecillitate autem vires recolligentibus sitim sedant ficus siccæ cibo acceptæ, & symphyton in petris nascens commanducatum.In cataplasmatis verò ad stomachi ardores conducunt,sanguinaria,intubum,sonchus, apium hortense, pampini vitis,portulaca, vnũquodque cum polenta aut pane.Qui in superficie vruntur, his ramentorum cucurbitæ succus opitulatur cum rosaceo,aut omphacii succo.Sitim autem quæ in febribus oboritur, lenire solet capitis irrigatio ex frigidissimo oleo aut rosaceo,ex alto nimirũ sincipite irrorato. Sitim etiam adimit stomacho exustis, cucumeris semen commanducatum: decorticatum verò & tritum,ex aqua potatum valde iisdem auxiliatur.Eodẽ modo prodest lactucæ semen manducatum & potatum. item semẽ portulacæ. Aliud adipson,sitim optimè tollens: Cucumeris satiui seminis decorticati drach. octo, tragacanthæ drachmas quatuor.tragacantham contundito & cribrato:semen verò conterito,eisque ouorum crudorum recentium candida adiicito, & simul omnibus contritis catapotia informato,ac in vmbra exiccato. Ex his deinde vnum sub lingua detinẽdum præbeto, vt paulatim dissolutum deglutiatur. Aliud adipson,ad stomachi nimiam humectationem commodum, in iis præsertim quibus humida & calida dispositio adest: Rosarum viridium,vnguibus earum resectis,drachmas sex, radicis dulcis drachmas quatuor,spicæ nardi drachmas quatuor, excipe vino dulci,& redige in catapotiorũ formam, indéque ciceris magnitudine sub lingua detinendum præbe. refrigerat & firmitatem addit. Aliud: Seminis cucumeris,seminis portulacæ viridis,tragacanthæ,cuiusque drachmas quatuor,radicis dulcis drachmas duas. Excipe portulacæ succo, & in catapotia redige magnitudine fabæ,& vtere vno pro vice sub linguam exhibito. Absorbeant etiam malorum cotoneorum cremorem, aut pirorum,aut omphacii succum cum aqua. Aliud adipson:

Seminis portulacæ viridis,seminis peponis, succi radicis dulcis,tragacanthæ, singulorum æquales partes aqua subigito,& ad fabæ magnitudinem reducito,ac vtitor.

A
De singultu, Cap. V.

Singultus accessio stomacho accidere solet ob repletionem,aut euacuationem, aut frigiditatem: aliquando etiam ob humorum acrium & medicata qualitate præditorum mordacitatem:quos vbi vomitu reiecerint, statim à plurimo singultu liberantur.Quin & ii qui pharmacum ex tribus piperis generibus biberunt,aut ipsum adeo piper,si statim vinum à sumptione eorum ingesserint, omnino singultiunt. Cibus quoque in mordacẽ qualitatẽ corruptus aliquos singultire facit,& oris ventris frigidi-
B tas singultum inducit:maximè verò omniũ, pueris frequentes singultus accidunt ob stomachi frigiditatem, & alimenti corruptionem.Fit etiã in febribus singultus,stomacho præsertim aut aliquo alio viscere inflammato.Frigiditate itaque singultum præcedente,oleum lana exceptum stomacho imponendum,in quo ruta, cuminum & absinthium sint decocta.In potu etiam ruta cum vino exhibenda,aut apium in aqua mulsa decoctum, aut cuminum tritum,aut calaminthe, aut asarum, aut pulegium, aut dictãnũ,aut Celtica nardus,quodlibet eorũ per se aut simul mixta.vtile est & acetum squillinum sorbillãdo ac-
C ceptum.Castorium autem eis qui integræ sunt ætatis, tũ ob frigiditatem singultientibus,tum ob humorum multitudinem similiter affectis,drachmæ pondere ex posca dandum:quin & stomacho forinsecus impositum vtrisque commodum existit cum oleo sicyonio aut antiquo. Quando verò ex repletione singultus oboritur,quomodo intotum frequentissimè consistit, violento motu opus habet.Vomitus itaque remedio fuerit,& extremarũ partium adstrictio,compressio spiritus,vociferatio concin-
D na,cum plurimo clamore, deambulatio longa & concitata,gestatio atque adhuc magis equitatio, cucurbitulæ cũ plurima flamma pectori,stomacho,& dorso affixæ. Sternutatio etiã conuenienter prouocatur eis qui ob humorum multitudinem singultiunt.Singultui autem ex euacuatione oborto maximè contraria sternutatio existit. Sanantur autem hi per alimenti conuenientis assumptionẽ & per ea quæ defectum explent.Singultus in altiore sopore,aut animi deliquio,aut tetanis,obortus, mortem non longè abesse præsagit.Cæterùm & his aquam mulsam as-
E siduè bibendam exhibere conuenit, aut aquam puram mediocriter feruefactam.Conducit & castorium ex aqua mulsa potum pondere trium obolorum: in iis verò qui à malo victi sunt,præclata remedia recusanda sunt. Porrò mordacitate singultum producente, primùm sufficiens remedium vomitum ipsum reperiemus: deinde etiam sensus stupefactionem,& morsum inferentium alterationem ac discussionem. Stupefiunt itaque sensus per refrigerãtia:alteratur autem mordacitas per obtũdentia. Eiusmodi mixtæ facultatis subiectum pharmacum existit, &
F quæ ei assimilari possunt.Habet autem hoc modo, Asclepiadæ pharmacum ad eos qui stomacho exuruntur, & ad vehementes singultus, voluulosásque stomachi affectiones: Costi,spicæ nardi,chrysobalani,croci, rosarum viridium,mastiches,cuiusque drachmas quatuor,asari, aloes, cuiusque drachmas duas, opii drachmam vnam, subige cum psyllii cremore,& digere in pastillos, quorũ tres pro vice dato.Ego verò chrysobalano reprobata, pastillo qui aster appellatur ad hos vtor, qui paulo mox ad stomachi subuersiones describetur. Obtundit autem mordacitatẽ
G & ex ea obortum singultum sedat intubi succus potatus, cucumeris semen decorticatum tritúmque bibitum, lactucæ semen eodem modo,item portulacæ succus potatus,ipsáque portulaca in cibo sumpta: myxarũ decoctum in potu acceptum. maximè omnium tamen præstat lac recèns mulctum potatum.

De bulimo,id est ingenti fame, Cap. VI.

Bvlimos ex stomachi frigiditate oboritur,indigentiáque ac virium imbecillitate:& ab externo frigore ferè intotum initium capit. *Vox ipsa Græca est, & Latinis ma-*
H *gna fames interpretatur*. Fames enim in principio multa adest, quæ tamen non vsquequaque perdurat. Nam postea repentè animo linquuntur,cum extremarum partium refrigeratione,& spiritus defectione. Et sanè quidã in locis desertis,aut in balneo in malum istud collapsi,ex

inſtanti perierũt,auxilii facultate deſtituti.Peregrinatio-
nes autem & itinera lõga,maximè per niuem facta, affe-
ctionem hanc inducunt.Eos itaque qui in itinere, aut a-
liâs fame magna citra febrem infeſtantur ; refouebimus
ac reuocabimus aceto aut pulegio ad odorandum exhibi
to.aut terra,quæcunque tandem obtigerit,aceto conſper-
ſa:item pomis ac aliis qui inueniri poſſunt fructibus.Au-
xiliatur & panis recens naribus admotus , & caſeus boni
odoris,caro ſuilla aſſata aut cocta: & in vniuerſum omne
quod valde nutrit:maximè verò quod nidoroſum ac pro
bè cõditũ habet odorẽ . his enim vtplurimùm multi re-
focillantur.Cæterùm & extremæ eorũ partes faſciis con-
ſtringendæ ſunt,manuúmque ac pedum ſummitates ca-
lidæ aquæ feruentiori imponendæ , & ipſi quoque ſti-
mulatis eorum maxillis , crinibúſque ac auribus velli-
catis excitandi . Reuocatis autem ab exolutione panem
ex vino diluto offeremus,aut aliud quiddam eorum quæ
aceruatim vires reparare poſſunt, velut ſunt oua ſorbilia,
alica cum vino.Compendioſiſſimum enim auxilium ex
cibo ſperare poſſunt : quem etiam ſi oblatum acceptare
non poſſint,ori indere oportet violenter , cogeréque vt
ipſum tranſglutiant. Eueſtigio enim & à fame & ab ani-
mi deliquio liberantur,& celeriter excitantur. Accedit e-
tiam n febribus(rarò tamen,neque citò)verùm circa vi-
gorẽ ac declinationẽ. Si itaq; circa remiſſionis exacerba
tionum febrilium tempus, eius acceſſio irruat, aut circa
exacerbationis declinationem,intrepidè eis cibi ſunt of-
ferendi : ſi verò in principio acceſſionis febrilis, aut in vi
gore apparuerit,per prædicta odoramẽta conabimur eos
primùm reuocare,maximè per ea quæ frumentacei gene
ris exiſtunt:velut eſt polenta aqua madefacta , aut poſca,
aut panis calidus vaporem adhuc emittens . Fricatio etiã
extremarum partium adhibeatur,& cataplaſmata ex pal-
mis,aut malis cotoneis,aut polentæ, in vino diluto deco-
ctis: atque hæc vſque ad remiſſionem facere oportet, vt
opportunè cibum offeramus.Quòd ſi ex his nihilo melius
habeant,audendum eſt per ciborum ingeſtionem auxi-
lium afferre.Farinæ itaque craſſioris cochleare vnum, ex
aqua mulſa quæ lactis ſpeciem ac teporem in tactu de ſe
præbet.exhibeto:buccellas item vnã atque alterã vino ma
defactas.His enim refocillati ac reſpicientes ex improui
ſo,deinceps vſque ad remiſſionis tempus perueniũt , in
quo tum corporis curationem,tum ſufficientem ordina-
bimus cibum. Vitabimus autem omnino in iis qui hac
affectione ſunt apprehenſi , longiorem cibi dilationem
ac inediam.& ne alternis tantùm diebus cibum offera-
mus : verùm ſolerti ratiocinatione facta , ſingulis horis
ſimpliciſſimũ modicúmque cibum dabimus. Aſſidui e-
nim bulimi & exoluunt & in animi deliquia inducunt,
quibus ægrè auxilium reperitur.

De animi deliquio, ex Philumeno,
Cap. VII.

ANimi deliquium , ſiue in febribus, ſiue citra febres
contingat ex præmanifeſta cauſa, velut eſt plurima
ſanguinis aut vẽtris excretio,aut aſſidua ſurrectio,aut mo
tus,aut dolor,aut timor : auxiliũ ferto ex cauſarum abla-
tione,de quibus abſolutiſſimè in febrium tractatu à no-
bis prædictum eſt,quinto videlicet Sermone.]dicetur au-
tem ſummatim & paucis etiam hoc loco de iiſdem. Fre-
quentes igitur ſurrectiones eis prohibendæ ſunt, & acer-
uatim facta euacuatio cohibenda,doloréſque mitigandi:
cauſæ etiam quæ timorem inducũt ſoluendæ,ſiue forin-
ſecus accedant,ſiue ex humoribus in corpore oboriãtur.
Extremæ corporis partes,animi deliquiis irruentibus,cõ-
ſtringantur:cucurbitæ etiam aliquando tum poſteriori-
bus,tum anterioribus ſtomachi partibus affigantur, & in
latus etiam apponantur. Caput autem agitatum leui ma-
nus impoſitione cum coarctatione etiam comprimatur.
Odoramenta quoque offerantur,& aperto ori digitus,aut
pẽna immittatur,facies verò ac ſtomachus vehementiſ-
ſimè fricetur. Hoc enim modo præoccupati refocillan-
tur,viréſque recolligunt,neq; in periculũ animi deliquii
incurrunt.Reuocatis autẽ,ſi quidem febre careant,cyathi
III.aut IIII. frigidæ aquæ in potu exhibẽdi : quã tamen
paulatim & per interualla abſorbeant.aut cremorem pal-

A marum,vuarum paſſarum,malorum cotoneorum , roſa-
rũ aut pampinorum,aut alicuius conſimilis,aut vuæ acer
bæ nondum maturæ ſuccum cum frigida aqua, aut mẽ-
thæ ramulos tres tritos cum mali Punici dulcis ſiue aci-
di ſucco,præbeto abſorbendos:aut polentam cum Punici
ſucco . Forinſecus autẽ ſtomacho ea imponẽda ſunt quæ
ſuprà ad cardiacos & bilem vomentes ſunt deſcripta.

De iis qui in balneo animo linquuntur,
Cap. VIII.

QVI in balneo animo linquuntur, aut magis animo
B linqui incipiũt,eos celeriter educere oportet, neque
multa aquæ infuſione humectare. qui autem iam incide
runt,celerrimè exportandi ſunt.Et reliquum quidem cor-
pus leui quopiam velamine cooperiendum : facies verò
ſpongia frigida imbuta madefiat, aut frigida aſpergatur.
Fricãda etiam facies,ſtomachúſque & pedes.Os quoque
aperiendũ pẽnarũ aut digitorũ immiſſione:omniq; mo-
do conãdũ,quò humor ipſius animi deliquii autor euo-
matur,aqua tepida ori inſtillata. etſi enim nihil inde euo-
mant,ſtomachus tamen irritatione firmatur quæ animi
C deliquiũ ſoluit. Auxiliatur etiam ad oris apertionem au-
ditoriorum meatuum compreſſio,ſimilitérque oſſium
quæ à petræ duritia lithoeidea,*hoc eſt petroſa*,appellãtur.Qui
verò vilioris ſunt conditionis,etiam alapis ſunt cædendi,
capillorum quoque facta euulſione. Et vociferatio quidẽ
vnius,vtilis eſt:multorum,aut & ſimul edita,nocet. Cæte
rùm à vehementi animi deliquio conualeſcentibus,tum
in calidam,tum in frigidã aquã demiſſiones,velut mor-
tis cauſæ,timendæ.aut enim laxatis corporibus,calore diſ
cuſſo & reſoluto,pereunt : aut à frigiditate adſtrictis,ex-
D tinguuntur.

De ſtomachi imbecillitate,& ſupinitate,ac ſub-
uerſione,ex Galeno, Cap. IX.

QVÆ ſupinitas ſtomachi appellatur, ex intemperie
quacunque tandem oboritur,nullis humoribus vi-
tiatis.Oboritur etiã ex multitudine humorũ , nulla tamẽ
maligna qualitate accedẽte.Stomachus enim à largo hu-
more fortiter madefactus,ad ſimilitudinem amplitudi-
nis totius vẽtris laxatur,adeo vt cibis obuolui, eóſq; con-
tegere non poſſit: & propterea circa ipſum humores ſu-
E pernatant:quos vbi ventriculus abrumpere omni impe-
tu annititur,anxietatis acceſſionẽ perfert , ac prius quàm
cibus præbeatur,extremæ imbecillitatis . Facillimè autẽ
hæc affectio curatur,inter reliquas ſtomachi affectiones
longo tempore perſeuerantes.Opus verò habet pharma-
cis humorem deſiccare valẽtibus,cohiberéque ac adſtrin
gere laxatum corpus.Itaque ſi in profundum vſque hu-
miditas extundatur,& craſſa tenáxque exiſtat, pharmacũ
miſcere oportet extenuatorium & veluti conſumptiuum,
quale eſt acetum & acetum mulſum.Si verò eiuſmodi hu
F miditas non exiſtat,neque in profundum vſque corporũ
extendatur,adſtringentia ſola ad curationem ſufficiunt.
Magnum autem ſignum ad cognoſcendum frigidáne ſit
an calida ſit hæc affectio,ſenſus ægri præbet:ſi quidem aut
nullam aut aliquã ſitim perceptet . Supinitates igitur ſto
machi ex vitiatis humoribus obortæ picra,curantur,quẽ
admodũ paulo pòſt dicetur, vtpote quæ celerrimè vitia-
tum humorem repurgat.Subuerſiones verò & nauſeæ ex
imbecillitate ſtomachi factæ,per intemperiei correctio-
nem ſanantur,& per incumbentis humiditatis deſiccatio
G nem.Si quidem autem calida affectio exiſtat , catapotia
adipſa & ſitim tollentia exhibeantur,]quæ ad eos qui ſto-
macho exuruntur,ſunt deſcripta , & maximè quod ex ro-
ſis,ſpica nardi & radice dulci conſtat. Ad frigidiores ve-
rò & humectiores affectiones,conueniunt ſubſcripta. A-
ſclepiadæ,ad ſtomachi ſubuerſiones: Succi acinorum ma
li punici acidi ſextarios III.ſucci menthæ ſextarium vnũ,
coniice in vas fictile,& decoque aſſiduè agitando , & vbi
coacti fuerint,ablatos recondito,& ante cibum,myſtrum
vnum aut duo exhibeto. Aliud. Vuam acerbam im-
H maturam arefactam,contuſámque & cribratam in prom
ptu habe,& cochlearii menſura ex aquæ frigidæ cyathis
duobus præbe. Aliud , quod calidioribus diſpoſitioni-
bus magis commodum eſt,ſicut etiam præcedens: Ma-
la punica matura , & in vigore perfecta quinque aut ſex

numero,integra vnà cum putaminibus contunde, & infusis aquæ pluuialis sextariis tribus vsquequo ad tertias omnis liquor redactus fuerit,decoque,exprime,ac percola,liquorémque expressum rursus per se decoque, donec ad mellis spissitudinem redigatur:ac inde cochleare vnū aut duo exhibe: iis qui febre carēt cum vino,febricitantibus verò ex aqua. Aliud valde bonum. Succo mali Punici acidi,ac intubi,æqualibus portionibus permixtis, menthæ siccæ tenuissimè tritæ,parum quiddam insperge,& cyathi mensura bibēdū præbe.Idē facit oxylapathi semen tritum ex aqua potatum:similiter & semen portulacæ. Vtere etiam confidenter ad stomachi subuersiones, Amazonum pastillo, & eo qui aster appellatur, quorum compositionem paulo pòst in nauseæ tractatu describo. Vtere quoq; cataplasmatis & epithematis, quæ mox post sermonem De nausea describentur.

De nausea, ex Galeno, Cap. x.

Nauseæ,ex vitioso humore tum calido tum frigido gignuntur: qui in ventre continetur, aut in concauitate ipsius innatat, aut in tuniculis eius infartus instar visci adhæret,atque ægrè auelli potest:aut serosior & medicatior existens in ipsis ventriculi tuniculis, velut aqua in spongia imbibitur. Atqui eiusmodi humores ex ventris intemperie cum calida tum frigida aliquando generantur. aliquando autem ex aliis partibus prius affectis, in ipsum ventrem, velut excrementa illarum confluunt, vtpote ex hepate, aut splene, aut capite, aut ex vniuerso corpore.Quando igitur aliæ partes prius afficiūtur,omni modo vniuscuiusque propriæ accessionesc'oncomitātur: & ipse æger primùm affecti membri læsionem sentit. aut enim caloris sensus iuxta affectum membrum ipsi cōtingit,aut frigoris,aut grauitatis,aut etiam tactui nostro durum,succumbit.Si verò vniuersum corpus vitiosis humoribus repletum est,idipsum ex calore & eruptionibus papularum circa cutem cognoscitur,atque ex ipsa adeo vrina.Quòd si nihil horum adsit,certum est ventrem ipsum aliquo modo ægrotare.Si itaque cibi in ventre nidorosi fiunt,nullo huiusmodi cibo assumpto, velut sunt pisces, aut oua in sartagine fricta,aut alii consimiles, necesse est ratiocinari causam calidam esse,quæ hoc in ventre operatur.Si verò acescunt in ventre cibi,nullo huiusmodi cibo sumpto,velut sunt pisces, aut oua in sartagine fricta, aut alii consimiles,necesse est considerare frigidam causam esse,aut atræ bilis humorem ventrem infestantem. Manifesta autem erit cognitio & scientia causæ, quam habes suspectam. Frigidis enim pharmacis cibisq; ac potibus statim adiutum hominem videbis, si quidem calida dispositio extiterit:si verò frigida,calidis cibis & pharmacis iuuabitur,à frigidis verò lædetur.Cæterùm & sitis ad calidā affectionem cōcomitatur: siti autem ferè intotum carent,qui frigidam intēperiem habent,nisi salsa sit pituita.Atqui ex diligenti vomitus inspectione,eiusmodi quoque cognoscuntur affectiones.Si enim intēperie quadam venter afficitur,assumptos cibos ad intemperiei naturā permutat,vt appareant vomitu redditi cibi,citra alicuius humoris complexum,in nidorem aut acorem permutationem suscepisse.Si verò humor quispiam vitiosus amplitudini innatet,& cibum corrumpat,ipsi cibi manifestè eiusmodi humore madefacti apparent, & in illius naturam permutati.Quum verò cibi amplitudini ventris innatent,humorem ipsum affligentem producunt,qui vbi infartus,aut imbibitus,vt dictum est,in ventris tuniculis fuerit,si quidem calidus sit,siticulosos facit,& ciborū inappetentiam inducit: si verò frigidus sit, ciborum appetentiam excitat, & sitim extinguit. Nauseæ autem vtrisque accedunt,& inanes vomendi irritationes, quæ lancinant tantùm & nullum humorem educunt. Prædictum autem & antea est,quòd,si tenues humores & venenosi existant,quos etiam Græci *ἰχῶρας,hoc est serosos*, appellant,per profundum solidorum ventris corpusculorū procedunt,& velut aqua in spongia imbibuntur. si verò tenaces fiunt,circa internam ventris superficiem visci modo adhærent.Serosi itaque humores vtpote tenuium partium existentes,non solùm ante cibos,sed & post acceptū cibum,vomitum inducūt,perpetuò nimirum motu ver-

A satis:qui verò superficiei ventris infarti adhærent, ante cibum magis inanes vomitiones mouent. Diligenter itaq; considerare oportet,num ventris tātùm affectio hæc sit, aut alicuius alterius membri:deinde qualis affectio existat,an calida,aut frigida,humidáve aut sicca. Et si quidē ex alia quadam parte aut ex vniuerso corpore humores in ventrem confluant,priorem curam membri prius affecti habere oportet:ita tamen vt neque ventrem ipsum negligamus. qui enim primùm affectā particulā curat, velut fontem omnium in ventrem influxionum excindit. Vē-
B tre autem solo affecto,dispositionis in ipso qualitate cognita medebimur.Calidam itaque intemperiem semper refrigerare oportet,in quocunque tandem membro existat,frigidam autem calefacere:eodémque modo humidam desiccare,& siccam humectare:innatantes autē amplitudini ventris humores euacuare, siue per vomitum, siue infernè per aluum commodius id fiat. Qui verò in tuniculis vētris infartus adhæret, aut imbibitus est vitiosus humor, per repurgantia ipsúmque incidentia ac euacuantia pharmaca est curādus.Intēperaturæ enim in hu-
C moribus consistentes,pharmacis humores euacuantibus opus habent.Qui verò absque vitiato humore,ab intēperie sola quacunque tandem,maximè tamen calida & sicca infestantur,in tabem omnino perueniunt, pharmaco euacuante purgati,etiamsi exhibitum pharmacum imbecillius extiterit:quale est ex aloe picrum appellatum. Quomodo igitur vnamquanque intemperiem,siue simplicē, siue mixtam curare oporteat,iam prædictum est in quarto huius tractationis Sermone:dicetur tamen opportunè &
D hic de eadē re,sed paucis. De intemperie frigida. Iis itaque qui ex frigida intemperie afficiuntur, pharmacum ex tribus piperis generibus commodum existit,aut quod ex calamintha constat,aut aliud quoddam consimile, ex vino tenui aut aqua potatum.Forinsecus autem stomacho mastichen Chiam,vnguento nardino dilutam & tritam,purpureáque exceptam lana imponito. Vinum verò exhibendum est rufum subadstringens & vetustius,& cō similes etiam cibi. De intēperatura calida. Iis verò qui
E à calida intemperatura afficiuntur,cum mediocriter adstringentibus & refrigerantibus forinsecus stomacho ac ventri adhibitis,medeberis,ita vt quanto magis calor excellat,eo amplius refrigerantia adaugeas. Cibum autem exhibebis,alicam ex vino albo & tenui,& subadstringente:ex volucribus,macras & non fœtidas,ac quæ his consimiles existunt.Si autem humor tenuis biliosus aut serosus in ventris amplitudine contineatur, tenuissimo ptisanæ succo exhibito vomere cogimus,digitis aut pinnis immissis:aut aloes drach.i.cum aqua tritam potādam da-
F mus.calidorum enim in ventre humorum optimū pharmacum est aloe,vt in vna sæpe die stomachicos sanet. Si verò pituitosi aut viscosi & crassi humores amplitudini ventris innatent,aceto mulso vtendum est,in quo ex incidentibus,ac repurgātibus mediocritérque calefacientib⁹ quædā sunt decocta:iis verò quibus vitiosus humor intrinsecus circa superficiem vētris infartus adhæret,vt ægrè auelli possit,ex aloe picra appellata compositio vtilis existit,quæ viscosum humorem repurgare consueuit,crassúmque extenuare per vires eorum quæ cū aloe sunt cōmixta:quòd si serosa humiditas tuniculis ventris sit imbi-
G bita,quæ (vt prædictum est) nō solùm ante cibū,sed pòst acceptum etiam vomitus mouet,primùm Amazonū pastillus conuenienter exhibetur,qui picræ est subscriptus. Mediocriter enim per hunc vomitibus prohibitis, deinde ex aloe picra appellata vtimur. Cuius compositio hæc est:Aloes drach.c.xylobalsami,mastiches,croci,spicæ nardi,asari,cinnamomi,cuiusque drach.sex.contere & repone arida,& exhibe perfecto pondere scrup.xii. ex aquæ frigidæ aut calidæ cyathis xii. Andromachus ad prædi-
H cta etiam floris iunci odorati drach.sex,adiicit:& aloē lotam coniicere iubet.Verùm quod cognoscere operæpretium est,ad ventris subductionem illota aloe conueniētior existit:quæ enim lota est, multùm à medicamentaria facultate deponit: quam confidentius etiam exhibere quis possit eis qui non valde febricitant, & quibus firmitatem ventris addere volumus.Quare scire oportet ex vi-

tiatis humoribus affectiones circa ftomachum & ventrẽ, A
per pharmaca ex aloe vtiliter fubduci & euacuari poffe:
quæ in maximam perniciem perueniunt per adftringen-
tium eduliorum,potionum,ac pharmacorum exhibitio-
nem. Afclepiades autem picram eodem quo Themifon
modo apparare iubet.habet autẽ hoc modo:Aloes drach.
c.maftiches,croci,fpicæ nardi,afari, cinnamomi, cuiuf-
que vnc.I.& pro xylobalfamo carpobalfami vnc.I.contũ-
dito ac per anguftiffimum cribrum excutito, ficcúmque,
ne in aerem tranfpiret,affertuato, & drach.I.tãtùm ex fri- B
gida præbeto:nifi menfes ciere velis.nam tũ præftat præ-
bere ex vino.Educit mẽftrua fœminarũ:facit &ad vuluæ
affectiones: propriè autem ad ftomachi fubuerfiones.cõ
ducit hepaticis,affectionibus renum,atque omnino ad-
mirandam potentiam habet. Ad refrigeratos autem &
qui pituitam craffam & vifcofam in ventre habent,fubie
ctum pharmacum commodum exiftit.Calefacit enim &
extenuat ac diffecat craffitiẽ, vifcofitatémque repurgat.
Habet autem hoc modo: Corticis radicis fœniculi viri-
dis fefcuncem,aceti fefquifextarium,aloes quadrantem.
Cortex cum aceto ad tertias decoquitur: deinde percola- C
to aceto,mellis Attici vnc. XV. adiicimus, & ad mellis
craffitudinem coquendo redigimus,& contritæ in mor-
tario aloæ paulatim hoc ipfum acetum mulfum coctum
affundimus:poftea verò fimul vnita tollimus, ac vtimur.
Datur ad fummum menfura cochleariorum trium. A-
lia compofitio quæ dulcis appellatur. Aloes feptuncem,
iridis fextantẽ,maftiches fefquiũciã, nardi Celticæ vnc.I.
piperis drach.IIII.myrrhæ drach.IIII. aceti chœnices fe-
ptẽ,cyathos feptẽ,mellis lib.III.fextariũ I. corticis radicũ
fœniculi lib.III.Corticem fœniculi in aceto præmacera- D
tum,ad tertias decoque & percola,refiduóque aceto mel
adiice,ac rurfus decoque vfquequo probè cogatur: dein-
de ficca in mortario fimul admifce, & cochlearium vnũ
exhibe.Conducit frigidioribus temperaturis,& aluum pi
tuitofiorem mediocriter foluit,& caput leuius reddit.

Amazonũ paftillus: Facit ad voluulofas ftomachi fub-
uerfiones.Voluulos autem fortes ftomachi fubuerfiones
appello.Quemadmodum enim in voluulis vomitus cum
vehementi contentione fiunt, & ftercora reuomunt: ita
etiam alios vomitus concitatos voluulofos appellare pof- E
fumus.Confequũtur autem huiufmodi vomitus,vbi ma-
gna moleftia affectis membris,à ferofis medicatífque ac
venenofis humoribus eft illata:& fi aliquo modo imbe-
cillior fuerit venter,geminatur malum ex mordacitate.
Quapropter ita inftruenda curatio eft, vt fimul odoras
qualitates affectis membris offeramus: quales funt aro-
matum quorundam & feminum in ciborum vfum veniẽ
tium:velut eft anifum,& apium,& fimilia. quemadmodũ
enim graueolentia omnia ftomachum fubuertere con-
fueuerunt:fic odora corroborãt,maximè quæ nobis funt
familiaria & in cibo accipiuntur.In quibus itaque conie- F
ctamus ferofos humores in ventris tuniculas imbibitos
effe, iis hoc pharmacũ magis conueniet.quibus verò cir
ca fuperficiem ventris tunicularum infarti adhærent, eis
picra vtilius exhibetur.Quòd fi exhibitam picram reuo-
mant,coniectare oportet mixtam effe affectionem, & tũ
tuniculis imbibitos,tum fuperficiei infartos humores, in
ventre abundare.Quare vtile fuerit paftillum præbiben-
dum exhibere,vt mediocriter vomitum prohibeat:dein-
de autem pharmaco picro vti.Eft autem paftilli compofi- G
tio hæc: Seminis apii drach. VI. anifi drach. VI. comæ
abfinthii drach.IIII.myrrhæ drach.II.piperis drach.II. o-
pii drach.II.caftorei drach.II.cinnamomi drach.VI.in pa-
ftillos redigito,& ad fummum drach.I.exhibeto.Ego ve-
rò,inquit Galenus, præfcriptum pharmacum citra myr-
rhæ admixtionem apparare confueui, ob medicamenta-
riam eius vim,piperis pro eo coniiciens drach.II.ita vt in
vniuerfum piperis drach.IIII.accipiantur. Datur ftoma-
chicis ex vini diluti cyathis III.Cholericis autem fiue bi- H
lem effundentibus ex aqua frigida. iis autẽ qui cibum re-
uomunt,fi quidem fiticulofi fuerint,& caloris fenfus eos
circa os ventris infeftet,& fanitatis tempore frigidam bi-
bere fint affueti,fimiliter ex frigida præbe: fi verò nõ ita

A habeat,ex calida. cœliacis,& ad inteftinorũ tormina ex
decocto myrti:fplenicis cum aceti mulfi cyathis tribus.

Afclepiadæ paftillus inexuperabilis,after appellatus.

Pharmacum quod profperè accommodatur, dolorem
leuans,fomnum inducens,multæ omnino vtilitatis.Ete-
nim morbos circa ftomachum mirabiliter fanat, acidos
ructus & difficilem concoctionem aufert, inteftinorum
tormina, & voluulos, inflationéfque curat. Prodeft hic
paftillus ad capitis dolores potatus,& aceto dilutus forin-
B fecus fronti illitus.Ad dolores aurium facit perdicii fuc-
co liquefactus:facit & ad dentium dolorem tritus & gal-
bano exceptus,aut fici fucco,& cauernæ inditus.Ad ocu-
lorum affectiones & fluxionum impreffiones paffo dilui-
tur,& lana ex eo irrigata imponitur. In tonfillarum affe-
ctionibus,tepefactus ac dilutus ex aqua mulfa præbetur
gargariffandus.Vtilis eft ad omnem fanguinis fluxum vi-
no myrtite diffolutus.Ad deftillationem inueteratáfque
& recentes tuffis affectiones, vino fcybelite aut theræo
eliquatus.Prodeft fuppuratis& phthificis,marrubii deco-
cto liquefactus.prodeft dyfẽtericis,cholericis,& fanguinẽ
C reiectãtib⁹,fanguinariæ fucco dilutus.prodeft ad omniũ
reptilium plagas ex rutæ decocto potatus. Soluit per cir-
cuitum repetẽtes febriles acceffiones,fi duabus horis an-
te aduentantem febrem ex vini diluti cyathis III.exhibea
tur.Fœminarum menfes ciet,artemifiæ fucco dilutus ac
potatus.facit & ad veficæ affectiones vino mulfo folutus:
quo modo & ad vuluæ ftrangulationes prodeft potatus.fa
cit ad articulorum dolores & podagram,gentianæ decco
cto diffolutus ac potatus.Compofitio autem eius hoc mo
do habet: Caftorei,opii,myrrhæ,cuiufque drach.IIII.fpi-
cæ nardi,cafiæ,terræ Lemniæ, corticis mandragoræ,cu-
D iufque drach.IIII.croci drach.fex,dauci,ftyracis,anifi, fe-
feleos,feminis hyofcyami, cuiufque drach. octo. myrrhã
ftyracem & opium in vino odorato diffolue: reliqua autẽ
contufa & cribrata infperge,ac fimul vnita in paftillos re-
dige,ciceris magnitudinem æquantes, quibus in vmbra
deficcatis vtere.Et de pharmacis quidem quæ in potum
fumuntur,hactenus. Decubitus autem furfum vergens,
in omnibus quomodocunque naufeantibus & vomenti-
bus adornetur,in conuenienti & affectioni contraria do-
mo.Quæ frigida quidem fit,affectione exiftente calida:
E contrà verò calida, vbi frigida affectio exiftat. Extremæ
corporis partes fricentur, manibúfque calefactis palpen-
tur.quin & violentius adftringantur:deinde pedes & ma-
nus in aquam folito calidiorem demittantur.Odoramen-
ta autem admoueantur naribus olfacienda boni odoris:
velut rofæ,mala cotonea,pulegium, mẽtha, malabathrũ,
fpica nardi.Caput verò fomento olei dulcis frequentius
irrigetur: in calidioribus verò ex rofaceo. Stomachus a-
bfinthii cremore irrigetur,rofaceo in calidioribus admi
xto:nardino autem frigidioribus,apio infuper aut cumi-
F no,aut petrofelino adiũcto.Ex quibus fi nullum commo-
dum fentiatur, ad cataplafmata ex palmis tranfeundum
quæ paulo pòft dicentur.Conueniunt etiam ea quæ aloen,
abfinthium,& mala cotonea accipiunt,& aliquando quo
que alumen.Idem præftant & cerata ex his apparata.Si vè
rò inflammatio circa præcordia exiftat,communia cata-
plafmata adhibeãtur.Iis qui in ftomacho exuruntur,frigi
da, etiã aqua quãplurimùm decocta:deinde rurfus refri
gerata,abforbenda præbeatur,ita vt cyathi vnius menfu-
G ra,aut duorum,aut etiam trium, paulatim tamen abfor-
beatur.Colluta etiam & in ore retenta,naufeas tollit, iis
quibus propter obftaculũ aliquod potus eius negatur.Eo-
dem modo affumitur pofca diluta.Portulaca etiam com
manducata,& offa myxarũ,& cucumeris femen cochlea-
rii menfura mirabiliter prodeft. Porrò affectione diutius
permanente,& cibis præ morbo non retentis, cucurbita
ad os ventris cum plurima flamma affigatur, donec locus
rubefiat,atque ipfa adhuc affixa cibus præbeatur. Ad quo
tidianas autem naufeas,& acefcentem cibum, ac vomi-
H tus:coriãdri femẽ tenuiffimè tritũ,cochlearii mẽfura,vel-
uti farinã aquæ infperfũ bibẽdũ præbe, aut maftiches co
chleare ex frigida aqua,aut lactucæ albæ femẽ cochlearii
menfura ex aqua,præbe iis qui ftomacho exuruntur.

Catapla-

Cataplaſmata & epithemata ad nauſeas & vomitus, Cap. XI.

CAtaplaſmata ad eos qui cibum nõ retinent, quos veteres propriè ſtomachicos appellauerunt. Farina fœnigræci, & maluæ ſemen aridum tritum, melli commiſceatur. Si verò præ duritie contundi non poſſit maluæ ſemen, ipſum decoctum & tritum modico oleo adiecto in malagmatis formam reducito, & vtitor. Aliud. Lolii & irionis farinam ſubige cum melle, & pro oleo liquidam picẽ admiſce. Ceratum autem conuenit ex olei irini fæce, ceráque ac modico caſtoreo. Aliud ceratum. Ceræ quadrantem, olei irini ſeſcuncem, galbani vnciam vnam, opopanacis drachmas quatuor, caſtorei drachmas quatuor. opopanax aceto teritur. Manifeſtum eſt autem talia in frigidis diſpoſitionibus adhiberi. Cæterùm epithemata hæc ad prædictas affectiones per experientiam (vt Galenus inquit) conducunt: non modò eorum qui ea deſcripſerũt, verùm noſtro quoque indicio comprobata. Aſclepiadæ epithema ad ſtomachi ſubuerſiones & choleras, ſiue bilis effuſiones:

Œnanthes, croci, florum roſarum, ſertulæ Campanæ, maſtiches, ſingulorum drachmas octo. cum paſſis palmis ſubige, modico roſaceo affuſo, & veſtis detritæ panniculo excipe, ſtomachóque ac ventri impone. Aliud. Œnanthes, omphacii, florum roſarum, maſtiches, ſingulorum drachmas quatuor, aloes, aluminis ſciſſi, vtriuſque drachmas quatuor, vini dulcis myrtei quod ſatis eſt. trita excipe palmis paſſis, & vtere. Aliud epithema ad ſtomachi imbecillitatem & dolorem, & ad eos qui cibum retinere non poſſunt: Palmarum paſſarum ſeſcuncem, œnanthes vnciam vnam, thuris vnciam vnam, maſtiches vnciam vnam, ceræ libram vnam, vnguenti nardini, aromatis ſpiſſati libras duas, vini quantum ſufficit. palmas in vino veteri maceratas optimè cõtere: deinde maſtichen & thus, vnumquodque per ſe optimè tritum adiice, ac rurſus ſimul tere. Liquefactæ autem cum vnguento nardino ceræ, œnanthen tenuiſſimè tritam inſperge, ſimúlque vnita & refrigerata ad reliqua in mortarium coniice, & probè remollitis vtere.

Aliud epithema ad ſtomachi ſubuerſiones, & circa ipſum vexationes. facit & ad particulares inflãmationes. Œnanthes beſſem, croci, roſarum ſiccarum, ſertulæ Cãpanæ, maſtiches, ramentorum electri, ſing. drach. IIII. carnis phœnicobalanorũ quadrantem, vini myrtitæ quãtũ ſufficit. arida contunde & per anguſtiſſimũ cribrum excute, & vino myrtite diluta, in cerati craſſitudinẽ redige: deinde palmarũ carnẽ adiice, ſimúlque cõtunde, & cerato ex oleo roſaceo apparato excipe. pòſt verò linteolo infartum, ad os ventris impone. Prodeſt etiam oculorum inflammationi.

De cholera ſeu bilis effuſione, Cap. XII.

CHolera appellatur, quũ ob multas cruditates vomitus bilioſus & nidoroſus & acidus oboritur, ad plures horas continuè perſeuerans, & venter infernè eadem excernit: ſequitúrq; ſitis, & exudatio, & impeditus pulſus, muſculorúmque manuũ ac pedũ, maximè verò ſurarum contractio & tenſio. Siquis igitur mox in principio aut coaceruatim, ea quæ efferuntur cohibere aggrediatur, is maioris mali author erit: inutilia enim quũ ſint, euacuatione opus habẽt. Quare cõuenit, ſi nõ ſpõte ferãtur, opportunè irritare, aqua tepida exhibita, ac ægro vomere iuſſo. aqua enim mulſa mordacitatẽ operatur, torſionéſque auget: aqua verò oleo mixta, auget fluxiones. quare aqua tepida potata vomant, quotieſcunque quidẽ cibis nimiùm fuerint expleti, priuſquã illi corrumpãtur. Adiuuare etiã oportet per ſedẽ excretionẽ: alienũ enim velut venenũ inſidẽs, & ventrẽ ac inteſtina rodit, & humores ex vniuerſo corpore attrahit. Per vomitus itaque opportunã prouocationẽ, vomitus ipſe ſoluitur & ceſſat. Quũ verò humorũ excretio quieuerit, colliquamẽti autẽ & tabefactionis ſigna in excremẽtis ipſis appareãt, velutì ſi ſint raſuræ ſimilia, ſtrigmẽtitiáque & mucoſa, & gracilitas per ambitũ corporis fiat, & maximè ſi venter cõſidat & adſtringatur, pulſúſque imminuatur ac præter modũ cõdenſetur, tũc ſanè vẽtrẽ cooperire & fouere oportet, mẽbráque & artus ac muſculoſos ſimiliter locos, oleo multo calido impinguare, & vinculis adſtringere extremas corporis partes. Cataplaſma quoque vẽtri imponendũ ex palmis & œnanthe, quibus hypociſthis, & acacia, & rhus ruber, & malicorium ſint admixta. In potu verò frigida aqua cyathi menſura præbeatur abſorbẽda: cauendũ tamẽ ne nimiùm frigida exiſtat. aceruatim enim exhibita reuomitur: & quæ valde frigida eſt, aliquãdo innatũ calorẽ ſtupore ſuo extremè oſtendit, aut inflãmationẽ ſtomachi aut viſceris alicuius efficit. Inſpergãtur autẽ aliquãdo aquæ ſorbendæ pãpini vitis, aut mali Punici ſuccus modicus inſtilletur. Si verò & hoc reuomat, craſſa etiã ſorbitio ipſa faciẽda eſt per micarũ intritionẽ, & per cochleare exhibenda. etenim ſi aceruatim deuoretur, aut reuomitur, aut infrà detrahitur. Annitẽdũ eſt etiã vt priore ſorbitione vomitu reiecta, rurſus altera exhibeatur. Dandus itẽ mali Punici ſuccus cũ menthæ ſucco abſorbẽdus, micis minutiſſimè tritis adiectis. ſit autẽ acidi mali Punici ſuccus, & multa quãtitate mẽthæ ſuccũ excedat. Quòd ſi acriora ſint ea quæ excernũtur, cucumeris ſemẽ maceratũ, deſquamatũ & tritũ ex aquæ cyathis III. præbeatur. datur etiã vtiliter cũ amylo. Pòſt verò, ſomnus procurãdus & quies omni modo. At verò vbi intolerabilis effuſio exiſtat, & pulſus emolliatur, apprehẽdátque frigiditas & exudatio, aliquãdo etiã ſingultus, ad vinũ tranſeũdũ eſt mediocriter adſtringẽs, neque viribus validũ, & quod dulce quidẽ ſit, non autẽ odorũ. Interant autẽ in ipſum micas, aut alicã iniiciãt, ſi fieri poſſit, calidũ: ſi verò nõ, frigidũ. atque ita paulatim & per interualla cochleare abſorbeãt. Sitim verò arcet polẽta tenuis ſine ſale vino diluto inſperſa & abſorpta. Vini multitudo vitanda eſt, ac omni arte conandũ vt ipſos ſopiamus, ex roſis ac myrto domus pauimento cõſtrato. Odoramenta quoque naribus admoueãtur, mala cotonea & ſimilia. reliqua autem omnia eo modo adhibeantur, quo ſuprà in æſtuantibus febribus eſt prædictum. Illitiones etiã ſoporiferæ circa frontẽ aſſumantur. Aluo autẽ adhuc egerente, amylũ cũ decoctione capitũ papaueris per clyſterẽ infundatur: ſimul enim & cohibet & refrigerat, & ſomnũ inducit. Ad vomitus verò coercẽdos cõmanducare conuenit ſuccúmque deuorare meſpilorũ, malorũ cotoneorũ, pirorũ cruſtuminorũ, & vuæ, maximè quæ vinaceis interpoſitis ſeruatur, & penſilem quoque vnà cũ vinaceis expedit mãducare. Ad contractiones autẽ in muſculis factas, veſtis detritæ panniculi oleo calido madefacti conueniunt, contractis muſculis impoſiti: & cerata humida aliquando caſtoreũ accipientia, & ex ſicyonio aut irino oleo facta. Quibuſdã eorũ etiam maxillares muſculi dolent: quos quũ lana operire non ſit facile, (eſt enim iniucundũ, & ſudor quoque inde elicitur) illitionibus leniter factis, molliores reddere oportet. In cibo exhibẽdi ſunt pedes ſuilli cocti, pulli columbini & gallinarum, perdices, palumbi, turdi, & conſimiles his exiſtentes. Aſclepiades autem cholericis eiuſmodi electum planè remedium deſcribit: inutilibus tamen omnibus prius ſufficienter euacuatis. Baccárum myrti nigrarum exacinatarum Italicum ſextarium vnũ, florum roſarum tantundem, carnes palmarum numero viginti, aquæ potabilis ſextarios ſex. decoque ad tertias, & expreſſum ac percolatum liquorem rurſus per ſe decoque, donec ad ſextarium vnum redigatur: cui deinde paſſi myrtitæ ſextarium vnum affunde, rurſúſque decoque donec ad mellis craſſitudinem cogatur, & vtere. Datur ante & poſt cibum cochlearii menſura. vtere etiã ad hos potionibus & epithematibus ad ſtomachi ſubuerſiones præſcriptis.

De ſtomachi adſtrictione, Cap. XIII.

OBoritur aliquibus poſt cibum acceptum, circa concoctionis & digeſtionis tempus, ſtomachi adſtrictio, itémque alui. Æſtuat autem vniuerſum corpus, maximè verò manuũ ac pedũ extremitates: & facies ipſa rubeſcit: pulſus autem in denſitatem permutatur. Hos multi etiã febricitare exiſtimant. Nocumentũ autem omne circa digerendi alimenti difficultatẽ cõtingit: conſiſtit

enim vtplurimùm in aridis & condenſatam habentibus carnem, ſpiritu circa vias concluſo & coarctato: vtpote qui per vapores ab alimento prodeuntes inſpiſſatur, & ob id quòd non effletur, immodicè concaleſcit. Curantur autem hi in principio quidem cõſtrictione & colligatione extremarum corporis partium, fricationéque brachiorum crurúmque ac coxarum: ſæpe etiam extremitatum compreſſione, ita vt præcipiamus ipſis vt deſideant, & decubitus quoque formam erectiorem faciãt. quoſdam & lectica geſtare expedit, donec alimentum omnino ſubductum digeratur. Ante augmenti tempus diligentiore totius corporis curatione vtendum eſt, ſtudio adhibito vt carnem mollem & humectã reddamus. Vtilis itaque eis tunc ex oleo inunctio exiſtit parum nitri habens admixtum. Inclinante autem morbo & vigore præterito, aquæ infuſio ad manus pedéſque lauandos commoda eſt, quo tempore aliquando & calidæ plurimum potum non improbo: nos enim remittente morbo, & paulo longioribus exiſtentibus interuallis, plurimos ante cibum lauimus, & vehementer iuuimus. Perfectiore autem declinatione apparente, etiam vinum exhibendum eſt, quò tota affectio corrigatur. cibi autem ſint facilè digeſtibiles, & quibus concoquendis corpus ſufficit: quos diuidere etiam conuenit, maximè ſi bis cibum ſumere ſint aſſueti. Quòd ſi in viſceris inflammatione, adſtrictionis ſtomachi acceſſio contingat, illam ipſam prius curatione aggredi ac demoliri oportet, per fomentorum & cataplaſmatum adhibitionem. Cæterùm hæc ipſa adſtrictionis ſtomachi acceſſio, frequentius in eis apparet qui hepar præter naturam diſpoſitum habent.

De humoribus à capite in ventrem deſtillantibus, ex Galeno, Cap. XIIII.

CApite ex intemperie affecto, (vt multa generat ſuperuacanea recrementa) omnibus ſubiectis organis inde nocumentum infertur, recrementis videlicet ad ipſa delatis: & promptiſſima quidem ad os & ad nares delatio exiſtit. deferuntur autem & ad thoracem, aliquibus etiã ad aures. delationem autem ad os, ſtomachus excipit, atque aſpera arteria. De aliorũ ſanè membrorum nocumẽto, iam prædictum eſt. Quum verò ad ſtomachum fluxus deferatur & frigidus exiſtat, ad frigidam intemperiem corpora perducit, calidus cõtrà in calidam: hic exulcerat quoque temporis progreſſu: in principio verò appetitui nocet & cõcoctioni. Si igitur frigidus fuerit defluxus, tardas concoctiones & cruditates efficit: ſi verò corruptus, in corruptionem adiget cibos, vnde nidoroſæ, aut fœtidæ, aut acidæ eructationes producentur, aut etiam alterius cuiuſdam quæ nominari non poteſt, aut etiam nomen habentis qualitatis. Vbi verò altius deſcenderit nocumentum, etiam inteſtinum ieiunum afficit, & ad colum vſque pertingit: atque ad venarum meſenterii vaſa, per quæ ad hepar ipſum alimenti diſtributio contingit. & quibuſdam quidem deiectio appetitionis accedit: aliquibus verò appetitiones rerum præter naturam, quas appellant caninas, aut etiam ciborum vitioſorum concupiſcẽtiæ. Optimum itaque eſt in his velut fontem malorum excindere, capitis videlicet ſanitati proſpiciẽdo: aut, ſi hoc impoſſibile ſit facere ob vehementiam naturalis intemperiei, omnino tamen eius ſaluti conſulere oportet, indicatione ex figura eius accepta quomodo ei ſubueniri poſſit: non enim quemadmodum aliqui medici, (qui ad omnes diuturnas capitis affectiones ſeper ex thapſia & ſinapi cataplaſma imponunt) ſic & te facere volo. Lauacris itaque multis calidis potabilium & dulciũ aquarum conſolari eos oportet, diſcuſſis ſimul calidis in capite vaporibus, & omni temperamento melius permutato. Nociuus autẽ eſt eis vſus aquarum natura ſua calidarum. quæcunque enim ex eis ſulphurulẽtæ ſunt ac bituminoſæ, ob caliditatem ſuam capitibus natura calidis aduerſatur: quæ verò aluminoſæ, coarctatione ſua caput offendunt. ſolis itaque dulcibus aquis citra læſionem vti poterunt. Quicunque verò valde calidũ ac peruſtũ habẽt caput, iis melius eſt vt æſtatis tẽpore vngantur optimo roſaceo, ex ſolis roſis ac oleo omphacino præparato. Aliquando verò caput euaporationes calidas ex vẽtre ſuſ-

A cipiens, dolore ac intemperie afficitur: & propterea ventris curam habere oportet, ipſiq; robur indere, vt bilioſus humor aut omnino non confluat in ipſum, aut quãcelerrimè euacuetur, atq; hoc per abſinthii, & picræ ex aloe compoſitionis potum. At verò quæ forinſecus adhibentur ventri in his vnguenta, moderatè ſint adſtringentia. tale autem eſt æſtate melinum, hyeme verò nardinũ: aut mulierum vnguenta quæ foliata & ſpicata appellãt. nam & ipſa calefaciunt ac roborant ventrem. vere autẽ idoneum eſt maſtichinum. Quòd ſi non ſolùm caput ca-
B lidos ſeroſos humores ad ventris locos demittat, ſed etiã ipſe venter propriam intemperiem calidam habeat, refrigerantibus eduliis ac potibus & illitionibus ſemper vti conuenit, ita vt plus aut minus permutatio ſaltem in his fiat. Similiter autem etiam vbi ambæ partes, vẽter videlicet ac caput, frigidam habuerint intemperiem, calidis quidem eduliis ac potibus & illitionibus vti oportet: verùm vires ipſorum permutare, iuxta anni tempora temperamento ipſorum aucto aut remiſſo. Cæterùm grauis mixtura eſt, quum aut in ventrem calidum defluxerunt
C ex capite frigidi ac pituitoſi humores, aut in frigidũ calidi. Intractabilior eſt autem ea in qua in calidum ventrem pituitoſi ac frigidi humores deferũtur: peſſima verò, vbi cum his etiam venter ſupprimitur. Corrumpuntur enim humores in ventre moram trahentes, vt & mordeant ipſum, & vitioſos vapores ad caput remittant. Etenim pituita in ventrem defluens, calefacientibus ac attenuantibus opus habet: os autem ventris, vbi natura calidum fuerit, calefacientibus. Quare conari oportet in his, vt pituitam in ventrem defluentem, per ea quæ non
D valde calefaciunt ſecemus. quale eſt acetũ mulſum ſimplex, cuius præparationem inter concoctoria referemus. Quum verò pituitoſus humor à capite in frigidum natura ventrem defluxerit, huius affectionis medela facilis eſt, ſi manè ſimplex pharmacum ex tribus piperis generibus cõſtans ſumatur. ſed & ſolum piper exactè tritum, aquæ admixtum bibere licet. At verò abſinthii potus ita affectis valde aduerſatur. pituitoſum enim humorem ipſorum ventri infarcit. Sed neque aloe ſola per ſeipſam
E his prodeſt. bilioſi enim humoris attractoriam vim habet, non pituitoſi: & propterea bene inuenta eſt cõpoſitio picra appellata, quæ propter aliorũ acriũ ac calidorũ admixtionẽ, craſſos ac viſcoſos humores ſecat. Verũ fieri nõ poteſt vt quis hac aſſiduè vtatur, queadmodum ea quæ ex tribus piperis generibus cõſtat, & ſimiliter quæ ex calamintha. Etenim ſi omni hora etiã his vtatur qui frigida ventris intemperie laborat, nullum amplius nocumentum experietur.

F Diæta cõueniẽs iis qui ſtomachũ habẽt diſſolutũ, aluum autem adſtrictam, Cap. XV.

GRauis & ægrè tractabilis cõplexus, huiuſmodi corporis apparatus ac diſpoſitio exiſtit, in quo diſſolutum & nauſeabundũ eſt os ventris, quod ſtomachi quoque appellatione venit: aluus verò eſt adſtricta. Quæcunque enim ipſam ad egerendum impellunt, ea omnia ſtomachum ſubuertunt, vtque & in eo cibi innatent, & nauſeabundus ſit, efficiunt. ad quæ neceſſariò cõſequitur, cibũ quoque nõ probè cõcoqui. Si verò rurſus ea quæ ſto-
G macho grata ſunt edulia eis exhibueris ad tres aut quatuor dies, aluus inde adſtringitur. His igitur in tempore diæta cõſtituenda eſt: ac in principio quidẽ exhibẽda ſũt olera ex oleo & garo cõdita, & alia quæ ventrẽ emollire conſueuerunt. poſtquam verò ſufficiẽs nutrimentum ingeſſerint, ad extremum aliquid eorum quæ ſtomachum corroborant, accipiãt: velut ſunt poma & pira, & aliqua mali Punici genera, quæ citra acorẽ adſtringunt. Ipſe autem homo affectus, omnibus his partim experimẽto cognitis, quodcunque tandem minimè nociuum & iucun-
H diſſimum repererit, eo deinde vtatur: neque tamen multum ex ſingulis horum generibus acceptandum eſt, ſed quantũ imbecillitati ſtomachi curãdæ ſuffecerit. facilè enim ſolubilis aluus ita affectis fit, quãdo (vt dictũ eſt) à cæteris cibis aliquid eorũ quæ ſtomachum adſtringunt comederint. his enim os ſtomachi corroboratũ, ea quæ

ventri innatant, deorſum propellit.

De ſtomachi inflammatione, Cap. XVI.

OS ventris, quemadmodũ & ipſum hepar, eorum quæ adſtringunt complexu ſemper quidem opus habent: multo maximè verò vbi fuerint inflammata. Si enim per laxantem diætam ac ductum, citra eorum quæ corroborant admixtionem curentur, periculum vitæ incurrunt. Medici nanque qui laxante diæta in eis vtuntur, velut eſt oleum dulce per ſe, animi deliquii ipſis authores exiſtunt: neque enim vllum noui ſtomachicum aut hepaticum, qui in eiuſmodi medicum inciderit, ſeruatum. Oportet itaque ſiue oleum ſit, quo inflammationem patiẽtes fouentur, ſiue cataplaſma ipſis imponatur, ſemper aliquid ex adſtringentibus admiſcere: velut eſt vnguentum nardinum, aut melinum: aut ipſum malum cotoneum in oleo decoquere, maſtiche ſimul admixta. Ceratum autem quo aſſiduè in ſtomachi inflammatione vtor, hoc eſt: Ceræ Tyrrhenicæ vnciam vnam, vnguenti nardini tantundem, vel quantum ſufficit, aloes drachmam vnam, maſtiches drachmam vnam. Quòd ſi maiori adſtrictione indigeant, tanta nimirum imbecillitate & diſſolutione exiſtente, vt neque cibos continere poſſint, omphacii ſucci ſicci drachmam vnam, aut ſucci abſinthii tantundem eſt admiſcendum: aliquando etiam ambos addere oportet, & tertium quod ipſis conuenit, hypociſthidis ſuccus exiſtit, & œnanthes & rhois rubri ſuccus, iuxta eam quæ adeſt videlicet diſpoſitionem. Cerati autem amplitudinem augere oportet iuxta proportionem & menſuram reliquorum pharmacorum: veluti, ſi quatuor drachmæ aliarum rerum congregentur, cerati nardini vncias quatuor eſſe cõuenit: duas quidem ceræ, duas reliquas vnguenti nardini. Quòd ſi durius adhuc pharmacum ipſum appareat, apponẽdum eſt vnguenti nardini quantum omnino ſatis erit. Aliud ceratum: Ceræ trientem, roſacei vncias decem, gallarum, aluminis ſciſſi, aloes, florũ roſarum, maſtiches, ſingulorum drachmam vnam. vtere in iis qui vehementi adſtrictione opus habent. Cataplaſmata autem inflãmatis conuenientia, fiunt ex hordeo & ſemine lini, melléque & vnguento nardino, modicóque vino, adiecta maſtiche & abſinthii coma. Ad diuturnas autem inflammationes & iam induratas, magis varia pharmaca adhibere oportet: quæ & emollientium generis & diſcuſſoriorum exiſtunt: veluti eſt quod fit ex ſertula Campana, ſeu meliloto. Compoſitio autem eius multorum modorum eſt, propterea quòd omnibus iuxta præcordia inflammatis conducat, magnáque differentia eius ſub alia atque alia forma apparati exiſtat: alius enim apparatus circa ſtomachum inflammationibus, alius inflammato hepati aut ſpleni vtilior extat. Epithema ſtomachi, quod Philagrius compoſuit, & frequẽter apparatur: Ceræ quadrantem, œnanthes vnciam vnam, aloes ſextantem, maſtiches ſextantem, ammoniaci thymiamatis, bdellii, cuiuſque vnciam vnam, adipis anſerini trientem, ſtyracis vnciam vnam, œſypi beſſem, olei roſacei libras duas, vini quantum ſufficit. Stomachicum contuſum, Andreæ comitis: Cypheos, ſtyracis, terebinthinæ, cuiuſque quadrantem, bdellii, aloes, maſtiches, cardamomi, cuiuſque ſextantem, comæ abſinthii vnciam vnam, propolis trientẽ, ammoniaci thymiamatis ſeſcuncem, ceræ vncias decem, contunde, & vtere. Ceratum emolliens & relaxans, ad induratas inflammationes: Olei ſextarium vnum, aquæ cyathum vnum, adipis ſuilli recentis ſeſcuncem, ceræ trientem, chamæmeli quadrantem, ſquillæ quadrantem, anchuſæ ſeſquiunciam. Epithema ex meliloto, Oribaſii: Meliloti beſſem, ammoniaci thymiamatis quadrantem, bdellii quadrãtem, myrobalanorum ſextãtem, œnanthes ſextãtem, cardamomi vnciam vnam, croci, cyperi, iridis, myrrhæ, zingiberis, aloes, amomi, ſpicæ Celticæ, caſiæ, cuiuſque vnciam vnam, ceræ libram vnam, terebinthinæ vncias XVI. melini, aut nardini, aut roſacei lib. I. aliquando & ſucci balſami ſextantem, thuris vnc. I. Arida contuſa & cribrata cum modico vino in pila conterito: reliqua verò in vino diluito, & liquefactis quæ liqueſcere poſſunt, affuſiſque, omnia ſimul vnito ac vtitor. Aliud ex meliloto, ad omnem præcordiorum induratam inflammationem, & ad colicos ac dyſentericos, quod & in Alexãdria apparare conſueuerunt, quo vti ſoleo, hoc eſt: Meliloti, cyperorum, myrrhæ, nardi Celticæ, cuiuſque vnc. vnam, croci drachmas octo, cardamomi drachmas octo, cypheos drachmas ſedecim, ammoniaci thymiamatis drachmas XL. terebinthinæ drachmas octuaginta, ceræ drachmas CLX. olei Cyprini drachmas cẽtum viginti, vini quantum ſufficit. Epithema ex maſtiche: Terebinthinæ dodrantem, ceræ vncias octodecim, maſtiches dodrantem, adipis taurini dodrantem, mellis libras duas, roſacei lib. II. Epithema aliud ad induratas ſtomachi inflammationes, & ad omnem duritiem, ac diuturnam in ipſo affectionem: in ſenibus præſertim, & qui vergentis ſunt ætatis, experimento clarum: Colophoniæ pellucidæ ſextantem, ceræ puræ vnciam vnam, maſtiches puræ vnciam vnam, olei communis cochleare vnum tantùm. Omnia depurata in ollam coniecta ſuper carbones liquefacito, aſſiduè agitando, donec exploratum habueris quòd in frigidam aquam deſtillata in paſtilli modum emollire ac cogere poſſis. vtere, non cõtempta ipſius vtilitate. Epithema ſtomachicum valde celebre, ad ſtomachi inflammationes & duritias, itémque debilitatem: Micarum ſiliginearum quadrantem, carnis palmarum pinguium vnc. vnam, meliloti vnciam vnam, comæ abſinthii drachmas quatuor, maſtiches vnciam vnam, aloes drachmas IIII. adipis anſerini recentis ſextantem, ceræ quincuncem, olei amari præ immaturitate acerbi ſeſcuncem, ſtyracis vnc. I. pilularũ chamæmeli vnc. I. Palmas, melilotum, chamæmela, ad veſperam in ſapam maceranda coniicito, & ſequẽti die lento igni decoquito, exprimito & percolato, atque in decocto micas maceratas rurſus percoquito ac conterito: ſtyracem verò per ſe cum pauco oleo liquefacito, atque ita ſolutũ micis tritis admiſceto, & ceratũ affundito: pòſt verò, liquefactis quæ liquefieri poſſũt, aridiſque inſperſis, ſimul omnia in mortarium diffundito, ac ſubactis & ſimul vnitis vtitor. Ante pharmaci impoſitionem ſtomachũ ex oleo & modico vino irrigato, in quibus abſinthium ſit decoctum. Emplaſtrũ ex micis, emolliens, relaxãs ac diffundens. facit ad inflammationes in quocunque tandem loco induratas, emolliens, & diſcutiens, ac firmitatem addens: Radicis althææ lib. II. phœnicobalanorũ lib. II. fœnigræci lib. I. ſeminis lini lib. I. chamæmelorũ, melilotorũ, ſingulorum ſeſcuncem, vini veteris odorati adſtringentis ſextarios octo, ſpumæ argenti, ceruſſæ, colophoniæ, cuiuſque lib. II, ceræ lib. I. terebinthinæ lib. I. olei veteris lib. II. aquæ lib. II. panis ſiliginei aridi contuſi & cribrati lib. V.. Herbæ verò præmaceratæ, deinde decoctæ, exſiccantur: in ſucco verò, panis contuſus & cribratus maceratur. Sequenti deinde die ſpuma argenti & ceruſſa in aqua teruntur, & adiecto eis oleo, donec nõ amplius manus inquinent, decoquuntur, eíſque liquefacta iniiciuntur: atque ab igne ablatis, fermentata panis farina emollita paulatim admiſcetur: aſſiduè tamen omnibus cum ſpathula agitatis, & pòſt in mortarium coniectis, ibíque primùm piſtillo, pòſt etiam manibus fortiter emollitis, vtitor. Epithema Nilei, ad induratas tũ ſtomachi tum hepatis inflammationes: Ceræ lib. I. croci drachmas quatuor, ammoniaci thymiamatis ſextantem, roſacei aut nardini lib. I. Crocum & ammoniacum aceto trita diluito: ceratum autem liquefactum & refrigeratũ, eis affundito, ac counitis vtitor.

De ſtomacho exulcerato, Cap. XVII.

VLcere in ſtomacho aut ventre exiſtente, omnium acrium rerũ comeſtione abſtinere oportet: ſucco autem ptiſanæ, aut alicæ vti modico admixto melle, quò per ipſum vlcera repurgẽtur & extergãtur. In cibis enim exhibere oportet, aliquãdo qdẽ ea quæ vlcera repurgãt, aliquãdo autem & quæ dolores mitigant, & mordacitatem obtundunt. poſt repurgationẽ verò, quæ carne explẽt: deinde quæ ad cicatricem perducunt, velut ſunt

ea quæ adſtringunt. Forinſecus autem epithemata his conueniunt ex palmis,& malis cotoneis,ac polenta. Ceratum verò imponendum ex melino aut roſaceo,ammoniaco thymiamate & thure admixto. Epithema autem eis conuenit Nilei,& tempore inductionis cicatricis,emplaſtrum ex ſalicibus, & quod Iceſium appellatur.

De iis qui à ſtomacho,comitialis morbi modo conuelluntur, Cap. XVIII.

QVidam homines vbi diutius ieiuni permanſerint, præſertim quum triſtitia interim affecti,aut ira concitati,aut curis anxiè torti fuerint, comitialis morbi acceſſione comprehenduntur,& concidunt conuulſi. Plures autem eorum qui hoc modo afficiuntur,gracilis habitus ſunt,& aſſiduè bilis in ſtomacho ipſis efferueſcit. His ſanè ſtomachus ſubtiliore ſenſu præditus exiſtens, & cerebrum per conſenſum affectum,vniuerſum corpus conuulſionis modo lancinat. Commune autem conſilium omnibus hominibus medicinæ quidem ignaris, ratiocinatione autem non inexercitatis ſubiiciam: ne, quemadmodum plerique è vulgo homines, rationis expertium animalium more viuant, eorúmque modo ſe habeant: verùm per experientiam iudicent qui cibi ac potus eis noceant: item quales ac quanti officiant motus. ſimiliter autem & circa rei venereæ vſum obſeruent,num innocuus eis exiſtat, an contrà nociuus. multos enim noui,qui ex rei venereæ vſu maximum periculum incurrerunt. Oportet itaque hos ipſos bonam & exquiſitam concoctionem ſibi prouidere, & tertia aut quarta diei hora panem diligenter apparatum accipere. ſolum quidem,ſi non ſiticuloſi exiſtant: ſiti verò vrgente, ex vino diluto mediocriter adſtringente & albo. hæc enim ventrem corroborant,& caput non percellunt, quemadmodum fortia facere conſueuerunt. Exhibere etiam eis oportet ex aloe pharmacũ,bis aut ter in anno. à ſuperfluis enim recrementis totum ventrem repurgat,& ad propria munia obeunda efficaciter corroborat. Vidi autem & alios in ore ventris comitialis morbi modo conuulſos,quum vehementi cruditate laboraſſent, aut vino multo meraciore ſe ingurgitaſſent, aut intempeſtiuius re venerea fuiſſent vſi. Quoſdam etiam in febribus vidi repentè cõuulſos: qui binoſo vomitu ſuccedente,eueſtigio ab omnibus afflictionibus ſunt liberati. Quidam autem ex ita affectis,fuſca vomuerunt,quidam verò porri ſucco conſimilia. quidam à multitudine vitioſorum ciborum aggrauati,ſenſus ac motus priuati munere,à ſopore grauiſſimo ſunt apprehenſi ac detenſi,quouſque ea quæ os vẽtris compreſſerant omnia euomuerunt. Multis verò non inſomnia modò, ſed & ſomni perturbantes, & deliria, ob vitioſum humorem in ore ventris congregatum,acceſſerunt. De inflatiuo autem & præcordiali appellato morbo,nullus eſt qui non verba fecerit,quomodo videlicet triſtes, & deſperantes, & mœſto aſpectu reddat, & (vt in vniuerſum dicam) nulla re ab iis qui atra bile afficiuntur differentes aut inferiores. Apparet autem & hos vehementius poſt cruditates prædictis acceſſionibus apprehendi: plerique autem ex ipſis ſplenetici ſunt,quæ res facit vt æſtimemus & quendam ex ſplene confluere in ventrem vitioſum ac ſeroſum humorem. Curatio verò iis conuenit eadem quæ ad affectos ab atræ bilis deliriis eſt prædicta, in eo quo de capitis affectionibus egimus Sermone. itẽ ea quæ paulo antè eſt deſcripta,de iis quibus atra bile ſtomachus infeſtatur, & qui ventrem habent inflatum.

Viridis iaſpidis vſus, Galeni, Cap. XIX.

VIridis iaſpis lapis,ſtomacho,qui & os ventris appellatur,vtilis exiſtit pro amuleto appenſus, cuius rei multum experimentum fecimus. Oportet autem filo innexos ex collo ſuſpendere, eo modo vt lapides os vẽtris contingant.

De appetitus perditione, Cap. XX.

VEntrem natura promptuarium creauit, veluti terrã plantis: dedit & indigentiæ ſenſum, cuius impetu A animalia ad cibum ac potum concitata,iis ſe expleant: & vocatur quidem eiuſmodi expletionis deſiderium,appetitus. Contingit autem ob indigentiæ ſenſum,quum venæ ex cibis in ventre ad ſe attrahunt, velut emulgentes & exugentes: quam exuctionem quum venter ferre non poſſit,ſed inde veluti diuellatur,huius angoris remediũ cibum exquirit. Itaque exuctionis ſenſus, ipſa fames exiſtit,& appetitus appellatur,naturale opus, non animale exiſtens. Huiuſmodi autem appetitum euacuatio præcedit, & contingunt ſanè quinque acceſſiones ordine B mutuo ſeipſas conſequentes: quarum prima, euacuatio eſt: ſecunda, appetitus naturalis membrorum euacuatorum: deinde,per venas ex vẽtre exuctio: pòſt, exuctionis ſenſus: & quinta,appetitus animalis,qui omnium poſtremus exiſtit. Itaque appetitus perditio contingit, aut ob ſenſus exuctionis venarum perditionem,aut quòd exuctio non fiat,aut quòd corpus non euacuetur. Contingit autem ſæpe etiam ob immoderatam ventris & inteſtinorum fluxionem, & ob bilioſi humoris in ventrem delationem,tenaciſque & acris,ac porri ſpeciem habentis: & C ob pharmaci potionem: & ob ſanguinis immoderatam detractionem: & in continuis ac vehemẽtibus febribus, ſtomachique & ventris inflammatione,item hepatis,veſicæ & vuluæ. Contingit etiam in colica & voluuloſa affectione. Maxima autem quòd quis non eſuriat, cauſa,caliditas exiſtit,quæ ſolida corpora laxando exoluit, & ad attractionem imbecilliora reddit: humida autem diffundit,atque amplius extendit. A plurimis etiam aliis cauſis appetitus perditio contingit. Itaque ſi iuxta principium morborum acceſſerit,aut iuxta vigorem,quum vires adD huc ſuſtinere poſſunt,nihil moleſtiarum infert. modico enim alimento ægri opus habent. ſi verò in declinatione totius morbi appetitus perditio accedat, aut in diuturna imbecillitate, aut viribus debilitatis,aut ex immodica euacuatione,periculo non vacat. Augetur autem affectio hæc & ab ætate. incommodè enim hoc malo pueri afficiuntur,vtpote qui natura voraces ſunt, & aſſiduo fomite opus habent. Quare magnus præter naturam exceſſus ſignificatur, ſi pueri appetitus perditione fuerint E affecti. Si quidem igitur ex vitiatorum humorum præſentia,appetitus perditio contingat,antequam aliam curam adhibeamus,delatos in ventrem humores, vomitu reiiciendos præordinabimus. Quòd ſi ægrè vomant,ſorbitiones exhibere oportet, quæ eiuſmodi humores infernè expellere conſueuerunt: deinde per ea quæ ad hãc rem commoda ſunt,corpora ad bonum perducemus tẽperamentum. Si verò ex virium imbecillitate appetitus perditio accedat,cõſiderare oportet qualis intemperies vires exoluit,& per contraria eam ipſam corrigere. Si veF rò ob inflammationem,aut obturationem alicuius alterius membri,appetitus perditio concomitetur,tum & illius habere curam conuenit. Conandum eſt etiam vt per odoramenta appetitum reuocemus: per polentam videlicet poſca madefactam,aut vino odoro diluto,aut malorum cotoneorum decocto, aut pirorum, aut cucumerũ viridium maturorum cremore. Inunctione item leni & non nimiùm ſedula idem conabimur,ac moderata corporis fricatione, atque etiam pedum ac manuum palpitatione ac contrectatione accuratiore. Inſeſſus etiam lũG bos ac pectinem amplectentes,adhibendi ſunt & aquæ affuſiones,ac gargariſſationes: abſorbitiones quoque aquæ frigidæ modicæ & dulcis. ab iſtis enim moliminibus ſæpe ad accipiendos cibos profecerunt. Quin & digitorum in os immiſſione ſtomachus lancinatus,ſæpe ad accipiendos cibos eſt cõuerſus: quare hoc ipſum tum ante curationem tum poſt eam eſt faciendum. euomuntur enim aliquando bilioſa aut pituitoſa quædam, quæ perditi appetitus in quibuſdã ſunt cauſa. atque ita ab hac acceſſione eos liberabis. Cibi apparentur plures & H varii ac optimo apparatu, & vltra dulcedinem etiam illicientes & appetitum irritantes: frumentacei imprimis generis, ac multi alimenti, velut eſt alica ex decocto palmarum,aut prunorũ Damaſcenorũ lota,aut ex aqua mulſa diluta præparata,oua ſorbilia,panis ex calida

aqua lotus,aut si ita assueti fuerint,frigida.diuitibus autem,gallorum testes exhibēdi sunt, & ex volucribus nō graueolentes,& macræ ac montanæ:pedes suilli in decoctione plurimùm eliquati.eiusmodi enim cibos si gustauerint tantùm,sufficiens alimentum deinde corpori offerendum est. Omnia autem quæ exhibentur,eiusmodi esse conuenit vt facilè deuorari possint. quæ enim multa commanducatione indigent, iniucunditatem quandam afferunt,& appetitum auertunt.In iis verò qui iam prompti sunt, cupidique cibum accipiendi, coniectare oportet ne sufficientem mensuram excedamus. considerare enim oportet num ob naturalem infirmitatem, an consuetorum ciborum cupiditatem,simulent appetitus perditionem.quod si ita contigerit,quantum in nobis est, grauiter obiurgatos admonebimus ne vtilibus negligant obtemperare. quòd si non obtemperent, sed præ alimenti negligentia contabescant, vicissim contemnere ac negligere eos oportet, ac cibum parum deteriorem exhibere: pósque primos affectionis dies, cataplasma ex palmis,malis,œnanthe,absinthio,& aloe,stomacho imponere. licebit & ceratis vti ex eadē materia apparatis.

De appetitu canino, Cap. XXI.

CONtraria appetitus perditioni affectio est,quæ caninus appetitus appellatur. Plures enim cibos appetunt,atque quum appetitum cohibere nequeant,in ingerendis nimiis cibis modum excedunt: deinde multitudine eorum aggrauati, & assumptos citra nocumentum ferre non potētes,ad vomitum diuertunt: deinde rursus cibo se explentes,rursus ad vomitum reuertuntur: quēadmodum canes:ex hoc autem aliquando & ad vomendi consuetudinem delabuntur: sæpéque etiam aliis affectionibus obnoxii fiunt,cœliacis videlicet & dysentericis,atque aquæ inter cutem: propterea quòd priusquam priores cibi sint concocti, alios ingerant. Quòd si huius accessionis causa,humor quispiam vitiatus,& acidus existat,qui os ventri mordeat & irritet,appetitúmq; excitet:frigidus enim humor vitiatus,exuctioni cōsimilem mordacitatem infert,ciborúmque appetitionem exsuscitat, & affectionis naturalis,quæ fames appellatur,modo corpora ipsa vacua reddit,tuniculis eorum coactis & adstrictis:quapropter & egestiones multæ ex ipsorū vētribus procedūt: crudis existentibus nimirum cibis, aut semicoctis: Itaque vbi cognouerimus ab humoribus pituitosis & acidis fieri hanc affectionem,qui in ipsum os ventris impacti,ac velut aqua in spongiam imbibiti,cogántque & irritent,& ad appetitum exsuscitent,picrū appellatum pharmacum cōuenienter exhibebimus, quòd non tantùm calefacere potest,sed diffecare ac repurgare, extraheréque ex profundo oris ventris imbibitum humorem,& per aluum infernè euacuare:quin & robur vētri addit,vt ne facilè nociuum humorem suscepter. Exhibeatur autem pondere drachmarū quatuor,ex vino cū aqua calida diluto. si verò puer hac affectione laborat,& ob amaritudinem bibere nequeat, si quidem possibile fuerit, in catapotia drachmas duas huius pharmaci digeremus,melléque forinsecus oblinentes deuoranda dabimus cum ouis sorbilibus. aut ptisanæ succo: quòd si neque sic tolerare queant,ea quæ diffecare & repurgare, ca lefaceréque possunt, in cibis annectemus,veluti sunt allia,porri,thymus,satureia,origanum,pulegium, & quæ his similia existunt. Potum autem præbebimus ante cibum,multum ac aceruatim bibendum,calidum sanè aut certè tepidiorem: sorbitiones item appetitum destruentes,veluti sunt pultes cum melle multo &oleo plurimo, aut adipe anserino,gallinaceo aut suillo. ex oleribus cōuenit malua: cerebella item & pinguiores volucriū partes,pisciúmque eodem modo, & omnino quæ appetitū auertunt,ac satietatem inducunt, & quæ magno cumulo accepta,modicè alunt. Admiscere etiam conuenit panibus dum fermentantur,acriora & vrinam cientia: similiter & vino quod in potu sumunt,velut est cuminum, anisum,petroselinum,& quæ eius generis existūt:ad vinum etiam piper, & mel, & spica nardi. vltra ea quæ dicta sunt,coniiciantur. Panis verò non sit recens, neque

A valde bene fermentatus. vinum verò quod bibunt,colore fuluum,substantia tenue,odorúmque & non valde vetustū: quod tū ieiunis tū à sūpto cibo plurimū præbeatur, quantum videlicet bibere possunt. ventrem enim excalefacit,& humorum destruit acorem, vt sæpe solum suffecerit cum pinguibus & oleosis cibis ad perfectam curationem. Abstinere autem oportet ab omnibus acidis ac adstringentibus cibis ac potibus, maximè verò à fructibus.Bellaria eorum sint pistacia,amygdalæ, nuces pineæ,colymbades etiam oliuæ exhibendæ ex melle.Co
B nandum est etiam, vt lac ipsis exhibeamus, tum per se tum cum passo aut melle:ita tamen vt obseruemus ac vitemus in eis quibus in stomacho acescere consueuit: in his enim maius nocumentum quàm vtilitas consequetur:probè verò concoctum,non solùm appetitum obtūdit, sed & aluum obturatam emollit, fluxionésque eius sistit. Apparādæ etiam ex ipso lacte potiones & placentæ, veluti sunt dulciaria & oryza. Viscera verò cataplasmate hordeaceæ farinæ contegere vtilissimum existit. Lauare autē per interualla oportet, cuticulámque ipso-
C rum largè pinguefacere.

De canino appetitu,qui ex immodica trāspiratione,ac cutis exolutione cōtingit, Cap. XXII.

EST & alia canini appetitus species, quū vniuersum corpus rarius existens, & per obscuram respirationē exhaustum,præter modum in assidua alimēti indigētia constituitur.Contingit autem id aut ex facultatis retentiuæ in toto corpore imbecillitate, quæ cibis dominari non potest:aut ob plurimi caloris fortitudinem,qui instar ignis cibos cōsumit,& cutem rarefacit, ac exhalatio
D nem efficit. His sanè ventris egestiones longè pauciores procedunt, quàm pro eorum quæ ingeruntur modo ac proportione: & stercora quæ egerunt,existunt sicciora. Itaque pharmacum ex aloe eis infensissimum existit:itē extenuatorii generis & discindentes tum potiones,tum cibi. cutem enim magis rarefaciunt,exhalationem mouent,ac appetitum augent. Quare eorum qui hoc modo affecti sunt,cutem condensare ac spissiorem reddere melius est,cum oleo quopiam ex immaturis oliuis expresso,in quo myrtus,aut rosæ,aut eius generis quippiam ad
E lentum ignem sint decocta,admixto etiā alumine scisso in aceto acerrimo prius trito,intantū vt ad strigmētitiā formā vnguētū reduci possit. Abstineāt aūt à balneis calidis,cōsimilique aere,ac vini potu,& ab omnib[9] quæ tum extrinsecus tum intrinsecus calefacere possunt.Ducantur ad lauacra frigida, si quidem nihil id fieri prohibeat:vtpote corporis gracilitas, aut membrum aliquod refrigeratum,thorax nimirum,aut aliud quoddam. Cibi eis exhibendi sunt stabiles,&ægrè corruptibiles.Eius generis cochleæ existūt, & tostum ostreorum quæ testis
F integuntur genus,si ex duarum aquarum reiterata decoctione apparentur, & polypi eodem modo. carnes suillæ in vigore existentes, maximè verò ventres & vuluæ, bubulæ quoque pinguiores, & omnia simpliciter pinguia,& quæ ventri innatant,tardéque concoquuntur, ac digeruntur.Ex ouis,ea quæ coquendo sunt indurata,aut sartagine fricta. Et similago absque melle ex pinguibus iusculis apparata.similiter & dulciarii panes, & oryza,& panes non fermentati.Iuxta proportionem autem quantùm accessio imminuitur, tantùm ex crassi humoris ci-
G bis est detrahendum,& ex adstringētibus forinsecus admotis imminuendum.Aliquando enim sedata vehemētis appetitus accessione,in aliud grauius malum transitio contingit:nimirum quum corpus ex crudis & crassis humoribus repletur.

De vitioso appetitu, ex Galeno, Cap. XXIII.

VItiosas ciborum qualitates concupiscunt,qui in tuniculis ventris superfluum vitiosum recrementum imbibitū habēt: id autē maximè mulierculis vitioso humore repletis euenire solet,quū vterū ferunt, & vocatur
H hæc affectio pica.Concupiscunt autē in ea maximè quidem acida &acerba,aliquando etiā acria,quādoque etiā terram,aut testas,aut extinctos carbones,aut alios quosdā absurdos cibos:atque hoc affectu plures ex ipsis infestantur vsque ad secundum aut tertiū mēsem cōpletū:in

quarto verò quiescere incipit malum: partim quidem vi
tioso humore per vomitum euacuato, partim verò con-
cocto & per tempus consumpto. vtpote quũ mulier mo-
dico cibo vsa sit, propter appetitus ab eduliis nutrienti-
bus auersionem. Quin & fœtus in vtero auctus plurimũ
alimenti ad se trahit, adducto simul cum sanguine & vi-
tiato humore. Porrò idem affectus viros quoque infe-
stat, quum & ipsis vitiatus humor quispiam ad os ven-
tris fuerit delapsus. Conueniens autem eis remedium, A-
mazonum pastillus potatus existit: pòst verò etiam ex a-
loe confectio picra appellata. Euacuato autem plurimo
vitioso humore, exhibendus est eis mali Punici dulcis
succus, mẽtha sicca inspersa, aut aliud quippiam eius ge-
neris, quod est ad stomachi subuersiones ac nauseas præ
scriptum. Conueniunt etiam muria conditæ oliuæ albæ,
& quæ colymbades appellantur: item amygdalæ amaræ
à ieiunis acceptæ, & antidoti ad lethalia pharmaca aptæ.
Quomodo verò à pica appellato morbo mulieres infesta
tas curare oporteat, in muliebribus remediis dicetur.

De cruditate, Galeni, Cap. XXIIII.

Concoctio est iuxta qualitatẽ permutatio, quæ nutri-
re potest. contingit autem à ventre sibiipsi cibos as-
similate. Quapropter manifestum est quòd citra permu
tationem, offensæ concoctionis accessio cõtinget. Si ita-
que cibi intotum non permutentur, cruditas ea accessio
appellatur, & est perditio & perfecta priuatio actionis:
si verò permutentur quidem cibi, verùm non vt oporte-
bat, vitiatam significat concoctionem, non autem vt an-
tea eius priuationem. Aut enim tardat, & nunquam pro-
priam trasmutationem suscipit, & difficilis cõcoctio ap-
pellatur: aut cibos omnino corrumpit, ac transmutat in
alienam qualitatem. Atque hæ quidem concoctionis of
fensiones existunt. Causæ autem ipsarum sunt intempe-
ries ventris, inflammationes, scirrhi, abscessus, & quæcũ
que eius generis existunt. Aliquando autem vẽtre nihil
malè affecto cibi crudi permanent, aut propter immode-
ratam ciborũ ac potuum ingestionem, aut ob vitiosam
ipsorũ ciborũ qualitatem, aut ex intempestiua, aut etiã
inordinata sumptione, aut ob recrementum vitiosum,
aut ob vigilias. Cæterùm ex vitiosis ciborum qualitati-
bus, & recrementis quæ iuxta ventrẽ consistunt, cũ corru
ptione cruditas oboritur: aliquando & ex inordinata
sũptione, siquidem poma, aut malaPunica, aut aliquid a-
liud tale primum comederint: deinde olera assumant ex
oleo & garo, aut etiam alia quæ ventrem emollire con-
sueuerunt. Intempestiuam autem acceptionem appello,
si prius quàm prior probè subierit cibus, prandeant, aut
etiã præter cõsuetã horã. Corruptiones aũt fiũt, nidoro-
sæ quidẽ in calidiorib⁹ & biliosioribus: acidæ verò in fri
gidioribus natura, & magis pituitosis. Eodem modo &
de excrementis quæ in ventre præexistunt iudicandum
erit. quæcunque enim ex eis pituitosa & frigida sunt, aci
das corruptiones efficiunt: quæ verò calida & amara bi-
le mixta, nidorosas. Ipse quoque ventriculus aliquo mo-
do affectus: si quidẽ frigidus morbus existat, acidas per
mutationes facit: calidus verò, nidorosas. Tardas autem
concoctiones, cibi difficulter corruptibiles faciunt, & si
vltrà quàm vires tolerant sumuntur: itémque vigiliæ.
Quum verò citra corruptionem perfecta cruditas obori
tur, vt quales accepti sunt cibi, tales permaneant iuxta o-
mnem suam qualitatem, ex hoc cognoscere datur victũ
esse ventriculum, aut ab immoderata ciborum multitu-
dine, aut per vehemẽtem refrigerationem insiti caloris.
Vt nequis igitur in cruditatem incidat, cautione in o-
mnibus prædictis est vtendũ, vt neque in multitudine,
neque in qualitate eorũ quæ in cibo accipiuntur, neque
in acceptionis opportunitate, neq; in ordine delinquat:
& vt quæcunque concoquere valeat, ea tantùm ingerat,
& non quæ appetitus expostulat: mensuræ enim maxi-
mè omnium diligentem respectum habere oportet, ap-
petitúmque refrenare: & neque plus quàm vires tolerãt
accipere, neque quæ natura difficulter concoquuntur, ve
luti sunt carnes natura duræ. natura autem dico, velut car
nes bubulæ, & cõsimiles: ætate verò, si mactata animalia
seniora existant. Cauendum est etiam à partibus carniũ

A multi nutrimenti existentibus, & pinguibus salisque cõ-
dimẽto seruatis, ac vetustis. Ex oleribus, quæ igneæ sunt
naturæ, valdéque frigida: item quæ inflatione pariunt,
incommoda existunt. Ex piscibus, qui duras carnes ha-
bent, & repositione arefacti. Abstineant quoque à cibis
corruptis & fœtidis ac graueolentibus. Vitent fructus
dulces aut flatus generantes & immaturos: bellaria quæ
difficulter concoquuntur & oleaginosa, & quæ ægrè di-
uidi possunt, velut est sesamum, quod commanducatio-
nem ob paruitatem suam effugit. Non minus aũt vitãdi
B cibi peregrini & inconsueti, ac medicamentariã vim ha
bentes, quales frequenter placentis ac panibus immiscẽ-
tur. Iuxta tempus autem accipiendi cibi neque impetuo-
sè, neque aceruatim: neque solidis partibus, aut absque
commãducatione eos ingerere oportet: neque etiam po-
tus cibum interpellet, id enim vnitionem ciborum im-
pedit, singulósque ventri innatare facit. Ex condimẽtis
verò oxyporon quoddam quod citò penetrat, assumere
non incommodum neque iniucundum existit, maxi-
mè verò huiuscemodi: Caroi drachmas sedecim, fœni-
C culi drach. VI. seminis apii drachmas octo, ligustici dra
chmas octo, ammii drachmas octo, piperis drachmas de
cem. aliqui autem & zingiberis drachmas tres. In frigi-
diorib⁹ tẽperaturis, õnia melle excipiãtur, & cũ carnib⁹
ac piscib⁹ exhibeãtur. Melius aũt est, cum cibo & piper,
maximè longum, exhibere, in iis qui magis pituita abũ
dant: ventosi enim flatus crassitudinem dissoluit, & quæ
circa præcordia consistunt, infernè ad aluum propellit.
concoctionem etiam omnium maximè piper adiuuat:
quòd si fortè non adsit, albo vtendum erit: quòd si neq;
D hoc adsit, nigro. Vtendum etiam aliis concoctionem iu
uantibus pharmacis, quæ ad finẽ huius capitis sunt sub-
iecta. Post acceptum cibum vexationes inæquales ac cõ-
turbantes vitandæ, item æstus & refrigeratio. hæc enim
concoctioni ciborum resistunt. Adiuuant autem eandẽ
fricatio pedum, calidius contuberniũ, & calefactio præ-
cordiorum. Quòd si grauitas adsit circa ventrem, & ex ea
molestia quædam in vniuersum corpus diffundatur, ex
passa manu os ventris apprehendendum est, aut puerulus
E carnosus admouendus. ex his enim sæpe alimentum cor-
ruptioni proximum est conseruatum. Cæterùm quũ ru-
ctus iniucundus proueniens, manifestè corruptionem
factam indicat, citra cunctationem ad vomitum venien-
dum est, atque aqua tepida ingesta, omnia corrupta ad
excretionem cogenda. si enim in ventre permanserint, &
torsionum, & dolorũ, & grauitatis capitis causa existunt:
aliquando autem bilis supernè ac infernè effusionẽ, aut
profluuium ventris, aut etiam febres inducũt. Quare eos
qui difficili concoctione apprehendi solent, longo antè
F tempore assuefaciemus vt facilè euomant. commodissi-
mus enim in plurimis periculis vomitus existit. Quòd si
quis natura difficulter vomat, aut ob aliquam aliam in-
commoditatem vomere impediatur, omni modo conã-
dum est vt cibus subeat, & ex præcordiis deducatur. Ad
hæc erectior decubitus apparetur, vt ea quæ capiti subii-
ciuntur, sublimius insternantur, & reclinatio ipsa in sini
strum latus fiat: atque siquis vigiliis infestetur, citra cor-
poris vexationẽ permaneat, eadémque decubitus formã
obseruet. Frequentes enim agitationes cibos perturbãt,
G intestináque inflata reddunt. flatus autem cibum sursum
vergere facit. Si verò quis ob nullam causam malè dis-
positus sit ad frigidæ potum, non inconueniens erit
cyathum vnum aquæ frigidæ puræ absorbere: corrobo-
ratus enim inde venter celerrimè quæ in ipso hærẽt ex-
trudit, & ad subiectas partes demittit. Sequenti deinde
die in quiete æger asseruetur, fricationéque pedum vta-
tur, & præcordiorum concalefactione, donec murmura
& flatus circa intestinum rectum eruperint, eructatio-
nésque cum qualitate mansuetiori recurrerint. & tunc
H sanè exurgere cõuenit, primúmque aluus ea quæ corru-
pta sunt egerat, deinde ad deambulationem moderatam
æger procedat, atque otium agat, propter commotos va-
pores ex corruptione in caput delatos. Post hæc autẽ ad
quotidianas actiones mens applicanda est citra pertur-
bationem ac indignationem: deinde rursus venter cogẽ-

dus est ad eorum quæ reliqua sunt excretionem. postea quiescere iubemus, atque aqua calidiore pedes perfundere ac fouere. frigida verò pura facie proluta, in lecto quiescere, omnibus conatibus somnum illiciendo. post quem modica deambulatio, deinde balneum suscipiatur, quod calidius solito existat. cæterùm refectis prius viribus lauetur, corporéque nitro consperso exudet, atque hoc modo in calidius solium descendat: deinde etiã in frigidum insiliens, largiore oleo vniuersum corpus pinguefaciat. Commodissimũ est etiam aqua calida in balneo hausta vomere, velut abluendo ea quæ in stomacho desident biliosa aut pituitosa. Absinthii quoque prælibatio à balneo quod conuenit facit, & aliena ventri adhærentia extergit. A lauacro cibum capere conuenit moderatum, & cui concoquendo corpus sufficit. Dabimus itaque herinaceos marinos recentes, aut cancros fluuiatiles, ita vt ab eorum acceptione, maluam aut oua sorbilia, aut pisces in petrosis aquis degentes assumant, & ex volucribus non graueolentes & macras. A reliquis autem carnibus abstineant, & à leguminibus ac cæpis, salsamentisque, & quæ eius generis existunt. A bellariis item, & omnis generis placentis, & à fructibus dulcib⁹ ac facilè acescentibus in ventre. his enim omnibus concoquendis ægrè sufficit venter, ampliúsque inflantis naturæ ea ipsa existũt. Non solùm autem qualitates eorum quæ in cibo exhibentur permutatas esse conuenit, sed etiam multitudinis adhibere modum. ea enim quæ facilè concoquuntur, iis quæ non concoquuntur paria fiũt, si præter modum ingerantur. Deinde verò somnus imperturbatus & æqualis procuretur, illito vẽtre ex vnguẽto nardino.

Pharmacum concoctionem adiuuans ex malis cotoneis, Galeni. Pharmacum ex malis cotoneis, conueniens est apparando appetitui in iis qui eum perdiderunt: conuenit & concoctioni, in iis qui nõ probè concoquunt cibum, &, vt summatim dicam, ventrem robustiorem reddit: eisque qui debile habent hepar, vtile existit. Manifestum autem esse arbitror, quòd ieiunis exhibere hoc oporteat, mystri mediocris mensura: quanquam nihil offendat, etiam siquis à cibo ipsum acceptet. rectè etiam exhibetur, si pranso atque inde cœnare volenti præsumendum detur. opportunè verò duabus ante cibum horis datur. Apparatur autẽ hoc modo: Ex malis cotoneis maiora iucundioráque & minus acerba, quæ videlicet struthia appellantur, eligito, expressique eorum succi sextarios Romanos duos accipito, ac mellis quamoptimi parem mensuram admisceto: aceti verò sesquisextarium affundito: hísque simul ad prunas ardentes moderatè decoctis ac despumatis, zingiberis quadrantem, piperis sextantem adiicito: atque hoc modo rursus ad ardentes prunas, donec ad mellis crassitudinem perueniant decoquito. Quòd si magis adstringens ipsum facere velis, etiam ex carne malorum cotoneorũ, appara. Iis verò qui intemperie ventris calida afficiũtur, & qui quomodocunque tandem bile sunt referti, magis conuenit zingibere & pipere detractis, succum malorũ cum aceto ac melle solo decoctum præscripta commensuratione exhibere. Quando verò mediæ temperaturæ fuerit venter, vt neque biliosa neque pituitosa in eo aggregentur recrementa, dimidium prædictæ commensurationis tum piperis, tum zingiberis radicis iniicere expediet, ita vt piperis quidem vncia vna: zingiberis verò sesquiuncia coniiciatur. Si verò frigidioris temperamenti fuerit venter, zingiberis triens, piperis quadrans, aut vnc. II. S. admisceatur. Licebit etiam iuxta mediam commensurationem apparare, atque vbi opus fuerit, vsus tempore reliquum adiicere.

Pharmacum concoctionem adiuuans, diospoliticum appellatum. Conuenientior autem diospolitici pharmaci vsus erit, in iis præsertim qui assiduè inflantur. Duplex autem compositio eius existit. Aliquãdo quidem æqualibus omniũ partibus coniectis, cumini videlicet & piperis rutæque & nitri: hoc enim modo magis aluũ subducit. aliquãdo aũt reliqua singula inter se pari pondere miscentur: nitri verò dimidium aut quarta pars adiicitur. Præstat cuminũ coniectum Æthiopicum esse, piper autem longũ aut album. Cuminũ in acerrimo aceto maceretur: deinde moderatè torreatur. sint & rutæ folia præarefacta. Recentia enim superfluo humore abundant. His autem omnibus tenuissimè tritis, mel despumatũ sufficienti mensura admisceatur. Aliquandò tamen sola hæc citra mellis admixtionem trita & exsiccata, repositáque adseruantur, ac ptisanæ succo insperguntur, aut aliis etiam cibariis, quibuscunque tandem maximè conuenire videntur. Admiscetur etiam ipsum mel vsus tempore, exhibetúrque inde cochlearii mediocris mensura ante cibum. Porrò peregrinationis tempore, præstat ipsum pharmacum aceto subactum in pastillos redigere, atque vsu expetente, similiter cum melle exhibere. Crasso autem modo contundere oportet ea quæ ad huiusmodi pharmacorum compositionem coniiciuntur, ea gratia vt ita venter melius inde subducatur: tenuissimè enim trita & in puluerẽ redacta, ad emolliendam aluum inepta redduntur. Cæterùm vrinam non modicam cient. Crassiora verò iuxta vẽtrem persistunt, quum angusta venarũ ora penetrare non possint.

Pharmacum ex tribus piperis generibus, Galeni. Hoc autem modo dispositis, frigidum videlicet & pituitosum habitum nactis, ac inflatis, ex tribus piperis generibus pharmacũ conueniens existit, si quidem non nimis medicato ac vario modo apparetur, quemadmodum multi cõficere solent, vt satis operosum sit eis qui hoc accipiunt, ea quæ ad eius compositionem ingrediuntur concoquere, velut est ammium, & seseli, & ligusticũ, & quæ eius generis existũt. Talia itaque ex pharmaco hoc sũt adimẽda, ampliúsque & heleniũ, spicáque nardi, & casia. In promptu autem duplicem eius apparatum habere conuenit, quemadmodũ nos sumus consueti. Alterum quidem simplicem, iis qui non concoquũt conuenientem, & qui recenti circa ventrem frigore, aut pituitoso humore affliguntur: alterum medicamentariũ quo maximè in defluxionibus à capite ad thoracem vtimur. Simplex igitur, quo etiam ad crudos humores circa primas & magnas venas consistentes vtimur, hoc modo habet: Ad quinquaginta drachmas vniuscuiusque trium piperis specierum sufficit admiscere anisi, cacuminum thymi, zingiberis, singulorum drachmas octo, atque hoc sanè simplicius existit pharmacum: quanquam adhuc simplicius apparari possit, si citra zingiberis admixtionem paretur. Alterum autẽ ex iisdem constat: verùm ad quinquaginta vniuscuiusque trium piperis specierum drachmas, singulorum ex his tribus, aniso videlicet, cacuminibus thymi, & zingibere drachmas sedecim coniicimus.

Pharmacum ex calamintha oxyporon, *hoc est citò penetrans*, quod polyetes, *id est annosum*, appellatur. Prædictorum quidem igitur pharmacorum caliditas circa primas venas extinguitur, minimè per vniuersum corpus se diffundens quemadmodum id quod ex calamintha cõstat, solet, & ei similia. Neque enim volumus ea quæ cum cibo concoctionis gratia exhibemus, in vniuersum corpus diffundi, sed tantùm concoctionẽ ciborum in ventre adiuuare, itémque humorum crudorum in primis ac magnis venis cõtentorum. Quare quẽadmodum in diospolitico pharmaco dictum est, non nimis in puluerẽ redigere oportet ea quæ ad concoctionem solam adiuuandam apparantur. Hoc verò pharmacum in vniuersum corpus vsque ad cutem ipsam digeritur ac distribuitur: quare iis ipsum exhibere cõuenit, quibus crudorum humorum multitudo in solidis animalis partibus consistit. In talibus enim, omnium quæ ego noui optimum, id quod ex calamintha constat, existit. Attenuat enim crassa & viscosa, discutítque ea similiter, vrinámque &, menses ciet. Compositio autem eius talis est: Calaminthæ montanæ, seminis petroselini, pulegii, seselis, cuiusque drachmas duodecim, seminis apii, cacuminum thymi, singulorum drachmas quatuor, ligustici drachmas sedecim, piperis drachmas quadragintaocto, mellis despumati quantum suffecerit. Aliqui & zingiberis vnc. I. adiiciunt. Iucundissimum autem est quod plurimum mellis admixtum habet. Iis verò qui dulciora auersantur, & à mellis vsu abhorrent, parum in compositione admisceatur. Quidam tamen mellis lib. quatuor, & dimidiam admiscent. Potest & absque melle siccũ adseruari, eodémque vt reliqua modo salibus commisceri,

eduliiſque ac liquamentis inſpergi. A cibo verò nunquã neque hoc, neque aliud quoddam pharmacum quod vehementem penetrationem facit, accipiatur: diſtribuitur enim ac digeritur ſimul cum ipſo aliquid crudorum ciborum, & obturationem operatur. Vſus eius conuenit poſt matutinam fricationem, duabus ante exercitiũ balneũmque horis. Aceti mulſi apparatus ac vſus, Galeni. Pituitoſis in ventre humoribus etiam acetum mulſum cõuenit, quod hoc modo apparare oportet: Melle optimo ad prunas decocto ac deſpumato, dimidia eiꝰ mẽſura acetum affunditur, atque ita rurſus ad prunas decoquitur, quò ipſorum qualitates optimè permiſceantur, & ne appareat guſtantibus aceti acor. Ad eos verò qui aceti multitudine auerſantur, hoc modo apparato: Aceti pars vna accipiatur, deſpumati mellis duæ, & aquæ partes quatuor. Quòd ſi fortius facere velis, tantum aceti quantũ mellis coniicies, & abſque aqua apparabis. Præſtat autẽ iuxta ſenſum eorum qui accepturi ſunt, mixturæ congruentem modum iudicare, non verò ſecundum quod noſtri ſenſus perceptant. quod enim naturæ accipientis familiariſſimum eſt, id iucundiſſimum exiſtit, & ob id etiam vtile & accommodatum. nocentiſſimum autem contrà eſt, quod minimè iucundum. Cæterùm vſus tempore, aqua calida mixtum, velut vinum exhibendũ eſt, prout ægro iucundius viſum fuerit. Pharmacum ex malo citrio, tardè concoquentibus commodum: Carnis mali citrii libram vnam, hyſſopi, rutæ, origani, cuiuſque faſciculum exiguũ, aceti heminas tres, per quinque dies ac noctes aceto maceratas, ad tertias decoquito, & expreſſa reiicito: ad acetum verò mellis ſextarium vnum admiſceto, rurſúmque ad mellis craſſitudinem decoquito: deinde aſari, mei, piperis, cuiuſque ſextantem inſpergito. manè & veſperi exhibetur. Pharmacum ex vino ſcybelite, Archigenis: Vini ſcybelitæ ſextarios quatuor, ſucci rutæ ſextarium vnum, ſiſonis, piperis, cuiuſque vnciam vnam, zingiberis ſextantem, petroſelini vnciam vnam, mellis ſextarium vnum. Liquida ad compagem craſſam decoquito, aridáque inſpergito, ac cochlearium vnũ aut alterum exhibeto. Efficax eſt ad tardas concoctiones, ac inflationes, itémque colicos. Vinum autem ſcybelites eſt, quod ſua ſponte ex paſſis vuis deſtillat, vtpote vinũ vltrò effundentibus vuis. Sales Iamblichi: Salis ammoniaci libram vnam, ſalis Cappadocici ſeſcuncem, piperis quadrantem, zingiberis quadrantem, ſeminis cnici ſcrupulos octodecim, ſeminis erucæ ſcrupulos ſedecim, ammii ſcrupulos octodecim, hyſſopi ſcrup. octodecim, ſilphii ſcrupulum vnum, cacuminũ thymi, phylli, ſeminis apii, petroſelini, cuiuſque ſcrupulos octodecim, origani vnciam vnam. Contundito ac cribrato, indéque dimidium cochlearium, cum ouis ſorbilibus, aut cum ptiſana ieiunis exhibeto. potes & cum carnium aut piſciũ liquamento exhibere, aut quomodocunque tandem velis. Huius medicamẽti auxiliarem facultatem nemo pro dignitate laudare poteſt. Quare, vt breuiter dicam, ad frigidiores temperaturas non reperias aliud pharmacum quod conuenientius crudos humores concoquat: vnde & colicis prodeſt, ventrem citra moleſtiam mediocriter mouens. Sales Poletis, aluum emollientes, pituitam à capite diſſoluentes, per palatum tranſpirantes, reliquáſque diſtentiones attenuantes. Salis torrefacti ſplendidiſſimi drachmas centum quadragintaquatuor, floris chamæmeli aridi & contuſi trientem, conyzæ tenuis triẽtẽ, calaminthæ mõtanæ triẽtem, radicis eryngii mõtani, origani, cuiuſque trientẽ, ſilphii trientẽ, piperis triẽtem. contuſis & cribratis vtere. Sal dodecatæos, *hoc eſt duodecumanus, ſeu duodenarius.* Hyſſopi trientem, pulegii quadrantem, cumini ſextantem, ammii vnciam vnam, ſalis torrefacti vncias triginta, contundito & cribrato, próque quotidiano ſale, vtcunque placet, vtitor. Qui enim eo aſſiduè vtitur, nullis morbis per omne vitæ tempus infeſtatur. præcipuè tamen caput alleuat, & viſum acuit, pituitámque in thorace congregari non ſinit: concoctionem bonã operatur, & meſaraicas maximè venas ab obturatione liberat, & renes repurgat. Quidam & origani ſextantẽ adiiciunt. Ego verò ſemper ſpicæ nardi vnciam vnam annecto. in hyeme amplius piperis vnciã vnam addo. Ad eos quibus alimentum in ventre aceſcit, vtiliter hoc remedium adhibetur: Piperis drachmas quatuor, ſeminis anethi drachmam vnam, cumini drachmas quatuor, contere ac exhibe cochlearium ante ſomnum ex vino diluto. Embamma optimum ad intinctus, concoctionem adiuuans: Cumini, piperis, foliorum rutæ, menthæ viridis, anethi viridis, cuiuſque drachmas quatuor, pulegii ſeſquidrachmam, ſalis vnciam vnam, gari albi cochleare vnũ, mellis cochleare vnum. Vtere: valde enim commodiſſimum exiſtit.

Poſca, concoctioni valde commoda, Cyrilli Archiepiſcopi: Pulegii, ſeminis fœniculi, ſeminis apii, cuiuſque ſcrupulos ſex, caroi ſeſquiſcrupulum, ſeminis coriandri ſeſquiſcrupulum, baccam lauri vnam, cyperi, folii malabathri, coſti, cuiuſque ſcrupulum vnum, ſalis ſeſcuncem, aceti ſextarium vnum. Sicca contundito & cribrato, acetóq; admixta ad paucas horas macerato, ac vtitor.

De crapula, Philumeni, Cap. XXV.

CRuditates ex vino multo obortas, crapulas appellamus, eáſque conſimili methodo tractamus, quali ad difficultatem concoctionis præſcripta vti ſolemus. Itaque iis qui ad frigidæ potum aſſueuerunt, aliâſque ſtomachum habent æſtuoſum ac exuſtum: aquæ frigidæ puræ cyathi duo aut tres per interualla ad abſorbendũ exhibẽdi ſunt. Pòſt verò, per ſomnum meridianum turbationibus depulſis, confeſtim eos in balneum inducemus. prolixioréq; exudatione procurata, ab aquæ tepidæ hauſtu ipſos vomitum facere cogemus, aut digitorum tantùm immiſſione eundem laceſſemus: deinde prædictos cibos exhibebimus, dilutiore ac pauciore addito potu, donec caput à grauitate liberetur. Statim verò à principio caput ex olei omphacini fomento irrigetur. ſequenti autem die bonæ concoctioni conſulatur. Optimum autem fuerit, ſiquis vinum abſinthites ad plures dies à balneo præbibat, itémque poſt matutinas deambulationes. Prodeſt & acetum ſquillinum abſorbere, I. myſtri menſura: deinde in quiete, breui ſanè tempore degere, atque ita ad reliqua facienda procedere, quemadmodũ in capite De cruditate eſt prædictum.

Quæ cura aluo adſtrictæ adhibenda, Galeni, Cap. XXVI.

REcrementorum iuxta ventrem retentio, aut propter cibos ac potus contingit, aut propter ventrem ac inteſtina. Et propter cibos quidẽ, aut ob ciborum ac potuum acceptorum tum qualitatem, tum quantitatem, aut propter ordinem, & vtendi modum contingit. Ob qualitatem quidem, ſi acerba & auſtera ac ſicca temperatura & commixtione conſtent ea quæ accipiuntur. ob quantitatem verò, ſi plura aut pauciora, & citra conuenientem exhibeantur menſuram. Circa ordinem autem retentio excremẽtorũ contingit, ſi arida & acerba prius: humentia verò pinguiáque & dulcia poſtea ingerantur. Circa modum verò vtendi, ſi bis cibum accipere conueniat, & ſemel omnem aſſumat. Quæ verò circa ventrem ac inteſtina conſiſtit recrementorum retentionis cauſa, ea & ex natura ipſorum, & ob acquiſititiam contingit diſpoſitionem. Cauſæ itaque circa naturam ipſorum ſunt vitioſæ corporum conſtitutiones. Octo autem exiſtunt ventris acquiſititiæ intemperaturæ: quatuor quidem ſimplices, caliditas, frigiditas, humiditas, ſiccitas: reliquæ quatuor commixtæ, caliditas ſimul cum humiditate, caliditas cum ſiccitate, frigiditas mixta humiditate, frigiditas mixta ſiccitate. Oportet autem vnamquãque intemperiem in eam magnitudinem excedere, vt euidenter excretiuam facultatem imbecilliorem reddat, aut in ventre ſolo, aut in gracilibus inteſtinis, aut etiam craſſis, aut ſimul in omnibus prædictis, quemadmodum in voluulis fieri conſueuit. Ad hæc amplius, & in febribus aliquando aluus adſtringitur, ob acrimoniam videlicet reſiccantibus & conſumentibus humores: aliquando autem materia ad alios locos diuerſa, pérque illos

ipsos exclusa. Sudoribus enim multis per cutem exclusis aluus coarctatur, & stomacho ex fluxione affecto, stercus cohiberi contingit: propter inflammationem item intestino recto vicinam, ipsumque deprimentem, velut est vesicæ, aut vuluæ, & propter vlcerationem aut dolorem circa eas partes obortam, excrementa recurrunt. In iis verò qui à morbo vires recolligunt, venter cohibetur, propterea quòd plurima digestio ciborum in corpus fiat, & ob id exiguum & aridum, & quod difficulter excerni potest, stercus relinquitur. Ad hæc etiam venter adstringitur ob flauæ bilis cohibitionem, quæ ad intestina delabi cõsueuit: ea ipsa enim in animali quod secũdum naturã habet, confluens, intestina mordet & irritat, & ad excretionem excitat recrementorum. quapropter etiam semper cibo vacuum ieiunum intestinum reperitur, in quod procedit meatus qui ex bilis susceptrice vesica bilem ad intestina deducit. atque ob has sanè causas venter adstringitur. Commune autem in omnibus præceptum est, vt causæ noxam inferenti contrariam curationem opponamus: proprium verò, vt secundum singulas causas cuique quotidie contraria remedia exhibeamus. Et si quidem ex pauciorum ciborum acceptione homo aluum habeat adstrictam, plures simúlque humidiores ei offerantur: si verò siccioribus sit vsus, humidiores quidem dentur, non autem multi. Si verò austeri & acerbi cibi retentionis fuerint causæ, dulces & pingues exhibeantur. Si verò ob permutatum ordinem adstrictio fiat, in eum qui conuenit reducatur. Si verò semel cibum accipiendo, quum bis id facere oportuerit, venter cohibeatur, non solùm bis, sed & sæpius conuenientes cibi dentur. Eodem etiam modo recentes intemperaturæ per contraria curentur: ita vt exsiccata corpora humectemus, humecta verò resiccemus: & calefacta quidem refrigeremus, refrigerata verò calefaciamus, atque in coniugatis siue mixtis qualitatibus eadem iuxta proportionem faciamus. Cohibita autem quæ ad intestina defluere consueuit bile, aut ob crassitudinem, aut ob biliosorum meatuum obturationem: extenuatoria diæta vtendum est. Similiter autem omni conatu instare & reniti oportet, ad reliquas alui adstrictæ causas tollẽdas. Atque viscerum quidem inflammationem soluemus, vbi per ipsam cohibitio contingat: materias verò ad intestina conuersas deducemus, si quidem aliò proreptant, qua autem medicinali materia id fieri possit, in simplicium pharmacorum Sermone est prædictum in principio huius tractationis, atque in eo qui hunc sequitur De purgãtibus pharmacis inscripto. Communis autem, omnis quomodocunque euenerit, adstrictionis alui curatio talis est. Ex decubitus figuris, erectior eis conuenit, & ad sinistrum latus reclinatio: & silentium quidem ac quies ventrem cohibent, motus autem & deambulatio impellunt. Paucus potus, & non præpotare, neque inter medios cibos potum accipere, ventrem resiccant: præpotatio verò & multa potio, stercora humectant. Somnus concoquit, & recrementa fluida facit: vigiliæ verò materias distrahunt, & suspensas tenent. Plurimùm autem ciborum qualitates possunt: quare eas quæ ventri gratæ sunt, exhibere oportet: quanquam omnino melius fuerit absinthii succum dare, aut ex aloe catapotia deuoranda. Quibus si nihil proficimus, durísque adhuc stercoribus insidentibus, & lumbis aggrauatis, circumtensóque & inflato ventre superiore, humectantibus immorari cibis absurdum. sæpe enim lapidis modo recrementa indurantur, & in intestino recto condensantur. quare accepti cibi stomachum quidẽ & ventrem humectant & effœminant: ad intestinum verò rectum peruenire nõ possunt, vt inde aliæ quædã molestiæ consequãtur. Melius igitur in istis fuerit, aluo ptisanæ succum per clysterem infundere, admixto oleo & melle: aut maluæ aut fœnigræci, vel furfurum decoctum similiter cum oleo & melle. Vtendum etiam glandibus ac illitionibus sedis. Alumen autem liquidum melle tritum donec indurescat decoquitur, ex eóque sedes illinitur, & facilè quidem plurima stercora prolectat: quanquam inde aliquandiu dolore afficiantur. Optimè autem facit & cy-

A clamini succus cum melle illitus, & in tomento quoque appositus. Mercurialis etiam viridis contrita, & ad glandis modum redacta, exsiccatur & supponitur: valdéque commoda existit. Alia glans purgatoriam vim habens. Comæ absinthii contusæ ac cribratæ drachmas quatuor, nitri drachmas quatuor, elaterii drachmam vnam, melle cocto excipito, glandésque informato ac subindito: fomento tamen prius ad locum adhibito. De his autem absolutissimè in tertio huius tractationis Sermone est prædictum, vbi etiam pharmaca purgantia B quæ circa vmbilicum illinuntur, descripsimus, eorũmque etiam quæ per os exhibentur ac ventrem emolliunt, tum simplicium tum mixtorum remediorum, mentionem fecimus: quare superfluum existimo hìc de eis producere sermonem. Absinthati emollientis vtilis apparatus: Costi vnciam vnam, spicæ nardi scrupulos quatuor, folii scrupulos quatuor, mastiches scrupulos duos, mellis sextarios duos, vini sextarios decem.

Absinthatum bonum, emolliens & dulce: Sisonos vnciam vnam, floris iunci odorati scrupulos sex, masti- C ches scrupulos duodecim, folii scrupulos II. spicæ nardi scrupulos duos, mellis sextariũ vnum, vini sextarios quinque. Absinthatum amarum pituitosis magis conueniens: Agarici, folii, amomi, spicæ nardi, casiæ, cuiusque scrupulos tres, costi scrupulos duos, rosarum siccarum scrupulos duos, aloes scrupulos septem, mastiches scrupulos duodecim, mellis sextarium vnum, vini sextarios quinque. Aliud atra bile abundantibus, & pituitosis similiter commodum: Folii scrupulos sex, D spicæ nardi scrupulos sex, agarici scrupulos quatuor, epithymi scrupulos duodecim, mastiches scrupulos duodecim, aloes scrupulos quinque, mellis sextarium vnum, vini sextarios quinque. Aliud optimum: Folii, spicæ nardi, casiæ, amomi, cuiusque scrupulos quatuor, costi scrupulos quatuor, agarici scrupulos quatuor, mastiches scrupulos nouem, aloes scr. duodecim, mellis sextarium I. vini sextarios quinque.

De inflatione, Galeni, Cap. XXVII.

INflationis principium cibus malè concoctus existit. Contingit autem flatuum generatio in ventre, ex hu- E moribus in ipso pituitosis, aut ex cibis in vapores per mediocrem caliditatem resolutis. Perfecta enim frigiditas nullum omnino vaporem efficit, propterea quòd neque omnino attenuat, neque consumit, neque dissoluit etiam ipsum cibum. Vehemens autem caliditas cibum attenuat, si flatuosa natura existat: & tunc sanè nebulosus flatus generatur, verùm paucus: adeo vt per vnum aut alterum ructum euacuetur. Mediocris verò caliditas minoris efficaciæ existens, cibos quidem dissoluit, non autem perfectè consumit: vnde sanè flatus genera- F tio contingit. Vna autem eadémque ratione quemadmodum extrinsecus frigidissimæ & aquilonares in hyeme constitutiones, & calidissimæ æstatis tempore consistentes, purum aerem reddunt: quæ verò inter has mediæ existunt, nebulas gignunt: sic eodem planè modo, in animalium corporibus, neque in extrema caloris debilitate, neque quum vehementer calor inualescit, sed quum inter hos excessus medio modo habet, flatuosum recremẽtum generatur, atque hoc ipsum vbi per stomachum excluditur, ructus operatur: per sedem verò aut strepentẽ, G aut absque strepitu flatũ. Quũ verò neque per os, neque per sedẽ excernitur, inflationẽ appellatã producit. Archigenis. Accedit affectis stomachi grauitas & distẽtio, multósq; fallit: tãquã in ipsum solũ dolor innitatur. etenim malũ aliquãdo quidẽ iuxta totũ pectus, aliquando verò retrò iuxta collũ ac dorsum, atq; ipsa vertibula irruit: sæpe autem & vtrinque occupatos tenet: aliquando autem & tumorem circa os ventris efficit, ructúsque inanes fiunt modicè alleuantes, inhibitióque flatuum qui per aluum excerni consueuerunt. Succumbit autem & H tumor ipse iuxta vẽtrem, ad manuum impositiones sublaxus cedens. Quibusdam eorum & dolores accidunt, & appetitus perditiones, ac capitis dolor: si verò ante perfectam restitutionem cibum accipiant, amplius mẽbra ipsa inflantur, & cum dolore amplius distenduntur, qui

sæpe ad clauiculam vsque differtur, ipsásque scapulas ac
vniuersam spinam, vltra hoc quòd & ructus cohibentur:
vt aliqui iam non dissimile quiddam suffocationi se per-
peti æstimarint. Leuantur autem alimento infernè sub-
eunte, & flatibus siue per ructus siue per intestina exclu-
sis. Eos igitur qui non ita diu ante cibum sumpserũt, pri
mùm vomere præcipe: deinde verò fouere oportet cum
lana in fasciculum conuoluta, & leuiter calido oleo ma-
defacta. Si verò dolor vrgeat, fomentum fiat per vesi-
cam bubulam aqua & oleo calidis semiplenam. Glandes
quoque confidenter & citra dilationem supponendæ
sunt, ex rebus flatus prolectantibus informatæ, velut est
rutæ semen & cuminum æquali pondere cum melle co-
cto, ac modico nitro coacta. inedia etiam affectioni ne-
cessaria existit. Per vnam quoque atque alteram horam,
tempore irritationis, irrigationes ex oleo conueniunt,
in quo absinthium, ruta & anethum sunt decocta. Lanæ
verò cõuolutæ, cuminum tritum, aut apii semen, aut si-
sonis magis inspergatur: deinde & cucurbitæ assuman-
tur inanes multæ, & cum multa etiam flamma admotæ.
Perseuerante autẽ diutius affectione, cataplasmata ex se-
mine lini, hordeaceáque & loliacea farina imponantur:
ex cumino etiam trito, seminéque anethi, aut apii, aut
fœniculi, aut chamælææ, aut tragorigani, aut centaureæ
coma, aut eryngii semine vel radice: ex hydromelite e-
tiam & oleo in quo ruta, baccæ lauri, & melãthium sint
decocta. admiscendum est & bitumen oleúmque lauri-
num. Si verò inflammatio vnà cum inflatione adest, pro
calefacientibus ea quæ relaxant admiscere oportet, vel-
ut est anethum oleo incoctum, admixto adipe gallina-
ceo aut anserino. Cibus verò, frumentacei generis sit, &
paucus: post multum etiam assumpti cibi tempus, potus
tãdem præbeatur: à cibo fricationes extremarum corpo-
ris partium adhibeantur. aluus verò tum per cibos tum
per aloen subducatur. Cerata etiam imponantur ex oleo
apparata, in quo cucumeris syluestris radix sit incocta.
Ad finem verò, malagmatis vtendum, quæ ex seminibus
aut lauri baccis constant. Marciani irrigatio siue fo-
mentum ad eos qui ex morbo circa septum transuer-
sum inflationem habent, & murmura circa interiora,
aut quibus viscera inflammata sunt aut inflantur: Ru-
tæ viridis trientem, fœnigræci sescuncem, meliloti triẽ-
tem, absinthii trientem, fœnumgræcum in pauca aqua
diem vnum præmacerato: deinde reliquis ei adiectis, at-
que olei sextariis tribus affusis, ad non fumantem ignẽ
decoquito, percolatóque, & in eo lanam conuolutam
quamplurimùm madefacito. Si verò dolor intendatur,
in solium ex oleo apparatum eos imponemus: si tamen
nihil id fieri præpediat. Althææ itaque radicem, lauri
folia, fœnumgræcum, pulegium, rutã in aqua decoque-
mus, & oleo ad decoctum affuso, eos inscendere facie-
mus. Quod vbi feliciter processerit, cibum accipiant, pa
nem ex aqua, & pisces teneras carnes habentes. Qui verò
se iam recolligunt, diæta restituendis viribus apta vtan-
tur: sinapismísque & cucurbitulis cum multa flamma
post exercitia admotis vomant. Si verò fixa perseuerauе
rit accessio ipsa, tempore exacerbationis cataplasma ex
sinapi imponendum est, & paulo pòst aloes drachma
vna propinanda, aut smyrnii semẽ ex vino. Aristolochia
autem longa siue rotunda drachmæ pondere potata, fla
tum dissoluit, & tardè concoquentes iuuat: quod & ca-
laminthæ decoctum, aut etiam polium decoctum cum
melle modico, & paucissimo pipere tenuissimè trito, fa-
cit. Ouillus autem talus vstus & potatus, torminibus ac
inflationibus medetur. Aut rhamni folia viridia trita in
pastillos redige, eósque in vmbra exsiccatos drachmæ
pondere exhibe non febrientibus cum vino diluto: fe-
brientibus verò, cum hydromelite. Facit & ad voluu-
losas affectiones, omnésque inflatiuos dolores miro mo
do: per ructus enim ac flatus infernè prodeuntes, discus
so & resoluto malo, sani fiunt, inquit Dioscorides. Vti-
le etiam eis castoreum ex posca bibitum existit, dra-
chmæ pondere acceptum. Idem quoque forinsecus cum
oleo sicyonio impositum, etiamsi cum torminibus &

A inflationibus prædictæ affectiones contigerint, eas sa-
nat. Acetum verò squillinum tum ante tum post cibum
absorbeant, aut ante somnum. Apparatur autem simpli-
cissimè hoc modo: Squillæ repurgatæ & dissolutæ li-
bras quinque, aceti sextarios quadragintaocto, sub cani-
culæ ardoribus ad dies quadraginta insolato, ac vtitor.
Oxyporion etiam quod citò penetrat, eis conueniens est
huiuscemodi: Foliorum rutæ drachmas trigintaduas,
cumini drachmas tredecim, ligustici, caroi, seminis a-
pii, piperis, zingiberis, helenii, nitri, cuiusque drachmas
B octo, exhibe cochlearium quomodocunque velis con-
gruenter. Exhiberi etiam potest ad noctem ex tribus pi-
peris generibus pharmacum, erui magnitudine: robu-
stioribus verò, Ægyptiæ fabæ. Aluo autem adstricta, ci-
tra dilationem clyster infundendus: balneo verò ex in-
teruallis vtendum est tempore remissionis. Præfricent
autem istis tum dorsum tum stomachum, conspergánt-
que nitro assato. Soliis etiam calidioribus vtantur, & à
balneo cibus detur, minimè inflans. & post omnem ci-
bum vinum meracius exhibendum. Cibus autem ipso-
C rum diuidatur, ita vt in prandio tertiam, in cœna verò
reliquas duas accipiant partes. Fructuum verò atque o-
lerum humidiorum esum, semper habeant suspectum.
multum autem potum tanquam infestissimum hostem
deuitent.

De voluulo Archigenis, Cap. XXVIII.

Voluulus affectio est intestinorum, lethalem dolorẽ
inferens. Causa affectionis, continua ciborum cor-
ruptio existit: præsertim si multi accipiantur variique,
& ad quos non assueuimus, & maximè ex pinguibus car-
D nibus. Oboritur etiam ex plagis quibusdam, & frigore
vehementi, & ex aceruata frigidæ potione, maximè si ab
exudantibus accipiatur. Contingit & iis quibus intesti-
num in scrotum vnà cum stercore delapsum est, indé-
que violenter retrusum, ex eóque inflammatum existit.
Fit etiam ob veneni potionem, & ob induratum ster-
cus circa tenuia intestina impactum, in vno loco dolo-
re innitente, circa tenuia videlicet intestina, vt admota
manu durities tactui succumbat, quam affectionẽ chor-
dapsũ veteres vocarunt, hoc est intestinorũ emollitionẽ.
E Et multi sanè ex dolore statim intereunt. aliis verò in-
flammatio suppuratur, rursúmque intestinum ipsum de
nigratum ac putrefactum excidit, eóque modo defici-
unt. Familiaris autem hæc affectio ætati puerili est. eua-
dunt tamen naturalis beneficio humiditatis. Senibus ve
rò non valde familiaris est: si tamẽ ipsi in hanc affectio-
nem incidant, ferè nunquam conualescunt. Accedit æ-
gris dolor circumuolutus, stomachi nimia humectatio,
exolutio, ructus inanes nihil alleuantes, murmura intesti
norum, cohibitio perfecta stercoris & flatuum. Si verò
F intendatur affectio, omnia sursum feruntur, ob idque &
vomitus pituitæ ac bilis accedunt, frigiditas totius cor-
poris dolórque: plurimis etiam spirandi difficultas: mo
rituris autem amplius sudor frigidus, vrinæ difficultas,
podex ita adstrictus vt neque specilli extremum susci-
pere possit: aliquando & stercus vomitu reiicitur. Si qui-
dem igitur cibus crudus ventri insidere videatur, aqua
mulsa cum nitro exhibita vomere cogemus: deinde rur
sum aquã calidã puram dabimus, vt mordacitas obtun-
datur. Si verò nihil crudorum ciborum in ventre conti-
G neatur, omni conatu enitendum est, quò tum flatus tum
stercora infrà trahantur: idque per glandes illitionésque
& clysteres, magna diligentia in singulis adhibita perfi
ciendũ. Glãdes itaque cõueniũt ex semine rutæ & nitro,
cuminóque ac melle. Valent etiã quæ ex ex brassicæ cau
liculis apparantur, cum melle cocto: ex profundo enim
attrahunt. Cæterùm glãdulas longiusculas facere opor-
tet, quæ adstrictiorem internã ani partem, sphincterem
Græcis appellatam, transire queant: quibus appositis, po-
dex per spongias calidas foueatur, quibus sanè cyclami-
H ni succus vtilissimè excipitur. quanquam cum melle e-
tiam ac nitro idem illitus efficaciter opitulatur. Idem fa
cit centaurea cum melle & nitro: verùm in his conan-
dum vt quampenitissimè illinãtur. Per clysterem autem

oleum infundatur, in quo cuminum, ruta, althææ radix aut folia, fœnumgræcum, cẽtaurea, cucumeris syluestris radix, sint decocta. adiiciatur autem & butyrum, & resina terebinthina, vt inde crassitudo infuso ipsi accedat: per ampliorem etiam fistulam largius infundatur, iuxta corporum rationem, aliquãdo vsque ad duarum heminarum mensuram. quin & clysteres ex prædictis apparentur. Probè facit & syluestris cucumeris radix contusa, & in aqua satis diu decocta absinthio adiecto: si quidem ad decoctum ipsum, mel & nitrum oleúmque admisceantur. Si verò stercus durius intestinis insidere coniectamus, aut inflammationis obstructio adsit, althæam ac fœnumgræcum cum caricis decoquemus, butyróque & anethino oleo plurimo ad decoctum adiecto, per clysterem iniiciemus, & quandiu quidem queãt, retinere præcipiemus. Optimum autem infusum hocce est: Bituminis drachmas quatuor, nitri drachmam vnam, aloes vnciam vnam, olei rutacei dodrantem. Commodum est etiam, cuminum, rutam aut absinthium cum oleo coquere: deinde percolato modicum salis iniicere, aut opopanacis drachmam vnam, aut galbani drachmas quatuor. Prosunt & caricæ ac ruta in oleo decocta. Eiusmodi autem infusa, ante cibum infundere oportet, & maximè quod ex asphalto apparatur: vrgente verò malo, etiã à cibo. In solium etiam aqua & oleo refertum desidere eos conuenit: in aqua verò, althæa, ruta, & conyza decoquantur. Fomenta quoque adhibenda sunt ex furfuribus, & per pyriateria phacota, *id est uaporatoria uasa lenticulata*, & per vesicas bubulas ex oleo semiplenas. Conueniunt etiam fomenta ex lanis oleo madefactis, in quo cuminum, anethum, ruta, conyza, maximè parua, & nasturtium sint decocta. Cuminum quoque per se tritum ventri inspergendum est, deinde lana imponenda. conuenit enim ab irrigationib⁹ incipere, ipsisq; etiã inter cataplasmata vti. Cataplasmata verò ex melle sint apparata, aut hydromelite meraciore: assumant autem semen lini, fœnumgræcum, polinem hordeaceum, loliaceam farinam, & fabarum. Infarciendum est etiam ipsis plurimùm rutæ & cumini, anethíque semẽ aut apii, aut rutæ semẽ siccum. inspergantur autem hæc crassa, & post impositionem calefiant, posteáque assiduè permutentur. Post hæc cucurbitæ affigãtur: primùm quidem ad remotos locos, inanes, deinde ad ipsos etiam dolore affectos: scarificationésque profundiores fiant: sale impacta vulnuscula conspergãtur, quibus postquam cicatrix fuerit obducta, malagmate ex seminibus vtendum, aut eo quod ex lauri baccis constat. Potus eis conueniens est anethi decoctũ. est enim vsitatum & accommodum. A potu, panem in aquam feruentẽ coniice, eiúsque frusta calida confestim edenda præbe. hoc enim modo seruabitur, etiamsi iam instet ei suffocationis periculum. Oribasius autem inquit, Anethum in aqua & oleo decoquatur, atque ita bibatur: deinde frusta panis ex aqua feruenti præbeãtur. Mirum in modum enim inde iuuantur, inquit, etiamsi iam stercus vomant. Ruta etiam ac cuminum trita & potui inspersa commoda existunt, & sinapis arida trita inspersa. Cõmodum est etiam maluæ semen tritum ac potui inspersum. Balsamum quoque non adulteratum, in potu vtile existit. Alius potus. Bituminis drachmas quatuor, cum modico nitri contere, & ex aqua bibenda confidenter præbe. Alius. Radicis panacis drachmas duas, nitri drachmam vnam, cumini drachmas duas, excipe melle, & nucis Ponticæ magnitudine ex aqua calida præbe. Alius. Castorei, anisi, piperis, cuiusque æquales partes commisce, atque inde sesquidrachmam ex aceto mulso præbe. Asclepiadæ potus, qui & recrementa multa soluit: Elaterium sufficienti terebinthina exceptum, in catapotiáque redactum, deglutiendum præbe, aquámque insuper bibendam. Aliud ad voluulum remedium, quod ventrem soluit. confert etiam anhelosis, splenicis, aquæ inter cutem, ex lapide laborantibus, vrinæ difficultati, paralyticis, tremoribus, comitialibus, vuluæ strãgulationi, mensésque ducit: Medullæ squillæ crudæ, ammoniaci thymiamatis, iridis, cuiusque drachmas quinquaginta, galbani drachmas vigintiquinque, opopana-

A cis drachmas duodecim. Squillam seorsim contere, de-
inde ammoniacum cum acerrimo aceto tere: postea etiã
galbanũ & opopanaca, simúlque mixta omnia in cata-
potia redige: ex quibus drachmam vnam deuorandam
præbe, & vinum dilutum insuper bibendum, aut aquam
mulsam, aut acetum mulsum. sit autem liquoris mensu-
ra cyathorum quatuor. Concoctionem adiuuat, si ante
cibum deuoretur, vltra hoc quòd aluum facillimè sol-
uit. Feliciter vsi sumus, inquit Archigenes, ad voluu-
los absque inflammatione, hiera nostra ex colocynthi-
B de pondere drachmarum duarum, aliquando etiam tri-
um in catapotia redacto. aut enim vomitu reiicitur i-
psum pharmacum cum multa bile ac pituita, aut infrà
ad intestinum progressum, omnes causas affectionem o-
perantes secum subducit. Doloribus verò perseueranti-
bus, & maximè quibus infusi clysteres non intrà rursus
prodeunt, etiam ea quæ dolorem leuant exhibẽda, itém-
que conuenientes antidoti ante somnum. Communis-
sima igitur & optima ea quæ ex piperibus constat, & An
dromachi ex viperis, theriaca existit: post eam verò quæ
C Mithridati nomen debet. Propriè autem in his colicæ
antidoti faciunt, qualis est vel imprimis quæ zopyrios,
& quæ Pæonia appellatur, quarum descriptiones in de-
cimotertio Sermone continentur. Si verò à venenoso
pharmaco quis in voluulum incidat, aquam tepidam
multam bibendam dabimus, vomeréque cogemus: de-
inde oleum calidum in potu dandum, aut pinguia iu-
scula, vt rursum vomant, ex moderato eorum potu: de-
inde ita parumper quiescant, & statim postea theriacen
accipiant cum vino dissolutam. Cibi eis exhibeantur bo
D ni succi: aluus verò lacte scisso euacuanda. In eo autem
voluuli genere, quod chordapsum appellari diximus, in
quo in vno loco dolor innititur, vt admota manu duri-
ties & tumor tactui succumbat, circa tenuia videlicet in-
testina, subitum periculum instat, vtplurimùm tertiam
aut quartam horam non excedens. quando verò ad sup
purationem inflammatio vergit, aut longior remoratio
contingit, neque ea ferè citra periculum existit: quan-
quã sint qui ex eis sint seruati. Venæ igitur sectio ante lo
calia remedia assumẽda est, deinde cucurbita, & reliqua
E cura, quẽadmodum in inflãmatione, fiat. Danda verò &
his assiduè ex viperis theriaca ciceris parui magnitudine
ex aqua calida. infusum etiam immittendum ex eis quæ
inflammationibus conducunt, velut est fœnigræci &
maluæ decoctum, cum oleo & butyro. In potu exhibea-
tur rosmarini decoctũ, florisque iunci odorati, mei, fœ-
niculi, & maximè omnium anethi. Probè etiam ad eos
facit, foliorum rhamni viridium tritorum, & in pastil-
los redactorum, exsiccatorúmque drachma vna ex cali-
da aqua exhibita. Porrò ex conuulsione aut ruptura ob-
F ortos voluulos, venæ sectione curare oportet, locósque
vbi dolor insignitur, profundioribus fissuris impactis
scarificare & diducere, lanísque succidis irrigare: antido
tos etiam dolorem leuantes bibendas præbere: verùm
clysteres omnino deuitare. Si verò voluulus propter inte
stini in scrotum delapsionem contingit, confestim ten-
tandum est vt decubitu sursum versus vergente adorna-
to, delapsum intestinum ad inguinum partes retruda-
tur, atque pòst leniter citra violentiam ac compressionẽ,
ligamento adhibito contineatur. Si verò iam ex com-
G pressione inflammatio oborta sit, tormináque ac infla-
tiones accedant, etiam hos ipsos venæ sectione curan-
dos censeo, in inediáque ad tertium vsque diem seruan-
dos: in principio verò, lanis succidis ex vino & oleo ma-
defactis irrigandos: adhibito postea etiam cataplasma-
te crudæ hordeaceæ farinæ. Aliquando autem & inflam
matæ partes commodè per ambitum scarificantur, per al
thææ quoque ac fœnigræci decoctum & oleum vtiliter
irrorantur ac asperguntur.

H De iis qui ab acri humore coli dolore infe-
stantur, Galeni, Cap. XXIX.

QVibus in colo & intestinis acris & mordax insidet humor, hi à calidis cibis ac pharmacis itémque in-fusis læduntur, & à cibis abstinentes magis irritantur. melius autem habent ex temperamentum inducentium,

& mordacitate carentium vſu. Tenues enim & acres humores vehementiſſimum inferunt dolorem, aliquando verò & conuulſiones, maximè vbi circa os ventris fuerint aggregati. Accedunt quandoque & animi deliquia, & humiditates ſudoris frigidæ. Hoc itaque modo affecti, calida potata ac vomitu reiecta, biliosum humorem excernunt, quique etiam ærugini aliquando in colore ſimilis exiſtit. hic quidem igitur humor vbi in ventre conſtiterit mordens, & animi deliquia inferens, per vomitum expurgare ipſum oportet. Vbi verò in inteſtinis aggregetur, per ſedem infundere conuenit ea quæ humores eluere atque citra mordacitatẽ repurgare poſſunt, cuiuſmodi eſt ptiſanæ ſuccus. Cibi verò boni ſucci & qui non facilè corrumpantur, eis exhibendi, attenuãtibus & calefacientibus vitatis. oportet enim infeſtantem humorem aut euacuare, aut temperare. Exempli verò gratia mentionem faciam quorundam à nobis curatorum. Quidam etenim quadraginta annorum, qui colicus eſſe putabatur, à perfuſionibus & fomentis, cataplaſmatiſque & acrioribus infuſis non modò non iuuabatur, verùm & magis exacerbabatur: & vbi mel cum pipere accepiſſet, extremum dolorem incurrit, & vbi fœnigræci ſuccum cum melle ſumpſiſſet, plurimùm fuit irritatus. Coniectationem igitur feci, mordaces in ipſis inteſtinorum tunicis imbibitos eſſe humores. non facilè corruptibiles ei exhibui cibos. Deinde vbi vidiſſem eum minus à dolore infeſtari, vitiati humoris purgatione ei opus eſſe cognoui. Cæterùm pharmaco ex aloe amaro, hominem aceruatim purgare minimè auſus fui: nimirum ob dolorem ac indigentiam, temporiſque diuturnitatem viribus attenuatis. per interualla itaque mediocria paulatim purgatione per picram ex aloe facta, in paucis diebus ipſum perfectè ſanaui, nullo altero remedio admoto. Alter quidam adoleſcens non paulullùm antea à colicis doloribus vexatus, accepta ſcammonia purgatus eſt: quúmque pro ratione accepti ſatis multùm fuiſſet euacuatus, illa maximè membra quæ prius habuit imbecillia, morſu infeſtari ſenſit, vt inde quaſi fluidam quandam & doloroſam circa inteſtina haberet affectionem. Itaque & hunc curaui, colica remedia reiicere iuſſum, & ex alica cum aqua calida decocta nutriri, granis mali Punici ſimul incoctis. Quúmque totam noctem abſque dolore dormiiſſet, manè exhibuimus ei rhois ſuccum dilutiorem bibẽdum: vt ſiqua vlceroſa affectio circa inteſtinum eſſet oborta, eam adſtringeret, ſiue quippiam ex ſuperioribus partibus ad affectam influeret, idipſum repelleret. In prandio etiam alica ſimiliter cum mali Punici acinis & aqua decocta, vti iuſſimus: in veſperam verò panem ex vino quopiam auſtero ac veteri madefactum dedimus. Conceſſimus etiam vt ex auſteris fructibus pro libitu, modicè tamen, caperet. Tertia autem die quum eodẽ modo fuiſſet refectus, in quarta, hauſta theriaca perfectè ſanus euaſit. Alium autem quendam ſimiliter affectum, æſtatis tempore quum plurimùm ſitiret, eodem victu curauimus, ampliúſque frigidum potum ei indulſimus. Cæterùm euacuato humore, & remanente adhuc dolore, ad ſtupefacientium vſum confugere oportet. In huiuſmodi enim affectionibus non ſolùm quod ſenſum ſtupefacit, ſed & quæ humores tenues inſpiſſant, calorémque refrigerãt maximè opitulantur.

De iis qui à frigidis & pituitoſis humoribus coli dolore infeſtantur, Cap. XXX.

QVVM verò craſſi & lenti fuerint humores, qui doloris cauſa exiſtunt, nequaquam ſtupefacientia erunt offerenda. etenim alleuantur quidem ex eorum vſu, ob ſenſus videlicet ſtupefactionem: verùm rurſus peius inde habent, quòd amplius per ipſa humores inſpiſſentur, & difficulter omnino excerni poſſint. Atqui nauſeæ vnà cũ vomitib⁹ magnæq; & frequẽtiores illis oboriũtur. Vomũtur autẽ pituitoſa & corrupta, retinẽtur excremẽta, adeo vt ne flat⁹ quidẽ excernatur, neq; ructus etiã procedat. Sæpe enim veluti ſurſũ reuoluitur dolor, ac plurimum occupat locum: aliquando verò ex loco ad locum digreſſus vehementius augetur. Manifeſta verò cognitio coli affecti eſt, quando aliquando quidem al-

A tius dolor infeſtat quàm pro renum ſitu: aliquando autem longè inferius. Si enim iuxta renum ſitum dolor innitatur, atque id in vno loco cum dolore & grauitate, renum affectionem eam eſſe cenſendum eſt. Conſiderandæ autem ad hæc vrinæ: aquoſæ enim & puræ in principio à nephriticis minguntur, quemadmodum in ſequenti tempore ſubſidentiam habentes aſperam, deinde exquiſitè arenoſam. In colicis verò etiamſi egerat aliquando venter, tamen flatuoſiora excernit: ſæpéque ſtercora aquæ inuehuntur boum ſtercoribus compage non
B abſimilia. Contingit etiam quandoque humorem aliquem frigidum cum ipſis excerni: quo facto confeſtim melius habent. Per fomenta autem & cataplaſmata nephritici quidem doloris mitigationem accipiunt, laxatis videlicet iuxta obſtructum lapidem corporibus: colici verò parumper quidem videntur mitiores redditi: paulo pòſt verò vehementius intenduntur eis dolores, diffuſis videlicet per adhibitarum fomentationum calorem humoribus, generatiſque flatibus qui plurimam diſtentionem operantur. Quomodo igitur opor-
C tet dolores ex frigidis in inteſtinis humoribus obortos curare, ita vt neque vehementibus irrigationibus neque cataplaſmatis calefiant? à calefacientibus enim diffunduntur & inflantur omnes frigidi ac craſſi humores, qui, inteſtina diſtendendo, augent dolores. Conuenit itaque ipſos diſſecare & concoquere citra vehementem calorem, & per minimè inflantium vſum. In exacerbationibus igitur, conſimilis colicorum cura fieri debet qualis ad voluuloſos eſt prædicta, irrigationes videlicet ex oleo rutaceo & ſicyonio & anethino, inediæ-
D que & fomenta ac cataplaſmata, infuſa item & glandium admotiones, illitionéſque ſedis. Vomitus verò ante cœnam, ſiquis facilè vomat, præ omnibus auxiliatur. Vbi verò malum ipſum producitur ad plures dies, inſeſſio in ſolium ex oleo repletum aſſumenda eſt: aut, ſi hoc fieri nõ poteſt, ex aqua & oleo repleatur, in quibus althæa, pulegium, ac lauri folia, ſimiliáque ſint decocta. Fomẽtum verò ſiue vaporatorium adhibeatur ex furfuribus & milio, & cataplaſmata quoque ad voluuloſos prædicta. Poſt dies verò ſeptem purgatio & hiera Archigenis
E ſuſcipiatur. Licebit tamen & non purgare, verùm ab acrium ciborum eſu inchoare. quando verò allium ipſum omnium minimè inflat, niſi febris adſit, confidenter ipſum afferemus. Sitis autem ſequitur acrium rerum comeſtionem. præalleuetur itaque præcedẽte victu æger, vbi ad acrium rerum eſum procedere volet: aquæque potu vtatur. Flatu autem ventoſo infeſtante, egregium remedium cucurbita ſæpius affixa cum largiore flamma exiſtit: vt incantationi ſimilem affectum præſtare videatur, & in quacunque corporis parte apponatur, confe-
F ſtim à dolore liberare ac perfectè ſanare cognoſcatur. Quòd ſi humor quoque vnà cum flatu affuerit, e veſtigio quidem à dolore leuantur: mox verò rurſus redeunt dolores, maximè vbi quippiam peccati circa diætam fuerit admiſſum: aut ſi plus quàm oportuit calefecerint ipſa membra. maximum autem ſignum & hoc tibi fuerit ad affectionis cognitionẽ. Ne calefacito itaq; manifeſtè, ſed diæta attenuatoria vtaris. Oportet autem & ante infuſorum vſum, cucurbitam dolentibus locis adhibere: indéque oleo rutaceo, & huiuſmodi cũctis infuſis vti. Mul-
G ti verò accepto clyſtere vehementer dolent, & vitreo humore excreto ſtatim liberantur. Febre autẽ vtplurimùm carent, ſitique intotum non infeſtantur. Naſcuntur & in colo lapides, ſed rarò: quare oportet eos vrinam cientibus, & ſtomacho gratis vti, ſanitatíſque tempore etiam venam ſecare, & catapotiis ex aloe gratia præſeruandi vti. Quandoquidem autem colum ipſum in quibuſdã debilitatum ex leui occaſione & per interualla quædã dolores inferre cõſueuit: melius vtique fuerit exquiſitiore diæta vti, & curam quoque affectioni conuenientẽ ſub-
H ornare. Qua de cauſa vbi à ſomno ſurrexerit æger, ventrem exonerare tentet: deinde ad deambulationem procedat. Deambulet aut & hyemis tempore, niſi frigidior ſit aer, aut ipſius debilitas hoc nõ permittat: idque faciat in loco ſub dio aeri expoſito, & patẽti: primùm quidem

lentius,

lentius,pòſt verò concitatius. quieſcat vbi crura incalue
rint fuerintque delaſſata. Deinde domum reuerſus, bibat
aliquod pharmacum affectioni conueniens, modicéque
quieſcat.Et vbi quotidianæ alicui ac conſuetæ actioni va
cauerit,per horā equo vehatur,aſſiduè ei inſidendo:quod
ſi facere non poſſit,in curru: ſi autem imbecillior ſit,per
nauigiū.iacens enim vectari poterit,quum omne corpus
vnà cum nauigio commoueatur. Pòſt verò,vbi moleſtiā
ex vectatione obortam modica deambulatiuncula exclu
ſerit, leniter exclamet, aut concinnè cum vociferatione
procedendo legat:deinde rurſus modicè quieſcens ad in-
unctionem ac fricationem exuatur. Exercitatione itaque
facta,& cura admota,cibum accipiat circa ſextam horā,
vt & ad cœnam ſufficiens interſtitium fiat. Partiatur autē
cibos,maiorémq; eorū partē in cœna aſſumat. vtiliſſima
enim colicis ciborū partitio exiſtit.præpotato igitur abſin
thite vino, panem in clibano coctum recentem probè ap
paratum accipiat cum oliuis colymbadibus muria cōdi-
tis,aut paucis vuæ penſilis acinis,aut ficis viridibus tribus
aut quatuor.deinde à potu, niſi valdè vrgeatur,abſtineat:
ſi verò ſiticuloſus ſit,modico potu vehementiæ ſitis me-
deatur: otióque & iucunda animi voluptate fruatur.De-
inde per circuitum affectione repetente,deambulet: ci-
bóque probè diſpoſito,ad cœnam accedat.In cœna ſi ſiti-
culoſus ſit, modicum præbibat, & poſt paruum interſti-
tium cœnet: ex variis quidem pauca, & commoditatibus
abundè referta.Potus medium cibum non dirimat, ſed
poſt ipſum reſeruetur. qui ſufficit etiam potus exhibea-
tur: multa enim potatio inconueniens affectioni exiſtit.
Non longo deinde à cœna interuallo facto,ad ſomnū di-
uertat.& ſi quidem noctu ſitis vrgeat,ei parcè medeatur,
aqua paulatim abſorpta.Atque de quotidiana quidem di-
ætæ ordinatione hactenus. Cæterùm paucis ſubnectam
etiam commodos affectioni cibos, potionéſque & phar-
maca.In vniuerſum igitur omnia quæ colicis exhibētur,
attenuatoriæ ſunt diætæ. Panis itaque neque ſit aridus,
neq; calidus,in clibano coctus,aut ſi is nō adſit, in furno,
Olera autem cruda quidem non ſunt danda, cocta verò
conueniunt,cichorium,intubum:rarius autem cauliculi
lactucæ,cucurbita in calido cinere aſſata,(cocta enim ſto
machū lædit)malua cocta.verùm nihil horū abſq; pane
exhibendum.Dandæ etiam colymbades oliuæ cum ace-
to mulſo ac ruta præparatæ: ab aliis verò abſtinendum.
Legumina omnia per ſe quidem affectioni incommoda
ſunt. verùm varietatis gratia aliquantùm aſſumatur len-
ticula cum beta colliquata optiméque contrita, aut cum
ptiſana:aut faba cum ptiſana diligenter ſubacta. Cæte-
rùm rarum leguminum vſum probo,ptiſana excepta: cō-
moda enim hæc eſt,lapatho cum ea colliquato.Conuenit
etiam ſalſamentum piſcium petroſis locis degentium:
itémque limaria non inueterata, nec muria condita : pi-
pere autē & ruta cū aceto mulſo cōdita exhibeantur. Ex
carnibus conueniunt imprimis volucrium, ſecundo loco
piſciū numerātur,tertiū ordinē terreſtriū carnes habent.
In vnoquoque genere omnia inconſueta reprobanda. In
ter ea verò quæ pro conſuetudine in cibum noſtrū acci-
pimus,vitanda ſunt dura,ſiue natura ſiue ætate talia exi-
ſtāt: item quæ neruoſam ac fibris refertam habēt carnē,
graueolentiáque ac fœtida, & quæ aliàs mali ſunt ſucci,
aut grauioris qualitatis,& pinguia,atque ea etiam quæ o-
mnino macra ſunt & infirma, & quæcūque præ humidi-
tatis multitudine diffluunt. Quapropter ex piſcibus, ii
qui in fluminibus & ſtagnis degunt,vitandi ſunt: ex ma-
rinis autem,qui in petris degunt, iis qui intra pelagi pro-
fundum verſantur ſunt præferendi:qui tamē in profun-
do maris degunt,littoreis præſtant:& littorei rurſum po-
tiores ſunt iis qui in marinis paludibus nutriūtur,etiám-
que iis qui in magnarum vrbium ſtagnis victū quærunt.
Eligendi autem ſunt maximè lupi & aſelli mediocri
magnitudine: ſcari autem & turdi ac gobii tenerrimi
quidem ſunt, & facillimè ſecedunt : alimentum autem
paucum robúrque corpori addunt. Scaros autem hîc nō
magnos intelligere oportet. Mulli autem & ſcorpii &
paſſeres, nutrimenti quidem ac roboris gratia omnium
gratiſſimi exiſtunt, grauiorem autem omnem habitum

A reddunt, vt ob eam cauſam frequentiorem eorum vſum
vitare oporteat. Murænas autem & loligines,ſepiáſque &
polypodas,omniáque ſimpliciter mollia, vt quæ difficul-
ter cōcoquantur,inflationes pariāt, noxióſque humores
generēt,cēſeo reprobanda.Ex iis verò quæ teſta integū-
tur,ſquilla omnium minimè noxia exiſtit. cancer turba-
tionem inducit.gāmaro autem ſiue aſtaco pro voluptate
fruatur.Ex oſtreorum porrò genere, purpuræ & buccina
reliquis præferenda:deinde pelorides præſtant:poſtea he
rinacei recentes: deinde quæ propriè oſtrea appellantur:
reliqua verò relinquenda. Ex volucrium genere, gallinæ
B omnibus præſtantiores. ſint autem feræ, & in montanis
altæ:deinde perdices, & palumbi, debilis nutrimenti gra
tia exhibendi,turturéſque feri ac per agros nutriti & co-
lumbæ.Fugienda omnia volucrium genera quæ in aquis
degunt, tanquam graueolentia, & quæ ſuperfluitatibus
multis abundent. Ex quadrupedum animantium ge-
nere præſtant carnes ſuillæ, tum concoctionis & alimen-
ti roboriſque quod inde corpori accedit, gratia, tum
quòd facilè ſecernantur : ſecundo loco hœdinæ haben-
C dæ:reliquæ verò domeſticæ fugiendæ. Ex ſylueſtribus &
feris paucæ, varietatis tantùm gratia dentur. Omnes au-
tem carnes quas exhibere velis, ad duas dies promptas &
paratas habere oportet,in hyeme præſertim, vt friabiles
reddantur. Ex aqua etiam omnes coquantur. quæ enim in
ſartagine fricta ſunt, quantū fieri poteſt vitētur. Cauen-
dum etiam à viſceribus omnibus. ſunt enim frigida, &
turbationem mouēt,difficulter concoquuntur, grauiáq;
ſunt & ſanioſa ac fœtida, nimiáſque humectationes ac
nauſeas producunt: maximè tamen omnium cerebrum.
D Pulmo ſanè hœdinus bis aſſatus, ac in cibo acceptus, ſu-
perabundans alimentum ſubtrahere videtur. qui verò
eum lacte replent, deindéque coquūt aut aſſant, volupta-
tis gratia non vtilitatis reſpectu id faciunt; multóque
magis qui eum fruſtatim conciſum in ſartagine torrent.
Sale conditi arietis pulmo maximè vetuſti, difficulter &
grauiter à ventre exuperatur. Cochleæ autem terreſtres
ſucculentæ in cibo ſumptæ, obluctari & ſeſe opponere
colicæ affectioni videntur.In liquamentis & condimen-
E tis conueniunt, cuminum, mentha, ruta, ſiſon, fœnicu-
lum, origanum, ammium, thymum, piper, zingiber,
daucus, ſuccus ſilphii, acetum, mel, garum, vinum. Py-
rethrum verò & liguſticum, ac helenium, ſimiliáque,
magis medicamentaria vi prædita ſunt: & ob id in quo-
tidiano vſu ac diæta vitanda. In vniuerſum autem, vt
ſummatim dicam, vnius coniectationem facere opor-
tet,vt ſcilicet accepti cibi optimè concoquantur. Particu-
latim verò, vt ne ſiccitas excrementa apprehendat,neque
fatigetur venter in multis cibis conficiendis: ne venter
F ciborum qualitatibus obluctetur, veluti ſi ægrè eas con-
ficiat,& nimiam humectationē ei inferant,ne noxii hu-
mores generentur, neque in ventre neque in vniuerſo
corpore.Omnia enim inutilia recremēta ex leui occaſio-
ne ad affectum ac infirmum membrū detruduntur. Qua-
re vitare cōuenit omnia dulciaria & placētas.plurima etiā
ex bellariis ac fructibus : iucunditatis tamen & gratificā-
dì ſtomacho gratia, vua alba dulcis præ ariditate corru-
gata cū pane præbeatur, ficúſque maturæ cuticula auulſa:
vua etiā vinaceis exemptis. reliqua verò omnino ſunt fu
G gienda. Vinum ſit ſubadſtringens, album, tenue, pelluci-
dum, mediocri ætate, temperatura dilutiore, modicéque
bibatur. Quòd ſi ſitis à cibo accedat, aqua calida præbea-
tur. infenſiſſima enim ipſis frigida exiſtit. Dulces autem
prælibationes ex vino & melle apparatæ, propomata
Græcis appellatæ, eo quòd ante cibos biberentur, omnes
deuitandæ. Atque hoc ſanè modo ea quæ ad colicorum
diætam pertinent, diiudicantur. Colicum remedium
ex ſtœchade,nephriticis cōmodum. hoc omnes vete-
res interiorum membrorum affectiones curauimus. da-
tur autem ex ordine diebus xxx.& perfectè ab omnibus
affectionibus liberat. Stœchadis drach.xvııı.radicis pa
H nacis drach.v.agarici drach.ɪɪ. cinnamomi, myrrhæ, ſe-
minis braſſicæ ſylueſtris, iridis, mandragoræ, hyoſcyami
albi ſeminis, coſti, nardi Cretici quod phu appellant, ſpi-
cæ nardi, piperis, opii, cuiuſque drach.xıı. Accipio autē

Piper longum, mei drach. xviii. ſeminis cicutæ drachm. xiii. dauci drach. viii. Contuſa excipe melle deſpumato, ac exhibe robuſtis ſcrup. ii. reliquis, obol. iii. febre carentibus, ex vino mulſo: febrientibus, ex aqua. Infuſum quoque nucis Pōticæ magnitudine cum oleo in quo fœnūgræcum & ruta cocta ſunt, colicorum dolores ſedat.

Pharmaca ad colicos,
Cap. XXXI.

Conuenientiſſimum ad colicos pharmacum, vinum abſinthites exiſtit, ſi prælibatione à balneo aut exercitio opus habent: éſtque etiam non ſitientibus valde commodum, ſi laxiore ac debiliore apprehendente aluo, cyathi tēperati mēſura ante aridorū ciborū comeſtionē accipiatur. Apparatur autem vinum abſinthites & pro occaſione, virgis recentis & pleni abſinthii quindecim numero, per diem ac noctem in fictili vaſe vini tenuis & adſtringentis mediocriter vetuſti maceratis. menſura autē vini ſit ſextariorum trium. Decoctum etiam herbæ ipſius vbi ſemel tantùm ebullierit, pari modo ad vinum quod aliàs pro conſuetudine bibunt, admixtum, vtiliter à balneo ac exercitio præbetur. Melius autem eſt quod vbi otium ſit, ſic præparatur: Selibra abſinthii in amphoram vini optimi recentis, quod muſtum appellamus, coniicitur, oblinitur, in eáque permittitur, donec muſtum ceſſauerit feruere: deinde abſinthium quidem abiicitur, vinum verò reponitur ac inueteraſcit. habet autem omnino amphora ſextarios octo quadraginta. Vinum abſinthites aluum corroborat potenter, & quicquid lubricum infernè in aluo ac inteſtinis hæret, citra animaduerſionem detergit, bilis generationem præpedit, flatúſq; alios quidem depellit, alios verò auertit, quodámq; modo ſpiritum diſpenſationi præfectum defæcat. Aloe etiam optima, trium drachmarum pondere deuorata, aptiſſima eſt, vbi non pro ratione ciborum egeſtio excrementorum fiat. Quemadmodum autem optima aloe etiam ſola ſanitati reſtituere poteſt: ita vitioſa medicamentaria ſuperfluitate ventrem replet. Intercidentes verò obiter inflationes, ſylueſtre cuminum, quod & Æthiopicum appellant, cochleari menſura ex aquæ calidæ cyathis duobus aut tribus potatum diſſoluit: aut ſiſon ſimili modo, aut rutæ ramuli in aqua ipſa feruefacti. Caſtoreum etiam aſſiduè potatum, totius affectionis apparatum demolitur, omnibúſque medicamentis præſtare repertum eſt. datur eius drach. i. in tribus cyathis optimæ aquæ mulſæ. Lupi autē ſtercus, maximè albū, ex aqua aut vino albo & tenui, ſummè colicis auxiliatur, inquit Galenus: non ſolùm in acceſſionibus & irritationibus, ſed tempore etiam interualli. aut enim perfectè morbum ſedat, aut ita præparat, vt ad tempus aliquanto mitius affligat. melius autem ſtercus cenſetur, quod non in terrā delapſum reperimus, verùm in fruticem aut herbam excretum. oſſa quoque in ipſo ſtercore inueniuntur, quæ ipſius animalis concoctionem effugerunt, quæ ſi trita bibantur, magnopere colicis auxiliantur: quare mundioribus hominibus repurgatiora exhibenda ſunt cum ſale ac modico pipere mixta, aut alio quopiam ad commendationem odoris. Mirum in modū etiam manifeſtè colicos iuuat inſtar amuleti alligatum iliis ægroti, idem lupi ſtercus. oportet autem filum quo amuletum colligatur ex oue à lupo diſcerpta ſumere, cum ſtercoréque ipſo in pelle ceruina excepto, ac filo colligato ilia præcingere. Si verò non ſuppetet lana ex ouicula à lupo diſcerpta, ligamentum ex ceruina itidem pelle accipere oportet. Corydus idem paſſerculus qui & corydalus *hoc eſt galerita*, appellatur, ſimplici iure coctus, aſſiduéque vnà cum iure acceptus, ſummopere colicis prodeſt. Vtilitatem enim ex eo expertus ſum, inquit Galenus. Cæterùm paſſerculis, quos pyrgitas à turribus, & troglitas ab antris & cauernis appellant, ſimilis eſt, qui ſanè circa vrbium muros verſantur ac degunt: verùm his maior eſt corydalus ipſe, habétque in capite veluti criſtam ſiue galeam ex pennis ſponte naturæ enatam: & circa vias reperitur, hyemis præſertim tempore. Aliud. Talum ſuillum vſtum & tritum, totum ex aqua bibendum præbe. Aliud. Thymi cacumina in aqua ad tertias decoquito, & ad percolatum decoctum mel deſpumatum adiicito, bibendúmque præbeto. Aliud. Radices verbenacæ rectæ tenuiter conciſas in aqua ad tertias decoquito, ieiuníſque per quinque dies bibendum decoctum hoc præbeto: & colicis medeberis. Vtere: eſt enim experimēto cognitū.

Aliud. Hoc itidem experimento conſtat, eóque ipſe liberatus ſum: Mētham viridem aliquandiu decoquito, decoctúmq; bibendū ad dies tres exhibeto, & nunquā dolore afficietur. cauendum autem ne olla in qua menthā decoquis, per tres dies terram contingat. remedium verò hoc eiuſmodi eſt, vt præſentem opem ferat, éſtque multo vſu cognitum. Lauri etiam teneriora virgulta arefacta, comedenda præbe per tres dies quibus mēthæ decoctum potant. Aliud mirabile. Marrubiū in vino mulſo decoctum bibendū præbe: liberabitúrque æger à dolore, neque vnquam poſtea incidet in affectionem.

Rhamni folia viridia trita in paſtillos informa, & exſicca, drachmámque vnam inde exhibe, febre carentibus, cum vino: febrientibus verò, cum hydromelite. Facit & ad voluuloſos, omnémque dolorem flatuoſum miro modo: per ructus enim ac flatus exoluti à malo, ſani fiunt. Aliud. Rhamni ſuccum poculi mediocris menſura, tantundémque paſſi Cretici n ıſceto: dum in ſolium in balneo deſcendit, bibendum præbeto, plurimúmque tolerare id iubeto: in frigidæ autem aquæ ſolium nequaquam conſcendat. experimento cognitum eſt. Ex apparatis verò pharmacis hocce nobis familiare eſt, inquit Archigenes. Caſtoreum & ammium tenuiſſimè trita, duorum cochlearium menſura præbe ex aqua mulſa. Secundum verò locum hoc habet: Caſtorei drach. iii. ammii, ſeminis apii, fœniculi, cuiuſque drach. i. exhibe eo modo quo præcedens. Aliquādo autē pro apio, panacis radicē adiiciēs præbeo, aſſequórque ritè quod volo. Præſtabile eſt & hoc: Aniſi, caſtorei, æquales partes miſceto, indéque drachm. vnam ex vino mulſo exhibeto. Aliud. Gladiolum vnà cum radice exſiccatam, contuſam, & cribratam, cum piperis granis vndecim bibendam præbe. diuturno malo hoc medetur. Cæterùm duo efficaciſſima ex multis omnino coli pharmacis, vſus approbatione præſtātia, inquit Archigenes, vnicuique communicabo. Sagapeni, piperis, galbani, pyrethri, croci, ſpondylii, myrrhæ, cuiuſque drachm. i. radicis panacis drachmas viii. excipe melle, & ad cerati craſſitudinem redige. Vbi verò vſus expetat, manipulum vnū chamæleuces aut chamæpityos in vino optimo, leui, anniculo, heminarum quindecim mēſura, vſque ad tertias decoque. In hemina deinde decocti vna, ex pharmaco ad fabæ magnitudinē diſſolue: idque ſemel primo menſe bibendum præbe: ſecūdo deinde menſe bis, & tertio ter: atque hoc modo vſquequo quinquies exhibueris, ſecundum menſes auctione facta, procedes: niſi alui ramenta inde ſuccedant. ea enim leniter detrahere hoc pharmacum conſueuit. Alterum verò ad diſſoluendas acceſſiones valde efficax exiſtit: Myrrhæ ſtactæ, opopanacis, ſucci Cyrenaici, croci, pyrethri, galbani, ſagapeni, cuiuſque drach. viii. olei picini drach. i. mellis deſpumati quantum ſuffecerit vt ad cerati ſpiſſitudinem redigatur. Ex hoc pharmaco drachma i. in tribus cyathis paſſi Cretici diluti calidi liquefacta exhibetur. Neque vereor hæc etiam in acceſſionibus, niſi ex cruditate laboret æger, præbere: atque etiam in interſtitiis per aliquos dies ex his affectionem expugnare, valdéque mihi ex ſententia res procedit. Theriace porrò Andromachi ex viperis conſtans, interualli tempore aſſiduè accepta, prohibuit ne facilè ab acceſſionis irritatione rurſus impeterentur. Antidotus Zopyrios appellata, præſens auxilium in debilibus doloribus exiſtit. facit ad colicos & alui inflationes, & incipientes aquæ inter cutem ſuffuſiones, maximè eam quæ tympanites appellatur: valet etiam ad iocinoris affectiones: prodéſtque iis qui venenum hauſerunt. Myrrhæ troglodyticæ dr. v. ſpicæ nardi drach. v. croci drach. iiii. floris iunci odorati drach. iiii. & dimidiam, caſiæ drach. iiii. cinnamomi drachm. iii. thuris drach. vnam, piperis albi ſeſquidrach. coſti drachm. vnam, excipe melle deſpumato: aut nucis Ponticæ magnitudine præbe ex vini mulſi, aut paſſi veteris cyathis duobus, aut ex aqua. Exhibeatur in colica

diuturna,habita tamen prius corporis cura,paululùm ante horam cibi sumendi ad dies ex ordine quindecim:deinde vbi ab e i⁹ exhibitione per quinque dies quieueris, rursus exhibe ad dies decem: iterùmque post multorum dierum intercapedinem, parum præbe, donec ea amplius opus non habeat æger. atqui propria sua efficacia corpus se meliùs repræsentaturum promittit,tum carne, tum colore,tum sensu, tum firmitate. Archigenes porrò Zopyrium antidotum hoc parare iubet: Spicæ nardi drach.VI.floris iunci odorati drach. V. myrrhæ drach.V. croci drach.IIII.casiæ drach.IIII.cinnamomi drach.III. piperis drach. VI.costi obolum,thuris obolum.Cæterùm præter opinionem colicis conueniens antidotus est quæ pæonia appellatur: in ipsis enim vehementibus accessionū irritationibus ante somnum exhibita,compescuit dolores,somnúmque dulcem simul produxit, at morbum dissoluit. Quidam etiā ipsam cum oleo infundentes,scopum attigerunt. Descripta autem habetur in tertiodecimo De theriacis sermone,huius videlicet tractatus:quare ea ipsa censeo confidenter esse vtendum. Aliud valde bonum oxyporium,citò penetrans, cum colicis tum inflatis cōmodū: Cumini trientem,piperis albi,cacuminū thymi,foliorū rutæ,nitri,sing.vnc.I. contere cū aceto,ac redige in pastillos pondere vnius aut duarum drachmarum.exhibe iuxta cuiusque vires cum aqua calida.Aliud: Sisonis,casiæ,foliorum lauri in vmbra exiccatorū, sing. drach.VIII.petroselini drach.IIII.spumæ nitri albæ drach. V.excipe melle,ac vtere. Aut cochleare eius sicci ex aqua mulsa in qua ruta decocta est,præbe. Aliud. Cumini syluestris cochlearia tria,seminis coriandri,fœniculi,anisi,apii,seminis rutæ,cuiusque cochleare vnū,piperis grana IX.vini sextarium I.Hæc tenuissimè contrita vino permisce,& quotidie cyathum vnum bibendum cum aquæ cyathis tribus præbe.A potu autem æger deambulet,& probè concoctionem iuuabit. poteris & ipsum vinum calefactum præbere. Aliud Asclepiadæ, quod ab omni affectione penitus liberat: Corticis salicis viridis drachmas V.zingiberis drach.IIII.piperis drach.II.palmas passas III. rutæ viridis ramulos V.aquæ pluuialis sextar. III. Omnia simul ad tertias decoquito,atque ad horas siue dies tres, pro qualibet vice cyathos duos exhibeto : & post triginta dierum spatium,idem rursus facito:quò per anni spatium vnius, triginta & sex potiones contingant. hoc enim pharmacum potatum hoc modo,totam affectionem aufert. Aliud. Cornu cerui recèns enati adhuc capillis obsiti,tenerrimíque ac vsti,cochlearia maioris modi III. piperis albi grana nouem , myrrhæ parum quid ad commendandum odorem.Contere omnia, eisque cochlearū terrestrium magnarū vnà cū testis suis tritarum,quātum visum fuerit adiice: omniáque simul trita,& vino falerno mari mixto triū cyathorū mēsura permixta,& ad mites prunas in vase fictili calefacta,ac sedulò,nequid in fundo resideat,agitata, præbe bibēda,ita vt nihil reliqui maneat,atque id maximè tempore accessionis, & ieiuno adhuc ægro fiat.Deinde verò cibum qui facilè conficitur præbe,atque hoc ex ordine ad dies tres exhibe .Iis verò qui cochleas sumere non possunt, reliqua præbe sicca cum vino. Potio ad colicos,quæ etiam inflatis,& difficulter concoquentibus, voluulosisque est accommodata. Absinthii,pulegii,piperis albi, cumini syluestris, baccarum lauri decorticatarum, omnium æquales partes exsiccatas ac tritas,cochleari mensura præbe ex aqua calida.vtereque eo confidenter. Aliud colicum remedium per experientiam receptum: Baccas lauri IX. piperis grana VII.opopanaca magnitudine ciceris.cōiice in aquæ cyathos III.totúmque simul feruefactum bibendum præbe: quiescátque inde æger, & perfectè sanitati restituetur. Oportet autem,inquit Galenus,ad viros masculi, ad fœminas muliebris sexus herinacei internam membranam accipere, exsiccaréque ac contundere , eiúsque partes tres prædictis admiscere. Aliud ad colicos præclarum. Colocynthida maximam non solùm ferro perforatam, sed & semine eiecto euacuatam, ita tamen vt id quod instar tomenti in ea est relinquas,vino veteri dulci quantū eius capere potest exple, eámq; per noctē integrā repone:

A manè verò vinum ipsum per panniculum diligenter exprime ac percola , vt nihil ex medulla eius in ipso potu residuum maneat : vinúmque ipsum calefactum bibendum præbe:quo facto æger deambulet,& liberabitur.

De antidotis dolorem leuantibus,infusisque colicis accommodatis, Galeni, Cap. XXXII.

PHarmacis dolorem leuantibus medici vti consueuerunt,vbi magnus adest dolor, aut vigiliæ ,aut ne ob violentam tussim lancinentur ægri, velut in sanguinis re
B iectatione & destillationibus à capite contingere solet. Verùm in illis mediocria exhibere solemus : quales sunt ex seminibus constantes tussi accommodatæ facultates, quæ & ipsæ omnino aliquid ex soporem inducentibus pharmacis admixtum habent: verùm modicum id est: inter multa adeo semina,quæ & boni odoris sunt, tenuiúmque partium,& vrinam cient : cuminum dico, daucúmque & anisum, & quæ his similia existunt. Cæterùm quæ ad colicos apparantur pharmaca dolorem leuantia, eiusdem quidem generis cum illis sunt,verùm longè ma
C iori facultate prædita , atque id ob magnitudinem in eis doloris.Opium igitur fortissimum est stupefactiuū:admiscere autem ei oportet ea quæ aut dolorosam affectionem concoquere possunt,aut humores ab ipso factos discutere, aut secare & attenuare,aut secundum totam ipsorum substantiā permutare. Scopus enim nobis in his est, primùm quidem vt sensum stupidum reddamus:deinde vt nihil in posterum ex stupefactiuo pharmaco relinquamus quod membro nocumentum inferre possit : amplius autem,vt(quod maximū est)affectioni opitulemur.
D Ad hæc itaque respectu habito,videtur mihi debito modo & iuxta rationem propositum componere pharmacum,ex hyoscyami quidem & opii permixtione, quicunque altiorem somnum ac soporem,sensitiuæque facultatis stuporem inducere velit. Quò verò citius digeratur, omnémque profunditatem affectorum corporum penetret,calefacientia admiscere oportet , piper videlicet ac euphorbium & pyrethrum,quæ nociuos humores discutere possunt,& repurgare viscosos secaréque crassos,& flatus ventosos attenuare,concoquereque & euacuare . Ne-
E que verò parum concoctoriæ facultatis, frigidorum præsertim humorū,in Indica nardo existit. Quemadmodū autem ex aromaticis nardum coniecit Philo,sic & ii qui ei successerunt,alii aliud adiecerunt:florem iunci odorati,casiam, amomum ac costum. Quemadmodum autem rursus crocum coniicit Philo concoctorium pharmacū ad humorem & affectionem crudā,ita alii myrrhámque & castoreum admiscuerūt: plurimique ex ipsis, neque id malè,etiam familiaria nobis semina,apii videlicet & cumini,anisíque ac dauci & petroselini & quæcunque eius
F generis existunt,adiecerunt:quò videlicet amarorū pharmacorum iniucunditatem lenirent, ad digestionémque & vrinæ expulsionem totum pharmacum impellerent atque inhortarentur.Si verò vaporum aut humorum crassitudinem attenuare oporteat,& hoc ipsum per ea cōtingit. Prima itaque,vt apparet,ex omnibus vetustioribus præclara Philonis antidot⁹ existit,de qua ipse hæc scribit:

Philonis antidotus. Philonis Tarsensis medici magnū mortalibus inuentū ad multarum affectionū dolores,siue colum quis doleat,semel datum,siue iecur:siue etiam
G vrinæ difficultas,aut calcularis morbus, aut orthopnœa, aut tabes infestet.Sanat & conuulsionem & pleuritidē,ac sanguinis reiectationē,aduersúsque mortē se opponit,omnes viscerū dolores sedat,tussimque & suffocationē,singultúmque & destillationē . Hanc etiā Andromachus in suos cōmentarios retulit,hoc modo de ea scribens:Colica antidotus admirabilis,qua vtor & ad voluulosos, & ad eos qui stercora per vomitum reiiciunt, in maximis doloribus : datur magnitudine fabæ ex cyathis tribus aut quatuor aquæ frigidæ.Cōpositio autem hoc modo habet: Piperis albi drach.XL.opii drach.XX.croci drach.X.semi-
H nis hyoscyami albi drachm. XL. spicæ nardi,euphorbii, pyrethri , cuiusque drachmas duas. excipe melle cocto, ac vtere. Alia antidotus colica, Nicostrati isotheos appellata,duobus talentis empta,faciēs ad stomachicos qui cibum continere non possunt, oculorum affectiones , &

magnas vexationes,& dolores vuluæ ; ex hydromelite in quo ruta ſit incocta. Croci ſeſquidrach.myrrhæ drach.II. ſpicæ nardi drach.II.coſti,piperis albi, piperis longi, galbani,cuiuſque drach.I. cinnamomi, ſucci mandragoræ, caſtorei,cuiuſque drach.II. ſeminis dauci ſeſquidrachm. (alii drachm.III & dimidiam eius coniiciũt) opobalſami drach.IIII.ſagapeni drach.III.caſiæ drach.IIII.excipe melle deſpumato,& fabæ magnitudine præbe.

Quæ colicis infundantur,& per anum ſubdantur, Cap. XXXIII.

HVius generis ſunt etiam quæ ſedi applicãtur , quæque ad leuandum dolorem per anum, tum ſubduntur, tum infunduntur. Opium itaque ex genere eorum eſt quæ fortiter ſenſum ſtupidum reddunt , ac ſomnum ſoporiferum inducunt. atque hæc facit tum per ſe ſolum,tum cum pari caſtoreo in ſapa aut oleo rutaceo imbutũ,tomẽtóq; exceptũ & ano inditũ. Miſcere enim hæc pharmaca oportet quopiã vires ipſius opii mitigante,nocumentúmque quod inde mẽbris infertur impediente, ampliúſque affectionem iuuante. Aliud,quod ſubditur colicis:ad dolorem leuãdũ. Caſtorei,croci,opii,myrrhæ, ſtyracis æquales partes in collyria lõga redige cum aqua, & vtere. Infuſum ad colicos mirabile: Cedriæ quadrãtem , picis liquidæ ſemiſſem , caſtorei ſeſquiunciam, opii ſeſquiunciam, piperis grana L X. vnito cum digito medio vel eo qui index appellatur, vſque ad primam flexuram vncto,& ſimul cum olei rutacei cyatho vno inquinato,admixtáque butyri vncia I. terebinthinæ ſeſquiuncia,tepefactum per fiſtulam ampliorem infundito:ſubſidet enim & dehiſcit,ac ab vnione diſcedit. Aliud infuſum, quod ante ſomnũ acceptũ,ſomnum cõciliat, dolorẽ lenit, concoctionémque probè iuuat: Succi abſinthii dr.IIII.opii dr.IIII.aloes dr.XII.picis liquidæ vnc.I.cedriæ vnc.I.myrrhæ vnc.I.cẽtaureæ dr.IIII. caſtorei dr. X. coſti dr.VI.maſtiches vnc.I. foliorũ rutæ vnc. I. ſtyracis vnc.I. mellis & terebinthinæ liquidæ quantum ad coactionem ſufficit,quò ad mellis craſſitudinem redigatur. Vſu verò expetente,ex pharmaco hoc drach. plus minus quatuor, iuxta ægri vires ac ætatem,in diplomate cum oleo cyprino,gleucino, anethino,telino,in quibus cuminum contuſum coctum eſt,diſſolue,modicúmque butyrum admiſce.Et vbi aluum per clyſterem ſtercoris eductiuum prius euacuaueris,deindéque laueris, & cibum exhibueris , ac caput ex anethino aut omphacino illeueris,ante ſomnum infunde. vtere: experimẽto enim cõſtat. Aliud,quod infernè infunditur,quo ego vſus magnum nomen aſſequutus ſum. Caſtorei drach.IIII.croci ſextantem (alii tamen drach.II.tantùm habẽt)opii trientem,myrrhæ drach.IIII. ſucci rutæ drach.II.nitri rubri drach.II(quidam verò pro nitro ſpicam nardi ſcribunt)excipe melle deſpumato cocto. Vſus verò tempore,nucis auellanæ paruæ magnitudine , aut fabæ tantùm accipe, ac in vini menſura vna, diſſolue, affuſáque olei rutacei menſura vna,vt videlicet duæ mẽſuræ ſint in totum,permiſce, ac præloto ægro ante ſomnum infunde.Cæterùm præſcriptas ad dolorem leuãdum antidotos & infuſiones vitare oportet,ne in nimis aſſiduum vſum conuertamus:ſedant enim confeſtim dolores,cauſas verò intus reſeruant: & aut paulo pòſt animi deliquium inferunt,& mortem,aut diuturnas & indiſſolubiles affectiones reddunt. Aliud infuſum mirabile: Butyri quincuncem,adipis anſerini,adipis gallinacei,medullæ ceruinæ, terebinthinæ, cuiuſque ſextantem, adipis vrſini vnc.I.cumini,foliorum rutæ,caſtorei,cuiuſque quadrantem,euphorbii recentis drach.VI.opobalſami ſeptũcem , nardi Celticæ trientem,vnguenti nardini lib.II.olei rutacei ſextarios IIII. Vtere hoc ipſo in vehementibus doloribus:euacuatione tamen prius per clyſterem facta,& poſt horæ ſpatium menſuram vnam mediocris poculi tepefactam infunde,quieſceréque iube , ac aliquandiu pharmacum retinere:atque ita diuinam eius videbis facultatem. Aliud infuſum, quod etiam cauſas euacuat,ac dolorem leuat. facit & ad diuturnam renum affectionem,& ad calculoſos, eóſque qui inuoluntariè vrinam eiiciunt: Allii capita magna tria,rutæ viridis manipulares faſciculos duos,olei dulcis libras quatuor. Allia

A decorticato,& cum ruta ac oleo donec torreſiant coquito,atque id ad prunas fumum non emittentes facito, ac deinde percolato,ad oleúmque butyri librã I. affundito, picis liquidæ ſextarii Italici quartam partem, cedriæ tantundem:vnito, ac in vitreo vaſe recõdito. Vſu autem expetente,ſextantem inde, aut minus iuxta ægri vires accipito,oleóque & vino pari menſura acceptis,ita vt totum hemina vna fiat,cõmiſceto,tepefactúmq; infundito. Aliud infuſum: Olei cyprini lib. V.caſtorei ſeſcũcem,antidoti regiæ,quæ etiam tetrapharmacũ appellatur,ſeſcũcẽ: emplaſtri ex ſuccis ſeſcuncẽ,terebinthinæ ſeſcuncem,bu-
B tyri ſeſcuncem,baccas lauri centum & vnam,baccas allii magnas quinquaginta vnam,cumini lati vnc.I.rutæ manipulum I. Baccas lauri & allia mundato:latũ verò cuminum & rutam in pila tundito,& in hemina vna vini veteris dulcis macerato. Sequenti verò die affuſo oleo & butyro,in diplomate decoquito,percolato,ac reliqua admiſceto,paritérque caſtoreum cum oleo tritum. vtitor. Vbi verò vſus poſtulauerit,pharmaci huius ſextantem accipito,& adipis anſerini liquefacti itidem ſextantem admi-
C ſceto,tepefactúmque iniicito. Infuſum colicum admirandum: Fœnigræci ac lini ſeminis æquales partes,quãtum ſatis videbitur accipito, & in aqua præmacerata decoquito,atque vbi ſuccus inde prodierit, quantum ad vſum ſatis videbitur percolato,ac in eo ipſo quod percolaueris,lanas ſuccidas eluito, expreſſiſque lanis, ad aquam ſalem & oleum moderatè adiicito,ſimúlque vnito, ac tepefacta infundito.

Cataplaſma colicum, ex libris Seueri, Cap. XXXIIII.

D FArinæ cicerum nigrorum,ſeminis braſſicæ,farinæ fœnigræci , ſingulorum æquales partes decoque cũ melle oleóque cyprino, modico vino affuſo. Eſt & alterum admirabile remedium, cuius efficaciam experimentum ipſum approbauit. Accipit autem fœnigræci partes II. baccarum lauri contuſarum,maſtiches Chiæ, & terebinthinæ,ſingulorum partem vnam. Coquitur cum vino & melle. Epithema colicis,inflatis: Silphium plurimum cerato cyprino excipe,& impone.Ego verò,inquit Archi-
E genes,etiam caſtorei paululum admiſceo , efficaciúſque redditur ad ſtomachi præſertim inflationes. Aliud epithema ad colicos,inflatos,coxendicum dolores,pleuriticos,ac ſtomachicos,& diuturnum vomitum cibi: attrahit etiã ac duritias emollit : Ceræ,picis,reſinæ pinus,adipis taurini , baccarum lauri, ſingulorum quincuncem, ammoniaci thymiamatis trientem,galbani quadrantem, piperis ſeſquiunciam . aliqui etiam canchryos quadrantem,ammiique tantundem coniiciunt. Aliud. Ceræ libras II.Celticæ nardi, floris iunci odorati,caſiæ, cyperi,
F cuiuſque ſextantem,colophoniæ lib.II. terebinthinæ ſeſquilibram , thuris,pyrethri, cuiuſque ſeſquiunciam,euphorbii vnc.I.coſti drach.X X X. vnguenti irini quantum ſuffecerit. Arida in vino rigata ac exſiccata contundito & cribrato,atque ita liquefactis inſpergito. Ad finem etiam opobalſami ſextantem aut quadrãtem admiſceto. Facit quæcunque etiam polyarchion:maximè tamen inflatis conducit. Vtendũ quoque ad colicos paulo mox ſubſcripto polyarchio appellato,atque eo quod ex baccis lauri cõſtat,quod ad hydropicos deſcribetur, & ſiqua his
G ſimilia exiſtũt.Propriè autem colicis conuenit,inflãmatíſque & inflatis,quod in epiſtolis Archigenis refertur,ex ſeminibus cõſtans: Ceræ drach.centum, terebinthinæ drachm. L.ammoniaci thymiamatis drachmas quinquaginta, opopanacis, iridis Illyricæ , aniſi, meliloti, nitri adipis taurini, fœnigræci,ſeminis apii , cuiuſque drach. XXV.mellis ſeſcuncem,aceti cyathos duos.Arida contundito & cribrato:ammoniacum autem in aceto mulſo per noctem vnam maceratum reponito.poſtera die liqueſcibilia feruefacito, in mortarióque cum piſtillo tuſa commiſceto.Hoc epithema hoc modo purum citra aliarum rerum admixtionem impoſitum,cutem exaſperat,eiſque
H qui vitioſis humoribus amplius abundant,ſerpiginoſum pruritum excitat:quare in iis qui tenuiores carnes habẽt, ex cerato roſaceo quantum tibi ſatis videbitur pro curandi corporis ratione, admiſceto. Dropax etiam aſſiduè

super omnem ventris amplitudinem iniiciatur, atque etiam super dorsum. Componatur autem is ex pice & resina, modica cera, sulphure, bitumine, manna, nitro, adarce. Intenditur autem vsus eius, si calidiori & non pinguefactæ cuticulæ admoueatur, atque etiam inter exercitia incumbere sinatur. Aliquando etiam balneum suscipiatur, ex nitro affato toto corpore largè conspersо. Huiusmodi enim dropacis vsus violentius affectionem destruit: sicut & sinapismus & thapsiæ vsus, multis qui antea exquisita diæta sunt vsi, & per aluum, si quidem adstricta fuerit, sunt euacuati, affectionem omnem excidit. Porrò dropacum & sinapismorum apparatus in tertio Sermone sunt descripti. Aliud Archigenis, vile quidem, verùm ob efficacem ipsius lenitatem in pretio habendum.

Picis liquidæ lib. II. ceræ sescuncem, sulphuris viui, nitri, aluminis scissilis, cuiusque quadrantem. Ad picem liquidam præcoctam vsqueququo non amplius inquinet manus, ceram iniicito, qua liquefacta ab igne tollito, aridáque tenuissimè trita inspergito, vnito; emollito, ac vtitor. Flatus infernè educit, cutem vellicando iucundè afficit, ac per omnia colicis auxiliatur. Prodest etiam coxendicum doloribus, & articulis refrigeratis, lienique indurato. Epithema ex baccis lauri ad colicos. Ceræ, colophoniæ, picis siccæ, spumæ nitri albi, ammoniaci, cuiusque dextantem, baccarum lauri decorticatarum sesquilibram, piperis sextantem & vnciæ dimidium, ammii, cachryos, iridis, cuiusque sesquiunciam, galbani sesquiunciam, vnguenti irini lib. vnam. Quòd si canchrys non adsit, pyrethrum coniice: & liquefacta cum siccis permisce. Hoc etiã approbat Oribasius. Polyarchion, quod in Alexandria præparatur. Casiæ, amomi, rosarum, cyperi, cardamomi, spicæ nardi, nardi Celticæ, folii, iridis, œnanthes, cõpositionis hedychroi, mastiches, croci, meliloti, succi absinthii, ammoniaci thymiamatis, aloes, bdellii, myrrhæ, cuiusq; vn. I. xylocinnamomi, piperis cõmunis, helenii, styracis, cypheos, thuris, cuiusq; sesquiunciã. Succos cum aridis committito, admiscetóque xylobalsami scrup. XII. floris iunci odorati scrupulos XII. terebinthinæ sescuncem, vnguenti nardini bessem, rosacei lib. I. hederæ vnc. XVI. opobalsami sextantem. succulenta vino diluta terito. Polyarchion quod dialeimma, *id est intermissio*, appellatur: quod & ipsum in Alexandria præparatur. Castorei vnc. I. piperis longi sesquiunciam, myrrhæ, opobalsami, hedychroi, foliorũ malabathri, radicis panacis, spicæ nardi, cuiusque quadrantem, costi sextantem, amomi sextantem, cinnamomi sesquiunciam, aut pro eo casiæ quadrantem, floris iunci odorati trientem, croci sextantem, cyperi, cardamomi, iridis, aristolochiæ longæ, aristolochiæ rotundæ, cuiusque sextantem, pyrethri trientem, ammoniaci thymiamatis quadrãtẽ, aloes quadrãtẽ, ceræ libras IIII. terebinthinæ lib. IIII. resinæ trientem, vnguenti nardini lib. III. quidam etiam styracis sextantem addunt. vini verò quantum omnino sufficit. Polyarchion multo experimento cognitum, quo confidenter ad omnes diuturnos frigidiores, præsertim circa viscera, morbos vtaris: ego sanè eius vsu semper clarus euasi. Styracis pinguis dextantem, foliorũ malabathri sextantem vnciámque dimidiam, malorum cotoneorum repurgatorum vnc. XV. masnaphii vnc. duas & dimidiam, spicæ nardi, croci, cuiusque sextantem dimidiámque vnciam, micarum purarum dextantem, cypheos dextantem, œnanthes quincuncem, carpobalsami sesquiunciam, comæ absinthii vnc. II. & dimidiã, mastiches vnc. II. & dimidiam, caryophylli vnc. I. scrupul. VI. ammoniaci thymiamatis vnc. XX. colophoniæ vnc. XVI. opobalsami vncias XII. & dimidiam, olei gleucini deuncem, nardini dextantem, melini vnc. XX. propolis dextantem, rosacei sextantem vnciámque dimidiam, mellis cochlearia viginti, terebinthinæ Chiæ vnc. XX. ceræ vnc. XV. vini spathitæ quantum sufficit ad reliqua cum eo conterenda, & ad rigandas micas. Arida quidem omnia contundito & cribrato: mala verò cotonea concisa cum vino spathite coquito, ac per se terito: deinde ammoniacum & mastichen cum vino conterito. Styracẽ verò cũ opobalsamo in altero mortario dissoluito, atq; omnia trita ac dissoluta simul vnito:

A liquefactísque quæ liquefieri possunt, & ab igne ablatis arida infarcito, ac donec refrigerentur agitato: deindéque ad ea quæ in mortario trita sunt adiicito, ac vnito: adiecto etiam simul melle. pòst verò emollito ac optimè subacto, tanquam valdè probato, vtitor. Aliud epithema præter opinionem efficax ad omnes præcordiorum vetustissimas etiam affectiones, præsertim in stomacho ac ventre. Quibusdam etiam quibus aqua inter cutem iam suffundi incepit, profuit. Duritias enim in stomacho vnicè dissoluit, supra hoc'q; visceribus robur & firmitatẽ

B addit. Compositio hoc modo habet: Resinæ pinus libras XX. ceræ lib. quinque, terebinthinæ deunces duas, olei lẽtiscini vncias X VI. gleucini vnc. X VI. thuris quincuncẽ, ladani quadrantem, ammoniaci thymiamatis, nardi Celticæ, succi absinthii, mastiches, bdellii, casiæ, cuiusque quincuncem, cardamomi, floris iunci odorati, iridis, balaustiorum, singulorum trientem, carpobalsami quadrantem, caryophylli quadrantem, herbæ sabinæ quadrantem, stactæ albæ quadrantem, piperis sextantem, suffimentorum subscriptorum lib. quatuor, œnan-

C tharii quantum sufficit. Suffimentorum verò quæ ad huius epithematis compositionem coniiciuntur, apparatus hic est: Liliorum alborum depuratorum lib. II. styracis pinguis lib. II. & dimidam, folii lib. I. caryophylli trientem, costi trientem, spicæ nardi trientem, mastiches quincuncem, amomi sescuncem, onychum aromaticorum vstorum & extinctorum, opobalsami, singulorũ bessem, carpobalsami sescuncem. Apparato ac redigito in pastillos, eisque ad præscriptam compositionem vtaris.

Quomodo aluum fluxione laborantem curare oporteat, ex libris Philumeni, Cap. XXXV.

D ALuus tum in febribus tum citra febres fluxione laborat: maiori verò difficultate eorum qui febricitãt cura perficitur, coniecturáque exquisitiore opus habet. In principio enim aliena à natura salubriter euacuare cõsueuit: ipsa videlicet natura vndiquaque ad superfluum & incommodum reiiciendum cogente, quemadmodum in febrilibus morbis frequenter fieri videmus. Conuenit itaque rebus sic stantibus, aut vsquequo natura omnem curam suam impenderit expectare, aut ipsius etiam mo-

E tus adiuuare. Etenim obluctari & excretionis cohibitionem moliri, maiorem morbum facit: siquidem quæ cohibentur sursum perlata dolores capitis, aut phrenitidas, aut lethargos, aut parotidas inferunt planè perniciosas. Quare in principio ea quæ in corporis cõmoditatẽ vtiliter excernuntur, minimè inhibere oportet. Postquam verò iam diutius perseuerauerint fluxiones, non solùm superflua euacuantes, verùm habitum veluti colliquantes, virésque consumentes: tunc sanè resistere eis oportet, tum per ea quæ per os sumuntur, tum quæ per anum infundũ-

F tur, atque ea quæ forinsecus imponuntur. Si itaque biliosa pura recrementa prodierint, in magis salubria permutare ipsa oportet, non tamen per cohibitionem eos curare. Biliosum enim tum in ventre, tum in ieiuno intestino aggregatum, atque post coaceruationem retentum, maximopere lædet. nam & stomachum subuertit, & visceribus inflammationes infert, & sitim accendit, & febres instaurat, omnésq; prædictas affectiones in capite efficit, atque in totum grauiorem affectionẽ reddit. Lac igitur in tali incommoditate bubulum aut caprinum tepidũ,

G recẽs mulctum ac potatum auxiliatur, aut ad ignem decoctum, assiduéque agitatũ, donec ad tertias sit reductũ: quod ipsum & per fluuiales silices, ferríque laminas ignì candefactas ac in lacte extinctas fieri potest. Cæterùm in decoquendo superstantem concretionem siue spumam myſtro aut pinna auferre oportet. hoc enim nullum com pendiosius remedium ad fluxiones biliosas reperire possis. Quandoquidem autem febricitantibus lac ipsum in nidorem aut etiam acorem conuerti consueuit, maiúsque nocumentũ quàm commoditatem inferre, tunc sanè in præsens ipsum exhibere vitabimus: aquæ verò quarta

H parte ad lac ipsũ affusa, decoctionẽ faciemus, donec dimidiũ totius cõsumatur, atq; hoc modo exhibebim⁹. Et hæc quidẽ ad biliosas fluxiones sufficiãt: ad alias verò vbi sufficiens tã euacuatio sit facta, fluxióq; ipsa adhuc perseueret,

irrigationes adhibeãtur ex oleo omphacino,aut roſaceo, aut melino cum vino:efficacius autem his myrteum eſt, ſi vehementiori indigeat adſtrictione, tertia aut quarta vini parte ei admixta. Quòd ſi robuſtiora corpora contingant,gallæ,malicorium, cupreſſi pilulæ in ipſa irrigatione incoquantur.Cuminum etiam tritum lanæ conuolutæ infarciatur,& apii ſimiliter ſemen pari pondere:vrinam enim irritat,fluxionéſque ad inteſtina eò diuertit. Cæterùm & ſedes ipſa ex decocto quopiam prædictorũ adſtringẽtiũ foueatur. Perſeuerãte autẽ adhuc fluxione, etiam cataplaſmatis ex palmis & acacia & alumine erit vtendum:ceratis item ex oleo myrteo apparatis.Cõueniũt quoque emplaſtra ex eadem materia apparata. Parabile verò & efficax hocce eſt: Mora præ immaturitate adhuc acerbiora & albicantia ſeptẽ accipe, probéque contere: deinde ceratum ex oleo omphacino apparatum, ita vt ceræ in eo vncia ſit,olei verò ſextans,adiice:vni,& vtere.Idem faciunt cruda mora exſiccata cum ouo trita ac illita. Porrò inueteratæ iam affectioni epithema ex œnãthe cõuenit: & ex micis emplaſtrum in ſtomachicis deſcriptũ, quod ſpumam argenti & ceruſſam admixtam habet: itẽ reliqua quæ in Sermone de cœliaca affectione deſcribentur.In potu verò accepta.ventris fluxus, poſt ſufficientem inutilium euacuationem,ſanant:Capilli veneris decoctũ, paliuri folia,vinacei vuæ triti,ſpica nardi, ſpinæ albæ radix. quin & cœliacis & ſtomachicis eadem opitulantur. Mora etiam immatura & adhuc acerba ad ſolem pluribus diebus deſiccata,deinde trita & repoſita, vſúque expetente bibita, magnum pharmacum alui reſtrictiuum fiunt,vt ad diuturnas etiam cœliacas affectiones commodè exhibeantur,aliáſque omnes quæ fluidæ exiſtunt, atque etiam dyſenterias.cõtunduntur quoque, & obſoniis admiſcentur, quemadmodum rhus culinarius conſueuit.Magis tamen aluum cohibent, rubi mora immatura & acerba eodem modo exſiccata,& in potu exhibita.Illitione autem optima ad fluidam aluum eiuſmodi vtaris: Acaciæ,maſtiches,œnanthes,cuiuſque æquales partes accipe,ac vnumquodque per ſe contere,deindéque permiſce,ac ſicca aſſerua. neceſſitate verò exigente ouo ſubacta aluo illinito, faſciculúmque lanæ purpureæ imponito & obligato.Malo verò adhuc perdurante,etiã dorſum inde illinito.

Cura eorum qui ex debilitate,alui,fluxione laborant, ex libris Galeni, Cap. XXXVI.

VNumquodque membrum propria actione perfungitur,quum temperamentum ſuum iuxta naturã aſſeruat.Seruabitur autem temperamentum, ſi refrigeremus vbi ad caliditatem fuerit diuerſum: contráque calefaciamus refrigeratum: humectemus verò exſiccatum,& rurſus deſiccemus humectum. Iuxtáque eandem proportionem etiam tractemus eos qui ex harum intemperierum complexu & coniugatione afficiuntur. Oportet enim ſemper exceſſui contrarium opponere, vſquequo ad moderationem,& in id quod iuxta naturam habet,membrum ipſum reducatur. Ratione igitur edoctus ſum,etiam octo differentias curationis imbecilli vẽtris eſſe. Calidæ intemperiei cura. Vidiſti nanque & tuipſe aliquos quidem per diem vnam, quoſdam autem ampliori ſpatio,frigidæ potu curatos: quorum aliquibus non ſolùm recentem frigidam fontanam exhibui,ſed etiam coctam & poſtea niue adobrutam & refrigeratam. Edulia etiam hoc modo refrigerata eos accipere, vidiſti me concedentem:maximè ſi à plurima caliditate vexarẽtur. Dedi autem & lactis ſpumam ſimiliter refrigeratam, & frigida iuxta ipſorum vires poma eodem modo refrigerata:ptiſanam quoque citra ſalis aut alterius rei admixtionem probè coctã, aliáque eius generis infinita: vnicum ſcopum refrigerandi propoſitum habens. Prohibui autem ne abſinthium aut aliqua adſtringentia contingerent. Frigidæ intemperiei cura. Alios autem ex frigida intemperie laborantes,ſimiliter ab adſtringentium vſu prohibui,omnnibus verò modis calefeci, vino veteri facultatis plurimùm calidæ exhibito:itémque cibis calefacientibus cum pipere. Humidæ intemperiei curatio. Quibuſdam verò humidam ventris intemperiem haben-

A tibus,medicationis ſcopum in exſiccando feci, dedíque eis edulia ex natura ſicca: carnes probè aſſatas,& paucum potum.omniúmque adſtringentium vſus his conuenientiſſimus exiſtit.in quibus enim humiditas multa ac veluti mador circa affectum membrum adeſt, citra tamen humorum vitiationem, ita vt quantitatis tantùm exceſſu affligant,ac veluti perſtillantem ipſum ventrem reddant,in his commodiſſimus exiſtit ciborum ac potuum, itémque pharmacorum adſtringentium vſus: exoluto ni
B mirũ ac languido tũc facto ægroto mẽbro. Cura ventris ob ſiccitatem immodicè fluidi. Alium autem ſicciſſimum iam factum, vt tabidis ſimillimam figuram haberet,in contrarium omnino habitum deductum curaui.Huic, quum in principio exigua intemperie vexaretur,à ſiccitate videlicet humectatione indigente,medici qui eum curandum ſuſceperant,abſinthium bibendum dederunt, maláque cotonea, ac ſimilia in cibo: extrinſecúſque ſimiliter adſtringentia adhibuerunt, atque hoc modo totum aridum hominem reddiderunt. Hunc ipſum nos curauimus vniuerſo corpore eius omnibus mo
C dis humectato. Qualis autem eſt ſenectus in ſanis, talis eſt ſicca intẽperies in ægris: vt etiam incurabilis exiſtat, vbi perfectè compleatur.Perfectum autem complementum in hoc eſt, ſi ſolida ſubſtantia ſimilarium corporũ, aridior fiat. Eſt autem & altera quædam ſiccitas eorum corporum,quæ ex ſubſtantia humore compacta conſtat, velut eſt caro & pinguedo. Alia etiam tertia ſiccitas eſt, quum humiditas ex qua membra connutriuntur,eſt deperdita. Circunfunditur autem ea ipſa humiditas circa omnes animantis partes inſtar roris in ipſis diſperſa,
D quam impoſſibile eſt ipſis membris apponere citra nutrimentum:quare difficillima omnium huius affectionis cura exiſtit. Alia autem ſiccitas eſt,quæ circa paruas arterias ac venas cuique membro proprias conſiſtit: hæc ipſa ob ſanguinis penuriã cõtingit. Omnes verò has ſiccitatis ſpecies extremè offendũt auſterorũ ciborũ ac potuũ pharmacorúmque exhibitiones. conſumunt enim etiam ſiquid in ipſis innati ac inſiti humoris relinquatur, partim quidem exhaurientes, partim verò exprimentes
E per meatus in interiorem latitudinem alui,partim etiam ad alia membra depellentes. Curare igitur has ſiccitates conuenit,tum concluſos meatus laxando, tum quod ad circumiacentes partes depulſum eſt, attrahendo, per humectantémque cibum vnumquodque ſimilare membrum propria humiditate replendo:quemadmodum nos arefactum penitus à medicis hominem curauimus. Balneum itaque temperatiſſimum his conuenit: ita vt æger aliquandiu in temperata aqua moretur. Præſtat autem prope exteriores balnei fores calidæ ſolium locari:neque
F enim aere omnino ad ipſos indigemus. Oportet etiam geſtando ipſum in balneũ inducere atque inde educere: deinde ex oleo antequã induatur inungere. A balneo verò ſtatim lac aſininum recèns mulctum exhibendũ,aſina in domum in qua decumbit æger deducta: pauciſſimo enim tempore in ambiente aëre lac ipſum morari oportet. Parum etiam mellis optimi tepidi lacti admiſcendum: atque ita vſque ad ſecundum balneum quieſcendum. Poſtea verò mediocriter & accuratè fricatum, ſecũdò lauabimus,diligenti coniectura tum ex ructibus tum
G ex ventris tumore facta,an exhibitus cibus ſit ritè confectus. modicum verò tempus à primo balneo vſque ad ſecundum intercedat,horarum IIII.aut V.puto, maximè ſi tertiò etiam ipſum lauare velis:id ſi non velis,non refert etiam plurium.Lauabis autem tertiò,ſi aſſuetus ſit balneis plurimis vti:& hoc ſanè minimè negligamus, quò à ſingulis balneis priuſquam induatur,oleo eum inungamus. Cæterùm ſi lactis vſu delectetur,etiam à ſecundo balneo ipſum propinabimus:ſi verò non, ptiſanam probè decoctam,aut alicam inſtar ptiſanæ decoctam dabimus,indéque ſtatim rurſus quieſcere iuſſum,poſtea in tertium bal-
H neum ducemus:aut contrà, ad cœnam,ſi lauare non velit.Panis ei præparetur clibanites, purus, recens, probè aſſatus, fermentum & ſalem mediocriter admixta habens. Pro obſonio ſit piſcium quiſpiam petroſis aquis degentiũ,aut aſellus ex iure albo. Atqui & alæ & teſticuli

gallinaceorum lacte nutritorum conueniunt:perdices itẽ ac passeres montani ac molles carnes habentes. Verùm quæ in paluſtribus ac fluminibus degunt,vitanda:omniáque duras habentia carnes,& graueolentia,pinguiáque & fibris referta:&,vt ſummatim dicam,caput cibi ſit vt bene nùtriat,& facilè concoquatur,miniméque viſcoſus ſit, neque ſuperfluitatibus abundet.In potu ſumat vinum album colore,tenuéque ſubſtantia,& modicè omnino adſtringens,purúmque & parum aquæ ferens: quo nomine accipi volo id quod quũ temperatur,modicã omnino aquæ admixtionem perferre poteſt.Scopus autẽ quantitatis potus,in hoc ſit propoſitus vt nunquam ventriculo innatet, neque fluctuationis aliquem ſenſum faciat.In cibis verò ſpectetur,vt, quantum poſſibile ſit,ventrem nõ grauent,celeriter concoquantur,& inflationem non pariant. atque hoc ſanè modo maxima corporis ſiccitas curatur. Quum verò mediocris ſiccitas exiſtit,vtpote quum vires non extremè ſunt collapſæ, pleniorem diætam ſufficere expedit.Proponatur autem ſiccitas ſimilis quidem prædictæ,cum qua tamen frigiditas ſit coniugata. Intantum igitur prædictis ex calefacientiũ ſylua miſcebimus, quãtum membra fuerint refrigerata.Ponatur autẽ primùm, mediocriter ipſa eſſe refrigerata:apponemus itaque paulo antedictis,in lactis quidẽ vſu plus mellis: in vini verò vſu, idẽ quidẽ genere dabim⁹, min⁹ autẽ priore aquoſũ, &pluriũ annorum.Cæterùm & edulia omnia calidiora ex hibenda,non ſolùm ex naturali temperatura, ſed à recenti etiam qualitate.Ex vnguento etiam nardino aſſiduè vẽtrem inũgemus vt nũquam aridus fiat:ſi verò nardinum non adſit,maſtichino erit vtendum. Sed & ipſam maſtichen cum nardino vnguẽto terere licebit,lanámque purpuream ex eis imbutã ad vẽtrem adhibere.Si verò frigiditas multa intemperiei ſiccæ copuletur,vt cogat ferè ad vberius calefaciendum, primùm quidem affectionem grauiſſimam eſſe ſcito,& quæ difficulter corrigi poteſt, multáque diligẽtia opus habet. vbi verò iiſdem vſi fuerimus quæ ad mediocrem frigiditatem ſunt deſcripta, ſperamus ſanè (quãquam longiori temporis tractu)nos affectionem ſanaturos:ita tamen vt vehementer calefaciẽtibus abſtineamus. Demus autem amplius quiddam ex melle deſpumato vnà cum lacte, atque etiam ipſum per ſe ampliori modo:itémque decoctum ac in paſtillos redactum.vinum verò vetuſtius eis eligendum.Optimum autem pharmacum in omnibus his,quo frequenter picatores vtuntur, exiſtit. Eo itaque vniuerſum ventrem illinire oportet,atque mox priuſquam refrigeſcat auellere: verùm hoc non ſæpe in die,quorundam more,facere oportet. diſcutit enim hoc modo,nõ verò bono ſanguine mẽbrum ipſum replet:nos autem non diſcutiẽdi gratia, ſed ob ſanguinem bonum ex vicinis partibus attrahendum, eius vſum approbamus. Auxiliatur etiam omnibus his puellus carnoſus dormientibus acclinatus,ita vt ſuperiorẽ ventrem ſemper contingat. Quòd ſi ex ordine multæ ſiccitati caliditas non valde multa miſceatur: in hac primam victus rationem ſeruabimus,ita vt mel prorſum nõ guſtent:vinum verò minimè vetus accipiant, quod ſit album & tenue,& ætate annum non excedat.Edulia etiam tepida exhibebimus quæ lactoſa,*hoc eſt lactei teporis* appellantur,ſi hyems adſit:in æſtate verò, velut aquæ fontanæ conueniunt edulia,quæ non ſummè frigida ſunt. ventrẽ quoque omphacino aut melino oleo illinemus. Si verò maior caliditas adſit,etiam dilutiorem vini temperaturam faciemus, frigidúmque dabimus, quemadmodum fontana aqua in medio vere eſſe ſolet. Noſſe tamen operæpretium eſt,febrium ſimilem hanc affectionem eſſe, atque ſiquis contentioſius eos refrigeret, periculo non vacare.

De cœliaca affectione, Archigenis, Cap. XXXVII.

NON omnis ventris fluxus cœliaca affectio propriè appellatur:neq; enim ſi cibi crudi & incocti infernè prodeunt, neque ſi corrupti ac in peregrinum habitum mutati ſunt,cœliaca affectio vocatur: verùm tunc ſolùm quũ læuia & humecta excremẽta egeruntur:vẽtre præ imbecillitate ea digerere nequeunte. Sequitur autem ipſos

A aſſidua egeſtio,aliquãdo fœtida cum animi deliquii ſenſu:aliquando verò etiam ſanguis flauus ac tenuis vnà cum iis quæ egeruntur deſtillat:& ob eam cauſam cibum auerſantur,decoloréſque & vehementer graciles fiunt, corrugata inſuper eorum vniuerſa cute:& venæ ſanè quæ in ventrem deferũtur,liueſcunt:& ad magnam omnino deſperationem res deuenit, ſi morbus diutius duret, ægris ad conuenientem diætam pigreſcentibus.Si itaque morbus autumno incipiẽs ad hyemem vſque ſe extendat,difficilius omnino curatur.Cauſæ autem affectionis ſunt,aſ-
B ſiduæ cibi corruptiones,& peregrinorum eduliorũ ingeſtiones:amplius autem ſi frigiditas aut vehemẽs ardor inſiſtat.ſimiliter etiam plagæ ventrem lædunt:& in morbis quoque longis,venter malè affectus affectioni huic obnoxius fit.A medicinæ quoque purgãtis potione quidã in cœliacam affectionem inciderunt.Noſſe tamen oportet, quòd aliquãdo quidẽ per circuit⁹ malũ hoc affligit,tẽporibus quibuſdã aluo reſtitãte:quibuſdã verò ordinatè per certas horas fluẽte:aliquãdo verò inceſſãter apparet.Quin &hoc noſſe oportet,quòd ſæpe nõ ſolùm permanet appetitus,verumetiam amplius augeſcit:& ob id corruptioni-
C bus aceruatim pérque vices factis,omnia mala augeſcũt. Recente igitur morbo,diligenter inueſtigandæ ſunt ipſi⁹ cauſæ,vt ab eis maximè nos aſſeruemus.Siue igitur corruptiones præceſſerint, cauendum ne amplius fiant, ſimúlque vitioſi humores ex eis generati euacuandi: ſiue peregrinorum eduliorum ingeſtio cauſa exiſtat, ea ipſa auferre oportet:ſiue labor,aut fatigatio,aut aliud quippiã ex prædictis,ab eis ſimiliter abſtinendum eſt,ægríque in quiete adſeruandi: atque ſi ferre queant, in inedia, aut
D certè omnino modico cibi vſu.Aliquando autem etiam larga potione vtendum,ægérque ad reuomendum cogẽdus:maximè ſi humores in vẽtre collectos perceptemus. Deinde attentè exquiſitæ diætæ inſiſtendum,donec affectio intotum tollatur. Conſiſtit autem exquiſita diæta in electione qualitatis ciborum. Quòd ſi tamen in principio difficilis appareat morbus,etiam reliquis præſidiis vtendum.Primùm igitur media inſpicienda ſunt, atque ſi inflammatio aut ſimilis inflammationi diſpoſitio circa ventrem reperiatur, cataplaſmatis vtendum eſt quæ ex
E profeſſo inflammationem ſoluũt,ac fluxus retrahunt: quã in re,palmæ commodè ſemini lini admiſcentur. Cæterùm cataplaſmata ipſa minimè calida apponere oportet: ſed tepida ſaltem.atque ſi intendere eorum vim velis, acaciæ quippiam & hypociſthidis,aut malorum cotoneorum,aut aluminis rectè admiſcueris. Magnificè autem proſunt lentiſcus & rubus ſimul cocta. acetũ quoque mulſum appoſitè in cataplaſmatum cocturã aſſumitur.Summè verò commodam vtrique affectioni nouimus loliaceam farinam ſimul cum eis incoctam.Inflatione autem
F plurima infeſtante,cuminum aceto mulſo inſpergimus, rutámque & anethum.Manifeſtum eſt autem quòd ad cataplaſmatum retentionem,quò contentius inhæreant, etiam roſaceum adhibemus, ac parum vini: ampliúſque lentiſcinum,aut œnanthinum, aut myrſininum. oportet autem lana excepta ipſa imponere. Cæterùm optimum ad ipſos tale cataplaſma exiſtit:Malis maximè cotoneis,& palmis,abſinthiique coma in vino decoctis, vinũ ipſum percolatur,ac ſapæ Creticæ tertia pars ei affunditur:deinde ſimul calefactis polenta tenuis inſpergitur, & abſque
G oleo decoquitur.oleum verò quo venter illinitur ſit melinum.Poſt cataplaſmata conuenient cerata ex myrſinino aut lentiſcino oleo apparata:quæ tamen ex adſtringẽtibus quædam habeant admixta,ex acacia dico,& quæ eius generis exiſtunt. Aptiſſimum etiam his ceratum eſt ex oleo myrſinino apparatum, quod mora immatura ac acerba trita,parúmque ſanguinariæ,habet admixta. Porrò vbi diuturnum fuerit malum, etiam ad malagmata tranſeundum eſt.ſummopere verò concinnum eis vide-
H tur,quod ex ſeminibus conſtat,& ad colicos eſt præſcriptum:itémque quod ex lauri baccis, quod ad aquam inter cutem deſcribetur. poſtea etiam adhibenda ea quæ vehemẽter rubefaciunt cutem.Quòd ſi affecti o adhùc intẽ datur, etiam dropaces adhibẽdi medicamẽtaria vi præcellentes,bituménque habentes & adarcen: poſt dropacẽ

verò,morſum balneo ſecundum caliditatem mordaciore
curare oportet:duabúſq; poſt dropacis amotionẽ horis ſi
napiſmi adhibendi ex ſinapi & caricis: ita vt modico tẽ-
pore impoſitos ſinamus,oleóque inde ad locum circum-
fuſo,ad balneum ducamus. Atque id ſemel facere non
ſufficit,ſed bis ac ter : neque enim hoc ipſo aliud effica-
cius remedium in prædicta corporis cõſtitutione appara
ri poteſt:& ob hoc nõ multo tẽpore inhærere id oportet,
ne loco nimiũ exuſto,ſecũda & tertia hui9 præſidii admo
tio prohibeatur. Mirabiliter etiã vomit9 efficaces ſunt, tũ
à cœna,tũ à ieiunio facti:nimirũ quæ corrupta ſunteuacuã
tes,& quæ ad inteſtina dilapſa ſunt attrahẽtes & cõuerrẽ-
tes,ac proprias vẽtris actionesreuocãtes.Si verò liceret ab
his ad eos qui à raphanis fiunt tranſire, maiore compen-
dio affectio ipſa expugnaretur.Quidam etiam veratri al-
bi purgatione vſi ſunt:& ſi ſubiectæ vires eius auxilii ſint
capaces, præ omnibus huius vſus eligatur. Ego verò ad
cœliacos priuſquam vires extremè deficiant, purgatione
humori conuenienti vtor. Aliquando autẽ medicati qui-
dam & acres,aut etiam ſeroſi humores tuniculis ventris
aut magis inteſtinorum infarti aut imbibiti,rodunt & ir-
ritant,atque ex omni corpore humores ad locos circa vẽ
trem & inteſtina aduocant,diuturnarúmque fluxionum
cauſa fiunt.Cæterùm ex egeſtis recrementis & ex conſe-
quentibus acceſſionibus,affligentis humoris ſpeciem cõ
iectare oportet,atque ita conuenientem exhibere purga-
tionem.Præſtabilius tamen eſt picræ ex aloe compoſitio
ni,ſcammoniæ ſcrup.i.aut amplius,ſi vires tolerẽt,admi-
ſcere, & cum aqua mulſa præbere. quòd ſi ex atra bile ſit
humor infeſtans, epithymum adiicere oportet, & poſt
affligentis humoris euacuationem, eis vti quæ affectis
membris firmitatem addere poſſunt:cuius generis ſunt
ex malo Punico eclegmata,ad ſtomachi ſubuerſiones de-
ſcripta.Illud etiam notatu dignũ, quòd aliquibus fluxio-
nes ex adſtringentium vſu oboriuntur: ventre nimirum
ab ipſis læſo propter imbecillitatem aut mollitiem ſen-
ſus. Vtimur autem,inquit Archigenes, ad alui fluxiones
hiera mea,drach.ii.ex ea exhibitis ad eorum quæ in ven-
tre ac inteſtinis incident deterſionem:vt nullum enim a-
liud,hæc ipſa quamrectiſſimè emendat & corrigit: dein-
de theriaca vtor.Vtor etiam,inquit,zopyrio mea ad coli-
cos deſcripta,ad fabæ magnitudinem ex ea præbens cum
duobus cyathis paſſi veteris, aut aceti mulſi boni paulo
ante horam cibi ſumendi,ad dies ex ordine xv. deindè
vbi ab eius exhibitione per v.dies quieuero, rurſus exhi-
beo ad dies x.atque hoc tandiu facio donec non amplius
opus habeat æger.Præſtat etiam exhibere quæ ex duobus
piperis generibus conſtat,compoſitionem. Omnino igi-
tur ſimplicia pharmaca & facilè digeſtibiles cibos exhi-
bere oportet debili exiſtente aluo:ſi verò febricitẽt etiã,
eo magis aſtringentium ſylua erit vitanda.Quòd ſi tamẽ
prædicta remedia circa affectionis ſolutionem nihil effi-
ciant,vſtio aſſumatur.Perurere autem ſuperiorem ventrẽ
oportet,interuallis duorum digitorũ menſura aut am-
plioribus etiam factis,vlcerationéſque ſeruare ad multũ
tempus,ad fluxionum in ventre tranſitum ac deriuatio-
nem.Licet autem & per pharmacum cruſtas infligere, ſi
quis ignis admotionem formidet. Poſtremum quidem
igitur locum inter prædicta remedia vſtio habet,propter
nimiam ſeueritatem: ſiquis tamen virili animo prædi-
tus ſit, priuſquam concidant vires, poſt præſidiorum fir-
mitatem addentium vſum, quodam modo vſtione vti
poteſt,quæ ſola ſe affectionis difficultati opponere con-
ſueuit.Atque huiuſmodi quidem eſt quæ forinſecus cœ-
liacis adhibetur cura.Operæpretium eſt autem & per ad-
ſtringentes potus auxilium ferre,vbi humiditas imbecil
litatis cauſa exiſtat ac fluxionum. Plãtaginis itaque ſemẽ
ſiccum tritum ac potatum præclarè facit,tum per ſe tum
aliis etiam admixtis.Quidam etiam gallinarum ventri-
culis vtuntur exiccatis ac tritis potui inſperſis. Eandem
efficaciam & ſtruthocamelorum ventriculi habere cre-
duntur.Proderit & lapathi ſemen tritum, maximè verò
oxylapathi.Cornu item cerui tenerrimum vſtum,cũ mo-
dica galla præbe bibendum:aut nucum iuglandium cor-
ticem quo tinctores vtuntur,ſiccum tritũ,cochlearii mẽ-

A ſura ex aqua præbe:aut quercinam glandem contuſam ac
cribratam cochlearii menſura,inſtar farinæ vino auſtero
inſperge,ac exhibe:aut cancri marini vel fluuiatilis teſtã
vſtam cochlearii menſura præbe cum aqua: aut thuris
granum fabæ magnitudine in vini nigri cyatho vno diſ-
ſolutum,ſanguinariæ ſucco pari menſura admixto præ-
be:aut gummis albi vermiculati vnc.i.tritam ex vini ni
gri cyathis tribus præbe:aut vuarum paſſarum vinaceos,
ſiue etiam vuarum torrefactos, exhibe cum polenta:aut
canis ſtercus ſiccum,cum quodam odorato:aut plantagi-
B nem ſiccam contuſam & cribratam dato: aut bituminis
quantum ſatis eſſe exiſtimas,deglutiendum præbeto.Bo
num eſt etiam corticis quercinæ glãdis decoctum:itém-
que pelliculæ decoctũ,quæ ſub cortice quercus reperitur
Caſtaneæ corticis decoctũ, aſpalathi decoctum, radicis
pæoniæ decoctum,atque ipſa etiam radix ſicca trita po-
tui inſperſa:corticis loti arboris decoctum. Capitum itẽ
papaueris torrefactorum drach.i.ante ſomnum cum vi-
no diluto potata.quin & ſemen capitum papaueris tritũ
exhibitum egregiè auxiliatur. Mirabiliter autem acerba
C & immatura mora proſunt ſicca trita in potu exhibita:
quemadmodum de alui fluxione eſt prædictum. eodem
modo & rubi mora immatura & acerba exhibẽda. Vten-
dum & ſimplicioribus ad dyſentericos deſcriptis medi-
camentis,maximè iis quæ ex pomis ſunt apparata. Com-
moda ſuntquoque ea quæ vrinam cient,fluxionem ſæpe
tranſferentia:velut eſt apium,fœniculum,aniſum,adian-
tum,acorus,damaſonii foliorum drach.i.& quæ eis pote-
ſtate aſſimilantur. Ex compoſitis prodeſt paſtillus Thra-
ſiandri,& qui ex ſeminibus conſtat, ad dyſentericos ſcri
D pti. paſtillus item ex ſpina & ex electro, ad ſanguinẽ per
ſputum reiicientes deſcripti.Omnium verò maximè an-
tidotus theriace ex viperis conſtans prodeſt: multóque
adhuc magis quæ Eſdræ inſcribitur:efficaciter enim au-
xiliatur. Mirificè quoque cœliacis conducit antidotus de-
ſpoſynos appellata,cuius compoſitio hæc eſt: Spicæ nar-
di,cinnamomi,piperis,coſti,hyoſcyami,croci,ſeminis pa
paueris,opii,omnia æquali pondere accipito,contundito
& cribrato,ac cum melle vnito.Datur ex ea duorum ſcru-
pulorum pondus ex vino. Oribaſii,ad cœliacos. Bacca-
E rum myrti nigrarum cochleare vnum & dimidium,roſa-
rum ſiccarum,œnanthes,ſingulorum cochlearium dimi-
dium,palmarum carne ſufficienti excipe,& paſtillos in-
forma,ac exhibe drach.i.cum aqua aut vino dilutius tẽ-
perato iis qui febribus carent. Aliud,ad cœliacos. Lau
ri virgulta iii.piperis grana vigintiquatuor, cumini gra-
na quinquagintavnum:contere,ac præbe febre carẽtibus
cum vino, febricitantibus cum aqua:pro vna autem vi-
ce hæc in potu ſumuntur.Cæterùm ſimplicia & antidoti
opportunè ante cibum exhibentur:paſtillus autem dolo-
F rẽ leuans,ante ſomnũ. Malagmate verò concoctorio,in
alui fluore per omnia huiuſmodi vtaris: Bdellii,ammo
niaci thymiamatis,canchryos,cuiuſque ſeſquiunciam,o-
popanacis drach.vi.ſtyracis drach.vi.myrrhæ ſeſquidra-
chmam,piperis grana centum & triginta,galbani drach.
ſeptem,terebinthinæ drach.ſeptem,ceræ drachmas trede
cim & dimidiam,adipis ſuilli drachmas ſedecim. Siccif-
ſima conterito & cribrato:molliora verò in pila tundito,
ac ſicca inſpergito:pila itémque piſtillo ex vnguento iri-
no illitis,vt molle ad tactũ & glutinoſum reddatur. Ver-
G mes autem terreni in teſta ad cinerem exuſti, & ieiunis
cum vino exhibiti,ventris fluxiones ſiſtunt: eorũ itaque
tres aut quinque exhibeto. Porrò cognitu digniſſimũ &
hoc eſt:infinita ſcilicet remedia hoc nomine prædicata
eſſe quòd aluum ſiſtere poſſint: verùm ſeri profectus eſt
omnium meminiſſe:& cauendum etiam ne nimium lar-
gus fiat eorum vſus: quanquam plurimi omnino morbi
ab aceruata pharmacorum viciſſitudine delentur, qui a-
liâs non facilè hominem relinquant, ſi diæta ſolùm ex-
quiſita vtatur. Vna autem tutiſſima & compẽdioſiſſima
H via,ad affectionis extirpationem diæta exiſtit. Diæta
cœliacorum. Cœliacum oportet mox vbi à ſomno ſurre
xerit faciémque proluerit,ad deambulationem prodire,
ita vt pro viribus progrediatur.Deinde fricationem ſim-
pliciorem adhibere,parce videlicet & minimè contentè

fricando, maximè ventrem: oleo verò quo confricatur, canchry & pyrethrum incoquantur, quo postea deterso, corpus ex oleo dulci impinguetur. Balneo autem vtplurimùm renuntiamus: aliquando tamen ad lassitudinis vel alicuius alterius rei medelam ipso vtimur. In balneo verò smegmate quopiam vtatur, quod cutem lancinare ac pertundere potest, velut est nitrum assatum, fæx vini vsta, & quæ eius generis existunt. Ab inunctionibus & balneo prandendum est: perspiciendum verò, si quicquam aliud, vt cibum diuidamus. Duas itaque tertias partes cibi, in cœnam reseruet, atque ipsum etiam qui in prandio exhibetur panem dimidiatum per se sumat: reliquum verò cum obsonio simplici. Frumentaceum enim alimentum, naturæ homini maximè conuenientis, existit. Oleribus autem rarò vescatur: inflationes enim pariunt. Minimè apti sunt etiam omnes arborũ fructus, insuauibus humoribus ventrem & stomachum replentes. Cæterùm à prandio deambulationibus indulgendum, & animi aliqua laxamenta adhibenda. somni enim diuturni, nocentissimi sunt, nisi lassationis sensus adsit, aut nox vigilata præcessit: vesperi autem à cœna dormiat. Ex frumentaceis igitur cõueniũt panis clibanites, alica, oryza: verùm sorbitiones ex milio non probo, quum concoctu difficiles & vitiosos humores milium producat. Ex leguminibus non inepta est lẽticula assata, & cum plantagine cocta: vtile est & palmas sorbitionibus incoquere, malàque cotonea, eisque simili vi prædita. Ex oleribus brassica eligatur duabus aquis decocta, cum oleo ac modico garo, pauciſſimóque aceto: intubus item coctus & cichorium, pastinacáque valde excocta cum simplici liquamento. Varietatis autem gratia eis etiam carnes exhibẽdæ, ex gallinis, columbis, aut passerculis montanis, ex pedestribus etiam tenerrimæ & friabiliores, coctæ omnes, concoctis simul quibusdam fructibus, aut pomis, aut myrti baccis. Bellaria modicè præbẽda, velut sunt amygdalæ, palmæ, nuces, atque ea voluptatis gratia tãtùm ac dulcoris deguſtãda. Fructus sint minimè inflantes: vua modica pensilis: in pomis ac piris similibúsque mediocritas seruanda, atque hi ipsi cum pane exhibendi. Vinum conuenit subadstringens. Omnis autem liquor qui in potu exhibetur, paucus sit, & post omnem cibum præbeatur. multus enim potus, ventris fluxionibus infensiſſimus existit. Nosse tamen oportet quòd in iis qui cum mordacitate fluxionibus infestantur, optimè facit lactis potus: ita vt in principio calidum ac recens mulctum detur: postea, verò ad medietatem decoctum aut etiam ad tertias quemadmodũ in alui profluuio est prædictum. hoc enim modo exhibitum simul sistit ac temperat fluxiones. Cæterùm in quibus lac ipsum in nidorosam aut acidam qualitatem permutatur, quartã partem aquæ affundito, prædictóq; modo decoquito ac exhibeto.

De colliquatione, Cap. XXXVIII.

QVVM verò per vẽtrẽ quiddam excernitur quod nõ ab accepto cibo aut potu prodit, sed ab humoribus ex corpore in ventrem defluẽtibus, assimilatúrque ei quæ tum per vomitum reiicitur, tum infernè procedit, flauæ bili: differt autem ab ea tum graueolentia, tum quòd flauius quodammodo excrementum apparet, stirgmentitiámque crassitudinem habet: aliquando verò & oleosum aut adiposum existit: colliquatio morbus is & syntexis vocatur. Recèns enim compacta substantia pinguedinis ac carnis, ab ardenti febre resoluitur & colliquatur. Diuti⁹ verò perseuerãte malo, ex ipsis etiã solidis partibus aliquid colliquescit: in qua pessima febricula frigidæ purissimæ frequens potus remedio existit: eiusdem etiam qua litatis cataplasmata & epithemata ad pectus & præcordia adhibere oportet. Cibi quoque refrigerantes exhibendi: reliquáque quemadmodum in æstuantibus, ac in habitũ conuersis febribus dictum est, facienda. Quòd si in viscerum inflammatione hoc contingat, valde periculosa affectio est, & cum prædictione remediis prædictis vti oportet. Porrò si acre sit ac mordax quod excernitur, intestinaque inde ignescant, mordacitatem lenire oportet per infusiones, vbi vrgeat malum, nullo exacerbationum respectu habito, præterquam circa initium accessionis. Infundatur autem succus oryzæ ad tactum tepidioris, itémque

A lac tepens. Si verò mordacitas cum tormine contingat, ptisanæ succus infundendus est cum ouis crudis ac conquassatis, admixto rosaceo: aliquando verò bituminis etiam drach. I. admiscenda. Quòd si dolor adhuc perseueret, bis ac ter etiam prædicta infundantur. Cõuenit quoque his lac potatum, ad quod quarta aquæ pars est affusa, quemadmodum dictum est, decoctione ad tertias facta.

De lumbricis, ex Herodoto, Cap. XXXIX.

LVmbrici & in febribus, & citra febres nascũtur, tum multitudine, tum magnitudine, tum colore, tum tẽ- B poribus etiam differentes. Circa initia enim morborum generati, substantiam suam ex subiacente corruptione capiunt: circa vigorem verò, ex malitia morbi: circa declinationem autẽ, ex permutatione omnium in melius, qui sanè citius separantur: natura enim ipsos, reliquorum recrementorum instar, foras propellit. Cẽsentur autem peiores ex ipsis maiores minoribus, paucis multi, & albis rubri, viuentes etiam mortuis deteriores. In infantibus autem & pueris, atque iis qui ad pubertatem accedunt, maximè abundant. Cæterùm hoc malo affectos, incredibilis C morsus stomachi ac ventris concomitatur, tussiculǽque tenuiſſimæ ac frequenter irritantes, quum tamen nihil reiiciatur. In somno tremunt & præter rationem exurgunt. Quidam verò & linguam foras protrudunt, oculósque claudunt, ac taciturni sunt, excitantésque molestè ferunt, ob imbecillitatem vigilare nequeuntes. Quidam autem oculos sanguine suffusos habent, & pulsum inæqualẽ, obscurum, deficientem & recurrentem. Quibusdam etiã appetitus perditio accedit: pueris insuper dum dormiũt D manducatio linguæ, cum exertione, cui accedit cõformatio oris in modum lactentium aut accipientium cibum. verùm hæc pauco tempore & per interualla fiunt. Aliqui verò infantes cum clamore præter rationem exurgunt, citóque rursus collabuntur. Aliqui etiam dentibus frendent: quod contingere verisimile est, animalculis attrahẽtibus cibum, mordentibúsque ventrem ac intestina. Iam verò & ad stomachum quosdam processisse constat, nauseárumque & morsuum fuisse causas. Sæpe etiam per se E sursum reiectantur: aliquando verò cum pituitoso quopiã humore. Quidam etiam infantes neglecti, motu pulsus destituuntur, ac refrigerantur, atque eorum instar qui animo linquuntur, tenuem quendam ac frigidum sudorem exudant, & vtplurimùm liuescunt. Contingit autem aliquando faciem fieri rubicũdam, maximè circa malas: verùm color hic rursus in pallorem solito maiorẽ transit. Alii autem instar delirantium peregrina in somnis loquũtur: alii decubitum transmutant continuè dormientes, angoréque vexantur, ex locóque ad locum sese viciſſim F proiectant. Verùm paucos omnino ex ipsis morsum confiteri constat. plerique enim in mentis inopia ac taciturnitate degunt. Porrò qui à rotundis lumbricis infestantur etiam cibum auersantur, & siquid acceperint, reuomunt, aut nauseabũdi vix deglutire possunt. Febres in eos cum vehementi extremarum partium refrigeratione irruũt. Quibusdã autẽ venter ad tympani modũ inflatur. Ex Hippocrate. Lũbrici circa aluũ his signis deprehendũtur: si somnolẽti sint nõ permittente morbo, & extremæ partes frigidæ, & cordis siue oris ventriculi dolor, vrinæ cõturbatæ, & lingua humectetur. Item qui animalculis in G ventriculo abundant, sputo replentur: & si tenuis quispiã prodierit lumbriculus, ampliùs non spuunt. Quicunque igitur in ore ventriculi lumbricos habent, ferè in totum ipsos vomitu reiectant. Quibus verò in intestinis insunt, ipsos infernè excernunt. Omnes autem nauseabũdi sunt, vomúntque quæcunque acceperunt. Iis qui punguntur, similes sunt: totóq; corpore cõtrahuntur, & repentè acerua timque mouẽtur, ac tormina accusant, interaneorúmque dolores. Euaporationes quoque ad caput delatæ, vertigines inducunt. Quin & diæta quæ præcessit, ostendet tibi H lumbricorum generationem: ex crassioribus nimirum & quæ difficulter conficiuntur, & largius ingestis, & maximè frumentaceis contingentem: quos item balneis à cibo vsos fuisse comperies. Cæterùm cura ipsorum, alia cõmunis est & cum ea quæ febricitantibus conuenit coincidens: alia verò eis propriè conducit. Quum igitur am-

bigua adhuc affectio exiſtit,& rationabilis quædam ſuſpicio adeſt, incerta tamen neque planè comperta, mitioribus ſanè remediis vti oportet: ab acrioribus enim febres magis exacuuntur, ſi affectionem falsò habuerimus ſuſpectam. Vbi verò conſtans ac euidẽs cognitio contigerit, ad tempora morbi animum intendere oportet. Ad eos enim qui circa primas horas naſcuntur, acrioribus remediis eſt vtendum: & magis vtique, ſi iuxta declinationem totius morbi apparuerint. Eos verò qui vigẽte morbo apparent, mitius curabimus: atque id eo magis, ſi inflammationes & tenſiones viſcerum concomitentur. His igitur cataplaſmata adhibeantur ex ſemine lini, craſſiore lupini farina pari menſura admixta. In potu, pueris ante cibum myxarum decoctum admixta mentha præbeatur: eis autem qui ad integram ætatem peruenerunt, abſinthii aut abrotoni cremor. Vtriſque verò etiamſi febricitent, etſi trimeſtres tantùm infantes exiſtant, vermes terreni cum ſapa confidenter exhibeantur: ſi verò ſapam nõ admittant, cum hydromelite, aut vt libet præbeto, nihil veritus; neque vtilitate contempta, ſeptem numero dato. Quòd ſi non nuda ſit ſuſpicio, ſed certa deprehenſio lũbricorum, cataplaſma ex lupinorum farina in hydromelite decocta imponendum: cui aliquando etiam bryoniæ radix adiiciatur. Vmbilicus autem felle taurino expleatur, aut melanthio cum lacte muliebri trito, aut abſinthio, aut abrotono, aut bryonia, pinguib⁹ ficub⁹ admixtis. Spina verò vniuerſa, ex medulla ceruina inungatur. in potu etiam his vermes terreni ſeptem cocti ac triti cum ſapa præbeantur, aut, vt libet, aliàs tenuiſſimè triti. Efficax eſt & abrotonum, & ſantonicum, & abſinthium decoctũ, vnumquodque aut cum ficubus aut palmis exhibitum. Aliquando autem hæc contuſa & cribrata, & cum melle in catapotia redacta, deglutienda præbemus. Dari poteſt etiam chamæmelorum decoctum cum modico roſaceo: vehementer enim efficax exiſtit. Egregiè quoque facit Cretica ſapa cum roſaceo potata. Aliud. Nuces pineas in aqua calida macerato, teritóque ac roſacei cyathũ vnum affundito, & cum vino optimè temperato tribus horis bibendas præbeto: inde enim enecati, tum vomitu tum ſeceſſu eiicientur. Commodè quoque in cibo ſumitur ſenecio viridis ac barba hircina. Eoſdem etiam auriculæ muris ſuccus, & calaminthæ ac menthæ decoctum, citra moleſtiam educit, quod & braſſicæ ſemen ac petroſelini facere perhibentur. Superior autem venter cerato integatur ex abſinthio oleóque cyprino apparato: aluo autem adſtrictæ glans immittenda, præſertim pueris: quæ ſi nihil profecerit, clyſter adhibendus morbi vigore remittente, ex abſinthii & abrotoni, aut cẽtaureæ decocto, cũ melle ac nitro. Cæterùm lumbricos qui circa vigores febriles naſcuntur, quóſque malignos appellamus, per ſimpliciora remedia ſubducere conabimur. In cataplaſmata igitur abſinthium, abrotonum, ac ſantonicum miſcebimus: aliquando etiam lupinum. Olei autem omphacini propinabimus eis qui facilè id ferunt, cyathum vnum. In ſorbitiones verò mellis plurimum coniiciendum: & ptiſanæ quoque oleum plurimum omphacinum incoquẽdũ. alicam itẽ in myxarũ decocto præbebimus tum per ſe, tũ cũ aqua mulſa. Præbitiones verò ex oleo ſemper augebimus: multæ enim commoditatis exiſtunt. In vniuerſum enim omnia quæ lumbricos educunt aut per acredinem occidendo, aut per amaritiem ſubducendo, aut ad excretionem irritando, aut per conſequentem ad ea quæ exhibentur lubricitatem, efficacia cognoſcuntur. Extrahuntur enim ſimul, vt veriſimile eſt, per ſorbitiones lubricas vias reddentes, aut etiam per innominatam aliquã efficacem qualitatem. Viuentes equidem vicinas inteſtinorum partes apprehendunt: mortuæ verò vnà cum ſtercore euacuantur. Prodeunt autem quædam adhuc viuæ, verùm vertigine affectæ, &, ſi ita dicere libeat, ſemineçatæ. proſunt autẽ & his vermes terreni. Porrò per pharmacorum potiones enecatos lumbricos, citra dilationem per glandulas extrahere oportet: vitioſa enim ex ipſis exhalatio procedit, quæ & appetitum & digeſtionem lædit. Atqui ad nauſeas ex lumbricis obortas, lancinationéſque ſtomachi, ſalis granum in ore detineant, deglutiántque liquefactũ. acredo enim, vt apparet, eos ſtatim infrà ſubſidere cogit. Oboriuntur autem & in alui fluxione lũbrici. eos fluorem inſpiſſando, & concoctionem tum per cibos tum per cataplaſmata in melius permutando, curare oportet. Inquantum enim fluxiones inualeſcunt, tantùm etiam lumbricorum generatio augetur: viciſſimque fluxu ceſſante, lumbrici interquieſcunt: quare diligenter conabimur vt aluum adſtringamus, firmitatémque ei adiiciamus. Coniicienda itaque in cataplaſmata aliàs ad fluxiones ſiſtendas concinnata, ea quæ ad lũbricos ſunt prædicta, & quæ fluores non exacerbant, velut eſt abſinthiũ, abrotonum, ſantonicum: iámque etiam malicorium, acacia, & balauſtia, eiſque ſimilia, cum cruda hordeacea farina. Cerata quoque imponenda ex his apparata. Vtẽdum & præpotationibus, inter quas reliquis omnibus plãtaginis ſuccus eſt præferendus: ad vtranque enim affectionẽ, veluti dixi, efficax exiſtit. Licebit autẽ & in hoc caſu, vermibus terrenis, quemadmodum antea dictum eſt, vti.

Ceratum ad lumbricos: Farinæ lupinorum, abſinthii, farinæ hordeaceæ tenuiſſimæ, cuiuſque drach. ſeptem, fellis taurini vnciam vnam, ſcobis cornu ceruini drach. quatuor, ceræ quadrantem vnciǽque dimidium, olei ſeſcundarii ſeſcuncem.

De lato lumbrico, Cap. XL.

Lumbricus qui latus appellatur, in iis qui febre carent abundat, & in longis ac diuturnis enaſcitur morbis. Eſt autem latus lumbricus, ſi ita dicere libeat, permutatio pelliculæ intrinſecus tenuia inteſtina ambientis, in corpus quoddam viuum, quod continuos ſtomachi morſus infert, & ad cibos incorrigibilem appetitum: cæterùm ea quæ accipiuntur, non ſuccenturiata digeruntur, ſed citò excernũtur. Cõſequitur affectos corporis gracilitas & imbecillitas cũ tarditate, aſſiduúſque famis ſẽſus. quod enim viuificatũ eſt in inteſtinis, vbi recẽs exhibitũ cibũ cõſumpſit, poſtea ipſa ſolida corpora arrodit. Minimè verò fallax ſignũ erit, ſi cũ recremẽtis quædã cucurbitæ ſemini ſimilia excernãtur. Porrò cura penitus cũ præcedenti concordat: præpotationes enim conueniunt amaræ & acres: allii item comeſtiones. Aut enim integræ excernuntur, vt incredibilem magnitudinis de ſe præbeant aſpectum: aut etiam prodeunt in partes conciſæ, & ſemel ſanè exolutæ non amplius ſecundariò congregantur. In potu igitur etiam his vermes terrenos, vt dictum eſt, exhibebimus. Propriè autem ad ipſas auriculæ muris ſuccus facit, duorum cyathorum menſura, cum vno zythi cyatho potatus: celerrimè nanque ipſos educit. Aliud ad latos lumbricos quos *ceirias, id eſt inſtitas,* vernacula voce appellant.

Nitri, cardamomi ſeminis, piperis, ſingulorum æquales partes commiſceto, & cochlearii menſuram inde præbeto: confeſtim enim educit. Aliud. Corticis radicis mali Punicæ acidæ in ſuprema parte delibrati, piperis, cuiuſque drachmas quatuor, cardamomi drachmas ſex, marrubii drachmas duas, mellis deſpumati quantum ſufficit, præbe ex eo cochlearium poſt allii comeſtionem.

De aſcaridibus, Cap. XLI.

Aſcarides etiam lumbricorum ſpecies ſunt, circa extremas inteſtini recti, ac primam internã adſtrictiorem ani partem, ſphincterem *Græcis* appellatam, conſiſtẽtes, vehementémque pruritum his locis inferẽtes. Et pueri quidem aſſiduè ad egerendum irritantur: à cõtraria verò inſtantia, & aduerſus eas contentione, ac vtplurimùm ab excretione melius habent. Qui verò ad integram ætatem peruenerunt, cauſarum moleſtiam inferentium animaduerſionem habentes, digitos in anum immittunt, ac procidentes educunt. quin & ignitis lapidibus, aut littoreis calculis à ſole peruſtis fouendo, mordaces pruritus leniunt. Cæterùm, quum quidam præ puſillanimitate nihil horum auxiliorum admittant, minimè malum ipſum negligere oportet, ſed citra dilationem curare, atque iis qui falſi diuerſum ſentiũt, cauſas indicare ac curandi viam demonſtrare. Porrò cauſæ huius acceſſorii mali, cibi ſunt & frigiditates, alimentique corruptiones, quas præſtat prius vitare. Huius verò ſigna, potiſſimũ ex recremẽtorũ graueolentia ſumuntur. Poſtea pueri quidem acri muria infuſa ſunt euacuandi, aut abſinthii decocto oleo admi-

xto. Calidiorem quoque ſublutionem eſſe cõuenit:à qua vbi prodierint recrementa,affecti loci illinendi, ex ſimplicibus quidem,acacia & hypociſthidis ſucco, rhoíſque ſucco cum alumine liquido: compoſitis verò,Andronii paſtillo,& ſphragide Polyidæ inſcripta, & lanæ ſuccidæ paſtillo,ac quæ his ſimilia exiſtunt. Coacta enim ab adſtringentibus caro,corroboratur,aptitudinémque ad animalculorum generationem amittit,atque aſcaridas ipſas excludit. Perfectiores etiam ætate,ſimiliter euacuandi acrioribus ac calidioribus infuſis,velut eſt muria & centaureæ decoctum:deinde cedria eis infundenda: ad quã rem corneam fiſtulam vndiquaque perforatam apparare oportet,circa fundum amplam,ac magnitudine locis cõuenientem, quam vltra adſtrictiorem ani partem inditã cedria explemus,ita vt cedriæ immiſſio palàm tum per amplitudinem,tum per tranſuerſa vndiquaque cõtingat: pòſt verò quieſcere iubemus,ſæpe eũdem curationis modum repetentes. Aliud,quod & pueris & qui perfectæ ſunt ætatis,conuenientiſſimum & efficaciſſimum exiſtit. Carnem veterem ſalitam, pinguedine deraſa, ſublongã & rotũdam formabimus,atque ita adaptatam, podici atque adſtrictiori ani parti intrudemus,ligamentóque adhibito,quàm diu ſuſtinere poſſint, inditam ſinemus: deinde ſoluemus,prædictáque infundemus ac illinemus. idẽ etiam remedium ſæpe repetemus. Cibi verò frumentacei generis,boni ſucci, ac qui facilè concoquuntur præbeantur.

De abſceſſu in inteſtinis, Cap. XLII.

OBoritur aliquando abſceſſus in inteſtinis, ad cuius eruptionem eliquationes aquoſi puris cõſequuntur: quare ignari ac inexperti hoc viſo decipiuntur,dyſenteriam hanc affectionem eſſe putantes.& ſanè,vt verum fatear,ſi poſt eruptionem diuturna ſit exulceratio & perſeueret,eo modo quo dyſenteria curatur:verùm in principio neutiquam conſimili curatione ſubducitur: vnde etiam quoſdam ægrotos periclitatos eſſe cõſtat,malè ab indoctis medicis tractatos,qui ſtatim in principio dyſentericas infuſiones adhibuerunt.Pro viribus itaque affectiones hæ inter ſe diſtinguantur:iudicatu enim faciles exiſtunt.In abſceſſu enim ſemper dolor pulſatilis præcedit, iuxta affectum locum innitens,neque morſus, neque decurſus adſunt,quales in dyſentericis præcedere conſueuerunt. deinde mutatione in ſuppurationem incipiente,rigores inæquales conſequuntur,febréſque,circa veſperam maximè,irruentes: poſtea vbi perfecta humidi mutatio fuerit facta,omnes moleſtiæ minores fiunt,vehementéſque dolores remittunt:deinceps eruptionis tempore accedente,rurſus dolores intenduntur. aliquando autem perfecta ventris adſtrictio adeſt.Poſt eruptionẽ verò humor qualem prædiximus,excernitur: quum nihil tale in dyſentericis oboriatur. Cataplaſmatis igitur ad eos vti oportet ex ſemine lini,adſtringẽtibus aliquot ſimul admixtis, veluti ſunt palmæ,mala cotonea,& ſimilia. Atque ne fluxus augeſcat,infuſis vtendum erit, ex ptiſanæ ſucco aut alicæ cum quodam mediocriter adſtringente: vehementem enim adſtrictionem in his facere veremur. A cataplaſmatis verò ac prædictis infuſis,inflammationem mitigamus.Et ſi quidem eruptionem ſuſpectam habeamus, epithematis vtimur quæ eam adiuuant,althæam nimirũ ac caricas,fimúmque columbinum admiſcentes.Si verò diſcuti poſſe ac euaneſcere inflammationem ſperamus, ea quæ diſcutere ac digerere prædicãtur epithemata adhibemus.Qua in re egregiè facit emplaſtrum anicetum, *hoc eſt inſuperabile*,appellatum.Si verò eruptio obuiam veniat,infuſis vtẽdum,primùm quidem ptiſanæ ſucco: cui deinde modicum mellis ad vlcerum repurgationem, eſt admiſcendum. Quòd ſi ſordidiora recrementa appareãt, etiam lenticulæ decoctum ac malicorii ad ptiſanæ ſuccum & mel affundatur. Repurgatis deinde vlceribus, à melle abſtinendum:parum verò quiddam ex paſtillo de halicacabo ad infuſum coniiciendum,quò vlcera ad cicatricem perducantur. Poſt hæc autem proſpiciendum vt corpora inſtauratione ſuſcepta,ſubſidant ac molliora reddantur:ſæpe enim identidem humoris collectiones fieri conſueuerunt. Quòd ſi verò ſinus quiſpiam relinquatur,

A rurſus eadem quæ prædicta ſunt adhibeantur: ſi verò ea quæ ex vlceribus promanant,ſerpendo depaſcant; ad ea quæ ad dyſentericos in principio cõueniũt, tranſeundũ.

De dyſenteria,hoc eſt torminibus inteſtinorum, ex Archigene, Cap. XLIII.

DYſenteria propriè exulceratio eſt inteſtinorum ſerpendo depaſcens,ab externis cauſis producta, veluti frigiditate,ardore,venenatorũ pharmacorũ potu, & quæ his ſimilia exiſtunt.Iam verò & à cruditatibus,peregrinorúmque & acrium ciborum acceptione:ab aliqua item a-
B crium humorum impreſſione,ei conſimili quæ circa externam cutis ſuperficiem contingit,à qua papulæ quædã feruidæ ac exulcerationes perficiuntur. Primùm verò egeſtio malum auſpicatur cum rugitibus ſubpinguibus ac biliofis,pingui nimirum quod intrinſecus inteſtinis adhæret,paulatim circumliquefacto:& quibuſdam quidem cum torminibus,quibuſdam abſque his excretiones contingunt. Quum verò ſuperficies inteſtinorum perfectè fuerit denudata,exulceratióque ſupernè conſiſtit,fæculẽta ac cruẽta biliofáque excernũtur. Vbi autẽ altius penetra-
C rit vlceratio,etiã ſordes pelliculas admixtas habentes expelluntur:& ſi non celeriter cohibeatur,compendio vicinos locos depaſcitur:ſanioſa verò quædam excernuntur, qualia ab occiſorum corporibus defluere conſueuerunt, atque hæc ſanè eſt quodammodo acuta dyſenteria. Si igitur ab acribus cibis,aut à flaua bile dyſenteria oboriatur,ferè intotum ipſam curamus:ſi verò ab atra bile initium ſumat,ſi quidem ratione iudicationis febriliũ morborum atra bilis excernatur tranſitúque ſuo inteſtinum diſtendat,etiam hanc curare non deſperamus.Si verò ſua
D ſponte,nullo præcedente febrili morbo,neque cõcoctione bona apparente, atra bilis excernatur, immedicabilis dyſenteria ex ea oborta exiſtit,nihílque à cancro exulcerato differt:éſtque omnino lethalis. Conſueuerunt etiam exulcerationes aliquæ diutius perſeuerare, ſerpendo nequaquam depaſcentes,verùm cauis vlceribus forinſecus conſiſtentibus ſimiles,quibus cicatrix tardè inducitur,labris nimirum vlceris in callum induratis: in huiuſmodi etiam,infuſa infeliciter adhibentur. Atqui in pleriſque dyſentericis teneſmus præcedere videtur. Eſt autem te-
E neſmus egerendi promptitudo quæ differri ac deuitari non poteſt.Noſſe tamen oportet quòd aliquando quidẽ aliqua ſui parte inteſtinum rectum in dyſentericis exulceratur:aliquando verò totum,& cum ipſo etiam ſuperiora.Si quidem igitur circa colũ,hoc eſt circa inteſtina craſſa,vlceratio cõtingat,ſtercora quæ egeruntur, multa ſunt & coaceruata,& cum flatibus prodeunt,aliquando etiam fumoſa.Pinguia quoque & cruenta recrementis admixta apparent,inexplebiliſque edendi appetitus oboritur. Tenuibus autem inteſtinis exulceratis,dolores circa vm-
F bilicum conſiſtunt,bilioſáque & porri colorem habentia,atque omnino variegata, ſtercori cõmixta plurimùm excernuntur,citra tamen ramentorum complexum,cum torminibus & mordacitate, deſperationéq; ac exolutione,vt non procul ab animi deliquio ægri abſint:à ſitique infeſtantur,& febricitant.ſtercus quoque crudius ab his prodit.Exulceratur autem,verùm rarò, & ieiunum inteſtinum.quod ſi contingat,egeſtiones crudiores apparent, ſanguinem nigriorem vehementer implicatum habentes,bilémque abundè flauam:ſitis multa itémque nauſeæ
G affligunt:vomunt etiam aliquando, ac cibos auerſantur. Dolor quoque vehemẽs ſupra vmbilicum conſidet,quãdoque & febres malignæ oboriuntur. Atque ita affecti decolores fiunt, & ad animi deliquium vſque exudant. vires etiam ipſorum citò deficiũt,neque procul ab interitu abſunt.Antyllus autem ſcribit, Tunc equidem ieiunũ inteſtinum exulceratum eſſe putamus, quum ſanguis qui cum recrementis egeritur,niger ac vetuſtus apparet: neceſſe eſt enim huiuſmodi,in omnibus infra ieiunum ſitis inteſtinis,decoctum excerni. Pituitoſa etiam ac ſub-
H pinguia ſimul excernuntur:pituita enim, inquit, in ieiuno abũdat,ipſúmque etiam adipoſum exiſtit. Bilioſa itẽ abundanter in his excernuntur, ſitiſque infeſtat, vtpote ventriculo ob vicinitatem ex affectione inteſtini ieiuni concalefacto:quapropter & febriunt & dolent. Cæterùm

tenui intestino exulcerato, egestiones minus quidem biliosæ ac pituitosæ sunt:neque enim pituita,nec pinguedo in hoc velut in ieiuno abundat:subcruenta autem magis & rasuræ similia excernũt. Quæ enim deferuntur, pelliculas intestini in superficie radunt:quamobrem sanguis etiam eis minus niger apparet. Si verò circa colum exulceratio fiat,recrementa multa erunt,& flatu comitante coaceruata,& aliquando spumosa.quod verò cruentum in ipsis prodit,flauum erit:cibum plurimum expetẽt,crudioráque egerent:minus etiam à siti infestabuntur,& nõ multùm febriunt,nisi magnum fit vlcus,aut malignum. & si febricitare eos cõtingat, difficilius aliis febrem submouent & excludunt.magnam autem causam subesse oportet,si febris ex colo accendatur.Quòd si rectum intestinum sit exulceratum,concocta erunt recremẽta & sanguis floridus,& sordes plurimæ excrementis admixtæ. te nesmi etiam aderunt violenti, sæpiusque ad excretionẽ incitantur,quum tamen nihil excernant:neque valde esuriunt,neque sitiunt,neque febriunt, nisi vlcus sit cancerosum. Porrò primum periculum ex vlcere serpente ac depascente dysentericis impendet: secundùm verò ex sanguinis eruptione,tertium autem ex fluxu à locis ab imbecillitate affectis consequenti. Cæterùm ab vlcere serpente ac depascente pueros magis opprimi apparet, vsque ad ætatis vigorem.calidum nanque & humidũ huic ætati corpus est,quare ad putrescentes morbos perferendos magis sunt parati.A sanguinis autem eruptione, magis ii qui in ætatis vigore consistunt,infestantur,& qui à natura multo sanguine abundant.à fluxionibus autem senes amplius lædũtur,& qui malo corporis habitu sunt prædici.At verò vbi vlcus proserpturum est, dolor concomitatur.Acria enim & liquida cum torminibus recremẽta egerentur:deinde & odoribus & coloribus variata,vnà cum mordacitate. Febres verò quoque prauæ accedunt, inediæque ac corporis iactationes consequuntur: æstus item continuus ac sitis.Iam verò vlcere serpendo ac depascendo in peius procedente,tamẽta excernuntur:fæculẽta multa ac nigra efferentur, & sordes magnæ intestina ambientium pellicularum,si in crassis intestinis exulceratio consistit.Quum autem sanguinis eruptio futura est, exolutio totius corporis,animi deliquio similis præcedit ac grauitas loci: ea verò quæ egeruntur,lenta sunt ac viscosa,deinde cruenta.Postremùm etiam grumi multi excernuntur,primùm quidem flaui, ad finem verò nigri & graueolentes. Manifestum autem est quòd vires quoque eorum subuertuntur,sudorésque effunduntur: aliquando autem & conuulsiones ad plurimam euacuationem consequuntur. Atqui fluxione laborantes,curationis tempore compacta stercora excernent, deinde non longè pòst, vlceris tectorium splendidum vnà cum stercore effertur. modicè nanque ab infusis fluxus sistitur: deinde paulo pòst vlceratio excoriatur.Cæterùm si alicubi,certè in intestino recto ac colo consistens dysenteria facilè curabilis existit:quæ verò in tenuibus intestinis hæret,difficulter curatur,maximè verò in ieiuno. Iã verò & hæ quæ post abscessuum eruptiones fiũt dysẽteriæ,graues sunt,propterea quòd vires deiectæ iã sint per coincidẽtes inflammationibus febres ac dolores. Graues sunt quoque quæ cum vehementi inflammatione oboriuntur, quæque cum febri ac perditione appetitus.Pessimæ verò dysenteriæ sunt in quibus quæ excernuntur,porri aspectum habent,suntque nigra,plurima,varia, graueolentia, & quæ vnà cum excrementis sordes pelliculis magnis commistis excernunt. Verumtamen & mulieres,quàm viri,senes & pueri, quàm iuuenes & in ætatis vigore consistentes, difficilius curam accipiunt. His prædefinitis, à tenesmi affectione curam dysenteriæ incipiemus,quum plerisque in dysenteria initium sumat.

De tenesmi cura, Cap. XLIIII.

QVemadmodùm iam prædictum est,in plerisque dysentericis tenesmus præcedit.Est autem affectio hæc ad excernendum promptitudo,quæ differri ac deuitari non potest:nihil tamen præterquam pauca cruentũ aspectũ habentia propellens,& post ea quædam mucosa. vbi verò stercus fuerit excretum,ægri alleuantur.Iam verò &

A inflammationem cum laxo tumore,ex continuis distentionibus circa locum obortam esse constat,quæ stercoris insidentis suspicionem præbet quod exitum quærat.Cæterùm recrementa in ipsis concocta & compacta,ferè in totum excernuntur,pauco sanguine post recrementa destillante,stercori minimè admixto. In principio igitur,si grauis distẽtionis sensus circa imùm ventrem fiat,& maximè circa dextram partem,coniectare oportet stercorũ multitudinem in cæco intestino insitam esse, quam furfurum ac fœnigræci decocto infuso eluere oportet,melle oleóque ac modico nitro admixto.Quòd si huiusmodi nihil apparuerit, statim in principio oleo myrsinino
B aut rosaceo,cũ vino & cumino,pectinem inguináque, ac inter anum & scrotum intercapedinem, perinæon *Græcis* appellatam fouere ac irrigare oportet.Deinde lac capri nũm recẽns mulctum heminæ mensura & nequaquam minus præbendum:verùm non aceruatim,sed sigillatim partitum.Sequẽti deinde die, lac ipsum ad dimidium decoquatur:ablato eo quod in decoctione cõcretum superstat:atque ita exhibeatur.Si verò pituita sit quæ ægrum infestet,aut præcesserit frigus,rutam in vino albo decoqui
C to,atq; vinũ ipsum calidũ meracũ bibẽdũ dato, ac assiduè bitumẽ,picẽ siccã,coriãdri semẽ,& cyperum suffito: vndiquaque aurẽ ægro cõtecto suffimẽtũ supponatur.Est autẽ & pastill' suffumigabilis ad tenesmos ac intestinorũ dolores approbatus,hic: Picis siccæ sextantem, bituminis vnciam vnam,sulphuris viui vnciam vnam: bitumen ac picem cum modico aceto liquato:sulphur autem viuum tenuissimè tritum adiicito,hísque simul vnitis pastillos informato.vsu verò expetente,in calidum cinerem coniẽ
D ctos suffito.bitumen autem in refrigeratis, etiam cum ptisanæ succo infundito. Glande quoque suppositititia in eis huiuscemodi vtendum est:Oleo raphanino,si adsit,aut communi,si non illud haberi queat,allia decoquito ac cõformato,deinde ladanũ & ceram paulatim adiicito: quibus liquefactis & ab igne ablatis,modicum lycii addito, vnito,ac tomento excipito,sedique quampenitissimè indito.Ad imum ventrem ac lumbos hoc adhibeto: Ladanum & styracem vnguento nardino oleóque suffumigabili appellato dissoluito,ac lana exceptum imponi-
E to ac colligato.Efficacissima autem sunt in tenesmi affectione fomenta sedi admota.Gallas igitur in aceto decoctas cum spongia adhibeto,aut glomis texturæ gynæciorum per successionem foueto.Efficax est & malicorium similiter decoctum,myrtique baccæ, ac rubus, quæque his similia existunt.Furfures quoque in aceto decocti, ac feruenti ligamento excepti,commodè sedi adhibentur. insessiones etiam ex prædictis vtiliter suscipiuntur. Verùm cui per nostram experiẽtiam cognito testimonium meritò præbemus,tale est.Later perquam vetustus & à fu
F mo denigratus,vnà cum contentis in eo paleis tunditur: deinde feruenti aceto subactus linteolóque illigatus,sedi subditur.Hæc autem statim ab excretione admoueantur, &maximè,si dolor infestet.iuuantur etiã per spõgitidem herbam sede extersa. Si verò exulcerationis principium oboriatur,inflammatióque adsit,ptisanæ succus infundatur,paucis rosis simul cum eo decoctis.quòd si acria sint quæ efferuntur,lac tepidum infundatur. Vehementiori autem inflammatione infestante, oleum rosaceum leniter calidum infusum ac pluribus horis detentum,doloris
G vexationem dissoluit. Si verò laxius intestinum rectum fiat,lentium ac malicorii decoctum infundatur.similiter autem,& si exulcerationis principium adsit. Si verò vigiliæ vnà cum dolore consequantur,sedi collyrium soporiferum subdetur,quod ad dysenterias est descriptum. In eis autem quibus iam vlcus serpendo depascitur, subiecta ad dysentericos cura vtemur. Epithema dysentericis: Croci,myrrhæ troglodyticæ,cyphii,mastiches, succi absinthii,aloes,palmarum,acaciæ,masucha,ladani, malorum cotoneorũ,cumini torrefacti, cãdidi ouorũ assati,
H panis vsti & in vino macerati, olei melini aut rosacei.

Cura dysentericorum, Cap. XLV.

PRincipiũ curationis dysentericorũ à quiete & modico cibo fiat, vndecũq; tãdẽ fluor procedat: & mediæ corporis partes lana oleo modico dulci imbuta cõtegantur:vehe-

tur: vehemēti autē mordacitate infestante, rutaceū sit oleū,& cuminū tritū lanæ cōuolutæ inspergatur, maximè vbi inflationes & tormina affligāt.Quòd si hæc augescāt & intendantur, ad cataplasmata confugiendū erit:& hoc maximè,si inflāmationis sensus percipiatur. Multis enim non dolorum tantùm, verùm etiam totius mali oblitera tionem,cataplasmatum commoditas induxit. Apparentur autē hæc ex polline in posca,vsquequo cogatur decocto: quem deinde linteolo complicato illigatum totis iliis impones.fluorem enim ipsum concoquit.Quandoq; autem & palmas,maláque cotonea, ac malicorium cum aceto cocta admiscemus: quòd si ardor adsit, symphyti radicem tritam,aut solanum,aut perdicium,aut plantaginem adiicimus.Stomacho verò imbecilli & exoluto,polentam cum œnāthe, aloéque & omphacio annectemus: inflatione autem simul infestante,anisi, fœniculi, apii, ac irionis semen addimus. & si lumbrici simul cum recremētis excernantur,melanthiū, aut cornu ceruini ramenta, aut adeps ceruinus,aut coriandri semē non incommodè admiscentur. Quòd si dolor vehemens adsit,prædicta cū lini semine commisceantur,&aceto mulso decoquantur. Si verò sanguis multus efferatur, acacia, hypocisthis, & alumen cum palmis ac malicorio decoctis & tritis aptè concinnantur. si autem liquida & cruda prodeant, quod eis qui vires debilitatas habent euenire solet,mel coctum per se aut polenta admixta, pelle exceptum imponitur. Aliquando autem & opii parum, aut hyoscyami semen, hypocistidémque & acaciam ac myrrham,apiique semē satis largum,itémque fœniculi & anisi inspergitur. Quòd si frigoris sensus adsit, pellem agninam leuem, liquida pice imbuito, calefactámque aluo imponito. Ego verò, inquit Archigenes, superioribus quidem intestinis affectis, pastillum aliquem ex eorum genere qui supernè per os exhibentur dissoluo,ac melle probè cocto, aut palmarum pinguiū carne exceptum impono. neque enim impensæ parcendum est in iis qui de vita periclitantur. Inferioribus autem intestinis affectis, ac mucosis multis infernè prodeuntibus,& eiusmodi etiam occupante madore:ex pastillis qui infernè per anum infunduntur, tres aut quatuor palmarum carne exceptos impono, semperque mihi iuxta votum res acta succedit. Mirificè etiam emplastra quæ cruentis vulneribus adaptata sunt,conducunt,postquam quieuerint inflammationes, ventri ac lūbis totis vsque ad dorsum imposita: qualia sunt Barbara appellata, & quæ ad fracturas apparantur, velut est quod Isis vocatur. Atque de his quidem quæ forinsecus imponūtur hactenus. Dicendum autem deinceps de iis quæ intra corpus assumuntur.In principio igitur post tertiam diem permittentibus febribus, lacte recens mulcto adhuc calido vtendum est,melle tepido ei admixto, atque in eius vsu ad tres dies perseuerādum,quantum nutriendo corpori suffecerit exhibendo: sequentibus deinde diebus melle adempto, & modica aqua (quartæ nimirum lactis partis mensura) affusa, paulùm decoquimus, ac exhibemus: deinde post alias tres ad dimidium decoquimus, & post alias tres, ad tertias, similiter per tres dies, atque ita eis præbemus. Primum enim lac depurgat, simul ea quæ in corpore sunt contemperando: postremum verò aluum sistit. Non scio enim an aliunde grauior molestia dysentericis oboriatur, quàm ex eorum quæ egeruntur acredine contingit. Oportet autem insuper & panem madefactum à lactis acceptione offerre.Pultes etiam ex lacte apparatæ,tum pharmacum tum nutrimentum optimum præbent: velut est oryza cum lacte,dulciarii panes,amylum, & oua lacti cōmista .Quòd si adhuc fluxus perseuerat: inde ad eorum quæ aluum sistunt, syluam transeundum est. ex quorum genere,alia quidem influentes humores obducunt & inspissant: alia verò, corpora plus iusto rarefacta & laxata adstringunt,alia autem resiccant. Pultes igitur ex alica apparentur: nam & hæ probè nutriūt,&aliquo modo obducunt.Condiantur autem paucissimo sale,ac modico oleo & anetho,aut pro oleo magis adipe gallinaceo,aut anserino recenti. Quæ verò ex oryza eodem planè modo parantur,præcedentibus magis resiccant: his autem

A adhuc amplius quæ ex milio fiūt. Quæ autē ex rhoe apparantur pultes,magis adstringunt.Ego verò, inquit Archigenes,eas hoc modo adorno:Rhoem culinarium in aqua pluuia per noctem macero:deinde diligenter expressum aquæ cōmitto. Farris apparatus,ex Archigene. Quod verò Latinè in regionibus Romæ vicinis far appellant, hoc modo apparatur:Frumentum modico tempore aqua madefacito,indéque extractum ac in pilam coniectum, veluti ptisanam à cortice repurgato. Vbi verò corticem exuerit, tollito atque in sole siccato: deinde manibus tritum donec penitus à cortice fuerit mundatum, cras-

B sissimè molito,ita vt granum vnum in quatuor aut quinque partes redigatur, & siccum adseruato. Vsus autem tempore,alicæ modo coquitur, & à sanis in cibo sumitur: pro ægris verò variè apparatur, & epithematis quoque admiscetur. Quidam spicas frumenti adhuc virides tollunt,ex ipsisque far cōcinnant, quo modo & suauius & iucundius redditur.Far quod Clusinum appellatur:Porrò frumentum ipsum rursus madefactum, manibus sedulò cōfrico,atque ita percolatum ipsius succum coquo, ane-

C thi ramulis assiduè agitando:coit autem celerrimè velut glutinum quo ad librorum compactionem vtimur: quo facto,ipsum sale, ac paucissimo oleo siue adipe condio, fitque hoc modo non solùm cōmodum, sed etiam iucūdum. Apparatur autem puls ex siccis item panibus, quos aliquando quidem posca, aliquando verò palmarum,aut malorum cotoneorum,aut pirorum, aut siliquarum, aut rhois,vt dixi,cremore contusos coquo, eísque aliquando ex fauo albo ac optimi mellis pleno aliquid admisceo.Ex adstringentium numero lenticula quoque proditur, quæ

D probè assata cum plantagine aut malis Punicis contusis decoquatur,acetóque ac modico oleo condiatur. vtiliter etiam lenticulæ far Clusinum admiscetur. Olera quidem non valde probo:decētem tamen eorum degustationem non prohibeo,velut seridis coctæ,plātaginis,brassicæ bis coctæ,ad quam post primam atque item secundam decoctionem aqua diffusa,poscam feruētem affundimus,rursúsque donec liquescat decoquimus.Intubum quoque ac sisarum cum liquamento simplici exhibemus. Damus &

E ouorum assatorum lutea tantùm cum modico aceto ac rhoe,paucissimo oleo admixto.Carnes autem dysentericis non valde commodæ existunt, dandæ tamen eis qui diuturno malo vexantur. Ex his volucrium eligēdæ,deinde syluestrium ferarum: verùm ex his omnibus facilè solubiles & non graueolentes, tenerámque carnem habentes ac adstringentem,reliquis præferendæ: velut est inter volucres perdix,palumbes,& similes. Ex pedestrib9 verò carnes dorcadis,capreæ,ac leporis: ex marinis, aselli,percæ,loliginis ac mulli:singulæ verò in posca ebulliāt,

F myrti baccis cum eis incoctis: deinde assatæ cum familiaribus eduliis præbeantur.Fructibus quoque parcè vtātur:si tamen stomachus langueat, pirum coctum, aut cotoneum malum cōcedemus, aut vuam quæ in cado siue olla,aut etiam interpositis vinaceis adseruatur: mespila item ac Punicum malum.In potu,à principio quidem aqua pluuia quæ non sit ex domibus plumbo intectis delapsa, vtendum est: talis enim aqua potata etiam sanis dysenteriam propinat. quòd si pluuia optima non adsit, fontana vtemur:puteorum aqua semper deuitata, vtpote

G quæ subsalsa est,ac ventrem perturbat. Cum aqua autem fructus adstringentes coquere oportet, maximè verò acinos.Pòst verò vbi vires fuerint deiectæ, etiam vinum præbendum,quò stomachi sanitas firmetur. sit autem vinum adstringens,& non valde vetustum.Ante cibum verò corpus inunctionibus,& faciei prolutione, similibúsque curetur, quæ in febrium tractatu sunt relata. Atque hactenus quidem de diæta. Iā verò ad remedia quæ infernè adhibentur transeundum. Magnis igitur intestinis affectis,etiam infusa adhibeantur:& si quidem tenesmus infestet,ptisanæ succus infundatur,adipe caprino aut hir-

H cino admixto. Vbi verò corpora excoriationē incurrant, alicæ aut oryzæ succus magis appositus erit: triticea etiā ptisana ad tenesmos ac excoriationes accōmodata censetur. Aliquando in vehementi tenesmi ad egerendum prōptitudine,muriæ vsu ægrū ab omni dolore liberauimus.

ſufficiunt autem ex ea drachmæ ſex,heminæ vni calidæ
aquæ illiquatæ: ſi verò ſucco alicui eam admiſcueris,dr.
octo iniicito.Præſtantius tamen oliuarum albarum mu-
ria conditarum liquamen cenſetur,tepidum heminæ mẽ
ſura infuſum,& ſanè per aſſiduum eius in teneſmi cura v-
ſum optimè ſucceſſit.Si verò ex veteri chirurgiæ perpeſſi-
one, aut aliâs ſubtiliore ſenſu prædita exiſtant circa ſedẽ
ægroti loca, anus aſſiduè,& maximè ante acrium aut ad-
ſtringentium pharmacorum infuſionem, adipe anſerino
aut ſuillo perungatur, & fiſtula quoque clyſteris craſſius
illita immittatur.Cæterùm poſt diſtentionum exolutio-
nem,aſperitates quæ circa inteſtinum ſunt,quæ quidem
mediocriores, per muriam reſiccantur: quæ verò relin-
quuntur,ſuccis magis adſtringentibus curantur:veluti gal
læ in vino decoctæ, aut tritæ & vino inſperſæ: malicorii
item ac corticis pinus, & baccarum myrti nigrarum.
Quòd ſi ardor conſequatur,oua cruda duo cum vino mo
dico,ac largo roſaceo conquaſſata infunduntur.Qui verò
caput quod facilè afficitur habent, in his ſeminis lini ſuc
cum reſiccamus, vtpote caput replentem.Portulacam au
tem cum ptiſana (ſi poſſibile eſt) decoctam,aut cum
aqua,ſi id fieri non queat,ſucco eius cum roſaceo & ouis
crudis permixto infundimus, in iis præſertim qui ardo-
ris affectionem circa inteſtina habent, aut qui aliâs à ca-
lidorum infuſorum ardore ſunt læſi:ex roſaceo verò quar
ta ipſius ſucci pars ſumatur. Mirificè etiam ſeminis lini
ſuccus facit,cum cãdidis ouorum,& lacte aſinino ſeſqui-
cochlearii menſura, permixtus: pro quo, ſi non adſit,
bubulum accipere non incommodum erit. Porrò inflã-
mationibus eryſipelatis,ciborum ac potuum citra mor-
dacitatem adſtringentium vſus conueniens exiſtit. Infu-
ſa verò eis conueniunt,plantaginis ſuccus, malicorii,per-
dicii,portulacæ,ſemperuiui: verùm ſingulis acaciæ aut
hypociſthidis ſuccum admiſcere oportet. Efficacius au-
tem in eryſipelatis glaucium infunditur cum aliquo ex
prædictis ſuccis,aut Andronis paſtillus,aut Muſæ inſcript⁹.
Quòd ſi ſanguis deſtillet,ſanguinariæ ſucco vtendum aut
plantaginis cum acacia,hypociſthide,aut balauſtio. Si ve
rò ſanguinis impetus vehementer vrgeat,quemadmodũ
etiam ſi maxima inflammatio ſubeſt,præſertim in iis qui
plurimo ſanguine abundant,vena incidenda,ſi vires non
reſiſtant:& maximè in quibus cõſueta ſanguinis excretio
cohibetur.Auferre autem oportet neque multum neque
coaceruatũ:ab vtroque enim venter conturbatur.Omniũ
verò maximè cauebimus ne animi deliquium fiat. quare
deſidenti etiam dyſenterico venam ſecabimus:hac enim
deſidentes forma,dum ſecatur vena,minus reliquis ani-
mo linquũtur.Secare autem oportet in dextro cubito ve
nam humeralem appellatam: neque enim ſimiliter hac
vena inciſa,vires labefactantur, & inſenſibiliter quodam
modo furtimque ſanguis aufertur. quòd ſi hæc non ap-
pareat, neceſſariò mediam ſecamus. Inferiorem au-
tem incidere,ob ſubiacentem arteriam,vitandum. cæte-
rùm fiſſuram omnino tenuiſſimam infligemus:nõ enim
ob multitudinem ſanguinis euacuandam,ſectionem fa-
cimus,ſed vt materiam quaſi per riuos transferamus.Pau
cus autem ſanguis etiã multo tempore emiſſus, inflãma-
tionẽ mitigat,& ſanguinis ad inteſtina delationem reuel
lit,innatúmque calorem ſenſim refrigerans,ſomnum ma
gis quàm animi deliquium inducit. eſt autem optimum
dyſentericis remedium ſomnus. Si verò quid venæ in-
ciſionem fieri prohibeat,ex eorum quæ ſanguinẽ ſiſtunt
admixtione infuſionem facio. qua in re lanarum ſuccida
rũ cinis optimè facit,aut ex ſpõgia noua vſta.Spõgiã au-
tẽ ipſam liquida pice imbuere oportet,aut ſanguine tauri
no, cinerémque eius in olla exuſtæ in aliquẽ ex prædictis
ſuccis inſpergere,atque hoc modo infundere. Succi autẽ
in his ad infuſiones apti ſunt,ex plãtagine,ſanguinaria,ac
ſimilibus.Quin & linteolum alumine liquido imbutum,
deinde vſtum,præclarè ſanguinis eruptiones ſiſtit. Sum-
mè autem conducẽtem cognouimus aſinini ſtercoris ſuc
cum,maximè ſi à paſtura prodeat animal montana & ad-
ſtringente:quòd ſi non ſufficit ipſe ſuccus, ſtercus planta-
ginis ſucco madefacito,exprimito ac infundito.Adhibe
antur autem ſimul & epithemata, & quæ per os accepta,
A ſanguinem ſiſtunt,& qui ſanguinem ſpuentibus commo
di ſunt paſtilli.Præter opinionem verò eis proſunt,mace
ris cortex,& mali Punici flores, æquali pondere contuſa
& cribrata,ſi inde ſcrupuli duo cũ vino adſtringẽte pro-
pinentur.In his etiam frigida,citra offenſionem tamen,
infuſa apparentur.in reliquis verò dyſentericis tepidiora,
aut leniter calida. vlceribus enim frigidum infeſtum
eſt,niſi ſanguinis eruptio ſimul adſit. Si verò exulceratio
abſque fluxione relinquatur, plura ne infundantur quàm
lac bubulum aut caprinum,cui lycii drachmæ tres ſint
B admixtæ.Optimè faciunt & terræ Samiæ drachmæ IIII.
aut amyli drachm.IIII.cum plumbi vſti drachmis II. tri-
ticeæ ptiſanæ admixtæ ac infuſæ: aut ceruſſæ drachm.II.
cum ſucco iniicio, ægérque ſanatur. Vbi verò fluxio-
ne afficiatur & nimiùm humecta ſit exulceratio, charta
vſta aut lentiſcus vſta,aut cinis pompholygis, aut aridum
ex charta conſtans pharmacum, ſimiliáque cum ſucco
plãtaginis infuſa, aut etiam cum altero conſimili ſucco
ægrũ à malo aſſeruant.Quòd ſi vehementior ſit fluxus,&
humectatio exulcerationis,ea quæ à callis indurata cor-
C pora læuigare ac à callis liberare poſſunt aſſumantur: i-
témque ea quæ humecta reſiccare & exurere,exolutáque
adſtringere poſſunt: velut eſt ſabinæ herbæ decoctum, i-
tem ſaluiæ,polii, ac pilularum cupreſſi: ex paſtillis verò
Muſæ inſcriptus,& qui ex lanis ſuccidis vſtis conſtat,& cõ
ſimiles.In potu verò,Thraſyandri paſtillus,& qui croceus
appellatur, conſimiléſque qui ſupernè per os ſumuntur,
præbeantur. cibi etiam magis reſiccantes eis exhibendi.
Si verò ſerpendo depaſcant vlcera ipſa,ſi quidem in inte-
ſtino ieiuno cõſiſtant, paruam omnino ſalutis ſpem pro-
D mittunt.Si verò circa tenuia inteſtina fiant, minus graue
malum eſt,attamen periculo non vacat: ſi autem in colo
fiant,vtplurimùm ſanabilia exiſtunt. Verùm quemadmo
dum in externis vlceribus depaſcentibus: ita & in his ſta
tim in principio,vbi depaſtio apparuerit,cruſtas inducen
tia & exurere valentia adhibere oportet. ſi enim ad ma-
gnitudinem peruenerit exulceratio,inutilis horum vſus
fuerit. Cæterùm vlcera circa ieiunũ ac tenuia inteſtina,
per potiones curantur: ea verò quæ cruſtas inducunt in
potu accipi non poſſunt: quare ſorbitiones & eclegmata
E extergere ac repurgare potentia,his ſunt exhibenda. éſt-
q; ptiſanæ ſuccus cũ melle abſorptus his aptus,atq; ipſum
adeo mel, per ſe induratũ & in decoquendo in paſtillum
coactũ,quod comeſtũ vlcera potenter repurgat. Sorbiti-
ones item ex eruo apparatæ, conuenientiſſimæ ſunt eis
qui in ſuperioribus partibus vlcus depaſcens habent.Ap-
parantur autem hoc modo: Eruum in aqua calida ſæpè
permutata ad horas octo madeſcere ſinitur:deinde donec
teſtam omnem abiecerit,manibus in aqua confricatur:
pòſt verò coquitur,& prima itémque ſecunda, tertiáque
F & quarta aqua diffuſa, ſemper vbi prius decoctum dif-
funditur, rurſus alia aqua feruens affunditur: quæ vbi
poſt quartam tandem decoctionem fuerit diffuſa, ace-
tum mulſum ad ipſum ſufficienter infundatur, & cum
quintæ aquæ affuſione ad compagem ſucci ptiſanæ de-
coquendo reducatur, atque hoc modo abſorbeatur. ali-
ca etiam cum lacte bubulo decocta non incommoda
efficitur. Maximè verò omnium prodeſt eis lac bubu-
lum recèns mulctum ac potatum. quicquid verò tan-
dem eis datur, valde modicum ſit. hi enim præ aliis dy-
G ſentericis pauco cibo indigent, ſitíque vexantur. Phar-
maci autem loco exhibeantur quæcunque ariſtolochia
rotunda participant, radicéque panacis,ac iridis, alumi-
ne ſciſſili,moris, & mali Punici flore. A vino verò abſti-
neant: depaſtionem enim dilatat. Quòd ſi circa inteſti-
na craſſa vlcus ſerpendo depaſcens conſiſtat, ea quæ per
ſedẽ infuſa cruſtas inducunt,adhibeantur: cuius generis
ſunt paſtilli Fauſtini,& conſimiles,& maximè qui Nym-
phodoto eſt inſcriptus,quo etiã nos vtimur: item qui ex
thallia,*id eſt oleæ ramulis* conſtat:quorũ omnium compoſi-
tiones paulo pòſt dicemus.Cæterùm cum attentione cru
H ſtã inducentibus vti oportet, excellentem ipſorum fa-
cultatem reuerendo. Porrò cancroſa & maligna quæ
cacoethe *Græci* appellant, inteſtinorum vlcera,ferè in to-
tum incurabilia exiſtunt, neque tamen citra auxilium

relinquere oportet,sed vehemẽtes dolores mitigare: optimum autem & his est asininum lac recens mulctum pota tum: siquis enim eius vsum sustinere possit, nullúmque aliud nutrimentum accipiat,plurimam salutis recuperandæ spem habebit. bonum est & bubulum ac caprinum recens mulctum: si illud non adsit, bonum est & scissile lac cum amylo.Præbeantur autem eis & oua cruda,ac iuscula gallinarum & perdicum.Succi etiam præbeantur omnes qui facultate obtundendi dolores præstant: infusa quoque eiusdem generis sint. pharmaca item his conueniunt omnia quæ ad dysentericos à venenatorum acceptione factos, conducunt.Cæterùm irrigationibus & cataplasmatis neque curantur cancerosa & maligna vlcera, neque mitiora fiunt.Vtere autem &ad eos infusis ad cancerosam vuluam describendis, & pharmaco ad cancros mãmarum, ex vino Adriano & rhoe qua coria tingũtur, apparato.Porrò si à venenati pharmaci potione,vbi mortis periculum fuerit deuitatum,dysenteria oboriretur,iis quæ à venenorum potu cõueniunt erit vtendum.Triplicis autem modi remediis in iis qui venenum biberũt vtimur,vomitoriis videlicet,& obtũdentibus atque extinguentibus: in quorum numero etiam acria comprehenduntur. Vomitoria itaque remedia mox à veneni potu sunt accepta : extinguentia verò quæ acria sunt, tanquam vlceribus minimè conuenientia,recusamus. Alterùm igitur tantùm genus extinguentium,hoc est aromatica assumemus:itémque ea quæ obtundendi vim habent. Ex cibis itaque cõueniunt ptisanæ succus,aut alicæ succus,cum anetho decoctus,aut palmis,aut mali Punici acinis: item radicis dulcis succus: cum his etiã tum gallinæ tum perdices decoqui possũt donec liquescant:cerebella item ac pedes eliquata præbeantur,& sorbitiones ex amylo & lacte,quibus anserinus aut gallinaceus adeps est admixtus. Ex pharmacis autem eis conducunt quæ de venenis referentur in tertiodecimo Sermone. In potu, vinum nõ inconueniens est tenue & album,nisi febris aut inflammatio adsit. Cæterùm cataplasmata & fomenta in eis quibus ex bilis acredine dysenteria oborta est, vitabimus. Quod enim læue & bene succulentum in intestinis est,id distrahunt ac diripiunt:quod verò nulli vsui est & mordax , in ipsis relinquunt.

Cura eorum qui aurum,aut æs,aut tale quippiam deglutiuerunt, Cap. XLVI.

SIquis auro, aut ære,aut ferro,aut aliquo alio huius generis deglutito,sanguinẽ per vẽtrẽ egerat, maluæ aut seminis lini succo multo, in potu exhibito,lapsum facies deglutiti, supra hoc quòd & in intestinis obortam lenies asperitatẽ. Ego verò, inquit Antyllus,quum quidam per iocum anulum aureum deuorasset,& ramentosa ac cruenta infernè egereret, ob sculpturæ videlicet asperitatem: in ipso enim auro capitellum inerat asperè cõcinnatum, non sum immoratus iis quæ lubricas vias reddunt, sed confidenti animo ad ea quæ fortiter purgant pharmaca sum progressus.quare contigit vnà cum recrementis anulum excidere:quo facto, homo ipse ex ptisanæ succo, ac sorbilibus ouis nutritus,tertia die sanus euasit.

Communia remedia dysentericorum quæ supernè exhibentur, Cap. XLVII.

POrrò vbi memor fueris remediorum iam antè in vnaquaque dysenteriæ specie dictorum,expeditè inuenies iuxta eundem planè modum, quomodo & communibus remediis,quæ nunc dicenda supersunt,vtaris.Commixta enim reperies hîc remedia omnia simpliciter scripta quæ dysentericis conueniunt : nimirum adstringentia,obtundentia & resiccantia. Et simplicia quidem quæ tũ dysentericis, tũ cœliacis in potu dantur : alia quidem adstringendo & firmitatem addendo, humorésque inspissando,ventrem cohibent:alia autem obtundendo,alia etiam vrinam ciendo,ac fluxionem transferendo. Quæ itaque vrinam cient, omnibus sunt manifesta,& sæpe in hoc opere descripta, quibus etiam hîc vti oportet. Quæ verò adstringũt,commoda eis hæc sunt: lapathi syluestris maximè semen, alterius autem lapathi tum semen tum radix,trita aquæ inspersa ac potata,siliquæ aridæ comestæ,

A rhus culinarius,gallæ,spinæ Ægyptiæ semẽ,malicoriũ aridum tritum,rubi radix,vnumquodque eorum cum aqua ad tertias decoctum,aut tritũ potui inspersum: ladanum cum vino austero,acaciæ succus,hypocisthidis succus,lysimachia,balaustium,sideritidis,heracleæ folia & radix, salicis folia,symphyti radix & folia & semen,rheon Ponticum,althææ radix,gnaphalium cum vino austero, hippuridis succus cum passo, loti arboris baccæ, & ligni lotini scobs,potui inspersa & potata præclarè faciunt: cor-
B tex thuris tritus potatus, Lemnia terra quæ sphragis appellatur, minium sinopicum, œnanthe, polentæ modo potata,holoschœni iunci fructus torrefactus,verbasci radicis drach. II. mora acerba in sole desiccata ac trita liquori potando atque obsoniis inspersa, mora rubi acerba similiter exhibita,acini vuæ ac vuarum passarum tum aridi triti,tum in cinerem exusti,plantaginis semen aridum tritum,similiter folia & radix,maceris cortex.Ex eorum autem numero quæ aliquo modo adstringunt, verùm magis obtundunt, est aster Samius,& amylum.
C Obtundit autem tragacantha & gummi. Resiccat coagulum leporis ex aqua,cornu ceruinum vstum, herinaceorum testæ vstæ,itémque ostreorum,& cancrorũ maximè fluuialium, atque etiam marinorum testæ vstæ ac tritæ.egregiè facit & saluiæ decoctum.

Composita pharmaca quæ supernè exhibentur, Cap. XLVIII.

VInum vetus adstringens ad tertias decoquito,mellísque optimi æquale pondus adiicito, rursúsq; donec in compagem cogatur coquito,& ante cibum mystri mẽ-
D sura exhibeto. Aliud Asclepiadæ. Ouum recens in vas quoddam euacuamus , putaminéque eius mel optimum ac vinum vetus adstringens , malicoriúmque tenuissimè tritum demetimur, piperísque granis decẽ adiectis,hæc simul in sartagine torremus, atque tertiã inde partem ieiunis cum pane præbemus. Summè etiam prodesse quod sequitur scimus:Corticis thuris,seminis plãtaginis,æquales partes tritas vino diluto ad triũ cochleariorũ mensurã insperge,ac ante cibum exhibe.Caninum etiã stercus album,tritũ,lacti scissili & per silices decocto
E inspersum,summè dysentericis auxiliatur, si lac ipsum in cibo sumatur. cæterùm canem ipsum per præcedens triduum,nullo alio cibo quàm ossium comestione nutrire oportet. Aliud valdè approbatum,cuius vsu scimus multos à morbo liberatos. Gallarum tenuissimè tritarũ, piperis,rhois culinarii, malicorii tenuissimè triti, singulorum æquales partes misce,ac cum vitellis oui subige,& in mali Punici vacuam testã coniice,ex eodémque sumpto putamine os testæ contege : deinde totam mali testam fermento forinsecus oblini, & ad prunas assa : pòst verò ex
F hac ipsa mali Punici testa repurgata cochlearium ante cibum edendum præbe. Aliud,quod & cœliacis prodest. Baccarum myrti nigrarum cochlearia tria,anisi,rosarum siccarum,œnanthes, acaciæ, singulorum cochleare vnũ. Palmarum carne subige, ac drachmam vnam præbe . si œnanthe haberi non potest, vuas immaturas siccatas cõiice. Aliud Marciani,ad eos qui neque potum,neque cibum accipiunt,sed pro desperatis habentur. Baccarum myrti albarum quincuncem,malorum cotoneorum me-
G diocrium ac pulchrorum numero duo, aquæ sextarios tres,scobis corticis arboris loti sextantem & vnciæ dimidium . Decoquito simul donec sextarii duo reliqui supersint,ac quantum possint bibendum præbe, idémque etiam per clysterem infundito.Eiusdem facultatis est loti scobes potatus,atque amplius adhuc eo præstat eius decoctũ. quòd si lotus nõ sit,cortice pini vtaris. Aliud Marciani. Aloes ad carbonũ formã exustæ vnciam vnã,malicorii vsti vnc.I.seminis lini vsti vnc.I. contere & præbe cochlearia duo , iis qui febre carent cum vino antiquo. Ego verò,inquit Marcianus, quotiescunque hoc exhibeo,
H duorum terrestrium herinaceorum membranam internam , quæ cibum complectitur, desquamatam adiicio. Quare hanc membranam illotam accipito , siccato , ac adseruato . per se enim huiusmodi pelliculæ potatæ ventris fluxiones sistunt. Aliud Marciani, cuius vtilitatem ne contemnas: Seminis anethi , apii , fœniculi

A mõtani,piperis,sing.vnc.I.in testaceam pilam coniicito, atque vbi probè contriueris, herinaceorum terrestrium internam membranam illotam ac per se contusam & cribratam vnc.I.pondere immisceto.Deinde vinum purum vetus quantum satis videbitur, in nouum vasculum infundito, & laminam ignitam ex ferro quod stomoma vocant, non minorem libra, in vino extinguito, & adiectis aridorum drachmis duabus,bibendum præbeto. tantum enim ad summum datur, atque hoc medicamine multos ille desperatos seruauit. Aliud multa experientia cognitum: Cochlearum terrestrium maximè B montanarum vstarum carnem trium drachmarum pondere accipito, piperis scrupulos VIII. simul cum æreo pistillo in puluerem redigito, & vini veteris sescuncem, tantundémque gari affundito, ac simul vnita omnia in tres partes diuidito,& per tres horas exhibeto. Oribasius autem sic:Cochlearum vnà cum testis vstarum vnciã I.(alii trientem habent)gallæ sextantem,piperis vnciam I.in puluillum redige,ac obsoniis insperge,aut cum aqua, aut vino albo tenui præbe.Præclarè auxiliatur hoc dysen C tericis quibus vlcus nondum est putrefactum. Aliud Marciani,quod Phemus appellatur. Myrrhæ, opii, balaustii,rhois rubri , cuiusque vnciam vnam, anisi sesquiunciam,spinæ Ægyptiæ quadrantem, lentisci quadrantem. cum decocto corticis lotini ligni subigito,& nucis Ponticæ magnitudine præbeto , cum lotini corticis decocto: quòd si lotinus non adsit, mespilino pro eo vtaris.

Catapotium dysentericum valde pulchrum, Asclepiadæ. Radicis symphyti, seminis ericæ,malicorii,gallarum æquales partes subige,& in catapotia digere, ex qui-D bus obolos tres cum vino aut aqua deuorandos præbe. Alia eiusdem: Gallarum drachmas quatuor, opii Asiani drachmas duas,petroselini drachmam vnam, aqua subigito & catapotia formato,éxque eis ad ciceris magnitudinem præbeto:aut quantũ vires tolerare possint. Aliud.

Thuris,acaciæ,opii, gallæ, æquale pondus singulatim cum succo intuborum subige:indéque ad ciceris magnitudinem aut pro virium tolerantia præbe. Aliud. Florum rosarũ,opii,acaciæ,gummi,succi hypocisthidis, cu-E iusque trientem , seminis & succi plantaginis, cuiusque sextantem,succi rosarum vnc.I. In catapotia redigito, ex quibus obolos tres dato. Pastillus ex seminibus, qui in Alexandria præparatur: Anisi vnc.vnam,fœniculi vnc. I.seminis hyoscyami quadrantem,seminis apii quadrantem,(alii tantùm drachmas tres habent)opii vnc.I.dauci vnc.I. aqua subigito. Oribasius autem hoc modo: Anisi,ammii,fœniculi seminis,apii seminis, cuiusque drachmas tres,petroselini drachmas duas,opii drachmas II. valet cœliacis,dysentericis, cholericis, & tussientibus.

F Pastillus trigonus , *hoc est triangularis* appellatus. Seminis apii sextantem, seminis hyoscyami vnciam I. opii vnciã vnam,anisi vnciam I.aqua subigito. Aliud Andromachi,ad cœliacos & dysentericos. Rhois culinarii drach. IIII.piperis drach.IIII.myrrhæ,croci,acaciæ,scobis corticis loti,ammii,cuiusque drach.II.spicæ nardi,lycii,gallarum,succi hypocisthidis,apii,aloes,anisi,cuiusque drach. I.cum rubi succo subigito, & ante somnum,III.obolorum pondus ex aqua præbeto:non febrientibus ex vino frigido. Pastillus Philippi,ad diuturnas dysentericorum af-G fectiones,leuans dolorem,& bibitur & infunditur,& forinsecus quoque imponitur, melle cocto aut palmis passis subactus. Acaciæ,balaustiorum,hypocisthidis,rhois rubri, opii, thuris, myrrhæ, croci, gallarum, lycii, aloes, rhei Pontici,baccarum myrti nigrarum, malicorii, sing. drach.IIII.vino veteri adstringente subacta in pastillos digere,& non febrientibus obolos III .ex vino præbe, febricitantibus verò ex hydromelite.Ego autem hoc pastillo vtor & feliciter mihi succedit,omnibus quidem prædictis ad eius compositionẽ adiectis,præter thus& rhoẽ. ad hæc autẽ,omphacii,floris mali Punici,casiæ, castorei, H aluminis scissilis,rosarum repurgatarum & siccarum, singulorum æquale põdus addo. Catapotium bonum. Abrotoni sextantem,sarcocollæ vnc.I. gummi parum, vt ex eo cogi ac formari possint.Catapotia ciceris magnitudine formato,& ieiunis vnum deuorandum præbeto,simi-A liter vnum ante somnum. Alius Oribasii,ad dysentericos & hæmoptoicos,fluxúmque muliebrem. Succi hypocisthidis, terræ Samiæ, gallæ omphacinæ, acaciæ russæ, cuiusque drach.VIII.cum aqua pluuiali subige, & pastillos forma,ac vtere, ad dysentericos quidem in potu exhibitis,ac per clysterem cum succo oryzæ aut lentis,aut alio consimili infusis: ad hæmoptoicos verò,cum aquæ frigidæ sesquicyatho,eius drach.I. Ad fluxum autem muliebrem,cum succo solani,aut sanguinariæ,aut plantaginis,lana exceptos subde. Aliud parabile. Alumen liquidum tritum cum ouo absorbendum præbe, & rursus B aqua calida dilutum bibendum exhibe, & admiraberis. sedat diuturnas dysenterias , & in quibus cruenta excernuntur. Aliud. Pumicem in tenuissimum puluerem redactum,cum ouis sorbilibus,cochlearii mẽsura præbe, & miraberis. Aliud exquisitum. Fici folia arida contusa cochlearii mensura cum vino austero dato. Aliud, Macer , Mali Punici florem , æquali pondere contunde, & ex eis scrupulos duos cum vino adstringente præbe. valde commodum hoc est in iis qui cruenta egerunt.

C Pastillus ad dysentericos & cœliacos. Anisi, seminis apii, ammii,balaustiorum,succi hypocisthidis,seminis hyoscyami albi,singulorum drach.VIII.opii drach. IIII.exhibe iis qui integræ sunt ætatis drach. I. cum aquæ calidæ cyathis tribus. Polyidæ sphragis,cœliacis,dysentericis, quartanariis,& oculorum fluxionibus conducens. dolorem enim adimit & resiccat.Hyoscyami albi seminis dr. IIII.seminis apii drach.IIII.anisi drach.II.opii drachm.I. cõtere cum aqua,& informa pastillos obolares:ex quibus vnum cum aqua frigida præbeto.

D Quæ infernè dysentericis infundantur,

Cap. XLIX.

PAstillus Nymphodoti,ad dysentericos,& vlcera depascendo serpentia omnibus præstantior, quemadmodum experti sumus,inquit Archigenes: compositus quidem vt Faustinus, dissonans autem in auripigmenti apponderatione:opere verò longè efficacior eo cognitus. Cuius compositio hæc est: Chartæ vstæ drach.XXX.auripigmenti drach.VIII.calcis viuæ drachmas decem, san-E darachæ drachmas sex, vini austeri sextarios III. Vinum ipsum per se coquitur donec tertia pars reliqua fiat, cum qua,arida in mortario teruntur donec in compagem terendo redigantur. ex quibus deinde pastilli drachm.IIII. aut trium siue duarum etiam formantur, quorum vsus iuxta ægri vires adhibetur:cum vino autem & aqua infũduntur,ita vt cum aqua,lenticula,rosæ siccæ,ac cortex loti decoquantur, cum vino verò,baccæ myrti,vt ex vtrisque heminæ mensura supersit.In vniuersum autem,non solùm in huius pastilli, verùm omnium qui crustas indu-F cunt vsu,stomachum hora vna ante eorũ exhibitionem, ex oleo myrteo ac vino veteri irrigare oportet: itémque caput ex oleo largo. quæ enim crustas inducunt,si infundãtur, & stomachum & caput offendere consueuerunt. Ante infusionẽ autẽ frusta panis duo aut tria ægro adhibenda,ex aqua frigida aut lactei teporis,si vehemẽs adsit febris:aut vino diluto,si parua fuerit febris &nullius pẽsi, pane madefacto. Quòd si ab infusione stomachus exuratur aut subuertatur,aquæ frigidæ cyathi tres confidenter in potu præbeantur.exhibẽdus est lactucæ caulis cum pa-G ne & aceto:oliuæ item albæ ex aceto.Cæterùm iis qui statim vbi infunditur pharmacum,rursus reiiciunt,imò penitus infusum retinere nequeunt,muriam præinfundere oportet:aliquãdo etiam salis ammoniaci cochleare vnũ, aut amplius tritum, pharmaco est admiscendum, nullo habito mordacitatis respectu. vtilitas enim omnẽ dolorem exuperans inde procedet. Vtimur autem frequenter oliuarum albarum muria cõditarum liquamine,hemina nimirum vna ex eo infusa,semihoræque interstitio facto aut paululo diutiore, pastillum ipsum consequenter infundentes , quo modo facilè ipsum continent. & phar-H macum sanè magis efficax fit,vbi nuda vlcera contigerit: si verò neque sic continuerit , iterum atque iterum infundito.munitum est enim pharmacum ne crustas inurat. Porrò vbi efficacius fuerit pharmacum & vicerit affectionem, multa cum ipso mucosa ramenta prodibunt,

& à multis molestiis,egerendíque promptitudine disten-
tionibúsq; liberabit.Infusum autẽ ipsum non vltra duas
horas retinendum est, neque infra vnius horæ spatium.
Atque hic canon vniuersalis tibi in omni crustas inducẽ
te infuso proponatur, vnà cum hoc quòd & stomachus &
caput sit præmunitum. Ante infusionem, etiam anus ex
oleo dulci illinatur, maximè verò adipe quopiam ipsa fi-
stula crassiùs perlinatur:post infusionẽ cũ spõgiis aut glo
mis quopiã abstringẽti imbutis,sedes foueatur:adiuuat e
nim hoc ipsum infusi retentionẽ.Mirabiliter etiã prodest
Andronis pastillus duarũ aut vnius drach.põdere infusus.
Pastillus ad dysentericos,cuius multam experientiam ha
bemus:admirabilis enim in vlceribus serpendo depascen
tibus existit,non solùm dysentericis, sed oris etiam gin-
giuarum,& ad omnem nomen serpentem. Calcis auri-
pigmenti,chartæ vstæ, squamæ æris, æquales omnium
partes ramulorum oleæ decocto seu succo subigito,ac v-
titor cum oryzæ succo.Exuccatur autem olea hoc modo:
Ramulos oleæ cõtundito , eisque cõgruentis mensuræ a-
quam affundito, atque donec quater efferbuerit deco-
quito,expressóque succo vtitor. Faustini insignes pastil
li,quorum alter constat ex chartæ vstæ drachmis trigin
ta,calcis drachm.xxv.auripigmenti drachm.duodecim,
sandarachæ drach.vi. infunditur duarum drachmarum
pondere cum rhois & baccarum myrti decocto. si verò
diuturna sit affectio,salis etiam drachm.ii.adiiciuntur.
Alter verò constat ex calcis drachmis decem,sandarachæ
drachm. vi. auripigmenti drachmis octo, chartæ vstæ
drachmis triginta.in pastillos redigito,ac vtitor,quemad
modum in Nymphodoti pastillo est prædictum. Alter
adhuc pastillus Faustinus,qui in Alexandria præparatur:
Auripigmenti trientem,sandarachæ trientem,calcis vn-
cias duodecim,acaciæ vncias xii.subige cum vino. Pa-
stillus Philadelphus, ad dysenterias & sanguinis eruptio-
nes & omnes nomas: Sandarachæ,auripigmenti, cuius
que quadrantem,calcis sescuncem,acaciæ sescuncem,ex-
cipe plantaginis succo aut vino austero, & pastillos dra-
chmarum quatuor,aut trium,aut duarum informa,atque
pro ægri viribus infunde cum vino myrtite. Eras autem
hoc modo ipsum præparat: Auripigmenti bessem, aca-
ciæ trientem,calcis trientem. Pastillus alius,dysenteri-
cis cõmodus,qui euestigio aluum sistit , quod multo ex-
perimento constat: Bituminis, auripigmenti,sandara-
chæ, aluminis scissilis, squamæ æris , cuiusque drachmas
quatuor, chartæ vstæ drachmas decem, calcis drachmas
octo, succi hypocisthidis drachmas tres, balaustiorum
drachmas tres,opii drach.ii. Cum vino myrtite subige,
ac vtere veluti in Nymphodoti pastillo prædixi. Pastil-
lus ex subere appellatus,quo veluti præter opinionem ad-
mirando vtor: Gallæ vstæ,chartæ vstæ,suberis ex vase vi
ni veteri accepti ac vsti, panis aridi vsti,singulorum dra.
quindecim,auripigmenti drachm.xx.sandarachæ drach.
decẽ,calcis viuæ drach.x. acaciæ drach. v.cerussæ drach.
v. spumæ argenti drach.iii.omphacii drach.iii.fæcis vini
vstæ drach.v.Cum vino adstringente subige & informa
pastillos drach.iiii. iii. ii. In principio autem hos cum
plãtaginis aut sanguinariæ,aut perdicii succo infundito,
aut cum aqua tepida, si hæc non adsint. si verò morbus
fortis sit & in vigore consistat,cum fœnigræci aut lini se
minis decocto infundito: in declinatione autem,cũ myr
ti & rubi decocto ex vino. & in pueris quidem cyatho-
rum duorum mensura:in fœminis trium : in viris verò
qui ad perfectam ætatem accesserunt, quatuor infunda-
tur. Pastillus Asclepiadæ dolorem submouens,somnũ-
que inducens : diuturnis dysentericis affectionibus eue
stigio auxiliatur, si absit febris: Chartæ vstæ drach.iii.
auripigmenti,sandarachæ, squamæ æris, aluminis scissi,
omphacii,lycii,acaciæ,succi hypocisthidis,calcis viuæ,cu
iusque drach.v.opii drach.ii.croci drach.ii.Vino myrtite
excipe & in pastillos redige, quatuor & trium & duarum
etiam drachmarum, iuxta ægri vires: cum passi Cretici
cyathis sex, iis qui integræ sunt ætatis,infundito. Pa-
stillus alius dysentericus. Auripigmenti sextantem,
sandarachæ quadrantem , squamæ æris vnciam vnam,
calcis trientem,aluminis scissilis sextantem, chartæ vstæ

A quincuncem,omphacii sextantem, acaciæ sextãtem,suc-
ci hypocisthidis sextantem,thuris vnc.i.opii quadrãtem.
Vino myrtite aut aliquo alio austero excepta subigito.
Quòd siquis infusum non contineat,sed statim ipsum re-
iectet , omnino morti propinquum iudicato, quemad-
modum sæpe iam sum expertus. Infundito autem ex eo
velut ex præcedente,drach.i.tantùm. Pastillus thronus
Marcellius appellatus. Auripigmenti quadrantem, san-
darachæ trientem,lentisci triẽtem,balaustiorum quadrã
tem,(alii dextantem habent)opii sextantẽ,calcis bessem,
B omphacii sextantem, succi hypocisthidis quadrantem.
Vino austero subige , & vtere vt pastillo Nymphodoti .
Pastillus,Lycos appellatus, ad dysentericos. Sanda-
rachæ drachmas sex,auripigmenti drach.xii.calcis viuæ
drach.x. æris vsti drach. xx. acaciæ drach. vi. cadmiæ
drach.xii.chalcitidis crudæ drach. xii.rhois culinarii aut
quo coriarii vtũtur dra. iii.succi hypocisthidis drach.iii.
baccarum myrti nigrarum recentium drach.vi. soreos
drach.i.misyos crudi drach.i.gallæ drach.octo, ompha-
cii drachmã vnam,lycii drach.octo. Vino myrtite subi-
C gito, affuso etiã plantaginis succo,& pastillos drach.iiii.
& iii.& ii.formato: cum vino verò adstringenti infun-
dito,ægri habita cura, velut in Nymphodoti pastillo est
prædictum. Pastillus magnus,dysentericos præclarè &
feliciter iuuans,etiam si extremè sint affecti ac despera-
ti,vtpote in quibus carnosæ & fæculentæ prodeunt ege-
stiones.Infunditur autem cum succo oryzæ, ita vt adeps
hircinus & myrtus cum ipso decoquantur. Cæterùm in
iis qui retinere non possunt,muria oliuarum albarum
præmittenda , & post horæ interstitium pastillus infun-
D dendus, stomacho & capite præmunitis, velut in Nym-
phodoti pastillo est prædictum . anus item ab infusione
fomentis integatur. Prodest etiam ad caua ac profunda
crustosáque vlcera,itémque nomas pudẽdorum . Verùm
in dysentericis præstat vt cũ reliquis prædictis remediis,
manus ægri latis & lõgioribus fasciis constringantur, su-
pernè ex humeris exordio facto,& in summos vsque di-
gitos ligamento protẽso:non parum enim hoc ipsum ad
fluxus repressionem facit. Porrò ipsius pastilli cõpositio
hoc modo habet: Balaustiorum recentium, malicorii,
E rhois quo coria tinguntur,phyllorum , singulorum dra-
chmas quatuor,isatidis tinctoriæ dra.iii. (alii drach. vi.
habent)spinæ Ægyptiæ drach.iiii.seminis hyoscyami dr.
iii. farinæ lentium drach.viii.suberis ex vase vini veteri
accepti ac vsti drach.iiii.gallæ omphacinæ à teredinibus
non corrosæ drach.iiii.rosarum siccarum drachmas sex,
floris recentis rosarum drach.sex. croci drach. quatuor,
myrrhæ drach.octo,lycii drach.octo, bituminis dr. sex,
picis siccæ drach.sex,acaciæ drach.octo,hypocisthidis dr.
octo,gummi drach.trigintaduas,thuris masculi drachm.
F octo,omphacii succi sicci drachmas quatuor,opii drach.
duas,amyli drach. duas, solearum veterum vstarũ drach.
quatuor,cornu cerui vsti drach.quatuor,ossiculorũ oliua-
rum vstorum,ossiculorũ palmarũ vstorũ,fæcis vini vstæ,
spongiarum nouarum liquida pice & cedria imbutarum
ac vstarum,ostreorum vstorum, æris vsti, squamæ æris,
sing.drac.tres,lapidis gagatæ,corallii,rubiginis ferri, aut
scoriæ,cuiusque drach.quatuor, aluminis scissilis in testa
exusti drach.ii.aluminis quo tinctores coriorum vtuntur
drach.duas,auripigmẽti drach.tres,chalcitidis crudæ dr.
G tres,sandarachæ drach.tres,gypsi loti drach.tres,calcis vi-
uæ drach.tres,minii sinopici sesquidrachmam,atramenti
communis drach.duas,diphrygis drach.duas & dimidiã,
spumæ argenti drach.ii.& dimidiam,ochræ drach.ii. &
dimidiam,atramenti Indici drach.ii.& dimidiam,plum
bi drach.tres,cerussæ sesquidrachmã,terræ Samiæ drach.
tres,terræ cimoliæ drach.ii. põpholygis drach.duas, suc-
ci mandragoræ & plantaginis quantum ad hæc suffece-
rit. Compositio quidem igitur pastilli hæc est , in qua
totus ille simplicium pharmacorum cumulus , ex quin-
quaginta quinque rebus constat , præter herbarum ex
H aqua decoctionem,quæ ad huius pastilli subactionem ac-
cõmodatur. Cæterùm apparãdi modus huiusmodi est:
In pilam Thebaicã primùm æs, & æris squamã,& spumã
argenti,calcẽ,lapidem gagaten,corallium,rubiginẽ ferri

coniicito. Oſtrea etiam contuſa & cribrata probè & contentè terantur, donec in puluillum redigãtur: deinde adiecta chalcitide, ſandaracha, auripigmẽto, cornu ceruini oliuarũmque ac palmarum oſſiculis, ſpongiáque & alumine, rurſus terito, affuſis etiam ſpiſſamentis, quæ ſtymmata *Græci* appellant. Alumen autem hoc modo vritur: Alumen in ollulam nouam coniectum, ſuper prunas ponito, & vbi diffunditur ac liqueſcit tollito, & frigefieri ſinito, & hoc modo tritũ adiicito. His deinde tritis, minium, diphryges, atramentum Indicum & commune, ochran, plumbum, terram Samiam, cimoliam, ceruſſam, pompholygem, reliquáque omnia metallica addito, & contentiſſimè ſub caniculæ æſtu conterito, donec ex ſpiſſamẽtis quartam aut quintam addideris partem. Poſtquam verò quodammodo ad collyrii formam fuerit redactum, arida contuſa & arctiſſimo cribro excuſſa adiicito, veteribus ſoleis ſimul cum aridis contuſis: deinde additis ſpiſſamentis, rurſus ſimiliter vt priora terito, ſæpe inſtillatis ſpiſſamentis. Vbi autem trita inaruerint, in altero mortario primùm crocum cum duobus ſuccis, mandragoræ videlicet & plantaginis, terito: atque vbi tritum fuerit, reliqua adiicito, myrrham ſcilicet & thus, omphacium, acaciam, hypociſthidem, gummi, lycium, opium, picem, bitumen, & lentium farinam: quodlibet eorum prius per ſe aridum in tenuiſſimum puluerem redactum. Cæterùm vbi optimè in mortario fuerint trita, duobus ſuccis largè affuſis, quò etiam ad aliorum exceptionem ſufficiant, de cætero, iam antè trita metallica ſic arida terito ac admiſceto: omnibúſq; probè permixtis ac ſubactis, paſtillos ad duarũ magnarũ fabarũ magnitudinẽ formato: & vtitor, aliquando quidẽ cũ oryzæ ſucco, aliquando verò cum vino, aut aliquo conueniente liquore. Ego verò ob mandragoræ viridis ſucci inopiã, aridi ſucci drachmas quatuor addo. Porrò ſpiſſamenta cum quibus paſtillum conteris, hoc modo apparato: Rubi, myrti, florũ mali Punici, radicis ſymphyti, radicis capparis, foliorum ſalicis, comæ cupreſſi, omniũ æquales partes cum aqua coquito, & vtitor. In his ipſis verò ſpiſſamẽtis, aut etiã aliis, ſpõgiã aut glomos rigato, cúmque eis ſedem foueto: aſſiduè quidem, maximè verò à paſtilli infuſione. Siccum dyſentericum. Terræ Lemniæ quæ ſphragis appellatur, terræ aſteris, amyli, gummi, thuris, æquales partes omnium in puluillum redactas, cochlearii menſura infundito, ſpiſſamẽtis etiam quibuſdam adiectis. Indus autem medicus hoc vtitur: Terræ Lemniæ quæ ſphragis, buccinorum vſtorum, thuris, ſingulorum æquales partes commiſce, indéque cochlearia duo cum lotini corticis decocto, aut pinus aut meſpili, infundito. Quæ dyſentericis ſubdantur. Glans quæ dyſentericis ſubditur, Theoſebii: Opii drachmas x I. myrrhæ, caſtorei, croci, thuris, hypociſthidis, cuiuſque drachm. ſex, ſtyracis drachmas tres vino excipito. Alia glans ſiue collyrium. Opii, croci, myrrhæ, aluminis ſciſſilis, ſingulorum æquale pondus cum vino veteri ſubige, & collyria drachmæ vnius pondere informa, ex quorum vſu & ſubditione diuinam efficaciam admiraberis. Optimè facit & ad dyſentericos opobalſamum tomento exceptum & ſubditum. Spiſſamẽta, quæ dyſentericis cataplaſmatis vice imponuntur. Florum mali Punici, gallarum, malicorii, myrti ſiccæ, lentiſci, mannæ, acaciæ ſiccæ, æquales omnium partes in puluerem redigito: quem ſiccum aſſeruato ac vtitor, ita vt vſu expetente cum vino decoctum imponas. magis verò mitigatorium fiet, ſi ſapa pro vino accipiatur. Illitio ad cœliacos & dyſentericos: Acaciæ quadrantẽ, gallæ, œnanthes, malicorii, balauſtiorum, aloes, ſucci hypociſthidis, maſtiches, aluminis rotundi, omphacii, ſingulorum vnciam vnam, cum vino ſubigito, informato paſtillos, quibus cum vino aut ſucco aliquo conuenienti vtaris.

Epithemata dyſenterica, Cap. L.

Epithema dyſentericis commodum, Marciani. Mala cotonea repurgata decem in vino decoquito, diligentérque terito, ac tritis aloes vnciam vnam, mannæ ſextantem, myrrhæ ſiccæ tritæ quadrãtem infarcito: deinde ceræ ſeſcũcem, vnguenti nardini libram vnam addito. Ceratũ ipſum liquefacito & refrigerato, tritíſque adiicito, ac vtitor. Epithema ex œnanthe, Philumeni, ſtomachicis & cœliacis dyſentericíſque in principiis cõmodũ: Œnãthæ ſiccæ drach. vigintiocto, gallæ, acaciæ, roſarum ſiccarum, omphacii, ſingulorum vnciam vnam, aluminis rotundi ſextantem, aloes ſextantem, rhois Syriaci trientẽ, olei myrtei libram I. ceræ lib. I. picis lib. I. quidam verò ſingulorum libras duas accipiunt. Arida vino veteri adſtringente rigato, deinde liqueſcibilia adiicito, ac ſimul emollita excipito. Efficaciter auxiliatur ad inteꝛaneorum fluxiones, & ſtomachi faſtidia ac exolutiones, & ardores. Aliud, per multam experientiam. Roſarũ, œnanthes, acaciæ, gallæ, aluminis ſciſſilis, ſingulorum quadrantem, aloes ſeſcuncem, rhois culinarii libram vnam, ceræ, picis, olei myrtei, cuiuſque libram vnam, vini quantum ſufficit. Epithema ex lixiuio. Ammoniaci thymiamatis, nardi Celticæ, croci, cardamomi, bdellii, cyperorum, ſingulorum vnciam vnam, lixiuii ex cinere lignorum vitis ſeſquiunciam, ceræ quadrantem, vnguenti nardini ſeſcuncem, vini quantum ſuffecerit. Apparatur autem & hoc modo: Croci vnciam vnam, aloes quadrantem, ſtyracis quadrantem, ceræ ſextãtem, lixiuii ex cinere lignorum vitis, vnguenti nardini, cuiuſque vncias duodecim, vini quod ſatis. Illud ſuperius apparaui, & præ œnanthes inopia, folia vitis conieci: in æſtate quidem viridia, in hyeme verò eiuſdem virgulta, reliquis ſiccis contuſis & cribratis. Epithema clidion appellatum, Cyrilli: Acaciæ, gallarum, thuris, aluminis ſciſſilis, aloes, rhois culinarii, hypociſthidis, myrrhæ, balauſtiorum, œnanthes, roſarum ſiccarum, ſing. vnc. I. ceræ dodrantem, picis, olei myrtei, cuiuſque dodrantem, vini ſpathitæ quãtum ſatis eſt. Ex libris Philumeni, epithema Mnaſeæ clidion appellatum, ad cœliacos & dyſentericos: Gallæ omphacinæ, ſucci hypociſthidis, aluminis rotundi, acaciæ, rhois rubri, malicorii aridi, ſeminis apii, ſingulorum vnciam I. viſci quercini drachmas quatuor, ammoniaci thymiamatis dra. IIII. picis ſiccæ drach. XX. ceræ dr. VIII. olei myrtei aut lentiſcini drach. XX. gallas & malicorium contuſa ac cribrata in vini cyathis nouem decoquito, aſſiduè agitãdo, donec tertia pars relinquatur: deĩde in mortarium coniecta terito, ac reliqua ſimiliter in puluerem redacta inſpergito: ammoniacum verò aceto diluito, & viſcũ cũ modico oleo emollito: pici verò ac ceræ liquefactis cum reſiduo oleo, & ab igne ablatis, viſcum adiicito, ac vnito, & ſimul tritis affundito, fortitérque cõtundito: ac vtitor. Andromachi epithema ad dyſentericos & cœliacos: Seminis hyoſcyami albi, ſeminis apii, cuiuſque drach. IIII. aniſi, floris roſarum, ſucci hypociſthidis, balauſtii, rhois rubri, cuiuſque drach. II. opii drachmam vnam, croci drachmam vnam contere: ac vino myrtite excipe, informáque paſtillos, quos in vmbra ſiccabis: vſus verò tempore, ex eis quantum ſuffecerit contundes ac cribrabis & ſubiges, linteolóque infartum ventri impones. Dropaces. Dropax ex tertio libro placitorum Sorani: Reſinæ libram I. picis ſiccæ lib. I. nitri, bituminis, ſulphuris viui, cuiuſque libras II. pyrethri libras II. veratri ſextãtem, olei heminam vnam. Si verò efficacius reddere velis, adiice & piperis trientem, adarcæ ſextantem, ſtaphidis ſylueſtris ſextantem. Alius dropax. Picis ſeſcũcem, reſinæ pinus torrefactæ ſeſcũcem, myrrhæ, ſulphuris viui, nitri, cuiuſque vnciam vnam, pyrethri quadrantem, adarcæ vnciam vnam, euphorbii ſextantem, (alii drachmas duas tantùm habent) adipis taurini ſeſcũcem. Vtendum & ad hæc rubefacientibus cutem, phænigmis à *Græcis* appellatis, itémque ſinapiſmis, in tertio Sermone deſcriptis: in declinatione præſertim dyſenteriæ, quò totum malũ penitus deſtruatur.

De lienteria, ſeu inteſtinorum læuore. Cap. LI.

Lienteria, quemadmodum ipſum nomen indicat, læuor quiſpiam inteſtinorum eſt, qualis etiam forinſecus in corporis cuticula ex cicatrice cõtingere ſolet. Oboritur autem frequenter, dyſenteria magna præcedente, & ex profunda vlceratione, cicatrice denſa & læui ſuccedente quæ deinde ob denſitatem quidem ſuam, ciborum per corpus digeſtionem fieri non permittit. quum ſanè

venarum ora sint veluti obturata:venarum,inquam,quæ alimentum ex intestinis ad se auellunt.Ob læuorem verò cibum statim priusquam permutationem & perfectam concoctionem admittat,dilabi sinit. Cæterùm lienteria ipsa propriè ex permutantis cibos ac digerentis facultatis debilitate contingit,cuius signum est quòd cibi crudi & nihil immutati excernuntur.quæ ratio & ex hoc amplius corroboratur,quòd non solùm à dysenteria hæc affectio oboritur,sed & post frequentia volulosa tormina,& post longum profluuium ventris,aliquando etiam aqua inter cutem per ventrem euacuata,lienteria consequi solet. Ex quacunque igitur causa lienteria orta sit,ægri cibum non sentiunt,& malum corporis habitum acquirunt,quod vtrúque malum incorrigibile existit.Succedit enim ægris assidua excretio cruda,colore subalbida, inæqualis, & aquosissima,citra sanguinis ac bilis complexum.Adest autem simul & ardor per tota præcordia se dilatans, quem cibi fastidium concomitatur. Videtur autem bonum & amicum signum in eis ructus acidus esse. indicat enim iucundi quippiam factum esse,& vẽtrem ac intestina nõ velut inanima cibum sinere pertransire. Itaque quum eiusmodi sit affectio,facile est intelligere, quòd vim retẽtiuam,ac concoctoriam facultatem tum ventris,tum intestinorũ,omni modo refocillare oportet, quod sanè per

A ciborum conuenientium exhibitionem fieri potest,pérque diætam restituendis ac refocillandis viribus aptam &,vt simpliciter loquar, eodem medicationis ductu vtẽdum est,quem ad cœliacos & dysentericos habes præscriptum.Cæterùm quod dignum indicatione hic visum est nobis,acrium rerum comestiones frequentiores eis aptæ existunt,& maximè quibus cicatricem factam esse coiectamus:acrium enim rerum comestio,velut refricationẽ quandam cicatricum operatur: quin & insitum calorem reuiuificat,& concoquẽdi facultatem quodammodo re-
B focillat.Porrò vomitus à cœna ventrem etiam in melius transmutant,& actionis suæ commonefaciunt : frequentes quoque dropacum admotiones ad manus ac crura, thoracémque & ventrẽ,itémque rubefacientia ex malagmatis & ex sinapi,eis commoda existunt. Potiones etiam quasdam ad dysentericos & cœliacos præscriptas,lientericis præpotandas exhibere conuenit,quale & hoc catapotiũ existit. Catapotium dysentericum, maximè verò lientericis conueniens: Malicorii,myrrhæ,cuiusque drachmas octo,aluminis scissilis drachmas quatuor,succi hy-
C pocisthidis drachmas quatuor.cum aqua catapotia ad erui magnitudinem ex his formato,indéque quinque aut septem iuxta ægri vires exhibeto.

INDEX EORVM QVÆ IN DECIMO AETII SERMOne habentur.

AETII MEDICI GRAECI CONTRACTAE MEDICINæ,Tetrabibli,siue quaternionis tertii, Sermo secundus.

De dispositionibus iocinoris ac lienis,eorundémque affectionibus.

De debilitate iocinoris & iis quibus sanguis per ventrem defertur, Galeni, Cap. I.

INTEMPERIES quidem causæ sunt ex quibus iocinoris debilitas producitur: dispositiones autem diuersas in ipso faciunt. Quũ enim citra inflammationem aut scirrhum circa hepar, propter solam debilitatem,sanguinis effluxio contingit, tunc sanè propriè hepaticos ipsos ægros appellant:quemadmodum cœliacos & stomachicos vocare consueuerũt eos qui neque inflammationem , neque aliquem alium præter naturam tumorem in visceribus habent. Calidæ itaque intemperies,tum eos qui prius adsunt humores, tũ etiam eos qui per venas mesenterii ad ipsum hepar defe-
A runtur,adassant ac comburunt: frigidæ verò intemperies humorem qui iam in ipso continetur , crassum & lentũ ægréque mobilem reddũt: eum verò qui defertur, pituitosum ac crudum & semicoctum. Cæterùm sicca intemperies, sicciores & densiores humores facit, humida autẽ tenuiores & magis aquosos. Itaque vbi calida intemperies circa hepar constiterit,colliquationes fiunt, primùm quidem humorum,deinde etiam carnosæ ipsius hepatis substantiæ: bilisque per ventrem euacuatur fœtens ac crassa, abundéque colorata , velut in pestilentibus febribus
B fieri solet. Vbi verò frigida intemperies affuerit, neque assiduæ excretiones,neque multæ fiũt : diuturnũ autẽ fit malum,& per dies aliquot aceruatim eis profluet venter: cæterùm egesta,nõ similẽ putorẽ habẽt iis quæ per calorẽ sunt colliquata,neque colorem etiam,neque compagem,

ſed ſpeciem præ ſe ferunt ſanguinis putrefacti & in grumos congelati: & ſiquis diligẽter inſpiciat, velut limus & fæx ſunt ſanguinis craſſioris: cõſimilia enim atræ bili colore apparent. quin & plures & iudicatu difficiles colores iuxta eandem diſpoſitionem in excrementis apparent. In ſicciore autem intemperie, recrementa adhuc ſicciora videbuntur, ægríque magis ſitient: in humida verò, humidiora & plura erunt recrementa, ſitíſque minus infeſtat. Quandocunque igitur egeſta videris loturæ carnis recèns mactati animalis ſimilia, veluti ſiquis cum aqua ſanguinẽ confudiſſet, certiſſimum ſignum debilitatis ipſius hepatis habebis. eodem modo ſi velut fæcem ſanguinis conſpexeris per ſedem excretam, hepaticum & hocce ſignũ eſſe ſcito. Si igitur ſanguis tenuis & ſeroſus deſtillat, ægri viſceris ſignum iudicato: ſin verò velut fæx fuerit, ſupercalefacti & ſanguinem ſuperaſſantis. Incipit enim aliquãdo etiam citra febrem in frigida ſcilicet intemperie ipſa affectio, quo tẽpore tenue ſanguinis ſerum primùm excernitur: temporis autem progreſſu, corrupto citra viſcus ſanguine, leues febres accedunt: quarum quum inexperti medici negligentes ſint, atque ægrum omnino febri carere putent, quum nihil per vẽtrẽ excretum ſit, ipſum ægrũ lauant, concedúntque negligentiori diæta vti: atque ita venter rurſus corruptum ſanguinem excernit. In huiuſmodi igitur affectionibus primus curationis ſcopus ſit vt intemperiem ad contrarium deducamus. Calidam enim diſpoſitionem ſemper refrigerare oportet, frigidam verò calefacere, ſimiliterq; humidã reſiccare, & ſiccã humectare. Cæterùm omnib⁹ hepaticis remediis, tũ quæ per os ſumũtur, tũ quæ forinſecus imponũtur, aliquid ex adſtringentibus admiſcere oportet, quò firmitas viſcerum conſeruetur. Atqui in ſtomachicis idem facere non ſimiliter cõducit, quum in ipſis adſtrictoria qualitas aliâs dominetur. Fomenta igitur in hepatis debilitate cõuenientia ex oleo fiunt, in calida quidem affectione, ex chamæmelino, roſaceo, & lentiſcino, abſinthio, aut palmis, aut aliquo alio conſimili in oleo decoctis: in frigida verò diſpoſitione, ex vnguento nardino, cui thus & ſampſuchus ſint infarta. In humida autem intemperie, iiſdem oleis magis diſcutientia ac reſiccantia incoquenda: velut eſt iris, cuminum, ac ruta. In ſicca demum intemperie, balnea ſufficiunt dulcium aquarum, & humectãs diæta commoda erit. cerata etiam atque epithemata fomentis ſimilia fiunt, ex palmis ſcilicet, malis cotoneis, ſtyrace, maſtiche, ac aloe: in frigidioribus etiam poliarchia conducũt, ſimilitérque in humidioribus. Porrò in potu vti conueniet pleriſque eorum quæ in hepatis inflammatione ſunt relata, ſi quidem calida intemperies fuerit: velut eſt ſeridis ac intybi ſuccus, ſenecionis ſuccus aut decoctum, perdicii ſuccus, mel roſarum, & quæ his ſimilia exiſtũt: quin & Philonis antidotus ſemel tantùm exhibita, omnem aliquando calidam hepatis intemperiẽ mirabiliter ſanauit. quod etiam Philo de ea teſtatum reliquit. Vbi verò frigida in hepate intemperies fuerit, calefacientibus ac firmitatem addentibus vtendum eſt: velut eſt nardi ſpica, capnium, quæ & chelidonia herba circa ſepes enata, ſemẽ pelecini, & quæ his ſimilia exiſtunt. Vtiliſſimum & his nardinum vnguentum, quotidie manè cochlearii menſura ieiunis potatum, & à cœna ante ſomnum eodem modo. In humida autem intemperie, ſimpliciora ex eis quæ ab oppilatione liberant, exhibenda, & quæ à proprietate totius ſubſtantiæ efficacia exiſtunt, velut eſt lupinum hepar, quod ſanè diligenter tritum drachmæ vnius pondere cum vino dulci aqua calida diluto præbetur. Hoc enim multiplici experimento cognitum omnibus hepatis intemperiebus commodum exiſtit: vtpote proprietate totius ſubſtantiæ hanc efficaciam habens, non calfaciendo, aut refrigerando.

De oppilatione hepatis: in quibus plurima remedia, Cap. II.

A flatibus nebuloſis & concoctu difficilibus, aliquando autem & à craſſis humoribus viſcoſiſque, in finibus venarum ex ſima hepatis parte enatarum (per quas ex ventre ac inteſtinis alimenti digeſtio ad hepar contingit) oppilationes fiunt. Conſequitur autem ad ipſas, grauitatis
A circa dextrum ilium cum dolore ſenſus, aliquando quidẽ obtuſæ, aliquando verò vehementis: & quandoque quidẽ abſque febre, quãdoque cum febre. Craſſa enim & viſcoſa ac multa, omnino amplius reliquis oppilant, & maximè ſi ægri à cibo vehementiori motu vtantur: ſi verò acria ſint & multa quæ in cibo ſumuntur, dolor ex oppilatione vehementior fit, quum obturata corpora ſimul & tenſionem perferant, ſimûlque pungantur. Cæterùm quũ vaporoſi & craſſi flatus multitudo coaceruetur quæ exitum non habet, non grauitatis ſolùm, ſed & diſtentionis
B ſenſus oboritur. Quare attenuantium & oppilationem diſſoluentium quamcelerrimus requiritur vſus: oppilatio enim inueterata, non tantùm in hepate, ſed in omni membro putrefactionem operatur, febrémque accendit. Præclarè autem & citra moleſtiam ab oppilatione liberat, ſimúlque firmitatem tum hepati tum ſtomacho addit, pelecini qui in frumentis naſcitur ſemen, tritum cochlearii menſura, cum vino aut aqua mulſa in potu acceptum: capnium item, quod & chelidoniæ nomẽ inuenit, ſucco eius expreſſo & deſiccato: reponitur autem is in paſtillos
C redactus, & ſemel quidem exhibitus dolorem omnem adimit: ter autem præbitus, intotum ab affectione liberat, vltra hoc quòd & firmitatem viſceribus addit: decoctum quoque huius herbæ potatum, ſimilem efficaciam habet, etiamſi valde febricitent ægri: aliquando autẽ herba ipſa exiccatur, contuſáque & cribrata cochlearii menſura exhibetur. Aliud. Lupi hepar ſiccum drachmæ põdere, cum piperis granis nouẽ, ac myrrhæ magnitudine fabæ, in paſſo calido datum, confeſtim auxiliatur. Æſta-
D tis autem tempore, alternis diebus ter potandum præbeto. Liberat ab oppilatione etiam eupatorium, ſimúlque firmitatem addit, ſimiliter quoque ſtœchas, tum cocta, tũ ſicca tritáque data: plantaginis item radix, & ſemen, foliáque ſicca trita, ſiue per ſe vnumquodque, ſiue ſimul exhibeantur. Lauri cortex tritus potatus, ſpica nardi, fructus piſtacii, amygdalæ amaræ, anthemis ſiue chamæmelum, anagallidis quæ cæruleũ florem habet, ſuccus, radicis acori, eryngii, radicis dulcis decoctum vrinam ciet, & aluum emollit. Radix dracunculi viſcera omnia repurgat, craſ-
E ſóſque & inſtar viſci tenaces attenuat humores. Filicis ſuccus cochlearii menſura ex aqua mulſa potatus, hepar repurgat, oráque meatuum ac venarum aperit, citra manifeſtam calefactionem. Præſcriptum autem iam antè eſt de iis quæ tum ſimas, tum gibboſas hepatis partes ab oppilatione vindicant, in tertio nimirum Sermone. Catapotium hepatis oppilationem remouens. Radicis chamæpityos drachmas quatuor, radicis cichorii drachmas quatuor, contundito ac melle cocto excipito, nucíſque Põticæ magnitudine præbeto: aquæ etiam calidæ cyathos
F tres ab eius exhibitione abſorbendos dato. Cæterùm non modò radices horum hepaticis opitulantur, ſed & ſuccus & decoctum. Paſtillus hepaticus, ex amygdalis amaris: Seminis aniſi, apii, aſari, amygdalarum amararũ decorticatarũ, comæ abſinthii, ſing. drach. quatuor, apparato, & cum aqua paſtillos formato, ex quibus drach. I. febre carentibus cum vini diluti cyathis III. præbeto: febricitantibus autem, cum aqua mulſa. Vrinam ciet, & placidè calefacit. Aliud hepaticum valde commodum: Seminis pelecini, capnii, coſti, cuiuſque drachmas quinque.
G contundito ac cribrato, & cochleare vnum ex aqua mulſa dato. præclarè enim ſubmouet oppilationem. Aliud hepaticum pulchrum, cuius vtilitatem ne contemnas.

Lenticulam torrefactam ac probè tritam cochlearii mẽſura ex vino bibendam præbe. Commodum eſt hoc & lieni, ex poſca, aut aceto mulſo. Aliud experimento cõſtans: Comæ abſinthii, piperis, coſti, caſiæ, radicis gẽtianæ, amygdalarum amararum, ſing. vnc. I. fœnigræci ſextãtem, ſeminis pelecini ſextantem, exhibeto cochleariũ quomodocunque velis. Aliud ad hepatis oppilationẽ.

H Cacani ſcrupulos duos, (alii octo habent) coſti ſcrupulos ſex, ſpicæ nardi, iridis, phylli, lupinorum ſiccorum, baccarum lauri, fœnigræci, rhei Pontici, ſingulorum ſcrupulos ſex, piperis, phu, aſari, cuiuſque drachmas quatuor. quòd ſi picis ſiccæ ſcrupulos tres admiſcueris, efficacius operatur. Aliud ſimplicius, quo aſſiduè vtimur, valde admi-

randum: Cacani ſextantem,fœnigræci ſeſquiunciam,piperis vnciam vnam,cyperi vnciam vnam, coſti vnciam vnam:contundito ac cribrato & cochlearium vnum cum condito præbeto. decumbat autem æger ſuper affectam partem. Aliud. Potamogetonis ſicci drach. duas, comæ abſinthii drachmam vnam,croci,coſti, ſpicæ nardi, cuiuſq; drachmas duas,amomi drachmam vnam.datur cochlearii menſura aridum. Aliud. Piperis drachmas quatuor,dorcadiadis herbæ quæ & muſcii appellationem habet,vnciam vnam,coſti trientem (alii drachmas quatuor)contundito,cribrato,& cochlearium in potu exhibeto. Aliud Philagrii. Rhei Pontici vnciam vnam,caſtorei ſcrupulos tres,farinæ lupini ſcrupulos tres,piperis grana ſeptem:contundito,cribrato & manè cochlearium vnum præbeto ex condito.

De hepatis inflammatione,& cognoſcendo vtrũ hepar an muſculi eius ſint inflammati, Cap. III.

GAleni.Hepar conſimiliter vt ſplen & inflammatur & abſceſſu ſuppuratur,verùm raró ſcirrho,*hoc eſt abſceſſu duro* afficitur. Inflammato itaque hepate, dextri ilii tumor cõſequitur;& maximè ſi gibboſa parte inflammatum fuerit,faciliùs per tactum cognoſcitur tumor,grauitáſque coincidit ilium totum diſtrahens, & dolor in dextram vſque clauiculam ac ſcapulam pertingit,vt conuelli penitus æger videatur. Linguæ color in prĩcipio quidẽ rubicundior fit,poſtea verò denigreſcit, appetitus deiectio faſtidiúmque cibi vehemens, & implacabilis ſitis: vomitus quibuſdam contingit, bilis puræ atque etiam vitellinæ,pòſt autẽ & æruginoſæ. Aluus autẽ ipſis eſt adſtricta,ſi ſanè cum viſceris debilitate inflammatio eſt oborta.febris adeſt acuta inæqualis,quæ plerunque ad veſperam & noctem exacerbatur:ſequitur & ſpirandi difficultas,tuſſiculæque paruæ,vtplurimùm ſiccæ,per quas nihil omnino reiectatur.Aliquando autem per vomitus bilioſa pauca quædam reiectantur,quæ res pleroſque decepit, qui ex pleuritide hanc eductionem fieri putauerunt. Cæterùm & coſtæ nothæ vtplurimùm condolitant, & color corporis ſubuertitur in arquati morbi ſpeciem permutatus:ſingultus quoque conſequuntur.Acceſſionis autem tẽpore quidam delirio apprehenduntur, & acre lotium excernunt:& ſanè inflammationes quæ iuxta ſimam hepatis partem contingunt,plus faſtidii & nauſeæ,& vomitus bilioſos,ac vehementem ſitim inducũt:quæ verò in gibba parte fiunt,dolores circa reſpirationem intendunt,tuſſiculáſque irritant,clauiculámque magis cum dolore cõuellunt.Quandoquidem autem muſculis hepati incumbentibus inflammatis,quidam decepti,hepatis eam inflãmationem eſſe ſuſpicantur,neceſſarium fuerit diſtinguere inter ſe has affectiones.Hepate etenim inflammato,tumor ſecundum lineamenta rotundus, figura videlicet ipſius hepatis,ſuccumbit, quíque ad corporis decubitum ſimul conformatur.Maior enim apparet corpore ad ſiniſtrum latus reclinato: minor autem rurſus ad dextrũ deuoluto:nimirũ hepate ſub nothas coſtas cedẽte, neq; viſui neq; tactui ſimiliter ſuccũbẽte.Amplius autẽ in hepatis inflammatione incumbẽs cuticula,naturali modo habere conſpicitur:muſculis autem inflammatis,cutis circum tenditur,vt ſiquis digitis apprehenſam attrahere velit,ea minimè ſequatur.Propriiſſimè autem tactus diſcernet ſiue in alto, ſiue in ſuperficie inflammatio ipſa conſiſtat. Porrò hepate inflammato,ſanguinis detractionem experiri oportet à cubito,ſi nihil id fieri præpediat.Incidenda autem in dextro cubito vena interna, ita vt ſubſtratam arteriam obſeruemus:quæ ſi non appareat,media: ſi verò neque ipſa appareat,ſuperior.Multitudinem autem extrahendi ſanguinis,ex corporis reperies qualitate, ætatéque & natura,horáque temporis,ac regione,ampliúſque ex viribus ægri:quæ ſi id ferre queant,ſemel quantum ſatis eſt detrahendum.ſi verò non, per vices partitum. Cæterùm inciſio ipſa opportunè in prima & ſecunda die contingit: ſi verò vrgeant dolores & adſint vires,etiã ſeptima venæ inciſionem facimus: qua facta, poſt modicum interuallũ ſimplici clyſtere euacuamus,maximè ſi non ſpontè egerat aluus. Sequenti à venæ ſectione die, cucurbitæ cum

A ſcarificatione affigendæ, rurſúmque poſt vnam diem cucurbita apponenda.non pauci enim à ſecunda earum adhibitione opem ſenſerunt magis quàm à priore. At verò ante venæ inciſionem & poſt eam,fomentis vtendum eſt ex lanis ſuccidis oleo imbutis & impoſitis:conuenit & ex paſſo Cretico fomentum cum roſaceo aut lentiſcino aut melino aut œnanthino. Optimum autem fomentum hocce eſt: Chamæmeli,anethi humidi,ſi adeſt, rutæ viridis,ſeminis lini,cuiuſque vnc.I. capitum papaueris numero X.olei ſextarium vnum,ſemen lini contuſum in lin B teolo colligato, & cum aliis in cacabum coniectum ad prunas decoquito donec vires ſuas diſtribuat:deinde olla in feruenti cinere collocata, ex ea multo tempore confidenter foueto.Poſt fomentorũ irrigationes, cataplaſmatis vti oportet,ex ſemine lini & fœnigræci,farináque hordeacea aut triticea;his vel omnibus vel vno aliquo ex eis aut quibuſdam in aqua mulſa decoctis.admiſcendum etiam abſinthium & maſtiche ac melilotũ. quòd ſi vehementior ſit ardor,etiam ea quæ adſtringunt ſunt admiſcenda,velut ſunt mala cotonea. oleum verò quod additur,roſaceum ſit, aut melinum aut lentiſcinum. Si verò C feruor adhuc perſeueret,cotonea mala cum polenta imponenda.Remittente autem vehementi calore, ficus optimas & althææ radicem decoquito, & decocto eorum ſemen lini,farináſque hordei,fœnigræci,ac lolii infarcito:quòd ſi durior inflammatio ſuccumbat,etiam chamæleontem aut chamæpityn,aut polium,aut aſarum,aut daucum,eryngiíque tum ſemen, tum radicem admiſcere oportet,aliquãdo autem & ficus cum althæa decoctæ ac tritæ cataplaſmati connectuntur. Cæterùm calidius & maD gis emolliens reddideris cataplaſma,ſi terebinthinæ, aut reſinæ pinus,aut picis quadrantem addas. Braſſicæ autem crudæ folia cum melle trita ac impoſita,omnes induratas inflammationes diſſoluunt.Hinc ad cerata tranſeundum ex oleo cyprino aut gleucino apparata,althææ radicibus ſimul admixtis.Vtendum etiam ex palmis cerato, hepatis inflãmationibus ſummè accommodato, maximè ſi ſtomachus per cõſenſum ſimul ſit affectus, & coſtæ coafflictæ.Habet autem hoc modo:Palmas interiore medulla exempta,diligenter contundito, ac cum pari cerato E roſaceo in mortario probè committito,ac vnito, affuſóq; modico oleo roſaceo imponito. Aut myrrham in vino veteri adſtringente maceratam,palmis admiſceto, & panniculo veſtis detritæ excepta imponito.A ceratis ad epithemata ex ſtyrace, & ex meliloto, & ea quæ polyarchia appellantur, & iã antè ad colicos & ſtomachicos deſcripta ſunt, tranſeundum. Compoſitio autem epithematis ex ſtyrace hæc eſt: Styracis pinguis,carnis palmarum,coſti,maſtiches,caſiæ,ſingulorum triẽtem,ſampſuchi ſextãtem,croci ſemiunciam, vuæ paſſæ ſemiunciam, ceræ ſeF ſcuncem,vnguenti nardini beſſem. Porrò in inflammatione hepatis vbi magni circunſtent dolores,etiam pharmaca dolorem leuantia in potu eis exhibere conuenit,ita tamen vt aſſiduum eorum vſum deuitemus. ſimplicibus autem potionibus frequentius vtendum. Senecionis itaque decoctum tanquam maximè commodum,aut ſucci radicis dulcis obolos duos,cum aqua calida exhibeto.

Aliud. Picridis ſeridis,aut intubi ſucci cyathum vnũ cum aquæ calidæ cyathis tribus præbeto,mellis etiam cochleariis duobus affuſis.Ad hoc enim quòd refrigerat,ac G firmitatem viſceri addit,etiam ora venarum hepatis repurgat, neque tamen frigidas intemperies magnopere lædit.Poteſt autem ſeridum ac intuborum ſubſtantia hepati commodare, tum ſi ſine humorum aut ſeroſi ac vitiati ſanguinis complexu,intemperies in ipſo fiat, tum ſi humiditatis cuiuſcunque tandem, adſit cum intemperie complexus:mellis verò admixtio humiditatem per vrinam excludit.Quapropter etiam exiccata ac contuſa vtiliter potui inſperguntur,eorum quoque decoctum potatum magnam commoditatem præbet. Quòd ſi non inH feſtet calida aliqua intẽperies, ſed obturatione tantùm viſcus ipſum vexetur,ex vino albo tenui ac vetuſto,cum aliquo vrinas ciente pharmaco,potata magnificè auxiliãtur.Magni etiam pretii in hepatis inflammatione capnii herbæ,quæ etiam chelidonia appellatur,ſuccus habetur,

aut eius decoctũ. Auxiliatur & præſcriptus ex amygdalis A amaris paſtillus, niſi penitus magna caliditas adſit. Aliud. Cochlearũ terreſtriũ carnem optimè conterito, & vini nigri cyathos tres affundito, calefacito, ac bibendum præbeto. Cæterùm hæc iuxta omnem ſuam ſubſtantiam efficacia exiſtunt, quale eſt hepar lupinum, cuius rei magnum periculum fecimus, inquit Galenus. vſus autem eiꝰ idem qui cochlearum exiſtit: optimè enim conteritur, & drachma vna cum vino aliquo dulci præbetur. Hæc enim pharmaca omnibus hepatis intemperiebus conuenire videntur, quum neque calidas neque frigidas intemperies lædant: febrientibus tamen lupi hepar melius ex B aqua, aut ſeridis ſucco, aut aliquo conſimili exhibetur.

Epithema ex ſtyrace: Coſti vnciam vnam, croci, thuris, aloes, ammoniaci thymiamatis, maſtiches, ſtyracis flaui, ſpicæ nardi, cuiuſque drachmas quatuor, terebinthinæ vnciam vnam, opobalſami drachmas quatuor, ceræ trientem: vtere.

De hepatis abſceſſu, Archigenis; Cap. IIII.

QVòd ſi inflammatio ad permutationem aptè ſe ha- C beat, hoc eſt, principium permutationis ad ſuppurationem iam ſuſcepit, omnes prædictæ de inflammatione acceſſiones augebuntur: dolores (inquam) & febres, & delirium, anxietas, deſperatio, cibi faſtidium, & diſplicentia: maximè ab eius acceptione. A rigoribus autem ferè in totum febriles acceſſiones initium ſumunt, præſertim ſi ad veſperam exacerbationes fiant. Adiuuare igitur permutationem ac puris eruptionem oportet, vt quamcelerrimè fiat, ne maiora inde corpora corrumpãtur: per vſum D videlicet cataplaſmatum ex ſemine lini, aut hordeacea & fœnigræci farina apparatorum, admixtis etiam reſina, manna, pice, althææ radice, ſtercore columbino, ſtercore caprino, caricis, & quæ his ſimilia exiſtunt. fomentis autẽ vtendum ex cruda hordeacea farina, & ſpongiis decocto abſinthii, abrotoni, centaureæ, ſimilibúſque imbutis ac expreſſis, neque verò inconueniẽter emplaſtra quæ puris permutationem iuuare queunt, adhibentur. Quum autẽ perfecta ſuppuratio fuerit, dolores remittent, omnéſque acceſſiones mitiores apparebunt. Cæterùm rupturæ tempore, dolor rurſum magis augeſcet: quare etiam tunc ru- E pturã adiuuare oportet per cataplaſmatum ad ſuperficiẽ attrahentium ac ſubadſtringentium vſum, & per potiones calorificas: quales ſunt quæ ex pipere & zingibere ac myrrha apparantur. Porrò poſt eruptionem, aliquando quidem per aluum, aliquando per vrinas, puris tranſſumptio cõtingit. Quidã etiam per os, puris eductionem factã tradiderunt: verùm periculoſior aliis per os tranſmiſſio exiſtit: id verò quod excernitur, nigrum eſt, quanquam & album reperiatur, quod ſanè ſalutare iudicatur. Aliquan- F do autem humor qui ex abſceſſu promanat, inter pelliculam ventrẽ ac inteſtina amplectentem, peritonæõ *Græcis* dictam, atque ipſa inteſtina, colligitur: facilè ſanè curatur, ſiquis diducta citiſſimè cuticula humorem ipſum excludat, ea maximè parte qua tumor attollitur: aliquando autem rurſus poſt factam iſtic collectionem, tranſſumptio per inteſtina contingit. Cæterùm in iis quibus tumor foras prominet, ſectionem obliquam ſupra inguen infligere oportet, ac per eã ipſam humorem euacuare, atque etiã vlcus ipſum eluere, & pharmaca liquefacta iniicere, do- G nec perfectè curetur. Neque verò negligendum quò & hepati poſt factam abſceſſus rupturam remedia auxiliaria adhibeantur. Primùm quidem igitur emplaſtra emollientia imponantur: deinde etiam reſiccantia, quale eſt quod Iceſium appellatur, quódque ex ſalicibus conſtat, & quæ his ſimilia exiſtunt. Si itaque per vrinas puris aſſumptio fiat, conſimilibus epithematibus vtendum eſt circa totum ile, & iuxta pubem, & tum per cibos, tum per pharmaca vrinam cientia, repurgatio eius adiuuanda. Pepones igitur in cibo eis conueniunt, & cucumeres cocti, paſtinacáque, & ſion. ex pharmacis verò, meon & aſarum, H ſpica, caſia, cinnamomũ. ſunt & compoſita quæ huc pertinent, quorum compoſitiones paulo pòſt dicemus. Per interualla autem, etiam humores ipſos dulcorare oportet vini ſcybelitæ, theræi, ac protropi, ſimiliúmque potu. Cõmoda eſt etiam ipſis potatio lactis. Si verò per ſedem humoris tranſmiſſio contingat, epithemata quidem eiuſdẽ materiæ approbamus, verùm proſpiciendum eſt ne aluus cohibeatur, néque etiã ampliꝰ humectetur: nã hoc ipſum tum per cibos, tum per pharmaca, ac epithemata fieri poteſt. Vtimur autem & ad hos infuſis per clyſteres, quò inteſtina illæſa conſeruemus: ad quam rem ptiſanæ, ac tragi & oryzæ ſucci appoſiti exiſtunt. Quòd ſi tamen per os puris eductio fiat, maximam ad hoc curam adhibere oportet vt humores prius euacuentur: deinde cibus præbẽdus adſtringens & ſtomacho gratus. vtendum & vino tenui & odoro. Vẽtri verò epithemata ex palmis apparata, atq; ex œnãthe, ac eis ſimilia imponẽda, de quibꝰ in ſtomachicorũ ac dyſẽtericorũ tractatu eſt prædictũ. Ad hepaticos:

Folii malabathri, caryophylli, ſpicæ nardi, coſti, piperis, lupinorum ſiccorum, ſingulorum vnciam vnam contundito, cribrato, ac ſcrupulos quatuor præbeto cum vino.

Aliud Philoſophi. Hepatis, inquit, abſceſſus diſcutit Radicis graminis decoctum bis in die potatum, ſimiliter & fœniculi radicum decoctum, & dauci. Myrrham item & picem ſiccam contundito ac cribrato, præillitóque hepati ex oleo cyprino, inſpergito, & lanam puram oleo cyprino calido imbutam ſuperponito. vehemẽter prodeſt hoc: vtere confidenter.

Cura hepatis exulcerati, Archigenis, Cap. V.

SI exulceratio ex abſceſſu circa hepar relinquatur, aut illic ex acribus humoribus ac erodentibus fiat, colliquatio hæc affectio appellata eſt. In his ſanè venter cruenta, & putrefacta, ac ſanioſa excernit: atque omnino conſimilia ex hepatis vlceribus promanare ſolent, iis quæ à mortuorum corporibus diſtillãt: quare quidam inexperti decepti, dyſenteriam hanc affectionem eſſe putauerunt. Ructus autem fœtidi conſequuntur, & à ciborum acceptione grauitas præcordiorum: & pulſus eis eſt depreſſus ac denſus, fiúntque ægri amarulenti & iracundi. dolor circa locum fit vlceroſus, vſque ad clauiculam ipſam pertingens. Multis autem vnà cum ventris recrementis, etiam lotium excernitur ſanioſum ſandarachæ colore: nõ parum verò frequenter ea quæ in vrinis continentur, aquæ inter cutem ſignificationem portendunt. Cæterùm omnium periculoſiſſima eſt hæc affectio, & modica omnino ægris eſt ſpes ſalutis: & tamen nihilominus aggredienda eſt eorũ cura, conſimilibus remediis eis quæ paulo antè dicta ſunt etiam his adhibitis, epithematibúſque ex materia leniter adſtringente, ſimilibúſque fomentis. Liquoribus autem, tum qui ad fomenta, tũ qui in cataplaſmata aſſumuntur, cortex pinus, palmǽque ac cyperi, ſimiliáque ſunt incoquenda. propriè autem vlcera repurgat lac ſciſſile ſæpe acceptum: cui aliquando parum mellis addere nõ ab re eſt. Poſt repurgationem citiſſimè ad ea quæ carne replent feſtinandum. præſtãt autem id cibi moderati & boni ſucci, ac geſtationes: quòd ſi moleſtiæ id fieri permittant, etiam exercitamenta conueniunt, & vinũ. Poſt cataplaſmata verò, cerata & emplaſtra apta erunt, quorum ſæpe in præcedentibus fecimus mentionem. Plurima præterea pharmaca quæ vlceribus conueniunt: in potu ſumuntur, quale & hoc eſt. Andromachi ad hepaticos compoſitio, cyphoeides appellata, quæ etiam ad omnia thoracis vitia conducit: Vuarum paſſarum carnis drach. XXV. croci drach. I. calami Indici drach. II. bdellii drach. II. & dimidiam, cinnamomi drach. X. caſiæ drach. X. floris iunci odorati drach. II. & dimidiã, myrrhæ drach. IIII. terebinthinæ drach. IIII. ſcobis aſpalathi drach. II. ſpicæ nardi drach. III. mellis drach. XVI. vini dulcis quãtum ſufficit. Adſtringit mediocriter & reſiccat ac diſcutit ſeroſos ac vitiatos humores, inquit Galenus, corrigit malitiã humorum, & putrefactioni ſe opponit, intemperies ſanat, extergit, ac mundos facit, aperitque meatus, cit vrinam, atq; eapropter internas vlcerationes curare cõſueuit, & eos qui hepatici appellantur. Sunt autem hepatici propriè, qui ob hepatis debilitatem per ſedem cruenta liquidiora excernunt, quales ſunt loturæ carniũ animaliũ recèns mactatorũ, quos ipſos ignarũ vulgus dyſentericos eſſe putat. Alia cyphoeides Andromachi: facit & ad tuſſes, & ad liquidorũ per os reiectiones: Croci, cinnamomi, myrrhæ, cuiuſq; drach. I. bdel-

lii drach.IIII.aſpalathi obol.IIII.floris iũci odorati drach.III.calami Indici drach.II.caſiæ drach.I. ſpicæ nardi drachmam vnam,terebinthinæ drachmas XVI.mellis heminam dimidiam, vuarum paſſarum pinguium numero CLX.carne earũ optimè mundata,vini veteris adſtringẽtis,quãtũ ad vuas paſſas bdelliũ ac myrrhã maceranda ac conterenda ſatis eſt.Mel autẽ prius deſpumato , in eóque reſinam liquefacito: & cum reliquis cõmittito,ac vtitor. aliquando quidem inſtar eclegmatis ad nucis Ponticæ magnitudinem aut amplius exhibeto : aliquando verò aqua mulſa dilutum bibendum præbeto.Inuenies & inter arteriaca remedia,ad tuſſientes itẽ & phthiſicos pharmaca plurima his ſimilia , quibus ipſis & ad vlceratum hepar vti oportet:proderũt etiã ea quæ ad renum ac veſicæ vlcera ſunt deſcripta. Alia cyphoeides,qua vſus eſt comes Andreas,& Menas chirurgus:Croci drach.IIII. calami drachmas VI.bdellii drach.II.& dimidiã,caſiæ ſcrup.IIII.ſpicæ nardi ſeſquidrach.floris iunci odorati ſcrup.I.& dimidiũ,myrrhæ drach.IIII.terebinthinæ drach.IIII.aſpalathi ſcrup.I.mellis ſextantem,carnis vuarum paſſarum quadrãtem,vini quantum ad hæc ſatis erit.

De hepate in ſcirrhum indurato, Galeni, Cap. VI.

NON ſolùm autem à prædictis affectionibus apprehenditur hepar,ſed & in ſcirrhum induratur,inflammatione videlicet præcedente. Manifeſtiorem autem cognitionem hepar induratũ ex hoc habet, quòd tumor circa ipſum ſcirrhum multo durior quàm in inflammatione exiſtit.multo etiã minore dolore vexatur . In huiuſmodi quoque diſpoſitionibus corpuſcula hepati inſita attenuantur.Cæterùm temporis progreſſu,maiore tumore circa ſcirrhum facto,difficulter eius cognitio per tactum cognoſcitur,propterea quòd iam aquæ inter cutem ſuffuſio ſit cõſequuta:vnde iis qui negligentius notas perſcrutantur,tumor ad tactum laxus ſuccumbit:color autem vniuerſi corporis in nigredinem pallore permiſtam commutatur,venter & pedes intumeſcunt, ſupernæ corporis partes gracileſcũt,& corpꝰ ipſum tepeſcit: aliquãdo autẽ aluꝰ multa & tenuia excernit:vrinæ verò à principio quidem multæ,verùm vbi iam ad aquam inter cutem dilapſi ſunt,omnino paucæ.Porrò incipientem hepatis ſcirrhum ſæpe curauimus ipſi: eum verò qui temporis diuturnitate eſt extenſus, neq; ipſe curaui, neque alium quẽpiam qui curare eum poſſet,vidi.intotum enim ſic affectis aqua inter cutem accedit,& in longiori tempore corrumpuntur.Itaque ad prædicta de inflammatione cataplaſmata & fomẽta,fortiora quædam(inquit Arhigenes)ſunt annectẽda.Conſtant autem ea quæ inflammatis adhibentur,ex abſinthii coma,nardóque tum Indica , tũ Celtica, croco,œnanthe,vnguento nardino , lentiſcino, & maſtichino.His igitur althææ radicem admiſcere oportet , & ſtercus caprinum, ammoniacum thymiama, bdellium, medulláſque & adipes:hæc enim incipientem in hepate ſcirrhum,conuenienti ſimul adhibita diæta,ſæpe curauerunt.Poſt fomenta autem & cataplaſmata, cucurbitæ hepati affigendæ cum ſcarificatione: & emplaſtra adhibenda,primùm quidẽ ſimpliciora,velut eſt Mnaſeæ , & quod ex ſuccis conſtat:deinde etiam fortiora,velut eſt melinũ Serapionis,& quæ huic ſimilia exiſtunt . Poſt emplaſtra, malagmatis vtendum ex baccis lauri,aut eo quod polyarchion appellatur,& ſimilibus.quorũ aliqua in colicis præſcripta ſunt:aliqua verò in ſplenicis & arthriticis referentur.Quòd ſi neque ſic proficias, hirudines admouendæ. plurimùm enim momẽti habet ad curationem , ſanguis earum ſuctu extractus.[commodus eſt eis & dropax & ſinapiſmus.Si verò neque hoc modo res ſuccedat,vſtio per frequentia interualla adhibeatur : ita vt aut per ferrum, aut per pharmacum cruſtæ infligantur, & poſt earum caſum,vlcera multo tempore fluere ſinamus . conferunt etiam potiones conuenientium pharmacorum : velut eſt zopyrios ad colicos præſcripta,& quæ eupatorium habẽt admixtum.Complectuntur & vrinam cientes antidoti aliquam in ſe cõmoditatẽ:velut eſt quæ Beſtiana vocatur. Scirrho enim induratæ particulæ ob craſſos & viſcoſos humores in ſolidis corporibus imbibitos,neceſſariò frigi

A dam habent diſpoſitionem .quare & calefacientibus ſimul & tenuiũ partium pharmacis opus habẽt: verùm his, quemadmodum dictum eſt,emollientia ſunt præmittenda.Si enim vehementer calida,antequam ſcirrho indurata corpora præmolleſcant , exhibeantur , ſtatim quidem manifeſtam diminutionẽ feciſſe apparent,verùm immedicabile fit quod relinquitur, vtpote nimiùm reſiccatũ. Quapropter facilè eſt coniectare in hepatis ſcirrho neceſſariam eſſe emolliẽtium admixtionem . Simplicia igitur quæ ad hepar induratum bibuntur,ſunt : anagallidis quæ B cæruleum florem habet,ſuccus exiccatus, itémque liquidus ex aqua mulſa:in moderatis autem febribus,ex aceto mulſo,& ſquillæ aſſatæ medullæ oboli tres,ſeminis viticis torrefacti drach.I.radix eupatorii, radix dracunculi, cortex radicis lauri . Aliud, quo Ægyptius curatus eſt, quum iam in aquã inter cutem incidere promptus eſſet:

Herbæ Sabinæ , picis ſiccæ , quæ in fundo doliorum vini reperitur,(eorum præſertim in quibus vinũ dulce vetuſtatem eſt adeptum) vtriuſque æquales partes ſingulatim contundito & cribrato,atque ex ambobus pariter co- C chlearii menſuram cum vino diluto præbeto. Aliud.

Croci,ſpicæ nardi,caſiæ,cuiuſque drach.II.coſti , floris iunci odorati,cinnamomi,myrrhæ ſtactes,cuiuſque drachmã I.mellis deſpumati drach.XXV.Ex hoc drach. I.cum vino mulſo præbe.Optimum eſt pharmacum in incipiẽtibus duris ſcirrhi diſpoſitionibus . cuius rei plurimum periculum feci. Aliud ad omnes inueteratas hepatis affectiones,atque ipſum etiam ſcirrhum: Picis ſiccæ,coſti, piperis , æquales partes contundito & cribrato , & ex eis cochlearium præbeto. Aliud. Myrrham troglodyticẽ D optimam,& piper,pari pondere tundito:indéque ſcrupulum vnũ cum vino meraco veteri calefacto , ad dies tres aut quinque exhibeto. Oribaſii ad hepaticos. Glaucii drach.IIII.aloes drach.II.hæc arida cõterito:& cochlearii menſura ſtatim à balineo exhibeto : febre carentibus, cum vino diluto:febrientibus autem,cum aqua mulſa.

Aliud Oribaſii,ad diuturnas hepatis affectiones,& circa ſima ipſius diſpoſitiones,in quibus tum ſtomachus tũ venter ſimul affecti ſunt: Comæ pinus viridis decoctũ ad tertias redactum,cyathorum trium aut quatuor men- E ſura præbe.Quin & ſiccæ comæ drach.I.in potu exhibita ſimili efficacia præſtat.Verùm ad multos hæc exhibenda ſunt dies. Aliud,Oribaſii: Chamæpityos,petroſelini,cuiuſque drach.octo,baccarum lauri,piperis,coſti,ſingulorum drach.IIII.cyperi,fœnigræci,cuiuſque drach.II. præbe cochlearium ex aqua mulſa. Aliud. Aniſi,gentianæ,amygdalarum amararum,abſinthii,æquas portiones permiſce:indéque cochlearium ex calida præbe. Aliud. Thuris vnciam vnam,ammii,acori,cuiuſque drachmas quatuor:præbe cochlearium ex aqua mulſa. Ori- F baſii antidotus hepatica: Caſiæ drachmas octo,aloes,coſti,corticis pinus,cuiuſq; drachmas quatuor , glycyrrhizæ ſiccæ drachmas octo,ſpicæ nardi,croci,aniſi,hyſſopi, rhei Pontici,cuiuſque drachmas duas,mellis ſeſquilibr. mel decoque ac reliqua eo excipe, & nucis auellanæ magnitudine præbe. Aliud Oribaſii,ad hepaticos,ictericos, ſplenicos, & præcordia eleuata: Croci drach.decem,floris iũci odorati drachmas quatuor,caſiæ drachmas duas, ſpicæ nardi drachmas octo,myrrhæ,cinnamomi,coſti,cuiuſque drachmam vnam,mellis cocti quantum his exci- G piendis ſufficit.Præbe ad fabæ Ægyptiæ magnitudinem cum vini mulſi cyathis tribus.Facit & ad thoracis dolores,atque eos qui plumbeum colorem habẽt. Aliud hepaticum pulchrum: Seminis pelecini, capnii herbæ, coſti,æquale pondus contundito ac cribrato,& drachmam vnam ex aqua mulſa præbeto. Aliud. Fœnigræci vnciam vnam,trixaginis ſextantem & vnciam dimidiam, coſti albi quincuncem,petroſelini quincuncem , eupatorii quincuncem,mellis deſpumati quantum ſatis eſt . Datur ſeſquidrachmæ pondere.eiꝰ vtilitas experimẽto con- H ſtat. Aliud. Caſtorei,coſti,cyperi , amomi , cuiuſque drachmas octo,piperis drach. quatuor,petroſelini drach. quatuor.datur cochlearii menſura. Aliud , ad diuturnã vexationem & duritiem: Coſti,fœnigræci,piperis , foliorum rutæ viridis,picis ſiccæ æquales partes commiſce,

indéque cochlearium cum aqua mulsa aut vino præbe.

Aliud. Ammoniaci thymiamatis drachmas triginta duas, croci drachmas quatuor. crocum tundito, cribrato & cum aqua diluito: deinde ammoniacũ adiicito, simúlque terito, ac in pastillos redigito, ex quibus, aliis drach. vnam, aliis duas præbeto. Aliud. Ammoniaci thymiamatis, costi, polii, fœnigræci, æquale pōdus misceto: indéque cochleariũ siccũ cũ aqua mulsa dato. Aliud. Ammoniaci in tenuissimũ puluerē redacti cochlearium I. mastiches grana decem, præbe ex aqua mulsa, & admiraberis. efficax est ad hepaticos iam desperatos. Aliud, Asclepiadæ: quo vtimur, inquit Philagrius: quod ad hepar scirrho induratum, atque etiam oppilatione obturatũ, prospero successu accommodatur, ad aquæ inter cutem quoque suffusiones incipientes, & ad alias internas affectiones citra tussim contingentes, optimè facit. Habet autē hoc modo: Radicis gentianæ, chamæpityos, marrubii, petroselini, radicis scolopendriæ, radicis panacis, terræ Lemniæ quæ sphragis appellatur, sisonis, rubiæ, seminis brassicæ, radicis eryngii, baccarum iuniperi, seminis fraxini, trixaginis, seminis dauci, dictamni, cestri siue betonicæ, singulorum drachmas octo, fellis vrsi sicci, sinapis, seminis cucumeris, aristolochiæ, piperis, spicæ nardi, costi, seminis erucæ, singulorũ drach. octo, hoc est omniũ æquale pondus, echii, eupatorii, polii, cuiusque similiter drach. octo. Quidam etiam lupini hepatis, ac helenii tātundem adiecerunt: quod & nos facere solemus. Oribasius autem neque fraxini semen, neque betonicam, neque trixaginem, neque dictamnum, neque daucum adscripsit. Mellis quantum his omnibus excipiendis sufficit. datur ad nucis auellanæ magnitudinem, cum passi cyathis duobus. pharmacum hoc, experimento cognitum est. Semen autē fraxini arboris est, ex qua fraxinea ligna quocunque in opere apta ac operæ obedientissima cæduntur. Epithema ex melilotis ad hepaticos: Meliloti sextantem, croci vnciam vnam, ammoniaci thymiamatis libram I. ceræ libram vnam, terebinthinæ triētem, cyprini aut nardini, aut gleucini vnguenti plus minus quincūcem. ammoniacum & crocum in aceto dissolue. Porrò in diæta totum situm esse existimādum est, siquidem omnis diuturnus morbus maiorem ex diæta opem sentit. Quare cibi qui facilè concoquuntur, eis exhibendi sunt, quique & incisoriam vim & repurgantem complectuntur. Neque verò ineptæ eis acrium rerum comestiones sunt, si per interualla, & post exercitia ac gestationes, sumuntur. Cæterùm pro ratione motuum & exercitiorum, tum quantitatem tum qualitatem ciborũ augere oportet. Vinum eis conuenit tenue, odorum, moderata quantitate acceptũ. dulcia enim omnia nocētissima sunt hepati affecto. Vitandum & vinum mulsum, fructúsque ac bellaria omnia, præter amygdalas & pistacia: ex his enim moderatè à reliquis cibis accipiendum. Vitanda etiam crassa ac viscosa edulia, atque ea quæ difficulter concoquuntur.

De lienis affectionibus cognoscendis, ex libris Philagrii, Cap. VII.

QVibuscunque sub sinistro ilio dolor, aut distētio, aut grauitas, aut tumor subiacet, & dum conuertuntur, velut aliquid ex illis locis conuellatur, imaginatio contingit, his lien affectus est. Quemadmodum autem reliqua corporis membra iuxta octo intemperierum genera affliguntur, ita & splen afficitur: verùm frequentissimè frigidam & humidam sustinet intemperiem, ex consimili maximè diæta, atque ex iis quæ voluptatis gratia accipiuntur: veluti sunt crassi succi placentæ, itémque potiones. In his igitur omnibus calor tempore debilitatur. Substantia enim splenis laxa & rara est, promptissimáque ad suscipiendum crassiorem humorem: etenim fæcem ac velut limum sanguinis ex hepate ad sese trahit, hoc modo sanguinem repurgans, ex qua fæce confecta & attenuata per maximas in ipso arterias seipsum nutrit. Signum autem certum & compendiosum intemperiei in splene, ea quæ eduntur ac bibuntur exhibent, & quæ forinsecus cuticulæ iuxta sinistrum ilium accedunt. Si enim frigida intemperies iuxta ipsum fuerit oborta, omnis cibus & po-

A tus qui efficaciter refrigerare potest, facilè & manifestè splenem lædit: pallium item frigidum extrinsecus admotum, maximè si in frigida aeris constitutione amiciantur. ventus etiam, & aqua frigida tum in lauando, tum aliàs quoque adhibita, frigidam arguit splenis intemperiem. eam verò ipsam intemperiem omnia calida consolantur. Quòd si calida fuerit splenis intemperies, à nullis quæ in cibo aut potu exhibētur, aut etiam forinsecus accedunt, dolorem perfert: & si quidem caliditas augescat, non solùm nihil tumori apponitur, sed & cōtractionem

B amplius sustinet, præsertim si exurens simul adsit febris. Cæterùm & cibi & potus calefacientes, & quæ extrinsecus corpori calorem addunt, calidas etiam intemperies augent & exacerbant. solatio autem sunt eis omnia refrigerantia. Si enim ii qui calidam habent dispositionem per interualla frigidæ potu vtantur, statim splen corroboratur & minuitur, ægrúmque melius spirantem reddit: & venter aliquādo ex frigidæ potu flauam bilem profundit. Atqui tristitia affectis, aut ira concitatis, splen dolet, si calidam habeant intemperiem. Similiter etiam siccæ in-

C temperiei in splene signa colligere oportet, maximè quum pro magnitudine propriæ naturæ non eminet. Ea item quæ forinsecus corpori adueniūt, atque intra ipsum deuorantur, si arefaciēdi facultate prædita sunt, splenem exiccant, quemadmodum etiam reliqua animalis membra deficcare consueuerūt. Qui enim laboriosam vitam degit, assiduéque circa marinas aquas versatur, aut bituminosas, aut aluminosas, aut sulphurulentas, quique pharmaca assumit hanc habentia naturam, facillimè exiccatur.

D Porrò vbi humida affectione splen fuerit detentus, atque ea amplius inualuerit, intantum eius incrementum facit, vt etiam ventrem pertingat ac hepar. Consueuit autē humida dispositio circa ipsum, consistere ab immodicè humectantibus, diæta & exercitio, aëréque & locis. Oboriri solet & iis qui circa palustres regiones frequenter cōuersantur. Amplius autem & humidus morbus præcedēs hanc affectionem producit: aquæ item largior potus, & holera humectandi vi prædita. Species quoque doloris vnà cum prædictis signis, infestantem intemperiem demō-

E strabit. In calida enim & frigida intēperie dolēt: minus verò, aut nihil omnino, in humida: minimũ verò in sicca. At verò ex prædictis coniecturā facere licet cōpositarũ in ipso splene intēperierũ. Ferè enim intotũ vbi calida intēperies fuerit intēsa, sicca eā cōsequitur: & ad frigidā inueteratā humida cōcomitatur. Quādoquidē autē & humores in splenem cōfluentes, tumores producūt: eorum quoque diligentem consideratione facere oportet qualésnā sint tandē, atque id nō solùm ex prædictis iam dispositionibus est faciendum, sed ex iis quæ iam dicentur. Biliosо

F enim fluore existente, vniuersum corpus calidius apparebit, etiam si nō adsit febris, oculíque & vrinæ per bilem coloratæ: siccitatem semper accusabit æger: & de siti conqueretur ac bile os infestante. cibum fastidit, & vigiliis infestatur, & frigidam desiderat, vnà cũ hoc quòd linguā subflauam habet. exacerbationes tertianæ fient: suntque ipsi ægri moribus iracundi, & qui præcipitanter excandescant. Si verò atræ bilis sit fluor, materiæ ipsius atræ bilis scilicet color, tum in reliquo toto corpore apparebit: & appetētia aderit ciborum: molestique ac sub-

G tristes ægri sunt, reliquáque atræ bilis signa eis adsunt: exacerbationes verò quarto quoque die affligent. At verò vbi pituitosus humor in splenem deferatur, consimilis pituitosis aderit color, ægrique minimè sitient & cibum appetent, nisi salsa fuerit pituita: tunc enim cibum fastidiunt ægri, poculorúmque magis sunt appetentes: quin & coloris cutis nitentis species demonstrabit tibi pituitosum esse humorem, & quòd singulis diebus exacerbatur. vrinæ quoque pituitosæ sunt: ipsi verò ægri secundum mores pigri sunt & segnes. Quidam verò ex eis qui frigi-

H dam affectionem habēt, magnum & durum splenem acquirunt, atque vbi parum saltem consuetam edendi horam fuerint transgressi, & impasti manserint, dolore afficiuntur, propterea quòd neque plenum, neque firmantē, neque sustentantē ipsum habeāt vētrē, quiq; amplius ob

inediam

inediam refrigeratur, & concalefactione opus habet.
Quòd si sanguineus existat in splenem cõfluens humor,
possibile est ipsum colorem tum iuxta linguam tum cir
ca cutem permutari. Inter appetentiam autem ciborum
& fastidium, medio quodã modo habent ægri, reliquis-
que magis languent, etiamsi non parem visceris tumorẽ
habeant. Venæ autem vniuersi corporis, sanguine plenæ
apparent, & vrinæ subfuluæ.

Intemperierum splenis cura, Cap. VIII.

IN vniuersum quidem igitur splenis intemperies ferè
citra tumorem fiunt: eas autem tum per cibos ac po-
tus, tum per simplicissima pharmaca ac fomentorum
irrigationes. quæ intemperiei cõtraria sint, corrigere o-
portet. Calidæ intẽperiei cura: Calidã itaque intẽpe-
riẽ curabis per irrigationis vsum ex rosaceo, aut melino,
& per simplicia ex his composita cerata. Amplius autẽ
& per vuæ acerbæ immaturæ succum, & portulacam, &
pampinos vitis, ac consimilia. Cibis verò & potibus v-
tendum quibus calida intemperies castigatior reddatur:
lauacris etiam temperatarum aquarum. Quòd si pharma
corum vsu opus sit, rumicis acuti semẽ in potu exhibea-
tur, aut radicum aut foliorum eius decoctum: aut plan-
taginis, similitérque limonii, quod cynoglossum appel-
tatur, decoctum. sunt autem hæc in posca diluta coquẽ-
da. Frigidæ intemperiei cura: Frigidas in splene in-
tẽperies sanant irrigationes: & vnguenta, ac cerata, itém-
que epithemata, quæ moderata calefaciendi facultate
prædita existunt: velut est vnguentum nardinum & Cy-
prinum ac gleucinum, & cerata ex eis conflata. Poteris &
epithema pentamœron appellatum, cum modica cera li
quefactum adhibere. A balneis in principio abstinen-
dum, nisi quid obstet. cibi & potus moderatè calefacien
tes exhibendi. Quòd si medicamentis opus sit, conue-
nit eis calaminthæ, pulegii, scordii, trifolii, viticis ac si-
milium decoctum. exhibẽda etiam rumicis acuti radix
aut semen. Humidæ intemperiei medela: In humida
splenis intemperie optimum pharmacum habebis salis
florem, siue per se solum, siue cum aliquo simplici ce-
rato imponere velis. solus enim calefactus, & aliqua ve-
sica exceptus, spleni adhibetur. In epithemata quoque
admiscetur, quemadmodum est prædictum. Quin & sal-
sugo & spuma salis, cum cerato aliquo ac modico aceto
permixta, commodum pharmacum erunt ad humecti
splenis affectionem. Proderit & quinquefolii radix, &
plantago sicca, & alumen scissile in testa exustum. Pote-
ris etiam ex plantaginis foliis, radicibúsque quinquefo
lii, & spuma ac flore salis, pari vel impari modo permi-
xtis, sufficienti affuso aceto, & pice sicca in posca lique-
facta, exceptis: cera itẽ alba, ammoniacóque thymiama-
te, ac modico rosaceo admixtis, pharmacũ vsui reseruare.
Melius autẽ cõpositionẽ facies, si & salicis succũ addas:
hic enim cũ vino aut altero ex prædictis permixtus, effi-
cacius pharmacũ reddet. eius autẽ collectio facilè cõtin-
git: lacrymã enim arbor incisa emittit. Cõuenietissimæ
autẽ his sunt fricationes, quæ discutiendi facultatem ha
bent. Siccæ intẽperiei remedia: Siccã splenis intẽperiẽ,
balineũ dulciũ & calidarũ aquarũ curat: inunctio itẽ ex
oleo dulci: cibi citra refrigerationem humectantes, vel-
ut est ptisanæ succus, & post eũ qui ex alica est acceptus.
Irrigationes forinsecus prosunt ex rosaceo, & cerata iti-
dem ex eo apparata.

De splenis inflatione, Cap. IX.

QVVM inflatio circa splenem est, tumor loci conse
quitur, qui imposita manu ad tactum cedit, & distẽ
tionem loci infert. Verùm inflatio ipsa aut in vẽtre ob-
orta ad splenem transfertur, aut in ipso adeo splene gene
ratur. ventosa igitur flatus generatio, ex frigiditate mẽ-
brorum ipsum producentium contingit: quare tum ven
trem tum splenem concalefacere oportet, præsertim iis
quibus vtrunque membrum est affectum: atque id tum
iis quæ forinsecus imponuntur, tum cibis ac pharmacis
quæ intra corpus deuorantur, perficiendum est. Ventri
itaque auxiliabimur, si quidem per consensum sit affe-
ctus, diospoliticam confectionem exhibendo, atque etiã
alias quæ huic similes existunt. Panis verò ac edulia, vi-

A númque quod in potu sumit, ex petroselino, aniso, cumi
no ac sisone, similibúsque conspergenda sunt. Foris au-
tem epithema ex seminibus quod paulo pòst referetur,
imponendum. hæc enim pariter vtrique visceri auxiliã-
tur. Propriè autem inflationes splenis dissoluere solent,
tum ea quæ iam dicta sunt, tum viticis semen torrefa-
ctum, & melanthium, serpyllúmque & thymus, pulegi-
um, origanum, rutæ semen. Pelecini autem semen & sto-
macho gratissimum, & omnibus visceribus aptissimum
est: similiter & rheon Ponticum, & scordium. hæc e-
B nim vnà cum hoc quòd stomachum repurgant, etiam
hepati prosunt, neque stomacho molestiam inferunt.
Cæterùm vnumquodque horum & per se, & aliis com-
mixtum exhiberi potest in posca decoctum: aliquando
autem & mel eis adiiciendum. Porrò quæ his fortiora
sunt, ea vitare oportet in iis in quibus venter per con-
sensum cum splene est affectus, maximè si inflatio sola
infestet: quæ enim his præstantiora sunt, spleni in scir-
rhum indurato conueniunt. Vbi verò solus splen infle-
tur præter ventris læsionem, epithema ex seminibus in
C principio est imponendum. Postquam autem flatus cras
sities fuerit attenuata, admiscenda sunt ei ea quæ noxam
depellere possunt, qualia sunt epithemata ex alumine &
sulphure apparata, quorum compositiones paulo pòst di
centur, vbi de splenis in scirrhum indurati tractabimus
cura. Epithema ex seminibus Asclepiadæ: Epi-
thema quod Asclepiades ex seminibus composuit, hoc
est, quod ad aquam inter cutem prosperè accommoda-
tum pharmacum existit, & ad omnem inflationem con
ducit. Cardamomi, meliloti, herbæ sabinæ, baccarũ lauri,
D nardi Celticæ, sampsuchi, iridis, radicis panacis, radicis
cyperi, nitri, casiæ, fœnigræci, seminis apii, anisi, thuris,
singulorum drachmas vigintiquinque, styracis quadrã-
tem, myrrhæ quadrantem, terebinthinæ libras duas, ce-
ræ libras duas, ammoniaci thymiamatis libram vnam,
mellis optimi libram vnam, olei Cyprini lib. I. vini quã-
tum satis est. Facit & ad stomachi & splenis inflationes t
itémque hepatis. éstque omnino pharmacum magni fa-
ciendum.

E De splenis inflammatione, Cap. X.

IN splenis inflammatione venæ incisio adhibeatur, si
nihil id fieri vetet. venter etiam per clysterem assiduè
eluatur, & maximè si venæ incidendæ medela relinqua-
tur. Quocunque autem tempore siue per venam incisam
siue per clysterem euacuamus, semper aliquid adstringẽ
di facultate præditum spleni imponemus, in principio
præsertim, quum differimus euacuationem, quò id quod
influit reprimatur, & quod influxione sua præuenit, à lo
co depellatur. Atqui & ad splenis firmitatem conseruã-
F dam vtilis adstringentium sylua existit: quæ quidem ro
busta sint, vbi fluoris impetus fortis contingit: modera-
ta verò, vbi mediocris. Cognosces autem irruentis humo
ris magnitudinem, ex magnitudine & velocitate gene-
rationis ipsius inflãmationis. Itaque si moderata fuerit
inflãmatio splenis, vinum vetus ac austerum tenuiúm-
que partium oleo dulci permixtum, & lana succida exce
ptum imponemus. Si verò maior sit caliditas, rosaceum
sit oleum, aut lentiscinum: quæ si nõ adsint, oliuæ folia,
aut rubi, aut mali arboris in oleo decoquantur, atque i-
G psa etiã mala: in decoctione etiam quædam tenuiũ par-
tium addantur velut est absinthium & pulegium. Quòd
si forti impetu fluxus feratur, acetum pro vino affundẽ-
dum est. Post irrigationes ad cataplasmata transeundũ
in quorum compositionem hordeacea & loliacea fari-
na assumantur, cum posca & mellis ac olei paucissima o-
mnino mensura, in quibus absinthium ac pulegium sint
decocta: aliquando & myrobalani infarciendi. Optimũ
& hoc est: Hordeaceam farinam & salicis folia cum ace-
to imponito, adipe caprino in aceto colliquato: verùm
H melius redditur cataplasma, si caricæ adiiciantur. Opti-
mum autẽ est & ex lini semine cataplasma, maximè vbi
affuerit dolor. Accipitur autem seminis lini pars vna, fa-
rinæ loliaceæ pars vna, adipis taurini in aceto & sapa li-
quefacti, cuique deinde oleum Cyprinum sit affusum,
quantum his subigendis satis est. Cæterùm cauendum

ne loc⁹ post irrigationes & cataplasmata denudetur: sed vbi hæc fuerint ablata, mox ceratũ ex Cyprino aut nardino vnguēto imponatur. Cõmodũ est autē feruētibus inflammationibus Nilei aut Nili epithema, cum cerato chamæmelino & aceto emollitum. idoneum est etiam Philagrii stomachicum epithema. sunt autem ea integra ad stomachicos descripta. Vtimur autem aliquando, ob cataplasmatum penuriam, ad splenem inflammatũ, furfuribus in vino, aut posca & oleo decoctis: quibus etiam absinthium & pulegium, aut thymum, aut origanũ, aut lauri folia, aut artemisiã, & reliqua incidendi ac attenuãdi vi prædita adiicimus: nõ feruēte videlicet inflãmatione, & corpore præeuacuato. Si enim corpore non euacuato quis calidioribus vtatur, ipse sibi scirrhi author fiet. Quod si ad permutationē in suppurationem ipsa splenis inflãmatio repat, (quod tamen rarò cõtingit) adiuuare eã oportet, ne plura corpora putrefiãt, per cataplasmata videlicet quæ pus producũt: de quibus in hepatis abscessu manifestè est prædictũ. hepar enim frequētissimè abscessum perfert ac exulceratur. Quare ex iis quæ de hepate diximus, ad splenis curationem exempla trãssumes.

Cura splenis in scirrhũ indurati, Galeni, Cap. XI.

IAM antea prædictum est splenem quamcelerrimè solere in scirrhũ indurari, sanguine circa splenitides in ipso venas obturato, vt neque excerni neque digeri ob crassitiem facilè possit. Quare attenuãtium pharmacorũ vsu opus habet, citra tamen manifestam caliditatē, ne vehementius inspissetur crassus humor in eo obturatus. Admiscendum est autē eis quippiã ex adstringētibus & austeris, quò ipsius actio & robur conseruetur. Si enim præ debilitate fæculentũ & atræ bilis humorem, ex hepate, quēadmodum cõsueuit, nõ attraxerit, vitiosum humorē vniuerso corpori affricabit. Immedicabilia enim vlcera hoc modo affecti habebunt, & maximè circa crura, & colorem corporis vitiatũ ad nigredinē vergentē. diutius autē durante malo, etiã aquã inter cutē incurrunt. Ob id igitur in ipso splene naturalē firmitatem custodire oportet, quò conueniens sibi alimentum attrahat, & sanguinem repurget, superfluáque in ipso generata retrimenta ad ventrem demittere queat, quæ postea cum ciborũ recrementis excernuntur. Ad hanc itaque rem amara ipsi spleni offerimus, quibus aliquando ex austeris quippiã admiscemus. amara quidem, vt humoris crassitiē secent ac repurgent: austera autē, vt robur & firmitatem eius cõseruent. Quale verò pharmacũ hepati est absinthiũ, tale existit spleni capparis cortex: & quale est hepati eupatorium, tale spleni est scolopendrium. similibus enim secundum genus pharmacis, vtraque viscera opus habent. verùm splen tanto fortioribus indiget, quanto crassiore vtitur alimento. Cæterùm à veteribus plurima potabilia pharmaca ad induratum lienem sunt descripta. In curãdo autē animaduersionē habere oportet, nũ curãdi ægri vniuersum corpus frigidius sit an calidius, nũ humidius an siccius. Eis igitur qui corpora natura habent calidiora, citra molestiã myricæ folia dãtur, virgultáque & radix: scolopendriũ itē, & rumicis syluestris, maximè verò acuti semen, foliáque & radix: optimè autē facit radicis viridis contusæ succus cyathi vnius mensura potatus. Probè facit & lycapsos, quæ & anchusa appellatur. danda autē est radicis eius drachma vna, aut cacumina hederæ tria, aut folia eius, vel etiã radix: itē polytrichõ, & capnii, quod chelidonium vocatur, decoctum ad tertias redactũ. folia salicis & cortex, itémque radix limonii, quod & cynoglossum vocatur: folia & radix, & semē quoque pelecini. hæc enim neque vehementē in se habent caliditatem, neque si calidior temperatura adsit, ei molestiam inferre solent: quapropter his tum ad prædictos, tum ad reliquos vtendum in principio affectionis. à mitioribus enim auspicari oportet. His autem efficaciora sunt quæ inueteratis scirrhis cõducunt, & corporibus agrestioribus, & qui omnem corporis habitum habent frigidiorem: trixago, gentianæ radix, calamintha, pulegium, & cyclamini radix, scordiũ, trifolii bitumē olētis

A semē, hyperici coma, acori, asari & eryngii radix, viticis semē torrefactũ, centaureæ maximè minoris succ⁹ etiãsi sit exsiccatus, chamæpitys, polium, lonchitidis radix: anagallidis quæ cæruleum habet florem succus, glycysides aut pæoniæ, itémque dracunculi radix tum viridis tum sicca. Aliud. Caroi ex terra suscepti, radicis rubiæ, bryoniæ, ammoniaci thymiamatis, cuiusque drachmam vnam: horum vnumquodque aliquando tritum ex posca datur, aliquando autem decoctum eorum præbetur. quòd si sicca dare velis, sufficit drach. plus minus vnam B exhibere. conducit item hoc, Ammoniaci thymiamatis sextantem, castorei vnciam vnam, conterito, & drach. I ex posca aut aceto mulso præbeto. Aliud. Squillæ assatæ drachmam vnam, corticis radicis capparis drachmam vnam, præbe ex posca vel aceto mulso. Mouet enim crassos & viscosos humores, inquit Archigenes, aliquando & cruenta non per vrinas tantùm, sed & per vētrem educit. Aliud. Thuris obolos duos, seminis fœniculi cochlearium vnum, præbe ex vino. Aliud. Marciani, præsens remedium: quod etiãsi sit induratus, C citra dolorem ipsum laxiorem reddit, vt neque significationē, neque etiam suspicionem suffusionis aquæ inter cutē relinquat. Seminis viticis contusi & cribrati per angustissimũ cribellũ drach. v. iis qui perfectæ sunt ætatis ex posca bibendas præbe. Aliud eiusdem ad splenē & hepar indurata, & principium aquæ inter cutem, & ad alui, & intestinorum, ac stomachi inflationem, simplex & periculo vacans: Bryoniæ radicem contusam & cribratam, repositam, ab aere & vēto intactam, nequid inde trãspiret, asserua, & pro viribus ægri præbe. Perfecta D mensura exhibitionis est cochlearium vnum, hydropicis quidem & splenicis ex posca: hepaticis ex hydromelite aut vini dulcis cyathis tribus. Pastillus ad splenicos, Asclepiadæ. liquefacit splenem, vt multo experimēto constat: Seminis ericæ drachmas octo, piperis albi drachmas quatuor, spicæ nardi drachmas quatuor, ammoniaci thymiamatis drachmas quatuor, scolopendrii drachmas duas, costi drachmas duas, cum aceto squillitico subigito, & drachmam vnam cum aceto mulso aut posca præbeto. Conuenientissimum autem spleni in scir-E rhum indurato remedium existit ferrum aqua, aut vino, aut posca extinctum. Ea ipsa enim aqua, aut vinum, aut posca in principio exhibita iucũda & vtilissima existunt, & per plures ex ordine dies dantur. Itaque febriētibus aquam, aut poscam dilutam præbeto: eis verò qui teneram carnem habent ac febre carent, vinum. Sit autē ferrum quod in ipsis extinguitur stomoma: ipsius autem stomomatis ferri squama, (quam in fabrilibus officinis ferrum dum ignitur & malleo tunditur, abiicit) postea agrestioribus hominibus vtiliter exhibetur. Præclarè e-F nim hæc splenem liquefacit, vtpote quæ consumendi facultatem præstat: quare aliarum rerum complexu opus habet, ne inde stomachus malè afficiatur. In calidioribus igitur temperaturis, pelecini semen ei admiscere conuenit: aut, si id nõ adsit, scolopendrium: aut, si neque hoc haberi possit, absinthii comam, aut rumicis acuti radicem aut semē. In frigidioribus autem temperaturis, ad squamam ipsam, casiam, aut amomum, costum, anisum, aut serpyllum montanum, & similia addere oportet. quanquam tum in his, tum in omnibus pelecini semen G maximè conueniat. Omnia autē nunc dicta, itémque ea quæ paulo antè sunt relata simplicia pharmaca, in principio cum posca diluta coquantur: postea verò etiam meraciore. Progressu verò temporis, etiam ipsa contusa & cribrata cum aceto aut aceto mulso exhibentur. Verùm certam vniuscuiusque horum mensuram definire difficile & periculosum est, quum diuersæ eorum qui ea accipiũt sint naturæ: quare in principio parũ quid ex vnoquoque exhibendum, & pro ratione deinde exhibitionis mensura augenda, iuxta ipsius pharmaci, atque e-H tiam ægri vires. Omnia igitur prædicta quomodocunque tãdem potata, aut semel saltem deglutita, permanere solent: verùm glãs vnguentariorum, quã myrobalanum appellant, nisi cum posca bibatur, facilè vomitu reiicitur. Licet igitur singulis prædictis simplicib⁹ pharmacis

per ſe vti,&duo itē vel tria aut quatuor,permixta æqualiter vel inæqualiter præbere.Ex cōpoſitis autē ferè pulcherrimū eſt id quod ex oſſibus cōſtat, ad podagricos deſcriptū Philagrii pharmacū.Efficax enim reperies ipſum,inquit Philagrius,& conuenientiſſimum ad omnia ſplenis vitia, præſertim cum tumore magno & duritia oborta. Senſibiliter enim huiuſmodi affectionibus auxiliatur: vtpote quod vi ſua emollit & cōcoquit, ampliúſque diffundit & purgat, vltra hoc quòd paulatim diſcutit & reſiccat.Eſt autem tum guſtui,tum odoratui ſuauiſſimum, maximè ſi plurimo deſpumato melle mixtum delingendum præbeatur. Secūdo autem loco inter ea quæ ego noui eſt & hoc, inquit Philagrius, ipſo ſanè vſu probatum. Corticis radicis capparis drachm. ſex, foliorum myricæ drach.VI.ſquamæ ſtomomatis ferri drach.VI.myrobalani drach.X.aut ſex,ammoniaci thymiamatis drach. VIII. ſeminis pelecini drach.V.ſtœchadis drach.III. comæ abſinthii drach. III. ſcolopēdrii dr.X. excipe aceto & informa paſtillos, ac exhibe drach.I.ex poſca aut aceto mulſo aut vino.Hoc itaque robuſtum eſt pharmacum,vt etiā ad duriora corpora quadret. Aliud eo imbecillius tale eſt. Pulegii drach. XII. radicis rumicis acuti drach. VI.ſeminis eiuſdem drach.VI. capnii iuxta ſepes naſcentis ſicci drach.VI.pelecini drach.III.ſcolopēdrii drach.III. ſpicæ nardi drach.II.rhei Pontici drach.I.corticis capparis drach.II.excipe aceto ac redige in paſtillos,exhibéque drach.I.quemadmodum in præcedenti dictum eſt. Paſtillus ad ſplenicos,ſplenem liquefaciens, Aſclepiadæ. Seminis ericæ dr. IIII. piperis,ammoniaci thymiamatis, ſpicæ nardi,cuiuſque drach.II.quidam etiam coſti drach. II.& ſcolopendrii drach.II.Arida contundito & cribrato. ammoniacum in aceto diſſoluito,ac ſimul in paſtillos digerito:ex quibus drachmam vnam cum aceti mulſi cyathis III.propinato.Qui huius pharmaci compoſitionem docuit, per triduum hoc ſuis catulo ſe exhibuiſſe dixit: poſtea vbi catulū diſſecuiſſet, ipſum ſine ſplene repertū.

Aliud ad ſpleneticos & hydropicos,quod optimè vrinam ciet,& ventrem emollit, Archigenis: Squillā magnam luto oblitam aſſato:deinde repurgatæ internæ lib. duas accipito,dauci vnc.I.aniſi,ſeſelis,radicis panacis,iridis,cuiuſque vnc.I.ſeminis vrticæ ſextantem,cedridum, *hoc eſt fructuum cedri* ſextantem,myrrhæ drach.IIII.farinæ erui vnc.XVI.cum vino informa paſtillos, & præbe drach. I.cum aceti mulſi cyathis III. Aliud. Radicis panacis, ammoniaci thymiamatis,corticis radicis capparis, radiculæ,ſquillæ aſſatæ internæ,æquales omnium partes cōmitte,& obolos tres aut quatuor præbe.conducit anheloſis & hydropicis. Paſtillus ſummæ vtilitatis.Cacuminū hederæ nigræ drach.IX.ſpicæ nardi drach.V.ſeminis rutæ ſylueſtris drach.IIII.caſtorei drach.I.iridis drach.VI. Cum ſucco verbenacæ rectæ,paſtillos informato,& per quinq; dies manè drachmam vnam ieiunis ex vino veteri præbeto.mouet vrinas cruentas. Atque hactenus quidem de pharmacis potabilibus.Cæterū ad ſplenē in ſcirrhū induratū etiam ſanguinis detractionem commodam eſſe ſcimus,quæ inter paruum ſiniſtræ manus digitum & eum qui medio proximus eſt,ſit facta.Quidam autem venam retro ſiniſtram auriculam ſitam diducunt, inquit Archigenes,& ex profluente inde ſanguine ſplenem illinunt,ac magnum commodum ſentiunt. Idem etiam hepate affecto faciunt, incidentes retro auriculam dexterā venam. Quare neque abſurdum fuerit etiam his auxiliis vti:animaduerſione tamen habita ne arteriam pro vena diſſecemus. Nos autem in iis qui multo ſanguine abundant, inferiorem in ſiniſtro cubito venam ſecare conſueuimus. verùm & hîc cauendum ne ſubiacentem arteriam ſimul diſſecemus.A venæ inciſione, etiam cucurbitulæ ſpleni affigendæ ſæpe & cum ſcarificatione, extrahendúſque per ipſas plurimus ſanguis. quin & hirudines ſumma commoditate in ipſum ſplenis locum affiguntur. Loci etiam amplius per ſpongiam acida muria imbutam fouendi, furfuribus quoque in aceto decoctis, abſinthii coma, ac pulagio, & lauri foliis, ſimilibúſque adiectis. Quidam autem lapidem molarem aut gagatem longitudine octo digitorum,& latitudine ſex digitorum, ſecundum craſſitudinem læuem igniunt & aceto adſpergunt, panniculóque in aceto calido madefacto circumpoſito, locis imponunt, & quandiu calidus ſit incumbere ſinunt: atque huic fomento teſtimonium præbent, inquit Archigenes, tanquam quod inſenſibiliter deprimat tumorem. Poſt fomenta ad cataplaſmata tranſeundum,ex farina ordei ac lolii, abſinthii coma, myrobalano & althææ radice,cum aceto mulſo. Aut panem aridum cum capparis cortice, & myrobalano contuſum, cribratum,& cum aceto mulſo decoctum imponito. Optimè facit & ſtercus caprinum cum farina ordeacea ex poſca, cataplaſmate impoſitum. Lupinorum item farina ex poſca, & fabarum eodem modo. Cinis quoque ex officina fabrili,& bryoniæ radix cum caricis,aceto & cyclamino,eodem modo. Braſſica etiam ſylueſtris cum melle impoſita,auxiliatur. ſimiliter & folia iſatidis, & marrubium cum ordeacea farina ex poſca. Cardamomum cum caricis. cyclaminus cum caricis ex aceto decocta. Cataplaſma optimum. Fœnigræci trientem, farinæ ordeaceæ quadrantē, cardamomi vnc.I. caricarum pinguiū lib.I.verbenacæ herbæ vnc.I,ficus in aceto acerrimo macerato,fortitérque in mortario contūdito, reliquiſque adiectis ac ſimul vnitis vtitor. Optimū cataplaſma & hoc eſt:Seminis raphani partes II.foliorum ſalicis partem vnā,farinæ araci partes II.ſeminis paſtinacæ partes II.in aceto cum pari ſapæ menſura decoquātur.Aliud, ad inueteratū malum,& corpora dura. Corticis radicis capparis,radicis ſtruthii,ſinapis recentis, omniū æquales partes,farinæ tritici duplum ad omnium trium menſuram. vtere veluti prædictis. Aliud præclarum ad duritias: Stercus gallinarum albū,ſiccum,cōtuſum,ac cribratum,cum aceto mulſo decoquito,confidentérque imponito. Vnguentum optimum. Ammoniaci thymiamatis,thuris, foliorū rutæ viridium, ſing. æquales partes cū aceto contere, & quamcraſſiſſimè illita exiccari permitte. Aliud,quod anteaquam medeatur non abſcedit. Ammoniaci ſtaterem I. thuris ſtaterē I. piperis ſtaterē I. ammoniacum cum aceto cōtere, eodémque etiam reliqua modo. Aliud. Ammoniaci ſtaterem I. acaciæ ſtateres II.aloes ſtaterem I.thuris ſtateres II. Apparatur autē hoc modo:Ammoniacum & aloen ac thus in aceto macerato, acaciam autem contundito. cribrata ac prædicta contrita omnia admiſceto. Crocomagma etiam vtiliter cum aceto illinitur: ſæpe enim non abſcedit priuſquam medeatur. Cæterùm epithematum medelæ magis fidēdum. pleraque enim eorum quæ in medicamentariis libris referūtur ex alumine &ſulphure cōpoſita,prædominantem habent adſtrictoriam facultatem. Quare in eis animaduerſionem habere oportet, non modò ſimpliciter facultatis eorum pharmacorum quæ admiſcentur:verùm etiam quantitatis ipſius mixturæ. Etenim in plagis quæ flatuoſum habēt tumorem, & maximè in quibus tumor laxus eſt, nihil peccaris etiāſi plurimū ex aluminoſis adieceris:in tumoribus verò in ſcirrhū induratis,emolliētē & diſcuſſoriā facultatē præcellere oportet, quibus parū quiddā ex adſtringēte ſit admixtū. Vnū igitur ex ſimplicibus & naturalibus ac nulla arte apparatis,diſcuſſoriæ & adſtringētis ſimul eſt facultatis,ipſe videlicet ſalis flos, qui ſplenē in ſcirrhū induratū ſanat,inquit Galenus,calidus in veſicā bubulam cōiectus,& forinſecus impoſitus. Oportet igitur medicū ad affectionem reſpicere,& pro eius ratione tū addere,tum adimere ex eis quæ in epithematum compoſitionē cōiiciuntur: Veluti exēpli gratia, ſi duritiem emollire velit, ammoniacū & bdellium pingue,ac ſtyracem optimū æqualiter vniuſcuiuſque drach. III.admiſcere debet: ſi verò craſſos humores diſſecare velit,opopanacis & coſti tantundem addet. Quum autē humores diffunduntur,etiā diſcuſſoria ac digerētia ſunt admiſcenda:aut ſtercus caprinū in aceto dilutū addendum. hoc enim & craſſitudinem diſſecat,& ſimul diſcutiendi vim habet. Quòd ſi diſcutere tantùm velit, humoribus videlicet antea ſufficiēter attenuatis,nitrum pro ſtercore caprino admiſcebit.Capparis autē cortex admixtus,vltra

hoc quod diſſecat & repurgat,etiã ſplenẽ corroborat. Ha A
bito igitur ad ea quæ vbilibet accidunt reſpectu,aut e-
mollientia augebis,aut attenuantia, aut etiam ea quæ diſ
cutiunt & robur addũt.Optimũ autẽ epithema emolliẽs
&diſcuſſoriũ hocce eſt:Ceræ quadrantem,propolis ſextã
tem,galbani drach.IIII.opopanacis dr.IIII. vtere. contun
ditur hoc pharmacum: & ſtrumas recentes, omnémque
duriciẽ recèns obortã diſſoluit. Aliud malagma Aſcle-
piadæ,quod articulos incuruatos relaxat:Bdellii pinguis,
adipis vitulini,ammoniaci thymiamatis,iridis,cuiuſque
drach.XVI. opopanacis,galbani,thuris, canchryos, ſtyra- B
cis,cuiuſque dr. VIII. piperis grana CLX.ceræ dr. XLVIII.
fæcis olei irini ſextantem ac vnciæ dimidiũ,vini quan-
tum ſatis eſt. Arida cõtundito,& cribrato. ammoniacũ,
opopanaca,thus,bdelliũ in vino diſſoluito: liqueſcibili-
bus autẽ liquefactis affuſis ac ſimul emollitis vtitor. Ex-
tremè emolliendi facultate præſtat hoc, inquit Galenus:
neque enim aliud magis eo emolliẽs repereris.quòd ſi iri
ni olei inopia ſit,cyprino aut ſicyonio eius loco vtor.
Aliud malagma Amythaonis,ad præcordiorum diſten-
tiones:conducit & articulis qui difficulter mouentur, o- C
mnémq; duritiem diſſoluit,&priore quidem minus e-
mollit,magis autẽ digerit ac diſcutit. Compoſitio ſic ha
bet: Ammoniaci thymiamatis drach.XXXVI.ceræ drach.
XXXVI.terebinthinæ dr.VIII.bdellii drach. VIII. myrrhæ
drach.IIII.thuris dr.IIII.galbani drachm.VIII.olei cyprini
ſeſcuncem.myrrham, bdellium,thus, vino præmacerata
cõterito: ammoniacum in aceto diſſoluito:liqueſcibilia
autem liquefacito,affundito,ac vtitor. Aliud prædicto
longè efficacius,& fortius, inquit Philagrius: diſcindit
enim & attenuat inſpiſſatos humores, & viſcoſos repur- D
gat. Habet autem hoc modo: Malagma Aſclepiadæ.
Ammoniaci thymiamatis ſeſcuncem, galbani, myrrhæ,
cuiuſque ſextantem, ceræ ſequilibram, thuris quadran-
tẽ,opopanacis quadrantẽ,radicis panacis ſeſcũcẽ, propo-
lis quadrãtẽ, aceti ſextarios II.ſtercoris capræ quadrantẽ.
ammoniacum cum aceto terito,deinde etiam thus, gal
banum, opopanaca, & myrrham: Propolin autem cum
modica cera in mortario tundito: ceram verò cum olei
triente liquefacito,paulatim,donec cogatur decoquẽdo, E
& deĩde propoli adiecta,ab igne tollito,percolato, ac fri-
geſieri ſinito,perpolitáque tritis adiicito,vnito,ac vtitor.
Cæterùm epithema quod ego compoſui,inquit Phila-
grius,optimũ ad diuturnas &frigidiores affectiones exi-
ſtit: Myrobalani drach. XLVIII.ammoniaci thymiama-
tis dr.XLVIII.bdellii drach.XLVIII.ſcythicũ verò bdel
lium maximè probo, corticis radicis capparis dr.XLVIII.
mãnæ drachm.XXIIII.opopanacis drach.octo,ſtyracis dr.
IIII.viſci drach.XII.ceræ drach.XXIIII.floris ſalis drachm.
XLVIII. Ammoniacum cum ſalis flore diſſolue: capparin F
verò,myrobalanum ac mannam cum aceto:reliqua autẽ
iuxta ignem emollito,& in mortario tundito,& trita eis
adiicito,vnito,ac vtitor.hoc pharmacum ſplenem conſu
mit. Aliud. Verbenacam viridem cum manna teri-
to,atq; axũgia ſuilla veteri excepta imponito.Dura enim
corpora & diuturno malo affecta quammaximè inde iu-
uantur:reliqua verò integrè ſanat. Prodeſt etiã verbenaca
per ſe impoſita,itémq; trixago. Aliud epithema Aſcle
piadæ, ad ſplenicos.cõſumit tumores. Foliorum ſam-
buci tenerorũ lib.III.aloes pinguis lib.I.cum aceto terito G
ac lenito,linteolóq; excepta imponito.verùm ſi malũ re-
cens eſt, cuiuſque par põdus coniicito. Aliud. Semi-
nis ericæ lib.I.galbani lib.I.ſemen cõtuſum & cribro ex-
cuſſum galbano excipito, rurſúmq; tundito,olei irini fæ-
ce addita,quò malagmatis formã acquirat,& linteolo in-
ditum imponito. Vniuerſo autem viſcere,recrementiſ-
que eius atque meatibus opportunis,per emollientia, re-
purgantia, diſſecantia attenuantiáque & diffundentia
humores, ampliúſque etiam per ea quæ vias dilatant,
tum in potu accepta, tum foris impoſita, præparatis,
efficacius euacuare potentibus eſt vtendum.ac primùm H
quidem ſimplicioribus, poſtea verò etiam fortiori-
bus, veluti exempli gratia: primùm quidem epithymi
drach.IIII.cum ſeri lactis heminis V.præbeto. dato autem
eas epithymi drachmas IIII. tenuiſſimè tritas cum mo-
dico ſero.atque vbi venter operari inceperit, ſerum per
ſe paulatim abſorbendum exhibeto.Cæterũ poſt aliquot
dierum interſtitium,vbi vires recollegerint, hieram Ar-
chigenis ex colocynthide præbeto,aut quæ Iuſti appella-
tur.Poſt horum autem omnium vſum,farinæ tenuiſſimæ
radicis cyclamini ſiccæ drach.III.aut IIII. ex aqua mulſa
dato, atque quò ſudorum excluſionem iuues, ægrum
velamentis contegito & in lecto concalefacito. Epithe
mata diſcuſſoria & reſiccantia. Poſtquam corpus fue-
rit repurgatum,epithematis quæ digerere ſiue diſcutere
& reſiccare poſſunt,vtendum:qualia ſunt quæ ex auripi-
gmento & alumine componuntur. ex quorum numero
eſt etiam id quo ego,inquit Philagrius,vtor. Ceræ Tyr-
rhenicæ drach. XCII.reſinæ pinus ſiccæ drach.XCVI. reſi-
næ pinus liquidæ drachmas XCVI. auripigmenti drachm.
XVI.aluminis ſciſſilis drachmas XII.metallica terito & li-
queſcibilia cum modico oleo liquefacito, ac refrigeratis
ſicca adiicito, vnito,& vtitor. Aliud aurei coloris, A-
ſclepiadæ,valde pulchrum:Ceræ libras duas,reſinæ pinus
ſiccæ libras duas, auripigmenti ſextantem, aluminis ſciſ
ſilis ſextantem, calcis viuæ vnciam vnam, olei cyprini
vncias ſedecim, aceti vncias ſedecim. Aliud ad ſpleni-
cos & hepaticos: Aluminis liquidi, ſulphuris viui,ni-
tri, ammoniaci thymiamatis, mannæ, radicis cappa-
ris corticis, ſingulorum ſeſcuncem, picis libram vnam,
reſinæ pinus ſiccæ libram vnam,olei cyprini ſeſcuncem,
aceti quantum ſufficit. Aliud epithema hepaticum, i-
pnoterium appellatum: Reſinæ pinus ſiccæ libram v-
nam,ceræ libras duas,picis libras duas, aluminis liquidi,
nitri,ſulphuris viui,mannæ, cuiuſque libram vnam,aloes
ſeſcuncẽ,pyrethri,ariſtolochiæ longæ,bdellii,ammonia-
ci thymiamatis,amomi,viſci, cardamomi, olei,cuiuſque
quadrantem,aceti ſeſquiſextarium. Ammoniacum, alu-
men,ſulphur,nitrum, cum aceto diluta terito:reliqua ve-
rò arida quidem contundito, ac tritis admiſceto: lique-
ſcibilia autem liquefacito, atque reliqua cum eis exci-
pito. Optimè faciunt & ex caprino ſtercore apparata: i-
tem plurima eorum quæ ad hydropicos ſunt deſcripta:&
Machærionis emplaſtrũ, & emplaſtrũ ex rumice quæ in
decimoquinto Sermone referentur. Phœnigmi, cutẽ
rubefacientes. Efficaciter autẽ in ipſis phœnigmi auxi-
liantur,tum qui ex ſinapi apparãtur,tum qui eis conſimi
les exiſtunt. cæterùm corpore prius à ſuperfluis humo-
ribus euacuato, eos adhibere oportet. Pulcherrimus au-
tem phœnigmus talis eſt. Phœnigmus Aſclepiadæ au-
themeros, quaſi eodem die auxilians,inſcriptus: qui ſanè
ab vniuerſa affectione liberat.Pyrethri drachmas octo,
myrobalani,cardamomi,ſeminis vrticæ,piperis,cuiuſque
drach.octo, ſinapis trientem. omnia conterito, & aceto
ſubigito,& tepefacta ex interuallo per horas tres imponi-
to,ſi ſaltem tamdiu ſuſtinere poſſit: deinde ablato phar-
maco lauari præcipito, in feruentioris ſolii deſeſſu. à
balineo autem cerato ex roſaceo apparato vtendum.
Alius. Lepidii folia trita cataplaſmatis modo imponi-
to:atque vbi morſum ſentiunt, in balneum inducito, &
ablato pharmaco, in feruentem aquam immittito &
perfundito. difficulter enim ferunt nimiam morda-
citatem. Sani autem exeunt, inquit Archigenes. Idem
remedium & ad coxendicum dolores efficaciſſimum
reperitur. ſummè etiam auxiliantur myrobalani corti-
ces,& nitrum. nitrum per ſe terito, & parum aceti ad-
miſceto: deinde reſinam ac ceram cum pauco oleo li-
quefacito,affundito,emollito, ac vtitor. Cæterùm quod
operæpretium eſt cognoſce,fortia pharmaca non niſi cor
pore prius à ſuperfluis humoribus repurgato,& probè cõ
coquente,adhibere oportet. Smegmata,ſiue repurga-
toria.Oportet autem locum ipſum ſenſim ad phœnigmo
rum rubefacientium tolerantiam irritare,quod per repur
gatoria ſmegmata cõmodè fieri poteſt. Cõponantur autẽ
ſmegmata ex ſtaphide ſylueſtri,pyrethro,pipere,ac alcyo
nio, pari vel impari modo,prout videbitur, coniectis.
Quòd ſi teneram carnem habeat æger,iridis,& cyperi, &
herbæ ſabinæ aliquid his admiſcebis,aut farinam aliquã

veluti erui,aut fabarum,aut cicerum.Quòd si etiam odoratum reddere velis pharmacum,casiæ quippiam & phylli ac amomi adde: si verò durius contingat curandum corpus, ex pumice addes atque adarce. Postremùm autem phœnigmis ex sinapi consimilibúsque veteris,corpore prius vniuerso à superfluis humoribus repurgato: ne videlicet vehementia caloris alia attrahat recrementa, durioremque reddat ipsum locum.

De splenicorum vstione, Cap. XII.

QVòd si prædicta auxilia irrita sint, inefficacitérque adhibeantur,ad vstionis patrocinium confugere oportet,ita vt vel per cauteria vel pharmaca crustas inuramus,& multo tempore saniem effluere sinamus: corpore tamen prius per venæ incisionem & purgationem euacuato. Etenim quum ferè in totum vitiatis humoribus splenici sint referti,& non præeuacuetur vniuersum corpus,maligna vlcera ex crustis fieri consueuerunt.

Diæta splenicorum, Cap. XIII.

POrrò diæta ipsorum splenicorum,tempore inflammationis simplex sit,& quæ facilè concoquatur:velut est alica lota, & ptisanæ succus, panis madefactus. si verò inflammatio diutius remoretur, etiam auicularum carnes eis concedendæ,& pisces petrosis aquis degentes. Vbi verò scirrhus sit perfectus,diæta attenuatoria exhibeatur, & acrium rerum comestiones per interualla. propriè autē spleniciciscōuenit capparis comesta ex aceto mulso. Vinū sit nō valde vetus,quod aqua permisceatur, in qua ferrum sæpe ignitū sit extinctū. Plurimum autē fiduciæ in exercitamentis ponendū,quibus ante cibum vti cōuenit,corpore superfluitatibus non abundante. Ex eorū autem genere ex superabundanti faciunt deambulationes & cursus.& noui sanè aliquos,qui ex his solis ab omni affectione sint liberati. Gestationes etiā omnes cōueniūt: propriè autem quæ fit in equo.Manifestum autē est quòd vociferationes quoque opportunæ &in tēpore assumptæ eis summè opitulantur.

Cura eorum in quibus splen frigida:venter verò calida affectione laborat, Cap. XIIII.

COgnitu verò necessariū est, quòd in aliquibus splen frigidam intemperiem habet,& ob id calefacientibus opus habet:venter autē bile agitatur;& contrariā splenis sustinet intemperiem:aut etiam citra priuatā affectionem,ex meatu qui bilem susceptat, flauā bilem assumit: & absque hoc etiam, sæpè ob ægram concoctionem & ciborum in ventre corruptionē splen afficitur.Etenim aliquando quum frigiditatis sensus cum grauitate circa splenē percipitur,venter biliosum vomitū reiectat:tūc equidem difficilis cura nobis instat,& quæ difficulter procedit:nimirū splene caloris fotū expetente:ventre autē atq; etiam vniuerso corpore refrigeratione indigente, atque id vno &eodem tēpore.Quò igitur quantum possibile est vtriusque membri affecti effugiāt læsionē, pro viribus conabimur vt eos à tristitia & cura,iráq; &vehemētibus motibus, multa item inedia ac cibi auersatione auocemus, simúlq; per ea quæ citra molestiam purgant pharmaca, biliosum humorem euacuemus: os verò ventris firmemus ac corroboremus,nequid eorum quæ ex reliquo corpore ad ipsum influunt, suscipiat. Cæterùm corroboratio ipsius per ea quæ difficulter corrūpuntur cōtingit,de quibus in secūdo mētionē fecimus Sermone. Suffecerit autem ipsis exhibitio modici panis cū oliuis albis aut colymbadibus appellatis, citra potum, si balneum & prandium differant,ne bilis efferatur. melius autem est si priusquam bilis efferatur,ieiuni lauent. In prandio cibi eis præbeantur tum quantitatis tum qualitatis moderatæ: verùm vt splen illæsus permaneat,conuenit primùm boni succi & actu calidos præbere, ac deinde postremùm tum actū tū potentia frigida porrigere,veluti lactucam & frigidum potum,ac similia.non frigida enim frigidis præsubstrata,splenem illæsum ab iis quæ postea ingeruntur frigidis, conseruant, ex quibus os ventris corroboratur, & calida ipsius intemperies corrigitur. Optimum igitur fuerit postremùm omnium mala Punica, aut etiam alia,aut pira,aut quædam quæ stomacho grata sunt acceptare:atque eodem omnino modo etiam cœnam instituere.Conuenit etiam per ea quæ forinsecus imponūtur hoc modo affectis opitulari. Refrigerant autem ventrem citra nocumentum forinsecus imposita,oleum melinum & rosaceum:cerata item ex iisdem apparata, modica mastiche admixta, aliquando etiā oleo addito omphacino. calidus itaque venter per prædicta lenitur. Ad splenem autem calefacientia adhibēda sunt, qualia sunt epithemata polyarchia appellata.

Cura splenicorum quos tussis infestat, Cap. XV.

QVòd si tussicula splenicū infestet, sintque eiusdem generis affectiones circa vtraque viscera: veluti si contingat & splenem & pulmonem eodem tēpore crassis acviscosis humoribus,aut aliquo alio frigido morbo detineri,tunc sanè podagricum pharmacum ex ossibus cōstans,vehementer vtile tum spleni,tum eo modo tussientibus existit, & antidoti quæ ei similes habētur. Si quidē igitur similes cōtigerint affectiones,similia remedia adhibere oportet:vbi verò diuersæ erunt affectiones,diuersis pharmacis vtendum est.vtpote si splen à crassis & viscosis humoribus & frigidis liquoribus afficiatur: tussis autem à tenui & acri destillatione contingat,si modò possibile fuerit & destillatio non vrgeat vehementer,à pharmacis fluxum condensantibus abstinere conducit,veluti est quod ex papaueris capitibus constat,itémque ex seminibus pastillus,& quæ his similia existunt. Vehementiore autem & acriore existente destillatione, & quæ periculum exulcerationis pulmonis minetur,vtēdum quidem ex papaueris capitibus confectione. verùm spleni epithemata attenuatoria imponantur. Atqui nisi magna impēdeat necessitas,ea quæ stupefaciunt vitanda: capiti autem aliquis ex seminibus pastillus, cum aceto rosaceo ad strigmentitiam crassitudinem redactus imponatur. præstant autem ex ipsis in hoc præsertim vsu,hi qui crocei appellantur. cum aceto enim & rosaceo oleo triti, & ad strigmenti spissitudinem redacti, lanáque conuoluta excepti, ac sincipiti impositi,tenuitatē destillationis inspissant,simúlque exurentem & acrem in capite qualitatem refrigerant,tusses sedant,& somnum suauem inducunt.Post hæc autem theriace per opium recēs apparata in potu accepta, tussientibus quibus simul splen affectus est,auxiliatur.

Cura eorum quibus splen in magnitudinem excreuit, simúlque durus existit, Cap. XVI.

QVidā ex splenicis immodicè auctū splenem habēt, vt nō solùm hepar & inguina cōtingat,sed & ob soliditatē attollatur, vitaléſq; cordis vires maximopere lædat,ac imbecillitatē inducat, vtq; ex eo vniuersum refrigeretur corpus, ipsúmq; adeò hepar tenuissimū & aquosissimū in ipsis fiat,& eiusmodi quoq; sanguis. Horū sanè qui hoc modo sunt affecti,curā recusare oportet. quòd si cogamur tamē,à dubiis & hebetibus remediis auspicabimur,periculo eis incūbente prædicto.verùm neque intra corpus sumendū,neque forinsecus adhibendū vllū aliquod vehemēs pharmacū offeremus:neque euacuationē etiā coaceruatim faciemus,sed paulatim & per simpliciorum medicaminū vsum. Cæterùm tū per os exhibitis, tum foris admotis,& quantū possibile fuerit cōuenienti diæta,virium imbecillitate refocillata,si in melius proficere ipsos videmus, fortioribus omnino remediis vtemur,ita tamen vt sensim aucta ipsa apponamus.

De ictero,seu morbo arquato,ex libris Ruffi & Galeni, Cap. XVII.

ICterus à similitudine ad animalculum,quod ictis, *id est uiuerra* appellatur,nominatus est:est autem mustella syluestris,quæ auricolores oculos habet. Verùm icterusmorbus biliosi humoris circum corpus effusio est, ob secernentis eum facultatis debilitatē,quæ eum segregare & ad proprios excretionis locos demittere non valet.Errare autem eos credendum est qui hepatis affectionem in omnibus ictericis adesse putauerunt. conspicitur enim sæpe, quum hepar nihil malè est affectum, flauæ bilis ad cutem effusio facta in iudicationibus morborum. Conspicitur etiam citra febrem aliquando sanguis in bilem exagitatus, per corruptionem videlicet aliquam peregrinā: qualis

quoque à venenatarum beſtiarum morſibus contingere cõſueuit. Etenim quum quiſpiam à vipera morſus eſſet, vniuerſum corpus praſini ſiue porracei coloris habuit, & quum aſſiduè theriacen bibiſſet, celerrimè ſanatus eſt: quare nihil mirum eſt, talem aliquando contingere humorũ in corpore permutationem, vt vniuerſum corpus ictericum colorem aſſumat. Quin & fieri poteſt vt propter naturalis temperiei ipſius hepatis mutationem, eiuſmodi humorum corruptio contingat, vt aliquando herbis pallore albicantibus totum corpus manifeſtè aſſimiletur: aliquando etiam plumbi colorem induat. quemadmodum etiam eiuſmodi colores nigricantiores fiunt, ſi ob ſplenem quàm ſi ob hepar affectum contingant: ſplene ſcilicet ad attrahendum ad ſe ex hepate atræ bilis humorem, & ad repurgandum ſanguinem pro more ſuo, debilitato. Fit autem aliquando icterus ob imbecillitatem veſicæ bilis ſuſceptricis, quæ bilioſum humorem, veluti cõſueuit, in ſeſe ex hepate non attrahit, & ob id impurum ſanguinem relinquit: poſſibile eſt etiam eam nimis repleri, aut repletam, propter repletionis multitudinem non poſſe euacuari: Aliquando autem & propter obturationem aut debilitatem venarum, quarum ora ex ipſa ad hepar deferuntur, bilioſum humorem non attrahit. Quare in ictericis affectionibus, recrementorum figura neceſſariò conſideratur, quum in aliquibus multùm colorata per flauam bilem appareant recrementa; quemadmodum etiam in aliis vrinæ. In quibus enim ratione iudicationis bonæ, in febribus bilioſus humor ad cutem prorumpit, his & recrementa & vrinæ naturali modo ſe habere videbuntur. Quibuſcunque verò citra febrem, vnà cum grauitatis alicuius aut doloris ſenſu circa dextrum ilium, arquatus contigit, in his veſicæ bilis ſuſceptricis obturationem factam eſſe putandum eſt. Quibus autem neque grauitatis neque doloris ſenſus circa ilium adeſt, in his ſplenem vitiati humoris cauſam eſſe iudicabimus. Si autem neque dolor neque grauitas circa ilia infeſtet, neque febris præceſſit, & tamen ſanguis in vniuerſo corpore in bilem mutetur, atque ita arquatus contingat, his pruriginoſior cutis fiet & magis etiam areſcet. In quibus verò atræ bilis humor vnà cum ſanguine ad cutem eſt delatus, hi omnino grauius afficiuntur. Cõſequitur enim ipſos triſtitia præter rationem, & mordacitas eorum quæ circa ventrem ſunt, difficultáſque ſpirandi: & cibos auerſantur, & nigra lotia excernunt. aliquando autem & per interualla quædam corpora ipſorum tepeſcunt: ſtercora verò chalcanthi colorem referunt, & aluus magis his reſiccatur. Cæterùm eos qui ex pallida bile arquatum contrahunt: nulla mordacitas eorum quæ circa ventrem ſunt conſequitur, neque etiam intantum auerſantur cibos: ſed obtuſior tamen aliquando fit in eis ciborum appetitus, & ſtercora quidem albida egerentur: vrinæ autem crocei coloris, turbatæ tamen & tenebras referentes permanent. Communiter autem omnibus ictericis pigrities & tumor grauans ad motũ corporis cõtingit, & ad dulces cibos animum habent alienatum: amaros verò non admodum auerſantur, & variis imaginationibus vexantur. pruritus etiam vniuerſi corporis comitatur & difficulter exudant. Porrò alba oculorum & partes faciei temporibus propinquæ, itémque malæ, pallorem oſtendunt: venæ etiam ſub lingua repletæ reperiuntur, & abundantem humorem ſignificant.

Cura arquati, Cap. XVIII.

Arquati igitur qui ratione bonæ iudicationis, febribus perfectè ſolutis fiunt, facillimè ſedantur, ſi ægri lauacris aquarum dulcium vtãtur, ac olei diſcuſſorii perfrictione, omnibúſque quæ rarefaciũt cutẽ: qualia ſunt oleum chamæmelinũ, anethinũ, irinũ, gleucinũ, amaracinum: & roſmarinus herba oleo incocta, ipſum plurimùm diſcuſſoriũ facit. Diætam quoque vniuerſam humectiorẽ in his conſtituere oportet, & vt mediocriter humorũ craſſitudinẽ attenuare poſſit. In reliqs autẽ ictericis duo maxima remedia principatum obtinent, ſectio venæ, & purgatio. In quibus igitur multitudo ſanguinis vnà cũ bile in toto corpore abundat, & quos circa hepar aut ſplenẽ dolor aut diſtentio infeſtat, nihil venæ inciſione cõmo-

A dius fieri poteſt, ſi nulla alia re id facere præpediaris. Particulatim autẽ & per vices ſanguis eſt detrahẽdus, ne per coaceruatam euacuationem vires ægri proſternantur. neq; verò ineptè clyſter adhibetur, ſi venæ ſectio impediatur. A venæ autẽ inciſione etiam commodè clyſter aſſumitur, qui propter ſtercorum euacuationem ſpirandi facilitatem inducit, inteſtináque irritando ac mordendo, humores ad cutis ſuperficiem delatos, ad ipſa retrahit & reuellit. Purgationes autẽ magis propriæ & familiares huic B morbo exiſtunt, inquit Rufus. Cæterùm edulijs ac potionibus itémque pharmacis, humores prius attenuare oportet, obturationéſq; deoppilare: atq; deinde pharmacũ exhibere quod flauã aut nigram bilem ducit. Sint autẽ purgationes ictericis exhibendæ fortiores: ob ventris enim ſiccitatem, imbecilliores inefficaces in ipſis cognoſcuntur. Quare in principio purgare non oportet, priuſquam per deoppilãtia bilis attenuetur, & quodam modo ad inteſtina reducatur: maximi nanque mali cauſam, purgationes in principio datæ præbuerunt. Itaque conuenit C primùm deoppilantibus mox dicendis vti, atque vbi attenuatio humorum ac deoppilatio fuerit facta, tum demum conueniens & forte (vt dixi) pharmacum purgatiuum eſt exhibẽdum. Quòd ſi primo purgatiuo pharmaco nihil proficias, rurſus forte aliquod deoppilatoriũ pharmacum bibendum præbe, & poſt triduum rurſus violentiùs pro ſecunda vice purgato, inquit Rufus: vt etiam ad finem purgationis vnà cum vehementiſſima mordacitate bilis excernatur, quæ cærulea magis ſit quàm flaua. Ego itaque euphorbium, epithymum, aloen, petroſeli- D num, & dauci ſemen miſceo, ac ictericos purgo. Optimè etiam ipſos purgat hoc: Piperis longi ſcrupulos nouem, piperis nigri ſcrupulos quinque, ſcammoniæ ſcrupulos ſex, ammii ſcrupulos quatuor, ſeminis fœniculi ſeſquiſcrupulum, ſeminis apii ſcrup. II. & dimidium, caroi ſcrup. IIII. aniſi ſcrup. III. mellis quantum ſatis eſt, quò ad ſtrigmentitiam craſſitudinem redigatur. datur nucis Põticæ magnitudine cum cochleario aceti albi, & aquæ calidæ tantundem. in melancholicis autem ad prædictum dimenſum farinæ epithymi ſcrup. III. addere oportet. Ve- E hementer commodum & hoc eſt: Colocynthidem magnam ſupernè perforato, eiectóq; ſemine, id quod inſtar tomenti in ea eſt, finito, ac vinum vetus dulce infundito, & pernoctare in ea permittito: manè verò per pãniculum detritæ veſtis diligenter percolato, & vinũ calefactum iis qui flaua bile abundant bibendum præbeto. ad melancholicos autem epithymi ſcrupuli ſex in vino dulci præcoquantur, idipſúmque vinum colocynthidi infundatur, ac, vt dictum eſt, bibendum præbeatur. Cyclamini quoq; radix trita potata, poſt deoppilantia remedia, aptiſſima F eſt ad viſcera repurganda, & ad bilem in vniuerſa cute excludendam per ſudorem: quare poſt eius potionem, ſudorum excluſionem per velamenta ac concalefactionẽ in lecto iuuare oportet. dantur autem ad ſummum ex ea drachmæ quatuor ex aqua mulſa. Quòd ſi inflammatio circa partem aliquam viſcerũ ſubiaceat, primùm irrigationibus & cataplaſmatis vtendum eſt, & poſt ea ceratis & epithematis ad viſcerum inflammationem præſcriptis. Præſtat autem farinæ admiſcere roſmarinum herbam, G florem iunci odorati, abſinthium, artemiſiam, abrotonũ, rutam, cardamomum, chamæpityn, ſcordium, polium, ac chamædryn. hæc enim ſingula admixta vrinam cient, quod morbo maximè conducit, & viſceribus inflãmatis prodeſt. Cucurbitulis etiam vtendum, hepate quidẽ affecto, inanibus, & aliquando cum ſcarificatione: ſplene autẽ affecto, omnino cum ſcarificatione. inanes enim ſplenem nihil iuuãt. Pharmaca autem quæ in potu accepta ab obturatione ictericos liberant, maxima ex parte vrinam cient, velut eſt apii decoctum, & adianti, ac ſimilia. Vtilis eſt & abſinthii cremor & per ſe & cum nardo Indica ac H iũci rotundi odorati flore. item pulegii decoctum, & calaminthes & verbenacæ rectæ, & oxalidis. eſt autem oxalis rumex acri ſapore, fuluis ramulis & foliis, caule quadrangulari, eóque ſemine referto, pallida radice. hæc ſanè per ſe comeſta, & radicis decoctum ad tertias redactum ac potatum, celerrimè auxiliatur. Prodeſt etiam rumex

ſatiuus & anchuſæ radix,rubiæ radix,chamæpityos, roſmarini,& ariſtolochiæ.mirificè etiam prodeſt ſerpyllum, hypericum,& eius generis plurima alia. Singula hæc in aqua ad tertias decocta cum vino dulci bibenda præbeto,aut contundito & cribrato,ac ſingulorum drach.i.dato.Præclarè quoq; facit corticis raphani ſuccus,vino meraco dulci permixtus aut vino mulſo: ita vt ſucci cyathi duo,vni vini cyatho cõtemperentur. Datur itẽ valde cõmodè cichorii & ſeridis ſuccus,febrientibus quidem per ſe:febre carentibus cum vino.braſſicæ item ſuccus eodẽ modo,& cornu ceruini ramenta cochlearii menſura, petroſelinum,aniſum,aſarum,rheon.commodiſſimum autem eſt chamæmelon quæ & leucanthemos appellatur, itemque buphthalmum. Aliud multi experimenti:

Spumæ nitri albæ drachmas duas, in vino veteri dulci macerato trium cyathorum menſura.& per totam noctẽ ſub diuo ponito,& ad triduum aut quatriduum bibendũ præbeto. Aliud præter opinionem: Vermes terrenos coctos ac cum myrrha troglodytica tritos, in fabæ magnitudinem ex paſſo aut vino mulſo dato: & poſtera die icterum per lotium eiicient.idem faciunt & abſque myrrha dati. exhibeto hoc ad triduum,ac vtere confidenter.

Paſtillus ictericus, qui ictericis & hepaticis mirabiliter conducit:Amygdalarum amararum repurgatarũ drachmas quatuor,aniſi,comæ abſinthii, cuiuſque drach. ii. ſpicæ nardi drach.i.aſari drach.i. contundito & cribrato reliqua:amygdalas autem cum aqua terito,& paſtillos informato:ex quibus drach.i.febre carentibus ex vini mulſi cyath.iii.præbeto.Cæterùm pharmaca quæ in potu accipiuntur,omnia,ſi fieri poteſt,in balneo exhibeantur,vbi ægri in calidum lauacrum conſcendere parant. Plurimùm autem diætæ virium refocillatrici intentum eſſe oportet,per quam vis diſcretiua reparatur,& ſi quod mẽbrum læſum ſit,corroboratur, ac præſens coloris corruptio repurgatur. Quapropter cõueniunt exercitamenta,& geſtationes,& inunctiones ac exudationes,ita vt ad pyriateria, *hoc eſt uaporatoria ſicca*, & ad ſolem,& in balneis quoque,corpus nitri puluere vſti,ac vini fæce arida vſtaque ac tenuiſſimè trita,defricemus. Optimum autem & ſerpyllũ & th⁹ pari modo cũ oleo illita. roſmarin⁹ itẽ herba in oleo decocta,ſi oleum illinatur,prodeſt.Cibi autem omnes inciſorii ſint & attenuatorii,& quicunque inter attenuatoria edulia prædicti ſunt in ſecundo Sermone. Ex volucrum quidem genere,montanæ:ex piſcibus verò,qui petroſis aquis degunt:ex oſtreis,herinacei recentes.Olera verò ſint quæ magis vrinam ciẽt, præſertim ſeris,intuba, aſparagi paluſtres,ſmyrnium,carduus,eryngium: ex ſatiuis autem conuenit braſſica & aſparagus eius,raphani,allia cruda & cocta.Carnes autem ferinæ,manſuetis magis ſunt aptæ:pro liquamine ſeu embammate, valet acetum in quo ſquilla & ariſtolochia ſint macerata.à fructib⁹ abſtinendum. Bellaria ſint amygdalæ:ſed modicè ſumãtur. & cicer modicum torrefactum.Ex leguminibus cicer aſſatum, & maximè decoctum ipſorum aſſiduè potatum. ieiuni autem citrium comedant repurgatum. Vinum conuenit album & ſubadſtringens,neque valde vetuſtum. vbique autem mediocritas optima cenſetur.Quòd ſi quippiam ex ictero circa faciem & oculos relinquatur, vrinæ autem appareant puræ,aluúſque conſueto more egerat,& appetitus in nulla re obſtet,neque infeſtet ſitis,&,vt compẽdio dicam,quum omnes prædictæ acceſſiones fuerint ſedatæ,& tamen circa oculos vitiatus color relinquatur, narium infuſis vtendum. Fortiſſimum autem omnium eſt elaterium cum lacte muliebri infuſum. facit & cyclamini ſuccus,& melanthium cum aceto.debilior his eſt anagallidis ſuccus,& ſuccus radicis betæ. Depurgat autem cyclaminus craſſiſſimum mucum:elaterium autem pituitam & bilem.Omnium autem efficaciſſimum ad eos reperi atramentum ſutorium lacte muliebri diſſolutum ac naribus infuſum:inde enim bilem largè ex naribus deſtillantem videbis. Oportet autem poſcam probè dilutam in ore detinere dum infunditur hocce pharmacum.Præſtat tamen primùm cyclaminum infundi,quò craſſa per eam euacuentur, & poſtea ipſum ſutorium atramentum.

De malo corporis habitu, Archigenis, Cap. XIX.

QVVM corporis habitus in aquoſitatem diffunditur, cachexia, *id eſt malus habitus à Græcis* appellatur, in quo vniuerſa corporis miſcella laxior fit ac emolleſcit,quod maximè ex ſomno inæqualiter contingẽte fit manifeſtum:corpúſque ipſum totum cum virore albicans redditur ac inualidum, ita vt crura inter eundum vacillent.& in principio quidem concoctiones impediũtur,manente etiamdum appetitu: poſtea verò & faſtidiũ accedit,& reſpiratio ipſis fit rara ac debilis, quæ motibus & actionibus condenſatur. aluus etiam inæqualia recrementa excernit.Hæc affectio vtplurimùm ex longo morbo congregatur:iam verò & ex viſcere quopiam in ſcirrhum indurato conſequitur,maximè hepate & ſplene:neque raro in dyſenteria diuturna & affectionibus cœliacis contingit,ob conſuetam item aliquam cohibitam excretionem. Capiuntur autem hac affectione maximè ſenes, qui etiam maximè liberãtur. imò & pueri qui facilè pereunt, propter vitalis firmitatis debilitatem, & quòd ob cutis raritatem ſucci in eis facilè tranſpirant. at verò qui in vigore ſunt,raro incidunt, & facilè ſe inde extricant. quòd ſi diutius adſit malum in aquam inter cutem trãſit.Quod verò ad curam attinet,ſi quidem ex conſuetæ excretionis cohibitione affectio contingat, admonere ac irritare eam ipſam excretionem oportet: aut venam incidere in cubito,ſi nihil ſit quod id fieri præpediat, paulatim ac partitis vicibus per triduum ſanguinem detrahẽdo.Si verò venæ inciſio impediatur cõuenienti medicina depurgante ipſos purgare oportet,& maximè ex hiera Archigenis ex colocynthide apparata. Quòd ſi hepar ſit affectum aut aliquod aliud ex viſceribus,medelam adhibere his ipſis conuenit,per auxilia ad ſingula ipſorum ſuprà præſcripta. A localibus autem remediis,ad diætam viribus reparandis aptam tranſeundum,per quam ſpes eſt eos qui huic malo ſunt impliciti,ad reſtitutionem in integrum peruenturos.Diæta autem qua vires refocillantur, in moderatis deambulationibus conſiſtit, geſtationibus, vociferationibus,& defricationibus ſiccis per linteola ex lino crudo,deinde per inunctionem ex oleo, cui quædã quæ humorem reſiccant ſint infarta: veluti ſunt nitrum & ſales.poſtea verò & exercitamẽta moderata cõducunt. Ad laſſitudinis autẽ curationẽ,balneũ per interualla quædã adhibeatur:quòd ſi quis ad frigidæ lauacrũ aſſuefieri poſſit, compendio ad omnem mali curationem peruenerit.Aquæ itẽ quædã naturales calidæ,robori ac viribus reparandis conduxerint,quales ſunt aluminoſæ,ſulphurulentæ,ac nitroſæ. Mirabiliter autem ipſos iuuat aſſidua abſinthii præparatio & adhibiti dropaces.Cibi eorum ſint ſimplices,& qui facilè concoqui poſſint, parum conditi, olerum videlicet gratia:ſi quidem opus ſit per ipſa vrinã ciere,& aluum ſubmollire.Vinum conuenit eis album, tenue,odorũ.Bellaria omnia vitent.omnia item nidoroſa,& graueolentia,humoris craſſi,& viſcoſa, & quæ difficulter concoquuntur,à cibis eorum ſint aliena.

De hydrope,ſiue aqua inter cutem, Cap. XX.

HYdropis differentiæ tres ſunt:alius enim aſcites, ab aſco,*id eſt utre*,appellatur:ali⁹ tympanites,à tympano: & tertius ſarcites,aut iuxta carnem,*hoc eſt ſubtercus, à Græcis* etiam leucophlegmatias nominatus. Aſcites igitur fit, quum inter pelliculam peritonæon appellatam, & inteſtina,plurima aquoſi humoris collectio contingit, vt verè vtris modo pellicula ipſa repleta eſſe videatur:aliquando verò vbi peius habent ægri,vſque ad femora tumor producitur,quando ſanè aſcitæ & ſarcitæ hydropis complexus factus apparet:vnde aliquando quidem pedes inflantur,aliquando naturali modo habent. Tympanites verò, flatus aere repleti ac ſuperflui plurimam collectionem in iiſdem ventri incumbentibus locis facit, vt in principio ſola inflatio eſſe videatur.poſtea tamen flatus inſpiſſatur, & veluti nubilus redditur, atque ita vnà cum flatu,quaſi nebuloſus humor conſiſtit ac congregatur.Infert autem tympanites multam circumtenſionem,atque in ipſo etiã vſque ad femora & pedes tumor procedit. Porrò ſarcites per omnem corporis coagmẽtationẽ ac miſcellã humo-

rem diſſeminat,vt inſtar ſpongiarum aut papyri vniuerſa caro permadefacta appareat: atque ob id totū corpus ſimiliter vt ilia intumeſcit,ac mortuò ſimile euadit. Cōmuniter autem omnis hydrops ſpirādi difficultatē,& tumorē & grauitatē,& vitiatū colorē inducit: ex virore nimirum albicantibus ægris.faſtidiunt etiam cibum: potū autem largiorem plurimi appetunt, maximè qui ex aſcite laborāt.Etenim humor qui in locis detinetur,ſalſus eſt & putrefactus.quare & ſitis & febris augeſcit: ferè enim intotùm plurimi ex hydropicis febriunt.Conſequitur autem aqua intercus omnes morbos qui habitum corrumpunt:vna eſt enim ad hydropem aptitudo,coagmentatæ corporis miſcellæ demolitio & ruina. Contingit autem hæc aut ob ſuperexcellentem hepatis frigiditatē, aut ob aliqua alia membra vehementer refrigerata, quæ hepar in eandem diſpoſitionem deducere valent:citra enim hepatis refrigerationem, impoſſibile eſt aquam cōgelari,& aliquem in hydropem incidere. Coafficitur autem hepar ſpleni refrigerato,aluóque & inteſtinis, maximè iis quæ iuxta ieiunum inteſtinum ſunt,pulmonique & renibus,ac ſepto tranſuerſo.Congregatur etiam ex immodica hæmorrhoidum euacuatione, aut ex fluxu muliebri, aut ob menſtruorum retentionem,aut ob aliam quandā magnam vuluæ affectionem.In his enim omnibus nullum præter naturam tumorem hepar habere cōſpicitur, & tamen aquæ inter cutem morbo corpus apprehenditur,ex ſola refrigeratione hepate in his in principio affecto: pòſt verò aliquando & durum fit,quod palàm in illis videre eſt,qui ex intēpeſtiua frigidæ aquæ potione, hepar aceruatim refrigeratum habent,vt ſtatim aquæ ſuffuſionē operetur;priuſquam ipſum in ſcirrhoſum tumorē eleuetur.Iis autem qui ex frigidæ potu aquam inter cutē incurrerunt,vehementes ciborum appetitiones fiunt,propter oris ipſius ventris frigiditatem.Multi autem & à podagra & coxendicum dolore vexati, in aquā inter cutem inciderunt.Frequentiſſimè autem eos qui cibum nō ſentiunt,& malo corporis habitu præditi ſunt,itémque ab arquato infeſtatos,hydrops cōnſequitur,cœliacam item affectionem & dyſenteriam.Nouimus etiam quoſdam qui ex recta ſpiratione quam orthopnœan vocant, in aquam inter cutem ſunt deducti. Cæterùm huic affectioni non minus fœminæ quàm viri fiunt obnoxii:pueri verò vtplurimùm ab hydrope ſarcite apprehēdūtur.Eſt autē tympanites omnino periculoſus, minus eo aſcites: adhibetur enim in eo pertuſio ſiue pūctio,quam paracenteſin *Græci* appellant,& reliquis quoque remediis promptius quàm ille obedit.Sarcites quoque aliquando curabilis fit per ea quæ cuti adhibentur,humorem detrahentia ac reſiccantia pharmaca. Omnes autem inueterati hydropes & qui iam habitum corrumpunt,ſunt periculoſi.Fiunt etiam aliquando bullæ inter peritonæon pelliculam & inteſtina, figura veſicæ ſimiles & ſeroſum humorem continentes: hæ ipſæ ſanè per fluctuationes quaſdam inæquales deprehenduntur:nimirum proprium locum ſecundum lineamenta quædam diſtributum,ac velut circumſcriptum,ipſo humore tenente.

Aſcitæ ac tympanitæ hydropis cura, Cap. XXI.

QVVM itaque difficilis ſit,quemadmodum prædictum eſt,aquoſæ affectionis cura,plurimo artis auxilio opus habet.In iis igitur qui febricitant hydropicis,febre intermittente,curam faciemus: itaque cataplaſmata ex farina ordeacea,althæáq; ac caricis,ipſis adhibebimus: ita vt in tympanite quidem,magis ex ſeminibus flatus diſcutientibus commiſceamus:in aſcite verò,magis ea quæ euacuant humorem. Cæterùm poſt principium efficaciora ſunt cataplaſmata quæ pro ordeacea fabaceam farinā ſuſcipiunt,itémque eruinam,cuiuſque parem mēſuram. coquuntur autem cum muria aut aceto mulſo.Præſtat etiam loliacea farina cū caricis,& abſinthio, hyſſopóque & origano ex aceto mulſo:item bulbi cum melle: aut armentariæ bouis ſtercus ex poſca ſiue aceto mulſo:habeat autem quartam partem ſulphuris viui inſperſam.admirandum hoc eſt, ac minimè prætereundum. Valet & caprinum ſtercus in pueri incorrupti & venerem nōdum ex-

A perti vrina impoſitum:humorem enim per ventrem euacuat. Valet & lupini farina,aut hederæ folia trita & vino decocta:aut ficuum partes duæ cum cupreſſi coma,& nitro:aut lens palūſtris in figulino vaſe deſiccata, trita & impoſita:aut cochleæ crudæ cum carne ſua tritæ impoſitæ: non enim priuſquam humor deſiccetur diſcedunt:aut alumen plurimum ſeuo caprino exceptum impone: aut caricas,nitrum,caſtoreum,marrubium,aut filicem in pila contundito,& raphanos donec colliqueſcant coquito: deinde ſimul terito,& farina ordeacea adiecta, cataplaſ- B matis modo imponito. Cataplaſma optimum ad aſciten: Lathyridum partes tres,ſquamæ æris partē 1.radicis chamæleontis partes tres, coquantur in aceto mulſo in quo adeps taurinus ſit præliquatus. Aliud optimum ad aſciten: Stercoris columbini partem 1. ſtercoris caprini tantundem, buphthalmi herbæ tantundem,aut leucanthemi.hæc tuſa in acerrimo aceto ac melle coquantur.

Aliud. Salis foſſilis partem 1. ſalis Cappadocici partē vnam,lathyridum contuſarum partes tres, coquantur ſimul aqua marina aut ſulphurulenta. optimum eſt hoc C pharmacum: ſenſibiliter enim videbis materiam euacuatam,& tumorem diſcuſſum. Aliud. Rhois quo tinctores coriorum vtuntur,ſextarium 1.pollinis frumentacei aut loliacei,aut farinæ fabaceæ ſextarium 1.thuris quadrantē,aluminis ſciſſi quadrātē,imponito cū aceto mulſo hydropicis,ſplenicis,dyſentericis,ac cœliacis. Aliud. Radicis cucumeris agreſtis vnc.XVI. ficuum pinguium vnc.XVI.radicis althææ vnc.XVI.Radicem vnamquanque per ſe tundito ac cribrato:ficus verò cum vino coquito,ac probè terito,ſiccáque trita inſpergito:vtitor.per aluum e- D nim humorem educit. Aliud. Elaterii,ſtaphidis ſylueſtris,ſucci hyſſopi,fellis taurini,ficuum. omnia in mortario tūdito,ſubigito,ac vtitor.Poteris & prædicta in ſecundo Sermone cura vti,de diuerſis videlicet terræ differentiis. Cataplaſmata quæ magis ad tympaniten faciūt.

Farinæ fœnigræci,farinæ ordeaceæ,virgultorum rubi, comæ abſinthii,foliorum rutæ,ſeminis apii,cumini,ſiſonis aut liguſtici,mellis & vini & olei. Aliud, ad hydropicos inflatos: Panis contuſi ſextarium vnum, cumini ſextarii quartam partem,ſampſuchi quadrantē, pyrethri E ſextantem,euphorbii vnc.1. Cum vino mulſo vniuerſam ſpinam & aluum vſque ad mamillas & pudenda contegito,alterníſque diebus ſoluito,atque id quinquies aut ſexies facito.ego pro euphorbio ſtruthion conieci. Vnguentum Apollonii: Stercus accipitris cum ſylueſtris braſſicæ ſucco aſſiduè illinito.mirificè facit:verùm melius fuerit ſi aquilæ ſtercus admiſcueris. Aliud. Laterem diligentiſſimè inſtar vaſis figulini aſſatum,cum hyoſcyami aut plantaginis ſucco terito,& quamcraſſiſſimè ad ſolem frequenter illinito. Vnguentum ad hydropicos:

F Radicis cucumeris ſylueſtris,radicis bryoniæ, vtriuſq; libras duas,ſtaphidis ſylueſtris ſeſcuncem,nitri ſeſcuncē, olei lib.1.aquæ marinæ ſextarium vnum.Quòd ſi nō adſit aqua marina,pro ea muriam conii cito, reſinæ à nauibus vnà cum cera deraſæ(apochyma *Græci* appellant)libr. tres.Radices tenuiter contundito.nitrum & ſtaphidem terito;& per triduum madefacito:deinde vſque ad aquæ cōſumptionem coquito, percolato, & apochyma adiicito, quo liquefacto vtitor,ex eo ſæpe illinens tumorem.

G Epithemata hydropica, Cap. XXII.

ASclepiadæ.Epithema hydropicis valde commodum quod adiacētem humorem abſorbet:quo etiam priuatim,inquit Archigenes, vtor. Farris Cluſini appellati mola triti ſextarios duos,floris lapidis aſii ſextariū 1. (alii autem duos habent)mannæ ſextarium vnum, diligenter terito,& adipe ſuillo veteri probè ſubacto,& per noctem in vino macerato,excipito.Eius autem quantitas tanta ſit quāta ad hoc vt ad tactum molle reddatur ,pharmacum, ſuffecerit. Aliud. Seminis rutæ ſylueſtris quod beſaſa H & harmala quidam appellant,contuſi & cribrati ſextariū vnum,mānæ ſextarii dimidium,adipis ſuilli veteris quātum ſufficit,vt prædictum eſt apparato. Aliud , cui teſtimonium præbet Oribaſius. Fœnigræci trientem,farinæ ordeaceæ quadrantem,ſtercoris columbini trientē,

resinæ pinus siccæ libram vnam, picis libram vnam, ceræ libram vnam, axungiæ veteris libras duas: quæ eliquari possunt eliquato, & ad alia in mortario contusa & cum aceto trita affundito. Aliud ex farinis epithema: Picis siccæ libras duas, resinæ pinus libras quatuor, ceræ libras tres, olei veteris libram vnam, farinæ tritici, ordei, fœnigræci, baccarũ lauri, anisi, salis, farinæ radicis chamæleõtis nigræ, singulorum bessem, vini austeri sextarium vnum, apparato vt prædictum est, ac vtitor. Facit & ad hepaticas dispositiones. Ego autem, inquit Asclepiades, & chamelææ quadrantem adieci, & pro triticea farina, irinã admiscui. Pharmacum quod omnem tumorem generosè reficcat: Cimoliæ quadrantem, ceræ quadrantem, olei quadrantem, salis vnc. I. resinæ à nauibus cum cera derasæ drach. centum & sexaginta, farinæ fœnigræci drachmas viginti, foliorum brassicæ viridium quincuncem. liquefacta reliquis tritis in mortario affunde. Aliud epithema valde pulchrum: Stercoris caprini sextantem, stercoris bubuli sextantem, stercoris columbini sextantẽ, farinæ fabaceæ sescuncem, calaminthæ, salis nitri, seminis apii, seminis dauci, seminis fœniculi, cumini, cuiusq; vnciam vnam, panis aridi quadrantem, mellis sescũcem, terebinthinæ quadrãtẽ. vtitor. Epithema ex stercore caprino ad hydropicos, qui hepar induratũ habent, apparatum: Olei cyprini, aut si hoc non adsit, vetustissimi libr. tres, ceræ libras duas & dimidiam, stercoris caprini bessem, baccarum lauri decorticatarum bessem, iridis bessem, terebinthinæ libram vnam, sinapis, nitri, cyperi, pyrethri, seminis raphani, corticis radicis capparis, cuiusque quadrantem, medullæ colocynthidis vnciam vnam, fœnigræci vnciam vnam. Aliquãdo quidem arida liquefactis insperguntur: aliquando verò aceto prius subiguntur. Ego autem, inquit Asclepiades, colocynthidis sextantem adiicio. Quòd si aluus fluat, omnino colocynthidem amoueto: stercus autem caprinum, si quidem aridum sit, tunditur & cribratur: molle autem & recens aceto diluitum teritur. Malagma, quo Eras vsus est: quod imponẽdum est, neque prius amouendum quàm sua sponte decidat: Visci libr. I. lapidis asii sescuncẽ, calcis viuæ quadrãtem, olei cedrini libram vnã. viscum & oleum ad calidũ ac feruentem cinerem coquito, inspersisque aridis tritis, remollito, ac vtitor. Aliud. Caricarum pinguium libras sex aut tres, spumæ nitri libram vnam, origani librã vnam, sulphuris viui quadrãtem, cochlearũ Aphricanarum libram vnam. Arida contundito & cribrato, ac ficis cum carne cochlearum contusis excipito, & melle cocto sufficienti adiecto, vtitor in linteolum infartis. Aliud. Radicum brassicæ tenuissimè tritarum libram vnam, calcis viuæ lotæ libram vnam, elaterii quadrantem, axũgiæ veteris libras tres, ad formam malagmatis reducito, & in linteolum infarcito, ac per omnem aluum imponito, alternisque diebus soluito. vrinam prolicit. Malagma ipoterium inscriptum. Pharmacum accommodatum, ac prosperi successus, cuius periculũ feci, inquit Philagri⁹, in hydropicis, splenicis, & affectionibus inueteratis: deprimit enim tumorem. Resinæ pinus torrefactæ lib. IIII. ceræ lib. II. picis lib. II. aluminis liquidi, nitri rubri, sulphuris viui, mannæ, cuiusque libram vnam, aloes sescuncem, pyrethri, aristolochiæ, ammoniaci, bdellii, amomi, cardamomi, visci probè subacti, myrrhæ, radicis cucumeris syluestris, succi sycomororum, cuiusque quadrantem, olei libras tres, aceti sesquisextarium: quemadmodũ moris est apparato. arida aceto diluuntur. Malagma ex baccis lauri aridis, ad hydropicos & splenicos. omnem duritiã dissoluit, abscessus in profundo sitos absorbet: Ceræ, resinæ pin⁹, picis brutiæ siccæ, nitri rubri, baccarũ lauri aridarũ, ammoniaci thymiamatis, adipis vitulini probè subacti, singulorum lib. I. Arida contundito, ac per tenuissimum cribrum excutito: quæ verò eliquari possunt liquefacito, eisque arida inspergito ac vnito, deindéque ammoniaco cum aceto dissoluto affundito. ego etiam nitrum cum aceto dissoluo. Emplastrum tonsoris appellatum, ad splenicos & hydropicos. hoc tonsor ex Bithynia vsus, multos à coxendicũ dolore in totũ liberauit. Picis siccæ lib. IIII. ceræ lib. II. resinæ pinus lib. I. farinæ fœnigræci, pollinis ra-

A dicis herbæ chamæleõtis nigræ, cuiusque bessem, cumini tenuissimè triti trientẽ. apparato, & vt dictũ est, vtitor. Emplastrum pardalis appellatũ, Andreæ. Pharmacũ inueteratis hydropicis prosperè accõmodatum: Grani cnidii depurati, rhois rubri, spumæ nitri, salis ammoniaci, aristolochiæ tenuis, maximè corticis: radicis cucumeris syluestris, terebinthinæ, cuiusque drach. III. piperis cõmunis, piperis longi, ammoniaci thymiamatis, iridis, bdellii, thuris, cardamomi, xylobalsami, casiæ, myrrhæ, amomi, adipis taurini, adipis caprini, resinæ pinus siccæ, cuius
B que drach. x. ceræ sesquilibr. visci probè subacti sextantẽ, vnguẽti irini aut potius fæcis sescuncẽ, succi sycomororum sextãtẽ, si haberi possit. Cerã, resinã, adipẽ caprinũ, liquefacito, refrigerato, & cerati modo læuigata ac contecta asseruato: bdelliũ autẽ & ammoniacũ & succi sycomororũ sextantem, præcedenti die in vini quincũce macerato, sequentique in sole terito, & cõiecto in mortariũ cerato, bdelliũ & reliqua cũ eo adiicito, & diligẽter tũdito: deinde arida trita paulatim addito, & per biduũ tusa in dẽsã pellẽ recõdito, nequid inde trãspiret. Quidã autẽ
C hyssopi dr. IIII. addũt, & irinũ largi⁹ affũdũt, quo modo vsus est Eras Cappadox & Asclepiades. Facit ad multas & varias affectiones. facit ad hepaticos, splenicos, suppuratos, & arthriticos, podagricos, qui à calefactoriis iuuantur, è coxendicum dolore laborantes, pleuriticos, præcordiorum affectiones, & omnia quæ concalefactione opus habent. Vtere & ad strumosos, emplastro ad strumæ magnitudinẽ facto & imposito: suppurat enim, perforat, rumpit; eadémque attrahit, & cicatricem inducit. Conducit & ad
D ossa contrita. educit spinas, & omnia in profundo fixa. facit & ad suppuratos præclarè, & ad omnes duritias internas: inflammationes autem internas eadem die soluit. vtitor & ad tubercula. Dissoluit & cãcerata & panos. prodest conuulsis & à scorpio percussis: summè autem hydropicis confert. Quòd si & ad lassitudinem neruorum ádque dolorem leniendum vti velis, ad vnam emplastri partem, irinum, nardinum, cyprinum, susinum, butyrum, lentiscinum, adipem, œsypum, mel, singulorum æquales partes misceto, & ad solidi strigmenti crassitudinem redigito, ac vtitor. Epithema hydropicis, splenicis. abscessus & furũ
E culos sanat. humores in profundo & in articulis reficcat. hydrocephalis, *hoc est, quibus aquosus humor in capite consistit*, itémq; quæ hydrocele, *id est herniæ*, appellatur, pro glutino existit. prodest & hemicraniæ. tubercula quoque atheromata ac steatomata *Græcis* à spicarũ (siue vt alii volũt) pulticulæ, itémq; pinguitudinis in se cõplexu appellata curat. Nitri, chalcanthi, salis, spumæ nitri, cuiusque quadrantẽ, cerussæ septũcẽ, ceræ septũcẽ, olei lib. I. in æstate autẽ dextãtẽ. Oleũ cũ cerussa donec non inquinet amplius, coquito, cerámque eis adiicito: qua liquefacta, reliqua in morta
F rio terito, ac ad mellis compagem redigito, eisque cocta infundito, ac vtitor. est enim experimento cognitum.

Malagmata quæ euacuant humorem, ex libris Asclepiadæ, Cap. XXIII.

GRani cnidii repurgati drach. x. medullæ colocynthidis drach. octo, succi cyclamini sicci drach. XVI. scãmoniæ, elaterii, piperis albi, myrrhæ, cuiusque drachmas quatuor, polypodii drachmas octo, absinthii drach. XVI. amurcæ drach. XVI. fellis taurini drachmas XVI. sagapeni drachmas octo, cerati cyprini quantum his excipiẽdis sa-
G tis est. sufficiunt autem ceræ dextans, olei cyprini vnciæ XVIII. hæc in linteolo infarta pectini ac lumbis imponito, ita vt os ventris custodias illæsum. Summè prodest, inquit Archigenes, adeo vt quidam hoc solo se hydropicos sanaturos confidant. Aliud, quod largè cit vrinam, totique affectioni opitulatur: Radicis cucumeris syluestris, radicis chamæleontis, aristolochiæ longæ, corticis radicis rubi sicci, singulorum libram vnam, æruginis vermiculatæ, recremẽti plumbi, aluminis scissi, seminis apii, sulphuris, acori, asari, petroselini, nardi Celticæ, cardamomi, sin
H gulorum trientem, ceræ libras duas, terebinthinæ liquidæ, picis brutiæ, adipis taurini, cuiusque libram vnam. apparato, & imponito vt prædictum est. Aliud. Veratri nigri, piperis, fellis taurini, singulorum æquale põdus melle cocto excipe, & vtere vt dictum est.

Epithemata quæ post euacuatos humores adhibita pro glutino sunt, Cap. XXIIII.

MEllis libras duas,myrrhæ sextantem,thuris vnciam
vnam.mel vsquequo viscosum fiat, decoquito: eique myrrham ac thus tenuissimè trita adiicito, simúlque
subigito,& spongiæ nouæ infarta per omnem aluum imponito colligatóque,cute quodammodo constricta,& ter
tio die soluito. Aliud. Thuris drach. octo,gummi drachmas octo,rosmarini herbæ exiccatæ drach.x.mellis lib.
II.apparato vt dictum est:similitérque vtitor post euacuatos humores. Alind epithema,quod post humorum euacuationem,toti affectioni se opponit: Lapidis asii sextãtem,farris mola triti vnciam vnam, thuris trientem,
chamelææ contusæ & cribratæ drachmas quatuor, adipis
suilli veteris quantum sufficit:vtere vt dictum est. Emplastrum Magus appellatum:quod quidam etiam Hephestiadis nomine insigniunt.facit ad sinus,& fistulas cõglutinat,ac resiccat præter opinionem. Egregium censetur
& ad hydropicos & ad herniam,hydrocelen appellatam:
Spumæ argenti sescũcem,lateris furno assati sesquilibr.
scoriæ argenti,quæ helcysma *Græcis* appellatur, libram vnam,olei libras tres,ceræ sesquilibram,succi coriãdri sesquisextariũ.alii sextarii dimidiũ accipiunt.Oleum,spumam argẽti,helcysma & laterem tenuissimè tritum,itémque succum,donec amplius non inquinet decoquito,deinde ceram liquefacito,& percolatam adiicito, ac vnitis
vtitor. quæ difficulter aliàs sanantur,ad cicatricem perducit.Præstat autem arida prius contundi, & cum succo
in mortario teri,ac deinde decoqui. Quidam autem pro
cera pentatheton pharmacum coniecerunt, & ad hydropicos vsi humorem resiccarunt. Epithematis igitur perseuerantius & promptius vtimur,si absit febris:quòd si febres sint coniunctæ,per interualla quædam assumuntur.
Cæterùm ad tumores crurium hydropicorum,panẽ madefacere oportet,tereréque ac sale tenuissimè trito admixto,illinire ac quatuor horis sinere. Quòd si aquosus humor defluat,spongia mundare,ac panniculo vestis detritæ extergere,oleóque myrteo,aut melino,aut lentiscino
inungere.

Aquam ducentia remedia,hydropicis valde commoda, Cap. XXV.

SMilacis quæ iuxta aquas in sepibus reperitur, ac siliquas producit,quemadmodum hortensis smilax quæ
lobia appellatur,huius foliorum succũ sextarii vnius mẽsura accipe,& ad tertias decoque, indéque cyathum vnũ
bibendum præbe. Aliud. Smilacem accipe,& donec
flaccescat,in aqua decoque:deinde vnà cum decocto folia ipsa tere vsquequo succus inde exprimatur: & ex eo
cyathum quotidie bibendum præbe donec sanetur:in iis
autem qui perfectæ sunt ætatis,plus omnino exhibẽdum
est. Aliud quod aquam ducit: Seminis cnici drach.IIII.
aloes vnciam vnam,grani cnidii scrupulos sex, scammoniæ scrup. tres,cum succo scorpiuri cæruleum colorem
habentis catapotia informato, & ex eis iis qui iam primùm inciderunt scrup.tres exhibeto:quibus autem in tumorem malum processit,scrup.sex,ieiunis.

Quæ ad ciendam vrinam hydropicis bibuntur, Cap. XXVI.

POrrò toto curationis tempore,aliquo istorum potuũ
vtendum erit: Cancri fluuialis decorticati interioris
exiccati,manibus ac pedibus auulsis,lib.I.asari libram vnam.In aqua permisce ex ipso flumine vnde cancri sunt
extracti,ac bibendum præbe:aliquando pro asaro,opobalsami par pondus coniicitur. Aliud. Corallii drach.vnam,aluminis scissi drachmam vnam,cum calaminthæ
succo aut decocto in pastillos digerito,& ex ipsis obolum
vnum cum calaminthæ decocto bibendum præbeto.
Summè,inquit Archigenes,& nephriticis conducit. Laueris item decoctum exhibeto,idémque lauer edendum
dato,aut trifolii bitumẽ olentis drachmam vnam ex vino,aut iunci odorati,aut nardi,aut asari,aut phu, aut mei
decoctum,aut corticis radicis ari, aut ipsius radicis drachmam vnam ex vino, aut seminis viticis drachmam
vnam ex vino, aut radicis bryoniæ concisæ decoctum,
A aut anagallidis cæruleæ succum per se, aut arnoglossum
ab aridorum ciborum comestione quotidie paucũ comedendum præbe, ita vt inde reliquo cibo vtatur: aut seminis hyperici drachmam vnam ex vino, aut cicerum
decoctum,aut squillinum acetum assiduè sorbeant. Etenim ex eorum numero quæ citra grauitatem vrinã ciẽt,
est squilla assata delincta ex melle:aut squillam assatam terito, eique farinæ erui albi par põdus admisceto, siccato,
ac drach.vnã dato:aut ex vino polium, aut sampsuchum
ex vino decocta bibenda præbe.Egregiè etiam commo-
B dam myurum herbam perhibent,quæ folia alimo similia habet,verùm per terram strata est, ac velut corymbos
in summo oblõgos habet:hanc itaque decoctã assiduè bibendam præbeto.experimento constat.Aut herinaceum
terrestrem excoriato,eiúsque carnem in sole exiccato, ac
drach. vnã ex vino tritã præbeto. Præter opinionem etiam faciunt vermes terreni cocti triti ex vino potati. Est
& compositum pharmacum quod vrinam ciet ipsis conuenientissimum, hocce:Carpobalsami,spicæ nardi,casiæ,
cumini,radicis dulcis,hyperici,floris iunci odorati,asari,
C amomi,dauci,smyrnii,petroselini,calami aromatici, piperis,seselis,spõdylii,omnium æquale pondus. conducit
etiam vnumquodque per se. Oribasii pharmacum aquam ducens: Salis ammoniaci drachmam vnam, mastiches drachmas duas,euphorbii drachmam vnam. hæc
pro vna vice dantur:est autem ex fortissimis remediis.
Potiones aquam ducentes,ex Asclepiade. Cæterùm
per interualla longiora vti conuenit pharmacis aquam
ducentibus. nam incommodus est assiduus eorum vsus:
D vtpote qui vires ipsas dissoluit.Similiter autem & iis quæ
vrinam cient,per modica interstitia vtendum est. Ducũt
autem aquam,quemadmodũ conuenit inter Eran, Dioscoridem, Asclepiadem,& Archigenẽ,hæc: Radicis struthii decoctum,polypodii decoctum,corticem radicis tithymalli characitæ appellati,contusum & cribratum scrupulorum quatuor pondere in vino per integram noctem
macerato,ac manè vinum ipsum bibendum præbeto.euestigio enim aquam educit. Aliud. Radicis cucumeris syluestris contusæ & cribratæ obolos duos in vino
E adstringente per triduum macerato, ac per dies tres ex
ordine præbeto, factóque interstitio rursus eodem modo, dato quousque tumor demittatur. inde enim aquositas leniter secedit:neque stomachum hoc lædit,& vires
conseruat. Aliud,quod multam aquam per aluum ducit. Ex solano hortensi succum exprimito, & quotidie donec perfectè curentur,cyathum vnum bibendum præbeto. Aliud. Salis fossilis melle subacti & assati drachmas
duas,piperis longi drach.II.conterito,& cum succo ptisanæ totum præbeto.hæc enim est perfectum dimensum.
F Aliud. Radicis vmbilici Veneris drachmam vnam,
squillæ repurgatæ drachmam vnam.contere, & cum vini mulsi cyathis duobus per horam pro vna vice ieiunis
bibendum præbe. Aliud. Euphorbii drachmam vnam,
salis communis drachmas tres,castorei drach. quatuor(alii drachmam vnam habent)contundito & cribrato, dimidiúmque ex aqua calida exhibeto. Aliud. Chamelææ,petroselini,piperis, æquales partes omnium contundito,& cochlearium ex aqua calida dato. Eclegma ad hydropicos: Seminis ricini ex herba quæ cici appellatur de-
G purati numero grana trigintaquinque, spumæ nitri cochlearia duo.probè contrita melle excipito, atque id totum delingendum præbeto, & aquæ mulsæ calidæ cyathos tres,ab eius sumptione bibendos porrigito.Euacuat
adhærentẽ humorem citra læsionem:& purgat aliquando vsque ad dies aliquot. oportet autem ante eius sumptionem commoda diæta vti. Aliud inexuperabile:
Grani cnidii repurgati drachmas quatuor, lathyridum
mundatarum drachmas quatuor,euphorbii drachmas II.
aloes drachmas duas,gummi drachmas tres,aqua subigi-
H to,& catapotia erui magnitudine formato, ac perfectis
ætate septem præbeto,& vini meri immixti cyathos quatuor inde bibendos dato: reliquis autem iuxta virium tolerantiam exhibendum. Aliud Xystici siue Spiculatoris,ex cuius folius vsu sanabatur: Grani cnidii repurgati

drachmas octo probè conterito, squamæ æris drachmas sex, lapidis magnetis drachmas sex, seminis ricini drachmas quatuor, succi squillæ mundatæ cyathos duos, mellis cyathos duos. Saccum & mel vsquequo cogatur coquito, ac reliquis adiectis catapotia ciceris magnitudine formato, eáque pro viribus exhibeto: ita vt aqua mulsa ab eorum sumptione bibatur. Pueris autem vnicum tantùm præbitum sufficit. Aliud. Æris vsti drachmã vnam, foliorum rutæ drachmam vnam, stercoris columbini drachmam vnam, salis communis parum. hoc totum cum dimidia hemina vini tenuis præbeto. Aliud potabile, lagenium appellatum, commodum iis quibus venter plurimùm tumet, & reliquũ corpus molle est & laxum. Radicis bryoniæ repurgatæ drachmas viginti, myrrhæ drachmas octo, cumini Æthiopici drachmas sex, anisi drach. sex, seminis capparis drach. sex, vini adstringentis sextarios duos, passi Cretici sextarios quatuor. Radicem bryoniæ cum reliquis in mortarium coniicito, atque citra myrrhæ admixtionem tundito, omniáque in vas vitreum recondita affusis liquoribus macerato, & post septimum diem percolato, ac myrrham simul dissoluito: indéque cyathos quatuor ante cibum exhibeto, & rursum interiecta die cyathos quinque præbeto: ac rursus interposita die, cyathos sex offerito: atque deinde rursus carnem ferinam assatam edendam dato, & vinum austerum meracius in potu. Aliud pharmacum, quod prosperè accommodatur, & aquam multam per sedem educit. optimè etiam cit vrinam:

Grani cnidii depurati drachmas quatuor, radicis bryoniæ drachmas quatuor, squillæ crudæ mundatæ drachmas decem, cumini Æthiopici drachmas tres, lathyridum drachmas duas, myrrhæ drachmas quatuor, vini adstringentis sextarios tres. Arida tusa per dies septem macerato, ita vt quotidie bene circũagites: deinde percolato, ac dissoluta myrrha, prima die cyathos tres præbeto, secũda duos, tertia vnum. Facta autem purgatione, virium refocillatrice diæta vtitor. Aliud vrinam ciens, aromaticum: Crunion, à torrentis similitudine appellatum, quo vsus est Eras & Asclepiades. Oportet autem purgatiuo quod ei præscriptũ est præpurgare, atque ita ipsum quod vrinam ciet pharmacum exhibere. Purgatiuum autem quod præexhibetur, hoc est: Succi tithymali recentis cyathos duos, aloes drachmas quatuor. aloen in succo dissoluito, & in catapotia magnitudine ciceris redigito, indéque duo, aut pro viribus, dato. Porrò vbi probè purgaris, ipsam vrinam ciens pharmacum propinabis, cibo bis aut ter per diem exhibito. cum animaduersione autem vtaris, & vbi vrinam profluam videris, ne amplius dederis: quod si non feceris, vrinam cohibere nequibis. Compositio ipsa hæc est: Seminis apii drachmas vndecim, myrrhæ drachmas septem, dauci drachmas septem, croci drachmas septem, mei drach. septem, phu drachmas septem, acori drachmas quatuor, floris iunci odorati drachmas quatuor, seminis fœniculi drachmas quatuor aut sex, asari drachmas sex, spicæ nardi, casiæ, cinnamomi, seselis, sabinæ, singulorum sesquidrachmam, excipe vino odorato, & pastillos quosdam triobolares, quosdam diobolares, alios etiam vnius oboli pondere formato, eósque pro viribus præbeto. Facit & ad calculo laborantes cum vini diluti cyathis tribus. Aliud vrinam ciens: Seminis fœniculi, cardamomi, radicis eryngii, corticis radicis capparis, cuiusque drachmam vnam, stercoris columbini cochlearia duo, contere, & cum aqua catapotia ciceris magnitudine informa, & quinque ex eis quotidie præbe. Potus hydropicis commodus experimento constans, qui tum per vrinas, tum per ventrem euacuat: Caroi scrupulos vigintiseptem, fœniculi vncias tredecim & dimidiam, anisi scrupulos tredecim & dimidium, cumini lati scrupulos quinque, mei sesquiscrupulum, iridis siliquas tres, mellis sesquilibram, vini libras sex, exhibe mẽsuram mediocrem ieiunis in insessu solii balnei præcalefactam. est & suaue gustui. Alius potus ciens vrinam, ex cuius vsu insignem virum tympanite detentum, seruatum vidimus, etiamsi à multis medicis iam esset detritus: Ammoniaci thymiamatis sextantẽ, radicis herbæ lonchitidis sextantem, petroselini sesquiunciam, calami Indici, costi, cinnamomi, spicæ nardi, piperis longi, myrrhæ stactes, singulorum vnciam vnam, seminis rutæ quadrantem, phu drachmas quatuor, styracis drachmas quatuor, phylli quadrantem, mellis despumati quantum sufficit. Excipe melle, & fabæ Ægyptiæ magnitudine præbe, cum calidæ aquæ cyathis tribus. Aliud valde commodum. ducit vrinam multam, & ad lũborum dolores facit, itémque eos quibus pituita in vniuerso corpore abundat, ad pleuriticos, peripneumoniacos, quartanarios, articulorum morbum, ac tetanicos: quibusdam cum vino, aliquibus cum aceto mulso, aliis verò cum aqua mulsa. habet autem hoc modo: Aristolochiæ, myrrhæ, absinthii, abrotoni maximè seminis, iridis, cãchryos, singulorum drach. quatuor, anisi, cedridũ, radicis panacis, pyrethri, ammoniaci thymiamatis, cardamomi, singul. drach. I. cumini drach. II. & obolum vnum. digerito in pastillos, quorum aliqui tres, aliqui duos, aliqui vnum obolum habeant: eósque pro viribus exhibeto. Oribasii ad hydropicos: Amara ex aceto mulso confectio: paulatim euacuat, nihil ex viribus subuertens. est autem in stomachicis relata. Aliud vrinam ciens, Oribasii: Aluminis liquidi ad fabæ magnitudinem in aqua dissolue, & per linteum excolatum bibendũ præbe. Aliud. Opobalsami, spicæ nardi, carpobalsami, casiæ, cumini, radicis dulcis, hyperici, floris iũci odorati, asari, amomi, dauci, seminis smyrnii, petroselini, calami aromatici, piperis, seselis, spondylii aut vmbilici Veneris, omnium æquale pondus, præbe cochlearium cum vino mulso. conducit etiam vnumquodque per se. Pessus siue talus ad hydropicas mulieres: Anisi, cumini, cardamomi, nitri, aristolochiæ, pulegii, fœnigræci, medullæ ficus, omnium æquales partes cum vino subige ac vtere.

Cura post euacuationes, Cap. XXVII.

POST auxilia quæ humores euacuant, ligamentis ægrum amplecti & constringere oportet. Ab extremis autem partibus incipiamus, ac ligamentorum distributionem ad supernas partes faciamus, ita vt sæpe super ipsa ligamenta spongias posca imbutas imponamus, iuxta tumefactas maximè partes. Ventri verò vniuerso quædam ex præscriptis epithematis imponantur, quæ post euacuatum humorem adhibentur. Reliquum, diætæ cõcredendum: quæ sanè in moderatis deambulationibus sita est, exercitationibúsque ac fricationibus. Adhibeantur autem & inunctiones & exercitamenta, si sol adsit, in sole: capite tamen velato: sin frigus sit, in domibus per subiectum ignem concalefactis, aut iuxta ignem. obuoluendi etiam ægri in pellibus sole vstis, aut in arenam defodiendi. Post exercitia extergantur, aliquando etiam lauẽtur propter fatigationem: in balneo autem, siue inspersione, siue confricatione huiusmodi vtantur. Sampsuchi, nitri, cumini, melanthii, seminis rutæ syluestris, singulorum vnciam vnam, foliorũ rhododaphnes siccorum sextantem. Vtẽdum quoque in sole luti oblitione, quemadmodum prædictum est in secundo De terrarum differentiis sermone. Porrò quum res feliciter processerit, & tumor fuerit imminutus, & vires aliquantulum in integrum restitutæ, præ omnibus ex frigida lauatio fiat. Neque verò balneæ sponte naturæ calidæ, ineptè hoc tempore ipsis exhibentur. Ab extersione autem cibi offerendi: qui sanè communes sint cum iis qui post hydropis subter cutem curam describentur.

Cura hydropis qui propriè subtercus appellatur, Cap. XXVIII.

HYdrops subtercus, qui aliquibus etiã leucophlegmatias appellatur, maximã curandi rationẽ in insolationibus habet. Itaque tumefactæ partes ad solem exponantur, capite saltẽ velato: cauendo etiã ne tumor vehementius supercalefiat. Si enim corpus supercalescat, febres accedunt, vnáque cum ipsarum febrium generatione, tumores duplicantur: atque id multo magis quũ febres remittant, ac tumor refrigerationem capiat. Vtẽdũ igitur

fricatione, prima quidem die per modicum oleum moderatè ac molliter facta: in progressu autem, & sicca & multa & cum intensione magis appressa: deinde etiã per lintea asperiora. Oleum autem quod ad inunctionem apparatur, squillam mediocri magnitudine ad tres olei sextarios habeat incoctam, aut canchryos vncia vna ad heminam olei addatur, & facta percolatione vtitor. Ab inunctione autẽ exercitiis vtantur, ac pro viribus currant, indéque sudorem per lintea asperiora extergant, & post hoc oleo dulci vngãtur. Cæterùm post dies aliquot nitro tenuissimè trito, per vniuersum corpus largè cõspergantur, sustineántque ex eius morsu exudationem: deinde rursum sudore extergant ac oleo dulci vngantur. Optimè autem facit & fricatio ex sale in aqua aut oleo trito donec viscosum reddatur, si cum eo in sole aut iuxta ignem fricentur. valde enim celeriter & sudores elicit plurimos, & carnem cogit, siue in sole siue iuxta ignem defricentur: modò caput habeant probè contectum. Vtendum & in puluere volutationibus, si aut cimolia tenuissimè trita substernatur, aut super asium lapidem deuoluantur. Aliquando autẽ & arena probè à sole ignita, aut pellibus similiter à sole feruefactis ægrum occulere oportet: capite tantùm velato, & facie cum spongia assiduè extersa. post hæc autem aqua marina, aut etiam aluminosa, aut sulphurulenta lauetur. Aliquibus enim qui ad huiusmodi lauacra assueuerunt, ea ipsa tum ad deterendum morbum, tum ad habitum valentiorem reddẽdum suffecerunt. Adhibenda etiam his oblitio ex luto, veluti prædictum est in secundo De terrarum differentiis sermone.

Cataplasmata ex libris Asclepiadæ, Cap. XXIX.

OPtimè conuenit & his cataplasmatum admolitio, eorum præsertim quæ resiccare simul & visceribus firmitatem addere possunt, pueris maximè ac aliis qui mollem carnẽ habent, qualia sunt ex malis cotoneis, myrti baccis, pampinis vitis, malicorio, ac lẽticula decocta: aliquando quidem per se, aliquando inuicẽ permixtis. Efficacissima sunt etiam corna exacinata tenuiter trita: item rhus culinarius cum polentæ flore, & quæ eis similia existunt, & alumen sanè cum duabus adipis caprini partibus subactum. Neque verò inconueniens ruta ipsa censetur si per interualla adhibeatur, neque bulbi cum melle triti. Plurimùm etiam cohibent ac adstringũt tumorem, origanũ, aut thyma, aut absinthium, aut hyssopum, aut nitrum, cum caricis diligenter trita: aliquando hæc ipsa loliaceæ farinæ in posca decoctæ permixta adhibentur. Stercus item bubulum conuenienter resiccatũ, non ineptè cum posca aut aceto mulso imponitur, infarcta sulphuris quarta parte. Caseus quoque recens multũ coaguli habens, optimè ad omnes tumentes partes impositus facit. Similiter & cochleæ crudæ tritæ & impositæ. agglutinantur enim, neque discedunt priusquam vniuersus humor resiccetur. Fermẽtum etiam sale multo permixtum commodè locis adhibetur, aut panis cũ puluere hyssopi: aut fabacea farina aqua marina & melle cocta, pari absinthii modo adiecto: aut farinam alicæ fermentato, & cum raphani emollito cortice imponito: aut lentem palustrem in figulino vase siccato, ac terito, & cũ prædictis, cataplasmatis vice, imponito. Porrò ex eorum quæ tumores cohibent numero, est & id quod byne appellatur: (est autem hordeum madefactũ, quod germen emisit, & deinde vnà cum enatis ligulis tostum est) si tritũ pro cataplasmate imponatur. In principio igitur adstringentibus cataplasmatis vtendum est: deinde paulatim ad resiccantia transeundum: postremùm etiam quæ firmitatem addunt adiicienda. Cæterùm omnia impinguantia & resinosa cerata ac malagmata, similiáque vitanda sunt, veluti quæ inflent & tumores distendant. Assiduè autem & crura, & manus, aliæque tumefactæ partes in sole aut iuxta ignem, ex his inungantur: Sulphuris viui, thuris, aluminis scissi, æquales singulorum partes aceto contere, ac vtere. Experiri etiam Herodoti remedium conuenit: neque enim minus quàm ipsa fricatio auxiliari potest. vesicis itaque bubulis aut etiam aliis magnis omnino, ac probè inflatis, & vacuis, tumentes locos pulsato, atque id authoritate tum Archigenis, tum Herodoti facito: inde enim citra molestiam caro condensatur, neque dolore, neque repercussione duriore resultante.

Chirurgia hydropis subter cutem, Cap. XXX.

OMnibus prædictis efficacius auxilium in hac hydropis specie chirurgia præstat, Asclepiade authore. Fissuras autem circa internum talum infligere oportet in loco quatuor digitorum spatio supra talum eminente, ea profunditate qua quis in venæ sectione vtatur. Pauco enim sanguine in principio euacuato, per reliquum tẽpus indesinenter aquositatis excretio procedit, citra omnem inflammationem, vt neque claudi fissura possit, nisi humore omni antè expenso, & homine gracili relicto: atque id citò contingit, nulla inflammatione scissuram occupante, sed ipsa in quadam congruenti temperie permanente, quò omne alienum per ipsam excolatur, & vt nullo opus sit extrinseco pharmaco. Præterea periculum hîc nullum verendum est, velut in hydropis ascitæ pertusione: non enim coaceruatim quemadmodum illi euacuantur. At verò siquis velit, excretione plurima facta, eam cohibere, nihil vetuerit ipsas in talis fissuras linamentis obturare, ligamentisque constringere, atque vbi rursus prodire quid velimus, laxatis ligamẽtis, & ablatis linamentis, gestatóque ac moto ægro, excretionem irritare. Leonides autem inquit, Quod si excretio fissuræ supra talos tardius prodeat, necesse est etiam alias corporis partes findendo diducere: veluti scrotum tumefactum, femora, pudenda, locos supra manuum iuncturas. Quidam enim vulnusculis pluribus ac altioribus incussis, plurimam aquosam substantiam exhauserunt. Et Hippocrates sanè non supra talos adhibet chirurgiam, sed iuxta scrotum & femora vulnuscula infligere iubet, eáque sale maximè confricare: hic enim modus paulatim & incessanter humorem educit, & valde celerem cõpressionem tumores ipsos recipere, ipse tradit. Porrò si aliquibus excretionem amplius mouere velimus, post impacta vulnuscula, & talorum lancinationes, eos ipsos pro deambulatione, ferculo gestamus, aut lectica sublimes circumuectamus. Cæterùm Archigenes ita prodit: Non sunt audiendi, inquit, qui per huiusmodi lancinationes nihil excerni dicunt: quin potius cum fiducia hæ ipsæ incutiendæ. Nam & nos, inquit, his cutis fissuris sumus vsi, & per ipsas quamplurimùm exclusimus humorem, vt & femora, & suræ, & superior venter euidenter sint demissa ac compressa.

Reliqua prædictorum cura, Cap. XXXI.

MAximum hydropis subter cutem auxilium vomitus præstant, quod ipsum difficile est in ætate puerili adhibere, propterea quòd non facilè vt id admittant persuaderi possũt: quare varias excogitabimus artes quibus vomitum concitemus: tonsillas videlicet pinnulis aut digitis oleo illitis irritando. aut ficus assata oleo imbuta, & piperis puluere conspersa, post deambulationes à somno exhibeatur. Butyrum etiam cum melle gustandum præbeatur: aut raphanus coctus adiposè conditus detur, aut salsamentum pingue cum oleo multo offeratur: aliquando etiam aceto admixto. Sunt & alia plurima quæ vomitum mouent, relata in tertio Sermone. Amplius autem tum ventrem, tum intestina ligamentis adstringant, itidémque omnem cutis coerceant tumorem. fiãt autem ligationes ab extremis partibus incipiendo, & ad supernas procedendo. Vinciendæ etiam partes, manus videlicet & pedes, oleo Cyprino prius illinantur: spongiæ item imponantur latæ ab acida muria optimè expressæ. Potest & iuncus odoratus, aut rosmarinus, aut pulegiũ, aut calaminthæ, & maximè omnium absinthiũ in ipso aceto decoqui. pòst verò, ligamenta ipsis spongiis circũdentur. A vomitu prospiciendum vt inferior aluus inclinationem ad vomendum permutet: veteri salsamento crudo ante cibum reliquum accepto. mercurialis item cocta, saléque ac oleo cõdita in vino tincta sumatur: aut decocti ipsius sesquicyathum cum sale dato: quædam etiam in ascite dicta his exhibeto. Præbenda & quæ vrinam cient, velut est daucus, seseli, cardamomum, radicũ

asparagi

ex vini cyathis III. radix eryngii sicca cum vino. item decoctum eius in potu acceptum, seminis viticis drachma vna. Commodè etiam seminis hyacinthi bulbi drachma vna cum vini cyathis tribus potatur: vrinā enim ducit. quidam autē hyacinthi flore coria tingunt. Inter omnia autem pharmaca quæ omnibus hydropicis, maximè tamen eis qui subtercutaneo dicto laborant, exhibentur, præstantissimi sales theriaci cēsentur tum cibis admixti, tum in liquamenta additi eorum qui ad perfectam ætatē peruenerūt. Eorū autē apparatū in XIII. reperies Sermone.

Communis diæta omnium hydropicorum, Archigenis, Cap. XXXII.

POST quotidiana exercitia communis omnibus hydropicis diæta hæc sit. Ab aridarū rerum comestione initium faciemus: quòd si tamen intēsa sitis instet, parum quid delibandum dabimus, solatii tantùm gratia & leniendæ sitis. Sit autem vniuersus cibus facilis concoctu & sufficienter coactus: exolutus enim aptus est vt in aquositatem commutetur. sit itaque panis optimus clibanites qui salem, ammium, & fœniculum habeat admixtum. cōueniunt etiam cochleæ assatæ, oua assata, & auiculæ siccio res, velut perdices, coturnices, turtures. Ex terrestribus, lepus, capra syluestris, dorcades. ex mansuetis, extremæ suū partes. ex aquatilibus, cancri, locustæ, herinacei recentes,

A squillæ. Olerum rarus sit vsus: quæ verò ex eis exhibētur, acriora sint & magis syluestria, velut est coronopus, eryngium, pastinaca, porri capitati, allia cocta. à leguminibus verò abstineant intotum. Pro liquamine vtantur aceto cum pipere & lasere, aut quibusdam ex oxyporis citò penetrantibus ad colicos descriptis. Sales sint ex rosmarino, fœniculo, hyssopo, silphio, ligustico, & apii semine compositi. In potu tantum præbendum quantum ad infringendam aliquo modo sitim sufficit: incōmodus est enim eis plurimus potus. Porrò maximam ciborum partem B in cœna accipiant: omnes autem placentas ex similagine & passo apparatas vitent, plurimos itidem fructus & secūdas mensas. Concedendæ tamen palmulæ, nuces, amygdalæ, vua pensilis, mala Punica, pira cocta, ac caricæ. omnia moderatè, neque omnia quotidie. Vinum autem sit tenue, & quod ciet vrinam. dulcia verò vina & vinum mulsum vitanda. Lectus non valde mollis sit, præsertim iis qui hydrope subter cutem laborant: substernantur autem arundinum folia, & herbæ resiccantes, velut est vitex, pulegium, calaminthe, & similia. Mirum est enim quantum C huiusmodi per somnum resiccent, vt constet iam quosdam frumenti aceruis obuolutos & abscōditos, à somno surrexisse firmos ac resiccatos. opercula etiam ipsa quibus teguntur, apparentur duriora. Moderata autem sit & probè temperata ipsa domus secundum anni tempus.

INDEX EORVM QVÆ IN TERTIO SERMONE Tetrabibli tertiæ Aetii habentur.

AETII MEDICI GRÆCI CONTRACTAE MEDICInæ, Tetrabibli, siue quaternionis tertii, Sermo tertius,

De renum & vesicæ affectionibus, & de priapismo, ac seminis profluuio, rebúsque venereis.

De diabete, hoc est profluuio vrinæ, Cap. I.

DIABETES diuturna est affectio circa renes consistēs, multum potum inducēs, vnà cum hoc quòd quicquid bibitur, simul vt acceptum est per vrinā reiicitur. Quidam autem affectionem hanc hydropem, siue hyderum, & siphonem à fusorii instrumenti similitudine appellant, alii vrinæ leuitatem vocant, alii dipsacon ab inexplebili siti appellauere.

A Cōcomitatur ægros pertinax sitis, neque vlla satietas ex alicuius liquoris exhibitione cōtingit. Aliquando & sitis supra sitim inexplebiliter ægros vrget, hoc est vt assiduè potū assumere cogātur, neque tamen satiātur, propterea quòd citissimè per lotium expellitur potatum. Cæterùm proprius renū affectus diabetes existit, qui videlicet immoderatè humorē appetunt, ipsúmque propter debilitatem retentiuæ in eis facultatis cōtinere nō possunt. Quēadmodū enim in appetitionibus caninis & in quibusdam lienteriis, vehementissimæ quidem appetentiæ obo

riūtur, quæ multos cibos, eósque affatim accipere cogūt. A Verùm nihil ferè ex acceptis retinetur: sed in caninis quidem appetitionibus ob grauitatem reuomūtur: in lienteriis verò tum ob grauitatem, tum ob præsentem retentiuæ facultatis infirmitatem, infernè cruda excernuntur. Eodem modo etiam in renibus vehemētissima serosi humoris appetentia contingit: propter debilitatem autem retentiuæ in eis potentiæ, cum ipsum humorem aceruatim in vesicam excernunt. Aretæus etiam hæc addit, Viscera ipsis vri videntur, anxii sunt ac animo dubii, & non longè pòst moriuntur: igne amplius ardere se putāt, acceditque sitis & mictio festina: sed quamuis aliquando B parumper vrinam retineant, intumescunt lumbi, testes, & coxæ. quòd si adhuc amplius mordens caliditas in visceribus augeatur, superior venter corrugatur, & venæ in ipso eleuantur, vniuersum habitum gracilem habent, & tabes totius corporis grauis accedit. Porrò alii sunt qui non mingāt, neque ex eis aliàs potatū transpirat: quare ob potus insatietatem, & humoris inundationem, & vesicæ circumtensionem, aceruatim vētre rumpuntur. Cæterùm humores vitiosi in ipso renum corpore imbibiti, affectionem ipsam inducunt. Scopus igitur in curationibus C nobis sit, vt humorum acredinem deleamus, sanguinémque ac cum eo permixtum serosum humorem ad motū tardiorem reddamus, & renum intemperiem reuocemus.

Archigenis. Itaque mox vbi occeperit malum, nondum ad perfectionē progressum, optimū est cubiti secare venam & moderatè sanguinem auferre. Vtendum etiā mediocriter vrinam cientibus, quæ vitiatum in renes imbibitum humorem repurgare possunt. Quòd si verò inueteratum sit malum, neque venæ sectio assumatur, neque quicquam quod vrinam cit exhibeatur. concidunt enim D in inueteratis vires, & ex venæ incisione totum corpus acrius redditur, & vrinam cientia in ipsis multiplicant malum. Maximum autem remedium huic affectioni, vt statim potatum reuomatur,. fit autem perquàm frigidus ipse potus. Reliqua item diæta cōuenit vti frigidiore: quare olera refrigerantia miniméque vrinam cientia in cibo prosunt. pro sorbitione autem, ptisanæ succus frigidus probatur. Materia etiam ipsa ad exudationem diuertenda. Optima verò, inquit Aretæus, est in dolio facta euaporatio E ad exudandum, eo modo vt caput extra dolium promineat, frigidúmque aerem attrahat, reliquum verò corpus omne calefiat. De cætero velut æstuantem febrem (causon Græci appellāt) curare oportet, quò celerrimè sitis extinguatur. polentæ itaque florē aceto & rosaceo subactum cataplasmatis modo præcordiis imposito, vitis item folia tenera trita, aut vmbilici Veneris, aut portulacæ, aut seridis, & quæcunque alia consimilia: præbibendum etiam sanguinariæ succum ex vino nigro assiduè præbeto. Symphyton item & palmarum cremorem baccarúm F que myrti & pirorum. Vermes quoq; terrenos coctos ex aliquo prædictorum succorum. Cibi exhibeantur boni succi, mordacitate carentes, & qui acredinem obtundere possunt, veluti sunt oua sorbilia, & similago, et alica ad sorbitionis formam apparata, carnes porcinæ macræ probè coctæ. Vinum sit rufum, crassius, frigida amplius dilutū ad salsuginosorum humorum prolutionem qui sitim inducunt. vinum enim corporis miscellam ad dulcorē permutat. neque verò incommodè exhibetur eis caseus recens compactus citra salem, & lac per silices aut ferrum ignitum scissum, seroso humore adempto. Porrò si prædi- G cta auxilia frustra adhibeantur, affectióque ipsa augescat: non absurdum fuerit etiam stuporem inducentibus vti, ita vt soporiferam antidotum ex papauerum capitib' apparatā exhibeamus, aut aliquem ex dolores leuantibus pastillis. infuso etiam soporifero vtendum, velut est opium erui magnitudine cum pari modo castorei, aut etiam maiore. hæc in passo Cretico dissoluantur: non, vt in colicis fieri solet, cum oleo rutaceo: refrigerare enim in his præsumimus. Infunditur etiam vtiliter oleum in quo vermes terreni sunt decocti. Forinsecus autem retrò ad lumbos & H ad pectinem illitiones & cataplasmata refrigerantia adhibenda. qualia sunt quæ ex lactuca, vmbilico Veneris, lenticula palustri, perdicio, & similibus apparantur. Cerata etiam his locis ex rosaceo adornata imponenda, aut ex chamæmelino, quibusdam ex prædictis succis admixtis. In quibus autē vehemēter stupefacere sensum intendimus, etiam mādragoræ succum in cerata admiscemus, foliorum item papaueris succum, & similia. Per interualla autē quædam, etiam antidoti ad lethalia venena destinatæ exhibeantur, & maximè theriace ex viperis constans Andromachi inuēto, recēs apparata, & ea quæ Esdræ inscribitur.

De renum cruentam vrinam excernentium debilitate, ex libris Rufi, Cap. II.

Renum porrò & alia affectio est, in qua tenue sanguinis serum mingitur, quod ipsum itidem propter renum debilitatem contingit, quemadmodum in hepate fieri solere diximus, atque propter amplitudinem osculorum ex vena caua vrinam ad renes excolantium. Quum enim ampliores meatus sint, quiddam etiam ex sanguine venæ laxatū emittūt, aliáque itidem crassa: adeo vt postquam ea quæ micta sunt constiterint, subsidentia quædam in vase reperiantur, & supernè quædam cōcreta, marinum maximè pulmonem similitudine referentia. Concocto igitur cibo & in venas distributo, qualia dicta sunt mingūtur: recēns autem ingesto & crudo adhuc cibo, pura & aquosa, quæ nihil subsidēs habēt per lotiū eiiciūtur. nihil verò dolitant, aut omnino parum, & eiecto lotio leuati melius habent. Extenuantur autem & emaciantur tēporis progressu omnes, & magis adhuc ii qui plus sanguinis mictu excernunt. A principio itaque conuenit his quies, & cibi adstringentes, & vinum nigrum in potu. Ab iis quæ vrinam cient, & à coitu, omnino abstinendum. In potu autem hæmoptoica pharmaca exhibenda, maximè verò sanguinariæ succus, & radicis symphyti decoctum, & tragacantha in vino nigro macerata. Sistit verò sanguinis ex renibus eruptiones stratiotæ aquis innatantis succus potatus, & radicis magnæ crocodiliadis iuxta aquas nascentis, quam Syri orophen appellant, decoctum, pæoniæ siue glycysides grana fulua XII. ex vino. cornu ceruini vsti drachma ex vino, folia salicis trita cum vino, lysimachii succus, lapidis hæmatitæ drachma vna, ramentorum loti arboris cremor, radicis spinæ albæ decoctum, & similia, quæ in sermone de hæmoptoicis sunt prædicta. Forinsecus autem renibus & lumbis imponuntur ea quæ ad muliebrem fluxum describentur epithemata, itē quæ ad sanguinis per sputum reiectiones sunt descripta: & quæcunque vnà cum eo quòd adstringunt & reficcant, etiam robur addere possunt: qualia sunt rubi folia & glādes & myrti ac quercus folia, itémque myrti baccæ, malicorium & balaustia, & perdicii folia, & similia, palmis passis excepta & imposita. Post hæc habitus cibariis, lacte ac auicularum carnibus, suillis etiam ac macris reficiendus est, quò vniuersum corpus ad pristinas vires reducatur, & renes corroborati proprium obeant munus. Est autē proprium renū munus, serosum humorem à sanguine secernere & excolare.

De iis qui per circuitum quendam sanguinem mingunt, Archigenis, Cap. III.

Quidam per circuitus quosdam sanguinem è renibus excernūt, simili modo vt ex hæmorrhoidibus in se de fieri consueuit. & in principio quidem propterea quòd citra vllum aliquem dolorem excernitur, nihil in totum mali formidant ægri: vbi verò diuturnior fuerit affectio, & aliquando cohibeatur quod pro more excerni consueuit, grauitatem inducit, aliorúmque pessimorum morborum causa existit, sanguine nimirum ad alias particulas dilabente. articulares enim affectiones in aliquibus ex cohibitione accidunt, aut vertigines, aut deliria ex atra bile, & insaniæ, aut oculorum cæcitates: qualia etiam mala hæmorrhoidibus cohibitis cōtingunt. vt plurimùm verò in malū habitum corporis & hydropē delabēdi aptitudo inde oboritur. Manifestum autem fit sanguinem è renibus excerni, quòd ipsi ægri excreti sanguinis transitum iuxta renum locum sæpe sensu percipiunt, & maximè quum admixtus sanguis reperitur. Contingit affectio hæc magis in ætate vigoris, præsertim iuuenibus qui licentius rebus venereis vtuntur. Quidam autem

sanguinem ex renibus excernunt, propter venæ rupturã in renibus factam. quemadmodum contingit iis qui graue onus leuarunt, aut valde saltarunt, aut ex alto ceciderunt, aut aliud quippiam tale violentum pertulerunt. Aliquando autem & ob acres ex supernis defluentes humores, erosio venarum cõtingit. Conãdum igitur statim in principio vt sanguinis impetus cohibeatur, præsertim in iis qui eum secundum circuitum excernunt. Si enim ab exercitatione, vt dictũ est, excretio contingat, nõ tutò cohibetur: itaque venæ sectio in cubito cõmoda fuerit iis qui per circuitũ sanguinem excernunt, paulo ante circuitum adhibita. eis verò quibus ob ruptam venam promanat, statim in principio. Cæterùm sanguinis detractionẽ partiri melius erit, vt paulatim eius reuulsio ac diuersio fiat. Loci autem circa renes spongiis posca imbutis cooperiãtur, aut lanis succidis cum rosaceo & aceto. Posthæc & emplastra imponenda cruentis vulneribus glutinandis apta. Commodè etiam cucurbita adhibetur, præsertim si suspicio sit inflammationem adesse in iis qui ob venæ rupturam sanguinem mingunt. conueniunt item potiones hæmoptoicis aptæ. Porrò vbi sanguinis excretio cessauerit, diæta vtendum est vnde non multus sanguis gignatur, maximè in iis qui per circuitum excreuerunt, & supernæ corporis partes assiduè exercendæ. In iis verò qui ob venam ruptam sanguinem mingunt, si exulceratio in locis relinquatur, ipsam post sanguinis suppressionem, curabimus per ea quæ in loco de exulceratione dicentur.

Emplastrum renale. Ceræ sesquiunciam, croci staterem vnum, vitellorum ouorum numero duo, palmarum numero decem, aceti & rosacei quantum satis est.

De calculosis renibus, Archigenis & Philagrii, Cap. IIII.

RENUM calculis homines prouectæ ætatis magis quàm pueri apprehenduntur: quemadmodum vesicæ calculis pueri frequentius quàm ætate prouecti. Causæ autem generationis horum calculorum, assiduæ existunt cruditates, vnde materiæ incoctæ ac crudæ multitudo cõgregatur, & ardor circa renes & vesicam exoritur, qui humores adassans eos cogit, & in lapidem indurat, ad modum tosorum qui in aquis reperiũtur, quæ in æreis præsertim balneorum vasis coquũtur. Consistunt autem lapides in renibus iuxta ventriculos ipsorum aut parui aut maiores: & aliquando quidem pauciores, aliquando autẽ plures: & magnitudine, & forma, & colore, & asperitate, & multitudine, inter se differentes. nigri enim & subalbidi & pallidi reperiũtur. Ex eorum numero rotundi & læues facilè excernuntur: non item qui alia quacunque forma præditi sunt. maximè tamen oblongi & asperi difficulter excernũtur. Accedit ægris loci dolor, tumore nusquam foris apparente, nisi inflammatio per lapillos producatur. spina ægrè flecti potest, & totum corpus ad motum pigrum est. crura torpent, & maximè crus reni affecto propinquum. Vrinæ circa obturationis principium paucæ, aquosæ minguntur: postea verò, perfecta earum suppressio contingit, aluúsque nihil excernit, verùm promptitudines multas ad egerendum facit. Excernitur autem aliquando sanguis propter violentiam calculorum, præsertim asperiorum. Cæterùm vbi lapis ex renibus fuerit emotus, & ad vesicam delatus, vrinæ multæ prodeunt arenosam subsidentiam habentes, & aluus similiter largè egerit. sensum autem æger percipit, veluti calculo à renibus ad vesicam transeunte.

Cura renum calculosorum, Cap. V.

QVVM lapis in renibus fuerit obturatus, & vehementissimos intulerit dolores, sanguinis etiam multitudo periculum minitantis materias ad tensione affectam partem aduocat, ob acutos videlicet dolores. Vena igitur cubiti propinquæ manus in corpore ex repletione affecto secanda est: verùm multo minus euacuandum est quàm ipsa repletionis copia expostulat: neque enim futurum speramus vt omnino citò è renibus excidat lapis, præsertim si magnus existat. quare seruare oportet sanguinem in eam quæ cum tempore futura est in corpore expẽsam. Itaque qui sanguinis multitudinẽ cõgregarũt, eis venæ se-

A ctio cõmoda existit: qui verò vitioso humore abũdãt, eis purgatio apta est, quæ abundãti humori conueniens erit. neque omittẽda hæc est, nisi aliud quippiam id fieri prohibeat. Post sanguinem euacuatum aut expurgatum humorem, communis ad omnes calculosos curatio quam infrà subiecimus adhibenda. Doloribus igitur repentè aut paulatim irruentibus, & per arenularum cum vrinis excretionem auctis: deindéque aquosis vrinis excretis, & prædictis signis consequentibus, ægri aluo per clysterem infundere oportet furfurum decoctum caricarúmque ac
B fœnigræci & aristolochiæ: & si quidem decenter euacuetur, sinere: si verò non, etiam bis aut tertiùm infundere, atque id maximè, si venæ sectæ aut purgationis auxiliũ sit relictũ. Cæterùm vbi sufficienter excreuerit venter, quædam infundere oportet, quæ corpusculorum circum lapidem sitorum inflammationes lenire & laxare possunt: id ipsum verò oleum anethinum facere poterit, adipe gallinaceo recenti in eo eliquato, & maximè anserino, & phasiani, aut etiam butyro: quæ si non adsint, etiam fœnumgræcum & althææ radicem oleo decocta infundemus.
C Insessiones item in balneis assumendæ, ex decocto fœnigræci, althææ, anethi, artemisiæ, caricarum, & oleo. Maximè verò assumendæ sunt insessiones in balneis, & post hoc statim ægri in solium tepidius demittendi, atque id assiduè facere non ab re est. Fomenta quoque locis admota commodant ex furfuribus, præsertim in prædictis decoctionibus incoctis. Post fomenta conueniunt cataplasmata ex farina tritici, cũ semine lini & fœnigræci, melléque & oleo anethino aut gleucino, ita vt in decoquendo etiam althææ radicem contusam & cribratam cata-
D plasmati infarciamus: in fine autem cocturæ, terebinthina quoque iniiciatur. Optimum etiam cataplasma fit ex lupinorum farina in passo cocta, peucedani radice quàm tenuissimè trita, & chamæmelo in puluerem redacto ad farinam lupinorum admixtis. Bonum est & panem passo decoctum circa lumbos & ventrem imponere. neque tamen absurdum foret eadem cataplasmata vesicæ ac pectini adhibere. Oportet autem coaceruatim alia super alia cataplasmata adferre, priusquam primum frigescat: aut si id non libeat, calefactorio alio extrà contegere ne re-
E frigerentur: id quod commodè fieri potest per saccellos, aut alia vaporatoria cataplasmati imposita. Multis enim ad lapidis per vrinam eiectionem hæc sola suffecerunt, verùm tu etiam ea quæ vrinam cient præbibenda dato. Vrinam autem multam ducit, mei athamantici, phu Põtici, acori, graminis & nardi decoctum, calami aromatici, ammii, dauci, oreoselini, hyperici, rosmarini, asari, radicis asphodeli, radicis bryoniæ decoctum, coccus item tinctorius. Ex iis singula cuique similia, tum per se, tum inuicem permixta data, vrinam manifestè mouent. Crassa au-
F tem lotia ducit, radicis cardui decoctum, radicis rubiæ farina potata, radicis capparis cortex, & similia. Exuscitat autem facultates ad excretionem irritando, allium, cãmædaphne, asparagi vitis albæ, asparagus, tertiũ squillæ decoctum, primo ac secundo diffuso. Deducunt autem ad renes ea quæ calculos cõfringũt, peucedani radix, bryonia, apium, radicula. Cæterùm lapides ipsos in renibus cõfringunt ac atterunt, sion, adiantũ, bdellium, viticis semen, oxymyrsines radix, radicis lauri cortex, paliuri semen, tribuli decoctũ, sarxiphagi, betonicæ, radicis graminis, da-
G masonii radicis, ciceris iusculũ, radix cyperi, lithospermon, tecolithon à liquefaciendo lapidem dictum, lappæ quæ philanthropos & xanthiũ dicitur, semen, quod in spinosis pilulis reperitur, & lithospermo assimilatur: asparagi palustris radices, vitrum cõbustum tritum, althææ semen & radix, rumicis domestici radix, pruni arboris gũmi, ex spongiis marinis lapilli, vermes terreni cocti. horum singula partim decocta, partim tenuissimè trita, præbeto bibenda. Sunt & cõposita plurima lapidem frangẽ-
H tia, ex quorum numero vtiliora in cura calculosæ vesicæ subiungã. Porrò ea quæ vrinam cient ac lapidẽ frangunt, tunc exhibere conuenit quum vehementes dolores remittunt. trãsmoto enim lapide & ex sede agitato, dolores quiescũt. Quòd si obfirmati sint lapides, plurimus potus vitãdus, itémq; ea quæ vrinã ducũt. fomentis autẽ &

cataplasmatis ac insessionibus membra relaxanda,& venter per infusa ac insessus euacuandus, ne vreteres meatus vrinam ex renibus ad vesicam transmittentes comprimantur. Post hæc autem doloribus aliquantulùm lenitis, etiā cucurbitæ vtiliter ipsis adhibentur,& præsertim pressius affixæ, inflammatione videlicet id non impediente. Adeo enim coaceruatim transmouent sæpe cucurbitæ ipsos lapides, vt repentè dolores supprimant, lapide nimirum in vesicæ amplitudinem transuecto:quapropter in principio supernè à rene cucurbitæ sunt affigendæ,& ad inguina attrahendæ obliquè secundum meatuum qui vreteres appellantur,situm. Cæterùm si calidius sit ægri corpus, sitísque vehementer infestet: sit autem vniuersum corpus iam per venæ sectionem,aut purgationem,& efficacissimos clysteres præeuacuatum,ac nulla superfluitate abundet,si quidem consueti fuerint ad frigidæ potum,& nullum ex visceribus debile existat,frigidam aquam frequēter & aceruatim ægro bibendam exhibuimus, & confestim corroboratis renibus, obturatū in ipsis lapidem expulerunt. In repletis autem corporibus, & abundantibus superfluitatibus,& in iis qui viscera debilia habent,vitare oportet frigidæ potum.Sæpe autem delati ex renibus in vesicam lapides, & præ magnitudine circa collū vesicæ detenti,in extremum periculum ægrum deducunt, tum propter dolorum acumen, tum quòd vrinam excernere non permittunt. Decubitus igitur formam in talibus moliri oportet,ita vt supini situentur,& longè altiores coxarum vertebras habeant: deinde multiformiter eos cōmouere,quò omnibus machinamentis adhibitis, lapidē ex ipso vesicæ meatu excidere faciamus: pòst verò ægros jubere vt alacriter vrinam eiiciant,&eiecto lotio sinere. at verò vbi lapis non fuerit euacuatus,rursus mouere,atq; hoc ipsum sæpe repetere. Quòd si non euacuetur, catheter instrumentum prolectandæ vrinæ aptum immittatur,quod pro ægri ætate congruenter sit moderatum:eóque humor educatur. pòst verò per potiones lapidem in amplitudine vesicæ existentem confringere valentes,lapis ipse atteratur.Si verò ex vesica quidem excidat calculus,iuxta medium autem meatuum ipsius pudendi obfirmetur,&vulnerādo exulcerationis periculum inducat, decoctum quoddam ex prædictis vrinam ducentibus plurimum exhibendum est, iubendúsque æger vt multam vrinam congreget,eámque postea emingat ac diligenti' expellat.ita enim detractus lapis celeriter excidere consueuit. Noui autem, inquit Philagrius, quendam in quo quidem aliâs lapis fuit progressus, non penitius autem quàm in summo pudendo fortiter obturatus, & parum abfuit quin homo periret, propter vrinæ suppressionem & maximum dolorem. Angusta igitur volsella ipsum lapidem extrahere non potuimus: quare sensim & quietè agitauimus perquam tenui auriculario specillo. quum verò neque hoc modo eum extrahere possemus, secare statuimus, vulnusculo supernè iuxta glandis magnitudinem incusso. infernè enim secare non expedit: quandoquidem ferè semper in fistulam proficit, ac post ea per ipsam fissuram vrina excernitur. Porrò vbi per vrinam prodierit lapis, lac asininum melle modico mixtum præbeatur,& reliqua etiam diæta commodior,veluti ad vlcera fieri consueuit,constituatur,ob vexationem videlicet in locis ex lapide factam. Inde verò præseruare hominem oportet ne rursus renes lapide infestentur.

Smegma Archigenis,ad vesicam & renes affectos vt arenam per lotium excernant, quo in balneis sudans vtaris.

Piperis,calcis viuæ,sinapis,fæcis vini vstæ, staphidis syluestris,nitri,adarces,pumicis,aluminis scissi,sulphuris viui,æqualibus partibus vtere,ex oleo præillitis locis.

Diæta præseruans ne lapides renascantur, Cap. VI.

MAximi ad lapidis generationem præcauendā momenti,moderatus cibus & bonæ concoctiones existunt:satietates enim & cruditates non solùm exasperant morbum,sed etiam quum non sit generant:quare ægros admonere oportet, vt à cœna sæpe vomant, & absinthiū assiduè bibant,& per tempus certum conuenienti temperaturæ ipsorum purgatiuo pharmaco se per ventrē purgēt. Cibos autē deligant è quibus neque satietates neque cruditates contingant: vrinam etiam cientibus vtātur,pastinacā indies edentes valde percoctā,& fœniculū,sion,carduū,pulegiū,calaminthen.& ex marinis, herinaceos recentes, strōbos, locustas, gammaros, & cancros fluuiatiles. atque hæc quidem quotidiana sint. Per plures autem dies radicis eryngii decoctum bibant: similitérque trixaginis,& dictamni,ac radicis tribuli, reliquáque pharmaca lapidem atterentia partim iam prædicta, partim dicenda. Oportet autem ipsam etiam aquam per omnem victum purissimam esse & percolatam : vinum item tenue,album,vrinam ciens, Exercitamentis verò vtendum est mediocribus, & fricationibus in balneis ex nitro assato,& fæce vini vsta,ac pumice. psilothris itē assiduè vtantur,ac reliqua asseruante diæta,quæ in calculosæ vesicæ loco dicetur.

Vnguentum renale, Oribasii, Cap. VII.

CYprini lib.III.ceræ lib.II.terebinthinæ lib.I.vnguenti amaracini & laurini,cuiusque lib.I.centaureæ,castorei,satyrii,myrrhæ,piperis, euphorbii,cuiusque quadrantem,cyperi,pyrethri,pulegii,cuiusque vnc.I.subige, & in fine etiam opobalsami trientem admisce. quidā euphorbii sesquiunciam tantùm adiiciūt. Aliud malagma. Hoc exquisitum est ad eos quibus renes aut vesica lapide laborant,inquit Archigenes:neque reperias aliud his affectionibus conuenientius. Picis liquidæ Italicas heminas II. & dimidiam,ceræ,resinæ pinus,sulphuris viui, cuiusque sesquilibram,nitri sesquilibram, pyrethri sescuncem, fæcis vini vstæ lib.II.nasturtii Italicum sextarium I.staphidis syluestris sextarium vnum,galbani sescuncem. Liquescibilibus liquefactis arida trita infarcito. Emplastrum renale:facit ad colicos & coxendices: est autem Asclepiadæ.

Ceræ trientem,styracis sesquiunciam,aloes sesquiūciā, croci,pyrethri,opopanacis,galbani,thuris, cuiusque vnc. I.ammoniaci thymiamatis sextantem,olei veteris trientem. Apparatum ac pro more subactum confidenter vsurpato,& miraberis,inquit Asclepiades. aliquando verò olei tantùm sextantem coniicimus.

Diæta eorum quibus renes è lapide laborant,reliqui verò totius corporis habitus gracilis est, Philagrii, Cap. VIII.

MAligna corporis constitutio est in qua renes quidem lapidem generant:vniuersi verò corporis natura gracilis existit. Etenim quum lapide laborantes pharmacis & victu indigeant attenuatoriis,hæc ipsa gracilibus corporibus maximè contraria existunt. Noui enim quendā qui ob renum ex lapide affectionem huiusmodi diæta vsus, proprios digitos ægrè mobiles, obtusique sensus & veluti strepentes ac exarefactos sensit. Medici autem ipsi familiares, refrigeratos digitos ipsius rati, & resolutionē quam paralysin *Græci* vocant,meditati pharmaca ex euphorbio & adarce adhibuerunt:quorum vsu affectio multo peior reddita est, & accessiones semper ad superiores partes progressæ sunt,vnáque vehementissimos dolores intulerunt.Pòst verò,vbi æger me accessisset, inquit Philagrius, & quæ contigerant circa ipsum declarasset,auxilium meum implorabat.quare diætam ei inueni per quā citra omnem renum læsionem vniuersam corporis siccitatem sanauit. Ptisanæ igitur succum excogitaui, & ex piscibus in petrosis aquis degentes, itémque maritimos, & quæcunque alia nihil viscosum habentia: simili modo & ex volucrum genere quæcunque consimilem habent carnem, veluti sunt perdices montanæ, attagenæ, sturni, turdi, & merulæ, & deinceps columbæ in turribus habitantes,& passerculi itidem in turribus nidos struentes ac habitantes: deinde etiam gallinæ in altioribus locis connutritæ. A lacte autem reliquorum quidem animalium abstinere iussim',solo verò asinino vti indulsimus; & vt compendio dicam,media inter ea quæ impinguant & attenuāt,esse oportet quæ his ciborum loco exhibētur.

De calculosa vesica, Cap. IX.

GEnerantur etiam in vesica lapides,pueris frequentius quàm ætate prouectis: voraces enim pueri sunt, & perpetui motus, & cibis vtcunque oblatis & nociuis vtūtur, & neque horā cibum capiendi seruant ordinatā:

quinetiam priusquam prior assumptus cibus concoquatur, alium ingerunt: & quum vehementius à cibo moueãtur, crudus & incoctus in venas cibus distribuitur. Mollia autem sunt ipsorum corpora, & quæ facilè cedant, eiúsq; rei gratia obturationem circa renes non perferunt: quum vero crassissima lotia in vesicæ amplitudinem perferantur, ibidẽ veluti vini fæx, & limus aquæ subsistunt, ac post ea ex loci caliditate desiccata lapidescunt. Cæterùm aquæ impuræ & multo limo refertæ, itémque duriores & vehementer frigidæ, lapidum generationem adiuuant. Lapides igitur in vesica obortos, in principio subiectis pharmacis subducere conabimur.

Pharmaca lapides vesicæ atterentia, itémque vrinam ducentia, Cap. x.

SVnt & pharmaca quæ lapides in vesica atterunt: porri semen, fœniculi syluestris radix, artemisia, chamæmelum, amaracus, althææ radix & semen, carpobalsamum, sion quod circa aquas nascitur, graminis radix, adiãtum, phileterii radix, smyrnii semen, oxymyrsines radix & semen, rumicis radix, pæoniæ grana fulua comesta, vmbilici Veneris radix, leucanthemum, lapides spongiarum, amomũ, tecolithon, lithospermon, scolopendra herba, lapisq; ab ægris per lotiũ eiectus est, tritus ac potatus: lappæ herbæ quæ xãthiõ & philãthropos dicitur, semẽ, vermes terreni recentes cocti triti cũ vino, aut cõdito, aut alio quopiã potu ex vino & melle, propomatis nomine *Græcis* appellato: paliuri semẽ, amomũ, quod ipsum & aquas lapidẽ gignẽtes depurgat, si cum ipso amygdalæ amaræ gũmi coquatur: vitis lacryma, pruni arboris lacryma, hoc est gũmi, radiculæ radix cũ panacis radice & capparis cortice, similiter lapidẽ per vrinã eiicere facit: thuris granũ cum vino mulso, abrotoni semen cum piperis pari modo ex vino. Horum vnumquodque cum vino albo datur decoctum, aut siccum inspersum, aut cum melle, aut cum quopiã ex vino & melle potu. Dãda etiam in potu ea quæ vrinam cient: eis quidẽ qui calidiore habitu præditi sunt, cucumeris semen, apii, petroselini, hyacinthi bulbi semẽ, violæ albæ semen, croci radix, & similia quæ ad calculosos renes sunt prædicta: eis verò qui tẽperiẽ corporis frigidiorẽ habẽt, his calidiora præbeto: quale est meũ, phu, acorus, carpobalsamũ, iris, & similia in renũ affectionib⁹ prædicta. Oribasii ad calculosos renes & vesicã. Herbæ prosopidis quãscordiãappellãt, & Romana lingua personatã: est autẽ folio lato, similis symphyto: hui⁹ vnc. i. piperis dr. i. iridis vnc. i. tritã in vitro reponito. Datur inde cochlearii pleni mẽsura cũ hydromelite: datur autẽ quarto quoque die. Aliud Oribasii. Corticis radicis verbasci decoctum, largè per dies quinque bibendum ex ordine præbe, & interiectis decẽ diebus, rursus per quinque præbe.

Communia remedia vesicæ & renum calculosorum, Cap. xi.

ACetum mulsum aqua temperatum, omnibus è calculo siue renum siue vesicæ laborantibus, exhibendũ est, qualicunque tãdem temperie præditi sint, & qualemcũque saguinẽ gignãt: acetũ item squillinum. carduus etiam frequenter eis exhibendus est. Oportet autem radices eius recèns è terra extractas, si tempus ita ferat, aut aridas iuxta aliud anni tempus, in vino albo substantia tenui decoquere, & largius eam potionem offerre. crassæ enim vrinæ copiosam multitudinem ducit, tũ ex omnibus venis, tum ex calculosis partibus detractam. Carduus igitur secundum totius substantiæ suæ proprietatem, & pro priuati temperamenti facultate, vim crassos humores detrahendi habet. Oribasii. Commodæ sunt etiam calculosis cicadæ aridæ tritæ potu, inspersæ tum per se, tum cum nardi spica. congruenter autem miscetur ad cicadas duas & dimidiam, nardi drach. i. Dato ex eis per dies nouem: primùm, cochlearium vnum, deinde ii. postea iii. deĩde rursus ii. & pòst i. hoc modo progrediẽdo donec nouẽ ex ordine potiones fiãt, i. ii. iii. ii. i. ii. iii. ii. i. De passerculo. Sunt & alia quæ aliã naturã habẽt, & per hãc ipsam prædicta efficacia prædita sunt, quali sanè præstat passer troglodytes appellatus. Est autẽ passerculus minimus iuxta sepes & muros victũ quæritãs: éstque hoc animalculũ omnium auicularum minimum, ea excepta quæ regulus appellatur: similis est autem regulo in multis, præterquam quòd in fronte auricolores pennas non habet. est etiam troglodytes passer regulo paulo maior & nigrior, caudámque semper subrectam & albo colore retrò interpunctam habet: magis item garrulus quàm regulus est, & sanè iuxta summum alæ lineamentum cinerei amplius coloris. breues item volatus facit: naturalem autem vim omnino admiratione dignam habet. Itaque sale conditus & crudus in cibo acceptus, morbum perfectè sanat: & noui adeo quosdam, ob eius vsum nunquam amplius ab affectione vexatos. Conditur autẽ optimè pẽnis euulsis, atque inde largo sale adobrutus, & postquam fuerit arefactus comeditur, & affectionem perfectè sedat. Melius autem est etiam aliter ipsos edere, si plures contigerint: coctos nimirum, eius præsertim generis quod per hyemem vbique apparet. exhibetur autem & alio modo: Passerculus non deplumis in ollulam coniicitur: ac deinde operculo addito vritur, animaduersione assidua habita ne fallaris quum in cinerem sit redactus, & in aerem exhalans, per exustionem totus consumatur. cõsueuit enim hoc contingere tum ipsi, tum aliis quæ vruntur: quapropter præstat ollæ operculum non oblinire, vt per interualla quædam operculo adempto, vstionis modum intueamur. Exhibendus est autẽ semel omnis vnius passerculi vsti cinis per se, aut modico phyllo & pipere admixto, quò saporis iucunditate ori commendetur. Vstus itaque passerculus peregrè proficiscentibus commodus est, licétque melle cocto exceptum in promptu habere. Melior autem mihi videtur condiendi modus, atque adhuc dictis præstantior, si quis præeuulsis pennis viuum passerculum sale adobruat, quod & ego facio, inquit Philagrius. Arbitror enim & sanguinis naturam quiddam in se cõplecti quod minimè vulgariter prosit: cui amplius stercoris efficacia accedit, quam exustione debiliorem reddi planè credo. Proderit etiã eis qui abũdant, assatos edere integros, ita vt nihil ex eis præter pennas abiiciant. Atque hæc quidem sunt quæ secundũ proprietatem totius substantiæ efficacia existunt. Cæterùm non minus generosè etiam compositæ facultates, calculi affectionẽ in renibus & vesica deterũt. prius autẽ quàm ad eas progrediar, vnius simplicis pharmaci mentionem faciam valde celebris, quod perfectam affectionis destructionem promittit, & quodammodo ad eá quæ ex proprietate totius substantiæ operationem faciunt, accedere videtur. habet autem hoc modo. Pharmacum simplex ad calculosos, cui Marcianus testimonium præbet, medicus Apher. Leporis pellem in ollulam coniice, & in furnum demitte, atque vbi vsta fuerit vt probè conteri possit, acceptam tere, & ex ipsa cochlearium vnum cum vino ieiunis in solii calidæ aquæ inscensu præbe. Si verò velis experimentum pharmaci ipsius accipere, ex eo in vinum coniice, & in vinum item lapidem ex flumine acceptum iniice, & contectum per paucas horas sine, & in grumos lapis dissoluetur. Presbyteri Indi pharmacum ad calculosos, quod itidem externum lapidem in grumos resoluere posse quidam aiunt, quemadmodum id quod præcedit. Acori, phu, hyperici, cuiusque drachmas sex, seminis porri drach. xii. spicæ nardi drach. x. casiæ, lithospermi, cyperi, cuiusque drach. xxv. excipe melle. datur magnitudine fabæ. Aliud, quod lapidem celerrimè per vrinam expellit. Alliorum vnguiculos siue nucleos septem, piperis grana nouẽ, contere simul quamtenuissimè, & cum vino albo veteri adstringente, pro vna vice in balneo bibendũ præbe, vbi ad calidum eius locũ fuerit ingressus. A dolore quidem hoc ægrum liberat. aliquando autem & lapidem post vnicã potionem exigit.

Oribasii nephriticis. Acori, mei, phu, asari, sarxiphagi, piperis nigri, seminis rutæ, betonicæ, spicæ nardi, piperis albi, singulorũ æquales partes accipe: & ex eis siccis cochlearium cum vino adstringente aut aqua præbe. Aliud. Oribasii, ad affectionẽ renum, quod & somnum inducit. Anisi, apii, petroselini, spicæ nardi, piperis albi

nigri & longi,singulorum drach.x.cinnamomi drachm. VIII.myrrhæ dr.IIII.opii drach.IIII.castorei,sisonis,dauci, cuiusque dr.II.seminis hyoscyami sesquidrachmam, sarxiphagi,rhei,betonicæ,casiæ,cumini, seminis cucumeris decorticati,cuiusque drach.I.excipe melle,& nucisPō ticæ magnitudine præbe ex aqua calida. facit & ad vlcera. Aliud eiusdem celebre. Piperis nigri albi longi, sarxiphagi,betonicæ,petroselini,asari,nardi Celticæ,spicæ nardi,omniū æquales partes misce. Dato drach.I. cum condito calido temperatam.

De hircino sanguine, Cap. XII.

B Sanguis hircinus, tum ad nephriticos,tum ad calculosos præsens remedium: nam & præexistentes lapides soluit,atque ita per lotium excerni eos facit,vt etiam alii amplius non gignantur: præterea & dolorem sedat. Colligitur autem hircinus sanguis hoc modo:Quum vua maturescere cœperit,ollam nouam accipito,& infusa in ipsā aqua,donec terreum deposuerit, olla coquito: & accepto è grege hirco ætate matura,plus minus quatuor annorū, eum mactato,eiúsque sanguinem medium olla excipito, ita vt eum qui primùm effluxit,itémque postremum penitus relinquas:medium autem inspissari finito,& in olla C situm per acutam arundinem in multa frusta dissecato: indéque reticulo denso,aut linteolo raro, aut cribro arctiore contectum sub dio exponito,vt insoletur & roscidus fiat,cauendo ne imbre commadescat.porrò vbi exsiccatus fuerit,eum diligēter terito & in pixide asseruato, & remittente malo,cochlearium plenum cum passoCretico exhibeto. Cognominatur autem pharmacum hoc Theu chir,*hoc est manus Dei*. Huius & nos, inquit Philagrius,in breui tempore non aspernandum periculum fecimus. D Aliquando autem odoris commendandi gratia, parum folii,aut amomi, aut similium admiscemus. Ego,inquit, hoc pharmacum cum troglodytepasserculo permixtum, cuidam penitus nihil lotii eiicienti,post magnos dolores exhibui, & permagnum lapidem attritum ab eo expuli.

Antidotus Iuliani diaconi, cuius frequens periculum meo tempore fecit:calculos enim & in renibus & in vesica cōstringit,& paulatim per lotiū expellit.facit ad comitiales probè:ducit menses ob densitatē,aut frigiditatē restrictos. Ossiū ceruinorū vstorum quadrantem,castorei, E piperis albi,agarici,acori,ammii,casiæ,amomi,sarxiphagi,corticis capparis,radicis panacis, calaminthæ, coaguli leporini,serpylli,petroselini,singulorū vnc.I. mellis quātum sufficit. Datur nucis Ponticæ magnitudine, ad renū affectionem & menstrua purgamenta, cum vino mulso: ad comitiales,cum frigida aqua:ad bestias visus eiectantes,cum vino. Antidotus ex hircino sanguine. Componitur ex hircino sanguine antidotus huiusmodi. Sisonis scrupul.XII.spicæ nardi scrup.XII. piperis communis scrup.XII.piperis longi scrup.XII.cumini Æthiopici scrup. F VI.petroselini,dauci, rhei Pontici, croci, caroi, ligustici, myrrhæ,acori, cuiusque scrup.XII.sanguinis hircini exsiccati veluti prædictū est,scrupul. XXXVI. mellis despumati quantum satis est. Datur auellanæ nucis magnitudine,cō dito calido temperata. datur autem in balneo in calidi solii insessu. Alia Archigenis:Celebre & clarum est, inquit, ad calculosos & hoc quo vtor: Hac antidoto inquit,vsus est etiam Philotimus & Iustinus: Spicæ nardi dr. x. croci drach.VIII.myrrhæ drachm.v.castorei dr.IIII. & obolos totidē,casiæ,floris iūci odorati,cinnamomi,cu G iusq; dr.IIII. (alii dr.I.tantùm habent)costi dr.II.scordii, polii,cuiusq; dr.III.asari dr.& obol.IIII.mei dr.I.piperis al bi & lōgi,dauci,petroselini,opobalsami,rosarū siccarum, sing. dr.I. carpobalsami obol.IIII.quidā etiā sanguinis agnatis fœminæ drach.duas,& succi radicis dulcis drachm. II.addunt.Excipe melle despumato,& fabæ magnitudine præbe cum vini mulsi diluti cyathis duobus,aut aqua calida.hanc etiam Oribasius commendat.

Antidoti variæ ad calculosos, Cap. XIII.

H Archigenis. Spicæ nardi,seminis apii,dauci,cuiusque drachmas quatuor,aluminis scissi drachmam I. cinnamomi,casiæ,floris iunci odorati, cuiusque drach. I. croci obol.tres,myrrhæ tantundem.Trita cum vino œnā thite subige, & cum vino mulso obolum vnum præbe.

A Præclarum,inquit, huius pharmaci experimentum feci, neque præstantius aliud reperias,neque ad eiusmodi affectionem destruendam, neque ad lapidis coactionem prohibendam,neque ad iam compacti attritionem,neq; ad defæcationem,neque ad eductionem & repurgationē limosæ in vrinis fæcis:coadiuuāte præsertim diæta, quæ potissima præseruatiuæ facultatis pars est existimanda. Philagrii pharmacum ex damasonio cōstans,quod secūdi ordinis esse dicit: Damasonii drach.x.seminis dauci drach.sex,radicis dauci drach.sex,radicis herbæ lanariæ, corticis radicis capparis,cinnamomi, cuiusque drach.VI. casiæ drach. VIII. betonicæ, piperis,cuiusque dr.VIII.nardi Celticæ,iridis,acori,asari, seminis fœniculi, petroselini,cardamomi,spicæ nardi,cyperi,costi,sarxiphagi, seminis apii,myrrhæ,seselis,radicis panacis, zingiberis, piperis albi,cuiusque dr.IIII.lapidis Syrici masculi drach.XVI. lapidis fœminæ dr. XVI. seminis smyrnii, lyncurii quod succinum itémq; electrū appellant,cuiusque drach.XVI.seminis erucæ drach.XVI. mellis quantum sufficit.datur nucis Ponticæ magnitudine cum radicis asparagi palustris decocto,aut floris iunci odorati,aut radicis dulcis. datur à balneo. Aliud Philagrii,ex damasonio pharmacū, quod tertii ordinis esse ait in lapide atterendo. facit & ad renum affectiones. Damasonii drach.XXIIII.seminis dauci,radicis herbæ lanariæ,corticis radicis capparis, casiæ, nardi Celticæ,cuiusque drach.VI.(alii drach. XVI. habent) iridis,mei,asari,fœniculi,cardamomi,cyperi,petroselini, costi,seminis apii,myrrhæ, croci,cuiusque drach.II. seselis drach.IIII.radicis panacis drach.IIII. (quidam & zingiberis drach.IIII.& piperis item drach.IIII.addunt)mellis Attici quantum satis est.excipe & vtere quemadmodum prædictum est. Oribasii,ex libris ad Eustathium,antidotus Xenophili.Facit ad vesicam & renes calculosos & exulceratos. atterit enim lapillos & vlcera sanat. Casiæ vnc. I.sarxiphagi trientem,betonicæ,cyperi,petroselini,costi, tribuli,seminis viticis,lithospermi torrefacti,cuiusque sextantem,seminis apii sesquiunciam,phylli,spicæ nardi,asari,dictamni,baccarum lauri,seminis ocymi.sing.vnc.I. zingiberis drach.IIII.nucum pinearum,quas strobilos*Græci* vocant,sescuncem,mellis lib.II.in balneo exhibeto, aut ante balneum ex vino mulso aut passo chrysatico,magnitudine fabæ. Andromachi antidotus ad calculosos,quæ paulatim confringit & extrudit lapides, donec vesicam perpurget,& pellucidum lotium procedat: &,quod maximum est,ita persanat vt nec in posterum gignantur. Habet autem hoc modo: Seminis dauci,anisi,seminis cucumeris decorticati,seminis apii,petroselini,myrrhæ,cuiusque sesquidrachmam,casiæ,cinnamomi, nardi Celticæ, cuiusque drach.I.trita aqua subigito,& ad paruorum lupinorum formam redigito:ieiunis autem quotidie per dies triginta cum aquæ cyathis tribus exhibeto.Cæterùm ad huius pharmaci apparatum, religiosè,inquit,accedēdum est.In lignea enim pila,& pistillo item ligneo hæc cōtundenda sunt: oportétque amplius eum qui hæc cōtundat, neque annulum ferreum gestare,neque calceamenta clauis ferreis transfixa.atque id vt mysterium habe. Asclepiadæ ad calculosos compositio:. Carpobalsami,lapidis qui in spongiis reperitur , pulegii ficei, seminis maluæ syluestris ficci,sing.æquales partes cōtusas & cribratas reponito,indéque cochl.I. cū vini diluti cyathis III. præbeto. Alia cōpositio celebris. Electri siue succini vnc.I.lapidū qui in spōgiis reperiūtur vnc.I. sarxiphagi vnc. I. dantur ex ea scrup.II.quomodocūque velis. Pharmacū ex cardamino ligno valde celebre:Spicæ nardi,piperis,hyssopi,tecolithi,cuiusq; vnc.I.piperis albi scr.XVIII.casiæ scrup. IX. helenii siue inulæ scrup. V. scobis eboris scrup. XII. ligni cardamini scrup.XII.mellis quātū sufficit. dantur ex eo obol.III.cū cōdito aut aqua mulsa. Aliud laudatū. Seminis brassicæ drachmas sex, cyperorum, petroselini, electri,piperis,sing.vnc.I.mellis quantū satis est. datur nucis Ponticæ magnitudine cū cōdito febre carētibus, aut cū aqua mulsa. Aliud. Cucurbitam aridam exure, & cineris cochlearium I.vt velis,bibendum præbe: aut catapotia ex cinere formato ac exhibeto, & celerrimè per lotium calculum extrudet. Aliud, quod calidioribus

præcipuè conducit.Ex portulaca ſuccum exprimito,cúmque reſiccatum in catapotia redigito, & drachmam vnā exhibeto.ad miraculum vſque lapidem per vrinam expellit. Aliud. Cancros tres aut quinque aut ſeptē impari ſolùm numero,ſub teſta viuos exure,& contriti eorum cineris cochlearium vnum cum condito præbe:eóque calculoſos renes ſanabis. Aliud. Phu aqua feruefactū bibēdum præbe,omnéſque lapides educet. Quòd ſi Mithridatis compoſitione abundes,eam quæ ſcincos admixtos habet,vnà cum decocto præbe.experimento conſtat: vtere. Conditùm Oribaſii: Vini ſextarios duodecim,mellis ſextarios duos,piperis ſeſquiunciam,ſarxiphagi, betonicæ,mei,phu,ſpicæ nardi, petroſelini, caſiæ, cuiuſque ſextantem. Aliud conditū,ad veſicæ lapides accommodatum: Sarxiphagi,ſpicæ nardi,cuiuſque drachmas quatuor,piperis vnc.i.carpeſiæ,zingiberis,mei,aſari,caſiæ,ſiſonis,petroſelini,acori,dauci,ſingulorum drachmas quatuor,mellis ſextarium vnum,vini ſextarios quatuor aut quinque. Aliud renale: Spicæ nardi, phu, ſarxiphagi, betonicæ,aſari,lithoſpermi,petroſelini,cuiuſque vnciā i. coſti vnciæ dimidium.Ex hoc arido cochlearium vnum in conditum mitte,idque æger hora ante prandium bibat.lapides atterit,& per vrinam expellit,neque amplius cogi lapidem permittit. Aliud Oribaſii conditum renale:facit enim ad inueteratos renum dolores, & ad difficultatem emittendi vrinam ex veſica,ad ſtrangulationē item ac vrinæ ſuppreſſionem,ad eorundem etiam membrorum frigiditatem. calloſas durities extrudit, lapides confringit,& ad alias affectiones eodem modo probè facit: Sarxiphagi drachmas duas,betonicæ drachmam vnam,petroſelini ſcrupulos ſex,ſpicæ nardi ſcrupulos tres, phylli ſcrupulos tres,rhei ſcrupulos tres, irionis ſcrupulos ſex,piperis ſcrupulos duodecim,mellis ſextarium vnum, vini boni ſextar.quatuor. Aliud pharmacum renale: Zador,*id eſt zedoariæ*,galangæ,liguſtici,ſeſelis,cardamomi,piperis longi,piperis albi,cinnamomi,zingiberis,ſeminis ſmyrnii,caryophylli,phylli,ſtachyos, myrobalani, phu, coſti, ſcordii, ſilphii ſiue laſerpitii, rhei barbarici, pæoniæ:alii etiam arboris nucis viſcum,& paliuri ſemē, itémque ſarxiphagum ac caſiam a ddunt. ex his ſingulis ſtateres duos commiſceto. Datur cum condito aut vino vetere ad balneum ituris,& ſine balneo veſperi ſimilitérque mané. Abſinthaton renale valde bonum: Petroſelini vnciam vnam,ſarxiphagi ſcrupulos duodecim,betonicæ ſcrupulos duodecim,ſeminis irionis ſeſquiunciā, ſpicæ nardi ſcrupulos ſex,phylli ſcrupulos ſex,rhei Pontici ſcrupulos ſex,calami aromatici ſcrupulos quinque, dictamni ſcrupulos tres,mellis ſextarium vnum,vini ſextarios quinque.præbe mediocris poculi menſura ieiunis.

Pharmacum lapides in renibus atterens, adeo vt in vna die commoditatem ſuam oſtendat: Abrotoni drach. octo,croci drachmas octo,herbæ anthyllidis drach. xvi. foliorum rutæ viridium drach.xxxii .Probè contrita in paſtillos digerito, & ex eis drachmā i.cum aceto mulſo præbeto.Vtere ipſo,inquit, aſſiduè: mirum enim quanta vtilitate præſtet.

Cura eorum in quibus lapis atteri non poteſt, neque item per lotium excerni, Cap. XIIII.

QVòd ſi veſicæ lapides per lotium excerni nō queāt, ſed in meatu ſint obturati, & vrinæ ſuppreſſionem inducāt:ægrum ſupinum decumbere,veluti dictum eſt, oportet,ita vt coxarum partes magis ſurſum vergant: indéque huc atque illuc multiformiter commouere,quò ex meatu excidat:pòſt verò,ita adhuc ſupinum & poſitu ſurſum vergentem mingere iubere.ſi verò neque ſic excernere poſſit,per catheterem inſtrumentum vrinam prolectare.Quòd ſi ob lapidis aſperitatē veſica incidatur, & ex hoc ſubcruēta mingāt,aliquādo verò purulēta,& ſubmucida, illis ipſis,ſiue mingant ſiue nō mingāt,plus quā aliis dolorū adeſt. Cæterū in potu exhibēda ſūt eis pharmaca quæ lapidē atterere prædicātur,& vlcera ipſa ſanāt. Quibus verò vlcera nondum ſunt oborta,lapides autem in veſica detinētur,hi pellucida & tenuia ac aquoſa mingāt:quin & arenam ſubſidentem vrinæ habent, & in lotii eiectione

A dolores augeſcunt.Quòd ſi neque per hæc adhibita pharmaca,lapis in veſica atteri poſſit, ad ſectionem tranſeundum,quæ pro more infernè fiat:atque ita lapis ſubtrahatur & fiſſura quamdiligentiſſimè carne repleatur,cicatrix inducatur, ne fiſtula per ſucceſſum oboriatur.

Diæta poſt exectos lapides,aſſeruans ne alii renaſcantur,& de affligentis humoris cognitione ex lapidis colore, Cap. XV.

POſt exectum lapidem,& cicatricem vlceri obductam, diæta conſtituenda eſt,ne eos renaſci contingat.Con- B iectura etiam facienda tum ex aliis tum execti lapidis colore,cuius humoris materia in corpore abundet, ex qua adeo lapides cogantur. Alii nanque ſubalbidi apparent, atque hi pituitoſiorē humorē oſtendunt: alii verò pallidi ſunt,& bilē abundare demonſtrant:alii autem coloris teſtacei ſunt,ob ſuperaſſatam videlicet à plurimo calore bilem:alii nigri,qui atræ bilis humorem exuperantem declarant. Omnes igitur quomodocunque calculoſi,à cœna aſſiduè vomāt, neq; quicquā feruēs in cibo ſumāt quod renes & veſicam excalefacere poſſit. Cauere autem conuenit cibaria ſubſtātiæ duræ, & quæ ægrè māducatione at- C teruntur: itémque ea quæ multam ſubſtantiam habent, plurimúmque ſimiliter nutriunt,& quæ aceruatim digeruntur antequam perfectè concoquantur:grauis item qualitatis,& quæ difficulter commutantur ac ſupernatant, & ægrè per aluum ſubeunt,ac inflant:item quæ meatus obſtruunt,aut aliâs diutius in corporibus inſident.Ex huiuſmodi enim cibis venter labore fatigatus, ipſos aut crudos aut ſemicoctos ad hepar & renes digerit, atque ita quod crudum cumulatim allatum eſt,ineptè prætérque D naturam excolatur,& cum tumultu ad renes progreſſum, ſtatim coactum inſpiſſatur ac reſtitat. Quare omne lac, præter aſininum,eis incommodum exiſtit:hoc enim, inquit Archigenes,& ſubſtantia tenuiſſimum eſt, & facultatis facillimè diſſoluentis.igitur mirabiliter articulorum tumores & nodos(quos ad calloſæ duritiei modum ex vitioſi lactis vſu,pueri ſuſtinere coguntur)læuigat & delet. vnde admonendum duxi,vt ipſum calculoſis aſſiduè heminæ mēſura exhibeatur,poſt matutinas deambulationes:atque id aſſeruandi à lapidis generatione gratia, præ E omnibus aliis fiat.Potus aliâs ſit aqua calida,fontana, pura,defæcata,leuis: vinum autem tenue,vrinam ciens, nō valde vetus. dulcia enim vina calculoſis ſunt nociua.Porrò,vt compendio dicam,omnis diæta in frigidiore temperatura præditis,exquiſitè attenuatoria ſit: in calidioribus verò,inter attenuatoria & impinguantia media.Satietatē verò præ omnibus aliis vitare oportet, dulcium præſertim & ex caſeo conflatorum ciborum : vnde & cruditatē infeſtiſſimam eis cenſere oportet: in quam ſiquādo incidant,impaſtos & abſque cibo manere decet. Frigora qui- F dem magis quàm æſtus cauenda. in temperatis verò locis degant,in quibus anni tempora & horæ nimio feruore non infeſtent. Aſſumātur etiam otioſæ deambulationes,& exercitia moderata: ſegnities enim & otium eis nocent.Cæterùm ventrem ſemper probè laxum habere oportet;hic enim ſi bene ſubierit, puriora lotia prodibunt. Vnguentis vtantur quæ locos defendere queant, ne facilè grauius oblædantur. Epithemata etiam cutem rubefacientia, itémque lancinantia,dropacéſque & ſinapiſmi adhibeantur.Malagma autem exquiſitum hoc eſt, G neque facilè reperias aliud,inquit Archigenes, ad huiuſmodi affectiones magis accommodatum: Picis liquidæ heminas duas & dimidiam,ceræ ſeſquilibram,reſinæ pinus ſeſquilibram,ſulphuris viui ſeſquilibram,ſtaphidis agreſtis beſſem,galbani ſeſcuncem. liqueſcibilia eliquantur,& inſperſis aridis tritis,ſimul optimè ſubacta & vnita imponuntur.Varoſa aſperitas ex hoc inducta,mucum plurimum ducit,& pruritum non malum facit, adeo etiam vt volupe ſit,ſi per reſolutionem refrigeretur.Quòd ſi ali- H quando leuis moleſtia inde oboriatur,cerato eam lenire oportet per vnā diem, ac deinde rurſus eadem imponere.Conuenientiſſimum etiam renibus eſt, ſi ſuper ventris locum idem malagma imponatur.Sinapiſmi item calculoſis apti ſunt,& naturalium aquarum vſus. lauent autem non ſæpe,vngātur autem frequenter.Curioſè autem tem-

poris opportunitas dispicienda est, vt venam secemus, si quidem sanguis abundare videatur, aut vt purgationibus conuenientibus vtamur in eis quibus vitiosi humores coaceruantur. Bibant autem & ea quæ vrinam cient per interualla quædam tum simplicia, tum composita præscripta: in huiusmodi enim omnibus quicquid modicè relictum est, facilè ad debitam commutationem deuenit. Aiũt autem quidam terram ex latere veteri tritam cum vermibus terrenis, & pectini crassius illitã, præparare vt lapis in vesica aut renibus per lotium eiiciatur.

De renum inflammatione, Rufi, Cap. XVI.

OB plurimas causas renes inflammantur. nam & humores corrupti,& plagæ,& attritiones,& pharmacorum potiones inflammationem generant,& præsertim equitationes continuæ & vehementes. Accedit ægris dolor pulsatilis retrò iuxta primum dorsi verticulum, paulùm supra spurias costas. distendit autem dolor sursum vsque ad hepar, præsertim dextro rene affecto, deorsum verò vsque ad vesicam & pudendum, lumbósque & coxendices, pectinem item ac femora. consequitur etiam stupor propinqui cruris,& neque rectà erigi possunt, neque pedibus ingredi,& siue sternutatio, siue aliqua alia concussio irruat, vehementi dolore lancinantur. frigent eorũ extrema,& magis suræ ac pedes. adest vrinæ emittendæ difficultas, mingúntque assiduè ac laboriosè, in principio quidem tenuia & aquosa, in quibus nihil subsidet: inflammatione verò in peius proficiente, rubicundiora: deinde etiam crassa & mucosa, adsúntque febres vehementes. Quòd si adhuc amplius inflãmatio augescat, hæc omnia itidem fiunt vehementiora. his accedit nausea, & stomachi morsus,& vomitus bilis. Quidam autem ipsorum vsque ad animi deliquium angũtur & exudant. Sistitur ipsis venter, adeo vt inflentur & assiduè ructus emittant. Sequitur fastidium vehemens,& quibusdam cõtinuæ fiunt exacerbationes: quibusdam verò per interualla. in vniuersum autem, ventris egestio & vrinæ multa excretio dolores ipsos præcedunt. Noui autem ego quendam qui post vehementem vexationem animo linquebatur, multúmque exudabat: vbi autem restitutus sibi animum recepisset, simul ab omnibus molestiis liber euasit. Renes igitur inflammatos, hoc modo curare oportet. Ægrum in lecto mollissimo decumbere oportet, ac primo die à cibo abstinere, non tamen in multos dies inediam extendere. vrinæ enim puriores & acriores per inediam redditæ, vehementissimos morsus infligunt. Itaque in principio sorbitionibus tenuibus morsus lenientibus connutrire oportet,& aquæ calidæ potu. Aquam verò mulsam in principio non laudo, priusquam concoctæ & consumptæ fuerint inflammationes: neque item eorum quæ vrinã cient vsum: oblædunt enim, mordaces humores inflammatis partibus inducendo. neque etiam purgatiuum pharmacũ exhibendum, veluti quidam consueuerunt. Per clysterem autem, maluæ decoctum, aut seminis lini & fœnigræci, cum oleo infundendum, admixto etiam melle: aut ptisanæ succus cum oleo & melle. Cæterùm copia non multa infundatur, ne repleta intestina comprimant renes. Vbi verò stercora prodierint,& intestinum fuerit euacuatũ, oleum adiiciatur anethinum aut gleucinum cum butyro, eliquatis in his adipibus quibusdam: anserino videlicet aut gallinaceo, aut medulla ceruina. Subeunte autem ventre, incumbentem lanam ex oleo calido assiduè rigare oportet: meliustamen fuerit, si anethum, ruta, althæa,& artemisia, oleo sint incocta. Porrò si adhuc maiori acumine renes affligantur,& vehementior exurgat dolor, venam cubiti secare conuenit: sanguinis detractione repetita. & si post id auxilii, aliquid ex inflammatione relinquatur, ad cataplasmata procedendum, primùm quidem ex farina in aqua mulsa cocta, aut ex semine lini, postea etiam ex chamæpity, polio, abrotono, trixagine, asaro, iunci odorati flore admiscendum. atque tũ non amplius in aqua mulsa cataplasmata coquenda sunt, sed in passo. mixturæ autẽ modus sit, vt ad farinæ partes IIII. quorundã ex prædictis pharmacis partes duæ commisceantur. Bonum est & hoc cataplasma: Galbani, terebinthinæ, farinæ erui, cuiusque

A drach. quinquaginta, iridis drach. quatuor, cerati ex gleucino, aut amaracino, aut irino, aut cyprino, aut aliquo cõsimili oleo apparati libram vnam, farinæ triticeæ sextantẽ, passi Cretici quantum satis est. apparato, ac supra ilia ac lumbos imponito. Facit idem ad vesicam inflammatam si pectini imponatur. Quòd si per cataplasmata dolor nõ lenietur, cucurbita lumbis ac iliis est adhibenda, & fissuris impactis plurimus sanguis attrahendus, deinde spongiarum fotu vtendum,& in calidam aquam desidẽdum, in qua calamus aromaticus, chamæmelum, flos iunci odo-

B rati, semen lini, anethum, maluæ syluestris radices sint incocta. Prius autem & vesica ingens, aqua & oleo semiplena, ipsis locis imponatur, fomentis etiam pinguioribus admotis, póstque etiam ceratis. quin & malagmata amplius imponenda. Cerata quidem conueniunt ex cyprino aut irino apparata: malagmata autem odoratissima sint, qualia sunt hepatica ex styrace confiata. Cæterùm dolore affligente, bibenda sunt pharmaca quæ dolorem leuant: eiusmodi sanè: Capitis papaueris tosti oboli dimidium, styracis tantundem, thuris obolum vnum, seminis cucu-

C meris grana viginti, seminis apii quantum tribus digitis comprehendi potest, opii ad erui magnitudinem. Hæc omnia quamtenuissimè terito, ac cum aqua dulci permixta pro vice vna exhibeto: statim enim quiescet dolor,& obdormiet æger. conferunt item consimiles pastilli dolorem leuantes. At verò vbi perfectè concoctæ fuerint inflammationes,& quieuerint dolores, tunc etiam per vrinam cientia purgandum: veluti sunt acorum, meon, phu, petroselinum, gramen, casia, chamæpitys, polium. horum vnumquodque ex aqua coquendum est, & cum vino &

D melle bibendum. Cibi autem post concoctas & consumptas inflammationes exhibendi sunt, panis optimus, maximè clibanites: ex volucribus, montanæ: ex marinis, herinacei recentes: ex oleribus, fœniculum, apium, daucus, & syluestria omnia, & cucumis coctus. Hæc enim optimè vrinam prolectãt: maximè verò id præstãt pastinacæ probè percoctæ,& crithma,& scandix,& gingidia. A concoctis inflammationibus, vrinæ his prodeunt multæ & crassæ,& in quibus bonum est quod subsidet, atque hæ ipsæ maximè iudicant ac secernunt morbum: aquosæ autem

E mictiones & puræ ac pellucentes, ægrè morbum secerni indicant.

De duritie renum, Cap. XVII.

QVæcunque durities circa renes oboriantur, dolores quidem non amplius inferunt: ægris autem ex vacuo ventris loco veluti quippiam pendere videtur,& stupor adest coxẽdicum,& impotentia crurium, mingúntque pauca,& reliquo corporis habitu, aqua inter cutem laborantibus, maximè similes existunt. quidam etiam temporis progressu manifestè hydropem incurrunt, veluti e-

F tiam ab aliis visceribus induratis contingit. Hos itaque ceratis & malagmatis, itémque fricationibus ac pinguibus fomentis remollire oportet,& vrinã ducentia eis exhibere: vẽtrem item ex althææ, fœnigræci, & caricarum decocto subluere, melle & nitro ac oleo iisdem adiectis. Ad noctem item infusa per clysterem conueniunt, oleum anethinum cum butyro & adipe anserino.

De suppuratis renibus, Rufi, Cap. XVIII.

QVibuscunque renum inflammationes ad puris permutationem vertuntur, his omnes in renibus in-

G flammatis prædictæ accessiones extendentur,& febres cũ horrore irruent, atque id maximè circa vesperam. Iam verò & tumor quodammodo circa ilia apparet, & vehemẽtis caloris sensus ipsos circa renes affligit: mingúntq; rufsa & pura. Vbi verò suppuratio fuerit perfecta, tunc & febrium & dolorum accessiones minores contingent: & grauitatis sensus magis circa affectum renem infestat: tempore rupturæ magis exacerbantur, ad quã etiam humorum excretio cum ipsis vrinis consequitur, inuehuntur & sordes quædam ex substantia renum elotæ. vtpluri-

H mùm enim ad vesicam ex renibus erumpẽs pus defertur: quod sanè conducibile putandum est. aliquando autem & ad intestina eruptio deuoluitur,& per sedem pus euacuatur. Quibusdam verò neque in totum suppurata erũpunt, sed circa renes per multum tempus consistunt, do-

nec cautere adhibito aut alio modo forinsecus apertionē & eductionem moliaris. Igitur postquam abscessus signa apparuerint, quamcelerrimè adiuuare oportet tum suppurationem, tum puris eruptionem. Qua in re spongiæ aqua & oleo, itémque furfuribus imbutæ assiduè proderunt fotus gratia admotæ. eundem vsum etiam cataplasmata præbent, ex farina ordeacea cum ficuum & althææ ex aqua mulsa decocto, aut ex Cretico passo. Bonũ est & ipsas ficus admiscere tritas, & absinthii comam contusam, aut chamelæam, aut irin, & bryoniam. addatur & terebinthina, pix, manna thuris, thus ipsum, columbæ stercus, poliũ, & quæ similia his existunt: & simpliciter omnia adhibeātur quæ in hepatis abscessu suprà approbauimus. In malignis & putrescentibus humoribus, quos ex febrium acrimonia cognosces, etiam rosæ in cataplasmata cōmiscendæ, & myrti baccæ, eruíque ac lentis farinæ. hæc enim eísque similia, humorum putrefactionem sistũt. Post hæc emplastris vtendum quæ pus permutare possunt, quemadmodum in hepaticis est prædictum. Quòd si ruptura moretur, acriori infuso aluus est subluenda, veluti veratri nigri cremore: raphani item & alliorum ac cucumeris syluestris radicis cremore. Macerare autem hæc in aqua maris aut salsugine vel muria oportet, parúmque olei admiscere, quò infusa lubrica reddantur. Hæc sanè per clysterem infundenda, iubēdíque ægri quò plurimo tempore apud se detineant: consueuerunt enim sæpe ipsam suppurationem disrumpere, vnà cum hoc quòd vētrem emollire solent. Si verò vehementiores sunt dolores, ptisanæ succus infundatur & lac recēs mulctum. insessus quoque in aquã & oleum apparetur. In potu leniora vrinam ducentia exhibeantur, veluti cucumeris semē decorticatum ex aqua mulsa, palmulis in ipsa incoctis. Danda etiã iris cum melle despumato delingenda, aut ipsum mel in decoquendo in pastillum redactum. Remorantem item rupturam iuuat cuminum cum passo, ruta cum vino mulso. Si verò ex habitu corporis & doloribus languidioribus cōiecturã facias ob crassitiem pus ipsum non excerni, fœniculi decoctum in potu dato, & chamæpityos, pulegiíque & origani. Post rupturam autem, carunculæ paruæ oblongæ cũ vrina excernuntur: & si quidem maligna fuerint vlcera, humores fœtidi liuidi & mucosi: si verò benigna fuerint, etiam pus ipsum album, & æquale, & leue, absque odore graui, & pacum reperietur. Lac itaq; cum melle post puris eruptionem eis præbendum: & primùm quidem asininũ aut equinum: ad vlcera enim repurganda conducit. quũ verò repurgatione amplius opus non habent, & morsus fiunt obtusiores, indigétque æger nutrimēto, tunc etiam bubulũ lac eis exhibēdum II. & III. heminarum mensura. Amplius autem omne lac recens mulctum calidum præbēdum est, animali in domum vbi æger decumbit deducto. hoc & aliorum internorum vlcerum optimum est pharmacum, & graui puri maximè amicũ, & corpus probè nutrit. Porrò ad vires refocillandas ac restituendas, ægrum decumbētem molliter fricare singulis diebus manè conuenit, & primùm bubulo lacte nutrire: postquam verò concoxerit lac, sorbitionem ex ptisana apparatã præbere, aut amylum, aut similaginem lotam cum lacte coctam. dandum & lac ouis permixtum, & iusculum gallinæ pingue. Ex oleribus conueniunt, malua, seris, rumex, portulaca, asparagus palustris, cucumis, lactuca, omnia cocta, neque quicquam crudum vorēt. hæc sanè morsus obtundunt. Cæterùm succedentes repletiones vomitu euacuare oportet. vt verò facilè vomat, cucumeris semen tritum ex passo eis præbeatur: aut ptisanæ succus cum passo. oleo autem cyprino præsertim illinantur pennæ, quibus item ad vomitum irritentur. Non solùm autē ad repletiones vomitus laudo, verùm siquis omni mense audenter vomat, fortè & renum vlcus, & quicquid inde mali accedere possit, dissoluat. reliqua diæta eadem sit cum ea quæ postea ad vesicæ vlcera dicetur. Ex iis verò quæ vrinã ducũt, simpliciora iã sæpe dicta itémque dicenda, ad repurganda renum vlcera bibantur. Quum verò munda fuerint vlcera, quod inde tibi palàm fiet, si neq; tectoriũ etiã vlceri obductum cum vrinis excretum appareat, neque etiam pus excretum sit fæculentum, sed subalbum, &

A leue, & æquale & paucum: tunc sanè pro emplastris malagmata assumenda sunt: id quod ex seminibus constat: itē quod ex baccis lauri: & quod Apollophaniũ inscribitur: & omnia quæ cutē rubefacere possunt, quale est id quod ad calculi affectionem est præscriptum. Pro iis verò quæ vrinam cient, resiccantia adhibeantur: quare cibus ipse adstringens sit, & pharmaca quæ corpora cogant. Conferũt etiam dropaces, & sinapismi, & naturalium aquarum calidarum & frigidarum vsus. Porrò ad inueterata renũ vlcera, pharmaca sunt assumenda quæ ad exulceratam vesicam describentur.

B Atqui nosse oportet omnem exulcerationem, & vesicæ & renum, ægrè curabilem esse: præsertim quæ ex erosione sit oborta, adeóque paucos nouimus qui ab ea perfectè sint liberati: si verò extrà suppuratio vertatur, inflammatio magis tumescit, & ad manum & ad oculum magis euidenter exposita est. His meritò medici manum admoliuntur vbi maximè tumor attollitur, curámque adhibent quæ ad communia & caua vlcera requiritur. non ignorandum tamen ea in fistulam abire solere: quare diligentiori omnino indigēt tractatione.

C

De dysuria, id est emittendi vrinã difficultate, & stranguria, hoc est stillicidio vrinæ, Cap. XIX.

Dysuria dicitur, quum meiere æger cupit, & cum vi vrinæ excernuntur, strãguria autem appellatur, quum paulatim & guttatim vrinæ destillãt, & assiduam ad mingendum irritationem faciunt. Hæc autem contingunt aut ob acrimoniam vrinæ, aut ob exulcerationem vesicæ, aut ob vesicæ debilitatem. aliquando autem & affectis renibus aut hepate, quum abscessus rumpitur, & pus per vesicam excernitur,

D assiduam irritationem ad mictionem propter acredinem suam inducit. ex intemperie etiam quadam ægra vesica in propria læditur actione. Necessarium igitur est scire causas quæ stranguriam & dysuriam præcesserunt, atque ad ipsas remedia adornare. Si igitur frigiditas has affectiones præcessit, oleo rutaceo calido pectinem fouere oportet, ægrúmq; in sampsuchi aut rutæ decoctũ desidere, ac imum ventrem cōtegere ac calefacere: aliquando & per sedem oleum rutaceum calidum infundere, & cibis vrinam cientibus vti quæ cōcalfacere

E possint. aromatum etiam decoctiones in potu exhibere. potest etiam præberi in potu theriace cum passo aut vino mulso. Sin verò biliosiores sint vrinæ & mordacitas circà vesicam contingat, ac vrinæ stillicidium inducat: tum sanè exuperantem vitiosum humorem quamcelerrimè purgare oportet, & cibis temperamentum inducentibus vti, ita vt ab omnib[9] acrib[9] ac salsis abstineamus. in potu autem plurima aqua calida dulcis exhibenda, ægérque assiduè ad mictionem cogendus: si enim acre recrementũ diutius in vesica moretur, partes ipsas corrodit & exulcerat. Conueniet igitur continuis fomentis vti, & amylum

F cum lacte decoctum, itémque cum palmarum decocto absorbēdum præbere. vinum autem dulcius præbeatur. Optimum est & ipsum lac calidum potatum. Quòd si acrimonia adhuc augeatur, etiam per colem lac ipsum cũ amylo in vesicam iniiciatur, & pastillus ex physalide cōstans in potu sumatur. Porrò si aliud membrum sit affectum, & idipsum per vesicam expurgetur, manifestum est illi priorem curam deberi, ita tamen vt neque vesicam

G negligamus.

De difficultate emittendi vrinam in febribus, Cap. XX.

Philumeni. Fit & in febrium malignarum principio vrinæ emittendæ difficultas, vt & inde vesica affligatur, & paulatim cum dolore vrinam emittat. neque verò sola molestia hæc est, sed & signum totius neruosæ partis affectæ. Ad imum ventrem igitur & pectinem, inguináque & coxendices, lana pura oleo dulci imbuta, in quo ruta, anethum, aut oleum sicyonium sint decocta, impo-

H natur, lanæque amplius cuminum quamtenuissimè tritũ infarciatur: & si aluus eis sit adstricta, fœnigræci & maluæ decoctiones infundantur: Insessiones etiam assumantur vsque ad vmbilicum & lumbos totos, ex artemisiæ, fœnigræci, rutæ, pulegii, & maximè sampsuchi decocto, oleo itidem admixto. Quòd si accessiones vrgeāt, etiam venæ

sectio adhibenda est,& diæta exquisita,quæ maxima par te ex sorbitionibus constet. Vtimur itaque alica lota cũ anetho in aqua mulsa despumata cocta,aut pane loto,aut sorbilibus ouis. Post hæc & malua conuenit,friabilis cocta,& porrum capitatum in tribus aquis decoctum,& te nerrimi pisces. Post fomenta verò,cataplasmata adhibeã tur ex eadem materia apparata. Vrgentibus autem doloribus, cucurbitæ cum scarificatione ad imum ventrem affigantur. Ceratum verò ad has affectiones conuenientissimum hoc est: Maluæ syluestris radices in oleo sicyonio cum modica aqua concoquuntur,donec aridæ fiant. & ipsæ quidem abiiciuntur,oleum autem cum rutæ succo permiscetur,vt quarta oleipars de succo rutæ addatur: hisque amplius cera sufficiens & parum castorei adiicitur. Cæterùm potus ita affectis commodus est cucumeris satiui semen,quod præmaceratum decorticatur : deinde tritum cochleariorũ II. mensura ex aquæ cyathis tribus præbetur. lotium enim citra molestiam ducit, & dolores circum locos infestantes euestigio dissoluit. A reliquis autem quæ vrinam cient,quandiu febres perstiterint,in totum abstinendum est. Moti enim ex febrili calore totius corporis humores,per ea quæ efficacius vrinam cient,ad vesicam prius afflictam deducuntur.

De ischuria,hoc est,vrinæ suppressione, Cap. XXI.

ISchuriæ, *hoc est urinæ suppressæ* affectionem etiam ipsum nomẽ declarat: ægris enim in totum vrina supprimitur ac cohibetur. Atq; id aliquãdo ob imbecillitatem contingit,vesica ea quæ in ipsa continentur arctè cõplecti ac exprimere non potente: aliquando autem & inferiore meatu à crassis humoribus obturato, aut lapide obstructo: quandoque autem ob inflammationem aut talem quempiam tumorem meatum angustum reddentem,& perfectè obturantem. Sanguis etiam in grumos concretus in vesica,suppressæ vrinæ causa existit. pus itẽ crassum per ipsam vesicam à renibus,aut hepate,aut alio quopiam inferiore membro excretum,vrinæ suppressionem operatur. Accedit & sanis sæpe vrinam ipsorum cohiberi,aut ob negotiorum importunitatem, aut in concionibus,aut foro iudiciario,aut somnis,si diutius contineurint mictionem. Afficitur enim in his comprehensiua & vrinam obuoluens vesicæ vis, ex immodica videlicet repletione & tensione : imò quantum amplitudo ipsius vesicæ expleta circumtenditur, tanto angustior seipso fit meatus. Vrinã igitur ob inflammationẽ suppressam, venæ sectione curabimus: fomentis item ac cataplasmatis aliisque remediis adhibitis, quæ iam sæpe ad inflammata sunt prædicta,& in sequentibus describentur. Si verò sanguinis eruptio præcesserit, coniectare oportet sanguinis grumos suppressæ vrinæ causam esse. hi itaque dissoluendi sunt eo modo, qui de eruptione sanguinis ex vesica,dicetur. Quòd si lapis sit qui vrinam supprimat,& hunc ex loco excutere ac dimouere oportet, quemadmodum de calculosis est prædictum. Si verò crassi humores in causa sint, fomentis & insessionibus ac cataplasmatis cura concredenda est: ab iis verò quæ vrinã cient, in totum abstinendum, velut in loco de difficultate emittendi vrinam in febribus est relatum. Quibus verò citra inflammationem & eruptionem sanguinis, aut aliam quandam ex prædictis causam, vrinæ excretio supprimitur, propter ægrum vesicæ sensum contigit id scilicet. quapropter irritando submonere ac excitare eius actionem oportet, & per insessus auxiliari, nitróque ad meatum admoto, aut nitri spuma, aut cimicibus contritis. Quòd si ita non procedat, ad catheterum vsum confugiendum, pérque hoc ipsum instrumẽtum immissum vrinæ prolectandæ. Vrinam ducentia nequaquam bibãt, ne multitudine eius vesica distendatur. In sanis autem, quum, vt dictũ est, ob negotiorũ importunitatẽ lotiũ diutius retentum vesicam debilem reddat, auxiliari oportet ipsi, ambabus manibus supra imum ventrem admotis, ac vrina lentè expressa. Ad vrinam ægrè prodeũtem: Cucurbitæ semen præmundatum aqua macerato. quum verò emollitum fuerit, sufficienter aqua affusa te-

A rito,percolato,ac succum bibendum præbeto. vtere: experimento constat.

De scabiosa vesica, Cap. XXII.

QVibus vesica scabit,his pruritus cum imi ventris,tũ pectinis succedit,inque vrinis asperæ & furfuraceæ subsidentiæ deferuntur: progrediente verò morbo,vesica exulceratur,accessionésque ad vlcera præscriptæ inducuntur. Nosse igitur operæ pretium est quòd non penitus curabile sit malum. conandum tamen vt pro viribus leniatur. A mordacib⁹ igitur & quæ humores acriores ac B salsiores reddunt, abstinendum. Exhibenda autem vina dulcia, & lac,& gallinæ, aut hœdorum aut agnellorum carnium iuscula, palmarũmque cremor : similago item & amylum, ac sorbitiones ex his apparatæ. pisces molles carne & omnes cocti : & ex oleribus quæcũque vrinam quidem subducunt, nihil verò mordax in se habent, velut est pastinaca probè cocta: crithma, fœniculum, apiũ, hipposelinum, asparagus, cucumis, & quæcunque eius generis existunt: nam & vrinam agentibus, mitioribus tamen, vesicam suppurgare oportet : periculum enim est C ne fortioribus exulceretur, quod omnino peius extat. Vrinam itaque commodè cient, ccãri, & pinnæ conchæ, & herinacei marini recẽtes, & herinacei terrestris caro exiccata & drachmæ pondere potu accepta. neque minus cõmodæ cicadæ censendæ & vermes terreni tres ex passo potati. Non inconueniens item fœnigræci succum cum melle sorbere: idipsum enim & intestini morsus obtundit: & si ad vesicam procedat, scabiem eius mitigat. idem etiam tragacantha facit. Iucundus est item baccarum myrti cremor cũ vino potatus, aut mali cotonei cremor, D aut cuiuscunque alterius adstringẽtis fructus. Hæc autẽ, adstringentia inquam, pruritus mitigant: affectionem verò non sanãt. Diæta porrò optimi succi sit, & per aliquot dies vomant. Sero autem lactis aluus subducatur. mediocribus etiam exercitiis moderatè vtatur. Aliud, quod confestim auxiliatur: Serpyllum cum cicere satis diu coquito, percolatúmque decoctum bibendum præbeto.

Oribasii ad ægrè meientes: Amomi, cardamomi, floris iunci odorati, cuiusque drach. sex, costi, castorei, myrrhæ, cuiusque drach. tres, casiæ drach. I. mellis quantum satis est, datur fabæ Ægyptiæ magnitudine cum vino tẽperatum. Aliud eiusdem: Petroselini, baccarum myrti nigrarum, singulorum drach. XVI. seminis apii drach. XXXII. ammii drach. octo, nardi Celticæ drach. quatuor, myrrhæ drach. II. mellis quãtum sufficit, datur drachma vna ex aqua mulsa, aut vino diluto cyathorum trium mensura.

E Simplicia remedia ad suppressam ac ægrè prodeuntẽ vrinam, si aut eius multitudo aut crassities in causa sit, Cap. XXIII.

VRinam difficulter prodeuntem & suppressam, viscera herinacei terrestris sanant exiccata ac suffita ægro vndiquaque contecto. oportet autem ipsa sale condire ac exiccare. quin & in potu accepta sicca trita quantũ tribus digitis apprehendi potest ex vino multas vrinas cient: carnis item herinacei in sole exiccati drach. I. ex vino datur, & vrinã multã citra molestiã educit. Aliud. Aselli qui & millepedæ sub aquario stabulantes vase, G egregiè difficultatem emittendi vrinam soluunt, si duo aut tres in modico garo coquantur, ipsúmque garum cũ aquæ cyathis duobus bibatur. Aliud. Vermes terrenos tres aut quinque tritos ex vino mulso aut aqua mulsa præbeto. citò enim vrinam ducunt. Forinsecus autem artemisiæ folia cum myrrha trita pectini illini, itémque imo ventri, & lotium prodibit. Aliud. Perdicium herbam terito, & affuso oleo feruefacito : atque ita vesicæ imponito. Eandem item herbam cum oleo coquito ipsã que proiecta lanam oleo imbuito ac imponito: aut peponis pulcherrimi H pelliculam cum modica ipsius carne imo ventri imponito & colligato, & prodibit vrina. si verò arida sit pellicula, ipsam in aqua macerato, & imponito, ac colligato. Insessus etiã ex sampsuchi maximè decocto apparentur, aut si id non adsit, ex decocto rutæ, artemisiæ, & althææ.

De dissoluta per paralysin vesica,
Cap. XXIIII.

EX iis qui paralysi exolutam vesicam habent,alii quidem præter voluntatem vrinam emittunt, & quanto plus id eis contingit,eo minus periculo sunt obnoxii:alii autem lotium non excernunt,sed eo suppresso vesica & lumbi eis distenduntur,similitérque pecten : femora autem tumefacta habent, & quum non eiiciant lotium, subiecta membra mortificantur, neque ita lógè pòst moriuntur. Quum igitur lædi cótigerit neruos qui ex spinali medulla ad musculum vesicæ collum claudentem deferuntur,exoluto musculo,inuoluntaria vrinæ excretio cótingit. Si verò proprii vesicæ nerui fuerint affecti,nerui autem musculi qui ceruicem vesicæ complectuntur vires suas conseruantes in actione sua validi sunt, vrina ipsa cohibetur. Cæterùm quum cuidam ob casum spina in anteriorē partē esset luxata,& inflāmatio successisset, tertia die vrinæ suppressio ei accessit: Curauimus autē ipsum,inquit Galenus, veluti cótra inflammationem renitentes. Alius autem quum cecidisset, vertebris retrò inuersis & luxatis,præter volūtatem vrina ab eo prodiit, citra tamen vesicæ dolorem. ex quo coniecturam fecimus neruum esse læsum musculi eius qui vesicam claudit,& propterea medelam spinali medullæ adhibuimus affectis inquam vertebris. Iis igitur quibus citra casum vrina supprimitur,hoc modo auxiliari oportet : Insessus assidui in fœnigræci,seminis lini,althææ,rutæ,ac artemisiæ decoctum cum oleo eis apparentur , & loci ex oleo calido rutaceo aut sicyonio, aut gleucino sæpe per diem & noctem,& maximè post insesus irrigentur & perfundantur:cucurbitæ etiam locis affigendæ,& cataplasmata imponenda ex cruda ordeacea farina, ex vinóque dulci & vino mulso. In aluum autem per clysterem infundatur centaureæ,& radicis cucumeris agrestis decoctū,addito oleo rutaceo & melle. Post sublatam verò aluum, oleum rutaceum sicyonio admixto infundendum,adiecto aliquando etiam modico castoreo . Vnguenta item & medicamēta illitu lassos neruos reficiētia(acopa Græci vocant,& suprà ad resolutiones sunt descripta)tum spinæ,tum imo ventri adhibenda. castoreum itémque theriace in potu propinanda. Modicus autem eis conuenit potus,& vomitus qui pituitam educunt. Post euacuationes,sinapismi tum pectini tum lumbis commodi sunt. à quibus, cerata quæ partes mitigent,& malagmata odora imponantur. Porrò vrinæ suppressionem quæ ob sauciatam spinam,aut casum,aut vertebræ luxationem, aut ob lethales accessionum concursus suborta est, impossibile est curare: quare cautè remedia adhibere oportet. Cæterùm eos qui præter voluntatem vrinam emittunt, curare conuenit roborando per mordacia cataplasmata, & malagmata,& per rubefacientia ex sinapi apparata,& arenæ à sole feruefactæ iniectione,aquísque naturalib⁹, primùm quidem calidis,postea etiam frigidis & maximè sulphurulentis & bituminosis. Exercendæ etiam ac perfricandæ partes,veluti in loco de resolutione est prædictum. vrinam autem ducentia nequaquam exhibeantur. Diæta verò calidior & siccior sit, nisi acriores ac mordaciores appareant vrinæ.

Ad eos qui se in somno permingunt,
Cap. XXV.

AFfectio hæc pueris maximè contingit. ad eam Archigenes hæc descripsit. Pulmo hœdi moderatè assatus,& citra panem largè ad triduum in cibo acceptus, eos qui lectos commingunt,corrigit. Aliud. Leporis cerebellum siccum potatum ex vino,lectos permingentes sanat. Aliud. Testiculum leporis siccum in vinum radito,&bibendum dato . Quidam autem leporis cerebrum in vesicam porcinam coniectum & assatum , vnà cum vesica edendum præbent. etenim ipsa porcina vesica per se vsta, & in potu exhibita,iuuat. simili modo & ouilla vesica facit. cinerem itaque eius ex posca præbeto. Aliud. Adipem anserinum drachmæ pondere, cum coagulo leporino oboli pondere,& cum polenta subigito, & reclinatis in lectum præbeto. Aliud. Linguæ anserinæ coctæ per triduum exhibitæ,affectionē sanant.

A quidā assatas præbent. Aliud item Archigenis: Myrrhæ,calaminthæ,cuiusque obolum vnum terito, & cum vino odoro ante cœnā bibēda præbeto. Aliud eiusdē.

Raphanidem marinam contusam vrito,eiúsque cinerem totum bibendum præbeto. Aliud. Rutæ,præsertim syluestris,semen torrefactum duarum drachmarum pondere bibendum præbe. Aliud. Castorei drach. I. in potu præbe. Quòd si acriores & mordaciores sint vrinæ,lactucæ seminis drachmam vnam bibendam dato.

B Aliud. Galli guttur vstum ac tritum cum aqua tepida ieiunis bibendum porrige. Aliud. Gnaphaliū aut anthyllin herbas quibus pro tomento & strato vsus est æger,eásque perminxit,siccato,vrito,& cum potu exhibeto. Cæterùm in somno pudendum illinant ex cimolia cum perdicii succo. Circumligēt etiam femora infra inguina,quatuor digitorum distantia, atque hoc per viticis virgas. Porrò vbi fitierint,omnino amplius dormiāt: multus enim potus affectioni incommodus existit. Atqui si diuturnum & inueteratum sit malum , velut eos

C qui præter voluntatem ob resolutionem vesicæ vrinam emittunt, curato. Differunt autem hi ab illis,in eo quòd his per somnum saltem hæc accessio contingit: illi verò quibus ob musculi colli vesicæ resolutionem hoc accidit,etiam dum vigilant,eodem modo afficiuntur.

De inflammatione vesicæ, Rufi,
Cap. XXVI.

MOrborum qui circa vesicam oboriuntur,grauissimus & maximè mortalis,inflammatio existit. Cōsequuntur autem ægros communia inflammationis si-

D gna. Febri acuta infestantur, & vigilant, & delirantes aliena loquuntur,& vomūt biliosa pura, & lotium eiicere non possunt:durus fit pecten & pubes cum vehementi dolore,& egerendi appetentiæ,velut in tenesmo,fieri solent:quod verò egeritur tenue est , & subsidentiam non habet. aliquando & inflationes sequuntur , & aluus adstricta est, intestino recto ab inflāmatione vesicæ compresso. His itaque,si nihil aliud prohibeat, venam citra cunctationem in principio morbi secato , & pauco cibo asseruato,& aquæ potu:locos verò oleo in quo anethum semen lini,aliquando etiam ruta & althæa incocta sint

E irrigato. In decoctū item seminis lini & fœnigræci insidere facito,odorato aliquo semine, veluti petroselino, dauco,aniso,simul incocto . admoneatúrque æger quò in aqua decocti desidens mingat. vesica enim non satis robusta est ad amplectendam & expellendam vrinam: igitur ipsum ægrum aut aliquem ex adstantibus scitè & placidè pectinem premere oportet,neque id vltra modum,ne dolor inde intendatur. est autē inuentum Philumeni,qui hominem hoc modo à se tractatum vrinam eiecisse testatur. Cæterùm primùm omniū aluus leni in-

F fuso subluatur , & post stercorum eductionem , oleum quo suprà ad irrigationem vsus es, in intestinum,solatii & leniēdi doloris gratia,iniiciatur. Præstat autem & papaueris caput simul cum oleo incoquere,& adipem anserinum aut gallinaceum recentem in ipso oleo eliquatū simul infundere. Ego verò,inquit Rufus,vehementioribus existentibus doloribus,opium magnitudine erui cū modica myrrha & croco lanæ illitum,in podicem indidi,& statim dolores quieuerunt,confestímque æger ob-

G dormiit. Post clysterem & infusa , insessū sque & irrigationes, etiā cataplasmatis vtēdum ex cruda ordeacea farina,capitibus papaueris,& hyoscyami foliis,ac modico mandragoræ succo adiectis. Fomenta autem fiant per aquam & oleū in vesicis bubulis semiplenis admota: aut polentam calidam in sacculis aut detritæ vestis pannicu lis ligato,& pro fotu admoueto . Post cataplasmata etiā cerata imponātur,ex œsypo,& cera,& sicyonio aut gleucino oleo cum castoreo apparata. Quòd si neque sic mali tumultus cesset,cucurbitam affigemus locis vnà cum scarificatione. Cæterùm vbi euidens declinatio apparuerit,

H ad emplastra & malagmata transeundum est . Porrò catheteris immissionem ad inflammatam vesicam,in viro quidem non probo : etenim quum laboriosè immitti queat,dolores exacuit,& inflammationē auget. verùm mulieri ipsum adhibere nihil absurdum:breuis enim in

ipsis vrinæ meatus existit,& rectà situs,vt citra dolorem hoc molimen admittant.Si verò vrinæ suppressæ periculum vrgeat,necessariò ad catheteris vsum confugimus, non quòd affectionis molestiam tollat, sed vt vrgentem vrinæ suppressionem corrigat,& à præcipiti periculo liberet.Post vrinæ prolectationem,rursus ad eadem mitigatiua auxilia accedendum,vsquequo inflammatio soluatur aut suppuretur.Solet autem sæpe repentè inflammatio solui,erysipelate iuxta cutis superficiem oborto,& permanente,neque rursus intrò recurrente: imò & lotio multo eiecto,sæpe id eadem iudicatione liberum hominem reliquit.nihilominus tamen etiamsi hæc appareat, iis remediis insistere oportet, quandoquidem vtplurimùm tensione aliqua facta ac oborta,continuæ exacerbationes fiunt,& mali cõstitutio diuturna. At verò vbi periculosæ accessiones cessarint,& morbi constitutio iam fuerit inueterata,ad vnguenta quæ humores ex profundo euocant ac transferunt(metasyncritica *Græci* appellãt) &|ad malagmata, trãseundum est,quæ cutem rubefacere possunt.

De sanguinis ex vesica eruptione,& de grumis eiusdem, Cap. XXVII.

EST & alius acutus vesicæ morbus. rumpitur autem vena in ipsa,& partim quidem sanguinem foras mittit,partim verò intus condensatur.Sanguine autem condensato,& grumis coactis , æger animo linquitur & pallescit,pulsusque paruos,obscuros,& densos habet ,mœrore angitur,refrigeratur,ac virib⁹ destituitur. quũ verò grumus aliquando in vrinarium meatum inciderit,is etiam lotii excretionem supprimit.verùm omnino difficilioris curæ censenda est eruptio ex erosione facta.Quare quamcelerrimè,velut etiam in aliis sanguinis eruptionibus,auxilium ferre oportet, extremas partes constringendo,& pectinem ex spongiis posca imbutis irrigando. Quòd si inflammationem suspectam habes , lanas succidas vino & rosaceo madidas imponito. Cæterùm prædictum periculum, compendiariam curam facere conuenit,& nequaquam rem differre:& si quidem nihil prohibeat,venam secare partita sanguinis detractione, vt eo modo sæpe & paulatim sanguis detractus reuellatur : ægri verò in decumbendo sursum versus collocentur, & coxendicibus ipsorum leuandis & simul refrigerandis spongiæ posca imbutæ subdantur, aut pelles substernãtur:summè autem prosunt vrgente malo cucurbitulæ iliis ac lumbis affixæ.Post irrigationes autem,cataplasmatis vtendum,sanguinaria,rubo,plantagine,perdicio,mali Punici floribus, lẽtisci & myrti foliis.horum vnumquodque cum polentæ flore pro cataplasmate imponẽdum est,& frequẽter priusquam tepescat,altero imposito,auferendum.Optimè etiam faciunt ex palmis, acacia & hypocisthide ac alumine apparata cataplasmata, & quæ his similia existunt.Summè autem cinis linteoli vsti auxiliatur,si palmis admisceatur,aut alicui ex epithematis infarciatur. Spongia item pice liquida imbuta,vsta & epithematis admixta,mirificè sanguinis eruptiones sistit.Cæterùm detritæ vestis panniculus vstus,& spõgia vsta,nõ solùm forinsec⁹ locis apposita,sed & cũ plãtaginis ,aut sanguinariæ,aut herbæ sideritidis succo vesicæ infusa,maximopere auxiliantur.Oportet autem infusi fistulam aliàs catheteri similem esse,verùm ex summo vtriculum aut vesicam adaptatam habere. quandoque & sedi hæc infusa prosunt . Insessus autem conueniunt ex consimili materia constructi.nam & posca & lentisci decoctum,itémque rubi & similium eis conuenit . Danda autem & in potu pharmaca eductioni sanguinis apta tũ simplicia tum composita,veluti sunt rheon Ponticum tenuissimè tritum,& loti arboris scobes & ramenta,præsertim corticis eiusdem,& glycysides,aut pæoniæ grana rubra duodecim,terra Samia & Lemnia,sphragis appellata,hippuris,centaureæ magnæ radix,thuris cortex , & similia.Optimum verò & hoc est,quo Archigenes vsus est. Ad sanguinem mingentes , Archigenis. Aluminis scissilis drachmam vnam,gummi obolum vnum,tragacanthæ drachmas duas,in passo diluito, & in pastillos redigito,& ex eis obolos duos cum passo præbeto. Ad sanguinis è vesica eruptionem, Asclepiadæ: Balaustii, acaciæ,succi hypocisthidis,cuiusque drach. quatuor , aluminis scissi drachmas duas.in pastillos cum aqua digerito,& obolos tres cum vini myrtitæ cyathis tribus exhibeto.Porrò quibus sanguis in vesica in grumos cogitur, primùm tentandum est vt pharmacis diffundatur.Artemisia igitur in potu præbenda est,& elichryson, & Cyrenaicus succus,aut laser purum,aut conyza præsertim parua,absinthium,raphani semen,rubi succus,betæ succus, leporis coagulum aut hœdi , vnumquodque cum aceto mulso.Ego autem,inquit Galenus,pharmacum eis præbui bibendum quod,lapidem confringit,ex aceto mulso:imò ipsum per se acetum mulsum exhibui,& quibusdam ipsorum grumi dissoluti paulatim per lotium prodierunt.Quòd si hoc modo nihil proficias, sed vrina supprimatur,necessitatem inducet catheteris adhibendi,per quem vbi vrinas eduxerimus,rursus prædicta in potu exhibemus præstantia ad grumorum coactorum dissolutionem:si verò neque grumi sic dissoluantur , intercapedinem inter anum & pudẽdum,perinæon *Græcis* dictam, infernè dissecare oportet, quemadmodum in calculosa vesica est prædictum,& eductis grumis,de cætero velut ad sanguinis eruptionem,vesicæ opitulabimur.vbi verò sanguinis eruptio cessarit , velut alia vlcera curato . At verò sanguinis ex cole eruptiones,epithemata colem refrigerantia,& quoddam ex prædictis infusum sanant.

Quæ tubercula in vesica maturescere oporteat, Cap. XXVIII.

OPtimum quidem est in principio conari quò tubercula dissoluantur,vt ne in pus permutentur.Si verò id citò fieri non possit,auxiliorum vsu ea matura facere oportet,quæ suprà renibus cataplasmatis modo dixi imponenda,atque amplius adhuc nasturtio cum erui farina & melle,& columbino stercore cum caricis imposito.Fomentis autem & aliis remediis vtendum , quemadmodum istic est prædictum . Vtplurimùm verò circà vesicæ collum suppurantur . quapropter etiam vrinæ stillicidium amplius inducunt. suppurantur & in vicinis sedi locis,& magis recrementi egestionem impediunt.Suppurãtur etiam circa pectinem vtrinque:verùm non difficile est ea coniectare,tum loci dolore tum grauitate:atque ipso adeò tactu . duriora enim & calidiora sunt corpora quæ suppurationem incurrent.Ex tuberculis etiam quædam foras vertũtur ad sedem,quædam quocunque cõtigerit defluxus.Periculosa igitur & hæc sunt ac omnino lethalia:periculosiora autem sunt quæ intus rumpuntur.

De vesicæ vlceribus, Rufi, Cap. XXIX.

SI vesica sit exulcerata,aut propter abscessum , aut ob tuberculum quod præcessit,aut ex ruptura,aut ob fluxionis erosionem , aut ob aliam quamcunque causam, ægros dolor acutus vesicæ omni quidem tempore comitatur,maximè verò tempore mictionis & excretionis puris.& si quidem sordida fuerint vlcera, fæculenta simul excernuntur & mucosa,& quæ crassam subsidentiam ad modum farinæ habent:aliquando autem & pelliculæ tenues ad modum foliorum & lamarum cum vrina excernuntur.Si verò serpendo depascant vlcera, subcruẽta excernuntur & saniosa ac fœtentia. Ad hæc accedunt vrinæ emittendæ difficultas,& pudendi arrectio ac petulãtia, & dolor non solùm quum vrinæ meatus fuerit affectus, sed & quum tale quippiam in profundo existit. Cognoscetur autẽ num in profundo , siue iuxta vrinæ meatũ sit affectio,ex eo quòd,si in amplitudine sua vesica sit affecta,dolor circa pubem cõsequatur:si verò iuxta collum vesicæ vlcera consistant , tempore mictionis tantùm,& maximè vbi mingere inceperint ac cessauerint , dolor sentitur:atque id amplius contingit si vrinæ sint acriores.Omnes quidem igitur assiduè decumbunt, & neque erecti stare possunt,neque reclinati quiescunt:ab indesinẽte dolore,febribus,vigiliis,& colliquatione perimũtur:alii quidem citius,alii tardius . Dolores enim acuti sunt & vlcera iniucunda , partim quòd vrina assiduè ea contingat,partim quòd vrina natura acris existat:neque, quamuis plurima excernatur, vniuersa vesica euacuari

possit,

possit:sed semper ex vrina quippiam in ipsa relinquitur,
quod continuè vlcera contingit: sempérque vesica lotio
plena existit.etenim quum multitudo eius euacuatur,ve
sica contrahitur,& quod in ea relictum est quantũuis mo
dicum,id ipsum omnes eius partes contingit,& quantum
rursus repletur,paulatim simul extenditur. Propter hoc
ipsum itaq;,& quòd neruosa est,insanabilia vtplurimùm
eius vlcera existunt:periculosiora autem sunt quæ ex ero-
sione orta sunt,& modica spes est ea restaurandi. Attamē
quum sæpe etiam præter expectationem quædam eue-
niant,cura est aggredienda, per quam si nihil aliud, cer-
tè accessorii dolores minuentur. Primùm igitur persua-
dendus est æger vt decumbat, & in lecto quietem tole-
ret,idque maximè si febres simul adsint:deinde remedia
febribus intermittentibus adhibenda. Maximum verò
hîc fuerit lactis potus, neque scio an post vllum aliud re-
mediũ secundo saltem loco id sit habēdum:nam & aspe
ritates lenit,& vlcerationes eluit,aliâsque affectionem ex
tergit.reliqua verò diæta frugi sit & commoda,vt ne vri-
na acris fiens mordeat ac irritet vlcera. Per pharmaca e-
tiam consolari ægrum oportet, quæ supernè pectinem
amplectantur:& si quidem cum inflammatione exulce-
ratio consistat,cataplasmata ex lini semine & fœnogræco
apta erunt,& reliqua quæ inflammationem soluere pos-
sunt:insessiones item & fomenta ex oleo &per spongias.
quin & cerata imponēda ex œsypo, butyro,adipe anseri-
no,& styrace apparata,& ceratum myrteum quod pro ce
russa,Samiam terrā aut Lemniam, sphragidem appella-
tam, aut minium sinopicum, aut diphryges habet ad-
mixtũ. Quòd si loci violentius coarctentur,nardinũ qui-
dem sit ceratum : maluæ autem radices probè in aqua
mulsa coctæ,deinde tritæ, in ceratum infarciantur, aut
cerata ex meliloto & fœnogræco similiter adhibeantur,
aut quod tetrapharmacum, itémque quod enneapharma
cum inscribitur:laxationem enim mali faciunt. verùm
his omnibus aliquid satis amplum de styrace addēdum.
Porrò si exulceratio pascendo serpat,epithematis subad-
stringentibus vtendum est, atque his quidem calidis, vt
ob calorem quidem partes circumdolitantes leniendo
iuuent: ob potestatem autem ipsorum, nomen vicinos
locos apprehendere prohibeant. Sylua horum sæpè iam
relata est, vtpote in palmis, vuis passis, gallis, malicorio,
alumine, acacia, hypocisthide,& similibus sita.ex his sin-
gula aut palmis excipiuntur, aut cataplasmatis ex lolia-
cea farina.decoctio autem fit in posca. Vtendum etiam
pharmaci per catheterem infusione,ita vt in inflamma-
tis & exasperatis, lac recèns mulctum infũdatur, aut ro-
saceum optimum recèns tepefactum. Si verò nihil ho-
rum adsit, aqua dulcissima tepida assiduè infundenda,
mordacitatis tempore instante. in intestinum quoque
per sedem ptisanæ succus infundendus est,& seminis lini
succus, & cucumeris semen decorticatum tritum cum
lacte,rosaceo oleo ad singula instillato. Cæterùm vbi cly-
sterem adhibere velis ei qui vesicam habeat affectam,
non supinum ipsum decumbere oportet : non enim per-
mittunt vesicæ infusum intrà transire, vtpote induratæ
& graues factæ, & intestino incumbentes: verùm in ge-
nua pronum reclinare hominem oportet,atque ita infu-
sum adhibere. in hac enim situs figura vesicæ secedunt,
& intestinum laxant, quò infusum assumere possit. Fre-
quenter autem & in aquam calidam desideant ægri,& in
decoctiones relaxantes:nam hæc mitigant dolores.At ve-
rò vbi vlcera iam pascendo proserpāt,per catheterem in-
iicienda sunt quæ depastionem sistere possunt.Multa au-
tem eius generis sunt, sed plurimis itémque nobis fami
liare est ex charta siccum pharmacum, quod cum rosa-
ceo infundere oportet.Facit & Musæ pastillus, cum passo
Cretico tepidus infusus. Quòd si verò sordida sint vlcera,
pharmaca infundenda sunt quæ repurgandi vim habent:
velut est Epigoni chlora siue viridis compositio: i-
tem quæ Isis appellatur,multo rosaceo diluta, aut ea quæ
ex herbis constat, aut huiusmodi quæpiam alia si verò
acrimonia cōsequatur & mordacitas,lac recèns mulctum
cum optimo amylo infundatur,aut pompholyx pluribus
aquis elota & exsiccata, atque deinde cum lacte diluta:

A aut collyrium aster inscriptum, aut quod cycnarium ap-
pellatur:aut pastillus ex physsalide,aut panchrestus à cō-
moditate dictus, qui somnum inducit. Quum verò re-
purgata fuerint vlcera, adiuuare oportet quò ad cicatri-
cem perducantur, aque id per insessus adstringentes, &
eiusdem facultatis epithemata. Emplastrum igitur ex
ouis commodè superponitur,& ex hordeo vsto,& ex ca-
dmia, tripla eorum parte cum cerato myrteo aut rosa-
ceo contemperata. Si verò magis fluxione affectio in-
festetur,post repurgationem vlcerum,emplastro ex salici-
B bus,aut Icesii, aut ex lolio vtendum est, donec intotum
ad cicatricem perducantur. Atqui nosse operæpretium
est quòd in quibusdam ob solidam cicatricem indu-
ctam,seminis meatus excæcantur, & vis generandi per-
ditur: ita vt appetentiam quidem habeant ad coeun-
dum, nihil autem intotum seminis emittant. atque
hæc affectio penitus incurabilis existit. Cæterùm si ad
multum tempus exulceratio duret, quemadmodum in
plerisque fieri consueuit, tunc sanè & exacerbationes &
interualla siue remissiones ægros apprehendunt.quare in
exacerbationibus quidem cataplasmata, & fomenta &
C irrigamenta leniendi vim habentia adhibeantur. remis-
sionis verò tempore,ductu ad destruendum malum apto
vtendum est. Pecten igitur iuxta membranæ peritonæi
appellatæ, locum per malagmatum ad hanc rem desti-
natorum impositionem rubefiat: sunt autem huius fa-
cultatis,id quod ex lauri baccis constat,& epithema viri-
de appellatum,& similia:maximè verò quæ ad calculosos
renes sunt præscripta. quin & sinapismo vtendum: &
diæta viribus reparandis apta est constituenda. Quòd si
D non mansuescant,& diutius durent affectionis dispositio-
nes, crustas circa pectinem & peritonæon membranā
infligere oportet, aut per pharmaca, aut per ferrum, si-
neréque vt per multum tempus vlcera se per effluxionē
repurgent. Neque verò ineptè pharmaca dolorem le-
uantia in potu exhibueris, si vehementes insient dolo-
res. Et sanè quidam iam papaueris succum erui magnitu-
dine cum croco & myrrha lacte dissolutis in podicem
indiderunt,aut cerato ex adipe anserino apparato permi-
xtum & lana exceptum eodem modo intruserunt,scimúſ
E que eos non vulgarem commoditatem inde consequu-
tos. Assumantur etiam quæ per os exhibentur, si quidem
vrgeat vrinæ emittendæ difficultas: veluti est papaueris
albi tosti semen, quod drachmæ pondere tritum in tres
cyathos decocti floris iunci odorati, aut calami Indici,
aut radicis dulcis inspergitur & exhibetur: his fortiora
sunt,meon,phu,acorum,daucus. Plurimùm autem exul-
cerationis dolorem mitigat hoc: Semen cucumeris gra-
norum triginta,nuces pineas duodecim,amygdalas ama
ras decorticatas quinque,croci quantum ad colorandum
F satis est,quotidie ieiunus accipiat cum lacte recèns mul-
cto,aut passo protropo,aut vino,aut sapa. quòd si lenius red
dere velis,pro nucibuspineis maluæ semen pari modo re
ctè conieceris. minore item molestia ab ægro procedet
vrina si tragacantha prædictis commisceatur. Probè
autem exulcerationem iuuant verbenacæ rectæ folia
cum passo potata, in duobus cyathis dissoluta, quò fa-
cilè potu accipi possint. Ad vrinæ difficultatem qui-
dem & ad ipsam exulcerationem pariter conueniunt,
papaueris albi semen, amylum, myrti baccæ nigræ, sin-
G gulorum drachmæ quatuor, croci oui assati dimidium:
vnito & drachm. I. ex passo dato. Quòd si multum pus
efferatur, ferulæ vstæ drachm. I. ex passo diluto exhibi-
ta, ipsum repurgat. Deinde autem singulis diebus cu-
cumeris semen decorticatum, & crocum, obolorum II.
pondere, & nuces pineas pityidas appellatas desquama-
tas quinque, & anisi obolos tres, simul trita cum vino
mulso ex calida aqua temperato, exhibeto. Cyphi item &
cyphoeides ad hepatis vlcerationes præscripta,in paucis
H adeò diebus vesicæ vlcera persanare possunt. Ego autē,
inquit Archigenes,ad vetera vlcera hoc vsus sum, neque
opus fuit mihi pharmaco magis variegato. Trixagi-
nis, chamæpityos,cuiusque drachm. XXI. asari drachm.
VII. piperis albi drach. VII. cinnamomi drach. I. quamte-
nuissimè terito, & vnita simul reponito. Ego, inquit, ex

eo cochlearia duo, cum passo diluto præbeo. Quum verò morsus contingit vlcerosus, amyli cochleariis duobus, & seminis cucumeris granis xv. adiectis, quod volui sum assequutus. Suffecerint quidem igitur volentibus bona methodo remediis vti, hæc à Rufo & Archigene præscripta pharmaca. Apponam tamen & alia consimilia, itidem à veteribus tradita. sint autem præscripta eorum quæ describentur quod ad vsum pertinet, exempla. Andromachi, ad vlcera renum & vesicæ. Seminis lini, seminis papaueris albi, seminis cucumeris repurgati, tragacāthæ, singulorum drach. II. amyli drach. IIII. cum aqua conterito, & in pastillos nucis Ponticæ magnitudine redigito, ex eisque drach. I. cum passo diluto dato. Asclepiades autem & Eras hoc modo apparant ad assiduos morsus, & sanguinis ex vesica eruptiones. Seminis lini torrefacti, seminis cucumeris repurgati, seminis papaueris albi, tragacāthæ, cuiusque drach. VI. passi quantum satis est, apparato, & Ponticæ nucis magnitudine cum passi diluti cyathis II. præbeto. ad sanguinis eruptiones, cum aqua dato. Oribasii, ad vesicæ vlcera. Prosunt & his quidē quæ ad renes affectos sunt descripta: propriè autē in potu accepta: portulacæ succus cum passo, graminis decoctū, lac, vinum dulce, cupressi coma cum myrrha, erui magnitudine. Ad vesicæ dolores: Seminis lini cochlearium I. ex passo, sesamum, seminis hormini drach. I. oxyschœni semen, loti arboris bacca, seminis papaueris drach. I. cum aqua mulsa, floris cotoneorum decoctum. Eiusdem, ad renum & vesicæ exulcerationem. Nucum pinearum heminam Italicam, physsalidas numero x. nuces iuglandes octo, (alii x. habent) croci drach. VIII. seminis rumicis dr. VIII. opii drach. III. seminis cucumeris decorticati drach. III. seminis apii drach. III. mellis cocti quantum satis est. datur obolor .III. pondere. Aliud, Andromachi, ad vesicam exulceratā & vrinæ emittendæ difficultatem. Nuces pineas xxx. amygdalas præmundatas vstas VIII. carnes palmarū xxxv. tragacanthæ drach. IIII. succi radicis dulcis drach. II. croci obol. I. myrrhæ tantundem, excipe passo, ac vtere vt dictum est. Aliud, ad vesicæ vlcera & inflammationes. Nuces pineas xx. seminis cucumeris grana xx. amyli obolos III. spicæ nardi drach. I. seminis apii drach. II. Spica & apium in sextario aquæ vno coquuntur: deinde ad decoctum prædicta miscentur. dantur cyathi II. ad vehementes morsus, calefacti. Aliud. Amyli dr. octo, baccarum myrti nigrarum maturarum carunculæ drachmas VIII. seminis papaueris drach. XVI. passi protropi quantū satis est, apparato, & nucis Ponticæ magnitudine ex passo dato. Pastillus ex physsalidibus, vt tradit Eras. valet ad renum & vesicæ affectiones, etiamsi pus aut sanguis, aut corpuscula mucosa, aut fibris similia, aut crassa, per vrinam exeant. Facit & ad scabiosas affectiones, & stillicidium vrinæ, & vlcerationes ægrè cicatricem recipientes. idem & bibitur & in vesicam iniicitur.

Granorum herbæ physsalidis numero xxv. sunt autem halicacabo similia, paulo tamen maiora: amygdalarum thasiarum decorticatarum, croci, nucum pinearum tostarum, seminis rumicis hortensis desquamati, singulorū drach. III. seminis cicutæ, opii, seminis fœniculi, cuiusque drach. III. seminis hyoscyami albi, seminis apii cuiusque dr. sex, seminis cucumeris satiui desquamati drach. XII. Excipe passo, drach. I. præbe febre carentibus, cum passi diluti cyathis III. febricitantibus, cum aqua. cæterùm si vehementes fuerint dolores, etiam ante somnum præbe. per catheterem item iniice. Vtere autem vt efficacissimo. quidam etiam nucis Ponticæ tostæ drach. III. addunt.

Aliud ad omnem renum & vesicæ exulcerationem, omnémque emittendi vrinam difficultatem, & calculi affectionem. Portulacam exuccato, succúmque resiccato, & in pastillos redigito, drachmámque vnam cum aqua calida potandam præbeto. Pastillus ex tragematis siue bellariis, ad renū & vesicæ exulcerationes. Vuarū passarū albarū mundatarum bessem, nucum pinearum sextantem, seminis cucumeris decorticati, baccarum myrti exacinatarum, amygdalarum amararum delibratarum aut dulciū, amyli, palmarum pinguium, seminis apii, singul. sextantem, seminis papaueris albi drach. IIII. tragacāthæ,

A croci, radicis dulcis, cuiusque drach. IIII. myrrhæ drach. II. redige in pastillos cum Cretico passo. Exhibe drachm. I. cum passi cyathis II. Aliud, experimento constans, Olympii sophistæ, ad exulceratam vesicam. Rhei Pontici drach. IIII. seminis cucumeris decorticati drach. III. seminis hyoscyami drach. II. seminis maluæ drach. V. nucū pinearum tostarū drach. VI. seminis apii drach. I. amygdalas amaras delibratas LXX. cum sapa subige, & Ponticæ nucis magnitudine præbe, cum passi diluti cyathis tribus. Asclepiadæ pharmacum accommodatum, ex cu-
B ius vsu multos renum affectione apprehensos in totum liberatos scimus. oportet autem ad multos dies pharmaco hoc vti. Sanat etiam vesicæ affectiones: datur & calculosis. remedio est & colicis. Habet autem hoc modo. Nucum Pōticarum repurgatarum, amygdalarum amararum mūdatarum, seminis cucumeris depurati, seminis caroi, sing. drach. III. seminis papaueris albi, aut si nō adsit, cicutæ dr. VI. croci, seminis maluæ, opii, cuiusq; dr. VI. seminis hyoscyami albi drach. XII. seminis apii drach. XII. excipe melle cocto, & informa pastillos, datóque obol. III. cum aquæ
C mulsæ cyathis tribus. Aliud, ad exulcerationes renum & vesicæ. Damasonii drach. II. palmarum drach. x. nucum pinearum drach. VIII. seminis cucumeris drach. IIII. anisi drach. II. amygdalarum amararum drachm. II. croci drach. I. dato obolos VII. ieiunis cum passo diluto. quòd si damasonium non adsit, eryngium conieci. Vtere etiam Xenophili antidoto ad calculosos, capite XIII. præscripto, & similibus quæ ad exulceratā vesicam itémque renes valent, vnà cum hoc quòd arenulæ minguntur.

D

Diæta ex libris Archigenis, Cap. XXX.

Vitet æger omnem delassationem, & longiorem ac efferuentem gestationem, maximè verò quæ fit in equo, vigiliásque & omnē vehemētē concitationē: & è cōuerso perpetuum otium, & balneorum assiduitatem. amplius autem & cruditates, & suprà quàm conuenit repletiones, & nequid crudum in cibo accipiat, & neque quod ægrè concoquitur, aut facilè corrumpitur, aut inflationes parit, sumat: maximè tamen vitet quæ facilè acescunt, & quæ crassi humoris sunt, quæ vrinam cient, quæ ægrè se-
E cernuntur, quæ difficulter infernè excernuntur, & quæ amplius ventrem perturbant. item omnia acria & feruētia, & quæ accepta amplius adstringunt, & magis resiccāt, & non nutriunt: & quæ stomacho inimica sunt, & quæcūque bilem, aut pituitam præcipuè, gignere possunt. quare & multus potus, & meracior potus, ac ieiunus potus, omnes incommodi existunt, & vice versa longa sitis, & inedia, & eduliorum varietates, & superflua condimenta: omne item nidorosum & graueolens & putridum & crudum, præsertim olus, incommodum. Hæc enim omnia tū
F renum tum vesicæ vlceribus inimica sunt. atqui siquando appetitui gratificari velimus, lactucæ cauliculos, aut serin, cruda & cocta, minore offensione sumere possunt. A placentis verò & aliis pinguibus abstinere oportet, & à plerisq; bellariis. vua passa enim non incōmoda est, & nuces pineæ recētes duabus aquis maceratæ, & amygdalæ virides quidē, maturæ tamē & probè mūdatæ, siccæ verò nō vetustæ, sed præmaceratæ & decorticatæ. licet & pistacium sumere, melius quidem viride, aut si id non adsit, madefactum: minimè verò vetustum. Thebaica autem
G palma caryotus qui os non habet, siue id à natura, siue arte ei contigit, acerbior est, & stomachi & renum & vesicæ debilitati conuenit. Cæterùm genera quidem reliquorū tandem describantur: speciatim autem panis sit recens clibanites decenter apparatus. Ex volucribus, montanæ & teneram carnem habentes & non antiquæ. Ex pedestrib9, cōueniētiores sunt hœdorū extremitates. Ex aquatilibus, ad renū & vesicæ vlcera magis cōgruūt, apua marina minima assiduè comesta. nō inepti sunt etiam aselli parui, & qui gobii appellantur: extergunt item vlcera, gam-
H marus, locusta, & aliquantulùm etiam squilla. cancer autem fluuialis, velut remedium præbeatur, & echinus recēs familiariter permittatur: ex conchis verò & peloridibus parum quiddam varietatis gratia detur. Pro liquamine autem, intinctus ac voluptatis gratia, acetum modicum,

& quamminimum gari albi &boni concedendum. Parcè autem vtendum est pipere & laseris succo, nasturtióque& sinapi. ab eruca verò intotum abstinendum. nam & venerē excitat. coitus autē omnibus renū & vesicæ affectionibus infensissimus est, & maximè senibus ac natura imbecillioribus. Omnia porrò quæ in cibo sumūtur, mediocris multitudinis sint, etiamsi vtilia esse ferantur. Aqua pluuia non corrupta omnino melior est: ex aliis verò quæ nullam omnino gustanti qualitatem exhibet, exquiratur. A frigidæ potu intotum abstinendum. frigidum enim vlceribus inimicum. Balnei verò rarus sit vsus. quò verò aliquando appetentiæ gratificemur, & lassitudinem refoueamus, permittatur. Cæterùm naturales aquas experiri nō inutile fuerit: aluminosas videlicet, sulphurulentas & consimiles, quales sunt albulæ, & lactei temperamēti atque teporis. Frigida etiam lauare ac irritare, commodissimum est: supra naturam enim vlcerationes ægrè sanabiles, tum externas tum internas, destruit. De albularum aquarum potu. Conferent itaque aquæ albulæ, si adsint, & consimiles post matutinam deambulationem, trium heminarum mensura prima die potatæ: deinde vsque ad quinque & sex heminas perueniendum. Ad hoc enim quòd intestinum eluunt, aer etiam ipsarum fuliginosus, vesicam ad doloris sensum percipiendum hebetat, & humoribus segregatis, puriorem ac lucidiorem sanguinis vaporem reddit. quin & ipsæ aquæ vlcera vtiliter repurgant, & cum voluptate infrà subeunt, atque adeo nihil ægro sanando efficacius deprehēdere possis. hora autem calidior ad eas accipiendas apta est. Quòd si non adsit huiusmodi aquarum qualitas, adsint autem aliæ nullam gustui qualitatem exhibentes, sed latè se ad gustum diffundentes, hæ ipsæ reliquis meliores sunt censendæ, & proximo ab eis loco bituminosæ. Nitrosarum etiā, si adsint, & salsarum experimentum sumere prodest: maiorem enim quàm credi potest, sæpe ex his succedentem vidi effectum. Intercapedine autem & distantia à balneo facta, aridarum rerum comestio primùm vtilis est, nisi sitis simul adsit: tunc enim aqua calida modica sitis extinguenda est, aut aliquo vino dulciore. adsit autem & œnanthites & myrtites vinum: nā ea post balnea & exercitia vtiliter ad vlcera delabuntur.

De vesicæ fluxione, & iis quæ capillorum forma exeunt cum vrina, Archigenis, Cap. XXXI.

FIT aliquando & fluxio circa vesicam, vt aliquando quidem mucosa, & foliis ac lamis similia, itémque crassa excernantur, & aut crebrò aut post temporis morā lotia reddantur: aliquādo autem aquosa & tenuia. Nouimus autem quosdam etiam pilos per lotium eiecisse, modò inuicem perplexos, modò simplices, & aliquando valdè longos, aliquando breues, atque eos omnes à fluxione productos. hæc sanè Archigenes. Galenus autem de hoc ita inquit, Capillis similia etiam Hippocrates cum vrina prodiisse vidit, & nos sanè vidimus quandoque palmi lōgitudine, quandoque etiam longiora aut breuiora. ex colore autem & compage, persuasus sum ex crasso & viscoso humore calfacto & resiccato in venis eos coactos esse: quare quumprimùm vidissem, per vrinam cientia pharmaca medelam futuram speraui, atque ita ferè omnibus contigit. Cæterùm quibus hæc affectio accidit, nulla renalis mali accessione, neque antea neque postea sunt vexati, postquam videlicet per vrinam ducentia pharmaca sunt curati. Archigenes autem, Ad hæc, inquit, fluxiones ex locis remouere oportet, vniuersique corporis habitum, maximè verò circa renes & vesicam locos vendicare atque corroborare.

De priapismo & satyriasi, Galeni, Cap. XXXII.

PRiapismus, tentigo est membri pudendi, & auctio in longum & spissum citra rei venereæ appetentiam, ex caliditate quadam acquisititia cum inflammatione quadam & dolore locorum consistens. Appellationem autē accepit priapismus à Priapo videlicet Satyro: tale enim à natura habentem pudendum homines fingunt & pingunt. Fit autem affectio aut ob dilatata venarum ac arteriarum in pudendo ora, aut flatu vaporoso iuxta antrosum neruū, ipsum inquam pudendum, oborto. Mihi autē, A inquit Galenus, propter vtrunque fieri videtur, sæpius tamen ad dilatata venarum ora consequi. Aliquando autē propter abstinentiam à rebus venereis, quidam hac affectione apprehenduntur, atque hoc ipsum eis qui multo semine abundant, simúlque præter cōsuetudinem se abstinent, euenit, quum non per frequens & multum exercitium, sanguinis abundantiam discusserint. maximè verò hoc illis contingit qui rebus quidem venereis opus habent, in imaginationem autem ipsarum perueniunt per visiones, quæ ipsos in rerum venerearum recordationem B impellere possunt. Cæterùm dolores eis contingunt quales tetanici habent, & ii qui reliquis membris distenduntur: inflatum enim & distentum pudendum, conuulsionis modo afficitur, & ex præcipiti hoc modo affecti pereunt, nisi confestim eis auxilium feratur. quum verò moriuntur, ventre inflātur & frigidū exudant. id quod & eis euenit qui aliis conuulsionis modis perimuntur. Propter dolores igitur & inflāmationes, venā secare statim à principio cōuenit ab affectione prehensis, & in inedia adseruare vsque ad dies tres, irrigaréque pectinē & coxendices vnà cū pudēdo, ex lanis succidis vino & oleo imbutis: siti C item premere, & aluum obturatam euacuare non acri nimium clysteri, ne inflammationes exacerbentur. cibum autem exhibere frumentaceum paucum atque omnino nihil inflantem, & in aquæ potu continere. Quòd si diutius duret affectio, etiam cucurbitæ cum scarificatione affigendæ sunt: & si amplius sanguinis multitudo adiacere videatur, hirudines adhibendæ in ipsum locum: cataplasmata verò imponēda sunt ex cruda ordeacea farina. Optimum etiam fuerit aluum submollire per betæ & maluæ D decoctum, pauco mercurialis succo admixto. Concharum item decoctum in potu exhibendum. ab efficacioribus autem purgantibus pharmacis intotum abstinendum. Cauenda etiam quæ vrinæ ciendæ facultatem habent: vtendum autem cibis frumentacei generis qui leniter attenuare valent, citra manifestam calefactionem. Lumbis verò quæ euidenter refrigerant imponenda, velut est solanū, portulaca, hyoscyamus & semperuiuū. Necessariò etiam coles & intercapedo inter anum & pudendum, ex aliquo leniter refrigerante illinitur, velut est argenti E spuma, cimolia & cerussa, si aceto aut posca aut aqua sint diluta. Optimè autem facit in ipsis ceratum ex rosaceo optimo apparatum, & frigida aqua sæpe elutum, si tū pudendis tum lumbis imponatur. Porrò in latus decumbere ipsos, ex re est, & substernere ea quæ ad seminis profluuium dicentur: in potu amplius præbere quæ ad illos describentur. A spectaculis verò & narrationibus ac commemoratione eorum quæ ad venerem excitare queant, penitus sunt arcendi.

De seminis profluuio, Galeni, Cap. XXXIII.

F PRofluuium seminis excretio est eius præter voluntatem, citra pudendi tentiginem. nomen autem habet ex eo quòd inuitis profluit semen. Fit autem affectio ipsa ob retentiuæ in vasis seminariis facultatis imbecillitatē. Quemadmodum enim in iis qui secundum naturam integris viribus præstant, ea quæ in nutrimentum cedunt retinentur, & excrementa excernuntur: sic in iis qui præter naturam habent, recrementa aliquando ob expulsiuæ facultatis infirmitatem retinentur, & ob retentiuæ debilitatem excernuntur, aut etiam ob aliquam aliam affe- G ctionem quæ seminariorum vasorum partes eodem modo quo expulsiua secūdum naturam facultas, mouet: veluti in comitialibus & aliis violentioribus conuulsionibus contingit, aliquando etiam in iis qui ex conuulsione moriuntur, vt videlicet semen eis excernatur. Profluuium igitur seminis, vasorum seminariorū affectio est; non pudendi, quæ dolorem quidem non ita valde inferre solet, molestiam autem non vulgarem & pollutionem exhibet, ob assiduum & inuitis contingentem seminis fluxum. Oboritur autem aliquando etiam ex seminariorum H vasorum fluxione: quandoque etiam satyriasi præcedente, profluuium seminis succedit. contingit autem affectio maximè pubertatem transgressis citra decimumquartū annum: imò aliis item ætatibus. Est autem semen quod profluit, aquosum, tenue, citra appetentiam coeundi, &

vtplurimùm quidẽ citra ſenſum, quãdoque verò cum voluptate quadam promanans. Corrumpitur affectis ſenſim vniuerſum corpus ac gracileſcit, præſertim circa lũbos. Conſequitur & debilitas multa, non ob multitudinem ſeminis profluentis ſed ob locorum proprietatem. Non ſolùm autem viris ſed & mulierculis hoc accidit: & in fœminis ſanè ægrè tollitur. Cæterùm cura, communis eſt cũ ea quæ in omni fluxione adhibetur. Primùm igitur in quiete, & pauco cibo, ac aquæ potu affectos aſſeruare oportet: deinde etiã lũbos & pubẽ cõtegere lanis vino & roſaceo, aut œnanthino, aut melino madefactis. neque verò ineptæ ſunt ſpongiæ poſca imbutæ. Sequentibus verò diebus cataplaſmatis ex palmis, malis, acacia, hypociſthide, œnanthe, rhoe rubro, & ſimilibus. Inſeſſibus item adſtringentibus vtendum eſt, ex lentiſci, rubi, myrti, & ſimilium, in vino auſtero ſiue mero ſiue diluto decocto. Cibis autem vtendum qui ægrè corrũpũtur, & difficulter permutantur, & reſiccandi vim habent. Dandum etiam cum potu ac cibis, viticis ac cannabis ſemẽ, præſertim toſtum. rutæ item ſemen ac folia, lactucæ ſemen & cauliculi, ac nymphææ radix. In potu verò quotidie pro communi aqua, aqua in qua ferrum ſæpe extinctum eſt præbeatur. Quidam verò corticẽ radicis halicacabi ex aqua eis bibendum præbuerũt. neque ineptum fuerit huius aliquãdo periculum facere. Antidotus etiam hæc magnæ celebritatis, tum ad hoc modo ſemen profundentes, tum ad aſſidua in ſomnis profluuia cõmodè exhibetur. Seminis ſalicis drach. VII. calaminthæ drachm. VI. ſeminis viticis albæ drach. V. rutæ drachm. IIII. ſeminis cicutæ drach. II. cum aqua in paſtillos digerito, & ex eis ad Ponticæ nucis magnitudinẽ cum poſcæ cyathis tribus præbeto. Omnẽ verò acrium rerum eſum, & multi vini potum, & olerum exhibitionem vitare oportet: diætam verò vniuerſam reſiccatoriam & adſtringentem conſtituere. Poſt prima autem mox tempora, ad vnctiones & exercitatricem diætam tranſeundum, per quam totum corpus, & præſertim affecta, ad ſanitatem perducantur. & plurimo quidem tẽpore circa vnctiones immorandum: paucies verò lauandum, ſi aut laſſitudini aut cruditati mederi velimus. Bonum fuerit etiam (ſi nihil prohibuerit) ad frigidæ lauationem defugere, quæ omnem morbum ex fluxione obortum depellere conſueuit: maximè ſi medicamentaria qualitate aqua prædita ſit, velut ſunt in albulis aquæ, quæ etiam in potu acceptæ eis ſummè proſunt. ſunt autem ſapore ſubſalſo, & tactu lactei teporis. Conuenit item per interualla quædam, illitionibus & epithematis & malagmatis vti, quæ rubefacere & emollire poſſint, atque ea quæ in profundo hærent ad ſuperficiem transferre. Decubitus porrò frequenter in latus fiat, calaminthæ foliis, & rutæ ac viticis ſubſtratis. Epithema autem in eis vſuuenit hocce. Capillum Veneris multum contundito & terito cum aceto, aut apii ſucco, aut ſeridis, aut pſyllii, eóque cochlearum carnes coctas excipito, & ſimul in linteolum infarta coxendicibus imponito. Vtendum verò & præſcripto ad priapiſmum cerato, & iis quæ paulo mox ad ſeminis in ſomno profluuia dicentur. Omnem autem de rebus venereis cogitationem excludere oportet.

De ſeminis in ſomnis profluuio, Philagrii, Cap. XXXIIII.

SEmen in ſomnis profundere dicuntur, quicunque dũ dormiunt, naturæ genitale ſemen emittunt: quod ipſum eis vtplurimùm ob vitiati humoris materiam, aut materiæ multitudinem, aut ob partium ſeminalium robur contingit. Iam verò quidam & ob animi mœſtitiam aut inediam, per ſomnos præter conſuetudinem ſemen excreuerunt: atque id materiæ acrimonia irritati, non ob partium ſeminalium robur, pertulerũt. Huiuſmodi ſanè, qui videlicet animo mœſti fuerunt aut inediam diutius pertulerunt, in totum ferè nulla imaginatione præcedente, citra ſenſum etiam in ſomnis profluit ſemen: reliquis autem non ſolùm cum pudendi intenſione, ſed etiam cũ quadam propoſita imaginatione quæ in ſomnis occurrit, inordinatè ſemen profunditur. Cæterùm peſſimus corporis habitus hic eſt, quum ſemen multum & calidum aliqui generãt, quod eos ad excretionem vrget, atque poſt-

A quam per coitum eiecerint, exolutionem oris ventris patiuntur, & toto corpore exoluũtur, debiléſque fiunt & ſicci, & tenues, & pallidi. oculos etiam cauos habent hoc modo affecti. Quòd ſi à coïtu venereo abſtineant, propterea quòd ita afficiantur, capite diſcruciantur: itémque ſtomacho, & æſtu faſtidióque anguntur, nihilque magnopere ex continentia iuuantur: contingit eis per ſomnum ſemen profundentibus conſimilia perpeti offendicula, qualia coeundo perpeſſi fuiſſent. Quidam verò ipſorum mordax & calidum ſemen percipiunt in excernendo, veluti ipſi B confitentur. His igitur, inquit Galenus, conſulere oportet, quò à cibis ſemen gignentibus abſtineant: accipiant autem non ſolùm cibos, ſed & pharmaca quæ ſemen extinguant, veluti eſt viticis ſemen toſtum & perfrictum: folia item & flores venerem cohibere creduntur, non comeſta tantùm ſed & in potu ſumpta & ſubſtrata. Lentium verò decoctum etiam membri tentiginem remittere ac ſedare aiunt. Portulaca comeſta, & lactucæ ſemen potatum, & nymphææ radix & ſemen in cibo accepta, ſemen refrigerando extinguunt. Ruta verò comeſta C calore ſuo ſemen coagulat & corrumpit. Calaminthen autem aſſiduè edentes, generandi potentia priuari dicuntur. id quod ſimiliter & violæ albæ ſemen, & hederæ cacumina nigra tria faciunt. Cæterùm aqua fabrorum ferrariorum in qua ferrum ſæpe extinctum eſt, aſſiduè potata, citra moleſtiam imminuit ſemen. Horum autem omnium ſylua vniuerſa, in ſecũdo huius tractationis præſcripta eſt ſermone. Compoſitis porrò ad ipſos vtor, tum iis quæ ad ſeminis profluuium ſunt præſcripta, tum hoc ipſo. Ammii grana VI. fœniculi tantundem, foliorũ D rutæ parum quiddam cũ caricis pinguibus tribus, per menſem ſemel edito, aut quotieſcunque velis. Atqui aſſiduum eorum quæ vehementer refrigerant vſum, tum in iis quæ per os exhibentur tum in eis quæ forinſecus apponuntur, vitare oportet: veluti ſunt ea quæ ex papauere & mandragora apparantur vnguenta. Illitiones autem à balneo adhibeantur ex mediocriter refrigerantibus. ſũt autem hæc, oleum ex crudis oliuis expreſſum quod omphacinum appellatur: roſaceum, maximè quod ex omphacino eſt apparatum, & melinum. Componenda autẽ ſunt aliquando vnguenta compage craſſiora, ne videlicet E facilè defluant. Compoſitio verò ipſorum eſt ex cera, & ſucco aliquo adſtringente aut refrigerante commiſſis hoc modo: Ceræ partem vnam cum quadruplici oleo liquefacito, deinde in mortario cum manibus ſufficienter emollito, & paulatim ex ſucco refrigerãte quantũ expedit inſtillato, vnito, ac vtitor. Succi verò ad hãc rẽ apti ſunt, ſuccus ſemperuiui, ſolani, vmbilici Veneris, pſyllii, & ſanguinariæ, tribuli, perdicii, nymphææ & portulacæ: verùm hæc ſuccum non emittit, niſi ad eam contuſam in pila, F aliquis alius tenuis ſuccus affundatur, vuæ præſertim immaturæ & roſarum, qui ſanè in æſtate facilè parabiles ſunt: alii verò multi etiam aliis temporibus haberi poſſunt, veluti lactucæ, ſeridis, ſtratiotáque & lentium quæ in aquis naſcuntur. ſemen lini etiam in aqua coctum, ſuccum moderatè refrigerantem reddit: rhamni item foliorum ſuccus, & quæ his ſimiles exiſtunt. Optimum etiam cenſetur laminam plumbeam lumbis ſupponere, tum eorum qui in ſomno, tum qui aliâs ſemen profundunt: multùm enim refrigerare conſueuit. In iis verò qui G plumbi duritiem ferre non poſſunt, conſulere oportet vt ex prædictis herbis quædam arefactæ ſubſternantur: quibus etiam viticis folia & modica ruta ac calaminthe commiſceantur, maximè verò ipſæ roſæ. proſunt enim hæc citra renum læſionem. Vehementes nanque refrigerationes eorum quæ in lumbis ſubduntur, renes iniuria afficiunt. Ipſum etiam ſtratum, pelliceum ſit & non valde molle. Decubitus porrò vtplurimùm in latus fiat, vitata forma decubitus ſupina, ne lumborum arteriæ inde ſupercalfiant. Atque hæc quidem communis eſt omnium H quibus ſemen in ſomnis profluit, cura. Cæterùm eos qui prædictum vitioſum corporis habitum & conſtitutionẽ habent, de illis dico, quibus ex coitus vſu ſtomachus iniuria afficitur: illos, inquam, obſeruare oportet quando maximè ſeminis multitudo quæ excretionem expe-

tat, cōgregata appareat:& tunc ſanè in die quadā mode-
rato ac boni ſucci cibo vſi,à cœna quum ad ſomnū vertū
tur,coitu vtantur:ſequenti verò die quum ſufficiēter dor
mierint,& à ſomno ſurrexerint,linteolo corpus perfricēt,
donec cutis quendam attrahat ruborem : deindéque olei
confricatione & intritu moderatè vtantur , & aliquantu-
lo temporis ſpatio interiecto,panem bene fermentatum,
clibanitem , purum , modicum,ex vino diluto accipiant,
atque hoc modo ad conſueta munia obeunda per-
ueniant.Eo verò tempore quod inter olei intritum & pa-
nis exhibitionem intercedit , ſi locus adſit, in viciniā a-
ptus, in eo paulîſper deambulent:ſi verò hyemis tempus
inſtet,melius fuerit tandiu intus deambulare . Abſtine-
ant autem à ſpectaculis & lectionibus quæ venereæ rei v-
ſum in memoriam reuocare poſſunt. Et quotidie ſa-
nè hoc modo affecti exerceantur his exercitiorum gene-
ribus quæ per ſupernas partes fiūt.At verò corroboratio-
nem ſtomachi ex eſu panis communem deſignamus in
omni homine cui bilis efferueſcit,& qui ſtomachum ex-
olutum habet.Quare & hi circa horam tertiam diei mo-
dicum panem ex vino cum calida aqua diluto madefa-
ctum accipiant,atque ita ad conſuetas operas prodeant.

De iis qui re venerea vti non poſſunt, Cap.xxxv.

QVI re venerea vti cupiunt,ignaua autem & impotē
tia mēbra habent,infernas corporis partes exerceāt,
inguináque & femora his confricent , pipere videlicet,
nitro & euphorbio cū oleo, vnguentíſque ex huiuſmodi
rerum admixtione apparatis:exempla autem componē-
di paulo pòſt dicemus .Dormiant in mollibus lectis, le-
gántque quæ ad coitū cohortantur,lectionibus itē ac ſpe
ctaculis eiuſmodi aſſideant. Cæterùm edulia & pharma-
ca ipſis conueniunt calefacientia & inflantia, veluti ſunt,
cicer, fabæ, alica, porri, bulbi, paſtinacæ radix & ſemen
moderatè,nuces pineæ,ari radix cocta,colocaſii radix co
cta, itémque dracunculi,vrticæ ſemen, rapi ſemen, eru-
cæ tum folia tum ſemen , maximè agreſtis : coſtus & pi-
per cum vino mulſo,ſatyrium, ſeſamum, horminum, a-
mygdalæ moderatè,aniſum polypodes & concharum ge
nera omnia:perdicis itē oua ad coitum excitant , & teſti-
culus galli.Seminis verò multitudinem augent omnia bo
no ſucco prædita:teſtes vulpis ſicci triti cochlearii menſu
ra potati innocuam & minimè vanam membri tentigi-
nem faciunt: partes etiam renes ſcinci amplectentes ad
tentiginem pudendorum excitandam bibuntur. Orchis,
herba eſt quæ teſticuli appellationem habet, eius maior
bulbus cum lacte potatus tentiginem ciet: minor verò
cum aqua potatus tentiginem remittit. Cōpoſitum ten
tiginem ciens, & faciens ad languorem membrorum, ac
reſolutionem. Sinapis,radicis panacis,ſeminis erucæ,cu
iuſque drach.viii. ſeminis cardamomi drach.iiii.piperis
grana xx. redigito in paſtillos cum erucæ ſucco, & dato
drach.i.ieiunis cum vino veteri adſtringente. Aliud.
Seminis hederæ nigræ, floris chamæmeli , ſeminis oxy-
ſchœni,cuiuſque drach.iiii.ſeminis erucæ,piperis albi,ſi-
napis,cuiuſque drach.i. pyrethri drach.iiii.excipe melle,
& ad ſtrigmentorum ſpiſſitudinem redige, præbe à bal-
neo nucis Ponticæ magnitudine. Aliud. Pudendum
cerui aridum vrito,& drach.i. cum vino meraciore præ-
be.experimento conſtat. Aliud,quo & ego vtor. Semi-
nis hormini, ſeſami,piperis, ſeminis erucæ, ſinapis, nucū
pinearum,caudæ ſcinci,ſatyrii, floris iunci odorati, ſtyra
cis,ſeminis porri,vuæ paſſæ, ſingulorum æquales partes,
mellis quantum ſatis eſt:præbe drach.i. Aliud,quo e-
tiam ipſe vtor. Salis communis torrefacti ſeſquiſexta-
rium Italicum,hoc eſt vnc.xxxvi. ſeminis hormini ſcru-
pulos duodecim,ſpicæ nardi vnc.i. ſalis ſcinci vnciam v-
nam,caudæ ſcinci dr.iiii.ammii ſcrupulos duodecim, ſa-
tyrii ſextantem, piperis vnc.i. ſeminis cardamomi vnc.i.
ſeminis fœniculi vnc.i.myrrhæ vnc. i. ſeminis erucæ dr.
vi.ſeminis verbenacæ ſupinæ aridi drach.tres,ſeminis ſā
guinariæ ſicci drach.ii.nucum pinearum vnciam vnam,
phyſſalidum drach.iiii. ſeminis hyperici drach.iiii.cōtū-
dito cribrato,& ad veſperam cochlearium quomodocun

A que velis exhibeto . Aliud vehementer efficax. Myr-
rhæ,piperis,ſpicæ nardi,tragacāthæ cuiuſque,dr.i. thuris
ſeſquidrachmam, croci drach.i. ſtyracis, galbani, dauci,
ſeminis hormini,cuiuſq; drach.ii.canchryos,ſeminis fœ-
niculi,ſeminis lini,ſeminis vrticæ,ſeſelis,cumini Æthio-
pici,aniſi, ſeminis erucæ , cuiuſque drach. ſex, erui albi
toſti drach.ſex, ſeminis apii drach.tres, ſeſami non loti
drach.decem,amygdalas amaras delibratas quindecim,
amygdalas dulces triginta,nuces pineas centum, bulbos
crudos magnos ſex, mellis quantum ſufficit vt ad cerati
B craſſitiem redigatur.præbe drach.i.ante cœnam,cum vi-
no mulſo maximè,aut vino auſtero.Facit ad tentiginem,
& ſuperabundantem rei venereæ vſum ciendum,in ſeni-
bus præſertim & debilitatis.Facit & ad liberorū procrea-
tionem. Vnguentum efficaciſsimum. Olei vetuſtiſſi-
mi lib.i. erucas in tithymalis repertas nonaginta ſex:eru-
cas in æſtate dum in vigore eſt herba,accipe, & in oleum
cōiectas,ad ſolem per dies ſeptem expone, & poſtea oleo
vtere:ani & pudendi intercapedine, itémque lumbis ex
eo confricatis.Idem etiam pinus erucæ faciunt,& tenti-
C ginem vehementer cient. Oribaſii ſatyrica. Zingi-
beris,radicis ſatyrii ſuperioris,cuiuſque drach.octo, cau-
dæ ſcinci,mei,aſari, petroſelini, cardamomi, ſeſelis, cu-
iuſque drach.quatuor;ſeminis erucæ drach.tres,cinamo-
mi drach.tres.hormini,piperis, ſeminis vrticæ, cuiuſque
drach.ii.floris iunci odorati drach.i. ſpicæ nardi drach i.
ſanguinis hircini ſicci cochleariū plenum.datur drach.i.
cum vino,imbecillioribus verò cum lacte. Oribaſii,ad
pudendi languorem ac reſolutionem,præſertim ſenum.
Seminis erucæ drach. ii. cumini vnc. i. portulacæ
D vnc.i.excipe melle,& manè ac veſperi cochlearium præ-
be. Porrò ad coitum concitat paſſer troglodytes appel-
latus,in cibo acceptus. Verùm iis qui frequentius & ſu-
prà quàm conuenit inde coeunt, vrinam capræ bibendā
præbe. Oribaſii,tentiginem ciens. Piperis,petroſeli-
ni,nucum pinearum, ſcobis pudendi ceruini aridi, tere-
binthinæ,æquales omnium partes melle excipe , & cum
vino bibendas præbe. Aliud,Oribaſii. Stellionem
vſtum quamtenuiſſimè conterito, deinde oleum affun-
dito,atque ex eo magnum dextri pedis digitum inungi-
E to,& coito:vbi verò à coitu ceſſare velis, digitum ipſum
abluito. Aliud eiuſdem. Leporis coagulum,aut leo-
nis adipem pudendo illinito: deinde tria piperis genera
cum tragacāthæ ſucco teſticulis intercapedini inter anū
& pudendum ac lumbis oblinito. Ex Rufi libris vnguē-
tum efficax tentiginem ciens. Myrrhæ drach.i.ſulphu
ris viui drach.i.cnici interioris drach.i.pyrethri obolos
duos, melanthii drach.ii.piperis grana triginta . grana
cnidia depurata viginti,contundito,& cum drach.i.ſucci
ſquillæ terito,ceræque vnciam vnam cū olei cicini beſſe
F colliquato:mellis item quadrantem adiicito. vtitor. poſt
coitum verò,cum linteolo loci diligenter extergantur.
quidam verò hoc vnguento ſedem illinunt. Porrò Ru
fus etiam hæc addit: Facilè eſt, inquit, & hîc remediū
reperire iis qui venere vti non poſſunt. Adoleſcens e-
nim quiſpiam nos acceſſit, & ſe vehementer coitum ap-
petere confeſſus eſt:verùm vbi commiſceretur,ſemen e-
mittere non poſſe,ſed flatus plurimos ſibi per ſedem erū
pere.In hoc itaque cōiecturam feci , vaſorum ſeminario-
rum ſiccitatem adeſſe : quod ipſum etiam adepta ſanitas
G demonſtrauit.nam poſtquam humida & boni ſucci diæ-
ta eſſet vſus,ſemen emiſit. Alius item adoleſcēs dome-
ſticus miniſter,confeſſus eſt ſe,quando cum muliere rem
haberet,ſemen effundere non poſſe : quum verò dormi-
ret,plurimum ei ſemen prodire. Viſum itaque mihi eſt,
vaſa eius ſeminaria propter multam vnà cum frigiditate
humiditatem,calfieri non poſſe:propterea quòd caliditas
in coeundo ad corporis ſuperficiem diffunderetur: in
ſomnis verò amplius calefieret , propterea quòd ſomni
interna calefaciunt,& refrigerant exteriora . Quare hunc
H ipſum infernas partes exercere iuſſi , atque id maximè
per equitationem. Caſtoreum etiā bibendum præbui, &
diætam omnem calidam & ſiccam conſtitui.

INDEX EORVM QVÆ IN QVARTO SERMONE Tetrabibli tertiæ Aetii habentur.

AETII MEDICI GRAECI CONTRACTAE MEDICInæ, Tetrabibli, siue quaternionis tertii, Sermo quartus,

De ischiadicis siue coxendicum dolore, déque podagra & articulari morbo, quem Græci arthritidem appellant.

De Ischiadis siue coxendicum dolore, Cap.I.

ARCHIGENIS. Ischiadici, *hoc est ex coxẽdicũ dolore affecti*, propriè dicũtur quib9 dolor circa iuncturam quandam vertebrarũ innititur. Antecedit autem & quasi auspicatur hoc malum, aliquãdo quidem vicinorum musculorum dolor, & maximè lũborum: aliquando verò ab ipsa iunctura initium fit affectionis. Iam verò quandoque etiam contingit vt vertebri dolore ferè sublato, circa poplitẽ solùm afflictio hæreat: aliis autem iuxta talum: quibusdam verò totum crus æqualiter dolore affligitur. multis item circa inguina dolor figitur, & tum sanè vesica ipsa molestiam transsumẽs vrinæ difficultatem inducit: & tunc maximẽ totum crus à coxendicibus vsque ad calcaneum dolorem perfert, & non solùm si ipsum crus moueatur, conuulsiones infert: verùm si etiam aliqua alia corporis pars agitetur. Generant autem hanc affectionem assiduæ cruditates, & immodicus rei venereæ vsus: aliquando etiam deambulationes concitatiores, & hæmorrhoides suppressæ, & vomẽdi consuetudo intermissa, & purgationes menstruæ, aut etiam aliæ familiares excretiones impeditæ, & exercitiorum contemptus. Communis quidem igitur ischiadicis, podagræ, & articulari morbo, existit valida alicuius humoris vbertas; quæ affectum articulorum nexũ occupat, quo impleto exporrecta neruosa corpuscula tensione affliguntur, atque ex his oboritur dolor. Cæte-

A rùm ad affligentis humoris cognitionem, conferet diætã quæ præcessit, & anni tempus, & aeris nos ambientis status, ætásque & habitus, itémque color corporis: amplius autẽ & doloris specimẽ, siue feruẽs & pungẽs, siue stupidũ. Initiũ igitur curationis fiat ab affligentis humoris euacuatione, & si quidẽ humoribus ex æquo redũdarit corpus, præ omnibus venæ sectio assumatur: deinde etiam purgatio. postea verò ea quæ dicentur pharmaca opportunè & ordinatè adhibeantur, ita vt in manibus quidẽ & pedibus pharmacis fluxum repellentibus vtamur: circa coxendicũ

B verò iũcturã id facere vitemus. Quum enim hic cõnexus in alto situs sit, sanguis ex vicinis & ambientibus venis ac musculis ad ipsum impellitur: quare lenitiuis in principio opus est pharmacis ad coxẽdicũ dolorẽ, atq; ea neq; omnino refrigerẽt, neque fortiter calfaciãt. Etenim quæ refrigerãt, ad cõnexũ materias impellunt: quæ verò vehementer calfaciunt, aliã amplius materiã ex adiacentibus partibus attrahũt. A multitudine itaque sanguinis coxẽdicũ cũ dolorẽ obortum, venæ sectio curat, si primùm cubiti

C venã secemus: deinde etiã eam quæ iuxta talos est, aut poplitem. In principio enim omniũ inflammationum, diuulsoriam venæ sectionem facere oportet, veluti si pes sit inflãmatus, ex vena è directo loci affecti sita sanguinẽ extrahemus: in affectionib9 verò iã inueteratis, maximè qui dẽ ex ipsis locis affectis extrahemus: aut si id fieri nõ possit, ex vicinis. Post sanguinis verò è cubito detractionem, à talo repetita sectione auferre oportet: secãda est autẽ in-

terna vena iuxta talos sita. viriliter enim imbecillis auxi-
liatur. Et scio, inquit Galenus, coxēdicū dolores in vna
die curatos per hāc ex crurib⁹ euacuationē, maximè si nō
à frigiditate sint oborti, sed ex vasorū sanguinis circa co-
xēdicē repletione. In omni equidē coxēdicū affectione,
præcipuè tamen ea quæ humoribus ex æquo redundan-
tibus oboritur, siquis prius quàm corpus euacuet, acri-
bus pharmacis ad affectam particulam vtatur, ægerrimè
sanabilem affectionem reddit, vtpote multitudine ibidē
insolubiliter condensata. supra reliqua enim inspissatur
& viscosa redditur, & ob acrium pharmacorum calidita
tē & siccitatē, nō dissimile quippiā assationi perpetitur.
Ab euacuatione igitur totius corporis, vt quæ maxima
facultate ad huius affectionis curam præstet, curandi ini
tium faciemus: & non solùm à cruribus, sed & à cubito
primum sanguinem extrahemus. Sunt & vomitus ischia-
dicis commodi, atque adhuc amplius quàm per vētrem
euacuationes, nimirum retrahentes humores infrà repē-
tes. Eos igitur in principio affectionis facere à cibo expe
dit. inueterato verò malo, etiam à pharmacorum vomitū
cientium acceptione, ita vt à mediocribus incipiamus.
Porrò quibus iam indissolubilis humorum coactio in
ipso articulo à medicis per immodicū acriū pharmaco-
rū vsum facta est, his cucurbita quāmaxima cū scarifica-
tione locis affixa auxiliatur, & purgatio per infusa effica
ciora. Qui igitur iam dicta præ oculis habuerint, etiam
præscriptis à veteribus medicis pharmacis iuxta metho
dum poterunt vti. Itaque post venæ in cubito sectionem
& à talo item sanguinis detractionem, aut per purgati-
uum euacuationem, vbi videlicet aluus leniori clystere
iniecto excreuerit obturata, irrigare locos oportet, pri-
mùm quidem ex oleo rutaceo. postea verò etiam effica-
cior irrigatio adhibēda quæ sēsim calfactet, & materias
ex alto ad superficiem attrahere possit, qualis est quæ ex
cyprino, aceto, nitro, & canchry constat: ita vt octo qui-
dem cyathi olei cyprini, quatuor verò acris aceti, duo
autem nitri, & vnus canchryos coniiciantur, & donec ter
aut quater efferueant coquantur: pòst verò, expressus &
in lanis succidis exceptus succus, super affectos locos im-
ponatur: verùm quotidie renouare hanc irrigationem o-
portet, & tribus vicibus hoc fotu admoto, profectus ani
maduersionem habeto. Multos enim, inquit Archigenes,
vidi qui nullo alio præsidio opus habuerunt. Ego verò,
inquit, post prædicta etiam simpliciorem clysterem in-
fundo, & sequenti die acriorem, atque haud scio an vllus
tam degener coxendicum dolor reperiatur, qui huic
præsidio non cedat: aut si aliquando ad primā adhibitio
nē nō cessit, post alterū ei⁹ vsum penitus excisus est. Ap-
paratur autem acrior clyster hoc modo: Mellis sesqui-
cyathum, olei tantundem, aquæ cyathos duos, nitri dra-
chmas octo, terebinthinæ drach. IIII. hæc vnita & calefa-
cta infundito, & podici fomentū apponito, quò diutius
infusum cōtineatur: nā sic magis operatur: vtplurimùm
verò mucosam humiditatē extrahere cōsueuit. aliquādo
autē & sanguinē, quando etiā maior cōmoditas resultat.
Quòd si adhuc affectio ipsa persistat, paucis dieb⁹ inter-
positis (non tamen vt prioris præsidii vtilitatem demo-
liamur) rursus clystere vtemur, pro simplici aqua, cētau-
reæ decocto ad prædicta affuso, quò robustius pharma-
cum reddatur. Supra opinionem autem ipsis commodat
cucumeris syluestris radix in tenues partes concisa, dein-
de paululùm cocta, atque decocto eius cum solo melle
infuso, citra omnem mordacitatem euacuat affligētem
humorem. Optimè etiam facit lupinorum amarorū de-
coctum cum pari oleo infusum. Sæpe enim, inquit Ar-
chigenes, hæc prædicta cura ad omnes ischiadicos mihi
suffecit. Quòd si tamen affectio adhuc remoretur, cucur-
bita quammaxima, cum plurima flamma locis affigatur,
vulnusculis etiam altioribus per scarificationem impa-
ctis. Cæterùm & reliquam curam referre operæpretium
existimo, vt nota sit siquando vsus eius necessariò expe-
tatur. In omni enim tempore plurima curationis princi-
pia cōstituenda: hoc enim modo facilius affectio destrue
tur, si assiduè præsidiorum permutationes fiant. Itaque
vbi rursus mederi cœperis, vomitibus vteris siue à cœna
A siue à raphani acceptione cōcitatis: deinde loci affecti &
totū corpus in balneo per nitrū extergatur: post balneū
autē, loci ex vnguento per adarcem & euphorbiū cōpo-
sito illinantur. Deinde rursus aliud medendi initium à
purgatione facies. Solitus autem fui, inquit, purgatiuum
ad ischiadicos assumere huiusmodi: Colocynthidas
quotquot velis accipito, & derasa ac proiecta medulla, i-
psas oleo optimo expleto, & totam noctem sinito. dein-
de oleo per se effuso, cum vacuo colocynthidis capite a-
quam vna & dimidia olei mensura commensurato, ac in
B ollam fundito, atque cum eaipsa communi aqua colo-
cynthidas ipsas donec flaccescant coquito: & expressas
ipsas quidem abiicito, liquorem autem excolato, & affu-
so ad ipsum oleo feruefacito, ac panis siliginei cōtusi ac
cribrati quantum satis erit inspergito, manibúsque satis
diu emollito, ac pilulas ad nucis Ponticæ magnitudinē
formato, ex eísque XIIII. pilulas à balneo exhibeto. Si
verò fortius reddere pharmacum velis, ad hanc dosin, ve
ratri nigri corticis tenuissimè triti obolos tres, & scam-
C moniæ scrupulū vnū, adiicito. Possum autem idem de
hoc præsidio quod suprà de clysteri dixi, referre, quòd
videlicet solum aliquando sufficit etiā eam quæ per mul
tum tempus indurata est, coxendicum affectionem extir-
pare. licet itaque eo sæpe vti: multitudine tamen eius im-
minuta. & sanè moderatam eius multitudinem obserua-
uimus numerum XVIII. pilularum. Eis verò qui pilulas
deuorare non possunt, colocynthidis cremorem exhibe-
to hoc modo. Colocynthidem quāmaximam perfora-
to, & eiecto semine, relicto autem eo quod instar tomen-
D ti inest, intotum colocynthidem ex vino dulci veteri ex-
pleto, & per totam noctem sinito, & cum desecto ex ea
operculo cooperito. manè verò excolatum per pannicu-
lum vinum & tepefactum, bibendum præbeto. Si verò
parua fuerit colocynthis, duas pro vna vino expleto, &
exhibeto. Quòd si efficaciorem reddere velis hunc cre-
morem, veratri nigri obolos tres adiicito, & scammo-
niæ sesquiobolum. Cæterùm per interualla quædā præ-
dicto clystere ex cucumeris videlicet syluestris radice ap-
parato, etiam ad ipsos vtaris.

De herba iberide quæ & cardamine appellatur,
E eiúsque sinapismo, Cap. II.

QVòd si vestigium quoddam affectionis relinqua-
tur, herbæ iberidis quæ & cardamine appellatur, ra
dix assumenda est: etenim odorem & saporem ac figurā
cardami, hoc est nasturtii, habet. Multa autem vbique na
scitur, maximè tamen circa vetera monumenta muró s-
que & circa vias in incultis locis. folia autem habet na-
sturtii, vere quidem virentia & nasturtio multo maiora:
lōgitudo verò caulis, cubiti parui est aut paulo amplior:
æstate florem lacteum promit, & tunc sanè efficacissima
F censetur. semen fert quamminimum, atque idipsum per
totum caulem enascitur. radix verò acerrimum habet
odorem, & maximè omnium nasturtio similem. Hanc
æstate maximè recentem effodito (arida enim vires amit
tit) & diligenter tundito: tunditur autem difficulter: &
axungia veteri modica excipito, ac iūcturæ coxæ & vni-
uerso cruri imponito, adalligato, ac incumbere sinito:
mulieribus quidem nō infra duas horas, viris autem per
quatuor horarum spatiū, si possibile sit id perferre. ex-
citat tumores cum ardore & rubore, veluti sinapismus
G facere solet. Pòst verò in balneum inducito, nullo vn-
guento aut smegmate eis illito: vbi verò modicum exu-
dauerint, in solium ob feruorem mordacius desidere iu-
beto, ídque fortiter perferre cogito. morsum enim cum
ardore in principio inferre consueuit: deinde educito.
ferme enim semper, quanuis ab aliis fuerint importati,
sua sponte pedibus ingredientes, exibunt. Verùm à bal-
neo ad oleum multum, paucum admodum vinum admi
sceto, & conquassata illinito, ac humore cum aspero pan
no deterso, crus ipsum cum leuissimis lanis cooperito.
H Et sanè consueuit hoc ipsum præsidium nullo alio inde
auxilio opus habere. quòd si tamen aliquādo vestigium
affectionis relinquatur, vicenis horis siue diebus inter-
positis, rursus eodem præsidio vtaris. Atque hic quidem
sinapismi est modus. Cæterùm pharmacum ipsum plu-

res quàm ſperare poſſis,in ſe complectitur commoditates,& cum minori acrimonia eius vſus perficitur. Hoc autem vtendi modo etiam ad inueteratos capitis dolores,omnéſque alios diuturnos dolores,quacunque tandẽ corporis parte conſtiterint:ad affectiones item ægrè ſolubiles & reſolutiones perſanandas,vti licebit. Ceratum ad iſchiadicos, Archigenis. Porrò interiectis diebus quibus ab exhibitione remediorum quieſcis, ceratum locis imponatur huiuſcemodi: Opopanacis drachmas octo in aceti cyathis duobus diſſoluito,deinde ceræ triẽtem,cum beſſe olei cyprini liquefacito, refrigeratóque ac læuigato,& ad diſſolutum opopanaca conicito, vnito,ac vtitor.

De vſtione, Cap. III.

VEteres, inquit Archigenes,etiam vſtione in iſchiadicis vſi ſunt,tum per cauteres ferreos igni candefactos, tum per ſtruthii & ariſtolochiæ radices coxæ iunctura in altum peruſta,itémque cruri per interualla quædam ,circa dolẽtes maximè locos, cautere admoto. Quidam verò alii ad propinquæ cruri affecto manus locum inter magnum digitum & indicem medium,circa infernum magni digiti ſiue pollicis articulũ,caprinum ſtercus feruens per forcipem imponunt, ſtercoráque variãt ac permutant,donec ſenſus vſtionis ad locum affectum perferatur.tunc enim ſufficientem vſtionem eſſe dicũt. Dioſcorides autem hanc rem ita tradit:Caprinũ, inquit, ſtercus feruefacito,& extenſo magno manus digito, cauum locum circa inferni articuli eiuſdem digiti finem notato : deinde locum ipſum ex oleo prælinito , & lana conuoluta oleo imbuta ad cauum locum ſubſtrata , ſigillatim caprinum feruefactum imponito, quouſque ſenſus per brachium ad affectam coxam procedat. Antyllus autem,Nos,inquit, etiam huiuſmodi vrendi modo vtimur: Stercus caprinum ſiccũ feruefacimus,eóque vẽtrem magni digiti affecti pedis perurimus , paulo infra vnguem vſque ad os ipſum vſtione penetrante.Hæc ipſa vſtio extremas coxendicum affectiones,& quæ nulli alii præſidio cedunt,diſſoluit.Cæterùm poſt vſtiones,porri folia cum ſale trità,aut oliuas nigras cum ſeſamo illoto tritas,aut nucum interiora trita,ad locum cruſtoſum imponito. eis verò qui molles carnes habẽt,lac cum melle adhibeto.Tertio autem die ab vſtione,lenticulam coctã cum melle,donec cruſtæ penitus excidant,cataplaſmatis modo imponito: atque deinde ſuppuratorio ductu vtitor,vlceribus ad plures dies aſſeruatis ne cicatrix eis obducatur.Nouimus,inquit Archigenes,plurimos qui ex prædictis vſtionibus opem ſenſerunt : verùm nobis, inquit,ad coxarum affectionis demolitionem prædicta remedia ſuffecerunt,itémque malagmata quæ paulo pòſt dicentur.appoſuimus autem De vſtione , ne videlicet eius vſus ignoraretur.

Cura affectionis exacerbatæ, Cap. IIII.

ARchigenis.Tempore porrò exacerbationis,reliquæ partes faſciis circumligandæ ſunt,& diligenti fricatione contrectandæ:irrigationes item locos impinguãtes,& per vices mutatæ,ex oleo ſicyonio calido adhibeãtur,& cũ lana conuoluta contegantur. Cataplaſmata autem ex ſemine lini ac fœnigræci affectis partibus imponantur:maximè verò quæ ex loliacea farina apparantur, ac quædam calefacientia aſſumunt , & althææ radicem. Mitigant etiam vehementes dolores,ex oleo fomenta,& ex milio fricto,itémque ſale in ſacculis calfacto. Potiones ad iſchiadicos:Succ⁹ Cyrenaic⁹ exacerbationes diffundit,erui magnitudine potatus aut deuorat⁹.Sũmè facit & caſtorei drach. vna cum opopanacis obolis tribus. Alia potio ad iſchiadicos: Farinæ erui,aniſi,fœniculi,ſingulorum parem menſuram coniicito, tundito & cribrato,obolóſque nouem in dimidia vini hemina dato.multa craſſa per vrinam ducit.vbi verò purum prodire videris lotiũ,ne amplius præbeto. Alia. Centaureæ minoris ramulos contundito & cribrato,ac ieiunis cochlearium ex aqua calida ad horas tres aut plures dato. Alia. Radicem rubiæ contundito & cribrato , ſimilitérque præbeto.ſanguinem per vrinam educit:quotidie autem bibẽtem lauato . Auxiliatur item irionis ſemen cum vino,& ſmyrnii ſemen eodem modo . Seminis naſturtii drach.vnam cum vino , radicis capparis corticis drach. vnam cum vino,radicis iridis tritæ drach.I cum paſſo,ruta ſylueſtris & domeſtica cum aniſi decocto, ſymphyton in petris naſcens,cum vino mulſo decoctũ: radicis althææ decoctum,aut centaureæ minoris,ammoniaci thymiamatis drach.I.ex aqua mulſa:ſeminis hyperici drach.I.quod ipſum & ſtercora educit itémq; pituitam,baccæ iuniperi ex vino,bitumen pro catapotio deuoratum,carpobalſamum ex aqua mulſa.Cæterùm & potiones dolorem lenientes,itémque ſoporiferæ,vbi dolores reſtiterint,commodè aſſumi poſſunt:maximè tamen omnium antidotus quæ pæonia appellatur, in tertiodecimo Sermone deſcripta.Ego autem,inquit Archigenes, etiam in exacerbationibus prædicto clyſtere vſus ſum,eo videlicet qui ex terebinthina & nitro conſtat,& euidentem permutationem feci. poteris autem & cucumeris ſylueſtris decocto in exacerbationib⁹ vti. De reliqua diæta, Archigenis.Subiungemus autem ex ordine & paucis reliquam curam.Præ omnibus igitur adhortor vt contentiones,& exquiſitæ negotiorum incommoditates eis exhibeantur,non ſolùm à cibo accepto ſed etiam ſumẽdi cibi tempore,diæta vnctoria & impinguante conſtituta,quò ſimiliter carnis incremento ſit conſultum . Nam ſi hanc veluti neruorum operculum acquiſierint, tutum ſimul ad omnẽ externã cauſam inuentũ habebimus,ſimúlque cõmodã exercitationem omni vnctoria diæta potiorem apponemus . Vngantur autem ab expertis, & gymnaſiis exerceantur . minimè enim moleſti labores fient cum perito præexercitatore: & manus ſanè exercitiis tritæ commodiores ſunt mollibus ad curationem. At verò ſignificandum eſt etiam quòd iſchiadici ab aſſiduis flexibus & deambulationibus , & moderato curſu quamcommodiſſimè opem ferre poſſint . Præcedat itaque geſtatio in equo,deinde naturalium aquarum vſus, primùm quidem calidarum,deinde etiam frigidarum.ſi enim ad frigidæ lauationem aſſueſcant,ſola ſufficerit ad incolumitatem acquirendam. Cæterùm diæta,tempore quidem exacerbationis ſorbilis ſit & modica : per interualla verò ſolidior & reparandis viribus magis accõmodata,habeátque acrium eduliorum comeſtiones quaſdã per aliquot dies adiunctas.Eorum autem ſyluam ſæpe iã appoſuimus,vtpote quæ nihil viſcoſum,aut craſſi ſucci, aut ægrè concoctile,aut quod difficulter digeritur, cõplectitur.Bonæ verò concoctioni imprimis conſulant, non ſolùm damni quod ex cruditatibus prouenit ratione habita,ſed & incrementi carnis, qua præ omnibus iſchiadici opus habent.Quin & qualitates eorum quæ ægrè,concoquuntur,fugiendæ,præſertim eorum quæ vrinam ducunt. Aluum autem probè ſolutam habere expedit: premuntur enim & aggrauantur articuli vbi ipſa ſit adſtricta.neque verò aſſiduè profluat venter,nam id imbecilles reddit,& quod cum purgationis impetu à toto corpore attractum eſt,idipſum vicinas partes replet.Cõtingit tamen etiam aliquãdo à periculoſa dyſenteria oborta omnem coxarum mollitiem ac aptitudinem ad affectionem corrigi & emendari . Præſtat etiam vomitus per interualla ſiue à cibo accepto ſiue à raphanis.neque latet nos quoſdã veratro ad iſchiadicos vſos eſſe. ſcimus item veratrũ efficaciter auxiliari : verùm nõ ſuſpicamur eius vſu op⁹ eſſe ad hãc affectionẽ vtpote quæ ab antè tradita cura extirpabitur. Cataplaſma iſchiadicum: Farinam lupinorum amarorum in aceto mulſo aut poſca decoctam imponito. Aliud. Calaminthen præſertim viridem,aut ſi haberi nequeat,cum poſca,locis imponito.eſt enim præſidium præclarum. Aliud, facit ad vehementes dolores: Papaueris capita in aqua mulſa decoquito,ipſiſque proiectis,farinã ordeaceam aquæ mulſæ incoquito ac imponito. Aliud. Capita papaueris viridia terito,& adſperſa polentæ farina in paſtillos redigito, eáque in vmbra reſiccato . Vſu verò expetente,in ſufficienti aceto diſſoluta ac calefacta imponito. Aliud Aſclepiadæ,iſchiadicis,podagricis , & articulorum

morbis euestigio auxiliatur. Fœnumgræcum in fictile vas coniectum & posca sufficiente affusa,per integram noctem macerato:manè verò ad ignem appositum donec soluatur coquito:deinde in mortario tritum,& sufficienti melle affuso calefactum, & linteolo exceptum, ad affectos locos apponito,& fasciola adalligatum finito,idque per dies duos aut tres facito. Aliud. Radicis symphyti sescuncem rasam & in tenues partes concisam in pilam testaceam coniicito,& enixè terito, atque vbi contrita fuerit,mannæ quadrantem,& ouorum recentiũ crudorum candida tria vnà cum luteis adiicito,rursumque enixè terito, & contritis lib.1.adipis suilli veteris probè subacti addito,vnito,ac linteolo excepta imponito.Euestigio dolores mitigat,& præsertim cum fluxione articulorum obortos. Aliud Asclepiadæ: Fœnigræci mola triti,corticis radicis mandragoræ, mannæ, cuiusque quadrantem,oua cruda recentia x.radicis maluæ lib. 1. radicis symphyti libram vnã, carnis cochleæ terrestris sescuncem, vt prædictum est apparato diligenter,&sublatum reponito. Vsus verò tempore, pharmaci partem vnam,adipis suilli veteris partes duas accipito.

Epithemata & malagmata ad ischiadicos, Cap. v.

Malagma,inquit Archigenes,quod valde multo experimento nobis constat, est subscriptum. verùm cucurbitam prius ad dolentes locos affigere oportet: ipsum autem malagma aliquando inhærere consueuit. quare expectabis eius vtilitatem: Colophoniæ librã vnam,baccarum lauri bessem,seminis raphani trientem, corticis capparis libram vnam,picis aridæ libram vnã, pyrethri libram vnam,ceræ libras duas & dimidiam,fœnigræci bessem,iridis libram vnam,sinapis bessem,nitri libras duas.Nitrum cum aceti libris duabus terito:dein de reliqua arida inspergito,simúlque terito,affusisque liquefactis,emollito,ac vtitor. Hoc quidem igitur malagma eiusmodi est quod malum penitus extirpat, cutem rubefacit,& materias ex alto ad superficiem educit: quo sanè in principio nõ oportet vti. Verùm quod sequitur, leuissimum est & multæ commoditatis, quóque citra formidinem conuenit vti: Ceræ triẽtem,styracis sesquiunciam,satyrii sesquiunciam, aloe primariæ sesquiunciam,ammoniaci thymiamatis sextantem,croci vnciam vnam, pyrethri vnc. 1. opopanacis vnc.1.galbani vnc.1. thuris vnc.1.olei veteris lib.IIII.(aliquando autem sextãtem solùm,in æstate)apparato,& vtitor. Præter opinionem etiam facit ad ischiadicos emplastrum pardalis appellatum,quod ad hydropicos inuenies descriptum.

Leæna emplastrum, malum penitus extirpans: Olei veteris libras duas,plumbaginis, salis communis, terebinthinæ,singulorum libram vnam, squamæ æris quadrantem,æruginis,herbæ lanariæ radicis,chamæleontis nigri radicis,aristolochiæ,sinapis,singulorum sextantẽ: aliquando etiam canchryos vnciam vnam,aut pro eo pyrethri tantundem. auxiliatur etiam capiti ad hemicraniã impositum. Heræ ad ischiadicos. Hoc,inquit, vsus sum ad Frontinum,statim ab exacerbationibus imposito: Ceræ drachmas centum, visci drachmas sedecim, terebinthinæ drachmas vigintiquinque,galbani, myrrhæ,iridis,cuiusque drachmas sex,cedriæ heminæ dimidium,olei cyprini heminæ dimidium. ceram, cedriam cum cyprino oleo liquefacito:deinde resinam & galbanum adiicito, & ablatis ab igne statim viscum addito, & vbi dissolutum fuerit,irin inspergito & vnito, & ad myrrham in mortario cum aceto tritam affundito. quidam etiam nitri drachmas duas adiecerunt. Asclepiades autem ita inquit, Malagma quod ischiadicis statim post exacerbationum remissionem imponitur. facit ad ossa contrita ac omnem neruorum per consensum affectionem,omnémque duritiem dissoluit: facit item ad alias inflammationes,comprimit & committit malignas cicatrices. prodest luxatis & collisis, & ad omnes malignas mamillarum dispositiones. est enim valde generosum:

Ceræ, terebinthinæ, visci, galbani, myrrhæ, iridis siccæ,singulorum drachmas quadragintaocto, olei cyprini quantum sufficit.Galbanum cum cera in mortario contusum & emollitum cum cyprino liquefacimus, deinde ablatis ab igne viscũ iniicimus,& vbi dissolutũ fuerit,irin inspergimus,& ad myrrham cum aceto in mortario tritam affundimus. Commodant etiam ipsis emplastra ex sale:quale & hoc est: Salis drachmas centum, picis sescũcem,olei libras quatuor, cerussæ libras duas. salem per se quàm tenuissimè terito, similiter & cerussam: deinde oleum ad ipsa in mortarium affundito, & postquam sufficienter triueris,excepta vsquequo manus nõ inquinent coquito ad lentum valde ignem. deinde picẽ liquefactam & percolatam iniicito,ac rursus ad compagem quæ manibus non adhæreat reducito,& vtitor.

Malagma ex silphio,ischiadicis valde præclarũ. Ammii drachmas duodecim,silphii,seminis rutæ syluestris, baccarum lauri repurgatarum,singulorum vnciam vnã, medullæ colocynthidis drachmas duas,nitri, abrotoni, cardamomi,cuiusque drachmas quatuor,ceræ, adipis vitulini,ammoniaci thymiamatis, cuiusque sesquiunciã. Arida liquefactis ab igne ablatis inspergũtur,simúlque in mortarium ad ammoniacum cum aceto tritum infunduntur.Quidam verò ammoniacum cum cera liquefaciunt,& ad compagem manus non inquinantem redigunt. Aliud malagma quo Theodorus proprium patrem curauit,quum ob dolorem suspicere non posset:

Ceræ,picis liquidæ,aluminis liquidi, æquales partes accipe:liquescibilia liquefacito,& ad alumen cum aceto tritum affundito,emollito, ac vtitor. Asclepiadæ, ad ischiadicos.facit & ad colicos:securéque in exacerbationibus exhibetur.scabiem etiã quam psoram *Græci* appellant,citra exulcerationem sanat: Ceræ,picis liquidæ, picis aridæ,cuiusque librã 1.sulphuris viui,aluminis scissilis,nitri rubri,cuiusque sescũcem.Quæ eliquari possunt eliquato, aridáque quàm tenuissimè trita paulatim adspergito,simúlque in mortario posca madefacto commisceto,emollito,ac vtitor. quidam picem aridam & resinam pinus,ac ceram per singulos dextantes sumunt,oleique sextantem addunt, ac reliqua veluti prædictum est. Ischiadicum mirabile: Thuris, euphorbii, ammoniaci thymiamatis,pyrethri,picis,ceræ, singulorum quadrantem,resinæ pinus aridæ sescuncem,olei cyprini sescuncem,fellis taurini quadrantem. thus,euphorbiũ, ammoniacum, vnumquodque per se quàm tenuissimas in partes vnà cum felle terito:liquescibilia verò liquefacito,& pyrethrum inspergito,eáque ad trita fundito,vnitóque,ac vtitor confidenter.experimento cõstat. Melius autem apparatur si ammoniacum quàm tenuissimè tritum liquefactis inspergatur,atque eo eliquato thus tritum adiiciatur:euphorbiũ verò cum felle teratur. Vnguenta & acopa quæ neruorum lassitudinem in ischiadicis reficiunt. Ad coxẽdicum dolorem,pæoniæ radicem in oleo ad triduum contusam accipito, & quarta die paululùm coctam illinito.Cæterùm præpurgandos eos scito,ex succi tithymali guttis quinque tantùm cum caricis acceptis,aut ex corticis tithymali cremore. Corticẽ autem ipsum contusum & cribratum quatuor scrupulorum pondere in vino per integram noctem macerato:manè verò excolatum vinum præbeto. Aliud. Nycteridem herbam,quam vnguentum Helenes appellant,oleo decoquito,&per diẽ vnã in oleo manere finito,percolãque & illinito. Aliud,multo experimento constans.

Herinaceum terrestrem viuum in oleum coniectum donec flaccescat coquito: deinde eo extracto, farinæ adarces sextantem oleo iniicito,& olei cyprini vnciam vnam.vtitor autẽ,illito ex eo loco. Cæterùm oleũ ipsum in quo herinaceus coquitur librarum duarum pondus esto. Aliud ischiadicum,quod isotheon appellatur. facit & ad resolutiones,& ad omnem neruorum per consensum affectionem: Castorei,opopanacis, euphorbii, œsypi liquidi,ammoniaci thymiamatis, galbani, terebinthinæ,singulorum sextantem,medullæ ceruinæ triẽtem,styracis vnciam vnam,olei styracini trientem, olei irini sescuncem,piperis vnciam vnam,ceræ libram vnã, olei sicyonii libram vnam,olei veteris librã 1. Ammoniacum,galbanum,opopanaca,cum vino terito:liquesci-

bilia verò eliquato, & ab igne ablata reliquis affundito, ac probè vnito: styracem verò in pila tundito ac paulatim ex pharmaco ei addito: vbi verò dissolutus fuerit, cum reliquis vnito, ac vtitor. Acopon ad ischiadicos efficacissimum est, quod inter communia acopa post articularia remedia refertur, & Orchestæ inscribitur. eo itaque confidenter vtitor. Vtere & similibus acopis ac vnguentis quæ istic describentur. Inspergimen ad ischiadicos in balneo. Inspergimen ischiadicum efficax: Farinam lupinorum in balneo inspergito, & in exudatoria tabella prostratum sudare facito. Aliud. facit & ad inueteratas affectiones: Costi, piperis albi, pyrethri, cuiusque quadrantem, nitri vnciam vnam, fæcis vini vstæ libram vnam, contusa in balneo inspergito.

Aliud. Costi quadrantem, pyrethri quadrantem, nitri vnciam vnam, piperis albi, adarces, euphorbii, cuiusque vnciam vnam, fæcis vini vstæ libram vnam, sampsuchi sescuncem contundito, cribrato, ac in balneo vtitor. Heræ, ad ischiadicos, inspergimen lenitiuum doloris. Picis aridæ partes octo, sulphuris partem vnam, terito ac misceto, & præloto ægro, dum corpus adhuc calet, inspergito, & cum charta contegito, atque donec sua spōte decidat finito. nihil autem vetat ægrum lauare, charta adhuc inhærente. Alia inspersio: Adarces, staphidis agrestis, canchryos, sinapis, cardamomi, piperis, euphorbii, sulphuris viui, cuiusque vnciam vnam contundito & cribrato. ægro verò inducto, & in secunda balnei domo reclinato, pallio prius ad tabellam substrato, ad dolentem locum inspergito, & contentè affricato: deinde in calidam desidere facito, & prolutum educito ac extergito, rursúsque inspergimen iniicito & affricato. postea verò dum adhuc calidum corpus habet, eiusmodi malagma imponito: Cineris caulium brassicæ vstorum quadrantem & vnciæ dimidium, cineris lignorum ficulnorum agrestium vstorum tantundem, picis aridæ libram vnam. cineris lignorum vitis vstorum quadrantē & vnciæ dimidium, sulphuris viui quadrantem, axungiæ libram vnam. Liberabitur enim æger, atque id breui, ab omni dolore, vt incantationi similis facultas videri possit.

De podagra & arthritide, siue articulorum morbo, Cap. VI.

POdagrica & arthritica affectio, eiusdē speciei inter se existunt. Differt autem podagra ab arthritide non toto genere sed affectis locis. In omnibus enim debilitas est articulorum diuturna cum fluxione. quæ quidem si in pedibus perficitur, podagra appellatur, si verò in aliquo coxarum vertebro, ischias, *hoc est coxendicum morbus*, nominatur: si verò in multis corporis articulis innititur, arthritis siue morbus articularis vocatur. Cōtingit autem aliquando vt repentè irruat malum æqualiter per omnes articulos dispersum: quod ipsum euenire consueuit iis qui consueta exercitia coaceruatim relinquūt & licentiore diæta vtuntur: vtplurimùm verò clanculū & paulatim fluxus irruere solet. alteri enim cuipiam magni digiti pedis articulum dolor inuasit, aliis verò calcanei extremum, rursúsque aliis cauum pedis, aut ex calciamenti aut ex consimilis rei affrictu. Cæterùm initio à pedibus sumpto, paulatim ad genua malū procedit, ad coxendicum item ac femorum iūcturas, deinde ad manus, singulis articulis particulatim affectis, quando sanè propriè, veluti prædictum est, arthritis & articularis affectio appellatur. Qui verò extremè ab hac affectione apprehēduntur, his & spinæ vertebræ & costarum iuncturæ & genæ dolēt: aliquibus autem & iris siue corona pupillam oculi ambiens. neque est aliqua ossium connexio quæ ab hac affectione sit immunis.

Causæ vniuersales, Cap. VII.

GEnerant autem affectionem cruditates coaceruatæ & ebrietates: atque his adhuc amplius immoderatus rei venereæ vsus: iam verò & deambulationes concitatiores quàm pro more, & stationes diutius productæ, & familiares excretiones suppressæ, & consuetorum exercitiorum intermissiones. Vtplurimùm verò aptitudines à parentibus in filios ac posteros transferuntur. In vniuersum verò amplius omnium crudorum humorum multitudo affectionis causa existit. Quòd humorū multitudo affectionem inducit. Quandoquidem igitur humorū multitudo in corpus digeritur, hique ipsi ad pedes deferuntur, & in ipsis partes omnes distendunt, inflammationésque & dolores inferunt, manifestissimum sanè id existit. Nam & tumore attolluntur affectæ partes, & venæ sanguinis in ipsis apparent repletæ, & euacuatis ipsis, in naturalem habitum æger reducitur. verùm multitudo influens, non in omnibus æqualis existit. Etenim alii ex caliditate ægrotant, alii ex frigiditate. atque exinde etiā refrigerando aut calefaciendo, aut resiccando, opem sentiunt. Quam ob causam mēbra fluore infestētur. Posteaquam igitur humorum multitudo in corpore congesta, hominem molestia afficit, vnumquodque quidem membrum quod primum affectionem percepit, affligentem humorem à se repellit: eum ipsum verò suscipit aliquod ex vicinis membris ac subiectis. Itaque quum fortiora membra eum depellant, & imbecilliora suscipiāt, id adeò citra intermissionem contingit, donec id quod propellitur, ad omnium debilissimum membrum peruenerit, & in ipso permanserit. Vna quidem igitur fluidarum affectionum generatio hæc est, membris videlicet fortioribus superfluum demittentibus, suscipientibus autem imbecillioribus. Cæterùm articuli ipsi ex assiduo motu debiliores redduntur.

Quare verò in quibusdam magnus sit morbus, in aliis verò paruus, Cap. VIII.

MAgnitudo morborum ex fluxionibus obortorum, ad humorum influentium multitudinem consequitur. Si enim plures humores fuerint, maior etiam affectio contingit: si pauciores, minor. cæterùm multorum recrementorum influxus, ob multas causas accidit. Etenim & copiam humorum multam esse oportet, & vias latas per quas feruntur, & partem quæ à fluxu infestatur raram, & facultatem in ipsa debilem: & membrorum eā delegantiū vires fortes, quò magna affectio fiat. Verùm si paruus futurus est morbus, prædictis contraria omnia concurrere oportet.

Quare multo tempore aut pauco morbus duret, Cap. IX.

POrrò vt multo tempore aut pauco morbus duret, etiam prædictæ sunt causæ, tenacitásque insuper & crassitudo humorum. Etenim sanguis multus & crassus, densa pellicula conclusus, & à viribus debilibus segniter correctus, tempus auget & producit. qui verò contrario modo habet, minuit & breuius facit. Cæterùm & in aliis corporis affectionib⁹, siue in superficie sint, velut erysipelata: siue sub cuticula, vt herpetes: siue in carnosis partibus, velut inflammationes, recrementa vtplurimùm feruntur: in podagricis autem & arthriticis appellatis, vsque ad iuncturas per altum repletio ex fluxione contingit, vnà cum hoc quòd nerui permadescunt & distenduntur, itémque ligamenta & pelliculæ, omniáque circumcirca sita: atque ob id sæpe vsque ad quadragesimum diem morbus extenditur. Etenim quum etiam cessauerit fluxus, neque amplius ex supernis feratur, repletæ adhuc multo humore existentes iuncturæ, eum ad circumsita membra delegant. At verò si tenuior sit fluxus, celerrimè ægri sanantur: nisi malè omnino curētur. Quòd si verò quis ex medicis veram methodum ignorantibus per resoluentia semper omnes inflammationes curet, non in quadraginta tantùm dies sed & in quadringentos, & in omnem reliquam ægri vitam inflāmationes extendet. A mala enim curatione, podagricis pleráque mala accidūt: maximè verò calli & artuum duritiès, & articulorum curuitates ac contractiones, propter medicorum ignorantiam fiunt, qui neque per venæ sectionem aut purgationem euacuant, neque redundantem in vniuerso corpore humorem quique ad iuncturas defertur, & proinde articulorum morbos producit, per ea quæ moderatè adstringant repellunt. Quidam enim ex ipsis inflammationes immodicè resoluunt, tum per aquæ & olei mixtionem, tum per cataplasmata ex cruda ordeacea farina apparata, attrahúntque per catapla-

ſmatum caliditatem humorum copiam ex ſubiectis locis. Quin & ob hanc ipſam inductam laxitatem, affectas partes debiliores, & ad recrementorum ſuſceptionem aptiores reddunt.

Quæ ſit incuruatorum articulorum cauſa, Cap. x.

AT verò alii medici immodicè refrigerant, alii autem vehementer diſcutiunt. Ex quo ſanè neruoſas partes inſpiſſari contingit, incuruarique & diſtorqueri, ob redundantium videlicet humorum ſuſceptionem. Contingit item calloſas & calculoſas coactiones in ipſis emergere, & neruos ſpōtaneo motu ſe mouentes congelari: ligamenta item & neruos qui tendines appellantur, qui ſanè aptiſſimi ad perferendum cenſentur, propterea quòd ſubſtantia ipſorum denſa & ſolida exiſtat.

Quæ cauſa generationis toforum in artubus, Cap. xi.

GEneratio quidem igitur toforum ſiue callorum in artubus induratorum, materiam quidem habet craſſos humores: cauſam autem efficientem, qualitatem calidam & ſiccam. quemadmodum videre eſt & in tofis qui in æreis vaſis ex limoſæ aquæ incoctione generātur. At verò pharmaca quæ valde refrigerant, ſi aſſiduè adhibeantur, non ſolùm craſſos humores congelant, ſed & tenues. quemadmodum vehementiſſimum frigus congelat aquam. Quæ verò aceruatim & immodicè diſcutiūt, id quidem quod tenue in ipſo fluxu eſt, euaneſcere faciunt: quod verò reliquum eſt, inſpiſſant & conglutināt: atque id eo amplius, ſi ad hoc quòd diſcutiunt, etiam immoderatè calefactoriam habeant facultatem.

Quæ cauſa ſit cur inflammationes in podagricis non facilè ſuppurentur, Cap. xii.

CAuſa cur podagricæ inflammationes nō facilè ſuppurentur, primùm quidem eſt affectarum partium ſubſtātia, tum natura, tum pro more, ægrè permutabilis exiſtens. Ad hoc enim quòd natura duræ ſunt neruoſæ partes, etiam tolerandi cura anguntur ea quæ moleſtiam inferre poſſunt, præſertim tamē pedum & manuum extrema. Quin & carne nudatæ magis hæ ſūt partes minùſque calidæ & humectæ, & ob id etiam reliquis partibus frigidiores: imò & influentes in podagricis inflammationibus humores, corruptioni minus ſunt obnoxii, & pharmaca ſimiliter adhibita, inepta ſunt ad putrefactionē ac ſuppurationē. etenim alia ex eis refrigerant & repellunt, alia verò diſcutiunt, alia autem reficcant. Contingit tamen aliquando in quibuſdam inflammationem aut ſuppurari aut erodi. Quum enim craſſus humor vehementer fuerit condenſatus, & deinde non ita vehemēter ſed moderatè calefactus, neceſſe eſt ipſum ſuppurari. Acri verò & eroſiuo humore influente, eroſio contingit, quemadmodum & marcor in quibuſdam ſuccedit, irruente videlicet in membrum humore qui putreface re poteſt. quanquam rarò hæc in podagricis contingant.

Quomodo ex inflammationibus & conſequentibus acceſſionibus, ſiue ſymptomatis, affligēs humor cognoſcatur, Cap. xiii.

QVomodo quidem vniuerſi corporis intemperiem cognoſcere & curare oporteat, iam antè in quarto Sermone eſt præſcriptum, huius videlicet tractationis. Quomodo verò quis inflammationes in partibus inflāmatis conſiſtentes cognoſcere poſſit, neceſſarium & hîc paucis referre. Apparet autem id ex eis quæ accidunt & conſequuntur: quæ ſi quidem frigida fuerint, frigefaciunt: calida verò calefaciunt: mixta, autem mixtas etiā ſignorum ſpecies inducunt. Quo verò manifeſtior fiat hic ſermo, quæ iam dixi repetam, ſingulatímque retractabo.

Sanguinei humoris influentis ſigna, Cap. xiiii.

HVmor ſanguineus, ſi multus fuerit, & circa ſummam caliditatem moderatus, repletionem efficit, & tumorem ingentem: non venarum modò ſed totius membri

A affecti circa cutem: eúmque calidum quidem moderatè, vehementer autem rubentem. pulſus autem adeſt in alto inflammationis mediocris. Qui hoc modo ſunt affecti, neque refrigerantia, neque calfactoria valde præſidia adhiberi ſuſtinent, & aſſiduè ac cōtinuè exacerbātur, quādoquidem aſſiduè & æqualiter ſanguinis allatio contingit. quanquam & per circuitum, quidam irritatione vexētur, quum nō continuè ſanguis defertur, & exacerbationū acceſſiones omnino quotidie fiūt, verùm non ita durāt veluti hæ quæ ex pituita oboriuntur. Vrinæ verò eis qui ſanguine redundat fuluæ ſunt, & mediocri craſſitu-

B dine præditæ, aliquando etiam ſubſidentiam albam, aut nubem, aut tale quiddam in medio pendens quaſi ſuſpēſum habentes. quòd ſi magis ad pituitam declinet ſanguis, albiores & craſſiores: aliquando verò cōturbatæ reperientur vrinæ, & multum eſt quod in eis ſubſidet. Venæ autem in his ampliore ſanguine ſuſcepto replentur, & in tumorem attolluntur. Ætas verò ab adoleſcentia vſque ad ætatem vigoris, apta fiat ad multitudinem ſanguinis producendam. Edulia item boni ſucci & quæ ma-

C ximè alunt: & exercitia moderata. Ex temporibus verò, ver, & regio temperata.

Bilioſi fluxus ſigna, Cap. xv.

QVòd ſi verò bilioſus ſit fluxus, color cutis inflammati loci, aliquando quidem flauior quàm ſecundum naturam apparebit: aliquando verò rubore cum flauo permixto, quando videlicet flaua bilis ſangui- ni eſt permixta. Caliditas autem vehementiſſima & feruentiſſima adeſt, quæ amplius refrigerantibus pharmacis gaudet. qui enim ita habent, vehementer à refri-

D gerantibus iuuantur medicamentis, ſiue actu ſiue potentia talia exiſtant. Exacerbationes verò his per tertiū quēque diem mouentur, & præcipites quidem irruunt, citius verò vigorem remittunt: per ventrem enim & per vrinam recrementa ſuperflua his euacuantur: per cutem etiam tranſpirant, vtpote quæ tenuium partium exiſtant. Lotia eorum ſubfulua ſunt & ſubflaua: quandoque etiā acria vt in mictione vrinarium arrodant meatum. Curæ autem ingentes, & iræ & vigiliæ, & illuuies multæ, & fa-

E tigationes, & diæta omnis bilem gignens & attenuatoria, ex acribus videlicet & ſalſis eduliis, huius humoris influxum præcedunt. Ætas verò & temperies corporis, calida & ſicca ad eum apta eſt. Hora autem ſiue anni tempus, æſtiuum: conſimilis item regio.

Pituitæ fluxionis ſigna, Cap. xvi.

AT verò ſi pituitoſa ſit fluxio, ad digitorum appreſſionē cauus ſit tumor, ſublaxus exiſtens & moderatus, & color dolentis mēbri albus. Dolores verò aliquādo quidem fortes, aliquando verò mediocres, & exacer-

F bationes quotidie paulatim irruunt & augentur, & per plures horas durāt, & breuem intercapedinem habent: imò neque vnquam integrè remittunt. Ætas autem hoc modo amplius afficitur ſenilis, & temperamentum humidum & frigidum, & conſimilis ambientis nos aeris ſtatus, & tempus hybernum. Aliquando autem & frigoris ſenſum in alto locorum affectorum ægri perceptant. Vita verò otioſa, & ſocordia, ad pituitoſi humoris generationem plurimùm conferunt. Edulia item refrigeran-

G tis & humectantis ac inſpiſſantis facultatis, & balnea à cibo, vnde & vrinæ craſſiſſimæ ab eis prodeunt, & ſæpe conturbatæ reperiuntur. atque hæc quidem ſigna ſunt pituitæ natura frigidæ prædominantis: nam & hæc ipſa propriè pituita appellantur. Salſæ pituitæ ſigna: Cæterùm ſi ſalſæ pituitæ fuerit influxus, color membri affecti & tumor eodem modo habent veluti de pituita eſt prædictum: pruritus autem maximus & mordacitas infeſtat locos. Vrinæ verò tum his tum prædictis, aliquando quidem tenues & aquoſæ, aliquando verò craſſum in eis eſt quod ſubſidet, ſúntque conturbatæ.

Bilis atræ influentis ſigna, Cap. xvii.

H QVòd ſi ex atra bile ſit fluxus, qui ſanè potentia frigidus eſt & ſiccus, quod rarò tamen contingit, frigoris ſenſus quādoque affectis adeſt, & corpora in profundo, velut atterantur aut ſcalpantur afficiuntur. Colo-

res verò tumorum nigriores sunt,& circuitus exacerbationũ per quartã quanque diem redeunt.sunt autem exacerbationes tum magnitudine tum impetu mediocres. Ætas verò quæ magis hunc fluxum generat, est vigore inclinato & vergente: temperies autẽ frigida & sicca.& natura quidem superfluitates pituitosas generat:non autem atræ bilis. Quæ verò ex degenerante & mutata caliditate fit,flaua bile superassata & nigram generante oboritur.Præcedit porrò hunc fluxum diæta ex eduliis atram bilem gignentibus,& lassitudines immodicæ.Regio autem ei apta est,frigida & sicca. tempus, autumni: & cõsimilis aeris status.Vrinæ verò vtplurimùm in principio tenues eis fiunt & aquosæ propter obturationes: postea verò quàm secũdũ naturã atriores,& modicè crassæ,& quod subsidet in eis,aliquando fuscum est: aliquãdo verò mixtum, subcruentum videlicet & fuscum reperitur.

Serosarum fluxionum signa, Cap. XVIII.

SIN verò serosa recrementa influant,dolores non ita magnos inferunt, quemadmodum etiam neque fluxu infestatas partes in tumorem valde excitant: secundũ speciem verò consimilia perficiunt, qualia humores solent qui cum eis eiusdem generis existunt. Pituitoso enim sanguine demanante,serosa in ipsa pituita recremẽta consimiles quidem secundum speciem dolores inferunt:secundum magnitudinem verò,multo minores.Vbi verò alii humores defluxerint,consimiles etiam illis serosæ ipsorum superfluitates inferunt dolores.

De iis qui ex humorum complexu fluore infestantur, Cap. XIX.

NOsse porrò operæpretium est quòd aliquando fluxus fluxui commiscetur,aut calidus frigido, aut vicissim frigidus calido.& secundum vtriusque horum qualitatem exacerbationes fiunt, & continget quandoque ægrum bis in die exacerbationum accessionem sentire.

Diæta & cura podagricos præseruans, Cap. XX.

QValis quidem igitur diæta vnicuique prædictarum temperierum conueniens sit, iam antè prædictum est in quarto huius tractationis Sermone: superfluum verò est eadem bis scribere.Cæterùm ad ea quæ istic relata sunt,vomitus in vniuersum ferè omnibus qui podagricam affectionem defugere volunt,commodi sunt, præterquam eis qui thoracem & caput quæ facilè læduntur habẽt.Quibuscunque igitur exercitiis,aut aliis quibuscunque motibus,recrementa in ventrem confluunt,his vomitus ante cibum prodest. Qui verò sanguinis copiã aggregarunt aut humores pituitosos, post acceptum cibum vomant per aliquot dies.Venus verò omnes podagricos extremè lædit,& præsertim si assiduè aut intempestiuè ea vtantur.Etenim voluptas per se neruosorum corporum robur & firmitatem dissoluit,multo verò magis,si cum vehemẽti motu perficiatur. & ob id membra affecta longè imbecilliora fiunt,& promptè ac expeditè confluentia recrementa suscipiunt. Adhibetur tamen eius vsus,aliquando propter consuetudinem vitiosam semine plurimùm irritante, quum videlicet multi & noxii fuerit humoris. generatur autẽ tale in naturis propriè multiseminis appellatis:& oportet sanè, quò molestiam eius vitemus,prohibere ne eius copia in seminariis vasis generetur. Quomodo verò seminis generationem prohibere oporteat, iam prædictum est in eo qui hunc præcessit Sermone.

De olei & salis affrictu in podagricis, Cap. XXI.

OPeræpretium porrò est nosse quòd omnes qui se, ne in podagricam affectionem incidant, asseruare volũt,& præsertim eos qui humecta & frigida natura sunt, magnificè iuuant sales cum oleo quamtenuissimè triti & affricti,non quidem tempore inflammationis & doloribus instantibus,sed quum hæc remittunt:nisi vehemẽter sicca temperie ægri sint præditi. Omnibus enim qui hoc modo fricãtur,insitus calor augetur,& quod præter naturam est,discutitur,recrementáque consumuntur, & affecta membra fiunt robustiora, ac aduersus affectionẽ firmantur,miniméque ei obnoxia redduntur:maximè si diligenter singulis diebus manè & vespere, vbi dolores quemadmodum dictum est,remiserint,per omnem vitã hoc præsidio vtãtur.De quo sanè ausim cõfidenter pronuntiare,inquit Philagrius,quòd etiam solum sufficiat iis qui vel maximè circa diætam delinquunt,aut immodicè refrigerantur,aut ægrotant ex labore,aut re venerea nimium sunt vsi,aut quemcunque alium fortem excessum admiserunt.quare omnino postquam inflammationes quieuerint & dolores,eo vtendum est.

Vniuersalis methodus curationis podagricorum, Cap. XXII.

ITaque prius dictis rursus in memoriam reuocatis,pronuntiamus & membrorum debilitatem & humorũ copiam, primas causas omnium fluidarum affectionum esse,præcipuè tamen podagræ & articularis morbi.Quare duplex etiam sanationis scopus nobis præfigetur: euacuatio redundantis humoris,& corroboratio partium debilitatarum.Euacuatio itaque fiat aut per venæ sectionem,aut purgationem.Post vniuersalem autem euacuationem,calidi quidem fluxus refrigerationem amãt:frigidi verò calfactionem: humidi resiccari, sicci humectari gaudent.Et tenaces quidem ac viscosos discindentibus & extergentibus curare conuenit: crassos verò tum eisdem,tum quæ amplius attenuatoriam vim habent:acres verò per ea quæ mordacitatem obtundere possunt. Amplius autem ea quæ assiduè influunt, per repellentia prohibenda sunt,itémque per ea quæ resiccant.Quæ verò per circuitum irritant,quum quidem influunt impedienda:quum verò non deferuntur,tũ sanè ea quæ iam illata sunt,euacuationem requirunt, ad quam itidem debilitatarum partium corroboratio accedat.

Cura eorum qui ex sanguinis copia ægrotant, Cap. XXIII.

QVVM igitur sanguinei humoris fuerit influxus, & dolor mediocris qui neque calore suo neque frigore manifestè infestet, locus inflammatus pharmaco quidem fortiter adstringente,modicè autem resiccante illinatur.eiusmodi autem est id quod ex acacia & vtroque veratro apparatur. Abstineat autem æger ob omni cibo & motu,& vini etiam potu.Et si fluxionis impetus non valde magnus fuerit,& pharmacum adhibitum cõmoditatem suam ostẽderit,rursus cum passo tenuis substantiæ aut posca largè dilutum quò strigmentosum reddatur,illinatur.Cæterùm neque aqua neque oleum pedibus adhibeatur,sed &, si illitum abluere oporteat quò videlicet aliud illinatur,posca mediocriter tepefacta abluatur,aut cum plantæ alicuius austeræ decocto, vsquequo id quod influxit sedetur. Cataplasma ob id etiam imponendum ex malis maximè cotoneis, aut mespilis, sorbis,cornis,hippuri,sanguinaria, aut foliis quercus teneriorибus,singulis pane permixtis & vino veteri maceratis.Idem verò ipsum & per alia quædã eiusdem materiæ existentia confieri potest: de quibus rursus postea sermonem repetemus.Porrò si sanguinis motus in vniuerso corpore vehementer inualuerit, vtendum nihilominus prædictis pharmacis,ne videlicet particula repleatur,& dolores fortes ac diuturnos inducat. Euacuetur autem id quod ex sanguine redundat, quantum sanè id vires & affectio permittunt,& maximè si qui continetur sanguis sit bene temperatus,& homo ipse ad sanguineas euacuationes sit assuefactus. Cognosces verò sanguinis impetum tum ex tumore præter naturam, tum ex doloris magnitudine & velocitate. proportionabiliter enim tum ad copiam sanguinis,tum ad allationis eius modũ, impetus ipse contingit. De sectione venæ: Eos igitur qui multo sanguine abundant,necessariò secta vena fortiter euacuabis,non solùm semel, sed iterum atque iterum & pluries,detractione paulatim repetita.Si enim venæ sectione omissa,repulsoriis pharmacis fueris confisus, magni mali autor eris.Ex ignobilibus enim membris ad principalia & vitæ necessaria sanguis repulsus, deinde in aliquod horum irruens, velut in hepar, aut septum transuersum,aut thoracem,aut pulmonem, aut in ipsum

ipſum denique cor pro morbo mortem inducit.Quapropter maximè neceſſaria eſt ſanguinis ac reliquorũ humorum in ſanguineis influxionibus euacuatio,præſertim in iis qui ſanguine redundant, itémque reliquis humorum recremẽtis,ac lautiore diæta vtuntur. In his enim antequã dolores oboriantur,venam ſecare oportet, bis in anno ſanguinẽ largè detrahendo,& purgare quoque eoſdẽ, ſi licet modò,per ſingulos menſes.Cæterùm in omnibus diei horis venã ſecare conuenit iis qui vehemẽtibus doloribus ſunt apprehenſi, adeo vt etiam ſiquis pranſus ſit, nihil veritus tamen,venam ſecare poſſit: atque id maximè ſi ex ventris locis cibus ad inteſtina fuerit dilapſus. Vbi verò in ventre adhuc cibus detineatur, euacuatione prius per vomitum facta,ita paulatim ſanguinem detrahes.Secanda eſt autem è directo cruris fluxione infeſtati vena:præſertim in brachio inferna,ita tamen vt obſeruemus in eius ſectione ſubiectam ipſi arteriam. ſi verò hæc non appareat, media: ita vt & in hac obſeruemus ſubiacentem neruum.Quòd ſi verò manus dextra dolore infeſtetur,venam in dextro crure ſecamus,iuxta talos aut poplitem, aut plantam pedis: poſt ſectam verò venam,ſi dolores adhuc perſeuerent, & fortis tenſio ſit in affecto membro, ſæpe in ipſo inflammato crure vena inciſa, & multo ſanguine detracto,hominem ab omni dolore liberaui.Memini itaque,inquit Philagrius,cuidam in quo humores æqualiter omnes,& multus imprimis ſanguis redundabat,bis ſanguinem ex ſecta vena detractum,in quo manifeſtè cognoui quantam vim habeat vena è directo membri affecti ſecta. Quum enim dexter pes ei fluxione infeſtaretur,venæ dextræ manus inciſa,confeſtim à moleſtiis eſt liberatus:quúmque tribus interpoſitis diebus,alterum item crus fluxus infeſtaret, vena ſiniſtræ manus ſecta, ſimiliter à dolore liber euaſit.& quum inde pharmaco ex croco curaretur, perfectam ſanitatem recepit. Verùm hic,quemadmodum prædictum eſt, multo ſanguine redundaba & vniuerſum corporis habitum eiuſmodi habebat qui non facilè poſſet exolui. In iis verò qui contrariam huic corporis diſpoſitionem habent,parcè ſanguinem detrahere oportet.

Quòd eleuatas & incuruas venas ex membris fluxione infeſtatis,velut in varicibus auferre oporteat, Cap. XXIIII.

OPeræpretium eſt,inquit Rufus,etiam alios auxiliorum modos excogitare.Ego quidẽ igitur articulis pedum fluxu infeſtatis, laudo ſiquis venas quæ ex ſupernis in pedes deferuntur,excindat,veluti varicoſa in ſuris excindi ſolent. Etenim partes hæ, tempore præſertim inflammationum,apparent in tumorem eleuatæ,& venæ circũcirca rubẽt,& ſanguine repletæ conſpiciuntur,atq; qui ita affecti ſunt,magis à dolore vruntur,& frigidis gaudẽt. Si igitur quis venas veluti in varicibus excindat,multitudo ſanguinis non amplius influere & inflammationem facere,quemadmodum antea conſueuit,poteſt: atque id præſertim in ſanguinea podagra conducet. In aliis verò articulis, vtpote coxendicibus ac cubitibus & ſimilibus fluxu infeſtatis, venæ non valde apparent. Quòd ſi contrà contingat,etiam in his eas quæ altius eleuatæ ſunt excidere oportet.

De peruſtione in morbo articulari, Cap. XXV.

CRuſtas igitur inurere oportet, aliquas quidem paulo altius loco fluore infeſtato, aliquas verò propius: atq; id cauteriis facere præſtat:aut,ſi id æger ferre recuſet,cum medicamentis.longè autem præſtantior eſt cauteriorũ vſus. nam & citius & ſiccius perurunt. In vniuerſum verò pedibus ex fluxu infeſtatis, loci circa vtrunque talum forinſecus & intrinſecus inurendi ſunt, cauteriis iuxta magnas ibidem ſitas venas admotis, paulo altius ſupra talorum locum.Inurendus item locus inter magnum pedis digitũ & eum qui ei proximus eſt,medius,vbi ſanè venæ magis tumefactæ conſpiciuntur, præſertim ex eis maximæ.quibuſdã autẽ & articulos ipſos perurere expedit,quũ ſubmucidi valde conſpiciuntur, priuſquam durities ad modum toforum in eis generetur. Sciendum tamen, inquit Rufus,quòd in articulorũ ſubmucidorum peruſtione,vlcera ægrè curabilia oboriuntur: verùm vbi cicatri-

A ces coaluerint,maximum robur ipſis articulis præbẽt,vt non amplius ad ſuſcipiẽdum influentia recrementa ſint apti.& de iis quidẽ hactenus. Opportunũ autẽ & iam reliquã curam poſt ſanguinis euacuationẽ aptã deſcribere.

Cura in fluxibus ſanguineis poſt ſanguinem euacuatum, Cap. XXVI.

POſt ſanguinem euacuatum, affectam partem aceto veteri tenuium partium cum roſaceo rigare oportet, & præſertim ſi in alto hærere dolorum cauſa videatur. Etenim acetum propria ſua tenuitate vſq; in altum pro-
B greſſum,expeditam roſaceo viam exhibet, quod natura ſua dolores lenire poteſt.Cæterùm ſi in ſuperficie dolor conſiſtat,per vini & olei vſum magnopere iuueris:æſtate quidem tepidorum,hyeme verò calidorum.Deinde etiã cataplaſmatis vtendum quæ inflammationes lenire poſſunt, citra hoc quòd prouocent & prolectent fluxiones. talia autẽ ſunt, farinæ fœnigræci & hordei,fabarúmque & cicerum tritæ vino coctæ. poteſt etiam aqua modica affundi,vbi vinum nimis forte extet. Quin & paſſo ac modico roſaceo vnaquæque ex prædictis farinis cocta,
C dolorem mitigare conſueuit. Oportet autem cataplaſmata omnino ſemper calida eſſe: quod commodè fieri poteſt,ſi aſſiduè permutentur, & lana forinſecus contegantur. *De pharmaco ex croco.* Quum itaque prædictis præſidiis adhibitis vehementes compeſcuerimus dolores,parum quiddam de pharmaco ex croco admiſcebimus,& præſertim ad cataplaſma ex fabis apparatũ, ne videlicet coaceruatim tranſitus fiat.Deinde etiam amplius quid de pharmaco admiſcendum eſt. poſtremùm verò, pharmacum ipſum cum roſaceo diſſolutum, & ad
D bonam compagem redactum imponemus. diffluit enim celerrimè ſi liquidius fiat.Hoc itaque pharmaco ſæpe poſt euacuatum ſanguinem, doloribus valde imminutis,ſtatim vſus ſum,loco prius ex aceto roſaceo perfuſo: multam enim vtilitatem & breui oſtendit. quare ipſo aſſiduè ad podagricos vtimur, vtpote quod laude dignum experimentum nobis exhibuit,inquit Philagrius. in pluribus enim ſolum hoc ſuffecit ad perfectam curationem, ſemper quidem cum roſaceo diſſolutum,aliquando verò vino tenui & fuluo admixto,quãtum ſanè eius conquaſſan-
E do & excipiẽdo pharmaco ſatis fuit.cæterùm hoc ipſum in his faciendum eſt, quibus adhuc aliquid ex fluxione ad inflammatum locum defertur. Quandoque autem pro vino acetum addimus: maximè vbi tum quod infertur repellere volumus,tum diſcutere iam in loco contẽtum. paſſum etiam aliquando pro vino additum,mollibus corporibus profuit. Verumenimuero & ad paſtillum ex acaciis & veratris apparatum, adiectum hoc pharmacum,ſæpe quod influit prohibendo, & quod adeſt euacuando, & membrum confortando, non parum iuuit.
F Solum item poſt ſedatos dolores durius impoſitum, robur partibus addit, vt adſtricta & recrementorum influxui minimè obnoxia, ac breui fortia reddantur. Hoc quidem igitur medicamento variè & multiformiter vſi ſumus,multóſque iuuimus,tum inſtante dolore tum etiã eo ſedato.Habet enim repulſoriam vim,paucam quidem illam propter acetum & crocum. habet & concoctoriam & diſcuſſoriam ac moderatè reſiccantem,rurſus ob crocũ & galbani thuríſque & ammoniaci thymiamatis admixtionem. diſcuſſoria autem tum in iis ipſis ſita eſt facul-
G tas,tum in pice & aceto.meritò itaque podagricis inflammationibus conuenientiſſimum cenſetur. nam & fluxũ moderatè repellit,& calfaciendo ſenſim concoquit,& cõtentum diſcutit, & debilitatis membris firmitatem inducit. Compoſitio autem hoc modo habet: Galbani drachmas XXXII. thuris drachmas XXXII. croci drach. ſedecim, ammoniaci thymiamatis drachmas quadragintaocto, ceræ drachmas nonaginta octo, picis aridæ drachmas CCCCCLXXV. olei roſacei drachmas quadragintaocto, aceti albi acerrimi heminam vnam. ceram, pi-
H cem,roſaceum lento igne liquefacta excolato: galbanum autem & crocum,ammoniacum,thus,cum aceto terito,& ad liquefacta & ab igne ablata,in cacabum adiicito, vnitáque in mortariũ quod modicam aquam frigidam habet, diffundito, & ſufficienter emollita extrahito, ac

quemadmodum prædictum est vtitor. hoc quidem modo Philagrius apparare pharmacũ ipſum præcipit. Quidam verò poſt eum, etiam opii vnc.I. ad hanc compoſitionem adiecerunt, eóque ad vehementes dolores ſedandos vſi ſunt. Alii autem vſus tempore inſtante, parum quiddam opii addunt ad maximos cruciatus compeſcẽdos. Paſtillus ex acaciis & veratris. Porrò ex acacia & veratris pharmacum hocce eſt. Paſtillus podagricus admirabilis ad podagricos & morbum articularem, inflammationéſque & omnia pruriginoſa: in principio enim illitus manifeſtam vtilitatem exhibet, vt eadem etiã die lotus æger deambulet. vbi verò dolor in vigore eſt, incommodè adhibetur. Quidam enim in vigore affectionis eo vſus, confeſtim quidem ſibi inde iuuari viſus eſt: paulo verò pòſt, concalefacto & reſiccato loco, à maximis doloribus æger apprehenſus nos accerſiuit. quare quum acceſſiſſemus & didiciſſemus factum, cognouimus quòd membra in ſuperficie poſita, contuſionis modo affecta eſſent, tum ob inflammationem, tum ob exortam ex pharmaco adſtrictionem & diſtenſionem. diſtenſæ autem erant & in profundo ſitæ partes ex cuticulæ exterioris ad interna impulſu. Abluto igitur prius cũ aqua calida illito paſtillo, cataplaſma ei imponi iuſſi ex aqua mulſa dilutiore apparatum, & ex oleo modico dulciſſimo fariniſque fœnigræci & fabarum. atque hoc ipſum feci propter eam quæ ex ipſo pharmaco ei cõtigit oppilationémq; & conſtrictionẽ. Quũ verò dolores eueſtigio eſſẽt ſedati, à reſoluentibus diſceſſi: etenim cataplaſmata & irrigationes in fluidis diſpoſitionibus adhibitæ, incurabilẽ reddunt morbum. Verùm paſtilli ipſius compoſitio hoc modo habet: Acaciæ nigræ drachmas triginta duas, acaciæ flauæ tantundem, glutinis fabrilis pellucidi, aut (quod magis expedit) glutinis piſciũ drach. trigintaduas, ammoniaci thymiamatis drachmas ſedecim, glaucii dr. ſedecim, aloes drachmas ſedecim, thuris maſculi drachmas octo, veratri albi & nigri, cuiuſque drachm. octo. Aceto ſquillitico trita cogito in paſtillos. vſus verò tẽpore, eoſdem in aceto eodem liquefactos illinito, & exſiccari permittito, ægrúmque in balneũ demittito: & vbi inde redierit, ſimiliter vtitor. Totum paſtilli pondus drach. centum & ſexaginta octo eſt, hoc eſt vnciarum XXI. Hoc pharmacũ podagricis inflammationibus inchoãtibus cõuenit, & ſolum ſufficit, ſi non multitudo fluxus redundet: & multo amplius, ſi per plumbi ſuccum fuerit diſſolutum & liquefactum. Fit autem plumbi ſuccus hoc modo: In mortarium plumbeum ſuccum aliquem refrigerantem ſimul & adſtringentem iniicito, & cum piſtillo plumbeo in ſole donec craſſior reddatur terito, atque ita iniectum paſtillum & contritum illinito. Sit autem ſuccus ipſe plantaginis, aut oxylapathi, aut ſanguinariæ, aut vuæ acerbæ immaturæ, aut ſemperuiui, aut aliquarum cõſimilium herbarum, quæ & ipſæ commodæ ſunt in principiis inflammationum. Hoc ipſum itaque pharmacum ex plũbi ſucco, nõ ſolùm in principiis & progreſſu, ſed & in vigore mali aliquãdo cõmodum exiſtit. Et Philagrius quidem hoc modo de paſtilli vſu ſcripſit. Quidam verò paſtilli ex croco ad dyſenteriam deſcripti, atque huius ipſius pares partes, aceto aut plumbi ſucco terunt, & duabus ante balneum horis illiniunt, atque vbi lauerint à balneo rurſus ſimiliter illiniunt, & egregium teſtimonium huic vſui præbent. Diæta eorum qui ob ſanguineum fluxũ ægrotant. Inflammationes ex ſanguinis influxu obortas, quemadmodũ dictum eſt curare oportet. cæterùm cibos eis exhibere oportet qui minus nutriunt: quales ſunt olera, & ſpinoſæ plantæ: & ex volucribus, montanæ: ex piſcibus verò, qui in petroſis aquis degunt. Aluum verò facilè ſubeuntem habere oportet: & ſi quidem officio ſuo non ſua ſponte fungatur, ſimpliciori aliquo clyſtere ſeu infuſo eluatur.

Cura eorum qui neque venæ ſectionem, neque purgationem ſuſtinere poſſunt, Cap. XXVII.

QVandoquidem verò quidam adeo formidoloſi ſunt & mollitie fracti, vt neque nomen venæ ſectionis aut purgationis audire ſuſtineant, non melius tantũ ſed & fortunatius eſt nullum talem contingere. Et tamen ſi ad curãdos eos cogamur, prædicere oportet diuturnos dolores eis affuturos, & vigilias, articulorúmque torturas & claudicationes: præſertim ſi craſſus & multus ſit ſanguinis influxus. Abſtinentia quidẽ igitur ciborum illi conſtituenda eſt, & clyſteres moderatè fortes iniiciendi, & pharmaca vmbilicaria imponẽda, epomphalia *Græcis* appellata, quæ ſanè vmbilico impoſita aluũ ducunt. Vtendum etiã iis quæ ſedi apponuntur, glandulis videlicet: veluti eſt cyclamini ſuccus, & elaterium, & ſimilia, quorũ in tertio Sermone feci mentionẽ. Vtendũ & poſt aluum exolutã vnguentis diſcuſſoriis & fricationibus eiuſdem generis, & omnibus quæ ſuperfluum euacuare poſſunt ex locis fluxu infeſtatis. Etenim repulſoria, ſi nõ prius vniuerſo corpore euacuato aſſumantur, periculum inducunt. Cataplaſmata igitur eis imponere oportet ex pane, fabaceáq; & fœnigræci ac cicerum farina, cum aqua mulſa aut adipe ſuillo non valde veteri. ſcarificationibus itẽ iuxta affectũ locum vtendũ. Irrigare autẽ aſſiduè oportet ex aqua & oleo, & aliquando cataplaſmata ex lixiuio apparare, quò per eroſam cutẽ, veluti per riuos malum euehatur. Huiuſmodi hominibus conueniunt itẽ ceratorũ formã habentia medicamenta, ex oleo ſicyonio, nitróque & cera apparata, quæ humorẽ ad locũ delatũ diſcutere poſſunt. Pharmacũ ex lixiuio & ſpuma nitri digerẽs ac exhauriens inſpiſſatos humores: eſt autem pharmacum ipſis cõmodiſſimum & facilè parabile. excitat bullas & cutem erodit. Spumæ nitri albæ quã achelesiã appellant drachm. vigintiquinque, terebinthinæ drachm. trigintaſex, olei drach. CCCCLXXX. lixiuii ficulnei, hoc eſt, exuſtis lignis & aqua extinctis, loturæ eorũ percolatæ drachmas octoginta quatuor, ceræ drachmas CCXL. Oleum, ceram, terebinthinam, & lixiuium, hoc eſt aquam ipſam, vt prædixi coquito. & quum pars maxima aquæ fuerit conſumpta, ſpumam nitri prius tenuiſſimè tritam adiicito, vnito, ac vtitor. Huiuſmodi ſanè ſunt inflammationum podagricarum ex ſanguine curationes.

De iis qui ob bilis influxũ ægrotãt, Cap. XXVIII.

QVòd ſi verò inflammationes ob bilioſum influxum fiant, tum & in his communis ſcopus euacuationis affligentis humoris exiſtit. fiãt autẽ euacuationes in principio, tum per vomitũ, tum per ventrẽ. Danda itaq; pharmaca bilem educentia, ex quorũ numero aliqua per vtrãque viam bilẽ exigunt, velut eſt thlaſpi: hoc enim acetabuli menſura potatum, & supernè & infernè purgat: atque tantum ſanè de eo ſemine ad ſummum datur. Conſtat autẽ quòd & purgatoria medicamẽta ex ſcammonia apparata, flauam exagitant & euacuant bilem. horum verò cõpoſitiones iam antè retulimus in tertio Sermone: faciemus tamen & in hoc Sermone quorundam mentionem, ſed paucorum, & paulo pòſt. Purgare igitur eos oportet cõfidenter, & ſecundaria vice ſi res ita poſtularit: confeſtim enim in euacuationibus ſubſiſtunt & ſedãtur. Quòd ſi tamen neque hi purgari velint, neque ſuſtineãt ob quãcunque tandem cauſam: tum ſanè & his, quemadmodum dictum eſt, mederi conuenit per vmbilicariorum purgatiuorum impoſitionem, & per ea quæ ſedi ſubduntur. Per infuſum item aluus ipſorum eluatur. & cataplaſmata adhibeantur ex fabacea & hordeacea farina, adipe ſuillo recenti & inſulſo, tenuíque chamæmeli farina ac aqua. At verò hæc ipſa poſterius imponenda ſunt: in principio autem vſque ad vigorem ea quæ ex ſemperuiuo apparãtur, & roſis viridibus, perdicii herba, anchuſa, ſanguinaria, helxine, ſideritide, portulaca, rumice acuto, atriplice, ſolano, plantagine, hyoſcyamo, lenticula & ſtratiote paluſtribus, blito, lactuca, ſeride, malua ſatiua, ramentis cucurbitæ, vmbilico Veneris, flore violarum, mali Punici corio. Horum vnumquodque cum pane ex farina polentæ impoſitum, dolorem tollit: & maximè pſyllii ſemen aqua feruenti maceratum, &, poſtquam ſucculentum factum fuerit, pro cataplaſmate impoſitum. Vnguentum etiam ex plumbi ſucco ad ſanguineas influxiones præſcriptum his commodiſſimum exiſtit. commoda ſunt & mala cum pane trita impoſita, & quæ his ſunt ſimilia. Et cerata Hippiones & Ambroſiæ nomine inſignita, & quæcunque ex cera, chamæmelo, & roſaceo apparantur: adiicitur

autem ſuccus quiſpiam ex prædictis refrigerantibus, & ouorum candidum, & aqua cum modico aceto, quorum compoſitiones paulo pòſt ſubnectemus. Optimum autem pharmacū pro eis eſt ceratum ex roſaceo, betæ ſucco quā tum ſatis eſt adiecto. Vidi etiā quendā hac affectione occupatū, qui immiſſis in frigidā aquā pedib⁹ & aliquādiu in ea detētis, præclarā opem tulit. Aliū itē vidi qui oſtreorū carnibus cū argenti ſpuma & viridibus hyoſcyami foliis, ac oleo veteri diligenter tritis vtebatur, & tum illinēdo eas tum imponendo, probè reſtitutus eſt. Licebit autē per oſtreorum penuriā, carnibus concharum fluuialium vti. Atque hæc quidem conueniunt, ſi mediocris inflammatio & ardor adſit. nam ſi magna fuerit, ad eryſipelatorum modum curationem inſtituemus: cicutæ nimirum foliis & papaueris ac mandragoræ & hyoſcyami adhibitis: quibuſdámque medicamentis compoſitis ſtuporem inducentibus, quæ ex papaueris ſucco & ſimilibus conſtant. In horum tamen medicamentorum vſu, immodici caloris deletionem pro ſcopo habere oportet, quæ ſæpe in vna cōtingit hora: poſt quam ſtatim ſtupefactiuo ablato, cataplaſma ex fabacea farina adipéque & aqua imponatur. Etenim vbi ea quæ vehementer refrigerant diutius adhæſerint, ſtuporem ægrúmque ac languidum ſenſum corpori inducunt. Quapropter quum in feruentibus doloribus fuerimus ad ſtupefaciētium vſum coacti, poſtea refouebimus partes per ea quæ calefacere poſſunt.

Parabilia remedia ad inflammationes non valde feruentes, Cap. XXIX.

RElìqua ex eorum numero quæ facilè parantur, quæque doloribus non valde magnis proſunt, palmularū glandulæ ſunt, & mali Medicæ ramuli: citrium autem ipſam appellant & aureum malum. quin & fructus ipſius medulla ſapore acris, pani aut pollini admixta in cataplaſmatis, commodiſſima eſt. quemadmodum etiam ſi oleo coquatur, & cera ſufficienti ad oleum adiecta, pedibus imponatur. Commodum eſt & ſymphyton per ſe pro cataplaſmate impoſitum, & cum pane aut cerato permixtū. & malicorium aceto incoctum, aut aridum tritum cum pane ſubactum. his ergo vtaris. Optimum autem cataplaſma podagricum & hoc eſt: Cupreſſi virgulta teneriora, & pilulas in ollam coniecta, cum aqua marina donec flaceſcant coquito. deinde in mortarium culinarium tranſſumpta, ad cerati formam terendo redigito: & linteolo excepta, dolētibus locis imponito. Hoc cataplaſmate quotidie ante ſomnum vtitor, etiam ſi non adſit dolor, per integrum annū. nā perfectè ægrum ſanat. Mirificè etiam facit cupreſſi decoctum, ſi ex eo æger ſæpe perfundatur.

Aliud. Cypri, hoc eſt liguſtri folia viridia, trita in paſtillos digerito: vſus vero tempore, aceto dilutos illinito: Barbari autē Indi, arida ipſa folia contuſa & cribrata reponunt: vſu verò expetente, aqua feruenti ſubigūt, modico etiā aceto adſperſo, aut rhois culinarii decocto, atq; hoc modo inflammato loco imponunt, foliis ricini aut carpaſi ſuperſtratis: aut, ſi hæc haberi nequeant, braſſicæ. reperies autem manè cataplaſma aqua plenum. ſenſibilis enim diſcuſſio & exhauſtio cōtingit, adeò vt æger exuctionem ſenſu perceptet, & maximè iuxta vngues. vitiat tamen colorē, eum ad fuſcedinem corrumpēs. quapropter aliqui cerato liquido vngues prælinunt. **Aliud cataplaſma**, quod eadem hora dolores ſedat. Cerebrum porci cum amylo & roſaceo tritum, & panniculo infartum imponito, & confeſtim liberabitur æger, vt deambulare poſſit. Optimè faciunt item maluæ aqua coctæ & tritæ impoſitæ: celerrimè enim dolores ſedant.

De ſtupefacientibus medicamentis, Cap. XXX.

COmpoſuerunt medici, quemadmodum prædictum eſt, ob excellētes dolores, aut etiam ob ægrorum mollitiem quos curare cogimur & neque minimū dolorem tolerare poſſunt, medicamenta ſtupefacientia appellata. Hæc enim nequaquam affectiones ipſas in quibus dolores fiunt, curant: verùm ſtuporem & ſenſus hebetationem mēbris inducendo, quietem quandam doloribus obducunt. quapropter ſi ad huiuſmodi pharmacorum vſum, aut ob excellentem dolorum magnitudinem, aut ob immodicam caliditatem eryſipelatis cōſimilem, cogamur: A vtemur quidem modicè, quò feruor immodicus refrigeretur, aut ſenſus oblæſio deleatur. adhoc etiā animaduerſione habita diligenti, nequid poſt vehementis caloris & doloris extinctionem, ex ſtupefactiuo pharmaco in membro permaneat. Sunt autem medicamenta ſtupefactiua huiuſcemodi. **Aſclepiadæ epithema** dolorē leuās, podagricis & articulari morbo commodum. vſus eius eſt in ipſis exacerbationibus & excellentibus feruoribus inflammationum: Opii drach. quatuor, croci drach. I. panis ſiliginei quantum ſatis eſt. vnumquodque per ſe lacte bu- B bulo maceratum terito, & vnita imponito. aut hæc ipſa cum lacte trita cerato roſaceo excipimus, & vtimur.

Aliud, quod confeſtim à doloribus liberat. oportet autem ante pharmaci impoſitionem ægrum lauare, atque ita exterſis locis ſtatim adhibere. Succi abſinthii trientē, croci trientem, ceræ tantundē, opii vnc. I. irini ſeſcuncē. opium & crocum in paſſo diluito, & affuſo cerato, vnito, ac vtitor. **Aſclepiadæ paſtillus podagricus**, dolorē leuans. vſus eius competit tempore exacerbationum. Aloes lib. I. centaureæ ſextātem, thuris trientem, myrrhæ trien- C tem, lapidis aſii, opii, ſucci mandragoræ, ſtyracis, aluminis ſciſſi, cuiuſque ſextantem: excipe ac ſubige paſſo, & ad paſtillorum formam reducito. Vſu verò expetente, lacte diſſolutos cum pinnulis illinito, ſupra illitum locū linteolo impoſito paſſo imbuto.

Vnguenta recalfactoria quæ poſt ſtupefactiuorum vſum adhibentur, Cap. XXXI.

QVVM itaque ſtupefactiuis vſque ad feruoris inflāmationum deletionem fuerimus vſi, pòſt calefacere mēbra conuenit cataplaſmatis ex caſtoreo & thapſia cō- D poſitis. ſi enim hoc non fecerimus, debilia & intemperata reddita membra perpetuo fluori obnoxia reddemus, & quæ in actionibus facilè offendentur. Quapropter vnam atque alteram vnguentorū recalfactoriorum cōpoſitionē apponā. ex quarū numero & hæc eſt: Succi thapſiæ drach. octo, piperis drach. XXIIII. adarces, canchryos, euphorbii recentis, cuiuſque drach. XXXII. (ſi verò recens euphorbium deſit, duplum eius ſume) ſtaphidis ſylueſtris drach. XII. pyrethri drach. XII. terebinthinæ drach. XVI. ceræ dr. XXIIII. olei cyprini lib. VI. **Altera, eiuſdem vſus.** Pyre- E thri, caſtorei, helenii, adarces, piperis, euphorbii, zingiberis, nitri, ceræ, ſing. drach. octo, irini quātum ſufficit. Pro pauperibus autem ſatisfaciūt, allia, thymus, origanus, ſatureia, ſinapi, & ſimilia.

Pharmaca & edulia eorum qui flauæ bilis influxu infeſtātur, Cap. XXXII.

EXhibēda eſt autem & cyclaminus à flauæ bilis influxu infeſtatis: huius enim radix quamtenuiſſimè trita, cū aqua mulſa aut paſſo pota, bilioſum humorem per ſudores excludit. dandæ autem ex ea drachmæ quatuor, cor- F poribus magnis & robuſtis: reliquis verò, pro virium tolerantia. Adiuuare verò oportet ſudorum excluſionem, corpus calefaciendo & fricando, ita tamen ne affectos locos cōtingamus. Præbenda quoque in potu ea quæ vrinā cient: talia enim bilem per lotium euacuare conſueuerunt: paſtillus item ex ſeminibus ſoporifer, & qui à triangulari forma trigonus appellatur, & cōſimiles, doloribus infeſtantibus commodè à flaua bile affectis exhibentur. Nam & ſomnus alti ſoporis inde oboritur, & fluxiones ab ipſis reſiccantur, atque id maximè ſi poſt corporis per pur- G gatiuum euacuationem exhibeantur. Edulia autē eis apta quæ refrigerant, non tamen humectant: humiditas enim auget fluxiones. Dandū item eis lactucæ ſemē ob ſomnū conciliandum, & papaueris ſemen tum in cibo tum in potu. Mala etiam & ſorba & meſpila præbenda, & quæcunque ad hoc quòd refrigerant, fluxus cohibent allationem. Cæterùm à vino omnino exacerbationis tempore abſtinendum eſt. intercapedine autem pura reddita, parum ex eo concedendum. Porrò inedia ab amara bile infeſtatos H extremè lædit: nam bilem acriorem reddit.

Cura eorum qui ob pituitæ influxum ægrotant, Cap. XXXIII.

HOrum item curationem à pituitæ euacuatione principium ſumere oportet. Euacuatur autem humor pituitoſus per vomitus quidem, nihilominus tamen &

inferne per ventrem. Vtilis est autem in hac affectione per inferna purgatio, siue iuxta manus siue iuxta pedes hæreat morbus. & multo adhuc magis si iuxta omnes corporis articulos fluxus fuerit dispersus: familiarior enim pituitæ via & minus periculosa per intestina existit. Si enim in superiorem ventrem violenter adtracta non euacuetur, periculum inducit. quapropter tutius est vt ad infernam excretionem ducatur. euacuata enim, in vna die morbi vtcunque inueterati robur contundit: quare in podagra innatum ex pituitoso humore fluxum, & mediocriter affligentem, & qui tum potētia tum actu calidis [B] remediis delectatur, purgare oportet. Ante purgationē verò modicè adstringentibus vtendum, atque id magis adeò circa initiū fluxionum. Atqui si euacuatio per purgationes fieri non possit, quæ sanè vel sola sæpe sufficit ad affectionum fluidarum curationem: tum inedia & fame vtendum est ad plures dies. natura enim pituitosi eam bene tolerare possunt. Vtendum etiam confricationibus discussoriis, ampliúsque efficacioribus infusis, & pharmacis cientibus vrinam. Cæterùm quæ ratione nutrimenti præ- [C] bentur edulia, natura ficciora sint, & minus nutriant, veluti est oryzæ succus & bromi, qui inter frumentacea referuntur: nuces iuglandes paucæ, pistaciáque & nux thasia, & vuæ passæ, & capparis ex aceto mulso. quandoque etiam parui pisciculi in petrosis aquis coaliti, & passerculi montani assati præbeantur. Vinum autem præbeatur quamminimum interualli tempore, tenue, fuluum & vetus. Cataplasmata autem quæ frigidis fluxionibus cōueniunt, imponenda. in principio quidem terebinthi folia viridia & tenera cū adipe suillo recēti & rosaceo, modica [D] cera adiecta. apta sunt ipsis & cupressi folia & pilulæ vino cocta: & cyperi radices & rhamni folia. post principiū verò, pituitosis conuenit ex eruo & lolio ac fœnogræco cataplasma. quemadmodum etiam ea quæ ex ciceribus constant, aristolochiæ radice trita admixta, centaureáque & gentiana, & pæonia, & bryoniæ radice ac fructu. ex amaraci itē coma & artemisia, abrotoníque foliis & adianto, vitice, lauro, pulegio, sampsucho, mētha, brassica, sisymbrio, serpyllo, filice, fœniculo, eruca, & reliquis quæ saporis acris, aut salsi, aut amari sunt: & maximè si dolores ci- [E] tra ardorem ex refrigerationis sensu sint oborti. Singula verò ex his cum pane & adipe recentia pro cataplasmate imponito. quanquam nihil vetet vnūquodque per se adhibere. Optimum est etiam fomentū ex passo mari mixto apparatū. At verò quinquefolii radicum & malicorii æqualibus partibus decoctis perfudi ac foui, inquit Archigenes, circumdolentes partes. imò & tritis ipsis magis inflammata loca cataplasmatis modo contexi, atque hoc ipsum multis, velut obluctans & resistens remedium, dolores expulit: aliquibus autē, vt pharmacū nulli inferius, [F] ipsos mitigauit: rarissimè verò citra commoditatem apparuit. Mansuetissimum verò & hoc est. Althææ folia cocta trita tum per se, tum cum polline, aut ordeacea farina, imponantur. ceratum item ex radice eius quæ hibiscum appellatur, cocta in aqua mulsa trita. constet autē ceratum ex gleucino aut irino. imponatur verò iis qui tū vehementer calida tum valde frigida auersantur, mediocribus autem delectantur. Pharmacum porrò conueniens noui, inquit Philagrius, podagricis qui vnà cum doloribus frigoris sensu percelluntur, id quod ex laurino cōpo- [G] nitur. quum enim & alia eiusdem generis sint cum ipso, tantam tamen commoditatem à nullo exhibitam scio. Compositio autem hoc modo habet. Pharmacum ex oleo laurino. Ceræ, adipis suilli veteris, resinæ pinus siccæ, terebinthinæ liquidæ, cuiusque drach. xcvi. cyprini, laurini, œsypi, butyri, cuiusque drach. xlviii. galbani, medullæ ceruinæ, cuiusque dr. xvi. Hoc quidem igitur medicamentum confestim à dolore liberat eos qui in dolore frigoris sensum perceptant. Admirandum etiam in his pharmacum est, quod ex croco constat & galbano, [H] supráque ad sanguineum influxum præscriptum est, & in omni tempore adhibetur. Sunt autem & alia pharmaca his apta. quemadmodum ea quæ Myracopa appellantur, & quæ ex ipsis componuntur cerata. fiunt autem hæc commensurata & proportionata cera ad vnguenta ipsa admixta. Pharmacum ex metallicis. Optimum verò & ipsis pharmacum est ex metallicis ad sauciatos neruos à Galeno apparatum, cuius & nos admirabile periculum fecimus, inquit Philagrius. quum enim partium quamtenuissimarum sit, ad profundum corpusculorum progreditur, & attenuat, & discutit. Cōmodum igitur existit in prædicta dispositione, post sedatos dolores admotum, aut quum mediocres existunt: non solùm enim discutit vt dictum est, sed & repellit. Compositio verò hæc est. Chalcitidis drach. viii. misyos drachm. xvi. squa- [B] mæ æris drach. xxiiii. thuris drach. xxiiii. galbani drach. xii. colophoniæ drachm. xcvi. ceræ drachm. xcvi. olei drachmas cxxviii. aceti acerrimi quantum satis est. Metallica cum aceto in sole æstiuo terito ad plures omnino horas: deinde thus adiicito, rursúsque diu terito, & liquescibilibus liquefactis, refrigeratis, & eris admixtis, vnito ac vtitor. Pharmacum ex vino & oleo, Galeni.

Aliud pharmacum ex oleo & vino Galenicum, conueniens in declinationibus inflammationum, & post easdem omnibus podagricis. Spumæ argenti drach. xcvi. [C] olei veteris drachm. cxcii. ad podagricos verò sufficit si anniculum sit oleum, vini veteris fului pellucidi atque leniter dulcis drachm. cxcii. Coquito simul ad cōpagem manus non inquinantem: hic enim est optimus eius apparatus. nam qui triplum olei accipit, diutius coquitur, & magis resiccans redditur. Porrò iis qui post dolores vehemens frigus percipiunt, aliud Galenicum pharmacum ex euphorbio ad sauciatos neruos descriptum conducit. At verò adhuc pharmacum podagricis commodum, tum in inflammationum remissione, tum post [D] easdem, existit quod Ægyptium appellatur, & quod ex lanis succidis vstis apparatur. habetur autem inter multæ cōmoditatis emplastra in decimoquinto Sermone huius tractationis.

Cura eorum qui ex atræ bilis influxu ægrotant, Cap. XXXIIII.

Dicatur autem ex ordine & de atræ bilis influxionibus quæ & ipsæ omnino vniuersali euacuatione præcedente opus habent, hoc est venæ sectione aut purgatione. quando quidem igitur ad atram vergunt bilem, euacua- [E] tione per ea quæ ipsam repurgant: quando verò ad sanguinem atra bile infectum declinant, per venæ sectionē. Si verò ambo hæc simul per totum hominem redundarint, non vnum aliquod ex prædictis adhibere suffecerit, sed præsecta vena: deinde depurgare cogimur. quod ipsū & in aliis affectionibus duplici euacuatione indigentib⁹ erit faciendum. Priusquam igitur totum corpus euacuamus, atque in ipso etiam euacuationis tempore (dico sanè in principiis) repulsoriis & sensim simul calefacientibus vtendum est. post euacuationem verò, iis quæ sen- [F] sim calefacere, & attenuare, & discutere possunt vtemur. Sunt autem repulsoria quidem simúlque leniter calefaciētia, terebinthi folia & cupressi, cyperi radices, & similia. calfactoria autē simúlque attenuatoria & discussoria, bryoniæ radix & cyclamini, syluestrísque cucumeris, & raphani, lauri item folia mollia, & pastinacæ, & caucalidis, sinapis, nasturtii, conyzæ, brassicæ, iridísque & ocymi & aliorum innumerorum folia. Admiscenda autem sunt hæc pani aut cuipiam ex prædictis iam sæpe farinis, & adipi anserino aut gallinaceo, butyróque & œsypo: atque id [G] maximè in humectis & mollibus corporibus, quò leniora reddantur. Quin & post huiusmodi pharmacorum impositionem, præscripto ex croco pharmaco, & eo quod ex metallicis constat, vti conuenit: ampliúsque quod Machærioni inscribitur, & quod Isis appellatur, similibúsq;, quorum compositiones in xv. Sermone traditas reperies. Etenim huiusmodi pharmaca relictum in membris humorem concoquunt, eundémque attenuant & discutiunt, ampliúsque membra debilitata corroborant. Commodissimum autem pharmacum per interualla exacer- [H] bationum dolore non infestante, ad atræ bilis fluxiones est Corax, quemadmodum etiam pastilli, Andronius inquam, & Musæ, & qui ex centaurea, itémque qui ex lanis succidis apparatur, & consimiles in decimoquarto Sermone descripti. illinuntur autem cum vino dulci.

Miſcentur etiã ad præſcriptum ex croco pharmacũ, & ad id quod ex metallicis conſtat, ita tamen vt parum quid ex paſtillis ad multã pharmaci partẽ cõmiſceamus, vt videlicet paſtilli duodecima pars ad vnã pharmaci partem addatur, hoc eſt ad pharmaci lib. I. paſtilli vncia vna: aliquãdo autẽ minus. Quum enim euacuare & diſcutere voluerimus, minus de paſtillo adiicimus: corroborare autem & firmitatem addere, plus. Quòd ſi neque perfecta, neque abſque dolore ſint exacerbationum interualla, panem vino maceratũ & ſufficienter emollitum ad prædicta medicamenta per interualla admiſcere expedit. Præſtans autẽ eſt & in iis diſcuſſoria fricationum ſpecies vniuerſi corporis, præter affectas partes, tum per interualla, tum tempore exacerbationum, vehementius & diutius facta, & maximè ſi non fuerint præeuacuati.

De iis qui ob tenuem fluxum ægrotant, Cap. XXXV.

SI ſeroſi ſint humores qui ad articulos influunt, nõ paruum ſignũ tenuitatis ipſorum eſt, quòd neque tumorẽ magnum habeant inflammationes, neque diutius durẽt, imo neque moleſtiam aliquam in motibus perpetiuntur ægri, poſtquam quieuerint inflammationes. Eorum igitur qui ob tenuem influxum ægrotant, remedium quod eadem die opem eis fert, purgatio eſt per ea quæ ſeroſos humores euacuare poſſunt, facta. Fluxiones autẽ quæ non ita validum dolorem inferunt, ſæpe in ſolo irrigationum fotu ſubſtiterunt, ex oleo videlicet roſaceo & vino dulci ſuppreſſæ, modica cera admixta, iiſdémque lanis ſuccidis exceptis: additur etiam aliquando nitri ſpuma. Quin & quod ex cote Naxia ex ferri affrictu deteritur, & in ea congregatur, illitum iuuit: & Selinuſia terra & Cretica, & Samius aſter, & Lemnia ſphragis appellata, vino & poſca, & aceto ac paſſo diluta, illita eodem modo profuerunt. At verò & caſeus recẽns coactus impoſitus mediocres inflammationes etiam ſolus iuuat, & cum polẽta, aut farina præſertim ordeacea. Habet enim in ſe non modò quid repulſorium, ſed & diſcuſſorium, per quod & tenues fluxiones repellit, & humores in articulis euacuat. Lentiſci etiam ramuli teneri & fructus, ſimilitérque myrti & terebinthi, & pirorum, ac quercus, oleæ, punicæ, meſpilorum, ceraſi, pruni, rubi canini, & rubi: cuius etiam fructus & virgulta idem operantur: & vt ſimpliciter dicam, quæcunque res in fructibus, & foliis, & ſuccis, & radicibus aliquid amari, aut acris, aut ſalſi, aut nitroſi habent, ſimúlque cum amaritudinis & acoris omniúmque: prædictorum moderata qualitate non adeo excellenti, adſtringũt: hæ mediocres dolores ex fluxione obortos iuuant ſufficit autem vnà cum iis ad perfectam ſæpe curam fames ipſa, quemadmodum etiam clyſter omnibus ferè podagricis conuenire videtur, & maximè in quibus venter aſſiduè cohibetur. Ruta etiam viridis & paſtinaca viridis, vtiliter ipſis pro cataplaſmate imponuntur, maximè quibus venter cohibetur, ampliúſque quibus pungitiui ſunt dolores & inflantes. Admiſcere autem omnibus his expedit adipes, quandoque & polentas, & farinas quaſdã, quæ haberi poſſunt: mel item ac paſſum & roſaceũ, quò humecta & liquida conſeruemus. At verò ſi & fermentũ modicum hoc tempore admiſceas, nihil peccaris. Hoc igitur modo etiam plurima ex hortenſibus tibi cõmoda fuerint, ſi ipſa iuxta prædictas qualitates iudicaris, amaram nimirum & ſalſam, acidámque & adſtringentem atque acrem, quæ omnes ſint mediocres. Inuenies autem aliquando & dulcem qualitatem vnà cum his permixtam in eadem etiam planta. ea quoque quæ in mari naſcuntur, plerunque talia ſunt, vtpote quæ lactucæ appellantur. ſunt autem germina lata & oblõga ac viridiora, tenuia & ſubrugoſa, ac veluti conduplicata ad litora maris perfluctus eiecta. præſtãtiores autẽ fiunt cum poſca decoctæ. viridia item quæ in fuco ſiue alga tinctoria ad radices ſita ſunt. & ad hæc quæ in petris maris reperiuntur ſimilitudine fungorũ. reliquáque germina mollia commodant eodem modo. omnia enim huiuſmodi aptè cõmiſcentur adipibus ac farinis. Quin & torpedo tã marina tum fluuialis, iuxta alium quendã modum, non in paruis ſolùm ſed in magnis quoque inflammationibus

A congruit. Naturali enim facultate quadam ſtuporem inducit, & dolores è corporibus tollit. quapropter ipſam viuentem aſſiduè admouere inflammatis locis oportet. Cocta item adhuc viua in oleo, deindéq; extracta, ac modica cera cum oleo eliquata, commodiſſimum pharmacum omnibus dolore afflictis podagricis redditur. Conſimili efficacia vermes terreni appellati præſtant, ſi in oleo coquantur, & cera poſtea in oleo liqueſcat.

De fluxionum inter ſe complexu, Cap. XXXVI.

B QVVM itaque iam ſimplicium & immixtarum inter ſe fluxionum curatio ſit relata, nulla difficultas amplius eſt, etiam mixtarum curam inuenire. Satis enim manifeſtum eſt quòd ad humorum complexum, conſequenter etiam curationes oporteat mixtas eſſe. Cognitiones autem mixtarum fluxionum, ex prædictis ſimplicibus affectionibus ſunt ſumendæ.

Cura affectionum ex ſanguinis & bilis complexu, Cap. XXXVII.

C SI igitur ſanguineæ & bilioſæ affectiones concurrãt, & propterea tumor magnus & ruber, & quodammodo flauus ac feruidus, membrum fluxione infeſtatum apprehendat, & dolores nunquam remittentes incumbant, & exacerbatio vehementer quidem alternis & tertio quoq; die fiat, benignior autẽ ſingulis diebus, omnino ſanè manifeſtum puto quòd medicationis initium à venæ ſectione primùm fiet, conſequente exinde bilioſi humoris purgatione. Satis conſtat autem quòd & euacuationum tempore repulſoriis vtemur: quæ videlicet frigidæ & adſtringentis ſunt facultatis. Et deinde primùm mitigatoriis &
D refrigerantibus quidem vtendum, non autem amplius adſtringentibus. adſtrictio enim tumorem inſpiſſat ac cogit, vt ægrè diſcuti & reſolui poſſit, ſi diutius ea vtamur. poſtremùm verò etiam iis quæ concoquere & diſcutere tumorem poſſint, vtendum eſt. In principio igitur, iuxta euacuationum inquam tempus, vtile pharmacum eiuſmodi affectionibus eſt ex acacia & veratris paſtillus in mortario plumbeo cum ſemperuiui, aut plantaginis, aut ſanguinariæ, aut ſenecionis, aut vmbilici Veneris, aut rumicis acuti, aut ſolani, aut vuæ acerbæ, aut hyoſcy-
E ami, aut lactucæ ſucco dilutus. Atqui iuxta augmenta & & vigores affectionum, etiam ea quæ ad ſanguineas affectiones dicta ſunt, in cataplaſmata admiſcere expedit, ſuccóſque item iam relatarum herbarum, & ipſas adeo herbas tritas. Poſtquam verò feruor inflammationis ceſſarit, concoquentibus cataplaſmatis & medicamentis vtemur: parte etiam affecta vulnuſculis impactis ſcarificata, præſertim ſi appareat tumefacta.

Cura bilis ad pituitam permixtæ, Cap. XXXVIII.

F AT verò ſi pituitoſi humores bilioſis fluxionibus admiſceantur, ſi quidem vnio & permixtio ipſorum eodem tempore hominem infeſtet, miſcere etiam remedia oportet, eorúmq; multitudinem purgare per ea quæ bilem ſimul & pituitam educere poſſunt: forinſecus autem cataplaſmata imponenda pari aut impari modo, permixtis iis quæ pituitoſum & bilioſum euacuant fluxum. Et pari quidem modo vtraque cõiiciemus, quum affligẽtium humorum mixtura æqualis fuerit: impari verò, ſi alter humorum redundarit. Neque verò obliuioni tradendum quòd aliqua ipſorum in principio rectè adhibẽtur:
G aliqua verò iuxta mali progreſſum & vigorem: quædam verò eo remittente & circa declinationem.

Cura humorum atræ bilis aliis permixtorum, Cap. XXXIX.

EAdem etiam methodo vteris, ſi atræ bilis fluxiones reliquis fuerint admixtæ, tum iuxta exacerbationum circuitus, tum iuxta continuitatem. Neque enim ſolùm ad affectionum complexus eſt reſpiciendum, ſed & num aſſiduè & citra remiſſionem, an iuxta circuitum infeſtent. Primùm quidem igitur & in illis euacua-
H tionibus conuenientibus vtendum eſt: deinde vbi quidẽ aſſiduè infeſtarint, cataplaſmatis dolores ſedantibus vti expedit. Vbi verò per circuitum moueantur, inſtantibus quidem doloribus, mitigatoria cura: per interualla verò, corroboratoria membrorum vtemur. Manifeſtum autem

CCCCcc.iii.

quòd quæ magis feruent, maiori refrigeratione opus habent: quæ minus, minori. omnia tamē feruentia refrigerare oportet. Quæcũq; autē fluxiones pruriginosæ fuerint, obtũdentibus & discussoriis curabũtur: quæcunque verò mordaces, obtũdētib⁹ solis. Et quæ in alto sitæ sunt, per ea quæ tenuiũ partiũ existũt: quæ verò in superficie, per simpliciora. Omnium autem horum syluam in fine secundi huius tractationis Sermonis præscriptam habes.

Cura durorum tumorum qui post inflammationes relinquuntur, Cap. XL.

DVri & reluctantes aliquando tumores post inflammationes relinquuntur, qui ex crassis humoribus generationem habēt, in corporibus præsertim durioribus, & quæ ægrè per discussoria exoluuntur, & malè curatis. huiusmodi enim non curati statim, seipsis peiores fiunt ad vitæ actiones obeundas. Cæterùm huiusmodi tumores sedant, pharmacum Machærionis & Piscatoris, & Ægyptium, & consimilia. de quibus dicetur xv Sermone in pharmacorum multæ commoditatis relatione: dicetur autem & hîc vbi ex ordine de tumoribus qui ægrè concoquuntur tractabimus. Sunt etiam parabilia pharmaca ad hanc affectionem, si ruri viuamus, satiuæ fici & syluestris quoque grossi cocti, triti & impositi, tum soli, tum cum quadam ex prædictis farina & adipe. Cyclamini item & cucumeris syluestris radix, & althæa bis cocta, & caricæ pingues, adianton, auena, vrtica, bryoniæ radix, bulbi anethi, abrotoni, buphthalmi, iridis folia, itémque marrubii, ita vt singula prædicta cum visco, pice, & sulphure viuo permisceantur.

De tumorum crudorum & incoctilium cura, Cap. XLI.

CRudi tumores ex materia albidiore ac lentiore cōgregātur, diúque durant, neque cōcoquuntur, neque discuti possunt. Quandoque verò primis quidem discussis, loci statim fluxione infestantur, & inæquali magnitudine semper permanent tumores, & in quibusdam sanè penitus absque dolore fiunt, in aliis verò dolore quodā comitante. Quando quidem igitur diuturnos videris tumores citra dolorem, per discussoria curato, diligenti animaduersione habita nequid relinquatur induratū, quod incurabile aut ægrè valde curabile reddatur, & maximè vbi callosarum duritierum generationem videris in articulis futuram. Si igitur citra dolorem videris crudos tumores, emollientibus ad discussoria admixtis curato, nequid penitus induratum relinquatur. Si verò cum dolore contingant tumores, non modò discussoriis, sed etiā quæ vnà cum hoc quòd discutiunt, lenire possunt, expedit vti. Manifestũ est autē quòd, si fluxus tenuis & modicus cum doloribus quibusdam deferatur, inde tumores post inflammationum remissiones oboriantur & infestent, atque id maximè in iis euenit qui delicatius viuunt, aut frequēter lauantur, aut plusquam oporteat inambulant, vel etiam rebus venereis vtuntur. Oportet igitur in his ad tumefacta imponere pharmacum ex salicibus, ita vt agglutinari possit, apparatum: aut quod ex aspidibus constat ad strumosos destinatum, aut aliquod consimile: præsertim quum sensus ægris adest iuxta coxendicem aut femur, tanquam aliquid ad inferiora deferatur, quúmque dicunt se affici velut formicas repentes sentiant, dolétque & iam refrigeratur, iam calefcit membrum. Quin & lauantes per smegmata ex adarce, alcyonio, & pipere, defricare oportet. Adstringentia igitur sunt simúlque discussoria pharmaca quibus necessariò vtimur ad crudos & dolentes tumores, velut symphytō petræū, terebinthi virgulta, scolopendrium viride, cyperos, & similia (de quibus sæpe dictum est) cum pane multo & rosaceo permixta, præsertim in iis qui humido & albo corporis habitu sunt præditi. Ex compositis autem conuenit eis pharmacum ex succis, quod cum vino flauo & subadstringente est emollitum, & Galeni phœnicinum cum multo rosaceo liquefactum, & locis liquidius impositum. Cæterùm in tumoribus citra dolorem, conueniunt adiantum viride, folia vrticæ, althææ, chamæmelum, vua passa pinguis, sertula Campana, melissophyllō, lauer, citrii exterior cortex, & similia. Ad quæ singula, cicerũ & lupinorum farinæ, & pa- A nis, & olei veteris ac sicyonii, & adipis suilli veteris tantum admiscendum est, vt mollis ad tactum compositio reddatur, & morsum nullum ad membrum accedere permittat. Ex compositis autem pharmacis conueniunt his, id quod ex croco & galbano constat, & quod ex liquescibilibus apparatur ac mox referetur. & Machærionis & Piscatoris, cum cerato ex oleo sicyonio aut aliquo consimili liquefacta. atque hæc quidem in mollioribus corporibus adhibentur. In durioribus autem & quibus tumores non dolitant, conueniunt viticis folia, præsertim ari- B da, & amaracum, amarātum, ari & arisari radix, smyrniũ, & althææ radix, elaphoboscum, ericæ folia, fœniculi folia, filix, sisymbrium, scandix, erucæ folia & sinapis viridis. Composita autem conueniunt tum prædicta citra cerati admixtionem, tum Isis & Aphrodite appellatæ, & alia infinita iisdem viribus prædita. Huiusmodi autem pharmaca vnà cum hoc quòd tumores exoluunt, etiam fluxiones naturæ suæ aptitudine repellunt. quod ipsum etiam probè faciunt cupressi pilulæ virides cum vino coctæ, prædictorum leguminum farinis & suillo adipe ad- C mixtis. quandoque verò & lauri ramuli, & rubi folia, & similia admiscentur. Efficaciora autem prædictis sunt, & agrestioribus corporibus, ac tumoribus qui ægerrimè concoquũtur conuenientissima, abrotonum, ammoniacum thymiama, anemonarum radices & hastulæ regiæ, bryoniæ radix, pulegium, dracunculi radix, bdellium, buphthalmum, gentianæ radix, & myrobalanus. His autem adhuc fortiora sunt capparis folia, glastum, betonica, cyclamini radix, brassicæ vstæ cinis, ruta, panaces viride, peucedani radix, squilla, fici syluestris fructus, trifo- D lium asphaltites, trixago, sulphur, pix. Addatur autem singulis prædictis panis & adeps, aut prædictorum leguminum farinæ, quandoque etiam caricæ. In quibus omnibus scopum tibi propositum habeas, vt citra partis affectæ combustionem & afflictionem curam facias: quapropter etiam necessaria est prædictarum farinarum, itémque adipum admixtio. Tantum autem commiscere ex eis oportet, quantum vehementem vniuscuiusque vim obtũdere volumus. Admiscendus autem est non solùm adeps suillus, sed & caprinus, & vitulinus, & taurinus, ceruinus & E anserinus. medullæ item omnes admiscendæ, habito naturæ curandi corporis respectu. Et cochleæ vnà cum testis tritæ, & sine alterius rei admixtione, & caprino stercore cum aceto trito admixto impositæ, tumores laxos & molles destruunt & adstringunt, qui sanè ex lentis & crassis humoribus oboriuntur. Porrò operæpretium duxi admonere, diligenti animaduersione opus esse ne clam te indurata aliqua tumoris pars relinquatur. quod sanè vbi videris factum, iis quæ fortiter emollire possunt, vteris, respectu simul ad habitum corporis habito. Ex malagmatibus autem fortissimum est Lucio inscriptum ad F articulos distortos.

Malagmata diuersa, in quibus etiam Lucii malagma est, ad articulorum distortiones destinatum, Cap. XLII.

MAlagma Lucii ad articulos distortos inscriptū. facit ad thoracis affectiones & abscessus in profundo, ad neruos contractos, & articulos stupore occupatos: Latinè distortiones & Græcè ancylas appellam⁹. Facit opisthotonicis, & ad omnem neruorum per consensum affecti- G onem. Ad neruorum item lassitudinem, acopon egregium est irino aut cyprino dissolutum. Bdellii, adipis vitulini, ammoniaci thymiamatis, iridis, cuiusque sextantem, opopanacis, galbani, canchryos, thuris, styracis, cuiusque drach. VIII. piperis grana CLX. ceræ sescuncem, terebinthinæ sescuncem, fæcis vnguenti irini aut cyprini sextantem & vnciæ dimidium, vini quantum sufficit. ammoniacum, opopanaca, thus, terito cum aceto, liquescibilia verò liquefacito, & ab igne ablatis sicca inspergito: deinde etiam trita ipsis adiicito. & vnita in mortarium dif- H fundito, ac fortiter emollito, extractísque vtitor. Optimū est etiam eis ex pice Brutia Galenicum pharmacum, ad rabidi canis morsum descriptum. habet autem hoc modo. Picis Brutiæ lib. I. opopanacis quadrantem, aceti acerrimi drachm. vnam, apparato quemadmodum de rabidi

canis morsu prædictum est Sermone sexto. Aliud pharmacum ex liquescibilibus, Galenicum: quod concoquit simul & attenuat tumores.quo sanè in mollib⁹ corporibus vel solo vtendum:in durioribus verò admiscẽdum est ei id quod ex metallicis constat,ad sauciatos neruos destinatum,ita vt mixtura vbilibet iuxta corporum & affectionũ naturã fiat.Habet autem hoc modo: Opopanacis vnciam vnam,terebinthinæ Chiæ vnciam vnam,propolis teneræ quadrantem.Si verò propolis tenera non sit,admiscebis terebinthinæ trientem. quòd si neque intotum propolis haberi possit,coniicito picis Brutiæ sescuncem. opopanaca in aceto albo contere. Hoc pharmacum prædictos tumores concoquit, & humores in alto sitos attrahit,dissecat,& repurgat.Cæterùm quod ex metallicis constat,item Galenicum ad sauciatos neruos destinatum,hoc modo habet: Chalcitidis, misyos, æruginis vstæ,cuiusque drachmas octo,colophoniæ bessem,squamæ æris drach.vigintiquatuor, ceræ drachmas XCVI.olei drach. CXXVIII. resinæ drachmas sedecim, galbani drach. duodecim,aceti quantum sufficit.chalcitin,misy,æruginem,æris squamam cum aceto in sole æstiuo contere ad plures horas, & liquescibilibus liquefactis & affusis, vni, emolli, ac vtere. Aliud Galenicũ,ad eos qui tenerum corpus habent & neruis saucii sunt,descriptum: Chalcitidis vstæ, misyos vstæ, cuiusque drach.octo,squamæ æris drach.XXXII. thuris drach. XXXII.ceræ drach.XCVI.olei drach.CXXVIII.resinæ drachmas XVI.galbani drach.XII.aceti quod satis est: apparato vt dictum est. His itaque pharmacis vtemur per se,vbi dolores ex profundo dissoluere velimus.miscebimus autem pharmacum ex liquescibilibus constans, vbi tumores fuerint obdurati. Malagma ad podagricos & articulorum morbos valde generosum. liberat à tota affectione.vsus eius est per exacerbationum interualla: Ceræ lib.I.terebinthinæ lib.I. spumæ nitri sescũcem,floris lapidis asii sescuncem,thuris sescuncem,olei cyprini libram vnam,lixiuii coactiliariorum,siue pileariorum,quantum sufficit.Arida contundito, cribrato,& cum lixiuio ad liquidi cerati crassitudinem terito,& liquescibilia liquefacta tritis affundito,vnito,ac vtitor.

Aliud. Calcis viuæ,thuris, cuiusque drachmas quatuor,terebinthinæ drach. quatuor,ammoniaci thymiamatis drachmas quatuor,spumæ nitri drachmas IIII.adipis taurini drachmas octo, floris lapidis asii drach. II.ceræ trientem,olei trientem. liquescibilia liquefacito,& cum siccis vnito ac vtitor.valde præclarum est.Resorbet collectiones circa articulos congregatas, & à doloribus vindicat. Aliud, quod intotum ab omni affectione liberat: Seminis cicutæ, comæ centaureæ, iridis Illyric,æagarici,cardamomi,fœnigræci, corticis radicis mandragoræ,singulorum sextantem,terebinthinæ librã vnam,olei veteris sescuncem,vnguenti Syriaci,aut falca appellati sescuncem.terebinthinam cum oleo veteri modicè coquito:deinde vnguentum addito, & ablatis ab igne arida trita inspergito & vnito,emollitáque in vas æreum aut stanneum reponito,vase tamen prius ex vnguẽto malabathrino siue foliato illito.Hoc pharmacũ crassos & mucosos humores trahit per obscuros meatus.

Aliud ad eos qui à natiuitate articularem morbum cõtraxerunt, vtpote quibus genua,humeri,cubiti,& reliqui articuli dolitant: Ceræ, colophoniæ, resinæ pinus, cuiusque sescuncem,terebinthinæ vnciam vnam, fœnigræci ficci contusi & cribrati trientem, cyprini trientẽ aut quantum satis.Eliquatis liquescentibus fœnumgræcum insperge,& vtere. Aliud ceratum ad articularem morbum,pulchrum: Ceræ,adipis porcini,colophoniæ, resinæ pinus,cuiusque libras duas,butyri libram vnam, terebinthinæ librã vnam,galbani trientem,adipis taurini libras duas, œsypi libram vnam. liquefac, percola & asserua. vsus verò tempore,vnguento nardino dissolue, aut etiam gleucino,& linteolo exceptum impone. Aliud ad articulorum morbum & podagricos, vt præ admiratione consterneris. Ceræ drach.C.rosacei drach.CC. foliorum sideritis tenerorum drach. C. styracis drach. XX.thuris drach. octo,nitri drach.octo,mannæ drach. X.

A liquefacta cum reliquis tritis vnito, ac vtitor. Sunt autem & alia quamplurima pharmaca quæ tumores tollere possunt post inflammationes adhibita: maximè verò omnium quod ex aspidibus constat ad strumas descriptum,facit ad eos quibus laxi tumoris magnitudinem detrahere volumus.Subuertit enim quamplurimùm tumores laxos: itémque duros:eósque simul diffundit. cõstringit autem & condensat articulos præclarè omnino, si quod ex salicibus constat,ei admisceatur. Ego autem, inquit Philagrius,penuria pharmacorum ex metallicis
B præscriptorum,id quod ex salicibus apparatur admiscui, & maximopere profeci,articulis inde constrictis,densatísque ac corroboratis: obfirmato videlicet fluxionum humore prius euacuato.Licebit autem, si quis ruri viuat, & prædictis pharmacis careat, ex adipe qui ad manum sit,& arida pice cum resina pinus, aut etiam alia resina quæ haberi possit,pharmacum in cerati formam apparare,ipsique chalcanthi quantum vbilibet rectè habere videbitur,admiscere:salem item ac misy,auripigmentum, & similia.Quin & viscum & irin,aristolochias, pæoniã,
C peucedanum,gentianam,centauream, artemisiam, thymum,origanum,nitrum,nitri spumam,thus, myrrham, styracem,propolin,mastichen,ac alia innumera his consimilia licebit reperire,indéque pharmaca tumores cõstringentia componere,quemadmodum nos fecimus nõ paucies,communibus ad podagricos & articulorũ morbos pharmacis inde apparatis. Philagrii pharmacum ex nitro & oleo. Nitrum accipito friabile & nihil calcu losum in se habens, idque ipsum quãtenuissimè terito, olei tantum ad ipsum in mortarium affundens quò trita
D simul ad mellis crassitudinem redigantur:atque vbi satis diu contriueris,cacabo excepta ad lentum ignem non fumantem coquito assiduè agitando,donec ad bonam cõpagem reducantur,animaduersione habita ne liquidius pharmacum relinquatur.quod vbi contigerit, pharmacum penitus liquidum euadit,& neque in posterum inspissatur,nisi multam aliam sustineat coctionem, quæ vim eius ficciorem,& ob id affectis dolore membris inutilem reddit.Probare autem eius compagem tempore
E coctionis oportet,ad testam aridam ipsum destillando, testa non prius humectata,quemadmodum in aliis pharmacis facere solemus. resoluitur enim nitrum per aquæ contactum.Sit autem oleum quod nitro affunditur,dulcissimum, tenuium partium, aut rosaceum, aut chamæmelinum,aut anethinum,aut vetus,aut cicinum, aut sicyonium.Quandoque etiam chamæmeli humidæ siue aridæ,aut iridis tenuissimè tritæ,aut aristolochiæ,aut alicuius consimilis partem admiscere prodest. Si quidem autem repellere simul ac discutere velimus,aut etiam ca
F lidos dolores curare,cum rosaceo ipsum pharmacum co quemus,aceto quandoque in coctione aut modico passo affuso.Si verò amplius discutere velimus, cũ aliquo alio oleo coquem⁹,admixtis etiam quibusdam præscriptorũ aridorum, iuxta habitũ videlicet curandi corporis & cõpagem ipsius tumoris.Hoc sanè pharmacum dolores in alto obortos,quamcelerrimè sanat,atque id eo magis si non biliosum sit neq; multũ calidũ quod influit.Neque verò solùm podagricos dolores ex professo iuuat,verũetiam eos qui tales non sunt, sed ex fluxionibus congre-
G gati,& discussioni aliàs resistentes.Vtimur itaque ipso si post sedatas inflammationes dolores in alto permaneãt.

Pharmacum ex vrina bordonis,*hoc est muli* apparatum. Attrahit quidem hoc, priore præstantius: conuenit autem magis crassis aut crudis fluxionibus, præsertim si cum chamæmelo viridi,vel sola,vel cũ adipe porcino recenti,fuerint prius cataplasmatis modo contectæ:cum arida verò itidem eodem adipe admixto,ampliũ sque farina fabacea,aqua & oleo ac modico passo adiectis.Quin & ipsa anthemis, quæ & chamæmelon dicitur, valde ca-
H lidos dolores & inflammationes maximopere ex natura sua iuuat,statim post vigorem adhibita. Etenim cutem rarefacit,& attenuat moderatè,& biliosos humores trãspirare facit,adeo vt huiusmodi inflammationes etiam sola,nihil ex attenuatoriis & incisoriis,veluti est artemisia,& aristolochia,& calaminthe, & alia infinita, admi-

xtum habens,curet.Hoc itaque pharmacum ex argenti spuma & vrina apparatum,de quo fanè sermonem instituti,scio quosdam circa totius affectionis vigorem, non modò iuxta particulares exacerbationes,aliquando verò & augmenti tempore, ad dolentes locos pro cataplasmate imposuisse,humorésque forinsecus extraxisse, & tumores quidem maiores reddidisse: dolores tamen omnino sedasse ac extirpasse. cæterùm od.r ipsius intolerabilis est eis qui tenero olfactus sensu præditi sunt. Compositio verò talis est. Vrinæ muli masculi non castrati,sextarios Italicos quatuor,spumæ argenti libras II. spumam argenti tenuissimè tritam in mortario habeto, eique vrinam affundito,ad solem videlicet æstiuum expositæ paulatim vrinam instillato, & postquam ad mellis spissitudinem peruenerit,vrina scilicet consumpta,olei vnc.XXIIII.addito, adipis porcini veteris vnc. XVI. & vsquequo non amplius inquinarit manus,coquito. vsus verò tempore,linteolo exceptum imponito. Oribasius autem axungiæ libram vnam coniecit,& medullæ cerui næ non falsæ bessem,& mellis libras tres: reliqua verò eodem modo.Scribunt porrò quidam proprii muli vrinam accipiendam esse. resistit enim & obluctatur morbo ex natura sua hoc animal.Efficacius autem,aiūt,reddetur si quis dum coquitur ipsa,semel in cacabū expuat, & semel in terram. atque hæc cum quibusdam barbaris nominibus inuenire licet adscripta, quæ fanè curiosam penitus habent scripturam, atque ob id superfluum & indecorum mihi visum est,inquit Philagrius,ea adscribere.Etenim citra eorum nominum incentionem ac nomenclaturam,ipsum pharmacum apparatū, eodem modo efficax est, sicut id quod cum nominibus præparatur. Hippone Philagrii. Hippone verò hoc modo apparatur: Anethi viridis vnc.XVI.squillæ recentis sescuncem,olei omphacini sescuncem ac vnciæ dimidium, aquæ sextarios tres.anethum & squillam in aqua & oleo ad triduum macerato, deinde donec aqua consumatur coquito,& percolato oleo ceræ nouæ lib.II.adiicito,medullæ ceruinæ lib.I.aut si hæc non adsit, adipis ceruini libram vnam.apparato,vtitor.

Cerata podagrica, Cap. XLIII.

CEratum ex succo senecionis valde pulchrum: Ceræ libram vnam,olei chamæmelini dodrantem,adipis porcini recentis sescuncem,croci drachmas quatuor. crocum cum succo senecionis terito:liquescibilia autem liquefacito,percolato,& succi quantum expedit paulatim instillato,fortitérque agitato, atque vbi refrixerint, ad crocum tritum adiicito,& subacta vnito,ac vtitor. Ceratum dolorem leuās,ad inflammationes in vigore constitutas. appellatur autem manus Asclepiadæ. facit ad excellenter inflammata,eadem hora liberans citra dilationem: Succi hastulæ regiæ cyathos quatuor, succi solani cyathos quatuor,succi buphthalmi cyathos IIII. succi perdicii cyath.IIII.ceræ,butyri recentis,axungiæ, medullæ vitulinæ,calcis viuæ,cuiusque quadrantem, terræ cimoliæ drachmas duodecim, terræ Samiæ drachmas duodecim, sandarachæ drach. XII. nitri bernicarii, spumæ nitri,cuiusque drach.XII.fæcis vini vstæ drach. XII. glutinis chartarum,hoc est pollinis cocti drach.XII.olei boni libras tres, appara & vtere. Aliud ad præscripta item efficax: Ceræ,colophoniæ,adipis anserini,cerussæ, cuiusq; drachmas sedecim,picis drachmas quatuor,succi brassicæ cyathi dimidium,succi fœnigræci cyathi dimidium,succi seminis lini cyathi dimidium,succi stratiotæ cyathi dimidium,succi sertulæ Cāpanæ cyathi dimidium,lactis bubuli cyathi dimidium, oua gallinarū numero quatuor,olei libras duas.Ex his cerata duo facito,eáque vnà cum eis quæ Ægyptia inscribuntur in promptu habeto,quæ pauci adeò homines habent: apparato cōfidenter,nullique reuelato,& plus quàm hominis nomen assequeris. Podagricum aliud ceratum approbatissimum. Facit ad inflammationes & dolores,etiam in principiis impositum celerrimè sanat, & neruos arefactos emollit,adeò vt quidam ei hanc facultatem inesse non credant.dissoluit & pedum nodosos tumores condylomata *Græcis* appellata: Olei cicini libras duas,succi

A mandragoræ drach.XXXII.succi artemisiæ drach. XXIIII. succi rumicis drach.XXIIII.resinæ pinus drach. XLVIII. terebinthinæ drachmas XLVIII.adipis anserini drachmas XLVIII.succi rubi drachmas sedecim,butyri recentis drachmas XLVIII.lycii Indici drachmas vigintiquatuor, sanguinis hircini sicci drachmas sedecim,lacrymæ hederæ drach.XXXII.galbani drach.XLVIII. opopanacis drach. XXXII.Lycium & sanguinem hircinum & panacis succum cum modico vino terito,& affusis succis, si quidem liquidi affuerint,aut siccis,si illi haberi nequeant, vnito.
B liquescibilia autem liquefacito,eisque trita adiicito, & ad lentum ignem coquito,spathula assiduè agitando donec coquantur.Cæterùm ligna quæ ad coctionem eorū suburuntur,arida vitis sarmenta esse oportet. Ceratum podagricum ex bryonia.Egregiè facit ad omnes inflammationes & dolores articulorum.hac vsus & in vigore& in remissione, successum & gloriā reperi. reperies enim inflammatas partes corrugatas & citra dolorem.frequenti experimento nobis cognitum est: nam multos eo seruauimus.Radicis cucumeris syluestris drach.CCCCCLXVI.
C squillæ mundæ drach.CCCCLXXX.radicis hastulæ regiæ drach.CXLIIII.olei raphani drach.CCCCCCXCVII.ceræ drachmas CXLIIII.galbani drachmas XLVIII. Herbas omnes in aqua sufficienti per triduum madefacito,singulis diebus bis ipsas sensim agitando. Deinde affuso oleo, coquito donec oleum solum relinquatur, ad lentum omnino ignem.percolato deinde,& ceram ac galbanum in mortario diligenter trita & emollita addito. Quibus omnibus postremùm liquefactis, & ab igne ablatis,vtitor ad omnes doloris affectiones. hoc etiam ad viscerum
D diuturnas inflammationes sum vsus. Ceratum in multis approbatum, ad inflammationes pedum, discutiens citra dolorē.vtere eo in vigoribus, & magis in declinationibus: Olei anethini quincūcē,chamæmelini quincuncem,butyri quincuncem,adipis anserini quadrantē, farinæ lupinorum sextantem & dimidium vnciæ.Liquefacito,& agitando refrigerato,in mortariúmque infundito,terito,& ouorum quinque crocea singulatim adiicito:deinde & lupinorum farinam inspergito, vnito, ac vtitor. Ceratum Iacobi Psychristæ, ad feruentes pedū
E inflammationes: Ceræ albæ sescuncem, rosacei recentis vncias XV.ouorū V.candida,aquæ septuncem & vnciæ dimidium.ceratum ad prunas liquefacito, & diligenter agitando refrigerato:deinde in mortarium fundito, & adiectis singulatim ouorum cādidis,terito, postremùm instillata sensim aqua,omnia ritè vnito,& noua olla sufficiēter prælota excipito,& infusa aqua pura finito, quotidie aquam permutando.

Vnguenta,& acopa diuersa ad podagricos, articulorum dolores, ischiadicos,membris exolutos & tremētes, Cap. XLIIII.

F VNguentum Asclepiadæ.Facit podagricis, articulorum doloribus,& ad omnem neruorum per cōsensum affectionem: Vini veteris sextarios duos, lanarum succidarum ex locis sub alis lib.I.spumæ nitri libram I. lanas succidas in vino per triduum madefacito, deinde expresso liquore,spumam nitri tenuissimè tritam iniicito,dissoluitóque ac olei libras duas addito & conquassata in vitreum vas reponito,& vtitor,quotidie agitans & ex eo illinens locos affectos, à somno, & ante balneum
G & post balneum,& à cœna. Aliud vnguentum ex sale: podagricos à tota affectione liberat. Salis sordidi, hoc est ipsius terræ,libram vnam,aluminis scissi libram I.fæcis vini veteris sextarium vnum,floris lapidis asii trientem.Arida sigillatim vnumquodque per se diligenter terito,deinde etiam fæcem adiicito,simúlque terito,& ad trita demum olei veteris sextarios duos affundito, conquassato,reponito ac vtitor. quidam etiam mellis lib.I. addunt. Aliud itidem,Asclepiadæ: Thuris quadran-
H tem,ammoniaci thymiamatis, zingiberis, piperis, salis sordidi,floris lapidis asii, aluminis scissi, cuiusque vnciam vnam,galbani vnciam vnam,opopanacis sesquiunciam,terebinthinæ quadrātem,olei cyprini,laurini,sampsuchini,& ceræ,singulorū sescuncem,aceti quantum satis est ad ea quæ dissoluere oportet. vtere in frigidiorib⁹

Aliud optimum: Spumam nitri albam cum oleo veteri terito, eóque locos affricato, & miraberis. Aliud Asclepiadæ: Vini veteris sextarios tres, olei veteris sextarios duos, virgultorum lauri libram vnam, foliorum tenerorum aut pilularum cupressi teneriorum libram vnam, ceræ libram vnam, galbani vnciam vnam, sanguinis testudinis terrestris satis largam copiam. herbas in aceto macerato, deinde coquito, & ad decoctum liquefacta reliqua addito ac vnito, & sanguine testudinis recẽti affuso, cõquassato, & vtitor. Olei gleucini præparatio. Oleum gleucinum dolores & lassitudines neruorũ quammaximè sedans Habet enim vim calfactoriam relaxantem. facit ad affectiones vuluæ, & ad omnem neruorum per consensum affectionem. Facit ad rigores per circuitum repetentes, quotidianæ præsertim & quartanæ febris. omni enim acopo præstantius est. Maximè autem facit ad eos qui tum retrò tũ antè distẽduntur, opisthotonicos & emprosthotonicos *Græcis* appellatos, si calidum puris lanis exceptum locis imponatur. Compositio eius hoc modo habet. Olei omphacini primarii libras CCL. vini falerni veteris odorati sextarios quinquaginta Italicos: musti ex vua aminea, hoc est adstringente alba sextarios Italicos centum quinquaginta, olei lib. duodecim, aspalathi libras quinque, spathæ vnguentariæ quam palmam elaten appellant, libras quinque, hedysari, *hoc est seminis pelecini* sesquilibram, artemisiæ libras duas & semissem, cyperi libras duas & semissem, piperis sesquilibram, musci qui splanchnon & hypnon & bryon *Græcis* appellatur, libras duas & semissem, xylobalsami libras duas & semissem, asari libras duas & semissem, casiæ nigræ libras duas & semissem, carpobalsami, fœnigræci, cuiusque libras duas & semissem, foliorum myrti aridorum dextantem, rosmarini siccæ libras quinque, calami aromatici libras quinque, iunci odorati floris lib. quinque, thuris libras quinque, crocomagmatis primarii libras quinque, nardi Celticæ lib. quinque, zingiberis libras tres (quidam verò libram vnam & quadrantẽ) aristolochiæ longæ libram vnam & quadrantem, styracis pinguis libram vnam & quadrantem, casiæ fuluæ libram vnam & quadrantem, ladani, seminis cardamomi, amomi, radicis panacis, meliloti, sampsuchi, cuiusque libram vnam & quadrantem, bdellii sesquilibram, croci libram vnam & bessem, costi libram vnam & bessem, rosarum siccarum libram vnam & quadrantẽ, opobalsami vascula parua quinque, hoc est bessem, hoc est heminæ tertias partes duas, vnguenti malabathrini libram vnã. Arida contundito, & rariore cribro excutito, omniáque vino veteri macerato. bdellium autem & ladanum præmacerata in pila terito, & ad arida prius macerata adiicito. Sit autem vas vnguẽtarium stanneum, quod diligenter opertum ad dies & noctes duas sinito. deinde vuam flaccidam, ita vt nihil roris ei adhæreat, accipito, ac purè exprimito, & ex acinis excolato, ínque aliud vas stãno illustratum ipsum mustum infundito. Sit autem magnum vas & capax, quò etiam ad ebullitionem musti locus amplus supersit. deinde omnia in veteri vino macerato. itémque oleum ipsum in mustum iniicito, & spatha vnguentaria bis per diem agitato. verùm spatham diligenter detergere oportet, ne, quod adhæreat ei, acidũ factum, pharmacum corrumpat. Cæterùm vas ipsum operculo & palliis pluribus supernè contegatur, & diligenter obligetur, supponatúrque vasi circulus ex quacũque materia, qui ipsum sustentet. Quum verò dies quindecim præterierint, amomum contusum iniiciatur, rursúmque vt dictum est agitetur. Tricesima autem die in diplomate coquito, atque vbi ter vel quater efferbuerint, ab igne ablatis statim opobalsamum indito, agitatáque & probè contecta tepefieri sinito. Deinde totum oleum testa excipito: fæcem autem, hoc est calida, per sportulas primùm manibus, postea etiam prælo exprimito, & abiectis rebus instar fœni exiccatis, vnguentũ per se curato: malabathrinum videlicet vnguentum in diplomate in aqua calida prætepefactum ei adiicito, cũ spatha agitato, & probè vnito, & per biduum consistere sinito, ac mundis testulis excipito: indéque in vasa vi-

A trea trãsferens reponito. quidam etiam ammoniaci thymiamatis libram vnam & quadrantem adiiciunt. Acopon ex abiete apparatum: Abietis semen maximè maturum circa Septembrem est mensem. verùm quocunque anni tempore libuerit, ipsum semen oleo iniicere oportet: præstat tamen, si prius contusum iniicias, & per dies quadraginta sinas. Nos autem, inquit Galenus, etiam ad tres & quatuor menses permisimus macerari: deinde liquore seminis expresso, ipsum quidẽ semen abiecimus, oleũ verò per linteolũ excolauimus. Sit autẽ oleum dul-
B cissimum, & ad libras olei vigintiquinque, seminis modius Italicus vnus iniiciatur. Itaque vbi oleum, vt dictũ est, excolaueris ac semen segregaueris, ceræ libras quatuor, terebinthinæ Chiæ bessem ei adiicito, & modicè quò vniantur calefacito, excipito, ac vtitor. Hoc pharmacum conuenientissimum est ad omnes spontaneas lassitudines, itémque non spontaneas, & ad neruorum per cõsensum affectiones. Eo vti conuenit ad eos qui iuxta carnem atque omnem corporis molem crudos humores congregarunt, siue concoctione siue discussione opus
C habeant. Acopon ex populo nigra. Bonum est etiam acopon, quod ex populi nigræ floribus cõponitur. éstque huiusmodi. Ad florum populi nigræ iamiam prodeuntium modium vnum, olei dulcissimi libræ viginti iniiciuntur. melius tamen fuerit, si flos moderatè contusus oleo iniiciatur. exponatur autem ad solem, & singulis diebus agitetur, & in domum calidã deponatur: post menses autem tres florem exprimito, ipsúmque adiicito. Oleum verò vt acrimoniam arcens, & leuissimum & discussorium asseruato: veluti id quod ex abietis semine
D est apparatum. At verò & terebinthinæ sescũcem iniicere licet, aut minus: aliquando item parum ceræ. quidã enim maximè liquidorum medicaminum vsu gaudent: quidam verò crassiorum. Hæc autem pharmaca crudos iuxta carnem & cutem humores discutere possunt, præsertim non valde crassos neque viscosos. Quòd siquis confestim & necessitate moram omnem excludente apparare cogatur, semen ipsum in oleum coniicere oportet, & in diplomate coquere: infundere autem ad oleum in decoquendo tantum aquæ aut vini, quantum consumi
E potest, vt tamen quadruplum aut quintuplum oleum extet. Oleum sampsuchinum. Sampsuchinum etiam oleum eodem modo apparatur. Conuenit autem tempore hyberno, & in regione frigida, & constitutione aeris frigida. potest & ad hoc ceræ & resinæ quippiam addi, si corporibus ex eo illitis, diutius ipsum adhærere velis.

Acopon vnguentum Marciaton. Vnguentum Marciaton præclarum ad articulorum morbos & corporis languores ac resolutiones: Styracis primarii flaui trientẽ, medullæ ceruinæ sextantem, ceræ albissimæ quadrantẽ, masticheѕ puræ quadrantem, terebinthinæ Chiæ vnciã
F vnam, œsypi vnciam vnam, opobalsami vnciam vnam, olei omphacini, vnguenti nardini, cuiusque sescuncẽ. styracem in pila contunde, opobalsamo paulatim instillato. deinde liquescibilia liquefacito & percolato, eísque styracem iniicito: quo liquefacto in mortarium omnia transferto, & pistillo donec quamalbissimum fiat terito; ac vtitor. Vnguentum Orchestæ siue Saltatoris, dolores remittens ac relaxans, ischiadicis ac arthriticis commo-
G dum, multo experimento cognitum. Hoc Saltator, quum gymnasiorum consuetudinem reliquisset, & in articularem morbum incidisset, vsus sanatus est. cuius item periculum in multis aliis factum est. Habet autem hoc modo: Althææ, seminis lini, fœnigræci, rutæ, fabæ, singulorum libras duas. Hæc in aqua madefacta, & tertio die pòst cocta, vt quamcrassissimus eorum liquor fiat, percolato: & succi quidem excolati libras quatuor coniicito: olei verò veteris, medullæ ceruinæ, opobalsami, adipis anserini, vnguenti nardini, singulorum libras duas, ceræ colophoniæ, & resinæ pinus, singulorum libras tres, eu-
H phorbii, opopanacis, terebinthinæ, singulorum libr. I. castorei sescuncem addito, ac vtitor confidenter. Pentamœron, *hoc est quinquimembre* vnguentum: Styracis vnciam vnam, masticheѕ sextantem, ceræ albæ quadrãtem, opobalsami trientem, vnguenti nardini quincuncem,

ceram cum nardino super prunas liquefacito: styracem verò cum opobalsamo terito, & ad ceratum vnà cũ mastiche iniicito, liquefactáq; percolato ac in mortario diligẽter terito, donec quamalbissima fiat. vtitor. Decamœron, *hoc est decumanum*, Oribasii: Spicæ nardi, folii, euphorbii, piperis, costi, adarces, singulorum vnciam vnã, mastiches sesquiunciam, opobalsami quadrantem, ceræ sescuncem, vnguenti nardini libram vnam. Alia varia vnguenta. Vnguentum ad morbum articularem, & omnem neruorum per consensum affectionem, approbatum: Styracis pinguis vnciam vnam, ladani pinguis vnciam vnam, mastiches vnciam vnam, ceræ sextantem, olei sicyonii quadrantem, adipis anserini libram vnam. vtitor. Aliud mirabile. Asphodeli radicem in superficie derasam accipito, & contusam cum oleo sufficiente coquito, percolato, & ad oleũ modicũ styracis cõiicito, quo eliquato sycomori succum addito, & vnitis vtitor. pedes autem si inde illeueris, confestim dolorem sedabis. Aliud, per multam experientiam constans, celerrimè dolores mitigans: Adipis hircini recentis lib. duas, heliotropii tria grana habentis foliorum viridiũ libram vnam, ouorum assatorum lutea quinque, rosacei optimi trientem. vtere. Aliud. Olei dulcis sextarios quinque, fœnigræci sextarios quatuor, radicum althææ, maximè viridium, verbenacæ foliorum, singulorum fasciculum manipularem, galbani drachmas quatuor. fœnumgræcum mundatum & lotum, cum verbenaca & althæa ad biduum in aqua madefacito. tertia verò die infusum oleum ad lentum ignem coquito, assiduéque agitato, ne fœnumgræcum adhærescat cacabo. postquam verò herbæ omnem liquorem emiserint, eas extrahito ac oleum percolato: seorsim verò cum modica olei parte galbanum præmollitum liquefacito, percolato, & ad reliquum oleum adiicito. vtitor sensim & quãplurimùm inungendo. Facit ad omnem neruorum per consensum affectionem, & dolores à frigore obortos. Aliud ad idem. Medullæ è medio squillæ quadrantem, seminis cucumeris syluestris quadrantem, fœnigræci repurgati sextarium Italicum vnum, anethi viridis sescuncem, sampsuchi sextarium Italicum vnum, baccarũ lauri sextarium vnum, sertulæ Campanæ libram vnam, ceræ libram vnam, bulborum cibariorum quadrantem, adipis porcini recẽtis libras decem, vini veteris odorati sextarios sex. Omnia in vino ad triduum præmacerato, & deinde adipe liquefacto ad macerata infuso, omnia ad vini consumptionem coquito, exprimito, ac percolato: & reliquis abiectis, ceram ad adipem liquefacito ac admisceto: atque hoc ipso, vt præter opinionem præstanti, vtitor.

Smegma podagricum: Ceræ sescuncem, colophoniæ sescuncem, succi seminis lini trientem, adipis anserini sextantem, terebinthinæ quadrantem & vnciæ dimidium, olei omphacini dextantem, ammoniaci thymiamatis vnciam vnam, thuris quadrãtem, lactis bubuli quadrantem & vnciæ dimidium, candida ouorum nouem. ammoniacum & thus, cum lacte & succo seminis lini terito: deinde candida ouorum adiicito: liquescibilia autẽ liquefacito & refrigerato, atque ad trita admisceto, & pyxide lignea excipito. vtitor autem tum pro emplastro tum pro vnguento. Vnguẽtum Castini, ad podagricos & arthriticos. eo sanauit quendam vniuerso corpore languefactũ & exolutum. vnicè tamen articulorum morbo prodest: Adipis leonini vnciam vnam, adipis vrsini libram vnam, adipis equini libram vnam, adipis vulpis libram vnam, castorei sextantem, medullæ taurinæ sescuncem, medullæ ceruinæ quadrãtem, adipis struthocameli quadrantem, adipis phasiani saginati quadrantem, euphorbii sescuncem, opopanacis trientem, mastiches lib. I. styracis trientem, myrrhæ trientem, thuris sescuncem, ammoniaci thymiamatis sescuncem, heliotropii tria grana habentis vnciam vnam, pæoniæ sextãtem, artemisiæ vnciam vnam, phylli sextantem, nardi Celticæ sextantem, radicis althææ contusæ & cribratæ vnciam I. rutæ viridis drachmas quatuor, radicis cucumeris syluestris vnc. I. hippuris herbæ vnc. I. aristolochiæ drachmas quatuor, aloes libram vnam, sanguinis dracunculi librã

A vnam, ceræ sescuncem, colophoniæ sescuncem, vnguenti nardini libras octo, olei suffumigabilis libram vnam, opobalsami septuncem. Arida quamtenuissimè trita in mortarium ad styracem cum opobalsamo & ruta tritum indito, vnito, ac vtitor sedulò. Vnguentum ex hedera ad arthriticos, ac omnem musculorum aut neruorũ per consensum affectionem. mirabiliter etiam ischiadicis prodest: Fœnigræci libram vnam, baccarum lauri numero centum, pilularum cupressi numero XX. sabinæ libram vnam, rosmarini lib. I. olei dulcis aut veteris lib.
B I. ceræ lib. I. resinæ pinus lib. I. terebinthinæ sescuncem, succi hederæ trientem, aquæ sextarios tres. Herbas in crassiores partes contusas ad triduum in aqua macerato: deinde adiecto oleo sufficienter coquito, & percolato, liquescibiliáque liquefacta affundito: hederæ autem succum cum aceto diluito. Refrigeratis deinde liquefactis, omnia in mortarium diffundito, & quamplurimùm diligenter terito, reponito, ac vtitor. Acopon ad molestias ex laboribus & fatigationibus obortas. facit & ad neruorum per consensum affectiones. vehementer com-
C modum est. Hoc vtor, inquit Asclepiades, ad fatigatos.

Sampsuchini sextariũ vnum, rosmarini contusi sextariũ vnum, fœnigræci sextar. I. cardamomi sextarii dimidiũ, sabinæ sextarii dimidium, vini dulcis sextar. VI. olei optimi sextarios tres, ceræ lib. II. arida in vinum coniecta per triduum macerato, deinde affuso oleo ad prunas assiduè agitando coquito, & quum sæpe ebullierint, percolato, cerámque in eis eliquato, refrigerato, reponito, ac vtitor quandoque quidem immixto: aliquando verò cum quodam vnguento diluto & liquefacto. Aliud
D arthriticum, Asclepiadæ: pharmacũ prosperi successus: Basso inscribitur: quo vsus, quum antea multo tempore paralyticus fuisset, ab illa affectione liberatus conualuit.

Olei melini, olei cyprini, olei myrtei, cuiusque trientem, olei veteris sesquilibram, ceræ libram vnã, terebinthinæ sescuncem, galbani quadrantem, mannæ trientem, opopanacis sextãtem, castorei sextãtem, radicis bryoniæ trientem, æruginis sextantem, spumæ nitri albæ trientẽ, piperis sextantem, pyrethri sextantem, euphorbii sextan-
E tem, adipis hœdini sescuncem, aceti quantum satis est. bryoniam & pyrethrum cum aceto coquito & percolato, eóque decocto arida terito, & reliqua liquefacta eis infundito, ac vnito. vtitor aliquando immixto, aliquando liquefacto cum quopiam vnguento. Anthi viride acopon, ad podagricos & arthriticos multo experimento cognitum. vtere & ad ischiadicos confidenter.

Phu sesquiunciam, mannæ sesquiunciam, œsypi sesquiunciam, ammoniaci thymiamatis sextantem, aluminis scissi drachmas quinque, æruginis drachmas quinque,
F terebinthinæ quincuncem, spumæ nitri albæ trientem, opopanacis drachmas quinque, galbani drachmas duas, medullæ ceruinæ drach. V. olei cyprini triẽtem, olei melini triẽtem, ceræ quincuncem, mellis quincuncem, olei veteris lib. I. Æruginem, ammoniacum, alumen, mannã, opopanaca cum modico aceto tere, eísque liquefacta affunde, ac vtere ad omnes cum oleo melino eliquato: in inueteratis verò affectionibus etiam adarces & euphorbii, cuiusque vnciam vnam adde. Aliud eiusdem: O-
G popanacis quadrãtem & drachmas quatuor, terebinthinæ drachmas quatuor, ammoniaci thymiamatis scrupulos XV. œsypi scrupulos. XVIII. æruginis scrupulos XVI. propolis scrup. XV. aluminis scissi, ladani, aristolochiæ rotundæ, lacrymæ hederæ, singulorum scrupulos sex, spumæ argenti scrupulos tres, salis ammoniaci scrupulos duos, camphoræ vnc. I. colophoniæ quadrantem, ceræ quadrantem, olei quadrãtem. vtere cum vnguento quopiam dissoluto. Aliud acopon vnguentum ad paralyticos, in principio: Olei gleucini, cyprini, irini, laurini, singulorum libram vnam, ceræ trientem, terebinthinæ sextantem, castorei vnciam vnam, eu-
H phorbii drachmas quatuor. ex hoc tum affectæ partes, tum eæ quæ facilè affectioni obnoxiæ fiunt illinuntur.

Aliud acopon ad coxendicum morbum inueteratum, distortiones & resolutiones paralyticas. est autem, inquit Asclepiades, valde efficax: Olei veteris libras duas, irini

ſeſcuncem,ſtyracini ſeſcuncem, baccarum lauri ſeſcuncem,terebinthinæ,euphorbii,ammóniaci thymiamatis, caſtorei,piperis,opopanacis,galbani,cuiuſque ſextantē, medullæ ceruinæ trientem,& drachmas quatuor, liqueſcibilia liquefacito, & ad arida affundito, vnito,ac vtitor, aliquando quidem immixto,quandoque verò cum roſaceo aut alio quopiã vnguento liquefacto. arida verò vino teruntur. Vnguentum ad opiſthotonicos, & quibus canino more os diſtorquetur,ex melle apparatũ.

Olei irini,roſacei,gleucini,cyprini, cuiuſque ſeſcuncem,ceræ quadrantem, mellis vnciam vnam. Aliud ad eadem: Ceræ drachmas quinquaginta,terebinthinæ drachmas XXV. œſypi,medullæ ceruinæ, galbani, ammoniaci thymiamatis,ſpumæ nitri albæ,baccarum lauri aridarum,ungulorum drachmas ſex, olei veteris ſextarios ſex, vini heminam vnam.vtitor. Vnguentum ad reſolutiones,valde pulchrum: Sphæritidis,*hoc eſt cupreſſi*,pilulas ferentis ſextantem,marrubii ſextantem, herbæ caucalidis quæ bulborum figuram habet, ſextãtem, ſtercorum cameli vnciam vnam, ampeloprasi vnciam vnã, eryngii vnciam vnam,cyclamini vnciam vnam,bituminis vnciam vnam, peucedani drachmas quatuor, terræ ampelitidis vnciam vnam,ſeminis apii, cyperi, lapidis gagatæ,dictamni,cuiuſque vnciam vnam,ſulphuris drachmas quatuor,lactis aſinini ſextantem,vnguenti ſuſini quadrantem, medullæ cameli quadrantem, adipis aſinini vnciam vnam, pilorum ex cauda ſimiæ drach. IIII. olei veteris ſextantem,aceti dodrantem. Apparatum reponito:vſus verò tempore,cum vnguento aliquo diluto vtitor. Acopõ Eræ Cappadocis,ad reſolutos,& in vniuerſum ad omnem dolorem muſculorum & neruorum.

Rutæ viridis,pulegii,cyperi,fœnigræci, mercurialis, marrubii,roſmarini,ariſtolochiæ,amygdalarum amararum repurgatarum, ſingulorum libram vnam, nitri ſextãtem,iridis,terebinthinæ,baccarum lauri, radicis cucumeris ſylueſtris,ammoniaci thymiamatis, ſabinæ,cuiuſque libras duas,myrti viridis libras tres,foliorum lauri aridorum libras tres,veratri albi ſeſcuncem, ceræ lib. duas,bdellii libras quatuor, vini congios quatuor, olei congios tres. quæ contuſione opus habent,craſſas in partes contundito,ac modicam aquam, qua cõtuſa tantùm humectentur,affundito:deinde vinum & oleum adiicito, & per diem vnum ſinito : ſequenti verò frequenter agitando coquito ac percolato.poſtremùm ceram & terebinthinam addito,itémque bdellium in modico vino prius tritum. Acopon ex rubetis quod omnem affectionem tollit: Radicis cucumeris agreſtis viridis libras ſex,olei dulcis libras ſex,medullæ ceruinæ, terebinthinæ,ceræ,cuiuſque ſeſcuncem,ranas rubetas appellatas viuas numero ſex.rubetas traiecto per pedis plãtam filo in oleum demiſſas,donec flacceſcãt coquimus: deinde extractis per plantas filo traiectis ranis, ſylueſtris cucumeris radicē viridē cõciſam iniicimus,atq; donec vires ſuas in oleũ trãſmittat coquimus & excolamus : poſtremùm liquefacta, itidem percolata,ad oleũ addimus, & in vitro reponimus.vtere manè & veſperi ad podagricos, arthriticos,iſchiadicos & reſolutos.Per huius vſum nouimus homines à podagra & chiragra toto corpore diſtortos, poſt lauacrum intantum conualuiſſe vt citra omnē offenſionem obambularent. Quandoque apparauimus, inquit Aſclepiades,hoc pharmacum additis ad hanc deſcriptionem ſampſuchi libra vna,vnguenti crocini libra vna,opobalſami quadrante,ſanguine teſtudinum numero decem. Aliud,ad podagram & articularem morbũ mirabile.facit & ad diuturnum capitis dolorem, materiam ad ſuperficiem ducens, & ad frontem ac ſinciput.

Caniculam paruam probè ſaginatam viuam,& muſtelam viuam in olei ſextarios nouem, ac butyri libras tres coniicito,atque donec vieta fiant animalia coquito : deinde in percolatum oleum calidum pedes aut manus per totam diem imponito. Galenus autem ait, Quidam vulpeculas & hyænas oleo incoquunt, eóque articulorum morbos curant. atque alii quidem ipſas viuas in maximum lebetem iniiciunt: alii verò mortuas, ac deinde vnà cũ oleo quãdiutiſſimè coquunt.Solia deinde ac vrnas

A ex oleo calido explẽt.atque deinde arthriticos inſcēdere,ac multo tēpore in eo morari iubent. Porrò oleũ hoc maximè diſcuſſorium redditur,adeo vt etiam ad ſuperficiem extrahat ea quæ in profundo corporum continentur.qua ex re magna commoditas conſequitur. Quin & herinacei terreſtres viui oleo incocti,ipſum diſcuſſoriũ reddunt.Etenim oleum hoc dolores ſedat, tum affecti articulis in ipſum demiſſis,tum etiam iiſdem ex eo illitis. Alia vnguenta podagrica. Terram nigram, quæ præſertim in lenticula reperitur,aut etiam aliam nigram B cum aceto terito,ac illinito.Sedat dolores & inflammationes etiam in iis qui multa prius experti nihil profecerunt. Aliud. Cypri folia viridia trita in paſtillos redigito.eóſque vſu expetente cum aceto terito, ac illinito.

Aliud. Croci vnciam vnam,ſalis vſti vnciam vnã, ſpumas nitri numero decem,oui luteum vnius,in ſpinæ decocto ad tertias redacto,terito. Aliud. Vitrum in aceto probè tritum confidenter illinito. Aliud. Alumē aceto tritum illinito. Aliud, quod ad genuum fluxionem ſolum profuit, multis antea fruſtra admotis. C Marmor,hoc eſt cruſtulam non vſtam,contuſam, & cũ roſaceo tritam illinito. Ego autem ſcobem & ramenta marmoris lota & reſiccata in promptu habui. vſu verò expetente,cum roſaceo trita adhibui. Aliud, valde bonum: Tecolithi,glaucii,myrrhæ, cuiuſque vnciam vnam,aloes drachmas quatuor,terito, ac ſiccum aſſeruato.Vſu verò exigēte,luteum oui.& vinum auſterum admiſceto ac illinito:& ſi circumtēdat,cum ſolo vino adhibeto. Aliud. Aetiten lapidem cum ouo ac modico roſaceo illinito. Aliud. Vrticæ ſemen & hirũdinis D nidum cum ſapa terito,ac illinito. Aliud mirabile, pro diuitibus: Mameram aqua macerato,deinde tritam illinito,& miraberis. Aliud,multa experientia cognitũ, inueteratæ etiam affectioni accommodatum : Stercoris ciconiæ quadrantem,cum pari axungia tritum illinito. Vtere,inquit,neque cuipiã patefacito. multos enim ſeruauit. Aliud. Caninum ſtercus album cum aqua calida tritum, atque ita tepefactum, quamcraſſiſſimè illinito,& folia oleris alicuius ſupra illitionem imponito.

Ad durities in artubus inſtar toforum,

E

Cap. XLV.

EST & hoc optimũ pharmacum ad durities artuum in tofos coactas. ſunt præterea & alia quædam, maximè verò Galenicum,quod ex caſeo componitur : ac noſtrum itidem ex huiuſcemodi rebus apparatum, inquit Philagrius.Radicis peucedani drach. II. ammoniaci thymiamatis drach. II. myrrhæ drach. XXIIII. ariſtolochiæ drach. VI. pumicis drach. VI. caſtorei drach. IIII. lanarũ ſuccidarum vſtarũ drach. VIII. floris lapidis aſii drach. VI. ſi verò non adſit,ſalis ammoniaci vſti drach. VI. pro- F polis teneræ drach. XVI. ſtercoris canini ſicci drach. VI. viſci drach. XVI. æruginis drach.ſedecim, ſquamæ æris drachmas ſedecim, atramenti ſutorii drachmas ſex, miſyos drachmas ſex,ceræ drachmas centum, reſinæ pinus drachmas centum quinquaginta, picis drachmas cētum quinquaginta,olei veteris quantum ſufficit, aceti quod ſatis eſt. Hoc quidem igitur noſtrum pharmacũ ſpiſſitudine auctum,& imminutum ac liquefactũ prout probè habere videbitur,iuxta curandorum corporum differentias,extrahit ac deiicit tofos in artubus coactos. A- G liud Galenicum,quod omnibus ferè corporibus adhibitum congruit. eſt autem tale: Caſeus bubulus vetuſtiſſimus adeo vt ob acrimoniam edi non poſſit,cum porcinæ carnis inueteratæ ac ſalſæ decocto teritur,& probè emollitus ad durities artuum imponitur. Eſt & aliud ab eodem compoſitum : Pinguedinis pernæ porcinæ veteris libram vnam,caſei caprini vetuſtiſſimi librã vnam, adipis taurini libram vnam,apochymatis,hoc eſt reſinæ cum cera ex nauigiis deraſæ liquefactæ libram vnam, medullæ ceruinæ beſſem, hyſſopi quadrantem, cyprini H ſeſcũcem,vini Ægyptii hæminæ dimidium.Liqueſcibilia liquefacito, & reliqua admiſceto. Aliter apparatũ emplaſtrum ex perna. Iuſculi pernæ veteris porcinæ libram vnam,œſypi trientem,ammoniaci thymiamatis libram vnam,medullæ ceruinæ ſeptuncem, adipis taurini

libram vnam, ceræ ſeſcũcem,apochymatis è nauibus deraſi ſeſquilibram,cyprini libram vnam, caſei caprini veteris libram vnam, opopanacis vnciam vnam. Aliud, ad tofos artuum: Granum cnidium deſquamatum internum cum myrrha & aceto terito ac illinito. vſque ad exceſſum mirabile eſt. Aliud ad durities artuum muliebrium,& eorum qui teneras carnes habent,experimento cognitum. Cadmiã quamtenuiſſimè tritam ac myrteo cerato exceptam imponito. Aliud. Spumam nitri cum oleo veteri & modico croco ac aceto tritam illinito. præſtat tamen ſi nitri ſpuma cum croco & aceto teratur,& cum cerato liquido illinatur. Aliud ad tofos pedum,quod contentum perrumpit & euacuat eadem ferme hora,ſanátque idem vt ne cicatrix quidem relinquatur. Mala mandragoræ accipito,ſeménque euacuato,ac tenuiſſimam ſquamam eis obductam detrahito,atq; carnem ipſam probè terito: & ceratum ex adipe ſuillo & cera factum affundito: vnito,ac vtitor. hæc tria pari pondere ſumuntur,aut adipis plus additur. Vtere,experimento conſtat. Aliud. Calcem viuam & nitrum,pari põdere axungia excipito, ac imponito. Aliud Dioſcoridis. Ammoniacum cum pice arida ad ignem emollitum imponito. Aliud. Styracem cum ieiuni hominis ſaliua emollitum imponito, hoc eſt, manducando attritum adhibeto. Facit & ſeſamum non lotum tritum impoſitum.

De medicamentis purgatiuis ad articularem morbum accommodatis, Cap. XLVI.

QVVM plurima ſint & varia medicamẽta purgantia à nobis in tertio huius tractationis Sermone tradita, inde ſanè repetere oportet quod cuique ſit accommodatum. propriè tamen in podagricis & morbo articulari hæc exhibentur. Vniuerſale ex hermodactylis,quo aſſiduè vtor. Hermodactyli ſicci recentis vnciam vnam,aniſi,cumini,piperis communis,croci,piperis longi,ſeminis cnici interni, cuiuſque ſcrup. duos, myrrhæ drachmã vnam,euphorbii recentis ſcrup. IIII. maſtiches ſcrupulos ſex,caſiæ ſcrupulum vnum,moſchi ſiliquam vnam. Dãtur ex eo ſcrupuli quatuor cum aqua mulſa. confeſtim minuit dolores. Quando quidem autem huiuſcemodi medicamenta fortem euacuationem facere non poſſunt: & quod ex ipſis intus relinquitur condẽſatum & reſiccatum tofos in artubus generare conſueuit, conuenit vſus tempore ad ſingulos exhibitionis modos ſcãmoniæ ſiliquas tres addere: in pituitoſis verò lathyridas numero V. & agarici ſcrupulum vnum. Si verò humoribus redũdet æger,poſt dolores ſublatos eum rurſus cum hiera aut alio forti purgatiuo,temperamento corporis apto,purgato. Aliud purgatiuum podagricum, ad dolore affectos præclarum. Caſiæ ſcrupulum vnum,euphorbii ſeſquiſcrupulum,iſii,hoc eſt chamæleõtis nigri ſcrupulos quatuor, radicis alypiadis,hoc eſt chamelææ,ſcrupul. quatuor, radicis pæoniæ ſcrupulos quatuor, aniſi, zingiberis, cumini,maſtiches,floris cnici,piperis,cuiuſque ſcrupulos octo, hermodactyli ſextantem. Dantur ex eo ſcrupuli quatuor, cum vino mulſo. Antidotus purgatoria ex betonica ſiniens febrem. Facit ſummè ad podagricos, ter in menſe data. facit ad elephanticos & hydropicos: maximè aqua ſubter cutem laborantes. eſt ex valde laudatis. Comæ abſinthii drachmas vigintiquatuor, betonicæ drachmas vigintiquatuor, ſeminis rutæ ſylueſtris drachmas ſedecim, centaureæ minoris drachmas ſedecim, caſiæ drachmas vigintiquatuor,corticis veratri nigri drachmas octo,contundito,cribrato,ac cochlearis vnius mẽſura dato ex aqua calida, animaduerſione habita ne pharmacũ vltra modum purget: eſt enim inexuperabile. Apud alios etiam laudatum reperi, ſi gentianæ & chamæpityos, ac ariſtolochiæ longæ,cuiúſque drach. octo addantur, chamædryos itẽ drachmæ vigintiquatuor. Omnia, inquit, hæc melle excipio: indéque ad ſummum cochlearium vnum exhibeo.

Antidoti podagricæ, Cap. XLVII.

PHarmaca quæ podagricis & morbo articulari correptis per os exhibentur, plurima quidem ſunt & varia ac diuerſa. Cognita itaque à me ipſorum multitudine, tum eo quod tetrapharmacum à quatuor rebus ipſum conſtituentibus appellatur, tum quod ex hyperico cõſtat, itémque quod ex gentiana paratur, & ſimilibus, quibus pro conſuetudine medici ad ſimpliciter podagricos vtuntur: ipſe ſanè proprium pharmacum compoſui, inquit Philagrius, quale iudicaui ſufficienter excalfacere poſſe, non tamen expers facultatis moderatè humectandi, & attenuandi craſſos ac viſcoſos humores,& quod præclarè omnino poteſt excretionum vias dilatare, vnà cum hoc quòd vim ſubducendæ alui & mouendæ vrinæ complectitur. quin & naturales actiones excitat, & tranſpirationem inſenſilem ac obſcuram procurat. Compoſitio autem hæc eſt: Radicis pæoniæ recentis drachmã vnam, croci Cilicii drachmas quatuor, rhei Pontici drach. quatuor,calaminthæ montanæ,comæ ſaluiæ, cacuminũ ſtœchadis, ſeminis thlaſpeos, epithymi, centaureæ maioris radicis, cuiuſque drachmas quatuor, centaureæ minoris ſucci drachmas quatuor (ſuccum accipito quum in ſummo vigore herba eſt ac floribus prægnans) iridis Illyricæ, ſeminis rutæ ſylueſtris,piperis longi, ſeminis anethi, cuiuſque drachmas quatuor: liguſtici,ſeminis apii,petroſelini Macedonici, ſeſelis Maſſilienſis incorrupti, origani, cacuminum thymi, ſeminis trifolii bitumen olentis, ſeminis cardamomi medulla priuati, ſeminis dauci, piperis albi, cuiuſque drachmas tres,mei Athamantici drach. duas,aſari drachmas duas,ſpicæ nardi, adianti, caſiæ,polypodii,thuris albi,galbani puri,terebinthinæ Chiæ,bdellii Scythici nigri pinguis ac reſinoſi,ammoniaci thymiamatis,cuiuſque drachmas ſex: radicis ſymphyti recentis ſiccæ,ſabinæ,radicis rubiæ,helenii, agarici, herbæ ſcordii,ſeminis paliuri,ſarxiphagi, betonicæ,radicis cyclamini ſiccæ, ſeminis viticis toſti, cuiuſque drachmas octo: maſtiches Chiæ,radicis bryoniæ recentis ſiccæ,terræ Lemniæ quæ ſphragis appellatur,opobalſami,cuiuſque drachmas ſedecim,ſucci peucedani drach. ſedecim,(qui ſi nõ adſit,coniiciendæ ſagapeni drachmæ octo,& radicis peucedani recentis ſiccæ drachmæ ſedecim) paſtilli theriaci drachmæ ſedecim. (habeant autem paſtilli carnium partes duas,panis partem vnam: compoſitio autem ipſorum in Sermone de theriaca dicta eſt) Styracis, ſi quidẽ adſit, calamitæ: ſi verò non, flaui & pinguis drachmas vigintiquatuor: niger enim vt vitioſus reprobandus eſt. ariſtolochiæ rotundæ non rugoſæ & plenæ drachmas quinquaginta,oſſium ceruinorum aut bubulorum ex ſuris recentium, & vt probè conteri queant,vſtorum, drachmas quinquaginta, mellis Attici deſpumati quantum ſatis eſt quò ad bonam eclegmatis compagem pharmacum reducatur. Arida omnia contundito & cribrato: maſtichen autem & thus, vnumquodque per ſe ſenſim, ne in latas cruſtulas abeãt,terito & cribrato: deinde prædictum põdus ex eis expẽdito, & reliquis aridis tritis admiſceto. Bdellium autem & ammoniacum ac galbanum & peucedani ſuccum aut ſagapeni, in mortarium coniecta tundito: deinde ad ignem emollito, & poſtea cum modico melle liquefacito,& in pila optimè terito. Similiter autẽ & terebinthinam per ſe cum modico melle diſſolutam, ad reliqua in pilam cõiicito: ſtyracem verò in mortario conſtanter tundito. opobalſamo paulatim ad eum infuſo ac melle calido: deinde ſimiliter in pila terito. expedit etiam cum modico melle ſtyracem liquefacere ac deinde terere. Cæterùm vbi hæc ſufficienter fuerint vnita & diſſoluta,paulatim arida trita addito: melle itidem ſenſim affuſo. ad finem verò,centaureæ ſuccum per ſe cum opobalſamo terito, ac reliquis vnito. His verò omnibus probè commiſſis,mellis deſpumati tantum addatur quantum ſuffecerit ad pharmacum delingibile futurũ, & quò per dulcorem ægro commendetur. Quare ſi guſtu pharmacum iudicaueris,nihil peccaris etiamſi piperis augeas modum. noui nanque ego ipſe quendam qui eovſus plus ſibi de pipere admiſcere iuſſit. itaque admiſcui ſæpe tãtum ex ipſo,poſt reliquorum omnium mixturam, quantum quiſque pro guſtus ſui modo expetiuit. Satis verò manifeſtum eſt quòd quando quidem præſeruare aliquẽ à podagrico malo velimus, tunc ſanè plurimum piperis iniicere non ab re eſt,& præſertim in hyeme,& ſi humores ex

res frigidi fuerint ac diuturni. Porrò centaureæ ſuccus, tempore veris quum in vigore herba eſt ac florem fert, ex ea viridi ac contuſa exprimitur. deinde percolatus, vſque ad mellis ſolidioris ſpiſſitudinem in ſole reſiccatur.

Cæterùm in compoſitione pharmaci, ſi is qui eo vſurus eſt, amaris delectetur, amplius quàm drachmas quatuor ex ſucco centaureæ admiſcere expedit, atque id maximè ſi diſtortiones diſſoluere velimus: ſi verò æger amara auerſetur, quatuor omnino ſucci drachmas iniicere oportet. Ex hac verò antidoto ad eclegmatis compagem redacta, ad ſummum cochlearium vnum exhibetur. Dupliciter inſuper pharmacum hoc apparatur. Vno quidem modo paſtillis theriacis vt dictum eſt admixtis, itémq; oſſibus vſtis: alio autẽ modo citra paſtillorum & oſſium admixtionem præparatur. Licet etiam (ſiquis velit) poſt ſufficientem mellis mixturam, mel ipſum in duas ex æquo partes diuidere, deinde ad vnam partem, dimidium præſcripti ponderis tum paſtillorum theriacorum, tum oſſium vſtorum infarcire. eſt autem dimidia pars paſtillorum theriacorum drachmarum octo: oſſium verò vſtorum dimidia pars eſt drachmarum vigintiquinque. Quandoquidem verò paſtillos theriacos impoſſibile eſt per ſe cõtundi, ſi non cum aliis aridis tũdantur, oportet eoſ quantum poſſibile eſt, in mortario tundere, ac modico vino veteri dulci madefacere. deinde in pila terere, ac cum largo melle diſſoluere, atque demum ad reliquam mixturam diligenter coaptare. Cæterùm quum humectare oportet & mollire, attenuaréque & craſſa diſſecare, repurgare item ac euacuare infartos humores, itémque vias dilatare, nihil ex paſtillis theriacis neque ex oſſium cinere admiſcere oportet. viperarum enim caro quamcelerrimè ad cutem ac ſuperficiem digeri ac diſtribui ſolet. Quapropter vbi recrementorum copia affuerit, & viæ fuerint obturatæ, minimè tutò viperarum caro exhibetur, ſed poſteaquam cõiectauerimus humores attenuatos eſſe, & dilatatas vias. Oſſiũ verò ſubſtantia facultatem habet conſumendi ac reſiccandi, adeò vt etiam ſola aſſiduè & opportunè exhibita inueteratum articularem morbum curet. Vt verò nequid ex humoribus reſiccetur ac lapideſcat, incurabiléq; aut ægrè medicabile reddatur, tempore præſeruationis eam minimè miſcebimus, ſed poſtea, ſi ita videbitur. conſumit enim & reſiccat humores in ipſis articulorum iũcturis relictos. Forinſecus etiam, quando diſcutere animus eſt, pharmacũ hoc oleo veteri aut ſicyonio dilutũ maximopere profuit: maximè ſi citra oſſiũ additionẽ eſt apparatum. tunc enim non modò diſcuſſoriam, ſed etiam coactoriã facultatem acquirit. quare eis qui non diſcuſſione ſolùm, ſed & exterarum corporis partium corroboratione opus habent, commodiſſimè hoc modo adhibetur. Hoc pharmaco ſi & arthriticis & podagricis medeberis, minimè pœnitueris. Hepaticos item ex obturatione affectos, itémque ſplenicos curabis, & à vipera morſos, & qui venenum hauſerũt, & comitiali morbo apprehenſos, ſi eo opportunè vtaris: quin & aliorum morborum per ipſum curationẽ fieri reperias ſufficientem, de quibus ſermonem producere minimè operæpretium exiſtimo. Theriaca item ex viperis, quæ Andromacho inſcripta eſt, de qua plurima tradidit Galenus, vtiliter exhibetur frigidioribus & magis humectis corporibus: forinſecus etiam cõmodè illinitur cum oleo veteri aut ſicyonio diſſoluta, vt dictum eſt. Sales quoque theriaci, & ex gentiana paſtillus, & qui ex hyperico conſtat, & ſimilia, iis qui ex multo & craſſo fluxu ægrotant, vtilia exiſtunt. Verum iis qui ex bilioſa fluxione afficiuntur, & (vt ſimpliciter dicã) omnibus calidiori temperamento præditis, hæc ipſa nocentiſſima ſunt, & quod ſuprà relatũ eſt noſtrum pharmacum. Ex horum enim pharmacorum potu, non ſolùm nihil opis ferunt ii qui calidiori temperatura præditi ſunt, ſed & reſolutionibus immedicabilibus apprehenduntur ſæpe, nimiùm reſiccati: & in vitioſos humores delabuntur qui eos erodunt, & in quibus aliquãdo peſſimè intereũt. Porrò in huiuſmodi pharmacorũ vſu etiam raritatem & denſitatẽ curandi corporis reſpicere oportet: ampliúſque & ætatẽ, & anni tẽpus, & regionẽ. Ad hæc itaque reſpectu

A habito, min⁹ aut pl⁹ de eo dabis. neq; verò minus & ad magnitudinẽ & paruitatẽ corporis reſpiciẽdũ. De viperarũ eſu. Viperarũ eſus omnibus podagricis & arthriticis plurimũ cõmoditatis adfert, quẽadmodũ etiã anheloſis, & elephãtiaſi correptis. exigit enim per cutẽ omnia redũdãtia recrementa, ſiue calida ſiue frigida fuerint, quæ morbi ipſius ſunt cauſa. Oportet autem craſſa & viſcoſa ex ipſis prius attenuare ac euacuare: quod vbi factum eſt, reliqua facilè per viperarum eſum euacuantur: nimirum ad cutem delata atque excluſa. Quapropter etiam in ſole B ipſarum ferarum comeſtionem facere iubet, vtpote quòd inde iuuentur, atque vi caloris humorum delatio foras feratur: curandum tamen ne caput probè contegere ab æſtu negligamus. Oportet autem recens captas eſſe viperas, & iuſtæ magnitudinis, & non ex maritimis: tales enim ſiticuloſæ exiſtunt. Cæterùm ex vipera ipſa tum caput tum caudam amputare oportet, itémque interanea omnia abiicere, ac ex tribus aquis lauare. deinde cum aqua & anetho maximè viridi, & modi congruentis oleo coquere, & poſt ſufficientem coctionem congruenti ſale condire, ac viperam veluti auguillam comedendam C exhibere. Porrò quidam ex harum comeſtione plurimùm exudant, & pediculorum copiam generant. omnes tamen qui eas comederũt, maximè ſe alleuatos ſentiunt. Quapropter iis qui corpus recrementis exundans habent, etiám bis ac ter in anno exhibere conducit. bis quidem veris tempore: ſemel autem in autumno. Quòd ſi verò ſint quibus corpus per inſenſibilem & obſcuram tranſpirationem, aut etiã per ſudores naturales euacuetur, his omnino viperarum eſu interdicemus. periculoſa D enim fit huiuſmodi ipſarum comeſtio propter immodicam per cutem exhalationem. Dicemus autem ex ordine & de aliis antidotis. Antidotus ex quatuor rebus conſtans. Tetrapharmacum igitur ex quatuor rebus apparatum, & à quibuſdam Myſterium appellatum, ex gentiana componitur, & ariſtolochia, baccis lauri, & myrrha, æquali põdere cõiectis. datur autẽ ſingulis diebus ex ea cochlearii dimidiũ ex aqua calida ad præſeruationẽ. Prodeſt pituitoſis: bilioſos autẽ lædit. Antidot⁹ ex hyperico,

Antidotus ex hyperico, à quibuſdã hoc modo deſcripta E eſt. Antidotus ſanãs podagras, coxẽdicũ morbũ, & (vt in vniuerſum dicã) omnes iuncturarũ & articulorum morbis implicatos per annum potata. Firmat ſtomachum, & viſum acutiorem reddit, reliquóſque item ſenſus clariores & illuſtriores facit, euacuans leniter per vrinam. vnde etiam neque aliud vllum membrum offenſionem ſenſit. Neque enim materiam ex affectis locis ad aliam corporis regionem depellit, quemadmodum epithemata forinſecus contrahentia & cohibentia facere ſolent: ſed cauſas morborum tum per veſicæ tum per alui locos ex- F pellit, atque vniuerſum corpus ſanius reddit. quare etiã comitiali correptis morbo auxiliatur in potu. Alios item à diuturnis & vehementer grauibus capitis doloribus liberauit, qui etiam de ſanitate ſua iam deſperauerant. Splenem verò & hepar in ſcirrhum indurata moderatur ac demulcet. Articularem autem morbum adeo efficaciter ſanat, vt etiam durities inſtar toforum in articulis quibuſdam per vim morbi coactas diſſoluat. Compoſitio autem hoc modo habet. Trixaginis dodrantem, centaureæ beſſem, ariſtolochiæ rotundæ ſeptuncem, radicis G gentianæ ſeſcuncem, comæ hyperici quincũcem, petroſelini trientem, mei athamantici quadrãtem, phu Pontici ſextantem, agarici ſextantem, mellis deſpumati lib. III. Hoc autem modo parato. Vnumquodque per ſe contundito & cribrato: deinde ponderata ſimul miſceto, ac rurſus cribrato quò accurata permixtio fiat. Deinde melli deſpumato admiſceto, ac paſtillos formato pondere drachmæ I. atque ex eis vnum pro vice exhibeto. Vſus eius eſt circa tertiam horam diei, vbi venter onus ſuum pro H conſuetudine depoſuit. pharmacum verò ipſum cũ aquæ calidæ ſeſquicyatho liquefacito. Oportet autẽ eũ qui bibit (ſi nihil prohibeat) deambulare, quò ex motu euntis, pharmacũ inferna contingat. Porrò pharmacũ hoc aliâs quidẽ præclarè efficax eſt, vtpote ex fortibus ſimplicibus compoſitum: amplius autem efficacius redditur per ari-

ſtolochiam quæ natura ſua articularibus morbis auxiliari ſolet, & duris corporibus imprimis prodeſt. Ex cancris autem pharmacum etiam mollibus corporibus conducit. Habet autem Antidoti ex cancris compoſitio hoc modo. Cancrorũ magnorũ viuorum vſtorũ in æreo vaſe trientem, gentianæ incorruptæ quincuncem, thuris integri & non ſecti albi vnc. I. datur inde cochlearium I. Ad cancrorum verò exuſtionem ligna vitis aduruntur.

Pharmacũ ex fluuialibus cancris vſtis. Deſcribã porrò & aliud pharmacum corporibus recrementis abundantibus & mollibus conducens: eſt autem id quod à rabido cane morſis datur, cuius compoſitionem in Sermone de rabidi canis morſu tradidimus. huius, inquam, operis ſexto. Adieci autem ego, inquit Philagrius, ad huius pharmaci apparatum, etiam petroſelini drachm. VIII. vt plurimùm verò X. quò vrinæ ciendæ vim acquirat. & multos ſanè arthriticos iuuit, præſertim quibus tenerum & album corpus fuit, mediocris myſtri menſura ex eo data, aliquando ex aqua ſola, aliquando ex aqua mulſa. Quin & melle deſpumato ſæpe ipſum excepi, quò validum & citra tranſpirationem aſſeruarem. deinde verò veluti prædictum eſt bibendum exhibui. Antidotus ex centaureis. Antidotus podagrica ex duobus centaureæ generibus, eſt ex vehementer laudatis & præter opinionẽ auxiliãtibus, quod ipſum experientia teſtatur. nam multos eius vſu ſeruatos noui. eſt enim adeò ſalutaris podagricis vt quoſdam per XV. annos podagra correptos, eius vſus ad iter pedibus faciendum præparauerit. eſt autem ſtomacho grata, aluo conferens, & vrinam ciens. Habet autem hoc modo: Centaureæ minoris comæ, centaureæ maioris radicis, trixaginis, gentianæ, ariſtolochiæ rotundæ, ſingulorum æquale pondus, puta lib. I. contundito & cribrato, & drach. I. præbeto per dies XL. ex aqua calida. In ſequẽtibus autem ex ordine anni diebus CCCXXV. drachmæ dimidium eodem modo præbe. Alia antidotus podagrica vſu cognita: Aniſi, cumini Æthiopici, piperis communis, piperis longi, ſeminis cnici interioris, cuiuſq; dr. II. euphorbii drach. IIII. maſtiches dr. VI. myrrhæ drach. IIII. moſchi ſiliquam vnam, caudæ ſcinci vnius extremũ, mellis quantum ſatis eſt. datur nucis auellanæ magnitudine ex aqua mulſa. Hac amicus quiſpiam vſus, bis in hebdomade ex ipſa bibendum præbuit, & affectos locos ex viridi vnguento Antho inſcripto, cum roſaceo aut melino ſingulis diebus illeuit, multóſque ſeruauit. Antidotus podagrica experimento conſtans. accipitur per annũ. Anaſtaſii. Agarici vnc. I. rhei vnc. I. petroſelini ſextantẽ, phu ſeſquiunciã, gentianæ quadrantẽ, hyperici ſextantẽ & vnciæ dimidiũ, cẽtaureæ vnc. I. ariſtolochiæ longæ ſeſquiunciã, & rotundæ quadrantem & vnc. dimidiũ, chamædryos trientẽ & vnc. dimidiũ, cinnamomi vnc. I. folii vnc. I. aloes primariæ vnc. I. mei ſextantẽ, aut ſpicæ nardi duplum. Alia antidotus podagrica experimento cognita. datur per annum. Doari Epiſcopi. Agarici vnc. I. rhei barbarici vnc. I. petroſelini ſextantem, phu ſeſquiunciam, gẽtianæ quadrantem, hyperici ſextantem & vnciæ dimidiũ, centaureæ trientem, mei ſextantẽ, aut ſpicæ nardi triẽtẽ.

Qui podagrici lauandi ſint, & quomodo, Cap. XLVIII.

Manifeſtum quidem exiſtimo quòd poſt inflammationũ remiſſionẽ omnibus podagricis balneũ cõmodiſſimum exiſtit. quãdoque autem & in vigore vtiliter adhibetur, ſi æger prurigine aut vigiliis vexetur, aut aliâs labore ſit fatigatus. Lauare autẽ oportet tẽpore remiſſionis, ita vt ſpõgias aceto & ſale permixtis madefactas, locis affectis circũponamus, vt à fluxione immunes permaneãt. Amplius autẽ linteis ſiccis & plurimo nitro totũ corpus perfricare, & vt aeri diutius immorẽtur iubere, & moderatè non ſolùm calidam ſed frigidam adhibere, & in ipſarum ſoliis deſidere. Vtile autem eſt balneum natura ſiccioribus, & gracilibus, & colore nigrioribus, & qui à tumore intotũ ſunt liberati. In huiuſmodi enim affecta particula non intumeſcit adeò magno tumore excitato: verùm diſtrahi, velut à cane apprehenſas, in profundo ſitas corporis partes aiunt, & inopinabili tenſione diſtendi. & inhorreſcũt ſæpe, pellicula quæ os ambit à fluxione ſalſa aut acri & tenui valde ac erodẽte, vellicata. Hi à balneis opẽ ferũt. quapropter non ſemel tãtùm, ſed iterum atque iterũ eos lauare oportet, & in aere per omnia moderato, citra aliquam pinguedinem adhibitam, immorari. hoc enim modo magis euacuabũtur. Deinde oleo dulci cũ aqua conquaſſato illitos in aquam calidã demittere, & in eo aliquandiu morari præcipere: in frigidam verò minimè demittantur, niſi immodici caloris ſenſus infeſtet. Vt plurimùm verò tepida aut lactei temperamẽti aqua profundatur in prima balnei domo. Si verò cũ tumore quodam non valde magno, poſt euacuationes ſuborto, aliqui dolore vexentur, conueniet in aere balnei reliquum corpus per ſiccá lintea vſque ad rubefactionẽ perfricare. Vtẽdũ autem & exterſoriis ſmegmatis ex adarce, nitro, pipere, euphorbio, ſtaphide agreſti, æquali põdere cõiectis apparatis. Atque his quidem reliquũ corpus contentè defrictũ excitetur: pedes verò eorũ muria moderatè perfundẽdi ſunt, & in calida aqua nõ morãdũ: frigida verò ne cõtingẽda quidẽ. Quòd ſi balneũ nõ adſit, eos qui ab acrioribus fluxionibus vellicãtur, aqua dulciſſima calida perfuſos fouere oportet, & totũ corpus ex oleo chamæmelino in ieiunio illinire: alios verò tẽperamẽto nõ calidos, & q tamẽ tumorẽ habeãt poſt euacuationes relictũ, ſi balneũ non adſit, cucurbitulis admotis curabimus, initio à lumbis facto, ſurſum vſque ad ſcapulas progrediendo. fricabimus etiam per ſicca linteola & per exterſoria ſmegmata iam dicta. à talibus enim hi tum in balneo, tum citra balneũ opem ſentiũt: quale & hoc eſt ex profundo humores euocãs ac tranſferens, quod metaſyncriticon *Græci* vocant. Eo itaque in balneo vtantur, aut (ſi balneum non admittant) poſt exercitia ex eo defricentur: deinde ſpongiis extergatur id quod ex hac arida inſperſione corporibus adhæret. Cõpoſitio eius hæc eſt: Nitri rubri lib. I. ſinapis ſicci lib. II. ſabinæ lib. II. veratri albi lib. I. ſulphuris viui lib. I.

Aliud Andreæ comitis. Nitri, veratri nigri, piperis, æqualibus partibus vtere. Præter opinionem autẽ eis conducit Siccũ Magnum ipſis affectis locis in balneo inſperſum. éſtque hoc: Recrementi ſiue ſcoriæ ferri, ſpumæ nitri albæ, cuiuſque æquales partes miſce, & odoris gratia parum folii & coſti adde. Siccum quod pſilothro podagricorum inſpergitur: Maſtiches, thuris, lapidis aſii, pumicis aſſati, alcyonii, ſtaphidis agreſtis, cimoliæ, veratri albi, ſampſuchi, ſpumæ argenti, amyli, caryophylli, ſpicæ nardi, cyperi, floris iũci odorati, bugloſſi, ſing. lib. I. auripigmenti vnc. X. ſandarachæ vnc. X. ſaponis quãtũ ſatis eſt. Prædicta omnia, excepto auripigmento, ſandaracha & ſapone, contundito, cribrato, & ſicca in promptu habeto. Vſus verò tẽpore, calcis viuæ vnc. X. in oryzæ aut ptiſanæ ſucco diſſoluito, & auripigmenti vnc. I. ſandarachæ vnc. I. ſaponis dr. IIII. & prædicti Sicci cochl. II. magna. omnia quãtenuiſſimè trita inſpergito, ac vnito, eóque pedes aut etiam alios locos fluxione infeſtatos illinito. Cæterùm qui hoc ſicco inſpergimine vtuntur, hoc modo diætam ſuam inſtituant. Thoth hoc eſt ſeptembri, lac & edãt & bibant. Phaophi hoc eſt octobri, allia edãt. Athir hoc eſt nouembri, in totum non lauent. Coiac hoc eſt decembri, braſſicam ne edant. Tibi id eſt ianuario, manè meracum bibãt. Mechir id eſt februario, betam ne edant. Phamenoth hoc eſt martio, dulcia tum in cibo tum in potu ſumãt. Pharmuthi id eſt aprili, raphanũ ne guſtẽt. Pachon id eſt maio, polypum ne edant. Pauni hoc eſt iunio, manè frigidã aquã ſumant. Epiphi hoc eſt iulio, à venereis abſtineant. Meſori id eſt auguſto, maluam ne edant. Siccum Maioriani: Aluminis ſciſſi ſextantem, pumicis vnc. I. terito, & in vitro reponito. Vſu verò expetente, vino adſtringente locos prælauato, & quodãmodo extergito, ac ſiccum ipſum inſpergito, teneríſque manibus affricato, & ſiccari ſinito. Rurſúſq; idem per diem octies facito, & toties ſimiliter, ſi poſſibile ſit, in nocte: & videbis tumores quamcelerrimè diſcuſſos & reſolutos. Ego vtriuſque & aluminis & pumicis, æquale pondus conieci, & magis ſanè ſucceſſit.

INDEX EORVM QVÆ IN PRIMO SERMONE Tetrabibli quartæ Aetii habentur.

AETII MEDICI GRAECI CONTRACTAE MEDICInæ, Tetrabibli, siue quaternionis quarti, Sermo primus, Per Ianum Cornarium medicum physicum, Latine conscriptus.

De noxiorum animalium morsu, & de bestiis virus eiaculantibus. Et de elephantiasi, pruritu, scabie, alpho, lepra, leuce. Et de antidotis multæ vtilitatis.

De iis, qui ab homine morsi sunt, Cap. I.

De noxiorum animaliũ morsib⁹ scribere auspicantes, initium ab iis qui ab homine morsi sunt faciemus, vt Archigenes inquit. In iis igitur quos homo momordit, loco ex oleo prælito, fœniculi radicẽ tritã cum melle cataplasmatis modo vlceri imponito vsquequo repurgetur: deinde iis quæ explere possunt vtitor. Cuius generis & hocce est. Mellis, terebinthinæ, butyri, adipis anserini, medullæ cerui aut (si non adsit) vituli, æqualibus partibus liquefactis vtitor. Si verò sinus statim in principio fiat, eum aqua mulsa diligenter eluito, & spongiam nouam Aphricanam melle cocto imbutam imponito, & ligamento quod ad fin⁹ referetur obligato, ac tertio die soluito. Aut myrrham terebinthina exceptam, vt malagma imponito. Aut æs tritum melle cocto exceptum, veluti collyrium indito, & postquam repurgaris, conglutinato. vel ossa vitulina ad albedinem vsta, & pice liquida siue cocto melle, aut vtrisq; ex æquo simul excepta, in sinum indito. vel mannã aut ipsum adeò thus cũ myrrha terito, & cũ vino ac oleo imponito. Emplastra autẽ cruẽtis vulneribus destinata & agglutinatoria, eis cõueniũt. in expassis quidẽ & planis vlceribus, viride ex atractylide: in finibus verò cruentis, emplastrum Piscatoris ex aceto apparatum, & Athena & Nigrum appellatum.

De iis quos canis momordit, Cap. II.

In iis verò quos canis momordit, statim acetum irrorato, & expassa palma morsum percutito. deinde nitrum cum aceto tritum ex alto supra morsum destillato, & spongiam nouam posca aut aceto imbutam imponito, & ad tres dies obligato, ligamentóque supernè ex posca aut aceto prout visum fuerit madefacito. egregiè enim auxiliatur. Post hæc verò vt commune vlcus curato. aut perdicium herbam cum sale tritam imponito, quotidie eam alterando donec excidat crusta. deinde vbi ad cicatricem perducere volueris, ipsam per se tritam imponito. Quòd si magnus sit morsus, quemadmodum à magnis canibus infligi solet, præscripta in sexto Sermone methodo curato, veluti eos qui à rabido cane sunt sauciati. Si verò cauus & angustus appareat morsus, in principio cum aceto, vt dictum est, irrorato. deinde nitrum itidem cum aceto tritũ ex alto superstillato, & anetho sicco vsto morsum expleto, & linteolum conuolutum ex aceto madefactũ indito, & obligato: post triduum verò soluito, & reperies morsum repurgatum. idem facit & cuminum tritũ morsui inditum. Postquam verò vlcera fuerint repurgata, prædicto pharmaco vtere liquefacto ad hominis morsum relato. Si verò inflammatio succedat, lenticulam cũ malicorio coctam & tritam imponito, aut rubi folia contrita. Aut panis medullam in betæ succo madefactã cum modico rosaceo pro cataplasmate adhibeto. Ad vulnera verò iã suppurata, erui farinã cum melle subigito & morsum expleto. summè enim auxiliatur. Aut irin cum melle & linamentis indito, ac supernè lenticulam coctam tritam cum modico melle & rosaceo pauco imponito. Repurgatis verò iam ipsis, cum prædicto liquido pharmaco expleto, ac deinde iis quæ cicatricem inducere possunt,

A vtitor. Emplastra autẽ ad demorsos à cane vel vrso aut similibus animalibus, statim à principio commodè adhibentur ex sale & cerussa apparata. Etenim venenosum humorem in morsibus ex dentibus relictum expurgant, & callosam ex impactis dentibus concretionem explanant.

Ad leonũ, pantherarũ, ac vrsorũ morsus, Cap. III.

Horum animalium consimiles sunt morsus: nam robusta sunt hæc & vnciũguia, implicántque quicquid cõtigerunt vnguibus penetrantia, & corpora ipsa dilaniant. Perseuerando autem in manducatione, non solùm carnes
B dilaniant, sed & ossa aliquando ad polentæ similitudinẽ cõfringunt, indéque & vicini stimulis afficiuntur nerui. Satis verò manifestum est quòd corpora quæ in eiusmodi ac tantas calamitates inciderunt, non effugiunt periculum abalienationis: nam etsi maneant, putrefactionẽ suscipiunt, & vlcera serpẽtia inducũt. Huiusmodi igitur vulnera cum aceto elota & circumrasa: solutis item corporibus ac ossib⁹ extractis, emplastris integere oportet, & post suppurationẽ partium dilaniatarum, repurgantibus linamentis curare, & cicatricem inducere, queadmodum in
C cõmunibus vlceribus solemus. Emplastra autẽ his conuenientia sunt, id quod ex salibus constat, & similia: cuiusmodi etiã hoc est. Asclepiadæ pharmacum, ad cruenta vulnera accõmodatum, & ad intercisos neruos & ad vrsorum ac leonum morsus: Æruginis rasæ dr. VIII. aluminis rotundi dr. VIII. squamæ æris dr. XII. mãnæ, galbani, cuiusq; dr. XII. ceræ vnc. XVI. resinæ pinus aridæ vnc. XXXII. olei lib. I. arida & galbanũ aceto terito, & liquescibilia liquefacta affundito. Aliud emplastrũ Venatorũ appellatũ, admirabile. Radicis symphyti, comæ dictamni, iridis Illyri
D cæ, atramenti Indici, aluminis scissi, misyos, ammoniaci thymiamatis, myrrhæ, cuiusque sextantem, salis Cappadocici quincuncẽ, æris vsti trientẽ, aristolochiæ rotũdæ, iridis astragalitidis, gallarum, rosarum siccarum, squamæ æris, singul. vnc. I. æruginis quadrantem, picis sesquilibrã, resinæ pinus siccæ libras quatuor, olei trientem & dimidium vnciæ vnius. metallica in aceto terito. habeat autẽ & ceræ sesquilibram. Quòd si marcedo subsequatur & vlcus serpendo depascens, optimè facit subscriptum viride
E emplastrum, carnem arrodens. exest vsque ad os, & squamas eiicit, ac vlcus serpens compescit, & in vniuersum vtile est ad omnia inueterata eiusmodi actionis, & maximè in quibus veneni corruptio est, & corpora sunt abalienata: quibus etiam immixtum pharmacum adhibere oportet, in aliis verò dissolutum. Habet autem hoc modo: Spumæ argenti vnc. I. squamæ æris vnciã I. nitri, atramenti sutorii, salis ammoniaci, æruginis, singul. sextantem, cyperi quadrantem, olei sescuncem, aceti squillitici quantum sufficit. Arida aceto terito vt strigmentitiam
F spissitudinem acquirant, & liquefacta affundito & in vitro reponito, aceto acri affuso, vt pharmaco ipsi innatet. Ad confectionem autem & præparationem, si acetũ squilliticum haberi non possit, squillam cum aceto coquito, ac vtitor.

De suum morsu, Cap. IIII.

Quandoquidem verò, & in venationibus à syluestribus suibus læduntur quidam, operæpretium est & de his facere mentionem. Vulnera itaque ab ipsis incussa

grauia sunt,propterea quòd non solùm profunda, sed & magna existant:agglutinatorio autem medicationis ductu ea curare impossibile est. nam vnà cum contusione labia vulnerum discindunt,imò & adurunt.mutuo enim dentium inter se attritu,ac veluti ad cotem affrictu vtũtur,ad vindictã eorum qui eis obueniunt,currentes. Adusta itaque corpora crustam quandam iuxta vulnerum labia inducunt. quare suppuratorium & non agglutinatorium curationis modum in eis adhibere oportet.

De iis qui à fele morsi sunt,
Cap. v.

OMnia ferè quæ ad canis morsum dicta sunt, etiam à fele morsis conducunt. propriè autem eis cõuenit, mel,terebinthina,oleum rosaceum. simul eliquato ac vtitor. Aut centauream tritam cum melle imponito. Aut galli stercus liquidum cum adipe gallinaceo subigito, & imponito.

De morsis à crocodilo,
Cap. vi.

PRimùm quidẽ eos quos crocodil⁹ momordit quamtutissimè custodire oportet,in domo conclusos fenestras non habente: etenim ob contrariam quandam affectionem,ferè intotum syluestres maximè feles ad demorsos accedere consueuerunt. Remedia autem his eadem quæ ad morsos à cane ac ad reliquos relata sunt,conueniunt. propriè autem humanum stercus & misy simul trita & imposita,ad eos faciunt.Aut piscium garum,aut carnium salsarum iusculum morsui infunde, aut salẽ & myrrham æquali pondere in acerrimo aceto quamtenuissimè contere,& cerato excepta impone. Aliud. Stercoris hyænæ drach.IIII.æruginis drachm.IX.adipis anserini drach.VI.galbani drach.vnã,ceræ drach.VIII. olei drach. XII. æruginem & stercus aceto terito, & liquefacta affundito. quòd si hyænæ stercus non adsit,porcino vtitor. Apollonius autẽ inquit, Demorsos locos acri muria aut piscium garo perfusos ac fotos,adipe crocodili eliquato illinito,& linamentis inditis obligato. aut carnium salsarum pinguiores partes tusas indito,aut melanthium cum aceti fæce tritum imponito. hæc enim & vlcus serpens compescunt,& morsus eueftigio ab inflammatione vindicant.Posthæc autem lenticulam coctam cum melle tritam cataplasmatis modo adhibeto.Erui verò,farina cum melle subacta, aut iride cum melle,morsum expleto. De cætero verò vlcera renutrito,&per communia auxilia ad cicatricem perducito.

De bestiis virus eiaculantibus,& primùm quibus artibus adhibitis venenata animalia tollantur, Cap. VII.

DE venenatis animalibus scripturi, primùm præsidia quædam indicabimus quibus ea tollantur & perimãtur.Perimuntur itaque ex syluarum ac materierum exustione, in quibus vitam degunt. Verùm in iis quæ intra domos reperiuntur,feruentem aquam in eorum lustra ac latebras infundere expedit, & acidam muriam feruentẽ per instrumẽtum susorium(siphona *Græci* vocant)immittere.Vespis verò oleum infundatur, & assiduus fumus ipsarum tẽtoriis ac habitaculis obfundatur. Quæ substrata,ab omni venenata bestia præseruent. Iuxta vias quidem igitur & in domibus ab omni venenato animali præseruant substrata,abrotonum,conyza,dictamnum, vitex, echion,calaminthe,solanum,hastula regia, saluia, peucedanum, hypericum, polium, sampsuchus, gentiana, origanus,ruta syluestris, serpyllum,laurus,pulegium,cupressi aut cedri coma aut ramenta, cardamomum, lysimachion, melanthium, bitumen. his addatur & gagates lapis. Suffitiones præseruantes, quæ incensæ vapore suo venenatas bestias abigunt: Viticis folia, bitumen,cachrys,storeum, melanthium, cornu ceruinum aut caprinum, nasturtium, cardamomum, galbanum,propolis,peucedanum,panax,opopanax,conyza, cupressi aut cedri ramenta oleo imbuta, gagates lapis,sagapenum,poliũ,cãchrys radix,filix,bacc æ lauri,& similia graueolentia. Quum enim venenata animalia omnia angustos habeant meatus, quamcelerrimè replentur, & ab huiusmodi odoribus obturantur ac suffocantur. Refertur etiam de

A stercore crocodili quòd per infundibulum suffitum, feras ipsas venenosas ex latibulis suis exigat. Archigenes autem, Vngulæ caprarum & pili, inquit, suffitu fugant bestias venenosas:procul enim per ipsorum odorẽ relegãtur. Stratonis suffumigium. Galbani,radicis cãchryos,cornu cerui, melanthii,cuiusque vnc.I.omnia terito,& in pastillos cum aceto redigito,atque vbi vti velis, oleo madefacito,ac incensa per mediam pomum suffito, aut in ipsum ferarũ latibulũ per infundibulũ vaporẽ immittito. Aliud suffimentũ, scorpios deturbãs,& omne

B reptile ex ædibus exigẽs:Galbani,sandarachæ,butyri,adipis caprini, æquales omnium partes in pilulas redigito, & vt dictum est suffito. probè facit & pyrethrum cum sulphure suffitum.Mirificè item Beronices suffimentum facit,quod in hoc ipso Sermone descriptum est, vbi ipsum cyphi etiam reperitur.

Illitiones præseruatiuæ,
Cap. VIII.

ILlita autem ferarũ accessum prohibent easque fugãt, althææ semen &acetum cum oleo,baccæ lauri & galba-

C num oleo trita: panacis semen & flos & succus cũ oleo: vehementer efficax est oleum in quo cedrina ligna viridia incoquuntur.baccæ iuniperi cum oleo, conyza,peucedanum, silphium, saluia, hastula regia, abrotonum, galbanum. horum vnumquodque excellenter facit aceto & oleo dilutum,aut etiam quædam ex iis, aut omnia mixta & illita. Aut castoreum cum medulla ceruina & vnguento narcissino illitum,vehementer efficax est. Apollonius autem inquit,Qui ex syluestris rutæ succo oblinuntur,omnibus venenatis bestiis manus admouent,&

D non mordentur. Dracunculi item succo manibus illitis, qui viperam tenuerit non mordebitur. semen autem dracunculi aqua tritum & latibulis ferarum iniectum, ipsas in terram fugat. probè facit & solani succus illitus. In vniuersum autem omnem feram cuiusque earum adeps illitus fugat.

Quæ apposita,venenata animalia occidãnt,& de iis quæ in edulia & potiones incidunt,
Cap. IX.

VEnenatas bestias occidit galbanum cum spõdylio & oleo appositum.Cancri appositi scorpio,ipsum occi-

E dunt. lychnis syluestris scorpios fugat:quod item facit pastinacæ semen.Cæterùm & aquarum quas in potu accipimus,animaduersionem habere oportet. Non pauci enim perierunt ex quibusdam bestiis in edulia & aquas dum cõquuntur collapsis.atque id maximè in peregrinationibus euenire solet. quapropter tunc culinæ procul ab arboribus extruendæ sunt, propter feras in eis latibula habentes. Quin & salamandræ quandoque & erucæ calefactæ obsoniis incidunt. præcipuè itaque pinus & picea arbor

F fugiẽda:in his enim lethales sunt erucæ.In obsonia quidẽ igitur dum coquuntur,illabi consueuerunt,serpens & salamandra,& erucæ:in vinum verò,viperæ.

Communia remedia ad omnes venenum eiaculantium ferarum plagas,
Cap. X.

PEr prædicta quidem igitur præcauere oportet ne in malignas bestias incidamus. Si verò contingat ab animante quopiam venenum iaciente percuti, huiusmodi remediis communiter vtemur. Si quidem leuior sit

G plaga aut morsus, posca calida cum proluemus: deinde verò locum ipsum exugemus. verùm qui exucturus est, prius os oleo colluat,ne inde lædatur,atq; ita ore ad morsum admoto, exugat & expuat venenum. cauere etiam oportet,ne exulceratam aliquam internam oris partẽ habeat exucturus.Post hæc verò cinis aceto subactus pro cataplasmate imponatur.maximè autem ad hanc rem conducit, ex ficulneis lignis exustus, aut laurinis, aut lignis vitis:qui si non adsint,eo qui haberi potest vtendum est,

H diligẽtia ad hoc potissimùm adhibita vt inflammatio in loco excitetur,& materiæ ad morsum prouocẽtur. Quòd si minus nobile sit membrum, & vehementior morsus, cucurbitam cum plurima flamma ad morsum adhibe, & vicinos locos circumcirca impactis vulnusculis scarificato: attrahetur enim vnà cum sanguinis &

flatus attractione ipsius bestiæ venenum. Deinde à tepidæ largæ haustu vomere iube: & sic deinceps pharmaca exhibe. Vigilans etiam æger asseruandus est, ac desidens per totum curationis tempus, donec euidētem remissionem acceperint molestiæ concomitantes. Venter item adstrictus citra dilationem per infusum eluatur, & vesicæ quoque cura habeatur, quò citra impedimentum lotium excernat. Optimè autem auxiliantur, si statim in principio post cucurbitas, plagæ imponantur animalia parua discerpta, & adhuc intus calentia: veluti sunt gallinæ, hœdi, agni, porcelli. venenum enim exugunt, & dolores leniunt. Apta sunt etiam his cataplasmata dilaniantia, velut sunt allia cum melle, cepæ cum sale, ruta cum melle, silphium tritum inspersum, laser, piscis salsus maximè vetustus, allium vstum, plantago cum sale, melissophyllon, virgulta fici cum melle, suillum recrementum aceto coctum, calaminthe, stercus caprinum cum aceto. Summè autem facit ad omnem bestiæ venenatæ plagam, præterquam aspidis, calx viua cum oleo & melle crassitudine cerati imposita. At verò & inurere morsus ipsos expedit, vsque ad crustæ productionem. aut sinapi largum cum rumice acuto imponere: aut salem tritum liquida pice exceptum. Præter opinionem autem facit ex viperis theriace Andromachi emplastri modo imposita. Emplastra verò ad omnem venenosi animalis ictum conueniunt, ex dictamno apparatum, omniáque quæ attrahendi vim habent: qualia sunt & quæ ex sale, & quæ ex chamæleontis radice constāt, & aphroditæ appellata. Egregiè autem hoc auxiliatur. Spumæ argenti lib. vnam, cerussæ lib. I. resinæ pinus lib. vnam, olei veteris lib. tres, ceræ sescuncem, ammoniaci thymiamatis trientem, galbani trientem. cerussam, argenti spumam, & oleum coquito donec non inquinent manus: deinde liquefacta adiicito, vnito, & vtitor reposito ad omnem morsum, & ad abscessus, & tubercula mamillarum, panos, sinus, fistulas, parotidas: ad miraculum enim vsque discutit ipsas. vtitor & ad carbunculos. Arcet vehementer inflammationem, & rarò citra magnam commoditatem & efficaciam adhibetur. Potiones communes. In potu autem citra dilationem in omni virulenti animalis morsu, theriace Andromachi præbeatur, aut Mithridatica, & consimiles compositiones. Ex simplicibus verò, viticis semen cum vino tritum bibendum præbeto, rutæ syluestris semen cum vino similiter tritum dato, platani pilulas, polium, polemonii quod & philetærium appellatur, drachmā I. leporis coagulum aut cerui, allium, trixaginem, dictamnū, saluiam, castoreum, ex vnoquoque drach. I. bryoniæ radicem drachmæ pondere, seminis trifolii bitumen olentis drach. I. Prodest & conyza & chamæpitys & scordium, cuiusque drach. I. ex vino. auxiliantur autem omnino cancri fluuiales cocti aut assati comesti. ranæ item elixæ & comestæ. Verùm siqui earum esum auersentur, ranas donec vietæ reddantur coquito, & iusculum ipsum ignaris absorbendum præbeto.

De vespis & apibus, Cap. XI.

QVòd siquis ab apibus & vespis illæsus permanere velit, eum maluæ folia cum oleo illita, & eruca siue bruchus cum oleo illitus asseruabunt. Quandoquidem verò quidam ab his clāculum percussi, ob dolorem perturbantur, putántque se à maligno animante petitos esse, necessarium existimo prius ostendere quæ signa ad horum plagas comitentur. Hos itaque qui ab apibus pungūtur, dolor ictus consequitur, & rubor loci, cum tumore partium in ambitu sitarum: stimulus autem omnino in percusso loco reperietur. Eadem etiam hos quos vespa pupugit concomitantur, sed intensiora: verùm stimulum vespa in percusso loco non relinquit. Auxiliū autē vtrique ferunt, luto aut stercore bubulo eis illito cum posca, aut maluæ foliis impositis cum posca, aut cimolia cum malua & posca, aut sesamo cum posca. Naturaliter autem opitulatur veneranda & viuifica crucis imago in sigillo ferreo exsculpta, & plagæ appressa. non enim permittit amplius inflammationem generari. In potu præterea ipsis foliorum lauri tenerorum drachmas duas, cum vino austero præbeto.

Ad stellionis morsum, Cap. XII.

QVI à stellione morsi sunt, assiduè & contētè dolitāt, morsúsque locum liuidum habent. Iuuantur autem euestigio, si cæpe & allia cataplasmatis modò eis imponātur. Auxiliantur amplius eadem comesta, vino meraco post eorum acceptionem absorpto. Vtiliter etiam sesamum eis imponitur aut melanthium, aqua multa affatim affusa.

Ad salamandræ morsum & lacertæ chalcidis, Cap. XIII.

QVos salamandra percussit, eos dolor vehemens & crustæ productio consequitur. adhibeatur autem eis communis cura iam prædicta. Qui verò à lacerta chalcide appellata percussi sunt, eos tumor pellucidus consequitur, veluti nigriore in ambitu plagæ relucente. consequitur autem & putrefactio. Curatio verò eadem illis accommodanda est, quæ ad muris aranei morsum referetur.

De mure araneo, Cap. XIIII.

MVS araneus colore quidem mustellæ similis est, magnitudine autem muri: vnde & mygales apud Græcos obtinuit nomen. os autem sublongum habet, & exiguam caudam. dentes verò tenues, atque eos duplici ordine sitos in vtraque maxilla, quò fit vt quatuor dentium ordines habeat. Qui igitur ab eo morsi sunt, his vulnera manifesta fiunt: quadrifido enim ordine vulnera conspicientur. Et sanguis quidem primùm purus promanat, paulo pòst verò saniosus. animal enim ipsum putrefactione occidit. Consueuerunt etiam bullæ insurgere, quas siquis dirumpat, carnem subiacentem fæculentam videbit, & fissuris disparatam. inflatio autem sequitur demorsos. Cæterùm hoc animal frequentius ad testes insilire solet, eósque verbere impetere, non hominis solùm sed cuiusque etiam bruti animantis. Auxilium autem ferunt quum ob putrefactionem periclitantur, post prædicta cōmunia remedia adhibita, ab huiuscemodi rebus: Lauri foliorū tenerorum drach. I. aut II. cum vino tritas bibendas præbeto. Conueniunt etiam ipsis omnia prædicta communia remedia in potu accepta ex vino dulci: in pecoribus verò & iumentis illa ipsa cum aqua trita naribus infunde. est enim ipsis præsens remediū: vnde etiam hominibus similiter in potu præbeto. Morsum porrò cū cumino integito & allio, putamine extrinseco non adiecto. eadem etiam cum oleo trita assiduè & diligenter locis circumsitis illinito. Si verò ruptæ fuerint bullæ & vlcera oborta, acida muria prolue, & ordeum vstum tritum impone. verum non rumpentur, nisi prægnans fuerit mus araneus qui morsum inflixit. Quòd si exulcerētur, mali Punici dulcis corium coctum tritum impone, vlceráque ex eodem decocto, aut magis myrti decocto, perfusa foue. Strato verò inquit, in muris aranei morsu locū scarificato, ac ipsum murem araneum vstum cum aceto cataplasmatis vice imponito, aut sinapi tritum itidem ex aceto. In potu verò panaca exhibeto, erucam, capparis corticem, gentianæ radicem, & verbenacam rectam tum cum vino bibendam præbe, tum pro cataplasmate impone. maluæ item folia impone, & antidotos magnas bibendas exhibe.

Ad scolopendræ plagam, Cap. XV.

IIS qui à scolopendra icti sunt, eadem remedia conueniunt quæ ad muris aranei morsum sunt prædicta, & sales cum liquida pice impositi: & cedria cum melle: & allium cum foliis fici, & cumino eruóque ac vino. In potu verò etiam ea commodāt, quæ à mure araneo morsis. ampl ius autem & absinthium & mentha cum vino.

Ad araneæ ictum, Cap. XVI.

EST & araneæ genus quod ictu continentes dolores inducit: rubor verò circa præcordia, & vrinæ emittendæ difficultas ægros concomitatur: aliquando verò & suffocationes. Ab eo percussis, rutam syluestrem, & viticis albæ semen aut folia bibenda præbe. Allium etiam largè edendum, ac vinum insuper meracum absorbendum exhibeto.

De tetragnathis, Cap. XVII.

TEtragnathus, species est phalangii subalbida, pedes scabros habens, & iuxta caput eminentias duas, v-

nam rectam, alteram latam, vt existimes eum ora quidē habere duo, maxillas autem quatuor, & lineam per os æqualem. Iis qui ab eo percussi sunt, cōmuniter quidem eadem accidunt quæ à scorpio percussis: propriè autem in ipsis plaga contentè dolet, & percussus locus subalbicās est: tumor verò faciem & caput occupat, & percussæ partes vsque ad articulos gracilescunt: cibum item ac alimētum non sentiunt membra, & post adeptam sanitatem vigiliæ intensæ succedunt. Opem autem ferunt ex calaminthæ potu aut trifolii, rutæ, panacis, polii, & iis quæ ad percussos a phalangio referentur.

De percussis à phalangio, Cap. XVIII.

Phalangiorum genera quidem plura sunt: quæ verò apud eos qui de noxiis bestiis scripserunt referuntur, vt plurimùm sex numero existunt: vnum quidem ex eis rhagium, alterum lupus, tertium formicarium, quartum cranocolaptes, quintum sclerocephalon, sextum scoleciū appellatum. Ac primum quidem rhagium, id est acineū, figura rotūdum est, colore verò nigrum, acini vuæ nigræ similitudine: vnde etiam appellationem accepit. Et os quidem iuxta medium ventrem habet: pedes verò ex vtraque parte quam breuissimos. Alterum verò lupus appellatum, muscas perdit, eisque pascitur. ac corpus quidem habet latum ac volubile: partes verò circa circa collum ipsius incisæ sunt. amplius autem & os eius eminētias tres habet. Tertium autem, myrmecium, *hoc est formicarium,* dictum, formicæ maximæ assimilatur: colore est fuliginosum, corpus verò eius velut astris quibusdam insignitum est, maximè circa dorsum. Quartum deinde cranocolaptes, sublongum est & viride, stimulúmque iuxta collum habet, atque si in quē irruat, locos circa caput petit. Quintum sclerocephalum dictum, caput habet saxeum & obduratum: lineamenta verò per omne corpus similia animalibus illis quæ circumuolitant noctu lucernas. Sextum autem scoleciū siue vermicarium appellatum, sublongum est & submaculosum, maximè circa caput. Atque hæ quidem species phalangiorum enumerantur, quas sanè obseruare oporteret. Quæ verò percussos ab eis concomitantur, communia sunt iuxta magnitudinem & paruitatem discreta. Morsus porrò tenuis est vt vix conspici possit: tumor autem liuidus, quibusdam etiam rubicundus. frigiditas adest circa genua & lumbos ac scapulas, quādoque verò totum corpus aggrauatur. amplius & dolor assiduus adest, tremor, pallor, vigiliæ: quibusdam verò pudendi tentigo, & circa caput pruritus, aliquando etiam circa suras. oculi humecti & lacrymantes ac caui, & věter inæqualiter eleuatur. intumescit autem vniuersum corpus faciésque, & maximè circa linguam partes, vt impeditum habeant sermonem. quibusdam verò & vrinæ emittendæ difficultas adest cum pudendi tentigine & dolore. si verò minxerint, aquosæ ipsorum sunt vrinæ, quædam aranearum textis similia in se habentes: & vomitus quoque consimilis est: aliquando verò per lotium, & per ventrem talia excernuntur. Cæterùm in calidam aquam demissi, à dolore leuati sibi videntur, pòst verò contentè dolent pudendum: senioribus verò pudēdum plurimùm laxatur, ac minimè intenditur. atque hæc quidem communiter ad omnium ictus sequuntur. Si verò cranocolaptes aliquem percusserit, caput magis dolet, & vertigines consequuntur, frigus continens, delirium, corporis iactatio, & stomachi puncturæ. Omnes autem à phalangiis percussi, assiduis balneis iuuantur. plaga etiam ipsa ex trifolii bituminosi decocto cum oleo proluatur: totum verò corpus ex cerato liquidissimo pinguefiat. Iuuātur etiā fomento spongiarum in calido aceto tinctarum, & sæpe ad plagam adhibitarum. Cataplasmata autem eis conueniunt, bulbi, sanguinaria, porrum, furfures aceto cocti, ordeacea farina foliis lauri cum ea in vino aut melle incoctis, ruta, grossi ficus, caprinū stercus cum vino, sampsuchus cum aceto, syluestris ruta cum aceto, itémque cyperus. Asclepiades autē hoc, inquit, vtere valde laudato: Seminis rutæ syluestris, seminis erucæ, staphidis syluestris, canchryos, seminis viticis, pilularum aut foliorū cupressi, æquales omniū partes aceto terito, & melle exceptas imponito. idem & in potu acceptum auxiliatur. Aliud

A laudatum, quod similiter & potatū & impositum iuuat. Sulphuris viui drach. quatuor, galbani drach. quatuor, succi Cyrenaici drach. duas: aut, si nō adsit, laseris drachmas quatuor, amygdalarum amararum repurgatarum drach. duas: in vino diluito, & melle excepta imponito. bibendum etiam, vt dictū est, præbeto. Amplius verò & cupressi folia aut pilulas tritas cum vini & olei hemina vna à phalangio percussis dato. Aut anisum, aut daucum, aut cuminum, aut melanthium, aut piper, aut agaricum, singula drachm. pondere præbeto. aut ammii drach. duas, B aut iridis drach. vnam, aut hyperici drach. vnam, aut trifolii bituminosi quantū tribus digitis apprehēdi potest. Conueniunt etiā lauri baccæ, scorpiurō, serpyllū, silphiū, calamintha, chamæpitys per se & cum ruta ac pipere: singula verò, ex vino. Aut mēthæ fasciculum posca meraciore coquito, & decocti cyathos duos præbeto. Idem & sampsuchi, & radicis spinæ albæ decoctum, ac trixaginis & pulegii præstat. lixiuium item & radicis hederæ succus cum aceto. Vtere etiam ad eos remediis à scorpio percussorum, & ex viperis theriaca, & consimili- C bus. Asclepiadæ, ad percussos à phalāgio. hac Chariton vtebatur, & per hominum conuentus oberrans, à phalangiis percussis auxilia promittebat. Seminis spondylii sicci, calaminthæ, æquale pōdus simul terito, & ex vini cyathis duobus præbeto: atque id sæpe per diem facito. Aliud eiusdē. Succi Cyrenaici, seminis dauci, mēthæ siccæ, spicæ nardi, singulorum æquale pondus coagmentato cum aceto, & drach. vnam cum poscæ meracioris cyathis quatuor præbeto, & à potu ægrum in calidam aquā demittito. quòd si succus Cyrenaicus non adsit, pro eo la- D ser purum conicito. Aliud valde præclarum. Canchryos, seminis rutæ, piperis, myrrhæ, staphidis agrestis, singulorū drach. vnā, radicis cyperi drach. vnā coagmētato, & drachmam vnam cum vini odorati cyathis quatuor, ac mellis cyatho vno exhibeto. Auxiliatur item eis allii esus, balneum & vinum.

De iis quos scorpio percussit, Cap. XIX.

A Scorpio percussos vehemētissimus plagæ dolor cō- E sequitur, frigiditásque ac tensio, & stupor, circáque plagam & totum corpus frigidus sudor, & iis qui iuxta infernas partes percussi sunt, inguina excitantur, ac intumescūt: qui verò circa supernas, locus sub alis. & hæc quidem leuiter percussis adsunt. Validius autem ictis, ardor circa plagam adest, quemadmodum in ambustis, & verrucarum instar formicarum eruptio, circa labra & totū corpus, vt grandine se impeti putent: facies distorquetur: sordes circa oculos adsunt glutinosæ, & lacrymæ viscosæ: durities articulorum, anúsque procidit cum egerendi cu- F piditate, spuma circa os est, & vomitus largus, singultus, cōuulsiones opisthotonicis similes. His igitur serpyllum, althææ radicem, & elaphoboscum bibendum præbeto. Præter opinionem autem facit elaphobóscus, tum viridis comesta, tum sicca potata. Pastinacæ item syluestris semen & nuces Pōticæ: hæ enim in zona gestatæ nō permittunt aliquem à scorpio lædi. Aliud. Cochleam, hortulanam maximè, accipito: eámque vnà cum testa tritam plagæ imponito, & confestim sedabis dolorem. idē etiam vermes terreni facere dicuntur. Aliud. Can- G crum fluuialem cum vino & lasere terito, ac bibendum dato. Aliud. Verbenacam rectam aut viridem pro cataplasmate impone, aut siccam tritam bibendam præbe. Aliud. Cumini, melanthii, seminis viticis, singulorum par pondus tere, ac drach. vnam inde ex vino exhibe. poteris etiam omnibus communibus auxiliis prædictis vti. Aliud. hoc & ad phalangii & scorpii ictum facit: Styracis drach. sex, sulphuris viui drach. sex, pyrethri drach. quatuor, seminis rutæ syluestris drach. tres, castorei drach. duas, seminis erucæ drach. duas, cum sanguine, ma- H rinæ maximè, testudinis, subige: aut, si nō adsit, terrestris & nucis Pōticæ magnitudine præbe cum posca aut ex aceto. Alia antidotus, excellenter ad scorpii ictum conducens: qua etiam ad meipsum ægrè affectum vsus sum, & seruatus. Habet autem hoc modo: Castorei, succi Cyrenaici, piperis, cuiusque drachmas quatuor, costi, spicæ

nardi, croci, succi centaureæ, cuiusque drach. duas, mellis A despumati quantum sufficit. datur nucis Pōticæ magnitudine. Datur autem à scorpio ictis cum vino diluto: ab aspide morsis, cum aceto diluto. detrahendi vim habet, adeò vt digestos etiam in membra veneni succos eruat: & ob id etiam ad vuluæ strangulationem vtiliter cum hydromelite exhibetur. Aliud. Aristolochiæ lōgæ, melanthii, radicis panacis, seminis rutæ syluestris, æquales omnium partes committe. dantur inde drach. duæ cum vini meraci hemina vna. Optimè autem ad eos facit, similitérque ad phalangii morsum, antidotus ex quatuor B rebus ad podagricos descripta: ex aristolochia videlicet, gentiana, myrrha, & baccis lauri. dato etiam, si abundes, ex theriaca. Ad plagam autē scorpionem ipsum qui percussit, si inueniri queat, imponito. aut stellionem dissectum plagæ adhibeto. Calaminthe etiam quæ iuxta aquas nascitur, imposita, confestim dolores remittit & tollit. Allium quoque aut per se aut cum sale tritum imponatur, aut syluestris ruta, aut scorpiurus herba. Ego verò syluestris rutæ drach. vnam in aceto tero, & ceræ vnciam vnam, resinæ pinus quadrantem liquefacio, & parum olei C affundo, vnio, ac impono. & est mirabile pharmacum. Quin & ouillum stercus vino coctum & impositum, confestim dolore liberat. Vtere item præscriptis communibus emplastris, & eo quod ex dictamno apparatur, & quæ ex salibus, quǽque ex chamæleonte constant.

De morsis ab aspide. Cap. xx.

Aspidum apud ferarū scriptores tres species reperiuntur. Quædam enim ex eis terrestres appellātur: quædam verò chelidoniæ, & circa fluuiorum ripas, præsertim D Nili, latibula habent: aliæ verò ptyades nominātur. Terrestres quidem igitur, maiores sunt, & quandoque vsque ad quinque cubitorum longitudinem reperiuntur. maximè verò ptyades bicubitales sunt. Chelidoniæ autem, cubito maiores reperiuntur, & colorem hirundini similem habent. ptyades verò cinereo sunt colore viridique & ad auri colorem declinante. terrestres verò vtplurimùm & ipsæ cinerei sunt coloris: quanquam & subuirides reperiantur. Cæterùm accessiones & signa communia sunt in iis quos aspides momorderunt. vulnera enim in demor- E so loco, veluti ab acu puncta inueniuntur: bina quidem ex masculi morsu, ex fœmellæ verò quatuor, citra magnū dolorem, à quibus nihil effluit, nisi violentum animal sit quod morsum inflixit. Consequitur autem stupor, pallor frontis, refrigeratio, assidui hiatus, palpebrarum nictationes, colli inclinatio, capitis grauitas, segnities, & collapsio in somnum profundum: ad finem verò & conuulsio. Mors autem in tribus ad summum horis ex terrestris morsu sequitur: in chelidoniæ verò ictu præsētissima adest. Porrò iis qui ab ptyade conspuuntur, caligo oculo- F rum succedit, & cordis dolor, faciei tumor, ac auditus corruptio. tardius autem mors consequitur. Auxilium autem ab aspide morsi ferunt, & præsertim quos ptyas momordit, ex acerrimi aceti potu: dandum autem est quousque aceti qualitatem circa dextram præcordiorum partem perceptent: hepar enim in morsis ab aspide primum aiunt sensu priuari. Cæterùm ad prænotionem an victurus sit percussus, centauream cum vino tritam bibēdam præbeto: si quidem enim euomet pharmacum, morietur: si non, viuet. Quò verò malignitas veneni distri- G buti & in corpus digesti probè euomatur, allia trita cum zytho exhibeto, donec nauseabundus reddatur. Aut opopanaca cum vino diluto dato, & confestim vomitionem operabitur. Numius autem inquit, Origanum viridem aut aridam pro ægri viribus cum vino dato. Post vomitū antidotis theriacis vtendum & communibus remediis prædictis. Vtiliter autem ad plagam imponuntur, post cucurbitarum adhibitionem & scarificationem, centaurea cum myrrha & modico opio. Rumex autem si catapla- H smatis modo imponatur, nihil læderur. præter opinionē verò auxiliatur theriace tum plagæ imposita tum potata. Profunt autem & assiduæ exercitationes cum euulsionib[9] & plagis, & vniuersi corporis motus, & aqua marina & calida pro fomento aspersa.

De viperæ maris & fœminæ morsu, Cap. xxi.

Vipera fœmina colore quidem est subflauo, multis instar rotarum notis exornata, magnitudine cubitali, longissima verò palmos tres æquat. caudam autem habet aceruatim in tenuitatem desinentem, non paulatim imminutam, éstque omnino carne nuda cauda, & aspera. oculi verò subrubri, & caput latius, & angustius collum. ventrem autem sinuosiorem habet, & ingressu ad summum caudæ nititur: sensim verò inambulat. & quatuor habet caninos dentes. Vipera verò mas, eiusdem est coloris: verùm caput angustius, & collum crassius habet, & vniuersum corpus tenuius, & quodammodo prolixius: gressum autem supernè circa ventrem firmat, & alacrius mouetur: dentes autem caninos solùm duos habet. paulatim verò cauda ei imminuta est, quemadmodum & reliquo serpentium generi, non aceruatim velut in vipera fœmina dixi. & per hoc sanè à fœmina differt. Reperiuntur igitur in iis quos vipera mas momordit, vulnera in plaga bina: in his verò qui à fœmina demorsi sunt, vulnera quatuor. Primùm autem ex eis excernitur sanguis, deinde sanies sanguinolenta & oleosa: adest tumor biliosus, feruidus, bullosus, subruber, deinde liuidus & denigratus & proserpens. Os adest exsiccatum, ardor, exolutio, & frigidi horroris insultus: aliquando & bilis vomitus, tormina, capitis grauitas, vertigo, pallor, singultus, febris, spiritus & anhelitus celer, color plumbeus, sudor frigidus. Mors in horis septem aut, vt longissimè absit, tertia die, in his qui non seruantur, & maximè iis qui à vipera fœmina sunt icti. Conuenit igitur priusquam cruenta prodeant lotia, allii plurimùm edere, & vinum meracum multum bibere, ac vomere. Efficacissimum enim in eis remedium, est allii esus ac meracior vini potio, inquit Archigenes: adeo vt si quis multū eius sustineat vsum, itémque meri potum, nullo alio auxilio habeat opus. Dato autem citra dilationem theriacen ex viperis bibendam, eādémque plagæ superponito. Quin & ipsam viperam excoriatam & coctam, capite ac cauda & interaneis visceribus omnibus reiectis, veluti anguillam edendam præbeto. caput autem amputatum diligenter per volsellam teneto, & morsui imponito ea parte adhuc calente quæ contigit collum: id enim extrahet venenum. aut quempiā qui ore plagam exugat adhibeto, qui vt suprà dictum est in communibus remediis, os prius habeat ex oleo collutum. Aut gallinam dissecato, & internè adhuc calentem morsui imponito, atque hoc remedium frequēter ac assiduè repetito. Scarificare autem per ambitum oportet demorsum locum, & cucurbitas admouere. Postea verò fraxini folia tundito & exuccato. & succum quidem in potu exhibeto: quod verò ab expresso succo reliquum est, ad morsum imponito. est autem fraxinus arbor ex qua fraxinea appellata ligna cæduntur. est enim valde efficax ad viperarum morsus hæc arbor. Melissophylli item folia & succus cum vino potatus & vulneri impositus, euidens auxilium confert, etiamsi iam moriatur æger. aiunt autem si quis melanthii drachmas quatuor edat, non moriturum. Similiter etiam melaphroditos herba efficax est. & cancri fluuiales cum lacte triti & potati & plagæ adhibiti. magnificè etiam prosunt ranæ coctæ comestæ, & iusculum earum bibitum. Præstat & nasturtium plurimū edere, ac tritum quoque cum vino bibēdum exhibere. Facit autem mirabiliter testudinis sanguis exsiccatus cum syluestri cumino potatus. Vtendum etiam omnibus communibus remediis suprà relatis. superuacaneum autē fuerit eadem sæpe scribendo repetere. Maximè verò vtendū est anchusæ radice, & heliotropio cum vino. dandus & hæmatites lapis. Auxiliantur & raphani largè in cibo accepti, deindéque vomitu reiecti. statim verò à vomitu theriace Andromachi exhibeatur. Post scarificationem & gallinarum impositionem, plaga ex trifolii bituminosi decocto calido per multum tēpus proluatur ac foueatur. nam si pauco id tempore facias, peius afficiuntur. Deinde porrum & panem cum sale imponito, aut allium cum aceto, aut cinerem ipsius exustum, aut fraxini cinerem, aut alium quemuis cum aceto, aut hastulæ regiæ folia, aut

sycomori folia cum pane, aut lauri foliis teneris coctis & cum oleo tritis locos intege priusquam claudantur, aut caprinum stercus imponito cum vino. Asclepiadæ epithema, ad viperæ morsum: Sagapeni, piperis, laseris, maximè Cyrenaici: opopanacis, cuiusque vnciam vnam, galbani sextantem, sulphuris viui sextantem. succos aceto dissoluito, & arida trita inspergito, & ad emplastri formã redacta plagæ imponito: forinsecus autem foliis fici aut vrticæ contegito. Aliud. Centaureæ, aristolochiæ, radicis peucedani, æquales partes contundito, cribrato, & aceto subigito, adiectóque galbano, in emplastri formã reducito. Aliud. Canchryos, staphidis syluestris, aristolochiæ, radicis bryoniæ, singulorum partem vnam, opopanacis partes duas. aceto subige, & vtere vt dictũ est. Vtendum & prædictis communibus cataplasmatis, & epithematis, maximè verò Andromachi theriaca. Aliud valde bonum: Cancrorum fluuialium carnes terito, & adiecta iride & calaminthe, rursus sufficienter terito, idémque rursus modico sale addito facito, & pastillos informato, quibus in vmbra exsiccatis vtitor, in potu quidem ex aqua mulsa, aut vino: in cataplasmata verò cum lacte dissoluito.

De dipsade, Cap. XXII.

Dipsas à quibusdam causus appellatur, éstque viperæ species quæ in maritimis magis locis reperitur, magnitudine cubitali, ex crassa in tenuem desinens. notas autẽ habet per omne corpus fuluas & nigras: caput verò angustius. Sequitur autem ab ea morsos, præter ea quæ de vipera dicta sunt, & sitis intolerabilis planè, adeo vt etiã si multus eis potus exhibeatur, sitis non sedetur. & tamẽ neque per vrinas, neque per vomitum, neque per sudores quicquam excernitur. Duobus igitur pereunt modis, aut ob multam sitim exusti, si potum non sumant: aut ob multam expletionem distentus rumpitur venter, vel infernè circa inguina, vel circa imum ventrem, quemadmodum in hydropicis fieri consueuit. Cæterùm & his veluti à vipera morsis auxiliamur: propriè autẽ in his potiones magis vrinam cientes exhibeantur. Aluus item per infusum eluatur, & oleo cum decoctionibus exhibito ad vomitum cogantur. Ad plagæ verò locum, post exuctionem & scarificationem, & cucurbitularum affixionem, & dissectas gallinas, calcem viuam cum oleo imponito, & emplastra attractoria & theriacen.

De hæmorrho & hæmorrhoide, Cap. XXIII.

Animalia hæc colore quidem sunt arenoso, magnitudine autem tres palmos æquant, & in tenuem ac angusta figura caudam paulatim definũt. sunt autem igneo oculorum fulgore, rectáque & tardè proreptant. per corpus verò multis notis albis & nigris variegata sunt, & asperioribus squamis obsita, quapropter dum serpunt sonus auditur. & fœmina quidem ventri incumbens per terrã reptat, & gressum infernè circa caudam firmat: mas verò circa ventrem ingressu nititur, & collum in serpendo extendit. Consequitur horum morsum color icti loci cruentus, mali coloris & nigricans: ex quo nihil in principio effluit, præterquam paucum quippiam aquosum. Stomachi adest dolor, & spirandi difficultas. deinde sanguis ex naribus profluit, & ex foraminibus ipsius morsus. Et quicquid est in toto corpore cicatricum, id rumpitur & sanguinem profundit: atque hæc quidem in maris hæmorrhi morsu contingunt. A fœminæ verò hæmorrhoidis morsu, adhæc & anguli oculorum sanguine manant, & gingiuæ dẽtium, & vnguium radices: &, vt simpliciter dicam, per omne corpus sanguinem efferri contingit. dentes præterea excidunt & gingiuæ putrefiunt. Horum porrò curam facere oportet, primùm quidem sanguinis eruptioni obluctando ac resistendo per ea quæ aptè sanguinem sistere possunt: deinde cataplasmata plagæ imponendo ex foliis vitis coctis tritis cum melle, & portulacæ foliis cum polenta. Antea verò quàm cruenta prodeat vrina, allium multum edant, & vinum multum dilutum bibant, & ad vomitum cogantur: deinde confestim theriace exhibeatur, & postea pisces multos, alliis tritis cum oleo tinctos, edant. Sumant item in cibo panem & vuam passam dulcem, & deinde vino diluto largè hausto vomant. Plaga verò aqua frigida proluatur. vesica autem spongiis calidis foueatur.

Præparatio sanguinis testudinis marinæ, & vsus, Cap. XXIIII.

Testudinem super ligneum aut fictile vas supinam reclinato, eiúsque caput statim amputato, & leuata ipsa sanguinem supposito vase excipito, & congelatum deinde per harundinem in multas partes secato, atque operculi vice cribrum vasi superponito, & ad solem locato: siccatum verò reponito, ac vtitor ad viperæ morsum drachmis duabus exhibitis, ex poscæ cyatho vno. sequenti deinde die sicci sanguinis drach. quatuor cũ aceti cyathis duobus dato: & tertia deinceps sanguinis drach. octo ex aceti cyathis tribus.

De ammodyte aut cenchria, Cap. XXV.

Ammodytes magnitudine quidem cubitalis est: maior enim non pingitur neque scribitur: colore verò arenosus, per corpus autẽ maculis nigris insignitur. caudam autem habet præduram supernè disciss[a]m. A quibusdam verò cenchrias, hoc est miliaris, ob caudæ instar milii duritiem appellatus est. Latiores autem maxillas quàm vipera habet, quúmque in multis aliàs ei similis sit, colore magis discerni potest, vipera enim subflaua est. Cæterùm ab ammodyte percussos festina vtplurimùm mors sequitur. qui verò breui non pereunt, his sanguis ex vulnere promanat, & vulnus intumescit. paulo pòst autem sanies effertur, sequitúrque capitis grauitas, & animi deliquium: qui verò optimè dispositi sunt, in triduo intereunt. quanquam aliqui vsque ad septimum diem durarint. celerius verò mors adest iis qui à fœmina sauciantur. Auxilium porrò & hi ferunt, primùm quidem à communibus remediis, vtpote à cucurbitularum appositione cum scarificatione per ambitum vulneris locorum, & superiorum partium constrictione, & ad ipsam plagam scalpelli admotione. Propriè autem eis auxiliatur mentha cũ aqua mulsa potata, castoreũ, casia, & artemisiæ succus cum aqua. danda etiam in potu theriace: eadem quoque plagæ imponẽda. Vtendum & emplastris attractoriis: postea verò cataplasmata, quæ ad nomas siue vlcera serpentia conducunt, imponenda.

De sepe, Cap. XXVI.

Serpens qui seps appellatur, longitudine quidem duorum cubitorum reperitur, ex crasso autem in tenuem abit, rectà verò ac tardè proserpit: caput habet latum, os acutum: vniuersum autem corpus multis albis notis respersum. Cæterùm iis qui ab eo percussi sunt, ex vulneribus manifestus sanguis excernitur: paulo pòst verò sanies graueolens, tumor & dolor languidus est: at affectæ partes putrefactæ dealbãtur, ac totum corpus vitiligini (quæ alphos appellatur) simili colore inficitur: defluunt capilli toto corpore: atque intra tres aut quatuor dies pereunt. Porrò opem & hi sentiunt ex eisdem rebus quæ in viperæ & ceraftæ & ammodytæ morsu relatæ sunt. Exhibenda est præterea portulaca multa in cibo, & vinum bibendum myrtites meracius. Conueniet item spongiam calido aceto imbutam morsui imponere, & ex butyro cum melle locum illinire: aut milium cum melle. aut paleas vnà cum terra eis adhærente exustas illinito.

De cenchrite siue acontia, Cap. XXVII.

Cenchrites serpens est magnitudine duorum cubitorum, figura autem crassa in tenuem abeunte. colore viridi, maximè iuxta aluum, vt milium colore referat: vnde & cenchrias, hoc est miliaris appellatur. aiunt etiam hunc seipso fortiorem fieri quum milium floret. Cæterùm vbi se ad lædendum parat, extendit seipsum, ac veluti iaculum vibratum corporibus inuolat, atque hoc modo verberat. Ab huius morsu omnia quæ de vipera dicta sunt sequuntur, atque etiam grauiora, adeò vt etiam putrefactiones & carnium defluxus consequãtur, ac grauior item mors succedat. Cæterùm remedia similiter eadem quæ ad viperæ morsum his conducunt.

De ceraste, Cap. XXVIII.

Cerastes magnitudine cubitalis est, longissimus cubitorum est duorum: corpore verò arenosus est, & iuxta

caudam desquamatus: eminentias habet in capite duas cornuum similitudine. partes verò circa ventrem ex ordine squamis obsitæ sunt: quapropter in serpēdo sonum sibilo similem edit. per obliquum autem, non rectà prorepit. Cæterùm percussis ab eo, eleuatio ac tumor plagæ capitis claui similitudine insurgit, & sanies profluit vini colore aut nigricans, & maximè per ambitum, velut in cruentatis ac sugillatis aliàs fieri consueuit. Reliqua item quæ in viperæ morsu dicta sunt, etiam his succedunt, cum intensione vehementiori. vtplurimùm verò vsque ad nonum diem supersunt. Remedia autem eadem quæ morsis à vipera conferunt.

De dryino, Cap. XXIX.

SErpentes dryini appellati abundāt magis iuxta Hellespontum: latibula autem habent in quercuum radicibus. Est autem dryinus fœtidus: vnde & si quis eum non videat, fœtore loci cognoscatur. Est autem cubitorum duorum longitudine, & obesus, ac asperrimis squamis circa vniuersum corpus munitus. in his ipsis squamis muscæ pennis æreis latibula sua habere dicuntur, quæ tandē ipsos serpentes occidunt. Adeo autem malignæ ac nocentis naturæ est, vt si quis eum calcet modò, illius pedes excoriet, & tumorē ingentem circa crura inducat. & (quod magis mirum videri potest) aiunt etiam medici curantis ægrum manus excoriari. Si quis autem, inquiunt, animal ipsum occidat, omnia quæ odorat, ab eius fœtore corrupta putat. Porrò qui ab eo percutiuntur, his tumor insurgit nigricans, dolor vehemens, nome, delirium, corporis siccitas, singultus, vomitus biliosus aut omnino vomitus simplex, vrinæ suppressio, tremor, interceptio vocis, stupor, scissura & mortificatio percussorum locorum. plurimi etiā intereunt. Porrò & hi ipsi quoque ex iis quæ de viperæ morsu dicta sunt, opem sentiunt: itémque ex communibus remediis iuxta consequentium accessionum proportionem adhibitis.

De amphisbæna & scytala, Cap. XXX.

ANimalia hæc inter se similia sunt: non enim ex crassis in caudam tenuē abeunt, sed æqualis crassitudinis per totum existunt, vt neque cognoscant videntes ea, iuxta vtram partem caput aut cauda sint sita. Differt autem amphisbæna à scytala, in eo quòd ex vtraque parte progrediatur: vnde & amphisbæna *Græcis* est appellata: Galenus autem amphisbænam animal biceps esse dicit. De hac bestia ferunt quòd si fœmina vterum ferens ipsam transgrediatur, conceptum malè pariat ac abortiat. Cæterùm ab vtroque animāte demorsis, cōtingit morsum obscurum esse, ac vix apparere, veluti sunt muscarum puncturæ: quapropter etiamsi mordeant, non enecant tamen: verùm inflammationes inducunt, veluti contingunt etiā ab apum ac vesparum stimulis. quare transferantur ad hos quoque quæ de illis sunt relata: verùm facultate intensiore. Aiunt autem scytalam Chalcidicam eiusmodi accessiones sequi, quales à vipera morsos. Vnde & iisdem remediis ad eius morsum vtendum: &, vt compendiò dicam, ad omnē venenatæ feræ morsum, cuius speciei hic non reperis nomenclaturam, auxilia eadem quæ ad viperæ morsum conducunt.

De parea & spathiuro, Cap. XXXI.

PAreas serpens in Syriæ locis reperitur, colore autē alii quidem æs referunt, alii verò nigricant. Morsum autem etiamsi infixerint, non enecat: verùm quemadmodum amphisbæna & scytala, ita & hic plaga sua tantùm inflammationem inducit. quare ex iisdem etiam curentur, & ex iis quæ de chersydro referentur. Cæterùm spathiurus in locis iuxta Chalcidem magis inuenitur. Est autem animal ex crasso in caudam abiens tenuem: latū habens caput, ac mures comedens. Neque verò hic morsu enecat, sed inflammationes tantùm inducit. quapropter ab eis percussi itidem consimilibus remediis curentur.

De peliade & elape, Cap. XXXII.

SIgna quidem horum animalium apud veteres nō sunt descripta, vtpote quæ omnibus sunt manifesta. Contingit à peliade morsis dolor circa locum, & putrefactio, non periculosa tamē, & vexatio ac obfuscatio oculorum,

A ex veneni nimirum ad ipsos distributione. Curantur autem succo ptisanæ cum oleo in potu exhibito, & oxylapathi decocto, & simplicioribus remediis ad ictericos descriptis. Oculi verò lotio pueri venerem nondum experti proluantur tum per se tum muria admixta. caput item similiter ex eisdem perfundatur. Post purgationē deinde corporis, opobalsamum cum melle illine, aut collyriū aliquod visum acuens quod meatus rarefacere potest. simul enim cum lacrymarum profusione & venenum excernetur. Si verò dolor consequatur oculorum, eum leni-
B bus collyriis mitigare oportet, quæ tamen non stupefactent. Elapis porrò morsum tormen voluulosum consequitur. Aliàs communibus auxiliis curantur. maximè verò his quæ tormina leniunt, & vrinam cient.

De basilisco, Cap. XXXIII.

HOcce animal magnitudine est palmorum trium, subflauum & capite acuto. in capite autem eminentias tres habet. Vim verò super alia omnia reptilia maximam acquisiuit, vt nulla ex eis queant vel sibilum saltem ipsius sustinere. quin & si quod ex reliquis animalibus
C venenum iaculantibus ad cibum aut potum capiendum properet, & basilisci iuxta locū præsentiam persentiscat, retrocedit, necessarii etiam ad vitam nutrimenti negligens. Cæterū percussos ab eo totius corporis ardor comitatur, itémque liuor: defluunt capilli è corpore confestim, & in instāti omnino tempore mors sequitur. Neque verò corpus ipsius mortui vllum aliquod animal carniuorum attingit: si verò fame coactum ipsum cōtingat, tum & ipsi ilico eodem loci mors instat. aiunt autē quòd conspectus modò, & sibilans auditus, eos qui ipsum audierūt,
D tollat, similitérque ab ipso conspectos. quare vanum & superfluum duximus auxilia contra eum referre.

De draconibus, Cap. XXXIIII.

ANimal quidem hoc venenum non iacit: attractione autem & vi sua enecat. Abundāt quidem igitur dracones in Æthiopia & Lycia: colore autem differunt: alii enim nigri sunt, alii rufi, alii cinerei coloris: & rursus alii quidem cubitorum quinque sunt, alii verò decem. sunt & qui ad triginta cubitos se extendant: quidam etiam
E maiores narrantur. Squamis autem obsiti sunt per totum corpus asperrimis: magnos oculos habent, & supra oculos præeminentias quasdam similitudine pellium flexibiliū superciliorum. in mento autem excrescentiam quandam habent quam barbam appellāt: maximè hiante sunt oris rictu, lingua exerta, & dentibus magnis similitudine syluestrium suum, cum quibus etiam fracturas & collisiones corporum inferunt. Quare curationes veluti ad mordentia animalia fiunt, nō vt in iis quæ venenum iaciunt.

De chersydro, Cap. XXXV.

F SErpens hic chersydri appellationem inde habet, quòd in principio quidem in aquosis degit locis, & hydrus appellatur ab ipsis aquis, *hoc est natrix*: postea verò siccos incolit locos, & ex compositione locorum, chersydri, *id est natricis terrestris* nomen inuenit. In terra itaque degens, chersydrus appellatur, & tum sanè seipso sæuior redditur. equidem in humectis locis ex humido victu exsatiatus, non purum venenum habet: quum verò terrestris fit, maximè merum & nocentius id acquirit. Cæterùm simili-
G tudine est aspidis terrestris paruæ, præterquam quòd ceruicem non ita latam habet. hoc enim insigne solum aspides præ his habent. Qui igitur ab his morsi sunt, eis communiter eadem accedunt quæ in aliorum serpentiū morsu: veluti est tumor, continuus dolor arsiuus, liuidus locus & fæculētus, vertigo oculorum, exolutio, vomitus biliosi fœtidi. propriè autem motus totius corporis inordinatus, vt & per ventrem quædam inordinatè ferantur. mors autem intra tres dies. Porrò ex communibus remediis etiam hi opem ferunt, & ex theriacis antidotis. priuatim verò cupressi pilularum drach. vnam, & myrti baccarum
H itidem drach. vnā terito, & cum melle rosaceo aut vino mulso in potu exhibeto. Iuxta affectum autem locū calcem viuam & similia cum oleo imponito.

De rana rubeta, Cap. XXXVI.

RVbeta, ranæ species est quæ palustris vitæ conditionem in terrestrem mutauit, vnde & rubeta appella-

tur.hac autem mutatione, similiter vt cherſydrus, ægrè curabilem afflictionem eis qui in eam inciderunt, inducit: eſt enim animal magnitudine nihilo minus teſtudine parua exaſperat autem & vibrat terga dum ſpiritu expletur, atque ob idipſum audentius euadit. Ad lædendum itaque & manifeſtè inſurgit, & ſaltibus interpoſitũ ſpatium contrahit: raro quidem morſum infligẽs, verùm anhelitum conſueuit vehementer virulentum inducere, adeo vt etiam ſi anhelitu contingat tantùm, eos qui propè ſunt lædat. Plura autem de hoc animante hiſtoriis relata relinquimus, his tantùm quæ cognitu vtiliora iudicauimus appoſitis. Cæterùm qui ab eis læſi ſunt, his omne corpus intumeſcit, & diffinditur, ac citò omnino pereũt. Porrò quæ opem auxiliarem his ferre poſſunt, ex vniuerſalibus & communibus antidotis ac epithematis huc transferãtur, itémque & reliquis quæ ad curationem pertinere videbuntur.

De turture ſeu paſtinaca marina, Cap. XXXVII.

QVI à marina paſtinaca percuſſi ſunt, his vulneris locus manifeſtè apparet: ſequitur autẽ dolor pertinax, & totius corporis ſtupor: acutum enim & firmum habet aculeum, quo vehementiſſima vi in altum impulſo nerui ſauciantur. quapropter in aliquibus mors derepente totum conuellens corpus comitatur. Narrant quidam ſiquis caudam paſtinacæ quæ ictum intulit, auferat, & in arborem, maximè quercum, ſuſpendat ac figat, ipſam quidem arborem areſcere, ægrum autẽ ſanari: atque id iuxta contrariæ affectionis & remedii rationem contingere. Cæterùm auxilium ferunt percuſſi ab ea, vbi ſtupor & refrigeratio totius corporis cõſequatur, ex calidis illitionibus & cõſimilibus cataplaſmatis. Propriè autem furfures aceto cocti & pro cataplaſmate impoſiti, eis auxiliantur, & ipſum adeo acetum affuſum pro fotu valde prodeſt. Magis autem conueniunt eis attractoria, & quæ tenuium partium ſunt, ac calida: quò nimirum per attractoriam facultatem venenum ex profundo attrahatur, & per calorem frigiditas mitigetur, & quæ tenuiũ ſunt partium in altum proreptent. Ad hanc igitur rem in promptu habebis apta: Sulphur viuum vrina veteri rigatum, marrubium, lauri folia, echium, radicem panacis, ſaluiam, & ſimilia. at verò ſi his careas, fermentum acidum cum liquida pice emollitum impoſito: mirabiliter enim auxiliatur. Cum his concordat emplaſtrum Piſcatoris, & ex bryonia paſtillus tum impoſitus tum ex vino calido diluto potatus. eueſtigio autem vtilitatem ſuam demonſtrat: deſcribetur autem in fine huius Sermonis. Dato item & lauri decoctum, aut ſuccum Cyrenaicum erui quãtitate, cum myrrha, magnitudine fabæ, ac modico pipere: terito, ac dato cum vino. aut ſilphium, aut laſer ex vino: aut ſucci fici guttas quinque cum tribus ſerpylli granis bibendas præbe.

De murena, Cap. XXXVIII.

MOrſis à muræna eadem accidunt quæ morſis à vipera: quapropter etiam ſimilia remedia eis adhibenda. dato autem & fici ſuccum cum ſerpyllo, vt prædictum eſt.

De dracone marino, Cap. XXXIX.

AD marini draconis plagam, locum percuſſum cum plumbo fricato, ipſúmque draconem diſſectum plagæ impoſito. Serpyllum item tritum aut lenticulam coctam pro cataplaſmate impoſito. in potu verò abſinthiũ cum vino diluto præbeto, aut ſaluiam cum paſſo. Mirè etiam his conducit ex bryonia & eruo paſtillus cum vino potatus.

De ſcorpio marino, Cap. XL.

SCorpii marini plagam ſanat mullus diſſectus & impoſitus, ſulphur viuum cum aceto illitum: lauri baccæ tres tritæ in potu acceptæ.

De culicibus, Cap. XLI.

QVandoquidem & hi hominum corpora lædunt, etiam de ipſis pauca dicemus. Culices fugãtur cedrinorum lignorum ſcobe cum atramento ſutorio ſuffito. Idem faciunt cupreſſi pilulæ, aut coma aut ramenta, & vini fæx ſicca, & conyza, & bubulum ſtercus poſtquam cõ-

A traxerit nigrorem. Aut melanthium vel abſinthium oleo coctum illine, & culices non appropinquabunt. Aut melanthium cum abſinthio, aut ceruſſam cum atramento ſutorio in bubulo ſtercore ſuffito.

De muſcis, Cap. XLII.

MVſcas necat veratrum album tritum, lacti aut aquæ mulſæ inſperſum. Aliud. Semen hyoſcyami, & veratrum nigrum, & argenti ſpuma ſimul trita, & cum polenta irrigata & ſubacta, butyróque aut adipe nidoroſa facta, & in maſſas coacta, & muſcis expoſita, ipſas

B occidunt.

Ad pulices, Cap. XLIII.

PVlices necat rhododaphnes, aut cumini decoctum reſperſum. Idem & aqua marina facit.

Ad cimices, Cap. XLIIII.

VT ne cimices gignantur, chamæleontis nigri decoctum facit, ſi ex eo lectus proluatur. Deinde ſutoriũ atramentum cum felle tauri terito, ex eóque lectum illinito. Aut etiam oleum per ſe, aut cum atramento ſutorio inungito.

C De venenis, Cap. XLV.

EX animalibus exitioſa & lethaliter corrumpẽtia, ſunt cantharis, bupreſtis, ſalamandra, eruca pinorum, rana rubeta, lepus marinus, rana paluſtris muta, hirudines. Ex ſeminibus autem, hyoſcyamum, coriandrum, cicuta, pſyllium. Ex ſuccis, papaueris ſuccus, opocarpaſum, ſuccus thapſiæ, elaterium, ſuccus mandragoræ. Ex radicibus, thapſia, aconitum, ixias, veratrum nigrum, agaricum, ephemeron. Ex oleribus autem, taxus, ſolanum furioſum, herba ſardonia, papauer cornutum, ruta ſylueſtris. In

D his etiam fungorum genera connumerantur. Ex animalibus verò, ſanguis tauri, mel Heraclea Ponti vrbe natum, lac coagulatũ. Ex metallicis, gypſum, ceruſſa, calx, auripigmentum, ſandaracha, ſpuma argenti, argẽtum viuum. Ex iis verò quæ nobis familiaria ſunt, vinũ multum aceruatim à balneo potum: ſimiliter & aqua frigida aceruatim à balneo aut curſu ingeſta.

Methodus præſeruatiua nequis à venenoſo pharmaco lædatur, Cap. XLVI.

QVòd ſiquis venenum habeat ſuſpectum, præcauere

E omnino oportet, prima cura ad hoc adhibita vt corpus ita apparetur, quò læſioni ac veneni impreſſioni minimè obnoxium reddatur: quam ad rem bona cõcoctio vel in primis conducit. Cibi autem ea gratia ſumendi ſunt boni ſucci & magis carnoſi, animaduerſione habita nequod obſonium conſuetum non referat colorem, aut odorem, aut guſtum, aut qualitatem. multa enim venena à prouidis & probè conſiderantibus facilè cognoſcũtur. Qui igitur in potu aut cibo venenum ſuſpectum habet, is ſignis certis quale ſit id deprehendat. Ex odore nanque

F & amaritudine potus & cibi, opium cognoſcatur. Ex colore autem, ceruſſa, gypſum, calx. Ex iis verò quæ in cibo & potu innatant, lac coagulatum, & recẽs mactati tauri ſanguis. Ex fœtore autem & qualitate ac odore, rana rubeta, & lepus marinus. Quin & reliqua ex aliis quibuſdã ſignis noſcuntur, de quibus ſigillatim amplius dicetur. Cæterùm præſeruãtia ſunt, quæ ſiquis ieiunus præſumat, & pòſt ſumere venenum contingat, minimè ab ipſo lædatur. ſúntque huiuſmodi: Calaminthe quotidie accepta, ex natura ſua omni lethali pharmaco reſiſtit: & ſi in vene-

G ni ſuſpicione exhibeatur, deſtruit iam acceptã exitioſam facultatem. Theodorus autẽ ita inquit, Antidotus quæ incorrupta manens omnia venena vincit, hæc eſt: Nucũ iuglandum vnc. vnam, caricarum pinguium ſextantem, ſeſami vnc. vnam, vnumquodque per ſe tundito: deinde etiam ſimul piſtillo ex oleo optimo madefacto, & paſtillos nucis Ponticæ magnitudine formato, ex eíſque vnum aut tres dato, & nõ continget ipſum in vniuerſum vllum aliquod lethale pharmacum. quidam etiam rutæ trientem admiſcent. Strato autẽ, commune eſt, inquit, hoc

H præſidium ab omni exitioſo pharmaco præſeruans: Rutæ folia viginti, nuces iuglandes duas, caricas duas, ſalis grumum. hæc ieiuno præſumenda dato, & à nullo lethali pharmaco lædetur. Alia antidotus Aſclepiadæ, ad exitialia venena, quæ antè data adſeruat: ſi verò ab acce-

pro veneno detur, ipsum cognobile facit. Baccarũ iuniperi drachmas duas, terræ Lemniæ quæ sphragis dicitur drachmas duas, contere & melle aut oleo excipe. Vsu verò expetente, ad nucis Ponticæ magnitudinem ex aquæ mulsæ cyathis duobus à balneo bibendum præbe. Hoc quidem igitur pharmacum, si nulla lethalis adsit vis, sumptum manet, neque per vomitum reiicitur: si verò quippiam lethale haustum sit, nauseam mouet, & vomere cogit, vt acceptum venenum vnà cum antidoto excernatur. Quidam dimidiam tantùm partem Lemniæ terræ, ex iuniperi baccis coniiciunt, & cum oleo omphacino subactis, similiter vtuntur.

Quomodo cognoscantur qui venenum sumpserunt, Cap. XLVII.

COgnoscere autem & discernere oportet eos qui tale quippiam sumpserunt, ex signis quæ coincidunt & consequũtur. Vbi enim in aliquem placidæ & bene compositæ prius mentis, & bonæ itidẽ habitudinis, accedente etiam iusta ciborum concoctione, statim & derepente variæ accessiones irruant, præsertim ab accepto statim cibo aut potu: veluti si accedat tussis, aut fœtida sanguinis per os reiectio, aut molesta & ægra lotii excretio, aut dolor in alto nitens, aut ardor iuuenilis & vehemens, aut sensus erosionis, aut stuporis perculsio: punctura item, tremor, singultus, cõtractio, eruptio bullarum, liuor, tumor, coarctatio, quarundam partium putrefactio, vomitus fœtidus & plenus, manifesta alicuius venenosæ qualitatis apparitio & demonstratio. Ex his omnibus siquid repentè ab accepto cibo sano homini accidat: veneno infectum esse hunc ipsum existimandum est.

Communia remedia & cura omnis veneni, Cap. XLVIII.

IN iis igitur qui ignari venenum sumpserũt, aut quibus circumtectum exhibitum est, communibus remediis est vtendum. Itaque vbi adhuc datum venenum in ventre est, & ob id morsum & nauseam infert, aut etiam alias accessiones, euestigio ad vomitum infectus cogendus est, aut mox inde à veneno videlicet accepto, sua sponte, aut aqua & oleo tepidis in potu datis, aut butyro, (si oleũ nõ adsit) cum aqua calida dato. Licebit & maluæ decoctũ exhibere cum oleo, aut fœnigræci, aut seminis lini, aut furfurũ, aut ptisanæ succum, aut seminis vrticæ decoctum: vnumquodque ex his oleo admixto. A vomitu autẽ raphanos multos edendos dato, aut cum aqua tepida tritos absorbendos: aut (si hæc non adsint) nitrũ cum aqua præbeto, rursumq; vomere iubeto. Post sufficientẽ verò vomitũ, cõmunia remedia paulo mox dicẽda, in potu exhibeto. dato etiam id quod ex iuniperi baccis & terra Lemnia est præscriptum. Quòd si venenum antea ad intestina descenderit, & tormina circa vmbilicũ induxerit, clystere efficacissimo aluũ euacuare oportet, ex maluæ videlicet, althææ, fœnigræci, furfurũ, centaureæ, aristolochiæ, & similium decocto, melléque & nitro largo, itémque oleo admixto. In cibo verò exhibeatur raphanus, & salsamentum, alliáque & cepæ. at in potu, vinum recens mari mixtum. Si verò in vesicam impetum fecerit venenum, in aquam & oleum vtere decessu, ita vt in aqua ipsa fœnumgræcũ, ac lini semen, malua syuestris & satiua, ammiique semẽ sint decocta. In potu etiã idẽ ammii semen præbendũ, aut apiũ, aut fœniculum, aut spicã nardi, & similia odorata & simpliciora vrinã cientia. Si verò vesicã rodat venenũ, cucumeris semẽ desquamatum & tritum, cochlearii mẽsura ex passo diluto præbeto. Similiter autem, & si ventrẽ vehementer exurat, idem semẽ dato, ab omni calidiorum rerũ adhibitione abstinẽdo: & iis quæ ad cantharidẽ & buprestim referentur, vtendo. Cæterùm ad cutem iam delato veneno, irrigationem adhibeto, & illitionem ex oleo modico calido, in oleum item aut aquam & oleum in solio desessum. Cibos autem facilè digestibiles & sorbitiones cum melle exhibeto: piscibus itẽ recentibus teneris, & volucribus facilè cõcoctilibus vtitor. In potu deinde vinũ album & rufum, vetus & quamodoratissimum præbeto. Quòd si ad caput decurrat venenum, vt grauitas & sopor consequatur, primùm quidem aluus per infusum ex fœnigræci, seminis lini, althææ & cu-

A cumeris syluestris, maximè radicis decocto, subducatur: deinde sternutatorium ex struthio & pipere adhibeatur, & cyclamini succus, aut elaterii naribus infundatur: odoramenta item admoueantur, castoreum, & similia cum aceto diluta. Præterea & præseruantibus præsidiis vtendũ est, eóque quod ex nucibus & caricis constat, & quod ex iuniperi baccis ac Lemnia sphragide apparatur, & theriaca Andromachi ex viperis, & Mithridatis antidoto, & cõsimilibus. At verò, si composita nõ adsint, parabilibus vtaris, & communiter ad omnia ferme venena destinatis.
B communiter autem ad omnia lethalia venena facit irionis semen cum vino & oleo: Lemnia sphragis cum vino: egregiè enim & quamcelerrimè vomitum procurat. Aut nuces iuglandes cum caricis & ruta edat, aut hæc ipsa decoquito, & decocto accepto vomat: aut seminis lini, aut maluæ, aut fœnigræci decoctum cum oleo sumat. Porrò ad accessiones quæ cum frigore incidunt, abrotonum in aceto mulso cum sale dato. item irionis semen, eryngii radicem, spicæ Celticæ radicẽ, serpyllum, bryoniæ radicem, castoreum, porri succum, laser, sagapenum, opopana-
C ca, succum Cyrenaicum, rutæ syluestris semẽ. Polii etiam ac scordii & betonicæ, cuiusque drach. vnam, cum vino aut aceto mulso.

Ad eos qui cantharidas hauserunt, Cap. XLIX.

QVI cantharidas acceperunt in corpus, his statim virus earum in nares distribuitur odore picis. picis item aut cedriæ qualitas, linguæ inferri videtur. sequitur autem & stomachi morsus, ventrísque ac renum, & maximè vesicæ. Quandoque & sanguinis excretio per vrinam
D & aluum fortes morsus concomitatur. vnde sanè locus circa os ventris vehementer dolet, adeò vt ipsum pectoris os quod chondrum xiphoeidea à capitis gladii figura *Græci* appellãt, dolore affici putetur. Inflammatur autem & dextrum ilium: deinde vrinæ eiiciẽdæ difficultas, imò & suppressio, consequitur. Amplius autem & vis visiua oculorum consumitur, delirántque & à loco in locum iactantur. Cæterùm auxilium sentiunt, si quamcelerrimè vinum dulce eis præbeatur, nucleis pineis recentibus aqua calida præ maceratis ac probè tritis ei admixtis, aut
E cucumeris semine decorticato similiter admixto. Lac etiam assiduè cum melle modico primùm exhibendum, postea & per se recẽns mulctum. Aliquãdo & adipem anserinum aut gallinaceum liquefactum potui adfundito, aut terræ Samiæ drach. I. aut rosmarini drach. I. ex aqua mulsa dato. Danda etiam iura pinguia porcina, aut ouilla aut anserina: carnes etiam agninæ, gallinarum, porcellorum recẽns natorũ pingues ac probè coctæ, & cerebella porcina. amplius autem de iure absorbẽdum præbeatur, donec affectus ad vomitum concitetur. Bibat insuper vi-
F num dulce tepidum plurimum dilutũ. vbi biberit autẽ, vnumquodque vomitu reiiciat, rursúmque bibẽs vomat, idémq; sæpe repetitis vicibus faciat. Post vomitum verò lac recens mulctum, aut ptisanæ succus, vel alicæ, aut oryzæ, aut maluæ, aut seminis lini succus cum adipe anserino vel gallinaceo per clysterem infundatur. Quòd si exolutiones & morsus oboriantur, lac bubulum recẽns mulctum assiduè bibendum & citò reuomendum exhibeto. aut vitis germina contusa cum passo diluto dato. At verò contrariæ affectionis ratione, quantum nihil aliud,
G his auxiliantur, cantharidum alæ & pedes cum passo potata, & scorpii radix trita ex passo potata: quæ itidem optimè ad buprestim facit. Dandum & ex viperarum theriaca parum quid, aut ex Mithridatis antidoto. Porrò vbi accessiones fuerint sedatæ, farina hordeacea cum aqua mulsa ilio imponatur, & vniuerso corpore ex oleo gleucino aut Cyprino illito, æger in balneum deducatur, & in solio diutius moretur. Cibis autem facilè concoctilibus, & acrimoniam lenientibus, multo tempore vtatur. vinis item dulcibus & lactis potu.

H De buprestí, Cap. L.

BVprestis species quidẽ est cantharidis, verùm virosi tum gustus tũ odoris. Ab eius autẽ haustu vehemẽs stomachi & alui dolor cõsequitur. Intumescit itẽ os ventris, vẽtérq; ipse ac totũ corpus attollitur, quemadmodũ in hydro-

in hydropicis fieri consueuit,& lotium cohibetur. Cæterùm eadem remedia quæ ad cantharidas dicta sunt, etiã ad buprestis sumptionem exhibẽtur. Propriè autem post vomitum à iusculis pinguibus & passo concitatũ,& post euacuationes per clysterem, ficus aridæ pingues in cibo conueniunt,& decoctum ipsarum in potu cum vino. Cõmodissimum autem tum his tum qui cãtharidas acceperunt, est muliebre lac ex ipsis mamillis assiduè exuctum.

De eruca pini, Cap. LI.

ERuca pinus potata, statim dolor circa os &palatũ oboritur, & linguæ inflammatio fortis, & stomachi alÿque ac intestinorum afflictio vehemens, cum pruriginoso circa interna sensu: ardor item per totum corpus,& stomachi fastidium. Cæterùm eadem his auxiliatur quæ ad cantharidas sunt relata. propriè autem oleum melinũ pro simplici oleo exhibitum,& vomitu reiectum.

De salamandra, Cap. LII.

SAlamandra, animal simile est stellioni, asperius & scabrum magis quàm lacerta venenata. Penetrat autem hoc animal per ignem ardentem, nihilque læditur, dissecta & discedente ab ipso flamma. si verò per tempus aliquod in igne immoretur, consumpto frigido in eo humore, exuritur. Comitatur autem salamandræ acceptionem, inflammatio linguæ, mens impedita & turbata, tremórque cum stupore quodam & exolutione. Quædam etiam corporis partes per ambitum liuescunt, adeò vt etiam decidãt sæpius, putrefactæ. Primùm equidem maculæ albæ per corpus apparent, deinde rubræ, postea nigræ, cum putrefactione & defluuio capillorum. Danda verò & his quæ in cantharide; sunt relatã, vt inde vomant. Propriè autem resinam pinus cum melle tritam delingendam præbe: aut etiam galbanum cum melle, aut nuces pineas tritas cum chamæpityos decocto: aut vrticæ folia liliis incocta cum oleo. Præter opinionem autem eis auxiliatur ranarum iusculum, si eryngii radices in eo coquantur.

De lepore marino, Cap. LIII.

LEpus marinus reperitur fermè in totum inter loligines, animal paruũ, virosum odorem habens. Concomitatur autem eos qui eum in corpus ingesserunt, sapor in ore similis piscibus virosis: paulo verò pòst aluum dolitãt,& color corporis ad arquati similitudinẽ permutatur, deinde plũbeus redditur cum faciei tumore. Incẽdunt autẽ pedis plantæ, & pudendum tumefactum cohibet vrinæ effusionem: progrediente verò malo, etiam cærulei coloris lotium emingunt, quandoque etiam sanguinolentum. deinde nauseabundi facti biliosa vomunt sanguine permixta, & piscium loturam olentia. Exudãt item graueolentia,& omne piscis genus auersantur ac odio habent præter cancrum. His igitur lac asininum recèns mulctũ cum passo assiduè præbeatur, aut, si hoc non adsit, bubulum, aut maluæ decoctum: indéque confestim vomant: deinde radicis cyclamini tritæ drach. IIII. cũ vino diluto dẽtur. aut veratri nigri drach. vna, aut scãmoniæ scrupuli duo cum bubulo lacte aut aqua mulsa. aut mali Punici acini, vel cedrides, *hoc est cedri fructus*, triti ex vino. Aut picem liquidam, aut cedriam modicam cũ passo delingendam dato. Anseris item sanguinem adhuc calentem, cum passo bibendum præbeto. Edat & cancros assiduè: piscem enim nullum admittit. signum porrò salutis iudicabis, si piscem edere possit.

De rana rubeta, Cap. LIIII.

RANÆ rubetæ duæ sunt species: altera quidem surda est: altera verò non. Surda autem exitiosa censetur: pascitur autem in arundinibus, roris lictu viuens: ex ea sanè venenum apparatur: quod qui acceperint, febris comitatur, extremæ partes incenduntur, frequentique anhelatione ac difficili spiratione anguntur. tumor autem sequitur corporis cum pallore buxeo intenso, fœtórque oris & singultus. quãdoque etiam seminis inuoluntariũ profluuium contingit. Cæterùm facilè opem reperiunt, si post aquæ & olei vomitum, vinum meracum multum sumant, aut picem cum vino. Radicem etiam harundinum in quibus ranæ rubetæ pascuntur, contusam ex vino bibendam dato, aut cyperum ibidem enatam pondere drachmarũ II. ex vino. Aut marinæ testudinis sanguinẽ cum

A leporis coagulo & cumino ex vino præbeto. Porrò dolium insuper aut furnũ igne feruefacito, ignéque extracto laterem imponito,& ægrum immitti, multúmque ac diu exudare iubeto. Cogatur autem & ad continẽtem ambulationem, cursúmque ac exercitationem, propter cõtentũ in ipsis stuporem. vehementer enim efficax exercitatio in ipsis existit. Quotidie etiam lauetur.

De rana palustri, Cap. LV.

QVI ranam palustrem acceperunt, appetitione priuãtur, sequitúrque oris humectatio, nausea, vomitus, &
B oris stomachi leuior morsus. Curantur autem vini multi potu cum omnibus quæ calfactoriã vim habent: velut est Cyrenaicus succus, laser, silphiũ, cuminũ, piper & similia.

De hirudinibus, Cap. LVI.

HIrudines cum aqua deuoratæ, faucibus adhærent, aut iuxta quempiam stomachi locum, aut ipsi ori vẽtris,& primùm quidem sensim exugunt sanguinem: expletæ autem, iis quæ deglutimus viam obstruunt: superexpletæ verò, etiam sanguinem quem exuxerunt foras profundunt, vt imaginationem inducant tanquam san-
C guis ex internis locis reiectetur. Cæterùm qui affectis cõtingit exuctionis sensus, is signum fit tibi hirudinem deglutitam esse. Excutit autem ipsas muria continuè & paulatim absorpta, atque id eo magis, si acida muria sit & laser ei admisceatur. idem facit & nix aceto dissoluta & assiduè absorpta. Gargarizet insuper nitrum cũ aqua, aut aquam marinam, aut atramentum sutorium cum aceto, aut sinapi, aut hyssopũ, aut origanum. Si verò infernè circa os ventris hirudo adhæreat, prædicta itidem omnia bibenda dato, præter sutorium atramentũ. vtendum etiã
D iis quæ aluum soluere possunt, aut medicamento purgatiuo. cũ excrementis enim exire consueuerunt. nos autẽ per allii multi esum has eiiciẽtes, nullo ex prædictis opus habemus. Quæ postremũ gutturi affixæ sunt, hoc modo excutere oportet: Ægrum in solium calida expletũ vsq; ad collum immittito, & frigidissimam aquam ore tenẽdam exhibeto, eámque frequenter permutato. egreditur enim inde hirudo frigidæ appetentia prolecta.

De ephemero, Cap. LVII.

QVI ephemerum, quod aliqui colchicum aut bulbum syluestrem appellant, in corpus adsumpse-
E runt, hos pruritus totius corporis concomitatur, non dissimilis ei qui vrticæ aut squillæ irritamẽtis lacessitus excitatur. circa stomachum insuper acrimoniam sentiunt, & vruntur cum multa grauitate. Inualescente autem malo, per aluum cruentum quiddam ramentosam admixtionem habens effertur. His veluti salamandra accepta auxiliari oportet, per vomitus videlicet assiduos & infusorum immissionem. Cæterùm antequam inualescat venenum, querci foliorum, aut glandium, aut mali-
F corii decoctum cum vino præbeto, aut origanum cum lixiuio, aut vuas passas pingues tritas cum lacte exhibeto. Mirabiliter autem auxiliatur lac bubulum recèns mulctum assiduè potatum, & in ore detentum, vt alio auxilio non sit opus.

De dorycnio aut solano furioso, Cap. LVIII.

DOrycnio siue solano (vt alii appellauerunt) furioso potato, in gustu veluti lactis quædam qualitas sentitur, singultus adest continuus, humectatio linguæ & sanguis aceruatim reiicitur, atque per aluum ramentosa quædam
G feruntur, quemadmodum in dysentericis fieri consueuit. Antequam verò quid tale consequatur, post vomitum & clysterẽ, aqua mulsa, aut lac asininum recèns mulctũ assiduè potatũ auxiliatur, passum item tepidum cũ aniso potatum & amygdalis amaris tribus: pectuscula etiam gallinarum probè cocta, & omne conchyliorum genus crudũ & assatum in cibo acceptum, & locustæ & gammari, & iusculum ipsorum in potu.

De aconito, Cap. LIX.

H AConitũ verò quod quidã irin syluestrẽ appellãt, statim dũ potatur, linguã edulcorat cum quadã adstrictione. deinde paulo pòst in lingua amarescit,& cõstrictio mandibularũ cõcomitatur,& oris stomachi morsus,& laterũ dolor, pectorisq; grauitas ac præcordiorũ: materia enĩ quæpiã circa vmbilicũ innititur,& cũ multis flatibus cõ-

sequētibus corruptio contingit. grauatur item caput & tē pora cōtremiscūt: oculi verò turbatiores fiūt & subrueūti ac lacrymas profundūt. quòd si diutius perseueret malū, etiā tremor ac cōcussio ac tumor totius corporis sequitur. Cæterùm his post vomitus & infusa, origani potu succurrendum est, & rutæ, marrubii, absinthii, erucæ, abrotoni, chamelææ ac trixaginis cum vino: aut coaguli ceruini, aut hœdi, aut leporis potu ex aceto. Aut ferri recrementum, aut ipsum ferrum, aut aurum siue argentum, aut lapidem molarem. omnia igne candefacta in vino extinguito, ipsumque vinum calidum bibendum præbeto, aut lixiuium cum vino dato. Aut pullum gallinaceum tenerum & pinguissimum coquito & decoquendo eliquato, donec ossa sola relinquantur, & iusculum per se vel cum vino bibendum exhibeto. facit & vitulinum pingue ius potatum & vomitu reiectum. Maximè verò propriè facit trixago potata, & castoreum, & iris ac ruta: quanquam aliqui à nullo horum se auxilium sensisse afferant.

De melle quod in Heraclea Ponti nascitur, Cap. LX.

HOC mel, siue in potu siue in cibo acceptum, easdem afflictiones infert quas aconitum: in Heraclea enim Ponti vrbe aconitum gignitur, ex quo colligitur ibidem istud mellis genus. Conueniunt igitur eadem auxilia in aconito iam relata, & magis vtiq; rutæ folia ex vino mulso potata.

De coriandro, Cap. LXI.

COriandrum potum validam & asperam vocem facit, & delirium furiosum non dissimile illi quod ab ebrietate proficiscitur, inducit, hoc accedente etiam quòd turpia dictu infecti loquantur, & per omne corpus odor coriandri trāspiret. Auxiliatur autem eis vomitus ex oleo irino, & vinum meracum cum per se tum cum absinthio potatum: oua item in vnū vasculum euacuata cōquassata & tepefacta ex muriáque absorpta, ius itidē pingue salsum tum anserinum, tum gallinaceum. passum etiā & anisum in vino acido siue vappa sumptum.

De psyllio, Cap. LXII.

PSyllion potatum totius corporis frigiditatē inducit, & stuporem cum exolutione & mœrore. auxiliantur autem iis eadem quæ coriandro hausto.

De cicuta, Cap. LXIII.

CIcuta potata vertiginem & caliginem oculorum inducit, adeò vt neque minimum cernere possint: singultum insuper ac mentis perculsionem & frigiditatem. sequitur deinde suffocatio, & segnities ac liuor: postremū conuulsi, spiritu in respiratione suppresso, strangulantur. In principio igitur per vomitum ex aqua & oleo cicutam excutere oportet: quod verò ad intestinum delapsum est, per euacuationem expurgetur. Deinde tanquam ad maximum remedium, ad passi meraci potum perueniendum, ita vt interuallis meraci potus, bubulum lac aut asininum recèns mulctum, aut absinthium cum pipere in potu exhibeamus: rutam item & castoreum ac mentham cum vino. aut amomi drach. I. aut styracis drach. I. cum semine vrticæ ex vino. aut lauri folia, aut silphium, aut laser, aut succum Cyrenaicum, aut apii semen, aut iridis radicem, aut seseli Massiliense, omnia ex vino dulci, aut nitrum cum aqua larga. Totum præterea corpus calefacere conducit, & præsertim præcordia. ad vehementiorem item motum ac cursum æger cogatur.

De smilace seu taxo, Cap. LXIIII.

SMilax quæ & thymion, atque apud Romanos taxus appellatur, potata frigus totius corporis & suffocationē inducit, & celerem omnino mortem. Cæterùm remedia eadem quæ ad cicutæ haustum relata sunt, eis auxiliātur.

De succo carpasi, Cap. LXV.

CArpasi succus potatus soporem grauiorem inducit, & sensus hebetat absque dolore. exudationem etiam facit, & repentinam suffocationem cum exitiosæ saniei reiectatione. Opem verò sentiunt ex iis quibus curantur qui cicutam hauserunt & toxicum, atque item ephemeron.

De herba sardonia, Cap. LXVI.

HErba quæ sardonia appellatur, & ranunculi species est, potata, furorem & conuulsiones inducit, malásq; contrahit, vt risus imaginem de se præbeat qui eam hausit, à qua dispositione etiam sardonius risus non admodū boni nominis adagio vulgò circumfertur. est enim accessio grauis omnino quæ falsi risus prætextu præsentem & insperatam mortem inducit. Cæterùm qui eam hauserunt, post vomitum, aquæ mulsæ ac lactis potu iuuantur, fotúque ac irrigatione & pinguefactione totius corporis per calfactoria vnguenta. Immittēdi etiā sunt in aquā & oleum calidum, inungendique ac fricandi plurima post egressum ex solio perfrictione. in vniuersum enim velut ad conuulsionem, curam moliri oportet: castoreo item cum passo & per se in potu dato, & siqua ei consimilia existunt.

De hyoscyamo, Cap. LXVII.

HYoscyamus acceptus delirium quali ebrii obnoxii fiunt, inducit, & iactationem corporis cum distortione. his succedit exolutio animi deliquio similis, & oculorū rubor, pruritus, deinde tremor. suntque omnino deliri & putāt se flagris corpore cædi. Cæterùm facilè curātur aquæ mulsæ largo: & lactis potu, si haberi possit, asinini: id verò si nō adsit, caprinū aut bubulū exhibēdū. Facit autē & ad eos vinum salsum, & vrticæ semen, similiter & folia cocta ex vino salso. sinapi præterea, & raphanus, nasturtium, cæpe, & allia eis conueniunt, vnumquodque ex vino salso. At verò quiescere eos conuenit vt vinum eo melius concoquatur. auxiliatur etiam eis muliebris lactis exuctio.

De mandragora, Cap. LXVIII.

MAndragoræ radicem nemo latēter exhibere potest. etenim trita quidem liquida grauem quendam & nauseabundum odorem exhibet, & gustui etiam amarulenta est & iniucunda: certa itidem copia & mensura ad lædendum exhibetur: de cætero verò molestias quidem facit: interitum autem serius inducit. Cæterùm ex iis qui radicem hanc hauserunt, alii quidem segnes & languidi tristésq; ac exoluti fiūt, & refrigerati in grauē veternosum soporem delabuntur, & si quis eos excitet, vix audiunt, & excitati, citò rursus recidūt. Alii verò calidi quidē minimè fiunt, verùm mēte perturbati, tardè in obliuiosum soporē incidunt. Cura itaque adhuc perturbatis adhibenda est post vomitum, coriandri semine aut pulegio tenuissimè trito in potu cum aqua calida dato, aut iis quæ ventrē infernè exoluere possunt. Eis verò qui graui sopore pressi sunt, post vomitum, origanum ex aqua frigida exhibendum est: valde enim inde iuuantur. Dandum etiam absinthium in passo diluto. caput verò ex aceto rosaceo irrigandum est ægro assiduè excitato. Odoramenta etiam naribus admouēda, castoreum, ruta, pulegium cum aceto. Porrò mandragoræ mala perfectè matura, à quibusdam comeduntur citra noxam, semine tamen reiecto: & si plura quàm oporteat edātur, plus somni quàm iuxta naturā conuenit, inducunt: immatura verò & crudiora, & præsertim cum semine comesta, maximum periculum inferunt. sequitur ab eorum acceptione ardor circa superficiem corporis. lingua verò & os exsiccantur vsque eo vt neque saliua hæ partes humectentur. hiant semper, ore citra intermissionem aerem attrahentes. & si non statim auxilium feratur, conuulsi pereunt. At verò si remedia afferantur, facilè curabiles existunt. aquam nanque cū theriaca ex viperis Andromachi potantes, ab omnibus molestiis liberātur. Vehemēter autē iuuātur in aqua frigida natatione, maximè si aliquādiu in ipsa immorētur.

De succo papaueris, Cap. LXIX.

QVemadmodum de mandragoræ radice prædictum est, ita neque papaueris succum quispiam latenter sano homini exhibere possit, propter saporis proprietatem & amaritudinem ac grauеolentiam odoris, & quòd certa copia ad interitum inferendum exhibeatur. Quando igitur aliqui voluntariè hoc pharmacum biberint, siue id manifestare noluerint, siue volentes dicere non possint, per huiusmodi accessiones cognoscentur. Sequitur enim eos qui eum acceperunt, in somnum grauem collapsio, cum frigiditate & pruritu intenso, vt aliquando ob ipsum excitentur, odórque opii per totum corpus effertur & exhalat. inferior maxilla laxatur, tumescunt labra, irruit

singultus, distorquetur nasus, adest pallor, liuor vnguium, præcordiorum diuulsio, respiratio parua & frigida, & per interualla fissuræ: ad finem etiam conuulsio. Auxiliatur autem his post vomitionem ex oleo, & acrioris clysteris infusionē; acetum mulsum potatum, & acetum calidū per se, & vinū vetus rufū meracū largū cū absinthio & casia, & nitrū cū aqua: & origanus cū lixiuio, rutæ syluestris semē, piper & castoreū ex aceto mulso, satureiæ & origani decoctum cum vino. Oportet autem & hos odoramentis excitare, & in calidū solium immittere & fouere ob pruritum. post balneum autem pinguia iuscula, & medulla ceruina exhibenda. Manifestum autem quòd & his & omnibus qui etiam aliud venenum sumpserunt, dari debeat theriace, tum ante tum post vomitum.

De toxico, Cap. L X X.

TOxicum inde appellatum videtur, quòd barbari sagittas, quas toxeumata *Græci* vocant, ex eo illinirent. Concomitatur autem eos qui toxicum biberunt, labiorum & linguæ inflammatio, furor adeò vehemens vt ægri variis imaginationibus obuersantibus coerceri non possint: atque ob id adeo etiam ægrè curentur, & rarò aliquem seruari contingat. Vinculis igitur eos cōstringere oportet, & cogere ad passi cum rosaceo potum, & vomitum per immissionem pinnularum. deinde iusculum pulli gallinacei pinguis absorbēdum dato. Auxiliatur autem eis rapi semen potatum. magis propriè autem quinquefolii radix, & sanguis hirci vel capræ, & cortex querci nus cum lacte tritus, & mala cotonea comesta, aut decoctum ipsorum potatum, & pulegium potatum, amomúmque & carpobalsamum ex vino. Quòd siquis periculum effugiat, multo tamen tempore in lecto decumbet: stupidus autem & dubiæ ac vacillantis rationis per reliquum vitæ tempus manebit.

De iis qui ixian hauserunt, Cap. L X X I.

IXia quæ & vlophonon appellatur, potata saporē & odorē ocymo similem habet. linguæ autem inflāmationē fortem infert & furorem: recrementorum vias omnes obstruit murmuráque ac rugitus intestinorum cum animi deliquio inducit, quum tamen interim nihil excernatur. Auxiliantur autem eis post largam vomitionem & vetris per clysterem subductionem, absinthii cremor cū vino multo aut aceto, aut aceto mulso potatus, aut syluestris rutæ semen, aut silphii radix, aut tragorigani decoctum cum aliquo ex prædictis, vel cum lacte. aut resinæ terebinthinæ & nardi & silphii cuiusque obol. I. ex vino. aut castorei & rutæ & terebinthinæ, singulorum drach. I.

De chamæleonte, Cap. L X X I I.

A Chamæleōtis potu, morsus ventris & linguæ tumor cum rugitibus intestinorum sequitur, facies distorquetur, & vomitus spumosus, & tremores & concussiones & totius corporis conuulsiones, ac vocis interceptio concomitantur. qui verò album chamæleontem hauserūt, etiam strangulantur. Cæterùm curantur ex iis quæ ad fungos sunt relata. Datur eis & thlaspios & betæ succus, & triticeæ ptisanæ succus ex passo, absinthii cremor, & nitrum cum aceto mulso. vbi verò vomuerint, lac recēns mulctū sæpe exhibeto, & aluum cum lubricis infusis eluito, velut est fœnigræci & althææ decoctum. Præcordiis etiam fomenta ac calfactoria adhibeto.

De fungis, Cap. L X X I I I.

FVngorum aliqui genere, aliqui copia noxii sunt. inferunt autem suffocationes strangulationibus non absimiles, quibus confestim priusquam penitus vincantur, auxiliari oportet, per raphani aut rutæ foliorum largā comestionem. Dandum & nitrum bibendum ex posca tepida aut aceto mulso, ita vt his liquoribus hyssopum, origanum, thymúmque sint incocta, atque inde ad vomitū cogantur. mirabiliter autem iuuantur lixiuii ex sarmētorum cinere excolati potu: atque eo amplius si ex pirastri ligno lixiuium sit factum, aceto ac nitro ad cinerem eius adiecto. syluestria verò pira, aut arboris ipsorum, pirastri videlicet folia, cum fungis cocta, strangulandi vim ex eis tollunt, insupérque ab eorum acceptione comesta, auxiliātur. Bibitur & commodè aristolochiæ drach. I. aut absinthii ex vino, melissophyllon cum nitro, radix panacis cum vino. nasturtium item viride edat, aut semen bibat. Cæterùm Philagrius, Gallinaceum stercus album, inquit, tritum exhibemus ex posca aut aceto mulso: huius enim manifestum habemus experimentum quòd ad fungorum strangulationes auxilietur. oportet autem & acri infuso aluum euacuare. Quando verò quidam fungi à feris venenum iaculantibus arrosi aut infecti, aut etiam in locis vbi eiusmodi bestiæ latibula sua habent, enati, non modò suffocationem inducunt, sed & intestina exulcerant, absinthii & ficuum decoctum largè in potu exhibēdum est, & origanum cum melle, indéque vomendum: deinde verò theriacen bibat, & in calidam aquam demittatur.

De sanguine tauri, Cap. L X X I I I I.

SAnguis tauri recēns mactati potatus, in aluo in grumos cogitur, ægrámque spirationem inducit ac suffocationem: comprimit etiam os ventris, & continuas conuulsiones infert. Inuenitur autem horum lingua rubra, & gingiuæ corrosæ, & sanguinis grumi inter dentes. In his itaque vomitum vitamus: etenim grumi in ore ventris coadunati, vomitum impediunt: damus autem eis quæcunque grumos dissoluere possunt. grossos igitur ex fico, maximè syluestri, succi plenos cum posca & nitro dato, aut fici succū eodem modo, aut lixiuiū ex cinere lignorum fici, aut ramulos fici tritos cum nitro & posca præbeto. at verò syluestris fici fructus etiam siccus comestus, e uestigio grumos dissoluit. Datur & silphii radix vtiliter ex aceto, & amarātum, & brassicæ semen, & conyzæ folia cum pipere & lixiuio. Aluus autem pinguibus & lubricis infusis eluatur.

De lacte in grumos coacto, Cap. L X X V.

LAC coagulatum aut multum & aceruatim haustū, suffocationem aliquando infert in grumos coactum. Auxiliatur autem his coagulum omne, maximè verò leporinum ex aceto potatum. etenim coagulum recenti lacti iniectum, ipsum cogit & inspissat, id verò quod iam coactum est, ex natura sua dissoluit. Datur eis & calaminthæ viridis succus, aut folia arida trita, & iuniperi baccæ. item ea quæ ad sanguinem in grumos dēsatum sunt prædicta. Vomitum verò etiam in his recusamus, neque quicquam omnino salsum exhibemus.

De gypso, Cap. L X X V I.

GYpsum potatum in lapidem induratur ac strangulationem inducit: quapropter eadem auxilia quæ ad fungos relata sunt huc transferre oportet, ita tamen vt in his pro oleo, maluæ, aut fœnigræci, aut ficuum decoctum exhibeamus, aut oleum cum aqua mulsa. his item eadem decocta, per clysteres infundenda.

De cerussa, Cap. L X X V I I.

CErussa ob colorem suum latere non potest: accepta enim palatum inalbat, linguámque ac gingiuas, in quibus etiam pars aliqua cerussæ reperietur. Infert autem singultus & tusses, linguǽque ac faucium ariditatem: frigescunt corporis extrema cum delirio & mentis perculsione, & difficili motu siue torpore. His porrò aqua mulsa exhibenda est, aut ficuum & maluæ decoctum, aut lac calidum, aut sesamum tritum ex passo, aut lixiuium ex cinere sarmentitio, aut oleum irinum. omnibus enim oleum largè admiscere oportet: ab vnoquoque verò vomant. facit & scammonia cum aqua mulsa potata.

De argenti spuma, Cap. L X X V I I I.

ARgēti spuma potata grauitatem stomachi inducit, aluique ac intestinorum, cum torminibus voluulosis intensis, quæ circa vmbilicum maximè innituntur. Lotium supprimitur, corpus intumescit, liuescit ac plumbi colorem induit, & articuli incenduntur ac ardent. ad finem verò & suffocatio sequitur. Confert igitur post vomitum à decoctionibus lubricis factum, hormini semē, & myrrhæ oboli tres ex vino, aut absinthium, aut apii semen, aut hyssopum, aut piper, & columbinum stercus cū vino & oleo, aut cum vino mulso & oleo. Si verò nimiū proflua fit aluus, lauacra calida, & carnes suillæ pingues assatæ conueniunt, & aquæ potus, & oleum similiter in potu.

De argento viuo, Cap. LXXIX.

ARgentum viuum hydrargyros *Græcis* appellatũ potatum eadem infert quæ argenti ſpuma conſimilẽ etiam curam expoſtulat. Auxiliatur autem imprimis lac aſininum recens mulctum potatum ac vomitu reiectum.

De calce, ſandaracha, & auripigmento, Cap. LXXX.

CAlx, ſandaracha, & auripigmentum potata dolorem ventris & inteſtinorum cum vehementi morſu inducunt. Iuuantur autem ſucci maluæ potu, aut ſeminis lini, aut oryzæ, aut alicæ pinguibus iuſculis potatis, aquáque mulſa & lacte calido, ſi ea aſſiduo vomitu reiecerint.

De thapſia, veratro, elaterio, & agarico, Cap. LXXXI.

EX iis quæ hominibus ob commoditatem in vſu veniunt, aliquando verò pericula inducunt, eſt thapſia, veratrum album & nigrum, elaterium, agaricum. Quandoque enim & hæc ſuffocationem inferunt, & purgationem vltra quàm oportet: agaricum verò in quibuſdam per aluũ non ſubductum, tremorem & reſolutionem produxit. Suffocationibus igitur, veluti in fungis dictũ eſt, nos opponemus, aut velut de albo veratro relatũ eſt in tertio Sermone. Purgationes autem vltra modum factas, per ea quæ cohibere poſſunt ſedabimus, & per ea itidem quæ firmitatem corpori addũt, de quibus ſimiliter in tertio Sermone eſt prædictum.

De rutæ ſylueſtris & melanthii nocumentis, Cap. LXXXII.

LVbricorum & acrimoniam hebetantium decoctorũ potu cum largo oleo opus habent, qui ea hauſerunt.

De aceruato frigidæ aquæ potu, Cap. LXXXIII.

FRigida aqua aceruatim pota, aut etiam vinum meracum, aut paſſum, à balneo maximè, aut curſu, aut concitatioribus exercitamentis, morſus & dolores inducunt. verùm in his ſtatim venam ſecare oportet, & per clyſterem euacuare.

De ſtrangulatis, Cap. LXXXIIII.

STrangulatis, adhuc tamen inſpirantibus & aerem attrahentibus, ſternutatorium naribus admotum auxiliatur, & venæ in cubito ſectio. Piper autem ex aceto ſiue poſca bibendum dato, & ad vomitum cogito. coarctatis deinde colli locis, aquam & oleum calidum adhibeto, aut anethinum calidum, aut adipem anſerinum. lanis inſuper mollibus collum amplectendum eſt ac fouendum.

De iis qui ex alto ceciderunt, Cap. LXXXV.

EX alto præcipitatis eueſtigio auxiliantur vitis ſarmẽta aquæ incocta, ſi aqua in potu ſumatur: quòd ſi æger potam aquam non ferat, ſed vomitu reiiciat, morietur. Si verò is qui cecidit, ſanguinem expuit, & venarum ruptura ſit ſuſpecta, ſarmenta ipſa vrito, & aqua reſtinguito, ipſámque aquam percolatam bibendam dato, quò inde ſanguinis grumi diſſoluantur. at verò ſarmentis non præſentibus, cinerem quencunque pelluito, & lixiuio inde vtitor.

De præſeruantibus & præſagis animalibus, Cap. LXXXVI.

QVando verò & præſeruatiua quædam ac præſaga animalia deſcripta ſunt veteribus, quæ iuxta contrariæ affectionis rationem venena produnt, ex his etiam magis probata eligemus, atque hîc apponemus, quò vniuerſus ſermo huius tractationis perfectior fiat. Piſo itaq; in libro De animalibus, ait perdicem qui domi noſtræ cõ nutritur, vociferari ac clamare, circumplicaréque, ac lacerare cortem in qua perdices connutriuntur, vbi cognouerit medicamentum quodpiam intra ædes parari aut aliud venenũ. Menelbus autem, Aquila (inquit) intra ædes connutrita, inſilit, & arcet eos qui talia moliuntur. Simonides verò pauonem tradit cognito apparato medicamẽto, ad locum prodire & clamare, ſéque expandere & medicamẽtum ex vaſis diſpergere, aut etiam effodere ſi quidem ſit ſub terram defoſſum. Ariſtodemus porrò ichneumonem domi nutritum medicamenta ſub terram defoſſa præſagire ſcribit. Pherecydes autem narrat pſittacum marem obſeruare & arguere ac nominatim deferre eos qui talia faciunt, aut in domum important. Cæterùm

A poſt ſcripta venena, etiam antidotos multi vſus & commoditatis, experimentóque cognitas, ex ordine ſubnectemus.

De theriaca ex viperis, Andromachi, Cap. LXXXVII.

ORdiemur autem à theriaca Andromachi ex viperis, cuius admiratione ductus Galenus hæc de ea ſcribit. Quum multa diſcordia ſit circa theriaces deſcriptiones, nos Andromachi deſcriptione vt longè optima vtimur, quæ etiam in regum vſus apparatur. ſit autem apparatus B eius hoc modo. Primùm quidem ſquilliticos paſtillos apparare oportet, propterea quòd reſiccatione per multos dies opus habent. apparantur autem hoc modo.

Paſtillorum ſquilliticorum præparatio, Cap. LXXXVIII.

SQuillã, accipere oportet recentem, probè coaltam, ruſam & non valde magnam, eámque non (vt quidam faciunt) luto, ſed fermento mundo integere, & in cacabos in quibus panes aſſãtur inditam in furnum vt aſſetur immittere. Deinde extractam per ambitum purgare & acceptis internis partibus tenerioribus eas ipſas probè terere, C & farinæ eruinæ ex eruo rufo recenti factæ, duas tertias ſquillæ partes inſpergere, ita vt erui quidẽ libræ ſint duæ, ſquillæ verò tres: quanquam aliquando ex æquo ambo commiſceantur. Hæc ipſa, inquam, vnire ac committere oportet, indéque paruos orbiculos formare, roſaceo oleo in his conformãdis adhibito. deinde in vmbra reſiccare, atque bis per ſingulos dies verſare.

Hedychroi confectio, Cap. LXXXIX.

ARi, aſari, amaraci, aſpalathi, opobalſami, floris iunci odorati, calami aromatici, phu Pontici, ſingulorum D drachm. decem, xylobalſami, cinnamomi, coſti, cuiuſque drach. XII. myrrhæ troglodyticæ, folii, ſpicæ nardi, croci, caſiæ, cuiuſque drach. XXX. amomi drachm. VII. maſtiches drach. V. vini veteris odorati dulcis quantum ſatis eſt. Arida contundito & cribrato: crocum verò cum vino in pila diligenter terito: deinde myrrha & maſtiche adiectis ac probè tritis, opobalſamum adiicito, ac arida inſpergito, ſimúlque commiſſis omnibus paſtillos tenuiores formato, vino in his conformandis adhibito: ipſos deinde E paſtillos in vmbra refrigerato, ſinguliſque diebus verſato.

Paſtillorum theriacorum præparatio, Cap. XC.

CÆterùm paſtillos theriacos hoc modo apparato: Viperas fœminas accipito, non quocunque tempore captas, ſed deſinẽte vere, nondum verò inchoata æſtate. ſi verò ver diutius hybernum ſit, iuxta æſtatis principium, nõ ita diu poſt vergiliarum ortum. Quæcunque enim viperæ prægnantes fiunt, eas vitare oportet, neque ad confectionem paſtillorum adhibere. magis enim exaſperatæ F ſeipſis redduntur prægnantes. Ipſas igitur accipito quum in latibulis ſuis deliteſcere ceſſant, & de cætero in locos ſub diuo egrediuntur, & non adeo malignum habent venenũ. intus enim deliteſcẽtia animalia, & calẽtis aeris vi minimè per cutis meatus reſoluta, nocentiorem & magis exitioſam veneni vim in ſe coaceruant. Sunt autem animalia ipſa ſubflaua, ingentia & agilia: oculos ſubrubros habent, collum anguſtum, & latius caput, & caudam aceruatim in tenuitatem abeuntem ac carne penitus nudam, ventrem autem ſinuoſiorem habent, & greſſum cir G ca caudæ ſummum firmant, caudam ipſam non circumuoluentia, ſed magis contorquentia, & lentius inambulãtia. His enim ſignis fœmina à mare dignoſcitur, inſuperque quòd quatuor habet caninos dentes, quum mas tantùm duos habeat, & anguſtius caput, ac craſſius collum, & totum corpus tenuius, caudámque paulatim in tenuem deſinentem, non aceruatim vt fœmina, neque omnino carne nudatam. Cauere enim oportet ne mares viperas in antidoti confectionem aſſumamus. Neque verò minus e- H tiam reliqua ſerpentium genera viperæ ſimilia vitanda ſunt. Similis eſt autem viperæ, maximè quidẽ ammodytes, imò & hæmorrhus, & cenchrias, & ſeps. Quos omnes ex prædictis in eorum tractatu ſignis dignoſcere oportet, & præcipuè ex colore. flauo enim & ſub fuluo colore vipera eſt: alia verò genera arenoſi ſun

coloris aut fusca, aut nigricantia. verùm nõ oportet etiã prædicta de vnoquoque signa alia negligere. Has sanè vi peras prædicto tempore eadẽ die aut præcedẽte omnino c:ptas accipito. ac primùm quidem ipsarum capita ac caudas amputato, in tantũ sanè quantũ videris in eis carne nudatum. At verò non amputationis tantùm respectum habere oportet, sed & num statim exanguia & immobilia ac omnino mortua animalia appareant: talia enim vt inutilia adjantidoti compositionem, censenda. Si verò prædictis partibus amputatis, motum quendam videris in reliquo corpore superstitem, & animalia ipsa cruorẽ aliqua ndiu in se conseruent, hæc ipsa vt optima in antidoti confectionem sunt admiscenda. Post hoc verò ipsorum pellem totam diligenter excoriato, adipéque ac omnibus pectori insitis, vt inutilibus reiectis, carnes ipsas ex duabus aut tribus aquis lauato, posteáque in ollam puram iniicito, & congruentem aquæ mẽsuram affundito, ac anethi viridis fasciculum addito, subiectísque lignis vitis coquito. Quòdsi efferueat olla, (solet enim assiduè in decoquendo aqua ebullire & ex olla effundi) quotiescun que hoc ipsum contigerit, frigidam aquam irrorato. Modum autem decoctionis sufficientem iudicabis, vbi carnes à spinis discessisse videbis, penitúsque separatas, vt nequid ex ipsis spinis inhærens carnibus te fallat. Ad manum deinde peluim appositam habere oportet mũdam, & ex iusculo cocturæ aliquid continentem, atque in eam ipsam depuratas carnes iniicere. facilè enim resiccantur: & proinde difficulter conteri possunt. At verò vbi carnes ipsas puras feceris, ac manibus diligenter expresseris, eas põderato, & in pilam culinariam asperiorem coniicito, ac fortiter aliquandiu terito, paulatimque iusculum instillato. Vbi autem quamtenuissimè fuerint tritæ, panis purissimi recentis aridi, non ex veteri farina apparati, contusi & cribrati quartam carnium partem addito: aliquãdo autem quintam solùm: & rursus paulatim iusculi quod satis est, affundito, ac in conterendo quamdiligentissimè vnito: atque ita pastillos mediocres tenues formato, modico opobalsamo in his formandis adhibito. eósque deinde in vmbra siccato in domus superiore cœnaculo ad meridiem, aut omnino ad septentrionem sito. Versare autem ipsos assiduè oportet quò æqualiter resiccentur, & ne aliqua pars diutius humecta permanens, putrefactioni obnoxia fiat & periclitetur. Postquam verò + ficciores fuerint facti, eos opobalsamo optimo oblinito, & in vitreo vase asseruato: ac quicquid puluerulenti & albi ex eis per situm productum est, post dies aliquot linteo extergito. perforantur enim si idipsum eis diutius adhærescat.

De reliquis quæ in antidotum coniiciuntur, Cap. XCI.

CÆterùm simplicia pharmaca quæ cum tribus antea præparatis pastillis in antidoti confectionem coniiciuntur, hæc sunt: Pastillorum squilliticorum dr. XLVIII. pastillorum theriacorum drach. XXIIII. massæ hedychroi drach. XXIIII. piperis nigri drach. XXIIII. opii Thebaici recentis drach. XXIIII. rosarum siccarum repurgatarum dr. XII. scordii Cretici, seminis buniadis agrestis, cuiusque dr. XII. iridis Illyricæ nõ corrosæ drach. XII. agarici Põtici albi drach. XII. cinnamomi drachm. XII. aut casiæ duplũ: succi glycyrrhizæ sicci drach. XII. opobalsami optimi dr. XII. myrrhæ troglodyticæ dr. VI. croci Cilicii drach. VI. G zingiberis non perforati drach. VI. rhei Pontici recentis, drach. VI. radicis quinquefolii dr. VI. calaminthæ mõtanæ drach. VI. comæ marrubii in vigore consistentis drachm. VI. cacuminum & foliorum stœchadis drach. VI. petroselini Macedonici drach. VI. costi recentis drach. VI. piperis albi drach. VI. aut nigri loco eius drach. IX. piperis longi non corrosi drach. VI. dictamni Cretici drachm. VI. thuris masculi integri & in partes nõ comminuti dr. VI. floris iũci odorati drach. VI. terebinthinæ Chiæ drach. VI. casiæ fistulæ drach. VI. spicæ nardi drach. VI. radicis gentianæ dr. H IIII. comæ polii drach. IIII. styracis calamitæ drach. IIII. seselis Massiliensis incorrupti drachm. IIII. seminis thlaspios drachm. IIII. seminis ammii drach. IIII. comæ chamædryos drachmas IIII. chamæpityos drachmas IIII. succi

A hypocisthidis sicci drach. IIII. foliorum malabathri. dr. IIII. spicæ Celticæ drach. IIII. anisi Helladici, dr. IIII. mei athamantici drach. IIII. seminis fœniculi drach. IIII. Lemniæ terræ quæ sphragis appellatur drach. IIII. chalcitidis semiassatæ drach. IIII. amomi racemi drach. IIII. radicis acori drach. IIII. phu Pontici drach. IIII. carpobalsami drach. IIII. hyperici in vigore consistentis drach. IIII. acaciæ liquidæ drach. IIII. gummi vermiculati drach. IIII. cardamomi drach. IIII. dauci Cretici drach. II. galbani puri drach. II. opopanacis drach. II. sagapeni Persici drach. B II. bituminis Iudaici dr. II. comæ centaureæ minoris dr. II. castorei drach. II. aristolochiæ tenuis drach. II. vini veteris dulcis quantum sufficit, mellis Attici despumati libras X. aut quod satis est.

Modus conficiendi. Cap. XCII.

APparatur autem antidotus hoc modo: Sex drachmas casiæ, & alias etiam XXIIII. quæ cinnamomi loco sunt coniectæ, per se tundito ac cribrato. deinde crocum primum in pilam coniectum cum vino probè terito: atq; C vbi quamtenuissimus factus fuerit, ei cribratam casiam addito, ac rursus infuso vino terito. vbi verò casia sufficienter fuerit trita, Lemniam terram cum vino modico, in alia parua pila per se terito, & asphaltum siue bitumen similiter dissolutum ad crocum & casiam iniicito, ac rursus aliquandiu terito. Reliqua verò omnia herbacei generis cum tribus pastillis & cum castoreo tundito, & per tenuissimum cribrum excutito. succulenta autem omnia, acaciam inquam, myrrham, opium, thus, hypocisthidis succum, & glycyrrhizam, opopanaca, sagapenum, galbanum & gummi contusa, in competenti vini mensura vna die antè macerato. Styracem verò in pilam magnam ac amplam coniectum cum opobalsamo terito, & priuatim vnito. deinde & præmacerata succulenta in pilã iniicito ac probè terito, atque (si opus fuerit) vinum paulatim affundito. postquam autem & hæc sufficienter fuerint trita, styracem antea tritum, & casiam, & crocum, & quæ cũ eis sunt, adiicito, & diligenter vnito. Chalcitidis deinde bonæ sescuncem aut amplius in ollulam paruam nouam ampli oris iniicito, & supra carbones ardentes imponito, E ac chalcitidem assiduè cum pura rudicula agitato. Quum verò liquefieri cœperit, & lutosam subsidentiam acquisierit, statim ab igne auferto, positáque in terram ollula, quò vniatur diligenter agitato, coagmentatámque paulisper finito. Deinde ablato & abiecto eo quod in superficie siccius & rufum apparet, ex medio quod viridius est & molle apparet accipito, ac quatuor drachmas ponderato, eásque in mediam pilam iniicito, in qua reliqua prius trita habes, cum modicóque vino in vno aliquo pilæ loco dissolutas, cum reliquis committito, ac modico addito melle F despumato vnito. Postquam verò chalcitis ad reliqua trita fuerit admixta, omniáque nigrum acceperint colorem, tunc addito etiam terebinthinam cũ modico melle prius dissolutam. Qua deinde admixta, arida etiam contusa & cribrata adiicito, & reliquũ item mellis paulatim admisceto. postea cum magno pistillo omnibus quamdiligentissimè vnitis, antidotũ ipsam in mortariũ transfundito, & pistillis ligneis ex grauissimo ligno & politissimo fabrefactis, eam ad solem expositam in mortario tundito. deinde probè contectam finito, & rursus post triduũ aut quatriduum ad horas tres tũdito, atque id donec quadraginta transierint dies facito: deinde vasis vitreis modico melle despumato prius imbutis excipito. neq; verò vasa valde expleto, sed locũ quẽdam quò trãspirare pharmacum possit relinquito, probéque contectum ac obligatum asseruato. Hæc quidem igitur omnia ad pharmaci virtutem ac conseruationem sunt descripta. Vt autem nigrum fiat, non scio quomodo in consuetudinem venerit, & sanè quisquis hunc colorem in eius apparatu non assequitur, is irridetur. modus verò assequendi omnibus promptu est. Nosse tamen operæpretium est ex colore pharmaci vim ipsius minimè permutari. Quòd verò circa colorem pharmaci offendamus & delinquamus, ob chalcitidem est plus iusto vsam. si enim parum superuratur, rubicundiorem antidoti colorem reddit:

si verò amplius, non rubicundiorem sed à naturali parũ
immutatum facit colorem. Per mensem porrò antidotũ
ipsam visitare oportet, & rudicula munda agitare, ne id
quod in superficie est & quod vasi contiguum adhæret,
exarescat. Cæterùm tempore ad concoctionem non mo
dico opus habet, quò matura vsui antidotus fiat, & iustè
concoquatur. vtplurimùm verò per duodecim mensiũ
tempus coadunatur & concoquitur.

Post quantum tempus ea sit vtendum,
Cap. XCIII.

QVI verò ipsa magis vigente & validiore vti volunt,
etiam post vnum mensem ea vtuntur, præsertim ad
eos qui à venenatis bestiis demorsi sũt, & à venenosis phar
macis infecti. hi enim quum grauiore malo vrgeantur,
potentiore etiam ab antidoto auxilio opus habent.

Quanto tempore efficax sit, Cap. XCIIII.

EST autem pharmacum validum, inquit Galenus, vs-
que ad XXX annũ, in his affectionibus in quibus non
tãta est nocentis causa. Quòd si verò per tẽpus siccior fiat
antidotus, eã in mortariũ coniectã & pistillo tritã opti-
mo melle despumato affuso, rursus vnire ac excipere opor
tet: atq; id quotiescũque aridior facta fuerit, faciẽdũ est.

Modus probandi theriacen,
Cap. XCV.

MVlti igitur ipsius potentiæ probandæ ac cognoscen-
dæ gratia, aliquod purgatiuum pharmacum prius
exhibent: deinde ab eiùs acceptione antidotum bibendã
præbent, atque hoc modo eius iudicationem per compa
rationem quandam faciunt. Si enim valida & vigore effi-
cax fuerit, purgationẽ fieri minimè permittit, sua vi ex-
uperans pharmaci purgatiui facultatem. Si verò æquè pur
getur homo veluti si antidotum non accepisset, manife-
stum fit eam inualidam & exilem esse, vt quæ retinere nõ
potuit purgatiui medicamenti fluxum. Quidam verò pa-
paueris succum duorum scrupulorum pondere aqua dis-
soluunt, eúmque cani aut gallinæ vel columbæ bibendũ
præbent. deinde etiam confestim antidotum dissoluunt,
ex eáque nucis Ponticæ magnitudinem ori animalis in-
fundunt, neque quicquam mali inde comitatur.

De exhibitionis mensura, & vtendi modo, & in qui-
bus conueniat morbis, Cap. XCVI.

CÆterùm facultatis eius mensura non eadem in omni
bus hominibus existit: sicut neque liquor idem est,
in quo dissolutam ipsam exhibemus. In venenatis nanq;
pharmacis, aut venenum iaculantis animalis plaga, nucis
Põticæ magnitudine in vini cyathis tribus dissolutã bi-
bẽdã præbemus. in aliis autẽ affectionibus tũ mẽsura tũ
liquore diuersimodè vtimur: secundum affectionum
enim diuersitatem, etiam pharmacorum quantitatem
competenter metimur, & conuenientem similiter liquo
rem eligimus. Non enim solùm ad bestiarum morsus
& venena à natura sua auxiliatur, sed & ad alias magnas
affectiones auxiliare pharmacum per vsus experientiam
à nobis inuentum est. Capitis igitur dolores diuturnos &
vertigines sanat: auditum grauem & visum obtusum po
tu sedat. quandoque & gustus organum debilitatum emẽ-
dat, & comitiali morbo auxiliari consueuit. Auxiliatur &
suspiriosis & qui orthopnoici dicuntur, ex aqua mulsa po-
tata, dissecans & attenuans ac facilè eductiles reddens co
actos & viscosos humores. commodat veteri ac recenti
tussi, & quibus pectoris aut laterum partes dolent, magni-
tudine fabæ: febre carentibus ex vino mulso, febricitan-
tibus, ex aqua mulsa. Conuenit & sanguinem per sputum
reiicientibus, siue ex pectore, siue è pulmone eductio fiat:
si quidem recens sit elatio, cum posca: inueterato autem
malo, ex aquæ cyathis tribus. præstiterit autem aquam i-
psam radicis symphyti decoctum esse. datur autẽ fabæ Æ
gyptiæ magnitudo ad noctẽ & mané. Sæpe verò & stoma
chi vitia curauit, & fastidiũ eius, ciborúmque inappeten-
tiam in eorũ desyderiũ & appetentiã suauiter cõmutauit.
quin & ventriculi difficilem concoctionem & imbecil-
litatem corrigit, similitérque & stomacho inflatos, & inte
stinis tortos, aut colum dolentes placat. Aliquando au-
tem & cholericæ affectioni præclarè auxiliatur, corporis
miscellam corroborans, & plerasque cohibens fluxiones.

A Maxima verò eius efficacia in iis qui ex oris stomachi
morsu animo linquuntur, cardiacos *Græci* appellant, appa
ret. præ multis enim & assiduis sudoribus corpore difflu
ente, & viribus exoluto, quum ex vini potu sæpè nihil
opis sentiant, antidotus ipsa potu sudores sistit, & vi-
res concidentes velut erigit ac fortiores reddit. Lũbrico
rũ etiã omne genus mirabiliter ex intestinis exigit. & he-
paticas omnésque inueteratas affectiones sæpe curat. Ar-
quatum item morbum ex aliqua hepatis affectione obor
tum, strenuè sanat. Quandoque & induratos lienes liquefa
B cit, sordibus eorum & superflua substantia paulatim con-
sumptis. atque hoc cum aceto mulso data præstabilius fa
cit. Deterit & lapides renum, omnéque terrenum & sordi-
dum ex illis repurgat, cum decocto petroselini. difficilẽ
item mictionem vesicæ compescit: & in ipsa vlcerationes
quãdoq; persanat. Laudatur & ob id quòd omnem insul-
tum diuturni rigoris & algorem tollat, bilísque vomitũ,
accessionis exacerbationum tempore aliquẽdo concom-
itantem sedet. Maximè verò quartanis conducit siquis
ea ingeniosè vtatur. Ego igitur (inquit Galenus) multos
C quartanarios hoc ductu vsus facillimè liberaui. primùm
quidem eos per vomitum à cœna euacuaui: deinde se-
quenti die manè absinthii cremorem exhibui, atque ita
duabus horis ante accessionem antidotum ipsam dedi: &
mirabiliter adeo sæpe successisse noui, vt confestim nul-
la accessione qui accepisset impeteretur. verùm vtendi
tempus non in principio morbi est, sed quum perfecta
concoctio in vrinis apparet. etenim si in principio mor
borum siue ipsa siue aliud pharmacum præbeatur, con-
geminat morbum. Datur & hydropicis cum sisari deco-
D cto & similibus: & eam præsertim quæ aqua inter cutem
& *Græcis* leucophlegmatias appellatur, generosè iuuare cõ
sueuit per totũ corpus digesta & distributa, atque vndiqua
q; ex carnibus exprimẽs humorẽ. Quapropter etiã iis qui
malo corporis habitu præditi sunt, optimum pharma-
cum existit. & elephantiasin sæpe curare solet, corruptio-
nem corporis fieri prohibens: & rigore neruorum con-
uulsis plurimùm auxiliatur: & membrorum resolutiones
in potu accepta sæpe persanauit. Credita est & fœminis
menstruas purgationes ciere, & immortuos fœtus eiice-
E re, quos natura propter debilitatem expellere non potest.
Dãda itaque eis ex passo aut aqua mulsa magnitudine fa-
bæ: ruta tamẽ aut dictamno in prædictis liquoribus deco
ctis. Podagra etiam affectis & articulorũ omnium fluxi-
one infestatis opitulatur, maximè quum augmenti
tempus præterierit, & status acuminis institerit. dolori-
bus enim sedatis per ea quæ eos mitigare possunt, antido
tum in potu præbere oportet. illatos enim fluores consu-
mit, & alios inferri impedit. maximè autem profuerit si
sani adhuc ipsam accipiant. superfluos enim humores
F expandit & totam corporis miscellam permutat. Multi
igitur in principio podagræ per assiduum eius potum
perfectè ab affectione sunt liberati. Admirari porrò sub-
it antidotum, quum ipsam non modò corpori meden-
tem videmus, sed ipsum animum sæpe ab affectibus ma
lè dispositũ, iuuare potentem: ex atra bile enim obortos
animi affectus ipsa sedat. Etenim assiduè exhibitũ phar-
macum ex venis & vicinis partibus atrã bilem velut ex-
haurit & consumit: quemadmodum etiam ex ferarum i-
ctu illatum venenum. Quin & aquæ formidinem pessi-
G mum morbum quo à cane morsi laborant, sæpe tollere
consueuit, atque ita mirificè tantorum malorum concur-
sum impugnat. Cognita est præterea nobis antidotus vt
quæ in pestilentibus constitutionibus peste apprehensis
vnicè auxiliari potest. Eos verò q eã præbiberint, pestilẽti
affectione apprehẽdi prohibet. Ipsa enim velut tẽpera-
mẽtũ quoddã, & sanã constitutionẽ corporibus inducit,
redundantes humores consumendo, & refrigeratas par-
tes concalefaciendo, insuper & innatam facultatem cor-
roborans, ad naturales actiones probè obeundas. Cæte-
H rùm in peregrinãdo maximè consulo vt ea vtaris quum
frigido existente aere per hyemẽ iter facis. est enim vel-
uti bonum viscerum indumentum, quod plurimam ca
liditatem ipsis exhibere potest. De Mithridate sanè ma-
gno illo belli duce referunt, quòd theriacen quidem nõ

biberit: neque enim adhuc in vſu erat: verùm ex alterius
antidoti,quæ poſtea Mithridatica ab illo appellata eſt, v-
ſu,ita corpus apparauerit vt nulla veneni vi lædi poſſet: &
quum etiam lethale pharmacum accepiſſet, mori non
poſſet. quum etiam ab hoſtibus vinceretur,ſeipſum in-
terficere vrgebatur,quando plurimo veneni hauſtu mor
tem ſibi cōſciſcere nequiuiſſet: quapropter vocato quo-
piam ex amicis,ei iugulum præbuit. Quare vides multæ
mixturæ pharmaca multā etiā vim habere, quò corpora
ex eorū vſu corroborata, nullis veneni affectionibus,vel
raro & difficulter admodum, obnoxia reddantur. atque
hac facultate vel in primis theriacen præditam eſſe con-
ſtat. Porrò tempus exhibitionis commodum eſt quum
probè concoxerit,ipſam accepturus, neque ciborum co-
pia ſit oneratus.Bibat autem ieiunus,quò ſufficiens tem-
poris interuallum ſuperſit ad ipſius pharmaci concoctio-
nem.Anni præterea tempus ſimúlque regionem inſpici-
to,in quibus ipſum es exhibiturus.Æſtate enim neque in
totum dabis. quapropter etiam eis qui in ætate vigoris
ſunt,& plurimum habent naturalem calorem,neque mul
tum neque ſæpe pharmacum ipſum exhibere moneo:
quemadmodum contrà eis qui iam vrgente & adfecta
ætate ſunt,tum plurimum,tum ſæpe cum aqua: quanquā
potius conſulam vt cum vino accipiatur. In pueris verò,
pharmaci exhibitionem omnino vitare oportet: maior
eſt enim pharmaci facultas quàm vires eorum tolerare
poſſunt,& corpus ſanè facilè diſſoluit,& inſitum ſpiritum
citò extinguit: quemadmodum & lucernæ flammam o-
leum ipſum,ſi ignem ſuperet,facilè extinguit.Atque ego
verè id narrare poſſum,inquit Galenus, puerum quēdam
ab intempeſtiuo antidoti vſu exolutum eſſe. omnem
nāque ipſius habitum pharmacū ipſum diſſoluit,& ven-
trem fluore commouit, atque ita noctu puer expirauit.
Quòd ſi aliquando calidiorem regionem inhabites,vita-
re oportet antidoti vſum,ſufficiente tibi illius loci aeris
calore: vnde neque hominibus qui ſub primo ſolis ortu
habitantes calidiſſimi ſunt, & multum habent illius re-
gionis calorem,antidotum theriacen conuenire puto.

Sales theriaci ex libris Marciani,cum quibus cōſen-tit Galenus, Cap. XCVII.

SAles ex viperis hoc modo apparantur. faciunt autem
& ipſi ad omnia prædicta moderatè, per aſſiduum v-
ſum commoditatem exhibentes: quāquam ſint qui eorū
auxiliarē potentiā penitus negēt, per exuſtionē diſſipari
affirmātes ferarū facultatē.Ego verò dicere auſim,eandē
quidē potentiā cum theriaca ſales non habere,non tamē
eorum vim per ignē perire, quum multa ſint quæ per i-
gnis familiaritatem meliora reddita conſpiciantur,vel-
ut eſt aurum, & calx, & ſimilia. Viperæ enim integræ v-
ſtæ,intenſiorem & malignam vim per exuſtionem depo
nunt: temperamentum autem auxiliare & ſymmetriam
ab igne ſumunt.Propriè autem in affectionibus cutis cu-
randis,ſales commendantur, cuius generis ſunt,leuce,le-
pra,impetigo agreſtis,elephantiaſis,alphos, ſcabies agre-
ſtis,& raritas ac defluuium capillorum. huiuſmodi enim
cutis vitia confeſtim delent, & acria recrementa ſubter
cutem redundātia optimè diſcutiunt. Pleriſque enim ex
eorum eſu ſudor prolicitur, atque ita per exudationem
corrupta ſubſtantia euacuatur,adeo vt quidam in princi-
pio pediculos excluſerint, intra quatuordecim ad ſum-
mum dies: poſt hos enim nullus in corpore pedunculus
apparet. quidam verò pro pediculis ſputa pituitoſa reie-
ctant,à ſalium reiectione initium facientes:deinde pau-
lo pòſt,etiam ſputa repurgata ſiſtuntur. Licet autem tum
in prandio tum in cœna eis vti, cum quibuſcunque e-
duliis eos accipere velis, neque vltrà ad eorū acceptio-
nem prouocare oportet: tanta enim ipſis inſita ſuauitas
eſt,vt magis voluptatis gratia eos confectos quis dicere
poſſit. licet igitur vſque ad tria cochlearia per diē ex eis
ſumere,maximè ſi cibus prius in ventre ſit probè conco-
ctus. Qui enim eos accipiunt,concoquunt melius & cibi
appetentiores fiunt.floridius etiam corpus habent, & ſen
ſus omnes vegetiores. Suffuſiones igitur incipientes &
nondum congelatas:egregiè diſſoluunt,neque planè quis
ſuffuſionem incurrat qui eos quotidie accipiat.purgatio-

A nes item lunares propter obturationem aliquam aut ſan
guinis coactionem ſuppreſſas cient.iidem etiam largum
& impetuoſum menſium defluxum ſiſtunt. Quiſquis au-
tem eos præſumpſerit, omnes venenorum & virus iacu-
lantium beſtiarum inſidias euincet: neque etiam quum
infectus fuerit,& poſtea ſtatim ſales acceperit,periculum
incurret: maximè ſi corporis ſui temperamentum per ho
rum ſalium vſum multo tempore appararit ac veluti cō-
dierit,quemadmodum Mithridatem feciſſe dixi.Præſtat
& peſtilenti conſtitutione inſtāte,ad auxiliare hoc & ma-
B li depulſorium pharmacum confugere: præſertim ſi ei
myricæ herbam admiſcueris. Morborū præterea omniū
medici ſales exiſtunt,maximè tamen eorum qui in reni-
bus conſiſtunt:lapides enim in eis atterunt,& planè mar-
cidos renes reſtituunt. vertigini verò & dolori capitis in-
ueterato, morbóque cōmitiali,nulla alia conſimilis me-
dela exhiberi queat,ſiquis eos per integrum annum ex or
dine largè ſumat. Noui & arquatos diuturnos,& ſplenicos
ac colicos, qui frequenter in hanc affectionē inciderunt,
per eos ſanatos.hydropem etiam,maximè ſubter cutem,
C per eorum vſum reſiccaui, & ingētem famem (bulimon
Græci dicunt) diſſolui. Vt quis etiam per frigidum aerem
iter faciens minus frigore lædatur, comeſti faciunt: ri-
gores autem per circuitum repetentes diuturnos cohi-
bent,& tuſſes humectas reſiccant: Tabidos verò iam mi-
rabiliter ad bonam corporis habitudinem reduxerunt,
paulatim eduliis adſperſi: exolutos autem à languore per
fectè reuiuiſcere faciunt. ſcio nanque plurimos membris
penitus reſolutos per ipſos ſanatos. Ad podagram demū
maximè incipientē, & omnino ad omnes articulari mor
D bo affectos,vnicum hoc edulium conſtructum eſſe vide-
tur. Adhortor igitur eos qui à podagra liberati ſunt,vt eis
continuè vtantur. Quidam verò viperas totas extendunt
& ſiccant,poſteáque terunt ac eas in potu cōtra morbum
articulorum exhibent. Cæterùm vix ſatis dignis verbis
aſſequi queas,quantum diuturnas quartanas & deliria ex
atra bile oborta dilatent & remorētur,ſi ante acceſſiones
& in interuallis quoque ſumantur. Enecant item omne
lumbricorum genus.optimum eſt etiam per ipſos,maxi-
mè craſſiores dentes confricare. non enim albiores tan-
E tùm eos reddunt,ſed neque dens poſtea laxior factus mo
uebitur,neque erodetur,neque ſtuporem incurret.Extra-
hunt etiam per caput recrementorum copiam, ac caput
purgant, & oculos leuiores reddunt. Apparantur autem
hoc modo: Viperas accipere oportet magnas, eiuſmodi
qualem prædiximus ſpecie eodémque tempore captas,
numero quatuor,nō vltra biduum poſtquam captæ ſunt
adſeruatas: ſed ſi fieri poteſt, eadem qua captæ ſunt die,
eaſdem in ollam figulinam puram magnam coniicere
oportet,ſtatímque ſupra ipſas pro ſale ammoniaco,ſalem
F communem lotum & exſiccatum iniicere. præſtiterit
quidem ammoniacum ſalem eſſe, ſi verò haberi non
poſſit,communis & albi Italici modii dimidium hoc eſt
libras viginti,iniicito:atque id non in meridie facito ſed
mané. tunc enim rigētes adhuc beſtiæ ad motū tardio-
res ſunt.Quòd ſi phagi etiam arboris ramulo viperas cæ-
das,ad motum ipſas tardiores reddes, & mirabilem eis
ſoporem induces. eſt antē phagus ſpecies quercus. Quum
igitur velut dictum eſt,viperas ſalibus grauaris & oppreſ-
ſeris, paſtillos inſuper ad ſales adiice hoc modo appara-
G tos:Radicis gentianæ ſeſquilibram, ariſtolochiæ rotūdæ
ſeſquilibram,comæ centaureæ minoris lib.duas,ſeminis
cardamomi libras duas, marrubii, ſcordii, apii, chamæ-
dryos, ſeminis rutæ hortenſis,ſingulorum libram vnam.
Hæc omnia in craſſas partes contundito, & cum Attico
melle ſubacta in quinque aut ſeptem paſtillos latiores,
quò probè exuri queant,reducito. Hos equidem paſtillos
eo quo dixi modo præparatos habens, ad ſales viperis vi-
uis iniectos imponito. Deinde ſquillas electas,magnitu-
dine ſua manum explētes, recētes quinque in tenues par-
H tes diſſectas paſtillis ſuperindito, aliúmque dimidium
modium Italicum hoc eſt viginti libras alias ſalis, ſupra
ſquillā & paſtillos iniicito, & deinde ollam operculo tria
foramina habente obturato, eámque forinſecus totam
luto figulino, vt ſi rūpatur nihil pereat,oblinito.indéque

ſenſim igni adhibeto, paulatimque circumlitum lutum torreto, deinde aucta flamma per ficulneorum aut vitis lignorum ollæ ſubiectorum exuſtionem, vaporem inde per foramina elatũ obſeruato. primùm enim fumus multus caliginoſus & turbatus valde exiens apparebit, ſignificationem perhibens quòd ignis iam feras ipſas contingit, quo tempore diligenter cauere iubeo ne quid ex illo fumo per (reſpirationẽ) haurias, aere nimirum per ferarũ exhalationem infecto. deinde vbi ceſſauerit vapor, & flãmam quandã exilẽ per foramina conſpexeris egredientem, tunc ſanè quamoptimè aſſatas putato, atque ita olla ab igne ablata, pérque diem ac noctem refrigerata, vſta per apertam ollam eximito, & cum ſubſcriptis tundito. ſunt autem hæc: Seminis rutæ ſylueſtris dodrantem, hyſſòpi dodrantem, nardi Celticæ ſeſcuncẽ, ſtachyos ſeſcuncem (eſt autem marrubio ſimilis non tamen ſpinoſa planta ſeu frutex) ſeminis fœniculi montani ſeſcuncem, petroſelini Macedonici trientem, comæ origani dodrantem, ſeminis hormini toſti dodrantem, racemi amomi quadrantem, cacuminum thymi dodrantem. Foliorum malabathri trientem, carnium iuniperorum baccarum lib. duas, ſeminis coriandri ſeſcuncem, piperis longi libras duas, radicis ſilphii vncias ſeptendecim, zingiberis non corroſi lib. II. ſeminis ſatyrii quadrantem: quidam verò radicis ſatyrii coniiciunt ſeſcuncem: pulegii montani ſeſcuncem, ſeminis menthæ ſeſcuncem, aut (ſi haberi non poſſit) herbæ ſiccæ ſeſcuncem, tordylii & caſiæ, cuiuſque quadrantem, ſeſelis Maſſilienſis ſeſcuncem, cinnamomi vnciam vnam. Maximopere autem conandum eſt vt craſſiora, veluti ſunt lignoſa omnia, contundendo attenuentur, neque quicquam ex eis reiiciatur. Tuſa autem, per anguſtiſſimum cribrum excutito, bis & ter per eadem cribella excutiendo, quò quamoptimè vniantur: atque ita omnia in vitreis vaſculis reponito, neque ſtatim vtitor, ſed poſt quadrageſimum tandem diem. Inueteratum enim pharmacum maiorem commoditatem de ſe præbet, maximè ſi extra omnem humiditatem ipſum ſiccum adſeruaris. cæterùm colore non valde nigreſcit. Ego verò, inquit Galenus, beſtias ipſas non exuro, ſed paſtillos ex eis, quorum confectionem in theriaca docui, reliquis quæ cum beſtiis vruntur admiſceo & ſimul exuro, quò eam quam in ſe habent amaritudinem per exuſtionem abiiciant. tantam autem paſtillorum menſuram adiicio, quantam coniectura aſſequi poſſum quatuor numero viperas habere, & ſanè ſales verè optimi euaſerunt, vtpote qui neque ex vſtione cinereum retulerint ſaporem, neq; nigrum colorem, ſed & ob qualitatem vſui gratiſſimi ſint facti, & qui vim qua eos propriè præſtare prædicaui, efficaciorem haberent. Efficiunt autem quatuor viperæ magnæ, paſtillorum ſiccorũ ſextãtem & vnciæ dimidiũ. atque hic quidem eſt totius confectionis ſalium theriacorum modus. Oportet autem medicum variè ipſis vti: vtpote ſi ſanguinem ſpuentibus ſales hos exhibiturus ſit, radicis ſymphyti contuſæ & cribratæ ſextam partem ad ſalis modum addet. veluti ſi quinque cochleariis pharmaci vnam ſymphyti addat. In phthiſicis autem ſiue tabefactis & pectore ſuppuratis, iridis tenuiſſimè tritæ aut dictamni ſextam partem ſalis ponderi adiiciet. Hepaticis verò chamæpityn, ſpleniticis cyclamini radicem, aut capparis corticem, aut piperis addet ſextã partem. Quòd ſi ad podagricos apparare velis, dimidiũ præſcripti ponderis ſatyrii auferto, vitãdo ne rabioſas & membra exoluentes in ipſis excites voluptates. Cæterùm in renibus lapides quammaximè atterunt ſales, ſi carpobalſamum aut lithoſperma appellatum habuerint admixtum. Si verò vim contra venena intenſiorem facere velis, in ſalium confectione ſcordium & marrubium duplicabis, inſupérque anatum ſanguinem ſiccum adiicies. Eis verò qui à rabido cane morſi ſunt, amplius conferent, ſi pæoniæ radicem addas aut cancros exuſtos. Opiſthotonicis autem qui retrò neruis conuelluntur, maximè profuerint, ſi caſtorei & opopanacis parum habeant admixtum, in eis ſanè qui id tolerare poſſunt. Viſum porrò exacuit malabathri folium duplato pondere in confectione additum. Concoctionem verò ciborum iuuant, ſi caſiæ & coſti eis ſufficiens modus addatur. ad inflationes autem cuminũ adiicito. Vrinam amplius ciet dauci ſemen additum. quartanas verò amplius ſoluunt ſi verbenacã rectam, & eupatorium, & ſuccum Cyrenaicum, aut ipſum laſer aſſumant. verùm (vt ſummatim dicam) omne quod commodum & habile noueris affecto membro, idipſum ad ſales, ſiue in ipſorum confectione, ſiue exhibitionis modo admiſceto. Quin & amariores ſcio ſales apparatos. ex iis enim quæ cum viperis vruntur, ariſtolochiam, & ſcordium, & cardamomum, & dimidium centaureæ detraho, eadémque poſtea cum reliquis quæ tunduntur, miſceo, imò & ſtœchadis parem ſcordii menſuram addo: atque ita guſtu amariores ſales euaſerunt, & in vſu ſanè ad multa mihi commodiores ſunt experti. Porrò cauendum eſt ne eos prægnantibus & ab vbere lactãtibus exhibeamus: & ne pueris ac temperamento calidioribus, & præſertim tempore æſtiuo & regione calida, & qui acuta & ſicca febre laborant, eos quoquo modo præbeamus.

Antidotus Mithridatica, Cap. XCVIII.

HÆC, vt Antipater & Cleopater tradunt, iſta capit: Myrrhæ drachmas octo obolos quatuor, ſpicæ nardi tantundem, croci drachmas ſeptem obolos tres, opii drach. quatuor obolos duos & dimidium, ſtyracis drach. quinque, caſtorei drach. ſex obol. vnũ, cinnamomi drach. ſeptendecim, polii drach. quinque, ſcordii drach. ſeptendecim, zingiberis tantundem, coſti drach. ſedecim, piperis albi drach. quinque obol. vnum, piperis longi drach. ſedecim, ſeſelis incorrupti drach. quinque obolos duos, petroſelini drach. quatuordecim, ſeminis dauci drach. ſedecim, caſiæ drach. quindecim, thuris drach. ſedecim, ſucci hypociſthidis drach. VI. & ſeſquiobolum, nardi Celticæ drach. quatuor, ſeminis fœniculi drach. quatuor, folii malabathri drach. quatuor, acori incorrupti, phu, ſagapeni, carpobalſami, hyperici, iridis Illyricæ, acaciæ, gummi, ſeminis cardamomi citra medullam, ſeminis pelecini, ſingulorum drach. duas, Lemniæ ſphragidis, confectionis cypheos, partiũ ſcinci iuxta renes ſitarum, ſingulorũ drach. II. ſeminis thlaſpios drach. XVI. gẽtianæ drach. IIII. aniſi drach. III. roſarum ſiccarum mundarum drach. V. mei drach. quatuor, florum iunci odorati drach. ſex, opopanacis drach. ſex, galbani drach. ſex obol. tres, opobalſami drach. ſex obol. tres, ariſtolochiæ drach. vnam, hyſſopi drach. tres, marrubii drach. vnam, chamæpityos drach. tres, roſmarini drach. quinque, terebinthinæ Chiæ drach. ſex obol. tres, mellis Attici deſpumati quantum ſufficit. Vinum ne addas, ſed prædiſſolutis melle calido ſuccis, indéque tritis ac adiecta terebinthina, inſpergito ſicca contuſa & anguſtiſſimo cribro excuſſa: vnitóque, & reponito omnia. Datur drachmæ põdere, aut ad ſummum ſiliquæ vigintiquatuor ex ea exhibentur.

Confectio cypheos, Cap. XCIX.

CÆterùm cypheos quæ in antidotum coniicitur, deſcriptio hæc eſt: Vuæ paſſæ tenuis ac pinguiſſimæ (detracta pellicula & vinaceis, hoc eſt ipſius carnis, drach. vigintiquatuor, terebinthinæ vſtæ drach. vigintiquatuor, myrrhæ dr. duodecim, cinnamomi drachm. quatuor, floris iunci odorati drach. quatuordecim, croci drach. vnã, bdellii drach. ſex, onychos hoc eſt vnguis aromatici drachmam vnam, aſpalathi drach. duas & dimidiam, ſpicæ nardi drach. tres, caſiæ drach. tres. cyperi drach. tres & dimidiam, baccarum iuniperi magnarum drach. tres & dimidiam, calami aromatici drach. nouem, mellis quãtum ſatis eſt, vini odorati parum. Myrrham, bdellium, & terebinthinam vſtam contere cum vino vt mellis craſſitudinem induant: deinde vuam paſſam per ſe probè tritam adiice, ſimúlque tritis mellis ſufficientem modum infunde, ac reliqua inſperge, paſtilliſque inde formatis vtere. Vritur autem terebinthina hoc modo: Terebinthinam coniice in ollam, & triplum aut etiam amplius aquæ infunde, & ad ignem adhibe, nihilque omnino mouendo coque. vbi verò conſumpta fuerit aqua, & terebinthina attenuata ac inualida reddita, vt digitis confringi poſſit, eam tolle, atque in antidoti confectionem aſſume. Si verò inſumpta aqua adhuc mollior appareat terebinthina, aliam aquam ſuperfunde, rurſúſque ad ignem adhibe,

donec friabilis reddatur.Datur autem cyphi ipsum & per
se commodè iis qui hepar, aut pulmonem, aut renes, aut
aliquod aliud viscus exulceratum vel obturatum habent.

De antidoti Mithridaticæ vsu,
Cap. c.

DAtur itaque ad summum ex præscripta antidoto Mi-
thridatica nucis, Pōticæ magnitudo: eis verò qui ad
integram ætatem peruenerunt Græcæ fabæ. augetur au
tem & minuitur hæc magnitudo in mediis ætatibus. At-
que iis quidem qui febre carent, ex vino danda est, aut
vino mulso, aut condito, si quidem hepar habeant obtu-
ratum: febricitantibus verò, ex aqua aut aqua mulsa. Facit
enim ad antiquas stomachi fluxiones, itémque thoracis,
& ad omnes inueteratas in profundo corporis exulcera-
tiones aut abscessus, facit ad tabidos, & ad ventris infla-
tiones. & cœliacis medetur. Emēdat & reducit obtusum
appetitum, & bonum colorem corpori addit. Frangit la-
pides, sanat vrinæ difficultatem & atram bilem congre-
gari vetat: fœtus immortuos expellit, & ad alias item affe
ctiones conueniens est. Acuit visum eorum qui eam acci-
piunt. plurimam autem (præsertim præsumpta) vim ha-
bet, quòd non permittat quempiam à lethali veneno læ-
di: qua gratia etiam à Mithridate composita est & ap-
pellata.

Antidotus Esdræ aut prophetæ doctoris,
Cap. c i.

AMomi scrup. duodecim, floris iunci odorati drach.
nouem, pyrethri drach. sex, croci scrup. trigintasex,
cinnamomi scrup. sex aut casiæ duplū, myrrhæ troglody-
ticæ scrup. duodecim, styracis calamitæ scrup. x v i i i.
petroselini scrup. tres, sèminis dauci scrup. tres, tragacan-
thæ scrup. sex, succi hypocisthidis scrup. i x. iridis Illyri-
cæ incorrosæ scrup. quindecim, seminis fœniculi scrup.
sex, bdellii scrup. nouem, thuris drach. vnā, sulphuris vi-
ui scrup. sex, seminis hyoscyami albi scrup. vigintiseptē,
casiæ scrup. nouem, seminis papaueris scrup. triginta, spi-
cæ nardi scrup. duodecim, seminis rutæ scrup. tres, semi-
nis ocymi scrup. tres, rhois culinarii scrup. quinquaginta-
quinque, seminis anethi scrup. sex, asari drach. vnam, semi
nis cardamomi reiecta medulla scrup. sex, opii scrup. vi-
gintiseptem, euphorbii scrup. sex, piperis scrupulos tri-
ginta, rosarum siccarum scrup. nouem, folii scrup. duode
cim, opobalsami scrupulos vigintiquatuor, ventris mer-
gi scrupulos sex, laccæ scrup. duodecim, lycii Indici scru
pul. duodecim, caryophylli scrup. duodecim, stercoris re-
perti in aluo mergi scrup. sex, rhei Pontici scrup. duode-
cim, mei athamātici scrup. sex, floris nerii scrup. quatuor
& dimidium, terræ cimoliæ scrup. duodecim, succi arte-
misiæ scrup. viginti, foliorum seridis scrup. nouem, spicæ
Celticæ scrup. duodecim, rosarum rhododaphnes scrup.
sex (alii etiam castorei scrup. duodecim: verùm tu casto-
rei scrup. tres coniicito) costi scrup. duodecim, gentianæ
scrup. duodecim, confectionis hedychroi scrup. nouem,
anisi scrup. sex, sisonis scrup. octodecim, ammoniaci thy-
miamatis scrup. duodecim, quandoque & foliorum citri
scrup. duodecim, vini veteris odorati quantum satis est,
mellis despumati primarii lib. quinque vel sex. Appara-
tur autem hoc modo: Arida omnia cum croco & casto-
reo ac hedychroo tundito, & per angustissimum cribrū
excutito: opium verò, myrrham, hypocisthidē, bdelliū,
lycium, ammoniacum in vino macerato. tragacantham
autem per se macerato. Sequenti deinde die rosas rhodo-
daphnes & serin terito ac vnito, & tragacāthæ similiter
probè tritæ reliqua trita adiicito, & cum succo artemisiæ
vnito. mel quoque despumatum & tepefactum sæpe in-
stillato ne tragacantha exarescat: deinde & arida tusa in-
spergito, sufficientérque vnita probè contegito: in sequen
tibus verò diebus septem aut nouem, in sole terito, & va-
sis vitreis excipito. neque tamen vasa expleto, sed locum
respirationi reliquum facito. Vsus eius est ad venenum ia
culantium animalium plagas. datur autem fabæ magni-
tudine ex vini cyathis duobus manè & ante somnū eo-
dem modo. illinitur & plagæ, eámque à periculo vindi-
cat. Eis verò qui lethale venenum hauserunt, post vomi-
tus & ante, nucis Ponticæ magnitudine datur, manè &

A ad somnum cum vino. præsumpta etiam, veneno vim læ
dendi adimit. Ad capitis porrò dolorem eam in sapa di-
lutam fronti illinito. dato & ad somnū phasioli magnitu
dine, modica aqua & sapa dissolutam. Furiosis verò ante
somnum datur fabæ magnitudine ex sapa diluta: dissol-
uitur etiam cum sapa, & toti fronti & inter supercilia il-
linitur: per omnem item foris nasum ante somnum: ma-
ximè enim somnum inducit. Cæterùm ad oculorum in-
ueteratas fluxiones sapa liquefactam ad frontem vsque
ad supercilia illinito. Ad molares dentes erosos, itémque
B ad dentium dolores, cum sapa liquefactam & calefactam
ore detinendam præbe, & confestim quiescet dolor. Ad
tussim verò diuturnam & spirandi difficultatem ac ortho
pnœam, datur nucis Ponticæ magnitudine, non febrici-
tantibus, cum aqua frigida: febricitātibus, cum aqua mul-
sa. datur autem ex ordine per dies septem ante somnum.
Ad tabidos verò subcruenta expuentes & eos qui abscef-
sum internum habent, fabæ magnitudine dato cum sa-
pa modica frigida aqua diluta. Dato autē ad plures dies
manè & ante somnum, & sanabitur affectio quantumuis
C sit diuturna. vtere igitur, neque eam contemnito. Porrò
ad diuturnos stomachi dolores ex frigiditate obortos,
cum sapæ cyathis tribus magnitudinem fabæ dato ante
somnum: si verò febricitent, cum aqua mulsa. Ad singul
tum verò ob repletionem aut frigiditatem, datur fabæ
magnitudine ex aqua mulsa ante somnum: ad hepatis
obturationes, fabæ magnitudine cum condito: ad duri-
ties verò cum aqua mulsa: ad splenicos ex aceto aut ace-
to mulso: arquato infectis ex vino mulso, hydropicis ex
aceto mulso aut vino mulso. illinito etiam cum antidoto
D tumefactas partes, & tumorem resiccabit. E lapide labo-
rantibus datur cum sapa: ad vrinæ difficultatem cum a-
pii decocto, aut petroselini, aut aliquo consimili. Ad pro-
fluuium ventris & cœliacis & dysenteriæ, maximè inci-
pienti, nucis Ponticæ magnitudine dato, manè & ad so-
mnum ex vino: in febrientibus ex posca diluta confiden-
ter vtitor. Ad podagrā fabæ magnitudine præbeto cum
aqua mulsa. eliquatam etiam cum sapa affectis locis illi-
nito. Et siquidem principium fuerit affectionis, liberabi-
tur ac euadet: si verò diuturnum fuerit malum, magno-
E pere iuuabitur. Ad coxendices affectos & reliquos articu-
los corporis fluxione infestatos, eam cum vnguento ali-
quo, gleucino puta, aut irino, aut sicyonio eliquato, ac ar-
ticulis illinito. Ad elephātiasin, in principio præsertim,
imò & iis qui iam malo oppressi sunt, nucis Ponticæ ma
gnitudine ex aqua mulsa bis per diem dato, eliquatam e-
tiam cum vino toti corpori per nouem ex ordine dies
in sole illinito. discedit enim paulatim à corpore cutis, &
velùti squamulæ decidunt, & tota concretio & corporis
miscella renouatur. Ad ægrè parientes mulierculas ipsam
F per se ad imum ventrem illinito, & facilè partus prodi-
bit. Ad vlcera postremùm maligna & diuturna in cutis su-
perficie oborta, vestis detritæ panniculo exceptam im-
ponito.

Antidotus pæonia, Cap. c i i.

ANtidotus pæonia, verè pæonium pharmacum multo
vsu iudicatum & approbatum. Amomi scrup. octo-
decim, croci scrup. quadraginta, radicis pæoniæ scrupul.
duodecim, seminis pæoniæ scrup. duodecim, piperis al-
bi scrup. nouem, piperis communis scrup. duodecim.
G phylli scrup. nouem, euphorbii scrup. nouem, spicæ nar-
di vnciam vnam, rhei Pontici scrupulos duodecim, costi
scrup. duodecim, petroselini scrup. x i i. opii scrup. quin-
decim, seminis hyoscyami albi scrupulos duodecim, (alii
scrupulos octodecim habent) styracis primarii scrupulos
nouem, myrrhæ troglodyticæ scrupul. duodecim, casiæ
vnciam vnā, pyrethri scrupulos duodecim, thuris scrupu
los octodecim, castorei scrupulos sex, calaminthæ scrupu
los nouem, mellis despumati quod satis est, itémq; vini.
Opium, myrrham, thus, cum vino terito: styracem verò
H cum modico melle liquefactum similiter probè terito,
atque eis vnito: adiectísque aridis tritis melle excipito, ac
vtitor. Dantur ex ea siliquæ tres, cum aqua calida ieiunis.
frequenter etiam ante somnum prout res vrget. Facit au
tem ad destillationes è capite, & tusses, purísque reiecta-

tiones,tabidos,peripneumonicos,pleuriticos. præter opinionẽ enim thoracẽ extra periculũ ſiſtit,tũ quod à deſtillationibus tũ quod ab vlcerationibus imminet,etiã ſi ſanguinẽ reiectẽt. Ad anginã verò vino mulſo diluta vtere aſſiduè gargarizãdo,pinnuláq; etiã cũ melle illini. Ad colicos autẽ & ex renum lapide affectos, excellẽter efficax exiſtit. In exacerbationibus enim colicorum febre carentium exhibita, e veſtigio dolores ſedat. ſi verò febriant, remiſſiones febriles obſeruato: atque ita exhibeto. Frangit enim calculos,& ab vrinæ difficultate liberat, ea præſertim quæ ex craſſis humoribus & propter obturationem eſt oborta. Infunditur etiam,& maximè in ipſis colicis, vehementiſſimis vrgentibus doloribus, cum oleo rutaceo:& ſtatim à periculo liberat. Longas autem febres, maximè quotidianam & quartanam facilè ſoluit duabus ante acceſſionem horis data. quin & ægros ad reficienda corpora optimè paratos fecit. Datur autem non in principio morborum, ſed quum perfecta concoctio apparuerit in vrinis. Cæterùm ad peſtilentes & populariter graſſantes morbos ex vitiato aere obortos in corporibus, ſummè auxiliatur,& in principio ſanè data peſtilentem prohibuit ſæpe diſpoſitionem. præſeruat etiam in dyſenteriis & torminibus inteſtinorum. Inducit & ſomnos dolori minimè obnoxios, neque ſoporem ac ſtuporem infert veluti reliqua ad leuandos dolores apparata: verùm ſomnum tandiu detinet, quouſque pharmacum penetrarit, & cauſas dolorum diſſoluerit. Et ſanè multi ex ægris à ſomno ſurrexerunt adeo concoquendi facultate præſtantes, vt obliti ſint an vnquã aliquid à principio doluerint. Plura autem his & vltra promiſſa, ei confidere potes. At verò ſi viſceris alicuius inflammatio adſit, cauere oportet ne exhibeamus eam priuſquam inflammatio laxetur. Quòd ſi tamen periculum maximum inſtet, id ipſum præfatus ac præteſtatus dato, quò ſucceſſuræ curationi per ipſam æger adſeruetur, eáque tandem victoriam obtineat morbi.

Antidotus aromatica optima, Galli,
Cap. CIII.

Facit ad omnes, maximè tamen inueteratas circa os ventris atque ipſum adeo ventrem, affectiones, & ad hepaticos. eſt ſtomacho vehementer grata & efficax. Cinnamomi drach. vnam, aut caſiæ duplum, amomi dextantem, ſpicæ nardi trientem, folii trientem, myrrhæ troglodyticæ drachmam vnam, caſiæ beſſem, croci vnciam vnam, floris iunci odorati vnciam vnam, coſti vnciam vnam, piperis ſeſcuncem, mellis Attici deſpumati quantum ſatis eſt. Ego autem, inquit, cinnamomi modum cõduplico, meliórque antidotus redditur. Datur nucis Ponticæ magnitudine cum vino aut vino mulſo, aut etiam cum aqua mulſa, ſi adſit febris.

Antidotus ex duobus piperis generibus,
Cap. CIIII.

Antidotus ex duobus piperis generibus quemadmodum eam deſcribit Archigenes, leuans dolorem, finiens febrem, reſiccans & concoquens. facit ad colicos. Hanc etiam Crito apparauit hoc modo: Croci drach. ſex, caſiæ drach. tres, cinnamomi drach. duas, coſti drachm. quatuor, ſtyracis drach. octo, piperis longi drach. quatuor, piperis albi drach. quatuor, galbani drach. quatuor, myrrhæ drachmas quatuor, (quidam verò decem ſumunt) opii drach. tres, caſtorei drach. quinque. Succulenta cum vino vetere terito, reliqua verò contundito & cribrato ac tritis adſpergito, & mellis deſpumati quantum ſufficit adiicito, vnitóque ac adſeruato. datur quibuſdam magnitudine fabæ, aliis magnitudine erui. colicis verò à cibo præbeto cum vini auſteri cyatho vno: in affectionibus autem circa hepar & veſicam ex paſſo dato: tabidis & pectore ſuppuratis fluxionéque infeſtatis ex aqua mulſa. Vtitor & ad quartanas & ad alios diuturnos & per circuitum repetentes rigores, duabus ante acceſſionem horis.

Antidotus Athanaſia, Cap. CV.

Athanaſia, vt nunc apparatur: eſt autem Ægyptiorum inuentum. Croci, ſpicæ nardi, folii malabathri, coſti, fœnigræci, glycyrrhizæ, radicis eupatorii, petroſelini, ſty- A racis, caſiæ, opii, ſing. æquales partes, mellis quod ſatis eſt. Datur ad ſummum nucis auellanæ magnitudine, hepaticis quidem, ſi non febriant, cum vino mulſo: febrientibus verò, cum aqua mulſa. datur ad dies ex ordine ſeptẽ. In angina cum melle delingẽdam dato: in affectionibus pulmonis & pleuriticis cum aqua mulſa. Stomachicis, & qui non concoquunt cibum, cum poſca: in fluxionibus verò ſtomachi ac alui in catapotia informatã dato: quibus deglutitis aquam frigidam præbe bibendam. Ad exulceratam veſicam & vuluam cum tepida aqua: in morbo B arquato, hydrope, & renum morbo cum vino mulſo exhibeto. Ad febres diuturnas per circuitum redeuntes, ſummè auxiliatur ante acceſſionem accepta. iis qui diuturna oculorum fluxione laborant, ad noctem dato, & frontem ex ea illinito. Hæmoptoicis & dyſentericis ex poſca ante ſomnum exhibeto.

Oribaſii theriaca, qua Marcus Imperator vſus eſt, quæ ante & poſt infectionem ſumitur,
Cap. CVI.

Trifolii bitumen olentis ſeminis, rutæ ſylueſtris, fari- C næ erui rufi, ariſtolochiæ rotũdæ, æquales omnium partes in paſtillos redige, & ex eis drach. vnam cum vino & oleo præbe. Alia confectio valde bona. Farinæ erui rufi drach. quadragintaocto, aniſi, ſeminis fœniculi, ammii, ſeminis apii, ſing. drach. octo, mei drach. quatuor, ſeminis trifolii, opopanacis, ſerpylli, cuiuſque drach. quatuor, cum vino redige in paſtillos, & cum vino ter præbe bibendos.

Oribaſii theriaca ex bryonia,
Cap. CVII.

D Theriaca ex bryonia ad venenatorum animalium morſus & veneni hauſtum, ad morſos à vipera, & à ſcorpio percuſſos: Radicis bryoniæ, opopanacis, iridis, roſ marini, opii, myrrhæ, ſing. drach. quatuor, ariſtolochiæ drach. quinque, thuris drach. ſex, ſeminis rutæ ſylueſtris drach. ſex, cumini drach. ſedecim, (alii tres tantùm drachmas habent) farinæ erui drach. ſedecim, (alii quatuor habent) cum vino paſtillos informato, atque ter cum vino præbeto. Philonis antidotus ad colicos præſcripta eſt: Iſotheos antidotus ad tuſſim relata eſt.

Antidotus Hadriani, Cap. CVIII.

E Piperis drach. viginti, ſeminis hyoſcyami albi drach. viginti, opii drach. decem, croci drach. quinque, ſpicæ nardi, euphorbii, amomi, pyrethri, cyperi, cardamomi, folii, rutæ ſiccæ, caſiæ, caſtorei, ſeminis dauci, myrrhæ, petroſelini, cuiuſq; drach. I. roſarũ ſiccarũ ſeſquidrach. ſeminis apii ſeſquidrach. zingiberis drach. II. opobalſami drach. II. mellis quantum ſatis eſt. Datur ad ſummũ nucis Ponticæ magnitudine: minimum verò fabæ Ægyptiæ modo. Facit ad colicos ante ſomnum data ex aqua cali- F da: ſtomachicis, & qui reuomunt cibum, ex poſca, in vrinæ ſtillicidio ex aqua calida. hæmoptoicis ex poſca: dyſẽtericis eam in catapotia redigito, & ab eorum deglutitione modicam poſcam abſorbendam præbeto. Tabidis ad noctem cum hydromelite dato: aridè verò tuſſientibus cum melle delingendam exhibeto: morſis à phalangiis & viperis cum vino mulſo. Educit & menſes cum vino mulſo accepta in quo pulegium, aut calaminthe, aut ruta ſint incocta. colicis cum aqua mulſa datur.

Antidotus achariſtos, cui digna gratia referri non
G poteſt, Cap. CIX.

Caſiæ, myrrhæ, piperis albi, piperis nigri, caſtorei, galbani, ſtyracis, croci, coſti, opii, ſpicæ nardi, ſingul. par pondus. mellis quantum ſatis eſt. datur magnitudine fabæ. Facit ad omnia diuturni temporis purulenta in thorace, & ad hepaticos, cum aqua mulſa, & ad colicos eodem modo: ad ſplenicos cum aceto mulſo. Reperias autem ipſam & ad alias plurimas affectiones approbatam.

Philagrii antidotus ex ſulphure viuo,
Cap. CX.

H Febrem finit. Hac, inquit Philagrius, omnino vtor ad diuturnos per circuitum repetentes rigores: Sulphuris viui, ſeminis hyoſcyami albi, ſeminis cardamomi citra medullam, ſtyracis, opii, myrrhæ, cuiuſque drachm. octo, coſti drach. decem, rutæ drach. decem, croci drach.

tres,casiæ drach.vndecim,piperis drach. duodecim.excipe melle Attico despumato. Dato hora vna ante impetũ exacerbationis ex posca dilutiore calida,& post modicũ interstitium dormire iubeto.somnum enim inducit,atque omnes diuturnos febrium insultus soluit. Verùm nõ conuenit eam prius exhibere quàm bona concoctio manifestissimè ex vrinis deprehendatur. Bene prospicere etiam oportet quò is qui accepturus est,redundantibus excrementis non sit onustus,& maximè si febres quotidianæ existant. Datur ad summum, quum adhuc in vigore est pharmacum,nucis Ponticæ magnitudine.

Theriaca Democratis, Cap. cxi.

MEdetur hæc morsibus animantium virus iaculantium,viperarum,cerastæ,aspidum, natricum terrestrium plagis,& paruarum bestiarum puncturis, itémque vesparum:& marinæ turturis siue pastinacæ ac draconis ictibus, phalangiorum item & scorpionum. Apparatur hoc modo:Iridis Illyricæ,zingiberis,opopanacis,opii,herbæ rosmarini,myrrhæ troglodyticæ, seminis trifolii bitumen olentis,cuiusque drach.octo, aristolochiæ drach. vndecim,seminis rutæ syluestris drach.duodecim, radicis bryoniæ aridæ albissimæ drach. sedecim, serpylli,castorei,radicis eryngii,seminis apii,cumini Æthiopici recentis,cuiusque drach.sex,(alii drach.duodecim habent) farinæ erui rufi,drach.vigintiquatuor.Omnia hæc contũdito & cribrato:opopanaca verò cum vino dissoluito, eique arida inspergito,& in pastillos reducito,& ex eis drachmam vnam cum vino veteri meraco bibendam præbeto. statim enim vt potatur commoditatem suam ostẽdit.facit ad coli aut ventris inflationes ex aqua ter potata. facit & ad eos qui intrinsecus aliqua parte dolent citra manifestam causam.

Antidotus theodoretos ex anacardiis, Cap. cxii.

ANtidotus theodoretos, *hoc est diuinum munus*, ad totũ hominem vtilis est.facit ad vertiginem & omnes capitis affectiones,omniáque pectoris vitia emendat: maximè verò suspiriosis,orthopnoicis,tabidis,pleuriticis,hepaticis,splenicis,& quibus exacescit in ventre cibus, & omnibus diuturnis circa stomachum & ventrem affectionibus prodest.His item qui ex longis morbis se ægrè reficere possunt,& qui decolores sunt, & quib⁹ corpus in arquati colorem mutatur,& quibus aqua subter cutem effundi incipit,renum etiam affectionibus,& eis qui assiduo coli dolore affliguntur,auxiliatur:omnémque habitum corporis corroborat. Quin & febribus inordinatè veterascẽtibus, atque etiam per certum circuitũ redeũtibus, ante accessionem data prodest. Mirabiliter vtilis est mulierculis quæ purgationis menstruæ stillicidio ac strangulatu vexantur,& quæ ab vtero suffocantur. soluit etiam ventrem citra molestiam. educit enim ea quæ iã longo tempore intestinis inhæserunt.&(vt semel dicam) est diuinum donũ. huius enim vsu in omnibus senties successum. Quòd siquis,vere & autumno præsertim, semel aut bis ea vtatur,neque circa diætam magnopere delinquat,nullis morbis obnoxius fiet.non solùm enim præsentes affectiones sedat, sed quas etiam futuras timemus impedit. habet autem hoc modo:Croci,casiæ, phylli,spicæ nardi,mei,agarici,rhei Pontici, floris iunci odorati, acori,epithymi,piperis,sarxiphagi,iridis Illyricæ,caryophylli,carpobalsami,myrobalani interni,cuiusque scrup. nouem,anacardiorum scrup.decem,aloes scrup.xxvi. mellis despumati lib.iii.Datur ad summum drach. quatuor põdere ex aqua mulsa,aut vino,aut vino mulso, secundum quod cuique affectioni commodum fore putas.Cæterùm si scãmoniæ scrup.ix. assumpserit,præter opinionẽ flauã bilẽ purgat:si verò epithymi scrup.ix. acceperit & scãmoniæ scrupuli dimidium,atrã bilẽ expurgat. id quod multo adhuc efficacius præstat, si pro epithymo veratri nigri corticis drachmam vnam assumat. In pituitosis porrò vtiliter ad eius exhibitionem colocynthidis medulla tusa & tenuissimè cribrata admiscetur.

Theodoretos aliter apparata, Cap. cxiii.

ALoes drach. lx.& siliquas lx.agarici drach. xxiiii. croci drach.sex,rhei Pontici drach. sex,asari drach. iiii.costi drach.octo,acori drach.sex, cinnamomi drach. sex,xylobalsami drach.quatuor, spicæ nardi drach. tres, casiæ drach.sex,mei drach. duas,chamædryos drach.iiii. mastiches drach. sex, piperis albi drach. quatuor, mellis despumati quantum sufficit. dantur ex ea ad summum drach.quatuor,ad emolliendum ventrem. Quòd si quotidie ea vt antidoto vti velis in aliqua ex prædictis affectionibus,nucis Ponticæ aut ampliori magnitudine præbebis.Quidam verò & piperis nigri,& albi, & longi,singulorum drach.duas addunt.item amomi,floris iunci odorati,zingiberis,cuiusque drach.duas. gentianæ insuper drach.duas aliqui adiiciunt.

Theodoretos per acetum mulsum apparata, Cap. cxiiii.

FAcit hæc magis ad omnes capitis affectiones, & deliria ex atra bile oborta,itémque insaniam.facit stomachicis & colicis, hepaticis, atque amplius adhuc splenicis & hydropicis. Habet compositio hoc modo: Spicæ nardi,folii,croci,mei, casiæ, epithymi, floris iunci odorati,rhei Põtici, myrobalani,caryophylli,cuiusq; drach. quatuor, aloes sextantem, carpobalsami scrup. sedecim, zingiberis scrup. sedecim, mastiches scrup. quatuor, iridis trientem,anacardiorum scrup.quatuor, agarici scrup. octo,corticis radicis fœniculi libr.vnam, aceti acerrimi sesquisextarium,mellis sesquisextarium. Corticem prælotum,in aceto per triduum macerato. deinde vt dimidium relinquatur coquito, percolato, & ad acetum mel adiicito,rursúsque ad mellis spissitudinem coquito, atq; vbi tepuerit,ad arida tenuissimè trita in mortarium addito,&diligenter vnito,reponito,ac vtitor velut in prioribus dictum est.

Picra siue amara per acetum mulsum apparata, Oribasii, Cap. cxv.

FAcit ad stomachicos,colicos,vuluæ strangulatus,hydropicos. Corticis radicis fœniculi libras tres, aceti acerrimi libras sex. radices aceto ad tertias coquito, & percolato,aceto mellis libras quatuor adiicito,& ad mellis spissitudinem coquendo redigito,refrigerato,& paulatim ad subscripta tenuissimè trita in mortarium addito. sunt autem hæc:Aloes bessem,iridis sextantem, mastiches vnciam vnam,zingiberis,casiæ,nardi Celticæ,helenii,sing.vnciam vnam,piperis drach.quatuor,mei vnc. vnam, aut si non adsit, nihil impedit. Datur cochlearii mensura cum aquæ mulsæ cyamis quatuor. (est id poculi genus,& Ægyptio vocabulo ciborium appellatur.) Ab acceptione etiam,aquæ calidæ cyamos duos absorbeant.

Cyphi ex rebus trigintasex, Cap. cxvi.

THuris sescuncem, styracis pinguis libr.vnam, myrrhæ trientem,folii quadrantem, costi trientem, amomi quadrantem,spicæ nardi quadrantem, casiæ quadrantem,sabinæ,cardamomi, ammoniaci thymiamatis, iridis,carpobalsami, sing.sextantem, nardi Celticæ,helenii,hypni,floris iunci odorati,aspalathi, cuiusque vnciã vnam, mastiches quadrantem, ladani quadrantem, baccarum iuniperi magnarum & paruarum,bdellii,singulorum sextãtem,seselis vnciam vnam,cyperi vnciam vnam, croci trientem,seminis cupressi vnciam vnam,(alii drachmam vnam habent) calami aromatici drachmas quatuor,rosas virides numero quingentas, terebinthinæ depuratæ sescunciam,caricarum pinguium sescuncem,palmarum pinguium quadrantem, carunculæ vuarum passarum quadrantem,nucum pinearum quadrantem, succi hastulæ regiæ vnciam vnam,mellis sesquilibram,vini odorati quantum satis est.Arida contusa & cribrata cum liquidis excipito,palmis,caricis, vuis passis prius in mortario tusis.deinde mastichen tritam eis addito, & bdelliũ, ac pineas nuces rosásque, & thus, vnumquodque per se tritum.postea etiam styracem adiicito, & ladanum,per se in mortario contusa: deinde terebinthinã & mel adfundito,& arida infarcito.Ego verò thus, bdellium,myrrhã & ladanum cum vino tero, atque ita ad tusa in mortariũ coniicio, & pastillis inde formatis vtor. Facit ad capitis dolorem fronti illitum cum aceto, similiter & ad oculorum lippitudinem cum vino: ad hepatis & renum exulcerationes cum passo, ad obturationes eorundem, cum

vino mulſo. Tuſſie̋tibus, tabidis, orthopnoicis, cum aqua mulſa. ſtomachicis, ſplenicis, iſchiadicis, cum aceto mulſo. Ad tormina, lunaticos & morbum comitialem, cum aqua calida. datur drachmæ pondere.

Cyphi ex rebus vigintiocto, Cap. CXVII.

ASpalathi, bdellii, helenii, ladani, ſtyracis, myrrhæ, cuiuſque drachmas ſeptem, baccarum iuniperi magnarum quinquaginta, paruarum itidem quinquaginta, ſucci haſtulæ regiæ trientem, ſabinæ trientem, croci ſextantem, coſti ſextãtem, cardamomi quincuncem, cyperorum quincuncem, ſeminis cupreſſi quadrantem, nardi Celticæ dextantem, (alii etiam caſiæ habent ſextantem) ſphagni ſiue hypni quincũcem, amomi ſextantem, ſpicæ nardi ſextantem, roſarum ſiccarũ quadrantem, floris iunci odorati ſextantem, nucum pinearum quadrantem, foliorum malabathri quadrantem, caricarum libras duas, vuarum paſſarum pinguium ſextantem, terebinthinæ Chiæ libram vnam, palmularum pinguium carunculæ lib. vnam, mellis libr. quinque, vini ſextarios duos. Apparato & vtitor vt dictum eſt. etenim quæ ex huiuſmodi rebus apparantur, ad prædicta optimè faciunt.

Maſnaphii confectio, Cap. CXVIII.

CRoci quadrantem, ſtyracis vnc. triginta, ladani vnc. XXIIII. galbani quadrantem, caryophylli ſeſcuncem, roſarum ſiccarũ vnc. XII. ferulæ Campanæ vnc. XVIII. hypni (canabicula id parua eſt ex arbore quæ Damaſcenea dicitur, itémque ea quæ Rhodacinea appellatur exorta) beſſem, malabathri ſeſcuncem, arnabo vnc. XII. coſti, vnguium aromaticorum, caſiæ, zacathii, ſingulorum ſeſcuncem, aſari quadrantem, carpobalſami vnc. XXIIII. pilularũ cupreſſi quadrãtem, foliorum lauri quadrantem, cachula quod canchryõ eſt, vnc. I. amomi vnc. XII. ſpicæ nardi, gummi, cuiuſque ſeſcuncem, vini libr. VI. contere & ad formam quancunque velis redige.

Thymiama ſiue ſuffimentum Berenices, Cap. CXIX.

SEminis viticis, melanthii, cornu cerui, ſampſuchi, baccarum lauri, abſinthii, ſulphuris viui, bituminis Iudaici, ſaluiæ, radicis cyclamini, artemiſiæ, origani, rutæ ſylueſtris, cumini, caſtorei, lapidis gagatæ, aniſi, conyzæ, roſmarini, buccinorum vſtorum, reſinæ, ſing. vnc. I. cedriæ ſextantem, picis zacynthiæ pinguis lib. I. quidam etiam radicis pæoniæ vnc. I. ſed nos eam non admittimus. Omnia contuſa & cribrata, cedria, reſina, ac pice excipito, in paſtillóſque redigito, ac vtitor. Facit ad anginam potatum, & ſuffitum ita vt hiante ore æger vaporem hauriat. Ad omnem verò vigiliarum ſpeciem vino liquefactum fronti illinito, atque ipſi forinſecus naſo: quin & intrinſecus nares ſublinito, & ſuper prunas proiectum ſuffito, & ſomnum ægro conciliabit. Facit & ad ozænas ſordidum & fœtidum narium vlcus, ipſis naribus ex eo illitis cum aceto. Fugat animalia venenata muſcáſque & culices ſuffitu. & (vt quidam tradunt) etiam immundos ſpiritus arcet. Porrò de pharmacis dolorem leuãtibus ſcriptum eſt in præcedentibus Quaternionibus, ſermonis noni Cap. XXXII. & octaui Cap. LV.

De Elephantiaſi, ex lib. Archigenis, Cap. CXX.

ELephantiaſis à quibuſdam leontiaſis, ab aliis ſatyriaſis appellatur. Elephantiaſis quidem à magnitudine & diuturnitate affectionis nomẽ accepit, imò & propter cutis aſperitatem quæ in quibuſdam ſuccedere conſueuit: leontiaſis autem appellatur, quum frons ægrorum cum quodam tumore laxior redditur, ad ſimilitudinẽ pellis flexilis ſuperciliorum leonis: ſatyriaſis verò dicitur propterea quòd malæ faciei iiſdem cum rubore attolluntur, & muſculis maxillaribus veluti conuulſionem patientibus, mentum ipſum dilatatur, quemadmodum etiam ridentibus euenire ſolet, ſimilitudine quadam ad picturas ſatyrorum. quin & alacritas vehemens ad coitum ipſis adeſt, quemadmodum & de ſatyris fertur. Eſt autem grauis morbus, & propè ex eorum numero qui incurabiles exiſtunt: & grauis quidem eſt ipſi ægro, intolerabilis autẽ conſpicientibus, vtpote qui ipſum omnino auerſantur, adeo vt & plerique ex neceſſariis & domeſticis, ægri i-

A pſius conuerſationem deuitent. etenim ſuſpicionem de ſe præbet malum tanquam ſit contagioſum. Atque ego ſanè malum eſſe affirmo cum ipſis conuerſari: inquinatur enim aer quem inſpirando adtrahimus, ex vlcerũ fœtore & ex vitiata ſpiritus exhalatione. Cæterùm affectio ipſa non ſolùm ob id grauis eſt quòd indiſſolubilem ferè habeat ſtructuram & apparatum, ſed quòd principia generationis eius fermè ſint ignota. quum enim circa ſuperficiem iam veſtigia eius apparent, tunc non gignitur ſed perficitur, intus à viſceribus initio facto, & progreſſu B vſque ad cutem dilatato: quare non abſimile eſt tumentes eminentias etiam in internis oboriri. Apprehenduntur autem hac affectione viri magis quàm fœminæ: atque inter illos magis qui craſſum & viſcoſum ac atra bile redundantem ſanguinem habent, & qui pituitam multam ſalſam aut acidam gignunt: amplius verò & qui victu craſſo & ægrè concoctili vtuntur, & qui in otio degunt: non minus verò iis & qui multis exercitiis inordinatè vtuntur, & per hoc ſanguinem inſpiſſant: itémque ii qui cibos aſſiduè in ventre corrumpunt: quod verò ad æ- C tatem attinet, pueri & iuuenes, maximè quo tempore pubeſcere incipiunt. Regio verò huius mali inductrix eſt, tum quæ valde calida eſt, tum quæ vehementer frigida eſt. Et altera quidem ob id quòd ſanguinem adaſſet: altera, quòd frigore ſuo eundem congelet, & perſpirationes prohibeat, ac inſitum calorem ſuffocet. Conſequitur eos qui obnoxii futuri ſunt malo, ſegnities, ſpiratio tarda, ſpirandi difficultas, motus difficilis, aſſidua conſtrictio alui, vrinarum veluti ſunt iumentorum lotia excretio, reſpiratio grauis & fœtida, ructus continui, qui etiam ipſis ægris D aliquid moleſtiæ addunt, appetitus non obtuſi quidem neque inflammati, impetus in venerem intenſus. Iam verò vbi ad cutem progreſſum fuerit malũ, malæ primùm craſſiores fiunt & mentum: deinde rubeſcunt, non florido ſed liuido rubore. Et ſub lingua venulæ varicoſæ fiunt ac nigreſcunt: quod ſignum eſt etiam viſcera ipſa in ſimili conſtitutione eſſe, eiuſmodi planè qualis in porcis quibuſdam circa interna videtur, quæ grandinis nomine inſignitur. Quandoque verò & per omne corpus eminentiæ apparent, & præſertim iuxta ſummam frontem ac E mẽtum. Corpus præterea ipſorum magnum eſſe videtur, & cuiuſdam intolerabilis grauitatis ſenſus eis adeſt: vnde neque potu neque cibo admodum ſuauiter delectantur. Puſillanimes fiunt ad omnia, neque præ vitæ amore vitam relinquere & cõtemnere poſſunt, neque affectionem ipſam generoſo animo perferre: verùm veluti ſeipſos condemnantes ſe occultant, & notos homines vitant. Quidam porrò ex eis, ad modum eorum qui ſuffocantur aut ſtrangulantur, maximè circa ſomnos, afficiuntur. Quemadmodum igitur perfectè à malo eiúſque diuturnitate F victis fruſtra manum admouemus, ita & abſtinere ab iis qui iam affectione corripi & tentari videntur, planè deſperantium hominum eſt & malignorum. Humanum enim & plenum beneuolentiæ ſignum eſt, in extremis etiam malis vſque ad experimentum procedere, ad difficultatem affectionis compeſcendam.

Cura elephantiaſi affectorum, Cap. CXXI.

QVum igitur quædam ex prædictis ſigna affectionis apparuerint, citra dilationem ſanguis auferatur par- G ticulatim ex vtroque cubito. reuiuiſcit enim inde aliquo modo inſitus calor, vt ſenſibiliter corpus ipſum alleuetur. habendus tamen eſt modus in euacuãdo: in multo enim inutili & vitiato ſanguine, parũ quiddã genuini ſanguinis ineſt. Poſt ſanguinis autẽ detractionẽ, paucis dieb' interpoſitis aluus infernè ſubducatur. & primùm quidẽ colocynthidis pulte vtendum eſt, ex qua catapotia XVIII. nucum Ponticarum magnitudine exhibeãtur. eius autem apparatus prædictus eſt in coxendicum morbi tractatu. Sequẽti deinde die duodecim catapotia præbeantur: ſi H verò ea accipere recuſarit, per hieram noſtram purgato. mirabiliter autem eis conducit per menſem ſemel data.

Poſt dies autem aliquot, ſero lactis ſciſſi vtendum, ex eóque non minus tribus heminis, neque vltra quinque accipiendum. fit autem lac aſininum, ſi haberi poteſt, ex quo

ex quo serum ipsum sumitur. Admiscendum est etiam ipsi veratrũ trium obolorum pondere,& scammoniæ scrupulus I. ita vt hæc ipsa cum modico sero ieiunis præbeamus,atque deinde ipsum serum paulatim per se exhibeamus. hac enim purgatione frequenter vtendum esse cẽseo. Omnino nanque conandum est vt omnem corporis miscellam ab affectione occupatam liquefaciamus,aliámque quandam veluti ex integro regeneremus. Idipsum verò fiet si per interualla opportunè purgationes adhibeãtur,& cibi apponantur qui facilè concoqui, & per corpus distribui possint. Post quorum acceptionem vomitus à cibo fiãt,deinde etiam à raphanis à ieiunis:postea ad veratrum perueniendũ: ac primùm quidem decoctum veratri exhibendum est: deinde & bulbos ipsius contusos, & ad finem virgas optimas ex eo præbebimus. id verò quomodo fieri debeat,iam antea diligẽtissimè traditum est in tertio huius tractationis Sermone. post hæc autem virium refocillatrice diæta vtendũ. Ad os vẽtris & vtrinque ad viscera cucurbita inanis affigatur. Et primo quidẽ circuitu auxiliorum hoc modo perfecto, rursus ad principium reflectendum est. Et venæ quidem sectio vitetur: ab hiera verò principium purgandi sumatur, & reliqua consequenter facienda velut prædictum est,ter & quater in anno eodem ductu repetito. Maligna enim & difficulter cedens affectio est: quapropter plurima cura opus est ne in peius euadat

De iis qui castrantur. Cap. CXXII.

NOuimus quosdam audaciores qui sibiipsis testes ferro resecarunt:castratis enim non in peius malum ipsum procedet. Neque enim temere reperias,inquit Archigenes,vllum aliquem castratum elephantiasi laborantem, neque item facilè mulierem: quare etiam quidam ex cõfidẽtioribus medicis, manum admouerũt, & quotquot sanè ex eis ex sectione periculũ euaserunt, per consequẽtis curationis vsum perfectè ab hac maligna affectione liberati sunt. Noui etiã quendã qui valde correptus esse existimabatur, à tali quopiam pharmaco curatum: Aceti optimi,& cedriæ,singul. cyamum I. succi brassicæ cyamum I. commisceto,& ieiunis manè præbeto. deinde ad vesperam ordeaceum panem modicũ exhibeto cum quopiam volucrium leuiorum, & per solum hoc, maximum curationis sperato successum. Vtere autem ipso per annum,semel in hebdomade ex eo præbens:quandoque tamen bis: quanquam ad vsum eius assuefactis etiam rigidius procedendum sit,nimirum ad duplam pharmaci mensuram. Quum verò & ad comitialem morbum præclarè faciat, eo sanè & ad ipsum vtor, & præ omnib⁹ aliis eius profectum laudo. Facit & brassicæ decoctum quotidie potatum,quum ex cedria pharmacum non datur. Multi etiam sideritin herbam laudant. datur autem foliorum eius aridorum drachma vna,ex vino austero. Noui & trifolium herbam bitumen olentem probè huc facientem. datur autem & ipsa drachmæ pondere trita ex vini cyatho vno,aceti vno,mellis vno. Eboris etiam & cornu ceruini ramenta cochlearii mensura sæpe ad prædictam mensuram admiscentur. nam& per seipsum vnumquodque eorum potatum vtilissimum existit. In regione Indorum elephantiasi affectos, assiduè per sedem eluere per vrinæ asininæ infusionem heminæ mensura calefactæ consueuerunt. Crocodilum item terrestrem accipiũt, eiúsque extremas partes amputant, ac interiora proiectant. deinde fermento obuolutum assant: deinde ablato fermẽto,& scabritie eius derasa, carnis ipsius drach. I. quotidie bibendam præbent. & magnum sanè testimonium de hoc remedio præbent. Præclarè autem succus Cyrenaicus facit, erui magnitudine deuoratus. simul enim vt acceptus est,per omne corpus diffusus vehitur. Aselli item sub aquario vase stabulantes, qui & millepedæ appellantur, quinq; aut sex numero cũ hydromelitis cyathis III. triti potati præter opinionem tum his tum suspiriosis,& omnibus suffocatione apprehensis auxiliantur. Multæ commoditatis est & squillæ semen trium obolorũ pondere in cyatho mellis semicocti delinctum. asperam enim arteriam à pituita repurgat, & coarctationem viarum vocis probè dilatat. Similiter autem & pastillorum

A squilliticorũ, qui in theriaces confectionem coniiciuntur,drach. I. exhibetur cũ vino austero meraco trita. ex calida autem datur. Theriaca porrò ex viperis Andromachi cõpendium totius medicationis existit, si post purgationes,per modica interualla præbeatur.

De viperarum esu,& de pruritibus, Archigenis, Cap. CXXIII.

MIrabile elephantiasis remedium, viperarum esus existit:eas verò hoc modo apparatas edere oportet. primùm quidem amputato capite & cauda, & detracta pel- B le,exemptísque interioribus visceribus omnibus,caro aqua pura bis ac ter lota,in olla instar anguillarum coquitur,aqua quidem sufficiente affusa, & oleo modico cum anetho & porro. post sufficientem deinde cocturam,iusculum moderato sale cõdiatur,atque ita ægro in sole desidenti exhibeatur:capite tamen probè velato. Neque verò semel tantùm aut bis viperas edere satis est, sed sæpe id fiat,quum extra periculum sit,& insuper commoditatem adferat. Sint autem viperæ recèns captæ,& ex humectioribus locis accipiantur. nam quæ iuxta mare degũt, C vehementer siticulosæ existunt. Vtimur & ad ipsos salibus theriacis eos quotidie pro liquamentis ad intinctus exhibentes vnà cum obsoniis. súntque tum sapore, tum odore gratissimi. Quin & ex betonica antidotus ad podagricos præscripta vtiliter purgans, etiã his commodè exhibetur. Et vt in vniuersum dicam, propter insidentes ipsis suffocationes, etiam ea quæ orthopnoicis præbentur,his vtilia sunt,vtpote quæ crassos humores non modò in thorace, sed & in toto corpore contentos secant & diducunt. At verò ob id quòd ferinus est humor, ea D quæ lumbricos enecant & expellũt etiam his danda sunt. Forinsecus porrò cuti psilothrum assiduè per modica interualla in balneo adhibendum est, oculis probè communitis nequid ex psilothro in ipsos dilapsum eos lædat. Commodè item facies ipsa ex eo illinitur, vtpote quæ maximè ab affectione sit correpta. multo etiam tempore in eius vsu perseuerandum est, donec cutis ipsa rubefiat, non tamen exulceretur. quapropter ex ptisanæ succo psilothrum apparetur. Vrsinus autem maximè aut vulpinus adeps, vel si hi haberi non possint, taurinus cum sarmen- E titio cinere emollitus, & cum lixiuio coctus,probè attenuat eminentes tumores. hoc enim modo etiam sapo præparatur,quem in vsum conuertere oportet si vrsinus aut vulpinus adeps non adsit. Bona est & portulaca cum aceto trita, & semperuiuum minus quod Romani illecebram vocant, & Mercurialis decoctum tum per se, tum cum aridis quibusdam mixtum, & fici syluestris folia arida & contusa & cribrata cum aceto illita,& in balneo affricta: optimè facit & decoctum ipsorum. & betæ & ocymo cum aceto tritis aut coactis dignam lau- F dem tribues si per eorum attritum fueris detersus. Myrobalanus item cum aceto præstat: probè auxiliatur & alumen cum sale, & sandaracha æquis partibus in vino & oleo,maximè lentiscino, aut si non adsit, rosaceo tritis. Aridum quoque inspergimen ad alphos siue vitiliginem à nobis compositum,liberaliter extergit & repurgat. Est autem hoc. Alcyoniũ,nitrum,sulphur viuum,myrti folia & fici agrestis folia sicca, singula pari mẽsura contũdito, & cribrato: deinde cum aceto trita oblinito,& in balneo affricato. Cõuenit & alcyoniũ assatum cum aceto tritum G & affrictum:testæ item ostreorum omnium vstæ & cum pari melle ac modico aceto tritæ. Et aceti fæce arida vsta cum sulphure trita in exudatorio loco commodè vteris. Amygdalino autem oleo inũgito, atque hoc modo corpus forinsecus illinito. Oribasii smegma ad elephantiasin. Pumicis, testæ sepiæ, nitri assati, gallæ, cimoliæ, cuiusque sextantem, gummi vnciam vnam, arida affrica. Aliud optimum smegma. Nitri assati, pumicis vsti, testæ sæpiæ vstæ, gallæ, cimoliæ, cuiusque sextãtem, gummi vnc. I. arido vtere in balneo aut lauacro, H & aqua marina ablue. Aliud efficax. Spumæ nitri albæ drachmas viginti, cimoliæ drach. XII. melãthii dr. II. radicis bryoniæ drach. II. alcyonii drachm. VI. sulphuris viui drach. IIII. radicis chamæleontis albi siccæ drach. quatuor, trita in balneo inspergito & affricato. Aliud,

ſmegma. Ad omnem corporis pruritum &humoris a-
træ bilis fluxionem celebre. Veratri albi vnc.I. veratri ni
gri vnc.I.baccarum lauri ſextantem,ceruſſæ,pumicis vſti,
teſtarum ſepiæ vſtarum, pompholygis,rutæ viridis,ſing.
trientem,ſulphuris viui beſſem,ſpumæ nitri albæ beſſem,
mellis beſſem, aloes quæ in vtriculis afferri ſolet, beſ-
ſem,aceti quantum ſatis. vtere in balneo. Remedium
ad pſoras, Archigenis. Magni nominis eſt,& ad elephã
tiaſi laborantes,id quod ad pſoram feram à nobis priua-
tim eſt apparatum. Idipſum hoc modo habet: Rumi-
cis ſatiui,& rumicum acutorum radicũ faſciculos mani-
pulares duos in aceto coquito. deinde in mortario tuſis,
ac poſtea etiam in pila tritis,acetum paulatim inſtillato
id ipſum in quo decoctæ ſunt radices,aut etiam aliud at-
que deinde hæc ipſis infarcito. Nitri drach. XLVIII. ſul-
phuris viui drach.XXV.thuris drach.XV.Omnia ad ſtrigmẽ
ti craſſitiem reducta vnito, ac æſtate quidẽ ad ſolẽ ſæpe
illinito:hyeme verò in balneo donec exudarint. Appara-
tur autem à nobis pharmacum ad elephantiaſin ſummè
congruum huiuſcemodi. Rumicis ſatiui & rumicis acu-
ti radicum faſciculos manipulares duos in aceto coquito,
tundito,ac terito,vt prædictum eſt. deinde hæc quamte-
nuiſſimè trita eis infarcito: Alcyonii lib.I.ſulphuris viui
lib.I.ſpumæ nitri beſſem,teſtarum cochlearum vſtarum
trientem,radicis chamæleontis nigri ſextantem. Omnia
ſimul conteruntur,donec ad ſtrigmentitiam ſpiſſitudi-
nem redigantur:& illinuntur æſtate quidem ad ſolem ſæ
pe:hyeme verò in balneo,donec exudent.

Illitiones ad tumentes corporis eminentias,
Cap.CXXIIII.

ILlinantur autem tumores in cute efferati & inflamma
ti,ex glaucii ſucco, aut polii aut lycii, aut hypociſthi-
dis, aut aloes, & ſimilibus ſuccis, aut alicæ vel erui fari-
na cum plantaginis, aut polygoni, aut perdicii, aut por-
tulacæ,aut braſſicæ ſucco diluta.Quòd ſi cataplaſmatis o-
pus habeant loci inflammati, cum alica cruda polygoni
aut plantaginis, aut marrubii ſucco admixto,cõtegantur.
Poſtquam verò inflammationes mitigatæ & laxatæ remi
ſerint,herbæ ſerapiadis triteſticularis viridis folia tene-
ra aut ſemina probè terito, & ægrum ad ſolem calidum
locatum,ad horas duas defricato, atque vbi prodierit ſu-
dor, vinum meracum vetus odoratum bibendum præ-
beto, rurſúſque herbam ipſam affricato. deinde ipſum
in aqua marina abluito, & hoc quotidie per dies aliquot
facito, & reperies ad ſanitatem conſequendam ſucceſ-
ſum. Optima eſt & hæc illitio Critonis. Ad tumen-
tes eminentias, & ad faciei pruritus, ac principium ele-
phantiaſis. Gummi albi, ſpumæ nitri, thuris, ſulphuris
viui,ſingulorum par pondus in aceto diſſoluito,& ex pro
bè penitus contritis paſtillos formato, eóſque in vmbra
reſiccato. vſus verò tempore poſtulante, aceto dilutos
illinito. Vbi autem exaruerint, ſubſcripta confectione
defricato: eſt autem hæc. Saponis libram vnam, am-
moniaci thymiamatis libram vnam, thuris quadran
tem, ſpumæ nitri albæ quadrantem, maſtiches qua-
drantem. Ammoniacum cum aqua prius tritum,& ſapo-
ne ei adiecto, in figulino vaſe coquito, duob[9] ſextariis a-
quæ affuſis: atque,vbi diſſolutus fuerit, thus, maſtichen,
ſpumam nitri, vnumquodque per ſe tenuiſſimè tritum
& vnitum adiicito. deinde in mortarium tranſlata & di-
ligenter tuſa,in vitreum vas reponito,ac vtitor. Optimè
faciunt & hæc ad tumores non inflammatos illita: Am-
moniacum thymiama ex aceto, aut marrubii ſuccus &
thus eodem modo, & verbenaca recta, & fel capræ aut
hirci, & flos æris cum melle, & caninum ſtercus cum a-
qua, & aloe cum thure ex aceto mulſo potata & illita. V-
tiliter illinitur & dictamni ſuccus melle cocto & ce-
dria permixtus, & ſulphur viuum cum liquida pice, aut
ſeſamum, aut amygdalæ amaræ,aut chamæleontis nigri
radix ſimiliter cum liquida pice, & alcyonium cum ce-
dria. Efficaciſſima verò eſt cedria cũ phocæ adipe aut e-
tiam vrſino illita,ita vt ſimul eliquatis ſulphur viuum in-
farciatur. Valde efficax & hoc eſt,ſi alumen liquidũ lin
teolo illigatum & vſtum,deinde cum aceto acerrimo,&

A braſſicæ,aut ocymi ſucco tritum, illiniri præceperis.
Aliud. Thuris, aluminis ſciſſi, cuiuſque ſextantem, ſul-
phuris viui,ramentorum plumbi, cuiuſque quantum ſa-
tis eſt,vnito,& leuiter illinito, eminentiis ex pumice præ
fricatis. Aliud. Ammoniacum thymiama, & ſul-
phur viuum, & columbæ ſtercus, & vitrum tenuiſſimè
tritum,in aqua,aut vino, aut aceto terito, & prout com-
modum æſtimaueris illinito. Aliud valde efficax. Ce-
driæ ſeſquilibram,aceti lib.II.foliorum cupreſſi lib.I.fo-
lia tuſa ad biduum in aceto macerato: deinde excolato
B aceto,cypariſſum probè terito,eíque cedriam adiicito ac
vnito.& cum vulturis pennis,ægro in ſole locato,illinito.
Aliud. Efficaciſſima eſt & hæc illitio. Auripigmenti
drach.ſex,thuris drachm.octo,coſti drachmas duas,calcis
drachm. quatuor,baccarum lauri ſextantem, cedriæ dra-
chmas IIII. omnia teruntur,& cum foliorum populi albæ
arboris decocto in coquendo inſpiſſato illinuntur.
Aliud,ad faciei eminentes tumores præcipuè conducens.
Maſtiches vnc.I.myrrhæ drach.IIII.ſulphuris viui dra-
chmas IIII.olei omphacini quantum ſufficit,vtere. Mira-
C biliter autem prodeſt ad faciei tumentes eminentias, ex
Mileſia herba remedium. Tunduntur autem folia her-
bæ viridia cum axungia veteri,& imponuntur. Et rube-
fiunt ſanè inde plurimùm partes quibus impoſita ſunt:
contrahuntur autem facilè,pane impoſito,aut cerato ex o-
leo amygdalino, rurſúſque in naturalem ſuum colorem
reſtituuntur. Poſtquam verò exæquatæ fuerint eminen-
tiæ,illitionem talem parato: Thuris vnc.I.gũmi albi vnc.
I.cimoliæ trientem. vino veteri aut aceto trita illini.
Emplaſtrum, quod & ipſum ad maiores & liuentes emi-
D nentias facit,inquit Archigenes. Terebinthinæ drach.
X.radicis ariſtolochiæ drach.IIII.radicis capparis, veratri
albi,ſulphuris viui,lapidis pyritæ,cuiuſq; dr.II.thuris dr.I.
terebinthinã liquefacito,& ab igne ablatæ reliqua tenuiſ-
ſimè trita infarcito. Optimè facit & Andronis paſtillus &
Muſæ paſtillus ſimiliter illitus vterque. Maiores porrò tu-
mores etiã emplaſtro aliquo diſcuſſorio cõtegantur. Effi-
caciter eis auxiliatur emplaſtrũ ex aſellis ad meliceridas
vlcera mellei humoris & ſtrumas deſcriptum. Magis pro-
E priè autem hoc conuenit: Olei cicini lib.I. ſpumæ argen-
ti drachm.C.picis crudæ heminam I. ad lentum ignem
aſſiduè agitando coquito: atque vbi coacta fuerint, ab i-
gne ablatis chamæleontis nigri radicem tenuiſſimè tri-
tam drachm. X. pondere inſpergito,& ex tithymali ſuc-
co parum. Aliud. Ceram & viſcum cum modico myr
teo oleo liquefacito,& diphrygis triti quod ſatis eſt in-
ſpergito,ac vtitor. Aliud. Radicis panacis dr.IIII.nitri
dr.V.calcis dr.I.ceræ drachm.II. adipis vrſini ſextantem.
liquefacta aridis affundito, & miſceto. Cæterùm nigras
eminentias aut valde liuidas, cum ſcalpello leuibus vul-
F nuſculis impactis incidito: deinde ſplenio cruentis vulne
ribus deſtinato,& quod inflãmationem arcere poteſt, in-
tegito. eius generis eſt emplaſtrum Barbarum appellatũ.
aut ſalem tenuiſſimè tritum oleo ſubactum,& lanis ſucci
dis exceptum imponito:& poſtea radicem maluæ tene-
ram cataplaſmatis vice adhibeto. aut cerato ex di-
phryge cicatricem inducente vtitor. Audẽdũ autẽ in for
tioribus corporibus, præſertim vbi prius corpori robur
addideris,etiam excoriatorium ad impetiginem ferã de-
ſcriptum illinire,citra tamen cantharidum admixtionẽ
G apparatum.quod vbi factum fuerit,& bullæ eruperint,eas
viridi Epigoni emplaſtro quod Iſis à quibuſdam appella-
tur integito, & per balneas curato, & tunc lac potandum
præbeto. Vlcerationes autem obortas,cerato ex diphryge
cicatricem obducente, aut melino cerato ex vino appa-
rato,ſanabis. facit idẽ & ex pompholyge ceratũ,& quod
ex cadmia apparatum appellatur. Quòd ſi curationem dif
ficulter accipiant, velut chironia vlcera tractato: ſi verò
paſcẽdo proſerpant vlcera, Corace paſtillo ex aceto mul-
ſo apparato vtitor, aut paſtillo Andronis. Aliud ad
H vitiliginem quæ leuce dicitur,& ad pſoras. Calx in vi-
no aut roſaceo fermentata cum aqua illinitur,& poſt hoc
ceratum roſaceum adhibetur. Aliud celebre ad elephã
tiaſin. Atramenti ſutorii partes IIII.aluminis ſciſſi ma-
defacti partes ſex, luto fuſco ſubigito, & ægro nudato

ac præfoto, corpus eius illinito. deinde lauato, ac rursus A eodem modo foueto, illinito, ac abluito. quod vbi ter feceris, cutem rosaceo inungito, ægrúmque per totam noctem contegito, & reperies sanum. Aliud ad elephantiasi affectos, carcinomata, podagrā, articularem morbum, strumas, condylomata & cõuulsiones neruorum. Vulturis cerebrum vnà cum capitis officulis & reliquis carnibus capitis accipito, & in vino dulci coquito, atque excolata quidem illa proiicito: cum iusculo verò ipso, euphorbii, croci, atramenti Indici, piperis albi, castorei, myrrhæ, cuiusque sextãtem coquito, & foliorum rubi, seminis satyrii, cuiusque quadrantem, picis quadrantem, succi mandragoræ, cedriæ, cuiusque vnciam vnam, fel tauri aut capræ integrum, vermes ex lignis putrescentibus & marcidis numero III. addito. hæc sanè omnia in vini dulcis sextariis nouē simul coquito. hoc iuramento adstrictus accepi, ne cuipiam reuelarē. Hic apparatus ad illitionem, in nouem dies sufficit, & eminentias ipsas exterit. cæterùm cum penna vulturis etiam illinatur. Aliud ad elephantiasin, abscessus, condylomata, strumas, eminentias corporis, tubercula, pingue quiddā in se collectū habētia, *Græcis* inde steatomata appellata, vnguium abscessus paronychias vocatos, & gutturis tumores qui bronchocelæ appellātur: ad omnes item malignas eminentias quacunque corporis parte, multo experimento cognitum. Vulturem viuum accipito, eúmque in vini dulcis aut sapæ sextariis nouem aut sex suffocato. aut vulturinū gallū eodem modo tractato, & à vespera vsque ad matutinum ad vitis ligna coquito. Cæterùm ægrum tenui victu connutrito, sæpe etiam inediam perferre iubeto, & per subscriptum purgatiuum medicamentum purgato, pérque dies septem ex marina aqua lauato. Postquam verò vultur coctus fuerit ac excolatus, ossa ipsius contrita cum ægri sudore, præsertim qui à sole prolectus est, cani edenda proiicito: massas verò septem inde formatas cani dato. Vulturem autem ipsum per triduum à vespere vsque ad matutinum tempus, ne ab aurora conspiciatur, coquito, atque id similiter tertia die facito, probéque cõtectum omni die manè in domo tenebricosa reponito. Atque vbi tandē ita percoctum ac excolatum habueris, ad iusculum in nocte, minimè verò in die, sequētia addito: Salis fossilis, algæ siue fuci marini in petris condensati trientem, (alii vnciam vnam habent) galbani, opopanacis, cuiusque sextãtem, colophoniæ, picis, cuiusque quadrantem, euphorbii, castorei, sanguinis capræ, cuiusq; trientem, ammoniaci thymiamatis, myrrhæ glutinis aceto dissoluti, picis liquidæ, singulorum sescuncem, rutæ sylue stris ramulos septem, catanancæ herbæ scrupulos tres, amianti scrup. I. polypathii herbæ quæ per contrariam affectionem luna desinente auxiliatur, lapidis gagatæ, cedriæ, sing. quadrantem, bituminis Iudaici sextarium vnū, artemisiæ herbæ, chamæleõtis herbæ, cuiusque sextantē. Hæc omnia cū iusculo vt dictum est apparato, probè trita committito & vnito. Cæterùm vulturem primùm vnà cum pennis vsque ad pedes excoriato, atque ita in sapam coniectum suffocato. Pellem autem ipsam cum pennis myrrha conditam, & in fumum suspensam exsiccari finito: pedes verò in oleo coquito, & cum oleo podagricos, per vulturis etiam pennam, illinito. Neruos verò ad pedes podagrici pro amuleto appendito, & ab affectione eum liberabis. Porrò purgatiuum cuius mentionem feci, hocce est: Aloes vnciæ dimidium, gari, aceti, parem mensuram: vnito, & octauam sextarii partem bibendam præbeto. Ad condylomata in facie elephantiasi affectorum. Thus cum vino austero tritum pinnulis illinito. Illitio alia optima ad elephantiasi laborantes. facit & ad pruritus. Gummi, gallarum, singulorum drachmas decem, pumicis drachmas viginti contundito & cribrato, ac vtitor vt optimo. Aliud etiam ad lepram. Veratri nigri, gummi, cuiusque quadrantem, spumæ ptisanæ quantum sufficit, conilce in ollam, & coque donec succulenta fiāt, ac tritis vtere.

B

C

D

E

F

G

H

Diæta elephantiasi correptorum,
Cap. CXXV.

Diæta elephanticorum talis sit: A somno membra eorum plurimùm & leniter manibus contrectentur. deinde aluus consueta recrementa deponat, & posthæc ipse æger sub diuo aut in porticu deambulet, mollibus calceamentis subligatis, conficiátque deambulando vsque ad stadia triginta. Deinde cataplasma ei imponatur primùm ex pane, aut faba cocta, aut ptisana, aut aliquo consimili illinatur: verùm ad vnumquodque prædictorum citrii acidi succus admisceatur, si haberi possit: aut si desit, peponum aqua. & post modicum interstitiū aqua pura largè abluatur. Postea cerato rosaceo liquidiore facies supernè leuiter illinatur. Deinde vbi gestationis genere aliquo fuerit vectus, rursus deambulet cõcitatiore gressu. Postea verò potione aliqua ex prædictis accepta quotidiano alicui & cõsueto muneri vacet. Circa quartā autem horam cõcitatiore gymnasio exerceatur, & detersso sudore, vrsino aut vulpino adipe illinatur: qui si non adsint, caprinus, aut taurinus, aut equinus, aut aliquis ex volucrum genere, aut butyrum recens sumatur. Deinde cū fœnigræci aut ptisanæ succo, qui parum ammoniaci cū aceto liquefacti admixtum habeat, perfundatur, atque ita lauacro quodam præscripto vtatur. nociuum est enim affectioni si quis nō lauet. Per interualla autem psilothro, vt dictū est, defricetur: & quodā ex prædictis smegmate quotidie expurgetur. Commoda sunt etiam arida fomēta, & post sufficientem ex dictorum vsu exudationem, natationes in mari, aut in sulphurulentis & aluminosis aquis, non extremè frigidis, quales sunt aquæ, Albulæ in Italia vocatæ. quòd si tales non adsint, frigidæ lauacro assiduè vtatur, raróque balneum petat, nisi psilothri gratia, aut aliqua altera vrgente necessitate cogatur. Si verò quis ad frigidæ lauacrum cunctantior sit, eum in balnei aere plurima aqua frigida perfundi commodius erit. Præstat item solium ex decocto aliquo eorum quæ adstringūt apparare: plantaginis præsertim, aut rumicis, aut perdicii. quanquam efficacius omnino censeatur betæ decoctum, cui sanè & ex aceto parum est affundendum. Extergatur etiam (veluti prædictum est) in balneis cum quopiam prædictorum smegmatū, & cum myrobalano assiduè ex aceto. Quibus deinde ablutis, ad acrimoniæ & mordacitatis curationem oleo lentiscino cum aceto & vino austero conquassato, aut ex oleo myrteo & pari vino conquassatis illinatur. Licet tamen aliquando parum ammoniaci, aut alumen rotundum in vino conterere. optimum est & butyrum recèns illitum. Post lotionem & exterſionem per tenera linteola, ad horæ dimidiū quiescat: deinde aqua tepida hausta spontè vomat: aut si facere nequeat, per immissionem digitorum. Postea modico interuallo temporis interposito, vinum absinthites aut origanites bibat, nō infra heminæ mensuram, & paulo pòst cibus ei apponatur. A vino in posterum omnino abstineat, passóque & vino mulso, ab omnique cibo difficulter concoctili: & maximè à frigidæ potu. Cæterùm cibi, tēpore purgationum, qui facilè secerni queat, sumātur. Panis hordeaceus, aut triticeus recens calidus. Ex oleribus, beta, & porrū capitatum duabus aquis edulcatum: lactucáque & capparis ex aceto mulso. Ex mari verò herinacei recentes, ostrea, pelorides, pectunculi, tellinæ cum beta coctæ, & salsamentum vetus ex aceto mulso. Vbi verò post purgationes refocillare, & vires restaurare velimus, acria auferenda sunt, præter condimenta, quorum vt vrinam cientium vsus commodus est. Exhibendus est autem panis optimè præparatus, oua sorbilia, alica lota, & lac cum melle: omnia tamen cum pane. Ex oleribus, malua, rumex, sisarum, lactuca, seris, fœniculum, ficus coctæ: à quorum acceptione parum aquæ calidæ bibat, in qua decocta sint quæ vrinam moderatè cient. De cætero verò abstineat vt ne potet vsque ad cœnam. Bis enim cibum capere præstat quàm semel se explere: nam (vt dixi) etiam prandium ipsum simplicissimè paretur: cœnam magis variā concedo. In cœnam etiam duæ tertiæ panis partes reseruentur. Præbeatur item in ea piscis molli carne, non graueolens, coctus, simplici iusculo apparatus: & ex auiculis montanis extremæ partes & vētres:

ex pedeſtribus, hœdorum carnes, & leporinæ & dorcadum. Pro condimento & embammate ad intinctus, acetum ſquilliticum, & ſales ſquillitici commodi ſunt. Ex leguminibus, ptiſana vtiliſſima cenſetur. danda tamen & per interualla oryza, porro in cocturam eius addito. Ex fructibus conueniunt, ficus electæ, vua arefacta, pirum coctum in aqua mulſa, ſimiliter & cotonea: vnumquodque certo pro coniectura modo. à reliquis fructibus omnino abſtineant. Ex dulciariis mellitis, placentam dato ex amygdalis modicè toſtis, & paucis pineis nucleis, & cnici ſemine contuſo & cribrato, ac modico pipere apparatam. Ex bellariis, parum ex caricis aridis concedito, & vuas paſſas pingues, amygdala toſta, piſtacia, & terebinthos toſtos, & cicer toſtum, cnico cum eis torrefacto & muria adſtillata. In potu, aqua calida eis omnino conuenientior eſt. ſed viribus reſtaurandis, vinum album & tenue, ac non valde vetus in cœna poſt cibos detur: quamminimum tamen potent, in ſitus tantùm expletionem. Reliquæ potiones ex vino & melle confectæ, propomata Græcè peculiariter appellatæ, vitandæ. Acetum autē mulſum non incommodè exhibetur tum ieiunis tum inter cibos, ſi ſtomachus tolerare poſſit. Somnus porrò diurnus nociuus elephanticis eſt: nocturnus autem aptiſſimus. Poſt longum à cœna interſtitium, deambulatio lenta ac ſenſim facta commoda eſt, quò cibi eo melius deſcendant. matutinarum verò exercitationum ſint ſtudioſi. Coitus affectioni infeſtiſſimus eſt. etenim non reperias vllum aliquem temere, qui exectus ab elephantiaſi apprehendatur, neque etiam facilè mulierem. fortè ob id quòd vtili ac bono humore ſeminis emiſſio prodeat, aut quòd largior generatio ipſius in ſeminariis locis ob materiæ ſpiſſitudinem contingat. multo itaque ſemine elephantiaſi correpti abundant. Nō tamē abſurdū fuerit puerorū gignendorū gratia per rariora interualla coire: neq; enim intotum contagioſæ ſucceſſiones ipſius affectionis in omnibus fiunt. præſertim ſi quis optimè diſpoſitus, ad venerem incitetur. Quòd ſi ſuccedat curatio, etiā ad quotidiana vitæ munia obeunda demittantur, & longis peregrinationibus ſanitati vberius conſulant: ſi verò nō ſuccedat, procul à mari & vrbibus ſegregentur.

De pruritu, Archigenis, Cap. CXXVI.

IN omnibus pruritibus, venæ ſectione vtendū eſt: ſi iuuenes ſint, & multo ſanguine redundent qui ex eo laborant, & nihil aliud impediat eam admittere. particulatim autem & paulatim eum detrahere oportet, & quãdoque ſequenti die ſectione repetita rurſus auferre. deinde reſtauratis viribus, per purgatiuum pharmacū aluus ſubducatur. Lauandi ſunt omnino quidem ieiuni, quandoque tamen vbi parum quiddam cibi acceperint. à concoctione autem ſecundario lauentur: ægrè enim humectari poteſt malum. Radenda etiam pilis obſita, & cum maluæ ſylueſtris aut ſatiuæ, aut betæ, aut fœnigræci, aut ſeſami, aut furfurum decocto repurgãda. Totum verò corpus ex farina fabacea, aut lupinorum, aut myrobalani conſpergatur. Quòd ſi diutius duret affectio, fomenta quidem & lotiones ex ſaluiæ, myricæ, mercurialis, origani, pulegii, baccarum lauri, radicum cucumeris agreſtis decocto adhibeantur: ex lixiuio item & muria acida. Corpus verò nitro tenuiſſimè trito conſpergatur, vini fæce vſta & arida adiecta. aut cū hac miſtura: Spumæ nitri albæ, ſulphuris viui, alcyonii vſti, ſingulorum æquales partes committe & inſperge. ſi verò intenſiorem vim eius facere velis, etiam veratrum album adde, eáque ſimul citra pinguium admixtionem corpori inſperge. Aliud bonum & mitius. Spumæ nitri libram vnam, thuris libram vnam, cimoliæ ſeſcuncem. Aliud. Atramenti ſutorii, thuris, ſulphuris viui, nitri, æquales ſingulorum partes in vino terito, & in prima balnei domo illinito: deinde lauato, & cum vino & oleo inungito: Aliud, ad pruritum totius corporis. Plumbaginis, ſpumæ argenti, nitri, cimoliæ, iridis, chamæleontis nigri radicis, pumicis, aluminis, ſulphuris viui, ſampſuchi, lapidis ſpecularis vſti, omnium æquales partes committito, ac vtitor in balneo. Aliud ſmegma ad pruritus. Nitri libram vnam,

A pumicis vſti libram vnā, ſpumæ nitri ſeſcuncem, oſtreorum vſtorum quadrantem, baccarum lauri, coſti, nardi Celticæ, ſingulorum ſextãtem, cyperi vnc. I. folii malabathri quantum voles, odoris conciliandi gratia: contuſis & cribratis vtere in balneo. Aliud, faciens & ad pſoras.

Sulphuris, nitri, ſpumæ argenti, pumicis vſti, cumini, omnium parem modum ſume, & vtere. Inungendi ſunt & aceto ac oleo in quibus ſtaphis ſylueſtris ſit contrita, pulegii item ac thuris æquis partibus cum oleo & vino tritis. Frequentius verò cum cimolia in vino madefacta B eos expurga, aut cochleas terreſtres vſtas & tritas cū melle adfrica. Optimum autem eſt & hoc in balneo: Mellis partes duas, aluminis liquidi partem vnam, coquito ad permutationem aliquantulam, ac vtitor primùm in ſole, deinde in prima balnei domo: atque vbi parum humectati fuerint, thus cum ſulphure viuo, & nitri, & gummi æquali pondere trita arida corporibus eorum inſpergito. Critonis, ad pruritum vehementiorem. Foliorum lauri viridium faſciculum, ſalis pinguis cyamum I. aceti ſextarium vnum, olei lib. III. Omnia ſimul coquito, C atque vbi bis aut ter efferbuerint, ab igne auferto, & frigefieri ſinito: deinde oleum ſegregatum inungito. Aliud, ad ægrè tolerabiles pruritus. Fæcis vini vſtæ, nitri aſſati, cimoliæ, cuiuſque lib. I. ſtaphidis ſylueſtris quincūcem, iridis trientē, aceti ſextar. IIII. olei lētiſcini ſextar. II. arida cōtuſa & cribrata humidis excipito. Vſus eius eſt in ſole aut balneo. Aliud, Critonis. Radicis rumicis, fœnigræci, gūmi, ſing. drach. XII. ſulphuris viui, aluminis liquidi, cuiuſque drach. IIII. myrobalani, cimoliæ, fæcis vini vſtæ, cuiuſque drachm. ſedecim, aceti ſextarios duos, D olei ſextarium vnum, committito, ac vtere vt dictum eſt. Efficax eſt & id quod ex rumicis radicibus ad elephantiaſin eſt præſcriptum. Probè facit etiam ad omnē pruritum, inquit, oleum in quo rhododaphne incocta ſit, illitum. Aliud, ad intolerabilem pruritum, & qui domari non poteſt. Cæterùm quum neque venæ ſectio, neque defricatio aliqua quicquam profuiſſet, quidam ex huius remedii vſu malum exuperarūt. Teſtudo terreſtris viua in oleo coquitur, & ex oleo corpus inungitur. Sedant & pruritus valde egregiè, mori folia arida trita E affricta, & portulaca trita per ſe, & perdicium, & apium cum ſulphure viuo & ſale. Quum verò caliditas multa affuerit cum pruritu, ptiſanæ ſuccus commodiſſimus eſt, tum per ſe tum modico aceto admixto. Quòd ſi vehementer vrgeat afflictio, quædam ex prædictis ſmegmatis ad ptiſanæ ſuccum admiſceto. Vitādæ autem ſunt inſolationes, præſertim in æſtiuo ſole. Aqua autem marina, maximè frigida, conuenientiſſima eſt prurituí. quare tentandum eſt vt æger bis & ter in die probè perfrictus in ea natet: bis quidem ante prandium, ſemel ve- F rò circa veſperam. Diæta boni ſucci & ventri commoda eligatur. & ſi aluus adſtricta ſit, catapotia ex aloe ſex numero in erui magnitudinē formata poſt cœnam præbe. Abſtineat æger ab omni acrium ciborum eſu, & ab omni ſalſo edulio, & à cunctis oleribus crudis. Ad ſcabioſos pruritus. Cæterùm ad pruritus ſcabie perplexos, lac ſciſſum aſſiduè ad hibitū cōmodum eſt, & ſmegmata omnia prædicta vtiliter adhibētur. Priuatim autem hæc: Myrrham cum aceto & oleo tritam illinendā præbe donec exudent: ſinapi item & myrobalanum cum aceto & G oleo eodem modo. Aliud. Spumæ nitri, alcyonii vſti, ſulphuris, ſing. æquales partes tritas & linteolo exceptas in oleo madefacito, & deinde ex arido accipito, locóſque donec erodātur defricato, atq; ita aqua abluito. Aliud.

Ammoniaci ſalis, nitri aſſati, ſulphuris viui, ſing. vnciam vnam, myrti aridæ ſextantem. vtere ſicco. Aliud celebre. Farina cicerum cum caprini ſtercoris pari modo vtitor. Aliud ad pſoras, pruritus, vitiligines, & impetigines. Bituminis, ſulphuris viui, thuris, buccinorum vſtorum, æquales partes cum aceto & melle tritas adhi- H be. Optimè facit & pulegium cum mannæ puluiſculo ex oleo & vino illitum. Vnguentum ad pſoras. Hederæ folia tenerrima & modicum ſalem cum vino & oleo trita illinito. Aliud. Oleum amygdalinum vinúmque

ac butyrum conquaſſata illinito. Aliud. Aloes,ceruſſæ,
ſpumæ argenti,ſyrici, plumbaginis, glaucii, recrementi
argenti,ſaponis Conſtantini,ſingulorũ æquales partes,a-
ceti & roſacei quantum ſatis eſt.vtere in balneo. Aliud
valde celebre. Nuces rancidas quindecim,ſulphuris vi
ui quadrantem,gari Pontici quãtum vſui fuerit. tritis vte
re in balneo. Aliud. Perdicium herbam cum ſale &
ſulphure affricato. Aliud experimento conſtans. Nu
ces rancidas quinquaginta,ſalis manus plenæ menſuram,
ſulphuris viui vnc.i.tritis vtere in balneo,ad defricatio-
nem oleo non adhibito: atque vbi exudarit,ægrum in ſo
lium calida expletum demittito.indéq; egreſſũ,rurſus de
fricato, & ſtatim rurſus in ſoliũ demittito. Aliud præ-
ſens remediũ. Panis aridi,nucũ iuglandiũ rancidarũ,æ-
quales partes,ſulphuris viui,paulo pl⁹ quàm pro panis mẽ
ſura:optimè terito,vino auſtero affuſo,donec ad ſtrigmẽ
torũ ſpiſſitudinẽ redigãtur,& abſque oleo in balneo affri
canda præbeto. Aliud. Saponis Gallici,nitri,pumicis,
ſulphuris viui,perdicii herbæ, cuiuſq; vnc.i.adipis porci
ni recentis vnc.xviii.carpobalſami drach.iiii.vtere in bal
neo. Vnguentum optimum ad pſoras. Picis ſeſcun-
cem,ceræ quadrantem & vnc.dimidium,ſpumæ nitri ſe-
xtãtem,ſulphuris viui ſextantem, olei myrtei quod ſatis
eſt vt ad ſtrigmenti ſolidioris craſſitudinem redigatur.
vtere in balneo. Aliud. Pyrethri drach.iiii.herbæ la-
nariæ dr.iiii fœnigræci dr.viii.cõtuſa & cribrata reponi
to. vſu verò expetente quantũ tribus digitis apprehendi
poteſt accipito,& cum aceto acerrimo conquaſſato: dein
de roſaceo ſufficienti addito,vnà cum ſmegmatis illini-
to. Aliud. Aluminis ſciſſilis,ſpumæ nitri,ſulphuris vi
ui,cuiuſque ſextãt. ſtaphidis ſylueſtris ſeſcuncẽ. aceto &
roſaceo diluta illinito. Aliud ad inueteratas pſoras.

Atramẽtũ ſutorium cum lacte & roſaceo tritum illini.
quidam verò cum adipe ſuillo vtuntur. Aliud. Chalci-
tidis,miſyos,æquale pondus. tritis cum vino & roſaceo
vtitor. Aliud. Nitrum aſſatum, ſulphur viuum,alu-
men vſtum, æquis partibus cum oleo circumlinito. Fa-
cit & cẽtaurea arida trita affricta,ſimiliter & chamæpitys.

Aliud. Raphani ſuccum cũ ouo in balneo diligenter
illinito,& in paucis diebus curabit ægrum. idem & rapi
ſuccus cum ouo probè facit. Aliud ad pſoras. Spumæ
argenti trientem,oua integra quinque,aceti lib.v.& dimi
diam,olei myrtei ſextarium vnum:trita illini. Aliud ad
pſoras ſanie fluentes & fœtidas. Mali Punicæ ramulos
teneriores aut folia tuſa terito,aqua aut poſca, prout me-
lius iudicaueris,affuſa illine aſſiduè, & miraberis. Aliud
ad pſoras ægrè curabiles, & principium elephantiaſis.
Serapiadis triteſticularis manus plenæ menſurã,radicis al
thææ tantũdẽ, hyoſcyami viridis tantundẽ,myrti viridis
tãtundẽ, ſquillã vnã mediocris magnitudinis,aut paruas
ii. olei ſextar. tres,aceti ſextarios tres,ſpumæ argenti do-
drantem, ceruſſæ trientem, croci ſeſquiunciam, candi-
dum ouorum decem.Spumam argenti, ceruſſam, & cro-
cum cum aceto terito: herbas verò cum oleo & reliquo
aceto coquito, percolato, ac tritis affundito,& candida
ouorum addito, vnito, vtitor. Ego verò & perdiciadem
herbam adieci, & in magnis affectionibus etiam chamæ
leontem & roſmarinum herbam. Aliud ad pſoras,quo
vſus ſum in elephantiaſis principio. Nitri,aluminis,ſul
phuris viui,ceræ,cuiuſque ſextantem,picis trientem,olei
in quo rhododaphnæ coctæ ſint,libr.i. Cæterùm ego ſul
phuris viui ſeſcũcem cõieci,& pro arida pice liquidã in-
didi:& corpore ex his illito,vſque ad miraculum profeci.
Verùm vbi iã ad cicatricẽ perducta eſſent vlcera,ſulphu-
ris ſextantẽ,& picem aridam inieci. Ceratum ad pſoras,
valde celebre. Colophoniæ vnc.i. ceræ vnc.i. emplaſtri
ex ſuccis ſeſquunciam, myrti quadrãtem. Vſu expetẽte,
ſi quidem pſoræ fuerint aſperiores, ipſum vt habet adhi-
be: in exulceratis verò,roſaceo liquefacito, ac vtitor.
Aliud quo in exulceratis pſoris per omnia vtimur. Ce-
ræ ſextantem, picis aridæ ſextantem, emplaſtri ex ſuccis
quadrantem, roſacei trientem:liquefacito,ac vtitor vel-
uti eo quod præter opinionem auxilietur. Cæterùm ſi
diuturna ſit affectio, ſubſcriptis vteris. Epithema præ-
clarum.facit & ad vlcera cicatricem difficulter recipien-

A tia. Æruginis vnciam vnam, atramenti ſutorii vnciam
vnam,ceræ vnciam vnam,adipis porcini recentis ſextan
tem: liquefacta aridis committito & imponito, ac poſt
triduum ſoluito:facta verò exulceratione, velut igne am
buſta curato. Aliud epithema. Sandarachæ vnciam
vnam,ammoniaci vnciam vnam,terito, & terebinthina
excipito vt emplaſtri accipiant formam,& præfricto lo-
co,pellicula excepta,imponito,ac poſt dies quinque ſolui
to. Vbi verò tectorium vlceri fuerit inductum, eodem
B pharmaco donec tectorium excidat,vtitor. Ad exulcera-
tam autẽ cutem,iis quæ ambuſtis conueniunt vtendũ eſt:
&maximè emplaſtro ex ordeo apparato.Porrò vbi in cal-
lum induruerit affectio, magiſque fuerit exacerbata, ſe-
quentibus vtendum erit. Epithema ad pſoras in callum
obduratas,& ad leproſas diſpoſitiones: pharmacum pro-
ſperè accõmodatum:nam &callos coercet,& ex profundo
extirpat,& vlcerationes ad cicatricem perducit. ſolum e-
nim ea quæ præter naturam accreuerunt corpora contin
git. Farinæ lupinorum tenuiſſimè tritorum(ſylueſtrium
C quidem malim ſi adſintiaut ſatiuorum, ſi illi haberi non
poſſint)vnc.xiii.farinæ loliaceæ ſeptũcem,nitri rubri ſe-
ſcuncem, picis liquidæ Italicum ſextarium vnum, ace-
ti acerrimi Italicum ſextarium vnum, terebinthinæ
beſſem. picem cum aceto coquito, & vbi vnita fuerint,
terebinthinã adiicito,& ab igne ablata aliquomodo fri-
geſieri ſinito, & inſperſis ac infartis farinis aſſiduè agita-
to:deinde ad ignẽ lẽtiſſimũ admotũ coquito,indeſinen
térque agitato donec pharmacum à teſta in qua coquitur
incipit ſeparari. quo facto,ipſum in mortarium tranſlatũ
D & probè tritum reponito.vſu verò exigente, præfricto ex
nitro loco, linteolo exceptum nouo & denſo imponito,
ac poſt tertium diem ſoluito,& alia noua ſplenia concin-
nata imponito,atque id vſque ad perfectam ſanationem
facito. Oportet autem non modò hoc epithema, verùm
etiam alia quæ ex aceto & pice cruda apparantur,in loco
ſub diuo apparare. facilè enim dehiſcunt & diſparantur.
Heraclides in æreo vaſe coquendum eſſe admonet,& te-
rebinthinam poſtremam coniiciendam. Oribaſii,ad vl
ceratas & feruidas in ſuris eruptiones. In balneis quidẽ
E myrobalanum & ſulphur cum liquido cerato leuiter illi-
nito:poſtquam verò frigidæ aquæ ſolium inſcenderit, ex
oleo myrteo cum vino inungito,aut ex roſaceo aut lenti-
ſcino eodem modo. potes & lentiſcino citra vinum vti.

Ad pſoram,Magiſtriani,valde neceſſarium. Rhododa-
phnes ramulos in oleo coquito.deinde nuces rancidas &
ſulphur viuum in mortario terito, infuſóque ad ea oleo
ſimulq; trito,locos in ſole illinito, & poſt horã lauato, &
ſanabis. Aliud præter opinionem ad pſoras faciens:
Ceruſſæ,ſpumæ argenti,ſulphuris viui,ceræ,ſing. ſextan-
F tem,oua numero duo.Oua recentia in aceto per tres dies
ac noctes macerato,deinde vnà cum putaminibus trita,
reliquis probè tritis aridis admiſceto,& ceram cum roſa-
cei lib.ii.& dimidia liquefactam cum eis committito,ac
vtitor in balneo pro vnguento. Aliud ex ochra ad pſo
ras commodum: Spumæ argenti trientem,ceruſſæ vn-
ciam i.ochræ ſextantẽ,cadmiæ vnciam vnam,ceræ trien
tem, olei myrtei lib.ii.arida cum vino terito, & liquefa-
cta affundito,ac vtitor.

Ad pruriginoſas papularum eruptiones, Cap. CXXVII.

G DIphryges cum aceto illinito,& mori radicem ex ace-
to,plumbaginem,rubiginem ferri, miſy, cyclamini
radicem,omnia ex aceto: alumen omne melle coctum,ru
tam cum ſale & oleo,ceruſſam & argenti ſpumam ex ace
to,rutam cum cerato myrteo quadrupla parte. Aliud ad
pſoras, humentes lichenes, pinguéſque & tumentes ac
multo humore manantes, mirabile. Cadmiam vino
& oleo tritam illinito. Ad omnẽ pſoram vlceratam cũ
pruritu aut dolore, & ad vlcera capitis manantia, eryſipe
lata,& herpetas. Plumbi vſti,cadmiæ,plumbaginis, cu-
H iuſque vnc.i.ſcoriæ argenti quæ & helcyſma,ſeſquiunciã,
ſpumæ argenti ſeſquiunciã,vini & olei omphacini aut ro
ſacei quantum ſufficit. vtere ad omne vlcus aut papulam
in toto corpore.præter opinionem enim facit,præſertim
in infantibus. Aliud ad pſoram aſperiorẽ & tubercula

optimum. Cadmiæ,ceruſſæ, ſulphuris viui, maſtiches, cuiuſque vnc. ii. ceræ quincuncem, roſacei dextantem. vtere,locos ex eo integẽdo. In balneo autem ex pharmaco vnc. i. & ſapone ſeſquiũciã miſceto, ac illinẽda dato.

Ad puſtulas pſydracas Græcis appellatas,& ad papulas ex feruore aut ſudore obortas,

Cap. CXXVIII.

FIunt in toto corpore puſtulæ,dolorem inducentes citra ſaniei collectionem.Eas eczemata, ab ebulliente feruore,*Græci* vulgò appellant.In his plumbago conuenit cum vino aut lentiſcino oleo trita,aut ceruſſa cum vino & oleo myrteo,aut minium ſinopicum cum adipe ſuillo recenti,aut miſy aſſatum cum vino & roſaceo. Ad exulceratas puſtulas. Vbi verò exulceratæ fuerint puſtulæ, ſubſcriptis vtendum erit:Scoriam plumbi,& ſpumam argenti,pari pondere vino & oleo myrteo excepta illine. Aliud. Malicorii,ſpumæ argenti, atramenti ſutorii,ſingulorũ æquas partes cum vino & roſaceo illine. Aliud. Baccarum myrti nigrarũ,malicorii, atramenti ſutorii, ſpumæ argẽti lotæ,ſing.æquale põdus cũ oleo myrteo illinito. Smegma,ad puſtularũ eruptiones.Farinæ fabarũ, ptiſanæ mola tritæ,radicis polygoni contuſæ & cribratæ, terræ cimoliæ toſtæ,ſingulorum drach.ii.ſpumæ nitri albæ drach.i.thuris tenuiſſimè triti tantundem. vſus eius in balneo eſt. Ex eo autem quãtum ſufficere putaueris accipito,ac cũ oui cãdido ſubigito: deinde corpus ex eo circũlitũ exſudare ſinito: à balneo autẽ ex roſaceo aut myrteo corpus illinito. Aliud ſmegma. Cimoliæ drach. ii.farinæ erui drachm.ii.quod ex myrobalano contuſa & expreſſa reliquum eſt,tantundem,iridis tuſæ drach.ii.nitri dr. ii. myrti ſiccæ tuſæ dr.dimidiũ: tritis vtere vt dictum eſt. Aliud. Radicis hyoſcyami contuſæ drach. i.farinæ lupinorum drach.i.cimoliæ drach.dimidium,iridis drach.iii.& dimidiam:tritis vtere vt dictum eſt.

Oribaſii, ad nigras cicatrices inalbandas,

Cap. CXXIX.

SPumæ argenti,menthæ,thuris,æquales omnium partes,cum melle vtitor. Aliud. Stercoris crocodili dr. x.thuris drach.i.ceruſſæ drach.ii.aut ex aqua aut cum cerato cyprino mixta illinuntur. Aliud. Columbinum ſtercus ex aqua illinito,ipſúmque citò abluito ne exulcerationem inducat. Aliud. Cimoliæ,ſtercoris columbini,ſaponis,thuris,ſingul.pares partes cum aceto illinito. Aliud. Hirundinis ſtercus ex aqua illinito. Aliud. Saponis,ſtercoris canini albi,ceræ,olei inalbati,æquales omnium partes committe ac vtere. Aliud. Nitri,ammoniaci thymiamatis,myrrhæ,ſulphuris viui, ſingul.æquas portiones in aceto albo terito, aut vino & aqua trita modicè illinito,ne exulceratio ſuccedat. De impetigine, præſcriptum eſt Sermone octauo. De herpete, & ſimilibus,in Sermone quartodecimo. De verrucis,tum quæ myrmeciæ,à formicis:tum quæ thymi,à ſimilitudine caCuminum thymi, appellantur,item in decimoquarto Sermone ſcribetur. Ad papulas autem infantium,in quarto Sermone tractata ſunt remedia

Ad vlceroſas papularum eruptiones,tum in tibiis tum in toto crure obortas,

Cap. CXXX.

IN balneo ex myrobalano & ſulphure cerato liquido excepti leuiter illinantur, & in aquam leniter calidam demittantur:poſtquam verò frigidæ aquæ ſolium inſcenderint,loci ex myrteo oleo cum vino,aut roſaceo,aut lentiſcino cum vino inungantur. lentiſcino etiam per ſe vtendum.Probè faciũt ad eas & mali Punici putamina vino cocta & trita, ac cerato modico liquidiore ex myrteo aut roſaceo oleo apparato excepta & illita. Facit & myrſinatum dictum pharmacum,&emplaſtrum ex ordeo cum largo roſaceo aut myrteo dilutum & illitum. Aliud. Valde commodum & hoc eſt,quod in adoleſcẽtulo quopiam ſumus experti,qui pſoram multam inueteratam iã, ac aſperrimam circum crura habebat,quæque à genubus vſque ad pedum digitos procedebat. Semen lini cum aquá contuſum quàm craſſiſſimè illinito, & aſſiduè tanquam vehementer approbato vtitor. Aliud valde efficax, in quodam qui aſperrimam pſoram circum crura habebat,cognitum, in quo adeo affectio ipſa inualuerat, v elephanticorum corporibus non abſimilis eſſet: qui ſanè in paucis diebus ſanatus eſt. Sulphur viuum quamtenuiſſimè tritum,amurca & oleo exceptum, in balneo ad defricationem exhibeto,&poſt balneũ ex eodẽ illinatur.

Ad cicatrices nigras ex vlceribus relictas,

Cap. CXXXI.

QVãdoquidem verò in profundorum vlcerum curationibus cicatrices nigræ cõflantur,etiã de his dicere operæpretium fuerit.Differunt autem cicatrices à vitiligine nigra, quæ alphos appellatur, in hoc quòd læue corpus habent. vitiligo enim tum aſpectui tum tactui aſpera ſubiacet. Ad nigras itaque cicatrices ſubſcriptis vtendum eſt:Plumbi vſti,ſpumæ argenti,æquales partes cum vino tritas,& in cerati craſſitiem redactas,reponito. vbi verò vſus expetit,vino & roſaceo liquefactas, & ad pinguis emplaſtri ſpiſſitudinem deductas illinito. Aliud. Sulphuris viui,& myrobalani, æquas partes cum aqua illine,aut terebinthina exceptas,& veſtis detritæ panniculo infartas impone. Aliud. Myrobalani vnc.i. ſtercoris columbini vnciam.i.melanthii ſextantem,tritis vtere pro ſmegmate.poteris & cum aceto illinire. Aliud. Myrobalanum,ſulphur viuum,alcyonium,cum aqua ad ſtrigmentorum ſpiſſitudinem redacta illinito. Aliud. Buccinorum vſtorum ſextantem,thuris vnciam vnam, illine cum aceto. Oribaſii,ad cicatrices nigras. Radicis cucumeris ſylueſtris viridis drach. duodecim, adipis ſuilli recentis drach.quindecim,aluminis ſciſſi drachm. duas, ſulphuris viui, nitri,cuiuſque drachmas duas. Aliud. Spumæ argenti,ceruſſæ,æquales partes lotas terito,& cum oui cãdido illinito. Smegma cicatrices inalbans. Cimoliæ,ſtercoris columbini,ſaponis,thuris,æquales omnium partes cũ aceto affricato, & rurſus ex eodẽ illinito. Aliud. Veratri albi dr.ii.thuris dr.ii.ſpumæ nitri drachm.vnam,cimoliæ drach.i.vtere cum aceto. Aliud. Bryoniæ radicem conciſam,in oleo donec ſucculenta reddatur coquito,& oleum ipſum aſſiduè illinito. Aliud. Erucæ ſemen cum felle bubulo, aut alio quod haberi poſſit, illinito. Aliud. Spumæ argenti ſextantem,ſulphuris viui vnciam vnam,erucæ ſucco trita illini: vbi verò exaruerint, laua: à balneo verò ex ſola argenti ſpuma cum erucæ ſucco illine. Aliud. Talum ouillum vſtũ cum vino terito ac illinito. Paſtillus ad cicatrices nigras in quacunque corporis parte. Cornu ceruini vſti,buccinorum vſtorum, ſpumæ argenti, ceruſſæ, thuris,alcyonii vſti,ſingulorum vnciam i.piperis ſeſquiunciam, ſulphuris viui ſeſquiunciam, gummi vnciam vnam,cum vino paſtillos quemadmodum noſti formato.

Alius paſtillus,per experientiam concolores cicatrices faciens. Lapidis pyritæ,comæ abſinthii,lupinorum amarorum,pompholygis,cimoliæ,ſtercoris columbini,myrobalani,melanthii,æquales ſingulorum partes in paſtillos cum aceto cogito, ſimilitérque vtitor. Ad cubitorum & coxendicum nigredines ex cinctura obortas. Alcyoniũ vſtum,ſiquidem tenera cute præditus ſit,cum aqua:ſi verò duriorem cutem habeat,cum aceto ſtatim à balneo illinito. Smegma idémque illitio,ad nigras in toto corpore cicatrices:Farinæ fabarum Italicam chœnicem vnã, baccarum lauri drach.viii.veratri albi drach. viii. myrobalani drach.iiii.ſpumæ nitri drach.iiii. contuſa reponito:vſu verò exigente,cum aqua illinito.vtere & pro ſmegmate in balneo. Aliud. Farinæ erui,ſpumæ nitri albæ,radicis bryoniæ,alcyonii aſperi,myrobalani,ſingulorum æquales partes committito,ac vtitor vt dictum eſt.

De vitiligine ſeu alpho, Cap. CXXXII.

VItiliginum,quæ alphi *Græcis* dicuntur,generatio,eiuſdem ſpeciei eſt cum leuce & lepra,non tamen omnino in profundo caro in eis affecta eſt,ſed ſumma tantùm cutis,& velut ſquamulæ quædam vitiligines ipſæ affixæ inhærent,albæ quidem ex pituita,nigræ verò ex atræ bilis humore obortæ.Dictus eſt autem *Græcis* alphos, ex eo quòd colorem cutis immutet: immutare enim apud veteres,ἀλφαίνειν dicebatur. Ad albas igitur vitiligines & nigras communiter faciunt,folia fici,ſulphur viuum,alumen, æqualibus partibus cum aceto illita: quare eis vt

præſtātiſſimis,vtaris. Aliud,ad vtraq;. Calcē aqua multoties lotā in æſtiuo ſole deſiccato:vſus verò tēpore cū aqua liquefactam dilutiorem illinito. Ad nigras vitiligines. Ad nigras verò vitiligines priuatim ſubſcriptis vtendū eſt: Veratri nigri,terræ Cimoliæ,æquales partes aceto aut aqua dilutas, & ad ſtrigmētitiam ſpiſſitudinem redactas in ſole illinito,præfricto antea loco. Aliud. Radicis narciſſi,ſeminis vrticæ,cuiuſque ſextantem,nitri rubri vnciam vnam cum aceto illine. Aliud. Veratri nigri, nitri, æquis partibus ex aceto vtere. Aliud. Cochleas terreſtres vſtas & cum melle tritas, poſt modicum temporis interuallum affricato. Ad inueteratas nigras vitiligines,& ſuperficie iam in callum indurata, ſubſcriptis vtendum eſt: Radicis chamæleontis nigri dodrantem,ſulphuris viui ſextantem,ſpumæ nitri vnc.vnam.Vtere in aceto diſſolutis,illinendo ad ſolem. Aliud. Alcyonii ſextantem, nitri ſextantem, ſtaphidis ſylueſtris vnciam i.ſulphuris viui vnciam vnam.hæc arida adſeruato, primúmque pſilothro vtitor,& interiecta vna die corpus in balneo humectum ex aridis conſpergito, & ſudorem ab eo excludet. Aliud. Alcyonii vſti,ſpumæ nitri,ſulphuris viui,veratri nigri, ſingulorum æquas partes cum aceto illinito,& cum eodem etiam in balneo defricando repurgato. Aliud odoratum efficaciſſimum. Veratri nigri drach.octo,iridis,ſpumæ nitri,coſti, cuiuſq; drach. quatuor,cum aceto illinito, & in balneo citra pinguitudinis admixtionem affricato. Optimè facit & adhæc id quod ad albas vitiligines apparatur adiaptotō(ex eo quòd citra opem non dilabatur)inſcriptum. Smegma ad nigras vitiligines. Radicem cucumeris ſylueſtris contuſam & cribratam affricandam exhibeto. Aliud. Foliorum fici in vmbra deſiccatorum drach.ſex, ſimilaginis drach.quatuor,nitri drach.octo, alcyonii drach.octo: contuſa,cribrata reponito. Ante vſum autem,ad ſolē exudare affectū oportet:deinde inſpergere, & ſinere exſiccari:deinde citra olei admixtionem defricare.Hoc in quinque diebus vitiligines curat. Aliud. Melanthii, veratri albi,coſti,ſingulorum drach.quatuor,nitri drach.duodecim. Vtere in balneo citra pinguium admixtionem. Manifeſtum eſt autem(etiamſi nullus dicam) quòd prius ex hiera Galeni corpora purgare oporteat,aut ex colocynthide & aloe catapotiis: deinde verò ſubſcriptis vti. Bulbos cum aceto tritos illinito. poteris item purgatiuis ex veratro nigro & epithymo vti. Ad vitiligines albas. Hos itidem prius cum Galeni hiera purgare oportet, aut per catapotia ex colocynthide & aloe formata,deinde ſequētibus vti. Dracunculi radicem,aut ari radicem,cum farina ordeacea ex aceto illinito. Aliud. Bulbos tritos cū aceto illinito. Aliud. Althææ ſemen cum aceto tritum illinito. Aliud. Bryoniæ radicem cōciſam cum oleo decoquito, donec oleum inde ſucculentum reddatur,& aſſiduè illinito. Aliud. Baccarum lauri, cimoliæ,nitri,æqualibus partibus vtere cum aceto. illine autē ad ſolem,& poſt paruum interſtitium aqua ablue. Aliud. Fœnigræci trientem, ſpumæ nitri ſextantem, alcyonii vſti vnc.vnam, cum aceto illinito. eodem etiam pro ſmegmate in balneo vtitor. Aliud valde efficax. Alcyonii vſti,ſulphuris viui,veratri albi, ſpumæ nitri,æqualibus partibus in balneo ad defricandum vtere: cum aceto item in ſole illine. Aliud adiaptoton (quòd citra opem non dilabatur)appellatum. Radicis chamæleontis albi drach. octo,alcyonii vſti, ſulphuris viui,atramenti ſutorii,ſpumæ nitri,cardamomi,pyrethri, foliorum fici ſylueſtris,aluminis liquidi,pulueris calcis viuæ, qui parietibus adhæret domus in qua calx repoſita eſt, ſingul. drach.quatuor tere,& in ſole cum aceto illine,ægro prius in balneo ex eo defricto. facit & ad vitiligines nigras. Aliud ad nigras ac albas vitiligines celeberrimum. Myrrhæ,ſulphuris viui, ſpumæ nitri,veratri albi, cuiuſque ſextantem,alcyonii vſti ſeſcuncem. Vtere confidenter pro ſmegmate in balneo:& in ſole item cum aceto illinito.

De leuce vitiligine altius inſidente,Galeni,

Cap. CXXXIII.

Pituitoſus & lentus ac viſcoſus ſanguis, & affectorum locorum debilitas, cauſæ ſunt ob quas leuce generatur. Quum enim ex pituitoſo ſimúlque viſcoſo ſanguine, caro per multum tempus connutritur,facillimè leuce omnis per profundum ipſius pituitoſa oboritur,neque poteſt amplius delatum ad locum nutrimentum ad propriā naturam in rubedinem tranſmutare. Accedit his quòd & ipſe qui ad locum influit ſanguis, pituitoſus veluti prædictum eſt exiſtit.Qualem igitur locuſta, aut cancer fluuialis, & ferè omnia exanguia oſtrea ex natura ſua carnē habent: talem habent & ex tranſmutatione ac in aliam ſpeciem degeneratione, ii qui leucis corripiuntur: etenim hanc carnis affectionem ita appellant ab albo colore nomine accepto. Quum enim in pilo obſitis locis leuce oboritur,pilo locos ipſos non denudat, ſed canos omnino facit: ſi verò loci piloſi glabri & pilis nudi reddantur, incurabilis leuce cenſetur. Ad leucas igitur ſubſcriptis remediis vtendum eſt: Fici ſylueſtris nigræ virgultorum libram vnam, rutæ ſeſcuncem, miſyos vnc. vnam, calcis viuæ vnc.vnam,aceti acerrimi quantum ſatis eſt. contere obnixè,& paſtillos informa, eóſque in vmbra reſicca. Vſu verò exigente illine in ſole, loco prius confricto: &, ſi bullæ oboriantur,eas acicula penetrato,& ceratum imponito. Aliud. Fici nigræ virgulta in aceto macerato, & quamtenuiſſimè terito,eíſque ſpumæ nitri,ſulphuris viui,fructus myricæ, ſingulorum æquales partes admiſceto,& locum cum nitro prius defricato, indéque in ſole illinito,diligenter obſeruans ne vlceratio ex eis cōſequatur. Aliud. Fici nigræ folia viridia in aceto macerato:ſit autem aceti tantum vt ea ſuperet & penitus cōtegat. deinde contuſa & trita cum ſufficiente calce viua miſceto,& locis prius exterſis in ſole illinito, vſquequo lētigini ſimilem imaginem ipſa leuce induat, atque deinde fici ſuccum recentem ſupra iſtam illitionem inducito,ipſámque leucem ſolam aliquandiu confricato,& ne vicinas partes exulceres obſeruato. egregiè enim auxiliatur. Aliud,ad leucem diuinum donum: facit & ad lepram. Sandaracham terito,eique nucum iuglandium viridem teſtam adiicito, ac adfuſo aceto, rurſus ſimul probè terito,& loco prius deterſo, in ſole illinito. quòd ſi acre ægro appareat,paucum panem admiſceto, & aſſiduè lauato. Aliud, ex cuius vſu ſæpicule laudem adeptus ſum.citra exulcerationem medetur. Vſus ſum eo in muliercula quadam quæ in fronte leucem habebat, & valde egregiè vires ſuas declarauit. Seminis cardamomi ſeſcunciam, atramenti ſutorii ſextantem, ſulphuris viui drach. quatuor, aluminis rotundi & ſciſſi, cuiuſque drach.quatuor,cum aceto diligenter terito,locóque ex nitro & aceto præfricto,in ſole illinito. in quibuſdam ſanè bullam quotieſcunque illinitur producit: qua ſublata lepram item tollit. Aliud, ad leucas & lepras. Nucum iuglandium immaturarum & adhuc acerbarum exteriorem corticem viridem detrahito, & fici nigræ ſylueſtris ramulos amputato,& ad hæc ſpumam argenti coniicito, ac cum aceto coquito, terito, & ad vnguenti formam reducito,ídque ipſum in ſole illinito.in decoquendo etiam hordei grana ſeptem addito. hinc enim ſufficientis decoctionis ſignū habebis,vbi videlicet hordei grana cocta videris. Aliud,Archelai. Veratri nigri,radicis bryoniæ, radicis chamæleontis nigri, ſulphuris viui, atramenti ſutorii,miſyos,alcyonii,foliorū fici nigræ ſylueſtris, ſing. æquales partes cōtuſas per anguſtiſſimum cribrum excutito,deinde in mortarium coniicito, & aceto affuſo diligenter terito,atque vbi ad liquidiſſimi cerati ſpiſſitudinem fuerint redacta, in pyxidem plumbeam recondito. Vſu autem expetente,loco prius cum nitro perfricto, ad ſolem liquidius pharmacum illinito. ſummè etiam ad lepras conducit. Ad leucas quantumuis craſſæ exiſtant: Adarces,canchryos,ſulphuris viui,æquales partes:vnumquodque per ſe priuatim contundito & cribrato, deinde ſimul cum aceto ad multos dies ſufficiēter in ſole terito, & loco prius confricto, non aceruatim illinito ſed dilutius, obſeruans etiam in principio ne cutis exulceretur. In progreſſu verò temporis. parum quid ex veratro, tantundémque ex gallis, ad trita prædicta admiſceto. Aliud. Olus eſt in Syria folia habens ſeridis anguſto folio præditæ. vocatur autem lepidium, & cum lacte con-

ditum,seruatur: cum radice verò eius lanæ tinguntur, & nigrum induunt colorem. Hoc ipsum olus tritum & impositum, cutem liuidam reddit & attollit, vt excoriatæ similis videatur. Est autem radix eius alba, crassitudine digitali: ex qua in sole siccata corticem detrahere oportet, & per diem vnum in acerrimo aceto macerare: deinde manè probè & constanter terere, affusóque aceto sufficiēti ad strigmētitiam crassitudinem redigere, atque ita repositum adseruare. Vbi verò vsus exegerit, locum nitro defrictum paulisper transpirare finito, atque ita pharmacum ipsum ad calentissimum solem illinito, & quodammodo adfricato. deinde acetum paulatim ad illitum instillato. Quum verò æger vellicationem ac morsum perceperit, eum ad tolerātiam inhortator. bullæ nanque succedent, quas acicula penetratas excoriare oportet. Vbi itaque excoriatæ fuerint, si quidem affectus locus excoriatus concolor appareat, ipsum vt secundum naturam habentem & restitutum finito: si verò non, rursus ad duos & tres dies idem pharmacum illinito, donec omnino perfectè videris locum ipsum sanatum. Aliquibus verò ex hac curatione bullæ non erumpunt, verùm locus ipse excoriatur. hos itaque velut igne ambusta curare oportet. Aliud. Floris mali Punici drach. octo, spumæ nitri drach. quinque, alcyonii drach. tres, sulphuris viui drachmas duas. vtere cum aceto. Est item Siccum optimum ad leucas, & inspergitur postquam exciderint crustæ ex acribus pharmacis obortæ. Cæterùm ad cicatricem obducendam, & cicatrices reliquo corpori concolores reddendas, aceto excipe, & loco probè præfricto illine. vbi verò bullæ emerserint, pharmacum ipsum cum melle cataplasmatis modo impone. efficacius autem fit, si pro sulphure veratrum nigrum coniiciatur. Smegmatis porrò ad leucen itémque lepram plurimis ex præscriptis illitionibus vti oportet. Præclarissimè autem ad ipsos Siccum magnum facit, quod Indum inscriptū est, quo etiam ad elephantiasin, & omnem cutis scabriciem: ad articularem item morbum, & membrorum resolutiones, & ad hydropicos vti conuenit: Salis ammoniaci, salis communis, salis Cappadocici, salis amari, nitri assati, farinæ fabaceæ, pumicis vsti, spumæ nitri, singulorum trientem, veratri albi, veratri nigri, radicis struthii, radicis bryoniæ, cyperorum, aluminis liquidi, aluminis scissi, floris iunci odorati, gummi, iridis, lapidis specularis vsti, testarū sæpiæ, seminis lini, costi, baccarum lauri, farinæ lupinorum, pulegii, thuris, seminis viticis, singulorum sextātem, ostreorum vstorum, radicis dracūculi, fæcis vini vstæ, pyrethri, radicis chamæleontis nigri, sulphuris viui, staphidis syluestris, sinapis, radicis pæoniæ, sampsuchi, spicæ nardi, comæ marrubii, fœnigræci, grani cnidii, phylli, singul. vnc. vnam, radicis cucumeris syluestris, cimoliæ, gallarum, singulorum scrup. sedecim.

De lepra, Archigenis, Cap. CXXXIIII.

EX crasso ac viscoso, & magis atræ bilis humore, lepra generatur. Differt autem lepra, à leuce & alpho vitiliginis speciebus, in eo quòd lepra aspera est ad cōtactum, & pruritum locorum inducit. cutis enim sola est quæ affecta est. vnde & excoriata cute, caro subiecta sana reperitur. in leuce verò, velut dictum est, subiecta cuti caro tota per profundum transmutata est, ad albidiorem colorē & superficies affecti loci læuissima est, & confricta citius rubescit, præsertim in iis qui facilè curantur. at verò alphos in superficie hæret, & velut squamæ cuti affixus est. Cæterùm à scabie differt lepra, quòd in scabie quidem furfuracea quædam cuti inhærentia apparent: in lepra verò quædam velut magnorum pisciū squamæ. Differt autem lepra ab impetigine syluestri, eo quòd impetigo orbiculatius semper ad vicinos locos proserpit: lepra verò non ita eodem modo. Ad leprā igitur faciunt plurima ex iis quæ præscripta sunt ad leucem: peculiariter autem talia: Glutinis, saluiæ, lacrymæ oleæ syluestris, sing. drach. octo, corticis radicis capparis, gummi, singul. drach. sedecim. Vtere cum aceto illinens præfrictis in sole. Aliud. Cardamomi, atramenti sutorii, aluminis rotundi, radicis chamæleontis nigri, nitri assati, farinæ lolii, singulorum æquales partes. loco ex nitro præparato, medicamētū hoc in sole impone. Aliud. Atramēti sutorii drach. II. sulphuris viui drach. II. cardamomi drach. IIII. farinæ lolii dr. VIII. foliorū fici drachm. VIII. carnis caricarū pinguiū drach. octo. aceto trita impone, & alternis solue, ac rursus lotis impone. Aliud. Veratri nigri, sulphuris viui, radicis bryoniæ, nitri, bituminis, foliorum fici, misyos, alcyonii vsti, radicis chamæleontis nigri, atramenti sutorii, singulorum æquales partes. vtere cum aceto ad præfrictos in sole. Aliud ad lepram experimento cognitum. tollit eam per dies quinque: Æruginis drach. quatuor, resinæ pinus liquidæ drach. tres, thuris recentis drach. duas. Arida cum aceto terito, & adiecta resina liquata præfrictis imponito, & alternis soluito: & reperies lepram splenio adhærentem. deinde vero loco per poscā deterso ac confricto, vt cruentus fiat, rursus impone. At si exulceratio facta fuerit, per muriam & lenticulam cum melle depurga. & postea per ceratum ad ambusta paratū: curationem perfice. Aliud ad lepras, ipsas excorians: Radicis chamæleontis nigri partem vnam, succi thapsiæ partem vnam, ventrium cantharidum, sulphuris, æquales singulorum partes pice liquida excipe, & loco illine, vbi prius ipsum probè confricueris. postquam verò bullæ ac pustulæ excitatæ fuerint, lenticulam cum melle impone. Archigenis ad lepram, Magistriani. Arietis nigri adipem accipito, & locum ex eo assiduè inungito: & in paucis omnino diebus citra exulcerationem eam tollit. Aliud. Seminis raphani drach. quatuor, sandarachæ drach. sedecim, lupinorum aridorum decorticatorū, sulphuris viui, sing. drach. sedecim, gallarum omphacinarum, veratri nigri, gummi, sing. drach octo. Aceto excipe & præfricto ex fici nigræ foliis loco, illine in sole. cum eodem item in balneo citra olei admixtionem sicco, per dies nouem defricato. Critonis, ad lepram, veluti Oribasius tradit: Farinæ lolii chœnicem Italicam vnam, cardamomi drach. quatuor, spumæ nitri drach. quatuor, atramenti sutorii drach. octo, radices hastulæ regiæ medias IIII. terito omnia & misceto. Vsu verò expetēte, quantum satis videbitur accipito, acetóque acerrimo coquito, & vbi ad cerati spissitudinem redegeris, crassius illinito, loco tamen prius ex nitro cōfricto: supernè verò linteolū obligato, idque tertio quoque die soluito, frigidáque abluito, ac rursus illinito. Aliud, vt Oribasius tradit. citra exulcerationem persanat: Radicis rumicis syluestris drachmas vigintiquatuor, gummi drach. duodecim, sulphuris viui drach. sex, myrrhæ drach. quatuor, gallarū drach. quatuor. Rumicis radices in aceto ad tertias decoquito, eisque tritis reliqua admisceto, ac simul terito: ad finem verò etiam gummi addito. Vsus autem tempore loco prius ex nitro confricto, illinito: sequenti verò die lauato ac similiter curato. Vtere eo & ad impetigines ac psoras asperas ac scabras. Oribasii, ad leprosos. Succi radicis hastulæ regiæ sescūcem, sulphuris viui drach. quatuor, mannæ drach. decem, nitri drach. octo: illine cum aceto.

INDEX EORVM QVÆ IN SECVNDO SERMONE Tetrabibli quartæ Aetii habentur.

AETII MEDICI GRAECI CONTRACTAE MEDICINæ, Tetrabibli, ſiue quaternionis quarti, Sermo ſecundus.

De ſedis, pudendorum ac ſcroti affectionibus, & de ſimplicibus medicamentis quæ in emplaſtra coniiciuntur. Et de cruentis vulneribus & inflammationibus, abſceſſibúſque, ac vlceribus veteribus.

De affectionibus ſedis, ex Galeno, Caput I.

AFFECTIONES circa ſedem ob multas cauſas difficulter curantur. Nam & valde tenero ſenſu prædita pars eſt: ſæpe verò dictum eſt, tales partes facilè ab acrioribus ac auſterioribus medicamentis irritari: & ipſe ſuperfluitatū alimēti trāſitus, tum per ſe mordax eſt, tū ob id maximè quòd ſimul cum ipſis pertranſit bilis, & aliquando quidam ſeroſi humores. Et adhæc accedit, quòd neque præfinitum eſt medicis certum tempus ad medicamenta imponenda: ſed aliquando etiam tempore non conuenienti, ægri ad recrementorum excretionem progrediuntur. Quin & humiditas ac caliditas locorum, ſiccantibus ſimúlque frigefacientibus opus habens, non parum efficit vt vlcera ægrè curabilia fiant. Mordent enim adſtringentia: locus autem ferre non poteſt morſum, quum ſubtili ſenſu præditus exiſtat. Quapropter conueniunt ipſis medicamenta quæ adſtringūt citra aſperitatem: qualia maximè ſunt ex metallicis, ea quæ neque acria, neque acerba valde ſunt. hæc enim lota, citra mordacitatem faciunt id quo opus eſt. Horum igitur in ſumma memores, materiam experimento cognitam conſequenter ſcriptam habete.

De inflammationibus ſedis, Cap. II.

AD inflammationes ani, ſiue ex fiſſuris, ſiue ex tuberculis, ſiue ex vlcere fuerint. Palmarum paſſarum ſextantem, panis ſiliginei vnc. vnam, croci drach. duas. palmas & micas panis ſapa præmaceratas terito ac illinito. quum autem inflammatio ceſſauerit, imminuto pane, palmulas & crocum auge, donec curetur. curata verò inflammatione, vtere ſicco hoc ad vlcus: Ceruſſæ & ſyrici pares portiones ſiccas tritas inſperge. facit hoc etiam ad tubercula condylomata appellata. Medicamentum optimum ad ſedem: curat fiſſuras, & tubercula conſumit, & dolorem confeſtim eximit. ſanat etiam vlcera depaſcentia, ac maligna, & ægrè cicatricem accipientia. deprimit præminentia, & replet caua. facit etiam ad tibiarum vlcera, & ea quæ dulcia appellantur ſanat. Maſtiches, ceruſſæ, ſpumæ argenti, ſucci hyoſcyami, ſing. vnciam vnā, olei myrtei aut lentiſcini, quò ſtrigmentoſum pharmacū fiat. Quòd ſi etiam amplius quid de hyoſcyami ſucco cōieceris, prodeſt. reponitur in plumbea pyxide. Medicamenum ad ſedem, Oribaſii: Olei myrtei lib. vnam, ceruſſæ trientem, thuris ſextātem. Ceruſſam cum oleo myrteo ad mellis compagem coctam, ad thus in mortario tritum affunde, & vnitis vtere. Phicotyche Oribaſii emplaſtrum probatum: Thuris drach. decē, myrrhæ drach. ſeptem, opii drach. quatuor, butyri drach. quatuor, aluminis ſciſſi drach. vnam, cadmiæ vſtæ ac lotæ, pompholygis vtriuſque drach. ſex, ceræ Tyrrhenicæ drach. quatuor, vitellorum ouorum aſſatorum, numero quatuor, adipis anſerini drach. ſedecim, roſacei drach. ſedecim, medullæ ceruinæ drach. quatuordecim, ceruſſæ drach. quatuordecim, plūbi vſti & loti drach. VIII. lapidis hæmatitæ drach. vnam, œſypi drach. quatuor & dimidiam. arida teruntur cum vino. Ambroſia emplaſtrum Oribaſii. Ceræ, mellis, roſacei, ſpumæ argenti, ceruſſæ, adipis caprini, butyri recentis, ſingulorum quadrantem, thuris vnciam vnam. Aliud emplaſtrum ſedis, dolorem mitigans ac adimens. Spumæ argenti, ceruſſæ, ceræ, ſing. vnc. vnam, roſacei ſeſcuncem, croci drach. quatuor, medullæ ceruinæ drach. quatuor, amyli drach. quatuor, meliloti vnc. vnam, terebinthinæ drach. duas. aliquando & ouorum aſſatorum vitellos duos aut tres. Spuma argenti & ceruſſa lotæ ac ſiccatæ miſcentur, deinde teruntur paſſo cum meliloto, croco & amylo. Emplaſtrum ſedis ex cerebellis, Andreæ: Adipis anſerini curati, ceræ, thuris, medullæ ceruí, floris roſarum, pompholygis lotæ, cadmiæ teneræ lotæ, plumbi vſti loti, ſingulorum drach. quatuor, ceruſſæ drach. octo, cerebellorum gruum drach. duas, opii ſeſquidrachmā, œſypi drach. quinque, ſucci intybi cochleariū vnum, roſacei ſeſcuncem. præpara, & vtere velut dictum eſt. Ad inflammationem ignis ſacri in ſede. Emplaſtri ex ſuccis lib. vnam, panis ſiliginei libram vnam, croci vnciam vnam, opii drach. quatuor, roſacei libr. duas. Crocus & opium paſſo macerantur, panis verò in aqua, & ad ipſa trita affunduntur liquida. facit etiam ad podagras, in calida intemperie ac fluxione bilioſa, ad eminentias protuberantes. De rumicis agreſtis radice humida adhuc, corticem detrahe, & ipſam radicem parum contuſam vt ex proprio ſucco madeſcat, ſtatim eminentiæ ipſi affrica poſt factam alui exonerationem, nimirum vbi aqua ablueris, & linteo deterſeris humiditatem. hoc decreſcēte luna fiat. Aliud optimum ad omnem ſedis inflammationem. Malicorii ſeſquiunciam, meliloti vnciam vnam, fœnigræci cyathos duos, vini dulcis veteris heminas quinque. coquito ad tertias, & abiectis herbis, terito in vino ceruſſæ lotæ ſextantem, pompholygis lotæ vnc. vnam, thuris trientem, plumbi vſti vnciam vnam: & liquefacito ceræ Tyrrhenicæ ſextantem, olei myrtei quadrantem, roſacei quadrātem, butyri recentis inſulſi ſextātem, œſypi vnc. vnam, medullæ ceruinæ vnciam vnam, adipis anſerini trientem: hæc liquefacta frigefacta ac eraſa, ad trita adiicito, & intybi ſuccum paulatim adſtillato, & probè vnitis vtitor. Aliud Andromachi, quo vtor, inquit. Roſarum viridium drach. ſeptem, capitum papaueris drach. quatuor, oua cruda integra duo, butyri recentis, œſypi, malicorii læuiſſimè triti, ſing. drach. ſedecim, mellis dodrantem, roſacei aut myrtei ſeſcuncem, ceræ beſſem. Aliud, quo vtor, ait. Ceruſſæ drach. quinque, ſpumæ argenti lotæ drach. quinque, thuris drach. ſex, aluminis drach. tres, croci obolos tres, vini & roſacei quantum ſatis eſt.

De fiſſuris ſedis & de tuberculis, Cap. III.

TVberculum quod condyloma appellatur, in ſede fit, ruga aliqua corporum in ano reduplicatorum inſurgente, ac præter naturam intumeſcente. Quum enim ſinuoſus ſit anus, rugas coagmentatas habet. vbi verò amplius intumuerit ruga, tūc ſanè fit condyloma. & aliquando quidem citra inflammationem fit, & molle eſt: quandoque verò cum inflammatione, & durum eſt ac doloroſum. At verò fiſſuræ ac rimæ in ſede fiunt, quandoque in adſtrictiori parte, ſiue muſculo adſtringente: quandoque verò in ano: & aliquando ex influentium acrimonia conſiſtunt: aliquando autem propter condylomatum inflammationem ac diſtentionem, partes circumſitæ rupturam ſuſtinent. Curationes autem primùm quidē fiunt per medicamenta. dilata verò curatione, dum & indurantur & calloſæ fiunt affectiones, chirurgiam adhibere oportet, ita vt in condylomatis quidem æger commodè locetur, & ipſum condyloma volſella diſtentum funditus excidatur: in fiſſuris autem, vt calloſa rimæ labia deradantur, quò ſupina ac recēs vlceratio fiat ad facilem curationem. Poſt chirurgiam conſequens curatio primùm eſt ſuppuratoria, deinde repurgatoria, poſtea ad cicatricem perducens. Quæ verò in principio adhibentur ipſis auxilia, talia ſunt. Ad condylomata pharmacum, quod contrahit ac cōſumit ipſa: Miſy aſſatum terebinthina liquida excipe, vt emplaſtri compagem habeat, & adhibito prius per aquam fomento impone. vtere velut admirando. Aliud. Teſtas ouorum vſtas ac tritas lauato, &

ſiccatas inſpergito. Aliud Lucii. Ad inflammationes ſedis & rimas,ac condylomata. facit etiam ad rimas pudendorum inflammatas: Ceruſſæ quincuncem, ſpumæ argenti lotæ ſextantem & vnciæ dimidium, recrementi plumbi loti,aluminis ſciſſi,thuris,ſingulorum ſextãtem. Hæc cum vino albo veteri trita,ad ceratum myrteum ac roſaceum admiſceto,ac vtitor.Facit ad ſordida vlcera ſedis,maximè verò circa coronam glandis & præputium conſiſtentia,quæ neque linamentis repurgãtur, & à medicamentis ad depaſcentia vlcera deſtinatis exacerbantur.In ſumma verò perfuſiones in condylomatis adſtringentes eſſe oportet, & medicamenta ipſorũ adſtrictione quadam participare debent. Aliud ad rimas in ſede inflammatas,& ad condylomata. Cadmiæ teneræ ter vſtæ ac lotæ,ceruſſæ lotæ,ſpumæ argenti lotæ,ſingulorum ſextantem,ceræ quadrantem, ouorum duorum aſſatorũ vitellos,ſapæ cyathum vnum,roſacei cyathũ vnum. vtere.eſt valde commodum etiam ad antiquata. Ad rimas inflammatas,morſúſque ac feruores, quo ego ſemper vſus,nullo alio opus habui. Collyria aſteris aut thuris, aut aliquod conſimile,ſucco hyoſcyami & ſapa diluito,& roſaceo ſufficienti addito quò ſtrigmẽtoſum pharmacum fiat,ex hoc anum aſſiduè illinere iubeto. Et primùm quidem dolores ſedat:celerrimè verò etiam vlcera ſanat.Potes & ſpecies collyrii accipere, & cum hyoſcyami ſucco terere,ac paſtillos efformare: & vſus tempore cum ſapa ac roſaceo diluere. Aliud Andromachi,quo vtor,inquit, ad rimas ſedis & condylomata inflammata. Lapidis hæmatitæ,ammoniaci thymiamatis,thuris,aluminis rotũdi,ſingulorum drach. xii. (in alio exemplari, ſextantem) gallarum, croci, ſingulorum drach. vnam, terebinthinæ drach.quatuor, ceræ Tyrrhenicæ drach.duodecim,roſacei drach.decem. vtere ad ſedem quidem cum roſaceo: ad vterum verò cum vnguento Salca appellato. Aliud ad condylomata & rimas, quo melius non eſt. Aluminis ſciſſi drach. tres, croci drach.quatuor,ceruſſæ drach. duas, opobalſami drach.vnam,thuris drach. quatuor, aloes drach.vnam,œſypi drach.octo, ceræ drach. octo, liquabilia liquefacito,& ad arida trita affundito, ac vnitis vtitor. Ad rimas in ano ac pudendis. Reſinam pinus ſiccam cum roſaceo terito, donec ſtrigmentoſa fiat, & oui aſſati vitellum admiſceto ac illinito. Ad rimas ſedis,inflammationéſque ac condylomata, puluis ſiccus mitigans ac eximens dolorem. Rhoidarii, ſyrici, ceruſſæ,ſpumæ argenti, æquales portiones ſiccas inſperge. Aliud. Foliorum hederæ ſiccorum cinerem cum vino & roſaceo in pila plumbea tere,ac vtere. Aliud. Cineris raſuræ linteorum vſtæ,& amyli, æquales partes tere,& foliorum oleæ viridium ſuccum miſce,ac illine. Aliud Maiæ ſiue obſtetricis ad fiſſuras & condylomata. Gallæ drach.octo,plumbaginis drach.octo,myrrhæ drach.quatuor, ceruſſæ drach.quatuor, tritis vtere. prodeſt ad omnia. Paſtillus Aretæ Andromachi,pharmacum accõmodatum ad rimas & condylomata,in maximis doloribus citò liberat.Stybii, acaciæ, plumbi vſti & loti, ſingulorum drach. ſedecim, cineris ſiue ſpodii pompholygis lotæ,drach octo: fructus ericæ, aluminis ſciſſilis, thuris, atramenti ſutorii,myrrhæ,opii, ſingulorum drach. octo, Vino terito velut collyrium, & excipe ac forma in paſtillos, quos vſus tempore paſſo diluito. Paſtillus ad ſedẽ & omnia ani vlcera,rimas ac condylomata: Pompholygis lotæ,terræ Samiæ,amyli,terræ Lemniæ, aloes vſtæ ac lotæ,thuris,ſãdycis,plumbi vſti & loti,radicis ſymphyti, centaureæ,ſingulorum ſextantem,croci, ſquamæ æris, opii,tragacanthæ,ſingulorum ſeſquiunciam.Excipe vino, & vtere vt voles. Paſtillus ex ſolano halicacabo, velut Heras prodit,qui ad rimas parari ſolet in ſede ac pudendo,& ad vlcera,cõdylomata, ad verrucas thymos ac formicarias appellatas, & ad omnem eminentiam. facit & ad puſtulas nocturnas,papulas,reduuias circa vngues & ignem ſacrum, & ad aures purulentas, & labiorum ac plantarum fiſſuras. Spumæ argenti drachmas vigintiquatuor,ceruſſæ drachmas duodecim,corticis radicis halicacabi ſicci drachmas octo, atramenti ſutorii drachmas quatuor. Terito velut collyrium cum aqua, & forma paſtillos,ac vtere, adualde inflammata cum lacte muliebri, ad ea quæ cicatrice opus habẽt cũ vino. Andromachus autem hunc paſtillum ſic præparat: Ceruſſæ libram vnam,ſpumæ argenti,corticis halicacabi, atramenti ſutorii,rubricæ ſinopidis,ſingulorum ſextãtem(in alio exemplari ſeſcuncem)terito cum aceto,ac formato paſtillos.

Medicamentũ cicatricem inducens vlceribus in ſede. Cadmiæ vſtæ & vino extinctæ ſextantem, ceruſſæ lotæ vnciam vnam,plumbi vſti ac loti vnciam vnam, ceræ vn- B ciam vnam, olei myrtei libram vnam. Sicca cum vino terito ad dies ſufficientes, & ceratum liquefactum adiicito,ac vtitor vnitis. Aliud ſiccum,ad rimas præputii ac ſedis, inducit cicatricem: Cadmiæ, ceruſſæ, thuris,æquales partes. facit & ad alia vlcera mirabiliter. Aliud cicatricem inducens: Cadmiæ ter vſtæ ac lotæ, plumbi vſti ac loti,diphrygis, ſingulorum vnciam vnam. Vino trita excipe, cerato habente ceræ quincuncem, terebinthinæ drachmas quatuordecim, olei myrtei quincuncem:& vnita ac in maſſam coacta ſeruato. Vſus verò tem- C pore,de pharmaco ſextantem,ceræ trientem,olei myrtei quantum ſatis eſt accipe. Aliud ſiccum,rimas ac vlcera ad cicatricem perducens: Seminis ſpinæ Ægyptiæ ſextantem,maſtiches vnciam vnam. Singula ſeorſim trita miſcentur,& poſt ſedatas inflammationes inſperſa cicatricem inducunt. Aliud. Lapidis Phrygii ter vſti ac vino extincti,cadmiæ vſtæ lotæ, ceruſſæ lotæ, aloes,thuris, ſingulorum drachmas quatuor, ſquamæ æris lotæ drachmas duas,diphrygis drachmas duas,diligenter tere:ac vtere. Aliud. Fructus ericæ, gallarum, thuris,acaciæ, D pares portiones ſiccas inſperge.

De thymis in ſede ac reliquo corpore naſcentibus,ſycoſique ac verrucis formicariis,item que clauis, Cap. III.

THymi appellationis originatio tranſſumpta eſt à cacuminibus eiuſdem nominis herbæ in montibus naſcentis.Thymi enim in corpore tuberculoſæ ſunt eminentiæ,aſperæ, ſubrubræ, oblongæ, præter naturam auctæ, ſanguinem effundentes dum auferuntur, amplius E quàm pro apparente magnitudine. Abundat autem hæc affectio circa ſedem & pudenda ac media femora.quandoque etiam in facie cõſiſtit. Et quidam ſanè parui ſunt, & vocantur thymi:aliqui verò magnitudine excedunt, & appellantur ficus:& aliqui manſueti ſunt:aliqui verò maligni. Manſueti igitur thymi, carunculæ ſunt paruæ quidem,verùm inæquales, obſcuris eminentiis exaſperatæ, albicantis coloris,aut ſubrubræ,& doloris expertes. Maligni verò thymi, duriores ſunt & aſperiores ac maiores, fæculenti ac liuidi coloris, doloroſique ac punctorium F dolorem inducentes, & exacerbantur maximè ad manuum contactum & medicamentorum adhibitionem. Sunt autem omnes manſueti facilè curabiles: maligni verò incurabiles. Curantur autem aliquando hi, non locali exectione, ſed cum ablatione totius partis in qua ſunt. Ad thymos. Saluiam herbam ſiccam tuſam cum pinguibus caricis præbe edendam, & diſparebunt.Verùm in pecoribus ordeum rori exponito,& eandem herbam inſpergito,& edere ſinito, ac miraberis. Ad eminentias. Soleas veteramentarias humidas vri- G to ac terito, & vino præimbutas imponito. Aliud. Serpentis exuuium tritum carne caricarum reiectis granis excipito, & emplaſtri modo imponito: ſi verò intra ſedem fuerint,glandulam inde facito, ſubdito,ac mirabéris. Aliud. Caninum ſtercus album vſtum ac tritum,& vino madefactum imponito. Cæterùm verruca,acrochordon *Græcis* dicta, tuberculoſa eſt eminentia. Nomen verò inde habet, quòd ſimilis eſt vertice ſuo reſectæ chordæ iuxta extremitatem. At verruca formica- H ria,tuberculoſa ac calloſa eſt eminentia, nigricantis coloris,fundamentum latum habens,& ad cutem reſidens, ad contactum dolorem exhibens eiuſmodi qualis à morſu formicæ animalis contingit: vnde etiam nomen habet.Verùm in ablatione ſanguinem fundit, non pro ap-

parentis magnitudinis ratione. Clauus autem callosa est eminentia, capiti claui assimilis. frequens autem est circa manuum extremitates, & circa calcaneum. Appellant porrò etiam in facie orientes magnas eminentias, ficus: à magnitudine imposita appellatione. Proinde conandum est vt per pharmaca, tum mansuetos, tum malignos thymos curemus, ita vt mansuetis quidem, ea quæ consumere ac contrahere possunt adhibeamus: malignis autem, ea quæ ad cancerata vlcera describentur, præsertim in mammis ac vtero. At vbi victa fuerint pharmaca, & curatio protrahatur, thymos quidem qui sunt in musculo ani adstrictorio, volsella attractos radicitus excindere oportet, & siccum medicamentum sanguinem sistens inspergere, quale est quod flauum appellatur: & post chirurgiam, pharmaca resiccantia adhibere donec perfectè curentur. nam vnctuosa curatio affectionem refricat. Si verò in partibus magis expositis fuerint thymi, post exectionem quum magni fuerint ac multi, vstionem adhibere expedit ad sanguinem sistendum, & regenerationem in posterum prohibēdam. Adhibita igitur vstione, curatio decernatur communis ad perusta: primùm videlicet ea quæ crustas amouere potest: deinde repurgatoria: postea resiccatoria. Crustas autē remouere possunt in talibus, lac & mel per linamenta adhibita. Quòd si scalpello solùm excisi fuerint thymi, post excisionem siccum sanguinem sistens adhibeatur, & reliquus curationis ductus resiccans, velut dictum est. Pharmaca cōsumentia ac resiccantia thymos, & verrucas formicarias atque acrochordonas. Medicamenta quæ consumunt ac resiccant thymos, sunt ea quæ communiter curant etiam reliquas verrucas: quale est hoc quod facit ad thymos in sede ac pudendo, aut in alio corporis loco obortos. Aluminis scissi, atramenti sutorii vsti, glutinis, singulorum vnciam vnam, squamæ æris sextantem. Trita glutine excipito cum aceto prædissoluto, illinito. Ad thymos in sede, & dura ac noninflammata condylomata, & ficus. Squamæ æris drachmam vnam, sandarachæ drachmam vnam, auripigmenti drachmam vnam, aluminis scissi drachmas duas. Terito per se singula, & cum rosaceo, & ad strigmentitiā crassitudinem redacta largè illinito, & rasuram linteoli imponito, atque bis singulis diebus curato. at verò in aliis corporis partibus aceto diluta illinito. Mirabiliter autem contrahit ac deprimit thymos in sede ac condylomata, & inflammata lenit, pastillus superiore capite descriptus, Arete appellatus. Heraclidæ Tarentini ad verrucas formicarias inueteratas: Sulphuris viui, sandarachæ, atramenti sutorii, singulorum æquales partes, terito cum aceto, & pastillos formato. & vsus tempore aceto dilutos illine. Nos autem apposuimus his etiam elaterium pari portione, & ad formicarias atque acutas verrucas mirabiliter profuit: verùm in formicariis primùm scalpello circumscalpere oportet, atque sic pharmacum illinere. Oribasii ad formicarias verrucas & acrochordones: Chalcitidis drachmas sex, sandarachæ drachmas quatuor, cadmiæ drachmas decem, cum aceto assiduè illine donec exciderint. Aliud melinum siccum, geminæ mixturæ, Heliocaes, *hoc est sole vstum* appellatum: Calcis viuæ partes duas, auripigmenti partem vnam. auripigmentum aqua prius terito, & calcem adiicito, & in vase aqua repleto siccari finito. Hoc vbi tertiò feceris, in vas fictile procul ab omni humiditate deponito. facit ad verrucas formicarias, & instar chordæ apicis acutas, pterygia, callos, nomas, & epulidas. Aliud. Auripigmenti drachmas octo, sandarachæ drachmas sex, elaterii drachmas octo, sulphuris viui drachmas sex, radicis chamæleontis nigri drachmas quatuor. Aceto diluta cogito in pastillos, & vtere cum aceto. Verùm in formicaria verruca basim prius circumscalpe, velut dictum est. Aliud pharmacum accommodatum. hoc vsus sanaui thymos malignos: Elaterii drachmas octo, auripigmenti tantundem, sulphuris viui drachmas sex, glutinis piscium drachmas quatuor, trita excipe glutino aceto prædissoluto. Et vtere in aliis quidem locis cum aceto dissolutis: ad sedem verò cum rosaceo. Quomodo verò gluten piscium dissoluere oporteat, dictum est in capite De sanguinem spuentibus, in pastillo qui gluten piscium recipit, Sermone octauo. Ad thymos valde malignos post exectionem & vstionem exorientes. verrucas item formicarias, & instar apicis chordæ acutas. Pastillus Pasionis: Squamæ æris drachmas duodecim, æris vsti drachmas octo, salis ammoniaci drachmas octo, aluminis rotundi drachmas octò, thuris drachmas sedecim. Omnia terito excepto thure, ad multos dies aceto affuso in sole. Deinde thus adiice, ac rursus probè tere, & pastillos efforma, eósque assiduè cum aceto illine, donec penitus exciderint: ad eos verò qui in sede sunt, cum passo diluito. Cæterùm ficus ablatos, & thymos ac condylomata curat, & rursus generari non sinit, & iam extantes præclarè tollit, cinis lignorum vitis cum aceto illitus, & cinis ex vinaceis vstis cum aceto.

De hæmorrhoidibus sedis,

Cap. v.

HÆmorrhois appellationis originationem habet à sanguinis fluxu. est autem velut dilatatio localis in sede facta, vasis quibusdam istic apertis, & progressu temporis callosioribus factis. Hæmorrhoidum verò aliæ sunt cæcæ, aliæ apertæ. cæcæ sunt quæ omni tempore inflatæ sunt, & nihil excernunt: apertæ verò sunt quæ per tempora sanguinem effundunt. Hæc affectio malorum plurimorum causa hominibus existit. nam & deformitatem, & miseram vitam hæmorrhoides inducunt: multos verò etiam vita priuant. Et deformitatem quidem, propter coloris totius corporis vitiationem, ex euacuatione succedentem: miseram verò vitam, propter corporis debilitatem. Quandoque autem & de vita periclitantur sic affecti, quum ob excedentem euacuationem perfrigeratum hepar, aquam inter cutem operatur. Conuenit igitur rectâ diæta ac venæ sectione præmissa, hæmorrhoidum extirpationem moliri, & nullam penitus relinquere, quemadmodum quibusdam visum fuit. possibile est enim incolumes euadere, optimúmque curationis finem assequi, post hœmorrhoidum extirpationem, eos qui opportuno tempore venæ sectione & conuenienti diæta semper vtantur, quemadmodum Hippocrati placet. Inquit enim, Hæmorrhoidas sananti inueteratas si non adseruetur, periculum est hydropem aut tabem succedere. Non enim (velut quidam opinantur) dixit, si non vna fuerit seruata hæmorrhois ad sanguinis excretionem: sed dixit, Si non adseruetur, hoc est si non conuenienti diæta vtatur. Quòd autem sic velit Hippocrates, ipsa aphorismi distinctio ostendit: ait enim hic vir, Hæmorrhoidas inueteratas sananti. est autem sanatio perfecta liberatio, & legitima curatio. Quare iuxta Hippocratem non oportet aliquam hæmorrhoidem relinquere, sed omnes excindere, & post perfectam ipsarum curationem per conuenientem, velut dictum est, diætam ad naturalem statum corpus curatum reducere, incideréque cubiti venam tempore opportuno, quò videlicet coaceruatus in corpore sanguis euacuetur.

De hæmorrhoidum chirurgia,

Cap. vi.

AEgrum itaque præparare oportet per modici cibi vsum, & aquæ potum, & vtplurimùm etiam per clysteris infusum, tum prolectandi stercoris gratia, tum vt sedes irritata promptior ad euersionem fiat. Deinde adhibeatur chirurgia, quemadmodum in tractatu De chirurgia ostensum est, ita vt singulæ hæmorrhoides vncino distendantur, & basis prius circumscalpatur, & per vncinum obtorqueantur. Deinde paruo interstitio facto obligentur, & resecentur. ipsa enim obtortio adstrictioni correspondens, vasa contrahit vt confidant, quò post excisionem sedes minus sanguinis effundat. Quapropter oportet vnamquanque hæmorrhoidem hamulo distēdere: deinde fundamentum circumscalpere, postea per hamulum obtorquere, & porrigere hamum tenendum ministro. postea verò etiam in aliis idem faciendum est. Postquam verò omnes hamulis distendimus, circumscalptas funiculis obligabimus, & ministro tenendas dabimus. Et tunc

tunc primùm diſtẽtam primã excidimus, & reliquas cõſequenter ex ordine tollimus. Poſt exectionem verò, ſiccum ſanguinem ſiſtẽs apponimus, & ſpongiam lino obligatam adhibemus, & fili principium foris relinquimus. Poſtea decernimus conſequentem curationem, per linamentorum immiſſionem, ſpongiarum appoſitionẽ, obligationem ſedi conuenientem. curatio verò poſtea communis eſt. Securior itaque & compendiaria curatio hæmorrhoidum eſt ipſa chirurgia. Quandoquidem verò quidam melius eſſe putant aſſiduè purgari per hæmorrhoidas, velut mulieres: quidam verò, ob timiditatem, per medicamenta potius aliquas ex his aut omnes tolli cupiunt, conſequenter ſubiungemus auxilia ad has conuenientia. Extractoria hæmorrhoidum. Quãdoquidem pleræque hæmorrhoides opus habẽt extractione, ad faciliorem medicamentorum impoſitionem, neceſſarium eſt & talia pharmaca deſcribere: Cyclamini ſuccus illitus, & hæmorrhoidas irritat, & non ſinit ipſas contrahi in chirurgia, & ſedem extrahit ac euertit. Magni pharmacum accommodatum ad hæmorrhoidas extrahendas: Piperis ac nitri, vtriuſque pares partes terito, & ſedi adhibeto.

Aliud. Succum cyclamini cum pari mellis menſura ad compagem mellis coquito. probè facit. Aliud. Hoc vix prolabentes hæmorrhoidas extrahit. Succi cẽtaurii drach. II. aluminis liquidi drach. II. miſyos drach. I. ſtaphidis agreſtis drachm. I. excipe melle & illine ſedem. aut lanam pharmaco imbutam in ſedem inde. Quum autem promptitudinem induxerit, & ſedes prolapſa fuerit, & hæmorrhoides apparuerint, imponito ea quæ ad hæmorrhoidum curationem deſcribentur. Quæ aperiant hæmorrhoidas. Aperiunt autem has, in iis quibus ſanguinem per ipſas excerni volumus, amaracinum vnguentum illitum, perdicii herbæ folia viridia aſſiduè affricta, mercurialis trita & velut glans immiſſa, fel bubulum per lanæ tomentum inditum. Siſtentia ſanguinis hæmorrhoidum fluxum. Sanguinem qui ex hæmorrhoidib⁹ nimiùm euacuatur, ſiſtũt, aloe impoſita, ſquama ferri, plumbum vſtum cum poſca. Aliud ſanguinẽ ſiſtens confeſtim. Acaciæ fuluæ drach. IIII. plumbaginis drach. IIII. tragacanthæ drach. II. Singula ſeorſim terito & miſceto, & aqua ſubacta craſſius imponito: ſi verò penitiores fuerint, in maſſam coacta indito. Aliud delẽs hæmorrhoidas & omnem ſanguinis eruptionem: Ororum crudiſſimorum ſiccorum ſeſquiunciam, chalcitidis ſeſquiunciam, lapidis molaris trientem, pennarum corui ſcrup. XXI. Extremitates pennarum torreto ac terito. deinde omnia vino ſubacta ad ſtrigmentitiam ſpiſſitudinem redigito. & in hæmorrhoidibus quidem indito: in extrinſecis verò ſanguinis eruptionibus illinito, ac obligato. Aſclepiadæ prolutio hæmorrhoidum: Spinæ Ægyptiæ quincuncem, foliorum ſalicis, artemiſiæ, ſideritidis herbæ, ſingul. trientem, in quatuor aquæ ſextariis coquito ad dimidias. & herbas quidem abiicito: ad aquam verò decocti ſiccum hoc admiſceto. Melanteriæ à clauis drach. X. aluminis rotũdi drach. VIII. ſpumæ argenti drach. IIII. gallarum drach. III. miſyos drach. II. ſoreos drachm. II. Siccũ in decocto diluito, & cũ eo ſepties in die perfundito, atque hoc per triduũ facito. Si verò reliquiæ quædam hæmorrhoidum reſtiterint, eas quarta die acu cõpungito. Et ſi quidem ſenſerint, aut cruentatæ fuerint, decoctũ illud ſimiliter prodeſt: de ſicco verò dimidiã partem miſce. Prolutione verò facta, ipſum ſiccũ pharmacũ adhibe, vt exactè vtantur: propter inflammationẽ autẽ, forinſecus panem impone. hoc citò vrit. ex cataplaſmate verò intra ſeptimum diem excidunt cruſtæ. Mirabiliter quoque hæmorrhoidas hoc tollit: Cicutæ ſiccæ drach. II. ſucci hyoſcyami drach. IIII. aluminis drach. II. æris vſti drach. II. rubricæ drach. I. cerato roſaceo excipe & impone. Faciunt & mali Punici acidi cortices ſicci cũ aceto impoſiti: ſi verò penitiores fuerint, velut glandem ſuppoſititiam indito.

Aliud valde præclarum. Sandarachæ drachmas VIII. auripigmenti drach. VIII. cum lixiuio diluta impone, ægro antea probè collocato. mortificatur enim hæmorrhois, & decidit in ſemihora reſiccata, & à fundamẽto de uoluta. Verùm circã hæmorrhoides ceratũ illinitur: & ſit

A hoc in ſole, aut apud ignẽ. debet enim homo in eodem ſitu permanere donec pharmacum abluatur. Aliud ad hæmorrhoidas, quod ſedat etiã inflãmationes ani: & illæ mortificatæ reſiccantur velut vuæ paſſæ, & decidunt in ſeptẽ diebus citra exulcerationẽ. Cæterùm ad condylomata ac fiſtulas cõfert, eáque curat hoc: Fæcis vini ſiccæ vſtæ quadrantẽ, miſyos ſextantẽ, aut pro miſy, ſoreos ſextãtem. vtere velut optimo. fæx autẽ occulitur in prunas, & vritur donec albeſcat. Aliud. Stercus aſini ſiccũ accipito, & ex eo ollulam paruã impleto, & mannæ thuris drach. octo, & tithymali ſicci manipulũ vnum addito, & accenſo ſtercore bubulo, ad carbonum ſpeciem exurito, eáque trita imponito donec excidant. ſeptima enim die citra inflammationẽ mortificatæ decidunt. Aliud mirabiliter excindens hæmorrhoidas. Chalcitidis vſtæ, miſyos vſti, atramẽti ſutorii vſti, diphrygis, ſoreos, ſingulorum drach. IIII. ſquamæ æris vſtæ drach. II. vtere ipſo ſicco, & inſtar teſtæ induratæ excident. Eſt hoc præclarũ, & omnem carnis eminentiã contrahit. Aliud Hippocratis ad hæmorrhoidas admirãdum. Gallarũ ſextantem, myrrhæ ſextantem, aluminis ſciſſi quadrantem, melanteriæ quadrantem, cõtundito, cribrato, terito, ac vtere ſicco. Ego verò in penuria melãteriæ, ſori adieci. & fecit mirabiliter: nam intra paucos dies citra mordacitatem ac vlcerationem hæmorrhoidas diſſipat. verùm vino præluere oportet, atque ſic inſpergere.

Ad anum aut ſedem procidentem, Cap. VII.

Nos per muriã aut marinam aquã prius anum fouere ſolemus prolapſum, & ſæpe nullo alio auxilio opus habuimus. Aliquãdo verò ſalem tritũ inſpergimus, ægro cõmodè ad hoc collocato, & ſufficiẽs tẽpus expectamus, donec deſtillantes humiditates extrà proceſſerint. Deinde abluta prolapſa recti inteſtini parte, illitionibus adſtringẽtibus vtimur, nimirum acacia, aut hypociſthide cum vino. Deinde anum retrudimus, & ſequenti die inſeſſionẽ paramus, aut infuſum adſtrictoriã vim habens: quale eſt vinum nigrũ auſterum, in quo decocta eſt myrtus, aut oleæ folia, aut malicoriũ. Cæterùm in pueris adſtringentiũ vſum remittere oportet, & mitiora adhibere. Si verò res vrgeat, etiã lumbis adſtringentia imponemus cataplaſmata ex palmulis ac mal s coroneis & ſimilibus. item ſedi ſimilia adhibebimus. Victus autẽ ſit boni ſucci, & lactis potus decernatur. & pultes ex lacte parentur, qualis eſt oryza cũ lacte cocta, & ſimilia. vinum detur aquoſius. Pharmaca verò huic affectioni cõmoda ſunt eiuſ modi: Gallam coquito, & cum læuigata anum integito, & ſi quidem fortiore auxilio opus habes, in vino cocturã facito: ſin leniore, in aqua. Aliud. Corticis pinus drach. octo, pilularum cupreſſi drach. II. plumbaginis drach. II. prælauato cum vino adſtringente & acerbo, & ſicca trita inſpergito. Aliud. Recrementi plumbi drach. octo, thuris drach. II. prælue, & trita inſperge. Aliud. Balauſtiorum drach. I. malicorii drach. II. ſeminis hyoſcyami drach. octo, ceruſſæ drach. octo, myrrhæ drach. II. plũbi loti drach. II. prælue & inſperge. Aliud noſtrum ad procidentem anum: Fructus ericæ, gallarum, acaciæ, ceruſſæ, ſucci hypociſthidis, corticis pini, myrrhæ, thuris, æquales partes ſiccas inſperge, vbi vino auſtero ſedem prius laueris. Aliud. Lẽtis vſtæ, panis vſti, farinæ erui, æquales partes imponito cum aceto & ſapa. Aliud. Sedem vino prælauato, & picem aridam tritam inſpergito, aut ollulas vſtas tritas. Aliud. Cupreſſi decocto perfundito, & ſtercus caninum ſiccum inſpergito: picem verò ſiccam, bitumen, & cyperum ſuffito. Aliud. Coriandri ſemen, & laſer, trita cum vino illinito. & torpedinem viuam aſſiduè apponito, & contrahet. Aliud. Bitumen & gallam æquis portionibus tritis ſiccis ſedi inſpergito. valde præclarum hoc eſt.

De prolabentis ſedis peruſtione, Leonidæ, Cap. VIII.

Quum fluxus ægrè curabilis apparuerit, & diæta nihil profecerit, neque medicamẽta cõtulerint, ſtructura mali iã inueterata, ad vſtionẽ peruenire oportet. Quum enĩ alia inteſtina inter partes prĩcipales cõnumerẽtur, ex-

terna extremitas inteſtini recti principalis non eſt: ſed & dum vritur & ſecatur,nullum periculum inducit,velut ipſa experientia teſtatur.Inurere autem conuenit per cauteria nucleoformia externam ſedis partem extremam,ex moderatis interuallis. ſufficiens eſt enim vſtio ad fluxionem ſuperandam. cicatrix autem ſolida ſuccedens,anum in ambitu conſtringit.poſt vſtionem verò, lac cum melle vnito,& linamenta ex eo imbuta indito, ac obligato. poſtquam verò elapſæ fuerint cruſtæ, lentem cum melle imponito. Repurgatis autem vlceribus, vtere emplaſtro ex ordeo,aut aliis cicatricem inducentibus,ſuprà ad ſedis affectiones præſcriptis.

De abſceſſibus ſedis, Leonidæ, Cap. IX.

INflammatione prægreſſa aliquando circa anum abſceſſus oritur.Quod vbi contingit,plura corpuſcula putreſcunt propter locorum humiditatem ac largam caliditatem.vnde neceſſarium eſt in chirurgia ablatione vti,& propterea facilè in fiſtulam tranſire. Proinde in ſimplicioribus quidem abſceſſibus facilis eſt curatio: verùm in magnis affectionibus,ano orbiculatim amputato,plerunque dum cicatrix inducitur,podicis meatus cōſtringitur, & obturatio contingit.Quapropter conducit inter curandum,primis curationis temporibus linamentum parare, idque in tetrapharmaco,aut alio quodam ad curationem commodo,diſſoluto intinctum indere in ſedem: tempore verò inducendæ cicatricis,canalem ſtanneum rotundum ſedis meatui conuenientem immittere, qui foris quidem ſit amplus,verùm appoſita parte in profundo ſita rotūdus ac leuis,habeátque in medio foramē per quod flatus reddi poſſunt.Illinatur autē canalis ex medicamēto cicatricem inducēte, aut Samia terra cū vino,aut ceruſſa. forinſecus autem ſplenium aut lana incumbat,& commoda obligatio fiat.At verò canalis ipſe vſque ad perfectam curationem inditus ſinatur.

De vlceribus ſedis proſerpentibus ac depaſcentibus, Cap. X.

FIunt aliquando in ſede vlcera proſerpentia & depaſcētia. Si quidem igitur nome depaſcens in adſtrictorio muſculo fiat,conari oportet vt per ſedulam medicationem ad nomas pertinentem affectio curetur.Nam interiores ani partes, ipſe inquam adſtrictorius muſculus, neruoſus quum ſit,neque vſtionem neque ſectionem ſuſtinet. exciſo enim muſculo illo,conuulſio ſequitur,& nimirum etiam carunculæ imminutio ac detrimentum: id quod inde nobis cognoſcere datur,quòd etiā ſæpe nō adhibita chirurgia, ab ipſo depaſcente vlcere muſculus ille cōſumitur, & carunculæ decrementū (rhœada *Græci* vocant)conſequitur. Vtendum igitur eſt auxiliis ad nomas deſcriptis,ita vt myrtorum ac malicorii & rubi decocto, ac ſimilibus aſſiduè irrigemus,& primùm quidem corporibus à natura alienis cruſtam inuramus, per Fauſtinū appellatum paſtillum aut conſimiles:deinde vtamur eo qui ex vſta charta conſtat.poſtea Iſidem emplaſtrum cū multo roſaceo diſſolutum per linamenta indamus,& ſic reliqua deinceps conſequentia faciamus.Cæterùm phagedænico vlcere proſerpendo exedente in ano exiſtente, audere aliquid oportet,& aliena à ſanis excindere: deinde vſtionem adhibere. quum enim carnoſus ſit podex,tales chirurgias facilè ſuſtinet. Poſt chirurgiam autem conſequenter curatio,velut aliorum vlcerum facienda.Si verò vſtio adhibita fuerit,curare conuenit velut in prolabente ſede dictum eſt.

De fiſtulis ani, Leonidæ, Cap. XI.

QVandoquidem ex mala vlcerum curatione, & præcipuè circa ſedem,ſæpe fiſtula ſuccedit, conſequenter etiam de his dicendum eſt.Proinde ægro in ſella, aut alio quodam plano loco collocato, artifex à dextris magis ipſius ægri deſidens chirurgiam perficiat. Conuenit autem ſpecillum accipere, & caput eius in medium fiſtulæ immittere, ipſúmque propellere quouſque per inanē meatum progreditur.deinde medium ſiniſtræ manus digitum in ſedem immittens,per ipſum ſpecilli caput arripiat,poſtea reflectens ſpecillum,& ambas fiſtulæ extremitates inter ſe adæquatas ſiniſtra manu diſtendat, atque ſic omnia corpuſcula calloſa per ambitum exſcindat, vnico
A contactu,ſi id fieri poteſt.Si verò poſt ſectionem apparuerit callus adhuc inſidens,circumſcalpatur.manifeſtus autē eſt callus,quum ſit ſubalbidus ac renitens. Si verò etiam rugæ propinquæ apparuerint, volſella extentæ reſecentur ad vlcerum explanationem, & facilem deinceps curationem.Poſt chirurgiam manna thuris ſectionem implebimus,& linamentis additis conuenienter deligabimus, & conſequenter communi aliorum vlcerum curatione vtemur.Cæterùm in iis qui ob mollitiem aut timiditatem
B rogant nos vt per medicamenta curentur,primùm conari oportet vt per pharmaca reſiccantia ac fiſtulas claudentia curemus.Quæ ſi nihil effecerint,ad ea quæ calloſa corpuſcula erodere ac conſumere poſſunt,tranſeundum eſt, quæ fiſtularia collyria appellantur: quorum præparationes in vniuerſali De fiſtulis tractatu paulo pòſt in hoc ſermone dicemus. At verò medicamēta quæ fiſtularum reſiccationem promittunt,ſunt emplaſtrum ex ſpuma argēti & aceto ac oleo paratum,& emplaſtrum ſine cera,& fuluum Galeni,& harmonii,& ex ſalicibus,& ex lolio con-
C ſtans & conſimilia.Facit & hoc ad fiſtulas incipientes in ſede, rimáſque ac condylomata: Pæoniæ radicis vſtæ quadrantem,bituminis Iudaici ſextantem,ſulphuris viui vnciam vnam,ceræ ſextantē, olei myrtei quantū ſatis eſt.

Aliud. Mala cotonea ad cinerē exurito,ac trita ſupernè ad oſculum fiſtulæ imponito, & linamēto indito,emplaſtrū ex vino & oleo aut ſimile quoddā adhibeto,ac deligato,& alternis diebus ſoluito. Paſtillus ad fiſtulas ſedis. Chalcitidis vſtæ dr.VIII.æris vſti dr.IIII.cadmiæ dr.IIII. Creticæ terræ dr.IIII.pōpholygis dr.III.lycii dr.III. aloes
D dr.II. croci dr.II. gūmi dr.XVI.terito cū ſucco ſenecionis aut ſerapiadis tres teſticulos habentis,& formato paſtillos. & vtitor ſiccis,& cum aceto & cum cerato. Vtere etiam ad vniuerſales fiſtulas deſcribendis.

Ad intertrigines inter femora ex itinere obortas, Cap. XII.

CHalcitis cū aqua trita ac illita prodeſt. Et plūbago cū aceto aut vino. Et ſpuma argenti per ſe, & cū myrto ſicca trita.Aut alumē in teſta vſtum tritū inſperge. Aut fici folia vſta ac trita cū oleo illine.Aut roſarū capita vnà cū
E flore trita inſperge. Aliud quo vtor,valde efficax: Plūbaginis dr.VIII.gallarū dr.IIII.aluminis dr.I.myrrhæ dr.II. ſiccū hoc inſperge: aliquando verò cū oleo myrteo illine. Ego verò vino ſemper prius lauo, & ſiccū inſpergo. Aliud.facit & ad papulas feruidas in femoribus ac ſub alis ex ſudoribus obortas præſertim in corpulētis hominib⁹. Syrici vnc.I.fuci tinctorii vnciam I.teſtæ ex clibano antiquo ſextantē, prælauato & inſpergito. probè quidem facit,verùm lintea inficit.facit & ad ambuſta cum cerato.

De thymis in pudendis, Leonidæ, Cap. XIII.

F HVius affectionis proprietatem in loco De thymis in ſede diximus.fiunt autē & hîc thymi,aut in ſola glāde,aut in cole,aut in præputio: aliquando verò in omnibus relatis locis.Antea verò dictum eſt quòd māſueti facilè curātur:maligni difficulter,& per affectæ partis ablationem ſanantur.Quomodo autē cognoſcere oporteat & manſuetos & malignos,etiam relatum eſt.Si quidē igitur māſueti fuerint thymi ac parui,per volſellam diſtenti excindantur,& aliquo ſanguinem ſiſtente ac cruſtam inducente illinātur,quale eſt ſiccū flauum appellatum,quò per
G cruſtam ſimile quiddam vſtioni efficiamus. Quum verò multi fuerint & magni,tunc poſt exciſionem vſtio adhibeatur ad ſanguinem ſiſtendum, & affectos locos ad aliū ſtatū tranſmutandos, & thymorū regenerationē prohibendā.Cum autē totum præputiū, thymis fuerit refertū, tum iuxta internam,tum circa externam partem difficile erit conſeruare. Itaque neceſſarium erit, quantum eius fieri poteſt,ad cutis præputii ſectionem progredi. Quum igitur vſtio poſt exciſionē adhibetur, curatio decernatur ad peruſta,relata in tractatu de prolabente ſede.Exciſis autē thymis,& poſt exciſionem ſicco cruſtam inurente ad-
H hibito:poſt cruſtæ diſceſſum reliqua curatio reſiccatoria fiat.vnctuoſa enim pharmaca affectionē refricant. Cæterùm in iis qui chirurgiam reiiciunt, vtendum eſt talibus medicamentis. Medicamentum reſiccās thymos,xeraphium appellatū. Chalcitidis crudæ ſeſquiunciam,mi-

ſyos crudi ſeſquiunciam, ſquamæ æris ſextantẽ, aluminis ſciſſi vnc.i. Locũ cũ vino prius lauato, & ſiccũ inſpergito.

Aliud. Gallam & alumen trita inſpergito, & exareſcent. vtere etiam ſi in alio corporis loco thymi fiunt. Aliud egregiè tollens thymos & carnem excreſcentem in pudendis. Origanum & rutæ radicem, paribus partibus vrito terito ac inſpergito. vtere hoc velut optimo.

De rimis in pudendis, Leonidæ, Cap. XIIII.

RImæ ac fiſſuræ in præputii ſummitate fiunt, quando anguſta ea exiſtens violenter reducitur. Ruptis autem corporibus, inflammationes ſuccedunt & dolores intenti. In principiis igitur, omnis rima dum recens eſt, cruentatur: antiqua verò calloſa fit, & rurſus quum violenter diſparatur, rupta rurſus cruentatur. proinde ad curã feſtinare oportet. Vbi verò antiquatæ fuerint, & calloſæ factæ curationem diſtulerint, nihil proficientibus medicamentis, confert cutem abducere & calloſa rimarum labia ſupino ſcalpro, quantum eius fieri poteſt, ſuperficiaria ſectione diducere. Reſupinatæ enim & recentes factæ rimæ ac fiſſuræ, celerrimè ſanantur.

Medicamenta ad rimas & reliqua pudendorum vlcera, Cap. XV.

RImas medicamentis curare conandum eſt antea citra chirurgiam, & vtendum eſt pleriſque ad rimas ſedis præſcriptis, & præſertim eo quod Lucio inſcribitur. facit enim & ad rimas in præputio, & ad vlcera ſordida, & præcipuè quum detrahi ac reduci non poteſt. iniicitur autem cum oleo & vino per clyſteriolum. Mirabiliter autẽ facit ad rimas in præputio & recentes & inueteratas, vrina quæ inter mingendum intra præputium ac glandem obiter ſuſcipitur, & celerrimè ſanat, vt ne opus quidem ſit alio auxilio. Aliud ad rimas præputii. Reſinam frictam cum roſaceo terito donec ſtrigmentitiam compagẽ accipiat, & admixto oui aſſati vitello vtere. Aliud ad rimas & reliqua vlcera. Colocynthidem ſiccam vrito ac terito, & cum roſarum flore vtere. idem facit & anethum vſtum. Aliud. Ad præputii rimas, & glandis vlcera. repurgat & cicatricem inducit. Lapidis Phrygii ter vſti & extincti, primùm butyro aut roſaceo, deinde melle, poſtea vino, ſextantem, florum roſarum vnc.i. malicorii vnc.i. vtere. Aliud. Ad rimas præputii & ani, & pudendi muliebris. Ceruſſæ, plumbaginis, gallarum, myrrhæ, æqualibus partibus vtere ſiccis, aut cum vino & oleo.

Aliud, rimas & vlcera ad cicatricem perducens, & acrimonias obtundens. Cadmiæ teneræ ter vſtæ ſextantẽ, roſarum recentium detractis vnguibus ſeſcuncem. Cadmiã tundito ac cribrato, & cũ roſis terito donec exareſcat, & ſicca inſpergito, vbi prælaueris cum vino. Aliud ad pudenda & ſedem. Lapidis Phrygii ter vſti ac extincti velut dictum eſt, ceruſſæ lotæ, cadmiæ, thuris, aloes, ſingul. vnc.i. ſquamæ æris drach.ii. diphrygis dr.iiii. vtere ſicco. Aliud ſiccum, ad pudendorum rimas & vlcera ſpontanea. Aloes vnc.i. florum roſarum ſextantem. vtere confidenter. Aliud ad eadem. Aloẽ ſolam tritã inſpergito. ſi verò adſtrinxerint, cadmiam ter vſtam admiſceto. mirabiliter efficax eſt. Aliud. Paſtillũ ex halicacabo lacte dilutum exhibeto. habetur eius præparatio capite tertio, vbi De fiſſuris & tuberculis ſedis tractatur. Verùm in iis qui præputium reducere non poſſunt, lacte eundem diluito, & tepidum per clyſteriolum iniicito. Aliud. Ad ſpontaneas puſtulas in pudendis, & maximè in iis qui præputium reducere non poſſunt. Glaucium cum vino terito, & vbi prælaueris per fiſtulam pus attrahentem, tepidum iniicito. Aliud lene incarnans & cicatricem inducens. Amylum per ſe tritum inſpergito. Aliud. Colophoniam tritam ſolam inſpergito. Aliud. Colophoniã, thus, amylũ, paribus portionibus inſpergito. Aliud. Aloes primariæ, ceruſſæ, roſarũ ſiccarũ, æqualib⁹ partib⁹ tritis vtere. Aliud. Collyriũ ex thure tritum ſiccũ inſperge, aut cum vino dilutum per linamenta indito, aut cum lacte iniicito. facit & quod Aſter appellatur, & quod Cleoni inſcribitur, & ſimilia. Oribaſii ad præputii ac ani rimas. inducit cicatricem. Cadmiæ lotæ, ceruſſæ, thuris, æqualibus portionibus. vtere: facit & ad alia vlcera mirabiliter.

A Ad inflammationes pudendorum, Cap. XVI.

INflammata pudenda, roſarũ & meliloti decocto perfundito: aut betæ folia ſiue ſemen tritũ, in aqua ferueſacto, & calido perfundito. facit ad eos qui præputium retrahere non poſſunt. Cataplaſma verò adhibe ex pane cũ palmulis ſapa præmaceratis, cum modico roſaceo. aut malicorium in vino coctum ac tritum cum pane ac modico roſaceo pro cataplaſmate impone.

Ad nomas in pudendis, Cap. XVII.

SI vlcus depaſcens, (nomen *Græci* vocant) aut eroſio fiat, B laxa forinſecus apparet pars erodenda. Et ſi circumprematur, humorem tenuem ſubcruentum excernit: deinde fæculentum. Conuenit itaque perfuſionibus adſtringentibus in his vti, ex decocto myrti, ruborum, oleæ ſylueſtris, roſarum, malicorii, plantaginis, polygoni. Pharmaca verò ad nomas commoda ſunt, paſtillus corax, id eſt coruus inſcriptus. habet autem ſic: Gallarum ſextãtem, ſquamæ æris ſeſquiunciam, chalcitidis crudæ vnc.i. thuris vnc.i. terito in aceto ad ſufficientes dies, & ad finẽ mellis quincuncem addito. & ex olei myrtei lib.i. ac ſemiſſe, C adipis taurini recentis beſſe, ceræ triente, terebinthinæ vnc.i. ceratum effice, & in linamentis vtere, & per fiſtulã puris attractoriam iniice per roſaceum diſſolutum. & ſupernè ſpongiam ex vino expreſſam impone, aut ceratũ habens malicorium aut gallas. Aliud ex charta vſta.

Chartæ vſtæ ſeſquiunciam, ſquamæ æris ſeſquiunciã, auripigmenti drach.vi. ſulphuris viui drach.vi. plumbi vſti drach.iii. inſperge ſiccũ, aut melle & roſaceo dilutũ per linamẽta inde. Si verò præputiũ reducere nõ poteſt, plurimo roſaceo dilutum & modico melle addito, iniice.

D Aliud ſiccũ, quod ſanauit quoſdã iam ſecandos. Chartæ vſtæ ſextantem, gallarum ſextantem. vtere ſicco.

Ad carbunculos pudendorum, Cap. XVIII.

SPumæ argenti drach. quatuor, ceruſſæ drach.ii. thuris drach.i. trita inſperge, & raſuras linteorum impone. Aliud. Adipem caprinum cum vuis paſſis tritum impone velut cataplaſma. Hoc ſuppurat, & dolorem eximit, poſtea eundẽ adipem cum pice liquida vnitũ imponito. Aliud. Pilulas ſtercoris caprini vſtas cũ melle imponito.

Ad interna in meatu vrinæ vlcera, Cap. XIX.

E LYcii drach.ii. myrrhæ drach.ii. atramẽti ſutorii dr.i. chalcitidis drach.i. omnia ſimul trita cũ paſſi hemina vna, & vini veteris odorati cyatho vno, coquito donec vniantur, & reponito in plumbo. vſus verò tẽpore roſaceo diluta iniice. facit & ad vlcera inter anum & teſtes. Ego autem Cygnaria collyria cum lacte diluta per clyſteriolum iniicio, & bonum teſtimonium ipſis præbeo.

Ad ſcabioſum ſcrotum & pruriginoſum, Cap. XX.

COntingit etiam circa ſcrotum aſſiduè ſcabies & pruritus, ex influxu humorum acrium vlcerantium cu- F tem. Et vbi quidem plures fuerint & acriores allati humores, cutem ipſam exulcerant: ſi verò pauciores ac craſſiores, ſquamas generant, & pruritum inducunt. Curatio horum fit per cõgruam victus rationem, & per medicamenta: aliquando verò & raròò, per chirurgiam. Itaque ab acrium eſu abſtinendum eſt, & præſertim ab oleribus mali ſucci. quæ verò exhibentur, bono ſucco prædita ſint. qualis eſt lactis potus aſſiduus, ptiſana, alica, gallinarũ oua, porcellorũ extremitates & ventriculi. vinum tenue dilutius & album. Ex localibus auxiliis, præſer- G tim vbi ſquamæ vlceri adhærẽt, & dolor adeſt, cõuenit cataplaſma ex fabæ lomento. nã & dolorem mitigat, & vlcera repurgat. fit autẽ ex faba Ægyptia lomentum. Idem facit ſeſamũ crudum, & erui farina melle ſubacta & impoſita. Repurgatione verò vlcerum facta, pruritúque lenito, ad cicatricem inducendam pergemus. Probè autem facit in his partibus, miſy cum ſulphure viuo tritum, & cerato myrteo exceptum. Conducit & plumbi recrementũ, & ſpuma argenti cum myrteo cerato. & emplaſtrum ex cadmia, & emplaſtrũ ex hordeo. Præclarè auxiliatur etiã H ſcroto in ſuperficie tumefacto, terra cimolia cũ aqua diluta ac illita, quã illitã exareſcere ſines, & aqua tepida loco abluto, myrtũ ſiccã tritam modica myrrha addita inſperges: inducta verò cicatrice, nulláq; moleſtia nec pruritu vexãte, curatio tranſacta eſt. At ſi ſcabie ſanata, pruritus

restat,aut augetur,aut scrotum humore destillat. Nitrum cum staphide agresti & alumine liquido,rosaceo & aceto dilutum,in balneo illinire iubemus: & à balneo oui candidum cum melle imponere.Si verò vehemens & intolerabilis est scroti pruritus,fæx aceti sicca cum vino madefacta adhibetur,eodem modo velut præcedens medicamētum:illito etiam postea oui albumine.Quòd si adhuc amplius vim eius augere voles,vstam fæcem accipies.Idem præstat alumen cum melle probè coctum,& reliqua quæ ad pruritus retulimus.

De testiū ac scroti inflāmatione,Leonidæ, Cap.xxi.

QVandoque testes soli per se inflammantur, quandoque testibus nihil affectis,scrotū inflammatum est: aliquando verò testes vnà cum scroto inflammantur.Sicut autem in aliis corporis partibus, ita etiā in his,vel ex humorum influxu,vel ictu,vel collisione,inflammatio cōtingit.Proinde solo testiculo inflammato,scrotum colorem naturalem habet: ipse verò testis tumidior,duriórque ac amplior tactui occurrit: adest dolor pulsatiuus vsque ad renes pertingens. At si scrotum inflammatum est, tumor rubicundus in superficie est, renitens ad tactum ac dolens.Vtrisque verò inflāmatis,testibus videlicet & scroto,ex signorum augmento magnitudinem inflammationis iudicabimus.Proinde cibi parsimonia,& aquæ potu per totum curationis tempus vtendum est.Et si inflammatio vehemēs fuerit,præsertim in iuuene sanguinem multum habente,vena cubiti secanda est,si id fieri potest: sin minus,tali.nam & hanc secare prodest,vbi sanguis nō fuerit multus.At pro localibus auxiliis,si testes sunt inflammati,& maximè vbi nerui à quibus pendent,simul affecti fuerint:lanam oleo communi aut anethino imbutam adhibebimus ac deligabimus. probè facit & verbenaca recta in oleo cocta modico vino addito,& scroto imposita, atque lana superilligata.Cataplasmatis verò ad inflammationes soluendas idoneis vtemur: è quorum numero admirandum est, ad testium præsertim inflammationem, cataplasma ex faba Ægyptia. decorticatur autem faba cocta,& cum modico melle trita illinitur. Præstat etiam ad testium ac scroti inflammationes,cataplasma ex puro pane,quo ego assiduè vtor,quandoque cum oleo & aqua, quandoque cum mulsa. Egregiè facit etiam id quod ex vuis passis cum cumino torrefacto ac trito,modico melle addito paratur. prodest & asphodeli radix cum polēta in vino cocta. & lini semen in aqua mulsa coctum. & senecio cum polenta. & cupressi folia per se, vel cum panis mica. Ceratum ad testium inflammationes efficax: Ceræ,resinæ pinus, olei anethini & narcissini, singulorū dextantem,cumini sescuncem,fimi asinini pilas tres.fimum arefactum terito,& cribrato,& cumino admisceto,deinde cum cerato liquefacto cōmittito ac imponito. & lanā narcissino aut rosaceo oleo imbutam superilligato.Confert etiam emplastrum ex succis rosaceo dilutum.Durante verò inflammatione, aqua marina calida affundenda est,& cerata adhibenda inflammationes discutientia:qualia sunt ad mamillas inflammatas descripta.Quòd si non soluatur inflammatio, sed transmutetur, suppurationem cum cataplasmatis adiuuare oportet.perfectóque iā abscessu,chirurgia adhibenda est, & communi curatione vtēdum:si verò nomæ depascens accesserit,eadem curatio ne etiam vtendum erit quam superius ad sedis nomas tradidimus. Oribasii ad testium tumores laxos,ac inflammationes. Olei lib.i.(alii habent dextantem)plumbaginis,cumini,passularum sine vinaceis,farinæ fabarū,sing. trientem,ceræ sextantem.plumbaginem cum oleo ad cōpagem coquito,deinde cerā cum colophoniæ dr.vi.adiicito & ad perfrigerata passulas ac farinā admisceto,ac vtitor. Aliquādo tamen farinam ad liquefacta iniicito,inquit,postquam feruor ipsorum quieuit. Aliud eiusdem. Vuarum passarum sine vinaceis drach.xxv. cumini acetabulum i.resinæ pinus quadrantem, mellis quod satis est.Sanguinis porrò euacuatio efficacissimum auxilium est ad testes inflammatos,inquit Oribasius. Cæterùm ad testium duritias, cucumeris syluestris radicem terito ac cribrato, & in aqua mulsa coctam cum loliacea farina imponito. Aut lilii radicem vino coctam,&modico melle subactam imponito.

De hernia aquosa, Leonidæ, Cap. xxii.

HErnia aquosa,quādoque ex occulta,quādoque ex manifesta causa contingit.Ex occulta quidem,quum aquosus humor circa partes corpusculorum quæ scrotum contexunt ac implicant,sanguini admixtus collectus fuerit:ex manifesta verò,quum ex plaga collisis aut fractis vasis,sanguis affluens ad aquosam substantiam transmutatur. Vbi igitur sponte constiterit aquosus humor collectus,subflauus aut subpallidus is inuenitur:vbi verò ex plaga,cruentam ac fæculentam materiam reperies. Humor autem vel intra rubicundam testiculi pelliculam consistit, vel extra ipsam,inter eam & pelliculas adiacentes,vel in propria pellicula velut vesica quadam continetur:atque hoc genus herniam in tunica superagnata vocamus. Aliquando verò duplex hernia oboritur, quum collectio & in rubicunda tunica,& in superagnata consistit. Si quidem igitur in pellicula rubicūda humor collectus fuerit, tumor vnius coloris apparet sine dolore, in principio dū adhuc parua est collectio,ad contactum cedēs: postea verò aucta collectione, testiculus humore vndique circundatus occultatur. At tumor in ambitu extentus ac renitens ad tactum, herniæ carnosæ suspicionem imperitis exhibet.possunt tamen tactu discerni.nam hernia carnosa,omnino renititur:sed aquosa, digitis cedit. Si verò in superagnata tunica humor colligatur,tumor ipse siue magnus siue paruus fuerit,omnino circumscribetur. At si simul quoque in rubicunda tunica collectus fuerit,duo tumores deprehēdētur,alter in superagnata, alter in rubicūda pellicula. quòd si extra rubicundam pelliculam collectio fiat,testiculus tactui occurrit. Cæterùm ab hernia aquosa differt hernia intestinorum.quoniam in aquosa tumor eiusdem penitus magnitudinis, semper & in quolibet corporis situ persistit.neque enim humores, velut intestina transferuntur. Inguen præterea in hernia aquosa secundum naturā se habet, qua nota vel maximè aquosa ab omenti hernia distinguitur. Nam in hernia omenti, semper in scroto omentum persistit, neque vnquam trāsfertur: id quod etiam in aquosa contingit: verùm in omenti hernia, inguen rarefactum deprehenditur. Tutissima itaque curatio herniarum,chirurgia & vstione perficitur, si peritus artifex contingat. Potest tamen etiam medicamento scrotum inuri, & consumpto humore ac cicatrice inducta firmari.Ad hunc vsum efficax hoc est:

Radicis brassicæ vstæ cinerem,cum adipe suillo inueterato liquefacto ad emplastri formam adigito,& impositū alligato,ægrúmque quiescere finito,& postridie soluto medicamento fomentum adhibeto,& rursus apponito, idque tamdiu repetito,donec vstio peracta fuerit. Emplastrum autem angustum & oblongum esse oportet:neque plus quàm cōuenit,locus inuratur:ita vt in magnis tumoribus quatuor digitorum longitudinem & pollicis latitudinem habeat: in paruis duorum digitorum longitudinē & auricularis digiti latitudinem exæquet. At verò vbi tunica perustionem detecta est,scalpello eam diduces,exclusóque humore fistulare collyrium fissuræ indes, quò vicinæ partes erodantur.deinde suppurante medicamento vteris:postea dilapsa crusta, repurgatoria vlcerum per linamenta immittes: postremò ad adstringētia progredieris, quale est emplastrum Barbarum appellatum. Poteris etiam pro brassicæ radice,medicamēta erodentia, septica *Græcis* appellata,adhibere: de quibus sequenti sermone agetur.Post humoris exclusionem,ne rursus collectio fiat, huiusmodi malagmatis vteris: Ceræ sesquilibram, picis dodrantem,ammoniaci thymiamatis lib.i.&dodrantem, aluminis liquidi sesquiunciam aut sextantem. Aliud Asclepiadæ, ad herniam aquosam accōmodatum, quod peracta erosione & humoris exclusione adhibitum persanat,& omnem duritiam resoluit: Picis aridæ lib.iiii.ceræ,terebinthinæ,ammoniaci thymiamatis,galbani,thuris,singulorum lib.i.aceti sextarios iii.olei cyprini quantū satis est. Picem tritam cum aceti sesquisextario coquito: deinde ammoniacum cum modico aceto tritum adiicito,& parum feruere finito . postea ceram iniicito eáque liquefacta galbanū ac thꝰ aceto trita admisceto, omniáq;

vnita & ab igne ablata ad residuum aceti in mortarium
mittito, & cyprino adstillato probè subigito, ac vtitor.
Præclarè facit etiam emplastrum ex loliis, quod Sermo-
ne decimoquinto inter Nigra habetur. Sunt etiam medi
camenta quæ citra vstionem ac erosionem, humoris dis-
cussionem promittunt: quale est hoc quod habet, Spu-
mæ argenti drachm.vi.salis fossitii,atramenti sutorii,sin
gulorum drachm. x. cerussæ drachm. xiiii. terebinthinæ
drachm.xi.olei libram vnam. Spumam argenti, ceruf-
sam,sal,cum oleo donec non inquinent coquito. deinde
atramentum sutorium cum aceto tritum addito, cauen-
do ne efferuescat:atque vbi parum ebullierit,terebinthi-
nam addito,& ab igne ablata in mortario subigito, & re
positis vtitor. Aliud ad quæcunque sine scalpro curare
volueris. Ceræ,spumæ nitri,rubricæ sinopidis,nitri,singu
lorum sextantem,terebinthinæ,mãnæ thuris, mastiches,
singulorum drachmas xviii.olei heminam vnã,aquæ ma
rinæ siue muriæ sescuncem. arida cum muria diluito &
liquefacta admisceto, ac vnitis vtitor. Aliud. Nastur
tii drachm.xxx. nitri drachm. x. fimi columbini drach.
sex,galbani,terebinthinæ, singulorũ drach.xx.liquefacta
cum aridis committito,ac vtitor confidenter. Confert &
psittacium inscriptum,quod Sermone decimoquinto in-
ter emplastra mollientia ac discutientia habetur. Hoc e-
go ad hernias aquosas vsus sum, & primùm tumorem e-
molliuit & valde compescuit,& post paucos dies exudan
tibus testiculis plurimam aquam extraxit. Aliud ad her
niam aquosam,valde efficax. Carnium vuarum passarũ,
ammii,terebinthinæ,singulorum drach. viii. nitri rubri
dr.x.mellis optimi sextantem. arida seorsim terito ac cri
brato:inde vuas passas probè contusas admisceto ac vni-
to,deinde mel cum terebinthina modicè coctum addito,
& ad emplastri formã redigito, & linteo excepta adhibe
to,ac lata fasciola deligato, ægrúmq; quiescere iubeto,&
à balneo ac vehementi motu abstinere. Solues autem hoc
alternis diebus,& spongia locum fouebis,ac rursus impo
nes. vtere etiam emplastris discussoriis ac resiccãtibus ad
hydropicos suprà descriptis, & præcipuè eo quod Vestæ
nomine inscribitur.

De hernia intestinorum, ex eodem, Cap. XXIII.

HErnia intestinorum,est intestini aliquando ad inguẽ,
aliquando ad scrotum delapsus. qui multarum mo-
lestiarum author est.Nam & deformitatẽ & miseram vi-
tam, & mortis periculum inducit, quando intestina du-
ris recrementis distenta,ad scrotum delata condensantur.
Inde enim tormina voluulosa, ac sæpe inflammationes
succedunt,ex quibus pernicies cõsequitur.Generatur hoc
malum aut peritonæo membrana aluum ac intestina am-
plectente nimiùm extenta,aut eadem rupta. Si ab exten-
sione fiat,primùm quidem laxitas ad inguen procumbit
& summa ventri incumbens pars conuellitur, simúlque
pili pubis reuulsi conspiciuntur:verùm postea tumore au
cto, scrotum violatur ac intumescit. Si verò rupta fuerit
peritonæi membrana quæ ad inguen pertingit,intestinũ
per rupturam delatum rubicundæ tunicæ innititur, &
hæc tandem temporis mora oppressa,etiam ipsa inferius
prolabitur.Quòd si plaga adeo violenta contigerit, vt si-
mul & peritonæi membrana & rubicunda tunica rumpã-
tur,tunc intestina repentè nudo testiculo occurrentia ad
scrotum præcipitantur.Cæterùm nosse expedit, intestino
rum herniam qualiscunque fuerit,semper aquosa esse de
teriorem.Quæ verò propter extẽsionem peritonæi mem
branæ fit intestinorum hernia, difficilius sanatur quàm
quæ propter eiusdem rupturam.Et sanè intestinorum her
nia extremè mala,sola chirurgia curari potest,eáque gra-
ui ac periculosa.

De hernia inguinis, Cap. XXIIII

INguinis hernia propter peritonæi mẽbranæ extensio-
nem facta,in principio adstringentibus appositis, ali-
quando curari potest. tutior tamen est vstio si peritus ar-
tifex contingat. Nunc autem quo pacto hoc malum me-
dicamentis adhibitis ac ligamentis sistamus, vt ne in pe-
ius procedat,ostendemus,& simul quomodo succedenti-
bus accidentibus sit occurrendum. Proinde delapso ad
scrotum intestino,& voluulosis torminibus diuexãtibus,
A statim conabimur,decliui locato ægro,diductis cruribus
intestina sensim ad inguen reducere,ac reducta commo-
dis ligamentis retinere. At si partes scroto vicinæ vehe-
mentibus doloribus vnà cum inflammatione vexentur,
tormina item ac flatus adsint, tamdiu differenda est re-
ductio donec quieuerint.Et interim partes vicinas alter-
nis diebus, primùm lana succida oleo ac vino imbuta:
deinde etiam illitionibus rigabimus, & dolentes partes
circumscarificabimus. neglectæ enim sæpe mortifican-
B tur.Declinante malo emplastra adhibebimus; quale est
Mnaseæ inscriptum, & alia huiusmodi. Et vt ne recidat
æger, asseruãdi gratia,perpetuis ligamentis vtatur. Pre-
sbyteri emplastrũ ad herniam inguinis. Thuris,myrrhæ,
glaucii,opopanacis,sarcocollæ,tragacãthæ,gummi, glu
tinis taurini,glutinis piscium, cinnabaris quo fabri fer-
rarii vtuntur,carnis cochlearum terrestrium,singulorum
sescuncẽ, fæcis vini adstringentis veteris quantum satis
est.Gluten vtrunque & quæ macerari possunt,in vini fæ-
ce macerato,atque aridis tritis admisceto, & ad emplastri
C formã reducito,imponito,alligato,& quiescere iubeto,ac
septima die soluito. Ad intestina prolapsa. Symphyti
lib.vnam,mannæ thuris quadrantẽ,candidi ouorũ recen
tium vnà cum vitello, numero sex. Symphyton tritũ ac
cribratum in fictile vas coniicimus,eique thuris mãnam
siue pollinem vnà cum ouis subactum addimus: deinde
suillo adipe veteri adiecto ad emplastri formam redigi-
mus,atque hoc intestino prius reducto adhibemus,& li-
gamento alligamus. Aliud. Folia & teneras cupressi
pilulas impone & alliga. & si sicca fuerint, in vino prius
D coque. Hoc auxilium, inquit Galenus, omnibus corpori-
bus nimio humore flaccidis confert: resiccat enim & cor-
roborat. Decimo autem die id exoluere ac renouare o-
portet, ita vt ter repetatur, & puer interim per triginta
hos dies in lecto decumbat, & cupressi decoctum bi-
bat. Aliud celebre. Aloes, malicorii in vino nigro
cocti, succi hypocisthidis, thuris,glutinis fabrilis, sin-
gulorum æquales portiones. Gluten in passo donec dis-
soluatur coquito,ac probè terito, & reliqua minutissimè
trita admisceto,ac vtitor velut iã sæpe dictũ est. Aliud.
E Balaustiorum sescũcem,thuris,aloes,rhois coriarii,gluti-
nis fabrilis,corallorũ, singulorum quadrantẽ, malicorii,
gallarũ,singulorũ lib.i.Gallas & malicoriũ in vino nigro
è vinaceis expresso coquito,& postea in mortario terito,
& ad trita reliqua cũ polygoni succo dissoluta addito, &
omnia melle cocto excipito, ac vtitor velut dictum est.

Emplastrum datum cuidam adolescenti ob herniæ in-
testinalis turpitudinem summè anxio, ex quo sanatus est:
Resinæ siccæ, ammoniaci thymiamatis, bituminis, sul-
phuris viui,æquales portiones. liquabilia liquato,eisque
F ab igne ablatis sulphur adiicito,& in mortario ad empla-
stri formam redigito,adhibeto,ac alligato. Oportet autẽ
splenium in quo adhibetur calfactum apponere, neque
frequenter amouere, sed sinere donec spontè decidat.
quidam pro ammoniaco picem, quidam alcyonium in-
iiciunt. Aliud. Terebinthinæ sesquiunciam,ceræ,thu-
ris,myrrhæ,glutinis piscium, carnis cochlearum, singu-
lorum vnc.i.Gluten per triduum aceto maceratur:deinde
in mortario teritur,& ad prunas eliquatur,rursúsque teri-
tur,& ad ipsum reliqua trita admiscẽtur. Vtere præterea
Iside inscripto emplastro,quod sermone xv.inter empla-
G stra multi vsus habetur. Aliud Theodori,admirandũ ad
herniam intestinorũ,quod nos experti sumus, & cũ mul-
torum admiratione sanauimus. curat magnas & diutur-
nas affectiones. Chartam in aqua frigida ad triduũ ma-
defacito,& vbi humorẽ velut spongia imbiberit,ex ea pi
lam facito,quã reducto prius intestino, inguini adhibeto
ac alligato, neque ante tertium diem exoluito. tertio e-
nim die miraberis de efficacia ipsius.At verò ægro mini-
mè indicabis quid sit id medicaminis, sed chartam vel
H pãniculo inuolues, vel atro colore tinges. neque verò tu
vilitatẽ rei despicias. Aliud,intestinorũ hernias aggluti
nans. Chrysocollæ,glutinis piscium,lapidis gagatæ,rhois
coriarii,acaciæ,symphyti,carnis cochlearũ,sing.sesquiun
ciam, ammoniaci thymiamatis, lapidis pyritæ, lapi-
dis magnetis, aluminis scissilis, thuris, sulphuris viui,

alcyonii, picis Brutiæ, nitri, singulorum vnc. i. Gluten piscium in vino nigro austero macerato, postea in pila terito, & ad prunas cum eodem vino eliquato, & rursus terito, & ad ipsum reliqua trita admisceto quò solidum emplastrum fiat, quod inguini adhibebis ac deligabis, ægróque quiescere iusso, septima die solues. Verùm ante adhibitionem locum alicuius valde adstringentis decocto rigato. Sunt qui prædicta myrteo cerato excipiunt. Ego verò acaciam, thus, ammoniacum, seorsim in vino macero ac tero, atque ad gluten piscium rectè præparatum admisceo. deinde cochlearum carnibus tritis adiectis, itémq; reliquis tritis, ad emplastri cōpagem redigo, quod crassissimè inguini impono, & charta imposita deligo. Aliud, Oribasii. Picis liquidæ, terebinthinæ siccæ, sing. lib. i. visci sescuncem, propolis trientem. quidam etiam colophoniæ sextantem, galbani sextantem. Pici & colophoniæ liquatis, terebinthinam, deinde galbanum & propolin in mortario prius trita admisceto: statímque vbi ab igne sustuleris, viscum adiicito, & rudicula agitato donec frigescat. Facit ad strumas, meliceridas, vlcera, & inflammatos sub alis tumores, & ad abscessus colli. repurgat & agglutinat. aiunt porrò aetiten lapidē gestatū vt inguē contingat, prohibere ne intestinū assiduè delabatur. Idē etiā tritus, rectè medicamētis quæ imponūtur admiscetur.

De emplastrorum præparatione ac coctura, & quæ in ipsa coniiciuntur, Galeni, Cap. xxv.

EMplastrorum compositionis, multæ ac variæ particulares differentiæ sunt. Quædam enim ipsorum ad cruenta vulnera commoda sunt, itémq; vulnera agglutināt, atque fracturis conueniunt: aliqua maturant, aliqua discutiunt, aliqua attrahunt: aliqua sinus explent, alia resiccant, alia cicatricem inducunt, alia leniunt, alia pinguia sunt: quorum omnium varietates varia simplicium medicamentorum natura distinguit. Quapropter prius simpliciū vires cognoscere oportet. ita enim etiam compositorum facultates & causas propter quas inter se differunt, dignoscemus, vt non solùm singulorum naturas intelligamus, sed componēdi quoque artē ediscamus: quò, si forte liber in quo pharmacorum compositiones quibus vtimur scriptas habemus, intercidat, ipsi consimilia deperditis componere possimus. Graue enim fuit idquod duobus medicis mihi notis contigit. quorum alter ob huiusmodi scriptorum amissionem mœrore contabuit, alter verò medicandi artem desiuit. Adest autem exercitatis, ad hoc quòd pharmaca componere possunt, etiam iudicandi facultas de iis quæ priores medici descripserūt, vt & iis quæ ab illis scripta sunt, commodè vti possis, & iis quæ ipse iuxta rectam methodum composuisti. præstat tamen iis quæ longo experimento probata sunt vti, quàm noua vsurpare. Sed velut dixi, necessitas aliquando nos cogit in peregrinationibus, vt noua quædam & experimento non cognita vsurpemus. At verò si omnibus præter naturam affectionibus simplici medicina mederi possemus, compositis non opus haberemus. frequenter enim ad certum quendam modum corpus calfacere volentes, nullum simplex quod id facere possit reperimus. Nam medicamentum curandæ affectioni corr领spōdere oportet. Quin & aliqua simplicia citra alterius misturam in vsum deduci non possunt: velut quando medicamentum meatus obducens adhibere volumus, nullum simplex ad hanc rē idoneum habemus. Neque enim bitumē, neque cera, neque resina, neque pix, neque propolis, nec ladanum, nec ærugo, nec cerussa, nec argenti spuma, nec alia metallica, talia sunt. Ideóque qui primò medicamenta emplastica & meatus obducentia excogitauerunt, cum oleo metallica coxerunt, & liquabilia eliquarunt: deinde herbas siccas tritas admiscuerunt. Contrà in aliquibus affectionibus, vnico quidem simplici medicamento opus habemus: sed alia quædam illi miscemus, vel ad virium ipsius vehementiam obtundendam, vel ad saporis asperitatem mitigandam, velut quum ad purgantia medicamenta quicquam admiscemus ex iis quæ stomacho grata sunt: & ad dolorem sedantia, quædam vim ipsorum lenientia, velut castoreum & cætera huiusmodi, ad opium & man-

A dragoram. Tunc autem maxima cōponēdi pharmaca necessitas est, quum morbus contrarias facultates inter se requirit, velut repellentes simul & extergentes, aut inspissantes & simul attenuantes, quale est quod ex papaueris capitibus ac melle paratur. papauer enim tenues destillationes à capite inspissat: mel autem humores ad pectus iam delapsos, reiectu faciles facit. Necessario præterea componuntur medicamenta, vt idem medicamentum habere possimus ad plures morbos congruum, velut ad virus eia- B culantium bestiarum ictus, & ad venenosas potiones. De Antidotis ergo & epithematis satis suprà tractatum est. Cæterùm eorum quæ in emplastra iniiciuntur, quædam terrea sunt, veluti metallica, & lapidum ac terræ species, fæcésque ac cineres & testæ: quædam oleosa, quædam lacrymæ, quædam liquores, quædam succi, quædam liquabilia, quædam semina, quædam herbæ, quædam radices. & rursus quædam qualitatis expertia, quædam acria, quædam adstringentia, quædam calfacientia, quædam extersoria, quædam maturantia, aliqua diffundētia, aliqua mol- C lientia, aliqua discussoria, & innumeræ aliæ differētiæ reperiuntur. Spuma igitur argenti exsiccat, extergit, calefacit, ac refrigerat moderatè, ad omnia æqualiter efficax. hæc aliquando in oleo solo, aliquando aqua aut vino, aut aceto admixto coquitur. Primò autem seorsim exactissimè terēda est, deinde rursus cum oleo ad strigmentitiam compagem redigenda, atque ita assiduè agitata ad lentū ignem coquenda. Intumescit primùm ac bullas emittit, quum autem sufficienti cocturæ propinqua fuerit, colorē fæcis induit. Mensuram verò cocturæ iustam recipit, quū D tumor cōtractus fuerit neque amplius inquinat. Similes spumæ argenti vires plumbago habet, ad frigiditatem tantùm magis progressa, nec pariter extergens. Eodem etiam modo coquitur, nisi quòd in eius coctura non solùm quæritur vt ne inquinet, sed vt colorem quoque ex igneo rubore ad fuluum ac valde floridum transmutet. Æs vstum, adstrictionis & acrimoniæ particeps est, contrahit, cicatricem inducit, & ab inflammatione tutatur. Quum autem coquitur, non statim in principio immittitur, sed emplastro iam semicocto. Mensuram cocturæ, nisi valde E modicum iniiciatur, color indicat, vt videlicet exuberet & fuluum emplastrum faciat. Squama æris carnem erodit, adstringit, & validius glutinat quàm æs, sed minus discutit. Coquitur sicut æs, & eodem tempore iniicitur, eandémque cocturæ rationem habet. Nisi enim color eius exuberauerit, & fuluum emplastrum effecerit, nondum ad iustam cocturam peruenit. Squama verò ferri, præsertim stomomatis, ampliori adstrictione participat: quapropter ad malefica vlcera illi præfertur. eodem autem tempore iniicitur, & rutilum colorem inducit. F Diphryges mixtas vires habet, adstrictoriam cum acrimonia. quare ad putrida ac maligna vlcera vtilis est. Et hoc medio cocturæ tempore iniicitur, bullítque donec color eius exuberet, neque amplius inquinet. Chalcitis adstrictione simul ac acrimonia participat, contrahit, attenuat, discutit, aperit, amplius superioribus adstringit, ac minus mollit. vsta verò tenuior euadit, & adstrictionem perdit. Coquitur sicut æs, citius tamen liquefit. Mensura cocturæ est, vt rubicundius ac punicei coloris emplastrū faciat. Misy similes chalcitidi vires habet, tenuio- G rum tamen partium est, & ideo magis attenuat, discutit & aperit: sed minus mollit ac adstringit. Ad finē verò cocturæ iniicitur, neque vllam mensuram exhibet. Sori quoq; similes chalcitidi vires habet, nisi quòd magis terreum ac crassum est, atque ideo magis adstringit. Iniicitur & ipsum medio cocturæ tempore: & tardius liquescit, & nisi quid prohibuerit, atrū colorem reddit. Flos æris tenuior est ære vsto & squama æris: participat nonnihil abstersoria vi, ideóque attenuat & agglutinat. coquitur velut de ære diximus. Atramentum sutorium ex mixtis facultatibus constat. valde enim adstringit, neque ingenerosè ca- H lefacit. præ omnibus itaque humidas carnes siccare, omnémque humiditatem cōsumere cogeréque ac adstringere potest. iniicitur medio cocturæ tempore, & liuidiorem emplastri colorem facit. imò nisi alia obstiterint, atrum eius colorem faciet. Auripigmentum & sandara-

cha ambo vrendi facultatem habent.Magis igitur prædi-
ctis discutiunt,& vsta tenuioris essentiæ sunt.iniiciuntur
autem ad cocturæ finem. Plumbum vstum, ex iis quæ
citra erosionem siccant, efficacissimum est ad maligna
chironiáque ac cancerosa vlcera, habétque per se,& cum
aliis mixtum,facultatem inducendi cicatricem.iniicitur
medio cocturæ tempore. Cerussa meatus obducit, &
moderatè frigida est : cocta verò siccior seipsa euadit.
Hæc in emplastra alba ad finem cocturæ iniicitur : sic e-
nim colorem conseruat,& magis inalbat : in nigra verò,
aut melina,statim in principio inditur. Ærugo æris a-
crimoniæ particeps est, discutiendi incidendíque ac cō-
sumendi omnem carnem vim habet:plurimo autem ce-
rato admixta exterget ac cicatricem inducit. hæc in em-
plastra viridia post cocturam iniicitur. In quibusdam ve-
rò ne iniicitur quidem in ollam, sed cum aceto in mor-
tario teritur,& reliqua ad ipsam affunduntur. in melina
verò emplastra medio cocturæ tempore inditur. at in ea
quæ geminam faciem ac colorem præseferunt, statim à
principio iniicitur. dum enim coquitur ærugo, primùm
melina,deinde bicolor,postremùm fulua efficitur. Alu-
men omne vehementissimam habet adstringendi facul
tatem reficcatoriam & agglutinatoriam . omnium autē
tenuissimum est scissile.Iniicitur plerunque post cocturā:
neque peculiarem cocturæ mensuram habet . color eius
plerunque ad viriditatem mutatur. Rubrica adstringit,
reficcat, agglutinat, iniicitur in fine cocturæ. Cadmia
extersoriā vim habet,caliditate & adstrictione tempera-
ta.vsta lota sine erosione exterget ac reficcat. Pōpholyx
quoque lenissimum pharmacum est,& malignis ac vlce-
rosis vlceribus congruum.iniiciuntur ambo in cocturæ
principio. Sal mixtā facultatem habet extergendi ac ad
stringendi:magis tamen adstringit, & valde reficcat.Ni-
trum autem extergendi incidendíque ac exsiccandi vim
habet.In attractoriis emplastris sal ipsi misceri solet . &
ambo medio cocturæ tempore induntur. Sulphur omne
attractoriam vim habet,calidǽque ac tenuis essentiæ est.
iniicitur in fine cocturæ.nigrefacit enim emplastra. Atq;
hæc quidem metallica sunt que in emplastra iniiciuntur.
Terræ verò in ipsa induntur, Samia, Eretria, Cimolia,am
pelitis & Lemnia. Ex lapidibus autē Phrygius,Asius,py-
rites,hæmatites,magnes,achates,iaspis,gagates, cos . ho-
rum vires superius exposuimus. Iniicitur & pumex,exter
gendi attenuādique ac discutiendi vim habens. Testæ,
præterea conchyliorum vstæ ac crudæ,tāquam attenuan
tes, extergentes, ac discutientes, & reficcantes, ad sinus
glutinandos admiscentur.idem præstāt & fictilium testæ
extersoriæ etiam ipsæ ac reficcantis facultatis. Iniicitur
item calx tanquam præclarè reficcans, & ad cicatricem
perducens. Cinis verò, præsertim sarmentorum, sinus
agglutinat, callósq; exterit ac reficcat. Hæc omnia terrea
in fine cocturæ iniiciūtur. At verò in pinguia emplastra
oleum recipientia,oleum statim à principio cum metal-
licis iniicere oportet.Si verò cum resina quadam, aut pi-
ce liquida emplastrum paretur, & oleum statim ab ini-
tio inieceris, incohærens faciet medicamentum. Qua-
propter vt compages fiat, resinas liquidas primùm inde-
re oportet, deinde in fine oleum superaddere, atque ita
rursus ad bonam cōpagem coquere . Reliquæ pingue-
dines,& præsertim adipes recentes tenerrimi, medio co-
cturæ tēpore iniiciuntur. Ex vnguentis,irinum quidem
cocturam sustinet:cyprinum verò & rosaceum, minus fe
runt:cætera omnino non tolerant . quapropter hæc in fi-
ne cocturæ iniicies. Cera porrò calefacit & moderatè
mollit,minúsque glutinat vulnera cruenta. Nunquam co-
quitur per se,ita enim vreretur:neque cum resina aut pice
liquida,ita enim incompacta maneret:sed iniicitur ad o-
leum purum,vel aliud cum metallicis coctum,aut ad re-
sinam vel picem præcoctam. Resina omnis multo ma
gis quàm cera calefacit,discutit,mollit,extrahit & aperit,
ac cruenta vulnera glutinat. Et arida quidem resina post
ceram iniicitur:liquida verò seorsim præ cæteris omni-
bus coquitur, nisi admodum fuerit modica. Pix vires
omnes resinæ habet,sed validiores. iniicitur præ aliis o-
mnibus.Mensura cocturæ liquidæ, est yt cogatur : siccæ

A verò,præsertim si cum aceto coquitur, vt non amplius
bullas emittat,neq; intumescat. Bitumē cruēta vulnera
glutinat, & præclarè calfacit ac reficcat, & sinus implet.
coquitur statim ab initio iniectū . Verùm nō minutè tri
tum id iniicere oportet, habet enim asperitates ficuum
granis similes: quare crassius contundendum est, & in a-
ceto coquendum citra agitationem, donec non amplius
bullas emittit . agitatum enim in grumos cogitur. At si
absque aceto coquendum est, oleo simul additum facilè
liquescit. Propolis calfacit, discutit, maturat, extergit
B & attrahit. hanc præmollire oportet,atque ita coquere ab
igne ablatis iniectam: nullam enim ampliorem cocturā
tolerat. Ammoniacum mollit, discutit, calfacit,putre-
dinem educit,attrahit. iniicitur medio cocturæ tempo-
re.Et si quidem conteri ac cribrari potest, leuissimum in-
sperges:sin minus,cum liquore quopiam læuigatum im-
mittes: cum aceto quidem aut vino, si ad cruenta vulne-
nera emplastrum paratur : si verò ad fistulas aut strumas,
penitus cum aceto: si verò molle fuerit emplastrum,qua
lia sunt quæ ad sedem parantur, cum aqua, ita vt ad reli-
C qua refrigerata infundas,vt ne efferuescant, ac rursus co-
quas. Opopanax magis calfacit quàm ammoniacum,
discutit & reficcat. iniicitur peracta coctura, qua penitus
modica opus habet . & hunc aceto aut vino prius terere
oportet. Galbanum valde calefacit, concoquit ac discu
tit. cocturam autem penitus non tolerat.Itaque ablato ab
igne medicamento,probè mollitum iniicere oportet:aut
cum aceto vel vino ad strigmentitiam compagem dilu-
tum reliquis admiscere. Sagapenum vires habet galba
no similes,magis tamen discutit & attenuat. Iniicitur in
D fine aceto aut vino prius tritum,ita vt cum ablato ab igne
emplastro emolliatur. Bdellium calfacit, discutit, at-
trahit,mollit . iniicitur tritum post peractam cocturam
Si verò pingue fuerit,ac teri non possit, in mortario tu-
sum cum emplastro emolliatur. Thus parum calfacit,
præclarè maturat, modicè attrahit, & sinus glutinat.
Pollen eius,similes vires habet, magis tamen adstringit.
quare medicamentis ad cruenta vulnera commodè mi-
scetur.iniicitur vtrunque in fine cocturæ. Myrrha cal-
facit,concoquit,attenuat,discutit & exsiccat,facit ad vul-
E nera cruenta iniicitur in fine cocturæ cum aliquo liquo-
re qui emplastris miscetur, contrita. Aloe ex variis fa-
cultatibus constat . adstringit enim,calfacit,attenuat,dis-
cutit,sinus glutinat ac reficcat : additur post omnem co-
cturā. Succus papaueris strenuè perfrigerat,dolores ac
inflammationes mitigat,& cruenta vulnera glutinat. Hic
pridie in aqua modica maceratur, & in mortario teritur,
atque sic emplastrum ad ipsum diffunditur. Thapsia ca
lefacit & rubificat cutem . iniicitur postrema liquore
quodam trita. At verò nulla herba,aut radix,aut semen,
F cocturam tolerat:celerrimè enim torrefiunt : Teruntur i-
gitur ac manent in mortario,& liquefacta reliqua ad ipsa
diffunduntur. Aliquando tamen herbas aut radices præ-
maceratas,in oleo coquimus,& expressas abiicimus,& o-
leum ad medicamenta assumimus.

De cruentorum vulnerum curatione,Galeni,
Cap. XXVI.

PArua & superficiaria vulnera, natura sua sponte,nul-
lius medicamenti indiga sanare solet : labia solùm à
nobis contrahantur,& ligamento circundentur,ne pilus,
G aut arena,aut tale quid illabatur : & vlcus penitus coale-
scet. At si amplum fuerit vulnus, vt labia contrahi non
possint,& sanies congregetur,aut vrgeat dolor, tale vul-
nus sola labiorum contractione agglutinari non potest,
sed per medicamenta reficcantia collectam saniem consú
mere,& affluentem prohibere oportet:talia verò sunt ag-
glutinatoria pharmaca inflammationem arcentia. Si ve-
rò vulnus profundius fuerit, & in superficie angustius,
scalpello incidatur,vt æqualis amplitudo fiat,& insinua-
ti humores non putrescant,neque vicinas partes corrum-
H pant.proinde qui cruenta vulnera glutinare voluerit,hæc
cōsideret, & præ omnibus grumos diligēter ex vulnere
educat. quantulacunq; enim eorū pars in cauitate relicta
in pus conuertitur, & carnes subinde putrefacit. Educe-
mus autem grumos,spongiarum mollium assiduo fotu,

atque hæc non in omnibus ex aceto exprimantur: sed si vulnera sine eruptione sanguinis fuerint, aqua solùm foueantur: ita enim carnem nihil offendemus,, quam adstringens acetum impedit ne citò coalescat. At verò profundiora vulnera penitiores & difficulter extirpabiles grumos in se habentia, aceto rigabimus, quod ex spongia vsque ad fundum ipsorum exprimemus. Acetum enim ad dissoluendos grumos efficax est, per adstrictoriam facultatem aperta vasa occludens, allationémque sanguinis cohibens: quibus omnibus à principio intentum esse côuenit: etiamsi aliàs acetum obturando corpora, tardiorem facit vulneris vnionem. Cæterùm si in capite vulnus fuerit, suprà relata membrana caluariam ambiens consideranda est, an illæsa aut simul pertusa sit: si enim illæsa permanserit, labia suturis protinus contrahes, & agglutinatoriis vteris: si verò perforatam aut côtusam repereris, ad tutiorem curationem membranam dissecabis, & os diligenter derades, linamentáque conuulsa indes, & forinsecus splenium inflammationem arcens impones, & supra id lanam succidam seu spongiam mollissimam, vino aut aceto imbutam ac expressam, sine oleo adhibebis, præcipuè si sanguinis eruptio præcessit: postea fasciolam lineam aceto rigatam ac expressam obligabis, vinculi capite in vulneris loco statuto, quemadmodum in artuum fracturis fieri solet. Studio verò habendum est vt ligatura sursum vergat. verùm constrictionem eius moderatam esse conuenit. nam vehementior, dolorem excitat: laxior, inutilis est. Post tertiam diem vulnus fractura carens spôgiis foueatur, deinde linamenta medicamento suppuratorio illita indantur, & reliqua suppuratoria curatio adhibeatur. postea ad repurgandum ac incarnandum progressus fiat, quemadmodum paulo pòst de vlceribus indicabitur. Porrò quoniam rupta caluariæ membrana, vbi vulnus negligitur, inflammatio consequitur, si in principio inflammationis voceris, protinus secare vulnus conare, & membranam diducere, atque os caluæ deradere. vulnere enim diducto, inflammatio antequam excãdescat, supprimitur. Facta dissectione linamenta indes, & ad ea retinenda linteum vino & oleo imbutum, aut splenium inflammationem arcens, forinsecus impones, & supra hoc lanam vino & oleo imbutam adhibebis: & deinde ad suppuratorium ductum te conuertes. si verò inflammationem vehementem nactus fueris, derasis capillis locũ aqua moderatè calida rigabis, & medicamenta adhibebis inflammationem sedantia. Inflammatione verò sedata, membrana caluã ambiens suppuratur, & vicinæ partes abscessum patiuntur. quapropter expedit vt dissecetur velut dictum est, & pus excernatur, ac caluariæ os deradatur, & postea communis vlcerum curatio fiat. Si verò fractura in capite aut alio loco vnà cũ vulnere fuerit, emplastrum ad fracturas accommodatum imponatur. De eo verò partem quadrangularem resecare oportet quo loco vulnus existit, aliúdque paruum splenium vulneri imponere quale diximus. Atque hoc paruum splenium quotidie tollendum est, & vlcus curãdum, ac deligandũ. Cæterùm agglutinatoria medicamenta Sermone xv. scripta habentur.

De sauciatis neruis, Galeni, Cap. xxvii.

NEruus vulneratus aut punctus, dolorem & inflammationem vehementissimam habet, propter sensus subtilitatem. Quapropter cutis vulnus inagglutinatum seruare oportet, quò per ipsum saniosi humores effluant: vbi verò vulneris os latius fuerit, conari vt reficcantibus medicamentis labia ipsius cômittantur ac vniantur. At si per acum, aut paxillum, aut tale quiddam, vulnus inflictũ fuerit, & in altum progressum, id saltem studio habendũ est ne inflammatio sequatur. Effétque longè tutius vt cutis circa vulneris osculum dissecaretur, quò commodius in altum procederent vires medicamentorum. At verò si vires validæ fuerint, & nihil impedierit, vniuersum corpus per venæ sectionẽ euacuetur. Seruãdáque est in euacuando locorum affinitas, vt dextra manu sauciata, dexter malleolus siue talus: sinistra, sinister incidatur: & vice versa dextro crure vulnerato subalaris vena, dextræ ma-

A nus: sinistro sinistræ, (rectitudine seruata) secetur: si verò subalaris nõ apparuerit, mediam secabimus. Quòd si corpus vitiosis humoribus repletum fuerit, purgatione per idoneum pharmacũ vtemur. Cæterùm aqua calida quæ reliquis inflammationibus commodissima est, his infestissima existit. ab humectantibus enim & calfacientibus putrefactio inducitur. præstat igitur neruos sauciatos oleo moderatè calido tenuique ac nihil adstringente rigare: tale autem est dulcissimum, quod melius longè fuerit si annos duos aut tres habuerit. Nerui enim sauciati B curatio, medicamentis opus habet quæ tepidam caliditatem habent, valde verò siccant, atque hoc citra molestiã & quæ substantia tenuissima prædita sunt. Huiusmodi enim sola sine partium distẽtione ac mordacitate, saniem ex alto euocare possunt. Quapropter oleo in quo anethũ & ruta decocta sunt calido perfundimus. sæpe etiam ceratum ex euphorbio, aut emplastrum Anicetũ, aut quoddam ex iis quæ ad vulneratos neruos describentur, modico oleo liquatum adhibemus. Deinde emplastro aliquo ex prædictis imposito, lanam oleo calido imbutam ex- C trinsecus illigamus, & per singulos dies bis aut ter soluimus: & si longiores fuerint noctes, noctu quoque, præsertim vbi mordacitas vulnus irritet. Quòd si neque mordacitas, neque dolor percipiatur, bis tantùm in die, & circa vesperam semel soluemus: & præterea alas ac collum oleo calido largè rigabimus. Si verò neruus in crure sauciatus fuerit, inguina ac totam spinam & collum, oleo itẽ calido vbertim perfundimus. At verò si neruorum vulnera à principio malè fuerint curata, maxima inflammatio ac putrefactio sequi solet. Itaque farinam hordeaceã, D aut fabarum, aut erui, in lixiuio cum aceto mulso coctã imponere oportet. est enim hoc cataplasma efficax ad ea quæ iam putrescũt. Si verò vehemens inflammatio cum maximo dolore infestauerit, farinam erui aut fabarum cum optima sapa, modico aceto addito coctam imponito, calido oleo prius affuso. Ceratum verò ex euphorbio ad neruos vulneratos, cuius paulo antè mentionem fecimus, hoc modo præparatur: Ceræ, terebinthinæ, olei, singulorum trientem, euphorbii recentis sextantem, aut biennalis quadrantem, aut prorsus antiqui triẽtem. & E si terebinthina defuerit, colophoniam pro ea accipito. Longè verò præstantius euadet medicamentum, si propolin pinguem ac recentem acceperit, vt sit terebinthinæ quadrans, propolis triens, ceræ vnc. vna, olei triens, euphorbii sextans. Deficiente verò euphorbio, sulphur aut castoreum, aut consimile quiddam calidum ac tenuium partium admiscebis. Quòd si omnino ab exacta & media pharmacorum ad sauciatos neruos compage aberrãdum sit, præstat ad molliorem compagem declinare, etiamsi F ita parum inquinet. Optimum præterea ad eũdem vsum pharmacum est ex Brutia pice & opopanace, quod etiam ad morsus canis rabidi facit, præcipuè si corpora contigerint robustiora. Nam in tenerioribus per ceratum ex oleo aliquo discussorio vires eius mitigare potes, quale est irinum, aut amaracinum, aut opobalsamum, aut oleum vetus. Egregiè facit & Anicetum, quod sermone x v. inter emollientia medicamenta habetur. Quin & ex metallicis constans pharmacum, efficax est ad neruorum punctiones. Habet id hoc modo: Chalcitidis crudæ drach. octo, misyos crudi drach. sedecim, squamæ æris drach. G vigintiquatuor, ceræ drach. nonagintasex, olei dulcis aut veteris, æstate quidem drach. centumocto, hyeme verò centumviginti, thuris drach. vigintiquatuor, terebinthinæ drach. sedecim, galbani drach. duodecim, aceti acerrimi & antiqui quantum satis est. Metallica ad solem æstiuum pluribus diebus terito, indéque addito thure rursus conterito, & quæ liquari possunt liquata affundito ac subigito. Hoc medicamentum vulneri appositum inflammationem arcet, velut sæpe experti sumus. Admirandum præterea ad sauciatos neruos medicamentum H est quod è senecione paratur, & habet, Senecionis succi vnc. vigintiquatuor, olei antiqui, olei cyprini, olei dulcis, apochymatis siue picis è nauibus erasæ, singulorum trientem, galbani, æruginis, singulorum drach. quatuor, terebinthinæ drach. sex, adipis veteris drach. vndecim, ceræ

drach. octo, resinæ pinus siccæ drach. sex. succum cum oleis coquito donec propemodū consumatur. Æruginē verò cum modico succo terito, & quæ liquari possunt liquato ac excolato, iniectáque terebinthina cum decoctis vnito, postremúmque omnia ad æruginem tritam affundito ac subigito: facit ad maximas musculorum in vulneribus inflammationes: & duritias ac recentes puerorū strumas dissoluit. Porrò qui fauciatos neruos habent, vrgente necessitate, post septimam, vel vbi dolor penitus quieuit, lauari possunt. Verùm lauādis medicamēta vulneri indimus, & forinsecus multiplicia lintea oleo imbuta imponimus, & fasciā ex linteo obligamus. deinde ægro in solium descensuro, ligamenta multo oleo rigamus. & post balneum remotis omnibus quæ applicata fuerant, præscriptam curationem adhibemus. At si vulnus in manu fuerit, admoneatur æger ne id calidæ siue frigidæ lauacro humectet. Oribasii ad priuatos fauciatorū neruorum abscessus. (priuatos autem vocat, quādo in proximis puncturæ locis abscessus parui & multi per certa interualla oriūtur.) Ceræ, colophoniæ, butyri, singulorum libram vnam, picis siccæ, mellis, singulorum sescuncem, æruginis quadrantem, aceti quantum satis est ad æruginem conterendam ac dissoluendam.

Curatio neruorum denudatorum ac vulneratorum in vlceribus, Cap. XXVIII.

QVòd si neruus non fuerit punctus, sed manifesta dissectione incisus, ita vt etiam cutis præposita sit dissecta, & appareat nudus neruus, secundum rectitudinem & non transuersim dissectus: relata ex euphorbio aut metallicis medicamenta, minimè adhibenda sunt. Abstinendum etiam ab emplastro Aniceto, & cæteris tāta acrimonia præditis. nudus enim neruus vehementem ipsorum vim non feret. Proinde calcem assumes lotam plurimo rosaceo dilutam. sit autem calx in diebus canicularibus ad solem aqua dulcissima sæpe elota ac reficcata. Bonum est & ex pompholyge medicamentum plurimo ac optimo rosaceo dilutum. pompholygem autem itidem lauare velut calcem oportet. sed & cera in huiusmodi pharmaca recipienda, lauanda est. Per omnem enim denudati nerui curationem, reficcare citra mordacitatem intendimus: quare nihil acre vulneri admouendum est. subtilissimo enim sensu præditus est neruus, & temperamento frigidus, ac principalissimo principio cohærens ac coniunctus. sed nec oleo tale vlcus rigandum est: sordidū enim inde euadit. verùm lana molli specillo obuoluta, sanies detergenda: & ne arida lana vulnus contingat, sapa imbui potest, & ea expressa vulnus detergi. præterea medicamenta quæ adhibentur, tepida esse oportet: quæ enim frigida apponuntur, conuulsionem inducunt. Ad neruos quoque denudatos emplastrum AEgyptium efficacissimum est, quod è succida lana paratur, & fuluum Piscatoris: ambo rosaceo diluta & linamētis indita. Omniū autem præstantissimum est & nulli comparandum, emplastrum Isis appellatum, optimo rosaceo dissolutum, & cum linamento tepidum vlceri inditum. Sedat enim dolores & sordida vlcera citò repurgat, incarnat, & ad cicatricem perducit. At vbi linamenta vlceri immiseris, forinsecus emplastrum è senecione, si haberi potest: sin minus, Anicetum adhibebis. Cæterùm si vulnus nerui trāsuersum fuerit, maximum conuulsionis periculum imminet, inflammatione à dissectis fibris ad integras transeunte. Quòd si integræ fibræ conuulsæ fuerint, eadem curatio & his, & vlceri adhibetur. parcius tamen hinc ægro sanguis auferendus est, & diæta tenuis constituenda, & quies imperanda, & stratum mollissimum parādum. plurimum item oleum calidum inguinibus, spinæ, axillæ, collo, ac capiti affundendum est. Atque hæc curatio communis ad omnia neruorum vulnera est.

De neruorum contusione, Cap. XXIX.

COntuso neruo, si cutis simul contusa fuerit, & vlceratio fiat, farinam fabaceam cum aceto mulso, aut erui farinā cum sapa & modico aceto impones: ambæ enim sunt efficaces. Quòd si cum contusione dolor adsit, picem liquidam ad fabaceæ farinæ cataplasma addes, & simul cocta calida adhibebis. Si verò maiori reficcatione opus

A habueris, parem mensuram farinæ erui admiscebis, itém que iridem Illyricam, si adhuc fortius reficcare volueris. Vniuersi verò corporis curatio eadem est cum ea quam paulo antè præscripsimus. At si neruus fuerit contusus citra manifestam cutis contusionem, oleo calido discussorio, anethino aut rutaceo locus assiduè perfundatur, & lana oleo imbuta adhibeatur. reliqua verò curatio prædictis similis fiat. Porrò si totus neruus fuerit dissectus, nullum quidem periculum imminet: verùm pars mutila fit; præsertim si dissectus neruus magnus fuerit. curatio vero eadem velut ad vlcera adhibetur.
B

De glandularum inguinis inflammatione, Galeni, Cap. XXX.

QVVM glandulæ inguinis vniuerso corpore pleno, citra aliam manifestam causam, inflammatæ intumuerint, humores circa glandulas constipantur. Proinde, nisi quid prohibeat, cubiti venam secabimus, tantúmque sanguinis auferemus quantum plenitudo ostenderit. Loco verò inflammato, & ante sectionem venæ & in ipso sectionis tempore, adstringentia ac repellentia medicamēta apponemus. Verùm postea euacuato corpore, discutiē-
C tibus ea quæ affluxerunt vtemur. At si vlcus in crure fuerit, & per consensum glandulas inguinis afflixerit, quemadmodum in digitorum pedis offensa fieri solet, glandulam inflammari incipientem, statim à principio lana oleo calido imbuta mitigabimus, non adiecto sale velut aliqui faciunt. sal enim tenuiores humores confertim discutiens, reliquum callosum, ægrè curabile, & sæpe immedicabile relinquit. Postquam autem inflammationis
D feruor quieuit, mitigatoria relinquemus, & discussoriis vtemur, quæ ad cerati compagem redactæ glandulis imponi debent. nam quæ duriora fuerint, eas partes distendunt, & rursus inflammationes irritant. Atque hoc equidem modo glandulæ tractentur: ipsum verò crus statim à principio calfaciendum ac humectandum est, ita vt vlceri inflammationis causæ cataplasma mitigatorium, aut ceratum aliquod ad sedis affectiones paratum imponas, totúmque membrum lana oleo calido imbuta foueas, & ægro quietem imperes. Sedato autem vlcere, plerunque etiam glandulæ doloris exortes fiunt. Egregiè verò glan-
E dulis confert psyllium aqua calida madefactum, & panniculo aut brassicæ folio exceptum & impositum: item ceratum ex butyro paratum, & quod ostrea vsta recipit. Confert & discussorium emplastrum, Dionysias appellatum, & quòd è buccinis præparatur, quorum omnium præparationes Sermone XV. habentur: vbi etiam ceratum è psyllio est, aut emplastrum, si ita appellare malueris.

De quacunque inflammatione, Eiusdem, Cap. XXXI.

OMnis inflammatio, ob sanguinis affluxum, vel à manifesta, vel ab occulta causa generatur. A manifesta,
F quando ab offenso pede glandulæ inflammantur: ab occulta, quando aliqua parte delegante, aut toto corpore transmittente, & affecta parte ob debilitatem recipiente, humorum copia affluxerit, velut suprà de podagra ostensum est. Sæpe verò etiam pars quæ inflammatur, ob morbosam aliquam & præter naturam caliditatem, materiā ad se trahit. Erit itaque inflammationis principium, quū primùm pars sanguinea materia repletur: augmētum verò, quando affluxus aliunde cessat, & qui in parte conti-
G netur putrescere incipit. Atque eo tempore caloris præter naturam incrementum, & humorum diffusio, & partis distentio, longè maior est quàm antea fuit: vbi verò iam pus conflatur, maximíque dolores adsunt, inflammatio in vigore est. Declinationem autem dicimus, quum allapsus humor discutitur, & tumor ac distētio minuitur, & dolores mitigantur. Inchoante itaque inflāmatione, victus ratio moderanda est, cibúsque contrahendus, & aquæ potus imperādus. Et si inflammationis magnitudo sanguinis detractionem postulat, & ætas ac corporis habi-
H tus, & anni tempus non obstat, præsertim in hominibus sanguine abundantibus, post præstitutam victus rationē venam secabimus, tantúmque euacuabimus quantum plenitudo & inflammationis magnitudo, & ægri vires indicauerint. Verùm in principio, & ante venæ sectionē,

& ipſo ſectionis tempore, inflammatæ parti cataplaſmata repellētia adhibebimus: in augmēto verò, ex diſcuſſoriis aliqua ad repellentia admiſcebimus. At in vigore dum vehementiſſimi ſunt dolores, mitigatoria applicabimus, velut in declinatione ea ſolùm quæ diſcuſſoriam vim habent. Inchoantes itaque inflammationes repellunt, glaucium, perdicium, ſtratiotes in aquis naſcens, plantago, polygonum & ſimilia. Mitigant autem, & dolori in vigore inflammationis commoda ſunt, malua per ſe, & cum modico pane ac roſaceo impoſita. præſtat & melilotum in paſſo coctum & cum pane impoſitum. Idem præſtant palmulæ in paſſo coctæ, & cum pane ac roſaceo ſubactæ impoſitæ. In declinatione verò agreſtis malua pollet, & vuæ paſſæ vinaceis exemptis, cum pane ac modico melle. itē ordei farina cum melle aut oleo adhibita. Quòd ſi locus affectus nimia materia turgeat, non mox ad chirurgiam prorumpere oportet, velut quidam faciunt, ſed conari vt materia collecta, per pharmaca diſcuſſoria digeratur: quale eſt quod è buccinis vſtis conſtat, Ariobarzanium appellatum, aut Oribaſii fuluum, aut quod Dionyſias appellatur è miſy paratū, & reliqua eius generis, quæ Sermone decimoquinto habentur. At ſi reſiduum ex inflāmatione calloſum factum fuerit, vehementioribus medicamentis vtendum erit, ita vt ſingulis diebus bis quantum ea proficiant inſpectemus.

De abſceſſibus, Cap. XXXII.

SI inflammationes producantur, & ad ſuppurationem conuertantur, adiuuare oportet vt quamcelerrimè tranſmutentur: proinde partem affectam althææ ac ficuū decocto rigabimus, & farinam ordei aut panem cum aqua & oleo imponemus. Quòd ſi ægrè ſuppuretur inflammatio, hordeum aut panem in pinguium caricarum & althææ decocto coctum imponemus. At ſi adhuc diutius perſtiterit, fimum columbinum, & nitrum, & terebinthinam adiiciemus: peracta verò tranſmutatione in pus, locus aperiatur qua parte maximè eminet. ibi enim tenuiſſima eſt cutis. Et ſi pars aliqua ſuppurati loci putrida videbitur, ea neceſſariò reſcindenda eſt. Reſectio autem ad myrtei folii formam fiat, lōga videlicet & anguſta. quod ſanè in axillis ac inguinum abſceſſibus faciendum eſt. In capite verò & huiuſmodi locis, ſimplici ſectione vtemur, qua facta thuris pollinem tenuiſſimum vlceris cauitati inſpergemus, & linamenta conuulſa indemus. At verò vbi duæ aut tres ſectiones factæ fuerint, limniſcos immittere oportet, & poſtea linamentis conuulſis vlcus replere. Ad tutandum verò locum ſimplex linteolum vino & oleo imbutum obligauimus. Tertia inde die ad ſuppuratorium curationis ductum conuertemur, per tetrapharmacum & ſimilia roſaceo diluta. Si verò poſt indita linamenta circumſitæ partes adhuc fuerint inflammatæ, cataplaſmata adhibebimus: & ſi nihil amplius vrgeat, ſplenium ſedandis inflammationibus aptum imponemus. Cæterùm ſuppuratione facta, repurgantibus vtēdum eſt, ex quorū numero præſtat emplaſtrum Ægyptium, quod recipit terebinthinæ liquidæ & mellis, ac roſacei portiones æquales ſimul liquatas. Sed in robuſtioribus corporibus, ac impurioribus vlceribus, terebinthinæ ac mellis par menſura abſque oleo liquatur, & mirificè repurgat. Verùm ad vlcera quæ difficulter repurgantur, confert Ægyptium quod coctum appellatur, colore fuluum, cum ærugine raſa ac melle coctum, donec fuluum colorē ſuſceperit. Sūt & alia huic ſimilia, quæ ad fiſtulas paulo pòſt referentur. Repurgatis vlceribus, ad incarnantia tranſeundum eſt, quæ paulo inferius ad caua vlcera deſcribemus: facta verò incarnatione, rhodio emplaſtro aut pſaro committantur: & vbi explanata fuerint, ad cicatricem perducantur per ſicca medicamenta quæ referentur ad ea quæ cicatrice opus habent. Suppuratorium abſceſſuum, experimento conſtans. Maluæ agreſtis tritæ ac coctæ, farinæ tritici, ſtercoris ſuilli, æquales partes in ſapa coquito ac imponito, & celerrimè ſuppuratio continget. Philoſophi. Ad omnes inflammationes diſcutiendas. facit priuatim ad mamillas & glandulas inflammatas. Adipis ſuilli ſeſcūcem, albumina ouorum duorum, mel ad ouorum menſuram, nitri ſextantem, farinæ polentæ quantū

A ſatis eſt. Adipi liquefacto oua admiſceto & mel, deinde nitrum, poſtremùm etiam polentæ farinam quantum ad emplaſtri compagem ſatis erit. Sunt qui ita præparent: Accipiunt oua vnà cum vitellis vndecim numero, farinæ polentæ libram vnam, adipis ſuilli libram vnam, mellis quantum ſufficere putant. Nam diſcutere volentes, vberius: ſedare intendentes, parcius admiſcent. quidam etiā nitrum addunt. Sed quod nitrum habet, magis diſcutit: quod nō habet, magis ſedat. Vtere præterea eo quod ex pſyllii ſucco paratur. Ruptorium abſceſſuum. Nitrū
B & ammoniacum aceto ſubacta impone, quandiu locum perrumpi volueris. quidam pro ammoniaco thus adiiciunt. Abſceſſus autem etiam permutatos diſcutiunt, Ariobarzanium ex buccinis conſtans, & quod Dionyſias appellatur, ambo in ſequēti Sermone deſcripta. At quod ad Oribaſium refertur, ſic habet: Lapidis pyritæ drach. duodecim, ammoniaci thymiamatis tantundem, farinæ fabarum drach. ſex terito ac cribrato, & reſina excipito. ſitque reſina, ſi haberi poteſt, terebinthina: ſin minus, liquida, quò emplaſtri forma fiat. Hoc vel diſcutiet, vel di-
C rumpet, euacuabit, ad cicatricem perducet, & ſanabit. nec verò diutius antea præparandum eſt hoc pharmacum: citò enim exareſcit. In decimoquinto Sermone etiam aliud diſcuſſorium, & aliqua ruptoria reperies. Oribaſii Ægyptium repurgans: Mellis deſpumati lib. vnam, aceti lib. duas, ſquamæ æris vnciam vnam, æruginis drach. quatuor. acetum & mel ad mellis compagem coquito, deinde reliqua admiſceto. Aliud eiuſdem, vlcera ſordida probè repurgans. Amurcæ coctæ, mellis deſpumati, aluminis Phorimi appellati, æquales portiones. Aliud ad
D abſceſſus, diſcutiens aut rumpens, & ſine dolore euacuās.

Spumæ argenti, ceruſſæ, ammoniaci, ſingulorum lib. vnam, olei quantum ſatis eſt, reſinæ pinus, propolis, opopanacis, ſingulorum ſeſcuncem, caſtorei trientem, galbani, myrrhæ, thuris, ſingulorum ſextantem, aceti quantum ſufficit. ſpumam argenti & ceruſſam cum aceto coquito, & terenda cum aceto terito, & quæ liquari poſſunt liquefacito, & ad cocta admiſceto, & tritis adiicito, refrigerato ac ſubigito.

E De cauis vlceribus non malignis. Et ratio curandorum vlcerum, Galeni, Cap. XXXIII.

CAuum vlcus humidum ac ſordidū eſt, & ideo pharmacis moderatè ſiccantibus ac extergentibus opus habet. Sæpe verò à nobis dictū eſt, non omni naturæ eadem medicamenta conuenire, ſed debiliori molliorique molliora, validiori validiora eſſe adhibenda. neq; enim tolerat debilis natura potentiora. proinde quanto humidius fuerit corpus in quo eſt vlcus, tanto minus reſiccantes medicinas poſtulat. Quare duobus vlceribus æquali
F humiditate præditis, alterum quod in ſicciori temperatura eſt, maiorem reſiccationem poſtulat: alterum quod in humidiore eſt, minore reſiccatione opus habet, quanto hæc natura alia humidior exiſtit. Carnem enim quæ ad vlceris nutritionem diſtribuitur, reliquo corpori ſimilem eſſe oportet. Vbi igitur priſtina caro ſiccior eſt, ibi noua quoque ſuperueniens ſiccior fieri debet. Meritò ergo reſiccanda eſt, & quanto prior ſiccior fuerit, tanto ampliorem ſiccandi facultatem medicamentum habere debet. & vice verſa, tanto minus reſiccantia medicamenta
G conueniunt, quanto minus ſicca prior fuerit caro. Thuris itaque qualitas ad humani corporis naturam comparata, cum temperatis & mediis naturis conſentit: humidiores autem paulo amplius reſiccat, quemadmodum ſanè etiam extremè ſiccis aliquanto humidius exiſtit. Si igitur diligenter obſeruaris, comperies thus in humidioribus quidem naturis carnem producere: in ſiccioribus autem minimè, ſed potius ſuppurare. Thus ergo ſicut moderatè calidum eſt, ita ex omnibus incarnantibus appellatis minimè ſiccat. At hordeacea & fabacea farina magis ſic-
H cat quàm thus, & nulla caliditate participat. Ariſtolochia verò & panax omnibus amplius in ſuo genere reſiccant, & calidioris ſunt naturæ. Medium verò inter hæc obtinēt farina erui & iris. Et huiuſmodi omnia in primo ordine reſiccantium ac extergentium locantur, & minoris ac

maioris discrimine tantùm inter se differunt, & quòd alia vires quibus excellūt simplices habent, alia compositas. In libro verò De simplicibus medicamentis ostendimus, pompholygem vstam & lotam & cætera huiusmodi, velut cadmiam & ostreorum testas, ex eorum esse ordine quæ sine mordacitate siccāt & incarnant. Præterea ad vlcera caua incarnanda, emplastrum viride conducit, quale est quod Isis appellatur, multo rosaceo dilutum. Qui ergo rectâ via medicandi procedet, vbi ægri naturā cōsiderauit, statim dignoscit quo medicamēto vlcus indiget. Quū autē medicamētū incarnās adhibuerit, & nihil profecerit, sic quodāmodo ad aliud trāsire oportet. Nā si ampliores sordes fuerint, & humidius vlcus, nosse debet quòd medicamentum minus quàm oportuit reficcauit: quapropter mellis admixtione vires eius intendet. Si verò purum & humiditatis exors vlcus cōpererit, plus quàm debuit reficcauit: quare oleum admiscebit, & ceratum liquidum adhibebit. Atque in his summa diligentia vtendum est: cōtingit enim aliquando vt à fortiore medicamento vlceris caro colliquetur, & sordidum ac humidū appareat vlcus, velut ea quæ minus quàm oportuit sunt reficcata. Verùm hoc à peritis facilè dignoscitur: vlcus enim eliquatum, cauius seipso efficitur, & labia protuberantia habet. rubet item, & inflammationem habet, & æger sæpe manifestè mordacitatem percipit. alterum autē vlcus quod minus reficcatum est, tale nihil consequens habet.

Medicamenta quæ per linamenta induntur, ad suppurandum, repurgandum ac incarnandum, Cap. XXXIIII.

SVnt & alia multa ad repurgandum idonea, velut lens, iris, marrubium, (singula cum melle cocta) herinacei marini testa vsta, narcissi radix cum rosaceo & melle. Basilicum verò tetrapharmacum, & quod ad Azaniten refertur, & Macedonicum, singula liquefacta suppurandi vim habent, & omnia Sermone decimoquinto describētur. Sed & hoc mirificè suppurat, omnem quoque duritiem citra dolorē emollit, & incarnat, & cauis vlceribus eximiè prodest: Ceræ, terebinthinæ, medullæ ceruinæ, adipis vitulini anserini bubuli, butyri recentis, mellis Attici, olei rosacei, myrrhæ, singulorum drach. octo. myrrha cum melle trita ad prunas coquitur, & reliqua liquata affunduntur ac vniuntur. Aliud Ægyptium, ad vlcera repurganda mirandum. Mel cum pari terebinthinæ mensura aut rosaceo, aut (si neruosæ fuerint partes affectæ) butyro ad prunas colliquamus. Verùm in robustioribus corporibus, & sordidioribus vlceribus, terebinthinam cum melle adhibemus. Vtere etiam eo quod ex melle, aceto, & liliorum succo cōstat, quod Galenus valde approbauit, cuius præparationem & vtendi modum, in simplicium Sermone, capite De liliis, habes. His omnibus efficacius est quod aliqui Ægyptium vocant, sic habens: Æruginis drach. quatuor, squamæ æris vnc. vnam, aceti trientē, mellis dodrantem. Arida cum aceto terito, & adiecto melle ad prunas ad fuluum colorem coquito. Aliud aureum vocatum, antiqua & recentia vulnera repurgans & incarnans: Salis communis, cerussæ, atramenti sutorii, spumæ nitri albæ, singulorum quadrantem, aristolochiæ longæ & rotūdæ, aluminis scissi, singulorum vnc. vnam. Arida cum aceto trita, ceræ sextante & olei dodrante excipito: deinde vsu expetente cum plurimo rosaceo ad olei spissitudinem diluito, & admiraberis. Idem capitis quoque ossibus denudatis per linamenta inditur. Aliud caua vlcera replens. Adipis vitulini recentis, ceræ, terebinthinæ, sing. drach. IIII. rosacei drach. XVI. para, & vtere.

Aliud Archigenis, Nutrix appellatum, ad cauitates explendas: Rosacei, terebinthinæ, mellis, sing. sextantē, cerussæ, butyri, sing. vnc. vnam para, & vtere. quidam & thuris vnc. vnam addunt. Aliud ad caua & pura vlcera explenda, experimento constans. Rosacei trientem, ceræ sextantē, terebinthinæ, butyri, mellis, singulorum vnc. vnam. Omnibus ad calidum cinerem colliquatis ac simul vnitis ad linamenta tingenda vtere. si verò sordida fuerint vlcera, repurgatis antea, velut dictum est, adhibeto. Aliud. Cerussæ, spumæ argenti, pares portiones vino odorato & oleo excipe, & per linamenta vsque ad cicatricem inductam inde. Aliud, ad sordida, cicatricem non recipientia, malignáque ac callosa vlcera. Marrubii succum optimo melle exceptum inde. Aliud siccum, maligna & profundissima vlcera explens: Farinæ erui drach. triginta, iridis drach. viginti, spumæ argēti drach. quindecim, aristolochiæ longæ tantundem, mannæ thuris, terræ Samiæ, singulorum drach. decem, squamæ æris, cadmiæ, sing. drach. quindecim. hoc in sordidis largè, in puris parcissimè linamentis illinito. Exæquatis verò vlceribus, & iam cicatrice indigentibus, aridum specilli nucleo inspersum vlceri indito, & postea linamentum vino imbuto immittito.

De siccis repurgantibus ac incarnantibus, cephalicis appellatis, Galeni, Cap. XXXV.

SIcca medicamenta quæ cephalica, *hoc est capitalia* appellantur, omnibus quidē totius corporis, maximè tamē capitis vlceribus incarnandis conueniunt, præsertim vbi ossa in quacūq; parte fuerint denudata. nā ad ossa denudata, pinguiū & eorum quæ ad tingenda linamenta parātur, vsum vitamus, & siccis tātùm vtimur. Quin & citra ossium denudationē, pinguia non ita frequēter in vlcerum curatione adhibemus. Sunt autem sicca cephalica huiuscemodi. Asclepiadis siccum cephalicum ad Xenocratem relatum, quo fistulas sanabat: Erui farinæ trientem, iridis Illyricæ sextantem, aristolochiæ tenuis, squamæ æris, mannæ thuris, singulorum vnc. vnam. misce, ac vtere. Quidam etiam radicis panaceæ vnc. vnā adiiciunt, & ex melle cocto oblongum quasi collyrium faciunt, quod in fistulam immittunt, & postea siccum inspergunt.

Aliud siccum: Erui drach. viginti, aristolochiæ tenuis drach. decē, squamæ æris, radicis vitis albæ, singulorum drach. quinque. Vtere, ad repurgandum cum melle: ad replendum, sicco insperso. Aliud siccum optimum, tunicas vlcerum relictas consumens, callos rescindens, sordida vlcera purgans, caua replens: Squamæ æris, resinæ pinus, singulorum drach. duodecim, pumicis vsti & vino extincti, iridis, aristolochiæ tenuis, silphii, singulorum drach. octo, thuris drachm. quatuor. misce, ac vtere sicco, vel cum melle. Aliud siccum omne profundum vlcus incarnans. Farinæ erui drach. viginti, thuris drach. octodecim, fuci tinctorii, amyli, singulorum drach. octo: misce, & vtere. Aliud ad capitis vlcera replenda. Amyli, alicæ, thuris, lapidis specularis trāslucidi vsti, singulorum vnciam vnam. Aliud. Colophonia seorsim trita vlcus repleto, & citò sanabitur. Aliud. Colophoniæ, amyli, thuris, cerussæ, æquales portiones para, & vtere siccis. Aliud admirandum Seueri, ad ossa, præcipuè capitis, denudata, deraso ossi inspersum: celerrimè enim incarnat. Pollinis tritici, colophoniæ tenuissimè tritæ, pares portiones præpara, ac vtere, & linamento indito, eius retinendi gratia emplastrum quoddam molle cicatricem inducens impone. Aliud ad vlcera contrahenda: Misyos drach. quatuor, gallarum, chalcitidis, atramenti sutorii, aluminis scissi, squamæ æris, singulorum vnciam vnam. para, & vtere.

De vlceribus in quibus caro superexcrescit, & quæ depressione opus habent, & de medicamentis siccantibus, Galeni, Cap. XXXVI.

CArnem in vlceribus superexcrescentem consumunt medicamenta fortiter siccantia: qualis est flos asiæ petræ, & testacea omnia vsta, & vterque herinaceus cum toto corpore exustus, & diphryges inspersum, & æris flos. verùm ærugo omnia robore suo vincit. Siccum Herculis: Squamæ æris, misyos, chalcitidis vstæ, atramenti sutorii, aluminis scissi, æquas portiones præpara, & vtere. Aliud Rhodium appellatum, refertur ad Heram. sistit item sanguinem. Gallarum drachm. nouem, squamæ æris drach. quinque, atramenti sutorii drach. tres, aluminis scissi drach. duas. gallas ex dimidio vstas vino austero extinguito, & reliquis tritis admisceto. Quidam atramenti sutorii drach. quinque, squamæ drach. tres coniiciunt, & gallas omnes comburunt. Rhodium, inquit Heras, ad sanguinem sistēdum efficax est. Facit & ad sacros ignes, & vlcera

proſerpendo depaſcentia, ac nimio humore marceſcentia contrahit ac cicatrice includit. Quidam hoc modo Rhodium conficiunt,& valde laudant. Chalcitidis crudæ,miſyos crudi,ſing.drach.decem,ſquamæ ferri drach. ſedecim, gallarum drach.octo. Siccum Pſarum appellatum.Hoc largè inſperſum contrahit ac deprimit: parcè adhibitum,ad cicatricem ducit. Chalcitidis crudæ lib. vnam,miſyos crudi ſeſcuncem,atramēti ſutorii lib.vnā, æris vſti ſeſcuncem,ſquamæ æris ſeſcuncem , præpara,& vtere. Aliud vtiliſſimum, deprimendi vim habens. Squamæ æris drach.quatuor,æruginis drach. vnam. Aliud. Squamæ æris,calcis viuæ, mannæ thuris, æquales partes præpara,& vtere.Facit ad vlcera maligna,& carnes fungis ſimiles cum melle repurgat,& cum cerato replet. Aliud. Miſyos drach. quatuor, chalcitidis drach. duas, gallarum drach. quatuor,atramenti ſutorii,aluminis ſciſſi,ſquamæ æris, ſingulorum drach.duas, terito & aperto vlcere cum ſpecillo inſpergito. Vtere etiam ad maximas carnis ſuperexcreſcētias, iis quæ ad ſedis thymos deſcripta ſunt. Aliud. Lanæ ſuccidæ vſtæ ac tritæ inſperſæ, carnes marcidas ac flaccidas conſumūt. Idem faciunt balauſtia vbertim inſperſa.

De vlceribus non malignis cicatrice indigentibus, Galeni, Cap. XXXVII.

IN vlceribus quæ cicatrice opus habent ,caro quidem innato operimento munitur, ſed cutis enaſci non poteſt. quapropter in ſumma carnis ſuperficie ſimile quiddam cuti efficiendum eſt. Quoniam verò cutis carne ſiccior eſt ac denſior,ſi carnem ſiccabimus &adſtringemus, cuti perſimilem faciemus. Neq; verò ſatis eſt hoc docere quòd reſiccantia & adſtringentia adhibere oportet: nā & quæ cruenta vulnera agglutinant, ſiccantia ſunt & adſtringentia: verùm in glutinandis vulneribus id tantùm quod influit reſiccare conamur, quò pars affecta ſuperfluitatibus careat:in cicatricibus verò inducendis, nō ſolùm influentem,verumetiam contentum in carnibus humorem conſumere oportet. Itaque medicamētum quod cicatricem inducit, longè ſiccius eſſe oportet eo quod glutinat,quò non ſolùm ſuperfluum conſumat, ſed naturalem quoque humorem attingat. Hanc itaque rem præſtant,galla omphacitis,malicorium, ſpinæ Ægyptiæ fructus, & quæ citra mordacitatem vehementer adſtringūt, qualis eſt myrtus. Teſtæ etiam & cadmia, & plumbum, ſingula vſta & lota,citra mordacitatem ſiccant, & ad cicatricem perducunt: ſed his valentiora ſunt,chalcitis,miſy, alumen ſciſſum. & his adhuc potentius eſt æs vſtum. Omnium autem potentiſſima eſt ſquama æris, quæ vſta lene medicamentum efficitur ad antiqua vlcera cicatrice includenda. Illitio tetanica, ab extendendo ac explanando appellata,conſumens ac deprimens. Adipis ſuilli,ceræ,ſing.vnc.I.terebinthinæ ſemiunciam,nitri vnc.I. fellis taurini ſemiunciā,reſinæ vnc.I. Omnia ſimul decocta ac excolata vbi tepuerint, manibus ſubige ac vtere. quidam adiiciunt atramenti ſutorii drach.v.& medicamēto ab igne remoto aceti &ſaponis,ſing.vnc.I.adiiciūt, ita vt hæc prius in alio vaſe ſimul ſint contrita ac diſſoluta.Obſeruandum eſt ne pharmacum hoc in bulliendo efferueſcat:& aſſiduè agitādū donec ad cōpagē perueniat.

Sicca vlceribus non malignis cicatricem inducentia, Cap. XXXVIII.

SIccum quod cicatricem inducit: Oſtreorum vſtorū drach.XII.mannæ thuris drach.VI. cadmiæ drach. IIII. præpara,& vtere. Aliud. Spumæ argenti, ceruſſæ,ſing. drach.VIII.recrementi plumbi, myrti ſiccæ, gallarū omphacitidum,ſing.drach.IIII.para,& vtere. Aliud ſiccum cicatricem inducens. Cadmiæ, ceruſſæ,mannæ thuris, amyli, æquales partes vnito,ac vtitor. Aliud admirandum. Ceruſſæ ſextātem,amyli vnc.I.ſpumæ argēti,thuris,roſacei,ſing.ſextantem,vnito,ac vtitor.incarnat enim & ad cicatricem ducit. Aliud.Hoc etiā diuturna ad cicatricem perducit: Corticis pinus drach.VI.cornu cerui vſti drach.IIII.ceruſſæ drach.IIII.æruginis drach.II. cadmiæ drach. VIII.mānæ thuris dr. VI. præpara,& vtere. Aliud. Ariſtolochiæ drach.VI.corticis pinus,pumicis vſti & vino extincti, colophoniæ,ſing.drachm. III. iridis

A drachm.duas.vnito ac vtere ad incarnandum & cicatricē inducendā. Aliud. Pumicis vſti & vino extincti drach.VIII. mannæ thuris, ſquamæ æris, ſing. drach.IIII. præpara,& vtere. Aliud mirabile. Aluminis ſciſſi drach. IIII.in aqua diſſoluito, & in eo diluto linteolum tenue vetus ac detritum,purum tingito,& in ſole ſiccato,atque hoc vſus tempore conciſum vlceri indito. Verùm ad ſedis vlcera & diuturna alia,alumen in vino diſſolues,& ſimiliter facies:ad aurium verò affectus, lanam pro linteo accipies. Aliud. Plantaginem cum radicibus ſiccam
B terito & cribrato,ac vtere confidenter. Aliud. Ceruſſæ drach. VIII. gallarum, myrti, recrementi plumbi,ſing. drach.IIII.para,& vtere. Aliud. Oſtrea vſta,ceruſſam, cadmiam,mannā thuris,paribus portionibus vnito,ac vtitor. Aliud ſiccum, ad caua & maligna vlcera replenda.expertus loquor. Farinæ erui drach. X. iridis drach. XX.ſpumæ argenti drach.XV.mannæ thuris drach. XV. terræ Samiæ drach. X. ſquamæ æris, ariſtolochiæ tenuis, cadmiæ,ſing.drach.V.præpara,& ad ſordida vlcera largè,ad pura parcè adhibe, & hapſum lanæ è vino expreſſum ſu-
C perimpone. Hoc & chironia vlcera appellata ad cicatricē ducit. Aliud,quod etiā callos exterit. Chalcitidis crudæ,ſpumæ argenti,ladani,ſing.drach.X.bituminis drach. VIII.ceræ drach.II.olei myrtei lib.I.vini heminam I. Vſu expetente ſplenium ex eo imponito, & linamenta eo tincta indito. Aliud Andromachi: Spumæ argenti drach. XXXII.atramenti ſutorii drach.VIII. aluminis ſciſſi drach. XII.ceræ drach.C.ſquamæ æris drach.VIII.bituminis, ladani,ſing.drach.XXXII.olei myrtei lib.I. & quadrantem, vini veteris adſtringentis quantum ſatis:vtere velut prædi-
D cto. Aliud. Bituminis,ladani,ſing.drach.VIII.ſquamæ æris,myrti,ſpumæ argenti,ſing.drach. IIII. ceræ drachm. XXIIII. olei myrtei drach. XXX. & ſi hyems fuerit,drach. XXXVI.Vini quod ſatis eſt,præpara,&vtere velut dictū eſt.

Emplaſtra quæ non maligna vlcera cicatrice includunt, Cap. XXXIX.

EMplaſtrum è Cadmia præparatum, roſaceo dilutum, repurgat vlcera, incarnátque,& cicatrices concolores cuti efficit:pernionibus item,fiſſuris,& ani affectionibus medetur.habet autem hoc modo: Chalcitidis vſtæ lib.
E II.cadmiæ vſtæ & vino extinctæ lib.I.ceræ trientem,terebinthinæ libr.II. olei myrtei libr.III. chalcitidem & cadmiam cum vino ſufficiēti diluito ac cōterito,& reliqua liquata admiſceto,ac vtitor. Aliud. Cadmiæ,chalcitidis vſtæ,ſing.drach.XXV.ceræ drach.XLVIII.terebinthinæ drach.XXIIII.olei myrtei lib.I.vini quod ſatis eſt,præpara,& vtere. Aliud ad cicatrices inducendas efficaciſſimum.Facit & ad igne ambuſta mirificé: Ceruſſæ,ſpumæ argenti,ordei vſti,ſing.vnc.I.ceræ quadrantem,roſacei aut myrtei olei beſſem. ceruſſam & argenti ſpumam
F cum vino terito:ceram verò cum oleo liquefacito,& ad medicamentum ab igne ablatum, hordeum vſtum tritū ac cribratum iniicito atque vnito:& omnia frigefacta in mortarium coniecta ſubigito,ac vtitor. Aliud è ladano, vlcera antiqua ad cicatricem perducens. Spumæ argenti drach.C.picis drach.L.ladani drachm.XXV.æruginis dr. VIII.æris vſti drach.VIII.ſquamæ æris drach.II. olei myrtei lib.VI. Argenti ſpumam cum oleo coquito, & medio coctura tempore,æruginem, ſquamam, & æs adiicito,& coquito donec non amplius inquinent. & poſtea picem
G liquefactam ac excolatam coctis admiſceto.His verò vnitis & amplius non inquinantibus, ac ab igne amotis, depoſito iam feruore,ladanum cum vino tritum addito,& perfrigerata in mortarium coniecta probè ſubigito,& ad maligna vlcera ac fiſtulas vtitor. Aliud. Cadmiæ, chalcitidis,ſingulorum trientem,ceræ,colophoniæ, olei myrtei,ſing.vnc.I.vini quantum ſatis eſt. Aliud. Æris vſti & crudi,ſingul.ſextantem,cadmiæ ſeſcuncē, chalcitidis vſtæ ſeſquilibram,ceræ lib.I.olei myrtei lib.II.vini quod ſatis eſt. Aliud emplaſtrum candidum, ad ci-
H catricem perducens experimento conſtans,faciens ad tenera corpora,velut ſunt mulierum, eunuchorum ac puerorum. conuenit etiam vlceribus ſpontaneis. Spumæ argenti libram vnam & trientem, ceruſſæ libram vnam, ceræ lib.I.& trientē,thuris & mannæ eius,ſing.quincūcē,

terebin

terebinthinæ vnc.I.aquæ lib.I. olei myrtei lib.II. ceruſſę & argenti ſpumam in aqua coquito, & conſumpta aqua ac medicamento non amplius inquinãte,cerã primùm, deinde reſinam addito,& ablato ab igne pharmaco thus ac mannam ſiue pollinem eius admiſceto.

De malignis & ægrè recipientibus cicatricem vlceribus. Cap. XL.

QVemadmodum antea diximus, duplex ſcopus propoſitus eſt in curatione partium quibus nullus depravatus habitus ineſt:alter repellẽdi quod influit,alter diſcutiẽdi quod in affecta parte impactũ eſt.atque hæc à cõtrariis qualitatibus fiunt:nam quæcunque adſtringunt,repellere poſſunt quod influit:quæ verò attrahunt, diſcutiunt id quod in affecto loco continetur. Adſtringentia itaque exaſperant,& ob id dolorem inducunt: attrahentia verò & diſcutiẽtia quum acria ſint,loca vlcerata mordẽt. Quare contingit vt ex iis quæ exaſperant & mordent, ſuperflua humiditas ad affectas partes illabatur,quam inflammatio & eroſio vlceris conſequuntur. Cæterùm eius meminiſſe oportet,quod ſæpe à nobis dictum eſt,quòd corpora plena ſanguine,aut vitioſis humoribꝰ referta,& mollia ac ſubtili ſenſu prædita,ex mordacitate facilè inflammantur.Mulieres autẽ &pueri &eunuchi, itémque viri colore albidi & mulieroſam vitã degẽtes, inter molles naturas numerãtur:proinde quãtũ eiꝰ fieri poteſt medicamẽtorũ materia perueſtigãda eſt quæ citra mordacitatem ac dolorem vlcus reficcet, quam ſanè nunquam inueniet medicus, niſi quid ſingula medicamenta adhibita peregerint, rectè expenderit . Itaque conſiderabit quantum humiditatis primùm pharmacum ab vlcere deficcauit, aut ſi ſordidum eſt,quantum ſordium deterſit,idque tertiùm ac quartùm experietur, donec purum ac ſiccum vlcus apparuerit. quod vbi deprehendet, ad aliud medicamentum, eiuſdem quidem generis cum priore, ſed debilius, ſe conuertet: fortiora enim repurgatis iam vlceribus morſum ac dolorem inferunt, & influxiones ac inflammationes pariunt: talia igitur corpora exactè euacuare,& à ſuperfluitatibus aſſeruare oportet. Aliis itaque ſanguis ſi redundet, detrahendus eſt: aliis purgatio vitioſi humoris & ſimul venæ ſectio conuenit: quibuſdam varicem excidere ex vlcere oportet: aliquibus iecur aut ſplenem curandum aſſumimus. Neque verò malignis crurium aut ſurarum vlceribus ea curatio debetur, ſed manuum quoque ac reliquarum corporis partium. nam cuidam adoleſcenti diuturnum vlcus ad radicem manus habenti,venam ad vlcus ſupernè allatam excidi,atque intra paucos dies hominem ſanaui qui per quinquennium ea affectione laborauerat. Sunt quibus loca vlceri vicina ſcarificare oportet: quibuſdam verò labia vlceris calloſa circumcidere.Si verò nihil ex his fecerimus,humiditatis ac ſordium quantitatem conſiderabimus,& inde ad cõgruum medicamentũ tranſibimus,ita vt diligenter expẽdamus quæ ſiccandi quidem vim habent,non autem extergendi:& quæ contrà extergent,non autem fortiter ſiccant.ſuntque in hoc etiam qualitatis ſingulorum gradus expendendi. Medicamentum cicatricem inducens: Plumbi vſti ſeſcuncem,cadmiæ trientẽ,æris ſextantẽ,colophoniæ,olei myrtei,ſing.lib.II.vini veteris odorati quãtũ ſatis eſt. Aliud. Cadmiæ,ceruſſæ,ſing.trientẽ,ceræ, olei myrtei, ſing.ſeſcuncẽ. Aliud. Cadmiæ,ſpumæ argenti,ceruſſæ,ſing.vnc.I.ceræ trientẽ,roſacei ſeſcuncem. Aliud è ladano. Squamæ æris vnc.I.bituminis,terebinthinæ ſing.drach.IIII.ceræ,ladani,ſing.quadrantem, olei myrtei quadrantem: at ſi hyems fuerit,amplius de oleo accipies.Ceram cũ oleo & bitumine liquefacito, & terebinthinam adiicito,deinde omnia ad ſquamam ac ladanum prius trita admiſceto.

Simplicia medicamenta quæ citra mordacitatem reficcant vlcera maligna, Cap. XLI.

SImplicia porrò medicamenta ſine mordacitate & manifeſta exaſperatione reficcantia vlcera,hæc ſunt:Lẽnia terra ſigillum appellata,moderatè reficcat. Cadmia item ſub caniculæ æſtu cum vino trita ac ſiccata:vbi verò vlcera valde ſunt maligna,ex aceto terenda eſt. Vtranque ſuperat chalcitis vſta, & velut cadmia trita ac reficcata. nã cruda adeo efficax eſt vt etiam cruſtas inurat.Huic ſimilis eſt ærugo vſta:nõ vſta enim ſicut & chalcitis nimis efficax eſt,niſi quòd chalcitis ſimul adſtringit. Atramẽtum ſutoriũ inter omnia metalla ſummè reficcat.Chalcitidi ſimilia ſunt miſy & ſory,maioris tantũ ac minoris ratione differentia.Stibiũ magis quàm ſory ſiccat & adſtringit.Diphryges cõmodè ſiccat: ſed aliquantulum mordax eſt. Omnia aluminis genera exactè ſiccandi vim habent, vehementérque adſtringunt: quapropter alumen ſolum per ſe ad huiuſmodi vſus adhibetur. Chryſocolla naturalis & artificialis eandem vim habent.Plumbum vſtum ſori ac ſtibio præſtat. Plumbi recrementum, & ſquama ferri,præſertim ſtomomatis,plurimũ ſiccant. Æris ſquama præter reſiccandi vim,etiam exterget: quare vlcera præ omnibus repurgat.Omnia tamẽ metalla prius lauare oportet, deinde vlceribus admouere:ita enim mirificè ſiccare citra mordacitatẽ poſſunt.Siccant etiã buccinorũ, purpurarũ,oſtreorúmque teſtæ vſtæ ac lotæ.Item tranſlucidus lapis ſpecularis,mollia corpora citra mordacitatem ſiccat.Idem facit nitrum vſtum, & quod in æneis lebetibus balneorum adhæreſcens ex aquæ coctura reperitur: æquè enim ſiccat & adſtringit. Præterea gallæ & malicorium vſta ac arida trita adhibita, malignis & ægrè recipientibus cicatricẽ vlceribus cõmodiſſima ſunt. Quin & capparis cortex tritus & ſiccus inſperſus,maligno ac putrido vlceri cõmodus eſt.Polium item tenuè ſiccãdi vim habet,& caries lignorum, vnà cum exterſoria facultate. Item peucedani & paſtinacæ,præſertim agreſtis,radix & folia.ſcordiũ quoque ac centaurea, & alia huiuſcemodi, vel priuatim per ſe vel ſimul compoſita.

De vſu relatorum medicamentorum, Cap. XLII.

NEceſſariò verò talia vlcera vitioſo humore referta, ſordidiſſima exiſtunt. quare vbi aliquod ex relatis ſimplex aut cõpoſitum ſiccum adhibituri ſumus,linteolo prius molli,puro ac ſicco vlcus extergemus, deinde medicamento cauitatem explemus,& extrinſecus ſplenium ad vlcerum labia attenuanda imponimus. Et linteolo ſupra ſplenium impoſito ac ligato,ſpongiam ex frigida aut vino expreſſam adhibemus, conamúrque vt per totum tempus ſpongia frigida permaneat:quod facilè cõtinget, ſi aſſiduè illi frigida inſtilletur, citra vinculi linteoli ſiue faſciæ obligatæ ſolutionem.

De ligamenti & curationis ratione, Cap. XLIII.

LIgamentum vlceri conuenit quod ad fracturas vſurpamus. Quòd ſi vnum tantùm fuerit ligamentum, principio ipſius ad ſuperiorẽ vlceris partẽ locato obligabimus, ſiue ſura, ſiue genu, ſiue talus, ſiue cubitus, fuerit pars ipſa affecta. At ſi duobus ligamentis vti malueris, velut in fracturis fieri ſolet,primum ab vlcere ad ſuperiorem regionẽ ducatur: ſecundum verò,initiũ ſumat ab vlcere,& prius infrà obligetur,& poſtea ſurſum deſinat, & ad eundẽ terminũ cum primo ducatur: nam ad alia cõmoda etiã hoc accedet,quòd vlcera ob rotũditatẽ coaleſcere nequeuntia oblõga reddẽtur. Solutio autẽ nõ quotidie ſed alternis fiat:& à ſolutione aqua vlceri ne aſpergatur, ſed cum molli puro ac ſicco linteolo ſanies detergatur.Quòd ſi partes vlceri vicinæ inflãmatæ appareant, ſplenio latiore facto liquidũ medicamẽtum illines, quale eſt phœnicinum emplaſtrũ aut aliquod ſimile:ita vt hoc diſſoluas vino adſtringente,ſitque oleum quod adiicitur, melinũ aut myrteũ.At ſi durities circa vicinas vlceri partes apparuerit, emplaſtrũ phœnicinum oleo antiquo aut cicino diſſolues. Tutiúſq; fuerit ſuperiori regioni aliquod repellendi vi præditũ adhibere,præſertim in crurũ vlceribus,& iis quæ eminentem varicem habent. Vena verò quæ amplior fuerit,& atræ bilis ſanguinem habuerit,excidenda eſt velut diximus. Aliquando tamen eiuſmodi vena exciſa, vlcus quidem prorinus coaleſcit ac ſanum euadit: ſed qua parte vena reciſa eſt, nouum malignum ſuccedit, quod cicatricem reſpuit. Præſtat igitur in talibus vires ægri perpendere,& à venæ ſectione auſpicari, deinde pharmaco atræ bilis ac pituitæ humorem educente purgare: nam & pituita aliquando ad huiuſmodi

varices confluit:atque tunc varicosam venam resecare, multáque sanguinis copia hinc educta varicis sectionem prius curare:quæ vbi exactè coaluit,tunc demum maligni vlceris curationem aggredi eo quē retulimus modo. Aluus porrò lactis sero in quo cnicus coctus est, aceti mulsi modica mēsura addita,assiduè emollienda est. Dabis autem ex eo,ab hemina vna vsque ad quinque mēsurā augens,sic tamen vt æger per multos antea dies aquā biberit. Optimum item est & lac recens mulctum per se, vel cum aqua calida aut modico passo,ante cibum sumptum. nam & humores contemperat,&vētrem eluit.Cōfert etiā aloes dr.I. per interualla deuorata. Balnea verò minimè dulcia,sed sulphurea potius & bituminosa adhibenda sunt. Quòd si æger illotus manere non possit citra totius corporis lasionem, lauandus est vlcere nequaquā denudato.Postremùm ab omnibus eduliis ac potibus acribus & ægrè concoctilibus,ac vitiosos humores generantibus penitus abstinere oportet.

De emplastrorum compositione ad maligna vlcera, Cap. XLIIII.

QVandoquidem in malignis vlceribus quæ difficulter cicatricem recipiunt,is scopus nobis propositus est vt medicamento non mordaci reficcemus: & oleum ac aqua maximè omnium humectant, ab vtrisque penitus cauere oportet,ipsáque neq; per se adhibere,neque cū relatis siccis permiscere. Cera igitur recens pinguis & in sole subacta ac mollita,idonea est ad sicca medicamenta excipienda.Quòd si caloris ex sole copia non detur, cerā prope ignem molliemus,vel in feruentem aquam iniiciemus:neq; enim illi omnino admisceatur aqua.at verò proportio miscendi,huiusmodi est,vt si moderatum pharmacum esse volueris, metallicorum quartā partem ceræ misceas: si validius,tertiā. Neque verò parua varietas est pro corporum ratione, ánne molliores aut duriores habeant carnes. quare fieri non potest vt omnibus idem medicamentum conueniat:itaque his consideratis,vbi simpliciū facultates cognoueris, facilè iudicare poteris vniuscuiusque compositi medicamenti facultatem, prout ab antiquis sunt descripta.Emplastrum admirandum è sori,cicatricem inducens, deploratis vlceribus opitulans quæ à multis frustra fuerunt tentata,cui fidendum est velut multo experimento cognito. Soreos drach. XXIIII.gallarum drach. XXXII.aluminis scissi,calcis viuæ,malicorii,singul. drach.XVI.thuris drach.XXXII.ceræ drach.CXX.adipis vitulini drach. CLX.olei antiqui lib.I.& si vitulinus adeps nō affuerit,porcinus antiquus sine sale admisceatur:nam taurinus calidior est. arida terito & cribrato: deinde liquata ab igne remota admisceto:& omnibus probè vnitis, alumen,thus,sory,calcem,cum vino adstringente trita adiicito,ac vtitor.Ego,inquit Galenus,dum hoc medicamētum præpararem,oleum & adipem quadraginta annorū adieci, & semper mihi præter spem successit ad maligna ac diuturna vlcera.sunt autē talia vlcera,à quibus pars affecta in deprauatum habitum perducta adeo est,vt etiāsi probè coctus sit sanguis qui ad ipsam alimēti gratia affertur,ipsum trāsmutet ac corrūpat: & si vitiosus sit humor qui affluit, ab ipso solo erodatur,etiāsi pars ipsa minimè esset affecta. Aliud splenium optimum. Plumbi vsti & loti trientem,cadmiæ sesquiunc.æris vsti vnc.I.thuris sesquiunc.aluminis scissi vnc.I. æruginis sextant. ceræ sescuncem,olei myrtei lib.I. Aliud Galeni ad maligna & chironia. Ceræ,picis,bituminis,sing.lib I.mannæ thuris,cerussæ,æruginis,singulorum sescuncem, malicorii, gallarum,spinæ Ægyptiæ fructus,iridis, aristolochiæ rotundæ,atramenti sutorii ,singulorum vnc.I. aristolochiæ lōgæ,æris vsti,sing.sextantē. Olei antiqui aut cicini lib.I. arida in aceto pluribus diebus terito,& liquabilia liquata affundito,ac vtitor. Aliud Oribasii,ad efferata vlcera deprimenda ac contrahenda. Ochra Attica vsta trita sicca, vtiliter adhibetur.Ego verò,inquit,etiā Cypria vsus sum. Idem facit &chamæleontis nigri radix,& malicorium vstum. & supernè hapsus lanæ vino imbutus illigatur. Aliud Galeni fuluum. Spumæ argēti lib.III.olei cicini aut antiqui lib.III.aceti acerrimi lib.II.squamæ æris,chalcitidis,æruginis, singul. sextantem. Spumam argenti cum o-

A leo coquito,medióque cocturæ tempore metallica ad æstiuum solem multis diebus cum aceto trita adiicito,tam diúque ad ignem sinito donec non inquinarint. quū autem metallica adiicis,lebes ab igne tollatur, ne efferuescāt & superfundantur. Sed & spumam argēti cū aceto & oleo decoquere licet. & medio cocturæ tempore metallica addere,& simul sinere vt ebulliant donec non amplius inquinent.Hoc pharmacum fistulas glutinat,&labia vlcerum callosa reficcans vnit ac committit , ita vt non amplius disparentur si quis recta diæta vtatur. diuturna
B insuper vlcera & cicatricem respuentia,chironia appellata,per se adhibitum,nullo antea puris eu estigio apparente maturat & suppurat:at non quotidie, sed alternis hoc soluendum est.quòd si stomomatis ferri squamam addideris, longè præstantius pharmacum euadet. Ego dum hoc præparabam,aliquando etiam diphrygis vnc.I.adieci,aliquando chrysocollæ sextantem,sæpe etiam vtrunq; admiscui, atque ita præparatum magna vulnera glutinat. hactenus Galenus.Nūc verò hoc modo cōficitur: Spumæ argenti lib.III.olei antiqui libr.VI. aceti libr.II. æruginis,
C squamæ æris,chalcitidis,sing.quadrantem,coquito sicut dictum est.Quidā diphrygis vnc.I.addūt,asserūntque efficacissimè strumas discutere. Aliud Galeni, ad chironia vlcera in mollibus corporibus. Ceræ lib.I.cerussæ bessē,rosacei lib.I.salis ammoniaci trietē, squamæ æris sextātē, thuris, aluminis,æruginis,malicorii,calcis viuæ,sing. vnc.I.quæ liquari possunt,liquata ac refrigefacta ad sicca cū vino trita misceto. Aliud ad maligna & serpendo depascentia vlcera,præsertim tibiarū. Spumæ argenti,mastiches,adipis caprini,rosacei,sing. sescūcē,ouorū vitellos
D V. argenti spumā cum rosaceo & adipe coquito: deinde mastichen adiicito,& ad frigefacta ouorū vitellos admisceto. Aliud ad maligna tibiarū vlcera experimento cognitum. Lupinos aridos vstos tritos largè inspergito, & hapsum lanæ ex vino expressum superligato. Hoc expurgat,incarnat,& ad cicatricem perducit.

De vlceribus quæ post obductam cicatricem rursus rumpuntur, Cap. XLV.

QVædam vlcera post receptā cicatricē non multo tēpore interposito inflammantur ac refringuntur. Nā
E quum substratum os,malè fit affectum,vicina quidem caro cicatricem recipit,& exactè sana apparet:verùm postea sanie paulatim ex corrupto in alto osse affluente putrescit, & oborta inflāmatione cicatrix rūpitur. Quæ igitur horum curatio instituenda est?nimirum vt hactenus exsiccemus quatenus squama affecti ossis excidat.facilè verò excident ossium squamæ si papaueris syluestris & fici folia cum vino & polenta imposueris : aut hyoscyami & atramenti sutorii pares portiones adhibueris. sed & peucedani radix trita citissimè ossium squamas disparat. Vtere
F etiā siccis capitalibus suprà descriptis:præsertim eo quod silphiū recipit. Aliud siccū,ad chironia & cicatricē respuentia vlcera mirificū: Squamæ æris,thuris,singulorum sextantem,aluminis,salis ammoniaci,sing.trientem,malicorii,cerussæ,sing.vnc.I. vtere sicco:vel si malueris,cum cerato. Aliud. Pumicis multifori sescuncem, sulphuris viui vnc.I terito & cribrato,ac vtitor. facit & pumex per se aridus tritus inspersus. Aliud ad cicatricem inducendā diuturnis tibiarum ac totius corporis vlceribus:Calcis viuæ ac lotæ in aqua & siccatæ,vnc.I.Cimoliæ
G tantundē,ceræ,terebinthinæ liquidæ, sing.sextantem, olei myrtei aut rosacei quadrantem.poteris & ostreorū vstorum tritorum vnc.I.addere.Ad sicca in mortario cum vino trita quæ liquari possunt liquata admisceto ac vnito.Hoc,itémque reliqua omnia relata, & præcipuè quod è sory fit,chironiis ac malignis vlceribus medētur. Eisdē quoque priuatim cōmodant,capparis radix trita inspersa, centaurea minor,scordium,caries lignorum veterū,pastinacæ radix,peucedani radix, malicorium, oleum in quo squillæ bulbus coctus est,absque linamentis cum penna
H illitum.malicorium in vino coctum & rosaceo cerato exceptū:omnium verò efficacissima est theriaca Andromachi è viperis rosaceo modico diluta, & emplastri modo apposita. Aliud. Sandaracham tenuissimè tritam vrsino adipe exceptā imponito : aut ammoniacū salē eodē

modo præparatum,vel per ſe adhibeto.

Ad extremitatum vlcera, Cap. XLVI.

MYrti baccas cum vino coctas impone:vel peucedani radicem tritam: vel lignorum veterum cariem inſperge:aut braſſicæ vel ſabinæ folia cum fœnigræci farina & aceto ſubacta impone:aut ſideritidem melle exceptam adhibe: aut oleum in quo ſquilla cocta eſt abſque linamentis cum penna illine: ita enim ne muſca quidem vlceri appropinquabit.

Ad callos extremarum partium, Cap. XLVII.

BRaſſicæ folia cum melle terito, & cerato ex ſinopica rubrica præparato, excipito, & adhibeto. Aliud. Clibani antiqui teſtam cum vino auſtero terito, & cum cerato ex ouis facto,aut cum medicamento ex pompholyge ad ſedis affectiones parato,adhibeto.

Ad vermes in vlceribus, Cap. XLVIII.

VErmes in vlceribus generatos enecant,plantago ſicca,ligni ficulni cinis, calaminthæ ſuccus aſſiduè inſtillatus.Ceruſſæ (inquit Theodorus)& polii pares portiones cum pice liquida adhibe. quidam pro ceruſſa abſinthium ſcribunt. Aliud. Linamentum ex ſaliua hominis ieiuni illitum adhibeto. hoc etiam aurium vermes necat,& cicatrices concolores facit.

Ad nomas & putredines vlcerum, Cap. XLIX.

NOmæ,hoc eſt proſerpendo depaſcentia ac putrida vlcera appellãtur, quæ vicinas partes erodunt & putrefaciunt.Et ſanè vehementiſſimis medicamentis opus habent,& ſæpiſſime vſtiones requirunt. Siccum optimum, faciens ad nomas, putredines, polypos, verrucas thymos & formicarias appellatas,hæmorrhoidas,citra omnem mordacitatem. Miſyos crudi,chalcitidis crudæ, ſingul.drach.VIII.ochræ drach.III. ſandarachæ drachm. IIII.chalcis viuæ drach.II.ſquamæ æris, aluminis,ſingul. drach.II.diphrygis drach.IIII.vnito ac vtitor.

Sicca cruſtam inducentia,inter quæ etiam paſtilli multi vſus, Cap. L.

MElinum cruſtas inducẽs & callos exterẽs, inſperſum, ſiue cũ ſpecilli nucleo adhibitũ, & leuiter ſaltẽ vlceris ſuperficiei inductũ vt inde coloretur modò,vlcera cõmittit ac ſanat quæ ægrè curantur. Chalcitidis crudæ dr. VIII.cadmiæ drach.III. ieiuni hominis ſaliua excipito ac ſubigito,& in mortario operta mali cydonii colorem aſſumere ſinito,& cum piſtillo leuiter trita in vmbra afficcato. alii tamen aliter præparant,& à colore quem acquirit,fuſcum appellant.Sumũt enim chalcitidis drach. XII. cadmiæ drach.VIII. & ad caniculæ æſtum cum aceto terunt,atque ita in vmbra ſiccant. Aliud ſiccum,quod item ad ſolis feruorem paratur,& melinũ colorẽ habet. Calcis viuæ ſextantẽ,auripigmenti vnc.I.auripigmẽtũ cũ aqua terito,& calcẽ addito,ac ſimul probè conterito:deinde in mortariũ aqua plenum coniicito vt ſubſideant,& vbi ſubſederint,priore aqua diffuſa,nouã affũdito,ac diu verſato,& rurſus ſubſidere ſinito.quo facto rurſus priore aqua diffuſa,nouã affundito, atque idem tertiò repetito. poſtremũ vaſe aqua repleto ſinito, ac ſingulis diebus verſato donec areſiat, & conſumpta aqua aliã affundito. atque hoc per dies XL.ſub caniculæ æſtu facito: & tandem pharmacũ ſiccatum in fictili vaſe in ſuperiore parte domus nõ humida ſeruato. Hoc citra mordacitatem cruſtas inducit & valde deprimit.Facit & ad gingiuas putridas,& epulidũ eminentias deprimit.dentes inalbat.Poteſt quoque in mortario ſubactum in fictile tranſferri,atque inſolari. Vtere Fauſtini quoque paſtillo ac reliquis eiuſmodi ad dyſenteriam deſcriptis. Aliud ad totius corporis putredines & nomas. Calcis viuæ,chalcitidis,ſingulorũ drachm.II.auripigmenti drach.I.Hoc ad reduuias digitorum,& ad putredines adhibetur, partibus putridis ex eo inſperſis. Facit & ad carbunculos ſplenio reſinato exceptum. confert fiſtulis melle exceptum cocto, & velut collyrium inditum. Oribaſii ad pudendorum nomas, præſertim meliceridas dictas. Gallarum, floris mali Punici ſatiui itémque ſylueſtris, ariſtolochiæ rotundæ, ſquamæ æris, chalcitidis crudæ, ſingul. drachm. VIII.atramenti ſutorii drach.VII.aluminis ſciſſi drach.IIII.

A malicorii drach. I.adhibetur pudendo cum melle,quẽadmodum id quod ex charta præparatur.Facit ad nomas valde profundas: ſicut etiam paſtillus Andronis. Cæterùm medicamentum ex charta hoc eſt: Squamæ æris, chartæ vſtæ, ſingulorum drachmas XXIIII.auripigmenti,ſulphuris viui,ſingul.drach.XII.(vel vt alii habẽt XIIII.) plumbi vſti drach. quatuor:(alii drach. ſex) charta primũ teritur,deinde metallica læuiſſimè trita admiſcentur. Facit ad oris ac totius corporis putredines, ad humidiores quidem,ſiccum inſperſum:ad ſicciores,roſaceo imbu B tum.Additur aliquando & mellis modicũ: ego verò plũbi drach.ſex adiicio. Siccum ad antiquas nomas,& ad gingiuas cruentas. deprimit etiam carnem excreſcẽtem. Chalcitidis vſtæ drach.XL.miſyos drach.XXX. æris vſti drach.X.atramenti ſutorii drach.VIII. ſandarachæ drach. quinque,auripigmenti drach.II.vnito ac vtitor. Aliud experimento cõſtans. Rhois culinarii drach.X. ſquamæ æris,aloes,foliorũ oleaſtri ſiccorũ,ſing.drach.octo,chalcitidis drach.V.auripigmẽti, ſandarachæ,aluminis ſciſſi, ſalis toſti,ſing.drach.IIII. malicorii ſicci drach. ſex, chry- C ſocollæ factitiæ drach. IIII. ruſci ſicci drach. VIII. trita vnito,ac vtitor. Aliud ad nomas & putredines,Oribaſii. Salis foſſilis drach.II. aluminis in fictili vſti vnc.I. ſquamæ æris,pumicis vſti,ſing. vnc.I. Aliud eiuſdem. Auripigmẽti,ſquamæ æris,miſyos, chalcitidis,portiones æquas præpara,& vtere. Aliud Paſiphilum vocatum. Atramenti ſutorii,ſandarachæ,miſyos, chalcitidis pares portiones cõmittito. Siccum aureum appellatum. Aufert oſſa,reprimit influxiones,fiſtularum callos exterit,& contrahit ſinus.in fiſtularũ autẽ & ſinuum cõcauitates per D ſpecillum lana obuolutum inditur. Melanteriæ à vetuſtis clauis deraſæ drach.V.malicorii drach.XXV. aluminis ſciſſi drach.III. atramenti ſutorii,miſyos,chalcitidis,æris vſti,ſing.drach.octo,ſquamæ æris drach.XVI.gallarũ drachmas XV.aceti quãtum ſatis eſt.Oportet autẽ aceto in vas æneum cõiecto clauos quotidie agitare,& deinde acetũ excolare.lõgè verò præſtat quod in fundo reſidet. Aliud ſiccum. Ad nomas,defluxus,gingiuas,columnellas & pudenda. Ochræ ſeſquilibrã,croci lib.I.putaminũ ouorũ vſtorum ſeſcuncem,gallarũ ſeſcuncem: tritis vtere. gallæ E autẽ ſint omphacitides. Paſtillus ad nomas commodus. Sabinæ,myrrhæ,ſing.drach.III. ſoreos, miſyos Cyprii,atramẽti ſutorii,thuris,aloes,ſing.drach.II. terito cũ vino,& formato paſtillos. Paſtillus ad nomas & putredines: quo vtor,inquit Oribaſius. appellatur Aſclepius ſiue Æſculapius,& Cyriacus,*hoc eſt dominicus*.Gallarũ drach. octo,florũ mali Punici,ariſtolochiæ rotundæ, chalcitidis crudæ,cadmiæ,ſing.drach.ſex,iridis, ſquamæ æris, ſing. drach.quatuor,miſyos crudi,atramenti ſutorii, aluminis ſciſſi,thuris,nitri,ſing.drach.III. Terito cũ aceto ad dies F ſufficientes,& paſtillos XX.formato: eóſque vſus tempore aceto mulſo diſſolutos cerato excipito, hoc modo vtens:

Accipe paſtillorum trientem,ceræ quadrantem, olei myrtei ſeſcuncem, galbani trientem: & paſtillis aceto diſſolutis,ac tritis liquata admiſceto. Atque hoc quidem modo præparantur ad ignem ſacrum, panos & condylomata: ad ozænas verò, carbunculos, & carnis excreſcẽtias, paſtilli ſicci inſpergũtur, vel aceto mulſo triti ac diſſoluti. Paſtillus Corax,*id eſt coruus* appellatus. Ad putridorũ vlcerũ,præſertim pudendorũ,nomas. Gallarũ ſe- G xtãtẽ,ſquamæ æris ſeſquiunciã, chalcitidis crudæ, thuris, ſingulorũ quadrantẽ,ceræ trientẽ,terebinthinæ vnc.I.adipis taurini beſſem,olei myrtei dextantẽ.Arida cum aceto in ſole ad ſufficientes dies terito,& mellis ſeſcuncem adiicito,deinde cerato exceptis vtitor.Hic paſtillus citra admixtionem per ſe adhibitus, omnibus nomis, præſertim ſiccioribus,confert,& vbi nerui ſunt denudati.Cũ æquali verò cerati portione,ſordida vlcera exterget:cũ vberiore cerato cicatricem inducit.Ego (inquit Aſclepiades) ſic præparaui: Squamæ lib.I.gallarum,adipis taurini,ſing. H dodrantẽ,chalcitidis,thuris, ſingulorũ ſeſcuncẽ,cũ aceto velut collyria tero,& paſtillos formo.Poſtea verò ex paſtillis drach.XXII.aceto tero, & mellis drach.X.addo,& cerato quod habet olei myrtei, adipis taurini,ſingulorum dodrantẽ,ceræ ſextãtem,terebinthinæ trientẽ excipio.

Paſtillus è croco. Myrrhæ, malicorii, æruginis, alumi-
nis ſciſſi,ſingul. ſextantem, croci vnc.I. aloes,ſquamæ æ-
ris,thuris,ſingul.vnc.I.ſulphuris viui drach.IIII.mellis li-
bram I. cum vino adſtringente terito. Facit ad nomas,
putredines oris,& cuiuſcunq; loci.dentes motos firmat,
vlcera marcida & flaccida repurgat & adſtrĩgit: purulẽtas
aures,ſinus,fiſtulas,& carbunculos curat, ſquamas oſſium
reſoluit & incarnat. eſt enim valde cõmodus ad oſſa car
ne veſtienda. Confert etiam dyſentericis, & adhibetur
B vel aridus,vel hoc modo coctus: Mellis lib.III.aceti lib.
I.paſtilli ſextans,ſimul ebulliant ad mellis compagem: ſi
verò partibus molli ſenſu præditis adhibendus eſt, vino
tantùm diluitur. Paſtillus ex plantis inſcriptus: Mali-
corii, foliorum myrti ſiccorum,teſtarum nucum iuglan
dium ſiccarum,fructus ſpinæ, ſingul.drachm.VIII. galla-
rum drachm.IIII.ſalis foſſilis drach. VIII. omnia tundun
tur,& cribrata aceto ſubiguntur,& in vas fictile mittun-
tur,ac aſſantur.deinde cum aceto teruntur, & adiiciũtur
myrrhæ drach.IIII.thuris drach. II. & formantur paſtilli.
C vſus horum eſt cum aceto. Paſtillus ex lanis ſuccidis
quem Leonidas valde laudat: Lanæ ſuccidæ vſtæ,ramẽ
torum plumbi,ſquamæ æris,bituminis,ſingul.drachm.x.
aluminis ſciſſi & rotundi, gallarum, malicorii, miſyos,
thuris,chalcitidis,ſingulorum drachm.v. myrrhæ drach.
II.amurcæ ſeſquiheminam, terito cum aceto,& formato
paſtillos,ac vtitor. Paſtillus Bithynus. Ad nomas, fiſtu-
las,reduuias digitorum.carnem excreſcentem citra mor-
dacitatem deprimit: cum cerato autem facit ad ignem
ſacrum & alia huiuſmodi. Malicorii,gallarum,ariſtolo
D chiæ,chalcitidis,cadmiæ, ſing. drach. VI. iridis, ſquamæ
æris,ſing.drach.IIII.miſyos,atramenti ſutorii, aluminis
ſciſſi,ſingul.drach.III.nitri,thuris,ſingul. dr. II. ſub canis
æſtu cum aceto terito,& paſtillos formato. Paſtillus Pa
ſionis. Squamæ æris drach.XII.æris vſti,ſalis ammoni
aci,aluminis,æruginis,thuris,ſing.drach.VIII. Æruginẽ
cum ære, ſquama & alumine ſub ſole terito, & ad probè
trita thus addito,ſimúlque terito,ac paſtillos formato. v-
ſus ex aceto. Polyidæ ſphragis ſiue ſigillum vt habet A-
ſclepiades. Aluminis ſciſſi drach.III.thuris dr. IIII. myr-
E rhæ,aloes,fellis taurini,ſingul.dr.VIII. floris mali Punici
ſatiui drach.XII.atramenti ſutorii drach.III. excipe vino
dulci,& vtere. Sigillum Coracinum. Facit ad tonſilla-
rũ inflãmationes,luxatã columnellã & gingiuas humore
flaccidas. facit & ad nomas & affectiones ſedis. Ariſto-
lochiæ rotundæ,florum mali Punici ſatiui, chalcitidis to
ſtæ,thuris,myrrhæ, atramenti ſutorii, crocomagmatis,
aloes,fellis taurini,æquales portiones paſſo excipe velut
dictum eſt. Paſtillus Andronius. Ad vlcera fluida,inflã
matas columnellas,tõſillarum fluxiones, extrinſecus ſub
F mentum illitus.Facit & ad pterygia oculorum, & glãdula-
rum circa inguina inflãmationes incipientes, & ad ru-
ptos inteſtinorum abſceſſus: callóſque fiſtularum exterit.

Florum mali Punici ſatiui drach. x.gallarum, ariſtolo-
chiæ ſingul.drach. VIII.aluminis ſciſſi, atramenti ſutorii,
ſingulorum drach.IIII. (alii II.tantùm habent)myrrhæ,a-
loes,thuris,croci,ſingulor.dr. I. ſingula ſeorſim primùm,
deinde ſimul terito,& in paſtillos redigito.Infunditur per
clyſterem prout vires tolerarint, ad ruptos inteſtinorum
abſceſſus, ſi febris adſit, cum aquæ cyathis VIII. ſi non,
G cum vino. Paſtillus Antonii Muſæ. Aluminis ſciſſi,
aloes,myrrhæ,florum mali Punici ſatiui,ſingul.drach.VI.
atramenti ſutorii drachm.III.croci,crocomagmatis,ſingu
lorum drach.III.Terito è vino mulſo ex paſſo confecto,&
paſtillos formato,quos in vmbra exſiccabis. Heras quidẽ
& nos ita præparamus: Aſclepiades autem hunc ad Ari-
ſtarchum Tharſenſem refert:& cætera quidem ſimili mo
do componit: verùm atramenti ſutorii drachm. VI. acci-
pit,& cum vino falerno paſtillos formare iubet. Facit ad
vlcera recentia ac vetera,putrida,marcida,efferata,phage
dænica,ac fiſtuloſa,& quæ priuatim ceria appellantur. ad
H ozænas diluitur cum vino. ad ſuppuratas aures cum
ſapa & modico aceto. ad condylomata item cum ſapa.
ad vlcera genarum carbunculoſa ac maligna,cum ſapa.
ad carnis excreſcentias in naribus, ore, extremitatibus o-
mnibus, vulua,pudendis: omnem eminentiam compe-

A ſcit, & digitorum reduuias tollit, vlcera caua replet, ſi-
nus & fiſtulas melle dilutus ac cum lixiuio inſtillatus glu
tinat.idẽ ad oris vitia gargarizatur. quod ſi ſemel in mẽ-
ſe fiat,neque dentes dolebunt, neque aliquid incõmodi
ori accidet.Facit & ad teſtium ſacrum ignem,& articulo
rum inflammationes illitus. & ad hæc omnia vtitur eo
Aſclepiades.Quòd ſi mollire diſcuteréque volueris, qua-
druplũ ammoniaci miſcebis,& cum aceto ad mellis ſpiſ-
ſitudinem conteres,illinéſque & alligabis. Si verò em-
B plaſtri formam malueris,quadruplum terebinthinæ ad-
miſcebis,adiecto etiam oleo ſi durius pharmacum appa
rebit.mollit enim & cicatricem inducit ac glutinat. Idẽ
paſtillus ſplenicis, hepaticis, ac dyſentericis confert, &
viſcerum vlcera ſanat,& incipienti tabi auxiliatur. Dan-
tur ex eo oboli tres cum familiari in ſingulis affectioni-
bus potione.Per aliquot autẽ dies ducit vrinas loturæ car
nis ſimiles.itaque ab eius vſu deſiſtendũ non eſt ante ſani
tatẽ reſtitutam. Vino quoque mulſo & mali Punici dulcis
ſucco dilut⁹, & cũ pẽna illitus, anginis medetur. verùm
C interim dũ illinitur nauſeã excitat,& vomitũ prouocat.
Cæterùm crocomagma quod in paſtillũ recipitur, & quo
ad capitis dolores vtimur,ita præparatur: Croci dr.C.myr
rhæ troglodyticæ,roſarũ recẽtiũ reſectis vnguibus,amy-
li recentis,ſingulorum drach.CL.cũ vino ad collyrii for-
mam terito,& paſtillos formato.Porrò paſtillus ex ſolano
halicacabo,ſuperius ad fiſſuras ac tubercula ſedis, deſcri-
ptus eſt.

De ſanguinis eruptione,& quæ cruſtam inurant,
Rufi, Cap. LI.

D QVandoquidem pleraque ex iis quæ ad ſanguinis eru
ptionem adhibemus ad nomas quoque vſurpari ſo-
lẽt, annectemus etiam de ſanguinis eruptione tractatio-
nem:ex ea enim præſens aliquãdo periculũ incurrimus,
exhibétque ea res imperitis negotium turbationémque
ac formidinem,vt ne medico quidem parua ſolicitudo
impendeat.Primùm itaque noſſe oportet,arterias ad ſan-
guinis eruptionem magis quàm venas paratas eſſe.Perpe
tuò enim pulſant amplioréſque meatus ac ſolidiores tuni
cas habent,vt non facilè cedant.Sanguis quoque in ipſis
E contentus,tenuior eſt & plurimo ſpiritu abundat.Quin &
aliquando obducta cicatrice cutis, & arteriæ fiſſura non
obturata,ſanguis ſub cutem exilit,& efficitur tumor, quẽ
aneuriſma hoc eſt arteriæ dilatationem *Græci* appellant,
Ab arteria igitur aut à vena ſanguis manat, vel oſculis i-
pſarum apertis,vel tunica diuiſa,vel per tranſudationem,
vt ita dicam. Porrò tunica diuiditur, vel ex vulnere,
vel ex contuſione, vel ruptione, vel eroſione. Oſcu-
la verò aperiuntur, aut ob multitudinem confertim ad
oſculum vaſis prorumpentem, aut propter acrem qua-
F litatem extrinſecus allabentem,aut propter vaſis imbecil
litatẽ. Trãſudatio verò aut perſultatio fit,tunica quidem
rarefacta,ſanguine verò attenuato. poteſt tamẽ aliquãdo
etiam fieri paruarum venularum oſculis apertis. Si ergo
ex vulnere,aut contuſione,aut caſu,aut clamore,ruptio cõ
tigit, cauſa iam præteriit. ſi verò ex multitudine, fieri
poteſt vt adhuc nunc etiam vas amplius rumpatur,quum
efficiens cauſa adhuc maneat.In huiuſmodi itaque affe-
ctione multitudo quamcitiſſimè euacuanda eſt: deinde
ſanguis ſiſtendus,poſtremò vlcus curandum. In quibus
G verò iã ceſſauit cauſa efficiẽs,protin⁹ ſanguis ſiſtẽdus eſt,
& deinceps vlcus curandum. At quo modo ſanguinem ſi-
ſtemus? nimirum vt ruptum adſtringamus ac obturem⁹,
& ſanguinem aliò diuertamus. Obturabuntur autem la-
bia,vel digitis noſtris,ſi in ſuperficie vlcus fuerit: vel per
deligationem, & per refrigerantium ac adſtringentium
pharmacorum adhibitionem.Nonnũquam & grumis cõ
creti ſanguinis vaſis oſcula occluduntur. Cæterùm ex iis
quæ imponuntur,aliqua adſtringunt,aliqua meatus obdu
cunt,aliqua cruſtas inurunt.Quæ itaque meatus obſtruũt
ad ſanguinis eruptionem adhibita, citò occludunt: quæ
H verò cruſtam inurũt, cruſta excidente vlcus cauũ faciũt,
& ſæpiſſimè excidẽtibus cruſtis, ſanguinis eruptio cura-
tu difficillima ſequitur. quapropter eiuſmodi medicamẽ
tis non niſi cogẽte neceſſitate vtemur, veluti ſi à putrida
eroſione ſanguis erũpat. tũc enim omni putrido exciſo,

tutius est vel cauteriis mali radicem exurere, vel crustam inurentia adhibere, præsertim in pudendorũ ac sedis affectionibus. Nam tales partes ob redundantem humiditatem, & acrium recrementorũ transitum facillimè putrescunt. Proinde in eligendis medicamentis quæ crustã inducunt, non tantùm caliditatẽ sed etiam adstrictionẽ cõsiderabimus: talia verò sunt, misy, chalcitis, atramentũ sutorium. Quæ enim ex calce viua & auripigmento fiunt, vehementiora quidem his sunt, sed crustæ inde inductæ citò excidunt, eo quòd nulla adest ipsis adstrictoria facultas: quæ verò ab adstringentibus inducuntur crustæ, diutius in corporibus persistunt. quæ res non modicã cõmoditatem affert: priusquam enim excidant, peruenit incarnatio, vt caro mediis partibus innata, tanquam operculum quoddam vasis fiat. Et hac de causa non festinandũ est (velut multi faciunt) ad crustarum ablationem, vbi eruptionis sanguinis periculum imminet: sed in his tantùm affectionibus in quibus ob putredinẽ cauteriũ adhibere coacti fuimus. Vocatur autẽ huiusmodi affectio Nome, quoniã ab affectis partibus proserpens, partes secundum naturam se habentes depascitur, & semper aliquã ipsarũ vlterius inuadit. Medicus itaque his cõsiliis instructus, ad sanguinis eruptiones curandas accedet, pro locorũ natura & venarum magnitudine remedia adhibendo. Et statim quidem digitis osculum vlceris vasis apprehendat, leniter innitens ac citra dolorem comprimens. simul enim & sanguinem sistet, & grumũ vulneri infiget. Quòd si vas vnde sanguis manat, in profundo etiã situm fuerit, exactius sanè hinc & situm ipsius, & magnitudinem didicerit, & vtrum vena sit an arteria cognoscet. Postea verò immisso vncino extendat, ac moderatè ipsum obtorqueat. si verò neq; sic sanguis sistatur, si quidẽ vena fuerit, conãdũ est vt citra vinculũ sanguinẽ supprimat per aliquod sanguinẽ sistens medicamentũ. Optima autẽ ex his sunt quæ meatus obstruunt, cõposita ex resina fricta, & farinæ tritici polline, ac gypso, & aliis huius generis. Si verò arteria fuerit, ex duobus alterũ faciens, aut vinculũ circundans, aut totum vas præcidens ac dissecans, sanguinem sistes. Cogimur tamen aliquando etiam magnis venis vinculum obligare, atque etiam aliquando totas ipsas dissecare, transuersas videlicet: quæ necessitas incumbet in iis quæ rectæ ex alto sursum feruntur, & præsertim per angustiam aliquam aut principales partes. Sic enim vtraque pars vtrinque retrahitur, & ab incumbẽtibus corporibus vulnus tegitur & occultatur. His autem peractis, incarnãdum vulnus est priusquam vinculum vasis excidat. Nisi enim producta caro circumsitum dissectæ arteriæ locũ præmuniuerit, sed vacuus locus inuentus fuerit, affectio sequetur quam aneurisma appellant. Quapropter in his potius suadeo vt sanguinem sistentibus, quæ meatus obstruunt, vtaris, quàm iis quæ crustam inurunt. citius enim ac tutius post illa vulnus incarnatur. Optimum itaque omnium quæ ego noui medicamentorum, quo etiam ad sanguinis è cerebri membranis eruptionem tutius vtemur hoc est. Thuris partes II. aloes partem I. cum oui cãdido ad mellis compagem subige, & mollissimis leporis pilis excepta, vasi ac toti vlceri vbertim impone, & forinsecus fascia ex linteo deliga, ita vt primas quatuor aut quinque eius obuolutiones super ipsum vas quod sanguinẽ fundit facias, & hinc ad radicem eius procedas: deinde alternis diebus soluas: & si quidem adhuc tutò adhæserit vlceri, medicamẽtum rursus aliud ipsi circũfundas, & linamentũ prius ex pilis leporis cõstans velut prius madefacias, ac rursus velut antea deliges. Si verò prius linamentũ sua sponte exciderit, sensim per digitum vasis radicem comprimas: & hoc quidem leniter adimas, aliud autẽ apponas. Atque eo curationis ductu vteris donec vas carne impletũ fuerit, ægro in multa quiete seruato. At verò hoc medicamento variè vtimur aliquando duplũ thuris ad aloen addentes, aliquando ambo æquali pondere miscẽtes. Sed & mannam quãdoque pro thure admiscui, vt quæ vehementius adstringat. Illud porrò cõstat, in duris corporibus ea quæ magis adstringũt, & plus aloes habẽt, adhibẽda esse: in mollib⁹, ea quæ plus thuris habẽt. Sed & ad sanguinis è cerebri mẽbranis eruptionem, & ad

A vulnera in collo vsq; ad ipsas iugulares venas, medicamẽto vtimur quod plurimũ thuris recipit. in his enim sanguinẽ citra vinculũ sistit. Et quãuis multa sint quæ meat⁹ obstruãt medicamẽta, nullũ tamẽ æquè incarnat. Optimè etiã obstruũt meatus pharmaca ex pice torrefacta, & colophonia, & puluere molẽdini parietibus adhærẽte, & gũmi, & tragacãtha ac similibus: quandoque etiam ex gypso præparata. & symphyti quoque radix ad hanc præstantissima est. Maximè conuenit vt medicus pharmaca sanguini sistendo idonea apud se præparata habeat, quò sin- B gulis opportunè opem ferat. tale est siccum Philagrii ad sanguinem sistendum ex aloe & thure paratum. Primùm autem digitis dissectæ partes cõmittantur ac cõprimantur donec cohæreant. tunc enim impactum medicamẽtum sanguinis impetũ cohibet: qui amplius adhuc supprimetur, si leporis pilos molles sub ventre repertos ad impactum medicamentũ apponemus, & ex eodem sicco superinspergemus. atque hoc ita finendum est, donec caro excreuerit velut operculum sectioni obducta. Confert ad idem Rhodiũ suprà inter deprimentia ac cõtrahentia C relatum. Cæterùm quædã ex sanguinem sistẽtibus (velut diximus) crustã inducunt, quædã cum siccitate adstringunt, quædã explent & glutinãt, quorũ aliqua magis parabilia referemus, quò ad singulas causas peculiare medicamẽtum in prõptu habeatur. Ex iis igitur quæ crustam inurunt, citra mordacitatẽ & efficaciter sanguinẽ sistit hoc: Sandarachæ, auripigmenti, chalcitidis, calcis, sing. drach. IIII. hoc Ammonius chirurgus vtebatur. Eo verò adhuc efficacius est quod habet, Chalcitidis drach. octo, atramenti sutorii drach. decem, calcis viuæ drach. VI. æris D vsti drach. VI. misyos, diphrygis, sing. drach. V. Aliud celebre. Aluminis scissi, atramenti sutorii, gallarum, sing. drach. VI. misyos drach. octo, soreos drach. IIII. hoc optimè facit & ad nomas. Aliud ex Eretria terra. Terræ Eretriæ aut Cimoliæ, drach. octo, squamæ æris, aluminis scissi, resinæ aridæ, thuris, myrrhæ, sing. drach. octo, aceti quantum satis est. terito in sole ad cõpagem, & pastillos formato. Aliud. Spongiã nouam liquida pice imbutã bitumine trito insperso, in olla exurito: deinde eius sextãtẽ accipito, chalcitidis, misyos, sing. vnc. I. At si mitius E facere volueris, accipe spõgiæ ita vstæ sextantem, plumbi vsti & loti vnc. I. stibii vnc. I. hoc crustã nõ inducit. Aliud cõfestim sistens sanguinis eruptionem. Chalcitidis drach. VIII. thuris siue mannæ eius drach. XVI. resinæ aridæ, gypsi recentis, sing. drach. VIII. Cætera trita ac cribrata in pyxide ærea seruato: gypsum verò quo tẽpore medicamento miscendũ est, recẽs terito, & admisceto. Aliud sanguinẽ sistẽs, citra crustæ inustionem: Misyos, succi polygoni sicci, sing. drach. XII. aluminis scissi drach. XXI. aridum aceto rigatum spongia excipe, & vlceri apposi- F tum deliga. Aliud Oribasii. facit ad pudendorum & totius corporis nomas: callos etiam exterit, & strumas sanat. Minii cum oleo rosaceo subacti, sulphuris viui, auripigmenti, sandarachæ, calcis viuæ, æquas portiones vnito, ac vtitor. Aliud. Optimum ad sanguinis eruptiones, Galeni. Gypsum & tritici pollinem oui cãdido excipe, & cum leporis pilis impone. Aliud. Resinam pinus probè tritam vel per se, vel cum thuris polline adhibe. Qui ergo plura medicamẽta expetit, multa in simplicium medicamẽtorum libris, & in tractatione de singularum partium morbis inueniet. sed & quæ nunc re- G censui sufficere possunt. Omnia enim alia ex iisdem præparantur, & non longè viribus inter se differunt, quædam fortiora, quædam debiliora sunt, vt cuique congruũ eligi possit. Etenim quũ eunuchus quidam in summitate manus vlcus haberet, idque malignum euaderet, & circumcirca eroderet, & sanguis ex ipso manaret, medicamentum ex thure & aloe apposui albumine oui exceptum, & hoc magis auxit sanguinis eruptionem. Detracta itaque aloe, thus ipsum per se cũ ouo imposui, & neque sic san- H guis sisti potuit. Cognoui autẽ quòd ex multa sensus subtilitate hoc pateretur: quapropter linamenta posca dilutissima imbuta indidi, iussique tandẽ assiduè super linamẽta instillare, atq; ita statim sanguinis eruptionẽ suppressi, neque ab eodem medicamẽto vsq; ad exactã incarnationẽ

deſtiti. Aliud ad arteriam diſſectam. Sal commune, & equi aut aſini fimum ſiccum, pari portione cum lixiuio quercini cineris ſubactum impone. Aliud. Porrum cum aceto tuſum impone. Aliud. Cochleas cũ domibus ſuis, tum paruas tum magnas, vſtas tritas impone.

Exedentia & vrentia medicamenta, Cap. LII.

ERodentia & vſtoria medicamenta, ad columellas adhibemus aſſiduè deſtillantes ac laxatas, & ad calloſas carnis excreſcẽtias, vlceráque cãcerata & ſtrumas quas erodere volumus: item ad coxendicum & articularẽ morbum, affectiones ſplenis, pro cauterio: præterea ad formicarias verrucas, clauos, ficoſos tumores, & alia huiuſcemodi. Præcipua verò ipſorum vis eſt ad carbunculoſa & maligna vlcera. adhibita enim nomas compeſcunt, & cruſtas exterunt. Eroſiuum citra mordacitatem: Squamæ æris drach.IIII. ſandarachæ drach.II. veratri nigri, auripigmenti, ſing. drach.I. præſtantius hoc euadet, ſi pro auripigmento aluminis ſciſſi par pondus adieceris. Aliud.

Squamæ æris, ſandarachæ, auripigmenti, veratri nigri, ſeminis vrticæ toſti, æquales portiones cum roſaceo terito, ac vtitor. Aliud citra omnem mordacitatem cruſtas in altum inducens: Squamæ æris, ſandarachæ, ſingul. drach.III. veratri nigri drachm.I. ad humida vlcera vtere ſicco: ad reliqua cum roſaceo. Oribaſii eroſiuum efficaciſſimũ quo vtor: Seminis vrticæ, ſquamæ æris rubræ, ſandarachæ, par pondus cum roſaceo terito, ac vtitor. Aliud. Sandarachæ, aluminis ſciſſi, ſingul. drachm.IIII. ſquamæ æris drach.II. auripigmenti drach.I. Et ſi quidem nome eſt quæ adſtringi debet, ſiccum adhibeto: ſi verò ſtruma aut canceratus tumor curandus eſt, roſaceo excipe, & quotidie bis impone. Ceratũ vſtorium quo ad lippitudines vtimur, temporibus adhibito donec rubeſiant. facit & ad coxendices: ſtatim enim ſedat dolorem. Cantharidum, atramenti ſutorii, ſucci thapſiæ, allii, ſingulorũ vnc.I. ceræ trientem, olei quincuncẽ. Aridis ex aceto tritis liquabilia liquata admiſceto. & vbi locus rubicundus factus fuerit, illinito ea quæ ad ambuſta ab igne præparãtur. Aliud cauterium è viſco: Calcis viuæ, fæcis vini vſtæ, ſing. drach.IIII. viſci drach.II. nitri dr. vnã. Mitius hoc fiet, ſi calcis drach.III. ſolùm acceperis, & ſaponis quantum ſatis eſt: at ſi deſit ſapo, lixiuii lib.I. ad tertias coquito, atque hoc modo præparato: Arida læuiſſimè trita, viſco ad ignem liquato excipies, & rudicula agitabis. deinde ad frigefacta lixiuiũ paulatim inſtillabis, & emollies vt medicamentum ſtrigmentitia ſpiſſitudine liquidius euadat. quod in plũbea pyxide ſolidiore ſeruabis, & ſi reficcetur, lixiuium ſubinde inſtillabis. Hoc ad menti impetigines ad ſemihoræ ſpatium illinito, & poſtea loco per ſpongiam foto, albumen oui, aut emplaſtrum ex plumbagine aut ordeo, paratum imponito. Hoc aliqui etiam ad coxendices, & ſplenis affectiones, ac articularem morbum vtuntur, hoc modo applicantes: Linteolo cuidã detrito medicamentum aliquod glutinoſum illinunt, & hoc rotundis foraminibus pertuſum adhibent, foramina vertentes eò vbi inuſtionem facere volunt: atque iſtic medicamentum vſtorium vbertim imponunt, quò videlicet pars requiſita tantùm inuratur. tum braſſicæ aut betæ folia ſuperimponunt, & decem aut pluribus horis ſinunt: & ablato poſtea medicamento, ad mitigatoria tranſeunt quæ ad ambuſta parantur. Eroſiuum incomparabile: Veratri nigri drachm.III. ſquamæ æris rubræ drachmas XII. ſandarachæ, auripigmenti, ſingulorum drachm.II. atramenti ſutorii drach.IIII. ventrium cantharidum drach. XII. omnia lixiuio excipito. Cauterium ad columellas, Demoſthenis: Calcis viuæ drach.IIII. fæcis vini vſtæ drachmas II. (ſit autem fæx nõ vetuſta, ſed duorum mẽſium) nitri toſti drach.II. minii drachm.I. Cum lixiuio ad mellis liquidioris ſpiſſitudinem terito, & bis aut ter ebullire ſinito donec cogatur. deinde in plumbeam pyxidem recondito ne exareſcat, & ea gratia ſubinde lixiuium inſtillato. Facit ad verrucas cum alias, tum formicarias appellatas: reduuias digitorum, clauos pedum ac manuum, callos, cicatrices eminentes, & carbunculos. At verò poſt columellæ vſtionem, oleum gargarizandum & in ore tenẽ-

A dum exhibeto. Tertia die tranſacta, ex aqua mulſa, aut lacte cum melle os eluatur, donec excidat cruſta. eodẽ modo etiam anthero, ſiue florido, aut Phrygio medicamento vteris. In aliis verò corporis partibus ad locum inuſtũ repurgandum, aluminis liquidi, amurcæ, mellis cocti, æquales portiones miſce & adhibe. Et poſt repurgata vlcera, mitigatoriis medicamentis vtere.

De ſinibus, Galeni, Cap. LIII.

OMnia ſinuoſa vlcera modò aqua mulſa, modò vino, modò vino mulſo, modò aceto mulſo eluimus. ad B extergendam enim ſaniem, aqua mulſa præſtat: ad repurgandum verò & roborandum, vinum mulſum confert: ad glutinationem, vinum: ad cruentum ac graueolentem humorem, acetum mulſum. At in diuturnis affectionibus incarnatione opus habentibus, medicamenta meatus obſtruentia plurimo roſaceo diluta, per fiſtulam in directum perforatam cui veſica alligata eſt, infundemus. In quem vſum probè facit Machærionis emplaſtrũ, & quod Iſis, & quod Harmonia appellatur, & pleraque nigra. Sed & hoc quod ſubiiciemus probè facit. primũ enim ſinus C repurgat, deinde incarnat, poſtea glutinat. Corticem caprifici à teneris ramulis detractum in oleo coquito, & oleo excolato ceræ quantũ ſatis eſt admiſceto, vt liquidũ & infuſile fiat medicamentum. De quo quantum ſatis eſſe videbitur, tepidum in ſinum infundes, & parato ex eodem ſolidiore cerato, ipſum impones ac deligabis. Potes & forinſecus imponere emplaſtrũ Barbarum, & quæ ex pice ac bitumine præparantur, & quod ex ſalicibus conficitur, & quod è vino mulſo, & quod ex ſpuma argẽti, & Harmonia, & emplaſtrũ Piſcatoris, & melinũ Paſionis. Ad D eos tamen qui vicinas partes teneriores habent, magis cõueniũt emplaſtra ex ſale parata. Supra emplaſtra verò ſpõgia aceto mulſo, aut poſca, aut vino imbuta imponatur. Deligatio verò à fundo ſinus incipiat, & ad oſculum vlceris deſinat. Et linteorum obuolutiones citra dolorẽ quidem fundum ſinus adſtringant, ſed inde paulatim remittantur, ac laxius ad oſculum vlceris connectantur: ita vt emplaſtrum quod forinſecus ſinui adhibitum eſt, iuxta oſculum forcipe præcidatur, quò ſanies excerni poſſit, & E aliud paruum reciſi loco imponatur ex eodẽ medicamẽto. ſit autem laxius propter eandem ſaniei excretionem, & alternis diebus auferatur, relicto illo totum ſinum ambiente. deinde vbi ſinum agglutinatum cognouerimus, ad cicatricem inducentia pergemus. An autem probè glutinatus ſit ſinus in profundo, ex pure effluente cognoſcemus, ſi modicum effluxerit & cõcoctum: & ſi in ipſo ſinu neque dolor, neque tumor percipiatur, ſed contractus fuerit locus, ſiccuſq; ac doloris expers. Illitio ad ſinus antiquos. Gallas omphacitidas ad duas horas oleo macerato, & in fictile ſiue æneum lebetem coniectas cum oleo F coquito ad prunas donec nigreſcant & velut torrefiant. deinde ex oleo eximito, ac frigefactarum vnc.I. accipito, & aluminis ſciſſi, aloes, ſing. vnc.I. addito, & radicum althææ ſiccarum, artemiſiæ vnicaulis ſiccæ, ſampſuchi, ſingulorum ſextantem adiicito, & ſingula ſeorſim terito, ac cribrato, & poſtea miſta ſimul ſeruato, & vſu expetente, oui luteo excepta illinito. At verò in ipſo vlceris oſculo paruum emplaſtrum impones ex paſtillo qui ad Iudæum refertur. Idem medicamentum facit ad fiſtulas, herniam aquoſam, & podagram.

G

De ſinibus attritam cutem habentibus, eiuſdem, Cap. LIIII.

INflammationibus ad abſceſſum mutatis, ſi ſerius inciſio fiat, contingit aliquando vt cutis ſinui incumbens, tenuis velut detritum veſtimentum reddatur, & propterea huiuſmodi vlcera detrita appellantur, quæ difficulter cõaleſcunt ac glutinantur: & præſertim ſiquis compage ſiccum medicamentum imponat. Ab his enim magis adhuc cutis deteretur, & exareſcet velut pelles attritæ. Ad ea H igitur glutinanda vtendum eſt medicamento compage quidem liquido, facultate verò ſicco: quale eſt phœnicinum emplaſtrum Galeni, quod nos ad huiuſmodi affectiones præſtare cognouimus, ſi ita paratum fuerit vt neque valde durum ſit, neque adhuc inquinare deſiuerit: ita

enim præparatum & cruenta vulnera glutinat, & omnibus vlceribus cicatricem inducit. Ad sinus autem detritos efficacissimum est, quod tenerum est & compagem mollem habet,& cum oleo veteri ac vino moderatè antiquo resolutum est. nam sicut duritiam ad hos vsus improbamus, ita mollitiem nimis fluidam reiicimus. liquidum enim calido corpori incumbens diffluit, & linteolum siccum relinquit, quod non solùm nihil prodest sed etiam glutinandæ cuti obest. Sed & mel moderatè coctum ad hanc sinuum affectionem mirificè cōducit: cui myrrham,vel aloen,vel thus probè trita,seorsim singula, vel simul omnia inspergere prodest. præferam si linteolo illitum mel liquidius appareat. Expertus sum & centaurium tenue mirandum pharmacum ad hos vsus: deinde symphytum, & plantaginis folia cum radicibus siccata. Conuenit & rumicis radix, oleastri folia, verbenaca supina cum radicibus, vitis alba, iris, dictamnum, saluia, polium, sabina, cupressi folia, salicis succus: & in teneris carnibus erui farina. Quæ omnia prius tundenda ac cribranda sunt. & ex eis tunc melli admiscendum est quum coctum ab igne aufertur, ita vt probè cum eis agitatū mel, donec tepidum fiat, imponatur linteo inductum.

De fistulis, Cap. LV.

Quandoquidem sinus malè curati in fistulas mutari solent, de his quoque ex ordine dicendum est. Appellantur autē fistulæ per translationē à fistulis arundinū aut ex alia materia confectis. Nam in ipsis cauitas quædam est arundinum cauitatibus similis, & sinus callosus inest qui citra chirurgiam aut fortius pharmacum rescindi non potest. Fistulis itaque obliquis sub cutem extensis, specilli nucleum immittimus, & eleuata cute totam longitudinem vna sectione incidimus. deinde callos velut fistularum causas, si in superficie fuerint, specillo deradimus: sin in profundum penetrauerint, scalpello rescindimus. Nisi enim rescindantur, neque caro produci, neque vlcus coalescere poterit. At si fistula non fuerit obliqua, sed decliuis & ad profundum vergens, fistulæ ambitum resecamus, tantum de carne circumsita auferentes, quò calli commodè resecari possint. Si verò fistula in os definat, ab osse denudato squamam deradimus. Cæterùm fistulæ in os desinentes, ampliores quidem nucleo specilli immisso ex renitentia deprehenduntur: in angustioribus verò apice specilli pertentamus, & durum ac osseum corpus occurrens contingimus ac sonum quēdam percipimus, velut assis ære percussi, qua arte non solùm fistulam ossi contiguam esse, sed etiam an corruptum aut illæsum sit dignoscimus. Inducto enim vndiquaque specillo, si tanquam à læui corpore ipsum semper lapsare percipimus, os incorruptum est: si verò specillum aliquibus partibus inhæserit, inæqualitates ac asperitates subesse indicium est, & ex eo os corruptum esse coniectamus. At in fistulis quæ amplissima habent oscula, sæpe visu os deprehendimus, vt coniectura non sit opus. Si verò obliquæ fuerint, flexúmque aliquem vel plures habuerint, vt specilli apex progredi non possit, virgulam plumbeam aut stanneam parabimus, qua iter pertentemus. quum enim flexilis valde sit, ad fistulæ figuram facilè se accommodabit. Si verò propter nimiam obliquitatem fistula nihil tale admiserit, ex humoris allati natura fistulæ terminum cognoscemus. Quòd si fistula neruum attigerit, ex dolore indicabitur. punctionis enim sensum exhibebit, aut stuporis: deinde motus qui ab illo neruo persici solet, deterior apparebit. Sed & in specilli contactu molestus sensus perceptus, indicationem faciet: humor autem inde allatus tenuior est, similis ei qui ab ossibus defluit, non quidem oleosus aut pinguis, sed saniosus & glutinosus. Eadem verò accidentia concomitantur fistulas ad musculos penetrantes. In iis autē quæ carnes tantùm penetrant, crassiorem ac humectiorem saniem reperies. Quæ verò venas occupant, eadem accidētia habēt quæ ad neruos sunt relata, sed imbecilliora, dolores item ac puncturas. verùm nullus motus impedietur. idem verò etiā de his dicendum est quæ ad arteriā pertingūt. At verò si fistula locū erodente vena fuberit, plurimus ac crassus sanguis effunditur: si verò arteria, tenuis &

A flauus cū multo spiritu ac stridore exilit. Atque hactenus de fistularum signis ac differētiis, deinceps autē de medicamētis ad easdem cōferentibus tractandū est. Post callosarū igitur partiū resectionē, carnosis quidem partibus suppurādi ductum adhibebimus, & desquamata ossa siccare conabimur. Basilicū itaque emplastrū & reliqua huiusmodi inter suppurantia medicamenta habētur: sicut etiā quæ capitalia appellantur deficcādi vim habent. linamenta quoque melle illita cōmodè induntur. Ad fistulas verò inchoantes nec adeo profundas, quarū chirurgiā ægri penitus recusant, medicamēta callos exterentia

B adhibebimus. deinde remoto callo, curatione reliquis vlceribus cōmuni vtemur. Collyriū fistulare, ab antiquis fistulis callos exterens: Atramenti sutorii, misyos, chalcitidis crudæ, æruginis, aluminis scissilis, rubricæ sinopicæ, gummi, æquales portiones aceto accipito. Quòd si pro gummi, thus adieceris, & duodecuplū mellis admiscueris, callosos sinus repurgat. at si vni eiusdem parti octuplum mellis adieceris, incarnat & ad cicatricem per-

C ducit. Aliud, faciens ad fistulas antiquas: Misyos, atramenti sutorii, aluminis scissi, ammoniaci thymiamatis, æquales portiones excipe aceto. Aliud siccum, callos fistularū exterens: Cadmiæ, chalcitidis crudæ, sandarachæ, gummi, sing. quadrantem, æris vsti, misyos crudi, sing. sesquiunc. Aliud xyraphium, *hoc est callos deradens*: ad capitis ac menti sicosas papulas faciens. Misyos, chalcitidis crudæ, sing. drach. II. aluminis scissi drachm. I. præpara, & eloto prius loco, medicamentum vbertim inspergе, & postridie rursus eloto loco, & calli ramento spongia

D deterso, nouum medicamentum adhibeto, tamdiu hoc repetens donec totus callus fuerit derasus. & cauendum interim est ne olei cōtactu pars curāda inquinetur. Quòd si ita visum fuerit, poteris ammoniaci thymiamatis drachmam vnam aceto resolutam ad septem huius medicamenti drachmas admiscere, & collyria efformare. Aliud collyrium fistulare: Chalcitidis crudæ, misyos crudi, æruginis, soreos, atramenti sutorii, ammoniaci thymiamatis, æquales portiones aceto excipito. Aliud Philosophi: Brassicæ radicem, cucurbitam siccatam, os canini capitis, cerui cornu, simul exurito, & ad cinerem ipsorum,

E origanum & stercus gallinaceum, vtrūque siccum ac tritum, admisceto, & arida seruato. Vsu verò expetente, fistulæ osculum vino humectato, & siccum largè inspergito, & linteolo imposito deligato. hoc abscessus rumpit, & sanat fistulas chirurgia nondum attactas. Aliud eiusdem. Conchas cum testis exustas & tritas adhibe: vel carnes cochlearum cum myrrha, thure & aloe, in fistulam inde, externísque impone. Aliud fistulas mirificè reficcans. facit & ad feminis fluxum, capitis destillationem, aures cō-

F tusas ac dysenterias. Consumit omnem humiditatem. idē pubi & lumbis impositum, muliebrem fluxum & hæmorrhoidas sistit. Cochlearum carnes cum domibus suis, bulbum paruum, bitumen, aloen, thus cum aceto terito, ac vtitor. Aliud ad fistulas optimum. Polygoni folia à ieiuno commanſa apponito, & vuas passas vnà cum vinaceis tritas superligato. & ne contempseris medicamenti vilitatem. Aliud siccum Magistriani, fistulas incarnans: Chamæleontis nigri radicem, corticem pinus, thus masculum, aristolochiam longam, singula paribus

G portionibus terito, & fistulæ aqua mulsa elotæ sicca insper gito. Aliud. Aloes sextantem, radicis anchusæ vnciā vnam. replet & incarnat. Aliud. Squillam in olla vstā ac tritam indito. Aliud præsentaneum, quod Hercules appellatur. idem etiam ægilopas radicitus tollit. Pridie verò papyrus in fistulam indatur: deinde collyrium ad fistulæ siue papyri mensuram immittatur, & per triduum sinatur, & in quarta fistulam prorsus sanatam comperies: Cadmiæ ostracitidis drachmas sex, æris vsti dra-

H chmas quinque, misyos tosti drachmas nouem, chalcitidis crudæ drachmas octo, cantharidas numero septem, libanotidis siccæ drach. I. hermodactyli radicem integrā, gummi drach. X. excipe aceto & collyria formato. sunt qui atramenti sutorii & æruginis, singulorum drach. sex adiiciunt. Aliud ad fistulas vsque ad os pertingentes: Squamæ æris, æruginis, ammoniaci thymiamatis, singu-

lorum æquas partes aceto fubige,& paftillos efforma. Vfu expetente quantum fatis eft accipito,& ad ignem emollito,& collyria formato fiftulæ æqualia, eáque indito.

Aliud Oribafii,ad fiftulas & vibices, à Dionyfio acceptum. Foliorũ lepidii herbæ in vmbra ficcatorum, floris cnici,mellis defpumati,terebinthinæ,æquales portiones. Arida cũ aceto terito,& adiecto modico rofaceo, omnia fimul ad emplaftri formam fubigito: poftea fiftulæ ex aceto præfrictæ,lepidii folia ficca trita infpergito,& fplenium ex medicamento illitum fuperimponito. Aliud experimento conftans: Radicum liliorum vftorum cinere fiftulam expleto,& callus exteretur, quo fublato fmilacem herbam arundinibus fe implicantem,flore candido, foliis hortenfi phafelo fimilibus,accipito, eámque ficcã vftam tritam fiftulæ indito,& incarnabitur. Aliud. Oleaftri radicem vftam terito,& ficcam fiftulæ vino calido auftero elotæ infpergito,& callus excidet. Aliud fiftulas incarnans: Lapidem tranflucidum fpecularem appellatum vrito,ac tritum fiftulæ infpergito. Cæterùm poft vfum eorum quæ callos exterunt,collyriis repurgantibus vtendum eft ex ærugine & melle cocto. Medicamentum finus repurgans & incarnans. Myrrhæ,croci, ariftolochiæ, rubricæ finopicæ,fingulorum vnciam vnam,fel taurinũ integrum,mellis quadrantem. Fel cum melle coquito,deinde reliqua tenuiffimè trita admifceto, & rurfus coquito,& collyria formato. Aliud. Mufcii herbæ,quam & dorcadiadem vocant,mifyos torrefacti,fingulorum drachmas octo,falis communis,aluminis fciffi,æruginis,fingulorum drachmas duas,chalcitidis drachmas decem,nitri,terebinthinæ,fingulorum drachmas quatuor, mellis libras tres,aceti libram vnam. Quæ teri poffunt terito, & omnia melle excepta coquito,& collyria formato, quæ in finus ac cauitates indes. Emplaftrum Oribafii ad finus & fiftulas,è cedria præparatum, difcutit enim ftrumas,& ad elephantiafis tumores prodeft: Ceræ,picis ficcæ,fingulorum libram vnam, colophoniæ beffem, cedriæ fefcuncem,propolis trientem,vel(vt alii habent)fefcuncem. reliqua omnia donec non inquinent coquito: deinde propolin adiicito, vnito,ac vtitor. Aliud. Picis, ceræ,fingulorum libram vnam,colophoniæ,cedriæ, fingulorum fefcuncem, coquito fimul donec non amplius inquinẽt, & propolis fefcuncem adiicito,& fublatis ab igne,thuris, aloes,& aliquando myrrhæ,fingulorum vnciam vnã admifceto. Emplaftrum Magus vel Hephæftias nuncupatũ. glutinat finus & fiftulas,& alia huiufmodi: Spumæ argẽti libram vnam,fcoriæ argenti quæ helcyfma *Græcis* appellatur,libras duas,teftæ clibani antiqui,ceræ, fingulorũ libras tres,olei libras fex,fucci coriandri fextar. vnum, fimul coquito donec non amplius inquinẽt: deinde ceram adiicito,vnito,ac vtitor. idem hydropicis confert. Quidã ceræ nihil,quidam quadrantem faltem iniiciunt: alii verò ita præparant: Teftæ fictilium libras duas, plumbaginis libras duas,olei fextarium vnum. fed hoc modo compagẽ nõ acquirit. Commodũ eft fiftulis etiam nigrum è lolio præparatum,& reliqua eius generis. tutò etiam adhibetur quod ex argenti fpuma paratur,& quod ex aceto & oleo. vtrunque in proximo Sermone habetur. Commodat quoque fuluum Galeni quod ad maligna vlcera paulo antè defcriptum eft.

De gangræna & fphacelo, Galeni, Cap. LVI.

Gangrænam appellant quãdo ob inflammationis magnitudinem, mortificatio partis imminet. & nifi celerrimè fuccurratur,pars ita affecta facilè mortificatur, & malum ad contiguas partes proferpens fingulis perniciẽ impertit. At vbi iam pars mortificata penitus fenfum amifit,non amplius gangræna fed fphacelus, *id eft caries*, malum appellatur. Accidit autẽ hæc affectio etiam offibus, quum circumfita caro vitiofos humores generãs, per hos illa perrigauerit ac putrefecerit. Proinde partem mortificatam celerrimè refecare oportet, quatenus contingit vicinam fanam, ita vt nihil prorfus putridi ac cariofi relinquatur. deinde locum inurere,& poftea fefamum cũ melle,vel ficcum capitale item cum melle adhibere: deinde panem exterius, vel farinam ordeaceã aqua & oleo fubactam imponere. Sed & iris & panacis radix, & ariftolo-

A chia,ac eruum cruftas tollunt,fingula cum melle. Itẽ Machærionis emplaftrum & ifis,cum rofaceo & melle diluta. Vbi verò cruftæ exciderint, curationẽ reliquis vlceribus communem adhibeto. Cæterùm priufquã pars mortificatur,& affectio adhuc gãgræna appellatur, fanguinẽ in loco affecto impactum,quantum eius fieri poteft,plurimum euacuabimus: propter quem fanè mortificatio cõtingit,quum arteriæ ob locorum anguftiam diftendi nõ poffint: atque fic reliquo perfpirationẽ exhibebimus. aut

B igitur fi vena magna fuerit in loco affecto, hac diffecta corruptum fanguinem euacuare oportet,& fæpe velut varicem volfella correptum excindere: aut totam cutem affectæ partis profundis fectionibus diuidere, aut vulnufculis altioribus incuffis fcarificare,& fanguinem effluere finere,& poftea imponere pharmacum ad putrefcentia cõmodum. Talia verò funt,farina erui aut lolii cum aceto mulfo: vel fi hæ non funt,fabacea. Quarũ vires quũ intendere volumus falem adiicimus, aut aliquem paftillum læuiffimè tritum ad normas fuprà defcriptum: qualis eft

C Andronis, Pafionis, & Mufæ, & nofter Afclepius appellatus, quibus omnibus pro ægroti corporis habitu vtere. rufticana enim & duriora natura, fortioribus medicamentis opus habent: molliora, debilioribus. Profunt etiã gangrænis nuces veteres,farina lolii cum raphano & fale, & aliquando aceto. Vuæ paffæ demptis vinaceis cum raphani cortice,vrticæ folia,raphani femen cũ aceto: quæ etiam cruftas tollunt. item lupinorum amarorum decoctum affufum. Aliud ad gangrænas: Sordes matulæ adhærentes illinito,& poftea vrina abluito. nonnulli cedriã

D fordibus admifcent. Aliud. Plurimas lactucas exemptis fibris cum loliacea farina imponito. aliqui iridis farinam accipiunt. Aliud. Hoc & vitiligines & alia huiufmodi fanat,& inflammationes mitigat. Herbam catanancen vrito, eiúfque drach. octo cum gummi drach. fedecim cum aceto terito & imponito. Aliud. Æruginem,rubricam,alumen fciffile,paribus portionibus ex aceto trita adhibeto.

De canceratis tumoribus, eiufdem, Cap. LVII.

E Cancerati tumores ex atra bile craffiore efferuente generãtur: quæ fi etiam acrior fuerit, vlceratos tumores efficit. Quapropter huiufmodi tumores inflammationibus acriores funt, citra tantam caliditatem, habéntque venas plenas & circumcirca extentas, ad fimilitudinem pedum cancri animantis. Quandoquidem verò è profundo inutilis fanguinis multitudo attrahitur, ideo varicofæ reddũtur venæ,& infanabilis morbus efficitur, quum ob nimiam craffitudinem, humor neque repelli, neque difcuti, neque per totius corporis purgationem leuari pof-

F fit,& leniora quidem medicamenta adhibita contemnit: ab acrioribus autem irritatur. Fieri tamen poteft vt incipientes cancros, priufquam in affecta parte confirmentur, augeri prohibeamus, atræ bilis humore euacuato. Primùm itaque mitioribus ad hoc vtemur, quale eft epithymum cum fero lactis: deinde Hiera Rufi, quæ veratrum pro virium robore admixtum habet. At folani fuccus forinfecus illitus, vlceratum cancrum mirificè mitigat. Ex eo autem linteolum molle duplicatum madefactum imponendum eft,& fupra ipfum quoque lana tenera impo-

G nenda eodem fucco imbuta, fed & ipfe fuccus affiduè his fuperfundendus eft, vt ne hæc exarefcant. vtendum eft & medicamento è pompholyge ad cancros vlceratos. Sed & hoc quod fubiungam, ad cancerata ac maligna pudendorum, fcroti, fedis, mamillarúmque affectiones,& ad ani ac muliebriũ locorum rimas & tubercula efficax eft. Oleum rofaceum & hyofcyami, aut folani, aut femperuiuæ, aut vmbilici veneris, aut pfyllii, aut vuæ acerbæ fuccũ in plumbeo mortario cum plumbeo piftillo ad ftrigmẽtitiam compagem terito. confert & cancri vfti cinis cum

H cadmia lota infperfus, vel cum cerato adhibitus. idem etiam gangrænis conducit. Aliud. Irionis femen cum melle ad emplaftri formam terendo redactum adhibeto, & maligna vlcera in quacunque corporis parte citò ad cicatricem perducet. idẽ facit & malicorium vftum tritũ infperfum. Aliud ad cancerata & maligna: Teftudi-

nem terrestrem donec inalbescat vrito,& cinerem ad alia cum butyro, ad cancros verò vlceratos cum oleo dulci ad emplastri formã subactum,splenio illinito ac imponito: repurgat enim,constringit,& ad cicatricem perducit, & prohibet ne malum reuertatur. Adhibetur idem vtiliter & gangrænis. Nec incommoda Theriace Andromachi cum modico rosaceo diluta. Æger porrò ptisanæ succo vberrimè alatur,& lactis sero:& ex oleribus malua, atriplice,blito,& cucurbita:piscibus verò petrosis:& volucribus omnibus præterquam palustribus.

De carbunculis, ex eodem,
Cap. LVIII.

CArbunculi à sanguine atrabiliario efferuente, & ad partem aliquam irruente generantur.& sunt sanè vlcera crustosa,plerunque à pustula incipientia, aliquando etiam citra hanc. Pruritus certè in principio in parte affecta adest, deinde modò vna pustula, modò plures tenues velut milii grana insurgunt, quibus ruptis similiter crustosum vlcus succedit. Quòd si etiam citra pustulas cutis excoriatur, semper tamen crustosum apparet vlcus, velut ea quæ à cauteriis fiunt.crusta iam cinereã,iam nigrum colorem habente, & fundo adhærente, & velut clauo affixa,comitante etiam noma depascente. At reliqua caro circumsita vehementer inflammatur, & nigra fit ac splendida instar bituminis & picis. talis autem est exquisitè atra bilis. Febris autem ægrotos longè vehementior quàm igne sacro correptos inuadit. At verò carbunculi qui iuxta carnem consistunt,citò abolentur. qui verò in membranis aut neruis fiunt,diutius permanent, & subiectos locos per consensum afficiunt. nam qui caput occupant,ad collum,aut ceruicē, aut pectus, aut brachia, aut sub alas consensum distribuunt. qui verò pudenda inuadunt, crura & inguina simul afficiunt. Aliquæ verò partes etiam ad suppurationem veniunt, quæ videlicet magis expositæ sunt iniuriæ. Dolores insuper accedunt longè maiores quàm pro paruitatis ratione. Sæpe etiam in repurgando vlcere,membrana aut neruus putrefactus medullæ speciem præse ferens eximitur. Carbunculum igitur vbi primùm eruperit,statim curare oportet,sanguine vsque ad animi deliquium euacuato. Nisi enim venæ sectionem quid prohibeat, à nullo auxilio maius emolumentum consequitur. Post sectam venam non inconueniens est locum scarificare, vulnusculis profundioribus impactis, ob humoris crassitudinem. Deinde aluus eluenda est, tenuissimáque victus ratio cum quiete & tranquillitate imperanda. Ad locum verò nihil vehementer repellens aut refrigerans adhibendum est. hinc enim maius dispendium quàm compendium sequetur. Non tamen affluxus negligendus est, sed medicamenta adhibenda quæ cum moderata repulsione etiam discutiunt. Tale autem est ex plantagine & lēticula cocta cataplasma cui addita est panis clibano cocti, neque nimis puri neq; sordidi medulla. In ipso verò carbunculi ambitu emplastra imponantur ad ambusta descripta. Super ipsum verò vlcus fortiora pharmaca imponemus,quale est Andronis, aut Pasionis,aut Polyidæ pastillus, & reliqui huiusmodi ad nomas parati, cum passo ad mellis compagem diluti. Carbunculorum autem crustas mirificè eximunt, & fluxionem ad locum sistunt, Verbenacæ rectæ folia cum adipe trita & apposita.idem faciunt & cupressi folia ac tenera germina, & pilulæ teneræ cum polenta. Aliud. Gallinaceum stercus siccum cum axungia subactum ipsi solùm carbunculo imponito,& bene sperato. Aliud. Nitri & rutæ pares portiones cum aceto adhibeto. Aliud. Fimi columbini,& seminis lini, æquales portiones cum melle imponito. Aliud. Silphium, rutam & nitrum, æquis portionibus cum melle soli carbunculo imponito. Sæpe etiam erodentia aliqua suprà descripta vlceri imponimus,& per linamenta indimus. In ambitu verò carbunculi, lenticulam coctam circumponimus. Aliud ad carbunculos mirabile. Liliorum radicem recentem & humidam ad emplastri formam tritam imponito, & brassicæ folium ne exarescat superimponito, & admiraberis. Circumscarificat enim & crustas eximit,repurgat, replet, ad cicatricem perducit, vt ne vestigium

A quidem eius appareat. Aliud Oribasii, minimè contemnendum: Saponis partem vnam, axungiæ tantundem,salis, cineris sarmentorum vitis, aut lignorum fici, sing.dimidiam partem,præpara & adhibe, & forinsecus panem illine. Aliud siccum,ad carbunculos & nomas. Chalcitidis crudæ,misyos crudi, atramenti sutorii, æris vsti,æquales portiones sub sole in aceto terito donec siccentur,& vtere sicco. misy verò non vratur sed tantùm torreatur. Siccum Oribasii, ad carbunculos, nomas, gangrænas,vlcera antiqua,& chironia, & ad strumas ac

B podagras: Spumæ argenti lib.vnam,olei antiqui sesquilibram,auripigmenti vnc. vnam. spumam argenti cum oleo coquito donec non inquinet, & ablatis ab igne auripigmētum adiicito,ac rursus coquito donec nigrescat. Deinde manibus refrigeratum subigito,& vtitor ad strumas quidem tali quale est:ad alia verò,cum oleo diluto, quò linamentis illini possit. Aliud Massiliensis, quod suæ ciuitati composuit,quum in ipsa carbunculi sæuirēt, & multos occiderēt. Bouis armentarii fimum siccum ac tritum seruato:vsu verò expetente,aqua madefactum so-

C li carbunculo imponito:& linteum aqua humectum,aut cataplasma è lenticula superponito. Aliud. Chrysocollæ,nitri tosti,lapidis asii,auripigmenti, sandarachæ, misyos torrefacti, chalcitidis, aluminis scissi, diphrygis, sing.drach.quatuor, terito & in æreo vase seruato. Vsus verò tempore,cum specilli nucleo in ipsum carbunculi vlcus indito,& viride subscriptum superimponito. Emplastrum viride. Thuris,æruginis,sing.drach.vnam,squamæ æris,aluminis scissi,salis ammoniaci,sing.obol.quatuor,ceræ drach.octo,resinæ pinus siccæ drach.sedecim,

D olei libram vnam. arida ad solem in aceto terito, & reliqua liquata adiicito,ac vtitor. Aliud Asclepiadæ: Nitri torrefacti,succi Cyrenensis,sing. drachm. tres, laseris drach.quatuor,S.ceræ colophoniæ,olei,sing.sesquiunciā, præpara & adhibe. Carbunculi humorē reficcat,& circūsitas partes scarificat. His autē scarificatis,vtere hoc quod mox describam: nam post scarificationem carbunculos à vicinis partibus radicitus euellit. Mali Punici acidi recentis ac maturi corticem,exemptis interioribus,in aceto coquito, & flaccidum factum tritū & super linteolum

E ad emplastri formam extensum adhibeto, assiduéque acetum superstillato ne exarescat. Idem etiam in pastillos formari potest,& in vmbra siccari, qui deinde vsu expetente aceto diluti adhibentur. hoc ego frequenter in principio vsus sanitatem restitui. Cæterùm pudendorum carbunculos eodem modo curabis, quem in oculorum carbunculis retulimus. Confert & mel admixta sapa coctum,& cum specilli nucleo sæpe præputio impositū.

Aliud Oribasii ad carbunculos: Chalcitidis,atramenti sutorii,sing.drach.octo,spumæ nitri drach. vnam.cum

F aqua tere & vtere. Probè facit & ouillum stercus torrefactum cum melle. Aliud. Ad carbunculos, nomas,putredines oris,suppuratas aures,& digitorum reduuias. Aluminis scissi drach.octo,chalcitidis drach.sex, sandarachæ drach.tres,malicorii, misyos,atramenti sutorii,nitri, omphacii sicci,sing. drach.duas. præpara, & vtere arido vel cum melle, & lenticulam coctam cum pane superimpone.

De erysipelate,hoc est igne sacro, Galeni,
Cap. LIX.

G FLaua bilis tenuior & acrior facta, vnà cum sanguine ad aliquam corporis partem irruens, erysipelas efficit, quod aut exulceratur,aut sine vlcere existit. Si itaque sanguis dominium habuerit,inflammatio ad erysipelatis naturam vergens exoritur: si contrà bilis dominatur,erysipelas ad inflammationem tendens appellatur. quòd si neuter humor excesserit,affectio inter erysipelas & inflāmationem media vocatur. At verò erysipelatis tumor feruentior ac flauior quàm inflammationis percipitur: non tamen dolorem,neque pulsum,neque pressionem,neque

H tensionem inflammationi æqualem inducit. sæpe enim per cutem tantùm diffunditur, carnem nulla iniuria afficiens. atque hoc est quod exactè erysipelas nominatur. Grauiora verò sunt erysipelata circa caput: quare nisi efficacibus auxiliis opem feramus, partes tonsillarum per

consensum afficiunt,inflammántque ac suffocant.Ea igi-
tur venæ sectione curabimus si sanguis redundarit: sin bi
lis, per medicamentum bilem flauam expurgans. vte-
mur & infusis efficacioribus. & quod influit repellemus,
& feruorem refrigerabimus per ea quæ humectāt simúl-
que frigefaciunt. sit autem terminus refrigerandi, mu-
tatio coloris. At verò id quod non exactè erysipelas est,
sed quodammodo ad inflammationis naturam vergit, li-
uidam cutem facit si plus æquo refrigeretur. Et nisi me-
dicus destiterit à refrigerando,etiam denigrabit,præser-
tim si senile fuerit corpus quod curatur,ita vt erysipelata
sic refrigerata, ne discussoriis quidem medicamentis
discuti possint, sed induratum quendam tumorem in
parte relinquāt. proinde præstat ab humectantibus ac re-
frigerantibus ad discussoria progredi,postquam mutatus
fuerit color, antequam niger aut liuidus appareat.Sunt au
tem humectantia ac refrigerantia citra manifestam ad-
strictionem, erysipelatis commoda, solanum, semperui-
uum,portulaca, vmbilicus veneris, psyllium, lenticula pa
lustris,hyoscyamus,& glaucium:& cerata ex frigida aqua
præparata.Cera enim cum oleo optimo, præsertim rosa-
ceo vel omphacino, liquatur, & ceratum liquidum fit,
quod frigefactum in mortario aqua frigida paulatim in-
stillata quantum imbibere potest,cum pistillo teritur, sit
autem oleum duplum aut quadruplum ceræ respectu. Si
verò tenuis & albi ac pellucidi aceti modicum affuderis,
medicamentum refrigeratorium magis efficies.potest &
succus aliquis herbarū relatarum admisceri :pastilli quo-
que ad erysipelata præparati,non affectis modò partibus
sed sanis quoque vicinis adhibendi sunt,& assiduè permu
tandi:citissimè enim resiccantur ac vires amittunt.prio-
ribus itaque per spōgias ex tepida aqua expressas elotis,re
centes adhibeantur. Pastillus Andromachi.quo vtor(in-
quit)ad erysipelata:Spumæ argenti libras duas,cerussæ li
bram vnam,opii,sulphuris viui,croci, sing.quadrantem,
excipe passo, & vtere cum passo. Oribasius autē Pastillus,
inquit,ad erysipelata admirandus ita præparatur:Spumæ
argenti,cerussæ,croci,sulphuris viui,opii,sing. quadran-
tem passo excipito. Alius. Acaciæ drach. octo, mi-
syos drach.quatuor,thuris drach.quatuor, opii drach. II.
præpara,& vtere velut dictum est: ad ignes autem sacros
aceto dilue. quidam etiam aloes drach.duas adiiciunt.
Cæterùm ad erysipelata,faciei præsertim, hirundinis ni-
dum tritum ac cribratum melle excipito, & cum penna
illinito. citò enim discuties. At sedata inflammatione,
priusquam pars liuescat,discussoria adhibenda sunt, & a-
qua calida affundenda,itémque marina ac muria. cata-
plasmatis etiam eædem admisceantur. Confert & brassi-
ca per se,vel cum polenta adhibita. aut mandragoræ ra-
dix cum pane & aceto. aut terra figularis cum coriandri
succo. aut ceratum rosaceum paulo antè descriptū cum
calce.Quòd si liuor aut durities partem affectam præoc-
cuparit, scarificatio profundior fiat, & marina aqua aut
muria affundatur:deinde verò cataplasmata adhibeātur.

De Herpete, ex eodem, Cap. LX.

SI flaua bilis citra alterius humoris mixturam secreta
iuxta partem aliquam constiterit, Herpes appellatur af
fectio. Si quidem igitur crassa fuerit compage, & magis
acris,omnem cutem vsque ad subiectam carnem exulce-
rat,& vocatur Herpes exedens: si vero tenuior fuerit, &
minus acris, superficiem solùm velut inurit. atque hæc
species generis appellationem tulit,simplicitérque ac ci-
tra appositionem, Herpes vocatur:est enim adhuc tertia
herpetis species quæ miliaris appellatur, eo quòd pu-
stulas paruas & multas in superficie cutis excitat, milio
similes. Oritur autem etiam ipsa à bile: verùm minus
acri & calida quàm priores. Alii verò hunc pituitæ
ad bilem flauam admixtione fieri putant: proinde her-
petem curabimus rectè, si præuacuato vniuerso corpore,
localia deinde medicamenta adhibuerimus. Qui verò
cuti solidandæ statim à principio intentus est, hanc qui-
dem sanabit: verùm humorem affluentem non prohi-
bebit, sed semper prioribus vlceribus solidatis, conti-
gua cutis rursus velut prior in superficie erodetur. Itaque
in herpetibus erodentibus, sero lactis cum scammonia

A exhibito, totum corpus euacuabimus: in miliaribus
verò, pharmacum exhibebimus quod bilem simul ac pi-
tuitam educit. At verò partibus affectis,non eadem quæ
erysipelatis adhibentur.tametsi enim refrigeratione vel
ut erysipelata opus habent, non tamen item humecta-
tione indigent.His itaque medicamenta refrigerantia ac
simul resiccantia cum adstrictione conueniunt; ita vt e-
rodentibus quidē,& in superficie hærentibus, mitissima
adhibeamus:miliarib⁹ verò magis discussoria.Quare ne-
que lactucam, neque semperuiuum, neque quicquam a-
B liud refrigerans ac humectans adhibebimus: sed in prin-
cipio facta purgatione,pampinos vitis,rubique aut poly-
goni,aut plantaginis folia imponemus: postea verò his e-
tiam lenticulam,& mel,& polentam miscebimus.Illitio-
nes verò ad herpetas commodæ sunt, acacia cum aceto,
plantaginis succus,glaucium passo dilutum. Ad pustulo-
sum verò herpetem,plumbi recrementum è vino auste-
ro tritum illinitur, & folia betæ in vino cocta imponun-
tur. Aliud. Olei myrtei sescuncem,recrementi plum
bi trientem,ceræ trientem. recrementum dilue cum vi-
C no,& liquata cera excipe, & illine. Aliud ad herpetas
vehementer erodentes:Lanæ succidæ mollis tædæ obuo
lutæ & vstæ drach.tres, malicorii è Punico malo dulci,
spumæ argenti,sing.drach.sex,ceræ, adipis caprini, sing.
sesquiunciam,olei myrtei trientem aut quincūcem,præ-
para,& vtere. ad herpetem verò sub cute extantem,plum
bi recrementum cum succo polygoni tritum illine.
Aliud ad herpetas: Lanæ mollis succidæ tædæ obuolutæ
& vstæ drach.duodecim,S.recrementi plumbi sesquiun-
ciam,ceræ drach.vigintiquinque,adipis caprini depura-
D ti & frigida loti drach.vigintiquinque,olei myrtei quin-
cuncem,præpara & vtere. Aliud. Ad herpetas pustu-
lásque superficiarias insigne medicamentum. Cornu ca-
prinum cum aceto tritum illinito. cornu verò vrendum
super flamma detineto,exurgentésque bullas excutito,&
postea in mortario terito. Idē præstat etiam cornu ouillū
& præcipuè arietinum. potest idem cinis etiam cerato
excipi. Pastillus ad herpetas: Terræ Cimoliæ, rubri-
cæ sinopicæ,sing.drach.tres,misyos torrefacti, aluminis
rotundi,corticis thuris, sing.drach.sex,terito ex aqua, &
E formato pastillos: Vtere verò cum aceto aut vino myr-
teo. Alius pastillus. Misyos drachm. octo, salis fossilis
drach.quatuor,gummi drach.duas,terito cum vino & for
mato pastillos, & vtitor cum vino. Alius. Aluminis
scissi,atramenti sutorii,salis fossitii,sing.drach.duas, exci
pe aceto & vtere cum passo. Alius præclarus. Alumi-
nis rotundi,chalcitidis,melanteriæ,soreos,sing. drachm.
duas,misyos,malicorii,acaciæ, sing. drach. quatuor, cal-
cis viuæ drachm.sedecim, aceti sextarium vnum. tere &
forma pastillos,& vtere cum aqua. Ego verò his omnibus
F fortioribus,& Andronio ac Musæ pastillo,& reliquis hu-
iusmodi ad affectiones diuturnas vtor. Quum enim for-
tissimi sint,valde resiccant. quapropter in principio le-
nioribus vtēdum est. Est & hoc medicamentum ad diu-
turnas affectiones mirabile:Nitri,chalcitidis, atramēti su
torii, misyos, calcis,acaciæ,partes æquales aceto excipe,
& vtere cum aqua.Ceratum ad herpetas excoriatos: Ce-
russæ, spumæ argenti, radicis anchusæ vstæ,sing.drachm.
duas,pollinis thuris,aluminis scissi,sing.drach.vnam, ce-
ræ drach.sedecim, adipis vituli drach.centum, olei ses-
G cuncem,ouorum candidum duorum. arida cum vino
tere & liquatis reliquis admisce. Aliud ad excoriatos
herpetas.Cerussæ,spumæ argenti,radicis anchusæ crema
tæ,sing.drach.quatuor, aluminis scissi, misyos torrefacti,
singulorum drach.vnam, resinæ pinus drachm. sex, ceræ
trientem,olei myrtei libram vnam & trientem, vini he-
minam vnam.Arida cum vino tere donec fuerit cōsum-
ptum,deinde cum liquatis committe,& paratum medica
mentum linteolo inductum adhibe. Conuenit quoque
emplastrum ex hordeo,oleo dilutum,ad eosdem herpe-
H tas.foueatur item ac rigetur locus assiduè per spongiam
ex vino,vel si id non liceat,ex aqua expressam. & humi-
ditas tenui linteo extergatur,& postea relata medicamen
ta adhibeantur.Neque interim squamæ ab vlceribus de-
trahantur donec spontè excidant aut discedant: neque

ſplenium durum imponatur. Si verò depaſcendo proſerpentia fuerint vlcera, cataplaſma ex lenticula cum melle adhibeto. At ſi pura & nuda fuerint, & nome ſedata, ſpumam argenti aut plumbaginem, cum vino tritam impone.

Ad epinyctidas, hoc eſt puſtulas noctu erumpentes, Cap. LXI.

EPinyctides, vlcuſcula ſunt ſponte erumpentia, puſtuloſa, ſubrubra, quibus ruptis ſanies ſubcruenta effluit. Hæc interdiu non valde infeſtant: noctu verò maiorem dolorem excitant quàm pro vlceris magnitudine. His itaque medentur braſſicæ, vel ſolani, vel hyoſcyami, vel rhamni folia, cum melle impoſita, & plantago trita, & centaurium viride, & vua paſſa cum ruta, & cucumeris ſatiui folia cum aqua, & ſeſamum cum aceto tritum. Egregiè facit & calx cum oleo ad mellis compagem ſubacta, impoſita, & laſer cum aqua. deſiccat enim abſque morda citate. Aut ſulphuris viui, & ſpumæ argenti pares portiones, cum aceto & oleo myrteo ad ſtrigmentitiam formã tritas adhibe. Ego verò, inquit Oribaſius, oleum non admitto, & pro aceto potius cum vino tero. Lenticula item cocta & emplaſtrum ex polline tritici, vtiliter imponitur. poſtquam verò epinyctis excoriata fuerit, emplaſtris liquidis vtere, & caue ne acria, & acida, ac ſalſa adhibeas. Vitanda ſunt item fomenta, balnea, & ſol.

De terminthо, Cap. LXII.

TErminthus tuberculi ſpecies eſt. Incumbit autem ipſius puſtula nigra ſupernè ac infernè, qua rupta infernè deſquamato ſimilis apparet: hoc autem diſſecto, pus inuenitur. At verò curatio huius, ſimilis medelæ puſtularum nocturnarum iam relatæ.

De papulis ſiue puſtulis, Cap. LXIII.

PApulæ quibuſdam exoriuntur ſimiles his quæ à feruida aqua ambuſtis emergunt, non tamen multum dolorem inducentes. Quibus ruptis ſubflaui humoris copia paulatim effluit, ad biduum aliquando ac triduum durans. Hæ fœminis quibus menſtrua defecerunt, aut aliàs non rectè profluunt, ſæpe in cruribus oriri ſolent: infantibus verò aliquando in toto corpore. verùm viris rariſſimè accidunt. Quomodo verò infantium vlcera curare oporteat, iam antea ſermone quarto oſtenſum eſt: in fœminis autem, menſes opportunè ciere oportet: virorum verò corpora congruo medicamento purgare: vtriſque verò alimenta aluum emollientia exhibebimus, & vrinas proliciemus, acriáque ac ſalſa prohibebimus. Ipſas autem puſtulas acu perforare oportet, & humorem excludere, & emplaſtrum è tritici polline adhibere. Euacuato verò humore, & non amplius effluente, id quod ex hordeo præparatur, apponendum eſt.

Ad ambuſta ab igne, Cap. LXIIII.

COrpora ab igne aut feruida aqua ambuſta, moderatè extergentibus pharmacis opus habent, citra manifeſtam calfactionem aut refrigerationem. Protinus itaque ad puſtularum bullas prohibendas, terra quæcunque occurrerit, modò læuis ſit, in teneris carnibus cum aqua, in durioribus cum poſca illinatur: præſtat tamen terra Cimolia, ſi haberi poteſt. Ouum item crudum molli lana exceptum, refrigerat & ſiccat citra mordacitatem, & thus cum aqua tritum, & betæ folia contuſa & cocta ac cum vino impoſita: & alumen omne cum aqua & oui candido. Facit & hoc mirificè: Æruginis & ſpumæ argẽti pares portiones cum vino & oleo tritas, cum pinna illine: à manuum enim contactu prorſus abſtinere oportet, & tenue linteolum ſuperimponere. quòd ſi bullæ emerſerint, eas in principio ne rumpas: ſi verò durauerint, rumpe & ceratum impone. Poteſt autẽ paſtillus præparari ac in hunc vſum ſeruari: Aluminis drachmas quatuor, thuris drach. II. cum aqua terito, & paſtillos formato, ac vtitor cum poſca. Aliud. Cimoliæ ſextantẽ, corticis thuris, miſyos vſti, ſing. drach. ſex, rubricæ drach. III. cum aqua formato paſtillos, & vtere cum poſca. Cæterùm contactu non oportet, ſed ſtatim terram quæcunque ad manum fuerit cum aqua illinere, eámque poſtea tepida poſca abluere, & quæ relata ſunt adhibere. Porrò ad ambuſta iam puſtuloſa, rhoem & polentam aceto trita impones

A aut fel porci coctum. Aut hyoſcyami viridis ſuccum aſſiduè illine, & bullæ marceſcent. Ex foliis quoque hyoſcyami viridibus paſtillos forma, & in vmbra exſicca, & in hyemem reſerua, quos vſu expetente aqua dilue. aut calcem viuam cerato liquido exceptam, & linteo inductam impone. aut myrrham vino tritam adhibe. Excoriatis verò & vlceratis, betæ folia in vino cocta ac trita illine: aut ad ceratum roſaceum liquidum, betæ ſuccum paulatim inſtilla, quantum imbibere poteſt. ſint autem olei partes tres, ceræ vna, ſucci quantum ſatis eſt:
B vtere, & miraberis. Aliud, fimum columbinum panniculo lineo illigatum exurito, cinerémque cum vino tritum, aut cerato exceptum adhibeto. Aliud. Lupinorum madefactorum & coctorum, quales quotidie comeduntur, cortices in mortario tritos, vnciæ pondere accipito, & cum ceræ ſextante, ac olei quincunce colliquatis commiſceto, ac vtitor. Sed & hoc ambuſta citò ad cicatricem perducit: Ceruſſæ, ſpumæ argenti, hordei vſti ac triti, ſing. vnc. vnam, ceræ quadrantem, roſacei aut myrtei dodrantem. hordeum ad ceratum liquidum admi-
C ſce, & poſtea ſpumam argenti ac ceruſſam in mortario cum vino tritas adiice.

Ad flagellatos, Cap. LXV.

PEllem ouillam recèns detractam & adhuc calentem flagellatis circunda, omninóque intra vnius diei ac noctis ſpatium ſanabit. cõfert & braſſicæ ſuccus affuſus. Eſt & hæc irrigatio inflammationi arcendæ commodiſſima: Olei partes tres, aceti partẽ vnam, ſurculorum anethi faſciculum vnum. acetum & oleum aſſiduè per anethi faſciculum agitata coquuntur, ad aceti conſum-
D ptionem. deinde adiicitur cera, quanta ſatis eſt ad ſtrigmentitiam compagem. poteſt autem ex hac irrigatione etiam ſolidius ceratum præparari. Sed & Sphærium ad irrigationem efficax eſt, & reliqua quæ ſequenti Sermone habentur emplaſtra, diluta velut ibi oſtẽdimus. At verò aurigæ ad ictus flagrorum vtuntur calce trita cum ouis crudis ſoluta, adiecto roſaceo cerato. Accipiũt autem calcis quadrantem, ceræ quadrantem, roſacei ſextantem, oua cruda tria. hoc medicamentum illinunt, & aſſiduè renouant. Ad vibices verò flagellorum facit hoc: Ceræ,
E terebinthinæ, ſpumæ argẽti, butyri, thuris, mellis, æquales portiones, loco prius foto impone, & quotidie permuta. Aliud. Calcis viuæ lotæ, ſucci ſolani, olei roſacei, pares portiones committe, illine, & linteolum ſuperimpone.

Ad deſquamata, Cap. LXVI.

DEſquamata appellantur quando ex lapſu aut violentâ aliqua offenſa, cutis auulſa eſt. Hæc ab inflammatione tutãtur: Rhus ruber cum melle illitus, ſideritidis folia trita, ſtratiotes herba in aquis naſcens cum aceto. Vtere,
F & cerato ad intertrigines ſubſcripto, & cæteris huiuſmodi.

Ad intertrigines, Cap. LXVII.

INtertrigines ex calceamentorum attritu obortæ, dum dolorem excitant, pulmone ſuillo aut agnino calido appoſito mitigantur, & ab inflatione aſſeruantur. item calceamento veteri vſto trito inſperſo: aut ſuccida lana: aut mali Punici ſatiui flore, ſingulis vſtis tritis inſperſis: aut acacia cum aceto illita. Iis verò qui teneras carnes habent, emplaſtrum ex hordeo ad ambuſta deſcriptum, & alia huiuſmodi adhibeto. Sed & ad papularũ eruptio-
G nes, intertrigineſque ac ambuſta, efficaciſſimum eſt hoc: Recrementi plumbi quadrantem, ceræ trientem, adipis ſuilli recentis vnc. vnam, olei myrtei lib. vnam. ad cicatricem verò inducendam abſque adipe præpara. Vtere etiam emplaſtro è pſyllii ſucco, quod ſequenti Sermone habetur, ex ſpuma argenti, ceruſſa, & amylo paratum.

Ad contuſa & ſugillata, Cap. LXVIII.

CArne ab aliquo graui illapſo contuſa, & paruis in eâ venulis diſparatis, ſanguis per perſultationẽ profun-
H ditur, qui ſub cute collectus ſugillationem appellatam efficit. Scopus igitur eſt curationis vt ſanguis ſub cute contentus diſcutiatur, & hoc citò antequam locus nigreſcat. In principio autem aliquid ex adſtringentibus ad diſcuſſoria admiſcendum eſt, quemadmodum Sermone octauo ad faciei ſugillationes docuimus. Tunicæ enim venarum

contusæ, opus habent vt densetur ac firmentur ne noua materia attracta ad locum allabatur: postea verò solis discussoriis vtemur. Sed & in principio scarificamus sugillata, atque sic reliquam curationē facimus. Optime autem facit ad contusa, citrii mali pars interna cum oleo illita. Aut linteum oleo cicino imbutum imponito, & miraberis.

De ruptione, Cap. LXIX.

RVptio non in fibrosis, sed carnosis musculorum partibus soluta continuitas existit, nunquam citra sanguinis effusionē contingens. Quæ à sinu differt, eo quòd nullum osculum ad humorum effluxum velut sinus habet: proinde & in hac discussoriis vtemur, ad ea quæ in rupto corpore continentur discutienda. Ad hoc autem idonea sunt medicamenta lassitudinem eximentia, Acopa *Græcis* appellata. Tale autem est quod ex populo nigra paratur, itémque quod ex abiete ac reliqua huiuscemodi. Omnino verò vbi in profundioribus partibus ruptiones fuerint, acriora ac magis incidentia pharmaca adhibere oportet. atque ea de causa cucurbitæ quoque adhiberi debent. Si quidem igitur statim totus sanguis effusus, fuerit discussus, facilè caro diducta coalescit: si verò diutius perseuerauerit, & sordes subnutrita fuerit, ruptio de cætero coalescere non potest: labia solùm inter se componuntur, vt ex leui occasione facilè disparentur, & intermedius locus humore quodam repleatur, fiátque quodammodo assiduè sanguinis effusio, similis ei quæ ab initio cōtigit.

De vulsione, Cap. LXX.

VVlsio fit fibris quibusdam distractis, quæ in membranis ac musculis continentur. & sola mitigatione opus habet, vt doloris exors maneat. Neque enim fieri potest vt huiusmodi fibræ glutinentur, quum è sinuum genere sint, velut etiam ruptiones. Est & huius affectionis similis velut ruptionum prædictarum curatio, ex discussoriis & citra molestiam siccantibus constans. Verùm ad ruptiones ac vulsiones in profundo factas, in pectore videlicet aut intestinis, aristolochia rotunda vtiliter potatur, &, si quicquam aliud, commoda existit. Similiter etiam centaureæ magnæ radix & succus. item rheon, costus, bdellium, singula cum aceto mulso pota.

Ad luxatos articulos, Cap. LXXI.

LVxationes ex lubrica præsertim emotione factas, mitigat lana succida, aut spongia noua aceto & oleo imbuta ac imposita, ita vt quies imperetur, & deligationes fiant ad ossium fracturas fieri solitæ. Facit etiam ad easdē bulbus coctus cum melle, aut cerato liquido exceptus, & folia viticis, & sal ac nitrum assatum cum cerato, aut symphytum cum cerato, & vrticæ folia cum sale, & heliotropium scorpiurum appellatum, & cinis sarmētorum cum axungia veteri. Sed nihil præstantius est quàm emplastrū quoddam apponere ex iis quæ ad ossium fracturas parantur, si eius copia detur.

Ad laxos articulos, Cap. LXXII.

LAxos articulos contrahit ac firmat acaciæ succus aqua dilutus ac affusus. & spinæ Ægyptiæ fructus: rubi item ac myrti, & malicorii, ac foliorū quercus decoctū, & myrteum ac lentiscinum oleum assiduè illitum. & malicorium coctum & cerato myrteo exceptum, aut per se vino coctum tritum ac impositum.

Ad perniones, Cap. LXXIII.

A Pernionibus præseruat sal cum melle tritum, manibus ac pedibus assiduè inde perfrictis. Aliud, non modò præseruans, sed genitos etiam perniones curans: Citriorum magnorum internam partem acidam, reiectis seminibus, diligenter terito, & cum adipe suillo vetusto ad cerati compagem redigito, & ad hyemis initium quotidie illinēs ex eo digitos, vtitor. Aliud Oribasii: Sulphur viuum cum melle cocto imponito. Aliud. facit etiam ad omnes feruidas eruptiones: Myrrhæ trientem, aluminis liquidi sextantem, aceti quantum satis est, præpara, & pernionibus non vlceratis, ac pruriginosis feruidis eruptionibus imponito. Aliud. Succi vuæ acerbæ lib. vnam, thuris drach. tres, ceræ drach. sedecim, coquito simul ad succi ferme consumptionem: deinde in mortario subige, ac vtere. Aliud, valde insigne ad reli-
A quas quoque inflammationes commodum: Cerussæ, spumæ argenti, aluminis liquidi, sing. lib. vnam, myrrhæ, thuris, singulorum quadrantem, ouorum assatorum vitellos sedecim, adipis suilli veteris lib. vnam. arida cum aceto terito in quo malicorium decoctum est, & vbi strigmentitiam compagem habuerint, adipem adiicito, ac simul probè subigito, & in plumbeo vase seruato: vsu verò postulante, rosaceo aut myrteo oleo diluito ac illinito.

Aliud. Hyoscyami succus assiduè illitus, eodem die inflammationem ac dolorem sedat. Aliud. Allium
B in oleo torreto, eóque abiecto, & cera ad oleum addita, ceratum facito ac imponito. probè facit etiam amurca illita, & rhus coriarius. Cæterùm irrigationes circum perniones conueniunt: Radicis cyclamini decoctum, item rhois coriarii, betæ, ac lupinorum amarorum, marina aqua calida per se. verùm rapi decoctum reliquis omnibus præstat. Aliud, ad vlceratos perniones efficacissimum: Ceratum rosaceum in magno rapo ad ollæ similitudinem excauato, ad feruentem cinerem liquefacito: & adhibeto. Idem ceratum etiam in raphani radice li-
C quefieri potest. faciunt & cancri fluuiatiles vsti, melle aut cerato excepti. Aliud. Vmbilicum Veneris & malicorium in vino coquito, & cerato rosaceo excipito. Aliud. Rutæ, medullæ taurinæ, rosacei, æquas portiones vnito. hoc etiam ad vlcera antiqua facit, & articulorum ossa denudata. Aliud, perniones imminentes arcens: Atramēti sutorii, florū mali Punici satiui, sing. drach. IIII. aluminis scissi drach. IIII. myrrhæ, thuris, sing. drach. duas, ceræ drach. quatuor, adipis suilli drach. octo, olei myrtei quantum satis est. Aliud. Aluminis scissi drach. de-
D cem, spumæ argenti drach. quatuor, myrrhæ drach. vnā, ouorum albumina duo. vino & oleo myrteo excipe, ac vtere. Aliud. Aluminis rotundi drach. quatuor, calcis viuæ drach. duas, ceræ vnciam vnam, rosacei aut myrtei olei trientem: præpara, ac vtere. idem & ad attritus facit. Aliud. Spumæ argenti drachm. decem, cerussæ drachmas tres, ceræ drachmas duodecim, adipis suilli recentis drach. viginti, ouorum assatorum vitellos duos, pollinis thuris drach. vnam. spumam argenti, cerussam, & oua cum aceto terito, deinde ceratum adiicito, ac præ-
E paratum seruato: vsus auetm tempore cum rosaceo dilutum adhibeto. Aliud, perniones ad cicatricem ducens. confert etiam ad papularum eruptiones, excoriatas intertrigines, & desquamata: Ceræ, adipis suilli, singulorū drachmas octo, spumæ argenti, corticis pinus, singulorū drach. sedecim, mannæ thuris drach. octo, rosacei quantum satis est. quidam plumbaginem pro argenti spuma sumunt. Oribasii hexapharmacum. Ad perniones vlceratos: Olei omphacini, taurini adipis, succi hyoscyami, sing. lib. vnam, spumæ argenti sescuncem, colophoniæ
F trientem, mellis sescuncem.

Ad digitorum pterygia siue reduuias, Cap. LXXIIII.

FErruginem cum aceto illine: aut aluminis, sandarachæ, calcis viuæ, diphrygis, æquales portiones impone, & linteolū vino imbutū ac mollē spōgiā superimpone. Aliud. Squamæ æris, malicorii, caricarum leniter assatarum, æquales partes melle excipe, & loco prius ex spissamentorum adstringentium decocto rigato impone, & quod de pterygio exarescit depurga. Aliud citò
G resiccans ac curans: Soreos vsti, thuris, sing. drach. II. æruginis rasæ drachm. I. cum melle tere, & super ipsum pterygium impone. facit & ad reliqua horum locorum vlcera maligna, nigredines & putredines. Oribasii Zopyrios ad pterygia: Aluminis rotundi acetabulum in fictili exurito, & ad tritum aceti cyathum hoc est sextātem, admisceto, & mellis quadrantem, & hæc simul pterygiis imponito. Aliud bonum. Cimoliæ tostæ drach. octo, pumicis vsti drach. quatuor, æris vsti, gallarum, sing. drach. II. præpara, & vtere. Aliud ad pterygia putrefacta, & vlce-
H ra pudendorum: Thuris drachm. quatuor, squamæ æris drachmas duas, æruginis rasæ drachmas quatuor, mellis quadrantem, terito ad solem donec flauescant, & loco ex vino prærigato impone, & linteolum ex aqua expressum, ac spongiam superimpone. ex huius vsu magnum successum

cessum habui. Aliud. Hoc per triduum citra mordacitatem sanat. Caricarum pinguium tostarum, vt probè teri possint, drachmas duas, misyos Cyprii drachmas duas, squamæ æris drach. duas, mellis quantum satis est, præpara & vtere, ac miraberis. Ego verò squamam æris per se tritam adhibui, & linteolum è vino expressum superimposui. Oribasii ad pterygia. Gallarum, auripigmēti, atramenti sutorii, æquales portiones vnito, ac vtitor. Aliud. Æruginis drach. IIII. mannæ siue pollinis thuris, sulphuris viui, sing. drach. II. Vtere etiā pastillo Musæ velut admirando, linteúmque è vino expressum superimpone. Aliud ad pterygia experimento constans. Gallam nō perforatam cum carie ligni quercini tritam insperge.

B

Ad paronychias, id est vnguium abscessus, Cap. LXXV.

AD paronychias incipientes priusquam suppurentur, siue in manuum siue pedum digitis fuerint, lanam ex aqua frigida imbutam imponito, aut per linteolū ex aqua expressum assiduè refrigerato. Aliud. Thus & gallam cum melle trita, simul aut seorsim imponito. Aliud. Folia myrti trita inspergito, aut ceratū myrteum imponito. aut sordes aurium assiduè illinito, & sanabis. At si fuerint inflammatæ, panem aqua madefactum cum rosaceo adhibeto. Aliud. Oliuæ folia tenera imponito. Aliud. Cadmiam tritam inspergito. oportet autem carnem vndiquaq; ab vngue disparare, linamentis conuulsis è linteo interpositis, & probè adhibita medicamenta alligare. potest etiam spodium simili modo inspergi. Aliud ad paronychias exulceratas. Æruginis, spumæ argenti, sing. drach. IIII. sarcocollæ drachmā I. terito & largè inspergito. aut farinam erui adhibeto. Carnem item eodem modo velut dictum est disparato, & linteum ex vino expressum, itémque spongiam vino imbutam superimponito. hoc ego sæpe vti soleo. Aliud quo vtor. Nitri, squamæ æris, pumicis vsti, singul. vnc. I. cimoliæ quadrantem. omnia cum aceto & modico melle terito, & pastillos formato: vsus autem tempore aqua diluito, & adhibeto linteo exceptum. Vtor etiam pastillo insigni, quā iridem vocant, cum vino diluto, qui sic præparatur. Aluminis liquidi dr. C. croci, myrrhæ, sing. dr. VIII. (quidā etiā aloes dr. VIII. adiiciūt.) Subigito ac formato pastillos, ac vtitor cū vino, & linteū ex vino superligato. prodest & Musæ pastillus, ac reliqui eius generis. At verò depascēdo iā proserpētes sistes, auripigmēto vsto trito vbertim inspersо, & linteo è vino expresso superimposito. Ego verò sandaracham & auripigmētum, æquis portionibus simul trita adhibeo. & si cicatricem inducere oportet, eadē terebinthina liquida excipio ac adhibeo. Quòd si suppuratæ fuerint paronychiæ, primùm ipsas perforabis, & humorem exprimes, & deinde lenticulam cū melle impones. Aut rosas virides, aut siccas aqua madefactas tritas adhibebis.

Ad contusos vngues, Cap. LXXVI.

MYrti & mali Punicæ folia tenera impone. Aut felle tauri euacuato, in ipsam fellis vesicam vnguem indito, ac finito donec perfectè sanentur. Aliud. Sal fossile cū aqua & oleo tritū illinito. est enim efficacissimū.

Ad subcruentos vngues, Cap. LXXVII.

PIcē siccam liquefacito, & cum farina mixtā apponito. præstat tamē subcruētatū vnguem in medio perforare, ac cruorem subterlapsum exprimere. si enim perstiterit, putrescet, & vlceris difficulter curabilis causam exhibebit.

Ad motos vngues, Cap. LXXVIII.

VNgues ex aliqua offensā motos, & pungitiuo dolore affectos, caricæ cum melle tritæ mitigant. Quòd si dimidium vnguis exciderit, nitrum aut salem cum pari fellis vitulini mensura misce, adhibe, & sanabis.

Ad scabros & leprosos vngues, Cap. LXXIX.

ADipem ouillum emollitum, & super linteum extensum adhibeto, ac tertia die soluito, & si mollem vnguem repereris, deradito: & eundem rursus imponito, & tertia die solutum similiter deradito. atque hoc tandiu facito donec integra sanitas accedat. Aliud. Thus tritū adipe ouillo excipe, ac vtere velut dictum est. Aliud

A valde bonum: Alumen scissum anserino adipe excipe, ac vtere velut dictum est. Aliud, ex cuius vsu successum sentio: Mastichen Chiam in aquam feruentem coniectam ac emollitam, vngui impone, ac obliga, & tertia die solue, & deraso vngue rursus impone. atque hoc facito vsque ad perfectam restitutionem. Aliud. Hordei farinā cū pice ad emplastri formā coquito ac imponito velut dictum est. Aliud. Gummi drachmas sex, lacrymæ oleastri drachmas quatuor, atramenti sutorii drachmas tres. gummi & lacrymam aceto diluito, & adiecto atramento sutorio in olla ad prunas ad compagem coquito, & derasis vnguibus apponito & alligato, ac tertia die soluito, & vngue deraso rursus imponito, idque tandiu facito donec vnguis excidat. Aliud. Auripigmentum colore aureo, & sandarachā æquis portionibus probè terito, terebinthina ad emplastri formam excipito, & imponito, vbi prius per vnum atque alterum diem, farinam ordeaceam cum aceto & syluestris cucumeris radice tritā adhibueris. Tertia verò die similiter soluito, ac tandiu repetito donec vnguis excidat. cauendum est autem ne locus oleo attingatur. Aliud. Sandarachæ, auripigmenti, chalcitidis, myrrhæ, thuris, sing. drach. II. farinæ lolii drachmas sex, terebinthina excipito & adhibeto. Aliud, auferens vngues citra exulcerationem: Bituminis drach. II. sulphuris viui, sandarachæ, auripigmenti, sing. drach. I. Excipe terebinthina & vtere, ac per septimum diem solue, derasóque vngue, rursus nouū impone, atque vbi vnguis exciderit, ceratum myrteum cui aliquid eiusdē medicamenti admixtum est applica. Aliud. Calcem viuam cum oleo, aut mastichē cum opobalsamo imponito. Postquam autem morbus occalluit, & præscripta medicamenta nihil proficiunt, excoriatoria nunc referēda statim adhibeantur. Excoriatorium leprosi vnguis, callos, verrucas, & clauos auferens. Cantharidas numero XV. sulphuris viui, chalcitidis, singulorum drach. I. allii depurgati nucleos nouem. omnia probè trita terebinthina excipito. Vsus autem tēpore partes vngui vicinas miti aliquo medicamento munito, & excoriatorium hoc pelliculæ vesicæ bubulæ illitum adhibeto, & postridie soluito, bulláque exortas rumpito, & si subiacētibus locis sordes inhæserint, panem cum aqua mulsa aut lenticulam cum melle illinito: & deinde vlcera repurgata, cerato ex anserino adipe, thuréque ex cerato parato, curato. Aliud excoriatorium: Nasturtii, sinapis, sulphuris viui, nigellæ, cantharidum, atramenti sutorii, æquales portiones ex aceto probè tritas terebinthina excipito, & velut diximus vtitor. Aliud Oribasii, leprosos vngues exterens: Propolis, ceræ, bituminis, sing. drach. II. sulphuris viui drach. I. præpara: & oleo, ne inquinetur. vsu autem expetente, calefactum vnguibus imponitur. Aliud eiusdem. Atramentum sutorium & sulphur viuum sufficiente visco excipe, & corio inductum adhibe. Aliud. Picem liquidā, cerā, colophoniā, ammoniacū thymiama æqualiter misceto ac imponito. Aliud. Ceræ, colophoniæ, terebinthinæ, sulphuris viui, staphidis agrestis, nitri, sing. drach. II. sandarachæ, cātharidū, sing. dr. I. cedriæ quātū satis est.

C

D

E

F

Ad reparandos vngues, Cap. LXXX.

MYrrhæ drach. octo, aluminis scissi drach. IIII. panis hordeacei sicci drach. I. excipe melle, & impone.

Aliud ad vngues ægrè orientes: Betæ agrestis semen cum aceto tritum imponito. Aliud. Polium cum adipe vitulino & terebinthina tritum adhibeto.

G

De anulis digitis impactis, Cap. LXXXI.

ANuli aliquando digitis impinguntur, quum circulus ipsorum angustior, violenter illorum partibus crassioribus fuerit adactus, atque hoc tum maximè cōtingit, quum homo cibo ac potu distentus, prona ac pendula manu sopitus decubuerit. Ita enim manuum extremitates longè magis intumescunt, quàm si erigantur. Aqua igitur & oleo, aut maluæ decocto, manus largè perfundatur: nam parca perfusio tumorem magis auget. deinde anulus leuiter versatus detrahatur. Quòd si perfusio nihil effecerit: filum crassius contortum accipito, & alterum eius caput sub anulum ponito, & reliquum totum digito laxè circumligato, & postea caput fili anulo

H

suppositum sursum trahito: filo enim attracto, anulus deorsum procedet. Quòd si neque successerit, specilli partem latiorem sub anulum submittito, & anulum vtrinque prope sigillum per spatham incidito, & filo lineo vtrinque circumdato anulum attrahito. & consequẽter lanam vino & oleo imbutam mitigandi gratia adhibeto.

Ad clauos, Cap. LXXXII.

CLauus, rotundum est tuberculum album, claui capiti simile, plerunque in calcaneis ac plantis pedum enascens, & in gradiendo dolorem inducens ad durioris alicuius rei occursum. sed & in summis manuum digitis sæpissime oriri solet. Huius itaque tollendi gratia sectionem & vstionem recusamus, quoniã hæ partes neruosæ sunt, ac subtili sensu præditæ. Vtimur autem vstoriis medicamentis huiusmodi: Cantharidum pectuscula xv. sulphuris viui, chalcitidis crudæ, ammii, sing. obol. III. sing. seorsim terito, & pice liquida siue terebinthina ad emplastri formam excipito, atque vtitor hoc modo: Caput claui & circumsitum eius ambitum deradito, & splenium inflammationi arcendæ idoneum, glutinosum, in medio excisum, quantum claui totius ambitus patet, adhibeto, & tunc splenium ex relato medicamento, super ipsum clauum, ad glutinosi splenii cæsuram imponito, & forinsecus charta integito, ac rursus aliud linteolum custodiæ gratia superligato, atque ita per biduum aut triduum, ægrũ quietũ dimittito, idémque sæpe repetito, donec clauus à subiecta carne prorsus discesserit. Clauo verò sublato, deraditur planta, & rursus adhibetur emplastrum donec vlcus fuerit explanatum. Aliud. Deraso prius ac repurgato loco, sicut diximus, succum Cyrenaicum: vel si is desit, laser cum nitro ficus pinguissimæ carne vel terebinthina excipito ac imponito. Aliud. Lupinos crudos vstos melle excipe, & circumraso ac depurgato clauo impone. aut gallinaceum stercus vstum melle exceptum. aut nigellam cum aceto tritam, eodem modo adhibe. Aliud. Clauum circum circa repurgato, & succum Cyrenaicum probè tritum, aut laser vbertim adhibeto: & deinde splenium è melle eodémque succo illitũ apponito. hoc etiam ad strumas facit. Aliud. Repurgato clauo fabam fresam, aut lomentum fabaceum aceto coctum apponito. idem ad cicatricem perducit. Aliud. Clauo repurgato atramentum sutorium læuissimè tritum inspergito, & linteo alligato. Aliud, clauos è manibus ac pedibus tollens. Fimum columbinum in acerrimo aceto ad cerati compagem coquito, & clauo repurgato imponito. & per biduum aut triduum funditus tollet. Aut circumraso ac repurgato clauo, ex erodentibus medicamentis suprà relatis aliquod adhibeto. Aliud, clauos digitorum citra molestiam auferens. Masti chen nigram Ægyptiam in aceto coquito, atque ita calidam adhibeto.

Ad plantarum rimas, Cap. LXXXIII.

IN plantis quoque rimæ oriuntur, gradientes magis infestantes. Planta igitur assiduè scalpi debet, & hæc medicamẽta adhiberi: Picem liquidam admixta cera, ita vt ceræ pars vna sit, picis verò liquidæ duæ, illinito. Aliud. Squillæ medullam in oleo coquito, & cum terebinthina tritam imponito: aut etiam abiecta squilla, terebinthinam in oleo liquato, ac vtitor. Aliud. Cancrorum fluuiatilium vstorum cinerem cum melle subactum impone, vel oleo dissolutum rimis præscalptis instilla. Aliud. Malicorium aceto coctum per dies quinque imponito, indéque purgatis calcem cum oleo adhibeto. Aliud. Cornu caprini vsti cinerem liquida pice aut terebinthina excipito, ac vtitor. Aliud. Amurcæ in æneo vase ad mellis compagem coctæ cyathum vnum, aceti cyathum vnum, squamæ æris, pollinis thuris, sing. drachmas II. lanæ succidæ teneræ manipulum vnum. lanam tædæ obuolutam vrito, ac reliquis aridis admisceto: amurcam verò cum aceto ad mellis compagem coquito, & illis adiicito. vtere hoc ad vulnera quidem cum vino dissoluto: ad plantarum verò ac pudẽdorum affectiones cum passo. Aliud, ad pedum rimas: Porcinum adipem sale inueteratum calidum assiduè instilla. Aliud. Spumam argenti, colophoniam, mel, oleum, æquis portioni-

A bus præparato. hoc etiam ad reliqua caua vlcera facit.

Aliud ad pedum rimas, quod labiorum quoque duritiam emollit. Cerussæ drach. II. spumæ argenti drachm. x. myrrhæ drach. I. ouorum candida duo. vino odorato paulatim instillato terito, ac vtitor. mihi verò etiam oleũ adiiciendum videtur, vt pinguis compages fiat. Et valde probo commune illud quod è melle paratur, & mellis, ceræ, olei, spumæ argenti, æquales portiones recipit. Nam hoc ad omnes pedum ac manuum exulcerationes facit, siue in vola, siue intra digitos fuerint, & præsertim si pro-

B pe vngues extiterint. Ad calcaneorum præterea intertrigines ex calceamentorum attritu obortas, & ad attritus ex longo decubitu factos, quales sæpe in cubitis ac coxis visuntur eorum qui diutino morbo laborauerunt: hoc me dicamento sæpe prosperè vsus sum. neque enim simile habetur, præsertim ad os sacrum & femora & longo decubitu attrita, ac vlcera. Aliud floridum ad rimas. Calcis viuæ drachmas decem, cerussæ drachmas viginti, ceræ drachmas triginta, adipis suilli recentis septuncem, colophoniæ dodrantem, succi feminis lini cyathum

C vnum, olei dulcis quincuncem. cerussam & calcem cum succo terito, & ad ceratum frigefactum admisceto, & loco prius purgato adhibeto. hoc præ omnibus teneram plantam efficit: ad reliqua verò vlcera ob fœtorem improbatur. Aliud. Amurcæ, mellis despumati, sing. drach. II. aluminis phorimi drach. I. hoc etiam gingiuas purgat ac firmat.

De crurum ac reliquarum partium varicibus, Cap. LXXXIIII.

D VArices appellantur venæ dilatatæ, quæ aliquando circa testes, aliquando circa crura ampliantur. sed qui in testibus fiunt, chirurgiam difficulter admittũt: qui verò alibi consistunt, hoc modo curari solent: Primùm simplex sectio fit cutis vasi adiacentis, deinde vas ab ambientibus corpusculis separatum cæco vncino attrahitur, ac lineo funiculo supernè deligatur, & non aliter quàm in venæ sectione fieri solet, vas inciditur, & euacuato sangui ne quantum opus esse videtur, superior pars constringitur, & postea totum quod ampliatum fuerat amputatur.

E Peracto opere, sectio polline thuris impletur, & splenio ac linteo imposito deligatur. Æger autẽ quiescere iubetur, seruato accliui partis situ, ne si decliuis iaceat, humores ad ipsam confluant. Postea curationis ductus ad puris generationem dirigitur, & reliqua cura vlceribus communis adhibetur. atque hæc compendiaria at secura curatio est. Quidam verò vstionem malunt, & per lati digiti spatium cauteria vasis adhibent. & vbi crusta exciderit, vlcúsque incarnatum ac cicatrix inducta fuerit, locum roborant. Alii varices incipientes talibus medicamentis

F prohibere conantur. Emplastrum citra molestiam reficcans, etiamsi vlcera manantia in ipso varice fuerint: Bituminis Iudaici sesquilibrã, olei vetustissimi bessem, terebinthinæ liquidæ septuncem, sulphuris viui trientẽ. bitumen ad cicerum magnitudinem crassius contusum, in oleo donec liquescat coquito, deinde adiecta terebinthina simul coquito donec nõ amplius inquinẽt, & sublato ab igne medicamento sulphur tritum inspergito, atque simul omnia in mortarium frigida aqua plenum iniicito, & probè subactis vtitor.

G De brachiorum ac crurum dracunculis, Leonidæ, Cap. LXXXV.

QVI appellantur dracunculi, lumbricis similes sunt, & aliquando magni, aliquando parui reperiuntur: frequentius quidem in cruribus, quandoque verò & in musculosis brachiorum partibus consistentes. Nascuntur autem hi in Æthiopia ac India in pueris præcipuè, éstque ipsorum generatio non dissimilis lumbricis latis ventris. Sub cute enim mouentur nihil molestiæ afferentes, verùm temporis progressu circa dracunculi extremitatem locus suppuratur, & cutis aperitur, ac dracunculi caput ex-

H eritur. Quòd si dracunculus attrahatur, vehementem dolorem inducit, præsertim si nimia tractus violentia fuerit ruptus. Nam quod relinquitur, molestissimos dolores infert: proinde vt ne recurrat animal, valido filo brachium constringere oportet, & quotidie hoc

moliri, vt dracunculus paulatim progrediens constrictione quidem includatur, nequaquam autem abrumpatur. Locus itẽ aqua mulsa, & oleo in quo absinthiũ aut abrotonũ coctũ est, aut alio quodã ex iis quæ ad alui lumbricos descripsim⁹, irrigãdus est. omnia tamẽ acria vitãda, propter periculũ inflãmationis. Cataplasmata quoque laxatoria ac suppuratoria è farinis cũ aqua mulsa & oleo præparata adhibeãtur. Quòd si dracũculus spontè progrediẽs facilè extrahi poterit, nihil amplius faciendum est: sin ad suppurationem vertetur, à cataplasmatis, & aquæ mulsæ ac olei rigatione non est discedendum. Nos verò emplastrum è baccis lauri, post cataplasmatum ablationem, imponere solemus. Facta verò suppuratione, cutis per longitudinem dissecetur, & dracunculus denudatus auferatur, & cutis linamentis inditis disparetur, & reliqua curatio suppuratoria adhibeatur, ita vt animali suppurato & extracto, vlcus incarnetur, & ad cicatricem perducatur.

INDEX EORVM QVÆ IN TERTIO SERMONE Tetrabibli quartæ Aetii habentur.

AETII MEDICI GRAECI CONTRACTAE MEDIcinæ, Tetrabibli, siue quaternionis quarti Sermo tertius.

De tumoribus laxis, itémque duris: & de strumis, & emplastrorum multi vsus compositione.

De tumoribus laxis, Cap. I.

QVEMADMODVM ab influxu bilioso erysipelas, *hoc est ignis sacer*, ita à pituitoso tumor laxus, quem œdema *Græci* vocant, generatur. Est autem tumor hic citra dolorem, flatuosum spiritum cõtinens, velut à vaporoso humore prognatus. Solent etiam aliter tumores laxi fieri, circa pedes præcipuè, in hydrope, ac tabe, & malo corporis habitu: qui si digitis premantur, cauus locus fit. & hi in quibusdam etiam faciem occupant. Verùm hi tumores accessio sunt aliarum affectionum, & nullam propriam ac præcipuam curam requirunt. sufficit enim ipsis frictio, aliquando per acetum ac oleum rosaceum permixta, aliquando per oleũ & salem. potest etiam sal ad acetum oleo rosaceo permixtũ adiici. At si ob pituitosi humoris influxum in parte aliqua laxus tumor consistit, spongia posca imbuta ac imposita, & leui adstrictione alligata, quæ ex infernis partibus initium sumat, & in supernis desinat, affectionẽ quãdoque sedauit. Oportet autem spongiam esse nouam: si verò talis non adsit, expurgãda est nitro vel spuma nitri, & lixiuio. Quòd si neque sic tumor deprimatur, parum aluminis ad poscam adiicies. Aptum est & Tarsicum ellychnium, aut aliud mollissimum, eodem humore imbutum ac impositum. Confert & glaucium, & collyrium ex eo paratum. sordes item lucernarum aqua mulsa dilutæ vtiliter adhibentur. Cæterùm diuturnos tumores laxos oleo præillitos, & spongia noua ex lixiuio superimposita, violentius constrictos sanabis. Discutit item ac compescit laxos tumores terra omnis illita, & præsertim quæ in lentibus reperitur, ad salem adhibita, velut Sermone secundo retulimus. item isatis hortensis ac satiua.

De inflatione, Cap. II.

FLatuosus spiritus aliquando sub cute, aliquando sub pelliculis ossa aut musculos ambientibus colligitur, & inflationem parit: aliquando etiam circa viscera vẽtrémque ac intestina coaceruatur. Si itaque viscera inflata fuerint, satis constat ex vitioso victu malum esse obortum: in musculis autem contingit præcedente plerunque contusione. Súntque huiusmodi musculorum affectiones curatu difficiles, quoniam in omnes ferme musculi partes flatuosus spiritus dispergitur, constringitúrque ac intercluditur ab ambientibus pelliculis, & plurimis aliis corpusculis vsque ad cutem prætensis. Ad vẽtris ergo ac intestinorũ & viscerũ inflationes, oleũ tenue efficax est, in quo ruta aut cyminũ, aut apii semen, & alia attenuãtia ac

calefacientia coctum est, si aut irrigetur, aut per clysterẽ
infundatur. Magna etiam cucurbita circa vmbilicum abs
que scarificatione apposita, tam citò hominem à mole-
stia liberat, vt admirabilis sit ea celeritas, & incantationi
similis. At verò musculis ex contusione inflatis, ex calido
rum & acrium vsu partes exacerbantur, & auctis inde in-
flammationibus, musculi magis læduntur, ac dolores in-
tenduntur. Mixtas itaque facultates habere oportet ea quæ
inflatis musculis adhibentur, præsertim si contusio fuerit
aliquantulum inflammata. quapropter in principio mi-
tigatoria augenda sunt: in declinatione verò discussoria.
Neque repentè ab alteris ad altera transeundum est: sed
paulatim mitigatoriis detractis, discussoria augebimus.
Mitigatoria verò in huiusmodi affectionibus sunt, sapa, &
œsypus, modico oleo adiecto: discussoria autem, acetum,
nitrum, spuma nitri, & lixiuium. Et in principio quidem
solam sapam cum modico oleo, & aliquãdo vino adhibe
mus, vt ne omnino repellẽdi vi careat, & hæc omnia lana
succida excepta: quæ si nõ adsit, œsypũ reliquis quacũq;
lana exceptis admiscemus. præ omnibus verò curandum
est vt hæc calida permaneant, neque sinantur donec frige
fiant. forinsecus itaque calida lana adhibeatur, & vbi ca-
lorem eius æger amplius non percipit, noua statim appli-
cetur. Mitigato autem ægroto, acetum aut nitrum admi-
scebimus: copia ipsorum paulatim aucta. At verò negle-
ctas & antiquatas inflationes primùm lixiuio fouebimus:
deinde emplastrum quoddam molliẽs ac discutiens im-
ponemus, quale est hoc: Strigmenta feruefacta excolato,
vt pura fiant, & rursus in ollam mittito, & calcem viuam
velut farinam tritam infarcito, vt lutosa compages medi
camenti euadat, & vtitor. Hoc verò adhuc efficacius est
pharmacum ex sycomoris compositum.

De tumoribus induratis, Cap. III.

INdurati tumores laxis opponuntur. Laxorum enim no
ta est vt appressis digitis cedant, & cauus locus fiat: du-
rorũ verò tumor pertinax est, & ad tactum renitens, & ad
sensus difficultatem inclinat, vt tãdem hi loci in quibus
est, sensus exortes fiant, & ad ossis duritiam perueniant, &
nullam omnino curationem admittant. sed & pili in ipsis
oriri soliti, minimè nutriuntur, & exactè glabri fiunt. Du-
ri itaque tumores aliquando statim ab initio consistunt
ac augentur, aliquando verò à medicis inducuntur qui
inflammationes ac erysipelata vehementer perfrigerarũt
ac adstrinxerunt, quum tamen transacto principio discus-
soria adhiberi debeant. At verò qui ex erysipelatis fiunt,
cutis duritiam saltem præ se ferunt: qui verò ex inflam-
mationibus succedunt, subiectas etiam carnes inuadunt,
tanto profundius quanto inflammationes erysipelatis
sunt profundiores. Inchoantibus ergo duritiis, & debilem
aliquem sensum adhuc habentibus, medicamenta emol-
lientia adhibebimus, quæ simul moderatè etiam discu-
tiunt: & talia sanè sunt quæ & molliendi ac diffundendi
vim habent. Nam quæ vehementer discutiunt, & sine
mollitione statim euacuant, manifestè quidem tumo-
rem imminuunt, reliquias verò affectionis incurabiles ef
ficiunt. Discussis enim tenuioribus humoribus, quod exa
ctè terreum ac solidum est, pertinaciter restitat. quapro-
pter in hunc vsum medicamenta adhibenda sunt, quæ
molliendi simúlque discutiendi vires habent. Primùm i-
gitur mollientibus vtemur, deinde ad discussoria proce-
demus, eáque mollientibus paulatim miscebimus. Consi-
derandus tamen est & curandi corporis habitus, & affe-
ctionis status quantum processerit. Hæc verò si rectè con
sideraueris, coniecturalem quidem, non tamen penitus
arte carentem, peritiam acquires: prima enim die statim
mollientia adhibebis, altera deinde aut tertia transacta,
facilè intelliges an augere aut remittere medicamenti
vim oporteat. Præstat autẽ tũ ad hos vsus, tũ ad reliquos,
si rectam curationem peragere velimus, opposita medica
menta, validissima videlicet ac mitissima, præparata ad-
seruare, quò pro affectionum diuersitate diuersæ mixtu-
ræ fieri possint. Ad duros itaque tumores molliendos ca-
prinus bubulúsque adeps commodus est. At sicut tauri-
nus ac hircinus validiores sunt, ita hœdinus ac vitulinus

A imbecilliores, & suillus debilissimus. Sed his omnibus
præstant ad discutiendum, non autẽ molliendum, leoni-
nus, pantherinus, hyænæque ac anseris. gallinaceus autem
inter suillum ac anserinum medius est. At inter medullas
prima est ceruina, deinde vitulina. Cæterùm resinæ odo-
ris non acris, his medicamẽtis admixtæ viscositatem ex-
hibent, nec tamen molliendi vim auferunt. Commodis-
sima verò omnium resinarũ est terebinthina quæ Chia
appellatur, & laricis resina, liquoris compage nihil ab illa
B differens. deinceps verò pinea & abietina. Verùm siccio
res, qualis est resina pin[9] arida, physema priuatim appel-
lata, nimium siccant, & propterea ad emollientium me-
dicamentorum compositionem inutiles sunt: sed terebin
thina ac laricina eligendæ. Pix quoque Brutia quum eius
dem facultatis sit, in eosdem vsus recipi potest, sed aridio
rem reprobamus, sicut etiam bitumen. Habet & mastiche
Chia vim emolliẽdi: Ægyptia verò mastiche nigra, emol
lit quidem, sed magis siccat ac discutit. Thus insuper non
expers est facultatis molliendi, itémque fœnigræci semẽ:
C hoc enim coctum mollire potest. quanquam thus quoque
in mollitoriis medicamentis paululum est coquendum.
Eiusdem ordinis sunt & balneorũ strigmenta, butyrũ, al-
thææ decoctũ: media verò inter lenia & validissima, pro-
polis est. Validissima autem appello, ammoniacum thy-
miama, bdellium, præsertim Scythicum resinosum, &
colore nigricans: styracem, maximè pallidum qui calami-
tes vocatur, flauum item ac pinguem. Galbanum enim &
opopanax suprã vim discussoriam, etiam molliũt: verùm
galbanum molliendo, opopanax discutiendo præstat. At-
D que huiusmodi sanè mollientium medicamentorum ma
teria est. Tu verò libros adeptus medicamentarios, singu-
lorum compositorum vires ex simplicibus expendes, quò
varias pro maioris ac minoris ratione ipsorum differen-
tias cognoscas, & corporum simul ac affectionum differẽ
tias consideres, atque ita fortia fortibus, & mitia debili-
bus adhibeas. Inter curandum autem affecta pars oleo ca-
lido foueatur, & glutinosa medicamenta apposita ante-
quam spontè decidant, ne remoueantur: imò etiamsi lauã
dus sit æger, omnino permittenda sunt. A balneis tamen
E medicatis abstinentiam consulo, præsertim quæ alumi-
nis, aut sulphuris, aut æris qualitatem admixtam habent:
hæc enim huiusmodi affectib[9] aduersantur. Et hæc profe
ctò sufficere possent ingeniosis & in artis operib[9] aliquate
n[9] exercitatis viris. verùm quũ nõ omnes tales sint, medi-
camenta quoq; vsu & experimentis cognita explicare o-
portet, initio sumpto ab iis quæ summã molliendi vim
obtinent, & paruis etiam inflammationibus commoda
sunt, quæ aliqua duritia participant. Horum autem simpli
cissimum est parhygrum appellatum, ex ceræ, butyri, &
F colophoniæ æquis portionibus cõstans. deinde quod Mna
seæ inscribitur, & reliqua eiusmodi. item helladicum mol
litorium, & quod ex perna præparatur, & quod Lucio in-
scribitur ad anchilopas, & reliqua quæ paulo inferius in
hoc Sermone habentur.

Tendinum ac ligamentorum induratorum
curatio, Cap. IIII.

TVmorum equidem induratorum emollitio ac discus
sio prædictis medicamentis perficitur, quæ emollien
tia appellantur. Quum verò partes quædam natura rario-
G res, quædam densiores sint, consequens est vt singula pro
priis medicamentis priuatim opus habeant. Quapropter
ad tendines ac ligamenta præstabilius esse iudico, vt mol
lientibus medicamentis aliquid adiungatur quod inci-
dendi vires habeat, inter quæ præcipuum est acetum. Af-
fecta itaque parte commodis medicamentis præmolli-
ta, huiusmodi fomentum sæpe habuit successum: Acer-
rimo aceto ignitum lapidem pyritem (si haberi potest)
aut molarem ex quo molas faciunt, restinguo. Deinde ad
excipiendum substrati lapidis calidum vaporem ab a-
sperso aceto emergentem, ligamentum siue tendinem
H induratum adhibere iubeo ac commouere. hinc enim
mirificè opem sentit. Et postea rursus medicamentum
mollitorium impono, & paucis interpositis diebus idem
fomentum rursus repeto. Sæpe enim in hac ligamenti aut

tendinis admotione ac commotione, ita ab eleuato vapore duritia resoluta est vt res incãtationi similis videretur. In principio tamen affectam partem non aqua, sed oleo plurimo quotidie largè perfundo. accipio autem oleum dulcissimum adstrictione penitus carens, in quo interdũ fœnumgræcũ, & althææ ac cucumeris syluestris radicem, vel alicuius consimilis coquo. Vtor præterea aceto etiã ad alias partes, quæ iãdiu medicamẽta alia expertæ sunt. scio enim esse quædam medicamenta ex aceto parata, quæ post mollientium vsum per integrũ diem imponere soleo: deinde rursus mollientia adhibere, & paucis interpositis diebus rursus ex aceto præparata imponere. vis enim aceti per interualla locis iam præmollitis admota, crassos & viscosos humores incidit ac dissoluit, & hinc tales affectiones nõ leuiter iuuat. Verùm siquis adeò fortiter discutientibus plus æquo vsus fuerit, præsertim in principio, tenuiores quidem humores discutiet: residuũ verò ad lapideam naturã mutatum, loco impactum persistet, supra hoc quòd nimius etiam eorum pharmacorum vsus, neruorum essentiam lædit. Quapropter neque frequenter, neque ab initio, neque duobus consequenter diebus, medicamentis cum aceto præparatis, ad ligamentorum ac tendinum duritias vtendum est. Lienis tamẽ partibus duratis, tutus & commodus ipsorũ vsus est. & multi sanè indurato lienis tumori ammoniacum thymiama cũ aceto subactum adhibẽt, & hoc solum sæpe ad splenis indurati curationem sufficit. Ego verò etiam carnosarũ partium musculis induratis, inter mollientia medicamenta, ammoniacum cum aceto adhibere soleo, & summam eius commoditatem deprehendo. At hoc etiam hîc vna tantùm aut altera die adhibendum est, & deinde ad mollientia reuertendum: & pluribus diebus interiectis rursus ad medicamentum ex aceto transeundum, siue ammoniacum id sit, siue aliud quoddã emolliens cum aceto præparatum. Molliens autem esse oportet, quod cum aceto paratur: siccantia enim primùm quidem prodesse videntur, sed residuum postea incurabile efficiunt. Proinde inter emollientia frequenter hoc cataplasmate vti soleo: Althææ radicem tritam ac angustissimo cribro excretam, adipe excipio ac appono. est enim medicamentum ad huiusmodi affectiones efficax. sit autẽ adeps anserinus, si haberi poterit: sin minus, gallinaceus. at si hic quoque defuerit, suillo vtemur. Sed & maluæ agrestis vbique nascentis folia aliquo relato adipe subacta vtiliter apponuntur: quæ si moderatè fuerint cocta, crudis erunt præstantiora. talia enim pharmaca locis iam præmollitis adhibita, citra mordacitatem ac tutò discutiunt.

De strumis, Leonidæ, Cap. v.

STrumas appellant *Græci* chœradas, à porcis, in quorũ gutture adenosi quidam tumores reperiuntur strumis similes. alii à multiplici partu porcorum nomen desumptum putant. Sunt autem strumæ carnes subcandidæ, facilè augescentes, in membrana contentæ, & in summa, glandulæ induratæ, quæ in collo, sub alis ac inguinibus oriuntur, vbi glandulæ vasis substratæ sunt. Aliquando etiam, sed tamen rarò, ex carne eorundem locorum fiunt, quæ affinitate quadam ad strumarum naturam vertitur, & materiæ accessione augetur. Differunt strumæ inter se, magnitudine, natura, loco, ortu, multitudine, & vasorum complicatione. Magnitudine, quia aliæ paruæ, aliæ mediæ, aliæ magnæ, aliæ ingentes sunt. Natura, quoniam aliquæ mansuetæ, aliquæ malignæ comperiuntur. mansuetæ, citra inflãmationem, citra dolorem, moderatam duritiã habẽt: neque enim molles sunt velut tubercula adiposa steatomata appellata, neq; duræ sicut tumores indurati, sed mediam quandam tactus proprietatem habent, & tumorem circumscriptum rotundum ac æqualem: malignæ verò strumæ, inflãmationes ac dolores pulsantes inducunt, & tumorem inæqualem præ se ferunt, in quo vasa prominent, & ad manuum contactum ac medicamentorum impositionem efferantur. Loco autem differunt, quoniam quædam in anteriore colli parte, quædam ab altera ipsius parte, quædam ab vtraque oriuntur: A quædã itẽ statim sub cute superficiẽ habent, quædã circa magna ac nobilia vasa penitus insident. Ortu, quòd quædã velut eleuatæ, quædam insertæ oriuntur. & eleuatæ quidem facilè huc & illuc mouentur: insertæ verò ad contactum renituntur. Multitudine, quia & vna & plures generantur. Vasorum complicatione: quædam enim venas ac arterias implicatas habent, quædam omnino non habẽt.

Paruæ igitur strumæ facilius curãtur quàm magnæ, & mansuetæ citius quàm inflammatæ. at verò malignæ incurabiles sunt. Quũ enim omnes huiusmodi strumæ B canceratæ ac vasis refertæ sint, si eas per chirurgiam aggrediaris, sanguinis eruptionis periculũ imminet, supra hoc quòd penitus insidentes rescindi nõ possunt. Vasa enim nobilia, venas videlicet iugulares & arterias carotidas appellatas, maligna struma velut radices habet. Verùm pro loci ratione superficiariæ, facilius curantur quàm profundæ. deinde & quæ in collo oriũtur facilius curãtur quàm reliquæ. vocales tamen neruos in his diligẽter vitare oportet: multi enim strumas circa asperam arteriam secantes, vocalibus neruis simul recisis, hominem de cætero C voce priuarũt. nã supra nerui recisionẽ, vocalia instrumẽta denudata, & inter curãdũ perfrigerata, vocis actionem amiserunt. Pro multitudine verò, certum est vnam facilius quàm plures curari posse: sicut quantum ad ortũ attinet, lõgè citius curantur eleuatæ quàm insertæ. Optima porrò ac compendiosissima sanabilium strumarum curatio fit per chirurgiã. Ægrum igitur prostratum decumbere oportet. sedens enim facilè animi deliquium incurret. Postquam igitur decubuerit, cruribus inter se cõpositis, caput à ministro detineatur. deinde cutis tumori D incumbẽs recta vel obliqua sectione incidatur. sectio enim trãsuersa collo incommoda est, quum vasa & nerui rectã porrigantur. Neque vno impetu tota cutis crassitudo diffecetur. nihil enim violentè fieri debet. Et in paruis quidẽ tumoribus simplex sectio fiat: in maioribus autem ad myrtei folii figuram cutem rescindes, tum vasa paulatim denudata sepones, quæ quum naturali carne sint candidiora, facilè discernes: postea sectionis labia hamulis distendes, & pelliculas de struma tum manu, tum scalpello detrahes. Quòd si inserta fuerit, attentè res peragẽda est, ne E per incuriam, sanguinis eruptio fiat, atque ea gratia vnum tantùm sectionis labium hamulis distendatur, & ita sensim à connexis corporibus per scalpellum separetur. Et vbi ex vna parte cõnexa fuerint disparata, in altera idem fiat. deinde tota basis diligenter, propter neruos & vasa substrata resecetur. At in strumis circa alas ac inguina ortis, sectio trãsuersa fit ob cutis reduplicationẽ. peracto opere, si sanguis erumpat, medicamenta sanguinem sistentia suprà relata adhibeantur: sin minus, sectio thuris polline expleatur, & linamenta indantur, & lana vino imbu- F ta adalligetur. postridie permissis ligamentis, locus vino & oleo perfundatur, & hoc vsque ad tertiam aut quartam diem fiat. Deinde soluatur, & suppuratio procuretur: & curatio reliquis vlceribus communis fiat. Ad repurgandum autem & incarnandum, ac cicatricem inducendam, theriaca efficacissima est. Cæterùm inchoantes strumas tum in pueris, tum his qui chirurgiam non admittunt, medicamentis dissoluere ac discutere conabimur. & sanè curatio ipsarum similis est ei quã ad induratos tumores paulo antè retulimus. primùm enim mollire, postea discute- G re oportet. Emplastrum ad strumas. Strigmenta à palæstræ parietibus derasa ac probè subacta, super linteolo extendito ac imponito. Aliud. Laser, aut calcem viuam cerato cyprino aut irino exceptam imponito. Aliud. Sulphuris & galbani æquales portiones resina excipito, aut clibani testam cum aceto terito, & velut ceratum efficito: aut corticem radicis mandragoræ cyprino aut irino cerato excipito. hoc equidem efficacissimum est.

Aliud, strumas erodens: Sandaracham cum adipe caprino aut bubulo, aut calcẽ cũ eodẽ imponito: aut na- H sturtiũ cũ cerato. Aliud. Succũ Cyrenaicũ, aut, si haberi nõ potest, laser cũ melle Attico ad cerati cõpagẽ illinito.

Aliud, rumpens strumas. Pumex cum aceto tritus, strumas rũpit ac desiccat. Aliud. Semen nasturtii & lo-

mentum aqua ſubigito,& quotidie bis imponito.& poſt eruptionem eodem vſque ad exactam ſanitatem vtitor.

Aliud. Vrticæ ſemẽ cũ vino tritũ,rumpit,repurgat,incarnat,& cicatricem inducit. Aliud. Groſſos,præſertim caprifici,cũ axũgia imponito. omnẽ enim tumorem diſcutiũt. Aliud. Recrementũ ferri cũ oleo,aut bdelliũ cum melle,linteolo inducito,ac adhibeto: & quinq; diebus tranſactis ſoluito, & ſpongiis locum foueto, cauens ne oleo inquinetur. oportet autem bdellium ad prunas cum melle ſubactũ optimè diſtendi,atque ita applicari. Aliud. Pſyllii lomenti, ſeminis vrticæ pares portiones pice liquida excipe,ac vtere. Aliud. Oſtreorum teſtas vſtas ac minutiſſimè tritas inſpergito, loco prius vino ex ore conſputo. atque hoc frequenter facito. Emplaſtra etiam adhibeantur, quæ paulo inferius deſcribentur. At quod ex achate lapide præparatur,ad ſuppurandum,rumpendum,perſanandum,commodiſſimum eſt.item quod pardalis appellatur,ſuperius ad hydropicos relatum. Strumis inſuper laborantes viperarum eſu magnopere iuuantur,quemadmodum de elephanticis diximus.item ſi laſer quotidie ieiuni ciceris magnitudine vorauerint. Aluum etiam facilè ſolubilem habere oportet, & tenui victu vti, vomitúmque frequenter ciere, & pituitam per os detrahere,ac caput reſiccare.Cataplaſmata quoque ſincipiti adhibenda ſunt quæ mediocres puſtulas excitare poſſunt,velut eſt capparis radix cum polenta,ac reliqua huiuſmodi.Smegmatis item ac puluillis eiuſdem facultatis vtendum eſt.

De bronchocela,hoc eſt gutturis tumore, Cap. VI.

BRõchocele appellatur tumor in gutture oriẽs: omnis enim tumor apud antiquos cele nũcupatur.nomen igitur cõmune eſt,ſed ſpecies tumorũ differunt.Quidã enim meliceris à melleo humore,quidam adipoſus,quidã pultaceus,quidam canceratus appellatur. Aliquando etiã propter localẽ vaſorũ dilatationẽ oritur, quomodo frequentiſſimè ex partu contingit, quum in vehementiſſimis doloribus puerpera ſpiritum violenter detinuerit.conſtátque vaſorum huius loci dilatationem incurabilem eſſe,quemadmodum etiam tumorem in ſcirrhum induratum, malignúmque ac magnitudine ingentem. Verùm reliqui omnes chirurgiæ ac medicamentis cedẽtes facilè ſanãtur. Chirurgia verò præſenti tumori cõueniens ſit, ſiue meliceris, ſiue adipoſus,ſiue pultaceus tumor fuerit.At verò quæ gutturis tumores diſcutiũt,ſunt, bdellium cum melle tritum,calx cum axungia,laſer cum ſulphure,lixiuium cum melle,ſtercus caninum cum aceto. Aliud. Calcem viuam, ammoniacum, bdellium, teſtam clibani vſtam,æruginem, ſulphur viuum, paribus portionibus cum aceto terito,& axungia aut terebinthina excipito ac imponito. Aliud Adamãtii. Gallarum vnc.I.lapidis pyritæ drach.III.pyrethri drach.II. nitri dr. I.ſilphii ſeſquidrach.ſandarachæ drachm.II.terebinthinæ drach.II.ceræ,picis,ſing.drach.tres,axũgiæ veteris drach. duas,aluminis liquidi vnc.I. arida è vino ac ſapa terito, & liquabilia liquefacta admiſceto,ac vtitor. Aliud. Spumæ argenti,æris vſti,ſing. drach.VIII. olei antiqui dr. C.reſinæ pinus drach.XL.galbani,ammoniaci thymiamatis,ſing.vnciam vnam, aluminis ſciſſilis, mannæ thuris, ſing.drach.IIII.oleum cum ſpuma argenti coquito,& medio cocturæ tempore æs tritum inſpergito,& bullire ſinito donec non amplius inquinent.deinde liquabilia liquata adiicito,& ab igne ſublatis pollinem thuris ac alumen admiſceto,ac vtitor. Aliud. Silphii,ſimilaginis,ſing. drach.VIII.calcis viuæ drach. XVI. ſandarachæ drach. XII. mellis quantum ſatis eſt.præpara,ac vtere. Ad laxatos autẽ tumores qui ſub mento oriuntur, iridem Illyricam cum aqua tritam adiecta modica rubrica, ter ſingulis diebus illinito:eſt enim medicamentum inſigne.

De pultacei ac mellei humoris tumoribus, Leonidæ, Cap. VII.

ATheroma eſt tumor concolor,citra dolorem,in tunica neruoſa,humorem pulticulæ ſimilẽ quæ ex farina cocta fit,& athera *Græcis* appellatur,continens. Aliquan-

A do autem vnà cum pultaceo humore, lapidoſa quædam duráque corpuſcula, & alia tanquam ſulphuris ramenta reperiuntur: aliquando velut manſa gallinarum officula. inuenimus etiam aliquando velut pilos craſſiſſimo humori complicatos.Philoxenus autẽ dicit,ſe aliquando reperiſſe animalia in humore culicibus aut muſcis paruis ſimilia.Eſt autem atheromatis tumor ſpecie & figura oblongus ſublatúſque,& ad compreſſionem digitorum, ob humoris craſſitudinem, tardè cedens, & amotis digitis tardè reuertens. Meliceris autem eſt pellicula neruoſa,te-
B nui humore inſtar mellis referta,ſimiliter citra dolorem conſiſtens, differens ab atheromate figura & humoris eſſentia. nam & figura rotundior eſt,& humoris eſſentia tenuior.& huius tumor magis extenditur, & ad digitorum compreſſionem celerius cedit,& amotis digitis pari celeritate reuertitur. Cæterùm pro chirurgiæ ratione nihil refert,ſiue pultaceus,ſiue melleus,ſiue fæculentus humor,aut cuiuſcunque eſſentiæ,fuerit contentus. Vnus enim ſcopus propoſitus eſt,vt tunica ſiue pellicula humorem continens auferatur.Sed id conſiderandum eſt quòd
C tumores quidam ſunt eleuati,& ad motum ac contactum expoſiti faciléque curabiles: quidam contrà inferti, & ad motum non expoſiti,& in chirurgiæ aggreſſione ſummã diligentiam expetentes, propter imminentes ſanguinis eruptiones ac neruorum puncturas.Plerique enim chirurgi ob imperitiam,etiam neruos ſubſtratos cum huiuſmodi tumoribus recidunt.Chirurgiam itaque aggreſſuri,ægrum in ſella locabimus.& ſi paruus fuerit tumor,ſimplicem ſectionem faciemus,velut in ſtrumis diximus: ſi verò maior,ad myrtei folii figuram pro tumoris ratione cu-
D tem incumbentem reſcindemus.Sed neque hîc vno impetu tota ſectio fiat, ne pellicula humorem continens diſſecetur,& humor euacuetur. ſi enim euacuatus fuerit, & tumor conciderit, tunica difficulter excoriari ac curari poterit.Summa itaque diligentia pellicula paulatim excorianda eſt, nihílque de ipſa circa baſin relinquendum ne malum regeneretur.Poſt ablatam pelliculam, labia ſectionis committimus,& ſi plus æquo laxa fuerint,redundantem cutem reſecamus,deinde ſuturis labia connectimus.Illud porrò animaduerſione dignum eſt,vt ſi in ca-
E pite huiuſmodi tumor fuerit, poſt ablatam pelliculam, membranam os ambientem ſecemus, & caluariam diligenter deradamus. Peracto opere, in paruis tumoribus, quum paruam ſectionẽ fecerimus,nulla difficultas imminet,& ſtatim poſt ſuturam ſplenium glutinatorium inflãmationibus arcendis idoneum adhibemus. qui verò adhuc cruenti ſunt,& glutinari non poſſunt, in his ex maioribus interuallis ſuturas fieri oportet,vt oblonga ſectionis figura fiat:deinde linamenta indere, & puris generationi ſtudere,quemadmodum ſuperius de abſceſſibus docui-
F mus.At verò ad eos qui chirurgiã recuſant, medicamentis tumorem diſcutientibus vtemur. Emplaſtrum ad me liceridas. Paſſarum vuarum vinaceis ademptis lib.I.cumini leuiſſimè fecti ſeſcuncẽ, nitri quadrantẽ. omnia ſimul in mortario ſubacta adhibeto ac adalligato. At ſi tenſiones ex conſtrictione remittere oportet, cerato excipito, ex oleo ſicyonio & pauca maſticha præparato. Aliud ad meliceridas,& ceria, id eſt *fauos* appellatos tumores, cõmodum: Squamam æris & pollinem paribus portionibus ad malagmatis formam ſubigito ac adhibeto. A-
G liud, ad meliceridas & ſteatomata. Ceræ,terebinthinæ, ſquamæ æris,ſing.ſextantem,ſulphuris viui,nitri, ſingul. vnciam vnam,radicum ſiccarum cannabis ſylueſtris drachmas trigintaquinque,&,ſi defuerint, ariſtolochiæ tantundem:olei antiqui libram vnam. Radices per triduum aqua madefactas & cõtuſas in oleo coquito donec torrefiant:deinde ipſis abiectis,cætera quæ liquari debent liquata admiſceto,& arida ex aceto trita adiicito,ac vtitor.

Aliud diſcuſſorium ad meliceridas. Salis ammonia-
H ci,ſpumæ argenti ceruſſæ,ſing.libram vnam, ceræ, terebinthinæ,galbani,opopanacis,ſing.vnciã vnã,rubricæ ſinopicæ ſeſcuncem,aceti heminam,olei antiqui libras III. ſpumã argenti,ceruſſam, & ſal læuiſſimè trita in oleo coquito,deinde rubricã aceto tritã adiicito,& liquabilia liquata affundito,omnibúſq; ſimul ſubactis ac perfrigeratis

opopanacem ac galbanum aceto dissoluta admisceto, ac vtitor. Aliud ex asellis paratum ad strumas & meliceridas: quod etiam cicatricem inducit. Asellos sub hydriis stabulantes ducentos, ostreorum vstorum drachm. quatuor, rubricæ sinopicæ drach octo, terebinthinæ lib. vnam. ostrea & rubricam primùm seorsim, deinde simul terito, & tum asellos adhuc viuos adiicito, ac simul terito, & postea cum terebinthina ad calidum cinerem lentè coquito, donec non amplius inquinet: sublatúmque ab igne medicamentum in mortario subigito, ac adhibeto, & quinta die exsoluito. potest tamen locus subinde prolui ac rigari aceto.

De steatomatibus, hoc est tumoribus adiposis, Cap. VIII.

Steatoma est tumor præter naturam, adipem in se continens, malè concolor, & tactu lenis, & in principio quidem pusillus, sed temporis progressu ampliatur. pleraque verò steatomata basin habent ampliorem, raróque contingit vt basis angustior, & apex amplior reperiatur. Differt à struma, tactus mollitudine. qua nota etiam à meliceride & atheromate discernitur. Curatur & hic per chirurgiam, sectione pro tumoris magnitudine fiente, simplici, aut ad myrtei folii similitudinem: atque hîc liberè cutem incidimus. Non enim sicut in atheromate ac meliceride tunicæ sectionem formidamus. Nam pinguedo adiposa etiam si secetur non effluet: verùm illud negligendum non est (quod In strumis quoque prædiximus) si steatoma eleuatum fuerit, in circuitu & subter excoriari oportere: in circuitu per scalpellum, subter verò digitis. insertum verò in ambitu & subter incidendum esse. Peracto opere, vulneris labia suturis constringãtur, vt melius glutinentur. aut linamenta profunda indantur, & curatio ad puris generationem adhibeatur. At verò si steatomata apicem amplum, & basin angustam habuerint, omissis superuacuis, tota à basi rescindemus. hic enim chirurgiæ modus expeditissimus est, & vlcus patuum ac planũ fiet, & curatio compendio transigetur. Cæterùm steatomata discutiuntur, floribus buphthalmi cera & oleo antiquo exceptis. Idem facit & cyclamini radix axungia veteri excepta. possunt & emplastra ad meliceridas præscripta adhiberi, præsertim quod ex sulphure & nitro paratur, & similia inferius referenda.

De ganglio, Philagrii, Cap. IX.

Ganglium est nerui nodosa coactio ac tumor, ex plaga aut labore obortus, raróque spontè proueniens, manuum iuncturas ac talos frequentius occupans: rarius cubitum & caput. fit & in aliis partibus.. Quantum ad notas attinet, tumor est inæqualis, paruus, dum comprimitur stupidum sensum exhibens. differtque à meliceride & atheromate tumoris inæqualitate & renisu, & quòd nõ orbiculatim velut illa transfertur, sed dextrorsum solùm ac sinistrorsum pro nerui situ flectitur. Cæterùm à gangliorum chirurgia abstinemus, præsertim si in manibus fuerint ac pedibus, & medicamentis tantùm curamus. Ad hanc rem ammoniacum iuxta ignem ad emplastri compagem emollitũ imponitur, & lamina plumbea tumori æqualis superponitur, & ne hinc & inde labet, arctis vinculis media constringitur. Transactis aliquot diebus vbi ganglium fuerit emollitum, nulla rei mentione ad ægrum facta, statim dum adhuc calet locus, vincula tollimus, & pollicem dextræ manus ganglio immittimus, ac reliquos quatuor digitos ipsi parti iniectos comprimimus, & ganglium confestim dissoluitur. Vtere etiam mollitoriis emplastris, præsertim eo quod ex psyllio, pice, masticha nigra, stercore columbino, & malua syluestri præparatur. vtere & Lucii malagmatis ad contractos articulos descriptis. Cõmodum est etiam hoc: Cerussæ, olei antiqui, resinæ pinus, singulorum lib. vnam, ceræ sextantem, ammoniaci thymiamatis, galbani, singulorum vnc. vnam. Cerussam cum oleo coquito donec non amplius inquinet: deinde ammoniacum tritum, postea resinam & ceram: postremùm galbanum præmollitum adiicito. alii resinæ quincuncem, ceræ autem trientem coniiciunt.

De vasorum dilatatione, Cap. X.

A Vasorum dilatatio, quam aneurisma *Græci* vocant, in
qualibet corporis parte fit, sed in gutture frequẽtius,
vbi tumorem branchocelam appellatum producit. Acci-
dit sæpissimè mulieribus in partu, propter violentam spi
ritus detentionem: sed & in capite circa arteriarum locos,
& in reliquo corpore vbi arteriæ vulnerantur: sicut quan
do imperiti medici venam cubiti secturi, simul subiectã
arteriam dissecant. Oritur autem omnino vasorum dila-
tatio, aut dum sanguis & spiritus ex arteriis persultant, aut
dum oscula ipsarum aperiuntur, aut dum rumpuntur. san
B guis autem & spiritus paulatim excreti sub cute colligun
tur. Notæ aneurismatis sunt, tumor paruus aut magnus,
concolor, citra dolorem, ad tactum mollis, spongiosam la
xitatem præ se ferens: & ita ad digitorum compressionẽ
cedens vt propemodum euanescere videatur: verùm a-
motis digitis citissimè reuertẽs, id quod in menti aneu-
rismate & reliquis quæ sine vulnere fiunt, præcipuè vide-
re datur. At vbi arteriæ vulnus præcessit, & deinde coale-
scente cute vasorum dilatatio accessit, tumor non simili-
ter mollis occurrit. Sãguis enim copiosior spiritu est, qui
C in grumos coit, & tumorem extendit. atque hæ quidem
sunt notæ. Quantum verò ad curationem attinet, sciendũ
deplorata esse aneurismata apud chirurgos, quæ gutturi
ac capiti accidunt. Simul enim cũ aneurismatis sectione,
abundantissima sanguinis eruptio contingit, cum qua
etiam vitalis spiritus simul erumpit, vt homo sæpe in me
dicorum manibus deficiat. At verò quod in cubiti caui-
tate fit aneurisma, hoc modo per chirurgiã aggredimur.
Primùm arteriam supernè ab ala ad cubitum per inter-
nam brachii partem delatam signamus: deinde in eadem
D interna brachii parte simplicem sectionem, tribus aut qua
tuor digitis infra alam, per longitudinem facimus, vbi
maximè ad tactum arteria occurrit, atque ea paulatim
denudata, deinceps incumbentia corpuscula sensim exco
riamus ac separamus, & ipsam arteriam cæco vncino at-
tractã duobus fili vinculis probè adstringimus, mediám-
que inter duo vincula dissecamus, & sectionem polline
thuris explemus, ac linamentis inditis congruas deliga-
tiones adhibemus. Postea verò tumorem in cubiti caui-
tate siue flexura securi secamus, nihil amplius verentes
E sanguinis eruptionem. Tunc grumis euacuatis, arteriam
vnde sanguis prodiit perquirimus, & repertam vncino
attractam sicut priorem constringimus ac dissecamus,
rursúsque thuris polline sectione expleta, puris generatio-
nem procuramus. Cæterùm ad gutturis aneurismata, em
plastrum è cupresso inferius inter discussoria medicamẽ
ta describendum commodè adhibetur.

De ceriis, hoc est fauis, Cap. XI.

Cerium tumor est vlceratus, incumbẽtem cutem per-
rodens, ita vt ex foraminibus melleus humor excer-
F natur: quapropter tum ob foraminum figuram, tum pro-
pter excreti humoris speciem, cerium, *hoc est fauus* appel-
latur. frequenter autem in musculosis locis, in articulis, &
plantis pedum oritur. sæpe etiam sextam colli vertebram
occupat, & aliquando etiam costas inuadit. Si verò in ca-
pite generatur, primùm reliquis partibus, deinde caluæ
etiam putredinem transmittit. Proinde in principio sub-
scriptis medicamentis curationem tentabimus. Quibus
superatis, partes corruptas, præsertim in capite, resecare o-
portet, deinde membrana caluam ambiente dissecta,
G os caluæ deradere, tum ferreis cauteriis labia sectionis
exurere, ita vt caluam ne attingamus, id quod etiam in
aliis diuturnis affectionibus fieri debet. Postea medica-
menta ad nomas descripta adhibenda sunt: quale est sic-
cum ex charta vsta præparatũ, & pastillus è lana succida,
ac reliqua huiusmodi. Lenticulam quoque coctam, cum
malicorio aut oliuæ foliis imponemus. Sedata autem no
ma, curatio reliquis vlceribus communis fiat. At verò in-
cipientibus fauis commoda hæc sunt: Sulphur & ordei fa
rinam aqua mulsa coctam imponito. aut adipis suilli, te-
H rebinthinæ, & mellis pares portiones ad congruam com-
pagem coctas adhibeto. At vbi aperti fuerint, sulphure vi-
uo cum pice liquida vtitor. aut erui farinam cum melle
impone. aut squamæ æris, pollinis thuris, passarum vua-
rum, pares portiones simul tritas adhibe. Ad ampliores

autem fauos,ficus probè tritas apponito.Ego verò lenticulam coctam, cum malicorio ac melle subactã,imponere soleo, & si inflammatio adsit, modicum panis adiicio. Sedata verò inflammatione, malagma Helladicum, aut emplastrum melinũ Serapionis, aut Pasionis, aut Venus appellatum adhibeo. Molliora autem adhibenda medicamenta esse oportet,propter molestias ex duris oborientes.si itaque durius fuerit,cum oleo emolliendum erit.

Emplastra ad cruenta vulnera glutinanda,& ad multos vsus commoda, Cap. XII.

ATractylis,quam aliqui androsæmon vocant, herba est aculeata,humorem sanguineum reddens, si folia eius comprimantur. Hanc radicitus euulsam & in vmbra siccatam terito,& angustissimo cribro excernito,& de ea accipito trientem: colophoniæ sesquilibram , olei dulcis trientem:æruginis sextãtem,ceræ bessem . oleum,ceram & colophoniam liquefacito & excolato:deinde æruginẽ, & postea herbam tritam ac cribratã adiicito, tum omnia simul in frigidam aquam coniecta manibus subigito , & in eadem frigida per totam noctem sinito , ac deinceps ad cruenta vulnera in quacunque corporis parte reponito siue in infãtibus,siue in adultis fuerint. Facit & ad vlcera antiqua, sectiones , ictus, sugillata , & ex frigore dolores. Exterit crustas,& cætera quæ in vlceribus difficulter repurgãtur. lepras item ac vitiligines curat. Etenim femur cuiusdam ense dissectum ita vt vulnus vsque ad inguen penitissimè progrederetur,quum per quatuor menses æger decubuisset, neque glutinationis initium appareret, hoc ego medicamento agglutinaui. Tibiam præterea alterius à poplite vsque ad talum vulneratam,inflammatione prius mitigata, cum cataplasmate ex lomẽto passo, vino mulso & rosaceo,intra paucos dies persanaui. Ego verò,inquit Philagrius,cum Iside emplastro antiquos sinus, non inflammatos , & repurgatos,ac vino mulso elotos,ad vires videlicet exsiccandas , feliciter curaui . Illud verò constat,fistularum sinuúmque ligamenta à superioribus partibus ad inferiores moderata constrictione ducenda esse, quò humores in cauitatibus delitescentes ad osculum vlceris exprimantur. Viride Andromachi hecatontodrachmon vocatũ: Ammoniaci thymiamatis drach.octo,squamæ æris drach.duodecim , pollinis thuris drach.sedecim,resinæ pinus drach. duodecim, adipis vitulini drach.quatuordecim,terebinthinæ drach. octo, ceræ drach.triginta,olei drach.octo , aceti quantum satis est.Hoc magna vulnera glutinat,sordida vlcera exterget, crassáque ipsorum labia deterit,sinus contrahit, discussoriam ac repulsoriam vim habet: & cum cerato linamentis illitum ac inditũ caua vlcera incarnat. Viride quod Isis appellatur , à quibusdam Hermoni sacerdoti inscriptum.Hoc ad multos vsus commodat,& ad omnia vulnera,præcipuè capitis vnà cum ossibus dissectis.Sanat enim citra destructionem ac perforationem. facit etiã ad puncturas,aculeos infixos,hominum ac canum morsus . ad viperæ item ac scorpionis,draconisque marini,ac pastinacæ venena.& ad artuum fracturas cum vulnere. citius enim ac securius callum obducit. Facit ad fistulas omnes recentes,& antiquos ipsarum recessus,sinus, tubercula,parotidas, mammarũmque ac alarum abscessus , aut vt ne fiant,aut vt facti curentur , commodum saniei effluxum nobis procurantibus.idem strumas aufert cum tunicis celerrimè suppurans.Fronti verò impositum fluxiones oculorum sistit.Liuores delet, gangrænas obliterat , putredines repurgat . & in summa efficax est medicamentum ad omnia: Ceræ drach.centum , colophoniæ drach.ducentas,(alii cẽtum)squamæ æris rubri,æruginis rasæ, aristolochiæ rotundæ,thuris,salis ammoniaci,ammoniaci thymiamatis,æris vsti,singulorum drach. octo, aluminis vsti drach.sex,aloes,myrrhæ,galbani, singulorum drach. duodecim , olei antiqui lib. vnam vel sescuncem , aceti quantum satis est. atque hoc quidem emplastrum absolutè Isis appellatur . Verùm Isis quæ Epigono inscribitur,etiam radicis dracunculi drach.octo,recipit: qua Galenus se vti dicit . Sola enim dracunculi radix per se tusa ac probè trita ad puluilli formam , maligna vlcera curat. Metallica igitur cum aceto in mortario terito, & deinde reliqua trita ac cribrata adiicito , & liquabilia liquata ad ipsa in mortarium affundito, subigito ac vnito , & vtitor aliquando puro,aliquando mixto ac dissoluto. Ad vlcera enim sordida adhibetur medicamenti pars vna , cerati verò rosacei liquidi partes duæ. Verùm ad ea quæ modica extersione opus habent, medicamenti pars vna, cerati partibus tribus admiscetur. Emplastrum Machærionis celebre,& ad multa cõmodum.Cõgruit ad relata omnia. sed & recentia vulnera glutinat, & ab inflammatione tutatur,& præsertim quæ contusa sunt. Facit & ad canis rabidi morsum spatiosiore loco impositum, & assiduè permutatum.facit ad omnem nomen ac vlcera depascentia, & ad aurium ac pudendorum vlcera . in ossibus autem denudatis carnem auget. competit & narium vlceribus. diluitur autem rosaceo. Aristolochiæ rotundæ, galbani, æruginis rasæ,opopanacis,iridis Illyricæ,ammoniaci thymiamatis,myrrhæ,singulorũ drach.octo , terebinthinæ, ceræ,olei omphacini,singulorum septuncem & vnciæ dimidium.Olei dimidium cum ærugine terito, & reliquũ cum cera ac terebinthina coquito : opopanacem autem cum aceto dissoluito & simul subigito omnia,ac vnito.

Emplastrũ cephalicum ex herbis, sine perforatione. Squamas disparat,& ossa corrupta educit . verùm ossibus prærasis adhibere oportet . Idem ad recentia vulnera facit,& nomas linamentis inditum repurgat : cum rosaceo verò cerato replet,vna eius parte ad duas cerati admixta. facit & ad carcinomata ac putrida vlcera . exterit lepras, furunculos dissoluit,strumas suppurat & expurgat.conuenit podagricis , & tophaceas ipsorum duritias dissoluit. Anagallidis cæruleum florem habentis, papaueris corniculati,foliorum tenerorum hyoscyami,marrubii viridis, singulorum drach. quinquagintasex , squamæ æris rubri drach.vigintiquinque,mannæ thuris drach.viginti,resinæ pinus siccæ drach.sedecim,aloes drach.sex , aluminis scissi & rotundi, ammoniaci thymiamatis, salis ammoniaci,singulorum drach.quatuor,ceræ drach. centum,olei veteris heminas duas siue vncias vigintiquatuor, aceti quantum satis est.Herbarum folia in pila leuiter tundito vt succus non exprimatur:deinde in mortarium heiecta minutissimè terito. Et in alio mortario , squamam, pollinem thuris,resinam pinus,alumen, aloen, salem , & ammoniacum thymiama, ad solem ad strigmentitiam spissitudinẽ cum aceto terito, & admixtis herbis omnia simul terito. Liquabilia deinde liquata frigefactáque ac erasa adiicito,subigitóque simul,ac vtitor. Emplastrum Hestia, id est *Vesta* appellatum , quod etiam ex *Græci* nominis ἑστία literarum calculo,drach. DXVI.inscribitur,& ad Nechepsonem regem refertur.Conducit ad omne vulnerum genus . ad neruorum puncturas per se sufficit . omnem oculorum destillationem pro glutinamento appositum reprimit. Venenum virus eiaculantium bestiarum exugit,ita vt emplastro adhærens comperiatur . nomas item & fistulas ac vlcera maligna repurgat & ad cicatricẽ perducit . narium ozænas sanat cum aceto.facit &ad strumas, & tumores induratos . aut enim discutit ipsos , aut rumpit,vt admireris. varices sanat,sagittas & aculeos extrahit. Spumæ argenti,ceræ,singulorũ drach.septuagintaquatuor , terebinthinæ drach. sedecim , aristolochiæ, propolis, galbani, singulorum drachm.viginti, æruginis drach.decem,gallarum, radicis chamæleontis nigri, singulorum drach.vigintiquatuor, olei sextar. quatuor, adipis vitulini drach.quadragintaocto,aceti drachm.vigintiquatuor,succi brassicæ drach.octo,serapiadis tritesticularis drach.sedecim,succi medullæ arũdinum drach. duodecim. oleum,spumam argenti,& adipem simul coquito donec probè vniantur: deinde ceram, resinam,galbanũ. propolin prius cum modica cera in mortario tusam adiicito, & ab igne ablatis,aristolochiam , gallam, radicem chamæleontis addito: æruginem verò cum succis & aceto tritam,reliquis,vbi iam tepuerint , postremùm admisceto , omniáque simul in mortarium coniecta subigito, ac manibus emollito. & vtere tanquam admirando. Aliud,ad cruenta vulnera glutinanda, Purpura inscriptum: Spumæ argenti,olei dulcis, singulorum libras duas,picis,

ceræ,colophoniæ,ſingulorum vnc.ſedecim, radicis ſymphyti minutiſſimè tritæ ac cribratæ ſextantem, ſanguinis draconis ſextãtem,aquæ marinæ vnc. viginti.oleum, ſpumam argenti, & aquam marinam ſimul coquito, donec non amplius inquinent: deinde liquabilia liquefacta adiicito,& ab igne ablatis draconis ſanguinẽ ac ſymphytum addito,& perfrigerata manibus ſubigito, ac in maſſas efformato.Cæterùm ſanguis draconis in India ex herba dracũculo appellata colligitur. Phœnicinum Galeni: Spumæ argenti læuiſſimè tritæ libras tres, adipis ſuilli inſulſi antiqui libras duas, olei antiquiſſimi libras tres, chalcitidis crudæ trientem. Spumam argenti tritam ac cribratam, rurſus cum chalcitide in mortario exquiſitiſſimè conteres: deinde oleum in ſole admiſcebis,vt liquidum medicamentum permaneat. tum adipem exemptis fibris in mortario tuſum, quò facilè liqueſcat,ad ignem liquefacito, & excolato donec puriſſimus euadat: atque eius ita præparati lib. duas in mortario diligenter cum cæteris permiſceto. Deinde omnia ſimul in cacabum tranſfuſa coquito,ac palmæ ligno agitato. ſufficiet autem tibi ramus vnus magnus, vt craſſiore eius parte ad agitationem ſpathulæ vice vtaris. Adhærentes autem craſſæ eius parti ramulos vtrinque exortos reſecabis,& corticem detrahes, & in tenues partes conciſos in medicamentũ coniicies, vt ibi ſuccus ipſorum excoquatur.Hæc verò ſegmenta palmæ, tum demum iniicies vbi medicamentum cerato ſimilem compagem habuerit.Si enim à principio inieceris, ſuccus per decoctionẽ conſumetur,quem ob vim adſtrictoriam permanere volumus.Sed & ipſius ſpathæ qua pharmacum verſatur pars infima in coctura arefacta,reſiccanda ac abiiciẽda eſt, ac reſidua vtendum,atque hoc ſæpe faciendum eſt, vbi fuerint reſiccata. Vbi verò pharmacum non amplius inquinarit,priuſquam exareſcat ab igne tollatur, & exemptis omnibus rami ſegmentis agitetur donec frigefiat.Deinde in mortarium tranſlatum, ac manibus ſubactum, in maſſam redigatur.Hoc ad cruẽta vulnera, & vlcera ægrè cicatricem accipientia vtimur, & oleo dilutum in ſinus fundimus. Conuenit partibus omnibus inflammatis & podagris,quo tempore dolores non vehementer vrgent, & irrigationibus ac fomentis mitigantibus opus eſt. facit ad inguinum tumores, tubercula, ambuſta, perniones,contuſa,fracta,& omnes fluidas affectiones. At verò ſi chalcitidis ſeſcuncem inieceris, longè efficacius fiet ad ampla vulnera glutinanda,& ad cicatricem inducẽdam. ſed non ita inflammatis conueniet. In diſſoluendo verò pharmaco hanc proportionem ſeruabis, vt medicamentum paululum olei quantitatem excedat,præſertim æſtatis tempore, vt ſit medicamenti quidem dextans,olei verò dodrans. Emplaſtrum duplicis coloris: Æris vſti quadrantem,aluminis ſciſſi vnc.vnam,colophoniæ,adipis ſuilli recentis,ceræ,ſingulorum lib.vnam,aceti quantum ſatis eſt. Emplaſtrum ex aqua & oleo: Spumæ argẽti,olei ſynceri,aquæ puræ, ſingulorum libras duas. argenti ſpumam cum oleo & aqua in mortario exquiſitiſſimè terito, deinde ad prunas aſſiduè verſata coquito, donec non amplius inquinent. Hoc moderatè refrigerat, & ideo partibus vlceratis nihil influere ſinit, & quod iam influxit,repellit.Deſiccat etiam ac diſcutit & vlcera ad cicatricem perducit. Vtimur eo ad mulierum, infantium, eunuchorum,ac cætera corpora quæ molles ac albas carnes habent.Efficitur autem adeo glutinoſum vt ne ablutum quidem detergi poſſit.Sed vlceribus cicatrice includendis præcipuè commodum eſt, vt adhibitum multis diebus adhæreat. cuius facultatis eſt & parhygrum appellatum, & reliqua huiuſmodi. Emplaſtrum ex vino & oleo: Spumæ argenti lib. vnam, vini & olei, ſingulorum lib.tres.Spumam argenti in mortario ſub caniculæ ardore per dies quindecim,cum vino antiquo dulci terito,tantum vini inſtillando quantum exſiccari poteſt, & poſt prædictos dies oleum ac vinum affundito,& coquito ſimul aſſiduè agitando,donec non amplius inquinent, & vtitor. Hoc ego medicamentum oleo dilutum ad vlceratas affectiones adhibui,& ſinus glutinaui. & femur diu induratum perſanaui,& optimum etiam ad vulnera cru-

A enta cognoui. ad ſinus verò & duritias,ſolidũ prout habet impoſui. Emplaſtrum ex aceto & oleo. Spumæ argenti libr.vnam,olei antiquiſſimi libras tres, aceti albi acerrimi libras tres.ad lentum ignem aſſiduo verſatu coquito,obſeruans ne in grumos coeant: & per integrum diem ebullire ſinito,donec nigreſcat ac ſplendeat medicamentum. Enitendum eſt autem vt reuera non inquinet. facilè enim imperitis imponit. nam in frigidam aquam diffuſum,duriſſimum ſtatim euadit: ſed poſtea digitis diutius ſubactum remolleſcit, languétque ac rurſus B inquinat. proinde non prius ab igne remouebis, donec compertum habueris non amplius inquinaturum. Habet hoc ſummas exſiccandi vires, & ideo cruenta vulnera glutinat. vlcera curatu difficilia,& fiſtulas incipientes ſanat.Ego enim cum eo fiſtulam pueri à parotide exortam ſanaui,quæ ſemeſtris exiſtens vſque ad mandibulæ articulationem progreſſa fuerat.Sed & mulieres & adoleſcentulos eodem curaui & induratos muſculos emolliui. Tribus autem diebus tranſactis,ſoluere hoc oportet, & nouum adhibere,ídque rurſus poſt triduum exoluere.

C Emplaſtrum Galeni fuluum, Harmonia appellatum.ſuprà ad maligna vlcera deſcripſimus. Emplaſtrum fuluum Piſcatoris. Ad cruenta vulnera,ſinus glutinat,inflammationes ſedat,duritias ac ſtrumas diſcutit,plurimo roſaceo dilutum caua vlcera replet,ſordida extergit,&ad cicatricem perducit: Spumæ argenti ſeſquilibram, ceræ libras duas,galbani,œſypi,terebinthinæ, propolis, pollinis thuris,rubricæ,ſingulorum ſextantem, olei libr.duas, aceti lib.tres.Spumam argenti ad æſtiuum ſolem cum aceto terito, quantum imbibere poteſt.deinde oleo ac re- D liquo aceto affuſis,ſimul coquito donec non amplius inquinent.tũ liquabilia liquata & excolata iniicito,& poſtea ab igne ablatis pollinem thuris, rubricam, ac galbanum ex aceto tritum adiicito, omniáque ſimul ſubigito. & demum frigefacta ac eraſa manibus mollito, ac vtitor. Hoc ad ſinus glutinandos efficaciſſimum eſt, ita vt ſpongia ex vino expreſſa ſuperimponatur. Aliud fuluum Piſcatoris.facit ad cruenta vulnera & conciſos neruos.itẽ ad antiqua ægrè recipientia cicatricem, ac fluida vlcera: probè etiam emollit, præſertim duritias circa mammas E exortas. vtimur eo & ad hominum & canum morſus. Egregiè facit & ad paſtinacarum marinarum, & draconũ, & aliorum horrẽdorum piſcium plagas. Et in ſumma eſt cõpoſitio admiranda: Spumæ argenti,ceræ, ſingulorum drach.centum,terebinthinæ,mannæ thuris, galbani, rubricæ ſinopicæ,ſingulorum drach.octo, olei libras duas, præpara ſicut diximus, abſque tamen aceto. Aliud Piſcatoris celebre: Spumæ argenti,ceræ,ſingulorum drach. centum,terebinthinæ,myrrhæ,minii ſinopici, æruginis raſæ,ſquamæ æris, ſingulorum drach. octo, ariſtolochiæ F drach.octo,thuris drachmas xxv. diphrygis drach. ſex, ammoniaci thymiamatis, galbani, ſingulorum drachmas duodecim,olei libras duas. Aliud Tyrium. Ad ampla vulnera & quadrupedum morſus. furunculos diſcutit aut rumpit,humorem ex cruſtis inductis extrahit,& ad cicatricem ducit, fronti impoſitum oculorum fluxiones reprimit.Hoc poſt cocturam, purpuræ Tyriæ colorem habet,atque hinc appellationem traxit: Spumæ argenti libras quinque, æris vſti, ſquamæ æris, æruginis, galbani, ſingulorum trientem, ceræ libras duas, reſinæ pinus pin- G guis lib.tres,olei libras ſex. Spumam argenti & oleum in mortario ſimul probè trita,in ollam coniecta coquito, & aſſiduè verſato donec mellis compagem acquirant. deinde adiecta ærugine & ſquama,ebullire ſinito, & poſtea æs vſtum addito, & ſimul coquito donec bonus color euadat,& non amplius inquinent:tunc ceram ac reſinam excolata adiicito,ac rurſus coquito donec non inquinent,& poſtremùm ab igne ablatis galbanum admiſceto, manibúſque probè ſubigito ac vtitor. Emplaſtrum ex ane- H mona: Colophoniæ drach. ſeptuagintaquatuor, reſinæ pinus liquidæ,ceræ,ſingulorum trientem,olei dodrantẽ, florum anemones recentium, exempto nigro quod in eis reperitur,& reciſis vnguibus,beſſem.Colophoniam cum oleo ad lignorum pini ignem coquito,& tædacea ſpathula vſque ad ſolidam compagem agitato: deinde reſinam

adiicito, ac rursus coquito donec non amplius inquinēt, & postea ceram addito, qua liquefacta medicamentum ab igne tollito, & ad flores in mortario tritos diffundito, manibúsque oleo illitis subigito: est enim glutinosum. aquam autem vitare oportet. Facit ad cruenta vulnera, & carnes contusas, ad maligna antiqua exuberantia ac ægrè cicatricem admittentia vlcera. ad venenum eiaculantium bestiarum ictus. ad tumidos, inflammatos, dolentes ac ægrè mobiles articulos. ad strumas, fistulas, gāglia, steatomata, furunculos, sinus, nomas, abscessus tum aliarum partium, tum maximè thoracis. ad eruptionem sanguinis narium, spleniū ex eodem, stomacho imponitur. potest & ad frontem imponi. Et in summa, mollit, discutit, contrahit, siccat, ac dolorem mitigat. Quòd si cum aceto præparare malueris hoc medicamentum, ita facito: flores anemones recisis vnguibus purgatos, & ad solem siccatos, in vitreo vase seruato, & eorum postea bessem sumito, & aceti albi acerrimi heminas Atticas tres affundito, ac per diem ac noctē macerato, deinde manibus subigito, paulatimque omnem succum exprimito. & colophoniæ lucidissimæ drach. quadragintaduas, resinæ pinus liquidæ, ceræ, olei, singulorum trientem, succi anemones heminas Atticas duas & dimidiam accipito. & colophoniam cum oleo ad tædæ lignorum ignē lentum coquito, tædaceáque spathula assiduè agitato donec solidius pharmacum euaserit. Deinde resinam paulatim adiicito, ne ebulliens extra ollam redundet, & rursus bullire sinito: & vbi iam planè solidum videris, ceram addito, eáque liquata medicamentum ab igne ablatum spathula versato, atque vbi iam deferbuit, succum paulatim instillato, diligenter obseruando ne efferuescat. facilè enim ebullit, vt periculum sit ne superfundatur. postquam autem ita paulatim admixtus fuerit, varium purpureum ac suauem colorem pharmaco affricat. Omni igitur succo iniecto ac vnito, medicamentum in mortarium transfferatur, atque frigefactum manibus subigatur donec totus succus secedat. Hoc ad eadem commodum est, ad quæ illud prius recentium florum pharmacum cōducit: nisi quòd leuius est ac magis temperatum, & ad canum morsus, ac venenatorum ictus commodum. Idem rosaceo dilutum ad ani ac pudendorum vlcera conducit, vbi remissiore medicamento opus habent.

Emplastra cephalica, & ad fracturas, & ad multa commoda, & de iusto eorum vsu,

Cap. XIII.

CEphalica, *hoc est capitalia*, emplastra dici solent quæ vulneribus capitis adhibita, vim penetrandi in altum habent, squamásque ac ramenta ossium disparata, non solùm in capite sed etiam reliquo corpore educunt ac extrahunt. Itaque acrimoniam quandam ipsis insitam esse oportet, per quam ex profundo extrahūt ad superficiem externam, non solùm ossa sed multo magis crassum viscosum, aut omnino vitiosum humorem. Quæ verò ad fracturas fiunt, extersoriam ac discussoriam vim habent. Quidam verò etiam adstringentia ipsis admiscuerunt, vt quod ad affectas partes effluit repellatur, & extersoriorū vis vsque ad profūdum deducatur. Verùm hoc nosse expedit, quòd si adstringentia non ad lanuginem minutissimam trita fuerint, atque hoc cum aceto, damnum magis quàm vtilitatem afferent, si attractoriis fuerint admixta. Sed & hoc scire oportet quòd inter emplastra ad fracturas præstantiora sunt quæ capitalia inscribuntur: & propterea cum cerato, præsertim rosaceo, incarnare solent, linamentis excepta ac indita. Eiusdem porrò generis cum cephalicis est Isis quoque superius descriptum emplastrū, & quod Machærioni inscribitur, & barbarum Heræ Cappadocis, quod aliqui Aphrum appellant, hoc: Emplastrum nigrum, ad insigniores præsertim capitis dissectiones, fistulas, sinus, fracturas citra inflammationem glutinandas, ad neruos, cartilagines, ac ossa concisa. Facit & ad vlcera profunda, sinúsque magnos glutinat. Adhibetur etiam commodè abscessibus dissectis ad saniei eductionem. Splenicis etiam ac hepaticis conducit. & est ad cruenta efficacissimum vulnera. Ad sanguinem reiicientes duobus coriis inducitur, quorum alterum pectori ac co-

A stis imponitur, alterum dorso. sanguinem enim supra opinionem sistit. Facit & ad hominum ac canum morsus. & omnino inflammationes arcet: Ceræ, picis, bituminis, resinæ pinus, singulorum lib. vnam, mannæ thuris sescūcem, cerussæ, atramenti sutorii, singulorum trientem, opopanacis sextantem, olei, aceti, singulorum libr. vnam. Ceram, bitumen, oleum, acetum, modico ex eo relicto, omnia simul in ollam nouam indito, ac liquefacito. deinde picem & resinam probè contusa adiicito, & omnibus semicoctis, & ab igne remotis ac excolatis, atramen-

B tum sutorium modico aceto residuo tritum inspergito, & ne efferuescat caueto, atque iterum leniter coquito ac versato. Vbi verò non amplius inquinat pharmacum, opopanacem residuo aceto maceratum ac dissolutum affundito. & postea cerussam ac mannam probè trita inspergito, & paululum tepefacito vt vniantur, cauens ne opopanax aut manna comburatur. atque ita medicamentum in mortarium diffundito, ac frigescere sinito, emollito, reponito, ac vtitor. hoc omnia vulneraria medicamēta superat, velut experimento constat. Est autem hyeme

C per septem dies, æstate per quinque, aut re ita vrgente per tres exoluendum. Nigrum insigne ad multa commodum Panalethes appellatum: Olei dulcis dodrantem, bituminis, ceræ, resinæ pinus siccæ, picis, singulorum librā vnam, spumæ argenti, cerussæ, æruginis, singulorum drachmas decem, ammoniaci thymiamatis, thuris, aloes, myrrhæ, singulorum drach. octo, opii, succi malorum mandragoræ, singulorum drach. sex, aluminis scissi, atramenti sutorii, chalcitidis, croci, singulorum drach. quatuor, aceti quantum satis est. Omnia à spuma argenti vsq;

D ad crocum, probè ad strigmentitiam spissitudinem terito, deinde oleum, & bitumen ad fabarum magnitudinē contusum, & ceram simul liquefacito, eisque liquatis picem ac resinam adiicito. & hæc liquata ac excolata rursus coquito, & trita adiicito, subigito, ac vtitor. facit hoc ad vulnera recentia, ad ensium, sagittarum ac lancearum puncturas, ad fracturas item, ad contusiones, siue cum vulnere, siue sine vulnere fuerint. vtere & ad neruos vulneratos, ad canū, luporum, vrsorū, leonū, aprorū morsus. facit & ad venenum eiaculātium, & præsertim viperarum,

E ictus, loco prius scarificato, & inde medicamento imposito. Idem apponitur ad abscessus simplici sectione diductos, & sanie exclusa, vulnera ac vlcera repurgat. & quosdam vertebris ac talis sauciatos persanauit. Ego verò manum alicuius ense inter vlnam & radium vulneratam eo curaui. confert & ad scrotum concisum, & ad hepatis ac splenis inflammationes ex febribus obortas. Duobus item coriis illitum, vt alterum pectori, alterum dorso imponatur, sanguinis reiectionem sistit. Ad inflammationes autem irrigationis vice adhiberi potest, ita vt acci-

F piatur de eo quadrās, ceræ verò & resinæ frictæ ac picis, singulorum sextans, & olei libra vna. hæc liquentur ac colentur: & cum medicamento, ac farinæ ordeaceæ quadrante cum aceto trito imponantur. sic etiam flagellatis conducit. Ægyptium Andromachi celebre, ad sinus maximos glutinandos, ad ossa carne nudata ac concisa, ad detortos ac luxatos articulos, ad abscessus, ad hominum, quadrupedum ac reptilium bestiarum morsus. fronti impositum, oculorum fluxiones sistit. maximas ac profundissimas ensium cæsuras triduo sanat. Eximiam

G discutiendi vim habet, vt etiam pus, nisi valde multum fuerit, sine cutis perforatione discutiat. Membra quomodocunque indurata emollit, & maligna vlcera ad cicatricem perducit: Ceræ, spumæ argenti, singulorum drach. centum quadragintaquatuor, ammoniaci thymiamatis drach. sexagintaduas, terebinthinæ drach. trigintaduas, lanæ succidæ vstæ drach. octodecim, aristolochiæ, thuris, squamæ æris, singulorum drach. octo, squamæ ferri stomomatis drach. octo, myrrhæ drach. tres, opopanacis drachmas duas, olei cicini aut sicyonii vel antiqui libr. tres.

H Spumam argenti cum oleo ad compagem coquito. deinde addita squama, rursus bullire sinito donec non inquinet. Tunc ceram primùm, deinde ammoniacum tritum adiicito, & his liquatis terebinthinam addito. & ab igne ablatis, thus tritum, & lanæ cinerem, inspergito. & frige-

factum pharmacum manibus ſubigito, ac vtitor aliquando puro,aliquando diluto. Panacea emplaſtrum,quod aliqui Trium fratrum vocant: Heras hygiean, *id eſt ſanitatem* appellat.Facit ad nomas & omnia vlcera maligna. coercet enim nomas,neque cruſtam inducens, neq; circumſita corpora indurans, ſed omne corruptum rumpẽs ac tabefaciens, vt nihil differat ab vuis paſſis humectis. Sanguinis fluxum ſupprimit tum alibi tum ex hæmorrhoidibus erumpẽtem.ſed & ipſas hæmorrhoidas tabefacit ac conſumit, præterea fiſtulas ſanat, & carbunculos, & ægilopas,& vlcera chironia appellata: & in ſumma totum ægrè curabilium ac diuturnorum genus: priuatim verò ad mammarum duritias, earundémque cancros ac nomas conducit. facit & ad hydropicos ſplenicóſque & articulorum affectiones. Et ad vteri quidem affectiones oleo Cyprino dilutum ac liquatum iniicitur: externis autem præſtat vt eſt imponere,velut ſingula alia.Omni verò vlceri impoſitum, etiamſi ferum fuerit, ſtatim ipſum mitius efficit,& dolores itidem ac vigilias mitigat.At verò roſaceo dilutũ, ſinus magnos & fiſtulas glutinat, prius elotos: recentes autem ſinus aqua mulſa eluere oportet: deinde exteriùs medicamentum adhibere, & debitam ligationem facere. ad fauos etiã inflammatos efficaciſſimum eſt.Verùm Damocrates etiã ad canis rabioſi morſum,& venenum eiaculantium beſtiarum ictus iam liueſcentes ac denigratos, & ad medicatas ſagittas facere aſſerit: Spumæ argenti,bituminis Iudaici,terræ ampelitidis,ſingulorum drach.ducentas,thuris, propolis,ſingulorum drach.quinquaginta,aloes,polii, centaurii, galbani, aluminis ſciſſi, ſingulorum drach. vigintiquinque. chalcitidis vſtæ drach.ſedecim,chamæpityos,ſymphyti, radicis chamæleontis nigri, marrubii, helenii, ariſtolochiæ,ſingulorum drach.ſedecim, gallarum myrrhæ, iridis,ſingulorum drach.duodecim,terebinthinæ drachm. vigintiquinque, mellis Attici vnc. vigintiquinque, olei noui lib.octo.Spumam argenti,terram ampelitidem,bitumen contuſum,ad lentum ignem coquito, aſſiduéque verſato:citiſſimè enim exuritur. & ad ſtrigmenti ſpiſſitudinem redactis chalcitidem inſpergito, bulliréque ſinito.deinde alumen adiicito ac rurſus coquito, donec non amplius inquinet.in alio verò vaſe galbanum, propolin, & terebinthinam cum melle liquefacta habeto, & medicamento ab igne amoto,hæc admiſceto, & his probè vnitis arida trita adiicito, omniáque ſimul ſubigito, & in vaſe pelle cooperto reponito, ac vtitor tanquã admirando.Poteris etiam Archigenis nigro emplaſtro vti, quod inter orthopnoica medicamenta Sermone octauo habetur. Nigrum Iceſii. Ad omne vlcus recens ac vetus.ad contuſa, luxata, fracta, ad inflammationem & omnem dolorem.ſtatim enim à dolore liberat.Facit ad canum ac hominum morſus, ad furunculos & duritias, præſertim mammarum: ad tubercula ſedis, ad hydropem, & quæ diſcuti oportet. eſt enim attractorium ac glutinatorium. Vlcera maligna,ſtrumas,parotidas, perniones, panos,clauos, nigredines, impetigines, fiſtulas, & hæmorrhoidas inflammatas ſanat, aculeos & infixa extrahit. facit & ad venenatorum ictus, & quadrupedum morſus: Spumæ argenti,bituminis,terræ ampelitidis, ſingulorum drach. ducentas,propolis,ceræ,ſingulorum drach. quinquaginta,terebinthinæ,galbani,aluminis ſciſſi, ſingulorum drachmas vigintiquinque,chalcitidis drach.octo, myrrhæ, iridis,gallarum,ſing.drach.duodecim, mellis libras tres, olei omphacini recentis libras octo,coquitur velut panacea, & ſpathula tædacea aſſiduè agitatur,ne ſubſideat: facillimè enim comburitur. Nigrum Aſclepiadæ. Ad oſſium fracturas optimum.Hoc vſus ſum ad oſſium fracturas,in quibus oſſa diſparata velut innatabant, quæ quum cæteri auferenda iudicarent, ita præter opinionem detinuit vt inſtar calli coaluerint. Spumæ argenti drach. ducentas quinquaginta,bituminis drach.ducentas,ceræ,picis,ſing.drach. cẽtum,reſinæ pinus drach.quinquaginta, aluminis liquidi,propolis,ſing.drach.triginta, ammoniaci thymiamatis drach.vigintiquatuor,æruginis drachm. decem,olei drach.quadragintaquinque.Spumam argenti cum oleo coquito, donec non inquinet. deinde ceram

A & bitumen priuatim liquato,& picem adiicito,& omnia colata ad ſpumam argenti admiſceto: poſtea ammoniacum tritum addito, & rurſus ad bonam compagem coquito. deinde propolin ac reſinam pinus adiicito, & ab igne ablatis alumen & æruginem minutiſſimè trita admiſceto: poſtremùm medicamentum in aquam aceto permixtam diffundito,manibus ſubigito,ac vtitor. Emplaſtrum Athena inſcriptum: Cadmiæ drachm.viginti, æris vſti,malicorii, gallarum, ariſtolochiæ longæ ac rotundæ,ſalis ammoniaci,ſquamæ æris,nitri,aluminis ſciſ-
B ſi,aluminis rotundi,iridis,miſyos,atramenti ſutorii,chalcitidis,æruginis, aloes, myrrhæ, thuris, ammoniaci thymiamatis,galbani,ſing. drach.triginta, ceræ, picis, ſing. drach.centum, (vel vt alii habent,ducentas) colophoniæ drach.quadringentas,olei ſeſcuncem. Hoc quidem modo apud Oribaſium habetur: Aſclepiades autem habet aloes drach.duodecim,myrrhæ drach.duodecim, & ammoniaci thymiamatis drach.ſedecim. Arida ad ſolem æſtiuum ſufficientibus diebus terito & ad ea poſtea liquabilia liquefacta adiicito,ac vnito.facit ad ſinus, & maxi-
C ma capitis vulnera.citra inflammationem glutinat. Cerato liquido dilutum per linamenta inditur, ad punctos ac vulneratos neruos,ad muſculos conciſos,ad capitis vlcera,ad fiſtulas & vlcerum cuniculoſos receſſus. oſſa corrupta citra perforationem educit.facit ad nomas, putredines,canceratas affectiones,inguinum,alarum, ac colli nigredines,& ad vlcera ægrè recipientia cicatricem. & omnino vires ſiccandi habet, quas laudes Aſclepiades ipſi adſcripſit. Nigrum ex ſalicibus, celebre & ad multa commodum. facit ad cruenta vulnera, ad reſolutos arti-
D culos,ad fiſtulas.madore flaccidas carnes conſtringit,eryſipelata & alias affectiones citra oſſium fracturam obortas ſanat,pectori ac dorſo adhibitum ſanguinis reiectionem, tabidóſque ac pectore ſuppuratos,curat: Miſyos, chalcitidis, æruginis, ceruſſæ,gallarum, aluminis ſciſſi & rotundi,melanteriæ,ſing.ſeſcuncem, malicorii ſeſcuncẽ, atramenti ſutorii ſeſcuncem,ceræ,reſinæ pinus,picis,bituminis, foliorum ſalicis viridium, olei,ſing.libr. duas, olei roſacei trientem, aceti ſextarii dimidium vel quantum ſatis eſt.folia ſalicis cum aceto ad tertias decoquito:
E deinde foliis contritis ac humore expreſſo, primùm æruginem,ceruſſam & melanteriã læuiſſimè trita, & deinde etiam reliqua trita admiſceto,& poſtremùm liquabilia liquata affundito,frigefacito,ſubigito,eradito,ac vtitor. Aliud è ſalicibus à Critone ad Herodotum relatum:Melanteriæ,gallarum,aluminis ſciſſi & rotundi,ſingulorum ſeſcuncem,ceræ,bituminis,picis ſiccæ, reſinæ pinus, foliorum ſalicis,ſing.libr. duas,olei lib. duas, aceti ſextarii dimidium,præpara velut dictum eſt. Aliud è ſucco ſalicis,ex Oribaſio. hoc Magnus,inquit,inuenit ad deſtilla-
F tiones: Salicis folia viridia ad ſolem terito,poſtea in ollam nouam cum ſufficiente vino mittito, & appoſito operculo ad lentum ignem coquito, & excolato, adiectiſque foliis expreſſis ſuccum adſeruato, poſtea verò ſumito colophoniæ vnc.vigintiquatuor, olei ſextantem,ſucci libram vnam. & colophoniam percolatam cum oleo, ad lentum ignem coquito donec in aquam diffuſa & manibus ſubacta non amplius inquinet. Deinde ceræ vnc. vigintiquatuor admiſceto,eáque liquata,olláque ab igne amota,ſuccum ſalicis adiicito: vinum videlicet in quo
G folia cocta ſunt,paulatim inſtillando vt ne efferueſcat, & rurſus ad mitiſſimum ignem decoquito donec medicamentum reſederit.& deinde in mortarium tranſfuſum eodem ſucco infuſo,manibus diligentiſſimè ſubigito. Emplaſtrum Cyzicenum appellatum.facit ad recentia ac vetera vulnera & vlcera cuniculoſa. duritias præſertim mammarum diffundit,attrahit,repurgat,replet,glutinat, cicatricem inducit.facit & ad canceratas duritias ac fiſtulas,& vbi ſcalpellum admoueri nõ poteſt, velut in collo, collyrium ex hoc medicamento inditur. Idem minantes
H fieri abſceſſus mitigat,tubercula diffundit,ganglia,& collectiones fatigat ac rumpit. ſagittas, & oſſa, & aculeos,& infixa extrahit,cruſtas citra moleſtiam exterit. verùm in vlceribus cuniculoſis magnis ſpleniis vtendum eſt.Diſcutit etiam ſtrumas, & ad veſicæ affectiones egregiè facit,

pectini impositum sanguinis eruptionem, (vel vt alii habēt, hæmorrhoidas supprimit) thoraci & dorso adhibitum tabidis confert: Thuris, myrrhæ, croci, iridis, bdellii, atramenti sutorii, propolis, aloes, chalcitidis, misyos crudi, aluminis scissi & rotundi, radicis panacis, malicorii, ammoniaci thymiamatis, visci, opopanacis, æruginis, acaciæ, florum rosarum, sing. drach. octo, æris vsti drach. vigintiquatuor, (alii pro ære, squamæ æris tantundem adiiciunt) aristolochiæ, gallarum, sing. drach. sedecim, terebinthinæ drachm. centum quadragintaquatuor, ceræ vnc. trigintaduas, adipis vitulini vnc. trigintaduas, aceti aut vini antiqui sextarium. Si itaque pharmacum acre & discussorium habere malueris, acetum eligito: sin adstringens ac repulsorium, vinum accipito. Arida & quæ ad succorum naturam accedunt, cum vino aut aceto terito. deinde ad ceram cum adipe liquatam ac excolatam terebinthinam adiicito, simúlque ad compagem coquito. postea propolin ac viscum addito, & spathula versato, & ad hæc dissoluta, arida antea trita paulatim adiicito, ac fortiter agitato. & postremùm in mortarium translata manibus subigito ac vnito. Ego verò neque acetum, neque vinum adhibeo, sed arida omnia solùm contero & adiicio. nam si vinum aut acetum aut aqua admixta fuerit, ad compagem non peruenit. Emplastrum Moschionis. Ad vulnera recentia ac concisos neruos, & dissectiones cum contusione. facit & ad fracturas cum vulnere. nam & vulnera sanat, & ossibus callum obducit, cum debita deligatione impositum. facit & ad inchoantem hydropem, & testes contusos. arefacit etiam eminētias sedis. curat rimas butyro dilutum, & gutturis tumores sanat: dissoluit omnem duritiem. facit ad articulos luxatos ac distortos. callosas manuum ac pedum eminentias quas clauos appellamus, aufert citra exulcerationem. Et est omnino pharmacum ad multa commodum. præparatur sic: Spumæ argenti, picis siccæ, adipis vitulini, singulorum vnc. viginti, terebinthinæ, mannæ thuris, sing. dextantem, ceræ quincuncem, æruginis, opopanacis, galbani, singulorum vnciam vnam, picis liquidæ selibram, aceti, succi sycomororū, olei cicini vel sicyonii vel antiqui, singulorum heminam vnam, id est libram vnam. Spumā argenti cum oleo coquito, & vbi ebullierit adipē adiicito, & assiduè agitato, & vbi cōpagē acceperint, cerā picē ac resinā adiicito, & coquito donec non amplius inquinent. deinde succū sycomororū, & picē liquidā seorsim cocta, & ad cōpagē redacta admisceto, & galbanum, ac æruginem, & mannam thuris inspergito. postremùm opopanacem aceto dissolutum addito: & ad ignē admota rursus coquito donec non amplius inquinent. Atque ita præparatum medicamentum in vinum transferto, & per triduum finito: postea verò manibus emollito, ac vtitor. Oportet autem post impositum medicamentum, fasciam vino imbutam exprimere, & circundare. Cæterùm quod statim subiiciam, succum sycomororum non habet. est autem medicamentum ad ossium fracturas commodum. ad cruenta vulnera, ad sinus glutinādos, & præsertim capiti aptum: Spumæ argenti, adipis taurini, picis siccæ, singulorum vnc. viginti, (vel vt alii habent sedecim) olei cicini aut sicyonii aut antiqui dextantem, pollinis thuris, terebinthinæ, sing. bessem, ceræ trientem, opopanacis, æruginis, galbani, sing. vnc. vnam, visci sescuncem. Spumam argenti cum oleo & adipe ad bonam compagem coquito. deinde ceram, picem, ac resinam adiicito, & mox ab igne tollito. atque vbi paululum frigefacta fuerint, reliqua cum aceto trita paulatim adiicito, ne efferuescant, & rursus ad prunas admota sensim coquito, donec non amplius inquinēt. & demum manibus emollito, ac vtitor. Emplastrum insigne, ingentes sinus ac fistulas sanans, aculeos & sagittas extrahens, inflammationes ac duritias dissoluens. coxendicum item ac renum affectionibus commodum est: Spumæ argenti dextantem, olei vnc. quindecim, picis siccæ, colophoniæ, sing. vnc. sedecim, adipis taurini tantundem, misyos, iridis, calcis viuæ, sing. quadrantem, atramenti sutorii sesquiunciam. Spumam argenti cum oleo ad bonam compagem coquito. deinde liquabilibus liquatis & excolatis

A adiectis, rursus paulatim coquito donec non inquinent. & postea paululum frigefacta ad reliqua in mortario cum aceto trita admisceto. Emplastrum theriaca appellatum, ex cētaureo, quod laudat Oribasius. Facit ad neruorum ac musculorum vulnera & puncturas. ad ferarum & canis rabiosi morsus. Glutinat sinus antiquos, & ad cicatricem perducit. præcipuè verò ad reptilium ictus facit. genuum vlcera fluida & ægrè curabilia sanat. Spumæ argenti sescuncem, olei antiqui trientem, resinæ pinus siccæ drach. XXXII. ammoniaci thymiamatis, propolis, thuris,
B sing. drach. XII. cerussæ drach. VIII. æruginis, squamæ æris, galbani, aristolochiæ rotūdæ, cētaurii, sing. drach. III. thuris, aloes, iridis, gallarum, chalcitidis, sing. drach. IIII. Spumam argenti cum oleo ad moderatam compagem coquito. deinde squamam, æruginem, cerussam, & chalcitidem adiicito, & vbi non amplius inquinant, propolin, ammoniacum ac galbanum in mortario prius dissoluta addito. & ab igne ablatis ac aliquantulum frigefactis, reliqua arida minutissimè trita admisceto, & iam planè frigefacta manibus emollito. Aliud ex dictamno, cuius
C admiranda vis est ad neruos, musculos, ac cartilagines concisas. vlcera quoque antiqua ac ægrè curabilia sanat, ossa corrupta, aculeos, & infixa extrahit. habet vim discussoriam, facit ad capitis dolores, reprimit oculorum fluxiones. est & malagma pleuriticis commodum & hepaticis, cum emplastro ex siccis parato. facit ad omnium venenum eiaculantium reptilium plagas: Spumæ argenti drach. centum, colophoniæ drach. quinquaginta, ceræ drachmas vigintiquinque, ammoniaci thymiamatis, aristolochiæ, sing. drach. sedecim, mannæ thuris, galbani, sing.
D drach. duodecim, æris vsti, æruginis, dictamni, aloes, propolis, sing. drachm. octo, diphrygis, squamæ æris, radicis gentianæ, sing. drach. sex, olei antiqui lib. duas. Heras autem dictamni & aristolochiæ, sing. drach. decem coniicit: ammoniaci verò solùm drach. sedecim. in reliquis consentit. Hoc præparatur velut emplastrum Piscatoris, aut Tyrium, quæ suprà retulimus. Verùm eius meminisse conuenit, herbas nonnisi ablato ab igne pharmaco, minutissimè tritas immittendas esse. Sed & Damocrates in cæteris similis, dictamni drach. decem, diphrygis verò octo
E recipit, & ad mammarum, colli ac spinæ vlcera conuenire asserit quantumuis fuerint diuturna.

Emplastra emollientia ac discussoria, ad multa commoda, Cap. XIIII.

Emplastrum Nigrum Asclepiadis, Achillæ inscriptū. mammarum duritias, & testium inflammationes discutit. Hoc medicamētum discussoria vi omnibus aliis præstat, & ad multa cōmodum est. Locus autē prius abluēdus est. deinde medicamētum adhibēdum: Spumæ argenti lib. sex, picis Brutiæ lib. IIII. bituminis, resinæ pinus
F siccæ, sing. lib. VI. terræ ampelitidis lib. II. ceræ lib. IIII. thuris sesquil. aluminis scissi, aloes, myrrhæ, sing. trientē, olei omphacini antiquissimi lib. VIII. succi serapiadis lib. VI. aceti quantū satis est. præpara velut panaceā. Nigrū ēlo lio, Heræ. Facit ad fistulas, alarúmq; ac inguinū abscessus, vt nihil abscindere opus sit per chirurgiā, sed tātùm perforatione facta ac sanie exclusa, medicamētū imponere. Illinendū est autē duobus coriis, altero iuxta alterū locato, neq; humor de splenis detergēdus est. imbibitur enim & fortius fit medicamētū. Picis lib. II. resinæ pinus siccæ do-
G drantē, ceræ Tyrrhenicæ, ceræ Ponticæ, sing. quadrātem, olei antiqui quincuncē. liquabilibus liquatis ac excolatis loliaceam farinam inspergito, & bitumē in aceti triente dilutum affundito, omniáque simul in mortario subigito manibus frigida humectatis. fit autē bituminis sesquiuncia, farinæ loliaceæ vnc. XIIII. Facit ad malignas mammarum duritias, parotidas ac perniones. Emplastrum Essentia appellatum. desiccandi vim & mitigandi dolores præ omnibus habet. facit ad sanguinis reiectationem, ad articulorum ac costarum duritias, & gangrænas, sinus,
H strumas, vlcera chironia, fistulas, ægilopas. spicula extrahit, hydropicos intra septimū diē curat. hepati ac spleni magnopere conducit pluribus diebus impositum, splenē penitus consumit. facit ad podagricos, & coxendicum affectiones: Spumæ argēti drach. XX. cerussæ, æruginis, sing. drach.

drach.xx.ſquamæ æris,thuris,ſing.vnc.i. bituminis beſ-
ſem,reſinæ pinus dextantem & vnciæ dimidiũ,ceræ vn-
cias xvi.picis vnc.xxxii. (in alio exemplari habetur,am-
moniaci thymiamatis drach.vi.galbani drach.vi) ſpumã
argenti & ceruſſam ad bonam cõpagem coquito. Aliqui
etiam bitumen in principio cum his iniiciunt,vtuntúr-
que eo vbi magis ſiccare propoſuerunt: deinde reliqua
ex ordine imponito,velut ſæpe diximus. at ſi plus iuſto
coxeris,duritias non mollit. Emplaſtrum Ebrietas voca-
tum. Vim habet diſcutiendi ac rarefaciendi,duritias in-
flammatas diffundit,facit ad oſſium fracturas, ad vulne-
ra cruenta,conuulſa,rupta,vulſiones,coxendices,calculos.
Ad omnes capitis affectiones vtiliter adhibetur,aliquan
do fronti & temporibus, aliquando vertici deraſis pilis
impoſitum. Spumæ argenti dodrantem,olei antiqui ſe-
ſcũcem,olei roſacei, ceræ,ſing.ſextantem,adipis taurini,
terebinthinæ,thuris,ſing.trientem,picis dodrantem,gal-
bani,opopanacis,æruginis,ſing.quincuncem,aceti ſexta-
rium i.præpara velut ſæpe dictum eſt. Emplaſtrum ex
ſuccis. Vulnera neruorum ab inflãmatione tutatur,& ſe-
ctiones glutinat,vlcera inflammata & muſculos vulnera-
tos,citra aliud cataplaſma aut fomentum ſanat. facit ad
podagricos quocũque tempore adhibitum. Ad vteri in-
flammationes, veteres ac recentes in peſſis ſiue talorum
formis ſubditur.Roſaceo aut myrteo oleo dilutum caua
vlcera replet,citóque perſanat. & in ſumma, omnia reli-
qua cataplaſmata ac medicamenta exterius adhiberi vlce
rib⁹ ſolita,ſuperuacua ſunt,hoc præſente.Duritias quoque
mollit ac diſcutit,cæteris ad hũc vſum commodis admi-
xtum.Spumæ argenti libr.vi. olei recentis æſtate quidem
lib.vii.hyeme verò lib.ix.ſucci lib.iiii.oleum cum ſucco
ad prunas coquito,& vbi feruere & bullas emittere deſie-
rint,ſpumam argenti iniicito,& ad lentum ignem donec
non amplius inquinent coquito,& vbi flauum ac bonum
colorem acceperit, nondum autem fuluum attigerit,ab
igne tollito, frigefacito, manibus ſubigito ac in maſſam
cogito. Vſu verò expetente,ſumuntur medicamenti par-
tes duæ,olei & ceræ,ſingul.pars vna,aut plus,prout res po
ſtularit.Succus porrò ita præparatur:Aquæ ſextarii xx.ac-
cipiuntur,radicis althææ recentis lib.iii.ſeminis lini,fœ-
nigræci,ſing.ſextarii dimidium.Radices lotas & contuſas
aqua madefacito,& poſtridie fœnumgræcum purgatum
& lotum adiicito,ac madefieri ſinito,& tertia die ſemen
lini ſimiliter lotum addito.& quarta die ad bonam ſpiſſi
tudinem coquito,& percolatum ſuccum ad medicamen-
ti præparationẽ accipito.Ego verò,inquit Oribaſius, duo-
decim aquæ ſextariis althææ libr. iiii. fœnigræci ac lini
ſeminis, ſing. ſextarium iniicio. Aliud emplaſtrum è
ſuccis, Oribaſii. Spumæ argenti,olei,ſingul.lib.ii. ceræ
beſſem,fœnigræci,ſeminis lini,radicum althææ,ptiſanæ,
ſing.æquales portiones prius madefactas coquito donec
craſſiſſimus ſuccus euadat.Et huius excolati lib. ii. poſtea
coquito velut dictum eſt. Emplaſtrum ex ptiſana .Fœni-
græci,ſeminis lini,ptiſanæ,ſing.vnc.i.meliloti,radicis al
thææ,ſing.ſextantem.Hæc probè mundata ac lota per bi-
duum in aqua madefacito ac coquito donec ſuccum red
diderint.& eius excolati lib.ii.ſumito,& olei antiqui lib.
iii.ac ſimul coquito donec oleum ſolum reſtiterit,& huic
poſtea taurini adipis ſeſcuncem admiſceto, colophoniæ
tantundem,galbani vnc.i.ceræ lib.i.Hoc,vnguento quo-
piam diſſolutum, etiam laxandi vim habet. Empla-
ſtrum ex pſyllio. Spumæ argenti libras. iiii. olei dulcis
lib.vii.ceræ lib.i.reſinæ pinus lib.vii.ſucci pſyllii lib. iii.
Succum verò ita parabis.pſyllii quadrantem in aquæ ſe-
xtariis quinque madefacies:deinde coques,& excolatum
ſuccum rurſus cum oleo & ſpuma argẽti ad bonã compa-
gẽ decoques,& liquabilia liquata adiicies.Hoc ad omnes
induratas inflammationes vtiliter adhibetur. Aliud è
pſyllio ſimplicius,inflammationibus,intertriginibus, pa
pularum eruptionibus,tuberculis ac podagris cõmodũ.
Spumæ argenti,ceruſſæ,ſing.ſextantem,ceræ ſeſcuncem,
olei roſacei lib.i.ſucci pſyllii lib.iii.præpara & vtere cru-
do. non enim coquitur. Aliud è pſyllio ſimplicius. Ad
inflãmationes podagricas,in ipſa præſertim exacerbatio-
ne cõmodũ.Pſyllii triẽtẽ in duobus aquæ ſextar.madefa

A cito ac coquito,& excolato ſuccũ, eique ceræ ſeſcuncẽ,o-
lei lib.i.admiſceto. Emplaſtrum ex ſerapiade,ad tuber-
cula,papulas,& intertrigines: Spumæ argenti lib. i. olei
lib.ii.ſucci ſerapiadis triteſticularis lib.iii. ſpumam argẽ-
ti cum oleo & ſucco ad bonam compagem decoque,ac
vtere. Pſittacium.Foliorum hyoſcyami viridium,colo-
phoniæ,ceræ,adipis porcini,ſing.ſeſcuncem,ad folia tri-
ta affundito liquefacta,ac vtitor. Emplaſtrum ex althæa,
Polletis. Corticem radicis althææ herba vigente in pi
la contundito,deinde in æneum aut fictile vas trãſlatum
B vino albo veteri odorato ac adſtringẽte reſpergito,vt ſo-
lùm humectetur: deinde tegito, ac per triduum ſinito.
quarta die rurſus in pila tundito, & ſuccum fortiter ex-
primito. & accipito colophoniæ vnc.xxiiii.ceræ trientẽ,
olei,æruginis,ſing.ſextantem, ſucci heminas Atticas ii.
præparatur autem hoc modo:Colophoniam oleo liquatã
ac colatam,ad lentum lignorum pini ignem coquito, &
tædacea ſpathula agitato donec in aquam inſtillata ſoli-
dior euadat:deinde ceram adiicito,eáque liquefacta ollã
ab igne tollito,& vbi frigefacta fuerint,ſuccum paulatim
C affundito,ac caueto ne efferueſcat. facilè enim ebullit vt
ſupereffundatur. Poſtquam autem conſtiterit,rurſus igni
adhibeto,& vbi incaluerint,æruginem iniicito,& ablata
ab igne frigefacito,ac manibus ſubigito,vt probè vniã-
tur. facit hoc ad noua & antiqua vlcera,ad ferarum ac
canum morſus. Virus enim ab vlcere extrahit, panos &
ſtrumas aut diſcutit,aut ſuppurat,aut rumpit,aut materiã
ad ſuperficiem euocat, velut in ſugillatis, ac in vapo-
rem diffundit.Sedat dolores,ſcabiem ac ſcabros vngues,
leprámque ac vitiligines exterit:nec ſoluẽdum eſt in his
D ante ſeptimũ diẽ. Aculeos & infixa extrahit, podagricas
inflammationes in ipſa exacerbatione mitigat, tumores
articulorum ac ganglia diſſoluit,fauos ac ficus curat, hy-
drocephalam infantium aquoſam capitis affectionem ſa
nat.Splenis duritiam mollit,cancros non vlceratos lenit,
imminentémque eroſionem compeſcit,peſſo exceptum
ac ſubditum menſes ducit, pectini impoſitum calculos
pellit, vrinæ difficultatem corrigit. aluum ſuppreſſam
laxat.roſaceo dilutum plantarum rimas ſanat, vlcera te-
ſtium ac pudẽdorũ repurgat & incarnat.Et ſi abſque æru
E gine præparetur, ſerpentia vlcera ſiſtit. oſſium fracturis
prodeſt irrigationis vice adhibitum. dolores enim ſedat.
Fit etiã ex floribus althææ roſaceis ſimilibus efficaciſſi-
mum pharmacũ hoc modo: Flores illi reſectis vnguibus
tunduntur,& ad puluillum rediguntur. & eius ſumuntur
partes duodecim,colophoniæ partes xxxvi. ceræ partes
ſex,olei partes duæ. omnia ſimul velut dixi præparata ma
nibus probè ſubigito,ac vtitor.priore commodius eſt, &
dolores amplius mitigat. Emplaſtrum ex ſemine lini,
Polletis. Facit ad pectoris affectiones.neruoſarum partiũ
F inflammationes diſcutit,ac dolorem mitigat. facit & ad
exacerbationes podagricas, & contractos articulos rela-
xat. Seminis lini partes duas, farinæ hordeaceæ partes
tres,colophoniæ partes quatuor,ceræ partes quatuor, re-
ſinæ pinus liquidæ,vel cupreſſi,ſi haberi poteſt,partes ii.
ſeminis thlaſpios partem i.florum chamæmeli,pilularum
cupreſſi clauſarum,ſing.partem i.olei partes duas. ceram
& colophoniam cum oleo ad prunas liquefacito, & aſſi-
duè verſato,& ab igne ablatis cupreſſi pilulas tritas & cri
bratas adiicito,ac caueto ne efferueſcãt.deinde farinam,
G ſemen lini,reſinam liquidam addito, & rurſus ad ignem
adhibeto, & paulatim donec vniantur coquito, poſtea
procul ab igne chamæmelum & thlaſpin inſpergito. Et
tandem medicamentum in mortarium frigida ſemiple
num coniectũ diligenter manibus ſubigito. Emplaſtrũ
elephantinum. De elephantino, Polles libro ſecundo. Id
ego,inquit,prius inueneram,ſed poſtea longo vſu ductus
immutaui,& quum facilius meliúſque ac fortius cogno-
uerim,in hunc ſecundum librum retuli: Dorycnii ſiue
ſolani veſicarii dextantem,radicis mandragoræ beſſem,
H radicis panacis ſeſcuncem,colophoniæ ſextantem,reſinæ
pinus liquidæ trientem,opopanacis ſextantẽ,ceræ, tere-
binthinæ,ſing.lib.i.bdellii vnc.xx.aceti lib.i. vel ampli⁹.
quidam etiam potamogitonis vncias viginti adiiciunt:
verùm deſcriptio nõ habet. Aliud elephãtinũ.facit ad

contractos articulos, mollit ac discutit, podagricorum callosas concretiones, & in ossium fracturis inductos callos dissoluit. panos, strumas, & quamlibet duritiam emollit. Quòd si experiri libuerit, eboris aut cornu segmentum ex eo illinito, & ad dies triginta aut quadraginta alligatum sinito, & deinde soluito. & non reperis eboris aut cornu naturam, sed aliud quid quod cōmodè flecti possit. paratur autem sic: Corticis radicis dorycnii aut solani vesicarii virentis siue in vmbra siccati, corticis radicis mandragoræ, singul. bessem, radicis panacis sescuncem, opopanacis bessem, potamogitonis viridis, bdellii, resinæ pinus liquidæ, sing. vnc. xx. terebinthinæ, lib. I. ceræ sextantem, aceti albi bessem. Mandragoræ ac solani cortices virentes quidem in pila tundito, & postea in mortario terito: siccos verò cum panacis radice terito ac cribrato: similiter etiam bdellium terito, ac potamogitonem omniáque simul in mortario mixta terito, aceto paulatim instillato. & liquefactis quæ liquari debent, excolatísque ac ad probam compagem coctis, & ad trita admixtis, medicamentum frigefactum manibus subigito, & in fictili vase aceto affuso seruato, &, ne transpiret, probè cooperito. Emplastrū ex herba sacra siue verbenaca, Polletis. Verbenacæ rectæ in vigore cum radice euulsæ ac exsiccatæ, tusæque ac cribratæ sescuncem, colophoniæ libr. II. ceræ trientem, olei sextantem. Liquabilia liquefacito, colato, & ad bonam compagem coquito, & adiecta verbenaca subigito, ac vtitor. facit ad omnem capitis dolorem, ad hemicraniam, ad oculorum fluxiones, ad dentium dolores extrà adhibitum. ad scorpionum ictus. ad neruosarū partiū inflammationes, & omnino impositum partes à fluxione tutatur. Emplastrum Geranium, Polletis. Facit ad laxatos ac crassos neruos resolutionis periculum expectantes. ad omnes fluxiones, tumidósque ac inflammatos articulos, ad ganglia, steatomata, atheromata, strumas, panos, & quæcunque molliri, attenuari, rumpi, ac extergi debent.

Ramenta statuæ æreæ ex assidua olei illitione sordidæ ac æruginosæ libras II. ceræ libras duas, sandycis, sandarachæ, terebinthinæ, singulorum libram vnam. Quòd si statuæ ramenta sicciora fuerint, terebinthinæ libras duas accipito, & cum his omnibus gruis pennas vnito, hoc modo. Gruis pennas omnes in ollam nouam coniicito ac operito, argillâque oblinito, & in fornacem mittito. Eámq; vbi totam exterius ignitam videris, extrahito, ac frigefieri sinito. Ea deinde aperta pennas vstas eximito, ac terito, & longo tempore antea paratas asseruato, medicamentum postea sic præparato: Ceræ ac resinæ liquatis ac excolatis, sandycem & sandaracham minutissimè tritas adiicito, & versato donec omnia fuerint probè mixta, & postea ab igne ablatis pennarum cinerem admisceto, ac simul subigito: frigefacto autem aliquatenus medicamento, statuæ æruginem cum modico aceto tritam adiicito, atque in mortario probè vnito, subigito, ac vtitor. Emplastrum ex buglosso, Polletis. Buglossum herbam cum radice euulsam, & in vmbra siccatam terito ac cribrato, & sumito eius partes quatuor: colophoniæ, resinæ pinus liquidæ, ceræ, singulorum partes octo, olei partes quinque. Colophoniam cum oleo ad lētum ignem coquito, ac spathula agitato: vbi verò durior apparuerit, resinam liquidā adiicito, ac rursus coquito donec non amplius inquinet, & postea ceram adiicito. At vbi ab igne amoueris, cribratam herbam addito, & medicamentum in mortarium aqua semiplenum infundito, ac manibus subigito. Facit ad omnes inflammationes, strumas, parotidas, panos, plagas, collisiones. ad antiqua & maligna vlcera, ad vulneratos neruos, sinus, nomas, fistulas. Repurgat, mollit, contrahit, attenuat, & quædam discutit, quædam rumpit, replet, & ad cicatricem perducit. Dolores vlcerum veterum ac recentium statim sedat, & liuida abolet. Ego verò in buglossæ defectu nyctæridem herbam ab aliquibus vnguentum Helenes appellatā, ad coxendicum affectiones adhibui, & bene successit. Emplastrum ex achate lapide, Polletis. Lapides achates appellatos, leoninæ pelli colore similes, in fornacē fabrilē mittito, & aggestis carbonibus valde insufflato, & vbi ignitos lapides videris, forcipe extrahito, refrigeratósque terito ac arctissimo

A cribro excutito. deinde accipito colophoniæ drachmas quadragintaocto, resinæ pinus, ceræ, singulorum bessem, olei trientem, achatum lapidum vstorum quincuncem. Colophoniam cum oleo liquatam coquito donec non amplius inquinet. deinde ceram ac resinam prius liquata & excolata adiicito, & his vnitis lapidum cinerem addito, ac rursus ad moderatam compagem coquito: postea medicamentum in frigidam aquam missum frigefieri sinito, & manibus subactum in massam cogito. Vtere hoc ad scorpionum, viperarum, & venenum eia-

B culantium bestiarū ictus. facit ad tumores ægrè concoctiles ac sanabiles: ad induratos tumores, ad liuida. velocem suppurandi vim habet. Strumas aut discutit aut cōcoquit & rumpit. erit autem efficacius ad strumas, si capparis folia viridia, aut corticem eiusdem probè tritum ad emplastrum calefactū remollitum admiscueris. Emplastrum parhygrum. Facit ad inflammationes ad duritiam quandam inclinantes. Adipis porcini à fibris depurati vnc. quadragintaquatuor, ceræ vncias vigintiquatuor, spumæ argenti, cerussæ, singulorum sescuncem. liquida cum a-

C ridis permisceto. Manebit quidem hoc pharmacum aliquandiu liquidius, sed postea ad bonam cōpagem perueniet. Emplastrum è buccinis. Hoc Xenocrates malleoli abscessum suppuratum iam discussit. Inflammationes autem induratas, præsertim parotidas, priusquam in pus transmutentur, mirificè dissoluit. Spumæ argenti drachmas CC. ceræ drachmas LII. olei antiqui libras tres, cerussæ drachmas VIII. terebinthinæ drachmas LII. buccinorum vstorum drachmas X. thuris drachmas XIX. aquæ sextarium. Spumam argenti & cerussam minutissimè tri-

D ta rursus cum aqua terito, & iterum cum oleo, & ex mortario in ollam translata lento igne coquito, assiduéque versato ne subsideant: deinde ceram, & mox thus ac terebinthinam adiicito, & ad bonam compagem, non tamē multam duritiam, coquito. Postremùm cinerem buccinorum, addito, & paululum feruere sinito, & medicamentū ab igne tollito, & in mortarium aqua humectum effundito, & diu manibus subigito vt glutinosum euadat: nam tēporis progressu durius propter buccina efficitur. Emplastrum Dionysia appellatum. Inflammationes & absces-

E sus, mãmarum præsertim, discutit: omnem enim tumorē per cæcos meatus diffundit. sed & duritias ac parotidas dissoluit: Ceræ, terebinthinæ, spumæ nitri, olei antiqui, sing. sescūcē, misyos crudi vnc. I. aquæ coactiliariorū quantum sufficit. spumā nitri & misy cum aqua terito, & cum oleo coquito: deinde ceram, mox terebinthinam adiicito, & ebullire sinito donec non amplius inquinent, non tamen nimis solida euadant: & sublatum ab igne medicamentum in mortarium aqua humectum diffundito,

F manibus subigito, ac vtitor. Hæc Dionysia inter attractoria emplastra rectè descripta habetur, eáque vtaris velut istic descripta est. Emplastrum è sapone, discussorium præcipuum ad furunculos. Adipis porcini, picis, ceræ, saponis nigri, æquales portiones liquatas excolato, ac vtitor. discutit etiam hydropas. Aliud ad furunculos, parotidas & panos. Olei antiqui, ceræ, saponis, nitri, lixiuii, æquales portiones. ceram cum oleo liquefacito, nitrū verò cum lixiuio in mortario terito, & deinde saponē simul cōterito, & in ollā cōiecta paulatim coquito ad modera-

G tā cōpagem, & vtitor. Emplastrū ex heliotropio. Facit ad percussa, collisa, luxata, vulsa, rupta, stilorum ac similium rerum puncturas, ad dolores in profundo. Neruos ab ictu aut frigore crassefactos, aut aliter affectos curat, firmat & dolore liberat. Vlceribus antiquis, & vulneribus recentibus confert. Aduersus medicatas sagittas loco affecto imponitur. Ad digitos contusos, etiamsi officulum collisum sit, ab inflammatione tutatur, & dolorem eximit. Maturat, suppurat, discutit, contrahit, glutinat, repurgat, incarnat, cauitates replet, & ad cicatricem perducit. Heliotropium herbam tria grana habentem, in autu-

H mno totam cum radice euulsam & in vmbra siccatam terito ac cribrato, & eius accipito trientē: Colophoniæ splēdidissimæ vnc. XLVIII. resinæ pinus aut cupressi liquidæ bessem, ceræ bessem, olei trientē. resinā, oleū, cerā simul liquefacito: deinde herba adiecta ad lentū ignē coquito,

& tædacea ſpathula agitato, donec bonam compagē acquiſierit medicamentum,& in frigidam diffuſum ſubigito,ac vtitor. Strumas & duritias ſuppurat,rumpit,ſiccat, incarnat,ad cicatricem ducit,& dolorem ſedat. Emplaſtrum Mnaſeæ,ſecundi mollientium ordinis. Spumæ argenti,adipis porcini,olei,æquales partes ſimul decoque donec non amplius inquinent,& ſi fortius medicamentū efficere volueris,adipē & oleum vtrunque vetus accipito:vetuſtiora enim efficacius reddunt medicamentum. Quòd ſi magis emolliens eſſe volueris,oleum minues, & adipem augebis: ſi verò magis diſcuſſorium,adipi detrahe, & oleo adde. Quidam cum oleo & adipe, radicis althææ contuſæ ſeſquilibram coquunt donec torrefiat,eáque abiecta in oleo ac adipe colatis ſpumam argenti coquunt ſicut diximus. atque ſic quidem Galenus. Mnaſeas autem ſic. Spumæ argenti,ceræ,paſſi,colophoniæ,olei,axungiæ,ſing.lib.I.oleum & ſpumam argenti coquito donec non inquinent,& ceram,colophoniam,axungiam,liquatas & excolatas adiicito,ac rurſus ad bonam compagē coquito: deinde paſſum affundito, ac fortiter agitato. & ſublatum ab igne pharmacum ſub canis æſtu inſolato, & quotidie cum ſpathula verſato, donec ad debitam ſoliditatem perueniat. Emplaſtrum helladicum mollitorium. Ammoniaci thymiamatis, ſpumæ argenti, ceruſſæ,olei antiqui,reſinæ pinus,ceræ,ſing.lib.I. thuris ſeſcuncem,galbani ſextantem,caſtorei lib.II.propolis,opopanacis,ſing.lib.I.aceti quantum ſatis eſt. Oleum,ſpumam argenti & ceruſſam ſimul coquito,& medio coctūræ tempore ammoniacum tritum adiicito, & ebullire finito donec non amplius inquinent,deinde liquabilibus additis ac probè admixtis, thus & caſtoreum minutiſſimè trita addito.& poſtremùm opopanacem aceto diſſolutum affundito,& perfrigeratum pharmacum manibus ſubigito, ac vtitor. Diſcutit abſceſſus etiam in pus tranſmutatos. Aliud,emolliens ac diſcutiens abſceſſus: Spumæ argenti ſeſcuncem,ceruſſæ ſeſquiunciam,ceræ trientem, ammoniaci thymiamatis ſextantem,galbani, myrrhæ, thuris,ſing.trientem,olei lib.I.oleum,ſpumam argenti & ceruſſam coquito donec non amplius inquinet,deinde ammoniacum,mox ceram & thus ac galbanum adiicito, & ab igne ablatis myrrham addito, ſubigito,ac vtitor. Aliud. diſcutiens abſceſſus, & iam ruptos expurgans ac ſanans.facit & ad capitis lendes. Colophoniæ ſeſcuncem, ammoniaci thymiamatis ſextantem,maſtiches vnc.I.ceræ vnc.I.galbani ſcrup.IIII.opopanacis ſcrup.III.æruginis ſcrup.IIII.reſinæ pinus lignoſæ,olei, ſing. trientem. Aliud è tritici polline.facit ad abſceſſus & furūculos,ad herniam aquoſam & inteſtinorum,poſt chirurgiam inflammationibus ſedatis: Ceræ,pollinis tritici,reſinæ liquidæ, ſingul. ſeſcuncem,ammoniaci thymiamatis quadrantem, olei trientem, aceti aut vini quantum ſatis eſt. Pollinem pridie in aceto aut vino ſubiges. ſequenti die liquatis iis quæ liquari debent,fermentatum pollinem probè ſubactum in mortario admiſcebis, & vteris. Aliud è fermento. Saponis,ſandarachæ, ſingul. ſextantem, fœnigræci vnciam I.reſinæ pinus libr.I.colophoniæ,ceræ,ſingul.ſeſcuncem,fermenti ſeſcuncem. Fermentum aqua diluitum cum liquabilibus liquefactis miſcebis, & terenda trita adiicies,omniáque ſimul ſubiges,ac vteris. hoc diſcutiendi ac rūpendi vim habet. Aliud è maſticha. Colophoniæ libram.I.ceræ ſeſcuncem, ammoniaci thymiamatis trientem,maſtiches,galbani,terebinthinæ, ſingul.ſextantem,omnia liquefacito ac excolato, & in frigidam coniecta emollito, ac vtitor. Aliud trium ſpecierum appellatum. Ceram,colophoniam,terebinthinam liquidam,paribus portionibus ſimul liquefacito, & in frigidam mittito,ſubigito,ac vtitor. hoc ſicut etiam quod proximè præcedit,oſſa capitis denudata incarnat, & ſquamas citra moleſtiam diſparat, & ſolum abſque alterius vſu ad cicatricem perducit. Quòd ſi maſtichen pari portione adiicias, ad oſſium fracturas admirandum euadet. Emplaſtrum Iudæi. Colophoniæ libram vnam, maſtiches vnc.I.olei trientem.omnia ſimul liquefacta in frigidā mittito,& poſt ruptos abſceſſus vtitor,ita vt nihil reſeces,neq; linamentū indas,ſed ſolùm medicamēto ca-

A uitatē expleas. Ex eodē etiā emplaſtrū adhibeto.citiſſimè repurgat, ac præ cæteris incarnat. Poſtquam autem vlcus explanatum fuerit,ad cicatricem inducendam alio medicamēto opus eſt.nā hoc ſuperuacuā carnem efficeret. Emplaſtrum reipublicæ præſidis. Reſinæ quæ in vaſculis ac lagunculis ligneis affertur, excolatæ lib.I.ceræ quadrantē,maſtiches tantundem, olei à Martyreo vel aliunde allati ſeſquiunciam.oleum cum reſina liquefacito,cētaureíque viridis ſi haberi poteſt:ſin minus,arido faſciculo agitato,& his excolatis reliqua admiſceto, ac manibus

B ſubigito. Quidā centaurei ſicci vnc.I.adiiciunt. Inter liquandum verò & dum agitas, hæc verba inſuſurrato: Deus Abraham, Deus Iſaac, Deus Iacob,huic pharmaco vires largiatur. Hoc ſinus & fiſtulas glutinat,ægilopas ſiccat. & ſi cētaureum receperit, duritias ac ſtrumas inchoantes emollit. Emplaſtrum mutum appellatum. Ammoniaci thymiamatis, galbani, opopanacis, ſingulorum vnc.I.maſtiches,ceræ,colophoniæ,ſing.ſeſcuncem,aquæ marinæ quantum ſatis eſt. Aliud. Hoc ad oſſium fra-

C cturas,inflammationibus ſedatis,facit. optimè cicatricē inducit: Colophoniæ,reſinæ pinus,ſing.lib.I. ceræ ſeſcūcem. omnia in ollam feruidæ aquæ miſſa liquato ac excolato, deinde in frigidam tranſfuſa emollito, & in maſſam cogito,ac vtitor. Aliud mirificè molliens. facit ad ſtomachi duritiem ac frigidos affectus. Colophoniæ puræ ſextantem,ceræ albæ trientem,maſtiches puræ vnc.I.olei cyathum.I.omnia ſimul liquata ad probam cō pagem coquito. Emplaſtrum Pyxis inſcriptum. confert ad omnes inflammationes, præſertim pedum:egre-

D giè enim emollit. Ceræ,colophoniæ,ſingulorum ſeſcuncem,ſucci ſeminis lini trientem, adipis porcini ſextātē, terebinthinæ quadrantem & vnciæ dimidium,olei omphacini dextantem,ammoniaci thymiamatis vnc.I. thuris quadrantem, lactis bubuli trientem & vnciæ dimidium,ouorum candida nouem. Ammoniacum & thus cum lacte,ſucco, & ouis terito, & reliquis liquefactis admiſceto. Aliud è melle.mollit ac diſcutit. Spumæ argēti,olei,ſingulorū libras duas,colophoniæ,ceræ, axungiæ, mellis,ſingulorū vnc.viginti,ſpumā argenti cū oleo & a-

E xungia coquito donec non amplius inquinent: deinde reliqua liquata adiicito, & ab igne ablatis mel affundito, & frigefactū medicamentū manibus emollito. Melinū Serapionis vulnerarium ad multa commodum. Omnes duritias diſſoluit, abſceſſus diſcutit, humores per occultos meatus diffundit. Sinus glutinat, ſpicula,oſſa corrupta & aculeos extrahit. Roſaceo dilutum caua vlcera replet.ſedat etiam inflammata. Hoc præceptor Lucius vtebatur,atque ipſum dupliciter præparabat,modò glutino-

F ſum,modò ſolidius efficiens: collyria enim ex ſolidiore formabat,& filum innectebat, & ſic ad vſum parata habebat,ac in ſinus fiſtuloſos indebat,filo foras propendente ad commodiorem extractionem. quæ enim ſine filo induntur,quum duriora ſint ſæpe frangūtur,& priuatim abſceſſus efficiunt. Spumæ argenti drach.centūquatuor, colophoniæ drach.ſexagintaquatuor,ceræ drach.quadragintaocto, ammoniaci thymiamatis drach. vigintiquatuor,æruginis,myrrhæ, galbani, ſingul.drach.x x.olei,æſtate vncias xv.hyeme octodecim.ſpumam argenti cum oleo ad lentum ignem coquito, & ab igne ablatis ærugi-

G nem iniicito,ac ne efferueſcat caueto, & rurſus coquito donec non inquinent,& ad cotonei mali colorem perueniant:deinde ceram ac reſinā liquefactas ac excolatas addito,& vbi parū ebullierint, ammoniacū læuiſſimè tritū & aqua aut aceto dilutum admiſceto, & mox galbanum tritum addito,& tandem ab igne amotis myrrham inſpergito. Melinum Paſionis Athanaſia inſcriptum. Ad veteres ſinus, etiamſi vſque ad vacua perforati fuerint.idem puerorum ſtrumas recentes diſcutit. Facit & ad articulos diſtortos ac lancinatos, ſicut Heras & Galenus teſtantur: Spumæ argenti,reſinæ pinus ſiccæ,ſingul.

H drach.c.ceræ drach.x I I.S. olei, vini veteris odorati adſtringentis,ſing.heminæ dimidium. ſpumā argenti cum vino ad ſolem æſtiuum pluribus diebus terito donec fuerit exſiccata,& poſtea cum oleo ad lentum ignē coquito donec nō amplius inquinet. Poſtea cerā ac reſinā adiicito,

præparato, ac vtitor. Emplaſtrum Venus appellatum, ad multa cõmodum. Omnem duritiam diſſoluit, ſtrumas diſcutit, ſpicula & aculeos extrahit. Ad venenum eiaculãtiũ beſtiarum morſus mirificè cõmodũ. Fiſtulas & ſinus glutinat. Podagricis per exacerbationũ interualla vtiliter imponitur, & coxendici diuturnæ medetur. Spumæ argẽti vnc.xxv. ammoniaci thymiamatis dextãt. colophoniæ vnc.xvi. æruginis, galbani ſing. ſextantem, bdellii, opopanacis, ſing. quadrantẽ, myrrhæ, ariſtolochiæ, ſing. vnc.i. olei antiqui lib.ii. Oleum cum ſpuma argenti coquito, & in medio cocturæ tempore æruginem adiicito, & donec non inquinent bullire ſinito, deinde colopohoniam liquatam & excolatam addito, & ab igne ablatis, ariſtolochiam ac myrrham aceto trita, cum galbano, bdellio ac opopanace admiſceto, & in mortarium tranſfuſa ſubigito, vnito, ac vtitor. Aliud emplaſtrum Venus appellatum. Facit ad eadem velut præcedẽs, & eſt ad podagras per exacerbationum interualla valde inſigne. Olei antiqui libr. tres, ſpumæ argenti libr.ii. ammoniaci thymiamatis lib. vnã, ceræ vnc.xxii. colophoniæ dodrantem, galbani, æruginis, ſing. quadrantem, reſinæ pinus vnc. xvi. myrrhæ trientem, præpara velut dictum eſt. Emplaſtrũ panacea, emolliens ac diſcuſſorium. Ceræ beſſem, colophoniæ, terebinthinæ, ſing. lib.i. ammoniaci thymiamatis ſeſcuncem, galbani, opopanacis, pollinis thuris, olei, ſingulorum vnc.i. vini quantum ſatis eſt. Emplaſtrum è rumice, ad multa commodum. abſceſſus diſcutit ac rumpit, ſtrumas emollit. Ceræ, reſinæ, adipis porcini, foliorum rumicis viridium probè cõtuſorum, ſpumæ nitri, ammoniaci thymiamatis, ſing. lib.i. præpara, & vſus tempore cum oleo antiquo molli, ac vtere. Emplaſtrum è perna. Omnẽ duritiam, ſtrumas, ganglia, meliceridas, & reliqua huiuſmodi diſſoluit, ſinus glutinat. facit ad furunculos, abſceſſus, neruorum per conſenſum affectiones. confert pleuriticis, coxendicúmque ac articulorum affectionibus. Pinguedinis ſuillæ è perna antiquiſſima, ſpumæ argẽti, ſing. libr.iii. reſinæ pinus lib.i. ammoniaci thymiamatis quadrantem, galbani, thuris, euphorbii, ſing. vnc. i. pinguedo verò de perna ſic paranda eſt: Pernam ſuis antiquam in olla fictili cum aqua, præſertim marina, coquito, & eius iuſculi excolati ac refrigerati pinguedinem concretam, tum ſuperſtantem, tum ſubſidentem accipito, & expurgatam ad medicamenti præparationem aſſeruato. Cum hac itaque liquata ſpumã argenti ad lentum ignem coquito, donec non amplius inquinet, deinde ammoniacum adiicito tritum, & poſtea reſinã excolatã, & thus minutiſſimè tritũ: his verò vnitis galbanũ præmollitũ addito, & ſublato ab igne medicamento euphorbium admiſceto, ac vtitor. Emplaſtrũ è perna, Galeni. Calloſas inſtar tophorũ concretiones diſſoluit. Pinguedinis pernæ ſuillæ præparatæ velut dictum eſt, lib.i. ammoniaci thymiamatis, caſei bubuli aut caprini vetuſtiſſimi, adipis taurini, apochymatis hoc eſt reſinæ, cũ cera ex nauigiis deraſæ, ſing. librã i. medullæ ceruinæ beſſem, œſypi quadrantem, opopanacis vnc.i. olei cyprini ſeſcuncẽ, vini quãtum ſatis eſt. cætera liquato ac excolato: caſeum verò cum vino terito ac liquefactis adiicito, præparato, & in mortario manibus emollito. Emplaſtrum mollitorium Lucii præceptoris, ad diſtortos articulos inſcriptum. Facit ad abſceſſus profundos, neruos, & articulos contractos. prodeſt opiſthotonicis, neruorum per cõſenſum affectionibus. eximit laſſitudinem oleo cyprino aut irino, aut laurino dilutum. Item ad duritias diuturnas ac ægrè curabiles. Bdellii, adipis vitulini, ammoniaci thymiamatis, iridis Illyricæ, ſingul. drach.xvi. opopanacis drach. l. galbani, canchryos, ſtyracis, thuris, ſing. drach.viii. piperis grana clx. ceræ, terebinthinæ, ſing. ſeſcuncem, olei irini æſtate quidem ſextãtem, hyeme verò quadrantem, vini quantum ſatis eſt. Ceram cum oleo liquefacito, & ammoniacum, bdellium, ac thus trita admiſceto. & ſi thus ægrè teri poſſit, vino madefactum conteratur: & his omnibus probè vnitis terebinthinam ac ſtyracem addito, deinde ab igne ablatis, iridem, cãchry, & piper minutiſſimè trita adiicito, & poſtremùm opopanacem vino diſſolutum affundito, & probè ſubigito. Hoc medicamentum ſupremi ordinis eſt emol-

A lientium: nec facilè reperias quod magis induratas partes molliat, ac duritiã diſcutiat. Emplaſtrũ è pſyllio, experimẽto cõſtãs. Strumas reſiccat ac diſcutit, furunculos diſſoluit, inguinũ ac alarũ abſceſſus etiã in pus trãſmutatos diſcutit, ſinus glutinat, ganglia diffundit, clauos in manibus ac pedibus exterit, carbũculos ſanat, vitiligines emẽdat. Radicis althææ tritæ cribratæ vnc.i. pſyllii triti cribrati ſextantem, ſtercoris columbini minutiſſimè triti, axungiæ veteris purgatæ, ſing. quadrantem, picis ſiccæ libr. i. maſtiches nigræ Æthiopicæ quadrantem, aut ſi haberi B non poteſt, Chiæ tantundem. quæ liquari poſſunt liquato. & ab igne amotis arida admiſceto, & frigefactum medicamentum probè manibus ſubigito, atque vſus tempore chartæ aut corio inducito. Mollitorium ex ruta. Articulos manuum contractos mirificè emollit. Ceræ trientem, terebinthinæ ſextantem, galbani, opopanacis, œſypi, caſtorei, ſing. vnc.i. euphorbii trientem, rutæ ſextantem. Liquabilia liquefacito, & euphorbium, caſtoreum, ſingula ſeorſim trita cum opopanace ac rutæ foliis in mortario contritis, ſimul ſubigito, & ad liquefacta admiſceto. Aliud C emolliens. Strumas, parotidas, furunculos, panos ac meliceridas diſſoluit. Ladani mollis, bdellii Scythici reſinoſi, propolis recentis ac mollis, ammoniaci thymiamatis, terebinthinæ, æquales portiones præpara, & vtere. Aliud molliens ac diſcutiens. Facit ad ſtrumas, parotidas, meliceridas, itémque atheromata. vtimur eo etiam ad vaſorum dilatationem. Spumæ argenti drach.c. colophoniæ, adipis caprini, ſing. drach. lxxx. ceræ, rubricæ, viſci, ſingulorum drachm.xl. lapidis pyritæ drachm.xvi. picis drachm. xxiiii. calcis viuæ marmoraceæ drachm. xxxii. D galbani, ammoniaci thymiamatis, bdellii, ſingulorũ dr. xvi. ceruſſæ, aloes, myrrhæ, bituminis, mannæ thuris, dictamni, ſingulorum drachm.xii. olei antiqui lib. iii. ſpumam argenti, oleum, ceruſſam, adipem, ſimul ad bonam compagem coquito: deinde ammoniacum & bdellium trita adiicito, & his liquatis primùm viſcum, deinde lapidem pyritẽ, ac calcẽ, & cætera ſicca trita addito, & omnia vnita, frigefacta, manibus ſubigito, ac vtitor. Aliud abſceſſus ac ſtrumas diſcutiens. Candidum canis fimum terebinthina excipe, ac vtere. Aliud. Sedat inflammaE ta, ſtrumas, hernias carnoſas, & omnem duritiam emollit. Caricarum pinguium, nitri toſti, ſeminis naſturtii, ſingulorum æquales partes cum melle emplaſtri forma excipito, ac emollito. Emplaſtrum è bugloſſo. duritias diſſoluit. Bugloſſi beſſem, ſpumæ argenti quadrantem, ammoniaci thymiamatis ſextantem, adipis porcini ſeſcuncem, olei antiqui tantũdem. Emplaſtrum Perſarum è lapidibus, Tyrrhenicum & Pampathes appellatũ. Veſicæ & renum calculos confringit impoſitum. Callos in manibus ac pedibus diſſoluit: citra moleſtiam enim eos ſuppuF rat, & eſt poſt ſeptimam tandem diem exſoluendum: idem etiã in ſteatomatis, ſtrumis, gutturis tumore, gãgliis, & ſimilibus facit. Ad ægilopas & fiſtulas antiquas, præſertim ſedis, ſub alis, inguinũ ac mãmarũ, velut myſteriũ diuinum habetur. in his autem quinta exoluendum eſt, & callus fiſtulæ deraſus apparebit, nec deſiſtendum eſt ab eius vſu, donec callus penitus fuerit exciſus. Facit & ad vlcera maligna, & ad vngues manuũ ac pedũ motos, vt à Deo miſſum putes. Ad herniam aquoſam, hydropẽ, ſplenis tumorẽ, corio pro tumoris magnitudine inductũ imG ponitur. In hydrope ſanè anterius ab alis vſque ad inguina: poſterius à ceruice vſque ad lumbos. omnem enim aquã videbis diuino quodã myſterio efferri, eóque vteris donec res melius habere videbitur. Ad anheloſos inſuper ac erecta ceruice ſpirãtes, tabidos & deploratos intus deliteſcẽtes abſceſſus, pilulas cũ modico melle ex eius paſtillis feci, eáſq; viris, mulieribus, pueris, ſenibus exhibui, & deploratos reuiuiſcere vidi. Idẽ & in peſtilẽtibus cõſtitutionibus feci, & plures à peſte liberaui. Verùm deſino plures alias eiuſdẽ vires recenſere, ne tantùm Dei munus aliquis H fabulã putet: Spumæ argẽti lib.i. ceræ vnc.xvii. ammoniaci thymiamatis quadrantẽ & ſemunciam, propolis vnc. xvi.S. galbani ſeſquiunciam, ſquamæ æris vnciam vnam, lapidis Phrygii vncias xviii. reſinæ pinus ſiccæ libram i. diphrygis ſextantem & ſcrup.xviii. æris vſti vnc. i. thuris

ſextantē & obol.IIII.radicis ariſtolochiæ rotūdæ vnc.XL. & ſcrup.XVI.lapidis magnetis viuētis ac trahētis vnc.I. aloes ſextantē & ſemunciā,dictamni quadrantē,cinnabaris cōmunis ſcrup.XVIII.adipis ſtruthiocameli lib.II. lapidis pyritæ ſextantem,lapidis vitæ Scythici ſcrup.XVIII.lapidis hæmatitæ vnc.I.cadmiæ vſtæ trientem,gentianæ,ariſtolochiæ longæ,lapidis parciaci, aut pro eo gagatæ, ſingul. vnc.I.betonicæ, radicis chamæleontis nigri, ſing. vnc. I. (in alio exemplari,ſcrup.XVIII)æruginis vnc.I.olei antiqui lib.I.(in alio lib.II)floris ſalis,aceti ſquillitici,ſing.quantū ſatis eſt.Spumam argenti & lapides omnes primùm ſeorſim,deinde ſimul tritos,ad ſalis florem admiſceto, & ad fæcis compagem ſimul conterito. deinde æruginem & æs trita adiicito,poſtea thus,aloem,ammoniacum,ſingula ſeorſim trita addito,& mox galbanum, & ſemper florem ſalis addendo conterito. poſtremùm herbas minutiſſimè tritas ac cribratas immittito, & rurſus flore ſalis addito conterito ac ſubigito, & cū aceto ſquillitico paſtillos & maſſas formato. quæ verò liquari debent,priuatim liquefacta ſeruato,& vbi medicamentū in vſum aſſumere voles, admiſceto. Cæterùm locus cui adhibendum eſt medicamentum, oleo ne inquinetur. Aliud ſtrumas diſcutiēs. Spumæ argenti lib.I.olei antiqui ſeſquilibrā, auripigmenti vnc.I. ſpumam argenti cum oleo coquito donec non amplius inquinet:deinde auripigmentū prius cum olei ſextante tritum adiicito.vtere confidenter,& ne contempſeris vilitatem. Aliud ad ſtrumas. Spumæ argenti ſeſcuncem, æruginis ferri ſextantem, ammoniaci thymiamatis, olei antiqui,ſingulorum beſſem.Spumam argenti,æruginem,& ammoniacum,ſingula ſeorſim trita coquito,ita vt æruginem & ſpumā argenti cū oleo primùm coquas,& ad ſemicocta ammoniacū adiicias,ſinâſque ebullire donec nō amplius inquinet. Aliud è ſale, Damocratis.omnem duritiā diſcutit. Salis triti, ceruſſæ, ſingul.lib.I.galbani,propolis, ariſtolochiæ, ſingulorū ſextantem,olei veteris libras duas.&ſi craſſius fuerit pharmacum,aliā adhuc olei libram adiicito. Ceruſſam & ſal cum oleo coquito donec non inquinet. Deinde galbanū & propolin,poſtremùm ariſtolochiā, ſingula trita addito ac præparato. Aliud eiuſdem. Diſcutit ſtrumas, omnē frigidum humorem abſorbet, hepatis ac ſplenis aquoſas affectiones ſanat,vrinā prolectat,coxēdices veteres curat. Ceræ,reſinæ pinus,colophoniæ,ſing.lib.I.calcis viuæ,aluminis ſciſſi,auripigmēti ,ſing.vnc.I.Liquabilia cū modico oleo liquato ac excolato,deinde ad arida cū modico aceto trita admiſceto,ac vtitor.Poſſe hoc diuturnas viſcerū duritias diſſoluere conſtat,ita vt multā humiditatē extrahat. ciet quoque menſes diu ſuppreſſos. Ego verò ablata calce,duplum aluminis adiicio,& medicamentum lōgè præſtātius cōperio:neque enim puſtulas excitat. Emplaſtrū Philagrii diſcuſſoriū. Curat gutturis tumores, & duritias diſcutit.Spumæ argenti dr.L.reſinæ pinus dr.XL. olei antiqui drachmas LXXX. æris vſti, ammoniaci thymiamatis,ſing.drach.VIII.aluminis ſciſſi, mannæ thuris, ſing.dr.IIII.ceræ dr.L.Spumā argēti cū oleo coquito, & ad ſemicocta æs adiicito,& bullire ſinito donec non amplius inquinēt:deinde ammoniacum tritū addito,eòque liquato reſinā & cerā liquatas ac excolatas affundito,ac rurſus ad cōpagem non inquinantē coquito,ac mox galbanum præmollitū addito,& ab igne ablatis,thuris mannā inſpergito,& vnito,& frigefactum medicamentū manibus ſubigito. Emplaſtrū diſcuſſorium abſceſſuum admirandū.nulla enim ratione abſceſſus facta,pus craſſiſſimū in emplaſtro inuenitur:idque detergēdū eſt,ac medicamentū reparatū rurſus imponēdū.Colophoniæ lib.I.ceræ ſeſquilibrā,olei hyeme cyathū I.æſtate verò dimidiū, nitri berenicarii fului aut albi & friabilis ſeſcuncem.Cætera liquefacito ac excolato, nitrū verò minutiſſimè tritum inſpergito,& probè verſato,perfrigeratáque manib^9 emollito,& in maſſam cogito. Obſeruandum eſt ne medicamentum in aquam tranſfundamus: aliâs enim nitrū abolebitur. Aliud. Picis ſiccæ, ceræ nouæ, ſing.lib. II.olei lib.IIII.ad lentum ignē coquito,ſubigito,ac vtitor. Facit ad abſceſſus,ſtrumas,fiſtulas, & alia huiuſmodi.

A Aliud Oribaſii. Ad ſtrumas & alarum ac inguinum & colli tumores duros: Papaueris corniculati folia cum axungia & propoli pingui terito,& imponito. Aliud ad ſtrumas & omnem duritiam. Verbenacæ rectæ foliorum viridium drachmas. XLII. hyoſcyami viridis drachmas CXLIIII.adipis porcini,reſinæ pinus ſiccæ drachm. XLVI.picis drach.XXIIII.Liquabilia liquata ac excolata cū herbis tritis committito. Aliud è rumice. Foliorum rumicis, perdicii , ſenecionis,reſinæ pinus,ſing.dr.XLVIII. foliorum hyoſcyami,axungiæ antiquæ,ſing.drach.XCVI.
B galbani drach.octo. liquabilia liquefacito ac cum herbis committito. Aliud è rumice ,ad ſtrumam & omnem duritiā,ad alarum ac inguinum abſceſſus,ad vlcera maligna & fiſtulas,ad vteri ſtrangulatus.Facit & ad ſplenem induratum. Allii nucleos XV.ceræ drach.XCVI. olei drachmas XCVI.nitri Alexandrini drach.XLVIII.æris vſti, terebinthinæ,ſingulorum drach . vigintiquatuor , thuris drachmas octo , foliorum rumicis in olla vel charta ſub recenti cinere reſiccatorum drach. XLVIII . Liquida cum aridis tritis committito,& in mortariis ſubigito:alia ve-
C rò in oleo fricto terantur. Aliud è ſcolopendrio,Philoſophi. diſcutit abſceſſus,furunculos,& ad multa commodat: Colophoniæ libras duas,ceræ,axungiæ recentis, ſingulorum libram vnam,reſinæ pinus beſſem,olei ſeſcuncem,ſcolopendrii ſextātem, vini antiqui ſextarios duos, pollinis tritici vncias quatuordecim.tritici pollinem cū vino coquito, deinde liquida affundito ac vnito, & poſtremùm ſcolopendrium addito,ac vtitor. Quòd ſi oleū reprobas,pro eo axungiæ ſeſcuncem accipito,& magis emolliet. at ſi oleum acceperit,magis diſcutiet.

D De emplaſtro ex aſpidibus, Cap. XV.

EMplaſtrum ex aſpidibus, ſtrumas & alias duritias diſcutit.Facit & ad podagras per exacerbationum interualla adhibitum : Terebinthinæ, lapidis aſii, bituminis, ſingulorum drach.CCCLX.ſpumæ nitri, adipis vitulini, ceræ,baccarum lauri, ammoniaci thymiamatis, ſingulorum drach.CCCXL.lapidis pyritæ,calcis viuæ,ſing.drach. CXX.cineris aſpidum viuarum vſtarum drach. CXL . olei antiqui libras duas.oleum & ceram primùm , deinde bitumen tritum liquefacito, & ad hæc adipem , mox am-
E moniacum,& terebinthinam adiicito. & his ab igne ablatis calcem & lapidem aſium admiſceto , deinde baccas lauri & nitri ſpumam. poſtremùm autem aſpidum cinerem frigefacto medicamento inſpergito,vt ne pereat, omniáque ſimul ſubige,ac vtere.Cæterùm ad aſpidum exuſtionem,ollam totam forinſecus argilla craſſius oblinito,& ad ſolem ſiccato.& iniectis aſpidibus ollam operito,& probè munito,duobus aut trib^9 foraminib^9 relictis ex quibus cognoſcas vbi vapor purus exhalet. Hoc em-
F plaſtrum oleo gleucino dilutum & illitum articulorum affectiones ac coxendicum reſolutiones curat:& cum laurino oleo illitum vitiligines albas exterit.

De emplaſtro aniceto, Critonis, Cap. XVI.

EMplaſtrum anicetum , id eſt *inſuperabile* appellatum, in multo nobis vſu eſt. Attrahit,rumpit,expurgat,glutinat,pus per ſplenium educit. Collyrium ex eo in ſinus inditur.Diffundit duritias,& contractis neruis opitulatur impoſitum citra irrigationem,vt ne perfrigerentur. Vnguenti vicem explet diſſolutum velut vnguētum ad laſ-
G ſitudines eximendas paratum:ſedat enim laſſitudines in principiis morborum,& ex obſcura cauſa obortas. Eſt & extremarum partium mollitorium , in magnis ſpleniis impoſitum.Glutinat etiam cruenta vulnera, poſt ſuturam aut hamulos impoſitos, ita vt linteū complicatum ſolo aceto imbutū ſplenio ſuperponatur,æſtate frigido:hyeme calido.Facit & ad plantarum offenſas putredinéſque ac digitorum affectiones,& ad fracturas cum vulnerib^9. & neque incarnante,neque cicatricem inducente alio vtendum eſt , ſed ipſi ſoli fidendum .facit etiam ad ho-
H minum,canum ac ferarum morſus . Maxima verò eius promiſſio eſt quòd non ſinat fieri abſceſſus occultos in colo & membrana aluū ac inteſtina ambiente,ſi ſanè nō fuerint ſuppurati:aut ſi fuerint facti , quòd eos attenuet,

& ad inteſtina eorũ ruptionẽ diuertat. Oportet autẽ ſpleniũ ad locũ imponere, & hapſum lanæ aut linteũ ſuperponere, aceto & oleo calido imbutum, & irrigare bis per diẽ. ne ſolueris autẽ niſi per tres aut quatuor dies: deinde fomento ad vaporẽ adhibito, rurſus impone. appellationem accepit ab admirandis ac multis operibus. Squamæ æris dr. LVIII. pyrethri, ſtaphidis ſylueſtris, grani cnidii, ſeminis ſinapis, cãchryos, ſtercoris columbini, ariſtolochiæ tenuis, æruginis, miſyos Cyprii, ſeminis erucæ, cumini, ſing. drach. XVI. nitri, ſalis ammoniaci, ſingul. dr. XXXII. mannæ thuris, baccarum lauri, iridis, ſing. drach. CXX. aceti acerrimi ſextarios XVI. caricarum decocti cyathos quinque. Decoctum porrò caricarum ſic paratur: Caricarum pinguium libræ quinque in aquæ ſextariis ſex coquuntur ad tertias. Omnia itaque contuſa ac cribrata ſimul cum aceto terito ſub caniculæ feruore. vbi verò ſiccum & viride euaſit medicamentum, affundito caricarum decoctũ ac commollito, & ablatum in æris rubri pyxide ſeruato. Vſu autem poſtulante, medicamenti partem vnam cum aceto ad ſtrigmentitiã ſpiſſitudinem dilutam cum ceræ ac colophoniæ modico oleo liquefactarum partibus ſex committito. Quòd ſi durius efficere volueris, ceræ & colophoniæ quatuor partes ſumito: ſin mollius & magis dilutum, octo admiſceto. Idem & ad impetigines feras conuenire dicitur, ſi meracius adhibeatur. Aliud, diſcutiens abſceſſus. Ceræ, terebinthinæ, nitri, butyri, æquales portiones committito. Aliud, ad abſceſſus. Verbenacam rectam cum nitro, ſulphure, & reſina liquida committito, ac vtitor.

Emplaſtra ruptoria, Cap. XVII.

EMplaſtrum ſcalpelli vſum explens: Nitri lib. III. propolis, fimi columbini, ſalis ammoniaci, æruginis, ſing. ſeſcuncem, aquæ marinæ aut muriæ ſeſquilibram, olei antiqui lib. III. arida ſeorſim primùm terito, deinde æruginem, nitrum & ſal ſimul in mortario læuiſſimè conterito, & mox affuſa aqua rurſus probè terito, & mox oleum quoque admiſceto, vt ſtrigmẽtitia compages fiat, poſtea ſimul omnia in fictilem ollam coniecta lento igne ad aquæ conſumptionem coquito. poſtremùm propolin præmollitã adiicito, & ablato ab igne medicamento ac tepefacto, fimum columbinum inſpergito ac commiſceto, & hoc linteo illitum faſtigiato ac molliori abſceſſus loco imponito. ſit autem ſplenium ex eo illitum minutũ, & aliud amplum ipſi ſuperponatur, cui emplaſtrũ è ſuccis aut melle aut melinum Serapionis, aut Mnaſeæ, aut aliud mollitorium ſit inductum. Aliud perforans. Ceræ vnc. XVI. ſalis communis, ceruſſæ, ſing. drach. XL. cineris ſarmentorum vitis, arundinum Græcarum vſtarum, æruginis, nitri rubri, ſing. drach. X. Singulis ſeorſim tritis, deinde permixtis aquam affundito, & ad ſtrigmentitiã ſpiſſitudinẽ conterito: poſtea ceruſſam cum olei quincunce aliquatenus coquito, & deinde ceram addito, ſimúlque bullire ſinito donec non amplius inquinent, & ad reliqua trita admiſceto ac vtitor. Aliud perforans arundines & aculeos & quæcũque infixa, ac in profundo hærentia extrahens, & vlcera glutinans: Bituminis, nitri, ſing. drach. XXV. ariſtolochiæ drach. XII. baccarum lauri drach. XX. præpara, & vtere. Aliud. Fimi columbini, nitri, ſing. drach. IIII. caricas numero VII. nitrum & fimum ſimul terito, & poſtea cum caricis contuſis ſubigito, & linteo inducito: & ſi durius videbitur, mel & axungiam depuratam addito. hoc eadem die diſſipat ac rumpit. Oribaſii ruptorium. Picis liquidæ, picis ſiccæ, propolis, portiones æquales vnito & adhibeto. rumpit, & ad cicatricem perducit. Aliud eiuſdem. Extrahit, rumpit, & glutinat. Ammoniaci thymiamatis, propolis, aluminis, ſingul. ſextantem, thuris ſeſquidrachmã, galbani, auripigmenti, ſing. drach. I. Emplaſtrum ruptorium. Succi ranunculi, auripigmẽti, chalcitidis, lathyridis, ſquamæ æris rubri, ventrium cantharidum, ſing. vnc. I. calcis viuæ dr. II. excipe cedria. Vſus tẽpore ſpleniũ dimidii digiti latitudine, & lõgitudine quãta videbitur, ex eo illinito ac imponito, & emplaſtrum ex ſuccis emollitũ ſuperimponito. Sinatur autẽ ad horas III. vel V. & caueatur ne neruꝰ aut vena aut arteria attingatur, néue prius adhibeatur quàm maturus fuerit abſceſſus: hoc etiam ſtrumas rumpit. Aliud, oxynitrum appellatum. Ceruſſæ vnc. XX. ſalis foſſilis dr. VII. nitri quadrantẽ & ſemunciam, olei veteris trientẽ, aceti heminã I. omnia ſimul coquito donec nõ amplius inquinẽt. Aliud, ſine moleſtia rumpẽs. Ceræ, nitri, ſing. dodrantẽ & ſemunciã, fæcis vini vſtæ vnc. XIIII. auripigmenti drachmas VII. olei antiqui libras duas. liquabilia liquefacito, & ad arida trita admiſceto. Aliud ad ſtrumas, ac omnem duritiam: aut enim diſcutit, aut mollit, & rumpit, purgátque ac ſanat. Succi potamogitonis, ſtratiotæ, cæparum acerrimarum, ceræ, propolis, pollinis tritici, ſing. vnc. XVI. fermenti acidi, ſerapiadis triteſticularis, ſing. ſeſcuncem, tragacanthæ, reſinæ pinus, ſingulorum quadrantem, (aliqui etiam horum ſeſcuncem adiiciunt) galbani, opopanacis, olei antiqui, ſingul. dodrantem. Tragacantham in parte aliqua ſuccorum madefacito, ſimiliter opopanacẽ & galbanum ſeorſim madefacito ac terito, & his poſtea fermentum cum ſuccis ſubactum admiſceto. poſtea oleo & reſinæ liquatis & excolatis propolin emollitam adiicito, & ad hæc tritici pollinẽ inſpergito & vnito: poſtremùm omnia in mortarium tranſlata manibus probè ſubigito.

Aliud, abſceſſus diſſipans vel rũpens. Vitrũ, ſpecularis præſertim lapidis, minutiſſimè tritũ, & thus, æquis partibus cũ aceto probè trita, penna illinito. Ruptoriũ efficax. Bulbum Africanũ, naſturtiũ, nitrũ, fimum columbinũ, ficus aceto præmaceratas, axungiam depurgatã, æquis portionibus omnia cum melle ad emplaſtri formã ſubigito, ac imponito pro partis ratione quã rumpi voles. Aliud, diſcutiendi ac extrahendi vires habẽs. Ad ſtrumas & gutturis tumorem mirũ in modũ cõmodũ. Olei veteris lib. III. plumbi lib. II. coquito ſimul donec non amplius inquinent. deinde terebinthinæ, galbani, ſing. ſeſcũcem, ammoniaci thymiamatis ſextantem admiſceto, ac vtitor. Aliud Oribaſii. Candidum canis ſtercus terebinthina excipe & impone.

Emplaſtra diſcuſſoria & attractoria, Cap. XVIII.

QVI cõpoſitorũ pharmacorũ facultates deſcripſerũt, quædam emplaſtra attractoria appellauerunt, ſicut quædã diſcuſſoria: aliquibus verò teſtimoniũ præbuerũt vtriuſque facultatis: ſunt enim vicinæ inter ſe facultates, attractoria ex profundo, & diſcuſſoria attractorũ. Nã quæ attrahũt, omnino etiam diſcutiũt, & quæ diſcutiunt, etiã attrahũt. & prædominatur in diſcuſſoriis quidẽ medicamentis, facultas diſcuſſoria: in attractoriis verò attractoria. Attractoria porrò ex ſimplicibus cõpoſita ſunt, quæ vim habent humorũ ſuperfluitates ex profundo ad cutem attrahendi: diſcuſſoria autem ex iis quæ vim habent diſcutiendi attracta. Quò itaque emplaſtri forma fiat, alii ſpuma argenti miſcetur, alii reſina, alii oleum, alii cera, alii pix: quum talia neque diſcuſſoriã memorabilẽ neque attractoriã vim habeãt, quemadmodũ propolis, galbanũ, calx, medullæ, aſiæ petræ flos, ſpuma nitri, acetũ, piper, ſinapis, herba lanaria, ſal cibarius & ammoniacus, & multa huiuſmodi quæ in ſuperioribus Sermonibꝰ de ſimplicibus cõmemorauimus. Cæterũ aliqui adſtringentia medicamẽta attractoriis admiſcuerũt, veriti id quod fieri ſolet in iis quibꝰ ſuperflui ſunt humores: attrahũt enim aliquãdo plus quàm conuenit, vt non ſolùm ex parte quæ curatur, à profũdo attractionem faciãt, ſed etiã ex omnibus circũſitis eliciant. Eius verò meminiſſe oportet quod ſuprà de incarnantibus medicamentis relatum eſt, attractoria & diſcuſſoria, & quæ magis quàm oportet detergẽt omnia, fieri incarnantia per cerati admixtionẽ: ita vt iis quæ fortia ſũt, amplius: quæ verò debilia, minus de cerato admiſceatur. Atque hac ratione diuturna vlcera cicatricem reſpuentia, putrida & ſerpentia, per emplaſtra ex ſale ac reliqua huiuſmodi, cerato admixto repurgantur & cicatrice includuntur. At ſi medicamẽto attractorio aut diſcuſſorio admixtum fuerit aliquod adſtringens, eo pharmaco non eſt vtendum ad incarnandum, eo quòd facultas adſtringendi, ad vulnera quidem glutinanda, & ſinus, & ad vlcera cicatrice includenda, vtilis eſt: verùm inutilis ad incarnãdũ. Cæterùm emplaſtra attractoria ac diſcuſſoria, faciunt ad omnes panos ac inflammationes indu

ratas,ad furũculos,strumas,atheromata,hominũ ferarũq; morsus.glutinãt etiã sinus,quibus asperi ac flaccidi ac marcidi calli insũt.podagricis itẽ ac arthriticis in declinatione auxiliantur. frigidos enim & crassos humores ab articulis exugunt. Et si discussoria ac attractoria medicamenta in memoriam reuocaueris, tum suprà relata tũ describenda,facilè fuerit eorum vtilitatem ac vsum comperire. Emplastrum, ad omne panorum genus discutiendum & attrahendum,quod ab abscessu etiam in pus transmutato,citra cutis cæsuram,pus velut per colum exugit. deficcat etiam sinus forinsecus impositum efficacissimé. Radicum siccarum hyoscyami, & cucumeris syluestris,farinæ ordei,singulorum quincũcem. terito & cribrato,ac hyoscyami succo aspergito,& in pastillos cogito,eósque in vmbra quotidie versando siccato, & vsus tempore aqua diluito, ac crassius illinito. Ego verò,inquit,etiam corticum radicis capparis drach.duas,& succi sycamini drachm. vnam,si habere potui, adieci. Emplastrum attractorium album. ad strumas ac parotidas & particulares abscessus. facit & ad fistulas ac ægilopas,vt citra sectionem liberet. facit & ad fluida ac ægrè curabilia, & ad hydropicos: Spumæ argenti, cerussæ, salis, singul. drach.octoginta,olei veteris libras duas: singula seorsim trita cum oleo in mortario subigito, tum in ollam côiectã,assiduè agitando coquito donec non amplius inquinent,& in mortarium translata frigefactáque probè tundito,mollito,ac vtitor. Aliud. Occultos abscessus discutiens,rosaceo dilutum duritias dissoluens,vetera ac putrida vlcera repurgans ac incarnans: Cerussæ, ceræ, sing. lib.duas,olei veteris lib.tres,atramenti sutorii,salis communis,sing.sescuncem,nitri lib.vnam,aceti quantum satis est. Cerussam cum oleo ad bonam compagem coquito,deinde ceram adiicito, & hac liquata ad arida trita in mortarium diffundito,& omnia probè subigito, vnito, ac vtitor. Aliud,attrahens,tumpens, ac cicatricem inducens: Picis siccæ,picis liquidæ,propolis,æquales portiones committito,ac vtitor. Aliud attractorium.huic Philagrius testimonium præbet: Iridis, mannæ thuris, spumæ nitri,pumicis,sing. drach. octo, ammoniaci thymiamatis drach.vigintiquinque,galbani drach.sex,canchryos drach. duodecim, ceræ drach. centum, olei libr. duas: æstate verò vncias quindecim. ceræ cum oleo liquatæ ac excolatæ,ammoniacum tritum adiicito, & eo liquato galbanum præmollitum addito,& ab igne ablata aridis minutissimè tritis admisceto, ac simul commollito. Andromachi melinum.Abscessus profundos resorbet,& habet exactam ponderum proportionem. facit ad strumas,ganglia,meliceridas,atheromata,panos, parotidas,furunculos. perforat abscessus,fistularum callos atterit,sinus glutinat: Cerussæ,salis fossilis,olei antiqui,sing. lib.vnam,ceræ,colophoniæ, sing. quincuncem, ammoniaci thymiamatis quadrantem, opopanacis, galbani, singulorum vnc.vnam.Sal tritum & cribratum ad minutissimum puluillum redigito: deinde cum aqua, marina præsertim,probè subigito,& cerussam simul terito,deinde oleum affundito,& omnia probè vnita ad bonam cõpagem coquito,& adiecto ammoniaco bullire finito,donec non amplius inquinent. postremùm liquabilia liquata cum galbano & opopanace madefactis ac præmollitis admisceto. Aliud, ad strumas, gangrænas, antiqua & chironia vlcera: Spumæ argẽti,olei antiqui,auripigmenti,sing.lib.vnam.spumam argenti cum oleo coquito donec non inquinet,& ab igne ablatis, auripigmẽtum cum olei sextante tritum adiicito, & ebullire finito donec medicamentum nigrescat,& postea in mortarium translatum primùm pistillo,deinde manibus diligenter subigito,ac vtitor, ad strumas quidem ac duritias,syncero & meraco:ad podagras verò & vlcera,cum oleo diluto. Facit & ad carbunculos. Aliud attractorium Oribasii: Spumæ argenti, cerussæ,nitri, ceræ,colophoniæ, ammoniaci thymiamatis, singul. trientem, olei veteris libras tres. spumam argenti,cerussam,nitrum,oleum,cum lixiuii è cinere ficulneo libris duabus coquito donec non amplius inquinent,deinde ammoniacum tritum,postea ceram,mox colophoniam adiicito. præstat tamen pro ni-

A tro spumam nitri iniicere. Aliud, ad strumas, ganglia, parotidas,mammarum abscessus mirificè efficax:tumores enim dissoluit, & impactum humorem per occultos meatus educit, sinus agglutinat,fistulas & ægilopas citra sectionem curat:Ceræ,terebinthinæ,nitri fului, olei veteris,sing.lib. vnam,aquæ heminã vnam. Andromachus pro aqua lixiuium ponit. Nitrum tenuissimè terito per se,& mox cum aqua,vt penitus diluatur,& postea in fictili coquito.& coopertum per interualla versato, & post sedatum feruorem,liquabilia liquefacta affundito,assiduè-
B que agitato donec non amplius inquinent, & in mortarium translata,frigefacta probè emollito. Aliud, quo Menecrates vtebatur. Ad strumas ac mammarum duritias peculiare auxilium: tumores enim discutit & ferè non rumpit,sed tenuissimas rimulas infert,per quas velut per colum impactus humor excernitur. Sinus etiam glutinat,& ad cicatricem perducit. Ceræ, terebinthinæ, spumæ nitri,galbani,resinæ pinus,olei antiqui,sing.lib. vnã, cineris quercini ac ficulnei, singulorum sextarium vnũ. pendet autem cineris sextarius vnc.decem. Liquabilia li-
C quata ac excolata coquito, deinde galbanum præmollitum adiicito,& ab igne ablatis cineres admisceto,& probè subigito,& vtitor,ita vt primùm quinta die,postea tertia exoluas,donec tumor perforetur: deinde verò quotidie soluas ac cures. Aliud attractorium ac discussoriũ efficax. Abscessuum humores citra ruptionem per cæcos meatus velut excolat ac diffundit: Olei antiqui vnc. vigintiduas,ceræ albæ vnc. quindecim, aphronitri albi quadrantem,terebinthinæ libram vnam, lixiuii è cinere querno aut ficulneo sextarium vnum. Spumam nitri si-
D ue aphronitrum cum lixiuio per pistillum ad strigmentitiam compagem terito:ceram verò cum oleo liquefacito,& terebinthinam admisceto,& ab igne ablatis assiduéque versatis ac frigefactis,spumam nitri admisceto, subigito, ac residuum lixiuium paulatim adstillato. Aliud Dionysia inscriptum,Heræ Cappadocis. Confert ad relatas affectiones:& ad mammarum ac aliarum partium induratas inflammationes præcipuum est: Ceræ, terebinthinæ,mannæ thuris,spumæ nitri albi,sing. lib.vnam,olei antiqui libras duas, aquæ siue lixiuii coactiliariorum
E sextarium vnum,misyos crudi sextantem. Misy & spumã nitri cum dimidia lixiuii parte terito: ceræ verò cum oleo liquatæ terebinthinam adiicito,ac paulatim ad compagem coquito.& ablatis ab igne,mannam thuris inspergito,& assiduè agitando frigefacito, & ad reliqua prius trita admisceto, residuum lixiuii paulatim instillando, donec totum fuerit absumptum. At vbi inflammatione discussa & dolore sublato durities aliqua restiterit, hoc medicamentum remouebis,& pro eo melinum, aut Venus inscriptum, aut aliud emolliens ac discutiẽs adhibe-
F bis. Aliud attractorium ac discussorium longo vsu cognitum: Colophoniæ lib.vnam,ceræ sesquiunciam, nitri sescuncem,olei hyeme quidem cyathum vnum,æstate verò dimidium. Nitrum cum aqua vel posca vel aceto tritum,prout res postulat,cum liquabilibus liquatis commisceto ac manibus subigito, obseruando ne nimia aquæ copia ad nitrum affundatur, & in pastillum cogito. Facit hoc ad carbũculos,furũculos,strumas,abscessus,fistulas,ægilopas.Humorem per cæcos meatus citra ruptionẽ exugit, vt emplastro impactus videatur. Emplastrum
G Piscatorium inscriptum: Nitri vnc.vnam,salis communis,cerussæ,sing.drach. octo, propolis drach.vigintiquatuor,galbani drach.octo,medullæ ceruinæ libr.vnam,olei veteris libras duas,aristolochiæ vnc.vnam.Erit autem medicamentum præstantius si pro oleo medulla sumatur,vt sint medullæ lib.tres. Aliud Piscatorium longo vsu constans: Nitri drach. octodecim, stercoris columbini,salis communis,cerussæ,sing. drach. octo, aristolo-
H chiæ rotundæ drach. octodecim,propolis drach. vigintiquatuor,galbani drach.vigintiocto, medullæ taurinæ, olei antiqui,sing. libr.tres. Cerussam, sal, nitrum, singula seorsim trita, ad emplastri compagem simul coquito, & postea propolin ac galbanum adiicito,& ablatis ab igne, stercus columbinum,& aristolochiã admisceto. Aliud, Ad strumas, & reliqua huiusmodi vsu cognitum: Ceræ

A libram vnam,colophoniæ dextantem,auripigmenti,galbani,opopanacis,myrrhæ,halcyonii,sing.vnc.vnam,adarcæ sextantem,floris salis,misyos, singul. sesquiunciam,atramenti sutorii,aluminis scissi,sing. sextantem & scrup. sex,aluminis rotundi,aluminis liquidi, sing. vnc. vnam & scrup.tres, sulphuris viui sextantem & scrup.sex, nitri drach. octodecim, salis communis drach. quadragintaduas,terebinthinæ quadrantem,olei lib.vnam, aquæ marinæ libram vnam & sextantem.Colophoniam cum oleo dissoluito, deinde cerã, mox terebinthinam adiicito,&
B simul ebullire sinito,& ab igne ablata & arida prius seorsim, & postea simul cum aqua marina trita admisceto, subigito, ac vtitor. At verò vbi superficiem ignitam, & locũ ruptum videris,infrà scriptum emplastrum adhibeto: Spumæ argenti,plumbaginis,sing.libram vnam, picis siccæ,galbani,chalcitidis crudæ,æruginis,squamæ æris rubri,mannæ thuris,sing.drach.vigintiduas,salis assati,visci,singulorum drach.septuagintaduas,olei lib.duas. Spumam argenti,plumbaginem,chalcitidem, squamam cum oleo coquito donec non inquinent & ad compagẽ
C redacta fuerint: deinde liquabilia admisceto, simúlque paulatim bullire sinito.postea viscum adiicito, & demũ arida addito, ac frigefactum medicamentum manibus subigito,ac vtitor vsque ad sanationem.

Emplastrum Nechepsonis,è cupresso, Cap. XIX.

FAcit ad strumas,tumorem gutturis, parotidas, omnẽ duritiam,& totum laxorum tumorum genus.Cupressi folia virentia in vigore minutissimè terito vino insperso quod à vinaceis post primi vini collectionẽ exprimitur efficitque solidi strigmenti crassitudinem,ac locis af-
D fectis imponito: omnem enim tumorem discutit. & si strumis imposueris,tertia die soluito,strumásque contractas & vicinas ac incumbentes partes desquamatas comperies.eas itaque digitis exprimito ac dissoluito, & medicamentum rursus adhibeto,ac tertia die rursus soluito, iterúmque validissimè exprimito,& tertiò medicamentum adhibeto, ac similiter exoluito. intra septem enim aut summum nouem dies strumæ abolebuntur. Vtere hoc auxilio velut admirando,& tanquam naturalẽ quan-
E dam proprietatem habente aduersus hanc affectionem. Nam si aliquid admiscere, aut aliquo modo ipsum permutare volueris,magis officies quàm proficies.Facit &ad gutturis tumorem extra fauces prominentem.& est eodẽ penitus modo adhibendum cum digitorum pressione, velut diximus:contrahit enim ac discutit,siccátque ac tumorem extirpat,& vasa materiam ad affectum locum afferentia constringit.Confidenter igitur eo vtaris:promissionibus enim nostris experimentum testimonium dabit.Emplastrum è cappari, Oribasii: Plumbaginis, olei
F antiqui,sing.libr.duas,salis communis libr. vnam, ceræ sescuncem,resinæ pinus trientem,squamæ æris,corticum radicis capparis, singulorum quadrantem, aristolochiæ rotundæ sextantem,propolis tantundem, galbani vnc.vnam.Squamam & plumbaginem tusas ac cribratas,& sal primùm seorsim, deinde simul cum his tritum, cum oleo in mortario probè subigito,& in ollam coniecta coquito donec non amplius inquinent.deinde ceram, resinam, propolin, liquatas ac excolatas, & mox galbanum adiicito,& ablatis ab igne aristolochiã ac cortices capparis tritas inspergito,vnito, frigefacito, emollito, ac vti-
G tor.facit ad duritias, coxendicum affectiones, hemicranias, ac hydrocephalam in pueris aquosam capitis affectionem:abrasis enim capillis capiti impositum,humorem exugit.Glutinat etiam sinus.Aliqui etiam sine cera præparant. Emplastrum ex agarico, occultos abscessus & omnem humiditatem resorbens: Ceræ, colophoniæ, picis,spumæ nitri,thuris,agarici, sing.lib.vnam,terebinthinæ, visci quercini, singulorum sescuncem, medullæ ceruinæ trientem, œsypi quadrantem,grani cnidii, pyre-
H thri,galbani,sing.sextantem. Liquabilia liquato & excolato,&ab igne remotis viscum adiicito,eóque liquefacto arida admisceto,subigito,ac vtitor.

Apochymatis præparatio, Oribasii, Cap. XX.

PIcis lib.vnam,picis liquidæ,ceræ,sing. trientem,resinæ pinus sescuncem.Omnia liquata & excolata in peluim aquæ marinæ siue communis plenam mittito,& manibus velut pastillum subigito, ac vtitor. Emplastrum eiusdem,ad collisa mitigãda,irrigationis vicem supplẽs. Spumæ argenti libr.duas, strigmentorum balnei excolatorum lib.septem, aquæ marinæ è pelago haustæ sextarios duos,colophoniæ vnc.sedecim,ceræ sextantem,squamæ æris quincuncem. Spumam argenti, squamam, strigmenta,aquam marinam simul coquito, & arundinibus virentibus agitato donec non amplius inquinent.deinde ceram ac resinam adiicito, & rursus ad bonam compagem coquito,& irrigationis loco vtitor. ego verò etiam olei lib.duas adiicio.Verùm inter emollientia emplastra Oribasii,hac serie reperitur:Strigmentorum lib.tres, S. aquæ marinæ, olei antiqui, spumæ argenti, colophoniæ, sing.lib.duas,ceræ lib.vnam,æris vsti, ammoniaci thymiamatis,sing.sextãtem.facit, inquit, ad duritias,& præparatur velut dictum est.

Cerata vtilissima, Cap. XXI.

BAsilicum tetrapharmacum. Ceræ,colophoniæ,picis, adipis taurini, æquales portiones. Macedonicum. Ceræ,colophoniæ, picis, adipis taurini, thuris, æquales portiones. liquabilibus liquatis & ab igne amotis, thus inspergito ac infarcito. Macedonicum Azanitæ, ad multa commodum & insigne:Picis siccæ vnciam vnam, ceræ quadrantem, adipis suilli antiqui & expurgati sescuncem,adipis taurini,œsypi, singulorum quadrantem, resinæ pinus siue piceæ quincuncem. liquefacito ac vtitor.Facit ad omnia maligna,ad gangrænas, fistulas,vulnera recentia,ambusta,perfrigefacta, velut acopon lassitudini eximendæ destinatum. est & pessus mollitorius. conuenit etiam ad vteri vlcera, panos, parotidas. & vbi caua fuerint vlcera,maiori eius copia vtendum est: vbi verò propè cicatrix inducta fuerit,pauciore. aduersatur huic pharmaco oleum:quare hoc vitabis. Maximè autem facit in his quibus plaga circa neruos aut musculos est.

Heptapharmacum laxans,suppurans, incarnans, Cap. XXII.

CErussæ bessem, spumæ argenti trientem, ceræ, picis, colophoniæ, adipis taurini, thuris, singulorum sextantem. liquabilia liquata cum aridis vnito, atque vsus tempore,medicamenti quidem ac ceræ, sing. vnc.vnam, olei verò rosacei trientem accipito,ac vtitor. Quòd si laxandi vim intendere volueris, oleum, irinum aut sicyonium,aut gleucinum fit,& maiore copia, sumatur.

Enneapharmacum, Hori Mendesii, Cap. XXIII.

HOc suppurat & laxat,præcipuè neruis per consensum affectis.Ex eodem fit & pessus siue pessarium ad sedis affectiones commodum.Adipis anserini,vitulini,butyri, medullæ ceruinæ, ceræ, terebinthinæ, olei rosacei, cicini,mellis,singulorum portiones æquas liquefacito,vnito,ac vtitor.

Emplastrum Philosophi, Cap. XXIIII.

FAcit ad calcitratus,vulneráque tumida. rumpit, pus educit,cicatricem inducit. Hyoscyami, perdicii, & sideritidis folia recentia, æquis portionibus conterito, & panem siligineum tusum ac cribratum, vnius herbæ portione adiicito,omnia simul cum axungia subigito, & ad emplastri formam redigito, & vtitor velut admirando.

Œsypi præparatio, Cap. XXV.

HVius quidem optimam præparationem in secundo libro descripsimus: ex lanis enim succidis paratur. verùm vbi illud haberi non potest, accipe hoc quod ita parari solet: Melilori trientem, cardamomi, hyssopi herbæ, singulorum sextantem, lanæ succidæ ex alis ouium sumptæ trientem,colophoniæ,ceræ, resinæ pinus,singul. dextantem,olei dulcis libr.duas, aquæ sextarios tres.melilotum,cardamomum,lanã,&hyssopum, per triduũ aqua macerato,deinde ad tertias coquito,& excolato.Post ea liquabilia liquato ac excolato, & succum ac oleum admisceto, & omnia simul ad succi cõsumptionem ebullire sinito.

Emplastrum Manus appellatum,
Cap. XXVI.

HOC emplastrum à quinque rerum speciebus quas recipit, Manus appellatur: Colophoniæ lib. quinque, ceræ lib. quatuor, resinæ pinus libr. tres, adipis taurini lib. duas, butyri lib. vnam liquefacito, ac vtitor.

Emplastrum Bromium appellatum,
Cap. XXVII.

FŒnigræci, seminis lini, succi althææ, sing. lib. vnam, simul ad succi consumptionem coquito. & colophoniæ, resinæ pinus, sing. quadrantem, ceræ sescuncem, galbani trientem, liquefacito, & admisceto, ac vtitor. Aliud optimum: Seminis lini, althææ, fœnigræci, sing. trientem, in duobus aquæ sextariis macerato, & de expresso succo sumito lib. vnam, ceræ lib. vnam, resinæ pinus, colophoniæ, singularum sescuncem, galbani sextantem, opopanacis vnc. I. præpara, & vtere.

Emplastrum ex ouis, Cap. XXVIII.

SPumæ argenti, cerussæ, singularum trientem, cadmiæ sextantem, ceræ libram vnam, rosacei libras duas, ouorum candida decem, metallica cum aqua ac vino terito, deinde cum ouorum candidis subigito, & liquabilibus liquatis admisceto, vnito, ac vtitor.

Pathygrum Galeni, Cap. XXIX.

SPumæ argenti, cerussæ, singul. libr. vnam, olei purissimi, aquæ, singul. libr. duas. Ego verò, inquit, sæpe olei quidem lib. vnam, adipis verò anserini sescuncem admisceo, aut si is desit, gallinacei, aut hoc quoque deficiente, suillum recentem accipio. Omnia simul ad prunas fumũ non edentes citra solidam compagem coquuntur, & in coctura fine aliquando etiam amyli sescuncem adiicio. Si itaque adipem receperit hoc medicamentum, maiorem mitigandi vim acquirit, & dolores exvulnere inflammato obortos sedat. Sed ad cicatricem inducendam inutile est. at verò aquam addere frigiditatem, satis constat.

Emplastrum ex ouis, Oribasii,
Cap. XXX.

CEræ vnc. I. spumæ argenti, cerussæ, amyli, sing. sextantem, oua numero IIII. rosacei lib. vnam, oua in præparatione postremùm addantur.

Parhygrum Oribasii, Cap. XXXI.

FAcit hoc ad spontanea vlcera in corporibus delicatis. Adipis suilli recentis deuncem, ceræ sescuncem, cerussæ, spumæ argenti, sing. vnc. quindecim. liquida cum aridis committito. facit & ad vlcera serpentia. & cum rosaceo dilutum vuluarum ac sedis affectionibus medetur, & malignas faciei pustulas curat.

Emplastrum rosaceum inscriptum,
Cap. XXXII.

HOc mammarum duritias discutit, & est ad sedis affectiones efficacissimum, si cum rosaceo aut myrteo oleo diluatur: Spumæ argenti, cerussæ, adipis suilli recentis, singul. sescuncem, olei veteris sesquilibram, myrrhæ drach. IIII. ouorum crudorum vitellos duos. Reliquis ad bonam compagem coctis ac frigefactis, oua cum vino albo trita admisceto, & vtitor hoc medicamento aliquando syncero, aliquando diluto.

Emplastrum phycotyche appellatum,
Cap. XXXIII.

AD omnia vlcera & præcipuè in sede commodum est hoc emplastrum: Croci vnc. vnam, cerussæ, spumæ argenti, medullæ ceruinæ, adipis anserini, ceræ, singulorum sescuncem, rosacei vncias trigintasex, ouorum candida triginta, vini quantum satis est.

Emplastrum Sphærion appellatum,
Cap. XXXIIII.

HOC irrigationis vicem supplet. facit ad desquamata, excoriata, intertrigines, ambusta, ad flagellatos, ad tibias collisas: Spumæ argenti, cerussæ, calcis viuæ, singularum quadrantem, ceræ sesquiunciam, nitri vnc. vnam, olei rosacei vnc. vnam. aridis minutissimè tritis liquida admisceto, & sphæria, *hoc est pilulas* formato. Vsu verò expetente olei sescuncem, rosacei quadrantem, ceræ sextantem, ad prunas liquefacito, & medicamenti sextãtem adiicito, spathuláque agitato, & vbi frigefactum fuerit

A medicamentum, cum aquæ dodrante contundito.

Emplastrum pentatheton, Cap. XXXV.

CEræ, picis, colophoniæ, adipis taurini, calcis viuæ, æquales portiones. liquabilia liquato, & calcem adiicito. Vsus autem tempore olei sescuncem, ceræ sextantem, olei sicyonii quadrantem, liquefacito velut proximè dictum est, & medicamenti sextantem adiicito. Facit ad vibices flagellorum, ad cutem excoriatam, & ad collisa, ac cætera huiusmodi.

Emplastrum ex ochra, Cap. XXXVI.

B EAsdem cum prædictis vires habet etiam hoc: Ochræ libras duas, cretæ, ceræ, singul. lib. vnam, colophoniæ, picis, resinæ pinus, sing. lib. vnam, spumæ argenti, terebinthinæ, sing. bessem, olei lib. duas, arida cum vino terito, & liquabilia liquata admisceto, & in massas efformato. vsu verò postulante, ceræ lib. vnam, olei veteris lib. tres, liquefacito & excolato, & medicamẽti lib. vnam admisceto, & vino adstillato contundito.

Emplastrum telamonium, Cap. XXXVII.

C HOC carbunculis medetur. dilutum sinus siccat, & cicatricem inducit: Spumæ argenti, calcis viuæ, ceræ, resinæ pinus, singularum dodrantem, cerussæ vncias vigintiquinque, olei sesquilibram. Spumam argenti cum oleo ad compagem coquito: deinde ceram ac resinam adiicito. postea calcem & cerussam minutissimè trita admisceto, ac vtitor. Et ad carbunculos quidem linteo inductum imponitur: ad reliqua verò, rosaceo aut myrteo oleo ad strigmentitiam compagem dilutum adhibetur.

Pilarium ex recremento argenti,
Cap. XXXVIII.

D REcrementi argenti sescuncem, ceræ, adipis taurini, sing. quincuncem, colophoniæ trientem, picis, olei, sing. sextantem. argenti recrementum vino aut fœnigræci succo teritur. Quòd si non possit haberi argenti recrementum, plumbaginem pro eo accipimus. facit ad desquamata ac excoriata, & his similia.

Emplastrum ex pompholyge,
Cap. XXXIX.

HOC longo vsu constat eunuchorum, mulierum, puerorum, ac aliorum mollium corporum vlceribus cõ-
E uenire, ad cicatricem citra dolorem inducendam, & ad cancerata vlcera tutò adhibetur: Cerussæ, spumæ argenti, pompholygis, sing. sextantem, cadmiæ trientem, medullæ ceruinæ quadrãtem, ceræ, olei rosacei, sing. lib. vnam, olei myrtei sescuncem. Metallica trita ac cribrata, & cum vino subacta, liquabilibus liquatis admisceto, ac vtitor.

Aliud Archigenis & Oribasii: Pompholygis, cerussæ, spumæ argenti, sing. vnc. I. ladani sextantem, acaciæ trientem, ceræ quadrantem, olei myrtei bessem, ouorum assatorum vitellos IX. vini quod satis est. Aliud Oribasii.
F Spumæ argẽti, cerussæ, sing. sextãtem, pompholygis vnc. I. croci vnc. I. ceræ vnc. I. adipis anserini quadrantem, ouorum assatorum vitellos IIII. rosacei vini quod satis est.

Emplastrum rutaceum, Cap. XL.

HOC ad fistulas scabras facit: Cadmiæ, spumæ argenti, recrementi argẽti, sulphuris viui, sing. sextãtem, aluminis scissi, rutæ viridis, sing. vnc. I. ceræ bessem, olei myrtei lib. II. vini quantum satis est.

Ceratum è perdicio, Cap. XLI.

G FAcit ad sinus: Foliorum perdicii lib. II. ceræ, colophoniæ, olei, sing. lib. I. Herbam exactissimè terito, & liquida admisceto, & in mortario vnito. Hoc in aliquibus ob nimiam vim repellendi, vicinos locos inflammat, & materiam eò colligit. quod vbi contigerit, ad locum quidem inflammatum, idem medicamentum imponito: verùm ad sinus osculum emplastrum è lolio, aut quod Venus inscribitur, aut quoddam attractorium adhibeto.

Ceratum è succo betæ, Cap. XLII.

FAcit ad vulnera inflammata, ad achoras capitis vlcuscula, & ad ambusta: Ceræ, libram vnam, olei sesqui-
H libram, liquato ac excolato, & ab igne ablatis, betæ succum quantum imbibere possunt affundito, & in mortario subigito. præstat autem paulatim succum cerato instillare. Aliud è succo plantaginis, ad inflammationes & sinus: Ceræ libram vnam, olei libras duas, S. succi plan-

taginis quantum satis est. Ceratum liquefactum & in frigidam aquam diffusum, aqua sæpe permutata probè lauatur,& postea in mortario pistillo tunditur, ac subinde plantaginis succus paulatim instillatur, quantum eis imbibi potest. Ceratum myrteum. Ad oculorum inflammationem, & cicatricem inducendam, ad intertrigines ac scabiosas affectiones commodum: Ceræ libram vnam, olei myrtei libras duas, plumbi vsti sescuncem, cerussæ, spumæ argenti, syrici, singulorum vnc. vnam, vini quantum satis est ad conterendum. Melinum cicatrices inducens: Chalcitidis crudæ sescuncem, cadmiæ quadrantem, ceræ lib. I. olei myrtei libr. I. vini quod satis est.

Ceratum ex sandyce, Homo appellatum, Cap. XLIII.

HOC vlcera diuturna ac maligna,& in tibiis oborta, solum per se adhibitum ad cicatricem perducit: Sandycis lib. I. olei dulcis lib. II. coquito donec non amplius inquinent,& vtere confidenter.

Emplastrum ex alliis, Cap. XLIIII.

HOC vim attractoriam habet. facit ad omnem duritiam, abscessus, furunculos, strumas, inguinum tumores, fistulas, impetigines humidas, mammas induratas: Ceræ lib. II. colophoniæ sescuncem, medullæ ceruinæ tantundem, nitri albi bessem, allia viginti, olei libras quatuor. Allia depurgata in oleo coquito donec torrefiāt. deinde ad oleum excolatum liquabilia adiicito,& postea nitrum tritum adiicito, ac vtitor. Nos verò ita præparamus: Ceræ, colophoniæ, olei, singulorum quincuncem, nitri sescuncem, medullæ ceruinæ sextātem, alliorum nucleos triginta, præpara,& vtere, præsertim ad fistulas: humorem enim attrahit, quem quotidie crebrò detergere oportet. Hoc solum citra alterius opem extrahit, incarnat, & cicatricem inducit. Aliud Oribasii, ad pustulas, intertrigines, ambusta ab igne, perniones non exulceratos, ad bullas nondum apertas, ad cutis tibiarum excoriationem, ad vlcera antiqua & proserpentia sub cute. Recrementi plumbi trientem aut quadrantem ad ceratum admisceto quod habet ceræ bessem aut dextantem, adipis suilli recentis, olei myrtei, sing. sextantem aut quadrantem. Quòd si cicatrix inducenda est, absque adipe præparetur.

Emplastrum è squilla, Asclepiadæ, Cap. XLV.

HOC ad fistulas, sinus, nomas & putredines facit. Vlcerum eminentias contrahit, ad fistulas angusta oscula habentes collyrium ex eo formatum inditur. Si verò lata ac ampla fuerint oscula, rosaceo dilutum adhibetur, eloto prius sinu siue fistula cum posca aut vino mulso iniectum, locúsque emplastro munitur ac deligatur: hoc enim modo incarnat, ac replet fistulosa capitis vlcera. Cōuenit & nomis, si membrana non fuerit denudata. Idem syncerum ad capitis fracturas adhibetur, & ad anhelosos ac orthopnoicos amplis spleniis inductum pectori imponitur: conuenitque omnino vbi ad superficiem materias attrahere volumus. Squillæ repurgatæ quincūcem, squamæ æris, iridis, sing. quadrantem, myrrhæ drach. octodecim, ammoniaci thymiamatis drach. duodecim, galbani, picis liquidæ, styracis, æruginis, resinæ pinus siccæ, aristolochiæ, sing. sescuncem, ceræ vnc. viginti, terebinthi-

A næ trientem, olei veteris lib. duas, aceti acerrimi sextarios nouem, aut quod satis est. Squillā ad solem æstiuum tundito,& acetum paulatim instillato, quantum satis ad exactè terendam. In alio autem mortario squamam æris & æruginem cum aceto diutissimè terito,& arida trita ac cribrata adiicito. Postea ammoniacum, styracem, myrrham, galbanum addito, & instillato aceto simul probè conterito, deinde liquabilia liquefacta, iride ac aristolochia inspersis frigefacito,& ad reliqua admisceto, subigito ac vtitor: ad fistulas quidem & ossa corrupta, collyria B ex eo formata indens: verùm ad vlcera repurganda sumito, medicamenti trientem, ceræ sextantem, rosacei quadrantem, & pro repurgationis ratione aliquid de medicamento detrahito, & cerato adiicito donec cicatrix inducatur, ita vt postremùm quum iam absoluenda est cicatrix, medicamenti vnc. vnam, olei rosacei aut myrtei dodrantem,& ceræ trientem commisceas.

Emplastrum è pompholyge, Heræ Cappadocis, Cap. XLVI.

HOC ad sedandos dolores ac inflammationes facit, C præcipuè ad vlcera maligna ac cancerata, antiquáque ac cicatricem non recipientia. facit & ad ambusta ab igne. rosaceo aut myrteo oleo dilutum, cicatricem inducit: & butyro dilutum, incarnat. at cum rosaceo, ad omnes sedis affectiones cōmodum est. Cadmiæ botryitidis lotæ drach. octo, pompholygis lotæ drach. septem, plumbi vsti & loti drach. nouem, thuris drach. quatuor, cerussæ lotæ drach. nouem, spumæ argenti lotæ drach. octo, ceræ albæ drach. centum, terebinthinæ Chiæ drach. septem, olei myrtei drach. centum septuaginta. Arida tri- D ta & cribrata, in mortario plumbeo cum pistillo plūbeo, cum vini sextariis quatuor terito. cæterùm in vino hoc, infrà scripta polentæ modo contusa, per diem ac noctem præmaduisse oportet: Iridis, meliloti, aristolochiæ, capitū lorum papaueris, seminis hyoscyami albi, sing. drach. octo. cum hoc itaque vino excolato, metallica sicut diximus sunt conterenda vsque ad mellis compagem, & deinde oleum myrteum adiiciendū, quò illitionis spissitudo fiat. Postea verò omnia in ollam nouam coniecta lento igne ad emplastri formam, & terebinthina adiecta, B medicamentum ab igne tollito, ac frigefacito, subigito, & vtitor.

Emplastrum nigrum, Essentia appellatum, Cap. XLVII.

FAcit hoc ad duritias, ad articulos,& costas fractas. ganglia, strumas,& tumores dissoluit. Tibiarum vlcera, chironia,& fistulas curat. facit ad morsus ferarum. Aquæ inter cutem molem delet. Clauos sanat, aculeos extrahit. Splenicis, podagricis, hepaticis prodest: Spumæ argenti, cerussæ, æruginis rasæ, sing. quadrantem, squamæ æris se- F xtantem, thuris masculi sextantem & semunciam, bituminis Iudaici bessem, terebinthinæ quadrantem, ceræ flauæ, picis aridæ, sing. lib. III. olei antiqui lib. I. lapidis gagatæ, lapidis asii, aluminis scissi, magnetis viui, myrobalanorum, sing. quadrantem. spumam argenti, cerussam, squamam, æruginem, bitumen,& thus, omniáque arida tūdito,& in mortario aceto paulatim instillato, ac ad strigmentitiam spissitudinem terito. deinde ceram, picem, oleum, ac reliqua liquabilia liquata admisceto, vnito, ac vtitor.

INDEX EORVM QVÆ IN QVARTO SERMONE Tetrabibli quartæ Aetii habentur.

AETII MEDICI GRAECI CONTRACTAE MEDICINÆ, Tetrabibli, ſiue quaternionis quarti Sermo quartus.

De conceptus ac partus ratione, & de affectionibus muliebribus, vteri præſertim & mammarum. Item de vnguentorum pretioſorum, & potionum ac ſuffimigiorum præparatione.

De vteri ſitu, magnitudine, ac forma, Cap. I.

VTERVS *Græcis* Metra, *hoc eſt matrix* appellatur, quòd ex ipſo omnia animantia, velut à matre oriantur. Vocatur eiſdem hyſtera, quòd poſterior ſitu ſit omnibus viſceribus. Situs eſt enim vterus intra peritonæon membranam aluum & inteſtina omnia circumcirca amplectentem, inter veſicam ac rectum inteſtinum. Atque huic quidem ferme toti incũbit: veſicam verò iuxta vmbilicum, vbi fundum habet, vtplurimùm ſupereminet. Iuxta partem autem ad pudendum tendentem ipſa veſica vterum excedit collo. Magnitudo eius non in omnibus eadem eſt. multo enim minor eſt vterus eius quæ prægnans non eſt: maior autem prægnantis. eius verò quæ nunquam prægnans fuit, longè adhuc minor vterus exiſtit. & iuxta ætatem minimus eſt iis quæ ad venerem experiẽdam tempus nondum attigerunt. nam & aliâs ſemper minor eſt iis quæ venere non vtuntur. Longitudo itaque in moderatè ſe habentibus mulieribus, à fundo circa vmbilicum, vſque ad pudendum, eſt plerunque vndecim digitorum. latitudine verò ad vtrunque latus per cornua ſua extenditur. Quantum verò ad figuram attinet, totum quidem reliquum corpus, & maximè fundum, veſicæ ſimile eſt. In quãtum verò exortus papillares ad lumbos nutantes habet ab vtroque fundi latere productos, veſicæ ſimilis non eſt. appellantur autem hi exortus cornua, & primùm ſurſum vergunt, poſtea deorſum tendunt, & paulatim anguſtiores fiunt, vt poſtremæ partes venis ſimiles ſint. Hæ itaque anguſtæ cornuum partes, ſinuoſis flexibus ad teſtes inſeruntur, qui à lateribus vteri ſiti ſunt, ſinguli ab vtraque fundi parte prope cornua: & per hos ſinuoſos cornuum flexus in congreſſu viri vterus ſemen à teſtibus attrahit. Sunt autem teſtes mulierum parui, neque ſicut in viris rotundi & oblongi, ac tenera carne præditi, ſed lati ac glanduloſi & pelliculoſi. Appendet porrò vterus veſicæ & inteſtino recto, per fibroſa quædam interſtitia. Appendet & oſſi ſacro, per robuſta quædam ligamenta neruoſa ac muſculoſa. Sunt & ligamenta ac appendices quæ in ipſum vterum inſeruntur, partim quidem texentia & perplicantia ipſum vteri corpus, quorum non exigua pars ſunt nerui à ſpinali medulla orientes: partim verò incrementi ac nutrimenti ipſius vteri, itémque fœtus gratia facta, velut ſunt arteriæ & venæ. A vena enim caua quæ per ſpinam à gibba hepatis parte fertur, & ab arteria magna quæ illi incumbens ſimul defertur, duæ venæ & duæ arteriæ exoriuntur, vtrinque ſanè vena & arteria: atque hæc quatuor vaſa ad vterum delata, antequam in ipſum inſeruntur, ramulos ad teſtes extendunt, & poſtea in ipſum vteri corpus deferuntur, ipſúmque intertexunt, & per ea mẽſtruus ſanguis in vterum deriuatur. Sunt autem & aliæ venæ ac arteriæ vtrinque vtero inſertæ, partim ad teſtes, partim ad ceruicem tendentes. At verò ipſum vteri corpus ex duabus tunicis conſtat, & externa quidem neruoſior eſt, interna verò venoſior. & externa quidem ſimplex & vna eſt: interna verò duplex, vt ſi excoriare volueris, duo tibi vteri eſſe videantur, ſub vna & eadem tunica ſiti. Cæte-
A rùm collum vteri muſculoſum, ex dura ac cartilaginoſa carne factum eſt, & ſemper durius ſeipſo euadit, & progreſſu temporis cartilaginoſum, adeò vt quæ ſæpius pepererunt, aut iam aniculæ ſunt, his multùm durum ac cartilaginoſum collum ſit, vt gutturi ſummo ſimile exiſtat. Eſt & in collo vteri foramen, per quod & menſes deferuntur, & mulier maſculi ſemen ſuſcipit, exitq; per ipſum etiã fœtus: incredibile enim dictu eſt quantum hîc meatus pro tempore amplitudinem euariat. Nam reliquo tempore toto ſpecilli extremam, aut paulo craſſius quiddam
B ſuſcipit: prægnãte verò muliere ita clauditur, vt nihil ſuſcipere poſſit. At vbi fœtus ab vtero exoluitur, dolores partus ipſum quamplurimùm extendunt, & quod mirum auditu eſt, animal totum per ipſum tranſit. Finit autem collum ac deſinit in muliebrem ſinum ſiue pudendum. Longitudo porrò pudendi in mulieribus ætate perfectis, ſex ferè digitorum menſura eſt. in partu tamen & concubitu breuius efficitur, collo nimirum vteri ſe extendẽte. Eſt & puellari ætate pudendum delicatius ac mollius: in aniculis verò & iis quæ ſæpius pepererunt calloſius eua-
C dit, & cartilagini ſimile: ex crebro enim congreſſus attritu, & partium exeuntium colliſione calleſcit. Sed & menſium delatione indureſcit, nõ aliter quàm ob plurimum & acrem humorem influentem vlcera calloſa ac fiſtuloſa fiunt. At verò imminente menſium tempore, vterus craſſeſcit ac intumeſcit, aliàs tenuior ac contractior exiſtens. Craſſior item eſt in iis quæ ſæpius pepererunt: tenuior autem in iis quæ nondum prægnantes fuerunt. Idem etiã primis à conceptu diebus craſſeſcit: vbi verò fœtus adoleuit, ac iam pariendi tempus adeſt, tenuiſſimus euadit.
D Attenuatur autem velut veſicæ flatu repletæ ſolent, craſſitudine in longitudinem abeunte. Atque hactenus de ſitu, figura, ac magnitudine vteri dictum ſit.

Quæ intra prægnantis vterum naſcuntur, Cap. II.

IMprægnationis tempore primùm ſecunda vtero adnaſcens, & totum fœtum ambiens generatur: deinde aliæ duæ pelliculæ, altera farciminalis à farciminis ſimilitudine appellata, eminentibus fœtus partibus duplicata incumbens: altera agnina à teneritudine vocata, quæ totum
E fœtum ambit ac complectitur.

De ſecundæ generatione, Cap. III.

SEcunda hoc modo generatur: Singula venarum ac arteriarum oſcula, quæ intra vterum perueniunt, in extremitatibus ſuis nodoſas quaſdam eminentias hæmorrhoidibus ani ſimiles habent, quas aliqui cotyledonas, *hoc eſt acetabula* appellant. Atque hæ in mulieribus ſunt minores, quàm quæ in vaccis, capris, ac ceruis, atque aliis talibus animalibus reperiuntur. Sed & in brutis flaccidiores ac
F mucoſiores ſunt, figura cotyledoni herbæ, *id eſt, umbilico Veneris* ſimiles. Tales igitur eminentiæ in vteri ſinu vbi mulier conceptura eſt, aperiuntur. Contingit autem hoc tempus, incipientibus fluere menſtruis purgationibus, aut deſinentibus. Et quanquam etiam reliquo toto purgationis tempore apertæ ſint, tamen non concipit mulier. non enim poteſt ſemen in vtero manere, quum influentis ſanguinis multitudine eluatur. Quando verò ceſſante

cessant menses,& quum incipiunt,aperta sunt vasa,& purgatio lunaris neque multa, neque coaceruatim effunditur,vt semen ob vteri asperitatem facilè adhæreat, & ab allabentis sanguinis paucitate abundè alatur. Priusquam enim fluere cœperint menses, mulier non conceperit, quòd & semen careat alimento, & vnde adhærere possit non habeat: læuis enim tunc vterus est ob vasorum conclusionem, vt inde semen tãquam color à læui pariete elabatur. Nam qui parietes illituri sunt, eos primùm exasperant,deinde colores inducunt.Proinde semen viri iniectum,& in vtero detentum, acetabulis dextri vel sinistri sinus impingitur, contrahitque seipsum vterus,ac semen vndique complectitur. Secundæ itaque generatio ab osculis in vterum apertis initium sumit, ita vt ab vnoquoque osculo vas generetur, ab osculo arteriæ,arteria:à venæ osculo,vena.atque hæc vasa distinguit ac connectit membrana:& hoc modo secunda generatur. At verò hæc vasa per secundam dispersa rursus inter se coeunt,& in duos veluti stipites desinunt, binásque venas ac binas arterias perficiunt, quæ ad ipsum fœtum se ingerunt circa vmbilicum. Nihil enim aliud est vmbilicus quàm quatuor hæc vasa,in medio sui vragum, *hoc est lotii ductorem* appellatum habentia. Hic verò est principium pelliculæ farciminalis,perforatúsque est ad fundum vesicæ ipsius fœtus,vt per ipsum lotium fœtus excernatur, & in pellicula farciminali colligatur. Tum verò ex duabus venis vna tantùm efficitur, quæ per vmbilicum delata,simæ parti hepatis ipsius fœtus inseritur, venáque caua appellatur. & per hanc ad fœtus alimentum sanguis ab vtero deriuatur. Postquam enim hepar ipsius fœtus sanguinem allatum suscepit, in omnes corporis partes distribuit. Similiter etiam duæ arteriæ in vnam coalescunt,quæ circa vesicam firmatur, & magnæ arteriæ inseritur,quæ spinæ eiusdem fœtus adhæret. Et per hanc vitalis spiritus ex vteri arteriis ad fœtum distribuitur. Porrò partus tempore instante, quum magnus perfectúsque infans vterum vndiquaque distenderit, secunda pro infantis mole angusta efficitur,neque iam sanguis ab vtero allatus alimentum sufficiens exhibet. Quapropter concitatus infans exilit,& ambientes pelliculas dirumpit. atque ita arcana quadam ratione vteri ostium aperitur, ac fœtus progreditur. Et hæc quidem de fœtus generatione breuiter, & quàm lucidissimè id fieri potuit explicauimus. At siquis diligentius speculari hæc voluerit,capram aut vaccam, vel ceruam dissecare poterit,ossa pubis remouendo, & cutem aptè resecando: & vteri cum vicinis partibus vnionem apertè videbit.

Menstruæ mulierum purgationis ratio,
Cap. IIII.

Circa quartumdecimum annum menses in fœminis apparere incipiunt, quo tempore & pubescunt, & mammæ ipsis intumescunt. Non tamen omnibus eodem tempore, eadémque mensura, & per totidem dies prodeunt. sed plerisque plus minus duarum heminarum mensura,quatuor dierum spatio,interpositis vigintiduobus diebus,aut summum triginta, singulis mensibus deferuntur. nec ante tricesimumquintum,nec serius quàm quinquagesimo anno desinunt. rarissimè enim ad sexagesimum annum menstruæ purgationes perueniunt.Citissimè verò in pinguibus corporibus deficiunt. Cæterùm sanguinis qui profluit copia,paulatim vsque ad ætatis vigorem augescit. deinde aliquandiu æqualitatem seruans,paululum penitus crescit aut minuitur. at vbi ad finem tendit,paulatim rursus minuitur, donec in totum desinat. Vt autem ordinem seruent aut excedant, & vt multitudine vel paucitate delinquant,in ætate situm est, ac anni tempore,itémque victus ratione, & peculiaribus mulierum studiis. Huc faciunt & ciborum qualitates, & morbi accedentes.

Notæ futuræ virginum purgationis,
Cap. V.

Virginibus futuram purgationem præsagiunt mammarum pruritus,lumborum,pectinis, & capitis dolor, bilis aut pituitæ vomitus. Quum hæc circa deci- A mumquartum annum apparuerint,medicum coniectare oportet quomodo purgationem maturet, & per leuiores decoctiones sanguinis delationem adiuuet.

Quando semen appareat,& conceptus tempus adueniat, Cap. VI.

Semen quoque circa decimumquartum annum, & plerisque in ipso pubertatis tempore apparet. verùm ad generationem aptum efficitur anno plerunque decimooctauo aut vicesimo. Et statim sanè vbi semen comparuerit,coeundi desiderio flagrare incipiunt.

B Fœcundarum mulierum dignotio, Sorani,
Cap. VII.

A Decimoquinto ætatis anno,ferè vsque ad quadragesimum, mulieres ad concipiendum idoneæ sunt, quæ neque viragines, neque corporis habitu denso aut duro præditæ sunt, neque contrà humecto ac languido, neque alui fluxione assidua laborant: sed & recta ratione ac læta mente funguntur,& lumbos habent latos,& ventrem amplum, & quibus menses non impediuntur, & quæ vteri affectionibus nõ infestãtur. Cæterùm con- C ceptura sit an nõ,mulier,hoc modo dcprehẽdi aiunt:Infernas partes vestimentis contectas resina suffiunt, ita vt intra pudendum vapor recipiatur: & si quidem odor per corpus ad os & nares transeat,fœcunditatis signum iudicant:sin minus,sterilitatis. Allia item decorticata, & lanæ inuoluta, mulier dormiendi tempore sibiipsi velut pessum siue tali formam subdat. & ex odore an ad os peruenerit aut non, fœcunditatem aut sterilitatẽ iudicet.

Quomodo cognoscantur quæ conceperunt,
Cap. VIII.

D Mulierem concepisse argumento primùm est, si ab obstetrice interrogata respondeat se post concubitum,viri semen non effudisse, & in ipso coitus opere horrorem quendam percepisse, & moderato dolore circa pudendum ac vmbilicum vexari. & ad hæc si pudendi sinus & os,arida sint: & vteri osculum non durum, nec inflammatum,sed interius ac exterius occlusum fuerit & aliquantulum sursum progressum. Et si veneris appetentia languerit, & menses consueto tempore non apparuerint. Si venæ pectoris virere,& mammæ intumescere in- E ceperint,& progressu temporis lac habuerint. si cauitates oculorum subpallidæ fiant. si nigræ maculæ in facie & aliquibus lentigines oriantur. si colli pars anterior calidior, ceruix verò frigidior appareat. si circa secundum mensem præter consuetudinem salsa aut acida appetat. Quibusdã etiã os nimio humore madescit, & ad agendũ torpor adest, & aspectus languidus ac planè effœminatus efficitur,&color ad albedinẽ ac pallorẽ mutatur,prægresso plerunque rubore,si fœminæ viriliores fuerint. Circa consueta item purgationis menstruæ tempora aggrauan- F tur prægnantes,& mammæ intumescunt,lumbi difficulter mouentur, vesica rubens ac ignitum lotium cum dolore excernit, & suppressorum mensium calor sinum ac ceruicem vteri accendit.

Notæ fœtus masculi ac fœminæ,
Cap. IX.

Hippocrates & alii quidam maris notam esse dixerũt, si prægnans sit bene colorata,& ad motum facilis,& si dextra mamma amplior,& præsertim papilla, sit. contrà verò pallidus color, sinistráque mamma ac papilla tu- G midior,fœmellæ indicium est. Sed & in masculi conceptu dextræ partis vasa, venæ ac arteriæ magis intumescunt,præsertim sub lingua. at in fœmellæ cõceptu contrarium apparet. Aiunt etiam papillas in fœminæ conceptu deorsum nutare,in masculi verò,sursum tendere: sed & lac prægnantis aquæ instillatum, si fœtus fœmella sit, diuelli ac detrahi:si verò masculus, in superficie persistere. Certissimum verò miniméque fallax masculi fœtus signum est,si prægnans dextræ manus pulsum validiorẽ, velociorem,maiorémque ac duriorem habuerit: & vice H versa, in fœmella.

De pica, Galeni, Cap. X.

Circa secundum mensem affectio quædam prægnantibus accidit,quæ à pica auicula nomen accepit. Alii

tamen ab hederæ ſimilitudine, quæ cittos *Græcis* vocatur, hanc affectionem cittam *Græcis* appellatam eſſe ſentiunt. nam ſicut illa variis plantis, prout occurrunt, ſe implicare ſolet: ita mulieres ex pica laborantes, varia edulia appetunt, atque ea contraria, quæ tum voluptatem tum inſuauitatem guſtanti exhibent. Accidit autem ferè circa quadrageſimum diem à conceptu. & eſt ſtomachi languor cū nauſea & auerſatione ciborum, bilis ac pituitæ vomitum inducens. conſequuntur aſſiduè expuitiones oris, ventris morſus, ac anxietates. Atque hæc omnia ob humoris, ſanguinei præſertim, redūdantiā fiunt: qui enim per vteri vaſa ſingulis menſibus excerni ſolebat, à fœtu ſuppreſſus, ſurſum vergit, & ſtomachum præcipuè, velut ſubtiliore ſenſu præditum infeſtat: pro varietate autem vitioſi humoris, varia ac peregrina edulia appetunt, quædam ſalſa, aliquæ acida, aliquæ terram, aut teſtas, aut extinctos carbones. & ſæpe vſque ad quartum menſem hæc affectio durat. In principio enim modicus ſanguis ad fœtus alimoniam diſtribuitur. poſtea verò creſcente fœtu plus alimenti attrahitur. Itaque tum demum vitioſo humore partim per vomitum euacuato, partim ad vterum alendi fœtus gratia delato, relata accidentia remittuut. In quibus igitur multus ſanguis collectus videtur, his modicus cibus competit, & exercitia mulieribus conuenientia, quæ redundantem diſcutere poſſunt. proſunt & fatigationes ac peregrinationes. Quæ verò citra laborem viuere conſueuerunt, hæ prægnantes ægrè ferunt repentinos aut laborioſiores motus. Quarum verò ſtomachus ab acri acidóve aut ſalſo humore mordetur, hæ ad excitandum vomitum tepidam aquam commodè bibent, vt humor affligens reuomatur. Abſtineant autem à dulcibus obſoniis. & vinum fuluum, odoratum, antiquum, & ſubadſtringens bibant. Sit autem potus moderatus, ne alimenta ventriculo innatent. confert etiam ante cibum oliuas muria conditas cum pane molli exhibere. aut quinque vel ſeptem amygdalas amaras. aut polentam ſucco cotoneorum aut Punicorum malorum reſperſam. aut ſeridem ſiue intubum. aut aſparagum paluſtrem, aut ſiſarum. Ex auibus deligendæ ſunt, quæ neque pingues neque viroſæ ſunt. Conueniunt etiam pedes ac roſtra & ventriculi porcorum, & herinacei marini recentes. Poſt cibum verò, vuæ paſſæ, mala Punica ac pira exhibeantur. ſint tamen omnia quantitate moderata. At quæ cibos auerſantur, obſoniorum varietate ac iucunditate illectentur. Eis autem quæ terram comedunt, nihil ita prodeſt velut amylum recens pro terra oblatum. Cæterùm medicamenta contra picam commoda ſunt, portulacæ cremor, & ipſa in cibo ſumpta, cucumeris ſemen decorticatum, & ex aqua potum. Polygoni decoctum potum: ſimiliter etiam anethi. & rhei Pontici ac ſpicæ nardi cremor. item intubi ſuccus, vel ipſa herba cruda aut cocta, aſſiduè comeſta. At ſi craſſius eſt quod euomunt, & ob viſcoſitatem difficulter excernitur, ſalſamenta & raphanos ex aceto mulſo edant, omni ſtudio adhibito vt infeſtus humor citra moleſtiam ac conuulſionem educatur. Forinſecus autem adhibita, languido ſtomacho conferunt hæc, œnanthe, balauſtium, roſæ, cityni, myrtus, ſmyrnii coma, fœniculi ſemen, cum vino cataplaſmatis modo adhibita: addita etiam galla, aut cumino, aut abſinthio. Palmularum item carnes vino coctas aut maceratas, tritas pro emplaſtro imponere prodeſt. aut mala cotonea cū poſca trita, roſaceo vel nardino cerato excepta, addito croco. Aut lanā ſuccidā, aut linteolū vino & oleo, aut aceto & oleo, vel roſaceo & aceto, aut nardino & vino imbuito, & ſtomacho adhibeto. morſus enim & ſtomachi pūcturas mitigāt. Præterea calidā aquā, nō tamē feruidā, aſſiduè abſorbere, & ſenſim aſſiduè obambulare, & præcordia molli lana integere, fouere ac inungere, & ante cibum infernas partes pro viribus exercere. hæc omnia ad ſanitatem aſſequendam mirificè faciunt.

De tumoribus pedum in prægnantibus, Cap. XI.

PEdum tumores in prægnantibus, roſaceo & aceto, & ſale aliquando addito, perfricato. Prodeſt & terram A Cimoliam cum aceto illinere, aut alumen ſciſſum cum vino. Bonum eſt & citriorum malorum decocto pedes lauare. Et anthyllin aceto maceratam obligare, & braſſicæ folia per latum diſtenta imponere ac obligare.

Cura prægnantibus adhibenda, Aſpaſiæ, Cap. XII.

PRægnantes quæ recèns conceperunt, à timore, triſtitia, ac omni forti mentis perturbatione aſſeruandæ ſunt. Prohibendæ etiam geſtationes in curribus, & vio- B lenta exercitia, ac ſpiritus detenſiones, & coxendicum ictus. Neque verò permittendum eſt vt graue onus eleuet, aut ſaltet, aut duris ſellis inſideat. Sed nec acria edulia nec flatuoſa, nec clyſteres acutos, nec cibi aut potus inopiā aut ſuperfluitatem concedemus. Sanguinis etiam effluxio ſiue è naribus, ſiue ab hæmorrhoidibus, aut alio quocunq; loco, prægnantibus periculum inducit. Quapropter alimentis vtēdum eſt moderatis, & ſtomacho commodis, lecticæ geſtatione, leni deambulatione, molli frictione, & lanificii exercitio. At circa octauum menſem qui o- C mnium moleſtiſſimus eſt, alimentū contrahēdum eſt, & motus vehementiores præſcribendi. Et ſi aluus ſuppreſſa fuerit, ob inteſtini recti anguſtias ab vtero illatas, edulia exhibeantur ventri ſubducendo apta, velut eſt ptiſanæ ſuccus, rumex coctus, malua, lactuca. Cæterùm menſe nono relaxandi corporis gratia, balneo frequenter vtēdum eſt, & omni modo proſpiciēdum vt paritura futuros partus dolores fortiter ferre poſſit.

Notæ partus ſecundum naturam futuri, Cap. XIII.

D PArituris, pectinis ac ſuperioris ventris grauitas, pudēdique ardor adeſt. Et vterus ad pudendum procumbit, vt obſtetrici facile ſit per contactum tentare. Os quoque vteri diſparatum ac dilatatum eſt, & ad tactum leue ac humectum percipitur. Partu autem inſtante, ſuperior venter contrahitur, & inguina ac pubes intumeſcunt, & aſſidua mingendi cupiditas adeſt. Deinde plurimus humor prodit, pleriſque etiam ſanguis tenuioribus ſecūdæ vaſis ruptis.

E Parientibus facienda, Cap. XIIII.

QVÆ præparare oportet, & quomodo ſecundum naturam parientibus conſulendum ſit, ſuperuacuum fuerit ſcripto prodere, quum ex longo vſu nō modò obſtetrices, ſed reliquæ quoque mulieres iſta ſciant. De hoc tamen velut neceſſario admonebimus, quòd parientes ſpiritum detinere oportet, & ad inferiores partes propulſare, non velut imperitæ aliquæ faciunt, in gutture congregare. Inde enim pleriſque gutturis tumor, & vaſorum eius loci dilatatio contingit, quæ affectio penitus incu- F rabilis exiſtit.

Cura circa ægrè parientes adhibenda, Aſpaſiæ, Cap. XV.

QVVM partus difficultas inſtat, & loci præcluſi manent, prægnans in balneum ducatur, & in calidæ labrum deſideat, ſæpéque perfundatur. Vtatúrque inſeſſionibus ac illitionibus lubricitatem inducentibus: quale eſt oleum tepidum, ouorum candida tuſa, maluæ, fœnigræci, ſeminis lini decoctum. Aut cerato liquido ex oleo cyprino præparato loci ac inguina illinantur. Sed & hirun- G dinum nidus oleo diſſolutus, & lumbis iuxta ſpinam affuſus, partum accelerat. Ferunt etiam tithymali maioris radicem linteo illigatam, femori vtiliter alligari, & ſimiliter ſtyracem, coryandrum viride, polygoni radicem, alcyonium, cucumeris ſylueſtris ſemen: atque hæc omnia ſtatim à partu amouenda eſſe. Cæterùm ſi poſt partum ſecunda non ſequatur, violenter ne extrahatur, ſed ſternutatio excitetur, & ſpiritus detineatur, & os ac nares obturentur. Et ſi adhuc remanſerit, extractio fiat velut poſtea docebimus.

H Quomodo opem ferre oportet eis quæ non tutò concipiunt, Cap. XVI.

QVædā mulieres etiāſi cōcipiāt, in partu tamē periclitātur, ſiue ob vteri paruitatē, vt ob id fœtū perficere

nō poſſit, ſiue ob colli eiuſdem anguſtiam, ſiue quòd tuberculum aut tale quiddam in eiuſdem oſtio exortū eſt quod partum impedit. Atque hæ ſanè optimè fecerint, ſi à partu omnino cauerint: at ſi conceperint, ſatius eſt fœtum corrūpere quàm excidere. Quare ex ordine de corrumpentibus fœtum, & de inducentibus ſterilitatem agemus. Quod enim ſterilitatem inducit, differt ab eo quod fœtum corrumpit. illud enim conceptum fieri prohibet: hoc factum corrumpit & expellit. Proinde vt ne mulier concipiat, primùm caueat ne temporibus conceptui idoneis cum viro coeat, incipientibus videlicet aut deſinentibus menſibus. In ipſo verò concubitus tempore, quum vir ſemen eiecturus eſt, ſpiritum detineat, ne in vteri cauitatem ſemen feratur, ſtatimque exurgat ac genibus innixa ſternutamenta cieat, & pudendum probè detergeat. Ad prohibendum etiam conceptum, os vteri cum melle illinere oportet, aut cum opobalſamo, aut cedria per ſe, vel cum ceruſſa. item cum cerato myrteo liquido ceruſſa admixta: aut alumine liquido: aut galbano cum vino. Talia enim frigida, meatus obducentia ac adſtringētia, ante coitum os vteri claudunt, & ſemen in eius cauitatem penetrare non ſinunt. Calida verò proritantia, non ſolùm viri ſemen ab vtero pellunt, ſed reliquos etiam eius humores attrahunt ac exugunt. Sed & ea quæ ſequuntur, conceptionem prohibent ac ſterilitatem inducunt.

Peſſi ſterilitatem inducentes, Cap. XVII.

Corticum pinus, rhois coriarii, ſingulorū æquales portiones cum vino è vinaceis expreſſo terito, & in lana ante concubitum adhibeto. & hoc ablato, poſt duas horas mulier cum viro coeat. Aliud. Malicoriū recens cum aqua tritum ſubdito. Aliud. Malicorii partes duas, gallarum partem vnam terito, & glandulas paruas efformato, eáſque vbi menſes deſiuerint ſubdito. Aliud. Gallarum drach. III. myrrhæ drach. II. cum vino velut erui grana efformato, & in vmbra ſiccato, atque ante coitum pro peſſis ſubdito. Aliud. Caricarū carnes cum vino ſubactas adhibeto. Aliud. Florum mali Punici ſatiui dr. II. gallarum tantūdem, abſinthii drach. I. cum cedria velut ordei grana formato, & duobus diebus à ſedatis menſibus ſubdito, totóque die ſumantur, & his amotis tandē venere mulier vtatur. hoc non fallit, & longo vſu cognitū eſt. Potio ad idem. Succus Cyrenaicus ciceris magnitudine cū duobus vini diluti cyathis potus, cōceptū prohibet, & menſes ducit. Aliud. Succi Cyrenaici, foliorū rutæ, opopanacis, æquales portiones terito & cera obducito, & fabæ magnitudinem exhibeto, deinde vinum dilutum propinato. & hoc menſes prolectat. Aliud. Aloes drach. I. ſeminis violarum albarum obolos III. myrrhæ drach. III. piperis grana II. Hæc in tres partes diuidito, & tribus vicibus exhibeto, ſtatim vbi mēſes ceſſarint. Quin & fabrorum aqua in qua ferrum extinguunt, aſſiduè pota, maximè ſtatim vbi menſes ceſſarint, ſterilitatē inducit. idem facit & populi albæ drachma, ex aqua ſingulis menſibus ſemel pota. Aliud. Muſtellæ hepar ſiniſtro pedi alligetur. aut teſtes eiuſdem animalis circa vmbilicum geſtentur. Aliud. Adeps ſiue pinguedo vuluæ leænæ in vaſe eburneo geſtetur. eſt hoc efficaciſſimū. Aliud. Ceruſſa cum oleo velut peſſus ſubdatur. Aliud. Florum mali Punici ſatiui, malicorii, gallarum, ſucci vuæ acerbæ, ſing. drach. II. abſinthii dr. I. cedria excipe, & velut ordei grana efforma. & mulieri quæ per biduum à viro ſecubuit ſubde. Aliud. Poſtquam mulier à viro ſecubuit, tot hederæ grana nigra è vino propinato, quot diebus fœminam concipere nolueris. Aliud. Hyoſcyami ſemen antequam in terram exciderit, ab ipſa herba decerpito, & cum lacte aſinino terito, & modica myrrha, ac hederæ nigro grano aut corymbo admixto, leporis aut muli aut cerui corio inuolutum, geſtandum exhibeto. obſeruandū eſt autē ne hoc amuletū terrā cōtingat: aut fabrorū aquā frigidā ieiunæ propinato: aut ſalicis decoctū cū melle, propter eximēdā amaritudinē potandū dato. Ferunt etiā, dentē infanti elapſum, ſi terrā nō attigerit, in anulo à muliere efficaciter geſtari. itē lūbricū lapidicinæ pro amuleto efficaciter appēdi. Aliud. Hyoſcyami ſemē cū equæ pullum alentis lacte ſubactum, & ceruino corio illigatum, ſiniſtro brachio appendito, & ne terram contingat caueto. Aliud. Coriandri ſemē toto anno potum, ſterilitatem inducit. Aliud. Vir aliquo adſtringenti illinatur, quale eſt alumen, malicorium, galla ex aceto trita, & ante coitum muria abluat, & non generabit. Omnia porrò medicamenta ſpleni conferentia, maxima ex parte conceptionem impediunt. Idem faciunt & mulorum caſtratorum teſtes vſti, & cum ſalicis decocto poti.

Fœtum corrumpentia, ex Aſpaſia, Cap. XVIII.

Si mulier ad gignendum fœtum inepta, per negligentiam conceperit, primùm vſque ad trigeſimum diem contraria fiant iis quæ ſuprà de cura prægnantibus adhibenda diximus, ita vt vehementiſſimis motibus vti iubeatur, & vt ſaliat, ac grauiſſima onera leuet. & vt decoctionibus vrinā ac menſes prolectātibus atq; aluū ſubducētibus aſſiduè vtatur, & acrioribus infuſis ventrē eluat. In balneo item ſuperiorem ventrem, pubem, ac lumbos quotidie defricet, & in aquæ tepidæ labro diu moretur, inſeſſúſque paret ex fœnigræci, althææque ac artemiſiæ decocto, & cum oleo antiquo per ſe, vel cum rutæ ſucco ac melle perfundatur: & ſi adhuc perſtiterit conceptus, præcordia & lumbos ex lupinorum farina taurino felle ſubacta integat, & epithemata huiuſmodi imponat: Cyclamini, elaterii, artemiſiæ, ſing. drach. V. abſinthii, grani cnidii, ſing. drach. X. nitri drach. octo, radicis cucumeris ſylueſtris drach. V. opopanacis drach. X. lupinorum amarorū, radicis chelidonii, ſeminis aut radicis violæ albæ, ſing. drach. ſex, olei cyprini quantum ſatis eſt ad emplaſtri formam. Hoc poſt perfuſionem cum artemiſiæ decocto, ſuperiori ventri imponere oportet: deinde caricas cū nitro aut ſimile quiddā in pudēdi ſinū ſubdere, aut cū oleo trita illinere. Hoc autē ſimplex inſigne eſt: Cupreſſi folia cocta trita, poſt balneū cubitū itura ventri imponat, & tota nocte ſinat, & ſupina iaceat. Præſtat & collyrium ex opopanace ſubdere, & allii cortices ac pilos muliebres ſuffire. Quòd ſi hæc nihil profecerint, ad validiora auxilia pergendū erit, neque tamen temere hoc faciendum eſt. Omnis enim fœtus corruptio periculoſa eſt, præſertim in muliere robuſta, vterúmque duriorem ac denſiorem habente. Quare diligenti animaduerſione opus eſt. & ſecundus maximè ac quartus menſis vitādus: eſt enim in vtroque naturalis quædā difficultas ac mora. & impares mēſes aptiores ſunt ad aggreſſionem ac firmitatem. Vnicū itaque tertii menſis tempus deligendum eſt: neque enim prius, neque poſterius conueniet. Mulier autem à qua fœtus expellendus eſt, per aliquot dies antea tenuiſſimo victu, & aſſiduis balneis ac peſſis emollientibus ſubditis vtatur, & à vino abſtineat: deinde vena ſecetur, & ſanguis copioſè detrahatur. Sanguis enim à muliere prægnāte euacuatus, abortum facit, inquit Hippocrates. Tum poſt biduum aut triduum, vbi interim à cœna euomuerit, foliorum Mercurialis fœminæ decoctum, cum oleo & garo conditum ieiuna abſorbeat: aut agaricum cum aqua mulſa bibat: aut ſeminis violæ albæ drach. I. aut artemiſiæ, aut dictamni, aut gentianæ, aut caſtorei, ſing. dr. I. aut ammoniacū thymiama, aut myrrhā, aut lauri baccas cum aqua mulſa, aut cacumina thymi, aut fel tauri congelatū nucis auellanæ magnitudine ex vino odorato dilutum bibat. hæc enim omnia etiam mortuos fœtus expellunt. Atque hæc quidem conceptum fœtum corrumpūt. ſi tamen nō profecerint, oportet ante potiones & epithemata quæ adhibentur, ſternutamenta ciere cum iis quæ ad hoc efficaciſſima habentur. Peſſus corrumpens fœtum: Iridis, galbani, grani cnidii, terebinthinæ, ſing. dr. I. cum ſuſino cyprino ac roſaceo oleo æquis portionibus efformato, & mulieri prius lotæ ſubdito, ac per totam noctem ſinito. Manè verò in fœnigræci & artemiſiæ decocto ſedeat, & ſi non ſucceſſerit, idem rurſus poſt balneum fiat. Alius. Seminis violæ albæ, nitri, abſinthii, myrrhæ, pares portiones cum vino ſubactas in lana ſubdito. Alius. Foliorum rutæ, baccarum lauri, myrrhæ, ſingulorum drach. II. cum vino ſubacta ſubdito. Collyriū

citra molestiam trimestrem fœtum expellens: Seminis nasturtii, seminis violæ albæ, myrrhæ, absinthii, sing. dr. i. cum aqua efformato, & mulieri prius lotæ subdito, & interim pulegii decoctum bibendum dato. Aliud insigne. Abrotonum quantũ voles in aqua ad totius aquæ consumptionem coquito & exprimito, eúmque liquorẽ exceptum lana subdendum exhibeto. vtere etiam auxiliis ac epithematis, quæ ad retentos menses describemus. Tradunt etiam stercus columbinum suffitum, fœtum expellere. & cucumeris syluestris grana spontè excidentia, panno excepta antequam terram attingant, adalligata magnã vim habere ad fœtum corrumpendum.

Signa futurum abortum præcedentia, Cap. XIX.

FVturum abortum aquosa primùm euacuatio, deinde saniosa aut cruenta, & velut carnium lotura præcedit. Vbi verò planè exolutio aduenerit, purus sanguis, deinde grumi, ac demum fœtus ipse formatus aut informis egreditur. plerisque etiam lumborum ac coxarũ grauitas adest, & superioris ventris, capitísque ac oculorum dolor, stomachi morsus, extremarum partium frigiditas, animi deliquium, horror febrilis: quædam etiam conuulsiones retrorsum, & velut à comitiali morbo habent. Atque hæc præcipuè accidunt iis quæ ex medicamentorum violentia abortum procurarunt. Nam in iis quæ citra medicamẽta abortum faciunt, præcedit, velut Hippocrates testatur, mammarum gracilitas præter rationem oborta, femorũ frigiditas & grauitas, etiam lumbos occupans. At verò ex abortu minus læduntur quæ saniores sunt, & aluum natura laxiorem ac vteri partes humidiores habent, & quæ frequenter magnos infantes sine molestia pepererunt, & ætate prouectiores, paucúmque sanguinem habẽtes, & non pingues.

Quomodo abrupti fœtus eiectioni opitulemur, Cap. XX.

SI fœtus abruptus fuerit, & in vteri collo detinetur, oleo cyprino, terebinthina admixta totum corpus, & præcipuè partes vtero vicinæ perfundantur. Eodem etiã eiecto iam fœtu loci assiduè rigentur, & si sic non succedat, mulier aromatum decocto insideat, ac sternutamenta adhibeat. & ex resina sicca, bitumine, propoli, & cancris fluuialibus ac galbano suffitus fiat. Hæc & alia huiuscemodi facienda sunt, si inflammatio non obstiterit: nam ea præsente, intra insessus laxandi ac mitigandi vires habentes nos continebimus. at si fœtus detinetur ex eo quòd vterus citra inflammationem conclusus est, papyrum & spongias aridas, primùm tenuiores, deinde crassiores, instar pessi subdemus. & extrema opopanace, vel panacis radice, cum melle ac terebinthina trita, illinemus. Porrò eiecto fœtu, si secunda non fuerit sequuta, violenter extrahenda non est. sed neque vmbilicus incidendus, & secunda relinquenda est: strangulatus enim & certa pernicies ex hoc consequeretur. Verùm si res diutius protrahatur, vmbilicus incisus femori mulieris alligetur, & summum studium adhibeatur vt secunda eximatur, quemadmodũ inferius de fœtus exectione referemus.

De eis quæ bimestres aut trimestres fœtus aboriunt, Cap. XXI.

QVæcunque moderatè corpus habẽtes, bimestres aut trimestres abortus faciũt citra manifestam causam, his acetabula siue cotyledones muco plena sunt, & non possunt præ grauitate fœtum continere, sed abrumpitur, inquit Hippocrates. Has igitur curare oportet per medicamenta pituitam ducentia totũ corpus euacuando: qui enim ante totius corporis purgationem, & ante prohibitum humorum influxum, statim à principio locos euacuare nititur, simile facit velut siquis perennem putei aquã exhaurire velit dum interim in exhaustæ locum assiduè riuuli scaturiunt. Toto vero corpore euacuato, tandem cũ iis quæ pituitam ducunt etiam vterum purgabimus. quales sunt pessi ex colocynthide præparati, qui cõtra sterilitatem ex humorum redundantia contingentem inferius describentur. Optima autem elotio purgatoria pituitam ex vtero educens sic fit: Colocynthidem magnã supernè incidito, & seminibus eiectis ac dimissa medulla oleum
A irinum infundito, & cum defecta particula colocynthidem operito, & per diem ac noctem madescere finito. deinde feruenti cinere coquito, ac oleum excolato, & hoc tepidum in vuluã iniicito. hoc multas steriles, fœcũdas fecit, educta ex alto pituita, quæ cõceptum impediebat. Victus autem ratio adhibẽda est calefaciẽs ac siccãs, moderata item exercitia ac frictiones, & omnis perfrigeratio vitãda. At verò eis quæ ob naturalem facultatis retentiuæ debilitatem abortum faciunt, herinacei terrestris pellis vsta, ex aqua aut vino pota, ex naturali quadã
B proprietate auxiliatur. idem facit & pudendi osculo illita. Idem potest & marinus herinaceus, ac conchæ vstæ. Item myrti baccæ cum vino, aut oleo lentiscino siue susino illitæ. Rubi quoque ac myrti & similium decoctis loci vtiliter irrigantur. Aetites etiam lapis circa ventrem gestatus, & prægnantes, & fœtus conseruat, nec finit vterũ flaccescere. Idem facit tritici granum intra panem repertũ, sinistro brachio alligatum. Sardonius quoque lapis prodest superiori ventri appensus donec dolores partus instant, & tunc ablatus. Lapis item in vulua, aut corde, aut
C intestinis ceruarũ repertus, pro amuleto gestetur. est enim ad retinẽdos fœtus efficacissimus. Iisdẽ viribus præditus est lapis qui trũco arboris pro cunei more impingi solet.

Pariendi difficultatis causæ, Cap. XXII.

PAriendi difficultas variis de causis contingit: aut enim eo quòd puerpera animo aut corpore, aut vtrisq; simul imbecilla est, aut ob vteri paruitatem, aut propter meatus angustiam. Quæcũque autẽ propter ætatem staturæ breuioris sunt, hæ ferè vterum reliquis corporis parti-
D bus correspondentem habent. Potest & difficultas pariendi contingere aut ob ceruicis vteri obliquitatem: aut ob carnem eidem ceruici vel osculo eius adnatam: aut ob eiusdem loci inflammationem, vel abscessum, vel duritiã: aut quòd tunicam ambientem solidiorem fœtus perrũpere non potest: aut quòd humor in vtero collectus ante debitũ tẽpus excretus est. & iuxta partus tẽpus sine humore ac sicci manẽt loci, quãdo maximè opus est hoc humore, vt qui facilẽ trãsitũ fœtui exhibeat: aut quòd puerpera vesicæ calculo laborat, qui dum vteri collum comprimit,
E difficultatem pariendi inducit: aut ob prægnantis carnositatem siue pinguitudinem. Sed & ossa pubis nimiùm cõferta, pariendi difficultatem faciũt, dum in partu dilatari non possunt. neque enim velut in viris, ita in mulieribus ossa pubis alternatim conferuntur, sed forti copula cõnectuntur. Contingit item pariendi difficultas ob nimiã lumborum cauitatem vterum comprimentem: aut ob excrementorum copiam, in intestino recto aut vesica detẽtam. Aliquæ etiam prouecta ætate debilitatæ, ægrè pa-
F riunt. Aliæ quòd primùm parere incipiunt, anguntur, & propter imperitiam corpus aptè præparare ignorant, aut quòd per ætatem nondum viriles sunt, nec vires vigoris adeptæ sunt, sed adhuc puellæ pueriliter agunt. Difficilis præterea fit partus quum fœtus totus, aut pars, magnitudine excellit: sæpe enim caput, vel thorax, vel venter, plus æquo augescit: aut quum debilior est fœtus, & saltibus ac motibus suis matrem adiuuare non potest: aut quum biceps est aut tripes: aut quum gemini prodeunt, & repentè vterque simul collo vteri illabitur: aut quum fœtus interiit, & parturienti nihil auxilii præbet, aut quũ
G mortuus intumescit, & præter naturam iacet: situs enim prodeuntis fœtus naturalis est, vt rectã in caput, manibus ad vtrunque femur extentis prodeat: præter naturam verò caput in dextrã vel sinistrã vteri partes declinat: aut altera aut vtraq; manus exeritur, & crura intus inter se diducuntur. Reliquis tamen figuris minus suspecta est ea quæ in pedes contingit, præcipuè si manibus super vtroque se more extentis prodeat. Fœtus verò qui altero pede prodeunt altero intus detento, aut duplicati alicui vuluæ parti innituntur, directione indigent: sicut & qui manus ex-
H passas habent. Cæterùm qui obliqui prodeunt, minus improbandi sunt, & hoc tripliciter contingere potest: aut enim in alterutrum latus, aut in ventrem prodeunt. sed tutius est in latus progredi: ita enim obstetricis manui locus datur, vt in caput aut pedes nascẽtem dirigat. At qui du-

plicati prodeunt,in peſſimā figuram illapſi ſunt,maximè
ſi in coxarum vertebras deferantur. Tripliciter autem du
plicari ſolent: nam vel capite & cruribus, vel ventre, vel
coxarum vertebris,oſculo vteri incumbunt. verùm præ-
ſtat ventrem incumbere.eo enim à nobis diſſecto,& inte
raneis exemptis,conſidente corpuſculo,facilis eſt figuræ
tranſmutatio. Difficilis itē fit partus, ſi ſecūda aut propter
craſſitudinē non abrūpitur,aut propter tenuitatē antequā
oportet diuellitur. Porrò ab externis cauſis pariendi diffi
cultas oboritur,velut ſi anni tempus frigidum & hyema-
le meatus conſtrinxerit,aut calidum & æſtiuum exolue-
rit. Hæc omnia de muliere ægrè pariente medicum per-
cūctari ex obſtetrice oportet,nec temere ad chirurgiā pro
gredi. neq; verò obſtetrici permittēdū eſt vt vterū diuti⁹
dilaniet. ſi ergo ob lūborū cauitatē pariēdi difficultas cō
tigerit, puerpera in ſella, prona flexis genibus collocetur,
vt vulua delabens ceruicē rectà extendat. eodē modo ſi-
ſtantur etiā pingues ac carnoſæ. Si verò propter aliquam
anguſtiam,aut ſtuporem,aut coarctationē, opē ferre opor
tet laxationi per inſeſſus calidos, & ſuffitiones, ita vt e-
tiā aer domus caleſiat, & per infuſiones oleorum tum
actu tum potentia calidorum, itémque per illitiones ac
cataplaſmata eiuſdem generis. Adhibenda quoque ſunt
laxamenta à balneis, ſi non febris aut aliud quid prohi-
buerit,& ex geſtatione lecticæ in loco calidiore. quidam
etiam concuſſiones fortes in his adhibuerunt. At verò eā
quæ ob exolutionem imbecilla eſt ad partum, corrobora
re oportet condenſantibus ac maximè conſtringentibus,
& firmitatem inducētibus: qualia ſunt reſperſiones ac in-
ſeſſiones ex myrto aut pampinis vitis,aut malis Punicis,
aut roſis. & odoramenta cum aceto, & vnguenta ex vino
& oleo roſaceo frigidis. Si verò propter figurā præter na-
turā ipſius fœtus, partus difficultas adeſt, ad naturalē ſitū
reducēdus eſt quātum eius fieri poteſt. & ſi pedē aut ma-
nū protruſit,ne attrahatur per membrū: magis enim im-
pingitur, aut luxatur,aut etiam abrumpitur. Verùm per
digitos humero aut coxæ fœtus admotos, promiſſa pars
ad conuenientem locum introducatur. Si verò vnà cum
coarctatione,totius fœtus figura mala fuerit, prius ab o-
ſculo vteri in ſublime eleuetur, & poſtea rurſus ad oſculū
rectà dirigatur, fiántque omnia placidè, leniter, ac citra
compreſſionem, oleo aſſiduè locis affuſo: hoc enim ex ſa
lute tum fœtus tum parientis fuerit,& vterus ita quoque
illæſus manet. At ſi vteri oſculum clauſum permanſerit,
pinguibus medicamentis emolliatur ac relaxetur. Quòd
ſi verò calculus affuerit,eum extra veſicæ collum per ca-
theterem propellemus.& ſi veſica lotio plena fuerit, eo-
dem catheteris inſtrumento lotium educemus. ſi verò
inteſtinum rectum excrementis plenum fuerit, per cly-
ſterem eluemus. At ſi ob inflammationem, abſceſſum,
vlcus,tumorem laxum,aut duritiam,aut ſimile quiddam
mulier parere nequeat,ſingulis pro affectionum ratione
ſuccurremus. Si verò ob carnem collo vteri adnatam, aut
ob tunicam aliquam innatam ſolidiorem, parturiendi
difficultas eueniat,velut in nō perforatis mulieribus ac-
cidit,quicquid impedimēto fuerit,reſecetur.& ſi ſolidior
fuerit membrana fœtum ambiens quàm vt abrumpi poſ
ſit,diſcindatur. Quibus verò humor in tunicis contentus
ante debitum tempus effluxit,ita vt loci ſint reſiccati,eis
albumina ouorum cum maluæ aut fœnigræci decocto
excolato, aut cum ptiſanæ cremore tepido infundantur.
At ſi vteri paruitas in cauſa fuerit, loca pinguedine ali-
qua inungantur, ac foueātur, & os vteri digitis dilatetur,
& fœtus violenter extrahatur. ſi verò non ſucceſſerit,diſ
ſecetur. quod tum maximè faciendum eſt, vbi fœtus fu-
erit magnus aut mortuus. mortuum autem cognoſce-
mus,ex eo quòd ad tactum frigidus occurrit, & motu ca-
ret. At ſi gemini aut tergemini fuerint, ac collum vteri
obſederint,reliqui ad fundum vteri repellantur, & is qui
magis paratus videbitur,prius educatur. Si verò ob capi-
tis,aut thoracis,aut ventris magnitudinem,partus diffi-
cilis fiat,omnino neceſſarium eſt fœtum ſecare. Porrò
tempus collocandi puerperam in ſellam, eſt quum vteri
oſculo aperto,digitis occurrerit ac prominuerit id quod
prærumpi ſolet.

A De fœtus extractione ac exectione, Philumeni,
Cap. XXIII.

MEdicum ante exectionis aggreſſionē ſpectare opor-
tet,reſoluta ſitne mulier aut nō,& an ſeruari poſſit,
vel ſit deplorata. & ſeruari quidem potentem aggredie-
tur: deploratam verò relinquet. Quæ igitur lethaliter af-
fectæ ſunt,lethargico ſopore premuntur, & reſolutæ ſunt,
ac difficulter reuocari poſſunt.& ad maximas inclama-
tiones reuocatæ,debiliter reſpondentes rurſus deferūtur
in ſoporem. Quædam etiam per conuulſionem contrahū
B tur,aut neruis tremulæ fiunt. & pulſus fortiter tumidus:
verùm obſcurus ac debilis deprehenditur. at verò ſeruā
dæ,nihil tale patiuntur. Mulier itaque ſupina in lecto de-
cumbat capite decliui,eleuatis cruribus, teneatúrque v-
trinq; à peritis ac robuſtis mulieribus. Ac primùm duæ
aut tres buccellæ panis vino imbutæ offerātur ad arcēdū
animi deliquium,& in ipſo opere aſſiduè facies vino re-
ſpergatur. Chirurgus autem difficultatis cauſam per in-
ſtrumentum pudendum diducens conſpicatus, thymúſ-
ne ſit, an calloſa eminentia,aut aliquid ex iis quæ retuli-
C mus: quicquid id fuerit volſella arreptum ſcalpro ampu-
tabit,velut poſtea docebimus. Si verò tunica, vteri os ob-
ſtruxerit,eam quoque reſecabit,ſicut inferius de nō per-
foratis mulieribus trademus. Si verò pelliculæ fœtū am-
bientis ſoliditas obſtiterit, eam volſella extentam cultro
aculeato incidemus.& inciſam digitis dilatabimus, & lo
cum idoneum ad fœtus egreſſionem parabimus. At ſi ca
put fœtus locū obſtruxerit,in pedes vertatur, atq; ita edu
catur. Quòd ſi ita impactum fuerit vt nullo modo retru-
di poſſit,vncinus attractorius oculo,aut ori aut mēto in-
D figatur,& ita infans extrahatur,hoc modo vt inſtrumen-
tum tractorium in dextra manu teneatur: vncinus verò
ipſius digitis occultatus per ſiniſtram manum leniter co-
introducatur,& in aliquo ex dictis locis figatur. & dein-
de alterum inſtrumentum ex altera parte oppoſitum ſi-
militer immittatur ac infigatur,vt æqualis & ad neutram
partem declinans attractio fiat,eáque tutior,ne fortè vnū
inſtrumentum in attrahendo elabatur, ac fœtum dimit-
tat. Atque ita æqualiter non ſolùm in directum ſed e-
tiam ad obliqua trahatur,& digitus pinguedine aliqua il-
E litus,intra vteri os,& impactum corpus immittatur,& cir
cumcirca ducatur. Dimidio autem fœtu extracto, attra-
ctorium inſtrumentum ad ſuperiores partes transferatur
ac infigatur. At verò ſi caput vel natura vel hydrocepha-
la affectione aquoſa,magis tumidum impactū fuerit,ſcal
pro incidendum eſt,atque ita euacuatum ac contractum
extrahendum. Quòd ſi neque ſic prodierit,caluam contū
dere oportet,& oſſa digitis eximere: ſi verò oſſa eminue-
rint,per forcipem dentarium aut oſſarium auferre,ac tū
F demum inſtrumentum attractorium infigere,ac fœtum
extrahere. At ſi capite progreſſo, circa thoracem coarcta-
tio fiat, itidem ſcalpro loci circa clauiculas diſſecentur
vſque ad vacua,vt humore euacuato,moles thoracis con-
cidat. Si verò minus vēter inflatus fuerit,mortuo fœtu aut
hydropico exiſtente, eadem methodo vtentes ventrem
diſſecabimus,ac inteſtina eximemus: ſi verò manus pro-
tenſa fuerit,ab humero reſecetur. oportet autē linteo ob-
uolutū vt ne elabatur,aliquātulū extrahere,quò ſic hume
ri articulus exeratur,& tunc diductis pudendi labiis reſe-
G ctionē facere,& poſtea ſiniſtrā manū immittere,ac caput
dirigere,& ita fœtum educere. idē faciendū eſt etiā vbi
ambæ manus fuerint protēſæ. ſimiliter etiā pedes protē-
ſos reliquo corpore nō cōſequēte,ab inguinibus reſecare
oportet. At ſi duplicatus fœtus occurrerit,& dirigi nō po-
terit,ſi caput magis expoſitum fuerit,oſſa eius contere-
mus cute non diſſecta: deinde alicui eius parti attracto-
rium inſtrumentum infigemus,ac attrahemus, & cruri-
bus directis educemus. Sed ſi crura magis expoſita fue-
rint,coxæ articulum reſecabimus, & ita coxas tranſgre-
diemur vt caput fiat contritioni facilè paratum. Si verò
H duplicatio pertinacior fuerit pedibus magis expoſitis,ca-
put circa coarticulationem ad vertebram amputetur,de-
inde tranſgreſſo thorace pedes attrahantur. Si verò reli-
quis partibus ablatis, caput recurrens detineatur, ſiniſtra
manus oleo illita in vteri profunditatem immittatur, &

caput requiratur, & per digitos ad vteri os deuoluatur, & vnum aut duo attractoria instrumenta infigantur. Cæterùm loci ad infigendum instrumẽtum idonei, in capite, sunt oculi, aurium meatus, os, menti pars inferna: in thorace, axillæ, clauiculæ, præcordia, pectus, vertebrarum articuli, iugulum: in cruribus, ossa pubis, fœmineum pudendum. At verò si osculum vteri ob inflammationem fuerit conclusum, nihil violenter agendum est, sed infusionibus pinguibus largè vtendum, insessionibúsque ac irrigationibus & cataplasmatis, quò inflammatione aliquatenus sedata, & osculo dilatato, fœtus velut dictum est educatur. Vbi verò integram fœtus sectionem fecerimus, omnes eius partes componantur, diligentérque obseruemus ne aliqua desit, aut interius clàm nobis relinquatur, deinde secunda protinus educatur.

De secundæ eductione, Philumeni, Cap. XXIIII.

SI secunda, quæ etiam loculus appellatur: & secũda quidem dicitur, quòd velut secundum domicilium ac receptaculum fit ab vtero, & velut fœtus indumentum. si secunda, inquam, detinetur, interdum vteri os clausum, interdum apertum reperitur, & aliquando inflammatum, aliquando citra inflammationem. & modò vteri fundo coniuncta secũda reperitur, modò seiuncta. Si ergo os vuluæ apertum, & secunda seiuncta reperitur, circa aliquam vteri partem instar pilæ conuoluta, facillima est eductio. Sinistram enim manum calidam & pinguefactam in profundum immittere oportet, & arreptam secũdam extrahere. Si verò vteri fundo connexa fuerit, similiter quidẽ manum immittemus, verùm apprehensam secundam nõ statim rectà attrahemus, propter prolapsus vuluæ timorem, sed sensim nulla violentia adhibita, primùm in obliquum placidè ducemus, hac & illac obuertentes: deinde aliquanto validius attrahemus. sic enim obedit & à concretione exoluitur. At si vteri os clausum fuerit, perfusionibus pinguibus vtemur, & per sinistræ manus digitos leniter aperire, ac paulatim dilatare conabimur. & si non successerit, superiorem ventrem ex cruda ordeacea farina aqua calida ac oleo subacta integere oportet, rursúsque locos perfundere, pinguiáque fomenta adhibere. & si vires non fuerint debiles, etiam sternutatoriis vtendum est ex castoreo ac pipere præparatis, & potionibus menses cientibus, de quibus postea agemus. atque hæc omnia prima ac secunda die facienda sunt. Suffitibus insuper vtemur per aromata ex olla, qualia sunt casia, nardus, iunci odorati flos, artemisia, iris, sabina, dictamnum, pulegium, & huiusmodi: ita vt olla sellæ supponatur, cui mulier insideat vndique vestimentis contecta. Postea verò tentabimus: & si vteri osculum apertum inuenerimus, manum immittemus: &, sicut dictum est, secundam educere conabimur. Si verò neque sic educta fuerit, perturbari non oportet: intra paucos enim dies putrefacta, & in saniẽ dissoluta excidet. Quandoquidem verò ob graueolentiam caput replet & obturat, ac stomachum subuertit, odoramenta assiduè suffiantur conuenientia. & ad hunc vsum probata sunt, cardamomũ, caricæ, bdellium, sabina, thus, styrax, lapis gagates, onyx aromaticus, ladanum. Eisdem quoque castorei ac pulegii, sing. drach. I. ex aqua mulsa bibẽda detur. Conueniunt etiam leniora menses ducentia, artemisiæ decoctum, & baccarum lauri, cum vino mulso. Pessi etiam subditi ad hoc faciunt, myrrha & cyclaminus vnguento excepta. Facit item ouis & capræ secunda, arefacta, trita, è vino pota, aut cum vnguento subdita, aut pro amuleto gestata. Alius pessus. Carnium vuarum passarum, cumini, resinæ terebinthinæ, spumæ nitri, singul. drach. X. excipe melle, ac subde. Idem possunt & insessiones in artemisiæ, baccarum lauri, anethi ac chamæmeli decoctis.

Cura post fœtus exectionem. Aspasia, Cap. XXV.

POstquã secunda siue statim ab educto fœtu, siue postea educta fuerit, neque quicquam superuacuum in vtero relictum, crura componantur vt partes distractæ cõueniant. & si loci satis purgati videbuntur, maluæ aut fœnigræci decocto eluantur, & oleo calido perfundantur.

A eodémque lumbi ac pubes perfundantur, mollique lana oleo calido imbuta integantur. & alimenta sorbilia offerantur, & aquæ potus vitetur. At si purgationes non suffecerint, insessiones ex fœnigræci, artemisiæ, althææ, pulegii decoctis adhibebimus. Pulegii itẽ ac fœnigræci decoctum propinabimus. Si verò purgationes nimiùm processerint, irrigationes moderatè adstringentes, ac insessiones consimiles adhibeantur, & venter longa fascia vinciatur, & cibi adstringentes offerantur: si verò inflammatio superuenerit, inflammationi succurrendum est. & si copiosa sanguinis eruptio, etiam ipsi medendum est cum iis quæ postea referemus. si nihil horum acciderit, vteri collum ac osculum, & pudendum, pinguitudine aliqua inungantur ac foueantur.

Causæ sterilitatis, itémque curatio in viro ac muliere: notæ item conceptionis, Cap. XXVI.

STerilitas, aut viri, aut mulieris, aut vtriusque ratione cõtingit. & ex viro quidem est, quum semen eius vel feruidum & velut torrefactum, vel frigidum, tenue, aquosum C languidúmque fuerit, quale est decrepitorum: vel crassius quàm oportet emittitur. aut quũ viri semispadones sunt, & penem breuissimum habent, vt semen in vuluæ profunditatem eiaculari non possint. quod etiam aliquando ob nimiam obesitatem contingit: tales enim præ nimia aqualiculi mole, semen ad vteri recessus non eiaculantur.

At verò mulier non concipit, si vterũ habet vel calidũ & igneũ, vel frigidum & humidum, vel squalidũ ac siccum, vel carnosum & pinguem, vel excarnem ac gracilem, aut debilem, aut angustum, aut breuem. aut quòd D vasa eius clausa sunt & obstructa, aut per cicatricem inductam excæcata. aut quòd membranæ osculum vteri obturantes, nullum foramen relinquunt. aut quòd vteri ceruix obliqua est. aut quòd osculum nimis angustum vel amplum. aut quòd alia aliqua affectio ex inferius recensendis vuluam impedit. Sed & inuiti coitus inanes ac steriles sunt. amor enim genituram conciliat, & propterea fœminæ amẽtes crebrò pariunt. Ætas etiam vel iunior vel prouectior, conceptionem impedit: quapropter primùm pubescentes à venere prohibendæ sunt, ita vt vir quidẽ tri-E gesimum annum, mulier verò decimumoctauum attingat. maximè verò inepta mulieris forma, sterilitatis occasio est. fœcunda enim mulier habere debet proceritatem corporis moderatam, lumbos & superiorem ventrem latos, nates eminentes, pectus angustum, mammas amplas. tales enim mulieres, fœcundæ: his autem oppositæ, steriliores sunt. Potest & præter enumeratas causas, aliqua magis recondita esse. verùm tot ferme sunt quæ noscuntur.

Viri itaque qui ob deprauatam victus rationem semen corrumpunt, ad magis compositum & salubriorem victũ F conuersi, feminis fœcunditatem acquirunt. At qui alienis fœminis delectati, propriis vxoribus non conueniũt, seruata temperantia generabunt. Qui verò seminis profluuio laborant, curati fœcundi fiunt. At qui geniture meatus occæcatos habent, velut quidam quibus calculi execti sunt, eos pro deploratis habebimus. Sed neque semispadones ac nimis angustis meatibus præditi, semen excernũt. At verò vbi vir & mulier bene se habent, neque ætas, neque corporis habit⁹, neque aliqua vteri affectio obstat, tali victus ratione vtemur, vt neque nimio labore, tũ G virum, tum mulierem defatigemus, neque prorsus otiosos esse sinamus. hoc enim superfluitatibus corpus replet: illud sanguinem siccat, & purgationes consumit. Balneis vtantur neque assiduis, neque copiosis. Cibos ac potus concoctu faciles, & quos venter superare potest, sumant. Hoc verò velut maximum negligendum non est, vt nec vir nec mulier pinguem habitum acquirant. Tales enim inepti sunt ad pueros gignendos: nam neque pudenda inter se adaptare possunt, & viri parum seminis emittunt, & mulieribus menses pauci feruntur, quum maxima alimenti pars in pinguedinem transeat. cæterùm quomo-H do pingues se gerere debeant, Sermone quarto de carniũ subuersione diximus. Conuenit & cibos ac potus venerẽ stimulantes ac semen generãtes assumere: atque tales sunt qui calfaciunt & inflant. Vinum igitur aquæ præferendum est. & ex oleribus prodest horminum, eruca, & irio,

ac similia. A ruta verò menthâque ac calamintha penitus abstinendum est: mentha enim semen quidem multum, sed debile ac languidum gignit: ruta verò corrumpit. Illud autem obseruandum est, lunari purgatione appetēte, opportunissimum concipiendi tempus esse. Tunc ergo mulieri ex vberiore alimento aliquid detrahendum est, & cibus moderatus, attenuans, ac boni succi exhibendus. Omnibus tamen alimentis admiscenda sunt quæ purgationes irritare possunt, velut sunt olera odorata & acria, scandix, crethmon, fœniculum, gingidium, apium, smyrnium, asparagus palustris, & similia: spes est enim probè purgatam priusquam vterus refrigeretur, concepturam esse. Quòd si à cōcubitu conceptionis notæ apparuerint, spes rata erit. Conceptionis notæ sunt, si vteri os clauditur ac siccum est, & à pudendo recedit: imò peritiores fœminæ post semen immissum, vterum moueri percipiunt: mouetur enim ad genituræ complexum. Quibusdā præcordia exiliunt: aliis oris ventris dolor ac exolutio cum voluptate quadam accidit. Est & hoc non exiguum indicium, si mulier vrinæ stillicidio vexatur, quod præcipuè patiuntur quæ primùm concipiunt, & quæ menstruas purgationes integrè non exegerunt. quanquam idem etiam aliis vsque ad septimum diem aliquatenus accidit. Post septimum autem, obscura quædam picæ signa oboriuntur, acidorum ac salsorum desiderium, vertigines, pallor, somni longiores. eodem etiam tempore menses citra molestiam detinentur. Mas autem vehementius ac velocius in dextera parte magis mouetur: fœmella debilius & tardius, atque in sinistra. Atque hactenus de præseruatione dictum sit. Nunc quomodo singulæ affectiones conceptionem impedientes curandæ sint, dicetur.

Frigidioris vteri signa, ac curatio, Cap. XXVII.

SI mulier ob vteri frigiditatem non cōcipit, exercitiis omnique fomentorum genere caloremreuocet: neque incommodum fuerit, castoreum, cuminum, anisum, pulegium, & alia huiusmodi bibere, & singulis piper admiscere. Vtilius tamen hoc medicamento purgabitur: Epithymi, euphorbii, piperis, dauci, petroselini, singulorum æquales portiones bibat: fit autem totū, drach. II. Hoc & aluum ducit, & vuluam calefacit, vt multis prius non purgatis hinc menses eruperint. Quòd si purgatio per inferna non suffecerit, vomitus quoque prouocetur origani aut thymi decocto ante & post cibum, omni studio adhibito vt pituita euacuetur. à vomitu verò castoreum & prædicta semina bibat. Vteri verò fomenta fiunt per suffitus & vapores, arundine ollæ operculo perforato inserta, ita vt vapor intra pudendum excipiatur. fiunt etiam per affusiones aquæ calidæ, in qua decocta est artemisia, saluia, ruta, cuminum, pulegium, cyperus, acorum. possūt & hæc singula pectini imponi cataplasmatis modo. confert & polyarchium epithema, & quod Amythaoni inscribitur, & reliqua huiusmodi. Pecten item ac coxæ irino & amaracino ac cyprino oleo perfricentur. Et pessus ex myrrha, ruta, galbano, & castoreo paratus, vuluæ subdatur. Possunt etiam aliquando validiora admisceri, velut est piper, sal, fel bubulum. validum est elaterium, sed minimè molestum. Fiant quoque ex aqua mulsa, aut marina per se, vel aceto admixto fomenta. Prædicta tamen medicamenta molli lana excepta adhibeantur, vt ne corpus mordeant, & exulcerationem faciant. neque difficile est ipsorum quantitatem metiri: pro affectionum enim magnitudine ac diuturnitate, medicamenta sunt augenda aut minuenda. mora item longioris aut breuioris temporis trahenda in ipsorum vsu. Cæterùm vterorum frigiditatem ex mēsibus suppressis coniectamus: neque enim præ nimia crassitudine commodè deferuntur. Sed & stupidus sensus circa pectinem, lumbos, ac crura percipitur. aliquæ etiam penitus crurum impotentes sunt. Quòd si prorsus perfrigeratæ fuerint, nec venerem quidem appetunt, & vteri osculum contractum habent. Atque hæc de vteri frigiditate sufficiunt.

Calidioris vteri signa, & curatio, Cap. XXVIII.

VTerorum caliditas ex reliqui corporis caliditate cōiectatur, & ex mensium paucitate cum dolore pro-
A deuntium, ita vt pudenda mulieris exulcerent. Sed & quæ prodeunt nigriora sunt, & ob nimiam puncturā nullum ordinem seruant. Sequitur etiam ad hanc temperaturam insignis salacitas, & totius corporis siccitas. His itaq; conueniunt humectantia ac frigefacientia: qualia sunt ex oleribus quidem lactucæ, maluæ, blitum, cucumis, cucurbita, pepo, atriplex, & portulaca. item alii consimiles cibi. Vinum verò tenue sit, & album, ac aquosius. Somnus autem longior, & aquarum dulcium balnea. Ad vesicam verò, & summum ventrem ac lumbos, frigefacientia adhi-
B bēda sunt, velut est solani aut vmbilici Veneris succus rosaceo admixto lana exceptus. idem & in pudendum commodè subditur. Mercurialis item lumbis ac pectini imposita, vtero calidiori prodest. Spuma quoque argenti & cerussa cum aqua trita. Horum autem omnium quātitatem rectè metieris, si semper singula multùm posse arbitratus, perfrigerationis excessum caueris.

Humidioris vteri curatio, Cap. XXIX.

QVÆ ob vteri humiditatem non concipiunt, eas
C sicciore diæta vti conuenit, multùmque exerceri ac fricari, & euacuationis ac auersionis gratia, aliquādo post cibum, aliquando ieiunas vomere, & moderato cibi vsu resiccari, & carnes assatas potius vigentium ætate animalium, ac pisces duriores comedere, & vinum potens meracum quidem, sed parcius bibere. Sicca etiam fomenta crebrò, balnea verò rarò adhibenda sunt. Cæterùm qui statim à principio resiccantia ac adstringentia vtero adhibent, non parum lædunt: cohibita enim materia, ad principales partes decurrit. verùm vbi totum corpus pur-
D gatum fuerit, tutius deinde vtero adstringentia corroborantia adhibentur: quale est lentisci decoctum, & myrti, ac rosarum, & rubi tenerorum virgultorum, & polygoni fœminæ decoctum: mas enim gramini magis similis est, flore puniceo, foliis rutæ similibus, semine intra folia pusillo. Poterit tamen etiam huius decoctum ieiunæ commodè in potum dari. Ad nimiam quoque vteri humiditatem, huiusmodi potiones conueniunt: Myrti baccas, aut malicorium Punici dulcis, cum vino terito ac exhibeto. aut auellanas nuces vstas cum vino tritas propinato. Hoc
E autem epithemate vtendum est: Psyllium tusum, & palmularum carne cum aqua mulsa trita exceptum apponito. aut mala cotonea similiter palmulis excepta adhibeto.

Siccioris vteri curatio, Cap. XXX.

MVlieri quæ ob vteri siccitatem non concipit, humidiora alimēta exhibenda sunt, & reliqua victus ratio humidior constituenda: toto enim corpore humectato, vterus quoque eadem qualitate participabit.

Diuersarum affectionum ob quas mulieres non
F concipiunt, curatio, Cap. XXXI.

SI propter humorum crassitudinem mulier non concipit, humorem considerare oportet, & mordentem sero lactis purgare, heminis quinque paulatim exhibitis. cibos item boni succi offerre, & vomitum per interualla ciere. Pituitosos autem & aquosos humores, laboribus & exudationibus ac vomitibus crebris euacuare oportet. Quandoquidem verò etiam flatus in vtero existentes, conceptionem impediunt, & flatus ab imperfecta concoctione fiunt, primùm quidem parcior cibus exhiben-
G dus est, deinde danda quæ flatus expellunt, velut est ruta, cuminum, anethum, ac reliqua familiaria semina, & pleraque aromata: quæ etiam subdi possunt, præsertim ruta cum melle ac modico nitro: possunt ex iisdem etiam fomenta parari, & cataplasmata ac cerata, ad pubem imponenda. A leguminibus autem & eduliis dulcibus ac flatuosis omnibus, abstinendum est. Si verò conclusi fuerint vteri, odoratis perfusionib⁹, & mollitoriis ex adipe anserino paratis aperiendi sunt. A mollioribus tamē insessionibus ac perfusionibus incipiendum est, ex malua, semi-
H ne lini, ac fœnogræco, & oleo, & aliquando melle paratis. deinde ad validiora transeundum, artemisiam, conyzam, calaminthams, pulegium, amaracum & chamæmelum. Atque his adiiciendum est irinum ac cyprinum oleum, ac mel: myrrha verò troglodytica, terebinthina, nitrum,

A casia, caricarum carnes, vnguentum amaracinum, & huiusmodi subdantur. At verò iis quæ ob vteri os nimiùm hians non concipiunt, conueniunt victus, & fomenta, ac medicamenta ficciora ac adstringentia. Talia sunt gallarum decoctum, cytini, lentiscus, rubi radix, myrtus, & eiusmodi. Vteros verò distortos mollientibus fomentis dirigere ac corrigere oportet, (fomēta enim ad hoc maximè faciunt) & pessos mollitorios subdere. quin & specillo & digito correctio eorum facienda est. Maximè verò pulegii & artemisiæ decoctum, & castoreum è posca potum, vtero distorto conferunt. & tota curatio ad vteri B declinationem postea referēda. At si per aliquorum pharmacorum adhibitionem, quæ conceptionem prohibent, mulier non concipiat, eius pharmaci facultas consideretur, nunquid humoris attractione semen eluerit, aut flatuum multitudine idem eiecerit, aut per adstrictionem os vteri obturauerit, ac seminis accessum interceperit. Et deinde singulis affectionibus succurratur, perfusionibus ac insessionibus cōgruis. hæ verò maximè vtiles fuerint, si osculum & acetabula vteri fuerint adstricta. Pinguia etiam cuncta ac fomenta adhibenda sunt, & quæ humidi- C tates attrahere possunt. Cæterùm medicamenta sterilitatem inducentia, quum vasa vteri excæcent, incurabilem plerunque affectionem faciunt. & tamen non statim omnes vires adimunt: quædam enim potiones cæcitatem curabilem inducunt, cui si protinus subuenias, mederi possis. Quemadmodum enim lethalia venena vomitu, aut clystere, aut medicamento congruo exoluuntur, temporis verò progressu nullo modo corrigi possunt: sic & quæ validam sterilitatem inducunt, aliquando depellere datur, si statim opē feras: si verò diutius perseuerauerint, D incurabilia euadunt. Porrò vlcera & inflammationes vteri quomodo curare oporteat: item carnis excrescentias, thymósque ac tunicas auferre, singula suis locis ex ordine dicentur. superuacuum est enim eadem sæpe dicere. At verò si nulla re infesta, nec in vtero, nec in reliquo corpore apparente, incertum fuerit cur mulier non concipiat, asinino lacte ipsam purgabimus, cibísque boni succi alemus, & fomentis suffitionibúsque odoratis, & pessis subditis, vteri os aperientibus, & sanguinem attrahentibus vtemur, venerémque per duos aut tres menses pro- E hibebimus.

Potiones, pessi, & suffitus ad conceptionem, Cap. XXXII.

MErcurialis cum castoreo, item absinthium, tribus aut quatuor diebus consueto mensium tempore in potu exhibeto. Est & hæc potio ad conceptum efficax: Salis ammoniaci drach. duas, saluiæ, cumini, sing. drach. vnam, omnia simul per triduum menstruis desinentibus cum vino præbeto. Alia. Nigellæ, salis ammoniaci, sing. drach. vnā, cyperi drach. sex, simul terito, & in qua- F tuor partes diuidito, & vnam singulis diebus cum vino bibendam dato, menstruis desinentibus, & postea cum viro congrediatur. Sed & virum strenuam operam nauare oportet, interimque à venere abstinuisse, & boni succi cibis nutritum esse. Pessi verò subscripti conueniunt, præsertim si ex humorum mucositate infœcūdæ fuerint, poterísque ex his congruum singulis affectionibus medicamentum eligere. Pessus Asclepiadæ, vtero purgando idoneus: Cyperi, nitri, aluminis scissi, myrrhæ, thuris, croci, spumæ nitri, mellis, æquales portiones cum modi- G co pipere tritas melle excipe, & pessum inde tenui linteo aut lana pura inuolutum ac rosaceo imbutum, mulieri prius elotæ subde. Vtere etiam elotione purgatoria admiranda, suprà ad bimestrem aut trimestrem fœtum abortientes descripta, ex colocynthide & oleo irino. Alius pessus purgatorius: Succi cyclamini, medullæ colocynthidis, nitri rubri, mercurialis, sing. drachmas quatuor, myrrhæ drach. duas. omnia seminis lini decocto excipe, & vtere post menses purgatos velut dictum est. Alius: H Medullæ colocynthidis, myrrhæ, nitri, cumini Æthiopici, sing. vnciam vnam, excipe carne caricarum, & vtere post menstruam purgationem. Alius: Anisi, cardamomi, nitri, aristolochiæ, pulegii, fœnigræci, carnis caricarum pinguium, sing. drachmas duas, arida terito & cribrato. carnes autem caricarum passo subigito, eísque arida excipito, & in cornea pyxide seruato. Deinde vsu expetente columbini oui magnitudine accipito, & irino oleo madefactum ad vteri osculum subdito. huiusmodi pessi mucosos humores educunt. Sufficiente verò purgatione facta, insessiones adhibeantur. At verò quoniam non ea solùm quæ vterum purgant conceptioni conferunt, sed alia etiam medicamenta ad parandam fœcunditatem descripta sunt, ea itidem iuxta veterum traditionē subiungemus. Pessus ad conceptionem idoneus: Coaguli leporis partes duas, aluminis scissi partem vnam. melle excipito, & pessum formato, ac vtitor vbi prius vterus per prædicta fuerit purgatus. Alius. Seminis satyrii, mellis, sing. sescuncem: in pessum efformato. aut vesicam fellis dorcadis aut hirci euacuato, & ex viscoso intus reperto pessum formato, & paululum ante congressum subdito, aut penem ex eo illinito. aut purpuram veram hircino felle imbutam, mulieris vmbilico per septem dies imponito, & deinde crescente luna viro congrediatur. Alius. Dorcadis, hœdi, leporis coagulum, & fel, cum sanguine & adipe agnino, & medulla ceruina, post purgationē subdito. nardini etiam ac rosacei olei aliquid addito. Alius, quo Asclepiades in nobilibus fœminis vtebatur: Myrrhæ drachm. quatuor, iridis, stercoris leporis, singul. drach. duas, cum aqua in collyria efformato ac subdito mensibus desinentibus. & postea cum viro misceatur. Alius. Aluminis scissi, rhois rubri, sing. drachmas duas, myrrhæ drach. vnam, croci obolos duos, terito ac melle excipito. Vsu autem postulante, medicamenti gallæ paruæ quantitatem accipito, & hoc molli lana exceptum ac rosaceo imbutum, post mēsium declinationem subdito, & per triduum finito donec purgatio fuerit peracta. Tertia verò die mulier lauet, & locis rosaceo illitis cum viro concumbat. Aliud. Leonis, aut vrsi, aut hyænæ, aut taurini fellis vesicam euacuato, & in ipsam olei rosacei, nardini, irini, mellis, æquales portiones indito, omniáque simul ad calidum cinerem vnita seruato, ac vtitor post mensium purgationem ante concubitum. Alius. Fel piscis per se vel cum melle subdatur. Aut verbenacæ rectæ succus cum butyro, desinēte lunari purgatione, supponatur. Alius lenissimus: Radicis althææ purgatæ ac lotæ quadrantem contundito, & in olei sextario torreto. deinde abiectis radicibus, adipis coturnicis sescuncem, ceræ sextantem admisceto. ego verò trientem ceræ admisceo, & similiter in pesso subdo. Amuletum naturale. Ossa quæ in corde cerui reperiuntur, sinistro brachio adalligata, arcana quadā naturæ vi conceptionem iuuare creduntur. Suffumigium ad conceptionem efficax. Bitumen, pilos leporis, rutam aridam simul terito, & cum cera præmollita in pastillos formato, & super stercore bubulo suffito. Aliud obstetricis. Sandaracham tritam cum cupressi ramentis, sufficienti cera in pastillos cogito, eósque super bubulo stercore statim post mēsium purgationem quatuor diebus suffito. Aliud eiusdem. Caprini cornu ramenta oleo conspersa peractis mensibus suffito, & locis adhuc calentibus mulier cum viro congrediatur. Ad mares generandos. Si vir dextro pede fascia cādida vincto cum muliere coeat, marem (vt ferūt) generabit: si verò sinistrum pedem colorata fascia ligarit, fœmellam. Tradunt etiam satyrii ac serapiadis radicē solidiorem, salaces facere, & masculis generādis prodesse: flaccidiorem verò contrarium efficere.

De lactis defectu, Cap. XXXIII.

HÆC affectio infantibus magis quàm mulieribus grauis est. Quapropter Sermone quarto vbi de pueris tractauimus, conuenientem curationem tradidimus. facit autem naturaliter lapis galactites pro amuleto adalligatus, & aqua dissolutus ac potatus.

Ne lac in mammis coeat in grumos, Cap. XXXIIII.

VT ne lac in mammis puerperarum in grumos coeat, ab adultis ac peritis mulieribus leniter exugatur, & mammæ cyprino oleo, cum ouo & croco illinantur. Aut fœnigræci succum, aut cumini decoctum cum modico croco oblinito. Aliud. Ceræ vnciam vnam, portula-

cæ ſeſquiunciã, cum oleo ſeſamino illine, ac vtere velut probato. Lac etiam inſtar caſei coagulari in mammis prohibet cera alba in pilulas redacta, & quotidie magnitudine trium erui granorum exhibita. Cæterùm Soranus mammas aſſiduè dolentes, neque à mulieribus, neque ab infantibus exugi oportere affirmat, & ſuctione plus materiæ attrahi aſſerit. Probè etiam facit terra Cimolia cum aceto aut aqua, & oleo roſaceo impoſita. & candidi marmoris aut candidorum lapidum ramenta ſimiliter adhibita. At ſi amplior fuerit plenitudo, & ob id mulier grauetur ac doleat, lentes aqua marina aut muria coquito, & cum decocto quidem mammas abluito, ipſas autem lentes contuſas imponito. confert item apium & mentham, & fel, bubulum præſertim, illinere aut imponere. Aliud. Fucum tinctorium terito, & cerato excipito, & adhibeto, ac ſingulis diebus bis permutato. ſit autem fuci triens, ceræ quadrans, olei myrtei dextans. Aliud. Pollinis thuris drach. decem, ceræ dextantem, pumicis vnc. viginti, olei roſacei vnc. viginti. vtere eodem modo. Aliud. Lapidis aſii, ceræ, ſing. ſextantem, olei roſacei aut cicini beſſem, præpara, ac vtere bis in die permutãdo. lac enim abolet, & inflammationes ſedat. Quòd ſi aſius lapis defuerit, pyrites ſuccedat pro ipſo. Præſtat & aqua marina, aut muria aſſiduè fouere.

De coagulato in mammis lacte, & iiſdem turgentibus ob lactis redundantiam,
Cap. XXXV.

AD hæc vitia in principio leniter reprimentibus vtendum eſt, velut eſt ſpongia pura poſca imbuta, & palmulæ cum pane & poſca tritæ: deinde vincire ac moderatè conſtringere oportet. Quòd ſi lac reſtinguere ma lueris, alumen & pſyllium cum aceto & coriandri ſucco: aut lapidem pyriten cum roſaceo & aceto adhibeto. Ad coagulationem verò lactis priuatim furfures in aceto coctos cum rutæ decocto imponito, quum primùm lac gignere incipiunt. Idem facit mentha polentæ admixta, & iuglãs cum ruta ac melle: & ricini folia trita, & cuminum priuatim, vel cum polenta, & capita papaueris cocta cum melle: & crocus cum lacte: & muriæ fomentum: & apium viride impoſitum, quod etiam grumos lactis diſſoluit Vtendum & ceratis ad grumos deſcriptis.

De vitiato lacte mammas lædente,
Cap. XXXVI.

LAC vitiatum aliquando mammarum vaſa exulcerat. Quemadmodum itaque in reliquis partibus vitiati humores peculiares deſtillationes efficiunt: ſalſa enim lacryma oculum mordet, & acres excrementitiæ ſuperfluitates inteſtina erodunt: ita & lac in mammis vitiatum, ſcabiem, panos & papularum eruptiones producit: vlcera ergo hic enata, ſimili modo iiſdémque remediis quibus cætera totius corporis vlcera curantur. Ipſi tamen lactis vitiationi primùm ſuccurrendum eſt. Cuius improbos colores, ſubalbidum, nigricantem, flauum, ſubfuluum, aut viridem, hac arte deprehendemus: Tenuia ac candidiſſima linteorum fruſta eo lacte imbuta in vmbra ſiccabimus, & in his poſtea quãtum lac à natiuo colore diſceſſit ſpeculabimur. At verò viroſùm ne ſit, aut aliàs fœtidũ, ex olfactu cognoſcemus, ſicut ſalſedinem, amaritudinem, acorem, inſipiditatem, guſtu dignoſcimus: tenuitatem verò ac craſſitiem, lubricitatem item ac lentorem, ex vngue probabimus. ſi enim gutta eius vngui inſtillata non decurret, nec velut mel aut gluten adhærebit, lac bonum eſſe iudicamus. Aliqui pilo probitatem lactis experiũtur. nam ſi pilus lacte madẽs ſuſpendatur, & lac delabitur, aut vni parti guttula adhæret, lac reprobandum eſt: ſi verò totum pilum circumſidet, optimum eſſe confitentur. Alii lac per coagulum concretum digitis exprimunt: deinde ſeri ac caſei menſuras expendunt. Poſtquã igitur cuiuſq; lactis vitium cognouerimus, recta victus ratione id corrigemus, purgationéſque prorſus recuſabimus, præſertim ſi nutrices ſemper eo vitio laborare nouerimus, quandiu lactauerint. Priuatim itaque eas quæ ſalſo humore abundant, balneis & vini diluti potione curamus. Deinde copiam lactis vino mulſo & aceto mulſo reuocamus, & in cibo exhibemus lac ex aliis animalibus probatiſſimum,

A quod forma & ſimilitudine humani lactis ſpeciem refert. Eſt autem omnino rectæ diætæ eo amplius inninten dum, quòd ſcimus hoc vitium ſolo alimento bono non difficulter curari poſſe. Neque negligenda eſt hæc curandi ratio. ſæpe enim infantes eiuſmodi lacte corrupti ad vltimam perniciem deueniunt. Ad panos & ſcabiem mammarum, myrrham cum oleo ſampſuchino tritam velut maximum remedium illinito. Ad coercendas autẽ virginum ac reliquarum mammas, æruginem ferri cum oleo omphacino aut vino ſubactam adhibeto. aut cicu-
B tæ ſemen cum foliis tritum illinito.

Ad mammas inflammatas, Philumeni,
Cap. XXXVII.

SEſamum tritum butyro admixto moderatè tepefactũ quotidie bis imponito. At ſi inflãmatio perſeuerauerit, medullæ panis aqua madefactæ ac tritæ partes duas, perdicii herbæ ſeorſim tuſæ partem vnam, cerati liquidi partem vnam & dimidiam ſimul ſubigito, & bis in die adhibeto. Idem etiam poſt eruptionem abſceſſus vſque ad perfectam ſanitatem conuenit. Vtere etiam hoc velut
C probatiſſimo: Foliorum hyoſcyami recentium, ceræ, colophoniæ, adipis porcini recẽtis, olei, æquales portiones. liquabilia liquefacito, & foliis tritis admiſceto. Pharmacum Iuniadæ, ad omnes inflammationes, præſertim mammarum: Olei antiqui libras tres, ceræ quadrantem, colophoniæ, adipis ſuilli, ſing. ſeſquilibram, ſpumæ argẽti lib. I. pollinis tritici, ſeminis lini, ceruſſæ, ſing. ſeſcuncem, thuris ſeſquiunciam. Aliud eiuſdem: Spumæ argenti, ceruſſæ, ſing. drach. ſex, thuris ſeſquiunciam, ceræ, colophoniæ, ſing. ſeſcuncem, adipis gallinacei lib. I. polli-
D nis ordeacei ſeſquiunciam, ſucci ſeminis lini dextantem, olei communis trientem. ſpumam argenti, ceruſſam, & thus cum modico ſucco terito, deinde cum reſiduo ſucco pollinem ordeaceum ſubigito, & ita per duas aut tres horas ſinito: poſtea omnia admiſceto, & cerato excipito. Aliud ad inflammationes plurimùm prurientes, ac rubicundas: Ceruſſæ, ſpumæ argenti, mellis, butyri, ceræ, adipis gallinacei, ſing. ſeſcuncem, thuris ſextantem, roſacei vnc. vnam. ſpumam argenti & ceruſſam cum roſaceo coquito, & reliquo liquefacta adiicito, & vnitis mel addito,
E & ab igne amotis thus admiſceto, ac vtitor. Aliud ad inflãmationes, quo vtor. Tenerorũ ſolani foliorũ quãtũ ſatis eſſe videbitur, coquito ac terito, & mellis ſeſcuncem admiſceto. poſtea verò emplaſtri parhygri, ceræ, ſing. ſeſcuncem accipito, olei vnc. I. omniáque ſimul trita reliquis admiſceto, & loco prius eloto apponito. Hoc mammarum inflammationes per exudationes plurimas diſcutit. Vtere & medicamento ex ſeride ad ſedis affectiones præparato, & aliis huiuſmodi. Facit hoc & ad igneas mã marum inflammationes: Ceræ, colophoniæ, olei, ſingul.
F lib. vnam, foliorum papaueris cornuti quadrantem. liquata foliis tritis admiſceto. Tradũt & leporis coagulum cum aqua tritum ac illitum, omnibus tumoribus mammarum & affectionibus ob lactis redundantiam obortis prodeſſe. Ad profundas mammarum duritias. Spondylium herbam, & aſphodeli radices vino coctas imponito: aut terræ inteſtina, cum malis cotoneis: aut cancros fluuiatiles cum ouo adhibeto. hoc & lac extinguit.

Ad induratas mãmarum inflãmationes, Philumeni, Cap. XXXVIII.

G SEmen lini, aut fœnigræci, aceto mulſo coctum imponito: aut ſeſamum illotum modicè toſtum cum melle terito, & calidum apponito: aut ſtercus caninum terebinthina exceptum adhibeto. Aliud optimum. Spumæ argenti libras duas, ſtrigmentorum balnei in quo viri ſolùm lauantur libras quatuor, colophoniæ, ceræ, ſing. beſſem, ſquamæ æris ſextantem & ſemunciam, aquæ marinæ aut muriæ lib. I. ſquamam aqua marina ſufficientibus diebus terito, & adiecta argenti ſpuma ac ſtrigmentis, ad probam compagem coquito, deinde ceram & colopho-
H niam liquefactas adiicito, & ablatum ab igne medicamentum frigefacito, manibus ſubigito, ac vtitor. Inter coquendum autem cum arundinis radice verſato donec non amplius inquinat. Facit & ad colliſa, fracta, vlcera antiqua, condylomata, oleo dilutum & adhibitum. Vtere

etiam emplastro Dionysia, superiori Sermone descripto, quod habet terebinthinam, mannam thuris, spumam nitri, oleum antiquum, ceram, singula ponderibus istic adscriptis. nec minus conuenit Piscatorium.

De mammarum abscessu, Cap. XXXIX.

INflammatione & duritia perseuerantibus, & ad abscessum progredientibus, spe discutiendi sublata, maturantibus auxiliabimur. Nos tamen mammarum inflammationes iam in pus transmutatas, per Dionysiam emplastrum suprà relatum frequenter discussimus: totus enim humor ab ipso per occultos meatus transpirat, & durities euanescit. Probè facit & fuluum Piscatoris, citra acetum paratum, & nigrũ Asclepiadæ. quæ omnia si parum profecerint, chirurgia opus erit. Reliquæ igitur mãmæ partes tutò incidũtur, si putrida corpora reperiuntur. verùm locus circa papillã lunari sectione exactè incidendus est, vt per sectionem quidem abscessus profunditas denudetur, sed papilla conseruetur, in maribus quidem formæ gratia, in fœminis verò præter formam, vt ne lactandi facultas intercipiatur. Peracta chirurgia linamenta sectioni indantur, & omni modo obseruetur ne plaga linamentis nimiùm obturetur: huic enim sæpe fistula inducitur. Postea tertia die suppurationi studendum est, deinde iis quæ repurgare possunt, postea resiccantibus ac glutinantibus. Bene autem facit ad hæc emplastrum fuluum Piscatoris, citra acetum paratum: et fuluum Galeni ad maligna vlcera suprà præscriptum. Est autem his spongia ex vino expressa superponenda. Prodest etiam Nigrum è lolio præparatum. euacuat enim & glutinat.

Magistriani ad mammarum abscessus. Intestina terræ cum polenta terito & imponito.

De mammarum fistulis, Leonidæ, Cap. XL.

ALiquando rupto abscessu si mamma non fuerit rectè curata, fistula cõsequitur: & sanè fistulæ istic obortæ plerunque in carnem desinunt, rarissimè ad os, nisi diutius durauerint. Has itaque congruis primùm medicamentis curare conabimur, quale est quod ex lolio præparatur. Sed & hoc emplastrũ peculiariter prodest, quod & in mãmarum abscessibus atque omni tuberculorum genere, pus per occultos meatus educit, & propè incidendos abscessus discutit, & foris impositum fistulas efficacissimè desiccat. papillam tamen semper ab eo medicamento adseruare oportet: Spumæ argenti, olei, sing. lib. vnam, aquæ sescuncem, ammoniaci thymiamatis, pyrethri, singulorum sescuncem, resinæ pinus trientem, colophoniæ vnciam vnam. spumam argenti, oleum, & aquam simul ad prunas coquito donec non amplius inquinent. deinde ammoniacum cribratum inspergito, eóque soluto resinas adiicito, & ablato ab igne pharmaco pyrethrum addito, subigito, ac emollito, & imponito, lana sicca superposita, ita vt papillam velut diximus non contingat. At si perseuerauerit fistula, nucleo specilli attollatur ac incidatur, quatenus in profũdum specillum fuerit progressum: & quicquid duri ac callosi inest amputetur. Et facta incisione emplastrum adhibeatur repurgans, deinde resiccãs, & ad cicatricem perducens.

De mammarum nomis, Cap. XLI.

NOmæ mammarum perfusionibus ac cataplasmatis curãtur ad reliquas nomas descriptis. verùm ad muliebrium mammarum ac pudendorum nomas ac putredines, & alia huiusmodi facit hoc medicamẽtum: Rhois coriarii lib. I. pilularum cupressi recentium tantundem, gallæ omphacitidis sesquilibram, vini austeri lib. viginti. Hæc solida per triduũ macerato, deinde cum vino ad dimidias coquito, & cupressi ramo versato. postea ad horã quiescere finito ac deinde excolato & rursus ad mellis cõpagem coquito. Atque ita paratum pharmacum in vase vitreo seruato. vsu verò expetente, si extersione opus fuerit, melli admisceto: si verò vim obducendi meatus augere volueris, lac adiicito.

De exedentibus mammarum vlceribus, Cap. XLII.

PHagedænicum & exedens vlcus à cancerato differt, eo quòd circumsitas partes non ita duras, neque venas varicosas habet, neque ita ad fundum perreptat. Sed & omnis phagedæna medicamentis cedit. maligna verò & efferata vlcera, medicamentis magis exacerbantur. Ad exedentia itaque vlcera compendiariam curam adhibere oportet, callosorum videlicet labiorum excisionem, ita vt eadem labia ignitis cauteriis inurantur. nam sic & sanguinis eruptionem coercebimus, & tutiorem medicationem peragemus. Postea verò medicamenta ad mammarum putrefactiones commoda adhibeantur, infrà ad cancros descripta.

De cancris mammarum, Archigenis & Leonidæ, Cap. XLIII.

CAncerati tumores circa mammas frequentissimè generantur, & mulieres magis quàm viros inuadunt, & ex illis eas quæ amplas ac carnosas mammas habent. Veteres autem vlcus canceratum, malignum ac ferum appellabant, & cancerati sanè appellatio à cancro animante transsumpta est. sunt enim ea animantia aspera & dura, & siquid forcipibus suis ceperint, haud facilè auelluntur. His itaque canceratus tumor similis est. nam & prominet, & ad tactum renititur, & difficulter tractabilis est. Maleficum autem & ferum vlcus, à feris ac malignis animalibus cognominatur. est enim proteruum, & curatione efferatur, & manuum tractatione exacerbatur. Duæ verò sunt supremæ cancrorum differentiæ: quidam enim sine vlcere, quidam cum vlcere cõsistũt. Qui sine vlcere sunt, ab omnibus ferme veteribus occulti appellantur. Philoxenus tamen cancrum occultum priuatim nominauit, qui in vtero ac intestinis esset. Cancro itaque non vlcerato in mãma existente, tumor apparet ingens, ad tactum renitens, inæqualis, instar feræ sæuus, penitissimè pertinaciter infertus, radices longè latéque extendens, & venis circumsitus velut illigatus, quas circumcirca varicosas habet, colore cinericius ad ruborem vergens, & aliquando subliuidus, & videntibus quidem mollis apparet: tangentibus autem durissimus est, vt visui hac parte non sit credendum: dolorem autem inducit pungentem latè se extendentem, vt sæpe per consensum, glandularum malignas inflammationes sub alis excitet. Pertingunt etiam dolores vsque ad clauiculam & scapulas. At verò exulceratus cancer assiduè erodit, & ad profundum perfodit, nec sisti potest, & saniem emittit omni ferarum veneno deteriorem, copia & odore abominabilem. adsunt & huic dolores pungentes. Atque hic præcipuè medicamẽtis ac manuum tractatione exacerbatur.

Qui cancri curatu faciles, & qui difficiles, Cap. XLIIII.

CAncros in pectore obortos omnino deploratos esse scito, quemadmodum & eos qui in capite, collo, humeris, sub alis, & in inguinibus generantur: sunt enim & hi incurabiles. Nam præterquam quòd perfectè tolli non possunt, sanguinis eruptionis timor incumbit, ne ex ea æger inter manus pereat. Eos verò qui papillæ summitatem occupãt, affectæ partis amputatione facilè curaueris.

Cancri chirurgia, Leonidæ, Cap. XLV.

EGO quidem in cancris in pectore obortis chirurgia vti soleo, quæ sic fit: Ægram supinam decumbere facio. deinde supra cancrum partem mammæ sanam incido, & incisam cauteriis inuro donec crusta inducta sanguinis eruptio sistatur. Mox iterum incido, & profũdum mammæ disseco, ac rursus partes incisas vro, sæpéque idem repeto, & secans, & sistendi sanguinis gratia inurẽs. Ita enim sanguinis eruptionis periculum euitatur: post amputationem verò integrè peractam, rursus partes omnes ad resiccationem vsque inuro. Et primæ quidem inustiones sistendi sanguinis gratia fiunt: postremæ verò ad omnes morbi reliquias abolendas. Sæpè verò etiam cĩtra inustionem opus perfeci, vbi induratus tumor cancri generationem minãs in mamma fuit: tali enim affectioni amputatio vsque ad sanam partem sufficit, quum nullum hic periculum eruptionis sanguinis immineat.

Cancri curatio post amputationem & inustionem, Cap. XLVI.

POst amputationem si inustio facta non est, linamenta vlceri indemus, deinde suppurationi studebimus, &

deinceps ad reliquam curationem reficcatoriam progrediemur. Si verò post chirurgiam locos inusserimus, aliquando solo cataplasmate ex plantagine, aut polygono, aut sesamo trito vtimur: aliquando etiam panis medullam alicui ex prædictis admiscemus, & supra cataplasma linteum aqua madefactum adhibemus. Citra dolorem verò crustas aufert lac melli admixtum ac illitum. Continendæ autem sunt ægrotæ in domo calida: omnis enim frigiditas ipsis infesta est, præcipuè quo tempore vlcera repurgantur. tunc enim maximè conuulsionis periculum imminet. Secunda verò aut tertia die exoluto medicamento, tepida aqua locum perfundimus, & lenticulam coctam cum modico melle imponimus, (mellis enim vim exacerbandi formidamus) deinde foliis vitis aut lactucæ foris impositis deligamentum adhibemus. Neque ab horũ vsu discedimus donec crustæ exciderint: postea linamenta indimus, atque in his tum acria tum pinguia medicamenta vitamus. vtraque enim malum renouant. Quapropter soleo muliebri aut asinino lacti rosaceũ admiscere, & ex eo madefacta linamenta indere, & pro linamenti conseruatione linteum lene ac simplex eodem lacte imbutum forinsecus obligare. nam plurium linteorum onus graue est in hac affectione. Et suppurationis quidem tempore, rosarum amplius fit: dum verò repurgamus, lac excellere debet. Quòd si res vrgeat, melilotũ cum rosaceo, & aqua, aut lacte muliebri cataplasmati exterius adhibendo admisceatur. cerata enim & nimis elaborata cataplasmata, huiusmodi affectionibus sunt aduersa. At si arido aliquo opus fuerit, spodium pompholygis probè lotum ac siccatum, aut cadmiam ter vstam & rosaceo extinctam, & postea probè lotam ac reficcatam inspergito. Toto verò curationis tempore à vino & cibis ægrè concoctilibus, & frigidæ potu abstinendum est. At dum vlcus ad cicatricem ducitur, diligenter studebimus vt totius corporis firmus reddatur habitus, & vt bono succo impleatur, id quod bonis alimentis, exercitiis, gestationibus, ac reliquis eiusmodi corpus reficientibus facere oportet.

Cancrorum curatio citra chirurgiam,
Cap. XLVII.

PRimùm, velut sæpe diximus, ante cuiusque maligni vlceris curationem, totum corpus curare oportet, deinde localia auxilia adhibere. Aluus itaque conuenientibus alimentis, & aloe, vel picra ex aloe præparato pharmaco soluatur, & quæ venenis resistunt, assiduè exhibeantur, velut est theriaca, Mithridaticum antidotum, & quod ex sanguinibus constat. Ex simplicioribus autem, anseris aut anatis recèns iugulatæ sanguis calidus in potu detur. Aut trifolii bitumen olentis cochleare vnum, aut duo, cum aquæ cyathis tribus: aut seminis rutæ vncia vna, aut pulegii veteris drach. I. cum maluæ decocto. Prodest etiam cancrorum fluuiatilium decoctum cum lacte asinino per dies quinque exhibitum, ita vt per totidẽ dies etiam ipsi cancri comedantur: talis enim periodus septeno circuitu peracta, mammarum cancros placidissimos efficit, vt deinceps per simplicium epithematum vsum pristina sanitas restituatur.

Canceratorum tumorum non vlceratorum curatio, Cap. XLVIII.

TVmoribus canceratis non vlceratis panem cum modico symphyto imponito, exigua quantitate, vt ne grauet. In exacerbationibus autem rosas, melilotum, semẽ papaueris, omnia cum passo paululum trita coquito. & cum vitellis ouorum subacta imponito: aut althææ folia cocta per se, vel pani admixta, imponito. Est & hoc in exacerbationibus efficax: Plantaginis, capitum papaueris vnà cum seminibus psyllii, æquales portiones accipito, & reliqua quidem terito ac cribrato. Psyllium verò passo Cretico maceratum, cum palmulis pinguibus subactum aridis admisceto, & parum adipis anserini adiicito. hoc medicamentum securè adhibetur calefactum. Si verò frigidum potius malum postulauerit, omnia prædicta palmularum carne & modico pane madefacto excipito, ac frigida imponito. Prodest & irionis semen cum œsypo & aqua mulsa calidum impositum. Fraxini item arboris folia mollia, aqua cocta, & trita, per se calida imposita, malignorum vlcerum dolores mitigant, & assiduus ipsorum vsus mirificè ipsa discutiet. Ego verò eorũdem foliorum decocto huiusmodi locos fouere soleo. Arbor ipsa sterilis est, & ad materiam idonea. Postea verò cataplasma è plantagine rursus imponatur. Item Icesii emplastrum, aut Nigrum panacea inscriptum ad contactum mollissimum, aut aliud quoddam huiusmodi adhibeatur, nisi obstiterit vlcus.

Cancri vlcerati curatio, Cap. XLIX.

VLceratis cancris lenissima epithemata imponantur, quorum velut fundamentum, inquit Archigenes, hoc est: Spumæ argenti, adipis porcini recentis, ceræ albæ, sing. libram vnam, olei boni vncias sedecim, vitellos ouorum assatorum duodecim. Spumam argenti cum posca terito, deinde olei parum affundito, & vitellos admisceto: adipem verò exẽptis in mortario terito, & cum cera liquefacito ac excolato. & his frigefactis residuum olei paulatim affũdito, & omnia simul in mortario probè subigito, postremùmque reliqua trita admisceto. Hoc medicamentum vsus tempore rosaceo dissoluito, & molli lana excepto pro linamento vtitor. Et si dolor aberit ab vlcere, etiam iridis, myrrhæ, aristolochiæ, sing. drach. tres adiicito. idem etiam non vlceratis cancris adhibitum vtile comperies. Aliud. Vlceratis cancris blandè hoc medetur, & non vlceratos egregiè mitigat: Ceræ Tyrrhenicæ, terebinthinæ, adipis taurini, medullæ cerui, aut vituli recentis, olei cicini & rosacei recentis, adipis anserini recentis, mellis optimi, thuris, diphrygis, singul. partem vnam, œsypi triplum. sine thure tamen mitius est, & vlceribus commodius: verùm cum thure magis discutit, ac maturat. & non vlceratis magis commodat. Et si absque thure præparabis, diphryges cum vino teres: si cum thure, vtrunque, diphryges videlicet ac thus aridum, liquatis reliquis adiicies, & deinde addito melle securè adhibebis. Aliud, Theodori ad maligna: Spodii cyprii loti & reficcati, plumbi vsti & loti, succi rosarum, sing. drachmas quatuor, præpara, & vtere cum rosaceo. hoc quidem magis mitigatorium est. At verò si multa & depascẽs putrefactio fuerit, vltrà quàm credas efficax est hoc ad totum malum extirpandum: Rhois coriarii sextarios duodecim, pilularum cupressi libram vnam, gallarum omphacitidum, casiæ, sing. sescuncem. Omnia simul contusa in vini Adriani, id est adstringentis, odorati & antiqui sextariis viginti, per triduũ macerato, & deinde ad tertias coquito, ac cupressi spathula versato: posteáque omnibus probè expressis ac reiectis, succum rursus ad mellis compagem coquito, ac vitreo vase seruato. Hoc medicamento ad nomas syncero vtendum est, modico vino aliquando addito, si crassius visum fuerit: verùm si affectio in muliebri pudendo fuerit, exactè diluendum est. Sed & asinino aut muliebri lacte dilutum mitigatorium est, & reliquas item nomas citra inflammationem curat. Aures diu purulentas, gingiuásque madore flaccidas reficcat. Vlcera curatu difficilia, & ægrè cicatricem admittentia sanat, si moderatè adhibeatur, ac pro ratione diluatur. quomodo enim ipsi mitia restiterint, cui fera & agrestia cedunt? Cæterùm hoc animaduersione dignum est, vt ne vlcera ad cicatricem perducantur priusquam omnis duritia fuerit resoluta, modò linamentis maturantibus, modò spleniis adhibitis, quale est Icesii melinum, aut Serapionis, aut panacea. Ego verò declinationis tempore vsus sum theriaca, lacte & rosaceo diluta, & in molli lana vlceri indita. eandem etiam ex passo bibendam præbeo. Ad huiusmodi enim affectiones efficacissima est, sicut quoque reliqua antidota ad reptilium ictus & venenosas potiones parata. His itaque confidenter vtere, ac irrisores contemne qui mali naturam minimè intelligunt.

De mammis induratis, Leonidæ,
Cap. L.

IN aliis equidem corporis partibus prius ostendimus, induratum tumorem sine dolore esse. at in mammis non ex affectionis natura, sed detractæ papillæ grauitate dolorem inducit. Si itaque tota mamma indurata fuerit, atque ita scirrhi tumor induratus thoraci annexus, vt citra periculum à sanis partibus amputari non possit, chir-

urgiam nequaquam attentabimus. si verò summitas mammæ solùm indurata fuerit, aut vltra dimidium affectio non occuparit, summitas amputanda est citra inustionem. neque enim in scirrhi tumore indurato, velut in cancro, sanguinis eruptionem vereri oportet. Post amputationem verò linamenta indemus, & reliquam vlcerum curationem adhibebimus.

De menstruis suppressis, Rufi & Aspasiæ, Cap. LI.

MVlieres aliquas menstrua purgatione omnino carere, vel naturale est vel præter naturã. Naturale est si mulier nulla inde molestiã vel totius corporis, vel vteri afficitur. Proinde quantum ad ætatem attinet, infra decimumquartum annum, aut vltra quinquagesimum purgationes menstruæ non fiunt. Sed & steriles, & prægnantes, cantrices item ac saltatrices naturaliter non purgantur. Quicquid enim in eis superfluum est, nimia exercitii vehemẽtia consumit. Et in summa, mulieres calidioris temperaturæ, & fortibus exercitiis vtentes, & agrestes, parum purgantur. Quando igitur mulier plus iusto calida fuerit, siue ob naturalẽ temperaturam, siue ob exercitiorum excessum, menstruis purgationibus carebit. Ex multo enim calore corpora sicca euadunt, & calida temperatura cibos optimè concoquens, nihil superflui in toto corpore relinquit. Est autem talis mulier omnino virilis, coloris fusci, corporis probè cõpacti, neruis robustis, venosa, lumbos & nates ampliores habens, pectore ac humeris latioribus, mammis solidis, voce graui, fortior item ac hirsutior. talis enim aut omnino non, aut modicè purgatur. Aliquando verò etiam menses vel ob nimiam pinguedinem, vel ob gracilitatem supprimi solent. Pingues enim magis exangues reliquis sunt, minimásque venulas habent, & sanguis qui in ipsis est paucissimus, ferè in pinguedinem transit. Atque huius rei ex eo indicium est, quòd tales minimè omnium concipiunt. & si aliquando conceperint, fœtus graciles ac valde imbecilles pariunt. Quomodo ergo purgabuntur, quæ neque sanguinem, neque venas amplas habent? At verò graciliores ob diuturnam aliquam ægritudinem attenuatæ, nihil penitus superflui sanguinis habent. Sistuntur præterea menses eis quibus sanguis crassus aut viscosus est, & quibus ad alios locos defertur, velut per nares aut sedẽ. Quin & ex thorace sanguinem reiectantibus, & quibus ex venæ sectione multus sanguis euacuatus est, menses supprimuntur. Sed & reliqua excretionum genera sæpe faciunt vt menses intercipiantur: velut est multus sudor, assidui vomitus, alui profluuia, saniei copia alicubi prodiẽs, pustularum omne genus per cutem erumpens. Sistunt item menses morbi acuti ac magni, & alimenta vel infra vel supra modum ingesta. modicum enim alimẽtum statim transpirat: multum verò meatus obturat, & excretionem intercipit. Ad hos itaque scopos etiam curãdi ratio dirigenda est. Quæ enim ob plenitudinem non purgantur, venæ sectione curantur. Cibi porrò crassi ac pituitosi purgationibus aduersantur: verùm acres sanguinem fluidum efficiunt. Quapropter vina crassa & noua, aquas frigidas & crudas, labores nimios, otium item sublestum vitare oportet. atque hæc victus ratio ad totum corpus pertinet. Quantũ verò ad ipsum vterum, conclusiones, ceruicis eiusdem distortiones, duritiês, inflammationes, macies, resolutiones, perfrigerationes, distentiones, atque aliæ huiusmodi affectiones considerandæ sunt. Et insuper attendendum an aliquid vteri os obturans, sanguinis exitum impediat. Callositates enim istic exortæ, aut carnis excrescẽtiæ, aut pinguedinis copia, sæpe purgationem prohibent. Aliquibus etiam statim à principio pellicula quædam circa collum aut osculum vteri adnascitur, quemadmodum iis accidit quæ imperforatæ appellantur. Et tales curari non possunt, nisi pellicula illa locum obturans perforetur aut resecetur. Aliquibus etiam vlcerum cicatrices, oscula vasorum in vtero excæcarunt, quæ penitus incurabiles sunt. Quibusdam post abortum, vteri os exulceratur, ac deinceps ad cicatricem perducitur, atque sic obturatio superuenit, quæ tum alias vuluæ transpirationes impedit, tum sanguinis excretionem prohibet. Quin & curæ assi-

A duæ, & immodicus timor, ac mœror ingens, menses supprimunt.

Mulieribus quæ non purgantur accidentia, Cap. LII.

MVlieribus quæ non purgantur consueto more, sanguinis reiectationis ac syderationis periculum imminet: nam suppressis mensibus, molesta accidentia consequuntur: totius corporis grauitas, nauseæ, fastidia, horridi quidam discursus, velut in eis quæ conceperunt: non tamen ita sicut eis quæ conceperunt, vteri osculum clau-
B ditur: illis enim occlusio adest cum quadam duritia. Dolores insuper circa lumbos, femora, collum, sinciput, & oculorum radices, adsunt. Febres item assiduè concomitantur, & vrinæ nigræ sunt cum rubicundo quodam seroso ac sanioso humore. difficultatem item ac stillicidiũ vrinæ patiuntur. Et quædam in melancholicum atræ bilis morbum, aut insaniam delabuntur. Cutis superficiem dolent, & inflammationes ac ignes sacros diuersimodè sustinent.

C Curatio earum quæ ob nimiam caliditatem non purgantur, Cap. LIII.

PRæstaret equidem ad integram sanitatis cõseruationem, victus rationem præscribere, à qua mulieris corpus ita reficcaretur vt menstrua purgatione non haberet opus. verùm hoc conceptioni penitus aduersaretur: non enim concipiunt quæ non purgantur. Proinde cõceptus gratia, & eo quòd omnes ferè mulieres temere victitant, purgationes sunt necessariæ. & propterea curationem conscribere conuenit, per quam menses suppressi euocantur. Calidiores itaque mulieres & quæ plurimùm exercẽ-
D tur, quammaximè humectare oportet aquarum dulciũ dulcium balneis, vberiore humidioréque cibo ac potu. quales sunt ptisanæ ac alicæ sorbitiones, & quæ ex lacte præparantur. Et ex oleribus, lactuca, cucurbita, & eiusmodi. E carnibus, agni, hœdi, & porcelli recentes, cicures præsertim & fœmellæ. E piscibus, qui teneras carnes habent. Ex auibus, teneriores. Ex fructibus, ficus recentes, vuæ maturæ, pepones, cucumeres. E potibus, vinum tenue, albũ, dilutum, non vetus.

Frigidæ temperaturæ dignotio ac curatio, E Cap. LIIII.

FRigidioris temperaturæ fœminas, tum ex iis quæ dicta sunt cognoscemus, tum quòd somnolentiores & ad motum pigriores sunt, & coloris albi siue plumbei, venis subnigricantibus, vrina aquosa. pituitam etiam assiduè excreant, & aliquando pituitosos humores euomunt. Harum itaque curationem oppositam esse oportet ei quam ad calidiores retulimus. Plurimos enim labores imperabimus, & edulia calidiora exhibebimus. vinum item fuluum, odoratum, vetus, ac minimè dulce. confert
F etiam vinum aqua marina dilutum. Medicamenta verò eligenda sunt quæ calore suo sanguinẽ dissoluunt, velut est thymi, pulegii, calaminthes, dictamni, abrotoni, iridis radicum asphodeli, corticum radicis mori, mercurialis, casiæ, carpesii, floris iũci odorati, spicæ nardi ac Celticæ, acori, mei, phu, sabinæ, asari, ac similium decoctum. Hæc enim singula in vino albo veteri coquuntur, & vinum ipsum merum excolatum calidum à balneo ieiunis bibendum datur. Atque ita menses cientur iis quæ frigidam tẽperaturam habent. Probè facit & succus Cyrenaicus
G erui quantitate potus: aut opopanacis vncia vna: aut sagapeni tantundem: aut myrrha magnitudine fabæ: aut castorei drach. vna: aut nigella pota & sublita. Idem possunt etiam seminum nobis familiarium decocta, velut cumini, fœniculi, petroselini, laueris, dauci, ammii, cicerum. Est & hoc efficacissimum atque acerrimum: Pulegii, artemisiæ, rutæ, saluiæ, anethi, singulorum manipulum vnum, piperis grana viginti, aquæ sextarios duos. piper contusum & herbis admixtum, per noctem aqua ma-
H ceratur. Manè verò ad dimidias coquitur, & ad excolatum mellis quantum satis est adiicitur, indéque cyathi duo ieiunæ exhibentur. ipsa verò sensim inambulare iubeatur, & lectica gestetur. Tempora autem ad talia medicamenta accipienda commoda sunt, alterum appropinquante iam purgationis tempore: alterum vt post vn-

ctionem

ctionem fomentáque ac balneum ſtatim bibat, ita vt in calidum adhuc & ſolutum corpus illabens medicamentum, vires ſuas efficacius declaret. At verò ſiquis omnia auxilia in hunc vſum commoda recenſere velit, ei multo otio opus fuerit. ſufficere tamen poſſunt relata. Si verò nullum ex his menſes euocauerit, alius modus potentior exquiretur. Ego etenim quum hæc medicamēta fruſtra adhibuiſſem, mulierem ſolutiuum pharmacū bibere iuſſi, atque eâ accepto euphorbio cum petroſelino, per aluum purgata, deinde menſtruorum excretio ſucceſſit. Quòd ſi redundans humor atræ bilis magis fuerit, epithymi drach. quinque exhibeto, cum aceti mulſi diluti hemina, pauco ſale adiecto. fæce enim ſanguinis educta, pars ſubtilior deinceps facilius ſequetur. Pleriſque etiam vomitus profuit. Vomant autē accepto prius thymi aut origani, aut hyſſopi decocto. deinde poſt vomitum, centaurii aut abſinthii cremorem potent. Quin & peſſis ſubdititiis vterus irritandus eſt: vt per victum quidem ſanguis calidus ac tenuis reddatur: per peſſos verò excretio prouocetur. Fortiores tamen euitabimus, quales ſunt qui ex elaterio, cātharidibus, cyclamino, felle bubulo, & vera tro fiūt. Periculū enim eſt ne ex huiuſmodi medicamētorū vehemētia, inflāmationes, vlcera ac febres exoriātur.

Peſſi menſes educentes, Cap. LV.

Mitiora proinde in peſſis adhibere oportet, velut eſt ruta, baccæ lauri, artemiſia, conyza tenuia folia habens, pulegium, mercurialis. hæc ſingula cum oleo irino ſubdantur. Quòd ſi validioribus opus erit, myrrhæ drach. vnam, aluminis ſciſſilis drach. duas cum vino terito, & roſaceo admixto ſubdito. Aut terebinthinam cum myrrha, melle, & croco efformato. Hoc autem validius eſt pelecini ſemen cum myrrha & melle: aut bdellium, vel galbanum, vel ſtyrax cum abſinthio & lupinorum decocto: aut caricas pingues granulis exemptis, cum thure & nitro, ſingulis fabæ magnitudine, ſubdito. Vterus item calido quodam oleo ſiue vnguento perfundatur, velut eſt ſuſinum, cyprinum, irinum, ſampſuchinum, laurinum, amaracinum, narciſſinum. Aſſidui etiam ſuffitus per ſtyracem galbanum ac thus fiant. probè facit etiam lāpis gagates. Suffumigium probatiſſimum: Radicis ariſtolochiæ, radicis aſphodeli, reſinæ ſiccæ, ſandarachæ, attractylidis agreſtis, ſtercoris vulturis, bdellii, ſabinæ, cardamomi, artemiſiæ, ſing. drach. vnam, oſſium piſcium ſalſorū minutiſſimè tritorum drach. tres, nigellæ, ſtyracis, ſingul. drach. quatuor. paſtillos cum aqua formato, & vſus tempore ſuper bubulo ſtercore, bis in die manè ac veſperi ſuffito. Præcipuè verò odoratis fomentis vterum ſcuebimus, amaraco videlicēt, ſerpyllo, pulegiò, calamintha, cypero, iride, chamæmelo, coſto, aniſo, ac ſimilibus in aqua coctis. Sit autem fomenti vſus talis: Olla operculo perforato operiatur, arundóque foramini inſeratur, & vndique oblinatur: & mulier ſedens excepta intra pudendum arundine fotum admittat. Alius verò fomenti modus eſt vt mulier in aliquo ex relatis decocto vſque ad vmbilicum inſideat, & deinde calida aqua dulci abluatur, & poſtea peſſos prædictos ſubdat. Peſſus optimus, menſes educens: Carpobalſami, caryophyllorum, olei amaracini aut ſuſini, ſingulorum drachmas octo, paſſarum vuarum pinguium exemptis vinaceis libram vnam, carnes palmularum duodecim, ſalis cōmunis drachmas ſedecim, mellis cochlearia tria, efforma, ac vtere poſt balneum aut fomentum. Cataplaſmata inſuper adhibebimus ex cruda ordeacea farina, artemiſia, amaraco, iride, aut alio quodam ex relatis admixto. Liquor autem cataplaſmati admiſcendus, ſit vinum odoratum, mel, amaracinum irinum anethinum oleum. Poſtea lanam quoque oleo aliquo ex prædictis imbutam ſuperponemus. Bonum eſt etiam, bdelliū cum ſtyrace ac thure tritum, cum vino ac vnguento quodam relato, imo ventri ac lumbis illinere. Epithema ad ſanguinem menſtruum euocandum: Elaterii, myrrhæ, galbani, farinæ ordeaceæ, ſing. drach. quatuor, foliorum rutæ recentium drach. duas, fellis taurini quantum ſatis eſt. reliquis omnibus minutiſſimè tritis & vnitis fel admi-

A ſceto, & lumbis ac imo ventri impoſito. Ducit hoc menſes, & ſedis hæmorrhoidas prouocat. Vtere etiam aliis epithematis Sermone tertio conſcriptis. Philoſophi ad menſes educendos. Cancrum fluuiatilem in vinum coniectum ſuffocato. deinde vinum id meracum calefacito ac totum bibendum dato, & vbi ſatis ſanguinis purgatum videbitur, cancrum ſuffocatum comedēdum dato. Glans ſubdiritia menſes educens. facit ad vteri ſtrangulatus diuturnos: Fellis taurini, ſucci abſinthii, & comæ eiuſdem, radicis ſtruthii, myrrhæ, ſingulorum drachmas B quatuor, caſtorei, opobalſami, ſingulorum drach. vnam, ſucci cyclamini drach. decem. Omnia artemiſiæ ſucco excipito, & glandes paruas ſubdititias formato. Probè facit & fæx vini antiqui apii ſucco excepta ac ſubdita. aut lilii radix toſta ſubdita, aut nigella, aut ſeſamū, aut rutæ ſemē & fœnumgræcum butyro ac melle exceptum ac ſubditum. Peſſus eadem die plerunque ſanguinem ducens: Folia artemiſiæ & nitrum pari portione oleo irino aut roſaceo excipito, & poſt balneum ſubdito.

Curatio earum quæ præ pinguedine non concipiunt, Cap. LVI.

C Pinguiores mulieres victu attenuante curabimus. Dictum eſt autem in ſecundo ac quarto Sermone de his alimentorum facultatibus, & quomodo macies ſit reparanda. Non tamen interim fomenta & potiones prætermittantur: ſi enim materia infrà declinabit, haud ægrè euacuabitur, & corpus gracilius reddetur. Et quanquam purgatio per inferiorem aluum non ſit valde tuta, vt quæ corpus tabefaciat, mulieri tamen ita habenti hæc quoque adhibenda eſt. ſæpe enim ſola purgantis medicamenti D potio ad menſes educendos ſufficit. Ex purgatoriis itaque acerrima & pinguibus maximè idonea ſunt, granum cnidium, ſcammonia, & cortex radicis tithymali myrſinitæ. Singulis autem petroſelinum, aut daucum, aut aniſum, aut apium, iucunditatis gratia & ad ſanguinem attenuandum, admiſcere oportet. Peſſos quoque validiores his adhibebimus, velut pulpam colocynthidis, nigellam, myrrham, ſimul cum vino dulci trita ac ſubdita: aut nitrum cum cyclamino, felle bubulo ac melle: aut caricarum carnes cum nitro, melle & ruta. Fomenta item ac E epithemata ad frigidiores temperaturas relata huc transferantur.

Curatio earum quæ ob plenitudinem non purgantur, Cap. LVII.

QVÆ propter plenitudinem non purgantur, congruo menſtruorum tempore magis grauantur: dolores circa lumbos ac imum ventrem percipiunt, flatúque replentur, ad quem diſtentiones ac horrores totius corporis conſequuntur. ſed præcipuè inſigni venarum tumore dignoſcuntur. Atque hæ quidem copioſa ſangui F nis miſſione ſanantur. cubiti itaque ac tali venas ſecare oportet: deinde euacuato ſanguine cætera facere ſuprà relata, potiones videlicet ac fomenta adhibere. Poſtquam autem menſes fluere inceperint, mulieri quies imperanda eſt, & in lecto eadem detinenda. Ac prima die à balneis ac cibis abſtinendum: proxima verò, ptiſanæ ſuccus cum aceto præparatus in cibo exhibeatur. deinde olera ad hunc vſum idonea. Tertia autem die lauanda eſt, & conſueta victus ratio repetenda.

Curatio earum quæ ob maciem non purgantur, Cap. LVIII.

G QVæcunque ob maciem gracilitatémque non purgantur, ſiue id ex morbo, ſiue alia ratione contigerit, eas primùm reficere oportet, & corporis carnem congruo exercitio, moderatóque labore ac vberioribus exercitiis reparare: vbi enim carnoſæ factæ fuerint, maxima ſpes eſt menſes ſponte erupturos eſſe. At ſi hoc non contigerit, potionibus ac peſſis prouocentur.

Curatio earum quæ ob vitiatos humores non purgantur, Cap. LIX.

H Biliosos ac pituitoſos humores, & quicunque alii ſanguini admixti menſium purgationem impediunt, totius habitus vitiatione cognoſcemus, ac reliquis notis ſæpe à nobis relatis, & aliquando ex iis quæ circa vterum cōtingere ſolent. Pauci enim mēſes qui deferūtur,

si biliosi fuerint, vuluam mordent ac rodunt, & coloris sunt abundè fului: si verò pituitosi, segnius prodeunt, crassi sunt, albique ac subfrigidi, & stuporem inducunt. Quum igitur huiusmodi signa apparuerint, præstantissimum est totum corpus congruis medicamentis purgare: deinde muliebres locos colluere ac fouere. Cibos autem dulces ac boni succi exhibere, & in potu vinum mulsum dare. Exhibeatur etiam lac asininum cum melle. Et aqua in qua pulegium ebulliit cum vino dulci propinetur. hæc & mēses prouocat, & nullam superfluitatem in sanguine relinquit. Cibis insuper ac potibus semper odoratum aliquid admisceatur. Ex oleribus crethmum, gingidium & daucum, singula ad flacciditatem cocta, & fœniculum eligemus. Neque interim pessi negligantur, qui quales esse debeant partim relatum est, partim proximè dicetur. Si enim biliosa ducere volueris, elaterium cum carica pingui, aut cyclaminum cum vino subdes. Pituitam verò subdita trahunt, folia anemones, iris cum melle, loliacea farina lolio prius paululùm tosto cum modico pipere & melle, colocynthis cum carica. aquositatem autē euocat porrum cum melle. Post pessos verò mulier in aqua desideat, & vnguento rosaceo aut cerato, aut adipe gallinaceo veteri os inungat.

Curatio earum quibus sanguis ad nares vel sedem defertur, Cap. LX.

IN his à quacunque parte fluxerit sanguis, reprimendus est, & ad vterum congruis auxiliis reuocandus, ne fortè inde propulsus ad principalem ac nobilem aliquā partem vertatur. itaque & sudoribus, & vomitu, & aliis excretionibus corpus euacuetur. Verùm hoc sciendum est, non multùm malè affici eas quæ ob tales causas non purgantur: sicut neque quæ ob maciem, aut laborum excessum. concipere tamen nequeunt, quum vteri purgationes defecerunt.

Curatio earum quæ ob nimium otium non purgantur, Cap. LXI.

CErtum est eas quæ ob nimium otium non purgantur, laboribus destinandas esse. Labores autem mulieribus congruentes, deambulationes sunt, & gestationes aliquanto vehementiores. De cætero verò velut frigidæ ac pituitosæ curentur: & omnino contraria, iuxta Hippocratem, dentur iis quæ sanguinis delationem impediunt. & si ex aqua frigida cruda pota sit offensa, aliam optimam perquiremus, quam vino albo ac tenui permiscebimus. Cibos item pro frigidis calidos, pro crassis attenuantes, pro siccis humidos exhibebimus, & reliqua iuxta rationem.

Curatio earum quæ ob aliquam vteri affectionem non purgantur, Cap. LXII.

SI corpus bene se habuerit, victúsque ratio purgationi congrua fuerit, & tamen mulier non purgatur, considerādum est an vterus aliqua affectione laboret. id quod si fuerit, nullum medicamentum omnino adhibeatur, neque aliqua potio menses ducens detur, vt ne attracto ad vterum sanguine, dum loci laxari non possunt, dolores molesti velut in partu ingruant. Primùm itaque affectio curetur quæ suppressorum mensium causa est: deinde sanguis prouocetur. Quomodò verò vteri affectiones curandæ sint, postea ex ordine referemus.

De mensium stillicidio, Cap. LXIII.

MEnsium stillicidium vocatur, quum grauissimo dolore intimas partes vexante, sanguis stillatim prodit. Aliqui enim morbi vteri, affectionibus vesicæ similes sunt. nam & in illa aliquando vrina supprimitur, aliquando stillatim prodit, & quandoque difficulter mingitur. Quinque verò sunt stillicidii causæ specie diuersæ: meatuum angustia diuersimodè contingens, virium debilitas, sanguinis multitudo, sanguis pituitosus, & sanguis fæculentus. His singulis quoties impedimento fuerint succurrendum est, ita vt multitudinem euacuemus, crassitudinem attenuemus, vires firmemus, & meatus dilatemus. Angustiæ tamē causam inquirere oportet, eámque auferre. causis enim sublatis libera purgatio consequitur. Quomodo verò singulis causis occurrendum sit, partim de menstruis suppressis diximus, partim deinceps referetur, vbi de vteri morbis agemus: nunc autem explicare instituimus quomodo graues dolores lenire oportet. Exacerbatione itaque instante, mulier in domicilio locetur moderatè tepido, non tamen obscuro, & manuum ac pedum extremitates fasciis deligentur, neque vllus pessus irritatorius interim adhibeatur. Aquæ potus vitetur, & omnino ab acribus potionibus ac cibis præcipuè flatuosis abstinendum est. Imus autem venter & femora variis calefactoriis foueantur, ita vt aliquando lana succida vino & rosaceo calido imbuta imponatur, aliquando vesica oleo calido semiplena adhibeatur, aliquando vasa vaporatoria lenticulata admoueantur. Quòd si dolor perstiterit, & vires ferre potuerint, cubiti vena secetur, & sāguis pro virium ratione auferatur, & deinde rursus eadem fomenta repetantur. Et si neque sic successerit, cataplasma è semine lini, pane, & aqua mulsa paratum adhibebimus, cui aliquando terebinthinam liquatam admiscebimus. Vtemur & insessionibus ex althææ, seminis lini, fœnigræci, anethi, rutæ, ac artemisiæ decoctis: & spongiis ex iisdem expressis pudendum fouebimus. Rutam item tritam ac melle exceptam & panno lineo inductam pubi ac pectini imponemus. aliquando eodem cataplasmate etiam pudendum integemus. Prodest & per vterisusoriū instrumentum, infrà scriptum liquorem infundere: Rutam & fœnumgræcum in oleo coquito, & ad hoc excolatum, butyri, terebinthinæ, œsypi, quantum ad cerati liquidioris formam satis est admisceto. idem etiam in sedem ad trium vel quatuor cyathorum mēsuram iniici potest.

Aliud consimile infusum: Œsypi drach. quatuor, cerebella anserum duorum, adipis anserini, phasiani, gallinacei, sing. vnciam vnam, ceræ quadrantem. misce, ac vtere velut priore. Pessi prætereà Libanus & Enneapharmacus ac aliis consimiles subdantur, qui inferius ad vteri inflammationes & induratos tumores describentur. Adhibenda sunt & epithemata, primùm tetrapharmacum, bromium, & quod ex succis constat: deinde polyarchium, & quod ex meliloto, & quod ex seminibus paratur, prout vsus postulauerit. Si verò adhuc malum non quieuerit, sed aut per certos circuitus, aut incerto ordine vexauerit, ad validiora pergendum est auxilia. & cucurbitæ pectini ac inguinibus apponēdæ: primùm quidem tres aut quatuor citra scarificationem: deinde si affectio durauerit, etiam scarificabimus, & moderatam sanguinis quantitatem euacuabimus. Conferunt & hirudines post cucurbitas admotæ, nihil minus quàm cucurbitæ attrahentes. deinde epithemata ac dropaces adhibeantur & cutim rubificantia, & loci molliter assiduè cum oleo ac sale confricentur. Exercitium prætereà temperatum imperabimus, ac gestationem deambulationi præferemus. Postremùm balnea naturalia adhibebimus, & marina aqua frigida iugiter abluemus.

De nimia mensium purgatione, Cap. LXIIII.

NImiæ mensium purgationes mulieribus fiunt, aliquando sanguine copiosiore & per plures dies prodeunte, id quod rarius & in vehementioribus motibus fieri solet. aliquando post partum, plurimo sanguine fœtum insequente. sæpe verò post abortus contingunt, & repentinum quandoque periculum inducunt. Primùm itaque consideranda est erumpentis sanguinis multitudo, & delationis modus. amplioribus enim vasis ruptis aut apertis, magna sanguinis copia confertim profluit: à minoribus verò, vice versa. ab erosione verò paulatim & cum maximo dolore prodit. Sequitur autem ad redundantes sanguinis eruptiones decoloratio, ac coloris vitiatio, aliquando cum febre, quandoque citra febrem, appetitus prostratus, difficilis concoctio. Sæpe etiam pedum ac totius corporis tumores, & omnia quæ ad nimium hæmorrhoidum fluxum consequi diximus. Artus ergo & extremas partes primùm constringere oportet, ab alis & inguinibus exordio facto: & poscam non frigidam sed tepidam propinare, & eadem posca locos perfundere, & multam lanam vino & oleo rosaceo aut melino aut myrteo imbutam imponere. Nam spongiæ ex posca expressæ vterum ac vesicam perfrigerant, & damnū amplius quàm cōmoditatem afferūt. imperandū est autem

vnius aut alterius diei ieiunium. Quòd ſi tolerare nequeant, panis micas è poſca exhibebimus, aut alicam lotam, aut oryzam ex poſca, aut ouum ſorbile molle frigefactum. dabimus item in potu balauſtium ex poſca, aut hypociſthidis aut acaciæ ſuccum. aut lycium aut terram Samiam ſtellam appellatam, aut vuæ acerbæ ſuccum ſiccum. Prodeſt & ſeſamum poſca macerare, atque ita mollefactum edendum præbere. poteſt idem etiam conteri, ac in potu dari. Exhibebimus & rhei Pontici decoctum, aut idem tritum potioni inſpergemus. aut loti ramenta, & eorundem decoctum. aut corallorum drach. II. aut pæoniæ grana rubra XI. At verò ſpongia noua liquida pice imbuta, & in olla exuſta, cum aceto aut poſca ſubdita, mirificè auxiliatur: nam & iis quæ in vterum ſubiiciuntur ac induntur, vti debemus. Noui, inquit Galenus, per quatuor aliquando dies ſanguinem ab vtero manaſſe, & ad nullum auxilium ceſſiſſe, & tandem à nobis plantaginis ſucco ſuppreſſum eſſe. quantitas autem eius iniiciendi, ſit cyathi menſura. Hoc itaque optimum eſt medicamentũ ad ſanguinis eruptionem ex eroſione obortam, cui aliquando fortius aliquod admiſcere ſoleo, aliàs aliud, pro affectionis reſpectu. Si igitur vas vnde ſanguis profluit magnum & amplum fuerit, auſteris medicamentis opus fuerit, balauſtio, acacia, hypociſthide, ſucco vuæ acerbæ, gallis, malicorio, & ſimilibus: ſi verò paruum, (id quod facilè cognoſcemus ex modico ſanguine citra dolorem prodeunte) cõferent, aloe, manna thuris, cortex pinus, terra Lemnia ſigillata, ſpinæ Ægyptiæ fructus, crocus, lapis hæmatites, & reliqua huiuſmodi cum ſucco plantaginis, aut vino nigro auſtero, aut ſenecionis ſucco ſubdita & iniecta. at ſi ab eroſione ſanguis profluxerit, plerũque velut diximus non confertim, ſed modicus ac paulatim defertur. Et propterea Andronis, aut Paſionis, aut Polyidæ, aut Muſæ paſtillo, aut eo qui ex charta paratur, vtendum eſt. Omnes enim tales quum nomen ſiſtant, eroſionem curãt, ac ſanguinis eruptionem reprimunt. ſunt autem quodam liquore ex relatis diluendi. Peſſi verò ad ſanguinis ab vtero eruptionem faciunt huiuſmodi: Aluminis ſciſſi, acaciæ, medullæ gallarum, pollinis thuris, ſing. drachm. vnam: hæc plantaginis ſucco teruntur, & vitelli ouorum aſſatorum quatuor ipſis admiſcentur. Vſus autem tẽpore peſſo lanæ excipiantur, qui roſaceo tinctus ſubditur. ſúntque peſſi omnes penitus vſque ad vteri os immittendi. Eſt autem peſſus lana carpta ac conuoluta ad digiti figuram, qua medicamenta excipiuntur. Alius. Medullæ gallarum, & thuris pares portiones aqua ſubactas ſubdito, aut è polygono trito peſſum formato. ipſas præterea in hoc decocto aſſiduè inſidere iubeto: Capitulorum iunci acuti, foliorum myrti, roſarum, rhamni, virgultorũ rubi, æquales portiones in aqua coquito pro inſeſſu. Alius peſſus. Cytinorum, foliorum cupreſſi, oleæ, rubi, ſingul. æquas partes efformato. Forinſecus autẽ impoſita proſunt epithemata ac cataplaſmata ex palmulis ac malis cotoneis, quæ adſumũt balauſtium, acaciam, hypociſthidem, alumen, & ſimilia. Conferunt & emplaſtra glutinatoria, quale eſt fuluũ Galeni, & Iceſii, & quod è ſalicibus paratur: & Harmonia, & Pallas ſiue Athena inſcriptum, ſi lumbis ac pectini imponantur. Tauri item glutinum aceto maceratur donec diſſoluatur, deinde valido panniculo inductum lumbis agglutinatur, & efficaciter prodeſt. Sed & cucurbitæ leues ac magnæ ad mammas vtiliſſimè affiguntur.

De fluxu muliebri, Archigenis,

Cap. LXV.

FLuxus muliebris eſt vteri deſtillatio diuturna, à menſtrui ſanguinis eruptione differens, eo quòd in illa ſyncerus ſanguis prodit: hic verò fluxus corruptus apparet, & aliquando ruber eſt, velut ſanguinis ſanies: aliquando albus, velut ptiſanæ ſuccus, à pituitoſo videlicet ſanguine. interdum pallidus, vbi bilis amara redundarit: interdum aquoſus, à ſeroſorum humorum ſuperfluitate. Qui itaque exquiſitè colorem præſefert aliquem, is redundantem humorem facilè indicat. Si verò obſcurum colorem habet, cauſam ita perſcrutabimur: Linteum eo inquinatum arefactum ſimplici aqua eluemus, & inde à maculæ co-

A lore redundantis humoris notionem capiemus. Hic verò fluxus plerunque citra dolorem prodit: aliquando tamen vtero exulcerato etiam cum dolore promanat. Si itaque aliqua pars doluerit, & humor profluens planè cruentus fuerit, partis alicuius in vtero ruptionem aut eroſionem indicat, id quod maximè in collo vteri contingere ſolet, & poteſt hoc digiti immiſſione percipi. Inferre verò ſolet hic fluxus debilitatem, coloris vitiationem, appetitus ſubuerſionem, inenarrabilem triſtitiam, pedum tumorem. & in aliquibus perpetua deſtillatio perſeuerat:
B in aliquibus per interualla quædam redit. & ætate quidẽ vigentes, rubra ferè fluxio infeſtat: declinãte verò ætate, alba. Et vtraque ſanè fluxio ſi ſuæ ætati acciderit, facilè curatur: ſi alienæ, difficulter. In omni verò defluxu os aperitur ipſius vteri, & velut relaxatur. quibuſdam etiam vterus ipſe procidit, vt vſque ad muliebre pudendum progrediatur.

Curatio rubri vteri fluxus, Cap. LXVI.

MVlieri rubro fluxu vexatæ primùm ſanguinem euacuabimus per venæ ſectionem, hæc enim non
C ſolùm materiam ad vterum confluentem diuertit, ſed detentionem etiam ac cõſtrictionem efficit. multa enim ſequerentur incommoda, ſi ſanguinis vel cuiuſque defluxus lationem localibus auxiliis reprimeremus. Nam aliquæ inde in hydropem, aliquæ in neruorum affectiones, aut oris ventris, aut capitis vexationes collapſæ ſunt. Proinde ſi nihil obſtiterit, hoc eſt ſi nõ valde magna fuerint obſtacula, ſanguis mittatur: præſertim ſi ætas venæ ſectionem non prohibet. & ſanè paulo antè dictum eſt, iuniores ferè rubro fluxu vexari. Detractio verò ſãguinis velut
D in iis qui ſanguinem reiiciũt partiatur, vt paulatim reuulſio fiat. Et dilata venæ cubiti ſectione, à fronte, aut naribus, aut ſcapulis ſanguinem auferemus. At verò lumbis ac femoribus detrita ac mollia lintea imponantur, frigidis ſuccis imbuta. Locetur autẽ mulier coxis accliuibus, cruráque extendat ac inter ſe complicet ad vteri partes contrahendas. Quòd ſi copioſè ſanguis feratur, coxæ, pecten & lumbi ſpongiis poſca madefactis integantur. Si verò modicè deſtillet, lana ſuccida vino & roſaceo imbuta adhibeatur, & extremæ partes deligentur: atque hæc
E non ſolùm in principio fiant, ſed etiam poſt circuitus ante exacerbationem, & in ipſa exacerbatione. Vtatur ægra etiam inſeſſionibus ex myrti, rubi, malicorii & ſimilium decoctis, in quibus ſæpe aceto affuſo vſque ad vmbilicũ immergatur. Adhibeat & infuſiones adſtringẽtes ac moderatè frigefacientes, velut eſt plantaginis ſuccus, polygoni, ſtratiotæ, malorum cotoneorum, ac meſpilorum. Sed & ſideritidis herbæ aut parthenii ſuccus eximiè confert: hæc autem ſingula cum roſaceo aut myrteo oleo infundantur. Vinum item dulce in mali Punici cortice calfa-
F ctum, vtiliſſimè tepidum infunditur. Efficaciſſimè verò fluxum compeſcit ſpongiæ pice liquida imbutæ ac vſtæ cinis ſubditus, itémque leporis pili vſti. Solemus & linteum alumine madefactum ac reſiccatum ſimiliter adhibere. Aſininum autem lac, ſi eius copia fuerit, præſertim aſinæ per paſcua pratorum nutritæ, omnibus ſuccis præſtat, vbi fluxus cum dolore defertur. confert & ſtercoris eiuſdem aſinæ ſuccus, & alicæ aut ptiſanæ ſuccus: & roſaceum vel per ſe vel cum lacte infuſum. Cæterùm peſſi ad rubrum fluxum iidem faciunt qui ad ſanguinis eru-
G ptiones ſunt relati. ſunt autem in aliquo ex prædictis ſuccis madefaciendi. Facit & lycium, acacia, hypociſthidis ſuccus, ſingula lacte bubulo aut ſapa diluta. aut galla cum thure & roſaceo. aut ſpodium pompholygis cum roſis & paſſo. aut oui teſta vſta cum myrto ſicca & paſſo. aut cinerem ſarmentorum linteolo illigatum & aliquo prædicto ſucco tinctum ſubdito. aut ſenecionẽ herbam tritã ſubdito, & bibẽdam dato. Galla item vſta, & modò vino, modò aceto extincta, ac in peſſum efformata ſubiicitur. Ab-
H latis autẽ his, pedes adſtringentibus decoctis moderatè frigidis aut tepidis abluantur. & ex relatis ſuccis aliquis vtero infundatur. In debilioribus tamen ac delicatioribus fœminis mitiora adhibebimus. Aliquibus enim occulti vteri meatus à vehemẽtioribus medicamẽtis adeo conſtringũtur, vt vlcus aut duritia oboriatur, & cõcipiẽdi

facultas tollatur. Ventri quoque ac lumbis refrigerantia
ac adſtringentia adhibeantur, velut eſt portulaca, perdi-
cium,ſolanum,hyoſcyamus per ſe & cum polenta acetó-
que ac palmulis:aut ordeacea farina cum palmulis, ma-
lis cotoneis, ac meſpilis. Cerata item ex iiſdem præpa-
rata pectini ac lumbis imponantur. Conferunt & cucur-
bitæ dorſo & ſub alis affixæ. & quæcunque potiones
ſanguinem reiectantibus congruunt, his quoque com-
modæ ſunt: velut eſt ex ſimplicibus rheon Ponticum,
terra Samia,terra ſiue aſter appellata, terra Lemnia ſigil-
lum vocata,cum plantaginis aut polygoni ſucco, & re-
liqua tum ſimplicia tum compoſita, ſuo loco relata. Sit
porrò & vniuerſa victus ratio aſtrictoria,quæ aliquatenus
craſſefaciat,& potus aqua. quòd ſi vires collabantur, vi-
num craſſius exhibeatur. At ſi fluxus multitudo repri-
matur, paucus autem adhuc feratur, pro refrigerantibus
ac adſtringentibus, media inter hæc adhibeantur, vt ne
fluxu repentè ſuppreſſo, inflammatio aliqua oboriatur.
Vtendum eſt & emplaſtris ad cruenta vulnera idoneis,
velut eſt quod è ſalice paratur, & quod Icesium appella-
tur,& alia huiuſmodi.

Albi fluxus curatio, Cap. LXVII.

SI fluxus albus, aut ſeroſus,aut ſanioſus,aut liuidus infe-
ſtat, in principio quidem reſiſtendum non eſt vt alie-
na à corpore excernantur. poſt principium verò oleo ſu-
ſino totum corpus largè illinatur. Geſtationes autem &
vocis exercitationes, frictiones item ac deambulatio-
nes, non in hac ſolùm fluxus ſpecie, ſed etiam in aliis
conueniunt. Ipſis verò locis moderatè adſtringentia ad-
hibeantur,quæ ſimul extergendi vires habent. Et ſanies
profluens aſſiduè calida aqua eluatur, & lana detergeatur,
ne ab humore tranſeunte vlcus excitetur. Roſaceum
item aut myrteum,aut melinum oleum illinatur. Aqua
etiam pura nihil adſtringens habens admixtum, in prin-
cipio præſertim,adhibeatur ob influentis humoris acri-
moniam. & ob eandem cauſam etiam alicæ ac oryzæ
ſuccus infundatur. Facit & fœnigræci decoctum pluri-
mo oleo ſuſino admixto. ſuſinum enim oleum tum huic
tum aliis ſuccis vtiliter admiſcetur. Atque hi quidem
ſucci efficaciores erunt,ſiquid acaciæ, aut hypociſthidis,
aut de aliquo quopiam ad rubrum fluxum relato, fuerit
admixtum. Poſſumus etiam pro ſuſino oleo lentiſcinum
aut œnanthinum adhibere. Stercus inſuper caprinum
cum myrrha, thure & aloe, roſaceo & aceto addito com-
modè ſubditur,ita vt his ablatis loci vino nigro auſtero
abluantur. Vbi verò quæ profluunt fœtida ſunt,poſt rela-
torum vſum tetrapharmacum roſaceo dilutum adhibe-
bimus,& per certa interualla viciſſim,tum prædicta auxi
lia, tum tetrapharmacum applicabimus. Si verò fluxus
ſordidus fuerit,& dolorem intulerit,vitellos ouorum aſſa
tos cum modico croco & roſaceo ſubdemus. aut ma-
lum cotoneum aſſatum eodem modo. Et lenticulæ
decoctum cum plantaginis ſucco infundemus. At ſi quæ
profluunt,ſordida quidem fuerint & fæci ſimilia, dolo-
rem tamen non intulerint,infuſa ad dyſenteriam idonea
immittemus. Vbi autem loci purgati fuerint, adſtringen
tibus elotionibus confidenter vtemur. Locis verò indu-
ratis,aſininum lac cum roſaceo aut ſuſino oleo infunde-
mus,& in peſſo ſubdemus. & ſi aſininum defuerit,capri-
num ſuccedat. Lac verò præſtat quod ab animali per pra
ta paſcente emulgetur. Aliquando etiam amylum ad craſ
ſitudinem comparandam lacti admiſcemus. Peſſi inſu-
per iidem, cataplaſmatáque ac emplaſtra eadem quæ ad
rubrum fluxum retulimus,huc transferantur. Præcipuam
verò fiduciam in recta victus ratione habere oportet: nec
quantitatis ſolùm, ſed etiam qualitatis eduliorum ratio
habenda eſt. ſitque alimenti materia talis quæ & craſſefa-
ciat ac vires corroboret, quales ſunt ſorbitiones è tritico
ac lacte paratæ, non aquoſæ ac dilutæ, ſed probè compa-
ctæ,quæ pro occaſione etiam ex paſſo Cretico parentur.
Carnes verò eligendæ ſunt ſiccandi vi præditæ, velut a-
ues montanæ & ferarum animantium. Cæterùm vbi flu
xus ceſſauerit, à veloci deambulatione, à multis pectinum
ac lumborum frictionibus, ab acrium eſu, à calfacienti-
bus,à flatuoſis,& ab eis quæ vrinam prolectant,diu abſti-

A nendum eſt,& balneis rarò vtendum, neque venter mo-
uendus eſt, neq; ſpiritus retinēdus. hæc enim omnia ma-
lum reuocant. Partes autem ſuperiores ſenſim ac leniter
exerceantur, ac perfricentur inſeſſiones fiāt in aqua non
adeò frigida. E peſſis autem ſubdititiis elaboratiores ac
medicamentoſi vitentur. Verùm poſt inſeſſiones roſa-
ceum lana exceptum ſubdatur,& in ipſo curationis tem-
pore,ægrotæ bibant ea quæ ad ſanguinis per ſputum reie
ctionē retulimus. Faciunt & pæoniæ grana pallida quin-
decim aſſiduè pota. aut corallorum drachma vna è vi-
B no nigro. aut vinacea trita cum vino. aut leporis ſiue
hœdi coagulum erui magnitudine in poſca dilutum. aut
corticis loti arboris decoctum. Aliud Aſpaſiæ,ad mu-
lieres quæ ſinum pudendi valde humectum habent, vt
ex eo non concipiant: Gallas per octo dies aqua macera-
to,deinde lanam puram ac mollem in aqua illa ſiue cre-
more gallarum tingito,& non exprimito,ſed ſiccari ſini-
to,& lanam ita ſubdendam dato. Ex hoc mulier velut vir-
go reddetur. & hoc ſæpe repetat. Aliud. Semen ru-
micis acuti cum pauca aqua ſubigito. aut ſi viride fuerit,
C per ſe terito,& ſubdendum exhibeto, & fiet pudendum
velut virginis adſtrictum.

De vteri ſtrangulatione, Cap. LXVIII.

VTeri ſtrangulatio ab vtero quidem infernè oritur: ve
rùm ſupernæ partes,& principales præſertim,per cō-
ſenſum afficiuntur. nam ad cor per arterias, ad cerebrum
per ſpinæ membranas ac neruos,ad hepar per venas affe-
ctio tranſit,videtúrque vterus velut ad ſupernas partes a-
ſcendiſſe. Conſequitur affectas,accedente exacerbatione,
mentis languor,pigritia ad agendum, debilitas crurum,
D pallor faciei,triſtis aſpectus. Inſtante verò ſtrangulatione,
ſopor grauis ac profundus, mentis ac ſenſuum apprehen
ſio,cum vocis interceptione. Pulſus autem parui ac debi-
les fiunt,& aliquando penitus intercipiuntur. quibuſdam
autem neque reſpiratio ſenſibilis permanet. Aliquæ verò
aliis actionibus integris manētibus, magnam reſpiratio-
nem ex hac affectione habent. Et hinc manifeſtum eſt
quòd non circa cor & ſtomachum compreſſio,aut mor-
ſus,aut perfrigeratio, à partis aſcenſu fit, ſed circa partes
reſpirationis & pulmonem hoc contingit. Quapropter
E neque animi deliquium his vehemēs eſt, quum cor affe-
ctionis exors permanſerit. Neque enim fieri poteſt vt ani
mi deliquium citra cordis conſenſum ingruat. Cæterùm
affectionis differentiæ, pro cauſæ efficientis differentia
ac magnitudine ſunt. Et ſanè quidam experiri volētes an
aliqua adhuc ſuperſit reſpiratio, lanam carptam naribus
admouent,atque inde ex lanæ motu colligunt an aliqua
inſpiratio aut expiratio reſtet. Alii poculum aqua plenum
ad os ventris ponunt,& conſiderant an aliquo motu aqua
agitetur. Et profectò vtrique ignorant, aliquando ſubla-
F ta penitus oris ac narium reſpiratione, ſupereſſe adhuc
eam quæ in toto corpore ab arteriis perficitur. id quod e-
tiam in reptilibus venenatis contingere videmus. Hæc e-
nim per totam hyemem mortuis ſimillima in cauernis
latitant, per arterias tantùm totius corporis reſpirantia.
Sic etiam in vteri ſtrangulatione fieri poteſt, vt toto
corpore frigefacto, oris ac narium reſpiratio intercidat,
ſuperſit autem ea quæ ab arteriis fit. ſed & oris ac narium
reſpiratio adeò parua eſſe poteſt vt ſenſum lateat. Pro-
fundiſſimo itaque ſopore corripiuntur huiuſmodi mu-
G lieres,voce,ſenſu, ac motu interceptis. Stomachi etiam
dolore vexantur, & ſaliuam vomunt, ſi in ſtomacho aut
capite humiditas ſita eſt. Deinde verò exolutis cau-
ſis, corpus firmari incipit, & malæ rubeſcunt, & oculi
poſt multam grauitatem attolluntur. & vbi iam ma-
lum ægram relicturum eſt, humiditas quædam ex lo-
cis muliebribus excurrens tactu percipitur, & inteſtina
murmurant, & ipſe vterus paulatim laxatur. Atque ſic
exurgens ægra intellectum ac ſenſum recipit. Accidit
hæc affectio omni quidem tempore, ſed hyeme præci-
H puè ac autumno,iunioribus præſertim, ſalacibus ac ſteri-
libus,maximè ſi per medicamēta ſteriles fuerint. Oritur
autē vel vtero perfrigerato dum menſes prodeūt,vel pro-
pter abortū,vel ſāguinis eruptione ab vtero,ab aliquo re-
pētè ſuppreſſa. Atq; hic morbus vbi inuadere aſſueuerit,

comitialis modo diuturnus & per circuitum repetens ef
ficitur:& tutus quidem apparet, fingulis tamen acceffio-
nibus præceps periculum affert,vt nō eadem folùm die,
fed intra paucas horas interimat. Et pulfus quidem pri-
mùm denfiores fiunt & inordinatè mouentur,deinde e-
tiam penitus intercipiuntur, & exigua quædam humidi-
tas cutis fuperficiem irrorat. Similiter & refpiratio pri-
mùm obfcuratur,poftea penitus intercidit. Eft autem hic
morbus flatuofa perfrigeratio, non inflammatio, velut
Soranus putat. Semen enim in vtero paulatim coacerua-
tum,aut alia quædam materia infita ac putrefacta,perfri-
geratur, & ad cerebrum ac cor frigiditatem tranfmittit,
atque hæ partes principales frigefactæ relata accidentia
inferunt. Et ego fanè mulierem vidi in hunc morbum
collapfam,dum ab obftetrice laxantia ac odorata auxilia
adhiberentur,& pudendi finus digitis penitius confrica-
retur,tum ex auxiliorum admotorum caliditate, tum ex
digitorum contrectatione,fe contraxiffe cū dolore quo-
dam voluptate permixto: deinde excreto multo craffo
vifcofóque femine, protinus à moleftiis ac afflictionibus
liberatam effe. Neque mirum videri debet vel ex mini-
ma humorum mole tanta accidentia confequi. fi enim
pauciffima veneni quantitas,& tam exiguum virus repti-
lium per anguftiffimum foramen eiectum, mala longè
fæuiora inducit, non abfurdum dictu eft, femen corru-
ptum aut menftruum fanguinem fuppreffum ac deten-
tum talia inuehere accidentia.Sed & ex canum rabie fa-
cilè huius rei coniectura eft. tanta enim inde humorum
fit alteratio, vt fi eorum canum faliua folùm corpus hu-
manum contigerit,confeftim rabiem inducat. At verò
fcire operæpretium eft,hunc morbum non folùm ob vte
ri afcenfum fieri, vitiofo humore velut diximus in eo
collecto,fed fæpe etiam ex ventris repletione vtero affe-
ctionem tranfmitti: & aliquando hepatis aut fplenis cau-
fa,vafa ex quibus vterus dependet,retrahi.Quum ergo v-
terus ex feipfo laborat, pro feminis vel menftrui fangui-
nis coaceruati quantitate ac qualitate, alia aliàs acciden-
tia confequentur. Si enim caufa efficiens frigefaciendi
vires habuerit, ita vniuerfum corpus perfrigerabitur vt
refpirationis ac pulfuum fenfus penitus aboleatur.Si verò
humores affligentes craffi aut acres fuerint, conuulfio
fubfequetur, quemadmodum atræ bilis humores a-
nimi triftitia comitatur. At animi deliquia,exacerbatio-
num vehementia, & maxima perfrigeratio, & oris ven-
tris afflictio,inducit. Ægra itaque ceruice ac fcapulis ac-
cliuius collocetur, femoribus ac inguinibus decliuibus,
& in ipfis exacerbationibus extremæ partes deligen-
tur, & pedes ac crura fricentur. Naribus autem odo-
rata admoueantur, velut eft galbanum, aut caftoreum,
aut fagapenum, fingula ex aceto trita ac naribus illita.
aut acetum acerrimum, in quo pulegium, calaminthe,
thymus, origanum, conyza tenuis, & alia huiufmodi a-
cria decocta funt, calefactum naribus adhibeatur. Hæc
enim craffos vapores cerebri incidere & attenuare pof-
funt,ac fimul frigiditatem depellere, & infpirata thora-
cem ac pulmonem expurgant, & ftomachum corrobo-
rant. Excitentur etiam fternutationes caftoreo, pipe-
re,ftruthio, naribus per fpecillum admoto. Os autem
ægræ aperiatur, ac medius digitus ad vomitum proli-
ciendum intromittatur. Nares item caftoreo, bitu-
mine,galbano, fulphure fuffiantur, ac funiculo lucerna-
rio recens extincto, aut pennis vftis, aut foleis antiquis,
aut cæparum, aut alliorum corticibus, aut capillis ipfius
propriis exuftis, aut cornu caprino incenfo, aut pice ad
prunas liquefcente,cedriáque ac veratro, aut pane recèns
incenfo, & fimilibus. Quidam etiam matulam vrina-
riam inueteratam, & pannos fulphuratos incenfos nari-
bus admouent. Sinapi item tritum cum aceto, & ga-
gates lapis aqua tinctus & incenfus,ac oleo extinctus, na-
ribus adhibeatur. aut rutam viridem manibus contri-
tam fuffito. Vterum verò infernè per pudendum odo-
ratis fuffito,ftorace videlicet ac fandalis, & aloe ac fimi-
libus. Illinantur etiam intra pudendum ea quæ laxan-
di,calfaciendi,ac flatus diffoluendi vires habent, qualis
eft peffus enneapharmacus appellatus,& cæteri eiufmodi

A ad vteri duritias inferius defcripti, amaracino, gleucino,
irino,cyprino,aut capnifto oleo diluti: adiecta etiam ru-
tæ aut cumini portione. Atque hæc digitis excepta ob-
ftetrix vfque ad vteri os immittet, ac leniter ac diu con-
fricabit, vt hinc irritatus craffus humor qui in vtero hæ-
ret,prouocetur ac calefactus excernatur.In ipfum quoque
vterum per vterifuforium clyfterem, amaracinum aut
gleucinum aut foliatum vnguentum iniiciatur. Et in
fedem glandes indantur, ex ruta, cumino, nitro & mel-
B le cum aliquo ex relatis vnguentis & butyro præparatæ.
Eft & cucurbita primùm inguinibus ac femoribus, de-
inde vtrinque circa vmbilicum, cum plurima flamma
citra fcarificationem affigenda.Et fuper hæc omnia,mu-
lier magnis vociferationibus excitetur ac vocetur. Infef-
fiones quoque parentur in decoctis baccarum ac folio-
rum lauri, pulegii, calaminthes, marrubii, artemifiæ,
conyzæ, fabinæ, centaureæ, dictamni, fampfuchi, fœ-
nigræci, althææ, chamæmeli, ariftolochiæ, iridis, fer-
pylli. Infeffionum verò tempore, cerebri cura non re-
C linquatur, fed rofaceo & aceto caput irrigetur, & in ace-
to priùs ferpyllum, fpondylium, ruta, baccæ lauri, in-
terdum & caftoreum coquatur. & naribus prædicta o-
doramenta affiduè adhibeantur, præfertim caftoreum
cum aceto. Præcordia item fafciis vinciantur, & diften-
tis manibus os vteri comprimatur. at vbi exacerbatio
inftat, ægra ad vomitum cogatur: omnes enim vomitu
leuantur, fed præcipuè quæ cibo grauantur. Tertia verò
die cucurbitæ cum fcarificatione pectini ac lumbis affi-
gantur, deinde loci fcarificati fale confpergantur. Et v-
D bi ab huiufmodi auxiliis difcefferimus, ad caftorei po-
tionem tranfibimus, quod affiduè potum fæpe penitus
ab hoc morbo liberat. dandum eft quotidie drachmæ
pondere, aliquando cum aqua mulfa, aliquando cum ar-
temifiæ decocto: bituminis quoque fcrupulus vtiliter
ei admifcetur. Nec parum iifdem confert acetum fquil-
linum affiduè potum. atque hæc curatio in morbi ex-
acerbationibus adhibetur: vbi verò diuturnus factus
fuerit, plerunque à venæ fectione initium faciamus,
præfertim fi menftruæ purgationes fuerint detentæ.
E Deinde ad alui euacuationem progredimur, ac hiera
quidem ex colocynthide omnium efficaciffima eft: mu-
lieribus tamen & vteri affectionibus magis conuenit
hiera ex aloe picra, *hoc eft amara* appellata, quæ habet a-
loes drachmas centum, afari, croci, cinnamomi, mafti-
ches,fpicæ nardi,xylobalfami,fingulorum drachmas fex.
Hoc medicamentum aridum feruari debet. vfus verò
tempore ad integram alui ductionem, drachmas qua-
tuor ex eo cum aquæ mulfæ cyathis fex propinentur.
At fi partitam purgationem maluerimus,drach.duas tan-
F tùm ex tribus aquæ mulfæ cyathis exhibebimus. ita e-
nim ftomachum firmat,vires reparat,ac morbum depel-
lit. Neque poft adeptam fanitatem medicamenti vfus fta
tim deferendus eft,fed quantitas folùm paulatim immi-
nuenda. Peracta euacuatione,cucurbitæ inanes quidem,
fed cum plurima flamma affigendæ funt, & violenter
detrahendæ. Aliquando etiam fcarificatio fit,& fcarifica-
ti loci fale confperguntur: deinde cum cyprino cerato ad
cicatricem perducuntur. Deinde emplaftrum fiue epithe
ma emolliens pectini adhibeatur, quod è feminibus
G præparatur, fuprà inter fplenis auxilia defcriptum, pri-
mùm cum cerato dilutum,poftea cerato paulatim detra
cto,ipfum folum per fe imponatur, donec puftulæ velut
vari in cutis fuperficie excitentur: quæ poftquam empla-
ftro albo,aut alio quopiam ad ambufta deftinato fuerint
fanatæ,iam locus eft finapifmis & dropacifmis acopífque
appellatis,ex euphorbio,pyrethro, adarce ac pipere para-
tis. Multùm verò conferet ad medicamenta, etiam recta
viuendi ratio,per deambulationes matutinas,geftationéf
que in curru,vel naui,vel iumēto. A motu verò geftatio-
nis prodeft vociferatio,& lectio clara, modulata ac con-
H cinna: item vnctio, frictio, & exercitatio per congrua
interualla repetita. Balneum autem rarò, & nonnifi for
dis detergendæ gratia adhibeatur, & tamen bis aut ter
per totam curationem ad morbum expellendum ad-
mitti poteft. Poftremum verò confugium eft ad balnea,

naturalia,tum calida tum frigida. Recuperata tandem ſa nitate mulier non omnino negligatur,ſed præſeruationis gratia per certa interualla,ſuſpectis præſertim temporibus,inſeſſiones ſuprà relatæ adhibeantur, & ſaluiæ, pulegii,mercurialis,fœnigræci decoctis,loci eluantur.& peſſi calefacientes & emollientes poſt elotiones ſubdantur. Philoſophus verò inquit,Ad mulierem ex vteri ſtrangulatu collapſam,plurimis remediis fruſtra tentatis,duos ſtaminum glomos in oleum anethinum feruens coniecimus:& alterum probè expreſſum calidiſſimum loco adhibuimus,& antequam frigeſieret,alterum pro eo ſubiecimus,hócque viciſſim tandiu repetiuimus donec mulier citra dolorem exurgeret. Sed & ceratum ex araneis interdum vmbilico impoſuimus. Aliud ad vteri ſtrangulatus ac dolores: Teſtudinis terreſtris hepar tritum, in peſſo ſubdito.

Peſſi ad vteri ſtrangulationem idonei,
Cap. LXIX.

PEſſi ad ſtrangulatum vteri idonei tales ſunt: Adipis anſerini ſeſcuncem,maſtiches,adipis phaſiani, ſtyracis,ſingul.quadrantem,ceræ quadrantem,vnguenti nardini,ſpicæ nardi,croci,ſing.vnc.vnam. crocus cum vino odorato veteri teratur,ſitque vinum adſtrictionis omnis exors. Alius. Ceræ ſeſcũcem,ammoniaci,maſtiches, ſing.vnciam vnam,opobalſami,olei irini, ſing. quadrantem. Alius. Styracis ſextantem, ceræ albæ dodrantẽ, caſiæ,ſpicæ nardi,amomi,croci,maſtiches, ſing. drach.1. adipis porcini,terebinthinæ, ſing. ſeſcuncem , thuris ſeſquiunciam,adipis anſeris & phaſiani,ſing. quadrantem, opobalſami,olei liliorum,amaracini,cyprini, nardini, irini,ſing.vnc.1. Quòd ſi validiorem facere malueris,cardamomi drachm.quatuor adiice,& ſeminis rutæ tantundem.Oportet autem,aeris conſtitutionis reſpectu, ea quæ calefaciunt detrahere vel addere.

Vnctiones ad vteri ſuffocationem, Philagrii,
Cap. LXX.

VNctiones poſt balnea præſeruationis gratia tales adhibeantur: Olei dulcis lib. vnam , ſeminis viticis, rutæ, contuſorum ſingul. quadrantem , caſiæ tritæ quadrantem.omnia ſimul miſceto,& ſub canis æſtu per dies quadraginta inſolato. Quòd ſi pro temporis anni, aut regionis,aut temperaturæ calidioris,ſiue frigidioris ratione,vnctionis vim intendere vel minuere volueris, addito ac detrahito ex medicamentis quantum ex re eſſe iudicaueris:aut ſi vnctio præparata non fuerit,irino vnguẽto rutam,aut caſiam, aut amomum , aut quicquam ex iis quæ ſuprà dicta ſunt admiſceto , ac vtitor. poſſunt & citra balneum hæ vnctiones pectini ac lumbis illini.Efficaciores autem euadent, ſi adarcen vſtum vel crudum, aut pyrethrum,aut piper tritum,aut oleum laurinum, aut cicinum,& reliqua eiuſmodi addideris , ita vt vnctio craſſior fiat. Alia vnctio ad eandem vteri ſtrangulationem: Terebinthinæ,olei laurini,ſing.ſeſcuncem,olei irini,anethini,ſing.lib. vnam, ſeminis cannabis, adarcæ, ſing. ſextantem,piperis,ſaluiæ,calaminthæ,ſing. vnciam vnam. pyrethri ſextãtẽ, nigellæ,caſiæ,ſing.vnc.1.A rida tenuiſſimè trita liquabilibus liquatis admiſceto , vnito, ac adſeruato.vſus autem tẽpore aliquo oleo calido diluito,pectinique ac lumbis illinito. Suffumigium vteri: Stercoris canini albi & ſabinæ æquales portiones ſuffito , & ſi tortiones ſucceſſerint , morbi vexationes quieſcent.

Varia auxilia ad vteri ſtrangulationem,
Philagrii, Cap. LXXI.

MVlieres ad vteri ſtrangulatum procliues, Dioſpoliti co pharmaco aſſiduè vti debent, & eo quod ex tribus piperis generibus conſtat, & quod ex calamintha appellationem habet.Singulis autem admiſcenda ſunt quæ ſemen minuunt ac abolent,qualia ſunt viticis,rutæ, cannabis ſemina , nymphææ radix , ac reliqua huiuſmodi quæ in venereorum tractatu retulimus.caſtorei quoque drach.vnam aſſiduè potent, modico aniſo adiecto.At verò ſi prægnantibus reſpiratio intercepta fuerit,foris quidem ad corporis temperiem emendandam, auxilia adhibenda ſunt:verùm potiones , & quæ in vterum funduntur aut ſubduntur,penitus vitare oportet, ſicut etiam cly-

A ſteres & ſanguinis miſſionem . ex omnibus enim his abortus periculum imminet.Cæterùm meminiſſe oportet, vt eis quæ neque contractionem , neque declinationem vteri patiuntur,pro humiditatis aut ſiccitatis ratione medicamenta idonea exhibeantur,& validiora:ſicut eis quæ rarum ac molle corpus habent,imbecilliora:& rurſus oppoſitis,fortiora:itidémque iunioribus,ſimpliciora: ætate prouectioribus,efficaciora.& his quidem quæ totius corporis diſtentionem à flatu ventoſo percipiunt , flatus leuantia exhibenda ſunt: quæ verò grauitatem perceptant,
B incidentia ac attenuãtia : eis autem quæ humorum acrimonia vexantur , laxantia ac pinguia. At ſi declinatio, aut contractio,aut inflammatio circa vterum fuerit , omnia imbecilliora offerantur : fortiora enim morbum exacerbant,& ſeminis excretionem prohibent : & contrà quæ pro curandi corporis ratione moderata ſunt , tum ipſi affectioni medentur , tum ſeminis excretionem adiuuant.

De ſeminis fluxu , Sorani, Cap. LXXII.

MVlieres non aliter quã viri è ſeminis fluxu laborant.
C Eſt autem hæc affectio,ſeminis citra concitationem ac tenſionem veneream profluuium , ad quod vteri laxatio ac debilitas,& totius corporis tabefactio conſequitur. A toto enim corpore materia paulatim ad vterũ cõfluit, atque iſtic modicè velut in oculis lacryma mutatur.& ſæpe contingit vt affectio hæc diuturna fiat . Quaproter recentem adhuc reprimere ac ſedare conabimur per ea quæ ſenſim adſtringunt,velut eſt roſa,myrtus,rubus,lentiſcus,& huiuſmodi . Pectini que ac inguinibus acaciam, hypocyſthidẽ , & ſimilia cum vino auſtero imponemus.
D Cerata item ac cataplaſmata è palmulis,malis coroneis,ac myrti baccis adhibebimus. Laminam quoque plumbeam latam ac tenuem lumbis alligare oportet , & ſtratũ non ſit delicatum,ſed potius aſperum. Vomitus à ieiunis quidem fiat,à cibo tamen admitti quoque poteſt. Præterea partes ſupernæ exerceantur ac diu confricentur . & cauendum ne affectæ partes inungantur aut calefiant. In potu detur ſolani radix arefacta,aut viticis, aut rutæ, aut cannabis ſemen ex aqua,ſingula drachmæ pondere. Cibi vitandi ſunt exoluti ac ſorbiles, & ad ſeminis genera-
E tionem ac venerem excitandum idonei. Veſcatur autem ſolidioribus eduliis, & auiculis aſſatis vtatur , ac vinum ſuluum bibat . & omnia vitet quæ ad venerem irritare poſſunt,ita vt neque picturas , neque ſigna formoſa ſpectet,neque de concubitu verba faciat : ſed tetrica viuendi ratione,lectionibúſque ac colloquiis ſeueris vtatur. Perſeuerante verò affectione, exercitia , ſudorum prolectationes,frictiones & frigida balnea adhibeantur, & roſaceum aſſiduè pectini ac lumbis illinatur . Si verò aliquando ob acriorem conſtitutionem ac qualitatem irri-
F tans,ac quodammodo mordens ſenſum,ſemen ipſis prodit,contrariis cibis ac potibus vtatur, balneis item ac lactis potu,& fructibus,& aquæ potu,ac ſimilibus.Transferantur etiam huc quæ ad ſeminis profluuium in viris, & ad ſeminis in ſomno effuſionem ſuprà relata ſunt.

De vteri debilitate, Sorani, Cap. LXXIII.

QVemadmodum aliæ corporis partes, ita etiam vterus aliquando debilitatur.Conſequitur ad hanc affectionem faſtidium veneris, flatus ventoſi excernuntur, menſes exuberant,& ſingulis menſibus bis aut ter inor-
G dinatè deferuntur, nigri & aquoſi.Neque ſemen viri iniectum diutius detinetur ſed à concubitu defluit,aliquibus ſtatim,quibuſdam poſt aliquos dies . Quædam abortum faciunt,aliquæ non abortientes gracilem ac imbecillem fœtum generant . Menſtruorum verò tempore, pectinis, lumborum ac crurum grauitas adeſt , & ſtomachus malè habet,& hinc vaporibus ad caput eleuatis aliquando deliria ſuccedũt, ſimiléſque ſunt harum vexationes eis quæ ab vtero ſtrangulantur . quandoque etiam velut atra bile perciti deſipiunt, ac furore aguntur. Oritur hoc malũ
H ex aſſiduo partu ac vteri diſtentione, præſertim ſi fœtus inſignis fuerit magnitudinis. Curatio ea facienda eſt, per ea quæ firmandi ac debiles partes corroborandi vires habent.Inſeſſiones itaque adſtringentes ad tactum tepidæ,& vteri elotiones conueniunt.& roſaceum oleum

tepidum,aut narcissinum, aut melinum, aut susinum, & huiusmodi,pectini ac lumbis illinatur.Et mulier per congruos motus assiduè exerceatur, & alimētis vtatur paucis quidem, sed quæ cum leui quadam adstrictione, carnis copiam generant. Vinum autem fuluum adstringens parcissime potet.est enim sitis huic affectioni commoda. Omnem verò lactis esum,& obsonia è caseo parata vitare oportet.vniuersas item purgationes atque alui ductiones recusare.

De furore vterino, Eiusdem, Cap. LXXIIII.

FVror vterinus est vteri intemperies, ad affectionis consensum cerebrum trahens,ad quam rabiosum delirium consequitur. Differt ab vteri strangulatione, primùm causa. neque enim hic vterus sursum tractus principalem aliquam partem ad affectionis consensum ducit, aut compressione,aut morsu, aut vapore: sed eodem loco permanens per medullam spinalem aut alias sibi insertas propagines, vitiosam qualitatem (quancunque tandem)ad cerebrum mittit. Deinde etiam signis ab vteri strangulatione differt. Ægrotæ enim minimè in hac sicut in illa affectione mutæ ac sine sensu decumbunt,sed potius garrulæ,iracundæ ac inquietæ fiunt. Differt etiam à furore non per consensum,sed primariò cerebrum impetente.harum enim amentia tota in venere versatur,& nihil aliud imaginantur aut loquuntur quàm de coitu,pruriénsque pudendum habent, eiúsque attactu mirum in modum delectantur. Accidit hæc affectio temperatura calidis,ætate vigentibus,virginibúsque ac castitatem seruantibus,& quæ optimis eduliis vescuntur, & in deliciis ac animi voluptate versantur, præcipuè si aliàs libidini ac veneri assuetæ fuerint. Nihil enim aliud est hæc affectio quàm ardor & feruor vteri ad cerebrum & totum corpus distributus. Proinde quæ suprà ad calidam vteri intemperiem relata sunt vtero adhibenda, huc transferantur. Irrigationes autem capitis, & alia auxilia furori congrua, Sermone sexto retulimus. Peculiariter autem huc facit pastillus Trigonus,cum æquis portionibus crocomagmatis ac cypheos aromatici. Facit & hydrorosati potus.& hoc medicamentum: Smyrnii, croci, spicæ nardi,sing. vnciam vnam,excipe diacodio aut hydrorosato, & drach. duarū pondus ieiunis exhibe cum coriādri decocto. quòd si ob corrupti seminis redundantiam affectio contigerit,nitrum & cardamomum cerato excipito, ac pudendis subdito. saliuæ enim simile quid elicitur,& affectio sedatur. Ruta verò cum castoreo in myrteo cerato supposita,genituram siue semen contrahit, & furorem mitigat. Sed & diacodium aceto aut solani succo admixto subditum ardorem extinguit.

De vteri resolutione, Eiusdem, Cap. LXXV.

VTerus sæpe etiam ob alias causas, sed maximè propter frequentes abortus resoluitur. Consequitur veneris odium,oris vteri frigefactio, eiusdémque plenus, pinguis & velut infartus habitus, ceruicis item laxitas ac stupiditas. sæpe etiam menses supprimuntur, aut ægrè prodeunt. In congressu viri vel nihil omnino seminis in vterum immittitur,vel iniectum velut ex inanimato loco statim effluit. aliquando etiam vrina & stercus importunè prodit. Curatio autem similis est ei quàm de menstruorum stillicidio diximus.Facit & assiduus castorei potus, & pessorum calefacientium, elotionúmque ac vnctionum adhibitio.

De vteri prolapsu, Eiusdem, Cap. LXXVI.

PRolabi vterum dicimus,quum ita euertitur vt foras promineat. neque enim totus à suis appendicibus exolutus,velut imperiti putant,excidit. nam si ita procideret,restitui non posset.Quod autem procidit,struthiocameli ouo simile est,iuxta maioris ac minoris differentiam, prout violenta euersio contigit. Sunt autem prolapsus causæ multæ. Ab alto enim delapsa mulier & in coxas delata,diruptis pelliculis ac ligamētis quæ vterū continēt ac vicinis partibus cōnectunt, hoc malo corripitur. corripitur & ob violentam secundæ extractionem, quod

A præcipuè in abortibus contingit. Præterea inartificiosa fœtus extractio,aut nimia spiritus detentio,aut immensi oneris eleuatio,aut plaga, vteri prolapsum inducit. Sæpe etiam ob humoris plurimi ac lenti defluxum, & ob partuum frequentiam, appendices ex quibus vterus dependet,laxantur ac soluuntur.Quin & ob vehementes animi affectus,velut si liberorum amissio,aut hostium incursus nuntietur, aut ob periculosam nauigationem, aut eiusmodi quandam causam,mulieres toto corpore exolui solent,ita vt vterus simul prolabatur. Aliquando etiam ci-
B tra vllam eiusmodi causam partes debilitantur, vt propter pellicularum ac musculorum vterum sustinentium resolutionem,hæc affectio contingat,quod inclinata ætate maximè fieri solet. In principio itaque plurimus sanguis erumpit,deinde consequitur dolor præcordiorum, lumborum,imi ventris,ac pudendorum,& periculum est ne perfrigeratis locis conuulsio inferatur. Vbi verò temporis progressu affectio inualescit,& loci callosi facti fuerint,neque conuulsionis periculum imminet, neque dolor infestat. Quum ergo adhuc recens est affectio,conari
C oportet vt vulua ipsa contrahatur. In principio enim facile dirigitur, & rectè locata permanet, præcipuè in vigoris ætate. nam in ætate prouectioribus contrahitur quidem, sed ex leui occasione rursus prolabitur. Si itaque durum stercus in recto intestino esse suspicaberis, per clysterem euacuabis.Similitérque si in vesica lotium collectum fuerit,per fistulam vesicæ adaptatam euocabis. Contingit enim plerunque vt illarum superfluitatum detentione, vterus inter vtrunque,rectum inquam intestinum ac vesicam situs,comprimatur ac coarctetur, & impediatur ne
D repelli,& ad proprium situm reduci possit. His autem peractis ægram supinam collocabimus, coxis altioribus, reflexis poplitibus,ac cruribus disparatis. Deinde prolapsam vteri partem oleo tepido,aut butyro,vel betæ, maluæ,althææ,fœnigræci, seminis lini, aut similium decocto fouebimus: & lanam conuolutam figura ac crassitudine muliebri pudendo correspondentem accipiemus, eámq; linteolo inuoluemus,& acaciæ aut hypocysthidis succo vino diluto intingemus, ac vtero apponemus,& citra violentiam totum quod prolapsum est reprimemus,
E donec tota moles intra sinum recipiatur. Postea lanam in pudendum subdemus,& alium lanæ hapsum vino adstringente imbutum superponemus, atque totum pectinem spongiis ex posca expressis integemus, & mulierem reclinabimus crura extensa ac coaptata habentem, ita vt alterum alteri incumbat. tutius tamen fuerit per fasciam ad genua vsque constringere. Aliqui vterum recèns prolapsum cucurbitæ domesticæ ac betæ decocto,cum vrina graueolenti, aut acri aceto, aut re aliqua fœtida proluunt. At verò si prolapsus vterus, temporis progressu in-
F tumuerit,plurimóque humore refertus fuerit,vt præ tumore reduci non possit, betarum decocto ipsum rigamus,deinde acetum affundimus, & salem tenuissimum inspergimus, & postea sedato tumore, eodem decocto perfusum retrudimus. deinde cucurbitas vmbilico & vtrique lateri cum plurima flamma affigimus, & odorata assiduè naribus admouemus. Tertia verò die lana adhuc intra pudendi sinum existente,mulier in vino nigro austero aliquatenus tepefacto, aut in myrti, lentisci, rubi, ac malicorii decocto insideat.Et post insessionem rursus su-
G pina coxis altioribus locetur,& sublata ex pudendo priore lana, alia rursus eodem medicamento imbuta subdatur.Cataplasmata verò forinsecus imponantur ad imum ventrem, ex palmulis,polenta, lenticula ac malicorio, cum aceto mulso. atque hæc rursus tertia die fiant, vsque ad perfectam curationem. Porrò vteri crebrò prolabentes posca abluantur, in eadémque mulier diutius insideat. deinde omnia relata fiant. Sæpe verò ob locorum sensus subtilitatem,reiecto aceto terram nigram quam in lentibus reperimus aqua diluimus, & ex ea partem affe-
H ctam plurimùm fouemus,ac postea eadem medendi forma vtimur. At verò si vterus ob humorum lentorem difficulter repellitur,vini fæcem vstam, aut nitrum lixiuio permixtū obluimus, & cum decocto aliquo adstringente, aut cum prædicta terra aqua diluta fouemus;

deinde plumbi cremorem oleo myrteo aut melino admixto, parti prolapsæ illinemus ac in sinum pudendi retrudemus. Loci insuper interni, ægra vndiquaque circũtecta, rebus fœtidis suffiantur. naribus autem odoratissima quæque admoueantur: & cibi boni succi, & vina odorata tenuia offerantur. Ferunt torpedinis corium recẽs detractum, parti prolapsæ obuolutum, ipsam repellere. atque idem posse pastinacæ marinæ aculeum cum hyoscyami succo illitum. Illud autem obseruandum est ne aluus nimiùm subducatur. exoluuntur enim laxantúrque vicinæ partes, & vterus recidit. Si verò pars prolapsa temporis progressu per negligentiam computruerit, & ex assidua vrinæ irrigatione & adhærentibus sordibus exulcerata fuerit, auferatur citra vllius periculi formidinem. Narrant enim totum vterum putrefactum aliquando ablatum esse, & mulierem nihilominus superuixisse.

De reclinatione, auersione ac recursu vteri, Aspasiæ, Cap. LXXVII.

SVppressis mensibus necesse est venas & arterias ad vterum tendentes repleri. Nam sanguis vsque ad vasorum oscula accurrit quidem, verùm intra vterum prodire non potest, aut eo quòd nimia crassitudine osculis impingitur, & grumosus fit: aut quòd ipsa oscula clausa sunt, & transitum impediunt, ita vt venæ humore refertæ extendantur, & vicinos vteri appendices humectent, quorũ extensione vterus retrahitur. Si itaque ex vtraque parte æqualis retractio fiat, reclinatio, aut reuulsio siue recursus vteri æqualis contingit: si verò in alteram partem maior retractio fiat, alterum è visceribus his in causa est, splen videlicet aut hepar, quorum venæ superfluo sanguine extentæ à suis partibus vterum retrahunt: hepaticæ venæ è dextris, splenicæ è sinistris, prout alteræ magis fuerint repletæ. In vtram verò partem vterus declinauerit, digitorum admotione, & signis insequentibus cognoscemus. Si enim in obliquum declinauerit, propinqui femoris distentio, dolor, perfrigeratio, impedimentum, & torpor indicio erit. aliquando verò etiam eiusdem arefactio, & ad innitendum ac ambulandum impotentia consequitur. Si verò retrò aut infrà inclinat, torpor ac difficilis vtriusque cruris motus sequitur. sæpe etiam motus penitus intercipitur, & ingens vexat dolor. Aluus etiam supprimitur, neque clysterem admittit, nisi genibus innitatur ægra. Flatus item retinentur, & dolores inter sedendũ acuuntur, præsertim si versus anum reclinatio contigerit. At si ad pubem vergit, imus venter ac pecten extenditur, & dolores ibidem percipiuntur, aliquando etiam vrina supprimitur. Quomodocũque igitur vterus retractus ac inclinatus fuerit, eodem modo velut inflammationes in exacerbationibus curare oportet. In remissionibus autem & declinationibus, magis emollientibus vtendum est: perseuerante verò affectione, eis quæ ex alto attrahere, & corporis habitum mutare possunt. At verò auersionem versus anum ita curabimus: Primùm obstetrici imperabimus, vt digito in anum immisso vterum propellat. deinde glandem ano subdat quatuor digitorum longitudine, ex galbano & cera paratam, cuius extremitati filum extractionis gratia sit annexum. Aut castoreum aqua dilutum & lana exceptum similiter subdatur: aut bitumen aridum, aut pix liquida. Postridie verò irinum aut susinum oleum tepidum, in vterum & intestina infundatur. Et loci aromatum, aut marrubii, aut conyzæ decocto foueantur, & ex eodem vterus eluatur. postea ceratum rosaceum adhibeatur. Si verò in obliquũ retractio inclinat, primùm eadem fomẽta adhibeantur: deinde obstetrix specillo cum digito subimmisso, vteri collum dirigat. ægra verò in contrarium parti affectæ latus, aut supina, decumbat. Pessis insuper mollientibus aperientibúsque vtemur, & ex prædictis oleis aliquod infundemus, & pectini lanam vino & rosaceo imbutam, aut succum seminis lini cerato exceptum imponemus. Et castoreum cum aniso, aut cumino, aut nigella, aut pæoniæ radice, aut smyrnii, aut dauci semine, aut aristolochia, aut gentiana, aut helenio, ex aceto mulso propinabimus. Eadem etiam repentinos vteri dolores faciunt, non singula solùm per se, sed etiam simul coniuncta. Mulier autẽ accli

A ui capite decumbat, & si compositus rectè vterus rursus retrahatur, fœtida statim naribus admoueãtur, & sternutationes prouocentur. & si vrina supprimatur, fistula vesicæ ad hoc destinata proliciatur. & si ab his exacerbatio fuerit exoluta, quiescendum est. Cæterùm pro afflictionis magnitudine, si ægram adolescentem & sanguineam nacti fuerimus, considerabimus an cubiti vena sit secãda. deinde menses prouocantia propinabimus, & pessis mitioribus vtemur.

De vteri inflatione, Cap. LXXVIII.

B VTerus aliquando ex partu perfrigeratus flatu impletur, osculo ipsius concluso, aut grumo sanguinis in ipso impacto. Flatus autem ipse quandoque in vteri cauitate concluditur, quandoque in corporis ipsius vteri angustiis continetur. Consequitur pectinis ac imi ventris tumor, velut in hydrope tympanite, cum dolore pungitiuo, perpungente vsque ad septum transuersum & stomachum, & nihilominus vtrinque in lateribus extento, & sæpe ad alterum, sæpe ad vtrunque inguen se extendente. Vmbilicum item lumbósque ac pectinẽ idem infestat, C & caput quoque per consensum afficit. quandoque verò flatus per muliebre pudendum erumpit, vt ægrè id percipiant. Si itaque flatus in vteri cauitate fuerit conclusus, strepitus ac sonitus quidam in corporis flexu auditur, qualis in intestinis contingit quæ torminibus vexantur. & ad digitorum pulsationem sonus tympani redditur. Si verò intra vteri angustias continetur, dolores vehementiores ac curatu difficiliores infestant. Huiusmodi autem affectiones fame, ac olei dulcis calidi irrigatione, in quo ruta & anethum decocta sunt, curantur. Et nisi ætas, D regio, & anni tempus obstiterint, vena secetur. Insessionésque in rutæ, pulegii, calaminthes, marrubii, thymi, artemisiæ, althææ, ac caricarum decoctis fiãt. & corpus per hierã Rufi & Archigenis ex colocynthide euacuetur. In exacerbationibus autem vulua his colluatur quæ laxandi ac flatus discutiendi vires habent, quale est oleum gleucinum, & pessus eiusdem facultatis plurimo oleo dilutus, & per vterisusorium clysterem immissus. Cataplasmata etiam leuia ex caricis, hyssopo, ruta ac nitro imponantur. At verò si flatus ob impactos grumos fuerit conclusus, E postquam ægra in aliqua ex relatis insessionibus diutius consedit, obstetrix digitum illitum in pudendi sinum immittat, & grumum sensim dissoluat, ac educat. Perseuerante verò inflatione, in exacerbatione efficaciora adhibeantur, interpositóque temporis spatio, illitionibus calidioribus, crurúmque ac affectorum locorum frictionibus vtemur. Et lumbis ac pectini dropacem adhibebimus. aut rubefactorium è sinapi & caricis. aut farinam ordeaceam cum caricis, ruta, hyssopo, & melle coctam. aut epithema ex seminibus, aut ex baccis lauri. aut polyar F chium cerato cyprino exceptum, aut postea etiam per se solum. Pessi quoque eiusdem facultatis subdantur, ex terebinthina, galbano, iride, ruta, & œsypo. & qui ex pulegii, nitri, mellis, fellis taurini, æquis portionibus parantur. Maximè autem conuenit hic: Caricarum pinguium probè contusarum vt granula non percipiãtur drachmã vnam, cumini drachmas duas, spumæ nitri albæ drach. vnam. Verùm ad acrimoniam obtundendã, pessum hunc in lac prius immergere oportet. Cucurbitæ quoque affigantur, & violenter detrahantur. aliquando etiam scarifi- G catio fiat. Vtẽdúmque est omnibus quæ ex alto attrahere materiam possunt, & balnearum naturaliũ aquis primùm calidis, deinde frigidis vt corpus ad tolerandam frigiditatem sensim alliciatur, & affectæ partes paulatim firmentur. Alimenta quoque attenuantia ac flatus discutientia exhibeantur. & medicamentũ diospoliticum, ac ex calamintha constans aliquando exhibeatur. At verò auxilia amplius medicata, & aromatum suffitus, tanquam capiti noxios reprobamus. sed & epithemata astringentia, qualia sunt quæ ex palmulis ac malis cotoneis parantur, & si- H milia, ad hanc affectionem inepta sunt.

De vteri hydrope, Cap. LXXIX.

QVVM mẽses longo tẽpore fuerint suppressi, & imprægnatio impedita, sæpe humoris copia in vterum confluit, & aliquando corpuscula quædam vesicæ fellis

fimillima in ipfo generantur,in quibus humor colligitur. Sequitur affectionem hanc tumor circa imum ventrem amplus,laxus,flatuofus,& murmura velut in inteftinis,in ambulando grauitas,& fpirandi difficultas,alui recremen ta graueolentia funt, & menfes ac conceptus impediuntur,& quæ prodeunt nullo ordine feruato deferuntur. Vbi verò violẽter excernuntur, ruptis aliquãdo paruis illis corpufculis,quæ veficis fimilia diximus,vifcofa quædam ac aquofa erumpunt.In quibus itaque humorem in vtero collectum ex propriis fignis cognoueris, decubitu quieto,mox vomitu ac validis elotionibus vtendum eft.Proinde corticis radicis tithymali myrtei ficci drach. duas per fe vel cum radicis panaceæ obolo propinabis. & in vterum infundes quæ mucofos humores attrahunt,qualia funt,grani cnidii grana decem cum oleo irino & modico melle. aut veratri nigri drachmas duas, cum irino aut cyprino aut narciffino oleo,cum modico melle per vterifuforium clyfterem infundito. Verùm ante has elotiones cardamomum cum fale, aceto mulfo, thymo, pulegio,calamintha,aut fimili quopiam bibẽdum dabimus: deinde humorum copia per aluum excreta,prædictæ elotiones infundantur.Aut peffi eiufdem facultatis fubdantur.& poftea finus pudendi aqua marina proluatur, primùm fola,deinde addito aceto, & aliquo ex prædictis in ipfa cocto.Elotione peracta ac locis probè deterfis,puden do ac femoribus oleum cyprinum illinatur. Medicamenta verò iifdem cõuenientia hæc funt:Pulegii drach. vnam,cum modico pipere,aut gentianæ vel origani drachmas duas cum femine dauci vel fmyrnii, cum vino mulfo aut aqua mulfa in potu dentur.Salis prætetea communis loco alimentis infpergatur hoc: Hyffopi trientem,pulegii quadrantem, origani, cumini, fingulorum fextantem,feminis ammii,fpicæ nardi,fing.vnc.vnam,fa lis tofti quadrantem. trita mifce ac vtere.Sed & pudendi finus refina, myrrha, & amomo fuffiatur. Peffis autem huiufmodi vtendum eft: Nitri,colocynthidis,fing.quadrantem. melle excipe, & peffum inde paratum oleo cyprino tinctum fubde. Alius. Cumini & nitri æquales portiones melle excipe. poteft & violæ albæ femen addi. Alius. Colocynthidis quadrantem, falis vnciã vnam,pinguium caricarum carne excipe,vt fit iuglandis magnitudo,& inde peffum paratum fubde.humorem enim fœtidum attrahit,ac mirificè prodeft. Idem fedi inditus ftercoris & humorum ac flatuum copiam elicit,& vterum leuat. Alius. Comæ abfinthii, ammoniaci thymiamatis,fing.drachmam vnam,æris vfti,nitri,fing. drach.tres,melle excepta fubdito. Hoc autem placidiffimè & citra omnem dolorem attrahit:Cicutæ femen, ariftolochiam,cuminum,falem, carne caricarum excipe, & fubde. Cæterùm ad aquæ receptacula,eas videlicet ve ficas quas in vtero generari diximus, fomentis vtemur ex aromatibus quæ menfes eliciunt, & peffis fanguinem trahentibus.Ex quorum numero hic eft:Cneori,quod eft grani cnidii radix,aut illo non præfente,chamelææ,elaterii,cafiæ,fing.drach.quatuor,aluminis fciffi,mifyos,fandarachæ,myrrhæ,cofti,croci,fingulorũ drach.tres, melle excipito,atque aluo pridie euacuata per clyfterẽ, peffum inde paratum fubdito, integrámque diem ac noctem finito. fi femel parum eduxerit, rurfus fubdito: fi verò mordacitatẽ induxerit, centaurii decocto tepido finus pudendi foueatur ac eluatur. & mitigandi gratia peffus mollitorius fubdatur. aut cicutæ femen cum ariftolochia, cumino, fale ac caricis (velut paulo antè diximus) fubiiciatur. Mitiffimum verò omnium ad huiufmodi pelliceas & aqua refertas veficas,eft mercurialis mafculæ femẽ cum modica myrrha,fale ac melle, lana exceptum, & multis diebus fubditum. Poft harum autem eductionem,exercitiis, fudoris prouocatione, & validis totius corporis, & præcipuè imi ventris frictionibus vtendum eft.

De mola vteri, Cap. LXXX.

QVÆ mola appellatur,tumor eft vteri induratus,aliquando prægreffa inflammatione fuccedens, aliquando poft locale vlcus, cui caro fuperexcreuit. à motus autem difficultate & grauitate,molæ nomen accepit.

A Confequitur hunc tumorem detractio partium fuperincumbentium,gracilitas,coloris vitiatio & appetitus proftratus. Et primùm fanè conceptus fufpicionem de fe præbet. nam & menfes fupprimũtur,& mammæ intumẽfcunt,& ftomachus fubuertitur,& lumbi grauantur,ventérque attollitur.Verùm temporis progreffu difcernitur. molam enim dolor pũctionis fenfum inferens fubfequitur,nec in ea motus vllus, velut in vtero,conceptu percipitur. Quin & poftea toto corpore imminuto, ac ventre ampliato,hydropis imaginem præfefert. difcernitur tamen ab illo per tumoris duritiam, & quòd tumor hic ad B digitorum appreffionem ac pulfationem non cedit, neque tympani fonum velut in hydrope edit. & quòd neq; ad manus contactum vlla fluctuatio percipitur: aliquando tamen temporis progreffu hepar perfrigeratur, & hydrops fuperuenit.Quidam verò tradunt in quibufdã mulieribus carunculas ad iuglandis nucis magnitudinem per pudendum excretas effe,aliquando fingulis mẽfibus, aliquando bimeftres aut trimeftres. Hanc affectionem alii velut incurabilem penitus reliquerunt. alii incipien- C tem tantùm,curari poffe confidunt:negligenda tamen nõ eft,fed omnia quæ conuenire videbuntur facienda. Cataplafmata igitur laxandi viribus prædita, fomenta, elotiones mitigatorias, peffos mollitorios ad duritias infrà defcriptos,infeffiones eiufdem facultatis, & cerata ex althæa & oleo cyprino parata adhibebimus.& malagma ex fuccis,& quod Mnafeæ infcribitur imponemus. Deinde cucurbitas cum fcarificatione apponemus, & alimenta boni fucci offeremus. atque hæc quidem in ipfis exacerbationibus adhibere oportet. In interuallis autem corpus D reficiendum eft per ea quæ id præftant, geftationem videlicet,deambulationem,balnea, & cibos conuenientes, ac vini potum.Partibus item affectis dropaces adhibebimus,& nitro ac fale infperfis eafdem infolabimus. & per medicamentum ex finapi ac caricis rubificabimus. Epithematis infuper mollitoriis ex feminibus,ex baccis lauri,& polyarchio,ac fimilibus vtemur. Suffitum etiam va poris aquæ marinæ aut muriæ adhibebimus,aut decocti foliorum ac baccarum lauri, pulegii, thymi, hyffopi,faluiæ,marrubii,artemifiæ,centaureæ,dictamni,fcordii,po E lii. Olla autem operculo perforato arundine inferta fellæ fupponatur, atque inde per arundinem vapor intra pudendum recipiatur.Peffi item fubdantur ex œfypo, buty ro,adipe anferino,medulla,aut cerebro ceruino,melle,caricis pinguibus,vuis paffis,cum oleo antiquo cyprino, irino,fampfuchino,amaracino,fufino. Perfeuerante verò malo, acrium eduliorum efus affumatur, & innatationes aquarum calidarum, & aquæ marinæ. & ab acceptis raphanis vomendum. Peffos tamen & infeffiones a- F criores vitare oportet,ne loci ex affiduo eorum vfu exulcerentur. His autem tranfactis fæpe plurima atri ac grumofi fanguinis copia repentè excernitur, & affectio diffoluitur.Philofophus verò,Detẽtis,inquit,vxoris ami ci cuiufdam menfibus, arbitrabar primùm ipfam concepiffe.poftea aucto amplius tumore,hydropem fufpectum habui, quia totum corpus ac pedes tumefcere videbam. At vbi tandem id affectionis genus effe deprehendi, quod alii laterem,alii molam vocant, rutam & anethum in vino veteri fuluo odorato coxi, & abiectis herbis, vinum calidum bibendum dedi, & ferme aquæ loco ex- G hibui,ftatimque mulier excreta fanguinis copia falutem adepta eft.

De tumore vteri laxo, Sorani, Cap. LXXXI.

VTeri tumor laxus, pallidus ac albus eft, ad tactum mollis & digitorum compreffioni cedens,féque rur fus paulatim attollens, & cutis ventris manu apprehenfa facilè attrahitur. Loci itaque oleo communi calido aut irino,aut cyprino rigentur, & peffi fubdantur, ac reliqua auxilia adhibeantur quæ fuprà de vteri inflatione H retulimus.

De fatyriafi, Eiufdem, Cap. LXXXII.

MVlieribus quoque fatyriafis & tentigo accidit,quãlem viris fieri fuprà retulimus. Cõfequitur ad hãc, pudendorum ingens pruritus cum dolore, ita vt mulier

locis assiduè manus admoueat atque ideo intolerabili veneris desiderio contabescit, & salsi humoris effluentis acrimoniam ac mordacitatem percipit, & loci vtero vicini inflammantur. Illud verò ardens coeundi desideriū sæuiorem reddit affectionem. quum enim partes affectæ distentæ sint, & semen excerni non possit, quoniam meatus per inflammationem obturantur, maior materiæ copia frustra ad locum attrahitur. Statim igitur à principio vena ipsis secanda est, & alimentum contrahendum, & pubi ac lumbis illinenda quæ leniter refrigerāt ac contrahunt. Caput aceto & rosaceo irrigetur, & in potu aqua tepida exhibeatur. Cibi verò sint sorbiles, omnis prorsus flatus ac venereæ concitationis exortes. Duobus verò à venæ sectione diebus cucurbitæ cum scarificatione affigantur. Reliqua verò curatio eadem sit cum ea quam ad inflammationem vteri mox referemus.

De vteri inflammatione, Philumeni, Cap. LXXXIII.

VTeri inflammatio ob multas causas contingit. nam & ex plaga, & mensium suppressione, & abortu, vlceratione, nimio coitu, sellæ durioris insessu, longa ac intenta ambulatione, frigiditatéque ac flatuositate oboritur. Indicant hanc, muliebrium locorum, pubis, imi ventris, ac lumborum dolores ardentes. Et si digitus in os vteri submittatur, occurrit ad contactum durum, clausum, feruens ac retractum, præsertim si in ipso aut in collo fuerit inflammatio. nam vbi cauitas aut fundum vteri inflammatur, imi ventris dolor ostendit, vt ne contactum quidem foris admittat. Et plerunque vterus ad inflāmatum locum retrahitur, atque ob hanc causam os & collum eius auertitur. Differt autem ab ea quam suprà vteri retractionem appellauimus, quia in inflammatione febris est acuta, & ardor intensus. Si verò posterior ipsius pars inflammata fuerit, dolor circa spinam magis hæret, & compresso intestino recto stercora detinentur. Anteriore autem parte inflammata, vrinæ difficultas aut stillicidium cōsequitur ex compressa vesica, præsertim si dolor pectinem affligit. At vbi obliquos laterum locos inflammatio occuparit, inguina distenduntur, & crura grauantur ac ægrè mouentur. Inualescente verò inflammatione, febres accedunt, dolor capitis, stomachi afflictio per consensum, imi ventris tumor, ardor, distensio, grauitas coxarum, lumborum, præcordiorum, inguinum, femorum, horrores discurrentes ac pungentes, pedū torpor, genuum perfrigeratio, extremarum partium exudatio, pulsus parui ac densi, animi deliquium, exolutio. In augmento verò etiam singultus, dolor tendinis, colli, maxillarum, sincipitis, oculorum, præsertim in fundo. vrináque ac stercorum recrementa supprimuntur. Et inflammatione adhuc magis aucta, febres augescunt, delirant, dentibus frendunt. In principio itaque curationem aggressi, ægrotam in domicilio obscuro & moderatè tepido collocabimus, quietem imperantes, & omni crurum motu interdicentes. deinde artus manuum cōtrectatione demulcebimus, & pedum ac manuum iuncturas fouebimus, irrigabimúsque ac lana pura integemus: aluum autem eluemus, & molli infuso euacuabimus. In potum verò & ad oris collutionem aquam calidam & ptisanæ succum dabimus. At si vehementior inflammatio fuerit, & neque ætas, neque habitus, neque anni tempus obstiterit, neque inflammatio post abortum, aut nimiam sanguinis euacuationē superuenerit, cubiti vena secetur, & sanguis pro virium ratione detrahatur. licétque in secunda die venam incidere, in tertia verò detractionem repetere. Deinde alica ex aqua mulsa, aut pane loto, aut ouo sorbili, ægra alternis alatur. omnibus his moderatè exhibitis, feruente inflammatione lana succida vino & oleo, aut aceto & rosaceo imbuta, imo ventri ac pubi imponatur. aut palmulæ vino coctæ, aut mala cydonia in posca cocta, cerato melino aut rosaceo admixta. Cataplasma verò imponatur sic paratum: Melilotum in passo coquito ac terito, & vitellos ouorum assatorū addito, & cum rosaceo, aut melino, aut crocino imponito, aut palmulas vino diluto feruefactas, cum polentæ farina, & aliquo ex prædictis vnguentis terito, ac imponito. Cæte-

A rùm ad inflammationes erysipelatas igneo ardore cognobiles, vtendum est cataplasmatis ex polenta, & intubo, perdicio, vmbilico Veneris, sedo, polygono, pampinis vitis, portulaca, plantagine, & similibus præparatis, & lana aliquo harum herbarum succo, cum rosaceo aut melino oleo imbuta, in pudendum subdatur. Quòd si cataplasmatum onus loci non tolerēt, aqua rosaceo admixto ex modicis interuallis affundatur. In exacerbationis declinatione totum corpus inungatur, & ægra in aqua tepida vsque ad lumbos insidere iubeatur. deinde pessi subdantur B ex aliquo vnguento leniter astringente parati, rosaceo videlicet, melino, lentiscino, ac œnanthino, adiectis ouorū vitellis crudis siue assatis & croco. potest & ex prædictis succis aliquis admisceri. caput præterea rosaceo cum modico aceto irrigetur. Mitigata verò inflammatione, mulier in aqua oleo admixto insideat, & pessos ex narcissino aut susino vnguento paratos subdat. & lanam oleo calido imbutam pectini ac lumbis adhibeat. Interdum & cucurbitæ lumbis affigantur, & tumore magno existēte etiam scarificatio fiat. Postquam autem inflammatio decli- C nare inceperit, ad ea deueniemus quæ laxare ac discutere possunt. Proinde in fœnigræci, althææ, seminis lini: interdum etiam pulegii, marrubii, saluiæ, artemisiæ decoctis ægra insideat. Et ad imum ventrem ac pubem, farinam ordeaceam cum fœnogræco & lini semine in aqua mulsa coctam imponat. aut caricarum decoctum adhibeat. Quæ verò cataplasmatum grauitatem ac calorem ferre non possunt, in aqua tepida insideant, & rosaceo locos illinant, ac pessos subdant moderatè refrigerantes, ex adipe gallinaceo, rosaceo, ac vino præparatos. At D eis quæ calorem ferunt, ceratum nardinum adhibeatur, & infusiones iniiciantur, ac pessi subdantur ex œsypo, butyro, medulla ceruina, adipe anserino, vnguento susino, & cera Tyrrhenica. Vbi verò curatio processerit, tenuis victus & ciborum parsimonia tollatur, & manifesta iam facta declinatione balneum ac vinum concedi possunt, & cibi reficientes exhiberi: malagmatáque adhiberi, velut est quod ex meliloto paratur, & quod ad Mnaseā, & quod ad Serapionem refertur. Pessi porrò ad sedandos inflammationum dolores vteri tales sunt: Fœnumgræcum ma- E defacito, & prima ac secunda aqua diffusa, cum tertia pura ac dulci coquito ac excolato, & ad decoctum, adipem anserinum vel gallinaceum recentem addito, & ad prunas liquari sinito: & vbi frigefacta fuerint, concretum adipem tollito ac seruato, atque vsus tempore spathula in manu subactum pesso excipito ac subdito. Alius dolores sedans: Papaueris capita passo coquito, & flaccida facta exprimito, & ad decoctum excolatum medullam ceruinam liquatam admisceto, ac vtitor: si ceruina medulla defuerit, vitulinam accipito. Alius. Fœnigræci ari- F di triti ac cribrati drach. quatuor, in passo Cretico aut sapa coquito. & terebinthinæ, adipis anseris, sing. drachm. quatuor, rosacei sesquiunciam accipito, & omnia simul liquefacito, & fœnigræci decocto admixta pesso excipito ac subdenda dato. Alius pessus soporifer, dolorem mitigans, & omnem duritiam molliens: Tria papaueris capita magnitudine mediocria in quatuor passi cyathis per biduum macerato: deinde coquito donec capita flaccescant, & passum ad tertias redigatur. postea expressis & reiectis capitibus passum excolato, & galbani, myrrhæ G troglodyticæ, thuris, opii, sing. sesquidrach. casiæ drach. tres accipito, & sing. seorsim primùm, deinde simul probè terito, & capitulorum papaueris decoctum paulatim adstillato donec omnia ad mellis compagem redigātur: tum œsypi, medullæ ceruinæ, adipis anserini, sing. drach. quatuor, omnia simul colliquata admisceto ac adseruato. vsus autem tempore medicamentum hoc rosaceo dilutum pesso excipe ac subde. Omnem enim dolorem & vehementes inflammationes statim mitigat, vteri strangulationi medetur, duritias mollit, & somnum conciliat.

H Alius pessus somnum inducēs, valēs ad inflammationes. Musci quem etiam hypnon dicunt, in aqua feruefacti, expressi ac triti, panis aqua mulsa macerati ac contusi, emplastri basilici, emplastri ex succis, vnguenti nardini, adipis gallinacei, æquales portiones liquefacito, ac vtitor.

facit ad vrinarium meatum ac vterum inflammatum, & ad vteri declinationes. Ego verò pro pane fermentum puriſſimum non omnino acidum ſine ſale in aqua mulſa macero,ac vtor. Peſſus,Aureus appellatus. Ad inflammationes & vteri retractiones ſiue declinationes: Ouorum aſſatorum vitellos ſex, medullæ ceruinæ drachmas quatuor,croci drach.duas, œſypi drach. duas, ceræ albæ, terebinthinæ, adipis anſerini, ſingul. drachmam vnam. crocum cum modico vino dulci terito, & oua trita adiicito,& liquabilia liquefacta admiſceto ac adſeruato. Vſus autem tempore medicamentum oleo nardino dilutum peſſo excipito,ac ſubdito. Alius peſſus: Ceræ Tyrrhenicæ drach.vigintiquatuor,adipis anſerini, porcini, terebinthinæ,ſing.drach.ſex,decocti capitum papaueris drachmas quatuor,roſacei quantum ſatis eſt:aut irini,ſi calfactione ac diſcuſſione opus eſt. Alius. Adipis anſerini trientem,cerati roſacei aut ſuſini ſextantem, vitellorum ouorum aſſatorum,croci,ſingul. vnciam vnam, myrrhæ drachmas quatuor,opii obolos duos,aut pro opio,capitũ papaueris decoctum. Alius. Ceræ Tyrrhenicæ,medullæ ceruinæ,ſing.drach.centum, adipis anſerini, terebinthinæ,ſingulorum trientem,croci obol. quatuor, opii obolos duos,oui aſſati vitellum vnum,olei ſuſini, aut telini ex fœnograeco parati, quantum ſatis eſt. Peſſus,Enneapharmacus appellatus, ad inflammationes. Adipem anſerinum & bubulum, ceram albam,terebinthinam,butyrum,medullam ceruinam,mel,oleum roſaceum & cicinum. omnia recentia æquis portionibus liquefacito. Peſſus ad feruentiores inflammationes. Emplaſtrum ex ſuccis cum roſaceo liquatum ſucco plantaginis admiſceto,& peſſum formato. ſi verò plantago defuerit, ſenecionis aut intubi ſuccum accipito. At ſi plurimùm excandueſcit,& ad eryſipelatis naturam tenderit inflammatio,ſolani folia tenera cum lacte mulieris trita ſupponito. Alius peſſus ad inflammationes: Lilii flores tritos cerato roſaceo liquido excipito, & medullam ceruinam ac adipem anſerinum adiicito. Alius. Ex ſemine lini, fœnograeco & althæa ſuccum craſſiſſimum parato, & crocum illi admiſceto, deinde adipem anſerinum liquefactum addito,vnito,ac vtitor. Cæterùm butyrum,medulla,& adeps,omnia recentia ad peſſos deligenda ſunt. antiqua enim dum liquantur nidoroſa fiunt,ac calidiora euadunt,& inflammationes exacuunt. At verò nec in diſtentionibus, neque in inflammationibus vteri, menſes prouocãdi ſunt: loci enim magis diſtenduntur, & quum ob inflammationem concluſi ſint, ſanguinis tranſitum impediunt.Quin & tetrapharmacum ad vteri inflammationes commodè ſubditur, aut infunditur roſaceo dilutum. At ſi inflammationi vlcus coniunctum fuerit, ceratum roſaceum ex cera alba cum tertia adipis anſerini parte præparatum,albumine oui quãtum eius capere poteſt admixto,infundito.Sedata demum inflammatione, menſes prouocentur.

De vtero in ſcirrhi tumorem indurato,
Sorani, Cap. LXXXIIII.

INduratur vterus aliquando derepente, nullo præindicio facto, plerunque verò inflammatione prægreſſa, quæ neque ſoluta eſt,neque in abſceſſum tranſmutata. Eſt autem huius indurationis in ſcirrhi tumorem ſpecies, ea duritia quæ in vteri ceruice vtplurimùm conſiſtit: & tumorem quidem ſimiliter habet, ſed minus renitentẽ, & cum moderato dolore. At verò vbi in ſcirrhum induratus tumor vteri fundum occupat,tumor vehemens & tactui renitens occurrit,cum grauitate ac ægro motu, non ſolùm crurum,ſed totius corporis: & ſegnities ad omnes vitæ functiones.Quòd ſi non recto ductu tractentur, conſequitur vitiatus corporis habitus, decolor,& ad ſimilitudinem hydropis. Duritiæ itaque circa os & collum vteri conſiſtentes,facilè curantur:circa fundum verò,difficulter. In principio itaque ſi nihil obſtiterit, neque ætas aut vires prohibuerint,ſanguinis mediocrem copiam à cubiti vena ſecta detrahemus, aut per hieram Archigenis purgabimus. Inſeſſionibúſque vtemur ex fœnigræci, ſeminis lini,pulegii,artemiſiæ,foliorum ſambuci,radicis & foliorum cucumeris ſylueſtris decoctis. Et aromatum vapore fomẽta faciemus. & vterum oleo ſuſino, narciſſino,irino, gleucino,adipe anſerino, gallinaceo, ſuillo recẽti,aliquo vnguento admixto. itẽ lacte bubulo aut caprino cũ adipe anſerino colluemus. Cataplaſma quoq; imo ventri apponemus è caricis, hyſſopo, nitro & abſinthio.& cucurbitas cum ſcarificatione affigemus. Malagmate item polyarchio vtemur,& eo quod è ſeminibus conſtat, & quod ex baccis lauri paratur, de quibus paulo pòſt agemus. Peſſi verò mitigatorii & aperientes ſubdantur.Facit & is quem infrà ad vteri condylomata deſcribemus,è lycio ac œſypo paratus, & quem ſuprà retulimus è tribus papaueris capitibus conſtans. Cui ſimilis eſt hic:Duo papaueris capita paſſo per triduum macerato, deinde ad tertias coquito,& expreſſis capitibus ad decoctum excolatum adiicito galbani drach. vnam,caſiæ,ſucci mandragoræ, ſing. drach. tres, myrrhæ, thuris,ſingul. drach.vnam,& poſtea medullæ ceruinæ,œſypi, adipis anſerini,ſingulorum ſimul liquefactorum drach. tres admiſceto,ac in plumbeo vaſe ſeruato. Vſu verò poſtulante ex hoc medicamento oliuæ magnitudine roſaceo diluito, & bis aut ter quotidie tepidũ ſubdito. Bene facit & tetrapharmacum,heptapharmacum, enneapharmacum,emplaſtrum Azanitæ,& emplaſtrum ex ſuccis: omnia oleo ſuſino aut cyprino diluta. Peſſus, Libanus appellatus, mollitorius: Ceræ albæ quadrantem,olei nardini, gleucini,ſuſini,medullæ ceruinæ,adipis anſerini,ſing.ſextantem,œſypi,butyri,nitri,ſingulorum drach. quatuor. aliqui oui aſſati vitellum addunt. Alius peſſus, Titianus vocatus: Ceræ ſeſcuncem,colophoniæ ſeſquiunciam,adipis taurini trientem, picis, terebinthinæ, ſingulorum quadrãtem,medullæ ceruinæ,ammoniaci thymiamatis, ſing. vnciam vnam. ammoniacum aqua diſſoluatur. Alius peſſus mollitorius: Ceræ albæ, vnguenti nardini, ſingulorum quadrantem,olei irini,gleucini,cyprini,adipis vrſi,pinguedinis porci,ſingul.ſextantem, butyri,medullæ ceruinæ,œſypi,terebinthinæ, ſing. trientem. Alius peſſus ad duritias: Ceræ albæ,terebinthinæ, medullæ ceruinæ, adipis gallinacei, anſerini, butyri, vnguenti nardini,ſuſini,myrrhæ,æquales portiones excipe melle, ac vtere.ſi ſuſinum oleum ſiue vnguentum non fuerit ad manum,telinum pro ipſo ſuccedat. Peſſus, Aureus vocatus,mollitorius: Ceræ trientem,medullæ ceruinæ,adipis anſerini,ſing.vnc.vnam, œſypi drach. quatuor, croci drach.vnam,myrrhæ,galbani,ſing.drach.vnam, olei ſuſini quantum ſatis eſt. Alius, ad omnes diuturnas vteri affectiones: Myrrhæ drach.vnam,bdellii drachm.duas, ſpicæ nardi,croci,ſing. drach.tres,caſiæ,ladani, ſing.drachmas duas, meliloti drach. octo, carnium palmularum decem,vini dulcis cyathum,olei ſuſini, roſacei, cyprini, ſing.trientem. Aridis cum vino dulci tritis olea admiſceto,& molli igne coctis vtitor. Ad imum verò ventrem epithemata velut diximus imponantur, polyarchium, è ſeminibus,è baccis lauri,ex meliloto. Bene facit ad duritias ac vteri inflationes & hoc: Reſinæ pinus libr.tres, ceræ vnc.xx.apochymatis,fermenti acidi, ſing.lib.1.galbani quadrantem,ammoniaci thymiamatis,opopanacis, ſing. ſext. muriæ acerrimæ quãtum ſatis eſt. Opopanacẽ & ammoniacum cum muria coquito,& fermentum adiicito ac aliquatenus diſſoluito.deinde liquabilia liquata admiſceto,& ſpathula donec frigeſiant agitato,& in mortarium tranſlata probè ſubigito,ac vtitor. Aliud epithema è micis panis,laxandi ac diffundendi vim habens, faciens ad omnes duritias quocunque loco fuerint, & inflammationes duriores diſcutiens: Radicis althææ, carnium palmularum quæ Nicolai appellãtur,ſing.lib.duas, fœnigræci,ſeminis lini,ſing.lib.vnam, chamæmeli,meliloti,ſing. ſeſcuncem, vini antiqui adſtringentis ſextar. octo,ſpumæ argenti,ceruſſæ,colophoniæ,ſing.lib. duas, ceræ,terebinthinæ,ſing.lib. vnam, olei antiqui lib.quinque,panis ſiliginei ſicci contuſi ac cribrati libr. quinque. Herbæ in vino maceratæ coquantur, & ſuccus exprimatur,& in hoc ſucco panis madeſcat. Poſtridie verò ſpuma argenti & ceruſſa conteruntur, & oleo affuſo coquuntur donec non amplius inquinent.& ad hæc liquabilia liquata adiiciuntur. & ſublato ab igne medicamento panis

præmadefactus commollitur,ac paulatim reliquis admi- A
ſcetur,& per ſpathulam agitando vnitur.Hoc itaque modo ad duritias ſtomachi,alui profluuium, ac dyſenteriæ principium præparari ſolet:ad quas omnes affectiones ſecurè adhibetur. Verùm ad vteri ac cæterorum locorum duritias,viſceribus exceptis, ad prædicta hæc addimus: Æruginis,floris ſalis,thuris,ſing.ſeſcuncem,iridis, ariſtolochiæ,ſing.quadrãtem,terebinthinæ lib. vnam. & terebinthina quidem reliquis liquabilibus admiſcetur: arida verò trita ac cribrata inſperguntur, medicamento ab igne ablato. & poſtremùm panis madefactus adiicitur,& B
omnia probè per ſpathulã agitata vniuntur: frigefacta verò in mortario,primũ piſtillo,deinde manib⁹ ſubigũtur.

Peſſus ad vteri duritias: Ceræ,reſinæ pinus,picis,terebinthinæ,butyri, olei roſacei, irini, nardini,mellis,ſing. libr.i.nitri ſextantẽ & ſemiunciã. Alius peſſus,molliẽdo efficax: Ceræ,olei ſuſini,roſacei, adipis anſerini,ſing. libr.vnam,iridis,terebinthinæ,adipis leonini,vrſini,ſingulorum ſeſcuncem, medullæ ceruinæ trientem. habet hic peſſus ex toto libras ſex,& trientem. Peſſus ex Archigenis ſcriptis.Facit ad duritiam,debilitatem,maciẽm C
que vteri præ omnibus quos ego noui efficaciſſimè,& ad omnes ferme vteri affectiones, & ad neruos affectos cõmodiſſimus eſt:& eſt acopon quoque inſigne: Olei irini, ſuſini,cyprini,ceræ,ſingulorum libram vnam, mellis Attici quincuncem, vnguenti foliati, nardini, ſingulorum trientem,adipis anſerini quadrantem,medullæ ceruinæ, œſypi,ſingulorum ſextantem,terebinthinæ ſeſquiunciã. œſypũ & medullam cum melle ſubigito: deinde ceram cum oleis liquefacito, & poſtea terebinthinam & adipẽ, & conſequenter pretioſa vnguẽta nardinum ac foliatum D
addito.& in mortarium tranſlata,probè vnito.Hoc ſi vſq; ad exactam curationem vteris, magnam laudem conſequeris. Sed & poſt adeptã ſanitatẽ aliquanto tẽpore poſtea maioris ſecuritatis gratia adhiberi poteſt. Ego verò etiam pro malagmate forinſecus impono,& ad prædicta admiſceo thuris,ceræ, ammoniaci thymiamatis, myrrhæ,floris iunci odorati,ſing.drach.octo, picis drach.ſedecim,galbani,opopanacis,ſingul.drach.tres. thus,galbanum, opopanacem, vino odorato adſtringente terito, & ad œſypum & medullam ac mel adiicito,& omnia ſimul E
rurſus terito. deinde ceram cum pretioſis vnguentis liquato, & ammoniacum tritum reſinámque ac reliqua admiſceto. & ablato ab igne medicamento ac frigefacto,myrrham & florem iunci odorati inſpergito, vnito, ac vtitor. Epithema Oribaſii è baccis lauri. facit ad duritias: Ceræ,reſinæ pinus,picis, nitri, baccarum lauri, adipis taurini,ammoniaci thymiamatis, æquales portiones. ammoniacum & nitrum & baccas lauri, ſing. ſeorſim terito ac cribrato, & reliquis liquatis admiſceto. Ego verò,inquit Oribaſius,dimidium nitri accipio. F

De vteri abſceſſu, Archigenis,
Cap. LXXXV.

ABſceſſus in vtero velut in cæteris corporis partibus præcedente inflammatione generatur.Primùm igitur inflammationis notæ apparebunt, deinde circa puris generationem dolores augentur,febréſque cum horrore, plerunque ad veſperam ingruunt,tumor attollitur, dolor punctorius adeſt,aliquando vrina,aliquando ſtercoris recrementa ſupprimuntur: aut vtraque ſimul. dolor autem localis affectum locum indicabit. Proinde ſi diſcuti non G
poteſt,citius ſuppurationi auxilium ferendum eſt. Itaque ſemen lini, fœnumgræcum, farinã ordei,caricas coctas, althææ radicem,terebinthinam, in cataplaſmate imponemus.aliquando etiam columbinum ſtercus cum oleo & melle adhibebimus,Hæc autem cataplaſmata imo vẽtri ac lumbis imponantur.& pudendi ſinus per ſpongiam aſſiduè foueatur,& vapores per arundinem operculo ollæ perforato inſertam intra pudendum recipiantur. Inſeſſionéſque frequentes fiant, decoctis in aqua iis quæ attractoriam vim habent, velut eſt pulegium, marrubiũ, H
laurus, ſaluia,artemiſia, dictamnus, centaurea. Quòd ſi dolor vehementius infeſtauerit, papaueris capita in aqua coquantur,& contuſa cataplaſmatis admiſceantur. Caricæ item crudæ in mortario cum reſina pinus,terebinthinaac modico nitro tritæ imponantur. peſſis autem vtemur ex terebinthina, myrrha, œſypo ac butyro paratis. Verùm optimus ad vteri abſceſſus ſic præparatur: Carnis caricarum pinguium,adipis anſerini,olei irini, ſing.drachmas duas,terebinthinæ drach. vnam, rutæ drach. tres, myrrhæ,iridis,nitri,ſing.obol.duos. poſſunt etiam pro caricis vuæ paſſæ admiſceri. Excipiuntur lana in peſſum, qui oleo irino aut cyprino tepido tinctus ſubditur. Eſt & ad hunc vſum efficaciſſima compoſitio cyphoïdes appellata, & ſuprà ad hepatis abſceſſum deſcripta: itémque enneapharmacum ad duritias paratum: & malagma polyarchium, & alia huiuſmodi, oleo ſuſino aut telino imbuta,& peſſo in vterum ſubdita. Imus item venter ac pecten aſſiduè prædictis decoctis foueatur. At verò rupto abſceſſu,ſi pus ad veſicam fuerit delatum,& cum vrina excernitur, lactis potu vtendum eſt, & cucumeris ſemen propinandum.& cataplaſmata prædicta adhibenda, ceratáque emollientia ac odorata. Si verò ad inteſtinum rectum progreditur, & cum ſtercore vel per ſe egeritur, lentium & malicorii decoctum per clyſterem infundemus:ſi verò in pudendi ſinum erumpit,& purum eſt pus, roſaceum aut tetrapharmacum cum butyro recenti ac roſaceo infundatur.& loci roſarum aut lentium decocto, aut ptiſanæ ſucco eluantur. Sin tenuis & fœtida deſtillat ſanies,velut à noma & vlcere depaſcente, magis adſtringens ſit quod infunditur, velut eſt baccarum myrti, palmularum, lentium, & malicorii decoctum. Quòd ſi poſt humorum excretionem inflammatio perſeuerauerit,perſeuerandum quoque eſt in cataplaſmatis & inſeſſionibus ſuprà relatis. At ſi inæqualia fuerint quæ prodeunt, fomẽta & inſeſſiones ex aqua mulſa fiant, in qua abſinthium, marrubium,eruum,centaurium,aut lentes ſunt decoctæ. Loci verò ptiſanæ ſucco eluantur,addito melle & roſaceo: vteri verò os & anus cerato roſaceo aut butyro inungatur,cui ſpodii,aut ſtibii, aut plumbaginis, aũt ſpumæ argenti aliquid,cum muliebri lacte ſit admixtum. facit & plumbi ſuccus.Si verò profluens humor fœtidiſſimus fuerit, vino mulſo pudendi ſinus eluatur, & in eo vſque ad exactam curationem perſeuerandum eſt.

Abſceſſus oris vteri chirurgia,
Cap. LXXXVI.

SI circa oſculum vteri abſceſſus conſtiterit, vt ſub chirurgiam duci poſſit, non promptè ad ſectionem feſtinandum eſt, ſed perfecta affectione, & inflammatione plurimùm aucta,& partibus puri incumbentibus attenuatis.Atque tum mulier locetur in ſella ſupina, vt crura habeat ad ventrem contracta, & femora inter ſe diſparata. Et cubiti ipſius poplitibus ſubiiciantur,& idoneis vinculis ad ceruicem religentur. & hoc ad claram lucem fiat: aſſideátque à dextris chirurgus,& per dioptrã inſtrumentum,pro ætate commodum,ad pudendi diductionẽ ſpeculetur,& per ſpecillum ſinus muliebris profunditatem dimetiatur, vt ne maior dioptræ tibia vterum comprimat. & ſi reperta fuerit tibia eius ſinu maior, lanæ conuolutæ labiis ſiue alis pudendi imponantur, vt in ipſis dioptra firmetur. Oportet autem tibiam immittere, cochlea ad ſupernam partem vergente, & dioptram quidem à chirurgo teneri,cochleam verò per miniſtrum circumuerti,vt diductis tibiæ plicis ſinus diſtendatur. Poſtquam autem occurrerit abſceſſus ad tactũ lenis & tenuis, apex eius ſcalpello vel acicula diſſecetur, & excreto pure limniſcus linamentum tenerrimum roſaceo tinctum in ſectionem indatur, aut potius extra ſectionem in muliebrem ſinum citra impulſionem. Extra verò pudendi labia ad pectinem & lumbos lanæ ſuccidæ aut puræ oleo imbutæ imponantur. tertia deinde die ægra in aqua & oleo calidis inſideat,aut in maluæ decocto. Et deterſione facta,limniſcus tetrapharmaco per ſe aut cum melle illitus,in ſectionis fiſſuram leniter indatur. ſit autem tetrapharmacum butyro aut roſaceo dilutum. cataplaſmata autem forinſecus imponantur donec abſceſſus ab inflãmatione liberi ac puri fiant.Si verò difficulter repurgentur,per auricularem clyſterem iridis decocto eluantur. & per emplaſtrum ex cadmia,aut ex ladano paratum, aut id quod ex ordeo vſto conſtat,ſingulis roſaceo dilutis,ad cicatricem

catricem perducantur.Quòd ſi intra vteri os abſceſſus fuerit, chirurgiam reprobamus, & curationem paulo antè relatam adhibemus.

Abſceſſus vteri inter inteſtina & peritonæon membranam rupti curatio, Cap. LXXXVII.

ERuptionem inter inteſtina & peritonaon membranam aluum ac inteſtina ambientem, indicat tumor circa illas partes magis hærens.Si verò intra vterum rumpitur abſceſſus, dolor quieſcit, & os vteri ad tactum lenius occurrit. Eruptio itaque ad ſuperficiem tendens adiuuanda eſt,& cutis poſtquam ſatis fuerit attenuata, ſpecillo in ſummo apice diſſecanda,qua parte effluxũ cõmodiorem fore ſperamus. At ſi ſanguinis eruptionis tumor eſt,pro ſpecillo ſiue ſcalpello cauterium eminentiori loco adhibebimus,& ita pus educemus. plurimùm enim ad totam curationem cauterium confert. Poſt excretũ autẽ & probè expreſſum humorem, ægra collocetur vt reſiduũ commodè excerni poſſit,& ſectio aqua mulſa eluatur, & poſtea bis quotidie ac ſemel in nocte ſpongiis foueatur. interdum & in aqua calida ægra inſideat, & vterus oleo cyprino calido eluatur. Reliqua verò curatio cæteris vlceribus ſimilis fiat. Alimenta autem exhibeantur boni ſucci & quæ non facilè difflantur,velut eſt lac cum amylo, alica, oryza, pedes porcini in alica aut ptiſana ad flacciditatem cocti,auiculæ & piſces boni ſucci.& niſi febris obſtiterit, vinum etiam dulce antiquum concedemus. Balnea autem & alimenta quæ exulcerationes exacerbãt, vitentur.

De vteri exulceratione,Archigenis, Cap. LXXXVIII.

VLceratur vterus ſæpe ex fluxione erodente,aut ab acribus medicamentis,aut ex abſceſſibus ruptis, aut ob partus difficultatem,aut fœtus extractionẽ, aut eiuſdem corruptionem. Ægrotæ verò in affecta parte dolorẽ punctorium perceptant,& ex interuallis fœtidi ac ſanioſi humores ab vlcere ſordido prodeunt,& conſequuntur etiam alia vtero affecto peculiaria accidentia, velut eſt capitis ac præſertim ſincipitis dolor:ligamentorum item ac radicis oculorum dolor, qui ad manus vſque ac digitos ſe extendit, & reliqua ſuprà de inflammatione relata. Vlcus itaque expoſitum, per dioptræ vſum deprehenditur:in profundo verò reconditũ,humores qui excernuntur indicant.Non autẽ aliter huiuſmodi vlcera curantur quàm inſeſſionibus, irrigationibus, cataplaſmatiſque ac peſſis ſuprà relatis. Priuatim tamen commodum eſt hoc medicamentum:Crocus optimus cum muliebri lacte teritur,& cerato excipitur, & cera Tyrrhenica, & roſaceo aut ſuſino oleo, cum anſerino adipe parato, & in peſſo ſubditur.Hoc autẽ adhuc efficacius eſt,&ad dolores magis congruum,quod ſequitur: Papaueris capita decem in paſſo diluto per triduũ macerantur,deinde donec flaccida fiant coquuntur,& poſtea expreſſa teruntur, cum ſeminis aut foliorum roſarum drach.quinque,croci drach.III. admixto etiam inter terendum ipſo decocto. deinde ceratum ex ceræ ſextãte,& roſacei aut narciſſini olei ſextante ad ea affunditur, & medicamentum in ſtannea pyxide ſeruatur: vſu verò expetente, roſaceo aut narciſſino oleo dilutum,& in peſſum exceptum ſubditur. Facit & peſſus ſuprà relatus,ex croco,roſaceo, adipe anſerino & medulla ceruina paratus. talia enim dolores mitigant,& vlcera ſanant. Philoſophi medicamentum, ad mulieris pudendum exulceratum,& ob acrium humorum influxum pruriginoſum: Plumbaginis ſextantem, glauci vnc.I. cum ſucco hyoſcyami terito, & olei myrtei aut roſacei quantum ſatis eſt admiſceto, vteréque vel manu illinens, vel in paſſo ſubdens.

Vlcerum vteri carbunculoſorum curatio, Cap. LXXXIX.

CArbunculoſis vteri vlceribus priuatim proſunt lentes,& oleæ folia, ſine melle: lupini in vino auſtero cocti:inſeſſiones in eorundem lupinorum decocto.

Ad ſordida vteri vlcera, Cap. XC.

AD ſordida vteri vlcera emplaſtro Ægyptio vtendum eſt,citra æruginem præparato. omnia enim mordacia, quemadmodum & cruſtas inducẽtia, vtero aduerſa ſunt. Vtemur etiam eo quod ex melle, terebinthina,roſaceo aut ſuſino oleo & butyro conſtat: quibus aliqui etiam crocum addunt. Ad vlcera repurganda efficax eſt & iris Illyrica cum melle impoſita: & ariſtolochiæ decoctum per ſe,vel cum melle infuſum. Peſſus optimus ad ſordida vlcera repurgãda: Terebinthinæ drach.quatuor, adipis anſerini drach. VII. myrrhæ drach. I. croci drach. tres,medullæ bubulæ,œſypi,ſing.drach.II.mellis,olei cyprini aut irini,ſing.drach.XVI.thuris,radicis panacæ,iridis,ſing. drach. duas,cyperi drach.IIII.

Ad humorem à muliebri pudendo profluentem, Cap. XCI.

ORdei vſti,amyli,thuris,ſingul.vnc. vnam, aluminis ſciſſi drach.quatuor:minutiſſimè terito ac cribrato, & aſinino lacte diluito, ac in pudendi ſinum per vteriſuſorium clyſterem infundito. Quòd ſi vlcus dolorem intulerit,tale medicamẽtum adhibeatur: Roſarum ſiccarum tritarum, capitum papaueris paululum torrefactorum, ſing.drach.tres,croci,ſtyracis ſing.drach.duas,farinæ fœnigræci,œnãthes,ſing.drach. quatuor,thuris drach.duas. omnia cũ paſſo Cretico ac oleo roſaceo paulatim affuſis ad mellis compagem conterendo redigito, & in peſſum excepta calida ſubdito.

Ad vteri nomas, Aſpaſiæ, Cap. XCII.

NOmæ verò & vlcera depaſcentia ac efferata, equino aut aſinino lacte recèns mulcto eluãtur. & in vtriuſque penuria, quodcunque haberi poteſt recens, coctum accipiatur. Duabus autem lactis heminis,mellis hemina dimidia addenda eſt, & quatuor iridis drachmæ inſpergendæ,& tale infuſum calidum ſæpe ſingulis diebus infundendum. Idem facit aqua mulſa in qua abſinthium, aut calamus aromaticus,aut leucanthemum vel chamæmelum,aut buphthalmum decoctum eſt.& vbi quod infuſum eſt,excretum fuerit, loci protinus maluæ decocto eluantur. deinde peſſus ſubdatur ex farinæ erui, iridis, ſing.drach.duabus,cum melle ſubactis,& peſſo exceptis. Alius peſſus. Melilotum in vino aquæ marinæ experte coctum terito,& melle admixto ſubdito. Alius,farinã lentium cum melle ſubdito. Alius. Oleæ folia cum vino trita, & melle admixto ſubdito. Alius. Vuarum paſſarum carnes tritas cum melle ſubdito. Alius. Hederæ aureum florem habentis folia in vino cocta cum melle indito. Aſclepiadæ medicamentum in puluilli forma, ad vteri nomas præcipuum: Lupinos amaros tritos ac cribratos ſeruato, & vſus tempore ſine vllo liquore ſubdito, vel melli admiſceto. Alius peſſus optimus. Hederæ aureum florem habentis faſciculum, in vmbra paululum ſiccatum in vas fictile coniicito, idque vndiq; oblinito,ac torreto,& eo cinere vtitor. Alius ad humida vlcera: Ariſtolochiæ longæ tritæ drach.VI. rubricæ ſinopicæ hepatis colorem referentis drach. VIII. miſce, & cum melle ad cerati craſſitudinem redige,& panniculo attrito excepta deliga, & ſub prunis exure. & vbi optimè aſſata fuerint, tere ac vtere.aut panniculum deligatum in ollam mitte, ac probè opertam & oblitam in ignem pone,donec medicamentũ ad carbonis ſpeciem fuerit exuſtum,& deinde tritum ſerua. Vſu verò expetente,ad nomas ſubde,& breui contrahentur. Hoc vſque ad inductã cicatricem idoneum eſt. Alius. Seminis tamaricis partem vnam,nitri rubri tantundem, terito ac cribrato, & ſimul mixtis aridis vtitor, aut roſaceũ admiſceto. Vbi verò nomæ fuerint cohibitæ, adhibeantur ea quæ paulo antè ad vlcera repurganda relata ſunt.

Quæ ad cicatricem ducunt, Aſclepiadæ. Cap. XCIII.

POſtquam vlcera fuerint repurgata, vtendum eſt iis quæ ad cicatricem perducunt, primùm mitioribus, poſtea efficacioribus. Ceratum cicatricem inducens: Ceræ albæ quadrantem,roſacei optimi dodrantem, ad prunas liquefacito,& quadantenus refrigerato. deinde in mortarium coniicito,ac lacte muliebri aut aſinino aut caprino recèns mulcto affuſo, cum piſtillo ſubigito donec totum inalbeſcat. deinde diffuſo priore lacte, nouum infundito ac rurſus ſubigito,& croci drachm.vnam admiſceto.Quòd ſi magis mitigatorium facere volueris, roſacei olei ſeptũcẽ,adipis anſerini & medullæ eiuſdem,

sing.vnc.vnam accipito.potes & pro rosaceo,melinū aut susinum admiscere. Medicamentum ex ordeo ad vteri vlcera: Ordei vsti actriti,spumæ argenti lotæ, cerussæ lotæ,sing.libram vnam,adipis anserini lib.quatuor,adipis capræ recentis lib.tres,olei myrtei lib.duas, mellis despumati bessem,terebinthinæ quadrātem siue triētem. hoc etiam ad ardores & vlcera pudendorum facit. Nec minus vtendum est iis quæ ad sedis affectiones,ex pompholyge & plumbo vsto præparātur:itémque eo quod ex cadmia, & quod ex ladano præparatur, singulis myrteo aut rosaceo oleo dilutis.

De cancris vteri, Archigenis, Cap. xciiii.

CAnceratorum vteri tumorum aliqui vlcerati sunt,aliqui non vlcerati: quemadmodum de mammis suprà diximus. Itaque in non exulceratis tumor circa os vteri reperitur durus,ad tactum renitens, inæqualis, eminens, colore fæculentus,ruber aut sublíuidus, vehementes dolores inducēs circa inguina,summum ventrem,pectinē, ac lumbos:qui ad manuū contactum & medicamentorū varietatem exacerbatur. Si verò vlceratus est cancer,supra dolores duritiásque ac tumorem,vlcera corrosa & inæqualia vidētur,plerunque sordida, eminentia, albicantia: quæ verò pura putantur,fæculenta,liuida,rubicunda, & cruenta apparent. Excernitur autem ab ipsis sanies tenuis,aquosa,nigra,aut fulua graueolens. aliquando & sanguis defertur, & alia signa adsunt suprà de vteri inflammatione relata. Proinde affectio quidem hæc incurabilis est,velut etiam Hippocrates pronuntiauit: mitigari tamē ac leniri potest insessionib⁹ in fœnigræci ac maluæ decocto,& cataplasmatis similibus. In exacerbationibus autē valde mitigat malua,aut althæa in aqua mulsa ad flacciditatem cocta,& cum modico rosaceo trita ac imposita. & cataplasma è caricis, meliloto, ac ruta paratum. & quod ex palmulis paratur in passo coctis,ouorum vitellis ac polenta admixtis,aut papaueris capita trita & cribrata, cum polygoni aut intubi aut coriandri succo. aut solani folia tenera cum lacte muliebri imposita.aut solanum cerato rosaceo exceptum,frigida aqua paulatim cerato instillata,aut maluæ folia cum lacte muliebri trita,& rosaceo cerato excepta. atque hæc omnia in dolorum vexationibus sunt adhibenda. Postea verò ceratum imponatur ex rosaceo,aut myrteo, aut melino, aut œnanthino cum palmulis in passo coctis. Facit & cataplasma ex ouis, & quod ex ordeo paratur:quibus etiam ad ambusta vtimur. Peculiariter autem conuenit id quod ex fæce vasorum æreorum in quibus aqua coquitur,paratur. hæc enim fæx assata teritur minutissimè,& cerato rosaceo excipitur. & hæc quidem forinsecus. Intrinsecus autem mitigat locos, vbi vlcerati fuerint,lac muliebre aut asininum infusum,& plātaginis succus tepidus:si verò cruentati fuerint, polygoni succus cum modico thure. Idem faciunt etiam pessi ex croco,& lacte muliebri, succóq; papaueris ac œsypo præparati. Omnibus autem præstat etiam ad sedis affectiones hoc:Spumæ argenti lotæ sescuncem,thuris masculi,œsypi,adipis porcini recentis,butyri recentis,ceræ Tyrrhenicæ,sing.sextantem,rosacei trientem. Seruatur hoc medicamentum pyxide plumbea, & arefactum rosaceo diluitur. Ego verò, inquit Archigenes, spumam argenti cum seridis succi hemina diluo,& vbi mellis spissitudinem habet,liquatis aliis admisceo. vtere etiam medicamentis ad sedis affectiones præscriptis. Optimum est & id quod suprà ad mammarum nomas descripsimus, ex vino, rhoe coriario,pilulis cupressi ac galla præparatum,quod muliebri aut asinino lacte dilutum adhibetur. Philosophi medicamentum ad cancros vteri:Cancros fluuiatiles tres aut quinque,impari numero,sub prunis exurito, & cum oleo cyprino tritos per pennam illinito.

De vteri obturatione, Cap. xcv.

OBturatio circa os aut collum vteri fit, aut propter vlcerationem prægressam, aut ob inflammationē induratam,per quam loci adeò angusti fiunt vt semen non amplius admittant, vel admissum non retineant. ob callosam enim duritiam vterus contrahi non potest. Aliquando semen admissum,& intra angustissimū os cōtentum,

A fœtus causa est. verùm hæc conceptio prægnanti mortis causam inducit, quum ob nimias locorum angustias fœtus prodire non possit. Insessiones itaque ex oleo & aqua & fœnigræci decocto adhibeantur,& per cerata ac pessos emollientes ex œsypo, terebinthina, ac nitro præparatos laxentur. At verò si loci ad tactum molles fuerint, spongiam siccam funiculo appenso intra locorum angustias dilatandi gratia indemus.& si ea exciderit,aliam crassiorem immittemus. Et ea de causa plures ac diuersas spongias siccas paratas habere oportet, & postea tale medica-
B mentum spongiæ illinemus:Sandarachæ,aluminis scissi, sing.drach.vnam, auripigmenti drach.tres, omnia simul contrita melle excipito,& spōgiæ indendæ illinito. Quòd si sublata spongia locus non satis apertus videbitur, inflammatióque oborta fuerit,subiectum medicamentum spongiæ illinatur:Iridis drach ii.adipis anserini, terebinthinæ,thuris, olei irini, ceræ, sing. drach. ii. Iridem primùm,deinde thus minutissimè terito ac cribrato,& terebinthinam,adipem, ceram, cum oleo liquato,ac omnia simul vnito. Vbi verò inflammatio quieuerit, & locus a-
C pertus fuerit, ceratum ex oleo rosaceo & adipe anserino paratum,spongiæ illinatur,in quo vsque ad inductam cicatricem persistendum est,vt locus paulatim cōsolidetur.

De vtero non perforato, Cap. xcvi.

QVædam à natiuitate vterum non perforatū habent, & hoc trifariam contingit. Quibusdam enim in ipsius pudendi alis siue labiis, membrana aut caro obturans enascitur:aliis in ipso pudendi sinu idem contingit: aliis circa ipsum vteri osculum eadem obturatio fit. Quibus itaque in pudendi labiis membrana excreuit, eas cu-
D raturi supinas pro more reflexis ac diductis cruribus locabimus,& operientem membranam specillo dissecabimus, donec figura pudendi ad naturalem dimensionem deueniat, postea linamentis conuulsis sectionem replebimus ac deligabimus,& curationem suppuratoriam per cataplasmata aliquot diebus adhibebimus. deinde linamentis cerato rosaceo liquido imbutis vtemur. At si post sectionem,pudēdi alas carnosis partibus propinquis vnitas esse senserimus,vtrinque excoriabimus,& per linamēta dilatabimus,eodémque curationis modo vtemur. Mu-
E lier verò supina,puluinar intra femora habēs,vsque ad cicatricē inductā permaneat. si verò pudendi quidē figura externa aperta est, in sinu verò caro innata locū obstruit vt angustum foramen relinquatur,muliere eodem modo collocata,stilum in vteri ceruicem maioris tutelæ gratia immittemus,ne per errorem altiorem sectionem faciamus:atque ita infra signatum per stilum locum dissecabimus,per specillum latum, donec sinus secūdum naturam habere videatur:deinde labia dissectæ carnis per volsellā distenta ad quadrangularem figuram circuncidemus. &
F erectam mulierem diductis cruribus statuemus,vt humor in vtero collectus commodè proflūat. Quod vbi sufficiēter factum fuerit, ægram ad priorem decubitus formam reducemus, & linamentum vino & oleo imbutum in sectionem indemus: habeat autem hoc filum alligatum, quo facilè extrahi possit:& loco probè deligato quietem imperabimus. Sequentibus verò diebus locus cum aqua mulsa eluatur,& pharmacum suppuratorium linamento intorto illitum indatur.& vbi cicatrix inducenda est, canalis ex stanno indatur ac alligetur, donec locus fuerit
G consolidatus. Quòd si partes rursus inter se coiuerint, ac rursus vteri os claudatur,spongiam siccam indito donec callus fuerit obductus. Si verò membrana ipsum vteri os obstruxerit, muliere in eodem situ locata, dioptra immissa sinus dilatetur,& membrana per volsellam arrepta ac extenta intorqueatur vt tota simul colligatur, & lato specillo amputetur,& medicamentum siccum floridum inspergatur,& linamentum tortum alligato filo indatur, & eadem curatio fiat. Quòd siquid de membrana reli-
H ctum fuerit, florido aut psaro appellato medicamento consumatur. Repurgatis autem locis, hoc pharmaco linamenta tingito: Ceræ, terebinthinæ, adipis anserini, singulorum drach. duas,iridis,thuris, singulorum drach. i.croci drach.tres,olei irini drach.xvi. Iridem,crocum,& thus cum passo terito, & liquabilia liquata admisceto.

Dioptra verò assiduè immittenda est, ac cauendum ne caro superexcrescat, quæ tali medicamento reprimatur: Squamæ æris, æruginis, corticis thuris, sing. drach. duas, terito, vnito, ac vtitor. Aut æruginem & squamam cum plūbi succo subige & adhibe. Sed nec spōgiæ siccæ vsus omittatur, donec labiis callus obducatur. Stanneus item canalis immittatur.

De hæmorrhoidibus vteri, Aspasiæ, Cap. XCVII.

HÆmorrhoides quandoque in osculo vteri, quandoque in collo, & aliquando in ipso vtero, & aliquando, licet rarò, in pudendo contingunt. Atque hæ etiam tactu melius, tamen per dioptram, deprehenduntur, & eadem accidentia inducunt, quæ reliquæ in sede ortæ inducere solent. & præterea sterilitatem ac lumborum grauitatē tempore purgationis inducunt. Varicosas itaque ac malignas dimittere oportet: reliquæ verò non aliter curentur quàm quæ in sede sunt, duris quidem ac modicum sanguinem fundentibus, neque vasis annexis statim amputatis: eis verò quæ multum sanguinis emittunt, circa fundum circumcirca scarificatis, & volsella eleuatis, ac funiculo constrictis, & postea paulatim resectis. atque hoc facto floridum medicamentum siccū inspergatur. At verò si citra chirurgiam malueris hæmorrhoidas resiccare ac excæcare, huiusmodi sicca apponito: Spodium & rosas siccas terito & inspergito: aut acaciam vino austero tritam: aut terram Lemniam sigillum appellatā, cum aceto illinito. Aliud. Stibii bessem, rosarū siccarum, pollinis thuris, sing. sextantē, cytinorū vnc. I. Aliud. Balaustiorum torrefactorū sescuncē, malicorii quadrantē, florū rosarum, spodii, sing. drach. II. Aliud ad hæmorrhoidas efficacius: Succi mandragoræ, aluminis rotundi, acaciæ, sing. drach. duas, cum vino terito, & in pastillos efformato, eósque vino dilutos illinito. Aliud. Succi cicutæ, succi hyoscyami, aluminis scissi, rubricæ sinopicæ, sing. drach. duas, sandycis drach. I. cū vino terito & excipito. & vsus tempore vino item diluito. Aliud. Diphrygis drach. sex, cerussæ, spumæ argenti, plumbi vsti & loti, succi hypocisthidis, sing. drach. tres. excipe succo cicutæ, & cum vino adhibe. Vtere etiam medicamentis ad hæmorrhoidas sedis relatis, & præsertim eo quod Hippocrati inscribitur. & potiones exhibeto ad sāguinis reiectionē descriptas. insessiones quoque in decoctis adstringentibus adhibeto.

De calculo vteri, Cap. XCVIII.

CAlculi aliquādo tofacei in ipso vtero generātur. quos si extrahere volueris, aluū prius per clysterē stercoris eductoriū euacuato. deinde fœnigræci ac maluæ decocto rosaceo admixto, vterū eluito, & muliere supina dispartis cruribus locata duos lōgiores sinistræ manus digitos in ani foramē immittito, dextra verò superiorē ventrem cōprimito, calculúmq; extrorsum cogito ac propellito, simul per digitos in anū missos deducēs ac extrahēs. At verò tofaceā substantiā extrà in vteri collo, aut osculo agnatā, muliere ritè locata, & locis per dioptrā dilatatis, scalpello resecare oportet, & florido medicamento sicco insperso curare.

De calculo vesicæ muliebris, Cap. XCIX.

IN vesica muliebri rarò oriuntur calculi: latiorē enim & rectiorē vrinæ meatū habēt: atq; huius extractionē, si fortè innatus fuerit, ita facias: Mulier supina coxis decliuibus ac cruribus reclinatis locetur. quo facto duos lōgiores sinistræ manus digitos in pudēdū mittito. Dextra verò vesicā supernè cōprimito, & calculū versus vesicæ collum expellito, & vt extra musculū vesicæ collum adstringentē prodeat cogito, & tunc paululū supra pudēdi alas, quo loco calculus occurrit, sectionē facito, & per calculariū forcipē extrahito. postea verò sectionē manna thuris repleto, & lanā purā oleo calido imbutā ventri ac lumbis imponito ac deligato, & quotidie bis aut ter, & nocte semel exoluito, & oleo calido perfundito. tertia die aridis medicamentis lenibus & incarnātibus vsq; ad perfectam incarnationē vulnus explemus, & per emplastrū ex aceto & oleo paratū cicatricē inducimus. Optimè autem huiusmodi locos & omne cauū vlcus incarnat hoc: Mānæ thuris sextantē, colophoniæ minutissimè tritæ vnc. I. ex hoc arido totam vulneris cauitatem expleto.

De hernia aquosa mulierum, Aspasiæ, Cap. C.

HErnia aquosa circa pudēdi alas cōsistit, inflationi similis, debili ac molli tumore. & aliquādo alterā tantùm, quandoq; vtrāq; partē occupat, ad contactū fluctuationis apparentiā quandā exhibēs. Primùm itaq; discussoria adhibeantur, suprà ad hernias in viris aquosas relata, præsertim in virginibus. At si parum successerit, muliere ritè locata sectionem rectā tumori congruam faciemus: dissecta autē cute, subiectas tunicas paulatim excoriato, & volsella arreptas distendito, & membranam humorem continētem dissecato. Excreto humore sectionem membranæ ad myrtei folii figuram facito, & labiis sectionis duabus aut tribus suturis adductis suppurantia medicamenta adhibeto. Vtere & olei irrigatione, ac reliqua curatione, ad aquosas virorum hernias suprà tradita.

De hernia inguinis mulierum, Cap. CI.

FIunt & mulieribus herniæ inguinis, circa dextrum maximè pudendi sinum. prominet his tumor durus immurmurans ac premens, præcipuè vbi mulieres crura dilatauerint, aut supinæ decubuerint: & has quoque congruis deligamentis ac medicamentis curare oportet, velut dictum est in hernia virorum intestinali ac inguinali. At si hæc parum profecerint, ad chirurgiam veniendum est. Mulier itaque supina decliuibus cruribus locetur, & repulso intestino locus circa inguen, obliquè secetur, & tunicæ cuti subiectæ sensim excorientur, atque ita laxata peritonæi membranæ pars attrahatur ac extendatur, & intestinum diligenter repellatur, & quod superfluum est de peritonæo deligetur ac consuatur, & tunc quod supra futuram extat superuacuum resecetur. deinde labia sectionis cutis duabus aut tribus suturis adducantur, & linamenta indantur, lanáque succida vino & oleo imbuta imponatur, & deligamēta congrua fiant: postea medicamenta suppurantia & repurgandi ac incarnandi vim habentia. Irrigationes item ac cataplasmata adhibeantur donec inflammatio quiescat, & inde ad cicatricem inducentia progressus fiat.

De hernia varicosa, Aspasiæ, Cap. CII.

HErnia quoque siue ramex varicosus in pudendi alis nasci solet: & est venarum ampliatio, similis varicibus in cruribus fieri solitis. proinde in huius curatione sectionem rectā in superficie pro vasis figura facias, deinde tunicas vasi adhærentes sensim excoriato, & denudatū vas cæca volsella eleuato, & duobus vinculis altero supernè, altero infernè deligato. deinde venam secato, velut in venæ sectione ad sanguinē auferendū fieri solet, & detracto sanguine, medium vasis inter duo vincula superuacuum amputato. atque hoc sanè omnibus vasis in varicū formam transgressis commune est. deinde linamentis sectioni inditis, spongiam aceto aut posca imbutam adhibeto. & deinceps ad puris generationem, ac reliquam velut vlceris curationem progreditor.

De nymphæ sectione, Cap. CIII.

NYmpha, substantia quædam est musculosa, supra alarum pudendi cōmissuram sita quo loco vrinarius est meatus. Hæc in aliquibus mulieribus ad tantam magnitudinem augetur, vt deformitatem ac pudorem inducat. quin & à vestimentorum contactu assiduo arrigitur, & ad venerem ac coitum proritat. Quapropter Ægyptiis visum est vt antequam exuberet, amputetur, tunc præcipuè quum nubiles virgines sunt elocandæ. Amputandi verò modum hunc tradunt: Virgini in sella locatæ retrò assideat adolescens robustus, qui brachia sua poplitibus virginis subiiciat, cruráque eius ac totum corpus regat. & tum chirurgus ante ipsam stans, forcipe ampliori nympham corripiat, & per sinistram manū distendat: per dextrā verò prope forcipis dentes resecet. Mensuram autem resectionis eandem quam in columellæ sectione seruare oportet, vt ne funditus ipsam resecemus, sed superuacua tantùm pars amputetur. Proinde prope

dentes forcipis nympham resecandam esse diximus: quoniam quum pelliculosa sit, plurimùm extenditur, & nisi quis diligenter obseruet, facilè vltrà quàm oportet amputationem faciet, atque hinc carunculæ decrementum, *rhœada Græci uocant*, consequitur. Peracta chirurgia, spongia ex vino adstringente aut aqua frigida expressa vulnus detergeatur, & manna thuris inspergatur, & linamentum posca madefactum indatur, & spongia ex posca expressa superdeligetur. Post septimam verò, cadmiam minutissimè tritam per se aut cum rosarum floribus insperge: aut siccum ex lapide Phrygio paratum, & ad pudendorum fissuras descriptum, aut cinerem ossium palmularum insperge.

De cauda, Cap. CIIII.

IN quibusdam mulieribus carnosa quædam substantia ab vteri osculo exoritur, & muliebre pudēdum replet: aliquando etiam extrà progreditur instar caudæ, vnde etiam nomen habet. Mulier itaque velut in nymphæ amputatione dictum est locetur, & prominens carūcula forcipe extēdatur, & tota ex basi resecetur: post chirurgiam curatio velut in nympha peragatur.

De thymis, & verrucis tum aliis tum formicariis vteri, Philumeni, Cap. CV.

THymus, aut in alis pudendi, aut in ipso pudendo, aut in vteri osculo aut collo generatur. Et est aspera quædam eminentia thymi cacumini similis, in quibusdam mitis, in aliis maligna, rubra, cruenta, præcipuè post concubitum aut deambulationes, & sanè moro maturo assimilatur, visúque deprehenditur, aliquando sine vlla arte, aliquando dioptra immissa, oblata. Huiusmodi igitur eminentias in principio curabimus, quemadmodum de reliquis thymis ac verrucis diximus. verùm vbi diutius perseuerant, chirurgiam adhibemus. Muliere itaque rectè locata, eminentiam volsella extentam, totam funditus resecamus: deinde curationem cruentis vulneribus aptam facimus. thymos autem in abdito recōditos, quū chirurgiæ subiici non possint, medicamētis curabimus, suprà ad totius corporis thymos & verrucas formicarias relatis. Ad verrucas autem formicarias pudendorū summè confert hoc: Capræ iugulatæ recēns oculos compungito, & humorem inde profluentem assiduè illinito, & intra sex dierum spatium formicariæ verrucæ extirpabuntur. Sed & bubulum stercus calidum illitum, formicarias in muliebri natura verrucas sanat. Aliud, quod ego in vxore mea expertus sum, & ipsas radicitus tollit: Origani festucam ad lucernam accendito, & formicariæ verrucæ admoueto, vt non inde incendatur sed fumum solùm suscipiat. & hoc ter singulis diebus facito. Aliud ad pudendi ac sedis thymos: Soleas veteramentarias, & cucurbitam siccam exurito sigillatim, & minutissimè trita paribus portionibus permisceto, & locis vino prius elotis inspergito. experientia hoc cognitum est. Cæterùm malignorum thymorum sectionem, ob eruptionis sanguinis periculum reprobare oportet: non malignos autem tutò resecamus. neque enim hic sanguinis eruptionis timor est. Cauendum tamen est ne vterus à scalpri acie lædatur, quod facile vitare est si thymus distentus prope volsellæ dētes amputetur, sicut in nymphæ sectione diximus. Resectione verò facta, ad desiccandos locos pharmacum quoddam sanguinem sistens adhibebimus. humectatio enim causa est vt thymi regenerentur, sicut etiam pinguium medicamentorum vsus: proinde per totam curationem, laxantia ac pinguia sunt fugienda. Post chirurgiam protinus galla trita aut alumen scissum, cū pari thuris pondere admoueantur: deinde medicamento florido, ex stomomate ferri aut rosarum flore, & cytinis siccis parato vtemur. Nam hæc contrahunt & quadātenus repurgant, & vlcera ad cicatricem ducunt.

De condylomatis, Aspasiæ, Cap. CVI.

COndyloma, est rugosa eminentia. Rugæ enim circa os vteri existentes dum inflammantur, attolluntur & indurantur, tumorémque ac crassitudinem quandam in locis efficiunt. præcipuè verò dum menses prodeunt, & post partus, attolluntur, & per tactum facilè cognoscuntur. Ad has igitur fomenta adstringentia, & eiusdem

A facultatis pessi subdantur, quæ omnia suprà ad sedis condylomata sunt relata. facit & pessus è malicorio & butyro præparatus, & qui ex lycio Indico ac œsypo paratur.

De rimis ac fissuris vteri, Cap. CVII.

RImæ circa os vteri ex violentis partibus ob magnitudinem capitis infantis fiunt. Sed & ex acrium humorum influxu locos rumpente ac corrodente fieri solēt. & primùm quidem latent, dolore à partu adhuc recente: postea verò paulatim ad sensum perueniunt. Nam & ad manuum contactum, & in coitu dolores excitantur, quā- B do sanè ex affrictu cruentantur: deprehenduntur autem dilatato sinu: fissuræ enim circa vteri osculum per ambitum visuntur. In harum itaque curatione chirurgiam & omnia mordacia pharmaca reprobare oportet: talia enim inflammationes ac conuulsiones inducunt: & insessionibus simplicioribus ac pessis vti, & medicamentis ad sedis rimas descriptis, præcipuè eo quod ex pompholyge, stibio, & plumbo vsto paratur. Quòd si callosæ fuerint, medicamento ex charta vsta vtendum est plurimo rosaceo diluto. callos enim exterit, & vlcera repurgat. si verò C nimiam eius acrimoniam non ferunt, iridem Illyricam terebinthina exceptam inde. Postquam autem cicatrix vlceribus inducta est, conuenit id quod ex cadmia constat, aut quoddam sedi destinatum, velut est quod ex spuma argenti lota præparatur, paulo antè ad cancros vteri à nobis relatū: aut hoc quod ad rimas sedis, & muliebrium locorum condylomata præparatur: Stybii, acaciæ, singul. drach. sex, passo excipe, ac vtere. Sæpe & hoc vtimur: Aloes, opii, sing. drachm. sedecim, stibii drach. sex, myrrhæ drach. quatuor, thuris, æruginis, sing. drach. duas, vino ex- D cipe, & vtere cum passo. Aliud citò conferens: Stibii, acaciæ, plumbi vsti & loti, sing. drach. XVI. spodii pōpholygis lotæ drach. octo, fructus ericæ, aluminis scissi, atramēti sutorii, thuris, myrrhæ, opii, sing. drach. VIII. cū vino terito velut collyriū, ac pastillos formato, & cum passo dilutis vtitor. Aliud ad omnes pudēdorum muliebriū ac sedis affectiones. sistit etiā hæmorrhoidas: Spumæ argenti lotæ, cerussæ lotæ, plūbi vsti & loti, sing. drach. XXV. stibii loti drach. IX. pōpholygis lotæ drach. octo, cadmiæ lotæ drach. V. Hæc omnia primùm seorsim, deinde simul E terito, & vini ac olei myrtei, sing. lib. I. paulatim adstillato ac probè terito, & vnita in plūbea pyxide seruato, & velut optimo medicamento vtitor. Nos verò, inquit Archigenes, ceræ Tyrrhenicæ lib. vnam, & adipis anserini tantundem adiicimus. quidam etiam plumbaginis drachmas viginti addunt.

De tuberculis vteri miliaribus, Cap. CVIII.

ALiquando in collo aut osculo vteri, aut in ipso pudēdo, miliares quædam eminentiæ enascuntur, ad tactum quidem occurrentes, verùm certius ad dioptram F patentes. solentque ex coitus affrictu, tum menses tum conceptionem impedire. In his aluus primùm purganda est: deinde linteolo locus detergendus, & glans ex carne caricarum pinguium ac alumine scisso subdenda. aut pessus ex alumine & felle: aut medicamenta ad concoquenda ac discutienda tubercula cōmoda illinenda. Elotiones quoque ex aqua mulsa, & aliquo aromatum decocto adhibeantur.

De scabris vteri pustulis, Cap. CIX.

IN pudendo & vteri osculo scabræ pustulæ oriri solent, furfuraceas squamas reiicientes, pruritúmque inducentes, & calidæ aquæ affusione gaudentes. In his aluus asi- G nino lacte purgetur. vomitus à cœna fiat. in balneo exudatio fiat, & in calidam insessus. & loci vino calido cum nitro eluantur, & post vinum aqua calida infundatur. & lycium Indicum, aut amurca, aut butyrum cum sulphure, aut ceratum myrteum cum spuma argenti: aut alumen rotundum cum melle: aut malicoriū cum myrrha & melle illinatur. Squamas autem & furfures exterit, cyclamini ra- H dix cum melle illita. cæterùm in cibis omnia acria, salsa, & acida cauenda sunt.

De alarū pudendi muliebris abscessu, Cap. CX.

SI in muliebris pudendi alis siue labiis abscessus ortus fuerit, & versus sedem declinauerit, sectionem eius vitare oportet. Nam ex eorum locorum sectione,

quum rugosi sint, facilè fistula generatur. Si verò sursum ad vrinarium meatum vergit, tutò secare licet.

Ad vmbilicum prolapsum, Cap. cxi.

AMmoniacum thymiama cum modico cumino ex vino tritum apponito ac deligato. aut buphthalmũ cum succo mori tritum imponito. Aliud. Bituminis drachmas duodecim, carnium caricarum pinguium tantundem, primùm seorsim deinde simul trita imponito.

Ad rugas ventris, rimásque ac nigredines à partu exortas, Cap. cxii.

ADiantum, & spumam nitri albam exactissimè trita inspergito, & venter non corrugabitur. hoc & in balneo & extra balneum vtendum est. Aliud. Narcissi bulbos cortice detracto concidito, & in vmbra siccato, & de his sumito drachmas octo: radicis struthii contusæ, farinæ ptisanæ, farinæ fabarum, maximè Ægyptiarum, singulorum drachmas decem, radicis bryoniæ, radicis ari, radicis cucumeris syluestris, costi, singulorum trientem, terito & cribrato, ac ventri per erui farinam deterso inspergito, & rursus affricando detergito. Nam & rugas & rimas generari non finit, & genitas tollit. maculas etiam ac nigredines in quauis corporis superficie exterit. In puerperis igitur ventrem oleo antea probè cõfricato, & postea chartam medicamento conspersam adhibeto, & fascia deligato, ac post quartum diem exoluito. deinde totum corpus in balneo detergito, & omnes nigredines ac rugas abolebis. Aliud, ad ventres à partu nigrefactos: Ostreorum vstorum partem vnam, farinæ fabarũ, maximè Ægyptiarum, partes duas misce, ac vtere in balneo. Aliud. Nigellæ, nitri, æquas portiones ad strigmentitiam spissitudinem cum aqua terito. Aliud. Squillæ vstæ drach. octo, cornu cerui vsti, aluminis scissi, salis Cappadocici, myrrhæ stactes, nigellæ, singulorum drach. duas, farinæ ordei drach. quatuordecim. Vsus tempore melle excipito, & panniculo detrito infartum ventri adhibeto, & per dies septem finito. octaua verò abluito, ac rursus apponito, & totidem diebus finito. Smegma faciei ac reliqui corporis: Granorum ricini, bulborum narcissi decorticatorum ac resiccatorum, sing. drachmas octo, similaginis drach. quatuor, thuris drach. ii. ouorum albumina duo, misce, ac vtere. Smegma aliud efficax: Floris iunci odorati, iridis, sing. drach. duas mastiches drach. vnam, terito, & ptisanæ succo excipito, ac pastillos formato, quos vsus tẽpore aqua dilutos illinito, & per interuallum frigida abluito. Aliud smegma, ad corporis rugas, Rufi: Caricarum pinguium, radicis bryoniæ, farinæ erui, testarum sepiæ vstarum, singulorum æquales portiones. Terenda terito, & ad caricas in mortario contusas admisceto. hoc in balneo vtendum est. Aliud. Vitem albam farinæ erui admisceto, ac vtitor.

Smegma, ad defricãdas nigredines multo vsu cognitũ. Thuris sesquiunciam, cerussæ lotæ, spumæ argenti lotæ, amyli, scobis marmoris Prœconesii, mastiches, spumæ nitri albæ, testarum sepiæ, sing. vnciam vnam, saponis Gallici vnc. duodecim, ouorum albumina decem, omnia sapone excipe, & vtere in quacunque corporis parte. Smegma admirandum. cutis superficiem exterit & illustrat: Farinæ fœnigræci, amyli, tragacanthæ, sing. trientem, terræ Samiæ quæ stella vocatur, ammoniaci thymiamatis, singulorum quadrantem, mastiches, medullæ ceruinæ recentis, sing. trientem. tragacantham lacte macerato, & reliqua minutissimè trita admisceto, ac pastillos formato, eósque in vmbra exsiccato. Vtere etiam smegmatis Sermone octauo relatis, vbi habentur etiam ea quæ ad alarum ac oris fœtorem conferunt.

Præparationes vnguentorum siccorum, moschatorũ. Item conditorum, œnanthariorũ, ac suffumigiorum variorum, Cap. cxiii.

XEromyrum, *hoc est unguentum siccum*, Beredrias appellatum. Arnabo, amomi, spicæ nardi, sing. quadrantem, folii malabathri, styracis, singulorum quadrantem, croci, caryophyllorum, sing. sesquiunciam, opobalsami sescuncem, rosarum viridium vnc. vigintiquinque, misce. Xeromyrum moschatum: Folii malabathri, casiæ, croci,
A styracis, arnabonis, amomi, spicæ nardi, singulorum se-
squiunciam, caryophyllorum drachm. quatuor, moschi
scrup. tres, opobalsami vnc. vnam, olei Indici aut similis,
quadrantem, rosarum siccarum sextantem, aut viridium
trientem. Compositio Arabica. Masuaphii, caryo-
phyllorum, costi, singulorum sextantem, spicæ, folii, ro-
sarum, singulorum scrup. duodecim, amomi, styracis, sin-
gulorum vnc. vnam, gummi sextantem. arida terito ac
cribrato: gummi verò madefacito, & ad styracem in mor
tario tritum arida admisceto, & cum gummi pilulas ro-
B tundas ad ciceris madidi magnitudinem formato, eásq;
acu perforato, ac filum traiicito, & arefactas de collo sus-
pendendas præbeto. Xeromyron rosatum. Rosa-
rum aridarum lib. vnam, costi, folii, caryophyllorum, hy-
pni, cassami odorati, vnguium aromaticorum, styracis,
singulorum sextantem. Aliud. Folii, rosarum sicca-
rum, amomi, costi, caryophyllorum, spicæ nardi, arnabo,
croci, singulorum vnc. vnam, hypni, styracis, opobalsami,
sing. drachmas tres. Aliud. Rosarum libras tres, hy-
pni libr. vnam, styracis flaui & pinguis, vnguium aroma-
C ticorum, singulorum vnc. vnam. Xeromyron leuco-
phyllon appellatum. cuius vsus ad collum & axillas est.
Terræ Samiæ libram vnam, styracis, folii, opobalsami,
sing. sextantem. Styracem cum opobalsamo subigito, fo-
lium verò terito ac cribrato. & ad omnia simul in morta-
rio probè permixta, succi rosarum quantum satis est adii
cito, ac vtitor. Hygromyron, *hoc est liquidum unguentum*,
quo mulieres ad aures vtuntur. Folii, spicæ nardi, masua-
phii, mastiches, caryophyllorum, singulorum vnciam v-
nam, scrup. duodecim, styracis pinguis, opobalsami, sing.
D sextantem, croci scrup. sex, moschi scrup. vnum, olei salca
electi trientem.

Olei salca præparatio pretiosa, Cap. cxiiii.

OLei omphacini sextar. viginti, iridis Illyricæ libr. v-
nam, amomi sescuncem, aspalathi, hypni, sing. lib. v-
nam, cassami aromatici libr. duas, caryophyllorum, folii,
carpobalsami, sing. lib. vnam, xylocasiæ quincuncem, ca-
siæ trientem, costi, styracis pinguis, croci, sing. vnciam v-
nam, myrrhæ, arnabo, singulorum quadrantem, spicæ nar
E di trientem. omnia in aqua coquito. Modus autem præpa
randi habetur Sermone primo, vbi etiam aliam olei sal-
ca descriptionem, & vnguenti nardini præparationem
habes. Hygromyri præparatio: Olei salca lib. duas, opo
balsami lib. vnam, spicæ nardi, folii, singulorũ trientem,
carpobalsami, arnabo, amomi, ambræ, ligni aloes, singul.
sextantem, mastiches, moschi, sing. scrup. sex: quòd si ca-
phuræ copia fuerit, sextantem ex ea addito. hoc ad axil-
las vtuntur, & in aures cum auriculario specillo indunt.
Leucophylli siue xeromyri albi præparatio: Lapidis
F specularis lib. i. folii, spicæ nardi, caryophyllorum, sing.
scrup. sex, succini scrup. xii. moschi siliquas sex.

Olei siue vnguenti foliati ac spicati præparatio, Cap. cxv.

OPobalsami lib. vnam, styracis, amomi, sing. quadran
tem, casiæ trientem, lilia viginti, simul terito, ac vti-
tor: & si crassius fuerit, cum oleo salca diluito. Alia fo-
liati descriptio: Ceræ libr. vnam, nardini olei Cyziceni,
lib. tres, picis Brutiæ quincuncem, ladani vnc. vnam, sty-
racis pinguis quadrantem, costi, casiæ, sing. sextantem, car
G damomi, folii, singulorum vnciam vnam, spicæ nardi se-
munciam, croci, vini Aminæi, sing. vnc. vnam, opobalsa-
mi quadrantem. Foliati præparatio ex Oribasio: Ca-
siæ sescuncem, folii quadrantem, amomi, ladani, singulo-
rum vnciam vnam, piperis grana quadraginta, myrrhæ
troglodyticæ vnc. vnam, vnguenti nardini lib. vnam. A-
rida terito & tenuissimo cribro excutito. deinde nardinũ
addito, ac rursus probè terito: & vt nigrius reddatur me-
dicamentum, iuglandium cortices vstos ac tritos admi-
sceto, & opobalsami cochlearia tria instillato, ac vtitor. fa-
H cit etiam eximiè ad resolutiones. Spicati præparatio:
Amomi sextantem, myrrhæ troglodyticæ, costi, singul.
vnc. vnam, folii, casiæ, vnguenti foliati aut salca, singulo-
rum quadrantem, spicæ nardi vnciam vnam, spicæ Celti-
cæ trientem, vnguenti nardini sescuncem, ceræ albæ

quantum ſatis eſt: & vt compages liquidior fiat, opobalſami quadrantem addito.

Œnanthariorum præparationes, Cap. CXVI.

COſti ſextantem, caſiæ, carpobalſami, ſpicæ nardi, ſing. vnc. vnam, amomi quincuncem, nardi Celticæ trientem, vnguenti ſpicati & foliati, aut ſalca, ſing. quadrãtem, ceræ albæ quantum ſatis eſt: & vt compages liquidior euadat, opobalſami quadrantem admiſceto. Alia œnantharii deſcriptio: Coſti ſextantem, caſiæ, carpobalſami, maſuaphii, myrrhæ, ſing. vnc. vnam, amomi quincũcem, ſpicæ nardi, ſtyracis, ſing. trientem, caryophyllorum ſeſquiunciam, opobalſami ſeſcuncem, lilia quadraginta, vini adſtringentis odorati ſextar. duodecim, ſalis Cappadocici ſextantem, Folia liliorum, croco ipſorum ac vnguibus demptis, probè detergito, & in ſindone pura inuoluta per diem ac noctem in vmbra ſiccato donec marceſcant. deinde ad myrrham in mortario cum vino ſubactam arida trita admiſceto, & pariter cum vino ſubigito. Et his poſtea ſtyracem in minutiſſimas partes contuſum addito, & omnia opobalſamo affuſo vnito. deinde lilia quoque admiſceto, & omnia in vitreum vas tranſfuſa concutito, & vino poſtea in idem vas infuſo rurſus cõcutito, & vas ipſum moſcho aut hypno diligenter obturato, deligato, luto oblinito, & per dies quadraginta inſolato.

Abſinthati ſiue rhodabſinthati præparatio ſalubris, Cap. CXVII.

SPicæ nardi ſcrup. duos, folii, amomi, ſingul. ſcrup. vnum, maſtiches ſcrup. tres, roſarum ſiccarum ſcrupul. ſex, mellis ſextarium vnum, vini ſextar. quatuor, aut (vt alii habent) quinque. quidam pro amomo coſtum adiiciunt. Aliud. Roſarum, reſectis vnguibus & in ſindone per diem ac noctem reſiccatarum, lib. vnam, mellis optimi ſextarium vnum, vini antiqui ſextarios ſex. Roſas in vino ad dies quindecim macerato, & quotidie vas ipſum ad ſolem exponito. deinde vino excolato, ſpicæ nardi ſcrup. duos, & folii aut caſiæ ſcrup. vnum admiſceto. ſint autem hæc prius cum vino trita. Poſtea verò mel adiicito, vnito, ac vtitor. Aliud roſatum. Roſarum, exemptis vnguibus, in vmbra ſiccatarum libram vnam, vini antiqui ac ſplendidi ſextar. quinque, mellis ſextar. vnum. Roſas in vino per diem ac noctem macerato. deinde ad vinum excolatum, mel adiicito, & poſt triduum exhibeto. quidam maſtiches ſcrup. ſex addunt: & ita aluum mollit.

Conditi purgatorii præparatio, Cap. CXVIII.

HOC condito ad pituitoſos hyemis tempore vteris: Mellis ſextarium vnum, vini ſextarios quinque, piperis grana quadragintaſex, ſtyracis calamitæ ſcrup. tres. ſtyracem ad prunas cum modico melle diluito, deinde in mortario cum pipere probè terito, & mel paulatim adſtillato, ac poſtea vinum admiſceto. Eius verò meminiſſe operæpretium eſt, quòd mel niſi valde purum fuerit, non permittit vt potio ex ipſo præparata deſideat ac pura & clara fiat. Proinde deſpumandum eſt mel ac purum faciendum: ſi enim deſpumatum fuerit, potio eadem die deſidebit ac pura euadet. Alia abſinthati præparatio: Spicæ nardi ſcrupulos quinque, croci ſiliquas tres, abſinthii drach. vnam, maſtiches ſcrup. VII. mellis ſextar. quatuor, vini ſextar. XXIIII. Alia conditi præparatio: Piperis ſcrupulos ſex, ſpicæ nardi ſcrup. vnum, croci, ſi libuerit, ſiliquam vnam, vini ſextar. quinque, mellis ſextar. vnum. Maſtichati ac cuminati præparatio: Cumini ſcrup. duodecim, maſtiches ſeſquiunciam, vini ſextar. V. mellis ſextar. vnum. Aniſati præparatio: Aniſi ſcrup. octo, ſpicæ nardi ſcrup. ſeptem, vini ſextar. quinque, mellis ſextarium vnum. Citrati præparatio: Corticis citri electi, vel foliorum eiuſdem beſſem, vini ſextarios octo, mellis ſextar. vnum. corticem aut folia in vino per dies ſeptem macerato, deinde vino excolato mel admiſceto.

Apiati præparatio: Seminis apii ſcrup. XII. ſeminis rutæ ſcrup. ſex, mellis ſextar. I. vini ſextar. IIII. aut V. pro abſtemiis vini loco aquam accipito.

Rhodomeli præparatio, Cap. CXIX.

SVcci malorum cotoneorum, dempto cortice & granis ſiue medulla, expreſſi ſext. duos, ſucci roſarum ſe-

A xtar. vnũ, aquæ ad tertias decoctæ ſextar. quatuor, mellis ſeſquiſextarium. Succum malorum ſuo tempore exprimito ac excolato, eique mel admiſceto, & ad roſarum tempus ſeruato: in vere autem cum aqua ad tertias decocta & roſarum ſucco aſſeruatum, cum melle malorum ſuccum vnito, ac vtitor.

Muſtati præparatio, Cap. CXX.

SImilaginis ſextar. XVI. olei omphacini ſextar. V. piperis quincuncem, folii malabathri, caryophyllorum, ſing. vnc. I. muſti dulciſſimi ſext. III. mellis lib. duas, ex his o-
B mnibus velut placentulæ paruæ efformantur.

Gari præparatio pro abſtemiis, Cap. CXXI.

AQuæ ſextar. XXXI. ſalis ſextar. II. cicerum nigrorũ ſiccorum ſextar. IIII. amanitarum lib. II. caricas L. præparato, excolato, ac ſeruato.

Suffumigii moſchati præparatio, Cap. CXXII.

ROſarum viridium lib. ſex, mellis Attici excolati lib. tres & quadrantem, folii ſeſcũcem, amomi triẽtem, caryophyllorum ſextantem, ſpicæ nardi trientem, coſti beſſem, vnguium aromaticorum vnc. I. carpobalſami
C trientem, aſari ſextantẽ, aloes vnc. I. calami Indici ſeſcuncem, nuces Indicas tres, ſandalorum ſcrup. ſedecim, ambræ vnc. I. ſtyracis pinguis lib. tres. quidam pro ſtyrace, ladani pinguis & ſtactes myrrhæ, ſing. lib. vnam, aut (vt alii habent) dextantem accipiunt: croci vnciã I. maſtiches quadrantem, moſchi ſcrup. quatuor. Ad arida trita ac cribrata, ladanum, ſtyracem, ſtacten myrrhã, & mel in mortario admiſceto: deinde ambram liquefactam adiicito. poſtea moſchum aqua calida diſſoluito, & partem eius addito, & partem ad paſtillorum efformationem ſerua-
D to: deinde manibus omnia probè ſubigito, ac cum moſcho efformato. Suffumigium regium: Styracis calamitæ lib. I. ligni aloes ſeſcuncem, ambræ vnc. I. moſchi ſcrup. quatuor. quidam ita præparant: Styracis calamitæ libram I. ligni aloes trientem, ambræ vnc. I. moſchi ſcrup. quatuor: & addunt ſucci roſarum quantum ſatis eſt. Suffumigium moſchatum Theopompi: Styracis pinguis dextantem, caryophyllorum, coſti, roſarum ſiccarum, folii, maſtiches, ſing. vnc. I. moſchi ſiliquas IIII. Ego verò, inquit, moſchi ſcrupulos tres, & balſami quantum ſatis eſt
E adiicio. Aliud ſuffumigium moſchatum: Folii, coſti, roſarum ſiccarum, hypni, ſpicæ nardi, ſing. vnc. I. croci, vnguium aromaticorũ, caryophyllorum, amomi, caſiæ, ſing. ſcr. XII. carpobalſami, bdellii, ſing. ſcrup. XII. ſtyracis ſcrup. XX. moſchi ſcrup. tres. rhodomelitis, *hoc eſt mellis roſacei* quantum ſatis eſt. Suffumigium moſchatum in eccleſia vſurpatum: Coſti lib. IIII. & dimidiam, caryophyllorum lib. IX. folii ſeſquilib. ſpicæ nardi tantundem, caſſami vnc. XIIII. ſtyracis liquidi lib. XVI. aſpri lib. tres, croci
F dextantem, moſchi, ambræ, ſing. ſextantem. Cæterùm princeps orientis ſic præparat: Coſti quadrantem, ſpicæ nardi vnc. I. folii vnc. I. caryophyllorum ſeſquiunciã, caſſami ſemunciam, aſpri ſextantem, ſtyracis liquidi electi quincuncem, croci ſcrup. II. moſchi, ambræ, ſing. ſcrup. II. Suffumigium bonum roſarum: Foliorum roſarum aridorum, coſti, maſtiches, ſing. ſeſcuncem, ſpicæ nardi, amomi, opobalſami, ſing. ſeſquiunc. croci, myrrhæ, ſing. vnc. I. ſtyracis ſextantem, vini odorati antiqui, & mellis, quantum ſatis eſt. Suffumigii vnguentarii præparatio: Coſti ſeſquilib. helenii, roſarum ſiccarũ, nigellæ, ſing. lib.
G I. carpobalſami, aſpalathi, ſing. lib. II. myrrhæ ſeſquilibrã, tari, *hoc eſt ligni aloes*, ladani, ſing. lib. IIII. amomi lib. vnam, maſtiches beſſem, ligni caryophyllorum ſeſcuncem, foliorum ſcylmatis, hypni, ſingul. lib. XII. myrrhæ ſtactes libras V. bdellii lib. II. vnguium aromaticorum, croci, ſing. trientem. Suffumigium vnguentarium inſigne: Coſti ſeſquilib. caſſami lib. I. ligni caryophyllorum, foliorum ſcylmatis, ſpicæ nardi, ſing. ſeſcuncem, corticis aſpalathi, roſarum ſiccarum, ſing. quadrantẽ, maſtiches Chiæ, bdellii, ſing. ſextãtem, ladani lib. tres, ſtactes nigræ lib. ſex, cro-
H ci ſcrup. ſex. Ego verò, inquit, pro ſtacte nigra, albæ lib. II. & ſtyracis lib IIII. admiſceo. Suffumigium valde amabile: Coſti vnc. XIX. caryophyllorum trientem, ladani lib. I. ſpicæ nardi, folii, ſing. ſeſcuncem, ſtyracis libr. III. aſpri vnc. XVI. croci ſeſcuncẽ, moſchi beſſem, mellis quincuncẽ.

Suffumigium dominæ Romulæ: Styracis calamitæ libras duas, costi, stactes albæ, sing. sescuncem, caryophyllorum, tari, sing. sextantem, spicæ nardi sextantem & semunciam, croci trientem, ambræ drach. quatuor, succini vnciam vnam, moschi scrupulos quatuor vel quantum accipere volueris. Suffumigium rosatum Embularchi: Casiæ, myrrhæ, bdellii, arnabo, calami Indici, succini, carpobalsami, ladani pinguis, hypni, folii, sing. quadrantem, caryophyllorum, vnguium aromaticorum magnorum, mastiches, sing. trientem; croci sextantem, spicæ nardi, opobalsami, sing. sescuncem, rosarum siccarum, styracis, singul. lib. vnam, rosarum viridium lib. duas, vini odorati veteris, & mellis Attici, sing. quantum satis est. Suffumigium Pamphili episcopi: Folii, caryophyllorum, hypni, A ladani pinguis, sing. sextantem & semunciam, calami Indici, spicæ nardi, vnguium aromaticorum magnorum, bdellii, carpobalsami, croci, casiæ, sing. quadrãtem, amomi, mastiches, sing. quincuncem, costi sescuncem, arnabo tantundem, succini vnciam vnam, opobalsami quadrantem, styracis pinguis libras tres, rosarum viridium resectis vnguibus libras sex, vini mulsi quantum satis est. sit autem mel electum, & vinum antiquum odoratum, ex quibus vinum mulsum parari debet.

B

Myrrhatio ad cadaueris conseruationem,
Cap. CXXIII.

ALoes, myrrhæ, gummi, sing. libram vnam, sarcocollæ libras duas, acaciæ sesquilibram, thuris sescuncem, opobalsami quadrantem.

PONDERA IN AETIO VSVRPATA.

Libra	habet	vncias XII.
Deunx		vncias XI.
Dextans		vncias X.
Dodrans		vncias IX.
Bes		vncias VIII.
Septunx		vncias VII.
Sescunx		vncias VI.
Quincunx		vncias V.
Triens		vncias IIII.
Quadrans		vncias III.
Sextans		vncias II.
Vncia		drachmas VIII.
Semuncia vel semissis		drachmas IIII.

Reliqua pondera ac mensuræ iuxta Pauli traditionem vsurpata sunt.

PHILARETI MEDICI DE pulſuum ſcientia libellus,

Albano Torino Vitodurenſi interprete.

CLARISSIMO DOMINO IOACHIMO SCHILLERO AB HERderen, inſigni, cum ratione tum experimentis, medicinæ doctori, ALBANVS TORINVS S.

MVLTIFARIIS ſanè(quemadmodum, etiamſi nullus admoneam, probius noſti) indicibus ſolertes medici corporis valetudinem ægritudinúmque genera ſcitè venantur, Ioachime doctiſſime. Inter quos equidem duas(nam omnes referre longum) per Apollinem, fidas earum rerum exploratrices, nec adeo fallaces nuntias numero: exquiſitam de cordis & arteriarum percuſſibus doctrinam, & exactam retrimenti veſicæ cognitionem. Quæ vtraque ad naturarum diſcrimen, & morborum ſpecies noſcendas vtiliſſima & neceſſaria ſunt. Quibus niſi medici ad prætentandum iter ſcipionis modo iugiter vtantur, periculum eſt ne hallucinantes, perinde atque oculis capti, vndique impingant. Quod, vt eſt medicis turpiſſimum, ita eſt languentibus nihil damnoſius: quoniam illi fruſtrati, cum rubore ingenti turpiſſimè interdum ædibus eiiciuntur: hi verò, ſi non efferuntur, dolores tamen immenſos ſubeunt. Percuſſus quippe, arteriarum præcipuè, caloris & algoris vim in ſpiritibus: lotia verò, humorum quãtitatem & qualitatem, ſicuti alui retrimenta, ventris concoctiones cruditatéſque, detegunt. Pulſuum porrò diſciplinam Philaretus hic noſter, perluſtratis pluribus ac diuerſis medicinæ authoribus, quam alii vix multis voluminibus complexi ſunt, in ἐπιτομὴν redegit: vbique quod erat exquiſitiſſimum & rei maximè neceſſariũ, apis more decerpens, adeo feliciter vt ſpes ſit pium lectorem artiſque medicæ tyronem, in hoc argumenti genere haud ita multum deſideraturum. Galenus quippe medicorum κορυφαῖος ferme, adamuſſim quidem, ſed pluribus libris quàm pleriſque liceat euoluere, & argutius quàm poſſit à quouis intelligi (quum per ſe ſit difficilis de pulſibus tractatio) ſcripſit. De vrinarum verò ſcientia Theophilus omnium primus exactius diſputare cœpit, & omnibus breuiter, quaſi penicillo, ſuis(vt aiunt) coloribus graphicè expreſſit. Nam qui ante ipſum floruerunt, de vrinis negligenter abſque omni ordine confuſum quoddam & profundum chaos tradiderunt, quemadmodum ipſe in operis præfatione admonuit. Quantum autem Actuarius, qui palmã in eodem ſcribendi genere meruit, Theophilo debeat, liquidiſſimè conſtabit ei qui vtriuſque monumenta ſedulò euoluerit. Sunt præterea inter huius noſtræ ſcholæ profeſſores, oculati (ſi diis placet) vrinarũ ſpectatores, ſed potiſſimè triobolares quidam circumforanei lotiarii, qui doctrinam de vrinis tutiorem & promptiorem eſſe aſſerant, quòd ea ſub aſpectum omnia ponat, quàm de pulſibus ſcientiam, quæ rem omnem tactui commiſit: quaſi facilius ſit viſu quàm tactu iudicare. Ipſe de percuſſibus diſciplinam vt certiorem multo, ita & difficiliorem iudico: requirit enim ſyncerum intellectum, manus tenerrimi ſenſus, & attentionem acutiſſimam, quæ, miſſa manu in carpum, motuum & quietum interualla, & ſpatiorum tempora, craſſitudinéſque interuenientes, & cætera quæ ad eam rem ſpectant, amuſſatim metiantur. Vnde certiores corporis & ægritudinis notæ, quàm ex ſolius retrimenti veſicæ contemplatione eliciuntur. Semper equidem extremam eſſe dementiam putaui, totam hominis habitudinem, omniáque morborum genera velle è lotio coniectari, poſthabita, quæ prior eſſe debet, quæ de pulſibus tractat ſciẽtia. Sed (vt ſummatim expediam) qui vtranque diſciplinam de pulſu & lotio calluerit, eum ad exploranda morbi indicia & præuidentiam, vel nihil vel perparum certè fugerit, quemadmodum illum qui hac in qua hodie ſola vulgus medicorum ſe exercet ſcientia citra alterius quæ in primis diſcenda erat, vtitur, infiniti errores comitantur. Proinde hoſce in iuuentutis vſum vtroſque libellos Latina oratione in publicum edere viſum eſt, vnde quæ ad vtriuſque rem ſpectant, compendio hauriant: & tuæ humanitati eam lucubratiunculam(cuius ipſe fuiſti ὡς ἐργοδιώκτης) nuncupare, vtpote pulſus explorandi & vrinas contemplandi peritiſſimo. Vale ex animo chariſſime Schillere, nulláque ſit tibi dies μητρυά, ἀλλὰ μήτηρ πᾶσιν. Baſileæ Idibus Martiis, anno XXXIII.

PHILARETI MEDICI DE PVLSVVM SCIENtia commentariolus perutilis & neceſſarius,

Albano Torino Vitodurenſi interprete.

QVI hactenus de pulſuum ſcientia poſteris prodiderunt, ii magna ex parte vel mancis tractatibus, vel exactè quidem exornatóque ſcribẽdi artificio, ſed prolixioribus certè logois rẽ ipſam explicauerunt. Nos verò contrà, ſi non euigilata orationis concinnitate, ſumma tamen fide & diligentia, miráq; breuitate(quo memoriæ quæ docemus, haud difficulter inhæreant) quæcunque de pulſibus ſcire fuerit neceſſarium, in compendium redigere, & earum rerum florem tanquam per capita cõſcribere ſuſcepimus. Quocirca vbi in quinque partes quaſiq; hypotheſes omnem quæ ad perfectam pulſuum notitiam attinet tractationẽ diſpeſcerimus: verbi gratia, in percuſſus finitionem, vtilitatis eius commemorationem, arteriæ deſcriptionem, eiuſdem vocabuli etymon & cauſam, & ipſius denique inſtrumenti(hoc eſt metæ ſpiritus) originationem: primùm(diuina annuente virgula) eam partem quæ de finiA tione percuſſus eſt, aggrediamur.

De percuſſus finitione, Caput I.

QVO dilucidius intelligantur ea quæ de pulſuũ ſcientia hoc compendiolo explicare decreuimus, confeſtim ab exordio, quid ſit pulſus definiendum eſt. Σφυγμὸς *id eſt percuſſus*, cordis motus & arteriarũ eſt, qui ſecundum συστολὴν & διαστολὴν, *id eſt diſparationem & contractionem*, ad refrigerandum inſitum feruorem, & diſcutiendum propulſandúmque excrementa fumida, editur. ſiue (vt veteres Græcorum medici quidam definiunt) σφυγμός, ἐστὶ διαστολὴ
B καὶ συστολὴ ἀδιαίρετος ἀρτηρίας καὶ καρδίας, *hoc eſt, percuſſus, eſt intenſio & remiſſio indiuiſibilis arteriæ & cordis.* Eſt autem διαστολὴ arteriæ ſublatio, dilatatióque: συστολὴ verò, arteriæ ſubmiſſio & contractio.

De vſu percuſſuum arteriarum, Cap. II.

FRuctus verò & opportunitas percuſſuum, duplex eſt: refrigerium ſcilicet natiui caloris per immiſſum

ſpiritum,eiuſdémque per emiſſum hunc purgatio,ſuperfluitate ſcilicet ad fumi naturam proximè accedēte profligata. In diaſtole enim, *hoc eſt ſublatione*, arteriæ ſubſtantia quædam attrahitur. Explicata nanque arteria,refrigerans aer ingreditur qui refocillat vitalem firmitudinem,vnde & animalis ſpiritus oboritur.In ſyſtole, *id eſt compreſſione*,conuenientibus ad centrum extremis arteriæ, id quod ex humorum deuſtione in toto corpore tanquā fumoſum excrementum contractum eſt, eliminatur & excernitur.

Quid arteria,quid vena, Cap. III.

ARteria eſt corpus in longum porrectum, teres inſtar canalis,ac ſinuoſum,duabus tunicis(*quæ* χιτῶνες *appellantur*)contextum,ex corde propagatum & in ſingula corporis membra diſtributim diffuſum,aeris & ſpiritus naturalis abundantioris receptaculum, mixti cum pauculo admodum ſanguine.Ineſt enim arteriis agitandi facultas per diſparationem & contractionem,quo inde cordis fumida euaporatio comparetur, & partibus cæteris ſpiritus infundatur.Vena verò ſpiritus vaſculo ſimilis,ſanguinis eſt receptaculum cum exiguo naturali ſpiritu confuſi.

De etymologia arteriæ, Cap. IIII.

Aρτηρία ſecundum etymologicos appellata eſt παρὰ τὸ τὸν ἀέρα τηρεῖν, *quod eſt, ſi ad uerbum interpreteris, ab eo quòd ſeruet aerem ac ſpiritum naturalem uitalémue.* Aeris nāque ac ſpiritus(ceu diximus iam pridem) cōceptaculum eſt, in quo abundantior ſpiritus, ſanguinis verò multò minus conſiſtit.

Arteriarum,venarúmque origo fontéſve, Cap. V.

ARteriarum,à læua cordis fibra,quæ aorta appellatur,bipartito ramo oriri certum eſt: quorum alter quidem per cætera viſcera interna deorſum verſus duplici propagine in dextram & ſiniſtram ad coxendices vſque & pedes,digitóſque pedum deſcendit:alter verò ſurſum verſus porrigitur,& itidem ſciſſa in duos riuos propagine mox ad dextram & ſiniſtram per brachia in palmas ac caput tendit:& is qui ad caput protenditur, conſtituit arterias ad interuallum aurium, quas παρωτίδας nominant.Qui verò dextram ſiniſtrámque intrinſecus perreptat,per alas ad brachia,& flexum brachii cubitóſue, ad extimos vſque palmarum digitos peruenit. Cæterùm in hoc commentariolo tam compendioſo animus eſt ad præſens, ictuum agitationem, & dignotiones eorum,& cauſas denique ſtrictim ſummatímque conſcribere,& poſteris tradere.

De percuſſuum mutationibus, Cap. VI.

TRifariam in animalis corpore pulſus mutari ſolet generatim (multiplicia enim ſunt ſpeciatim mutationis genera.)Prima nanque ipſorum mutatio ex cauſa naturali fit:ſecunda non naturalis quidem, ſed nondum præter naturam:tertia præter naturam exiſtit:quemadmodum & ex marium & fœminarum ætatibus, præterea & cæteris id genus coniugatis, mutationem ſubit. Mortalium quippe genus(quod vel cæco perſpicuum eſt)in mares diſpeſcitur & fœminas. atque illorum ſanè,alii temperatura calidiore,alii verò frigidioris temperamenti exiſtunt.Et illi quidem graciliores natura, & macilentiores: hi verò obeſiores magiſque corpulenti ſiue carnoſi ſunt. Atque in vniuerſum maribus ſemper lege naturæ plus inſiti tum caloris tum roboris quàm mulieribus inditū eſſe,res ipſa declarat & clamitat. Viri igitur,pulſus magna ex parte non iniuria citatiores,maiores,longéque vehementiores edunt. Fœminæ verò(vt frigidioris naturæ)tardiores,exiliores,& non parum languidiores arteriarum ictus habent. In vtriſque verò,puta maribus ac fœminis,pro temperamenti tenore plus minus intento, percuſſus quoque arteriarum plus minúſve intenduntur. Calidiores enimuero natura, percuſſum vſque maiorem,citatiorem, & vehementiorem edunt: quoniam in calore ſemper promptior agilitas; & motus lōgè citatior. Frigidiores contrà,minorem, lentiorem & non adeò vehementem: ſiquidem in frigido perpetim quædam (vt ſic dixerim) eſt tarditas, ægerrimáque mobilitas. V-

A triſque porrò,viris inquam & mulieribus,alius atque alius eſt(vt videtur)corporis habitus: verbi cauſa, macilentus & corpulentus. In macilētis gracilioribúſve,percuſſus eduntur maiores,longè rariores, & haud multo vehemētiores:corpulenti verò,minores,crebriores, & lāguidiores arteriarum percuſſus edunt. hoc itaque modo percuſſus naturā mutantur. Reſpicienda quoque in pulſuum exacta dignotione, & ſolicitius etiam obſeruanda ſunt coniugata circunſtātiæ: verbi cauſa,loci, tempora,anni, ætates,& conſtitutiones particulares. De anni itaque ho-

B ris,ſuper quibus præ cæteris differere inſtitui,ad hunc ſe modum habet. Anni tempora quatuor in partes à veteribus diſtributa ſunt,ver ſcilicet,æſtatem, autumnum,& hyemem.Quorum duo vtique,ver nempe & autumnus, boni temperamenti:cætera duo,prauæ temperaturæ exiſtunt. Veris itaque & autumni tempeſtate,cordis & arteriarum motus, propter temporum qualitatis temperiē, magni peruehementéſque, ſi ad reliqua tempora conferas,non immeritò eduntur: celeritate verò & frequentia mediocres,idque ſemper iuxta ætatum proportionem.

C Per æſtatem verò citatiores eduntur percuſſus & crebriores,idque ſemper pro vnaquaque ætate neceſſitatem inducente,propter ambientis nos extrorſum aeris calidū ſtatum. Per hyemis verò tempus,animantia percuſſus habent lentos ac raros,propter aeris nos ambientis frigidum ſtatum,& quæ inde conciliatur ſtricturam. Atque hunc in modum pulſus pro temporum ratione differunt.

Iuxta regiones itidem,pro vniuſcuiuſque loci temperamento,arteriarum percuſſus mutantur. Calidior ſiqui-

D dem regio maiores & citatiores arteriarum percuſſus, ceu æſtas,efficit:frigidior cōtrà,minores & lentiores,tāquam hyemalibus horis, pulſus reddit: temperata verò regio,perinde atque ver, magnos & vehementes arteriarum ictus edit. atque ita quidem iuxta regiones variant. Alii porrò aeris nos ambientis ſtatus, haud aliter atque anni tempora,pulſus variant. Feruidi quidem, feruidis anni temporibus:gelidi, gelidis:medii,mediis, proportione reſpondēt. & ad hunc quidem modum aeris qualitates pulſus commutant. Iam opportunum fuerit de ætatum quoque pulſuum mutationibus verba face-

E re. Si ætates aliquo inter ſe diſcrimine diffidēt,inter percuſſus quoque earum nonnihil variati diſcriminis intercedere conſueuit. Puerorum nanque,& recèns in lucē editorum infantū pulſus citatior eſt:crebrior item & languidus:iuxta magnitudinem verò,& vehementiam medius. citatior autem eius ætatis pulſus fit, quoniam in ea ætate calor naturalis in ſubſtantia abundat. crebrior,eo quòd caliditas in pueris iuxta quantitatem redundat. languidus, propter ſubimbecillam eorum quaſique langueſcentem adhuc virium potentiam. Senum verò arteria-

F rum percuſſus è diuerſo lentiores & multo rariores,ſi cōferas ad pueros, exiſtunt:idque ob eius ætatis vires iam exhauſtas & imbecilles: & quòd annis contraxerunt frigus. Ii verò qui intra hos cōſiſtunt,hoc eſt florente ætate(*Græci* ἀκμαστικοὺς *uocant*) pulſus maximos & vehementiſſimos edunt,propterea quòd viribus longè valentioribus quàm vel pueri vel ſenio cōfecti,præditi ſunt. Cōpari modo & hominum temperamenta & percuſſus arteriarum,temporum conſtitutionibus qualitatibúſque mutantur.Ambiēs etenim nos quicunque ſtatus &(quemad-

G modum demonſtratum eſt) continens,in ſuam temperaturam tranſfert contentum. Ad hunc igitur modum pulſus pro ætatum ratione ſe habent. Vterum porrò geſtantes fœminæ,percuſſus paruos,crebros, &citatos edūt. paruos quidem, quòd vires à conceptu nonnihil moleſtatæ deiiciūtur: crebros & citatos,propter angorem quo in ventre habentes tentantur, & propter fœtum conceptum. In partu verò,maiores, crebriores citatioréſque redduntur pulſus. cætera iuxta naturam ſeruantur:ita cōceptus & partus, pulſuum immutationem faciunt. So-

H mni quoque, etſi naturales, arteriarum tamen motiones immutant.Inter ſomnum etenim percuſſus ſemper minores & languidiores fiunt:idque ex euidēti cauſa, quòd videlicet naturalis calor, extimis corporis partibus relictis,intimius penetrat, & altum tanquam centrum petit.

Qui expergiſcuntur à ſomno, percuſſus à principio magnos quidem & vehementes, citatóſque & crebros párúmque turbulentos edunt: haud verò diu pòſt, mediocres, & iuſtam ſymmetriam obtinentes. Temperaturæ præterea corporis aſcititiæ & acquiſitæ, naturalium more pro re nata pulſuum immutationem conſtituunt. Nec aliter ſanè & habitudines corporis acquiſitæ, perinde atque naturales habitus, percuſſus immutant. Nam tenuis & macilentus, ſi carnoſus fiat ſiue corpulentus, percuſſum natura corpulentis obeſiſve perſimilem edit: ſi cõtrà corpulentus gracilitatem contrahat, puta quum vel naturaliter corporis robur afficitur, vel ſecundum ſubſtantiam alicuius principis partis, vel alia neſcio qua occaſione eam moleſtante, percuſſum eundem habet quem is qui natura talis eſt. Hactenus de pulſibus ſecũdum naturam.

De percuſſibus non naturalibus,

Cap. VII.

OPportunum nunc fuerit de aliis quoque pulſuum mutationibus ex cauſis nõ naturalibus vocatis, proficiſcentibus. verbi cauſa, exercitiis, balneis, eduliis, multi vini, & aquæ itidem plurimæ potu, paucis differere. Exercitationes igitur moderatæ, percuſſus reddunt magnos, citatos, vehementes & crebros: immoderatæ & ſupra languentis vires ſuſceptæ, exiguos, & languidos pulſus concitant. Balneis calidis efficiũtur percuſſus magni citati, crebri, & vehementes: gelidis, exigui, lenti, rari & languidi. Cibaria copioſa reddunt percuſſus inæquales & inordinatos: moderata, pulſus concitant magnos, vehementes, citatos & crebros. media, minus quàm moderata edulia, pulſum variat. Vini potus iuxta ciborum rationẽ percuſſum euariãt: aqua itidem perinde atque edulia inæquales, & inordinatos percuſſus concitat. Cætera cuncta eatenus percuſſum arteriarum euariant, quatenus alunt, vel calfaciunt vel refrigerant. Hunc in modum in cauſis non naturalibus vocatis motuum arteriarum, mutationes fiunt. Percuſſuum ex cauſis præter naturam mutationes, haud aliter atque prædictorum euariationes conſiderandæ ſunt. vocantur autem cauſæ ſiue res præter naturam, morbus & ſymptoma, & immoderata omnia. Breuiter enim ſcire oportet quòd naturalium cauſarum quælibet, & earum quæ non naturales dicuntur, ſi immoderatè fiunt, ſecundum quantitatem exceſſus in id quod præter naturam eſt, tranſit.

Quæ contemplanda ſint in pulſuum obſeruatione & notitia, Cap. VIII.

QVoties igitur laborantem quem antea nunquam oculis vſurpaſti, & proinde albus an ater (vt aiunt) ſit ignoras, primùm inuiſis, immittiſq; manum in carpum, principio ſexum accuratius ſolicitiúſque tecum reputa, máſne ſit an mulier. ſi mas, conſidera maris curioſè percuſſum: ſin mulier, muliebrem arteriarum motum. Mox ægrotantis quoque naturam perpende pariter & ætatem: deinde tempus anni & regionem: factáque omnium diligentiſſima collatione, coniice cuiuſmodinã fuerit neceſſario in proſpera valetudine arteriarum percuſſus. tum vtique adamuſſim facilè deprehendes mutationis percuſſus præter naturam factæ quantitatem.

De pulſuum generibus, Cap. IX.

HAbentur autem percuſſuum genera decẽ, quorum primum genus ſecundum quantitatem diaſtoles in omnem dimenſionem conſiderare expedit. Sunt autem totius corporis arteriæ dimenſiones tres: in longum ſcilicet, altum, & latum. Haud abſurdè igitur quicunque trina diſtinctione pariter ſecundum longitudinem, latitudinẽ, & altitudinem medium modum excedit, magnus appellatur. Dicunt itaque in finitione, magnum pulſum eſſe qui triplici dimenſione ſimiliter fit inſigniter auctus.

Alterum genus percuſſuum, ſecundum quantitatem motus arteriæ in diaſtole & ſyſtole, *id eſt diſparatione & contractione* conſideratur. Habentur autem nonnullæ huius generis pulſus diuerſitates: quoniam eſt & ſiccatus & lentus, & mediocris. Eſt verò citatus, qui arteria momento dilatata quatitur: lentus qui longo temporis ſpatio modica intercapedine moueur: mediocris, qui medium ad vnguem obtinet. Tertium verò percuſſuum genus, ſecundum robur virtutis editur, idque triplici differentia. nam eſt aut vehemens, aut languidus, aut medius. Crebritas nanque ſiue frequentia, quoties magnitudinem accipit, pulſum vehementem ac validum reddit. Quum enim virtus maximè regnat, pulſus vehementior efficitur, atque è diuerſo. Eſt autem pulſus vehemens, quando tangentis manus validè repellitur: languidus qui inualidè imbecillum ictum edit: mediocris verò qui mediam ſeruat proportionem ad vtrunque qui naturalis dicitur.

Quartum percuſſuum genus eſt, quod in conſtitutione organi, nempe arteriæ, verſatur. Sunt verò huius quoque generis differentiæ tres. nam inſtrumento rigidiore quàm natura exigat, pulſus redditur durus, ſiue aſper: eodem autem molliore, à mollitie nomen ſortitur pulſus, & vocitatur mollis: medium inter duritiam & mollitiem quodammodo obtinente, moderatus ſeu mediocris efficitur. Percuſſuum genus in ordine quintum, ſecundũ quietis quantitatem perpenditur. in quo creber præcipuè & rarus conſiderandus eſt. Punctum enim temporis quietis, crebrum: longius verò tempus intercalatum, rarum pulſum efficit. Secundum æqualitatem & inæqualitatem, ſextum cenſetur in ordine percuſſuum genus. Obſeruatur autem id cum in vno tum in pluribus percuſſibus, quod ſyſtematicon vocatur. in vno quidem, ceu in caprizante: in pluribus verò conſiſtens, vocatur inæqualitas. Cæterùm in vnaquaque inæqualitate inordinationem fieri oportet, quemadmodum in omnibus, quoniam arteriæ ictus vel decidit vel intercidit. id quod ſolet viribus aliqua ex cauſa deiectis accidere. Septimum genus percuſſuum ſecundum plenam ordinationem inordinationémque efficitur. Inciſo nanque inæquali, percuſſus æqualis fit: inæqualis verò, ſecundum periodos inordinatas. contemplatur autem cum in vno arteriarum motu, tum in pluribus. Secundum plenum ac vacuũ, hoc eſt pro arteriæ figura & repletionis quantitate, octauum genus pulſuum conſideratur: ſingula nanque vaſcula vel plena vel vacua cenſentur. Eſt igitur plenus qui arteriam oſtendit ſolidiorem, vndoſámque eius in humore compreſſionem: vacuus verò qui arteriæ excitationem bullientem facit, ita vt ſub digito inanitatem fateatur.

Nonum genus percuſſuum per rhythmum fit, in quo temporis proportiones ad tempus metiuntur. è qua re pulſus deficientes & intercidentes deprehenduntur. Eſt verò deficiens pulſus, inquit Galenus, in quo nõ ad binos modò, ſed ternos pluréſue percuſſus immobilis perſiſtit arteria: intercidens autem, quum poſt duos ictus, peculiari ordine motio fit, vnde media intercidit percuſſio.

Quoniam autem calor qui in corde continetur, per vniuerſum arteriæ corpus diffunditur, inibique euidẽtius apparet: decimum quoque percuſſuum genus prædictis annumerant, in quo vtique per tactum materiæ quæ ſubeſt corpori, qualitas perpenditur: verbi cauſa, malè tempe rata & mordax. Conſideratur igitur in pulſuum generibus, quantitas, motio longitudinis, virtus, qualitas, motus ſpiſſitudinis, æqualitas, ordinatio, plenitudo, concordia rhythmúſue, & calor. Deinceps memorandum nobis videtur quænam ſint percuſſuum cauſæ & differentiæ.

De cauſis & differẽtiis pulſuum, Cap. X.

ENumeratis iam decem percuſſuum generibus, cauſas eorundem aliquas cum differentiis ſuis, tribus (quod aiunt) verbis deinceps perſtringemus. Nam ſiquis exactam harum rerum notitiam haurire deſideret, is ſedecim de pulſuum negotio volumina exarata non ignoret, quæ conſulenda arbitror. Nos verò breuitatis ſtudioſi, cũ delectu modum ſeruãtes, ſummam rei certè neceſſariæ in arctum redigere, & tanquam per capita differentias aliquot cauſáſque pulſuũ recenſere inſtituimus. Feriunt humani corporis arteriæ, ad tẽperati caloris cum in corde tum in cæteris partibus corporis tutelam. Saltus & percuſſus hoc dirimuntur diſcrimine, quòd ſaltus propter incidentem ſpiritum toto corpore editur: percuſſus verò per functiones ſpiritalis potentiæ in ſolis arteriis concitatur. Percuſſus magnus à vehemente hoc diſſidet, quòd magnus, arteria in longum, latum & profundum dilatata, tribus dimenſionibus perpenditur: vehemẽs verò

motu,(valde nanque ferit)proinde virium robur portendit. Diſſidium inter percuſſum crebrum,& citatum,in continuo cõſiſtit atque diſcreto. creber enim,arteria non niſi momento quieſcente quaſi continuus eſt: citatus verò,quum arteria modico tempore dilatata fiat, diſcretus: perinde atq; ſiquis ocyſſimè volet ac ſubſiſtat. Percuſſus rarus & tardus hoc diſſidio dirimuntur, quòd rarus longiore quietis ſpatio interpoſito, imbecillitatis index eſt(ex infirmiore nanque robore proficiſcitur, & proinde plus ancipitis habet diſcriminis)lentus verò ex ſolo caloris defectu naſci ſolet. rarus autem vires maximè deiectas ſignificat. Percuſſuum ſecundum diaſtolen *hoc eſt dilatationem* arteriæ, octo ſunt diſſidentes ſpecies: puta magnitudo,paruitas,vehemẽtia, remiſſio,celeritas, tarditas, duritia, & mollities. Indicium pulſus in duobus, ſenſu videlicet & intellectu, ſitum eſt. ſenſus enim præſentia iudicat: intellectus verò præterita & futura.

Pulſuum arteriarum effectrices cauſſæ tres ſunt: virtus nempe quæ corpus mouet ſpiritus ſemitæ: & vtilitas propter quam mouetur, & inſtrumentum obtemperans.

Pulſus arteriarum primum & omnium maximè vim caliditatis, frigiditatíſque in ſpiritibus indicant. Perpenditur pulſus cum moderatus tum immoderatus,quadrifariam:iuxta nempe magnitudinem, celeritatem,vehementiam & ſecundum crebritatem. Differunt inter ſe pulſus inæqualis & inordinatus, quoniam inæqualis in vno percuſſu fit,& (ceu demonſtratum eſt pridem) in pluribus quoque conſiſtit: vel enim in vna modò diſparatione,vel in plurimis congregatis. nũcupatur verò eadem inæqualitas conſiſtens,in multitudine pulſuum conſiderata.Inordinatus autem pulſus fit ſecundũ rhythmũ. veluti ſi tres magnas percuſſiones & vnam exiguam,comitantur duæ ingentes. Eſt autem rhythmus ordo & lex temporum,in quibus ſpirituum canales inſurgũt & concidunt. Pulſus deficiens & intercidens nonnullo ſanè dirimuntur inter ſe diſcrimine,eo quòd deficiens ex maiore virium imbecillitate oritur,& in eo interdum omni motione amiſſa, immobilis permanet arteria & maius detrimentum indicat, extremum nẽpe potentiæ lapſum: intercidens verò pugnante & reſiſtente, corporis viribus ſeipſas excitantibus ſua ſponte ad repellẽdum contraria, & minus detrimentũ arguũt. Pulſus σπασμώδης & κλονώδης quoque inter ſe differunt, quia ille vaſculum ſpiritus ad fidis tentæ inſtar extendit: hic verò dextrorſum ſiniſtrorſúmque tranſfertur. Percuſſus fluctuantes fiũt ex abundanti humore contento, ſemitam ſpiritus diducẽte,perindéque in aqua inter cutem, *quam ἀνὰ σάρκα cognominant.* Percuſſus qui à bis feriendo,δίκροτος,*id eſt bis pulſans* vocatur,& δορκαδίζων, *hoc eſt caprizans*, hoc inter ſe differunt,quòd hic inſurgendo & extollẽdo, ſed aliquantulum interciſus:deinde citatus differentes motus efficit, ceu caprea, *à Græcis δορκὰς appellata*, quæ ſaliens hæret pedibus ſublimis in aere,& alterum ſubitum longè citatiorem ſaltum perpetrat. Editur autem is pulſus viribus humani corporis angore preſſis, & moleſta quapiam cauſa oneratis.Dicrotus verò bis quidem vna percuſſione pulſat,ſed impari celeritate:incipiens enim,citatior:deſinens verò,tardior eſt,Fit autem talis propter duritiem inſtrumenti feriente, & iterum violenter reuerberante ſpiritu ſecundum ictum abſoluit,quemadmodum in incudibus mallei percuſſionem reciproçant. Percuſſus σκωληκίζων *id eſt uermicularis*,à formicante(*qui Græcè μυρμηκίζων uocatur*) eo diſtat, quòd vermicularis quidem quandoque conuertitur demutatúrque in melius,& amplius eius patet inæqualitas:formicans verò,virtute deiecta &prorſum intermortua editus, interitum prænuntiat. Atque hæc quidem in præſentia de ſimplici cordis & arteriarum motu pauciſſimis perſtrinxiſſe ſufficiat.

THEO-

THEOPHILI MEDICI DE exacta retrimentorũ vesicæ cognitione libellus,

Albano Torino Vitodurensi interprete.

PRISCOS aliquot multos circa medicinæ studia mirè vigilantes, & citra controuersiam doctissimos, de vrinarum differentiis negotium aggressos esse liquidissimè constat: quorum omnium A & Ω Hippocrates Cous, cuius monimentis sacrosanctis præcipuè insudamus, princeps extitit. Post hunc Galenus vniuerso orbi terrarum author suspiciendus, eandem disputationem ad retrimenta vesicæ spectantem, scribendi prouinciam suscepit. Ab hoc Magnus medicus σοφιστὴς, *id est uir sapiens*, de vrinarum B proprietate dignoscenda, præcepta posteris reliquit speciosa. Quos sanè, ob multas res ad mortaliũ vtilitatem inuentas, egregiis summisque laudibus certatim extollere (ne deos facere dicam) cõuenit: etsi neminem ex his rem totam vt par fuit, attigisse, sed inchoatam modò & mancam de vrinis disputationem reliquisse (multis scitu necessariis præteritis) compertum sit. Hippocrates nanque Cous circa has res inuigilans, parua quædam, certè speciosa quasique florem huius negotii, passim obiter modò attigit: neque vrinarum genera, neque species, neque dif- C ferentias, neque causas, neque iudicium ac præuidentias dispositionum futurarum præter naturam, vel sanorum corporum, vel ancipitum ægrimoniarum, neque alia multa quæ numeris omnibus exacta disputatio poscere videtur, adamussim absoluit. Compari modo & Galeno quoque Pergamensi, in eo quem περὶ χείσεως inscripsit libello, vbi res quæ ad vrinæ disciplinam spectant carptim tractat, nescio quónam pacto paruæ curæ fuit de hac re non curiosius soliciti úsque disputare. Bonam nanque negotii portionem, vel omnino intactam, vel inchoa D tam saltem, vel parum denique enucleatam de vrinis, siue genus siue species siue differentias consideres, disciplinam reliquit. Post hos deinde longo temporis tractu Magnus medicus atque philosophus, ratione quidem sed sine periculis vsu (quæ mater artium existit) obseruatis, scientiam de vrinis posteris tradere aggressus est. haud absurda sanè distributione de lotiis disciplinam auspicãs, de eorum differentiis & speciebus plus quiddam aliis scripsisse videtur: de præuidentiis verò & auguriis præsagiisque (τὰ προγνώστικα *Græci uocant*) quæ ex vrinis sumun- E tur, pluribus omissis, claudam & ipsus quoque de lotiis artem tradidit: adeò quidem vt ad perfectam earum rerum cognitionem, à posteris medicæ rei studiosis sectatoribus millia desiderẽtur, & sese extricare non potentes, absolutiorem eius rei scientiam indagare cogantur. Neque id, mea quidem sententia, temerè, quoniam ex ea nasutus quisque ac solers medicus rectè diiudicare, & præuidere, quasique diuinare, & ex euidentibus res abditas abstrusásque coniectura quadam assequi ad vnguem potest. F siquidem exacta vrinarũ cognitio scitáque inspectio, abditas quasque & affectas corporis sedes, tanquã in tabula, exhibet & tẽperamentum & dispositionẽ vniuscuiusque, naturalísne sit, an non naturalis quidẽ, sed nondũ contra naturã, an præter naturã deniq;. Naturæ etenim suæ aptitudine accuratus vrinarũ & solers intuitus, tã certus quã Apollinis (vt sic dixerim) oraculũ, est nuntius eius quæ in iecinore existit virtutis effectiuæ sanguinis, aliquo modo libera sua functione præpeditæ. Quocirca neutiquã (meo quidẽ iudicio) absurdũ fuerit neq; importunũ, etiã si ipsius laborẽ pro virili meo reddẽdi disputationẽ exactã G omnibus numeris de vrinis suscepturus, quẽadmodum in arduis rebus fieri solenne est, numẽ implorauero. Inuoco itaque Christũ Dominum nostrũ, verũ & vnicũ opitulatorẽ cũctarúmque rerũ liberalissimũ largitorẽ, vt ope sua ductúq; suo dignetur adesse conatibus nostris, quò hæc nostra lucubratio dignitatem exactissimæ de vrina disputationis assequi & indipisci possit. quamobrẽ vt prõptius voti reddamur cõpotes, ea ratione agam⁹. Primũ omniũ à lotii definitione sumemus exordiũ: post hæc de generatione vrinæ: mox in quẽ locũ excernatur, & vbi fiat eius liquoris sequestratio, docebimus. Ab his postremò ad eruẽdam vrinarum absolutã doctrinã in genera, ac species & differentias, disputationem (diuino suffragante auxilio) distribuemus.

De definitione nominis lotii, Cap. I.

LOtium est sanguinis aliorúmque humorũ colatura æstúsve, vel vt alii quidã vocauere, serea quædã redũdantia, quã nõnulli dilutã & aqueã indigitant. neque desunt, qui lotiũ saniẽ sãguinis esse cõtendãt. Verùm de nomine nolim equidẽ in præsens vllã mouere cõtrouersiã.

De generatione lotii, Cap. II.

SImam iocinoris partẽ vena σπλεγχνία *à Græcis, ramalis uerò Romanis uulgò* appellata, dispersim perreptat. quæ sortita est virtutẽ effectiuã sanguinis à cõditrice natura: vbi inter apparatum sanguinis, serũ eius, hoc est lotiũ, quoq; generatur. Est verò ortus eius huiusmodi: Vbi iã in hepate vis sanguinis effectiua suo munere probè functa chylum susceptum in sanguinẽ alterauerit, facta eius humoris cõmotione turbàve, quicquid illic subtile & facile transiens fuerit (est autẽ id flauæ bilis quædã superfluitas innata) id omne sursum (quia leue) petẽs, in sublime eleuatum à folliculo flauæ bilis χοληδόχῳ *à Græcis* vocato (qui ad gibbũ iecoris iacet) per propinquum meatũ excipitur, & ad aliquã nimirum vtilitatẽ attrahitur. siquid verò subest terrestris & fæculẽti humoris, id ipsum liẽ qui e regione adiacet, per suum meaculũ exugit, naturalibus quibusdã tractionibus singulis id quod peculiare existit emulgentibus: tertiũ porrò, ac qui dilutus serosus humor est, cũ sanguine nõdum sequestratus, relinquitur: hunc renes tandẽ per venã *Græcè* κοίλην *Latinè cauam* appellatã, attrahunt, & in vrinã cõparant. Quæsierit autẽ hìc haud absurdè quispiã, nũquid quẽadmodum choledochus *hoc est biliosa uesicula*, bileum humorẽ, & lien atrã bilẽ sanguinis περιττώματα, *i. superflua*, ex simis iocinoris partibus per suos meatus emulgunt: ita & renes quoque lũbive huic visceri adiacẽtes, dilutũ humorẽ & aqueũ superfluum attrahendo ex eodẽ loco, suscipiãt. Respõdemus, humorẽ hunc nõ ocyus à sãguine sequestrari, sed magnæ opportunitatis causa, ad maius videlicet opus indiscretum, à natura seruari. Ramalis nãque vena, sanguinis, vt diximus, effectrix in simo iocinoris loco sita, venæ cauæ appellatæ exti huius cõuexo adiacẽti, per teretes & staminosos quospiã angustósque meaculos suggerit. Quã igitur & ratione & sensu cõpertum sit sanguinẽ crassioris esse substantiæ, atque ad penetrandũ venulas præpeditas angustioresque vias, sine impedimẽto ineptum, opus habuit comite serosa redundãtia facilè trãseunte. In hoc itaque natura sagax, istum liquorẽ indiscretum obtinuit, vt tenuitate serei superflui, facilè cum ipsa sanguis in κοίλην, *hoc est sinuatam ac concauam* venam dilaberetur. Vbi verò eadem superfluitas in ramum venæ cauæ quæ spinæ dorsi incũbit, & à summo deorsum progreditur, in renúmq; opposito in duplicem propaginẽ scinditur in Λ Græcæ literæ figurã (quarũ altera ad renem dextrum, altera ad læuum fertur, per quos meatus à grandiore & cõcaua vena aquosum superfluum in sinus renum deriuatur) fuerit intrusa, excipiẽtes ipsam renes, bella metamorphosi in lotii substantiam transmutant: & per vrinæ vias *quas Græci* οὐρητῆρας *dicunt*, in vesicã quæ lotii receptaculũ est, & ab eadem gente κύστη vocatur instillare cõpellunt. Ac si sanguen syncerum & ad vnguẽ absolutum fuerit (quod per exactum cõcoctionis officiũ contingit) necessum est & recrementum eius etiam esse huiusmodi. Sin sanguinis effectiua virtus à sua functione

per occasionem quampiã præpedita, frustretur, id genus A
serosa superfluitas euadit, quam *Græci οὖρον, Romani urinam*
ac lotium appellant. Cuius etiã rei gratia interdum lotia te
nuissima candidáque apparent, interdum verò cum albo
colore crassa: crudiore euadẽte sanguine & imperfecto,
effectrice facultate sanguinis iacente, & cõcoctione facta
veluti crudiore. Vbi autẽ sãguineus humor plus satis tor-
refit ac feruet, consimilẽ quoque superfluitatem efficit.
Proinde ex illiusmodi causarum generibus lotiorum e-
tiam species in alias atque alias identidem constitutiones
faciésque commutantur. Ante omnia igitur cuiusmodi B
esse oporteat lotium naturale, quod sanguinis ad vnguẽ
facti comes est, differere instituimus: inculpatúmque
principio lotium, quod naturæ leges nullo excessu supe-
rat, neque vel latum vnguem deficit, & ob id naturale vo
catur, definitione explicabimus. Inde cognoscetur facilè
excedẽs vel deficiẽs neutiquam sanum, sed illegitimum
& præter naturam esse. Est itaque naturalis vrinæ defini-
tio eiusmodi.

Notæ & finitio vrinæ secundum naturam & o-
ptimæ, Cap. III.

Lotium ergo secundum naturã optimum est, cõditio-
nibus omnibus, quas sapiẽtissimus Hippocrates de-
siderat, præditum. Definit autẽ is pulcherrimè illud, præ-
sagiorum secundo, quum inquit, Τὸ δὲ οὖρον ἄριστόν ἐστιν ὅ-
ταν εἴη λευκή τε ἡ ὑπόστασις καὶ λείη καὶ ὁμαλὴ ἐπὶ πάντα τὸν χρό-
νον. *hoc est, Vrina illa inculpabilis est in qua residet candidum, læue,*
& æquale per omne tempus. Liquet autẽ definitionẽ numeris C
suis tum demũ cõstare, si cõsequatur cum substãtia me-
diocri & colore decenti, & cõtenta suum locum obtinẽt,
ad hunc scilicet modum: Lotium præcellẽs & omnium D
optimum est substãtia mediocri sedimento (*quam ὑπόστα-*
σιν Græci nuncupant) cãdido, & læui, & æquabili, colore ru i
lum & subigneũ, (*siue fuluũ subfuluúmque dicere mauis*) quod
aliquantulum flauescat ob fulgorẽ, idq; per lõgum mor-
bi decursum obtinebit. Galeno quoque in hisce studiis
vehemẽti teste, vrina colore subrutilo subfuluóve, & sub-
flauo, hoc est remissæ rubedinis, (si reliquæ bonitatis con
ditiones nõ desint) ceu inculpabilis probatur. Sed Magn⁹
sophistes ac medicus colorẽ fuluum ignitúmve, & sub-
fuluum subrutilúmve optimum esse cõtendit. Nos verò E
optimum id ducimus lotium quod inter vtrunque me-
dium locum & cõtemperantiã obtinet. Quodcunque ve-
rò secundum aliquot horum quatuor plus æquo exupe-
rat, vel si quicquã istorum defecerit, vel ab hisquomodo-
cunque immutatur, id non naturale sed illegitimum ap-
pellamus. Cæterùm super coloribus & sedimentis nõ est
narrãdi locus, sed non multo pòst de iisdẽ sermonem fa-
ciemus. De substantia verò in præsens differemus.

De differentiis substantiarum ipsius vrinæ,
Cap. IIII.

Opportunum esse puto hic de fluorum profusionúm- F
ve differentiis disputare: eo quòd quæuis vrina, sua
essentia profusio existit aut constitutio. Substantia nãque
vrinæ aliud nihil quàm humiditas est, quã plerisq; circa
has res sapientissimis medicæ artis professoribus, profu-
sionẽ humorémq; corporis nuncupare visum est, quoniã
quicquid in visceribus aliisve partibus effunditur in ea-
dẽ ab oculato spectatur: verbi causa, biles & sanguis. Sunt
autẽ eiusmodi cõstitutionis substãtiæq; principes diffe-
rẽtiæ nimirum duæ, tenuitas & crassitudo: & ex vtrisque G
constãs mediocritas & tẽperata cõsistentia. Temperatæ
autẽ & mediocris cõstitutionis lotium secundum naturã
existens, nõ dispescitur: quod verò tenuatur, scinditur bi-
fariã. Vel enim subtili substãtia meiitur, & subtilis persi-
stit: aut mingitur quidem subtile, sed inde turbescit, lutu
lentúmq; redditur, & crassescit. Verùm illud quàm hoc
(quoniã extremè incoquibile) exacti⁹ cõcoctionis officiũ
præfert. Turbidum verò effectum & incrassatum, cõco-
ctionis initium portendit. Eodẽ modo crassescentiũ duæ
sunt species: Aut enim micta crassa existit vrina, & indis H
creta, vt à principio erat, ita manet: vel meiitur quidem
crassior: crassitudine verò tota infunditur sistendo ✱cõce
dente, subtilis efficitur. Ac prima quidẽ quum spectatur,
vehementẽ humorũ perturbationẽ in corpore, & firmitu

A dinẽ vacillare: altera verò turbulentiã quidem eiusmodi
dispesci, sed virtutis sanguei humoris effectricis coquẽdi
officiũ resuscitari, clarè significat. Copulemus itaq; cum
colore substantiã, & definiamus quæ ex iisdẽ ipsis tẽpera-
menti corporis notæ, cum in hominibus secundum na-
turã, tum quomodolibet præter naturã habẽtibus. Quo-
niã autẽ cãdidus color reliquos colores, albis (quod aitũ)
equis dignitate præcedit, & subtilis substãtiarum cæteras
anteit, cũ cõstitutione qualitates collocabim⁹, tanquã sub
vnũ iugũ primitus subtilis essẽtia & cãdidi colorisvrinã.
B ac dicamus quot modis albus & tenuis calor intelligatur.

De iudiciis è subtili & candido lotio, vel tenuis sub-
stantiæ & albi coloris, Cap. V.

Lotium igitur subtilis essentiæ albique coloris, pluri-
ma portẽdit. Nã si in mortalibus nulla præter naturã
affectione constitutis extrema cum tenuitate & cando-
re lotium appareat, prælargã ingurgitationẽ meri, cum
prolixis eduliis pariter præter modum coniunctã ostẽdit,
& præcipuè quum vinum fuerit exile & leue. Lotium hu-
ius generis à pueris mictum, vt improbum vituperãdum
C est, dicẽte diuino Hippocrate, τοῖσι παιδίοισι τὰ ὑδατώδεα
κάκιστα, *hoc est in pueris lotium tenue & dilutum deterrimũ est.* Nõ
dissimilis substãtiæ & coloris vrina spectatur in senectu-
te per naturã accidẽte, & in appellata à claris prudẽtibús-
que medicis, senectute ab ægritudine diuturna, & præ se
fert vniuersalẽ imbecillitatẽ virium. Lotium præterea
tenue albúmq;, quod ampliore copia & cõfertim proflu-
xit (eã affectionẽ quæ *Græcis* διαβήτης nuncupatur, *Latini per*
circuitionem, Exuperans urinæ profluuiũ appellant: sapiẽtum qui-
dã pæoniæ artis artificum matellæ inter cutẽ vocitarunt.
D & præstãtes quidã medici, lotii διάρροιαν, nõnulli verò ce
leberrimi à siti quã parit extra modum, διψακόν) portẽdit
hominis cõtra naturã affecti calidæ distẽperantiæ renum
ægritudinẽ, quorum vehementissimo attractu necessum
est eiusmodi vrinarum vim prouenire, & sine tinctura
percurrere, siue trãsire. nã hoc est διαβαίνειν, vnde διαβήτης
deducitur. Lotium tenue insuper & cãdidum, cõfertim e-
mictũ in febribus quotidianis amphemerinísve, remis-
sionẽ morbi ab huiusmodi humore significat. Similem
quoq; vrinã, albã puta & tenuem, est cernere in iocinoris
E intemperie cõtra naturã frigidi. Quin etiã easdẽ substan-
tias efficere cõperiuntur præfarctæ & occlusæ meatuum
obstructiones, quas *Græci* ἐμφράξεις nominant. itidem in
renum morbo qui νεφρῖτις *Græcè* vocatur, & in quartana-
rum febrium principio. Spectatur etiam tenuis & candi-
dæ substantiæ lotium in aqua inter cutem, propter abun-
dantem humorum causam, euadere. Lotium porrò te-
nue & album in vitiis & ægrimoniis colli, capitis item &
humerorum, σκοτοδινίαν, *hoc est uertiginẽ, &* λειποθυμίαν, *quod*
est animi deliquium, significat. *Vbi notandum est quod Græcis* ση-
F μαίνειν, *portendere cum futurum tum præteritum declarat: uerbi gra*
tia, apud Hippocratem in hoc oraculo, Ἱδρὼς πολὺς ἐξ ὕπνου ἄνευ
τινὸς αἰτίης ἑτέρης γινόμενος, τὸ σῶμα σημαίνει ὅτι πλείονι τροφῇ
χρέεται· ἢν δὲ τροφὴν μὴ λαμβάνοντι τοῦτο γίνηται, σημαίνει ὅτι κε-
νώσιος δέεται τὸ σῶμα: *quod est, Sudor multus sub somno citra e-*
uidentem aliam occasionem promanans, corpus nimio cibo uti præ se
fert. quòd si, quum cibum quis non sumpserit, hoc fiat, euacuanda esse
corpora docet. Lotium tenuis & albæ essẽtiæ in febribus an-
cipitibus superueniens, quietẽ indicat morbúmque defi-
cere. Lotium eiusdẽ cum coloris tum essentiæ circa re-
G missionem ac terminum grauissimarum febrium, morbi
discessionẽ, & quasi transmigrationẽ futurã in eas partes
quæ renibus subiacẽt. Lotium subtile cum colore cãdi-
do, in ea febre cui ab ingẽti ardore nomẽ inditum est καῦ-
σος, si apparuerit, amentiã φρενῖτιν ve insinuat. quoniã καῦ-
σοι, *i. feruidæ febres*, ex vi magna flauæ bilis originẽ trahũt
quæ si vrinã colore suo nõ tingit, argumẽtum est claris-
simum bilei humoris abundantiã ascẽdisse, & capitis ar-
cẽ cõprehendisse. Qui si in priore capitis cerebríve parte
inflammationẽ (*quam Græci* φλεγμονὴν *uocant*) cõfecerit, po-
H tissimè in ea membrana *quæ Græcè* μῆνιγξ appellatur, vel
phrenitin vel παραφροσύνην, *hoc est delirium* excitat. Quòd
si autem ex occasione quapiam: verbi causa, sanguinis
narium profluuio, ex amplo sudore capitis, vrina cum
albore tenuatur, mali decrementum, quietémque pro

foribus esse indicio est. Nam si sub eiusmodi vrinæ constitutione phrenitis diuturna sui similis esse pergit, æger ille breui superis concedet ab oris. Opportunum nunc & operæpretium, puto, fuerit, vt de colorum differentiis quæ vrinas tingunt, compendiosè disputemus. Et breuiter numerum earum & qualitates, & cuiusmodi cum fluore substantiáve possint componi, si non omnes, bonam saltem partem perstringemus. Lotiorum alia sunt candida, alia spicea, alia aurea, alia crocea, alia rubea, alia vinea, alia passea, alia veneta, alia liuida, alia nigra. neq; in his ce omnes colorum species sitæ sunt: verùm in horum mediis & submediis, perinde ac complures essent hinc colorum species introductæ. Intra quas primùm locum tenet candida. cuius latitudo in varias species diffunditur: quoniam intentionem & remissionem albedinis accipiunt. Sunt candidorum enim lotiorum, alia crystallea, alia niuea, alia instar calcis, alia veluti aqua limpida ac pura. Glacies enim crystallúsve & nix & calx & aqua, alborem quidem præ se ferunt, sed non supremam albedinem nacta sunt. A summa nanque albedine remissus color existit lacteus, ita vocatus quòd similis est lacti, qui bonitate præstat aqueum & crystalleum: deinde albedo glauci ab hoc tantum recessit (sequitur enim lacteū glaucus) quantum *χαροπὸς, hoc est rauus & blandus* color, remisit alborem glauci. Nam glaucum existit instar cornu attenuati perspicuum, siue transparens modo ceratoeidis, id est corneæ (vt vulgò appellant) tunicæ. Rauum autē (quod χαροπὸν medicorum scholæ appellant) simile est velleribus subalbicantibus cameli, vel vngui lapillo ita nuncupato, qui onychites & à quibusdam onychinus vocatur.

Hæc itaque colorum genera, qualitate secundum intensionem & remissionem (ceu diximus) in lotio candido conspiciuntur, & concoctionis functionem iacere significant. Vbi verò candida tincturam aliquam bilis, lotia capiunt, haud paruo à cruditate secedentia, in prima ratione subspiceæ cernuntur, ita quidem vt speciem persimilem bili infusæ liquori claro, (puta aquæ mediocriter decoctæ) vel apozematis semicrudæ carnis imaginem præferant. Deinde si coquendi virtus suo munere ad tempus fungi prosequatur, tincturam magis intendens, lotiū spicei coloris exhibet, (quem & palearem vulgò nuncupant) significans bilem probius decoctam dilutum lotiū suscepisse, & tinctura inde intensiore imbutum. Quam vtranque vrinæ speciem hac comparatione dilucidius accipe: Si malicorii liquoris, vel cytini decocti, vel id genus spicei humoris alicuius (nolo enim de succis persimilibus contendere) expressi parum succo alicui limpido, vt aquæ inieceris, colorem subspiceum reddes: sin amplius ex eodem addideris, colorem spiceum induces: quorum alter ab altero nomenclaturam sortitur. Postquam inde concoctio processerit, tum tinctura liberalius colorabit spiceū, atque subrufa siue subaurea (quæ omnium temperatissima sunt) lotia gignuntur, auro Celtico non vsquequaque puto persimilia. Huicce succedit lotium aureum, fuluū appellatum ac igneum, sonoro potius, puróque puto auro simile. Post hæc subcrocei coloris lotium sequitur, quod cartamum, *quem Græci κνίκον dicunt*, refert, qui colore inferior croco est. deinde exactè croceum, quod nihil differre à vero croco videtur. Succedunt memoratis ὑπέρυθρα *hoc est subrubea & ἐρυθρὰ, id est rubei coloris* lotia. Quorum illa sanguinē dilutum repræsentant, veluti ex candido colore accedente fulgore, cuiusmodi infectores flammeum nuncupant, qui lapidi Armenio similis color est: & à Galeno sanè phœnicos, *id est palmeus*, vocatur, eo quòd palmulis permaturis similis sit, qui dactyli dicuntur. Atque ad hunc modum alii atque alii, dempto vel addito colore fiunt. Rubeum verò similem cogitaueris puro sanguini & sincero: excedens nāque aut deficiens, non sanum sed illegitimum esse reputa. Vineum porrò lotium post memorata collocatur: quod nomen accepit à vino, quàm rubrum est, nigriore, etiam apud Græcos. οἶνοψ enim vinum nigrius huic generi appellatur, (quòd ea vrina nigri vini faciem præferre * significat) etiā Homero, apud quem non semel legitur ἐπ' οἴνοπα πόντον. vel colore purpurei sanguinis, & instar iocinoris. Proinde id extrā sæpius, vinúmque vineum inspicere expedit, atq; inde eiusmodi vrinæ colorē considerare. Venetus porrò vel cæruleus color, tanquam tabidus sanguis existit ex bili flaua, seu valde adusta, & instar gari, & lotii regio morbo (quem & arquatum dicunt) implicitorum, similis. Cæterùm (vt summatim dicam) de Veneto colore ita habet: Venetus (Galeni libro de symptomatum differētiis quarto, definitio) color est, vbi candor splendori iunctus, non ita parum in atrum degenerat. Fit enim is quando purum album & nigrum æqua ratione confunduntur: verbi causa, si cerussa cum pice æquis ponderibus permisceatur. Fuscus verò phœnicos, idem ait, color, ex albo nigróque commixtis gignitur, velut ficuum atrarum quum exaruerunt. Viridis prætérea color, *quem χλωρὸν Græci, Latini porracinum & prasinum quandoque uocant*, plures species habet, quoniam alius est, vt qui in foliis brassicæ: alius, vt qui in foliis graminis: alius, vt in foliis violæ herbæ: alius, vt qui in smaragdo, qui margarodes vocatur & smargarodes: quæ singula colore sunt viridi secundum intensionem & remissionem, ita quidē vt inde ob excessum caloris appellationē sumpserint, & à caliditate proueniunt cuncta viridia. Liuidus prætérea vrinæ color, phosnio obscurior est, quem siquis plumbi colorē dixerit, rem acu tetigerit. Is certè tantum versus nigrum inclinauit quantum à colore cæruleo recessit. cuiusmodi sunt coloris vibices luridæ ex verberibus corpori citra vulnus inflictæ, & explosu flaccescētes. generatur autem hic cum ex frigore tum ex plaga. Quin & quandoque non tam algoris quàm ardoris indicium est. si viride succedit, calorem: sin pallidum, frigiditatem portēdit. Niger postremò color nemini (vt arbitror) non euidens est: nam reliquos anteit, neque veluti cæteri quoque latitudine vacat, quoniam more aliorum intenditur & remittitur. Oportet autem virum huic rei indulgentem memoratos colores perpendere: & in numerato omnes habere, quoniam ex his non pauca cum indicia tum præuidentiæ sumuntur. Quin etiam colores propriis nominibus carentes, etsi definiti non sint, secundum intensionem & remissionem, collatione ad memoratos facta, considerandi sunt. Atq; ita quidē de omnibus coloribus hactenus sufficienter ex veteribus philosophis ac medicis dictū ac definitum existimari potest. Verumtamen hinc colorū qui explicati sunt syzygiā cum crassa & tenui substātia, & quæ inde sumi debēt indicia & significationes cū in valetudine secūda, tum etiā aduersa, explicabimus. Quum verò de coloribus verba facientes candidi differētias recēsuerimus, lacteum quoq; & glaucū & rauū non tanquā colorum quempiā incōiugatum silētio præteribimus quin cum subtili substātia copulemus, & quod pariter portēdat liquidò indicabimus. Lotium tenue, lacteū & cādidum, intra febriū exordia superueniēs, perniciosum, eo quòd febris & ægritudinis diuturnitatē euidēter declarat: in vigore verò & remittente morbo, si multū eiusmodi lotiū appareat, malū finē haud ita obscurè portēdit. Tenuis essentiæ cum cādido & lacteo colore lotiū, summā cruditatē significare, veteres medici viri sapiētes, vno ore omnes docuerūt. Colores verò etiā cæteri quicunq; albedini propius accedunt, coquēdi virtutē pariter iacere, & naturalis caloris imbecillitatē arguunt. calidi enim est, vrinā coloratiorē reddere. Haud etenim ab insito naturalique calore, colores inficiūtur, & proinde tenuis color cruditatē exprimit. Concoctricē facultatē munus suū aggredi docet vrina tenuis, spicea & subspicea. Calor nāque naturalis adhuc imbecillior existēs quā vt possit substantiā vrinæ cōtumacius renitentē & crassā facere. Colorē autē non adeo contumacē, sed procliuiorē facilè intra cōcoctionis primū aggressum alterat. Subtilis essentia subaureus aureúsq; vrinæ color (quē alii subrutilum vocant) superioribus est præstantior ac melior. Indicat autem insitum corporis calorem ad se rediisse, viresque suas recuperasse, quoniam vrinam non parum coloratiorem reddit: tenuis autem permanet eo quòd nondum tantum habet virium vt contumacem renitentem substantiam momento in crassam permutet, & ob id quoque vrinam crudam appellamus. Quando eiusmodi lotium in aqua inter cutem superuenit,

ſonticum habetur & periculoſum: veluti quum dilutum & aqueum, planè ſalutare. Eſt præterea lotium cum tenui eſſentia ſubcroceum & croceum, (*Græci ὑπόξανθον & ξανθὸν dicunt, hoc eſt flauum & ſubflauum*) quæ ſubſtantia, cruditatem: coloribus verò, non naturæ modò exceſſum, verùm materiæ quoque penuriam oſtendunt. Nam quum adoleſcentum quiſpiam cibis defraudatus, inedia laborat, & naturæ & ætatis ratione lotia flaua & ſubflaua conſpiciuntur, propterea quòd caloris plurimum habent innati, qui tum intimius præter naturam abundans, bilis nimietatem parit, quoniam ardore immodico haud difficulter alteratur in bilem ſanguis, præſertim quum in tempore æſtiuo diuturnior perennat inedia, in quo frequenter innumeræ febres ferme corripiunt. atque inde quidem lotia ſubflauo flauóque colore tinguntur. Ex vigiliis præterea, ſolicitudinibúſque & laboribus flauæ rubeæve vrinæ redduntur. Sic vtique de tenuis ſubſtantiæ lotii complexu, & quibus cum coloribus iungi poſſit, ſufficiẽter dictum eſſe exiſtimo: reſtat, vt de iiſdẽ in hũc modum perſpicuitatis gratia tranſigam & ob oculos tanquam in tabula ponam. Tenue lotium poteſt eſſe cum colore candido. Tenuis vrina exiſtit quandoque cum colore lacteo. Tenuis vrina glauco cum colore nonnunquam conſpicitur. Tenuis vrina colore interdum eſt rauo. Eiuſdem eſſentiæ lotium ſubflauum, & vt paucis dicam, Tenue lotiũ flauum. Tenue lotium ſpiceũ. Tenue lotium ſubſpiceum. Tenue lotium ſubfuluum. Tenue lotium fuluum.

De lotii coloribus cum craſſa ſubſtantia, & eius indiciis, Cap. VI.

QVandoquidem tenuis eſſentiæ lotii, quibus cum coloribus poſſit cõnecti, ſatis ſupérque (vt videtur) hactenus mentionem fecimus, iudiciáque eiuſdem curioſius explicauimus, opportunum nunc videtur de craſſa quoque ſubſtantia, quæ cum quibus coloribus queat infici, tranſigere ac perſequi. Vrina craſſa & candida plurimum crudi humoris in vaſis redundare oſtendit, & multiplicem pituitam: verbi gratia, vitream, ſalſam, & omnis qualitatis expertẽ. Id genus lotii, craſſum ſubſtantia, multum quantitate, candidum colore, in morbis ancipitibus abſceſſus articulorum diſcutit, non tam prius his languẽtibus quàm iis qui vtcunque iam malo tenentur, & qui in magna vi craſſorum humorum inueterauerunt.

Craſſa porrò vrinæ ſubſtantia cum lacteo colore non rarò conſpicitur: quæ ſi in decremento finéve morbi ſuperuenerit, calculum nunc veſicæ, tunc renum oſtendit.

Lotium craſſum colore χροπὸν, *quem blandum quidam interpretantur ſiue cæruleum*, ſi neutiquam perturbatur, complures id genus humores corpus occupaſſe, & languorem pernicioſum vndique perfuſum, ſignificat. Quũ verò lotium turbulentum (quale iumentorum eſt) redditur, capitis dolorem vel adeſſe vel aduenturum breui, oſtendit. Quũ autem id conſpicitur, ſi turbulentum iam quoquomodo ſit, & reſiſtens igni admotum clareſcat: (bullæ enim in ſumma ſuperficie lotio calfacto natant) vel vrina quoquo modo perturbata fuerit, aut deuoluitur extrinſecus, calorem, bulláſque in ſumma cute fore ſignificat. Alioqui eiuſmodi craſſum lotium fruſtuloſum, non multum, ſi cum febre ſpectatur, non bonum, ſed multitudo veniens ex his, tenue *prodeſt, & febris diſceſſionem declarat. Poſt haſce vrinas ſubrubea quoque cum craſſa ſubſtantia ſæpe conſpicitur, & ſi ſedimentum fuerit eiuſmodi, morbum diuturniorem quidem, ſed à periculo immunem & non incurabilem oſtendit. Lotium cum craſſa ſubſtantia, rubeum quoque interdum cernitur. portendit autem ſanguinis magnam vim in corpore dominari, veluti in febre continua, & in ancipitibus cunctis. Huiuſmodi verò lotium ſi paulatim exit, ſonticum eſt, nunquam etenim non periculum denuntiat. Compari etiam modo & id genus lotium, ſi in eiuſmodi febribus turbulentum reddatur, cum ſurditate & dolore capitis, colli item & iliorum (*quæ ὑποχόνδρια Græci dicunt*) laborantem regio morbo corripi ante diem ſeptimum demonſtrat. Craſſa pariter & οἰνωπὴ, *i. uini faciem habens ad atrum tendentis*, vrina, ſi in febris æſtuoſæ (*Græci καῦσον appellant*)

A capitis doloribus emingitur, vel decretorium iam exiſtere, vel pro foribus id eſſe inſinuat. Lotium præterea cum craſſitudine ſæpius veneto colore exiſtit. Si id à conualeſcentibus meiitur, meatuum angorem præ ſe ferunt, vel hominem ſtrenuè plurimùm cucurriſſe, & malorum liberationem. Si in ſenibus huiuſmodi lotium effluat, idque tempore multo, vrinæ veſicam ex prauis humoribus à naturali conſtitutione permutari plerunque, & liberationem vtplurimùm portendit. Si in fine morbi humoris calculoſi (*quem Græci morbum λιθίασιν uocant*) tale reddatur lotium, permutari, & vrinæ ſtrangulationem ſtillicidiúmque (*eadem gens ςραγγουρίαν nuncupat*) imminere arguit. Lotium ſubſtantia craſſum & colore viride in febre non vacãtibus morbis, æruginem vel oſtendit præſentem vel minatur. Lotium cum lurido colore craſſum in febribus non reſidens, mente captum ſignificat. Neque tamen id ſolùm ſed quiddam etiam aliud: in febre nanque cauſo eiuſmodi lotium profluẽs, ſtanguriam futuram declarat. Iungitur itidem cum lotii craſſitudine nigredo, & id atram bilem expurgari docet, veluti in decremento febris quartanæ, & liberatione ſolutionéque bilis atræ. fiunt etiam tales quandoque vrinæ ex algore, & ſanguinei humoris toſtura. Ex eiuſmodi ſanè cauſis dũ incraſſeſcit ſubſtantia, eiuſmodi colores cum craſſitudine eſſentiæ gigni manifeſtat. Scire autem oportet quòd vera ratione tres habentur atri lotii ſpecies craſſiores. Quòd craſſior quàm natura ferat lotii ſubſtantia, hinc liquidiſſimè conſtat. Nam dum febris quartana ſoluitur, & atra bilis per lotium prodit, id ipſum craſſius reddi & nigrius certum eſt. Itidem quoque quãdo morbus quiſpiam melancholicus diſcutitur, & reliqua vrina excernitur melãcholiæ cauſa. Cæterùm quum atrebilarius humor terreus & craſſus & ater ſit, vrinas quoque craſſas & nigras efficit. Pari quoque modo ex toſtura ſanguinis, nigrior vrina (vt demonſtratum eſt) apparet, ſubſtantiámque parem facit, quoniam materiã quam ex humoribus in vaſculis, (hoc eſt receptaculis ſanguinis) toſtura haurit, colliquefactionis ratione frigus indẽſat, & craſſũ reddit. Portendit autem eiuſmodi lotium in febre conuulſionem ex ariditate toſturáve. Neque id tantùm indicat: ſed in febribus valde ancipitibus ita emanãs cum capitis & colli & dorſi ſudore, & ſpiritus difficultate, pernicioſum eſt, ratione deuſtionis: quin & aſthma non raro portẽdit. Significat præterea in febribus acutis id genus lotium cum graui odore & fœtido adueniens, interitum, ſi non veſica laboret. Eſt verò quando huiuſmodi vrina ſalutaris eſt, nempe in affectionibus quæ originem ab humore nigro traxerunt: quartanam enim febrim celerrimè terminat. Quemadmodũ igitur de ſubtilis eſſentiæ lotio, & quibus id cum coloribus poſſit imbui ac cõiungi, paucis perſtrinximus, & iudicia ac ſignificationes eorum, & cauſas ad hæc recenſuimus, & veluti ante conſpectum, claritatis gratia, in deſcriptione quadam ſerie poſuimus: ita & quæcunque de craſſa vrinæ ſubſtantia ſcitu & memoratu digna videntur, & quæ quos colores accipiat, & ſignificationes, & cauſas eorundem, accuratè enarrauimus & diſcuſſimus. Reliquum eſt vt per hanc deſcriptionem quam ſupponam lectori tanquam ex ſpeculo appareat. Craſſum ſubſtantiæ lotium eſſe poteſt candidum. Craſſæ ſubſtantiæ lotium eſt interdum lacteum. Craſſum ſubſtantia lotium eſt quandoque rauum. Craſſum lotium breuiter ſubrubrum. Craſſum lotium colore viridi. Craſſum lotium lurido colore. Craſſum lotium, nigrum. Craſſum lotium, Venetum aut cæruleum.

De mediocri vrinæ ſubſtantia, & quibus coloribus poſſit imbui, Cap. VII.

SVbſtantia itaque lotii tenui craſſáque abſoluta, reſtat vt nunc de moderata quoque eſſentia curioſius diſputemus, & quibus colorari poſſit coloribus recenſeamus. nam ea ſola eſt ſecundum naturam ſubſtantia. Cum hac itaque Galenus libro quem περὶ κρίσεως *hoc eſt de indiciatorio*, inſcripſit, colorem ſubfuluum, ſubrutilum, ſubrubeúmque conſiſtere aſſerit: Magnus verò Sophiſta, fuluum & ſubfuluum, aut ſi vocare mauis rutilum ac ſubrutilum. Nos verò tantæ authoritatis viros erroris

infimulare palã, aut reprehẽdere, religione prohibemur. quæ tamen ab vtrifque horum filentio funt præterita, haud negligenter refarciemus, & congruam mixtionem cum mediocri fubftãtia cõfundemus, dicemúfque quòd cũ media vrinæ effentia cũcti colores copulãtur,(omiffis fubfuluo & fubrubeo)in medio habentes fuluum.Sunt itaque mediocris fubftantiæ colores,fubrubeus, fuluus & rubicundus. Sed vt id liquidius clarefcat, non parergon fortaffe fuerit per feriem amplius hæc in huiufmodi defcriptione aperuiffe. Moderatum lotium fubrubeum. Moderatum lotium fuluum. Moderatum lotium rubicundum.

De eo quod refidet in lotio *à Græcis* ὑπόστασις, *à Romanis fedimentum appellatum,* Cap. VIII.

VBI verò oratio de iis quæ hactenus memorauimus neutiquam (vt videtur) abfurdè & fufficienter facta eft,& habita eft haud negligens ordinis in his defcribendi ratio,& formula quadam liquidè cuncta ob oculos huius difciplinæ ftudiofis pofuimus: nunc ea contenta quæ in fundum matulæ defcendunt, *quæ Græci* ὑποστάσεις, *hoc eft fubiecta,* ἀπὸ τοῦ ὑφίστασθαι, *hoc eft fubiici,* vocauere, explicemus,docẽtes quæ frugi fit hypoftafis,& quæ ab hac præter naturam intenfionem remiffionémve præ fe ferat, fignificatáque aperiemus,quæ fontica difcrimen portendant fedimina, & quæ minus periculi , quæ falubritatem fignificent cum in ægris tum in fanis corporibus,& quæcunque præfagia inde fumi poffunt: hypoftafinq; & fubftantiæ colorúmque mixtionem ceu terminum perfectũ annotabimus.Ad quæ aperiẽda , veri fummi optimique Dei fauor adfit, nequid quod ad rem faciat,prætermittamus. Sumamus itaque exordiũ ab hypoftafis (fic enim vtendum eft pofitis nominibus)inculpatilis expofitione. Euidentius tamen & cæteris omnibus eruditius de ea Hippocrates fapientiffimus medicorúmque omnium princeps differuit:de qua vt nihil detrahemus, ita ne tantillum quidem adiiciemus . quoniã appofitio detractióque præter naturam funt. Facit igitur diuus ac fapientiffimus Hippocrates verba de ea quæ præter naturam non eft hypoftafi. Lotiũ itaque fecundum naturam , hoc eft inculpatile, eft in quo id quod ad fundũ matulæ concefferit, cãdidum& læue & æquabile per tẽpus cunctũ morbive decurfum exiftit. Et fanè fapiẽs ille vir,breuitatis amator & fummus artifex, hunc in modũ ex cõtento defi nitionem contexit,præteriens effentiam, colorem , tanquam particularia.Nos verò in præfens quæ omiffa & intacta ab eo funt,ita farcire conamur,vt quotquot in hunc commentariolum inciderint,miro perfundãtur gaudio. plerique enim diffinitionem mancam audientes,tanquã parum fapientem,fummum authorem iudicant.Quocirca diffinitio numeris omnibus abfoluta lotii fecundum naturam eft huiufmodi: Lotium optimum eft & inculpabile in quo contentum matulæ fundum petens,(*à Græcis* ὑπόστασις,*à Romanis fedimen & fubiectum appellatum*) colore album,læue præterea &æquabile per vniuerfum morbi tẽpus refidet:fubftãtiæ verò nõ diffugit moderationẽ, colorẽ fuluũ & fubfuluũ cum perexigua rubedine cõiunctum præferens.Quoniam autem diffinitio hunc in mo dum abfoluitur, confequens eft in lotio quatuor hæc con fiderare,fedimentum,colorem,effentiam,& tempus. Cæterùm cuiufmodi fingula in fingulis effe conueniat, ordine explicabimus. Hypoftafis itaque naturalis colore alba eft, & inferiorem quidem , fed inculpabilem locum occupat, hoc eft,neque matulæ fundum attingit , neque feparatur multum ab eo:læuis præterea & continua,& æquabilis,plufculos ita dies permanens. nam id verè eft æquale per tempus feruatum . Siquæ igitur hypoftafis vnã aut alteram ex quatuor hifce conditionibus non habuerit,vel in diuerfum conuertatur,hanc minimè naturalem cenfeto. Cæterùm perinde atque iam pridem formulam aut compofitionem fubftantiarum colorúmque concinnauimus,ita & hic quoque cuncta,quæ obferuanda funt, cum hypoftafi componere conabimur.Fiat autem poftremo quod in hypoftafi perpendendum venit, æquabilis videlicet metamorphofis in contrarium,reliquis immutatis perfiftentibus, vltimum etiam inæquale. Sedimentum album,continuum & inæquale,concoquendi virtutem deiectã fignificat.Interdũ enim vfqueadeo debilitatur ea,vt fatis nõ valeat cõcoquere natura,fed crudũ quidpiam relinquit,propterea quòd non perpetua fiat fin gulis diebus concoctio,fed nunc quidem decocta , nunc verò cruda hypoftafis. Rurfum fiat & continui tranfformatio,ita quidem vt vtraque hæc in vnum conuertãtur, adeò vt hypoftafis fit neque continua neque æquabilis.

Candidum fedimentum difcretum, ampliorem cruditatem præfert,& in coctrice facultate deficientibus B duobus. neque enim æquabilitas tantùm , fed & læuitas quoque amiffa eft:adeò vt hypoftafis prærerquam quòd inæqualis videtur,diuulfa quoque cõfpiciatur.Cæterùm continuam hypoftafin flatuofi fpiritus interfecant & diuellunt, craffitudinis indigi,& æqualitatem difrumpentes.Hifce itaque rationibus cætera fubiecti portio vtrifque his crudior quàm ex vno horum, neceffariò conficitur. Mutemus verò denuò quod conceffum principio eft.

Eft præterea lotium , non leuem fed diffectam & æquabilem habens conftitutionem. Cuius fortis lotium C perniciofum cenfeo,quoniam multos fpiritus quibus nequit natura euaporationis tantum conciliare vt digerantur,declarat. Porrò lotium nonnunquam diuulfum redditur & inæquabile , & fuperiore falubrius eft, eo quòd non perpetim in dies difpergatur veluti æquabile,fed interdum tamen diffipetur, interdum verò minimè,atque ob id quidem minus effe flatus qui continuitatem diuellat ac diftrahat.Id ipfum in arteriarum deficientis percuffus exemplo declarabimus.Nam fi is multis diebus eundem tenorem mordicus obferuarit , magis fonticum eft D quàm fi diebus fingulis alteretur. hoc enim erit inæquale.Præftat itaque (quod horrendum auditu videtur) lotiorũ hypoftafin effe diuulfam & inæqualem,quàm non continuam & æquabilem.

De enæorematis quod eft fublationibus,& primitus quid continuum enæorema fignificet, Cap. IX.

EA igitur contenta quæ in matulæ fundum defcendunt, (hypoftafes dicuntur)ea candido colore effe expedit.Si eadem proprium locum prætermiferint,& ad E medium totius matulæ conceffferint, appellantur *Græcè* ἐναιωρήματα,*hoc eft fublimia,,fiue dicas fublationes,* ἀπὸ τοῦ ἐναιωρεῖν *, id eft ab elatione pendendóue,* quafi æquo fpatio ab vtrifque extremis fecederent.Eft verò & ipfum quoque enæorema continuum & æquabile. Illud enim fubcrudiufculum adhuc non potuit à natura exactè concoqui,vt ad infernum locum fecederet. Hoc concoctum quidem fed flatulenti cuiufpiam fpiritus participatione incidentis contentum in medium matulæ locum effertur.

De nubibus quæ natant in vrina & primitus candidæ nubis,continuæ & æqualis notiones, Cap. X.

F

QVæcunque autem contenta ad fummam vfque vrinæ fuperficiem peruenerunt , νεφέλη *hoc eft nubes,* vocauere,qui circa hafce res prudentes fuerunt: fumpta tranflatione à nubibus , quòd quemadmodum nubes à terra fummè fecedunt, ita & hæc contenta à fundo matulæ , quod illi terræ proportioni refpondere putauerunt, in fummam vrinæ fuperficiem, vltra mediam regionem ex multo fpiritu impulfa,afcendunt,& eodem in loco hæ G rent. Cæterùm nubes albo colore & fpumofa,fupremam lotii fedem in febribus ancipitibus intercurfans,bileum humorem portendit . Si in fynocha febri album lotium nubes fpumofas habeat,valde exitiofum: ilia enim (*quæ* ὑποχόνδρια *dicuntur*) dextra doloribus affici notat . Si in caufo,*hoc eft in febre ardente* , lotium nubes atræ occupant, in quartanam febrem tranfire declarat.Sin verò neque flatus neque fpiritus infernum matulæ locum fundúmque petit , exactum coquendi officium fecundum naturam abfolui denuntiat.Vocatúrque(ceu dictum eft)ὑπόστασις, H qua infernam habitudinem fignificant . Cæterùm quæcunque de hypoftafi , item & de enæoremate memorata funt, eadem & de nube dicta putato . Vocantur autem hæc omnia communi & generali nomine παρυφιστάμενα, *hoc eft contenta,*& folo fitu diffident . Liquet igitur cur de

OOOOoo. iii.

hoc loco non fusius ac amplius quàm significata seu notiones tradam. Alteratur autem albus color quandoque ex hypostasi in nigrum. Nigredo contentorum, semper quidē mala, sed in nebula minus prauum. In enæoremate grādius malum, in hypostasi pessimum est indicium.

Compari quoque modo de contentis habet candidis. nam si candida, disiecta, & æquabilis fuerit habitudo inferna, (quod sedimentum est) non malum: si nubes candida, melius: si enæorema sit candidum, euidētius & præsentius bonum. Hippocrates quoque infit, Nubeculæ in lotio suspensæ, albæ quidē bonæ: nigræ verò, malæ sunt. Atque ex his sanè satis dictum esse de trium contētorum situ existimari potest. Quoniam autem de tempore, substantia, locóque determinauimus, non fuerit parergō, imò operæpretium, de coloribus deinceps per seriem transigere. Existit verò ceu diximus naturalis sedimenti color, candidus: non naturalis, niger, vel liuidus, vel spiceus vel subfuluus, vel rubeus, vel viridis. Hypostasis proinde subrubea, à sanguine diluto (velut suprà docuimus) originem trahit, & cruditatem quidem portendit, verùm non lethalem. Rubea verò hypostasis à sincero sanguine proficiscitur, & exactum significat concoctionis officium: quæ vbi moderata fuerit (hoc est, neque abundās, neque deficiens & indiga) omni discrimine vacat. Quocirca quū hypostasis subrubea, materiæ familiaris sit, nihil infert periculi. Materia autem, qui aqueus sanguis est, proxima sanguini existit, atque ob id amica corpori: quare non multùm obesse potest (vt diximus) homini. Cæterùm quòd cruditatem quandam indicat, tempus ob id concoctionis expectandum est. Quod sanè, vt res clamitat, humorum tempus succedit, quoniam ii ante sanguinem gignuntur: verbi causa, pituita & liquor: post sanguinem verò, bilis vtraque. Sinceri verò sanguinis generatio in medio vtrorumque existit. Quoties itaque subrubeū est lotium, colorem hunc sumi à diluto sanguine ostenditur. Dilutum verò sanguen & aqueum, semper ante sincerum sanguen nascitur, atque ob id cruditatem & coquendi munus mācum aut debile declarat. natura enim sanguine inchoato, vrinam aqueo colore inficit. Liquet igitur (quod diximus) sanguinem esse illum subcrudum & incoctum. Tempore itaque natura opus habet ad sanguen dilutum coquendum. Rubea verò hypostasis iudicatorium diem fore septimo portendit. Nam si quarto die supremo loco nubeculam habuerit lotium rubeam, vnà cum cæteris concoctionis indiciis, perspicuum est die septimo morbum iudicari. vnde Hippocrates, Quibus septima iudicatur, his nubeculam habet quarta die rubeam, & alia ex ratione. Hactenus igitur de subrubri coloris rubeique significatione satis sit. Sedimentum lotii coloris luridi, caloris virtutisque extinctionem significat. Præterea in febribus ancipitibus liuida vrinæ hypostasis superuenientis diei periculum denuntiat. Viride lotii sedimentum, feruorem immēsum, & cacohecticam ægrimoniam portendit. Sedimentum subnigrum, ab absoluto nigrore nonnihil deficiat. Prædicit autem id, si plurimùm ad medium locum tendit, & enæorematis nomen accipit, in febre feruente (quam *καῦσον* dicunt) dementiam, & omne genus sanguinis fluores, comitante magna ex parte iudicio, *quæ κρίσις Græcè vocatur*, non citra rigorem sudorémque. Vrinæ hypostasis atra, vt plurifariam, ita & diuersam significationem habet. Est etenim quando algoris, & est quando ardoris indicium est. de qua re in hunc breuiter modum disputabimus. Quòd si sedimentum, quod subiectum est, de quo hîc agimus, nigrum antecessit, liuidum fuerit, & nigredinem acceperit, frigiditatem subesse significat. sin autem hypostasis viridis præcesserit, & ater eius contenti color sequutus sit, dubio procul ex calore id factum ducito. Candidus color perpetuò inculpatæ ὑποστάσεως indicium esse creditur. Vbi sciendum est quòd color non rarò imponit artifici quantumuis solerti. quum videlicet crudus humor in habitudine quæ hypostasis est, inferna, albus conspicitur, & boni sediminis speciem præfert, quum nō sit, tum candore decipitur artifex, bonam hypostasin iudicās. Cæterùm id odore à nasuto pulchrè deprehenditur: graueolentem enim odorem, ac fœtidum emittit. Quin & lumbi vlceribus impetiti, vesica item & iecur, vel alia quædā pars, dum per lotium expurgatur, purulentum quippiam eiiciunt: affirmante idipsum Hippocrate, libro sentētiarum quarto: Siquis sanguinem, inquit, vel pus minxerit, vel lumbi vel renes vel vesica vlcerata sunt. Et rursum, Quibus in vrinaria fistula, *quæ οὐρήθρα vocatur*, tubercula gignuntur, si suppurent & prorumpant, mali solutio fit.

Neque latere quempiam potest, quòd per eundem vrinarium meatum interdum sanies emingitur. Cæterùm B crudus ille humor ex inæquabilitate essentiæ hypostaseως diiudicari potest, quoniam crudi humoris sedimentum semper disiectum cernitur, & sabulosum est. Horum verò ideo facta est mentio ne medico color imponat, sed admonitus is studeat verā hypostasin à sanie crudóque humore discernere: memineritque, si quispiam sanguinem aut pus mingat aut squamas, malúsque & grauis odor insit, vel lumborum vel renum vel vesicæ exulcerationem significare: & si arenosa in lotio subsistant, idque diutulè, vesicam aut renes calculo laborare. Quatuor igitur hacte- C nus hypostasis differentias, colorem, regionem, substantiam & tempus, compendiosè explicauimus. Reliquum est vt eadem, quatuor partibus subscripta formula ante oculos ad hunc modum ponamus. Candidum lotii sedimentum, continuum & æquabile. Candidum lotii sedimentum, continuum & inæquabile. Candidum lotii sedimentum, disiectum & æquabile. Candidum lotii sedimentum, diuulsum & inæquabile. Istæ igitur sunt quatuor sedimenti in formula tanquam in tabula propositæ species. Cæterùm vt altitudo corporis vri- D næ trifariam dispescitur, in fundum scilicet, superficiem, & vtrarumque extremitatum medium, ita & contētorum *quæ Græcè παρυφιστάμενα dicuntur*, quoque tres locos esse docuimus, eáque contenta quæ ad imam regionem matulæ concesserunt, diximus ὑποστάσεις vocari: quæ verò ad totius altitudinis ab vtrisque pari spatio peruenerunt mediū, ἐναιωρήματα: quæ autē ad supremā vsq; regionem cōcesserunt, νεφέλην appellari. Singularū adhæc rationes ob quas videlicet eiusmodi regiones occupāt, & quid portēdāt quidq; indicēt. & vt eius quæ ad matulæ fundū con- E cessit descriptionē, & differentias deniq; retulimus, ita & sublimiorum quoq; (*Græcis ἐναιωρήματα* vocatas) dissidētes species hac formula tāquam ex speculo patefactas elucere volumus. Enæorema, *hoc est sublatio*, candidum cōtinuum & æquabile. Enæorema candidum continuum & inæquale. Enæorema candidum disiectum & æquabile. Enæorema candidum disiectum & inæquabile.

Hæ sunt ergo enæorematis speciales differentiæ, quas hîc tanquam in tabula proposuimus. Procedenti verò sermone iudicia & præuidentias vniuscuiusque differentiæ F exponemus. Nunc verò & tertiæ quoque contentorum speciei, quæ ad supremam lotii regionem peruenit, & nubecula vocatur seu nebula, differentias prosequemur, quidque portendant singulæ, silentio non prætereuntes. Est autem eius descriptio talis. Nubecula candida, continua, æqualis. Nubecula candida, continua, inæqualis. Nubecula candida, diuulsa, æqualis. Nubecula candida diuulsa inæqualis. Trium itaque παρυφισταμένων differentias breui quidem sed absoluto sermone enumerauimus, & formulis quasi descripsimus. nunc de cæteris G ad hanc disciplinam necessariis transigamus. Tria sunt quæ hominis corpusculum constituunt, spiritus videlicet, humores & solidæ partes. Humida autem ex quibus humanum corpus constat, humores sunt, & eorūdem περιττώματα. Cæterùm super iis quæ putrefactis humoribus iniunguntur, nihil quod referre oporteat, relictum esse autumo. Quocirca inpræsentiarum vt de vrinis exactam disputationem reddamus, quæcunque ex solidis partibus per vrinas effluunt, singula perstringemus. Enimuerò potiores quædam earum partium, nonnunquam eliquan- H tur & olei substātiam induunt, vel aliam id genus ideam æmulantur. Quum igitur adeps & caro solidarum partiū liquidiora & molliora existant, adipem quidem in primis, vt omnium solidarum partium mollissimam, & ad soluendum præ cæteris multo magis idoneum, mox

etiam carnem resoluit. Adipem itaque liquefactum calor præter naturam in olei essentiam permutat. Quia verò eiusdem non statim quanta quanta est, fit cumulatim colliquefactio, verùm initium quoddam resolutionis, incrementum item, & temporum summum vigorem habet, non fuerit fortasse parergon clariorem eius cognitionem facere. Lotii oleacei trinæ sunt species, quarum quælibet proprio nomine gaudet. Siquidem in principio quum olei colorē præferunt quidem, sed nondum exactè eo colore tincta sunt lotia, ea præsentatur species quæ oleicolora dicitur, quū exiguum pinguis liquefactum est. In augmēto verò spectatur oleapparés, quòd olei faciem præ se ferat, quum liquefactio iam maius spatium occupauit. Vbi verò adeps pingueve iam exactè colliquatum fuerit, lotia colorē oleaceum exhibēt, vocātúrque huiusmodi vrinæ oleaceæ. Proinde olei colorē repræsentātes vrinæ, dilutæ & quasi aqueæ, colliquationisque pinguedinis principium declarant. Quæ verò incremento tēporis olei instar apparent, exactiorem habent olei ad vrinam cōmixtionem. Oleaceæ verò vocatæ quæ in summo, manente ægritudine, conspiciūtur, & colore & substātia oleum referunt. Lotium in febre oleaceum nigro tinctum, incensionem & adulterinam caliditatem ex conuulsione, interitúmque ostēdit. Atque vt summatim expediam, memoratæ vrinæ, quandoque liquefactum pingue totius corporis, quandoque renum tantummodo, significant. Nam si paulatim huiusmodi color processerit, ita vt multo tempore eiusmodi oleacei colores confirmentur, febris per vniuersum corpus diffusa: sin breui & cumulatim iidē conspiciantur, solorum renum affectio demonstratur. cuius vtique rei euidens argumentum est, vehemens præsentis status caliditas. Illo nāque modo calor in toto corpore sentitur: hoc verò, in renibus solis excitatur. In confesso enim est, quòd pinguedo in multas partes diffunditur. vel enim lumbos inuoluit & totos quasi operit: vel in cunctas corporis partes diffunditur. Ea verò quæ circa renes est lumbósve, pinguedine colliquata, & per lotium exeunte, magis cumulatim prorumpit quàm id quod in vniuerso corpore existit pingue. quoniam illa haud longè ab vrinariis meatibus: hoc verò ab his eminus consistat. Hippocrates verò Cous id nauiter & scitè perpēdit, quum in libro sententiarum ita prodidit: Quorumcūque lotio pingue multum & coactum sedimētum ineſt, iis renum mala & grauia fore portēdit. indicium satis præclarum, pingue lumborum colliquefieri. Atque alibi: Lotium in febre feruida sedimētum pingue habēs, interitum demōstrat: quòd si absque febre in senibus eiusmodi cōpareat, παράλυσιν, *hoc est membri cuiuspiam solutionem*. Atque hoc pacto quisque memorata cōsiderans, vrinas oleaceas ex colliquatione pinguis factas iudicare satis valuerit. proinde de his receptui canētes, par est vt de reliquis quæ æquè ad hanc disciplinā facient, disputemus.

Depasto iam corporis pingui, reliqua quoque caro eliquescit, & erui instar globosa excernuntur in lotio sedimēta, atque duo significāt. aut enim renum aut totius corporis languorē: si cōcoctum fuerit lotium, & eruosæ sint hypostases, morbum renum: sin incoctum, totius corporis malū portēditur. Proinde quū solidæ ac rigidæ corporis partes cōtineāt in seipsis lōgum, latū & altum, quæcūque euidētiora frustula ab hisce cum latitudine & lōgitudine (nam nō adeò euidentē habēt altitudinē) abscissa diffultant, aut superficie tenus abraduntur, & laminarum (*quæ Græcis πέταλα dicūtur*) instar in lotio cōspiciūtur, vesicæ vitium significant, atque inde nomenclaturā sortiuntur πεταλώδης, *id est lamineæ*, quòd πετάλοις, *hoc est laminis*, quæ ex tritico friato excoriātur, similes videantur. Cæterùm iuxta præfatā rationē ex lumbis quoque eiusmodi laminarum species abscinduntur. Nam siquis laboret febre & lotium lamineam sortiatur essentiam, vniuersum affici corpus cōiectare oportet. Quæ ab hectica febre non incēditur, si febris nō adsit, vesicæ solius malum subesse putato. Ablacerātur & exeūt huiusmodi quoq; hypostases nō tā si vrina fuerit cōcocta q̄ incōcocta. Quòd si cruda fuerit, vniuersi corporis malū præmonstrat: sin cum inculpabili cōcoctione, solius vesicæ malū adesse significat. Vbi ve-

A rò febris depasto pingui altius corporis receptacula corripuerit, & solidiora attigerit corpora, euidentiora quidē & crassiora, sed angustiora quàm sint lamineæ hypostases, in vrina abscissa frustula πιτυρώδεα, *hoc est furfurea*, excernuntur: vnde & hypostases appellātur furfureæ, quòd videantur similes furfuri bene moliti tritici. Ac eiusmodi sanè hypostases, itidē vt præfatæ, & solius vesicæ ægritudinē, & vniuersi corporis malū ostēdunt. nā si febris affuerit, totius corporis est malum: sin minus, vesicæ solius. Ac, si lotium fuerit incoctū, morbus totius est corporis: sin cru-
B dum, solius receptaculi vrinæ. Cui sententiæ cōcinit Hippocrates: Quibus, inquiēs, in lotio crasso furfuracea quædā simul eminguntur, his vesica scabie laborat. Quum autē febris per tria corporis interualla cōprehenderit, per longitudinē, latitudinem ac crassitudinem, euadunt tales furfurum crassiorum hypostases, appellātúrque κριμνώδεις & ἀδρομερέστεραι. Vbi nolim te latere κριμνώδεας appellari ὑποστάσεις, à crassiuscula quadā farina quā κρίμνον Græci vocāt, *Latini similam*: ἀδρομερεῖς *porrò* autē, quòd sectiones triumēti, quum molitur, volitātes, ἀδρομερῆ prisca Græcorū lin-
C gua vocabantur. Sunt verò nihil aliud quàm ex malè molito tritico ordeóve cribrati furfures, non tenues sed crassiores & pleniores. Cæterùm κριμνώδεα huiusmodi, duplicem significationē prætēdunt, vel solidorum corporum vehemētē ac validā attritionē colliquefactionémq; , vel summā tosturā sanguinis. at si cādido colore fuerit sedimētum, solidorum est corporum lāguor: sin rubeo colore infectū, sanguinis. cuius vtique rei locuples testis est Hippocrates Aphorism. 7. Quibuscunque, inquit, febricitātibus nō leuiter lotium biliosum, sedimina veluti farina
D crassior, nō bonū. Itémque, In febribus longis vrina cum sedimento similagineo, & aliis salubribus indiciis concurrētibus, morbi discessionē pronuntiat. Itē in febribus enæorema similaceum, longā ægritudinē fore significat. Sed hactenus de crassioris essentiæ sediminibus quæ in lotiis apparent, satis dictum arbitror. Nunc par esse videtur, iudicia etiā vrinarū sedimine priuatarum declarare.

De lotiorū hypostasi carētium, iudicio, Cap. XI.

Hypostasi priuata vrina, tenuissimæ essentiæ & percā-
E dido colore, obstructionē vasorum nō cōtemnendā vel ingēs frigus, & cōcoctricis potentiæ indecentē debilitatē, præsagit. & si lotium in his modestum sit, & hæc erunt mediocria. Atqui hypostasi spoliatum lotiū, spiceo colore subspiceóque, minorē meatuum obturationē declarat: cæterùm similē cruditatē. Nam cōcoctionis excremēta cōtenta nō præeunte cōcoctione nō incōcocta esse non possunt. Aureo autē colore & croceo citra sedimen lotium, oppilationē quidē nō paruo exiliorē præferunt: sed cruditatē obseruāt, veluti adulterinus calor expugnas-
F set naturalē. Quin & cruciatus vehemētes istiusmodi lotia cōstituunt, & exercitationes acres, defectionésque materiæ, oblongas vigilias, & segnitiē denique naturæ. Vlterioribus tincta coloribus lotia, ipsis coloribus succorum dominantium cum qualitatem tum proprietatem demonstrant. de quibus suprà satis dictum est.

De iudicio vrinarum ab odore tetro, Cap. XII.

A Grauiter olente lotio non vna tātùm notio sumēda est: siquidē à graueolētia vrinarum est cōiectare putredinē alicuius partis interioris. Grauiter olens vrina &
G vellicans, humorum putredinē significat. lotium tetri odoris, mordax & vrēs, tabē denuntiat. Et rursus in febribus lotium dilutum & albicās & copiosum cum cādidis enæorematis tetro odore, mentis vacillationē alienationémve (*quam* παρακοπὴν *Græci uocant*) cessaturā indicat. Et aliter: Lotium in febribus ancipitibus crassum, atrū & graueolens, vesica nō lāguente, interitum demōstrat. Vel lotium tetrum odorē emittens, colliquefactionē & putrefactionē naturæque extinctionē portēdit. atque ita quidē à fœtida vrina coniectādum. Satis nunc super talibus vri-
H nis dictum autumo. de complexu deinceps transigamus.

De complexu hypostaseos colorum & substantiæ, Cap. XIII.

Qvandoquidem superius tenuis & crassæ essentiæ lotia cū coloribus haud inscitè, vt reor, cōposuimus:

Nunc de complexu ſubſtantiæ(quem & fluorem dicunt) & hypoſtaſis,quæ cum quibus coloribus cõuenire queãt, & quidnam horum vnumquodque præſagiat,verba facere inſtituimus. Vbi ſciendum eſt quòd vbi hypoſtaſis fuerit ſubſtantia craſſa, ex confeſſo concoctionem exactam oſtendit,vel immenſam craſſiorum incoctorúmque humorum affluentiam. Cæterùm huiuſmodi ſedimentum cum tenui vrinæ ſubſtantia conciliari non poteſt. Copulemus itaque vno ſub iugo eſſentiam craſſiorem cum æquali ſedimine,& cum colore rubeo & ſubrubeo.in complexum nanque hi,cruditatem præ ſe ferentes,conuenire nequeunt. Auſpicabimur itaque à colore ſubrubeo complexum contexere,quia hoc ab diluto ſanguine, illud ab abſoluto ſanguine proficiſcitur. Scito autem quòd colores nonnulli ſubſtantiæ profuſionis coniuncti ſedimenti quidem,ſed imperfecti conſpectantur. Quum ſubrufo igitur colori craſſa ſubſtantia,quemadmodum diximus, coniungitur,morbi longitudinem præſagit. Quòd ſi cum ſubrufo colore lotii, ſubrufum ſedimentum non diſiectum & æquabile copulatur, et ſi craſſa fuerit vrinæ ſubſtantia pariter & craſſa hypoſtaſis rufa, & idem portendit,& affluentiam ſanguinis oſtẽdit. Meitur & huiuſ-

A modi complexus ſedimen craſſum,atrum cum lotii ſub-
ſtantia craſſa & atra. Et non tam eſſentia quàm ſedimine
ipſo ingentem vim ſanguinis ſignificat. Fit nonnun-
quam in lotio talis complexus,qui nõ tam eſſentia quàm
ſedimine ipſo toſturam ſignificat. Pari etiam modo ſub-
ſtantiæ ſediminique colores appoſiti coniuncti idem de-
clarant,ſiue ſecundum redundantiam ſiue defectionem,
citra tamen vtrorumque cum eſſentiæ tum hypoſtaſis
mediocritatem: modò colores præter naturam non ſint,
ſed naturales. verbi cauſa,fuluus & ſubfuluus:quibus quũ
B huiuſmodi lotium tingitur,exactam cõcoctionem, non
tam eſſentia quàm ſedimento coloribúſque, præſagit.

Quòd ſi lotium croceo apparuerit colore & ſublatio a-
tra ſit,nulla ſpes ſalutis affulget,ſed interitus demõſtratur.
Si lotium fuerit roſaceum,(quod redundantem bilem al-
bam ſignificat)ac in medio nigra contineatur nubecula,
interitum ſignificat: At ſi nigra non ſit ſed aliter,ſcito to-
ſtam eſſe bilem in vniuerſo corpore. Sed oratio ſuper v-
rinarum cognitione doctrináque ſatis habita,& per ge-
nera,ſpecies,ac differentias ſcitè admodum facta diſtri-
C butione,hoc in loco gradum ſiſtat.